R.i.39.

3 M 9 14

~~[illegible]~~
.k.kk. L. 1.5.

PASSERINI
DE
STATIBVS, ET OFFICIIS
HOMINVM
TOMVS PRIMVS.

DE
HOMINVM
STATIBVS, ET OFFICIIS
INSPECTIONES MORALES
Ad vltimas ſeptem Quæſtiones Secundæ Secundæ
Diui Thomæ

FR. PETRI MARIAE PASSERINI DE SEXTVLA
*Magiſtri, ac Procuratoris Generalis Ordinis Prædicatorum,
& in Romana Sapientia S. Theol. Profeſſoris matutini*

TOMVS PRIMVS,
In quo de perfectionis Statu in communi; de Statu perfectiſsimo Epiſcopali; de rerum Eccleſiæ adminiſtratione, & alienatione; de Statu Religioſo; & de tribus Votis ſolemnibus Religioſorum accuratiſsimè ad extricandos dubiorum nodos diſſeritur.

ROMÆ Typis Nicolai Angeli Tinaſſij. M. DC. LXIII.
Sumptib. Io: Caſonij ſub ſigno S. Pauli. *Superiorum permiſſu.*

Donum Authoris

Eminentiſsimo D.

D. PASCHASIO DE ARAGON,

EXCELLENTISSIMORVM DVCVM CARDONÆ, & Segobricæ Filio, Archidiacono des los Pedroches, & Canonico Cordubenſis Eccleſiæ meritiſſimo, olim Collegæ maiori in antiquo S. Bartholomæi Salmanticenſi Collegio, Archidiacono de Talauera, & Canonico S. Eccleſiæ Toletanæ digniſsimo, Equiti de Alcantara, à Conſilijs Catholico Regi, in Supremo Tribunali S. Inquiſitionis Fiſcali, & in Sacro Supremo Aragoniæ Coronæ Senatu Regenti.

Nunc verò Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali innumeris Titulis meritiſsimo.

EMINENTISSIME PRINCEPS. Quòd ex humili mea officina, primùm rectaq; ad Excelſam Tuæ Protectionis arcem non tàm repant, quàm ſaliant, euolentq; hi eruditæ pennæ gemelli, ac nouelli partus, mihi animum illis pedes & alas cauſa pluſquàm vnica ſuffecit. Dicerem; in primis hoc eſſe tenuiſſimis atomorum corpuſculis ingenium, qui certè non alitèr conſpicui fiunt, quàm vbi in aliquem Solis radium ſeſe humo attollunt; proindè non mirum ſi idem exambiant hi Tomi, quòd illic atomi, vt nonniſi in Tuo geſtiant radio ſpectabiles apparere, neque apud Te denegabitur Tomis, quòd atomis Sol alter indulget, nimirùm attolli vſquè in Tui Nominis lucidam ſtricturam, vt paritèr & ipſi conſpicui fiant. Verùm ad rem preſsiùs: *De Statibus, & Officijs Hominum* agit Autor; cæterum in iſs quidquid ſublime, pulchrum, eximium *ad 7. vltimas Quæſtiones Secundæ Secundæ D. Thomæ* congeri huc potuit, id æqualiter in morum Tuorum exemplo, & in huius Voluminis legitur exemplari; Vndè hoc inanime ectypon Tibi viuo Archetypo pone ſubſternendum fuit, ne prælo diſiungerem, quæ materies ipſa ac ſymboli argumenti præſtantiſſima conteſſera iubebant compaginari. Ego neutri adulor: de

Sta-

Statibus, & Officijs *Inſpectiones Morales* nullibi fortè profundiùs quàm in *atro* harum paginarum, at certè nuſquàm altiùs, quàm in candore Tuarum Virtutum inueniunt, quod *Inſpiciant*, quod ſuſpiciant, quod Morum candidatis ſpectandum exponant. Quid dico? Tuus in Eccleſia *Status* in Rep. *Officium* EMINENTER includunt, quæcumquè de inferioribus *Hominum Statibus, & Officijs* tùm Sacris, tùm politicis vllus aſſequitur commentarius. Ac mihi quidèm *Status* meus *Officium* impoſuit quo hæc *imprimerem*: Tibi verò, quo *exprimeres* factiſquè repreſentares, dedit Regia Stirpis, Iridolis, ac Purpuræ celſitudo: itaquè dùm Opus his formis impreſſum ad expreſſam in Te formam refero, illas intelligibiles formas (quas vocant) æmulari videor, inter quas aiunt *ſpeciem impreſſam* caligare ſub actus primi nubilo, donec vitali conatu vſque *ad ſpeciei expreſſa* horoſcopum deducatur. Non auſim de his philoſophari liberiùs, ne *vltra crepidam* proſilijſſe arguar: ſufficit mihi PRINCEPS EMINENTISSIME, ſi permittis lucubrationem hanc Moralem velut moribus Tuis heroicis tàm germanam ſub purpurea Tui Nominis aurora tutò prodire in meridiem: ſufficit ſingularem Bibliopolæ deuotionem (quæ demùm audet ſe cauſis huius dedicationis innectere:) palam hoc qualicumq; pronæ venerationis obſequio ad humaniſſimam Tuæ Benignitatis aram poſſe procumbere, non quidèm vt reddat quod debet, ſed vt profiteatur deberi quod reddi non poſſit. Ità ſanè literatiſſimus ipſe de literis, ità de literatis, quin & de literarijs cuiuſcumquè ſortis mæreri pergit. Tuæ & Dignitatis, & dignationis præſidium, vt huius encomia nequeant alitèr, quàm ipſo literarum interitu obliterari.

Porrò hic finem facio, ne ab his ad ea me digredi oporteat, quæ finem ægriùs admittunt, hoc eſt ad illa beneficia, quæ publicæ Virtuti Tuæ, & *Officijs* accepta refert *Status* vterque tùm Sacræ, tùm ſecularis Monarchiæ, ex quo in vtroq; *Cardo* es. Sat dixi. Supereſt vt diù, & proſperrimè Te Superi valere iubeant, cùm adeò priuatim, publicèq; interſit Te Valere.

Eminentiæ Tuæ

Æternùm deuotus Cliens

Ioannes Caſonius.

Nos Fr Ioannes Baptiſta de Marinis, Sacræ Theol. Ordinis Prædicatorum Humilis Magiſter Generalis, & Seruus.

HArum ſerie, Noſtriq; auctoritate Officij tibi Adm. Reu. P. Magiſtro Fr. Petro Mariæ Paſſerino de Sextula, Ord. Noſtri Procuratori Generali, concedimus quantum in Nobis eſt, vt Opus à te compoſitum, cui Titulus *De Statibus, & Officijs Hominum ad vltimas ſeptem Quæſtiones Secundæ Secundæ D. Th. Inſpectiones Morales* publicis Typis mandare valeas, dummodò priùs fuerit reuiſum, & approbatum à duobus Noſtri Ordinis Theologis, ſeruatiſq; alijs de iure ſeruandis iuxtà Decreta Sac. Concilij Tridentini, Conſtitutiones Noſtras, & Ordinationes Capitulorum Generalium. In quorum fidem, &c.

Datum Romæ 6. Octobris 1663.

Fr. Io: Baptiſta de Marinis Magiſter Ordinis.

Locus ✠ Sigilli

Regiſtrata fol. 160.

Fr. Bernardinus de Venetijs Mag. & Socius.

IVSSV Reuerendiſſimi Patris Noſtri totius Ordinis Prædicatorum Magiſtri Generalis perluſtraui iſtud gemino Tomo ſubſtrictum Opus *Inſpectionum Moralium de Statibus, & Officijs Hominum, &c.* nec putem his temporibus quidquam ſcribi potuiſſe opportuniùs, dum infelix hoc ſeculum tam miſerè cœcutit in illa, quàm ſibimet commentum eſt *Ratione Status* pſeudopolitica, exlege, athea. Prodeat ergo in lucem hæc ſolida, & erudita de Statibus, Officijſq; Hominum Commentatio, quæ tùm ex Lege Dei, & Eccleſiaſticis Canonibus, tùm ex ratione Theologica ſinceriùs tractat ſtatum, officiaq; cum-primis Antiſtitum, & Regularium, quos elegit Deus, vt per ipſos errorem auferat ceterorum. Ita nimirum cenſeo, deberi vtrumq; hunc Tomum vtilitati publicæ, ac neutri quidquam ineſſe, quod ſanæ Doctrinæ, bonis moribus, aut Eccleſiæ Decretis aduerſetur. In fidem &c. Romæ jv. Idus Octobris 1663.

Fr. Leonardus Hanſen Magiſter, Prouincialis Angliæ, Ord. Præd.

OPVS intitulatum, *De Statibus, & Officijs Hominum Inſpectiones Morales ad vltimas ſeptem Quæſtiones Secundæ Secundæ D. Thomæ* compoſitum à P. Magiſtro Fr. Petro Maria Paſſerino de Sextula, Ord. noſtri Prædicatorum Procuratore Generali digniſſimo enucleatè ad eruditionem cunctorum, & non ſaniores opiniones eliminandas, quæ animas graſſanter ducunt ad perditionem ab omnibus ſtatibus, iuſſu Reuerendiſs. P.N. Fr. Ioannis Bapt. de Marinis Ord. Præd. Mag. Generalis, vidi, & reuerenter legi, & cùm honore tractaui, & ad normam ſuarum concluſionum tanquam puriſſimæ, & ſolidioris veritatis nitorem continentium cum guſtu recipi, & haberi, prælo non vulgari excudi in calculo meæ relectionis, & ſolertis diſcuſſionis, cenſui, vt nihil in eo redoleat, ne minimam impuritatem doctrinæ, ſed omnia conſona fidei, & dogmatibus orthodoxis conformia, Sacræ Congregationis Decretis, & placitis inhærentia, Angelicis aſſertionibus confirmata, & ſuo doctiſſimo Authore, & Mag. celeberrimo digniſſima: quod itá atteſtor in noſtra Pœnitentiaria S. Mariæ Maioris de Vrbe, hac die prima Octobris anni 1663.

Fr. Albertus Fleche Magiſter, & Pœnitentiarius Apoſtolicus Ord. Præd.

Imprimatur

Si videbitur à Reuerendiſs. P. Magiſtro Sac. Pal. Apoſtolici.

O. Archiep. Patracen. Vicesgerens.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capiſuccus Sac. Palatij Apoſt. Magiſter, Ord. Prædic.

INDEX

INDEX QVAESTIONVM, ARTICVLORVM, ET DIFFICVLTATVM,

Quæ in hoc Volumine explicantur.

QVÆSTIO CLXXXIII.

De officijs, & ſtatibus hominum.

ARTICVLVS I.

VTRVM ſtatus in ſui ratione importet conditionem libertatis, vel ſeruitutis. pag. 1

Quæ ſit Natura, & quæ proprietates ſtatus perſonarum. pag. 3

ARTICVLVS II.

Vtrum in Eccleſia debeat eſſe diuerſitas officiorum, ſeu ſtatuum. pag. 7

Quod multitudo officiorum, & ſtatuum ſit neceſſaria ad Eccleſiæ pulchritudinem. pag. 9

Statuum multiplex diuiſio, à n. 5. p. 9

ARTICVLVS III.

Vtrum officia diſtinguantur per actus. pag. 10

Quæ ſit propria cauſa ex qua in Eccleſia diſtinguuntur officia, & ſtatus. p. 12

ARTICVLVS IV.

Vtrum differentia ſtatuum attendatur ſecundum incipientes, proficientes, & perfectos. pag. 13

Quæ ſit charitas incipiens, proficiens, & perfecta. pag. 14

Qualis ſit diuiſio ſtatus in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum, à n. 14. pag. 16

QVÆSTIO CLXXXIV.

De ſtatu perfectionis in communi.

ARTICVLVS I.

Vtrum perfectio Chriſtianę vitæ attendatur ſimpliciter ſecundum charitatem. p.18

Quod perfectio ita principaliter attenditur ſecundum charitatem, quod eſſentialiter conſiſtit in omnium virtutum cumulo, pag.20

ARTICVLVS V.

Vtrum aliquis in hac vita poſſit eſſe perfectus. pag.25

An perfectio conſiſtat in habitu, vel in actu, pag.28

An ad perfectionem ſit neceſſarius certus gradus intenſionis habituum, & actuum, pag.30

An ad perfectionem ſufficiant habitus infuſi, vel potius ſint neceſſarij habitus acquiſiti, pag.31

ARTICVLVS III.

Vtrum perfectio conſiſtat in præceptis, an in conſilijs, pag.33

An ſemper exercitè agere bonum ſit de præcepto, pag.38

Quid ſit conſilium Euangelicum. p.40

An conſilium aliquam leuem obligationem inducat, pag.42

An reſiſtere ſanctæ inſpirationi ſit peccatum, pag.44

An non facere id quod eſt cognitum, vt melius in indiuiduo omnibus penſatis ſit malum. pag 45

Quot ſint conſilia Euangelica. p.47

An actus charitatis poſſit cadere ſub conſilio. pag.49

Vtrum conſilia ſint neceſſaria ad acquirendam perfectionem. p 53

An perfectio Chriſtianæ vitæ præter obſeruantiam præceptorum aliquid perfectionis addat vltra id, quod eſt neceſſarium ad ſalutem. pag.53

An poſſit dari opus, quod in indiuiduo ſit opus conſilij, pag.53

An in præceptis, & maximè in præcepto charitatis contineatur perfectio conſiliorum, ſaltem per modum finis. p.57

Vtrum deficere à perfectionę charitatis ſit peccatum, pag.58

ARTICVLVS IV.

Vtrum quicumque eſt perfectus ſit in ſtatu perfectionis. pag.60

Quid ſit ſtatus perfectionis. pag.62

An ſeruitus, & obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis induci poſſit per actum non liberum, ſeu ſine libero ſenſu ſuſcipientis ſtatum, pag.63

Per quem actum inducatur obligatio ſtatus perfectionis. pag.64

An ſtatus perfectionis poſſit induci per obligationem internam, & occultam, pag.65

An ſtatus perfectionis obliget etiam ad actus internos. pag.66

Vtrum ſtatus perfectionis principalius conſiſtat in præceptorum obſeruatione, quàm conſiliorum. ſeu

An obligatio ſtatus recipiat principalius præcepta, quam conſilia. pag.67

ARTICVLVS V.

Vtrum Religioſi, & Prælati ſint in ſtatu perfectionis acquirendæ, & exercendæ. pag.70

An Epiſcopi debeant eſſe in ſtatu perfectionis, vt in termino. ſeu

An de ratione ſtatus perfectionis Epiſcopatus ſit perfectio habita, & vt in termino iam peracquiſita. pag.73

An Epiſcopale vinculum iure diuino ſit indiſſolubile, & perpetuum. p.75

An dato quod Epiſcopatus vinculum non ſit indiſſolubile, & perpetuum lege naturæ, fiat indiſſolubile ex voto, & profeſſione Epiſcopi. pag.78

An dato quod Epiſcopale vinculum non ſit indiſſolubile ex lege naturali, vel ex

voto

voto, ſtatus Epiſcoporum habeat perpetuitatem ſufficientem ad ſtatum. p.79

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes Prælati Eccleſiaſtici ſint in ſtatu perfectionis. pag.80
Vtrum Diaconi, & Sacerdotes ex vi conſecrationis ſeu ordinis obligentur ad ea, quæ ſunt perfectionis. pag.82
Vtrum Parochi ſint obligati ad permanendum in ſuo officio, & cura animarum. pag.83
An Epiſcopi ſint maiores presbyteris ex iure diuino. pag.86
Vtrum ſoli Epiſcopi habeant principaliter curam animarum; & inferiores Curati ſint veluti Inſtrumenta Epiſcopi. p.87
An ſaltem dici poſſit Parochos eſſe in aliquali ſtatu perfectionis. pag.90

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſtatus Religioſorum ſit perfectior, quam ſtatus Prælatorum. pag.91
Qua ratione ſtatus Epiſcopi ſit perfectior. pag.97
An ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior ſtatu Ordinis Prædicatorum, vel Societatis IESV, aut aliorum, qui ex profeſſione ordinantur ad ſalutem animarum procurandam. pag.95

ARTICVLVS VIII.

Vtrū Presbyteri Curati, & Archidiaconi ſint maioris perfectionis quā Religioſi, p.96
Vtrum per ſe, & ex genere operum meliora ſint in bonitate opera ad quæ tenetur Sacerdos Religioſus, quàm ſit illa cura animarum, ad quam tenetur ſecularis Sacerdos inferior Epiſcopo. pag.100
Quomodo Sacerdotium ſit perfectius, & ſanctius ſtatu Religioſorum non Sacerdotum, & non ſit ſtatus perfectionis. pag.104
An Religiones, quæ ex inſtituto non admittunt Sacerdotium niſi per accidens, ſint perfectiones officio Parochorum. pag.105
An abſolute loquendo Curati ſeculares ſint perfectiores Religioſis. pag.105
An maioris perfectionis ſit aggredi opus difficilius. pag.107

QVAESTIO CLXXXV.

De pertinentibus ad ſtatum Epiſcoporum in octo articulos diuiſa.

ARTICVLVS I.

Vtrum liceat Epiſcopatum appetere. pag.107
An appetere Epiſcopatum, ratione bonorum circumſtantium ſit peccatum mortale. pag.110
An eum, qui ſe credit idoneum ad Epiſcopatum, Epiſcopatum appetere, vt pro ſit Eccleſiæ, ſi per ſe moraliter præſumptuoſum. pag.115
An Epiſcopatum appetere ſit in Religioſo ſpeciale peccatum. pag.122

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat Epiſcopatum iniunctum omnino recuſare. pag.121
An proprio motu ferri in Epiſcopatum ſit malum ex genere. pag.124
An vniuerſaliter ſit peccatum iniunctum Epiſcopatum recuſare etiam ſi Superior non præcipiat. pag.126
An Papa poſſit cogere aliquem ad hoc, vt onus Epiſcopale ſuſcipiat. pag.131
Doctrina reſponſionis ad ſecundum eſt valdè conſideranda. pag.131
Quid dicendū ſi quis habeat occultā irregularitatē, vel excommunicationē, quā iuſtis de cauſis non poteſt Pontifici manifeſtare, & diſpenſationem obtinere. p.132
Quid faciet qui poſt vitam in peccatis pera-

peractam pœnitens de recenti eligitur in Epiſcopum, & cogitur officium acceptare. pag. 133
Quid ſi ex conſuetudine peccandi, & ex prauis habitibus acquiſitis valdè difficilis ſibi ſit impoſterum vitare peccatum. pag. 133
Sed quid ſi defectus ſit in ſcientia, vel in alio ſimili ex requiſitis ad Epiſcopum. pag. 134
An ſubditus teneatur obedire Prælato præcipienti opus prohibitum à lege regulari, in qua ipſe poteſt diſpenſare. p. 134
An ponere impedimentum illis, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem ſit peccatum. pag. 135
Quomodo Epiſcopatus ſit materia voti: & reſoluitur difficultas: An liceat alicui vouere non recipere Epiſcopatum pag. 135
An quis licitè poſſit vouere ſe, vel procuraturum, vel acceptaturum Epiſcopatum. pag. 137

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat eum, qui ad Epiſcopatum aſſumitur eſſe cæteris meliorem p. 139

ARTICVLVS IV.

Vtrum Epiſcopus poſſit licitè curam Epiſcopalem deſerere, vt ad Religionem ſe transferat. pag. 142
Intellectus cap. Quidam 12. de renunciat. pag. 144
Ex quibus cauſis Epiſcopus non poſſit renunciare. pag. 150
Ex quibus cauſis Epiſcopus poſſit renunciare. pag. 153
Quod Epiſcopus non poteſt renunciare ſine licentia. pag. 164
Intellectus cap. Poſt translationem 11. de renunciat. pag. 166
An quæ dicta ſunt de renunciatione intelligi debeant etiam de permutatione. pag. 167

ARTICVLVS V.

Vtrum liceat Epiſcopo propter aliquam perſecutionẽ corporalem deſerere gregem ſibi commiſſum. pag. 169
Quid ſit eſſe Epiſcopum, ſeu quid ſit Epiſcopale officium. pag. 170
Quid ſit Epiſcopum reſidere in ſua Diœceſi. pag. 172
Ex quo iure Epiſcoporum reſidentia ſit neceſſaria. pag. 173
Quæ ſint cauſæ, ex quibus Epiſcopus excuſari poteſt à reſidentia. pag. 179
An Prælati inferiores Epiſcopo teneantur ad reſidentiam. pag. 184
Qui ſint qui veniunt nomine Parochi, ad quos ſe extendat obligatio reſidentiæ. pag.
An ad hoc vt Parochus licitè abſit, ſit neceſſaria licentia. pag 190
Quænam licentia ſit neceſſaria; & quis illam dari poſſit. pag. 193
Qualem Vicarium relinquere debeat Parochus, qui vult abeſſe à Parochiali. pag. 194
Quæ ſint cauſæ iuſtæ non reſidendi in Parochiali. pag. 195
Qualiter non reſidentes Epiſcopi, aut Parochi teneantur ad reſtitutionem fructuum. pag. 199
An non reſidentes ſint priuati beneficijs. pag. 202
Qualis iuris ordo ſeruandus ſit, vt non reſidens priuetur beneficio. pag. 203
Qualiter ex non reſidentia Epiſcopi peccatum grauiter alterutrum. pag. 204

ARTICVLVS VI.

Vtrum liceat Epiſcopo aliquid proprium habere. pag. 205
An, & quomodo paupertas ſit neceſſaria ad perfectionem. pag. 208

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum Epiſcopi mortaliter peccent, ſi bona Eccleſiaſtica quæ procurant, pauperibus non largiantur. pag. 210

Quid de facto per tempora diuerſa actum ſit circa Eccleſiaſtica bona ab Eccleſia poſſeſſa, & qualis fuerit circa hæc Eccleſiæ praxis, & quæ leges. pag. 213

Quæ, & quot ſint bona Eccleſiaſtica, pag. 219

Apud quem ſpectet dominium bonorum Eccleſiaſticorum. pag. 220

An Epiſcopi ita ſint adminiſtratores, quod tamen ſint Domini fructuum, & reddituum Eccleſiaſticorum ſuarum præbendarum. pag. 222

Ex qua cauſa oriatur obligatio alendi pauperes ex bonis Eccleſiaſticis, pag. 223

Quæ ſunt opera pia, in quibus Epiſcopi, & beneficiati tenentur impendere quod ſupereſt eorum congruæ ſuſtentationi. pag. 230

An obligatio impendendi ſuperfluum in vſus Religioſos, nunc etiam ſe extendat ad omnes Eccleſiaſticos reddi tus, vel potius nunc omnes per diuiſionem præbendarum cenſendi ſint applicati perſonarum ſuſtentationi, ideoque tanquam patrimonialia ſint habenda. pag. 234

An Epiſcopi, & beneficiati expendentes fructus ſuperfluos beneficiorum ſuorum in vſus profanos, & non in pauperes, teneantur ad reſtitutionem. pag. 238

Tractatus de alienatione bonorum Eccleſiæ.

Quo iure res Eccleſiæ non poſſint alienari ſine conſenſu Summi Pontificis, & alia iuris neceſſaria ſolemnitate. p. 240

Quid ſit alienare, ſeu qui contractus, aut actus veniant ſub nomine alienationis in Conſtitut. prohibentibus alienare ſine ſolemnitate neceſſaria res Eccleſiæ. pag. 246

An venditio, donatio, & permutatio inter Eccleſiam, & Eccleſiam, & cum vtilitate Eccleſiæ vtriuſque inconſulto ſummo Pontifice fieri poſſint. pag. 247

Quæ ſint res prohibitæ alienari ſine iuris ſolemnitate. pag. 282

Quid nomine Eccleſiæ veniat, dum prohibentur alienari bona Eccleſiæ, ſeu quæ ſint bona, quæ dicantur Eccleſiaſtica. pag. 318

Quæ, & qualis neceſſitas ſit cauſa iuſta alienandi bona Eccleſiæ. pag 321

Quæ, & qualis vtilitas præbeat iuſtam cauſam alienandi Eccleſiæ bona. pag. 324

Quæ ſolemnitas de iure antiquo ſit neceſſaria ad alienandum res Eccleſiæ. p. 334

An alienatio rei Eccleſiæ ex defectu, vel cauſæ, vel ſolemnitatis ſit ita ipſo facto nulla, vt in vtroque foro dicenda ſit talis. pag. 351

An recuperata re Eccleſiæ malè alienata, ei reddenti debeat reſtitui pretium. p. 360

Quando, & qualiter malè alienantes, aut recipientes rem Eccleſiæ teneantur in vtroque foro ad reſtitutionem pag. 363

Quas pœnas incurrant alienantes malè res Eccleſiæ. pag. 364

De pœnis Commiſſariorum ſi deficiat in approbando alienationes inutiles Eccleſiæ. pag. 368

De Eccleſiæ in integrum reſtitutione. p. 369

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Religioſi qui promouentur in Epiſcopos teneantur ad obſeruantias regulares. pag 371

An expediat Regulares aſſumi ad Epiſcopatum. pag. 373

An expediat Regularem aſſumi ad Epiſcopatum Titularem. pag. 378

An Religioſus aſſumptionis ſuæ ad Epiſco-

patum

patum poſſit conſentire ſine ſui Superioris licentia. pag.382
An Superior Regularis ex vi voti obedientiæ electo digno poſſit præcipere, vt electioni ad Epiſcopatum conſentiat, vel indignum prohibere ne conſenſum preſtet. pag.394
Vtrum Religioſi qui promouentur in Epiſcopos teneantur ad obſeruantias regulares. pag.397
An Religioſus Epiſcopus ſi non obſeruet ea ad quæ tenetur ex regula, & non impediunt Pontificale officium ſit ſubiectus pœnis in regula ſtatutis. pag.403
An Regulares obſeruantias, quæ non impediunt Pontificale officium Epiſcopus teneatur ſeruare ex debito obligante ad culpam. pag.404
An in Religioſo Epiſcopo maneant in ſua vi vota ſimplicia, quæ in ſua Religione emiſit præter vota ſolemnia ſuæ profeſſionis. pag.416
An in Epiſcopo Religioſo maneat votum obedientiæ. pag.419
An in Religioſo Epiſcopo maneat votum paupertatis. pag 425
Quæ Epiſcopus Regularis poſſit retinere. pag.429
Quomodo facultas ampla adminiſtrandi ſtet cum voto Paupertatis. pag.432
An Pontifex Religioſus ſit liber à voto Paupertatis. pag.440
An abſolutio ab obedientia Prælatorum, & ab alijs obſeruantiis regularibus competat Epiſcopis titularibus. pag.441
An Religioſi Epiſcopi deponentes Epiſcopatum vel de licentia Papæ, vel in pœnam teneantur redire ad Clauſtra. pag.442
A quo tempore Epiſcopus maneat exemptus ab obedientia Prælatorum ſui Ordinis. pag.444
An hæc ſolutio à lege Regulari ſolis competat Epiſcopis. pag.444
An Epiſcopus Religioſus gaudeat ſui Ordinis priuilegijs. pag.445

QVAESTIO. CLXXXVI.

De ijs, in quibus Religionis ſtatus præcipuè conſiſtit in decem articulos diniſa. pag.448.

De his, quæ pertinent ad ſtatum Religionis. ibid.

ARTICVLVS I.

Vtrum Religio importet ſtatum perfectionis. pag.450
An ſtatus perfectionis acquirendæ, & ſtatus Religionis idem ſint, ſoliſque nomini bus differant. pag.452

ARTICVLVS II.

Vtrum quilibet Religioſus teneatur ad omnia conſilia. pag.455
Nunquid poſſit eſſe ſtatus Religionis, qui ad nullus cõſilij obſeruantiã obliget. p.458
Dari ne poſſint aliqua conſilia, quæ ſtatui Religioſo repugnent. pag.458
Vtrum vnuſquiſque teneatur habere intentionem faciendi omne opus bonum ſibi poſſibile. pag.459
An omittens ex contemptu facere illud bonũ quod poteſt peccet mortaliter. p.462

ARTICVLVS III.

Vtrum paupertas requiratur ad perfectionem Religionis. pag.463

ARTICVLVS IV.

Vtrum perpetua continentia requiratur ad perfectionem Religionis. pag.471
An Religioſi, qui non emittunt votum caſtitatis, ſint ſimpliciter abſolutè, & propriè Religioſi. pag.474

ARTICVLVS V.

Vtrum obedientia pertineat ad perfectionem Religionis. pag.477

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum obedientia pertineat ad perfectionem Religionis. pag.477
Vnde obedientia ſit ad ſtatum perfectionis neceſſaria, pag.478

ARTICVLVS VI.

Vtrum requiratur ad perfectionem Religionis, quod paupertas, continentia, & obedientia cadant ſub voto. p.481
An obligatio ſufficiens ad ſtatum perfectionis Religioſæ poſſit aliundè haberi, quã per votum. pag.482
An votum Religioſæ Profeſſionis ſit ſimul promiſſio, & donatio, vel potius ad ſtatum perfectionis præter promiſſionem requiratur etiam donatio, ſeu traditio. pag.485

ARTICVLVS VII.

Vtrum conuenienter dicatur in his tribus votis conſiſtere Religionis perfectionem. pag.493
An honor, & fama poſſint eſſe materia voti. pag.497
Vtrum in Religione cuius inſtitutum eſt docere, & prędicare ſit laudabile abdicare a ſubditis gradum magiſterij in Theologia. pag.500

De Voto Paupertatis.

Quænam contineantur ſub materia remota voti paupertatis. pag.502
Quæ ſit materia proxima voti Paupertatis. pag.503
An votum paupertatis reddat vouentem dominii incapacem. pag.508
An votum Religioſę paupertatis priuet Religioſum nedum rerum dominio, & iuris vſu, ſed etiam libero vſu facti, ita quod Religioſus ſit voti paupertatis violator, ſi ſine licentia ſuperioris aliqua re vtatur etiam alias de licentia Domini illius. pag.513
An, & quæ licentia requiratur, & præcipuè ſi tacita, vel præſumpta ſit ſufficiens, ad hoc vt in Religioſo vſus facti non ſit proprietarius. pag.517
An ſufficiat iniuſta licentia. pag.517
An ſufficiat licentia debita, & ſine ratione negata. pag.536
An quem pertineat concedere licentiam Religioſo vtendi rebus temporalibus. pag.538
Quomodo accipere aliquid pretio ęſtimabilę ſit contra votum Paupertatis. p.543
Poſſidere, ſeu tenere rem pretio æſtimabilem qualiter ſit contra votum paupertatis. pag.557
An Religioſo liceat habere peculium de licentia Superioris. pag.565
Qualiter Religioſus ſolemniter profeſſus peccare poſſit vtendo rebus pretio æſtimabilibus ſine licentia. pag.583
Quæ quantitas ſit neceſſaria ad hoc, vt Religioſus ſine licentia ſuperioris vtens rebus monaſterij, vel religionis dicatur peccare mortaliter. pag.586
Qualiter Religioſus Profeſſus peccet in vſu rerum monaſterij ſine licentia, ſed ad proprium commodum. pag.589
Qualiter Religioſus peccet res monaſterij alienando, ſeu illis vtendo ad commodum aliorum. pag.596
Vnde, & qualiter prędſumi poſſit Religioſum habere licentiam ad eleemoſynas faciendas, vel ad alias liberales, & honeſtas donationes. pag.606
De obligatione reſtituendi monaſterio ea, quæ Religioſus iniuſtè expendit. pag. 612
Qualiter Religioſus poſſit, vel non poſſit teſtari. pag.626
Quæ pœnę latæ ſint in proprietarios. p.631

ARTICVLVS VIII.

Vtrum votum obedientię ſit potiſſimum inter tria vota Religionis. pag.633

Quid

Quid ſit ſolemne votum obedientię, p. 635
Cui ex voto obedientiæ ſit obediendum viginti dubitationibus expenſis demonſtratur. pag. 642
Quænam, & qualis, & quanta ſit materia ad quam votum obedientiæ ſe extendit, Decem & ſeptem dubitationibus ſolutis oſtenditur. pag. 657
Qualiter votum obedientiæ ſe extendat ad caſus dubios. pag. 689
Et maxime, vbi ſunt opiniones oppoſitæ, nu. 246. & ſeq. pag. 694
Corollaria aliqua deducuntur. p. 718

ARTICVLVS IX.

Vtrum Religioſus ſemper peccet mortaliter tranſgrediendo ea, quæ ſunt in Regula. pag. 721
An prima concluſio textus ſit vera formaliter, pag. 723
Quid ſit contemptus perfectionis. p. 724
Quid voueat ille, qui profitetur Regulam. pag. 731
De Regula non obligante ad culpã. p. 732
Vnde cognoſci poſſit, quod lex, vel Superior aliquid præcipiens intendat obligare ad culpam, vel mortalem, vel venialem, pag. 735
An voluntas non ſeruandi niſi tria vota, & præcepta contenta in Regula, & de reliquo nolle ſeruare Regulam, ſit mortale peccatum, pag. 749

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſus eodem genere peccati grauius peccet, quam ſecularis. p. 750

F I N I S.

QVÆ

QVAESTIO CLXXXIII.

De officijs & ſtatibus hominum, in quatuor articulos diuiſa.

CONSEQVENTER Conſiderandum eſt de diuerſitate ſtatuum, & officiorum humanorum. Et primò conſiderandum eſt de officijs, & ſtatibus hominum in generali. Secundò ſpecialiter de ſtatu perfectorum. Circa primum quæruntur quatuor:

Primò, Quid faciat in hominibus ſtatum.

§. *Secundò, Vtrum in hominibus debeant eſſe diuerſi ſtatus, ſiue diuerſa officia.*

§. *Tertiò, De differentia officiorum.*

§. *Quartò, De differentia ſtatuum.*

HVius quæſtionis & tractatus ad præcedentes optimus eſt ordo, & proportionata connexio. Cum enim D. Thom. in ſecunda parte de materia ad mores ſpectante tractet, abſoluta conſideratione in communi eorum, quæ de virtutibus & vitijs, & alijs ad materiam moralem ſpectantibus conſideranda fuerunt, quod præſtitit in prima parte huius ſecundæ partis ſuæ ſummæ, in hac ſecunda ſecundæ partis omnia in ſingulari conſiderate diſpoſuit. Cum autē moralium conſideratio ex duplici parte poſſit eſſe particularis, vel ſcilicet ex parte materiæ & actuum virtutis, vel ex parte hominum, quibus conuenit agere ex virtute, qui plures differentias inter ſe habent ex varijs eorum conditionibus ſumptas, abſoluta conſideratione eorum, quæ dicenda erant circa virtutes, tam Theologicas, quam Cardinales in particulari à quæſt. prima vſque ad 170. videnſque quod inter homines triplex differentia præcipuè attendi poteſt, vel ſcilicet ſecundum gratias gratis à Deo illis datas, quia vt dicitur 1. *Cor.* 12. *Diuiſiones gratiarum ſunt, & alijs datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ, alijs ſermo ſcientiæ &c.* Vel ſecundum diuerſas hominum vitas, actiuam ſcilicet, & contemplatiuam, quæ accipiuntur ſecundum diuerſa operationum ſtudia. Aliud enim eſt ſtudium operationis in Martha, quæ ſollicita erat, & laborabat circa frequens miniſterium, quod pertinet ad vitam actiuam: aliud eſt in Maria, *quæ ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius*, quod pertinet ad contemplatiuam, vt habetur *Luca* 10. Vel tertio ſecundum diuerſitatem officiorum, & ſtatuum. Nam dicitur ad Epheſ. 4. *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam verò Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores*, quod pertinet ad diuerſa miniſteria prout dicitur 1. *Cor.* 12. Diuiſiones miniſtrantium ſunt; expedito tractatu gratiarum gratis datarum à quæſt. 171. vſque ad 178. incluſiue, & vitarum actiuæ & contemplatiuæ à quæſt. 179 vſq; ad 182. Conſequenter proponit conſiderandum de diuerſitate officiorũ & ſtatuum. Et hunc tractatum diuidens in ea, quæ in communi ſpectant ad hominum ſtatus, & ea quæ pertinent in particulari ad ſtatum perfectorum, circa primum in hac quæſt. 183. quatuor ab ipſo recenſita diſcutienda proponit.

QVAESTIONIS CLXXXIII.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſtatus in ſui ratione importet conditionem libertatis, vel ſeruitutis.

[Porro.] *AD primum ſic proceditur. Videtur quod ſtatus in ſui ratione non importet conditionem libertatis, vel ſeruitutis. Status enim a ſtando dicitur: ſed ſtare dicitur aliquis ratione rectitudinis, vnde dicitur Ezec. 2. Fili hominis ſta ſuper pedes tuos, & Gregor. dicit in 6. mor. Ab omni ſtatu rectitudinis diſpereunt, qui per noxia verba dilabuntur: ſed rectitudinem ſpiritualem acquirit homo per hoc, quod ſubijcit, ſuam voluntatem Deo: vnde ſuper illud Pſal. 32. Rectos decet collaudatio, dicit Gloſ. Recti ſunt, qui dirigunt cor ſuum ſecundum voluntatem Dei; ergo videtur, quod ſola obedientia diuinorum mandatorum ſufficiat ad rationem ſtatus.* [Infr. art. 4. cor. & q. 184. art. 4. cor. & q. 186. art. 8. co. & quo. 5. a. 19. co.] [Eſt Aug. in lectione ... in Pſal. 32. non longe a prin. t. 8.]

§. 2. Praeterea, nomen ſtatus videtur importare immobilitatem, ſecundum illud 1. ad Cor. 15. ſtabiles eſtote & immobiles vnde Greg. dicit ſuper Ezec. Lapis quadrus eſt, & quaſi ex omni latere ſtatum habet, qui caſum in aliqua permutatione non habet: ſed virtus eſt quae immobiliter facit operari, vt dicitur in 2. ethi. ergo videtur, quod ex omni operatione virtuoſa aliquis ſtatum adipiſcatur. [Hom. 21. a prin.] [Li. 2. c. 2. & 5. to. 5.]

§. 3. Praeterea, nomen ſtatus videtur ad quandam altitudinem pertinere. Nam ex hoc aliquis ſtat, quod in altum erigitur: ſed per diuerſa officia aliquis fit altior altero. Similiter etiam per gradus, vel ordines diuerſos diuerſimode homines in quadam altitudine conſtituuntur. Ergo ſola diuerſitas graduum, vel ordinum, vel officiorum ſufficit ad diuerſificandum ſtatum.

Sed contra eſt, quod in Decret. 2. q. 5. dicitur. Si quando in cauſa capitali, vel cauſa ſtatus interpellatum fuerit, non per exploratores, ſed per ſeipſos eſt agendum: vbi cauſa ſtatus appellatur pertinens ad libertatem, vel ſeruitutem: ergo videtur quod non variet ſtatum hominis niſi id, quod pertinet ad libertatem, vel ſeruitutem. [a. q. 5. (vel ... codices ha-] [bent) ca. Si quando.]

Reſpondetur dicendum, quod ſtatus propriè loquendo ſignificat quandam poſitionis differentiam ſecundum modum ſuae naturae, quaſi in quadam immobilitate. Eſt enim naturale homini, vt caput eius in ſuperiora tendat, & pedes in terra firmentur &c. membra media conuenienti ordine diſponantur: quod quidem non accidit, ſi homo iaceat, vel ſedeat, vel accumbat, ſed ſolum quando erectus eſt. Nec rurſus ſtare dicitur, ſi moueatur, ſed quando quieſcit: & inde eſſe quod etiam in ipſis actionibus humanis dicitur negotium aliquem ſtatum habere ſecundum ordinem propriae diſpoſitionis cum quadam immobilitate, ſeu quiete. Vnde & circa homines ea, quae de facili circa eos variantur, & extrinſeca ſunt, non conſtituunt ſtatum, puta, quod aliquis ſit diues, vel pauper, in dignitate conſtitutus, vel plebeius, vel ſi quid aliud eſſe huiuſmodi. Vnde & in iure ciuili dicitur, quod ei qui à ſenatu amouetur, magis dignitas, quam ſtatus aufertur: ſed ſolum id videtur ad ſtatum hominis pertinere, quod reſpicit obligationem perſonae hominis, prout ſcilicet aliquis eſt ſui iuris, vel alieni, & hoc non ex aliqua cauſa leui, vel de facili mutabili, ſed ex aliquo permanente: & hoc eſt quod pertinet ad rationem libertatis, vel ſeruitutis. Vnde ſtatus pertinet propriè ad libertatem, vel ſeruitutem, ſiue in ſpiritualibus, ſiue in ciuilibus. [Concl. ...]

Ad primum ergo dicendum, quod rectitudo inquantum huiuſmodi, non pertinet ad rationem ſtatus, ſed ſolum inquantum eſt connaturalis homini, ſimul addita quadam quiete. Vnde in animalibus non requiritur rectitudo ad hoc, quod ſtare dicantur: nec etiam homines ſtare dicuntur, quantumcumque ſint recti, niſi quieſcant.

Ad ſecundum dicendum, quod immobilitas non ſufficit ad rationem ſtatus, Nam etiam ſedens, vel iacens quieſcit, qui tamen non dicitur ſtare.

Ad

Ad tertium dicendum, quod [illegible] *ſi-ciam dicitur per comparationem ad actum* [illegible] *gradu autem dicitur ſecundum ordinem* [illegible] *perſo* [illegible]*, & inferioritatis* [illegible] *ad ſtatum requiritur immobilitas in eo, quod pertinet ad conditionem perſon*[illegible].

S V M M A R I V M.

1 [illegible]tatus m[illegible] pl[illegible] [illegible] ur. num
2 [illegible] textus D. Thom. in duas parte[illegible] [illegible] nu-mer.2.
3 Stat[illegible] prop[illegible] [illegible] p[illegible]at [illegible]udinem, & firm[illegible] [illegible]m. num. [illegible]
4 Ad ſtatum requiritur quies firma, & aliquaiter immobilis. n.[illegible]
5 Perfectionem [illegible] [illegible]tudine[illegible] de ratione ſtatu[illegible] [illegible] [illegible]
6 De ratione m[illegible]ral[illegible] ſt[illegible] [illegible] [illegible]ndo. num.6.
7 [illegible]etaph[illegible] [illegible] ſt[illegible] [illegible]ndo [illegible]
8 [illegible]atur peccat[illegible] [illegible] [illegible]
9 Seru[illegible] [illegible] [illegible]m 6.
10 [illegible] [illegible] [illegible] ſtatum perfectionis, & imper[illegible] [illegible]num. 6.
11 Stat[illegible] moral[illegible] [illegible] bonum, [illegible] [illegible] [illegible]ſtitut, [illegible] [illegible] n.
12 [illegible]tus mo[illegible] [illegible] modo conaatura[illegible] [illegible]8.
13 Di[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num.[illegible]
14 Genus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num.[illegible]
15 A[illegible] [illegible] nec[illegible] tiam immobi[illegible] [illegible] [illegible] opt[illegible] n.9.
16 De [illegible] [illegible] ſtatus eſt [illegible] immobi[illegible] num.[illegible]
17 [illegible]ora eſt ſimi[illegible] in eo [illegible] rei pro-prium. num.10.
18 De r[illegible] ſtatus non eſt omnimodè imm[illegible] num.13.
19 [illegible] actionis [illegible] [illegible] num.11.
20 Status [illegible] [illegible] [illegible] num.11.
21 Dignitates & diuitiæ non c[illegible] ſtatum. nu-me[illegible]
22 Status perſonæ importa[illegible] [illegible]ſitionem ex cauſa [illegible] ſit ex ſe immob[illegible] num.12.
23 Status g[illegible] & libertatis [illegible] num.12.
24 [illegible]tatum moralem non [illegible] [illegible]gationem [illegible] [illegible]ndam opinio. num.[illegible]
25 [illegible] omnis moralis [illegible] [illegible] omnis reſp[illegible]
26 E[illegible] [illegible] ſtat[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num.14.
27 Fundamentum [illegible] [illegible] [illegible] eſſe [illegible] [illegible]
28 S[illegible] [illegible] num.15.
29 [illegible] ſtatus [illegible] [illegible] [illegible] num.6.
30 St[illegible] ſtat[illegible]
31 Stat[illegible] ſtatus [illegible] n.[illegible]
32 Stat[illegible] [illegible] num.19.

[illegible] [illegible] [illegible] immobiles n.[illegible]
34 S[illegible] [illegible] [illegible]
35 [illegible] moral[illegible] [illegible] [illegible]
36 [illegible] m gradus & ſtatu[illegible] [illegible]tur. n.[illegible]

1 In [illegible] conſtat [illegible] on[illegible] m eſſe [illegible] [illegible] natum [illegible] tr[illegible] ſtat ſuſci-[illegible] æqui-[illegible] p[illegible] on[illegible] d[illegible] h[illegible], vt co[illegible] a-m[illegible] ſed & ſt[illegible] multiplici[illegible] d[illegible] nis l.9.S.1 [illegible] quis ſt-rem [illegible] er-[illegible] ſtatu [illegible] q[illegible]o.

2 In dua[illegible] [illegible] d[illegible] Nam [illegible] & [illegible] ex [illegible] p[illegible] q[illegible]

3 D[illegible]itur [illegible] ſtatus propri[illegible] q[illegible] poſi[illegible] [illegible]etentia, p[illegible] qu[illegible] es d[illegible] conueni[illegible] natura [illegible] te. Contin[illegible] hæc diffi[illegible] [illegible]am propriam [illegible] ſi[illegible]s. [illegible] propriè d[illegible] ra eſt [illegible] poſit[illegible] ró co[illegible] eius d[illegible]ntia [illegible] Status [illegible], ideo importat m[illegible] len[illegible], & [illegible] qui ſe[illegible] conue[illegible] dum pr[illegible] ſuæ na[illegible] [illegible] conaturalis [illegible] po-[illegible] recta, vt ſcu[illegible] [illegible]ctus, & corpus ſupra [illegible] ſit [illegible] ad [illegible] tendat; ideo ſtatus, [illegible] nc erectionem ſeu [illegible] prop[illegible] mo [illegible] ſede[illegible] vel in [illegible] hic [illegible] ad ſt[illegible] [illegible] ſecu[illegible] a-[illegible] am [illegible] obi-litate [illegible] ſecunda co[illegible] eſt ſirii ita quia [illegible] homo dum [illegible] ſit, [illegible] men[illegible] ſtare [illegible]or. B[illegible] quodl.3.ar.17. [illegible] ſtatus [illegible] [illegible] & [illegible] ſeuts optime [illegible] [illegible]tus, [illegible] [illegible] differentia [illegible] [illegible] quadam qu[illegible] immobilitates [illegible] nſiderandum, [illegible] alia [illegible] quies, alia [illegible] at act[illegible] o-[illegible] potentiam mouend[illegible] ſta-[illegible] eſt neceſſaria propria imm[illegible] mo[illegible] ſtare [illegible]itur dum non [illegible] ſit [illegible] & ab al[illegible] ſo[illegible] gatio [illegible] ad ſtatus, [illegible] mo[illegible] [illegible] [illegible]m a [illegible] men [illegible] ho[illegible] proiecta [illegible] otum [illegible] ter quieſce[illegible], vel [illegible]

q[illegible] ſi [illegible], & al[illegible] uo modo ſta[illegible] & cum quadam [illegible] mo[illegible] ate, vt [illegible] onio ſe m[illegible] nec p[illegible] q[illegible] ſe mo[illegible], [illegible] quo[illegible] cat per [illegible] ſi [illegible] co, [illegible] im [illegible]

5 [illegible] igit[illegible] huma[illegible] us [illegible], & prop[illegible] ſiti ex[illegible] eata & [illegible] ad ſtatum natural[illegible] m [illegible] nt re[illegible], & immobilitas, q[illegible] con- ditio ad [illegible] uſdem moral[illegible] Et videt[illegible] mo- dum [illegible] connaturali[illegible] eſt [illegible] ra [illegible] od [illegible], quæ [illegible] eſſe [illegible] d[illegible] , peccat[illegible] m [illegible] con[illegible] naturam *D.Th.p*[illegible] *.1 qu*[illegible] *.1. cap*[illegible] *.1. quæſt.21 art.1.* Cu[illegible] ſpe[illegible] con[illegible] vi[illegible] ſicum ho[illegible] ne[illegible] do[illegible] de[illegible] moralem ſtat[illegible] m [illegible] ecc[illegible] *Sua* [illegible] *m.3 de Re*[illegible] *ap.1.num.* [illegible] at [illegible] ſtatus mo[illegible] tet ſemper [illegible] a [illegible] o eſt [illegible]

Ex[illegible] d [illegible] beat [illegible] æ e[illegible] ana [illegible] [illegible] *m.10.* ait, [illegible] qu[illegible] p[illegible] iat á ra[illegible] one ſtat[illegible] a hom[illegible] pe[illegible] a potiùs iacet, [illegible] m ſt[illegible] m [illegible] o ordine habe[illegible] conſum[illegible] r[illegible] ad genus ſtat[illegible] vid[illegible] tur [illegible] ſtat[illegible] ſi[illegible] ndum na[illegible] & pro- pterea videtur [illegible] quod [illegible] ſtatum non habeant.*l.4. ff de cap.minut.* In [illegible] vero eſt, quia D.Th. [illegible] de ſtatu moral[illegible] hom[illegible] loquitur in hoc arti- c[illegible], ſolùs imm[illegible] conſid[illegible] habet, [illegible] dari ſtatum [illegible]

6 [illegible] pond[illegible] ſtatum moralem ho- mi[illegible] non eſſe [illegible] m [illegible] itud[illegible] m iuſti[illegible] vel [illegible] tatis co[illegible] na[illegible] perf[illegible] ctionem. Q[illegible] od pri- mo pro[illegible] tur, quia quæ di[illegible] untur metaphoricè non eſt ne[illegible] omnia aſſimilari ei, a quo [illegible] bene [illegible] cet *D.T*[illegible] *ad 2.*[illegible] *q.46. art.4.ad* [illegible] ſi adſit [illegible] in quo co[illegible] pria ratio rei, cu[illegible] men ad metap[illegible] [illegible] vt doc[illegible] *hom. de ver. quæſt.* [illegible] ó r[illegible] abſolutè de r[illegible] ſta- [illegible] m pl[illegible] & [illegible] di[illegible], ve[illegible] ad [illegible] imò, & propria ra[illegible] ſtat[illegible] quadam immobilitate [illegible] us p[illegible] o ſtatus mor[illegible] qui [illegible] t[illegible] cit quód a[illegible] fertur ſtatu[illegible] proprie[illegible] in [illegible] quaſi im[illegible] itate, non [illegible] ſe quo[illegible] e. [illegible] tur. N[illegible] [illegible] & [illegible] at [illegible] ca[illegible] cog[illegible] [illegible] is [illegible] r [illegible] tatio[illegible] t, re-

ſpond[illegible] r, [illegible] potius coruus manet, quám iaceat me[illegible] t enim [illegible] terrena reip[illegible] bos, [illegible] tu[illegible], & quid [illegible] ſit d[illegible] e, vbi de[illegible] o[illegible] lo- qui[illegible] non [illegible] incon[illegible] n[illegible] o[illegible] olita de eodem [illegible] ant [illegible] b [illegible] a[illegible] & [illegible] c tor[illegible] firmis & [illegible] Su[illegible] te[illegible] a q[illegible] ſci[illegible] t iacer [illegible] pe[illegible] o- da[illegible] o[illegible] mo[illegible] r pec[illegible] is [illegible] á [illegible] candi n[illegible] ſſitate [illegible] are, [illegible] adi[illegible], [illegible] m[illegible] atur, m[illegible] pe[illegible] ato. Se[illegible] em v[illegible] o [illegible] m ha[illegible] x [illegible] m[illegible] ſu, [illegible] ſe[illegible] *1.ſſ.*[illegible], nec o[illegible] po[illegible] m co[illegible] gitur ex [illegible] *ff.d*[illegible] *c p.min.* [illegible] ſolum quód quia [illegible] tu[illegible] [illegible] s & pœ[illegible] c[illegible] non e[illegible] ſtatus [illegible] ſ[illegible] p[illegible] n[illegible] t ita v[illegible] debet ſta[illegible] ora[illegible] is [illegible] ſtatum per[illegible] perfecti[illegible] el miſ[illegible] æ, & l[illegible] eitatis. A[illegible] mum req[illegible] tur [illegible] be[illegible], & [illegible] tudo, a[illegible] n dum ſ[illegible] th[illegible] tas.

Q[illegible] *ra art.*[illegible] vrg at, q[illegible] d ſta[illegible] e[illegible] e[illegible] erfectio[illegible] e, a[illegible] m[illegible] pro[illegible] ion m[illegible] e[illegible] m[illegible] tio [illegible] h[illegible] em ta[illegible] p[illegible] t conue[illegible] a[illegible] o [illegible] q[illegible] od ſta[illegible] [illegible] l[illegible] ed [illegible] ſtatu reſpe[illegible] [illegible] qua[illegible] m pe[illegible] [illegible] ſe, & for- mali[illegible] p[illegible] fectionis; [illegible] do, ve[illegible]

[illegible] a[illegible] d[illegible] e[illegible] a[illegible] c[illegible], vt habet[illegible] D. [illegible] vbi de[illegible] ex vltimis p[illegible] ica[illegible] erò non e[illegible] e[illegible] conditio peccatoris[illegible] di[illegible] ſtat[illegible] ndetur, [illegible] eſt connatural[illegible] imperfecti[illegible] is [illegible] ſecti[illegible] *Io: de* [illegible] *de ſtat. perfect.* [illegible] qu[illegible] aturali[illegible] uæ in ſtatu perſonaru[illegible] eſt, quod [illegible] nt conditio libera, [illegible] a, vnde [illegible] connaturaliter co[illegible] cquid [illegible] ſibi conuenit. P[illegible] ti autem [illegible] r- tutus libera, ſeruitus verò coacta, [illegible] non ſu[illegible] a- tur ſuper lege [illegible] coacta, non [illegible] s moral[illegible] us. Sic igitur par[illegible] [illegible] quód homo [illegible] tio ſtatum co[illegible] itate. Et [illegible] res ſi[illegible] d ex qu[illegible] o habet cu[illegible] e, ſi[illegible] lo. [illegible] ri [illegible] ita [illegible] s ſit [illegible] qua [illegible] at [illegible] t Pro[illegible] *de ru-*

ce

[illegible] *Religd.* [illegible] definit [illegible] poſitio conue[illegible] [illegible] litate & firm[illegible] Quod [illegible] *Lad.* [illegible] *ſtat.perf*[illegible]

9 H[illegible] tam[illegible] difficultat[illegible] & op[illegible] *Hen*[illegible] *quæſ.* 19. [illegible] m propo[illegible] Nam [illegible] in ſta[illegible] on n habet i[illegible] [illegible] *Bel*[illegible] *de mona*[illegible] [illegible] *Lay man. l. 4* [illegible]

1[illegible] Et ita v[illegible] [illegible] dum energi[illegible] [illegible] Ap[illegible] [illegible]

11 [illegible] ad ſtatu[illegible] non eſt [illegible] ca immo[illegible] tas [illegible] [illegible] xit ſtatum [illegible] obligation[illegible] obliga[illegible] nem [illegible] habet [illegible] [illegible] homo [illegible]

[illegible] m mutatur, vt [illegible] [illegible] dicit [illegible] homi[illegible] [illegible] ter imm[illegible] [illegible] & ab in[illegible] [illegible]

12 A[illegible] non habet [illegible] obliga[illegible] [illegible]

13 [illegible] conſideranda [illegible] ia nec liberta[illegible] [illegible] catum nec virgin[illegible] [illegible] dum [illegible] [illegible] endum [illegible]

[illegible] & compl[illegible]am [illegible] [illegible] ind[illegible] & [illegible]. P[illegible] [illegible]am [illegible] fi[illegible] [illegible]am [illegible] peccati. [illegible] C[illegible]us [illegible] *peccati* [illegible] *Io.* [illegible] pr[illegible]ro[illegible]tom, & p[illegible]torum [illegible] eſt d[illegible] [illegible] gradum [illegible] [illegible]ertat [illegible] uit [illegible] [illegible]tionem, [illegible] iuris vel ali[illegible].

4 [illegible] ſecundo conſideranda [illegible] q[illegible] it D. Thomæ& [illegible] [illegible]bilitatem, ergo [illegible] [illegible] Videri autem p[illegible] [illegible]uentia. Quare [illegible] non [illegible] non [illegible] eſſe [illegible] dis [illegible]epen[illegible] [illegible] conſequ[illegible] op[illegible]m[illegible] & pr[illegible] p[illegible] propriam [illegible] [illegible] eſt [illegible] poteſt n[illegible] le[illegible]is ab o[illegible] [illegible]beri ar[illegible] reſpici [illegible] & non [illegible] ergo ho[illegible] mo[illegible] cere h[illegible] habet ex [illegible] imm[illegible]bilitatem dominij, [illegible] ad quod umque voluerit; ab [illegible] poteſt habere a[illegible]lo imm[illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible]eſt dominus [illegible] cumque [illegible] [illegible] ſi ergo [illegible]bilita[illegible] [illegible] immob[illegible]tatur; Ab extrinſeco autem poteſt homo de[illegible]rn[illegible]ri [illegible] [illegible] gem [illegible] verò [illegible] im[illegible] den[illegible] [illegible] præ[illegible] q[illegible] act[illegible] [illegible]tati [illegible]eſt. [illegible] [illegible] poteſt [illegible] libe[illegible] [illegible] [illegible] dedi, & [illegible] [illegible] capi[illegible] [illegible] per [illegible] iudicio lib[illegible] [illegible] vt [illegible] co modo [illegible] [illegible] con[illegible] hominis [illegible] libertatis [illegible] quam vel homo [illegible] quod eſt eſſe ſui iuris, vel per quam o[illegible]lige[illegible] iuris alieni. [illegible] ſtat [illegible] mater[illegible] [illegible] ſe reſp[illegible] [illegible] vel ab[illegible] [illegible] ob[illegible]m, [illegible] quo [illegible] tas.

[illegible] ratione in[illegible] [illegible] non [illegible] quælibet [illegible] ſtatum, [illegible] ho[illegible] con[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tate [illegible] [illegible] ſtat, qua[illegible] [illegible]

[illegible] ans, vel ex[illegible] ab ob[illegible], [illegible] manens, & immobi[illegible].

16 [illegible] verò [illegible] *loco citato num.* 8. q[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nam [illegible] D. [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] moral[illegible] o con[illegible] ri[illegible] proc[illegible] Dici tamen poteſt, q[illegible] [illegible] [illegible] citu[illegible] [illegible] du[illegible]tur. Nam [illegible] libe[illegible] [illegible] prior[illegible] lege natural[illegible] mo eſt[illegible] & [illegible] & [illegible] uari [illegible] licet p[illegible] accid[illegible] vel ex p[illegible] [illegible] libertate p[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habet [illegible] belli, [illegible] ex [illegible] & [illegible] & hoc vel [illegible] ſerua, vt ha[illegible] [illegible] *de* [illegible]

17 [illegible] autem p[illegible] [illegible]us [illegible]itu[illegible] de [illegible]ſa, qua[illegible]tan[illegible] tangere [illegible] quia pec[illegible] [illegible]gatus a[illegible] Aduertit a[illegible] [illegible] rationem [illegible] quam [illegible] ad peccand[illegible], vel ad perm[illegible] in[illegible] ſtatu, [illegible] eſt nec[illegible]ſitas, [illegible] & [illegible] ad malū. [illegible] morali [illegible] diu [illegible] gratiā, hæc [illegible] [illegible] S. Augu[illegible] com[illegible] *de nup. cap.* 3. [illegible] [illegible] [illegible] tempe[illegible] habeat [illegible] quod [illegible] pro ſingulo momento [illegible] tamen hæc eſt [illegible] & [illegible] vt infirmus [illegible] diu [illegible] pœn[illegible] & pœn[illegible] vita [illegible] D. T[illegible] [illegible] ſolet de præ[illegible] nouum [illegible] Secunda ca[illegible]ſt, quia homo [illegible] non po[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]gatus. [illegible] non [illegible] dub[illegible] [illegible] [illegible] cati[illegible]

18 [illegible] A[illegible] [illegible] [illegible] cipal[illegible] [illegible] *peccato, ſerui ſa*[illegible] *ſeru aut*[illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] co[illegible]

ſo, quòd Deus hominem ad beatitudinem conſequendam ordinauit. Gratia verò ſuperueniens nō ſeruitutem, ſed maximam fert libertatem. *Primò* enim liberat à ſeruitute peccati, ſecundò ſeruitutem, quam homo habet ad Deum, eleuat in amicitiæ libertatem. Gratia enim eſt ſumma participatio diuinæ amicitiæ cōſtituens nos non ſeruos, ſed Dei filios, & amicos, & dans ad gloriam ius filiorum, & amicitiæ. Ideò falſum eſt, quod ſtatus gratiæ principaliter ſit ſtatus ſeruitutis Dei, quia licet ſeruitutem contineat, tamen propriè, & principaliter libertatem filiorum Dei importat: *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Io.1. Si autem filij, & hæredes. Rom. 8. & Io.15. Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos.* Ideò ſtatum gratiæ eſſe ſtatum libertatis docent *D. Auguſt. trac. 85. in Io. D. Thom.* hic & communiter ſcribentes ad illud *cap. 8. Roman. Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis, Caiet.* hic, & *D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. § 1.*

19 Sic de alijs ſtatibus apparet, quod ſtatus Religionis habet immobilitatem ex lege voti ſolemnis. Status verò ſecularis ex lege naturali habet libertatem. Sic etiam ſtatus coniugalis habet iugum ſeruitutis ex lege matrimonij, à qua lege ſolutus eſt ſtatus virginalis, aut vidualis, ſeu abſolutè ſtatus cælibatus, ex lege naturalis libertatis. Et ita in omnibus alijs ſtatibus facilè eſt videre immobilitatem haberi ſemper ex aliqua lege dante perpetuitatem, non quidem metaphyſicam, ſed moralem. Nam & homo liber poteſt fieri ſeruus poteſt fieri liber. Et iuſtus poteſt peccare. Sed nec libertas poteſt ab inuito tolli niſi aliquando per accidens, vel ex publica poteſtate, vel ex libertate hominis ex iuſta cauſa. Et ſeruitus de ſe moraliter eſt immobilis, & gratia de ſe eſt qualitas perſeuerans.

20 Ex his optimè concludit D. Thom. quod ſtatus pertinet propriè ad libertatem, & ſeruitutē. Quæ concluſio habetur ex *cap. ſi quando 2. q. 6.* vbi cauſa libertatis, & ſeruitutis appellatur cauſa ſtatus. Idemque ſumitur ex lege *3. & 4. de cap. minut. & ex tot. titul. C. de ingenuis & ff. de ſtatu liberis, & l. 3. ff. de ſtatu hom.* ſic dicitur *Summa itaque de iure perſonarum hæc eſt, quod omnes homines, aut liberi ſunt, aut ſerui,* & hoc idem docent *Caiet.* hic, *D. Anton. 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 1. Soto lib. 7. de iuſt. q. 1. art. 1. Pax Iordan Ælud. 5. num. 1. Ledeſma de ſtatu perfectionis cap. 1. concl. 1.* conſiderandum verò eſt, illud aduerbium *propriè*, & attendendum, quod licet ſtatus ſolùm per metaphoram dicatur de ſtatu morali, tamen hæc metaphora ex cōmuni vſu iam in proprietatem tranſijt, ita quod ſtatus moralis diuidatur in ſtatū propriè & cōmuniter dictum, vt aduerterunt *Caiet.* hic, & *Baſſæus v. Religio 1. num. 1.* & tamen ſtatus moralis perſonarum non dicitur ſatis propriè, niſi ſit conditio, per quam ex cauſa permanente aliquis eſt ſui iuris, & ideò liber, vel iuris alieni, & ideo ſeruus, ſumpta ſeruitute largè prout ſumitur pro quacunque obligatione vnius ad alterum.

21 Reſponſio ad tertium conſideranda eſt, ex qua habetur formalis diſtinctio horum trium, ſcilicet officij, ſtatus, & gradus, quia officium reſpicit actum, & eſt deputatio ad operandū. gradus reſpicit ordinem ſuperioritatis, & eſt id per quod vnus eſt ſuperior altero, ſed ſtatus dicitur ex immobilitate, & eſt conditio hominis immobilis; ideò, vt dicitur infra art. 3. ad tertium, ſtat, quòd idem ſit ſimul officium, gradus, & ſtatus, ſicuti eſt Epiſcopatus, quia Epiſcopus ad munera Epiſcopalia deputatur, & eſt alijs ſuperior, & eſt in ſtatu perfectionis, vt infra explicabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Eccleſia debeat eſſe diuerſitas officiorum, ſeu ſtatuum.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur quod in Eccleſia non debeat eſſe diuerſitas officiorum, vel ſtatuum. Diuerſitas enim vnitati repugnat: ſed fideles Chriſti ad vnitatem vocantur, ſecundum illud Ioan. 17. Vt ſint vnum in nobis, ſicut & nos vnum ſumus, ergo in Eccleſia non debet eſſe diuerſitas officiorum, ſiue ſtatuum. Porro. 1. 2.

§. 2. Præterea natura non facit per multa, quòd poteſt facere per vnum: ſed operatio gratiæ eſt multo ordinatior, quam operatio naturæ: ergo conuenientius eſſet, quod ea quæ pertinent ad actus gratiæ, per eoſdem homines adminiſtrarentur, ita quod non eſſet in Eccleſia diuerſitas officiorum, & ſtatuum.

§. 3. Præterea bonum Eccleſiæ maximè videtur in pace conſiſtere, ſecundum illud Pſalm. 147. Qui poſuit fines tuos pacem, & 2. ad Cor. vlt. dicitur. Pacem habete, & Deus pacis erit vobiſcum: ſed diuerſitas eſt impeditiua pacis, quam ſimilitudo cauſare videtur, ſecundum illud Eccle. 13. Omne animal diligit ſimile ſibi, & Philoſoph. dicit in 7. Politic. quod modica differentia facit in ciuitate diſſidium: ergo videtur, quod non oporteat in Eccleſia eſſe diuerſitatem ſtatuum, & officiorum.

Sed contra eſt, quod in Pſalm 44. ad laudem Eccleſiæ dicitur, quod eſt circumamicta varietate: vbi gloſ. dicit, quod doctrina Apoſtolorum, & confeſſione Martyrum, & puritate Virginum, & lamento pœnitentium ornatur Regina, id eſt Eccleſia. Glo. ord. ex Caſſiodoro.

Reſpondeo dicendum, quod diuerſitas ſtatuum, & officiorum in Eccleſia ad tria pertinet. Prima quidem, ad perfectionem ipſius Eccleſiæ. Sicut enim Concl. tr.

in

In rerum naturalium ordine perfectio, quæ in Deo ſimpliciter & vniformiter inuenitur, in vniuerſitate creaturarum inueniri non potuit, niſi difformiter & multipliciter: ita etiam plenitudo gratiæ, quę in Chriſto ſicut in capite adunatur, ad membra eius diuerſimode redundat, ad hoc quod corpus Eccleſiæ ſit perfectum. Et hoc eſt quod Apoſtol. dicit ad Epheſ. 4. Ipſe dedit quaſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios autem Euangeliſtas, alios autem paſtores, & doctores ad conſummationem Sanctorum. Secundò autem pertinet ad neceſſitatem actionum, quæ ſunt in Eccleſia neceſſariæ. Oportet autem ad diuerſas actiones diuerſos homines deputari, ad hoc quòd expeditius, & ſine confuſione omnia peragantur. Et hoc eſt quod Apoſt. dicit ad Rom. 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto. Tertio hoc pertinet ad dignitatem, & pulchritudinem Eccleſiæ, quæ in quodam ordine conſiſtit. Vnde dicitur 3. Reg. 10. videns Regina Saba omnem ſapientiam Salomonis, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium, non habebat vltra ſpiritum. Vnde & Apoſt. dicit 2 ad Timot. 2. quod in magna domo non ſolum ſunt vaſa aurea; & argentea, ſed & lignea, & fictilia.

Ad primum ergo dicendum, quod diuerſitas ſtatuum, & officiorum non impedit Eccleſiæ vnitatem, quæ perficitur per vnitatem fidei & charitatis, & mutuæ ſubminiſtrationis, ſecundum illud Apoſt. ad Epheſ. 4. Ex quo totum corpus eſt compactum, ſcilicet per fidem, & connexum, ſcilicet per charitatem, per omnem iuncturam ſubminiſtrationis, dum ſcilicet vnus alij ſeruit.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut natura non facit per multa, quod poteſt facere per vnum, ita etiam non coarctat in vnum id, ad quod multa requiruntur, ſecundum illud Apoſt. 1. ad Cor. 12. Si totum corpus oculus, vbi auditus? Vnde & in Eccleſia, quæ eſt Corpus Chriſti, oportuit membra diuerſificari ſecundum diuerſa officia, ſtatus, gradus.

Ad tertium dicendum, quod ſicut in corpore naturali, membra diuerſa continentur in vnitate per virtutem ſpiritus viuificantis, quo abſcedente membra corporis ſeparantur: ita etiam in corpore Eccleſiæ conſeruatur pax diuerſorum membrorum virtute Spiritusſancti, qui corpus Eccleſiæ viuificat, vt habetur Io. 6. Vnde Apoſt. dicit ad Epheſ. 4. Soliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Diſcedit autem aliquis ab hac vnitate ſpiritus, dum quærit quæ ſibi ſunt propria: ſicut etiam in terrena ciuitate pax tollitur ex hoc, quod ciues ſinguli, quæ ſua ſunt, quærunt. Alioquin per officiorum, & ſtatuum diſtinctionem tam mentis, quam ciuitatis terrenæ magis pax conſeruatur, inquantum per hæc plures ſunt, qui communicant actibus publicis. Vnde & Apoſt. dicit 1. ad Cor. 12. Quod Deus temperauit nos, vt non ſit ſchiſma in corpore, ſed pro inuicem ſolicita ſint membra.

SVMMARIVM.

1. *De fide eſt dari in Eccleſia diuerſitatem officiorum, ſtatuum, & graduum. num. 1.*
2. *Qui hæretici hoc negauerint. num. 1.*
3. *Multitudo officiorum, & ſtatuum neceſſaria ad perfectionem Eccleſiæ. num. 2.*
4. *Creatura non eſt capax completæ perfectionis niſi in multitudine. num. 2.*
5. *Multitudo officiorum & ſtatuum neceſſaria ad diuerſos actus propter felix gubernium Eccleſiæ. num. 3.*
6. *Et propter Eccleſiæ decorem. num. 4.*
7. *Eccleſia conſideranda & vt reſpublica, & vt Eccleſia. num. 5.*
8. *Statuum multiplex diuiſio à num. 5.*
8. *Status ſeruitutis, & libertatis. num. 5.*
9. *Status Nobilium, & plebeiorum. num. 5.*
10. *Status ſolutorum, & Coniugatorum. num. 5.*
11. *Diuerſæ ætates non ſunt propriè ſtatus. num. 5.*
12. *Status Patriæ. num. 6.*
13. *In Patria cœleſti non ſunt plures ſtatus. num. 7.*
14. *Status damnatorum, ſtatus infidelitatis. num. 8.*
15. *Infidelitas negatiua in aliquibus damnatis. num 8.*
16. *Purgantes non ſunt in ſtatu, ſed ad ſtatum ſalutis ſpectant. num 9.*
17. *Status dantur etiam in via. num. 10.*
18. *Status innocentiæ. num. 11.*
19. *Status naturæ corruptæ. num. 12.*
20. *Status gratiæ. num. 13.*
21. *Status peccati. num. 14.*
22. *Gratia Dei peccatori non deficit. num. 14.*
23. *Status naturæ, legis, & gratiæ. num. 15.*
24. *Alij plures ſtatus. num. 16.*

1 Dari

1 DAri in Eccleſia diſtinctionem plurium ſtatuum, officiorum, & graduum veritas eſt certiſſima & de fide tenenda, quam ſoli illi hæretici negant, qui ab Eccleſia omnem hierarchicum ordinem de medio tollere contendunt, quales ſunt Vvaldenſes, Anabaptiſtæ, & nouiſſimi hæretici, præſertim Puritani. Sed illorum error, cum vnus non ſit, quia vel negant Sacramentum Ordinis, vel Eccleſiaſticam poteſtatem, vel ſtatum religioſum, non eſt hic locus eos impugnandi niſi in communi, probando conuenientiſſimum eſſe, quòd in Eccleſia plura miniſteria diſtinguantur, & plures ſtatus, & gradus ordinentur.

2 Triplici verò ex capite veritatem hanc probat *D. Thom. in hoc artic.* Et quidem primò ex parte perfectionis Eccleſiæ. Solus enim Deus eſt in ſe ipſo vno capax completæ perfectionis, Creatura verò in ſingulis non poteſt eſſe perfectè completa; nulla enim creatura eſt capax omnis bonitatis, cum quælibet creatura ad diſtinctum genus, & ſpeciem, & indiuiduum ſit limitata, & finita. Sicut igitur in eſſe naturæ quia nulla creatura eſt capax adæquatè participandi, & repræſentandi diuinam bonitatem, ideo vt probat *D. Thom. par. 1. quæſt. 47. art. 1. & 2.* fuit neceſſe quòd Deus plures creaturas, & quidem in perfectione inæquales crearet, vt hoc modo & Deus ſe ipſum communicaret, & Vniuerſum eſſet in ſe perfectum, & dici poſſet quòd eſſet Deus extra ſe completè diffuſus: Propter quod de omnibus rebus in vniuerſo ordinatis dixit Sacer textus Gen. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*: Ita in Eccleſia ſua neceſſe fuit diſtincta eſſe officia, ſtatus, & gradus, vt cum impoſſibile ſit in ſingulis eſſe omnem perfectionem & modum perfectionis, ex omnibus ſic diſtinctè, & inæqualiter diſpoſitis, & ordinatis Eccleſia tanquam vniuerſitas perfectiſſima reſultaret. Quod eſt id, quod Apoſtolus Paulus explicuit ad Epheſ. capit. 4. dicens de Chriſto Domino, *Et ipſe dedit, quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem Corporis Chriſti.* Vt enim ad hunc locum aduertit *Catherinus*, Deus Spiritu implet Eccleſiam, ſed gratias diuidendo, & inæqualiter dona ſua diſpenſando. *Diuiſiones, enim, gratiarum ſunt, idem verò Spiritus.* 1. Cor. 12. Et ex hoc Eccleſiæ completur perfectio, quod inæqualiter ſecundùm multitudinem ſtatuum, officiorum, & graduum, plenitudinem Spiritus Sancti conſequitur.

3 Sed & aliud efficax pro horum munerum diuerſitate deſumitur ex multitudine & diuerſitate actionum, quæ ad felix Eccleſiæ gubernium neceſſariæ ſunt, vt enim in Chriſto fideles naſcantur neceſſaria eſt doctrina, & prædicatio inſtruentium infideles in fide, & miniſtratio baptiſmi, in quo ſpiritualis Natiuitas conſiſtit, verùm & inſtructio neceſſaria eſt, ſicut & Sacramenta Confirmationis, per quod fideles roborentur, Euchariſtiæ per quod nutriantur & creſcant, Pœnitentiæ, per quod eorum infirmitates ſanentur, Extremæ vnctionis, per quod peccatorum reliquiæ tollantur, ordinis per quod Miniſtri Sacramentorum inſtituantur, Matrimonij per quod coniugia ſanctificentur. Sed & pro infirmitatibus corporalibus neceſſaria eſt ad incrementum fidei gratia Curationum, & pro futuris præcognoſcendis gratia prophetiæ. Similiter in Eccleſia neceſſarij ſunt, qui ius dicant, qui iuſtitiam tueantur, qui mores corrigant; qui delicta puniant, qui virtutem protegant, qui miſericordes nedum corporaliter, ſed ſpiritualiter indigentibus ſubueniant. Et ita in ordine ad bonum commune totius Eccleſiæ pro diuerſitate actionum neceſſaria eſt diſtinctio miniſteriorum, inter quæ etiam neceſſarius eſt ordo, & ſubordinatio. Sed & reſpectu ſingulorum, quia non omnes ſunt eiuſdem temperamenti, valetudinis, fortitudinis, ætatis, ſexus, conditionis, experimenti, aſſuetudinis, & guſtus, conueniens fuit, quod in Eccleſia eſſent varij viuendi modi, qui eſſent veluti viæ perueniendi ad perfectionem, per quas alius ſic, alius ſic iret, ſecundùm quod ſibi magis aptum videretur. Propterea conueniens fuit quod in ordine ad bonum commune eſſent in Eccleſia plura officia, & reſpectu perfectionis cuiuſcumq; plures ſtatus. Quod eſt id, quod docuit *Apoſt. in 1. ad Cor. 12. Diuiſiones verò gratiarũ ſunt, idem autem ſpiritus. Et diuiſiones miniſtrationũ ſunt, idem verò Dominus. Et diuiſiones operationũ ſunt, idẽ verò Deus. Qui operatur omnia in omnibus. Vnicuiq; autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatẽ. Alij quidem per ſpiritũ datur ſermo ſapiẽtiæ, alij autem ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu, alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu, &c. alij interpretatio ſermonũ.* Et pulcherrimè vtens ſimilitudine corporis naturalis, ad cuius perfectionem, & opera exercenda neceſſaria ſunt diſtincta membra & organa, ſitu, perfectione, virtute diſtincta, & inæqualia. Ita in corpore myſtico Eccleſiæ, neceſſaria eſt plurium miniſtrorum inſtitutio, qui adinuicem gradu, & poteſtate diſtinguantur. *Vos autem,* inquit, *eſtis Corpus Chriſti, & membra de membro. Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos, ſecundò Prophetas, tertiò Doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes ſermonum. Numquid omnes Apoſtoli? numquid omnes Prophetæ?* Sicut igitur in eodem corpore neceſſaria ſunt diuerſa membra, ſic in Eccleſia diſtincta officia, & ideò etiam diuerſæ fideliũ Chriſti conditiones, ſtatus, ac gradus.

4 Tertiò quia ex hac inæqualitate plurium ſtatuum, officiorum, ac graduum habentium inter ſe ordinem, conſurgit admirabilis Eccleſiæ ſanctæ pulchritudo, vt cum D. Thom. aduertunt *Caiet. D. Anton. 3. par. tit. 16. cap. 1. §. 1. Sotus lib. 7. de iuſt. q. 5. num. 1. Pax Iordan. Prælud. 5. num. 1. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 2. num. 6.* Sicut enim vt dicitur *3. Regum* 10. Regina Saba videns ſapientiam Salomonis, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium, non habebat vltra ſpiritum; ita ineffabilis eſt ſanctæ Eccleſiæ pulchritudo, quæ ex ordine fidelium, & proportione illorum conſurgit. Et propterea ad Eccleſiæ laudem dicitur Pſalm. 44. quod eſt *circumdata varietate*, quia diuerſitate graduum, & ſtatuum, ornatur, & perficitur.

5 Verùm cum agere diſtinctiùs de officijs, miniſterijs, poteſtate, & iuriſdictione Eccleſiaſtica ſpectet ad tractatum de Sacramento Ordinis, & in præſenti nos de ſtatibus fidelium ſermonem habeamus,

B mus,

mus relictis, quæ de officis Eccleſiaſticis dici poſſent, rationem diuerſorum ſtatuum, qui ad Eccleſiam pertineut aſſignemus.

6 Sancta igitur Eccleſia conſiderari poteſt, vel vt conuenit cum alijs communitatibus, & rebus publicis, & eſt congregatio hominum temporaliũ, vel ſecundùm ſibi propria, vt eſt congregatio fidelium. In Eccleſia primo modo ſumpta inueniuntur ſtatus libertàtis & ſeruitutis; Cõditiones enim libertatis & ſeruitutis illæ ſunt, ſecundùm quas alij ſtatus etiam ſpirituales diſtinguuntur, & ideò maximè ad ſtatũ pertinent. Vnde *cap. ſi quando 2.q.6.* cauſa libertatis, aut ſeruitutis dicitur, cauſa ſtatus. Et de huiuſmodi ſtatibus pluries tractatur in iure, vt toto, *C. de ingenuis manumiſſ. & lib. 1. to. 5. ff. de libertinis, & lib. 1. tit. 5. ff. de ſtatu hominum.* Sicut verò antiquitus ſub ſtatu liberorum diſtinguebantur ſtatus ingenuorum, & libertinorum, ita modò ſecundùm *Suarez tom. 3. de Relig. lib 1. cap. 1. num. 14.* diſtinguuntur ſtatus nubilium, & plebeiorum, ſed cum conditio plebeiorum, & nobilium non ſit immobilis, multum deficit à ratione ſtatus, niſi pro quanto ſit aliqua lege immobili ſtabilita, & firmata. Diſtinguuntur etiam ſtatus ſolutorum, & coniugatorum. Nám ſtatus coniugatorum eſt ſtatus immobilis ſubiectionis ex lege naturali matrimonij, & iure Canonico, & Ciuili ad onera matrimonij, à quibus liberi ſunt qui ſoluti dicuntur. Diſtinguit etiã Suarez ſtatus maiorum, & minorũ ſecundũ ætates. Sed hoc minus propriè dicitur, quia hominis ætas talis conditionis eſt, vt nũquam in eodem ſtatu permaneat, vnde non eſt ſtatus, ſed motus ſine ſtatu, quia homo *quaſi flos egreditur, &* ſtatim marceſcit, *& fugit velut umbra.* De his tamen Ciuilis Reipublicæ ſtatibus non eſt ſermo noſter.

7 Conſiderata verò Eccleſia, vt eſt fidelium congregatio, ſicut diuiditur in Eccleſiã triumphãtem in Cœlo, & militantem in terris, ſic & diſtinguuntur ſpirituales ſtatus, patriæ, & viæ. Dari autem ſtatum Patriæ habetur ex *Dionyſ. lib. de Eccleſ. Hierar.* quem refert *Grauina lib. 4. Preſcrip. Canon. 3. art. 5. ad 8. pag. mihi* 132. Et iure merito nomen ſtatus conuenit conditioni Beatorum, quæ æternitate ipſa menſuratur in æternum immobilis duratura. Et eſt ſtatus pleniſſimæ libertatis iuxta illud *Apoſt. Rom. 8. 21. Quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ Filiorũ Dei.* Beati enim liberi ſunt, à culpa, à pœna, à miſeria, à corruptione, & ab omni malo.

8 An verò ſicut in Beatorum multitudine dantur gradus, nam & Angeli Beati in nouem choros, ſub triplici hierarchia ſunt ordinati, vt ex *Dionyſ. & Greg. tradit D. Thom. 1. par. quæſt. 108. art. 1. & 2.* & homines beati ad Angelorum choros eleuantur iuxta inæqualitatem meritorum ex gratia, ita etiam dentur plures ſtatus in perfectione eſſentialis beatitudinis? affirmat *Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 2. num. 6.* Nam & Beatorum magna eſt varietas in aureolis, & accidentalibus præmijs. At oppoſitum eſt aſſerendum. In patria enim vna eſt omnium Beatitudo, & eadem omnium Æternitas, atque immutabilitas, & ſic inter eos licet ſint diuerſi gradus, & diuerſæ accidentales perfectiones, vna eſt ſubſtantia beatitudinis in Dei viſione conſiſtens; &, quod magis ad rem facit, eadem eſt cauſa formalis & idem modus immutabilitatis, quia ex diuinæ viſionis conditione eſt, quod beati in æternum immutabiliter Deum videant, & Deo viſo fruantur. Nec eſt eadem ratio de patria, & de via. Ibi enim vna eſt omnium merces æterna, quæ Deus eſt, hic verò plures viæ ſunt ad Deũ perueniendi, Ibi vna eſt omniũ immobilitas, hic verò ex diuerſis cauſis cõditiones ſpiritualis redduntur immobiles. Beatitudinem etiam decet vnitas, ſed conditio viæ ex ſua imperfectione neceſſariò admittit diſtinctionem, & inæqualitatem. Vnus igitur eſt beatitudinis ſtatus, licet ſecundum inæquales gradus acquiſitus.

9 Ad gradus termini, pertinet etiam pœna damnatorum, quorum conditio cum ſit æterna, iuxta illud Chriſti *Diſcedite maledicti in ignem æternum,* meritò nomen ſtatus obtinet. Aduertit verò *Suarez d. lib. 1. cap. 2. num. 15.* quod hic ſtatus non poteſt dici ſtatus Chriſtianæ vitæ, quia nec eſt ſtatus vitæ, ſed mortis, & quatenus eſt ſtatus vitæ naturalis, non eſt ſtatus vitæ Chriſtianæ. Dicitur verò quòd propriè eſt ſtatus infidelitatis Chriſtianæ, ſeu ſtatus mortis non credentium in Chriſtum fide viua, iuxta illud Chriſti Domini *Marc. 16. Qui verò non crediderit condemnabitur.* Et quamuis inter damnatos aliqui ſint, in quibus infidelitas fuit negatiua, & ideo non fuit peccatum, nec propter illam damnati ſunt; tamen & hi ſaltem negatiuè infideles, ſi credidiſſent non perijſſent, & quod non crediderint, & ſalui facti ſint per fidem, fuit ex eorum demerito, & obſtaculo. Et ſic meritò eorum ſtatus ad ſtatum termini infidelitatis pertinet.

10 Conditio autem purgantium, quia non eſt ſtabilis propriè non eſt ſtatus, & tamen reducitur quodammodo ad ſtatum beatitudinis, & ipſi propriè ſunt in ſtatu ſalutis propter certitudinem illã obtinendi, licet illa nondum fruantur, ſed captiui detineantur. *Suarez d. n. 15.*

11 Iam verò de Eccleſia in ſtatu viæ loquendo, multiplices in ea diſtingui poſſunt ſtatus. Sed qualiter viæ cõuenit ratio ſtatus? quia dari poteſt immobilis modus iter habendi; ſicut igitur dari poteſt & datur in viatoribus diſpoſitio immobiliter ordinans, vel deordinans illos in ſtatum æternitatis, ſic dantur in viatoribus ſtatus iuxta capacitatem viatorum. *Suarez ibid.*

12 Status verò Eccleſiæ militantis primò diſtinguitur in ſtatum innocentiæ, & ſtatum naturæ lapſæ, ſeu in ſtatum naturæ integræ, & ſtatum naturæ corruptæ. Hanc diſtinctionem tradidit D. Thom. *1. par. q. 94. art. 2. & prim. 1. 2. q. 109. ar. 2. & 8. & q. 114. art. 2. c.* Quamuis, enim tempus naturæ integræ homini breuiſſimum fuerit, hoc fuit per accidens, nam aliàs conditio gratuita hominis in illo ſtatu per ſe multum ſtabilis erat & permanens, quia cõſiſtebat in habitu iuſtitiæ originalis, & alijs ſupernaturalibus habitibus, ex ſua natura permanentibus. Et de huius ſtatus conditione fœlici agit D. Thom. *1. par. q. 94. citata, & in 3. d. 29. q. vn. art. 8. q. 1.*

13 Status etiam naturæ lapſæ valdè propriè dicitur ſtatus, cum duret adhuc, & ſit vſque ad finem mundi duraturus, quando, vt dixit *Apoſt. Rom. 8. Et ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ Filiorum Dei.* Nunc enim etſi credentibus per Chriſti gratiam remittantur

pec-

peccatum originale, & alia etiam peccata in Sacramentorum aue voto, aut actuali ſuſceptione, nihilominùs integritas naturæ non redditur, & vt docet D Th. *p.2. q. 109. art.9. c. licet natura per gratiam ſanetur quantùm ad mentem, remanet tamen in ea corruptio,& infectio quantùm ad carnem, per quam ſeruit legi peccati, vt dicitur ad Rom.7.* iuſtitiam enim originalem, quæ integritatem reddat, homo non recuperat, & ideò natura in parte ſemper corrupta manet, donec perfectè ſanetur in ſtatu gloriæ.

14 Hic tamen ſtatus naturæ lapſæ diſtinguitur in ſtatum gratiæ, & ſtatum peccati. Nam gratiæ conditio, vt probatum eſt artic.1. de ſe ſtabilis eſt, ac firma, licet hic ſtatus intantùm à perfectione ſtatus deficiat; inquantùm eſt amiſſibilia ex ſola hominis libertate. Nihilominùs ſtatua eſt, quia gratia eſt de ſe permanens, nec ab inuito homine poteſt tolli, vnde eſt ſtatus, libertatis, quantùm libertatis eſt capax natura corrupta.

15 Sed ſtatus peccati ſtatus eſt, quia ab eo non reſurgit homo ſine Dei gratia, & quia niſi peccator ſanetur per gratiam, ſemper in peius ruit. Et nihilominùs, quia gratia Dei peccatori non deficit ſed ſemper illi adeſt, poteſt homo pro ſua libertate ad Deum conuerti, Deo ipſum adiuuante.

16 In ſtatu autem fidei & gratiæ plures alij ſtatus diſtinguuntur, nimirum ſtatus naturæ, ſtatus legis ſcriptæ, & ſtatus legis gratiæ. Primus ſtatus fuit hominum ante legem, & ſecundus fuit hominum ſub lege Moyſi, & tertius eſt hominum ſub lege Chriſti. De his ſtatibus multa habet, *S. Aug.l.83. qq. in 66.& in epiſt. ad Roman.& ad Galatas, in Enchir.cap.118.* Et de ſecundò & tertiò ſtatu agit *D. Thom. par. 2.q. 101. art.2. c.& q.102. art.3. c.& q.106. art.4. ad primum & 3.p. q.53.a.2 c. & quodl. 17. artic. 15. c.* De primo autem ſtatu naturæ agit in *4. d.1.q.1.artic.2. q.3.* Hæc tamen diſtinctio non tam eſt diſtinctio diuerſorum ſtatuum, quàm diſtinctio modi eſſendi eiuſdem ſtatus, ſicut eſt diſtinctio ætatum hominis. Vnde eſt quòd *D.Thom.4. d.4. quaeſt.3. artic.1. quaeſt.1.c. & d.40.l.* ait, quod diuerſi ſtatus mundi comparantur diuerſis ætatibus vnius hominis.

17 Diſtinguitur verò ſtatus gratiæ in ſtatum chriſtianæ vitæ, & ſtatum perfectionis, & rurſus ſtatus perfectionis in ſtatum Regularium & Epiſcoporum, & ſtatus Regularium in plures religiones. Aliqui etiam diſtinguunt ſtatum hunc ſpiritualem in ſtatum ſecularium, & clericorum, & alij addunt ſtatum viduarum, virginum, & coniugum. Sed de his diſtinctionibus agendum eſt infra, cum in particulari de ſtatibus perfectionis erit ſermo.

ARTICVLVS III.

Vtrum officia diſtinguantur per actus.

Per prers. AD tertium ſic proceditur. *Videtur quòd officia non diſtinguantur per actus. Sunt enim infinitæ diuerſitates humanorum actuum tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus: ſed infinitorum non poteſt eſſe certa diſtinctio. ergo per diuerſitates actuum non poteſt eſſe humanorum officiorum certa diſtinctio.*

§. 2. Præt. Vita actiua, & contemplatiua ſecundum actus diſtinguuntur, vt dictum eſt, ſed alia videtur eſſe diſtinctio officiorum à diſtinctione vitarum. non ergo officia diſtinguuntur per actus. q.179. art. 1.

§. 3. Præt. Ordines etiam eccleſiaſtici, & ſtatus, & gradus per actus diſtingui videntur. Si ergo officia diſtinguantur per actus, videtur ſequi, quòd eadem ſit diſtinctio officiorum, graduum, & ſtatuum: hoc autem eſt falſum, quia diuerſimode in ſuas partes diuiduntur. non ergo videtur quòd officia diſtinguantur per actus.

Sed contra eſt, quòd Iſid. in libr. Etym. dicit, quod officium ab efficiendo eſt dictum, quaſi efficium, propter decorem ſermonis vna mutata litera: ſed efficere pertinet ad actionem. ergo officia per actus diſtinguuntur. lib.6.c.19 in princ.

Reſp. dicendum, quòd ſicut ſupra dictum eſt, diuerſitas in membris Eccleſiæ ad tria ordinatur, ſcilicet ad perfectionem, actionem, & decorem: & ſecundum hoc triplex diſtinctio diuerſitatis fidelium accipi poteſt. Vna quidem, per reſpectum ad perfectionem, & ſecundum hoc accipitur differentia ſtatuum, prout quidam ſunt alijs perfectiores. Alia vero diſtinctio accipitur per reſpectum ad actionem, & hæc diſtinctio dicitur officiorum. Dicuntur enim in diuerſis officijs eſſe, qui ſunt ad diuerſas actiones deputati. Alia autem per reſpectum ad ordinem pulchritudinis eccleſiaſticæ: & ſecundum hoc accipitur differentia graduum, prout ſcilicet in eodem ſtatu, vel officio vnus eſt alio ſuperior. Vnde & in Pſal.47. dicitur ſecundum aliam literam. Deus in gradibus eius cognoſcetur. Ar. Præ. Concl. m.

Ad primum ergo dicendum, quod materialis diuerſitas humanorum actuum eſt infinita: & ſecundum hanc non diſtinguuntur officia, ſed ſecundum formalem diuerſitatem, quæ accipitur ſecundum diuerſas ſpecies actuum, ſecundum quam actus hominis non ſunt infiniti.

Ad ſecundum dicendum, quod vita

dicitur abſolute, & ideo diuerſitas viſtarum accipitur ſecundum diuerſas In arg. ad oppoſ.2. *actus, qui conueniunt homini ſecundum ſeipſum. Sed efficientia, a qua ſumitur nomen officij, vt dictum eſt, importat actionem tendentem in* Lib.9.tex.96. *aliud, vt dicitur in 9. Met. Et ideo officia diſtinguuntur proprie ſecundum actus, qui referuntur ad alios: ſicut dicitur doctor habere officium, vel iudex, & ſic de alijs: & ideo† Iſid. dicit, quod officium eſt, vt quiſ-* Lib.6.ety. c.19. circa princ. *que illa agat, quæ nulli officiant, ideſt noceant, ſed proſint omnibus.*

Art.1 ad 3 *Ad tertium dicendum, quod diuerſitas ſtatuum, officiorum, & graduum ſecundum diuerſa ſumitur, vt dictum eſt. Contingit tamen quod iſta tria in eodem concurrant, puta, cum aliquis deputatur ad aliquem actum altiorem, ſimul ex hoc habet & officium, & gradum, & vlterius quendam perfectionis ſtatum propter actus ſublimitatem, ſicut patet de Epiſcopo. Ordines autem eccleſiaſtici ſpecialiter diſtinguuntur ſecundum diuerſa offi-* Lib.6.c.19 in princ. *cia. Dicit enim Iſid. in lib. Etym. Officiorum plurima genera ſunt, ſed præcipuum illud eſt, quod in ſacris, diuiniſque rebus habetur.*

SVMMARIVM.

1 *D. Th. cur expreſse quærit ſolum cauſam diſtinctionis officiorum? num.1.*
2 *Diſtinctio ſtatuum, officiorum, & graduum. numer.2.*
3 *Diſtinctio ſtatuum deſumitur per ordinem ad perfectionem Eccleſiæ. num.4.*
4 *Status moralis ſpiritualis eſt conditio reſpiciens perfectionem Eccleſiæ immobiliter. n.4.*
5 *Immobilitas non eſt ſola differentia ſtatus moralis, num.5.*
6 *Status ab officio, & gradu, non per immobilitatem, ſed per ordinem ad perfectionem propriam, & Eccleſiæ diſtinguitur. num.5.8.*
7 *Status non eſt neceſſario perfectio, ſed reſpicit perfectionem. num.6.*
8 *Perfectio, actio, & decor ſunt cauſa diſtinctionis ſtatus, officij, & gradus. num.7.*
9 *Materialiter in idem coincidunt ſtatus, officium, gradus, non tamen ſemper. n.7.9.*

1 CVm in art. D. Th. quærat cauſam diſtinctionis tam ſtatuum, & graduum quàm officiorum, cur quærit expreſsè ſolùm an officia diſtinguantur per actus? Quia diſtinctio officiorum per actus eſt magis manifeſta, vt per illam etiam poſſit explicari diſtinctio ſtatuum & graduum.

2 Hæc verò eſt articuli huius principalis concluſio, ſcilicet quòd diſtinctio ſtatuum eſt per reſpectum ad perfectionem, & diſtinctio officiorum per reſpectum ad actus, & diſtinctio graduum per reſpectum ad decorem, & pulchritudinem vniuerſi.

3 Circa diſtinctionem ſtatuum autem dubium eſſe poteſt, an ſermo literæ ſit formalis, ita vt ſtatuum diſtinctio formaliter ſumi debeat ex diſtinctione perfectionum in quibus homo ſtare dicitur. Dubium enim eſt primò ex eo, quòd ſtatus de formali dicit immobilitatem, vnde ſtatus formaliter diſtingui poteſt ſolùm per differentias immobilitatis, non verò per differentias perfectionis. Quod ſecundò confirmatur, quia immò, vt ſupra probatum eſt, nec eſt de ratione ſtatus, quòd dicat perfectionem, cum detur ſtatus peccati ſeu ſtatus in malo. Ex alia verò parte non videtur dicendum, quòd literæ ſermo ſit materialis, eò magis quòd officia formaliter diſtinguuntur per actus, & gradus propter decorem multiplicantur.

4 Reſpondetur ſermonem D. Th. formalem eſſe. Sed conſiderandum eſt, quòd moralis ſtatus Eccleſiæ licet quantùm ad id, à quo nomen ſtatus deſumitur, importet poſitionem immobilem, tamen quantùm ad id, ad quòd nomen eſt impoſitum importat conditionem fidelium ordinatam, vel reſpicientem perfectionem totius Eccleſiæ per modum cuiuſdam immobilitatis, & ad hanc eandem perfectionem ordinatur ſtatuum diuerſitas, & multitudo, ideo ſtatus moralis ſpiritualis Eccleſiæ per hoc formaliter ab officio diſtinguitur, quòd ſtatuum diuerſitas directè reſpicit eſſe perfectionem Eccleſiæ, vt ſic dicam formaliter, ſed officiorum multitudo reſpicit actus, & datur ad perficiendos actus, & ſic ad perficiendam Eccleſiam veluti effectiuè, ſed multitudo graduum reſpicit Eccleſiæ decorem.

5 Ad primum in oppoſitum dicitur, quòd res per vnam differentiam non diſtinguitur formaliter ab omnibus. Nam homo per ſenſibilitatem non diſtinguitur a boue, quia etiam bos eſt ſenſibilis. Sic quia & officium, & gradus poſſunt eſſe immobiles, ſtatus per immobilitatem non diſtinguitur ab officio, & à gradu. Sed per hoc diſtinguitur, quòd ſtatus formaliter eſt conditio perſonalis & forma reſpiciens proximè perfectionem ſubiecti, & primò perfectionem Eccleſiæ, ſed gradus reſpicit decorem, & officium actionem. Per immobilitatem autem ſtatus diſtinguitur ab alijs conditionibus perſonalibus, quæ licet perfectionem reſpiciant, quia non ſunt immobiles non ſunt ſtatus. Et ſic ſtatus moralis de formali dicit conditionem reſpicientem perfectionem ſubiecti immobiliter.

6 Ad ſecundam obiectionem dicitur, quòd ſtatus reſpicit quidem perfectionem tam perſonarum in ſingulari, quàm Eccleſiæ, ſed non eſt neceſſariò perfectio, ſed eſt vel perfectio, vel imperfectio immobilis. Nec D. Th. dicit, quòd ſtatus dicat perfectionem. Sed inquit, & optimè, quòd diuerſitas in membris Eccleſiæ ad Eccleſiæ perfectionem ordinatur. Et ex hoc colligit, quòd diuerſitas ſtatuum ſumitur per reſpectum ad perfectionem Eccleſiæ. At verò Eccleſiæ perfectionem reſpicit nedum virtus & gratia, ſed etiam peccatum & pœna. Et ſic dantur primò ſtatus gratiæ, & ſtatus pecca-

ti,

…, & vterque dia dicitur in ſtatum beatorum, & damnatorum; & iuſtorum, & peccatorum in via. Et omnes iſti ſtatus dicunt conditionem per quam Eccleſia vel perficitur, vel imperficitur cum quadam immobilitate.

7 Ideo bene *Caiet.* aduertit, hæc tria *ſtatus, officium, ordo* non diſtingui in ordine ad perfectionem, actum, & decorem, vt ſingula ſingulis propria ſint, nam ſtatus ſimul eſſe poteſt officium, & gradus, Epiſcopatus enim, v. g. & eſt ſtatus, ratione immobilis cõſecrationis in ordine ad Deum, & eſt officium ratione deputationis ad diuerſa munia & actiones, ſpectantes ad regimen Eccleſiæ, & eſt gradus ratione excellentiæ ſuper alios. Sed hæc tria perfectio, actus, & decor, appropriantur ſtatui, officio, & gradui, vt propriæ rationes diſtinguendi illos adinuicem.

8 In reſponſione ad ſecundam aſſignatur differentia inter vitam, & officium ex diuerſa conſideratione actus. Nam actio aliqua conſiderari poteſt vel vt eſt bonum operantis, per quod operans perficitur & fit bonus, vel vt eſt bonum aliorum, quia ſcilicet ordinatur ad aliorum vtilitatem & perfectionem. Primo modo ſumpta actio non conſtituit officium, ſed pertinet ad vitam, & eſt quid annexum ſtatui cuiuſcumque, Status enim, qui importat cõditionem reſpicientem perfectionem ſtantis, quia eſt ſtantis conditio, diſpoſitio, & qualitas, cum & operari propter finem eſt quædam hominis perfectio, ideo ſtatus vt eſt ſtatus perfectionis bene importare poteſt conditionem diſponentem hominem ad bene operandum propter finem, vt ſic operando bene propter finem, per propria opera perficiatur; & ſic ſtatus etiam diſtinguuntur per hoc quòd homines ad opera vitæ actiuæ, vel contemplatiuæ immobiliter deputantur. Sed reſpiciunt opera vt ſunt perfectiones operantis ſed actiones pertinent ad officium vt reſpiciunt bonum aliorum. Sic Iudex reſpicit actionem vt eſt bonum Reipublicæ, quia ordinatur ad dandum cuique quod ſuum eſt, & doctor deputatur ad docendum alios.

9 In reſponſione ad tertium bene aduertit D. Th. contingere, quòd concurrant ſimul in eodem ſtatus, officium, & gradus, quia licet hoc ſit verum aliquando, non tamen eſt ſemper verum Nam v. g. Epiſcopatus eſt ſtatus, qui eſt ſimul officium, & gradus; Epiſcopus enim ſimul eſt & iudex, & dator ſuæ Eccleſiæ, & dignitate præcedit ſuos ſubditos, vnde in Eccleſia habet ſublimem gradum in perfectione, & decore. Sed ſtatus peccati nec eſt officium, nec gradus. Pariter nec ſtatus Chriſtiani eſt officium, licet ſit gradus. Directè enim, & per ſe primo homo per baptiſmum non ordinatur ad agendum in vtilitatem aliorum, ſed in propriam vtilitatem & perfectionem, quamuis per redundantiam ex charitate ſecundariò ordinetur etiam ad aliorum profectum. Sic eſſe iudicem, importat officium, & etiam gradum, ſed non ſtatum, quia non habet immobilitatem ad ſtatum neceſſariam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum differentia ſtatuum attendatur ſecundum incipientes, proficientes, & perfectos.

AD quartum ſic proceditur. Videtur quod differentia ſtatuũ non attendatur ſecundum incipientes, proficientes, & perfectos. Diuerſorum enim diuerſa ſunt ſpecie differentia: ſed ſecundum hanc differentiam inchoationis, profectus, & profectionis, diuiduntur gradus charitatis, vt ſupra habitum eſt, cum de charitate ageretur; ergo videtur quod ſecundum hoc non ſit accipienda differentia ſtatuum. Per.per 10. Sup. q. 24. ar. 9. & 3. d. 24. & 1 ſ. 35. q. 24. ar. 9.

§. 2. *Præt. Status, ſicut dictum eſt reſpicit conditionem ſeruitutis, vel libertatis, ad quam non videtur pertinere prædicta differentia incipientium, proficientum, & perfectorum. ergo inconuenienter ſtatus per iſta diuiditur.* Art.1.huius quæſt.

§. 3. *Præt. Incipientes, proficientes, & perfecti diſtingui videntur ſecundum magis & minus, quod videtur magis pertinere ad rationem gradus: ſed alia eſt diuiſio graduum & ſtatuum, vt ſupra dictum eſt. Non ergo conuenienter diuiditur ſtatus ſecundum incipientes, proficientes, & perfectos.* Ar.2.& 3.

Sed contra eſt, quod Greg. dicit in moral. Tres ſunt modi conuerſorum, inchoatio, medietas, atque perfectio. Et ſuper Eze. dicit, quod alia ſunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio. De pœnit. d. 2. c. Cũ ſancta. & c. Charitas. Hom. 15 in ſue. non multũ remouet a pri. Ar. 1 huius quæſt.

Reſp. Dicendum, quod ſicut ſupra † dictum eſt ſtatus libertatem reſpicit, vel ſeruitutem. Inuenitur autem in reb. ſpiritualibus duplex ſeruitus, & duplex libertas. Vna quidem eſt ſeruitus peccati: altera vero eſt ſeruitus iuſtitiæ. Similiter etiam eſt duplex libertas. Vna quidem a peccato: alia vero a iuſtitia, vt patet per Apo. qui dicit ad Ro. 6. Cum ſerui eſſetis

ſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ: nunc vero liberati à peccato, ſerui eſtis facti Deo. Eſt autem ſeruitus peccati, vel iuſtitiæ, cum aliquis ex habitu peccati ad malum inclinatur, vel ex habitu iuſtitiæ inclinatur ad bonum. Similiter etiam libertas à peccato eſt, cum aliquis ab inclinatione peccati non ſuperatur. Libertas autem à iuſtitia eſt, cum aliquis propter amorem iuſtitiæ non retardatur a malo. Veruntamen quia homo ſecundum naturalem rationem ad iuſtitiam inclinatur, peccatum autem eſt contra naturalem rationem, conſequens eſt quod libertas a peccato ſit vera libertas, quæ coniungitur ſeruituti iuſtitiæ, quia per vtrumque tendit homo in id, quod eſt conueniens ſibi. Et ſimiliter vera ſeruitus eſt ſeruitus peccati, cui coniũgitur libertas a iuſtitia, quia ſcilicet per hoc homo impeditur ab eo, quod eſt proprium ſibi. Hoc autem quod homo efficiatur ſeruus iuſtitiæ, vel peccati, contingit per humanum ſtudium, ſicut Apoſt. dicit ibidem. Cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eius eſtis cui obeditis ſiue peccati ad mortem, ſiue obeditionis ad iuſtitiam. In omni autem humano ſtudio eſt accipere principium, Concl. medium & terminum. Et ideo conſequens eſt, quod ſtatus ſpiritualis ſeruitutis, & libertatis ſecundum tria diſtinguatur. Secundum principium, ad quod pertinet ſtatus incipientium: & medium, ad quod pertinet ſtatus proficientium: & terminum, ad quem pertinet ſtatus perfectorum.

Ad primum ergo dicendum quod libertas a peccato ſit per charitatem, quæ diffunditur in cordibus noſtris per Spiritumſanctum, qui datus eſt nobis, vt dicitur ad Ro. 5. Et inde eſt, quod dicitur 2. ad Cor. 3. Vbi Spiritus Domini, ibi libertas: & ideo eadem eſt diuiſio charitatis, & ſtatuum pertinentium ad ſpiritualem libertatem.

Ad ſecundum dicendum, quod incipientes, proficientes, & perfecti, ſecundum quod per hoc ſtatus diuerſi diſtinguuntur, dicuntur homines non ſecundum quodcumque ſtudium, ſed ſecundum ſtudium eorum quæ pertinent ad ſpiritualem libertatem, vel ſeruitutem, vt dictum eſt.

Ad tertium dicendum, quod ſicut prius dictum eſt, nihil prohibet in idem concurrere gradum, & ſtatum. Nam & in reb. mundanis illi qui ſunt liberi non ſolum ſunt alterius ſtatus quàm ſerui, ſed etiam ſunt altioris gradus. In cor. art. & ar. 1. huius quæſt. Ar. primo. ad 3.

SVMMARIVM.

1 Status ſpiritualis perſonarum & actionum. numer. 1.
2 Charitas incipiens, proficiens, & perfecta. nu. 1.
3 Et aliæ virtutes diuiduntur in ſtatum incipientium, & proficientium. num. 2.
4 Tam habitualis, quam actualis charitas diuiſa in præfata diuiſione. num. 3.
5 Diuiſio iſta ſufficiens. num. 4.
6 Charitas nutrita, roborata, perfecta. n. 4.
7 Charitas inchoata, prouecta, magna, & perfecta. nu. 4.
8 Diuiſio hæc non ſecundum intenſionem, ſed ſecundum extenſionem accipienda. nu. 5.
9 Plures charitatis diuiſiones. num. 6.
10 Diſtinctio incipientis, proficientis, & perfectæ charitatis, penes extenſionem eius ad vitanda peccata mortalia, venialia, & ad quietem in Deo. n. 7.
11 Eadem diſtinctio explicata per diuerſum modum operandi. n. 8.
12 Status diuiditur in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum. num. 9. 13.
13 Habitus quandam ſeruitutem inducit. nu. 10.
14 Seruitus peccati ex habituali concupiſcentia. numer. 11.
15 Seruitus iuſtitiæ & libertas a peccato per habitum gratiæ. num. 12. 22.
16 Diuiſio iſta non eſt generis in ſpecies. n. 14.
17 Nec ſumitur ex diuerſitate perſonarum. n. 15.
18 Nec ſecularium, religioſorum, & Epiſcoporum. num. 16.
19 Nec ſubiecti in accidentia. n. 17.
20 Nec accidentis in ſubiecta. num. 17.
21 Sed eſt diuiſio cauſa in effectus; & moti in finem in varios terminos ſui itineris; & ſtudentis in varios gradus perfectionis ſtudij ſui. n. 18.
22 Quilibet horum ſtatuum debet habere ſuam perfectionem. num. 19.
23 Perfectio vitæ non excludit omnino progreſſum. num. 20.
24 Religioſus conſideret, in quo ſtatu ſit & quantum proficiat. n. 21.
25 Non dicitur ſtatus incipiens, aut proficiens, aut perfectus. n. 23.

1 STatum dici, & de perſonis, & de motibus, ſupra explicatum eſt; In præſenti verò hoc coſiderandum eſt, quòd etiam ſtatus ſpiritualis diuidi poteſt in ſtatum perſonarum, & ſtatum actionum, ſeu virtutum, & præcipuè charitatis in qua principaliter cõſiſtit perfectio. Nam & D. T. qui hic diuidit ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum, ſupra q. 24. a. 9. diſtin-

diuiſit tres gradus charitatis in incipientem, ſcilicet, proficientem, & perfectam. Et quoniam intelligentia huius diſtinctionis valde vtilis eſſe poteſt, bonum erit, vt antequam ad articuli explicationem accedamus, priùs explicemus ſufficientiam diuiſionis charitatis in incipientem, proficientem, & perfectam.

Quid ſit charitas incipiens, proficiens, & perfecta.

2 NOn de ſola charitate, ſed & de alijs virtutibus conſimilem diuiſionem tradiderunt PP. vt videre eſt apud *Greg. lib. 2. in Ezech. hom. 15. circa illa verba cap. 40. Venit ad portam, & aſcendit per gradus. & lib. 22. mor. c. 14. Bernar. lib. de vita ſolit. parum poſt princip. Hugonem de S. Victore ſer. 1. ſuper Eccleſ. & Richardum de S. Vict. in duob. opuſ. de gradibus charitatis.* Vt enim dixit *S. Greg. loco citato l. 22. mor. c. 14. Neque enim repente ad ſumma peruenitur, ſed ad virtutum celſitudinem per incrementa mens ducitur.* Quoniam tamen charitas eſt virtutum præcipua, ideo præcipue de charitate hęc diſtinctio traditur.

3 Sed quod nam eſt diuiſum huius diuiſionis? charitas habitualis, vel actualis? De vtraq. intelligi poteſt hæc diuiſio, tamen principaliùs intelligitur de actu charitatis, qui eſt finis habitus, & in quo conſiſtit perfectio Chriſtianę vitę ſimpliciter. Vnde charitas incipiens importat actum, qui ſit veluti initium motus parum recedens a termino a quo, & charitas proficiens eſt actus, qui ſit veluti medius inter receſſum a termino a quo, & acceſſum ad terminum ad quem, & charitas perfecta eſt actus qui eſt tanquam in termino ad quem.

4 Hæc vero diuiſio eſt ne ſufficiens? Nam D. Aug. lib. de Natura & gratia cap. 70. diuiſionem hanc quadrimembrem ponit, diuidens charitatem in inchoatam, prouectam, magnam, & perfectam. Sed dicitur S. Auguſtinum diſtinxiſſe ſubſtantiam charitatis, quam vocat inchoatam, ab eius motu & augmento, ideo primum membrum noſtræ diuiſionis diſtinxit in duo, ſcilicet, in charitatẽ inchoatam, & prouectam: ſed tamẽ rationabiliter hęc duo membra ſub charitate incipiente continentur quæ nedum continet ſubſtantiam charitatis receptam in primo inſtanti iuſtificationis, quam S. Aug. vocat inchoatam, ſed etiam continet aliquale augumentum illius & prouectum, quo charitas augeri incipit. Cæterùm, quia vt habet D. T. *ſupra q. 24. a. 9.* in motu eſt receſſus a termino a quo, & acceſſus ad terminum ad quem, & quies in termino; vel vt dicitur hic, in motu conſideratur initium, medium, & terminus, ideo hæc diuiſio charitatis eſt ſufficiens, quia charitas incipiens reſpondet initio motus, qui conſiſtit in receſſu à termino, & charitas proficiens reſpondet medio motus, qui conſiſtit in acceſſu ad terminum ad quem. Et charitas perficiens reſpondet termino motus. Ex motu etiã naturalis nutrimẽti humani diſtinctio hæc explicatur ex eo S. Auguſtini apud D. Th. in arg. ſed contra & apud *D. Anton. p. 4. tit. 6. cap. 2. §. 5. Charitas cum fuerit nata nutritur, cum fuerit nutrita roboratur & cum fuerit roborata perficitur.* Sic enim perficitur charitas, quomodo in nutritione vita nutritur, roboratur, & perficitur, vnde eſt, quód iuxta dicta *D. Thom. ſupra q. 24. a. 9. & 3. d. 29. a. 8. quæſt. 1.* tres iſti gradus charitatis, ſunt veluti tres ætates hominis.

5 Cum autem ſecundùm D. T. q. 24. citata hæc diuiſio ſit ſecundum gradus charitatis attendi ne debet ſecundùm gradus intenſionis? minimè quidem per ſe loquendo & propriè, tum quia perfectio charitatis, quæ hic conſideratur, non attenditur eſſentialiter & principaliter in intenſione, ſed in eo quód charitas vnit Deo, & excludit a nobis peccatum, quod præſtare poteſt etiam charitas non intenſa. Tum quia, vt habet *D. T. 3. d. 29. a. 8. ad 5.* charitas circa eoſdem effectus magis augeri poteſt. Vnde charitas v. g. intra lineam incipientis poteſt magis, ac magis in infinitum augeri. Tum quia cum charitas ſit in infinitum augumentabilis, nunquam haberet ſtatum perfectum, quia nunquam habet terminum augumenti. Non ergo hæc diuiſio attenditur ſecundùm gradus intenſionis, ſed potiùs ſecundùm gradus extenſionis.

6 Per qualem autem charitatis extenſionẽ attenditur hæc diuiſio? *S. Bonau. tom. 1. Opuſ. de gradibus virtutum cap. 1.* diſtinguit 3. gradus charitatis, quorum primus ad amicos tantum, alius ad inimicos in neceſſarijs, tertius ad inimicos in bonis ſupererogationis, *In lib. autem apolog. pauperum in p. reſponſ. p. 3. a. 1.* diſtinguit tres gradus charitatis, quorum prior continet obſeruantiam mandatorum, 2. obſeruantiam conſiliorum, 3. fruitionem ſempiternalium iucunditatum. *Sed in 2. reſp. p. 1. a. 1.* tertium hunc gradum charitatis ponit in deſiderio moriendi pro Chriſto, & pro ſalute animarum, quod etiã habet primo loco citato. Pluresque modos alios diſtinguendi gradus charitatis ſatis probabiles tradunt *Bernar, Hugo, & Richardus locis ſupra citatis.*

7 Sed loquendo de diſtinctione, prout datur per hos terminos *incipientem, proficientem, & perfectam*, eam ex parte extenſionis optimè explicat D. T. licet enim hoc pro certo habendum ſit, quód charitas omnis ex ſua ſubſtantia habet quandam extenſionem veluti infinitam, eſt enim amor, quo diligitur Deus ſuper omnia & ex toto corde, & propter Deum diligitur proximus cum tanta extenſione, vt etiam ad inimicos perueniat. Tamen hæc extenſio eſt ſecundùm affectũ, non verò ſecundùm effectum, ſed ad plures ac plures & perfectiores effectus ſe extendit charitas ſecundùm quod eſt magis ac magis perfecta. Ideo tendens ad perfectionem charitatis triplex ſtudium habere poteſt, & veluti ad triplicem terminum peruenire, vt explicant *D. T. ſupra q. 24. a. 9. & 3. d. 29. a. 8. q. 1. & D. Anton. p. 4. tr. 6. c. 2. §. 5.* Primum ſtudium eſt vitandi peccata, & hoc eſt infimum, & aſſimilatur receſſui a termino à quo. Et huic ſtudio reſpondet vita purgatiua, quæ eſt vita pugnantium, quia ſtudium iuſti habentis charitatem in principio ſpiritualis progreſſus eſt reſiſtere concupiſcentijs & paſſionibus adhuc non domitis, ſed valentibus, & fortibus, ne trahant animum in peccatum. Et hæc eſt charitas incipientium, quæ conatur, vt animus à peccato recedat, ſeu eſt motus per quem homo à peccato recedit proculdubio à peccato mortali, qui, quod ſolum perfectè contrariatur gratiæ, &

chari-

charitati. Huius enim incipientis ſtudium eſt mũdari á præteritis peccatis, & cauere á futuris, in quo conſiſtit receſſus à malo. Sed paſſionibus cõuenienter domitis, ac propterea cum iam homo receſſerit ſatis longè nedum á peccato, ſed á peccandi periculo, ſuccedit aliud ſtudium, nimirum augendi charitatem per actus bonos, multiplicandi ſcilicet bonos actus, & excludendi hoc modo etiam peccata venialia, quæ impediunt charitatis feruorem, & augmentum. Et ſic ſecundum ſtudium principaliter tendit ad hoc, vt per bonos actus charitas augeatur. In hoc verò præcipuè charitas augetur in effectu, quòd non dat locum etiam venialibus peccatis. Cum verò iuſtus ad hoc charitatis augmentum peruenerit, vt etiam minora peccata vitet, & paſſiones domuerit perfectè, tertium ſuccedit ſtudium, vt iuſtus Deo inhæreat, & Deo fruatur, cupiens iam diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Et ſic quies iſta in Deo, eſt veluti terminus vltimus motus charitatis, qui tamen non habetur perfectè niſi in patria. Sic ergo tres gradus ſunt charitatis deſumpti penes diuerſa ſtudia, ſeu penes diuerſos modos extenſionis charitatis in effectu, quia vel in effectu vitat peccata mortalia, & ad hoc tendit charitas incipiens, vel in effectu multiplicat opera bona & augetur in ſua extenſione vitando etiam peccata venialia quãtùm patitur infirmitas viæ, & hoc perficit charitas proficiens; vel extenditur ad perfectam adhæſionem, & quietem in Deo, & hoc ſpectat ad charitatem perfectam. Et in idem reuoluitur, quod de gradibus charitatis docuit *S. Ber. ſer. 3. & 4. in Cant.* per oſcula pedum, manuum, & oris Chriſti, *Orig. hom. 1 in Cant. & Greg. l. 24 mor. cap. 7. & hom. 15. in Ezech.* quæ loca refert *D. Thom. hic in arg. ſed contra*. Optimè quoque *Greg. l. 22. mor. cap. 14.* hunc charitatis progreſſum explicauit dum dixit. *Et quia per occultã gratiam ad amorem Dei temperata deſuper menſura proficimus, quantò in nobis quotidiè de Dei ſpiritu creſcit, tantò noſter ſpiritus deficit. Qui ſpiritus erroris, quia non à nobis ſubitò penitus amputatur, bene paulisper defeciſſe perhibetur. Tunc verò in Deo plenè proficimus cum à nobiſmetipſis funditus defecerimus.* Hic ergo terminus huius progreſſus, in nobis deficere, & in Deo quieſcere.

8 Ex modo etiam operandi, hos tres gradus diſtinguit *Suarez lib. 1. de ſtatu perfect. cap. 13. nu. 8.* ſcilicet ex modò operandi promptè, & delectabiliter, & cum maiori conatu; Ita vt charitas incipientium ſit illa, quæ adhuc à concupiſcentijs eſt impedita ne promptè, & delectabiliter exeat in opera elicita, vel imperata. Secundus verò gradus eſt, quando excluſo periculo maiori peccandi iam animus promptè, & cum delectatione operatur. Et tertius eſt, cum animus virtutibus aſſuetus in proprio actu charitatis, qui eſt Deum diligere cum quietè, & iucunditate ſe exercet.

9 Secundum igitur hanc diſtinctionem charitatis, ita ſtatus diſtingui poſſe ſecundùm tria, ſcilicet ſecundùm principiũ, medium, & finem, ideoque & in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum decernit D. Thom. in hoc artic.

10 Ad hoc autem explicandum reaſſumit, ex art. 1. quòd ſtatus importat conditionem libertatis, & ſeruitutis. Quandam autem neceſſitatem agendi importat ſeruitus; ſeruus enim tenetur operari ad voluntatem Domini. Habitus verò hanc quaſi neceſſitatem ferunt, non quia auferant libertatem, quia immò augent voluntarium, cum fortiùs inclinent voluntatem in bonum, vel reale, vel apparens; ſed quia voluntatem determinatè ad vnum oppoſitorum inclinantes, faciunt vt homo potiùs operetur ſecundum habitum, quam contra illum, & ideò homo ſuorum habituum eſſe veluti ſeruus.

11 Cum verò in ſpiritualibus detur ſeruitus peccati, & ſeruitus iuſtitiæ. Explicat ſeruitutem peccati, ex eo, quod homo ex habitu inclinatur ad malum, ſub nomine verò habitus peccati intelligitur præcipuè infirmitas carnis & peccati fomes, qui eſt inordinata, & habitualis concupiſcentia appetitus ſenſitiui, *prima 2. qu. 82. art. 3.* cuius effectus eſt inclinatio ad malum, & difficultas ad bonum. *3. q. 27. a. 3. c.* & eſt lex illa in membris noſtris reperta, quæ legi mentis repugnat, & nos in lege peccati captiuat, iuxta *Apoſt. dictum Rom. 7.* Ex quo etiam habetur neceſſitas quædam peccandi, non quia auferat libertatem ad ſingulos actus, ſed quia augendo difficultatem ſimul fert impoſſibilitatem quandam moralem diu viuendi ſine nouo peccato. De qua ſeruitute loquitur *S. Auguſt. lib. 2. de nupt. cap. 3. & 8. & lib. 3. ad Bonic. cap. 8. & lib. de ſpiritu & lit. cap. 30. & in Ench. cap. 30.* & alibi ſæpè.

12 Sed & eodem modo ſeruitus iuſtitiæ eſt ex habitu. Hoc enim valde notandum, quod ſeruitus iuſtitiæ, quæ eſt iuncta libertati á peccato habetur per habitum. Nam ex hoc habetur, quod gratia actualis non eſt illa, quæ nos ſimpliciter aut liberat á peccato, aut facit ſeruos iuſtitiæ, neque enim ſanatur infirmitas ex eo quod quis aliquod bonũ operetur, ſed ex eo quod per diffuſam gratiam, & charitatem homo inclinatur ad bonum, & ſic fit ſeruus iuſtitiæ, ad quam per habitus gratiæ virtutum, & donorum determinatur, in ſeruitute autem iuſtitiæ conſiſtit libertas á peccato. Ideò gratia, quæ ex infirmitate naturæ veluti ex propria cauſa eſt neceſſaria, eſt gratia habitualis. Gratia verò actualis, quæ eſt actualis motio, & directio in bonum eſt neceſſaria tanquam ex propria cauſa ex defectibilitate creati arbitrij, ex infirmitate verò natura lapſæ oritur maior neceſſitas eiuſdem gratiæ.

13 Ex præmiſſis autem infertur textus concluſio, aſſerens quod ſtatus conuenienter diuiditur in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorũ, quia per aliquod humanum ſtudium homo fit liber, vel ſeruus; in omni autem ſtudio datur principium, medium, & finis. Non eodem tamen modo hæc diſtinctio explicatur.

Qualis ſit hæc diuiſio ſtatus in ſtatum incipientium, proficientium, & perfectorum.

14 NAm quidam ſic intelligunt hanc diuiſionem, vt ſit veluti diuiſio generis in ſpecies, eo modo quo numerus diuiditur in plures ſpecies quarum vna continet ſibi inferiores, & addit vnitatem, vel vnitates ad illa. Et ſic etiam

ſine

ſint tres ſtatus, ex quibus ſtatus proficientium cõtineat ſtatum incipientium, & ſtatus perfectorum contineat ſtatum proficientium. Hic tamen modus explicandi hanc diuiſionem deficit. Quia falſum ſupponit, ſcilicet, quod per hanc diuiſionem diuidatur ſtatus perfectionis in plures ſtatus, quod quidem impoſſibile eſt, quia de ratione ſtatus perfectionis eſt, quod intendat ſummam perfectionem, ad quam quærendam eſt obligatus quicumque eſt in ſtatu perfectionis. Nullus ergo datur ſtatus, qui intendat tantum charitatem, vel inchoatam, vel proficientem, & ſit ſtatus perfectionis, quia perfectionis ſtatus ad plenitudinem charitatis obligatur, quam vt proprium finem intendit.

15 Alij autem diſtinxerunt hos ſtatus ex parte perſonarum, vt ſtatus incipientium ſit coniugatorum, quod neque admitti debet. Cum matrimonium non conſtituat perfectionis ſtatum, & bene contingere poſſit, quod ex coniugatis aliquis ad ſummum perfectionis perueniat. Tum amplius quia iuxta hunc dicendi modum non poſſunt alij uno modi diſtingui.

16 Alij vero ſtatum incipientium aſſignant ijs, qui extra religionem per voti caſtitatis, vel aliud ſimile ad Dei obſequium particulare ſe aſtringunt, Religioſis verò ſtatum proficientium, & ſtatum perfectorum Epiſcopis. Quæ aſſignatio quoque non admittitur. Quia nec perfectio neceſſario deficit virginibus, nec religioſi tales ſunt, quod non perueniant ad ſummum ſanctitatis, vnde & ſunt ſimpliciter in ſtatu perfectionis, vt infra ex D. Th. probabitur. Et per huiuſmodi differentias ſolum materialiter diſtingui poteſt ſtatus.

17 *Suarez lib.* *de ſtat.perfect.cap.13. num.16.* explicat hanc diuiſionem vt ſit diuiſio, vel accidentis in ſubiecta, vel ſubiecti in accidentia. Primò modo vt ſtatus diſtinguatur ex eo, quòd exiſtentiũ in ſtatu perfectionis alij incipiunt, alij proficiunt, alij ſunt perfecti. Et ſic ſtatus qui eſt accidens diuiditur in plura eius ſubiecta. Vel eſt diuiſio ſubiecti in accidentia, eo modo quo calor diuiditur in remiſſum, & intenſum, vt ſit ſenſus, quod ſtatus diuiditur in inchoatum, proficientem, & perfectum.

18 Melius tamen dicitur, quod hæc eſt diſtinctio quaſi cauſæ in effectus, & operantis ex obligatione in plures gradus operationis, ſeu ſtudij in plures gradus motus à termino à quo ad terminum ad quem, ſeu ordinati in finem in plures modos ſuum conſequendi. Hæc enim eſſentia ſtatus non mutatur; quia tam in incipientibus, quàm in perfectis manet deputatio, & obligatio ad ea quæ ſunt perfectionis, ſeu ad hoc vt ſummo ſe moueat, vel quieſcat perfectè in Deum. Et in hoc conſiſtit eſſentia ſtatus perfectionis de ratione cuius non eſt, vt actu ſemper in motu ſit, nec quod ſemper actu finem obtineat & in eo quieſcat, nec quod exercitè in finem moueatur. Nam & Religioſus peccator & apoſtata non definit eſſe in ſtatu perfectionis, quia ſemper manet deputatus ad ea quæ ſunt perfectionis, & obligatus ad modum viuendi ſuæ Religionis, & ad tendendum in perfectionem per obſeruantiam regulæ. Sed tamen eorum qui ſunt in ſtatu perfectionis non omnes eodem modo ſatiſfaciunt ſuæ obligationi, nec eodem modo currunt, nec omnes brauium conſequuntur, nec omnes ex eodem conatu operantur. Ideo non omnino rectè poteſt explicari hæc diſtinctio vt ſit ſubiecti in accidentia; ſicut ſtatus ſit ſubiectũ inchoationis, vel proſecutionis, quia non bene dicitur ſtatus inchoatus, aut proficiens. Status enim non eſt ille qui inchoatur nec ille, qui proficit, ſed eſt homo, qui vel eſt in principio, vel in progreſſu, vel in termino motus. Melius intelligitur, quod hæc ſit diuiſio accidentis in ſubiecta, quia eorum qui ſunt in ſtatu alij incipiunt, alij proficiunt, alij ſunt perfecti. Ideo in litera non dicuntur tres ſtatus in recto, ſed in obliquo, ex triplici hominum conditione, ſcilicet ſtatus incipientium, proficientium, & perfectorum. Et infra *q.186 art.1. ad tertium dicitur*, quod in religione non omnes ſunt perfecti, ſed quidam proficientes quidam incipientes. Sed nihilominus neque ſatis explicatur hæc diſtinctio per ordinem ad ſubiecta, ex quo ordine accidentia materialiter diſtinguuntur, ſed formalis diſtinctio ſtatus deſumi debet per ordinem ad perfectionem charitatis ad quam ordinatur. Ideò propriè hæc diuiſio eſt rei vt perfectibilis in plures gradus perfectionis, vel tendentis in finem per propriam operationem, in plures gradus perfectionis ſuæ operationis, quia vel tendit in finem, quia incipit motum, vel quia motum proſequitur, vel quia finem conſequitur, & in eo quieſcit. Ac propterea hæc diuiſio eſt aliquo modo diuiſio ſubiecti in accidentia, quia non poteſt negari, quod moueri, & progredi, & obtinere perfectionem non ſit accidens afficiens etiam ipſum ſtatum, & aliquo modo illum denominans, quia ordinationis in perfectionem perfectio eſt actu moueri, vel obtinere perfectionem ad quam eſt obligatio. Eſt etiam diuiſio accidentis in ſubiecta; quia non eſt ipſius ſtatus ſe mouere in finem, ſed ſubiecti ipſius, & ita ſtatus vel eſt ſubiecti incipientis, vel proficientis, vel terminantis motum. Sed magis propriè & formaliter eſt diſtinctio obligationis & ſeruitutis, & ſtudij in plures gradus ſatiſfaciendi obligationi, vel ſeruiendi, vel obtinendi, & exercitè efficiendi, operandi, vel conſequendi id, ad quod homo ex vi ſtatus ordinatur.

19 Aliqua verò circa huiuſmodi ſtatuum diſtinctionem ſunt conſideranda. Et quidem primò *ex S. Bernardo tract. de vita ſolitaria*, penſari debet, quod in quolibet iſtorum graduum ſua perfectio reperiri debet. *Ab omnibus vobis*, inquit, *perfectio exigitur, licet non vniformis, ſed ſi incipis, incipe perfectè; ſi iam in profectu es, & hoc ipſum iam perfectè age: ſi autem perfectionis aliquid attigiſti, te ipſum, in temetipſo metire, & dic cum Apoſtolo: Non quod iam apprehenderim, aut perfectus ſim, ſequor autem ſi quomodo comprehendam, in quo & comprehenſus ſum: vnum autem, quæ quidem retrò ſunt obliuiſcens, & ad ea, quæ ſunt priora extendens me ipſum ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis in Chriſto.*

21 Inde eſt, quòd pro meliori intelligentia diſtinctionis ſecundi, & tertij gradus aduertenda ſunt verba illa, *Non quod iam apprehenderim &c.* Ex quibus habetur, quod perfectio viæ non excludit omnino progreſſum, quia immò, vt addit *Sanctus Bernar. perfecta eorum, quæ retrò ſunt obliuio, & perfecta in anteriora extenſio, ipſa eſt hominis iuſti, in hac vita perfectio*. Et vt habet idem *S. Bern. epiſ. 253. Inde eſt iuge proficiendi ſtudium, & iugis conatus*

ad perfectionem, perfectio reputatur. Quæ eſt communis ſententia PP. & videri poſſunt. *S. Aug. trac. 4. in 1 epiſ. Io. & ſerm. 15. de verbis Apoſt. & ſer. 50. de Temp. & lib de Cant. nono cap. 4. Baſil. hom. 11. Exam.* ad illud *Creſcite &c. Greg. hom. 13. in Ezech. Caſſian. collat 1. cap. 7. & 13.* Quia verò perfectio optimè explicatur ex liberatione à peccato, tunc homo dici poteſt eſſe in ſtatu perfectionis, quando ex deliberatione nec venialiter peccat. Ideò *D. Thom. ſupra art. 2. dixit*, quod perfecti excedunt, quod excludũt quidquid impedit affectum ne totaliter tendat in Deum, quia ipſi licet peccent venialiter ex infirmitate, non tamen ex deliberatione. Et ſic tria ſunt ſtudia: primum intendit excluſionem peccati mortalis, ſecundum excluſionem peccati venialis, tertium perfectam vnionem cum Deo. & ſic etiam tres ſunt gradus charitatis, per ordinem ad quos diſtinguitur ſtatus in ſtatum incipientium quorum ſtudium eſt vitare peccata mortalia, proficientium, quorum ſtudium eſt peruenire ad perfectionem etiam non peccandi venialiter ex deliberatione, & perfectorum quorum ſtudium eſt vt totaliter Deo adhæreant, & eo fruantur.

21 Et propterea aliud ex eodem *S. Bern. ibid.* eſt conſiderandum, nimirum quod *Incipientium ſtatus poteſt dici animalis, proficientium rationalis, perfectorum ſpiritualis*. Et paulò poſt. *Et cum ex his tribus hominum generibus conſtet omnis ſtatus religionum, quæ ſicut proprijs nominibus diſtinguuntur, ita dignoſcuntur ex ſuorum proprietate ſtudiorum: debent omnes Filij Dei in die, qui eſt, ſemper diligenter proſpicere, quid deſit ſibi, vnde venerint, quouſque peruenerint; & in quo proficiendi ſtatu ſingulis diebus, vel horis, ſua ſe æſtimatio deprehendat.* Hoc enim modo faciliùs, & breuiùs vnuſquiſque ad perfectionem perueniet.

22 In reſponſione ad primum iterum aſſeritur quod libertas à peccato fit per diffuſam charitatem, per habitũ ſcilicet charitatis inclinantis ad Deum amandũ. Et propterea eadem eſt diuiſio charitatis & ſtatuum; quia diuiſio ſtatuum quæ eſt diuiſio libertatis à peccato, & ſeruituris iuſtitiæ, attenditur per ordinem ad diuiſionem charitatis, vt eſt explicatum.

23 Et in reſponſione ad ſecundum quoque habetur, quòd non dicitur ſtatus incipiens, aut proficiens, aut perfectus, ſed qui ſunt in ſtatu dicuntur incipientes, proficientes, & perfecti.

QVAESTIO CLXXXIV.

De pertinentibus ad ſtatum perfectionis in communi, in octo articulos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de his, quæ pertinent ad ſtatum perfectionis, ad quem alij ſtatus ordinantur. Nam conſideratio officiorum quãtum quidem ad alios actus, pertinet ad legiſpoſitores: quantum autem ad ſacra miniſteria, pertinet ad conſiderationem ordinum, de quibus in tertia parte agetur.

§. Circa ſtatum autem perfectorum triplex conſideratio occurrit. Primò quidem, de ſtatu perfectionis in communi. Secundò, de his quæ pertinent ad perfectionem Epiſcoporum. Tertiò, de his quæ pertinent ad perfectionem religioſorum.

Circa primum quæruntur octo.

1. Vtrum perfectio attendatur ſecundum charitatem?

2. Vtrum aliquis poſſit eſſe perfectus in hac vita?

3. Vtrum perfectio huius vitæ conſiſtat principaliter in conſilijs vel in præceptis?

4. Vtrum quicumque eſt perfectus, ſit in ſtatu perfectionis?

5. Vtrum Prælati & Religioſi ſpecialiter ſint in ſtatu perfectionis?

6. Vtrum omnes Prælati ſint in ſtatu perfectionis?

7. Quis ſtatus ſit perfectior, Vtrum Religioſorum, vel Epiſcoporũ.

8. De comparatione Religioſorũ ad plebanos & Archidiaconos.

ARTICVLVS I.

Vtrum perfectio Chriſtianæ vitæ attendatur ſpecialiter ſecundum charitatem.

AD primum ſic proceditur. Videtur, quod perfectio Chriſtianæ vitæ non attendatur ſpecialiter ſecundum charitatem. Dicit enim Apoſt. 1. ad Corin. 14. Malitia paruuli eſtote, ſenſibus autem perfecti. Sed charitas non pertinet ad ſenſum, ſed magis ad affectum. Ergo videtur quod perfectio Chriſtianæ vitæ non conſiſtat principaliter in charitate. 3. p. q. 16. ar. ... Et 3 cõ c. 135. Et quod l. 3 art 17. Et sup 17. c. 6. & opu. 18. cap. 2 & 3. & Philip. 3. lect. 2.

§. 2. Præterea, ad Epheſ. vlt. dicitur, Accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. De armatura autem Dei ſubiungit, dicens. State ſuccincti lum-

lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, in omnibus ſumentes ſcutum fidei. Ergo perfectiò Chriſtianæ vitæ non ſolùm attenditur ſecundũ charitatem, ſed etiam ſecundum alios virtutes.

§. 3. *Præterea, virtutes ſpecificantur per actus, ſicut & alij habitus. Sed Iac. 1. dicitur, quod patientia opus perfectum habet. Ergo videtur, quod ſtatus perfectionis attendatur magis ſecundum patientiam.*

Sed contra eſt, quod dicitur ad Coloſſ. 3. Super omnia charitatem habete, quæ eſt vinculum perfectionis: quia ſcilicet omnes alias virtutes quodammodo ligat in vnitatem perfectam.

Reſpondeo dicendum, quod vnumquodque dicitur eſſe perfectũ, in quantum attingit proprium finem, qui eſt vltima rei perfectio. Charitas autem eſt quæ vnit nos Deo, qui eſt vltimus finis humanæ mentis: quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, vt dicitur 1. Ioan. 4. Et ideo ſecundum charitatem ſpecialiter attenditur perfectio Chriſtianæ vitæ.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio humanorum ſenſuum præcipuè in hoc videtur conſiſtere, vt in vnitatem veritatis conueniant: ſecundum illud 1. ad Corinth. 1. Sitis perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia. Hoc autem fit per charitatem, quæ conſenſum in hominibus operatur. Et ideo etiam perfectio ſenſuum radicaliter in perfectione charitatis conſiſtit.

Ad ſecundum dicendum, quod dupliciter poteſt dici aliquis perfectus. Vno modo, ſimpliciter: quæ quidem perfectio attenditur ſecũdum id quod pertinet ad ipſam rei naturam: puta ſi dicatur animal perfectum, quando nihil ei deficit ex diſpoſitione membrorum, & alijs huiuſmodi, quæ requirũtur ad vitam animalis. Alio modo dicitur aliquid perfectum, ſecundũ quid: quæ quidem perfectio attenditur ſecũdum aliquid exterius adiacens, puta in albedine, vel nigredine, vel in aliquo huiuſmodi. Vita autem Chriſtiana ſpecialiter in charitate conſiſtit, per quam anima Deo coniungitur. Vnde dicitur 1. Ioan. 3. Qui non diligit, manet in morte. Et ideo ſecundum charitatem attenditur ſimpliciter perfectio Chriſtianæ vitæ, ſed ſecundum alias virtutes, ſecundum quid. Et quia id quod eſt ſimpliciter, eſt principaliſſimũ & maximum reſpectu aliorum: inde eſt quod perfectio charitatis eſt principaliſſimum, & maximum reſpectu perfectionis, quæ attenditur ſecundum alias virtutes.

Ad tertium dicendum, quod patientia dicitur habere opus perfectum in ordine ad charitatem, in quantum ſcilicet ex abundantia charitatis prouenit, quod aliquis patienter toleret aduerſa: ſecundum illud ad Rom. 8. Quis nos ſeparabit à Charitate Dei? tribulatio, an anguſtia?

SVMMARIVM.

1 *Ratio quæſtionis. nu. 1.*
2 *Perfectio attenditur etiam ſecundum alias virtutes. num. 2.*
3 *Perfectio attenditur principaliter ſecundum charitatem. nu. 3. 4. 25.*
4 *Textum D. Th. corrigendum, aliqui putant. numer. 5.*
5 *Perfectionem eſſentialiter conſiſtere in ſola charitate, aliquorum opinio. num. 5.*
6 *Perfectio duplex habitualis, & actualis. n. 6.*
7 *Perfectio habitualis eſſentialiter in ſola gratia conſiſtit. num. 7.*
8 *Perfectio actualis non conſiſtit eſſentialiter in ſola charitate. num 8.*
9 *Fides & aliæ virtutes ſunt de eſſentia perfectionis. num. 9.*
10 *Perfectio actualis formaliter in ſola charitate conſiſtit. n. 10.*
11 *Ideoque ſic dici poteſt, quod charitas eſt perfectio Chriſtianæ vitæ, ſicut dicitur quod anima eſt homo. num. 10.*
12 *Ex quo perfectio tribuitur charitati, non excluditur gratia. num. 11.*
13 *De charitate fit mentio expreſſa, quia eſt ſermo de actuali perfectione. n. 11.*
14 *Merito D. Th. aſſerit non quod perfectio eſſentialiter conſiſtat in charitate, ſed principaliter. numer. 12.*
15 *Præmium eſſentiale reſpondet ſibi charitati, vt propria cauſa meritoria illius, & tamen ipſa ſola non eſt eſſentialiter perfectio Chriſtianæ vitæ. num. 13.*
16 *Omnes virtutes ſpectant ad integritatem eſſentialem perfectionis. n. 14.*
17 *Charitas vinculum perfectionis. Plenitudo legis. Finis præcepti. n. 15.*
18 *Nullus error in textu. Charitas principaliter eſt perfectio. n. 16.*
19 *Abſolute de charitate dicitur, quod eſt perfectio Chriſtianæ vitæ. n. 16.*
20 *Senſus dicuntur iudicia humana. n. 17.*
21 *Senſuum perfectio, vnitas veritatis. n. 17.*
22 *Senſuum etiam eiuſdem hominis perfectio vnitas veritatis, num. 18.*

23 *Charitas abſolutè dicitur perfectio Chriſtiana vitæ, quia eſt radix & menſura ſubſtantialis perfectionis. n.17.*

24 *Qui ita iudicando non recedit ab vnitate veritatis non errat. n.18.*

25 *Reſponſio ad ſecundum male explicata n.19.*

26 *Perfectio rei ſimpliciter ex omnibus quæ ſunt connaturalia integratur. n.20.21.*

27 *Actus aliarum virtutum vt ſunt de conſilio ſunt accidentia perfectionis. n.21.*

28 *Actus aliarum virtutum vt præcepti, ſunt de ſubſtantia perfectionis. n.21.*

29 *D. Th. comparat charitatem ad alias virtutes, vt ſunt de conſilio. n.21.*

30 *Charitas perficit ſimpliciter. n.21.23.*

31 *Aliæ virtutes ſolum perficiunt ſecundum quid. numer. 22.*

32 *Viſio beata eſt eſſentia beatitudinis. n.24.*

33 *Gratia eſt eſſentia perfectionis. n.24.*

34 *Sola tamen charitas non eſt eſſentia actualis perfectionis. n.24.*

35 *Perfectio conſiſtit in charitate tanquam in vinculo num. 25.*

36 *Etiam aliæ virtutes ſuo modo cor purificant. numer. 26.*

37 *Quomodo ſint de ſubſtantia perfectionis. n.26.*

38 *Quomodo actus virtutum ſimpliciter perficiant. num. 27. 28.*

1 QVoniam vt dictum eſt *quæſt. ſup. a. 3.* ſtatus per reſpectum ad diuerſas perfectiones diſtinguuntur, ideo D. Thom. vt ad ſtatuum diſtinctionem explicandam perueniat, priùs quærit quid ſit abſolute, & in quo conſiſtat perfectio Chriſtianæ vitæ, an ſcilicet conſiſtat principaliter ſecundùm charitatem.

2 Si autem via huius termini ſpecialiter conſideretur, habetur, D. Thom. ſupponere perfectionem Chriſtianæ vitæ, etiam attendi ſecundùm alias virtutes; quærere verò an attendatur ſpecialiter ſecundùm charitatem.

3 Vnica, autem concluſio textus eſt, perfectionem attendi ſpecialiter ſecundùm charitatem, quia charitas illa eſt, quæ nos Deo noſtro fini vnit, conſiſtit verò noſtra perfectio in coniunctione ad Deum.

4 Habetur hæc concluſio definita à Paulo Apoſ. ad *Coloſſ. 3.* ibi enim poſtquàm hortatus fuit Coloſſenſes ad omnium vitiorum fugam, & virtutum exercitium. *Induite, vos ergo*, inquit, *ſicut electi Dei, Sancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem &c.* concludit poſtea. *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis.* Super omnia, id eſt, vt habet *D. Th. ibidem lect. 3.* magis quàm omnia, quia nimirum ad perfectionem Chriſtianæ vitæ maximè eſt neceſſaria charitas. Et ratio eſt, quia ipſa eſt vinculum perfectionis, quæ omnes virtutes ordinat, vnit, ligat vt ſint vna integra perfectio Chriſtianæ vitæ. Et hoc idem probat illud. *Rom. 13. Plenitudo ergo legis eſt dilectio.* Per charitatem enim lex impletur, & perficitur, vt docet ibi *D. Th. lect. 2.* & adeo vt actus aliarum virtutum & aliorum præceptorum impletio, ſi ſit ſine charitate nec perficit ſimpliciter hominem, nec illum ducit ad ſalutem, vt tradit *Apoſt. 1. Cor. 13.* Ideo *S. Aug. lib. de natura & gratia cap. 42.* charitatem vocat *veriſſimam, pleniſſimam, perfectiſſimamque iuſtitiam.* Et *S. Greg. hom. 27. in Euang.* dixit, *Quidquid præcipitur, in ſola charitate ſoluitur.* Et *Proſper l. 3. de vita contemplat. c. 14.* addit. *Nihil boni deeſſe poſſe, quibus charitas ineſt.* Ratio etiam pro concluſione euidens eſt, quoniam rationalis naturæ rectitudo, & vitæ perfectio conſiſtit in coniunctione ad Deum, qui eſt eius principium, & finis. Hanc verò vnionem complet, perficit, & maximè facit charitas. *Qui enim manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. 1. Io. 4.* Et *S. Proſper l. 3. de vita contemplatiua cap. 13.* charitatem vocat affectionum omnium potentiſſimam. In hac enim vita nullo perfectiori modo vnimur Deo quàm per charitatem. Ideo certiſſimum eſt perfectionem Chriſtianæ vitæ conſiſtere principaliter in charitate. An perfectio conſiſtat eſſentialiter in ſola charitate?

5 Et ſi verò concluſio literæ ſit certa, & Authoris ſententia clarè proponatur in textu, nihilominùs in ſenſu obſcuritatem habet ex eo, quòd multis non placet terminus ille, *ſpecialiter*, & loco eius ſubſtituere volunt eſſentialiter, ſentiunt enim eſſentiam perfectionis Chriſtianæ vitæ conſiſtere in ſola charitate. Vnde *Caietanus* exiſtimat codices eſſe corrigendos, tum quia *D. Thom. ad 2.* diſtinguit naturam contra accidentia, & charitatem naturæ comparat, idem verò eſt natura, quod eſſentia, ſeu ſubſtantia. Tum quia *D. Thom. art. 3.* diſtinguens eſſe eſſentialiter ab eſſe accidentaliter, expreſsè fatetur, quòd perfectio eſſentialiter conſiſtit in charitate. Addit verò *Suarez tom. 3. l. 1. capit. 3.* quòd ſicut beatitudo eſſentialiter conſiſtit in ſola Dei viſione, licet ad illam multa concurrant; & ſicut iuſtitia ſeu ſanctitas eſſentialiter conſiſtit in gratia, & charitate, licet aliæ virtutes ſint neceſſariæ; ita perfectio Chriſtianæ vitæ conſiſtit eſſentialiter in ſola charitate. Tum ſecundò quia ſola charitas eſt, quæ nos vnit Deo. Tum tertiò quia ſola charitas eſt quæ corda ſanctificat, & purificat. In oppoſitum verò eſt ſermo D. Th. ſemper accuratus, & proprius, & formalis, in quo continetur, perfectionem principaliter quidem, & ſpecialiter tribui charitati, non verò quòd ſoli illi adſcribatur.

6 Reſpondetur autem, perfectionem Chriſtianæ vitæ duplicem eſſe, ſcilicet actualem, & habitualem. Illa quidem conſiſtit in actuali operatione vel operationibus per quas homo Deo vnitur eique ſubijcitur, vt dicitur in textu, quia perfectio eius quod eſt à principio, & ad principium conſiſtit in coniunctione ad ſuum principium & finem propter quem factum fuit, & eſt. Sed perfectio habitualis conſiſtit in habituali diſpoſitione per quam creatura ſit diſpoſita ad hoc, vt per operationes perfectè Deo ſe vniat.

7 Dicendum igitur eſt primò, perfectionem habitualem Chriſtianæ vitæ eſſentialiter conſiſtere in ſola gratia ſanctificante, conſequenter verò in charitate & alijs omnibus virtutibus infuſis. Supponit concluſio gratiam realiter à virtute charitatis diſtingui. Quæ eſt ſententia *D. Thom. p. 2. quæſt. 110. art. 3. & 2. d. 26. quæſt. 1. art. 4. & ibid. D. Bonau. qu. 5. Ægid. & Capreoli, Alberti art. 11. & 13. & 2. p. ſum. tract. 16. quæſt. 161. Alenſ. 3. p. quæſt. 69. mem. 2. art. 4. Caiet. prima 2. quæſt. 110. a. 3. & ibid. Medina, Martinez*

aez

art. [illegible] *Serra. Arau. 4. Zumel. Curiel. Monteſinos. Fer. 7. contra gent. cap. 151. Soto l. 2. de natura & grat. cap. 17.* Et communiter aliorū diſcipulorū *D. Th. Suarez l. 6. de gratia cap. 12.* qua ſententia ſuppoſita, probatur concluſio. Nam vbi plura ad vnum perficiendum ordinantur, in eo eſſentialiter conſiſtit illius perfectio, quod ad alia ſe habet vt eſſentia & natura ad quam reliqua, tāquam proprietates conſequuntur. At verò gratia, quæ eſt participatio diuinæ naturæ in nobis faciens nos deiformes, & verè & intrinſecè Dei filios adoptiuos, iuxta illud *S. Petri. 1. Maxima & pretioſa nobis dona donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ*, gratia inquam hæc, ſe habet ad alias virtutes infuſas & dona Spiritus Sancti, ſicut natura ad proprietates, vt tradit *D. Th. p. 2. quæſt. 110. art. 4. ad 1.* & cum eo eius Diſcipuli locis citatis. In gratia enim ſanctificante conſiſtit eſſentialiter forma perficiēs, ſeu conſtituens hominem in eſſe habituali perfecto in ordine ad Deum. Licet enim ad hanc perfectionem implendam neceſſariæ ſint aliæ etiam virtutes infuſæ, tamen vt *D. Th. ibid. ad 2. & 4.* aduertit. Sicut licet potentiæ animæ ſint neceſſariæ ad hoc, vt homo operando viuat, & tamen ipſę non ſunt eſſentia animæ, ſed eius proprietates, ita ſola gratia in hoc ordine ſupernaturalis perfectionis ſe habet vt eſſentia & natura. vnde eſt, quòd eſt immediatè in eſſentia animæ vt in ſubiecto, aliæ verò virtutes ſunt veluti potentiæ operatiuæ ad gratiam ſicut ad eſſentiam conſequentes. Et ſic huiuſmodi perfectio nullo modo eſſentialiter conſiſtit in charitate, licet charitas comparatiuè ad alias virtutes ſit præcipua, & veluti potentia & inſtrumentum præcipuum gratiæ, vnde comparatiuè ad alias virtutes perfectio habitualis conſiſtit principaliter in charitate.

8 Dicitur ſecundò, quod actualis perfectio Chriſtianæ vitæ non conſiſtit eſſentialiter in ſolo actu charitatis, ſed in actibus omnium virtutum vt ordinatis, per charitatem. Perfectio enim formalis (de qua nunc loquimur) eſt actus & forma, qua creatura rationalis denominatur formaliter perfecta. Perfectum ſimpliciter verò eſt, cui nihil deeſt, ideo perfectio eſt forma, cui nihil deeſt ad hoc, vt conſtituat creaturam rationalem coniunctam Deo vel actu vel habitu; At verò hæc forma non eſt ſola charitas, quia ad hoc vt homo perfectè Deo ſubijciatur, illique coniungatur vt creatura creatori, & vt principiatum principio, & vt filius Patri, & vt famulus Domino, & vt amicus amico, neceſſaria eſt obſeruantia omnium mandatorum, iuxta illud Chriſti, *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata. & probat D. Thom. opuſ. 17. cap. 6.* Ad hoc ergo vt homo perfectè viuat actu vita Chriſtiana, neceſſe eſt quod cum vrget præceptum, exeat in actus virtutum, de quibus dantur præcepta. Igitur forma per quam homo dicitur perfectus non eſt vna ſimplex qualitas, nec eſt ſola charitas, ſed in toto virtutum ac donorum cumulo conſiſtit, vnde eſt vna forma vnitate ordinis. Quod ampliùs ex hoc confirmatur, quòd homo plures habet partes, & potentias ſecundùm quas omnes, debet perfici in ordine ad Deum, vnde in ratione perfectibilis non eſt vnus ſimplex, ſed eſt vnus compoſitione & ordine, in eo enim pars ſuperior ab inferiore diſtinguitur, & illa in intellectum & voluntatem diuiditur, iſta verò in ſenſum, & appetitum, & harum partium vnaquæque ad varios actus diuerſimodè eſt ordinabilis, ſecundùm perfectionem & imperfectionem; igitur forma perfectiua hominis non poteſt eſſe vna niſi vnitate compoſitionis, & ordinis, ſicuti hoc modo vnum eſt ſubiectum perfectibile.

9 Sed probatur vlteriùs concluſio loquendo in particulari de virtutibus alijs a charitate. De fide enim dicitur ad *Gal. 5. In Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fides, quæ per charitatem operatur.* Vbi ſimul iunguntur fides & charitas, & ita vt fides illa ſit, quæ dicitur operari per charitatem, quia primò in via nec eſt, nec eſſe poteſt actus proprius charitatis ſine actu fidei, cum charitas viæ reſpiciat Deum vt creditum, & ita omnino eſt neceſſaria fides ad hoc vt Deus diligatur. Sed ſecundò fides illa eſt, quæ charitatem gignit, & per illam operatur hominis perfectionem. Non ergo fides accidentaliter ſe habet ad perfectionem, cum nec accidentaliter ſe habeat ad charitatem, cum in via charitatis actus eſſentialiter habeat, vt ſit ex fide, & fides tantæ præſtantiæ ſit, vt Chriſtum per eam habitare in cordibus noſtris dixerit *Paulus ad Epheſ. 3.* qui *ad Galat. 3.* adiunxit. *Omnes filij Dei eſtis per fidem.* Quæ cum ſit mater charitatis ſibi quodammodo charitas & eius opera tribuuntur, vnde ipſa eſt quæ nos perficit per charitatem. Spei etiam ſicut ad *Rom. 8.* tribuitur ſalus noſtra, dum dicitur, *ſpe ſalui facti ſumus*, ita non poteſt negari quin ſit noſtra perfectio, & ſanctificatio, cum *Ioã. in 1. epiſ. cap. 3. dixerit. Qui habet hanc ſpem ſanctificat ſe.* Nam & ſine ſpe non eſt actus charitatis. Ratio enim amandi Deum etiam amore amicitiæ ex parte noſtra eſt deſiderium, & ſpes ſupernaturalis beatitudinis. Amicabilia enim quæ ſunt ad alterum non ſunt ſine amicabilibus, quæ ſunt ad nos. & ratio amandi ex parte amantis eſt conuenientia amoris ad amantem. Et licet charitas amet Deum propter ſe ipſum puro amore amicitiæ, vnde ratio Deum amandi ex parte amoris eſt Deus ipſe finis, & obiectum charitatis, tamen hoc non eſt ſine noſtro bono, nam & hic amor conuenit nobis, & cum conuenire nobis eſt veluti diſpoſitio ex parte noſtri, vt demus ei locum, illumque amplectamur. Et ſic non eſt in nobis amor charitatis ſine concupiſcentia & ſpe æternæ vitæ, licet charitas nos & omne bonum noſtrum ordinet in Deum, vt in finem. Charitas enim eſt amicitia, ſed fundata in communicatione beatitudinis ſupernaturalis, & eſt amor quo diligitur Deus vt noſtræ beatitudinis obiectū. *prima. 2. quæſt. 65. a. 5. ad 2. & 2. 2. quæſt. 23. art. 4. c.* Et ideo ſupponit in nobis concupiſcentiam, & ſpem beatitudinis, & ex hoc tendit in Deum vt in amicum ſe ipſum nobis donantem. Sine ſpe igitur nec charitas habetur, & ideo nedum fides, ſed & ſpes perfectioni puræ viæ ſunt eſſentiales, & non ſolùm ad hanc eſſentialem perfectionem accedunt, vt fatetur *Suarez. num. 52.* ſed ſimpliciter ſunt de ſubſtantia perfectionis viæ. Sed & aliæ virtutes ad integritatem huius perfectionis ſunt neceſſariæ, ideo *S. Greg. l. 2. mor. cap. 56.* loquens de virtutibus cardinalibus aſſimilat eas quatuor angulis ſuper quibus domus perfectionis erigitur, quoniam *Illæ ſunt, quæ ſolidum noſtræ mentis ædificium ſuſtinent.* Tandem quidquid neceſſarium eſt & eſſentiale vnioni ani-

mæ

mæ cum Deo, eſt eſſentiale perfectioni, quæ in tali vnione conſiſtit. Nam & D. Th. in hoc articulo ex eo probat perfectionem conſiſtere in charitate, quia qui non diligit manet in morte ſed hoc ſuo modo eſt verum de omni virtute, nam & intemperans, & imprudens, & iniuſtus manet in morte, & obſeruantia præceptorum ſpectantium ad quamcumque virtutem eſt ſimpliciter neceſſaria & eſſentialis vnioni animæ cum Deo; igitur etiam eſt eſſentialis perfectioni.

10 Nihilominùs tamen dicitur tertiò quòd cõparatiuè ad alias virtutes in ſola charitate conſiſtit formalis actualis perfectio Chriſtianæ vitæ. Adæquata enim perfectio ex pluribus integratur ſoeminis, ita tamen, quòd eſt totum veluti ex materia, & forma integratum, & reliquæ virtutes ad huiuſmodi integritatem ſe habent vt materia, ſic enim *D. Thom. quodl. 5. a. 19. c.* aduertit quòd obſeruantia aliorum præceptorum diſpoſitiuè ſe habet ad obſeruantiam præcepti charitatis, ſicut diſpoſitio vltima & neceſſaria ad formam. Et eſt communiſſimum aſſertum Theologicum, quòd charitas eſt forma virtutum, quod probat ex profeſſo *D. Th. ſupra quæſt. 23. a. 8. & quæſt. 4. 3. & 3. d. 23. quæſt. 3. a. 1. quæſt. 1.* Et ratio eſt, quia ordo ad Deum vt finem propter quem creatura operatur eſt illud formale quod conſtituit opus in ratione boni ſimpliciter, & perfecti. Aliæ ergo virtutes materiam præbent, ſola charitas dat formam. Verum ſicuti in alijs compoſitionibus non ſola forma conſtituit eſſentiam, ſed etiam materia ad id eſt neceſſaria, & ſuo modo eſſentiam integrat. Ita non ſola charitas adæquatè conſtituit eſſentiam formæ perficientis ſpiritualiter hominem, ſed ad hoc aliæ virtutes concurrunt, licet illæ materiale quid præbeant, & ſola charitas det formam. Ideo in eo ſenſu in quo nomen compoſiti tribuitur formæ propter eius principalitatem & excellentiam, & dicitur v. g. quòd homo eſt anima, vel anima eſt homo eſſentialiter, ita dici poteſt quòd charitas eſt perfectio Chriſtianæ vitæ. Semper tamen aduertendo, quòd ſi loquimur de perfectione habituali, poteſt quidem dici, quòd hæc perfectio comparatiuè ad alias virtutes principaliter conſiſtat in charitate, non tamen eſſentialiter; quia, vt dictum eſt, hoc eſt proprium attributum gratiæ.

11 Propterea autem aduertit *Suarez loco citato num. 5.* quòd dum perfectio tribuitur ſoli charitati, non excluditur gratia ſanctificans, quia in hac præcipuè conſiſtit fundamentum eſſentiale amicitiæ Dei, quæ per charitatem exprimitur. Gratia enim eſt proprius effectus diuini amoris, per quem ſumus filij Dei, & amici, & gratia illa eſt, quæ media charitate nos ordinat in Deum, & Deo iungit. Ideo vt docet *D. Th. 2. d. 26. a. 4. ad 5. & q. 27. de ver. a. 2. ad 6.* gratia eſt forma charitatis, ſine qua nec charitas eſſet perfecta virtus. Hic tamen non fuit opus diſtinguere gratiam à charitate, quia cum ſit ſermo de perfectione prout ex actuali operatione reſultat, quia eſt ſermo de vita Chriſtiana, viuere verò moraliter eſt agere, ideo non fuit neceſſe loqui de gratia vt diſtincta à charitate, quia ipſa non eſt habitus immediatè operatiuus, ſed media virtute charitatis, & alijs virtutibus per operationes nos perficit. Nedum igitur non excluditur gratia à ratione formæ nos perficientis quia nullus actus etiam charitatis eſt perfecta virtus niſi quia formatus per gratiam; ſed ampliùs illi ſoli conuenit eſſe primam formam eſſentialiter perficientem.

12 Hinc quartò dicitur bene *D. Th. hic, & opuſ. 17. c. 6. op. 18. c. 2. & Ledeſm. de ſtatu relig. c. 2.* non dixiſſe perfectionem conſiſtere eſſentialiter in ſola charitate, ſed ſpecialiter, ſeu principaliter, ſeu ſimpliciter. Quia adæquata vitæ Chriſtianæ perfectio ex omnibus virtutibus integratur, & non ex ſola charitate conſiſtit. Sed quia forma materiæ præſtat, & charitas eſt forma virtutum, illarumque *mater radix p. 2. q. 62. art. 4. c. quæſt. 65. a. 5. 2. 22. quæſt. 23. a. 8. 2. & mater, 22. quæſt. 186. a. 7. 1. & exemplar. 3. d. 27. quæſt. 2. art. 4. quæſt. 3. p. & 2. & de ver. quæſt. 14. art. 5. 3.* ſolaque imperat omni virtuti *par. 2. quæſt. 114. art. 4.* Vnde eſt omnium virtutum potiſſima *par. 2. quæſt. 66. art. 6. 22. quæſt. 23. a. 6.* Ideo dicitur meritò, perfectionem Chriſtianæ vitæ conſiſtere ſpecialiter, & principaliter in charitate. Et hoc ſolum probant ea, quæ in laudem charitatis paſſim à DD. adducuntur. Et prætetea hac etiam ratione meritò D. Th. non dixit quòd in charitate conſiſtat perfectio eſſentialiter, quia hoc eſt proprium gratiæ, non verò charitatis vt ſit prima eſſentia, & prima, & propria cauſa perfectionis Chriſtianæ vitæ.

13 Hinc verò colligitur *Suarez* ſatis inconſequenter loqui loco citato *num. 19.* dum ex vna parte aſſerens eſſentiam perfectionis conſiſtere in ſola charitate ex alia parte docet præmium eſſentiale non reſpondere ſoli charitati ſed alijs virtutibus, & rationem reddit, quia licet opera aliarum virtutum accidentaliter ſe habeant ad perfectionem, tamen ſicut in naturalibus accidentia agunt in virtute ſubſtantiæ, ſubſtantiam attingunt, ita opera aliarum virtutum ex influxu charitatis attingunt ſubſtantiam charitatis, & augent, & ex conſequenti præmium accidentale merentur. Nam vel materialiter loquitur de opere meritorio, & cauſa meriti, vel formaliter & propriè, proprium cauſam aſſignando acquiſitionis premij eſſentialis. Si in primo ſenſu loquitur, non eſt cur contrariam ſententiam alicui tribuat; quia nullus eſt qui neget opera virtutum informata charitate eſſe meritoria æternæ vitæ. Sed controuerſia eſt in formalitate & proprietate cauſalitatis. An ſcilicet præmium eſſentiale reſpondeat charitati vt propriæ cauſæ, & ideo iuxta ſolam charitatis menſuram menſuretur quantitas præmij eſſentialis. In quo ſenſu, ſi perfectio Chriſtianæ vitæ in ſola charitate conſiſtit, per neceſſariam conſequentiam ſequitur, quòd ſola charitas ſit cauſa propria meritoria cui reſpondent præmium eſſentiale, quod certe eſſentiæ perfectionis vitæ meritoriæ reſpondet. Et exemplum *Suarez* oppoſitum probat; quia cum accidentia non attingant ſubſtantiam niſi in virtute ſubſtantiæ, iam ipſa in hoc materialiter ſe habent, & per accidens, & ſicut ſola ſubſtantia eſt per ſe formalis & propria cauſa attingendi ſubſtantiam, in ſola charitas eſt propria & per ſe cauſa attingendi præmium ſubſtantiale, alijs verò virtutibus ſi conſiderentur per ſe, & ex proprijs non reſpondet niſi præmium accidentale, quámuis per quemlibet actum virtutis vt formatum gratia & charitate mereamur vitam æternam. Ideo hoc eſt verum non ex eo quòd in ſola charitate adæquatè conſiſtat eſſentia iuſti-

tiæ

tiæ, ſanctitatis, & perfectionis, ſed quia ipſa eſt omnium virtutum forma, a qua virtutes habent formaliter illud bonitatis, & perfectionis, cui reſpondet Deus tanquam præmium, amanti enim Deum conuenit Dei poſſeſſio.

14 Redeundo igitur ad rem noſtram dicitur, omnes virtutes ſpectare ad integritatem perfectionis, ſed tamen ita quòd forma nos perficiens formaliter in operibus noſtris eſt charitas, & ſic ipſa inadæquatè eſt eſſentia ſanctitatis, ſed adæquata perfectio integratur ex omnium virtutum obſeruantia, quæ reſpectu noſtri forma eſt, ſed quia non præſtat nobis niſi perfectionem, quæ reſpectu eius quod ex charitate habemus materialiter ſe habet, & niſi ſit formatum per charitatem non valet ad vitam æternam, ideo aliarum virtutum obſeruantia ad integritatem perfectionis ſe habet vt materia, & charitas vt forma.

15 Quæ propterea vt ſupra dictum eſt iure merito ab Apoſ. vocatur *vinculum perfectionis Coloſſ.* 3. Quia eſt illa virtus quæ omnium virtutum diſtinctos actus, ac diuerſos colligit in vnum, & vt dicitur hic in arg. ſed contra, *ligat in vnitatem perfectam*, dum illos in vnum Deum ordinat vt in finem, in quo conſiſtit ſpiritualis vitæ ſumma perfectio. Eadem verò ratione charitas dicitur *plenitudo legis Rom.* 13. non quia non ſit de eſſentia legis obſeruantia cuiuſcumque præcepti, ſed quia per nullam virtutem plenè, & perfectè ſeruatur lex ſine actu charitatis. Et ſic legis obſeruantia ita eſſentialiter integratur per obſeruantiam omnium præceptorum, quòd eſſentialiter perficitur per obſeruantiam charitatis, ſine qua vt probat ibidem Apoſt. nullius alterius legis obſeruantia valet ad vitam æternam Et propterea etiam Apoſ. dicit, quod *finis præcepti eſt charitas*, quia vt docet S. Aug. in *Ench. cap.* 121. *tunc quæ Deus mandat rectè fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum*. Et ideo ille eſt in actu ſecundò perfectus, qui vrgente lege legem ſeruat ex Dei amore. Semper tamen aduertendum, quòd id à quo actus noſtri formaliſſimam perfectionem habent eſt gratia ſanctificans, quæ eſt etiam forma charitatis, & ideo perfectio habitualis eſſentialiter in ſola gratia collocatur, & per virtutes & dona integratur. Et ille eſt habitualiter ſimpliciter perfectus, qui per virtutum & donorum habitus eſt diſpoſitus vt vrgente præcepto illud ſeruet ex charitate.

16 Ad ea ergo, quæ in oppoſitum adducebantur reſpondetur & ad *Caietanum* dicitur nullum eſſe mendum in codice, ſed D. Th. ex propoſito non eſſe vſum verbo *eſſentialiter*, ſed verbo *ſpecialiter*, ſeu *principaliter*, quia eſſentia perfectionis Chriſtianæ vitæ non in ſola charitate conſiſtit, licet cõſiſtat in ea principaliter. Ita enim *&* *opuſ.* 17. *cap.* 6. dixit: *Patet igitur quòd præcipuè in affectu charitatis ad Deũ perfectio Chriſtianæ vitæ conſiſtit.* Et *opuſ.* 18. *c.* 1. *Conſiſtit autem principaliter ſpiritualis vita in charitate, quam qui non habet, nihil eſſe ſpiritualiter reputatur.* Et licet aliquãdo abſolutè dicat quòd perfectio conſiſtit in charitate. vt 3. *p. q.* 46. *a.* 3. *c. et* 3. *c. et* 1. *contra gen. c.* 135. *&* *ad Phil. cap.* 3. *lec.* 2. circa medium, hoc optimè dicitur, quia formalitas perfectionis eſt à charitate, vnde ab ea eſt perfectio principaliter; eo magis quod ipſa imperat omnis virtutis actum præcepto vrgente, vnde eminenter continet omnium virtutum obſeruantiam, & ſic eſt imperatiuè, & finaliter integritas totius obſeruantiæ, & perfectionis. Sed vt melius mens D. Th. habeatur, antequam alia obiecta diluantur prius explicandæ ſunt eius reſponſiones ad argumenta.

17 In reſponſione ad primum per ſenſum intelliguntur hic humana iudicia, per quæ de rerum veritate iudicamus, hæc verò iudicia materialiter quidem ad intellectum ſpectant, ſed formalis eorum perfectio ex voluntate proficiſcitur. Conſiſtit enim in vnitate veritatis, iuxta illud. 1. *Cor.* 1. *Sitis perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia*. In hoc enim perfecti ſumus, quòd numquam ab vnitate veritatis diſcedimus. Et bene monet *Caiet.* quòd hæc perfectio non conſiſtit in ſola vnitate ſenſuum diuerſarum perſonarum, ſed etiam eiuſdem perſonæ, vt ſcilicet & omnes, & vnuſquiſque ſemper in vnitate veritatis perſiſtat dum iudicat. Hanc autem perfectionem charitas præbet, ea qua habetur quòd nihil approbetur niſi illud vnum, quod ad Deum refertur, & quòd ſemper ſenſus noſtri vnum Deum reſpiciant. Ex quo D. Th. colligit, quod etiam ſenſuum perfectio conſiſtit in charitate radicaliter. Quod eſt conſiderandum diligenter, hinc enim habetur, quòd iure merito perfectio Chriſtianæ vitæ ſimpliciter, & abſolutè tribuitur charitati, quia ipſa eſt quodammodo radix totius perfectionis ſubſtantialis, nam cum ea nullus ſubſtantialis defectus componi poteſt.

18 Valde quoque aduertendum quòd de mente Apoſ. perfectio ſenſuum in vnitate veritatis conſiſtere dicitur iuxta D. Th. expoſitionem, ex hoc enim habetur, quòd vbi homo in iudicando non recedit ab vnitate veritatis, ſeu ſemper habens præ oculis Deum, id ſolum iudicat quod verè in Deum refertur & ſecundùm Deum conuenit, eſt perfectus in iudicando, & non poteſt propterea eſſe deficiens in volendo, & operando.

19 In reſponſione ad ſecundũ, vim faciebat *Caiet.* nam *D. Th.* diſtinguens perfectionẽ in perfectionẽ ſimpliciter & perfectionẽ ſecundùm quid, explicat diſtinctionẽ, ex eo quod perfectio ſimpliciter attenditur ſecundùm ea, quæ ſunt ſubſtantialia, ſed perfectio ſecundùm quid attenditur ſecũdùm accidentia. Poſtea vero applicans diſtinctionem ait, quod perfectio Chriſtianæ vitæ ſimpliciter conſiſtit in charitate, & ſecundum quid in alijs virtutibus. Ex hoc enim manifeſtè ſequi videtur, quod aliarũ virtutum perfectio ſit accidentalis, quia ſi eſſet eſſentialis eſſet perfectio ſimpliciter, non verò ſecundum quid. Et hanc eandem doctrinam habet *D. Thom. opuſ.* 18. *cap.* 1. Sed ſi huiuſmodi ſenſus huius doctrinæ accipitur, iam D. Tho. eſt ſibi ipſi contrarius, quia infra *art.* 3. abſolutè docet, quod perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis, & tamen de operibus omnium virtutum dantur præcepta.

20 Sed ad huius reſponſionis intelligentiam primò conſiderandum eſt, quod perfectio rei ſimpliciter ſecundùm D. Thom. non attenditur ſolum ſecundùm prædicata ſubſtantialia, ſed ſecundùm omnia tam ſubſtantialia, quam accidentalia, quæ ſunt ſecundum naturam, ſcilicet quæ conſequuntur, & ſunt annexa per ſe naturæ. Vnde primò à mente D. Thom. recedit expoſitio Caiet. & aliorũ volentium D. Thom. hic contradiſtinguere naturam

ram

ram ideſt eſſentiam contra accidentia, & quod perfectio ſimpliciter ſit ſola perfectio eſſentialis, & ſubſtantialis. Hoc autem non eſſe ad mentem D. Thom. probatur ex textu, inquit enim, quod perfectio ſimpliciter attenditur ſecundum id, quod pertinet ad rei naturam. At verò ad rei naturam pertinent nedum prædicata ſubſtantialia, ſed etiam illa omnia accidentia, ſine quibus natura non eſt, ideò Diu. Thom. ſtatim explicans hoc ſubdit, quod animal dicitur perfectum, ſi nihil ei deficit ea diſpoſitione membrorum, & alijs huiuſmodi. At verò membrorum diſpoſitio accidens eſt connaturale naturæ, & alia huiuſmodi accidentia ſunt. Sed hoc clariùs *Diu. Thom. expreſſit opuſ. 18. cap. 1.* Vbi hac eadem doctrina vtitur ad præſens propoſitum. ibi enim tunc animal eſſe ſimpliciter perfectum ait, *cum nihil ei deſit ex numero & diſpoſitione membrorum, & debita corporis quantitate, & virtutibus, quibus operationes vitæ animalis perficiuntur*. Euidens enim eſt, quòd quantitas eſt accidens, & accidentia ſunt potentiæ & virtutes operatiuæ animalis. Igitur ex D. Thom. perfectio ſimpliciter attenditur non ſecundùm ſola prædicata eſſentialia, ſed immò etiam ſecundum illa accidentalia, quæ ſunt naturæ connaturalia, & per ſe ad perfectionem naturæ ſpectant. Et in reſponſione D. Thom. contradiſtinguit naturam cum ſuis connaturalibus accidentibus & intrinſecis, ad accidentia, quæ per accidens ab extrinſeco adiacent.

21 Hoc autem probatur ampliùs, quia *D. Th. 1. p. q. 5. art. 1. ad primum*, benè docet, quòd aduerbium *ſimpliciter*, diuerſimodè ſe habet ad ens, & ad bonum. Nam per eſſentialia ens dicitur ſimpliciter ens, ſed non dicitur ſimpliciter bonum, ſed ſolùm ſecundum quid, dicitur verò bonum ſimpliciter ſolùm ſi habeat tam ſubſtantialia, quam accidentalia; quia bonum eſt perfectum, perfectũ verò eſt cui nihil deeſt. Ideò ad hoc vt ens dicatur bonum ſimpliciter & perfectum, neceſſe eſt vt habeat omnem ſui integritatem, & ea conſequenti etiam omnia accidentia ſibi connaturalia, quæ ſibi per ſe conueniunt, & ad eius perfectionem per ſe pertinent, & hæc omnia ſunt ex illis, quæ pertinent ad naturam rei, quia ſine illis natura ipſa non eſt perfecta, vel in ſe, vel in ſuis operationibus. Eſt igitur falſum, quòd D. Thom. hic comparet naturam ad accidentia omnia tam connaturalia, quam extrinſecus per accidens aduenientia, ſed comparat connaturalia quæcumque, ſeu quæ per ſe natura petit, ſiue ſint ſubſtantialia, ſiue accidentalia, ad ea quæ extrinſeca ſunt naturæ, & illi extrinſecus per accidens adueniunt. Vnde perfectio ſimpliciter attenditur ex integritate omnium quæ ſunt ſecundum naturam, ſiue eſſentialia ſint, ſiue accidẽtalia. Perfectio verò ſecundùm quid conſideratur ſecundum ea, quæ exteriùs adiacent.

22 Hoc vero ſuppoſito circa alteram partem reſponſionis in qua D. Thom. hanc doctrinam applicat ad propoſitum. Conſiderandum valdè eſt, quod actus aliarum virtutum conſiderari poſſunt, vel vt ſunt de præcepto, vel vt ſunt de conſilio. Priori modo per ſe connexi ſunt cum charitate, quæ ſine illis deficeret, & ſic continentur in charitate per ſe & comprehenduntur ſub illa vt actus per ſe ab illa imperati, & ordinati, & cum ea connexi. Sed ſecundo modo accidentaliter charitati, & gratiæ, iunguntur, quia ſine illis ſubſtantia gratiæ, & charitatis manet. Modò verum quidem eſt, quod actus aliarum virtutum ſe ipſis perficiunt ſolum ſecundùm quid, quia non ferunt ex proprijs niſi aliquod materiale formabile per charitatem, quod nõ eſt bonum ſimpliciter, niſi ex charitate, & gratia. Sed tamen iſti actus vt ſunt de præcepto non poſſunt aſſimilari accidentibus contingenter rei superuenientibus. Si enim comparentur ad gratiam, & habitualem charitatem, poſſunt dici accidentia, nam actus ſunt extra eſſentiam habituum & habitus ipſos, ſeu hominem per habitus operantem denominant accidentaliter. Sed tamen non poſſunt non indicari accidentia connaturalia, cum ſine illis nec gratia, nec charitas conſiſtat, quia transgreſſio præceptorum aliarum virtutũ, quæ ſit peccatum mortale deſtruit charitatem & gratiam. Ac propterea actus aliarum virtutum ſunt de perfectione ſimpliciter Chriſtianæ vitæ, ſicut & in eſſe naturæ accidentia cõnaturalia ſpectant ad rei perfectionem ſimpliciter. Si verò actus aliarum virtutum, vt ſunt de præcepto comparentur ad actum charitatis, non debent dici eius accidentia, ſed eius materia neceſſaria, ſunt enim eius obiecta neceſſariò ex charitate amanda, & imperanda. Et ideò hoc modo nedum pertinent ad perfectionem ſimpliciter, ſed etiam eſſentialiter, tanquam materia neceſſaria charitatis, in qua cõſiſtit forma perfectionis. Semper enim conſiderandum eſt, quod actus humanus non eſt vnus actus numero, ſed eſt plures actus ſubordinati, importat enim in propoſito noſtro electionem charitatis ea fide prouenientem, per quam eliguntur & imperantur actus aliarum virtutum, vt ſi deſcribere velimus eſſentialiter actualem perfectionem, dicendum ſit eam conſiſtere in fide per charitatem operante. In reſponſione igitur ad ſecundum D. Thom comparat charitatem ad actus aliarum virtutum vt ſunt de conſilio, & hoc modo ſecundùm quid perficiunt. Et ſunt quodammodo superuenientes charitati, & perfectioni accidentaliter, & contingenter. Sed actus virtutum vt ſunt de præcepto continentur neceſſariò imperatiuè, & finaliter in præcepto charitatis, & ſic non contradiſtinguuntur illi, ſed ſub illa comprehenduntur, & cum illa actualem eſſentialem perfectionem conſtituunt.

22 In reſponſione ad tertium, magis oſtenditur, cur aliæ virtutes non perficiant niſi ſecundum quid. Nam inquit D. Thom. patientia non habet opus perfectum niſi per ordinem ad charitatẽ, quia nimirũ ex charitate prouenit, quod homo patienter aduerſa toleret. Sicut igitur materia rei abſolutè ſumpta, vel nullã dicit perfectionem, vel talem, quæ eſt ſecundum quid, & numquã materia habet vt ad integritatem rei concurrat actu, niſi vt ab agente aſſumitur, & per formam informatur. Ita actus virtutum aliarum abſolutè ſumpti ex proprijs non ſunt niſi materia actus humani perfecti, & ex ſe non important niſi perfectionem ſecundũ quid, & tamen actu non perficiunt, niſi ex ordine ad charitatem: nec habent vt pertineat ad integritatem perfectionis niſi inquantum ſunt ea charitate, & ad finem charitatis ordinantur. Vnde ex proprijs vt contradiſtinctæ a charitate aliæ virtutes

tes ſolùm materialiter ſe habent,& important perfectionem ſecundum quid.

23 Ex hoc de facili alia argumenta ſoluuntur. Ad ſecundum enim *Caiet.* dicitur, *D. Thom. in art. 3.* comparare charitatem, vt præceptam conſilijs, & ſtatuere, quòd perfectio eſſentialis conſiſtit in præceptis, quod veriſſimum eſt, Non igitur ibi comparatur charitas alijs virtutibus abſolutè,ſed comparantur conſilijs præcepta, & benè dicitur, quòd perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis, & inſtrumentaliter in conſilijs, & quia inter præcepta principaliſſimum eſt præceptum charitatis, quod continet virtualiter alia præcepta, ideò dicitur quod perfectio Chriſtianæ vitæ comparatiuè non ad virtutes, ſed ad conſilia conſiſtit in charitate.

24 Ad primum Suarez dicitur, longè diuerſam eſſe comparationem viſionis Dei ad reliqua ſpectantia ad beatitudinem, & gratiæ ad virtutes, quàm ſit charitatis ad virtutes alias. Nam ſola viſio Dei eſt poſſeſſio ſummi boni, & quidquid aliud ad beatitudinem pertinet, vel eſt via ad viſionẽ, vel ad viſionem conſequitur, vnde ad viſionem ſpectat illud principium, quod eſſentia rei eſt primũ, quod rei conuenit, ad quod alia ſequuntur,& illud aliud, ſcilicet, quod beatitudo formalis eſt conſecutio & poſſeſſio vltimi finis. Et vlteriùs nullus actus voluntatis poteſt eſſe eſſentia beatitudinis, quia nullus eſt rectus actus voluntatis, cuius non ſit obiectum formale beatitudo, ac propterea beatitudinis eſſentia eſt extra latitudinem actuum voluntatis tanquam illorum obiectum. Sed charitas nõ eſt primum ad quod alia omnia conſequantur, licet enim charitas imperet alijs virtutibus, tamen virtutes ſingulæ ex proprijs per ſe aliquid habent, quod eſt materia perfectionis neceſſaria ad integritatem vitæ Chriſtianæ, cuius, vt bene adnotauit idem *Suarez lib. 7. de gratia cap. 9. nu. 10.* cauſa non eſt charitas, quamuis hoc non pertineat ad perfectionem ſimpliciter,niſi vt ſubeſt charitati. Item gratia eſt verè participatio diuinæ naturæ, & eſt veluti natura ad quam omnes virtutes conſequuntur tanquam proprietates, ideo eſſentia ſanctitatis in ea ſola conſiſtit, charitas verò & virtutes ſe habent vt eius proprietates, aliæ verò virtutes non ſunt proprietates charitatis, ideo nec charitas ſola eſt eſſentia perfectionis. In quo etiam eſt aduertendum, quòd ſi loquamur de perfectione habituali, hæc eſſentialiter non conſiſtit in charitate, ſed in gratia ſanctificante,licet charitas & aliæ virtutes ſint neceſſariæ ad perfectionem ſimpliciter dictam; quia vt ſupra ex D. Thom. dictum fuit, perfectio ſimpliciter non conſtat ex ſola eſſentia, ſed etiam ex accidentibus connaturalibus,& per ſe neceſſarijs. Sed loquendo de perfectione actuali, qualis eſt perfectio Chriſtianæ vitæ, hæc non conſiſtit in vno actu, quia per vnum actum non attingit homo perfectè ſuum finem. Immo nec actus humanus eſt vnus actus numero, ſicut nec liberum arbitrium eſt facultas ſolius voluntatis, ſed eſt etiam facultas rationis, vnde implicat dari actum charitatis ſine actu cognitionis, & charitas viæ eſt neceſſariò ex fide, & non eſt ſine ſpe, quæ ex parte hominis eſt ratio,ſeu diſpoſitio ad actum charitatis. Et in iuſtificatione impij omnino neceſſarius etiam eſt motus in peccatum, & pro conditione perſonarũ, locorum, & temporum alij actus omnino ſunt neceſſarij etiã ad actum charitatis habendum. En ergo quòd de intrinſeca ratione perfectionis actualis nõ eſt vnus actus,ſed ordo plurium actuum ſub charitate; ideò non in ſolo actu charitatis, ſed in actu charitatis, vt eſt vinculum perfectionis, ſeu (quod idem eſt) in actibus virtutum vt ligatis, & vnitis per charitatem conſiſtit eſſentia actualis perfectionis Chriſtianæ vitæ.

25 Ad ſecundũ dicitur, quod ex quo ſola charitas nos vnit Deo, ſequitur quod in charitate conſiſtat principaliter perfectio tamquam in vinculo.

26 Ad tertium dicitur, quod aliæ etiam virtutes ſuo modo cor purificant; immò ex D. Thom. *quodl. 5. a. 19. c. puritas & rectitudo cordis &c. conſiſtit in interioribus actibus aliarum virtutum.* Vnde ex eodem *D. Thom. ibid.* concluſum maneat, quòd actus aliarum virtutum ſunt neceſſarij ad perfectionem, ſicut neceſſariæ diſpoſitiones ad actum charitatis, & materia per charitatem formata, quod eſt verum loquendo de illis, vt cadunt ſub præcepto, non verò vt ſunt de conſilio, vt ſic enim pertinent ad perfectionem accidentalem, non vero ad eſſentialem. Et ad quamcumque perfectionem ſpectent, numquam ſimpliciter, ſed ſolùm ex parte, & ſecundùm quid perficiunt. Charitas verò licet dici poſſit aliquo modo perficere ſecundum quid, quia ſe ſola non perficit totaliter, tamen abſolutè melius dicitur, quod perficit ſimpliciter. Tum quia ex ea aliæ virtutes habent, quod ſint virtutes ſimpliciter. Tum quia aliæ virtutes non habent, quod perficiant ad modum formæ, aut accidentis intrinſeci gratiæ, & connaturalis, niſi vt ſunt ſub ordine charitatis: perfectio verò ſimpliciter ex actibus connaturalibus integratur.

27 Solum iterum aduertendum eſt, quòd actus aliarum virtutum ſic ex proprijs important perfectionem, quæ ſe ſola præcisè ſumpta eſt ſecundum quid, quod nihilominus vt ſunt de præcepto ſimpliciter perficiunt, quia hoc eſt proprium etiam accidentium cõnaturalium, quod eorum perfectio comparatiuè ad ſubſtantiam ſit ſecundum quid, & tamen quia,vt dicebamus ſupra ex *D. Tho. p. 1. q. 5.* bonum eſt ex integra cauſa, accidentium eſt ſua bonitate imperfecta perficere ſubſtantiam ſimpliciter. Ita actus aliarum virtutum licet ex proprijs non ferant niſi perfectionem ſecundùm quid, tamen illis conuenit perficere ſimpliciter, ſi conſiderentur quatenus ſunt de præcepto, quia vltimam perfectionem ferunt, & perfectionem integrant, & complent, & ita, vt loquendo de actuali perfectione illius eſſentiam integram reddant.

ARTICVLVS II.

Vtrum aliquis in hac vita poſſit eſſe perfectus?

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur, quod nullus in hac vita poſſit eſſe perfectus. Dicit enim Apoſt. Inf. q. 24. art. 8. 3. d. 29. q. 1. a. 8. q. 1. a. 11. & [illegible]

1. ad Corinth. 13. Cum venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. Sed in hac vita non euacuatur quod ex parte eſt: manent enim in hac vita fides & ſpes, quę ſunt ex parte. Ergo nullus in hac vita eſt perfectus.

§. 2. Præterea, Perfectum eſt cui nihil deeſt, vt dicitur in 3. Phyſ. Sed nullus eſt in hac vita, cui non deſit aliquid. Dicitur enim Iacobi tertio. In multis offendimus omnes. Et in Pſal. 138. dicitur imperfectum meum viderunt oculi tui. Ergo nullus eſt in hac vita perfectus.

§. 3. Præterea, Perfectio vitę Chriſtianę, ſicut dictum eſt, attenditur ſecundum charitatem, quę ſub ſe comprehendit dilectionem Dei, & proximi. Sed quantum ad dilectionem Dei, non poteſt aliquis perfectam charitatem in hac vita habere: quia vt Gregor. dicit ſuper Ezech. Amoris ignis qui hic ardere inchoat, cum ipſum quem amat viderit, in amore ipſius amplius igneſcit. Neque etiam quantum ad dilectionem proximi: quia non poſſumus in hac vita omnes proximos actualiter diligere, etſi habitualiter eos diligamus. Dilectio autem habitualis imperfecta eſt. Ergo videtur, quod nullus in hac vita poſſit eſſe perfectus.

Sed contra eſt, quia lex diuina non inducit ad impoſſibile. Inducit autem ad perfectionem, ſecundũ illud Matth. 5. Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Ergo videtur quod aliquis in hac vita poſſit eſſe perfectus.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut dictum eſt, perfectio vitę Chriſtianę in charitate conſiſtit. Importat autem perfectio quãdam vniuerſitatem quia, vt dicitur in 3. Phyſ. perfectum eſt, cui nihil deeſt. Poteſt ergo triplex perfectio conſiderari. Vna quidem abſoluta, quę attenditur non ſolum ſecundum totalitatem ex parte diligentis, ſed etiam ex parte diligibilis, prout ſcilicet Deus tantum diligitur quantũ diligibilis eſt. Et talis perfectio non eſt poſſibilis alicui creaturę, ſed competit ſoli Deo, in quo bonum integraliter & eſſentialiter inuenitur. Alia autem eſt perfectio, quę attenditur ſecũdum totalitatem abſolutam ex parte diligentis, prout ſcilicet affectus ſecundum totum ſuum poſſe ſemper actualiter tendit in Deum: & talis perfectio non eſt poſſibilis in via, ſed erit in patria. Tertia autem eſt perfectio, quę neque attenditur ſecundum totalitatem ex parte diligibilis, neque ſecundum totalitatem ex parte diligentis, quantum ad hoc, quod ſemper actu feratur in Deum: ſed quantum ad hoc, quod excludantur ea quę repugnant motui dilectionis in Deum: ſicut Auguſtin. dicit in lib. 83. quæſt. quod venenum charitatis eſt cupiditas, perfectio nulla cupiditas. Et talis perfectio poteſt in hac vita haberi. Et hoc dupliciter. Vno modo, in quantum ab affectu hominis excluditur omne illud, quod contrariatur charitati, ſicut eſt peccatum mortale. Et ſine tali perfectione charitas eſſe non poteſt: vnde eſt de neceſſitate ſalutis. Alio modo, in quantum ab affectu hominis excluditur non ſolum illud, quod eſt charitati contrarium, ſed etiam omne illud quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur ad Deum, ſine qua perfectione charitas eſſe poteſt, puta in incipientibus & proficientibus.

Ad primum ergo dicendum, quod Apoſt. ibi loquitur de perfectione patrię, quę non eſt in via poſſibilis.

Ad ſecundum dicendum, quod illi qui ſunt in hac vita perfecti, in multis dicuntur offendere, ſecundum peccata venialia, quę conſequuntur ex infirmitate præſentis vitę. Et quantum ad hoc etiam habent aliquid imperfectum, per comparationem ad perfectionem patrię.

Ad tertium dicendum, quod ſicut ſtatus præſentis vitę non patitur, vt homo ſemper actu feratur in Deum, ita etiam non patitur, quod actu feratur in omnes proximos ſigillatim: ſed ſufficit quod feratur cõmuniter in omnes in vniuerſali, & in ſingulos habitualiter, & ſecundum animi præparationem. Poteſt autem etiam circa dilectionem proximi duplex perfectio attendi, ſicut & circa dilectionem Dei. Vna quidem, ſine qua charitas eſſe non poteſt, vt ſcilicet homo nihil habeat in affectu, quod ſit contrarium dilectioni proximi. Alia autem, ſine qua charitas inueniri poteſt: quę quidem attenditur tripliciter. Primo quidẽ, ſecundum

dam extenſionem dilectionis, vt ſcilicet aliquis non ſolum diligat amicos & notos, ſed etiam extraneos, & vlterius inimicos. Hoc enim, vt dicit Auguſtinus in Enchirid. eſt perfectorum filiorum Dei. Secundo, ſecundum intenſionem, quæ oſtenditur ex his quæ homo propter proximum contemnit, vt ſcilicet homo contemnat non ſolum exteriora bona propter proximum, ſed etiam afflictiones corporales, & vlterius mortem: ſecundum illud Ioan. 15 Maiorem dilectionem nemo habet, quā vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Tertio, quantum ad effectum dilectionis, vt ſcilicet homo pro proximis impendat non ſolum temporalia beneficia, ſed etiam ſpiritualia, & vlterius ſeipſum: ſecundum illud Apoſtoli 2. ad Corin. 12. Ego autem libentiſſime impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris.

In Enchi. c. 73. to. 3.

SVMMARIVM.

1 *Senſus quæſtionis, num. 1.*
2 *Perfectio triplex, num. 2.*
3 *Homini competit in hoc ſtatu perfectio vialis. num. 2.*
4 *Perfectio quomodo conſiſtat in charitate. n. 3.*
5 *Perfectio abſoluta & conditionata. n. 4. 5.*
6 *Perfectio neceſſaria & ſuper neceſſaria. n. 6.*
7 *Perfectio ſuper neceſſaria quæ. n. 7.*
8 *Perfectionem conſiſtere in habitu, aliqui volunt, & alij negant n. 8.*
9 *Perfectio & in habitu & in actu conſiſtit. nu. 9. 10. & 11.*
10 *Perfectio conſiſtit in habitibus vt in inſtrumentis. num. 11.*
11 *Primarius finis ſtatus perfectionis eſt operari perfecte. num. 12.*
12 *Perfectio actualis conſiſtit in ſubſtantia operationum. n. 13.*
13 *Denominatio perfecti vnde ſit permanens. n. 14.*
14 *Homo per habitus ad vlteriorem perfectionem tendit. n. 15.*
15 *Perfectio conſiſtit in habitibus antecedenter, in actibus formaliter. n. 16.*
16 *Diſtinctio iuſtificationis & perfectionis. n. 17.*
17 *Forma iuſtificans eſt gratia operans. n. 18.*
18 *Ad perfectionem eſſe neceſſarium certum gradum intenſionis actuum, aliquorum opinio. nu. 19.*
19 *Intenſio habituum, & actuum materialiter & concomitanter ſe habet ad perfectionem. numer. 20.*
20 *Poteſt eſſe, quod aliquis non diminuta charitate retrocedat à perfectione. n. 21.*
21 *Poteſt eſſe quod in hac via homo intenſiue ſanctior ſit minus perfectus, & quod magis perfectus in via ſit minus beatus in patria. nu. 22.*
22 *Sanctitas intenſionem, ſed perfectio extenſionem charitatis reſpicit. num. 22.*
23 *Non eſt perfectio ſine intenſione. nu. 23. 24.*
24 *Ad perfectionem non eſſe neceſſarios habitus acquiſitos, aliquorum opinio. n. 25.*
25 *Perfectionem non in ſolo modo intrinſeco charitatis, ſed in conſortio aliarum circumſtantiarum conſiſtere, docet Suarez. n. 26. 27.*
26 *Moderatio paſſionum, & abnegatio ſui, quid ſit. num. 27. 28.*
27 *Per actus virtutum infuſarum generantur in nobis aliquæ diſpoſitiones. nu. 29. 30.*
28 *Fides, & ſpes non infunduntur ante iuſtificationem. n. 29.*
29 *Charitas non poteſt eſſe informis. n. 29.*
30 *Charitatis actus ſecundum ſe poteſt haberi ſine habitu. num. 29.*
31 *Habitus infuſus non poteſt generare habitum ſeu qualitatem eiuſdem rationis. n. 30.*
32 *Moderatio paſſionum importat habilitatem ſuperandi paſſiones. n. 31.*
33 *Perfectio requirit exactam victoriam paſſionum. num. 31.*
34 *Ad perfectionem requiruntur diſpoſitiones acquiſitæ. n. 31. 32.*
35 *Huiuſmodi acquiſitæ diſpoſitiones ſunt dona gratiæ. num. 33.*
36 *Vitare omnia peccata venialia, priuilegium B. Virginis. n. 34.*
37 *Perfectus vitat peccata venialia quæ ſunt ex voluntate. num. 34.*
38 *Dilectio proximi eſſentialis perfectioni. n. 35.*
39 *Dilectio proximi duplex in communi, & in particulari. Et hæc perfectior. n. 36.*
40 *Dilectio proximi duplex neceſſitatis, & ſupererogationis. n. 38.*
41 *Dilectio ſupererogationis eſt diligere proximum, etiam inimicum amore ſpeciali. n. 38.*
42 *Dilectio ſupererogationis eſt vt eidem amato plura conferantur bona. n. 39.*
43 *Extenſio amoris per quam eidem plura bona amantur eſt quædam intenſio quia non niſi ex maiori perfectione amoris procedit. n. 39.*
44 *Completa amoris perfectio eſt, vt prorumpat in effectum. n. 40.*

1 DE perfectio abſolutè quærit hic articulus & ita vt ſimpliciter dici de homine poſſit, quòd ſit perfectus, ſeu quòd perfectè viuat vita Chriſtiana.

2 In textu autem articuli diſtincto triplici modo perfectionis, oſtenditur quòd homo tertio modo poteſt eſſe perfectus, & dicitur quòd non poteſt eſſe perfectus perfectione deitatis, nec perfectione creata ſed patriæ propria, ſed perfectione viali, quæ etiam diuiditur in perfectionem ſubſtantialem excludentem peccata mortalia, & longè perfectiorem, & excludentem etiam peccata venialia. Et vtraque conuenire poteſt viatori. Qui propterea non omnino abſolutè dici poteſt perfectus ſed ſub conditione, ſcilicet perfectione viæ.

3 Itaque iterum D. Th. aſſerit quòd perfectio conſiſtit in charitate nimirum principaliter, ſpecialiter, & ſimpliciter iuxta dicta in ſuper. art. Abſolutè tamen dicitur, quòd perfectio conſiſtit in charitate, quia in ipſa conſiſtit perfectio tota imperatiuè, finaliter, & quodammodò tanquam in

exemplari & in forma extrinſeca, & quia aliæ virtutes non perficiunt ſimpliciter, niſi vt ſtant ſub ordine charitatis.

4 Hoc verò ſtante diſtinguitur triplex perfectio, quarum prima dicitur perfectio abſoluta, quæ eſt ſine conditione aliqua diminuente, vnde habet omnimodam totalitatem, tam ex parte diligentis Deum, quàm ex parte diligibilis, quæ conſiſtit in amore, quo Deus diligitur tanta perfectione, quanta eſt diligibilis. Hæc verò perfectio increata eſt, & ſoli Deo conuenit.

5 Alia eſt perfectio quæ non eſt ſimpliciter abſoluta, ſed ſub aliqua conditione, quantùm ſcilicet ſit ex parte creaturæ diligentis. Et hæc duas conditiones habet. Prima eſt vt creatura diligat Deum ſecundùm totum ſuum poſſe. Secunda ex conſequenti eſt, quòd in actu exercito ſemper Deũ diligat. Sed hæc perfectio eſt propria ſtatus beatifici. Tertia autem perfectio eſt magis conditionata, & per ſe abſolutè diſtinguitur à ſecunda in hoc, quòd hæc non ſemper tendit in Deum, & ſic admittit totalitatẽ aliquam ex parte diligentis, ſed non omnem. Admittit aliquam, quia excludit totum id, quod repugnat amori Dei, & ſic tota fertur in Deum appretiatiuè, diligens Deum ſuper omne diligibile per excluſionem omnis amoris incompatibilis cum Dei amore, & gratia. Sed non habet omnem totalitatem, quia non ſemper fertur in Deum, & hæc eſt perfectio viæ.

6 Diſtinguitur autem hæc viæ perfectio in perfectionem neceſſariam & perfectionem ſupra neceſſariam. Quia illa præcisè excludit peccatum mortale, vnde homo ex hoc perfectus eſt, quia cum ſit in ſtatu gratiæ & charitatis ſic viuit, vt non peccet mortaliter. Et hæc eſt perfectio eſſentialis, & neceſſaria cuilibet Chriſtiano. Sed ſecunda excludit etiam peccata venialia, quia excludit quidquid impedit ne affectus totaliter feratur in Deum perfectione viæ.

7 Circa verò hunc modum perfectionis hoc aduertendum, quòd conſiſtit in quadam intenſione & extenſione charitatis ad omne id, quod eſt Dei voluntatis, ita ſcilicet vt homo per affectum ita adhæreat Deo, vt nihil velit, niſi quod ſit conforme diuinæ voluntati, & ita vt nedum præcepta obligantia ad mortale, ſed etiam quæ obligant ſub veniali velit obſeruare, & in omnibus id eligere, quod cognouerit eſſe magis beneplacitum Deo. Hoc enim eſt tollere impedimenta quæ detinent ne animus totaliter feratur in Deum, auferre ſcilicet omnem terrenam cupiditatem, & nihil deſiderare quod non ſit Deus, vel ordinetur in Deum, & hoc eſt facere omnia in Dei gloriam, hoc eſt perfectè viuere ſine defectu, & querela, & hæc eſt perfecta iuſtitia: Itaque de ratione huius perfectionis eſt charitatis extenſio nedum ad præcepta ſeruanda, ſed quæ cupiditatem perfectè vincat & ſuperet. Charitate enim creſcente minuitur cupiditas, vt docet S. Aug. in *Ench. cap. 111. & vt habet idem l. 83. qq. in 36. charitatis perfectio nulla cupiditas*. Hoc verò ſtante de huiuſmodi perfectionis modo nonnulla quæruntur, & quidem primò.

An perfectio conſiſtat in habitu, vel in actu?

8 SVarez enim *lib. 1. cap. 4. num. 5. & ſeqq.* probat conſiſtere in habitu. Primò quia ſecundus ſtatus perfectionis non reſpicit ad vnam aliquam ſimplicem, vel continuatam operationem, ſed ad virtutes acquirendas, & frænandos affectus, & tollenda omnia impedimenta (vt etiam in textu dicitur) vt homo perueniat ad ſtatum permanentem, in quo homo quaſi connaturaliter ſuo tempore & Deum amet, & actus virtutum eliciat, & minima etiam peccata vitet. Secundò nam aliquis homo poteſt eſſe perfectus licet nullum ſpecialem actum valde perfectum elicuerit, ergo ſignum eſt hanc perfectionem conſiſtere in habitu, non in aliquo actu perfectiſſimo. Antecedens probatur, nam qui cum moderata intenſione actuum diu benè operatur, poteſt de facili eſſe perfectus ſine intenſiua actuum perfectione. Tertiò nam aliàs, qui haberet ſemel actum perfectiſſimum charitatis, eſſet perfectus, etiam ſi talem, vel ſimiles actus non multiplicaret. Quòd ſi quis dicat eſſe neceſſariam continuatam operationem perfectam, contra inſtatur. Quartò quia denominatio hominis perfecti de ſe eſt permanens, & durans etiam dum homo actu non operatur, igitur eſt denominatio à forma intrinſeca & de ſe permanenti, qualis forma non eſt actus, ſed habitus. Quintò quia Deus poteſt conſtituere hominem perfectum ſine actuali operatione infundendo habitus omnes, quibus homo perficitur ad perfectas operationes; quomodo perfectam inſtituit animam Virginis cum primo illam iuſtificauit & gratia repleuit, in opinione illorum, qui dicunt animam Virginis in eo inſtanti non habuiſſe aliquam operationem. Tunc enim verè perfecta fuit anima Dominæ noſtræ, quidquid ſit an tunc aliquam operationem habuerit. Sextò nam licet hæc perfectio conſiſtat in operatione antecedenter, & concommitanter, quia habitualis diſpoſitio ad perfectè operandum non habetur niſi ex actibus, & non niſi ex illis fouetur, & conſeruatur, tamen formaliter hæc perfectio conſiſtit in habitibus quod etiam probatur ex *Baſilio hom. 10. in exam. circa finem*. Septimò nam iuſtificationis forma eſt habitus, ſcilicet gratia ſanctificans, à qua homo efficitur perfectus; igitur eadem ratione forma dans vltimum eſſe perfectum eſt habitus, operatio verò eſt fructus perfectionis.

In oppoſitum verò alij arguunt, quia beatitudo conſiſtit in actuali operatione vt ex p. 2. patet, ergo & perfectio humanæ vitæ.

9 Reſpondetur, perfectionem ad quam ſtatus perfectionis ordinatur, & à qua ſpeciem ſumit, non conſiſtere in ſolis habitibus, neque in ſolis actibus ſed in vtriſque, ita tamen quod eſſentialiter conſiſtit in gratia; completiuè verò finaliter, & ſimpliciter in actibus, in habitibus verò vt in principijs ad operandum perfectè ordinatis. Probatur aſſertum quantum ad omnes partes. Quòd enim perfectio non conſiſtat in ſolis habitibus patet, quia finis ſtatus perfectionis eſt actu adhærere Deo; neque enim in potentia, & aptitudine, ſed in actuali ad-

adhærentia, & vnione creaturæ ad Deum vt ad ſuum principium & finem, vt dicit D. Thom. artic. ſuperiori, conſiſt[illegible] perfectio, & felicitas; & charitas, quæ eſt vinculum perfectionis ſine dubio eſt actus charitatis, qui omnes aliarum virtutum actus ſimul vnit, & ordinat in Deum. Et de hoc eodem charitatis actu dicitur quòd ſit legis plenitudo, quia plenitudo legis in perfecta legis obſeruantia conſiſtit, quam præbet exercitata charitas. Nec valet dicere, quòd perfectio huius vitæ eſt imperfecta, & quod homo non poteſt eſſe in continua operatione, quia hoc ſolùm probat, quòd ſumma perfectio ad quam creatura poteſt peruenire in hac via eſt operatio moraliter continua, & ſuis temporibus habita, non verò probat, quòd perfectio, & felicitas non conſiſtat in actuali operatione. Quod ampliùs manifeſtum eſt, quia obligatio per quam homo conſtituitur in ſtatu perfectionis, non eſt ad poſſe, ſed ad actu operari, & pro fine reſpicit hoc quod eſt a[illegible] etiam minima peccata vitare. Et ampliùs operatiui habitus ſunt propter actus; vt dicitur *prima*. [illegible] *q. 49. art. 3.* igitur habitus non poſſunt habere rationem finis vltimi, ſed medij, perfectio verò eſt ſummum, ad quod homo poteſt & intendit peruenire.

10 Verùm quòd hæc perfectio non conſiſtat in ſolis actibus, probant argumenta allata pro prima opinione. Quia verè perfectio conſiſtit in exercitio cuiuſcumque operationis neceſſariæ ad excludendum etiam peccata minima, quod exercitium ſit & ſtabile, & continuũ, & delectabile, & iucundũ, & ideo veluti connaturale, dicebat enim. *Iac.* 1. *Vt ſitis perfecti in nullo deficientes.* Ideo perfectio importat formam nedum ſed primum modum habendi formam, quia tunc ſubiectum in nullo deficit, cum actum ſuum optimo modo habet. Optimus autem modus operandi bonũ eſt operari illud ſtabiliter, & cõnaturaliter, & delectabiliter; hic verò modus perfectionis nequit haberi ſine habitibus, & eſſet extraordinaria, & miraculoſa Dei prouidentia, ſi per ſolam gratiam actualem moueret hominem ad durabile exercitium operandi perfectè, & vitandi etiam peccata minima, ſine adiutorio gratiæ virtutum, & donorum connaturalizantis homini talem perfectionem operandi: Conceditur igitur primæ opinioni quòd ad perfectionem ſit neceſſaria gratia habitualis virtutum & donorum proportionata ad hoc vt homo exercitè operetur, tollendo omne quod impedit, ne affectus totaliter tendat in Deum.

11 Et nihilominus tertia pars aſſerti iam patet, [illegible] gratia quidem ſe habet vt eſſentia & natura, [illegible] virtutum habitus cum ſit propter actum, non po[illegible] pertinere ad perfectionem vt finis vltimus, & vt [illegible] ſummus terminus, ſeu vt vltima forma perficie[illegible]s, ſed vt me[illegible] forma ad actuales operationes vt ad finem ord[illegible]ata. Ideo in charitate & alijs vir[illegible]bus [illegible] non conſiſtit perfectio niſi vt in inſtrumentis, [illegible] principijs ad operationes ordinatis. Sed operationes ſunt vltima forma, ideo illa perficiunt finaliter [illegible] ſunt finis virtutum, & ſimpliciter quia vltimæ [illegible] eſt ſimpliciter perficere [illegible]rfectio igi[illegible] adæquatè ſumpta eſt gratia actu [illegible]ficans, & operans.

12 Ad primum ergo in oppoſitum dicitur, [illegible] imò ſcopus primarius ſtatus perfectionis eſt operari perfectè, & minima quoque peccata vitare, quam [illegible] ad hoc acquirendum ſint etiam neceſſarij habitus, qui propterea ſunt media ad perfectionem, ſeu perfectionis inſtrumenta, ſeu ſunt forma dans perfectionem habitualem, propter perfectionem actualem habendam.

13 Ad ſecundum & tertium dicitur, quòd perfectio actualis conſiſtit in ſubſtantia operationum, ita vt homo victis impedimentis etiam minima peccata vitet, vnde eſt quòd perfectio maior vel minor operationum intra earum ſpeciem non eſt de eſſentia perfectionis, cui ſufficit quòd homo adhæreat Deo ex toto corde, & taliter, quòd etiam minimis peccata vitet, quantum fragilitas humana patitur.

14 Ad quartum dicitur, quòd denominatio perfecti eſt permanens, & de ſe durans, quia ſupponit habitum, nõ tamen ideo dicitur homo perfectus, quia poſſit operari, ſed quia ſuo tempore operatur perfectè. Vnde ille perfectus eſt & dicitur, qui in exercitio mandata Dei cuſtodit cum plenitudine, ita vt voluntariè nec minimum deflectat à Dei voluntate, & ab eiuſdem amore deficiat, vnde denominatio perfecti eſt denominatio ab actuali operatione vt exiſtente cum quadam perpetuitate modo ſibi proprio, [illegible] modus in hoc conſiſtit, non vt nunquam operatio deficiat, ſed vt operatio ſit dum eam conuenit eſſe.

15 Ad quintũ dicitur, quòd homo per habitus eſt perfectus ad operandum, nõ verò eſt perfectè operans, in quo conſiſtit finis totius humani ſtudij, & conatus. Itaque Deus dans habitus ſine actibus conſtituit hominem perfectum perfectione habituali, & ad operandum, & ideo ordinatum ad vlteriorem perfectionem. Sed vltimata perfectio hominis conſiſtit in hoc quòd homo actu bene & ſine defectu operetur.

16 Ad ſextum dicitur iam conſtare, quòd immò in habitibus perfectio conſiſtit antecedenter, in actionibus verò formaliter, & finaliter & principaliter, & ſimpliciter, quia ſine habitibus non eſt homo capax vt connaturaliter operetur ſine defectu, in quo formaliter conſiſtit hominem eſſe perfectum in viuendo. [illegible]t hoc probat authoritas D. Baſilij *hom. 10. exam. dicentis, quia eſſe ad imaginem* (ſcilicet Dei) *in ipſo puncto creationis obtinuit homo, inſignire autem ſimilitudine Dei relictum eſt nobis acquirendum, certa autem deſtinatione, & efficaci, & operatoria actione.* Per ſimilitudinem enim intelligit perfectionem vitæ, quam dicit acquiri operatione non tanquam inſtrumento, ſed tanquam forma in poteſtate noſtra exiſtente.

17 Ad ſeptimum primò negatur conſequentia, iuſtificatio enim peccato habituali opponitur & generationi aſſimilatur, eſt enim motus de ſtatu iniuſtitiæ ad iuſtitiam, vt dicitur *p. 2. quæſt. 113. a.* p.c. vnde conſiſtit formaliter in habitu tollente formaliter peccatum habituale, & in forma dante eſſe primum, & ex conſequenti perficiente ad operandum, non verò dante vltimam perfectionem, ſed forma qua homo dicitur perfectè viuere, dicit neceſſariò actualem operationem, quia viuere eſt actu ſe mouere, & ideo non eſt ſimile. Quia immò perfectio de qua loquimur ſupponit gratiam, & perfectionem habitualem virtutum, & ſuperaddit perfectionem operationum.

18 Et

18 Et nihilominus dicitur ſecundò quòd ſupponitur falſum, ſcilicet quod forma iuſtificans ſit ſolus habitus. In adultis enim forma iuſtificans eſt radix cum fructu, ſeu gratia vt operans, vnde & operationes eius qui ſe conuertit in Deum, vt ſunt formatæ per gratiam, pertinent ad formam vt ſanctificantem in actu ſecundo, qualis eſt forma ſanctificans adultos. Eodem modo perfectio Chriſtianæ vitæ eſt gratia ſed vt actu operans.

An ad perfectionem ſit neceſſarius certus gradus intenſionis habituum, & actuum.

19 Affirmât hoc aliqui, quia qòd aliquis habet gratiam, & virtutes intéſiores eo eſt perfectior in ſanctitate, & iuſtitia; ad hoc igitur vt ſit perfectus neceſſe erit, vt habeat habitus & actus inténſos in aliquo certo gradu Deò noto. Secundò nam virtutes exercitio actuum augentur, & creſcunt, cum igitur perfectio non habeatur niſi medio diuturno exercitio virtutum, ſequitur neceſſariò, quòd perfectio conſiſtat in habitibus & actibus intenſis, & in ſuo eſſe valde perfectis.

20 Reſpondetur, intenſionem actus charitatis reſpectu eiuſdem obiecti tam formalis, quàm materialis, & vt diſtinguitur ab extentione eiuſdem actus nedum ad plures perſonas ſed ad plura bona & maiora, quæ eidem perſonæ amantur materialiter ſe habere ad perfectionem & ad eam formaliter ſumptam per accidens eſſe, quòd habitus, & actus ſint intenſi. Nam cum, vt habet *D. Thom. 3. d. 31. quæſt. 1. a. 3. c.* minima charitas habitualis valeat ad vincendas quaslibet tentationes; poteſt homo cum minima charitate in gradu intenſionis etiam minima peccata vitare, quo exiſtente iam homo perfectè viuit. Ideo verè ſic eſt, quòd poteſt contingere, vt homo habens charitatem tam habitualem quàm actualem valde intenſam, remiſsè viuat, & frequentiùs peccet venialiter, & econtra alius cum remiſſiori charitate perfectiùs viuat. Verum quia, vt docet *D. Thom. loc. cit. 3. d. 31. q. 1. a. 3. c.* charitas quæ eſt parua in principio tentationum, ſit magna in fine Deo protegente, & adiuuante; ideo eſſe non poteſt quod aliquis ſit perfectus ſine magna virtutum intenſione; quia perfectio non obtinetur, niſi poſt longum & valde laborioſum exercitium virtutum, & poſt obtentas frequentius victorias contra impetus paſſionum; ac propterea ſine multiplici & iterato augmento charitatis & aliarum virtutum. Sed hoc ad perfectionem ſe habet veluti materialiter, ſeu concomitanter & per accidens; etenim ad perfectionem ſufficiat, quod homo a proprio affectu excludat omne illud, quod impedit ne homo toto ac puro affectu tendat in Deum.

Sed dices, quò dilectio eſt extenſior, eò eſt perfectior. Ex perfectione enim dilectionis eſt, quòd homo diligendo Deum diligat proximum & eò eſt perfectior Dei dilectio, quo propter Deum diligitur nedum amicos, ſed inimicus, & quo propter Deum nedum contemnuntur bona temporalia, ſed honor, & vita. Cum igitur extenſio amoris in amoris intentione fundetur ſequitur quòd ſi ad perfectionem requiritur extenſio, multò magis requiratur intenſio. Reſpondetur propterea & dicitur, quòd verè ſic eſt, quòd amor quò extenſior eò eſt perfectior, ſi de extenſione quadam formali, vel quaſi formali loquamur, quia ſcilicet eidem perſonæ plura bona amantur, vel ex amore vnius plures diliguntur, vt habetur hic ad ſecundum, ſed hæc perfectio non ab omnibus vocatur intenſio, bene autem vocatur extenſio, quæ in actu, vel in habitu non eſt niſi cum maiori intrinſeca perfectione actus, vel habitus. Ideo huiuſmodi intenſiua perfectio, quæ extenſionem fundat ſub nomine extenſionis, ſeu perfectionis extenſiuæ a nobis comprehenditur: licet etiam dici poſſit intenſio; quia verè actus extenſior modo dicto eſt entitatiuè in ſeipſo intrinſecè perfectior. Sed alia eſt perfectio actus merè materialis, quæ oritur ex maiori conatu potentiæ, ſeu agentis, & quæ eſt modus redundans in actu ex agente intenſiori conatu agente ſtante eodem obiecto tam materiali quàm formali. Et hic eſt modus, qui communiter dicitur intenſio, & magis propriè ita vocatur, quia hoc modo ſumitur, vt diſtinguitur à perfectione extenſiua. Et de hac intenſione loquimur in concluſione poſita, & aſſerimus eam materialiter ſe habere ad perfectionem.

21 Inde bene colligit *Suarez nu. 12.* poſſe eſſe, quòd aliquis etiam nec amiſſa nec diminuta habituali charitate à perfectione cadat; ex eo quòd frequentiùs peccata venialia committat; quod ſine amiſſione charitatis fieri poteſt, quia charitas non tollitur niſi per peccatum mortale, & ſine eiuſdem charitatis diminutione, quia vt habet *D. Th. ſupra quæſt. 24. a. 10.* charitas minui non poteſt. Ex eo igitur, quòd aliquis perfectus negligere incipiat, & à feruore charitatis deflectens frequentiùs venialiter peccat, a gradu perfectionis cadit intenſione charitatis in ſua entitate manente.

22 Colligitur ſecundò contingere poſſe, quòd ſit homo intenſiuè ſanctior, & ſit aliunde minus perfectus, & econtra poſſe eſſe quod magis perfectus in hac vita, ſit minùs beatus in alia. Sanctitatis enim, & beatitudinis menſura ex quantitate charitatis deſumitur, vt docet *D. Thom. 1. p. q. 12. a. 6. c. & 2. 2. q. 24. a. 12.* Et ſic gradus gloriæ gradibus charitatis reſpondent. Et quia contingere poteſt quod habens charitatem intenſiorem, ſimul habeat minùs domitas paſſiones, quibus frequentius venialiter indulgeat, quam faciat ille, qui minoris intenſionis charitatem habet, ideo bene contingere poteſt, quòd imperfectus aliquis ſit & in hac, & in alia vita ſanctior aliquo perfecto. Perfectio enim dicit modum ſanctitatis, qui non ſupponit per ſe maximam ſanctitatis quantitatem [illegible] ſiuam, ſed extenſiuam, quæ ſcilicet exten[illegible]r ad plura impedimenta tollenda, & plura peccata vitada.

23 Ad primum igitur dicitur, quod [illegible] homo habeat intenſiores habitus & actus eſt ſanctior intenſiue, ſed perfectio potiùs reſpicit extenſionem [illegible] ille eſt perfectus [illegible] a corde ſuo omne tollit quod impedit ne toto affectu tendat in Deum ex quacunque intenſione charitatis [illegible] proueniat, ideo ſtare poteſt, q[illegible]tuè ſa[illegible] minùs perfectus.

24 Ad

24 Ad ſecundum dicitur, quòd verè nequit eſſe perfectio ſine virtutum intenſione; ſed tamen perfectio formaliter non conſiſtit in intenſione virtutum, ſed in excluſione peccatorum etiam venialium.

An ad perfectionem ſufficiant habitus infuſi, vel potiùs ſint neceſſarij habitus acquiſiti.

25 Videtur enim non adeſſe neceſſitatem habituū acquiſitorum, quia perfectio conſiſtit in actibus virtutum ſupernaturalium, quæ ſunt virtutes infuſæ, conſiſtit enim perfectio in actibus a charitate vel elicitis, vel imperatis, & ab alijs virtutibus infuſis elicitis, at verò reſpectu horum actuum nulli dantur habitus acquiſiti; quia eorumdem actuum non ſunt plures habitus; ad perfectionem igitur nulla eſt neceſſitas habituum acquiſitorum, ſed ſoli habitus infuſi ſufficiunt. Secundò nam cum habitus acquiſiti ſint naturales, & ex hominis induſtria acquirantur, ſequeretur quòd perfectio eſſet fructus humanæ induſtriæ, non verò donum gratiæ, ſi perfectio in habitibus acquiſitis conſiſteret.

In oppoſitum verò eſt, quia perfectio non niſi operum exercitio acquiritur, & ex conſequenti aliquid importat relictum in nobis ex actibus frequentatis, hoc verò eſt aliquis habitus, qui eſt qualitas ex actibus reſultans.

26 Reſpondetur, quòd *Suarez loco citato n. 19.* docet, vltimum perfectionis gradum conſiſtere non in ſolo intrinſeco modo charitatis, ſed in conſortio aliarum circumſtantiarum, & alijs conditionibus perſonæ. Quod explicat, quia perfectio requirit puritatem, & charitatis habilitatem ad promptè operandum in tota ſua materia, ſiue eliciendo, ſiue imperando, & ad cauendum etiam ea quæ feruorem illius impediunt. Hoc verò non poteſt haberi ſine conſortio aliarum perfectionum, quales ſunt moderatio paſſionum, abnegatio rerum temporalium & ſimiles. Quæ conſiderari poſſunt, vel vt ſunt formæ afficiētes hominem proprio earum modo, vel vt ſunt materia charitatis. Et primo modo perficiunt charitatem extrinſecè ex vi conſortij cum illa reddentes hominem magis habilem ad perfectum vſum perfectionis. Secundo autem modo augent intrinſecè charitatem quaſi extenſiuè ex parte obiecti. Et vtroque modo charitati vtiles ſunt, ac moraliter neceſſariæ ad ſtatum perfectionis.

27 Hæc verò doctrina multam continet veritatem, ſed non explicat punctum noſtræ quæſtionis, nec facilè ex ea explicari poteſt, ſi prout docet idem *Suarez lib. 6. de gratia cap. vlt. ex Valen.* que ſequuntur *Martinez prima, 2. q. 51. art. 4. & Lor. à D. Tho. diſp. 16. art. 7.* ex actibus virtutum infuſarum non gignitur aliqua qualitas ſeu diſpoſitio. Nam quid ſunt moderatio paſſionum, & abnegatio rerum temporalium, & ſimiles perfectiones ex quorum conſortio charitas obtinet modum perfectionis? Nam ſi hæc important actus certum eſt, illas pertinere ad perfectionem actualem, & eſſe neceſſarias tanquam actuales ablationes eius, quod impediret ſaltem feruorem charitatis. Sed in hoc ſēſu non poſſunt accipi. Tum quia *Suarez* perfectionem ponit in habitibus. Tum quia nos ſupponimus quid ſit perfectio actualis, quia ſcilicet eſt recta & continua quædam adhæſio mentis ad Deum per excluſionem etiam minimorum peccatorum; quærimus verò, quid ſit neceſſarium ad huiuſmodi perfectionem habendam veluti connaturaliter, & ſine difficultate, & cum promptitudine. Si verò moderatio paſſionum, & abnegatio rerum temporalium non important actum, non videtur quid poſſint importare niſi aliquos habitus, nimirum aliquas qualitates permanentes & perficientes in ordine ad victoriam paſſionum, & cupiditatum temporalium. In quo ſenſu, primò non apparet quomodo *Suarez* conſequenter loquatur. Cum prius docuerit perfectionem eſſentialiter conſiſtere in ſola charitate, & nunc ad eam requirat conſortium aliorum habituum. Nam huiuſmodi non poſſunt requiri per accidens, ſed ſunt verè de ſubſtantia perfectionis, quæ ſine mortificatione paſſionum, & abnegatione temporalium nequit conſiſtere, aut intelligi; qui & ſunt a charitate diſtincti, nec eorum ſola charitas eſt ſufficiens cauſa, vnde nec ipſa reſpectu eorum dici poteſt eſſentia vel natura, nec ipſi dici poſſunt eiuſdem charitatis proprietates, vnde ſi ſunt neceſſarij ad perfectionem, non concurrunt vt proprietates charitatis, ſed vt ſuo modo ſubſtantiam perfectionis integrantes.

28 Secūdò. Si ex actibus virtutū infuſarum non generantur habitus; quidnā ſunt mortificatio paſſionum, & abnegatio temporalium? Vel enim ſunt idem quod virtutes infuſæ, & Dona Spiritus ſancti. Et ſic nihil noui aſſeritur, quia hæc ſpectant etiam ad perfectionem neceſſitatis, & cuicumque Chriſtiano ſunt neceſſaria. Et cum ad perfectionem neque per ſe formaliter ſit neceſſaria intenſio habituum, ſequitur quòd hæc moderatio paſſionum, & abnegatio temporalium non poſſit importare habitus infuſos intenſos. Sed neque dici poteſt, quòd importet acquiſitos aliquos habitus, quia ad perfectionem per ſe concurrunt actus virtutum infuſarum, & præcipuè actus charitatis, & ex his perfectio integratur, nihil ergo per ſe ad perfectionem ſpectat, quod vel non ſit principium actuum ſupernaturalium, charitatis & aliarum virtutum, vel ad huiuſmodi actus non conſequatur; At verò, ſi ex actibus virtutum ſupernaturalium nullus reſultat habitus, omnis alius habitus erit ex actibus non habentibus Deum finem ſupernaturalem pro obiecto, & fine; & ideo non poterit eſſe quid per ſe formaliter ſpectans ad perfectionem Chriſtianæ vitæ.

29 Dicitur igitur verè negari non poſſe, quòd ex actibus frequentatis virtutum infuſarum non generetur in nobis aliqua qualitas, quæ licet non ſit perfectè habitus, eſt tamen diſpoſitio aliqua ad perfectionem, & augmentum habituum infuſorum diſponens, iuxta doctrinam *D. Thom. ſupra q. 24. art. 6. c.* dicentis, quod *quilibet actus charitatis diſponit ad charitatis augmentum, inquantum ex vno actu charitatis homo redditur promptior ad agendum ſecundum charitatem, & habilitate creſcente homo*

pro-

prorumpit in actum ferventiorem charitatis, quouſque conetur ad charitatis profectum, & tunc charitas augetur in actu. Cum ergo conſtet, quod ex frequentia exercitij actuum charitatis, & reliquarum virtutum homo redditur promptior, & facilior ad agendum ſecundum virtutem, & neque tamen ad mentem D. Thom. per quemlibet actum augentur virtutes, dicendum eſt, actus relinquere in nobis qualitatem aliquam; qua potentiæ redduntur magis habiles, & promptæ ad exercitiũ agendi. Nam & iuxta S. Thomæ mentem, cum fides, & ſpes non infundantur ante iuſtificationem primam, cur negetur quòd in Cathecumeno ex frequentatis actibus fidei, & ſpei oriatur aliqua qualitas, qua homo redditur habilior ad credendum, & ſperandum? Eadem verò ratione hæc qualitas oritur etiam poſt iuſtificationem. Sequitur enim actum ſecundùm ſubſtantiam ſumptum, ſecundum quam per ſe nõ eſt ab habitu infuſo, ſed ſine illo poteſt haberi. Nã licet charitas in hoc ordine rerum non poſſit eſſe informis, tamen per ſe ſimpliciter non repugnat haberi actum charitatis, qui non ſit ex habitu, ſed immò de facto multi tenent, quod actus charitatis, qui eſt diſpoſitio ad iuſtificationem non eſt ex habitu charitatis. Actus ergo virtutum ea ea ratione, qua ſecundùm ſubſtantiam ſumpti non petunt eſſe ex habitu infuſo, habent, quod relinquant aliquam qualitatem, quæ det promptitudinem ad agendum,

30 Hæc tamen qualitas, non eſt perfectè habitus, quia eſt quid valdè imperfectum reſpectu actus virtutis, vt eſt à virtute infuſa, & reſpectu virtutis infuſæ, ſed eſt quædam diſpoſitio, per quam homo ad augmentum actuum, & habituum materialiter diſponitur. Et per hoc intelligitur, & explicatur textus *D. Thom. p. 2. q. 51. a. 4. ad tertium dicentis,* quòd *actus, qui producuntur ex habitu infuſo non cauſant aliquem habitum. ſed confirmant habitum praexiſtentem*, quod idem docet *q. 10. de virt. art. 10. ad 19.* Duplici enim ratione hoc dicitur. Primò quia actus ſupponens habitum non cauſat nouum habitum. Secundò quia actus, qui eſt ex virtute infuſa non poteſt cauſare qualitatem eiuſdem rationis cum virtute infuſa, quæ ex ſui ratione per ſe infunditur, & excedit virtutem, quam actus habent ex quocumque principio non infuſo. Eſto verò hi actus generent aliquid, hoc non eſt habitus, ſed diſpoſitio aliqua. Immò duo D. Thom. docet de his actibus. Primum, quòd non generant habitum. Secundùm, quòd confirmant habitum præexiſtentem, aliquid ergo faciunt, & aliquid relinquunt. Cum enim ex eius doctrina non per omnes actus virtutis infuſæ augeatur habitus, & tamen quilibet actus talis confirmat habitum præexiſtentem, ergo aliquid relinquit diſtinctum ab habitu, ex quo habitus confirmatur; quia ſcilicet relinquitur promptitudo aliqua, & habilitas ad ſimiles actus habendos ſaltem ſecundùm ſubſtantiam actus, ex qua promptitudine homo redditur habilior ad actus perfectiores eliciendos, per quos obtineat augmentum habitus. Ex frequentia actuum igitur homo redditur habilior ad operandum.

31 In hoc ergo moderatio paſſionum & cupiditatum conſiſtit, quæ ex parte virtutum infuſarũ importat augmentum aliquod, & intenſionem, quæ concommitatur diuturnum, & permanens exercitium virtutum. Sed ex parte hominis importat habilitatem, & promptitudinem acquiſitam ex frequenti exercitio virtutum. Sed quia bene contingere poteſt, quod quis in vnius, vel alterius virtutis exercitio emineat, ſed interim frequentiùs peccet venialiter circa aliarùm virtutum materiam, & ſic vnam, vel alteram paſſionem, ſeu cupiditatem domitam habeat, non omnes: Ad perfectionem requiritur perfecta victoria paſſionum, & cupiditatum, illud ſcilicet, quod ex frequenti, & continuato exercitio virtutum omnium in nobis relinquitur, tam in parte ſuperiori, quàm in parte inferiori, per quod iam ex vſu frequenti promptè, & faciliter Deo actu dirigente paſſiones quaslibet reprimimus, & ſuperamus cupiditates. Illa nimirum diſpoſitio per quam ex longo vſu, & virtutum exercitio reddimur magis diſpoſiti & habiles, vt à Deo actu moueamur ad vitanda etiam peccata minima, quæ diſpoſitio licet ordinariè non habeatur niſi ea vſu frequenti & labore, tamen haberi poſſet etiam immediatè à Deo per infuſionem.

32 Ad primum igitur in oppoſitum reſpondetur, quòd reſpectu actuum, & habituum infuſorum, licet non dentur habitus acquiſiti, dantur tamen diſpoſitiones aliquæ ea frequentia actuum ortæ, per quas reddimur habiliores ad actuũ exercitium. Ille verò eſt perfectus, qui eſt ſic diſpoſitus, vt quacumque occaſione adueniente promptè, & faciliter poſſit peccata etiam minima vitare. Nec Dei auxilium actuale ad huiuſmodi peccata vitanda eſt proportionatum, & veluti connaturale, & debitum, niſi illis, qui ad tantam perfectionem ſunt habiles, & diſpoſiti.

33 Ad ſecundum dicitur, quòd immò huiuſmodi diſpoſitiones non ſunt niſi dona gratuita, cum & ſupponant habitus infuſos, & ad eorum augmentum ordinentur, & oriantur ex actibus, qui nonniſi ex ſpeciali Dei dono habentur. Vnde ſunt etiam ſecundum ſubſtantiam ſupernaturales, quia ſuper infuſis habitibus fundantur, & ad eorum perfectionem ordinantur, & quia cum abſolutè ſint dona gratiæ, naturæ abſolute ſumptæ vires excedunt.

34 Ex reſponſione ad ſecundum, habemus quod vitare omnia peccata venialia ſuperat conditiones vitæ, & eſt priuilegium ſoli Matri Dei cõceſſum. Peccata enim venialia ortum habent, vel ex infirmitate præſentis vitæ in qua homo habet in membris ſuis legem repugnantem legi mentis, & captiuantem in lege peccati, vel ex prauitate aliqua voluntatis affecta nimis erga ſenſibilia, & temporalia, quia ſcilicet voluntas nondum vicit cupiditates prauas. In homine perfecto ſunt peccata venialia ex infirmitate vitæ non vero ex voluntate.

35 In reſponſione ad tertium, habetur alius quidam modus virtutis ad perfectionem pertinens, qui modus eſt extenſio charitatis etiam ad proximum. Hæc enim extenſio eſt charitati eſſentialis, vnde non poteſt non pertinere ad perfectionem, cum dilectio proximi ſit in præcepto. Hæc tamen dilectio principaliter reſpicit Deum, qui ſolus eſt obiectum formale, & primarium charitatis, per ſe primò amandum, in cuius viſione beatitudo conſiſtit, & ratione cuius proximi ſunt amandi.

36 Be-

36 Benè autem *Caiet.* aduertit, quòd ex duobus modis amandi proximos, vel in communi, vel in particulari habitualiter & ſecundùm animi promptitudinem, ſecundus longè melior eſt primo, & ſe habet ex additione ad illum. Nam in ſecundò habetur promptitudo benefaciendi ſingulis nedum ex ratione communi, quia ſunt vel homines, vel ciues, ſed quia tales in ſingulari, vnde ſic diligens proximum, eſt paratus præſtare beneficium ſingulis etiam vt ſingulis.

37 Eſt verò conſiderandum, quòd diſtinctio data in textu de perfectione dilectionis Dei applicatur ad dilectionem proximi. Nam quædam perfectio dilectionis proximi eſt neceſſitatis, quæ ſcilicet ab affectu hominis excludit quidquid eſt contrarium dilectioni proximi. Hæc igitur perfectio conſiſtit in obſeruantia præcepti dilectionis proximi, vt nihil fiat, quod ſit contra huiuſmodi præceptum.

38 Alterum modum dilectionis, quæ eſt ſupererogationis, & conſilij explicat ex tribus. Et primò ab extenſione dilectionis, vt ſcilicet homo nedum diligat notos, & amicos, ſed etiam extraneos, & inimicos. Quod, vt *Caiet.* notat intelligitur de amore ſpeciali; Cum enim diligere extraneos, & inimicos in communi ſit in præcepto, at verò diligere eos in ſpeciali extra caſum neceſſitatis non eſt in præcepto, vt dictum eſt ſupra *q. 25. a. 8.* Huius verò perfectionis eſt nedum in præparatione animi reſpectu caſus neceſſitatis, ſed extra caſum neceſſitatis diligere inimicos, vt ſingulares perſonas, & illis benefacere. Charitas igitur perfecta eſt charitas extenſa, & reſpectu proximi ad omnes homines etiam in ſpeciali.

39 Secundò dicitur amor proximi perfectus ex intenſione, quam intenſionem actus charitatis explicat D. Thom. per hoc, quòd homo eidem homini plura conferat beneficia, ita vt ex eius amore nedum contemnat exteriora bona, ſed etiam corporales afflictiones, & etiã mortẽ. Hic ergo modus perfectionis eandem perſonam reſpicit. Et ſicut reſpectu Dei conſiſtit in hoc, quod homo nedum velit ſeruare eius præcepta, ſed etiam conſilia, & in omnibus, & ſingulis ſe ſubmittere eius voluntati, ita reſpectu proximi conſiſtit in hoc, quod ex eius amore bona tam exteriora, quàm corporalia, & vitam etiam contemnat. Hanc verò charitatis perfectionem, *D. Thom. & Caietanus* hic intenſionem vocant, ſed *Suarez tom. 3. l. 1. cap. 4. n. 17. & 18.* vocat extenſionem, quamuis dicat eſſe differentiã in æquiuocatione vocis, quia quandoque excellẽtia amoris reſpectu eiuſdem perſonæ dicitur intenſio, & ita loquitur hic *S. Thomas*, ſed ipſe intenſionem illam vocat, quæ eſt perfectio conſiſtens in latitudine graduum, & quæ oritur ex maiori conatu hominis. Non eſt huius loci hanc quæſtionem ſoluere. Sed cum nec ſit certum dari latitudinem graduum in habitibus; aliàs verò non niſi ex maiori perfectione indiuiduali, & intrinſeca habitus oriatur, quod reſpectu eiuſdem perſonæ, ſe extendat ad plura, iure merito perfectio charitatis, per quam eidem perſonæ plura beneficia conferuntur dicitur intenſio, hæc enim charitas in ſe ipſa eſt excellentior, & perfectior, & non poteſt non eſſe ex maiori conatu diligentis, quod quis propter aliũ etiam vitam donet.

40 Tertiò dilectio dicitur perfecta, quantum ad effectum &c. Conſtituitur hæc tertia perfectio in hoc quod homini quis nedum temporalia, ſed etiam ſpiritualia beneficia conferat. Meritò autem dubitat *Caiet.* circa diſtinctionem huius tertij mẽbri. Nam perfectio charitatis ex eo quòd homo eidem homini plura amet, reſpicit tam temporalia, quàm ſpiritualia, & quæcumque bona, quæ homo poſſit alicui velle, vel conferre; ſuperfluum igitur eſt tertium membrum, & in ſecundo continetur. Quia ad ſecundum membrum ſpectat quod homo ob proximi amorem bona ſua contemnat, & beneficia illi conferat etiam vitam donando. Reſpondetur verò hæc duo diſtingui, quia ſecundum membrum importat voluntatem, & propoſitũ, ſed tertium importat effectum, non enim omnis voluntas prorumpit in actum, ideò formaliter diſtinguuntur voluntas, & effectus voluntatis. Primus ergo & ſecundus modus dilectionis in affectu conſiſtunt, ſed tertius in effectu; vnde tertius importat vltimum complementum dilectionis, qui eſt vt nedum affectu, ſed effectu homo propter proximũ ſe & ſua contemnens ei conferat & temporalia, & ſpiritualia, & ſe ipſum.

ARTICVLVS III.

Vtrum perfectio conſiſtat in præceptis, an in conſilijs?

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quod perfectio vitæ non conſiſtat in præceptis, ſed in conſilijs. Dicit enim Dominus Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me. Sed iſtud eſt conſilium, Ergo perfectio attenditur ſecundum conſilia, & non ſecundum præcepta. [2. ent. c. 190 & quo dl. 4. a. 24. ad 2. & op. 17. c. 6.]

§. 2. Præterea, Ad obſeruantiam præceptorum omnes tenentur, cum ſint de neceſſitate ſalutis. Si ergo perfectio Chriſtianæ vitæ conſiſtat in præceptis, ſequitur quod perfectio ſit de neceſſitate ſalutis, & quod omnes ad eam teneantur. Quod patet eſſe falſum.

§. 3. Præterea, Perfectio Chriſtianæ vitæ attenditur ſecundum charitatem, vt dictum eſt. Sed perfectio charitatis non videtur conſiſtere in obſeruantia præceptorum; quia perfectionem charitatis præcedit & augmentum & inchoatio ipſius, vt patet per Auguſt. ſuper Canonicam Ioannis. Non autem poteſt charitas inchoari ante obſeruantiam præceptorum: quia vt [a. 1. & 2. prec.] [tra. 9. diuiſion. ad fin. 10. 9.]

E dici-

dicitur Ioan. 14. Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit. Ergo perfectio vitæ non attenditur ſecundum præcepta, ſed ſecundum conſilia.

Sed contra eſt quod dicitur Deuter. 6. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Et Leu. 19. dicitur, Diliges proximum tuum ſicut te ipſum. Hæc autem ſunt duo præcepta, de quibus Dominus dicit Matth. 22. In his duobus præceptis pendet lex, & prophetæ. Perfectio autem charitatis, ſecundum quam dicitur vita Chriſtiana eſſe perfecta, attenditur ſecundum hoc, quod Deum ex toto corde diligamus, & proximum ſicut nos ipſos. Ergo videtur quod perfectio conſiſtat in obſeruantia præceptorum.

Reſpondeo dicendum, quod perfectio dicitur in aliquo conſiſtere dupliciter. Vno modo, per ſe & eſſentialiter. Alio modo, ſecundario, & accidentaliter. Per ſe quidem & eſſentialiter, conſiſtit perfectio Chriſtianæ vitæ in charitate: principaliter quidem, ſecundum dilectionem Dei; ſecundario autem, ſecundum dilectionem proximi, de quibus dantur præcepta principalia diuinæ legis, vt dictum eſt. [Supra q. [illegible]] Non autem dilectio Dei & proximi cadit ſub præcepto ſecundum aliquam menſuram: ita quod id quod eſt plus, ſub conſilio remaneat, vt patet ex ipſa forma præcepti, quæ perfectionem demonſtrat, cum dicitur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. [Text. 64. to. 3.] (Totum enim & perfectum idem ſunt, ſecundum Philoſ. in 3. Phyſic.) Et cum dicitur, Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Vnuſquiſque enim ſeipſum maxime diligit. Et hoc ideo eſt, quia finis præcepti charitas eſt, vt Apoſt. dicit 1. ad Tim. 1. In fine autem non adhibetur aliqua menſura, ſed ſolum in his quæ ſunt ad finem, vt Philoſ. dicit in 1. Polit. [c. 6. à medio to. 5.] Sicut, medicus non adhibet menſuram quantum ſanet, ſed quanta medicina vel diæta vtatur ad ſanandum. Et ſic patet, quod perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis. [circa me. to. 7.] Vnde Auguſt. dicit in lib. de perfectione iuſtitiæ, Cur ergo non præciperetur homini iſta perfectio; quamuis eam in hac vita nemo habeat? Secundario autem & inſtrumentaliter, perfectio conſiſtit in conſilijs: quæ omnia, ſicut & præcepta ordinantur ad charitatem, ſed aliter & aliter. Nam præcepta alia à præceptis charitatis ordinantur ad remouendum ea quæ ſunt charitati contraria, cum quibus ſcilicet charitas eſſe non poteſt; conſilia autem ordinantur ad remouendum impedimenta actus charitatis, quæ tamen charitati non contrariantur: ſicut eſt matrimonium, occupatio negotiorum ſecularium, & alia huiuſmodi. [capit. 121. to. 3.] Vnde Aug. dicit in Enchir. Quæcumque mandat Deus, ex quibus vnum eſt, Non mœchaberis; & quæcumque non iubentur, ſed ſpeciali conſilio monentur, ex quibus vnum eſt, Bonum eſt homini, mulierem non tangere: tunc recte fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum, & in hoc ſeculo, & in futuro. Et inde eſt quod in collationibus Patrum dicit abbas Moyſes, [coll. 1. capit. 7. à med.] Ieiunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt: quia non in ipſis conſiſtit diſciplinæ illius finis, ſed per illa peruenitur ad finem. Et ſupra præmiſit quod ad perfectionem charitatis, iſtis gradibus aſcendere nitimur.

[ſuper hæc verba Matt. c. 19. [illegible]]
[† c. 5. in tit. de myſtica vocatione publicani in pr. to. 5.]

Ad primum ergo dicendum, quod in illis verbis Domini aliquid ponitur quaſi via ad perfectionem, hoc ſcilicet quod dicitur, Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Aliud autem ſubditur, in quo perfectio conſiſtit, ſcilicet quod dicit, Et ſequere me. Vnde Hieronymus dicit ſuper Matth. quod quia non ſufficit tantum relinquere, Petrus adiungit quod perfectum eſt, Et ſecuti ſumus te. Ambroſ. † autem ſuper illud Luc. 5. Sequere me: dicit, Sequi iubet, non corporis greſſu, ſed mentis affectu, quod fit per charitatem. Et ideo ex ipſo modo loquendi apparet, quod conſilia ſunt quædam inſtrumenta perueniendi ad perfectionem, dum dicitur, Si vis perfectus eſſe, vade, & vende, &c. quaſi dicat, Hoc faciendo ad hunc finem peruenies.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut [circa med. lib. to. 7.] Auguſt. dicit in lib. de perfectione iuſtitiæ, perfectio charitatis, homini in hac vita præcipitur: quia non recte curritur, ſi quo currendum eſt, neſciatur. Quomodo autem ſciretur, ſi nullis præceptis oſtenderetur? Cum autem

tem id quod cadit ſub præcepto, diuerſimode poſſit impleri, non efficitur tranſgreſſor præcepti aliquis ex hoc quod non optimo modo implet, ſed ſufficit quod quocumque modo impleat illud. Perfectio autem diuinæ dilectionis vniuerſaliter quidẽ cadit ſub præcepto, ita quod etiam perfectio patriæ non excluditur ab illo præcepto, vt dicit † Aug. ſed tranſgreſſionem præcepti euadit, qui quocumque modo perfectionem diuinæ dilectionis attingit. Eſt autem infimus diuinæ dilectionis gradus, vt nihil ſupra eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur. A quo gradu perfectionis qui deficit, nullo modo implet præceptum. Eſt autem alius gradus perfectæ dilectionis, qui non poteſt impleri in via, vt dictum eſt: à quo qui deficit, manifeſtum eſt quod non eſt tranſgreſſor præcepti: & ſimiliter non eſt tranſgreſſor præcepti qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat ad infimum.

† in lib. de perfectione iuſtitiæ ante med. to. 7.

art. præc.

Ad tertium dicendum, quod ſicut homo habet quamdam perfectionem ſuæ naturæ ſtatim cum naſcitur, quæ pertinet ad rationem ſpeciei; eſt autem alia perfectio ad quam per augmentum adducitur: ita etiam eſt quædam perfectio charitatis pertinens ad ipſam ſpeciem charitatis, vt ſcilicet Deus ſuper omnia diligatur, & nihil contra eum ametur. Eſt autem alia perfectio charitatis etiam in hac vita, ad quam aliquis per aliquod ſpirituale augmentum peruenit: vtputa cum homo etiam à rebus licitis abſtinet, vt liberius diuinis obſequijs vacet.

SVMMARIVM.

1 Non dari conſilia Euangelica plures hæretici ſenſerunt. num. 1.
2 De fide eſt dari conſilia Euangelica. n. 2.
3 Virginitas. num. 2.
3 Paupertas. num. 3.
4 Obedientia. num. 4.
5 Licet teneamur diligere Deum ſuper omnia, & omnia noſtra illi debeamus, non excluditur, quin multa opera non ſint de præcepto, ſed de conſilio. num. 5.
6 Nos non teneri ad ſemper operandum, quorundã opinio. num. 6.
7 Alij oppoſitum ſentiunt. n. 7.
7 Ex lege naturæ ſi operamur tenemur operari bonum, & in Dei gloriam. n. 8.
8 Ex lege naturæ tenemur nunquam male agere. num. 9. 10.
9 Non datur medium inter bene, & male agere. num. 11.
10 Verbum otioſum eſt, quod non eſt propter bonum finem. n. 11.
11 Tenemur ſemper agere ad Dei gloriam. n. 11.
12 Accedit huius veritatis ratio. n. 12. 13. 14.
13 Non eſt neceſſe operari ſemper propter Deum explicitè conſideratum. n. 15. 16.
14 Quid ſit operari propter Deum implicitè & virtualiter. n. 15. 16.
15 Tenemur ſemper agere. n. 18.
16 Et hoc ex amore ſui, & Dei. n. 18. 19.
17 Suſpendere omnem actionem non habet rationem boni. n. 18. 19.
18 Hominem non impeditum abſtinere ab omni operatione eſt impoſſibile &c. n. 10.
19 Lex naturæ non præcipit determinatè omnia opera, ſed vage. n. 21.
20 Non datur libertas ad nihil in vigilia cogitandũ, & volendum. n. 22.
21 Ex recto iudicio non poteſt homo in vigilia velle ſuſpendere omnem actum. n. 23.

Quid ſit Conſilium Euangelicum.

22 Conſilium quid ſit. n. 24.
23 Conſilium multipliciter dicitur. n. 25.
24 Conſilium vt diſtinguitur à præcepto eſt ratio agendorum non neceſſitans prout eſt in ſuperiore. num. 25.
25 Conſilium Euangelicum eſt dictamen Chriſti dirigentis ad ea, quæ non ſunt neceſſaria neceſſitate ſalutis. n. 25.
26 Conſilium eſt meliori bono. n. 26.
27 Conſilium dicitur opus melius non reſpectu operis vt præcepti, ſed reſpectu operis liberi in eadem materia. n. 27.
28 Conſilium ſi ſit rectum eſt de meliori bono. n. 27. & 28
29 Impoſſibile eſt hominem peccare ſine defectu conſilij. n. 29.
30 Conſilium dupliciter dicitur, formaliter, & obiectiuè. n. 30.
31 In præſenti potius ſumitur obiectiuè. n. 30.
32 Conſilium Euangelicum obiectiuè ſumptum eſt opus non neceſſarium ad ſalutem à Chriſto immediatè, vel media Eccleſia tanquam melius approbatum. n. 30.

An conſilium, aliquam leuem obligationem inducat.

33 Ratio quæſtionis. num. 31.
34 Conſilium commune, & ſingulare. n. 31.
35 Conſilium aliquam leuem obligationem inducere, aliquorum opinio. n. 32.
36 Conſilium nullam inducere obligationem vera ſententia. n. 33. 34.
37 Conſilium nullam inducere obligationem probatur. n. 34. 35.
38 Nolle pœnitere vel eſſe Religioſum quando ſit peccatum. n. 36.
39 Peccatum veniale eſt & non eſt cõtra legem. n. 37.

40 *D. Thomas* } *explicatus. n.37.*
Scotus } *explicatus.*

41 *Præceptum inducit neceſſitatem &c. n.38.*

42 *Sit ne peccatum reſiſtere ſanctæ, inſpiratinni, numer.39.*

43 *Non eſſe peccatum, aliquorum ſententia. n.39.*

44 *Oppoſitum alij ſentiunt, & bene. n.40.*

45 *Eo peccatum eſt maius, quo magis diuinæ inſpirationi reſiſtitur. n.41.*

46 *Inſpirationes examinandæ vtrum ex Deo ſint. num.42.43.*

47 *Vbi conſtet inſpirationem ex Deo eſſe, aliquod peccatum eſt illi reſiſtere. n.44.*

48 *Non licet extinguere ſpiritum, aut rebellem eſſe lumini. n.44.*

49 *Ingratitudo & iniuria quædam eſt, Dei admonitionem abijcere. n.45.*

50 *Tenetur homo agere quod eſt melius. n.46.*

51 *Non eſt debitum faciendi melius ex genere. n.47.*

52 *Voluntatem ſine peccato poſſe minus bonum eligere quorumdam ſententia eſt. n.48.*

53 *Dantur æqualia bona ſaluo ordine finis honeſti. num.49.*

54 *Voluntatem relictu maiori bono cognito eligere minus bonum eſt peccatum aliquod. n.49.*

55 *Homini quia ex bono extrinſeco ſuam beatitudinem accipit, neceſſe eſt melius amare. n.49.*

56 *Deus optimum agit. n.50.*

57 *Electio minoris boni non eſt ordinabilis in rectum finem. n.51.*

58 *Tenetur homo ſemper inquirere quid ſibi in indiuiduo ſit melius, licet non teneatur inquirere, vt eligat quod eſt melius in genere. n.52.*

59 *Minus bonum in indiuiduo eſt ſimpliciter malum. num.53.*

60 *Reſiſtere ſanctæ inſpirationi ex hoc eſt malum, quod eſt reijcere magis bonum. nu.54.*

61 *Quot ſint conſilia Euangelica. n.55.*

62 *Conſiliorum alia ſunt talia ſimpliciter, alia ſecundum quid. n.56.*

63 *Conſiliorum alia dicuntur generalia, alia particularia. n.57.*

64 *Hæc diſtinctio non approbatur. n.58.*

65 *Priur diſtinctio admittitur. n.58.59.*

66 *Cuinſcumque virtutis actus non cadere ſub præcepto aliquorum ſententia. n.60.*

67 *Oppoſitum eſt verius. n.60.*

68 *Etiam de magnificentia, liberalitate, & Eutrapelia. n.60.*

69 *Non omnis virtutis actus eſt ex lege naturali præceptus. n.60.*

70 *Conſilium locum habere non poteſt in cauendo malum. n.61.*

71 *Conſilia ſimpliciter ad tria reducuntur. n.62.*

72 *Conſilium in hoc articulo ſumitur, vt contradiſtinguitur præcepto. n.63.*

73 *Reſolutio articuli, num.64.*

74 *Perfectio dupliciter conſiſtit in aliquo, eſſentialiter, & accidentaliter. n.65.*

75 *Iterum vtroque modo dupliciter vel primario, vel ſecundario. n.65.*

76 *Perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis, & primo in dilectione Dei, ſecundario in dilectione proximi. n.66.*

77 *Datur præceptum charitatis licet charitas ſit finis præcepti. n.67.*

78 *Charitas eſt finis præceptorum, quia eſt adhæſio ad Deum. n.68.*

79 *Charitatis perfectio non cadit ſub conſilio. num.69.73.*

80 *Hoc aliqui negant. n.70.*

81 *Affirmant verò alij. n.71.*

82 *Eorum quæ præcipiuntur, aliud præcipitur vt finis, aliud vt medium. n.72.*

83 *Excellentia charitatis præcipitur vt finis. nu.73.*

84 *Semper tenemur Deum aliquo modo diligere, quia bonum propter Deum debemus facere. numer.74.75.*

85 *Ex charitate ab alio actu charitatis ceſſamus. num.74.*

86 *Excitatus non impeditus non poteſt ſuſpendere actum dilectionis Dei. n.75.*

87 *Excellentiã charitatis nolle, vel impedire eſt peccatum. n.76.*

88 *In tantum nullus eſt actus, qui non ſit ex charitate. num.77.*

89 *Ad excellentiam charitatis tenemur vt ad finem. num.78.*

90 *Totalitas perfectionis charitatis eſt de præcepto. num.79.*

91 *Charitas eſt & medium & finis. n.79.*

92 *Si non pro ſingulis momentis diligitur Deus, aut operamur propter Deum quantum poſſumus, peccatum eſt. n.80.*

93 *Perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis, D. Th. explicatur. n.81.*

94 *Perfectio inſtrumentaliter conſiſtit in conſilijs. numer.82.*

95 *Actus virtutum vt ſunt de præcepto ſunt de ſubſtantia perfectionis. n.81.83.*

96 *D. Thomas explicatur dum actus virtutum aſſimilat conſilijs. n.83.*

97 *Conſilia non ſunt perfectio, ſed inſtrumenta ad perfectionem. n.84.*

98 *Conſilia eſſe neceſſaria ad acquirendam perfectionem aliquorum opinio. n.85.*

99 *Perfectionem addere ad obſeruantiam præceptorum aliquorum opinio. n.86.*

100 *Non dari in indiuiduo opus quod ſit conſilij aliquorum opinio. n.87.*

101 *Actus in indiuiduo melior materialiter, vel formaliter. n.88.*

102 *Saluo ordine finis honeſti ſæpius nullum medium eſt melius. 89.*

103 *Non eſt obligatio eligendi melius ex genere. numer.89.*

104 *Obligatio eligendi melius eſt ex lege charitatis. num.89.*

105 *Dari poteſt in indiuiduo opus conſilij. n.90.*

106 *Conſilia ſimpliciter, & ſecundum quid. Actus virtutum ſunt conſilia ſecundum quid. n.91.*

107 *Perfectio eſſentialiter conſiſtit in ſola obſeruantia præceptorum. n.92.*

108 *Perfectio non conſiſtit in obſeruantia conſiliorum niſi inſtrumentaliter. n.93.*

109 *Obſeruantiam conſiliorum fructus, & ornamentum accidentale perfectionis. n.94.*

110 *Perfectio rei ſimpliciter non completur per accidentia communia. n.95.*

111 *Perfectio non exprimitur per illud vade vende, ſed per illud ſequere me. n.96.*

112 *Perfectio ad communem vitam addit excellentiorem*

tiorem obſeruantiam mandatorum. num.96.

113 *In Chriſto non ſunt niſi obſeruantia mandatorum.* n.97.

114 *Non eſt per ſe verum, quod perfectio ad vitam communem addat obſeruantiam conſiliorum.* num.98.

115 *Propoſitio iſta, ſcilicet niſi quis faciat vel aliquid non præceptum, vel melius quam ſit præceptum non poteſt perfectionem obtinere, examinatur.* num.99.

116 *Eo ſerui inutiles quia Deo nihil noſtrum damus.* num.100.

117 *Deo reddimus aliquid non debitum ex vi præcepti ſolum materialiter.* n.100.

118 *Obſeruantia conſiliorum vtilis eſt non neceſſaria ad perfectionem.* n.101. 102.

119 *Paupertas non eſt perfectio, ſed via ad perfectionem.* n.103.

120 *Perfectio quadrupliciter ſumitur.* n.104.

121 *Proponuntur quærenda.* n.105.

122 *Perfectionem conſiliorum non contineri in præceptis quorundam opinio.* n.106.

123 *Oppoſitum verum.* n.107.

124 *Perfectam conſiliorum contradiſtinctam à perfectione præceptorum non datur niſi materialiter & ſecundum quid.* n.108.

125 *Perfectio quæ acquiritur per conſilia eſt de præcepto.* n.109.

126 *Perfectio eſt conſiliorum finis.* n.110.

127 *Perfectio eſt præcepta vt finis.* n.110.

128 *Dubium contra reſp. ad tertium.* n.111.

129 *Aliquorum reſponſio.* n.112.

130 *Quod præcipitur vt finis ſufficit vt aliquando ponatur.* n.113.

131 *Præfata reſponſio impugnatur.* nu.113.

132 *Perfectio charitatis extẽſiua & intenſiua.* n.114.

133 *Perfectio charitatis ſubſtantialis, & accidentalis; & illa vel ſubſtantialis via, vel patria.* numer.115.

134 *Perfectio ſubſtantialis charitatis præcipitur vt habeatur, & illam non habere eſt peccatum.* numer.116.

135 *Nulla eſt lex quæ obliget ad exercitũ habendam perfectionem accidentalem.* n.117.118.119.

136 *Non datur lex quæ obliget ad omnimodam perfectionem charitatis.* n.117.

137 *Inæqualitas charitatis in creaturis eſt de perfectione vniuerſi.* n.118.

138 *Præceptum eſt tendere in perfectionem, illamque neque excludere, neque impedire.* n.120.

139 *Satisfacit præcepto charitatis, qui nullo modo peccat, & impedimentum non ponit augmento charitatis.* n.121.

140 *Non intendere, & impedire perfectionem eſt peccatum.* 122.

141 *Perfectio ſubſtantialis, & accidentalis, ſeu ſpecifica & indiuidualis.* n.123.

142 *Conſilia per ſe ſunt ſolum inſtrumenta perfectionis.* n.124.

1 NOn dari in Euangelica lege conſilia plures hæretici [illegible] ex diuerſis principijs, vt habetur ex *Bellar. lib. 2. de Monach. cap. 8. & Grauina preſcrip. lib. 4. de falſis hæreſ. traditionib.* Quidã enim conſilia dixerũt eſſe præcepta, vt Apoſtolici, qui dixerũt neminem poſſe ſaluari niſi ſeruato cęlibatu, & paupertate. *Epiphan. hær. 61. Aug. hær. 40.* Quod in parte voluerunt Encratitæ, cœlibatum eſſe de neceſſitate ſalutis ſentientes *Irenæus lib. 1. c. 30. & Pelagiani,* qui voluerunt neminem ſaluari, qui non renunciauerit omnibus, quæ poſſidet. *Aug. epiſ. 89. & 106.* E contra alij cenſuerunt conſilia nec eſſe præcepta, nec conſilia, ſed res indifferentes. Vt Iouiniani, qui eiuſdem meriti eſſe virginitatem & matrimonium dixerunt, nullumque dari, aut præceptum aut conſiliũ continentiæ voluerunt. *Hier. lib. 1. in Iouin. & Aug. hær. 82.* Vigilantius, qui idem aſſeruit de paupertate, melius exiſtimans poſſidere opes & eleemoſynas facere, quam omnia dimittere. *Hier. lib. c. Vigil.* Quod de obedientia ſenſerũt Lampetiani, qui dixerunt Monachos in cœnobijs liberos eſſe debere, nec ex alicuius præpoſiti arbitrio pendere. *Damaſ. hær 98.* Sed moderni Nouatores ea, quæ nos dicimus conſilia, ſentiunt nec eſſe præcepta, neç conſilia, ſed opera mala, & prohibita, vt videre eſt in *art. 21. In Vuicleph ſeſſ. 8. Cõcil. Conſtant. Luth. in Epithalamio, & lib. de votis Monaſ. Philippo in locis commun. c. de diſcrimine præcepti, & Conſilij; & in Apolog. Confeſ. Aug. art. 27. Petro Martyr lib. de cœlibatu, Caluino lib. 4. Inſt. c. 13. Brentio in confeſ. Vitemberg. cap. de votis Monaſ.* Hi enim & alij eorum diſcipuli ſentiunt, ſuperſtitionem eſſe & impietatem, ſi quis in Dei cultum vitam cœlibem, & pauperem ſub obedientia alicuius Prælati ducere velit.

2 Contra hæreſim hanc optimè diſputant *Bellar. loco citato lib. 2. de Monach. à cap. 9. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. à cap. 6. Grauina loco citato.* Et ex ſacris literis manifeſtè error iſte conuincitur. De virginitate enim dixit *Apoſt. 1. Cor. 7. De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſecutus à Domino, vt ſim fidelis.* Et iterum de vidua ait. *Beatior erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium, puto autem, quod & ego ſpiritum Dei habeam.* Circa quod videri poſſunt *Aug. lib. de ſancta Virg. Baſilius lib. de vera virg. Chryſ. lib. de virginit. cap. 23. et lib. contra vituperat. vitæ Monaſ. Ambroſ. lib. de virgin. & viduiſ. Hieron. lib. contra Heluid. & Iouin. & epiſ. 22. ad Euſtoch.* Et de paupertate dixit Chriſtus, *Matt. 19. Si vis perfectus eſſe, vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.*

3 Quod enim verba hæc non contineant præceptum, eſt ex contextu manifeſtum, & videri poſſunt *Hier. Beda, Chryſ. D. Thomas, Ambroſ. lib. de viduis, & iterum Hier. lib. c. Vigil. Aug. epiſ. 89. Caiet. Hugo Carenſis & alij Patres & Doctores,* hunc locum non de præcepto, ſed de conſilio dato à Chriſto intelligentes. Sed & in verbo illo *ſequere me,* obedientia commendatur, ſicut & in illo *Matt. 16. qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſequatur me,* abnegare enim ſe, non eſt niſi relicto proprio iudicio & voluntate alterius directioni ſe cõmittere.

4 Sed & ratio euidenter demonſtrat, multa eſſe bona, quæ non ſunt de præcepto, cum maximè hoc ſit proprium præcepti affirmatiui, vt non obliget ad ſemper, vnde in libera hominis poteſtate relinquitur hic & nunc hoc vel illud bonum facere, vel non facere, quod quidem facere conſilij erit, non præcepti.

5 Ne-

5 Neque vel ex eo, quòd debeamus diligere Deum ex toto corde, vel quòd nihil boni facere poſſumus, quod non teneamur facere propter Deum, ſequitur quòd omnia ex præcepto faciamus. Nam totalitas quæ eſt de ſubſtantia præcepti charitatis in hac vita eſt totalitas appretiatiua, quia ſcilicet diligatur Deus vt ſummum bonum per ſe primò, & nihil aliud diligatur niſi propter Deum. Cæterùm nec eſt præceptum diligere Deum ſummo conatu, & intenſione, nec ſemper actu eum diligere, nec ex vi præcepti de Dei dilectionem neceſſitamur ad exercitium omnium virtutum in ſingulari, niſi quatenus actus virtutum cadunt ſub præcepto, vnde magna libertas nobis relinquitur faciendi bonum quod volumus ſine præcepti charitatis tranſgreſſione. Deo verò totum bonum, quod poſſumus debemus, non titulo obedientiæ, ſed ex lege charitatis, pietatis, & Religionis, & titulo honeſtatis, & gratitudinis & nihilominùs vbi lex non vrget, liberum nobis eſt Deo creatori, & ſummo benefactori reddere hunc vel alium virtutis actum. Et in hoc Chriſti, & Eccleſiæ, & ſeruorum Dei ſequi poſſumus conſilium. His verò tanquam certis ſuppoſitis, antequam ad explicationem textus accedamus, nonnulla quærenda ſunt vt naturam conſiliorum, ad differentiam præceptorum declaremus. Primò autem Quæritur.

An ſemper exercitè agere bonum ſit de præcepto?

6 EXcipitur caſus neceſſitatis ſomni, in quo non habetur rationis vſus, vt homo poſſit humano modo agere; quamuis & quieſcere tunc, cum eſt quieſcendum ſit quoddam agere morale, quod habere poteſt rationem honeſti & meritorij. Excipitur etiam quicumque alius caſus, in quo homo non habeat liberum vſum rationis, cum tunc homini ſit impoſſibile liberè agere. De homine igitur vt habente liberum vſum rationis quæritur, an ex lege & præcepto teneatur ſemper bene agere, ita vt non poſſit omnem actionem ſuſpendere ſine peccato. Videtur enim non adeſſe hanc neceſſitatem, quia lex naturalis & multo minùs lex poſitiua non præcipit omnia bona, poterit igitur homo bonum non agere, tunc cum lex non obligat ad agendum. Item homo eſt liber ad agendum, poterit igitur ex lege naturali ſuæ libertatis agere, & non agere; aliter non eſſet liber ad agendum, & non agendum, ſi eſſet ſibi neceſſarium ſemper agere.

7 In oppoſitum eſt, quòd nihil agere eſt contra inclinationem naturæ, quæ per ſe petit ſuam perfectionem, quæ in actuali exercitio agendi maximè conſiſtit.

8 Reſpondetur, quæſtionem duplicem hic contineri ſcilicet primò, an ſi eſt operandum, ſemper ſit operandum bonum, & ſecundò an omnino ſemper ſit operandum, ita vt omnem actionem humanam ſuſpendere manente libero vſu rationis ſit inhoneſtum, & peccatum.

9 Et quidem quantum ad primam partem nô dari legem, quæ nos obliget, vt ſi operamur, ſemper operemur bonum tenent *Vaſquez. p.1. diſp.52.* & alij qui admittunt dari poſſe in indiuiduo actum, qui nec ſit bonus moraliter nec malus, & tamen ſit actus liber.

10 Verùmtamen cum communi ſententia dicitur hominem ex lege diuina naturali immò & ſupernaturali teneri numquam agere, niſi bene moraliter agat; ideoque non dari medium, ſed in indiuiduo omnem liberam actionem eſſe aut moraliter bonam, aut malam, quia omnis actio, quæ non eſt moraliter bona ex hoc eſt mala. quia legi naturæ contraria, quæ præcipit, vt non niſi bene moraliter operemur. Probatur autem primò ex illo *Apoſ. 1. Cor 10. 31. Omnia in gloriam Dei facite. & Coloſs. 3. omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, gratias agentes Deo, & Patri per ipſum.* Duo enim ex Apoſtolo in his verbis colliguntur, primum eſt, quòd prohibemur malum agere, ſeu habere actionem, quæ habeat pro obiecto malum, quia malum non eſt ad gloriam Dei ordinabile. Secundum quòd præcipitur eſt vt quodcumq; volumus, aut facimus ad Dei gloriam ordinemus, quod nedum eſt malum non facere, ſed bonum agere; honeſta enim eſt quæcumque actio quæ verè fit & eſt in gloriam Dei: Et licet aliqui voluerint, verba Apoſt. continere conſilium non præceptum, hoc meritò improbat *D. Th. lect. 3. in cap. 3. epiſ. ad Coloſſ.* Licet enim non ſit ſemper neceſſarium expreſsè, & explicitè ordinare omnia in Deum, neceſſe tamen eſt agere propter finem honeſtum, & tendere in bonum vt honeſtum, hoc enim eſt agere propter Dei gloriam. Ideo ratione probatur aſſertum, quia ex lege naturali tenemur nunquam malè agere, ergo ſemper tenemur bene agere ſi agimus, non enim datur medium inter bonum, & malum morale. Vt enim habetur Eccleſiaſtes vlt. *Cuncta quæ fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato ſiue bonum, ſiue malum illud ſit. & 1. Cor 5. 10. omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.* Duo enim hic habentur, primum quòd nullum eſt opus, quod non ſubſit iudicio Dei. Secundum quòd ratio formalis ſub qua opus ad iudicium ſpectat, eſt bonum aut malum. Vnde ſi daretur aliquod opus, quod nec eſſet bonum, nec malum non ſubderetur iudicio Dei, vel non eſſet ſufficiens illa diuiſio ſiue bonum, ſiue malum: ſed & cum de omni verbo otioſo homines reddituri ſint rationem in die iudicij, *Mat. 12. 36.* Verbum verò otioſum ſit illud, quod non eſt de malo obiecto, ſed ſolum cum ſit de re indifferenti non eſt prolatum in gloriam Dei, iuxta illud *Origin. hom. 1. in Pſ. 38. Eſt autem ſermo otioſus, qui neque boni, neque mali aliquid agit*, bene ſequitur quòd omnis actio etſi non de obiecto malo, ſed indifferenti, ſi non ſit in Dei gloriam iam eſt & otioſa, & mala.

11 Et ita inter bonum morale & malum non dari mediū in indiuiduo docuit *S. Aug. in Pſal. 18.* dicens. *Qui noluerit ſeruire charitati, neceſſe eſt, vt ſeruiat iniquitati.* Et in *Enchir. cap. 117. Nam qui rectè amat, procul dubio rectè credit, & ſperat; qui verò non amat, inaniter credit &c. Regnat enim Carnalis cupiditas, vbi non eſt Dei charitas.* Huius verò optimam rationem præmiſerat ibidem, quia eſſentialis & formalis ratio bonitatis moralis in amore

amore Dei conſiſtit. *Cum enim quæritur*, inquit, *vtrùm ſit bonus homo, non quæritur quid credat, aut ſperet, ſed quid amet.* Si enim rectum finem, bonus eſt, ſi autem minimè eſt malus. Vnde idem S. Aug. *lib. 2. de peccat. merit. cap. 18.* dixit: *Quamquam voluntatem mirum ſi poteſt in medio quadam ita conſiſtere, vt nec bona, nec mala ſit. Aut enim Iuſtitiam diligimus, & bona eſt &c. Quis verò dubitet dicere, voluntatem nullo modo iuſtitiam diligentem non modò eſſe malam, ſed etiam peſſimam voluntatem?* Non igitur datur medium, ſed homo vel malam, vel bonam habet voluntatem; ideoque vel malè vel benè agit, & ex naturali lege tenetur homo ne malè agat, ſemper benè agere, quod cum S. Aug. tradunt *D. Thom. p. 2. quæſt. 18. a. 9. Albert. in 2. diſtinct. 4. a. 5. Durand. ibid. quæſt. 1. Capr. quæſt. 1. art. 3. concluſ. 1. & ad p. 2. quæſt. 18. a. 9. Caiet. Conrad. Medina; Martinez; Aluarez; Curiel, Monteſin, Lorca, Salaſ. Araux; Ildephonſus & alij Expoſit. D. Thomæ. Nauar. in Manual prælud. 5. n. 3. & cap. 23. Bellarm. lib. 4. de gratia & lib. arbitr. cap. 1. Azor tom. 1. lib. 2. cap. 4. q. 3. Vigu erius cap. 3. §. 7. verſ. 9. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 7. n. 3.*

13 Quæri autem poteſt, ex cuius virtutis lege in individuo teneatur quiſque non niſi bonum agere? *Ildephonſ. p. 2. diſp. 92.* reducit hoc præceptum ad legem naturalem amoris proprij, qua vnuſquiſque tenetur diligere ſe ipſum; ideoque aſſerit non pertinere ad aliquod ex præceptis decalogi, ſed omnibus illis præſupponi ſicut præceptum amandi ſe ipſum. Ex quo etiam deducit, quòd hoc præceptum non operandi otiosè non opponitur alicui virtuti, ſed inclinationi naturali operandi ex ratione, quæ naſcitur ex amore ſui ipſius, qui non eſt virtus ſed eſt præſuppoſitum virtutis.

13 Hæc tamen ſententia valdè deficit. Tum quia ſupponit dari actum bonum moraliter, qui nullius virtutis ſit actus, & ſic quòd virtus non ſit virtus, quia cum omnis actus bonus ſit faciens bonum operantem; non poteſt non eſſe virtus. Secundò ſupponit dari legem amandi ſe ipſum, quæ ſit lex honeſta, & præcipiens bonum morale, & tamen non ſit lex præcipiens per prius amare Deum. Amor enim ſui, ſi non ſit ex amore Dei ſaltem, ſi homo non amet ſeipſum propter Deum nec eſt actus bonus, ſed malus, nec eſt legis naturæ obſeruantia, ſed tranſgreſſio.

14 Et ideo dicitur cum *Curiel p. 2. quæſt. 8. a. 1. dub. 1. § ad 2. Corne. diſp. 6. dub. 2. ſolu. 3. Reſpondetur hoc præceptum Mont. diſp. 25. quæſt. 2. §. 5.* quòd præceptum non operandi niſi benè, & niſi in gloria Dei reducitur principaliter ad præceptum diligendi Deum. Per hoc enim præceptum per quod obligamur ad diligendum Deum ex toto corde, tota anima, tota mente, & tota fortitudine, ſimul obligamur ad nihil diligendum niſi propter Deum. Non enim Deum tota fortitudine, & mente ſuper omnia diligimus, ſi aliquid amamus, & in Deum non diligimus, ſeu illud propter Deum non amamus; ideo hoc probat S. Aug. *lib. 9. de Trinit. cap. 7. & 8. ſic dicens, nemo enim volens aliquid facit, quod non in corde ſuo prius dixerit. quod verbum amore concipitur ſiue Creaturæ ſiue Creatoris, id eſt, aut naturæ mutabilis, aut incommutabilis veritatis; Ergo aut cupiditate, aut charitate;* Hæc eſt aſſertio ſupra poſita affirmans nullum dari medium inter vitioſam cupiditatem, & laudabilem charitatem, ſeu quod idem eſt inter amorem Creaturæ & Creatoris: ſed quia hinc conſequi videtur Creaturæ amorem malum eſſe, ſubdit S. Aug. *Non quod non ſit amanda creatura, ſed ſi ad Creatorem refertur ille amor, non iam cupiditas, ſed charitas erit. Tunc enim eſt cupiditas, cum propter ſe amatur Creatura.* Quotieſcumque igitur Creatura non amatur propter Deum, amor ille, cupiditas eſt vitioſa; quia ex lege amoris Dei tenemur nihil amare niſi Deū, aut propter Deum.

15 Verum tamen eſt, quòd non eſt neceſſe, quòd ſemper operemur propter Deum explicitè cognitum ſub conceptu Dei, ſed cum Deus ſit primum verum, honeſtum, & iuſtum, quòd amatur; quia eſt verum bonum; quia eſt bonum honeſtum; quia eſt iuſtum, quia eſt legi conforme, amatur propter Deum; Et hoc vniuerſaliſſimè ſufficit ad hoc, vt homo obſeruet præceptum dilectionis Dei ſuper omnia, quando non vrget præceptum diligendi eum magis expreſsè. Deum enim eſſe non eſt per ſe omnibus notum, & Deum cognoſcentes non tenentur ſemper explicitè cogitare de Deo; ideo meritò S. Aug. in verbis citatis, vbi intulit, omne quod amatur amari amore aut Creaturæ aut Creatoris, ſe ipſum explicans, ſubdit, *id eſt aut naturæ mutabilis, aut incommutabilis veritatis.* Ex hoc explicans amari Creatorem, cum amatur verum bonum, quia eſt verum bonum, nam tunc amatur incommutabilis veritas, cum verum bonum diligitur. Quòd verò apud S. Aug. amor veritatis & iuſtitiæ ſit Dei amor, & charitas, manifeſtum eſt ex *quæſt. 67. in Exod. & lib. 8. de Trinit. cap. 3. & 6. & 7. & in Pſal. 61. & lib. 4. Confeſſ. capite 7.* Vbi etiam aduertendum, S. Aug. nomine charitatis vti in ſua latitudine communiſſima ita quod principaliter importat amorem, quo amamus Deum explicitè cognitum vt finem ſupernaturalem. quod tamen minùs principaliter & communiter dicitur de omni honeſto amore, quo amatur bonum quia eſt honeſtum, & legi conforme.

16 Hæc etiam eſt mens. *D. Thom. p. 2. quæſt. 89. a. 6. & quæſt. 28. de verit. a. 3. ad 4.* Docens enim. *Quòd tenetur quilibet cum primo ſuæ mentis eſt compos, ad Deum ſe conuertere, & in eo finem conſtituere.* Simul docet, quòd huic debito ſatisfacit, ſi conuertatur in bonum iuxta captum ſuæ diſcretionis, nimirum ſi Dei cognitionem non habeat, ſi ſe in bonum vt honeſtum conuertat, & in honeſtate boni finem ponat, vt explicant ibidem *Caiet. Medina Martinez, & Victoria relect. 13. p. 3. num. 1. & alij communiter.* Et ratio eſt, quia, qui amat aliquid, quia eſt honeſtum & iuſtum, ſaltem virtualiter & implicitè amat per prius, & principaliter Deum, qui eſt primum honeſtum & iuſtum bonum. Et hoc ad minus vniuerſaliſſimè ſufficit ad obſeruantiam præcepti amoris Dei ſuper omnia, quo obligamur ad nihil amandum niſi propter Deum, vt docent *Bannes 22. quæſt. 10. a. 4. dub. 3. Soto l. 2. de nat. & gratia. cap. 20. Montes. p. 2. d. 23. q. 4. Medina p. 2. quæſt. 18. a. 9. dub. 2. Martinez. ib. a. 2. dub. 2. Araux. dub. 2. Ildephonſus contr. 181. num. 66. Lorca 22. quæſt. 10. a. 4. num. 14.*

17 Quia enim amare finem eſt iuſtum & debitum, fidelis agens aliquod, quia id iuſtum eſt, ſatis refert illud in finem ſupernaturalem, quem fides credit, & dictat iuſtum eſſe amare. Quarè nunc

vedum

nedum ex naturali, ſed ex ſupernaturali lege tenetur homo nihil agere niſi in gloriam Dei, cui tamen legi ſatisfacit ſi homo iuxta captum ſuæ diſcretionis propter rectum finem operetur. Nam operando bonum quia illud eſt iuſtum & debitum & honeſtum ex hoc homo intendit ſatisfacere omni debito ſuo & à iuſtitia non diſcedere, ideoque & intendit ei obligationi ſatisfacere, qua tenetur bonu agere propter Deum, etiam vt propter finem ſupernaturalem. Vnde non mirum, ſi in iuſto omnis actus bonus, eſt vitæ æternæ meritorius etiam ſi iuſtus non operetur expreſsè ex motiuo ſupernaturali. Non dari enim in iuſto actum bonum, qui non ſit meritorius docet *D. Th quæſt. 2. de malo a. 5. ad 7. & 11. & 2. d. 40. quæſt. 1. a. 5. Capreol. ibid. concl. 2. Caiet. p. 2. q. 21. a. 3.* Huius verò ratio eſt, quia quilibet actus bonus, ſatis refertur in Deum ab homine iuſto, quantùm ſufficit & ad bonitatem illius, & ad rationem meriti. Sed de hoc puncto habetur ſermo etiam inferiùs in hoc artic.

18 In alio etiam ſenſu quæſtionis dicitur, hominem ex lege naturali teneri ſemper agere, cum habet vſum rationis liberum, & ſic excepta neceſſaria quiete ſomni vel infirmitate impediente liberum vſum rationis, in toto alio tempore tenetur ſemper actu aliquid agere. Et probatur intentum, quia otium de ſe eſt malum, iuxta illud *Prouer. 12. 11. Qui autem ſectatur otium ſtultiſſimus eſt.* Et ratio ipſa naturalis hoc dictat; Cum enim actualis operatio ſit vltima rei perfectio, propter quam vnaquæque res eſt, & à qua in naturalibus nulla creatura deficit, ſed quælibet niſi impediatur, operatur ſecundùm exigentiam naturæ ſuæ, contra naturam rei eſt, atque ideo contra naturæ rationalis inclinationem, quòd homo non impeditus, ſed ad operandum expeditus ceſſat ab actuali exercitio operandi. Et eò magis, quòd in hoc nulla ratio veri boni poteſt inueniri; Quòd enim impeditus ad operandum non operetur, hoc rationabile eſt, ſed quòd homo ad opus expeditus nolit agere, & velit & otioſus eſſe contra rationem eſt.

19 Verùm, nedum ex lege naturali amandi ſe ipſum, ſed multò magis ex lege naturali amandi Deum vnuſquiſque habens liberum, & non impeditum vſum rationis tenetur ſemper operari ad Dei gloriam, quamuis hæc obligatio non ſemper obliget ſub mortali peccato. Nam non amat Deũ ex tota mente, & ex tota fortitudine, qui in ordine ad Deum inutiliter otioſus manet. Ex igitur obligatione, qua obligamur ad diligendum Deum ex tota mente, & fortitudine noſtra, tenemur etiã cum poſſumus ad Dei gloriam ſemper operari. Et ideo hanc partem admittit *Suarez tom. 3. de Relig. c. 7. n. 3.* Et probatur ex *Apoſt. in 1. ad Cor. cap. 15.* dicente. *Itaq; Fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote, & immobiles, abundantes in omni opere Domini ſemper ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino.* quem textum explicans *Caietanus*, inquit: *Exigit Paulus vltra immobilitatem fidei ac ſpei, abundantiam operum, non carnalium, non humanorum, ſed Domini, non ad horam, diem, menſem, aut annũ, ſed ſemper.* Nam nullum momentum eſt in quo nõ obligemur Deo ſeruire. Quod etiam docuit *S. Ambr. in cap. 17. Luca*, ad illud. *Quis autem veſtrum habens ſeruum &c.* vbi hæc habet. *Sicut ergo tu, non ſolùm non dicis ſeruo tuo, Recumbe; ſed exigis ab eo aliud miniſterium, & gratias ei non agis: ita nec in te patitur Dominus vnius vſum eſſe operis, aut laboris, quia dum viuimus, debemus ſemper operari.* Sicut enim Deus ſemper operatur in nobis nos conſeruando, & beneficia continuo tribuendo: ita & nos ſemper debemus illi retribuere laudem, & gratias, in eius honorem operando.

20 Verùm vlteriùs additur, verè impoſſibile eſſe, quòd homo expeditus ad operandum abſtineat ab omni actione interiori intellectus, & voluntatis. Experimur enim nos in vigilia numquam ceſſare ab opere phantaſiæ & cogitationis alicuius, & ex conſequenti ab aliquo actu appetitus, & voluntatis, quo & voluntariè cogitamus, & de cogitatis vel delectamur, vel triſtamur, vel ea deſideramus, vel aliquo alio actu in illa ducimur. Et ratio eſt euidens: Quia voluntas non minùs eſt natura, quàm ſint aliæ potentiæ, vnde non poteſt non ferri in bonum cognitum per aliquem actum vel amoris, vel gaudij, vel deſiderij, vel alterius affectus, ſicut quælibet potentia fertur in ſuum obiectum præſens. Et ita non dari in nobis libertatem, vt collectiuè ceſſemus ab omni opere optimè docet *Io: à S. Thoma p. 2. quæſt. 6. diſp. 3. a. 3. §. 2. ſuppono & quæſt. 13. diſp. 6. a. 2. Ad primam confirmationem.*

21 Ad primum igitur in oppoſitum dicitur quòd lex naturalis non præcipit determinatè omnia opera bona, quoniam hoc etiam eſt impoſſibile, ſed tamen præcipit ſemper aliquid operandum ad beneplacitum hominis ad operandum non impediti, & ideo præcipit vt ſemper bonum operemur.

22 Ad ſecundum dicitur, non dari in homine libertatem ad nihil cogitandum, & volendum ceſſante impedimento, ſed libertas conſiſtit in hoc quòd homo poteſt agere hoc, & oppoſitum, & agere hoc & non agere hoc determinatè.

23 Ex his verò colligitur, quod ex recto iudicio non poteſt voluntas velle ſuſpendere omnem actum, cum non eſt impedita ad agendum; immò cum abſolutè omnibus penſatis melius ſit agere hoc, quam non agere, non poteſt ex iudicio verò & pleno actum ſuſpendere, quia tunc iudicium verum, & plenum dictat quòd melius eſt non ſuſpendere actum omnibus penſatis, vnde obijcit ſuſpenſionem vt hic, & nunc non bonam, & vt non amabilem. Quamuis poſſit homo tunc ex alio iudicio non pleno actum illum determinatum ſuſpendere.

Quid ſit conſilium Euangelicum?

24 EX Cicerone conſilium in communi definit *Medina p. 2. q. 108. a. 4.* quod ſit aliquid faciendi, aut non faciendi excogitata ratio. Eſt enim conſiderandum ex *Syluestr. v. conſilium*, quòd hoc nomen *conſilium* tripliciter accipi poteſt, vel ſcilicet, primo pro inquiſitione diſcurſu & examine, quo nos ex pluribus agendis, aut volendis inquirimus quodnam ſit melius. Et in hoc ſenſu conſilium ſumunt Theologi *p. 2. q. 13.* vnde ibid. *D. Thom. art.* pro concludit, quod conſilium ſit inquiſitio. Et in primo ſenſu dicitur etiam, quòd ante factum conſilium inire oportet. *Non. de hæred. & Fals. §. ſed*

neque

neque illis, concl. 2. Et quod in dubijs neceſſe eſt cõſilium accipere, *diſ.* 20. *c. vlt.* & 11. *q.* 3. *cap. excellentiſſimus* & 16. *q.* 1. *c. viſis*. Et ab hac ſignificatione tranſlatum eſt nomen ad ſignificandam multitudinem perſonarum deputatarum ad examinanda ea, quæ agenda ſunt, & non agenda, ita vt & locus ipſe ad huiuſmodi examen deputatus conſiliũ nonnunquam dicatur. Sed alio modo conſilium importat ſententiam ipſam & deliberationem acceptam, per quam decernitur de agendis, quid ſit melius, in quo ſenſu *D. Thom.* 1. *p.* 2. *q.* 13. *a.* 1. *ad ſecundum*, tribuit Deo conſilium, & ex Cicerone ſupra dictum eſt, quòd conſilium ſit faciendi, aut non faciendi excogitata ratio, eſt enim iudicium, ſententia, ratio, dictamen per quod aſſeritur, ſeu ſtatuitur, & dictatur quid ſit faciendum. Vnde conſilium dare, eſt decernere quodnam ſit vel iuſtum, vel iniuſtum, ſeu melius, & peius, quod quando proponitur, per modum perſuaſionis, & exhortationis, cum quadam maiori proprietate accipitur, & in hoc ſenſu ſæpius ſumitur in iure tam ciuili, quam Canonico, quando pœnæ decernuntur nedum aliquod malũ exequẽtibus, ſed etiã conſiliũ dantibus. Sed tertio modo ſumitur cõſilium obiectiuè, pro actione, vel re ad quam faciendam, vel fugiendam conſilium inducit. In hoc enim ſenſu, vt etiam *Syluester* aduertit ſumitur 14. *q.* 1. *cap. quiſquis*, dum dicitur, quod conſilium eſt voluntatis, & præceptũ eſt neceſſitatis. Et in hoc tertiò ſenſu præcipuè accipitur hìc nomen conſilij. Loquimur enim de conſilio, vt contradiſtinguitur præcepto.

25 Diuiditur verò conſilium in bonum, & malum. Nam illud reſpicit bonum morale determinatè. Sed quia bonum morale eſt duplex, aliud enim eſt de neceſſitate ſalutis, aliud verò non. Nam verbi gratia, non fornicari eſt de neceſſitate ſalutis, ſed accipere vxorem, vel ab ea accipiẽda abſtinere liberum eſt ſaluo ordine ſalutis. Inde eſt, quòd licet hoc nomen *conſilium bonum* poſſit reſpicere totum bonum & malum morale, quia homo liber eſt & ad bonum, & ad malum, vnde tam bonæ, quàm malæ actiones cadunt ſub conſilio, & conſilium bonum dare dicitur etiam ille, qui hortatur ad obſeruantiam præceptorum, tamen hoc nomen *conſilium* appropriatum eſt, vt reſpiciat ea, quæ ad ſalutem nõ ſunt neceſſaria, & ſic diſtinguitur à præcepto. Et ratio diſtinctionis eſt, quia aliud eſt loqui de ſententia decernente, quid ſit agendum prout eſt in priuatis perſonis, & prout eſt in principe, ſeu in legiſlatore. Nam ratio agendorum, vt eſt priuatæ perſonæ non habet vim coactiuam, aut neceſſitatem, quia priuata perſona nõ poteſt legem ferre, & cogere ad operandum. Sed in legiſlatore ratio agendorum poteſt eſſe lex præcipiens, & neceſſitans ad agendum. Et ideò ratio agendorum prout eſt in Principe, aut Superiore conuenienter diſtinguitur in præceptum, & conſilium. Nam reſpectu eorum ad quæ neceſſitat, eſt præceptum, reſpectu verò eorum, ad quæ non neceſſitat, eſt conſilium. Conſilium verò Euangelicum non importat rationem agendorum, vt eſt priuatæ perſonæ, ſed vt eſt Chriſti, & Eccleſiæ. Ideò Conſilium Euangelicum eſt de illis, quæ non ſunt per ſe ad ſalutem neceſſaria, & contradiſtinguitur contra præcepta, quia præcepta dantur de neceſſarijs ad ſalutem, ſed conſilia ſunt in optione eorum quibus dantur, vt ex *Sancto Hier.* decernitur 14. *q.* 1. *cap.* 3. *quiſquis*, & docent DD. cum *D. Thom.* 1. 2. *q.* 108. *a.* 4. & 3. *c. g. cap.* 130. Conſilium igitur Euangelicum formaliter ſumptum, vt eſt in Chriſto eſt ratio & dictamen Chriſti nos dirigentis ad aliquid agendum, quod agere non eſt per ſe neceſſarium ad ſalutem. Et hoc idem conſilium ſumptum obiectiuè eſt actio, vel res ad ſalutem nõ neceſſaria per ſe, ad quam tamen Chriſtus conſulendo nos inducit.

26 Verum cum inter bona detur magis, & minus, ideò ſecundùm communem Doctorum ſententiam hæc alia conditio requiritur ad conſilium, vt ſit de meliori bono, quàm ſit quodlibet ſibi oppoſitum, & ſibi incompoſſibile. Circa quod tamen aduertendum, quod vnum poteſt eſſe melius alio dupliciter, ſcilicet per ſe, & per accidẽs, ſeu ex ſpecie, aut ex circumſtantijs & in indiuiduo. Nam certè virginitas melior eſt matrimonio, ſed in eo qui continere non poteſt, vel qui ex neceſſitate communis boni prolem procurare debet, melius eſt matrimonium, quam virginitas. Conſilium omne ſi ſit bonum, & prudens ſemper eſt de meliori bono. Sed conſilium commune, & generale quod proponitur vniuerſaliter eſt de meliori bono per ſe, & ex ſpecie bonitatis, vnde benè in indiuiduo per accidens & ex circumſtantijs contingere poteſt, vt melius ſit agere oppoſitum huius conſilij, ſed conſilium ſingulare quod datur in indiuiduo debet eſſe de eo, quod eſt in indiuiduo omnibus penſatis melius.

27 Aliqui autem apud *Suarez tom.* 3. *de Relig. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 8. addiderunt eſſe neceſſe ad conſiliũ vt ſit reſpectu operis melioris, quàm ſit opus præceptum in eadem materia. Sed hæc conditio neceſſaria non eſt, immò falsò innititur fundamento. Tum primò, quia ſupponit dari poſſe opus melius opere præcepto, quod eſſe falſum ex hoc probatur. Quia relinquere opus minùs bonum, & implere meliùs opus prudentia eſt, vnde ſi opus præceptum eſſet minus bonum opere aliquo non præcepto, nedum non eſſet malum, ſed eſſet bonũ, & prudentia relinquere opus præceptũ, & implere opus non præceptum, quod eſſet melius. Quod quidem falſum prorſus eſt, quia relinquere opus præceptum, illudque non implere ſemper eſt malũ, & ſi aliquando non implere aliquod opus aliàs præceptum non eſt malum, hoc ideò eſt, quia tunc illud opus non eſt præceptum, ſed liberum. Nec valet dicere, quod v. g. melius ſit non nubere, ſed Virginem manere, quam ſit ſolùm non fornicari, quod eſt præceptum, & quod etiam caſti coniuges ſeruant. Quia non ſit recta comparatio, cum virginem eſſe contineat opus præceptum & addat, vnde non mirum ſi ſit melius ſimplici opere præcepto, virginem enim eſſe continet non fornicari, & addit etiam non nubere. Sed præcisè non nubere, nõ eſt melius, quàm nõ fornicari, quia immò non nubere non ſemper eſt bonum, ſed aliquando eſt malum, ſed non fornicari ſemper eſt bonum, & fornicari ſemper eſt malum. Secundò eadem opinio aliud falſum ſupponit, nimirum quòd in præſenti opus conſilij contraponatur operi præcepto, dum dicitur, quod debet eſſe de meliori bono. Opus enim conſilij genere ſecernitur ab opere præcepti, & reſpicit ſolum opus vt liberum, &

ideo inter opera libera de quibus ſolis eſt conſiliũ, fit comparatio, vt ſcilicet conſilium ſit de opere meliori inter ea, quæ ſunt libertatis, vt impleantur, vel non impleantur.

28 Ad probandum autem, quòd conſilium ſit de meliori bono, vtitur *Suarez num. 7.* ratione valida, & multùm conſideranda. *Et ratio,* inquit, *eſt facilis, quia conſilium de quo agimus, eſt diuinum, vel reuelatum, vel conſentaneum rectæ rationi, quatenus eſt diuinæ rationis participatio; hoc autem conſilium non poteſt non eſſe prudens, & ex vero iudicio, ſeu dictamine procedens; ergo opus conſilij ſemper eſt tali dictamini conſentaneum. At verò conſilium prudens & rectum, quod inter duo oppoſita fertur, ſemper debet eſſe de meliori bono, ergo de ratione operis cadentis ſub conſilio eſt, vt ſit non tantùm bonum, ſed etiam melius, quam eius oppoſitum.* Hæc quidem Suarez, & bene.

29 Sed ex hoc colligitur etiam contra eundem quòd abſolutè impoſſibile eſt hominem peccare ſine defectu conſilij & intellectus electionem antecedente. Nam iudicium prudens & rectum ex hac doctrina ſi ſit inter oppoſita eſt per ſe de bono meliori; cum verò opus præceptum ſit ſimpliciter melius ſuo oppoſito, iudicium prudens, & rectum per ſe dictat, quòd nedum ſit melius, ſed quod immò ſolum opus præceptũ ſit præ ſuo oppoſito verum bonum, quia veritas eſt, quod opus oppoſitum operi præcepto licet ſit bonum ſecundum quid, & apparens, in rei veritate & realitate eſt falſum bonum ſimpliciter, & verum malum. Igitur ſi ſine defectu intellectus, ſeu conſilij antecedente electionem poteſt homo peccare, vnum de duobus erit, vel quòd ex iudicio & conſilio prudente & minimè deficiente, ſed plenè verò, & abſoluto poſſit homo malè velle, ſeu quòd ex conſilio prudente poſſit imprudens velle ſpecificari, quod negat idem *Suarez lib. 9. de gratia cap. 12. n. 14* Vel quod ſimul pro eodem inſtanti poſſint in homine eſſe conſilia oppoſita, ſcilicet conſilium prudens abſolutum, & plenè verum ſine defectu, & conſilium imprudens, quod euidenter eſt impoſſibile. Et dato quod eſſet poſſibile imperfectionis eſſet & defectus, & ſic homo non peccaret niſi ex defectu conſilij, & quia imprudens conſilium admitteret.

30 Sed ad punctum noſtræ quæſtionis redeundo, & iam habito, quod conſilium eſt ſolùm de opere libero meliori, concluditur, quid ſit conſilium Euangelicum. Hoc enim cum poſſit accipi formaliter, & obiectiuè, ſeu pro actu Chriſti conſulentis, vel pro actu quem Chriſtus conſulit; Primò modo eſt in Chriſto actus, qui eſt dictamen, ſententia, iudicium, decernens quodnam ex liberis operibus ſit eligendum tanquam melius, & ſecurius ad vitam æternam conſequendam. Sed ſecundo modo importat ipſum opus melius, & vt tanquam melius dictatum, & iudicatum à Chriſto ſiue immediatè, ſiue mediatè, per Eccleſiam. Et in hoc ſecundò ſenſu potiùs, quàm in primo accipitur hic conſilium, cuius tamen ratio analogicè ex conſilio primo modo deſumitur, & ea ratione opera noſtra dicuntur vel præcepta, vel conſilia, quia ſunt obiecta actus Dei præcipientis, vel conſulentis illa. Conſilium ergo Euangelicum eſt opus bonum, quod vt melius quam ſuum oppoſitum ad vitam æternam conſequendam fidelibus à Chriſto eſt propoſitum, & adiudicatum. Hoc autem opus nunquam in ratione melioris opponitur præcepto, quia ſi detur caſus in quo ex accidenti actus conſilij ſit oppoſitus præcepto, iam illud non eſt conſilium, ſed eſt contra conſilium.

An conſilium aliquam leuem obligationem inducat?

31 QVamuis autem communiter conſilium à DD. diſtinguatur à præcepto, quia præceptum eſt opus neceſſarium ad quod homo ex lege obligatur Conſilium verò eſt opus liberum à neceſſitate præcepti, & obligationis, hoc non eſt adeo certum apud omnes, quin aliqui oppoſitum ſenſerint. Et quoniam conſilium duplex eſt, ſcilicet commune, quod datur de opere in communi omnibus, vel pluribus, & ſingulare tam ex parte perſonæ, quàm obiecti, quod datur hic & nunc huic de hoc opere, & prout venit à Deo dicitur ſancta inſpiratio, de vtroque quæſtio hæc inſtituitur.

32 Primò ergo loquendo de conſilio communi, fuit ſententia affirmans eſſe veniale peccatum non velle conſilia, quam tribuunt *Scoto in 2. d. 25. q. 1. & Gabrieli d. 22. q. 2. a. 3. & in 4. d. 16. q. 5. a. 2. not. 1.* cui fauiſſe *D. Thom. p. 2. q. 88. a. 1. ad primum,* quatenus ait peccatum veniale non eſſe contra præceptum, vult *Suarez lib. 1. c. 9 num. 22.* quapropter alij apud *Vegam lib. 11. in Trid. c. 2.* dixerunt, conſilia eſſe minima præcepta, iuxta illud *Matt. 1. Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, minimus vocabitur in Regno cœlorum.* Iuxta ergo hanc ſententiam conſilium continet obligationem aliquam paruam contra quam faciendo homo venialiter peccat. Et probatur, quia v. g. hominem nolle pœnitere, nolle eſſe Religioſum, velle non ſeruare conſilia non eſt bonum, ſed eſt quid rationi diſſonum; eſt igitur ad minus peccatum veniale.

33 Contraria tamen ſententia cõmunis eſt, & vera, quæ docet non eo peccatum veniale diſtingui à mortali, quòd veniale ſit contra conſilia, prout cum *D. Thom. tenent Caietan. p. 2. q. 72. a. 5. & 22. q. 504. a. 2. & p. 2. q. 88. a. 1.* vbi *Medina, Aluarez, Martinez dub. 3. Mantefino, Zumel,* & alij DD. communiter *Sayr. l. 2. c. 13. num. 23. Vaſquez p. 2. diſp. 143. cap. 4. & Vega l. 14. in Trid. cap. 2. Petrus Soto lect. 6. de peccat. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. c. 9. n. 23.* & plures alij quos referunt *Martinez & alij.* Et propterea etiam ex hoc ſequitur, quod Conſilium nõ importat obligationem aliquam. Quia immò conſilium eſt, opus, quod in optionè ponitur eius, cui datur, vt ex *Sanctis Aug. & Hier. definitur 14. q. 1. cap. 3. quiſquis,* & probat *D. Thom. p. 2. q. 108. a. 4. & 22. q. 43. a. 7. ad 4. & q. 124. a. 3. ad primum, & 3. c. gent. cap. 130. & quodl. 5. a. 19. D. Antonin. 4. p. tit. 12. cap. 2. Caiet. 1 2. q. 104. a. 2. Medina p. 2. q. 108. a. 4. & ibid. Conradus, Martinez. Bellar. l. 2. de Monach. c. 7. Azor. tom. 1. l. 4. c. 9. q. 15. & l. 5. c. 2. q. vlt. Suarez d. l. p. cap. 9. n. 23.*

34 Reſpondetur igitur certum eſſe quod conſilium generale, ſeu commune abſolutè ſumptum

& per

& per ſe formaliter nullam importat obligationẽ, immo nec conſequenter, nec concomitanter, quia immò nedum poteſt eſſe quod non operari ſecundum conſilium nullum ſit peccatũ, ſed quod peccatum ſit ſeruare conſilium. Probatur autem primò ex *Apoſt.1.Cor.7.* dicente. *Si nupſerit virgo non peccauit. Si acceperis vxorem non peccaſti: Qui matrimonio iungit virginem ſuam bene facit.* Et tamen matrimonium conſilio virginitatis opponitur.

35 Probatur verò etiam ratione à priori hæc communis aſſertio, quia iudicium de bono aliquo in communi, quod licet ſecundùm ſe præciſè ſpectatum ſit ex genere melius, tamen non eſt in ordine ad finem hominis, & humanæ ſalutis neceſſarium immò nec eſt omnino vniuerſaliter melius in indiuiduis, ſed ex circumſtantijs poteſt fieri malum, immò forſan non eſt melius reſpectu vniuerſitatis hominum ſingularium, ſed minus bonum, immò & malum, iudicium inquam de tali opere ſic in communi & indiſtinctè datum, non eſt regula inducens obligationem, ſed ſolùm oſtendens, quid ſecundum ſe ex genere ſuo ſit melius, & vtilius, & relinquens poſtea arbitrio hominum in indiuiduo ſpectatis circũſtantijs, quid ſibi conueniat, vel non conueniat. Lex enim eſt de opere neceſſario ad finem, & de eo, quod communiter & vt in pluribus ſaltem eſt melius in indiuiduo ipſis hominibus, & quod habetur vt neceſſarium ad bonum cõmunitatis promouendum, vt habetur ex *D. Th. p.2.q.90.a.2.* Modò opera de quibus Chriſtus dedit conſilium vt ſunt paupertas, virginitas, obedientia libera reſpectu eorum, quæ non ſunt de præcepto, nedum non ſunt ad ſalutem neceſſaria, & nedum in ſingulari ex circumſtantijs poſſunt eſſe mala, ſed communitati hominum non ſunt opportuna, ſed ad ſingularem paucorum perfectionẽ ſpectant. Periret enim humanum genus, ſi omnes virgines eſſe vellent. Et ſi non darentur qui res temporales curarent cum paupertate ſimul fame genus humanum deficeret. Chriſtus igitur proponendo huiuſmodi conſilia non habuit voluntatem obligandi, nec propoſuit illa vt neceſſaria, ſed vt bona ſingularia, & ſpecialia, vtilia quidem ex eorum genere, ſed vt ampleſtenda in indiuiduo alijs circumſtantijs ſpectatis ex hominum arbitrio, & libertate, & ſaluo humani generis vniuerſali bono, quod exigit vt vniuerſaliùs & in pluribus homines nubant, & propria poſſideant, & curent; & ſub magiſtratibus per leges neceſſarias dirigantur.

36 Ad argumentum igitur in oppoſitum dicitur, quod conſilia communia, & generalia nec ſunt minima præcepta, & quod velle non pœnitere, vel non eſſe religioſum, quatenus ſit voluntas eius quod cadit ſub conſilio, vel non proueniat ex contemptu, non eſt de ſe peccatum, immo ex recta ratione poteſt eſſe melius, immò neceſſarium. Dictũ tamen eſt primò quatenus opus ſit de conſilio, quia licet multi vt *Monteſinus, & Medina p 2.q.88. a.1.* cenſeant, quod voluntas hic & nunc non pœnitendi poſſit eſſe virtuoſa, id non admiſerim tam facilè, quia eſto pœnitentia exterior poſſit eſſe impedimentum alicuius operis neceſſarij, non tamen pœnitentia interior, quæ in inſtanti haberi poteſt. Et eò magis, quòd actus dilectionis Dei ſuper omnia, cum ſit amor finis ex natura ſuà petit eſſe primus in quocumque negatio, & nedum non impedit, ſed eſt initium omnis boni operis. Qui verò Deum diligit de facili ſimul peccatum deteſtatur, quia immò Dei dilectio eſt eminens quædã, & virtualis peccatorum contritio. Et alias etiam non credo eſſe ſine aliquo peccato, quòd quis in peccato maneat Dei inimicus, quamuis nõ ſit graue, & ſpeciale peccatum differre pœnitentiam ad aliquod tempus, ſeu non pœnitere tunc, cum non adeſt lex aliqua obligans ad exercitium pœnitentiæ. Dictum verò ſecundò eſt, vel non proueniant ex contemptu, quia proculdubio conſilia Chriſti contemnere eſt peccatum mortale, vt docent *Caiet. in ſum. verbo contemptus. Syluest. eod. verbo num.4. Azor. tom.1.l.4 c.9.q.15.*

37 Quod verò dicebatur ex D. Thom. nullam vim habet, ſi enim ibidem aſſerit peccatum veniale non eſſe contra legem, docet tamen eſſe præter legem. Et quæſtio de voce erit, diſputare an peccatum veniale ſit vel non contra legem, non enim de re eſt dubium, ſed eſt certum adeſſe aliquam obligationem vitandi illud, vnde dici poteſt, quod loquendo communiter, peccatum veniale eſt contra legem, licet magis propriè loquendo dicatur, quòd eſt præter legem. Sed neque Scotus aſſerit, quòd non ſeruare conſilia ſit ſemper peccatum veniale.

38 Hinc colligitur qualis ſit differentia à priori & eſſentialis inter præceptum, & conſilium. Dici enim poteſt primò, quod præceptum datur de neceſſarijs ad ſalutem, non verò conſilium. Sed hanc differentiam non eſſe à priori ſentit *Valentia tom.3.d.10.q.2.p.1.* Nam plerumque prius eſt aliquod eſſe præceptum, quàm eſſe neceſſarium ad ſalutem. Verùm hæc ratio deficit, & differentia poſita ſubſiſtit, & vera eſt. Quia præceptum ſi ſumatur, vt eſt in præcipiente conſtituit rem in hoc, quod eſt eam eſſe neceſſariam ad ſalutem, quod non præſtat conſilium. Et ſi præceptum ſumatur obiectiuè pro re præcepta, præceptum eſt res ad ſalutem ſuo modo neceſſaria. Non quia eſſet neceſſaria ante præceptum, ſed quia eſt neceſſaria ex vi præcepti, conſilium vero non eſt neceſſarium. Aliud diſcrimen ponitur, quia ad præceptum obligamur, non vero ad conſiliũ. Sed idem Valentia, hoc etiã arguit, ex eo quòd non ſit adæquata differentia. Nam multa bona ſunt ad quæ non obligamur, de quibus non datur conſilium, vt v. g. matrimonium eſt bonum, & de eo non eſt conſilium. Sed neque hæc ratio valet. Quærimus enim hic differentiam conſilij non à quocumque ente, ſed à præcepto. At verò conſilium à præcepto adæquatè diſtinguitur, quia ad præceptum obligamur, non ad conſiliũ. Cæterũ aliàs tam præceptum, quam conſiliũ in hoc conueniunt, quod ſunt de meliori bono, & ideò vtrumque diſtinguitur à bono, quod non eſt melius, ſicuti eſt matrimonium, quod nec eſt præceptum, nec conſilium. Itaque bene à priori diſtinguuntur præceptum, & conſilium, quod ad præceptum obligamur, & ideò illud eſt neceſſarium ad ſalutem, ſed non obligamur ad conſilium, illudque Deus non imperat, ſed proponit vt melius, libere tamen eligendum, vnde nec eſt ad ſalutem neceſſarium. Ex his tamen duabus differentijs, primò loco ſupra poſita non eſt primo prima, quia prius eſt præceptum obli-

gare ex vi legis, quàm illud eſſe neceſſarium ad ſalutem. Sed tamen continet veram cauſam differentiæ inter conſilium, & præceptum, licet non primam cauſam, quia præceptum eſſe præceptum eſt vera cauſa à priori, quòd præceptum ſit neceſſarium, non verò conſilium.

An reſiſtere ſanctæ inſpirationi ſit peccatum.

39 IN alio autem ſenſu quæſtio eſt, an reſiſtere ſanctæ inſpirationi ſit peccatum; ſancta enim inſpiratio eſt veluti conſiliũ, quoddam particulare, & in indiuiduo, per quod Deus hortatur, vel vocat ad aliquid agendum. Circa quam quæſtionem aliqui diſtinguentes inſpirationem Dei vocantis ad opus, quod non eſt de præcepto, vel ad opus præceptum, dicunt nullum eſſe peccatum non conſentire diuinæ inſpirationi, quando opus ad quod vocamur non eſt aliquo modo ſub lege, ſed de ſe poſſumus ſine peccato agere oppoſitum; cum verò vocamur ad obſeruantiam præcepti, licet ſit peccatum tranſgredi præceptum, non tamen eſt diſtinctum peccatum ex reſiſtentia ad diuinam vocationem. Vnde inferunt non eſſe materiam confeſſionis reſiſtere ſanctis inſpirationibus, & Confeſſarios teneri admonere pœnitentes ne huiuſmodi proponant in confeſſione, quæ peccata non ſunt. Ita docuit *Sancius in ſelectis diſp.1. & 7. & Tanerus p.2. d.10. dub.4.* quos refert, & non confutat *Diana p.3. tr.4. reſol. 52. & p. 9. tract.9. reſ.19. Pelizarius autem in Manual. Regul. tom.1. tract.5. ſect.1. n.42. & Cardin. de Lugo diſp.16. de pœnit. nu.103.* licet contra Sancium probent vtile eſſe, quòd pœnitentes exponãt reſiſtentiam ſanctis inſpirationibus in confeſſione, non hoc docent, quia exiſtiment eam eſſe peccatũ, ſed immò, quia non eſt neceſſe, quòd omnia, quæ pœnitens confitetur ſint peccatum, ſed multa dici poſſunt ad melius aperiendum ſtatum pœnitentis, vel vt per pœnitentiam deleatur, ſi aliquid fuit in eis peccatum; tum quia plura, quæ videntur eſſe imperfectiones meræ non fiunt ſine aliqua culpa, præſertim attenta communi ſententia Thomiſtarũ, quòd non detur in indiuiduo actus moralis, qui non ſit vel virtus, vel peccatum.

40 Oppoſitum ſentit *Toletus l.3. c.2. n.6. docens,* peccatum ſaltem veniale eſſe non cõſentire diuinis inſpirationibus.

41 Reſpondetur & ſuppoſita diſtinctione inſpirationis, ſeu excitationis Dei vel ad non peccandum, vel ad faciendum opus bonum de ſe neceſſarium, & cuius oppoſitum non poſſet fieri ſine peccato, dicitur primò, peccatum eſſe aliquo modo maius ex eo, quòd peccator diuinæ inſpirationi reſiſtit. Ratio eſt manifeſta ex duplici capite. Primò quia ſicut ignorantia malitiæ diminuit peccatum, ita illius cognitio peccatum auget. Magis enim ceteris paribus peccat, qui ſciens peccat, quàm qui peccat ex ignorantia, vt communiter tradunt DD. cum *D. Thom. p.2. quæſt.76. a.4.* At verò diuina inſpiratio illuminat, & malitiam prodit, & manifeſtat, atque ignorantiam tantò magis excludit, quò inſpiratio plenior eſt, atque perfectior; ergo qui peccat reſiſtendo diuinæ inſpirationi, ſicuti magis ſciens peccat, ſic peccat magis. Secundò quia Dei gratiam contemnit, & Deo eſt magis ingratus. Beneficium enim deſpicit, qui illud non recipit, nec honorat. Deo igitur miſericorditer hominem ad obſeruantiam legis excitante, & ad bonum adiuuante, quòd aliquis gratiam contemnat, & reijciat malum eſt, & quo maiorem gratiam contemnit magis peccat. Immò in hoc triplex ratio mali eſt. Prima quia ſicut infirmitas peccatum diminuit, ita fortitudo peccatum auget; quò verò maiora ſunt Dei auxilia ad non peccandum, eò homo validior eſt, vt non peccet. Secundò ratione ingratitudinis & contemptus auxilij a Deo præſtiti, & diuini amoris auxilium dantis. Tertiò magis propriè ex eo quòd reſiſtere diuinæ vocationi, & inſpirationi per ſe eſt contemptus quidam diuini magiſterij, & diuinæ directionis. Deus enim nedum eſt noſter legiſlator, cui debemus obedientiam ſed eſt noſter Pater, amicus, Magiſter, & Dux, cui obſeruantiam & reuerentiam debemus, non poteſt verò negari, quin per ſe aliqua ſit irreuerentia non audire vocem docentis, & conſulentis. Et nullus noſtrum eſt, qui non triſtetur, & ſe contemptum non putet, cum in vanum aliquem ad bonum hortatur. Maius ergo peccatum eſt peccare contra conſilium & doctrinam, & directionem Dei nos hortantis ad bonum.

42 Loquendo verò de inſpirationibus reſpectu operis non neceſſarij, hoc primo eſt conſiderandum non eſſe tam facile cognoſcere an inſtinctus interni per quos excitamur ad bonum ſint incitamenta Diaboli, vel inſpirationes Dei, vt bene aduertit Catherinus ſuper *cap 5. p. ad Theſ.* Nam & Dæmon ſe transfigurat in Angelum lucis, & ſub boni ſpecie tentamenta proponit. Vnde doctè contra hæreticos modernos volentes internum Spiritus ſancti afflatum, & internum priuatum ſpiritum eſſe regulam credendi & intelligendi ſcripturas, & operandi diſputat, noſter Pater Grauina. *Præſcrip. lib.3. artic.5.* Quare non ex eo dicendum eſt aliquam inſpirationem eſſe Dei, quia nos excitat ad bonum, ſecundùm ſe, immò quia nos excitat ad id, quod ex ſpecie eſt melius, ſed pro nunc in propoſito noſtro hoc pro regula eſt habendum, quòd illa ſola eſt Dei excitatio, quæ excitat nos ad id, non quod eſt melius ex genere, ſed quod hic & nunc in indiuiduo omnibus penſatis nobis eſt melius. Deus enim non excitat ad malum, neque ad id, quod licet in genere ſit bonum immò melius, tamen ſpectatis circumſtantijs hic & nunc, vel eſt malum, vel (quòd in idem redit) eſt minùs bonum, quia & imprudentiæ eſt hortari ad minùs bonum in indiuiduo omnibus penſatis, maiori bono relicto.

43 Hoc igitur ſuppoſito dicitur primò, obſeruandum eſſe Beati Io: Apoſ. documentum *1. Io. 4. Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate Spiritus, ſi ex Deo ſint.* Primò ergo diligenter aduertendum an Spiritus ſit Dei. Et quia hoc ex priuato iudicio ſæpius cognoſci non poteſt, conſilium maiorum eſt requirendum. Cæterum ſi Spiritus eſt Dei, vel talis eſt, vt inducat euidentiam vel certitudinem moralem talem, quæ ad prudentiam ſufficiat, per quam certum eſt id, quod inſpiratur eſſe omnibus penſatis melius in indiuiduo hic & nunc, & ad id Deum nos excitare, vel ſi non præbet hanc certitudi-

tudinem præbet ſufficiens illius principium, ex quo talis certitudo haberi poſſit, & in vtroque caſu, & maximè in primo, dicitur ſecundo, eſſe aliquale peccatum non conſentire inſpirationi, quia ſemper eſt aliqua irreuerentia, & contemptus Dei nos dirigentis nolle exequi id quod ex Dei gratia nobis conſtat eſſe melius in indiuiduo, & ad quod Deus nos hortatur.

44 Hoc autem probatur primò ex illo *Apoſ. in 1. ad Theſſal. cap. 5. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite ſpernere: omnia autem probate, quod bonum eſt tenete.* Docet enim Apoſ. id, quod ſupra aſſeruimus, nimirùm inſpirationes ipſas probandas eſſe, & examinandas an ex Deo ſint, ſed vbi ſatis nobis conſtet aliquam eſſe diuinam inſpirationem, quod bonum eſt tenere debemus, nec Spiritum extinguere. Spiritum verò extinguere dicitur, vel qui feruorem charitatis impedit, vel eum bonum motum in ſe inſurgentem detinet, ne in opus bonum prorumpat. *Sed tamen* (inquit *D. Th. ibid. lect. 2.*) *dicitur quis extinguere ſpiritum uno modo feruorem eius extinguendo vel in ſe, vel in alio &c. Cum enim aliquis aliquid boni ex feruore Spiritus Sancti vult facere: vel etiam cum aliquis bonus motus ſurgit, & ipſe impedit, extinguit Spiritum Sanctum.* Nedum igitur cum quis contra Dei excitationem legem tranſgreditur ſpiritum extinguit, ſed etiam quando ex feruore charitatis aliquid boni ſupererogationis vult facere, & feruorem impedit, vel quotieſcumque ſurgit in eo aliquis bonus motus, & eum ſuffocat, eique reſiſtit, dicitur homo Spiritum Sanctum extinguere. Hoc etiam ſatis manifeſtè docuit *S. Greg. l. 16. mor. cap. 24. ad illud Iob. 24. Ipſi fuerunt rebelles luminis*, ſic dicens. *Plerumque peruerſi & cognoſcunt recta, quæ ſequi debeant, & tamen ſequi deſpiciunt, quæ cognoſcunt: lumini ergo rebelles ſunt, quia ſua deſideria ſequendo, bonum deſpiciunt, quod nouerunt.* Verè cum ſic eſt, quod cognoſcere quod ſibi eſt, & bonum, & melius, & nolle illud agere, eſt quædam rebellio, qua voluntas lumini contradicit. Vnde ibid. D. Thomas ſic textum illum Iob exponit. *Ipſi fuerunt rebelles luminis, ſcilicet ex propoſito agentes contra id, quod eis lumen rationis dictat.* Quamobrem quotieſcumque recta ratio, & pendens aliquid dictat, agere oppoſitum eſt eſſe rebellem lumini, omnis verò motus à Deo inſpiratus actus eſt rectæ rationis, vel ſufficiens principium illius.

45 Ratione etiam eadem aſſertio probatur, ex duplici capite. Et quidem primò ex motiuis ſupra allatis, quia ingratitudo quædam eſt Dei beneficium non recipere, & eius gratiam cognitam abijcere. Et vlteriùs irreuerentia quædam eſt diuinum Magiſterium non venerari, nolleque habere Ducem, & Magiſtrum Deum, Patrem, Amicum, & ſummum benefactorem, ſed immò velle oppoſitum eius agere, quod ipſe nos docet eſſe nobis agendum.

46 Secundò nam id, quod Deus inſpirat ſemper eſt melius in indiuiduo omnibus penſatis, peccatum verò eſt non operari id, quod eſt melius. Verùm quia aſſumptum huius rationis controuertitur, vt illud magis explicetur, quæritur.

An non facere id quod eſt cognitum vt melius in indiuiduo omnibus penſatis ſit malum.

47 ET pro certo ſupponitur nullum eſſe debitum faciendi id, quod eſt melius ex genere, & ſecundùm ſe, ſed quæſtio eſt de meliori in indiuiduo omnibus hic, & nunc penſatis. Et quidem eſt quæſtio verſata inter Theologos an voluntas poſſit relicto meliori cognito eligere minus bonum, & id non poſſe docent magis communiter diſcipuli *D. Thom. p. 2. quæſt. 13. a. 6.* Quorum ſententia vera eſt & euidentior fit, ſi alio modo proponatur, & dicatur non poſſe voluntatem ex eo iudicio, quo iudicatur aliquid eſſe melius in indiuiduo omnibus penſatis eligere minus bonum. In hoc enim ſenſu euidentiam habet hæc veritas, quia volitio minùs boni non poteſt ſpecificari ex magis vero & bono iudicio, & ex iudicio dictante bonum non poteſt eligi malum, ſeu non bonum, minus vero bonum eſt non bonum, vt ſic & malum, igitur minus bonum præ maiori bono non poteſt eligi ex iudicio approbante electionem maioris boni, & minoris boni electionem reprobante. Sed quia nihil prohibet, quin homo relicto iudicio plenè vero, obijciente maius bonum, ex alio iudicio minus bonum eligat, Quærimus an in hoc ſit aliqua ratio mali moralis? Et cum negari non poſſit, quin electio voluntaria minoris boni præ maiori ſit phyſicè, & in eſſe naturæ rationalis imperfectior, quæritur an in hoc ſit etiam ita moraliter imperfecta, vt ſit aliquod malum morale?

48 Videtur verò eſſe dicendum, nullam in hoc eſſe malitiam: Tum quia Deus ſine vllo defectu eligit minus bonum, potuiſſet enim ſi voluiſſet meliorem mundum producere, ut docet *D. Thom. p. p. quæſt. 25. a. 6.* Tum ſecundò quia ſi eſſet malum eligere minus bonum, ſequeretur quod quilibet teneretur ſemper inquirere quodnam ſit maius bonum, & illud eligere, quod quidem eſt res difficillima, & via in valde perfectis reperibilis. Tum tertio quia eligens bonum non peccat, minus verò bonum non deſinit eſſe bonum, vnde eligens minus bonum eligit bonum, non igitur peccat.

49 Reſpondetur, & ſuppoſito dari æqualia bona ſaluo ordine finis honeſti, & inter bona inæqualia talem ſæpe dari inæqualitatem, quæ moraliter non eſt æſtimanda, ſed prudenter pro nihilo haberi poteſt, vnde in his caſibus licitum eſt cuique eligere quod maluerit, loquendo in caſu in quo vnum bonum eſt notabiliter maius altero in indiuiduo hic & nunc omnibus penſatis, dicitur quòd non poteſt ſine aliqua imprudentia vitioſa, & ſine aliquo peccato eligi minus bonum. Et hoc probatur primo ex comparatione aſſumpta in primo argumento. Nam aliud longè eſt loqui de Deo, qui in ſe perfectiſſimus eſt, & ſine vllo fine extra ſeipſum, per ſe ipſum eſt ſuus finis, & eſt ſummè beatus, & perfectus, & aliud eſt loqui de creatura, quæ ſe ipſa imperfectiſſima eſt, & ſolum per operationes

& me-

& media obtinet ſuam perfectionem. Nam reſpectu Dei, qui extra ſe non agit vt perficiatur, ſed vt communicet ſuam perfectionem, nullum bonum extra ſe eſt ſimpliciter ſibi melius, quia nec eſt ſimpliciter bonum ſibi ad finem neceſſarium, vnde Deo nec melius eſt agere, quàm non agere, nec creare hunc mundum, quàm alium, quia ex nullo eius perfectio dependet, vel augetur, vel minuitur. Nec valet dicere, quòd melior ſit mundus, quàm non mundus, ſeu mundus perfectior, quàm imperfectior. Quia hoc eſt verum comparando res creabiles ad inuicem, non verò ad Deum, qui cum perfici aliunde non poſſit, ideo ad eum nihil eſt vel bonum, vel melius, ex quo Deus perficiatur, & quod ſit illi vel minima exigentia neceſſarium, vt ſit in ſe bonus, cum ſine creatura ſit in ſe ipſo infinitè beatus. Sed illi perinde eſt creare res vel non creare; nec Deus fuiſſet minùs bonus, & beatus, ſi nihil creaſſet, quàm ſit modò mundo creato. Manet igitur Deus in pleniſſimo dominio faciendi, & non faciendi ſine aliqua neceſſitate alicuius legis obligantis illum ad agendum. Sed creatura rationalis, quæ non eſt perfecta niſi ex propria operatione, & niſi per media obtineat ſuam perfectionē, ex lege naturæ inclinantis eam in proprium finem, qui eſt bene & perfectè viuere ſecundùm rationem, ſicut tenetur ad operandum, ſic tenetur ad operationem per quam ſimpliciter & æſtimabiliter ſit perfectior, vel maiorem obtineat perfectionem. Quia non eſt perfectum, cui aliquid deeſt, multum verò deeſt illi qui minus bonum eligit relicto eo, quod eſt ſimpliciter & æſtimabiliter melius, quia minus bonum quatenus eſt minus bonum, eſt non bonum & imperfectum, quia ei deeſt ille exceſſus perfectionis & illa plenitudo quam habet maius bonum. Irrationabiliter igitur agit, & contra inclinationem rationis, ſi cognito maiori bono in indiuiduo illud relinquat, & poſtponat minori bono, & ideo peccat vel mortaliter, vel venialiter iuxta conditionem boni ommiſſi, & boni prælecti.

50 Ratio iſta inſtauratur ex eo, quòd Deus ipſe quia eſt Deus ſummè bonus, & ſapiens, & potens; ſi ſemel præſtituat ſibi finem, tenetur facere id quod eſt melius, immò optimum in ordine ad illum finem. Diſtingui igitur debet opus Dei ad extra, vel nulla facta ſuppoſitione, vel facta ſuppoſitione electionis creati alicuius boni, quod ſit aliorum finis. Nam, vt probatum eſt, abſolutè reſpectu Dei nullum opus ad extra eſt melius ſuo oppoſito, Deus enim perinde eſt Deus infinitè perfectus, & beatus, ſi nihil extra ſe agat, quàm ſi in infinitum mundos multiplicet. Sed ſuppoſita electione creati boni, cuius conditio eſt vt eius perfectio ex particularibus entibus integretur, vel impleatur, & à medijs ad finem in executione ſuæ perfectionis dependeat, Deus quia eſt Deus ſummè ſapiens, bonus, & potens tenetur ex medijs illa eligere quæ ad finem illum ſunt optima. Ideo Deus hoc vniuerſum condidit tale quod eſt optimum. *Vidit enim Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Gen. p. Ideo S. Baſilius hom. 1. in Hexam.* poſtquàm ſummam bonitatem vniuerſi deſcripſit, dixit, quòd Deus, *Fecit vt bonus, quod vtile eſt, vt ſapiens, quod pulcherrimum eſt: vt potentia præditus, quod maximum eſt.* Et *S. Aug. l. 3. de lib. arb. cap. 5. Quidquid tibi vera ratione melius occurrit, hoc ſcias feciſſe Deū, tanquam bonorum omnium conditorem.* Et *lib. de quant. animæ cap. 33. Dei iuſtitia factum eſt, vt non modò ſint omnia, ſed etiam ſic ſint, vt omnino meliùs eſſe non poſſint.* Et *l. 4. de Gen ad lit. c. 16. Quia ergo eſt omnipotens, & bonus, omnia valde bona fecit.* Et *Chryſ. hom. 30. in p. ad Cor. cap. 12.* addit: *Certè enim, quod optimum rectiſſimumque factu fuit, hoc illum voluiſſe conſentaneum eſſe debet.* Sed & *D. Th. p. p. q. 25. a. 6. ad 3.* aſſerit, quòd *vniuerſum (ſuppoſitis iſtis rebus) non poteſt eſſe melius propter decentiſſimum ordinem his rebus attributum a Deo, in quo bonum vniuerſi conſiſtit.* Sicut igitur Deus ne deficiat a ſua bonitate, ſapientia, & potentia tenetur facere id, quod ad finem à ſe prælectum eſt optimum. Ita homo tenetur & per conſilium inquirere quid ſibi ſit optimum omnibus penſatis in ordine ad finem ſuæ beatitudinis, & illud inuentum eligere, & ſi id non faciat inſipiens eſt, & malus, tanquam imprudenter deficiens a recta ratione, & ab ordine bonitatis & propriæ perfectionis.

51 Tertiò hoc idem probatur, quia electio minoris boni præ maiori, quod notabiliter & æſtimabiliter excedit minus, non eſt actio ordinabilis in rectum finem. Actio enim mala eſt, ſi ſub aliqua ſui ratione non ſit in rectum finem ordinabilis, quia malum ex vnico defectu oritur; modo electio minoris boni in indiuiduo, & omnibus penſatis, licet quatenus eſt electio boni ſit ordinabilis in rectum finem, non eſt tamen ordinabilis in rectum finem quatenus eſt electio minùs boni; quia nihil eſt ex quo electio illa vt eſt minoris boni poſſit dici bona, cum penſatis omnibus penſandis bonum illud ſit minus bonum, & ideo vt ſic non bonum, & ideo vt ſic non ordinabile in bonum. Semper enim aduertendum eſt, quòd minus bonum ex genere bene poteſt immò ſæpe debet eligi, quia non deſunt rationes ex quibus illud fiat in indiuiduo reſpectu huius ſingularis perſonæ maius bonum. Itaque minus bonum ex genere non eſt minus bonum ſimpliciter abſolutè, & omnibus penſatis, ſed immò ex circumſtantijs & in indiuiduo poteſt fieri maius bonum. Sed minus bonum in indiuiduo eſt minus bonum ſimpliciter abſolutè, nec poteſt fieri vt non ſit minus bonum, quia omnibus conſideratis eſt tale; & ideo omnibus penſatis eſt abſolutè non bonum, vnde eius electio relicto meliori non eſt in rectum finem ordinabilis, & ex conſequenti nec bona moraliter, ſed mala.

52 Ad primum igitur in oppoſitum iam patet ex dictis reſponſio. Et ad ſecundum dicitur, quòd immò ex quo ſemper attendere vt cognoſcatur melius & eligatur, eſt res valde difficilis, & excedēs communem hominum conditionem, ideo non eſt melius in indiuiduo, licet ſit melius ex genere; ſed hominibus qui nec Dei præcepta obſeruant ſatis magnum eſt, ſi teneantur attendere ne Deum offendant. Illi enim conuenit de maiori iuſtitia ſollicitum eſſe, qui minorem obſeruat, iuxta illud *Chryſ. apud Catenam Aur. D. Th. Matt. 25. De magno mandato interrogat, qui nec minimum obſeruat. Ille debet interrogare de maiore iuſtitia, qui iam minorem compleuit.* Sed diſtinctione doctrina hæc ſit clarior. Nam inquirere, & inueſtigare ſemper quid ſit melius ex genere, vt illud eligatur, res difficilis nedum eſt, ſed ſæpiſſimè improportionata hic

& nunc

& nunc operanti. Qui enim affectus malo, vix perſuaderi poteſt, vt malo relicto, bonum eligat, non eſt diſpoſitus; vt de meliori abſolutè & ſecundùm ſe eligendo deliberet, vnde nec tenetur inquirere quid ſit melius duplici de cauſa. Tum primò, quia nulla eſt obligatio agendi quòd melius eſt abſolutè & ex genere, vt ſupra probatum eſt. Tum quia quod ex genere melius eſt non eſt hic & nunc melius in indiuiduo illi, qui etiam ad bonum agendum eſt indiſpoſitus, quia hoc non eſt bonum hic & nunc illi proportionatum. Sed inquirere melius in indiuiduo non eſt alicui difficile, ſed tantùm cuicumque eſt debitum, quantùm quiſque tenetur conſiliari de agendis, quia conſilium non eſt niſi inquiſitio melioris boni; vt tradunt DD. cum *D. Th. p. 2. quæſt. 14.* Nam conſilium eſt inquiſitio eius, quod præ alijs ſit dignum vt eligatur, ſolum verò id, quod eſt melius eſt dignum vt eligatur præ alijs. Verum quidem eſt, quòd ſæpe difficile eſt hoc melius inuenire, & prudenter decernere quid ſit eligendum, ſed tamen ea neceſſitate qua homo iuxta ſapientis dictum nihil tenetur agere ſine conſilio. *Fili ſine conſilio nihil facias. Eccleſ. 32. & Prou. 13. Qui autem agunt omnia cum conſilio reguntur ſapientia. & Prou. 15. Diſſipantur cogitationes, vbi non eſt conſilium.* Ita tenetur ſemper inquirere, quid ſibi ſit melius in indiuiduo hic, & nunc, & ſi hoc eſt difficile inuenire, faciat homo quod in ſe eſt, conſulendo peritiores, Deumque exorando vt illuminetur, & Deus præſtò erit, vt illum adiuuet, & illuminet, vt decernat, & eligat id, quod ſibi magis expedit. Sed ſi Deo excitante, & adiuuante homo in particulari illuminatur vt cognoſcat, quid in indiuiduo ſit melius hic, & nunc, & excellus eſt prudenter æſtimabilis, tenetur homo eligere melius, & ſi hoc non facit imprudenter, & non ſecundùm rationem agit, ſed aliquo modo peccat.

53 Ad tertium dicitur quòd minus bonum abſolutè in indiuiduo omnibus penſatis eſt malum: Quod ampliùs probatur, quia eſt impedimentum maioris boni.

54 Colligitur igitur ex his multò verius eſſe, quòd ſit peccatum reſiſtere ſanctæ inſpirationi; quia cum ſancta inſpiratio ſit ſemper de meliori bono in indiuiduo, qui reſiſtit inſpirationi, & contemnit Magiſterium Spiritus Sancti eligit malum, ex quo eligit minus bonum. Hæc enim electio non eſt in rectum finem ordinabilis, tum quia eſt electio minoris boni, tum quia eſt electio oppoſiti eius, quod Deus dictat, & approbat.

Quot ſint Conſilia Euangelica.

55 CONſtito igitur quid ſit cõſilium Euangelicum, quia ſcilicet eſt opus, libertatis quod Chriſtus vt vtilius ad ſalutẽ nobis declarauit, propoſuit, & ſuaſit, conſequenter videndum eſt, quot & qualia ſint huiuſmodi Euangelica conſilia, dubium verò hic eſſe poteſt, quia communiter ſolùm tria aſſignantur, ſcilicet virginitas, paupertas, & obedientia, cum tamen videatur quòd ſint multò plura, quia quilibet actus virtutis prout non cadit ſub præcepto, & non eſt maioris boni impedimentum, eſt conſilium.

55 Reſpondetur verò, quòd conſilia diſtinguuntur primò in conſilia ſimpliciter, & conſilia ſecundùm quid. Hanc enim diſtinctionem tradit *D. Th. p. 2. quæſt. 108. a. 4. c.* Et ratio diſtinctionis eſt, quia opera noſtra bona, vel ſecundùm ſe & ex genere ſunt actus virtutis, vel licet non ſint mala, non ſunt tamen ex genere actus virtutis, ſed nihilominùs ad virtutem ordinantur, & ad illum multùm iuuant. Prima opera ſimpliciter loquendo ſunt præcepta, non verò conſilia; de actibus virtutum enim dantur præcepta, & huiuſmodi actus ſunt omnibus neceſſarij ad ſalutem pro conditione perſonarum, & temporum, & ita vt per ſe ex eorum genere ſub præcepto cadant, ſolùm verò ſecundùm quid cadere poſſunt ſub conſilio pro eo tempore pro quo non cadunt ſub præcepto, & vel ſecundùm quantitatem, vt dare maiorem eleemoſynam, quam lex præcipiat, vel ſecundùm modum agendi, vt facere eleemoſynam occultè, vel ſecundùm aliquam aliam circumſtantiam non neceſſariam. Sed opera, quæ ex genere non ſunt actus virtutis, & tamen habent, excellentiam, vt ſint vtiliora ad virtutum exercitium perfectum, ſunt per ſe & ſimpliciter de conſilio. Non enim ex genere ſunt de præcepto, quia non ſunt ad ſalutem neceſſaria, quia tamen valde ad ſalutem vtilia, prudens conſilium eſt talia opera exercere, quibus nos expeditius, & ſecuriùs virtutum perfectionem obtineamus.

57 Datur verò diſtinctio hæc ſub alijs terminis, diſtinguendo conſilia in conſilia generalia, & particularia, Sic enim conſilia diſtinguit *Suarez tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 8.* Et ſumit generale ſecundùm cauſalitatem, vt conſilium dicatur generale, quia non datur propter ſolam ſuam honeſtatem, ſed etiam propter vtilitatem ad alias virtutes. Et huiuſmodi conſilia ait antonomaſticè eſſe tria, ſcilicet conſilia continentiæ, paupertatis, & obedientiæ, quibus poteſt addi quartum quod conſiſtit in modo illorum trium, ſcilicet votum continentiæ, paupertatis, & obedientiæ, quamuis votum per omnium virtutum materias vagari poſſit. Sed particularia conſilia ſunt, quæ dantur de opere propter ſuam particularem honeſtatem, ratione cuius alijs minùs bonis præfertur.

58 Longè tamen melior eſt prior diſtinctio, quam etiam attigit. *Suarez.* Quia ſub his terminis, vt ipſemet notat num. 6. eadem conſilia dici poſſunt generalia, & ſpecialia. Nam generale conſilium dici poteſt, quod omnibus eſt accommodatum, & proportionatum, & in omni ſtatu hominum obſeruari poteſt. Et hoc modo conſilia de actibus virtutum non neceſſarijs, quæ ſupra dicta ſunt particularia debent dici generalia, quia omnibus vtilia: Econtra conſilia continentiæ, paupertatis, & obedientiæ, quæ dicta ſunt generalia dici poſſunt particularia; quia particularibus quibuſdam ſolùm, non verò omnibus conuenientia. Ex generalitate igitur & particularitate non explicatur per ſe & adæquatè differentia conſiliorum. Eò magis, quòd conſilium non benè dicitur generale quia vtile, & ſi generalitas dicitur reſpectu eorum quibus opus eſt vtile, & dicatur generale, quia vtile ad omnes; ſi ſpectemus homines; iam conſilia continentiæ, paupertatis & obedientiæ generalia non erunt, quia non ſunt omnibus hominibus vtilia, ſi verò ſpectemus virtutes, iam & conſilia

par-

particularia erunt generalia, quia vnus actus virtuoſus, & honeſtus per ſe ad omnium virtutum continuum conducit, quia virtutes connexæ ſunt. Et præterea non eò bene dicitur aliquod conſilium particulare, quia cadat ſub conſilio propter eius particularem honeſtatem; quia per ſe loquendo actus ex ſui honeſtate habet potius quod ſit de præcepto, quam de conſilio, & potiùs habet quòd ſit pars integrans vel eſſentiam vel augmentum perfectionis, quàm medium vtile ad perfectionem obtinendam. Si loquimur de honeſtate propriè ſumpta, prout honeſtas importat bonitatem virtutis.

59 Meliùs igitur diſtinguuntur conſilia, in conſilia ſimpliciter & conſilia ſecundùm quid, & illa congruè dicuntur conſilia ſecundùm quid, quæ ex ſuo genere cadunt ſub præcepto, non verò cadunt ſub conſilio niſi aliquando, & reſpectiuè, ſicut ſunt actus virtutum, qui ſolùm ſunt actus conſilij, inquantùm non ſunt de præcepto, & vlteriùs inquantum non ſunt impedimentum actus perfectioris. Vt eſt conſilium orare, tunc cum non inſtat opus virtutis perfectioris, vel hic & nunc magis neceſſarium. In operando igitur ex virtute, vel quantùm ad exercitium actus, vel quantum ad modum, & circumſtantias, poteſt locum habere conſilium ſecundùm quid, ſcilicet tunc ſolum, cum actus non ſunt de præcepto, vel non ſunt impedimentum maioris boni.

60 Duo tamen in hac parte quæri poſſunt. Primò an actus virtutis ſecundùm ſubſtantiam poſſit eſſe actus conſilij. Nam *Suarez loc. cit. & lib. 2. de legibus cap. 7. num. 11.* tenet, quòd non in omni virtute ſit lex naturalis obligans ex genere ſuo ad mortale. quòd de veritate alias tradidiſſe docet, & ipſe id affirmat de liberalitate, quæ ex ſe videtur excludere debitum, & de eutropelia, quæ eſt maximè voluntaria, ſed tamen aſſerit eſſe probabile, quod nulla detur virtus, quæ aliquando non obliget ad ſui vſum ſub obligatione peccati venialis. Et quidem hoc ad intentum noſtrum in præſenti ſufficit, nam obligatio peccati venialis excludit conſilium, & ſic nulla virtus eſt, quæ ſecundum ſubſtantiam, ſeu ex ſua ſpecie cadat per ſe ſub conſilio, quia nulla eſt, quæ non obliget ſaltem ſub obligatione peccati venialis ad aliquem vſum ſui, & ſic quælibet virtus ſolùm ſecundùm quid & ſecundùm aliquem actum ſuum eſt materia conſilij. Verùmtamen licet nonnulli ſentiant, quòd non omnis virtus obliget ex lege naturali obligante ſub mortali ad aliquem ſui vſum, quod voluit etiam *Caiet. 22. quæſt. 104. a. 2.* In prima reſponſione data ad dubium propoſitum contra reſponſ. ad primum. Et videtur fauere *D. Th. p. 2. quæſt. 94. a. 3.* vbi habet actus virtutum contineri ſub lege naturali, in quantùm ſunt actus virtuoſi, non verò ſi ſumantur ſecundùm ſpeciem. Nihilominùs longè meliùs reſpondetur cum eodem *Caiet.* in ſecunda reſponſione ibidem & cum *Martinez p. 2. quæſt. 94. a. 3. Monteſino p. 2. quæſt. 71. a. 4. n. 72.* Quòd actus virtutis cuiuſcumque ex ſua ſpecie cadit ſub lege obligante ſub mortali, & quidem ſub lege negatiua, quia numquam licet operari contra virtutem, & vlteriùs ſub lege affirmatiua obligante non pro ſemper, ſed pro tempore & caſu opportuno; Quia nulla virtus eſt cuius actus aliquando non ſit neceſſarius ſecundùm rectam rationem, Quod eſſe verum etiam de magnificentia affirmat ibidem *Caiet.* Et idem dicitur de liberalitate, quæ licet excludat debitum iuſtitiæ rigoroſæ ad alterum, non excludit tamen debitum honeſtatis reſpectu operantis. Et ſimiliter Eutropelia quæ ludos reſpicit, non eſt adeo voluntaria, vt in caſu non poſſit eſſe neceſſaria per ſe & ex propria ratione, & honeſtate. Alia verò eſt quæſtio an omnis actus virtutis ſit de lege naturali, quod eſt id, quod quærebat *D. Thom. p. 2. quæſt. 94. a. 3.* Ad hoc enim dicitur cum eodem, quòd omnis actus virtutis inquantùm eſt virtutis eſt de lege naturali, vnde lex naturalis vt negatiua prohibet quemcumque actũ oppoſitum virtuti. Sed non omnis actus virtutis ſecundùm ſpeciem eſt de lege naturali, quia multi ſunt actus, qui ſunt actus virtutis non per ſe ab intrinſeco, & ex eorum genere, ſed ex humana inſtitutione, & ordinatione, & hi ſub præcepto cadunt, & lege humana, & non immediatè ſub lege naturali. Et ita ſemper verum eſt, & ex eo artic. D. Thomæ probatur, & ſupponunt ibi expoſitores, quòd actus virtutis per ſe inquantùm ſunt actus virtutis ex eorum ſpecie ſub lege ſunt, & negatiua, & affirmatiua reſpectiuè, vel ſcilicet naturali, vel humana, vel diuina ſupernaturali, & ſolum ſecundùm quid, cadunt ſub conſilio.

61 Secundò autem quæritur an conſilium nedum locum habere poſſit in operando bonum, ſed etiam in cauendo malum. Affirmat enim *Suarez loc. cit. numer. 5.* ſed ſtatim limitat ſuam aſſertionem: quia nimirum vitare malum nunquam eſt conſilium, ſed ſemper eſt aliquale præceptum, ſed conſilium eſt adhibere media non neceſſaria, ſed vtilia ad hoc vt homo à malo abſtineat, vt conſilium eſt ieiunare ad domandam concupiſcentiam & fugiendam incontinentiam. Meliùs igitur dicitur quòd conſilium, non reſpicit cauere malum, ſed per ſe ſimpliciter loquendo reſpicit opus, quod non eſt præceptum, & tamen eſt vtilius ad legem ſeruandam, ſiue vitando malum ſemper, ſiue operando bonum, cum ex lege eſt operandum.

62 Conſilium igitur ſimpliciter dictum reſpicit actum, qui de ſe & per ſe ex ſua ſpecie non eſt actus virtutis, nec eſt præceptum, & tamen eſt vtilior ad legem ſeruandam. Ideo meritò hoc conſilium diuiditur in conſilium continentiæ, paupertatis, & obedientiæ. Cuius diſtinctionis optimam rationem reddit *D. Thom. p. 2. quæſt. 108. a. 4. & 3. c. G. cap. 130. & ex eo D. Anton. part. 4. tit. 12. cap. 2.* Omnis enim occupatio hominis, quæ illum abſtrahere & impedire poſſit a virtutum exercitio, & ne toto affectu tendat in Deum, vel eſt circa ſe ipſum, vel circa conſanguineos, & præcipuè circa vxorem, & filios, vel circa bona temporalia extrinſeca. Per votum paupertatis autem liberatur ab occupatione circa temporalia, & per votum continentiæ a ſeruitute vxoris, & filiorum, & per obedientiam a nimia cura erga ſe ipſum. Itẽ cum mala cupiditas ſit radix omnium malorum, hæc verò ex *1. Io. 2.* ſit triplex, ſcilicet aut concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ, carnis concupiſcentiam domat votum continentiæ, concupiſcentiam oculorum frænat votum paupertatis, & ſuperbiam vitæ humiliat votum obedientiæ. Nedum igitur antonomaſticè, ſed analogicè tria ſunt conſilia Euangelica, quia licet materia conſiliorum vagetur per omnem materiam virtutum, immò

per,

per omnem materiam indifferentem, quæ ſit vtilis ad vitæ perfectionem, tamen omnia conſilia ad aliquod ex his tribus reducuntur, quia ad vincendam vel concupiſcentiã carnis, vel concupiſcẽtiam oculorum, vel ſuperbiam vitæ ordinantur, & conſiſtunt in actibus vel continentiæ, vel deſpectus exteriorum bonorum, vel in humilitate vitæ, vel ad huiuſmodi ordinantur, vel non ſunt conſilia ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundum quid, ſicuti ſunt actus virtutum, & maximè Theologicarum inquantum non ſunt ſub præcepto, & quæ intrinſecè pertinent ad augmentum perfectionis, vnde non tam ſunt media ad perfectionem quàm partes eius intrinſecæ vel eſſentiales, vel ad augmentum eius per ſe neceſſariæ.

63 In hoc ergo Articulo accipiuntur conſilia, vt ſunt opus contradiſtinctum contra præceptum, vt important opera ad quæ homo es nulla obligatione tenetur, ſed tamen ſunt vtilia ad exercitium virtutum. Et licet de omnibus conſilijs ſit ſermo, præcipuè tamen de conſilijs Euangelicis, quæ ad tria reducuntur, ſcilicet ad conſilia continentiæ, paupertatis, & obedientiæ, & ſic ſenſus quæſtionis eſt, an perfectio conſiſtat in obſeruantia præceptorum, vel potiùs in exercitio conſiliorum, & præcipuè obedientiæ, paupertatis, & continentiæ.

64 His præmiſſis accedendum eſt ad reſolutionem quæſtionis, quæ eſt, quòd perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis & quidem primariò in præcepto dilectionis Dei, & poſtea ſecundariò in præcepto dilectionis proximi, ſed in conſilijs conſiſtit inſtrumentaliter, & accidentaliter.

65 Nam perfectio dupliciter conſiſtit in aliquo, vel ſcilicet per ſe, & eſſentialiter, vel ſecundariò & accidentaliter. Nam eorum, quæ concurrunt ad perfectionem alicuius quædam ſunt partes eſſentiales, quæ ſcilicet integrant eſſentiam rei, & ſubſtantiam, cuiuſmodi ſunt nedum partes quæ dicuntur eſſentiales vt materia, & forma, ſed partes ſubſtantialiter integrales, vt in homine caput, manus, cor &c. Sed alia eſſentiam ſupponunt & ſubſtantiam in ſuo genere perfectam ſupponentes, eam adornant, & perficiunt accidentaliter. Et huiuſmodi dicuntur perfectiones accidentales. Sed aduertendum, quòd D. Thom. in diſtinctione ponit alium terminum ſcilicet per ſe, & ſecundariò. Ex quo alia diſtinctio innuitur, quia ad rei perfectionem quædam per ſe primò requirũtur, & huiuſmodi ſine dubio ſunt, quæ eſſentiam integrant. Alia verò ſecundariò, & huiuſmodi ſunt, quæ rei accidunt. Sed nihilominùs vlterius per hanc diuiſionem prioris diuiſionis vtrumque membrum ſubdiuidi poteſt. Nam ex integrantibus eſſentiam per prius requiritur forma, quàm materia & per prius illæ partes integrantes ſine quibus ſubſtantia non eſt, vt ad hominem principaliùs pertinet caput, ſine quo non viuit, quàm brachium ſine quo homo conſiſtit, licet imperfectus. Et pariter inter accidentia per ſe primò neceſſaria ſunt quæ conſequuntur eſſentiam, & dicuntur proprietates, ſecondariò verò alia quæ de foris adueniunt. Ideo D. Thom. ſic aſſerit primò, quòd perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis charitatis, & ideo principaliter, quod tamen docet perfectionem principaliter conſiſtere in præcepto dilectionis Dei, & ſecundariò in præcepto dilectionis proximi.

66 Hac ſtante diſtinctione primam hanc concluſionem ponit D. Thomas. *Per ſe quidem, & eſſentialiter conſiſtit perfectio Chriſtianæ vitæ in charitate, principaliter quidem ſecundùm dilectionem Dei, ſecundariò autem ſecundum dilectionem proximi, de quibus dantur principalia præcepta diuinæ legis.* Concluſio iſta communis eſt, quam docuerunt etiam *S. Aug. l. 1. de doct. Chriſ. cap. 22. & S. Greg. hom. 27. in Euang.* Eamque tradidit nobis Chriſtus Dominus, de præceptis dilectionis Dei & proximi dicens *Matt. 22. In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet, & Prophetæ.* In horum enim præceptorum obſeruantia ſumma totius legalis obedientiæ comprehenditur. Sed ad huius concluſionis explicationem D. Th. addit doctrinam valde conſiderandam, quia nimirum præceptum charitatis obligat nos ſine menſura vnde non cadit ſub conſilio, quia ex præcepto tenemur diligere Deum omni modo poſſibile, & ita vt etiam ſumma dilectio qua beati diligunt Deum hominibus ſit præcepta. Hæc autem ab aliquibus controuertuntur, & à nobis ſunt explicanda, & comprobanda.

67 Dubium autem primo hic oritur, quia cum actus charitatis ſit finis præcepti, & finis non cadat ſub præcepto, videtur quòd actus charitatis non poſſit cadere ſub lege, cum ſit finis legis. Bene reſpondet *Caiet.* Finem legis non cadere ſub ea lege cuius eſt finis, cum tamen abſolutè etiam finis conſecutio ſub lege cadat. Immò vt docet *D. Th. ſupra quæſt. 44. a. 1.* Id quod primò eſt debitum, & cadit ſub lege eſt, quod ſpectat ad finem, ſcilicet finis conſecutio, & poſſeſſio, ſeu adhæſio ad finem, & coniunctio cum illo. Charitas igitur quia eſt finis aliorum præceptorum ſub illis non cadit, cum tamen de charitate dentur principaliora præcepta, cum actus charitatis finem habeat pro obiecto & ſit adhæſio, & coniunctio creaturæ ad Deum principium ipſius & finem.

68 Dubium aliud leue mouet *Caiet.* Quoniam id quod præcipitur propter finem non eſt finis, ſed medium ad finem, & ideo ſubiectum menſuræ, charitas igitur quæ propter finem præcipitur, non erit præcepta ſine menſura. Bene verò reſpondet, quòd charitas ex quo eſt immediata ipſi fini, eſt enim adhæſio & vnio per quam voluntas coniungitur immediatè Deo vt vltimo fini, ideo & eſt aliarum virtutum finis, & habet quòd præcipiatur ſine menſura, quia in adhæſione & vnione ad Deum, nulla poteſt adeſſe limitatio, vel menſura cum Deus ſit infinitum bonum, cui ex hoc ſolùm non datur infinita adhæſiò, quia eius creatura non eſt capax, ſed infra hanc infinitatem ſine limitatione, & menſura tenetur homo quantùm poteſt magis ac magis diligere Deum.

69 In hoc autem quod D. Th. docet, quia nimirum in charitate non datur plus diligere quod non cadat ſub præcepto, ſed ſub conſilio, maior eſt difficultas, quia non approbatur ab omnibus. Ideo quæritur.

An actus charitatis poſſit cadere ſub conſilio?

70 Videtur enim quòd non omnis actus charitatis ſit de præcepto, ſed multi ſint

de conſilio, Primò quantùm ad exercitium actus, quia lex de Deo diligendo non obligat pro ſemper, vt expreſsè docet idem *D. Thom. p. 2. quæſt. 100. a. 10.* Nam & in hac vita impoſſibile eſt ſemper actu diligere Deum, vnde præceptum de Deo diligendo retinet vim legis affirmatiuæ non obligantis pro ſemper. Ergo dum non obligat præceptum charitatis, actus charitatis erit de conſilio. Secundo quantùm ad intenſionem actus, quæ non eſt in præcepto, ad obſeruandum enim præceptum charitatis ſufficit dilectio ſecundùm ſubſtantiam, etiam ſi remiſſa, non verò eſt neceſſaria intenſior dilectio; igitur de conſilio erit diligere Deum intenſiùs, & intenſiùs. Tertiò quantùm ad actus imperatos. Quia non eſt neceſſe quòd ſemper per formalem actum charitatis ordinemus opera noſtra in Deum. Vnde hic duplex libertas eſt, tum reſpectu actus charitatis, quia ſub conſilio erit, quòd ex actu formali charitatis imperetur actus alterius virtutis, tum reſpectu actuum imperatorum, quia poterit homo ex charitate imperate, vel non imperate hunc vel illum actum virtutis; & ſic hoc erit non de præcepto, ſed de conſilio, cum aliàs non vrget præceptum charitatis, & aliarum virtutum. Et ita hanc opinionem tenet *Suarez tom. 3. de Relig. lib. p. de ſtatu perfec. cap. 9. a. n. 16.*

71 In oppoſitum eſt auctoritas D. Thomæ, hic *& opuſ. 17. cap. 6* quem ſequuntur *Caiet. hic & Valentia tom. 3. diſp. 10. q. 2. p. 1. ad tertium argumentum,*

72 Reſpondetur, habendam præ oculis diſtinctionem, quam in præſenti tradit *Caiet.* & probant idem *Suarez, & Valentia loco citato*, quia nimirum dupliciter contingit aliquem actum eſſe præceptũ, ſcilicet, vt finem & terminum quò tendendum, & perueniendum, & vt medium, & viam ad terminũ conſequendum. Nam v. g. Imperator militibus imperat, vt pugnent, & vt vincant, illud præcipit vt medium, illud vt finem. Præceptum autem quo præcipitur actus vt finis habet modum præcepti affirmatiui, & obligat in præſenti, ſed non omnino obligat pro præſenti. Quia finis habendus eſt in termino viæ, & non eſt neceſſe, quòd habeatur in via, Et nihilominùs etiam pro præſenti obligat nedum ad non ponendum aliquod contrarium, ſeu impedimentum ſimpliciter fini repugnans, ſed etiam ad non ponendum impedimẽtum, aut retardans, aut minuens eius quantitatem, & excellentiam. Secundò obligat ad præparationem animi, & ad tendentiam in illum, vt ſcilicet, homo ſit paratus ad illum finem obtinendum, & ex animo ad illum tendat.

73 Diſtinguitur verò actus charitatis in ſe ipſum ſecundum ſubſtantiam ſumptum, & ſecundum ſui exceſſum, & excellentiam: nam primo modo eſt præceptum ſimpliciter vt medium, ſeu melius vt terminus vnde incipiat motus, ſed charitatis excellentia eſt præcepta vt finis, vel ſimpliciter ſicuti eſt excellentia charitatis patriæ, vel vt finis medius, ſicuti excellentia charitatis viæ, quę licet comparatiuè ad excellentiam patriæ ſit medium, tamen reſpectu charitatis ſecundùm ſubſtantiam, quæ eſt veluti terminus à quo, ſe habet vt finis. Ideo in via excellentia charitatis non eſt adeò præcepta, vt peccatum ſit illam non habere, ſed vt peccatum ſit illam impedire, nam & impedire feruorem charitatis, eſt peccatum ſaltem veniale, *p. 2. q. 7 t. a. 4. c & 22. q. 54. 8. 2.* quod peccatũ corrumpit vel impedit actum charitatis, *p. 2. q. 89. 1. c. & 22. q. 133. 1. ſecundum.* Tenetur enim homo ita diligere Deum totaliter etiam ex parte ſui, vt ſaltem ſit paratus in intentione Deum tali modo diligere, & non impediat excellentiam hanc, & totalitatem dilectionis, ſed ad illam tendat, vt ad finem. Ideò nihil charitatis poteſt cadere ſub conſilio. Nam quidquid eſt charitas, vel eſt ſubſtantia, & hæc eſt de præcepto ſimpliciter, vel eſt modus charitatis, & hic ſi ſit in minus non poteſt cadere ſub conſilio, quod ſemper eſt de meliori bono, ſi verò ſit in plus, ſemper eſt præceptum per modum finis, quod ſufficit ad excluſionem conſilij. Nam ille actus eſt de conſilio, qui ſtat in optione eius, cui datur conſilium, vt docet *D. Thom. p. 2. q. 108. a. 4.* & tradiderunt *SS. Auguſt. & Hier.* vt habetur *14. q. 1. cap. quiſquis.* At verò non eſt in optione hominis, vt minùs diligat Deum quàm proximè poſſit, ſed homo ſemper aliquo modo peccat, ſi non diligit Deum tantùm quantum proximè poteſt. Et cum homo debeat ſaltem tendere, & non impedire excellentiam charitatis, non eſt hæc excellentia in eius libera optione, ideò nec cadit ſub conſilio. Quod confirmatur ex *S. Auguſt. lib. de perfec. iuſt. citato à D. Thom. & l. de ſpir. & lit. cap. 36.* vbi excellentiam charitatis patriæ, ait eſſe nobis præceptam. Sicut igitur charitas Patriæ non cadit ſub conſilio, quia eſt finis ad quem ex præcepto tendere debemus, ita & quælibet excellentia charitatis in via continetur ſub præcepto, tanquam finis, & terminus medius ad quem debemus accedere, vt ad ſummam patriæ perfectionem perueniamus.

74 Ad primum in oppoſitum in quo comparatur non exercitium actus charitatis, ad exercitiũ eiuſdẽ actus, & aſſumitur quòd non ſemper diligere actu Deum non eſt peccatum, & ex conſequenti eſt liberum homini libertate neceſſitatis præcepti, & ideò eſt conſilium, reſpondetur quod in hac via ſemper actu explicito & formali diligere Deum nõ eſt quidem præceptum vt medium, eſt tamen præceptum quodammodo per modum finis, & vt habeatur omni modo poſſibili. Ideò primo manet obligatio ſemper diligendi Deum aliquo modo, vel formaliter, vel virtualiter, vel explicitè & diſtinctè, vel implicitè & in confuſo; quia tenetur homo non impeditus ſemper operari ex charitate, ſeu ex Dei dilectione aliqua, immò ſiue operetur, ſiue quieſcat totum in gloriam Dei facere debet *1. Cor. 10.* Præterea ſecundò tenetur homo non impedire actum charitatis, vnde non poteſt ex libito & ex quacumque cauſa ſuſpendere actum charitatis, ſicut poteſt impedire actum conſilij ex ſola ſua voluntate, & quia non inclinatur in illum, ſed ſolum homo licitè & ſine peccato poteſt vnum actum charitatis, ex alio actu charitatis impedire, Dei enim amor exigit, vt homo viator non attendat ſemper contemplationi, & ex conſequenti formali & explicito amori Dei, ideò charitas ipſa vnum ſui actum per alium impedit, vt homo in eo actu ſe exerceat, qui magis in indiuiduo eſt, vel neceſſarius vel vtilis operanti.

75 Ideò quærenti an qui habet à Deo gratiam proximè ſufficientem ad exercere diligendum actu Deum, quia nec habet neceſſitatẽ operandi aliud

atque

[illegible] nunc eſt melius [illegible] ati aliud; vnde [illegible] modo eſt impeditus a [illegible] tio diligendi Deum, & alias à Deo eſt ad huiuſmodi dilectionē excitatus, poſſit ſine peccato quocumque ſuſpendere actum dilectionis. Reſpondetur non poſſe, & hoc ex vi legis de Deo diligendo ex toto corde; Quia ille non poteſt in hoc caſu ſuſpendere [illegible] actum ex charitate, & in gloriam Dei, & quia ex lege charitatis tenetur homo ex ſola propria [illegible] tate non impedire charitatis actum. Et ſi forſan dicas, quod homo nec poteſt impedire actum conſilii ex propria voluntate, ſine aliqua legitima cauſa, & niſi ex charitate ordinet actum ſuum in Deū. Reſpondetur, quòd hoc eſt ex lege charitatis obligantis nos ad non operandum niſi propter Deum, & in Dei gloriam, non verò ex lege [illegible] obligante ad actum conſilij. Ita quando lex aliarum virtutum non obligat, in libertate hominis poteſtate eſt ceſſare ab actu illarum vt cuſtodiat, & ita vt ceſſando nihil peccat nec contra [illegible] præter legem virtutum illarum. Et licet non poſſit homo ſine aliquo peccato ceſſare ab actu vnius virtutis, niſi actum alterius virtutis exerceat, hoc non eſt ex lege virtutum aliarum, ſed ex lege charitatis, ex qua homo tenetur ſemper operari, ſi non ſit impeditus, vel quieſcere, ſi impediatur, et taliter operari, vel quieſcere, vt tam opus, quam quies ordinentur aliquo modo in finem charitatis. Ex quo magis manifeſtum eſt, quod lex charitatis obligat ſine menſura, & ſaltem petit, quòd homo liberè ex propria voluntate ſcienter actum, vel ſe uorem, vel plenitudinem actus charitatis non impediat; vnde eſt quod actu exercere aliquem actum charitatis non eſt de cōſilio. Et ſemper manet euidens ratio D. Thom. Quia vel homo minus diligit, & hoc non eſt materia conſilij, vel plus diligit, & hoc non eſt optionis & arbitrij liberi a neceſſitate legis ſed eſt ex lege charitatis nos obligantis ad diligendum Deum tantùm quantùm poſſumus. Vnde, ſuppoſita ſufficientia proxima ad excellentiā actus amoris Dei tenemur Deum excellenter amare.

76 Ad ſecundum iam patet reſponſio. Nam non intensè diligere Deum non eſt peccatum, ſed ea non eſt peccatum hanc excellentiam [illegible] de, immò hanc excellentiam directè & ſcienter nolle eſt ex lege charitatis per ſe prohibitum, vnde Deū intensè diligere non eſt conſilium, ſed præceptum.

77 Ad tertium dicitur, quòd vt probatum eſt *tract. de merito cap. 9. & tract. de neceſſitate gratiæ habitualis cap. 14.* In iuſto nullus eſt actus bonus, qui non ſit ex charitate, & ex formali actu charitatis. Aliud enim eſt actus formalis charitatis, & aliud eſt actus charitatis diſtinctus, & explicitus. Omnis enim amor, quo amatur Deus eſt actus formalis charitatis ab ea elicitus. Sed non ſemper amatur Deus cognitus diſtinctè, & ſub explicito conceptu Dei. Nam Deus & eſt Deus & eſt ſummum bonum, & primum honeſtum. Ideo conceptus boneſti primi, ſeu conceptus finis vt honeſti, eſt conceptus Dei, ſed implicitus & confuſus, quia eſt conceptus Dei in communi ſub conceptu primi finis honeſti, ſolus enim Deus eſt finis primus honeſti. Item cum aliquis ex charitate & amore Dei etiam explicito incœpit aliquod opus in proſecutione operis nō eſt neceſſe, quod maneat ille actus amoris explicitus, manet tamen ſemper amor confuſus, & talis qui ſufficiat ad imperandum illius operis complementū, & ad hoc, vt homo ad aliud opus non diuertat. Neque huiuſmodi ſiunt ſine aliquo actu formali charitatis, ſi per actum formalem intelligimus actum à charitate elicitum. Sed *Suarez tam loco cit. quam lib. 5. de legib. cap. 18.* ſupponit falſum, [illegible], quod amor finis honeſti in habente fidem, & charitatem non ſit actus à virtute charitatis elicitus. Et quia nullus eſt actus bonus, niſi attingat bonum honeſtum ad minus propter honeſti finis amorem, ideò nullus actus bonus eſt in iuſto, qui non ſit ex amore honeſti, qui eſt actus charitatis, & qui actus ſæpiùs in principio operis eſt explicitus, in progreſſu verò dicitur virtualiter durare, non quia non duret aliquis actus, ſed quia durat confuſus, ſi ergo per actum formalem charitatis intelligimus actum amoris Dei explicitum, & diſtinctum, hic actus ad bene operandum & non peccandum non eſt ſemper neceſſarius. Sed ſi per actum formalem intelligimus actum à virtute charitatis elicitum, hic ſemper eſt neceſſarius, & ſine hoc actu non datur actus bonus. Quia non datur actualis electio bona, ſiue actuali bona intentione, ſeu actualis bona voluntas medij ſine actuali bona voluntate finis. Et dum amatur bonum particulare, quia eſt honeſtum, vel quia ordinatur ad Deum hic duplex eſt amor (ſiue realiter, ſiue formaliter diſtincti, nihil intereſt) ſcilicet, amor finis honeſti, & amor huius boni propter finem honeſtum, & primus amor in iuſto eſt actus à charitate elicitus. Semper ergo tenemur amare Deum, vel actu amoris explicito, vel implicito, & nō niſi ex Dei amore operari. Quòd verò a charitate hoc, vel aliud faciamus, liberum eſt quantum ſit [illegible] aliarum virtutum, quæ non ad id per obligant, ſed non eſt omnino liberū ex lege charitatis, quæ nos obligat ad id quod eſt melius in indiuiduo hic & nunc.

78 Præſ[illegible]ndendo autem à doctrina huius reſponſionis, abſolutè ad hæc & alia argumenta dicitur, quòd & ad exercitium charitatis, & ad omnem poſſibilem excellentiam illius tam in eliciendo, [illegible] in imperando tenemur ex præcepto per modum finis, quod, vt probatum eſt, ſufficit ad exe[illegible]utionem conſilij. Neque valet dicere, quod actus charitatis excellens eſt etiam medium, quia ad executionem conſilij ſufficit, quòd ſemel ſit finis ad quem non tendere debemus, & quem impedire non debemus.

79 Prout autem ſupra dicebamus reſolutio huius quæſt. cōſirmatur ex eo, quòd de mente *D. Aug.* docet *D. Thom.* quòd ſcilicet, totalitas perfectionis charitatis, quæ eſt propria beatorū nobis præcipitur. Sic enim docuit *Auguſt. lib. de ſpiritu & lit. cap. 36. & lib. de perfect. iuſt. & D. Ber. ſer. 20. & 50. in Cant. & D. Thom. ſupra q. 44. a. 6.* quod bene explicat *Caiet.* de præcepto per modum finis. Obijcit vero *Caiet.* quia nihil præcipitur vt finis. Sed reſpondet, quod de per ſe nihil præcipitur vt finis, & quod etiam charitas præcipitur vt medium, ſed quia eſt actus immediatus finis ideò præcipitur etiam vt finis. Addi verò poteſt, quod aliud eſt, quod actus ſit propter obiectum, vt propter finem, aliud eſt, quod actus ſit propter alium actum, vt propter finē. Id quod præcipitur eſt propter obiectum, vt propter finem, ſed benè poteſt eſſe finis alio-

aliorum actuum, ſi ſit ipſa formalis adhæſio, & cõiunctio ad finem, modo actus charitatis ex quo eſt ipſa formalis vnio creaturæ ad Deum eſt finis omnium aliarum virtutum, & ideò præcipitur ſimpliciter vt finis, & vt medium præcipitur non vt medium ad alium actum, ſed vt propter ſuum obiectum; & quod charitas viæ ſit medium ad charitatem Patriæ eſt per accidens. Hic tamen comparatur charitas ad alios actus virtutum moralium, non verò ad actum diuinæ viſionis; Alterius enim loci eſt inquirere, an viſio ſit propter charitatem, vel econtra.

80 Conſiderandum etiam eſt, quòd occaſione iſtius aſſertionis S. Auguſt. *Suarez loco cit. c. 9. n. 12.* vnũ aſſerit, quod admitti non poteſt, ſcilicet nunc non eſſe aliquod peccatum etiam ſi non pro ſingulis temporibus diligatur actu Deus, vel ſcilicet non ſemper propter illum operemur quantum poſſumus. Nam illud *quantum poſſumus*, poſitum in fine falſificat antecedentia, & facit quod propoſitio ſit oppoſita ei quod Deus dicit, ſcilicet *Matt. 22. Diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis.* Ex hoc enim habetur, quod homo ſi non poteſt, non quidem peccat, ſi vel non ſemper diligit Deum, vel non ſemper propter Deum operatur, quantum Dei excellentia peteret: ſed quòd homo poſſit non remotè tantùm, ſed proximè, & à Deo excitetur, vel ad charitatis feruorem, vel ad opus ex charitate perfectius, & id non præſtet, non poteſt eſſe ſine eo quod homo deficiat ab eo, quod eſt Deum diligere toto corde, & totis viribus. Immò nec Deum diligit appretiatiuè ex toto corde, & ſummè, qui non impeditus, ſed proximè expeditus & excitatus ad perfectiorem actum charitatis & amoris Dei voluntariè & ſcienter, vel actum amoris ſuſpendit, vel ab eius perfectione deficit; quia minùs æſtimatur, & appretiatur, qui non diligitur quantùm meretur & à diligente actu ſine impedimento diligi poteſt. Ideo verè peccatum eſt Deum, vel actu non diligere, vel tantùm non diligere, quantùm homo proximè poteſt.

81 Eſt autem, circa hanc primam concluſionem *D. Th.* vlterius conſiderandum, quòd *D. Th.* illam tepetit ſub his verbis, *& ſic patet, quod perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis.* Vbi iam abſolutè dicitur, quòd perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis, & non ſolùm in præceptis charitatis. Sed nunquid contraria ſunt hæc duo, ſcilicet perfectio eſſentialiter cõſiſtit in charitate, & perfectio eſſentialiter conſiſtit in præceptis? Minimè quidē, ſed vtrumque eſt verum, etiam abſolutè & ſimpliciter loquendo, quia neceſſariò clauſa, vel connexa, vel concomitantia aliquid non ponunt in numerum cum illo. Charitatis autem præceptum nedum eſt finis omnium aliorum, ſed alia omnia habet connexa, eorumque omnium obſeruantiam continet actus charitatis finaliter, imperatiuè, & quaſi exemplariter, & hoc non contingenter & ad libitum, ſed per ſe & infallibili connexione. Vnde idem eſt dicere, quod perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis charitatis, & dicere quòd conſiſtit in præceptis. Et adhuc in aliquo ſenſu melior eſt primus modus loquendi, quia nullus alius actus ſpectat ad perfectionem ſimpliciter niſi vt ſubeſt charitati, & ad finem charitatis ordinatur, & ex imperio charitatis quodammodo proficiſcitur. Immò per ſolum actũ charitatis excluſis alijs, qui ad actum charitatis non ſunt neceſſarij homo eſſet eſſentialiter perfectus, ſicuti homo puer nondum habens integritatem & diſtinctionem membrorum, vel cui deeſſent manus, vel pedes. Fingamus enim quod homo ſucceſſiuè obtineret partes ſuas integrales, eſſet eſſentialiter homo v. g. ex eo quod primò haberet cor, ſed non eſſet homo ſubſtantialiter integer, ſi deeſſet illi aliqua materia informabilis per animam ex qua fierent manus, & pedes hominis. Quia verò perfectio ſpiritualis ſucceſſiuè acquiritur; Per primum actum charitatis homo eſt quodammodo eſſentialiter perfectus, ſed non integraliter, donec ſucceſſiuè iuxta exigentiam legis omnia legis mandata impleat. Quia licet poſſit eſſe homo perfectus ſine actibus aliarum virtutum, non tamen ſine obſeruantia omnium præceptorum. Et in ſui initio tunc ſolùm per actum charitatis homo eſſentialiter eſt perfectus, cum non vrget præceptum alterius actus. Ideò perfectio eſſentialiter in omnium præceptorum obſeruantia conſiſtit. Licet quia perfectio eſt ens ſucceſſiuum, hanc eſſentialem perfectionem, & ſubſtantialem ſucceſſiuè acquirat ſecundum actualitatem, cuius initium virtuale per ſolam habet charitatem. Et ſic alia præcepta pertinent ad ſubſtantialem integritatem, licet non ad primam eſſentiam, niſi ſint actus ſine quibus tunc non eſt actus charitatis. Neque tamen propriè loquendo ſunt ſolum partes integrales ſubſtantiales, quia ſine huiuſmodi partibus conſiſtere poteſt eſſentia, at verò minimi præcepti tranſgreſſio mortalis deſtruit perfectionē, ſed ſunt partes integrales eſſentiales ſine quibus nõ eſt eſſentia. Et vt ſupra dicebatur, ſunt materia perfectionis. Ita quod vel omnia præcepta virtutum ad charitatem comparantur, vel comparantur actua ad inuicem. Primo modo ſunt pars eſſentialis licet ſucceſſiua, quia ſunt propria materia ſanctitatis. Secundò modo ſunt pars ſubſtantialis integralis, quia quodlibet illorum partialem materiam præbet.

82 Explicata iam prima concluſione, & conſtito, quod perfectio Chriſtianæ vitæ eſſentialiter conſiſtit in præceptis, ſecunda ſubiungitur concluſio iſta, *Secundariò autem inſtrumentaliter perfectio conſiſtit in conſilijs.* Vbi duo dicit, nimitum, quod conſilia pertinent ad perfectionem ſecundariò. Et non quomodocumque ſecundariò. Nam & dilectio proximi dicta eſt pertinere ad perfectionem ſecundariò, ſed tamen eſſentialiter, ſeu tanquam quid eſſentiale perfectioni, ſed conſilia dicuntur pertinere ad perfectionem ſecundariò, & accidentaliter.

83 Antequam verò ad vlteriora procedamus attentè, & cautè conſideranda ſunt verba illa textus immediatè ſequentia, ſcilicet. *Quæ omnia, ſicut & præcepta ordinantur ad charitatem, ſed aliter, & aliter.* Quia minus benè conſideranti prima facie videbitur, quod D. Thom. ſentiat, præcepta inſtrumentaliter conuenire ad perfectionem, ſicut & conſilia. Quia ſtatim ac anthoc dixit perfectionem ſecundariò, & inſtrumentaliter conſiſtere in conſilijs, ſubdit, *quæ omnia ſicut & præcepta ordinantur ad charitatem,* ex hoc innuens, quòd conſilia & alia præcepta in hoc conueniunt, quod ſunt

in-

inſtrumenta perfectionis, non verò ad perfectionis ſubſtantiam pertinent. Nam immo totum oppoſitum vult auctor inferre. Quia enim ex hoc probandum erat, quòd conſilia eſſent inſtrumenta perfectionis, quia ad actum charitatis ordinantur; & ex hoc ſequi videretur, quod etiam præcepta ſint perfectionis inſtrumenta, quia ordinantur ad charitatem, vt hæc obiectio tacita tollatur, aduertit, præcepta alio modo ordinari ad charitatem, quàm conſilia. Quia præcepta ordinantur ad tollenda ea, quæ charitati repugnant, & ideo actus præcepti ordinantur ad charitatem, vt materia neceſſaria per charitatem formabilis, & ideò neceſſaria & ad integritatem ſubſtantialem perfectionis, & ad conſiſtentiam charitatis. Sed conſilia ordinantur ad tollenda illa impedimẽta, quæ charitati non repugnant, licet tollere illa ſit vtilius ad charitatem, ideò conſilia ſunt inſtrumenta perfectionis, non vero ſunt de eius ſubſtantia.

84 Etiam ex collat. 1. Abbatis Moyſis cap. 7. D. Thom. iterum duo concludit, ſcilicet quod conſilia non ſunt perfectio, ſed ſunt inſtrumenta neceſſaria ad perfectionem. Quod qualiter verum ſit, inueſtigandum remanet.

Vtrum conſilia ſint neceſſaria ad acquirendam perfectionem?

85 EX doctrina enim huius articuli & concluſione prædicta concludit primò *Suarez cap. 10. num. 3.* Chriſtianam perfectionem ſine obſeruantia conſiliorum præter præcepta non acquiri, & hoc probat primo, ex illo *Matt. 19. Si vis perfectus eſſe vade vende omnia, quæ habes, & veni ſequere me.* Et ex illo *1. Cor. 7. vbi Apoſt.* impedimenta matrimonij enumerat, & conſilium continentiæ donat. Sed vt hoc idem ratione probet addit aliud ſatis dubium, & diſputandum.

An perfectio Chriſtianæ vitæ præter obſeruantiam præceptorum aliquid perfectionis addat vltra id, quod eſt neceſſarium ad ſalutem?

86 AFfirmat enim hoc *Suarez* iam ibi quam c. 11. Et probatur primò quia Chriſtus loco citato *Matt. 19.* Primo inquit: *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata.* Aſſignans per hoc id, quod eſt ad ſalutem neceſſarium, & poſtea ſubdit: *ſi vis perfectus eſſe &c.* ergo clarè docet, perfectionem addere aliquid ad neceſſaria ad ſalutem, hoc verò in obſeruantia conſiliorum conſiſtit. Secundo *Lucæ 17.* dicitur. *Cum feceritis omnia quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus.* Iuxta enim probabilem expoſitionem, ſeruus qui tantum mãdata ſeruat dicitur inutilis, quia nihil peculiaris beneuolentiæ ſupra neceſſaria obſequia præſtat. Sic enim & qui Dei mandata obſeruat, ſi aliquod opus conſilij, & ſupererogationis non reddit Deo, imperfectus eſt, & inutilis. Vt verò huiuſmodi quæſtiones clarius ſolui poſſint, vnum aliud quæritur.

An poſſit dari opus, quod in indiuiduo ſit opus conſilij?

87 VIdetur enim tale opus non dari. Nam vel opus in indiuiduo cognoſcitur vt bonum, vel vt minus bonum, vel vt æquale bonũ, vel vt melius. In prioribus quatuor caſibus locũ non habet conſiliũ, quod eſt de bono meliori, ſed in 4. caſu iam intrat lex obligans in indiuiduo ad melius ſaltem ſi cognitum fuerit & ſit tale in indiuiduo omnibus penſatis. Itaque licet non teneatur homo eligere id, quod eſt melius ex genere, tamen conſilium locum habere non poteſt, quia electio minus boni non eſt opus conſilij, electio vero melioris boni in indiuiduo eſt opus illius præcepti ſeu legis, quæ nos obligat ad melius in indiuiduo. Et ita priores duæ quæſtiones, videntur ſupponere falſum, ſcilicet, quod in indiuiduo poſſit addi aliquid boni ad obſeruantiam præceptorum.

88 Reſpondetur igitur primò ad hanc tertiam quæſtionem, quòd actus in indiuiduo dupliciter poteſt eſſe melior, vel ſcilicet materialiter, vel formaliter. Primo modo actus eſt melior, qui eſt de obiecto meliori ex genere, vel etiam ex alijs circumſtantijs diſtinctis a circumſtantia finis, qui eſt materia & obiectum charitatis. Sed ille actus eſt melior formaliter & ſimpliciter, qui eſt ex maiori charitate. Nam charitas forma eſt omnium virtutum.

89 Hac ſuppoſita diſtinctione primò dicitur, ſæpiſſime contingere poſſe, & de facto contingere, vt ex agendis nullum ſit melius ſimpliciter, ſaluo finis honeſti amore, vt quòd tranſiturus mare eligat magis hanc nauim, quam aliam. Et licet verum ſit, quod docet *D. Thom. p. 2. q. 13. art. 6. ad tertiũ,* quia nimirum, vt homo eligat vnum præ alio, ratio inuenit in vno aliquid boni, quo præponderat alteri, tamen in ordine ad finem honeſtum, & ad perfectionem charitatis ſæpiſſimè huiuſmodi inæqualitates bonitatis tranſcendentalis nihil prudenter plus æſtimabile conferunt, ſed in iuſti, & diligentis Deum optione manet, vt ex pluribus huiuſmodi melijs eligat, quod voluerit. Et ſecundo additur, nullam dari legem obligantem ad eligendum melius ex genere, vt ſupra etiam dictum eſt, & vlterius ex eligendis in ordine ad finem charitatis quamplurima eſſe ex ſuo genere indifferentia & nec bona aut mala moraliter. Quamuis vero ſpectato obiecto & circumſtantijs alijs à circumſtantia finis poſſit omnibus penſatis dari inæqualitas prudenter multum æſtimabilis, & tunc eligere tale medium in indiuiduo non erit conſilium, ſed præceptum, ſed hæc obligatio eſt ex virtute charitatis, quæ nos obligat ad bene & melius inſeruiendum Deo quantum poſſumus.

mus, Et adhuc vt ſupra dicebamus additur ſæpiſſimè accidere, quod ad finē charitatis inæqualitas bonitatis, quæ ex obiecto & alijs circumſtantijs deſumitur non ſit prudenter æſtimabilis.

90 Dicitur igitur ad quæſtionem, dari poſſe res, & opera, quæ in indiuiduo omnibus penſatis ſint in optione hominis poſita, ſaluo ordine charitatis, & quæ propterea ſint conſilia, & non præcepta, manente hac obligatione in homine, vt quodcunque illorum elegerit, eligat ex maiori charitate qua poteſt.

91 Ad ſecundam verò quæſtionem reſpondetur, in memoriam habendo diſtinctionem conſiliorū ſupra datam ex D.Th. in conſilia ſimpliciter, & ſecundùm quid. Nam conſilia ſimpliciter dicta, ſunt actus, qui ex ſuo genere ſunt indifferentes, & ſolum analogicè ſunt boni, quatenus ſunt vtiliores ad tollenda impedimenta charitatis, quæ talia ſunt, quòd charitati non repugnant. Continere enim etiam ab vxore v. g. non eſt virtus ex obiecto, quia habere vxorem non eſt malum, & ſic continere ab vxore nec eſt bonum ex genere nec malum, licet ſit bonum & melius, quia vtilius, quoniam continere ab vxore non habet occupationem, quæ poteſt impedire charitatem, licet charitati non repugnet. Conſilia vero ſecundùm quid ſunt actus virtutum, qui ſunt boni ex genere, & conferunt per ſe ad perfectionem, licet non ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, vt dictum eſt *quæſt.*184. *a.*1. *ad* 2. Nihilominùs conſiderandum eſt, quòd huiuſmodi non cadunt ſub conſilio formaliter quatenus ſunt actus virtutis, quia homo tenetur ſemper agere, ex virtute, & nunquam impedimentum afferre vel charitati vel feruori charitatis, ſcilicet numquam vel mortaliter vel venialiter peccare. Ideo virtutes non cadunt ſub cōſilio quatenus tales. Et in optione hominis eſt non hoc quòd eſt agere ex virtute, ſed hoc quod eſt agere ex hac vel illa virtute, tunc cum vel nullius virtutis particularis præceptum vrget, vel liberum eſt agere cum aliqua circumſtantia nō neceſſaria, vt agere pluſquàm homo debeat, vt ſi tenetur ex miſericordia dare vnam, det ſex.

92 Dicitur igitur primò, perfectionem conſiſtere eſſentialiter, & taliter in ſola obſeruantia præceptorum, vt qui hanc habet ſimpliciter dicatur perfectus. Probat hoc centies *Sanctus Dauid in Pſ.* 118. Nam & ſtatim ab initio inquit. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt eum.* Clarè docens, hoc eſſe diligere Deum ex toto corde, & eſſe perfectum & beatum, quod eſt ſeruando mandata ambulare in lege Dei. Et ideo hanc beatitudinem exoptans ſubdit. *Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas. Tunc non confundar, cum perſpexero in omnibus mandatis tuis.* Et in eodem ſenſu per totum Pſalmum loquitur, legis obſeruantiam & commendans, & deſiderans, & in ea totam beatitudinem collocans. Nec quia perfectio Chriſtianæ vitæ ſimpliciter dicta diſtinguitur a perfectione communi & ſimpliciter neceſſaria, ſequitur, quòd ad integritatem perfectionis ſit neceſſarium aliquod opus, quod dicunt ſupererogationis. Nam obſeruantia præceptorum alia eſt extremæ neceſſitatis quæ peccata mortalia excludit & hæc eſt illa, quæ conſtituit communem perfectionem Chriſtianæ vitæ. Alia verò eſt obſeruantia, quæ quantum eſt poſſibile infirmitati humanæ, excludit etiam peccata venialia, & hæc eſt illa vnica & ſola in qua conſiſtit formaliter perfectio Chriſtianæ vitæ magis propriè, & ſimpliciter dicta. Ille enim ſimpliciter perfectus eſt, qui Deum quantum infirmitas humana patitur, non offendit nec per peccata minima.

93 Dicitur vero ſecundo non poſſe ſimpliciter dici, quod perfectio conſiſtat in obſeruantia conſiliorum, ſed dici debet, quòd obſeruantia conſiliorum eſt inſtrumentum ad perfectionem, vel etiam aliquo modo fructus perfectionis, & aliquale accidentale ornamentum perfectionis. Prima pars huius aſſerti ex priori aſſerto deducitur, ſi enim perfectio ſimpliciter conſiſtit in ſola obſeruantia perfecta mandatorum, iam ad perfectionem non pertinent conſilia formaliter, tanquam partes perfectionem integrantes. Hoc verò magis explicatur conſiderando, quòd nomine conſilij vel intelligimus actum indifferentem, ſed vtilem ad obſeruantiam mandatorum, vel actum aliarum virtutum qui non ſit de præcepto, ſeu etiam meliorem, quam ſit de præcepto, vel actum charitatis ſeu actus virtutum ex meliori charitate informatos, quàm ſit ſimpliciter neceſſariū. Hoc tertio modo, iā ſupra probatum eſt quod opus hoc modo bonū vel melius non eſt de conſilio, quia eſt præceptum ſaltem vt finis, & lex charitatis obligat ſine menſura. Sed loquendo de conſilio propriè, nullum tale opus per ſe pertinere poteſt formaliter tanquam forma perficiens, ſeu tanquam pars formalis, & intrinſeca perfectioni; quia hæc integratur ex obſeruantia mandatorum, vel formaliter augetur ex operibus vt meliori charitate formatis. Aliarum verò virtutū augmentū ſe habet ad perfectionē materialiter, et ſecundum quid, et accidētaliter. Secunda verò pars aſſerti patet. Nam in hoc conſiſtit conſiliorum bonitas, & perfectio, quod eſt eſſe inſtrumenta & media apta ad remouenda impedimenta perfectionis, & charitatis, vt in textu dicitur & abundè probat *D. Th. opuſ.* 17. *cap.* 6.

94 Tertia etiam pars explicatur, quæ vera eſt ſecundùm quid, & reſpectu actuum virtutum, qui ſunt conſilia ſecundùm quid. Nam cum conſilia quæ ſunt talia ſimpliciter & ex genere, non ſint actus boni, niſi quia inſtrumenta vtilia ad perfectionem, illorum obſeruantia per ſe, & ex ſe nullam formalem perfectionem tribuit vel ſubſtantialem, aut ſimpliciter, vel extraneam & accidentaliter aduenientem, ſed ſunt mera inſtrumenta ad perfectionem obtinendam. Actus verò virtutum conſiderantur vel vt vtiles ad remouendum impedimenta charitatis, & ſic non ſunt formaliter niſi inſtrumenta perfectionis, vel vt ſunt in ſe actus boni & hoc modo dupliciter accipiuntur, vel vt formaliter excludunt peccatum, & ſic ſunt intrinſeci perfectioni, ſed non ſunt de conſilio, ſed de præcepto, vel vt non excludunt formaliter peccatum, & poſſent ſine peccato relinqui, & ſic non augent perfectionem niſi materialiter, & ſecundùm quid, & accidentaliter. Materialiter quidem, quia forma perfectionis ex charitate deſumitur, accidentaliter vero quia perfectioni per ſe conuenit virtus, vt virtus, accidit verò illi actus huius, vel illius virtutis, & dummodo homo agat ex virtute per charitatem, parum intereſt, quòd hoc vel illud operetur

tur

tur, & hoc perfectioni accidentale eſt, ſecundùm quid autem; quia aliarum virtutum perfectio eſt perfectio ſecundùm quid, vt dictum eſt ſupra a. 1. ad 3.

95 Nec vtiliter adducitur hic doctrina illa *D. Thom. p. p. quæſt. 5. a. 1. ad 1. & quæſt. 6. a. 3.* Docentis, perfectionem entis ſimpliciter non conſiſtere in eſſentia, ſed completi per accidentia; quia vt ſupra *quæſt. 14. a. 1. ad 2. ex D. Th.* adnotatum eſt, hoc eſt verum de accidentibus per ſe, non verò de illis quæ extrinſecus rei adueniunt. At verò actus aliarum virtutum à charitate, vt non ſunt de præcepto, ſed de conſilio aſſimilantur accidentibus extrinſecis, vt ibi dictum eſt. Nam huiuſmodi actus vt ſunt de conſilio ſunt quidem vtilia inſtrumenta ad perfectionem, & illi decorem afferunt, ſed qui non eſt de integritate perfectionis, & ſine quo perfectio eſt per ſe integra, & perfecta. Nam ſemper aduertendum eſt, quòd vbi actus virtutis alicuius ſit neceſſarius ad perfectionem, quia ulterius ſit neceſſarius vel ad ſubſtantiam, vel ad augmentum charitatis & eius feruorem, ſemper talis actus eſt de præcepto. Et tunc ſolùm eſt de conſilio, cum talis actus poſſet ſine aliquo peccato, ideoque ſine aliqua vel minima diminutione perfectionis, & charitatis omitti. Vnde tunc eius bonitas accidentaliter ſe habet ad perfectionem, & ſine eius nocumento poteſt adeſſe, & abeſſe.

96 Ad primum in oppoſitum reſpondet *D. Th. hic ad primum*. Quod illud in quo conſiſtit perfectio de qua loquitur Chriſtus non eſt illud conſilium *vade vende*, ſed illud, *& ſequere me*, ad quod venditio omnium ordinatur vt via ad terminum, & quod conſiſtit in obſeruantia præcepti charitatis perfectiori, quàm ſit illa, quæ eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem obtinendam, & ſic ea eo loco non habetur, niſi quòd paupertas eſt optimum medium ad ſequendum Chriſtum per obſeruantiam perfectam mandatorum. Equiuocat ergo valde argumentum, & valde fallacem conſequentiam infert, dum ex eo quòd perfectio addit ad id, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, infert, quòd hoc additum ſit obſeruantia conſiliorum. Nam eſt perfectior obſeruantia mandatorum quàm ſit illa, quæ eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, obſeruantia verò conſiliorum vel eſt medium ad talem perfectionem, vel ſe habet ad illam materialiter, & accidentaliter & licet perfecta obſeruantia mandatorum, prout excludit etiam minima peccata ſit duplex: Nam alia eſt veluti eſſentialis, quæ præcisè excludit etiam minima peccata. Alia verò eſt veluti accidentalis, quæ in infinitum eſt variabilis, quia ſcilicet in infinitum meliori ac meliori modo, & ex perfectiori ac perfectiori charitate peccata excludit; tamen nulla harum perfectionum eſt de conſilio, cum, vt probatum eſt, charitatis augmentum non ſit de conſilio, ſed de præcepto.

97 Et hoc eò magis probatur, quia in Chriſto hæc perfectio conſilij non fuit, nec fuit poſſibilis, nec eſt in ſanctis & perfectis viris Dei voluntatem cognoſcentibus, quatenus non agunt niſi priùs perſpecta Dei voluntate, ſicuti ſemper faciebat Chriſtus, & ideo Chriſtus quidquid egit & aget totum agit ex aliquo præcepto, quia dato quod omnia opera eius directè & primò non fuerint præcepta, ex eo tamen quòd à Deo in executione ſunt volita, & Chriſtus hoc ſcit & intuitu huius operatur, vt ſcilicet faciat voluntatem Patris, cui conformari eſt debitum ſaltem ex honeſtate, & virtute, ideo Chriſtus quidquid agit, ex neceſſitate alicuius præcepti agit, & in ſingulis obedit Patri, & ideo perfectiſſimus eſt. Vnde obſeruantia conſiliorum in nobis eſt inſtrumentum perfectionis, & ſolùm per accidens ad perfectionem pertinet, inquantùm qui operatur, voluntatem Dei de ſuo opere ignorat. Perfecta ergo charitas eſt formaliter ex eo, quòd fructificat obſeruantiam mandatorum, & perfecta eſſet etiam ſi nullius conſilij obſeruantiam fructificaret; licet & hanc fructificando perfectionem quandam & decorem accidentalem gratia materiæ obtineat.

98 Ex his verò deducitur primò quòd hæc propoſitio *Suarez ibid. num. 3.* ſcilicet. Perfectio vlteriùs aliquid perfectionis addit vltra id, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, ergo maximè addit conſiliorum obſeruationem, non eſt vera per ſe, & formaliter loquendo. Nam dato antecedenti eius conſequentia eſt falſa. Quia conſiliorum obſeruantia vel non dicit ex ſuo genere perfectionem virtutis, ſed importat puram vtilitatem ad virtutem, vt patet de conſilijs virginitatis, & paupertatis, vel non importat perfectionem quæ ſit formalis & intrinſeca perfectioni. Nam actus virtutum vt dictum eſt, vt ſunt formæ excludentes peccatum, ſunt intrinſeci perfectioni, quæ in excluſione peccati conſiſtit, ſed hoc modo actus virtutum non ſunt de conſilio ſed de præcepto, ſcilicet de lege obligante etiam ad minima peccata vitanda. Et ſolum de conſilio eſſe poſſunt, vt ſunt actus huius, vel illius virtutis, quando illarum virtutum præceptum non vrget, hoc verò accidit perfectioni, quòd hoc, vel illud homo operetur, ſeu etiam quòd operetur id, quod eſt melius ex genere: immò nec perfectionis eſt ſemper operari quod eſt melius ex genere in alijs virtutibus à charitate. Illud verò perfectionis, quod addit perfectio vltra id, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem non accidit perfectioni, ſed illi per ſe conuenit. Et vlteriùs ſecundo tota hæc perfectio non eſt ex additione propriè loquendo. Quia quod eſt intrinſecum & eſſentiale ſub diſiunctione non poteſt dici additum, cum pertineat ad intrinſecam conſtitutionem rei. Modò opera virtutum etiam vt talia, ſunt intrinſeca perfectioni, licet ſolùm ſub diſiunctione; non poteſt igitur eorum perfectio dici addita, quia hoc modo accipiendo conſilia ſunt materia perfectionis ſub diſiunctione neceſſaria. Et tertio quod magis eſt, huiuſmodi conſilia ſunt intrinſeca etiã illi perfectioni, quã *Suarez* vocat eſſentialem, & quæ eſt omnino ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem; Nam nec vitamus peccata mortalia niſi per exercitium virtutum. Et bene contingit quòd peccatum mortale vitetur per exercitium huius vel alterius virtutis ſub diſiunctione, & ex libera hominis optione. Vt, quis fugat cogitationem turpem vel per orationem, vel per ſtudium, vel per occupationem ad aliquod aliud opus. Et ſic conſiliorum obſeruantia eſt etiam neceſſaria ad perfectionem illam quæ eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem. Et ita ſi loquimur de conſilio vt importat actum virtutis, obſeruantia conſilij non eſt ex additione ad perfectionem, ſed eſt illi intrinſeca &

ne-

neceſſaria. Et ſolùm eſt diſcrimen, quòd perfectio ſimpliciter neceſſaria quia non importat niſi excluſionem peccati mortalis, non claudit obſeruantiam conſiliorum, niſi neceſſariam ad vitanda peccata mortalia. Sed perfectio magis propriè dicta, quia excludit etiam peccatum veniale, ideo claudit perfectiorem obſeruantiam præceptorum, quæ non eſt illi ex additione, ſed eſt illi intrinſeca, & de ſubſtantiali integritate eius. Et ſic propriè dici debet, quòd ad eſſentialem, & ſimpliciter neceſſariam perfectionem perfectio vberior addit perfectiorem obſeruantiam mandatorum, quàmuis hæc non habeatur niſi media perfectiori obſeruantia conſiliorum. Non quòd hæc obſeruantia ſit de integritate perfectionis, ſed quia eſt inſtrumentum illam conſequendi, aut augendi.

99 Hinc quoque deducitur, quòd illa alia propoſitio *Suarez ibid. nu. 4.* ſcilicet. Niſi quis aliquid boni non præcepti faciat, vel ſaltem meliori modo quàm præceptum eſt, faciat, non poterit aliquam perfectionem charitatis præter eſſentialem obtinere. Primò affirmat vt proprium perfectionis ſingularis, id, quod eſt commune omni perfectioni etiam ſimpliciter neceſſariæ. Cum enim præcepta non obligent pro ſemper, ideo obſeruantia vaga conſiliorum eſt ſimpliciter neceſſaria ad vitandum etiam peccatum mortale, quia vt illud vitemus aliquid facere debemus, & tamen non eſt ſemper præceptum vt hoc, vel illud faciamus, ſed hoc in noſtra eſt optione. Secundò propoſitio illa vera eſt, non quia obſeruantia conſiliorum ſit ex additione ad perfectionem, ſed quia cum proportione eſt inſtrumentum, & medium ad perfectionem obtinendam. Tertiò operari virtutem perfectiori modo, ſi modus perfectior ſit, quia ex perfectiori charitate, auget perfectionem, ſed non eſt hoc conſilij ſed præcepti, ſed ſi modus ſit ex aliarum virtutum perfectione poterit eſſe vtilis ad perfectionem, ſed non facit hominem perfectiorem niſi materialiter, & ſecundùm quid, aut accidentaliter.

100 Ad ſecundum dicitur quòd intelligentia illius loci *Lucæ* 17. Eſt, quod ſerui inutiles ſumus, quia ex nobis nihil boni facere poſſumus quòd ex aliquo titulo Deo non debeamus. Sed quòd homo perfectè obſeruans Dei legem, & minima etiam peccata vitans, dicatur ſeruus inutilis, quia nihil agit non debitum ex aliqua lege, non eſt admittendum, nec eſt ab intrinſeco probabile. Quod eo ampliùs eſt verum, quòd ſimpliciter loquendo & formaliter nihil homo poteſt agere non debitum, & ex conſilio; Quia ſemper homo tenetur agere ex virtute, & ſolùm ex arbitrio poteſt operari potius opus huius virtutis quàm alterius, quod eſt eſſe liberum à neceſſitate præcepti ſecundùm quid, & materialiter, & Deo poteſt reddere non debitum ex præcepto hoc vel illud materiale opus, cum teneatur ſemper agere ex charitate, vel vt alij dicunt ex honeſtate. Vnde multò magis apparet, quòd obſeruantia conſiliorum accidentaliter ſe habeat ad perfectionem, quia hoc ſaluo quòd homo agat ex honeſtate, ſeu ex charitate aliqua, quod non eſt conſilium, ſed præceptum, accidentaliter ſe habet & materialiter ad perfectionem, quòd homo circa hanc vel illam materiam operetur. Nam & in exceſſu virtutum conſiderandum eſt, quod & illud plus, vt eſt ex honeſtate eſt præceptum, & ſolum materiale remanet non præceptum & ſub conſilio. Obſeruantia ergo conſiliorum ſolùm perfectionem accidentalem, materialem, & ſecundùm quid addit ad obſeruantiam mandatorum, ideo per ſe non pertinet ad integritatem perfectionis niſi quia eſt inſtrumentum perfectionis obtinendæ, conſeruandæ, & augendæ.

101 Ad primam quæſtionem ex dictis Reſpondetur, obſeruantiam conſiliorum eſſe quidem vtilem ad perfectionem, ſeu neceſſariam ad bene eſſe, non verò eſſe neceſſariam ſimpliciter propriè loquendo. Nam immò ex quo obſeruantia aliqua dicatur neceſſaria ad perfectionem, iam illa eſt de præcepto non de conſilio; Quia ſub præcepto cadit, quod eſt neceſſarium ad obſeruantiam præcepti, perfectiò verò conſiſtit in exacta obſeruantia præceptorum, ideo ſub præcepto cadit quidquid eſt neceſſarium ad perfectionem. Dicitur igitur quòd obſeruantia conſiliorum vagè & in communi ſumpta eſt neceſſaria ad perfectionem, ſed hoc modo ipſa eadem obſeruantia eſt de præcepto. Quia cum ſine virtutum vel etiam ſine vſu operum indifferentium non poſſit perfectio vel acquiri, vel conſeruari, ea ratione qua homo tenetur perfectionem procurare, tenetur etiam vti aliquo ex medijs ad id neceſſarijs. Sed obſeruantia conſiliorum determinatè, quæ propriè eſt opus conſilij, & non præcepti, eſt vtilis, ſed non eſt ad perfectionem neceſſaria. Quia non intereſt vtrùm perfectio obtineatur per hoc, vel illud medium, ſeu per hoc, vel illud opus conſilij. Et hoc ampliùs declaratur. Nam quæ ſunt conſilia ſimpliciter & præcipuè tria illa maxima, ſcilicet continentiæ, paupertatis, & obedientiæ euidens eſt non eſſe neceſſaria ad perfectionem, cum tot vxorati, Diuites, & Reges in Eccleſia perfecti fuerint, & Sancti. Conſilia verò ſecundùm quid, ſcilicet opera virtutum, vel ſunt de præcepto, quatenus neceſſaria ſunt ad excludendum peccatum, vel ad perfectionem ſe habent materialiter, & accidentaliter, quamuis valde vtiliter. In quo ſæpe opera minùs perfecta ſuperant perfectiora ſecundùm quod magis valent ad tollenda impedimenta charitatis, quæ v.g. in ordine ad continentiam magis tollit virtus temperantiæ moderando paſſionem concupiſcentiæ, quàm faciat aliquis actus religionis vel fidei, vnde plures peccant ex intemperantia, eò quòd paſſio concupiſcentiæ ſit maximum obſtaculum ad charitatem.

102 Ad argumenta in oppoſitum dicitur, quòd probant vtilitatem, non verò neceſſitatem, cum etiam in lege Euangelica multi, qui ſua non vendiderunt, ſed illa poſſederunt, & multi coniugati fuerint, & ſint perfecti & Sancti.

103 In reſponſione ad primum argumentum. Ex verbis Chriſti probat D. Th. paupertatem non eſſe perfectionem, ſed viam ad perfectionem, quæ conſiſtit in hoc, quòd ſequimur Chriſtum, vt ex Hier. & Ambroſ. habetur. Sequimur autem Chriſtum per mentis affectum, nimirum per opera charitatis. Quod dicitur, non quia ſolus actus à charitate elicitus ſit motus per quem mouemur in Deum; Nam & credendo in Deum, in Deum mouemur, inquantum ex charitate credimus, vt habetur ſupra *quæſt. 2. a. 2. c.* Ideo ſequela Chriſti conſiſtit in actibus vel à charitate elicitis, vel ex cha-

rita-

ritate imperatis, ſeu charitate formatis. & in hac ſequela conſiſtit perfectio. Venientes autem omnia, quod ſpectat ad paupertatem, & ad conſilium, via eſt, & diſpoſitio, & medium, aut inſtrumentum adiuuans ad ſequendum Chriſtum, in qua ſequela perfectio eſt repoſita.

104 IN RESP. AD SECVNDVM primò affirmatur, quòd perfectio charitatis, quæ eſt propria beatorum præcipitur nobis. Quod ex *Caiet ſupra* explicatum eſt de præcepto per modum finis. Sed quoniam perfectio diuinæ dilectionis quadrupliciter conſiderari poteſt, vel ſcilicet vt eſt etiam viatoribus neceſſaria & non excludit niſi peccata mortalia, & vt excludit etiam peccata venialia non omnino, ſed quantum in via patitur humana infirmitas, tertiò vt excludit etiam omnino peccata venialia, quæ eſt perfectio beatorum, & quartò poteſt accipi perfectio charitatis ſecundum modum prout dicit excluſionem peccatorum ex maiori excellentia charitatis, non eſt apud omnes certum, id quod aſſerit D. Th. hic, ſcilicet *quòd perfectio diuinæ dilectionis vniuerſaliter quidem cadit ſub præcepto*, etiã loquendo de præcepto per modum finis.

105 Ideo ad huius reſponſionis explicationem duo videnda ſunt, primum eſt qualiter perfectio diuinæ dilectionis cadat ſub præcepto. Quamuis enim hoc probatum ſit in explicatione corporis articuli, adhuc magis indiget explicari. Secundum quomodo ſtando, quòd perfectio dilectionis Dei ſit ſub præcepto, nihilominus non ſit tranſgreſſor præcepti, & reus culpæ, qui hanc perfectionem non obtinet: quod eſt ſecundum, quod D. Th. affirmat. Quantum autem ad primum, vt explicetur qualiter perfectio dilectionis Dei, quæ maximè per obſeruantiam conſiliorum acquiritur, cadat ſub præcepto charitatis, immò & aliarum virtutum. Quæritur.

An in præceptis, & maximè in præcepto charitatis contineatur perfectio conſiliorum, ſaltem per modum finis?

106 TRactat hanc *quæſt. Suarez, loc. citat. capit. 11. nu. 15.* Et reſpondet perfectionem ſupererogationis non ſolùm non præcipi vt materiam in quam obligatio præcepti cadat, verùm etiam nec per modum finis in præceptis contineri. Vt autem ex eo habetur *ibid. & etiam num. 5.* Perfectio ſupererogationis eſt perfectio conſiliorum, ſeu quæ per conſiliorum obſeruantiam obtinetur in via. Et ratio eſt, quia præcepta non dantur propter huiuſmodi perfectionem, nec per ſe ad illam tendunt. Et S. Aug. & D. Th. loquuntur de perfectione Patriæ, quæ eſt communis & veluti ſubſtantialis ſtatui beatifico, non verò de perfectione ſupererogationis in via obtinenda, vel de vlteriori perfectione, quam ſit illa, quæ excedit perfectionem communem patriæ.

107 In oppoſitum verò eſt, quod SS. Aug. & Thomas vniuerſaliter loquuntur & ſine aliqua limitatione, vt patet ex verbis D. Thom. ſupra relatis.

108 Reſpondetur, quod opinio præfata in multis deficit. Et quidem primò vel ſupponit non verum, ſcilicet dari perfectionem ſupererogationis, ſeu quæ ſit perfectio conſiliorum, contradiſtincta à perfectione præceptorum, vel manifeſtè falſum aſſerit, hanc perfectionem non cadere ſub præcepto, etiam vt materiam præcepti. Nam vel intenditur quòd obſeruantia conſiliorum ſit perfectio, vel pars perfectionis. Et hic non verum ſupponitur, quoniam obſeruantia conſiliorum ex ſuo genere non eſt actus virtutis vniuerſaliter loquẽdo; quia immò, vt ſupra probatum eſt, conſilia, quæ ſimpliciter ſunt conſilia conſiſtunt in operibus ex ſuorum ſpecie indifferentibus, & bonitatem non habent, niſi quatenus ordinantur vt media vtilia ad virtutes, & præcipuè ad perfectionem charitatis. Et quatenus per conſilium intelligimus etiam actum virtutis, vt non præceptum, cum actus virtutis vt eſt actus virtutis ſit præceptus quia ſecundum non ſunt impeditiua perficiendi ex virtute, vnde ſolus actus virtutis vt talis actus poteſt eſſe materia conſilij, & actus virtutum aliarum à charitate quatenus tales ſunt materialiter, & accidentaliter ſe habeant ad perfectionem, quæ formaliter eſſentialiter conſiſtit in exercitio virtutis, ſequitur quòd obſeruantia conſiliorum formaliter non ſit perfectio niſi aliquando, & in parte materialiter, & accidentaliter, quamuis ipſa per ſe, & formaliter ſit medium vtile ad perfectionem.

109 Obſeruantia igitur conſiliorum per ſe, & ſecundum ſe, nec eſt vniuerſaliter opus moraliter bonum, vnde nec eſt perfectio vitæ Chriſtianæ. Et quatenus inter conſilia numerantur actus virtutum, qui non ſunt de præcepto, Primò nullus ex huiuſmodi actibus ſe ſolo per ſe, & ex ſe eſt bonus formaliter, quia ſola charitas eſt forma bonitatis moralis, & omnium virtutum. Aliæ autem virtutes præbent bonitatem, quæ eſt materia formabilis per charitatem. Et adhuc huiuſmodi actus prout ſunt de conſilio, perfectioni Chriſtianæ vitæ accidunt, quæ per ſe in hoc conſiſtit, quòd homo ex charitate virtuosè viuat, ſiue hoc faciat dando eleemoſynam, ſiue orando, ſiue docendo ignorantes, ſiue quodcumque aliud opus virtutis exercendo, dummodo cum virtutum præcepta vrgent, præcepta obſeruet. Sed ſi nomine perfectionis conſiliorum, vel ſupererogationis intelligitur perfectio ad quam conſilia ordinantur, & quæ per eorum exercitium eis veluti inſtrumentis mediantibus acquiritur, iam falſum eſt, quòd hæc perfectio non ſit materia præcepti, cùm hæc perfectio conſiſtat in exercitio virtutis vt excludente peccatum etiam veniale. Eſt autem fide certum nos aliquomodo teneri, ex vi diuinæ legis ad vitandum etiam peccata venialia. Et ſic quidquid ſit an actus conſiliorum ſint actus ſupererogationis, cum in ipſis non conſiſtat perfectio, ſed in exercitio virtutis vt excludente etiam minima peccata, quod exercitium eſt aliqualis materia præcepti, falſum eſt, quod perfectio conſilij non ſit materia præcepti.

110 Sed alia etiam pars eiuſdem opinionis falſa conſpicitur. Etenim perfectio omnis ſuper ſ finem, quæ eſt neceſſitatis ſimpliciter, & conſiſtit in exercitio charitatis vt excludente peccatum mortale, conſideratur dupliciter, vel ſcilicet vt eſt

maior perfectio veluti extenſiuè, quia extenditur ad excluſionem etiam peccatorum venialium, vel vt eſt maior veluti intenſiuè, & conſiſtit in excluſione peccatorum eorundem ex meliori, & excellentiori charitate. Priorem perfectionem certum eſt nobis eſſe præceptam per modum finis, vnuſquiſque enim ad hoc tenetur tendere vt Deum nullo modo offendat, & velle aliquo modo Deum offendere eſt peccatum. Hic igitur ſcopus in quem vnuſquiſque tendere debet, vt Deum non offendat. Ideo nedum perfectio patriæ, quæ omnino excludit peccatum veniale, ſed perfectio viæ, quæ excludit peccata venialia quantum infirmitas viæ patitur, verè eſt finis præcepti. Et in hoc ſenſu dictum eſt ab Apoſ. Rom. 13. *Finis ergo legis eſt dilectio.* Omne enim præceptum virtutis ad hoc ordinatur, vt creatura rationalis ex charitate operetur, & Deo per amorem adhæreat. Sed & de ſecunda perfectione intenſiua hoc idem probatur, quia cum Deus ſit infinitate intenſiuæ perfectionis diligibilis, quòd qui non impeditus, immò expeditus ad intenſiorem dilectionem nolit Deum intenſiùs diligere non eſt hoc rationi rectæ conforme, ſed lex virtutum & charitatis nos obligat, vt ſaltem in animi præparatione Deum ſine menſuræ limitatione diligamus, & pro poſſe Deum ex toto corde & anima, & virtute amemus, non ad libitum & optionem noſtram quantùm volumus, ſed tantùm quantùm poſſumus. Itaque Deus non eſt ſecundùm menſuram diligibilis; igitur non eſt in optione noſtra diligere Deum cum menſura, ſed ex lege tenemur intendere omnem modum perfectionis nobis poſſibilem. Et ſic vniuerſaliſſimè verum eſt, quòd perfectio charitatis cadit ſub præcepto & vel vt materia præcepta, vel vt finis præcepti. Quod docuit *D. Th. etiam opuſ. 17. cap. 6.* dicens. *Sic igitur præceptum dilectionis Dei, quod eſt vltimus finis Chriſtianæ vitæ, nullis terminis coarctatur, vt poſſit dici, quòd tanta dilectio Dei cadat ſub præcepto, maior autem dilectio limites præcepti excedens ſub conſilio cadat: ſed vnicuique præcipitur, vt Deum diligat, quantum poteſt, quod ex ipſa forma præcepti apparet, cum dicitur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Et ita in hac parte D. Thomam ſecuti ſunt *D. Anton. 3. p. tit. 16. capit. 1. Caiet. ad hunc artic. Valentia diſp. 10 quæſt. 2. puncto 1.*

Vtrum deficere à perfectione charitatis ſit peccatum?

111 SEcundum, quod docet D. Th. in reſponſione ad tertium eſt, quod non obſtante quòd perfectio charitatis ſit ſub præcepto, nihilominùs tranſgreſſor præcepti non eſt, qui non attingit vel ad perfectionem charitatis patriæ, vel ad gradus medios, qui poſſunt haberi etiam a viatore. Hoc autem difficultatem habet, quia tranſgreſſor præcepti eſt, qui præceptum non obſeruat, at vero qui non attingit omnem perfectionis gradum poſſibilem, ſi perfectio ſecundum omnem gradum cadit ſub præcepto, non obſeruat præceptum; igitur eſt tranſgreſſor præcepti.

112 Suppoſita diſtinctione eius quod præcipitur vt finis, & eius quod præcipitur vt medium ad finem, reſpondet *Caiet. cui conſentit Valentia tom. 3. diſp. 10. quæſt. 2. p. 1.* Quòd perfectio charitatis præcipitur vt finis, quod verò præcipitur vt finis, non præcipitur vt ſemper exequendum, ſeu habendum, ſed vt exequendum, & habendum tempore ſuo, nimirum in fine, & termino viæ, & ideo ſufficit, quòd homines in patria attingant perfectionem charitatis, ad hoc vt non ſint tranſgreſſores præcepti obligantis nos ad perfectionem charitatis.

113 Hæc vero doctrina eſt vera, ſed non ſoluit adæquate difficultatem, quia dantur gradus perfectionis charitatis ad quos multi beati non attingunt: igitur vel non omnes gradus perfectionis charitatis cadunt ſub præcepto, vel non oſtenditur quomodo non ſint tranſgreſſores beati, qui non attingunt in patria gradum charitatis Chriſti, & qui in via non attingunt gradum charitatis ſanctorum.

114 Reſpondetur igitur & primò diſtinguitur perfectio charitatis in extenſione, & intenſione. Quamuis enim charitatis exceſſus in extenſione in perfectione intenſiua eiuſdem fundetur, nihilominùs ſuppoſita perfectione charitatis in extenſione, adhuc charitas perfectiſſimè extenſa, poteſt in infinitum intendi. Nam extenſio iſta de qua loquimur attenditur in ordine ad excluſionem peccati, & ita vt talis ac tanta ſit, quòd excludat non ſolum peccata mortalia, ſed etiam venialia omnia. Sic enim charitas eſt perfecta extenſiuè ſi talis eſt, vt omne omnino peccatum excludat, & talis eſt charitas cuiuſcumque beati. Sed hac ſuppoſita perfectione charitas habet adhuc latitudinem infinitam in intenſione, ſecundùm quam inter beatos datur inæqualitas, & vnus alio intenſiori charitate Deum diligit.

115 Alia quoque diſtinctio præmittitur quam tradit D. Th. hic ad tertium. Nam charitatis iſta perfectio tam extenſiuè, quàm intenſiuè ſumpta duplex eſt, alia ſcilicet ſubſtantialis, alia accidentalis. Et in hoc diſcrimen eſt inter viam, & patriam. Nam charitatis perfectio ſubſtantialis eſt illa ſine qua charitas non eſt. Et hæc in via eſt charitas vt excludens omnia peccata mortalia, quod cuicumque charitati conuenit quantumuis minimæ, quia minima charitas, vt docet D. Th. 3. p. q. 62. 6. 3. diligit Deum ſuper omnia, eique vel minimum peccatum mortale repugnat. Sed charitas ſubſtantialiter perfecta perfectione patriæ eſt charitas excludens omnino peccata omnia etiam venialia, ſine enim tali charitate non eſſet homo beatus. Sed a ias perfectio omnis purè intenſiua accidentalis eſt tam ſanctitati viæ, quam ſanctitati patriæ. Et rurſus perfectio extenſionis ad excludendum etiam peccata venialia accidentalis eſt perfectioni & ſanctitati viæ. Quia viator ſimpliciter iuſtus eſt, qui viuit ſine peccato mortali, & tali debetur beatitudo, & ſi ſine mortali peccato moritur, eidem beatitudo certò redditur. Et propterea perfectio charitatis extenſiua ad excluſionem peccatorum venialium omnium, magis dicitur veluti accidentalis perfectioni viæ, quia ſine tali extenſione viator eſt iuſtus ſimpliciter, immò in hoc ordine rerum homines regulariter ſunt huius perfectionis incapaces. Singularis enim conditio Chriſti Domini, & Matris eius priuilegium fuit, vt numquam peccauerint venialiter.

116 His

116 His ſuppoſitis dicitur primò, quòd perfectio ſubſtantialis charitatis præcipitur vt habeatur, vel ſemper vel in termino viæ. Nam perfectio charitatis extenſa ad excluſionem cuiuſcumque peccati mortalis præcipitur vt habenda ſemper à quocumque viatore, & perfectio charitatis talis quæ excludat etiam omnia peccata venialia præcipitur per modum finis, vt habenda in termino viæ. Ideo hanc perfectionem liberè non habere eſt verè peccatum mortale, & eſt tranſgredi legem charitatis, præcipientis vt diligamus Deum ſuper omnia. Cum diſcrimine tamen, quia perfectionem charitatis prorſus eſſentialem, quæ ad minus excludat omnia peccata mortalia tenemur habere nunc etiam dum ſumus in via, & eam non habere eſt peccatum habitualiter durans vſquequo homo per pœnitentiam Deo reconcilietur. Sed perfectionem ſubſtantialem patriæ non tenemur habere nùc, ſed nunc tenemur non abijcere charitatem viæ, vt ſuo tempore habeamus charitatem patriæ, quam non habere poſt mortem & in termino viæ eſt verè ſpeciale peccatum & tranſgreſſio præcepti charitatis durans in æternum in damnatis.

117 Dicitur ſecundò nullam dari legem, aut præceptum, immò nec eſſe dabile, per quod obligemur ad habendum exercitè perfectionem accidentalem charitatis, ideoque nullius legis eſſe tranſgreſſorem, qui actu exercitè talem perfectionem non habet. Probatur hæc aſſertio primo de perfectione purè intenſiua. Nam quod non eſt certum, & firmum immò nec poſſibile ſed eſt in infinitum variabile non eſt nec eſſe poteſt obiectum legis, cuius eſt agenda determinare, & decernere; At verò intenſiua perfectio charitatis non habet limitem certum, & determinatum, ſed eſt in infinitos gradus variabilis, vnde nec ſumma eius perfectio eſt poſſibilis dari, non eſt igitur materia legis certæ, & quæ cadere poſſit ſub præcepto, vt habeatur. Nam habito quocumque gradu adhuc ſemper remanent alij infiniti gradus acquirendi. Non igitur datur neque eſt dabilis lex, quæ præcipiat haberi intenſiuam perfectionem charitatis.

118 Secundo nam vniuerſi perfectio inæqualitatem perfectionis poſtulat in rebus, vt docet D. Thom. Vnde & eo pulchrior eſt beatorum ſtatus, quo in illo varij ſunt Angelorum, & beatorum chori, inter ſe inæquales quidem, ſed miro ordine diſpoſiti ſub Chriſto capite, & magis ac minùs ad eius perfectionem accedentes; igitur ordum non data eſt lex quæ preciperet haberi omnem intenſiuam perfectionem charitatis, quod eſt impoſſibile; ſed nec data eſt, nec fuit conueniens dari legem quæ intra infinitam latitudinem intenſionis charitatis vnum gradum intenſionis determinaret, quem omnes attingerent, & attingendo æquales eſſent, ſed conueniens fuit, vt data a Deo animæ Chriſti maxima quadam charitate in eſſe phyſico in quantitate ſibi bene viſa, relinqueret liberum alijs ve magis, & minùs ad tantam Chriſti perfectionem accederent, per merita viæ, & ſic inter beatos ordo pulcherrimus videretur.

119 Hoc idem cum proportione dicitur de perfectione extenſiua in viatoribus. Cum enim in hoc ordine rerum viatores non ſint capaces charitatis omnia peccata venialia excludentis, conueniens fuit, vt Deus ſic Eccleſiam diſponeret, vt relinqueret hominibus liberam latitudinem inæqualiter attingendi latitudinem extenſiuam charitatis, ipſeque inæqualiter ſuæ gratiæ dona diſtribueret.

120 Dicitur tertiò non propterea perfectionem tam intenſiuam, quam extenſiuam charitatis cadere ſub conſilio, ſed dari legem de facto præcipientem, vt ſine menſura, & limitatione ad perfectionem omnem charitatis tendamus, per quam legem licet non præcipiatur vt actu exercitè habeatur talis perfectio charitatis, præcipitur tamen, vt homo liberè non excludat, neque impediat charitatis augmentum vel in ſe ipſo, vel in alio. Et in hoc eſt diſcrimen inter charitatem & alias virtutes. Nam hoc præciſo quòd charitati impedimentum non ponatur, homo ſine peccato poteſt velle v. g. eſſe in tanta menſura miſericors & non amplius, & ipſe iuxta charitatis exigentiam menſuram aliarum virtutum decernit, ſed non poteſt homo ſine peccato velle Deum in hoc gradu amare, & non amplius, vt bene docuit *D. Th. loc. ſup. citat. opuſ. 17. c. 6.* Sed tenetur in præparatione animi velle Deum in infinitum ſemper ac ſemper perfectiùs amare, ideoque tenetur non ponere impedimentum augmento charitatis, vnde eſt quòd feruorem charitatis impedire, peccatum veniale eſt, vt docet *D. Th. p. 2. quæſt. 71. a. 4. & 22. quæſt. 24. a. 8. ad 2.*

121 Dicitur vltimò, quòd præcepto charitatis omnino ſatisfacit, qui nunquam peccat nec mortaliter, nec venialiter, aliàs cupiens, ſi poſſibile eſſet Deum infinitè amare, & amoris augmento non præſtans impedimentum aliquod peccando, hoc enim faciendo charitas dum eſt in ſtatu creſcendi, creſcit etiam in intenſione, & homo facit quantum poteſt, vt Deum perfectè diligat.

122 Ex hoc colligitur, quòd propoſitio illa, quæ habetur apud *Suarez cap. 11. citato. num. 5.* Scilicet, quòd ex vi præceptorum non tenemur maiorem perfectionem in via conſequi vel intendere, quia non tenemur illam procurare, aut non impedire, ſi non eſt ſua, quia ibidem diſputat, & non reſoluit, cuiuſcumque ſit eſt falſa prorſus, & reijcienda, pro ea parte in qua aſſerit, quòd talem perfectionem non tenemur intendere, aut non impedire, quia euidens eſt, quòd non operatur conformiter ad præceptum charitatis, ſed præter illud, & aliquo modo contra illud, qui ſciens, & volens impedit feruorem & perfectionem charitatis, nec poteſt dici quòd diligat Deum ex toto corde, & quantum poteſt, qui ex hoc perfectiùs Deum non diligit, quia non vult diligere.

123 AD TERTIVM, optimè diſtinguitur perfectio Chriſtianæ vitæ, in ſubſtantialem, & communem, & in accidentalem, & ſpecialem, ſeù meliùs in ſpecificam, & indiuidualem. Sicuti in homine perfectio ſpecifica inuenitur etiam in puero, immo in cœco, & claudo; ſed perfectio indiuidualis importat augmentum hominis ad perfectam ætatem. Ita in vita ſpirituali datur perfectio ſpecifica & communis, & hæc eſt, quæ peccata mortalia excludit, & alia eſt indiuidualis, quæ importat perfectum modum eſſendi ipſius ſpeciei ſine quo licet eſſet ſpecies, eſſet tamen ſine perfectione ſibi connaturaliter debita, & conueniente, & hæc perfectio conſiſtit in augmento charitatis. Quæ poteſt dici perfectio conſiliorum, quatenus ad eam

conſequendam vtilia ſunt conſilia, licet ipſa in ſe ſit de præcepto modo ſupra expoſito. Quæri autem hic poteſt.

An omnia conſilia ſint tantum inſtrumenta ad hanc indiuidualem perfectionem vel aliqua addant illi formaliter perfectionis cumulum.

124 HOc enim affirmat *Suarez d. cap. 11. n. 16.* Sed ex principio iam ſatis reiecto, ſcilicet, quod actus charitatis excellentia ſit de conſilio. Quare dicitur, quod augmentum actualis charitatis formaliter auget perfectionem, & immò formaliter conſtituit perfectionem indiuidualem, quæ conſiſtit formaliter in charitatis augmento, primo quidem extenſiuo, quod ſcilicet extendatur ad venialia peccata vitanda, & poſtea etiam intenſiuo. Sed hoc augmentum non eſt de conſilio. Cæterùm actus aliarum virtutum, vt nõ ſunt de præcepto, ſeu vt non continentur, vt materia neceſſaria ad vitandum peccatum, & alij actus conſiliorum non ſunt niſi inſtrumenta perfectionis, ſimpliciter, & formaliter loquendo, vt ſupra probatum eſt. Solùmque actus virtutum ferunt aliquã perfectionem materialiter ſe habentem ad perfectionem Chriſtianæ vitæ, illique accidentalem, vt ſatis ſupra eſt explicatum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quicumque, eſt perfectus, ſit in ſtatu perfectionis?

quodl. 1. q. 14. ad 2. & opuſc. c. 18. 21. prec. pd p. *ADquartum ſic proceditur. Videtur, quod quicumque eſt perfectus, ſit in ſtatu perfectionis. Sicut enim per augmentum corporale peruenitur ad perfectionem corporalem, ita per augmentum ſpirituale, vt dictum eſt, † Sed poſt augmentum corporale aliquis dicitur eſſe in ſtatu perfectæ ætatis. Ergo etiam videtur quod poſt augmentum ſpirituale, cum quis iam adeptus eſt perfectionem, ſit in ſtatu perfectionis.*

§ 2. Præterea. Eadem ratione qua aliquid mouetur de contrario in contrarium, mouetur etiam aliquid de
c. 19. 10. 4. *minori ad maius, vt dicitur in 5. Phyſic. Sed quando aliquis tranſmutatur de peccato ad gratiam, dicitur mutare ſtatum, prout diſtinguitur ſtatus culpæ, & ſtatus gratiæ. Ergo videtur quod pari ratione cum aliquis proficit de minori gratia ad maiorem, quouſque perueniat ad perfectam, quod adipiſcatur perfectionis ſtatum.*

§. 3. Præterea, Statum adipiſcitur aliquis ex hoc quod à ſeruitute liberatur. Sed per charitatem aliquis liberatur à ſeruitute peccati: quia vniuerſa delicta operit charitas, vt dicitur Prou. 10. Sed perfectus dicitur aliquis ſecundum charitatem, vt dictum ma. huius q.
eſt. Ergo videtur quod quicumque habet perfectionem, ex hoc ipſo habeat perfectionis ſtatum.

Sed contra eſt, quod aliqui ſunt in ſtatu perfectionis, qui omnino charitate & gratia carent: ſicut mali Epiſcopi, aut mali religioſi. Ergo videtur, quod è contrario aliqui habent perfectionem vitæ, qui tamen non habent perfectionis ſtatum.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, ſtatus propriè pertinet q. præced. ar. 1.
ad conditionem libertatis vel ſeruitutis. Spiritualis autem libertas vel ſeruitus poteſt in homine attendi dupliciter. Vno modo, ſecundum id quod interius agitur. Alio modo, ſecundum id quod agitur exterius. Et quia vt dicitur 1. Reg. 16. Homines vident ea quæ parent, ſed Deus intuetur cor: inde eſt quod ſecundum interiorem hominis diſpoſitionem accipitur conditio ſpiritualis ſtatus in homine, per comparationem ad iudicium diuinum. Secundum autem ea quæ exterius aguntur, accipitur ſpiritualis ſtatus in homine per comparationem ad Eccleſiam. Et ſic nunc de ſtatibus loquimur, prout ſcilicet ex diuerſitate ſtatuum quædam Eccleſiæ pulchritudo conſurgit. Eſt autem conſiderandum, quod quantum ad homines, ad hoc quod aliquis adipiſcatur ſtatum libertatis vel ſeruitutis, requiritur primo quidem obligatio aliqua vel abſolutio. Non enim ex hoc quod aliquis ſeruit alicui, efficitur ſeruus: quia etiam liberi ſeruiunt, ſecundum illud ad Gal. 5. Per charitatem ſpiritus ſeruite inuicem. Neque etiam ex hoc quod aliquis deſinit ſeruire, efficitur liber, ſicut patet de ſeruis fugitiuis. Sed ille propriè eſt ſeruus, qui obligatur ad ſeruiendum: & ille eſt liber, qui à ſeruitute abſoluitur.

Secun-

Secundo requiritur quod obligatio prædicta cum aliqua ſolemnitate fiat: ſicut & cæteris quæ inter homines obtinent perpetuam firmitatem, quadam ſolemnitas adhibetur. Sic ergo & in ſtatu perfectionis proprie dicitur aliquis eſſe, non ex hoc quod habet actum dilectionis perfectæ, ſed ex hoc quod obligat ſe perpetuo cũ aliqua ſolẽnitate ad ea quæ ſunt perfectionis. Contingit etiã quod aliqui ſe obligant ad id quod non ſeruant, & aliqui implent ad quod ſe non obligauerunt: vt patet Matth. 21. de duobus filijs, quorum vnus patri dicenti. Operare in vinea, reſpondit, Nolo: poſtea abijt: alter autem reſpondens ait, Eo, & non iuit. Et ideo nihil prohibet aliquos eſſe perfectos, qui non ſunt in ſtatu perfectionis: & aliquos eſſe in ſtatu perfectionis, qui tamen non ſunt perfecti.

Ad primum ergo dicendum, quod per augmentum corporale proficit aliquis in his quæ pertinent ad naturam: & ideo adipiſcitur naturæ ſtatum, præſertim quia quod eſt ſecundum naturam, quadammodo immutabile eſt, in quãtum natura determinatur ad vnũ. Et ſimiliter per augmentum ſpirituale interius aliquis adipiſcitur ſtatũ perfectionis quantum ad diuinum iudicium: ſed quantum ad diſtinctiones eccleſiaſticorum ſtatuum non adipiſcitur aliquis ſtatum perfectionis, niſi per augmentum in his quæ exterius aguntur.

Ad ſecundum dicendum, quod illa etiam ratio procedit quantum ad interiorem ſtatum. Et tamen cum aliquis tranſit de peccato in gratiam, tranſit de ſeruitute in libertatẽ: quod non contingit per ſimplicem profectum gratiæ, niſi cum aliquis obligat ſe ad ea quæ ſunt gratiæ.

Ad tertium dicendum, quod illa etiam ratio procedit quantum ad interiorem ſtatum. Et tamen licet charitas variet conditionem ſpiritualis ſeruitutis & libertatis, hoc tamen non facit charitatis augmentum.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt eſſe perfectus qui non eſt in ſtatu perfectionis, & econtra. num. 1.*

2 *Status perfectionis internus, & externus. n. 2.*

1 Concluſio huius articuli eſt, poſſe aliquem eſſe perfectum, qui non eſt in ſtatu perfectionis, & econtra poſſe eſſe in ſtatu perfectionis illũ, qui non eſt perfectus, vnde diſtinguuntur perfectio, & perfectionis ſtatus, quia ſtatus eſt ſeruitus per quam homo ſe obligat cum quadam ſolemnitate ad ea, quæ ſunt perfectionis, contingit autem & aliquem non obligatum agere ea quæ perfectionis ſunt, & econtra obligatũ ad ea, quæ ſunt perfectionis à ſua obligatione deficere. Et ideò poteſt contingere, vt ſit perfectus ille, qui ad ea, quæ ſunt perfectionis non ſe obligauit, & econtra imperfectiſſimum eſſe illum, qui eſt in ſtatu obligationis ad perfectionem. Veritas iſta eſt communis ſententia DD. quam tradiderunt *D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 1. Viguer. cap. 17. §. 1. v. 10. Sylu. v. Religio n. 3. Caiet. hic Valentia 22. d. 10. q. 2. p. 3. Ledeſma de ſtatu perf. c. 2. Suarez lib. 1. de ſtatu perfect. cap. 5. num. 1. & 2.*

2 Diſtinguitur autem communiter à DD. ſtatus perfectionis in internum, & externum. Internus conſiſtit in interiori libertate, aut ſeruitute gratiæ, & reſpectu diuini iudicij. Deus enim corda intuetur. Et importat obligationem qua tenetur homo interiùs diligere Deum ſuper omnia. Sed exterior attenditur ſecundum ea, quæ exteriùs honeſtè aguntur, & eſt exterior obligatio ad eas actiones externas, quæ ſunt perfectionis, & honeſtatis. In præſenti ſermo eſt de ſtatu exteriori, prout ſtatus pertinet ad Eccleſiam viſibilem, & ordinatur ad eius decorem, & pulchritudinem.

SVMMARIVM.

1 *Duas conditiones ſtatus perfectionis ponit D. Th. num. 3.*

2 *Prima eſt obligatio vel abſolutio. num. 3.*

3 *Immobilitas ſtatus non habetur niſi ex lege abſoluente, vel ligante. n. 3.*

4 *Ad ſtatum non ſufficit firmitas propoſiti. n. 3.*

5 *Secunda conditio, ſolemnitas obligationis. n. 4.*

6 *Quæ ſolemnitas requiratur: remiſſiuè. n. 4.*

7 *Tertia conditio eſt modus viuendi externus. Sed hæc in ſecunda ex præcedentibus continetur. n. 5.*

8 *Quarta conditio, quod reſpiciat perfectionem. Sed hæc in alijs primis continetur. n. 5.*

9 *Status ordinatur ad perfectionem formaliter. n. 5.*

10 *Quinta conditio quod actiones ad quas ſtatus ordinatur ſint externæ. Sed & iſta in ſecunda continetur. n. 5.*

11 *Caiet. defenſus. num. 6.*

12 *Quilibet tenetur habere ſanctitatem internam pro fine. n. 6.*

13 *Clericus debet exercite eſſe interius ſanctior quam laicus regularis. n. 6.*

14 *Non ideò præciſè laicus regularis excedit clericos, quia obligetur ad actiones externas. n. 6.*

15 *Status perfectionis non eſt modus viuendi, ſed profeſſio, deputatio, & obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis. n. 7.*

Deſcri-

Quid ſit ſtatus perſectionis?

3 DEſcribit D. Thom. ſtatum perſectionis ex duplici conditione, *Caiet.* verò tertiam conditionem addit, & *Suarez lib.1. de ſtatu perfect.cap.5.* addit alias duas, ſed omnes in duabus à D. Thom. aſſignatis continentur. Prima conditio quæ habetur in textu eſt, obligatio vel abſolutio. Nam cum ſtatus ſit vel libertas, vel ſeruitus, ideò ad ſtatum requiritur, vel obligatio ſeruitutis, vel abſolutio libertatis. Cum enim ad ſtatum requiratur quædam moralis firmitas, & immobilitas, hæc haberi non poteſt, niſi vel ex naturali aliqua, vel conſimili lege per quam homo tanquam liberi arbitrij ſit abſolutus à ſeruitute, vel ex aliqua obligatione per quam ſit deſtinatus ad ſeruiendum. Nec ſufficit ad hoc firmitas propoſiti ſine obligatione, vt bene etiam aduertit *Suarez num.7.* quia propoſitum non eſt moraliter immobile, ſed integrum eſt homini mutare propoſitum, neque ligatur & immobilitatur ad illud perficiendum niſi forſan ex communi obligatione bene viuendi, & non peccandi. Sicut igitur in temporalibus non eſt ſeruus, qui ſeruit, ſed qui eſt obligatus immobiliter ad ſeruiendum, ita in ſpiritualibus non eſt in ſtatu ſeruitutis, qui ex ſpeciali iure non eſt obligatus ad opera ſpiritualia. *D. Ant. Viguer. Caiet. Ledeſma, Valentia, Suarez loc. cit.*

4 Secunda conditio eſt ſolemnitas obligationis. Quam eſſe neceſſariam ex hoc probant *D. T. & citati DD.* quod inter homines illa obtinent immobilitatem, & firmitatem & perpetuitatem, in quibus adhibetur ſolemnitas aliqua. Circa quam conditionem bene aduertit *Suarez loco citato nu. 8.* eatenus, & talem ſolemnitatem, ſeu tantam requiri, qualis, & quanta eſt neceſſaria ad perpetuitatem obligationis. Status enim perfectionis cum importet immobilem obligationem ad ea, quæ ſunt perfectionis, & hæc immobilitas non habeatur ſine aliqua ſolemnitate, talis, ac tanta ſolemnitas eſt neceſſaria, quanta requiritur ad hoc vt in facie Eccleſiæ homo cenſeatur immobiliter obligatus ad ea, quæ ſunt perfectionis. Quæ verò & qualis ſit hæc ſolemnitas, explicandum erit infra *q.186. art.6.*

5 His duabus conditionibus explicatis aliæ tres conſiderantur à *Caiet. & Suarez* poſitæ. Quarum prima poſita, à *Suarez* eſt, quod ſtatus perfectionis importat modum viuendi externũ, & quod aſſumatur per exteriorem actionem. Hæc verò conditio continetur in aſſignatis. Tum quia nos loquimur de ſtatu perfectionis exteriori, tum quia obligatio ſolemnis nõ eſt interior; ſolemnitas enim in exteriori quadam forma obligandi ſe conſiſtit. Secunda conditio eſt, quod ſtatus reſpiciat opera perfectionis. Et hæc quoque conditio in aſſignatis continetur. Nam obligatio ad aliquid eſt obligatio; vnde ſtatus perfectionis non eſt niſi obligatio ad opera perfectionis. Et hic obiter aduertitur, quod *Suarez num.5.* intendit de mente *D. Th. ſupra q.183. art.3.* quod ſtatus perficitur in ordine ad operationes, quod debet cautè legi. Nam officium eſt, & non ſtatus, quod ſpecificatur in ordine ad operationes, ſed ſtatus non reſpicit opera vt opera, ſed reſpicit perfectionem formaliter, & ideò reſpicit opera vt ſunt actus, & formæ perficientes Eccleſiam in membris ſuis; & ideò ordinantur ad opera perfectionis formaliter. Tertia etiam conditio aſſignata à *Caietano, & Valentia* eſt, quòd huiuſmodi actiones ſint externæ. Sed & hæc conditio ferè eadem eſt cum prima ex tribus, & habetur ex textu, vt dictum eſt.

6 Hanc vero vltimam conditionem cum probet *Caiet.* eſſe neceſſariam, quia ſi de interiori ſanctitate eſſet ſermo ſequeretur clericos in ſacris eſſe in ſtatu perfectionis, quia tenentur ad maiorem ſanctitatem interiorem, quàm laici regulares, vt dicitur infra *q.8.* Hanc rationem impugnat *Suarez ibi. n.10.* quia clerici in ſacris ex vi ſuæ ordinationis non ordinantur ad maiorem ſanctitatem interiorem, quàm exteriorem, quia illi non habent ſpecialia præcepta ſanctitatis interioris, & ſi ad aliqua obligantur, hoc eſt reſpectu externæ honeſtatis, & decoris. Verum dicitur, quod allata doctrina ſubſiſtit, licet non omninò probet intentum, quia cõſiderandum eſt, quòd ſanctitas interior haberi poteſt, vel pro fine, & in intẽtione, vel in exercitio. Priori modo non eſt diſtinctio pro quanto quilibet etiam ſecularis tenetur habere pro fine perfectionem charitatis ſine menſura. Vnde finis cuiuſcumque eſt idem, quia eſt perfectio charitatis ſine menſura. Sed ad habendam in actu exercito hanc ſanctitatem maior eſt obligatio in clerico in ſacris. Tum quia debet habere illam in maiori menſura, cum ex *Dion. 6. cap. Eccleſ. hier.* Sacerdotalis ordo ſit exemplar ſanctitatis ordinis Monaſtici. Tum quia ſtrictiori vinculo ad ſanctitatem interiorem tenetur, cum illa ſit neceſſaria diſpoſitio ad exercitium Sacerdotij. Et nihilominùs ex dicta doctrina non probatur bene intentum. Quia laici regulares non ideò præcisè excedunt clericos Sacerdotes, quia obligantur ad externas actiones, ſed quia obligantur ad obſeruantias regulares, inter quas etiam actiones internæ numerantur, & ſic abſolutè obligantur ad media magis vtilia ad ſanctitatem acquirendam ſiue illa in externis, ſiue in internis actibus conſiſtant. Vnde vera ratio illius tertiæ conditionis eſt, quia cum ſit hic ſermo de exteriori ſtatu, proculdubio eſt ſermo & de externa obligatione, & de obligatione ad externas actiones, quæ ſint media ad internam ſanctitatem. Sed hoc magis eſt explicandum in ſequentibus.

7 Ex iis autem colligitur, quid ſit ſtatus ſanctitatis. Quidam enim illum diffiniunt, quòd ſit quidam viuendi modus firmus, & ſtabilis ad propriam perfectionem vitæ Chriſtianæ obtinendam, vel exercendam inſtitutus. *Suarez lib.1. de ſtat. perfect. cap.5. nu.3.* & parum differe *Layman lib.4. tr. 5. cap.1. num.1.* Sed vt dicebam ſupra n. 1. cum ſtatus non conſiſtat in actuali viuere, ſed in obligatione, & deputatione ad viuendum, non bene dicitur quòd ſit vel viuere, vel modus viuendi, quia modus viuendi eſt finis ſtatus, non eſt ſtatus ipſe; Ideò melius *Suarez ibid. ait,* quòd ſtatus eſt vitæ profeſſio, quia conſiſtit perfectionis ſtatus in obligatione, & profeſſione firma, & ſtabili ad opera perfectionis. Quapropter dicendum eſt, quòd ſtatus ſit deputatio, ſeu deſtinatio, ſeu melius ſeruitus ſpiritualis firma, & immobilis cum quadam ſolemnitate ſuſcepta per quam homo deputatur, & obligatur ad

ea,

ea, quæ ſunt perfectionis, vel obtinenda, vel exercenda. Quoniam tamen conditiones, quas diximus neceſſarias ad ſtatum, maiorem exigunt explicationem, nonnulla quærenda ſunt, & quidem primò.

SVMMARIVM.

1 *Obligationem ad ea quæ ſunt perfectionis poſſe induci ſine libero conſenſu obligati, aliquorum opinio. n.8.*

2 *Obligatio ad ea quæ ſunt perfectionis nequit induci ſine libero conſenſu obligati. n.9.*

3 *Obligare ſe non eſt ſine libertate. n.9.*

4 *Matrimonium non conſtat ſine conſenſu libero. num.9.*

5 *Status Christianæ Religionis non aſſumitur ſine conſenſu. n.9.*

6 *Nec ſtatus Epiſcopalis, nec ſtatus Religioſus aſſumitur ſine libero conſenſu. n.9.*

7 *Aſſumptio ſtatus perfectionis eſt actus virtutis, ideoque liber n.9.*

8 *Ad hoc vt quis ſe obliget ad ea, quæ ſunt perfectionis non requiritur libertas à neceſſitate præcepti. n.10.*

9 *Papa poteſt præcipere alicui vt Epiſcopatum accipiat, vel profiteatur in aliqua Religione. numer.10.*

10 *Obligatio ſtatus perfectionis ſine conſenſu ſe obligantis nunquam inducitur, etiam quocumque præcepto, [illegible] lege præcipiente. n.11.*

11 *Matrimonium non tenet deficiente alterius coniugis conſenſu. n.11.*

12 *Obligatio ſtatus perfectionis per ſe petit libertatem virtutis. n.11.*

13 *Non eſt certum, quod ſeruitus inducta in inuitum ſit vinculum perpetuum. n.12.*

14 *Seruitus perfectionis, cum non ſit pœna, ſicuti eſt ſeruitus corporalis ſpeciale iure habet, vt non poſſit imponi inuito. nu.12.*

15 *Non datur in terris poteſtas quæ poſſit inducere obligationem perpetuam neceſſariam ad ſtatum perfectionis, ſicut nec ad matrimonium. n.13.*

16 *Eſto daretur poteſtas quæ poſſet obligare perpetuo ad tendendum in perfectionem, hæc obligatio non ſufficeret ad ſtatum perfectionis. n.13.*

17 *Obligatio extrinſecus adueniens & non libere ſuſcepta eſt improportionata homini, perfectioni, & actibus per quos perfectio acquiritur. numer.13.*

18 *Pueri oblati antiquitus Religioni non erant in ſtatu perfectionis niſi libere conſentirent in religionem. num. 14.*

An ſeruitus & obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis induci poſſit per actum non liberum, ſeu ſine libero conſenſu ſuſcipientis ſtatum?

8 VIdetur enim ita eſſe dicendum, quia ſeruitus temporalis inducitur ſine conſenſu, cum v. g. in bello iuſto quis captus ab inimicis ex libero fit ſeruus, igitur eadem ratione poterit quis ſine ſuo conſenſu fieri ſeruus ſpiritualis, & obligari ad ea, quæ ſunt perfectionis. Secundo probatur ex *cap. Monachum 20. q. 1.* vbi dicitur, quod *Monachum, aut paterna deuotio, aut propria profeſſio facit*.

9 Reſpondetur negando maius, & dicitur primò ſtatum perfectionis in hac parte eſſe ſtatum libertatis, atque induci non per conſenſum liberum, *Suarez lib. 1. de ſtat. perf. c. 12. n. 2.* Nā vt habet D. Th. in textu, ex hoc aliquis eſt in ſtatu perfectionis, quia ſe obligat perpetuo cum aliqua ſolemnitate ad ea, quæ ſunt perfectionis, obligare autem ſe eſt actus libertatis. Et probatur primò ex *cap. 1. & 4. de Regul. 6.* vbi hoc decernitur. Tum ſecundò. Nam ſi qui non habet liberum vſum rationis non poteſt contrahere matrimonium ad quod eſt neceſſarius liber conſenſus, *cap. ſufficiat 27. q. 2. & cap. cum adhuc, & cap. ſin. de ſponſal. & cap. ſuas. de ſponſ. duorum. Concil. Florentin. decreto de Sacram. Matrimonij*: multò magis hic conſenſus liber eſt neceſſarius ad aſſumendum ſtatum perfectionis, in quo homo magis ſe obligat, & ad magis ardua ſe aſtringit. Tum tertiò. Nam nec ſtatus communis Chriſtianæ vitæ aſſumitur in Baptiſmo ſine libero conſenſu *D. Thom. 3. p. quæſt. 68. a. 7.* multò magis non ſe obligabit aliquis ſine ſua libera voluntate, ad modum ſpecialem, & magis perfectum vitæ Chriſtianæ. Tum quartò, quia nec ſtatus Epiſcopalis ſine voluntaria conſecratione, nec ſtatus Religioſus ſine voluntaria profeſſione, nec alius ſimilis ſtatus inducitur ſine voluntaria obligatione. Tum quintò, quia ſtatus perfectionis per ſe petit induci per actum virtutis, eſt enim obligatio ad vitam virtuoſam & ad ſeruiendum Deo, & ad perfectionem charitatis obtinendam, non eſt vero virtus ſine libero actu, ſeu niſi in actibus liberis.

10 Dicitur tamen ſecundò, de ratione actus inducentis hanc ſpiritualem ſeruitutem, non eſſe libertatem a neceſſitate præcepti, ſed ſufficere libertatem à neceſſitate agendi, quæ eſt neceſſaria, & ſufficit ad hoc, quod actus ſit humanus, & ſit virtus. *Suar. ibid. n. 3.* Nam negari non poteſt, quod ex cauſa vrgente Papa poſſit compellere aliquem vel ad Epiſcopatum, vel ad ſtatum Religioſum. Si enim Papa præcipere poteſt rem indifferentem, multo magis poteſt præcipere actum virtutis, quando hic in ordine ad bonum commune Eccleſiæ ſit neceſſarius, & ita poteſt præcipere alicui, vt Epiſcopatum aſſumat. Nam poſſe aliquem præcepto ſuperiori cogi ad Epiſcopatum ſuſcipiendum ſupponunt *D. Thom. infra q. 185. a. 2. Sylueſt. v. Epiſc. q. 3. & 10. de inſt. q. 2. n. 1.* & eadem ratione, poteſt alicui præcipi à Papa, quod fiat Religioſus in aliqua approbata Religione. In quo caſu conſenſus per quem inducitur ſeruitus ſtatus perfectionis, licet ſit liber quantum ſufficit ad virtutem, non eſt tamen liber a neceſſitate præcepti, quia ex præcepto tenetur tunc homo conſentire in talem obligationem. Sicut tenetur volentem in matrimonium, qui ad vxorem ducendam obligatur.

11 Dicitur tamen tertio, per nullam humanam poteſtatem poſſe induci ſtatum perfectionis ſine libero conſenſu ſuſcipientis. Ita quod ſicut licet poſſit Princeps ex iuſta cauſa obligare aliquem ad vxorem ſumendam, tamen matrimonium non

perh-

perficitur niſi ille liberè in matrimonium conſenſiat. *Palud.4.d.36.q.2.a.2.n.15. D. Anton.3.p tit.1.c.15.§.3.et cap.3.§.2. Victoria relec.de matrim.p.1.n.7. Sotus 4.d.57.q.1.a.2. Ledeſ.2.p.4.q.47.a.1. Barthol. à Ledeſ dub.16. Petrus de Ledeſ.de matrim.q.45.a.1.d.1.concl.2. Sylu.v.matrim.3.imped.18 n.5.& ex Nauar. Palacios Angles, Lopes, Angelo, Roſella, Prapoſ.et alys, Sanchez l.2.cap.27.n.2.* Ita licet poſſit Papa obligare aliquem ad aſſumendum ſtatum Religioſum, hic tamen ſtatus & eius obligatio non inducitur ſine libero conſenſu ſuſcipientis ſtatum *Suarez ibid. num 4.* Ratio enim eadem eſt, & maior, quia ſtatus perfectionis per ſe & ab intrinſeco reſpicit perfectionem virtutis, & eſt obligatio ad media perfectionis ex amore perfectionis aſſumenda, vnde inductio huius obligationis per ſe petit eſſe actum humanum, & liberum, quia in ſolis humanis actibus virtus conſiſtit.

12 Ad primum reſpondetur dupliciter. Primò quòd adhuc non eſt certum, an ſeruitus inducta inuito ſuſcipienti ſit de ſe vinculum perpetuum, ita quod ſeruus non poſſit iuſtè fugere, & per fugam priſtinam libertatem acquirere. *Suarez loco citato cap.12.num.4.* Nam multi hoc affirmant, quos refert, & ſequitur *Diana p.7.tract.7.reſ.10.* Seruitus autem ſtatus perfectionis, ex parte ſerui eſt prorſus perpetua, & immobilis, ita quòd ex ſe ipſo non poteſt ſeruus libertatem recuperare. Sed reſpondetur ſecundò, quòd non eſt eadem ratio, quia ſeruitus temporalis eſt pœna, quæ poteſt tradi inuito. Sed ſeruitus perfectionis eſt ſeruitus libertatis, per quam homo ad diuinum obſequium ſe obligat.

13 Vnde dato, quòd daretur poteſtas humana, quæ poſſet obligare hominem perpetuò ad hoc, vt per certum viuendi modum tenderet ad perfectionem vt ad finem, hæc obligatio non conſtitueret propriè & formaliter ſtatum perfectionis, quia hæc obligatio eſſet improportionata, & fini, & medijs, & perſonæ in finem ordinatæ. Perfectio enim Chriſtianæ vitæ cum conſiſtat in actibus virtutis, & charitatis quibus intrinſeca eſt libertas, quia nec Deus in via per charitatem amatur niſi liberè, nec virtus eſt niſi in actibus liberis. vnde nec niſi per actus liberos perfectio virtutis acquiri poteſt, quia coactio virtuti repugnat, & pariter cum perfectio virtutis conueniat ſolum homini, vt libero & libertas ſit neceſſaria, vt homo ſit capax Chriſtianæ vitæ, & perfectionis charitatis, igitur obligatio non libera & veniens ab intrinſeco homine ipſo, qui obligatur inuito manente, eſt improportionata, & fini, qui eſt perfectio virtutis, & medijs neceſſarijs ad huiuſmodi perfectionem obtinendā, quæ non ſunt niſi actus liberi, & homini, qui non niſi vt liber in perfectionem ordinatur. Et ideo talis obligatio non eſt apta ad inducendum ſtatum perfectionis, quia ſeruitus ſtatus perfectionis eſt ſeruitus hominis liberi, vt liberi ad finem libertati conſonum, per media libera acquirendum. Primo igitur dicitur, poteſtatem humanam ad hoc non pertingere, vt ſine conſenſu hominis poſſit inducere obligationem perpetuam neceſſariam ad ſtatum perfectionis, ſicut non poteſt inducere obligationem matrimonij ſine libero conſenſu contrahentium. Secundò dicitur, quod dato quòd hæc obligatio induci poſſet, per illam non conſtituretur ſtatus perfectionis, quia ſtatui perfectionis repugnat coactio, cum ſit ſtatus hominis liberi, vt liberi in ordine ad finem, cui repugnat acquiri ab inuito, & per actus coactos, & non liberos.

14 Ad ſecundum dicitur, quòd Concil. Tolet. loquitur de pueris oblatis à parentibus, qui tamen non inuiti, ſed peruenientes ad debitam ætatem ſi volunt liberè conſentiunt in profeſſionem Religionis. Solum ergo per liberam conſenſum per quem obligat ſe homo conſtituitur in ſtatu perfectionis.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ſtatus perfectionis conuenientiſſimè inducitur per votum, quod eſt actus Religionis. num.15.*

2 *Obligatio ſtatus perfectionis an induci poſsit per contractum, & per omnem modum, quo inducatur perpetua obligatio? n.16.*

3 *Obligatio ſtatus Epiſcopalis per ſe ſecundum aliques non oritur ex voto propriè dicto. n. 16.*

4 *Obligatio ſtatus Religionis non inducitur niſi per votum. n.16.*

Per quem actum inducatur obligatio ſtatus perfectionis.

15 RESpondetur obligationem ſtatus perfectionis regulariter, et conuenientiſſimè induci per aliquod votum, ſiue ſolemne, ſiue ſimplex, ſed tamen induci poſſe etiam per alios actus, vt per aliquem contractum, vel per acceptationem officij, vel per quemcumque alium valentem inducere obligationem immobilem ad perfectionem tenuerunt, *Valent.22.d.10.q.2.p.3. Suarez ibid.nu.5.* Quod tamen limitate intelligitur, vt ſit verum de ſtatu perfectionis ſecundū quid, vt magis explico *q.ſeq.a.6.* Ratio primæ partis eſt, quia cū finis ſtatus perfectionis ſit perfectio charitatis, vt acquirēda per exercitiū conſiliorum, ex ea virtute conuenientius oritur obligatio ſtatus perfectionis, quæ eſt propinquior charitati, & quæ poteſt in Dei obſequium omnes actus humanos ordinare, hæc verò virtus eſt religio, cuius actus eſt votum. Et ideò conuenientiſſimum eſt, vt ſtatus perfectionis inducatur ex eo quod homo ex voto ſe obliget Deo ad certa media opportuna ad perfectionem charitatis acquirendam, aut exercendam. Vnde eſt quòd ſtatus religioſi omnes per votum aliquod conſtituuntur. Et ſi præter ſtatus religioſos dantur in Eccleſia alij ſtatus perfectionis, hoc ferè vniuerſaliter fit, aut vouendo caſtitatem, aut aliquod aliud Dei obſequium.

16 Et nihilominùs alia pars probatur, quia ad ſtatum (ſaltem ſecundum quid talem) ſufficit perpetua, & libera obligatio ad opera perfectionis, vndecumq; hæc obligatio oriatur. Vnde Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis, cuius obligatio per ſe ſecundum multos (de quo tamen dicam infra quid ſentiendum ſit ſecundum Sanctū Thomā) non oritur ex voto, propriè ſumpto, ſed ex eo, quòd homo liberè acceptat, ſeu conſentit acceptationi talis officij, cui annexa eſt talis obligatio.

Et

Et amplius ſine voto poſſet aliquis ex contractu ſe perpetuò obligare ad inſeruiendum v. g. alicui hoſpitali. Et ſic non eſt neceſſe, quòd obligatio tendendi in perfectionem oriatur propriè ex voto, ſed ſufficit quod & quacumque cauſa oriatur. Cum quo tamen ſtat, vt infra docet *Diu. Thom. quæſt. 186. art. 6.* quod de ratione ſtatus religioſi ſit, vt inducatur per votum.

SVMMARIVM.

1 *Statum perfectionis poſſe induci per internam obligationem aliquorum opinio. n. 17.*

2 *Status perfectionis Eccleſiaſticus & externus non inducitur, niſi per obligationem exterius expreſſam. n. 18.*

3 *Per internam obligationem poteſt induci ſtatus perfectionis coram Deo. n. 19.*

4 *Finis ſtatus perfectionis interior eſt, ſed media ad illum acquirendum ordinata externa ſunt. numer. 20.*

5 *Conſenſus et obligatio exterius nullo præſente manifeſtata ſufficit ad inducendum ſtatum perfectionis, ſed occultum, non verò ad manifeſtum. num. 21.*

6 *Hoc verum ex natura rei, non verò ſi aliter ſtatuat Eccleſia &c. vt clandeſt. matrimon. &c num. 22.*

An ſtatus perfectionis poſſit induci per obligationem internam, & occultam?

17 Videtur enim hoc poſſe fieri. Tum primò, quia ſtatus perfectionis inducitur per votum, at verò votũ poteſt per actum merè internum cõſummari. Tum ſecundò. Nam ſtatus perfectionis non ordinatur ad ſolas actiones externas, ſed ad internas, principaliter, quia ordinatur ad perfectionem charitatis; igitur & per internam actionem poteſt homo ſe ad ſtatum perfectionis obligare. Tum tertiò, quia non eſt ratio cur negetur, quod aliquis priuatim & occultè ſine teſtibus proferens verba non poſſit ſe verè obligare ad ea, quæ ſunt perfectionis, & ſe in tali ſtatu conſtituere.

18 Reſpondetur neceſſariam eſſe ad ſtatum externum obligationem externam, ſeu internum conſenſum & votum, & promiſſionem exteriùs per aliquod ſignum externum manifeſtatam. Quia hic loquimur de ſtatu exteriori, & Eccleſiæ manifeſto, & ad Eccleſiæ decorem ordinato, qui non poteſt induci niſi per obligationem, quæ poſſit conſtare Eccleſiæ. Ideò hæc obligatio debet eſſe nedum externa, ſed inducta cum quadam ſolemnitate, vt tradunt *D. Thom. hic & Caiet. & alij DD. ſupra n. 3. citati.*

19 Ad primum dicitur, votum merè internum ſufficere ad ſtatum perfectionis inducendum coram Deo, non verò coram Eccleſia.

20 Ad ſecundum dicitur, actiones ad quas ordinatur ſtatus religioſus eſſe in duplici differentia, Aliæ ſunt in quibus conſiſtit perfectio, & ad has ſtatus ordinatur tanquam ad finem. Aliæ ſunt, quæ ſunt inſtrumenta perfectionis acquirendæ, aut inducendæ, & cõmunicãdæ; primæ ſunt internæ, quia perfectio conſiſtit eſſentialiter in actibus internis charitatis. Non eſt verò inconueniens, quod interior actio ſit finis ſtatus exterioris. Sed ſecundæ actiones externæ ſunt, quã ſtatus exterior, vt exterior ſic ordinatur ad interiorẽ perfectionem, quòd pro medio immediato aſſumit actiones externas ad finem conſequendum proportionatas, & ideò etiam non niſi per externam obligationem ad illas deputatur.

21 Ad tertium dicitur; quòd vbi aliquis per ſignum ſenſibile exprimit exteriùs ſuum votum internum per quod ſe obligat ad opera vitæ, tale votum per accidens eſt occultum, & per ſe eſt manifeſtum. Ideò *Suarez num. 11. tenet*, ex hac parte, quòd ſufficiat ad ſtatum conſtituendum. Sed hoc debet intelligi de ſtatu occulto, non verò de ſtatu manifeſto, qui ſit medium ad viſibilem Eccleſiæ decorem opportunum. Talis enim ſtatus non inducitur niſi obligatio inducatur coram Eccleſia cum quadam ſolemnitate, vt dictum eſt.

22 Ex vlteriùs hoc limitatur, vt ſit verum ex natura rei, cum aliàs attendenda ſint ſtatuta Eccleſiæ, quæ huiuſmodi clandeſtinas obligationes poteſt annullare.

SVMMARIVM.

1 *Obligationem ſtatus perfectionis non eſſe ad actus mere internos aliquorum opinio. n. 23.*

2 *Oppoſitum alij ſentiunt. n. 24.*

3 *Actus virtutum dupliciter accipiuntur, vel ſcilicet vt formati per charitatem ſunt forma perficiens hominem, vel vt ſunt media ad perfectionem. num. 25.*

4 *Obligatio ad exercitium virtutum etiam ſenſibile prout virtutes ſunt de integritate perfectionis non eſt obligatio conſtitutiua ſtatus perfectionis, ſed illi præſuppoſita. n. 25.*

5 *Obligatio ad perfectionem non eſt propria ſtatus perfectionis, ſed eſt ex lege charitatis omnibus communis. n. 25.*

6 *Obligatio conſtitutiua ſtatus perfectionis directè reſpicit media vtilia ad acquirendam, vel augendam perfectionem, ideoque non reſpicit actus virtutum, niſi vt vtiles ad finem perfectionis, & vt ſunt de conſilio. n. 25.*

7 *Homo poteſt ſe promiſſione & nouo titulo obligare ad actus charitatis & virtutum. Sed hæc obligatio nec eſt neceſſaria ad ſtatum perfectionis, nec ad illum ſpectat niſi quatenus & illa eſſet mediũ ad perfectionem. n. 26.*

8 *Statum perfectionis conſequitur aliqua maior obligatio exercenda perfectionis. n. 27.*

9 *Opera pure mentalia non ſunt materia obligationis conſtituentis ſtatum perfectionis viſibilem. num. 28*

10 *Perfectio ad quam ſtatus perfectionis ordinatur non eſt purè interior, cum ad decorem viſibilis Eccleſiæ ordinetur. n. 28.*

11 *Actiones internæ, quæ in externis, quoquomodo re-*

 lucent

luceant, ſunt materia obligationis ſtatus perfectionis. num.

12 *Obligatio ſtatus perfectionis, cum non ſit præcepti externi, ſed liberi conſenſus ad internas actiones extendi poteſt. n.30.*

13 *Ad hoc vt actus interni ad Eccleſiam viſibilem pertineant, ſufficit, quod aliquo modo exterius reluceant, n.30.*

14 *Non eſt neceſſe, vt actiones ad quas obligatur ſtatus perfectionis ſint ab Eccleſia præcepta, ſed ſufficit quod ſint de conſilio. n.31,*

An ſtatus perfectionis obliget etiam ad actus internos?

23 NOn eſt hic queſt. de obligatione ad aliquid ve ad finē: quia immò præcipuus finis ſtatus perfectionis cōſiſtit in interna perfectione actus charitatis. Sed ſermo eſt de actione, quæ aſſumitur tāquam mediū ad finem, & quę propterea pertinet ad ſtatum, vt materia quæ præcipitur, & de facto aſſumi debet ad finem obtinendum. Videtur ergo quod ſtatus perfectionis ad nullam talem actionē ordinetur, quia quòd non ſubeſt iuriſdictioni Eccleſiæ, non eſt materia ad quam ex vi ſtatus exterioris poſſit homo obligari, ad hunc enim ſtatum ea pertinent, quæ exteriora ſunt, & ſub Eccleſiæ iudicio cadunt, actiones autem internæ ſunt extra Eccleſiæ iudicium,

24 In oppoſitum verò eſt, quòd ſub obligatione ſtatus poteſt cadere quidquid poteſt eſſe materia voti, at verò materia voti poſſunt eſſe etiam actiones internæ. Nec obſtat, quòd ſtatus debeat eſſe viſibilium, quia ſufficit quòd obligatio ipſa exteriùs manifeſtetur; iam enim ex hoc ſtatus eſt ſeruitus manifeſta, & ad decorem Eccleſiæ conducens.

25 Reſpondetur actus virtutum poſſe dupliciter accipi, vel ſcilicet inquantum formati per charitatem ſunt forma perficiens hominem etiam ſenſibiliter & manifeſtè, vel in quantùm aliquis illorū eſt medium vtile, vel ad ſui augmentum, vel ad aliam virtutem, & præcipuè ad charitatem in qua formaliter, & principaliter conſiſtit chriſtianæ vitæ perfectio. Si virtutes primo modo accipiuntur ſunt finis ſaltem partialis, & obligatio ad illas non eſt obligatio medij ad finem, ſed eſt obligatio finis. Vnde dicitur primò, quòd obligatio ad exercitium virtutum etiam ſenſibile & manifeſtū, prout virtutes ſunt formæ perficientes, ſeu integrātes perfectionem Chriſtianæ vitæ, non eſt obligatio per ſe conſtitutiua ſtatus perfectionis. Nam quod præſupponitur ſtatui, & ſe tenet ex parte finis illius non eſt per ſe forma conſtitutiua eiuſdem, quia forma conſtitutiua rei, non præſupponitur ab ipſa re vt poſita ante ſui conſtitutionem; At verò ſtatus ſupponit obligationem hominis ad perfectionem Chriſtianæ vitæ, quia hæc obligatio cum ſit obligatio ad fugiendum peccatum, ſeu ad actus virtutum, vt ſunt formæ excludentes peccatum, eſt obligatio competens creaturæ rationali cuicumq; & quatenus etiam reſpicit augmentum huius perfectionis, etiam conuenit omnibus, quia quilibet tenetur ad diligendum Deum ſine menſura, vt ſupra probatum eſt. Status igitur ſupponit obligationem hominis ad perfectionem, ſed aſſumit media vtilia ad ſatisfaciendum huic obligationi, & ad acquirendam perfectionem. Ideò obligatio ſtatus directè reſpicit actus bonos ſub ratione vtilis ad perfectionem, vel obtinendam, vel augendam, vnde eſt, quòd directè reſpicit opera conſilij, quæ non ſunt neceſſaria, ſed vtilia ad perfectionem. Nam opera neceſſaria ad perfectionem cadunt ſub obligatione perfectionis, quam ſtatus ſupponit,

26 Nec valet dicere, quòd homo liberè ex nouo titulo promiſſionis, aut voti poteſt ſe ſtrictiùs obligare ad perfectionem, quàm teneatur ex obligatione communi. Quia hoc dato dicitur, quòd hæc obligatio non eſt neceſſaria ad conſtituendum ſtatum, qui directè per ſe reſpicit actus, vt media vtilia ad perfectionem, non vt formas perficientes, quas ſub hac ratione reſpicit, vt tanquam fines, nō verò tanquam materiam, & obiectum obligationis; vnde & in caſu dato, obligatio illa liberè aſſumpta non pertineret ad ſtatum niſi vt medium vtile ad perfectionis augmentum.

27 Nihilominùs dicitur, quòd ſtatum perfectionis conſequitur obligatio maior ad exercitium virtutum, quam ſit illa communis, quæ eſt in omni Chriſtiano vt probatur infra *quæſt.* 186. *a.*10. Quia ex quo qui eſt in ſtatu perfectionis maiora beneficia recepit à Deo, & maiora auxilia ad non peccandum, eſt magis ingratus dum peccat. Sed hæc obligatio non antecedit ſtatum perfectionis ſed conſequitur illum. Et vlteriùs accidentaliter conſequitur, quia bene poteſt eſſe quòd Deus non exiſtenti in ſtatu perfectionis maiora beneficia, & auxilia conferat, ideoque ille ſit Deo magis ingratus ſi peccet.

28 At verò loquendo de operibus vt ſunt media vtilia ad perfectionem dicitur ſecundò quòd opera merè & purè mentalia, & interiora, non ſunt obiectum, aut materia ſtatus exterioris & Eccleſiaſtici. *Caiet. hic, Val. d. quæſt.* 2. *p.* 3. *Suarez d. l. c.* 6. 5. Nam ſtatus exterior ordinatur ad externum decorem Eccleſiæ principaliter ratione executionis, & obedientiæ eius ad quod homo propter perfectionem obtinendam ſe obligat, & non præcisè ratione obligationis; Ad ſtatum igitur Eccleſiaſticum non ſufficit, quòd obligatio ſit exteriùs manifeſta, ſed præcipuè requiritur quòd ſint manifeſtæ actiones ad quas homo ſe obligat. Nam & finis ſeu perfectio ad quam ſtatus Eccleſiaſticus ordinatur non eſt ſola interior ſed etiam exterior, & ſenſibilis; In hac enim conſiſtit exterior Eccleſiæ pulchritudo, ad quam promouendam nos hortatur Dominus dicens *Matt. cap.* 5. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Itaque obiectum & materia quam directè reſpicit obligatio ſtatus Eccleſiaſtici non ſunt opera purè interna, & quæ nullo modo exteriùs innoteſcunt.

29 Dicitur tamen tertiò quòd nedum actiones externæ, ſed etiam illæ internæ quæ in externis relucent, vel quia actiones internæ ſunt cauſæ illarum, vel quia illæ, aut illarum ommiſſio ſunt neceſſariæ ad actiones internas, omnes inquam actiones internæ, quæ per ſenſibilia Eccleſiæ innoteſcunt ſaltem per coniecturam, poſſunt eſſe obiectum, & materia obligationis conſtitutiuæ ſtatus Eccleſiaſtici.

ſtici. *Suarez lib.p.de ſtat.perfec. cap.5.num.14.* Nam iſtæ actiones habent duas illas conditiones neceſſarias ad materiam obligationis ſtatus perfectionis; Quia ſunt vtiles ad perfectionem, immò ſunt etiam vtiliores externis, & ſecundò ſatis ſunt manifeſtæ, quantùm ſufficit ad Eccleſiæ pulchritudinem; igitur poſſunt eſſe materia ad quam ſtatus perfectionis directè immò & principaliter ordinetur, & obligetur. Quod non leuiter indicauit *Apoſ. 1. Cor. 7.* dicens. *Mulier innupta & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* Docemur enim ex his, quòd interior cogitatio eorum quæ ſunt Domini annexa Virginali ſtatui eſt medium vtiliſſimum ad ſanctitatem. Ideo inter ſtatus Religioſos plures ſunt, & ex hoc perfectiores, qui ad vitæ contemplatiuæ exercitia interiora ordinantur, & internas meditationes, & orationes aſſumunt ex primaria intentione ad perfectionem obtinendam, vel augendam.

30 Ad primum igitur in oppoſitum dicitur, quòd quidquid ſit de intelligentia illius aſſerti, ſcilicet quòd actus interni non cadunt ſub præcepto Eccleſiæ, ad rem præſentem conſideratur, quòd obligatio ſtatus perfectionis non eſt obligatio præcepti, nec quæ veniat ab extrinſeco, ſed eſt obligatio quæ ex intrinſeca libertate proficiſcitur, vt ſupra probatum eſt. Homo verò ex propria voluntate poteſt ſe obligare etiam ad actus internos, qui ad hoc vt pertineant ad exteriorem faciem & decorem Eccleſiæ, ſufficit quòd ſint quomodocumque exteriùs relucentes, nec eſt neceſſe per ſe quòd ſint præcepti per Eccleſiam, ſed ſufficit, quòd ſint per Eccleſiam laudari, & quod de eis poſſit dari conſilium. Et *Suarez. num. 15.* aduertit quòd ex quo homo per votum ad actus internos ſe obligat, iam in Eccleſia eſt iuriſdictio, vt per obedientiam ſimiles actus præcipiat. Verùm, hoc ad ſtatum conſequenter ſe habet, cum non ſit neceſſarium ad illum quòd materia ſuæ obligationis ſit præcepta, ſed ſufficit, quòd ſit talis, ad quam homo pro ſua libertate poſſit ſe obligare; quàmuis ſuppoſita hac libera obligatione iam intret lex obligans ad reddendum debitum, & exequendum id ad, quod homo ſe obligauit, iuxta obligationis exigentiam.

SVMMARIVM.

1 *Obligationem ſtatus perfectionis principaliter reſpicere præcepta aliquorum opinio. n. 31.*
2 *Oppoſita ſententia. n. 32.*
3 *Aliud eſt perfectio, & aliud ſtatus perfectionis: Illa eſt finis, & iſte importat obligationem ad media proportionata ad perfectionem. n. 33.*
4 *Status perfectionis reſpicit obſeruantiam præceptorum, in qua conſiſtit perfectio, vt finem primum, & remotum. n. 33.*
5 *Status perfectionis vt finem proximum, & materiam ſuæ obligationis reſpicit conſilia ad perfectionem vtilia. n. 33.*
6 *Status perfectionis nõ conſiſtit in obſeruantia præceptorum ſed ad illam vt ad finem ordinatur. numer. 34.*
7 *Nec etiam propriè dicitur quod conſiſtat in obſeruantia conſiliorum. num. 34.*
8 *Status perfectionis finaliter primo conſiſtit in obſeruantia præceptorum finaliter proxime in obſeruantia conſiliorum, formaliter in profeſſione & deputatione ad obſeruanda conſilia, vt obſeruentur perfectius præcepta. num. 34.*
9 *Obligatio ſtatus perfectionis debet eſſe perpetua. num. 35.*
10 *Ad ſtatum non eſt neceſſaria actualis perfectio. numer. 36.*
11 *Stat aliquem eſſe perfectum &c. num. 37.*
12 *Status motus in termino motus. nu. 38.*
13 *Status charitatis in eius augmento conſiſtit. numer. 38.*
14 *Status gratiæ ſtatus libertatis. n. 39.*
15 *Status perfectionis ſtatus ſeruitutis, quia eſt obligationis ad ſtatum gratiæ. n. 39.*

Vtrùm ſtatus perfectionis principaliùs conſiſtat in præceptorum obſeruatione quàm conſiliorum?

SEV

An obligatio ſtatus reſpiciat principaliùs præcepta, quàm conſilia?

31 Videtur enim quòd principaliùs reſpiciat præcepta, quia horum obſeruantia neceſſaria eſt ad perfectionem, conſiliorum verò eſt ſolùm vtilis.

32 In oppoſitum verò eſt, quòd ſtatus immediatè aſſumit vtilia ad perfectionem conſequendam.

33 Reſpondetur, aliud eſſe loqui de perfectione, & aliud de ſtatu perfectionis, nam perfectio non eſt ſtatus, ſed vt docet D. Th. in textu eſt finis ipſius ſtatus. Dicitur igitur quòd ſtatus poteſt aliquid reſpicere dupliciter, vel ſcilicet vt finem principalem & remotum ſeu quaſi extrinſecum, vel vt finem proximum & materiam ſeu obiectum a quo ſpecificetur. Certè ſtatus perfectionis vt principalem finem reſpicit obſeruantiam præceptorum, in qua perfectio conſiſtit, vt probatum eſt art. 3. Sed tamen finis proximus, & ſpecificans ſtatum eſt obſeruantia cõſiliorum formaliter. Nam finis proximus ſtatus eſt opus vt vtile ad perfectionem. Neque dici poteſt, quòd ſit opus vt neceſſarium; quia opus vt neceſſarium ad perfectionem eſt opus præceptum cadens ſub obligatione perfectionis, quam ſtatus præſupponit, & quæ eſt communis omnibus hominibus, & ad cuius complementum ſe obligat vt aſſumat media illi vtilia, ſtatus igitur reſpicit, vt proprium obiectum opus vt vtile ad perfectionem, non verò vt neceſſarium. Opus verò vt vtile pertinet ad conſilia.

34 Hinc ad quæſtionem ſub priori forma verborum propoſitam dicitur, quòd propriè loquendo quæſtio ſupponit falſum, ſcilicet quòd ſtatus perfectionis conſiſtat in obſeruantia præceptorum, quia hæc obſeruantia eſt finis ſtatus, non verò eſt

forma ſtatum conſtituens, nec eſt materia ad quam homo ſe obliget per ſe & propriè ex ratione ſtatus, ſed ad quam homo per prius eſt obligatus, & ad cuius obſeruantiam ſtatus aſſumitur. Vlteriùs etiam impropriè dicitur, quod ſtatus perfectionis conſiſtat in obſeruantia conſiliorum. Quia & hæc obſeruantia eſt finis ſtatus, non verò eſt forma illum conſtituens, & in quo intrinſecè eius eſſentia conſiſtat. Nihilominus diſtinguere poſſumus & dicere, quòd ſtatus finaliter principaliter conſiſtit in obſeruantia præceptorum, finaliter verò proximè conſiſtit in obſeruantia conſiliorum, ſed formaliter conſiſtit in profeſſione, conſecratione, & depotatione immobili, & ſolemni, per quam homo vt perfectionem & plenam obſeruantiam mandatorum vel obtineat, vel conſeruet, vel augeat, vel inducat obligatur ad opera conſilij vtiliora ad præfatum finem conſequendum. Et per hæc patet quid ſit perfectionis ſtatus.

35 Solum verò hoc addi neceſſe eſt, quòd ſcilicet materia obligationis per quam conſtituitur ſtatus perfectionis nõ ſunt ſolæ actiones vtiles ad perfectionem charitatis acquirendam, vel communicandam, ſed vlterius neceſſaria eſt perpetuitas, vt ſcilicet ſit obligatio perpetua, nimirum talis per quam homo ſe obligat in perpetuum ad ea quæ perfectionis ſunt. Nam vt probatum eſt ſupra *quæſt. 183. a. 1.* De ratione ſtatus eſt immobilitas, & permanentia & perpetuitas quædam, ideo illa ſola obligatio inducit perfectionis ſtatum, per quã homo quantùm ſit ex ſe ipſo ſe obligat in perpetuum ad ea, quæ ſunt perfectionis. Vnde qui ad aliquod Dei obſequium ſe obligant ſub conditione vt recedere poſſint, ſi velint, non ſunt in ſtatu perfectionis.

36 Hinc iam à D. Th. in textu ibi *ſic ergo &c.* explicatur diſtinctio ſtatus perfectionis à perfectione, & reſpondetur quæſtioni. Dicitur verò, quòd ſtatus non eſt perfectio, & quòd ad ſtatum non eſt neceſſaria actualis perfectio charitatis, ſed ſtatus conſiſtit in obligatione qua homo ſe obligat ad ea, quæ ſunt perfectionis, ſcilicet, quæ ad perfectionem conducunt.

37 Et ideo deducitur concluſio principalis, quia ſcilicet ita aliud eſt ſtatus perfectionis, & aliud eſt perfectio, quòd ſtat aliquem eſſe perfectum, & non eſſe in ſtatu perfectionis, quia non ſe obligauit ad ea quæ ſunt perfectionis, licet ea obſeruet, & econtra ſtat aliquem eſſe in ſtatu perfectionis & non eſſe perfectum, quia non obſeruat id, ad quod ſe obligauit.

38 Videtur autem reſponſio ad primum argumentum D. Th. contraria textui. Nam ſi quis non adipiſcitur ſtatum perfectionis niſi per augmentum in his, quæ exteriùs aguntur, quomodo verum eſt, quòd de ratione ſtatus non eſt actualis operatio, ſed ſufficit obligatio ad operandum, vt dicitur in corpore art.? Aduertendum igitur, ſtatum diuidi in ſtatum perſonæ, & ſtatum motus. Nam ſtatus perſonæ in obligatione conſiſtit, ſed ſtatus motus conſiſtit in termino motus. In hac ergo reſponſione eſt ſermo de ſtatu motus, nimirum de ſtatu augmenti, & bene dicitur, quòd tunc homo in ſtatu conſtituitur per augmentum in his, quæ exteriùs aguntur.

39 In reſponſione ad ſecundum habetur, quòd ſtatus gratiæ eſt ſtatus libertatis, vt ſupra etiam dictum fuit. Et in hoc eſt diſcrimen, quia ſtatus perfectionis eſt ſtatus ſeruitutis, ſtatus verò gratiæ eſt ſtatus libertatis. Quod non debet videri diſſonum alicui, ex eo quòd ſtatus perfectionis conſiſtat in charitate per quam ſumus liberi. Quia ſtatus charitatis & gratiæ eſt finis ſtatus perfectionis, ideo nos ſeruimus, vt libertatem filiorum Dei quæ in gratia & charitate conſiſtit vel acquiramus, vel conſeruemus, vel augeamus. Item ſtatus gratiæ eſt interior, ſed ſtatus perfectionis eſt exterior. Et per hæc etiam manet explicata reſp. ad tertium.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi & prælati ſint in ſtatu perfectionis?

AD quintum ſic proceditur. Videtur, quod prælati & religioſi non ſint in ſtatu perfectionis. Status enim perfectionis diſtinguitur contra ſtatum incipientium & proficientium. Sed non ſunt aliqua genera hominum deputata ſpecialiter ſtatui proficientium vel etiam incipientium. Ergo videtur, quod nec etiam debeant eſſe aliqua genera hominum deputata ſtatui perfectionis. *Opuſc. 18. cap. 16.*

§ 2. *Præterea, Status exterior debet interiori ſtatui reſpondere: alioquin incurritur mendacium, quod non ſolum eſt in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus, ut Ambroſ. dicit in quodam ſermone. Sed multi ſunt prælati vel religioſi, qui non habent interiorem perfectionem charitatis. Si ergo omnes religioſi & prælati ſint in ſtatu perfectionis, ſequeretur quod quicumque eorum non ſunt perfecti, ſint in peccato mortali, tanquam ſimulatores & mendaces.* de Abraham. & refertur in decretis 22. q. 2. c. caute.

§ 3. *Præterea, Perfectio ſecundum charitatem attenditur, ut ſupra habitum eſt. Sed perfectiſſima charitas videtur eſſe in martyribus, ſecundum illud Ioan. 15. Maiorem dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Et ſuper illud ad Hebr. 12. Nondum enim uſque ad ſanguinem, &c. dicit gloſſ. Perfectior in hac vita nulla dilectio eſt ea, ad quam, ſancti Martyres peruenerunt, qui contra peccatum uſque ad ſanguinem certauerunt. Ergo videtur quod magis debeat perfectionis ſtatus* ar. 2. huius q. — Aug. in ſerm. 17 de verb. Apo. c. 10.

tus

tus attribuī martyribus, quam religioſis & epiſcopis.

c. 5. eccl. hierar. in tit. de Sacerdotum perfect.

Sed contra eſt, quod Dion. in 5. cap. Eccl. hier. attribuit perfectionem Epiſcopis tamquam perfectoribus. Et in 6. cap.† eiuſdem libri attribuit perfectionem religioſis, quos vocat monachos vel therapeutas, id eſt, Deo famulantes, tamquam perfectis.

c. 6. eccl. hier. p. 2. non procul à fine.

art. praec.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut dictum eſt, ad ſtatum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea quæ sūt perfectionis, cum aliqua ſolemnitate. Vtrumque autem horum competit & religioſis & epiſcopis. Religioſi enim ſe voto aſtrinxerunt, ad hoc quod à rebus ſecularibus ſe abſtineant, quibus licite vti poterant, ad hoc quod liberius Deo vacent, in quo conſiſtit perfectio præſentis vitæ. Vnde Dion.† dicit 6. cap. Eccleſiaſt. hierar. de religioſis loquens: Alij quidem therapeutas, id eſt, Dei famulos ex puro Dei ſeruitio & famulatu. Alij vero monachos ipſos nominant ex indiuiſibili & ſingulari vita vniente ipſos indiuiſibilium ſanctis conuolutionibus, id eſt contemplationibus, ad Deiformem vnitatem & amabilem Deo perfectionem. Horum etiam obligatio fit cum quadam ſolemnitate profeſſionis & benedictionis. Vnde & ibidem ſubdit Dionyſ. Propter quod perfectam ipſis donant gratiam ſancta legislatio quadam ipſos dignata eſt ſanctificatiua inuocatione. Similiter etiam Epiſcopi obligant ſe ad ea quæ ſunt perfectionis, paſtorale aſſumentes officium, ad quod pertinet vt animam ſuam ponat paſtor pro ouibus ſuis, ſicut dicitur Ioan. 10. Vnde Apoſtolus dicit 1. ad Timot. vlt. Confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus, id eſt, in ſua ordinatione, vt gloſſa ibidem dicit. Adhibetur etiam quadam ſolemnitas conſecrationis ſimul cum profeſſione prædicta, ſecundum illud 2. ad Tim. 1. Reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionē manuum mearum: quod gloſſ. exponit de gratia epiſcopali. Et Dion. dicit 5. cap. Eccleſ. hierar. quod ſummus ſacerdos, id eſt Epiſcopus, in ſua ordinatione habet eloquiorum ſuper caput ſanctiſſimam ſuperpoſitionem, vt ſignificetur, quod ipſe eſt participatiuus integræ totius hierarchicæ virtutis; & quod ipſe non ſolum ſit illuminatiuus omnium, quod pertinet ad ſanctas locutiones, & actiones: ſed quod etiam hoc alijs tradat.

eodem Ioan. nunc dicto

gl. interl. ibid.

gl. interl. ibid.

non remoto à fin.

Ad primum ergo dicendum, quod inchoatio & augmentum non quæritur propter ſe, ſed propter perfectionem. Et ideò ad ſolum perfectionis ſtatum aliqui homines cum quadam obligatione & ſolemnitate aſſumuntur.

Ad ſecundum dicendum, quod homines ſtatum perfectionis aſſumunt, non quaſi profitentes ſeipſos perfectos eſſe, ſed profitentes ſe ad perfectionem tendere. Vnde & Apoſtolus dicit ad Philip. 3. Non quod iam comprehenderim, aut iam perfectus ſim: ſequor autem, ſi quo modo comprehendam. Et poſtea ſubdit. Quicumque ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus. Vnde non committit aliquis mendacium, vel ſimulationem ex hoc, quod aliquis non eſt perfectus, qui ſtatum perfectionis aſſumit, ſed ex eo quod ab intentione perfectionis animum reuocat.

Ad tertium dicendum, quod martyrium in actu perfectiſſimæ charitatis conſiſtit. Actus autem perfectionis non ſufficit ad ſtatum faciendum, vt dictum eſt. art. huius 4.

SVMMARIVM.

1 *Et Epiſcopi, & Religioſi ſunt in ſtatu perfectionis. num. 1. 2.*

1 HVius articuli reſolutio conſiſtit in duabus concluſionibus apud Theologos omnes indubitatis, quarum prima eſt, Religionem eſſe ſtatum perfectionis. In religione enim euidenter conſpiciuntur illa duo, quæ eſſe de eſſentia ſtatus perfectionis dictum eſt art. ſuper. ſcilicet obligatio ad ea quæ ſunt perfectionis, & ſolemnitas cum qua homo ſe obligat ad perfectionis opera. Nam Religionis finis cum ſit, vt religioſi adhæreant Deo per charitatem, ad hoc obtinendum Religio aſſumit conſiliorum opera, quæ ſibi videntur vtilia, & per votum ſolemne obligat religioſos ad talia perfectionis opera exercenda. In dubium igitur eſt Religionem eſſe ſtatum perfectionis.

2 Secunda Concluſio eſt, Epiſcopatum eſſe ſtatum perfectionis, & quidem hæc concluſio ſine controuerſia certa eſt apud DD. ſed in ea explicanda diſſentiunt plures. Eſt autem occaſio diſſenſionis tum ex parte perfectionis, tum ex parte perpetuitatis obligationis neceſſariæ ad ſtatum. Ex parte quidem perfectionis, nam plerique diſtinguentes ſtatum perfectionis in ſtatū perfectionis acquirendæ, & exercendæ, dicunt ſtatum Religioſorum eſſe

eſſe ſtatum perſectionis acquirendæ, ſtatum verò Epiſcoporum eſſe ſtatum perfectionis exercendæ. At verò alijs, & diſtinctio ipſa, & eius applicatio à vero videtur eſſe aliena. Quæritur igitur primò.

SVMMARIVM.

1 *Statum perfectionis diſtingui in ſtatum perfectionis acquirendæ, & exercendæ aliquorum opinio. num.3.*

2 *Opinio contraria. num.4.*

3 *Perfectionis ſtatus duplicem habet finem primum, & proximum. Ille eſt perfectio: hic certa media ad perfectionem ipſam. n.5.*

4 *Perfectionis ſtatus quoad finem primum, per ſe loquendo non admittit, nec ſuſcipit diſtinctionem. num.6.*

5 *Statuũ diſtinctio deſumenda eſt in ordine ad finem proximum. n.7.*

6 *Non tamen in ordine ad opera, quæ ſunt de præcepto, ſed ad ea quæ ſunt de cõſilio. n.7.*

7 *Omnes ſtatus tenentur ad obſeruantiam eorum, quæ ſunt de præcepto, & in hoc omnes ſtatus conueniunt. n.8.*

8 *Diſtinguuntur verò per diuerſitatem operum de conſilio ab vnoquoque aſſumptorum, ad quæ quilibet ſtatus tenetur. n.8.*

9 *Non datur diſtinctio ſtatuum in ſtatũ perfectionis acquirendæ, & perfectionis exercendæ. n.9.*

10 *Bene tamen poſſunt diſtingui ſtatus, ita quod alius ſit perfectionis propriæ, alius perfectionis alienæ, ſiue alter ſit ſtatus perficientium alios; alter ſit ſtatus eorum, qui perficiuntur ab alijs. n.10.*

11 *Status Epiſcoporum eſt ſtatus perficientium alios (per ſe loquendo) Religioſorum vero ſtatus eſt eorum, qui paſſiue perficiuntur. n.10.11.*

12 *Pontifex vt Epiſcopus orbis eſt proprius Prælatus, Superior, & Magiſter Religioſorum. n.12.*

13 *Pulcherrimus ordo datur in Eccleſia, addiſcentiũ ab alijs ſcilicet & docentium alios. n.12.*

14 *Status Religioſus dicitur ſtatus perfectionis, ex eo quia dicit, & viam, & terminum. n.13.*

15 *Immo quia importat immobilitatem viæ, & perpetuam obligationem ad ſe mouendum. n.13.*

16 *Tam qui ſtudet perfectioni propriæ quã qui alienæ poteſt non eſſe in ſe ipſo perfectus, & econtra. num.14.*

17 *Non requiritur per ſe ſimpliciter interna bonitas ad hoc vt prædicator fructum faciat, ſed per ſe loquendo ſufficit externa qualis poteſt eſſe in hypocrita. n.15.*

18 *Ad ſtatum Epiſcoporum nõ requiritur per ſe perfectio, vt habita in re, ſed ſolum vt habita in intentione. Vnde & quantumcumque malus, & peſſimus ſit Epiſcopus nõ deſinit eſſe in ſtatu perfectionis. n.15.*

19 *Munera Epiſcopalia ex genere ſuo ſunt perfectiora operibus conſilij, poſſunt tamen eſſe opera peccatoris, & fieri ad malum finem, n.15.*

An ſtatus perfectionis diſtinguatur in ſtatum perfectionis acquirendæ, & exercendæ?

3 VIdetur enim ita eſſe dicẽdum primò quia D. Thom. diſtinguit ſtatum perfectionis religioſorũ, & Epiſcoporum, quòd ex eo Epiſcopi ſunt agentes, & perfectores aliorum, religioſi verò ſunt ſamulantes & propriæ perfectioni attendentes, nimirum vt illam acquirant, vnde ſtatus religionis eſt ſchola virtutum, vt habetur ex *D. Th.* hic in *arg. ſed contra, & art.7. & q.185. a.4. ad p. & quæſt.186. a.1. ad 3. & art.2.* Cui cõſonum eſt, quòd docet *Caiet. quæſt.189. a.3.* Diſtinguens ſtatum perfectionis propriæ, & alienæ. At verò huiuſmodi diuiſio in ſenſu coincidit cum ſupradicta; quia alios perficere eſt perfectionem exercere, operari verò ad perfectionem propriam eſt perfectionem acquirere. Secundò nam ſtatum religioſorum eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ conſtat tum ex locis citatis *D. Th.* tum ex *Dion. lib. de Eccleſ. Hier. cap.6. & ex Caſs. collat. p. cap.7.* Sed quòd ſtatus Epiſcoporum ſit ſtatus perfectionis exercendæ probatur. Nam ſtatus ordinatus ad alios perficiendos, & illuminandos ſupponit propriam perfectionem, nec reſpicit media per quæ illam conſequatur, ſed reſpicit actus perfectionis quos exerceat, ideo prior eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, poſterior verò eſt ſtatus perfectionis exercendæ. Et ideo propter has rationes diſtinctionem hanc tradit & explicat. *Suarez lib. p. de ſtatu perfec. cap.14.* referens pro eadem ſententia. *Gerſonem tract. de ſtatu perfec. & tract. de perfect. cordis. Dion. Carthuſ. opuſ. de regulis vitæ Chriſ. cap 1. & maiorem 4. d.38. quæſt.6.*

4 In oppoſitum verò eſt, quia bene ſtat, quòd imperfectus in ſe ipſo, immò peccator valeat ad alios illuminandos, & perficiendos; igitur ex hoc non habetur, quòd ſtatus Epiſcoporum ſit ſtatus perfectionis acquiſitæ.

5 Reſpondetur, conſiderandum hic eſſe, quòd ſupra dictum eſt, ſcilicet ſtatum perfectionis habere duplicem finem, alterum ſcilicet principalem, & remotum, alterum proximum, qui eſt medium ad primum. Prior finis eſt perfectio, ſecundo cõſiſtit in certis medijs ad perfectionem valdè vtilibus, ad quæ homo per ſe non eſt obligatus, ſed ad ea ex amore perfectionis obligatur. Prior finis cõſiſtit in exercitio actus charitatis, & virtutum tàm perfecto, vt valeat excludere etiam minima peccata, ſeu quod nec per minima peccata ex deliberatione interrumpatur. Sed ſecundus finis conſiſtit in operibus conſilij etiam plerumque ex ſuo genere indifferentibus, vel quæ etiam poſſunt haberi non ex virtute, ſed ex vitio, vt ſunt exteriùs pauperem eſſe, vel continere, vel etiam docere, & actus iuriſdictionis exercere. Quo ſtante.

6 Dicitur primò, ſtatum perfectionis ex parte perfectionis, quæ eſt finis principalis cuiuſcunque ſtatus perfectionis non ſuſcipere diſtinctionem per ſe, ſed in eo omnes ſtatus perfectionis maximè cõuenire. Nam perfectio vna eſt ſubſtantialiter indiuiſi-

uiſibilis, & à quocunque amabilis ſine menſura; igitur ex hac parte ſtatus perfectionis non recipit diſtinctionem. Antecedens eſt euidens, quia perfectio principaliter, & formaliter conſiſtit in exercitio, & obſeruantia præcepti charitatis erga Deum, quem diligere debemus in infinitum ſine menſura, & ad hunc finem omnis ſtatus perfectionis ordinatur, non ergo ex hac parte poſſunt diuidi ſtatus; quia non reſpectu ſubſtantiæ perfectionis, quæ in perfecta obſeruantia præcepti charitatis conſiſtit, neque reſpectu modi habendi charitatem, quia hic modus eſt vnus, nimirum habere charitatem ſine menſura, neque eſſet ſtatus perfectionis, qui ordinaretur ad obſeruantiam præcepti charitatis cum menſuræ limitatione. Et hoc magis explicatur. Nam perfectio charitatis duplex eſt, alia ſcilicet extenſiua, & alia intenſiua. Prima conſiſtit in hoc, quod nullum detur tempus, & nulla hominis actio, ad quæ non ſe extendat charitas. Quæ quidem perfectio non habetur niſi in patria, participatur verò in via, quantum viæ infirmitas patitur, quando excluſo tempore ſomni neceſſarij homo & ſemper operatur, & nullum actum deliberatum habet, qui non ſit ex charitate, vel elicitus, vel imperatus, ſeu qui ſit peccatum, & non ſit actus virtutis. In hoc verò cum conſiſtat eſſentia perfectionis, nullus eſt dabilis ſtatus, qui hanc pro fine non habeat. Altera verò perfectio intenſiua hanc extenſiuam ſupponit, & conſiſtit in charitatis augmento, vt ſcilicet ex maiori, & excellentiori charitate homo operetur, & licet hæc perfectio ſit accidentalis, nulus tamen non licet charitati menſuram perfectionis determinare, ſed ſtatus perfectionis ordinatur per ſe ad omnem illam perfectionem charitatis, quàm quiſque Deo donante poterit obtinere; nulla igitur ex parte perfectionis poterit eſſe diſtinctio ſtatuum.

7 Dicitur propterea ſecundò, diſtinctionem ſtatuum deſumendam eſſe per ordinem ad finem proximum, & ex diuerſis medijs, quæ ad perfectionem acquirendam aſſumuntur, ideoque nec deſumi debere in ordine ad opera, prout ſunt de præcepto, ſed prout ſunt de conſilio, & accipiuntur vt media vtilia ad perfectionem, non vt ſunt integrantes perfectionem ipſam. Probatur vtraque pars huius aſſertionis. Prima quidem conſequitur ex dictis. Si enim diſtinctio ſtatuum nequit accipi per ordinem ad finem primarium, & remotũ, quia in eo fine acquirendo omnes ſtatus conueniunt, & propter illum ſunt; & tamen ſtatus ex diuerſo fine diſtinguuntur, vt probatum eſt q. 183. a. 3. ſequitur, quod ſtatus diſtingui debeat per ordinem ad fines proximos, fines verò proximi ſtatuum ſunt illæ actiones, quæ aſſumuntur vt media ad finem primarium conſequendum, qui eſt perfectio interior charitatis.

8 Secunda etiam pars probatur, quia omnes ſtatus in obſeruantia præceptorum neceſſario conueniunt. Nam vel præcepta ſunt legis diuinæ, aut eccleſiaſticæ communia omnibus, vel ſunt præcepta propria ſtatui illi impoſita, vel ex natura rei, & obligationis talis ſtatus, vel ex aliqua eccleſiaſtica lege poſitiua. Obligationem ad legem communem diuinam, aut poſitiuam omnis ſtatus ſupponit, & quilibet in quocunque ſtatu tenetur ad iuſtitiam per talem legem præceptam. Pariter autem vnuſquiſque ſtatus ad proprias leges tenetur & in quocunque ſtatu, quilibet tenetur, & directè ad obſeruandum quod promiſit, & quæ ſibi ad meliorem obſeruantiam promiſſorum à ſuperioribus, & Eccleſia præcepta ſunt, & quæ ex conditione ſui ſtatus conſequenter obligant, vt v. g. eſt nouo quodam titulo aliquo modo magis teneri etiam ad obſeruantiam legis naturæ, & diuinæ, aut poſitiuæ omnibus fidelibus communis. In obſeruantia igitur præceptorum omnes ſtatus conueniunt, quia ad eam omnes tenentur. Solùm igitur poteſt eſſe diſtinctio circa opera, prout ſunt de conſilio, & quia vnus ſtatus alia opera de conſilio aſſumpſerit, & alius alia, vnde alia etiam ſint de præcepto in vno ſtatu, & alia in alio. Quia cum huiuſmodi opera ſecundum ſe ſint de cõſilio, vnus ſtatus aliqua aſſumpſit, & alius alia; vnde poſtea diſtinguuntur etiam præcepta, quia aliæ actiones ſunt in vno ſtatu de præcepto, & non in alio. Et hoc magis explicatur; nam obligatio ad ea, quæ ſecundum ſe ſunt de conſilio, non poteſt in plura diſtingui, niſi per diſtinctionem eorum, quæ ſecundum ſe ſunt de conſilio, modo obligatio conſtitutiua ſtatus perfectionis eſt ad ea, quæ ſunt de conſilio, vt ſatis ex præcedentibus eſt probatum; igitur diſtinctio illius obligationis in plures veluti ſpecies, non poteſt accipi, niſi in ordine ad diuerſas actiones, prout ſecundum ſe ſunt de conſilio, & vtiles ad perfectionem illam obtinendam, quæ eſt finis ſtatus perfectionis abſolutè.

9 Dicitur proindè tertiò, ſtatum perfectionis congruè, & propriè diſtingui non poſſe in ſtatum perfectionis acquirendæ, & iam acquiſitæ exercendæ. Ratio euidens eſt ex antedictis. Nam in præſenti, vel loquimur de perfectione, vt propriè ſumitur, & contradiſtinguitur perfectioni ſubſtantiali, ad quam tenetur omnis fidelis, vel loquimur de perfectione ſubſtantiali cõſiſtente in charitatis perfectione tali, quæ peccata mortalia excludat. Si loquimur de prima euidens eſt nullum dari ſtatum, qui illam perfectionem ſupponat, & qui non ſit illius acquirendæ, ſed exercendæ quia illa eſt perfectio charitatis excludens etiam peccata venialia deliberata, & quæ ex ſubreptione non accidunt; quæ perfectio a ſolis ſanctiſſimis viris & pauciſſimis habetur, & exercetur, regulariter verò in quocumque ſtatu etiam Epiſcoporum deſideratur, & expectatur, & pro ea obtinenda boni Epiſcopi, & Religioſi die noctuque laborant, & pauciſſimi ſunt, qui illam in hac vita conſequantur. Sed ſi loquimur de perfectione ſubſtantiali, ſecundum hanc non poſſunt diſtingui ſtatus, quia obligationem ad non peccandum mortaliter omnes ſtatus ſupponunt. Et nullus ſtatus eſt ſtatus huius perfectionis acquirendæ, quia in omni ſtatu perfectionis eſt obligatio non peccandi mortaliter, ideoque eſt obligatio actu & exercitè, exercendæ perfectionis ſubſtantialis, quæ in excluſione peccatorum mortalium conſiſtit. Solùmque materialiter poteſt eſſe diſtinctio, quòd vnus teneatur exercere perfectionem in obſeruantia vnius, & alius in obſeruantia alterius, quod ſecundum ſe eſt de conſilio, vt v. g. vnus in obſeruantia ieiuniorũ & paupertatis; alius in obſeruantia docẽdi populos illoſq; paſcendi, ita tamen quòd & vnuſquiſque habeat communem, & propriam iuſtitiam, & vnuſquiſque teneatur eandem

dem tam communem, quàm propriam iuſtitiam ſuo loco, & tempore exercere. Igitur vel omnis ſtatus eſt perfectionis exercendæ, ſi de perfectione ſubſtantiali loquimur, vel omnis eſt iuſtitiæ acquirendæ, ſi de perfectione vberiori & magis propriè dicta loquamur.

10 Dicitur quartò, bene diſtingui poſſe ſtatus, vt diſtinxit *Caiet. infra quæſt. 189. a. 3.* Quòd alius ſit perfectionis propriæ, & alius perfectionis alienæ, & meliùs adhuc diſtingui poſſe ex D. Th. quòd alius ſit ſtatus perficientium alios, & alius ſit ſtatus eorum qui perficiuntur ab alijs, vt diſtinctio detur penes agere & pati in negotio perfectionis. Probatur aſſertio. Nam certum eſt ſtatum Epiſcoporum, qui ſimul habet annexum officium paſtoris, ordinari ad ſalutem populorum procurandam. Vnde poteſt dici ſtatus perfectionis alienæ. Sed vlterius vt ex *S. Dion. probat D. Th. infra art. 7.* Conſtat Epiſcopos eſſe Monachorum & Religioſorum Magiſtros, & perfectores, vnde ſtatus Epiſcoporum eſt ſtatus perficientium actiuè, ſtatus verò religioſorum eſt ſtatus perfectorum paſſiuè.

11 Verùm prima illa diſtinctio *Caiet.* explicari debet, quia non repugnat ſtatui religioſorum eſſe ſtatum perfectionis alienæ, cum multæ ſint religiones, quæ ex directo ad ſalutem populorum procurandam ordinantur, & aliàs ſtatus Epiſcoporum, vt probatum, eſt etiam ſtatus perfectionis propriæ. Sed illa diſtinctio debet intelligi non per hoc quod eſt conuenire, & non conuenire, ſed per hoc quod eſt conuenire per ſe, & non conuenire per ſe, quia ſtatui Epiſcoporum per ſe conuenit promouere nedum propriam, ſed etiam ſalutem aliorum, quod ſtatui Religioſorum abſolutè ſumpto per ſe non conuenit. Eadem licet ſub alijs verbis eſt diſtinctio deſumpta ex D. Thom. Quia Epiſcopus per ſe etiam in ordine ad Religioſos eſt actiuè perfector.

12 Nec obſtat, quòd modò Religioſorum ordines ſint exempti à cura Epiſcoporum. Nam nedum hoc eſt per accidens, ſed & abſolutè eſt falſum. Sunt enim ſub cura Summi Pontificis, qui vt Epiſcopus orbis eſt proprius Prælatus, & Superior Religioſorum omnium. Ideo Epiſcopatus per ſe eſt ſtatus perfectionis conferendæ, ſeu actiuè perficiendi etiam Religioſos. Et hæc diſtinctio eſt formalis, & per ſe. Quia vbi multitudo eſt, quæ tendit in perfectionem per ſe conueniens eſt, quod in ea multitudine ſit ordo, diſcipulorum, & Magiſtrorum, ideò ex hoc pulcherrima conſpicitur Eccleſia, quòd in ea dantur nedum diſcipuli, ſed magiſtri, nimirum nedum fideles, qui perfectionem addiſcant, ſed magiſtri etiam qui doceant. Et qui ſint talis charitatis, vt eorũ perfectio aliorum perfectioni ſit connexa, & quorum conditio nedum ſit ſtatus, ſed officium, & gradus quorum ſit ad propriam perfectionem tendere per eas præcipuè actiones, per quas proximorum perfectionem procurant, & cauſant.

13 Ex his optimè ſoluitur obiectio, quam ex Gerſone adducit Suarez, vnde ſcilicet ſit, quòd ſtatus religioſus dicitur ſtatus perfectionis, cum ſit via ad perfectionem, at verò viæ non conuenit ratio ſtatus. Soluitur enim hæc obiectio nedum dicendo cum *Suarez num. 6.* quòd ſtatus religioſus meritò ſimpliciter dicitur ſtatus perfectionis, quia non dicit puram viam, ſed viam & terminum, cum deceat multos eſſe perfectos in ſtatu religionis, & ex hoc magis probatur, quòd ſtatui religioſo accidit, quòd incipiat à non perfectione, & ſit ſtatus perfectionis acquirendæ, ſed reſpicit perfectionem vt acquirendam, ſi contingat illam non haberi. Cæterũ etiam immobilitas viæ & motus, & obligatio perpetua ad ſe mouendum & ad ambulandum dici poteſt ſtatus ratione obligationis, & perpetuitatis.

14 Ad primum ergo in oppoſitum dicitur, opinionem illam nullum patrocinium habere ex D. Thom. & longè diuerſam eſſe diuiſionem ſtatus in ſtatum deſeruiẽtium perfectioni propriæ, & alienæ & ſimul cauſantium perfectionem alienam, à diuiſione ſtatus in ſtatum perfectionis acquirendæ, & exercendæ; quia primæ diſtinctionis vtrumque membrum poteſt contineri ſub ſingulo membro diſtinctionis ſecundæ. Nam tam qui ſtudet perfectioni propriæ, quàm qui ſtudet alienæ poteſt non eſſe in ſe ipſo perfectus, & per hæc ſtudere propriæ perfectioni acquirendæ, & econtra vterque poteſt eſſe perfectus, & intendere ſolam conſeruationem, & maius augmentum perfectionis. Nec eſt verum quòd operari perfectionem aliorum ſit perfectionem habitam exercere: quia nedum iuſtus incipiens, vel proficiens ſed peccator poteſt operari ad perfectionem proximi, & ſic reſpicere perfectionem propriam vt obtinendam.

15 Ad ſecundum dicitur, quòd valde æquiuocat, tum primò quia licet veriſſimũ ſit, quòd prædicator extrinſecè malus ſit ineptus ad fructificandũ, & ſit verũ illud Chriſti, *Matt. 5. Vos eſt ſal terræ &c.* Tamẽ per ſe loquẽdo ſufficit ad hoc extrinſeca bonitas, talis qualis poſſet eſſe in hypocrita; vnde non requiritur per ſe ſimpliciter interior bonitas ad hoc, vt prædicator ratione ſcandali ex eius mala vita non impediatur ne fructum faciat, & ſuperior ne bene gubernet. Secundò quia non diſtinguit, ſed accipit perfectionem interiorem communem pro perfectione ſpeciali, & propria ſtatus perfectionis, nam officium Prælatorum vt fructum afferat ſupponit quidem in Prælato perfectionem excludentem peccata mortalia ad melius & dignè exercendum munera Prælatorum, ſed non ſupponit perfectionem illam ſpecialem à qua ſtatus denominatur ſtatus perfectionis, & quæ in paucis Prælatis etiam reperitur, & ad quam acquirendam ſtudium maximum ponere debent. vnde & ſtatus Epiſcoporum eſt ſtatus perfectionis acquirendæ non acquiſitæ. Tertiò nam Epiſcopus nedum non perfectus, ſed malus & peſſimus non deſinit eſſe in ſtatu perfectionis; igitur per ſe ad ſtatum Epiſcoporum non requiritur perfectio, vt habita in re, ſed ſolùm vt habita in intentione, vt dicitur hìc ad ſecundum. Cæterùm etiam Religioſis vt munera, quæ ex regula obire debent in vtilitatem aliorũ obeant dignè, & cum fructu, neceſſaria eſt externa virtus, quę propterea neceſſaria eſt, vt finis pertinẽs ad eſſentiam ſtatus, ſed actuale perfectionis exercitiũ pertinet ad ſtatus decorem, & perfectionem. Quartò quia munera Epiſcopalia licet ex genere ſint perfectiora, quam opera conſilij indifferentia, quæ aſſumunt religioſi, vt ſunt pauperem eſſe, vel ieiunare, vel etiam ſe ſubdere in liberis volũtati alterius; Quia docere & illuminare, & dirigere in bonum,

& ini-

& miniſtrare Sacramenta ſunt opera valde bona, tamen, & hæc poſſunt eſſe opera peccatoris, & fieri ad malum finem. Et quatenus fiunt ex virtute ſunt opera perfectionis quidem, ſed hoc modo etiã ieiunare, & ſeruare regulas religionis eſt opus perfectionis. Sed à ſtatu perfectionis reſpiciuntur ſub vtraque ratione, & vt ſunt opera formaliter perficientia, & vt ſunt vtilia ad perfectionem maiorem. Et in hoc omnes ſtatus conueniunt, vnde omnis ſtatus eſt perfectionis exercendæ, & perfectionis acquirendæ, vel ſimpliciter, vel ſecundum maiorem perfectionem.

SVMMARIVM.

1 *Quorundam opinio affirmatiua. n. 16.*
2 *Ratio in contrarium. nu. 17.*
3 *De ratione ſtatus Epiſcoporum non eſt quod ipſi ſint actu perfecti, ſed quod perfectionem intendant, quia aſſumentes ſtatum perfectionis non profitentur ſe eſſe perfectos, ſed ſe perfectionem intendere. n. 18.*
4 *Impoſſibile eſt inuenire tot homines, quot Epiſcopos ſimpliciter perfectos. n. 18.*
5 *Perfectio conſiſtit in obſeruantia perfecta præcepti charitatis. n. 19.*
6 *Distinctio ſtatuum primo eſt ex differentia mediorum, & operum de conſilio. n. 19.*
7 *Media aſſumpta in ſtatu Epiſcoporum ſunt perfectiora alijs, quia hi intendunt & ſe obligant ad ſalutem animarum procurandam etiam cũ amiſſione propriæ vitæ vnde ſtatus Epiſcoporum eſt ſtatus magnæ perfectionis. n. 19.*
8 *In Epiſcopis eſt maior obligatio in ordine ad perfectionem extenſiuè, quia ad plura ſe extendit, & quodammodo intenſiuè ſaltem conſequenter, ſi non directè, quia ſunt populorum exemplar. numer. 20. 21.*
9 *Religioſis etiam hæc conueniunt, ſed magis neceſſaria in Epiſcopis. n. 21.*
10 *Status Epiſcoporum non eſt ſtatus perfectionis vt in termino valde magis quam ſit ſtatus Religioſorum; licet intra genus ſtatus maior ſit obligatio in Epiſcopo quam in Religioſo. n. 22.*
11 *Dicuntur Epiſcopi ſanctiſſimi, quia irreprehenſibiles eſſe debent, ne plebs ſcandalizetur, & quia debent habere perfectionem vlteriorem ſaltem in intentione. n. 23.*

An Epiſcopi debeant eſſe in ſtatu perfectionis vt in termino, SEV *An de ratione ſtatus perfectionis Epiſcopatus ſit perfectio habita, & vt in termino iam præacquiſita.*

16 SEd contra huius quæſtionis reſolutionem plura vrgere videntur, quæ probent Epiſcopum teneri ad habendam, & exercendam perfectionem. Tum primò Quia Epiſcopi olim dicebantur ſanctiſſimi vt patet ex *Conc. Epheſ. & Calcedon. & in Clem. c. 5. 1.* Et in lege ciuili adeſt titulus 15. Autent. de ſanctiſſimis Epiſ. Ad quod intentum ponderanda eſt lex 42. Cod. de Epiſcopis. Vnde etiam habetur ideo Epiſc. dici ſanctiſſimos quia ex officij ſanctitate, puram & incorruptam vitam agere debent, & omne ſtudium in Dei cultu, & Eccleſiæ profectu ponere. Cui conſona ſunt, quæ habet *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. & c. 6. & 17. & Clymmach. in Epiſt. ad Laurentium Epiſc. Mediol. quæ habetur tom. 2. Concil. poſt 6. Synodum Romanam, & Innoc. 3. in cap. ex multa de voto. & Greg. hom. 17. in Euang.* Vbi habetur, quòd ſicut Epiſc. præſtat dignitate, ſic præſtare debet religione & vitæ innocentia. Secundò idem probatur ex multis quæ à PP. dicuntur in laudem Epiſcopatus, vt quòd ſint Columnæ Eccleſiæ, *Athanaſ. & alij Epiſ. in Epiſ. ad Felicem 2. tom. 1. Concil.* Quòd eis nihil maius. *Ignatius Epiſc. 10. ad Smyrn.* Quòd ſint Angeli, immò Dij. *Greg. l. 4. Epiſt. 31.* Nihil illis eſſe ſublimius. *Ambroſ. lib. de dignit. Epiſ. cap. 2.* Quòd ſunt Deifica poſſeſſio, *Ambroſ. ib. cap. 3.* Quòd maiorem vitę integritatem habere debent, quam Monachi. *Chryſ. lib. de ſacerd.* Et quòd nullum officium Deo charius. *Chryſ. orat. de S. Philog.* Et quòd debent eſſe forma gregis ex animo. 1. *Petr. cap. 5.* Ex his enim & ſimilibus, quæ habentur etiam ex *Apoſ. Epiſ. ad Timoth. & Titum*, & ex Sanctis Doctoribus apparet Epiſcopum teneri eſſe perfectum. Ideo ſtatum Epiſcoporum eſſe ſtatum habitæ & exercendæ perfectionis docuerunt *Suarez loc. ſup. cit. Pax Iordanus, Prælud. 5. num 10.*

17 In oppoſitum eſt, quòd vix inuenirentur Epiſcopi muneri ſuo ſatisfacientes, ſi Epiſcopi deberent actu eſſe perfecti.

18 Reſpondeo de ratione ſtatus Epiſcopalis nõ eſſe perfectionem ſimpliciter, ſeu ſupererogationis vt habitam in re, ſed ſolum vt habitam in intentione, Epiſcopum tamen ordinari ex vi ſui officij & ſtatus ad perfectionem per media ſanctiora, & magis perfecta, vnde non mirum, ſi ſtatus Epiſcopalis, vt dicitur infra art. 7. ſit perfectior, & ſanctior. Primam partem huius aſſerti docet *D. Th. hic ad ſecundum.* Vbi cũ in Argumento aſſumpſiſſet, quod multi ſunt Prælati, & Religioſi, qui non habent interiorem perfectionem, reſpondet D. Th. quod qui aſſumunt ſtatum perfectionis non profitentur ſe eſſe perfectos, ſed ſe perfectionem intendere. Neque igitur de ratione ſtatus Epiſcoporum eſt, quòd ſint actu perfecti, ſed bene quòd perfectionem intendant, & ad ea quæ ſunt perfectionis ſe obligent. Et hoc ampliùs explicatur, nam niſi æquiuocemus in nomine perfectionis, & non loquamur de perfectione ſubſtantiali, & communi, ſed de perfectione ſimpliciter, impoſſibile moraliter eſt inuenire tot homines ſimpliciter perfectos, quot ſunt Epiſcopi in Eccleſia. Cum enim perfectio ſimpliciter conſiſtat in tanta perfectione, & extenſione charitatis, vt homo ſemper Deo adhæreat, & ex deliberatione ſemper agat ex charitate, nec minimum peccatum veniale admittendo, quàm pauci inter homines ſunt, qui hanc perfectionem obtineant? & quam difficile eſt, inuenire hoc inter Epiſcopales diuitias, & iuriſdictionis externæ occupationes? Et præterea *Apoſ. ad Heb. 5.* de Epiſcopo

habet: *Quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate, propterea debet quemadmodum pro populo, ita & pro ſemetipſo offerre.* Ex quo loco habemus, quòd & Epiſcopus habet neceſſitatem offerendi pro peccato proprio.

19 Sed explicando ſecundam partem aſſerti, magis prima comprobatur. Nam ſi loquimur de perfectione in ſe ipſa, vnuſquiſque ſtatus perfectionis intendit illam ſine menſura, quia vt dicebamus ex *D. Th ſupra a.3.* Perfectio conſiſtit in obſeruantia perfecta præcepti charitatis, quod præceptum omnes obligat ſine limitatione, & menſura. Ideo omnis ſtatus perfectionis intendit perfectionem ſine menſura. Sed differentia ſtatuum eſt ex differentia mediorum, quæ ad perfectionem aſſumuntur, In quo Epiſcopatus excellit. Conueniunt enim omnes ſtatus in hoc, quòd aſſumunt opera, quæ non ſunt neceſſaria, ſed de conſilio, ſed tamen inter iſta opera aliqua ſunt ex genere perfectiora, & huiuſmodi ſunt curam habere ſalutis proximorum talem ac tantam, vt pro ea procuranda quis etiam vitam profundat. Et huiuſmodi ſunt opera, quæ ſunt annexa officio Epiſcopatus, & ad quæ ſe Epiſcopus obligat. Et ideo Epiſcopatus eſt ſtatus magnæ perfectionis.

20 Sed & in ordine ad perfectionem eſt in Epiſcopo maior obligatio. Conſiderandum enim eſt hanc maiorem obligationem plus vel minùs eſſe annexam omni ſtatui perfectionis & conſiſtere in duobus, primò quia ex nouo quodam titulo, & maiori vinculo tenentur non reſiſtere perfectioni, & non peccare, ſed ſe exercere in operibus perfectionis, ſecundo ex conſequenti, quòd ex vi ſtatus obligantur ad illa opera, quæ non ſunt communiter de præcepto, ſed de conſilio, & quæ vel ſunt ex genere perfectiora, vel magis ad perfectionem vtilia & maiorem charitatem præexigunt. Vnde hæc maior obligatio eſt maior extenſiuè, quia ad plura ſe extendit, quam obligatio ſecularium, nimirum ad regulam, & proprias obſeruantias ſtatus perfectionis. Eſt etiam quodammodo maior intenſiuè, ſi non directè ſaltem conſequenter. Quia cum ille, qui eſt in ſtatu religioſo à Deo beneficium ſtatus perfectionis acceperit, & ea maiora auxilia ad non peccandum, quæ ſtatus perfectionis ſubminiſtrat, ſi præcepta communia legis diuinæ non obſeruat eſt magis ingratus, & ex maiori libertate peccat, vt explicatur infra *quæſt.*186.a.10. Ideo & in ſtatu religioſo datur hæc maior obligatio; Nam religioſus ex quo profitetur perfectionem, & ex vi profeſſionis ſuæ illam intendit, nouo quodam titulo tenetur ad ea opera perfectionis ad quæ tenetur ſecularis, & ideo vlteriùs multa & plurima quæ ſunt ſeculari de conſilio, ſunt religioſo de præcepto.

21 Sed hæc duo multò magis neceſſaria ſunt in Epiſcopo. Primò quia ſanctitas interior eſt neceſſaria diſpoſitio ad Ordinis functiones. Secūdò quia & ſanctitas exterior in eo neceſſaria eſt, ne fructum animarum, & gregis ſui ſalutem impediat. Et licet hæc duo conueniant ſuo modo etiam religioſis, qui ſunt ordinati ad Sacros Ordines, vel qui ex regula incumbunt ſaluti proximorum, tamen inæqualitas eſt. Tum quia ſtatui Religionis hæc non ſunt per ſe annexa. Tum quia functiones ordinis vberiores ſunt in Epiſcopo. Tum quia vniuerſalior cura gregis, & principalior ad illum ſpectat, & ita quod ab ea recedere non poteſt. Tum quia eſt in altiori, & eminentiori gradu, & eius peccata vniuerſaliùs fiunt manifeſta. Tum quia tam Ordinum, quàm doctrinæ eſt ſupremus & principalis miniſter. Et ideo Epiſcopus eſt forma gregis. 1. Pet. 5. Vnde ex vi ſuæ profeſſionis ſeu ſtatus tenentur ad perfectionem quæ ſit ſubditis forma & exemplar, & ex conſequenti ad perfectionem maiorem, & magis extenſam. Sed huic debito tam Religioſi, quàm Epiſcopi ſatisfaciunt ſi ſeruent præcepta & obligationes communes, & ampliùs regulam vel ea ad quæ ex officio tenentur. Et ſic ſtatus Epiſcoporum nō eſt ſtatus perfectionis vt in termino valde magis, quàm ſtatus religioſorum, quia vterque tenetur ſpeciali titulo ſe exercere in operibus perfectionis, vel communiter præceptis, vel ſpecialiter eis mandatis ex regula, vel ex inſtitutione officij aut ſuperioris lege poſitiua, & vterque ſtatus ſuo muneri ſatisfacit ſi hæc obſeruet, & interior perfectio, quæ eſt præcipuus finis vtriuſque nulli eorum eſt neceſſaria vt actu habita ad eſſentiam ſtatus, & vterque reſpicit externas actiones vt media ad internam perfectionem acquirendam ordinata. Quàmuis intra genus ſtatus maior ſit hæc obligatio in Epiſcopo, quàm in religioſo ex vna parte, vt infra etiam eſt explicandum a.7.

22 Itaque omnia breuiter explicando & concludendo, Epiſcoporum obligatio eſt, quòd ſine perfecti perfectione ſubſtantiali, quæ obligatio eſt etiam in Religioſis, & in ſecularibus, qui omnes tenentur ad non peccandum mortaliter. Solum hæc obligatio maior eſt in Epiſcopo, & etiam in Religioſis, tum extenſiuè, quia ad plura ratione obligationis ſuorum ſtatuum tenentur Epiſcopi, & Religioſi, quam ſeculares, tum intenſiuè præcipuè in Epiſcopo, quia ipſe tenetur eſſe populorum exemplar & forma obſeruantiæ diuinæ legis. Et nihilominus habere actu hāc perfectionem eſt quidem in Epiſcopo neceſſarium vt dignè fungatur officio ſuo, non tamen ad eſſentiam ſui ſtatus, quia nō deſinit Epiſcopus eſſe in ſtatu perfectionis Epiſcopalis, etiam ſi ſit peccator. Vnde magis patet nullum ſtatum perfectionis eſſe ſtatum perfectionis acquiſitæ, & habitæ, & exercendæ, quia perfectio ſubſtantialis neceſſaria eſt omni ſtatui vt dignè ſit in illo ſtatu, & ad nullius ſtatus eſſentiam eſt intrinſeca.

23 Ad primum ergo in oppoſitum dicitur iure merito titulum ſanctiſſimi tributum fuiſſe Epiſcopis, non quia vnuſquiſque eorum teneatur eſſe in re ſanctiſſimus, & prorſus ſine peccato, *Nec intelligendum eſt*, inquit, *de Epiſ. D. Th. lec. 3. ad cap. 3. p. ad Timot., quòd omnino ſit ſine peccato, quia dicitur 1. Io. 1. Si dixerimus, quia peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus. Nec dicendū eſt ſicut aliqui dixerunt, quòd quicumque peccauit mortaliter poſt baptiſmum non eſt idoneus, quia pauci eſſent tales, ſed irreprehenſibilis, ideſt non ſubiectus alicui peccato, vnde ab alijs reprehendi poſſit, quia indecens eſt ſi reprehenſibilis ſit reprehenſor.* Sed dicitur Epiſcopus ſanctiſſimus, tum primò, quia vt dignè fungatur ſuo officio, oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ideſt non ſubiectum alicui graui peccato, ex quo plebs ſcandalizari poſſit. Sed hoc præſtat Epiſcopus, ſi perfectionem ſubſtantialem habeat ſer-

uant

uando leges, vt de Zacharia dicitur Lucæ.1. incedendo in omnibus mandatis, & iuſtificationibus ſine quærela. Tum ſecundò quia perfectionem vlteriorem & ſimpliciter perfectam debet præcipuè habere in intentione. Quæ tamen præſtat munera Epiſcopalia obeundo, & habendo curam diligentem nedum circa ſpiritualia, ſed etiam circa temporalia pauperum, pupillorum, & viduarum, quos tenentur alere, & tueri, & ſic ad opera ſanctiſſima deputatur ex eius profeſſione. Sed ex hoc non ſequitur, quòd Epiſcopi debeant eſſe in effectu perfecti tamquã exiſtẽtes in termino perfectionis, ſed bene quòd via breuiori, & de ſe valde apta ad perfectionem tendere debeant. Immò ſicut quilibet alius ſtatus perfectionis ita ſtatus Epiſcopalis diuiditur ſecundùm initium, medium, & terminum, in ſtatum incipientium, proficientium & perfectorum. Itaque ſtatus Epiſcoporum præſtat ſtatui fidelium, quia maiori vinculo tenentur ad legem Dei communem ſeruandam, & quia vlteriùs ex officio tenẽtur ad opera alia valde perfecta. Sed tamen de ratione ſtatus non eſt huius obligationis executio, ſed intentio, & ad executionem obligatio. Et nihil ampliùs probatur ex allatis in ſecundo argumento. Ex parte igitur perfectionis non eſt dubium quòd Epiſcopatui conueniat ratio ſtatus perfectionis, ſed non eſt tam certum quomodo ſibi conueniat ratio ſtatus ex parte obligationis perpetuæ. Vnde inquirendum eſt an & vnde hæc perpetuitas conueniat Epiſcopatui.

SVMMARIVM.

1 *Quorundam opinio affirmatiua. n.24.*
2 *Aliorum opinio negans cum ſuis fundamentis. numer.25.*
3 *Epiſcopus ex vi ſuæ conſecrationis habet in actu primo iuriſdictionem ad curam animarum per modum Cauſæ principalis. Iuriſdictionis vero exercitium, & determinatio eſt à Chriſto commiſſa Pontifici ſummo. n.26.*
4 *Hinc poteſt Pontifex & conſecrare Epiſcopum nulla ei aſſignata Eccleſia; & diſpenſare Epiſcopum ab exercitio animarum, & transferre Epiſcopum de vna in aliam Eccleſiam; & ei in pœnam totaliter auferre iam aſſignatam. n.27.28.*
5 *Nec tamen Epiſcopus ad arbitrium proprium deſerere poteſt officium Epiſcopatus, quod eſt de ſe perpetuum. n.28.*
6 *Proprium eſt cauſæ principalis habere virtutem per modum permanentis. n.28.*
7 *Virtus de ſe permanens, & exiſtens in aliquo vt in principali agente petit ineſſe permanenter, & cum permanenti obligatione ad exercitium. n.28.*
8 *Epiſcopatus aſſimilatur matrimonio, & vocatur ſpirituale coniugium, quod inchoatur in electione, ratum habetur in confirmatione, & conſummatur in conſecratione. n.29.*
9 *In hoc coniugio alter coniux non ſunt electores, ſed Eccleſia. n.29.*
10 *Et nomine Eccleſiæ non intelligitur plebs Diœceſis ſolitariè ſumpta, ſed vt eſt plebs Eccleſiæ Chriſti commendata Pontifici vt Paſtori, & ſponſo. num 29.*
11 *Vnde ad alterum coniugum pertinet etiam Pontifex ipſe, non tantum vt ſuperior, & Princeps, ſed vt pars. n.30.*
12 *Vinculum Epiſcopatus eſt vinculũ Coniugij perpetuum, ex ſua natura indiſſolubile, niſi ex conſenſu Pontificis tenentis locũ alterius coniugis. Sicut matrimonium carnale aliquo modo eſt diſſolubile (licet de ſe perpetuũ) de conſenſu coniugum. n.30.*
13 *Indiſſolubilitas Epiſcopatus oritur ex natura ſpiritualis coniugij, & nõ ſolũ ex canonica inſtitutione, ſed ex inſtitutione diuina reſeruata ſolo Pontifici illius diſpenſatione ex c. inter corporalia. n.31.*
14 *Et oritur ex inſtitutione diuina non ſolum mediate ſicuti omnes canonicæ inſtitutiones, ſed immediatè, ex eodem cap. & c. n.32.*
15 *Quando officium aliquod ex natura rei poſtulat permanentiam; voluntaria acceptio talis officij, eſt veluti pactum perpetuæ ſeruitutis. n.33.*
16 *Differunt & conueniunt matrimonium carnale, & Epiſcopatus. n.34.35.*
17 *Contractus qui initur inter Eccleſiam conſilictam Pontifici ex vna parte, & Epiſcopum ex alia dicit de ſe indiſſolubilitatem, ſed poteſt eſſe ſine actuali exercitio de conſenſu partium. n.36.*
18 *Vnde ſit indiſſolubilitas Epiſcopatus. n.37.*

An Epiſcopale vinculum iure diuino ſit indiſſolubile, & perpetuum?

24 AFfirmant aliqui, nimirum *Caiet. infra n.6. & Vaſquez tom.3. in 3. p.diſp.241. cap.1. & 3. & 5. Valentia 22.diſp.10. q.2. Ledeſma de ſtatu perfec. c. 2. §. digo 4. Pax Iordan Præl.d.8.a.num.3.* Rationem *Caiet.* aſſignat, quia Epiſcopi habent curam animarum vt cauſæ principales, hoc verò proprium eſt cauſæ principalis neceſſariò aſſiſtere ſuo effectui; Epiſcopi igitur ex vi officij & inſtitutionis illius iure naturali diuino tenentur aſſiſtere curæ animarum, ad quam in eorum conſecratione aſſumuntur. *Vaſquez* autem fundatur in ſimilitudine matrimonij, quod eſt vinculum indiſſolubile; Epiſcopatus autem eſt coniugium ſpirituale Epiſcopi cum ſua Eccleſia vt habetur ex *Euariſ.epiſ.2. in princ. & Calix.1. epiſ.2.c.3.* Et propterea prohibitum eſt ne Epiſcopus Eccleſiam, cui ſemel deſponſatus fuit, deſerat, etiam nec propter quietem Religionis, vt declarat Liberius Papa Epiſ. ad omnes Epiſ., nec propter tranſitum ad aliam Eccleſiam, vt diſponit. *Iulius I. Ep.1. Leo.1. Epiſ.82. alias 88. Gelaſ. Epiſ.6. Pelag 2. Epiſ.2. Concil. Antioch.2.cap.25. & Concil. Sardic. cap.p.* Et fundatur hæc prohibitio in vinculi indiſſolubilitate; nam aliàs Epiſcopus ſaltem de Eccleſiarum conſenſu poſſet ex propria libertate de vna ad aliam Eccleſiam trãſire. Tertiò nam in Decretalibus *Innoc.III. cap. inter cætera, de translat. Epiſc.* Hoc expreſsè decernitur attenta ſimilitudine matrimonij, & aſſeritur Deum ſibi reſeruaſſe iudicium de diſſoluendo vinculo, quod Epiſ. habet cum ſua Eccleſia. Ex quo plura motiua habentur ad intentum probandum. Nam primò nullum vinculum Deus ſibi reſeruauit diſſoluendum, niſi vinculum naturalis le-

gis. Secundò matrambonum lege naturali eſt indiſſolubile. Tertiò quia Pontifex habet illud diſſolui per ſolum Pontificem ex ſola inſtitutione diuina. Quartò hoc idem habetur ex *c. licet.* Et §. *hoc idem dicitur, cap. niſi cum pridem. de renunc. Epiſ.*

25 Nihilominùs contrarium ſentit, & probat *Suarez lib. 1. de ſtatu perfect cap. 16.* Et quidem primò, quia nec ratione naturali, nec ex traditione aliqua oſtendi poteſt, hoc naturale vinculum. Primū oſtenditur, quia nullus ex naturali lege cogitur permanere in munere, quod aſſumpſit. Ne valet recurrere inſtitutionem huius muneris, quia fuit liberum Chriſto inſtituere Epiſcopatum, in quo Epiſcopus non teneretur permanere, ſicuti inſtituit presbyteratum abſque eo, quòd per ſe haberet curam animarum. Secundum verò probatur; quia immò ex obſeruat. Apoſtolica habetur oppoſitum. Nam citato *cap. Niſi cum pridem* habetur ſolum quod Epiſc. non poteſt renunciare Epiſc. ſine licentia Papæ ex iuſta cauſa concedenda. At vero ſi hoc vinculum eſſet de iure naturæ, non cōcederetur tam de facili licentia renunciandi, ſicuti nec diſſoluitur matrimonium carnale. Secundò. Nam idem *Innoc. 3. in cap. quidam de renunc.* ſtatuit cogendum eſſe ad cedendum Epiſc. illum, qui licentiam renunciandi petijt, & obtinuit. Ex quo habetur primò quod cauſa iuxta ſufficiens ad hoc aſſeritur ibi priuata vtilitas; At vero ea priuata vtilitate nō eſt naturale vinculum indiſſolubile. Secundò ex ſola licentia petita & obtenta non poſſet Epiſc. cogi ad renunc. ſi de iure naturali vinculum Epiſcop. eſſet indiſſolubile. Tertiò quia depoſitio Epiſcopatus fit etiam in pœnam delicti, quòd non fieret, ſi tale vinculum ex lege naturæ eſſet indiſſolubile. Tertiò principaliter arguitur, quia aliàs ſequeretur, quòd renunciatio obtenta ſine iuſta cauſa eſſet nulla, cum tamen experientia doceat paſſim ex leuibus cauſis licētias renunciandi Epiſcopatus concedi. Quartò, quia non eſt contra diuinum ius, quòd Epiſcopus ordinetur ſine eo, quòd alicui Eccleſiæ particulari deputetur. Nam hoc nullam continet deformitatem, & multi volunt Petrum hoc modo ordinaſſe Linum & Cletū, in ſuos coadiutores ſine titulo ſpeciali Epiſcopatus, & tales credunt fuiſſe illos, qui in antiquis Conrilijs vocantur Choreſpiſcopi: igitur eadem ratione non eſt cōtra de ius diuinū, quod quis renunciet Epiſcopatui, & ſine cura determinata maneat Epiſcopus. Quintò, quia Papa eſt nō minùs Epiſcopus totius Eccleſiæ, & particularis Eccleſiæ Romanæ, quàm alij Epiſcopi ſint Epiſcopi ſuarum Eccleſiarum; Et tamen Papa licitè, & validè renunciat Papatui, & ad hoc ſola Pontificis voluntas ſufficit; ergo vinculum Papatus non eſt ea iure diuino indiſſolubile.

26 Ampliùs idem probatur ex tranſlatione de vno ad alium Epiſcopatum, quæ non fit niſi diſſoluatur vinculum cum priori Eccleſia, & tamen iura numquam expreſſerunt tranſlationem eſſe prohibitam iure diuino, ſed antiqua prohibitione Eccleſiaſtica vt habetur ex Conc. Anthioc. cap. 21. Secundò quia hanc prohibitionem fundant in inconuenientibus; quæ ex tranſlatione ſequuntur, quia ipſa ſæpe ex auaritia, vel ambitione deſideratur, & eſt occaſio ex qua Epiſc. primam ſponſam non amet, quantùm debet. Tertiò nam decreta ſolùm prohibent ne tranſlatio fiat authoritate propria, vt dixit Pelag. II. epiſ. 2. Quartò quia contraria conſuetudo nimis facilè in aliquibus prouincijs introducta fuit, vt teſtantur Iulius I. 1. & Oſius in Concil. Sardic. Quintò, nam vſus Eccleſiæ habet vt de facili huiuſmodi tranſlationes admittantur, quod non fieret, ſi vinculum Epiſcopatus eſſet de iure diuino naturali.

27 Et ita hanc ſententiam tenuerunt *Hoſtien. & in ſumma tit. de transl. Epiſ q. 4. num. 5. Maior 4. d. 38 q. 7. ar. 2. Gloſſa & Doctores communiter, cap. inter corporalia de translat. & cap. Niſi cum pridem, de renunciat. Epiſc.* Et pro hac ſententia idem *Suarez* refert *D. Thom,* infra *q. 185. a. 4. ad tertium.* Et *Sotum lib. 3. de iuſt. q. 6. a. 1. Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 28. n. 13. Petrum de Ledeſm. q. 53. a. 3.*

28 Reſpondetur valde difficilè eſſe intelligere, quod ex natura rei liberum ſit Epiſcopo relinquere curam animarum ſibi commiſſam ex ſuæ volūtatis beneplacito. Ex alia autem parte quia difficile videtur perpetuitatem officij Epiſcopatus eſſe de iure diuino cum ſubſit ordinariæ diſpenſationi Pontificis. Vt hoc non obeſſe intelligatur, conſiderandum eſt, quòd Epiſcopus ex vi ſuæ conſecrationis habet in actu primo, ſeu in diſpoſitione iuriſdictionem ad curam animarū per modum cauſæ principalis, ſed tamen iuriſdictionis exercitium & determinatio eſt à Chriſto commiſſa Pontifici. Ex hoc verò ſequitur, authoritati Pontificis ſubeſſe diſpenſare Epiſcopum ab exercitio curæ animarū, immò poſſe Pontificem cōſecrare Epiſcopum nulla ei Eccleſia aſſignata, & ab aſſignata in pœnam totaliter auferre, vel Epiſcopum de Eccleſia ad Eccleſiam transferre. Et tamen ex alia parte officium Epiſcopatus ex parte Epiſcopi eſt de iure diuino perpetuum, nec ad arbitrium Epiſcopi deſeribile. Quia proprium eſt cauſæ principalis habere virtutem per modum permanentis, & in Epiſcopo virtus agendi ad curam animarum perpetua eſt ea vi ſuæ conſecrationis, & ordinationis, vnde ratio ipſa exigit, vt hæc virtus & eius vſus non ſubdatur arbitrio, & libertati eius, cum ſit virtus de ſe permanens, & cuius permanentia neceſſaria eſt ad bonum Eccleſiæ regimen, & quia iuſtum eſt, & debitum Chriſto danti dignitatem, & officium de ſe permanens, vt recipiens ad illud permanenter obeundum ſe obliget, quia virtus de ſe permanens & exiſtens in aliquo, vt in principali agente petit ineſſe permanenter, & cum permanenti obligatione ad exercitium illius. Et ſic officiū Epiſcopatus eſt ex lege naturali, ſeu ab intrinſeco ex vi inſtitutionis eius perpetuum ex parte Epiſcopi, vt ipſe non poſſit pro libito illud deſerere, nec etiam ſine cauſa poſſit Epiſcopus eo priuari. Verùm quia nihilominùs actuale exercitium & determinatio materiæ illius à Chriſto commendata eſt diſpoſitioni Papæ, ideò Papa poteſt ex iuſta cauſa diſpenſare, vel vt Epiſcopus Epiſcopatui renunciet, vel vt ab vna ad aliam Eccleſiam tranſeat.

29 Habet vero hæc ſententia non leue fundamentum in Sacris Cannnibus. Et quidem primò, quia Epiſcopatus aſſimilatur matrimonio, & vocatur ſpirituale coniugium, ab *Euariſ. epiſ. 2. & Caliſto 1. epiſ. 2. cap. 3. & cap. inter temporalia, & cap. licet de translat. Epiſ.* quod eodem *cap. licet*, dicitur inchoari in electione, ratum haberi in confirmatione,

nis,& conſirmari in cõſecratione. Circa quòd eſt ad aduertendū, quòd in hoc ſpirituali matrimonio alter coniux nõ ſunt eligentes niſi ſecundū quid, ſed eſt Eccleſia, vt docet *Innoc. c. Inter corporalia, de tranſl. Epiſ.* ibi *Spirituale coniugium, quod eſt inter Epiſc. & Eccleſiam*. & aduertit *Abbas cap. licet. eod. tit. nu. 5.* Et quidem nomine Eccleſiæ non debet intelligi populus Diœceſis ſolitariè ſumptus, quia populus hic per prius eſt de Eccleſia Chriſti, cuius caput & Paſtor eſt Papa; & ideò alter coniux eſt Eccleſia, ſeu populus Diœceſis, vt eſt plebs Eccleſiæ Chriſti, ab eodem Chriſto commẽdata Pontifici vt Paſtori, & ſponſo. Ideò ad alterum coniugem in hoc coniugio pertinet etiam Pontifex ipſe, eiuſque voluntas, & conſenſus, vnde ad eum iure diuino pertinet confirmare electionem, ſine qua hoc coniugium nihil eſt. Et electio ipſa intantùm eſt coniugium inchoatum, inquantùm in eo interuenit conſenſus Eccleſiæ Chriſti & eius capitis, quia vbi Eccleſia & Pontifex remittit alicui electionem Epiſcopi, ſimul ex parte ſui conſentit, vt ſi non adſit impedimentum, & cætera requiſita cõueniant, electus ſit ſponſus illius Eccleſiæ, cuius Epiſcopus eſt electus. Sicut ergo matrimonium carnale eſt vinculum ex natura rei indiſſolubile, ſic & Epiſcopatus, quòd eſt coniugium ſpirituale.

30 Nec obſtat, quod hoc ſpirituale coniugiū diſſolui poſſit authoritate Pontificis. Quia ſoluitur ſolùm quantùm ad vſum & exercitium, ſic enim de conſenſu partium etiam ſoluitur matrimonium carnale. In propoſito verò noſtro, & de coniugio ſpirituali loquendo, Pontifex non ſe habet merè vt ſuperior, & Princeps, ſed vt pars, ſine cuius conſenſu, Eccleſia validè non contrahit cum ſponſo ſuo, & cuius arbitrio reſeruatum eſt à Chriſto, vt de vſu, & exercitio muneris Epiſcopalis diſponat. Itaque nulla Diœceſis ſe ipſa ſola contrahere poteſt cum Epiſcopo, vt cum ſponſo, ſed id facere poteſt ſolùm vt ſimul cum tota Eccleſia, & cum Pontifice eius eſt vna moralis perſona. Et in hoc coniugio Pont. conſenſus ille eſt, qui eſt de forma, & de eſſentia contractus ex vi inſtitutionis Epiſcopatus, ideò vinculum Epiſcopatus eſt vinculum coniugij perpetuum & ex natura ſua indiſſolubile, niſi ex conſenſu, & diſpoſitione, ſeu diſpenſatione Pont. qui in hac parte tenet locū alterius coniugis.

31 Ideò hæc confirmantur, quia manifeſtum eſt ceſſionem aut tranſlationem, aut depoſitionem Epiſcopatuum ex ſola Pontificis authoritate fieri, vt patet ex toto *tit. de translat.* At verò Pontifices hoc ſtatuentes, non inducunt hoc ſtatutum vt nouum, ſed vt ex natura rei, & diuina inſtitutione, & natura ipſa coniugij ſpiritualis proueniens. Quod apparet ex d. *cap. inter temporalia* ibi. *Cum ergo fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugiū, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantùm iudicio reſeruauerit diſſoluendum, qui diſſolutionem etiam carnalis coniugij, quod eſt inter virum & fœminam, ſuo tantum iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quos Deus coniunxit homo non ſeparet.* Et infra ſubdit. *Et ideò tria hæc, quæ præmiſimus non tam conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione diuina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata.* Hic enim Pontifex apertè oſtẽdit indiſſolubilitatem Epiſcopatus oriri ex natura ſpiritualis coniugij, & apertè fatetur non prouenire ex ſola conſtitutione Canonica, ſed ex inſtitutione diuina.

32 Nec valet reſponſio Suarez dicentis, hanc indiſſolubilitatem oriri ex inſtitutione diuina radicaliter, & mediatè, nõ verò immediatè, & tanquam ipſa ſit de diuino iure. Nam hæc expoſitio contra textum eſt, qui dum negat, quòd hæc ſpiritualis coniugij indiſſolubilitas ſit ex ſola conſtitutione Canonica, ſimul negat, quòd ſolùm ſit ex inſtitutione diuina radicaliter & mediatè. Omnis enim Canonica conſtitutio venit mediatè ex inſtitutione diuina. Senſus igitur manifeſtus textus eſt; Quod Epiſcopatus indiſſolubilitas nõ tam ex inſtitutione Canonica, quæ eſt inſtitutio diuina mediatè, quàm ex inſtitutione ipſa diuina immediatè conſurgit. Cui ſenſui fauet etiam *cap. licet, eod. titulo.* Vbi ex natura coniugij ſpiritualis cõcluditur, quòd ad ſolum Papam pertinet poteſtas transferẽdi Epiſcopos de vno ad alium Epiſcopatum.

33 Ad rationem igitur in oppoſitum negatur, quòd quicumque poſſit relinquere munus quòd aſſumpſit, eſt enim ſeruitus perpetua orta eſt contractu; quando verò officium ex natura rei poſtulat permanentiam, voluntaria acceptio talis officij eſt veluti pactum perpetuæ ſeruitutis. Epiſcopatus autem ex ſui inſtitutione & natura permanentiam poſtulat. Et quòd dicitur, quòd Chriſtus potuiſſet aliud inſtituere, & ordinare quòd Epiſcopatus non eſſet officium permanens; reſpondetur quòd Deus poteſt in rebus quemcumque ordinem inſtituere, & quòd poteſt facere, quòd etiam in cauſis principalibus virtus agendi non ſit permanenter, quia eſt omnium Dominus; ſed tamen ordo rebus proportionatus eſt, vt cauſis principalibus virtus adſit permanenter, atque ideo cauſæ iſtæ obligatione naturali obligentur, inclinentur, & neceſſitentur ad perpetuò agendum, vt quantùm ſit ex ſe ipſis ſemper aſſiſtant actioni. Ideò & ordo Eccleſiaſticus habet & ex natura ſua petit dari in Eccleſia miniſtros, qui operentur tanquam cauſæ principales per virtutem habentem duas conditiones, primò efficaciam vniuerſalem ad perficiendā ſalutem in populis, ſecundò permanentiam virtutis, quæ ſcilicet in illis permanẽter adſit ex vi officij; ac propterea quòd etiam miniſtri ex eorum parte adſint permanenter Eccleſiæ & operi, nec poſſint ad libitum officio renunciare.

34 Ad alia verò quæ de renunciatione, & tranſlatione Epiſcop. adducuntur, breuiter dicitur non eſſe mirum ſi Pontifices ordinariè, & etiam ſine valde graui cauſa diſpenſẽt ſuper permanẽtia Epiſcoporū in officio, quoniam exercitium cū determinatione materiæ iuriſdictionis & poteſtatis Epiſcopalis fuit à Chriſto poſitum ſub authoritate Pontificis. Ideò apparet quòd ſimilitudo matrimonij tenet in multis & in alijs non valet. Tenet quidem in perpetuitate contractus, quia ſicut matrimonium eſt de ſe vinculum perpetuum, vnde cõtrahens ex pacto in perpetuū ſubijcitur oneri matrimonij. Ita vinculum matrimonij Epiſcopalis cū Eccleſia ſibi deponata eſt de ſe vinculum perpetuū, vnde acceptare Epiſcopatū eſt veluti ex pacto ſe in perpetuū ſubijci ſeruituti animarū. Diſtinctio verò eſt, quia exercitium matrimonij carnalis, & determinatio vſus illius non eſt ſub extrinſeca diſpoſitione, ſed eſt à natura ipſa determinatum, vt alte-

ro coniuge exigente alius reddat, ideò non cadit hoc ſub diſpenſatione, niſi in caſu aliquo particulari, & ex valde magna cauſa. Sed Epiſcopus, qui non habet ſponſam determinatam ex natura officij, ſed illi iungitur cui à Pontifice deputatur, habet quidem ex natura ſui officij, vt cui iungitur perpetuò iungatur quantùm ſit ex parte ſui, & Eccleſiæ cui iungitur; ſed tamen quod ex Pontificis licentia poſſit hoc vinculum diſſolui, quantùm ad actuale exercitiũ, & determinationem ad hanc Eccleſiam, licet non quantùm ad aptitudinem, & officij exigentiam.

35 Sed ſecundò meliùs dicitur, maximè conuenire hæc duo coniugia, ſi aduertatur ex dictis hic alterum coniugem cum quo contrahit Epiſcopus eſſe Eccleſiam, vt ſimul cum Pontifice eſt vna perſona myſtica. Sicut igitur ſtante vinculo carnalis matrimonij indiſſolubili, de conſenſu partium manet ſine vſu & exercitio, ita de conſenſu Eccleſiæ, & Pontificis ceſſat in Epiſcopo vſus, & exercitium officij Epiſcopatus.

36 Neque verò DD. omnes, quos ſecunda recenſita opinio pro ſe allegat, illi fauent. *Gloſſa enim in d. cap. inter Corporalia*, nihil tale affirmat. Mirũ verò eſt, quomodo pro ea ſententia referatur. D. Thom. cum ipſemet Suarez in eodem cap. aſſerat mentem D. Th. eſſe, hanc indiſſolubilitatẽ oriri ex voto quo Epiſc. ſe obligat ad perpetuã paſtoralem curam, vt patet ex huius *quæſt. 4. 4. 5. & 8.* & clariùs *quæſt. 185. a. 4. & quæſt. 189. a. 7. & opuſ. 18.* quod & verum eſt, vt infra explicandum eſt, & probandũ. Vnde ex hoc magis etiam apparebit ex natura ipſa contractus, qui fit inter Epiſcopum & Eccleſiam ſimul cum Pontifice oriri, & qui voto eſt confirmatus, vt Epiſcopus non poſſit Eccleſiam deſerere ſine Pontificis licentia. Et quod *D. Th. quæſt. 185. a. 4. ad 3.* dicat non eſſe inconueniens, quòd Epiſcopale officium remaneat ſine actu, verum eſt, non quia Epiſcopatus vinculum ſit diſſolubile, ſed quia de Pontificis licentia & conſenſu poteſt eſſe ſine actuali exercitio. Ita nec Soto illi ſententiæ fauet. Quia cum translationes Epiſcoporum fieri poſſint de licentia Papæ, bene Sotus ait, quod de ſe non ſunt malæ, malæ tamen eſſent ſi ſine licentia fierent. Cæterum *Soto cum D. Th. docet l. 10. de iuſt. quæſt. 2. a. 4.* Epiſcopatus vinculum oriri ex voto, vnde euidenter docet eſſe ex natura ſua indiſſolubile. Sanchez verò & Petrus de Ledeſma citati, quatenus docent Epiſcopum electum & confirmatum, nullo iure impediri, quin contrahat matrimonium, teſte ipſo *Suarez num. 14.* exceſſerunt. Nam manifeſto iure prohibetur electus, & confirmatus ne Eccleſiam ſine licentia Pontificis derelinquat, vt patet ex *d. cap. inter corporalia*. An verò ſi Epiſcopus electus, & confirmatus contrahat matrimoniũ illud ſit irritum, alia eſt quæſtio, & dato quod non eſſet irritum, hoc non eſſet, quia vinculum matrimonij ſpiritualis initi cum Eccleſia ab Epiſcopo electo, & confirmato non ſit indiſſolubile, ſed quia ante conſecrationem non eſt conſummatum, & adhuc eſt veluti in fieri. Præterquamquòd bene ſtat, quòd aliquod vinculum ſit ex natura rei perpetuũ, nec tamen irritet matrimonium, vt patet de vinculo voti virginitatis. Non valet igitur hæc conſequentia, Epiſcopatus non irritat matrimonium ex natura rei; ergo non eſt de ſe vinculum perpetuũ. Quidquid enim ſit de antecedente, quod eſt verum de Epiſcopatu ante conſecrationem, & ordinationem ad ſacros Ordines. Conſequentia nulla eſt, ſed ſolùm ſequeretur, quòd matrimonium in hoc eſſet vinculum fortiùs Epiſcopatu.

37 Ex his verò deduci poteſt vnde & ex qua cauſa vinculum Epiſcopalis officij ſit indiſſolubile. *Petrus enim de Ledeſma d. cap. 2.* reducit eam ad naturam contractus, qui interuenit inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſed *Valentia loco citato*, reducit eum ad virtutem fidelitatis. Sed vtrumque horum deficit. Primum quia contractus Epiſcopi cum Eccleſia ſe habet ex conſequenti, & ex eo quod à Chriſto medio Sum. Pont. ſuo Vicario Epiſcopus datur in Paſtorẽ, & ſponſum Eccleſiæ, vnde nec cõtractus alius ineſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, niſi quod vterque, ſcilicet Epiſcopus, & Eccleſia liberè ex mandato Chriſti iunguntur. Secundum, quia Epiſcopus non ex ſola virtute fidelitatis, ſed ex altiori quadam iuſtitia ad Chriſtum ſummum ſuæ gregis paſtorem, & ex natura ipſa officij Epiſcopatus iungitur ſuæ Eccleſiæ indiſſolubiliter. Vnde ratio huius indiſſolubilitatis propria eſt ex inſtitutione Chriſti, & Religionis virtute, requirentis miniſtros, qui Eccleſijs iungantur tanquã ſponſi indiſſolubiliter, vnde hæc indiſſolubilitas eſt in Epiſcopo ex voto.

SVMMARIVM.

1 *An autem vinculum Epiſcopale, dato quod non ſit indiſſolubile lege naturæ, ſit tale ex voto ſeu profeſſione Epiſcopi eſt opinio affirmans. n. 38.*

2 *Oppoſitũ tuentur alij ſi loquamur de voto late ſumpto contradiſtincto à contractu inito per Epiſcopum ad Deum, & Eccleſiam ratione conſenſus in Epiſcopatum. n. 39.*

3 *Epiſcopus conſentiens Epiſcopatui init pactum voluntarium, religioſum, & perpetuum, & exinde magnum habet ſimilitudo cum voto. n. 39. 40.*

An dato, quòd Epiſcopatus vinculum non ſit indiſſolubile & perpetuum lege naturæ, fiat indiſſolubile ex voto & profeſſione Epiſcopi?

38 Videtur affirmatiuam partem tenuiſſe *D. Th. hic, & quæſt. 185. a. 4. & q. 189. a. 7. & opuſ. 18.* Eandemque ſententiam tenuerunt *Dion. Carthuſ. opuſ. de regim. Epiſc. a. 3. Soto in lib. 1. de iuſt. quæſt. 2. a. 4. & Valdenſ. tom. 3. doctrin. fidei l. 3. tit. 2. c. 17.*

39 Sed oppoſitum docuerunt *Caiet.* ad hunc artic. *Suarez lib. 9. de ſtatu perfec. cap. 16.* Et iure merito ſi loquamur de voto diſtincto à contractu, quem init Epiſcopus cum Deo & Eccleſia ex vi ſui conſenſus in Epiſcopatum, quia nullo iure conſtat, quòd votũ aliquod implicitum ſit annexum Epiſcopatui, niſi votum caſtitatis, quòd illi competit quia ordinatus in ſacris non quia Epiſcopus. Sed etiam eſt manifeſtum, quòd Epiſcopus explicitè nihil voueret vel in conſecratione ſua, vel in accepta-

ptatione Epiſcopatus. Et licet per verbum *volo* conſentiat pluribus quæ ſibi proponuntur operanda in Epiſcopatu, per hoc nihil vouet, ſed munus Epiſcopale ſub onere talium operum acceptat. Ideo in *cap. niſi cum pridem. de renunc.* dicitur, quòd Epiſ. habet aias ligatas nexibus præceptorum ne relinquat Epiſcopatum vt fiat Monachus, non vero nexibus votorum.

40 D. Thomam autem *Caiet.* exponit vt locutus ſit de voto latè ſumpto. Nam illis eſt obligatio Epiſcopi, vt congrue dici poſſit votum. Quia Epiſcopus conſentiendo Epiſcopatui init pactum cum Eccleſia, quod pactum eſt voluntarium, & religioſum, & eſt perpetuum & indiſſolubile; vnde habet magnam ſimilitudinem cum voto. Et eadem ratione hoc pactum dicitur profeſſio, quia qui adſcribitur alicui muneri, & ad officium aliquod ſe applicat, dicitur illud officium profiteri, ſicut qui adſcribitur militiæ dicitur militiam profiteri. Quia ergo Epiſcopus cum conſecratione & magna ſolemnitate acceptando Epiſcopatum obligat ſe ad munera Epiſcopalia per pactum perpetuum & indiſſolubile ex parte Epiſcopi, & ſine licentia Papæ, ideo dicitur profiteri, & vouere Epiſcopalia munera ad quæ ſe obligat. Sed de his interius agendum eſt, vbi probabitur conſenſum Epiſcopi in Epiſcopatum eſſe verum votum ex natura ſua & ſui inſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Perpetuitas requiſita ad ſtatum, in ſtatu Epiſcopatus ſecundu aliquos eſt fundata abſolutè in iure Pontificio, & in conſenſu Papæ, qui non eligit nec confirmat Epiſcopum niſi cum hoc, quod non poſſit renunciare abſque licentia. n.41.*

2 *Attamen melius, & magis propriè dicitur perpetuitatem in hoc ſtatu deſumi ex natura ſua, & ex Chriſti inſtitutione, poſtulante quod non ſit diſſolubile ad nutum vel Epiſcopi, vel fidelium quibus præeſt Epiſcopus ſed ſolum ad nutum Pontificis cui incumbit cura omnium Eccleſiaſticorum. n.42.*

3 *Et ſic Epiſcopatus vinculum ex lege naturali eſt indiſſolubile ſine licentia Papæ. n.42.*

4 *Diſtinguitur defectus intentionis à defectu executionis, nã finis omnium aſſumentium ſtatum vnus eſt. n.43.*

5 *Defectus executionis non facit Epiſcopos, & Religioſos mendaces & ſimulatores bene autem defectus intentionis ipſos facit mendaces in facto, num.44.*

6 *Et eſt peccatum mortale Religioſum deponere intentionem proficiendi, & tendendi in perfectionem. n.44.*

7 *Non deponit intentionem proficiendi qui intendit viuere ſecundum regulam licet in multis delinquat. n.45.*

An dato, quòd Epiſcopale vinculum non ſit indiſſolubile ex lege naturali, vel ex voto, ſtatus Epiſcoporum habeat perpetuitatem ſufficientem ad ſtatum?

41 RESpondetur, quòd *Suarez loc. cit. n. 28.* ſentit, ad rationem ſtatus ſufficere immobilitatem conſequentem ad pactum inter contrahentes initum, ſimilemque eſſe perpetuitatem ſtatus Epiſc. fundatam in iure Eccleſiaſtico, vel in conſenſu eligentium, & Epiſcopi electi. Vnde habet Epiſcopus vt ſine conſenſu vel eorum qui illum elegerunt, vel Pontificis non poteſt cedere Epiſcopatui. Ideo accipiens Epiſcopatum ſub tali onere, ex hoc ſe perpetuò obligat obligatione morali: Quia tamen iam non in omnibus Diœceſibus Epiſcopi eliguntur, ſed à Pontifice ipſo quamplurimi deputantur, ſequitur quòd perpetuitas ſtatus Epiſcopalis ſit fundata abſolutè in iure Pontificio, & in conſenſu Papæ, qui non intendit vel eligere, vel confirmare Epiſcopum niſi cum hoc onere, vt non poſſit Epiſcopus relinquere Epiſcopatum ſine licentia. Sed quámuis verò probabile eſſet, hanc perpetuitatem ſufficere ad ſtatum.

42 Nihilominùs ex hac doctrina ſemper ſequitur, quòd Epiſcopatus ex natura rei non ſit ſtatus perfectionis, & quòd antequam lex Eccleſiaſtica prohiberet ne Epiſcopi ſine licentia Papæ renunciarent Epiſcopatui, Epiſcopi illi primi, & præcipuè Apoſtoli, non fuiſſent in ſtatu perfectionis ex vi Epiſcopalis dignitatis, & officij; quod certè non videtur admittendum. Ideo ſemper dicitur, quòd Epiſcopatus habet perpetuitatem ex natura ſua, ſeu ex Chriſti inſtitutione, quia ex natura ſua poſtulat vt non ſit diſſolubile ad nutum vel Epiſcopi, vel fidelium quibus præeſt Epiſcopus, ſed ſolùm ad nutum Pontificis, cui incumbit cura omnium Eccleſiarum. Quia ad minùs talem gradum indiſſolubilitatis poſtulat gradus iſte, qui ad ſalutem animarum ordinatur, & per quem homo fit Paſtor & non ſeruus mercenarius, ita quòd moraliter ſit veluti cauſa principalis, cui per modum permanentiæ & perpetuitatis inhæret virtus agendi. Et tandem quia cura animarum & Epiſcopatus eſt res ex natura ſua tanti momenti, vt ratio ipſa non permittat illam relinqui in libertate vel eligẽtium vel electi, ſed quòd nec electus poſſit, ſicut verè non poteſt, aſſumere Epiſcopatum niſi confirmatus à Papa, nec aſſumptum onus relinquere niſi Papa concedente. Et ſic Epiſcopatus vinculum ex lege naturali eſt indiſſolubile ſine licentia Papæ.

43 Ad primum bene notandum, quòd finis omnium aſſumentium ſtatum perfectionis vnus eſt, qui eſt perfectio vt in termino, ſeu perfectio completa, ad quam tam Religioſi, quàm Epiſcopi ordinantur tamquam in finem, & terminum; & quam ſtatus non ſupponit neceſſariò vt præhabitam.

44 Ad ſecundũ vt *Caiet.* aduertit, bene diſtinguit D. Th. inter defectum intẽtionis, & executionis curã

ad

ad quæ ex ſtatu obligamur. Quia defectus executionis non facit Religioſos, & Epiſcopos mendaces, & ſimulatores, quia de ratione ſtatus perfectionis non eſt executio obligationis, ſed obligatio & intentio. Ideo defectus intentionis eſt qui facit mendaces in facto; Ideo ex genere ſuo peccatum mortale eſſe Religioſum deponere intentionem proficiendi & tendendi in perfectionem docent *Caietanus, hic, Vrceanus in ſummario.*

45 Interroganti autem quis hanc intentionem deponat. *Caietanus* hic ait eum non deponere intentionem proficiendi, qui intendit viuere ſecundum regulam, licet in multis delinquat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes Prælati Eccleſiaſtici ſint in ſtatu perfectionis?

cp. 18. c. 22. 23. 25. & 26. ſup. illud ad Tit. 1. Conſtituas per ciuitates presbyteros. to. 9.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur, quod omnes Prælati Eccleſiaſtici ſint in ſtatu perfectionis. Dicit enim Hier. ſuper Epiſtolam ad Titum, Olim idem presbyter, qui & Epiſcopus. Et poſtea ſubdit, Sicut ergo presbyteri ſciunt ſe Eccleſiæ conſuetudine ei qui ſibi prapoſitus fuerit, eſſe ſubditos: ita Epiſcopi nouerint ſe magis conſuetudine, quam diſpenſatione Dominicæ veritatis, presbyteris eſſe maiores, & in communi debere Eccleſiam regere. Sed Epiſcopi ſunt in ſtatu perfectionis. Ergo & presbyteri habentes curam animarum.

§ 2. Præterea, Sicut Epiſcopi ſuſcipiunt curam animarum conſecratione, ita etiam presbyteri curati, & archidiaconi: de quibus ſuper illud Actuum ſexto, Conſiderate, fratres, viros boni teſtimonij ſeptem, &c. dicit gloſſa, Hic decernebant Apoſtoli per Eccleſiam conſtitui ſeptem diaconos, qui eſſent ſublimioris gradus, & quaſi columnæ, proximi circa aram. Ergo videtur quod ipſi etiam ſint in ſtatu perfectionis.

eſt gl. Bedæ hoc loco, to. 2.

§ 3. Præterea, Sicut Epiſcopi obligantur ad hoc quod animam ſuam ponant pro ouibus ſuis, ita & presbyteri curati, & archidiaconi. Sed hoc pertinet ad perfectionem charitatis, vt ſupra dictum eſt. Ergo videtur quod etiam presbyteri curati, & archidiaconi ſint in ſtatu perfectionis.

ar. 2. huius quæſt. ad 3. c. 5. p. 1. in tit. de Sacerdotũ præf. & ... & in

Sed contra eſt, quod Dionyſius † dicit in quinto cap. Eccleſiaſtica hierarchiæ, Pontificum quidem ordo conſummatiuus eſt & perfectiuus: Sacerdotum autem illuminatiuus & lucidiuus: Miniſtrantium vero purgatiuus & diſcretiuus. Ex quo patet quod perfectio ſolis Epiſcopis attribuitur.

† ... Conſtit. principio, ſtatim.

Reſpondeo dicendum, quod in Presbyteris & Diaconibus curam habentibus animarum, duo poſſunt conſiderari, ſcilicet ordo, & cura. Ordo autem ipſe ordinatur ad quemdam actum in diuinis officijs. Vnde ſupra dictum eſt, quod diſtinctio ordinum ſub diſtinctione officiorum continetur. Vnde per hoc quod aliqui ſuſcipiunt ſacrum ordinem, accipiunt poteſtatem quoſdam ſacros actus perficiendi. Non autem obligantur ex hoc ipſo ad ea quæ ſunt perfectionis, niſi quatenus apud Occidentalem Eccleſiam in ſuſceptione ſacri ordinis emittitur continentiæ votum, quod eſt vnum eorum, quæ ad perfectionem pertinent, vt infra dicetur. Vnde patet, quod ex hoc quod aliquis accipit ſacrum ordinem, non ponitur ſimpliciter in ſtatu perfectionis: quamuis interior perfectio ad hoc requiratur, quod aliquis digne huiuſmodi actus exerceat. Similiter etiam nec ex parte curæ quam ſuſcipiunt, ponuntur in ſtatu perfectionis. Non enim obligantur ex hoc ipſo, vinculo perpetui voti ad hoc, quod curam animarum retineant: ſed poſſunt eam deſerere, vel tranſeundo ad religionem, etiam abſque licentia Epiſcopi, vt habetur in decretis, decimanona, quæſtione ſecunda: & etiam cum licentia Epiſcopi poteſt aliquis archidiaconus, archidiaconatum vel parochiam dimittere, & ſimplicem præbendam accipere ſine cura: quod nullo modo liceret, ſi eſſet in ſtatu perfectionis. Nemo enim mittens manum ad aratrum & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, vt dicitur Luc. 9. Epiſcopi autem quia ſunt in ſtatu perfectionis, non niſi auctoritate ſummi Pontificis, ad quem etiam ſolum pertinet in votis perpetuis diſpenſare, poſſunt Epiſcopalem curam deſerere, & ex certis cauſis, vt infra dicetur. Vnde manifeſtum eſt, quod non omnes Prælati ſunt in ſtatu perfectionis, ſed ſoli Epiſcopi.

q. præced. ar. 3. ad 3.

q. 186. ar. 4.

cap. Duæ ſunt in 6. ne.

qu. 185. ar. 4.

Ad primum ergo dicendum, quod de presbytero & Epiſcopo dupliciter loqui

poſſu-

poſſumus. Vno modo, quantum ad nomen. Et ſic olim non diſtinguebantur Epiſcopi & presbyteri. Nam Epiſcopi dicuntur ex eò quod ſuper intendunt, ſicut dicit Auguſtinus 19. de Ciuit. Dei. Presbyteri autem in Græco dicuntur quaſi ſeniores. Vnde & Apoſtolus communiter vtitur nomine Presbyterorum, quantum ad vtroſque, cum dicit prima ad Timotheum quinto, Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni habeantur: & ſimiliter etiam nomine Epiſcoporum. Vnde dicit Act. 20. presbyteris Epheſinæ Eccleſiæ loquens, Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. Sed ſecundum rem ſemper inter eos fuit diſtinctio, etiam tempore Apoſtolorum, vt patet per Dionyſ. 5. cap. Eccleſ. Hierar. Et Luc. 10. ſuper illud, Poſt hæc autem deſignauit Dominus, &c. dicit † gloſſa, Sicut in Apoſtolis forma eſt Epiſcoporum, ſic & in ſeptuaginta duobus diſcipulis forma eſt presbyterorum ſecundi ordinis. Poſtmodum tamen ad ſchiſma vitandum, neceſſarium fuit, vt etiam nomina diſtinguerentur, vt ſcilicet maiores dicerentur Epiſcopi, minores autem presbyteri. Dicere autem presbyteros non differre ab Epiſcopis, inter dogmata hæretica numerat Auguſtin. in lib. de hæreſ. Vbi dicit quod Ariani dicebant presbyterum ab Epiſcopo nulla differentia debere diſcerni.

cap. 19. à med. in ſ.

c. 5. p. 1. in tit. de Sacerdotum perfectionibus.
† et gloſſ. ord. ex Beda in pr. cap. 10 in Luc. c. 3. in tit. Arians, & eſt cap. 53. to 6.

Ad ſecundum dicendum, quod Epiſcopi principaliter habent curam omnium ſuæ diœceſis. Presbyteri autem curati, & archidiaconi, habent aliquas ſubminiſtrationes ſub Epiſcopis. Vnde ſuper illud prima ad Corinthios duodecimo. Alij opitulationes, alij gubernationes: dicit gloſſ. Opitulationes, id eſt, eos qui maioribus ferunt opem: vt Titus Apoſtolo, vel archidiaconi Epiſcopis. Gubernationes, ſcilicet minorum perſonarum prælationes, vt presbyteri ſunt, qui plebi documento ſunt. Et Dionyſius dicit quinto cap. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, quod ſicut vniuerſam Hierarchiam videmus in Ieſu terminatam, ita vnamquamque functionem in proprio diuino hierarcha, id eſt Epiſcopo. Et 16, quæſtione prima dicitur, Omnibus presbyteris & diaconibus attendendum eſt, vt nihil abſque proprij Epiſcopi licentia agant. Ex quo patet quod ita ſe habent ad Epiſcopum, ſicut Balliui vel Præpoſiti ad Regem. Et propter hoc ſicut in mundanis poteſtatibus ſolus Rex benedictionem ſolemnem accipit, alij vero per ſimplicem commiſſionem inſtituuntur: ita etiam in Eccleſia, cura epiſcopalis cum ſolemnitate conſecrationis committitur: cura autem Archidiaconatus vel Plebanatus cum ſimplici iniunctione. Conſecrantur tamen in ſuſceptione ordinis, etiam antequam curam habeant.

gl. interl. ibid.

c. 5. in tit. de ſacr. perfect.

16. q. 1. c. cunctis. in prin.

Ad tertium dicendum, quod ſicut Plebani & Archidiaconi non habent principaliter curam, ſed adminiſtrationem quamdam, ſecundum quod eis ab Epiſcopo committitur: ita etiam ad eos non pertinet principaliter paſtorale officium; nec obligatio ponendi animam pro ouibus, ſed in quantum participant de cura. Vnde magis habent quoddam officium ad perfectionem pertinens, quam obtineant perfectionis ſtatum.

SVMMARIVM.

1 *Opinio negatiua D. Th. in corpore n. 1.*
2 *Et licet alij contrarium ſentiant, attamen nihil officit, quia latiori modo aſſumitur nomen ſtatus. num. 2.*
3 *Loquitur enim hic D. Th. de ſtatu perfectioni, magis propriè ſumpto prout dicitur ſtatus libertatis, & ſeruitutis n. 3.*
4 *Clerici inferiores Epiſcopis, ex vi ordinis non obligantur ſimpliciter ad ea, quæ ſunt perfectionis, niſi pro quanto in Eccleſia occidentali Sacri Ordines habent annexum votum caſtitatis. numer. 4.*

1 NEgatiuè quæſtio huius articuli reſoluitur; & decernitur, alios Prælatos Epiſcopo inferiores nec ratione ordinis, nec ratione curæ animarum eſſe in ſtatu perfectionis; Non quidem primum, quia ex vi ordinis non obligantur ad ea, quæ ſunt perfectionis, & ad interiorem perfectionem obligantur per accidens, ſcilicet ex eo, quòd ipſa eſt diſpoſitio ad dignè exercenda ordinis munera, & talis obligatio non ſufficit ad ſtatum perfectionis. Non ſecundum quia obligatio Prælatorum inferiorum ad curam animæ non eſt de ſe perpetua, ſed ſine licentia Papæ, cuius ſolius eſt diſpẽſare in obligationibus perpetuis, poſſunt relinquere curam, vt fiant religioſi, & aſcendant ad ſtatum perfectionis. Et ita cum D. Th. ſentiunt *Caiet. hic Val. diſp. 10. quæſt. 2. p. 4. Leſſ. de ſtat. perfec. cap. 5. §. eſta difficultad. Ia: de la Cruz de ſtatu perfect. cap. p. Pax Iord. Prælud. 5. n. 8.*

2 Circa verò totam hanc reſolutionem bene poſt *Caiet. Val. Ledeſ.* aduertit, quòd licet multi opinentur contrariam, vt *Gerſon in tract. de ſtatu perfec. Alphab.67.I.V. & ſeq. Henricus quod l.12. q. 28.& 29. Maior 4.d.38. q.7.* Nihilominùs quia alio modo accipiunt nomen ſtatus, non eſt cum eis diſputandum de vocibus, ſed relinquere debemus vnumquemque in ſuo ſenſu abundare. Et certè in Metaphoris maxima latitudo ſignificationum inueniri contingit, ſecundùm quod in vno vel in altero, maior vel minor ſimilitudo attendi poteſt. Nomen autem ſtatus metaphoricè dicitur de ſtatu perfectionis, & attendi poteſt in eo maior vel minor perpetuitas, & obligatio, & ſecundùm hoc affirmari, vel negari, quòd aliquis ſit in ſtatu perfectionis.

3 Nos vero cum D.Th. hic loquimur de ſtatu perfectionis prout ſtatus dicitur ſeruitutis & libertatis, vt habet. *D.Th.op.18.c.23.* Et prout quis ſe facit ſeruum ad ea, quæ ſunt perfectionis, & qui eſt ſtatus magis propriè ſumptus, qui, vt aduertunt etiam *Val. & Ledeſma* duas conditiones habet, nimirum primo obligationem perpetuam cum ſufficienti ſolemnitate inductam, & ſecundo quod hæc obligatio non ſit ad obſeruanda præcepta communiter obligantia fideles, ſed ad ea, quæ ſecundum ſe ſunt de conſilio, & hoc ad finem acquirendi perfectionem charitatis ſimpliciter. Statum vero clericorum inferiorum Epiſcopis non habere has omnes conditiones ex dicendis demonſtratur.

4 Primo itaque de huiuſmodi clericis Epiſcopo inferioribus aſſerit D. Th. in textu, eos ex vi ordinis non obligari ad ea, quæ ſunt perfectionis, niſi pro quanto in Eccleſia Occidentali Ordines Sacri habent annexum votum caſtitatis. Hoc autem difficultate non caret.

SVMMARIVM.

1 *Argumenta in oppoſitum ſententiæ D.Th. n.5.*

2 *Licet requiratur actualis Sāctitas promotis ad Sacros Ordines ad digne eos exercendos, attamen hoc non conſtituit clericos niſi in altiſsimo gradu perfectionis ſubſtantialis, de qua nos non loquimur. num.6.*

3 *Ordinati ex vi ordinis accipiunt quidem poteſtatem operandi per ſe primò, & directè, non tamen accipiunt obligationem perpetuam vtendi illa poteſtate, quæ obligatio eſt neceſſaria ad ſtatum conſtituendum. n.7.*

4 *Sacerdoti ergo non deeſt ſtatus perfectionis defectu operum perfectorum quorum accipit poteſtatem, ſed defectu obligationis ad eorum exercitium. num.7.*

5 *Obligatio qua Sacerdos, vel ex contractu, vel ex cura animarum ſumpta, vel ex mandato Superioris adſtringitur ad celebrandum, cum ſit conditionata, non ſufficit ad conſtituendum ſtatum ſimpliciter. n.8.*

6 *Et ratione voti caſtitatis Clericus in Sacris, eſt in ſtatu perfectionis ſecundū quid, & ideo non conſtituit ſimpliciter ſtatum, ſed perfectiorem gradum in eodem ſtatu. n.9. & 10.*

Vtrum Diaconi, & Sacerdotes ex vi conſecrationis ſeu ordinis obligentur ad ea, quæ ſunt perfectionis?

5 NAm videtur hoc affirmandum. Tum primò quia actus ordinum, & præcipuè ſacrificium miſſæ, ad quod exercendum ordinatur ſacerdos, eſt opus maximè ſanctum, & religioſum, & ad perfectionem acquirendam accommodatiſſimum, igitur ſacerdos præcipuè in ſua ordinatione obligatur ad ea, quæ ſunt perfectionis. Secundò nam obligatio ad opera, quæ dignè non poſſunt exerceri ſine interiori perfectione, cum ſit obligatio ad perfectionem, eſt obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis; At verò Diaconus & Sacerdos ex vi ordinis obligantur ad vſum ordinis, qui ſine interiori perfectione non habetur condignè; igitur obligantur ad ea, quæ ſunt perfectionis. Tertiò nam Diaconus & Sacerdos ex vi ordinis obligantur ad maiorem ſanctitatem, quàm alij non ordinati, ideo eorum peccata grauiora ſunt, vt habetur *ex Greg. in Paſtorali, & Ambroſ. & Chriſ. lib. de ſacerdotali dignitate.* Ideo cum aliàs ſacri Ordines habeant immutabilitatem adiunctam, non videtur quòd poſſit illis negari ratio ſtatus perfectionis. Quartò quia modo de facto in Eccleſia Occidentali Sacri Ordines habent annexum votum caſtitatis cuius obſeruantia ſine dubio eſt opus perfectionis. Ideo *Suarez lib.p. de ſtatu perſ. cap.17. numer.4.* cenſet, quòd ſacerdotes habeant aliquo modo ſtatum perfectionis, nimirum ſtatum inchoatum. *Sanct. Antonius verò 3.p. in Prol §.4. & 5.* tenet, quòd ſacerdotes iſto modo ſint in ſtatu perfectionis, quem ſequitur. *Aug. de Ancona lib. de Poteſt. Eccleſ. quæſt.76. a.1.* D. Th. autem ſentit, quòd ſacerdotes ex vi ordinis non ponuntur ſimpliciter in ſtatu perfectionis, vnde innuit, quòd ſaltem ſecundùm quid talis ſtatus illis conueniat.

6 Ordinatos in ſacris ex vi ordinis, non habere obligationem ad ea quæ ſunt perfectionis oſtenditur. Ex duplici enim capite videri poteſt, quòd Clerici ex vi Ordinis Sacri ordinentur ad ea, quæ ſunt perfectionis. Primò quidem ex eo quòd ad dignè exercendos ordines requiritur actualis ſanctitas, & perfectio etiam interior, & hanc obligationem recipiunt ordinati ex vi ordinationis. Verùm hoc non probat, niſi quòd ordinati ex vi ordinationis ſtrictiùs obligantur ad ea, quæ ſunt perfectionis ſubſtantialis, ſicut & Reges, & Magiſtratus, & Iudices, & Patresfamilias, tenentur quodam ſtrictiori vinculo ad Dei legem implendam, ſed hæc non eſt obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis ſimpliciter, & ſupererogationis, de qua nos loquimur, & quæ eſt neceſſaria ad ſtatum perfectionis ſimpliciter & propriè ſumptum. Sed clerici ex tali obligatione hoc habent, vt ſint in altiſſimo gradu ſtatus perfectionis ſubſtantialis, obligari, vt ſic viuant, vt digni ſint Sacroſancta Myſteria ſanctè & dignè, & religioſè, & ſine ſecularium ſcandalo cum ædificatione exercere.

7 Secundò autem videtur ordinatos obligari ad ipſa ordinum exercitia, quæ ſunt opera Sacroſancta, & ſupererogationis, & quæ ſecundùm ſe ſunt de conſilio, non de præcepto, & quæ ſummè

vti-

vtilia ſunt ad perfectionem ſimpliciter acquirendam. Sed primò conſideratur, quod ordinum exercitium eſt particulare quoddam genus operis vtilis ad perfectionem, vnde obligatio ad illud eſt obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis ſolùm ſecundùm quid, nimirum ad vnum particulare genus eorum operum quæ perfectionis ſunt. Et vlteriùs additur quòd ordinati ex vi ordinis accipiunt poteſtatem operandi per ſe primò, & directè, ſed non accipiunt obligationem plurimũ vtẽdi illa poteſtate, & operãdi. Nã quidquid ſit an v. g. ſacerdos aliquando teneatur celebrare etiam præciſa quacumque alia obligatione, ex vi ſuæ ordinationis, certum eſt, hanc obligationem eſſe ad tam paruum numerum miſſarum, vt in propoſito pro nihilo poſſit computari. Neque enim ad ſtatum perfectionis conſtituendum ſufficit obligatio ferè nulla ad ea, quæ ſunt perfectionis, qualis eſt obligatio ſacerdotis ad celebrandum. Non ergo ſacerdoti deeſt ſtatus perfectionis, defectu operum perfectorum, quorum accipit poteſtatem, ſed defectu obligationis ad eorum exercitium; Sic enim ſacerdos accipit in ſui ordinatione æternam poteſtatem operandi, ſed non accipit immutabilem obligationem ad multũ operandũ, ſed ſuæ libertatis eſt ſua poteſtate vti præciſa alia obligatione; Nam ad celebrandum tenetur poſtea ſacerdos vel ex cura animarum ſuſcepta, vel ex contractu, vel ex mandato ſuperioris, quæ obligatio conditionata, ſcilicet ſi ſuperior præcipiat, non ſufficit ad conſtituendum ſtatum ſimpliciter.

Et per hæc patet reſponſio ad primũ. Et ad ſecũdũ.

8 Ad tertiũ dicitur quod obligatio illa maior, quam habet ſacerdos ad Dei præcepta ſeruanda non conſtituit ſtatum, ſed perfectiorem gradum in eodem ſtatu ſecularium.

9 Ad quartum dicitur, quòd ſacerdos ratione voti Caſtitatis eſt in ſtatu perfectionis ſecundùm quid. Ideo D. Th. dixit quòd ſacerdos non eſt in ſtatu perfectionis ſimpliciter.

10 Quod ſecundò D. Th. aſſerit eſt quòd Curati non obligantur ad permanentiam nedum ex voto aliquo propriè dicto, ſed neque obligatione tali, quæ mereatur dici votum. Hoc tamen difficultatem continet propter multa quæ obijcit Henricus quod. 12. citato.

SVMMARIVM.

1 *Opinio affirmans Parochos obligari ad permanendum in eorum officio. num. 11.*

2 *Papa poteſt ſine alicuius beneplacito validè Papatui renunciare. n. 12.*

3 *Parochus non habet obligationem & perpetuitatem ad curam aliarum talem quæ ſit ſufficiens ad ſtatum perfectionis propriè ſumptum, quia non ex natura ſua, & inſtitutione. n. 13.*

4 *Immobilitas annexa alicui officio ex lege poſitiua, eſt immobilitas accidentalis & proueniens ab extrinſeco, quæ poteſt adeſſe, & abeſſe. n. 13.*

5 *Diſcrimen inter officium Epiſcopi, & Parochi Quod illud habet immobilitatem ab intrinſeco & iſti accidit immobilitas. n. 13.*

6 *Innoc. X. Statuit in Parochijs quarum cura Regularibus commiſſa erat in paruis conuentibus, ponantur Clerici ſeculares ad Regularium nominationem, qui etiam ſint vel perpetui, vel amouibiles ad arbitrium Epiſcopi. n. 13.*

7 *Ante Dionyſium Papam non dabantur in Eccleſia Parochi titulares & perpetui, ſed clerici ſubibant curam animarum tamquam miniſtri Epiſcoporum ad eorum nutum. n. 14.*

8 *Officium Parochi igitur per ſe eſt merum miniſterium, non tamquam cauſa principalis famulatum ſub Epiſcopatu. n. 14.*

9 *Omnibus Curatis vniuerſaliter in iure data eſt facultas ingrediendi Religiones, etiam inuitis Epiſcopis. n. 15.*

10 *Licet ſtatus Religioſus ſit ſecurior ſtatu Epiſcoporum, hic tamen eſt perfectior. n. 15.*

11 *Religioſus non poteſt de Religione tranſire ad curam animarum, niſi cum expreſſa licentia S. Congregationis. n. 15.*

12 *Iura quæ concedunt Parochis tranſitum ad Religionem non continent licentiam & diſpenſationem ab obligatione, ſed declarationem libertatis eorundem. n. 16.*

13 *Et illa iura, quæ tradunt non poſſe Parochum deſerere curam niſi conſentiente Epiſcopo, non inducunt niſi obligationem accidentalem, ſeu quæ accidit officio Parochi. n. 17.*

14 *Ideo Cura animarum ſub Epiſcopo non conſtituit ſtatum, eo quia immobilitas eius non eſt annexa per ſe miniſterio, ſed tantum ei accidit ab extrinſeco & eſt conditionata. n. 18.*

15 *Prælati ſimiles Epiſcopis in iuriſdictione, vt Abbates, & Generales Ordinis Prædicatorum, & Societatis IESV licet ſint perpetui, & habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſubditos, attamen cum ex vi officij per ſe non ſint tales, non ſunt, neque conſtituunt peculiarem ſtatum perfectionis. n. 19.*

16 *Vota perpetua alia ſunt talia ſimpliciter, & ab intrinſeca ratione materiæ; vt ſunt vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Alia ſunt talia per accidens, vt vota orationis ieiunij &c. numer. 20.*

17 *In votis perpetuis ſimpliciter ſolus Papa poteſt diſpenſare. In alijs Epiſcopi. n. 21.*

18 *Votum quod includitur in conſecratione Epiſcopi eſt votum perpetuum ratione materiæ, & per ſe, non vero tale eſt pactum, quod includitur in aſſumptione miniſtrorũ inferiorũ ab Epiſcopo. n. 22.*

Vtrum Parochi ſint obligati ad permanendum in ſuo officio & cura animarum?

11 NAm quòd maneant obligati, patet Quia non poſſunt relinquere curam ſine licentia, licet ex iuris indulgentia faciliùs poſſint curati deſerere curam ob religionis ingreſſum, quàm Epiſcopi, ideo non valet ex hac facultate ad ingrediendam religionem quam Parochi habent ex indulgentia iuris 19. *quæſt. 1. cap. vnico ex Concil. Tolet. 4. c. 49. & quæſt. 2. c. 2. ex Vrbano Papa II.* Quia inquit Henricus, hoc habent ex iuris indulgentia, & ſecundò addit *Suarez nu. 9.* quia facultas ingrediendi religionem non infert

L 2 abſo-

abſolutionem ab obligatione,nam & religioſi poſſunt tranſire de laxiori ad perfectiorem religionem. Nec valet dicere cum *Caiet.* quòd hoc non valeret in Curatis, qui ſi eſſent in ſtatu perfectionis eſſent in ſtatu perfectiori, quàm religioſi, quia eſſent in ſtatu perfectionis vt perfectores, quia inquit *Suarez*, eſſent in ſtatu perfectorum in gradu imperfecto, & moraliter melius, & ſecurius eſt eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ; qualis eſt ſtatus religioſorum.

12 Minùs valet alia ratio inſinuata à D.Thom. quia ſcilicet Parochi ad libitũ poſſunt curam animarum relinquere. Nam ſi hoc intelligatur, quia inquit *Suarez num.11.* nec requiratur licentia Epiſcopi, ſicuti intellexit *Caiet. aſſerens* Parochos nec diuino, nec humano iure teneri in ſuis officijs perſeuerare, euidens eſt hoc falſum eſſe, ex *cap. admonet. de renunc.* quòd eſt *Alex. III. & ex cap. ſi quis verò cum trib. ſequent. & cap. Epiſcopus de loco 7.q.1.* in quibus locis prohibentur Curati relinquere Parochias ſine licentia Epiſcopi. Et ita tenent communiter Iuriſtæ, vt videre eſt apud *Flamin.de reſig. benef.lib.7.q.1.* & habetur ex *D. Thom. in hoc artic. dicente*, poſſe Archidiaconum & Curatum relinquere Eccleſiam de licentia Epiſcopi. Minùs valet, quod *Caiet.* addit, ſcilicet Parochum prohiberi renunciare Eccleſiam ex fidelitate erga Epiſcopũ. Tum quia cõſtat hanc obligationem haberi ex Iure. Tum quia obligatio ex fidelitate pura, eſt obligatio ſolius honeſtatis, & vrbanitatis, cuius tranſgreſſio non eſſet tam grauis culpa. Tum quia tunc Curatus teneretur ſolùm petere, non verò obtinere licentiam, & tamen prohibetur deſerere Eccleſiam ſine licentia Epiſcopi. Quam licentiam Epiſc. non poteſt etiam dare ſine graui cauſa, vt iura diſponunt, & præcipuè Pius V. in motu proprio 58. in Bullario, & incipit, *Quanta Eccleſiæ Dei &c.* Si autem dicatur Parochum poſſe renunciare Eccleſiam, ſed de licentia Epiſcopi, iam hoc non tollit moralem perpetuitatem Parochialis officij, & parum refert dicere, quòd non requiritur licentia Papæ, ſed ſufficit Epiſcopi licentia, quod eſt ſignum, quòd obligatio Parochi non ſit perpetua, quia ſolus Papa diſpenſat in votis perpetuis; Tum quia nec Epiſcopi, nec Parochi obligatio eſt ex voto, tum quia dici poteſt, quod in Epiſcopo ſolus Papa diſpenſat, quia Epiſcopus non habet Superiorem niſi Papam. Cum aliàs Papa ipſe, qui Superiorem non habet ſine alicuius licentia Papatui renunciet validè, & liberè, vt conſtat ex *cap.1. de renunc.in 6.& Gloſs.ibi & D.D.docent*. Parochus verò vt renunciet licentiam petit ab Epiſcopo, qui eſt eius immediatus ſuperior. Minùs verò obſtare poteſt, quòd faciliùs detur Parocho licentia renunciandi, quàm Epiſcopo; quia totum hoc eſt ex iure poſitiuo; & ſecundò non infert niſi maiorem firmitatem, & nobilitatem in officio Epiſcopatus; non verò quòd officium Parochi non ſit de ſe immobile, & perpetuum. Maximè quòd in Pontifice maior eſt libertas, cum ſine licentia pro ſua libertate renunciet, & tamen officium Pontificatus eſt immobile.

13 Reſpondetur, officium Parochi aut curæ animarum non habere obligationem & perpetuitatem ſufficientem ad ſtatum perfectionis propriè ſumptum, vt benè ex *D.Thom.tradunt Caietan.Valentia, Ledeſma, Io.de Cruce ſupra citati*, quia hanc non continet ex natura ſua & inſtitutione. Conſiderandum enim eſt, quòd immobilitas, quæ ex lege poſitiua accidit officio alicui etiam poſt multa tempora ſuæ inſtitutionis, non facit, quòd officiũ ex natura ſua ſit ſtatus; quia eſt immobilitas accidentalis, & ab extrinſeco proueniens, & potens officio adeſſe, & abeſſe præter eius corruptionem, & ſalua officij ſubſtantia, & conditione. Eſt autem conſiderandum ex præcedentibus, diſcrimen eſſe inter Officium Epiſcopi, & Parochi; quòd illud habet immobilitatem aliquam ab intrinſeco, quia bonum regimen Eccleſiæ ab intrinſeco petit, vt ſub Pontifice ſint in Eccleſia non ſolùm ſerui, ac miniſtri, ſed Paſtores, qui ſint cauſæ principales licet ſecundæ, quarum munus ſit, vt tanquam cauſæ morales principales populos paſcant. Eſt autẽ proprium cauſæ principalis, vt ſupra dicebatur, habere virtutem ſibi propriam & permanentem, & ſibi connaturaliter inhærentem, nec à ſe niſi cũ quadam violentia amouibilem. Et quia potentia hæc eſt reſpectiua, & datur in vtilitatem populi, ideò iuſtum eſt & huic potentiæ connaturale, vt Paſtor oues non deſerat, ſed immobiliter ijs adhæreat, ad hunc enim finem datur poteſtas de ſe immobilis, vt immobiliter Paſtor curam ouium habeat. Paſtores verò ſunt Epiſcopi. Sed Curati non ſunt niſi miniſtri Paſtorum, & verè eorum officio accidit, quòd habeatur in titulum, & permanenter, nec per ſe ad Eccleſiam regendam neceſſe eſt, vt miniſtri ſub Epiſcopo, ſint potiùs titulares, quàm Capellani, ſeu miniſtri ad nutum Epiſcopi, & ex conſequenti ad eorum etiam placitum amouibiles. Sicuti de facto nunc etiam, in multis Parochijs dantur Vicarij amouibiles ad nutum. Et nouiſſimè Innocent.X. ſtatuit, quòd in Parochijs, quarum cura erat Regularibus commiſſa in paruis conuentibus, ponantur Clerici ſeculares ad Regularium nominationem, qui ſint vel perpetui, vel temporales ad arbitrium Epiſcopi. Hoc enim manifeſtum ſignum eſt, quòd officium Parochi de ſe non eſt perpetuum, ſed obligatio paſcendi animas ſub Epiſcopo eſt accidens de ſe imobile, & ad nutum Epiſcopi, & ad arbitrium miniſtri.

14 Et hoc ampliùs probatur, quia ante Dionyſium Pontificem, qui fuit electus anno 262. & vixit vſque ad annum 272. Non fuerunt in Eccleſia Parochi titulares, & perpetui, ſed clerici tamquam miniſtri Epiſcopi ad eius nutum in ciuitatibus, & villis curam animarum habebant, vnde & decimæ ab Epiſcopis percipiebantur, & per manus illius clericis miniſtris diſpenſabantur, vt probat *Barboſa de offic.Parochi cap.1.n.17. ex c.3. verſ. has verò decimas, & Nauar.in c.placuit. d.6.Put. deciſ.361.num.5.lib.1. & Gonz.gloſ.6.num.80.ad reg.8. Cancell.* Sed populo Chriſtiano aucto Dionyſius Papa 24. poſt Petrum Parochias diuiſit & Parochos titulares inſtituit, vt habetur ex *cap.1.13. q.1. & cap.paſtoralis de ijs, quæ fiunt à Prælatis*, & probat idem *Barboſa ibid.num.18. plures D D. adducens*, & in ſpecie *Suarez tom.1.de Relig.lib.1.c.21. à num.4. & Rotam in Conchen. decim. coram bon.memoria Andrea, 7. Febr. 1618. & in Florent. Paroch. 22. May 1630. coram Coccino*. Quamobrem ſatis patet quòd officium curę animarum ſub Epiſcopo, nec eſt miniſterium cauſæ principalis per ſe, ſed

eſt

eſt per ſe merum miniſterium, nec per ſe habet annexam immobilitatem, nec per ſe conſtituit ſtatum perfectionis. Quòd verò ex legis poſitiuæ decretis habuerit poſtea aliquam immobilitatem ſecundùm quid, cum hæc ſit tali officio accidentalis, & de facto adueniens, & aliquando non adueniens, non facit quod tale officium per ſe, & ex ſe ſit ſtatus perfectionis, quia non ex ratione officij per ſe habet immobilitatem, ſed aliunde.

15 Et hoc ſatis etiam oſtendunt rationes in textu conſideratæ. Et quidem vt aduertunt *Ledeſ. Io. de Cruce, & Pax Iordan locis citatis*, id ſuadet licentia non particularis, ſed in vniuerſali omnibus Curatis data tranſeundi ad Religionem quãcumque. Nam aliàs, vt bene *Caiet. aduertit*, quem ſequitur *Valentia*, ſi officium curæ animarum eſſet ſtatus perfectionis, eſſet ſtatus perfectior, quam ſit ſtatus cuiuſcumque Religionis, quia eſſet ſtatus perficientium alios. Nam in duobus excelleret valde Religiones. Primò quia officium Parochi requirit in Parocho de facto perfectionem vitæ exemplaris ex ſtrictiori iure, nimirum ex eo quòd ſit datus in gubernatorem, & ducem fidelium. Secundò, quia cura animarum concernit, & actiones perfectiores ex genere, quam ſint illæ ad quas ſtatus religionum ordinatur, nam cura ſalutis fidelium eſt actus charitatis excellentiſſimus. Nec valet motiuum *Suarez*, quia ſcilicet ſtatus religionũ ſit ſecurior & melior: quia non ex ſecuritate ſtatus accipitur menſura perfectionis eius. Nam & ſtatus religionum eſt ſecurior ſtatu Epiſc. neq; tamen eſt perfectior ſed perfectior ſtatus eſt, qui & ſupponit maiorem perfectionem ad ſui exercitium, & aſſumit vt media ad perfectionem actiones perfectiores, & ad charitatem augendam aptiores. Minus valet, quòd ſtatus Parochorum eſſet infimus in gradu perficientium, quia ſemper eſſet perfectioris ordinis, & generis, & infimum ſupremi generis, aut ordinis excedit in perfectione ſupremum cuiuſcumque ordinis, aut generis inferioris. Vnde ſi munus Parochi conſtitueret ſtatum, quilibet Parochus eſſet in ſtatu perfectiori, quam quilibet religioſus, neque liceret relinquere Eccleſias propter ingreſſum religionis, niſi ex valde graui cauſa toties ab Epiſcopo examinanda, quia hoc eſſet poſt miſſam manum ad aratrum reſpicere retro, vt D. Thom. in textu deducit. Accedit, quod tanti eſt tranſire de ſtatu perfectionis, ad ſtatum etiam meliorem, vt modò etiam hoc ſit vetitum ſine licentia Pontificis per Congregationem Regulariũ concedenda. Et tamen Parochis indifferenter licet, etiam Epiſcopis inuitis deſerere Parochias, vt tranſeant ad ſtatum religionis. Inter alia enim in dicta cauſa 19. q. 2. c. 2. ex Vrbano Papa II. hæc habentur. *Quiſquis ergo (ſcilicet Parochorum) hoc ſpiritu ducitur, etiam Epiſcopo contradicente eat liber noſtra voluntate*. & ex *Concil. Tolet. 4. cap. 49.* vt habetur *ibid. q. 1. c. 1.* decernitur, hoc modo ſcilicet. *Clerici, qui Monachorum propoſitum appetunt, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, liberos eis eſſe ab Epiſcopo in Monaſterium largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum, qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur*: In quibus verbis decernitur, quòd vita religionis ſit melior, quod non eſſet, ſi officium Parochi eſſet de ſe immobile, & perpetuum. Sed & ponderanda eſt ratio Vrbani II. loco citato, quam expreſſit per hæc verba: *Quia, ſcilicet Parochus, lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt à lege publica conſtringatur*. Lex enim hæc priuata, quæ non debet conſtringi eſt lex libertatis, quam Parochus habet, vt ex ſuo arbitrio deſerat Eccleſiam, vt tranſeat ad religionem.

16 Hinc eſt, quod non valet aliud motiuum Henrici, quia ſcilicet hæc facultas tranſeundi ad religionem ſit in Parochis indulgentia iuris, non verò Parochorum libertas, & arbitrium. Quia primò vt aduertit *Caiet.* hæc indulgentia non eſt licentia & diſpenſatio obligationis, ſed declaratio libertatis. Quod probat *Caiet. ex cap Niſi cum pridem de renunciat.* vbi dicitur, *Facilius indulgetur, quòd monachus ad præſulatum aſcendat, quàm præſul ad monachatum deſcendat*. Hic enim libertas monachi ad præſulatum aſſumendi dicitur indulgentia, non prout indulgentia eſt diſpenſatio obligationis, quia hac diſpenſatione non indiget monachus, vt fiat præſul, ſed prout indulgentia eſt declaratio libertatis. Quia Religioſi ex vi ſtatus non prohibentur aſcendere ad Prælaturam. Secundò, quia ſi in Parochis non eſſet libertas tranſeundi ad ſtatum religioſum, nec fuiſſet diſpenſatum ſic abſolutè, & vniuerſaliter cum omnibus illis ſuper hac obligatione, nec pro cauſa fuiſſet adductum, vel quod vita religioſa ſit melior, vel quòd Parochus ducitur priuata lege libertatis, quæ non debet reſtringi, nec quod non debet impediri, ſed imò ex lege officij ſui fuiſſet impeditus, & reſtrictus & indiguiſſet ſolui, & relaxari. Conſtat igitur ex his quòd in Parocho eſt libertas à lege ſoluta deſerendi Eccleſiam ob tranſitum in Religionem.

17 Sed per ſe loquendo, cura animarum ſub Epiſcopo nedũ eſt talis, vt poſſit relinqui ob tranſitum ad ſtatum religioſum, ſed ob alias etiam cauſas iuſtas ad arbitrium Curati, eo modo quo alij miniſtri, & famuli temporales deſerere poſſunt miniſterium, & famulatum. Hoc enim iam patet ex ſupradictis, quia cum officium curæ animarum non ſit de ſe immobile, ſed ſit purum miniſterium, & famulatus ſub Epiſcopo, non continet rigoroſã obligationem per ſe, & ex natura ſua, ſed retinet naturam officij amouibilis ad arbitrium tam Epiſcopi, quam Curati, vt docet *Soto lib. 10. de iuſt. q. 5. a. 4. concl. 4.* Nec obſtant iura per quæ decernitur, quòd Parochus ſine licentia Epiſcopi non poſſit deſerere Eccleſiam. Quia hæc iura poſteriora induxerunt obligationem accidentalem officio Parochi, aut curæ animarum, & proportionatam illi ſolùm, quatenus officium curæ animarum ab Epiſcopo datur in titulum perpetuum, quod accidit tali officio. Aequum enim eſt, vt ſicut Epiſcopus non poteſt priuare officio ſuo Parochum, quod nec Parochus inuito Epiſcopo poſſit officium deſerere. Eò magis nunc, cum Parochi officium ſimul eſt beneficium propter redditus Parochiales, quorum ius reſidet apud Parochum. Sed accidit officio curæ animarum ſub Epiſcopo, quòd detur in titulum perpetuum, neque hoc accidens mutat cõditionem talis officij. Ideò ſecundò hæc obligatio non valet ad conſtituendum ſtatum, quia non eſt de ſe perpetua, & relinquit ex vna parte hominem liberum ad ingreſſum religionis, & ex alia eſt à ſolo Epiſcopo diſpenſabilis, quod nõ eſſet, ſi eſſet obligatio de ſe perpetua. Neque enim valet dicere,

poſſe

poſſe euenire, quòd hæc obligatio ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo ad differentiam obligationis Epiſcopi, quæ nō eſt diſpenſabilis niſi a Papa. Hoc enim gratis aſſeritur. Nam obligatio permanendi in officio Epiſcopi de ſe non eſt diſpenſabilis, niſi à Pontifice, quia eſt per ſe annexa officio Epiſcopatus, ſed hæc obligatio accidit officio curæ animarum, cum & antiquitus dati fuerint, & modò dentur Curati Vicarij amouibiles, & non perpetui obligatio verò non deſerendi officium ſit merè introducta ex iure poſitiuo, & talis vt ſit diſpenſabilis per Epiſcopum. Ideò iure merito non valet ad conſtituendum ſtatum.

18 Hinc neque obſtat, quòd hæc obligatio in Parocho ſit iam iuris naturalis, quia eſt ex pacto inito inter Parochum & Epiſcopum, ſeu Eccleſiā, vnde eſt obligatio naturalis, cum ſit obligatio ex pacto. Quia nedum hoc pactum eſt accidentale officio curæ animarum ſub Epiſcopo, ſed eſt pactū temporale, & ad ſolum arbitrium, & conſenſum partium diſſolubile, vnde non eſt perpetuum moraliter & ſimpliciter loquendo, ſed temporale, nec valet conſtituere ſtatum, quia ſtatus maiorem immutabilitatem importat, quàm ſit illa, quæ eſt cōditionata, & quæ & non eſt intrinſeca officio, & eſt mutabilis ad arbitrium hominum.

19 Colligitur autem ex dictis, quòd licet dentur in *Eccleſia* Prælati ſimiles Epiſcopis in iuriſdictione, licet non in cōſecratione, vt ſunt multi Abbates, & perpetui Generales religionum, vt Generales Ordinis Prædicatorum, & Societatis Ieſu, qui non ſunt ſubiecti Epiſcopis, & aliàs in ſuos ſubditos habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; nihilominùs neque iſti ex vi officij perpetuò obligantur ad ea, quæ ſunt perfectionis, in omnibus enim iſtis perpetuitas eſt merè ex lege poſitiua, & accidentalis officijs, neque huiuſmodi officia immediatè à Chriſto ſunt inſtituta. Eorumque perpetuitas ab intrinſeco diſſolubilis eſt de partium conſenſu, & per accidens eſt, quatenus per ſolum Papæ conſenſum diſſolui valeat, vnde nec habent perpetuitatem ſufficientem ad ſtatum perfectionis, licet oppoſitum vt probabile ſentiat, *Suarez loc. citat. num.* 18.

20 Poſſent verò obijci ea, quæ habet idem *Suarez ibidem à numer.* 21. vt probet officiales inferiores Epiſcopo habentes curam animarum eſſe principales agentes, & non inſtrumentales, & ex conſequenti habere perpetuitatem ex ſe ipſis. Sed de hoc locus diſputandi eſt infra reſponſ. ad ſecundum & tertium, vbi author ait, ſolos Epiſcopos eſſe in hoc miniſterio principales. Interim hic ſufficiat dicere, quod huiuſmodi officiales, id principalitatis, quod videntur habere, habent per accidens, & amouibiliter reſpectu curæ animarum formaliter & ſimpliciter, vnde multò minus ex hac parte habent perpetuitatem, quæ ſufficiat ad ſtatum perfectionis.

21 Cum verò ex D. Thom. dictum ſit, ſolum Papam diſpenſare in obligationibus perpetuis, obijcit contra hanc partem *Caiet.* quia Epiſcopus diſpenſat etiam in votis perpetuis orationis, ieiunij, & peregrinationis; igitur non eſt Papæ proprium diſpenſare in votis perpetuis. Bene verò reſpondet *Caiet.* diſtinguens vota in perpetua ſimpliciter & per ſe, & perpetua per accidens, Illa enim dicuntur vota per ſe perpetua, quæ ſunt talia ex materia, vt votum continentiæ ſimpliciter, & paupertatis ſimpliciter, & obedientiæ ſimpliciter. A poſteriori verò probatur, quòd huiuſmodi vota ſint per ſe perpetua, quia non eſt neceſſe, quòd vouens ſupra actum ſuum reflectatur, ſed expreſsè vltra ſubſtātiam actus promittat perpetuitatem, ſed huiuſmodi vota illico ex vi promiſſionis habētur in Eccleſia vt perpetua. A priori verò idem probatur, quia continētia ſimpliciter, non eſt cōtinentia ſolū à cōcubina vel cōtinentia ab vxore per aliquod tempus, quia huiuſmodi ſunt continentię ſecundū quid ſed cōtinentia ſimpliciter eſt prorſus ab omni libidine & copula carnali, ſeu immunditia carnis abſtinere. Ideò perpetuitas eſt de ratione materiæ promiſſæ, ſimpliciter ſumptæ, ac propterea tale votum eſt votum perpetuum ſimpliciter, & ab intrinſeco, ſed oratio ſimpliciter abſolutè ſumpta etiam perfectiſſima nullum dicit tēpus, & conditio temporis eſt orationis circumſtantia accidentalis, nec propterea votum orationis eſt per ſe perpetuum, ſed per accidens, ſi vouens nedū promittat orationem, ſed etiam perpetuitatem orationis. Papæ verò ſolius eſt diſpenſare in votis per ſe perpetuis.

22 Magis ex his ſuperiora confirmantur, & apparet quomodo pactum ſub quo Epiſcopus accipit Epiſcopatum claudat perpetuitatem ab intrinſeco, & iure merito appelletur votum perpetuum; quia miniſterium Epiſcopale à Chriſto inſtitutum, vtpote vnus cauſæ propriè & perfectè principalis habet per ſe annexam perpetuitatem, licet per accidens ex graui, & iuſta cauſa diſſolubilem à Papa Chriſti authoritate, vnde cum pactum acceptantis Epiſcopatum hanc per ſe perpetuitatem claudat, & ex eo Epiſcopus perpetuò ſe obliget ad opera excellentiſſimè religioſa, meritò tali pacto nomen voti tribuitur; quod non conuenit pacto, quo inferiores Epiſcopo ſe obligant ad curam animarū, cum eorum officium per ſe non habeat perpetuitatem, & perpetuitas quam habent per ſe ex mutuo conſenſu officialium, & Epiſcopi ſit diſſolubilis. In reſponſione ad primum &c. tractatur quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi ſunt maiores ceteris presbyteris de iure diuino expreſſo in figura Apoſtolorum & ſeptuaginta diſcipulorum. n.* 23.

2 *Sed dubitatur an hoc tollat principalem curam animarum ab Epiſcopis, ita quod etiam Curati inferiores in ſuo genere ſint inſtituti à Chriſto & cauſa principales. n.* 24. *&* 25.

An Epiſcopi ſint maiores presbyteris ex iure diuino?

23 VIdetur enim quòd *Hier. ſuper illud ad Titum* 1. *Conſtituas per ciuitates presbyter.* ſentiat, quòd Epiſcopi ſint maiores presbyteris magis Eccleſiæ conſuetudine, quàm Dominicæ veri-

veritatis diſpenſationi. & ſic quòd hæc maioritas ſit de iure Eccleſiaſtico. Verùm vt habetur in calce reſponſionis huius, hæc eſt hæreſis Arianorum vt habet *Aug. lib. de hæreſibus cap. 53.* quòd presbyteri ab Epiſcopis nulla differentia debeant diſcerni. Ideò dupliciter exponitur dictum *Hieron.* Primò, quòd loquitur de diſtinctione, & maioritate nominali, quia olim tam Epiſcopi, quàm alij Sacerdotes vocabantur Epiſcopi & presbyteri, ſed poſtea ad ſchiſma vitandum instituta fuit nominum diſtinctio, & Epiſcopi hoc ſpeciali nomine nuncupati ſunt. Secundò vt intelligatur de maioritate ſecundùm expreſſionem, quia ex Eccleſiæ conſuetudine magis expreſsè innotuit diſtinctio, & maioritas Epiſcoporum, quàm ex Chriſti inſtitutione, qui huius diſtinctionem nobis tradidit in figura ſeptuaginta Diſcipulorum, & Apoſtolorum, non verò expreſsè in ſe ipſa.

54 In reſponſione ad ſecundum, & in reſponſione ad tertium ponitur diſcrimen inter Epiſcopos, & inferiores Curatos. Quòd Epiſcopi habent principaliter curam animarum, ſed Archidiaconi, & presbyteri Curati habent aliquas ſubminiſtrationes ſub Epiſcopis, & ſe habent ad Epiſcopos ſicut ſe habent Balini, & præpoſiti ad Regem.

SVMMARIVM.

1 *Rationes pro parte affirmante. n. 26.*
2 *Pro parte negante auctoritates. n. 27.*
3 *Cauſa propria, & principalis eſt illa, quæ directè agens ad finem proprium habet virtutem adæquantem effectum taliter, vt vel per ſe ſolam, vel per inſtrumenta propria effectum producere poteſt. Illa verò, quæ ſolum ad effectum producendum vtile aliquod præſtat, & propterea operatur ad finem alterius dicitur cauſa inſtrumentalis. n. 28.*
4 *Parochi ſeu alij inferiores Epiſcopis habentes curam animarum in eo munere ſolum aliquod particulare agunt ordinatum ad finem Epiſcopi. Huius autem ſolius eſt ſalutem animarum perficere, & ad illam perficiendam directè agere. num. 29. & 30.*
5 *Nullus etiam à Parocho inuitatus poteſt ſine licentia Epiſcopi in Eccleſia Parochiali prædicare. num. 29.*
6 *Concionatori noto ſemel, vel bis poteſt permittere Parochus, quod in ſua Eccleſia prædicet. n. 29.*
7 *Concilium Trid. iniungendo Parochis, vt ſermones ad ſuum populum habeant, imponit eis onus docendi ſecundum quid populos, ſcilicet explicare notiora, annunciandi dies feſtos &c. Epiſcopis verò iniungitur onus docendi plebem ſimpliciter per ſe ipſum, vel per alios. n. 29.*
8 *Septuaginta Diſcipuli fuerunt miſſi à Chriſto in omnem Ciuitatem in qua erat ipſe venturus, & ideò præibant quaſi diſponentes ad prædicationem Chriſti, & ideò vt cauſa inſtrumentales. num. 30.*
9 *Licet in ordinatione Presbyterorum duo munera eis tribuantur, ſcilicet præeſſe, & prædicare hoc eſt quia fiunt tales quibus committi poſſunt hæc duo ſine titulo perpetuo. n. 31.*
10 *Nulla datur cauſa inſtrumentalis, quæ reſpectu alicuius effectus particularis non ſit principalis, quia non eſſet apta ad inſeruiendum cauſæ principali pro introducenda forma, ſeu perfectione principali. n. 32.*
11 *Effectus primarius intentus à Chriſto & Eccleſia eſt ſalus totius populi perfecta per adminiſtrationem omnium Sacramentorum. Cui ſolus Epiſcopus deputatur ex vi propriæ conſecrationis. num. 35.*
12 *Abbates & Generales Ordinum Regularium licet habeant aliquid cauſæ principalis attamen ſunt miniſtri Papæ, & ideo partialiter ſe habent ad curam animarum ſibi ſubditarum. n. 32.*
13 *Ita etiam Archidiaconi, & Curati ſunt inſtrumenta Epiſcoporum, & particulariter ſe habent reſpectu totius, licet reſpectu aliquorum effectuum ſint etiam cauſæ principales. n. 32.*
14 *Diuerſo modo Epiſcopi ſunt ſub Papa, & Parochi ſub Epiſcopis. n. 33.*
15 *Quid intendat Concil. Trid. præcipiendo reſidentiam Parochis. n. 34.*
16 *Reſponſiones ad obiecta pro parte affirmante. numer. 35. 36. 37. 38.*

Vtrum ſoli Epiſcopi habeant principaliter curam animarum, & inferiores Curati ſint veluti inſtrumenta Epiſcopi?

25 DIctum enim D. Thomæ in hac reſponſione impugnant *Henricus dicto quòd 12. Gerſon, & maior locis citatis.* Quoniam Parochi inferiores inſtituti fuerunt à Chriſto in electione ſeptuaginta duorum Diſcipulorum, ſicuti Epiſcopi in electione Apoſtolorum; vtrique igitur ſunt miniſtri Chriſti ab eo habentes, vt vnuſquiſque in ſuo genere ſit cauſa principalis, licet Curati inferiores ſint ſubordinati Epiſcopo.

26 Sed quod inferiores Prælati, & Sacerdotes curati, non ſint pura inſtrumenta Epiſcopi, vel officiales eius, ſed curam animarum gerant, vt cauſæ propriæ, & principales in ſuo genere ſua propria & principali virtute; probat *Suarez lib. 1. de ſtatu perfect. cap. 17. à nu. 21.* Primò, quia cum ſint tria genera eorũ, qui ſub Epiſcopo gerunt curam animarum. Nam alij habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopi. Alij vt Archidiaconus habent iuriſdictionis Epiſcopalis partem, non verò totam, & non ſunt exempti ab Epiſcopo, ſed ſunt ſub eo, & ab eis datur appellatio ad Epiſcopum. Alij non ſunt Prælati, quia non habent iuriſdictionem externi fori, ſed tamen ſunt proprij paſtores ſuarum Parochiarum. At verò primi proculdubio ſunt cauſæ principales, & exceptis ijs, quę ſpectãt ad characterẽ Epiſcopi, & ad conſecrationem illius, in alijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem eadem virtute operantur circa ſuos ac Epiſcopi, à quorum etiam iuriſdictione ſunt exempti. Secundi etiam curam exercent vt cauſæ propriæ, & principales. Tum quia vi ſui

mu-

muneris habent iuriſdictionem, quam etiam Epiſcopus non poteſt auferre. Tum quia alteri detegant ſuam authoritatem, tum quia ſubordinatio, quam habent ad Epiſc. non eſt contra rationem cauſæ propriæ & principalis. Nam & Epiſcopi ſubordinantur Archiepiſcopo, & Papæ. Tertij etiam vocantur communiter proprij Paſtores, & proprij Sacerdotes, vt in *cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit.* nec debent dici inſtrumenta Epiſcoporũ, ſed ſunt in proprio genere cauſæ propriæ & principales, quia habent proprium ius intrinſecum per quod operantur.

Secundò quia non obſtat quod iſti Prælati, vel Parochi ſint coadiutores Epiſcoporum, quia etiam Epiſcopi ſunt coadiutores Papæ, vt habetur ex Vigilio Papa *epiſt. 1. cap. vlt. relatum 2. q. 6.* & idem docuerunt Iulius I. *epiſt. 1. in fine*, & Leo *epiſt. 82. cap. 7.* Sunt enim Epiſcopi vocati in partem ſollicitudinis Pontificis, licet non in plenitudinem poteſtatis. Tertiò quia hoc colligitur ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de refor. vbi cum ex eo quòd diuino præcepto omnibus curam animarum habentibus mandatum eſt oues paſcere verbo, & exemplo decreuerit reſidentiam Epiſcoporum, decretum eadem ratione extendit etiam ad Curatos inferiores. Itaque Concilium in eo contextu ſub nomine paſtoris proprij comprehendit etiam Curatos inferiores, quos etiam à mercenarijs diſtinguit; ergo ſentit eos non eſſe officiales Epiſcoporum, & inſtrumenta aliena virtute operantia & alienam obligationem exequentia, ſed eſſe proprios Paſtores, & propria virtute curam ouium habere. Quartò, quia probabile eſt, quòd Gerſon affirmat, ſcilicet Parochorum officium à Chriſto in deſignatione 70. Diſcipulorum inſtitutum, quia ad bonum Eccleſiæ neceſſaria eſt Parochiarum diſtinctio, & inſtitutio; & quidquid ſit de hoc, ſufficit quòd nunc Parochorũ officium eſt inſtitutum cũ propria poteſtate, iure, & quaſi dominio. Quintò, quia Parocho conueniũt omnes actus hierarchici, qui ſunt purgare, illuminare, perficere. Purgant enim corripiendo, illuminant docendo, perficiunt Sacramenta miniſtrando. Sextò, quia non obſtat quòd etiam dicatur Parochorum officium non eſſe inſtitutum à Chriſto, ſed Parochos habere iuriſdictionem ab Epiſcopo; Nam & Epiſcopus habet iuriſdictionem à Papa; vt patet ex *cap. Ita Domini diſt. 19. & cap. Quoties 24. q. 4.* & tamen Epiſcopus eſt cauſa propria, & principalis curæ animarum.

27 In oppoſitum autem ſunt author. *Gloſſa, & Dion. & Decreta quæ Diu. Thom.* adducit *Caietan. infra a. 8. Valent. 22. diſp. 10. q. 2. p. 5. Ledeſ. de ſtat. perf. cap. 2.*

28 Reſpondetur cauſam principalem & propriam illam dici, vt bene conſiderat *Caiet. infra a. 8.* quæ directè agens ad finem proprium, habet virtutem adæquantem effectum taliter, vt vel per ſe ſolã, vel per inſtrumenta propria effectum producere poſſit, illa verò, quæ ſolùm ad effectum producendum vtile aliquid præſtat, & operatur propterea ad finem alterius, non eſt cauſa propria & principalis, ſed inſtrumentalis. Sic in naturalibus homo eſt cauſa principalis generationis, quia ad ipſum directè ſpectat hominem generare, & habet virtutem adæquantem effectum, ita quòd valet ſua virtute effectũ perficere, & filium generare. Sic etiam artifex eſt cauſa principalis ędificij, quia ipſe eſt qui directè formã ædificij intẽdit, & ad eum inducendũ agit, & ipſe habet virtutem adæquantem effectum, per quam per miniſtros poteſt ædificium perficere. Sed cæmentarij, & murorum erectores miniſtri sũt directè agentes ad finem alienum, ſcilicet Architecti, & ſolum miniſterium ad aliquod particulare adhibentes, non habentes virtutem niſi ad aliquid faciendum, quod ſit vtile ad ædificium perficiendum, non verò valentes ſua virtute ædificium perficere, niſi vt ſtant ſub motione, & directione architecti. Et ſic ſolus architectus eſt cauſa principalis & perficiens, alij vero operarij ſunt cauſæ inſtrumentales & adiuuantes. Neque obſtat quod reſpectu alicuius effectus ſint cauſæ propriæ, & principales, quia cæmentarius v.g. vt propria cauſa præparat cæmentum, & alius vt cauſa propria erigit murum; Quia proprium eſt inſtrumenti aliquid agere, vt cauſa propria, ſed tamen quia quod agit ordinatur ad finẽ alienum, & ad alienum effectum, reſpectu illius alieni effectus eſt cauſa inſtrumentalis, & abſolutè eſt, & dicitur talis, quia eius virtus nõ ſe extendit niſi ad id, quod eſt partiale, vel materiale alicuius effectus proprij alterius principalis agentis.

29 Modò ſi bene res conſideretur apparebit, Parochos ſeu quoſcumque inferiores Curatos habentes curam animarum, in hoc munere agere ſolum aliquid particulare ordinatum ad finem Epiſcopi, cuius ſolius eſt ſalutem animarum perficere, & ad illam perficiendam directè agere, ipſis verò ſolùm aliqua particularia circa curam animarum committuntur, vt docet *D. Thom. infra art. 8.* Primò enim ſolus Epiſcopus conficit Chriſma, & conſecrat aquam baptiſmalem neceſſariam ad baptiſmum ſolemnem, quem miniſtrare conuenit Parocho vt Parocho, cum aliàs in neceſſitate etiam mulier baptizet cum aqua pura, & ſacro chriſmate non conſecrata. Secundò ſolus Epiſcopus poteſt Sacramentum Confirmationis conferre. Tertiò, ſolus Epiſcopus benedicit & conſecrat oleum extremæ vnctionis. Quartò, ſolus Epiſcopus confert ſacros ordines. Quintò, ſolus Epiſcopus conſecrat virgines, quæ ſunt portio præcipua Eccleſiæ. Sextò, ſolus Epiſcopus conſecrat Eccleſias in quibus cura animarum exercetur. Septimò, ſolius Epiſcopi eſt populum docere, Epiſcopo enim in ſua conſecratione munus prædicandi committitur. Vt ex Pontificali Romano conſtat. Et vt aduertit idem *Suarez loco citato cap. 18. num. 3. Conc. Trident. ſeſſ. 25. cap. 11. de reform.* inquit, *Prædicare eſſe proprium Epiſcoporum munus*, iuxta illud *Marci vlt. Prædicate Euangelium.* In hoc enim munere Apoſtolis Epiſcopi ſuccedunt, illiſque prædicandi neceſſitas incũbit iuxta illud Apoſt. 1. Cor. 9. *Væ mihi eſt, ſi nõ euangelizauero, neceſſitas enim mihi incumbit.* & in *Sept. Synod.* vt habetur *cap. omnes 38. diſt.* dicitur. *Subſtantia ſummi Sacerdotis noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita.* Quod & docuit *Orig. hom. 6. in Leuit.* Vnde eſt, quod & modò Epiſcopi ſunt qui concionatores Parochijs aſſignant, immò Parocho prohibitum eſt, cuique committere curam prædicandi in ſua Eccleſia, nec poteſt permittere vt aliquis in ea concionem habeat, niſi ſit ab Epiſcopo approbatus, vt habetur ex Concil. Trident.

ſeſſ. 24.

ſeſſ.24. de reform.cap.4.& ſeſſ.5. de reform. cap.5. & ita nunc nullus etiam à Parocho inuitatus poteſt ſine licentia Epiſcopi in Eccleſia Parochiali prædicare, vt pluribus citatis ex declaratione Clementis VIII. reſoluit *Barboſa de off. Parochi lib.1. cap.14. num.8.* Quamuis Parochus Concionatori ſibi noto poſſit permittere, vt ſemel vel bis in ſua Eccleſia concionem habeat, vt tradit *Nauar. in manual. c.25. n.141. & Vgol. de off. Epiſ. cap.42. §.1. nu.3.* Et licet modò ex Conc. Trid. ſeſſ.5. de reform. c.2. & ſeſſ.22 de ſacriſ. Miſſæ cap.8. & ſeſſ.24. de ref. c.4. ſit iniunctum Parochis, vt ſermones habeant ad ſuum populum. Nihilominus conſiderandum eſt, quòd Parochis imponitur onus docendi ſecundum quid, & pro eorum capacitate, vt ex Concil. Trid. ſeſſ.5. citata apparet, vnde ad eos pertinet annunciare dies feſtos, & ieiunia, & explicare notiora quædam, & communia, quæ communiter fideles ſcire tenentur, fideleſque hortari ad virtutes, & vitia, eo modo quo ſciunt, & valent. Sed docere plebem ſimpliciter ſolius eſt Epiſcopi, qui hoc per ſe ipſum, vel per alios præſtat, nec Parochis committitur docere in arduis, & difficillibus niſi per accidẽs, ſcilicet ſi ſint valde docti, & idonei, cũ aliàs in Parochis non requiratur tanta ſcientia, quæ ſufficiat ad hoc, vt ſimpliciter poſſit ſcripturas interpretari, hæreſes confutare, errores contra fidem in omnibus diſcernere, & plenè fideles illuminare, & per viam veritatis dirigere.

30 Ex quibus ſatis eſt manifeſtum, quòd directè agere ad ſalutem animarum pertinet ad Epiſcopum, qui ſolus etiam habet plenitudinem virtutis ad ſalutem animarum perficiendam, ad quem finem Epiſcopatus officium ordinatur per ſe primò, & directè. Sed quia curam animarum ſibi ſubditarum non poteſt ſine aliorum adiutorio perficere, ideo inferioribus non quidem omnia, ſed aliqua magis neceſſaria, & communia, & facilia committuntur ab Epiſcopo. Ideo huiuſmodi inferiores curam animarum habentes in hoc operantur directè ad finem Epiſcopi, & ſolùm ex parte tanquam Epiſcopi miniſtri ſaluti fidelium incumbũt. Non ſunt igitur in hoc miniſterio cauſæ principales, ſed inſtrumentales.

31 Ad primum in oppoſitum reſpondetur ex *Caiet. in hoc artic.* quòd ex inſtitutione Chriſti non poteſt colligi quod Parochi ſint vel cauſæ principales, vel in ſtatu perfectionis. Nam & ſacri ordines ſunt inſtituti a Chriſto, & tamen non per hoc ordinati ex vi ordinis ſunt ſimpliciter in ſtatu perfectionis, & a ſuperiore ordinante rempublicam inſtituuntur nedum miniſtri principales, ſed etiam ſecundarij, & inſtrumentales. Sic à Chriſto in electione 12. Apoſtolorum inſtituti ſunt Epiſcopi tanquam miniſtri Principales. Sed in perſona 72. diſcipulorum non ſolùm Curati, & Parochi, ſed quilibet presbyteri inſtituti ſunt vt miniſtri Epiſcoporum. Nam & in ordinatione ſacerdotum duo munera illis tribuuntur, ſcilicet præeſſe, & prædicare, vt conſtat ex Pontificali. Non quia ex hoc habeant ius præſidendi, vel prædicandi, ſed quia ſunt tales quibus committi poſſit præſidentia, vel prædicatio; quod totum poteſt fieri ſine aliquo titulo perpetuo, per ſolam delegationem & ſimplex miniſterium. Ideo presbyteri ordinantur in miniſtros Epiſcoporum, quibus vti poſſint Epiſcopi. Quod ex numere 72. diſcipulorum colligitur. De illis enim dicitur quòd Chriſtus miſit illos binos in omnem ciuitatem & locum, in quo erat ipſe venturus; vnde præibant quaſi diſponentes, & præparantes populos ad Chriſti prædicationem; proprium autem cauſæ inſtrumentalis eſt diſponere ad effectum principalis agentis. Itaque Presbyteri curati inſtituti ſunt vt miniſtri Epiſcoporum, qui ex Epiſcopi diſpoſitione adiuuent iuxta eorum capacitatem ad ſalutem animarum, quarum cura directè & vt cauſæ principali Epiſcopis eſt commiſſa.

32 Ad primum *Suarez* reſpondetur, quòd nullus ex enumeratis in argumento eſt cauſa principalis ſalutis animarum, ſeu earum curam habet niſi vt cauſa inſtrumentalis vel Epiſcopi particularis, vel Pontificis. Et deficit argumentum, quia comparat virtutem miniſtrorum ad particularem & partialem effectum aliquem, non verò ad curam animarum abſolutè, & ad perfectionem ſalutis totius populi. Nam non datur inſtrumentum quod non ſit cauſa principalis reſpectu alicuius effectus particularis. Nec inſtrumentum eſſet aptum ad inſeruiendum cauſæ principali, niſi haberet aliquam virtutem propriam in ordine ad aliquid agendum; ſed tamen id quod agit inſtrumentum non eſt introductio formæ, nec perfectio principalis effectus, ſed eſt vel diſpoſitio ad formam, vel aliquod partiale ordinatum ad effectum principalis agentis. Modò ſic eſt, quòd effectus primarius intentus à Chriſto, & ab Eccleſia eſt ſalus totius populi per doctrinam & Sacramentorum adminiſtrationem perfecta. Ad hunc effectum deputatur Epiſcopus, & ideo ipſi tribuitur virtus adæquans illum, & valens illum perficere. Neque hic effectus eſt proprius alicuius miniſtri inferioris, ſed hic effectus eſt proprius Epiſcopi, & eſt finis aliorum presbyterorum, ad quem conſequendam ipſi operantur ex parte. Ideo Abbates, vel Generales ordinum regularium exempti a iuriſdictione Epiſcopi habent aliquid cauſæ principalis, ſed ſunt miniſtri Papæ. Et ex quo non conſecrantur in Epiſcopos ad curam animarum, iam patet quòd valde partialiter ſe habent ad ſalutem animarum ſibi ſubditarum, & ideo ſic ſunt cauſæ propriæ reſpectu aliquorum effectuum, quòd ſimpliciter ſunt miniſtri & inſtrumenta Papæ ad perficiendam ſubditorũ ſalutẽ. Alij verò ſiue Archidiac. ſiue Parochi ſũt inſtrumẽta Epiſcopi. Neq; obſtat quòd habeant authoritatẽ propriam & ius, & quaſi dominium, vnde etiã poſſunt delegare ſuam authoritatem in aliquibus caſibus. Quia immò cõgruum eſt, vt inſtrumenta agentia ad curam animarum ſint cauſæ propriæ alicuius effectus particularis ad hunc effectum conducentis; & iſti ita ſunt cauſæ propriæ partiales, quæ tamen ſunt ſimpliciter inſtrumenta Epiſcopi ad ſalutem totius populi perficiendam, ad quam directè & per ſe primò agit Epiſcopus. Ideo iſti tantum poſſunt, quantum illis committitur, vel a proprio Epiſcopo, vel a Papa, & non agunt niſi ex commiſſione & ad finem officij Epiſcopalis reſidentis primariò in Papa, & tanquam in cauſa ſecunda ſed principali in proprio Epiſcopo.

33 Ad ſecundũ, dicitur quod lõgè alio modo Epiſcopi ſunt ſub Papa, & presbyteri ſub Epiſcopo. Nam Epiſcopi ſunt coadiutores Papæ, vt cauſæ ſecundæ vniuerſales habentes plenitudinem virtu-

tis ad curam animarum, ſuæ diœceſis,& ideo tamquam cauſæ principales agentes ad curam animarum tanquam ad finem proprium,ſeu ad proprium effectum. Omnia enim Sacramenta Epiſcopi miniſtrant, ipſiſque munus docendi populum ſimpliciter incumbit, & miſerabilium perſonarum curam gerere tenentur. Sed miniſtri inferiores Epiſcopo non habent plenitudinem virtutis ad ſalutem animarum, ſed tantùm valent, quantùm illis committitur ab Epiſcopo, ſiue hic ſit proprius Epiſcopus, ſiue Papa totius Eccleſiæ Epiſcopus. Vnde iſti ſunt miniſtri ad finem Epiſcopi operantes ex parte,tantum quantùm Epiſcopus iudicat ſibi conuenire ad finem ſalutis ſui gregis. Ideo iſti miniſtri ſunt ſimpliciter & inſtrumenta Epiſcopi.

34 Ad tertium dicitur, quòd duas partes habet illud decretum Concilij, in prima loquitur expreſsè de Epiſcopis, vnde primò colligit neceſſitatem reſidentiæ eorum in diœceſibus. In ſecunda autem parte extendit reſolutionem ad Curatos & Parochos ſed reſolutio Concilij ibi non fundatur in modo agendi per modum cauſæ vel principalis, vel inſtrumentalis, quia non minus tenetur aſſiſtere ſuo effectui inſtrumentum neceſſarium,& ad agēdum deputatum, quàm cauſa principalis, quæ ſine inſtrumento nihil agit. Neque Concilium ibi intendit, quòd paſcere gregem doctrina & exemplo, miniſtrare Sacramenta, & habere curam animarum eodem modo conueniat Parochis, & Epiſcopis, ſed ſentiens curam animarum eum proportione competere tam Epiſcopis, quàm alijs ad illam deputatis, omnium decernit reſidentiam. Ex eo igitur loco nihil habetur vnde colligatur Parochos eſſe cauſas principales in cura animarum, ſed ſolùm quòd cum & illis incumbat ad talem finem agere, tenentur reſidere. Salua ſemper in modo & perfectione agendi differentia inter Epiſcopum, & Parochum.

35 Ad quartum dicitur nec verum eſſe, quòd officium Parochorum prout modo habetur per modum tituli, & cum quadam perpetuitate ſit immediatè inſtitutum a Chriſto, vt ſupra probatum eſt. Ex inſtitutione enim Chriſti presbyteri ſunt miniſtri & adiutores Epiſcoporū ad libitū Epiſcoporū deputādi ad id,quod Epiſcopo bene viſū fuerit. Et ſub Dionyſio Papa introducta fuit poſtea diuiſio Parochiarum, & Parochorū deputatio. Et prætereа, etiam ſi officiū Parochorū fuiſſet inſtitutū à Chriſto,non ex hoc ſequeretur,quòd eſſet officium principaliter agendi ad curam animarum, ſed ſolùm inſtrumentaliter, cum à Chriſto non habeant Parochi vniuerſalem virtutem ad perficiendam ſalutem fidelium, ſed tantam habeant ordinum poteſtatem, & aptitudinem, vt inſeruiant Epiſcopo, quantam Epiſcopus iudicat ad profectum fidelium, vnde Parochi non habent ius niſi agendi ad finem Epiſcopi, quod eſt proprium inſtrumenti.

36 Ad quintum dicitur falſum eſſe, quòd munus Parochorum ſit perficere; hoc enim eſt omnino proprium Epiſcoporum, vt expreſsè docet *Dion.cap.5.Eccleſ.hier.* relatus à D.Th.in argumento *ſed contra*. Sacerdotum enim eſt illuminare, ſed Epiſcoporum conſummare & perficere. Paruchi enim nec omnia Sacramenta miniſtrant, nec ſine Epiſcopo materiam conſecrante miniſtrant Sacramenta Baptiſmi, & extremæ Vnctionis, nec plenè docent populum aut verbo aut exemplo. Et tantùm agunt ad perfectionem plebis, quantùm illis committitur ab Epiſcopo, ſine cuius licentia etiam nihil agere debent, vt decernitur *16.q.1.cap.cunctis in principio*, vt in hac reſponſ. *ad ſecundum*. *D. Thomas*, docet. Aliquid igitur agunt, & ad perfectionem diſponunt, ſed non perficiunt, ſolumque vel purgant, vel illuminant.

37 Ad ſeptimum dicitur, quòd etiam ſi Papa, diſcrimen eſt inter deputationem eorum & Parochorum veluti in actu primo & in aptitudine & diſpoſitione conſideratam; quia Epiſcopi ex vi ſuæ ordinationis & conſecrationis,& ex conſequenti ex vi inſtitutionis Chriſti deputantur in miniſtros ſalutis animarum, cui tribuatur animarum cura cum plenitudine virtutis, & per modum principalis agentis ex proprio fine ad curam animarum perficiendam. Et ideo quando actu curam animarum recipiunt, recipiant illam vt cauſæ propriæ & principales. Sed presbyteri ex vi ſuæ ordinationis inſtituuntur vt miniſtri quibus tribuatur partialis virtus agendi ad finem Epiſcopi,& ex Epiſcopi diſpoſitione, & non plenitudo virtutis. Ideo vndecumque Epiſcopi habeant exercitium iuriſdictionis, ſemper eſt diſcrimen, quòd Epiſcopi ex Chriſti inſtitutione ſunt cauſæ principales quibus per ſe primò vt cauſis proprijs eſt commiſſa cura animarum. Sed curati inſtituti ſunt vt miniſtri Epiſcoporum, qui partialiter ad diſpoſitionem Epiſcoporum,& ad eorum finem operentur;ideo ſemper ſunt inſtrumenta Epiſcoporum.

38 Neque obſtat,quòd habeant hoc cauſæ principalis, ſcilicet quòd habent virtutem per modum permanentis. Tum primò, quia hoc eſt per accidens, & quia ſic placuit Epiſcopo Eccleſiæ Catholicæ, cum tamen ſi Papa vellet; poſſet omnes Parochos titulares auferre, & Eccleſiam per officiales vicarios, & delegatos regere. Tum quia ex hoc non concluditur,niſi quòd Curati habeant aliquid principalitatis reſpectu illius effectus particularis, & partialis ad quem deputantur, quod non repugnat inſtrumento. Vnde ſemper apparet inferiores curatos agere ad curam animarum ſecundariò & tanquam cauſas inſtrumentales.

SVMMARIVM.

1 *Nihilominus poteſt dici Parochos eſſe aliquo modo in ſtatu perfectionis ſecundum quid, cum ex ſuo genere cura animarum ſit opus magnæ perfectionis, cui cum modo ſit annexum votum caſtitatis aliqualiter poteſt dici eſſe in ſtatu perfectionis. num.39.*

An ſaltem dici poſſit, Parochos eſſe in aliquali ſtatu perfectionis?

39 PRoponitur hæc quæſtio, non tam quia eius reſolutio ſit dubia, quàm vt eius vera cauſa aſſignetur. Certè enim nequit negari, quin officium Parochorum cui modò

eſt

eſt annexum perpetuum votum caſtitatis, & quod modò datur in titulum perpetuum, & ordinatur ad curam animarum, & ad opera miſericordiæ tam ſpiritualia, quàm corporalia, ſit aliquo modo ſtatus perfectionis. Neque hoc D. Th. negat, qui etiam in textu de Sacerdotio dixit ſolùm, quod non eſt ſimpliciter ſtatus perfectionis, innuens eſſe ſtatum perfectionis ſecundùm quid, & ratione voti. Et ideo etiam *Suarez in fine illius cap.* 17. tandem reſoluit presbyteros inferiores Epiſcopis eſſe aliquo modò in ſtatu perfectionis. Verùm pro ea parte, qua negatur quòd ſint in ſtatu perfectionis ſimpliciter, ratio eſſe non poteſt, niſi quia non habent perpetuitatem ſtatus ſimpliciter. Nam aliàs opera ad quæ obligentur ex eorum officio ſunt maximæ perfectionis, cura enim animarum eſt opus ex genere ſuo, quod & ſupponit perfectionem ſcientiæ & morum in ſubiecto, & in ſe eſt opus magnæ miſericordiæ, & charitatis. Et licet hæc non ſit in Parocho niſi pro parte; nihilo minùs illud quoque, quod ad Parochum pertinet, quod eſt verbo & exemplo pro ſui idoneitate docere populum, & ei miniſtrare Sacramenta, eſt in ſe maioris perfectionis ex genere, quàm pauperem viuere ſub obedientia alterius, & tantò ampliùs, quòd muneri paſcendi fideles adiunctum iam eſt votum perpetuæ Caſtitatis, ex quo dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis ſecundùm quid, non ratione imperfectæ perpetuitatis, ſed ex parte perfectionis, quoniam caſtitas eſt ſolùm pars, & vnum de conſilijs ad perfectionis ſtatum pertinentibus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſtatus religioſorum ſit perfectior, quam ſtatus prælatorum?

Inf. q. 185. art. 8. corp. & quo. 3. ar. 17. co. & op. 18. c. 19. 23 & 29. & Matth. 19. co. 12. 18. q. 1. c. epiſcopi.

*A*D *ſeptimum ſic proceditur. Videtur, quod ſtatus religioſorum ſit perfectior, quam ſtatus prælatorum. Dominus enim dicit Matth.* 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habet, & da pauperibus: quod faciunt religioſi. Non autem ad hoc tenentur Epiſcopi. Dicitur enim* 12. *q.* 1. *Epiſcopi de rebus proprijs, vel acquiſitis, vel quicquid de proprio habent, heredibus ſuis derelinquant. Ergo religioſi ſunt in perfectiori ſtatu, quam Epiſcopi.*

2. *Præterea, Perfectio principalius conſiſtit in dilectione Dei, quam in dilectione proximi. Sed ſtatus religioſorum directe ordinatur ad dilectionem Dei. Vnde & ex Dei ſeruitio & famulatu nominantur, vt Dion. dicit* 6. *cap. Eccleſ. Hierar. Status autem Epiſcoporum videtur ordinari ad dilectionem proximi, cuius curæ ſuperintendunt, vnde & nominantur, vt patet per Auguſtinum* 19. *de Ciuit. Dei* †. *Ergo videtur, quod ſtatus religioſorum ſit perfectior quam ſtatus Epiſcoporum.*

non procul à fin.

cap. 19. à med. to. 5.

3. *Præterea, Status religioſorum ordinatur ad vitam contemplatiuam, quæ potior eſt quam vita actiua, ad quam ordinatur ſtatus Epiſcoporum. Dicit enim Gregorius in Paſtoral. quod per vitam actiuam prodeſſe proximis cupiens Iſaias officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam vero Hieremias amori Conditoris ſedulo inhærere deſiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Ergo videtur, quod ſtatus religioſorum ſit perfectior, quam ſtatus Epiſcoporum.*

p. 1. c. 7. paulo à princ.

Sed contra, Nulli licet à maiori ſtatu ad minorem tranſire: hoc enim eſſet retro aſpicere. Sed poteſt aliquis à ſtatu religionis tranſire ad ſtatum Epiſcopalem. Dicitur enim 18, *quæſt.* 1, *quod ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum facit. Ergo ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior quam ſtatus religioſorum.*

18. q. 1. c. ſtatus non eſt.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut Auguſtinus dicit 12. *ſuper Geneſ. ad literam, Semper agens præſtantius eſt patiente. In genere autem perfectionis, ſecundum Dionyſium* †, *Epiſcopi ſe habent vt perfectores, religioſi autem vt perfecti; quorum vnum pertinet ad actionem, alterum autem ad paſſionem. Vnde manifeſtum eſt, quod ſtatus perfectionis potior eſt in Epiſcopis, quam in religioſis.*

cap. 16. in med. to. 3. cap. 6. Eccl. hierar.

Ad primum ergo dicendum, quod abrenuntiatio propriarum facultatum dupliciter conſiderari poteſt. Vno modo, ſecundum quod eſt in actu. Et ſic in ea non conſiſtit eſſentialiter perfectio: ſed eſt quoddam perfectionis inſtrumentum, ſicut ſupradictum eſt. Et ideo nihil prohibet ſtatum perfectionis eſſe ſine abrenuntiatione propriorum: ſicut etiam dicendum eſt de alijs exterioribus obſeruantijs. Alio modo poteſt conſiderari, ſecundum præparationem, vt ſcilicet homo ſit paratus, ſi fuerit opus, omnia dimittere vel diſtribuere. Et hoc pertinet directe ad perfectionem. Vnde Auguſtinus dicit in lib. de Quæſtionibus Euang. Oſtendit Domi-

ar. 3. huius q.

II. 2. q. 11. Paulo à Prin. to. 4. *nus filios ſapientiæ intelligere, nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe iuſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiam. Vnde & Apoſtolus dicit. Scio & abundare, & penuriam pati. Ad hoc autem maxime tenentur Epiſcopi: quod omnia ſua pro honore Dei, & ſalute ſui gregis contemnant, cum opus fuerit, vel pauperibus ſui gregis largiendo, vel rapinam bonorum ſuorum cum gaudio ſuſtinendo.*

Ad ſecundum dicendum, quod hoc ipſum quod Epiſcopi intendunt his, quæ pertinent ad proximorum dilectionem, prouenit ex abundantia dilectionis diuinæ. Vnde Dominus primo à Petro quæſiuit, an eum diligeret; & poſtea ei ſui gregis curam commiſit. Et Gregorius dicit in Paſtorali, p. 1. cap. 5. parum ante med. *Si dilectionis eſt teſtimonium cura paſtoralis, quiſquis virtutibus pollens, gregem Dei renuit paſcere, Paſtorem ſummum conuincitur non amare. Hoc autem eſt maioris dilectionis ſignum, vt homo propter amicum etiam alij ſeruiat, quam etiam ſi ſoli amico velit ſeruire.*

Ad tertium dicendum, quod ſicut in 2. p. c. 1. parum ante med. *Gregorius dicit in Paſtor. Sit præſul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus: quia ad ipſos pertinet non ſolum propter ſeipſos, ſed propter inſtructionem aliorum contemplari. Vnde Gregorius dicit ſuper Ezech.* hom. 5. à med. illius *quod de perfectis viris poſt contemplationem ſuam redeuntibus dicitur Pſal. 144. Memoriam ſuauitatis tuæ eructabunt.*

SVMMARIVM.

1 *Reſolutio articuli affirmans. n. 1.*
2 *Ratio pro ea & authoritas. n. 2.*
3 *Epiſcopi dicuntur Præſules, Sanctiſſimi, Paſtores, Legati Chriſti, Præcones, ſal terræ, lucerna ſuper Candelabrum, Duces, Medici, lux mundi, & alijs titulis inſigniuntur à SS. Patribus & Canon. numer. 3.*

1 HVius articuli reſolutio eſt, perfectiorem eſſe ſtatum Epiſcoporum; quia ipſorum eſt eſſe perfectos, vt perficiant alios, vnde in ſtatu perfectionis ſunt agentes. Concluſio iſta communis eſt, & cum D. Thom. eam tradiderunt *Caiet.* hic, *Soto l. 10. de iuſ. quæſt. 2. a. p. Ledeſ. de ſtatu perfec. cap. 2. Io: de Cruce cap. p. Val. diſp. diſ. 10. quæſt. 2. p. 4. Vaſq. de Beneſ. c. 3. §. 4. num. 60. Pax Iord. Prælud. 5. num. 9. Suarez tom. 3. de Relig. l. 1. cap. 18.*

2 Hoc verò adeo certum eſt, vt *Io: de Cruce loc. cit.* Arbitretur oppoſitum eſſe erroneum, quia Epiſcopi obtinent locum Apoſtolorum, erroneum verò eſſet dicere ſtatum Apoſtolorum non eſſe perfectiorē, ſecundùm illud. 1. Cor. 12. *Quoſdam poſuit Deus in Eccleſia primū Apoſtolos &c.* Et idē Apoſ. ad Eph. 4. ait. *Et ipſe dedit quoſdā quidē Apoſtolos, &c.*

3 Ex vi enim ſtatus & officij obligantur ad perfectionem talem, quæ ſit fidelibus exemplar & forma, & ſimul efficiens cauſa perfectionis. Propterea Epiſcopi dicti ſunt *ſummi Sacerdotes* ratione ordinis. *cap. 1. §. per frontis, de Sacra Vnctione. cap. vlt. 3. quæſt. 1. & cap. videntes 12. quæſt. 1.* Ad ipſos enim omnia Sacerdotalia munera, vt ad proprios miniſtros pertinent. *Pontifices* appellantur. *cap. Pontifices 7. quæſt. 1. & cap. Meſſana. de elect. & cap. quia periculoſum, de ſent. excom. in 6.* quia ipſi ſunt maximi ſacerdotes alios ſacerdotes conſecrantes. *Antiſtites* nominantur, quia præeminent populo *Durand. in rational. c. 11. Præſules* dicuntur. *c. quod tranſlationem, de temp. ord.* quoniā in concilijs præſidēt. *Sanctiſſimi* vocātur, *auth. de Sanctiſſimis Epiſ. collat. 9. & Clem. 1. §. nec ſuper, de pœnis,* quia maxima ſanctitate fulgere debeant, vt alios ſanctos faciant. *Legati Chriſti* dicuntur, *c. accuſatio quoque 2. q. 7. & d. Clem. 1. Paſtores* nuncupantur. *Concil. Trid. ſeſ. 6. de refor. cap. 1. & ſeſ. 23. de refor. cap. 1.* quia ſubditos veluti oues paſcere debent verbo & exemplo. Fratres eos vocat ſummus Pontifex, *cap. quam grauis 6. de crimine falſi,* propter Epiſcopatus dignitatem, quia nulla maior dignitas in Eccleſia ſit ipſo Epiſcopatu. Dicuntur tandem, *Præcones, cap. ſi rector 43. diſt.* vt annuncient populo ſcelera eorum. *Sal terræ. Matt. 5.* vt condiant fidelium mores, *lucerna poſita ſuper candelabrum, Matt. 5.* vt omnibus luceant probitatis, & doctrinæ radijs. *Angeli, Lucæ. 9.* qui mittuntur vt nuncij prædicaturi verbum Dei. *Duces. cap. poſt tranſlat. de renunc. cap. cum ſit, de ætate, & qualit.* vt rectum iter ſubditis oſtendant. *Medici. cap. diſciplina, diſt. 45. Milites armati, cuſtodes, Leones, Fundamentum, Columna Eccleſiæ, Patres, Doctores Eccleſiæ, oculi, Miniſtri Dei, lapides ſanctuarij; lux mundi. Greg. Nazianz. carm. de Epiſcopis,* & alij Patres, & Doctores quos latè cumulat *Barboſa* de poteſt. Epiſcopi *part. p. tit. 1. cap. 2.* Ideo nil mirum ſi ſtatus Epiſcopalis ſit ſummus inter ſtatus perfectionis, quia officium Epiſcopale quod eſt officium Principis in Monarchia Eccleſiaſtica, vt aduertit *Suarez tom. 4. in 3. partem D. Th. diſp. 25. ſect. 1.* eſt officium quod ex vi ſua & ſupponit in Epiſcopo perfectionem vitæ, & illam exigit ad munera ſua obeunda, & ordinatur ad actus maximè conducentes ad perfectionem. Quæ quidem non conueniunt alicui alteri ſtatui, etiam Religioſorum.

SVMMARIVM.

1 *Ex ratione D. Th. quod ſtatus Epiſcoporum ſit perfectior quia ſe habent tamquā perfectores. ali. qui DD. deducunt ipſos debere eſſe perfectos. n. 4.*
2 *Perfectio ſubſtantialis conſiſtit in obſeruatione præceptorum per excluſionem peccati mortalis, & perfectio ſimpliciter per excluſionem peccatorum venialium num. 5.*

3 Non

3 *Non ideo ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior ſtatu Religioſorum, quia Epiſcopus debeat eſſe perfectus non Religioſus, nam vterque in hoc habent obligationem communem proportionaliter, & vterque ſupponit perfectionem ſubſtantialem in aſſumente. num. 6.*

4 *Indigne habitum cuiuſcumque Religionis portat, qui Dei legem non ſeruans, nec bonus Chriſtianus dici poteſt. n. 6.*

5 *In Epiſcopo quidem eſt maior obligatio ad perfectionem ſubſtantialem, quam in Religioſo, ſed magis & minus, in eodem genere obligationis non eſt exceſſus ſimpliciter, ſed ſecundum quid. num. 7.*

6 *Habere curã animarum tanquam cauſa principalis, & ei annexum eſſe contemptum bonorum corporis, famæ propriæ, & vitæ, eſt ſtatus longè ſuperans omnes alios in perfectione, & hac conſtituitur Epiſcopus in ſtatu perfectiori Religioſis quibuſcumque. n. 8.*

7 *Improbatur opinio Valentiæ dicentis Epiſcopum eſſe reum peccati mortalis, ſi non conetur maiorem perfectionem Charitatis aſſequi, quam non ſit perfectio Religioſorum. n. 9.*

8 *Exponuntur duo dicta Chriſti. Vnum Petro. Simon Io: diligis me plus his. Aliud diſcipulo. Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & de pauperibus. nu. 10.*

9 *Ordinandus in Epiſcopum debet ſincere ex Dei amore aſſumere onus Epiſcopale paratus illud exercere prout lex dicit & Sacr. Canones præcipiunt. num. 11.*

10 *Sublimitas conſiliorum quatenus perfectio eſt, non deeſt Epiſcopis. nu. 13.*

11 *Eſſe paratũ ad opera conſilij ex genere ſuo non eſt perfectio niſi inſtrumentaliter, ſed eſſe paratũ ad ea propter bonum ſubditorum eſt actus charitatis ad quem Epiſcopi tenentur ex vi ſui officij. n. 14.*

12 *Hanc præparationem vocat Caietanus comitem, aut effectum perfectionis. n. 14.*

13 *Statũ perfectionis Epiſcopalis ſupponere per ſe in Epiſcopo perfectionem multam, intelligitur dupliciter. n. 15.*

14 *Neque quoad ea quæ ad contemplationem ſpectant exceditur ſtatus Epiſcoporum à quouis alio ſtatu. num. 16.*

Qua ratione ſtatus Epiſcopi ſit perfectior.

4 CONſideranda tamen hic eſt paulò diligentiùs ratio, propter quam D. Thom. aſſerit ſtatum Epiſcoporum eſſe perfectiorem, quia nimirum ipſi in genere perfectionis ſe habent, vt perfectores ſecundùm Dionyſ. Ex quo quàm plures DD. deducunt, Epiſcopos debere eſſe perfectos, ideoque ex hoc eorum ſtatum eminere ſupra ſtatũ Religioſorum. Quod docent *Suarez d. cap. 18. n. 9. Pax Iordanus Prælud. 5. num. 10. Ledeſm. de ſtat. perf. cap. 2.*

5 Verùm ſuppoſita diſtinctione ſæpius ſuperiùs data, & in hac materia ſemper præ oculis habenda, quia nimirum alia eſt perfectio ſubſtantialis conſiſtens in obſeruantia præceptorum per excluſionem peccati mortalis, & perfectio ſimpliciter, ſeu ſupererogationis, quæ conſiſtit in obſeruantia exactiſſima præceptorum per excluſionem, etiam peccatorum venialium, vel ſimpliciter omnino, (quòd ſolùm in patria obtinetur) vel quantùm fragilitas viæ patitur ſaltem per excluſionem peccatorum venialium ex plena deliberatione prouenientium. Cum aliàs certum ſit non eſſe neceſſe quod Epiſcopus etiam ad dignè obeundum munus ſuum ſit actu perfectus perfectione ſimpliciter, quàmuis ad hanc quoque tendere debeat.

6 Dicitur primò deſumi quidem poſſe aliquem exceſſum perfectionis ſtatus Epiſcopalis ſupra ſtatum Religioſorum ex eo quòd ſtatus Epiſcopalis ſupponat perfectionem in Epiſcopo, vt haberi poteſt ex *Zoſimo Papa epiſt. 1. & Hormiſda epiſ. 3. c. 1. & Cæleſt. epiſ. 1. cap. 2. alijs multis decretis, quæ habentur diſt. 61.* Sed tamen ſecundũ quid, & materialis, & ideò ſimpliciter loquendo dicendum eſt, non ideò ſtatum Epiſcoporum eſſe perfectiorem, quia Epiſcopus debeat eſſe perfectus, non verò religioſi, vt tradunt *Valentia 22. d. 10. quæſt. 2. pũct. 4.* Et huius ratio euidens eſt, quia obligatio ad perfectionem ſubſtantialem ſecundùm ſubſtantiam ſumpta eſt cõmunis omni homini, & non eſt propria Epiſcopi. Eadem verò obligatio ſi ſit ſpecialis & orta ex eo, quòd perfectio per ſe neceſſaria ſit ad dignè exercendum officium, quòd aſſumitur, eſt etiam communis proportionaliter cuilibet aſſumenti officium, quod ſimilem diſpoſitionem exigat, & in propoſito negari non poteſt quin talis obligatio conueniat Religioſis nedum ratione ordinum, ſi ſunt clerici ordinati, ſed ratione ſtatus religioſi abſolutè, quia ineptus eſt ad perfectionem ſimpliciter, qui ſubſtantialem non habet, & indignè habitum cuiuſcumque Religionis portat; qui Dei legem non ſeruans, nec bonus Chriſtianus dici poteſt.

7 Verùm eſt quòd in Epiſcopo hæc obligatio maior eſt, quia inobſeruantia diuinæ legis exterior eſt maximum impedimentum ad animarum ſalutẽ obtinẽdam ad quam Epiſcopali munus ordinatur & quia maximè dedecet altitudinem gradus Epiſcopalis animi vilis dimiſſio, & immunditia ex affectu immoderato ad terrena proueniens. Sed hic exceſſus ſecundùm magis, & minus in eodem genere obligationis non eſt exceſſus ſimpliciter, ſed ſecundùm quid. Et ad ſtatum perfectionis ſe habet materialiter, quia eſt quid ſe tenens ex parte ſubiecti, & tanquam conditio ſubiecti & eius diſpoſitio ad officium & ſtatum Epiſcopalem. Ideò per ſe, & formaliter loquendo per hunc exceſſum nec Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis, ſed ſicut de alijs Sacerdotibus & Prælatis dictum eſt artic. ſuper. Ex vi præciſa huius obligationis maioris ad perfectionem ſubſtantialem, Epiſcopus eſt in gradu ſupremo ſtatus perfectionis communis, & ſubſtantialis, tamquam ſupremo titulo obligatus ad perfectionem ſubſtantialem, ſed non eſt in ſtatu perfectionis ſimpliciter. Obligatio enim conſtituens ſtatum perfectionis ſimpliciter non eſt obligatio ad præcepta ſeruanda, & ad non peccandum mortaliter, ſed eſt obligatio poſt obſeruantiam præceptorum ad ſeruanda conſilia, vt per hanc obſeruantiam homo paulatim aſſueſiat, & tandem Deo adiuuante perueniat, quantùm conditio viæ

pati-

patitur; ad non peccandum venialiter.

8 Dicitur igitur ſecundo. Cũ eodem *Valentia.* Curam animarum vniuerſalem cum plenitudine poteſtatis & per modum cauſæ principalis habentem adiunctum cõtemptum nedum rerum temporalium, ſed bonorũ corporis, immò & famæ, & honoris, & quod ſummum eſt ſanguinis, & vitæ, vt quis ad gregis vtilitatem nedum bona temporalia profundat, ſed vbi opus ſit, diſpendium famæ, & honoris temporalis immò ſanguinis effuſionem, & vitæ detrimẽtum patiatur, etiam vbi aliàs lex charitatis ſimpliciter non obligat. Hæc inquam animarum cura & officium paſcendi gregem per Sacramentorum diſpenſationem, & per doctrinam præfato contemptui coniunctum eſt opus conſilij perfectiſſimum, & ad perfectionem charitatis ſummam acquirendam aptiſſimum. Ideòque obligatio perpetua ad huiuſmodi officium conſtituit ſtatum perfectionis, omnes alios ſtatus longè ſuperantem. Hæc enim etiam eſt mens D. Thom. qui eo probat ſtatum Epiſcoporum ſuperare in perfectione ſtatum religioſorum, non quia Epiſcopi ſint actu perfecti, ſed quia ſunt perfectores, quia nimirum officium perficiendi alios, eſt opus per ſe, & ex natura ſua ſublime, & excelſius paupertate, & virginitate, & obedientia in ijs, quæ ſunt de conſilio, & eſt mediũ magis vtile ad perfectionem habendã. Quod etiam experientia cõprobatur, tot enim ſunt ſancti nedum Martyres, ſed & Confeſſores, in ſtatu Epiſcoporum, vt nulla ferè ſit dies in qua in Martyrologio alicuius Sancti Epiſcopi, nõ fiat mentio.

9 Quòd verò addit *Valentia*, quia nimirum Epiſcopus mortalis peccati ſit reus, ſi quantùm eſt in ſe non conetur per exercitia pia Epiſcopo conuenientia maiorem perfectionem charitatis aſſequi, quàm ſit communiter perfectio religioſorum; nequit admitti. Sufficit enim Epiſcopo ſi præcepta tam communia, quàm propria ſui ſtatus obſeruet. Et de reliquo habere actu maiorem perfectionem non eſt in præcepto, vt probatum eſt, ex *D. Thom ſupra artic.5. ad ſecundum*, habere autem illam in intentione eſt commune tam Religioſis, quàm Epiſcopis, quorum quiſque ad ſummam charitatis perfectionem aſpirat, vnde non eſt maior perfectio ad quam conari debet Epiſcopus, quàm Religioſus.

10 Sed contra prædicta eſſe poteſt, quia Dominus antequam Petro conferret munus paſcendi oues, interrogauit illum, ſi ſe pluſquam alij diligeret. *Simon Io. diligis me plùs his? Io. 21.* Ex hoc apertè demonſtrans eum, cui committenda eſt cura Epiſcopalis, actu debere eſſe nedum perfectum in charitate, ſed alijs perfectiorem. Cum verò *Matt.* ſtatum Religioſorum docuit, nulla facta mentione perfectionis, dixit, *Si vis perfectus eſſe, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me.* Ex eo igitur diſtinguuntur ſtatus Epiſcopalis, & ſtatus Epiſcoporum, & ſtatus Religioſorum, quòd ille eſt ſtatus perfectionis iam habitæ, non verò iſte. Sed reſpondetur, quòd ex his locis totum oppoſitum deducitur, & habetur, quòd in hoc iſti ſtatus non diſtinguuntur. Ille enim, cui Dominus dixit, *ſi vis perfectus eſſe, &c.* iam dixerat, ſe eſſe perfectum perfectione ſubſtantiali conſiſtente in obſeruantia legis, & præcipuè in obſeruantia præcepti charitatis. Et verè ſic eſt, quòd perfectio ad quam tendit Religio ſupponit perfectionem ſubſtantialem, ad quam quilibet tenetur habendam, ſed potiori iure tenetur Religioſus, qui ex vi ſtatus, quem aſſumit aſpirat ad ſummum perfectionis. At verò nec Dominus à Petro maiorem perfectionem petijt, vt eſſet Epiſcopus mundi, quàm perfectionem charitatis ſubſtantialem. Non enim petijt an ſe diligeret, quantùm ipſe eſt diligibilis, vnde non petijt ſummam perfectionem charitatis, ſed charitatis ſubſtantiam, ſcilicet, an ſi diligeret. Quod verò requiſiuit in Petro maiorem charitatem, quàm in alijs diſcipulis; hoc ideò factum fuit, quia cum in ſubſtantiali perfectione ſint gradus, ille ceteris paribus eſt aſſumẽdus in Epiſcopum, vt dicitur infra q.185. a. 3. qui habet maiorem charitatem. Non eſt ergo diſtinctio ſimpliciter inter ſtatus Epiſcoporum, & Religionum in hoc, quòd eſt habere actu perfectionem, quia vterque ſupponit in aſſumente perfectionem ſubſtantialem, & nullus requirit perfectionem ſimpliciter, & propriè dictam. Quàmuis ſit in Epiſcopo maior neceſſitas perfectionis ſubſtantialis, & quidem exactioris quàm in aſſumente ſtatum Religionis.

11 Benè verum eſt, quòd dignè aſſumere onus Epiſcopale eſt actus de ſe maioris charitatis, quàm ſit aſſumere ſtatum Religionis, vt explicatum eſt, & ex hac ratione in aſſumente Epiſcopatum maior requiritur charitas, ideoque & ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior. Et tamen & ad hoc quæcumque minima ſufficit, dum ſit talis, vt verè ordinandus in Epiſcopum & ſincerè ex Dei amore eligat, & aſſumat onus Epiſcopale, paratus illud portare & perficere prout lex diuina, & Canones ſacri præcipiunt.

12 Stante autem concluſione, quòd ſcilicet ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior ſtatu Religioſorum quia in ordine ad perfectionem ſummam acquirendam aſſumit medium perfectius, plures eſſent difficultates explicandæ, v.g. An liceat vel deſiderare, vel vouere Epiſcopatum, vel etiam illum recuſare, vel an qui vouit religionem ſatiſfaciat, ſi fiat Epiſcopus, & alia huiùſmodi quæri poſſent, quæ relinquuntur, quia de his ex profeſſo tractat *D. Thom. infra q.185. a.1. & 2.*

13 Reſponſ. ad primum habetur, quòd ſublimitas conſiliorum quatenus perfectio eſt, & per ſe ad integrandam perfectionem eſt neceſſaria non deeſt Epiſcopis, quia actu eſſe pauperem, vel obedire Prælato ex libera ſubiectione ad illum non eſt perfectio, ſed perfectionis inſtrumentum. Habere autem animum paratum ad perdendas facultates, libertatem, & vitam pro ſalute populi, quod eſt actus maximè virtutis conuenit Epiſcopo ex officio.

14 Opera conſiliorum in eadem reſponſ. dicuntur perfectiones inſtrumentaliter, & hoc eſſe aduertendum in occaſione occurrente aduertit *Caiet.* Intelligitur tamen dictum *D. Thom.* de operibus conſiliorum ſecundùm ſe & ex genere ſumptis. Nam alias vt exercentur ex voto, ſunt opera virtutis, & pertinent ad perfectionem, vt materia illius, quando fiunt ex charitate, & ab illa informantur. Econtra autem eſſe paratum ad opera conſiliorum etiam ſecundùm ſe & ex genere non eſt perfectio niſi inſtrumentaliter, non enim

eſt

eſt maior perfectio in voluntate ſeparata ab actu externo, quàm in voluntate externum opus perficiente. Sed eſſe paratum ad opera conſilij propter bonum ſubditorum eſt actus charitatis, ad quem Epiſcopus ex vi ſui officij obligatur. Hanc verò præparationem *Caiet.* vocat comitem, aut effectum perfectionis, quia hic eſt actus charitatis perfectæ; ſed verè talis animi promptitudo, & obligatio eſt eſſentialis perfectioni ſtatus Epiſcopalis, vt etiam textus inſinuat, quia in obſeruantia præcepti charitatis Dei, & proximi conſiſtit eſſentialiter perfectio, vt dictum eſt ſupra *art.* 1. Quamuis quatenus in Epiſcopo hæc animi promptitudo, & voluntas eſt ex obligatione officij, ad perfectionem ſe habet materialiter, quia ſolus actus charitatis, vt eſt actus charitatis, & ex lege charitatis pertinet ad perfectionem vt forma.

15 Ex reſponſ. ad ſecundùm &c. habetur, quòd ſtatus perfectionis Epiſcopalis per ſe in Epiſcopo perfectionem multam ſupponit, quia ſupponit actum magnæ charitatis. Hoc autem dupliciter poteſt intelligi, vel quia in aſſumendo ad Epiſcopatum ſupponat habitum charitatis intenſum, & magnum ex præcedente aſſuetudine ad actus charitatis, ita vt aſſumendus in Epiſcopatum ſaltem debeat exceſſiſſe ſtatum incipientium in communi ſtatu perfectionis. Et hæc charitatis perfectio & magnitudo eſt neceſſaria in aſſumendo ad melius eſſe, & de decentia, & ſi poſſent tales haberi communiter tales aſſumendi eſſent. Verùm exprimitur non eſſe tales omnes, qui regulariter aſſumuntur ad Epiſcopatus. Ille enim exceſſit ſtatum incipientium, qui iam etiam occaſione præſente, & vrgente tentatione non peccat mortaliter, vnde ſtudiũ eius ampliùs non ſit non peccare mortaliter, ſed abundare bonis operibus, vt conſtat ex *D. Thom. ſupra q.* 183. *art.* 4. Alio modo intelligitur, quod Epiſcopatus ſupponat magnam charitatem in actu & tunc cum aſſumitur; & hoc eſt eſſentiale tali ſtatui, qui pro materia ſui pacti, & obligationis per quam in ratione ſtatus conſtituitur habet actum magnæ charitatis extenſiuè, cum ſe obliget ad curam animarum procurandam, etiam ſi opus fuerit cum diſpendio facultatum, & vitæ. Vnde ipſamet ſtatus aſſumptio, & pactum, & obligatio Epiſcopi eſt effectus magnæ charitatis, & ad actus magnæ charitatis exercendos ordinatur. Ideò non mirum ſi hic ſtatus ſit altiſſimus, cum ſit effectus magnæ charitatis, & ad opera magnæ charitatis obligationem habeat.

16 Ex reſponſ. ad tertium &c. habetur quod neque in illis, quæ ad contemplationem ſpectant exceditur ſtatus Epiſcopalis cum ad illum ſpectet contemplari diuina tam pro ſe, quam pro alijs. Hinc ſoluitur hæc quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *An vere excedatur in perfectione à ſtatu Ordinis Prædicatorum, vel Societatis IESV, pars affirmans. n.* 17.

2 *Attamen non datur ſtatus religioſus, qui non ſit longè inferior ſtatu Epiſcoporum. n.* 18.

3 *Finis proximus & obiectum ſtatus Epiſcopalis eſt longe altior, & longè excedit finem ſtatus religioſi, etiam quatenus ſe obligat ad opera charitatis, & virtutis. num.* 19.

4 *Tum in vniuerſalitate actionum, tum in modo agendi; tum in obligatione. n.* 20.

5 *Tempore peſtis Alex.* 7. *Summus Pontifex non admiſit inſtantiam Ciuitatis Neapolitanæ quæ inſtabat vt Regulares cogerentur ad miniſtranda Sacramenta contagioſo morbo infectis. n.* 21.

An ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior ſtatu Ordinis Prædicatorum, vel Societatis Ieſu, aut aliorum, qui ex profeſſione ordinantur ad ſalutem animarum procurandam?

17 VIdetur enim non eſſe perfectiorem, nam iſti ſtatus videntur conuenire cum ſtatu Epiſcoporum in eo, quòd eſt præcipuum, & illum in multis alijs excedere. Conueniunt verò in actu charitatis erga proximum, cum & iſti religioſi ex vi profeſſionis vacent contemplationi, & prædicationi verbi Dei, & miniſterio Sacramentorum & ſaluti fidelium procurandæ cum maximis laboribus, & incommodis, & etiam cum vitæ diſpendio, quam in dies liberrime periculo nedum, ſed morti exponunt. Aliàs verò excedunt Epiſcopos in paupertate, & abnegatione ſui, & voluntaria amiſſione propriæ voluntatis, & in ſtrictiori obſeruantia regulæ regularis, vnde videtur, quod eorum ſtatus ſe habeat ad ſtatum Epiſcopi, vt totum ad partem, & ideò ſit perfectior.

18 Vel ſaltem Prælati Regulares perpetui, vt Abbates, & Generales, quibus incumbit cura tot ſubditorum, videntur excedere ſtatum Epiſcoporũ, cum præter onus curæ animarum, habeant onus votorum, & obſeruantiæ regularis.

19 Reſpondetur nihilominùs nullum dari ſtatum religioſum, qui non ſit longè inferior ſtatu Epiſcoporum. Et ratio eſt, quia ea ad quæ ſtatus religioſus ſe obligat, vel ex genere ſunt opera conſilij, & huiuſmodi non ſunt actus perfectionis formaliter, ſed ſolùm inſtrumentaliter, vt dictũ eſt ad primum. Id verò ad quod ſe obligat Epiſcopus eſt actus charitatis extenſæ ad quam plurimas virtutes ad bonum regimen neceſſarias, & ad opera conſilij excellentiſſima, nimirum ad labores quàmplurimos, immò etiam ſi opus fuerit ad vitæ diſpendium, etiam in caſu in quo non eſſet abſolutè ex communi lege præceptum. Et ſic finis proximus. & obiectum ſtatus Epiſcopalis eſt longè altior, quàm finis ſtatus religioſi. Sed quatenus ſtatus religioſus ſe obligat, etiam ad virtutes, & præcipuè ad actus charitatis externos, & ad procurandam ex charitate ſalutem animarum, longè exceditur à ſtatu Epiſcoporum.

20 Primò in vniuerſalitate actionum, non enim poteſt facere pro animarum ſalute omnia, quæ ſunt Epiſcopi; qui ſolus omnia Sacramenta conferre poteſt, ſolus conſecrat Eccleſias, & materiam Sacramenti Baptiſmi, & extremæ Vnctionis, ſolus in definiendis rebus fidei habet ſuffragium; & ex

officio

officio habet vt vocetur ad Concilium pro decernendis ijs, quæ ad regimen Eccleſiæ ſpectant, quæ religioſis non competunt. Secundò in modo agēdi. Quia religioſi in huiuſmodi, quæ ad curam animarum ſpectant ſe habent, vt adiutores Epiſcopi, & agunt vt delegati, & vt inſtrumenta, Epiſcopus verò vt principalis. Vnde religioſi operantur ad finem Epiſcopi cuius proprium opus eſt per ſe ipſum, vel per miniſtros ſaluti fidelium incumbere. Et licet Religioſi non à priuatis Epiſcopis, ſed à Papa habeant facultatem operandi ad ſalutem animarum, tamen neque habent ab illo niſi vt ab Epiſcopo, & adhuc niſi cū aliqua in præſenti ſubordinatione ad proprios Epiſcopos, & ſic ſemper non niſi vt inſtrumenta Epiſcopalis officij, & Epiſcoporum adiutores. Tertiò in obligatione. Nō enim Religioſi habent eam obligationem exponēdi vitam pro ſalute fideliū, quam habent Epiſcopi.

21 Vnde in hoc anno 1656. in quo hæc ſcribo, peſtis viget tam Neapoli, & in eius Regno, quàm Romæ, & Genuæ non fuit admiſſum, quòd Regulares obligarentur ad adminiſtranda Sacramenta morbo peſtifero laborantibus, & Pontifex expreſſe Ordinum regularium Generalibus commiſit, vt hortarentur religioſos ſuos ad huiuſmodi miniſteriū, ita tamen vt illos non cogerent: ſicuti fecerunt PP. Generales, & noſter duas Epiſtolas hortatorias dedit, quas & impreſſit, & ad Superiores Prouinciarum, & Conuentuum tranſmiſit. Et in litteris datis 7. Iulij 1656. ad Fratres Neapoli degentes expreſſit, quod conſilium dabat non præceptum ibi. *Abſit tamen, vt vos in ea mittamus pericula, qui conſilium vobis demus non præceptū.* Et in alia data 3. Aug. eodem anno ad omnes Fratres, vbiq; degētes idem declarauit, ibi, *conſecr-nit obedientia, nedum illa, quæ iubet quod rectum, quod neceſſarium; ſed ea etiam, quæ ſuadet, quod vtilius, innuit, quod Deo gratius.* Et idem P. Generalis noſter hic Romę eos, qui volūtarie ſe expoſuerūt, tradidit, etiam expreſsè profitendo, quod illos ire non cogebat. Longè ergo maior eſt obligatio in Epiſcopo habendi curam ouium ſuarum cum diſpendio facultatum, honoris, ac vitæ, quàm ſit in Religioſis; Ideò ſtatus Epiſcoporum longè altior eſt, quocūque ſtatu Religioſo quantumcumque perfecto.

22 Ideò nec Regularium Superiores etiam perpetui æquandi ſunt in perfectione ſtatus cum Epiſcopis. Tum quia vt ſupra dictum eſt, horum officiū nō eſt propriè, & ſimpliciter ſtatus perfectionis. Tum quia quidquid pertinet ad obligationē curæ animarum, vel ad obſeruantias Regulares, multò altiori modo in Epiſcopis reperitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum presbyteri, curati, & archidiaconi, ſint maioris perfectionis, quam religioſi?

quolib. 1. q. 14. ad 2. & quolib. 3. art. 17. & ep. 18. c. 20.

A*D octauum ſic proceditur. Videtur, quod etiam presbyteri, curati, & archidiaconi, ſint maioris perfectionis, quam religioſi. Dicit enim Chryſoſt. in ſuo dialogo, Si talem mihi aliquem adducas monachum, qualis, vt ſecundum exaggerationem dicam, Helias fuit: non tamen illi comparandus eſt, qui traditus populis, & multorum peccata ferre compulſus, immobilis perſeuerat & fortis. Et paulo poſt dicit* †*, Si quis mihi proponeret optionem, vbi mallem placere, in officio ſacerdotali, an in ſolitudine monachorum: ſine comparatione eligerem illud quod prius dixi. Et in eadem lib. dicit, Si quis bene adminiſtrato ſacerdotio, illius propoſiti, ſcilicet monachalis, ſudores conferat: tantum eos diſtare reperiet, quantum inter priuatum diſtat & regem. Ergo videtur, quod ſacerdotes habentes curam animarum, ſint perfectiores religioſis.*

& 21. Matth. ep. col. 12 lib. 6: de ſacer. inter prin. & med t. 5. † ibidem. eod. loco nunc pro xi. ſeu ..a.

2, *Præterea, Auguſt. dicit in Epiſtola ad Valerium* †*, Cogitet religioſa prudentia tua, nihil eſſe in hac vita (& maxime hoc tempore) difficilius, laborioſius, periculoſius Epiſcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio. Sed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet. Non ergo religioſi ſunt perfectiores Presbyteris, aut Diaconibus.*

epiſt. 148. in pr. 102.

3, *Præterea, Auguſtinus dicit ad Aurelium, Nimis dolendum eſt, ſi ad tam ruinoſam ſuperbiam monachos ſurrigamus, & tam graui contumelia clericos dignos putemus, vt ſcilicet dicatur quod malus monachus bonus clericus eſt: cum aliquando etiam bonus monachus vix bonum clericum faciat. Et paulo ante præmittit, non eſſe viam dandam ſeruis Dei, id eſt, monachis, vt ſe facilius putent eligi ad aliquid melius, ſcilicet clericatum, ſi facti fuerint deteriores, ſcilicet abiecto monachatu. Ergo videtur, quod illi qui ſunt in ſtatu clericali, ſint perfectiores religioſis.*

epiſt. 76 a medio.

in epiſt. 76.

4, *Præterea, Non licet de ſtatu maiori ad minorem tranſire. Sed de ſtatu monaſtico tranſire licet ad officium presbyteri curam habentis, vt patet 16. quæſtione prima ex decreto Gelaſii Papæ, qui dicit, Si quis Monachus fuerit, qui venerabilis vitæ merito, ſacerdotio dignus videatur, & Abbas, ſub cuius imperio regi Chriſto militat, illum fieri presbyterum petierit, ab Epiſcopo debet eligi, & in loco*

16. q. 1. c. ſi quis monachus.

quo

quo iudicauerit, ordinari. Et Hieron. dicit ad Ruſticum monachum, Sic viue in monaſterio, vt clericus eſſe merearis. Ergo presbyteri curati, & archidiaconi, ſunt perfectiores religioſis. (de viuendi forma à medio ad prae.)

5, Praeterea, Epiſcopi ſunt in ſtatu perfectiori, quam religioſi, vt ex ſupra dictis patet. Sed presbyteri curati, & archidiaconi ex eo quod habent curam animarum, ſimiliores ſunt Epiſcopis, quam religioſi. Ergo ſunt maioris perfectionis.

6, Praeterea, Virtus conſiſtit circa difficile & bonum, vt dicitur in ſecundo Ethicorum. (c. 3. circa fin. t. 3.) Sed difficilius eſt, quod aliquis bene viuat in officio presbyteri curati, vel archidiaconi, quam in ſtatu religionis. Ergo presbyteri curati, vel archidiaconi, ſunt perfectioris virtutis, quam religioſi.

(19. q. 2 cap. duæ ſunt à med.) Sed contra eſt, quod dicitur decimanona, quaeſtione 2, canone, Duae. Si quis in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum retinet, & ſeculariter viuit, ſi afflatus Spiritu ſancto, in aliquo monaſterio vel regula canonica ſaluari ſe voluerit: quia lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt lege publica conſtringatur. Sed non ducitur aliquis à lege Spiritus ſancti, quae ibi dicitur lex priuata, niſi in aliquid perfectius. Ergo videtur, quod religioſi ſint perfectiores, quam archidiaconi vel presbyteri curati.

Reſpondeo dicendum, quod comparatio ſupereminentiae non habet locum inter aliquos ex ea parte, in qua conueniunt, ſed ex ea parte, in qua differunt. In presbyteris autem curatis, & archidiaconis, tria eſt conſiderare, ſcilicet ſtatum, ordinem, & officium. Ad ſtatum pertinet quod ſeculares ſint: ad ordinem, quod ſint ſacerdotes vel diaconi: ad officium quod curam animarum habeant ſibi commiſſam. Si ergo ex alia parte ponamus ſtatum religioſum, ordine diaconum vel ſacerdotem, officio curam animarum habentem, ſicut plerique monachi & canonici regulares habent: in primo quidem excellit, in alijs autem par erit. Si autem differat ſecundus a primo ſtatu & officio, conueniat autem ordine, ſicut ſunt religioſi, ſacerdotes, & diaconi, curam animarum non habentes: manifeſtum eſt, quod ſecundus primo erit ſtatu quidem excellentior, officio autem minor, ordine vero aequalis. Eſt ergo conſiderandum, quae praeeminentia potior ſit, vtrum ſtatus, vel officij. Circa quod duo attendenda videntur, ſcilicet bonitas & difficultas. Si ergo fiat comparatio ſecundum bonitatem, ſic praefertur ſtatus religionis officio presbyteri curati, vel archidiaconi: quia religioſus totam vitam ſuam obligat ad perfectionis ſtudium. Presbyter autem curatus, vel archidiaconus non obligat totam vitam ſuam ad curam animarum, ſicut Epiſcopus: nec etiam ei competit principalem curam ſubditorum habere, ſicut Epiſcopo: ſed quaedam particularia circa curam animarum eorum officio committuntur, vt ex dictis patet. (21. 6 ad 2. j) Et ideo comparatio ſtatus religionis ad eorum officium, eſt ſicut vniuerſalis ad particulare, & ſicut holocauſta ad ſacrificium, quod eſt minus holocauſto: vt patet per Gregorium ſuper Ezech. † (hom 20. poſt med. lib. 2.) Vnde & decimanona, quaeſtione prima, dicitur, (19. q. 1. cap. clerici.) Clerici qui monachorum propoſitum appetunt, (quia meliorem vitam ſequi cupiunt) liberos eis ab Epiſcopis in monaſterijs oportet largiri ingreſſus. Sed haec comparatio intelligenda eſt ſecundum genus operis. Nam ſecundum charitatem operantis contingit quandoque, quod opus ex genere ſuo minus exiſtens, magis ſit meritorium, ſcilicet ſi ex maiori charitate fiat. Si vero attendatur difficultas bene conuerſandi in religione & in officio habentis curam animarum: ſic difficilius eſt bene conuerſari cum cura animarum, propter exteriora pericula, quamuis conuerſatio religionis ſit difficilior, quantum ad ipſum genus operis, propter arctitudinem obſeruantiae regularis. Si vero religioſus etiam ordine careat (ſicut patet de conuerſis religionum,) ſic manifeſtum eſt excellere praeminentiam ordinis quantum ad dignitatem: quia per ſacrum ordinem aliquis deputatur ad digniſſima miniſteria, quibus ipſi Chriſto ſeruitur in Sacramento altaris, ad quod requiritur maior ſanctitas interior, quam requirat etiam religionis ſtatus: quia ſicut Dionyſius dicit ſexto capitulo Eccleſiaſticae Hierarchiae, Monaſticus ordo debet ſequi ſacerdotales ordines, & ad eorum imitationem in diuina aſcẽdere. (cap 6. p. ſecundo medio illius.) Vnde grauius peccat, caeteris paribus, clericus

in ſacris ordinibus conſtitutus, ſi aliquid contrarium ſanctitati agat, quam aliquis religioſus, qui non habet ordinem ſacrum; quamuis laicus religioſus teneatur ad obſeruantias regulares: ad quas illi, qui ſunt in ſacris ordinibus, non tenentur.

Ad primum ergo dicendum, quod ad illas auctoritates Chryſoſtomi breuiter reſponderi poſſet, quod non loquitur de ſacerdote curato minoris ordinis, ſed de Epiſcopo, qui dicitur ſummus ſacerdos. Et hoc conuenit intentioni illius libri, in quo conſolatur ſe & Baſilium de hoc, quod erant in Epiſcopos electi. Sed hoc praetermiſſo, dicendum eſt, quod loquitur quantum ad difficultatem. Praemittit enim †, Cum fuerit gubernator in medijs fluctibus, & de tempeſtate nauem liberare potuerit, tunc merito teſtimonium perfecti gubernatoris ab omnibus promeretur. Et poſt concludit, quod ſupra poſitum eſt de monacho: qui non comparandus eſt illi, qui traditus populis, immobilis perſeuerat. Et ſubdit cauſam †, Quia ſicut in tranquillitate, ita in tempeſtate gubernauit ſeipſum. Ex quo *nihil aliud oſtendi poteſt, niſi quod periculoſior eſt ſtatus habentis curam animarum, quam monachi. In maiori autem periculo innocentem ſe ſeruare eſt maioris virtutis iudicium. Sed hoc etiam ad magnitudinem virtutis pertinet, quod aliquis vitet pericula, religionem intrando. Vnde non dicit, quod mallet eſſe in officio ſacerdotali, quam in ſolitudine monachorum, ſed quod mallet placere in hoc, quam in illo; quia hoc eſt maioris virtutis argumentum.*

† lib. 6. de ſacerdot. inter pr. & med. to. 5. arg. 1. huius ar.
† eodem lo co non di-ſtã.

Ad ſecundum dicendum, quod etiam illa auctoritas Auguſtini manifeſte loquitur quantum ad difficultatem, quae oſtendit magnitudinem virtutis in his, qui bene conuerſantur, ſicut dictum eſt.

in ſolut. ad praec. arg.

Ad tertium dicendum quod Auguſtinus ibi comparat monachos clericis, quantum ad diſtantiam ordinis, non quantum ad diſtantiam religionis & ſecularis vitae.

Ad quartum dicendum, quod illi qui à ſtatu religionis aſſumuntur ad curam animarum, cum prius eſſent in ſacris ordinibus conſtituti, aſſequuntur aliquid quod prius non habebant, ſcilicet officium curae. Non autem deponunt quod prius habebant, ſcilicet religionis ſtatum. Dicitur enim in Decretis, decimaſexta, quaeſtione prima, De monachis, qui diu morantes in monaſterijs, ſi poſtea ad clericatus ordines peruenerint, ſtatuimus non debere eos à priori propoſito diſcedere. Sed Presbyteri, Curati, vel Archidiaconi, quando religionem ingrediuntur, curam deponunt, vt adipiſcantur perfectiorem ſtatum. Vnde ex hoc ipſo excellentia ex parte religionis oſtenditur. In hoc autem quod religioſi laici aſſumuntur in clericatum & ad ſacros ordines, manifeſte promouentur ad melius, ſicut ſupra dictum eſt. Et hoc oſtenditur ex ipſo modo loquendi: cum Hieronymus dicit, † Sic in monaſterio viue, vt clericus eſſe merearis.

16. q. 1. c. de monachis

arg. 4.
† loco citato in arg.

Ad quintum dicendum, quod presbyteri, Curati, & Archidiaconi ſunt ſimiliores Epiſcopis, quam religioſi, quantum ad aliquid, ſcilicet quantum ad curam animarum, quam ſecundario habent: ſed quantum ad perpetuam obligationem, quae requiritur ad ſtatum perfectionis, ſimiliores ſunt Epiſcopo religioſi, vt ex ſupra dictis patet.

ar. 5. & 6.

Ad ſextum dicendum, quod difficultas, quae eſt ex arduitate operis, addit ad perfectionem virtutis. Difficultas autem, quae prouenit ex exterioribus impedimentis, quandoq; quidem diminuit perfectionem virtutis: puta cum aliquis non tantum virtutem amat, vt impedimenta virtutis declinare velit, ſecundum illud Apoſtoli prima ad Corinthios nono. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Quandoque vero eſt ſignum perfectioris virtutis: puta, cum alicui ex inopinato, vel ex neceſſaria cauſa impedimenta virtutis occurrunt, propter quae tamen à virtute non declinat. In ſtatu autẽ religionis eſt maior difficultas ex arduitate operum. Sed in his qui in ſeculo viuunt qualitercumque, eſt maior difficultas ex impedimentis virtutis: quae religioſi per omnia prouide vitauerunt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diſtinguitur perfectio à medijs aſſumptis ad illam obtinendam etiamſi hac media, actus perfectioni eſſe poſſint. n. 1.*

2 *Perfectio eſt per ſe amanda tamquam finis à quocumque ſtatu fidelium æqualiter, mediorum autem aſſumptorum maior excellentia exceſſus vnius ſtatus ad alium efficit. n. 1.*

3 *Suppoſita æqualitate ordinis, Religioſi excedunt ſimpliciter Curatos Clericos in perfectione ſed Religioſos Laicos excedunt Curati Clerici. n. 2.*

4 *In Curato ſeculari tria ſunt conſideranda ſtatus, ordo, & officium, & quantum ad hæc tria fieri poteſt comparatio cum Religioſo. n. 3. & 4.*

5 *Si Religioſus ſit ſacerdos, & curatus excedit ſtatu Curatos ſeculares. n. 5.*

6 *Sed ſi Religioſo deficiat officium non vero deficiat ordo, tunc Curatus ſecularis eſt Religioſo Sacerdoti maior officio, minor ſtatu, & æqualis ordine. n. 6.*

7 *Vt videatur quænam præminentia ſit maior ſtatus ſcilicet, an officij attendenda eſt & bonitas, & difficultas operis. n. 7.*

8 *Religioſus excedit in bonitate operum [illegible] curat. n. 8. 9.*

1 BEne monet Caiet. D. Thomam non [illegible] [illegible] tionem ſtatus in titulo huius ar[illegible], quia hi non comparantur Parochi & Religioſi præcisè ex ca[illegible]rione quæ ad ſtatum pertinet, ſed abſol[illegible] quæritur enim, an Cler[illegible] ſeculares inferiores Epiſcopis, [illegible] ue dicantur eſſe in ſtatu perfectionis, [illegible]e non, ſint abſolutè R[illegible]gioſis perfectiores? Quidquid ergo ſit de ratione ſtatus, in hoc a[illegible] [illegible] comparatur officium curæ animarum, quod habent mini[illegible]ſtri inferiores Epiſcopo ad officium ſeu profeſſionem vitæ Religioſorum, & quæritur, quodnam ex iſtis ſit perfectius. In quo ſemper at[illegible] [illegible] [illegible] do[illegible] [illegible] perf[illegible] nem a medi[illegible] a[illegible] [illegible] a[illegible] illam [illegible]dam, quamuis & hæc media actus perfectionis eſſe [illegible] ſint. Nam perfectio eſt finis cuiuſque conditi[illegible] & ſtatus fidelium tamquam per ſe amandus ſine menſura. Sed exceſſus vnius ſtatus ad alium ex obiecto & hinc proximo attend[illegible] [illegible] ntem [illegible] ex maiori [illegible] entia operum, ad quę ex amore perfectionis homo ex officio, vel ex ſtatu obligatur. Id o h[illegible] comparantur Clerici & Religioſi in ordine ad eas [illegible] [illegible] quas obligantur [illegible] ex officio & iſti ex profeſſione religioſa.

2 Reſo[illegible]tio autem huius articuli eſt quod dupliciter rel[illegible] comparari poſſunt ad Clericos ſeculares, ve[illegible] [illegible] et loquendo de religioſis ordinatis in ſacris ordinibus, ita vt non ſit inter il[illegible] exceſſus in ordine [illegible] diacon is diacono pr[illegible]byter presbytero comparetur, vel [illegible] do de religioſis laicis, ſeu non ord[illegible] ſacris ordinibus. Nam ſuppoſita æqualitate ordinis, re[illegible] i excedunt ſimpliciter Curatos Clericos in perfectione, Quia Curati ſolum partialiter & inſtr[illegible]men[illegible] [illegible] & ſi [illegible] perpet[illegible] obli[illegible]atione incumbu[illegible] curæ animarum, [illegible]igioſi vero totam vitam obligant ad Dei obſequium; vnde eorum perfectio ſe habet ad Curatorum perfectionem ſicut totum ad partem, & ſicut holocauſtum ad ſacrificium. Sed loquendo de religioſis laicis ſeu conuerſis, Clerici Curati eos excedunt per ſanctitatem ordinis, & ideo ſimpliciter ſunt perfectiores ex hac parte, quia ex officio ad actus ordi[illegible] [illegible]lerici curati obligantur.

3 Optima autem & valde attendenda eſt diſtinctio D. Th. qua in Curato ſec[illegible]lari diſtinguit tria, ſcilicet ſtatum, ordinem, & officium Sentit verò curatos ſeculares quantùm ad ſtatum contineri in ſtatu ſecularium ſimpliciter, quod probatum eſt ſupra a. 6. & iterum in hoc articulo magis explicatur.

4 Ex hac verò diſtinctione triplex comparatio fieri poteſt inter Curatum ſecularem, & Religioſum. Cùm enim tria conſiderentur in Curato, ſcilicet ſtatus, ordo, & officium vel hæc tria ſunt etiam in Religioſo, vel Religioſo deficit officium Curati, vel religioſo deficit & officium, & ordo.

5 Hæc propterea eſt prima textus concluſio, quia ſcilicet ſi religioſus eſt talis, vt ſimul ſit ſacerdos, & curatus, ſicuti multi ſunt etiam ex inſtituto religionis, ſicut ſunt plerique monachi, & clerici regulares, curati ſeculares exceduntur ſtatu a Religioſis, licet ſint ſimiles ordine, & officio. Exceduntur ſtatu, quia vt probatum eſt art. 6. curati ſunt in ſtatu ſecularium, & non ſunt in ſtatu perfectionis ſicuti ſunt religioſi.

6 Sed ſi religioſo deficiat officiom, non verò d[illegible]ficiat ordo, tunc Curatus ſecularis eſt Religioſo presbitero maior officio ſed minor ſtatu æquali vero or[illegible]ine. Oppoſitum autem ſe[illegible]nt *Henricus, Maior, & [illegible]er on.* volentes Parochum excedere Religioſum Presbyterum in perfectione ſimpliciter. *Suarez autem cap. 21. ſentit,* ſtatum religioſum eſſe vti[illegible]iorem & me[illegible]iorem in indiuiduo & [illegible] ſtatu noſtri, & ideo moraliter & practicè eſſe ſimpliciter meliorem, ſed ſtatum Curatorum eſſe meliorem ſecundùm ſe, & vbi inueniatur in ea perfectione, quæ talem ſtatum decet; ideo ſolùm ſpeculatiuè & [illegible] uodum quid eſſe meliorem. Sed conſiderando [illegible] [illegible]ius rationes textu[illegible] apparebit, quòd profeſ[illegible] [illegible]ioſa annexa ordini ſacro conſ[illegible] [illegible] homin[illegible] in ſtatu maioris perfectionis ſimpliciter [illegible]àm [illegible]ſt[illegible]m curati, prout docet D. Thom. & ſentiunt *Caietanus hic Valentia 22. d ſp. 10. quæſt. 5. p. 5. Ledeſm. de ſtatu perfec. cap.* [illegible].

7 Cum ergo ſecundùm D. Th. Religioſus Presbyter à curato ſeculari excedatur officio, ſed excedat ſtatu, tam ſumma quæſtionis in hoc eſt poſita, vt videatur quæ præminentia ſit maior, ſtatus ſcilicet, an officij. Ad quod vid[illegible]ndum duo attendenda ſunt, ſcilicet bonitas & difficultas Eſt autem hæc diſtinctio valde neceſſaria, nam perfectionis exceſſus, & ex bonitate operis, & etiam ex difficultate penſanda eſt; quia & operis difficultas tendit in maiorem obiecti bonitatem, quia obligat ad opus difficilius ceteris paribus eſt opus maioris virtutis, & quod præexigit maiorem & extenſiorem charitatem. Itaque opus eſt melius & ratione bonitatis obiecti ſecundum ſe, & ratione bonitatis, quam affert circumſtantia difficultatis, difficultas enim pertinet ad circumſtantiam quid.

8 Hac diſtin[illegible]one ſuppoſita, & bonitate operum conſiderata ponitur tertia concluſio in qua

aſſeritur quòd ſtatus presbyteri religioſi excedit in bon[illegible]ate officium curati ſæcularis, ex duplici imperfectione quæ in tali officio eſt. Prima quia obligatio curati non e[illegible] pe[illegible]rua. Secunda quia curatus non habet p[illegible]ncipal[illegible]m & totalem curam a[illegible]imar[illegible]m [illegible]ed inſtrumentalem, & partial[illegible]m. Ratio igit[illegible] [illegible]ſt, quia religio[illegible] obligat totam vitam [illegible]uam ad ſtudium perfectionis. Curatus autem ſecularis non obligat totam vitam [illegible], ad cura[illegible] animarum & vlter[illegible]is c[illegible]ra animarum conn[illegible] particulariter, & [illegible]umentalit[illegible]r.

[illegible]o Videtur autem quòd prior ratio non valeat. Quia obli[illegible]atio ad o[illegible]us non auget bonitatem o[illegible]ri ſimpl[illegible]ter. Nam [illegible]cet cæteris paribus m[illegible] ſi [illegible] ex [illegible], q[illegible]m [illegible] ex [illegible]oto, tam[illegible] non eſt [illegible]u[illegible]enare ex vot[illegible], quam [illegible] ger[illegible] D[illegible] ex [illegible]bertate a voti [illegible]eceſſitate ſo[illegible]a. Si non ex eo eſt perfectius o[illegible]s le[illegible]ua[illegible]c paupertatem, & ob[illegible]ſeruantias r[illegible]ular[illegible] ex voto, quàm habere liberè cu[illegible]a[illegible] an[illegible]um; quia hoc ex genere exce[illegible]it illud. [illegible]ond[illegible]tur ver[illegible] quod D. Th. non adducit hanc [illegible]ne[illegible] vt adæquatam, ſed vt pro[illegible]ntem [illegible] g[illegible]e [illegible]uo [illegible] id[illegible]o vt probant[illegible]m exc[illegible]llum bo[illegible]ta[illegible] [illegible]is paribus. Quia e[illegible]go obligatio profeſſionis [illegible]ris eſt m[illegible] obligatione per ſe annexa of[illegible] curati, cum [illegible] obligatio voti, & ideo obliga[illegible]vir[illegible]is religionis perpetua, & ſit obligatio to[illegible]ti[illegible], & ex con[illegible] ſit ſacrificium præcipu[illegible] & holocau[illegible]tum ſ[illegible]me, per quod homo to[illegible] [illegible]am ſacrificat in Dei c[illegible]m, & obſequium, [illegible] cæte[illegible]is paribus ex hac p[illegible]e profeſſio religioſa excedit i[illegible] bonitate offic[illegible]um curati.

Propterea additur ſecunda ratio, vel potius ſecundum membr[illegible]m adæquatè rationis; & fit comparatio in obi[illegible]cto obligationis, nimirum [illegible] a[illegible] ad quo[illegible] obligat curatus, & ad q[illegible]os ſe o[illegible]at e[illegible]ig[illegible]onis clericus, & [illegible] author [illegible] ex genere [illegible]a, ad q[illegible]us [illegible]accr[illegible]ten[illegible] [illegible]one, quàm ſit cura i[illegible]la [illegible]rum par[illegible], & [illegible]n[illegible]umen[illegible]alis a[illegible]nam [illegible]a[illegible]ch[illegible]. H[illegible]eſt, quod neg[illegible]an[illegible] [illegible] q[illegible]od non v[illegible] [illegible]m & me[illegible]o[illegible] [illegible]inan[illegible]um.

SVMMARIVM.

1 R[illegible]one [illegible] hui[illegible] n.10.
2 C[illegible] cura [illegible] ſit cura partia[illegible] & [illegible] Parochi [illegible] huius pr[illegible] quoad opera Reli[illegible] ad q[illegible] obligat prof[illegible] [illegible] n.11.
3 In[illegible] [illegible] ardu[illegible] [illegible] po[illegible] ad[illegible]
4 R[illegible] pre[illegible] ad [illegible] ſum [illegible] inf[illegible] ſe habent in pe[illegible] [illegible]onc[illegible] to[illegible] [illegible] & [illegible] ullam a[illegible] [illegible]n.[illegible]
5 R[illegible] P[illegible] [illegible] [illegible]voto [illegible] ide[illegible] [illegible] p[illegible] [illegible] quod[illegible] m[illegible]

admi[illegible] [illegible]
6 Paroc[illegible] o[illegible] non obl[illegible]ati ne[illegible] extri[illegible] ca[illegible] R[illegible] to[illegible] te[illegible] ueo exce[illegible] t[illegible]a
7 Licet Paro[illegible] tere[illegible]ntur [illegible] ſem[illegible] bel[illegible] ponere [illegible] peri[illegible] vita v[illegible] ac a[illegible] popu[illegible] tamen hoc eſt [illegible] ſo[illegible] uod contra[illegible] ut [illegible]x col[illegible] one [illegible] pa[illegible]o ſolub[illegible] c[illegible] voluntate co[illegible] [illegible]m.1[illegible].
[illegible] [illegible]ular[illegible] v[illegible]ro in d[illegible] Paroc[illegible]m, [illegible] b[illegible] ten[illegible]tur [illegible] uo eſt [illegible] ni[illegible] virtut[illegible]s ſuperio[illegible]s & ind[illegible]olub[illegible] mer.13.
9 E[illegible]iſcopi obl[illegible]atio ad paſcendum oues [illegible]tum [illegible] debito iuſti[illegible] commutatiuæ ſu[illegible] non eſſent in ſtatu per[illegible]ctionis. S[illegible] [illegible]um oritur ex conſecratione, quæ re[illegible] [illegible] obiectum Religionis. n.14.
10 In munere concionandi Regulares exc[illegible] chos. n.15
11 Et pr[illegible] pue Re[illegible]ulares men[illegible]cantes qu[illegible] ſalut[illegible] im[illegible] ant[illegible]eram. num.15.
12 Re[illegible] a[illegible] quorum [illegible]um ad ſa[illegible] m[illegible] d[illegible] ad[illegible] or[illegible] p[illegible]ntur a[illegible] ſal[illegible] Par[illegible] ne [illegible] P[illegible] po[illegible] ſ[illegible], po[illegible] e[illegible] adi[illegible] a[illegible] Deum [illegible]
13 O[illegible] a[illegible]
14 Reſoluitur d[illegible] ione [illegible] dins[illegible] ſi[illegible] et von[illegible] cont[illegible] 18
15 Tr[illegible] a[illegible] e[illegible] o[illegible] r ad ſ.[illegible] P[illegible] p[illegible]
16 R[illegible]p[illegible]ctur a[illegible] in pr[illegible]ſſio o[illegible] 2[illegible]2.
17 Eti[illegible] pa[illegible]te [illegible] Rel[illegible]ioſus ſ[illegible]per roc[illegible] cu[illegible] c[illegible]tio[illegible] er[illegible]enere v[illegible] me[illegible]3.
17 L[illegible]t quo[illegible] ordinem [illegible] ſus la[illegible]us pr[illegible] a Parocho[illegible] attamen ra[illegible] ſtatus re[illegible] a[illegible] u[illegible]us præemi[illegible]et Paroc[illegible] 24.

Vtrum per ſe & ex genere oper[illegible] liora ſint in bonitate ope[illegible]a, [illegible] tenetur ſacer[illegible] ſ[illegible], [illegible] ſit illa cura animarum, ad [illegible] tenetur ſ[illegible]ula[illegible]is ſ[illegible]rdos [illegible] Ep[illegible]o?

1 V[illegible] [illegible] proſſito v[illegible]

[illegible] qui perfici [illegible] [illegible]

[illegible] *Vazquez* [illegible] em poſt [illegible] Dia[illegible] proportione [illegible] *de tribus ordinibus* [illegible] ad [illegible] app[illegible] Apoſt[illegible] perfectionem, & ſanctitatem. Quod & [illegible] *Aug. epiſt. 4. ad Valerium.* [illegible] *ſuper cap. 5. Matth.* [illegible] Sacramentum [illegible]

[illegible]

ra [illegible] nos enim nunc Presbyteros [illegible] ad [illegible] ſeculares animarum curatores [illegible] præſens ſermo eſt de illis [illegible] aribus, qui per ſe ex regula aſcendunt ad præſbyteratus ordinem, & ex conſequenti [illegible] ſunt ex profeſſione ordi[illegible]

12 [illegible] de [illegible] loquendo di[illegible] Prælati [illegible] Ita [illegible] D. Thom. [illegible] ad ſm. *ſupra* [illegible] Quia R[illegible] partem [illegible] etiam Presbyter [illegible] pro populo [illegible] Deum pro [illegible] & virtutibus alijs [illegible] Deum [illegible] Sacramenta [illegible] ex parte [illegible] miniſtran[illegible] tur [illegible] ex voto ob [illegible] ſecundum regulam, ſimul [illegible] Sacramenta adminiſtrent [illegible] & ad [illegible] officis hu[illegible] regulam [illegible] ex voto obligantur, [illegible] Prælato placuerit. [illegible] Sacramenta [illegible] ix, & Luc [illegible] clerici [illegible] Eccleſiæ [illegible] pœni[illegible] Quod [illegible] Regulares plura Sacramenta miniſtrent [illegible] ſecundum quid, tum quia [illegible] & adhuc in ord[illegible] deputati ex profeſſione [illegible] Prælato [illegible] vero Parochi ad hoc miniſterium ſint obligati [illegible] tum quia [illegible] perpetua non eſt per [illegible] ſed eſt extrinſeca, tum [illegible] eſt ex ſi[illegible] & [illegible] perpetua, quia ex voto [illegible] Clerici ſeculares.

13 Quòd ſi dicatur, Parochos ex officio teneri ad adminiſtranda Sacramenta etiam cum periculo vitæ, vt tempore peſtis, vel belli. At vero exponere vitam pro alijs eſt maximum opus charitatis. Reſpondetur, quòd etiam in hoc ſuperantur à Religioſis. Nam hoc quidem verum eſt, quod ad Parochos pertinet, vt ſint primi ad exponendam vitam periculo mortis, vt ſuis Parochianis Sacramenta miniſtrent, quia ad hoc ſunt conducti ex officio, quod medijs Pontificibus à Chriſto recipiunt, & ſecundùm aliquos ratione decimarum, & reddituum etiam ex iuſtitia commutatiua. Sed nihilominus etiam Religioſi mendicantes, qui ex inſtituto incumbunt ſaluti proximorum, deficientibus Parochis & clericis ſecularibus ſub iuriſdictione Epiſcopi conſtitutis tenentur in ſubſidium ad ſui ſuperioris nutū miniſtrare Sacramenta tempore peſtis, & tradit *Sanchez in ſumma lib. 6. cap. 2. n. 60. & infra ſuo loco eſt probandum*. Et quia omnes religioſi presbyteri Papæ ſubduntur, vt proprio Prælato, & alius quilibet Sacerdos ordinatur in miniſterium Epiſcopi; non dubito, quin in [illegible] cientibus omnibus quibus ex officio, vel profeſſione incumbit onus miniſtrandi Sacramenta, ſeu incumbendi ſaluti proximorum, poſſit Papa etiam Monachos, etiam Carthuſianos presbyteros compellere ad adminiſtrandum Sacramenta tempore peſtis, etiam vt coadiutores Epiſcoporum, quia ad hoc ordinantur ex ordine Sacerdotij ab Epiſcopo ſuſcepti. Ideò diſcrimen eſt ſolum, quòd Parochi vt Parochi obligantur in caſu neceſſitatis exponere ſe periculo vt Sacramenta fidelibus miniſtrent ex titulo offici; ad quod etiam tenentur Religioſi, qui ad hoc obligantur ex voto, quod eſt opus religionis, & continet vinculum, quod ex conſenſu contrahentium non eſt ſolubile ſicuti eſt obligatio Parochi. Sublimius verò cum ſit, & perfectius ex voto perpetuo obligare ſe ad miniſtranda Sacramenta cum periculo [illegible] mo [illegible] iam in ſub [illegible], quàm ſit ex titulo ſolubili, ex conſenſu partium obligare ſe ad illud idem, conſtat, quòd Religioſi ſunt in hoc perfectiores. Miniſtratio enim Sacramentorum materialiter ſumpta, vt eſt actio quædam phyſica actus virtutis non eſt, vt vero eſt in [illegible] Dei cultum eſt actus religionis, quem ſub hac ratione omnes tam Parochi, quam religioſi reſpiciunt. Similiter exponere vitam periculo materialiter ſumptū non eſt virtus, cū poſſit eſſe vitium, formaliter vero vt eſt ex charitate eſt actus charitatis [illegible] ratione illud reſpiciunt tam religioſi quam Parochi; diſcrimen eſt, quod iſti ad hoc ſe obligant ex officio de ſe nō perpetuò taliter, quòd ex conſenſu partium non poſſit diſſolui, illi ſed Religioſi ex voto obedientiæ, & omnes Sacerdotes ex [illegible] ceteratus ordine per [illegible] tor ve[illegible] eſt obligatio perpetua voti, quæ competit Religioſis, quam obligatio officij, quæ competit Parochis. Nec iuuat eos, quod ſunt primi, qui debent ſe ſuperiore præire in exponenda vita; aliter eſſent perf[illegible] Epiſcopis, & Papa, qui in hoc ſunt omnino vltimi: ed [illegible] ce[illegible] a [illegible] di debet in perfectione vinculi. Et hoc modo priores ſunt Religioſi, qui ex voto obligātur.

14 [illegible] etiam eſt, quòd ſi in Epiſcopo non eſſet alia obligatio ad paſcendum [illegible] ad m[illegible] Sa[illegible] qu[illegible] quam [illegible] obligatio in [illegible] hoc

reſultans, quod de eorum mente Epiſcopus habet à populis decimas & reditus pro ſuſtētatione, eius ſtatus, nec eſſet ſimplici ſtatus perfectionis, nec excederet ſtatū Religioſorū; quia nō eſt immobilis, quantum ſtatus requirit, quia ex mutuo partium conſenſu de ſui natura diſſoluitur. Et obligari ad actus virtutis ex iuſtitia non conſtituit ſtatū perfectioni, nā nec Reges, nec alij Magiſtratus etiā ſunt pe[illegible] ſūt ex [illegible] in ſtatu perfectionis. Sed præcipua obligatio Epiſcopi eſt ex virtute religionis, & eſt obligatio voti perpetui. Ex vi enim conſecrationis conſecratur & deputatur miniſter Sacramentorum tanquam cauſa principalis ac propria. Et [illegible] ſecūm intrinſecum conſecrationi reſpicit Deum, et obiectum Religionis, & eſt promiſſio per quam Epiſcopus in ſui conſecratione recipiens Epiſcopatus dignitatem Deo promittit ſe iuxta Summi Pontificis determinationem habiturum curam [illegible] cleſiæ quæ ſibi à Pontifice fuerit deſignata. [illegible] ideo eius obligatio eſt obligatio voti, & de [illegible] perpetua. In Parocho verò conſimilis, quidem [illegible] gatio eſt, quatenus Parochus eſt Sacerdos ex [illegible] enim eſt miniſter Sacramentorum ſub Ep[illegible] & in adiutorium Epiſcopi. Sed hanc obliga[illegible] habent quoque [illegible] sbyteri Religioſi. Et in [illegible] diſtinctio, quod Religioſi adhuc vt Religioſi obligantur ex voto ad miniſterium Sacramento[illegible] in ſubſidium [illegible] ſed Parochi vt Parochi [illegible] cantur obligati ex iuſtitia ſiue ex obedientia [illegible] ex Religioſi offi[illegible] fidelitate, & iuſtitia ad C[illegible] tum, & per Chriſtum ad Eccleſiam; [illegible] gatio [illegible] ſufficit a[illegible] ſtatum pe[illegible] gē inferior [illegible] obligatio voti. Non, q[illegible] hæc obligatio Parochorum eſſet perp[illegible] tua [illegible] ſufficeret ad ſtatum con[illegible] ituendum, quia ob[illegible] tio matrimonij [illegible] eſt ex [illegible] d[illegible] quia ſit perp[illegible] ſufficit ad [illegible] tum [illegible] m[illegible] onium no[illegible] ſtatus perfectionis, non eſt, quia non ſit ſtatus, ſed quia non eſt perfectionis, obligatio enim matrimonij, vt docet *D. Thom. opuſ. 18. cap. 25.* non ad opus perfectionis, [illegible] ad reddendum ca[illegible] debitum, Sed obligatio iuſtitiæ, quæ non eſt perpetua, ſed diſſolubilis de partium conſenſu, non ſufficit ad ſtatum, & talis eſt obligatio Parochorum. Ex quo patet, quod in miniſterio Sacramentorum Parochi ſic excedunt Religioſos Presbyteros ſecundum quid, quòd ſimpliciter etiam in [illegible] a religioſis ſuperantur.

15 In munere autem concionandi, & [illegible] plebem euidens eſt religioſos Mendicantes ſuperare Curatos ſeculares, cum vbique terrarum [illegible] dicantes Religioſi tempore aduentus, & Quadrageſimæ, & & in præcipuis annis ſeſtiuitatibus [illegible] conciones habeant [illegible] mittantur in Eccleſias [illegible] chiales, [illegible] um etiam in proprijs Eccleſijs per totum anni circulum conciones habeant. Religioſi vero [illegible] ra [illegible] ro hia [illegible] minoris conſ[illegible] ſunt. Nec Religioſis negant omnino, q[illegible] c[illegible] p[illegible] an[illegible] elas, & pa[illegible] mas benedi[illegible] proc[illegible] nes habent ad quas multitudo p[illegible] ueniunt. Vnde cum cis in [illegible] eſt, quòd parualis [illegible] ſterial[illegible] a [illegible] marum [illegible] quæ compe[illegible] clas, & Prælat[illegible] oribus Epiſcopo [illegible] [illegible] modo eſt in Religioſis præcipue or[illegible] Mendica[illegible] m[illegible] qui ex profeſſo ſaluti populi dant operam, & animas paſcunt & verbo & exemplo;

plo; Et verè ſic eſt quòd ſtatus Religioſus ſe habet ad officium Parochorum, vt totum ad partem, & vt holocauſtum ad ſacrificium; & ideò eſt perfectior.

16 Sed quid dicendum de Religioſis, quorum inſtitutum non eſt operari ad ſalutem animarum, ſed vitæ contemplatiuæ, & propriæ ſaluti tantùm inuigilant? Reſponderut, quemlibet Presbyterum regularem altiori vinculo deputari ad ſalutem proximi, quàm Parochos. Obligantur enim ex titulo Presbyteratus ſicut & Parochi, & vlterius titulo voti obedientiæ, nam in ſubſidium, & defectum aliorum Sacerdotum poſſet Papa, vt eorum proprius Prælatus, & proximus etiam eorum ſuperior præcipere, quod Sacramenta populis miniſtrarent, etiam tēpore peſtis; quia hoc eſt ſecundum regulā quamcumque admittentem Sacerdotium in ſuis Religioſis, vt munera Sacerdotibus competentia pro neceſſitate exerceant. Vt infra ſuo loco probandum eſt. Et præterea ſupplicationes tam frequentes, & aſſiduas habent pro plebe, vt meritò ſaluti proximorum diu noctuque inuigilare dicātur.

17 Verùm obijciet forſan aliquis contra ſupradicta, & dicet ea nimis probare, & dum ex vna parte tuentur concluſionem *D. Thom.* eam infringere ex alia: Nam ſi eſt verum, quòd Religioſi Presbyteri excellentiori modo obligentur ad curam animarum, quàm Clerici ſeculares, iam Religioſi Presbyteri non exceduntur à Parochis in officio, ſicut D. Thom. docet, ſed illos excedunt.

18 Reſpondetur nihilominùs negando conſequentiam argumenti, & conſiderando hic triplicē obligationem ad ea, quæ ad curam animarum pertinent. Prima eſt obligatio ordinis, quæ eſt veluti aptitudinalis, & in actu primò, ex qua Sacerdos eſt deputatus miniſter Sacramentorum ad Epiſcopi diſpoſitionem. Et in hac obligatione conueniunt omnes Sacerdotes. Alia eſt obligatio voti, ſed aptitudinalis & veluti in actu primo, & non totalis tamen, ſed partialis, & inſtrumentalis. Et hanc habent omnes Religioſi Presbyteri, vt dictū eſt. Alia eſt partialis & inſtrumentalis, ex Religioſi officij fidelitate, & religioſa iuſtitia. Et hæc eſt obligatio, quam habent Parochi non verò Religioſi, qui non ſunt Parochi. Conſiderandum verò eſt vlteriùs, *D. Thom.* dixiſſe, quòd Parochi excedunt Religioſos Presbyteros officio, ſed ſtatim in tertia concluſione explicaſſe, hunc non eſſe exceſſum ſimpliciter, ſed ſecundùm quid. In ea enim concluſione ſtatuit, quòd in perfectione, & bonitate Religioſi Presbyteri excedunt Curatos ſeculares ſimpliciter. Vtrumque ergo verum eſt. Et quidem primum, quia ſcilicet Parochus Religioſum Presbyterū excedit officio, quia Parochus ex officio tenetur primus, & actu, & omnia munia Parochialis curæ exercere. Religioſus vero Sacerdos nō Parochus ad curam animarū nō tenetur ex officio, nec tenetur eſſe primus, ſed in ſubſidium, nec per ſe eſt obligatus niſi in aptitudine, & ſi ſibi actuale miniſterium Sacramentorum committatur, & regulariter non ſibi committuntur omnia munia Parochialia, ſed aliqua. Et nihilominùs verum eſt ſecundum, quod ſcilicet, Presbyter religioſus bonitate ſimpliciter excedit Parochum ſecularem. Quia obſeruātia Regularis habens annexam etiam obligationem ad ea, quæ ſunt curæ animarum aptitudinalem, eſt quid ſimpliciter perfectius, tum ratione obligationis, quæ eſt ex voto, tum ratione rei obligatæ, quæ vltra curam ſalutis proximorum comprehedit tot, ac tantas alias Regulares obſeruantias.

19 Ad primum bene *Caietan.* reſpondet, quod Parochi ſunt deputati ad perficiendum alios partialiter, & inſtrumentaliter. Cum verò tres ſint gradus eorum, qui ad aliorum perfectionem operantur, ſcilicet gradus purgantium, illuminantiū, & perficientium. Solius Epiſcopi eſt perficere, vt tradit *Dion. 5. cap. Cæleſt. Hierarch.* officium verò purgandi, & illuminandi eminentiori modo conuenit religioſis presbyteris.

20 Ad ſecundum dicitur verum eſſe, quòd excellentia Prælaturæ, & curæ animarum exigit puritatem vitæ, quæ requiritur in Epiſcopis, eadem non ad æqualitatem, ſed cum proportione. Sed non minor requiritur in Presbytero religioſo, quā in Parocho ſeculari, immò longe maior, vnde ex hac parte perfectior ex genere eſt ſtatus presbyteri religioſi.

21 Ad tertium iam eſt reſponſum; Presbyteris enim religioſis competit & orare pro populo, & Sacramenta miniſtrare, & populum docere, & plebem purgare, & illuminare, & ad hoc obligantur ex voto pro occaſione, & neceſſitate, & in ratione deputationis miniſterij inſtrumentalis, & partialis non cedunt parochis, cum ad hoc ex voto obligentur, & vlteriùs ad alia multa, ad quæ ſeculares curati non obligantur.

22 Ad prædictorum verò confirmationem eſt ſpecialiter conſiderandum decretum, quod habetur 19. *quæſt. 1. cap. clerici* quòd eſt deſumptum ex Concil. Tolet. 2. & meritò D. Th. aduertit, quod eo decernitur, quòd Epiſcopi non impediant parochos ab ingreſſu religionis, quia hoc eſt tranſire ad meliorem vitam. Nec poteſt hoc explicari iuxta diſtinctionem Suarez de vita meliori ex parte hominis, ſcilicet de vita magis ſecura & minùs periculoſa. Quia in hoc ſenſu ſtatus religionis eſt melior ſtatu Epiſcoporum, quia ſecurior. Nec obſtat quòd Epiſcopi officium abundet in excellentia operum, & excellentia dignitatis, vnde ſecum affert occaſiones exercendi heroicos actus virtutum, & minuit frequentiores occaſiones peccandi. Quia hoc vltimum non dicitur cum fundamento; Nam in Epiſcopo & excellentia dignitatis, & ſublimitas gradus, & vniuerſalius onus, & debitum, & abundantia facultatum ſunt occaſiones non leues peccādi. Alia verò, quæ ſunt adducta, ſicuti probant maiorem perfectionem talis officij, ſic augent difficultatem, & illum ex genere difficiliorem, & ex conſequenti noſtræ infirmitati minùs proportionatum, vt clarè docet *Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5.* vocans hoc officium etiam Angelicis humeris formidandum. Vnde non eſt dubium, quòd ſtatus religioſus ſit ſecurior ſtatu Epiſcoporum, & tamen de ſtatu Epiſc. non licet tranſire ad Religionem, niſi de licentia Pontificis.

23 Probato quòd ex parte bonitatis religioſi presbyteri præcedant clericos ſeculares, tranſit *D. Th* ad alterum, ex quo dixit deſumi præcedentiam in ratione perfectionis, quod eſt operis difficultas. Et ponitur quarta concluſio, quæ eſt, quòd etiam ex parte difficultatis presbyter religioſus ſuperat curatos ſeculares ſpectato per ſe genere vitæ, licet

con-

conſideratis extrinſecis impedimentis difficilius ſit bene viuere in officio parochi. Abnegare enim temporalia & ſe ipſum eſt ex ſe difficile; ſed hæc eſt difficultas facilitans & ſternens viam ad opera virtutis, quia remouet cupiditates, & impedimenta & occaſiones peccandi, quæ habent Parochi viuentes extra clauſtra in libertate, & poſſidentes temporalia, quorum curam habere debent. Vnde eſt, quòd licet ſtatus religioſus ſit ex genere difficilior, in exercitio eſt iam facilior, & ſecurior.

24 Tandem comparatur ſtatus religioſus, ad officium Parochi, ratione eius quòd ſtatus religioſus habet præſcindendo ab ordine ſacro, qui ordo per ſe eſt annexus officio curæ animarum. Ponit verò quintam concluſionem D. Th. & quòd excellentia ordinis præeminet quantùm ad dignitatem, & etiam quantum ad ſanctitatem, ſed ſtatu preeminet religioſus conuerſus. Dignitate enim præcedit, quia ſacer ordo eſt deputatio ad altiſſima miniſteria, quibus Chriſto ſeruitur in Sacramento altaris. Sed ex hoc præcedit ſanctitate; quia requiritur in ſacerdote maior ſanctitas, quàm in religioſo ex vi ſtatus religioſi, vnde ex *Dyon. 6. cap. Eccleſ. hier.* monaſticus ordo habet ſacerdotalem ordinem vt exẽplar, quod imitetur. Et ex alia parte magis peccat cæteris paribus clericus ordinatus in ſacris, quàm religioſus conuerſus, qui non habet ordinem ſacrum. Nihilominùs religioſus conuerſus præeminet ſtatu, quatenus obligatur ad obſeruantias regulares, ad quas non obligatur ſacerdos ſæcularis.

SVMMARIVM.

1 *At ſi ſacerdos praeminet ordine & ſanctitate religioſum conuerſum eſt ne ſacerdotium ſtatus? numer. 25.*

2 *Quatuor conſideranda, ſcilicet finis qui intenditur. Media quæ aſſumuntur ad finem; diſpoſitio neceſſaria ad operationes; & obligatio ad iſta. n. 26.*

3 *Finis eſt idem in omnibus; media ſunt diuerſa, & excellentiora in ſacerdote. Diſpoſitio etiam eſſe debet excellentior in ea. Et quartum etiam non deeſt ſacerdoti. n. 26.*

4 *Obligatio ad vitanda peccata mortalia ex nouo titulo non conſtituit nouum ſtatum à ſtatu communi omnium fidelium. n. 27.*

5 *Obligatio ad functiones ſacerdotales deficit à rigore, & perfecto ſtatu obligationis; quia eſt obligatio veluti aptitudinis, & actus primi, non vero exercitij. n. 27.*

6 *Si igitur ſacerdotium comparetur ad ſtatum religioſum imperfectum præciſo ordine ſacro, religioſorum eſt ſimpliciter ſanctior. Secus tamen ſi comparetur in ratione principalis ſtatus. n. 28.*

Quomodo ſacerdotium ſit perfectius, & ſanctius ſtatu religioſorum non ſacerdotum, & non ſit ſtatus perfectionis?

25 DVbium oritur ex hac D. Th. determinatione, ſi enim eſt maior ſanctitas ad quam ordinatur ſacerdos, quàm ſit illa quæ competit religioſo non presbytero, videtur omnino dicendum, quòd ſacerdotium ſit ſtatus, quia illi nec deeſt perfectio, cum perfectionem vitæ ſupponat, & ad opera altiſſima & ſanctiſſima ordinetur, nec deeſt obligatio, cum nouo titulo etiam ad Dei legem ſeruandam obligetur.

26 Reſpõdetur quòd in præſenti quatuor conſiderari debent, ſcilicet finis, qui intenditur, media quæ ad finem aſſumuntur, & diſpoſitio neceſſaria ad functiones & operationes, quæ vt media aſſumuntur, & obligatio ad iſta. Certè vt pluries dictum eſt, finis cuiuſcumque ſtatus fidelium vnus & idem eſt, ſcilicet perfecta Dei dilectio ſine menſura. Ad huiuſmodi verò finem diuerſi ſtatus diuerſa media aſſumunt, & ad diuerſas actiones ordinantur. Et in hac parte ſacrificium miſſæ ad quod deputatur ſacerdos, & etiam miniſtratio Sacramentorum, ad quam recipit poteſtatem, licet dependẽter, & cum ſubordinatione ad Epiſcopum, huiuſmodi inquam functiones, quæ ſunt ex ſuo genere actus religionis excellentiſſimi, & ſublimes, excedunt in bonitate, & perfecta paupertatem, & voluntariam aſſumptam obedientiam. Id etiam, quod, vt diſpoſitio requiritur ad huiuſmodi functiones eſt ſanctitas, & perfecta obſeruantia legis per abſtinentiam ab omni eo, quod eſt contra charitatem, & gratiam; quam obſeruantiam ex nouo titulo, & vt diſpoſitionem ad propria munera obeũda ſacerdotium requirit. Sed & quartum non videtur deeſſe ſacerdotio ſcilicet obligatio; nam ex vi ſacerdotij & obligatur ſtrictius ad obſeruantiam legis, & ex voto annexo intrinſecè conſecrationi eſt miniſter Epiſcopi addictus eius ſeruituti, vt iuxta eius diſpoſitionem exerceat ſacerdotales functiones pro fidelium vtilitate, & Eccleſiæ decore, & perfectione.

27 Nihilominùs conſiderandum eſt, quòd hæc obligatio diuerſo modo ſe habet, vt reſpicit diſpoſitionem neceſſariam ad functiones ſacerdotales, & in ordine ad ipſas functiones. Nam prima obligatio non obligat ad aliam perfectionem, ad quam non teneatur quilibet fidelis; quia quilibet tenetur non peccare mortaliter; ſacerdotium verò ad hanc obligat nouo titulo, & ex virtute religionis; quia obligat ad eam, vt ad neceſſariam diſpoſitionem ad munera ſacerdotalia dignè obeunda. Verùm obligatio ad vitandum peccatum mortale ex nouo titulo non conſtituit nouum ſtatum à ſtatu communi Chriſtianæ vitæ diſtinctum, ſed illum perficit; Quia hæc obligatio non eſt obligatio ad maiorem perfectionem, ſeu vt meliùs dicam ad opera maioris perfectionis, quàm ſint illa, ad quæ obligat ſtatus perfectionis communis, ſed ſolùm ſtrictiùs obligat. Vnde ex hac parte nec Epiſcopatus, nec ſacerdotium, nec profeſſio religioſa conſtituunt nouum ſtatum; ſed important ſtrictiorem obligationem ad eandem perfectionem & ex conſequenti nouam & ſtrictiorem obligationem ad finem, ſcilicet ad perfectionem eſſentialem procurandam, & obtinendam. Obligatio verò ad functiones ſacerdotales in alio deficit a rigore perfecto ſtatu obligationis, quia eſt obligatio veluti aptitudinis, & actus primi, non verò actualis executionis & exercitij. Ex vi enim conſecrationis ſacerdos accipit poteſtatem agendi, & ex hoc ordina-

dinatur ad agendum, & obligatur, ſed non abſolutè, ſed ſub conditione, ſcilicet tunc, & quando, Epiſcopus proprius, vel Papa commiſerit; vnde ſacerdotium eſt miniſterium aptitudinale. Et ideo obligatio ſacerdotij conſtituit ſtatum ſecundum quid, ſcilicet inchoatum, & imperfectum. Qui recipit complementum in Epiſcopatu, de cuius ratione eſt actualis obligatio, quamuis in hac poſſit Pontifex diſpenſare, vt detur Epiſcopus otioſus, vt docet *D.Th. infra quæſt. 185. a. 4. ad 3.* Tamen munus Epiſcopale, quod eſt munus eius principalis & proprij ad ſalutem populi, pro ſe petit & proprium ouile, & exercitium paſcendi gregem. Sacerdotium igitur verè eleuat ſupra ſtatum communem (quod idem dicitur de quolibet ordine ſacro) Chriſtianæ vitæ, tanquam inchoatio altiſſimi ſtatus.

28 Itaque ſi ordo ſacer comparetur ad ſtatum religioſum imperfectum, & ratione eius, quo ſtatus religioſus ab ordine ſacro præſcindit comparetur in perfectione & ſanctitate; ordo ſacer ſimpliciter eſt ſanctior, tum ex ſtrictiori obligatione ad vitanda peccata præcipue mortalia, tum ex functionibus ſanctioribus ad quæ ordinatur. Sed ſi comparetur in ratione formali ſtatus, ſic minus de ea participat, & non habet completam ſtatus rationem, ſed ſecundum quid, & inchoatam. Et ſic in ratione ſtatus religioſi conuerſi excedunt clericos in ſacris ordinatos.

S V M M A R I V M.

1 *Similiter dicendum de Regulis, quæ illis ſui ex inſtituto non admittunt ſacerdotium, niſi per accidens. n. 29.*

An Religiones, quæ ex inſtituto non admittunt ſacerdotium, niſi per accidens, ſint perfectiores officio parochorum?

29 MVltæ ſunt religiones, quæ non ordinantur ad ſalutem animarum, & quæ per ſe, & ex inſtituto non habent ſacerdotium, ſed ſolum per accidens, vt videlicet habeant inter ſe aliquem, qui ſibi miniſtret Sacramenta, & miſſas celebret, cum tamen alias huiuſmodi ſacerdotes in huiuſmodi religionibus, ſe habeant tanquam miniſtri, & capellani, nec admittantur ad regimen, & ad præcipua officia Religionis. De his igitur Religionibus loquendo, dicitur quod excedunt quidem ſacerdotes curatos in ratione ſtatus, non tamen in ratione perfectionis, niſi ſecundum quid, propter rationes ſupra allatas. Ita tamen, quòd Presbyteri religioſi ſemper ſunt perfectiores clericis ſecularibus curatis, quia ad maiora perfectionis opera ſimpliciter ordinantur.

S V M M A R I V M.

1 *Affertur opinio aſſerens ſecundum D. Th. abſolute loquendo debere dici religioſos excedere in perfectione ſtatus officium Parochi, & curati. numer. 30.*
2 *Diuerſa ſunt inter ſe eſſe perfectum, & eſſe in ſtatu perfectionis. n. 31.*
3 *Religioſus eſt in ſtatu perfectionis meliori, quam curati ſeculares. n. 32.*
4 *Sed curati exceedunt dignitate, ſanctitate, & perfectione religioſos præciſè qua religioſos præſcindendo ab ordine ſacro religioſorum. n. 33.*
5 *Et abſolutè loquendo, ac ſimpliciter religioſi qua religioſi, ſunt perfectiores Prælatis ſecularibus inferioribus Epiſcopis. n. 34.*
6 *Curatus magis peccat, ſi quid contra ſanctitatem agat quam religioſus laicus, ceteris paribus. numer. 35.*

An abſolutè loquendo curati ſeculares ſint perfectiores Religioſis?

30 CVm magna diſtinctione quæſtionem hanc de perfectione Parochorum & religioſorum ſoluit D. Thomas, ad id poſſet quis interrogare, quid dicendum abſolutè, & ſimpliciter. Et an Parochi abſolutè ſint perfectiores religioſis. Nam ex DD. plures abſolutè loquuntur. *Valentia enim 2. 1. diſp. 10. quæſt. 2. p. 5. cui conſentiunt Ledeſ. de ſtatu perfec. cap. 2. & Io: de Cruce de ſtat. perfect. cap. 1.* Et dicunt, quòd ſi attendamus genus ipſum operum, quibus einſmodi Prælati, ſeu Curati & religioſi occupantur, ſimpliciter perfectior eſt ſtatus religioſorum, quàm officium huiuſmodi Prælatorum. Quoniam huiuſmodi Prælati, aut curati poſſunt tranſire ad religionis ſtatum. Et quia Religio ſe habet vt totum, & holocauſtum, cum Religioſus obliget totam vitam ſuam, ad ea, quæ ſunt Religionis, & perfectionis, Curati verò obligantur tanquam inſtrumenta partialiter ad curam animarum. Tum quia obligatio religioſorum eſt perpetua & ex voto, non verò obligatio horum Prælatorum. Itaque ſecundum illos DD. dicendum eſt, quòd trium votorum obſeruantia, & tota collectio operum, ad quæ tenentur Religioſi eſt perfectior, quàm ſit partialis illa cura animarum, ad quam Prælati inferiores Epiſcopo obligantur.

31 Hæc tamen reſolutio non eſt ad mentem D. Thomæ. Nam primò quæſtio iſta non poteſt abſolutè, & ſimpliciter reſolui ſine diſtinctione, ſicut nec eam reſoluit D. Th. nam tria ſunt in Parocho ſeculari habente curam animarum valde diuerſa ſcilicet ſtatus, ordo, & officium, & poteſt eſſe, quòd Parochus ſi in vno excedit, excedatur in alio. Et præterea vt habet *D. Th. ſupra a. 4. & op. 18. c. 23.* longè aliud eſt perfectio, & ſtatus perfectionis & ſtat aliquem eſſe perfectiſſimum, & tamen non eſſe

in ſtatu perfectionis, ideo vt colligitur ex *Caiet. in expoſ. tit. huius articuli*, aliud eſt quærere an aliquis ſit perfectior, & an ſit in perfectiori ſtatu perfectionis. Vnde quæſtiones iſtæ diſtingui debent, cum poſſibile ſit, quòd aliquis ſit perf[illegible]ior, & tamen nec ſit in ſtatu perfectionis.

32 Et ita hac diſtinctione ſuppoſita reſponderi poteſt abſolutè ad quæſtionem. Dicitur enim, quòd religioſus, qua religioſus formaliter ſimpliciter eſt in ſtatu perfectionis melioti quàm ſint Curati ſeculares. Sed hoc eſt verum, quia immò, vt ſatis probatum eſt, præc. præ. *a. 6.* Huiuſmodi Curati nec ſunt propriè & ſimpliciter in ſtatu perfectionis, ſed ſunt in ſtatu perfectionis communis, & ad ſtatum fidelium ſecularium pertinent, vt dicitur etiam, *in hoc artic.* quàmuis ratione ſacerdotij inchoatiuè ſint in ſtatu Epiſcoporum altiſſimo. Et ad hoc probandum valet ratio ex natura obligationis deſumpta, quia ſcilicet iſti curati non obligantur perpetuò ad curam animarum ideo non ſunt in ſtatu ex vi officij illorum, ideò bene ſunt in gradu altiori intra communem ſtatum, vt admittit etiam *D. Th. opuſ. 18. c. 23.* Et ideo in hoc artic. docet religioſos conuerſos præcellere ſtatu Curatos ſeculares, & ſic ratione ſtatus religioſos excedere huiuſmodi Curatos probat *D. Th. ad. op. 18. cap. 25.*

33 Sed econtra dicitur, Curatos ſeculares excedere dignitate ſanctitate & perfectione religioſos præciſè qua religioſos præſcindêdo a religioſis ſacris ordinê & curam animarũ habêtibus. Et quòd ſimpliciter perfectior eſt cura animarum etiam inſtrumentalis, & partialis Parochorum, quam præciſa obſeruantia etiam perpetua trium votorum. Obſeruantia enim trium votorum ex genere ſuo ſecundùm ſe nec eſt perfectio ſed eſt res indifferens. Paupertatem enim eſſe, ſeu non eſſe coniugatum ſunt res de ſe indifferentes. At verò cura animarum per adminiſtrationem Sacramentorum, & doctrinam cæleſtem per ſe ex genere ſuo eſt actus & religionis, & charitatis ordinans ad ordinandos homines in Dei cultum, & in eorum ſalutem. Nec obſtat quòd obſeruantia votorum religionis ſit iam virtutis religionis actus. Tum quia hoc non eſt conſiderare regulares obſeruantias ex genere ſuo ſatum & per ſe ſed ex accidenti, uimirum ex voto. Tum quia obligatio voti ſuperueniens operi non facit quòd opus ex ſe & ſuo genere ſit melius & perfectius. Tum quia & cura animarum eſt actus religionis, & charitatis, & hoc non per accidens & ex fine operantis, ſed per ſe, ex obiecto & fine operis. Et in genere actuum Religionis indubium eſt quòd ſacrificium miſſæ confeſſio Sacramentorum, & illorum adminiſtratio, ſuot actus virtutis præſtantiſſimi, nec ced[illegible] in per[illegible], & ſanctitat[illegible] obſ[illegible] votorum. Quod inde etiam colligitur [illegible] cura animarum præcipuè ratione actuum ord[illegible] requirit in Parocho maiorem ſanctitatis perfectionem, & vt docet *D. T[illegible] textu*, & magis peccat [illegible] qui [illegible] aliquid agat [illegible] dubi[illegible] in ſanctiora [illegible] ſanctitati eorum requirunt maio[illegible] operante. Hanc [illegible] etiam ex ca[illegible] a Par[illegible] pr[illegible] & co[illegible] ex qua hab[illegible]

plebem nedum verbo ſed moribus doceat, & ad ſanctitatem dirigat. Et ideo D. Thomas hic admittit abſolutè quòd Parochi excedant religioſos conuerſos dignitate, & ſanctitate. Et *opuſ. [illegible] c. 23.* Quintum & ſextum argumentum vt ſoluat, recurrit ad hoc, quòd non omnis perfectus eſt in ſtatu perfectionis, admittens in Curatis maiorem perfectionem ſed negans ſtatum perfectionis, quia ad officium curæ animarum non obligantur perpetuo. Itaque dicitur Curatos dignè munus ſuum obeuntes, eſſe ſanctiores & perfectiores ſimpliciter religioſis conuerſis, ſeu religioſis qua præciſè religioſi sũt præſcindendo a ſtatu religioſo habente perfectionẽ ordinis & curæ animarum. Et nedum dicendum eſt quòd in Curatis ſimpliciter loquêdo eſt aliquid dignius & perfectius, quam in religioſis, qua religioſi ſunt ſacris ordinibus non ordinati vt dicunt *Valentia, & Ledeſma*, ſed dicendum eſt, quod Curati ſunt ſimpliciter dignior[illegible], & perfectiores laicis religioſis.

34 Nihilominùs dicitur, quòd abſolutè & ſimpliciter loquendo dici debet, Prælatos ſeculares Epiſcopo inferiores non eſſe perfectiores religioſis, qua religioſi ſunt. Quia religio qua religio non reijcit clericatum, & etiam [illegible]arum. Quamuis igitur huiuſmodi Prælati ſint perfectiores dignè ſuo munere fungantur religioſis non ordinatis in ſacris, & qua ſunt tales religioſi, non ſunt tamen perfectiores religioſis, qua religioſi ſunt abſolutè, quia religio qua religio ambit etiam ordinem, & curam animarum. Et ſic ad [illegible] tos ſe habet vt totum ad partem, & quilibet religioſus clericus & ſacerdos ſi dignè muoere ſuo fungatur eſt perfectior [illegible] curato ſeculari, vt iam ſatis probatum eſt.

35 Circa verò id quod D. Th. docet ſcilicet quod magis peccat Curatus quam Religioſus laicus, ſi quid contra ſanctitatem agat, bene aduertunt *Val. & Ledeſ.* id [illegible] intelligi cæteris paribus, non vero reſpectu eorum ad quæ religioſus tenetur ex præcepto communi, & amplius ex voto. Nam ex hoc furtum in religioſo eſt maius peccatum, quia nedum iuſtitiæ, ſed voto paupertatis contrarium. Sed præſcindendo à voti obligatione, & reſpectu eorum quæ communiter præcipiuntur magis cæteris paribus peccat curatus quam ſimplex religioſus. Quod verò *Ledeſm.* aſſerit incontinentiam in religioſo eſſe maius peccatum quàm in ſacerdote ſeculari, quia votum religioſi ſit magis ſolemne, non crediderim verum, cum in vtroque incontinentia ſit ſacrilegium contra virtutem religionis, nec ſolemnitas mutet naturam obligationis.

SVMMARIVM.

1 *Eſt ne maioris perfectionis aggredi opus d[illegible] num. 6.*

2 *Vbi opus eſt d[illegible] ſuo genere [illegible] maioris perfectionis, ſecus ſi d[illegible] eſt extrinſ[illegible]*

An maioris perfectionis ſit aggredi opus difficilius?

36 VIdetur enim ex Chriſ. authoritate quòd maioris perfectionis, & virtutis ſit aggredi opus difficilius & magis periculoſum, quia ſine dubio in periculis contemnendis fortitudo emicat & ſplendet charitas.

37 Reſpondetur tamen & dicitur; quòd vbi opus eſt difficilius ex genere, ſine dubio maioris virtutis eſt ad tale opus animum adhibere, & ad illud conari, & illud aggredi. Quia perfectiores actus virtutum ſunt difficiliores, & hæc intrinſeca difficultas eſt comes exceſſus perfectionis in virtutum actibus. Sic charitas quò extenſior ſimul eſt & perfectior, & difficilior. Sed vbi difficultas eſt extrinſeca ex impedimentis, & periculis ab extrinſeco prouenientibus, vbi non vrgeat neceſſitas aliqua, nedum tutius, & ſecurius, ſed maioris perfectionis, & virtutis eſt vitare pericula, & impedimenta virtutis, quàm illa aggredi. Nam & hoc ad magnitudinem virtutis ſpectat, vt inquit *D.Thom.* quòd quis pericula mundi, & impedimenta ſeculi vitet intrando Religionem. Inter pericula verò viuere & virtutem cuſtodire, ſemper eſt ſignum melioris virtutis cęteris paribus. Ideo qui ex ſecularib. Prælatis perfectè viuunt, cæteris paribus perfectiores ſunt religioſis. Et hanc perfectionem deſiderabat Chriſ. & ratione huius præfert presbyteris curatis monachos. Præferuntur igitur Prælati & curati cęteris paribus, ſi inter ſeculi impedimenta iuſtitiam perfectè conſeruant. Sed non præferuntur quando ſine neceſſitate ſponte viuere inter pericula eligunt, vel liberè oblata beneficia curata acceptando, vel quod magis eſt procurando. Melius verò faciunt religioſi impedimenta vitando per ingreſſum Clauſtri.

QVÆSTIO

CLXXXV.

De pertinentibus ad ſtatum Epiſcoporum, in octo articulos diuiſa.

quolib. 2. ar. 11. & quodl. 3. a. 9. cont. & quodl. 5. a. 22. con. & quodl. 12. ar. 18. & opuſ. 18. c. 19. & 1. Tim. 3. col. 1 & 2.

DEinde cõſiderandũ eſt de his, quæ pertinẽt ad ſtatum Epiſcoporum. Et circa hoc quæruntur octo.

1. *Vtrum liceat Epiſcopatum appetere?*

2. *Vtrum liceat Epiſcopatum finaliter recuſare?*

3. *Vtrum oporteat ad Epiſcopatum eligere meliorem?*

4. *Vtrum Epiſcopus poſſit ad religionem tranſire?*

5. *Vtrum liceat ei corporaliter ſubditos ſuos deſerere?*

6. *Vtrum poſſit habere propriũ?*

7. *Vtrum peccet mortaliter bona Eccleſiaſtica pauperibus non erogando?*

8. *Vtrum religioſi qui ad Epiſcopatum aſſumuntur, teneantur ad obſeruantias regulares?*

ARTICVLVS I.

Vtrum liceat Epiſcopatum appetere?

AD primum ſic proceditur. Videtur, quod liceat Epiſcopatum appetere. Dicit enim Apoſtolus prima ad Timoth. 3. Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Sed licitum eſt & laudabile bonum opus deſiderare. Ergo etiam laudabile eſt deſiderare Epiſcopatum.

2. Præterea, ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior, quam religioſorum ſtatus, vt ſupra habitum eſt. Sed laudabile eſt, quod aliquis deſideret ad ſtatum religionis tranſire. Ergo etiam laudabile eſt, quod aliquis appetat ad Epiſcopatum promoueri. q. præced. ar. 7.

3. Præterea, Prouerbiorum vndecimo dicitur, Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium. Sed ille qui eſt idoneus & vita & ſcientia ad Epiſcopatum, videtur frumenta ſpiritualia abſcondere, ſi ſe ab Epiſcopatu ſubtrahat. Per hoc autem quod Epiſcopatum accipit, ponitur in ſtatu frumenta ſpiritualia diſpenſandi. Ergo videtur quod laudabile ſit Epiſcopatum appetere, & vituperabile, ipſum refugere.

4. Præterea, Facta ſanctorum, quæ in ſacra Scriptura narrantur, nobis proponuntur in exemplum: ſecundum illud ad Romanos 15. Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. Sed legitur Iſa. ſexto, quod Iſaias ſe obtulit ad officium prædicationis, quod præcipue competit Epiſcopis. Ergo videtur quod appetere Epiſcopatum ſit laudabile.

c. 19. non procul à fin. to. 5.

Sed contrà eſt, quod Auguſtinus dicit decimonono de ciuit. Dei, Locus ſuperior ſine quo populus regi non poteſt, etſi ita adminiſtretur vt decet, tamen indecenter, appetitur.

Reſpondeo dicendum, quod in Epiſcopatu tria poſſunt conſiderari. Quorum vnum eſt principale & finale, ſcilicet Epiſcopalis operatio, per quam vtilitati proximorum intenditur: ſecundum illud Ioan. vlt. Paſce oues meas. Aliud autem eſt altitudo gradus; quia Epiſcopus ſuper alios conſtituitur, ſecundum illud Matt. 25. Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam. Tertium autem eſt, quod conſequenter ſe habet ad iſta, ſcilicet reuerentia, & honor & ſufficientia temporalium; ſecundum illud prima ad Timot. 5. Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Appetere ergo Epiſcopatum ratione huiuſmodi circumſtantium bonorum, manifeſtum eſt quod eſt illicitum, & pertinet ad cupiditatem, vel ambitionem. Vnde contra Phariſæos Dominus dicit Matth. 23. Amant primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Quantum autem ad ſecundum, ſcilicet ad celſitudinem gradus, appetere Epiſcopatum eſt præſumptuoſum. Vnde Dominus Matt. 20. Arguit Diſcipulos primatum quærentes, dicens, Scitis quia principes Gentium dominantur eorum. Vbi Chryſoſtomus dicit, quod per hoc oſtendit, quod gentile eſt primatus cupere: & ſic gentium comparatione eorum animam æſtuantem conuertit. Sed appetere proximis prodeſſe, eſt ſecundum ſe laudabile & virtuoſum. Verum quia prout eſt Epiſcopalis actus, habet annexam gradus celſitudinem, præſumptuoſum videtur, quod aliquis præeſſe appetat ad hoc quod ſubditis proſit, niſi manifeſta neceſſitate imminente: ſicut Gregorius dicit in Paſtoral. quod tunc laudabile erat Epiſcopatum quærere, quãdo per hunc quemquam dubium non erat ad ſupplicia grauiora peruenire. Vnde non de facili inueniebatur qui hoc onus aſſumeret, præſertim cum aliquis charitatis zelo diuinitus ad hoc incitatur: ſicut Gregorius dicit in Paſtorali, quod Iſaias prodeſſe proximis cupiens, laudabiliter officium prædicationis appetit. Poteſt tamen abſque præſumptione quilibet appetere talia opera facere, ſi eum contingeret in tali officio eſſe, vel etiam ſe eſſe dignum ad talia opera exequenda: ita quod opus bonum cadat ſub deſiderio, non autem primatus dignitatis. Vnde Chryſ. dicit ſuper Matt. † Opus quidem deſiderare bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat: deſiderantem ſe odit.

hom. 66. in Matt. à medio. to. 2.

in p. 1. c. 8. circa med.

in p. 1. c. 7. paulo à prin.

hom. 35. in Matt. inter me. & fin. in opere imperfecto. tom. 2

†: p. 1. c. 8. circa ini.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut Gregorius dicit in Paſtorali †, Illo tempore hoc dixit Apoſtolus, quo ille qui plebibus præerat, primus ad martyrij tormenta ducebatur: & ſic nihil aliud erat quod in Epiſcopatu appeti poſſet, niſi bonum opus. Vnde Auguſtinus dicit 19. de Ciuit. Dei, quod Apoſtolus dicens, Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat: exponere voluit quid ſit Epiſcopatus, quia nomen operis eſt, non honoris. Græcum eſt enim: epi quippe ſuper, ſcopos vero intentio eſt. Ergo epiſcopein Græce, ſi velimus Latine, ſuper intendere poſſumus dicere: vt intelligat non ſe eſſe Epiſcopum qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. In actione enim (vt paulo ante præmiſit †,) non amandus eſt honor in hac vita, ſiue potentia, quoniam omnia vana ſunt ſub ſole: ſed opus ipſum, quod per eundem honorem vel potentiam fit. Et tamen (vt Gregorius dicit in Paſtorali) Apoſtolus laudans deſiderium, ſcilicet boni operis, in pauorem vertit protinus quod laudauit, cum ſubiungit, Oportet autem Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe: quaſi dicat. Laudo quod quæritis, ſed diſcite quid quæratis.

cap. 19. à med. to. 5.

†: eod. cap.

p. 1. c. 8. in prin.

Ad ſecundum dicendum, quod non eſt eadem ratio de ſtatu religionis, & de ſtatu Epiſcopali, propter duo. Primo quidem, quia ad ſtatum Epiſcopalem præexigitur vitæ perfectio: vt patet per hoc, quod Dominus à Petro quæſiuit, ſi plus eum cæteris diligeret, antequam ei committeret paſtorale officium. Sed ad ſtatum religionis non præexigitur perfectio, ſed eſt via in perfectionem. Vnde & Dominus Matt. 19. non dixit, Si es perfectus, vade, vende omnia quæ habes: ſed, Si vis perfectus eſſe. Et huius differentiæ ratio

eſt

c. 6. eccl. hierar. eſt, quia ſecundum Dionyſ. † perfectio pertinet actiue ad Epiſcopum, ſicut ad perfectorem: ad monachum autem paſſiue, ſicut ad perfectum. Requiritur autem, quod ſit perfectus aliquis ad hoc, quod poſſit alios ad perfectionem adducere: quod non praexigitur ab eo, qui debet ad perfectionem adduci. Eſt autem praeſumptuoſum, quod aliquis perfectum ſe reputet, non autem quod aliquis ad perfectionem tendat. Secundo, quia ille qui ſtatum religionis aſſumit, ſe alijs ſubijcit ad ſpiritualia capienda; & hoc cuilibet licet. Vnde

cap. 19. à med. to. 5. Auguſt. 19. de ciuit. Dei dicit, A ſtudio cognoſcendae veritatis nemo prohibetur: quod ad laudabile otium pertinet. Sed ille qui tranſit ad ſtatum epiſcopalem, ſublimatur ad hoc, quod alijs prouideat Et hanc ſublimationem nullus debet ſibi aſſumere: ſecundum illud ad Hebr. 5. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo. Et Chryſ.

† hom. 35. in opere imperfecto in 2. pag. ante fin. to. 2. dicit ſuper Matthaeum †, Primatum Eccleſiae concupiſcere, neque iuſtum eſt, neque vtile. Quis enim ſapiens vult vltro ſe ſubijcere ſeruituti, & periculo tali, vt det rationem pro omni Eccleſia, niſi forte qui non timet Dei iudicium, abutens primatu Eccleſiaſtico ſeculariter, vt ſcilicet conuertat ipſum in ſecularem.

Ad tertium dicendum, quod diſpenſatio ſpiritualium frumentorum non eſt facienda ſecundum arbitrium cuiuſlibet, ſed principaliter quidem ſecundum arbitrium & diſpoſitionem Dei: ſecundarie autem ſecundum arbitrium ſuperiorum praelatorum, ex quorū perſona dicitur 1. ad Corint. 4. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Et ideo non intelligitur ille abſcondere frumenta ſpiritualia, cui non competit ex officio, nec ei à ſuperiori iniungitur, ſi ab aliorum correctione aut gubernatione deſiſtat. Sed ſolum tunc intelligitur abſcondere, ſi diſpenſationem negligat, cum ei ex officio incumbat: vel ſi officium, cum ei iniungitur, pertinaciter recipere renuat. Vnde Auguſt.

c. 19. circa fin. t. 5. dicit 19. de Ciuit. Dei, Otium ſanctum quaerit charitas veritatis; negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis. Quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendae, atque intuendae vacandum eſt veritati. Si autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſſitatem.

Ad quartum dicendum, quod ſicut Gregor. dicit in Paſtorali, Iſaias, qui mitti voluit ante per altaris calculum ſe purgatum vidit: ne non purgatus adire quiſque ſacra myſteria audeat. Quia ergo valde difficile eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, praedicationis officium tutius declinatur. p. 1. c. 7. [illegible]

SVMMARIVM.

1 *Senſus quaeſiti. num. 1.*
2 *Reſolutio illius. n. 2.*
3 *In epiſcopatu tria conſiderantur, ſcilicet finis, gradus, & bona quae illum circumſtant. n. 3.*

1 DE appetitu abſoluto, & efficaci praecipuè eſt hic ſermo, qui moueat ad procurandum Epiſcopatum. Quamuis quaeſtio abſoluta ſit, & de omni appetitu quaerat.

2 Reſolutio autem eſt, quod ſi quis eſt dignus & idoneus ad functiones Epiſcopales, & ex neceſſitate, & intuitu vtilitatis ſpiritualis Eccleſiae deſiderat epiſcopatum non peccat, ſed epiſcopatum appetere ratione altitudinis gradus, vel bonorū circumſtantium eſt illicitum.

3 Benè quoque tria diſtinguuntur, ſcilicet finis, officium, ſeu gradus, & quae officium Epiſcopi circumſtant. Finis explicatur per illud *Io. vlt. Paſce oues meas*, & eſt operatio epiſcopalis, quae eſt prodeſſe gregi, ſeu paſcere gregem moribus, & doctrina, & Sacramentorum adminiſtratione, ſeu facere homines ſanctos, & illos dirigere in vitam aeternam. Officium eſt munus praeſidendi ouibus, & illas paſcendi, vnde ſimul eſt officium, & gradus altiſsimus in Eccleſia, ex quo Epiſcopus alijs ſupereminet poteſtate, & dignitate iuxta illud *Matt. 24. fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*. Bona quae circumſtant ſunt reuerentia, honor, & diuitiae. Secundum illud ad *Timot. 5. Qui benè praeſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur*. Quiuis verò altitudo gradus etiam ſit accidens epiſcopalis officij, eſt tamen illi per ſe annexum, & inſeparabile, quia paſcere oues eſt ouibus praeeſſe, & tanquam ſuperiorem illis praecipere, & ſuper illas authoritatem habere.

SVMMARIVM.

1 *Appetere epiſcopatum rationo bonorum temporalium eſt cupiditas, & ambitio. n. 4.*

4 HAEc verò eſt prima concluſio textus, quia ſcilicet illicitum eſt epiſcopatum appetere ratione bonorum, quae illum circūſtant, cum ſit cupiditas, & ambitio.

SVMMARIVM.

1 *Bona temporalia vel ſunt finis Epiſcopatus vel ſolum appetitionis.n.5.*
2 *Aliquorum opinio. n.5.*
3 *Obiectio. n.6.*
4 *Alia opiniones. n.7.*
5 *Ratio amandi duplex,ex parte,ſcilicet amoris, & amati, & ex parte amantis. n.8.*
6 *Vbi bona temporalia ſint ratio finalis amoris Epiſcopatus, talis amor eſt peccatum mortale. numer.9.*
7 *Vbi bona temporalia ſunt ratio amandi ſolum ex parte amantis per ſe nullum eſt in tali amore peccatum. n.10. 13.14.15.*
8 *Concupiſcentia vtilis eſt diſpoſitio ad amorem honeſtiſſimum. n.10.*
9 *Et non eſt ſimoniacũ velle ſpirituale ratione temporalis,ſi temporale eſt ſolum ratio amandi ex parte amantis. n 11.*
10 *Etiam ſi ſit conditio ſine qua non. n.11.*
11 *Amicabilia, qua ſunt ad alterum ſunt ex amicabilibus, qua ſunt ad nos. n.12.*
12 *Diſtinctio Caiet. ad bonum ſenſum reducitur. num.12.*
13 *Minus bene dicitur, quod temporalia ſint finis ſolius appetitionis Epiſcopatus, ſi ſunt finis illius. num.12.*
14 *Nec vtilitas ſpiritualis propria licitè aſſumitur vt ratio formalis amandi epiſcopatum.n.13.*
15 *Habere bona temporalia vt rationem amandi epiſcopatum ex parte amantis de facili eſt auaritia, vel ambitio. n.14.*
16 *Quo ſtante Epiſcopus erit mercenarius. n 14.*
17 *Deſiderium honoris & diuitiarum non eſt de ſe malum n.15.*
18 *Appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium, ſi hæc bona ſint ratio ſolum ex parte amãtis poteſt eſſe honeſtum, immo neceſſarium. numer.15.*
19 *Paupertas eſt qualitas qua quis ſit dignior beneficio. n.15.*
20 *Vbi appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium non ſit peccatum, nec eſt peccatum illum quærere. n.16.*
21 *Procuratio poteſt eſſe illicita ratione ſcandali. num.16.*
22 *Diſtinctio de fine primario & ſecundario ad bonum ſenſum reducitur. n.17.*
23 *Numquam tamen licet habere vtilitatem propriã etiam ſpiritualem pro fine epiſcopatus, vel amoris illius. n.17.*
24 *Appetere Epiſcopatum ratione temporalium non ſolum eſt vel auaritia, vel ambitio, ſed ſacrilegium. n.18.*
25 *Et hoc eſt verum de appetitu cuiuſcumque officij Religioſi, aut beneficij. n.19.*

An appetere Epiſcopatum ratione bonorum circumſtantium ſit peccatum mortale.

5 CVm diſtinctione reſpondet *Caiet.* ex qua dubium reſoluit. Nam id quod eſt ratio appetendi eſt finis appetentis, & ideo in eo, qui appetit epiſcopatum ratione bonorum circũſtantium hæc bona ſunt finis illius. Hoc verò contingit dupliciter, vel ſcilicet, vt in affectu appetẽtis hæc bona ſint finis nedum appetitionis, ſed rei appetitæ, vel vt ſint finis appetitionis tantum. Primo modo appetens ordinat Epiſcopatum ad bona temporalia, quæ primò, & principaliter deſiderat, & ideò talis appetens de officio non curat, niſi in ordine ad vtilitatem. Vnde ex vi talis appetitus appetens non eſt paratus ad munia Epiſcopalia obeunda, quantum debet, ſed quantum ſunt vtilia ad bona circumſtantia acquirenda. Et hoc modo appetere Epiſcopatũ eſt ſine dubio peccatum mortale. Et in hoc Doctores conueniunt. Sed alio modo appetere Epiſcopatum ratione bonorũ circumſtantium non eſt habere hæc bona pro fine principali, ſed pro fine ſecundario, ſeu non eſt habere iſta pro fine epiſcopatus, ſed pro fine appetitionis, & hoc modo etiã appetere epiſcopatum ratione bonorum circumſtantium eſt peccatum, ſed non eſt mortale, ſed veniale. Non eſt peccatum mortale, quia hic appetitus compatitur ſecum bonam voluntatem obeundi munia epiſcopalia, prout oportet; ſed eſt veniale peccatum, quia quæ appetuntur non habent in appetente eundem ordinem, quem habent inter ſe. Quia inter ſe bona circumſtantia ſunt medium, & ordinantur ad Epiſcopatum, & appetens ordinat quodammodo Epiſcopatum ad bona circumſtantia. Et ita in hac parte tenentes eſſe peccatum veniale appetere Epiſcopatum ratione bonorum circumſtantium, habendo illa vt finem appetitionis tantum *Caiet.* ſequuti ſunt, *Soto lib.10. de iuſt.q.2 a.1. Petrus de Ledeſ. de ſtatibus c.3.conc.7. Valentia hic diſp.10.q.2.p.2.*

6 Habet verò difficultatem hæc reſolutio, quia non apparet quomodo aliquid poſſit eſſe finis appetitionis alicuius alterius, & ſimul non habeatur vt finis illius. Quia quod ratione alterius, & alterius gratia appetitur, appetitur vt medium ad finem, & tantum appetitur, quantum exigit finis, & ideò appetitur nedum, vt finis appetitionis, ſed etiam vt finis rei appetitæ ratione illius, & in illius gratiam, igitur ſi bona circumſtantia epiſcopatũ ſunt finis appetitionis Epiſcopatus, iam in affectu appetentis ſunt etiam finis Epiſcopatus, cum ſit ratio appetendi epiſcopatum tanquam finis appetitionis.

7 Alij communiter diſtinguunt finem in principalem, & ſecundarium, vt *Nauar. conſ. 17. num. 7. de ſent. excomm. in nouis*, & aſſerunt illicitum eſſe appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium circumſtãtium tanquam propter finem principalem, nullum verò eſſe peccatum, ſi hæc bona ſint ſolum finis ſecundarius. In quo tamen alij nõ conueniunt, ſed ſentiunt peccare ſaltem venialiter,

qui

[illegible] Epiſcopatum [illegible] opter bona temporalia, etiam [illegible] minus principalem deſiderat. Ita *Homob. de exam. Eccleſ. p. 3. tra* [illegible] *15. cap.* [illegible] *q. 21. reſolut.* & *Diana reſol. mor. p. 4. tra* [illegible] *reſol.* [illegible] *in ſum. p. 1. cap. 17. n. 22. apud Bar* [illegible] *ſ. de off. E*[illegible] *par. 1. tit. 2. alleg. 1. n. 10.*

8 Reſ[illegible]or, ex doctrina *D. Thom.* p[illegible] am huius [illegible] quæſtionis reſolutionem, vt [illegible] Sanctus Doctor habet *p. 1. q. 60.* [illegible] *ad ſecundum* ratio amandi aliquid eſt duplex, [illegible] ratio amandi finalis, quæ eſt ratio amandi ex parte a[illegible] [illegible] & eſt verè id cuius gratia aliquid amatur [illegible] vero eſt ratio amandi ex parte an[illegible] & [illegible] tamen conſiſtit in bono, vt [illegible] Quia amicabilia, quæ [illegible] ad alterum [illegible] ex amicabilibus [illegible] quæ [illegible] ad nos; & vnum quod[illegible] bonum etiam Deus ipſe à nobis amore charitatis amatur, inquantum eſt nobis bonum, ſed ly in[illegible] quantum non te[illegible] fin[illegible] amoris, & rationem formalem, & finalem amandi, quia ſolus Deus eſt finis amoris amicitiæ, quo amamus Deum, vt [illegible] mum, & vltimum finem propter ſe amandum, ſed reduplicat rationem amandi ex parte amant[illegible], quia non amaremus Deum, n[illegible] hic amor eſſet noſtra perfectio, & ſic ſemper aliqui amor concupiſcentiæ, quo amamus nobis bonum aliquod eſt veluti intrinſeca diſpoſitio amoris amicitiæ, ſeu amoris honeſti boni.

9 Dicitur igitur primo, quod [illegible] bona temporalia quæ [illegible] epiſcopatui [illegible] finalis & [illegible] appetendi Epiſcopatum, [illegible] quod app[illegible] [illegible] do eſt [illegible] quia ordina[illegible] ſpi[illegible] ad [illegible] & cum iniuria magna rei ſpiritualis & [illegible] dignitatis Epiſcopalis incurritur [illegible] epiſcopalis, qui eſt finis, aſſumitur vt [illegible] temporalia ageda. Nec hic habet locum diſtinctio finis in finem rei, & finem appetentionis, quia quod eſt ratio finalis amandi aliquid in affectu amantis eſt finis [illegible]. Cum illud non niſi ratione [illegible] ametur. Pariter nec iuuat diſtinctio in finem principalem, & finem ſecundarium, quia bona temporalia nullo modo ſunt finis Ep[illegible] par[illegible]. Et nempe proprie loquendo eſt dabi[illegible] temporal[illegible] ſic finis ſecundarius Epiſcopatus, quia per finem ſecundarium ſi intelligimus finem inadæquatum [illegible] eſt finis principalis [illegible] non adæquatus, quia proprie [illegible] non adæquat [illegible] tamen reſpe[illegible] cius, cuius eſt finis. Si autem per finem ſecundarium [illegible] quem [illegible] intendi[illegible] [illegible] & per ſe primo, ſcil. indirecte & ex ſecundaria [illegible] quæ [illegible] ſpiritualis [illegible] Epiſcopatus aſſumatur [illegible] medium [illegible] ad rem tempor[illegible] ad finem, [illegible] per cauſalitatis [illegible] ſalitas, & quod [illegible] tur vt medium [illegible] perfectius & vt am[illegible] [illegible] non ſit niſi cum nota [illegible] ſpiritu[illegible]. Si per igitur quod bona temp[illegible] [illegible] ex parte rei amatæ, ſeu ex [illegible] opter [illegible] v.g. ſunt finis appetendi & [illegible] Epiſcopatum [illegible] ſimul in [illegible] tunt finis Epiſcopatus; quod eſt prorſus [illegible] onabi[illegible] & ſacrilegum.

[illegible] quod [illegible] bona [illegible] Epiſcopatum ex parte amantis, niſi aliunde vitiū oriatur nullum eſt peccatū ex hac parte, neque mortale, neque veniale. Quia nullus hic modus peruerſi[illegible] is ordinis. Nam Epiſcopatus vtilis eſt etiam temporaliter, & concupiſcere temporalem vtilitatem [illegible] non eſt malum ex genere, quia nec eſt malum epiſcopatum eſſe vtilem temporaliter. Hic verò eſt ordo amoris, quia ex hoc nō ordinatur Epiſcopatus ad vtilitatem temporalem, ſed habetur Epiſcopatus vt [illegible] vtilitatis ſpiritualis. Vnde ſtat quod ille, qui ratione vtilitatis Epiſcopatum deſiderat per actum honeſtum velut epiſcopatum vt finem, non vt medium, & [illegible] finaliter Epiſcopatum, vt proſit fidelibus, & [illegible] temporalis al[illegible] eius voluntatem eſt diſpoſitio, vnde diſponitur voluntas ad hoc vt ſanctè Epiſcopatum deſideret. Sicut [illegible] Deus eſt bonum homini & promiſit homini ſe ipſum in præmium laborum, ideò amor concupiſcentiæ Dei, & ſpes diuinæ retributionis eſt ratio ex parte hominis, ratio inquam non formalis, ſed materialis, nimirum diſpoſitio, vnde voluntas eleuetur ad hoc, vt puro amore amicitiæ Deum diligat. Et hoc eſt Deo conſuetum, vt media ſpe præmiorum, & timore pœnarum moueat ad actum charitatis, & ſic v.g. timor inferni eſt ex parte hominis ratio vnde pœniteat, & in Deum ſe conuertat. Ita ſic eſt, quod amor vtilitatis annexi Epiſcopatui poteſt eſſe ex parte hominis ratio vnde diuina gratia moueat aliquem dignum miniſtrum ad purum, & ſanctum deſiderium Epiſcopatus.

11 E[illegible] ta ex hac diſtinctione *in tractatu de ele*[illegible] probaui, quod [illegible] ſpirituale [illegible] annexi non [illegible] tempora[illegible] endi [illegible] Quod a[illegible] quod nec eſt neceſſitat[illegible] malum [illegible] temporale ſit conditio [illegible] non [illegible] ſpirituale, [illegible] pauper [illegible] non habe[illegible] vnde viuat eel[illegible] vt habeat eleemoſynam, ex qua viuat, qui ea die etiam ex cauſa rationabili non celebrallet ſi habuiſſet vnde [illegible] Nam & concupiſcentia vtilis ſemper eſt [illegible] qua [illegible] amatur. Quia amicabilia quæ ſunt ad alterum [illegible] ex amicabilibus, quæ ſunt ad nos.

12 E[illegible] hoc ſenſu vera aliquo modo eſſe poteſt diſtinctio *Caietani* quod ſcilicet ratio volendi [illegible] quæ eſt finis, eſt duplex, ſcilicet q[illegible] [illegible] appetitionis, & rei appetitæ. & quæ eſt finis appetitionis. Nam vtile, quod eſt ratio amandi ex parte amantis eſt finis appetitionis, quia eſt obiectum amoris concupiſcentiæ & per [illegible] amoris [illegible] quo homo ſe amat, & [illegible] vtile concupiſcit, [illegible] tamen eſt finis rei appetitæ, quia non eſt ratio [illegible] amandi illam, ſed ratio diſponens ſub[illegible] ad [illegible] vt facile à bonitate illius rei moueatur. Diſtinctio igitur vera eſt in hoc ſenſu; ſed tamen minus propriè dicitur, quòd vtile ſit finis appetitionis Epiſcopatus, ſed ſolum dici poteſt, quod [illegible] finis appetitionis, quæ eſt diſpoſitio ad app[illegible] onem Epiſcopatum. Et propterea non benè dicitur poſita, quod habere bona temporalia annexa Epiſcopatui pro fine appetitionis ſit peccatum, neque hoc ſufficienti ratione probatur, quaſi ſcilicet qui ratione vtilitatis Epiſcopatum deſiderat inuertat ordinem boni, quia nulla hic peruerſio ordinis per ſe, & circumſcripta mala circumſtantia. Neque

etiam

enim ordinatur Epiſcopatus ad vtile temporale, vt ad finem, quod ſi fieret eſſet peccatum mortale ex genere. Sed immò ordinatur vtile ad Epiſcopatū, vt ad finem, cum vtilis ratio mouens ad ſui amorem inſeruiat Epiſcopatui, & diſponat ſubiectum ad volendum Epiſcopatum ex fine honeſto iuuandi fideles, & operandi ad [illegible]rum ſalutem.

13 Sed cum Epiſcopatus ſit alimentum illum vtilis nedum temporaliter, ſed ſpiritualiter, duo ſunt attendenda. Primum quod ſi vtilitas ſpiritualis eſſet ratio finalis [illegible], & propria ſiue ex parte actus & obiecti amandi Epiſcopatum, ita vt quis amaret epiſcopatum in quantum ſibi bonum [illegible] vt ly in q[illegible] a[illegible] [illegible]duplicaret rationem amandi finalem ſimpliciter, [illegible] amor eſſet illicitus, & eſſet peccatum mortale, quia in tali amore ipſe homo eſſet vltimus fi[illegible]. Et præterea, quia cum finis Epiſcopatus ſit fidelium vtilitas, ad hoc vt amor Epiſcopatus ſit rectus debet habere pro fine principali proximo vtilitatem populi, non verò vtilitatē Epiſcopi. Vnde in honeſto appetitu Epiſcopatus finis principalis proximus ex parte operis eſt bonum Eccleſiæ. Finis primo primus eſt Deus. Epiſcopus vero eſt fi[illegible] [illegible] ex opere vtili Eccleſiæ redundat vtilitas. Et ſic propriè loquendo amor honeſtus Epiſcopatus per ſe primo eſt amor amicitiæ Eccleſiæ Dei non verò Epiſcopi, niſi ex conſequēti, pro quanto amor [illegible] Eccleſiæ, & Dei redundat in bonum Epiſcopi. Et nihilominus amor propriæ vtilitatis [illegible] po[illegible] eſt Epiſcopo ex parte ſui an[illegible] [illegible], & ratio, & diſpoſitio ad hoc vt ex amore Eccleſiæ, & Dei epiſcopatum deſideret. Secundum quod ex altera parte nullum eſt peccatum ex genere ſi concupiſcentia, & ſpes vtilis temporalis [illegible] ad [illegible] & d[illegible] [illegible] proxima ex parte amantis, quod [illegible] peccato qu[illegible] [illegible] io ad v[illegible]am [illegible] qu[illegible] h[illegible]o eſt deordinatio p[illegible] [illegible]centia [illegible] tempo alis ex parte amantis ſit ratio appetendi Epiſcopatum, vt [illegible] probatum. Sed neque quia ſit ſola ratio. Quia non eſt o[illegible] a[illegible] omnem vtilitatem [illegible] vnde [illegible] eſt o[illegible]igatio amandi vtilitatem Epiſcopatus. Et alia vero parte non fit iniuria [illegible] ſpirituali, neque illa poſtponitur ſi non aſſumitur, vt diſpoſitio, ſed potius vt finis, & forma ad quam ſubiectum diſponitur. Res vero [illegible] habet, quod vbi vtile temporale [illegible] ratio in facto diſpoſitiua ad amorem [illegible] amor vtilis ſpiritualis ſe habet v[illegible] fo[illegible], & f[illegible]. quia ex ſpe temporali, vtilis diſponitur homo, vt amet Epiſcopatum, & vt vtile Eccleſiæ, & vt vtile ſ[illegible]. Vnde amor vtilis temporalis non excludit, ſed immò inducit amorem vtilis ſpiritualis.

14 Di[illegible] ver[illegible] eſt, quod appetere epiſcopatum ratione vtilis temporalis, ſi vtile non ſit ratio amandi niſi ex parte amātis, quod [illegible] eſt peccatum ex genere, & niſi al[illegible] [illegible] hoc habeat rationem peccati [illegible] certè [illegible] facile eſt, quod cupiditas honoris, & diuitiarum veniat ex ambitione, & a[illegible]tia. Quo ex[illegible] non mirum ſi talis Epiſcopus erit mercenarius qui v[illegible] lupum venientem, & dimittat o[illegible], & fugit, [illegible] ſimo[illegible], qui Sacrame[illegible] [illegible] ſacras, [illegible] ſi erit ſal infatuatum, quod ad nihilum valeat vltra, niſi vt conculcetur ab hominibus.

15 Econtrà verò quia cupiditas honoris, & diuitiarum non eſt res de ſe mala, ſed poteſt eſſe honeſta, ſi honeſtum finem reſpiciat, ideo appetere hoc modo Epiſcopatum ratione vtilis temporalis nedum non eſt peccatum, ſed poteſt eſſe actus virtutis, immò poteſt eſſe a[illegible]us neceſſarius. Cupiditas enim honoris, vel diuitiarum veſtita debitis circumſtantijs, & ordinata in finem honeſtum, eſt honeſta. Et ſi perſona daretur digna Epiſcopatu, Eccleſiæ [illegible]e vtilis, quæ non haberet vnde ſecundum ſtatum [illegible] honeſtè ſe ſuſtentaret, niſi Epiſcopatum [illegible] eret nedum benefaceret, ſi ex cupiditate re[illegible]uum Epiſcopatus, Epiſcopatum honeſtè de[illegible]ret, & procuraret medijs licitis, vel oblatū reciperet, ſed ad hoc quodammodo teneretur, ſi melius ſibi nō eſſet cadere à ſtatu ſuo, & pauperem vitam ſequi. Et certè ex circumſtantijs poteſt reddi alicui neceſſitas acceptandi epiſcopatum, ad quem alias homo ſit dignus, vt habeat, vnde vitam decenter ſuſtentet. Nam & paupertatem eſſe vnam ex conditionibus, quæ faciunt ad hoc, vt quis ſit alio dignior, cui [illegible] [illegible]aſticum beneficium conferatur do[illegible] *Rota in Calagurit. Beneficij* 10 *Aprilis* 1652 *coram Reuerendi*. *Papien.* 28 *Iunij* 1652. *coram Rojas* [illegible] *cap. conquerente de Cler. non reſidente*. *&* [illegible] *off. in cap. dudum verſ. intitulatum in fin. de ele*[illegible]. *&* *ex pluribus alij* [illegible] *decis. ibidem citati*.

16 Quod etiam in hac parte ab aliquibus diſtinguitur inter [illegible] Epiſcopatum & oblatum acceptare, & al[illegible] procurare Epiſcopatum propter [illegible] temporalia, non verò illud o[illegible] accep[illegible] [illegible]on a[illegible]ur. Nam ſi amor rerum temporalium [illegible] ex parte amantis [illegible] appe[illegible], [illegible] procurandi Epiſcopatum [illegible] per ſe, & ex genere. Econtra [illegible] tet peccaret, qui oblatum Epiſcopatum acceptaret habendo pro fine bona temporalia Epiſcopatus, ità vt hæc eſſet ratio finalis volendi Epiſcopatum. Solum eſt [illegible] quod [illegible] actus exterior poteſt ei adiungi pe[illegible]ndali, ex quo fia[illegible] illicita.

17 Ad bonum etiam ſen[illegible]um reduci poteſt illa diſtinctio de fine primario, & ſecundario, vt finis ſecundarius dicatur, qui conſequitur finem primarium, & eſt veluti fructus i[illegible] [illegible] ſic admitti poteſt, quod bona temporalia poſſint eſſe ratio appetendi Epiſcopatum tanquam finis ſecundarius, ſcilicet conſecutiuè ex Epiſcopatu [illegible] amato, & aſſecuto, vt exercito cōſequendus. Et hoc modo per ſe, & ex genere [illegible] eſt peccatum appetere Epiſcopatum, nam vbi aliquod officium eſt vtile ſpiritualiter, & temporaliter, ex vtraque vtilitate poteſt moueri voluntas, dum tamen habeat pro fine principali vtilitatem ſpiritualem, non verò temporalem, quia & illicitum eſſet velle vtile ſpirituale propter temporale, cum tamen nullum peccatum ſit velle vtrumque vtile ordinatè, vt ſcilicet vtile ſpirituale ſit finis, & temporale nunquam ametur niſi per ordinem ad ſpirituale. Verum duo [illegible] adhuc tenda. Primum quod nunquam licet, quod temporale ſit ratio finalis appetendi vtile ſpirituale, & ſic bona temporalia nunquam poſſunt

eſſe

eſſe ratio finalis appetendi Epiſcopatum, vt eſt res ſpiritualis, ſed ſolùm, vt aliquo modo eſt temporalis, & ita vt hic appetitus ſit ſolum ex parte amãtis ratio amandi Epiſcopatum, qui abſolutè, & ſimpli[illegible] reſt res ſpiritualis. Eſt ſecundum, quod nec v[illegible]tas ſpiritualis ipſius Epiſcopi poteſt eſſe ratio finalis ex parte actus, & obiecti amandi Epi[illegible]tum, quia Epiſcopatus non debet amari, [illegible] bonus Epiſcopo, ſ[illegible] quia bonus Eccleſiæ, [illegible] p[illegible]ter eſt ad Eccleſiæ bonum inſti[illegible] vnica ſola diſtinctione ex *D.Thom.* delu[illegible]ſtio reſoluenda, quia t[illegible] amor vti [illegible] ratio ex parte amantis appetendi Epiſco[illegible] vero poteſt eſſe ratio finalis ex parte actu[illegible]

18 Sed, & conſiderandum, quòd [illegible]ralia ſint ratio form[illegible] amandi Epiſcopatu[illegible]tur, quod hoc peccatum eſt auaritia, ſi [illegible]licet, diuitiæ ſi[illegible] h[illegible] finis, & ambitio, ſi idem fi[illegible] & ratio amandi [illegible]it honor. Sed [illegible]m hoc ſit v[illegible] ſpecificata ſpecie, quam i[illegible]e actus concupiſcentiæ habet ex proximo obi[illegible], v[illegible] addendum eſt, quod ad[illegible] peccatum ſacrilegi[illegible] ex auaritia, & ambitione o[illegible]dum cum graui in[illegible]ia Religionis Epiſcopatus ordinatur tanquam ad finem ad bonum temporale. Et poteſt etiam interue[illegible]e ſimonia ſi admiſceatur aliquod pactum.

19 Quod verò de Epiſcopatu dicitur vniuerſaliſſi[illegible] verum eſt de omni Prælatura, & de omni officio, & beneficio Religioſo. Quia ſemper per[illegible] gu[illegible] ſi temporale ſit ratio fo[illegible] officium,

SVMMARIVM.

1 *Appetere E[illegible]opatum ratione celſitudinis eſt præſumptuoſum. n.20.*
2 *E[illegible] eſt peccatum mortale. n.20.*
3 *Nam & e[illegible] appetere ſupra capacitatem. n.21.*
4 *Sed ſimul eſt peccatum ſacrilegij. n.22.*

20 SEcunda con[illegible]ſio textus eſt, quod appe[illegible] ratione al[illegible]tudinis gradu[illegible] eſt præ[illegible]tuoſum. Quæ concluſio ex præcedentis explication[illegible] eſt manifeſta, quia ſcilicet, non licet ita appetere Epiſcopatum, vt ratio formalis, & finalis appe[illegible]di ſit gradus celſitudo, cum tamen poſſit non eſſe peccatum ſi amor celſitu[illegible] n[illegible] r[illegible]o, & diſpoſitio ex parte amantis honeſtè amandi Epiſcopatum. *Petrus de Ledeſma de ſtatu* [illegible] *3. conc. 2. aduertit* [illegible] *Thom.* dic[illegible] quod ho[illegible] appetere Epiſcopatum ſit præſumptuoſum, non verò dicere eſſe peccatum. Sed cum ſecundum *S. Thomam ſupra q. 21. a.1. & 2.* ſit peccatũ, idem eſt d[illegible] quod aliquod ſit præſũptuoſum & quod ſit p[illegible]. *Baſſæus autem in v. Epiſcopus num. 2* putat in [illegible]oc [illegible]u adeſſe ſolum peccatum veniale; ſed hoc eſt f[illegible]um nam celſitudo bonum vtile temporale eſt, quod ſine graui iniuria ſanctitatis Epiſcopatus non poteſt aſſumi vt fi[illegible]s [illegible].

21 Be[illegible] autem hic admon[illegible] *C[illegible]*, quod ap[illegible] epiſcopatum ratione cel[illegible] gradus [illegible] appetere dignitatem ſupra meritum [illegible] præ[illegible]pacitatem, & ideò eſt præſumptio. Quia dato quod ſic appetens Epiſcopatum haberet omnia alia requiſita ad Epiſcopatum ex hoc ipſo eſt indignus Epiſcopatu, quod Epiſcopatum inordinatè amat, & ideo Epiſcopatum amat ſupra d[illegible]tatem, & capacitatem ſuam, ac propterea eſt præſumptuoſus.

22 Sed vt ſupra dicebatur, ſicut amans inordinatè [illegible] op[illegible]m ex cupiditate diuitiarum, vel honoris [illegible]el celſitudinis non eſt [illegible]lum auarus, vel a[illegible]s, ſic amans Epiſcopatum ratione gradus non [illegible]um præſumptuoſus, ſed adhuc eſt ſemper ſacrilegus, & peccat contra virtutem Religionis: quia [illegible]um munus epiſcopale ad virtutem Religionis [illegible] ſpectet, cum ſit officium reſpiciens [illegible]te diuinum c[illegible]um, qui ordi[illegible] Epiſcopatũ ad finem indebitum iniuriam facit Religioni, & ideo eſt ſacrilegus. Eſt verò diſtinctio, quòd hoc ſacrilegium in his caſ[illegible]r, vel ex auaritia, vel ex ambitione, vel ex [illegible]one.

SVMMARIVM.

1 *Appetere prodeſſe proximis eſt laudabile. numer. 23.*

23 TErtia concluſio eſt, quia ſcilicet appetere prodeſſe proximis eſt per ſe laudabile, & honeſtum, quia eſt actus charitatis, & dilectionis proximi. Admonet verò *Caiet.* (& non conſiderauit *Barboſ. de* [illegible] *piſc. par. 1. titul. 2. Gloſſ. p. num. 9.*) quod non d[illegible], quod ſit laudabile appetere Epiſcopatũ ad [illegible] proſit proximis, quia de hoc ſermo eſt in ſequenti concluſione, ſed dicitur ſolum, quod appetere opus epiſcopale, quod eſt prod[illegible]e proximis eſt laudabile. Vnde & *Apoſt. 1. ad Tit. cap. 3.* dixit, quod deſiderans epiſcopatum, deſiderat bonum opus, quia populis prodeſſe, quod eſt munus Epiſcopi bonum opus eſt, & eſt bonus finis, quem appetere eſt laudabile.

SVMMARIVM.

1 *Appetere Epiſcopatum etiam ex fine iuuandi fideles videtur præſumptuoſum. n.24.*
2 *Appetens Epiſcopatum non debet eſſe eo indignus. num. 24.*
3 *Appetens Epiſcopatum debet eſſe certus de dignitate & idoneitate ſua ad il[illegible]um. n. 25.*
4 *Duplicis generis conditiones requiruntur ad Epiſcopum. n.25.*
5 *Quanta certitudo requiratur reſpectu conditionũ, quæ ſunt neceſſariæ de iure poſitiuo. n.25.*
6 *Nullus eſt abſolutè dignus Epiſcopatu. n.26.*
7 *Quanta certitudo requiratur conditionum, quæ ex iure diuino ſunt neceſſariæ. n.26.*
8 *Indignus appetens Epiſcopatum contra quas virtutes peccet. n.27.*
9 *Suppoſito quod prudenter quis ſe æſtimet dignum Epiſcopatu videtur præſumptuoſum illum appetere ſine manifeſta neceſſitate, aut D[illegible] num. 28.*
10 *Ad indicandum adeſſe neceſſitatem, ve[illegible]*
[illegible]

neceſſaria eſt magna prudentia. numer. 28.
11 *Quid intelligatur nomine neceſſitatis. n.28.*
12 *Qualis inſtinctus debeat hic attendi. n.29.*

24 CONcluſio quarta eſt præſumptuoſum videri appetere Epiſcopatũ, vt homo proſit proximis, niſi vel neceſſitas Eccleſiæ excuſet, vel Deus diuinitus ad Epiſcopatum ac[illegible] moueat. Circa hanc concluſionem [illegible] plura conſideranda ſunt. Primò quidem, quia [illegible] ſupponit ſcilicet, quòd deſiderans Epiſcopat[illegible] & idoneus, quia hoc non ſuppoſito [illegible] quod nedum [illegible]deretur, ſed [illegible]è, & omninò præſumptuoſum Epiſcopatum appetere.

25 Poſſet autem hic aliquis interrogare, an ad vitandum peccatum ex hac parte ſit neceſſe, quod appetens Epiſcopatum [illegible] certus de ſui idoneitate. Affirmat *Ledeſma de ſtatibus cap.3. concl. 4.* Quod explicat tamen, & limitat vt intelligi debeat de certitudine morali, quæ etiam ex coniecturis haberi poteſt. Verum ex ijs, quæ ſcripſi *tractatu de electione cap.29. & 30.* conſiderandum eſt duplicẽ dignitatem requiri in aſſumendo ad Epiſcopatum; Aliqua enim requiritur ex iure poſitiuo, vt quod ſit l[illegible], & ætatis 30. annorũ, Doctor, vel Licentiatus, non ligatus cenſura, & alia huiuſmodi *cap. cum in cunctis de electione, Concil. Trid. ſeſſ.* [illegible] *cap. p. & ſeſſ. 27. cap. a. de reformatione.* Et de his conditionibus poteſt de facili haberi certitudo, vel moralis, vel etiam pluſquam moralis. Quamuis nec congruus locus eſt hic diffinire illas quæſtiones, an in dubio tam iuris, quam facti aliquis teneatur habere ſe vt excommunicatum, vel ſuſpenſum, vel non ætatis legitimæ, & ſufficit nũc dicere, quod circa exiſtentiam harum conditionum, ad hoc vt qui vult appetere, vel petere, vel etiam ſuſcipere Epiſcopatum fugiat ex hac parte peccatũ neceſſe eſt, & ſufficit, quod habeat tantam certitudinem quanta eſt neceſſaria ad prudenter agendum in ſimili caſu. Et debet conſiderari, quod vbi defectus conditionis irritat ipſo iure electionem, vel collationem ignorantia talis defectus illam non conualidat. Vnde periculum intruſionis eſt vitandum. Et cum Eccleſia inquirat de huiuſmodi conditionibus nullo modo licet Eccleſiam decipere. Alias enim Confirmator, vel Collator non poteſt confirmare electionem, vel conferre Epiſcopatum niſi moraliter ſit certus de dignitate promouendi, & [illegible]ſimus in caſu, in quo [illegible] poſſit, & velit diſpenſare cum illo ſuper defectu, vt probaui in tractatu *de elect. cap.33. quaſt.*

26 Sed aliæ ſunt conditiones de iure diuino neceſſariæ in Epiſcopo, & quidem indiſpenſabiliter. Et de his dico primò [illegible] tam eſſe celſitudinem officij Epiſcopatus, vt n[illegible]s hominũ ſit abſolutè, & ſimpliciter omnibus n[illegible]s tãto officio dignos. Cura enim animarum, ad quam Epiſcopus aſſumitur, requirit in Epiſcopo ſanctitatem ſanctificantem [illegible] ciuitates & Prouincias, quæ ſanctitas in nullo hominum eſt tanta quanta ad tantum effectum eſt neceſſaria. Ideo ad Epiſcopatum nullus eſt dignus, niſi comparatiuè ad minus dignum ſiue in d[illegible] di[illegible]oris. Et nihilominus ad vitandum in hac parte peccatum[illegible] loquimur d[illegible] tera[illegible] ſufficit, quod q[illegible] Epiſcopari ſit certus [illegible] ſe habere, [illegible] ter, & [illegible] qui-

citur in bono Epiſcopo conſiderata conditione, Regionis, & Vrbis cui præficiendus eſt, ſed quantum ad Sanctitatem ſufficit, vt velit, & poſſit ſuppoſita Dei gratia, & prouidentia ordinaria ſibi promittere, quod cum tanta charitate, & zelo procurabit nedum non ſcandalizare oues ſuas, ſed illas ad perfectionem dirigere quanta eſt neceſſaria, in Epiſcopisque requiritur iuxtà Sacros Canones, [illegible] quantum [illegible] humana permittit, & [illegible] iudici[illegible] Eccleſiæ habentur co[illegible] n[illegible], v[illegible] boni Epiſcopi, [illegible] Sed & [illegible] quod [illegible] qualiter dubi[illegible] de ſui dignitate, ſi [illegible] tiori dubium innoteſcat, po[illegible] iudicio ſuperioris acquieſcere.

27 Si autem quis quærat, quo[illegible] peccatum ſit [illegible] Epiſcopatum deſideret. Reſpondetur, quod quoniam collator Epiſcopatus, & ex virtute Religionis, & ex fid[illegible], & iuſtitia offic[illegible] ſui, & ex iuſtitia legali, & ex iuſtitia diſtributiua tenetur non promouere ind[illegible] dicitur, quod ita & indignus contra ea[illegible] virtutes agit, ſi vult promoueri. Sed contra d[illegible]num, [illegible] digniorem, [illegible] ex [illegible]us promotione re[illegible] ebit excluſus non eſt iniuſtus, niſi alias iniuſtè [illegible] excludat.

28 Sed ſuppoſi[illegible] d[illegible] ate ad [illegible] at imadhuc *D.Th.* ait quod vid[illegible] præſumptuoſum, quia, & adhuc licet in[illegible] oneitas [illegible] ſit manifeſta, ſed homo prudenter exiſtimet ſe idoneum, videtur hoc præſumptuoſum ſine neceſſi[illegible] vel [illegible] Epiſcopatum ambire. Sec[illegible] [illegible] lum quod duæ exceptiones, & [illegible] ſcilicet, niſi neceſſitas Eccleſiæ [illegible] Spiritus ſanctus impellat diuinitus, Qu[illegible] de-bent eſſe prudenter manifeſtæ [illegible] inſpiciẽdum, quia poteſt vn[illegible] do neceſſitatem, vbi nul[illegible] & [illegible] lum idoneum & neceſſ[illegible]. Nam vt be[illegible] *C* [illegible] deci-p[illegible] qui Deu[illegible] & non Baal col[illegible] cum [illegible] millia eſſent, qui Baal non adorabant, ſed fidem Deo ſeruabant. Hæc tamen neceſſitas non vna eſſe poteſt, nec ex eo ſolum, quod non a[illegible] alius dignus, qui Eccleſiam cum eiu[illegible] & profectu [illegible] poſſit, ſed vlterius datur neceſſitas obedientiæ [illegible] qua cum *S. Auguſt.* [illegible] *D. Thom. hic ad tertium* quæ neceſſitas locum habet non ſolum ſi ſuperi[illegible] præcipit, ſed [illegible] quomodocumque [illegible]iungit offi[illegible] Sed vlterius puto, quod ſub nomine neceſſ[illegible] venire poſſi[illegible] quodcunq[illegible] m[illegible] honeſtum [illegible] quod [illegible] poſſ[illegible] re voluntatem a[illegible] Epiſcopatus. [illegible] non debeat a[illegible] pi hic ſola rigoroſa ne[illegible] ex [illegible]oc co[illegible] quod ſi ſuperior non p[illegible] do [illegible]ngat [illegible] p[illegible]m, vel electores eligant [illegible], licet m[illegible] at in libertate [illegible] Epiſcopatum recipere, vel n[illegible] cipere, & nulla ſit h[illegible] neceſſita[illegible] vel Eccleſiæ, quia non de[illegible] a[illegible] igni, vel præc[illegible] quia [illegible] tes non præcip[illegible] ſe [illegible] immo, & ex [illegible] Epi[illegible] petere. Ita [illegible] vbi adeſt [illegible] honeſtum motiuum deſiderandi honeſte Epiſcopatum, quoniam tunc d[illegible] nedum c[illegible] D[illegible] d etiam cora[illegible] hon[illegible] eſt. Id[illegible] n[illegible] debitur p[illegible] Et [illegible] neceſſitatis veniet [illegible] dcunque [illegible] um ho-ne-

actum quod honeſtè mouere poſſit, & rapere voluntatem ad Epiſcopatum deſiderandum, dummodo ſit manifeſtum quantum prudentia requirit.

29 Multò magis [illegible] contingere poteſt deceptio in iudicando eſſe inſtinctum Spiritus ſancti [illegible] lum, qui eſt tentatio Diaboli. Ideo multa prudentia hic eſt opus. Et propterea Caiet. putat hanc ſecundam exceptionem admittendam non eſſe, niſi [illegible] quod ſpeciale [illegible] teſtimonium euidenter [illegible] vt contigit [illegible] Aug[illegible] lus [illegible] p[illegible] ga[illegible].

SVMMARIVM.

1 *Dignum appetere Epiſcopatum non eſt per ſe illicitum. n. [illegible]*
2 *Quod per ſe moraliter ſit peccatum ſine neceſſitate appetere Epiſcopatum etiam ex recta intentione, quidam ſentiunt. n. 31.*
3 *Epiſcopatus eſt onus plenum laboris [illegible] periculi. num. 32.*
4 *Requirit magnam ſanctitatem. n. 33.*
5 *Et prudentiam. num. 34.*
6 *Præfata ſententia authoritate & ratione probatur. num 35. 36.*
7 *Quod ſuppoſita idoneitate deſiderare Epiſcopatum ex recta intentione non ſit peccatum, alij ſentiunt. nu[illegible]8.*
8 *Prob[illegible] patus eſt [illegible] honeſta. n. 38.*
9 *Status [illegible] tinet pe[illegible]ulum remotum. num[illegible].*
10 *Idoneo non eſt neceſſitas fugiendi Epiſcopatum ratione periculi. n. 39.*
11 *Deſiderare Epiſcopatum eſſe poteſt actus magnanimæ & fortis charitatis. n. 39.*
12 *Iuſtus qui verè eſt dignus Epiſcopatu, ſe eſſe dignum iudicat ſine præiudicio humilitatis. n. 40.*
13 *Non eſt neceſſe quod iuſtus ſit de iuſtificatione certus. n. 41.*
14 *Appetere Epiſcopatum videtur præſumptuoſum. num. 42.*
15 *Reſoluitur quæſtio ex Caiet. n. 43.*
16 *Appetitus abſolutus & conditionatus. nu. 44.*
17 *Ille regulariter malus, non iſte. n. 45. 46.*
18 *Licet Epiſcopatum oblatum accip[illegible]e. n. 47.*
19 *Laudabile Epiſcopatum ob[illegible] [illegible] tamen obedientia fugere. n. 48.*
20 *[illegible] Eccleſiæ neceſſitas [illegible] n. 4[illegible].*

An eum, qui ſe credit idoneum ad Epiſcopatum Epiſcopatum appetere, vt proſit Eccleſiæ, ſit per ſe moraliter præſumptuoſum.

30 EX textu enim hoc, tertio conſiderandum erat, quod ſupp[illegible] idoneitate, quod aliquis appet[illegible] vt proſit Eccleſiæ non eſt per ſe [illegible]; q[illegible] hoc illicitum ſi adſit neceſſitas, vel Spiritus ſancti [illegible] inſtinctus; Non vero eſt ex genere illicitum, quod circumſtantia honeſtari poteſt. At verò hoc ſuppoſito quid dicendum eſt abſol[illegible], & ſimpliciter loquendo, & non conſiderato [illegible]o opere ex genere, ſed attentis circumſtantijs, quæ vt in pluribus contingunt.

31 Multorum DD. ſen[illegible]ia eſt, quod præciſa neceſſitate vel Eccleſiæ v[illegible] obedientiæ, & ſpeci[illegible] inſtinctu Spiritus ſancti & ſuppoſita æquali [illegible]ignitate [illegible], qui in promptu habentur, vt pro[illegible] antur ad Epiſcopatum, n[illegible] nus ſit peccatum appetere Epiſcopatum etiam ex fine iuuandi proximum, ſic enim tenuerunt. *Turrecrem. in cap. qui epiſcopatum 8. [illegible] 1. a. 2. concl. 3. Syluef. v[illegible] Epiſcopus. Tabien. in v. Cathedra n. 1. D. [illegible] tom. 2. p. tit[illegible] cap. 5. §. 3. Petrus de Ledeſma de ſtat. cap. 3. concl. 7. dubit. 25. Valent. hic diſp. 10. [illegible] punct. 2. concl. 1. Azor. p. 2. lib. 3. c. 28. quæſt. 2. V[illegible] ſum conſtitut. Ordin. Præd. cap. 11. [illegible]ar. 3. Caſſ[illegible] ap. 9 num. 36. Peyr. in Prælat. quæſt. 1. cap. 6. num. 6. [illegible] Epiſcopus, & apud [illegible] & [illegible]rnand. [illegible] 6. in Decal. cap. 18. [illegible]m. 30. & 31. [illegible]zana p. p cap [illegible] n 22.* Quod vero ſit mortale peccatum [illegible] appetere Epiſcopatum dixit *S. Antonin. loco ſupra citato*, qui tamen, vt patet ex diſcurſu §. 4. in hoc fuit valdè anceps, & dubius.

32 Ra[illegible]ſt quod ex vna parte officium Epiſcopatus e[illegible] grauiſſimum ad portandum vt habet *Conc[illegible] 6. ca[illegible] matione* vt dix[illegible] *lib. 3.* [illegible] pela [illegible] laborum [illegible] ærumn[illegible] m. [illegible] cum difficultas op[illegible] habet *D[illegible] ſuper [illegible]* [illegible]ratur, & ex [illegible] pedimenti[illegible] cis, offi[illegible] copa[illegible] vtraque [illegible] mum [illegible] etiam cum [illegible] ex [illegible] or. *li[illegible] p. epiſ. 4. ad Ioan. E[illegible] Conſtant & [illegible] & epiſ. 6. ad Patr. & epiſ. 7. ad Anaſtaſ. & ep[illegible] 34. ad Epiſc. Conſtant.* cui conſenti[illegible] *S. Bernard.* [illegible] verba *Hierem.* vt euellas, & deſtruas &c. *& epi[illegible] Anſelm lib. 3. epiſ. p. Greg. Naz. in Apologia. Chr[illegible]ſt. hom. 34. ad Hæbreos. Au[illegible]ſt. ſuper Pſalmos 58.* & inſupra relato *cap. ante omnia 40. diſtinct.* Nam & de[illegible] continuam attentionem exigit, & vigiliam, ſ[illegible]b[illegible] d[illegible] vndique eſt timoribus, periculis, inquietudinibus, vt verè præſidere non ſit niſi eſſe ſeruum ſeruorum, & ex alia parte dignitas de facili extollit in ſuperbi[illegible]m & abundantia facultatum præcipitat in diſſolutionem, vnde eſt, quod *S. Vincent.* [illegible] *ſer. 7. Dom. 2. poſt Paſcha Octauam* miratur quomodo Epiſcopus poſſit cum gaudio viuere.

33 Sed & eſt officium tantæ ſanctitatis, cum ad alius [illegible]ficandos ſit ordinatum, vt in ſuſcipiente requirat vitæ perfectionem non modi[illegible]am, quod vnico verbo comprehendit *Apoſt. dicens 1. ad Tim. 3. Oportet enim Epiſcopum irreprahenſibilem eſſe. Vbi Chryſoſ. hom. 10.* loquit, quod Apoſt. hoc vnico verbo genus omne vi[illegible]i expreſſit. Vnde Epiſcopus nedum mortali peccato, ſed & eius ſuſpicione debet carere, & nedum vitare turpia, ſed virtutum omnium cumulo multitudinem erudire. Quod latè probant Patres, nimirum *Ambroſ. libr. de dignit. Epiſ. & lib. 1. offic cap. 10. Hieron. ad cap. 3. Michea. & epiſ. 83. ad Oceanum, & lib. 1. aduerſus Pelagium cap. [illegible] Gregor. in Paſtor. l. 1. c. 10. & 11. & lib. 24. moral. c. 30. & lib. 23. mor. relat. cap. hoc habet proprium 48. diſt. Laurent. Iuſtin. lib. de regimine Prælat. [illegible] Bruno in illud exodi 28. Superhumerale &c. D. Bernard. in li*

P 2 bris

bris de conſid. ad Eugen. Chryſoſt. lib. 3. de Sacerd. & reliqui Patres paſſim, & Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. p. de reformat. Inde eſt, quod Epiſcopi ex nouo titulo, & ex vi officij tenentur abſtinere ab omni pe[illegible]to mortali. Et hæc omnium præceptor[illegible]a obſeruantia eſt diſpoſitio neceſſaria in [illegible], ad h[illegible]c vt ea, quæ ſunt muneris exerceat [illegible]us eſt e[illegible] form[illegible]m g[illegible]gis, & ex conſequenti [illegible] abſtinere ab omni eo quod poteſt [illegible]d[illegible]m pop[illegible]lo, ſed [illegible] virtutum abundanti[illegible].

34 Inſignis quoque prud[illegible] in [illegible] po neceſſaria, vt nec [illegible] fac[illegible] ad c[illegible] ne[illegible]ui ad determinandũ, vt [illegible] vel [illegible] conſil[illegible] & vitia d[illegible]nere, vt m[illegible] nantium calumnias tollerantia ſo[illegible] operet, vt [illegible]gnos ab indignis in beneficiorum [illegible]ernat, vt ſecularium neg[illegible]tum pe[illegible]b[illegible]ar, vt ſemper ſolicitè vig[illegible]. De qua re tractant Patre[illegible]atis, & præci[illegible] *S. Bernard. in* [illegible] *de con[illegible]atione ad Eugen.* [illegible] *ſerm.* [illegible] *Cant.*

35 In oppoſitis præterea [illegible] a[illegible]ritate, & r[illegible]tione probatur. Et p[illegible] [illegible]dem ex verbis *S. Auguſt.* [illegible] *19. de Ciuitate Dei cap. 19.* quæ refert *D. T[illegible] in arg. ſed contra. & Authoris operis imperfe[illegible] hom. 55.* quæ habentur *in reſpouſ. ad 2. Et D.* [illegible]*oma quodl* [illegible] *dicens* qu[illegible] [illegible]relationem [illegible]ut eſt [illegible] ſuperbi[illegible] [illegible]*odl. 3. t. 9.* q[illegible] [illegible]eſt [illegible]um Pontificat[illegible] [illegible]re. *Et quodl. 12.* [illegible] quod no[illegible]cet appet[illegible]copatum ſin[illegible] ne[illegible] q[illegible]a non poteſt [illegible] aut [illegible]iuſtitia, ſi v[illegible] [illegible]nor[illegible]m præferre [illegible]s aut [illegible]io præſumptionis [illegible]repu[illegible]t ſe [illegible]ſt [illegible] præferri alij. *Et opuſ. 18. cap. 19. fin.* Q[illegible] [illegible]s ſtatus etſi perfectus ſ[illegible] tamen abſque vit[illegible] concupiſcentiæ a[illegible]peti non poteſt.

36 Ratione quoque idem probatur, quia cum E[illegible]patu ſit on[illegible] gra[illegible]ſſimum, & periculi [illegible]a [illegible] vt [illegible] præ[illegible]pt[illegible] charita[illegible] tione [illegible] ec[illegible]s [illegible]geat huiuſ[illegible] f[illegible]. Quod confirmatur ex Au[illegible] p[illegible] *attb. hom. 55.* dicente, q[illegible] [illegible]x [illegible]nc piſcere nec [illegible] [illegible] *Qui* [illegible]*m ſapiens vult ſe* [illegible]*a* [illegible] *ſ*[illegible] *periculo tali, vt det rationem pro* [illegible] *niſi forte, qui non timet Dei iudicium, abutens primatu Eccleſiæ ſeculariter ſcilicet vt conuer[illegible] eum in ſecularem.* Secundo nam n[illegible]llus po[illegible] ſine p[illegible]ato app[illegible]ere id [illegible] a vi[illegible]s & improp[illegible]tum; al[illegible]r en[illegible] ſtu[illegible]tus. At ad epiſcopatum nullus eſt idoneus, quia Prælatus ſecundum conuenientiam debet omnes alios in co[illegible]r[illegible]ione, & contemplatione ſuperare [illegible] vt ſit r[illegible]p[illegible]u alij ſint grex. Et hanc idoneitat[illegible] de ſ[illegible] x [illegible]uniere [illegible] ximè ſuperbire. Igitur appetens E[illegible]copatum [illegible] appetit bona circumſtantia Epiſcopatum, & ſi[illegible] neſcit quod appetat, quia [illegible]a bona non ſunt Epiſcopatus, & præterea eſt vel auarus, vel ambitioſus appetens diuitias, vel honore[illegible], vel ſi appetit Epiſcopatum eſt maxi[illegible] præſumptuoſus, & ſ[illegible]perbus. Tertio nam non licet app[illegible]tere, quod non licet procurare, at vero non [illegible] petere, & procurare Epiſcopatum, quia preces pro [illegible] porrectæ pro habenda Prælatura ſimoniam inducunt ſecund[illegible]m *D.* [illegible]*h. apud Syl[illegible]. v. ſimonia num. 6. Rayman. Hugon. H[illegible]ſt[illegible]en.* [illegible] *Gofred.* quos refert *D. A[illegible]* [illegible] *caſ. 5.*

37 Sed econtra alij putant quod deſiderare Epiſcopatum, aut Prælaturam ex recto fine, ſcilicet, vt quis [illegible] per ſe & ex genere non eſt aliquod [illegible]at[illegible] oppoſita idoneitate deſiderantis [illegible]m q[illegible] poteſt ſine peccato iudicare, quam [illegible] ſfic[illegible] v[illegible]e Epiſcopatum, aut Præ[illegible]t[illegible]am de[illegible]ret. [illegible]atur autem hoc primò ex ſan[illegible]s Pa[illegible] [illegible]ar[illegible]onibus. Nam *Sanctus Zoſimus P*[illegible] *pi[illegible] epiſt. p*[illegible] *habet* [illegible] *cap. ſi o*[illegible] *ui c*[illegible] di[illegible]it Epiſcopa[illegible] *verò ad Pr*[illegible] *rij faſtigium t*[illegible] *men at*[illegible] *i*[illegible], *& meritum probi*[illegible] *ndi autea, a*[illegible]*tur. Iure inde Summi* [illegible]*ont[illegible]cis locum ſperare debebit.* Is igitur qui [illegible]xt[illegible]m a lege præſcriptam habet, & merito[illegible]um ſtipend[illegible]a, iure deſiderare, & ſperare poteſt Epiſcopatum. Et idem *S. Zoſimus epiſ. t. ad [illegible]chium cap. 3. vt habet can.* [illegible] lo[illegible] de eo, qui laudabili[illegible] gradus aſ[illegible]e[illegible]nq[illegible]t, [illegible]m[illegible] tum [illegible] ſi[illegible] dubio [illegible] & ſine [illegible]ſump[illegible] S[illegible] pre[illegible]s *S. Gregor.* [illegible]p[illegible] 110. *S.* [illegible] & a[illegible] ſcripta, [illegible]etur *can. Non eſt pu*[illegible] *l. 1.* hoc idem tradidit dic[illegible], *Quiſ[illegible] u*[illegible]*go ſacerd*[illegible]*tiu*[illegible] *non ad elationis po*[illegible] [illegible] *ad* [illegible]*tem ad*[illegible]*: deſi*[illegible] *at, p*[illegible] *cum h*[illegible] *quod* [illegible] *ſubiturus onere me*[illegible] *eſt* [illegible] *ad id cum metu, etiam* [illegible] *re c*[illegible] *dat.* Supponit igitur [illegible] quæ [illegible]ſcunt onere Epi[illegible] metiri poſ[illegible] quo[illegible] ſi pares [illegible] inu[illegible] po[illegible]e, licet cum m[illegible]u, [illegible] timore [illegible] m[illegible] ſi[illegible]nendum ac[illegible] ſed [illegible] D. Thomæ [illegible] appetere Epiſcopat[illegible] ex recto [illegible], v[illegible] præſumptuoſ[illegible]m, ſed quod ho[illegible], [illegible] licet d[illegible] non in rei [illegible], & coram Deo, ſed p[illegible] cor[illegible]m [illegible]a, & quia vt di[illegible] [illegible]copatu non appe[illegible]. E[illegible] [illegible] a mala circumſtantia, & ſ[illegible]po[illegible] a i[illegible] ate [illegible] [illegible]e peccatum appetere Epiſcopatum [illegible] Prælat[illegible] ad finem paſcendi gr[illegible]e[illegible] C[illegible] doctrina, & exemplo, tenuerunt *G*[illegible] *in verb. qui epi*[illegible]*opatum cap. qui epiſcopatum 8. quæſt. 1. & ex* [illegible] *idiac. Panorm. in cap. per veſtras num. 2. de iure* [illegible] *Soto l. 10 de iuſtitia quæſt.* [illegible] *a. 3. ad* [illegible] *idoneum ſe cenſe*[illegible] *metu.* hic enim [illegible] ſe[illegible] ac[illegible] [illegible]ta nen[illegible] po[illegible] [illegible]et nedum ſine p[illegible] [illegible]umptionis [illegible] *A*[illegible] *a vor*[illegible]*be*[illegible] *1. 37.* ex quo [illegible]gi docent, quæ habe[illegible] *C*[illegible] *num. 2.* [illegible] *gatas num. 3.* Quia [illegible] ni prio[illegible] [illegible] ſemi tit. *Nauar.* [illegible] *num.* [illegible] *rez tom. 4. de R*[illegible] *c. 7. num. 7.* [illegible] *man. lib. 4.* [illegible] *num. 3.* [illegible] & apud eum *P*[illegible] *Nauarra* [illegible] *tit. 2. Gloſſ. 1. num.* [illegible] apud [illegible] *obon*[illegible] *dius Ianus Aluarez* [illegible] *do, Dona*[illegible] *p. 3. tr. 9. quæſt. 8. Pax Iord* [illegible] *Prælud. 6. nu.* [illegible]. Quamuis aliqui ex illis ce[illegible] [illegible]s euenire [illegible] hic appetitus ſit ſine aliqua culpa.

38 Ratione autem hæc eadem aſſertio probatur. Quia appetere id, quod vere eſt honeſtum ratione ſuæ honeſtatis & ex recta intentione non eſt ma-

malum, ſed eſt ex ſuo genere bonum; At verò ſtatus Epiſcopalis, aut Prælaturæ eſt per ſe honeſtus; igitur appetere illum ratione ſuæ honeſtatis, & ex recta intentione non [illegible] malum. Solum igitur poteſt hic adeſſe malum per accidens, & ex aliqua [illegible] [illegible]antia. P[illegible] vero ſententia ex hoc [illegible] [illegible] tam in hoc argu[illegible]tu, quia Epiſcopatus [illegible] [illegible] in al[illegible] [illegible] improportionatum; [illegible] *for.* vocat illum [illegible] formidandum. Se[illegible] vel hoc dicitur, [illegible] non [illegible]etur ſuffi[illegible] proportio, vel qu[illegible] po[illegible] [illegible] cognoſci. Primum [illegible], vt ſupra [illegible] eſt. Nam ſi verum eſſet, ou[illegible] poſſet ordinari Epiſcopus, quoniam promouere indignum [illegible] non idoneum ad Epiſcopatum eſt intrinſece malum, & per ſacros canones prohibitum, vt patet. *Cap. cum in cunctis.* [illegible] ſic ſine Epiſcopis [illegible] Eccleſia. N[illegible] ergo non poteſt [illegible], & quod non ſint in Eccleſia idonei ad [illegible]copatum quantum patitur humana conditio, [illegible] vires proportionatæ ſunt ad [illegible] donus [illegible] & portandum quantum in illud ſuſcip[illegible] [illegible] quirunt.

39 Hinc apparet, non vrgere id quod ex pa[illegible] te ponderis oneris Epiſcopatus, & pericu[illegible] [illegible] xi adducebatur. Nam præterquam [illegible] periculum hoc [illegible] eſt proximum, ſed remotum, & quod dantur ſtat[illegible], quos homines [illegible] pe[illegible] ſuſcipiunt, q[illegible]bus longè maius per[illegible] [illegible], vt eſt ſtatu[illegible] [illegible] mi[illegible]litum, & [illegible] eius qui habet [illegible] illud [illegible], ceſſ[illegible] [illegible] quitur aſſe[illegible] po[illegible]ta, [illegible] & d[illegible] h[illegible] [illegible] controuerſia, & reſpectu [illegible] abet vires proportionatas aggredi magna, [illegible] difficilia, & periculoſa non eſt per ſe ex [illegible] [illegible]um, ſed b[illegible]m. Nam & in hoc fort[illegible] [illegible] ma[illegible], & pericu[illegible] loſi[illegible] ani[illegible] [illegible] vt patet ex *D.* [illegible] *quæſt.* [illegible] Et [illegible] ardua, & m[illegible] [illegible]pieit, & [illegible] quod ad [illegible] [illegible]nimitatem ned[illegible] pertinet ten[illegible]re in mag[illegible] e[illegible] in omnibus [illegible]tibus magna operari [illegible] vel quali[illegible]cunque agendo, vt ex [illegible] *Ethic.* docuit *D. Th. ſupra quæſt. 134. a. 2. ad* [illegible]*undum* & per hoc explicatur Author Operis imperf. [illegible] 10 *Matth.* (quem modo ſatis conſtat non fuiſſe [illegible]*hryſ[illegible]*.) quia in[illegible]igi debet de eo, qui non eſt idoneus, & qui non ducitur zelo ſ[illegible]uris animarum, & diuini honoris, ſed ex concupiſcentia præcedendi, vel ambitione honoris, aut diuitiarum cupiditate. Nam alias, [illegible] aſſumere onus grande reddendi rationem de animarum perditione per ſe poteſt eſſe opus fortis, & magnanimis charitatis.

40 Sed re[illegible]at modo examinare aliud, an [illegible] [illegible] idoneitas ad Epiſcopatum poſſit cognoſci, & [illegible] [illegible] Epiſcopatum deſiderat & cui [illegible] bonus. [illegible]ma enim ſententia hoc exiſtimat eſſe præſump[illegible] [illegible] ſuperbiæ. Sed vt aduertit *Caiet.* hic circa re[illegible]pon[illegible] ad ſecundum non eſt contra humilitatem, vt qui in ſe dona Dei cognoſcat. *Non autem hoc re[illegible] humilitas,* (inquit *D. Th. ſupra quæſt. 161. a. 3.*) *vt aliquis id, quod eſt Dei in ſe ipſo, ſubyciat ei, quod apparet eſſe Dei in altero. Nam illi, qui dona Dei participant, cognoſcunt ea ſe habere, ſecundum illud 1. Corint. 2. Vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis, & ideo abſque præiudicio humilitatis, poſſunt dona, quæ ipſi acceperunt præferre donis Dei, quæ alys apparent collata, ſicut Apoſt. ad Epheſios 3. dicit: Alys generationibus non eſt agnitum filys hominum, ſicut nunc reuelatum eſt Sanctis Apoſtolis eius.* Qui ergo in [illegible] [illegible] D[illegible] [illegible]m, & donum e[illegible] irrept[illegible] [illegible]ſtus, prudens contine[illegible] [illegible] [illegible], non turpis lucri cupi[illegible] [illegible] [illegible] impollutus & a[illegible] [illegible] us qu[illegible] tatibus [illegible] *Apoſt. in p. ad T*[illegible] & a Sac[illegible] Canonibus requiſi[illegible], hoc [illegible] cognoſ[illegible], quia opera hominis ſuo i[illegible]rum experimento innoteſcunt. Nec quod dona ſua cognoſcat eſt ſuperbus, quia humilitas non fundatur in ignorantia, [illegible], vt homo bona, quæ habe[illegible], & ſe [illegible] c[illegible], non ſuæ virtuti, ſed d[illegible] [illegible] s et[illegible] [illegible] ſu[illegible] e[illegible] [illegible] n[illegible] [illegible] hoc eſt ſup[illegible] [illegible] d[illegible] [illegible]o. ea q[illegible] a Deo a[illegible] [illegible] quæ in [illegible]o app[illegible] [illegible] dens, & do[illegible] habens in [illegible] ad Epiſcopatum hoc cognoſcere & [illegible] ſu[illegible] p[illegible] a E[illegible] verè [illegible] eſt po[illegible] [illegible]ditio hu[illegible] [illegible] ex Dei gratia [illegible] [illegible] a D[illegible] dona [illegible] ap[illegible]nt.

41 [illegible] poſſit eſſe [illegible] te. [illegible] a [illegible] ce[illegible] [illegible]r, ſed quan[illegible] [illegible] an[illegible] parte[illegible] ſuff[illegible] [illegible] cum A[illegible] re poſſit 1. *Cor.* 4. [illegible] *conſcius ſum* [illegible] *iuſt*[illegible] nec ad Sa[illegible] [illegible] a h[illegible] [illegible] eſt neceſſaria, ſed ſufficit quod homo [illegible] non ſit conſcius. Cæterum [illegible] cet charit[illegible] forma ſuo modo [illegible] ans, non poſſ[illegible] [illegible] ti, tam[illegible] [illegible] n[illegible]ia directionis De[illegible] vt po[illegible] [illegible] ſuperbia dicer[illegible] Deo [illegible] *ſci quia* [illegible] Iuſtus ergo pruden[illegible], & d[illegible] ctus, & h[illegible] [illegible] ad Epiſcopatum poteſt ſine p[illegible] [illegible] humilitatis ſe ad Epiſcopatum idoneum [illegible]cate, [illegible] verè coram Deo talis ſit.

42 [illegible]ò dic[illegible]dum ſolum videtur, quod Epiſcopatum [illegible] ex fine inſeruiendi Eccleſiæ & iuuandi anim[illegible] [illegible] manifeſta aliqua neceſſitate appetere [illegible] malam habet ſpeciem, & videtur eſſe, ſe[illegible] p[illegible] eſt præſumptuo[illegible]m. Hoc eſt, quod *D*[illegible] *mas docet in hoc textu, & opus 58. c. 19. circa medium* ibi. *Præſumptuoſum autem* [illegible] *videtur, vt quis ſe exi*[illegible]*met eſſe perfectum.* N[illegible] communiter contingentibus valida iuri[illegible] præſumptio, & argumentum. *l. certi cond*[illegible] *§. ſi nummos* ibi, *cum quotidie ff. ſi certum pet. & l.* [illegible] *que,* & ibi *Gloſ. ff. de legib.* [illegible] *cap. 1. de C*[illegible] *non reſidente.* At vero ſic eſt, quod ex ijs, qui ſine manifeſta neceſſitate, aut honeſtate deſiderant Epiſcopatum, maior pars, & communiter, & regulariter illum ex aliqua præſumptione appetit; eſt itaque actus malam habens ſpeciem, & præſumptiuè malus. Iuſti enim, quo perfectiores ſunt, eo magis ſecundum Patrum doctrinam ſibi metuentes, & graue onus Epiſcopatus, & terribilem obligationem ad reddendam rationem animarum, quæ pereunt exhorrentes, nedum non appetunt, ſed & obla-

tam

tum humiliter recuſant, vt ex ſupradictis patet. Ex tanta igitur multitudine deſiderantium Epiſcopatum, vt plurimum, qui illũ deſiderant ſine neceſſitate, vel indigni ſunt, vel minus digni, & ideó præ[illegible]ptuoſi.

43 E[illegible]o poſt m[illegible]lto[illegible]um dierum ſtudium tandem vide[illegible] non poſſe m[illegible]s hanc quæſ[illegible]ionem ſolui, quam fecerit *Caie[illegible] in [illegible]mma v. Bene[illegible]ia Eccleſiaſt[illegible]* [illegible] quæ [illegible] *B[illegible] Eccle[illegible] conſiderandum eſt primò qu[illegible] ingr[illegible]um [illegible] quam de procura[illegible]. Appetere [illegible] ſiaſticum beneficium [illegible] nullum ex ſ[illegible] genere peccatum e[illegible] quoniam huiuſmodi obiectum eſt [illegible] ordinem appetibilium recta ratione, & propter[illegible] [illegible] Qui Epiſcopatum de[illegible]rat, b[illegible]n opu[illegible]erat. Peccatum au[illegible] circumſtantiis re[illegible] [illegible]modo [illegible]nam fre[illegible] [illegible]cundum p[illegible] huiuſmodi app[illegible] peccatur, ideo Ap[illegible]us ſtatim ſubdit de circumſtantia quis appone[illegible] do condi[illegible]iones requiſitas ex parte perſ[illegible] ad rectum appetitum Epiſcopatus, dicens: Oportet autem E[illegible]pum eſſe irreprehenſibilem [illegible] quoniam peccata ex parte circumſ[illegible] [illegible] applicant ad ſ[illegible] [illegible], q[illegible]d [illegible] tunc [illegible] ex parte perſon[illegible] [illegible] quan[illegible]lo appe[illegible] habere con[illegible] ad Epiſcopu[illegible] plen[illegible] Cura[illegible] [illegible] cuia qu[illegible] condiriones requiſitas a[illegible] Presbyterum Paroc[illegible], & ſic de aliis, [illegible] hoc [illegible] bus etiam ex parte perſonæ aliis circumſtantiis comparatiuis de[illegible]; Ubi ſcito, quod perſona appetens debet ſe[illegible] menſurare per reſpectum ad tria, ſcilicet ad regimen ani[illegible]rum, ne præſumptu[illegible] relatiua ſe [illegible], & a[illegible] [illegible] caturus eſt [illegible] tantum diſtet vita [illegible] ab [illegible] tum vita Paſtoris à grege, [illegible] ad alios qu[illegible] potest, a[illegible] debet [illegible] beneficium ne [illegible] aut æque [illegible]. Et licet [illegible] habet locum [illegible] et in beneficiorum [illegible] Debet enim [illegible] rectam rationem app[illegible]um ſic moderari, [illegible] ab[illegible]e vitio accep[illegible]onis p[illegible]narum appetat, ſiui prouidere de beneficio in communi. [illegible] hoc. De circumſtantia quoque ſi[illegible] ne beneficium appetatur pr[illegible]ter [illegible], puta delicatam [illegible] aut ſ[illegible] ex Christi pat[illegible] & ſic de al[illegible]. Diſcerne autem [illegible] peccatum morta[illegible] male in deordinato appetitu beneficii, non eſt d[illegible] ſer[illegible] ſi beneficium eſt curatum, & maxim[illegible] perfect[illegible] commenſura[illegible] [illegible] curam animarum [illegible] commi[illegible] ob appetitum b[illegible] procul d[illegible] peccatum incurritur, quia contra charit[illegible] Chr[illegible] appetitur, ſi beneficium eſt Curat[illegible] contra iuſtitiam diſtributiuam [illegible] appetitur, ſi bene[illegible] etiam non eſt Curatum. Itte[illegible] Lector, quæ dico, nam ſi quis ap[illegible] intentione bene[illegible] communiter, aut ſine cura [illegible] cogitans de d[illegible]ioribus ſe non peccat, quia ſubintelligitur, quod appetat habere licite, in hoc autem, quod eſt habere licite includitur, [illegible] ſibi ſine Dei offenſa: & ſimi[illegible] ſi quis [illegible] digni-

ribus ſe, & non intendit illos impedire, ſed pro ſe ipſo procurare, vt habeat licite, non peccat eadem ratione: poteſt enim contingere, vt ſuperior ſancte det illi, qui minus d[illegible]nus videtur, & eſt abſolute propter aliquas circumſtantias ſingulare[illegible] occurrentes, efficientes, vt dignior pro nunc poſtponendu[illegible] ſit.

B[illegible]ficium autem quo[illegible]nque [illegible] ſe pete[illegible], aut procurare eiuſdem mor[illegible] [illegible] & propterea qua[illegible] pe[illegible] quoque damnabi[illegible] [illegible] tamen aliqua [illegible] ſta[illegible] petere, qu[illegible] appetere: quia eſt a[illegible] exteri[illegible] [illegible]zare, & propterea [illegible]. Et [illegible] quod à Doctoribus pe[illegible]re regimen animarum ideò damnatur, quia vix po[illegible] homo integri ſenſus, & rectæ mentis reputet ſe ipſum habere ſupradictos tres reſpectus perſonales, ſine quibus petere ſimpliciter, & abſolute eſt præſumptuoſum, ac per hoc indignum reddit p[illegible]tentem. D[illegible]o autem ſimpliciter, & abſolute, quia tam appetere, [illegible] p[illegible]ere ſecundum quid, hoc eſt ſi Superiori [illegible] [illegible]cendo ſe indignum cum [illegible] committendo neg[illegible]um Deo pro honore Dei, & ſanctæ Ec[illegible]eſiæ, neq[illegible] [illegible]erniciosum, quamuis ſit veniale, [illegible] charitas mou[illegible], quoniam hoc non eſt petere [illegible] offerre ſe, ſi opus e[illegible] ſi charitas verè mouet meritorium eſt, ſicut [illegible]as: Ecce ego mitte me, & Martinus: Domine ſi ad[illegible] populo tuo ſum neceſſarius non recuſo laborem.

Memento quoque non verſari in magno periculo, qui [illegible] [illegible] tremore &c. [illegible] petendo ſecu[illegible] cum cura animarũ [illegible] puta Par[illegible] cura animarum proprie [illegible] ſolus Epi[illegible] [illegible] & ſolus ſponſus [illegible] iam deſerere, eundo ad Re[illegible]gionem, [illegible] ſunt adiutores Epiſcopi ad curam animarum [illegible] contingit autem, & vtinam non ſæpè appetentibus [illegible] petentibus beneficia procuratio ſimoniaca per munus à lingua, vel ab obſequio, de quibus inf[illegible] patebit, cum de ſimonia dicetur.

44 Ex [illegible] [illegible] vtr[illegible]ue conciliatur opinio conſiderata [illegible], de appetitu Epiſcopatus ab[illegible] ſeu ſimpliciter tali, & conditionato. Poſſet [illegible] aliquis obijcere contra hanc diſtinctionem [illegible] eo, quod omnis appetitus Epiſcopatus ſit cond[illegible]atus. Nam cum Epiſcopatus non poſſit obtineri [illegible] alterius, vel eligentis vel præſ[illegible] [illegible] inſtituentis, vel conferentis volun[illegible] appetitus Epiſcopatus co[illegible] hanc c[illegible] ad quem [illegible] & [illegible] Sup[illegible]or eum concedere v[illegible] [illegible] voluntatem [illegible] copatus poſſe d[illegible] ab alio [illegible] vel præc[illegible] c[illegible] libera efficient[illegible] dante Epiſcopatum [illegible] proprio [illegible] an aliquis [illegible] n[illegible] ſit dignus Epiſcopatu. Hæc enim duo diſti[illegible]guunt[illegible] cum ſuppoſito quod [illegible] gniſſimus & iu[illegible] vt talis [illegible] adhuc po[illegible] eſſe in [illegible] re Epiſcopatum, quem [illegible] con ferre ſi velit. Appetitus [illegible] ſemper eſt conditionatus conditione v[illegible] alterius, & præcipuè Superioris. Se[illegible] a[illegible] eſt abſolutus, qui fertur in epiſcopatum ind[illegible]penden[illegible] à iudicio Superioris, vt proprij [illegible] ad quem ſpectat, & pr[illegible] eſt iudicare de dignitate promouendi ad epi-

Epiſcopatum. Qui enim ſe omninò dignum putat Epiſcopatu,& ex hoc appetit ſibi dari Epiſcopatū, abſolutè fertur in illū tanquam ſit illo dignus ſimpliciter,& nō reſeruat hoc iudicium Superiori, ſed antecedit Superioris [illegible] & proprio iudicio abſolu[illegible] de[illegible]nit. Et ſic appetitus abſolutus [illegible] prouenient ex eo, qu[illegible] appetens abſolutè [illegible] dependenter à [illegible] Superioris decernit [illegible] dignum [illegible]opatu.

45 Dico autem [illegible] appetitum Epiſcopatus cond[illegible]ionatum non e[illegible] malum aliquod, nec mortal[illegible], nec [illegible]eniale. E[illegible] de hac [illegible] ſecunda ſententia. Nam hæc a[illegible]tio [illegible]odo eſt certa, nec poteſt negari cum habeatur expreſſè ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 18. de reformat.* decernente dari Parochiales p[illegible] concurſum & ità vt Epiſcopus non poſſit Pa[illegible]chiam conferre, niſi vni ex approbatis in cōcurſu, [illegible] rejectus ab Epiſcopo poſſit app[illegible]atione [illegible]uolutiua appellare ab irrationabili iudicio Epi[illegible]pi, quemadmodum *in tract. de elect.* probaui. Licet igitur cuicunque liberè nedum deſiderare Parochialem ſub conditione; quod inueniatur idoneus; ſed de facto ad hunc effectum ſe præſentare examinandum. At vero ſimilis ratio etiam eſt de Epiſcopatu nedum quia etiam Paroc[illegible]s habet curam animarum, ſed quia non eſſet in[illegible] lex, per quam decernerentur dari Epiſcopatus per concurſum. Et certè non poteſt præſumi ſuperbia, aut ambitio in eo cui ſuæ [illegible] qualitater, & digni[illegible]ates ſint benè notæ [illegible]minus nil al[illegible] præſumit, niſi quod [illegible] offert, cuiſque iudicio ſe ſubijcit, ab eo prom[illegible] dignus fuerit habitus. Appetitu igitur con[illegible]ionato is, qui alias ſi a[illegible] habilitatem [illegible] ſecum cognoſcit talem vt ſine imprudentia poſſit ſe offerre Superiori promouendum, ſi Superior expedire iudicauerit, poteſt omni alia mala circumſtantia ablata ſine peccato Epiſcopatum appet[illegible].

4[illegible] At de appetitu abſ[illegible] loquendo vera eſt prima ſententia. N[illegible] quoniam [illegible] appetitus vix poteſt inueniri ſin[illegible] ali[illegible] cul[illegible], ideo in moralibus vera eſt propoſitio vniuer[illegible], quod tal[illegible] app[illegible] ad vniuer[illegible] verificandam ſ[illegible], q[illegible]ariter, communi[illegible], & ferè ſēper res [illegible] à ſe [illegible]abeat, [illegible] dicitur haberi. Quamuis magis pro[illegible]ic dicatur cū *D. Th. hic*, quod talis appetitus vi[illegible]tur præſumptuoſus, niſi appareat de manifeſta ne[illegible]ſſitate, ſeu honeſto mo[illegible]uo. Et per hæc explicata manent vtriuſque ſententiæ motiua & rationes[illegible] addendum eſt [illegible] verum quod obtinere Ep[illegible]opatu[illegible] per prece[illegible] ſimonia, niſi præt[illegible] preces interueniat aliquo[illegible] pactum, per quod offi[illegible]um ematur & vendatur, v[illegible] probaui in tra[illegible]atu de ele[illegible] *cap. 7. q. 8. num. 165.* [illegible] eſto iuſtus poſſit eſſe [illegible] dignitatis intrin[illegible] conſcius, eiuſdem tamen compa[illegible]iuè a[illegible] alios omnes, & ad totam Eccleſiam non niſi cum maxima difficultate poteſt habere certitudinem, quæ ſuffi[illegible] ad iudicium abſolutū, præterquamquod fa[illegible]mum eſt, vt vnuſquiſque in proprio facto non [illegible]us iudex. Immò dicitur, quod ſi appetitus E[illegible]opatus [illegible] omnino abſolutus, eſt per ſe ab i[illegible], quia appetitus Epiſcopatus omnino a[illegible]olut[illegible]ndit in Epiſcopatum, vt habendum ſi[illegible] ſubordinatione ad iudicium, & voluntatem Superioris, vt ad cauſam propriā diſtributionis Epiſcopatus ex menſura vtilitatis Eccleſiæ. Nam eſto quis ſe iudicet dignum Epiſcopatu iudicio quātum ſit e[illegible] parte ſui abſoluto, immò abſolutiſſimo, & tanquam certus de ſua idoneitate eo modo quo vir huius certitudinis ſit capax, adhuc non fertur omninò abſolute in Epiſcopatum [illegible] illud appetit, vt habendum ſubordinate ad iudicium & voluntatem Superioris, cuius proprium eſt bonum vniuerſæ [illegible]ere, & ex eo reſpectu Epiſcopatus [illegible]penſare; ex quo etiam poteſt contingere, quod aliquis alias dignior ex circumſtantia al[illegible]qua ad bonum commun[illegible] conducente poſtponi debeat. Et in hoc ſenſu verum eſt, quod omnis appetitus rectus Epiſcopatus eſt conditionatus, quia ſubordinatus iudicio, & voluntati Superioris, vt pro[illegible] cauſæ diſtributionis Epiſcopatuum. N[illegible] appetit[illegible] abſolutus, vt licet non ex[illegible] voluntatem a[illegible]am Superioris, vt cau[illegible] efficie[illegible] mdandi Epiſcopatum, tamen omnino excludit eam, vt propriam cauſam [illegible] diſtributionis Epiſcopatus; ſed tendit in [illegible], vt habendū. vel etiā inuito Superiore, vel independenter à rect[illegible]ine voluntatis illius, vel ſaltem independe[illegible] à [illegible] ſpectu ad bonum commune, vt ponderato a Superiore, & quaſi ſuffi[illegible] appetentis iudi[illegible]m, & nihil aliud ſit quærendum à Superiore ſine dubio tali appetitus eſt illicitus, & maxime præſumptuoſus, cum præſumat appetens habere Epiſcopatum ex proprio iudicio, & voluntate. Sed talis non eſt ſemper appetitus eorum, qui [illegible]rrunt Epiſc[illegible]atum, quamuis multorum q[illegible] Epiſcopatus ardenti affectu & medij[illegible], & v[illegible]entis appetitus præſumi poſſit tal[illegible].

47 Dicitur vlterius aliud eſſe deſiderar[illegible] deſiderio efficaci, & ex conſequenti quærere Epiſcopatum, & aliud eſt illum à Superiore oblat[illegible]m acceptare. Nam etiam moraliter loquendo non [illegible] præſumptuoſum oblatum Epiſcopatum acceptare, niſi manifeſtè is cui Epiſcopatum offertur ſibi ſit conſcius de propria incapacitate, & indignitate. Ratio eſt, quia cum periculum præſumptionis præcipuè conſiſtat in proprio iudicio, quod facillimè decipitur; Qui Epiſcopatum oblatum ſibi à Superiore legitimo, vel à legitimis electoribus accipit; non ducitur proprio, [illegible] alieno iudicio, vnde non præſumit; nec Superioris, aut electorū iudicio ſe ſubijcere præſūptionis eſt, ſed potius humilitatis.

48 In hoc puncto verò præoculis quidem eſt habendum, quod t[illegible]m ſublimè officium eſt Epiſcopatus, & tam difficile, & tot expoſitum periculis vt etiam laudabile ſit non fidere ſe alieno iudicio, ſed & oblatum Epiſcopatum fugere, ſicuti fecit S. Thomas, qui oblatum Archiepiſcopatū Neapol. recipere renuit, ſicut, & S. Bruno Archiepiſcopatum Rhegienſem in Calabria oblatum ab Vrbano II. ree[illegible]aui[illegible], Na[illegible]ianz. à Patria diſceſſit, ne Epiſcopatum accipere cogeretur. S. Ambroſius fugit, & ſe occultauit, S. Emphrem furorem ſimulauit, *Sozom lib. 3. cap. 35.* S. Gaaris Presbyter incurabilem morbum à Deo petijt, & impetrauit *Surius in eius vita.* S. Gregorius fugam inijt, & indicio Columbæ detectus fuit. *Io. Diac. in eius vita l. 1. c. 44.* S. Ammonius auriculam ſibi abſcidit, & linguam ſibi amputaturum minatus fuit *[illegible] cep. l. 3. c. 17.* *S. Bern.* bis, & ter Epiſcopatum renuit. Quare

re vtile eſt, & laudabile ſalua ſemper obedientia oblatum Epiſcopatum humiliter recuſare, ſicut, & quantū potuit fecit B. Nicolaus Albergatus à Clero Bononienſi electus in Epiſcopum illius Ciuitatis toto populo id omninò poſtulante. Et propterea tutius eſt in caſu iſto proprias infirmitates tāquam forte ſcutum obijcere, & ab onere tam graui humeros ſubtrahere.

SVMMARIVM.

1 *Licet opera Epiſcopi, & idoneitatem ad Epiſcopatum deſiderare. nu. 49.*
2 *Et etiam Epiſcopatum velle voluntate antecedente. num. 49.*

49 IN quinta Concluſione literæ diſtinguitur opus Epiſcopatus, & idoneitas ad illum, ab officio Epiſcopatus, & dicitur non eſſe peccatū præſumptionis, vel appetere opus Epiſcopi, ſub conditione quod eſſet Epiſcopus, ſiue appetere ſe eſſe dignum Epiſcopatu. Inde eſt, quod excuſantur i[illegible], qui videntes populorum neceſſitatem vellent eſſe idonei, vt illis prodeſſe poſſent, vel intra ſe dicunt, ſi eſſem Epiſcopus vellem hoc, vel illud bonum facere, & huic, vel illi malo remedium ferre.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatus nomen oneris. n. 50.*
2 *Qui Epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat; ſed ex hoc ſolo non habet bonum deſiderium. num. 50.*

50 TOta reſponſio ad Primum memoriæ cōmendanda eſt, & ex *Aug. l. 19. de Ciuit. c. 19.* conſiderandum quod Epiſc. eſt nomen oneris, non honoris. *cap. qui epiſcopatum 8. q. 1. & ibi Turrecrem. a. 1.* Nam & Epiſcopus dicitur ſuper intendens, ſeu curam habens, & Epiſcopi ſunt operarij miſſi ad vineam colendam *Matt. 20.* & ad meſſem habendam *Luca 10.* & ideo deſiderās Epiſcopatū bonum opus deſiderat; ſed non valet ratio. ergo abſolutè habet bonum deſiderium quia ſtat quod deſiderium vitietur, & quia illud opus ſit improportionatum, & quia quæ illud opus circumſtant illud illicitum teddere valent. *Paul. p. Tim. 3.* dixit, quod deſiderans Epiſcopatum deſiderat bonum opus ſed non dixit, quod habet bonum deſiderium. Sed vt habet *Gregor. in Paſt. q. 1. cap. 8.* ſtatim deſiderium boni operis vertit in pauorem ... dens. *oportet aut. in Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe &c.* & ideo vt aduertit *S. Anton. loco cit.* [illegible] hæc cōſequentia, qui deſiderat Epiſcopatū bonum opus deſiderat, ergo abſolutè habet bonum deſiderium, [illegible] quod deſiderium [illegible] ur, & quia illud opus [illegible] portionatum, & quia quæ illud opus circumſtant illud illicitum reddere valent.

SVMMARIVM.

1 *Deſideria Epiſcopatus, & Religionis diſtinguuntur [illegible] n. 51.*
2 *Epiſcopus debet eſſe per[illegible], Religioſus tendit in perfectionem. n. 51.*
3 *Epiſcopus præeſt, R[illegible] ſubijcitur. n. 51.*
4 *Præſumptuoſum eſt [illegible] quod quis indicet ſe eſſe perfectum. n. 52.*

51 AD Secundum Duplex differentia ponitur inter ſtatū religioſum, & ſtatum Epiſcopalem. Quia ex quo ſtatus Epiſcopi & ſtatus perficiendi alios ſupponit iam aſſumptam perfectionem charitatis, vnde Dominus prius ter [illegible] Petrum an ſe, diligeret, quam illum Epiſcopum conſtitueret, Sed ſtatus religioſus eſt ſtatus acquirendi perfectionem, ordinatur enim pal[illegible] ad perfectionem. Secunda differentia eſt, quia religioſus ſe alijs ſubijcit vt perfectionem a[illegible] at, quod eſſe humilitatis ſed Epiſcopus ſ[illegible] alios extollitur, vt alios doceat, & dirigat. Ideo non eſt præſumptionis per ſe loquendo appet[illegible] ſtatum religionis, immò virtutis, & humilitatis, vt qui ſe per[illegible] non videt alteri ſe ſubijciat, vi per[illegible] Sed cuiuſdam præſumptionis [illegible] vt quis ſe ad[illegible] perfectum putet, vt ſuper alios [illegible] vat.

52 Hinc autem *Caiet. ad* [illegible] *tit, D. Thomam aſſerere*, quod præſumptionis [illegible] quia hoc vt in pluribus [illegible] peccato, non quia ſi quis [illegible] veritatem iudicando, & [illegible] per[illegible] um. Hoc [illegible] vt patet ex [illegible] peccātum eſt, quia [illegible] cognoſcere doa Dei [illegible] iudicans ſe perfectum [illegible] ſupia eſt ex [illegible] eſt talis, ſi verè ſit perfectus.

SVMMARIVM.

1 *Difficile eſt [illegible] iudicet ſe eſſe perfectum, [illegible] n. 53.*

53 AD Q[illegible] [illegible] quia valdè [illegible] cognoſcere. [illegible] quia, & difficile [illegible] purgat[illegible], & perfectum, & efficacia [illegible] ideo prælatura [illegible]

SVMMARIVM.

1 *An Epiſcopatum appetere in Religioſo ſit ſpeciale peccatum: aliqui aſſirman. n. 54.*
2 *Appetitus Epiſcopatus non malus in Regulari. n. 55. 57.*
3 [illegible] *ex malo fine habet in Re*[illegible] *n. 55*

4 *Religioſi quo perfectiores eo aptiores ad Epiſcopatum. n. 56.*

5 *Religioſum eſſe Epiſcopum non eſt contra profeſſionem. n. 57.*

6 *Per media illicita Epiſcopatum procurare maius peccatum in Religioſo. n. 58.*

An Epiſcopatum appettere ſit in Religioſo ſpeciale peccatum?

54 Videtur enim ità dicendum eſſe. Tum quia opponitur ſpecialiter ſuæ profeſſioni, per quam promiſit viuere in vita regulari ſub obedientia in monaſterio vſque ad mortem, & in humili religioſæ conſuetudinis ſtatu perſeuerare. Tum quia cum ſtatus Religionis ſit ſecurior virium ſpetiale eſt in Religioſo velle hunc ſtatum ſecuriorem deſerere, vt periculoſiorem aſſumar. Hoc enim inſipientiæ eſt, vt habetur ex *D. Th. opuſ. de perfec. vitæ regul. cap.* 20. Tum quia ambitio, ex qua vt in pluribus hic prouenit appetitus ſpecialem malitiam habet in Religioſo per multa, quæ cumulat *Lezana de viſitat. cap.* 13. Tum quia Religioſus appetens Epiſcopatum reſpicit retro, & non eſt propterea aptus regno Dei, vt habetur ex Conſtitut. Vrbani VIII. & ex *capite Quorundam de electione in ſexto*. Et propterea ex his motiuis ſpeciale peccatum in Religioſo eſſe appetitum Epiſcopatus docet *Illuſtriſſimus Lucarinus de Epiſcopo Regulari cap. 1. num.* 102.

55 Sine diſtinctione tamen non poteſt quæſtio iſta reſolui. Nam primo Epiſcopatus appetitus cum ſecundum ſe & præciſa mala circumſtantia non ſit malus, neque eſt malus in Regulari, cum ſtatus Epiſcopatus ſit ſtatu Regulari perfectior, vt cum *D. Thom.* probatum eſt *q. ſupra. a.* 7. Quando vero appetitus eſt malus ex circumſtantia videndum eſt ex qua circũſtantia ſit malus, quia ſi ſit malus ex circumſtantia finis ex eo, quod ſit ratione celſitudinis gradus, aut honoris, aut diuitiarum, & ſic vel ſuperbus, vel ambitioſus, vel auarus non eſt dubium, quod talis appetitus in Religioſo habet ſpecialem malitiam, & meritò *Lezana loco citato*, contra ambitioſos Religioſos inuehitur, & nec lingua poteſt tot loqui, & calamus ſcribere, quot meritò loqui, & ſcribi poſſunt contra ſuperbos illos Religioſos, qui ambitioſi, & auari ſunt.

56 Sed ſi dicatur appetitus malus ex circumſtãtia quis, ex qua cauſa, vt plurimũ hic appetitus eſt malus, quia appetens non menſurat ſuas vires cũ onere, quod deſiderat. Minus peccatum ex vna parte hoc eſt ſi loquamur ex genere in Religioſo, quia Religioſi ex genere, quo magis ſunt ſuæ profeſſionis obſeruantes, quippe qui habeant & paſſiones magis temperatas exercitio virtutum, & charitatem experimento & tollerantia magis probatam, aptiores ſunt ad Epiſcopatum, & minus periculũ eſt, quod in eis appetitus ex hac parte ſit præſumptuoſus, & ſi ſit erit minus tanquam eius, qui ex ſtatu ſuo magis eſt habilis ad Epiſcopatum ſimpliciter; Quamuis ex alia parte maius peccatum, ſi in Religioſo appetente Epiſcopatum perfecti Religioſi perfectiones deficiat, vel etiã prudentia gubernatiua, & actiua ſanctitas, quæ maximè in Epiſcopo eſt neceſſaria, & nihilominus ipſe, qui magis tenetur non præſumere, Epiſcopatum præſumat.

57 Si autem loquamur de circumſtantiæ quid, nullum eſt peccatum in Religioſo appetere Epiſcopatum quia ſtatus Epiſcopi eſt perfectior. Neque repugnat perfectioni, cui cum non repugnet de facto aſſumi Religioſos in Epiſcopos, neque ad hoc interueniat aliqua diſpenſatio regulæ, aut profeſſionis per ſe loquendo, ſicut Religioſum aſſumi in Epiſcopũ non eſt contra profeſſionẽ, ita non eſt contra profeſſionem hanc aſſumptionem deſiderare, ſi aliunde deſiderium non vitietur. Vrbanus autem VIII. loquebatur de Religioſis, qui profeſſi erant Religionem habentem votum non acceptandi Epiſcopatus, & nihilominus, vt ſe ab eo voto liberarent tranſibant ad Religionem capacem dignitatum. Et quidem ex ambitione dignitatũ ſicut de ambitioſis expreſsè loquitur *c. Quorundam e elect. in 6.* Dum inquit ambientes dignitates retro reſpicere ad aratrum, alias verò ex ſincero deſiderio ſaluandi alios relinquere ſtatum ſecuriorem non eſt vitium, ſed virtus.

58 Ex circumſtantia verò quibus ſi Religioſus per ſimoniam, aut per alium modum illicitum Epiſcopatum ſibi deſiderat, ſine dubio ſpecialiter peccat, & contra ſui ſtatus honeſtatem inhoneſtè, & illicitè agit.

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat Epiſcopatum injunctum omnino recuſare?

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur, quod liceat Epiſcopatum injunctum omnino recuſare. Vt enim Greg. dicit in Paſt. Per actiuam vitã prodeſſe proximis cupiens Iſaias, officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam vero, Hieremias amori conditoris ſedulo inhærere deſiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Nullus autem peccat ſi meliora nolit deſerere, vt minus bonis inhæreat. Cum ergo amor Dei præeminet dilectioni proximi, & vita contemplatiua præferatur vitæ actiuæ, vt ex ſupra dictis patet: videtur, quod non peccat ille, qui omnino Epiſcopatum recuſat. quodl. 5. ar. 22. p. 3 c. 7. paulo à princ. q. 26. art. 2 q. 182. ar. 2

2. *Præterea, Sicut Gregorius dicit † Valde difficile eſt, vt aliquis purgatum ſe poſſit cognoſcere: nec debet aliquis non purgatus ſacra myſteria adire. Si ergo aliquis non* p. 1. c. 7. à med.

ſentiat ſe eſſe purgatum, quantumcumque ſibi Epiſcopale iniũgatur officium, non debet illud ſuſcipere.

habetur hic p ologus in gl. ord. in pri. euã. gel. Marc.

3. Præterea, de beato Marco Hieronymus dicit in prologo ſuper Marcũ, quod amputaſſe ſibi poſt fidem pollicem dicitur, vt ſacerdotio reprobus haberetur. Et ſimiliter aliqui votum emittunt, vt numquam Epiſcopatum accipiant. Sed eiuſdem rationis eſt ponere impedimentum ad aliquid, & omnino recuſare illud. Ergo videtur, quod abſque peccato poſſit aliquis omnino Epiſcopatum recuſare.

epiſt. 81. paulo ante med. to. 2.

Sed contra eſt, quod Auguſt. dicit ad Eudoxium. Si quam operam veſtram mater Eccleſia deſiderauerit, nec elatione auida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis. Poſtea ſubdit † Neque otium veſtrum neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: cui parturienti ſi nulli boni miniſtrare vellent, quo modo naſceremini non inueniretis.

in ead. ep.

Reſpondeo dicendum, quod in aſſumptione Epiſcopatus duo ſunt conſiderãda. Primo quidem, quid deceat hominem appetere ſecundum propriam voluntatem. Secundo, quid hominem deceat facere ad voluntatem alterius. Quantum ergo ad propriam voluntatem, conuenit homini principaliter inſiſtere propriæ ſaluti: ſed quod aliorum ſaluti intendat, hoc conuenit homini ex diſpoſitione alterius poteſtatẽ habentis, vt ex ſupra dictis patet. Vnde ſicut ad inordinationem voluntatis pertinet, quod aliquis proprio motu feratur in hoc, quod aliorum gubernationi præficiatur; ita etiam ad inordinationem voluntatis pertinet, quod aliquis omnino contra ſuperioris iniũctionem, prædictum gubernationis officium finaliter recuſet, propter duo. Primo quidem, quia hoc repugnat charitati proximorum: quorum vtilitati ſe aliquis debet exponere pro loco & tempore. Vnde Auguſt. 19. de Ciuit. Dei dicit, quod negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis. Secundo, quia hoc repugnat humilitati, per quam aliquis ſuperiorum mandatis ſe ſubijcit. Vnde Gregorius dicit in Paſtorali. Tunc ante Dei oculos vera eſt humilitas, cum ad reſpuendum hoc, quod vtiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt.

ar. præc. ad 3.

lib. 19. c. 19. circa fi. to. 5.

p. 1. c. 6. vis. ca pr.

Ad primum ergo dicendum, quod quamuis ſimpliciter & abſolute loquẽdo, vita contemplatiua potior ſit, quam actiua, & amor Dei, quam dilectio proximi: tamen ex alia parte bonum multitudinis præferendum eſt bono vnius. Vnde Auguſtinus dicit in verbis præmiſſis. Neque otium veſtrum neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: præſertim quia & hoc ipſum ad dilectionem Dei pertinet, quod aliquis ouibus Chriſti curam paſtoralem impendat. Vnde ſuper illud Ioan. vlt. Paſce oues meas, dicit Auguſtinus, Sit amoris officium paſcere Dominicum gregem, ſicut fuit timoris indicium, negare paſtorem. Similiter etiam Prælati non ſic transferuntur ad vitam actiuam, vt contemplatiuam deſerant. Vnde Auguſtinus dicit 19. de Ciuit. Dei, quod ſi imponatur ſarcina paſtoralis officij, nec ſic deſerenda eſt delectatio veritatis, quæ ſcilicet in contemplatione habetur.

In argum. ſed cont.

trac. 123. in Io. parum ante med. to. 9.

c. 19. in fin. to. 5.

Ad ſecundum dicendum, quod nullus tenetur obedire Prælato ad aliquod illicitum: ſicut patet ex his, quæ ſupra dicta † ſunt de obedientia. Poteſt ergo contingere quod ille, cui iniungitur prælationis officium, in ſe aliquid ſentiat, propter quod non liceat ei prælationem accipere. Hoc autem impedimentum quandoque quidem remoueri poteſt per ipſummet, cui paſtoralis cura iniungitur: puta, ſi habeat peccandi propoſitum, quod poteſt deſerere. Et propter hoc non excuſatur quin finaliter teneatur obedire Prælato iniungenti. Quandoque vero impedimentũ, ex quo fit ei illicitum paſtorale officiũ, non poteſt ipſe remouere, ſed Prælatus qui iniungit, puta ſi ſit irregularis, vel excommunicatus. Et tunc debet defectum ſuum Prælato iniungenti oſtendere: qui ſi impedimentum remouere voluerit, tenetur humiliter obedire. Vnde Exodi 4. cum Moyſes dixiſſet, Obſecro Domine, non ſum eloquens ab heri & nudiuſtertius: Dominus reſpõdit ad eum, Ego ero in ore tuo, doceboque te, quid loquaris. Quandoque vero non poteſt remoueri impedimentũ nec per iniungentem, nec per eum, cui iniungitur: ſicut ſi Archiepiſcopus non poſſit ſuper irregularitate diſpenſare. Vnde ſubditus non tenetur ei obedire ad ſuſcipiendum Epiſcopatũ, vel etiam ſacros ordines, ſi ſit irregularis.

qu. 104. ar. 5.

Ad

Ad tertium dicendum, quod accipere Epiſcopatum non eſt de ſe neceſſariū ad ſalutem, ſed fit neceſſarium ex ſuperioris præcepto. His autem, quæ ſic ſunt neceſſaria ad ſalutem, poteſt aliquis impedimētum licitè apponere antequam fiat præceptum: alioquin non liceret alicui tranſire ad ſecundas nuptias, ne per hoc impediretur à ſuſceptione Epiſcopatus, vel ſacri ordinis. Non autem hoc liceret in his, quæ per ſe ſunt de neceſſitate ſalutis. Vnde beatus Marcus nō contra præceptum egit, ſibi digitum amputando: quamuis eum credibile ſit hoc ex inſtinctu Spiritus ſancti feciſſe, ſine quo non licet alicui ſibi manum inijcere. Qui autem votum emittit de non ſuſcipiendo Epiſcopatum, ſi per hoc intendat ſe obligare ad hoc, quod nec per obedientiam Superioris Prælati accipiat, illicitè vouet. Si autem intendit ad hoc ſe obligare, vt quantum eſt de ſe, Epiſcopatum non quærat nec ſuſcipiat, niſi imminēte neceſſitate, licitum eſt votum: quia vouet ſe facturum id, quod hominem facere decet.

SVMMARIVM.

1 *Titulus articuli explicatur. n. 1.*
2 *Reſolutio articuli. n. 2.*
3 *Dupliciter homo mouetur ad volendum vel ſcilicet ex propria, vel ex aliena voluntate. n. 3.*
4 *In hac diſtinctione non comparatur voluntas hominis Deo, ſed voluntas propria voluntati alienæ num. 3.*
5 *Lex à Deo data vt vnuſquiſque principaliter ſuam ſalutem procuret. n. 4.*
6 *Is cui offertur Epiſcopatus primo conſideret, ſi ſuæ ſaluti ſit vtilis. n. 4.*
7 *Ex lege naturæ non tenetur aliquis ex officio habere curam aliorum. n. 5.*
8 *Præſidere alijs non eſt ex ijs, quæ aſſumenda ſint ex proprio iudicio. n. 5.*

1 MErito in titulo hic terminus omninò appoſitus eſt, quia aliqualiter Epiſcopatum recuſare humiliter ſuam imperfectionem agnoſcendo, & iniungenti repreſentando honeſtum eſt, vt dicitur in articulo.

2 Reſolutio autem quæſtionis in hoc eſt conſtituta, quod illicitum ſit finaliter Epiſcopatum oblatum recuſare; quia hoc repugnat, & charitati proximi, & propriæ humilitati.

3 Diſtinctio quoque præmittitur, quæ in hoc conſiſtit, quod ad appetendum, & agendum poteſt homo moueri, vel ex voluntate propria, vel ex voluntate aliena. Et licet videri poſſit nihil honeſti eſſe, ad quod homo ſe moueat ex voluntate propria, quia ad honeſtum obligatur homo ex lege aliqua Dei, & ex conſequenti ex Dei voluntate, tamen illud dicitur appeti ex voluntate propria, quod appetitur ex lege voluntati intrinſeca, & in ipſa natura voluntatis imbibita, & hoc eſt amare propriam perfectionem principaliter, & primò. Vnde hic non comparatur voluntas hominis ad voluntatem Dei, ſed ad voluntatem alterius hominis. Nam alias nihil hominem decet appetere ex voluntate propria, vt contradiſtincta à voluntate Dei, cum nihil boni voluntas velle poſſit, niſi ex Dei inclinatione, & motione. Sed tamen præter hoc in multis voluntas vnius ex alterius voluntate regulanda eſt. Et ſic aliud eſt, quod hominem decet appetere ex regula propriæ voluntatis independenter à voluntate alterius, & aliud eſt, quod eum decet facere, vt ſubijcitur voluntati alterius.

4 Hęc vero lex in voluntate propria cuiuſcumque à Deo imbibita eſt, vt principaliter inſiſtat propriæ ſaluti. Ideo quando alicui offertur Epiſcopatus ex lege naturali, ſtatim primo debet attendere an tale officium vtile ſibi futurum ſit ad propriā ſalutem. Salus enim ſpiritualis cuiuſcumque ſibi ipſi propriè commiſſa eſt, Et ideò ſubditus quidquid ex motu proprio incipit debet facere ſecundum quod magis expedit ſuæ ſaluti. Quamobrem licet videat ſe poſſe maxime iuuare communitatem, ſi tamen prudenter ſibi timet periculum proximum ſuæ ſalutis inde ſibi offerri, quod putat non poſſe vincere, nequaquam ſe debet illi committere. *Soto l. 10. de iuſ. q. 2. a. 3.*

5 Sed numquid non ex lege naturali, & propriæ voluntati inſita non tenetur homo diligere proximum, & eius ſalutem procurare? Tenetur ſed non ex officio particulari, & ex particulari obligatione. Nullus enim à natura habet, vt alijs præſit, ſeu vt ex ſpeciali titulo aliorum curam habeat, niſi alij ſint ſui ex natura, vt Filij ſunt Patris, ſed quod aliquis extraneorum curam per ſe, & principaliter directe, & ex officio habeat, hoc eſt iuris poſitiui, & conueniens homini, vt eſt ſubiectus voluntati alterius, non vero ex iure naturæ. Et ideo officium regendi alios non habetur, niſi vel ex contractu, & conſenſu communitatis vni officium Principis committentis, vel ex alicuius alterius Superioris à Deo inſtituti, à quo particulares homines eliguntur in Communitatum Rectores, & Gubernatores; & ſic præſidere alijs ex officio eſt aliquid, quod per ſe non eſt honeſte appetibile ex propria voluntate ſolum, ſed ex aliena. Ex quo habetur hoc vnum valde conſiderandum, quod ſcilicet officium alios regendi non eſt bonum ex ſolo proprio iudicio, & voluntate diiudicandum, quia eſt bonum ex diſpoſitione alterius Superioris obtinendum.

SVMMARIVM.

1 *An proprio motu ferri in Epiſcopatum ſit malum ex genere. n. 6.*
2 *Caiet. & Sotus diuerſimode D. Thom. explicant. num. 6.*

3 *Aliud eſt Epiſcopatum appetere, & aliud proprio motu ferri in Epiſcopatum. n.7.*
4 *Proprio motu ferri in Epiſcopatum eſt abſolute & ſine ſubordinatione ad iudicium ſuperioris & contra illius voluntatem illum appetere. n.7.*
5 *Et hoc eſt intrinſecè malum. n.7.*

An proprio motu ferri in Epiſcopatum ſit malum ex genere?

6 EX quo *D.Th.* infert, quod ſicut ad inordinationem voluntatis ſpectat, quod aliquis proprio motu feratur in Præſulatum, & illum appetat, ita inordinatū eſt, quod illum omninò contra Superioris iniunctionem finaliter recuſet. Verum quoniam, vt ex articulo præcedenti habetur appetere Epiſcopatum non eſt malum ex genere, videtur, quod comparatio iſta *D.Th.* non teneat, quia voluntas reſiſtendi, ne quis recipiat Epiſcopatū eſt ex ſuo genere mala, Ideo *Caiet.* dupliciter explicat textū. Primo ſcilicet, vt ſimilitudo attendatur in inordinatione, non verò in modo illius, vnde bene ſtat, quod deſiderare Epiſcopatum ſit actio diſſona rationi non ex genere, ſed ex circumſtantijs, vt in pluribus, & nolle recipere Epiſcopatum, ſed reſiſtere conferenti ſit actio ex genere inordinata. Secundo vtnon ſit ſermo de quocumque appetitu Epiſcopatus, ſed de eo, qui habetur ex fine celſitudinis, vel honorum circumſtantium, qui quidem eſt ex genere malus. Et hanc ſecundam explicationem præfert primæ, quia eſt formalior. Sed vtramque expoſitionem impugnat. *Sot lib.10. de iuſt.q.2. ar.2.* Et quidem impugnat ſecundam, quoniam *D.Thom.* non aſſerit dari inordinationem ex peruerſitate finis, ſed ex eo, quod homo ex proprio iudicio Prælaturam appetit. Primam vero, quia videtur, quod *D. Thom.* velit aſſerere, quod vtrobique ſit aliqua inordinatio ex genere actus. Et ideo ipſe aliter dicit, nimirum, quod vtrobique eſt aliqua inordinatio ex genere, ſed non tanta, & adeò inſita, & intrinſeca, vt ex circumſtantijs actus non poſſit fieri honeſtus. Vnde honeſtum eſt appetere Epiſcopatum ex neceſſitate, & illum oblatum ex cauſa rationabili recuſare.

7 Sed reſpondetur, quod ferri proprio motu in Prælaturam eſt ex genere malum. Sed non ſunt idem appetere, ſeu petere, ſeu procurare Prælaturam, & ferri proprio motu in illam. Quia appetere, petere, procurare Prælaturam non excludit motum Superioris & iudicium illius proprium & ex vtilitate communi menſurandum, nam bene ſtat, & quod aliquis iudicet ſe dignum Prælatura, & eam petat & procuret, ſemper tamen ſub conditione & ſubordinatione ad iudicium, & voluntatem Superioris. Nam alias ſi appetitus non ſit ſubordinatus iuſtæ & liberæ voluntati Superioris, ſed ſit omnino abſolutus, & tendat in Prælaturam vt habendam vel inuito etiam ſuperiore, vel independenter à iuſto & rationabili eius iudicio & voluntate, procul dubio talis appetitus eſt malus ex genere ſuo. Et hoc eſt ferri proprio motu in Prælaturam, ſcilicet per proprium iudicium & voluntatem independenter à iudicio & voluntate ſuperioris vt à propria cauſa Prælaturas diſtribuendi, & conferendi, Quod eſt ferri in Epiſcopatum aut Prælaturam præſumptuoſe, & ſuperbe, & eſt per ſe ex genere peſſimum.

SVMMARIVM.

1 *Recuſare finaliter Epiſcopatum eſt ex genere malum. n.8.*

8 COnclusio textus hæc eſt, ſcilicet, quod non licet finaliter recuſare Epiſcopatum. Et dicitur finaliter, quia, vt ad *ſuper. artic.* eſt dictum aliquo modo recuſare prudentiæ eſt, & humilitatis. Sed omninò, & finaliter Epiſcopatum recuſare, cum ſcilicet abſoluta voluntas conferentis eſt, vt omninò electus Epiſcopatum recipiat eſt ex genere malum. Habetur hæc concluſio ex *Canon.37. Apoſt. & ex Conc. Antioch. can.10. & ex Epiſ. prima Clem. & ex cap. olim. in ſcripturis cap. qui epiſcopatum 8. quæſt.1.*

SVMMARIVM.

1 *Recuſare finaliter Epiſcopatum eſt contra charitatem. n.9.*
2 *Obiectio contra hoc dictum. n.10.*
3 *Ex præciſa vi præcepti charitatis non eſt vniuerſaliter malum recuſare Epiſcopatum. n.11.*
4 *D. Th. non aſſerit abſoluta quod recuſare Epiſcopatum ſit malum contra charitatem, ſed bene quod eſt malum recuſare illum contra iniunctionem ſuperioris. n.12.*
5 *Et hoc eſt verum. n.12.*
6 *Tunc intrat locus & tempus in quo charitas obligat ad recipiendum Epiſcopatum, cum Superior abſoluta voluntate illum iniungit. n.13.*
7 *Valet hæc conſequentia. Petre amas me; ergo Paſce oues meas. n.14.*
8 *Cum iudicare an officium gubernandi conueniat ſpectet ad ſuperiorem, tunc obligat præceptum charitatis cum ſuperior abſolute iniungit Epiſcopatum. n.15.*

9 PRobatur vero concluſio. Primò quidem, quia hoc repugnat charitati. Hæc eſt prima ratio ex qua finaliter recuſare Epiſcopatum ſit malum, quia eſt contra charitatem proximorum nolle ſe pro eorum vtilitate exponere labori pro loco, & tempore. Poteſt tamen dubitari. An ex hac parte recuſare Epiſcopatum ſit malum ex genere, quia ſit contrarium charitati proximi.

10 Supponitur in electo idoneitas, & dignitas, quia de eo, qui indignus ad Epiſcopatum vocatur dicetur in reſp. ad ſecundum argumentum articuli. Videtur vero, quod non ſit malum ex genere electioni non conſentire, quia ſolum in caſu neceſſitatis tenemur incumbere proximorum vtilitati, igitur quod recuſare Epiſcopatum finaliter, & nolle omninò conſentire electioni in Epiſcopum ſit malum, eſt ex circumſtantia, ſcilicet ex graui neceſſitate Eccleſiæ, cui non poteſt hic, & nunc occurri niſi electus electioni conſentiat, non ergo hoc eſt ex genere malum.

11 Reſpondetur quod ex vi præciſa præcepti charitatis recuſare finaliter Epiſcopatum non eſt

ex

ex genere vniuerſaliter malum ſimpliciter, & abſolutè loquendo. Quia præceptum charitatis obligat ad eleemoſinam ſiue ſpiritualem, ſiue temporalem tanquam præceptum affirmatiuum non pro ſemper, ſed pro loco, & tempore, & indigentia proximi, cui aliter ſubueniri non poſſit, ideo dari poteſt caſus facillimè, & ſæpius datur, quod poſſit prouideri ſaluti proximorum æquè benè, & forſan melius per aliam perſonam, quam ſit illa, quæ eſt vel electa, vel à Principe nominata; ex vi igitur præcepti charitatis in eo caſu non tenetur electus, vel nominatus conſentire electioni, aut nominationi, ſed poteſt illam finaliter recuſare. Ideo *D.Th.* in textu ſolum aſſerit, quod ex præcepto charitatis homo ſe debet exponere vtilitati proximi pro loco, & tempora.

12 Sed dices, quod concluſio intelligitur de peccato in genere, quia ſcilicet recuſare Epiſcopatum finaliter eſt ex genere ſuo peccatum mortale, igitur defecit *D.Th.* probans concluſionem ex eo, ex quo habetur, quod recuſare Epiſcopatum eſt peccatum ſolum pro loco, & tempore, ſeu ex accidenti, & circumſtantijs. Reſpondetur verò quod *D.Thom.* in ſua concluſione non aſſerit abſolutè, quod recuſare Epiſcopatum abſolutè ſit malum, ſed quod eſt inordinatum recuſare illum finaliter contra iniunctionem Superioris. Ideò textus non loquitur in ſenſu noſtræ concluſionis, quæ loquitur abſolutè, & præſcindendo à præcepto Superioris, & textus Superioris mandatum ſupponit. Vnde.

13 Dicitur ſecundo quod recuſare finaliter Epiſcopatum contra Superioris iniunctionem eſt peccatum mortale ex ſuo genere, & eſt peccatum contra proximi charitatem. Nam cum Superior legitimus abſoluta voluntate iniungit alicui officium charitatis, & eleemoſinæ ſpiritualis, tunc intrat locus, & tempus in quo præceptum charitatis obligat, & maximè charitatis ſpiritualis, & maximè officij Epiſcopatus. Nam duæ ſunt in hoc caſu conditiones, quibus poſitis præceptum charitatis obligat; ſcilicet ex parte proximi grauis neceſſitas, quæ eſt maxima reſpectu Epiſcopatus, ſine quo multitudo fidelium eſſet ſicut grex ſine paſtore in medio luporum. Et ex parte eius cui iniungitur officium eſt abundantia virtutis. Quilibet enim ad Epiſcopatum idoneus habet pro ſe, & pro alijs virtutem, & perfectionem, & poteſt dici quod abundet ſuperflue, non quia in ſpiritualibus detur ſuperfluitas, ſed quia dignus Epiſcopatu habet gratiarum ſuperfluentem abundantiam; & eo magis, quod gratiæ ſpirituales erogatæ creſcunt, & quo amplius diffunduntur in alios, augentur in diſtribuente eas ex charitate. Non obſtat vero, quod neceſſitati populi poſſit aliunde, & per alium ſubueniri; Tum primò, quia ſi hoc eſſet Superior vltimate, & finaliter non iniungeret illi accipere Epiſcopatum, cum alias Superior teneatur eligere meliorem ad tale officium. Tum quia ad ſubditum non pertinet, neque licet ex proprio iudicio decernere, an neceſſitati plebis poſſit per alium æquè bene ſubueniri, ſed hoc iudicium ad Superiorem pertinet, ideo lex charitatis exigit, vt illud ſit tempus ſe exponendi pro vtilitate populi, cum id iniungit Superior per voluntatem abſolutam, & iudicium finaliter determinatum.

14 Propterea *S. Gregor. in Paſtor. par.p.cap.5.* ità decreuit ad rem noſtram. *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus ſuſcipere renuit, plerumque ipſa dona Dei ſibi auferuntur, quia non pro ſe tantum, ſed etiam pro alijs acceperat. Vnde Dominus dicens: Si diligis me Paſce oues meas, clare docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens, ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſuum conuincitur non amare.* Et in eodem ſenſu loquitur *lib.6. epiſ.5. ad Cyriacũ Epiſc.Conſtantinop.* vbi inquit. *Et Paſtori Sancta Eccleſia dicitur. Simon amas me? Paſce oues meas. Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, Omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt. ad Philip.1. Et vbi erit illud eiuſdem ad Rom.14. Nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur & illud eiuſdem 1. Cor.10. non quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis? vt ſalui fiant? & illud denique 2. Cor.5. vt qui viuunt iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt?* Ex his enim planè conſtat, quod præceptum charitatis, quod obligat nos ad Deum diligendum, & proximum propter Deum obligat nos ad nõ finaliter recuſandum Epiſcopatum. Nam valet hæc conſequentia Chriſti. *Petre amas me? ergo paſce oues meas.* Et cum ex vi huius præcepti diligendi Deum propter Chriſtum obliget nos, vt non nobis ſolum, ſed Chriſto, & proximo viuamus, certè tunc vrget hoc præceptum, quando Superior iniungit officium Epiſcopatus, cuius tanta eſt in Eccleſia neceſſitas.

15 Et hoc amplius probatur ex ratione textus. Nam duo hic conſideranda ſunt. Primum eſt euidentiſſimum, quia ſcilicet charitas nos obligat, vt pro loco, & tempore exponamus nos vtilitati proximorum, & ex conſequenti ad illos dirigendos in finem, & veluti oues paſcendas, & gubernandas, vt *Gregor.* probat ex multiplici auth. Apoſtoli. Secundum etiam certum eſt, quod ſcilicet, vt in textu dicitur officium gubernandi alios non eſt res, quæ ſubſit iudicio proprio, ſeu in quam homo ferri debeat ex proprio iudicio, ſed eſt res ex alterius iudicio, & voluntate diiudicanda: Ex his enim duobus hoc tertium ſequitur, quod alterius (ſcilicet) Superioris eſt iudicare, & decernere quando præceptum charitatis vrget, vt aliorum vtilitati viuentes onus Epiſcopale aſſumamus; igitur ſi ſuperiore iniungente Epiſcopatum recuſamus finaliter, hoc eſt contra præceptum charitatis, & ideò eſt ex genere peccatum mortale.

SVMMARIVM.

1 *Ex humilitate tenemur iniunctum Epiſcopatum acceptare. n.16.*

16 SEd quod etiam ex præcepto humilitatis tenemur non recuſare Prælaturam, & Epiſcopatum docet *D.Th.* Nam vt idem *D.Thom.* docet *ſupra quæſt.161. a 5.* cum virtus conſiſtat in ordinatione rationis, hunc ordinem prout reſpicit finem perficiunt virtutes Theologicæ, vt vero reſpicit

ſpicit media aliæ virtutes, ſed præcipuè duæ, ſcilicet iuſtitia legalis, & humilitas. Iuſtitia enim legalis omnia ordinat in finem communem, & ideo ad illam pertinet præcipuè hæc ordinatio quaſi actiuè; Et ſic hæc virtus quæ principaliter eſt in ſuperiore ordinat, & diſponit ea, quæ ad communitatis bonum conducunt, vnde eius eſt præcipere etiam actus aliarum virtutum, quando ad bonum communitatis requiruntur. Sed hic idem ordo, vt paſſiuè ſumitur pertinet ad humilitatem, cuius eſt ſubijcere animum ordinationibus Superiorum. Et licet hunc paſſiuum ordinem faciant aliæ virtutes particulariter, humilitatis eſt illum ſeruare vniuerſaliter. Ideò directè contra humilitatem eſt mandatum Superioris ordinantis ea, quæ ſunt & vtilia, vel ipſi cui fit mandatum, vel communitati reijcere, & nolle ſe ſubijcere. Tantum igitur abeſt vt humilitatis ſit fugere celſitudinem gradus Epiſcopalis, quod illam reſpuere oblatam, & iniunctam eſt ſuperbiæ, vt etiam probat *Gregor. in textu relatus per. p. paſtoralis cap. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Tunc promotus tenetur non recuſare cum ſibi præcipitur vt acceptet. n. 17.*
2 *Sufficit quæcumque forma præcipiendi. n. 17.*
3 *Minus tamen conuenit compellere promouendos præceptis. n. 18.*
4 *Quamuis id facere ſit aliquando neceſſarium. numer. 18.*
5 *Opiniones variæ. n. 19.*
6 *Reſoluitur quæſtio ex D. Th. n. 20.*
7 *Electus ſeu promotus non tenetur acceptare, ſi Superior non præcipit. n. 21.*
8 *Si tamen ex recuſatione immineat probabile damnũ Eccleſiæ neceſſe eſt acceptare. n. 22.*
9 *Ex pigritia recuſans non peccat mortaliter. numer. 23.*
10 *Minus dignus promotus non tenetur recuſare. numer. 24.*
11 *Quod ſit melius acceptare Prælaturam, aliqui probant. n. 25.*
12 *Tutius & laudabilius eſt recuſare Epiſcopatum cum ſine peccato fieri poteſt. n. 26. 33.*
13 *Cum Papa voluntate abſoluta vult aliquem fieri Epiſcopum, non poteſt recuſare Epiſcopatus. numer. 27.*
14 *Voluntas abſoluta ſuperioris eſt præceptum. n. 27.*
15 *Dum Superior voluntate abſoluta iniungit Prælaturam præceptum charitatis, & humilitatis obligat ad eam acceptandam. n. 28.*
16 *Etiam ſi Superior non iniungat Prælaturam voluntate abſoluta, poteſt eſſe peccatum illam non acceptare ex multiplici cauſa. n. 29.*
17 *Ex modo & cauſa poteſt recuſatio Epiſcopatus eſſe mala. n. 30.*
18 *Peccatum aliquod eſt recuſare Prælaturam, vbi in indiuiduo omnibus penſatis eam acceptare eſt melius, & ideo eſt Dei voluntas. n. 31.*
19 *Ex ſimplici electione ad Epiſcopatum non præſumitur in ſuperiore voluntas abſoluta & finalis vt electus ſit Epiſcopus. n. 32.*
20 *Licet electi modeſte recuſare, & voluntate ſuperioris explorata. numer. 32.*
21 *Quamplures Epiſcopatus recuſarunt. n. 33.*
22 *Vbi relinquitur libertas acceptandi Epiſcopatum non vrget obedientia. n. 34.*
23 *Laudabilior obedientia eſt, quæ præuenit expreſſum præceptum tacito ſuppoſito. n. 34. 35.*
24 *Chriſtus ex obedientia paſſus. n. 34.*
25 *Chriſtus ſuo exemplo comprobauit nos poſſe modeſte recuſare impoſitum onus. n. 34.*
26 *Pontifex eligens ad Epiſcopatum non propter hoc abſolute præcipit. n. 35. 36.*
27 *Pontifices regulariter non cogunt ad Epiſcopatum. num. 36.*
28 *Ex Sacris Canonibus & praxi habetur quod licet modeſte recuſare Epiſcopatum. n. 36.*
29 *Recuſatio licita Epiſcopatus non ſit inuito Papa, num. 37.*
30 *Iuramentum de eo quod impedit melius bonum non tenet. n. 38.*
31 *Qui iurauit non acceptare Epiſcopatum cum expedit illam acceptare non tenetur ſeruare iuramentum. n. 38.*
32 *Non ſemper expedit & eſt melius non recuſare Epiſcopatum. n. 38.*
33 *Spõtanea acceptatio Epiſcopatus præſumitur multum habere de propria voluntate. n. 39.*
34 *Electus ad Epiſcopatum non debet ſimulare diſſenſum. n. 40.*
35 *Ante electionem non debet conſentire. n. 40.*

An vniuerſaliter ſit peccatum iniunctum Epiſcopatum recuſare etiam ſi Superior non præcipiat.

17 NAm quod dictum eſt in concluſione *D. Thomæ,* ſcilicet quod ſit peccatum iniunctum Epiſcopatum recuſare explicatur communiter, vt verum ſit tunc cum Superior iniungit Epiſcopatum præcipiendo, non vero ſi offerat illum relinquendo voluntati inferioris illum acceptare *Sotus l. 10. de iuſt. q. 2. a. 2. circa reſp. ad 2* vbi quod debeat præcipi in virtute ſanctæ obedientiæ, ſed puto ſufficere, quod præcipiat ſub quacumque forma apta ad ſignificandam abſolutam voluntatem Superioris, & ſic apta, vt importet præceptum, & intentionem obligandi. Quacumque enim forma loquendi vtatur Superior, ſi vere præcipit, tenetur ſubditus iniunctum Epiſcopatum recipere, iuxta dicenda infra circa *reſponſ. ad ſecundum,* & ſi id non facit peccat mortaliter. *Gloſſ. in cap. in ſcripturis 8. quæſt. 1. & Turrecrem. Archid. in cap. ſi electio de elect. in 6. Pax Iordan. prал. 7. num. 3.*

18 At vero hic primò conſiderandum eſt praxim non eſſe vt compellantur, & certè conuenire, vt ſi non adſit neceſſitas, non cogantur homines inuitos tantum onus ſubire. Nam, & minus diligenter agitur, quod agitur contra voluntatem. Et cum Epiſcopatus aſſimiletur matrimonio ſicut conuenit matrimonium eſſe voluntarium, ſic decet Epiſcopatum liberè recipi. Nihilominus vbi vtilitas

tas Eccleſiæ id poſtulet nedum poteſt, ſed debet Superior per præcepta compellere dignos ad Epiſcopatum. Neque hoc eſt cogere, quia neceſſitas præcepti non cogit, enim moueat voluntatem ex honeſtate virtutis. *Ledeſma de ſtat. cap.3. concluſ.8. dub.1. & ex Baronio etiam ad annum* 595. *numer.83. aduertit Pax Iordan. Prælat. num.*14. S. Gregorium neminem coegiſſe ad Epiſcopatum quod tamẽ alij Sanctiſſimi Pontifices præſtiterunt.

19 Vbi ergo Superior non præcipit, ſed ſolum iniungit officium relinquens ſubditum in ſua poteſtate, quid tunc agendum? Seu cum aliquis eſt electus, quoniam ex nulla lege tenetur conſentire electioni, eſt ne tunc conſultius conſentire, vel non conſentire? Quando electores ſunt viri probi, & zelo ſancto electionem faciunt, non eſſe opus difficilem ſe reddere, ſed immo conſultius eſſe electioni conſentire, dum tamen, ſi electus eſt religioſus, id non faciat, niſi Prælati facultate obtenta tenent. *Sotus d.l.10. de iuſt. quæſt.12. a.2. circa reſpon. ad 2. Pax Iordan. elucubrat. Prælad.7. num.7.* vbi quod tamen aliqua humilis, & modeſta recuſatio eſt laudabilis. Tum quia in honoribus fugiendis eitenmſq electos eſſe opus eſt, ne dignitates contemnentes peiori inde motu ſuperbiæ rapiantur. Tum quia licet dignitates contemnere ſit actus heroicæ humilitatis, nihilominus ſeruus fidelis, & prudens in Eccleſiæ adminiſtratione poteſt Deo gratioſiora miniſteria reddere. Tum tertio quia vbi Eccleſia dignis miniſtris indiget, qui verè idonei ſunt, debent huius inopiæ rationem ponderare, & illi ſuccurrere. Quamobrem iuſtis, ac prudentibus viris ſic in admittendis Magiſtratibus adhibenda eſt modeſtia, & prudentia, vt minor cautio non ſit in eiſdem reijciendis neceſſaria. Alij in hoc caſu putant ſic electum poſſe recuſare Epiſcopatum, quod tamen ſi probabiliter, iudicat quod Epiſcopatus per alium non poſſit æque bene adminiſtrari peccet grauiter illum recuſando. *Pax Iordan. d. Prælud.7. num.5. ex Gloſſ. d. cap. in ſcripturis 8. quæſt.1. & Sylu. v. Epiſcopus quæſt.3. in fine Miranda quoque to.2. quæſt.13. a.31.* abſolutè tenet, quod regulariter melius ſit electum conſentire, quam diſſentire.

20 Optimè ad hanc queſtionem reſpondet *D. Th. in quodlib.5. ar.22. ſic dicens: Reſpondeo dicendum, quod in eo, qui Electioni Canonicæ de ſe factæ conſentit, conſiderari præcipuè debet, quid intendit, ſi enim intendit aliquid temporale puta honorem, diuitias, excutere ſe à iugo religionis, aut aliquid huiuſmodi, manifeſtum eſt, quod eſt praua intentio. Vnde melius faceret, ſi non aſſentiret, ſi autẽ intendit profectum Eccleſiæ, ſic planum eſt, quod bona eſt intentio. Vnde Auguſt. dicit 19. de Ciu. Dei: In actione non amandus eſt honor in hac vita ſiue potentia, ſed opus ipſum, ſi rectè atque viriliter fit, id eſt vt valeat ad ſalutem ſubditorum. Et inducit illud Apoſtoli, quod habet 1. ad Timot.3. Si quis Epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat. Sed tamen ſciendum eſt, quod ad hoc opus maxima requiritur idoneitas, quia vt Gregor. dicit in paſtorali. Tantum actionem populi debet actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege paſtoris vita, ad quod humana fragilitas ſecundum proprias vires ſufficiens non eſt, ſecundum illud Apoſtoli 3. ad Corint. & hæc quis tam idoneus? Sed tamen ex auxilio gratiæ diuinæ homines idonei, & ſufficientes redduntur, ſicut ipſe poſtmodum ſubdit: Idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamenti. Poteſt ergo aliquis laudabiliter conſiderans proprium defectum ex humilitate officium Prælationis recuſare, ſicut Hierem. dicit: Neſcio loqui, quia puer ego ſum, poteſt etiam laudabiliter conſentire ex charitate fraterna, vt ſalutem proximorum procuraret, ſicut Iſaias dicit: Ecce ego mitte me. Sed ſicut Gregor. dicit in paſtorali, in vtroque eſt ſubtiliter intuendum quia, & is, qui recuſauit plenè non reſtitit, & is qui mitti voluit ante ſe per altaris calculum purgatum vidit. Ne aut non purgatus adire quiſque ſacra miniſteria audeat. Aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſupernæ diſpoſitioni contradicat. Quia ergo valdè difficile eſt purgatum ſe quemlibet poſſe agnoſcere prælationis officium tutius declinatur, non tamen pertinaciter cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. &c.*

21 Hinc colligitur veram non eſſe opinionem *Gloſſæ c. in ſcripturis ver. minime 8. quæſt.1. & Arebid. ibidem, & in cap. ſi electio, de elect. in 6.* volentium, quod electus ſi ſit dignus teneatur non recuſare, & peccet mortaliter, ſi id faciat. Huius enim oppoſitum habetur ex *d. cap. ſi electio*, & ratione conuincitur, quoniam cum inter electum, & Eccleſiam interſit matrimonium ſpirituale, matrimonium vero non debeat eſſe inuitum non eſt vnde inuito imponatur Prælaturæ onus, & iugum, quod recuſat *cap. innotuit de elect.* nec alicubi datur hæc lex poſitiua, quæ hoc præcipiat, & iura ſupponunt electum poſſe diſſentire. Alias verò nec ex lege naturali charitatis, aut alterius virtutis tenetur homo ſuſcipere onus Prælaturæ grauiſſimum, cum non deſunt alij ad id idonei. Ita ex *Io. And. Gemin. in d. cap. ſi electio num. Franc ibidem num.1. & ex Anchar. ibid. & Cuch. lib.4 de elect. num.303. Sigiſmund. de Bonon dub 39. num.15. & alij DD. infra citandi.*

22 Colligitur ſecundo nihilominus, quod etſi non adſit neceſſitas præcepti, ſed electus ſit liber, vt conſentiat, vel non conſentiat, ſeu vt Prælaturam recipiat, vel non recipiat, ſi tamen probabiliter videat imminere periculum notabilis damni Eccleſiæ, ſi ipſe non acceptet iniunctam Prælaturam peccat mortaliter eam recuſando.

23 Alter verò caſus, in quo dicunt aliqui recuſantem Prælaturam etiam extra caſum neceſſitatis peccare eſt, ſi renunciet ex ignauia, & pigritiâ. Ita ex *Richardo Miranda vbi ſupra*, ſed adeſſe tunc ſolam culpam venialem bene, & merito aduertit *Sigiſm. vbi ſupra num.10.* Non enim hic interuenit tanta inordinatio ex pigritia, quæ poſſit ſufficere ad culpam mortalem.

24 Sed econtrà ſi electus ſciat dari alium, vel alios ſe digniores, numquid tenebitur Prælaturam recuſare? *Donatus in praxi p.2 tr 8. quæſt.7.* ſentit quod minus dignus electus debeat recuſare, & cedere digniori, quia hoc petunt charitas, & humilitas. Sed *ibid. quæſt.9. ex D. Thom. & Caiet. art. ſequenti* benè oppoſitum docet, quia non pertinet ad electum amplius examinare ſuam dignitatem comparatiuè ad alios, & ſe minus dignum iudicare, ſed ſi non eſt ſibi conſcius alicuius indignitatis cum habet iam ius ad Prælaturam, ad quam fuit electus poteſt vti iure ſuo, & electioni conſentire. Et hæc eſt communis ſententia.

25 Sed his ſtantibus nihilominus, videtur adhuc dubium an abſolutè loquendo melius ſit Epiſcopatum recuſare, quam ſponte accipere, & præ-

ceptum

ceptum rigoroſum Superioris non expectare, maximè quod nunc ſupponimus in promoto nullum eſſe impedimentum, aut votum ob quod impediatur, ne ſuæ promotioni conſentiat, quia de impeditis dicendum eſt inferius circa reſponſiones ad argumenta articuli. Nam abſolutè conuenire magis acceptare Prælaturam, cum primo aliquis ex ſimplici voluntate Superioris ad illam eligitur, & non expectare rigoroſum præceptum præter ſupra citatos *num.* 19. tenent *Layman. q.69. num.6.* & nouiſſimè *Illuſtriſs. Lucarinus* ſentiens, quod regulariter loquendo melius, faciunt qui Papæ ſimplici verbo Epiſcopatum iungenti ſponte conſentiunt, quam illi, qui expectant eius formale præceptum; hoc probat ſequentibus argumentis. Primo quia Religioſus tanto in ſuo actu eſt laudabilior, quanto in illo exequendo eſt perfectior obediens, ſed acceptando Epiſcopatum ſimplici Summi Pontificis verbo iniunctum eſt perfectior obediens, quam ſi præceptum expectet, quia perfectior obedientia eſt, quæ præceptum antecedit. Et hoc confirmatur ex *Lorca p. q.* 10. *a.* 4. *diſp.* 73. ſententia probabili aſſerente Chriſtum non ex rigoroſo præcepto obtemperaſſe Patri mortem iniungenti, ſed quia voluit ſe conformare voluntati Patris id optantis, quod fortaſſe voluit *S. Anſelmus medit. cap.* 4. igitur Religioſus magis ſe cõformabit obedientiæ Chriſti, ſi non expectato rigoroſo præcepto ſponte iniunctum Epiſcopatum recipiet. Secundo nam coacta Epiſcopatus acceptatio arguit in ſubdito quandam maiorem difficultatem exigendi à ſubditis debitam obedientiam; ergo laudabilior eſt ſpontanea Epiſcopatus acceptatio. Tertio nam Pontifices non ſolent compellere ad Epiſcopatum ſuſcipiendum, vt B. Alberto Magno electo Archiepiſcopo Ratisbonen. ſcripſit Vmbertus Generalis Ordinis Prædicatorũ, & habetur in *Chronicis dicti Ord. par.* 1. *cap.* 46. igitur ſi laudabilius eſſet, vt electi ad Epiſcopatum recuſarent non coacti à Papa acceptare, frequentiùs eueniret, vt Pontifex idoneos præteriret, quia idonei ſemper eligerent id quod eſt laudabilius, hoc enim de idoneis præſumi debet. Quarto probatur ex illo ad *Hebr.* 13. *Obedite præpoſitis veſtris &c. Vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes &c.* Nam ſpectato commentario *D. Thom. lect.* 3. melius eſt obedire Prælato de obedientia gaudenti, quæ eſt obedientia ſpontanea, quam de obedientia gementi, quæ eſt obedientia coacta; ergo laudabilius eſt Pontifici iniungenti Epiſcopatum ſponte obedire. Quintò idem probatur ex *D. Thom. ſupra quæſt.* 89. *a.* 7. *ad ſecundum* vbi loquens de eo, qui iurauit non recipere Prælaturam cum expediret, ait quod melius facit non ſeruando iuramentum. Ibi enim *D. Thom.* loquitur de eo, qui non tenetur acceptare Epiſcopatum, & ſic loquitur in caſu, in quo Superior non cogit ad acceptandum Epiſcopatum, & tamen illum iniungit. In hoc caſu igitur *D. Thomas* ait, quod melius facit non ſeruando iuramentum, & Prælaturam accipiendo, igitur de mente *D. Thom.* melius eſt ſponte Prælaturam recipere, quia etiam in caſu iuramenti melius eſſet iuramentum non ſeruare, ſed ſponte iniunctam Prælaturam recipere.

26 Negari tamen non poteſt, quin hæc ſententia nõ aduerſetur *S. Thomæ* abſolutè dicenti, quod tutius declinatur ſeu recuſatur Epiſcopatus non tamen pertinaciter, cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Et in hoc *D. Thom.* ſequuti ſunt *Suarez tom.4. de Relig. tr.10. lib.6. cap.8. n.8. Sigiſm. de Bonon. de elect. dub.39. num.20. Barboſa lib.1. de iure Eccleſ. cap.19. num.20. Pax Iordan. Prælud.7. n.8. Donat. in praxi p.3. tract.6. c.7.* Et necessario tenent omnes illi, qui tenent poſſe dari votũ de non acceptando Epiſcopatu, niſi electus acceptare cogatur. Quia votum, vt teneat debet eſſe de meliori bono. Quamobrem dicitur, quòd in quocumque caſu in quo omnibus in indiuiduo penſatis non eſt peccatum recuſare oblatam Prælaturam, melius eſt illam recuſare. Vbi enim lex aliqua obligat, iam non habet locum iſta quæſtio, quoniam tunc recuſare necdum eſt minus laudabile, ſed non eſt laudabile, quia eſt peccatum id facere. Solum quæſtio intrat, cum nullum eſt peccatum recuſare Prælaturam oblatam, & hoc ſuppoſito euidens eſt, quod tutius, & ideo melius, & laudabilius ab ea modeſtè declinatur, quam ſponte recipitur.

27 Sed eſt conſiderandum, quod ex pluribus cauſis contingere poteſt, quod recuſatio ſit peccatum. Et quidem primo quia licet Superior non præcipiat expreſsè, tacitè verè præcipiat, & obligate intendat, & obedientiam requirat. Quidquid enim ſit de ſpeciali ſtatuto Ord. Prædicatorum, quod continetur in Prologo Conſtitut. §.4. & per quod decernitur, quod præceptum nullum obliget ad mortale, niſi dum aliquid præcipitur ſub pœna excommunicationis, aut ſub hac forma, præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ; & ſimiliter quidquid ſit de alijs ſimilibus ſtatutis apud alios ſacros Ordines abſolutè loquendo, ad hoc, vt habeat vim præceptum obedientiæ, ſufficit, quod Superior ſuam abſolutam voluntatem, qua vult, vt aliquid fiat, quomodocumque ſignificet. Vt enim docet *D. Thom. ſupra q.104. a.2. Obedientia eſt ſpecialis virtus, & eius ſpeciale obiectum eſt præceptum tacitum, vel expreſſum. Voluntas enim Superioris quomodocumque innoteſcat eſt quoddam tacitum præceptum.* Quotieſcumque igitur Superior in præcipiendo non alligatur huic, vel illi formæ præcipiendi: & ideò quotieſcumque Papa voluntate abſoluta iniungit alicui Prælaturam, & hæc voluntas quomodocumque innoteſcit, iam datur præceptum ſi non omninò expreſſum, tacitum ſaltem, & ſufficienter ſub mortali obligans promotum ad Prælaturam acceptandam.

28 Quod eo in propoſito eſt verius, quod obligatio acceptandi Prælaturam primario venit ex præceptis charitatis, & humilitatis, vt dixit *D. Th. ſupra in hoc art.* Hoc enim eſt maximè conſiderandum, quod de mente *D. Thomæ* recuſatio finalis Epiſcopatus eſt peccatum, non adæquatè, & primò quia ſit inobedientia, ſed quia ſit contra charitatẽ, & humilitatem. Ideò dummodò Superior voluntate abſoluta iniungat Prælaturam, intrat tempus, & caſus, in quo charitatis, & humilitatis præcepta obligant ad eam non recuſandam, quidquid eſſet, an hic actus eſſet propriè inobedientia. Vnde, & in Ordine Prædicatorum eſto Superior iniungendo Prælaturam abſoluta volũtate non præciperet eam acceptari in virtute ſanctæ obedientiæ, & ideò recuſatio non eſſet futura inobedientia, illa

ra-

tamen eſſet culpa contra charitatem, & humilitatem. Itaque igitur quando Superior voluntate abſoluta iniungit Prælaturam peccat ſubditus, ſi illam recuſet.

29 Sed etiam in caſu, quod Superior non iniungat Prælaturam voluntate abſoluta, ſi nihilominus quantū ſit ex ſe ipſo inclinet magis ex cauſa rationabili, vt ſubditus Prælaturam acceptet, quamuis hæc voluntas non abſoluta de ſe non obliget ex virtute obedientiæ, poteſt tamen aliunde contingere peccatum, vel ratione alicuius ingratitudinis, aut alterius virtutis obligantia ſubditum ad perfectiorem conformitatem ſuæ voluntatis cū voluntate Superioris, qui iuſtè à ſubdito exigere valeat, vt non faciat, quod ſibi diſplicere dubitare non poteſt. Et præcipuè poteſt hic habere locum virtus humilitatis obligantis ſubditum, vt in iis, quæ ſpectant ad bonum commune ſubordinet ſuū iudicium, & voluntatem iudicio, & voluntati Superioris, licet non abſolutæ, quantum tamen ſit ex parte Superioris determinatæ. Vnde finaliter recedere, & non morem gerere Superioris iudicio, & voluntati quamuis non abſolutę poteſt habere rationem cuiuſdam ſuperbiæ, contemptus, & culpæ, quæ etiam ſuperiorem moueat ad iuſtam indignationem, & triſtitiam. Et quidem etiam talem, vt is cui iniungitur Prælatura etiam ex ſui ipſius charitate teneatur diligentius ſuo bono conſulere, & Superioris iuſtam indignationē per humilem ſubordinationem ſuæ voluntatis declinare.

30 Ex modo poſteà, & cauſa recuſandi Prælaturam poteſt contingere peccatum, ſi recuſetur ex ambitione, vel cupiditate pinguioris, aut maioris iuriſdictionis deſiderio, vel ſi non ſeruetur in recuſando modeſtia, & humilitas neceſſaria, aut oblatā Prælatura paruipendatur, & Superioris beneficium proue oportet, non honoretur. Nam & vt docuit *Sotus* poteſt eſſe maior ſuperbia recuſantis, quam recipientis Prælaturam.

31 Sed tandē cōtingit eſſe peccatū in recuſatione Prælaturæ, ſi in rei veritate omnibus penſatis ſatis conſtet voluntatem Dei eſſe, vt Prælatura recipiatur. Quod ſemper cōtinget, quando omnibus penſatis melius in indiuiduo eſt, vt Prælatura non recuſetur. Vt enim *quæſt. ſuper. art. 2. à n. 47.* probatū eſt, non ſine peccato ommittitur, quod in indiuiduo eſt melius ſiue hoc fiat ſcienter, ſiue ex imprudenti negligentia. Et ideò in hac parte optimè conſuluit *Sotus* aduertendo maximam cautelam eſſe neceſſariam in recuſanda Prælatura, ad quam Superior promouet. Nam vt *D. Thom. in quodl. citato* concludit ſemper recuſatio eſt mala, cum voluntas Dei eſt, vt recipiatur.

32 In nullo igitur iſtorum caſuum noſtra verſatur quæſtio, ſed ſolum locum habere poteſt, cum homo libere ſine peccato poteſt Prælaturam recuſare. In quo caſu dicitur primò, quod promotus non tenetur ſtatim ad primam nominationem præſumere in Superiore voluntatem abſolutam, vt promotus omnino acceptet Prælaturam, ſed modeſtè, & humiliter poteſt Superiori ſuam infirmitatem, & imperfectiones, & Prælaturæ onus exponere, illumque obſecrare, vt onus non imponat concludendo cum Chriſto, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte, verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Sic cum Deo fecerunt Moiſes, & Ieremias, & hoc licere DD. omnes vnanimi conſenſu fatentur. Nam nec Superiores habent, niſi, vt hanc humilem recuſationem gratam habeant, & laudent, ſicut de facto faciunt, vbi, qui modeſtè & humiliter à principio renuat Prælaturas, inueniunt. Et hoc adeo verum eſt, vt etiam ſi Superior præcipiat rigoroſè Prælaturam acceptari, liceat ſubdito ſemel vel bis humiliter obſecrare, vt dignetur ſarcinam non imponere. Si enim ex cauſa rationabili licet petere, vt onus impoſitum tollatur, multo magis licet petere, humiliter ne imponatur.

33 Dicitur ſecundò, quod vbi Superioris explorata voluntate promouendus manet liber, vt omnibus penſatis ſine peccato poſſit Prælaturam recuſare tutius, & laudabilius, & melius facit eam recuſando, quam acceptando. Hoc docet *D. Th. in d. quodl.* Et hoc fecerunt ſanctiſſimi viri, qui omni modo Epiſcopatus quantum potuerunt recuſarunt. Nam vt fuſius recenſent *Sanchez l. 6. in Decal. cap. 18. num. 33. & Suarez tom. 4. de Relig. trac. 10. l. 6. c. 8. & Barboſ. de off. Epiſ. p. 1. tit. 2. Gloſſ. 1.* Sancti Bruno Chartuſ. Pater, Bernardus, Thomas Aquinas oblatos Epiſcopatus pluries recuſarunt, S. Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Magnus ſe abſconderunt, fugerunt, ne ad Præſulatū raperentur, quem non niſi inuiti acceptarunt, ſicut & fecerunt Sancti Malachias, & Bonauentura. Ne verò Epiſcopi fierent Sanctus Ephrem tantisper furorem ſimulauit, S. Goaris Presbyter morbū incurabilem à Deo impetrauit, D. Marcus quoque ſibi digitum abſcidiſſe narratur, & S. Antonius auriculam dexteram ſibi amputaſſe. Nilamonius Monacus mori potius a Deo obtinuit. Et merito quidem. Nam vt dixit *Nazianz. l. 3. & 6. de Sacerd. nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus.*

34 Ad ea, quæ in oppoſitum adducta ſunt reſpondetur. Et ad primum dicitur locum non habere obedientiam, vbi in Superiore non eſt voluntas abſoluta alicuius actus habendi, ſed immò Superior relinquit ſubditum in libertate adeò vt ſine minimo peccato poſſit recuſare agere, quod agendum proponitur. Nam benè *S. Thom. ſupra q. 104. a. 2. c.* concluſit, & dixit. *Et tanto videtur obedientia promptior, quanto expreſſum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen Superioris intellecta.* Quam voluntatem paulo ſuperiùs dixerat eſſe tacitum præceptum. Laudatur igitur obedientia, quæ cognito implicito præcepto, & proſpecta abſoluta voluntate Superioris præuenit expreſſum præceptum. Nam cum obiectū obedientiæ ſit præceptum, vt ibi docet *D. Thom.* & explicat *Caietan.* vbi præceptum non eſt, locum non datur obedientiæ, nec eſt vnde laudabilis obedientia præueniat, vbi nec materia obedientiæ reperitur. Cum verò Pontifex ſimplici verbo Epiſcopatum alicui offert, vel ad Epiſcopatum aliquem eligit, aut nominat, nec abſolute Epiſcopatum iniungit, vel præcipit, nec per hoc abſoluta omninò voluntate vult, vt nominatus Epiſcopatum acceptet, ſed relinquit electo, vt ſuas vires conſideret. Quod ſi electi humiles excuſationes non recipiens pro ſua prudentia oſtendit ſe abſolutè velle, vt ille ſubdat humeros oneri, iam tunc intrat obedientia, & iam tenetur ille nullum aliud expreſſum præceptum expectare, & ſi id non facit, iam peccat. Hinc eſto doctrina, quæ aſſeritur ex *Lorca* eſſe probabilis, quod

omninò negatur, quia nimis apertè contrariatur ſcripturæ ducenti Chriſtum ex obedientia mortuũ fuiſſe, adhuc addītur, quod Chriſtus ipſe ſuo exẽplo oſtendit iuſtum, ac licitum eſſe Superiori imponenti onus humiliter ſuarum virium debilitatẽ oſtendere, & onus modeſtè ſed non finaliter recuſare, quia rogauit Patrem, vt ſi poſſibile eſſet ab eo calix paſſionis & mortis tranſiret.

35 Ad ſecundum dicitur, quod in eo, & in tota aſſertione ſupponitur, quod recuſare Prælaturam, ad quam quis eligitur non ſit niſi facere contra voluntatem Superioris, & quod ſimplex electio ad Epiſcopatum ſit in eligente voluntas abſoluta, vt electus ſit Epiſcopus. Quod experientia ipſa non verum eſſe oſtendit. Verum igitur eſt, quod vbi Superior vult abſolutè, & ex hoc ex conſequenti ſaltem implicitè præcipit, nedum laudabile, ſed neceſſarium eſt ſine murmure, & libenter voluntatem ſuperioris implere. Sed Superior eligens ſubditum ad Prælaturam ex hoc nõdum abſolutè præcipit, & adhuc ſi præciperet, non intelligeretur finaliter velle obedientiam, ita vt ſubditus humiliter non poſſet rogare, vt ab eo tranſiret onus impoſitum, ſi poſſibile eſſet: cognito vero quod Superior finaliter & omninò abſoluta voluntate vult obedientiam, tenetur ſubditus obedire, nec expreſſius præceptum expectare. Et ſic verum eſt, quod durities expectans expreſſius præceptum vbi conſtat de abſoluta voluntate Superioris, nedum eſt minus laudabilis, ſed eſt vituperabilis, & eſt culpa.

36 Ad tertium dicitur, quod probat intentum noſtrum, Verum enim eſt, quod regulariter Pontifices nullum cogunt ad Epiſcopatum, quamuis, vt ſupra dictum fuit ex *Baronio ad annum* 595 pluries Sanctiſſimi Pontifices id fecerint, ſed hoc Pontifices non faciunt inuiti ſed voluntarij, & quia minus conuenit, habere inuitos miniſtros, & quia qui inuiti recipiunt Epiſcopatum, ad illum regendum minus ſunt apti, cum voluntate repugnante minus diligenter homines operentur, & quia Sacri Canones volunt, vt magis conueniat, vt nullus inuitus ineat ſpirituale matrimonium cum Eccleſia. Ex Sacris Canonibus igitur, & ex Pontificum praxi colligitur electionem Pontificum ad Epiſcopatum nec eſſe præceptum, nec coactionem, & licere recuſare Epiſcopatus non inobediendo Pontifici, ſed cum eius venia graue pondus declinando. Neque ſequitur, quod ex hoc neceſſe ſit præterire idoneos, quia non deſunt alij idonei, qui aſſumantur. Alias verò vbi ex recuſatione Epiſcopatus eimeatur Eccleſiæ damnum, iam non licet Epiſcopatum recuſare.

37 Ad quartum dicitur, quod ſemper ex ſuppoſito illo fit vis, quod non niſi Pontifice inuito fiat recuſatio Epiſcopatus. Qui enim modeſtè recuſat non vult Pontificem gemere, nec triſtari, nec inuoluntarium eſſe, & talis non recuſat Epiſcopatum niſi ſub conditione bonæ voluntatis Pontificis, ſumus enim in caſu, in quo poſſit Epiſcopatus laudabiliter recuſari, quia vbi ſine culpa Epiſcopatus non recuſatur, non habet locum quæſtio de meliori bono, & laudabiliori actu. Vbi vero ſine culpa poteſt recuſari Epiſcopatus, iam nec debitum obedientiæ intrat, nec gemitus Superioris dolentis de duritie ſubditi in obediendo.

38 Ad quintum dicitur, quod ex eo nihil concluditur. Nam *D. Th.* expreſsè ſupponit, quod acceptare Prælaturam cum expedit ſit melius. Nam exemplum de iurante non accipere Prælaturam cum expedit, ponit ad explicationem iuramenti habiti de eo, quod eſt impeditiuum melioris boni: quod melius bonum eſt recipere Epiſcopatum cum expedit. Vnde ex hoc nihil concluditur, niſi quod ſit melius non ſeruare iuramentum, quod habitum eſt de non acceptanda Prælatura cum expedit, quod veriſſimum eſt. Sed non inde licet arguere, quod ſit melius numquam recuſare Prælaturam, quia nec ſequitur, quod ſemper expediat illam ſtatim acceptare, quia nec verum eſt, quod acceptare Prælaturam ſemper omnibus penſatis ſit melius. Tunc igitur cum omnibus penſatis melius eſt acceptare Epiſcopatum, non eſt laudabile illum recuſare. Sed cum ex genere ſit tutius illum cum bona voluntate Superioris recuſare, hoc etiam ex genere eſt laudabilius & melius. In indiuiduo verò quando eſt melius illum acceptare, debet acceptari, nec eſt laudabile illum recuſare.

39 Tandem aduertendum ex *D. Th. ſup. q. 104. art. 5. ad 3.* quod quando præcipitur id, quod delectat valdè periculoſum eſt, quod obedientia multum habeat de propria voluntate obedientis, & ſic longe, ac longe minus laudabilis. Et quia Epiſcopatus, vt plurimum ratione honorum adiunctorum valdè delectat, vnde, vt dixit *S. Bernardus Epiſt. 124 ad Epiſcopum Londonen. Curritur ad Eccleſiaſticas curas tanquam ſinecuris iam quiſque dicturus ſit, cum ad curas peruenerit*. Certè ſpontanea acceptatio Epiſcopatus, nulla humili, ac modeſta recuſatione præmiſſa, meritò præſumitur habere multum de propria voluntate, & parum de obedientia, immo nihil de obedientia, cuius obiectum proprium eſt præceptum Superioris. At verò ſimplex electio ad Epiſcopatum etiam facta à Pontifice per ſe neceſſario non eſt præceptiua, ſed liber contractus ſpiritualis matrimonij ex parte Eccleſiæ initus cum electo. Tunc verò rationem præcepti habere incipit, ſi electo recuſante Pontifex recuſationem non approbat, ſed vult Epiſcopatum acceptari. Qui igitur ſpontè ſine aliqua modeſta, & ſincera recuſatione Epiſcopatum acceptant, non multum habent, vnde de obedientia ſincera laudem expectent.

40 Per hæc tamen non approbatur, quod ſit neceſſe aut bonum, vt qui vult conſentire prius ſimulet diſſenſum, vt voluit Hugo relatus à *Gloſs. cap. in ſcripturis verb. fugientibus 8. quæſt. 1.* quoniam ſinceritas veritati longè præſtat. Quod verò econtra aliqui voluerint hanc ſimulationem eſſe peccatum mortale, & alij negauerint apud *Gloſs. in cap. fin. v. refugit 1. quæſt. 6.* dicendum eſt, eſſe quidem peccatum, quia ſimulatio eſt mendacium, quod ex ſuo genere eſt peccatum, vt probat *D. Th. ſupra quæſt. 111. art. 1.* Sed quia talis ſimulatio non eſſet alicui pernicioſa, eſſet mendacium officioſum, & ideò ſolum peccatum veniale, Immò ſi non eſſet ſimulatio, neq mendacium, ſed veritatis internæ aliqua occultatio, præciſa omni mala circumſtantia nullum peccatum eſſet. Conſiderandum tamen, quod ante electionem non poteſt eligendus conſentire. Et in hoc ſenſu loquitur *cap. fin. 1. quæſt. 6. ſumptum ex Gregor. lib. 7. epiſt. 110. & Gloſs. in cap. in*

ſcri-

ſcripturis verb. fugientibus 8. *quæſt*.1. Et in hoc eodem caſu, qui alias deſideraret Prælaturam deberet veritatem occultare, & exterius conſenſum non oſtendere, aliter electionem vitiaret. De qua re plura dixi in *tractat. de electione cap*. 20. Hoc verò iam probato, quod non liceat finaliter recuſare Epiſcopatum iniunctum a Superiore, remanet videndum quis ſit iſte Superior, qui poſſit Epiſcopatum iniungendo cogere ad ſuſcipiendum illum, vnde quæritur.

SVMMARIVM.

1 *An Pontifex poſſit neceſſitare ad acceptandum Epiſcopatum. n*.41.42.
2 *An Prælati Regulares poſſint neceſſitare ad accipiendum Epiſcopatum remiſſiue. n*.43.

An Papa poſſit cogere aliquem ad hoc vt onus Epiſcopale ſuſcipiat.

41 VIderi enim poſſet non poſſe, quia onus Epiſcopale eſt adeò graue, vt videatur nulli iniungendum niſi voluntate illud ſuſcipiat. Sed in oppoſitum eſt author *D. Thomas* in textu, qui ſupponit dari Superiorem, qui poſſit iniungere onus Epiſcopale, & probat non licere illud iniunctum finaliter recuſare. At verò nomine huius Superioris maximè venit Papa, cui totius Eccleſiæ cura eſt commiſſa. Et ita hoc expreſsè docuit, & probauit. *D. Th. 4. d* 29. *a*. 4. *ad* 4. quem ſequuti ſunt *S. Bonauentura cap*. 2. *ſuper Regul. S. Franciſci*, *Soto lib*. 10. *de iuſt. quæſt*. 2. *art*. 2. *Ledeſma de ſtat. cap*. 3. *concluſ*. 8. *dub*. 1. *Lopez* 1. *p. Inſtruct. c*. 56. *Cord. in regulam S. Franciſci c*. 10. *quæſt*. 2. *dicto* 7. *Manuel* 2. *tom. ſumma c*. 9. *num*. 5. & *quæſt. regul. tom*. 3. *quæſt*. 19. *art. vlt. Valent*. 22. *diſp*. 10. *quæſt*. 3. *puncto* 3. *concl*. 6. *Leonard. l*. 2. *de iuſt c*. 41. *dub* 9. *num*. 76. *Sanchez in ſum. lib*. 6. *cap*. 2. *num*. 49. *Suarez lib*. 5. *de ſtat. perfec. cap*. 17. *num*. 3. & *tom*. 4. *de Relig. tract*. 10. *l*. 6. *c*. 8. *num*. 8. *Lucarinus vbi ſupra cap*. 1. §. 6.

42 Reſpondetur neceſſariam eſſe ad bonum regimen Eccleſiæ auctoritatem, quæ compellere poſſit ad ſuſcipiendum Epiſcopatum, ac propterea hanc reſidere in Pontifice. Hoc autem explicatur primò ex ratione *D. Thomæ* in hoc articulo; Quia cum præceptum charitatis obliget nos, vt viuamus nedum nobis, ſed proximo, & ex conſequenti ad ſuſcipiendam curam proximorum iuxtà gubernniorum formas in Republica ordinatas, & in Eccleſia Chriſti à Chriſto ipſo inſtitutas; quando verò occurrat caſus huius neceſſitatis, & obligationis rationabiliter non poſſit iudicari ex proprio cuiusque iudicio, ſed prudentia dictet hoc eſſe decernendum ex iudicio habentis curam Reipublicæ, & Eccleſiæ, ideo totum hoc competit Papæ, qui eſt totius Eccleſiæ ſuperior. Quod enim iudicium hoc, ſcilicet decernere quando præceptum charitatis obliget ad ſuſcipiendum officia Reipublicæ & præcipuè Epiſcopatum ex recta ratione non fuerit cō-mittendum iudicio proprio cuiuſcumque, probatur primo à priori, quia præeſſe aliis non licet niſi vel illis petentibus, & indicantibus, vel Superiore eorum hoc ordinante. Nam alias omnes æquales ſumus, & nullus habet ius in alium niſi, vel ex eius conſenſu, vel ex Superioris conceſſione. Secundo quia cum aliorum gubernium, & præcipue Epiſcopatus habeat adiunctam ex vna parte maximam difficultatem, & laborem, & ex alia ſublimem gradus celſitudinem, & diuitias, ideo homines priuati per ſe moraliter, & in pluribus ſunt incapaces huius iudicij, & diſcernendi quando ex charitate teneantur officium Epiſcopatus ſubire, ſed alij timore, & puſillanimitate illud refugerent cum eſſet opus illud ſubire, Alij verò plures indigni, & inepti ambitione illud apprehenderent, eſſet que via aperta contentionibus, violentiis, & ſchiſmatibus, pluribus ſimul Epiſcopatum ambientibus, & ſeſe impedientibus. Vnde hoc iudicium ex natura rei, & lege diuina naturali reſeruatur Pontifici, cui totius Eccleſiæ cura eſt a Chriſto commiſſa. Et hoc amplius probatur. Quia concedere, & recipere, inſtituere, & inſtitui relatiua ſunt. Sicut igitur ex lege diuina naturali inſtitutionis Eccleſiaſticæ Monarchiæ Pontificis Romani eſt Epiſcopos creare, & inſtituere, *capit. omnes* 21. *diſt* & *cap. p*. 22. *diſt*. Eiuſdem etiam eſt decernere quando ex charitate quiſque teneatur tale onus ſubire, ſiue eiuſdem eſt compellere ad recipiendum, aliter non eſſet hæc Monarchia rectè inſtituta, ſi Pontifice iniungente Epiſcopatum neceſſarium omnino ad bonæ Eccleſiæ regimen, poſſet ille cui iniungitur illum finaliter recuſare.

43 Eſſet verò quærendum an hoc idem poſſint facere Prælati Regulares, ſed hoc melius examinabitur infra cū de voto obedientiæ erit ſermo.

SVMMARIVM.

1 *Vita ſimul contemplatiua & actiua melior. n*.44.
2 *Quod eſſet melius deſinit eſſe melius ſi obedientia mandet oppoſitum n*.44.
3 *Valde bonum quod ad commune bonum eſt vtile. num*.45.

44 EX reſponſione ad primum habetur, quod vita contemplatiua eſt melior vita actiua præcisè, & ſolitariè ſumpta, ſed non eſt melior vita contemplatiua, & actiua ſimul, vita ſcilicet quæ ſuo tempore contemplatur, vt Deum amet, & ſuo tempore ex Dei amore proximum amans contemplata ad vtilitatem proximorum ordinat. Et talis eſt ſtatus Epiſcoporum.

45 Aliud etiam aduertendum circa primam reſponſionem. Quod eſto aliquid ſit melius ex genere, & ideo homo quando agit ex proprio motu ſecundum prudentiam teneatur eligere id, quod eſt melius ſibi in indiuiduo omnibus penſatis, tamen vbi obedientia mandet oppoſitum, iam illud deſinit eſſe melius & magis expedit obedire, & maximè cum id, quod præcipitur eſt neceſſarium, vel vtile ad bonum commune, cum ſeruire bono communi excellentiſſimum ſit, & ideò magis excellens quam otium contemplationis. *Sotus l*. 10. *de iuſt.*

quæſt.2.a.2.ad 1. vnde & ad maiorem Dei dilectionem pertinere probatur in textu.

SVMMARIVM.

1 *Inidoneus non poteſt conſentire Epiſcopatui. numer. 46.*
2 *Impedimenta Epiſcopatus acceptandi triplicis generis. n.47.*
3 *Propoſitum non peccandi neceſſarium in Epiſcopo. num.48.49.*
4 *Non eſt in conſentiente Epiſcopatui neceſſarius ſtatus gratiæ. num.49.*
5 *Peccator non excuſatur, vt non recipiat Prælaturam, quia poteſt pœnitere. n.50.*
6 *Alia ſunt impedimenta ex iure poſitiuo, quæ poſſunt tolli. n.51.*
7 *Hæc ſunt manifeſtanda Superiori. n.52.*

Doctrina reſponſionis ad ſecundum eſt valdè conſideranda.

46 EX ea autem habemus primo, quod qui non eſt idoneus ad Epiſcopatus inidoneitate durante non poteſt licitè conſentire, vt Epiſcopatum accipiat. Quia hoc eſt ex genere illicitum.

47 Triplicis autem generis ſunt impedimenta, quæ reddunt inhabilem ad Epiſcopatum, alia ſcilicet libertati aſſumendi in Epiſcopum ſubiecta, alia verò ſubiecta authoritati iniungentis Epiſcopatum, & alia nulli.

48 Primum impedimentum ponitur ex parte electi, ſi habeat propoſitum peccandi. Ex quo colligitur ad ſuſcipiendum dignè Epiſcopatum requiri propoſitum non peccandi. Et ratio huius eſt, quia peccatum repugnat exercitio frugifero officij Epiſcopi, ad quem pertinet reddere homines ſanctos, & iuſtos. Ad hoc vero conſequendum maximum impedimentum ponit peccatum Epiſcopi. Nam vt habetur *Eccleſ.* 34. Ab immundo quis mundabitur? Ideo *Gregor. moral. lib.7.* dicebat: Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere maculam non conſiderat, ita mundus debet eſſe qui vult aliena corrigere. Et propterea iuxtà *Apoſt. decretum* 1. *Tim.* 3. oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe. Ad hoc igitur, vt quis recipiat dignè Epiſcopatum neceſſe eſt, ſi eſt peccator, vt proponat ſe amplius non peccaturum. Sed numquid requiritur ſtatus gratiæ?

49 Peccator enim non iuſtificatur ex ſolo propoſito non peccandi, vt habet *Concil. Trid. ſeſſ.14. cap.4.* Sed extra Sacramentum requiritur contritio perfecta, & charitate formata ad hoc, vt homo per votum Sacramenti iuſtificetur. Reſpondetur vero, quod certè ad hoc, vt Epiſcopus dignè accedat ad conſecrationem, illamque ſuſcipiat neceſſarius eſt ſtatus gratiæ. Sed ad hoc, vt ſine nouo peccato conſentiat Epiſcopatui, non eſt neceſſarius ſtatus gratiæ, quidquid in contrarium dicat *Valentia hic diſp.10. quæſt.3. p.3.* Non enim Epiſcopatus eſt Sacramentum, ſed ſufficit voluntas non peccandi, ſed perficiendi ea, quæ Epiſcopo competunt. Sine hac voluntate enim fictè conſentiret officio, & cum magna eius iniuria illud ſuſciperet, non habens voluntatem operandi ea, ad quæ obligat. *Soto l.10. de iuſt. quæſt.2. a.2. ad 2. Ledeſma de ſtat. cap.3. concluſ.9.*

50 Quamobrem, qui eſt peccator ex hoc non excuſatur ab obedientia acceptandi Epiſcopatum, quia cum poſſit pœnitere tenetur id facere, & impedimentum tollere. Quamuis non ſit nouum peccatum ab inobedientia diſtinctum, ſi tunc non pœniteat ſecundum *Sotum loco cit.* Quod tamen nō probo. Quia licet præceptum pœnitendi ſit affirmatiuum, tunc tamen obligat cùm à Deo homo aſſumitur ad ea, quæ iuſtorum ſunt propria. Nam & tunc tenetur ſe dignum reddere eius, ad quod à Deo ſublimatur.

51 Alia ſunt impedimenta ex iure poſitiuo, quæ per Pontificem poſſunt remoueri, vt ſunt impedimenta excommunicationis, & irregularitatis. Hæc tamen debent Pontifici manifeſtari, vel alteri habenti authoritatem diſpenſandi ſuper illis. Ità ex *D. Th.* docent *Soto l.10. de iuſt. quæſt.9. a.4. S. D. Anton.3. par. tit.20. cap.2. §.6. Turrecrem. cap. olim 8. quæſt.1. Sanchez in ſumm. lib.2. cap.1. numer.53.* Sed quid dicendum.

SVMMARIVM.

1 *Quid dicendum vbi excommunicatus occultus ſine graui damno non poteſt manifeſtare excommunicationem. n.52.*
2 *Impeditus immobiliter nō tenetur obedire & Epiſcopatum acceptare. n.53.*

Si quis habeat occultam irregularitatem, vel excommunicationem, quam iuſtis de cauſis non poteſt Pontifici manifeſtare, & diſpenſationem obtinere?

52 REſpondetur in hoc caſu impedimentum eſſe tertij generis infra explicandi, quia ſcilicet eſt impedimentum moraliter immobile, & non amouibile.

53 Tertium genus impedimenti eſt, quando impedimentum non poteſt remoueri & huius generis dato impedimento inquit *D. Th.* quem ſequuntur DD. citati, quod ſubditus non tenetur obedire, ſed debet Epiſcopatum recuſare. Sed

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens de recenti aliqua cenſura, vel irregularitate, aut infamia, aut inhabilitate non impeditus tenetur non recuſare finaliter Epiſcopatum. n.54.*

Quid

Quid faciet, qui poſt vitam in peccatis peractam pœnitens de recenti eligitur in Epiſcopum, & cogitur officium acceptare?

54 DVmmodò iſte non ſit irregularis, vel excommunicatus aut àliter impeditus in quo caſu hoc impedimentum manifeſtare debet, præterita vita peccatrix non eſt impedimentum ad officium Epiſcopatus, ſi peccator publicus publicè pœniteat. Et per ſe eſſentialiter ad ſuſcipiendum dignè Epiſcopatum remotis impedimentis canonicis irregularitatis, & excommunicationis aut alterius cenſuræ, ſeu pœnæ ſufficit ſtatus gratiæ; ex qua etiam habet homo coniunctam ſufficientiam ad hoc vt poſſit in poſterum perſeuerare, & ſic dignè officium Epiſcopatus exercere. Vnde talis non poteſt finaliter recuſare Epiſcopatum. Verum eſt, quod publicus peccator erit de facili, vel excommunicatus, vel irregularis, vel voce paſſiua priuatus, vel inhabilis, ideoque indigebit vel abſolutione ab excommunicatione, vel diſpenſatione ſuper irregularitate, vel liberatione à pœna & impedimento; ſed his impedimentis remotis tenetur ſubditus non recuſare Epiſcopatum, & pœnitere, & ſe in ſtatu gratiæ ponere. Infamia etiam infamia vel iuris, vel facti non poteſt legitimè præeſſe. Quamuis quia facti infamia tollitur per pœnitentiam, & Superioris eſt decernere an infamia facti ſit ablata, vel non ablata, præcipiente Superiore non excuſabitur peccator, qui pœnituit, ne Prælaturam ſuſcipiat, cum ex iniuncto præcepto Superior declaret iam ex pœnitentia præteriti peccati infamiam fuiſſe ſufficienter deletam. Sed.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudinarius peccator licet pœniteat non poteſt ad Epiſcopatum compelli. n. 55.*

2 *Is cui Epiſcopatus eſt proxima peccandi occaſio non debet recipere Epiſcopatum. n. 55.*

3 *Niſi adeſſet maxima Eccleſiæ neceſſitas. n. 55.*

4 *Quid dicendum, vbi qui alias optimus cenſetur, tamen de eius ſalute timendum eſt, ſi ſublimetur? Aliorum ſententia. n. 56.*

5 *Si periculum eſt remotum electus non poteſt recuſare. num. 57.*

6 *Si periculum eſt proximum, ſed remouibile electus non poteſt recuſare. n. 58.*

7 *Si periculū eſt proximum, & non de facili amouibile alias optimus nec poteſt eligi, nec eſt optimus, nec poteſt cogi, vt Prælaturam acceptet. nu. 59.*

8 *Niſi in caſu magnæ neceſſitatis. n. 59.*

Quid ſi ex conſuetudine peccandi, & ex prauis habitibus acquiſitis valdè difficilis ſibi ſit in poſterum vitare peccatum?

55 SOto loco citato, cui etiam conſentit Sanch. ſtatim, reſpondit talem non teneri obedire, quia in moralibus valdè difficile, cenſetur impoſſibile. Addo nec ſibi licere conſentire, quia ſe exponit euidenti periculo peccandi, & contra Deum, & contra officium Epiſcopi. Et hic habet locum illud *S. Gregor. lib. p. Paſtor. cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omnino renititur caueat, ne acceptam pecuniam in ſudario ligans de eius occultatione iudicetur &c. Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exemplum bonum operis Phariſæorum more ad ingreſſum Regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxtà ſummi magiſtri vocem. Matt. 23. nec ipſi intrāt, nec alios intrare permittunt.* Et ex hoc habetur quod abſolutè non debet admitti, quod habet *Ledeſma de ſtat. cap. 3. concl. 8. dub. 1. ad ſecundum* ſcilicet, quod ſi quis acceptando Epiſcopatum ponat ſe in periculo ſalutis, nihilominus Superiores poſſunt illi præcipere, vt Epiſcopatum acceptet. Hoc enim verum eſt; ſi periculum ſit voluntarium, & de facili poſſit ab electo tolli. Sed ſi hoc ei ſit valdè difficile, nec conuenit bono communi, vt talis præſit, nec poteſt per præcepta compelli, vt Prælaturam recipiat. Niſi adeſſet maxima Eccleſiæ neceſſitas.

56 Hinc occurrit diſcutienda quæſtio, quam propoſuit *Sotus l. 10. de iuſt. q. 2. a. 2. in fine*, An dato caſu, quod detur optimus quidam, & Eccleſiæ vtiliſſimus, cui tamen propter rei arduitatem de eius ſalute timeatur, vt quia in adminiſtratione non ſit facturus totum, quod debet? Reſpondet enim idem *Sotus* talem non poſſe ſine peccato conſentire electioni, nec in accepto magiſtratu perdurare. Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Et nihilominus aſſerit electores poſſe, immò debere illum in Superiorem deſiderare, eligere, & procurare, etiam ſi illius ſint coniunctiſſimi, & amiciſſimi, quamuis de eius ſalute habeatur metus. Addit tamen, non licere conſulere illi, vt Prælaturam recipiat, aut retineat, cum non liceat alicui conſulere id, quod ille non poteſt honeſtè agere. Ratio autem prioris dicti eſt, quia bonum commune præponderat priuato, ideo magis deſiderandum eſt, quod eſt vtile communitati, quam quod eſt commodum amici, & ipſi electo incumbit cogitare, quid illi expediat. *Valent. diſp. 19. q. 3. p. 3.* quem ſequitur *Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 9. dub. 1.* tenet talem debere deponere opinionem, & timorem peccandi, quem habet, quia gratia Dei non deeſt obedientibus, & pro bono communi laborantibus. Quod ſi non poſſit opinionem, & timorem deponere, adhuc tenetur Epiſcopatum acceptare propter bonum commune, quia non tenetur ſecuriorem viam eligere, & ob bonum commune licet incedere per iter minus tutum.

57 Dicendum verò eſt, quòd aut periculum eſt remotum, aut proximum. Si remotum, cum talis adſit plus, vel minus in quocumque ſtatu, nec ex eo periculo reddatur illicita aſſumptio illius ſtatus, vt patet in aſſumentibus mercaturam, & militiam, & alios ſtatus, quia in omni ſtatu honeſto, cum Dei auxilio, quod nulli deeſt, poteſt vnuſquiſque ſaluari ſi velit, ideò electus alias dignus tenetur ſi ei præcipitur acceptare Epiſcopatum, quia cum id poſſit facere ſine peccato, & iuſtè poſſit præcipi à Superiore, non eſt vnde electus ſe excu-

ſet

ſet ratione periculi remoti, quod alias per ſe ineſt Epiſcopatui, & ſi aliquem excuſaret ab obedientia recipiendi Epiſcopatum, excuſaret omnes.

58 Sed ſi periculum eſt proximum, vel de facili poteſt tolli, vel hoc eſt valdè difficile, & ideò moraliter quodammodo impoſſibile. Si datur primum tenetur electus tale periculum remouere, vel ſi ipſe ſolus non poſſit illud tollere, admonere Superiorem, vt quomodo poteſt tolli, tollatur, & ſic tenetur obedire iuxta *D. Tho.* doctrinam communem, quia hoc impedimentum eſt amouibile, & debet amoueri per electum quantum ſit ex parte ſua, & vbi amotum ſit, non eſt vnde electus ſe ab obedientia excuſet. Vnde nec eſt, quod retineat electores ab eo eligendo, ſi alias ille, vt ſupponitur in hoc caſu ſit digniſſimus.

59 Sed ſi periculum proximum non poteſt tolli, primò caſus implicat contradictionem in ſe ipſo, dum ſupponit Prælatura digniſſimum illum, qui cum non poſſit illam exercere, ſine proximo ſuæ ſalutis periculo, & ideo ſine peccati periculo eſt prorſus ad illam ineptus, quæ immò quantum ſit ex ſe ipſa requirit in Prælato ſanctitatem perſeuerantem, & irreprehenſibiliter conſtantem. Secundo vt ſupra cum *Soto & Sanchez* dictum eſt; Nec talis poteſt Prælaturam recipere nec electores poſſunt illum eligere, nec ſi eligatur poteſt Superior illum ad eam acceptandam compellere. Nam nec eſt vtile communitati, quod præſit is, de quo timetur valde, quod Prælaturam cum peccato, & indignè adminiſtrabit. Nam vt plurimum, qui verſantur in proximo peccandi periculo non ſubſiſtunt, ſed ruunt. Nec licet electo velle manere in proximo peccandi periculo. Nec ratio boni communis petit, vt eligatur, vel ad Prælaturam neceſſitetur is, de quo potius habetur certitudo, quod malè adminiſtrabit: Et nec vnquam licet alicui deſiderare, vel eum ad id eligere, quod ſine peccato ille non poteſt recipere, & tenere, quia nulli licet deſiderare, quod intrinſecè eſt malum illius, & nō poteſt ſine peccato illi conuenire. Et ideò in hoc benè dixit *Valentia*, quod ſi electus nō poteſt Epiſcopatum ſine peccato recipere, nec licet hoc ei deſiderare, vel illum ad hoc eligere. Quia tamen per Dei gratiam ſpecialem poteſt quis, ſi velit etiam in periculo proximo innocentiam cuſtodire, in caſu magnæ neceſſitatis Eccleſiæ poteſt ſic cogi, vt Prælaturam acceptet. Sed huiuſmodi caſus potius metaphiſici ſunt, quam morales.

SVMMARIVM.

19 *Si defectus electi ſit in ſcientia illum manifeſtet, electus, & ſtet iudicio Superioris. n.60.*

Sed quid ſi defectus ſit in ſcientia, vel in alio ſimili ex requiſitis ad Epiſcopum?

60 S*Ylueſter v. Epiſcopus 4.q.3. & Soto cum Sanchez locis citatis*, diſtinguunt, quia vel huiuſmodi defectus ſunt noti Pontifici iniungenti Epiſcopatum, & tunc ſubditus tenetur non recuſare, quia in hoc non proprio, ſed Superioris iudicio ſtandum eſt, qui quidem præſumitur non iniungere officium nō habenti tantum ſcientiæ, prudentiæ, & aliarum qualitatum quantum ſufficit ad dignè obeundum munus Epiſcopale. Si verò hæ qualitates non ſint notæ Pontifici, faciat ſubditus quod fecit Moyſes cum Deo *Exod.* & dicat: *Non ſum eloquens, non eruditus &c.* Et poſteà Superioris iudicio ſtet. Huius verò reſponſionis *D. Thomæ* occaſione quærit *Caiet.*

SVMMARIVM.

20 *Vbi diſpenſatio eſt neceſſaria, vel vtilis ad maius bonum Prælatus diſpenſans cogit ad vſum diſpenſationis. n.61.*

An ſubditus teneatur obedire Prælato præcipienti opus prohibitum à lege regulari, in qua ipſe poteſt diſpenſare.

61 BEnè autem diſtinguit, quia vel Prælatus præcipit opus conſonum religioni de ſe cuius operis exercitio obſtat aliquod impedimentum ex Conſtitutionibus Ordinis, vt ſi Prælatus fratri Ordinis Prædicatorum præcipiat, vt ea prædicatum die Veneris, & ideo diſpenſat fratrē ſuper lege ieiunij. Et in ſimili caſu Religioſus tenetur obedire, quia Prælatus nō præcipit niſi id, quod ſecundum regulam eſt agendum, immò id, ad quod religioſus ex regula ordinatur. Nec Superior abutitur poteſtate, ſed ea prudenter vtitur ad ſubtrahendum impedimentum melioris boni. Vel Superior non præcipit niſi actum prohibitum ſuper quo diſpenſat, & ſi nihil aliud præcipiat, niſi quod Religioſus ieiunium ſextæ feriæ frangat, & ſic ſubditus non tenetur obedire, quia quod præcipitur non eſt conſonum Religioni. *Ledeſma de ſtatibus cap.3.concl.8.dub.1.ad tertium.* Clarius poteſt dari diſtinctio, nam vel diſpenſatio eſt neceſſaria, ſeu vtilis tanquam remouens impedimentum obſeruātiæ ſtrictioris præcepti, vel melioris boni, & hoc modo Prælatus nedum legitimè diſpenſat, ſed validè præcipit ſubdito, vt diſpenſatione vtatur, & ſubditus tenetur obedire, quia ſubditus ad melius bonū tenetur tendere Superiore dirigente, & Prælato incumbit melioris boni impedimenta remouere. Vel diſpenſatio nec eſt neceſſaria nec vtilis ad maius bonum, & tunc Prælatus irrationabiliter diſpenſat, nec ſubditus tenetur ei obedire.

SVMMARIVM.

1 *Neceſſitas recipiendi Epiſcopatum primo oritur ex charitate. n.61.*

62 IN reſponſione ad tertium primò notandum, quod neceſſitas non recuſandi Epiſcopatu dicitur oriri ex ſuperioris præcepto, quod qui-

quidem proximè verum eſt, ſed prima radix eſt præceptum charitatis, quæ obligat ad vt Superiori iniungenti Epiſcopatum, idoneo, is illum non recuſet.

SVMMARIVM.

1 *Ponere impedimentum ad ea, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria malum eſt. n.63.*
2 *Ponere impedimentum ad ea, quæ ſunt neceſſaria ex iure poſitiuo non eſt malum. n.63.*

Ex eadem autem reſponſione ſoluitur hic hæc quæſtio. An ponere impedimentum illis, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem ſit peccatum.

63 ET reſpondetur diſtinguendo; Nam alia ſunt per ſe neceſſaria ad ſalutem, quæ ſcilicet ex lege naturæ, aut ex lege diuina ſunt præcepta; & ponere impedimentum ad huiuſmodi eſt peccatum, quia talia ſunt per ſe ad ſalutem neceſſaria, vnde non poſſunt iſta impediri niſi impediatur ſalus, ſed alia non ſunt neceſſaria, niſi ex lege hominis, & huiuſmodi poſſunt impediri præueniendo præceptum, & ponendo in ſe obſtaculum vnde non poſſit illi præcipi aliquid. Et ſic licet præueniendo tranſire ad ſecundas nuptias, vt non præcipiatur Epiſcopatus *Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 2. artic. 2. Pax Iordan. Prælud. 7.* Aliàs verò, quod de B. Marco refertur, ſi eſt verum, neceſſe eſt fateri id factum diuina reuelatione. Nam ex tali fine ſe membro mutilare eſt illicitum ex decreto Conc. Niceni, vt habetur can. ſi quis *diſt. 55.* ſed factum illud incertum eſſe habetur *ex Soto d. art. 2. & Suarez to. 4. de Relig. tr. 10. l. 6. &* 8.

SVMMARIVM.

1 *Vouere non acceptare Epiſcopatum abſolutè, ſeu finaliter eſt malum, ſub conditione & quantum ſit ex parte vouentis eſt bonum. n.64.*
2 *Votum non procurandi, ſeu non appetendi Epiſcopatum eſt bonum. n.65.*
3 *An habens votum non acceptandi peccet ſi accepiet ex quo videt Pontificem inclinatum vt accipiat, qui tamen non vult præcipere vt accipiat. num.66.*
4 *Voluntas abſoluta Papæ ſufficienter manifeſtata eſt præceptum, & obligat. n.67.*
5 *Vbi Pontifex abſolute, vult vt qui habet votum non acceptandi acceptet, ſi non accepiat peccat mortaliter. n.67.*
6 *Voluntas Papæ non abſoluta licet ex virtute obedientiæ non obliget, poteſt obligare ex vi alterius virtutis. n.68.*
1 *Quotieſcumque Epiſcopatus non poteſt recuſari ſine peccato, votum recuſandi non obligat. num. 68. 70.*
2 *Si Pontifex iudicet neceſſarium eſſe vt habens votum recuſandi non recuſet, ille peccat recuſando. num.69.*
3 *Si Pontifex iudicet eidem melius eſſe, vt non recuſet, tenetur non recuſare. n.69.*
4 *Quotieſcumque certum eſt melius eſſe non recuſare Epiſcopatum, votum non obligat ad recuſandum. n.69.*
5 *Ex ſimplici nominatione Pontificis, non oritur neceſſitas acceptandi Epiſcopatum. n.71.*
6 *Vbi Epiſcopatus poteſt ſine peccato recuſari votum obligat ad illum recuſandum; nec tunc habet locum obedientiæ promptitudo. n.72.*
7 *Vbi Pontifex vellet obligare ad nō recuſandum ex hoc cenſeretur diſpenſare in voto, ſi alias votum obligaret. n.73.*
8 *Spontanea acceptatio Epiſcopatus præſumitur habere multum de propria voluntate, & non totum de obedientia. n.74.*

In eadem reſponſione oſtenditur quomodo Epiſcopatus ſit materia voti, & reſoluitur difficultas. An liceat alicui vouere non recipere Epiſcopatum?

64 DIſtinctione autem explicatur quæſtio. Nam vel hoc votum eſt abſolutum, vel eſt conditionatum hac conditione quantum ſit ex parte vouentis, & niſi Superior aliud præcipiat. Si votum eſt hoc modo conditionatum, quia eſt per ſe de eo, quod magis decet, & quod eſt ad ſalutē ſecurius eſt licitum, ſed ſi votum ſit abſolutum eſt illicitum, cum abſolutè finaliter recuſare Epiſcopatum a Superiore iniunctum ſit illicitum, & ideo recuſatio Epiſcopatus abſolutè ſumpta non eſt melius bonum. Et ita cum *D. Thom. hic, & 3. d. 39. q. 1. a. 3. q. 1. ad 3.* ſentiunt *Sotus l. 10. de iuſt. q. 2. a. 2. ad 3. Suarez to. 3. de Relig. lib. 1. de ſtat. perfectionis c. 18. n. 13. & tom. 4 de Relig. tr. 10. l. 6. c. 8. Sanchez in ſum. l. 6. Pax Iord. Prælud. 7. nu. 12.* Et ideò in hoc ſenſu abſolutè loquendo benè votum, ſeu iuramentum de nō acceptando Epiſcopatu damnarunt *Richard. in 3. d. 39. a. 1. q. 3. Gloſſ. c. vniſo v. ſacroſanctis diſt. 85. & in c. fin. v. confirmamus 22. q. 4. Panorm. cap. Si verò num. 4. de iureiurand.* Et ibi *de Neuo nu. 2. D. Antonin. p. 2 tit. 10. c. 6. in 3. caſu Angel. v. Iuram. 5. n. 3. Sylu. v. iuramentum q. 1. caſu 3. Nauar. in ſum. cap. 12. nu. 16. Azor tom. 1. lib. 11. cap. 1. q. 1. Selua Bellamera, Fortunius Barboſa apud Sanchez vbi ſupra.* Quod verò *Palacius in 4. d. 38. q. 1. apud eundem Sanchez* iudicet votum hoc eſſe illicitum etiam ſi ſit conditionatum, & excludatur præceptum acceptandi Epiſcopatum forſan niſi vbi ſolum cauſa vitandi honores, & diuitias votum emitteretur, non eſt audiendus, quia non acceptare propria ſponte Epiſcopatum cum per ſe ſit tutius, & melius eſt iuſta materia voti.

65 Aliud tamen dicendum eſt de voto non procurandi, ſeu non appetendi Epiſcopatum, quia hoc votum abſolutè eſt bonum, & per ſe eſt de meliori bono moraliter, & regulariter loquendo, cum appetere Epiſcopatum, & multo magis pro-

cu-

curare illum ſit per ſe moraliter illicitum, vt *artic. ſuper.* probatum eſt, & tenent citati DD.

66 Hic tamen aliud occurrit dubium: an ſcilicet, qui vouit non acceptare Epiſcopatum niſi coactus poſſit illum acceptare ſine fractione voti, caſu quod Pontifex informatus de voto ità iniungat illi Epiſcopatum, vt ſimul declaret ſibi gratum fore, quod illum acceptet, & quod diſplicet ſibi arctari ad præcipiendum illi, quod eundem acceptet. Supponit autem hæc quæſtio, vt poſſit dari in Pontifice voluntas efficax, vt aliquis fiat Epiſcopus, abſque eo, quod Pontifex præcipiat, ſiue abſque eo, quod hæc voluntas etiam ſignificata electo in Epiſcopum obliget ad peccatum, & ita etiam ſuppoſito, quod electus non teneatur ſub peccato acceptare Epiſcopatum, quæritur an ex quo in Pontifice eſt voluntas per quam gratum habet, quod electus acceptet Epiſcopatum eius voto non obſtante poſſit electus conſentire. Et videtur ità eſſe dicendum, quia talis voluntatis declaratio quædam coactio eſt benigna in ordine ad perfectam obedientiam, per quam Religioſus abdicato proprio velle, vult in omnibus conformari voluntati ſui Superioris, & conditio huius benignæ coactionis continetur in præſato voto. Tum ſecundo quia Religioſus cum magno pretio vincit ſe ipſũ, dum non expectat Superioris præceptũ, à quo vincatur inuitus. Nam vir obediens loquetur victorias *Prou. 21. 28. & explicat Gregor. l. 24. mor. c. 34.* Tum tertio quia in eo caſu Papa indicat ſe iudicare melius eſſe Religioſo huic acceptare Epiſcopatum, & ſic id agere erit opus melioris boni, cuius votum nequit eſſe impedimentum *cap. Scripturæ de voto*. Tum quarto, nam non poteſt negari quin in tali caſu arbitrium ſuperni nutus declarat voluntatem Dei eſſe, vt hic Religioſus Epiſcopatum acceptet, ideo tunc votum non obligat, in quo ſemper intelligitur conditio, dummodo actus non ſit impeditiuum maioris boni. Et ita hanc partem tenent vt probabilem *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. l. 6 c. 8. nu.* & *Illuſtriſſ Lucarinus de Epiſc. Regul cap. 1. n. 130.* *Suarez* tamen excipit Religioſos Societatis ob declarationem *Conſt. 9. p. cap. 4. lit. B. & cap. 5. lit. E.* Sed *Fagundez in præcept. Decalog. l. 2. cap. 31. nu. 14.* quem ſequitur *Illuſtriſſ. Lucarinus nu. 132.* limitationem admittere non videtur, pro quando docet, quod etiam Ieſuita ſine peccato poſſet Epiſcopatũ acceptare in caſu, in quo eius votum eſſet maioris boni impeditiuum.

67 In hac parte primò difficilis intellectu eſt ſuppoſitio facta, quod ſcilicet in electione ad Epiſcopatum facta per Põtificem detur obligatio acceptandi Epiſcopatum, quæ ſit materia obedientiæ, & hæc non obliget ad peccatum; licet enim poſſit dari lex obligans ad pœnam, & non ad culpam, niſi cum eius tranſgreſſio eſt ex negligentia, qualis lex eſt conſtitutio Ordinis Prædicatorum, nihilominus hoc verum eſt cum lex ſe ipſam explicat, & declarat expreſſe ſe obligare ad pœnam, & non ad culpam, ſicut facit *Conſtit. dicti Ord. in Prolog. §. 4.* Sed hoc de Pontifice nequit dici, neque eſt vnde vnquam Pontifices declarauerint leges eorum non pœnales, vel præcepta obligare, & non obligare ad culpam. Vt autem habet *D. Th. ſupra quæſt. 104. a. 2.* voluntas Superioris quocumque modo innoteſcat eſt tacitum præceptum. Et vt ibi additur in reſponſione ad ſecundum obedientiæ, vt eſt ſpecialis virtus obiectum. *Eſt præceptum Superioris cuiuſcumque vel expreſſum, vel interpretatiuum, ſcilicet ſimplex verbum Prælati eius indicans voluntatem, cui obedit promptus obediens ſecundum illud ad Titum 3. Dicto obedire &c.* Et ità hic non datur medium, vel enim voluntas Papæ iniungentis Epiſcopatum eſt abſoluta, & vt talis innoteſcit, & hæc obligat ad mortale, vel non eſt abſoluta; & hæc nullo modo obligat niſi purificata conditione tranſeat in abſolutam. Et ſic quando Pontifex ſciens votum alicuius de non acceptando Epiſcopatu abſoluta voluntate vult eum fieri Epiſcopum, non eſt opus alio præcepto expreſſiori, niſi ad vincendam iniuſtam duritiem negantis promptam obedientiam, ſed tenetur ille voto nõ obſtante Epiſcopatum acceptare, niſi alias ſit legitimè impeditus iuxtà ſupradicta circa reſponſionem ad ſecundum.

68 Sed ponamus, quod in Pontifice ſciente votum alicuius ſit voluntas, vt ille fiat Epiſcopus non quidem abſoluta, ſed tamen quantum ſit ex parte Pontificis determinata, & quia ipſe id gratum haberet, & iudicat quod valdè expediret, ſed nihilominus ex cauſis ſibi bene viſis id non vult abſolutè, & omnibus penſatis. Dico quod talis voluntas per ſe non obligat, per accidens verò ex lege alicuius alterius virtutis poteſt aliquomodo obligare. Primum patet, nam Deus voluntate conditionata quantum ſit ex ſe ipſo vult obſeruantiam etiam cõſiliorum, & tamen non eſt obligatio ad obſeruanda conſilia. Voluntas igitur illa conditionata non obligat, ſed habet vim conſulentis, vel ſimilis voluntatis. Secundum etiam explicatur, quia poteſt eſſe v. g vt ex virtute gratitudinis adſit obligatio non permittendi, vt Pontifex ſuo fruſtretur deſiderio, ſeu vt nõ honoretur eius gratia, vel reijciatur; Neq; enim negari poteſt, quin ex circumſtantijs poſſit eſſe caſus, vt ſaltem ſine aliqua leui culpa non poſſit electus reijcere Principis fauorem, dum ille præcipuè id quantum ſit ex parte ſui hoc deſiderat. Quotieſcumque igitur res ità ſe habet, vt nominatus ad Epiſcopatum à Pontifice omnibus in indiuiduo penſatis non poteſt ſine aliqua culpa recuſare Epiſcopatum, votum locum non habet, quia votum non eſt peccati fomentum.

69 Amplius ponamus caſum, quod Pontifex ſciens votum nominati à ſe ad Epiſcopatum, licet non habeat ex iuſta cauſa voluntatem abſolutam neceſſitantem illum ex virtute obedientiæ ad non recuſandum illum, tamen penſatis penſandis abſolutè iudicet, quod id eſt caſus, in quo charitas & humilitas iuxta dicta ſupra circa corpus articuli obligant ad acceptandum Epiſcopatum, tunc ille ad acceptandum illum tenebitur, nec poterit tuta conſcientia præferre iudicium ſuum iudicio Papæ. Idem dicendum ſi Papa penſatis penſandis iudicet illi melius eſſe Epiſcopatum nõ recuſare. Quampis enim in hoc caſu non exiſtente neceſſitate vel præcepti, vel charitatis non peccaret mortaliter recuſando, quia non eſt peccatum mortale non facere melius, tamen poſſet non obſtante voto acceptare Epiſcopatum, quia eſſet certus, quod acceptare illum eſſet melius, & votum non eſt impedimentum agendi, quod abſolute in indiuiduo eſt melius. Vnde hoc dicendum eſt etiam vndequaque ſit certus, quod melius eſt non recuſare iniunctum ſibi onus.

70 Di-

70 Dicitur igitur, quod quotieſcumque nominatus à Pontifice ſciente eius votum non poteſt recuſare Epiſcopatum niſi peccando etiam venialiter, vel niſi imprudenter eligendo minus bonum, non tenetur recuſare illum, immò recuſando illum peccat, vel (ſi negatur eſſe peccatum eligere minus bonum in indiuiduo) ſaltem minus benè agit, & hoc eſt verum vniuerſaliſſimè etiam in Religioſis Societatis; nam declaratio illa *p.9. c.4. L.B.* loquitur vbi non eſt obligatio acceptandi, vt patet in declaratione, ibi, *nam in huiuſmodi caſibus, vbi ceſſat obligatio, nō debet, nec poteſt &c.* Vbi verò non poteſt recuſatio fieri ſine peccato, vndecumq; hoc veniat, adeſt obligatio non recuſandi. Et quatenus reſpectu melioris boni agendi non eſſet obligatio nihilominus eſt certum, quod votum non eſt boni melioris impeditiuum.

71 Verum altera ex parte ex ſimplici nominatione Pontificis facta de aliquo ad Epiſcopatum, nec arguitur in Pontifice abſoluta obligandi volūtas, nec quod quantum ſit ex ſe ipſo determinatè velit illum fieri Epiſcopum, nec quod cum indignatione ſit accepturus, quod Epiſcopatus modeſtè recuſetur, nec quod iudicet neceſſarium nominato acceptare Epiſcopatum, nec quod Papa iudicet abſolutè, quod nominato ſit melius acceptare Epiſcopatum, neque alia ſimilia, vnde non maneat in nominato plena libertas ex cauſa rationabili recuſandi Epiſcopatum modeſtè, & humiliter.

72 Vnde concluditur, quod habens votum non acceptandi Epiſcopatum, ſi poteſt illud recuſare ſine peccato, vel impedimento maioris boni, tenetur illum recuſare. Et ad primum in oppoſitum dicitur, quod nulla prorſus eſt coactio vbi ſine peccato liberè quis agere valet. Nec habet, vt recuſando ſe vincat obediendo, cum nulla ſit ad non recuſandum præceptum obligans ad obediendum. Nec ex voluntate Papæ conditionata poteſt argui, niſi id ſpecialiter exprimat, quod iudicet abſolutè, & omnibus penſatis eſſe melius nominato habenti votum recuſandi, vt non recuſet. Nec eſt vnde dicatur ſuperioris iuſſum velle, vt non recuſet Epiſcopatum, qui habet votum ex parte ſui recuſandi, & poteſt ſine peccato recuſare.

73 Addo verò, quod cum in Pontifice non debeat præſumi voluntas iniuſta, ſi, cum nominat ad Epiſcopatum habentem votum non acceptandi illum, verè intenderet illū obligare ad acceptandum, ex hoc iam illum diſpenſaret à voto, ſi votum obligaret.

74 Sed tandem iterum repeto ex *D. Thom. ſupra q.104. a.p. ad tertium & S. Greg. l.35. mor. cap.10.* vt ſi obedientiæ ſcientiam apprehendere veraciter nitimur, proſperis huius ſæculi ex ſola iuſſione, aduerſis autem etiam ex deuotione militemus. Vnde eſt, quòd ex deuotione acceptare Epiſcopatum ſine iuſſione non parum præſumptionis propriæ voluntatis habet, quamuis, vt ait *D. Thom.* coram Deo poſſet id ex vera deuotione procedere. Et in habente votum nō recipiendi, vbi non ſit iuſſio erit ficta deuotio, & verum ſacrilegium.

Econtrariò autem quæri poteſt,

SVMMARIVM.

1 *An quis poſſit vouere, ſe vel procuraturum, vel acceptaturum Epiſcopatum. n.75.*
2 *Materia voti eſt, quod eſt melius in indiuiduo. num.76.*
3 *Epiſcopatus regulariter vel non eſt appetenti melius, vel id non eſt certum. n.76.*
4 *Differentiæ inter Religionis ſtatum, & Epiſcopatus expenduntur. n.76.*
5 *Quod procuratio Epiſcopatus non ſit materia voti, non bene probatur ex eius ſola ſanctitate. num.77.*
6 *Ratio huius eſt, quia Epiſcopatus eſt onus etiam Angelicis humeris formidandum. n.77.*
7 *Per ſe Epiſcopatus poteſt eſſe materia voti. n.78.*
8 *Stante grauitate oneris, & fragilitate hominis, Epiſcopatus regulariter non eſt materia voti. n.79.*
9 *Facilius eſt vt poſſit voueri acceptatio Epiſcopatus num.80.*
10 *Poteſt dari caſus in quo liceat vouere procurare Epiſcopatum. n.81.*

An quis licitè poſſit vouere ſe vel procuraturum vel acceptaturum Epiſcopatum?

75 SI enim Epiſcopatus eſt ſtatus perfectior, eſt etiam melior; melius autem bonum eſt materia voti.

76 Reſpondetur nihilominùs, materiam voti nō debere menſurari ex genere actionis ſecundùm ſe, ſed proportionatè ad vires agentis, ideò materia voti non eſt id, quòd eſt melius ſecundum ſe, & in ſpecie, ſed quòd melius eſt in indiuiduo, ſeu quod melius eſt vouenti. Nam quod eſt vouenti minus bonum, eſt vouenti malum, quia minus bonum, vt minus bonum non eſt bonum, ſed malum, ideò non eſt materia voti. Modò ſic eſt, quòd regulariter loquendo Epiſcopatus, vel non eſt quid melius reſpectu vouentis, vel non eſt certum quod ſit quid melius, ſed præſumptuoſum id iudicare. Quod probatur ex differentijs, quæ ſunt inter ſtatum religionis, & ſtatum Epiſcopatus. Primam ponit *Suarez lib.1. de ſtat. perfect. cap.18. num.9.* in hoc, quòd ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, ſed ſtatus Epiſc. directè eſt ſtatus perfectionis exercendæ, ſed conſequenter eſt ſtatus perfectionis augendæ, quia ex vſu perfectorū operum augetur perfectio. Sed hanc differentiam diximus ſupra non eſſe formalem. Quia licet Epiſcopatus, vt eſt officium directè ordinetur ad perficiendos alios per opera charitatis, quæ ſunt opera perfectionis, tamen per ſe in ratione ſtatus directè ordinatur ad perfectionem Epiſcopi etiam acquirendam, quia licet Epiſcopatus aliquod perfectionis ſupponat in conſecrando, non ſupponit tamen perfectionem, ſed habitudinem ad hoc vt electus in Epiſcopum poſſit eſſe forma gregis, & paſcere gregem verbo & exemplo. Ponit etiam ſecundam differentiam in hoc, quia ſtatus religionis non ſupponit perfectionem in eo, qui illum aſſumit

nam & peccatores maximi ad ſtatum religioſum aſſumuntur, quia hic ſtatus eſt ſtatus pœnitentiæ. Sed Epiſcopatus ſupponit perfectionem in aſſumẽte, vt probatur ex ex *Concil.Trid. ſeſſ.6.cap.1. de reformat. & ex Zoſimo Papa epiſ. 1. & Hormiſda epiſ.3. capit.1. & Cæleſt.epiſ.2. cap.1. & alijs decretis, quæ habentur diſt. 61.* Sed & hæc differentia cum moderamine eſt intelligenda. Tum ex parte ſtatus religioſi, qui licet non excludat peccatores, neque tamen illos per ſe ſupponit, ſed illi accidit quòd aſſumens ſtatum, vel ſit pœnitens de recenti poſt crimina etiam maxima, vel ſit perfectiſſimus; nec ſtatus menſurandi ſunt à differentia termini à quo. Tum ex parte Epiſcopatus; quia per ſe præciſo iure poſitiuo, validè ad Epiſcopatum aſſumi poteſt peccator de recenti etiam ad fidem conuerſus ab idololatria. Nam & Ambroſius adhuc catechumenus validè & ſanctè electus fuit in Epiſcopum Mediolanenſem. Vnde per ſe ſimpliciter loquendo, nec Epiſcopatus perfectio attenditur ex termino à quo, ſed ex termino ad quem, licet quia nemo de repente fit ſummus, & Epiſcopatus obligat ad opera maioris ſanctitatis, quàm ſtatus religioſus, ideò ſupponit etiam in aſſumente exercitium operum perfectorum. Propter quod ex iure poſitiuo ſtatutæ ſunt multæ qualitates, & perfectiones in aſſumendo ad Epiſcopatum, ex quibus etiam multæ ſunt neceſſariæ ad melius eſſe, non ſimpliciter, vt eſt illa Concil. Trid. *Quorumq; prior vita atque omnis ætas ab exordijs vſque ad perfectiores annos per diſciplina ſtipendia Eccleſiaſtica laudabiliter acta teſtimonium præbeat.* Nam ad Epiſcopatus aſſumuntur, qui etiam poſt virilitatem nomen Clericali militiæ dederunt, dummodò non ſint infames, vel alio ex requiſitis ſecundùm ſacros Canones non careant.

77 Differentia igitur hæc debet accipi non tam ex ſanctitate officij, & ex perfectione operum ad quæ ordinatur Epiſcopus, quàm ex adiunctis periculis, & impedimentis quibus dignitas Epiſcopalis non caret. Primò enim Epiſcopus ex officio ordinatur quidem ad vitam adeo ſanctam, vt ſit fidelium exemplar, & quod maximũ eſt, ad eius munera obeunda ſæpius requiritur interior perfectio ex neceſſitate, quia ad celebrandum, & adminiſtranda Sacramenta v. g. requiritur ſtatus gratiæ. Verùm licet non tantum, vel ad tantam, tamen ad vitæ perfectionem exteriùs de præſenti habendam ordinatur etiam ſtatus religioſus, qui & ipſe in Eccleſia eſt poſitus, vt ſit in exemplar fidelium. Sed quod formaliter eſt conſiderandum hoc eſt, quod cum obligatio ad perfectionem ſit omni homini communis, ex eo quòd Epiſcopatus magis ad perfectionẽ obligetur, non poteſt reddi ratio vnde nõ ſit appetibilis iuſtè & deſiderabilis, & dignus vt nedũ nec deſideretur, ſed nõ procuretur, quia eſſe magis ac magis perfectum eſt quid, ad quod omnes aliquo modo obligamur ex præcepto diligendi Deum ſine menſura. Punctum eſt, quòd maiori perfectioni annexa eſt maior difficultas tum ex conditione naturæ, tum ex annexis Epiſcopatui, ſcilicet ex diuitijs, & gradu honoris, & ſublimitatis. Ex conditione noſtræ infirmitatis abſolutè oritur difficultas, ex reſiſtentia carnis ad vigilias, labores, occupationes, ſtudia, quę officio Epiſcopatus annexa ſunt. Eò magis quòd pro alijs laborare, & incommoda ſomni, ieiunij, quietis, & tranquillitatis ſufferre eſt res ſenſualitati valde difficilis. Huic verò difficultati ſi addatur aliqua mala conſuetudo, & quia homo non eſt in virtutibus exercitatus, ſed habet habitum faciliùs peccandi, & eſt aſſuetus poſt pœnitentiam iterum, ac iterum cadere, iam eſt ſecundùm Dei ordinariam prouidentiam ineptus, & incapax pro tunc ad vitam perfectam, & vix eſt in ſtatu incipientium; Vnde perfectio Epiſcopalis ſtatus, ad quam ſcilicet Epiſcopus eſt obligatus eſt illi valde difficilis. His adduntur pericula quæ ex abundantia diuitiarum oriuntur, & ex ſublimitate gradus, ad quæ euitanda ſpecialis valde gratia, & duplex Eliæ ſpiritus tanquam in Eliſeo requiritur, quæ hominem iam ex prioribus donis in perfectione virtutum firmatum, aliquo modo & roboratum adiuuet, & dirigat ne vel ad diſſolutionem vitæ eũ trahant diuitiæ, vel in ſuperbiã eum extollat gradus altitudo. Ideo propriam rationem huius noſtri puncti reddidit *Concil.Trident.ſeſſ.6.cap.p. de reform.* in illis verbis. *Onus angelicis humeris formidandum.* Onus enim Epiſcopale eſt grauiſſimum, & quod humeros Angelicos requirat, & ideo non habenti vires huiuſmodi ad illud portandum tale onus non eſt melius, ſed eſt occaſio ruinæ tam ſui, quàm aliorum.

78 Dicitur ergo primò: Quòd ſecundùm ſe, & per ſe loquendo, officio Epiſcopatus non repugnat eſſe materiam voti. Vnde vouere Epiſcopatum non eſt per ſe & intrinſecè malum. *Suarez loco citato numer.* 12. Nam officium Epiſcopatus eſt optimum & ex ſuo genere maximæ perfectionis.

79 Dicitur tamen ſecundò, quòd ſtantibus annexis Epiſcopatui, & imperfectione hominis, ſeu eius indiſpoſitione & debilitate ad tantũ onus portandum, regulariter & ordinariè, & ideo per ſe moraliter nõ licet vouere Epiſcopatum, quia nec licet illud deſiderare, *Suarez ibid.* Nec obſtat quod ſit ſtatus optimus, & ideò melius bonum, quia non eſt melius aſſumenti, vel ſaltem ſine præſumptione homines regulariter non poſſunt iudicare ſe eſſe aptos ad tale munus dignè, & laudabiliter obeũdum. Status verò Religionis eſt materia voti, quia regulariter eſt melior etiam reſpectu omnium; quia obligat ad ea quæ ad perfectionem adiuuant, & remouet perfectionis impedimenta. Quàmuis & hic ſtatus poſſit eſſe aliquibus non melior, vnde nec poſſit eſſe materia voti reſpectu illorum.

80 Dicitur tertiò faciliùs poſſe contingere, vt quis licitè & validè voueat acceptare Epiſcopatũ, *Suarez ibid. num.*12. Et ratio eſt, quia tunc ceſſat periculum præſumptionis, cum iudicium de idoneitate perſonæ ſuperiori relinquatur. Vnde ſi aliàs ablata ſint pericula, quæ ex annexis, vel præſuppoſitis Epiſcopatui oriuntur, iam reſpectu talis perſonæ Epiſcopatus à Superiore oblatus eſt de meliori bono.

81 Dicitur quartò, dari poſſe caſum, in quo quis licitè & validè poſſit vouere procurare Epiſcopatum. Nam ſi Epiſcopatus non habeat adiũctas diuitias, & delicias, ſed paupertatem & labores, ſitque in loco vbi eo titulo quis maioribus perſecutionibus & ignominijs infidelium ſubditur & euidentiori mortis periculo exponitur, quo

Epiſ-

Epiſcopus, & ſit magna Eccleſiæ neceſſitas, & vix inueniatur dignus, qui oneri humeros ſupponere velit, & perſona non habeat conditiones Epiſcopatui repugnantes, nec vnde probabiliter ſe iudicet ineptum ad munera Epiſcopalia. Tunc ſe offerre eſſet opus perfectionis, & poſſet eſſe materia voti, & nec ad hoc ſunt omnes conditiones præfatæ neceſſariæ, & nedum loquendo de Epiſcopatibus, qui ſunt in Regnis Turcarum, vel Chinarum, vel Iaponiorum, ſed etiam de illis, qui habent pingues redditus in partibus Chriſtianorum, ex conditione perſonæ, & regnorum, & temporum; & accidentibus occurrentibus poteſt dari talis caſus, vt offerre ſe Epiſcopatui ſit opus perfectionis, quia & hoc poteſt eſſe aliquando nedum medium vtile, ſed neceſſarium ad quietem publicam, & ad Eccleſiæ pacem, & tranquillitatem, dummodo promouendus non habeat qualitates officio repugnātes, ſed ſit capax illius. Huiuſmodi autem caſus magis in ſingulari diſtinguere, alterius eſt tractatus. Nunc enim ſufficit oſtendiſſe, quomodo ſtante quòd Epiſcopatus ſit ſtatus perfectiſſimus, non tamen per ſe moraliter eſt materia voti ratione annexi periculi, & difficultatis.

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat eum, qui ad Epiſcopatum aſſumitur, eſſe cæteris meliorem?

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quod oporteat eum, qui ad Epiſcopatum aſſumitur, eſſe cæteris meliorem. Dominus enim Petrum, cui commiſſurus erat paſtorale officium, examinauit, ſi ſe diligeret plus cæteris. Sed ex hoc aliquis melior eſt, quod Deū plus diligit. Ergo videtur, quod ad Epiſcopatum non ſit aſſumendus, niſi ille, qui eſt cæteris melior.

In epiſtol. c. q. 1. c. vilis. 2. *Præterea, Symmachus Papa dicit, Viliſſimus computandus eſt, niſi ſcientia & ſanctitate præcellat, qui eſt dignitate præſtantior. Sed ille qui præcellit ſcientia & ſanctitate, eſt melior. Ergo non debet aliquis ad Epiſcopatum aſſumi, niſi ſit cæteris melior.*

3. *Præterea, In quolibet genere minora per maiora reguntur, ſicut corporalia reguntur per ſpiritualia, & inferiora corpora per ſuperiora: vt Aug.* c. 4. to. 3. *dicit in 3. de Trin. Sed Epiſcopus aſſumitur ad regimen aliorum. Ergo debet eſſe cæteris melior.*

In decr. lib. 1. tit. 6. c. cū ... & eſt 7. in ... *Sed contra eſt, quod decretalis dicit, quod ſufficit eligere bonum, neque oportet eligerè meliorem.*

Reſpondeo dicendum, quod circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderādum eſt ex parte eius qui aſſumitur, & aliquid ex parte eius qui aſſumit. Ex parte enim eius qui aſſumit, vel eligendo vel prouidendo, requiritur quod talem eligat, qui fideliter diuina myſteria diſpenſet: quæ quidem diſpenſari debent ad vtilitatem Eccleſiæ: ſecundum illud primæ Cor. 14. Ad ædificationem Eccleſiæ quærite, vt abundetis. Non autem diuina miniſteria hominibus committuntur propter eorum remunerationem, quam expectare debent in futuro. Et ideo ille, qui debet aliquem eligere in Epiſcopum, vel de eo prouidere, non tenetur aſſumere meliorem ſimpliciter, quod eſt ſecundum charitatem: ſed meliorem quo ad regimen Eccleſiæ: qui ſcilicet poſſit Eccleſiam & inſtruere, & defendere, & pacifice gubernare. Vnde contra quoſdam Hieronymus dicit, ſup. illud ad Tit. 1. & conſtituas per ciuitates presbyteros. to. 9 *quod quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti vel dediti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, & (vt deteriora taceam) qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt. Hoc autem pertinet ad acceptionem perſonarum, quæ in talibus eſt graue peccatum. Vnde ſuper illud Iacobi ſecundo, Fratres mei, nolite in perſonarum acceptione, & cætera, dicit gloſſa Auguſtini, Si hanc diſtantiam ſedendi, &* gloſ. ord. ex Aug. in epiſt. 29. ad Hier. declinādo ad fin. illius. to. 2. *ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus, non eſt putandum leue eſſe peccatum in perſonarum acceptione habere fidem Domini gloriæ. Quis enim ferat eligi diuitem ad ſedem honoris Eccleſiæ, contempto paupere inſtructiore & ſanctiore? Ex parte autem eius qui aſſumitur, non requiritur, quod reputet ſe alijs meliorem, (hoc enim eſſet ſuperbum & præſumptuoſum) ſed ſufficit quod nihil in ſe inueniat, per quod illicitum ei reddatur aſſumere prælationis officium. Vnde licet Petrus interrogatus eſſet, an Dominum plus cæteris diligeret, in ſua reſponſione non ſe prætulit cæteris, ſed ſimpliciter reſpondit, quod Chriſtum amaret.*

Ad primum ergo dicendum, quod

Dominus in Petro ſciebat ex ſuo munere eſſe idoneitatem, etiam quantum ad alia, gubernandi Eccleſiam. Et ideo eum de ampliori dilectione examinauit, ad oſtendendum quod vbi alias inuenitur homo idoneus ad Eccleſiæ regimen, præcipue attendi debet in ipſo eminentia diuinæ dilectionis.

[illegible]

Ad ſecundum dicendum, quod auctoritas illa eſt intelligenda quantum ad ſtudium illius, qui in dignitate conſtitutus eſt. Debet enim ad hoc intendere, vt talem ſe exhibeat, vt cæteros & ſcientia & ſanctitate præcellat. Vnde Gregor. dicit in Paſtorali, Tantum debet actionem populi, actio tranſcendere præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita paſtoris. Non autem ſibi imputandum eſt, ſi ante prælationem excellentior non fuit, vt ex hoc debeat viliſſimus reputari.

Ad tertium dicendum, quod ſicut dicitur prima ad Corinthios duodecimo, Diuiſiones gratiarum & miniſtrationum & operationum ſunt. Vnde nihil prohibet aliquem eſſe magis idoneum ad officium regiminis, qui tamen non excellit in gratia ſanctitatis. Secus autem eſt in regimine naturalis ordinis, in quo id quod eſt ſuperius ordine naturæ, ex hoc ipſo habet maiorem idoneitatem ad hoc quod inferiora diſponat.

SVMMARIVM.

1 *Quæ hic explicanda. n. 1.*
2 *Concluſio artic. n. 2.*
3 *Qualitates eligendi. n. 3.*
4 *Epiſcopatus non dandus in remunerationem n. 4.*
5 *Cæteris paribus præferendi, qui magis Eccleſiæ inſeruierunt. n. 4.*
6 *Nullus ex iuſtitia commutatiua poteſt prætendere Epiſcopatum. num. 4.*
7 *Epiſcopus debet eſſe melior & ſanctior actiue non paſſiue. n. 5. 6.*
8 *Criminoſi non eligendi. n. 6.*
8 *Non eligere meliorem eſt iniuſtiſſimum ſacrilegium. num. 7.*
9 *Electus ſi non eſt indignus poteſt conſentire, nec tenetur ſe meliorem iudicare. n. 8.*
10 *Procurans abſolute Epiſcopatum debet eſſe melior. num. 9.*

1 QVoniam dũ pro commentario huius articuli laborarem, venit mihi in mẽtem coadunare principaliora, & magis neceſſario ſcienda circa materiã Electionis Canonicæ, ſed dum illa ordinare vellem, cognoui melius eſſe tractatum integrum complere, cum apud Regulares, & præcipuè apud Religioſos Ord. Prædicatorum quem indignus profiteor, & in quo etiam Superiores locales canonice eliguntur, cognitio plena eorum, quæ ad Electionem Canonicam ſpectant ſit ſumme neceſſaria. Eo autem completo, & ad inſtantiam multorum iam prælo mandato, pauca ſuperſunt hic adnotanda, cum totus ille tractatus non ſit niſi huius articuli Commentarium. Solum igitur aliqua indicabo, quæ vberius explicata habentur in dicto tractatu.

2 Concluſio huius articuli bimembris eſt, quod eligens vel prouidens aliquem de Epiſcopatu debet eligere meliorem ad regimen. Sed qui aſſumitur non tenetur ſe iudicare alijs meliorem.

3 De qualitatibus eligendi in Epiſcopũ tractaui diffuſe in *d. opere cap. 25.* Iſtæ vero multæ ſunt, quarum aliquæ ſunt de iure poſitiuo, & aliæ de iure naturali diuino. De iure enim naturali diuino ſolus vir, & non fœmina ordinari poteſt, & vir debet eſſe præditus vſu rationis expedito & ſcientia rerum diuinarum, & iuris Eccleſiaſtici, & prudentia, & tali ac tanta morum perfectione, quæ ſufficiat ad hoc vt poſſit fideliter diuina miniſteria diſpenſare, & plebem regere pacifice. Et bene *Caiet.* aduertit quod officium Epiſ. in tribus conſiſtit, quæ ſunt inſtruere, defendere, & pacifice gubernare Eccleſiam. Ad huiuſmodi vero effectum præcipue neceſſaria ſunt, quæ enumerat *Paulus in p. ad Tim. 3. & ad Titum cap. 1.* Et quæ in prima illa conditione epiloganter, ſcilicet *apportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*. Impedimenta autem iuris poſitiui reducuntur ad cenſuram, vel ad irregularitatem, quæ eſt canonicum impedimentum ad ordines ſuſcipiendos, vel ad miniſtrandum in illis aut ad aliquam aliam pœnam priuationis vocis, & inhabilitatis. Præter requiſita autem ad Sacerdotij Ordinem, requiruntur in Epiſcopo ætas triginta annorum. *cap. quicumque 77. diſt. cap. cum in cunctis de elect.* Quod per ſex menſes ante fuerit Sacris Ordinibus initiatus. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. de refor.* 3 quod ſit Doctor vel licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, vel ſufficienti atteſtatione iudicatus ſcientia præditus. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 2. de refor.* Circa quam conditionem non facile admiſerim, quod multis citatis ſentit *Barboſa de off. Epiſ. p. 2. alleg. p. num. 30.* ſcilicet præferendum eſſe Canoniſtam Theologo, etiam maxime vbi non vigent hæreſes. Nam Epiſcopus eſt fidei miniſter, & ex Theologia nedum myſteria ſpeculatiua, ſed quæ ad mores ſpectant abundanter habet, & quæ ad forum contentioſum & externam iuriſdictionem ſpectant ſufficienter per vicarium exercentur, ſufficiente in Epiſcopo aliquali notitia iuris poſitiui contentioſi, quam etiam vt Theologus habere poteſt, & Canonum intelligentia non niſi ex principijs Theologiæ perfecte habetur. Quarto ad Epiſcopum requiritur, quod eius ante acta vita & omnis ætas a puerilibus exordijs Eccleſiaſtice & laudabiliter acta teſtimonium præbeat. *c. miramur 61. diſtin. & Conc. Trid. ſeſſ. 9. cap. 1 de reformat.* Vnde modo laicus, vel Neophytus ordinari non poteſt in *Epiſ. cap. hoc ad nos 59. diſt. & cap. miramur, & cap. miſerum, & cap. ſtatuimus 61. diſt. & cap. exigunt 12. quæſt. 7.* Nihilominus propter merita perſonarum diſpenſatur cum laicis, vel Neophytis vt poſſint poſtulari, & aſſumi ad Epiſcopatum, ſic enim Sanctus

ctus Nicolaus, & B. Seuerus ex laicis, & SS. Ambroſ. Martin. & Aug. ex Neophytis aſſumpti fuerunt in Epiſcopos. *cap. Oſius, & cap. Neophytus 61. diſtinct. 4.*

4 Quod hic dicitur, ſcilicet quod Epiſcopatus non debet dari in remunerationem, intelligitur principaliter: quia primo debet quæri idoneitas ad officium, non vero remuneratio accepti ſeruitij vel beneficij. At ſuppoſita æquali idoneitate, remunerandi ſunt illi, qui magis in minoribus ordinibus & miniſterijs Epiſcopo inſeruierunt. Sic enim Cæleſtinus Papa *cap. quid proderit diſt. 61.* dicebat. *Quid proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe; ſi ij, qui futuri ſunt ſacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem Eccleſiaſticum ordinem neſciunt &c.* & addit. Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur, facilius imbuatur. Sicuti ergo Epiſcopatus altitudo exigit, vt aſſumendi prius in Eccleſiaſtica Schola praxim adiſcant agendorum inſeruiendo Epiſcopis; ita ordo requirit, vt vbi qui iſta prudenti ſeruitute & diſciplina edocti non minus idonei euaſerunt non poſtponantur alijs, qui Eccleſiæ vel non inſeruierunt, vel non tantum, & ſic vbi cætera ſint paria, laudabile eſt vt detur remunerationi locus & præcipue præferantur, qui Eccleſiæ inſeruierunt. Nullus tamen ex iuſtitia commutatiua poteſt Epiſcopatum prætendere, quantumcumque ſit dignus, & digniſſimus.

5 Non eſt obligatio aſſumendi meliorem ſimpliciter; nã ille eſt melior ſimpliciter, qui alios præcellit interiori ſanctitate, quæ præcipue conſiſtit in excellentia charitatis. Hic tamen exceſſus non eſt ille qui principaliter quæritur in Epiſcopo. Et ratio eſt, quia Epiſcopatus eſſentialiter & principaliter eſt officium à Chriſto inſtitutum ad ſanctificandos proximos, ideo cum aliquis poſſit eſſe magis ſanctus paſſiue quia maiori ſanctitate ſanctificatus, & actiue, quia magis aptus ad alios ſanctificandos, neque iſti exceſſus in ſanctitate ſint per ſe connexi, quia vt dicitur hic ad tertium Diuiſiones gratiarum ſunt. 1. *Cor.* 12. Vnde contingere poteſt vt pollens interiori ſanctitate, vel ob infirmitatem, vel ob defectum ſcientiæ vel ob inexperientiam prudentiæ gubernatiuæ ſit minus aptus ad alios ſanctificandos; ideo ad Epiſcopatus officium requiritur maior ſanctitas actiue, nimirum aſſumẽdus in Epiſcopum debet eſſe ſanctior actiue, magis ſcilicet aptior ad plebem inſtruendam, defendendam, & pacifice regendam.

6 Debet ergo Epiſcopus eſſe melior ad regimen. Magnum eſt hoc, & grande onus eligentium, vel prouidentium de Epiſcopatu, vt teneantur ad eligendum meliorem quoad regimẽ Eccleſiæ. Epiſcopus ergo dicitur eſſe bonus bonitate ſimpliciter, vnde peccator eſt ineligibilis, vt ait *Caiet.* ſcilicet ſi ſit impœnitens & quidem ad presbyteratus ordinem promoueri non poſſunt criminoſi, & qui notorie permanent in peccato mortali, & publice cõcubinarij, aut fornicarij, & multo magis vſurarij, & ſimoniaci & infames. *cap. ex tenore cap. ad aures, de tempor. ordinat. cap. final. de cohabit. cleric. cap. præter hoc. diſt. 32. cap. ſancitum 7. quæſt. 1. & Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. cap. 14.* Sicut & prohibentur ordinari ſolemniter pœnitentes. *cap. ex pœnitentibus. cap. illud. c. maritum. 33. diſt.* quod intelligitur etiam pœnitentia peracta. *Barboſa de off. Epiſ. p. 2. alleg. 10. num. 42.* multo magis illicitum eſſet huiuſmodi promouere ad Epiſcopatum. Præterea vero aſſumendus in Epiſcopum nedum debet eſſe idoneus, ſed comparatiue ad omnes alios, qui haberi poſſunt magis idoneus ad Eccleſiæ regimen.

7 Non eligere autem meliorem ad Epiſcopatum eſt peccatum acceptionis perſonarum, & ideo directe contra iuſtitiam diſtributiuam. Non per hoc tamen credendum eſt, quod hoc peccatum ſit ſolum contra iuſtitiam diſtributiuam, ſed eſt ſimul contra virtutem Religionis, ex qua oritur neceſſitas, vt in eligendis miniſtris ad Dei cultum, attendatur maior diſpoſitio, & cõtra fidelitatẽ officij, & iuſtitiã quæ Chriſto debetur & per illum Eccleſiæ, vt ij ad quos pertinet, officia ad vtilitatem Eccleſiæ diſpenſent. Ideo violare iuſtitiam diſtributiuam in ijs, quæ ad materiam Religionis, & ad Dei cultum pertinent ſimul eſt iniuſtiſſimum ſacrilegium. Sed tamen tota huius peccati malitia ſufficienter exprimitur dicendo, quod eſt peccatum acceptionis perſonarum in eligendo ad Epiſcopatum, quod eſt officium per ſe & directe ad Dei cultum promouẽdum ordinatum. Cujus peccati grauitas ex author. Hier. & Aug probatur in textu.

8 Humilitatis verò ſecuritas eſt, vt qui eſt ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi non habet impedimentum reddens ſe indignum, ſecure ſine ſcrupulo cõſentire poſſit Electioni, ſeu aſſumptioni, nec eſt neceſſe quod ipſe iudicet ſe alijs meliorem, quia hoc eſſet in eo potius præſumptuoſum, & ſuperbum, & digna eſt *D. Thomæ* conſideratio circa reſponſiones datas a Petro, & Chriſti interrogationes. Chriſtus enim interrogat comparando, an Petrus ſe diligat pluſquam alij, ſed Petrus non ſe alijs præfert, ſed abſolute reſpondet, tu ſcis quia amo te. Eligentis, vel promouentis ad Epiſcopatum eſt quærere meliorem, & magis Chriſtum amantem; ſed aſſumendi eſt conſiderare ſolum an ſit dignus, & an Chriſtum amet comparatione ad aliorum amorem relicta.

9 Sed quod hic dicitur de acceptante Epiſcopatum, non conuenit procuranti; Nam qui ſe proprio motu ingerit, & offert Epiſcopatui, debet conſiderare an ſit melior quia melior, eſt eligendus, & aſſumendus. Quod intellexerim de eo, qui magnis precibus, vel quadam vi Epiſcopatum procurat, non vero de illo, qui conditionate agit remittens ſe iudicio Eligentium, vel Superioris, & eos in ſua libertate relinquens, vt de meliori omnino fiat electio.

SVMMARIVM.

1 *Suppoſita æquali idoneitate ſanctior præferendus. num. 10.*

10 Qvia dictum fuerat in corpore attendi debere præcipue idoneitatẽ ad regimẽ Eccleſiæ, hoc explicatur in hac reſponſione ad primũ. quia ſcilicet ita debet eligi magis idoneus, quod ſuppoſita æquali idoneitate debet eligi magis ſanctus. Ideo enim Chriſtus de maiori dilectione Petrum interrogauit, quia Petrum idoneum ſuppoſuit,

ſciẽ, & ſuppoſita idoneitate, ille eſt melior & eligendus; qui eſt ſanctior, & magis Deum d ligit,

SVMMARIVM.

11 *Epiſcopus debet procurare, vt ſit alijs ſanctior. num. 11.*

11 IN reſponſione ad ſecundum habetur, quod in Epiſcopo aliud eſt, quod eſt finis, ſeu terminus ad quem; & aliud eſt, quod eſt initiũ, & terminus a quo. Non eſt neceſſe in aſſumendo ad Epiſcopatum quod actu ſit ſanctior, ſed factus Epiſcopus debet ſtudere vt alios ſanctitate & doctrina præcellat,

ARTICVLVS IV.

Vtrum Epiſcopus poſsit licitè curam Epiſcopalem deſerere, vt ad Religionem ſe transferat?

Super q. 184. art. 6. cor. ſi. Et 2 ſi. q. 189. a. 7. ad 3.

AD quartum ſic proceditur. Videtur, quod Epiſcopus non poſſit licitè curam Epiſcopalem deſerere, vt ad religionem ſe transferat. Nulli enim licet de ſtatu perfectiori ad minus perfectum ſtatum tranſire. Hoc enim eſt retro reſpicere: quod eſt damnabile, ſecundum Domini ſententiam, dicentis Lucæ nono, Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Sed ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior, quam ſtatus Religionis, vt ſupra habitum eſt. (q. 184. a. 7.) *Ergo ſicut non licet de ſtatu Religionis redire ad ſeculum, ita non licet de ſtatu Epiſcopali ad Religionem tranſire.*

2. Præterea, Ordo gratiæ eſt decentior, quam ordo naturæ. Sed ſecundum naturam non mouetur idem ad cõtraria: puta, ſi lapis naturaliter deorſum mouetur, nõ poteſt naturaliter a deorſum redire in ſurſum. Sed ſecundum ordinem gratiæ licet tranſire de ſtatu Religionis ad ſtatum Epiſcopalem. Ergo non licet econuerſo de ſtatu Epiſcopali redire ad ſtatum Religionis.

3. Præterea, Nihil in operibus gratiæ debet eſſe otioſum. Sed ille qui eſt ſemel in Epiſcopum conſecratus perpetuo retinet ſpiritualem poteſtatẽ conferendi ordines, & alia huiuſmodi faciendi, quæ ad Epiſcopale officium pertinent: quæ quidem poteſtas otioſa remanere videtur in eo qui curam Epiſcopalẽ dimittit. Ergo videtur, quod Epiſcopus non poſſit curam Epiſcopalem dimittere, & ad Religionem tranſire.

Sed contra, Nullus cogitur ad id quod eſt ſecundum ſe illicitum. Sed illi qui petunt ceſſionem à cura Epiſcopali, ad cedendum compelluntur: vt patet extra, de renunciatione, capitulo, Quidam. Ergo videtur, quod deſerere curam Epiſcopalem, non ſit illicitum. (in lib. 1. decr. tit. 9. ca. 12. quidam.)

Reſpondeo dicendum, quod perfectio Epiſcopalis ſtatus in hoc conſiſtit, quod aliquis ex diuina dilectione ſe obligat ad hoc, quod ſaluti proximorum inſiſtat. Et ideo tamdiu obligatur ad hoc, quod curam paſtoralem retineat, quãdiu poteſt ſubditis ſibi commiſſis proficere ad ſalutem: quam quidem negligere non debet, neque propter diuinæ contemplationis quietem (cum Apoſtolus propter neceſſitatem ſubditorum etiam à contemplatione futuræ vitæ ſe differri patienter toleraret, ſecundum illud ad Philippenſes primo, Ecce, quid eligam ignoro. Coarctor autem è duobus, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, multo magis melius: permanere autem in carne neceſſariũ eſt propter vos, & hoc confidens ſcio, quia manebo:) neque propter quæcumque aduerſa vitanda, vel lucra conquirenda: quia ſicut dicitur Ioannis decimo, Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ouibus ſuis. Contingit tamen quandoq; quod Epiſcopus impeditur procurare ſubditorum ſalutem multipliciter. Quandoque quidem propter defectum proprium, vel conſcientiæ, ſicut ſi ſit homicida, vel ſimoniacus: vel etiã corporis, puta ſi ſit ſenex vel infirmus: vel etiam ſcientiæ, quæ ſufficiat ad curam regiminis: vel etiam irregularitatis, puta ſi ſit bigamus. (c. 1. de ant. illius.) *Quandoque autem propter defectum ſubditorum, in quibus non poteſt proficere. Vnde Gregorius dicit in ſecundo dial. Ibi æquanimiter portandi ſunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni. Vbi autem omnino fructus de bonis deeſt, fit aliquando de malis labor ſuperuacuus. Vnde ſæpe agitur in ani-*

mo

mo perfectorum; quod cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderant, in loco alio ad laborem cũ fructu migrant Quandoque autem contingit ex parte aliorum, puta, cum de prælatione aliguius perſonæ ſcandalum ſuſcitatur. Nam vt Apoſtolus dicit: ad Corinth. 8. Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum. Dum tamen ſcandalum non oriatur ex malitia aliorum volentium fidem aut iuſtitiam Eccleſiæ conculcare. Propter huiuſmodi enim ſcandalum non eſt cura paſtoralis dimittenda, ſecundum illud Matth. 15. Sinite illos, (ſcilicet qui ſcandalizabantur de veritate doctrina Chriſti) cæci ſunt, & duces cæcorum. Oportet tamen, quod ſicut curam regiminis aſſumit aliquis per prouidentiam ſuperioris Prælati, ita etiam per eius auctoritatem ex cauſis prædictis deſerat ſuſceptam. Vnde extra de renunciatione dicit Innocentius Tertius. Si pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem auolare, ita tamen ſtricta ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſſione, volatum. Soli enim Papæ licet diſpẽſare in voto perpetuo, quo quis ſe ad curam ſubditorum adſtrinxit, Epiſcopatum ſuſcipiens.

in decr. li. 1 tit. 9. c. 10. in fin. incipit hoc. t. niſi cum pridẽ

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio religioſorum, & Epiſcoporum, ſecundum diuerſa attenditur. Nam ad perfectionem religionis pertinet ſtudium, quod quis adhibet ad propriam ſalutem. Ad perfectionem autem Epiſcopalis ſtatus pertinet adhibere ſtudium ad proximorum ſalutem. Et ideo quamdiu poteſt eſſe aliquis vtilis proximorum ſaluti, retrocederet, ſi ad ſtatum Religionis vellet tranſire, vt ſolum ſuæ ſaluti inſiſteret, qui ſe obligauit ad hoc quod non ſolum ſuam ſalutem, ſed etiam aliorum procuraret. Vnde Innocentius Tertius dicit in Decretali prædicta, quod facilius indulgetur, vt monachus ad præſulatũ aſcẽdat, quam præſul ad monachatum deſcendat: ſed ſi ſalutem aliorum procurare non poſſit, conueniens eſt vt ſuæ ſaluti intendat.

in decr. li. 1. tit. 9. c. 10. niſi cũ pridẽ, de renunciatione, &c.

Ad ſecundum dicendum, quod propter nullum impedimentum debet homo prætermittere ſtudium ſuæ ſalutis quod pertinet ad Religionis ſtatum. Poteſt autem eſſe aliquod impedimentum procurandæ ſalutis alienæ: & ideo monachus poteſt ad ſtatum Epiſcopatus aſſumi, in quo etiam ſuæ ſalutis curam agere poteſt. Poteſt etiam Epiſcopus, ſi impedimentum alienæ ſalutis procurandæ interueniat, ad Religionem trãſire, & impedimento ceſſante poteſt iterato ad Epiſcopatum aſſumi, puta per correctionem ſubditorum, vel per ſedationem ſcandali, vel per curationem infirmitatis, aut depulſa ignorantia per inſtructionem ſufficientem; vel etiam ſi ſimoniacè ſit promotus eo ignorante, ſi ſe ad Regularem vitam Epiſcopatu dimiſſo tranſtulerit, poterit iterato ad alium Epiſcopatum promoueri. Si vero aliquis propter culpam ſit ab Epiſcopatu depoſitus, & in monaſteriũ detruſus ad pœnitentiam peragendam, non poteſt iterato ad Epiſcopatum reuocari. Vnde dicitur ſeptima quæſtione prima. Præcipit ſancta ſynodus, vt quicumque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam, & pœnitentiæ deſcenderit locum, nequaquam ad Pontificatum reſurgat.

7. q. 1. c. hoc nequaquam.

Ad tertium dicendum, quod etiam in rebus naturalibus, propter impedimentum ſuperueniens potentia remanet abſque actu, ſicut propter infirmitatem oculi ceſſat actus viſionis. Et ita etiam non eſt inconueniens, ſi propter exterius impedimentum ſuperueniens, poteſtas Epiſcopalis remanet abſque actu.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit renunciatio. n. 1.*
2 *Quilibet poteſt renunciare Prælaturæ. n. 1.*
3 *Prælatura non renunciatur ſine iuſta cauſa. num. 1.*

1 TRactatur in hoc articulo de dimiſſione Epiſcopatus, ſeu renunciatione. Eſt vero renunciatio rei vel iuris proprij libera & legitima refutatio, ſeu dimiſſio. *cap. quam periculoſum. 7. quæſt. 1. Angelus, Syluester, Tabien. Armilla, & alij ſummiſtæ. v. renunciatio D. Anton. 3. p. tit. 10. cap. 5. Pariſ. l. 1. de reſig. 1. num. 34.* Quamuis vero dicatur, quod vnuſquiſque poteſt renunciare officio, ſeu Prælaturæ, quam habet, vt colligitur ex *Io: Andr. in rubr. de renunc. Bald. in cap. cum omnes num. 24. de conſtit. Rota deciſ. 16. in fin. de procurat. & dec. 31. num. 4. de re iudicata in antiquis, Pariſ. plures referens l. 3. de reſign. quæſt. 1. in princ. Tambur. de iure Abbat. p. p. diſp. 13. quæſt. 1. num. 1. Lezana v. renunciatio num. 2.* Quia quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, *l. ſi quis in conſcribendo C. de pactis. Archid. in can. quam periculoſum 7. quæſt. 1. num. 4. & in can.*

denique

denique 6.quaeſt. 4. num. 4. Card. Pariſ. conſ. 65. Alex conſil. 116. nu. 2, l. 3. Menoch. conſ. 57. num. 15. & conſil. 84. nu. 61. ar. 1. Tamen in fidelium ouium Paſtoribus & Prælatis doctrina præfata non habet vere locum abſolute, & ſine explicatione. Quia Prælatura non eſt abſolutũ ius Prælati, ſed eſt ius ouium, Eccleſiæ & Chriſti, cui Paſtor ſe obligat pro officio Paſtoris. Et maxime hoc habet verum in Epiſcopo, qui (vt habetur in hoc artic. in fine corp.) ex voto ſe obligat ad curam paſtoralem. Vnde certum eſt quod Epiſcopo non licet renunciare Epiſcopatui niſi ex iuſta cauſa, quare merito quæritur in hoc articulo an tranſitus ad Religionem ſit iuſta cauſa dimittendi Epiſcopatum.

SVMMARIVM.

1 *Cap. quidam, de renunciat. explicatur. n. 2.*
2 *Ceſſionis licentia inſtanter poſtulanda. n. 2.*
3 *Duæ cauſæ poſtulandi ceſſionem. n. 3.*
4 *Duæ cauſæ ex quibus pænitere ſolent, qui poſtulauerunt facultatem cedendi. n. 4.*
5 *Tria in præfato textu conſideranda. n. 5.*
6 *Obtenta cedendi licentia non licet pænitere, ante tamen licet. n. 5.*
7 *Non eſt eadem ratio de poſtulatione. n. 5.*
8 *Procurator ad cedendum poteſt reuocari. n. 6.*
9 *Procuratore ante reuocationem manifeſtatam cedente valet ceſſio. n. 6.*
10 *Si Papa poſtulationi conſentit, & ceſſioni, non eſt locus pænitentiæ. n. 7.*
11 *Si Papa remittit negotium conſcientiæ petentis poteſt pænitere. num 7.*
12 *Si Papa committit alteri, vt ſumpta informatione admittat ceſſionem ceſſio non eſt admiſſe niſi informatio præcedat n. 7.*
13 *Si poſtuletur licentia cedendi in manibus alicuius, licentia obtenta, non licet pænitere. n. 7.*
14 *Idem eſt abſolute petere licentiam cedendi, & cedere. n. 7.*
15 *Vniuerſaliter nullus vel beneficiatus, vel Præſul poteſt de iure communi poſt obtentam licentiam cedendi pænitere. n. 8.*
16 *Etiam ſi obtenta licentia nulli fuerit ius quæſitum. num. 8.*
17. *De ſtylo in beneficijs non Conſiſtorialibus poſt obtentam licentiam, ſed antequam conſenſus ſit extenſus in Camera, vel Cancellaria licet pænitere. num. 9.*
18 *Epiſcopi & maiores Præſules poſt obtentam licentiam cedendi non pæniteant. n. 10.*
19 *A quocumque ordinaria petatur licentia iſta, ea obtenta non licet pænitere. n. 11.*
20 *Et hoc verum eſt etiam in Regularibus. n. 12.*
21 *Superior tamen ex rationabili cauſa poteſt non cogere. n. 12.*
22 *Illuſio quædam eſt Superioris poſt obtentam licentiam cedendi pænitere. n. 13.*
23 *Pænitens licentia obtenta præſumitur motus ex mala cauſa. n. 13.*
24 *Vbi conſtat de cauſa rationabili pænitendi, qui petijt, non eſt cogendus cedere. n. 14.*
25 *Cedere Epiſcopatui per ſe non eſt illicitum. n. 15.*

1 Titulo igitur articuli explicato, eiuſdem articuli commentarium ab argumento, ſed contra puto inchoandum; caput enim *quidam, 12. de renunc.* quod in eo citatur breue licet, multa tamen continet conſideranda. *Quidam* (inquit Innoc. III.) *cedendi licentiam cum inſtãtia poſtulantes, ea obtenta cedere prætermittunt. Sed cum in poſtulatione huiuſmodi, aut Eccleſiarum commoda, quibus præſunt, aut ſalutem propriam videatur attendiſſe (quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quærentium, quæ ſua ſunt, ſeu etiam leuitate qualibet volumus impediri) eos ad cedendum decernimus compellendos.* Hinc enim primo colligitur ceſſionem cum inſtantia eſſe poſtulandam. *Panorm. ib. num. 1.* ideoque & conuenire magis, vt nec ad ſimplicem poſtulationem, ſed ſolum ad iteratas inſtantias concedatur.

3 Sed valde conſiderandum eſt, quod Pontifex ad duas reduxit omnes cauſas, propter quas ceſſio & iuſte poſtulari, & iuſte concedi poſſit, ſcilicet vel Eccleſiæ commiſſæ commodum, vel Præſulis ſalus, qui forte cum tuta conſcientia Eccleſiam non retinet, vel aliunde, occaſione gubernij ſalus eius periclitatur. *Panorm. num. 1.* Sed & hæc ſecunda cauſa ad primã reducitur, quia non eſt vtilis Eccleſiæ Præſulis damnatio.

4 Duas quoque cauſas attingit ex quibus, qui licentiam obtinuit cedendi, pœnitere ſolet, ſcilicet ſuggeſtio amicorum quærentium quæ ſua ſunt, & Præſulis leuitas, & inconſtantia. *Panorm. num. 1.* Nam vere ſic ſepe contingit, vt aulici, & alij, qui commoda ſua a Præſule expectant, illi ſuadeant vt in propoſito cedendi non perſiſtat; vel ipſa Præſulis inconſtantia eſt in cauſa, vt animus eius tamquam folium à quacumque aura rapiatur in contraria deſideria.

5 Tria autem præcipue ſunt circa hunc textum conſideranda, ſcilicet, quid in eo præcipiatur, & quibus, & qua ratione. Quantum ad primum, quod præcipitur eſt, quod qui petit licentiam cedendi ea obtenta, non poteſt pœnitere, ſed cogendus eſt cedere. *Hoſtien. Io: Andr. Panorm. & alij Caſſador. dec. 1. num. 3. & dec. 2. nu. 7. de renunc. Mandoſ. ad reg. Cancell. de infirmis reſignan. quæſt. 9 num. 4. Maiol. de irregular. l. 3. c. 6. Fuſcus de Viſitat. l. 2. cap. 28. num. 2. Flam. Pariſ. l. 3. de reſig. quæſt. 18. n. 48. Barboſa ad d. cap. quidam num. 2. D. Anton. 3. p. tit. 19. c. 5. §. 1. Sylu. Tab. Armill. v. renuntiatio*: Non ſufficit vero petitio licentiæ ſed neceſſe eſt, vt licentia petita fuerit obtenta, quod vero quidam dicunt rem integram non eſſe, ſi ſuperior cogitare incœpit de acceptanda ceſſione & ideo tunc, qui per nuncium ceſſit nõ poteſt amplius pœnitere, *Sylu. v. renunciatio q. 2. d. 4. Sanch. l. 8. de matr. diſt. 32. n. 29. Lezana v. renunciatio nu. 12.* eſt contra textum præfatum, qui ſolum poſt obtentam licentiã decernit non eſſe locũ pœnitentiæ, & ita etiam communiter DD. ſentiunt. Et docet idem *Lezana* in fine eiuſdem numeri. Et in hoc diſtinguitur petitio licentiæ cedendi à poſtulatione Prælati; quia poſtulantes præſentata poſtulatione non poſſunt variare, *cap. bona el 2. de elect. & ibi Innoc. Panorm. & alij DD.* ſed qui petit licentiam cedendi, poteſt antequam obtineatur pœnitere. Et ratio eſt, quia poſtulatio cum maiori ſit ſolemnitate, & in eius variatione agitur de aliquo intereſſe poſtulati, cui iam Superior poteſt gratiam

tiam facere, nec conuenit in hoc & poſtulato & Superioris iudicio præiudicari. *Panorm. num. 2.* Quod non habet locum in renunciatione, & ideo renuncians re adhuc integra, ideſt antequam admittatur renunciatio, poteſt pœnitere *Rota deciſ. 2. in fin. & dec. 3. num. 2. de renuac. Sarnen. & Petrus Gregor.* quos ſequitur *Garz. l. 11. de Beneſ. cap. 3. num. 227.*

6 Diſtingui autem debet, an licentia petatur per procuratorem, vel nuncium, vel potius per ipſum cedentem. Nam ſi petitur per procuratorem poteſt quidem procurator reuocari, & immo præſentata petitione, & nondũ data licentia, poteſt cedens pœnitere, & poſtulationem reuocare. Sed ſi cedens reuocet nunciũ, ſeu procuratorem, & hæc reuocatio nulli ſit manifeſtata ante licentiam obtentam, ſcilicet nec procuratori nec Superiori ad quem ſpectat licentiam cedendi concedere, obtenta licentia valet, & cedens pœnitere non poteſt, niſi per ipſos procuratorem ſcilicet, & illum in cuius manibus debebat cedi beneficium, aut per alium malitioſe factum fuerit, quominus ad eos, vel ad eorum alterum reuocatio perueuerit. *Clem. cum illuſio, de renunciat. Panorm. d. cap. quidam n. 2. Lezana v. renunciatio num. 12. D. Anton. 3. par. tit. 19. cap. 5. § 1.*

7 Sed ſi præſentata poſtulatione Papæ, ille reſpondet, attendi debet Papæ reſpõſio. Nam ſi Papa aſſentiendo petitioni conſentit ceſſioni nulla iam remanet pœnitendi facultas, quia immo qui licentiam cedendi Epiſcopatui, vel beneficio petijt, non eſt amplius Epiſcopus illius Eccleſiæ, vel beneficiatus. *Innocent. & Panormit. ibid.* Sed ſi Papa remittit poſtulantis conſcientiæ cedere, vel non cedere, pœnitere poteſt. *cap. niſi cum pridem, eod. titulo.* Vel Papa committit alicui, vt videat an expediat ceſſionem admittere, & tunc non admittitur ceſſio niſi facta inquiſitione de prædictis. *Panormit. num. 2.* Vel qui cedere vult non poſtulat licentiam cedendi in manibus Papæ, ſed in manibus alicuius cui Papa id commiſerit, & vt aduertunt *Innoc. & Panormit.* hic eſt caſus iſtius decretalis, & obtenta licentia, non poteſt qui obtinuit amplius pœnitere. Vnde hic aduertendum eſt, an quis poſtulet cedere Epiſcopatui in manibus Papæ, vel in manibus eius, cui Papa id commiſerit. In primo caſu idem eſt petere licentiam cedendi, & cedere, quia qui abſolute, & ſine conditione petit licentiã cedendi ex hoc in ceſſionem conſentit quantum ſit ex ſe ipſo abſolutè & ſine conditione, quod eſt abſolutè cedere. Et ideò ſi Papa abſolutè annuit petitioni, iam poſtulans licentiam cedendi habuit, & non eſt amplius Epiſcopus, & ſolum ſi Papa abſolutè non aſſentit, ſed remittit negotium conſcientiæ cedentis, poteſt ille ex rationabili cauſa non cedere, & ſi remittit negotiũ arbitrio alterius præmiſſa informatione non admittitur ceſſio niſi informatione præmiſſa. Sed ſi non eſt petita licentiã cedendi in manibus Papæ, ſed in manibus alterius, cui Papa commiſerit, tunc obtenta licentia cedendi non poteſt cedens variare & pœnitere, ſed cogendus eſt cedere.

8 Ad ſecundam autem difficultatem, in qua quærebatur, quæ ſint perſonæ cumprehẽſæ ſub hac decretali, duplex intrat dubium reſoluendum. Primum eſt an decretum ſit vniuerſale ad omnes beneficiatos. Secundum an habeat locum reſpectu licentiæ à quocumque Superiori obtentæ. Ad primum reſpondetur aliud dicendum eſſe de iure cõmuni, & aliud de praxi. Nam de iure cõmuni quilibet beneficiatus ſub dicta decretali cõprehenditur, & ideò qui petit licentiam cedendi beneficio ſimplici, ſiue curato, ſiue dignitati, etiam Epiſcopatui, etiam Archiepiſcopatui, & cuicumquę Prælaturæ poſt obtentam cedendi licentiam non poteſt pœnitere. Decretalis enim generaliter loquitur nulla facta diſtinctione, aut exceptione, & ratio, qua mouetur generalis eſt, quia nimirum merito præſumitur, quod qui petit, ad petendam licentiam motus fuerit ex motiuo ſpectante vel ad commoditatem Eccleſiæ cui vult cedere, vel ad ſui ſalutẽ, & quod ab hoc motiuo nõ recedat niſi vel ab illis, qui quærunt quæ ſua ſunt perſuaſus, vel ex propria leuitate. Quod quidem, locũ habet etiam in petẽtibus licentiam cedendi Epiſcopatui, vel Archiepiſcopatui, aut cuicumque Eccleſiæ, ſeu Prælaturæ. Et ita in hoc vniuerſali ſenſu textum hunc interpretati ſunt DD. communiter, quos abunde refert *Pariſ. lib. 3. de reſignat. benef. q. 18. num. 59.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. quidam num. 2.* Vbi ex eodem *Paris num. 63.* ampliat, vt concluſio vera ſit de licentia quomodocumque petita, & obtenta, ſiue per ſe ipſum, ſiue per alium de mandato tamẽ beneficiati & *nu. 64. idem Pariſ.* bene addit eandem concluſionem valere etiam ſi per obtentam licentiam nulli fuerit ius quæſitum, nam ſiue hoc ius fuerit alteri quæſitum, vel nõ quæſitum, poſt obtẽtam licentiam non licet pœnitere, ſed qui licentiam obtinuit cogitur renunciare.

9 Sed loquendo de conſuetudine diſtinguendum eſt, nam beneficiorum, & dignitatũm alia, ſunt Conciſtorialia, quæ ſcilicet, expediuntur in Conciſtorio, vnde & eorum ceſſiones in Conciſtorio admittuntur, alia verò ſunt non conciſtorialia, quia extra Conciſtorium expediuntur. De iſtis verò beneficijs non conciſtorialibus hæc eſt praxis Curiæ Romanæ, vt poſt obtentam licentiam cedendi liceat pœnitere donec conſenſus cedentis fuerit extenſus in Camera, vel in Cancellaria. *Pariſ. d. q. 18. num. 67. Barboſa vbi ſup.* Talem enim eſſe praxim Romanæ Curiæ, vt liceat pœnitere ante præſtitum conſenſum formalem in Camera, vel in Cancellaria, etiam poſt ſignatam ſupplicationẽ habetur, ex *Rota apud Mohed. deciſ. 5. numer. 1. de renunciat. Put. deciſ. 11. numer. 3.* & ita vt conſenſus alibi datus ſit nullus. *Put. deciſ. 160. numer. 6. lib. 2. Barboſa vbi ſupra num. 3.* Sic enim attentis nouis regulis Cancellariæ ſeruatur de ſtylo, vt alijs etiam *Rotis citatis probat Pariſ d. qu. 18. num. 68.*

10 Sed loquendo de Epiſcopatibus, & maioribus dignitatibus iuri communi ſtatur, & poſt obtentam licentiam cedendi pœnitere non licet, cum enim Epiſcopatuum, & maiorum dignitatum ceſſiones fiant in Cõciſtorio coram Cardinalibus, & vno Cardinali referente fiat diſpoſitio Eccleſiæ non ſubeſt periculum illud fraudis, quod ſubeſt in minorum beneficiorum prouiſione extra Conciſtorium, vt ſcilicet, quis poſſit nomine alterius porrigere ſupplicationem reſignationis, illumque priuare beneficijs, ad huiuſmodi enim fraudis pericula vitanda per regulam Cancellariæ requiritur conſenſus formalis cedentis extẽſus in Camera, vel

Cancellaria, & ſuper eadem regula teſte *Pariſ. d. q. 18. num. 81.* Fundatus eſt ſtylus quod ſit licitum pœnitere ante præfatum conſenſum præſtitum. Cum verò hic ſtylus ad Epiſcopatum & alias maiores dignitates non ſe extendat, ideò Epiſcopi, & alij maiores Præſules poſt obtentam cedendi licentiam non poſſunt pœnitere, *Pariſ. d. qu. 18. num. 71. Barboſ. ad d. cap. quidam n. 3.*

11 Et hæc quidem dicta ſunt vbi licentia cedēdi petitur à Summo Pontifice. Sed quid dicendum, vbi cedendi licentia petitur ab alijs ſuperioribus? Reſpondetur, quod cum decretalis iſta loquatur abſolutè, & generaliter, & ex ratione generali, ſe extendit ad omnes, qui à quocumque Ordinario petitam licentiam cedendi obtinuerunt, vt amplius pœnitere non valeant, ſed ad cedendum compelli debeant. *Ita ex Hoſt. Io. Andr. Card. Butr. & Abb. in d. cap. quidam concludit Pariſ. d. lib. 3. q. 18. n. 62.* quem ſequitur *Barboſa vbi ſupra n. 2.*

12 Quæri autem poteſt an decretum *d. cap. quidam* locum habeat in Regularibus *Lezana in v. renunciatio num. 12.* ait quod quia contrarium vidit practicari in Religionibus, ideò limitandum eſt & dicendum, quod decretum hoc, quod qui obtinuit licentiam cedendi cogendus ſit renunciare habeat locum ſolum in beneficijs, de quibus loquitur *d. cap. Quidam.* Verum quia in *d. cap. Quidam* nulla ſit mentio beneficiorum, ſed abſolutè & vniuerſaliter loquitur de renunciante, & ratio allata militat etiam in Regularibus, niſi contra *d. cap. legem* præualeat iuſta conſuetudo vniuerſaliter eſt accipiendum, & etiam Religioſus Prælatus, qui petijt, & obtinuit cedendi licentiam debet cogi ad cedendum. Puto tamen non fieri contra dictam legem, ſi Prælato ex cauſa rationabili viſum fuerit dandū locum pœnitentiæ ſubditi & abſtinendum à coactione. Conſiderando tamen ex ſupradictis, quod ſi ſubditus abſolutè, ſeu indefinitè petijt licentiam cedendi Prælaturæ, & Superior conſenſit; iam pœnitentiæ locus eſſe non poteſt; quia ex vi talis cōſenſus & acceptationis ceſſionis iam Prælatura vacat, & cedens manet abſolutus. Idem enim eſt Prælatum petere Superiori abſolutè licentiam cedendi, & in manibus eius cedere. Et idem eſt Superiorem ſic petentis deſiderio conſentire, & ceſſionem acceptare.

13 Tertium quod circa hunc textum conſiderandum propoſitum fuit, eſt ratio, ob quam Pontifex motus fuit ad hanc legem condendam. Multi enim Canoniſtæ ſequuti *Gloſſam in v. compellendus*, pro ratione aſſumunt illuſionem, quæ fieret Superiori, ſi poſt obtentam licentiam cedendi, qui illam petijt, & obtinuit renueret cedere, illuderetur enim Superior, ſi locus eſſet pœnitentiæ; Nam & ob hanc cauſam à poſtulatione præſentata ſuperiori, non licet reſilire, *cap. bonæ el 2. de poſtul.* Et non poteſt negari, quin ſpeciem cuiuſdam illuſionis præſeferat poſt petitam, & à Superiore obtentam licentiam cedendi, nolle cedere. Sed ſi hæc ſola ratio valeret, ſequeretur quod nedum obtenta, ſed quod ſolum petita licentia cedendi non daretur locus pœnitentiæ, ſicut nec poſtulantes à præſentata poſtulatione, poſſunt reſilire. Ideò aliquid aliud addendū eſt illi rationi, vt adæquatè concludat. Sed quia textus aliam rationem exprimit ex iſta illa prior eſt coaccinuanda. Hæc igitur ratio eſt, quia cum iuſtè præſumatur cedentem nō moueri ad petendā licentiam niſi ex iuſta cauſa, aut commoditatis Eccleſiæ, aut neceſſitatis propriæ ſalutis, iuſtè etiam præſumitur cedentem hac obtenta licentia non pœnitere, niſi vel amicorum ſuaſionibus raptus, vel ex propria ductus leuitate, & ideò iuſtum fuit ſtatuere, vt pœnitentia eius non admittatur, & ſic etiam non illudatur Superior, qui licentiam conceſſit.

14 Quoniam tamen huius textus decretum in præſumptione fundatur, ſi Superiori conſtaret, quod qui licentiam obtinuit cedendi ex iuſta caſa pœnitet, & renuit cedere, poſſet ad cedendum non cogi, immo nec cogi deberet, quia lex iſta in præſumptione fundatur, quæ præſumptio ceſſat, vbi conſtat pœnitentiam ex rationabili cauſa procedere.

15 Ex hoc igitur textu in *arg. ſed contra D. Th.* concludit, quod cedere Epiſcopatui per ſe non ſit illicitum, quoniam illicitum non eſt id facere, ad quod faciendum quis poteſt compelli, ſi ergo Epiſcopus in caſu, quod petat & obtineat licentiam cedendi Epiſcopatui poteſt compelli ad cedendū, igitur cedere non eſt per ſe illicitum.

SVMMARIVM.

1 *Summa totius reſolutionis quæſt. & textus diuiſio. num. 16.*

16 SIc ergo introducta quæſtione eam *D. Tho.* reſoluit, & in hoc reſolutio cōſiſtit, quod ex Dei dilectione tandiu Epiſcopus tenetur curam paſtoralem retinere, quandiu poteſt ouibus ſuis prodeſſe, ennumeratis verò cauſis ex quibus Epiſcopus non poteſt, & poſtea ex quibus poteſt cedere, tandem concluditur, quod nunquam ſine licentia Papæ cedere poteſt. In quatuor igitur partes corpus articuli diuiditur, nam primo ponitur Concluſio fundamentalis, deinde ſecundo reijciuntur cauſæ non ſufficientes ad cedendum, tertiò ponuntur cauſæ ad id ſufficientes, & quartò alia concluſione quæſtio tota abſoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Tandiu Epiſcopus tenetur in officio perſeuerare, quandiu poteſt prodeſſe ouibus. n. 17.*

2 *Epiſcopatus perpetuitatem charitatis habet. num. 17.*

3 *Epiſcopus votum obedientiæ emittit. n. 18.*

4 *Epiſcopus confirmatus, etſi non conſecratus, non poteſt ſine iuſta cauſa cedere. n. 19.*

5 *Vnica cauſa dimittendi Epiſcopatum eſt impotentia continuandi curam Epiſcopalem. n. 20.*

6 *Vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ peccatum, mortale eſt dimittere Epiſcopatum etiam cum licentia. numer. 20.*

7 *Item peccatum eſt etiam ſine damno Eccleſiæ, ſed ſine iuſta cauſa dimittere Epiſcopatum. n. 20.*

8 *Quando ſine damno Eccleſiæ poteſt Epiſcopus illum dimittere multa occurrere poſſunt rationes id faciendi. n. 21.*

17 HÆc verò eſt concluſio fundamentalis, ſcilicet Epiſcopus tandiu tenetur curā paſtoralem retinere, quandiu poteſt fidelibus ſibi com-

commiſſis proficere ad ſalutem, quoniam qui cõſecratur in Epiſcopum ex Dei dilectione ſe obligat ad hoc, quod ſaluti populorum inſiſtat *Sotus l.* 10. *de iuſt.q.2.art.4.* Hinc verò primo colligitur, quod Pontificatus ex natura rei perpetuitatem habet, quia ſpectata re ipſa, quæ importat opus maximæ charitatis, nimirum curam habere animarum per modum cauſæ principalis, cum huius curæ ſemper ſit in populis neceſſitas, ideò ex hac parte quædam ratio conſurgit perpetuitatis, vt qui conſecratur ſciat ſe aſſumi ad officium cuius exercendi eſt perpetua indigentia, ideò poſtea charitas hanc perpetuitatem firmat, nam quod de ſe perpetuitatis habet neceſſitatem, dum eius obligatio ex charitate aſſumitur, non aſſumitur niſi tanquam perpetuum, & propterea Epiſcopus ex Dei dilectione ſuſcipiens curam animarum, tantum habet, vt in officio perſeueret, quantum charitas petit, & vrget, hæc verò petit, vt tandiu Epiſcopus perſeueret in cura animarum, quandiu indigentiæ plebis à ſe ſuſceptæ poteſt prodeſſe. Propterea Epiſcopus ex charitatis imperio ad hoc ſe obligat in ſuſceptione Epiſcopatus, vt Epiſcopatum non deſerat, quandiu poteſt ſuis ouibus prodeſſe. Et ideò in *cap. inter corporalia, de translat.* Epiſcopatus dicitur matrimoniũ ſpirituale propter indiſſolubilitatem quam habet.

18 Sed & huius perpetuitatis, & indiſſolubilitatis maior ratio habetur ex eo, quod *D. Thom.* docet in calce huius articuli, ſcilicet, quod Epiſcopus ex voto ſe obligat ad Paſtoralem curam. Quoniam licet Epiſcopus non emittat votum caſtitatis ſpeciale in ſui aſſumptione, tamen quia obligatio quã aſſumit religioſa eſt, & de ſe perpetuitatem requirens, ideò Epiſcopus votum obedientiæ in ſui aſſumptione emittit. Quod colligitur etiam ex interrogationibus quæ illi fiunt in ſui conſecratione. Et ſic Epiſcopus Deo promittit paſtoralem curam ſecundum obedientiam Pontifici reddendam, vnde perpetuo vinculo Epiſcopus manet obligatus ſuæ Eccleſiæ, quam ſibi per annulum fidei deſponſat. *Sotus l.* 10. *de iuſt. quæſt.* 2. *a.* 4. *concl. p.*

19 Ideò concluſio extenditur vt locum habeat etiam in Epiſcopo confirmato, licet nondum conſecrato. Quia licet matrimonium ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia in ſola conſecratione perficiatur *cap. licet, de translatione, & ibi Gloſſ. & D.D. Hoſtien. in ſum. eod. tit. num.* 5. Attamen quoad hunc effectum, vt Epiſcopus dimittere nequeat Epiſcopatum, vel ad alium transferri, vel eo priuari niſi ex iuſta cauſa, & niſi conſulto Summo Pontifice, ſufficit confirmatio electionis, *cap.* 1. *& cap. incorporalia §. ſicut de translat. & ibi Gloſſ. in v. confirmatum Innoc. num.* 1. *Io. Andr. numer.* 10. *Panorm. Tabien. v. renunciatio. num.* 1. *S. Ant.* 3. *p. tit.* 19. *cap.* 5. *§.* 1. *& alij D.D. ſine controuerſia.* Idem verò dicitur de collatione, quæ habet vim confirmationis, vnde poſtquam Epiſcopus eſt in Conciſtorio propoſitus eique ex vi propoſitionis collata eſt Eccleſia dicitur Epiſcopus confirmatus, & iam habet in ſuam Eccleſiam, quæ ſunt iuriſdictionis, & non poteſt Eccleſiæ cedere quouſque Eccleſiæ poteſt prodeſſe, eamque ſine licentia Pontificis deſerere.

20 Merito tamen *D. Thom.* non dixit in ſua Concluſione abſolutè, quod Epiſcopus non poteſt Eccleſiam deſerere, quia hoc abſolutè non eſt illicitum, cum ex cauſa poſſit fieri licitum; ſed dixit, quod tandiu debet perſeuerare, quandiu poteſt Eccleſiæ prodeſſe. Ex hoc docens, quod cauſa dimittendi Epiſcopatum ſola & vnica eſt aliqua impotentia per quam fiat, vt Epiſcopus non poſſit curam Epiſcopalem continuare. Econtra autem vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ, peccare mortaliter Epiſcopum ſi tunc illum deſerat etiam de licentia Pontificis, dixit *Ledeſm. de ſtat. cap.* 3. *concl.* 12. *ver. Digo lo ſegundo pag. mihi* 25. Quia id eſt cõtra charitatem & officij validitatem, nec tunc adeſt iuſta cauſa dimittendi illam. Sed quid dicendum, ſi licet Epiſcopus cedat Epiſcopatui ſine cauſa, tamen ex hac ceſſione Eccleſia nihil detrimenti patitur? Talem ſolum venialiter peccare in hoc caſu dixit *Ledeſm. ver. Digo lo terzero*, quia nec facit iniuriam Eccleſiæ, cum nullum damnum in ea ſequatur, & aliàs ſub mortali non tenetur Epiſcopus perſeuerare in Epiſcopatu. Sed hoc non admittitur. Nam vinculum Epiſcopatus de ſe eſt perpetuum, & voto ab Epiſcopo cõſecratum, ideò vt dicitur in textu ſine diſpenſatione non poteſt ſolui, & cauſa iuſta, ideò de ſe peccatum mortale eſt, aliter illum ſoluere.

21 Sed ex hac *D. Thom.* doctrina alia diſtinctio conſiderari debet omnino præmittenda, tanquam illa ex qua ponendæ concluſiones debeant declarari. Nam vel Epiſcopus eſt talis quod poteſt prodeſſe Eccleſiæ adeo, vt ſine illo ſalus plebis valde periclitetur, vnde illo Eccleſiam dimittente notabile damnum immineat ſaluti ſuarum ouium. Vel econtra Epiſcopus eſt talis, quod parum, vel nihil Eccleſiæ intereſt, ſi Epiſcopus illi cedat, & forſan ſi ipſe cedat melius Eccleſiæ illi erit. In hoc enim ſecundo caſu quamplures dabiles ſunt cauſæ rationabiles, ob quas Epiſcopus de licentia Papæ Eccleſiam poteſt dimittere. Quia cum hoc fiat ſine Eccleſiæ damno, ſi alias dimiſſio cedat in notabilem vtilitatem Epiſcopi, vel etiam ſit illi neceſſaria ad graue damnum vitandum dabitur iuſta cauſa, ob quam Pontifex ceſſionem Epiſcopatus poſſit admittere, quia immò in ſimili caſu iſtæ cauſæ cedunt in vtilitatem Eccleſiæ, cuius intereſt habere Paſtores, qui non coacti, ſed ſpontanei cũ ſtudio, & diligentia illius curam habeant.

SVMMARIVM.

1 *Quies contemplatiuæ vitæ non eſt de ſe ſufficiens ad deſerendum Epiſcopatum. n.* 22.

2 *Vita mixta ex contemplatiua, & actiua eſt melior. num.* 22.

3 *Otium, & fuga laboris non eſt iuſta cauſa dimittendi Epiſcopatum. n.* 23.

4 *Dimittens Epiſcopatum ex licentia iniuſtè data peccat. n.* 23.

5 *Nec poſt multos annos laboris licet cauſa quietis à labore cedere Epiſcopatui. n.* 24.

6 *Differentia inter veteranos milites, & Epiſcopos. num.* 24.

7 *Cauſa humilitatis non licet dimittere Epiſcopatum. n.* 25.

8 *Nec cauſa ingrediendæ Religionis. n.* 26.

9 *Status Epiſcoporum perfectior. n.* 26.

10 *Si Epiſcopus ſine licentia profiteretur Religionem votum non eſſet validum. n.* 26.

Cancellaria, & ſuper eadem regula teſte *Pariſ. d. q. 18. num. 81.* Fundatus eſt ſtylus quod ſit licitum pœnitere ante prælatum conſenſum præſtitum. Cum verò hic ſtylus ad Epiſcopatum & alias maiores dignitates non ſe extendat, ideò Epiſcopi, & alij maiores Præſules poſt obtentam cedendi licentiam non poſſunt pœnitere, *Pariſ. d. qu. 18. num. 73. Barboſ. ad d. cap. quidam n. 3.*

11 Et hæc quidem dicta ſunt vbi licentia cedēdi petitur à Summo Pontifice, Sed quid dicendum, vbi cedendi licentia petitur ab alijs ſuperioribus? Reſpondetur, quod cum decretalis iſta loquatur abſolutè, & generaliter, & ex ratione generali, ſe extendit ad omnes, qui à quocumque Ordinario petitam licentiam cedendi obtinuerunt, vt amplius pœnitere non valeant, ſed ad cedendum compelli debeant. *Ita ex Hoſt. Io. Andr. Card. Butr. & Abb. in d. cap. quidam concludit Pariſ. d. lib. 3. q. 18. n. 62.* quem ſequitur *Barboſa vbi ſupra n. 2.*

12 Quæri autem poteſt an decretum *d. cap. quidam* locum habeat in Regularibus *Lezana in v. renunciatio num. 12.* ait quod quia contrarium vidit practicari in Religionibus, ideò limitandum eſt & dicendum, quod decretum hoc, quod qui obtinuit licentiam cedendi cogendus ſit renunciare habeat locum ſolum in beneficijs, de quibus loquitur *d. cap. Quidam.* Verum quia in *d. cap. Quidam* nulla fit mentio beneficiorum, ſed abſolutè & vniuerſaliter loquitur de renunciante, & ratio allata militat etiam in Regularibus, niſi contra *d. cap. legem* prævaleat iuſta conſuetudo vniuerſaliter eſt accipiendum, & etiam Religioſus Prælatus, qui petijt, & obtinuit cedendi licentiam debet cogi ad cedendum, Puto tamen non fieri contra dictam legem, ſi Prælato ex cauſa rationabili viſum fuerit dandū locum pœnitentiæ ſubditi & abſtinendum à coactione. Conſiderando tamen ex ſupradictis, quod ſi ſubditus abſolutè, ſeu indefinitè petijt licentiam cedendi Prælaturæ, & Superior conſenſit; iam pœnitentiæ locus eſſe non poteſt; quia ex vi talis cōſenſus & acceptationis ceſſionis iam Prælatura vacat, & cedens manet abſolutus. Idem enim eſt Prælatum petere Superiori abſolutè licentiam cedendi, & in manibus eius cedere. Et idem eſt Superiorem ſic petentis deſiderio conſentire, & ceſſionem acceptare.

13 Tertium quod circa hunc textum conſiderandum propoſitum fuit, eſt ratio, ob quam Pontifex motus fuit ad hanc legem condendam. Multi enim Canoniſtæ ſequuti *Gloſſam in v. compellendus*, pro ratione aſſumunt illuſionem, quæ fieret Superiori, ſi poſt obtentam licentiam cedendi, qui illam petijt, & obtinuit renueret cedere, illuderetur enim Superior, ſi locus eſſet pœnitentiæ; Nam & ob hanc cauſam à poſtulatione præſentata ſuperiori, non licet reſilire, *cap. bonæ el 2. de poſtul.* Et non poteſt negari, quin ſpeciem cuiuſdam illuſionis præſeferat poſt petitam, & à Superiore obtentam licentiam cedendi, nolle cedere, Sed ſi hæc ſola ratio valeret, ſequeretur quod nedum obtenta, ſed quod ſolum petita licentia cedendi non daretur locus pœnitentiæ, ſicut nec poſtulantes à præſentata poſtulatione, poſſunt reſilire, Ideò aliquid aliud addendū eſt illi rationi, vt adæquatè concludat. Sed quia textus aliam rationem exprimit ex iſta illa prior eſt coadiunanda. Hæc igitur ratio eſt, quia cum iuſtè præſumatur cedentem nō moueri ad petendā licentiam niſi ex iuſta cauſa, aut commoditatis Eccleſiæ, aut neceſſitatis propriæ ſalutis, iuſtè etiam præſumitur cedentem hac obtenta licentia non pœnitere, niſi vel amicorum ſuaſionibus raptus, vel ex propria ductus leuitate, & ideò iuſtum fuit ſtatuere, vt pœnitentia eius non admittatur, & ſic etiam non illudatur Superior, qui licentiam conceſſit.

14 Quoniam tamen huius textus decretum in præſumptione fundatur, ſi Superiori conſtaret, quod qui licentiam obtinuit cedendi ex iuſta cauſa pœnitet, & renuit cedere, poſſet ad cedendum non cogi, immo nec cogi deberet, quia lex iſta in præſumptione fundatur, quæ præſumptio ceſſat, vbi conſtat pœnitentiam ex rationabili cauſa procedere.

15 Ex hoc igitur textu in *arg. ſed contra D. Th.* concludit, quod cedere Epiſcopatui per ſe non ſit illicitum, quoniam illicitum non eſt id facere, ad quod faciendum quis poteſt compelli, ſi ergo Epiſcopus in caſu, quod petat & obtineat licentiam cedendi Epiſcopatui poteſt compelli ad cedendū, igitur cedere non eſt per ſe illicitum.

SVMMARIVM.

1 *Summa totius reſolutionis quæſt. & textus diuiſio. num. 16.*

16 SIc ergo introducta quæſtione eam *D. Tho.* reſoluit, & in hoc reſolutio cōſiſtit, quod ex Dei dilectione tandiu Epiſcopus tenetur curam paſtoralem retinere, quandiu poteſt ouibus ſuis prodeſſe, ennumeratis verò cauſis ex quibus Epiſcopus non poteſt, & poſtea ex quibus poteſt cedere, tandem concluditur, quod nunquam ſine licentia Papæ cedere poteſt. In quatuor igitur partes corpus articuli diuiditur, nam primo ponitur Concluſio fundamentalis, deinde ſecundo reijciuntur cauſæ non ſufficientes ad cedendum, tertiò ponuntur cauſæ ad id ſufficientes, & quartò alia concluſione quæſtio tota abſoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Tandiu Epiſcopus tenetur in officio perſeuerare, quandiu poteſt prodeſſe ouibus. n. 17.*
2 *Epiſcopatus perpetuitatem charitatis habet. num. 17.*
3 *Epiſcopus votum obedientiæ emittit. n. 18.*
4 *Epiſcopus confirmatus, etſi non conſecratus, non poteſt ſine iuſta cauſa cedere. n. 19.*
5 *Vnica cauſa dimittendi Epiſcopatum eſt impotentia continuandi curam Epiſcopalem. n. 20.*
6 *Vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ peccatum, mortale eſt dimittere Epiſcopatum etiam cum licentia. numer. 20.*
7 *Item peccatum eſt etiam ſine damno Eccleſiæ, ſed ſine iuſta cauſa dimittere Epiſcopatum. n. 20.*
8 *Quando ſine damno Eccleſiæ poteſt Epiſcopus illam dimittere multa occurrere poſſunt rationes id faciendi. n. 28.*

17 HÆc verò eſt concluſio fundamentalis, ſcilicet Epiſcopus tandiu tenetur curā paſtoralem retinere, quandiu poteſt fidelibus ſibi com-

commiſſis proficere ad ſalutem, quoniam qui cõſecratur in Epiſcopum ex Dei dilectione ſe obligat ad hoc, quod ſaluti populorum inſiſtat *Sotus l. 10. de iuſt. q. 1. art. 4.* Hinc verò primo colligitur, quod Pontificatus ex natura rei perpetuitatem habet, quia ſpectata re ipſa, quæ importat opus maximæ charitatis, nimirum curam habere animarum per modum cauſæ principalis, cum huius curæ ſemper ſit in populis neceſſitas, ideò ex hac parte quædam ratio conſurgit perpetuitatis, vt qui conſecratur ſciat ſe aſſumi ad officium cuius exercendi eſt perpetua indigentia, ideò poſtea charitas hanc perpetuitatem firmat, nam quod de ſe perpetuitatis habet neceſſitatem, dum eius obligatio ex charitate aſſumitur, non aſſumitur niſi tanquam perpetuum, & propterea Epiſcopus ex Dei dilectione ſuſcipiens curam animarum, tantum habet, vt in officio perſeueret, quantum charitas petit, & vrget, hæc verò petit, vt tandiu Epiſcopus perſeueret in cura animarum, quandiu indigentiæ plebis à ſe ſuſceptæ poteſt prodeſſe. Propterea Epiſcopus ex charitatis imperio ad hoc ſe obligat in ſuſceptione Epiſcopatus, vt Epiſcopatum non deſerat, quandiu poteſt ſuis ouibus prodeſſe. Et ideò in *cap. inter corporalia, de translat.* Epiſcopatus dicitur matrimoniũ ſpirituale propter indiſſolubilitatem quam habet.

18 Sed & huius perpetuitatis, & indiſſolubilitatis maior ratio habetur ex eo, quod *D. Thom.* docet in calce huius articuli, ſcilicet, quod Epiſcopus ex voto ſe obligat ad Paſtoralem curam. Quoniam licet Epiſcopus non emittat votum caſtitatis ſpeciale in ſui aſſumptione, tamen quia obligatio quã aſſumit religioſa eſt, & de ſe perpetuitatem requirens, ideò Epiſcopus votum obedientiæ in ſui aſſumptione emittit. Quod colligitur etiam ex interrogationibus quæ illi fiunt in ſui conſecratione. Et ſic Epiſcopus Deo promittit paſtoralem curam ſecundum obedientiam Pontifici reddendam, vnde perpetuo vinculo Epiſcopus manet obligatus ſuæ Eccleſiæ, quam ſibi per annulum fidei deſponſat. *Sotus l. 10. de iuſt. quaſt. 1. n. 4. concl. p.*

19 Ideò concluſio extenditur vt locum habeat etiam in Epiſcopo confirmato, licet nondum conſecrato. Quia licet matrimonium ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia in ſola conſecratione perficiatur *cap. licet, de tranſlatione, & ibi Gloſſ. & DD. Hoſtien. in ſum. eod. tit. num. 5.* Attamen quoad hunc effectum, vt Epiſcopus dimittere nequeat Epiſcopatum, vel ad alium transferri, vel eo priuari niſi ex iuſta cauſa, & niſi conſulto Summo Pontifice, ſufficit confirmatio electionis, *cap. 1. & cap. inter corporalia §. ſicut de translat. & ibi Gloſſ. in v. confirmatus Innoc. num. 1. Io. And. numer. 10. Panorm. Tabien. v. renunciatio. num. 1. S. Ant. 3. p. tit. 19. cap. 5. §. 1. & alij DD. ſine controuerſia.* Idem verò dicitur de collatione, quæ habet vim confirmationis, vnde poſtquam Epiſcopus eſt in Conciſtorio propoſitus eique ex vi propoſitionis collata eſt Eccleſia dicitur Epiſcopus confirmatus, & iam habet in ſuam Eccleſiam, quæ ſunt iuriſdictionis, & non poteſt Eccleſiæ cedere quouſque Eccleſiæ poteſt prodeſſe, eamque ſine licentia Pontificia deſerere.

20 Merito tamen *D. Thom.* non dixit in ſua Concluſione abſolutè, quod Epiſcopus non poteſt Eccleſiam deſerere, quia hoc abſolutè non eſt illicitum, cum ex cauſa poſſit fieri licitum; ſed dixit, quod tandiu debet perſeuerare, quandiu poteſt Eccleſiæ prodeſſe. Ex hoc docens, quod cauſa dimittendi Epiſcopatum ſola & vnica eſt aliqua impotentia per quam fiat, vt Epiſcopus non poſſit curam Epiſcopalem continuare. Econtra autem vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ, peccare mortaliter Epiſcopum ſi tunc illum deſerat etiam de licentia Pontificis, dixit *Ledeſm. de ſtat. cap. 3. concl. 12. ver. Digo lo ſegundo pag. mihi 25.* Quia id eſt cõtra charitatem & officij validitatem, nec tunc adeſt iuſta cauſa dimittendi illam. Sed quid dicendum, ſi licet Epiſcopus cedat Epiſcopatui ſine cauſa, tamen ex hac ceſſione Eccleſia nihil detrimenti patitur? Talem ſolum venialiter peccare in hoc caſu dixit *Ledeſm. ver. Digo lo terzero*, quia nec facit iniuriam Eccleſiæ, cum nullum damnum in ea ſequatur, & aliàs ſub mortali non tenetur Epiſcopus perſeuerare in Epiſcopatu. Sed hoc non admittitur. Nam vinculum Epiſcopatus de ſe eſt perpetuum, & voto ab Epiſcopo cõſecratum, ideò vt dicitur in textu ſine diſpenſatione non poteſt ſolui, & cauſa iuſta, ideò de ſe peccatum mortale eſt, aliter illum ſoluere.

21 Sed ex hac *D. Thom.* doctrina alia diſtinctio conſiderari debet omnino præmittenda, tanquam illa ex qua ponendæ concluſiones debeant declarari. Nam vel Epiſcopus eſt talis quod poteſt prodeſſe Eccleſiæ adeo, vt ſine illo ſalus plebis valde periclitetur, vnde illo Eccleſiam dimittente notabile damnum immineat ſaluti ſuarum ouium. Vel econtra Epiſcopus eſt talis, quod parum, vel nihil Eccleſiæ intereſt, ſi Epiſcopus illi cedat, & forſan ſi ipſe cedat melius Eccleſiæ illi erit. In hoc enim ſecundo caſu quamplures dabiles ſunt cauſæ rationabiles, ob quas Epiſcopus de licentia Papæ Eccleſiam poteſt dimittere, Quia cum hoc fiat ſine Eccleſiæ damno, ſi alias dimiſſio cedat in notabilem vtilitatem Epiſcopi, vel etiam ſit illi neceſſaria ad graue damnum vitandum dabitur iuſta cauſa, ob quam Pontifex ceſſionem Epiſcopatus poſſit admittere, quia immò in ſimili caſu iſtæ cauſæ cedunt in vtilitatem Eccleſiæ, cuius intereſt habere Paſtores, qui non coacti, ſed ſpontanei cũ ſtudio, & diligentia illius curam habeant.

SVMMARIVM.

1 *Quies contemplatiuæ vitæ non eſt de ſe ſufficiens ad deſerendum Epiſcopatum. n. 22.*
2 *Vita mixta ex contemplatiua, & actiua eſt melior. num. 22.*
3 *Otium, & fuga laboris non eſt iuſta cauſa dimittendi Epiſcopatum. n. 23.*
4 *Dimittens Epiſcopatum ex licentia iniuſtè data peccat. n. 23.*
5 *Nec poſt multos annos laboris licet cauſa quietis à labore cedere Epiſcopatui. n. 24.*
6 *Differentia inter veteranos milites, & Epiſcopos. num. 24.*
7 *Cauſa humilitatis non licet dimittere Epiſcopatum. n. 25.*
8 *Nec cauſa ingrediendæ Religionis. n. 26.*
9 *Status Epiſcoporum perfectior. n. 26.*
10 *Si Epiſcopus ſine licentia profiteretur Religionem votum non eſſet validum. n. 26.*

31 *Cauſa vtilitatis, vel damni temporalis non licet Epiſcopatum dimittere. n.27.*

32 *Cauſa perfectionis Epiſcopus qui plebi prodeſſe poteſt, non poteſt illam dimittere. n.28.*

33 *Illicitum cum damno Eccleſiæ prioris ad aliam tranſire pinguiorem, n.29.*

34 *Niſi conſtet de diuina inſpiratione, non cedendum Epiſcopatui. n.30.*

35 *Preces S. Fulberti rogantis illuminari, an cedere deberet. n.30.*

36 *Vnde iudicandæ inſpirationes. n.30.*

22 AMpliatur igitur poſita Concluſio in ſecunda parte textus excludendo cauſas, quæ licet videantur iuſtæ, tamen non ſunt tales, vt ob eas Epiſcopus deſerat Eccleſiam ſuam. Nimirum cauſa iuſta non eſt, deſiderium quietis contemplatiuæ vitæ. Nam ob hanc cauſam non licere curam animarum dimittere oſtendit *Apoſt. ad Philip.* 1. & decernitur *ab Innoc.* 3. *in cap. Niſi cum pridem, §. Verum, & ibi DD. communiter.* Quamuis enim vita contemplatiua ſit melior actiua, hoc tamen non eſt verum in illis, qui ex officio obligantur actiuæ vitæ, in quibus obligatio ipſa ad agendum pro populorum ſalute eſt ex genere ſuo altiſſimum charitatis opus, & perfectiſſimum, & tale opus eſt cura animarum ex Dei dilectione ſuſcepta. Præterquamquod cura Epiſcopalis non tollit contemplationem, nec illam impedit, eſt vero melior vita mixta ex contemplatione, & actione, quam contemplatiua tantum.

23 Si vero quies contemplationis non iuſtificat dimiſſionem Epiſcopatus, multo euidentius candem vitiat otium, & fuga laboris, vt habet *Innoc.* 3. *d. cap. cum pridem §. verum, & tradunt ibi Hoſt. numer.* 78. *Io: And. num.* 28. *Panorm. num.* 20. *Sotus l.* 10. *de iuſt. quæſt.* 2. *a.* 4. *& late improbat Nauar. conſ.* 1. *de renunciat. Barboſa ad d. cap. niſi, num.* 17. *& apud eum Sayrus dec.* 5. *de renunc.* Et qui deſiderat videre mala, quæ ex otio oriuntur conſulat *Titelm. ad cap.* 5. *Eccleſ. Hect. Pintum in Dialogis p.* 1. *in dialogo iuſtitiæ cap.* 1. *Caſſan. in Catalog. Gloriæ mundi par.* 11. *conſid.* 1. *&* 29. *Flam. d. quæſt.* 3. *a. num.* 111. *& alios quos refert Barboſ. vbi ſupra.* Vnde ſi quis cedat Epiſcopatui ratione & cauſa fugiendi laborem curæ animarum annexum, etiam ſi quacunque via licentiam cedendi extorqueat à ſummo Pontifice grauiter peccat. Nam vtens licentia iniuſta peccat. *D. Th. p.* 2. *q.* 96. *a.* 5. *ad* 3. *communiter receptus. Nauar. comment.* 4. *de Regular. numer.* 36. *Pariſ. de reſig. d. q.* 3. *nu.* 215. *&* 224. *Pax Iordan. Prælud.* 8. *n.* 16.

24 Et quamuis hoc temperent aliqui, vt cum aliquis poſt multos annos ſtrenuam nauauerit operam, & laudabiliter labores exantlauerit poſſit cauſa quietis de licentia Pontificis cedere Epiſcopatui abſque peccato; quia ſicut iure ciuili militibus veteranis ſolet dari immunitas, *l.* 1. *ff. de milit. l. vlt. C. de mancip. & Col. lib.* 11. ſic etiam videtur poſſe concedi in hac ſpirituali militia. Non enim poteſt continuo laborari, ſed refocillatione opus eſt, vt pluribus probat *Pariſ. d. quæſt.* 3. *numer.* 225. *& ſeqq. quem ſequitur Barboſa ad d. cap. niſi numer.* 18. Tamen bene rem penſanti, limitatio hæc non eſt admittenda. Longe enim diuerſa ratio eſt militiæ corporalis, & curæ Paſtoralis. Illa enim perpetua non eſt de ſui natura ſed temporalis, & arbitraria. Hæc vero de ſui conditione perpetuitatem habet, & quidem ex diuino iure, & voto vt ſupra probatum eſt, & infra nõ ſemel amplius probatur. Rurſus militia ſeruitium corporale præbet ad finem temporalis lucri, alias enim ex cauſa publica, & neceſſitate tuendæ patriæ, nec veteranus miles excuſatur à militia; Cum vero vires corporales ad corporaliter agendum ſucceſſiue deficiant, merito iis, qui corporales vires conſumpſerunt militando, quies conceditur, quia & immo iſti minus iam apti ad militiam remanſerunt. Sed cura animarum ſpiritualis eſt, & continuitate ſua non diminuit, ſed auget vires agendi, nimirum ex parte intellectus experientiam, iudicium, & prudentiam, & ex parte voluntatis conſtantiam charitatis, & alias virtutes, & huius curæ finis eſt ex parte Epiſcopi præmium æternum, reſpectu cuius impar eſt omnis huius vitæ labor. Diſtingui igitur debet, Nam ſi in Veterano Epiſcopo defecerunt vires corporeæ, ita vt iam ille non ſit potens vt curam continuet, ratione huius impotentiæ, vt infra explicatur, licebit curam dimittere. Cæterum nunquam illam dimittere licet ratione quietis ab opere, & labore; quia Epiſcopus ex Dei dilectione ſe obligans ad curam ſui gregis etiam ſi opus ſit vita contempta, multo magis ſe obligat ad eam non deſerendam propter labores. ſed vt docet D. Th. tandiu Epiſcopus tenetur perſeuerare, quãdiu Eccleſiæ ſuæ poteſt prodeſſe, & ideo nedum vt dixit *Pax Iordan. d. Prælud.* 8. *nu.* 17. conſultius eſt veterano Epiſcopo non cedere Epiſcopatui ratione quietis habendæ, & fugiendi laboris, ſed eſt hoc neceſſarium, prout habetur ſatis expreſſe ex *cap.* 1. *de renunc.* vbi improbatur ſimilitudo allata de milite emerito, & concluditur per Alex. III. Quia indecens omnino probatur prius ſoluere militiæ cingulum, quam cedat victori aduerſitas præliorum. Et in *cap. niſi cum pridem eod. tit. §. verum* abſolute improbatur hæc otioſitas ſiue fuga continuandi laboris, vnde & DD. communiter abſolute docent non licere fugiendi laboris cauſa Epiſcopatum dimittere.

25 Sicut autem non licet cedere Epiſcopatui ſub prætextu quietis ſpiritualis, ita nec ſub prætextu humilitatis. *cap. niſi cum pridem §. verum de renunc.* Vera enim humilitas onera ſubit, & obligationes aſſumptas voluntarie portat, ideo Innoc. 3. ibidem merito ſic ait. *Quod ſi forſan humilitatis cauſa de culmine quæris Pontificali deſcendere, eo ipſo humilitatis videris erigere male verticem, quod te nimis in reſignandi propoſito exhibes; quia tunc in te veram humilitatem cuſtodies, cum & per eam locum ſublimem fugies, & per obedientiam non dimittes.* Et valde facile eſt, quod in hoc ſub ſpecie humilitatis latitet ſuperbia, nulla enim eſt tam excelſa virtus, quæ dulcedine gloriæ non tangatur, vt ex *Valer. Maximo* dixit *S. Anton. p.* 2. *tit.* 4. *cap.* 1. *in princ. & aduertit Nauar. cap. inter verba concluſ.* 5. *a* 1. *quæſt.* 1. Et contingere propterea poteſt, vt non ſine ſuperbia ſit humilitatis affectata gloria.

26 Ex his vero colligitur concluſio reſponſiua quæſito directe, ſcilicet, quod non licet cauſa tranſeundi ad Religionem dimittere Epiſcopatum. Habetur hæc concluſio ex *d. cap. niſi cum pridem de renunc.* Et prius definierat *Liberius Papa Epiſ.* 1. *prout habetur cap. ſuggeſtum.* 46. 7. *quæſt.* 1. vbi inter alia habet. *Attendite &c. ne non ſit, qui vos decipiat, aut*

ſeducat

ſedeat in ſublimitate ſermonis, vt plebes vobis commiſſas relinquatis, & aliras propter malorum opprobrium hominū quieti vos tradatis, & vt vos ſolummodo ſoluetis, & filios orphanos relinquatis. Et idem habetur etiam ex *cap. ſciſcitaris* eadem cauſa, & *quæſt.* ex quo etiam deſumitur argumẽtum à maiori. Nam cum Hamifridus Morinenſis Epiſcopus à Normanis expelleretur, ſciſcitatus eſt an de cætero deberet in Monaſterio conuerſari. Quod Nicolaus Papa faciendum negat. Si igitur nec ei, qui a proprio Epiſcopatu expellitur, conceditur tranſitus ad monaſterium, multo minus concedendus eſt ei, qui in pace plebem ſibi commiſſam gubernare poteſt, & regere. Et ideo non licere dimittere Epiſcopatum cauſa ingrediendæ Religionis cum *D. Thoma* in hoc articulo docent *Maiolus de irregular. lib. 5. cap. 3. numer. 31, quæſt. 2. Flamin. d. quæſt. 3. numer. 239. Menoch. de arbitr. caſu 413. Genuenſ.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. niſi n. 20.* Et communiter DD. ſine controuerſia. Concluſio tamen intelligi debet per ſe & in ſenſu formali, nam alias, vt dicetur circa reſponſionem ad primum, ex circumſtantia poteſt hic tranſitus iuſtificari. Et ratio concluſionis eſt, quia ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior ſtatu Religioſorum, vt probatum eſt cum *D. Thoma ſupra quæſt. 184. a. 7.* Cura enim animarum ad quam ſe obligat Epiſcopus eſt excellentiſſimæ charitatis laborioſiſſimum, & oneroſiſſimum opus, & perfectior quam pauperem viuere ſub obedientia, ad quod obligat profeſſio Religioſa. An vero ſi Epiſcopus ſine licentia Pontificis profiteretur ſolemniter in aliqua religione, votum profeſſionis eſſet validum. Certum eſt quod Epiſcopus maneret Eccleſiæ ſuæ regendæ obligatus. Quia tamen Religioſa profeſſio non obſtat Epiſcopatui, ſed illum ſecum compatitur, profeſſionem illam validam fore dixit *Ledeſma de ſtat. cap. 3. concl. 12. verſ. A eſto ſe reſponde &c.* Sed contrarium eſt aſſerendum, quia votum illud tunc non eſt de meliori bono, cum Epiſcopus non poſſit eſſe Religioſus niſi de licentia ſummi Pontificis. Nec valet dicere, quod ſtatus Religioſus non repugnat Epiſcopatui, quia nec ſimul iungi poſſunt Epiſcopatus & ſtatus Religionis niſi de ſpeciali voluntate Pontificis, vnde de ſe potius incompatibilia ſunt; non poteſt vero eſſe voti materia abſolute, quod non poteſt obſeruari niſi de alterius voluntate.

27 Quod ſi non licet Epiſcopo vtilitatis ſpiritualis gratia Epiſcopatum dimittere, multo minus hoc licet cauſa vel malum aliquod temporale vitandi, vel aliquod bonum lucrandi id præſtare. Quod probat *D. Th ex illo Ioan. 10. Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis*. Eſt vero conſiderandum, quod in hoc articulo non agitur de ſola delertione perſonali, & non quæritur an liceat Epiſcopo cauſa vitandæ perſecutionis, aut alterius temporalis damni fugiendi retento, Epiſcopatu Eccleſiam perſonaliter deſerere, & fugere. Nam de hoc habendus erit ſermo artic. ſequenti. Sed nunc quæſtio eſt de dimiſſione Epiſcopatus. Et de hac loquendo, & ſuppoſito, quod ſubditorum ſalus exigat ſui Paſtoris curam, non poteſt Epiſcopus dimittere Epiſcopatum ob perſecutionem, vel damnum temporale fugiendum, ſed animam ſuam ponere debet pro ouibus ſuis. Quod probatur ex *d. cap. niſi cum pridem, vbi Innocent. num. 4. Hoſtien. num. 24. Panorm. num. 11. & ex cap. ſuggeſtum 46. 7. quæſt. 1. & ibi Archidiac. nu. 1. & ex cap. ſciſcitaris 47. eadem cauſa, & quæſt. vbi Nicolaus Papa pluribus hoc probat, & ibi Turrecrem. & Prapoſ. num. 1. & ex cap. aduerſitas, 48. ead. cauſa & quæſt. quod eſt ſumptum ex S. Greg. l. 7. epiſ. 126. ad Recaredum Regem. Et idem ibid. habet Gratianus §. Hoc tunc & tradiderunt Gigas in tract. de reſid. Epiſ. cap. 17. nu. 2. Campeg. eod. tract. nu. 20. Io: à Capiſtran. in ſpec. conſcientiæ n. 202. Pariſ. l. 5. de reſig. quæſt. 3. num. 130. Pax Iordan. Prælud. 8. num. 19.*

28 Neque hic opus eſt diſtinguere inter intrinſecam perſecutionem, quæ fit à Clero vel a plebe, & extrinſecam, quæ fit ab infidelibus, aut alijs extra ouile ſeu Diœceſim exiſtentibus: ſiue an perſecutio fit ab omnibus de plebe & clero, ſiue ab aliquibus, ſed ſolum attendi debet, an perſona Epiſcopi ſit populo neceſſaria, (vel quod in idem redit) notabiliter vtilis, & ita vt eo Epiſcopatum dimittente Eccleſia notabile & prudenter æſtimabile damnum immineat plebi. Hoc enim ſtante illicita eſt dimiſſio, quippe quæ ſit actus mercenarij, qui videns lupum fugiat, tanquam non pertineat ad illum de ouibus, nam bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. *Io: 10.* Et vt argumentabatur Nicolaus Papa, in *d. cap. ſciſcitaris, ſi periculoſum eſt propriam in tranquillitate nauim deſerere, quanto magis in fluctibus?* Tunc igitur cum in Epiſcopum vrget perſecutio, debet ipſe tanquam fidus Pilotà, & bonus Paſtor Nauim regere, & gregem tueri, ſciens quod Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. *cap. ſi Eccleſia 23. quæſt. 4.* Vnde & Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati.

29 Hinc eſt illicitum eſſe in ſimili caſu dimittere Eccleſiam propriam, vt ad aliam pinguiorem, vel habentem plura beneficia famulis, amicis, conſanguineis conferenda tranſitus concedatur. Nedum enim in hoc caſu eſt peccatum maximum ſi hæc temporalis vtilitas ſit ex parte operis ratio formalis, & finis permutationis Epiſcopatus, quia tunc in temporale ordinatur Epiſcopatus vt in finem, prout dictum eſt ſupra in hac *quæſ. a. 1.* Sed etiam ſi hæc temporalis vtilitas ſit ſolum ratio ex parte appetentis ſeu diſpoſitio, & occaſio appetendi, adhuc cum notabili detrimento ſuæ ſponſæ Eccleſiæ eam dimittere per ſe ab intrinſeco omni alia mala circumſtantia præciſa eſt illicitum. Vnde bene dicebat *S. Leo epiſ. 84. ad Anaſt. Theſſalon. Epiſcopum, vt habetur 7. quæſt. 1. cap. 31. Si quis Epiſcopus mediocritate ciuitatis ſuæ deſpecta, adminiſtrationem celebrioris loci ambierit & ad maiorem plebem ſe quacumque ratione tranſtulerit, non ſolum à Cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit, & propria: vt nec illis præſideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per ſuperbiam ſpreuit; ſuis igitur terminis contentus ſit quiſque ne ſupra menſuram iuris affectet augeri*. Et idem decretum fuit in *Concil. Meldenſi cap. 10. & habetur cap. 32. ſi quis de ordine. 7. quæſt. 1.* Et decretum præfatum S. Leonis Papæ executioni mandauit *Innoc. 3. cum Hiſdrimea. Epiſcopo*, qui ſine licentia Rom. Pontificis ad Herbipolen. Epiſcopatum tranſierat, vt habetur *cap. 3. de translat.* Vnde eſt, quod illicitum eſſe cum notabili damno prioris Eccleſiæ appetere, ſeu procurare, ſeu etiam

libere

eurare illum ſit per ſe moraliter illicitum, vt *artic. ſuper.* probatum eſt, & tenent citati DD.

66 Hic tamen aliud occurrit dubium: an ſcilicet, qui vouit non acceptare Epiſcopatum niſi coactus poſſit illum acceptare ſine fractione voti, caſu quod Pontifex informatus de voto ità iniungat illi Epiſcopatum, vt ſimul declaret ſibi gratum fore, quod iſtum acceptet, & quod diſplicet ſibi arctari ad præcipiendum illi, quod eundem acceptet. Supponit autem hæc quæſtio, vt poſſit dari in Pontifice voluntas efficax, vt aliquis fiat Epiſcopus, abſque eo, quod Pontifex præcipiat, ſiue abſque eo, quod hæc voluntas etiam ſignificata electo in Epiſcopum obliget ad peccatum, & ita etiam ſuppoſito, quod electus non teneatur ſub peccato acceptare Epiſcopatum, quæritur an ex quo in Pontifice eſt voluntas per quam gratum habet, quod electus acceptet Epiſcopatum eius voto non obſtante poſſit electus conſentire. Et videtur ità eſſe dicendum, quia talis voluntatis declaratio quædam coactio eſt benigna in ordine ad perfectam obedientiam, per quam Religioſus abdicato proprio velle, vult in omnibus conformari voluntati ſui Superioris, & conditio huius benignæ coactionis continetur in præfato voto. Tum ſecundo quia Religioſus cum magno pretio vincit ſe ipſũ, dum non expectat Superioris præceptũ, à quo vincatur inuitus. Nam vir obediens loquetur victorias *Prou. 21, 28. & explicat Gregor. l. 34. mor. c. 34.* Tum tertio quia in eo caſu Papa indicat ſe iudicare melius eſſe Religioſo huic acceptare Epiſcopatum, & ſic id agere erit opus melioris boni, cuius votum nequit eſſe impedimentum *cap. Scriptura de voto*. Tum quarto, quam non poteſt negari quin in tali caſu arbitrium ſuperni nutus declarat voluntatem Dei eſſe, vt hic Religioſus Epiſcopatum acceptet, ideo tunc votum non obligat, in quo ſemper intelligitur conditio, dummodo actus non ſit impeditiuum maioris boni. Et ita hanc partem tenent vt probabilem *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. l. 6 c. 8. nu. & Illuſtriſſ. Lucarinus de Epiſc. Regul cap. 1. n. 130.* *Suarez* tamen excipit Religioſos Societatis ob declarationem *Conſt. 9. p. cap. 4. lit. B. & cap. 5. lit. E.* Sed *Fagundez in præcept. Decalog. l. 2. cap. 31. nu. 14.* quem ſequitur *Illuſtriſſ. Lucarinus nu. 132.* limitationem admittere non videtur, pro quando docet, quod etiam Ieſuita ſine peccato poſſet Epiſcopatũ acceptare in caſu, in quo eius votum eſſet maioris boni impeditiuum.

67 In hac parte primò difficilis intellectu eſt ſuppoſitio facta, quod ſcilicet in electione ad Epiſcopatum facta per Pôtificem detur obligatio acceptandi Epiſcopatum, quæ ſit materia obedientiæ, & hæc non obliget ad peccatum; licet enim poſſit dari lex obligans ad pœnam, & non ad culpam, niſi cum eius tranſgreſſio eſt ex negligentia, qualis lex eſt conſtitutio Ordinis Prædicatorum, nihilominus hoc verum eſt cum lex ſe ipſam explicat, & declarat expreſſe ſe obligare ad pœnam, & non ad culpam, ſicut facit *Conſt. dicti Ord. in Prolog. §. 4.* Sed hoc de Pontifice nequit dici, neque eſt vnde vnquam Pontifices declarauerint leges eorum non pœnales, vel præcepta obligare, & non obligare ad culpam. Vt autem habet *D. Th. ſupra quæſt. 104. a. 2.* voluntas Superioris quocumque modo innoteſcat eſt tacitum præceptum. Et vt ibi additur in reſponſione ad ſecundum obedientiæ, vt eſt ſpecialis virtus obiectum. *Eſt præceptum Superioris cuiuſcumque vel expreſſum, vel interpretatiuum, ſcilicet ſimplex verbum Prælati eius indicans voluntatem, cui obedit promptus obediens ſecundum illud ad Titum 3. Dicto obedire &c.* Et ità hic non datur medium, vel enim voluntas Papæ iniungentis Epiſcopatum eſt abſoluta, & vt talis innoteſcit, & hæc obligat ad mortale, vel non eſt abſoluta; & hæc nullo modo obligat niſi purificata conditione tranſeat in abſolutam. Et ſic quando Pontifex ſciens votum alicuius de non acceptando Epiſcopatu abſoluta voluntate vult eum fieri Epiſcopum, non eſt opus alio præcepto expreſſiori, niſi ad vincendam iniuſtam duritiem negantis promptam obedientiam, ſed tenetur ille voto nõ obſtante Epiſcopatum acceptare, niſi alias ſit legitimè impeditus iuxtà ſupradicta circa reſponſionem ad ſecundum.

68 Sed ponamus, quod in Pontifice ſciente votum alicuius ſit voluntas, vt ille fiat Epiſcopus non quidem abſoluta, ſed tamen quantum ſit ex parte Pontificis determinata, & quia ipſe id gratum haberet, & iudicat quod valdè expediret, ſed nihilominus ex cauſis ſibi bene viſis id non vult abſolutè, & omnibus penſatis. Dico quod talis voluntas per ſe non obligat, per accidens verò ex lege alicuius alterius virtutis poteſt aliquomodo obligare. Primum patet, nam Deus voluntate conditionata quantum ſit ex ſe ipſo vult obſeruantiam etiam cõſiliorum, & tamen non eſt obligatio ad obſeruanda conſilia. Voluntas igitur illa conditionata non obligat, ſed habet vim conſulentis, vel ſimilis voluntatis. Secundum etiam explicatur, quia poteſt eſſe v. g. vt ex virtute gratitudinis adſit obligatio non permittendi, vt Pontifex ſuo fruſtetur deſiderio, ſeu vt nõ honoretur eius gratia, vel reijciatur. Neq; enim negari poteſt, quin ex circumſtantijs poſſit eſſe caſus, vt ſaltem ſine aliqua leui culpa non poſſit electus reijcere Principis fauorem, dum ille præcipuè id quantum ſit ex parte ſui hoc deſiderat. Quotieſcumque igitur res ità ſe habet, vt nominatus ad Epiſcopatum à Pontifice omnibus in indiuiduo penſatis non poteſt ſine aliqua culpa recuſare Epiſcopatum, votum locum non habet, quia votum non eſt peccati fomentum.

69 Amplius ponamus caſum, quod Pontifex ſciens votum nominati à ſe ad Epiſcopatum, licet non habeat ex iuſta cauſa voluntatem abſolutam neceſſitantem illum ex virtute obedientiæ ad non recuſandum illum, tamen penſatis penſandis abſolutè iudicet, quod id eſt caſus, in quo charitas & humilitas iuxta dicta ſupra circa corpus articuli obligant ad acceptandum Epiſcopatum, tunc ille ad acceptandum illum tenebitur, nec poterit tuta conſcientia præferre iudicium ſuum iudicio Papæ. Idem dicendum ſi Papa penſatis penſandis iudicet illi melius eſſe Epiſcopatum nõ recuſare. Quamuis enim in hoc caſu non exiſtente neceſſitate vel præcepti, vel charitatis non peccaret mortaliter recuſando, quia non eſt peccatum mortale non facere melius, tamen poſſet non obſtante voto acceptare Epiſcopatum, quia eſſet certus, quod acceptare illum eſſet melius, & votum non eſt impedimentum agendi, quod abſolutè in indiuiduo eſt melius. Vnde hoc dicendum eſt etiam vndequaque ſit certus, quod melius eſt non recuſare iniunctum ſibi onus.

70 Di-

70 Dicitur igitur, quod quotieſcumque nominatus à Pontifice ſciente eius votum non poteſt recuſare Epiſcopatum niſi peccando etiam venialiter, vel niſi imprudenter eligendo minus bonum, non tenetur recuſare illum, immò recuſando illum peccat, vel (ſi negatur eſſe peccatum eligere minus bonum in indiuiduo) ſaltem minus benè agit, & hoc eſt verum vniuerſaliſſimè etiam in Religioſis Societatis; nam declaratio illa *p.9.c.4. L.B.* loquitur vbi non eſt obligatio acceptandi, vt patet in declaratione, ibi, *nam in huiuſmodi caſibus, vbi ceſſat obligatio, nō debet, nec poteſt &c.* Vbi verò non poteſt recuſatio fieri ſine peccato, vndecumq; hoc veniat, adeſt obligatio non recuſandi. Et quatenus reſpectu melioris boni agendi non eſſet obligatio nihilominus eſt certum, quod votum non eſt boni melioris impeditiuum.

71 Verum altera ex parte ex ſimplici nominatione Pontificis facta de aliquo ad Epiſcopatum, neç arguitur in Pontifice abſoluta obligandi volūtas, nec quod quantum ſit ex ſe ipſo determinatè velit illum fieri Epiſcopum, nec quod cum indignatione ſit accepturus, quod Epiſcopatus modeſtè recuſetur, nec quod iudicet neceſſarium nominato acceptare Epiſcopatum, nec quod Papa iudicet abſolutè, quod nominato ſit melius acceptare Epiſcopatum, neque alia ſimilia, vnde non maneat in nominato plena libertas ex cauſa rationabili recuſandi Epiſcopatum modeſtè, & humiliter.

72 Vnde concluditur, quod habens votum non acceptandi Epiſcopatum, ſi poteſt illud recuſare ſine peccato, vel impedimento maioris boni, tenetur illum recuſare. Et ad primum in oppoſitum dicitur, quod nulla prorſus eſt coactio vbi ſine peccato liberè quis agere valet. Nec habet, vt recuſando ſe vincat obediendo, cum nulla ſit ad non recuſandum præceptum obligans ad obediendum. Nec ex voluntate Papæ conditionata poteſt argui, niſi id ſpecialiter exprimat, quod iudicet abſolutè, & omnibus penſatis eſſe melius nominato habenti votum recuſandi, vt non recuſet. Nec eſt vnde dicatur ſuperioris iuſſum velle, vt non recuſet Epiſcopatum, qui habet votum ex parte ſui recuſandi, & poteſt ſine peccato recuſare.

73 Addo verò, quod cum in Pontifice non debeat præſumi voluntas iniuſta, ſi, cum nominat ad Epiſcopatum habentem votum non acceptandi illum, verè intenderet illū obligare ad acceptandum, ex hoc iam illum diſpenſaret à voto, ſi votum obligaret.

74 Sed tandem iterum repeto ex *D. Thom. ſupra q.104. a.p. ad tertium & S. Greg. l.35. mor. cap.10.* vt ſi obedientiæ ſcientiam apprehendere veraciter nitimur, proſperis huius ſæculi ex ſola iuſſione, aduerſis autem etiam ex deuotione militemus. Vnde eſt, quòd ex deuotione acceptare Epiſcopatum ſine iuſſione non parum præſumptionis propriæ voluntatis habet, quamuis, vt ait *D. Thom.* coram Deo poſſet id ex vera deuotione procedere. Et in habente votum nō recipiendi, vbi non ſit iuſſio erit ficta deuotio, & verum ſacrilegium.

Econtrariò autem quæri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *An quis poſſit vouere, ſe vel procuraturum, vel acceptaturum Epiſcopatum. n.75.*

2 *Materia voti eſt, quod eſt melius in indiuiduo. num.76.*

3 *Epiſcopatus regulariter vel non eſt appetenti melius, vel id non eſt certum. n.76.*

4 *Differentia inter Religionis ſtatum, & Epiſcopatus expenduntur. n.76.*

5 *Quod procuratio Epiſcopatus non ſit materia voti, non bene probatur ex eius ſola ſanctitate. num.77.*

6 *Ratio huius eſt, quia Epiſcopatus eſt onus etiam Angelicis humeris formidandum. n.77.*

7 *Per ſe Epiſcopatus poteſt eſſe materia voti. n.78.*

8 *Stante grauitate oneris, & fragilitate hominis, Epiſcopatus regulariter non eſt materia voti. n.79.*

9 *Facilius eſt vt poſſit voueri acceptatio Epiſcopatus num.80.*

10 *Poteſt dari caſus in quo liceat vouere procurare Epiſcopatum. n.81.*

An quis licitè poſſit vouere ſe vel procuraturum vel acceptaturum Epiſcopatum?

75 SI enim Epiſcopatus eſt ſtatus perfectior, eſt etiam melior; melius autem bonum eſt materia voti.

76 Reſpondetur nihilominùs, materiam voti nō debere menſurari ex genere actionis ſecundùm ſe, ſed proportionatè ad vires agentis, ideò materia voti non eſt id, quòd eſt melius ſecundum ſe, & in ſpecie, ſed quòd melius eſt in indiuiduo, ſeu quod melius eſt vouenti. Nam quod eſt vouenti minus bonum, eſt vouenti malum, quia minus bonum, vt minus bonum non eſt bonum, ſed malum, ideò non eſt materia voti. Modò ſic eſt, quòd regulariter loquendo Epiſcopatus, vel non eſt quid melius reſpectu vouentis, vel non eſt certum quod ſit quid melius, ſed præſumptuoſum id iudicare. Quod probatur ex differentijs, quæ ſunt inter ſtatum religionis, & ſtatum Epiſcopatus. Primam ponit *Suarez lib.1. de ſtat. perfect. cap.18. num.9.* in hoc, quòd ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, ſed ſtatus Epiſc. directè eſt ſtatus perfectionis exercendæ, ſed conſequenter eſt ſtatus perfectionis augendæ, quia ex vſu perfectorū operum augetur perfectio. Sed hanc differentiam diximus ſupra non eſſe formalem. Quia licet Epiſcopatus, vt eſt officium directè ordinetur ad perficiendos alios per opera charitatis, quæ ſunt opera perfectionis, tamen per ſe in ratione ſtatus directè ordinatur ad perfectionem Epiſcopi etiam acquirendam, quia licet Epiſcopatus aliquod perfectionis ſupponat in conſecrando, non ſupponit tamen perfectionem, ſed habitudinem ad hoc vt electus in Epiſcopum poſſit eſſe forma gregis, & paſcere gregem verbo & exemplo. Ponit etiam ſecundam differentiam in hoc, quia ſtatus religionis non ſupponit perfectionem in eo, qui illum aſſumit

nam & peccatores maximi ad ſtatum religioſum aſſumuntur, quia hic ſtatus eſt ſtatus pœnitentiæ. Sed Epiſcopatus ſupponit perfectionem in aſſumẽte, vt probatur ex ex *Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. de reformat. & ex Zoſimo Papa epiſ. 1. & Hormiſda epiſ. 3. cap. 1. & Celeſt. epiſ. 2. cap. 1. & alijs decretis, quæ habentur diſt. 61.* Sed & hæc differentia cum moderamine eſt intelligenda, Tum ex parte ſtatus religioſi, qui licet non excludat peccatores, neque tamen illos per ſe ſupponit, ſed illi accidit quod aſſumens ſtatum, vel ſit pœnitens de recenti poſt crimina etiam maxima, vel ſit perfectiſſimus; nec ſtatus menſurandi ſunt à differentia termini à quo. Tum ex parte Epiſcopatus; quia per ſe præciſo iure poſitiuo, validè ad Epiſcopatum aſſumi poteſt peccator de recenti etiam ad fidem conuerſus ab idololatria. Nam & Ambroſius adhuc catechumenus validè & ſanctè electus fuit in Epiſcopum Mediolanenſem. Vnde per ſe ſimpliciter loquendo, nec Epiſcopatus perfectio attenditur ex termino à quo, ſed ex termino ad quem, licet quia nemo de repente fit ſummus, & Epiſcopatus obligat ad opera maioris ſanctitatis, quàm ſtatus religioſus, ideò ſupponit etiam in aſſumente exercitium operum perfectorum. Propter quod ex iure poſitiuo ſtatutæ ſunt multæ qualitates, & perfectiones in aſſumendo ad Epiſcopatum, ex quibus etiam multæ ſunt neceſſariæ ad melius eſſe, non ſimpliciter, vt eſt illa Concil. Trid. *Quorumq; prior vita atque omnis ætas ab exordijs vſque ad perfectiores annos per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſtica laudabiliter acta teſtimonium prabeat.* Nam ad Epiſcopatus aſſumuntur, qui etiam poſt virilitatem nomen Clericali militiæ dederunt, dummodò non ſint infames, vel alio ex requiſitis ſecundùm ſacros Canones non careant.

77 Differentia igitur hæc debet accipi non tam ex ſanctitate officij, & ex perfectione operum ad quæ ordinatur Epiſcopus, quam ex adiunctis periculis, & impedimentis quibus dignitas Epiſcopalis non caret. Primò enim Epiſcopus ex officio ordinatur quidem ad vitam adeo ſanctam, vt ſit fidelium exemplar, & quod maximũ eſt, ad eius munera obeunda ſæpius requiritur interior perfectio ex neceſſitate, quia ad celebrandum, & adminiſtranda Sacramenta v. g. requiritur ſtatus gratiæ. Verùm licet non tantum, vel ad tantam, tamen ad vitæ perfectionem exterius de præſenti habendam ordinatur etiam ſtatus religioſus, qui & ipſe in Eccleſia eſt poſitus, vt ſit in exemplar fidelium. Sed quod formaliter eſt conſiderandum hoc eſt, quod cum obligatio ad perfectionem ſit omni homini communis, ex eo quòd Epiſcopatus magis ad perfectionẽ obligetur, non poteſt reddi ratio vnde nõ ſit appetibilis iuſte & deſiderabilis, & dignus vt nedũ nec deſideretur ſed nõ procuretur; quia eſſe magis ac magis perfectum eſt quid, ad quod omnes aliquo modo obligantur ex præcepto diligendi Deum ſine menſura. Punctum eſt, quòd maiori perfectioni annexa eſt maior difficultas tum ex conditione naturæ, tum ex annexis Epiſcopatui, ſcilicet ex diuitijs, & gradu honoris, & ſublimitatis. Ex conditione noſtræ infirmitatis abſolutè oritur difficultas, ex reſiſtentia carnis ad vigilias, labores, occupationes, ſtudia, quę officiu Epiſcopatus annexa ſunt. Eò magis quòd pro alijs laborare, & incommoda ſomni, ieiunij, quietis, & tranquillitatis ſufferre eſt res ſenſualitati valde difficilis. Huic verò difficultati ſi addatur aliqua mala conſuetudo, & quia homo non eſt in virtutibus exercitatus, ſed habet habitum faciliùs peccandi, & eſt aſſuetus poſt pœnitentiam iterum, ac iterum cadere, iam eſt ſecudùm Dei ordinariam prouidentiam ineptus, & incapax pro tunc ad vitam perfectam, & vix eſt in ſtatu incipientium; Vnde perfectio Epiſcopalis ſtatus, ad quam ſcilicet Epiſcopus eſt obligatus eſt illi valde difficilis. His adduntur periculaquæ ex abundantia diuitiarum oriuntur, & ex ſublimitate gradus, ad quæ euitanda ſpecialis valde gratia, & duplex Eliæ ſpiritus tanquam in Eliſeo requiritur, quæ hominem iam ex prioribus donis in perfectione virtutum firmatum, aliquo modo & roboratum adiuuet, & dirigat ne vel ad diſſolutionem vitæ tũ trahant diuitiæ, vel in ſuperbiã eum extollat gradus altitudo. Ideo propriam rationem huius noſtri puncti reddidit *Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. p. de reform.* in illis verbis. *Onus angelicis humeris formidandum.* Onus enim Epiſcopale eſt grauiſſimum, & quod humeros Angelicos requirat, & ideo non habenti vires huiuſmodi ad illud portandum tale onus non eſt melius, ſed eſt occaſio ruinæ tam ſui, quàm aliorum.

78 Dicitur ergo primò: Quòd ſecundùm ſe, & per ſe loquendo, officio Epiſcopatus non repugnat eſſe materiam voti. Vnde vouere Epiſcopatum non eſt per ſe & intrinſecè malum. *Suarez loco citato numer.* 12. Nam officium Epiſcopatus eſt optimum & ex ſuo genere maximæ perfectionis.

79 Dicitur tamen ſecundò, quòd ſtantibus annexis Epiſcopatui, & imperfectione hominis, ſeu eius indiſpoſitione & debilitate ad tantũ onus portandum, regulariter & ordinariè, & ideo per ſe moraliter nõ licet vouere Epiſcopatum, quia nec licet illud deſiderare, *Suarez ibid.* Nec obſtat quod ſit ſtatus optimus, & ideò melius bonum, quia non eſt melius aſſumenti, vel ſaltem ſine præſumptione homines regulariter non poſſunt iudicare ſe eſſe aptos ad tale munus dignè, & laudabiliter obeũdum. Status verò Religionis eſt materia voti, quia regulariter eſt melior etiam reſpectu omnium; quia obligat ad ea quæ ad perfectionem adiuuant, & remouet perfectionis impedimenta. Quàmuis & hic ſtatus poſſit eſſe aliquibus non melior, vnde nec poſſit eſſe materia voti reſpectu illorum.

80 Dicitur tertiò faciliùs poſſe contingere, vt quis licitè & validè voueat acceptare Epiſcopatũ, *Suarez ibid. num.* 12. Et ratio eſt, quia tunc ceſſat periculum præſumptionis, cum iudicium de idoneitate perſonæ ſuperiori relinquatur. Vnde ſi aliàs ablata ſint pericula, quæ ex annexis, vel præſuppoſitis Epiſcopatui oriuntur, iam reſpectu talis perſonæ Epiſcopatus à Superiore oblatus eſt de meliori bono.

81 Dicitur quartò, dari poſſe caſum, in quo quis licitè & validè poſſit vouere procurare Epiſcopatum. Nam ſi Epiſcopatus non habeat adiũctas diuitias, & delicias, ſed paupertatem & labores, ſitque in loco vbi eo titulo quis maioribus perſecutionibus & ignominijs infidelium ſubditur & euidentiori mortis periculo exponitur, quo

Epiſ-

Epiſcopus, & ſit magna Eccleſiæ neceſſitas, & vix inueniatur dignus, qui oneri humeros ſupponere velit, & perſona non habeat conditiones Epiſcopatui repugnantes, nec vnde probabiliter ſe iudicet ineptum ad munera Epiſcopalia. Tunc ſe offerre eſſet opus perfectionis, & poſſet eſſe materia voti, & nec ad hoc ſunt omnes conditiones præfatæ neceſſariæ, & nedum loquendo de Epiſcopatibus, qui ſunt in Regnis Turcarum, vel Chinarum, vel Iaponiorum, ſed etiam de illis, qui habent pingues redditus in partibus Chriſtianorum, ex conditione perſonæ, & regnorum, & temporum; & accidentibus occurrentibus poteſt dari talis caſus, vt offerre ſe Epiſcopatui ſit opus perfectionis, quia & hoc poteſt eſſe aliquando nedum medium vtile, ſed neceſſarium ad quietem publicam, & ad Eccleſiæ pacem, & tranquillitatem, dummodo promouendus non habeat qualitates officio repugnantes, ſed ſit capax illius. Huiuſmodi autem caſus magis in ſingulari diſtinguere, alterius eſt tractatus. Nunc enim ſufficit oſtendiſſe, quomodo ſtante quód Epiſcopatus ſit ſtatus perfectiſſimus, non tamen per ſe moraliter eſt materia voti ratione annexi periculi, & difficultatis.

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat eum, qui ad Epiſcopatum aſſumitur, eſſe cæteris meliorem?

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quod oporteat eum, qui ad Epiſcopatum aſſumitur, eſſe cæteris meliorem. Dominus enim Petrum, cui commiſſurus erat paſtorale officium, examinauit, ſi ſe diligeret plus cæteris. Sed ex hoc aliquis melior eſt, quod Deũ plus diligit. Ergo videtur, quod ad Epiſcopatum non ſit aſſumendus, niſi ille, qui eſt cæteris melior.

[margin: In decret. 1. q. 1. c. vilisſimus.] 2. *Præterea, Symmachus Papa dicit, Viliſſimus computandus eſt, niſi ſcientia & ſanctitate præcellat, qui eſt dignitate præſtantior. Sed ille qui præcellit ſcientia & ſanctitate, eſt melior. Ergo non debet aliquis ad Epiſcopatum aſſumi, niſi ſit cæteris melior.*

3. *Præterea, In quolibet genere minora per maiora reguntur, ſicut corporalia reguntur per ſpiritualia, & inferiora corpora per ſuperiora: vt Aug. dicit in 3. de Trin. Sed Epiſcopus aſſumitur ad regimen aliorum. Ergo debet eſſe cæteris melior.* [margin: c. 4. to. 3.]

[margin: In decr. lib. 1. tit. 6. c. cũ inter dilectos. & c. 7. in 6. eod.] *Sed contra eſt, quod decretalis dicit, quod ſufficit eligere bonum, neque oportet eligere meliorem.*

Reſpondeo dicendum, quod circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderãdum eſt ex parte eius qui aſſumitur, & aliquid ex parte eius qui aſſumit. Ex parte enim eius qui aſſumit, vel eligendo vel prouidendo, requiritur quod talem eligat, qui fideliter diuina myſteria diſpenſet: quæ quidem diſpenſari debent ad vtilitatem Eccleſiæ: ſecundum illud primæ Cor. 14. Ad ædificationem Eccleſiæ quærite, vt abundetis. Non autem diuina miniſteria hominibus committuntur propter eorum remunerationem, quam expectare debent in futuro. Et ideo ille, qui debet aliquem eligere in Epiſcopum, vel de eo prouidere, non tenetur aſſumere meliorem ſimpliciter, quod eſt ſecundum charitatem: ſed meliorem quo ad regimen Eccleſiæ: qui ſcilicet poſſit Eccleſiam & inſtruere, & defendere, & pacifice gubernare. Vnde contra quoſdam Hieronymus dicit, quod quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti vel deditι, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, & (vt deteriora taceam) qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt. Hoc autem pertinet ad acceptionem perſonarum, quæ in talibus eſt graue peccatum. Vnde ſuper illud Iacobi ſecundo, Fratres mei, nolite in perſonarum acceptione, & cætera, dicit gloſſa Auguſtini, Si hanc diſtantiam ſedendi, & ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus, non eſt putandum leue eſſe peccatum in perſonarum acceptione habere fidem Domini gloriæ. Quis enim ferat eligi diuitem ad ſedem honoris Eccleſiæ, contempto paupere inſtructiore & ſanctiore? Ex parte autem eius qui aſſumitur, non requiritur, quod reputet ſe alijs meliorem, (hoc enim eſſet ſuperbum & præſumptuoſum) ſed ſufficit quod nihil in ſe inueniat, per quod illicitum ei reddatur aſſumere prælationis officium. Vnde licet Petrus interrogatus eſſet, an Dominum plus cæteris diligeret, in ſua reſponſione non ſe prætulit cæteris, ſed ſimpliciter reſpondit, quod Chriſtum amaret.

[margin: ſup. illud ad Tit. 1. & conſtituas per ciuitates presbyteros. to. 9.]

[margin: gloſ. ord. ex Aug. in ep. 29. ad Hier. declinãdo ad fin. illius. to. 2.]

Ad primum ergo dicendum, quod

Dominus in Petro ſciebat ex ſuo munere eſſe idoneitatem, etiam quantum p.a.c.ioh yein. *ad alia, gubernandi Eccleſiam. Et ideo eum de ampliori dilectione examinauit, ad oſtendendum quod vbi alias inuenitur homo idoneus ad Eccleſiæ regimen, præcipue attendi debet in ipſo eminentia diuinæ dilectionis.*

Ad ſecundum dicendum, quod auctoritas illa eſt intelligenda quantum ad ſtudium illius, qui in dignitate conſtitutus eſt. Debet enim ad hoc intendere, vt talem ſe exhibeat, vt cæteros & ſcientia & ſanctitate præcellat. Vnde Gregor. dicit in Paſtorali, Tantum debet actionem populi, actio tranſcendere præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita paſtoris. Non autem ſibi imputandum eſt, ſi ante prælationem excellentior non fuit, vt ex hoc debeat viliſſimus reputari.

Ad tertium dicendum, quod ſicut dicitur prima ad Corinthios duodecimo, Diuiſiones gratiarum & miniſtrationum & operationum ſunt. Vnde nihil prohibet aliquem eſſe magis idoneum ad officium regiminis, qui tamen non excellit in gratia ſanctitatis. Secus autem eſt in regimine naturalis ordinis, in quo id quod eſt ſuperius ordine naturæ, ex hoc ipſo habet maiorem idoneitatem ad hoc quod inferiora diſponat.

SVMMARIVM.

1 *Quæ hic explicanda. n. 1.*
2 *Concluſio artic. n. 2.*
3 *Qualitates eligendi. n. 3.*
4 *Epiſcopatus non dandus in remunerationem n. 4.*
5 *Cæteris paribus præferendi, qui magis Eccleſiæ inſeruierunt. n. 4.*
6 *Nullus ex iuſtitia commutatiua poteſt prætendere Epiſcopatum. num. 4.*
7 *Epiſcopus debet eſſe melior & ſanctior actiue non paſſiue. n. 5. 6.*
8 *Criminoſi non eligendi. n. 6.*
8 *Non eligere meliorem eſt iniuſtiſſimum ſacrilegium. num. 7.*
9 *Electus ſi non eſt indignus poteſt conſentire, nec tenetur ſe meliorem iudicare. n. 8.*
10 *Procurans abſolute Epiſcopatum debet eſſe melior. num. 9.*

1 QVoniam dũ pro commentario huius articuli laborarem, venit mihi in mẽtem coadunare principaliora, & magis neceſſario ſcienda circa materiã Electionis Canonicæ, ſed dum illa ordinare vellem, cognoui melius eſſe tractatum integrum componere, cum apud Regulares, & præcipuè apud Religioſos Ord. Prædicatorum quem indignus profiteor, & in quo etiam Superiores locales canonice eliguntur, cognitio plena eorum, quæ ad Electionem Canonicam ſpectant ſit ſumme neceſſaria. Eo autem completo, & ad inſtantiam multorum iam prælo mandato, pauca ſuperſunt hic adnotanda, cum totus ille tractatus non ſit niſi huius articuli Commentarium. Solum igitur aliqua indicabo, quæ vberius explicata habentur in dicto tractatu.

2 Concluſio huius articuli bimembris eſt, quod eligens vel prouidens aliquem de Epiſcopatu debet eligere meliorem ad regimen. Sed qui aſſumitur non tenetur ſe iudicare alijs meliorem.

3 De qualitatibus eligendi in Epiſcopũ tractaui diffuſe in *d. opere cap. 25.* Illæ vero multæ ſunt, quarum aliquæ ſunt de iure poſitiuo, & aliæ de iure naturali diuino. De iure enim naturali diuino ſolus vir, & non fœmina ordinari poteſt, & vir debet eſſe præditus vſu rationis expedito & ſcientia rerum diuinarum, & iuris Eccleſiaſtici, & prudentia, & tali ac tanta morum perfectione, quæ ſufficiat ad hoc vt poſſit fideliter diuina miniſteria diſpenſare, & plebem regere pacifice. Et bene *Caiet.* aduertit quod officium Epiſ. in tribus conſiſtit, quæ ſunt inſtruere, defendere, & pacifice gubernare Eccleſiam. Ad huiuſmodi vero effectum præcipue neceſſaria ſunt, quæ enumerat *Paulus in p. ad Tim. 3. & ad Titum cap. 1.* Et quæ in prima illa conditione epiloguntur, ſcilicet *oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, Impedimenta autem iuris poſitiui reducuntur ad cenſuram, vel ad irregularitatem, quæ eſt canonicum impedimentum ad ordines ſuſcipiendos, vel ad miniſtrandum in illis aut ad aliquam aliam pœnam priuationis vocis, & inhabilitatis. Præter requiſita autem ad Sacerdotij Ordinem, requiruntur in Epiſcopo ætas triginta annorum. *cap. quicumque 77. diſt. cap. cum in cunctis de elect.* Quod per ſex menſes ante fuerit Sacris Ordinibus initiatus. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap 2. de refor. 3.* quod ſit Doctor vel licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, vel ſufficienti atteſtatione iudicatus ſcientia præditus. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 2. de refor.* Circa quam conditionem non facile admiſerim, quod multis citatis ſentit *Barboſa de off. Epiſ. p. 2. alleg. p. num. 30.* ſcilicet præferendum eſſe Canoniſtam Theologo, etiam maxime vbi non vigent hæreſes. Nam Epiſcopus eſt fidei miniſter, & ex Theologia nedum myſteria ſpeculatiua, ſed quæ ad mores ſpectant abundanter habet, & quæ ad forum contentioſum & externam iuriſdictionem ſpectant ſufficienter per vicarium exercentur, ſufficiente in Epiſcopo aliquali notitia iuris poſitiui contentioſi, quam etiam vt Theologus habere poteſt, & Canonum intelligentia non niſi ex principijs Theologiæ perfecte habetur. Quarto ad Epiſcopum requiritur, quod eius anteacta vita & omnis ætas a puerilibus exordijs Eccleſiaſtice & laudabiliter acta teſtimonium præbeat. *c. miramur 61. diſtinct. Conc. Trid. ſeſſ. 9. cap. 1. de reformat.* Vnde modo laicus, vel Neophytus ordinari non poteſt in *Epiſ. cap. hoc ad nos 59. diſt. & cap. miramur, & cap. miſerum, & cap. ſtatuimus 61. diſt. & cap. exigunt 12. quæſt. 7.* Nihilominus propter merita perſonarum diſpenſatur cum laicis, vel Neophytis vt poſſint poſtulari, & aſſumi ad Epiſcopatum, ſic enim San-

ctus

ctus Nicolaus, & B. Seuerus ex laicis, & SS. Ambroſ. Martin. & Aug. ex Neophytis aſſumpti fuerunt in Epiſcopos. *cap. Oſius*, *& cap. Neophytus 61. diſtinct. 4.*

4 Quod hic dicitur, ſcilicet quod Epiſcopatus non debet dari in remunerationem, intelligitur principaliter; quia primo debet quæri idoneitas ad officium, non vero remuneratio accepti ſeruitij vel beneficij. At ſuppoſita æquali idoneitate, remunerandi ſunt illi, qui magis in minoribus ordinibus & miniſterijs Epiſcopo inſeruierunt. Sic enim Cæleſtinus Papa *cap. quid proderit diſt. 61.* dicebat. *Quid proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe; ſi ij, qui futuri ſunt ſacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem Eccleſiaſticum ordinem neſciunt &c.* & addit. Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur, facilius imbuatur. Sicuti ergo Epiſcopatus altitudo exigit, vt aſſumendi prius in Eccleſiaſtica Schola praxim adiſcant agendorum inſeruiendo Epiſcopis; ita ordo requirit, vt vbi qui iſta prudenti ſeruitute & diſciplina edocti non minus idonei euaſerunt non poſtponantur alijs, qui Eccleſiæ vel non inſeruierunt, vel non tantum, & ſic vbi cætera ſint paria, laudabile eſt vt detur remunerationi locus & præcipue præferantur, qui Eccleſiæ inſeruierunt. Nullus tamen ex iuſtitia commutatiua poteſt Epiſcopatum prætendere, quantumcumque ſit dignus, & digniſſimus.

5 Non eſt obligatio aſſumendi meliorem ſimpliciter; nã ille eſt melior ſimpliciter, qui alios præcellit interiori ſanctitate, quæ præcipue conſiſtit in excellentia charitatis. Hic tamen exceſſus non eſt ille qui principaliter quæritur in Epiſcopo. Et ratio eſt, quia Epiſcopatus eſſentialiter & principaliter eſt officium à Chriſto inſtitutum ad ſanctificandos proximos, ideo cum aliquis poſſit eſſe magis ſanctus paſſiue quia maiori ſanctitate ſanctificatus, & actiue, quia magis aptus ad alios ſanctificandos, neque iſti exceſſus in ſanctitate ſint per ſe connexi, quia vt dicitur hic ad tertium Diuiſiones gratiarum ſunt. *1. Cor. 12.* Vnde contingere poteſt vt pollens interiori ſanctitate, vel ob infirmitatem, vel ob defectum ſcientiæ vel ob inexperientiam prudentiæ gubernatiuæ ſit minus aptus ad alios ſanctificandos; ideo ad Epiſcopatus officium requiritur maior ſanctitas actiue, nimirum aſſumẽdus in Epiſcopum debet eſſe ſanctior actiue, magis ſcilicet aptior ad plebem inſtruendam, defendendam, & pacifice regendam.

6 Debet ergo Epiſcopus eſſe melior ad regimen. Magnum eſt hoc, & grande onus eligentium, vel prouidentium de Epiſcopatu, vt teneantur ad eligendum meliorem quoad regimẽ Eccleſiæ. Epiſcopus ergo dicitur eſſe bonus bonitate ſimpliciter, vnde peccator eſt ineligibilis, vt ait *Caiet.* ſcilicet ſi ſit impœnitens & quidem ad presbyteratus ordinem promoueri non poſſunt criminoſi, & qui notorie permanent in peccato mortali, & publice cõcubinarij, aut fornicarij, & multo magis vſurarij, & ſimoniaci & infames. *cap. ex tenore cap. ad aures, de tempor. ordinat. cap. final. de cohabit. cleric. cap. præter hoc. diſt. 32. cap. ſanctum 7. quæſt. 1. & Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. cap. 14.* Sicut & prohibentur ordinari ſolemniter pœnitentes. *cap. ex pœnitentibus. cap. illud. c. maritum. 33. diſt.* quod intelligitur etiam pœnitentia peracta. *Barboſa de off. Epiſ. p. 2. alleg. 10. num. 42.* multo magis illicitum eſſet huiuſmodi promouere ad Epiſcopatum. Præterea vero aſſumendus in Epiſcopum nedum debet eſſe idoneus, ſed comparatiue ad omnes alios, qui haberi poſſunt magis idoneus ad Eccleſiæ regimen.

7 Non eligere autem meliorem ad Epiſcopatum eſt peccatum acceptionis perſonarum, & ideo directe contra iuſtitiam diſtributiuam. Non per hoc tamen credendum eſt, quod hoc peccatum ſit ſolum contra iuſtitiam diſtributiuam, ſed eſt ſimul contra virtutem Religionis, ex qua oritur neceſſitas, vt in eligendis miniſtris ad Dei cultum, attendatur maior diſpoſitio, & cõtra fidelitatẽ officij, & iuſtitiã quæ Chriſto debetur & per illum Eccleſiæ, vt ij ad quos pertinet, officia ad vtilitatem Eccleſiæ diſpenſent. Ideo violare iuſtitiam diſtributiuam in ijs, quæ ad materiam Religionis, & ad Dei cultum pertinent ſimul eſt iniuſtiſſimum ſacrilegium. Sed tamen tota huius peccati malitia ſufficienter exprimitur dicendo, quod eſt peccatum acceptionis perſonarum in eligendo ad Epiſcopatum, quod eſt officium per ſe & directe ad Dei cultum promouẽdum ordinatum. Cujus peccati grauitas ex author. Hier. & Aug. probatur in textu.

8 Humilitatis verò ſecuritas eſt, vt qui eſt ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi non habet impedimentum reddens ſe indignum, ſecure ſine ſcrupulo cõſentire poſſit Electioni, ſeu aſſumptioni, nec eſt neceſſe quod ipſe iudicet ſe alijs meliorem, quia hoc eſſet in eo potius præſumptuoſum, & ſuperbum, & digna eſt *D. Thomæ* conſideratio circa reſponſiones datas a Petro, & Chriſti interrogationes. Chriſtus enim interrogat comparando, an Petrus ſe diligat pluſquam alij, ſed Petrus non ſe alijs præfert, ſed abſolute reſpondet, tu ſcis quia amo te. Eligentis, vel promouentis ad Epiſcopatum eſt quærere meliorem, & magis Chriſtum amantem; ſed aſſumendi eſt conſiderare ſolum an ſit dignus, & an Chriſtum amet, comparatione ad aliorum amorem relicta.

9 Sed quod hic dicitur de acceptante Epiſcopatum, non conuenit procuranti; Nam qui ſe proprio motu ingerit, & offert Epiſcopatui, debet conſiderare an ſit melior quia melior, eſt eligendus, & aſſumendus. Quod intellexerim de eo, qui magnis precibus, vel quadam vi Epiſcopatum procurat, non vero de illo, qui conditionate agit remittens ſe iudicio Eligentium, vel Superioris, & eos in ſua libertate relinquens, vt de meliori omnino fiat electio.

SVMMARIVM.

1 *Suppoſita æquali idoneitate ſanctior præferendus. num. 10.*

10 QVia dictum fuerat in corpore attendi debere præcipue idoneitatẽ ad regimẽ Eccleſiæ, hoc explicatur in hac reſponſione ad primũ, quia ſcilicet ita debet eligi magis idoneus, quod ſuppoſita æquali idoneitate debet eligi magis ſanctus. Ideo enim Chriſtus de maiori dilectione Petrum interrogauit, quia Petrum idoneum ſuppoſuit,

ſitiq, & ſuppoſita idoneitate, ille eſt melior & eligendus, qui eſt ſanctior, & magis Deum diligit.

SVMMARIVM.

12 *Epiſcopus debet procurare, vt ſit alijs ſanctior. num. 11.*

11 IN reſponſione ad ſecundum habetur, quod in Epiſcopo aliud eſt, quod eſt finis, ſeu terminus ad quem; & aliud eſt, quod eſt initiũ, & terminus a quo. Non eſt neceſſe in aſſumendo ad Epiſcopatum quod actu ſit ſanctior, ſed factus Epiſcopus debet ſtudere vt alios ſanctitate & doctrina præcellat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Epiſcopus poſsit licitè curam Epiſcopalem deſerere, vt ad Religionem ſe transferat?

ſuper q. 184. art. 6. ſol. 5. Et infr. q. 189. a. 7. ad 3.

AD quartum ſic proceditur. Videtur, quod Epiſcopus non poſſit licitè curam Epiſcopalem deſerere, vt ad religionem ſe transferat. Nulli enim licet de ſtatu perfectiori ad minus perfectum ſtatum tranſire. Hoc enim eſt retro reſpicere: quod eſt damnabile, ſecundum Domini ſententiam, dicentis Lucæ nono, Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Sed ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior, quam ſtatus Religionis, vt ſupra habitum eſt. (q. 184. a. 7.) *Ergo ſicut non licet de ſtatu Religionis redire ad ſeculum, ita non licet de ſtatu Epiſcopali ad Religionem tranſire.*

2. Præterea, Ordo gratiæ eſt decentior, quam ordo naturæ. Sed ſecundum naturam non mouetur idem ad cõtraria: puta, ſi lapis naturaliter deorſum mouetur, nõ poteſt naturaliter a deorſum redire in ſurſum. Sed ſecundum ordinem gratiæ licet tranſire de ſtatu Religionis ad ſtatum Epiſcopalem. Ergo non licet econuerſo de ſtatu Epiſcopali redire ad ſtatum Religionis.

3. Præterea, Nihil in operibus gratiæ debet eſſe otioſum. Sed ille qui eſt ſemel in Epiſcopum conſecratus perpetuo retinet ſpiritualem poteſtatẽ conferendi ordines, & alia huiuſmodi faciendi, quæ ad Epiſcopale officium pertinent: quæ quidem poteſtas otioſa remanere videtur in eo qui curam Epiſcopalẽ dimittit. Ergo videtur, quod Epiſcopus non poſſit curam Epiſcopalem dimittere, & ad Religionem tranſire.

Sed contra, Nullus cogitur ad id quod eſt ſecundum ſe illicitum. Sed illi qui petunt ceſſionem à cura Epiſcopali, ad cedendum compelluntur: vt patet extra, de renunciatione, capitulo, Quidam. Ergo videtur, quod deſerere curam Epiſcopalem, non ſit illicitum. in lib. 1. decr. tit. 9. ca. 12. quidam.

Reſpondeo dicendum, quod perfectio Epiſcopalis ſtatus in hoc conſiſtit, quod aliquis ex diuina dilectione ſe obligat ad hoc, quod ſaluti proximorum inſiſtat. Et ideo tamdiu obligatur ad hoc, quod curam paſtoralem retineat, quãdiu poteſt ſubditis ſibi commiſſis proficere ad ſalutem: quam quidem negligere non debet, neque propter diuinæ contemplationis quietem (cum Apoſtolus propter neceſſitatem ſubditorum etiam à contemplatione futuræ vitæ ſe differri patienter toleraret, ſecundum illud ad Philippenſes primo, Ecce, quid eligam ignoro. Coarctor autem è duobus, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, multo magis melius: permanere autem in carne neceſſariũ eſt propter vos, & hoc confidens ſcio, quia manebo.) neque propter quæcumque aduerſa vitanda, vel lucra conquirenda: quia ſicut dicitur Ioannis decimo, Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ouibus ſuis. Contingit tamen quandoq; quod Epiſcopus impeditur procurare ſubditorum ſalutem multipliciter. Quandoque quidem propter defectum proprium, vel conſcientiæ, ſicut ſi ſit homicida, vel ſimoniacus: vel etiã corporis, puta ſi ſit ſenex vel infirmus: vel etiam ſcientiæ, quæ ſufficiat ad curam regiminis: vel etiam irregularitatis, puta ſi ſit bigamus. Quandoque autem propter defectum ſubditorum, in quibus non poteſt proficere. Vnde Gregorius dicit in ſecundo dial. Ibi æquanimiter portandi ſunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni. Vbi autem omnino fructus de bonis deeſt, ſit aliquando de malis labor ſupernacuus. Vnde ſæpe agitur in animo

c. 2. & 3. illius.

mo perfectorum, quod cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderant, in loco alio ad laborem cũ fructu migrant Quandoque autem contingit ex parte. aliorum, puta, cum de prælatione alicuius perſona ſcandalum ſuſcitatur. Nam vt Apoſtolus dicit: ad Corinth. 8. Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum. Dum tamen ſcandalum non oriatur ex malitia aliorum volentium fidem aut iuſtitiam Eccleſiæ conculcare. Propter huiuſmodi enim ſcandalum non eſt cura paſtoralis dimittenda, ſecundum illud Matth. 15. Sinite illos, (ſcilicet qui ſcandalizabantur de veritate doctrina Chriſti) cæci ſunt, & duces cæcorum. Oportet tamen, quod ſicut curam regiminis aſſumit aliquis per prouidentiam ſuperioris Prælati, ita etiam per eius auctoritatem ex cauſis prædictis deſerat ſuſceptam. Vnde extra de renunciatione dicit Innocentius Tertius. Si pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem auolare, ita tamen ſtricta ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſſione, volatum. Soli enim Papa licet diſpẽſare in voto perpetuo, quo quis ſe ad curam ſubditorum adſtrinxit, Epiſcopatum ſuſcipiens.

in decr. li. 1. tit. 9. c. ... in fin. incipit ... nisi cum prid.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio religioſorum, & Epiſcoporum, ſecundum diuerſa attenditur. Nam ad perfectionem religionis pertinet ſtudium, quod quis adhibet ad propriam ſalutem. Ad perfectionem autem Epiſcopalis ſtatus pertinet adhibere ſtudium ad proximorum ſalutem. Et ideo quamdiu poteſt eſſe aliquis vtilis proximorum ſaluti, retrocederet, ſi ad ſtatum Religionis vellet tranſire, vt ſolum ſuæ ſaluti inſiſteret, qui ſe obligauit ad hoc quod non ſolum ſuam ſalutem, ſed etiam aliorum procuraret. Vnde Innocentius Tertius dicit in Decretali prædicta, quod facilius indulgetur, vt monachus ad præſulatũ aſcẽdat, quam præſul ad monachatum deſcendat: ſed ſi ſalutem aliorum procurare non poſſit, conueniens eſt vt ſuæ ſaluti intendat.

in decr. li. 1. tit. 9. c. nisi cũ prid. de renunciatio. in fine

Ad ſecundum dicendum, quod propter nullum impedimentum debet homo prætermittere ſtudium ſuæ ſalutis quod pertinet ad Religionis ſtatum. Poteſt autem eſſe aliquod impedimentum procurandæ ſalutis alienæ: & ideo monachus poteſt ad ſtatum Epiſcopatus aſſumi, in quo etiam ſuæ ſalutis curam agere poteſt. Poteſt etiam Epiſcopus, ſi impedimentum aliena ſalutis procurandæ interueniat, ad Religionem trãſire, & impedimento ceſſante poteſt iterato ad Epiſcopatum aſſumi, puta per correctionem ſubditorum, vel per ſedationem ſcandali, vel per curationem infirmitatis, aut depulſa ignorantia per inſtructionem ſufficientem; vel etiam ſi ſimoniacè ſit promotus eo ignorante, ſi ſe ad Regularem vitam Epiſcopatu dimiſſo tranſtulerit, poterit iterato ad alium Epiſcopatum promoueri. Si vero aliquis propter culpam ſit ab Epiſcopatu depoſitus, & in monaſteriũ detruſus ad pœnitentiam peragendam, non poteſt iterato ad Epiſcopatum reuocari. Vnde dicitur ſeptima quæſtione prima. Præcipit ſancta ſynodus, vt quicumque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam, & pœnitentiæ deſcenderit locum, nequaquam ad Pontificatum reſurgat. 7. q. 1. c. hoc nequaquam.

Ad tertium dicendum, quod etiam in rebus naturalibus, propter impedimentum ſuperueniens potentia remanet abſque actu, ſicut propter infirmitatem oculi ceſſat actus viſionis. Et ita etiam non eſt inconueniens, ſi propter exterius impedimentum ſuperueniens, poteſtas Epiſcopalis remanet abſque actu.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit renunciatio. n. 1.*
2 *Quilibet poteſt renunciare Prælaturæ. n. 1.*
3 *Prælatura non renunciatur ſine iuſta cauſa. num. 1.*

1 TRactatur in hoc articulo de dimiſſione Epiſcopatus, ſeu renunciatione. Eſt vero renunciatio rei vel iuris proprij libera & legitima refutatio, ſeu dimiſſio. *cap. quam periculoſum. 7. quæſt. 1. Angelus, Sylueſter, Tabien. Armilla, & alij ſummiſtæ. v. renunciatio D. Anton. 3. p. tit. 10. cap. 5. Pariſ. l. 1. de reſig. 1. num. 34.* Quamuis vero dicatur, quod vnuſquiſque poteſt renunciare officio, ſeu Prælaturæ, quam habet, vt colligitur ex *Io. Andr. in rubr. de renunc. Bald. in cap. cum omnes num. 24. de conſtit. Rota deciſ. 26. in fin. de procurat. & dec. 31. num. 4. de re iudicata in antiquis, Pariſ. plures referens l. 3. de reſign. quæſt. 1. in princ. Tambur. de iure Abbat. p. p. diſp. 13. quæſt. 1. num. 1. Lezana v. renunciatio num. 2.* Quia quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, *l. ſi quis in conſcribendo C. de pactis. Archid. in can. quam periculoſum 7. quæſt. 1. num. 4. & in can.*

denique

tiam facere, nec conuenit in hoc & poſtulato & Superioris iudicio præiudicari. *Panorm. num. 2.* Quod non habet locum in renunciatione, & ideo renuncians re adhuc integra, ideſt antequam admittatur renunciatio, poteſt pœnitere *Rota deciſ. 1. in fin. & dec. 3. num. 2. de renunc. Sarnen. & Petrus Gregor.* quos ſequitur *Garz. l. 11. de Benef. cap. 3. num. 227.*

6 Diſtingui autem debet, an licentia petatur per procuratorem, vel nuncium, vel potius per ipſum cedentem. Nam ſi petitur per procuratorem poteſt quidem procurator reuocari, & immo præſentata petitione, & nondũ data licentia, poteſt cedens pœnitere, & poſtulationem reuocare. Sed ſi cedens reuocet nunciũ, ſeu procuratorem, & hæc reuocatio nulli ſit manifeſtata ante licentiam obtentam, ſcilicet nec procuratori nec Superiori ad quem ſpectat licentiam cedendi concedere, obtenta licentia valet, & cedens pœnitere non poteſt, niſi per ipſos procuratorem ſcilicet; & illum in cuius manibus debebat cedi beneficium, aut per alium malitioſe factum fuerit, quominus ad eos, vel ad eorum alterum reuocatio perueneri. *Clem. cum illuſio, de renunciat. Panorm. d. cap. quidam n. 2. Lezana v. renunciatio num. 12. D. Anton. 3. par. tit. 19. cap. 5. § 1.*

7 Sed ſi præſentata poſtulatione Papæ, ille reſpondet, attendi debet Papæ reſpõſio. Nam ſi Papa aſſentiendo petitioni conſentit ceſſioni nulla iam remanet pœnitendi facultas, quia immo qui licentiam cedendi Epiſcopatui, vel beneficio petijt, non eſt amplius Epiſcopus illius Eccleſiæ, vel beneficiatus. *Innocent. & Panormit. ibid.* Sed ſi Papa remittit poſtulantis conſcientiæ cedere, vel non cedere, pœnitere poteſt. *cap. niſi cum pridem, eod. titulo.* Vel Papa committit alicui, vt videat an expediat ceſſionem admittere, & tunc non admittitur ceſſio niſi facta inquiſitione de prædictis. *Panormit. num. 2.* Vel qui cedere vult non poſtulat licentiam cedendi in manibus Papæ, ſed in manibus alicuius; cui Papa id commiſerit, & vt aduertunt *Innoc. & Panormit.* hic eſt caſus iſtius decretalis, & obtenta licentia, non poteſt qui obtinuit amplius pœnitere. Vnde hic aduertendum eſt, an quis poſtulet cedere Epiſcopatui in manibus Papæ, vel in manibus eius, cui Papa id commiſerit. In primo caſu idem eſt petere licentiam cedendi, & cedere, quia qui abſolute, & ſine conditione petit licentiã cedendi ex hoc in ceſſionem conſentit quantum ſit ex ſe ipſo abſolutè & ſine conditione, quod eſt abſolutè cedere. Et ideò ſi Papa abſolutè annuit petitioni, iam poſtulans licentiam cedendi habuit, & non eſt amplius Epiſcopus, & ſolum ſi Papa abſolutè non aſſentit, ſed remittit negotium conſcientiæ cedentis, poteſt ille ex rationabili cauſa non cedere, & ſi remittit negotiũ arbitrio alterius præmiſſa informatione non admittitur ceſſio niſi informatione præmiſſa. Sed ſi non eſt petita licentia cedendi in manibus Papæ, ſed in manibus alterius, cui Papa commiſerit, tunc obtenta licentia cedendi non poteſt cedens variare & pœnitere, ſed cogendus eſt cedere.

8 Ad ſecundam autem difficultatem, in qua quærebatur, quæ ſint perſonæ comprehẽſæ ſub hac decretali, duplex intrat dubium reſoluendum. Primum eſt an decretum ſit vniuerſale ad omnes beneficiatos. Secundum an habeat locum reſpectu licentiæ à quocumque Superiori obtentæ. Ad primum reſpondetur aliud dicendum eſſe de iure cõmuni, & aliud de praxi. Nam de iure cõmuni quilibet beneficiatus ſub dicta decretali cõprehenditur, & ideò qui petit licentiam cedendi beneficio ſimplici, ſiue curato, ſiue dignitati, etiam Epiſcopatui, etiam Archiepiſcopatui, & cuicumque Prælaturæ poſt obtentam cedendi licentiam non poteſt pœnitere. Decretalis enim generaliter loquitur nulla facta diſtinctione, aut exceptione, & ratio, qua mouetur generalis eſt, quia nimirum merito præſumitur, quod qui petit, ad petendam licentiam motus fuerit ex motiuo ſpectante vel ad commoditatem Eccleſiæ cui vult cedere, vel ad ſui ſalutẽ, & quod ab hoc motiuo nõ recedat niſi vel ab illis, qui quærunt quæ ſua ſunt perſuaſus, vel ex propria leuitate. Quod quidem, locũ habet etiam in petẽtibus licentiam cedendi Epiſcopatui, vel Archiepiſcopatui, aut cuicumque Eccleſiæ, ſeu Prælaturæ. Et ita in hoc vniuerſali ſenſu textum hunc interpretati ſunt DD. communiter, quos abunde refert *Pariſ. lib. 3. de reſignat. benef. q. 18. num. 59.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. quidam num. 2.* Vbi ex eodem *Paris num. 63.* ampliat, vt concluſio vera ſit de licentia quomodocumque petita, & obtenta, ſiue per ſe ipſum, ſiue per alium de mandato tamẽ beneficiati & *nu. 64. idem Pariſ.* bene addit tandem concluſionem valere etiam ſi per obtentam licentiam nulli fuerit ius quæſitum, nam ſiue hoc ius fuerit alteri quæſitum, vel nõ quæſitum, poſt obtẽtam licentiam non licet pœnitere, ſed qui licentiam obtinuit cogitur renunciare.

9 Sed loquendo de conſuetudine diſtinguendum eſt, nam beneficiorum, & dignitatum alia ſunt Conciſtorialia, quæ ſcilicet, expediuntur in Conciſtorio, vnde & eorum ceſſiones in Conciſtorio admittuntur, alia verò ſunt non conciſtorialia, quia extra Conciſtorium expediuntur. De iſtis verò beneficijs non conciſtorialibus hæc eſt praxis Curiæ Romanæ, vt poſt obtentam licentiam cedendi liceat pœnitere donec conſenſus cedentis fuerit extenſus in Camera, vel in Cancellaria. *Pariſ. d. q. 18. num. 67. Barboſa vbi ſup.* Talem enim eſſe praxim Romanæ Curiæ, vt liceat pœnitere ante præſtitum conſenſum formalem in Camera, vel in Cancellaria, etiam poſt ſignatam ſupplicationẽ habetur, ex *Rota apud Mohed. deciſ. 5. numer. 1. de renunciat. Put. deciſ. 111. numer. 3.* & ita vt conſenſus alibi datus ſit nullus. *Put. deciſ. 160. numer. 6. lib. 2. Barboſa vbi ſupra num. 3.* Sic enim attentis nouis regulis Cancellariæ ſeruatur de ſtylo, vt alijs etiam *Rotis citatis probat Pariſ d. qu. 18. num. 68.*

10 Sed loquendo de Epiſcopatibus, & maioribus dignitatibus iuri communi ſtatur, & poſt obtentam licentiam cedendi pœnitere non licet, cum enim Epiſcopatuum, & maiorum dignitatum ceſſiones fiant in Cõciſtorio coram Cardinalibus, & vno Cardinali referente fiat diſpoſitio Eccleſiæ non ſubeſt periculum illud fraudis, quod ſubeſt in minorum beneficiorum prouiſione extra Conciſtorium, vt ſcilicet, quis poſſit nomine alterius porrigere ſupplicationem reſignationis, illumque priuare beneficijs, ad huiuſmodi enim fraudis pericula vitanda per regulam Cancellariæ requiritur conſenſus formalis cedentis extẽſus in Camera, vel

Cancellariæ, & ſuper eadem regula teſte *Pariſ. d. q. 18. num. 81.* Fundatus eſt ſtylus quod ſic licitum pœnitere ante præfatum conſenſum præſtitum. Cum verò hic ſtylus ad Epiſcopatum & alias maiores dignitates non ſe extendat, ideò Epiſcopi, & alij maiores Præſules poſt obtentam cedendi licentiam non poſſunt pœnitere, *Pariſ. d. qu. 18. num. 71. Barboſ. ad d. cap. quidam n. 3.*

11 Et hæc quidem dicta ſunt vbi licentia cedēdi petitur à Summo Pontifice. Sed quid dicendum, vbi cedendi licentia petitur ab alijs ſuperioribus? Reſpondetur, quod cum decretalis iſta loquatur abſolutè, & generaliter, & ex ratione generali, ſe extendit ad omnes, qui à quocumque Ordinario petitam licentiam cedendi obtinuerunt, vt amplius pœnitere non valeant, ſed ad cedendum compelli debeant. *Ita ex Hoſt. Io. Andr. Card. Butr. & Abb. in d. cap. quidam concludit Pariſ. d. lib. 3. q. 18. n. 62.* quem ſequitur *Barboſa vbi ſupra n. 2.*

12 Quæri autem poteſt an decretum *d. cap. quidam* locum habeat in Regularibus *Lezana in v. renunciatio num. 12.* ait quod quia contrarium vidit practicari in Religionibus, ideò limitandum eſt & dicendum, quod decretum hoc, quod qui obtinuit licentiam cedendi cogendus ſit renunciare habeat locum ſolum in beneficijs, de quibus loquitur *d. cap. Quidam.* Verum quia in *d. cap. Quidam* nulla fit mentio beneficiorum, ſed abſolutè & vniuerſaliter loquitur de renunciante, & ratio allata militat etiam in Regularibus, niſi contra *d. cap. legem* præualeat iuſta conſuetudo vniuerſaliter eſt accipiendum, & etiam Religioſus Prælatus, qui petijt, & obtinuit cedendi licentiam debet cogi ad cedendum, Puto tamen non fieri contra dictam legem, ſi Prælato ex cauſa rationabili viſum fuerit dandū locum pœnitentiæ ſubditi & abſtinendum à coactione. Conſiderando tamen ex ſupradictis, quod ſi ſubditus abſolutè, ſeu indefinitè petijt licentiam cedendi Prælaturæ, & Superior conſenſit; iam pœnitentiæ locus eſſe non poteſt; quia ex vi talis cōſenſus & acceptationis ceſſionis iam Prælatura vacat, & cedens manet abſolutus. Idem enim eſt Prælatum petere Superiori abſolutè licentiam cedendi, & in manibus eius cedere. Et idem eſt Superiorem ſic petentis deſiderio conſentire, & ceſſionem acceptare.

13 Tertium quod circa hunc textum conſiderandum propoſitum fuit, eſt ratio, ob quam Pontifex motus fuit ad hanc legem condendam. Multi enim Canoniſtæ ſequuti *Gloſſam in v. compellendus*, pro ratione aſſumunt illuſionem, quæ fieret Superiori, ſi poſt obtentam licentiam cedendi, qui illam petijt, & obtinuit renueret cedere, illuderetur enim Superior, ſi locus eſſet pœnitentiæ; Nam & ob hanc cauſam à poſtulatione præſentata ſuperiori, non licet reſilire, *cap. bone el 2. de poſtul.* Et non poteſt negari, quin ſpeciem cuiuſdam illuſionis præſeferat poſt petitam, & à Superiore obtentam licentiam cedendi, nolle cedere. Sed ſi hæc ſola ratio valeret, ſequeretur quod nedum obtenta, ſed quod ſolum petita licentia cedendi non daretur locus pœnitentiæ, ſicut nec poſtulantes à præſentata poſtulatione, poſſunt reſilire. Ideò aliquid aliud addendū eſt illi rationi, vt adæquatè concludat. Sed quia textus aliam rationem exprimit ex iſta illa prior eſt coadiuuanda. Hæc igitur ratio eſt, quia cum iuſtè præſumatur cedentem nō moueri ad petendā licentiam niſi ex iuſta cauſa, aut commoditatis Eccleſiæ, aut neceſſitatis propriæ ſalutis, iuſtè etiam præſumitur cedentem hac obtenta licentia non pœnitere, niſi vel amicorum ſuaſionibus raptus, vel ex propria ductus leuitate, & ideò iuſtum fuit ſtatuere, vt pœnitentia eius non admittatur, & ſic etiam non illudatur Superior, qui licentiam conceſſit.

14 Quoniam tamen huius textus decretum in præſumptione fundatur, ſi Superiori conſtaret, quod qui licentiam obtinuit cedendi ex iuſta cauſa pœnitet, & renuit cedere, poſſet ad cedendum non cogi, immo nec cogi deberet, quia lex iſta in præſumptione fundatur, quæ præſumptio ceſſat, vbi conſtat pœnitentiam ex rationabili cauſa procedere.

15 Ex hoc igitur textu in *arg. ſed contra D. Th.* concludit, quod cedere Epiſcopatui per ſe non ſit illicitum, quoniam illicitum non eſt id facere, ad quod faciendum quis poteſt compelli, ſi ergo Epiſcopus in caſu, quod petat & obtineat licentiam cedendi Epiſcopatui poteſt compelli ad cedendū, igitur cedere non eſt per ſe illicitum.

SVMMARIVM.

1 *Summa totius reſolutionis quæſt. & textus diuiſio. Num. 16.*

16 Sic ergo introducta quæſtione eam *D. Tho.* reſoluit, & in hoc reſolutio cōſiſtit, quod ex Dei dilectione tandiu Epiſcopus tenetur curam paſtoralem retinere, quandiu poteſt omnibus ſuis prodeſſe, ennumeratis verò cauſis ex quibus Epiſcopus non poteſt, & poſtea ex quibus poteſt cedere, tandem concluditur, quod nunquam ſine licentia Papæ cedere poteſt. In quatuor igitur partes corpus articuli diuiditur, nam primo ponitur Concluſio fundamentalis, deinde ſecundo reijciuntur cauſæ non ſufficientes ad cedendum, tertiò ponuntur cauſæ ad id ſufficientes, & quartò alia concluſione quæſtio tota abſoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Tandiu Epiſcopus tenetur in officio perſeuerare, quandiu poteſt prodeſſe omnibus. n. 17.*

2 *Epiſcopatus perpetuitatem charitatis habet. num. 17.*

3 *Epiſcopus votum obedientiæ emittit. n. 18.*

4 *Epiſcopus confirmatus, etſi non conſecratus, non poteſt ſine iuſta cauſa cedere. n. 19.*

5 *Vnica cauſa dimittendi Epiſcopatum eſt impotentia continuandi curam Epiſcopalem. n. 20.*

6 *Vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ peccatum mortale eſt dimittere Epiſcopatum etiam cum licentia. numer. 20.*

7 *Item peccatum eſt etiam ſine damno Eccleſiæ, ſed ſine iuſta cauſa dimittere Epiſcopatum. n. 30.*

8 *Quando ſine damno Eccleſiæ poteſt Epiſcopus illam dimittere multæ occurrere poſſunt rationes id faciendi. n. 31.*

17 Hæc verò eſt concluſio fundamentalis, ſcilicet Epiſcopus tandiu tenetur curā paſtoralem retinere, quandiu poteſt fidelibus ſibi com-

commiſſis proficere ad ſalutem, quoniam qui cōſecratur in Epiſcopum ex Dei dilectione ſe obligat ad hoc, quod ſaluti populorum inſiſtat *Sotus l. 10. de iuſt. q. 2. art. 4.* Hinc verò primo colligitur, quod Pontificatus ex natura rei perpetuitatem habet, quia ſpectata re ipſa, quæ importat opus maximæ charitatis, nimirum curam habere animarum per modum cauſæ principalis, cum huius curæ ſemper ſit in populis neceſſitas, ideò ex hac parte quædam ratio conſurgit perpetuitatis, vt qui conſecratur ſciat ſe aſſumi ad officium cuius exercendi eſt perpetua indigentia, ideò poſtea charitas hanc perpetuitatem firmat, nam quod de ſe perpetuitatis habet neceſſitatem, dum eius obligatio ex charitate aſſumitur, non aſſumitur niſi tanquam perpetuum, & propterea Epiſcopus ex Dei dilectione ſuſcipiens curam animarum, tantum habet, vt in officio perſeueret, quantum charitas petit, & vrget, hæc verò petit, vt tandiu Epiſcopus perſeueret in cura animarum, quandiu indigentiæ plebis à ſe ſuſceptæ poteſt prodeſſe. Propterea Epiſcopus ex charitatis imperio ad hoc ſe obligat in ſuſceptione Epiſcopatus, vt Epiſcopatum non deſerat, quandiu poteſt ſuis ouibus prodeſſe. Et ideò in *cap. inter corporalia, de translat.* Epiſcopatus dicitur matrimoniū ſpirituale propter indiſſolubilitatem quam habet.

18 Sed & huius perpetuitatis, & indiſſolubilitatis maior ratio habetur ex eo, quod *D. Thom.* docet in calce huius articuli, ſcilicet, quod Epiſcopus ex voto ſe obligat ad Paſtoralem curam. Quoniam licet Epiſcopus non emittat votum caſtitatis ſpeciale in ſui aſſumptione, tamen quia obligatio quā aſſumit religioſa eſt, & de ſe perpetuitatem requirens, ideò Epiſcopus votum obedientiæ in ſui aſſumptione emittit. Quod colligitur etiam ex interrogationibus quæ illi fiunt in ſui conſecratione. Et ſic Epiſcopus Deo promittit paſtoralem curam ſecundum obedientiam Pontifici reddendam, vnde perpetuo vinculo Epiſcopus manet obligatus ſuæ Eccleſiæ, quam ſibi per annulum fidei deſponſat. *Sotus l. 10. de iuſt. quaſt. 2. a. 4. concl. p.*

19 Ideò concluſio extenditur vt locum habeat etiam in Epiſcopo confirmato, licet nondum conſecrato. Quia licet matrimonium ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia in ſola conſecratione perficiatur *cap. licet, de translatione, & ibi Gloſſ. & DD. Hoſtien. in ſum. eod. tit. num. 5.* Attamen quoad hunc effectum, vt Epiſcopus dimittere nequeat Epiſcopatum, vel ad alium transferri, vel eo priuari niſi ex iuſta cauſa, & niſi conſulto Summo Pontifice, ſufficit confirmatio electionis, *cap. 1. & cap. incorporalia §. ſicut de translat. & ibi Gloſſ. in v. confirmatus Innoc. num. 2. Io. And. numer. 10. Panorm. Tabien. v. renunciatio. num. 1. S. Ant. 3. p. tit. 19. cap. 5. §. 1. & alij DD. ſine controuerſia.* Idem verò dicitur de collatione, quæ habet vim confirmationis, vnde poſtquam Epiſcopus eſt in Conciſtorio propoſitus eique ex vi propoſitionis collata eſt Eccleſia dicitur Epiſcopus confirmatus, & iam habet in ſuam Eccleſiam, quæ ſunt iuriſdictionis, & non poteſt Eccleſiæ cedere quouſque Eccleſiæ poteſt prodeſſe, eamque ſine licentia Pontificis deſerere.

20 Merito tamen *D. Thom.* non dixit in ſua Concluſione abſolutè, quod Epiſcopus non poteſt Eccleſiam deſerere, quia hoc abſolutè non eſt illicitum, cum ex cauſa poſſit fieri licitum; ſed dixit, quod tandiu debet perſeuerare, quandiu poteſt Eccleſiæ prodeſſe. Ex hoc docens, quod cauſa dimittendi Epiſcopatum ſola & vnica eſt aliqua impotentia per quam fiat, vt Epiſcopus non poſſit curam Epiſcopalem continuare. Econtra autem vbi ex dimiſſione ſequatur graue damnum Eccleſiæ, peccare mortaliter Epiſcopum ſi tunc illum deſerat etiam de licentia Pontificis, dixit *Ledeſm. de ſtat. cap. 3. concl. 12. ver. Digo lo ſegunda pag. mihi* 25. Quia id eſt cōtra charitatem & officij validitatem, nec tunc adeſt iuſta cauſa dimittendi illam. Sed quid dicendum, ſi licet Epiſcopus cedat Epiſcopatui ſine cauſa, tamen ex hac ceſſione Eccleſia nihil detrimenti patitur? Talem ſolum venialiter peccare in hoc caſu dixit *Ledeſm. ver. Digo lo tercero*, quia nec facit iniuriam Eccleſiæ, cum nullum damnum in ea ſequatur, & aliàs ſub mortali non tenetur Epiſcopus perſeuerare in Epiſcopatu. Sed hoc non admittitur. Nam vinculum Epiſcopatus de ſe eſt perpetuum, & voto ab Epiſcopo cōſecratum, ideò vt dicitur in textu ſine diſpenſatione non poteſt ſolui, & cauſa iuſta, ideò de ſe peccatum mortale eſt, aliter illum ſoluere.

21 Sed ex hac *D. Thom.* doctrina alia diſtinctio conſiderari debet omnino præmittenda, tanquam illa ex qua ponendæ concluſiones debeant declarari. Nam vel Epiſcopus eſt talis quod poteſt prodeſſe Eccleſiæ adeo, vt ſine illo ſalus plebis valde periclitetur, vnde illo Eccleſiam dimittente notabile damnum immineat ſaluti ſuarum ouium. Vel econtra Epiſcopus eſt talis, quod parum, vel nihil Eccleſiæ intereſt, ſi Epiſcopus illi cedat, & forſan ſi ipſe cedat melius Eccleſiæ illi erit. In hoc enim ſecundo caſu quamplures dabiles ſunt cauſæ rationabiles, ob quas Epiſcopus de licentia Papæ Eccleſiam poteſt dimittere, Quia cum hoc fiat ſine Eccleſiæ damno, ſi alias dimiſſio cedat in notabilem vtilitatem Epiſcopi, vel etiam ſit illi neceſſaria ad graue damnum vitandum dabitur iuſta cauſa, ob quam Pontifex ceſſionem Epiſcopatus poſſit admittere, quia immò in ſimili caſu iſtæ cauſæ cedunt in vtilitatem Eccleſiæ, cuius intereſt habere Paſtores, qui non coacti, ſed ſpontanei cū ſtudio, & diligentia illius curam habeant.

SVMMARIVM.

1 *Quies contemplatiuæ vitæ non eſt de ſe ſufficiens ad deſerendum Epiſcopatum. n. 22.*
2 *Vita mixta ex contemplatiua, & actiua eſt melior. num. 22.*
3 *Otium, & fuga laboris non eſt iuſta cauſa dimittendi Epiſcopatum. n. 23.*
4 *Dimittens Epiſcopatum ex licentia iniuſtè data peccat. n. 23.*
5 *Nec poſt multos annos laboris licet cauſa quietis à labore cedere Epiſcopatui. n. 24.*
6 *Differentia inter veteranos milites, & Epiſcopos. num. 24.*
7 *Cauſa humilitatis non licet dimittere Epiſcopatum. n. 25.*
8 *Nec cauſa ingrediendæ Religionis. n. 26.*
9 *Status Epiſcoporum perfectior. n. 26.*
10 *Si Epiſcopus ſine licentia profiteretur Religionem votum non eſſet validum. n. 26.*

11 *Cauſa vtilitatis, vel damni temporalis non licet Epiſcopatum dimittere. n.27.*
12 *Cauſa perfectionis Epiſcopus qui plebi prodeſſe poteſt, non poteſt illam dimittere. n.28.*
13 *Illicitam cum damno Eccleſia prioris ad aliam tranſire pinguiorem, n.29.*
14 *Niſi conſtet de diuina inſpiratione, non cedendum Epiſcopatui, n.30.*
15 *Preces S. Fulberti rogantis illuminari, an cedere deberet. n.30.*
16 *Vnde iudicanda inſpirationes. n.30.*

22 AMpliatur igitur poſita Concluſio in ſecunda parte textus excludendo cauſas, quæ licet videantur iuſtæ, tamen non ſunt tales, vt ob eas Epiſcopus deſerat Eccleſiam ſuam. Nimirum cauſa iuſta non eſt, deſiderium quietis contemplatiuæ vitæ. Nam ob hanc cauſam non licere curam animarum dimittere oſtendit *Apoſt. ad Philip.1.* & decernitur *ab Innoc.3. in cap. Niſi cum pridem, §. Verum, & ibi DD. communiter.* Quamuis enim vita contemplatiua ſit melior actiua, hoc tamen non eſt verum in illis, qui ex officio obligantur actiuæ vitæ, in quibus obligatio ipſa ad agendum pro populorum ſalute eſt ex genere ſuo altiſſimum charitatis opus, & perfectiſſimum, & tale opus eſt cura animarum ea Dei dilectione ſuſcepta. Prætterquamquod cura Epiſcopalis non tollit contemplationem, nec illam impedit, eſt vero melior vita mixta ex contemplatione, & actione, quam contemplatiua tantum.

23 Si vero quies contemplationis non iuſtificat dimiſſionem Epiſcopatus, multo euidentius eandem vitiat otium, & fuga laboris, vt habet *Innoc.3. d.cap.cum pridem §. verum, & tradunt ibi Hoſt. numer.78. Io. Andr.num.28. Panorm.num.20. Sotus l.10. de iuſt.quæſt.2.a.4. & late improbat Nauar.conſ.1. de renunciat. Barboſa ad d.cap.niſi, num.17. & apud eum Sayrus dec.5.de renunc.* Et qui deſiderat videre mala, quæ ex otio oriuntur conſulat *Titelm.ad cap.5. Eccleſ.Hect.Pintam in Dialogis p.1. in dialogo inſtitua cap.1. Caſſan. in Catalog. Gloriæ mundi par.11. conſid.1. & 29. Flam. d.quæſt.3.a. num.111. & alios quos refert Barboſ. vbi ſupra.* Vnde ſi quis cedat Epiſcopatui ratione & cauſa ſugiendi laborem curæ animarum annexum, etiam ſi quacunque via licentiam cedendi extorqueat à ſummo Pontifice grauiter peccat. Nam vtens licentia injuſta peccat. *D.Th.p.2.q.96.a.5.ad 3. communiter receptus. Nauar. comment.4.de Regular. numer.36. Pariſ.de reſig.d.q.3. nu.215. & 224. Pax Iordan.Prælud.8.n.16.*

24 Et quamuis hoc temperent aliqui, vt cum aliquis poſt multos annos ſtrenuam nauauerit operam, & laudabiliter labores exantlauerit poſſit cauſa quietis de licentia Pontificia cedere Epiſcopatui abſque peccato; quia ſicut iure ciuili militibus veteranis ſolet dari immunitas, *l.1.ff.de milit.l.vlt.C. de mancip. & Col.lib.11.* ſic etiam videtur poſſe concedi in hac ſpirituali militia. Non enim poteſt continuo laborari, ſed refocillatione opus eſt, vt pluribus probat *Pariſ. d. quæſt.3. numer.225. & ſeqq. quem ſequitur Barboſa ad d. cap. niſi numer.18.* Tamen bene rem penſanti, limitatio hæc non eſt admittenda. Longe enim diuerſa ratio eſt militiæ corporalis, & curæ Paſtoralis. Illa enim perpetua non eſt de ſui natura ſed temporalis, & arbitraria. Hæc vero de ſui conditione perpetuitatem habet, & quidem ex diuino iure, & voto vt ſupra probatum eſt, & infra nõ ſemel amplius probatur. Rurſus militia ſeruitium corporale præbet ad finem temporalis lucri, alias enim ex cauſa publica, & neceſſitate tuendæ patriæ, nec veteranus miles excuſatur à militia; Cum vero vires corporales ad corporaliter agendum ſucceſſiue deficiant, merito ijs, qui corporales vires conſumpſerunt militando, quies conceditur, quia & immo iſti minus iam apti ad militiam remanſerunt. Sed cura animarum ſpiritualis eſt, & continuitate ſua non diminuit, ſed auget vires agendi, nimirum ex parte intellectus experientiam, iudicium, & prudentiam, & ex parte voluntatis conſtantiam charitatis, & alias virtutes, & huius curæ finis eſt ex parte Epiſcopi præmium æternum, reſpectu cuius impar eſt omnis huius vitæ labor. Diſtingui igitur debet, Nam ſi in Veterano Epiſcopo defecerunt vires corporeæ, ita vt iam ille non ſit potens ut curam continere, ratione huius impotentiæ, vt infra explicatur, licebit curam dimittere. Cæterum nunquam illam dimittere licet ratione quietis ab opere, & labore: quia Epiſcopus ea Dei dilectione ſe obligans ad curam ſui gregis etiam ſi opus ſit vita contempta, multo magis ſe obligat ad eam non diſerendam propter labores, ſed vt docet D. Th. tandiu Epiſcopus tenetur perſeuerare, quãdiu Eccleſiæ ſuæ poteſt prodeſſe; & ideo nedum vt dixit *Pax Iordan. d. Prælud.8. nu.17.* conſultius eſt veterano Epiſcopo non cedere Epiſcopatui ratione quietis habendæ, & fugiendi laboris, ſed eſt hoc neceſſarium, prout habetur ſatis expreſſe ex *cap.1.de renunc.* vbi improbatur ſimilitudo allata de milite emerito, & concluditur per Alex.III. Quia indecens omnino probatur prius ſoluere militiæ cingulum, quam cedat victori aduerſitas præliorum. Et in *cap. niſi cum pridem eod.tit.§.verum* abſolute improbatur hæc otioſitas ſiue fuga continuandi laboris, vnde & DD. communiter abſolute docent non licere fugiendi laboris cauſa Epiſcopatum dimittere.

25 Sicut autem non licet cedere Epiſcopatui ſub prætextu quietis ſpiritualis, ita nec ſub prætextu humilitatis. *cap.niſi cum pridem §. verum de renunc.* Vera enim humilitas onera ſubit, & obligationes aſſumptas voluntarie portat, Ideo Innoc.3. ibidem merito ſic ait. *Quod ſi forſan humilitatis cauſa de culmine quæris Pontificali deſcendere, eo ipſo humilitatis videris erigere male verticem, quod te nimis in reſignandi propoſita exhibes; quia tunc in te veram humilitatem cuſtodies, cum & per eam locum ſublimem fugies, & per obedientiam non dimittes.* Et valde facile eſt, quod in hoc ſub ſpecie humilitatis latitet ſuperbia, nulla enim eſt tam excelſa virtus, quæ dulcedine gloriæ non tangatur, vt ex *Valer.Maxima* dixit *S. Anton. p.2.tit.4.cap.1.in princ. & adnotauit Nauar.cap.inter verba concluſ.5.11.quæſt.1.* Et contingere propterea poteſt, vt non ſine ſuperbia ſit humilitatis affectata gloria.

26 Ex his vero colligitur concluſio reſponſiua quæſito directe, ſcilicet, quod non licet cauſa tranſeundi ad Religionem dimittere Epiſcopatum. Habetur hæc concluſio ex *d. cap. niſi cum pridem de renunc.* Et prius definierat *Liberius Papa Epiſ.2.* prout *habetur cap.ſuggeſtam.46.7.quæſt.1.* vbi inter alia habet. *Attendite & c. vt non ſit, qui vos decipiat, aut*

ſi du-

ſeductam ſublimitate ſermonis, vt plebes vobis commiſſas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominẽ quieti vos tradatis, & vt vos ſolummodo ſaluetis, & filios orphanos relinquatis. Et idem habetur etiam ex *cap. ſciſcitaris* eadem cauſa, & *quaeſt.* ex quo etiam deſumitur argumẽtum à maiori. Nam cum Hamifridus Morinenſis Epiſcopus à Normanis expelleretur, ſciſcitatus eſt an de cætero deberet in Monaſterio conuerſari. Quod Nicolaus Papa faciendum negat. Si igitur nec ei, qui à proprio Epiſcopatu expellitur, conceditur tranſitus ad monaſterium, multo minus concedendus eſt ei, qui in pace plebem ſibi commiſſam gubernare poteſt, & tegere. Et ideo non licere dimittere Epiſcopatum cauſa ingrediendæ Religionis cum *D. Thoma* in hoc articulo docent *Malolus de irregular. l. 3. cap. 3. numer. 31, quaeſt. 2. Flamin. d. quaeſt. 3. numer. 139. Menoch. de arbitr. caſu 413. Genuenſ.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. niſi n. 20.* Et communiter DD. ſine controuerſia. Concluſio tamen intelligi debet per ſe & in ſenſu formali, nam alias, vt dicetur circa reſponſionem ad primum, ex circumſtantia poteſt hic tranſitus iuſtificari. Et ratio concluſionis eſt, quia ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior ſtatu Religioſorum, vt probatum eſt cum *D. Thoma ſupra quaeſt. 184. a. 7.* Cura enim animarum ad quam ſe obligat Epiſcopus eſt excellentiſſimæ charitatis laborioſiſſimum, & oneroſiſſimum opus, & perfectior quam pauperem viuere ſub obedientia, ad quod obligat profeſſio Religioſa. An vero ſi Epiſcopus ſine licentia Pontificis profiteretur ſolemniter in aliqua religione, votum profeſſionis eſſet validum. Certum eſt quod Epiſcopus maneret Eccleſiæ ſuæ regendæ obligatus. Quia tamen Religioſa profeſſio non obſtat Epiſcopatui, ſed illum ſecum compatitur, profeſſionem illam validam fore dixit *Ledeſma de ſtat. cap. 3. concl. 12. verſ. A eſto ſe reſponde &c.* Sed contrarium eſt aſſerendum, quia votum illud tunc non eſt de meliori bono, cum Epiſcopus non poſſit eſſe Religioſus niſi de licentia ſummi Pontificis. Nec valet dicere, quod ſtatus Religioſus non repugnat Epiſcopatui, quia nec ſimul iungi poſſunt Epiſcopatus & ſtatus Religionis niſi de ſpeciali voluntate Pontificis, vnde de ſe potius incompatibilia ſunt; non poteſt vero eſſe voti materia abſolute, quod non poteſt obſeruari niſi de alterius voluntate.

27 Quod ſi non licet Epiſcopo vtilitatis ſpiritualis gratia Epiſcopatum dimittere, multo minus hoc licet cauſa vel malum aliquod temporale vitandi, vel aliquod bonum lucrandi id præſtare. Quod probat *D. Th. ex illo Ioan. Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis*. Eſt vero conſiderandum, quod in hoc articulo non agitur de ſola deſertione perſonali, & non quæritur an liceat Epiſcopo cauſa vitandæ perſecutionis, aut alterius temporalis damni fugiendi retento, Epiſcopatu Eccleſiam perſonaliter deſerere, & fugere. Nam de hoc habendus erit ſermo artic. ſequenti. Sed nunc quæſtio eſt de dimiſſione Epiſcopatus. Et de hac loquendo, & ſuppoſito, quod ſubditorum ſalus exigat ſui Paſtoris curam, non poteſt Epiſcopus dimittere Epiſcopatum ob perſecutionem, vel damnum temporale fugiendum, ſed animam ſuam ponere debet pro ouibus ſuis. Quod probatur ex *d. cap. niſi cum pridem, vbi Innocent. num. 4. Hoſtien. num. 24. Panorm. num. 11. & ex cap. ſuggeſtum 46. 7. quaeſt. 1. & ibi Archidiac. nu. 1. & ex cap. ſciſcitaris 47. eadem cauſa, & quaeſt. vbi Nicolaus Papa pluribus hoc probat, & ibi Turrecrem. & Prapoſ. num. 1. & ex cap. aduerſitas, 48. ead. cauſa & quaeſt. quod eſt ſumptum ex S. Greg. l. 7. epiſ. 126. ad Recaredum Regem. Et idem ibid. habet Gratianus §. Hoc tum & tradiderunt Gigas in tract. de reſid. Epiſ. cap. 17. nu. 2. Campeg. eod. tract. nu. 20. Io: à Capiſtran. in ſpec. conſcientiæ n. 202. Pariſ. l. 5. de reſig. quaeſt. 3. num. 130. Pax Iordan. Pralud. 8. num. 19.*

28 Neque hic opus eſt diſtinguere inter intrinſecam perſecutionem, quæ fit à Clero vel à plebe, & extrinſecam, quæ fit ab infidelibus, aut alijs extra ouile ſeu Diœceſim exiſtentibus: ſiue an perſecutio fit ab omnibus de plebe & clero, ſiue ab aliquibus, ſed ſolum attendi debet, an perſona Epiſcopi ſit populo neceſſaria, (vel quod in idem redit) notabiliter vtilis, & ita vt eo Epiſcopatum dimittente Eccleſia notabile & prudenter æſtimabile damnum immineat plebi. Hoc enim ſtante illicita eſt dimiſſio, quippe quæ ſit actus mercenarij, qui videns lupum fugiat, tanquam non pertineat ad illum de ouibus, nam bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. *Io: 10.* Et vt argumentabatur Nicolaus Papa, in *d. cap. ſciſcitaris, ſi periculoſum eſt propriam in tranquillitate nauim deſerere, quanto magis in fluctibus?* Tunc igitur cum in Epiſcopum vrget perſecutio, debet ipſe tanquam fidus Pilota, & bonus Paſtor Nauim regere, & gregem tueri, ſciens quod Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. *cap. ſi Eccleſia 23. quaeſt. 4.* Vnde & Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati.

29 Hinc eſt illicitum eſſe in ſimili caſu dimittere Eccleſiam propriam, vt ad aliam pinguiorem, vel habentem plura beneficia famulis, amicis, conſanguineis conferenda tranſitus concedatur. Nedum enim in hoc caſu eſt peccatum maximum ſi hæc temporalis vtilitas ſit ex parte operis ratio formalis, & finis permutationis Epiſcopatus, quia tunc in temporale ordinatur Epiſcopatus vt in finem, prout dictum eſt ſupra in hac *quaeſ. a. 1.* Sed etiam ſi hæc temporalis vtilitas ſit ſolum ratio ex parte appetentis ſeu diſpoſitio, & occaſio appetendi, adhuc cum notabili detrimento ſuæ ſponſæ Eccleſiæ eam dimittere per ſe ab intrinſeco omni alia mala circumſtantia præciſa eſt illicitum. Vnde bene dicebat *S. Leo epiſ. 8. ad Anaſt. Theſalon. Epiſcopum, vt habetur 7. quaeſt. 1. cap. 31. Si quis Epiſcopus mediocritate ciuitatis ſuæ deſpecta, adminiſtrationem celebrioris loci ambierit & ad maiorem plebem ſe quacumque ratione tranſtulerit, non ſolum à Cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit, & propria: vt nec illis præſideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per ſuperbiam ſpreuit; ſuis igitur terminis contentus ſit quiſque ne ſupra menſuram iuris affectet augeri*. Et idem decretum fuit in *Concil. Meldenſi cap. 10. & habetur cap. 32. ſi quis de ordine. 7. quaeſt. 1.* Et decretum præfatum S. Leonis Papæ executioni mandauit *Innoc. 3. cum Hiſdelmen. Epiſcopo*, qui ſine licentia Rom. Pontificis ad Herbipolen. Epiſcopatum tranſierat, vt habetur *cap. 3. de translat.* Vnde eſt, quod illicitum eſſe cum notabili damno prioris Eccleſiæ appetere, ſeu procurare, ſeu etiam

libere

libere aliam acceptare, & priorem dimittere, tradiderunt *Nauar. de orat. miſcel. 42. & alij quos infra in hoc eodem artic. refero.*

30 Tandem nec ſufficiens cauſa dimittendi Eccleſiam eſt inſpiratio diuina, niſi de ea manifeſte conſtet, vt decernitur expreſſe in *d. cap. niſi cum pridem §. Porro, de renunc.* Quamuis enim vbi Spiritus Sanctus inſpirat aliquid agendum, ceſſet legis obligatio, quia ſub lege non ſunt, qui Spiritu Dei aguntur, *Panorm. d. cap. niſi nu. 20.* Tamen hoc opus hic labor eſt, ſcire an aliqua ſit Dei inſpiratio, vel potius Diaboli ſuggeſtio. *Tu*, inquit *Innoc. 3. quomodo ſcis, quod talis inſpiratio ſit cœleſtis?* Et Apoſtolus cupiebat diſſolui, & eſſe cum Chriſto, ſed tamen non ob hoc iudicauit eſſe diuinam inſpirationem deſerere Philip. curam, ſed dixit, *manere autem in carne, neceſſarium eſt propter vos.* Vnde S. Martinus dicebat. Domine ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem, fiat voluntas tua. Sic enim ſancti in hoc à Deo illuminari aſſiduis precibus rogarunt, dum ex vna parte cuperent grauem deponere ſarcinam Epiſcopatus. Quorum exemplum in *S. Fulberto Carnot. Epiſcopo refert Baronius tom. 10. ad annum 1011. eius preces, quas ex Codice Epiſ. eius, in Vaticana Bibliotheca exiſten. epiſ. 38. extreps ſequentibus verſibus explicatas.*

Angeli conſilij magni te conſule Chriſte
Mi factor, mea vita, ſalus, fiducia ſola
Da mihi conſilium, & votum, viresque ſequendi,
Ambigo quid agam, quo tandem fine quieſcam.
Nunc vereor temere ſuſcepto Pontificatu
Seruandis ouibus mage quam prodeſſe nocere
Atque ideo puto cedendum melioribus eſſe.
Nunc recolens quia non opibus, neq; ſanguine fretus
Conſcendi cathedram pauper, de ſorde leuatus,
Arbitror à te factum, ſicut tuus eſt mos
Nec mutare locum niſi ſignificaueris, auſim,
Quamuis hoc læſæ moneat mens conſcia vitæ
Tu ſcis, ſancte Pater, quid ſit tibi gratius horum,
Vtilius que mihi. Precor hoc inſpirare labanti,
Conſilium, præſenſque iuues ad perficiendum.

Sic precabatur Fulbertus, Cæterum hæc eſt cognoſcendarum inſpirationum ratio, vt conſideretur an quod inſpiratur ſit conſonum legibus prout habet *Panorm. d. num. 20.* nec temere accipiendum eſt, vt à Deo inſpiratum, quod leges prohibent. Et in omni caſu inſpiratio Superiori diſcutienda manifeſtari debet, eiuſque eſt iudicio obtemperandum.

SVMMARIVM.

1 *Ex impotentia iuuandi plebem, deſumenda cauſa iuſtificantes dimiſſionem Epiſcopatus. n. 31.*
2 *Prima cauſa cedendi Epiſcopatui conſcientia criminis impedientis executionem officij. n. 32.*
3 *Ex crimine non impediente executionem officij poteſt, & non poteſt haberi iuſta cauſa cedendi. numer. 32.*
4 *Ex conſcientia criminis impedientis executionem officij tenetur Epiſcopus vel cedere, vel diſpenſationem ſuper impedimento obtinere. n. 33.*
5 *Sermo eſt de dimiſſione Epiſcopatus, etiam ex cauſa nullitatis electionis. n. 34.*
6 *Crimina ex duplici cauſa impediunt executionẽ officij, vel rationẽ priuationis officij, vel ratione irregularitatis. n. 35.*
7 *Ex prima cauſa rarius contingit neceſſitas cedendi, quia leges tales non obligant ad ſui executionem ante ſententiam &c. n. 35.*
8 *Ex crimine depoſitione digno, quando ſit petenda cedendi licentia. n. 36.*
9 *Quomodo ex ſimonia adſit neceſſitas cedendi. numer. 37.*
10 *Quomodo hæreſis ad idem neceſſitet. n. 38.*
11 *Quomodo idem præſtet ſchiſma. n. 39.*
12 *Homicidium & alia crimina inducentia irregularitatem, etiam poſt pœnitentiam impediunt ab executione officij. num. 40.*
13 *Falſificatio literarum Apoſtolicarum poſt pœnitentiam non impedit ab executione officij. n. 41.*
14 *Crimina habentia annexã priuationem officij ipſo iure, in conſcientia non impediunt executionem officij poſt pœnitentiam. n. 41.*
15 *Qualiter priuatus ipſo iure officio ante ſententiam poſſit, vel non poſſit cedere. n. 41.*
16 *Ex notorietate delicti depoſitione digni quando oriatur irregularitas impediens pœnitentem ab executione officij. n. 42.*
17 *Ex delicto habens annexam infamiam iuris poſt pœnitentiam non adeſt ante ſententiam impedimentum in conſcientia exequendi officium. numer. 43.*
18 *Quid facere debeat Epiſcopus manifeſtus criminoſus. num. 44.*
19 *Vbi crimen non habet annexam priuationem officij ipſo facto, etiamſi ſit deductum ad forum contentioſum non impedit quin beneficium renunciari poſſit. n. 45.*
20 *Secunda cauſa cedendi eſt corporis debilitas. numer. 46.*
21 *Qui ſint corpore debiles. n. 46.*
22 *Nullus ex debilitate corporis cogitur renunciare. num. 47.*
23 *Sola debilitas impediens ab executione officij dat iuſtam cauſam cedendi. n. 48.*
24 *Senectus magnæ laudis & auctoritatis. n. 48.*
25 *Senibus paſſim non concedenda licentia cedendi. numer. 48.*
26 *Infirmis dandus coadiutor. n. 48.*
27 *Nec etiam Generales inuiti ex eo quod ſint infirmi cogendi ſunt cedere. n. 49.*
28 *Parocho leproſo datur coadiutor. n. 49.*
29 *In Arbitrio Pontificis eſt compellere infirmum Generalem, vt cedat officio. n. 49.*
31 *Tertia cauſa cedendi eſt defectus ſcientiæ. n. 50.*
32 *In Epiſcopo ſumme neceſſaria ſcientia. n. 50.*
33 *Ignorantia errorum mater. n. 50.*
34 *Defectus ſcientiæ poteſt præbere iuſtam cauſam cedendi. n. 51.*
35 *An deficiens ſcientia poſſit, & debeat compelli ad cedendum. n. 52.*
36 *In quibus caſibus tolerandi ſint non habentes ſcientiam competentem. n. 53.*
37 *Præfati caſus examinantur. n. 53.*
38 *Scientia in triplici gradu deficiens à competente. num. 53.*
39 *Scientiæ quantitas non abſolute ſed comparatiue menſuranda. n. 54.*
40 *In locis paruis minor ſcientia eſt competens. numer. 54.*

Vbi

41 *Vbi eſt vſus latina lingua illam non callens præſumitur ſimpliciter ignarans. num.55.*
42 *Qui vſu, & experientia, vel aliunde ſcit neceſſaria ad officium, etiam ſi neſciat latinum habet competentem ſcientiam & eſt tolerandus. n.55.*
43 *Ignorans non promouendus. n.56.*
44 *Ignorans promotus poteſt tolerari, & non tolerari. num.56.*
45 *Ignorans vir charitate præditus tolerari poteſt. num.56.*
46 *Qui habet ſcientiam ſubſtantialiter ſufficientem eſt tolerandus. n.57.*
47 *Ex defectu tamen ſcientiæ non omnino neceſſariæ poteſt admitti eius ceſſio. n.57.*
48 *Niſi charitas ſuppleat defectum ſcientiæ. n.57.59.*
49 *Qui poteſt ædificare eſt tolerandus. n.58.*
50 *Charitas ſumme neceſſaria in Prælato. n.59.*
51 *Illiterati aliqui Epiſcopi ſancti. n.59.*
52 *Nunc difficile eſt, quod ex defectu ſcientiæ aliquis ſit priuandus Epiſcopatu. n.60.*
53 *Quarta cauſa cedendi irregularitas. n.61.*
54 *Irregularitas quæ eſt ex delicto pertinet ad primam cauſam, quæ eſt conſcientia criminis. numer.61.*
55 *Ex irregularitate poteſt Epiſcopus cogi vt cedat. num.62.*
56 *Non tamen hoc eſt neceſſarium ex omni. n.62.*
57 *Electio irregularis non eſt ipſa iure nulla. n.63.*
58 *Irregularitas ex delicto ſuperueniens non priuat Epiſcopatu. n.64.*
59 *Poteſt eſſe legitima cauſa priuandi. n.64.*
60 *Ab occulta irregularitate ex delicto poteſt cum Epiſcopo diſpenſare ſuus Confeſſarius. n.64.*
61 *Quomodo ob irregularitatem Epiſcopus poſſit priuari officio remiſſiue. n.65.*
62 *Ex delicto priuatione digno diuerſimodè conuenit Epiſcopo facultas cedendi. nu.65.*
63 *Quinta cauſa cedendi malitia plebis. n.66.*
64 *Non quælibet malitia ſufficit. n.67.*
65 *Nec ob malitiam totius plebis illa ſtatim dimitti debet. n.67.*
66 *Ob malitiam plebis Epiſcopus inuitus non poteſt cogi ad cedendum. n.68.*
67 *Licet ex cauſa iuſta ad aliam Eccleſiam poſſit transferri. n.68.*
68 *Sexta cauſa cedendi eſt ſcandalum. n.69.*
69 *Scandalum actiuum & paſſiuum. n.70.*
70 *In propoſito ſermo eſt de ſcandalo paſſiuo. n.70.*
71 *Scandalum actiuum crimen eſt. n.70.*
72 *Ob ſcandalum ortum ex malitia in odium fidei, & Eccleſiæ non eſt Eccleſia deſerenda. n.71.*
73 *Ob ſcandalum non ortũ ex odio fidei, vel iuſtitia; etiam ſi ex malitia oriatur poteſt peti ſcientia cedendi, immò & in aliquo caſu cogi Prælatus, vt cedat, ſi aliter ſcandalum vitari non poteſt. numer.71.*
74 *Epiſcopo renunciãti ratione ſcandali danda recompenſa ne cogatur mendicare. n.72.*

31 SIc itaque excluſis rationibus ad dimittendas Eccleſias inſufficientibus pergit *D. Th. in 3 parte textus, ex citata cap. niſi cum pridem* enumerat, & explicat cauſas, ex quibus iuſte poſſit dimitti Eccleſiæ. Quas ad duo capita reducit, nam cum vbi Epiſcopus poteſt prodeſſe Eccleſiæ non ſit locus dimiſſioni, ſed ſolum tunc, cum impeditur Eccleſiæ profectus, ex duplici capite poteſt hoc prouenire, vel ſcilicet ex defectu Epiſcopi, vel ex defectu plebis, aut aliorum. Ex defectu Epiſcopi quatuor cauſæ contingere poſſunt dimittendi Epiſcopatum, ſcilicet conſcientia defectus morum, ſalutis corporis, ſcientiæ, vel alicuius irregularitatis. Ex parte autem aliorum duæ cauſæ recenſentur, ſcilicet plebis pertinacia, & ſcandalum ex aliquo imminens. Quæ cauſæ ſingilatim ſunt examinandæ.

32 Prima ergo cauſa renunciandi iuſta, eſt cõſcientia criminis. De qua hæc habet Innocentius III. *in d. cap. niſi cum pridem. Propter conſcientiam enim criminis cedendi poteſt licentia poſtulari, & forſan non cuiuslibet ſed dumtaxat illius propter quod ipſius officij executio poſt peractam pœnitentiam impeditur: cum ſi omnes, quos arguit conſcientia cuiuslibet culpæ cederent, pauci vel nulli, in illo miniſterio remanerent.* Diſtinguenda igitur ſunt crimina, quia alia ſunt, quæ poſt peractam pœnitentiam non impediunt officij executionem, alia verò ſunt quæ talem executionem impediunt. Propter priora crimina non eſt neceſſe vt Epiſcopus petat licentiã cedendi, immò nec forſan expedit eam petere. *Nam ſi omnes, quos arguit conſcientia cuiuslibet culpæ cederent, pauci vel nulli in illo miniſterio remanerent.* Nullus enim eſt ſine peccato, *cap. fraternitatis, diſt. 34. & §. nunc autem diſt. 25.* Nam & ſepties in die cadit iuſtus *c. ſepties de pœnit. diſt. 13.* Vnde votũ de non peccando non valet. *Suarez to. 2 de relig. l. 2. de voto cap. 3. p. 2. nu. 3.* Cum igitur nos peccatores ſimus; is Prælatus, qui alias eſt plebi vtilis, quandiu poteſt illi prodeſſe ex eo quod peccauerit tenetur quidem pœnitere, ſed non tenetur cedere, immò forſan nec licentiam cedendi poteſt poſtulare, Vſus verò eſt Innocentius aduerbio *forſan*. Quia ſi peccatum ſit occultum non licet Epiſcopo, qui eſt vtilis plebi ex peccato accipere motiuum deſerendi plebem, cum per illud non impediatur, quin poſſit prodeſſe illi. Et tamen poteſt contingere caſus, in quo licet peccatum non habeat annexam cenſuram, vel irregularitatẽ, ob quam impediatur ab executione officij, tamen ob ſui notorietatem, & publicitatem ſit conueniens, vt Epiſcopatui cedat. Ad quod tamen non tenetur, ſi pœnitentia poſſit facti delere infamiam, Hinc eſt, quod illud aduerbium forſitan non ſumitur affirmatiuè, vt ex *Gloſſ. volunt Barboſa nu. 25.* ſed accipitur dubitatiuè; quia contingere poteſt, vt ex crimine non impediente executionem officij habeatur, & non habentur iuxta cauſa petendi ceſſionem.

33 Conſcientia igitur criminis etiam poſt pœnitentiam impedientis executionem officij eſt cauſa iuſta cedendi, non quia obliget ad cedendum, ſed quia ſit petenda & obtinenda licentia cedendi, ſi non obtineatur diſpenſatio ſuper impedimento, quia non eſſet in conſcientia tutos, qui ſine peccato non poteſt exercere officium, & tamen libere in illo ſic impeditus perſeuerare vellet. Et ideò iuſta cauſa petendi licentiam cedendi Epiſcopatui eſt conſcientia illius criminis etiam occulti à quo non ſoluit pœnitentia taliter, vt poſt pœnitentiam ille non remaneat impeditus ab officij exercitio. *D. Thom. in textu, Gloſſ. in d. cap. Niſi in v. ſed dumtaxat. & ibi Innoc. n. 2. & 3. Panorm. nu. 5. Præpoſ. in cap. Hoc nequaquam nu. 2. 7. quæſt. 1.*

quæſt.1. Archid. in cap. de his verò diſt.50. Panormit. iterum in cap. poſt tranſlationem colum.2. ver. nota, de tempor. ordinand. & cap. final. de cler. excõm. ſpeculator de diſpenſat. §. iuxta verſ. ſunt quoque Sylueſ. v. irregularitas q.14. Tabien v. renunciatio, in princ. Pariſ. de reſig. l.5. q.3. nu.8. Pax Iordan. Prel.8. Gigas de reſid. Epiſ. cap.17. num.12. Fuſcbus de viſit. l.2. c.28. num.2. Barboſa l.3. de iure Eccleſ. c.15. n.92. & ad d. cap niſi num.2. Qui tamen malè *num.3.* habet quod talis Epiſcopus tenetur cedere, cum immò poſſit diſpẽſationem ſuper impedimento impetrare. Aliqui etiam per crimen, quod det iuſtam cauſam dimittendi, intelligunt crimen depoſitione dignum *Pelaus p.2. tr.3. d.6. p.7. §.1. num.6.* Sed hoc non eſt abſolutè verum, ſi ob crimen illud peracta pœnitentia Epiſcopus non ſit impeditus ab executione officij.

34 Verum quia vbi de reſignatione eſt ſermo ſupponi videtur legitima & valida electio & promotio, quia vbi hæc eſt nulla, promotus non habet vnde petat licentiam cedendi, ſed tenetur reſtituere, & relinquere Epiſcopatum non ſuum. ideò videri poſſet, quod ſit ſermo ſolum de iſtis delictis vt ſuperuenirint aſſumptioni validè ad Epiſcopatũ. Verum melius dicitur, quod hic eſt ſermo de dimiſſione Epiſcopatus, & illius ceſſione quacumq; & ideo etiam de dimiſſione facta ex conſcientia delicti etiam per eum, qui licet verè non ſit, putatur tamen eſſe Epiſcopus. Maximè quod contingere poteſt, vt nullitas promotionis ſolũ poſt multum tempus innotuerit etiam ipſi Epiſcopo.

35 At verò ex duplici cauſa poteſt intelligi, quod huiuſmodi delicta impediant ab executione officij etiam peracta pœnitẽtia, & propterea habita abſolutione à culpa & à cenſura, quæ pœnitenti nõ poteſt negari, vel ſcilicet irregularitatis, vel ratione alicuius pœnæ priuãtis Epiſcopũ Epiſcopatu ipſo facto. Ex hoc ſecundò caſu rarius contingere poterit, quod Epiſcopus antequam in iudicium vocetur, & declaretur commiſiſſe delictum ſit in cõſcientia impeditus ab exercitio officij ſui, quoniam niſi lex ſpecialiter id exprimat & mandet, pœna priuationis ab officio impoſita ipſo facto non obligat in conſcientia ad ſui exercitam executionem ante declaratoriam ſententiam, vt late probaui in *tractatu de elect. cap.25. q.51.* & tanquã declaratum *à S. Congr. Regular. 5. Octob. 1546. & 29. Nouemb. 1649.* refert *Nicolius in ſuis Floſculis v. pœna num.14.* Vnde Epiſcopus alias à delicto in foro conſcientiæ abſolutus, ex vi pœnæ priuationis officij ipſo iure latæ non manet ante ſententiam declaratoriam impeditus in conſcientia ab officij exercitio; vnde ex hoc non cogitur cedere Epiſcopatui. Ratione verò irregularitatis manebit impeditus in conſcientia ab exercitio Ordinum, non verò ab exercitio iuriſdictionis, quia irregularitas non impedit à iuriſdictionis vſu, Nihilominus tamẽ ſatis impeditus dicitur ab exercitio officij Epiſcopatus, qui eſt impeditus ab vſu poteſtatis ordinis, cum hic vſus maxime ad officium Epiſcopi ſpectet. Vndequaque igitur Epiſcopus maneat in conſcientia impeditus ne vtatur officio habet iuſtam cauſam cedendi Epiſcopatui & immo *Ledeſ. de ſtatibus cap.3. concl.12. verſ. Digo lo tercero* dat regulam generalem, quod vbi Epiſcopus ob culpã ſuam incurrit impedimentum perpetuum teneatur cedere Epiſcopatui, quia tunc ex propria culpa non poteſt fungi officio Epiſcopatus. Sed hoc non approbatur. Tum quia impedimentum poteſt eſſe naturale, nimirum debilitas aliqua incurſa ob culpam non talem, quæ ſit digna depoſitione, & tunc nec Epiſcopus eſſet deponendus, nec ipſe ad cedendum eſſet obligatus. Tum quia etiam ſi impedimentum ſit ex aliqua pœna, aut irregularitate ex delicto incurſa poterit ab eo impedimento liberari, & ideò ſolum vel tenetur cedere, vel tenetur obtinere liberationem ab impedimento, & omni via ſibi poſſibili conſulere ſecuritati conſcientiæ ſuæ, cum tamen ſi delictum ſit occultum nõ teneatur ſe infamare & (quod nec ſine ſcandalo non fieret) delictum ſuum propalare.

36 Et hinc ſecundò eſt aduertendum quod omne crimen depoſitione dignum poteſt Epiſcopo dare cauſam iuſtam cedendi, cum immò ſi de eo crimine conſtet, Epiſcopus ſit deponendus. Ideò non ſolum ob crimen, quod poſt peractam pœnitentiam ratione alicuius irregularitatis, aut pœnæ incurſæ in conſcientia impedit ab exercitio Ordinis, ſed etiam crimen pro quo impoſita ſit pœna depoſitionis poteſt dare cauſam iuſtam cedendi Epiſcopatui. Quamuis vbi in conſcientia Epiſcopus non ſit impeditus ab exercitio officij, & delictum ſit occultum, ſi Epiſcopus cedere velit, magna cautela vti debebit, ne ſe infamet, & plebem ſuam ſcandalizet. Et immò in hoc caſu niſi alia adſit cauſa conſultiùs eſt non cedere, & poteſt eſſe quod Epiſcopus alias ſit adeo vtilis Eccleſiæ, & delictum adeo occultum, vt nec Epiſcopus poſſit ex talis criminis conſcientia licentiam cedendi petere.

37 Hinc verò dari poteſt iudiciũ de exemplis, quę à DD. adducũtur & præcipuè à *Panor. in d. cap. niſi n.7. & Pariſ. l.5. q.3. n.11.* Inter huiuſmodi enim crimina ponitur primo ſimonia. *c. erga ſimoniacos 110. 1. q.1. & c. ſancta, de ſimon. & extrau. Cum deteſtabile cod. tit. & Conſtit. Pij Quinti, Cum primum Apoſtolatus. Concil. Trid. ſeſſ.24. cap.4. D. Thom. hic in textu.* Sed conſiderandum quod ſi ſimonia cauſalitate præcedat Epiſcopatum, ita quod promotio ſit ſimoniaca, ſic quidem viciat omnino & irritat promotionem, ita quod promotus nec in cõſcientia ſit Epiſcopus, nec poſſit Epiſcopatum retinere, & teneatur illum relinquere, & fructus ex eo perceptos reſtituere, vt ex variis iuribus conſtat, & cum *D. Thom. ſupra q.100. a.6. ad tertium tenent communiter DD.* quorum plures retuli in *tract. de elect. c.7. q.14. à n.299.* Sed ſi ſimonia ſuperueniat legitimę promotioni ad Epiſcopatum, ratione excommunicationis eſt quidem impeditus ab exercitio officij, ſed ſi pœniteat & abſoluatur a cenſura, & culpa iam non remanet impeditus, Simoniacus enim nec ipſo iure eſt priuatus beneficijs legitimè antea obtentis, nec per ſe ex vi ſimoniæ eſt irregularis, vt probaui in dicto *tract. cap.9. q.13. n.285. & q.15. num.358.* Vnde in hac parte non eſt vnde Epiſcopus cogatur cedere Epiſcopatui.

38 Secundum crimen quod in exemplum affertur eſt hæreſis. Et hoc crimen, tam ante, quam poſt impedit ab officij Epiſcopatus executione, Nam cum per ſe habeat annexam irregularitatem, vt tradunt quamplures DD. quos ſequutus ſui in *tract. de elect. cap.23. q.8. n.65.* Etiam ſi hæreticus ſit

abſo-

abſolutus ab excommunicatione, & hæreſi, manet irregularis ideoque impeditus ne poſſit Epiſcopatum recipere, vel eo etiam legitimè antea obtento, legitimè vti. Quamobrem hæreſis eſt de illis criminibus, quæ impediunt à legitimo exercitio Epiſcopatus.

39 Tertium crimen adductum à *Pariſ. eſt ſchiſma, cap. 1. de ſchiſmaticis*. Sed cum non ſit dubiū, quod ſchiſmaticus ſit ad Eccleſiaſtica beneficia inhabilis, etiam ſi pœniteat, & Eccleſiæ reconcilietur, vt probaui in *d. tract. cap. 25. q. 14*. Quoniam tamen non eſt certum quod ſchiſmaticus ex vi ſchiſmatis ſit irregularis, vt dixi *ibid. num. 105* ideo vbi Epiſcopus legitimè promotus & poſtea ſchiſmaticus factus fuerit poſt pœnitentiam abſolutus à ſchiſmate, & cenſuris ob illud incurſis non eſt certum quod Epiſcopus remaneat ex vi irregularitatis in conſcientia impeditus, exerceat officium Epiſcopi niſi aliunde ſit irregularis, vt v.g. quia in excommunicatione celebrauerit, vel niſi fortan ſit ipſo facto in conſcientia priuatus officio, de quo mihi non conſtat.

40 Quartum crimen eſt homicidium *cap. Miror d. 50. cap. vlt. de tempor. ordin. cap. vlt. de cler. pugnante in duello. D. Th.* hic in textu. Et quidem cum homicida ſit irregularis, & tali irregularitate in qua cum homicida voluntario non conſueuit diſpenſari, non eſt dubium, quod hoc crimen impedit Epiſcopum ab exercitio officij Epiſcopatus. Sed hoc eſt verum de omni crimine cui ſit annexa irregularitas. Quamuis in aliis criminibus regulariter non liceat tuſſit illis diſpenſatio, ſicut in homicidio.

41 Quintum crimen eſt falſificatio literarum Apoſtolicarum, *cap. ad falſariorum, de crim. falſi. Panorm. d. n. 7. Pariſ. d. nu. 11.* Verum licet falſificantes literas Apoſtolicas ſint excommunicati per can. Bullæ Cœnæ & per dictum *cap. ad falſariorum*. Quia tamen pro dicto crimine non eſt impoſita irregularitas, & pœna priuationis officiorum, & beneficiorum quam falſarij incurrunt ipſo iure, non obligat in conſcientia ad ſui executionem ante ſententiam declaratoriam, vt ſupra de hac pœna in communi dictum eſt, & infra probatur non eſt vnde hoc vel alia ſimilia crimina, pro quibus priuatio officiorum, & beneficiorum, vel etiam depoſitio, aut degradatio impoſita eſt ponantur in numero eorum, qui etiam poſt pœnitentiam, & abſolutionem ab eis obtentam impediunt in conſcientia ab exercitio Epiſcopatus niſi ex ſpeciali lege talis pœna obliget in conſcientia ante ſententiam, ſed tamen crimina illa pro quibus impoſita eſt pœna priuationis beneficij ipſo iure, talia ſunt, vt poſt illa commiſſa non poteſt peti licentia renunciandi propriæ nec valeat renunciatio facta ad fauorem alterius, quia talis criminoſus iam à puncto commiſſi criminis eſt beneficio priuatus, & vt talis declarabitur ſi delicto deducto ad forum contentioſum de eo conſtet, *Barboſ. l. 3. de iure Eccleſ. cap. 15. num. 103. Ventrigha vbi ſupra num. 14.* Vnde talis criminoſus licet in conſcientia non teneatur ſe priuare beneficio ante ſententiam immò vt dicitur infra nec poſſit cedere illi ſine licentia. Vnde interim poteſt ſuo officio fungi tamen ſi eius delictum aliquando ad forum contentioſum declarabitur priuatus beneficij à puncto commiſſi criminis.

42 Sextum crimen eſt omne illud, quod ſit graue & depoſitione dignum & ſit notorium *Panorm. d. n. 7. & Pariſ. d. num. 11.* Dicitur verò hoc crimen impedire ratione irregularitatis adiunctæ, & conſurgente ex vi notorij. Delicta autem grauia, enormia, & depoſitione digna ſunt adulterium & reliqua carnis delicta, eo maiora, homicidium, blaſphemia, periurium, ſacrilegium, maleficium, ſimonis, idolatria, hæreſis, concubinatus, & his ſimilia, de quibus videri poſſunt ſcribentes in *cap. Et ſi Clerici, de iud. & in c. nullus, c. Præter hoc diſt. 3.* Verum hoc dictum non eſt ex omni parte quia licet aliqui DD. velint, quod ex notorio facti incurratur iuris infamia, & irregularitas, quos retuli *tract. de elect. cap. 25. q. 49. num. 561.* tamen plures oppoſitum ſentiunt, quos ſequutus ſum *ibid. n. 562. & ſequent.* Ex notorio delicto igitur notorietate facti ſequitur facti infamia ea qua non ſequitur irregularitas ſimpliciter; nam facti infamia per pœnitentiam eſt delebilis. Quamobrem, ſi delictum alias non habeat adiunctam irregularitatem, ex ſola notorietate facti illam non incurrit, vnde delictum ex notorietate facti non habet, & abſolutus ab eo poſt pœnitētiā ſit impeditus exercere officiū. Sed hoc conuenit ſolum delicto notorio notorietate iuris, quod quomodo, & quando inducat irregularitatem dixi *ibid. a n. 569.*

43 Septimum crimen eſt illud pro quo impoſita eſt infamia ipſo iure. Nam & hoc crimen ratione infamiæ irregularitatem inducit. *Panorm. & Pariſ. citati.* Sed neque hoc admittitur. Nam lex imponens pro aliquo delicto infamiam, vt ipſo iure incurrendam, non obligat delinquentem in foro conſcientiæ ad ſui executionem ante ſententiam declaratoriam etiam ſi delictum ſit notorium notorietate facti, vt probaui *loco citato a numer. 587.* Quamobrem neque hoc delictum debet numerari inter ea, quæ poſt pœnitentiam impediunt delinquentem ab exercitio Epiſcopatus ante ſententiam declaratoriam.

44 Vbi igitur contingat Epiſc. incidiſſe in delictū, pro quo nulla eſt impoſita irregularitas, & tamen pro eo impoſita eſt, vel pœna priuationis officij ipſo facto, vel infamia ipſo facto, & vel eſt ſaltē depoſitione dignum, & illud eſt vel famoſum, vel publicum, vel etiam notorium quid faciet Epiſcopus. *Sotus l. 10 de iuſt. q. 2. ar. 4. concl. 3. ait*, Quod ſi poteſt purgare infamiam ad id tenetur ſub pœna peccati mortalis ſi in dignitate vult perſiſtere, etiā ſi citra ſuam culpam eām contraxerit. Sed ſi infamiæ ſordes eluere non valet, tunc ſi abſque ſua culpa illis infectus eſt; non tenetur Epiſcopatum deſerere, ſed ſi ex ſua culpa orta eſt infamia ponens impedimentum regimini, tenetur cedere. Sed puto quod ſi pœnitebit manifeſtè Deo ſatisfaciet, & hominibus, & manifeſtis factis bonis qualemcumque malam famam deterget, & non tenebitur cedere Epiſcopatui, ſi alias plebi prodeſſe poſſit. Si verò eius delictum ad forum Eccleſiæ fuerit deductum, humiliter Eccleſiæ obediet ſaluo ſemper ſibi iure iuſtæ defenſionis. Vel etiam ſponte cedet, iudicio Eccleſiæ non expectato, ſi ſibi coram Domino expedire videbitur. Nam & hoc prudentiæ erit ſpōtanea ceſſione præuenire ſpoliationem ſi id fieri poſſit.

45 Hoc quidem quamplutibus DD. citatis bene

nè aduertit *Barboſa nu. 36.* quod ſi crimen etiam deductum ad forum contentioſum non habet annexam priuationem officij ipſo iure, etiam pendente iudicio poteſt reſignari Epiſcopatus, vel etiã a beneficia etiam ad fauorem alterius.

46 Secundum ex quo ſumi poteſt iuſta cauſa renunciandi eſt corporis debilitas, de qua ita habet *Innocent.3. d.cap. Niſi. Alia verò*, inquit, *cauſa eſt, debilitas corporis, quæ vel ex infirmitate, vel ex ſenectute procedit, nec tamen omnis, ſed illa ſolummodo per quam impotens redditur ad exequendum officium paſtorale. Nam ſi qualibet corporali debilitate ſuſcepta ſeruitutis officium poſſet deſeri, fruſtra fateretur ſe Apoſtolus in ſuis infirmitatibus gloriari. Cum interdum non plus horretur ſenilis debilitas aliquem cedere, quam moralis maturitas (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo ſuadet officio permanere. Pro talibus enim de ſe dicit Apoſtolus. Cum infirmor, tunc fortior ſum; quia nonnunquam corporis infirmitas fortitudinem cordis augmentat.* Pius autem V. in ſua Conſtit. 58. ex hic ſub debilitate comprehendit *Innoc.* diſtinctius exprimit diſtinguendo infirmos, ſenes, valetudinarios qui malo corporis habitu ſæpe ægrotant, & corporis aliquo vitio laborantes. Corpore autem impeditum cenſendum eſſe leproſum, ſcabioſum, Paralyticum Apopleticum, lunaticum, habentem morbum comitialem, morbum gallicum, vlcera per corpus, tremulas, podagram continuam; vitiatum verò corpore dici cœcum, claudum, gibboſum, truncum manu, vel inutilem, & omnem habentem diminutam partem notabilem corporis ex *Barboſ. Nouat & Flam. tradit Ventriglia p.2. ad not.4.§.1.n.8.*

47 Pro huius verò textus intelligentia, hoc primum dicendum eſt quod quidquid in contrarium dixerit *Barboſa ad d.cap. Niſi num.4.* volens inuitum teneri reſignare ex nulla incurſa infirmitatea, aut ſenectutis debilitate cogendus eſt Epiſcopus ad cedendum, etiam ſi ille ex ea debilitate fiat minus potens ad Eccleſiam regendam, cum per coadiutorem, vel Vicarium poſſit Eccleſiæ neceſſitati ſubueniri. Nam textus loquitur de cedere volente, & numerat cauſas iuſtas ad petẽdam licentiam cedendi, non verò inquit, quod corpore debilis cedere debeat, ſed *cap. ex parte 5. de cler. ægrotan.* idem *Innoc.3. reſcribens Arelat. Archiep.* de Ægróto Epiſcopo, qui paſtorale officium non poterat vlla-tenus exercere, mandat dari illi coadiutorem, & rationem reddit ſic dicens. *Verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas vllo modo nec afflicta afflictio ſit addenda, immò potius ipſius miſeria miſerendum, eo quod idem vir bonus exiſtit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit, nos &c.* Ideò ex debilitate corporis nullum inuitũ eſſe cogendum ad cedendum Epiſcopatui docuerunt *Innocent. in d. cap. Niſi num.4. Panorm. num.9. Soto lib. 10. de iuſt.q.3.a.4.* dicens poſſe eſſe conſiliũ cedere tCienta aliqua ſuſtentatione, *Ledeſma de ſtatibus c.3. concl.11. pag. mihi 26. in princ.* vbi quod vniuerſaliter quando impedimentũ nõ eſt ex culpa Epiſcopi, quod non tenetur renunciare, & quod ſi ſponte cedit, poteſt ſibi reſeruare penſionem, *Pariſ.l.b.5. de reſig.q.3.n 66 Pax Iordan. Prælud. 8. numer.57.* Quod tamen limitant *Pariſ. & Pax*, niſi aliter videatur Summo Pontifici propter ſummam quam habet in beneficialibus poteſtatem, *Staphylaus de literis gratiæ in exordio.*

48 Adhuc verò loquendo de licentia obtinenda ab eo, qui liberè velit cedere Epiſcopatui, dicitur ſecundo non omnem debilitatem præbere iuſtam cauſam cedendi, ſed illam ſolam, quæ Epiſcopum reddit inhabilem, & impotentem ad exequendum paſtorale munus. Sic enim decernitur in texto, quæ verò ſit infirmitas, vel ſenectus, quæ reddat Præſulem inhabilem eſt poſitum in arbitrio Summi Pontificis, & Sacræ Congregationis rerum Conſiſtorialium ad quam ſpectat cognoſcere an impedimentum hoc ſit legitimum excluſiuè quoad omnes. *Pax Iordan. d. Prælud.8. num.51. & 57. Tambur. de iur. Abb. p.1. diſp.13. q.1.n.11. & ex Barbat. Hoieda, Menoch. Maſchard. & alijs Pariſ. d.q.3.n.23. & 56. Palaus p.2. tr.13. d.6. p.2. §.1.n.6. Barboſa l.3. de iur. Eccleſ. cap.15. num.90. & 100. & ad d.cap. Niſi num.9.* & apud eum *Gennen. & Rendina, Tambur. de iure Abb. d.13. q.1. n.11.* Vbi verò opus ſit infirmitatem probare, plenè probabitur vel ex aſpectu, vel ex medicis, vel per familiares, & teſtes domeſticos, vel per iuramentum de qua reuideri poſſunt *Maſcard. de probat. concl. 896. Flamin. d.q.3. a n.34. Barboſa vbi ſupra num.8.* Et certè ſenectus venerabilis plus etiam iuuare poteſt prudentia, quam corporis fortitudine, & ſenectuti iura plurimum deferunt *cap. Domino ſancto diſt 50. vbi Archid. & cap. quamuis de ſent. excomm. cap. fraternitatis d.24. cum alijs*, quæ latiſſime tradit *Tiraquell. in præfat. de iure primog.* Nam & ſenes prudentiores præſumuntur, *l. ſicut certum, §. cuſtodiam, & ibi Gloſſ. ff. commod. Bald. in cap. cum in iuuent de præſumpt. Archidiac. in cap. diffinimus 18.q.2.* Vnde qui dicit iuuenem prudentiorem eſſe id debet probare 15. teſtibus *l. vnica, C. de prox. ſac. Scrip. Rom. in l. ſi vero §. de viro Fall.53. ff ſolut. Maſcard. de probat. concl. 1295. nu.3.* Nam & quo viri ſeniores ſunt, eo plus habent experientiæ & vſus *cap. ſciendum 16. q.4.* Vnde ſenum maior eſt authoritas, *§. Illud etiã Authen. de appellat. & ibi Gloſſ. in v. authoritatis, & cap. Domino ſancto d.50.* Et in dicendis ſententijs, *l.1. §. in ſentent. ff de albo ſcriben. Innoc. & Abb. in c.1. de maior. & obed.* Quamobrem tanta eſſe poſſet auctoritas in ſene, vt conſultius eſſet eum perſiſtere, & ſua vmbra gubernare, potius quam Eccleſiam alteri cõmittere. *Sotus lib.10. de iuſt. q.2. a.4. concl.3.* Et ideò ob ſenectutem non eſſe paſſim & de facili concedendam licentiam cedendi dixerunt *Pariſ. d. q.3. n.64. vbi n.65.* refert ſuo tempore vixiſſe fratrẽ Gaſparem de Foſſo Ord. Minimorum Archiepiſc. Regimentos ætatis habeas 93. annos & prudenter Epiſcopalia munia exercens. *Pax Iordan. d. Prælud. 8. nu.55. Tambur. de iur. Abb. p.1. diſp.13. q.1. num.12. Barboſ. l.3. de iure Eccl. c.15. n.90.* vbi quod ſenibus ſi ſint Eccleſiæ vtilis non datur facultas cedendi, ſed coadiutor adiungitur.

49 An verò ſit eadem ratio de alijs Prælatis, & præcipuè de Regularibus quidam de Generali loquentes dixerunt eum ex infirmitate inhabilem redditum ad exercendum munus poſſe immò debere abſolui ab officio per Capitulum Generalem. *Sigiſm. de Bonon. de elect. dub.98. n.3. Samuel. de elect. tract.3. diſp.1. contr.3. nu.7.* & id probant ex *cap.2. d.85. & cap. atius 15. q.6. & Gloſſ in cap.1. v. inſufficientem, de renunciat.* Et quia Prælati Regulares amoueri poſſunt ex leuioribus cauſis, *c. per tuas 1.*

in

in fin. de ſimon. & cap. qualiter & quando 2. de accuſ. Sed hanc ſententiam improbaui in *tract. de elect. cap. 25. q. 27. n. 332.* Nam ſacri Canones ex huiuſmodi cauſa non eſſe amouendos Prælatos docent *cap. ſcripſit 22. cap. præſentium 3. cap. Pontifices 4. cap. qualiter 13. cap. quamuis 14. & cap. petiſti 17. 7. q. 1. & cap. ex parte de cler. Aegrotante.* Néc obſtat, quod in his locis ſit ſermo de Epiſcopis, nam ratio illorum textuum eſt, quia poteſt per coadiutorem Eccleſiæ prouideri. Quod facillimè fieri poteſt circa Generales Ordinum, in quibus Prouinciæ ſuos habent Prouinciales, quibus reguntur, & Generali dari poteſt Vicarius, aut coadiutor, qui ſuppleat defectum ſenectutis, vel infirmitatis Generalis. Et in Ord. Prædic. inter cauſas ob quas abſolui poſſit Mag. Generalis non ponitur infirmitas, aut ſenectus, *Conſt. diſt. 2. cap. 8. §. 6.* & tamen decernitur eum non poſſe abſolui niſi propter cauſas ibidem expreſſas. Textus verò in contrarium adducti minimè probant. Nam in *cap. 1. d. 85.* ſermo habetur de electis ad Epiſcopatum promouendis, non verò de iam promotis, de quibus nunc eſt ſermo. Vnde *Gloſſ. ibi in verb. ſenio, Ecce*, inquit, *quod ſenectus impedit promouendum, ſed non deijcit promotum. Cap. vero alius, 15. q. 6.* extra propoſitum adducitur; cũ ibi ſit ſermo de depoſitione à regno non ratione infirmitatis, & ſenectutis, ſed quia Rex erat aliunde inutilis, vt notat *Gloſſ. in v. inutilis*, Nam alias ex ſimplici infirmitate non fuiſſet priuandus; ſed ad ſummum dandus ei fuiſſet coadiutor, vt eadem *Gloſſ. probat ex cap. Quamuis 7. q. 1.* Quamuis verò ex lenioribus cauſis & culpis amoueri poſſint Regulares à ſuis officijs, non inde ſequitur quod ſine ſua culpa ex debilitate corporali priuari debeat officio, cum alias Religioni poſſit prouideri. *Panorm. cap. cum inter 21. num. 2. de elect.*: Et cum *Lucius 3.* vt habetur *cap. de rectoribus 3. & Clemens III. cap. Tua 4. de cler. ægrotante* voluerint vt Parocho leproſo detur coadiutor, non verò priuetur officio, multo minus priuandus eſt Generalis ſuo officio ex infirmitate, cum multo maior ſit dignitas Generalis. Hoc tamen nihilominus multum pendet ab arbitrio Summi Pontificis, nedum ob ſummam quam habet poteſtatem in rebus beneficialibus, ſed quia eſt ſummus Religionum Prælatus; vnde ſi videat penſatis penſandis non poſſe cõuenienter prouideri per Vicarius, aut Coadiutores, poterit infirmum cogere ad cedendum officio.

50 Tertium ex quo habetur iuſta cauſa cedendi Epiſcopatui eſt defectus ſciẽtiæ. *Pro defectu quoque ſcientia*, inquit Innoc. 3. *plerumque poteſt quis petere ceſſionem, quia cum ipſa circa ſpiritualium adminiſtrationem ſit potiſſimum neceſſaria & circa curam temporalium opportuna; præſul qui commiſſum ſibi debet Eccleſiam regere in vtriſque ſalubriter et renunciat, ſi ſcientiam (in qua ipſum regat) ignorat. Tu enim (inquit Dominus) ſcientiam repuliſti, & ego repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi quamquam etſi deſideranda ſit eminens ſcientia in paſtore, in eo tamen ſit competens toleranda: quia ſecundum Apoſtolum ſcientia inflat, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis.* In Epiſcopo enim ſumme neceſſariam eſſe ſcientiam, vt tam ſpiritualia quam temporalia Epiſcopatus adminiſtrare poſſit conſtat, *ex cap. cum in cunctis 7. de elect. cap. final. de temp. ordin. in 6. c. præcipimus d. 4. cap. pænitentes d. 55. Conc. Trid. ſeſſ. 7. cap. 1. de reform. & ſeſſ. 22. c. 2. Nam certe vt ex Conc. Tolet. 4. c. 24. & habetur c. ignorantia diſt. 38.* Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in Sacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium populis ſuſceperunt. Et propterea vt idem *Innoc. 3. ſcrip. Epiſ. Fanen. & habetur cap. poſt translat. 11. de renunt. Ne cæcus cæco ducatum præſtet*: debet Epiſc. eſſe literatus, cum alias illiterati ſacerdotes animalibus cæcis aſſimilati fuerint à *Hieron. in cap. 1. Malach.* Et illiteratos, qui alios ſcientia non præcellunt, viliſſimos eſſe habendos tradidit. *Symachus Papa poſt. 6. Synodum Romanum, c. viliſſimus 45. 1. quæſt. 1.* Nam vere indigna res eſt, vt qui debent omnes docere indigeant edoceri per alios. Quanta vero ſcientia ſit neceſſaria in Epiſcopo, & alijs beneficiatis dixi in *tract. de elect. cap. 15.*

51 Quamobrem res certa eſt, quod defectus ſcientiæ poteſt præbere iuſtam cauſam petendi licentiam cedendi, & illam concedendi. Quod tamen in textu limitatur vt non ſit verum de defectu excellentiæ ſcientiæ. *Butr. in d. cap. niſi num. 10. quem ſequitur Tambur. de iure Abb. p. p. diſp. 13. quæſt. 7. numer. 13. Tubien. v. renuntiatio in princ.* Nam in Epiſcopo ſufficit literatura mediocris, & præcipue, ſi vt dicitur in textu Decretal. perfectio charitatis ſuppleat defectum ſcientiæ. Vnde ſolus defectus ſcientiæ infra mediocrem dat iuſtam cauſam cedendi.

52 Nam iſte ſcientiæ defectus infra mediocrẽ vel eſt talis, ac tantus, vt Epiſcopus non poſſit ſufficienter exequi paſtorale munus docẽdo, inſtruendo, conſulendo, iudicando; vel eſto ſit talis vt ſubſtantialiter ſufficiat muneri obeundo, multum tamen deficit ab illa perfectione quæ ex dignitate, honeſtate, & conuenientia in Epiſcopo eſt neceſſaris. Si prima ſufficientia ſcientiæ deficiat, non ſolum poſſe concedi Epiſcopo cedendi licentiam, ſed eundem copelli poſſe ad cedendum, ſi non petat, cum talis ſit in continuo ſtatu peccati vere impotens, & ineptus ſimpliciter ad Eccleſiam adminiſtrandam. *Sotus l. 10. quæſt. 2. a. 4. concl. 3.* vnde & ipſe tenetur ſarcinam deponere, quam non poteſt ferre, tenuerunt ex *Hoſtien. in d. cap. niſi num. 54. & Bald. num. 3. & iterum Hoſtien. in cap. vlt. de ætat. & qual. Ledeſm. de ſtatibus cap. 3. concl. 12. circa finem. Pariſ. de reſig. l. 5. quæſt. 3. numer. 84. & ſequent. Pax Iordan. Prælud. 8. num. 59. Barboſa ad d. caput niſi num. 10.* Et cum textus dicat, quod hic illiteratus poteſt petere licentiam renunciandi, iſti DD. explicant illud poteſt, vt ſignificet hoc, quod eſt debere, & hoc probant, nam *Honor. 3. vt habetur cap. vlt. de ætat. & qual. Epiſc. Culimen.* abſoluit, quia illiteratus erat. Verum *Ventriglia p. 2. adnot. 4. §. 1. nu. 11.* hanc ſententiam non exiſtimat tutam, ſi loquamur de Parochialibus nam *Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 6. de reformat.* decernit, vt Parocho illiterato detur coadiutor, nulla facta mentione de renunciatione. Sed media via hic eſt ſequenda, quæ explicatur infra, præmiſſo examine aliquarum limitationum, quas affert prima ſententia.

53 Limitant igitur aliqui aſſertionem poſitam, quia ſcilicet tolerandus ſit Epiſcopus, qui non habet competentem literaturam. Primo ſi ex longo vſu, & rerum experientia, ſciat facere ea, quæ ad officium ſpectant. Secundo ſi eſt in ciuitate parua, & abſque territorio, & abſque Diœceſi, & cura

vnitmarũ, vt eſt Archiepiſcopatus *Nazareth.* Tertio ſi perfectio charitatis ſupplicat defectũ ſcientiæ. *Ita Pariſ. d. quæſt.3. à num.109.* Sed difficile eſt, quod huiuſmodi limitationes habeant locum, ſi ſemel admittitur, eum, qui non habet competentem ſcientiam, ex defectu ſcientiæ debere compelli vt renunciet. Hic enim videtur eſſe ſenſus *Flam. Pariſ.* & aliorum, qui verbum poteſt poſitum in textu explicant per verbum debet. Quia per competentem ſcientiam vel intelligitur ſcientia ſubſtantialiter neceſſaria & ſufficiẽs ad hoc vt Epiſcopus, in eo Epiſcopatu, & Diœceſi in quo eſt, exercere poſſit valide & legaliter ſuum officium: vel intelligitur ſcientia licet ſubſtantialiter de iure diuino ſufficiens, minor tamen illa competente, quæ vel de iure humano, vel de æquitate, honeſtate, & decentia & dignitate, requiritur: vel intelligitur ſcientia tanta quanta eſt debita de iure humano aut de honeſtate, & dignitate, licet adhuc intra mediocrem cõtineatur, & ad excellentem non perueniat. Certè quæſtio noſtra eſt de ſcientia competente in primo ſenſu, cum ſit ſermo de ea, ſine qua Epiſcopus munus ſuum non valet exercere. Et alias de ſcientia competente in alijs duobus ſenſibus, vt infra probatur abſolute dicẽdum eſt, Epiſcopum talem ſcientiam habentem tolerandum eſſe, & non ſolum in hoc, vel illo caſu. Loquendo vero in primo ſenſu, iam apparet primo, quod caſus relati non ſunt apti concluſioni explicandæ: quia in primo & ſecundo caſu Epiſcopus habet vere tantam ſcientiam, quanta ſubſtantialiter eſt neceſſaria reſpectu loci in quo eſt Epiſcopus: ſeu habet ſcientiam competentẽ; & præterea ſuppoſita illa prima ſententia in ſupradicto ſenſu accepta, & conſequenter ad eam loquendo nullus eſt dabilis caſus in quo talis Epiſcopus poſſit tolerari. Nam contra ius diuinum non datur diſpenſatio vt cum *D. Th. p.2. quæſt.97. a.4. ad 3.* tradunt communiter DD. At verò iuxta illam ſententiam de iure diuino eſt, quod Epiſcopus tantam ſcientiam habeat quanta ſubſtantialiter eſt neceſſaria, ad hoc, vt Epiſcopus valide & legitime poſſit exercere officium ſuum. *Turrecrem. in cap. ſi in laicis diſt.38.* Et ideo cum huiuſmodi penitus illiteratis non poteſt diſpenſari. *Innoc. cap. dilectus de temp. ord. Felin. in cap. ſi quando de reſcrip. & cap. inquiſitionis de ſent. excom. Diaz in praxi capit.18. Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſſ. num.13. Pariſ. num.100.*

54 Bene verum eſt, quod ea, quæ refert *Pariſ. dicto num.109.* valent ad explicandam aſſertionem illam. Nam dicitur primo, quod ſcientia ſubſtantialiter neceſſaria ad hoc vt Epiſcopus poſſit exercere ſuum officium valide & legaliter non eſt vna in gradu abſoluto & indiuiſibili, ſed reſpectiue in ordine ad tempora, Diœceſes: vt ſi Epiſcopatus ſit vbi vigeant hæreſes, vel nulla ſit hæreſis ſuſpicio, ſi in Diœceſi ſit populi multitudo vel paucitas; ſi ſint Cauſidici, Mercatores, Milites, Curia, ſi adſit Clerus Doctus, ſi multi idonei Miniſtri, quibus vti poſſit Epiſcopus, & multæ aliæ conditiones huiuſmodi penſandæ ſunt, ratione quarum in Epiſcopo neceſſaria eſſe poteſt maior vel minor ſcientia, & potius vel maior ſcientia Theologiæ, vel maior ſcientia Canonum. Et ideo quantitas hæc ſcientiæ reſpectiua eſt; & ad arbitrium ſuperioris iudicanda vt tradiderunt *Innoc. & Panorm. cap. cum in cunctis & alij DD. communiter.* Et ideo verum eſt, quod in paruis aliquibus locis poteſt ſufficere minor ſcientia, quæ in alijs minime ſufficeret.

55 Aduertendum quoque ſecundo quod, licet vbi eſt vſus linguæ latinæ, neceſſe ſit vt Epiſcopus calleat latinam linguam in qua deſcripta ſunt & fidei myſteria, quæ Epiſcopus debet interpretari, docere, & tueri; & Sacri Canones, ad quorum regulam Epiſcopus ſe & plebem debet dirigere. Vnde in his partibus ex eo quod aliquis ignoret latinum iuſte præſumitur, quod ſit penitus ignorãs & illiteratus, cũ non niſi per vſum latinæ linguæ ſciat neceſſaria vel audiendo Magiſtros latine docentes, vel libros latino idiomate ſcriptos legendo. *Pauar. cap. vlt. de ætat. & qual. nu.2.* Et propter hanc præſumptionem *Honor. 3.* cũ per confeſſionẽ Epiſc. Calimen. audiuiſſe reum nec gramaticã audiuiſſe nec legiſſe Donatũ eum tanquã ignorantẽ priuauit Epiſcopatu; quamuis multa alia etiam contra illum audierit. Nihilominus notitia linguæ latinæ non eſt directe & per ſe ex iure diuino neceſſaria in Epiſcopo. Quod nedum patet de Epiſcopis Græcis, Armenis, & alijs, qui promouentur, vbi latina lingua non viget, ſed etiam abſolute, quoniam vndequaque Epiſcopus ſciat, quæ neceſſaria ſunt ad exercendam paſtoralem curam, & ſciat loqui in idiomate ſuæ plebis (hoc enim præcipue eſt neceſſarium, vt decidit *Rota in Pampelonen. Paroch. 11. Decemb. 1647. coram Eminentiſſ. D. meo Corrado*) parum intereſt, quod latinum calleat, vel non calleat. Et propterea apud *Panorm. in cap. final. de ætat. & qual. Io. de Deo 12. quæſt.6. alias 51. quæſt.16.* tenet, quod qui ignorat grammaticam, ſi alias eſt vtilis, vt quia vſu & experientia rerum ſcit facere ea, quæ ad officium ſpectant, ſi ſit promotus ad dignitatem Epiſcopalem, eſt tolerandus. Sciens enim mentem legis, licet ignoret verba toleratur. *cap. ſedulo diſt.38.* Et qui neſcientes, legem ſeruant, ſibi ipſis ſunt *lex. cap. duæ ſunt. 19. quæſt.2. capit. prima quidem diſt.2. & l. ſcire leges. ff. de legibus.* Nam & quatenus aliquis vſus latinæ linguæ eſſet neceſſarius, poteſt huic defectui ſuppleri per Vicarium, vel coadiutorem. *cap. inter cætera, de off. ordinarij, & cap. non autem 7. quæſt.1.* Et ideo ſententiam hanc *Io. de Deo* ſequuti ſunt *Panorm. ibid. Turrecrem. in cap. ſedulo diſt.38. num.4. Hoieda de incompatibilit. benef. p.p. c.24. n.32. Pariſ. d. num.105.* Nam & Sanctulum qui nec elementa ſciebat fuiſſe presbyterum tradit *S. Gregor. Dialog. l.3. cap.37.* pluraque alia exempla ſimilia refert *Hoieda vbi ſupra.*

56 Reſpondetur igitur ad quæſtionem, quod licet nec ad Epiſcopatum, nec ad beneficium curatum, vel ad quodcumque beneficium promoueri non poſſit, qui non habet ſcientiam à iure diuino, & humano requiſitam, & præcipue niſi tantum ſciat vt per ſe ipſum poſſit oues ſuas dirigere, vel ſi ob multitudinem negotiorum indigeat Vicario, vel Vicarijs ſciat illis vti, & diſcernere an illi bene officio fungantur, & cum vtilitate gregis. Tamen vbi iam illiteratus eſt promotus ad Epiſcopatum, vel ad Prælaturam, aut Parochiam, non eſt neceſſe illum cogere ad renunciandum, quia poteſt illi dari coadiutor, qui cum pleniſſima auctoritate oues dirigat. Sed tamen neque neceſſario toleratur ille qui caret ſcientia ſubſtantialiter neceſſaria ad paſcendum oues. Sed hic locum habet conſideratio

illa

illa Innoc. 3. de habente perfectionem charitatis. Nam ſi Paſtor alias ſit vir bonus, qui exemplo doceat multum ſuos ſubditos, tunc equum videtur tali dare coadiutorem, per quem defectui ſcientiæ ſuppleatur; ſicut etiam dixit *Concil. Trident. loc. cit.* Sed ſi in Prælato aut Parocho ignorante præter defectum ſcientiæ ſint etiam alij defectus, licet forſan non manifeſti iudicialiter, extraiudicialiter tamen noti, quantum ad prudentiam ſufficit, tunc poterit talis illiteratus cogi ad cedendum ſicut Honor. 3. coegit illum Epiſcopum, cõtra quem alia audierat & nihilominus ſolo expreſſo defectu ſcientiæ illum Epiſcopatu priuauit. Et ſic in arbitrio ſuperioris eſt illiteratum tollerare, vt ex *Concil. Trid. loc. cit.* habetur & illiteratus non tenetur cedere, ſed vel cedere debet, vel coadiutorem petere, & obtinere. Nam & in hoc caſu dari coadiutorem dixit *Barboſa l. 3. de iure Eccleſ. c. 15. num. 92.* Et ita licet verum ſit, quod ex Innoc. & alijs ſupra relatis dictum eſt, nimirum, quod cum huiuſmodi penitus illiteratis non poteſt licite diſpenſari, vt promoueantur ad Epiſcopatus, & Prælaturas; quia tamen eorum promotio non eſt ex diuino iure nulla, quamuis ſit illicita; ideo vbi promoti fuerint, ſi ſint tales, vt charitate ædificare poſſint, & eorum defectus per vicarios, aut coadiutores poſſit ſuppleri, tolerari poſſunt, neque hoc eſt contra ius diuinum, cum & iam tales promoti ſint, & indigentiæ Eccleſiæ ſufficienter prouideatur.

57 Si autem promotus alias vſu, & rerum experientia, vel ex alterius linguæ notitia tantum ſcit quantum ſubſtantialiter eſt neceſſarium, vt poſſit valide, & legitime exercere officium Paſtorale; licet non habeat illam ſcientiam, quæ vel de iure humano, vel ex honeſtate, & dignitate officij eſt neceſſaria, nihilominus eſt tolerandus, id eſt non debet ex defectu ſcientiæ inuitus cogi ad cedendum. Bene tamen ſi non habeat ſcientiam pro dignitate competentem, iuſta cauſa eſſe poteſt admittendi ceſſionem illius, ſi alias perfectio charitatis defectum ſcientiæ non ſuppleat, & vtilem miniſtrum illum reddat. Nam tolerandus eſt, qui habet competentem ſcientiam, vt habetur ex *d. cap. niſi cum pridem, & doceat Gloſſ. ibid. ver. plerumque Innoc. num. 4. Hoſtien. num. 15. Panorm. nu. 10. Pariſ. d. quæſt. 3. nu. 105* Habet vero ſcientiam competentem, qui ſcit tantum quantum eſt ſimpliciter neceſſarium ad exequendum officium. Is vero eſt talis, qui tantum ſcit, vt per ſe vel per alium poſſit valide Sacramenta adminiſtrare, rectam fidem, & morum doctrinam tradere, & iuſtum iudicium iudicare. Non quidem quia ſufficiat vt alius ſciat, ipſo penitus ignorante; ſed quia ſufficit quod ipſe ſciat prudenter vti miniſtris, & de eorum actibus iudicare, & quantum ad ea, quæ per ſe ipſum exercere debet, ſciat vnde poſſit ſine errore & inualiditate, & irreligioſitate, & iniuſtitia legitime operari, Quamuis abſolute eius literatura ſit valde mediocris.

58 Immo hoc ampliatur, vt tolerandus etiam ſit, qui poteſt adiſcere, & interim ſupplendum erit per Vicarium, aut Vicarios, vt citati DD. docent. Alias vero certum eſt, Epiſcopum ſubſtantialiter ignorantem, vel teneri ex diuina lege Epiſcopatui cedere, vel teneri quam primum adiſcere ea, quæ neceſſario ſunt ſcienda, & interim coadiutorem obtinere. Nec poſſe ſe ingerere adminiſtrationi cum tali ignorantia, eſſeque grande peccatum eorum, qui ea, quæ ad officium ſuum ſpectant, negligunt ſcire, vt ex *cap. 1. & ſequentibus diſt. 38.* habetur, & tradunt *Innoc. d. num. 4. Hoſ. nu. 14. Panorm. num. 10.*

59 De illo igitur qui habeat ſcientiam alias ſubſtantialiter neceſſariam loquitur præcipue textus, quando dicit, quod eſt tolerandus; quia imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis. Nam charitas illa eſt, quæ ſummopere in Præſule eſt neceſſaria, quæ eſt illa, quæ ædificat, & ex qua omne bonum deſcendit *cap. charitas, de pœnit. diſt. 2. & ibi Nauar num. 19.* Et in quo formaliter ſubſtantialiter Chriſtianæ vitæ conſiſtit perfectio, vt probatum eſt ſupra *quæſt. 184. a. 3.* Ideo Chriſtus non interrogauit Petrum an ſciret, ſed an diligeret; quia licet ſit neceſſaria etiam ſcientia in Præſule, tamen imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis, ſic enim Paſſidonius in vita S. Aug. ſcribit ipſum habuiſſe Epiſcopum coadiutorem in villa natum, & non multæ lectionis eruditum ſcientia, ſed Dei Amicum. Sanctum etiam Spiridionem Cypri Epiſcopum, ouium fuiſſe cuſtodem, habetur ex *Caſſiod. Hiſtor. tripart. l. 1. c. 10.*

60 Valde tamen difficile eſt, vt ſuppoſita præcipue diligentia exacta, qua Eccleſia vtitur in inquirenda ſcientia promouendorum ad Epiſcopatum, & alia, beneficia inueniatur Epiſcopus, qui ex defectu ſcientiæ, ſit priuandus Epiſcopatu. Immo nec modo ea diligentia ſuppoſita eſt tam facile, vt ex præciſo defectu ſcientiæ habeatur iuſta cauſa cedendi Epiſcopatui, ſi alias perfectio adſit charitatis. Vnde vt aduertit *Ventriglia vbi ſup. n. 12.* Pius quintus in citata Conſtit. non recenſuit inter cauſas renunciandi defectum ſcientiæ, quoniam hic defectus modo non ſit de facili in promotis reperibilis. Si tamen vel vterque defectus ſcientiæ, & charitatis, vel eorum alter adſit Epiſcopus eſt repellendus, vt ex *Bald. in d. c. niſi n. 3. & Maiolo de irregul. l. 1. cap. 32. numer. 9.* tradit *Pariſ. d. quæſt. 3. num. 16.* Quod tamen debet intelligi iuxta ſupradicta, neque enim ex omni peccato excludente charitatem, vel ex omni ignorantia Epiſcopus eſt priuandus Epiſcopatu, & eſt etiam conſiderandum, quod illiterati electio, ſeu promotio non eſt ipſo iure nulla, vt probaui in tractatu *de elect. cap. 25. quæſt. 3.* Vnde nedum ſi illiteratus fuit ſine ſua culpa promotus non tenetur reſtituere fructus perceptos, ſi cogatur cedere Epiſcopatui, vt docuit *Ledeſma de ſtatib. cap. 3. concl. 12.* circa finem; ſed etiam ſi culpabiliter promotus fuit, quia habuit verum titulum Epiſcopatus licet infirmum, & diſſolubilem.

61 Quartum caput ex defectu perſonæ proueniens, vnde contingere poteſt iuſta cauſa petendi licentiam cedendi eſt irregularitas. De qua hæc habet *Innoc. 3. in d. cap. niſi. Perſonæ vero irregularitas (vt ſi forte ſit bigamus, vel viduæ maritus:) eſt cauſa propter quam petere poteſt licentiam aliquis reſignãdi, atteſtante Apoſtolo, qui dicit: Oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum. Non tamen propter quamlibet irregularitatem perſona debet ei, qui regulariter miniſtrauit, cedendi licentia indulgeri, vt pote ſi de legitimo matrimonio non ſit natus: quia licet irregularitatem huiuſmodi non potuerit ſubticere, ſi tamen &*

culpa

culpa latet & cauſa, cum eo, qui laudabiliter ſuum impleuit officium (iniuncta ſibi pœnitentia competenti) poteſt non minus vtiliter, quam miſericorditer diſpenſari. Eſt autem hic diſtinguenda irregularitas, quia alia eſt ex delicto, & alia ex alio defectu, qui non ſit delictum vt eſt irregularitas ex defectu natalium, vel ex pluralitate vxorum. In præſenti de hac ſola irregularitate exemplum tradit textus, quia irregularitas quæ eſt ex delicto ſpectat ad primum caput ſupra explicatum ſcilicet ad conſcientiam criminis. Cum enim dictum ſit ex conſcientia criminis ſummi cauſam cedendi iuſtam ſi crimen ſit tale, quod poſt pœnitentiam adhuc impediat ab executione officij, & hoc faciat crimen ratione irregularitatis adiunctæ, ideo ad dictum caput ſpectat impedimentum, quod ex irregularitate ex delicto conſurgit. Nunc attenditur impedimentum, quod fert irregularitas, quæ non eſt ex delicto.

62 Eſt vero vlterius conſiderandum, quod ex hoc capite nedum ex parte Epiſcopi adeſſe poteſt iuſta cauſa petendi licentiam cedendi, ſed poteſt adeſſe neceſſitas, & ita vt poſſit cogi; *Gigas d. capit. 17. nu. 19. Fuſcus d. cap. 28. num. 7. Flam. d. quæſt. 3. a num. 177. Barboſa ad d. cap. niſi numer. 15. & l. 3. de iure Eccleſ. cap. 15. num. 94.* quia licet poſſit eſſe in Epiſcopo iuſta cauſa petendi licentiam cedendi poteſt ſimul eſſe in Pontifice iuſta cauſa non diſpenſandi cum Epiſcopo irregulari, quo ſtante aderit neceſſitas cedendi, & ſi nolit, inuitus compelli debebit vt cedat, cũ Epiſcopus irregularis exercere non poſſit Paſtorale munus. Si ergo contingat Epiſcopo, vt poſt promotionem ad Epiſcopatum ſibi innoteſcat ſe eſſe vel bigamum, vel illegitimum, ipſe neceſſitabitur, vel petere licentiam cedendi, ſeu cedere, vel obtinere diſpenſationem ab irregularitate. Quam concedere eſt in arbitrio Papæ. In textu tamen diſtinguitur inter bigamum & illegitimum, & aſſeritur quod propter illegitimitatem occultam poteſt diſpenſari vt Epiſcopus non compellatur cedere: Quamuis Innoc. 3. velit vt in hoc diſtinguatur etiam inter nothos, & manzeres, & naturales, & ſpurios. Qualiter vero huiuſmodi ſpecies illegitimitatis diſtinguantur tractant *Gloſſ. Hoſt. Panorm. & alij Canoniſtæ hic & Card. Palleot. in tract. de Nothis, Couar. de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 4. num. 1. & §. 5. num. 2. Surd. de Alim. tit. 1. quæſt. 4. num. 9.*

63 Hinc quoque conſiderandum, non eſſe veram ſententiam dicentium electionem irregularis eſſe ipſo iure nullam; pro qua ſententia quam ipſe ſequitur plures citat *Pariſ. d. quæſt. 3. num. 179.* Sed hæc ſententia euidenter conuincitur falſa ex hoc textu, Nam irregularitas bigamiæ, & illegitimitatis non eſt talis, quæ poſſit ſuperuenire collationi Epiſcopatus, cum hæc ſit ex defectu natiuitatis, & illa non habeat locum in iam Epiſcopo, cui interdictum eſt habere vxorem, vnde vtraque irregularitas ſi adeſt, præceſſit aſſumptionem ad Epiſcopatum. Si ergo irregularitas redderet electionem ipſo iure nullam, non daretur Epiſcopo eam patienti facultas cedendi, ſed declararetur nunquam fuiſſe Epiſcopum; & multo minus ex ſola diſpenſatione ſuper irregularitate promotus legitimus eſſet Epiſcopus; ſed cum collatio Epiſcopatus fuiſſet nulla, ipſe nec fuiſſet Epiſcopus, nec haberet vnde reſignaret, quod non haberet niſi nulliter, & neceſſe eſſet vt iterum valide promoueretur; quorũ contrarium in hoc textu ſupponitur, in quo non decernitur, vt irregularis iterum promoueatur, ſi cum eo diſpenſatur, ſed bene indulgetur, vt ſi laudabiliter exercuit officium, cum eo diſpenſetur, vt in Epiſcopatu remaneat, quod ſine dubio valide obtinuit, & non nulliter, licet cum obtinuit irregularis fuerit. Et propterea merito in *tract. de elect. cap. 25. quæſt. 43.* ſequutus ſum ſententiam eorum, qui tenent electionem irregularis non eſſe ipſo iure nullam, licet ſit ipſo iure irritanda.

64 Quantum vero ad irregularitatem ex delicto, quæ ſuperueniat electioni, aut promotioni ad Epiſcopatum, eam non priuare Epiſcopatu ipſo iure certum eſt, vt tenuit Innoc. communiter receptus in *cap. cum noſtris, de conceſ. præben. Felin. in cap. inquiſitionis de accuſat. Nauar. cap. ſi quando excep. 10. de reſcript. & in Manual. c. 27. num. 150. nu. 6. & cap. clericis, ne cler. vel monach. Pariſ. d. quæſt. 3. num. 182. Pax Iord. d. prælud. 8. & dixi dic. cap. 25. à quæſt. 43. num. 51.* Poſſe tamen Epiſcopum ex incurſa irregularitate priuari Epiſcopatu dixerunt *Innoc. Io: Andr. Cardinal. in cap. cum noſtris de conceſſ. præbend. Mill. in verbo irregularis vt homicida, Cardinal. Pariſius conſ. 136. num. 40. vol. 4. Pariſ. dic. quæſt. 3. n. 183.* Vnde hic Epiſcopus poteſt cogi ad cedendum, ſi ſit irregularis; Verum nihilominus eſt, quod in irregularitate, quæ ſit ex delicto occulto, ideſt nec notorio, nec famoſo, nec ad forum contentioſum deducto excepta irregularitate ex homicidio voluntario ex *decret. cap. liceat ſeſſ. 24. cap. 6. Conc. Trid.* poſſunt Epiſcopi per confeſſarium à ſe ſpecialiter electum diſpenſari, iuxta tradita & probata in *tractat. de elect. cap. 26. quæſt. 4. num. 31. & cap. 27. quæſt. 1. num. 9.*

65 Quomodo verò ex irregularitate deducta, & probata in foro contentioſo poſſit Epiſcopus priuari Epiſcopatu alterius inquiſitionis eſt. Nobis nunc ſufficit, quod ex eo quod Epiſcopus ſit irregularis haberi poteſt iuſta cauſa petendi licentiam cedendi Epiſcopatui, & quod immò vnum de duobus eſt illi neceſſarium, vel ſcilicet vt diſpẽſationem obtineat, vel officio cedat. Et additur quod vbi delictum, ob quod Prælatus eſt irregularis, eſt depoſitione dignum, vel habet annexam priuationem officij ſententiæ latæ, vel ſententiæ ferendæ. In primo caſu non habet locum renunciatio propriè dicta, ſed priuatio, & abſolutio, vnde ſi petens licentiam cedendi tale delictum exponat de facili priuabitur Prælatura velit, nolit. Sed ſi delictum habeat annexam priuationem officij ſententiæ ferendæ, poterit interim renunciare, *Flam. d. q. 3. n. 182. Garz. de benef. p. 11. cap. 10. n. 47. Ventriglia p. 2. adnot. 4. §. 1. n. 18.* vbi *nu. 19.* oſtendit quale homicidium non inducat priuationem officij ipſo facto, & quale eam inducat.

66 Ex parte autem plebis etiam oriri poteſt, quod Prælatus illi non poſſit prodeſſe, & ex hac parte duplex aſſignatur cauſa. Prima eſt malitia plebis, de qua ſic habet Innocentius III. *Propter malitiam autem plebis cogitur interdum Prælatus ab ipſius regimine declinare: quando plebs adeo dura ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat apud ipſum: ſed propter eius duritiam, quo magis ſatagit, eo magis iuſto iudicio deficere permittitur: dicente Domino per Prophetam: linguam tuam adhærere faciam palato tuo,*

qua

quia domus exaſperans eſt. Et Apoſtoli leguntur dixiſſe Iudæis. Ecce conuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos feciſtis. Non autem pro qualibet culpa paſtor debet gregem deſerere, ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, ſed de Superioris licentia, tunc demum poteſt non tam timide fugere, quam prouide declinare, cum oues conuertuntur in lupos: & qui debuerant humiliter obedire, iam irreuocabiliter contradicunt: cum etſi tales ſint grauiter pro crimine puniendi, ſunt tamen pro tempore vtiliter tolerandi: quia ſanguinem elicit, qui nimis emungit.

67 Licet igitur plebem deſerere ob culpam plebis, ſed non ſufficit ad hoc quælibet culpa, ſed ſola durities non frangibilis, & incorrigibilis pertinacia eſt cauſa ob quam liceat plebem deſerere, vt ex textu conſtat & notant *Panorm. num. 10. & alij*. Cum enim Epiſcopus iam non poteſt prodeſſe, iuſtè declinat, & gregem in lupos conuerſũ & loco humilis obedientiæ reddentem ſuperbam contradictionem derelinquit. Verum neque ſufficit multorum pertinacia inuincibilis, ſi non tota plebs reſiſtit Dei verbo, ſed immò notabilis pars obedit, & vocem ſui paſtoris audit. Non enim Paſtor debet oues in medio luporum dimittere. Sed & ſi plebs tota mala ſit, & audire renuat, non per hoc ſtatim dimitti poteſt, ſed diſſimulandum eſt pro aliquo tempore. Nam vt aduertit *Gloſſ. in vtiliter.* Quandoque dormire debet ſeueritas diſciplinæ. Ideo Epiſcopus, non illico per deſperationem debet relinquere populum, ſed diuino præſidio confidendum, *Sotus l. 10. de iuſt. q. 2. a. 4.* Et ſic Epiſcopus debet prius per tempus conueniens inſtare, increpare, arguere, obſecrare in omni patientia & doctrina, vt videat ſi eorum corda largiente Domino & inſpirante Dei verbum penetrat. Ideò nec ſine conſilio, & licentia Superioris derelinqui poteſt plebs quamuis dura, & ad bonum inflexibilis, *Tabien. v. renunciatio in princip.*

68 Ampliant verò hoc aliqui, vt ex hac cauſa Epiſcopus etiam inuitus cogi poſſit ad cedendum Epiſcopatui. Ita *Pariſ. d. q. 3. n. 122. Pax Iordan. d. Pralud. 8. nu. 63. Barboſa ad d. cap. Niſi nu. 14.* Quod tamen limitant, vt ſit verum ſolò, ſi tota plebs ſit mala & pertinax. Sed non video, qua ratione hoc dicatur. Nullus enim eſt hic Epiſcopi defectus, ſed quod Dei verbũ ſit ſterile totum eſt ex plebis malitia. Si enim eſſet ex defectu vel ignorantiæ, vel malitiæ Epiſcopi, iam hic caſus ſpectaret ad aliquem ex ſupra conſideratis, ſed hic caſus totus fundatur in plebis malitia. Vnde igitur ex malitia plebis priuandus eſt Epiſcopus ſuo Epiſcopatu, & non potius laudandus, qui virtute cum ſancta pertinacia curam proſequitur ouium, vt videat, ſi manſuetudine lupinam rabiẽ vincere valeat? Quod ſi dicatur, quod vbi talis Epiſcopus in vna Diœceſi eſt inutilis, poteſt transferri etiam inuitus ad aliam Eccleſiam, in qua ſit vtilis. Reſpondetur quod mutatur quæſtio, aliud eſt enim abſolutè cedere, & aliud cedere & transferri ad aliam Eccleſiam. Nam hoc concedo quod fieri poſſet etiam ſi plebs eſſet obediens ex alia iuſta cauſa primum negatur, quia illud nec in textu aſſeritur, nec ratione fulcitur. Et quod in textu dicatur talem Epiſcopum cogi, id dicitur quia cogitur ex malitia plebis ab eius cura declinare. Et bene dicitur cogi, quia id Præſul non facit ſponte, & ex proprio voluntate, ſed neceſſitatus ex duritia plebis. Sed ſi malitia non obſtante ipſe velit perſeuerare, non eſt vnde inuitus plebem ſuam cogatur deſerere.

69 Secunda cauſa ex parte plebis & ſexta inter omnes eſt ſcandali vitandi aliqua neceſſitas. Et hanc cauſam exprimit Innocentius ſub his verbis. *Pro graui quoque ſcandalo euitando (vt ſum aliter ſedari non poteſt) licet Epiſcopo petere ceſſionem: ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare ſalutem: memor illius quod dicit Apoſtolus: Si eſca ſcandalizauerit fratrem meum, non manducabo carnem in æternum. Sed inter ſcandalum, & ſcandalum eſt ſalubriter diſtinguendum: ſicut Dominus ipſe diſtinxit, cui dixiſſent Apoſtoli: ſcis quia Phariſæi audito hoc verbo ſcandalizantur? Reſpondit ſinite illos cæci ſunt, & duces cæcorum. Alibi vero dixit: qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.*

70 Sed hic certè diſtinguendum eſt de ſcandalo, nam aliud reſpectu Epiſcopi eſt actiuum, quia Epiſcopus eſt, qui ſcandalizat, aliud eſt paſſiuum, quia Epiſcopo innocente, ex aliorum malitia imminet graue aliquod ſcandalũ, quamuis illius nullo modo ſit cauſa Epiſcopus. Multa congerunt hic de ſcandalo actiuo Canoniſtæ aliqui, & præcipuè *Flaminius Pariſius d. q. 3. nu. 153.* quæ non ſunt hic neceſſaria, quia hic non eſt ſermo de ſcandalo dato ab Epiſcopo, quod non poteſt eſſe ſine Epiſcopi graui culpa, quæ non ſolum dare poteſt iuſtam cauſam petendi ceſſionem, ſed eſt demeritum per quod Epiſcopus meretur corrigi & puniri; & alias etiam in ipſius poteſtate eſt ſcandalum remouere, quoniam in eius poteſtate eſt non peccare. Et de Parochis ſcandalizantibus populum Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 6. decernit, quod ſi admoniti coerciti, caſtigati inueniantur incorrigibiles appellatione poſpoſita priuentur beneficijs, *Barboſ. ibid. Flamin. l. 5. q. 6. num. 101. Ventriglia vbi ſupra nu. 23.* Vnde hoc ſcandalum actiuum ad primam cauſam ſpectat, ſcilicet ad conſcientiam criminis. Nam & Prælatus ſcandalizans populum non eſt aptus ad illum regendum. Sed hic eſt ſermo de ſcandalo, cuius Epiſcopus nõ ſit cauſa licet occaſione Epiſcopatus ſcandalum oriatur ita vt ſcandalum poſſit ex renunciatione impediri. Hinc quoque eſt, quod non ſunt ad huius textus intelligentiam neceſſaria ea multa, quæ Canoniſtæ habent de neceſſitate vitandi, vel non vitandi ſcandalum, & quod non debet vitari, ſi non poteſt vitari ſine peccato, & quomodo ex cauſa ſcandali non debeat contemni veritas vitæ, doctrinæ, & iuſtitiæ. Quia cedere Epiſcopatus de licentia Papæ de ſe nullum peccatum eſt, & contra nullam eſt veritatem, & id fieri poſſe, & ſi fiat, faciendum eſſe ſine peccato ſupponit textus.

71 Nihilominus, vt ait textus diſtinguendum eſt inter ſcandalum, & ſcandalum. Sed vt diſtinguit *D. Th. in corp. artic.* Vel enim ſcandalum imminet ex malitia vel plebis, vel extraneorum nolentium aliquem in Epiſcopum in odium fidei, vel iuſtitiæ, & auctoritatis Eccleſiaſticæ cui nolunt ſe ſubijcere, ſed potius eam volunt conculcare, & hoc ſcandalum malitioſum non eſt curandum, ſed pro

fide

fide & iuſtitia Eccleſiæ certandum eſt vſq; ad mortem, vnde ad vitandum hoc ſcandalum non licet Epiſcopatui cedere, & malitiæ malignantium morem gerere. Vel occaſione Epiſcopatus oritur ſcandalum licet non datum, ſed acceptum, quod tamen non oritur ex contemptu fidei, vel auctoritatis Eccleſiæ, vel alicuius iuſtitiæ, aut virtutis, ſed ex alijs cauſis particularibus, & priuatis ſimultatibus, aut temporali aliquo intereſſe, ex quo vel Princeps, vel alij extranei, vel Clerus, vel plebs, vel aliqui de plebe Epiſcopum nolentes recipere, vel retinere imminet aliquod graue ſcandalum ſi ille Epiſcopatui non cedat. Et in hoc caſu licet petere licentiam cedendi ad ſcandalum vitandum, ſi alia via non poteſt vitari. Et conſideratis conſiderandis poteſt eſſe quod Epiſcopus ex virtute charitatis neceſſitetur ad cedendum, & ex conſequenti etiam poſſit cogi, vt cedat, ſi alia via ſcandalo non poſſit occurri. Vt ex *Innoc. & Hoſtien. docet Turrecrem. cap. hoc etiam num. 2. 7. quæſt. 1.* Quamuis tunc Epiſcopo dari debeat bonum cambium, tamen cõmunis vtilitas præferenda eſt priuatæ. Vnde quod ait *Ventriglia num. 21.* ſcilicet, quod ſi ſcandalum veniat ax malitia improborum non ex culpa beneficiati tunc non poteſt cogi ad dimittendum; quia hoc eſt ſcandalum Phariſæorum. Non eſt vniuerſaliter verum; Nam vbi agitur de ſalute ſpirituali populi etiam charitas vult, vt ſi aliter non poteſt occurri ſcandalo bona temporalia dimittantur, nõ in gratiam malignantium ſed ob populi ſpirituale bonum. Et in propoſito cur non poſſet cogi Epiſcopus, vel quicumque beneficiatus vbi non ceſſarent maligni perdere plebem ſi ex ceſſione ſola Prælati poſſet plebi ſubueniri. Nec ad rem facit doctrina *D. Thom.* citata ex *quæſt. 33. a. 8.* ſupra, nam vt bene aduertit ibidem *Caiet.* propter ſpirituales bonum debeat etiam temporalia dimitti. Et ſi daretur caſus v. g. quod Princeps potius induceret populũ ad infidelitatem, quam vellet ſuferre Epiſcopum cur pro ſalute populi non eſſet cogendus Epiſcopus cedere illi Eccleſiæ, præcipue ſi traderetur alia? ideo melius dicant alij aſſerentes quod propter ſcandalum vitandum poteſt aliquando cogi Epiſcopus ad renunciandum. Quod maiorem locum haberet, ſi Epiſcopus fuiſſet, qui dediſſet cauſam periculo vnde & pro culpa puniri mereretur.

72 Quoties vero ax cauſa ſcandali cogitur Epiſcopus renunciare etiam ſi id eueniat ex culpa Epiſcopi dandam illi eſſe recompenſam, ne cogatur mendicare ex *Feder. de Senis tractat. de permut. beneſ. num. 40. & Card. Iacob. l. 9. de Concil. a. 2. num. 25.* tradit *Flamin. d. quæſt. 3. num. 176.* referens id fuiſſe obſeruatum per Sixtum Quintum. Et idem docuit *Pax Iordan. Prælud. 8. num. 72.* referens id fuiſſe ſeruatum ab Vrb. VIII. *Barboſa lib. 3. de iure Eccleſ. cap. 15. num. 96. Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 12. in fine.*

S V M M A R I V M.

1 *Non licet cedere Epiſcopatui ob alias cauſas à recenſitis ab Innoc. 3. num. 73.*

2 *Quomodo ex intemperie aeris liceat, vel non liceat cedere. n. 73.*

3 *Ex cenſura haberi poteſt iuſta cauſa cedendi. numer. 74.*

4 *Pluralitas beneficiorum eſt iuſta cauſa cedendi. num. 75.*

5 *In inferioribus beneficijs ingreſſus Religionis, vel matrimonium eſt cauſa cedendi. n. 76.*

6 *Inimicitia capitalis eſt cauſa iuſta cedendi. n. 77.*

7 *Et in aliquo caſu poteſt cogi Epiſcopus vt cedat. num. 77.*

8 *Si Tyrannus impediat, ne Epiſcopus ſuo muneri ſatisfaciat eſt iuſta cauſa cedendi. n. 78.*

9 *Ex pura ſua vtilitate Epiſcopus non poteſt cedere. num. 78.*

10 *Sola Eccleſiæ vtilitas dat cauſam iuſtam cedendi num. 79.*

11 *Vtilitate Eccleſiæ id poſtulante Epiſcopus etiam inuitus de Eccleſia ad Eccleſiam transfertur. numer. 79.*

73 PRæter has cauſas vero enumeratas ab Innoc. III. ex quibus licet petere ceſſionem Epiſcopatus dari poſſe alias tradunt. *Pariſ. d. q. 3. n. 303. Pax Iordan. prælud. 8. n. 8. Barboſa ad d. cap. niſi, num. 26. Ventriglia num. 35.* Quia dari poſſunt aliæ cauſæ iuſtæ, & ex cauſa iuſta receditur a regulis iuris. *l. ſi hominem ff. mandati. Dec. cum ſit Romana, num. 13. de appellat. Menoch. de arbitr. 2. caſu 52. n. 5.* Sed oppoſitum eſt dicendum, nullam ſcilicet dari cauſam iuſtam dimittendi Epiſcopatum, quæ non contineatur ſub aliqua ex cauſis enumeratis ab Innoc. III. Quia idem Pontifex dictis cauſis expreſſis, ſubdit: *Verum ſi propter alias cauſas ceſſionem affectes, non eſt in hac ſibi poſtulanti fauendum, cum huiuſmodi poſtulatio videatur non eſſe diſcreta.* In his enim verbis expreſſe ſatis decernitur, & quod non liceat cedere ob aliam cauſam, & quod alio cauſa non ſit diſcreta & iuſta, prout intellexerunt, & tenuerunt. *Hoſt. num. 78. Butr. num. 5. Fuſc. de viſitat. p. 2. c. 28. num. 1. Redoan de ſimonia p. 2. c. 13. num. 11. Gigas de reſid. cap. 17. nu. 12.* Et probatur expendendo cauſas alias, quæ tanquam iuſtæ adducuntur.

74 Prima enim cauſa quæ adducitur eſt aeria intemperies ſaluti Epiſcopi valde nociua, in qua Epiſcopus ſalua vita non poteſt commorari. Hanc enim eſſe cauſam iuſtam petendi ceſſionem Epiſcopatus ex *Hoſtien. Felin. Redoan. Gloſſ. & Rebuff. probat Pariſ. num. 244.* Nam ad hoc facit *cap. ad ſupplicationem, de renunc. & ex cap. quorundam diſt. 24.* Nã & conſtat, quod iuſta cauſa non morandi in aliquo loco eſt aeris intemperies. Sed primo ſi bene penſetur hæc cauſa tota vtilitatem temporalem Epiſcopi redolet; cum tamen vt ſupra probatum eſt, vtilitas temporalis Epiſcopi non præbeat cauſam iuſtam cedendi, niſi in caſu, in quo Eccleſiæ nihil intereſſit eam regi per talem Epiſcopum, quia per aliũ eque bene adminiſtrabitur, & forſan melius. Hac enim ſuppoſitione facta, quod ceſſio in damnum plebis non cedat rationabile eſſe poteſt non obligare Epiſcopum ad locum in quo ſine mortis aut grauis infirmitatis periculo non viuit. Nam tunc ceſſio cedit in vtilitatem Eccleſiæ requirentis in ſuo Paſtore ſanitatem. Redundat etiam in vtilitatem Eccleſiæ vniuerſalis, vt ſine neceſſitate fideles ſui non exponantur periculo mortis, aut grauis infirmitatis. Ideo S. Congr. rerum Conciſtoralium, prout refert *Illuſtriſs. Faguanus ad cap. ad ſupplicationem num. 25. de renunt.* propoſito dubio an ſit admittenda ceſſio Eccleſiæ Balneoregien. quam inma-

manibus Sanctiſſimi facere intendit *Carolus Azzolinus* illius Epiſcopus, ex eo quod cœlum tam Ciuitatis, quam Diœceſis Balneoregien. vt teſtes deponunt, adeo ſibi graue, & ſuæ complexioni contrarium ſit, vt morbum pœne exitialem nulla remedia ex illa aeris intemperie admittentem hactenus paſſus, nuper ab alio cœlo valetudini redditus, ad ſuã Eccleſiam redire niſi cum certo vitæ periculo non poſſit, die 11. Iulij 1652. S.Congr.cenſuit, ſi Sanctiſſimus annuat ceſſionem eſſe admittendam. Sed vbi mutatio fieri non poſſit niſi cum notabili damno Eccleſiæ, non licet ex corporali Epiſcopi vtilitate Eccleſiam deſerere. Et vlterius hic conſiderandum eſt, quod aliud eſt non reſidere, & aliud eſt cedere, & quod eſto intemperies aeris, ſi ſit temporalis aut accidentaria, eſſet cauſa iuſta non reſidendi, non per hoc ſequitur quod ſit cauſa iuſta cedendi. Item intemperies aeris non ſemper eſt in tota Diœceſi, nec toto tempore anni. Ideo hic conſiderandæ ſunt deciſiones *S. Congr. Epiſ. & Regul. quas refert Nicolius in Floſculis v. Epiſcopus nu.93.* ex quibus habetur quod Epiſcopus admitti nõ debet ad permutandum propter aeris intemperiem, dum in Diœceſi ad eſt aliquis locus puri aeris. 1061. *Terrac. Reg. Regul.* 18. *Decembr.* Poteſt enim reſidere in qualibet parte Diœceſis, modo vadat ad Cathedralem temporibus præſcriptis à *S.Concil.Trid. ſeſſ.23.cap.1.* Nec remoueat Vicarium & tribunal à Ciuitate. 1603. *Brugneto* 18. *Ianuar.* & 1642. 22. *Februar.* & 1649. 17. *Decembr.* & 1611. *Montalto* 3. *Octobr.* Nec Princeps ſæcularis eum cogere poteſt ad reſidendum in Ciuitate. 1624. *Acquino.* 18. *Iun.* Et quatenus intemperies eſſet vniuerſalis, ſi non eſt res accidentaria, & quæ potuerit contingere Epiſcopo non aduertente, & neſciente cum libere, & ſponte conſenſit in Epiſcopatum, non eſt iuſtum, quod error in qualitate ſponſæ ſpiritualis, quam Epiſcopus potuit præuidere ſi voluit, det cauſam ſeparationi & diſſolutioni matrimonij ſpiritualis. Sed iuſtum eſt, vt qui inſalubrem duxit ſponte & libere, inſalubrem retineat, & ſuæ corporali ſaluti omni alio modo poſſibili prouideat. Nam & temperantia victus, & cuſtodia corporis, & prouidentia homines cuiuſque aeris intemperiei aſſueſiunt. Et cur Eccleſia alium tenebitur exponere periculo intemperiei aeris, donec ſupereſt, qui Eccleſiam illam ſponte ſibi deſponſauit? Et quæ multa congerunt *Pariſ.* & *Pax Iordan.* de aeris intemperie non probant, quia non applicantur caſui noſtro in quo Epiſcopus ſponte deſponſauit ſibi Eccleſiam in loco inſalubri commorantem, & vinculo Religionis ex rei natura, & diuino iure indiſſolubili ſe ei coniunxit, vnde neque hoc vinculum iuſtum eſt ex Pontificia diuina auctoritate diſſolui, niſi ex cauſa Religioſa, & quidem ex hoc manante, quod Epiſcopus non poſſit ſuæ ſponſæ Eccleſiæ æque bene prodeſſe. Quæ iuxta *D.Th.* in hoc textu eſt vnica cauſa ex qua diſſolui poſſit matrimonium ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia. Nec iura in contrarium allata vrgent. Nam in *cap. quorundam diſt.74.* non eſt ſermo de Epiſcopo, ſed de Præsbytero Monacho de vna Eccleſia rurali ad Ciuitatem Syracuſanam transferendo, vnde exemplum eſt prorſus diſſimile. In *cap. vero ad ſupplicationem, de renunc.* nulla eſt vel minima mentio intemperiei aeris sed caſus illius capitis longe alius eſt, de quo in ſequenti num. dicendum. Quotieſcumque igitur de cauſa vtili Epiſcopo occurrit ſermo, ſi vtilitas Epiſcopi perſonalis non redundat in vtilitatem ſpiritualem Eccleſiæ, & ex eo quod Epiſcopus reddatur impotens ad Eccleſiæ vtilitatem, vtilitas Epiſcopi non eſt cauſa iuſta cedendi. Si vero redundat in vtilitatem Eccleſiæ, tunc erit cauſa iuſta, ſed reducetur ad aliquam ex prædictis, ſicut iſta reducitur ad debilitatem.

74 Alia eſt ergo & ſecunda cauſa quæ afferri poteſt eſt cenſura, Si de facili non poteſt ab ea obtineri abſolutio: hanc enim dare iuſtam cauſam reſignandi beneficium habetur ex Conſt.58. Pij Quinti. *Barboſ.p.3 de iure Eccleſ. cap.15. num.* 105. *Ventriglia vbi ſupra.* Et apud eum *Gennen.* & *Proſper. de Auguſ.* Sed hæc cauſa, vt ex eadem Conſtitut. habetur pertinet ad illam primã Innocent. ſcilicet ad conſcientiam criminis, & quamuis abſolutio cenſuræ debeatur pœnitenti, & ſatisfacienti Eccleſiæ, bene nihilominus poteſt contingere quod iuſta ſatiafactio ſit vt beneficiatus cedat beneficio, & quod ratione delicti pro quo eſt incurſa cenſura, bonum ſit, vt Epiſcopus cedat.

75 Alia quoque & tertia cauſa eſt pluralitas beneficiorum, vt ex dicta Conſtit. Pij Quinti habetur. Sed ſi beneficia ſunt incompatibilia iuxta textum *in cap. de multa, d. preb.* non habet locum renunciatio, quia ob adeptionem ſecundi ſtatim primum vacat. Si vero ſunt compatibilia, iuſta quidem cauſa eſt renunciandi pluralitas beneficiorum, ſed hæc non habet locum in Epiſcopatibus, de quibus modo loquimur, nec in alijs beneficijs curam animarum habentibus, quæ incompatibilia ſunt iuxta dictum *cap. de multa de prabend.* Vnde qui recipit ſecũdum Epiſcopatum ipſo iure priuatus eſt primo; etſi contenderit illum retinere ſpoliatur etiam ſecundo.

76 Alia etiam cauſa ponitur in *d. Conſtit. Pij Quinti*, quæ eſt ingreſſus in Religionem, vel contrahendum matrimonium. Nam qui ingreſſurus eſt Religionem vel contracturus matrimonium ante poteſt renunciare. Nam & ſi id non faciat ante, ſtatim ex vi profeſſionis initæ, vel matrimonij contracti beneficia vacant. Et ſi beneficiatus ea ob præfatas cauſas ante renunciauerit, collator non poteſt ea alteri conferre, niſi ſecuta profeſſione vel matrimonio. Sed hæc quoque cauſa non habet locum in Epiſcopo, qui non poteſt, vt dictum eſt, renunciare Epiſcopatui vt ingrediatur Religionem, & cui repugnat omnino matrimonium contrahere.

77 Alia ergo & quinta cauſa aſſignatur inimicitia capitalis ob quam Epiſcopus in Diœceſi non poteſt commorari niſi cum graui periculo mortis. Hanc enim eſſe cauſam iuſtam cedendi probatur. *ex d. cap. ad ſupplicationem*, quia Innoc. III. licentiam cedendi conceſſit Archiepiſc. Raguſieo eo quod ibi non poterat ſecure morari & habetur ex d. Conſtit. Pij Quinti. *Hoſtien ibid. in princ. Gloſſ. v. morari. Butr. num.2. Panorm. num.1. Fuſcus l.2.cap.28. nu.82 Pariſ. d. quæſt.3. num.*253. *Pax Iordan. d. Prælud.*8. *numer.*80. *Ventriglia vbi ſuprà num.*32. *Barboſa l.3. de iure Eccl. c.15. num.*100. Sed dicitur quod hæc cauſa eſt quidem iuſta, ſed continetur ſub cauſa ſcandali ennumerata ab Innocentio. Nam mors imminens Epiſcopo ex graui inimicitia, ſi accedat ad Epiſcopatum eſt ſcandalum grauiſſimum imminens, ob

ſum. Et talis non eſt vnde petat; vel expectet licentiam cedendi; ſed ex iuſtitia tenetur ſtatim cedere iniuſtæ poſſeſſioni Epiſcopatus, quam ſine aliquo titulo retinet. *Gloſſ. & Panorm. d. nu. 5. Garz. de beneſ. p. 11. c. 3. num. 250. & apud eum Folin. & Cecb. Barboſa ad d. cap. niſi. nu. 26. Sanctus tamen Ant. 3. p. tit. 19. c. 5. §. 1.* etiam de intruſo, qui eſt in poſſeſſione ait, quod renunciat in manib. Papæ: Hoc tamen non admittitur niſi de intruſo apparenter ſaltem electo. Vel igitur Epiſcopus non eſt proprie & ſtricte intruſus, ſed habet titulum ſaltem coloratum, & putatiuum, quia in facie Eccleſiæ, vel fuit electus & confirmatus per Papam, vel fuit per Papam promotus, quamuis laboret aliquo vitio eius promotio, vel etſi fuit legitime promotus, poſt commiſit delictum, ob quod eſt vel deponendus, vel ipſo iure priuatus officio. Et in hoc caſu non poteſt ſine licentia Papæ renunciare & cedere. *Panorm. loc. cit. Pariſ. l. 7. de reſig. quæſt. 2.* diffuſe hoc tractans, & probans, quod nullus criminoſus, nec etiam ſimoniacus habens titulum coloratum poteſt renunciare ſine licentia ſuperioris. Idem tenet *Barboſ. ad d. cap. niſi, num. 27.* Neque obſtat, ſi dicatur quod v.g. habens ſolum titulum Epiſcopatus apparentem, & coloratum ſine vero titulo tenetur in conſcientia dimittere officium, & reſtituere fructus, quia nulliter promotus nõ eſt verus Epiſcopus, ſed eſt alienæ rei poſſeſſor, qui ſtatim tenetur reſtituere. Ve in ſimoniaco patet. Nam dicitur quod eſt verum quod ſimoniacus tenetur ſtatim dimittere Epiſcopatum ſimoniace obtentum, ſed illum reſtituere debet in manu ſuperioris, & ideo ſine eius licentia illum non debet dimittere, vt bene docuerunt *Innoc. in cap. niſi num. 1. Gloſſ. in cap. tranſlationem vers. non volebat de renunciat. & ibi Panorm. num. 23. Sylu. v. ſimonia. num. 10.* Et idem de alijs criminibus dicitur. Cæterum nec eſt verum vniuerſaliter, quod habet *Ledeſ. de ſtat. cap. 3. concl. 12.* Quod vbi collatio eſt nulla intrat obligatio reſtituendi officium, & fructus, quia non omnis lex irritans obligat in conſcientia ante ſententiam.

83 Limitat tamen hoc *Panor.* vt in artic. mortis poſſit renunciari officium ab eo, qui eius verum titulum non habet, ſed limitationem non admittunt *Pariſ. & Barboſa*, nam vere ſufficit in eo caſu, quod pœnitens ſuo Confeſſario promittat ſe dimiſſurum quam primum poterit. Tamen poſſe etiam dicit eum *S. Anton. 3. part. tit. 19. cap. 5. §. 1.* quod in hoc caſu pœnitens renunciat in manu Confeſſoris ſub conditione, ſi placuerit Papæ.

84 Limitat vlterius *Panormit.* vt in caſu notorij criminis poſſit ſine alia licentia renunciari officio, cum propter crimen quis eſt eo ipſo iure priuatus. Sed neque hæc limitatio admittenda eſt. Quia poteſt ſuperior velle diſpenſare cum illo, & pœnam condonare, & ad prouidentiam ſuperioris ſpectat videre an conueniat, vt ille cedat, vel non cedat. Et Superioris intereſt ne alio iudicante officium dimittatur, *arg. cap. ſignificaſti de foro compet. cap. non liceat. 3. quæſt. 6. cap. Clericum. q. 1. Sylu. v. renunciatio quæſt. 3. Peyr. in form. lit. R. cap. 8. num. 4. Tambur. de iure Abb. p. p. diſp. 13. quæſt. 1. nu. 3. Lezana v. renunc. num. 6.*

85 Quamobrem ſi Prouincialis, vel Prior, vel Abbas, vel quilibet Superior Regularis ſentiat ſe vere eſſe inſufficientem ad regimen, vel etiam incidiſſe in caſum, cui ſit annexa priuatio officij ipſo iure, & abſque declaratione, non poteſt ipſe ſe priuare officio, vel Conuentui officium renunciare, ſed ad ſuperiorem debet recurrere, & iuſſum ſuperioris debet expectare, & quælibet renunciatio alteri facta, quam ſuperiori legitimo habente facultatem deſtituendi, eſt nullius valoris, & nullum præiudicium affert renuncianti etiam quantum ad poſſeſſionem, vt ex *Rebuff. de pacif. poſſeſſ. num. 311. Rota in Nolana Abbatiæ Iunij 1578. coram Blanchetto, & dec. 529. num. 7. p. 4. diuerſ. probat Tambur. de iure Abb. p. p. d. 13. quæſt. 1. num. 9. Lezana in verbo Abbas num. 18. Garz. p. 11. de Beneſ. cap. 3. num. 223.* Quamuis ſi renuncians non incubuerit poſſeſſioni, ſed illam dimiſerit, fiat ei ex hoc præiudicium in poſſeſſione, nec poſſit agere ſpolio, *Garz. ibid. nu. 237. Et num. 231.* oſtenderat, quod renuncians in manibus non ſuperioris, nec eſt priuandus beneficio in pœnam huius delicti, ex tali renunciatione commiſſi.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter Epiſcopum, & Religioſum. n. 86.*
2 *Epiſcopus ſolum vbi non poſsit prodeſſe plebi poteſt ingredi Religionem. n. 86.*

86 IN reſponſione ad primum valde notanda eſt differentia, quam *D. Thom.* ponit inter Epiſcopum, & Religioſum deſumpta per diuerſa ſtudia in ordine ad diuerſos fines proximos. Quia proximus finis Religioſi eſt ſtudium & diligentia propriæ ſalutis obtinendæ. Sed finis Epiſcopi eſt ſtudium ſalutis alienæ; Et quia non ceſſante fine non ceſſat motus in finem, ideo vbi Epiſcopus poteſt adhibere vtile ſtudium ſalutis plebis, ſuæ nõ debet ceſſare intentio Epiſcopi in hũc finem. Quamobrem tunc ſolum licet Epiſcopo dimittere Epiſcopatum, vt tranſeat ad Religionem, cum eſt impeditus, ne vtile ſtudium adhibeat ſalutis ſuarum ouium.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa cedendi vel eſt ex culpa Epiſcopi, vel non. num. 87.*
2 *Vbi Epiſcopus factus Religioſus non ceſsit Epiſcopatui ex ſua culpa, poteſt etiam ad eundem Epiſcopatum ceſſante cauſa reeligi. n. 88.*
3 *Non tamen ſi hæc cauſa fuit ſimonia electo ignorante commiſſa. n. 88.*
4 *Epiſcopus depoſitus & detruſus in Monaſterium ad pœnitendum non poteſt reeligi ad Epiſcopatum. num. 89.*
5 *An vbi Epiſcopus non eſt damnatus ad Monaſterium ex eo nihilominus quod factus Religioſus, non poſsit eligi in Epiſcopum. n. 90.*
6 *Ex vi ingreſsus in Religionem nõ impeditur Epiſcopus, quin poſsit reeligi. n. 91.*
7 *Etiam ſi renunciaſſet ex delicto & maneret irregularis poſſet poſtulari. n. 91.*
8 *Qui prius fuit Religioſus, ſi poſtea ex Epiſcopatu redeat ad Religionem, non poteſt in Religione habere officium. num. 92.*
9 *Epiſcopus factus Religioſus non poteſt reeligi niſi ſeruata lege cap. ſi Religioſus & num. 93.*

87 IN reſponſione ad ſecundum continetur in ſumma textus *c. poſt tranſlat.* 11. *de renunc.* Et habentur regulæ ad diſcernendum, an qui ex Epiſcopo factus eſt Religioſus poſſit iterum fieri Epiſcopus. Datur verò diſtinctio, nam cauſa cedendi Epiſcopatui, vel non eſt culpa Epiſcopi, ſed aliquid aliud præbens temporale impedimentum Epiſcopo, ne poſſit adhibere ſtudium ſalutis animarum ſuæ Diœceſis, vel huiuſmodi cauſa eſt aliqua Epiſcopi culpa,

88 Tunc datur prima regula, & dicitur, quod vbi Epiſcopus ceſſit Epiſcopatui non ex culpa ſua, ſed ex aliquo alio temporali impedimento, eo ceſſante poteſt etiam ad eundem Epiſcopatum redire; vt ſi cauſa cedendi fuit ſcandalū aliquod imminens, vel Epiſcopi infirmitas, vel eiuſdem ignorantia, ſcandali periculo ceſſante, vel infirmitate ſanata, vel ignorantia exuta, poteſt ad eundem etiam Epiſcopatum reaſſumi, vel ſi cauſa non fuit vniuerſalis, ſed reſpectu huius Epiſcopatus, poteſt ad aliū promoueri, Item dicitur ſi Epiſcopus ex eo ceſſit Epiſcopatui, & factus eſt Religioſus, quod promotio eius eo ignorante & innocente fuit ſimoniaca. In hoc tamen caſu non poteſt ſine ſpeciali diſpenſatione eligi ad eundem Epiſcopatum, ſed bene ad alium. Et ita cum *D. Thom. hic ex d. cap. poſt tranſlationem docuerunt Gloſſ. ver ex præmiſſis, Panormit. nu. 9. Barboſ. nu. 1. & alij D.D. communiter D. Anton. 3. p. tit. 19. cap. 3.*

89 Secunda Regula eſt, quod ſi quis ex aliqua culpa depoſitus fuit ab Epiſcopatu, & in Monaſterium detruſus ad pœnitentiam agendam, non poteſt iterato ad Epiſcopatum reuocari. Ita *D. Thom.* hic & probatur ex Conſtantinopol. Synodo prout refertur *cap. Hoc nequaquam 45. 7. q. 1. & ibi Gloſſ. in v. alterius. Turrecrem. not. 2. Præp. num. 3. Barboſa num. 1. Albericus v. Epiſcopalis ordo. Maiol. de irregular. l. 3. c. 6. n. 4. & cap. Poſt tranſlationem 11. de renunc. & ibi Gloſſ in v. loquitur, Panorm. num. 9. Barboſ. num. 2. Flam. Pariſ. l. 5. q. 3. num. 242.* Et ratio eſt manifeſta. Nam talis ſic publicè pœnitentiatus, vt ait *Turrecr.* cenſendus eſt irregularis tanquam publicè pœnitens, & cum non poſſit ad Sacerdotium promoueri, multo minus poteſt aſſumi in Epiſcopum. Et quidem ex multiplici capite talis Epiſcopus irregularis eſſe poteſt: primo tanquam ex cauſa publica & famoſa damnatus, *Panorm. cap. poſt tranſlat. nu. 15.* ſic enim, qui ſic damnantur ſunt ipſo iure infames, ideoque & irregulares, *cap. infames 3. q. 7. §. patro,* ſecundo quia damnatus ad pœnam infamantem; Depoſitio enim ab Epiſcopatu, eſt pœna ferens infamiam. *Panormit. cap. cum te nu. 20. de ſent. & re iudic. Sayr. de cenſ. l. 5. c. 22. nu. 30. Burgas de irreg. p. 6. tit. de ſent. depoſ.* Et ſic talis Epiſcopus eſt infamis ex genere pœnæ & delicti per ſententiam in cauſa famoſa declarati, iuxta *d. cap. infames,* de quo genere infamiæ plura dixi *tract. de elect. cap. 25. q. 49.* Sed quando nulla alia adeſſet irregularitas, ſi perpetuo talis ſit damnatus ad peragendam pœnitentiam in monaſterio, eſt excluſus ab Epiſcopatu. Et tandem decretum Concil. Conſtant. & Innoc. 3. prohibentis talem ad Epiſcopatum aſſumi, illum ab eo excludit.

90 Sed quid dicendum vbi cauſa cedendi Epiſcopatui eſt quidem aliqua culpa, aut irregularitas, ſed tamen Epiſcopus non eſt in cauſa famoſa damnatus ad monaſterium, ſed Epiſcopus de licentia Papæ cedit Epiſcopatui, & ingreditur Religionem? Aliqui exiſtimant, quod Epiſcopus ob crimen renuncians, vt Monachus fiat, vlterius ad Epiſcopatum redire non poſſit, ita *D. Anton. 3. p. tit. 19. cap. 3. in princ. Flamin. Pariſ. lib. 1. de reſig. qu. 13. num. 52.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. Hoc nequaquam.* Qui immò nulla facta mentione de renunciatione ob crimen, abſolutè docet Epiſcopum renunciantem, vt fiat Monachus, vlterius non poſſe ad Epiſcopatum reuertere. *Turrecrem. autem ſuper d. cap. Hoc nequaquam art. 2. diſtinguit,* & ait quod ſi Epiſcopus ſolum renunciauit loco, licet per ſe nō poſſit reuertere ad Epiſcopatum, poteſt tamen vel ad eundem, vel ad alium eligi; ſed ſi renunciauit loco & omni Epiſcopali officio, non poteſt in Epiſcopum eligi ſine ſpeciali licentia Papæ. At *Panor. cap. poſt tranſlat. nu. 15.* aliter diſtinguens ait, quod ſi conſtat Epiſcopum renunciaſſe propter crimen, non poteſt eligi, & licet poſſit poſtulari, poſtulatio non eſt admittenda. Vel non conſtat eum renunciaſſe ob crimen, & tunc vel renunciauit tantum loco, & poteſt eligi, quia præſumitur non renunciaſſe ob crimen, vel renunciauit loco, ordini, & dignitati, & tunc non poteſt eligi, licet poſſit poſtulari: quia cenſetur renunciaſſe propter crimen,

91 Sed hæc quæſtio habet claram ſolutionem ex *cap. poſt tranſlationem,* ibi *Alijs aſſerentibus ſic intelligendum eſſe Capitulum antedictum (ſcilicet Capitulum Conc. Conſtantin.) vt per ſe reſurgere nequeat, ideſt repetere quaſi debitum. quod tali modo dimiſit; quanquam eligi poſſit, præſertim ſi locum tantum, & non ordinem reſignauit.* Ex hac opinione ab *Innoc. 3.* ibi approbata habetur, quod vbi qui renunciat, vt Monachus fiat, nō eſt depoſitus ab Epiſcopatu per ſententiam, nec renunciat ratione talis criminis, aut defectus, vnde remaneat irregularis, & impeditus ab executione officij Epiſcopatus, ex eo præciſè quod fiat Monachus, ſeu Religioſus ſponte Papa id concedente, nullum incurrit impedimentum, ob quod non poſſit ſine diſpenſatione vel eligi, vel promoueri ad Epiſcopatum. *Setus lib. 10. de iuſt. q. 2. art. 4. ad ſecundum.* Quamuis enim non poſſit repetere Epiſcopatum, quod reſignauit, vt ſibi debitum, poteſt tamen ad illum & quemcumque alium eligi: quod verò ſubditur præſertim ſi locum tantum & non ordinem reſignauit, ſenſum præfatum confirmat. Dictio enim præſertim comparatiuè ſumitur, & ſignificat idem quod *maximè,* vel *præcipuè,* & importat quod idem iuris ſit in caſu contrario ſecundum quod ex *Natt. conſ. 590. num. 4. Caſſador. deciſ 4. num. 8. de conceſſ. præbend. Cened. ſing. 83. num. 2. probat Barboſa dict. 277. num. 2.* Vnde in hoc textu duo ſignificat. Primum quod vbi Epiſcopus reſignauit tantū locum, vt eſſet Monachus poteſt eligi iterum ad Epiſcopatum, Secūdum quod idem iuris eſt etiam ſi reſignauit ordinem. Quamuis quia in hoc ſecundo caſu non eſt tam vehemens præſumptio, quod non reſignauerit Epiſcopatum ob alicuius criminis impedimentū, poſſit de facili haberi, quod impediat eum eligi; quia nimirum vbi renunciatio facta ſit ob conſciētiam criminis, etiam poſt pœnitentiam impedientis executionem officij, manente eo ſic irregulari,

ſeu impedito non poterit eligi; poterit verò poſtulari; iuxta ea quæ tradidit *Panorm. ſupra*. Et ſi impedimentum eſſet tale, in quo Eccleſia non conſueuit diſpenſare, malè facerent illum poſtulantes, ſed tamen poſtulatio valida eſſet, nec poſtulantes eſſent priuari voce, vt probaui *tract. de elect. cap. 24. q. 12. num. 30.* Et vlterius hic conſiderare deberent poſtulantes id, quod habet *Innoc. 3. d. cap. poſt tranſlationem*, ſcilicet quod impedimentum præfatum in Epiſcopo iam Religionem profeſſo difficilioris diſpenſationis eſſet. Cæterum hoc vel alio remoto impedimento ex vi ingreſſus in Religionem nihil impeditur Epiſcopus, quin poſſit eligi iterum, aut promoueri ad eundem, vel aliam Epiſcopatum.

92 Epiſcopus tamen Religioſus factus, ſi ante Epiſcopatum erat Religioſus, in ea Religione ad quam tranſit ex Epiſcopatu non poteſt habere dignitates neque officia, ex Conſtit. in ſacra B. Petri 45. Pauli IV. *Flam. Pariſ. l. 5. de reſig. q. 3. num. 242. Barboſa ad d. cap. Hoc nequaquam n. 1.*

93 Et ſi Epiſcopus factus Religioſus iterum ſit eligendus in Epiſcopum debent ſeruari ſacri Canones, & præcipuè *cap. ſi Religioſus de elect. in 6.* Quoniam dum fuit Religionem profeſſus, ſub legibus Religioſorum viuere debet.

SVMMARIVM.

1 *Dicta de Epiſcopo renunciante cum proportione vera ſunt de alijs Prælatis. num. 94.*
2 *Nulla reſignatio admitti debet niſi ex aliqua ex cauſis à Pio V. in Conſtit. 58. contentis. num. 95.*
3 *Dictio taxatiua quid efficiat. num. 95.*
4 *Etiam in Regularibus non admittenda renunciatio niſi ex aliqua ex illis cauſis. num. 96.*
5 *Nō eſt omnino eadē ratio de Epiſcopis, & alijs. n. 96.*
6 *Non tamen ex omni ex dictis cauſis tenentur Prælati renunciare. num. 96.*
7 *Renunciatio fieri debet in ſcriptis. num. 97.*

94 QVæ vero dicta ſunt de renunciatione Epiſcopatus cum proportione intelligi debent de renunciatione aliarum Prælaturarū & beneficiorū. Quod modo eo eſt certiùs, quòd Pius V. in dicta ſua Conſt. 58. loquens de reſignationibus beneficiorum faciendis coram Epiſcopis admittit præfatas cauſas in *cap. Niſi cum pridem contentas*, vnde non eſt dubium præfatas cauſas eſſe iuſtas pro renunciatione cuiuſcumque beneficij aut Prælaturæ.

95 Immò nulla reſignatio admitti poteſt, niſi ex aliqua, vel ex aſſignatis cauſis ab ipſo Pio V. in d. Conſt. vel quæ ad illas reducantur, quia non dedit facultatem Epiſcopis admittendi reſignationes, niſi ex prædictis cauſis, vt patet ex illis verbis. *Epiſcopi, & alij facultatem habentes earum dumtaxat reſignationes recipere & admittere poſſint, qui aut ſenio, &c.* ſufficit tamē quòd cauſæ ad expreſſas ibidē reduci poſſint ex rationis identitate, aut ſimilitudine. Nam tales implicitè in d. Conſtit. continentur, & dictio taxatiua excludit extranea, & diſſimilia, includit vero caſus ſimiles, vt tradidit *Euerard. loco à natura dictionis taxatiuæ numer. 4. & ex Panorm. in cap. cum dilecta num. 8. de confirm. Barboſ. dict. 97. n. 5. Ventriglia vbi ſupra n. 36.*

96 Et ideò etiam in Regularibus, quamuis iura communia citata loquantur de beneficijs, tamē quia declarant, quæ ſint cauſæ iuſtæ renunciandi, & quæ non, ſaltem quantum ad vim directiuam communia ſunt etiam illis, vnde non licebit Superioribus admittere renunciationes Prælaturarū, niſi ex aliqua ex cauſis, vel ſupra expreſſis, vel ſub aliqua earum contentis. Quamuis non ſit omnino eadem ratio de Epiſcopatu, & alijs Prælaturis propter ſtrictiſſimum vinculum voti ex quo Epiſcopus ſe obligat ad officium Epiſcopatus. In hoc tamen eſt eadem ratio, quod paſtorale officium quodcumque non debet dimitti, niſi vel ob vtilitatem, & cōmodum Eccleſiæ, vel cauſa ſalutis ipſius paſtoris. Quod verò *Lezana v. renunciatio numer. 8.* dicat dari cauſas ex quibus Regulares nedum poſſunt, ſed tenentur renunciare Prælaturis, quæ ſunt cenſura, irregularitas, infirmitas corporis, vel aliud impedimentum impediens ordinis executionem, vel per ſimoniam, aut intruſionem officium adepti ſunt, iam ex ſupradictis conſtat non eſſe vndequoque verum, & quomodo ſit intelligendum Prælatos teneri ad renunciandum.

97 Renunciationem verò, quando fit, debere fieri in ſcriptis, colligi poteſt ex *cap. qualiter, & ex cap. quamuis 7 q. 1. & cap. Conſuldus 17. q. 2. & S. Ecca 2. q. 1.* Sed hoc non importare præceptum, ſed cōuenientiam tradit *S. Anton. 3. p. tit. 19. cap. 5. §. 1 fin.* Sed in hoc ſtylus curiæ ſeruandus eſt. Quod quidem vtile eſt, vt etiam in Prælaturis Regularibus ſeruetur, etſi non ſint beneficia. Quia cum renunciatio ſit ſtrictiſſimi iuris, ad tollendas omnes lites optimum eſt, vt ſemper de ea conſtet per teſtem irrefragabilem, qui eſt ſcriptura, quæ ſcripta manu propria plene probat intentionem ſcribentis *l. publica num. §. Titius, ff. depoſiti vel contra. Tabien. v. renunc. n. 1.* vbi quod forte in alijs ab Epiſcopatu ſcriptura non eſt neceſſaria. *Peyr. in Formular. lit. N. cap. 8. num. 7. Lezana v. renunciatio n. 7.* Diuerſæ etiam formę renunciandi officia habentur apud *Peyr. ibid. cap. 5. 6. 7. & 8.*

SVMMARIVM.

1 *An permutatio fieri debeat non niſi ex cauſis ſupra poſitis. num. 98.*
2 *Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ſine iuſta cauſa. n. 99.*
3 *Vtilitas perſonarum poteſt eſſe ratio permutandi ex parte amantium n. 100.*
4 *Concupiſcentia vtilis eſt diſpoſitio ad amorem honeſtum. n. 100.*
5 *Sola vtilitas Eccleſiæ debet eſſe finis permutationum. n. 101. 102.*
6 *Permutare beneficia ratione vtilitatis eſt ſimoniacum. n. 101.*
7 *Vtilitas perſonarum ſæpe redundat in vtilitatem Eccleſiæ, & eſt medium licitè aſſumptum ad illam obtinendum. n. 102.*
8 *Sufficit in permutatione, quod vtilitas ſit ex parte vnius Eccleſiæ. n. 103.*
9 *Cauſa iuſta permutandi eſt vtilitas Eccleſiæ vniuerſalis etiam cum aliquali damno Eccleſiæ particularis. n. 103.*
10 *Solus fauor perſonalis alicuius non eſt iuſta cauſa permutationis. n. 104.*
11 *Permutatio non poteſt fieri niſi ex aliqua ex cauſis ex quibus eſt licita reſignatio. n. 105.*

Quæ-

98 QVærendū vero remanet, an quæ de renūciatione dicta ſūt intelligi debeāt etiam vbi beneficio renunciator cauſa permutandi, vel ad fauorem alterius? Nam *Palaus p. 2. tract. 13. d. 6. p. 2. §. 1. num. 4.* habet quod ſolus fauor alteri factus præſtat ſufficientem honeſtatis cauſam, ſi renunciaus habeat vnde aliunde viuat, & *num. 8.* docet cauſas à Pio V. in Conſtit. 58. poſitas non eſſe neceſſario ſeruandas in permutatione, quia in ea non eſt locus fraudi, ſicut in ſimplici reſignatione cum permutatio beneficiorum habeat reciprocam reſignationem, & in ſupradicta Conſtitutione permittuntur permutationes factæ iuxta Canonicas ſanctiones. Amplius verò quod permutatio fieri poſſit ex vtilitate perſonarum tenuerūt *Gloſſ. 2. in cap. cum vniuerſorum de rerum permut.* & ibi *Panormit. num. 7. & in cap. quæſitum num. 6. eod. tit.* & pro eadem ſententia referuntur *Fraucus, Petrus de Peruſia, & Lambertinus à Garz. par. 11. de benefic. cap. 4. num. 46.*

99 Hoc certum eſt permutationes beneficiorum ſine cauſa iuſta fieri non poſſe. hoc enim expreſsè decernitur, *cap. quæſitum 5. de rerum permutat. & ibid. docent Canon. communiter. idemq. dixerunt Card. in Clem. de rerum permut. num. 15. Anchar. conſ. 279. Rota deciſ. 4. de procur. in antiq. nu. 4. Bellam. dec. 94. Staphil. de lit. gratiæ tit. de modo & forma impetrand. §. de iurepatron. permut. num. 2. Dec. conſ. 141. num. 4. Aymon. Probus, Rebuffus, Gimon, Duaren, Cechus,* quos refert, & ſequitur *Garz. p. 11. de benef. c. 4. n. 44. Barboſa ad d. cap. Quæſitum num. 11. & alij,* quos infra refero.

100 Quo ſuppoſito dicitur ſecundo, quod non eſt inconueniens neque per ſe malum; quod vtilitas perſonarum ſit motiuum, & ratio ex parte permutantium, vt permutent beneficia omni pacto ceſſante. Ratio huius eſt, quia cum amicabilia, quæ ſunt ad alterum ſint ex amicabilibus, quæ ſunt ad nos, non eſt contra rectitudinem amoris, quod vtilitas propria honeſtè amata ſit occaſio, & diſpoſitio ex parte amantis amandi honeſtum. Nam & DD. ſanctus dixit. *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter retributionem*, vnde vtilitas retributionis propria erat ex parte illius ratio materialis, & diſpoſitio ad ſeruanda mandata. Et ita *D. Th. p. p. q. 60. a. 5. ad ſecundum* docet quod Angelus amat Deum *inquantum* eſt *illi* bonus, ſed ly *inquantum* non dicit finem amoris, ſed rationem amandi ex parte amantis. Et timor inferni, qui eſt ex amore vtilis non eſt malus, vt definiuit Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 4. Et ita valde bonum eſt, quod ex timore inferni moueatur diſpoſitiue voluntas ad Deum ex charitate amandum. Et ita in materia beneficiali hoc ſummopere conſiderandū, quod vtilitas perſonarum ſi ſit ſolū ratio volēdi ex parte volentis, & non ſit finis volitionis, non eſt per ſe mala, ſed immò poteſt eſſe honeſta, ſi ex honeſta voluntate proueniat. Et in hoc ſenſu intelligi debet opinio *Gloſſæ, & Panormitan. ſupra citata.*

101 Dicitur autem tertio, quod permutatio beneficiorum fieri poteſt & debet propter ſolam Eccleſiæ vtilitatem, ſi ly propter dicat finem proximum permutationis, & quod ſi fiat hoc modo propter aliquod temporale commodum eſt vera ſimonia, *D. Thom. 4. d. 25. q. 3. a. 3. ad 8. Syluest. v. permutatio 2. num. 3. Io. Bapt. Conradus q. 42. Vgolin. de ſim. tab. 1. cap. 27. §. 1. num. 6.* Etenim vbi commodum terrenum eſt traditionis ſpiritualis finis proximus ibi continetur neceſſario pactum ſeu emptio, & vēditio, nam vendere eſt dare rem vt habeatur pretium, & emere eſt dare pretium habendo pro fine receptionem rei emptæ. Quod late declaraui *in tract. de elect. cap. 7. q. 3.* Quamobrem dare beneficiū ita vt huius ceſſionis finis ſit habere vel aliud beneficium, vel aliud commodum terrenum, eſt beneficium vendere; & emere, quod ſimoniacum eſt.

102 Quamobrem ſola neceſſitas & Eccleſiæ vtilitas, quæ eſt proprius finis ad quem ſunt inſtituta beneficia, & Prælaturæ; poteſt eſſe vnica cauſa iuſta & proximus finis tam permutantiū, quam admittentium permutationes beneficiorum, vt expreſſe habetur *cap. quæſitum 5. de rerum permutat.* & tradunt *Anchar. Bellam. Staphil. Aym. Probus, Gimm. Garzias, & Barboſa ſupra citati. Boer. deciſ. 205. num. 7. Pariſ. l. 11. q. 5. n. 24.* Non enim rectè & honeſtè aliquid fit, niſi tanquam ex fine proximo fiat propter id, ad quod ex lege inſtitutū eſt, vt fiat. Beneficia verò, & præcipuè Prælaturæ, & maximè Epiſcopatus ſunt propter Eccleſiarum vtilitatem, ex ſola igitur hac vnica cauſa cōferri debent, quacumque via conferantur. Verum quidem eſt, quod contingere poteſt plerumque vt perſonarum vtilitas redundet in Eccleſiæ vtilitatem; qui enim patitur in vno loco inclementiam aëris minus eſt vtilis Eccleſiæ ſeruitio requirente perfectam ſanitatē, vnde in vtilitatem Eccleſiæ cedit, ſi ad eam aſſumatur alius, cui non noceat illius aëris qualitas, & ille ad aliam Eccleſiam transferatur. Similiter dicitur de eo, qui in vno loco patitur inimicitias, qui non bene callet idioma loci, qui habet alicubi occaſiones peccandi, cuius doctrina ſuperabundat in loco vbi eſt, & in ampliori, & pinguiori beneficio erit magis accommodata, qui vtilior euadet miniſter pro Eccleſia ſi prouideatur de beneficio in magna ciuitate, & idem de quampluribus alijs dici poſſet quorum vtilitas cedet in Eccleſiæ maiorē profectum. In quibus caſibus vtilitas perſonarum poteſt eſſe finis permutationum materialis, ſeu melius loquendo medium ex quo reſultet maior vtilitas Eccleſiæ, ſic ergo bene admittitur, quod aſſumi poteſt vtilitas perſonarum, vt mediū ex quo reſultat Eccleſiæ vtilitas, & fieri poteſt permutatio intuitu vtilitatis, aut temporalis, aut ſpiritualis perſonarum, ſed non propriè ratione talis vtilitatis, ſed ratione vtilitatis Eccleſiæ conſurgentis ex perſonarum vtilitate. *Vgol. d. §. 1. num. 6. ſin. Gambar. in cap. 1. de rerum permut. in 6. num. 9. Anchar. in Clem. 1. de rerum permut. Butr. in d. cap. quæſitum, Calder. conſ. 1. de rerum permut.* quos ſequitur *Garzias p. 11. de benef. cap. 4. num. 46. Azor. p. 2. l. 7. cap. 30. q. 4. Barboſa d. cap. quæſitum n. 11.*

103 Sufficere autem in permutatione, vt vtilitas ſit ex parte vnius Eccleſiæ, dum tamen non ſit damnum ex parte alterius dixit *Garzias num. 49.* Cum tamen *Tuſcus lit. P. concl. 305. num. 5. ex Gem. conſ. 10. num. 5.* vtilitatem vtriuſque requirat, ſed vtrumque horum eſt verum, quia vnius Eccleſiæ vtilitas eſt, quod ſine eius damno alterius creſcat vtilitas. Immò aduertendum, quod in huiuſmodi bene-

beneficialibus attendi debet præcipuę vtilitas vniuerſalis Eccleſiæ, cuius bonum tanquam diuinius principalius eſt intentum, vnde iuſta cauſa permutandi eſt maior vtilitas Eccleſiæ vniuerſalis, etiam cum aliquali damno, ſi opus ſit, Eccleſiæ particularis.

104 Ex his concluditur nulla probabilitate aſſeri poſſe, quod ſolus fauor perſonalis alicuius ſit honeſta cauſa permutandi beneficia; quia hoc eſt inuertere totum ordinem diuinæ legis, quæ beneficia non inſtituit, vt danda fauore huius vel alterius, ſed ad Eccleſiæ bonum diſtribuenda.

105 Vnde etiam dicitur permutationes beneficiorum non poſſe fieri niſi ex aliquibus ex cauſis enumeratis in Conſtit. Pij Quinti, ad quas reducitur omnis cauſa honeſta, ex qua beneficia permutari poſſint, nec ſola præſumptio fraudis fuit motiuum Conſtit. Pij Quinti, ſed quia ex lege diuina beneficia non poſſunt conferri niſi in vtilitatē Eccleſiæ, ipſe cauſas ad vtilitatem Eccleſiæ facientes explicauit. Permiſit verò fieri permutationes, ſed iuxta ſanctiones Canonicas, ex quibus non poſſunt illæ fieri niſi ex Eccleſiæ neceſſitate.

ARTICVLVS V.

Vtrum liceat Epiſcopo propter aliquam perſecutionem corporalem, deſerere gregem ſibi commiſſum?

opuſc. 18, c. 19. & 20, & Io. 10. lec. 3 cor. 5. & 2 Cor. 1. l. fin. & 1 fin. & 2. Cor. 11. ſi Hom. 14. in Euāg. inter pri. & med.

AD quintum ſic proceditur. Videtur, quod non liceat Epiſcopo propter aliquam perſecutionem temporalem, corporaliter deſerere gregem ſibi commiſſum. Dicit enim Dominus Ioannis 10. quod ille eſt mercenarius, & non vere paſtor, qui videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit. Dicit autem Gregorius in Homil. quod lupus ſuper oues venit, cum quilibet iniuſtus & raptor fideles quoſque atque humiles opprimit. Si ergo propter perſecutionem alicuius tyranni Epiſcopus gregē ſibi commiſſum corporaliter deſerat, videtur quod ſit mercenarius, & non paſtor.

2. Præterea, Prouerbiorum ſexto dicitur, Fili, ſi ſponderis pro amico tuo, defixiſti apud extraneum manum tuam. Et poſtea ſubdit, Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum. Quod exponens Gregor. in Paſtorali, dicit, Spōdere pro amico eſt animam alienam in periculo ſuæ conuerſationis accipere. p. 3. c. 5. ante med. *Quiſquis autem ad viuendum alijs in exemplum proponitur, non ſolum vt ipſe vigilet, ſed etiam vt amicum ſuſcitet, admonetur. Sed hoc non poteſt facere, ſi corporaliter deſerat gregem. Ergo videtur, quod Epiſcopus non debeat cauſa perſecutionis, corporaliter ſuum gregem deſerere.*

3. Præterea, Ad perfectionem Epiſcopalis ſtatus pertinet, quod proximis curam impendat. Sed non licet ei, qui eſt ſtatum perfectionis profeſſus, vt omnino deſerat ea, quæ ſunt perfectionis. Ergo videtur, quod non liceat Epiſcopo ſe corporaliter ſubtrahere ab executione ſui officij, niſi forte, vt operibus perfectionis in monaſterio vacet.

Sed contra eſt, quod Apoſtolis, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, mandauit Dominus Matth. 10. Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.

Reſpondeo dicendum, quod in qualibet obligatione præcipue attendi debet obligationis finis. Obligant autem ſe Epiſcopi ad exequēdum paſtorale officium propter ſubditorum ſalutem. Et ideo vbi ſubditorum ſalus exigit perſonæ paſtoris præſentiam, non debet paſtor perſonaliter ſuum gregem deſerere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum imminens, cum bonus paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ouibus ſuis. Si vero ſubditorum ſaluti poſſit ſufficienter in abſentia paſtoris per alium prouideri, tūc licet paſtori vel propter aliquod Eccleſiæ commodum, vel propter perſonæ periculum, corporaliter gregem deſerere. Vnde Auguſtinus dicit in Epiſtola ad Honoratum, Fugiant de ciuitate in ciuitatem ſerui Chriſti, quando eorum quiſquam ſpecialiter à perſecutoribus quæritur, vt ab alijs, qui non ita quæruntur, non deſeratur Eccleſia. Cum autem omniū eſt commune periculum, hi qui alijs indigent, non deſerantur ab his, quibus indigent. Si enim pernicioſum eſt, nautam in tranquillitate nauem deſerere, quanto magis in fluctibus? vt dicit Nicol. Papa, & habetur ſeptima, quæſt. 1. Epiſt. 180. non multum remote à prin. to. 2. — 7. q. 1. cap. ſcientes 39

Ad primum ergo dicendum, quod ille tanquam mercenarius fugit, qui commodum temporale, vel etiam ſalutem corporalem, ſpirituali ſaluti proximorum præponit. Vnde Gregorius

dicit

Hom. 34. in Euang. circ. med. *dicit in Homil. Stare in periculo ouiũ non poteſt, qui in ea quod ouibus præeſt, non oues diligit, ſed lucrum terrenum quærit. Et ideo opponere ſe contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Ille autem qui ad euitandum periculum recedit abſque detrimento gregis, non tanquam mercenarius fugit*

Ad ſecundum dicendum, quod ille qui ſpondet pro aliquo, ſi per ſe implere non poſſit, ſufficit vt per alium impleat. Vnde Prælatus ſi habet impedimentum, propter quod non poſſit perſonaliter curæ ſubditorum intendere, ſua ſponſioni ſatisfacit, ſi per alium prouideat.

Ad tertium dicendum, quod ille qui ad Epiſcopatum aſſumitur, aſſumit ſtatum perfectionis ſecũdum aliquod perfectionis genus; à quo ſi impediatur, ad aliud genus perfectionis non tenetur, vt ſcilicet neceſſe ſit eum ad ſtatum religionis tranſire. Imminet tamen ſibi neceſſitas, vt animum retineat intendendi proximorum ſaluti, ſi opportunitas adſit, & neceſſitas requirat.

SVMMARIVM.

1 *Reſolutio breuis Articuli. n. 1.*
2 *Ordo dicendorum. n. 2.*

1 HVius articuli reſolutio fundamentalis eſt, quod cum Paſtorale Epiſcopi officium ſit inſtitutũ propter populorum ſalutem, ex vtilitate ſalutis eorum deſumenda eſt vnica ratio, vnde dicatur Epiſcopum poſſe a ſua plebe abeſſe, vel non abeſſe. Vnde duplici aſſertione ſatisfit quæſito. Quia nimirum ſi plebis ſalus exigit præſentiam Epiſcopi, non licet ei abeſſe ob quancumque temporalem perſecutionem fugiendam. Sed ſi plebis ſaluti conſuli poteſt per alium, qui Epiſcopi vices gerat, tunc licet Epiſcopo ob commodum nedum Eccleſiæ, ſed etiam perſonæ abeſſe.

2 Hæc quidem reſolutio talis eſt, vt ex ea plurimis quæſtionibus, quæ in hoc materia de reſidentia Epiſcoporum occurrunt ſecure ſatisfiat. Vt vero & Articuli huius doctrina, & neceſſitas reſidendi, & cauſæ excuſantes a reſidentia vel non excuſantes manifeſtæ fiant, plura ſunt examinanda. Et quidem primo videndum eſt de quidditate & eſſentia Epiſcopalis officij. Nam conſtito quid ſit eſſe Epiſcopum, manifeſtum erit ad quid Epiſcopus obligetur. Quæritur igitur primo.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit Epiſcopus oſtendunt Concil. Trid. & ſacri canones. n. 3.*
2 *Epiſcopi ſunt paſtores. n. 4.*
3 *Paſtoris officium. n. 4.*
4 *Paſtor eſt, qui non eſt Præſul intruſus. n. 5.*
5 *Paſtoris eſt cognoſcere oues, eaſque nominatim vocare. num. 5.*
6 *Paſtoris eſt oues ducere, ante eas ire, illaſque defendere. n. 6.*
7 *Epiſcopi Paſtorale officium. n. 7.*
8 *Epiſcopi eſt per ſe ipſum gregem Chriſti paſcere. num. 8.*
9 *Epiſcopi nomen vnde dictum. n. 9.*
10 *Epiſcopus ſpeculator, ſuperinſpectar &c. n. 9.*
11 *Epiſcopus, quæ per ſe ipſum agere debeat. n. 10.*
12 *Epiſcopi eſt per ſe exercite paſcere gregem. n. 11.*
13 *Epiſcopatus eſt officium a Chriſto inſtitutum vt Epiſcopus curam gregis habeat. n. 12.*

Quid ſit eſſe Epiſcopum, ſeu quid ſit Epiſcopale officium.

3 COgnoſcitur hoc ex *Concil. Tridem. ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat. ibi. Cum præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas cognoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, vel bonorum omnium exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia paſtoralia incumbere.* His vero conſona ſunt, quæ ſcripſit *S. Greg. Venantio l. 1. epiſ. 33. & habetur cap. Epheſiis diſt. 43. Epheſiis*, inquit, *Paulus dicit Mundæ ſunt manus meæ a ſanguine omniũ veſtrum, non enim ſubterfugi quominus annunciarẽ omne cõſilium Dei vobis. Mundus ergo à ſanguine eorum non eſſet, ſi eis Dei conſilium annunciare noluiſſet: quia cum increpare delinquentes noluerit eos proculdubio tacendo paſtor occidit. Et Enariſtus Papa epiſ. 2.* omnibus Epiſcopis ſcribens prout habetur *7. quæſt. 1. cap ſicut*, prius dixerat. *Epiſcopum vero oportet opportune, & importune, atque ſine intermiſſione Eccleſiam ſuam docere, eamque prudenter regere, & amare, vt à vitiis ſe abſtineat, & ſalutem conſequi poſſit æternam.*

4 Epiſcopi igitur Paſtores ſunt, & non eſt dubitandum de metaphora, cum ipſe Chriſtus Dominus noſtes fideles ſuos oues vocauerit *Io: 10.* Et non ſub alijs verbis Petrum ſuum in terris Vicarium inſtituerit, quam dicẽdo illi *Paſce oues meas*, & ipſemet Paſtorem noſtrum ſe vocare dignatus fuerit, dum dixit *Ego ſum Paſtor bonus. Ioan: X.* Ibidem vero Dominus officium Paſtoris deſcribit ex pluribus eius actibus, nimirum quia eius eſt intrare in ouile per oſtium, & proprias oues cognoſcere, eaſque vocare nominatim. & educere, & ante eas ire, & defendere, ita quod bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Hoc totum ex *cap. 10. Io: habetur. Qui*, inquit, *intrat per oſtium, Paſtor eſt ouium.* Et hæc eſt prima conditio. Secunda habetur ibi. *Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oues meas.* Tertia & quarta ibi. *Et proprias oues vocat nominatim, & educit eas.* Quinta ſequitur dum ſubditur. *Et cum proprias oues emiſerit ante eas vadit.* Vltima vero ibi additur. *Bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis.* Hæc vero quæ de ouium Paſtore dicta ſunt intelligi debere ſecundum ſimilitudinem de Chriſto fidelium Paſtore, & de Præſuli-

ſulibus, quos Chriſtus loco ſui fidelium reliquit Paſtores, indubitatum eſt.

5 Prima autem conditio ſpectat ad legitimationem Paſtoris. Ille enim eſt legitimus Præſul, & non fur, & latro, qui intrat per Chriſtum, qui eſt oſtium ouilis ſui. *Ego ſum oſtium*, quia nimirum non intrat ad regendum ouile, niſi legitime electus, & promotus. Reliqua vero officium boni Præſulis exprimunt. Eius enim primo eſt oues ſuas cognoſcere. Hoc enim ad Paſtorem eſt ſumme neceſſarium, vnde & *Prou* 27.23. *dicitur*. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, greges conſidera*. In Paſtore enim animarum hoc primo eſt neceſſarium, vt ſuarum ouium qualitates, conditiones, inclinationes ſtudia, & actiones cognoſcat, ita vt quantum poſſibile eſt Indiuidualiter omnes cognoſcat, vt eas & in ſe, & in ordine ad alias oues, & ad totum ouile dirigere ſciat. Et tam indiuidua cognitio requiritur, vt oues ſuas nominatim cognoſcat, & vocare valeat. Ita nimirum vt earum quamlibet ſi ſana ſit conſeruare, & immo ad maiorem perfectionem deducere, ſi infirma autem poſſit curare, corrigere & emendare.

6 Sed non ſufficit cognitio, ſed bonus Paſtor tempore ſuo oues ſuas educit, nimirum ad paſcua viventia, docendo nimirum (cibus enim animæ veritas eſt doctrinæ), interpretando, ſuadendo, corrigendo. Amplius vero Paſtor oues eductas ante eas vadit, quia Præſul bonus in credendo, ſperando, diligendo, & operando ſuo exemplo proprias præcedit oues. Tandem bonus Paſtor oues, quas pauit, ab inimicis tuetur tāto charitatis ardore, vt animam ſuam ponat pro ouibus ſuis.

7 Epiſcopum igitur eſſe, eſt eſſe Paſtorem fideliū legitime promotum; eius vero officium eſt oues ſuas agnoſcere, & prout opus eſt ſingulas earum ex vultu cognoſcere, & nominatim vocare, eaſque inſtruere, docere, monere, ſuadere, illuminare, atque in obſeruantia mandatorum præcedere, & ab inimicis omnibus defendere, etiam cum periculo vitæ propriæ. Sed & per Ezechielem Deus loquens contra malos Paſtores fidelium, quid ſit eorum officium oſtendit dicens. *Ezec*. 34. *Quod infirmum fuit non conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſanaſtis, quod confractum eſt, non alligaſtis, & quod abiectum eſt non reduxiſtis, & quod perierat, non quæſiuiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*. Quia nimirum munus Præſulis animarum eſt verbo, exemplo, ſuaſionibus, exortationibus, fauoribus, beneficijs, & beneuola charitate ſuos proſequi, & ſic in bono vacillantes conſolidare, animis ægrotis gratiæ ſanitatem reddere, inter ſe diſſidentes & odio confractos amoris vinculis alligare, contumaces ab ouili electos reducere, qui perierunt ad vitam reducere, compaſſione, pietate, miſericordia, patientia, beneuolentia, charitate magis quam auſteritate, & potentia omnes dirigere.

8 Sed vna eſt Epiſcopalis officij conditio non expreſſa quidem, ſed ſine qua præfatæ conſiſtere non valent, ſcilicet vt Epiſcopus ſit Paſtor, non quidem paſcens oues vt Dominus per ſeruos; talis enim impropriè Paſtor dicitur, ſed Dominus dici debet. *Caiet. hic*, *Sotus l*. 10. *quæſt*. 3. *a*. 1. ſed per ſe ipſum munus Paſtorale exercens; nam talis non poteſt non eſſe, qui proprias oues cognoſcat, eaſque nominatim vocet, & educat & ante eas vadat, & ſi opus ſit pro illis animam ponat. Hoc eſt officium Paſtoris a Chriſto deſcriptum. Talis Paſtor fuit Chriſtus: tales igitur ſunt, quos ipſe Epiſcopos poſuit paſcere Eccleſiam & plebem ſuam.

9 Nam & nomē Epiſcopi hoc ſignificat. Quia ſiue Præſules fidelium dicti ſint Epiſcopi, quia apud Ethnicos Epiſcopus ſignificaret Magiſtratum cui demandata erat cura panis, & victualium. *l*. 2. *ff. de mun. & hon. Cic. ad Atticum epiſ*. 10. *l*. 7. *Syluеſ. Aug. Tabien. v. Epiſcopus*, ſiue vt magis placet *Baronio ad annum Chriſti* 8. *num*. 8. quia vt dixit *Suida* in hiſtoria, illi Epiſcopi dicebantur, qui inſpectores, & cuſtodes ad ſtatum rerum cognoſcendum mittebantur; certum eſt quod immediatum miniſtrum ſignificabat. Et modo ſimul compertum eſt, quod hoc nomen Epiſcopus idem eſt, quod latine ſpeculator, *cap. cleros* §. *Epiſcopus*, *diſt*. 21. vel ſuperintendens, *cap. qui Epiſcopatum* 8. *q*. 1. ſpeculari verò, & ſuperintendere ſunt actiones perſonales immediati miniſtri: & ex eo Epiſcopus dicitur ſpeculator, aut ſuperintēdens, quia cum eius officium ſit proprias cognoſcere oues, & nominatim vocare, eius eſt ſpeculari, inſpicere, attendere, inueſtigare, quid ad eorum ſalutem ſpectet, & tanquam vigil paſtor ſuperintendere etiam laicis ipſis Magiſtratibus, & Principatibus, vnde Nicolaus Primus Epiſ. ad Epiſ. Galliæ, Epiſcopos ſuperinſpectores vocat. Et S. Bernard. l. 2. de Conſid. in principio dicebat. *Blanditur tibi Cathedra? ſpecula eſt, inde denique ſuperintendis, ſonans tibi Epiſcopi nomine, non dominium, ſed officium, quid ni locatus in eminenti, vnde proſpectes omnia, qui ſpeculator ſuper omnia conſtitueris? Enim verò proſpectus iſte … parit, non otium. Quando libet gloriari, vbi non licet mari?* Nil tam non otioſum, nil tam immediatum miniſterium, quam eſſe vigilem, ſpeculatorem, ſuperinſpectorem, ſuperintendentem. Tales ſunt Epiſcopi, qui propterea etiam dicti ſunt oculi Eccleſiarum, lumina mundi, lux & ſal terræ, Dei præcones, Dei Legati, Dei Angeli, Eccleſiarū Cuſtodes, Rectores, Duces, Mediatores Dei & hominum pro hominibus conſtituti in ijs, quæ ſunt apud Deum, Patres pupillorum ac viduarum, alijſque centum ac centum honorificis epithetis honorantur, ſignificantibus immediatum miniſterium, & curam, quam ex officio habere tenentur Epiſcopi. Et de quibus videri poſſunt *D. Dionyſ. Areopag. de Cæleſti Hierarch. cap*. 1. *D. Ignat. Mart. Epiſ. ad Smirnenſes, D. Gregor. Nazianz. in Apolog. & de laudibus Athanaſij, & in carmine ad Epiſcopos, D. Baſil epiſ*. 61. *cap. in nono* 21. *diſt. cap. accuſatio* 2. *diſt. quæſt*. 7. *cap. gloria* 12. *q*. 2. *cap. ſi Rector* 43. *diſt. cap. ſicut vir*. 7. *q*. 1. *cap. ſolitæ de maior. & obed. Clem*. 1. *de pœnis. Barboſ. de off. Epiſ. p*. 1. *tit*. 1. *cap*. 2. *Pax Iordan. Prælud*. 1.

10 Et neque tamen ſenſus eſt, quod eorum quæ ad paſtorale officium pertinent Epiſcopus nihil poſſit agere per miniſtrum, cum & liceat ei per miniſtrum prædicare, & immò non niſi per miniſtros poſſit in tota Diœceſi Dei verbum proponere, ipſeque indigeat Vicario, qui eum ſubleuet & adiuuet, & maximè in ijs, quæ ad forum contentioſum pertinent. Sed quia & multa ſunt, vt nimirum adminiſtratio Sacramentorum Confirmationis, & Ordinis, conſecratio Eccleſiarum, & Vir-

nû, & ſimilia, quæ ſunt munia Epiſcopalia, & quia ſollicitudo Diœceſis, vigilantia ſuper grege, cognoſcere oues ex vultu, eaſque vbi opus eſt ſcire vocare nominatim, eaſque deducere, & pro tempore docere, inſtruere, infirmas ſolidare, ægrotas ſanare, confractas alligare, abiectas reſtituere, quæ perierunt requirere, à lupis defendere, vigilare pro illis, ſpeculari quæ earum ſunt, ſuperinſpicere ne damnum irrepat, ſuperintendere, vt cuncta proſpere ſe habeant eſt perſonale opus Epiſcopi. Vnde *Io. 12. in traditione pallij S. Dunſtano Cantuarien. Epiſ.* vt habetur apud *Baron. tom. 10. an. 960. nu. 7.* bene dicebat. *Solem geluque pro gregis cuſtodia ferre contenti ſimus, & oculis conſpectore vigilantibus, ne aliquo ex ouibus, aut errando pereat, aut laniata morſibus rapiatur, attendamus officium taliter exhibere, ne quaſi lupo veniente, territi fugiamus, ne in die ſupremi examinis pro deſidio noſtra ante ſummum Paſtorem excruciemur, vnde modo honoris reuerentia in ſublimiori Arce cæteris collocamur.* Videri etiam poſſunt *epiſt. Arnulphi Reg. proloquutoria Concil. Tribur. S. Petri Damiani in libel. Grauiſſimas Zachar. Papa in Concil. Roman. apud Baron. tom. 9. an. 743. num. 33.*

11 Quod enim præcepit Chriſtus Apoſtolis fuit actualis cuſtodia, & exercita ſuarum ouium cura. Non dixit enim Petro eſto Paſtor, habetoque titulum ſublime paſtoris, ſed dixit. *Paſce oues meas,* nimirum exercitè doce, inſtrue, argue, obſecra in omni patientia, & doctrina, intende, vigila, ſuperintende, defende oues meas. Et idem Dominus mittit Apoſtolos, non qui operari poſſent, ſed qui operarentur, vnde dixit. *Meſſis quidem multa operarij autem pauci. Luc. 10.* Non enim dixit pauci ſunt qui poſſint operari, ſed pauci operarij, qui actu operentur. Et Paulus dixit, *qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat,* quia Epiſcopum eſſe eſt eſſe actualem operatorem. Sic & decimæ & temporalia debentur, ſed pro actuali opere, ex eo quod nec miles militat ſuis ſtipendijs, & trituranti boni debetur ſuſtentatio 1. Cor. 9. & quia præmio Eccleſiaſtico digni ſunt, qui bene præſunt 1. Tim. 1. & Num. 18. Decimæ fuerunt inſtitutæ pro miniſterio leuitarum. Vnde *Innoc. 3. cap. ſecundum Apoſtolum de praben.* ex his probat quod ſtipendia Eccleſiaſtica dantur propter opus. Nam & *Actor. 20.* dicitur Epiſcopos in Eccleſia poſitos ad eã regendam, vnde indubitatum eſt, quod ex Chriſti inſtitutione eſſe Epiſcopum non eſt habere nudam poteſtatem agendi, ſed eſt eſſe operarium ex officio obligatum ad agendum cum ſubordinatione ad Summum Pontificem, & ſub eius obedientia & diſpoſitione. Et ita quod Epiſcopatus eſt officium per ſe ordinatũ ad hoc vt Epiſcopus habeat actualem curam ſuarum ouium.

12 Itaque igitur concluditur quod Epiſcopatus ſic eſt dignitas ampliſſima, quod tamen eſt officium, per ſe à Chriſto inſtitutum ad hoc vt Epiſcopus per ſe immediatè curam habeat ſuæ plebis, & tanquam paſtor ſuas oues cognoſcat, vocet nominatim, educat, ante eas vadat, eaſque defendat, & ſuper grege ſuo vigilias cuſtodiat, ſemper attentus ſpeculator, ſuperinſpector, & ſuperintendens ad ea, quæ ſui gregis ſunt. Ita habetur ex *Concil. Trident. loco citato & ex D. Thom. in hoc artic. Caiet. Soto l. 10. de iuſt. q. 3. ar. 1. Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 14. 15. & 16. Turrecremata in cap. ſciſcitaris 7. q. 1. Caranza opuſ. de reſidentia.*

SVMMARIVM.

1 *Reſidere quid ſit, num. 13.*
2 *In quo loco habitare debeat Epiſcopus. n. 14.*
3 *Aliquando adeſſe alicubi non eſt reſidere. n. 14.*
4 *Nedum præſentia localis ſed prouidentia ſollicitá ad reſidentiam ſpectat. n. 15.*
5 *Mercenarius fugiens eſt Prælatus negligens. n. 15.*
6 *Reſidere eſt eſſe præſentem nedum localiter, ſed virtute, & operatione. n. 16.*
7 *Præceptum reſidendi ſolam præſentiam localem præcipit. n. 17.*

Quid ſit Epiſcopum reſidere in ſua Diœceſi?

13 Reſidentia enim duo importat, vnum de materiali, & hoc eſt præſentia localis intra Diœceſim, & aliud de formali, & hoc eſt actuale exercitium officij. Primò igitur reſidentia importat præſentiam localem intra Diœceſim. Reſidere enim dicitur is, qui habitat in loco vbi eſt Eccleſia, cuius beneficium habet. *Rub. adnot. ad deciſ. 576. num. 134. part. 3. tom. 4. recent. Nauar. de cler. non reſid. conſ. 13. num. 7. ex Panorm. in cap. olim num. 6. de verbor. ſignific. Caſſad. dec. 1. de cler. non reſid. Couar. 2. var. cap. 13 num 3. Azor. p. 2. l. 7. c. 7. q. 5. Layman. l. 4. tract. 2. c 6. nu. 1. Bonac. de reſident. par. 1. num. 1.*

14 Sed & hæc præſentia debet conſiderari vt eſt iuris poſitiui, & vt eſt iuris diuini. Nam ad hoc vt Epiſcopus dicatur reſidere ſecundum exigentiam iuris poſitiui ſufficit quod ſit intra Diœceſim, ex hoc euitat pœnas à iure humano contra non reſidentes impoſitas. Ex Concil. enim Trid. nullus locus intra Diœceſim eſt determinatus pro reſidentia Epiſcopi, ſed ſeſſ. 6. cap. 1. ſolum contra commorantes extra Diœceſim pœnas decernit. Vnde Sac. Congreg. Concilij in vna *Caſſanen. 3. Septembris 1612.* cenſuit Epiſcopum ſi non vadat ad Cathedralem in temporibus à Concilio præſcriptis, licet malè faciat, non tamen incidere in priuationem fructuum impoſitam à Concilio contra non reſidentes. De iure diuino tenetur adeſſe vbi opus ſit ſua præſentia. Conueniens tamen eſt vt habitet in loco vbi eſt Eccleſia Cathedralis, & prope illam habeat ſolitam reſidentiam, vt colligitur ex *cap. Epiſcopus 7. diſt. 81. & cap. peruenit ad nos 7. q. 1.* & docuit *Gloſſ. in cap. Epiſcopus 4. de conſecrat. diſt. 3. & Ledeſm. de ſtat. cap. 3. concl. 10. & ex Genuen. Rota deciſ. 351. num. 53 par. 5. recent. vbi nu. 51.* quod reſidentia præſumitur penes Cathedralem *Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 53. nu. 3.* Ad hoc autem vt reſidere dicatur non ſufficit, quod aliquando adſit in ſua Diœceſi, Epiſcopus enim, qui vt plurimum extra Diœceſim moratur licet aliquando viſitet ſuam Eccleſiam, & in ea functiones Epiſcopales habeat, non poteſt haberi pro reſidente. *Rota deciſ. 70. n. 4. coram Gregor. XV.*

15 Verum præſentia localis Epiſcopi ad moralem eius aſſiſtentiam eſt ordinata & ideò hoc maximè eſt neceſſarium vt Epiſcopus ſit præſens

ſecun-

ſecundum virtutem, in quacumque parte exiſtens ſua vigilantia ſollicitudine, prouidentia, & operatione. Ad quod valet illud *D. Bern. epiſ. 188.* dicentis Epiſcopis *Agite pro loco, quem tenetis, pro dignitate qua polletis, pro poteſtate, quam accepiſtis.* Quid enim prodeſt localis præſentia, ſi Epiſcopus non agat pro loco, pro dignitate, pro poteſtate quam habet? Si dum eſt docendi, ſuadendi, corrigendi, arguendi locus obmuteſcat? Si interim eo reddditibus Epiſcopatus perſtuente, libidines in plebe omnem continentiam comburant, vſuræ ſubſtantiam pauperum deuorent, iniuſtitiæ dominentur, langueant pauperes, viduæ inconſolabiliter ſe oppreſſas doleant, pupilli, & orphani careant defenſore & vitia vbique debachentur. Si de Epiſcopia poſſit Deus repetere, quæ per Ezechielem dixit, & vt aduertit *Zach. Papa in Concil. Rom.* dicere, *Paſtores audite verbum Domini: ecce lac deuoratis, & lanis eorum cooperitis vos, & quod craſſum eſt iugulaſtis, & oues meas diſperſiſtis, quod infirmum erat non confirmaſtis, quod malè habebat non curaſtis, & contritum non alligaſtis, & quod errabat, non conuertiſtis, & quod perierat non requiſiſtis, & diſperſa ſunt oues meæ, eo quod non ſint Paſtores, & facta ſunt in deuorationem omnibus beſtijs agri, nec erat, qui requireret, neque qui reuocaret?* Mercenarius eſt, qui dimittit oues, & fugit, ſed vt ex *S. Auguſt. ſuper Io:* habet *D. Thom. Io: 10. lec. 3.* fuga animi ad conſtituendum mercenarium ſufficit, & mercenarius fugiens & dimittens oues eſt, qui ſibi periculum metuens reſiſtere iniuſtitiæ non præſumit. *Sed fugit non mutando locum ſed ſubtrahendo ſolatium, refugiens ſcilicet gregis ſollicitudinem.*

16 Quamobrem Epiſcopum reſidere non eſt ſolum eum eſſe localiter præſentem ſuæ Diœceſi, ſed eſt eſſe in tota & qualibet Diœceſi parte præſentem per aſſiduam curam, & per prouidentiam patientiam, & operationem paſtoralem. Reſidere enim eſt Eccleſiæ perſonaliter deſeruire, vt habetur ex *cap. quia nonnulli, 3. & cap. Conquerente 6. de Cler. non reſidente. & docuerunt Turrecrem. cap. peruenit num. 2. 7. q. 1. Caiet. hic, Sotus lib. 10. de iuſt. q. 3. a. 1.* Vnde à ſimili Canonicus & ſi choro interſit, niſi tamen pſallat, diſtributiones quotidianas nequaquam lucratur, & multo minus ſi non ſit præſens in choro, vel Eccleſia, ſed in Ciuitate tantum, vt cenſuit S. Cong. Concilij 7. Aprilis 1618.

17 Quoniam nihilominus præſentia hæc per virtutem & operationem finis eſt præſentiæ localis, debet enim Epiſcopus reſidere, vt paſcat oues ſuas verbo, & exemplo, ſub præcepto autem humano non cadit præcepti finis, vt *D. Thom.* communiter receptus docet *p. 2. q. 100. a. 9. ad ſecundum, & 2. d. 28 a. 3. c. & diſt. 30. a. 6. c.* ideò ſub præcepto reſidentiæ cadit præſentia localis non verò diligens & ſollicita cura gregis, illsque ſufficit ad vitandas pœnas latas in non reſidentes. *Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 53.* Sed de hoc dicam latius infra loquendo de reſidentia Parochi.

SVMMARIVM.

1 *Reſidentia eſt de iure humano. n. 18.*
2 *Cardinales Epiſcopi tenentur reſidere. n. 19.*
3 *Præceptum reſidentiæ eſt affirmatiuum. n. 20.*
4 *Reſidentia non eſt detentio in carceribus. n. 21.*
5 *Epiſcopi ad breue tempus poſſunt abeſſe. n. 21.*
6 *Quod nam ſit hoc breue tempus. n. 22.*
7 *Decretum Concilij. n. 23.*
8 *Datur aliquod tempus abſentiæ tam breue, vt non ſit peccatum abeſſe. n. 24.*
9 *Concilium concedit, vt ex iuſta cauſa ſibi bene viſa Epiſcopus poſſit abeſſe per trimeſtre. n. 25.*
10 *Ad abſentiam per trimeſtre ſufficit cauſa leuis. num. 26.*
11 *An ſufficiat cauſa recreandi animum, & inuiſendi parentes. n. 26.*
12 *Triplex tempus conſideratur. Vnum in quo abeſſe eſt nullum peccatum, aliud in quo eſt veniale, aliud in quo eſt mortale. n. 26.*
13 *Ex cauſa graui approbata Epiſcopus poteſt per multum tempus abeſſe. n. 27.*
13 *Epiſcopus ex cauſa approbata tuto abeſt. n. 27.*
14 *Multum intereſt videre an obligatio reſidendi ſit de iure diuino. n. 28.*
15 *Si obligatio reſidendi eſt de iure diuino abeſſe ſine iuſta cauſa etiam approbata eſt peccatum. n. 28.*
16 *Quæ videantur probare reſidentiam non eſſe de iure diuino. n. 29.*
17 *Reſidentia eſt de iure diuino, et naturali. n. 30.*
18 *Pontifex an poſſit diſpenſare in lege reſidentiæ. n. 31. 32. 39.*
19 *Sufficit, quod præceptum reſidendi deducatur ex ſcripturis per conſequentiam. n. 33.*
20 *Leges paſtoralis officij Chriſtus inſtituit, licet Pontifex paſtores inſtituat. n. 34.*
21 *Ex eò quod ex inſtitutione Chriſti Epiſcopi ſunt paſtores tenentur reſidere. n. 35.*
22 *Epiſcopatus eſt in Eccleſia ex Chriſti inſtitutione tanquam officium requirens reſidentiam. n. 36.*
23 *Regere per Vicarios Diœceſes non eſt regulariter bonum. n. 37.*
24 *Regere plebes eſt officium perſonale. n. 37.*
25 *Quamuis Epiſcopus aliqua per miniſtros poſſit agere, curam totam non poteſt delegare. n. 38.*
26 *Contra legem reſidentiæ, vt eſt diuina, non valet conſuetudo. n. 40.*
27 *Lex humana reſiſtit conſuetudini non reſidendi. num. 40.*

Ex quo iure Epiſcoporum reſidentia ſit neceſſaria?

18 QVæſtio hæc difficultatem habet ex parte iuris diuini, ac naturalis; nam de iure humano non poteſt eſſe dubium, cum tam antiqua iura, quam noua obligationem reſidendi Epiſcopis præſcripſerint: Sic *S. Greg. lib. 5. epiſt. 23. ad Anthemium Subdiaconū decreuit, & habetur cap. peruenit 7. q. 1. & toto titulo de Clericis non reſidentibus, & cap. ad hæc, & cap. extirpanda, §. qui vero de præbend. & cap. licet de elect. in 6. & ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. & ſeſſ. 23. cap. 1. de reform.*

19 Immo cum antiquitus diſputatio eſſet an Cardinales promoti ad Epiſcopatum teneantur reſidere, vel potius Romæ manere poſſint. Exiſtimantibus pluribus, quos refert *Barboſa de off. Epiſ. alleg. 53. n. 13.* eos non teneri ad reſidentiam, ſed habere non reſidendi cauſam iuſtam ex eo, quod ſint pars corporis Papæ, & illi aſſiſtere teneantur, & ſine eius licentia a Curia non poſſint diſcedere,

vt tradit *Flam. Pariſ. lib. 2. de reſig. q. 10. nu. 27.* modo omnis ceſſat difficultas, nedum ex decreto *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de reform.* expreſsè ſtatuentis etiã Cardinales Epiſcopos obligari ad reſidentiam, ſed etiam ex ſpeciali Conſtit. Vrbani VIII. quæ incipit Sancta Synodus Tridentina, & fuit data 12. Decembris 1634. Pontificatus ſui anno 12. in qua decernitur Cardinales Epiſcopos ratione Cardinalatus non excuſari ab obligatione reſidentiæ, & ſi non reſideant ligari legibus, & pœnis latis in Epiſcopos non reſidentes. Vnde merito hanc partem tenuerunt *Caiet. hic, Sotus l. 10. de iuſt. q. 3. a. 4. Ledeſm. de ſtat. cap. 3. concl. 16. Turrianus de reſid. pag. 45. Valent. 22. tom. 3. diſp. 10. q. 3. p. 4. Azor. p. 2. l. 7. c. 4. q. 7. & cap. 6. q. 1. Vaſquez de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 3. nu. 141. Sà v. reſidentia Sanctarel. variar. q. 1. Flam. Pariſ. l. 1. q. 19. a. 8. Molfeſ. tract. 6. c. 11. n. 34. Barboſa de off. Epiſ. alleg. 53. n. 13. & ad ſeſſ. 23. Conc. Trid. c. 1. n. 3.* & apud eum *Zapata, & German. Gonzalez ad reg. 8. Gloſſ. 14. nu. 346. Corduba l. 1. q. 19. Bonac. de reſident. p. 5. nu. 8.*

20 Certum etiam eſt ſecundò præceptum reſidendi ſiue dicatur diuinum, ſiue humanum eſſe præceptum affirmatiuum obligans ſemper, ſed nõ ad ſemper, ſed pro loco, & tempore, ſeu pro ratione circumſtantiarum, ſicut alia præcepta affirmatiua. Et licet gratia materiæ vt *Caietan. aduertit,* obliget ad ſemper, quia reſidentia ipſa perpetuitatem importat, cum dicat continuam curam; & vigilantiam ad ea, quæ ſunt plebis, & propterea eſſe ad paratum Epiſcopum ad omnes caſus contingẽtes circa curam paſtoralem, & qui in quocumque tempore poſſunt contingere, vnde oportet Epiſcopum ſemper reſidere, vt cuicumque occurrenti malo aut periculo, aut neceſſitati plebis poſſit ſuccurrere.

21 Nihilominus duo indubitata ſunt. Primum quod hæc reſidentia non eſt detentio in carceribus, ſed importat continuitatem, & perpetuitatem moralem, vnde poſſunt Epiſcopi ad breue tempus abeſſe, dummodo fiat ſine detrimento Eccleſiæ, & ex aliqua cauſa iuſta. *Caiet. hic, Sotus d. lib. 10. quæſt. 3. a. 4. Valent. tom. 3. diſp. 10. quæſt. 3. p. 4. Ledeſma de ſtat. b. r. 3. concluſ. 16. dub. 4. Azor. p. 2. l. 7. cap. 4. quæſt. 1. Barboſa ad cap. 1. ſeſſ. 23. Conc. Trid. num. 16. Layman l. 4. tr. 2. c. 6. num. 4. Bonac. de reſid. p. 5. num. 2. & alij communiter.*

22 Quantum vero ſit cenſendum tempus breue. *Sotus, Valentia Azor. & Barboſa* putant breue tempus eſſe duorum menſium vel trium. Nam & per tantum tempus eos poſſe abeſſe, permittitur à Concil. Trident. & ita ad hoc vt Epiſcopus per tantum tempus abſit, dicunt ſufficere cauſam leuiorem, itaut poſſit abeſſe etiam cauſa recreandi animum, aut inuiſendi conſanguineos & amicos. Sed alij negãt ex hac cauſa ad ſummũ licere abeſſe per menſẽ ſic enim ex *Vaſq. op. de benef. c. 4. §. 2. a. 1. dub. 3. n. 14. tenet Palaus p. 2. tr. 13. diſp. 5. p. 4. n. 1.* quos refert, *nec reprobat Diana p. 5. tr. 13. reſ. 90. Ledeſ.* autẽ loco cit. putat abſentiam per tres menſes non eſſe licitam, ſine cauſa iuſta, & Concilium Tridentinum determinaſſe tempus ad fugiendam pœnam iuris poſitiui, quam æquum putauit non afficere non reſidentes per illud tempus, cum tamen lex reſidentiæ etiam pro illo tempore vrgeat.

23 Sed puto conſideranda eſſe verba Concilij *ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat.* quæ talia ſunt: *Quoniam autem, qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſint, ſacroſancta ſynodus vult illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſiue continuum, ſiue interruptum extra prædictas cauſas nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere, & haberi rationem, vt id æqua ex cauſa fiat, & abſque vllo gregis detrimento; quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat, religioſam, & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cuius opus non fraudulenter agere, ſuo periculo tenentur. Eoſdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis ſpatium Dominici Aduentus, Quadrageſimæ, Natiuitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Chriſti diebus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debeant, ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali vllo pacto abſint. Niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos alio vocent.*

24 Hac vero ſtante Conc. determinatione dicendũ videtur primò dari aliquod abſentiæ tẽpus tam breue, vt reſidentiam non interrũpat moraliter; & intra quod Epiſcopus cenſendus ſit non abeſſe, ex eo quod abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus *l. poſtliminium §. captiuis, l. nihil ſide capt. & poſtlim. reuer. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. Gloſſ. 43. num. 5. Narbona lib. 6. gloſſ. 1. num. 12. tit. 6. lib. p. Recop. Barboſa vbi ſupra num. 14.* Et ita vt ex quacumque cauſa abſit intra hoc tempus, non violet præceptum reſidentiæ; licet, ſi cauſa abſus non ſit honeſta, peccet ex mala circumſtantia. Hoc tamen tempus ad paucos dies extendi debet. Reſidentia enim non eſt alligatio in carceribus, & ſi eſſet adhuc Epiſcopus ad valde breue tempus reuerſurus non diceretur fugiſſe, & ex *Bartolo & Narbona probat Barboſa citatus.* Nam & ſicut in alijs moralibus, ſic & in præſenti dandum eſt modicum tempus, quod pro nihilo reputetur. Et licet ad fugiendum peccatum requiratur cauſa aliqua honeſta, ſeu honeſtus finis, quia ſemper peccat, qui non agit ex fine honeſto *D. Th. p. 2. q. 18. a. 6.* tamẽ nõ per hoc peccatũ erit contra legem nõ reſidendi, ſed contra legem naturalem præcipientẽ homini ne agat niſi ex honeſto fine. Hoc tamen tempus paruum non eſt tempus trium, aut duorum menſium, aut etiam vnius menſis, aut hebdomadarum, ſed paucorum dierum: Quia & in vno menſe, & in tempore minori moraliter poteſt contingere de facili aliquid in Diœceſi, quod præſentiam requirat Epiſcopi. Quamuis in hac parte tam parua poſſit eſſe abſentia extra Diœceſim, vt Epiſcopus non abeſſe dicatur auctoritate, poteſtate, virtute, operatione.

25 Dicitur ſecundo quod id, quod Concilium concedit Epiſcopis eſt, quod per ſpatium duorum, vel trium menſium poſſint abeſſe ſine licentia, & cauſa in ſcriptis approbata à Pontifice, aut Metropolitano. Epiſcoporum enim conſcientiæ remittit iudicare, an cauſa recedendi ſit iuſta, ſi receſſus non excedat tempus duorum, ac trium menſium. Et ad receſſum hunc Concilium requirit cauſam iuſtam, non mere ex vi iuris naturalis obligantis ad non agendum niſi ex cauſa, & fine honeſto, ſed ex vi præcepti reſidendi, quod obligat ad non recedendum per tempus, quod iudicetur notabile, quale cenſendus eſt tempus duorum, vel trium menſium,

ſium. Et ita Concilium putat fraudolentum eſſe, & contra præceptum & obligationem reſidendi, ſi Epiſcopus ex prætextu aliquo coram Deo non æquo & iuſto abeſſe velit ad illud tempus. Immo addendum eſt, quod maior abſentia non eſt licita etiam ſi Epiſcopus velit trimeſtre vnius anni continuare cum trimeſtri ſecundi anni. Vt ſi velit abeſſe menſibus, Octobris Nouembris, & Decembris anni 1661. Et menſibus Ianuarij Februarij & Martij 1662. Quod nedum eſt verum quia in hoc caſu abſentia per Martium incidit in tempus Quadrageſimæ, in quo non licet Epiſcopo abeſſe. Sed quia continuatio iſta ſex menſium eſt contra Concilium; quia continua abſentia 6. Menſium non eſt talis, quod de ea poſſit dici, quod ſit paulisper adeſſe, & quod abſentes ſint illico reuerſuri. Et quia in continuato ſpatio ſex menſium plura poſſunt euenire, quæ præſentiam Epiſcopi requirunt.

26 Dicitur vero tertio ad abſentiam per tres menſes non eſſe neceſſariam aliquam ex grauioribus cauſis, quas ibidem recenſet *Concil. & infra* examinabuntur, ſed ſufficere cauſam leniorem, vt ex verbis Concilij eſt manifeſtum. Cauſa autem animum recreandi, vel etiam inuiſendi conſanguineos, & amicos poteſt & non poteſt ſufficere ad abſentiam per tantum tempus. Sed debet conſiderari alia conditio, quam ſemper debere attendi, docet *D. Thom.* hic; & Concilium præcepit conuenire debere, vt, ſcilicet, receſſus fiat abſque vllo gregis detrimento. Poteſt enim eſſe, quod ſpectatis circumſtantijs & per vnum mēſem, & immo per dimidium menſis non poſſit Epiſcopus abeſſe ſine imminenti graui periculo plebis ſuæ. Et econtra poteſt contingere, vt pēſatis penſandis nullū imminere poſſit periculum moraliter loquēdo etiam ad maiorem diſtantiam temporis, ſpectata præcipue vigilantia Vicarij & aliorum miniſtrorum, & non multa diſtantia Epiſcopi. Quamobrem poſita hac conditione, quod abſentia ſit ſine vllo periculo ac damno gregis, abeſſe cauſa inuiſendi conſanguineos æqua videtur, & ſimiliter cauſa animum relaxandi non erit irrationabilis, ſi hoc videatur ex aliqua cauſa neceſſarium, aut valde vtile ad ſalutem Epiſcopi conſeruandam. Nam vere ſola cauſa recreationis nulla ſpeciali neceſſitate adiecta non ſufficit ad abſentiam trium, vel duorum menſium, & vix ad abſentiam per menſem ſufficere videtur. Quamuis etiam attendi debeat, maius tempus abſentiæ requiri, vt abſentia ſine iuſta cauſa ſit peccatum mortale, quam vt ſit veniale. Et ſic tria tempora hic diſtinguuntur, vnum tam breue, vt abſentia etiam ſine iuſta cauſa nullum eſt peccatum contra præceptum reſidentiæ, aliud in quo erit peccatum veniale, aliud in quo erit peccatum mortale.

27 Aliud vero certum, quod conſequitur ex eo, quod præceptum reſidendi ſit affirmatiuum eſt, quod ex iuſta cauſa approbata ſecundum formam Concilij, quæ ſit magni momenti, Epiſcopus poteſt abeſſe à Diœceſi etiam ad tempus valde longum, & latum, vt ex eodem Concil. Trid. patet exprimente cauſas ob quas licet Epiſcopis non reſidere, & quæ cauſæ examinabuntur inferius. *Caiet. Sotus, Ledeſma, Valentia, citati ſupra & alij D.D. communiter.* Et vbi cauſa recedendi ſit dubia, eſt in poteſtate Metropolitani, & Pontificis illam examinare, & interpretari, & approbare, & ea approbata tanquam legitima Epiſcopum tuto ex ea cauſa poſſe abeſſe a ſua Diœceſi.

28 Quibus ſtantibus, oritur difficultas an lex præcipiens reſidentiam ſit ſolum lex humana & Canonica, vel potius per prius ſit diuina, & naturalis. Et multum intereſt hoc cognoſcere. Nam ſi hæc obligatio ſit ſolum iuris Eccleſiaſtici, cum in eo poſſit Papa valide diſpenſare pro ſua voluntate, Epiſcopi cum licentia Papæ non reſidentes ſine ſcrupulo conſcientiæ abſunt, quia lex Eccleſiaſtica non ligat diſpenſatos à Papa. Sed ſi reſidendi obligatio eſt de iure diuino, aut naturali, in quo Pontifex proprie diſpenſare non poteſt; ſi cauſa non reſidendi non eſt vera, & iuſta, Epiſcopus de licentia Papæ non reſidēs, non eſt tutus in conſcientia, quia illa licentia contra diuinum aut naturale ius non eſt valida.

29 Quod vero obligatio reſidendi ſit pure Eccleſiaſtica, videri poteſt, tum primo quia nullum præceptum reſidendi habetur in ſcripturis; igitur tale præceptum non eſt diuini, vel naturalis iuris. Secundo nam ſolius Pontificis Romani eſt Epiſcopos inſtituere & huic, vel illi Eccleſiæ præficere; igitur etiam ſolius iuris Pontificij eſt, quod Epiſcopus huic, vel illi Eccleſiæ præſit, & in ea reſideat. Tum tertio nam *Chriſtus ſoli Petro dixit: Paſce oues meas*; ſolus igitur Romanus Pontifex Petri ſucceſſor tenetur ex Chriſti inſtitutione curam Eccleſiæ habere. Alij vero Paſtores ſolum ſub Pontificis obedientia, & ex eius mandato præſunt, vel cum præſunt vel reſident in hac vel illa Eccleſia non reſident. Tum quarto nam Epiſcopi poteſtatem accipiunt immediate à Pontifice; igitur ſolo Pontifice accipiunt præceptum vt Eccleſiæ adſint, & in ea reſideant. Tum quinto quia Epiſcopi iuri diuino, & naturali ſatisfaciunt, ſi bonum plebis promoueant, quod quidem facere poſſunt etiamſi non reſideant. Tum ſexto nam plures ſunt actus, quos ſufficit Epiſcopos exercere per miniſtros, vt ſunt concionari, cauſas iudicare, conferre ordines, confirmare &c. Etenim per pauperes Epiſcopos, aut Titulares omnia munera Epiſcopalia poſſunt exercere; Non igitur neceſſe eſt, vt reſideant. Tum ſeptimo quia Papa non poteſt diſpenſare in iis, quæ ſūt diuini iuris; & tamē quotidie ſuper lege reſidentiæ diſpenſat; non ergo hæc reſidentia eſt de iure diuino. Et ita hanc ſententiam tenuerunt. *Ambroſius Catherinus opuſ. de reſidentia, & Thom. Campeg. de reſidentia.*

30 Communis tamen Theologorum, & Iuriſtarum ſententia eſt, quod reſidentia Epiſcoporum & aliorum habentium curam animarum ſit de iure diuino & naturali neceſſaria, quæ ſententia *ex D. Thom. in hoc artic. deducitur, & ex ſchola S. Thomæ docuerunt Turrecrem. ad cap. ſciſcitaris 7. quæſt. 1. Caietan hoc artic. Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 3. a. 1. & 2. Caranza, opuſ. de reſidentia. Bartholomæus de Martyribus Archiep. Bracchar. in ſtimulo Paſtorum par. 2. fol. 51. Petrus de Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 14. 15. & 16. Io. Bapt. Conradus in reſponſ. caſuum conſcientiæ quæſt. 317. & præterea Franciſ. Turr. de reſid. Gigas cap. 2. Alphonſus de Caſtro l. 3. cap. 4. Paulus Griſaldus in dec. Cathol. v. Epiſcopus. Bott. de Synod. 3. p. 4. 1. num. 50. Forrerus conſ. 32. numero 4. Nauar. cap. 25. num. 123. Couar. l. 3. variar. cap. 13. nu. 9. Corduba l. 1. quæſt. 19.*

quaſt.19.Gonzalez ad reg.8.Cancell. gloſſ.24. nu.139. & gloſſ.41.num.8.& Gloſſ.43.num.163.Azor p.2.l.7. c.4.quaſt.1.Valent.tom.3.diſp.10. quaſt.3.p.4. Filiuc. trac.41.cap.6.num.25. Baſſaus v.reſidentia. num.4. Tamburinus de iure Abb.p.p.diſp.14.quaſt.2. Marcus Serlo de off. Parochi diſp.8. quaſt.1. num.1. Vargas de Epiſp.iuriſd.axiom.12.Salzeda ad Diaz cap.52.lit.A. Azeuedo in l.27. tit.3. l.1. recopil. num.8. Gallego in tract.de paroch.obligat.p.1.d.1.a num.46.Io: de Occon in cap.1. de Cler. non reſid. Quintanaduenas Eccleſ. l.4.num.50.& 51.Cenall. quaſt.585.a.num.1. Vinal. in append.Candel.aurei cap.9. nu.6. & 7. Zechius caſu 3. & tit.de benefic.num.6.& de munere Epiſ.cap.5. num.3. Vega in ſpeculo curatorum cap.17. Leo in theſauro fori Eccleſ.33. num.5. Moſcon. de Maieſt.milit. Eccleſia p.1.lib.1.cap.21. Vgolin.de pot. Epiſcopi. c.4. §.13.Leſſius l.2.c.34.a num.53.Garz. de beneficijs p.3. cap.2.num.16. Sd v. reſidentia. Vaſquez de beneficijs cap.4.§.2.d.1.num.121.Comit.reſpon.Moral.l.1.q.59. num.1.Reginal.in praxi l.30.tr.3,numer.52.Molpheſ. trac.6.cap.11.num.13.Ricc.in praxi, reſol.393. nu.5. Sanchez l.8.de matrim.diſp.6.nu.3.& in Decal.lib.4. cap.37.num.15. Poſſeuin de off. Curati cap.1. num.1. SanctarelI.variarum l.1.quaſt.1. Ludouicus a S.Io: de admin. Sacram. a.1. de reſiden.num.3. Homobon.p.3. reſp.58. Lotter. de re benefic. l.3. quaſt.27. numer.37. Trullench. in Decal. lib. 4. cap.1. dub. 8. numer.1. Barboſa de off. Epiſcopi alleg.53. numer.2. & de off. Parochi p. p.cap.8.num.1.& ad cap.1. ſeſſ.23. Concil. Tridentini numer. 3. Layman. lib. 4. tract.2. cap. 6. Iuxta igitur hanc ſententiam dicitur reſidentiam Epiſcoporum & Paſtorum quorumlibet habentium curam animarum eſſe de iure diuinæ inſtitutionis, ac propterea de iure diuino, & naturali. Quod probatur primo ex *Concil.Trid.ſeſſ.23.cap.p.* vbi in verbis ſupra relatis exprimit breuibus totam rationem, qua vtuntur *Caiet.* & alij Theologi ad probandam hanc ſententiam. Aſſumnit enim Concilium primo hanc propoſitionem, nimirum quod omnibus quibus cura animarum commiſſa eſt ex præcepto diuino mandatum eſt, oues agnoſcere, pro ſis ſacrificium offerre, eas docere, illis Sacramenta adminiſtrare, eaſque exemplo paſcere, curam pauperum habere, & in munia paſtoralia incumbere. Neque enim dicit, quod hoc eis competit ex iure Eccleſiaſtico, ſed ex diuino præcepto. Et hoc eſt id, quod ſupra eſt probatum; quia nimirum Epiſcopus ex Chriſti Inſtitutione Paſtor eſt, cuius officium eſt oues ſuas cognoſcere, nominatim vocare, ad paſcua educere, ante eas ire, illaſque etiam cum periculo mortis defendere. Hæc obligatio igitur de iure diuino eſt. Subdit vero Concilium, quod ea, ad quæ dixit ex præcepto diuino obligari eos, quibus cura animarum commiſſa eſt, talia ſunt, quæ omnia nequaquam ab ijs præſtari poſſunt & impleri, qui gregi ſuo non inuigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt. Ac vero ex his duobus principijs per neceſſariam conſequentiam deducitur, quod reſidentia iſta ſine qua diuinum præceptum nequit impleri, ex diuino præcepto ſit debita: cum euidens ſit medium ad finem neceſſarium ſub eodem præcepto cadere, ſub quo cadit finis conſecutio. Sed & ſupra probatum eſt, officium, ad quod ex vi ſuæ inſtitutionis obligatur Epiſcopus, conſiſtere in ijs operibus, quæ non niſi à reſidente in Diœceſi exerceri poſſunt. Vnde non remanet niſi ſoluere breuiter, quæ in contrarium adducta ſunt.

31 Eſt tamen hic conſiderandum, quod cum ſit controuerſum inter DD. an Papa poſſit in iure naturali & diuino diſpenſare affirmantibus hoc *Gloſſ. in cap. à nobis v. exemptos de decim. Panormit. ibid. & cap.cum tanto num.3.de conſuetud.& pluribus alijs quos referunt Sanchez l.8. de matrim. diſp.6.& Suarez l.2.de legibus cap.14.*Negantibus *D.Th.p.2. quaſt.100.a.8.& quodl.4.a.13.Turrecrem.in ſum. l.3. cap.54.& 57.Syluest.v.Papa.quaſt.16.Soto l.1.de iuſt. quaſt.7. a.3. & l.4. quaſt.3. a.1. ad primum & l.10. quaſt.3.a.4. Suarez vbi ſupra plures alios referente.* Quamuis inter has ſententias ſit diſcrimen maximum in verbis, & ſecunda melius loquatur, & ſentiat. Nihilominus in puncto quæſtionis huius an poſſit Papa diſpenſare ſuper reſidentia Epiſcoporum eſt ſpecialis difficultas. *Sotus d. l.10. quaſt.3. a.4.* arbitratur, quod Papa in reſidentia non diſpenſet proprie, ſed interpretetur legem naturalem, & declaret eam non habere locum in hoc, vel illo caſu in quo adeſt iuſta cauſa non reſidendi. Sed *Suarez d.l.7.c.14. num.21.* Sentiens hic non habere locum ſolam interpretationem, ſed iuriſdictionem, & legis relaxationem, quia tales dari poſſunt cauſæ abſentiæ, ex quibus per ſolam doctrinalem interpretationem non iuſtificabitur abſentia, quæ tamen iuſta erit accedente auctoritate ſummi Pontificis. Addit propterea *num.22.* quod Papa in lege reſidentiæ diſpenſat, ait tamen diſpenſationem non eſſe in iure naturali præceptiuo per ſe ſpectato, ſed mutando materiam; ſentit enim quod hæc obligatio oriatur ex pacto inito inter Eccleſiam & Epiſcopum, & cum hoc pactum ſit ſubordinatum Pontificis diſpoſitioni, mutari poteſt, vnde & poteſt tolli obligatio orta ex illo. Sed nec probatur vnde & ex qua lege interueniat hoc pactum initum cum Eccleſia de reſidendo, maxime cum Pontifex ſua auctoritate Eccleſia penitus hoc neſciente mittit in Epiſcopum, quem ipſe vult. Nec verum eſt, quod hæc obligatio reſidēdi oriatur ex pacto alio, quam ex inſtitutione Chriſti, & lege connaturali inſtitutionis officij Paſtoris ouium Chriſti, quod officium ex natura ſua petit reſidentiam, vt ſatis ex ſupradictis conſtat. Sicut & in Paſtore ouium corporalium obligatio reſidendi non eſt ex pacto cum ouibus, ſed cum Domino. Et adhuc non eſt ex ſpeciali pacto ſuperinito, ſed ex naturali obligatione Paſtoris, quia Paſtoris officium ex ſui natura aſſiſtentiam perſonalem requirit. Vnde recipiens à Domino gregis officium Paſtoris, ex hoc eſt obligatus reſidere apud gregem. Ita Epiſcopi ex hoc quod Epiſcopatum ſuſcipiunt, quod eſt officium ex natura ſua petens reſidentiam, Deo illam vouent, & Pontifici Chriſti Vicario, eiuſdem Chriſti nomine promittunt.

32 Quamobrem dicitur ſecundo ad quæſtionem, quod Papa, & poteſt, & de facto diſpenſat in lege reſidentiæ. Quia lex reſidentiæ quantum ad determinationem eius non eſt lex naturalis, ſed poſitiua. Vt enim docet *D.Th.d.quodl.4.a.13. Lex noua, quæ eſt lex libertatis, huiuſmodi determinationes non habet* (quas ſcilicet habebat lex vetus) *ſed eſt contenta præceptis moralibus naturalis legis, & articulis fidei, & Sacramentis gratiæ, vnde & dicitur lex fidei & lex gratiæ propter determinationem articulo-*

rum

rum fidei, & efficaciam Sacramentorum. Cætera vero quæ pertinent ad determinationem humanorum iudiciorum, vel ad determinationem diuini cultus, libere permiſit Chriſtus, qui eſt nouæ legis lator Prælatis Eccleſiæ & Principibus Chriſtiani populi determinanda. Inter ea vero, quæ ſpectant ad determinationem diuini cultus eſt modus, & tempus reſidentiæ Epiſcoporum. Vnde ſic eſt de iure naturali quod Epiſcopi reſideant, quod tamen hoc prouidentiæ, & determinationi Pontificis eſt commiſſum, vt quid quantum ad modum, & tempus ab eo determinandum. Ideo contra legem naturæ eſt, ſi Epiſcopus non reſideat, vel ſine cauſa iuſta, vel ſine diſpenſatione Pontificis, & abſolute contra legem naturæ eſt, quod Epiſcopus ſine cauſa iuſta abſit & hæc lex eſt in hac parte indiſpenſabilis tamquam contraria inſtitutioni Epiſcopatus, ſed tamen in Pontificis poteſtate eſt, vt ex iuſta cauſa diſpenſet ſuper reſidentia cum hoc, vel illo, ad hoc, vel illud tempus. Quod eo amplius explicatur, quod Papa ille eſt, qui eſt Eccleſiæ Catholicæ paſtor, habens pleniſſimam poteſtatem in vtilitatem Eccleſiæ aſſumendi alios in partem ſuæ ſollicitudinis, & Eccleſias particulares regendi, vel per Prælatos ordinarios, vel per ſubſtitutos. Vnde magis conſtat quod modus reſidentiæ, & determinatio eius ſubeſt diſpoſitioni Pontificis, qui propterea in hac lege quantum ad hanc partem diſpenſat, quamuis licite ſine cauſa iuſta diſpenſare non poſſit.

33 Ad primum bene reſpondent *Caiet. & Sotus* non eſſe neceſſe vt omnia præcepta diuina per verba expreſſa contineantur in ſcriptura, ſed ſufficere quod ex ea per bonam conſequentiam deducantur. Ratio eſt, quia multa ſunt quæ ſub præcepto cadunt per accidens, & ſecundario tanquam neceſſaria ex vi alterius præcepti, & ad huiuſmodi cognoſcenda ſufficit quod innoteſcat bonitas conſequentiæ. Id enim quod primo præcipitur habentibus curam animarum eſt aſſidua, diligens, amans, & perfecta cura Paſtoralis, & hoc expreſſe in ſcripturis habetur, vt eſt illud Actorum. 20. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Quoniam vero Paſtorale officium nequit exerceri perfecte ſine reſidentia, ideo ſub eo diuino præcepto per quod Paſtores obligantur ad paſcendum fideles verbo & exemplo, tenentur etiam reſidere.

34 Ad ſecundum etiam ex eoſdem *Caiet, & Soto* dicitur, quod conſequentia nihil valet. Nam Dominus gregis ad libitum conſtituit Paſtores, quos vult, & deſtituit, & nihilominus de lege naturali tenetur Paſtor inſtitutus ad id, quod eſt Paſtoralis officij, & vel tenetur renunciare officio; vel adeſſe gregi perſonaliter, illum ad paſcua deducere, & ad aquas, & curam illius agere, illumque defendere. Sic eſto ſit Pontificis hunc, vel illum Epiſcopum facere, leges tamen Paſtorales Chriſtus inſtituit, qui voluit dari in Eccleſia Paſtores, & miniſtros fidei & Religionis. Nec Papa poteſt facere quod Epiſcopatus non ſit Paſtorale officiũ a Chriſto in Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ Hierarchiæ diſpoſitione inſtitutum ad ſic operandum, & eo modo, qui ex natura ſua requirit reſidentiam. Ideo de iure tam diuino quam naturali Paſtor ouium Chriſti reſidere tenetur. Quamuis quia hac reſidentia conuenienter præcipienda fuit per præcepturn poſitiuum affirmatiuum, & vlterius cum ſubordinatione ad Papam, qui eſt vnicus ſupremus Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopus, & Paſtor, determinatio, & modus executionis ſit poſitum in eius poteſtate & poſſit ipſe cauſa iuſta id exigente pro interim Eccleſiam aliquam particularem regere per ſubſtitutum vel à ſe vel ab Epiſcopo deputatum.

35 Ad tertium reſpondetur quod ex eo ſumitur pro ſententia poſita validum argumentum, nam ſicut ex quo Chriſtus Dominus noſter dixit Petro *Paſce oues meas*, ſequitur quod Pontifex ex iure diuino teneatur fideles paſcere: ita cum hoc dictum ſit etiam de Apoſtolis, & Epiſcopis, vt patet ex verbis Actorum 20. ſupra recitatis & Epiſcopi de iure diuino teneatur paſcere ſuos ſubditos, quod tamen regulariter non fit perfecte ſine reſidentia. Et vt habet *Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1.* nomen Paſtoris omnibus habentibus curam animarum conuenit, omnes igitur de iure diuino tenentur paſcere fideles ſibi ſubditos, & propterea tenentur apud illos reſidere.

36 Ad quartum dicitur quod Epiſcopatus officium ſaltem in communi fuit à Chriſto inſtitutũ, qui voluit, quod in Eccleſia eſſent Epiſcopi habentes tanquam cauſæ principales vniuerſalem curam Diœceſum, vt patet ex loco citato Actorum 20. & ex *cap. 4. Epiſ. ad Epheſ. Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem Corporis Chriſti.* Itaque ex Chriſti inſtitutione in Eccleſia ſunt Paſtores & Doctores; Paſtores ſcilicet, quorum intereſt etiam plebes docere, & ſic Paſtoralis lex eſt ex Chriſti inſtitutione; ſicut & officium Epiſcopale & Paſtorale quod ſignificauit *Innoc. 3. cap. 2. de tranſlat.* vbi ait quod vinculum ſpirituale inter Epiſcopum & Eccleſiam eſt de iure diuino, & Deum poſuiſſe Epiſcopos vt eſſent Eccleſiæ oculi tradiderunt Pius primus *epiſ. 1. & Cornelius epiſ. 2.* Et ab hoc alienus non fuit *Dyoniſ. de Cæleſti Hierarch. cap. 3. & 6. Cyprianus expreſſius epiſ. 95. D. Bernard. l. 3. de conſider. ad Eug. D. Th. opuſ. 19. cap. 4. Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 3. a. 1. & 4. Valentia tom. 3. diſp. 10 quæſt. 3. p. 4. ad 4. Bellarm. l. 4. de Rom. Pontif. cap. 25. Suarez tom. 4. de pœnit diſp. 25. ſect. p. a. num. 7.* Et ſi ergo Poteſtas iuriſdictionis à Pontifice conſeratur exercite huic, vel illi promoto in Epiſcopum, inſtitutio tamen Epiſcopalis officij à Chriſto eſt, & prout eſt à Chriſto petit reſidentiam, nec poteſt facere Papa, vt bene *Sotus* aduertit, quod Epiſcopus non ſit ex officio ſuo Doctor, non ſit hoſpitalis, non ſit ſpeculator, non ſit vigilator ſuper gregem, quibus muneribus annexa eſt obligatio reſidentiæ. Regulanda tamen quantum ad modum illius, & tempus ex circumſtantijs varijs, & accidentibus, ex diſpoſitione, & determinatione Pontificis, & ſic quantum ad exercitium, & determinationem reſidentiæ huius, vel illius, in hac, vel illa Eccleſia, eſt quid poſitum in poteſtate Papæ, & alteius voluntate ex iuſta cauſa diſponendum.

37 Ad quintum reſpondetur falſum eſt quod regulariter & vniuerſaliter loquendo Diœceſes bene regi poſſint per Vicarios, aut coadiutores, ſeu per quoſcumque ex delegata facultate regentes. Et

ſi hæc

ſi hic modus regēdi Eccleſiam eſſet optimus, Chriſtus non inſtituiſſet, vt Eccleſia regeretur per Epiſcopos ex facultate ordinaria officium Paſtorale exercentes. Et licet per accidens aliquando hoc poſſit contingere, ea quæ per accidens ſunt, attendi non debent, & ſolum ex hoc poſſet colligi quod aliquando aliquis Epiſcopus poſſit excuſari a reſidentia, quod admittitur ſuppoſita legitima cauſa & licentia. Reſpondetur ſecundo ex *Caiet. Soto & alijs*, quod conſequentia eſt inanis, & non valet dicere, Epiſcopus per alium poteſt plebem ſufficienter regere, ergo hoc ei licet. Nam Clericus poteſt ſufficienter per alium recitare officium, & tamen tenetur illud recitare per ſe ipſum, quoniam hæc eſt obligatio perſonalis. Ita exercere officium Epiſcopi eſt obligatio perſonalis Epiſcopi. & ipſe tenetur agere & ſcire, quod qui Epiſcopatum deſiderat, & recipit, deſiderat bonum opus, & onus magni laboris ſuſcipit. Sic enim dixit *Apoſ. 1. Timot. 3. Qui Epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat*, In quam ſententiam *D. Hier. ad Oceanum, opus, inquit, non dignitatem, laborem, & non delicias. Et Aug. l. 19. de ciu. Dei. cap. 19. Exponere voluit, quid ſit Epiſcopatus: quia nomen eſt operis, non honoris.*

38 Ad ſextum admittitur quoſdam eſſe actus, quos poteſt Epiſcopus delegare ex legitima cauſa, ſed curam, vigiliam, aſſiſtentiam, ſuperintendentiam, & Paſtorale ſtudium non poteſt licite in alium transferre, & ſe liberare ab onere, quia perſonalis obligatio eſt, vt ipſe ſuas oues cognitas vocet, deducat, reducat, conſeruet, defendat. Et ſolum ex iuſta cauſa & licentia Papæ poteſt abeſſe.

39 Ad ſeptimum dicitur quod Papa in illis obligationibus, quas Epiſcopi habent ex iure poſitiuo diſpenſare poteſt proprie, ſed reſpectu obligationum, quas habet ex iure diuino, vel naturali nec proprie diſpenſare poteſt, nec proprie diſpenſat ſed iam dictum eſt, qualiter in præcepto reſidentiæ diſpenſare poſſit.

40 Ex his autem concluditur, quod cum reſidentia ſit de iure diuino, nihil valet conſuetudo non reſidendi, vt per *Haſtien. & Panorm. & Dec. in cap. cum omnes de conſtit. Selu. p. 4. quaſt. 2. Felin. inter conſilia Rimin. Sen. conſ. 229. num. 7. & 8. l. 2.* dixit *Rota Dec. 115. nu. 5. Coram Millino. Et merita S. Congreg. apud Garz. p. 3. c. 2. num. 194.* dixit nec valere conſuetudinem immemorabilem. *Barboſ. all. 53. numer. 115. Bonac. de reſid. p. 5 num. 6.* Et ratio eſt, quia ex parte Epiſcoporum, aut Paſtorum curam animarum habētium prorſus de iure naturali eſt, quod reſideant, ideo contra tale ius nulla præualere poteſt conſuetudo. Et quod reſidentia ſit in particularibus caſibus regulanda ex voluntate Pontificis, non facit, quod Epiſcopi, vel Parochi ex vi conſuetudinis acquirere poſſint ius non reſidendi; quia huic contradicit ius naturale officij illorum, vnde quantum ſit ex parte illorum tenentur ex iure diuino naturali non abeſſe, niſi ex iuſta cauſa, & Papæ licentia, Quod tamen intelligitur reſpectu legis reſidentiæ quatenus eſt diuina. Ideo nulla conſuetudine introduci poteſt, vel quod Epiſcopus poſſit non prouiſo de ſufficienti ſubſtituto abeſſe, vel quod Epiſcopus ſine iuſta cauſa abeſſe poſſit. Quatenus vero lex abſentiæ ſit humana, contra eam præualere poſſet conſuetudo. *cap. final. de conſuetud.* Nihilominus huic conſuetudini lex omnino reſiſtit, & Concilium *d. cap. 1. ſeſſ. 23. de reformat.* vult vt conſuetudine immemorabili non obſtante Parochi inobedientes huic legi puniantur & ſi opus ſit etiam beneficio priuentur, Cum enim iuſta cauſa reſidendi de ſe accidentaria ſit, & vt in paucioribus adueniens, conſuetudo ordinaria non reſidendi corruptela merito cenſetur, & ideo reijcienda.

SVMMARIVM.

1 *Dari poſſunt cauſæ excuſantes a reſidentia. n. 41.*
2 *Abeſſe non licet abſque iuſta cauſa. n. 42.*
3 *Licentia data ſine cauſa iuſta inualida, & inſufficiens. n. 43.*
4 *Qui bona fide abeſt non peccat. n. 43.*
5 *Præter cauſam iuſtam neceſſaria eſt licentia ſeu approbatio. n. 44.*
6 *Ad Metropolitanum, ſeu antiquiorem Epiſcopum ſpectat inquirere ne Prouinciales Epiſcopi abſint. num. 44.*
7 *Licentia quomodo ſit neceſſaria de iure diuino. numer. 45.*
8 *Abſentia regulanda eſt per Pontificem. n. 45.*
9 *Licentia non in ſcriptis obtenta valet in foro conſcientiæ. n. 46.*
10 *Qui ſincere ſine fraude refert cauſam, ſi illa approbetur, non peccat Epiſcopus, etiam ſi qui approbauit deceptus fuit. n. 47.*
11 *In Synodo Prouinciali qualiter examinanda cauſa abſentiæ Epiſcoporum n. 47.*
12 *In repentinis poteſt ſine licentia abeſſe n. 48.*
13 *Quando præſentia Prælati eſt neceſſaria, illa non poteſt abeſſe. n. 49.*
14 *Sine damno gregis ex iuſta cauſa Paſtor poteſt fugere. n. 50.*
15 *Multa huius exempla. n 50.*
16 *Ad abſentiam legitimam tria requiruntur. n. 51.*
17 *Quinque cauſæ iuſtæ abſentiæ, & earum ratio. num. 52.*
18 *Prima cauſa iuſtæ abſentiæ charitas erga aliam Eccleſiam. n. 53.*
19 *Ita tamen vt propria Eccleſia non patiatur detrimentum. n. 53.*
20 *Pro temporali alterius Eccleſiæ vtilitate qualiter Epiſcopus abeſſe poſſit. n. 54.*
21 *Epiſcoporum officium pacem facere. n. 54.*
22 *Abuſus quod Epiſcopi negotia ſecularia tractent. num. 54.*
23 *Secunda cauſa iuſtæ abſentiæ neceſſitas Paſtoris. num. 55.*
24 *Non hoc licet niſi prouiſo populo de Vicario ſufficienti. n. 55.*
25 *Mercenarius non eo Mercenarius quia fugit, ſed quia dimittit oues. num. 55.*
26 *Grauis tamen neceſſitas illa eſt, quæ dat iuſtam cauſam abſentiæ. num. 56.*
27 *Perſecutio grauis dat cauſam iuſtam n. 56.*
28 *Etiam Conſanguineorum, & Amicorum &c. numer. 56.*
29 *Perſecutio multiplex. num. 57.*
30 *In perſecutione communi, vel quæ fit ex odio fidei, aut cupiditate bonorum Eccleſiæ frequentius ſolus populus exigit præſentiam Paſtoris, vnde non licet ei fugere. n. 58.*
31 *Quotieſcumque populus non indiget præſentia Paſtoris*

ſtoris ille fuga poteſt declinare perſecutionem.nu-mer.58.

32 *Plures ſancti etiam in perſecutione cauſa fidei fugerunt.n.59.*

33 *Si fuga ſit futura in deriſionem & damnum fidei, non licet fugere.n.59.*

34 *Hoc attendendum,vt videatur ſi præſentia Paſtoris ſit neceſſaria.n.60.*

35 *Vbi cum Paſtore aliqui remanere debeant,ſi ſit altercatio, hac ſorte dirimitur.n.60.*

36 *Infirmitas eſt cauſa iuſta abſentiæ.n.61.*

37 *Infirmo diuturno & ad longum tempus datur coadiutor.n.61.*

38 *Inclementia aeris accidentalis eſt cauſa iuſta abſentiæ. n.61.*

39 *Non vero connaturalis, & perpetua.n.61.*

40 *Epiſcopus tempore peſtis quomodo poſſit abeſſe. num.62.*

41 *Tertia cauſa iuſtæ abſentiæ eſt obedientia ſummi Pontificis.n.63.*

42 *Officia Curiæ Romanæ & alia, quæ non requirunt exerceri per Epiſcopum per ſe loquendo non ſunt cauſa iuſta non reſidentiæ.n.63.*

43 *Pro obedientia Regum non excuſantur Epiſcopi, niſi iuxta ſancita à Concilio. n.64.*

44 *De licentia Pontificis poſſunt Epiſcopi eſſe legati Principum, & Inquiſitores Generales.n.64.*

45 *Si abſentia cedat in graue damnum Eccleſiæ, debet Epiſcopus admonere Papam de Eccleſiæ neceſſitate, ſi illi committitur offitium repugnans reſidentiæ.num.65.*

46 *Tempore anni ſancti poſſe Epiſcopos venire Romam; qui ſentiant. n.66.*

47 *Vtilitas Eccleſiæ eſt quarta cauſa iuſtæ abſentiæ. num.67.*

48 *Etiam vtilitas Reipublicæ.n.68.*

49 *Quinta cauſa eſt officium adiunctum Epiſcopatui. num.69.*

50 *Epiſcopus habens in alia Cathedrali aut Diœceſi alia beneficia, etiam curata, tenetur reſidere in propria Eccleſia.n.70.*

51 *Ex alijs cauſis Epiſcopus non excuſatur à reſidentia.n.71.*

52 *Ex eo quod melius per alium paſcere poſſit plebem, non excuſatur à reſidentia. n.71.*

53 *Epiſcopi ſequentes curias merito reprehenſi. n.72.*

54 *Votum longæ peregrinationis aut alterius actionis repugnantis reſidentiæ, ſi ſit emiſſum ab Epiſcopo abſolute, non valet.n.73.*

55 *Nec votum peregrinationis terræ Sanctæ.n.73.*

56 *Ordo ad ſequentes quæſtiones. n.74.*

Quæ ſint cauſæ ex quibus Epiſcopus excuſari poteſt à reſidentia?

41 DAri poſſe cauſas ex quibus Epiſcopus poſſit non reſidere ſalua conſcientia ex eo habetur, quod præceptum reſidendi ſit affirmatiuum; vnde etiam eſt, quod obliget conſideratis circumſtantijs, ex quarum variatione ſequitur, quod aliquando non obliget.Immo quod dari poſſint caſus, in quibus lex ipſa diuina, & naturalis obliget Epiſcopum ad non reſidendum.

42 Interim igitur hoc pro certo habitur quod eſt illicitum Epiſcopum abeſſe à ſua Eccleſia ſine iuſta cauſa tanquam contrarium legi diuinæ, naturali & Canonicæ, vt cum *D.Th.hic docent Caiet. Turrecrem.in cap. ſciſcitaris.7. quæſt.1. Sotus l.10. de iuſt.quæſt.3.per totam.Ledeſma de ſtatib.cap.3.concluſ. 14.15.& 16. Caranza in tract.de reſiden. Barthol. de Martyribus Archiepiſ.Bracaren. in ſtimulo Paſtorum p.2.fol.51. Io: Baptiſta Conrad. in reſponſ. conſcientiæ quæſt.317.Nauar.cap.25.num.121. Couar.l.3. variarum cap.13. num.9. Valent.t.3. diſp.10. quæſt.3. p.4. Azor.p.2.l.7.quæſt.1.Vaſquez de benef. c.4.§.2. dub.1. num.121.Sanchez de Matrim. l.8. diſp.6.num.5. & in Decal.l.4.c.37.num.15.* & quam plures alij quos referunt & ſequuntur *Garz.de benef.par.3.c.2.num.16. Barboſa ad Concil.Trid.ſeſſ.23.cap.1.de reform.nu.3. de off. Epiſc.alleg.53. num.2.& de off.Parochi cap.8. num.1.*

43 Quod adeo verum eſt,vt non exiſtente cauſa iuſta non reſidendi à peccato non excuſetur Epiſcopus, etiam ſi ſuper non reſidentia fuerit per Pontificem cum eo diſpenſatum, ſeu obtinuerit licentiam diſpenſandi. Cum enim reſidentia ſit de iure naturali & diuino, ita quod non liceat abeſſe ſine iuſta cauſa, ſi alias cauſa non reſidendi non eſt iuſta, peccat Epiſcopus non reſidendo, nec obtenta licentia eum excuſat, quia talis licentia eſt inualida contra legem diuinam, & naturalem data. *Sotus l.10.de iuſt.quæſt.3.a.4.Ledeſm.de ſtatib.cap.3.concluſ.16.dub.2.* Et quando, vel lex naturæ, vel Concilium aut leges Pontificiæ requirunt licentiam ad hoc vt Paſtor abſit, loquuntur de licentia valida, *ad leg.4.§.condemnatum, vbi DD.ff de re iud. Felin. cap.ex tenore a num. 3. de reſcripr. Rota in Cordubeñ. Portionis 25.Octob.1557.Coram de Rubeis, quam refert Garz.p.6.cap.3.num.54 Item Rota dec.403.circa fin.p.1.diuerſoriũ adducta per Gonzalez ad reg.8.Gloſſ. 57.a num.12.* Nam paria ſunt nullam habere licentiam, & illam habere nullam, & inualidam. *Garz. part.5.cap.4.num 228. Bonac.de reſid.p.4.nu.11. Barboſa alleg.53.num.99.Sanfarel.var. quæſt.4. num 16. Azor.p.2.lib 6.c.10.quæſt.3.Poſſeuin.cap.1.nu.24.* Nec obſtat, quod dictum eſt ſupra, ſcilicet quod reſidentia quantum ad eius determinationem & modũ temporis ſit iuris poſitiui, quia hoc eſt verum ſuppoſita tamen ſemper iuſta cauſa. Vnde lex naturæ officij Paſtoris ouium Chriſti eſt, vt abeſſe nõ puſſit, niſi ex cauſa iuſta, & hæc lex indiſpenſabilis eſt. Cauſa vero iuſta ſuppoſita ſub prouidentia Papæ eſt, quod hic, vel ille abſit. Ideo vbi cauſa manifeſte ſit inſufficiens, licet licentia Papæ alias nulla valet ad fugiendas pœnas iuris poſitiui, non valet ad fugiendam culpam ſi eſt data ſine iuſta cauſa: & quia lex naturæ vrget continue, vt dum non adeſt iuſta cauſa non reſidendi Paſtor adſit ſuo gregi, ſi hoc non facit peccatum non reſidentis durat, & non reſidens minime eſt in conſcientia ſecurus. Quamuis bene admoneat *Caiet.* quod in his bona fides à peccato excuſat, quod maxime verum eſt, vbi quis non ex proprio iudicio, ſed ex cauſa approbata à ſuperiore id facit, & in dubio ſubditus poteſt ſtare iudicio ſui ſuperioris.

44 Ideò hoc additur, quod ad hoc vt Epiſcopus legitime abſit, non ſufficit cauſa iuſta, ſed neceſſe eſt, vt cauſa iſta ſit in ſcriptis approbata, vel à Metropolitano, vel in eius abſentia ab Epiſcopo antiquiori, vel à ſummo Pontifice. Sic enim decernit. *Concil. Trident. d. ſeſſ.23. cap.1.de reformat.*

Nam cum Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac eiuſdem Eccleſiæ aut Reipublicæ vtilitas aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, & exigant, decreuit eadem ſacro ſancta ſynodus, has legitimæ abſentiæ cauſas à Beatiſſimo Romano Pontifice aut à Metropolitano; vel eo abſente, ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe approbandas, niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adiunctum: cuius quoniam cauſæ ſunt notoria, & interdum repentina, nec eas quidem Metropolitano ſignificari neceſſe erit, ad eundem tamen cum Concilio Prouinciali ſpectabit iudicare de licentijs à ſe, vel à ſuffraganeo datis, & videre ne quis eo iure abutatur, & vt pœnis Canonicis errantes puniantur. Quamobrem ex vi huius decreti, ad Metropolitanum, aut in eius abſentia ad Epiſcopum antiquiorem reſidentem pertinere curare, vt Prouinciales Epiſcopi in ſuis Eccleſijs commorentur, & ſuper eorum abſentiam inquirere tanquam deciſum referunt *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. l. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. Barboſ. ad d. cap. Concil. Trid. num 31. & alleg. 52. de off. Epiſ. num. 5. & Sanctarell. variar. quæſt. 4. num. 7.*

45 Hæc tamen conditio neceſſaria eſt nõ omnino de iure diuino, ſed de iure Eccleſiaſtico, nam de iure diuino, & naturali ſufficit vera cauſa iuſta non reſidendi, & tacitus conſenſus ſeu implicitus Pontificis, ſeu negatiuus; quia ſcilicet voluntas Pontificis non reſiſtat; ſub cuius prouidentia reſidentia eſt conſtituta, vnde etiam ſi adſit aliqua cauſa rationabilis non reſidendi, ſi Papa velit Epiſcopum reſidere, tenetur obedire. Sed quod hæc licentia debeat eſſe approbata iuxta mentem Concilij eſt de iure poſitiuo, non vero de iure naturali.

46 Quod etiam approbatio fieri debeat in ſcriptis non videri ita eſſe neceſſarium, vt ſi alias cauſa ſit legitima, & a ſuperiore approbata non excuſet Epiſcopum etiam ab obligatione reſtituẽdi fructus ex *Leſſ. de iuſt. l. 1. cap. 34. dub. 29. nu. 158. & Nauar. conſ. 13. de praben. num. 1. tradit Barboſa ad d. c. 1. ſeſſ. 23. Conc. Trid. n. 12. & ex Reginal. l. 30. n. 34. Filliuc. trac. 41. cap. 6. q. 6. n. 10. Bonac. de reſid. p. 3. n. 5.*

47 Et addit *Ledeſm. vbi ſup. ver. la ſegunda.* Quod ſi contingat Metropolitanum decipi in approbatione cauſæ, ſi alias Epiſcopus non fuit in referenda cauſa fraudulentus, ſed ſincere cauſam retulit, Epiſcopus ex ea cauſa recedens non ſubditur in iudicio exteriori obligationi reſtituendi. Talis enim non peccat, quia bona fide recedit. Addit vero *Ledeſm.* quod in Concilio Prouinciali poterit examinari dicta cauſa, & quod ſi declaretur inſufficiens, declarari poterit quod Epiſcopus ſine cauſa legitima abfuit, & quod ex conſequenti ſubditur pœnæ. Quod tamen mihi videtur limitandum, Nam ſi in proponente cauſam recedendi nulla fuit fraus, aut dolus, ſed ſincere cauſam retulit talem qualis eſt, & cauſa fuit approbata à Metropolitano, aut antiquiori Epiſcopo, poterit quidem à Concilio examinari, & ſi inſufficiens reperiatur decerni vt in futurum nullus ex ſimili cauſa recedat; vel etiam qui receſſit ex ea cauſa puniri, ſi fuit in eo aliqua fraus, vel dolus, ſed ſi ſincere ſe habuit, nec coram Deo peccauit, vt ex *Caiet.* ſupra dictum fuit, nec coram Eccleſia, vnde nulla dignus eſt pœna.

48 Ex eodem autem Concilij decreto habetur quod in repentinis neceſſitatibus vbi Epiſcopus adire non poſſit ſummum Pontificem, vel Metropolitanum, poteſt ſine cauſæ approbatione recedere. Tunc enim adeſt iuſte præſumpta licentia Chriſti, & Papæ eius Vicarij, & veluti notoria iuſta cauſa non reſidendi. *Sanctarel. d. q. 4. num. 9. Barboſa illum ſequens, vbi ſup. n. 13.* tenetur tamen quam primum poteſt Pontificem, aut Metropolitanum admonere.

49 Tandem de his cauſis non reſidẽdi in communi loquendo additur, non haberi cauſam iuſtam recedendi tunc, cum præſentia Epiſcopi eſt neceſſaria propriæ Diœceſi. Vnde hæc eſt prima concluſio S. Thomæ in hoc articulo, quod vbi ſubditorum ſalus exigit perſonæ Paſtoris præſentiam, non debet Paſtor perſonaliter deſerere ſuum gregem nec propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum eminens; cum bonus Paſtor animam ſuam ponere debeat pro ouibus ſuis. Quamobrem potius Epiſcopus debet mortem ſubire, quam gregem ſuum tunc perſonaliter deſerere, cum eius præſentia ad ſubditorum ſalutem eſt neceſſaria, vt tradidit etiam *S. Aug. epiſ. ad Honoratum*, & exemplo confirmauit *S. Thomas Epiſ. Cantuarien. & cum D. Th. tradunt Caiet. Turrecr. cap. ſciſcitaris 7. quæſt. 1. Soto l. 10. de iuſt. quæſt. 3. a. 4. Ledeſm. de ſtat. cap. 3. concl. 1c.*

50 Sed nihilominus etiam certum eſſe debet, quod ſalua Eccleſiæ incolumitate & ſalute ex honeſta cauſa fugere licet. Nam vt inductione probat *Turrecrem. in cap. ſciſcitaris. 7. quæſt. 1. Elias fugit à facie Achab. 3. Reg. 19. Dauid fugit à facie Saul. p. Reg. 24. Hieremias fugit in Aegyptum, Ierem. 44. Dominus dixit Matt. 11. Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Petrus fugit Herodis furorem. Act. 12. Paulus dimiſſus in Sporta euaſit. Act. 9.* Et Dominus legitur frequenter inimicorum inſidias declinaſſe. *Propter Herodem fugit in Aegyptum. Matt. 2. Et quando in ſupercilio Montis voluerunt eum præcipitare ab illis euaſit. Luca 4. Et quando tranſiuit in Galileam relicta Iudæa Io. 4.* Summa eſt, vt fuga ſumatur pro tempore & loco prudentia dictante pericula deuitando ſibi, & alijs proficiendo. Quamuis vbi veritas & iuſtitia exigit ſit fortitudinis propter iuſtitiam pati, & pro ſalute ſui gregis etiam mori, nunquam eum dimittendo ſine ſufficienti cuſtode, & Rectore.

51 Quamobrem *Concil. Trid.* ad hoc vt Epiſcopus non reſideat præter cauſam iuſtam, & approbatam, requirit Eccleſiæ indemnitatem. *Interea* inquit, *meminerint diſceſſuri, ita ouibus ſuis prouidendum, vt quantum fieri poterit, ex ipſarum abſentia, nullum damnum accipiant.* Vnde ad legitimam non reſidentiam tria requiruntur, ſcilicet cauſa iuſta, approbatio cauſæ à ſuperiore, & prouiſio ne Eccleſia ex abſentia patiatur damnum.

52 Quatuor autem, ſeu quinque cauſas numerat, *Concil. Trid.* in verbis ſupra relatis, ex quibus non reſidentia poteſt iuſtificari, ſcilicet charitas Chriſtiana, vrgens neceſſitas, debita obedientia, Eccleſiæ eiuſdem aut Reipublicæ vtilitas, & officium aliquod Epiſcopatui annexum. Horum autem ratio habetur ex *Caiet.* aduertente Eccleſiam aliquam particularem ad tria comparari poſſe, vel ſcilicet ad ſuos ſubditos, vel ad Eccleſiam vniuerſalem,

ſalem, vel ad alias Eccleſias. Nam reſpectu ſuorum ſubditorum ſe habet vt totum ad partem, & reſpectu Eccleſiæ vniuerſalis ſe habet vt pars ad totum, & reſpectu Eccleſiæ alterius vt pars ad compartem. Et quia naturalis ordo dilectionis hoc habet, vt pars ſit propter totum, ideoque potius ametur bonum totius quam bonũ partis, ideo vbi bonum totius Eccleſiæ ſuæ exigit vt Epiſcopus abſit, ordo dilectionis petit, vt ſubditi tunc patiantur Prælati abſentiam, quod eo magis eſt conueniens ſi Eccleſiæ vniuerſalis bonum hoc exigat. Et quia etiam in ordine naturali pars partem periclitantem iuuat, ſic ordo charitatis exigit, vt vna Eccleſia alteri ſucurrat. Ideo ex cauſis ſupra enarratis, prima quæ eſt charitas reſpicit ordinẽ partis ad partem, & charitatem qua vna Eccleſia aliam veluti compartem tenetur diligere. Secunda cauſa quæ eſt vrgens neceſſitas ipſius Epiſcopi reſpicit eiuſdem Eccleſiæ bonum, cum eius interſit ſui Epiſcopi ſalus & incolumitas. Tertia cauſa, quæ eſt debita obedientia reſpicit Eccleſiam vniuerſalem, & eius Præſulem, cui inferior Eccleſia ſubordinatur, & ad eius bonum eadem militare debet. Quarta cauſa reſpicit vtilitatem publicam eiuſdem Eccleſiæ. Et quinta debitum reſpectu Eccleſiæ vniuerſalis exigentis vt Epiſcopus muneri ſuo fungatur eique non deſit.

CHARITAS.

53 PRima ergo cauſa non reſidendi eſt charitas reſpectu alterius Eccleſiæ. Duæ enim Eccleſiæ conſiderandæ ſunt vt duæ perſonæ, & ſicut in hominibus nedum licet vt etiam cum aliquo ſuo incommodo vnus alium adiuuet, ſed pluries hoc etiam ex præcepto charitatis eſt debitum, ſic æquũ eſt vt vna Eccleſia alteri ſucurrat neceſſitatem patienti. Hic tamen diſtingui debet. Nam alia Eccleſia, vel patitur neceſſitatem in ſpiritualibus bonis, vel in temporalibus. Patitur neceſſitatem in ſpiritualibus bonis ſi in ea deficiat fides, dominentur vitia, ardeant bella, deficiat miniſter Sacramentorum. Et ideo iuſtam cauſam eſſe, vt Epiſcopus charitate ductus propria ad tempus relicta Eccleſia ea ad ſucurrendum alteri grauem neceſſitatem patienti in ſpiritualibus eſt Chriſtianæ communioni valde rationabile. *Caietan. hic Sotus lib.* 10. *quæſt.*3. *art.*4. *Ledeſma dicto cap* 3. *concluſ.*16. *dub.*5. *Valentia tom.*3. *diſput.* 10. *quæſt.*3. *par.*4. *Sanctarell. variar. quæſt.*3, *num.*1. *Barboſ. de off. Epiſ. alleg.*53. *num.*6. *& ad ſeſſ.*23. *cap.*1. *Conc. Trid. num.*6. Quod tamen limitatur, vt locum non habeat, vbi propria Eccleſia ex ſui Epiſcopi abſentia pateretur notabile damnum ſalutis. Quamuis vt *Caiet.* aduertit poſſet eſſe tam grandis neceſſitas boni ſpiritualis in alia Eccleſia, vt laudabile eſſet pati aliquod detrimentum etiam in ſpiritualibus, vt alteri Eccleſiæ ſubleuaretur neceſſitas, nam & natura aliquod detrimentum patitur etiam in nobiliori parte pro magna neceſſitate partis inferioris, vt ſuſtinet cauterium in capite, vt pes conſeruetur.

54 Pro temporali tamen neceſſitate alterius Eccleſiæ niſi illa ſit valde grauis, & non poſſit alia via illi ſucurri, non licet; quamuis ad breue tempus vbi ſine detrimento Eccleſiæ id fieri poſſet, non eſſet irrationabile, vt vnius Eccleſiæ Epiſcopus alterius Eccleſiæ temporali neceſſitati ſubueniret. *Caiet. & Sotus citati.* Sicuti propterea valde proprium eſt Epiſcoporum vt pro fide tuenda, vel pro conciliãda pace Principum & Regnorum mittantur Epiſc. nam vt ex *S. Ambroſ. refert Caiet.* ſicut Sacerdotum officiũ maxime proprium eſt pacem facere, ita valde improprium eſt & irrationabilis abuſus vt Epiſcopi ad tractanda ſecularia negotia mittantur legati, quia ſcriptum eſt 2. *Tim.* 2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus*, Cæterum in his ſemper Dei honor, & vniuerſalis Eccleſiæ vtilitas eſt penſanda, & menſuranda neceſſitas, & videndum an ſimus in caſu, in quo perſona perſonæ, & Eccleſia Eccleſiæ etiam cum aliquo detrimento ſucurrere debeat aut poſſit.

NECESSITAS.

55 SEcunda cauſa non reſidendi eſt neceſſitas. Hæc reſpicit perſonam Epiſcopi & commodum eius, vel damnum perſonale etiam temporale ſubſtantiarum, honoris, aut vitæ. Sed circa hanc cauſam hoc primo tanquam certum eſt habendum, quod hæc cauſa non habet locum vbi & quando ſalus plebis exigit præſentiam ſui Præſulis, ſed tunc ſolum cum ſaluti plebis ſufficienter in abſentia Paſtoris poſſit prouideri per alium. Circa quod aduerto illud aduerbium *ſufficienter* poſitum à *D. Th.* Quia eſto per alium non tam bene poſſet prouideri, quam fiat per præſentiam Paſtoris, ſi tamen prouidetur ſufficienter, locum habet neceſſitas fugiendi notabile damnum Paſtoris & non reſidendi. Nam & *Concil. Trid. loc. cit.* mandat vt prouideatur quantum fieri poſſit ne ex Paſtoris abſentia Eccleſia damnum accipiat. Nam & *Io.* 10. *vt ex S. Aug. habet D. Th. lect.* 3. *Mercenarius non quia fugit, ſed quia dimittit oues, vituperatur.* Vnde quando Paſtor non dimittendo oues ſine legitimo cuſtode fugit corporaliter, non eſt vituperabilis.

56 Hanc cauſam tamen Concilium exprimit per nomen *neceſſitatis*, quia cum ſit ſermo de abſentia per maius tempus, quam per trimeſtre, non quælibet perſonalis vtilitas, aut commoditas Epiſcopi ſufficit ad talem abſentiam iuſtificandam, & eximendum illum a perſonali obligatione reſidendi, ſed neceſſaria eſt aliqua grauis neceſſitas. Talis eſt perſecutio, ſi ſcilicet vel Princeps illum perſequatur, aut alius potens, aut alius de Clero ſuo, vel de populo; nihil enim intereſt an perſecutio ſit intrinſeca, vel extrinſeca, vnde ex tali perſecutione imminet Epiſcopo periculum, vel carceris, vel mortis, vel vulneris. Quod extendendum credo, ſi ex odio in Epiſcopum immineat graue damnum eius Conſanguineis & Amicis; huic vero periculo non poſſit melius occurri, quam per fugam Epiſcopi. In hoc enim caſu magna eſt huius fugæ neceſſitas nedum intuitu damni perſonalis ipſius Epiſcopi, ſed etiam ratione ſcandali & peccati quod patraretur ex Epiſcopi aut alterius iniuſta morte, vel carceratione, vel vulnere, vel bonorum diſſipatione. Ideo ex perſecutione neceſſitante ad fugam oriri iuſtam cauſam non reſidendi tradunt. *Caiet. Sotus d. a.*4. *Caranza de Reſid. Ledeſm. d. concluſ.*16. *dub.*5. *Val. d. p.*5. *Barboſa de off. Epiſ all.*53.

num.7.& ad cap.1 ſeſſ.23. Concil. Trid. num.8. Azor. p.2.l.7.c.4.quæſt.4. Pax Iordan. Pralud.8. num.29. & deducitur ex cap. niſi cum pridem de renunc. & ibi Innoc.num.4. Hoſtienſ.num.4. Panorm. & alij, & ex cap. ſciſcitaris 7.quæſt.1. vbi Turrecrem. Et hoc eſt verum etiam ſi Epiſcopus dediſſet cauſam perſecutioni, adhuc enim vbi ſaluti & curæ plebis ſuæ ſufficienter prouiſum fuerit, licet Epiſcopo imminens malum per fugam euitare.

57 Diſtinguunt autem *Innoc. Panorm. Sotus, Ledeſma* & alij inter perſecutionem communem contra populum, & Ciuitatem, & perſecutionem particularem contra Epiſcopum, dicentes in priori perſecutione Epiſcopum non debere fugere, ſed perſiſtere pro defenſione plebis ſuæ. Diſtinguitur etiam perſecutio, quæ fit ab inimicis fidei, & in fidei odium, aut etiam contra iuſtitiam Eccleſiæ ab ijs, qui velint ſibi Eccleſiæ vſurpare res, ab illa quæ ob priuata ſtudia, & inimicitias exercetur. Nam vbi fides aut Eccleſiæ iuſtitia periclitetur, Epiſcopus tanquam fortis murus debet perſiſtere, & gregem ſuum, & iura Eccleſiæ ſe defendere.

58 Verum vt *Caietanus* aduertit non eſt in hoc diſcendendum à fundamentali diſtinctione data à Sancto Thoma; Quia nimirum, vel ſalus populi exigit præſentiam ſui Paſtoris, vel ſaluti populi ſufficienter in eius abſentia prouidetur. Nam quidem verum eſt, quod vbi perſecutio ſit communis & multo magis ſi perſecutio veniat ex odio fidei, vel ex auaritia & cupiditate rerum Eccleſiæ, vt plurimum ſalus populi exigit ſui Paſtoris præſentiam; & tunc Epiſcopo ob quamcumque perſecutionem non licet fugere. Vbi enim ſalus populi periclitatur debent Prælati aſſumere arma iuſtitiæ, gladium diuini verbi, ſcutum fidei, & galeam ſalutis, & vt Dauid contra Goliam. pro ſalute populi ſe exponere, & murum ſe opponere pro domo Dei. Et eos qui hoc non faciunt increpat Deus per *Ezechielem cap. 13.* dicens, *Non aſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis murum pro domo Iſrael, vt ſtaretis in prælio in die Domini.* Sed tamen adhuc, & contingere poteſt, vel quod Epiſcopi præſentia ad nihil valeat, immo quod bona Eccleſiæ valde conueniat eius ſalus, & incolumitas, & quod ipſe (vt de Dauide perſequente eum Abſalone factum fuit 2. *Reg.* 17) maneat in præſidio, & tutus, vel quod in abſentia Epiſcopi ſufficienter prouideatur ſaluti ſubditorum, quorum bono etiam conſulitur, ſi eorum Paſtor non pereat, & in his caſibus licitum erit fugere.

59 Nam & perſecutio contra Athanaſium erat ab Arianis ex cauſa fidei; ſed non conueniebat Eccleſiæ, vt murus ille inuincibilis dirueretur, vnde ipſe rationabiliter fugit. Et cauſa perſecutionis *S. Thomæ Cantuar.* Epiſcopi erat iuſtitiæ Eccleſiæ defenſio, & nihilominus ipſe rationabiliter fugit, & reſiſtit Regi extra regnum, & Eccleſiæ iura defendit. Et ſecunda vice ſeipſum Martyrio obijt, ſi potuiſſet eſſe conſcius perſecutionis iterum, ſecundo rationabiliter fugiſſet, & ſe ſuæ Eccleſiæ conſeruaſſet. Et ex *Nicolao de Lira ſuper cap. 10. Matt. bene aduertit Turrecrem. in cap. ſciſcitaris. 7. quæſt.1.* quod etiam vbi perſecutio ſit ex cauſa & odio fidei & iuſtitiæ, ſi ſit probabilis timor, quod fuga futura ſit in fidei defenſionem, & conculcationem iuſtitiæ; non licet fugere. Secus ſi hoc non timeatur ſed habeatur ſpes probabilis, quod fuga cedet in Eccleſiæ vtilitatem.

60 Quamobrem in his caſibus videndum eſt quid prodit præſentia Epiſcopi, & an ſit neceſſaria pro ſalute populi, vel potius ad plebis bonum ſecuritas Epiſcopi conducat, & interim omni modo poſſibili ſufficienter per delegatum aliquem prouideatur. Nam in hoc caſu & licet fugere, immo poteſt eſſe, quod fuga ſit de præcepto, & vt habet *D. Th. in cap. 10. Io. lec. 3.* Etiam ſi quæratur totus grex videndum eſt an oporteat vt omnes Paſtores maneant cum grege, vel an oporteat, quod aliqui remaneant, & alij recedant. Et ſi totaliter Paſtor deſerat gregem, tunc verum eſt illud, vidit lupum venientem, & dimittit oues, & fugit. *Io. 10. Turrecremata* etiam *in cap. hoc etiam nu. 2. 7. quæſt. 1.* aduertit, quod vbi non eſt neceſſe, quod omnes remaneant cum Prælato, & tunc ſit altercatio ſorte decidendum ſit, qui remanere debeant. Quod probat ex *S. Auguſ.*

61 Etiam ex infirmitate ſumitur cauſa iuſta non reſidendi, vt ſi mutatio aeris ſit neceſſaria Epiſcopo pro recuperatione ſalutis. Rarius tamen, continget, vt neceſſe ſit Epiſcopum pro recuperanda ſalute ab infirmitate curabili abeſſe per longius tempus, quam per trimeſtre. Nam & ſi infirmitas ſit vel incurabilis, vel diuturna & ad longum tempus duratura, non adeſt cauſa diſcedendi, ſed Epiſcopo dabitur Coadiutor, & tales infirmitates potius dant cauſam permutationi, quam non reſidentiæ; ſi infirmitas ex qualitate loci proueniat. Ad hanc cauſam etiam reducitur inclementia aeris, ſed hæc conſideranda eſt; quia ſi ſit accidentaria aut ſolum ad tempus, poterit eſſe facilius, vt cauſa vitandæ huius inclementiæ poſſit Epiſcopus non reſidere. Sed ſi inclementia ſit connaturalis loco, & ideo perpetua, non eſt rationabile, vt qui libere conſenſit in Eccleſiam talem defectum patientem, velit eam relinquere. Et ſi talis ſit caſus, vt non multum interſit Eccleſiæ talis Epiſcopi præſentia potius quam alterius, rationabilius eſt vt cedat Epiſcopatui, vel ad alium transferratur, quam quod non reſideat, quia regulariter gubernium Vicariorum deficiens eſt. Nec rationabile eſt, vt ob inclementiam aeris eximatur ab obligatione perſonali reſidendi ille, qui voluntarie ſe deſponſari permiſit Eccleſiæ talem defectum patienti. Et in his præcipue ſemper attendi debet vtilitas Eccleſiæ, & obligatio perſonalis Epiſcopi, non vero eius commoditas.

62 Hinc apparet quid reſpondendum ſit interroganti, an liceat Epiſcopo fugere in tempore peſtis. Sancti enim Epiſcopi non fugiunt in ſimili cauſa, vt de Sancto Carolo legimus, & Alexandrinus Clerus ob charitatem ſuam in aſſiſtendo laborantibus peſtilentia, meruit vt in Eccleſiaſtico Martyrologio inter ſanctos eſſet adſcriptus, & vt tale ab Eccleſia veneraretur. Et quæ contingunt neceſſitates plebis in tempore peſtis tot ac tantæ ſunt, vt valde difficile ſit, quod Epiſcopus, qui ex officio nedum eſt ſummus Sacramentorum adminiſtrator, ſed pauperum, & miſerabilium perſonarum pater, poſſit tunc abeſſe, vbi pauperes, & miſerabiles perſonæ ſummopere indigent ſua præſentia, prouidentia, & charitate. Nihilominus ſi detur caſus, quod Epiſcopus

ſufficienter prouideat plebi iuxta ſuam obligationem, cum tempore pelis poſſe non reſidere dixerunt *Ledeſ. de ſtatib. cap. 3. concl. 16. d. 5. & Barboſa de off. Epiſ. all. 53. num. 9.*

OBEDIENTIA.

63 TErtia cauſa iuſta non reſidendi eſt debita obedientia, nimirum obedientia debita ſummo Pontifici: Qui ſine dubio habet poteſtatem vt quocumque Epiſcopo vtatur ad quodcumque Eccleſiaſticum munus in vtilitatem Eccleſiæ vniuerſalis eximendo hoc modo illum ab obligatione reſidendi. *Caiet. Sotus d. ar. 4. Valdiſp. 4. Ledeſ. d. concl. 16. dub. 5. verſ. la ſegunda. Caranz. de reſid. Barb. d. all. 53. nu. 10.* Verum cum *Caiet.* diſtinguunt alij, quia miniſterium ad quod aſſumitur Epiſcopus, vel eſt tale quod exerceri debet per Epiſcopum, vt eſt munus Nuncij miſſi ad Imperatorem aliquem, vel Regem pro graui negotio Eccleſiæ: Legati enim Papæ pro eorum dignitate, vel ſunt Cardinales, ſi mittantur a latere, vel ſunt ſaltem Epiſcopi. Vel miniſterium Romæ, vel alibi exercendum non requirit in Miniſtro Epiſcopatum, ſed per non Epiſcopum poteſt exerceri, vt ſunt officia Theſaurarij, Auditoris Cameræ, Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris Rotæ, Secretarij, Confeſſarij, & etiam ſummi Pœnitentiarij. Non eſt vero dubium Epiſcopos rationabiliter ad tractanda negotia illa Eccleſiæ vniuerſalis bonum concernentia, quæ non niſi per Epiſcopos pro dignitate exercentur. Sed de alijs loquendo DD. præfati rationabilem cauſam eximendi à reſidentia non putant demandare Epiſcopis aliquod ex illis officijs, & ſic eximere illos à reſidentia. Et nude ſpectata huiuſmodi inſtitutione ſic dicendum eſt, quia nulla neceſſitas eſt eximendi Epiſcopum ab obligatione reſidendi propter officium, quod nõ requirit Epiſcopatum, & alias per non Epiſcopum poteſt æque bene, & forſan melius exerceri. Nihilominus tales circumſtantiæ eſſe poſſunt ex conditione, vel perſonæ, vel temporis, vel alterius accidentis, vt vtilitas Eccleſiæ petat Epiſcopum in conſimilem Miniſtrum. Et ideo in hoc ſtandum eſt iudicio ſummi Pontificis, ad quem ſpectat vniuerſalis cura Eccleſiæ, & Epiſcopos inſtituere, & qualibet perſona vti, non in deſtructionem, ſed in ædificationem Eccleſiæ. Ideo Camerarius, ſeu Vice Cancellarius licet ex officijs iſtis per ſe non excuſentur a reſidentia, ſi fiant Epiſcopi, bene tamen ſecundum diſpoſitionem Pontificis poſſunt, vel per alium, cui in eorum abſentia commiſſa ſunt dicta officia Romæ exercere, & in propria Eccleſia reſidere; vel penſatis penſandis ex diſpenſatione iuſta Papæ Romæ manere & ab Eccleſia abeſſe.

64 Quærit autem *Ledeſma d. dub. 5.* An obedientia ad Regem poſſit excuſare Epiſcopum à reſidentia: & reſpondet poſſe id contingere ex cauſa boni vniuerſalis & ad breue tempus, ſed pro cauſa particulari & ad longum tempus conſulendum eſt Papam. Cæterum ſi Rex velit vti Epiſcopo ad aliquod munus, puto ſeruandam eſſe omnino legem *Concil. Trident.* vt ſcilicet Epiſcopus, ſi debet abeſſe non plus, quam per trimeſtre poſſit ſi conſcientiæ ſuæ cauſa videtur rationabilis abeſſe a ſua Eccleſia. Sed ſi per longius tempus abeſſe debeat, id fieri non poſſit niſi ex cauſa iuxta canonica & à Concilio approbata. Non enim per longius tempus poteſt Epiſcopus ex quacumque cauſa ſine licentia ſe eximere ab obligatione reſidendi. Et pro officio ſeculari perpetuo certe ſine licentia Papæ non poteſt Epiſcopus non reſidere. *Ledeſ. d. dub. 5.* Papa autem conſentiente poterit Epiſcopus à Rege mitti legatus pro pace, aut pro negotio graui Eccleſiaſtico, aut etiam fieri Inquiſitor Generalis. *Sotus d. ar. 4.*

65 Immo etiam ſi Papa alicui Epiſcopo mandet officium, cum quo non poteſt reſidere, ſi alias Eccleſia ſua grauem neceſſitatem patiatur præſentiæ ſuæ, debet huius neceſſitatis admonere Pontificem priuſquam Eccleſiam deſerat. *Ledeſm. d. dub. 5.*

66 Alias vero tempore Anni Sancti ex vi literarum Iubilæi dicti anni poſſe Epiſcopos ſine alia licentia venire Romam ſentit *Barboſa d. all. 53. n. 10.* aliquos ad hoc citans DD. Sed in his caſibus Bullæ indicentes Iubilæum conſiderandæ ſunt.

VTILITAS.

67 QVarta cauſa eſt vtilitas Eccleſiæ propriæ, nimirum ſi pro defenſione iurium tam ſpiritualium, quam temporalium Epiſcopatus, vel etiam pro defenſione ſuæ plebis iniuſte oppreſſæ neceſſe, vel valde vtile ſit Epiſcopum adire Curiam. Vel ſi celebrandum ſit Concilium Prouinciale, vel pro quacumque ſimili Eccleſiæ graui vtilitate, vel indigentia. *Caiet. Sotus d. a. 4. Caranza de reſiden. Ledeſm. d. dub. 5. Toletus, Sa Molfeſ. Genuen. quos ſequitur Barboſa d. all. 53. n. 14.*

68 Addit Concilium, etiam vtilitatem Reipublicæ, vbi non eſt alius, qui negotium graue vel Ciuitatis ſuæ, vel Regni tractare valeat, iuſtã cauſam eſſe, vt mittatur Epiſcopus. Et ſic nedum pro Eccleſiæ vtilitate, ſed pro defenſione plebis ſuæ, aut Regni, aut pro alio quocumque negotio graui tractãdo pro dignitate ab Epiſcopo poteſt Epiſcopus abeſſe ad tempus à ſua Eccleſia, vt puta ad hoc vt ſit orator aut legatus ad Papam, aut ad Principem. Ita DD. ſupra citati, & alij communiter.

OFFICIVM.

69 QVinta cauſa eſt officium ab inſtitutione, vel alias ex lege adiunctum Epiſcopatui, vt officium eligendi Imperatorem eſt annexum Archiepiſcopatibus Moguntino, Colonien. & Treuiren. & in aliquibus Regnis Epiſcopi ius habent, vt interſint Congregationibus vniuerſalibus quas vocant aſſembleas, aut alio nomine, & ſic ex Eccleſiæ inſtitutione Epiſcopi ius habent vt interſint Concilijs Generalibus, aut Prouincialibus. Ideo ex hac cauſa, vt munere ſui officij fungantur poſſunt non recedere, ita tamen vt ſtatim, ac functi fuerint officio ad Eccleſiã redeant. Et hæc cauſa eſt priuilegiata, quia illa ſufficit tanquam notoria abſque eo, quod indigeat approbari, & ſic ſine alia approbatione, ac licentia, cum vel mutat Imperatoris Electio, vel Concilia, aut Congregationes legitime indicuntur, Epiſcopi à ſuis Eccleſijs recedere poſſunt, vt tempore opportuno, vbi opus

eſt

eſt conuenian t, vt habetur in Concil. Triden. loco citato, & in Conſtit. Vrbani VIII. de reſidentia Epiſc.

70 Ex eo tamen quod Epiſcopus habeat ex diſpenſatione alia beneficia etiam curata, vt quod in alterius Cathedrali habeat dignitatem, vel obtineat Monaſterium Regulare habens annexas Parochias, poſt ſui inſtitutionem non excuſatur à reſidentia in Diœceſi, ſed in ea reſidens facit fructus ſuos aliorum beneficiorum quibus tamen debet prouidere de Vicarijs curam animarum habentibus, ſi beneficia ſint curata, ſolumque priuatur diſtributionibus illis, quæ ſolum interreſſentibus debentur.

71 Præter has verò cauſas, vel alias, quæ ad iſtas reducantur, nulla eſt rationabilis cauſa non reſidendi. Nam illa quæ ex conditione perſonæ aſſumi poſſit, vt puta quod ſit tantæ auctoritatis & prudentiæ, vt ſufficienter per Delegatos poſſit Eccleſiam regere, etiam melius, quam regulariter fiat per Epiſcopos reſidentes merito reijcitur à *Caiet. & Soto locis citatis*; Quoniam vbi obligatio eſt perſonalis, ſicut eſt obligatio reſidendi, non licet ſupplere per alium, etiam ſi ille optime ſit operaturus.

72 Epiſcopos autem ſequentes Curias ſeculares ob temporalia & ſecularia negotia tractanda merito reprehendunt tã ſacri Canones, quã DD. omnes, quatenus id ſine cauſa aliqua ex prædictis approbata legitime abſint ab eorum Eccleſijs.

73 Adeò autem Epiſcopus eſt ad reſidentiam obligatus, vt nec ratione voti emiſſi poſſit ab hac reſidentia excuſari. Vnde votum longæ peregrinationis, vel cuiuſcumque alterius operationis incompoſſibilis cum reſidentia non tenet, ſi abſolutè fiat, & ſine licentia Summi Pontificis, ſine qua per longum tempus abeſſe non poteſt ab Eccleſia ſua. *Cap. Niſi cum pridem, de renunc. Sylu. v. votum 3. q. 1. Azor. inſt. p. 1. l. 11. c. 16 q. 2. Sayr. in Claui Reg. l. 6. cap. 5. num. 24. Panorm. cap. Magna de voto nu. 15. Sanchez l. 4. in Decal. cap. 25. num. 37.* Et quamuis non defuerint, qui dixerint tale votum valere in præiudicium vouentum, qui propterea tenentur ad expenſas, quas eundo, & redeundo fecillent, & eos in eas debere votum commutare; tamen neque hoc admittitur, ſed verè votum tanquam emiſſum de re prohibita non valet, niſi quatenus ſit conditionatum, & emittatur ſub conditione licentiæ Sũmi Pontificis; tunc enim validum eſt, *Tabien. ver. votum 5. q. 21. Suarez l. 3. de voto cap. 4. à nu. 4. Sanchez vbi ſupra 39.* Quidquid verò antiquitus diceretur de voto eũdi in ſubſidium Terræ Sanctæ, modo hoc votum nihil valet, ſi non ſit conditionatũ, quia ad Partes Orientales non patet aditus ſine licentia Summi Pontificis, *Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 53. num. 21.*

74 Quoniam verò reſidentia neceſſaria etiam eſt Paſtoribus Epiſcopo inferioribus, de hac etiam eorum obligatione agẽdum eſt quoniam *D. Thom.* doctrina vniuerſalis eſt. Et ideò ſuperius dicta magis etiam in particulari explicabuntur. Quæ enim de Epiſcopis dicta ſunt applicantur alijs curam animarum habentibus, & quæ dicuntur de illis, cum proportione verificantur de illis.

SVMMARIVM.

1 *Paſtores inferiores Epiſcopis curam animarum habentes ex vtroq; iure tenentur ad reſidentiam num. 75. 76.*

2 *Contra hanc legem non datur conſuetudo. n. 77.*

An Prælati inferiores Epiſcopo teneantur ad reſidentiam?

75 PRælatos & Parochos curam animarum habentes teneri per ſe ipſos ſuos ſubditos regere, illiſque adeſſe habetur ex *tit. de Cler. nõ reſidentibus.* Et clarius ex Conc. Trident. ſeſſ. 23. c. 1. de reformat. Vbi in principio decernit ex præcepto diuino omnes quibus animarum cura commiſſa eſt, talem curam ouium ſuarum teneri ſumere, quę nequit expleri, niſi ab ijs, qui gregi aſſiſtunt, & inuigilant. Et inſea ſubdit. *Eadem omnium, etiam quoad culpam, amiſſionem bonorum, & pœnas de Curatis inferioribus, & alijs quibuſcumque qui beneficiũ aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens, obtinent, ſacraſancta Synodus declarat, & decernit, ita tamen, vt quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, & Vicariũ idoneum ab ipſo Ordinario approbandum, & cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſq; concedendam vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa non obtineant.* Et propterea adſunt circa hoc Conſtit. Pij IV. 10. & 91. & Pij V. 65.

76 Et nedum de iure Eccleſiaſtico, ſed de iure diuino, & naturali tenentur omnes curam animarum habentes reſidere. De omnibus enim eſt ratio eadem, nimirum quia eorum officium eſt per ſe ipſos immediatè curam animarum gerere, quod fieri non poteſt ſine reſidentia. Immo quia hoc immediatum miniſterium magis conuenit Parochis, qui ſunt miniſtri proximiores & magis particulares, & ad hoc vt immediatè per ſe ipſos operentur propinquius deſtinati, ideo ex hac parte ſpeciali ratione & ſtrictiori conuenit illis reſidentia. Itaque propterea quod Prælatis inferioribus Epiſcopis & Parochis, cæteriſque animarum curam habentibus ex diuina, & naturali lege præceptum ſit reſidere ex *D. Thoma in hoc art.* docuerunt *Caiet. hic & in ſumma v. beneficium, Turrrer. in cap. ſciſcitaris 7. q. 1. Sotus l. 10. de iuſt. q. 3. per totam Barthol. de Martyribus Archiep. Bracaren. in ſtimulo paſtorum, p. 2. pag. 51. Caranza de reſidentia. Sylu. v. reſidentia n. 1. Io: Capt. Cõrad. q. 317. Azor. p. 2. lib. 7. c. 4. q. 1. Sanchez de matrim. l. 8. diſp. 6. n. 5. Sanctarel. var. reſol. q. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 8. 24. n. 139. & gloſſ. 41. n. 8. & gloſſ. 43. n. 163. Turrian. de reſidentia, & conſ. 21. de cler. non reſid. a. 1. Nauar. cap. 25. n. 121. Couar. l. 3. variar. c. 13. n. 9. Corduba l. 1. q. 19. Gigas, Alphonſus de Caſtro, Vargas, Salzedo Galega, Io: de Ocon, Quintanadueñas, Cenedo, Zeuallos, Angles, Vualdus, Vega, Leo Muſcan. Vgolin. Leſſius,* quos refert. & ſequitur *Garz. de benef. p. 3. c. 2. nu. 16. Ludouicus de S. Io: Humobaa, Machado, Riccius, Poſſeuinus, Comitol. Lezhius, Ferres, Bernard. Diaz, Trullench.* quos refert & ſequitur *Barboſa de off. Epiſ. alleg. 53. nu. 2. & de off. Parochi n. 1. & alij cit. ſupr. n. 31.*

77 Quod

77 Quod verò *Nauar. conſ. 21. de cler. non reſiden.* admittit poſſe ex conſuetudine introduci, vt cura Parochialis in habitu reſideat apud Parochũ, qui non ſit obligatus reſidere, ſed ſufficiat, ſi curam gerat per Vicarium; ſatis apparet nullam talem conſuetudinem poſſe eſſe rationabilem; cum officiũ paſtorale ex natura rei ſit perſonale, & hoc etiam de iure diuino. Et ideò prout ſupra dictum eſt, contra præceptum reſidentiæ, vt eſt de iure diuino non datur conſuetudo. Et alias lex poſitiua in hoc valde conſuetudini reſiſtit, vt patet ex cap. 1. ſeſſ. 23. Concil. Trident. Et ſi detur conſuetudo vniuerſalis, quod Paſtor alicuius Eccleſiæ nõ reſideat, illa potius non conſuetudo, ſed corruptela erit, vt habet ibid. Concilium. Quomodo enim moraliter poſſibile eſt, vt quilibet paſtor alicuius Eccleſiæ in perpetuum habeat cauſam iuſtam non reſidendi? Conſuetudo autem non reſidendi ſine iuſta cauſa eſt corruptela. Quatenus verò in ſingulari aliquo valde raro caſu poſſet, maximè ex reſpectu neceſſitatis vniuerſalis Eccleſiæ contingere, quod eſſet iuſtum Parochum alicuius Eccleſiæ non reſidere, adhuc lex huic conſuetudini reſiſtit non ſemel, ſed pluries, & ideò non eſt inconſulto Pontifice toleranda. Pro huius tamen veritatis expoſitione plura explicare cum ſit opportunum, quæritur,

SVMMARIVM.

1 *De conſuetudine beneficia ſimplicia non habentia curam animarum non obligant ad reſidentiam. num. 78.*
2 *Niſi ex lege vel conſuetudine ſpeciali. n. 78.*
3 *Epiſcopus de nouo non poteſt imponere onus reſidentiæ beneficio ſimplici. n. 78.*
4 *Habentes curam animarum tenentur ad reſidentiam. n. 79.*
5 *Etiam commendatarij. n. 79.*
6 *Non tamen ſi Commendatarius non habet curam animarum ſecularium, & tota cura Monachorum reſidet apud Prælatos Regulares. nu. 79.*
7 *Quid dicendum ſi Commendatarius non habet curam Sacramentalem. n. 79. 80.*
8 *Abbates, Priores, Præpoſiti habentes iuriſdictionem ſpiritualem tenentur reſidere. n. 81.*
9 *Et ſi non ſunt exempti poſſunt ad id cogi ab Epiſcopo. n. 81.*
10 *Etiam Prælati Regulares habeates curam animarum ſecularium tenentur ad reſidentiam. n. 81.*
11 *Parochus tenetur reſidere, niſi in totum Parochianos habere deſierit. n. 82.*
12 *Etiam ſi maior pars fructuum alteri ſit reſeruata. num. 82.*
13 *Abbas, vel Prior qui nec curam, nec Conuentum habet non tenetur reſidere. n. 82.*
14 *Qui habet curam baptiſmalem tenetur reſidere ſaltem vt coadiutor. n. 83.*
15 *Vbi alicui datus ſit coadiutor vterque tenetur reſidere. n. 84.*
16 *Niſi in coadiutorem tota cura ſit translata. n. 84.*
17 *Vbi beneficium habet adiunctam coadiutoriam beneficiatus tenetur reſidere. n. 85.*
18 *Niſi in fundatione ſit ſtatutum quod poſſit coadiuuare per alium. n. 86.*
19 *Vel niſi in fundatione eſt expreſſum, quod non adſit obligatio perſonalis reſidẽdi in coadiutore. n. 86.*
20 *Vel ſecundum Garzium niſi coadiutor non poſſit coadiuuare niſi ex ſpeciali licentia Epiſcopi. numer. 86.*
21 *Coadiutores manuales tenentur reſidere dum ſunt in officio. n. 87.*
22 *Poſſidens Parochialem licet litiget tenetur reſidere. num. 88.*
23 *Prælati Regulares non ſubduntur legi Conc. Trid. aut alijs legibus obligantibus Beneficiatos curam animarum habentes ad reſidentiam. n. 89.*
24 *Concilium & leges Pontificum præcipientium reſidentiam Paſtoribus curam animarum habentibus loquuntur de cura ſecularium. n. 89.*
25 *Prælati Regulares proprijs legibus ad reſidentiam tenentur. n. 89.*

Qui ſint qui veniunt nomine Parochi ad quos ſe extendat obligatio reſidentiæ.

78 ET quidem ſi ius antiquum attendamus omnia beneficia etiam ſimplicia requirunt reſidentiam *cap. final. de reſcrip. in 6. Gloſ. in cap. extrauag. execrabilis de præbend. in extrauag. Io. 22. Albertus Sbrotius de vero, & perfecto Clerico l. 2. c. 44. Nauar. c. 25. n. 120. Perez de Antuer. l. 2. c. 8. num. 2. Tuſc. lit. B. concl. 50. Garz. de benef. p. 3 c. 2. n. 1.* exceptis tamen præſtimonialibus portionibus, quæ ex eorum inſtitutione nullum ſeruitium videntur habere annexum, quam recitationem horarum. *Nauar. de orat. Miſcellan. 48. alias 41. num. 1. Garz. ibid. num. 2.* quamuis aliqui ſentiant contrarium. Nihilominus de conſuetudine vniuerſali beneficia ſimplicia reſidentiam non requirunt. *Albertus Sbrotius vbi ſupra n. 51. Mandoſ. reg. 2. Cancellar. quæſt. 14. & de ſignatura gratiæ tit. de diſpenſat. de non reſidendo verſ. beneficia omnia Menoch. de arbitr. l. 2. caſu 202. num. 75. Flam Pariſ. lib. 1. q. 10. num. 366. & 367. Perez d. cap. 8. num. 52. Tuſcus lit. B. concl. 62. & lit. R. concl. 150. Seraph. dec. 1039. num. 5. & Rota dec. 483. num. 2. p. 1. diuerſ. & apud Caeſar. de Graſſis deciſ. 115. num. 3. & deciſ. 108. num. 4. & deciſ. 175. num. 1. coram Greg. XV. & in vna Conchen. Beneſ. 30. Martij 1582. coram Lancelloto & in vna Virdunen Canonicatus 23. Februar. 1587. coram Gypſio, & in vna Segobien. Canonicatus 24. Nou. 1588. coram Card. Plato & in pluribus alijs, quas refert Garzias d. par. 3. cap. 2. n. 7. Nauar. de cler. non reſid. conſ. 4. num. 3.* Quamuis certum ſit etiam beneficia ſimplicia habere reſidentiam, vbi eam requirat vel lex, vel conſuetudo ſpecialis. *Felin. in cap. cum dilectus el 2. nu. 1. de reſcrip. Rota in vna Calagur. beneficij 20. Iunij 1588. coram Pamphilio, & in vna Calagurit. fructuum 4. Iunij 1600. Coram Cordubu,* quas refert *Garz. vbi ſupra num. 11. & 12. Addit. ad deciſ. 175. num. 5. Greg. XV.* In beneficijs enim ſimplicibus ceſſat ratio curæ animarum, quæ eſt illa, quæ ex iure diuino & naturali, contra quod non valet conſuetudo, petit reſidentiam. Vnde ablata cura animarum, & vbi beneficia dantur propter officium recitandum, vel ob aliud ex natura rei non requirens reſidentiam non intrat obligatio reſidentiæ niſi ex lege, vel conſuetudine ſpeciali. Vnde *Garzias vbi ſupra numer. 8. & 9.* refert ſex declarationes S. Cong. Concilij,

ciſi, in quibus decernitur nedum quod ex generali conſuetudine beneficia ſimplicia non habent annexam reſidentiam, ſed quod nec Epiſcopus poteſt hoc onus illis imponete de nouo, & quod per Conſtit. Pij Quinti de reſidentia Parochorum non fuerunt obligati ad reſidentiam habentes beneficia ſimplicia.

79 Qui igitur de iure diuino obligati ſunt ad reſidentiam ſunt illi qui habent beneficia curata, & quidem nrdum illi, qui habent beneficia curata in titulum, ſed etiam qui habent ea in commendam cum in hoc commendæ æquentur titulis, vt ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. & ſeſſ. 23. cap. 1. & ex declarat. S. Congreg. tenet Garz. vbi ſupra. nu. 165. & plene conſtat ex Conſtit. Pij Quarti Rota dec. 115. num. 3. coram Millino. Verum hoc indiget limitatione: nam vbi commendatarius non habet curam animarum ſecularium, quia v. g. commendatum eſt Monaſterium non habens curam animarum ſecularium, cura Monachorum tota remanente apud Superiores Regulares, talis commendatarius non tenetur reſidere, vt praxis confirmat, & dixit Rota apud Farinac. dec. 112. num. 10. in nouiſſimis. Immo & Commendatarios habentes ſolam iuriſdictionem, nō vero curam Sacramentalem nullo decreto Conc. teneri ad reſidendum, neque pœnis ſtatutis in Concilio arctari, tamquam deciſum à S. Congregatione referunt Garz. p. 3. cap. 2. n. 183. Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 53. num. 112. Tambur. de iure Abb. diſp. 14. quæſt. 6. nu. 2. Et ſic ex vi Concilij Commendatarij tunc ſolum reſidere tenentur, cum aliquam habent curam Sacramentalem ſuorum ſubditorum.

80 Et nihilominus, quod nedum illi qui exercent curā animarū in foro animæ, ſed etiam qui exercēt eam, quæ pertinet ad forum externū circa correctionē morum, quia poſſunt viſitare, corrigere, excommunicare, ſuſpendere, interdicere, comprehendantur ſub Conſtit. 91. Pij Quarti, quæ incipit in ſupetna & data fuit 7. Cal. Decembr. 1564. tradiderunt Sanctarell. variar. quæſt. 1. num. 11. Armendar. in addit. ad Recopilat. legum Nauar. l. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub rubr. an Parochi debeant reſidere num. 142. quos ſequitur Barboſa de off. Parochi cap. 8. num. 3. Vnde Præpoſituram curam tantum iuriſdictionalem habentem eſſe comprehenſam in Conſt. 65. Pij Quinti de reſid. Parochorum tamquam deciſum à S. Congreg. Concilij referunt Garz. de benef. p. 3. cap. 2. nu. 179. vſque ad decimum. Armendar. vbi ſupra, Barboſa dicto num. 3.

81 Sed & Abbates, Priores Præpoſitos, & alios Superiores Eccleſiarum Collegiatarū, licet iuris dictionem habeant in Canonicos nedū teneri ad reſidentiam, ſed vt ad eam cogi poſſint per Epiſcopos ſub quorum Diœceſi extant, vt deciſum tenent. Garz. p. 3. cap. 2. num. 181. Barboſa de off. Epiſ. all. 53. num. 108. Tambur. de iure Abbat. diſp. 14. quæſt. 1. n. 6. & alij apud illos Quamuis Prælati qui nullius ſunt Diœceſis, & curam animarum cum Epiſcopali iuriſdictione exercent, non ab Epiſcopo, ſed ſolum à Pontifice ad reſidendum cogi poſſint vt Garz. & Tambur. citati obſeruant. Prælati etiam Regulares habentes curam animarum ſecularium eiſdem legibus ad reſidentiam tenentur.

82 Parochi autem habentes curam animarum etiam in ſpiritualibus reſidere tenentur etiam ſi Parochialis ſit tenuis, & etiam ſi maior pars fructuum ſit alij reſeruata, & etiam ſi in ea ſint ſolum tres aut quatuor incolæ, Garz. nu. 179. Armendar. n. 142. Barboſ. de off. Par. p. 1. c. 8. num. 4. & niſi omnino in totum perierit, & Parochianos habere deſierit, in quo caſu Parochus non tenetur reſidere, ſicut nec tenetur Abbas, aut Prior, qui nec curam, nec Conuentum habet. Barboſa de off. Parochi cap. 8. a. num. 5. ex Ricciul. de iure perſ. l. 1 cap. 14.

83 Et qui tantum curam baptiſmalem habet, vnde illi incumbit baptizare omnes infantes oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri reſidere tenetur ad minus vt coadiutor Eccleſiæ Parochialis. Nam & hoc eſt officium cuius actus quacumque hora poteſt eſſe neceſſarius, vnde miniſter debet reſidere, vt ſit paratus baptizare quando erit neceſſarium, tamquam deciſum refert. Garz. d. numer. 179. Armendar. vbi ſupra num. 178. Barboſ. nu. 7. Nam S. Congr. Concilij in vna Aretina cenſuit Parochiales Eccleſias Baptiſmi ſolummodo adminiſtrationem habentes obligare eas obtinentes ad reſidentiam, ſi Parochiani ad has Parochias tenentur accedere pro Sacramento Baptiſmatis, & has Parochiales comprehendi ſub c. licet canon. de elec. in 6. Item nec excuſatur à reſidentia Parochus ex eo, quod ſit ammouibilis. Quia adhuc tenetur reſidere ac ſi eſſet perpetuus, vt cenſuit eadem. S. Congreg 14. Maij 1615.

84 Et nedum Parochus reſidere tenetur, ſed etiam coadiutor illi datus auctoritate Apoſtolica, in quo caſu vterque reſidere tenetur, quia vterque tenetur ad curam animarum. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar gloſſ 5. §. 9. num. 17. Pinſec. in praxi p. 2. c. 3. num. 27. Vgolin. de off. Epiſ cap 15. § 3. num. 3. Armendar vbi ſup. num. 15. Sanctarel. var. quæſt. 4. num. 17. Campanil Monet. Ricc. Galet. quos ſequitur Barboſ. de off. Paroch. c. 8. num. 19. & de off. Epiſ. all. 53. nu. 78. Quamobrem ſi datus ſit alicui coadiutor ratione infirmitatis, non ob id Parochus eſt exemptus à reſidentia, vt reſolutum dixerunt Garz. num. 178. Nicolius v. Parochus num 21. Barboſ. de off. Parochi p. p. c. 8. num. 20. & in ſup. p. ſeſſ. 23. num. 59. Serio de Parocho diſp. 8. quæſt. 2. num. 11. Bonac. de reſid. p. 2. num. 5. Et vbi in exercitio cauſæ datus ſit vicarius ammouibilis, arguitur curam eſſe penes Parochum, cui datur Vicarius, & ideo illum teneri ad reſidentiam vt pariter deciſum atteſtantur. Garz. p. 3. c. 2. n. 179. & Armendar num. 141. & Barboſa. num. 21. In his enim caſibus, Parochus tenetur reſidere, quia non eſt exemptus ab obligatione exercendi curam animarum etiam per ſe ipſum, & coadiutor tenetur reſidere, quia ſe obligat ad eiuſdem curæ exercitium, quæ cura à non reſidente nequit rite adminiſtrari. Vbi tamen obtinens Parochialem obtinuit in Parochiali inſtitui Vicarium perpetuum talem tamen, in quem tota cura animarum ſit translata, tunc Parochus non tenetur reſidere, ſed ſufficit quod reſideat Vicarius ille perpetuus. Armendar num. 126. & 193. Barboſ. num. 18. Nicolius v. Parochus. num. 31. Bonac vbi ſup.

85 Circa tamen coadiutores iſtos aduertendum quod alij ſunt, quibus datur coadiutoria in perpetuum titulum, ex vi alicuius beneficij quod habent, vt ſunt clerici beneficiati in aliqua Eccleſia, in qua cura animarum exercetur per plures, quamuis ſingulorum beneficia non ſint proprie curata.

ſicut

ſicut etiam ſi in aliqua Parochiali ſit inſtitutum beneficium ad coadiuuandum Parochum. Et iſti ſine dubio tenentur reſidere, vere enim eorum beneficia ſunt curata, & Concilium, & Pontifices non reſpexerunt nomina miniſtrorum, ſed effectum, & ſubſtantiam. Vnde cum iſti beneficiati ſint ex vi beneficij deputati ad curam animarum reſidere debent. *Garz. de benef. p. 3. c. 2. a. num. 164.* vbi ex pluribus declarationibus S. Congr. hoc probat. In quarum tertia tamen datur duplex exceptio.

86 Prima eſt, ſi in inſtitutione beneficij & coadiutoriæ expreſſe ſit ſtatutũ, quod coadiutor poſſit inſeruire per alium. Secunda eſt ſi coadiutori in ſua inſtitutione nulla expreſſe obligatio perſonalis reſidendi impoſita eſt, quia nimirum, vt *Garxias* exponit *ibid. num. 169.* In inſtitutione coadiutoriæ expreſſe dictum eſt, quod nulla coadiutori iniungitur obligatio perſonalis reſidendi. Et tertiam exceptionem addit idem *Garz. num. 170.* (quamuis non videam vnde id ſit approbandum) vt intelligatur adeſſe obligatio reſidendi in beneficiato, ſeu Capellano, ſi ſtatim ex vi obtenti beneficij ſine alia licentia Epiſcopi poteſt exercere curam animarũ, ſecus vbi illi beneficiati exercere nõ poſſunt curam niſi de ſpeciali licentia Epiſcopi; Quia in hoc caſu, cum coadiutor non poſſit inſeruire niſi approbetur & habeat licentiam Epiſcopi, parum intereſt quod adiuuet per ſe ipſum, vel per alium ab Epiſcopo approbatum. Et ideo ſi alias beneficium non habet annexam reſidentiam, eam nec habet ratione coadiutoriæ, ſed poteſt per alium approbatum ab Epiſcopo coadiuuare.

87 Sed alij ſunt coadiutores veluti manuales, vt quĩ dantur alicui infirmo, vel ſeni, vel quomodocumque impedito durante impedimento, in quibus coadiutoria non eſt fructus, vel quid annexum alicui beneficio, ſed eſt officium datum ex cauſa pro tempore alicuius impedimenti. Et illi reſidere tenentur, dum in officio durãt; Quia officium coadiuuandi eſt officiũ exercendi curam per ſe ipſum, & per ſe ipſum adiuuandi Parochum, & fungendi vicibus illius, vnde dum durant in officio reſidere tenentur.

88 Quamuis etiam alicuius beneficium curatum ſit ſub lite, ſi tamen beneficiatus ſit in poſſeſſione Parochialis, ſeu beneficij curati, tenetur reſidere ſi habet liberum exercitium adminiſtrationis ſuæ, & lis agatur ſuper petitorio. *Barboſa de off. Paroch. cap. 8. num. 8. & apud eum Riccius in praxi Reſol. 393. num. 5.*

89 Vltimo autem dubitari poteſt, qualiter & quomodo Prælati Regulares non habentes ipſi curam animarum regularium teneantur ad reſidentiam, & præcipue an ſubijciantur legi *Concil. Trident.* vel alijs legibus Canon. contentis *ſub titul. de clerico non reſident. Nam Tambur. par. 1. de iure Abbat. diſp. 14. quaſt. 1. num. 4. & 8.* putat Regulares Præſules etiam ex legibus Canonicis ſupra relatis obligari ad reſidentiam. Et conſequenter addit, quod licet non habeant determinatum locum reſidentiæ tenentur tamen reſidere in loco vbi magis ipſorum præſentia fuerit neceſſaria. *Subdens nu. 9.* Generales aut Prouinciales, ſiue Prælatos Nationales nec ad Regum inſtantiam poſſe ſine licentia ſummi Pontificis abeſſe vltra tres menſes iuxta decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1.* Sed dicendum eſt Prælatos Regulares ex iure diuini præcepti teneri ad reſidentiam, iuxta doctrinam & declarationem *Concilij Trident. dicta ſeſſ. in principio cap. primi*, vbi aſſerit, & declarat Prælatos habentes curam animarum ex diuino præcepto debere reſidere in ſuis Eccleſijs. Rurſus Prælati Regulares iuxta cuiuſcumque Religionis ſtatuta ex voto etiam obedientiæ obligantur ad reſidendum. Nihilominus dicitur eos non comprehendi ſub legibus aut Concilij Tridentini, aut iuris communis aut extrauagantium Pij Quarti, & Pij Quinti niſi pro quanto habeant curam ſecularium. Quia huiuſmodi leges ſolum loquuntur de Epiſcopis, & beneficiatis curam animarum ſecularium habentibus, Prælaturæ autem Regulares non ſunt beneficia. Et quidem in Regularibus, qui ſuis proprijs legibus ſtrictiſſime ad reſidentiã obligantur. Nec pœna amiſſionis fructuũ lata cõtra non reſidẽtes habet locũ, ſed de beneficiatis loquũtur iura qui habent fructus beneficij, quibus priuari poſſint. Nec modus priuandi contumaces non reſidentes officio ſeruatis illis interuallis ſex, & ſex menſium in quibus priuentur fructibus conuenit Regularibus. Quamobrem dicitur, quod ſi Prelati regulares abſint ſine legitima cauſa a ſuis Eccleſijs, ſunt compellendi ad reſidendum iuxta exigentiam legum ſuæ religionis, & etiam ſpectata contumacia ſunt officio priuandi cæterũ additur eos non eſſe ſubiectos legibus Pontificijs illis, quæ latæ ſunt contra Epiſc. vel beneficiatos non reſidentes, quia vt declarauit *S. Congreg. ap. Leſſ. l. 2. c. 34. dub. 19. num. 161. & Bonac. de reſid. p. 4. num. 14. Concil.* loquitur de cura animarum ſecularium; ideoque nec ex vi earundem legum neceſſe eſt, vt cauſa abſentiæ illorum ſit viſa, & approbata à ſuperiore, ita tamen quod ad ſuperiorem ſemper ſpectat examinare cauſam abſentiæ, & ſi inueniatur irrationabilis, abſentem punire, quia ex proprijs legibus eſt neceſſaria licentia. Et eiſdem etiam legibus ſpectatis erit arbitrandum quantum tempus ſit modicum, & an abſentia afferat damnum communitati, & quantum. Generales vero earum Religionum, quæ per totam Chriſtianitatem extenſæ ſunt, vix poſſunt abeſſe à ſuis Religionibus, niſi habeant ſedem fixam, vt habent Generales Ciſterciensium, & Carthuſianorum.

90 Sed quis eſt locus vbi Parochus debeat reſidere? Et quidem hoc primo certum eſt Parochum vnam ſolam Parochialem habentem in ea debere reſidere, & quidem quantum fieri poteſt prope Eccleſiam, vt ſit paratus magis in omni repentino caſu ad miniſtranda Sacramenta. Si autem habeat, plures Eccleſias Parochiales vnitas, ſeruanda erunt, quæ decreuit S. Congregatio apud *Garziam d. p. 3. cap. 2. n. 179. in declarat. 14. & 15.* Nimirum vt vbi fuerint duæ Eccleſiæ vnitæ reſidendũ ſit in digniori, quod ſi non conſtet, quæ ſit dignior, in frequẽtiori, quòd ſi vna fuerit extra, & alia intra vrbem, reſidendum ſit in ea, quæ eſt intra. Et ſimiliter ſi populus ſit diuiſus, & vna pars habitet in ciuitate, & altera extra reſidere debere in Ciuitate ex *Armendar. vbi ſupra n. 143.* tradit *Barboſ. dicto cap. 8. numer. 9. & 10. & de offic. Epiſ. alleg. 53. numer. 72.* Sed attendi etiam debet Declaratio Sacræ Congregationis in vna *Aquilana die 15. Ianuarij 1596.* quam ſe ex Originali literarum exemplo mu-

tuaſſe refert *Tambur. de iur. Abb. p. 1. diſp. 14. q. 1. nu. 11.* & eſt tenoris ſequentis. *Congregatio Concilij cenſuit teneri eos reſidere in loca, in quo ſita eſt Eccleſia Parochialis: & ideò ſi ea intra mœnia Ciuitatis ſit, ibi ipſos reſidere oportere. Quod ſi Parochiani, qui extra Ciuitatem habitant, ob locorum diſtantium, ſeu difficultatem patiuntur incommodu in percipiendis Sacramentis, & diuinis officijs audiendis, ſuccurrendum illis eſſe remedio cap. ad audientiam de Eccleſ. ædifican. & decreti Concil. ſeſſ. 21. cap. 4.* Remedium autem, quod in *d. cap. ad audient & cap. 4. ſeſſ. 21. Concilij* adhibetur eſt nouæ Parochialis erectio, in qua adſit Sacerdos, qui Sacramenta miniſtrare valeat. De quo extant apud *Tambur. in fine tertij tomi tres Rotæ deciſiones 32. 33. 34.* In caſu verò in quo per diſpenſationem Parochus haberet duas Parochiales non vnitas, quantum ſit ex iure humano, reſideret in qua vellet. Habens enim per diſpenſationem duo beneficia incompatibilia reſidet, in quo illorum voluerit. *Rota coram Card. Seraph. deciſ. 1452. nu. 5. ex Gloſſ. in cap. Non poteſt, §. illud in ver. retinere, & ibi Franc. num. 5. & Gemin. num. 11. de præb. in 6.* Niſi inæqualitas notabilis eſſet inter illas, quia tunc certè in digniori reſidere deberet, ſed iure diuino ſpectato reſidere deberet, vbi maior eſt neceſſitas præſentiæ illius. Attendi enim deberet non tam lex humana, quam lex diuina obligans paſtorem, vt ibi ſit, vbi eius maior eſt neceſſitas.

91 Quamuis ad hoc vt Parochus euitet pœnas contra non reſidentes latas, ſufficiat, quod reſideat intra confines Parochiæ; Et ad hoc vt non peccet cōtra ius diuinum, neceſſe eſt & ſufficit, vt fungatur munere ſuo abſque detrimento ſalutis ſuarum ouium. Ad quod præſtandum conueniens eſt, vt maneat in loco aptiori ad talem effectum, is verò locus deſignādus eſt iuxta præfatas declarationes, vel ſpectatis locorum circumſtantijs, vbi Epiſcopus iudicauerit. Maximè verò attendi debet multitudo ſubditorum, & ſitus à fluminibus, vel aliunde non impeditus à libero tranſitu Parochi ad Sacramenta ſalutis adminiſtranda.

92 Ex declarationibus etiam Sac. Congregat. apud *Garziam p. 3. cap. 2. num. 179.* habetur Parochum debere reſidere in domo Parochiali, vel ſi non habetur in alia domo vicina Parochiali, ita vt Parochus poſſit per ſe ipſum inſeruire. Ita ex *declar. 21. Sanctar. var. q. 4. num. 46. & ex Armendar. Ricc. & Ludau. a S. Io: Barboſa d. cap. 8. num. 34. & de off. Epiſ. alleg. 53. nu. 75.* Et fuiſſe aliquando diſpenſatum, vt Parochus habitet in loco vicino, dummodo ſubſtitutum habeat prope Eccleſiam, immo & aliquando ſine hac cōditione habetur ibid. *decl. 25.* Sed hodie nequaquam hoc eſſe concedendum ex alijs declarationibus, & præcipuè ex vna *Sarzanen. 13. Nouembr. 1617.* deducit *Barboſa d. cap. 8. num. 36.* Sed ſi Parochus habeat propriam domum ex qua poſſit ſufficienter inſeruire Parochiæ, poterit non contradicente Epiſcopo in ea habitare. Non poteſt verò Parochus haberi pro reſidente, qui habet Parochiam diſtantem à Ciuitate tribus, vel quatuor milliaribus, ſi habitet in Ciuitate, & Dominicis, & feſtis diebus ad eam accedat. Ita ex *declar. 17.* & propterea, vt refert *Barboſa num. 39.* Sac. Congreg. ſub die 13. Nouemb. 1627. Parocho Villæ Metteti diœc. Sarzanen. qui ſe excuſabat à reſidentia, quia non habebat domum Parochialem, ob aeris inclementiam, & habebat in Parochia Capellanum præcepit, vt intra menſem conduceret domum in Parochia, & intra ſex menſes domus Parochialis repararetur. Vnde & ex *declar. 19. ibid.* habetur nō excuſari Parochum docentem Grammaticam in Ciuitate, etiam ſi ad Parochiam exiſtentem extra ciuitatem non vltra duo milliaria accedere velit diebus feſtis & Parochiali intereſſe, *Sanctarel. variar. q. 3. nu. 33. Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 53. num. 75. & d. cap. 8. num. 39.* Etiam ſi non eſſet alius idoneus in ciuitate ad docendum, & fuiſſet relictus idoneus Vicarius. *Barboſ. ibid.* Debet igitur domus Parochi eſſe iuxta terminos Parochiæ, ibique ſi adeſt, debet Parochus habitare, vel ſi non adſit, debet in modica diſtantia habitare. *Diana 3. p. tr. 4. reſ. 156. Bonuc. de oblig. reſidentia p. 1. Nicolius v. Parochus num. 31.* ita tamen vt commodè per ſe ipſum poſſit curam exercere.

93 *Baſſans tamen in v. reſidentia num. 10.* omnino vult, quod habitatio Parochi neceſſario debeat eſſe intra fines Parochiæ. Tum primo ex declaratione Sacræ Congregationis. Tum ſecundò quia morari extra Parochiam impedit munus Parochi. Tum tertiò, quia quando à iure præſcribuntur termini non datur parua materia. Hic autem duo dubitari poſſunt, primum eſt an habitare extra terminos Parochiæ in modica diſtantia ſit contra iura. Secundum an vnum milliare diſtantiæ, ſit modica diſtantia. Quantum ad primum dicitur quod vbi Parochus non habet domum Parochialem intra terminos Parochiæ, habitare extra in modica diſtantia, ex qua commodè Parochus poteſt inſeruire Parochiæ non eſt contra iura. *Marcus Serra de Parocho diſp. 8. q. 1. num. 6. & Barboſa d. cap. 8. num. 34.* Hoc habetur ex declaratione Sac. Congregat. quæ eſt 21. apud *Garziam d. num. 179.* quæ eſt ſequentis tenoris. *Congregatio Concilij cenſuit Rectores Parochialium debere reſidere in domo ipſarum Parochialium, quod ſi Parochiales domos non habent, tunc in alia domo, quæ ſit intra limites Parochiæ, aut ſaltem ita vicina Parochiali Eccleſiæ, vt inde commodè poſſint per ſe ipſos ei inſeruire.* En quod vbi Parochiales non habent domos, Congregatio ſubdiſiunctiòne vult vt Rectores, vel intra fines Parochiæ habitent, aut in domo vicina Eccleſiæ Parochiali ita commodè, vt Parochi poſſint per ſeipſos inſeruire. Et merito ſub diſiunctione hoc præcipitur, quia vbi Eccleſia Parochialis ſit in extrema parte finiū Parochiæ, quod poteſt ōe facilè contingere, cōmodius ſæpe Parochus inſeruiet Parochiæ habitādo prope Eccleſiā licet extra fines Parochiæ, quā intra Parochiæ terminos. Et ita motiua allata non valent, quæ ſupponunt dari legem omnino præcipientem, vt habitatio Parochi ſit intra confines Parochiæ; at verò hæc lex non datur, ſed immò lex admittit in caſu Parochum poſſe habitare extra. *Bonac. de reſidentia p. 1. n. 3.*

94 Quantum verò ad ſecundum *Bonac. vbi ſupra num. 4.* ait diſtantiam trium, aut quinque milliarium eſſe excedentē. *Bcia autem 4. p. caſu 21. apud Baſſanum vbi ſupra* modicam exiſtimat diſtantiam vnius milliaris. Sed quidquid dicerent iſti, quos impugnat meritò *Baſſans*, diſtantia vnius milliaris ab ambitu Parochiæ eſt nimia, nec ſufficit ad hoc vt Parochus ibi habitans dicatur reſidere, quia ad tātam diſtantiam non poteſt Parochus commodè

per

per ſe ipſum in caſibus occurrentibus inſeruire Parochiæ.

95 Conſiderandum tamen ſemper eſt, quod hæc localis & perſonalis reſidentia eſt medium ordinatum ad hoc, vt Parochus diligẽtem curam per ſe ipſum habeat ſuorũ ſubditorum. Quamobrem ſi perſonaliter reſideat, ſed non per ſe ipſum, ſed per Capellanum, aut Vicarium curam adminiſtret, eum cenſendum eſſe non reſidere, nec ſatisfacere ſuæ obligationi tradunt *Layman.l.4.tr.2.c.6.num.1. Bonacina de reſid.p.2.nu.2. & ex Poſſeuino, Vaſquez, Leſſio, & Card. Zapata, Barboſa de off. Epiſ.alleg.53, num.186. Baſſæus in v. reſidentia, num.3. Marcus Serio de Parocho diſ.8.q.1.n.3.& 7.* Sed diſtinguendũ eſt primò, quia vel Parochus omnimodè prorſus curam reijcit in Vicarium, ipſeque habitat in Parochia, ac ſi non eſſet Parochus, nihil inuigilans ſuper grege ſuo; Vel non omnem curam tranſtulit in Vicarium; ſed ipſe ſuperinſpectat, & ſuperintendit omnibus, & vbi opus eſt occurrit ipſe perſonaliter, nedum adminiſtrando Sacramenta, ſed ſubueniendo miſeris, conſulendo in dubijs, ſuadendo bonum, cohibendo ſcandala, & alia operando, quæ ſibi opportuna videntur. In hoc ſecundo caſu reſidet nedum materialiter, ſed formaliter. Reſidentia enim formalis conſiſtit in Parochi vigilantia, & ſuperintendentia, tali, vt vbi opus ſit Parochus ſemper præſens eſſe poſſit. Nam alias quantum ad adminiſtrationem Sacramentorum non multum intereſt, quod per Vicarium ſufficientem adminiſtrentur. Et hoc præcipuum eſt in Parocho, vt doceat ſuos verbo & exemplo omni modo ſibi poſſibili dirigens illos in bonũ, & detinens à malo. In primo autem caſu, cum deficiat muneri ſuo, & non ſatisfaciat obligationi, quam habet ex officio, peccat quidem, & eſt ſacrilege iniuſtus contra ius diuinum, & naturale, & Eccleſiaſticum, ſed nõ peccat contra legem reſidentiæ. Vnde ſi v. g. iuraſſet reſidentiam, ſic inutiliter reſidendo non per hoc eſſet periurus, *Layman loc.cit.* Sic etiam ſi Parochus otioſè & prorſus inutiliter reſideat, non per hoc peccat contra legem humanam præcipientem reſidentiam, quia hæc præcipit corporalem præſentiam, & interreſſentiam, & talis corporaliter reſidet. Nec obſtat, quod finis legis ſit, vt Parochus muneri ſuo ſatisfaciat, quia finis legis non cadit ſub præcepto legis, quæ præcipit medium ad finem, vt ex *D. Thom. p.3. q.100.a.9. ad ſecundum* dictum eſt ſupra. Ideò talis nec incurrit pœnas latas contra non reſidentes, nec ob hanc cauſam poteſt puniri, ſed bene incurrit pœnas contra Parochos negligentes & muneri ſuo non ſatisfacientes.

96 An verò peccet Parochus, ſi quidem ſuperintendat, interim tamen relinquat Capellano pondus diei, & æſtus, non vtens eo vt Socio laboris, ſed omnem laborem ei remittens. Affirmat *Marcus Serio de Parocho diſp.8.q.1.n.4.ex Barboſa de off. Parochi p.p.c.8. nu.41. & Poſſeuin. c.1. n.10.* ex hoc vltimo addens non excuſari à graui peccato veniali Parochum, ſi perſonaliter vocatus nolit ire. Et *n.7.* addit hunc reſidentem corporaliter, ſed nõ exercentẽ munus ſuum peccare, vel mortaliter, vel venialiter ſecundum qualitatem perſonæ. Sed primò dicendum eſt ex qualitate perſonæ non poſſe diminui peccatum, quia cuiuſcumq; qualitatis ſit Parochus tenetur perſonaliter exercere munera Parochialia, ſi nõ ſit iuſtè impeditus: quia ob actualem infirmitatem, vel aliud iuſtum impedimentum non poteſt quis priuari ſtipendio perſonali. *Franc. in c.1.§.qui verò, n.1.& 2.de Cler.non reſid. in 6. Gemin. ibi. nu.1.* Si etiam ſine iuſta cauſa omnia Parochialia munera relinquat Capellano, grauiter peccat, quia muneri ſuo, quod eſt perſonale, non ſatisfacit. *Bonac.de reſid.p.2. nu.3.* Sed Parochus qui ſuperintendit Parochiæ, & vbi opus ſit per ſe immediatè agit, non relinquit omnia Capellano. An verò Parochus vocatus teneatur ire, & non poſſit mittere Capellanum alia quæſtio eſt.

SVMMARIVM.

1 *Ad hoc vt Parochus iuſtè abſit neceſſaria eſt licentia etiam ex iure antiquo. n.97.*

2 *Conſuetudine poſſet introduci, vt non eſſet neceſſaria licentia. n.98.*

3 *Dubium proponitur. n.99.*

4 *Datur breue tempus in quo Parochus poteſt abeſſe ſine licentia. n.100.*

5 *De iure diuino licentia expreſſe petita non eſt neceſſaria. n.100.*

6 *Qui paruo tempore abeſt, dicitur continue adeſſe num.100*

7 *Quod nam tempus ſit breue, diuerſimode aſſignatur. n.101.*

8 *Vbi in Parochia ſunt graues infirmi, & ideò neceſſaria eſt præſentia Parochi, ipſe nedum non poteſt abeſſe, ſed nec vagari per Parochiam. numer.102.*

9 *Vbi nullum imminet periculum tempus breue per quod Parochus nullo relicto ſubſtituto poteſt abeſſe ex praxi timoratorum eſt menſurandum. numer.103.*

10 *Parochi vicini ſeſe iuuare debent. n.103.*

11 *Vbi Parochus relinquit Vicarium poteſt ſine licentia abeſſe ad aliquos dies. n.104.*

12 *Non abeſt ſtatim reuerſurus. n.104.*

13 *Opiniones variæ. nu.105.106.107.108.*

14 *Ex lege diuina non eſt determinatum tempus vltra quod Parochus ex iuſta cauſa relicto ſufficienti Vicario poſſit abeſſe. n.109.*

15 *Non poteſt Parochus abeſſe per bimeſtre ſine licentia. n.110.*

16 *Non poteſt Parochus abeſſe per hebdomadam ſine licentia. n.111.*

17 *Epiſcopus poteſt præcipere ne Parochi ſine licentia abſint vltra biduum. n.111.*

18 *In hoc attendi poteſt conſuetudo cuiuſcumque Diœceſis. n.112.*

19 *Parochus diuiſim recedendo per minimo tempora poteſt forſan per bimeſtre abeſſe. n.113.*

20 *Abeſſe per horas eſt res leuis. n.113.*

21 *Peccat mortaliter Parochus qui per bimeſtre continuum abeſt ſine licentia. n.114.*

22 *Vrgente neceſſitate poteſt Parochus recedere ſine licentia. n.115.*

23 *Prælati Regulares ſuis legibus relicti ſecundum eas iudicari debent, ſi abſint. n.116.*

An ad hoc vt Parochus licitè abſit, ſit neceſſaria licentia?

97 EVidens eſt duo ex S. Canonibus & Concil. Trid. loco ſupra relato, requiri vt Parochus poſſit non reſidere, ſcilicet cauſa iuſta, & licentia Epiſcopi, vel Superioris, ad quem pertineat hanc licentiam concedere. Nam & iuxta antiquos Caoones huiuſmodi licentia requirebatur, vt patet ex *cap. Relatum, de cler. nō reſiden. vbi Gloſ. in v. Prælatorum. Panorm. cap. inter quatuor num. 4. eod. tit. Syln. v. reſidentia num. 5. Piſanell. num. 4. Roſell. nu. 3. Angel. v. Clericus 7. num. 3. Tabien. ver. beneficium 3. num. 6. Selua p 4. q. 6. num. 34. 35. & cap. præſentium 7. q. 1. Rota in Burgen. reſidentiæ 4. Iulij 1586. coram Platto. Seraph. deciſ. 1131. num. 6. & in Placentina Salarij 7. Maij 1607. coram Penna, Tambur. de iure Abb d. 14. q. 4. n. 12.*

98 An verò ex conſuetudine introduci poſſit, vt Paſtor ex cauſa iuſta poſſit oon petita licentia abeſſe, affirmant *Innoc. in cap. ex tua de cler. non reſiden. Panorm. ibid. in cap. inter quatuor num. 3. Syln. Ang. Tabien. Tambur. loc. cit.*

99 Verum cum Coociliom videatur permittere, vt Parochus poſſit abeſſe per bimeſtre, dubiū eſt, an ad hoc ſit neceſſaria aliqua Epiſcopi licentia, vel potius conſcientiæ Parochi ſit remiſſum iudicare de cauſa noo reſidendi, & ſic poſſit per illud tempus ſine licentia non reſidere.

100 Sicut autem dixi de Epiſcopo, ſic dico dè Parocho, quod datur aliquod breue tempus per quod Parochus ſine licentia poteſt ab Eccleſia ſua abeſſe, quod pro minimo, aut nihilo reputatur, & non comprehēditur ſub lege prohibente abſentiam ſine licentia. De iure enim diuino ſuppoſita ſufficienti prouiſiooe pro indemnitate gregis, non eſt prohibitum io ſenſu vt ſupra num. 45. expoſito ex cauſa legitima abeſſe etiam ad multum tempus, vt ex *2. concluſ. D. Thom.* habetur, & fatentur communiter DD. lex verò poſitiua iudicauit bonum eſſe, vt iudicium hoc de cauſæ legitimitate & iuſtitia non reſidendi non omninò relinqueretur conſcientiæ Parochorum, ſed committeretur ſuperiori. Sed adhuc quia in moralibus ſumus, io quibus minimum pro nihilo reputatur, datur in hac parte tempus tam paruum, quod à lege pro nihilo habetur, & ſub ea non comprehenditur. Nam & qui paruo tempore abeſt non efficit, quominus dicatur continuo abeſſe. *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. l. 2. c. 97. n. 57. Ludou. à S. Io. de adminiſtr. Sacram. a. 1. tit. de reſid. num. 9. Poſſeu. de off. Curati cap. 1 nu. 3. Barboſ. de off. Parochi cap. 8. n. 42.*

101 Quantum verò ſit hoc tempus, oec poteſt ſine diſtinctione aſſignari. Nam ſi Parochus nullum relinquit ſubſtitutum, qui in caſu neceſſitatis poſſit Sacramenta miniſtrare, hoc tempus valde breue eſt aſſignandum. *Barboſa de off. Epiſ. alleg. 53. num. 106. ait*, quod Parochus poterit etiam ſine licentia, & ſubſtitutione Vicarij diſcedere per aliquot dies cum cauſa eſt vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Epiſcopum pro licentia, & pro Vicario ſubſtituendo, & citat *Azor. p. 2. l. 7. c. 4. q. vlt.* idem verò *Barboſa ſubdit*, quod ſi Curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia oullus infirmatur) poſſe abeſſe per duos, aut tres dies non feſtos, licitè abierit, etiam ſi nullum ſubſtituat, quia cooſuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos, & ſi cōtingat tunc aliquem mori ſine ſacramentis, quæ alias recepiſſet, oon peccabit Parochus, quia rationabiliter abſuit. Sed idem *Barboſa de off. Parochi cap. 8. num. 44.* longe aliter ſentit. Inquit enim, quod ſi Parochus, vbi oullus infirmatur, velit, poteſt abeſſe per aliquas horas nullum ſubſtituendo, quia conſuetudo ita declarat apud timoratos. Abeſſe verò quando nullus infirmatur tota die & raro in anno, nec laudat, nec vituperat. Abeſſe autem per duos, aut per tres dies nullo infirmante, & nulla cauſa iuſtificaote habet valde de rationabili eſſe mortale propter multa, quæ poſſunt eo tempore euenire, maxime in villis, vbi nullus eſt alius Sacerdos à Parocho. In locis autem vbi ſunt alij Sacerdotes erit maios, vel minus peccatum ratione damni poſſibiliter euenturi, cui tamen facilius, quam in villis poteſt obuiari. Idem prorſus habet in *ſeſſ. 23. Concil. Trid. de reform. cap. 1. num. 49.* & cum *Barboſa* etiam in verbis concordat Serio de *off. Parochi diſp. 8. q. 1. n. 8.*

102 Non dubito, quod vbi in loco aliquis grauiter infirmatur, vel ex quacumque cauſa inſtat periculū, quod Parochus poteſt, & ideò debet præuidere, nedum non licet eidem nullo relicto ſubſtituto exire de Parochia, ſed oec vagari per eam, ſed debet manere io domo ſua, vel vbi de facili inueniatur, ſi ſit opus, *Barboſa de off. Parochi p. p. c. 8. num. 42. & 43. Serio de Parocho diſp. 8. nu. 8.* Et hoc tanta neceſſitate debet ſeruari, vt propter nullum ſui, aut alterius damnum, vel periculom, poſſit recedere, & oon adeſſe neceſſitati ſpirituali ſui ſubditi. Hoc enim eſt, quod docet *D. Thom. in prima concluſ. huius articuli*, & cum eo docent *Caiet. Sotus, & alij DD. communiter.*

103 Sed vbi nullum prorſus imminet periculum, quod probabiliter proxime timeri poſſit, ſed ſolom adeſt caſualis imminētia periculi & damni, quod poteſt adeſſe, potentia tameo valde remota, & quæ raro reducitur ad actum, nec humana prouidentia poteſt præuideri. certè ratio dictat, vt ex obligatione reſidentiæ Parochus nō cenſeatur poſitus in carceribus. Ideò puto io hoc ſtandum eſſe praxi, & cōſuetudini apud timoratos viros approbatæ, & ab Epiſcopis non reprehenſæ. Nam & Sac. Congreg. Epiſc. & Regular. ſæpius puniri vetuit Parochum abſentem per paucos dies abſque licentia Epiſcopi, non obſtante prohibitione ſeu edicto eiuſdem Epiſcopi, maxime ſi coactus fuit abeſſe ab aliquo improuiſo accideoti 1593. *Treuiſ. 9. Maij, & 1606. Vintimil. 6. Decembr. & Sac. Congreg. in vna Caſtellanæ Ciuitatis 27. April.* 1581. mandauit tolli pœnam excommunicationis latę ſententię ab edicto prohibente Parochis abeſſe vltra duos, vel tres dies ſine licētia. Alias vero vbi in Parochia nullus alius eſt Sacerdos approbatus ab Epiſcopo ad miniſtranda Sacramenta, vel qui ea adminiſtrare poſſit in caſu extremæ neceſſitatis, debent Parochi propinqui ſeſe inuicem adiuuare, & quilibet illorum bene inuigilare ne ex eius abſentia aliquis ſuorum ſubditorum patiatur damnum ſalutis æternæ.

104 Sed ſi Parochus relinquit ſubſtitutum, qui in caſu neceſſitatis aduenientis poſſit adeſſe, &

prout opus erit operari, ad paucos dies poteſt ſine petita licentia abeſſe. Vt enim dicebatur, non debet Curatus manere in Parochia tanquam in compedibus & quin aliquado poſſit diſcedere ceſſante fraude, & negligentia, vt ex *Io: Andrea dixit Tabien.v.beneficia* 3. *n.*6. & aduerterunt *Sotus l.*10. *de iuſt.q.*3.*a.*4.*Poſseuin.de off.Curati cap.*1.*num* 6.*Graff. deciſ.lib.*2.*cap.*97.*num.*57.*tom.*1.*Barboſa d. alleg.*53. *num.*92. *Serius vbi ſupra num.*10. Vnde non deſijt reſidere, qui ad breue tempus abſuit vt ex *Archid. & Gemm. probat Perez de Lara de anniuerſ. l.*2. *c.*8. *à n.*20. Nam abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſutus, *l.poſtliminium* §.*captiuis, & in l.nihil, ff. de captiuis & poſtlim.reuerſ.vt videre eſt apud Rebuff. in praxi p.*3.*tit.de permut.n.*12.*& in concord.Gallia rubrica de collat.* §. 1. *Gloſs. in ver. Etſi reſidentiam. Tiraquel. in l. ſi nunquam, verb. ſuſceperis liberos num.*176. Et in his reſidentiæ terminis, vt dictum eſt ſupra aduertit *Concil. Trident. d. ſeſs.* 23. *cap.*1. & probat *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. gloſs.* 43. *num.* 5.

105 Hoc verò breue tempus per quod Parochus relicto ſubſtituto poſſit abeſſe ſine licentia, quidam reſtringunt ad 8. dies. *Poſseuin.d.c.*7.*n.*19. *& alij ad ſex vel ſeptem Barboſ.de off. Parochi p.*1. *c.*8.*nu.*52. At verò alij extendunt dummodo ad tres hebdomadas non perueniat, *Reginald. in praxi l.*1. *cap.*6. *ſect.vlt.num.*51. Sed alij abſolutè affirmant Parochum relicto ſubſtituto poſſe abeſſe per tres hebdomadas, & hoc videtur habere fundamentus in decreto *Concilij Agathenſis cap.*84. & habetur *cap.ſi quis in clero* 29.7. *qu.*1. ibi *Similiter Diaconus, vel Presbyter, ſi per tres hebdomadas ab Eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat.* Et hoc approbant *Barboſa dict. alleg.*53. *numer.*92. *& Serio vbi ſupra, numer.*11. *Et ex Beia par* 4. *caſu* 31. addit *Barboſa* non peccare mortaliter Parochum, nec teneri ad reſtitutionem fructuum, qui ſingula hebdomada venit ad Ciuitatem ad parentes inuiſendos, & cum eis vno die moratur relicto ſufficienti Vicario.

106 Verum hoc alij extendunt ad bimeſtre, ſentiunt enim, quod vbi Parochus non velit abeſſe, niſi per bimeſtre ſit relictum conſcientiæ ſuæ abeſſe ex cauſa rationabili, cumque non teneri ad petendam licentiam ab Epiſcopo. Hoc enim videtur ſibi cōcedi à *Conc. Trid d. ſeſs.*23. *cap.* 1. Sicut Epiſcopo conceſſum fuit poſſe abeſſe per trimeſtre. Tum quia hoc fieri poterat ante Cōcilium per *cap. præſentiam* 7.*q.*1. & à iure antiquo non eſt recedendum ſine nouo expreſſo, *l. præcipimus, C. de appellat.* Tum quia Cōcilium dicit omnia ſeruanda in Parochis, quæ in Epiſcopis. Tum quia hæc eſt pars benignior, & ideò amplectenda. Vnde eam tenent *Nauar.cap.*25.*num.*121.*Salzedo ad Diaz cap.*52. *lit.C. Ludouicus Lopez tom.*1. *cap.* 148. *Rodriquez tom.*1. *cap.*36.*fin.Emanuel Sà verb. reſid. nu.*7. *Quiatanadueñas, Cenedo, Villar. Zerbius, Zeuallos apud Garziam de beneſ.p.*3.*c.*2.*nu.*19. *Io: Bapt.Conradus q.*317 *Azor.p.*2.*lib.*7.*cap.*4.*q.*10 *Comit. Franciſcus Leo, Valerius apud Barboſam de off.Parochi p.p.cap.*8. *n.*53. *Baſsæus v.reſidentia n.*9. *Bonacina de reſid. puncto* 4. *num.*9.

107 Verum oppoſitum ſentiunt *Io: de Ocon. in repetit.cap.*1.*de Cler.non reſident.in* 6.*nu.*51. *Gomez in explicat.Bulla Cruciatæ cap.*7.*in* 4.*Clauſ. num.*17, *Vgol.de off. Epiſc.cap.*15. §.5.*num.*1. *Poſſeuin.de off. Curati cap.*1.*num.*11.*Leſſ.de iuſt.l.*2.*c.*34.*numer.*159. vbi tamen dicit ſe credere, hoc non eſſe vſu receptum. *Vaſquez de beneſ cap.*4.§.2.*a.*1.*dub.*3. *n.*149. *& n* 2.*dub.*3.*num.*188.*Filliuc p.*3.*tr.*41. *cap.*6. *nu* 26. *Squillante de oblig.Cleric. p.*1.*nu.*116. *Sanctarel var. reſol.quæſt.*4.*nu.*12.quos referunt & ſequuntur *Garz. de Beneſ.p.*3.*cap.*2.*num.*23.*& Barboſa de off. Parochi p.*1.*cap.*8.*n.*54.*Tambur.de iure Abb.p.primu diſp* 14. *quæſt.*5.*Bonac.de reſid. p.*3. *num.*6.Et hoc probatur, tum quia ita praxis obſeruat. Tum quia Concilium voluit, quod ad abſentiam per bimeſtre ſufficiat cauſa quæcumque rationabilis, ſed ad abſentiam per maius tempus requiratur grauis cauſa, ita tamen vt ſemper cauſa approbetur ab Epiſcopo, vt patet ex illis verbis, *ita tamen, vt quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit &c.* Tum propter tres declarationes S. Congreg. Concilij quas refert *Garzias ibid.num.*23.& quartam quam refert idem.*p.*9. *c.*2.*num.*295.

108 Ex quibus declarationibus alia habentur aduertenda, vt quod valet conſtitutio Epiſcopi, quod Parochus non poſſit abeſſe vltra duos dies ſine licentia. Quod Epiſcopus poteſt hoc præcipere non quidem ſub pœna excommunicationis, ſed ſub pœna pecuniaria, quæ non excedat dimidiam *Garzias p.*3. *c.*2. *n.*23. *Barboſa d. alleg.*53. *num.*97. *Bonac.de reſid.p* 3. *nu.*7.Quod Parochus non petita & obtenta licentia non poteſt abeſſe per hebdomadam etiam relicto Vicario.

109 In hac parte mihi primo videtur dicendum quod de iure diuino, & naturali vbi adeſt cauſa iuſta diſcedendi, & relinquitur ſufficiens vicarius, non eſt tempus determinatum per quod Parochus poſſit abeſſe ſine licentia. Quod dicitur non quia Epiſcopus non poſſit velle ſcire cauſam abſentiæ, & illam reprobare, ſi ſit digna reprobatione, & præcipere Parocho vel vt non diſcedat, vel vt redeat, ſiue quia non ſit in Parocho debitum ſubordinationis reſpectu Epiſcopi in ijs, quæ ſpectant ad curam animarum, cum Parochi ſint miniſtri Epiſcopi in partem ſollicitudinis eius aſſumpti, Sed quia lex diuina quantitatem hanc temporis per quod Parochus Epiſcopo non admonito poſsit a ſua Eccleſia abeſse non determinauit ſed illud Eccleſiæ determinandum reliquit.

110 Dicitur vero ſecundo ex lege Eccleſiaſtica in Concil. Trid. ſtatuta non poſſe Parochum etiam relicto Vicario abeſſe per bimeſtre, ſed immo non poſſe abeſſe quandocumque ſine cauſa per Epiſcopum approbata. Concilium enim ſic voluit ea, quæ de reſidentia Epiſcoporum dixerat, communia eſſe Parochis, quod tamen hoc explicauit, & limitauit, per illa verba ſequentia, *ita tamen, vt quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita & probata abeſſe contigerit, Vicarium idoneum, ab ipſo ordinario approbandum &c.* Et ita vbi infra loquitur de abſentia per bimeſtre, non concedit, quod poſſint per id tempus abeſſe ſine licentia, immo ſupponens & tunc requiri licentiam, decernit vt vltra bimeſtre eam niſi ex graui cauſa non obtineant. Et merito Concilium noluit conſcientiæ Parochorum committere abſentiam etiam per bimeſtre, cum Epiſcopis conceſſerit per trimeſtre, tum quia non eſt eadem prudentia in Parochis,

quæ

quæ in Epiſcopis. Tum quia Epiſcopale gubernium ex ſui natura non eſt ita immediatum, ſicuti eſt officium Parochiale, quod eſt officium omnino proximi, & immediati inſtrumenti, cui omnino repugnat abſentia. Tum quia in Cathedralibus non deſunt miniſtri valde ſufficientes, qui poſſint in abſentia Epiſcopi plebem regere, & Epiſcopus abſens in quampluribus negotijs poteſt per Epiſtolas muneri ſuo ſatisfacere, vnde eſt quod multo magis eſt neceſſaria præſentia localis in Parocho, quam in Epiſcopo. Tum etiam quia longe facilius eſt, quod Parochus exponat neceſſitatem abſentiæ ſuæ Epiſcopo, quam quod Epiſcopus illam referat Metropolitano, vel Pontifici. Tum quia Concilium iudicauit abſurdum quod Parochiales per bimeſtre maneant ſine Sacerdote ab Epiſcopo approbato, & eo ignorante; cum fideles ſint Epiſcopi oues, & ad ipſum ſpectet & eas & eorum doctores cognoſcere. Quamobrem Concilium merito voluit, quod quandocumque Parocho accidit cauſa recedendi à Parochia, ipſe Parochus non poſſit ex ea recedere, niſi ſit ab Epiſcopo probata. Vnde per hoc ſoluta manent prioris ſententiæ motiua. Cui non fauet *cap. præſentiam 7. quæſt. 1.* vbi eſt ſermo de Parocho, qui cum licentia Epiſcopi diſceſſerat, & cum ægritudine detentus per duos menſes, abfuiſſet Epiſcopus alium Parochũ inſtituerat S. Greg. vero optime decernit eum non fuiſſe priuandum, non quia Parochus poſſit per duos menſes abeſſe ſine licentia; ſed quia & ille cum licentia diſceſſerat ad negotia peragenda; & quia ob non reſidentiam per bimeſtre ex accidenti ægritudine cauſatum non debuit ille priuari parochia. Alias vero ex *cap. Relatum de cler. non reſiden.* potius deducitur nunquam licuiſſe Parocho abeſſe à Parochia ſine licentia.

111 Dicitur tertiò, quod paruum tempus, quod in propoſito ſit pro nihilo reputandum eſt tempus infra hebdomadam. *Nicolius in verb. Parochus. numer. 29.* Tertia enim declaratio Sacr. Congreg. quam refert *Garz. d. num. 23.* ſonat in hæc verba. *Nec poteſt per hebdomadam abeſſe non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato.* Et hoc quoque tempus poſſe per Epiſcopum minui, & ſtatui etiam per legem pœnalem pecuniariam non excedentem dimidiam, ex ſecunda declaratione ibidem recenſita conſtat. Et eſt rationabile, quia determinare huius abſentiæ tempus & modum recedendi a Parochia ſpectat ad Epiſcopum, & ideo quod poſſit Epiſcopus præcipere Parochis, vt ſine licentia non recedant ſi ſint manſuri magis quam per biduum dixerunt *Garzias loco citato. Armendar. etiam loco citato num. 155. quos ſequitur Barboſ. de off. Parochi p. 1. c. 8. num. 57. & Serius de off. Parochi diſp. 8. quæſt. 1. num. 9. Nicolius d. num. 29.*

112 Dicitur nihilominus quarto ſecurum eſſe in hac DD. contrarietate ſequi conſuetudinẽ cuiuſcumque Diœceſis *Layman l. 4. tr. 2. c. 6. num. 7.* Cum enim ſimus in materia legis Canonicæ; Nam alias ex natura rei abeſſe per bimeſtre a Parochia ex cauſa rationabili ſine Eccleſiæ incommodo, & prouiſo de ſufficienti Vicario non eſt de ſe malum, & irrationabile; bene in hac parte attendi poteſt conſuetudo cuiuſcumque Diœceſis.

113 Sed & additur quinto eſſe rationabile, vt ſecunda & tertia concluſiones limitentur, vt intelligi debeant de abſentia continuata, & quod licet continue non poſſit Parochus relicto Vicario abeſſe per hebdomadam, diuiſim tamen recedendo & cum rationabili interpollatione non niſi per diem, vel ad duos dies, poſſit in anno toto abeſſe ad tempus forſan etiam duorum menſiũ. Declarationes enim S. Congr. quas affert *Garzias* admittunt hanc intelligentiam, cum non exprimant abſentiam habitam per bimeſtre diuiſim. Alias vero non eſt res magni momenti ſine Eccleſiæ incommodo abeſſe ab ea in toto anno diuiſim per aliquod tempus excedens aliquas hebdomadas. Et huiuſmodi parua in ſe ipſis pro nihilo ſunt cõputanda, cũ non relinquant damnum graue in quo coniungantur, ſed ſine damno Eccleſiæ diuiſim fiant, non eſt vnde neceſſario coniungantur. Et ita in hoc ſenſu *Beia* ſupra citatus quem refert & ſequitur *Bonac. p. 3. num. 6.* & cui conſentit *Barboſa loc. ſupra cit.* admittit Parochum non peccare, qui ſemel in hebdomada relicto Vicario abeſt per vnum diem, & DD. qui volunt abſolute, quod *Parochus* relicto Vicario ex iuſta cauſa poſſit abeſſe per bimeſtre non petita licentia, multo magis hoc admittunt, ſi intelligatur fieri diuiſim. Alij vero rigoroſe admodum ſentirent, ſi hoc negarent. In hoc tamen ſtandum & particulari diſpoſitioni Epiſcoporum, vel etiam conſuetudini. Nam hoc quoque conſuetudo habet, quod recedere à Parochia per aliquas horas etiam recreationis gratia etiam ſæpiſſime, cum non imminet periculum gregis, non cenſetur culpa contra præceptum reſidendi. Vnde vt colligit *Bonacina de reſid. p. 1. num. 5.* licet Parochis exire ad funera in vicinioribus oppidis ducenda, vel ad anniuerſaria celebranda, vel ad menſtruas congregationes.

114 Sed numquid ſi Parochus ex vera, & legitima cauſa abſit per duos menſes ſine licentia Epiſcopi peccabit mortaliter? Negat *Bonacina vbi ſupra num. 9.* Tum quia quod fit rationabiliter fit prudenter, tum quia aliter non eſſet permiſſum à Triden. Tum quia bimeſtre cenſetur modicum tẽpus. Sed *Bonacina* non loquitur conſequenter. Suppoſito enim, vt ipſe ibi fatetur, quod ex decreto Concil. Trid. ſit neceſſaria licentia ad hoc vt Parochus abſit per bimeſtre, nec rationabiliter, nec prudenter fit, quod fit ſine neceſſaria licentia; neque id eſt permiſſum à Concilio Trid. a quo ſi bimeſtre fuiſſet indicatum tempus modicum in ordine ad Parochos, reliquiſſet conſcientiæ illorum poſſe abeſſe, ſicut fecit cum Epiſcopis. Alias vero cum negari non poſſit, quod Parochus abſens per bimeſtre ſine licentia non perdat fructus pro rata, negari etiam non poteſt, quin idem ſit inobediens in re graui ſi tunc abſit, cum per S. Congreg. deciſum ſit eidem non licere abeſſe ſine licentia, nec etiam per integram hebdomadam. Nec *Barboſa, & Garzias, ob eo citati ei ſuffragantur. Barboſa enim alleg. 53. num. 92. & cap. 1. ſeſſ. 23. num. 8. vbi citatur id non dicit, & Garzias p. 3. cap. 2. nu. 315.* bene de Canonicis inquit, quod poſſunt abeſſe per trimeſtre; quia id ſine licentia poſſunt facere.

115 Tandem dicitur, quod in caſu neceſſitatis repentinæ, non dantis tempus petendi licentiam poteſt Parochus nedum relicto Vicario, ſed etiam vbi nullum de proximo immineat ſubditis ſalutis peri-

periculum, aut neceſſitas, & non habeat quem ſubſtituat; nullo relicto ſubſtituto ſine licentia Epiſcopi recedere à Parochia; ſtatim admonendo quando, & quomodo poſſit Epiſcopum per Vicarium Foraneum, vel alio ſimili modo ſibi poſſibili. Neceſſitas enim legem non habet. Et ſupra hoc idem de Epiſcopo dictum eſt, & in terminis reſidentiæ Parochi docent *Azor. p.2. l.7. c.4. qu. vlt. ex Selua.4. par.6. Hoſtien. Io: Andrea, & Abbate in cap. relatum num.6. de cler. non reſident & ex Poſſen. Barboſa de off. Epiſ. all.53. num.106. & de off. Parochi p. p. c.8. num.66.* & tamquam declaratum pluries a S. Congregatione docet *Garz. p.3. c.2. nu.35. Armendar loco citato num.62. Bonac. de reſid. p.3. num.5. & p.4. num.13.*

116 De Regularibus autem loquendo, *Tambur. de iure Abb. diſp.14. quæſt.6.* ſentiens eos obligari ad reſidentiam etiam ex lege Concil. Trid. arbitratur eorum abſentiam regulandam ex ijs, quæ de Epiſcopis Concilium decernit, & ideo quod poſſint abeſſe per trimeſtre ſine licentia ex cauſa ab illis iudicata tamquam iuſta, & quod ſit idem dicendum de omnibus Prælatis animarum curam cum Epiſcopali iuriſdictione habentibus. Verum pro nunc de Regularibus loquendo dicitur, quod non loquitur de illis Concilium, & quod abſentia Prælatorum localium, quorum præſentia maxime neceſſaria eſt, quia ſunt miniſtri immediati, potius regulanda eſſet ex ſancitis de Parochis. Quia omnes ſunt immediati miniſtri, & in Prouincialibus, & Generalibus, qui ſunt miniſtri mediati longior tempus abſentiæ, quam ſit Bimeſtre poſſit concedi ſine incommodo gregis. Vnde in Regularibus attendi debent eorum leges, ex quibus etiã eſt ſpecialis neceſſitas non deſerendi Conuentus, ſine licentia Superioris.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi eſt dare licentiam abſentiæ Parochis. numer.177.*
2 *Etiam ſi collatio pertineat ad alium. n.117.*
3 *Prælati tamen exempti ſunt ordinarij, qui ſuos licentiant pro abſentia n.117.*
4 *Apud Regulares ſuperiores dant inferioribus Prælatis licentiam abſentiæ. n.118.*
5 *Generales non abſunt, ſi manent, vbi poſſint omnibus ſuperintendere. n.218.*
6 *Ex ijs quæ Concilium decreuit de abſentia Parochorum & Epiſcoporum poſſunt Superiores Regulares dirigere iudicium ſuum. n.118.*
7 *Capitulum Sede vacante dat hanc licentiam abſentiæ. n.119.*
8 *Non ſufficit licentia tacita. n.120.*
9 *Etiam in caſu notoria. n.120.*
10 *Qui bona fide recedit in conſcientia non peccat. num.120.*
11 *Non ſufficit licentia petita. n.121.*
12 *Cauſa debet exprimi in ſpecie. n.121.*
13 *Si Epiſcopus cauſam non approbet, non licet recedere. n.121.*
14 *A denegata licentia datur appellatio. n.122.*
15 *Licentia inualida non ſuffragatur. n.123.*
15 *Licentia non in ſcriptis non ſuffragatur in foro externo n.223.*
16 *Licentia falſa non iuuat. n.123.*
17 *Parochus non tenetur iuridice cauſam probare. num.124.*

Quæ nam licentia ſit neceſſaria, & quis illam dare poſſit?

117 Epiſcopum reſpectu ſuorum ſubditorum poſſe huiuſmodi licentiam dare, ſeu cauſam non reſidendi examinare, & eam vel reprobare, vel approbare, indubitatum eſt, cum hoc expreſſe decernat Concil. Trid. ſed dubium eſſe poſſet de Eccleſijs, quarum collatio ſpectat ad Abbates aut alios Prælatos inferiores etiam Regulares. Nam huiuſmodi Prælatos poſſe dare ſuis Parochis licentiam non reſidendi ex iuſta cauſa, tenuerunt. *Azor. Poſſen. & Sanctarel.* quos refert, & ſequitur *Barboſa de off. Parochi p. 1. cap.8. numer.63. de off. Epiſ. all.53. nu.95. Tambur. de iure Abb. p. p. diſp.14. quæſt.1. & 3. & quæſt.5. num.2.* Verum contra adeſt declaratio S. Congr. quam refert *Garz. p.3. capit.2. num.179. & eſt 26.* ibi recenſita, & data pro explicatione illius clauſulæ Concilij *cauſa prius per Epiſcopum cognita*, per ſequentia verba. *Omnia hæc committuntur Epiſcopo, qui executioni demandet etiã in Eccleſijs Parochialibus; quarum collatio ad inferiores ſpectat, etiam ſi inferiores eſſent Abbates regulares.* Quamobrem iuxta hanc declarationem nullus Parochus poteſt ab Eccleſia abeſſe niſi prius cauſa ſit ab eo Epiſcopo approbata, in cuius Diœceſi eſt Parochialis. Dicendum vero pro concordia, quod vbi Prælati inferiores ſunt exempti, & ipſi ſunt Ordinarij, & habent iuriſdictionem in Parochos, & non nudam collationem; ad ipſos ſpectat tamquam ordinarios examinare cauſam recedendi ab Eccleſia Parochiali, & dare licentiam recedendi. Tales enim ſunt ordinarij. & ſe habeãt tamquam Epiſcopi; ſed vbi Prælati inferiores ſolum habent collationem Parochialis Eccleſiæ, non vero iuriſdictionem in Parochos, ſpectat ad Epiſcopum dare talibus licentiam recedendi à Parochia.

118 Apud Regulares autem Prouincialis dat licentiam Priori, & Generalis Prouinciali *Tambur. de iure Abb. diſp.14. quæſt.3.* Generalis vero ſi velit diſcedere Roma, id non facit incõſulto ſũmo Pontifice. Et ſi habet ſedem fixam ab ea non diſcedit, niſi ex cauſis in iure conſtitutionum ſuæ Religionis expreſſis, & approbatis, vel de licentia ſummi Pontificis. Cæterum Generales non habentes ſedem fixam, ſemper reſident, ſi ſunt in aliquo ſuorum Conuentuum, nec abſunt, ex eo quod occaſione tranſitus de vno ad alium Conuentum, manent extra ordinem tranſeundo. Immo nec abeſſe dici debent ſi extra Conuentum maneant, vbi tamen Religioni ſuperintendere poſſint. Quamuis vt religioſi intra clauſtra viuere debeant; Quia eorum officiũ eſt omnibus ſuperintendere non vero per ſe ipſos adeſſe huic vel alteri Conuentui. Niſi ſimul ſint Prælati locales alicuius Prouinciæ, vel Monaſterij. Quamuis vero ſupra dictum ſit, & ſit verum, quod Regulares non comprehenduntur ſub legibus Põtificijs præcipientibus reſidentiam Epiſcopis & beneficiatis. Tamen eſt aduertendum, quod ex eiſdem in multis dirigi poſſunt etiam Regulares nam v. g. ex quo Concilium decernit, quod in Epiſcopis abſentia per tres menſes eſt modica, ex hoc dirigi

rigi poterit ſuperior vt (ſpectatis tamen proprijs legibus , & natura Prælaturæ) videat an tempus abſentiæ Prælati inferioris cenſenda ſit modica , vel non modica.

119 Ideo in ſede vacante hanc licentiam dare poteſt Capitulum , cum tunc ſit ordinarius . *Sanctar. variar. q. 5. n. 64. Barboſa vbi ſup n. 64. & d. n. 95.*

120 Licentia vero , non ſufficit , quod ſit præſumpta , vel tacita , ſed neceſſe eſt , vt ſit expreſſa . Sic enim declaraſſe S. Congregat. refert *Garz. p. 3. cap. 2. num. 35. Sanctarel. variar. quaſt. 4. num. 16. Armendar num. 164. Bonacina de off. Parochi p. p. e. S. num. 65. Barboſa de praced. p. 4. nu. 12.* Etiam ſi cauſa eſſet omnino notorie iuſta , vt apud eundem *Garziam* duabus vicibus S. Congr. declarauit . Et ita vt nec excuſetur , qui bona fide putans euidentiam cauſæ ſatis eſſe receſſit a ſua Parochia. Quod tamen bene explicat *Garz. num. 36.* vt non intelligatur in foro conſcientiæ ; nam in eo foro excuſandus eſt , qui bona fide abeſt ſine licentia , quia talis a peccato, & ideo etiam à pœna excuſatur.

121 Pariter vero non ſufficit licentia petita , ſed non obtenta, quia Concilium requirit vt cauſa abſentiæ ſit ab Epiſcopo approbata. *Panorm. in cap. relatam num. 5. de cler. non reſid. Tabien. v. beneficium 3. num. 6.* & tamquam deciſum ſequitur *Garz n. 37. Bonac. de reſid. p. 4. num. 13. & apud eum Rota in Calagurit. fructuum 26. May 1614. Coram Vbaldo n. 6.* Et ex declarat. Sacr. Congreg. quam ibi refert duo alia colliguntur . Primum quod non ſufficit afferre cauſam in genere , & iurare , quod datur cauſa vere iuſta , licet non poſſit , aut non expediat eam propalare , ſed neceſſe eſt cauſam exprimi in ſpecie . Secundum quod licet cauſa ſit iuſta, ſi Epiſcopus illam , etſi nimis rigidus, non approbat , non licet abeſſe . *Garz. ibid. & ex Squillante de oblig. Cleric. p. 1. num. 117. Armendar & Valer. Barboſa de off. Parochi p. p. c. 8. num. 59.*

122 Et quamuis à denegata licentia detur appellatio vt ex *Concil. Bonon. tit. de reſid. §. de cauſis excuſantibus & Panorm. in cap. relatum , num. 6. & cap. tua, & ibi Butr. de cler. non reſiden. Felin. in cap. final. de magiſtris nu. 3. ver. 6. limita. Tabien. v. beneficium. 3. num. 6. Selua de benef. 4. p. quaſt. 7. num. 29.* docet idem *Garz. d. num. 37.* tamquam declaratum à Sacr. Congreg. tamen interim *vt ait Garzias. num. 39.* Parochus abeſſe non poteſt, cum interim non habeat licentiam ab Epiſcopo.

123 Licentia etiam talis, quam Epiſcopus dare non poteſt , ſi detur, non excuſat à reſidentia . An vero ſufficiat licentia, ſi non ſit data in ſcriptis, dicitur quod in foro conſcientiæ ſufficit, ſuppoſita iuſta cauſa, & forſan ſufficere poſſet in foro externo coram ſummo Pontifice , ſi de ea conſtaret. Sed iudices inferiores tenentur iudicare ſecundum leges; ideo in foro externo non ſufficiet, quod Paſtor ſine licentia in ſcriptis abſit a ſua Eccleſia . *Nauar. conſ. 22. de cler. non reſid. num. vlt. Bonac. de reſid. p. 4. num. 12.* Licentia tamen inualida , vel falſa & fraudolenter obtenta ad nihil valet , vt ex *Felin. & Rota tradit Garz. p. 5. c. 4. num. 228. Barboſ. alleg. 53. numer. 98. Bonac. de reſid. p. 4. num. 11.*

124 An vero Parochus teneatur iudicialiter probare iuſtam cauſam abſentiæ. *Barboſ. numer. 61. remittit ad Riccium deciſ. 152. p. 1.* Sed dicendum eſt non adeſſe hanc neceſſitatem , ſed ſufficere notitiam extraiudicialem, & ad iudicium prudens ſufficientem . Hoc enim eſt negotium extraiudiciale, vbi nullus eſt actor , ſed Parochus petit licentiam.

SVMMARIVM.

1 *Debet relinqui Vicarius approbatus ab Epiſcopo. num. 125.*

2 *Quando Parochus ad paucos dies abeſt, ſufficit, quod reliquat Sacerdotem vniuerſaliter ad Sacram. adminiſtranda approbatum. n. 125.*

3 *Poteſt relinqui Parochus vicinæ Parochiæ, ſi commode poteſt inſeruire. n. 125.*

4 *Si Vicarius velit gratis ſeruire, non eſt neceſſe dare illi ſtipendium. n. 126.*

5 *Vicarius relictus poteſt ſibi coadiutores adiungere, & in eaſu abſentia ſubſtituere. n. 127.*

Qualem Vicarium relinquere debeat Parochus, qui vult abeſſe à Parochiali ?

125 HVnc debere eſſe approbatum ab Epiſcopo conſtat ex Concil. Trid. decreto. Nihilominus quando ſine licentia Epiſcopi poteſt Parochus ad paucos dies abeſſe, ſufficit quod ſubſtituat Sacerdotem ad Sacramenta omnia adminiſtranda quibuſcumque perſonis alias approbatum . Hoc enim habet vniuerſalis conſuetudo . Niſi Epiſcopus per ſuas conſtitutiones ſpeciale quid in hac parte diſpoſuerit . *Paſſeſſ. d. c. 1. num. 19. & ex Ludauica à S. Io: Barboſa vbi ſup. num. 52. Serio de Parocho diſp. 8. quaſt. 2. num. 10.* Quare Parochus poſſet ad hoc vicinum Parochum ſubſtituere, ſi ita de propinquo maneret , vt poſſet commode inſeruire ſuæ Eccleſiæ . Non enim repugnat Parocho vnius Eccleſiæ ex delegatione exercere curam in alterius Parochia , vt colligitur ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15.*

126 Quamuis etiam Concilium velit, vt Vicario aſſignetur pro ſuſtentatione pars fructuum beneficij , ſi ille velit ſeruire gratis , non erit hoc neceſſarium , poteſt enim quilibet gratis ſeruire ſi velit , & debitam ſibi mercedem remittere.

127 Ex *Machado etiam de perfecto Curato l. 4. p. 2. tr. 4. doc. 4.* docet *Barboſa vbi ſupra num. 53.* Subſtitutum à Parocho in Parochi abſentia poſſe ſibi coadiutores ad aliquod miniſterium, licet non ad totam curam adiungere , immo & ſi illum abeſſe contingeret poſſe alium ſubſtituere . Hæc enim eſt praxis, & Parochus pro ſui abſentia Vicarium relinquens cenſetur dare illi facultatem ſubdelegandi . Delegatus vero poteſt ſubdelegare , ſi hoc ſibi ab ordinario fuerit conceſſum per ea, quæ late tradit *Sanchez. l. 3. de matrim. diſp. 31. num. 6.* qui *nu. 15. ex Adriano & Metina* ait conſuetudinem vigere vt vicecurati in eorum abſentia ſubſtituant aliquem eique curam Parochiæ delegent.

SVMMARIVM.

1 *Quinque , ſunt cauſæ ex quibus Parochus iuſte abeſſe poteſt relicto Vicario. n. 128.*

2 *Prima cauſa charitas pro negotio graui alterius Parochiæ. n. 129.*

3 Se-

3 *Secunda cauſa vrgens Parochi neceſſitas.n.130.*
4 *Omne iuſtum impedimentum venit nomine neceſſitatis.n.130.*
5 *Negotium proprium non eſt cauſa iuſta niſi præbeat iuſtum impedimentum. n.130.*
6 *Negotium quod poteſt tractari per procuratorem non dat iuſtum impedimentum.nu.130.*
7 *Neceſſitas ad duo capita reducitur.n.131.*
8 *Inimicitia orta ante collationem eãdem impediunt, & ſi fraudulenter Parochus obtinuit beneficium debet puniri.n.131.*
9 *Pro inimicitijs ortis ex culpa Parochi ille debet puniri.n.131.*
10 *Ad vitandum ſcandalum debet remoueri à loco, & alias contra illũ procedi prout iuris eſt.n.131.*
11 *Inimicitia ſine culpa Parochi orta ſunt iuſta cauſa non reſidendi.n.132.*
12 *Sed conſulenda eſt S. Congregatio.n 132.*
13 *Infirmitas dat cauſam abſentiæ, ſi ſit temporalis, & poſſit extra curari.n.133.*
14 *Infirmi, qui poſſunt curari in ſua Parochia, & ſenibus datur coadiutor. n.133.*
15 *Senes infirmi poſſunt abſolui a cura, ea translata in Vicarium.n.133.*
16 *Quid faciendum vbi redditus non ſufficiunt pro alendo Parocho & Vicario. n.133.*
17 *Inclementia aeris & peſtilentia quomodo dent cauſam iuſtæ abſentiæ. n.134.*
18 *Infirmitas ſuperueniens ei, qui non eſt ſolitus reſidere, non excuſat in foro externo. n.135.*
19 *Vnde colligatur animus reſidendi. n.135.*
20 *Non abeſt licite Parochus, vbi eius præſentia eſt neceſſaria. n.136.*
21 *Odium populi non eſt ſufficiens cauſa abſentiæ. numer.136.*
22 *Periculum durans dat cauſam cedendi, non vero non reſidendi. niſi ex circumſtantijs aliter videatur.nu.136.*
23 *Tertia cauſa. Obedientia.n.137.*
24 *Ex ea Parochus etiam ad longum tempus poteſt abeſſe.n.137.*
25 *Exempla huius obedientiæ.n.137.*
26 *Vltra duos menſes non poteſt Parochus abeſſe pro ſeruitio Epiſcopi, aut Cathedralis.n.138.*
27 *Nec pro officio viſitatoris.n.138.*
28 *Parochus in Cathedrali poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi.num.139.*
29 *Quid in partibus Hiſpaniarum ſeruetur. n.139.*
30 *Parochus non poteſt eſſe Vicarius alterius Epiſcopi.n.139.*
31 *Ob officium ſubcollectoris non poteſt Parochus abeſſe. num.140.*
32 *Nec ob quodcumque officium, quod poteſt per non Parochum exerceri. n.140.*
33 *Nec pro officio Inquiſitionis. n.141.*
34 *Niſi ex circumſtantijs id liceat. n.141.*
35 *Parochus non poteſt abeſſe pro munere docendi, num.142.*
36 *Nec cauſa ſtudij. n.143.*
37 *Multæ cauſæ quæ ſe ſolis non ſufficiunt, adiunctis circumſtantijs valent, vt Papa poſſit diſpenſare ſuper reſidentia. n.144.*
38 *Quarta cauſa, vtilitas Eccleſiæ.n.145.*
39 *Hoc quomodo intelligendum de vtilitate propria Eccleſiæ.n.145.*
40 *Proſecutio litis propria non dat cauſam iuſtam abſentiæ, niſi neceſſitas excuſet. num.146.*
41 *Proſecutio litis Eccleſiæ excuſat à reſidentia. numer.146.*
42 *Qui proſequitur cauſam Eccleſiæ, etiam ſi excommunicetur, dum tamen iuſte litigat, facit fructus beneficij ſuos.n.146.*
43 *Vtilitas Eccleſiæ vt excuſet, ſufficit, vt ſit tam manifeſta, vt iuſte approbetur ab Epiſcopo.n.147.*
44 *Quinta cauſa, officium annexum Parochiali. numer.148.*
45 *Parochus habens aliud beneficium, vt Canonicatum tenetur reſidere in Parochiali. n.149.*
46 *Canonico nequit inconſulto Pontifice dari Parochialis. n.149.*
47 *Parochus, ſi ſit Canonicus, poteſt, ſi id non impedit ſeruitium Parochiæ, ſeruire etiam Parochiali.numer.149.*

Quæ ſint cauſæ iuſtæ non reſidendi in Parochiali?

128 CVm vero Concilium dicat eandem eſſe in hac parte rationem de Epiſcopis, & de alijs curam animarum habentibus, ad quinque autem cauſas Concilium reducat omnes cauſas, ex quibus Epiſcopi poſſunt non reſidere, tot & non plures ſunt ex quibus Parocho concedi poteſt, vt non reſideat, ſcilicet charitas, neceſſitas, obedientia, vtilitas, & officium annexum Parochi officio.

CHARITAS.

129 CHaritas erga aliam Eccleſiam eſt prima cauſa, circa quam nihil ſpeciale dicendum occurrit, ſed vbi id fieri poſſit ſine detrimento ſalutis propriæ Parochiæ rationabile eſt, ſi Parochus ad tempus abſit ad iuuandam aliam Eccleſiam eius ope indigentem, ad dirimendas inimicitias, conciliandos animos, & cõponendas lites. *Caiet. hic Sotus lib.10.quæſt.3.art.3. & alij ſupra citati Azor.p.2.l.7. p.4. qu.4. Barboſa de off. Parochi p.p.c.8.nu.46. Sorius de off. Paroch. diſp.8. quæſt.2. Baſſeus v. reſidentia.num.5. Tambur. de iur. Abb. diſp.14. quæſt.4.num.1.*

130 Neceſſitas vrgens ipſius Parochi eſt cauſa ſecunda excuſans a reſidentia. Appellatione autem neceſſitatis venit omne iuſtum impedimentum, quo quis impeditur reſidere. *Archid. in cap.1. de cler. non reſid. in 6. & ibi Gemin. num.5. Franc. nu.2. Feder. de Senis conſ.246.num.2. Calder. conſ.15. circa finem. Tambur. de iure Abb. p.p. diſp.14. quæſt.4. nu.3.* Et licet abſentia pro proprijs negotijs dici poſſit ex cauſa rationabili. *can. præſentium.7.quæſt.1. Gloſſ. in cap. relatum v. Prælatorum & in cap. ex parte el 2. v. periurium de cler. non reſidente, & ex Tholoſ. & Naſa. Tambur. num.5.* tamen iuſta cauſa debet eſſe talis, quæ præbeat iuſtum impedimentum. *Rota apud Seraph. deciſ.1131. & in Alarien. fructuum 21. April.1603. coram Pamphilio.* At vero vbi negotium poſſit tractari per procuratorem non eſt iuſtum impedimentum. *Seraph. d. deciſ. num.4. & 5. & ex Bart. Bald. & Boer. Tambur. vbi ſup. n.6.*

131 Hæc vero neceſſitas iuſti impedimenti ad duo capita principalia reducitur ſcilicet ad neceſ-

ſitatem fugiendæ perſecutionis, & ad neceſſitatem conſeruandæ ſalutis, aut alicuius alterius boni. Quantum igitur ad perſecutiones, & inimicitias, ſupponendum eſt has eſſe ortas poſt obtentam Parochialem; quia alias non eſt veriſimile, quod habenti capitales inimicitias in loco, quæ poſſint impedire à reſidentia, Parochialis fuerit collata, & ſi forſan Parochus decepiſſet Collatorem, eſſet puniendus, & vbi inimicitiæ non poſſent componi cogendus eſſet ad cedendum, tamquam is, qui àb initio non erat dignus, vt promoueretur, & contra Sacrorum Canonum præſcripta fuit promotus. Sed ſi poſt legitimam collationem ortæ ſunt inimicitiæ, & perſecutiones, ſi ex culpa Parochi ortæ ſunt, debet Parochus puniri. Et licet in hoc, & ſuperiori caſu ad ſcandalum vitandum remouendus ſit Parochus a loco, tamen puniendus eſt iuxta qualitatem culpæ, & quatenus inimicitiæ durent, & ſcandali immineat periculum cogi poteſt, vt cedat Parochiali in qua ex ſua culpa non poteſt reſidere.

132 Sed vbi abſque culpa Parochi inimicitiæ ortæ ſunt, & inſurrexit perſecutio merito timenda, & fugienda Sacr. Congreg. Concilij prout habetur apud *Garziam de benef. par. 3. cap. 2. num. 179.* ita declarauit. *Graues inimicitiæ culpa Parochi non contractæ, & poſt obtentam Parochialem exortæ excuſant à reſidentia, & cum talibus Epiſcopis conceditur diſpenſare per annum, vt in alio viciniori, ac tutiori loco manere poſſint, dummodo in Parochiali expenſis Rectoris maneat idoneus Vicarius, ac interim curare debet Epiſcopus, vt inimicitiæ extinguantur: ſi id perficere non poteſt, reſcribere debet ad Card. Congregationis Concilij cuius culpa factum fuit quominus reconciliatio præceſſerit.* Et alia vice, ita declarauit. *Propter inimicitias, quæ ſuperuenerunt ſine culpa Parochi datur annus, & creſcentibus, inimicitijs datur alius annus, ſed odium ſolum Parochianorum non ſufficit.* His vero concordare *Concilium Mediolan. 5. & Concilium Bonon. refert ibid. Garz.* Et ita, quod Epiſcopi in hoc caſu diſpenſare poſſint vt Parochus per annum non reſideat, & per duos annos, ſi creſcant inimicitiæ docuerunt *Bauac. de reſid. diſp. 5. p. 5. num. 2. & Ricc. Armendar. Camit. Ludouicus de S. Ioanne, quos refert Barboſa de off. Parochi p. p. c. 8. num. 32. & Salzeda & Gallet. quos idem Barboſa ſequitur de off. Epiſ. alleg. 53. num. 89.* ſed *de off. Parochi d. num. 32.* in fine concludit hodie hoc non licere, ſed conſultius eſſe conſulere Sacram Congregationem *Nicolius quoque in Floſculis v. Parochus* ait tutius eſſe à S. Congr. Epiſcoporum & Regularium licentiam petere, quam regulariter concedere ſolet ad ſex menſes, ea conditione adiecta, vt interim, vel inimicitias cõponat, vel beneficium permutet, vel alias dimittat. Sic enim eandem Sacr. Congr. die 15. Februarij 1619. Archipresbytero Ripæ ob cauſam inimicitiæ conceſſiſſe licentiam non reſidendi relicto tamen Vicario ad ſex menſes vt interim reſignaret, aut permutaret, refert idem *Barboſa d. n. 32.*

133 Quantum vero ad infirmitatis neceſſitatem, ſi Parochus intra ſuæ Parochiæ fines non poteſt curari defectu medicorum, aut medicinarum poſſe Epiſc. dare licentiã vt in loco aliquo viciniori maneat ad tres vel quatuor menſes donec ſanitatem recuperet, prouiſo tamen de Vicario ſufficiẽti, tamquam deciſum à Sacr. Congreg. Concilij tenet *Garz. d. cap. 2. num. 179. in 4.* declaratione ibi recenſita, cui concordare aſſerit *Concilia Mediolanen. 5. par. 3. tit. de reſid. & Bononien. decis. 4. par. tit. de reſident. §. de cauſis excuſantibus &c.* Et idem ſenſerunt *Armendar. loco ſupra citato num. 18. Barboſa d. cap. 8. num. 30.* Cæterum vbi Parochus poteſt curari in ſua Parochia, nulla infirmitas, vel debilitas, vel ſenectus excuſat eum à reſidentia. Et vbi ex ratione ætatis, aut infirmitatis non poſſit per ſe ipſum inſeruire, datur quidem illi coadiutor, *ſed non per* hoc eximitur ille ab obligatione reſidendi. *Barboſa d. cap. 8. num. 33.* Poſſet tamen ex cauſa ſenectutis abſolui a reſidentia, maxime ſi ætati ſit iuncta infirmitas, prouiſo tamen de idoneo Vicario, in quem tota cura transferatur. Et quatenus redditus Parochiæ non ſufficerent alendis Parocho, & Vicario, inducendus eſſet amicabiliter populus vt indigentiæ huic ſuppleret. Nam Parochus qui in ſeruitium populi ætatem conſumpſit meretur ſuſtentari, etiam ſi non poſſit inſeruire, qui vero datur illi in coadiutorem de altari viuere debet.

134 Nec propter aeris intemperiem excuſatur Parochus a reſidentia, *Barboſ. d. cap. 8. num. 29.* & apud eum *Vgol & Armendar.* Quamuis ſi intemperies ſit temporalis, & adſit conſuetudo, vt tali tempore ſacerdotes omnes recedant, & alibi in proximo loco habitent, poſſit etiam tunc Parochus recedere, & in vicino habitare. Nec ratione *peſtis* graſſantis poteſt Parochus plebẽ ſuam deſerere, niſi alias miniſtros ſufficientes ſubſtituerit. *Bauac. de legibus diſp. 3. quæſt. 4. p. 4. num. 5. Nicolius in Floſculis v. Parochus n. 32.*

135 Aduertendum eſt etiam, quod ſi infirmitas ſuperueniat ei, qui non erat ſolitus reſidere, quod nõ debentur ei fructus beneficij tamquam ei, qui ſit legitime impeditus, vt probat *Eminentiſſ. Ottobonus dec. 14. num. 12.* præſumitur enim non reſidere libere ea cauſa, qua prius non reſidebat, & quod infirmitas ſolum concommitanter ſe habeat ad non reſidentiam. In foro tamen conſcientiæ, & coram Deo non erit reus, ſi vere pœnituerit, & infirmitas ſuperueniens ſit vera cauſa, quod moram trahat extra ſuam Diœceſim, aut Parochiam. Et hic animus verus reſidendi, & quod infirmitas fuerit cauſa non reſidentiæ inde colligi poterit, ſi ſanatus ſtatim ad Eccleſiam ſuam ſe conferat. Quia animus reſidendi ex euentu colligitur, vt ex *Barto. probat Rota dec. 163. num. 3. coram Greg. XV.* Vbi plura habentur quæ ad præſumptionem animi reſidendi probandam iuuant.

136 Quamobrem quod dicitur licere Parocho abeſſe ob morbum curandum, bellum, hoſtium incurſum, peſtem ſeuientem, aeris intemperiem, vel ob inimicitias, odium Principis aut populi declinandum. *Azor. p. 2. l. 7. c. 4. quæſt. 4. Barb. d. cap 8. numero 47. Seuius de Parocho diſp. 8. quæſt. 2.* Nedum etiam ſecundum hos DD. & alios ſæpe citatos, non habet locum quando Parochis abſentia cedat in detrimentum ſalutis plebis ſibi commiſſæ, cum pro ea promouenda teneantur etiam mortem ſubire ſi opus ſit. Sed neque eſt verum abſolute & prouiſa Parochia de Vicario ſubſtituto. Odium enim populi non eſſe cauſam ſufficientem non reſidendi habetur ex *declar. Sacr. Congreg. ſupra nu. 32* relata, & idem dicitur de odio Principis, vbi alias non immineat Parocho damnum graue iniuſtum.

Et

Et qualiter etiam ob inimicitias liceât abeſſe explicatum eſt, aeris vero intemperies non excuſat, niſi ex circumſtantijs adiunctis. Et in bello, hoſtium incurſu, & alijs repentinis periculis abeſſe ad breue tempus ſine damno plebis licebit, verum vbi mali imminentis periculum ſit diuturnum, & longum, & impediens per multum tempus à reſidentia, hæc neceſſitas eſt quidem iuſta cauſa permutandi, vel etiam reſignandi, ſed non eſt iuſta cauſa ſolum non reſidendi, niſi attentis circumſtantijs aliter videatur ſuperioribus.

137 Obedientia debita etiam eſt tertia cauſa, ob quam Parochus iuſtè excuſari poteſt à reſidentia, cum ipſe abeſt, vt pareat Papæ, vel eius Legato, vel Epiſcopo iuſtum obſequium imperãti. *Tambur. de iure Abb. p. p. diſp. 14. q. 4. num. 7.* addit, cum abeſt ad breue tempus. Sed hæc additio non eſt neceſſaria; nam Pontifex etiam ad longiſſimum tempus poteſt ad vtilitatẽ Eccleſiæ vniuerſalis vti Epiſcopo, vel Parocho extra reſidentiam. Cauſa igitur attendi debet, ex qua ſuperior mandat alicui non reſidere, & ſi ſuperior poſſit diſpenſare ex ea cauſa ſuper non reſidentia. Epiſcopus enim manus habet valde reſtrictas in hoc. Huius verò obedientiæ exemplum datur, & ſi Epiſcopus vti velit Parocho ad viſitandã Prouinciam, vel Diœceſim, aut ad pacem componendam. *Azor. d. q. 4. Barboſ. d. cap. 8. n. 38. Marcus Serio de off. Parochi diſp. 8. q. 2. num. 4.*

138 Sed quod dicitur de viſitatione non ſubſiſtit: Tanta enim eſt obligatio reſidendi in Parochis, vt ab ea non excuſentur, & poſſint vltra duos menſes permanere in ſeruitio Epiſcopi, aut Eccleſiarum Cathedralium, vt ſint vel Vicarij, vel Viſitatores, vel Secretarij, vel Fiſcales, vel Notarij &c. vt patet ex declarat. S. Congr. Concilij relatis per *Gonzal. ad reg. 9. Cancell. gloſ. 6. num. 254. Quarant. in v. reſidentia. Garz. p. 3. cap. 2. n. 42.* vbi ait concordare etiam *Concil. Mediolanen. 5. p. 3. tit. de reſiden. & Bononien. tit. 6. de reſid. § de cauſis excuſantibus &c.* vnde hoc idem docuerunt citati *DD. Garz. n. 254. Quarant. & Garz. d. num. 42. Emanuel Sà v. reſidentia, Poſſeuin. de off. Curati c. 1. num. 12. Bonac. de reſid. diſp. 5. p. 5. n. 14. Sanctarel. var. q. 3. num. 49. Piaſec. p. 2. cap. 31. n. 27. Ric. Valer. Alzed.* quos ſequitur *Barboſ. d. c. 8. n. 23. & de off. Epiſ. alleg. 53. nu. 85.* Quidquid dixerit *Hieron. Venera de exam. Epiſc. par. 4. cap. 47. num. 16.* ſcilicet poſſe Epiſcopum ad quatuor menſes vti Parocho pro Viſitatore Diœceſis. Quem refert, nec reprobat *Seria de off. Parochi diſp. 8. q. 2. num. 11.*

139 Quamuis ſi quis ſit Parochus in Cathedrali poterit eſſe Vicarius Epiſcopi, vt ex *Riccia* tradit idem *Barbaſa num. 4.* Vbi quod in tota Prouincia Toletana Parochi non poſſunt eſſe iudices Ordinarij, vel delegati appellationum ex Conſtit. *Eccleſiæ vniuerſæ*, data 17. Auguſt. 1615. a Paolo Quinto, quam Greg. XV. in Conſtit. *Alias à felicis*, ſub die 9 Maij 1622. extendit ad Parochiales Regnorum Caſtellæ, & Legionis. Quamobrem bene admonet *Garzias citatus num. 45.* falſum eſſe conſilium *Nauar. 15. de cler. non reſid.* admittentis hodie etiam Parochum poſſe abeſſe ab Eccleſia, vt ſit Vicarius alterius Epiſcopi; quod reprobauit etiam *Gonzal. vbi ſupra num. 259.* Et præterea falſum eſt aliud conſil. *Nauar. 5. de ætat. & qualit.* admittentis Prælatum Eccleſiæ Collegiatæ curatæ, ſi Epiſcopus ex graui cauſa eum aduocet ad ſuum ſeruitium excuſari à reſidentia. Hæc enim dictis declarationibus Sac. Congreg. aduerſantur.

140 Ideò hoc extenditur, vt nec ob officiũ Subcollectoris Apoſtolici excuſetur Parochus à reſidẽtia. Etenim ſemper attendi debet diſtinctio illa *Caiet. in hoc artic.* quod officiorum alia ſunt, quæ non exercẽtur niſi per Epiſcopum, & in propoſito noſtro per Parochum, & alia ſunt officia, quæ à non Epiſcopo, & non Parocho, poſſunt exerceri, & per ſe loquendo cum non ſit neceſſe huiuſmodi officia committere Epiſcopis, vel Parochis, ita neque ob impoſitionem talium officiorum habetur per ſe iuſta cauſa non reſidendi, quia non eſt neceſſitas occupandi Epiſcopum, vel Parochum in illis, & propterea quod per officium Subcollectoris non excuſetur Parochus à reſidentia docuerunt *Garz. d. num. 42. in 3. declarat. Sac. Congreg. Gonzal d. gloſſ. 6. n. 266. Ricc. Vgolin. Armendar.* quos ſequitur *Barboſ. d. c. 8. n. 25.*

141 Immò quod nec Inquiſitoris officium det cauſã non reſidendi, & excuſet à reſidentia Parochos, aut Vicarios perpetuos, aut Beneficiatos curam animarum habentes dixerunt *Gonz. d. gloſ. 6. num. 266. & gloſ. 43. num. 164. Sanctarel. variar. q. 11. num. 4. Alzed. de præſt. Epiſ. p. 2. c. 9. nu. 37. Ricc. reſol. 393. num. 3. Barboſ. d. c. 8. num. 26. & de off. Epiſ. alleg. 53. num 87.* Nam & priuilegium conceſſum Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem, Conſultoribus, & Procuratoribus in Romana Curia, & alias vbilibet reſidentibus, Secretarijs, Fiſcalibus, Relatoribus, ac Commiſſarijs, actu ſeruientibus Caſtellæ, Legionis, Aragonum, Hiſpaniarum, & vtriuſque Siciliæ ad lucrandos fructus in abſentia quorumcumque beneficiorum. Quod priuilegium dari ſolitum à tempore Innocentij VIII. vſque ad Paulum V. retulit *Barboſa de off. Epiſc. alleg. 53. num. 156.* excipit Eccleſias Parochiales, Vicarias perpetuas, & beneficia curam animarum habentia. Aliud vero priuilegium per quod Inquiſitoribus conceſſum fuit, vt in ſuis præbendis, ac dignitatibus habeantur pro præſentibus & integros fructus percipiãt ſimul cum diſtributionibus quotidianis, & fuit illis conceſſum à Paulo III. & Pio V. eiuſq; mentionem faciunt *Rojas de priuil. Inq. nu. 420. & in tractat. de hæret. ſingul. 96. Caſtro Palaus tractat. 7. diſp. 3. puncto 9. §. 8. num. 3. Armendar. in recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 23. leg. 2. §. 2. num. 7. Garz. par. 3. cap. 2. num. 356.* vbi quod huiuſmodi priuilegia Inquiſitorum fuerunt a Sac. Congregatione confirmata, *Sanctarell. variar. q. 11. nu. 3. Cened. q. Canon. q. 1. num. 28. Ceualos pract. com. opin. q. 585. num. 12. Eſcobar de nobilit. probanda p. 1. q. 4. §. 5. nu. 71. Spino in ſpec. teſtament. gloſſ. 3. prin. num. 78. Diana p. 4. tr. 8. reſol. 72. Carena p. p. tit. 5. nu 93. Barboſa de off. Epiſ. alleg. 53. num. 156.* non ſe extendit ad Parochiales, & beneficia curata, vt tradunt *Ceual. Sanctarell. Caſtro Palaus. Diana, & Barboſa citati, & Gonz. in regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. nu. 265. & gloſſ. 13. num. 163. Rubeus deciſ. 393. num. 4.* Quidquid in contrarium ſenſerit *Spino*, ſed vt ait *Caſtro Palaus*, ſine fundamento, & contra expreſſam declarationem Sacræ Congregationis relatam à *Gonzal. vbi ſupra.* Sed conſiderandum eſt, quod in his Pontifex multa diſponere poteſt. Et quod licet vbi officium poteſt

exerceri per non Epiſcopum, & per nõ parochum, per ſe non habeatur cauſa iuſta occupandi illos & impediendi à reſidentia, tamen attentis circumſtãtijs poteſt haberi cauſa iuſta detinendi Paſtores præcipuè occupando illos in ſeruitio S. Inquiſitionis.

142 Hinc eſt, quod Parochi ab Epiſcopo nec poſſunt aſſumi vt doceant, nec modo officium docendi vel Grammaticam, vel etiam Theologiam non præſtat grauem cauſam ob quam poſſint Parochi excuſari à reſidentia. Et in præſenti cenſetur derogatum *cap. fin. de Magiſ.* Et ita vt nec ſufficiat ſi Parochus in diebus feſtis adſit Eccleſiæ ſuę. Vnde nunc licet poſſit admitti, vt in Ciuitate, vel loco proprio Parochus docere poſſit, vbi reſidentia non impeditur, vbi tamen munus docendi reſidentiam impediat, non poteſt Parochus deputari, vel vt doceat in Seminario, vel vt legat in vniuerſitate, vel vt interpræterur Scripturam in Cathedrali, vel vt quodcumque doceat, vt tanquam declaratum, & deciſum à S. Congregatione tenent *Garzias de benef. p. 3. c. 2. n. 84. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 254. Armendar. loco citato nu. 134. Ricc. reſol. 393. n. 2. Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 53. num. 76. & de Paracho p. p. c. 8. num. 28. SanFarel. var. q. 3. num. 33. Baſſeus in v. reſidentia num. 7.* Quidquid in contrarium dicat *Caſtro Palaus*, cum declaratio Sac. Congregat. quam refert *Garzias nu. 81.* & fuit data ad explicationẽ illorũ verborum *Priuilegium omnibus de perceptione fructuum, ſeſs. 5. cap. 1. de reform.* & ea ſit interpretata vt ſonant hæc verba. *Nã excuſantur reſidentia in Parochialibus, nec poſſunt habere beneficia incompatibilia ratione illorum priuilegiorum.* Et malè pro hac ſententia refert *Garziam*, qui poſt multam diſputationem circa hanc materiam a num. illo 81. reſoluit Parochos non excuſari à reſidentia ob munus docendi, vel ſtudendi.

143 Vnde eſt, quod licet olim Parochi poſſent per ſeptennium abeſſe cauſa ſtudij, vt illis conceſſum fuerat *cap. cum ex eo, de elect. in 6.* Nunc cum Eccleſiæ Parochiales dentur per concurſum ijs, qui ſufficiẽter inuenti ſint docti, & apti ad curam animarum ex præſcripto *Conc. Trident. ſeſs. 24. cap. 12.* ideò Sac. Congregatio ſæpius declarauit non licere Parocho abeſſe cauſa ſtudendi in aliqua vniuerſitate, Ordinarioſque non poſſe talem licentiam concedere, vt referunt *Gonzal. dicta gloſſ. 6. numer. 251. Garz. d. cap. 2. à nu. 81. Proſper de Ang. add. ad Quarant. v. reſidentia. SanFarol. d. q. 3. nu. 25. Salzed. & Ludouicus à S. Io:* quos ſequitur *Barboſ. d. c. 8. an. 27. Candid. diſquiſ. 18. a. 30. dub. 2. Serio de off. Parochi diſp. 8. q. 2. n. 12. Banac. de reſid. p. 5. num. 16.* Et quamuis oppoſitum probabile cenſeat *Caſtro Palaus tract. 7 diſp. 3. p. 9. §. 9.* motus auctoritate plurĩũ DD. qui poſt Concilium ſcripſerunt, & nihilominus docuerunt etiam in Parochis vigere priuilegiũ *d. c. cum ex eo, de elect. in 6.* nec obſtare, quod Parochiales dentur per concurſũ; quia etiã antiquitus in Parocho erat neceſſaria ſufficiẽtia, ſed ob ſcientiæ augmentum conceſſum fuit, vt Parochus poſſet abeſſe cauſa ſtudij; nihilominus dicitur inſufficiẽter reſponderi, quoniam nunc Parochiales debent dari nedũ ſufficiẽti, ſed meliori & aptiori & cæteris paribus doctiori inter concurrentes; & iam eſt neceſſaria actualis ſufficientia & idoneitas abſoluta, & non deficiens tempore collationis, qua poſita non iudicatur cauſa grauis, & neceſſaria vt ob augmentũ ſcientiæ quod interim Eccleſiæ maneat ſine Parocho: & eo magis, quod vt refert *Garz. d. c. 2. n. 199.* adeſt alia Sac. Congreg. declaratio, per Papam approbata, qui reſpondit Ordinarium, nõ poſſe dare licentiam abſentiæ à Parochiali ratione ſtudij, & iuſſit Epiſcopum abſtinere à conceſſione ſimilis licentiæ.

144 Eſt nihilominus, vt dicebatur, conſiderandum, quòd multæ ſunt cauſæ, quæ ſe ſolæ nõ cenſebuntur graues, ſed tamen ex adiunctis circumſtantijs poterunt eſſe tales, vnde ſi non ab Epiſcopo, ſaltem à Summo Põtifice poſſunt approbari tanquam legitimæ, & iuſtæ ex quibus ipſe poſſit alicuius Parochi opera vti, & ſi contingat ex eo eum non poſſe reſidere tunc debita obedientia excuſabit eum à reſidentia.

145 Vtilitas etiam Eccleſię vel Reipublicæ eſt quarta cauſa, quæ poteſt excuſare à reſidentia. Hoc intelligendum eſſe de vtilitate propriæ Eccleſiæ, non verò alienæ ex *cap. cum non deceat, verb. in illis Eccleſijs, quorum negotia proſequuntur*, & ex *Io: Monach. Io: Andr. Ancbar. Probo, & Gemin. ibid.* tradit *Tambur. de iure Abb. p. p. d. t. 4. q. 4. n. 9.* Niſi illa alia Eccleſia haberet dependentiam ab Eccleſia propria, vt citati DD. volunt. Sed hoc quidem verum eſt, quod hæc cauſa reſpicit vtilitatem propriæ Eccleſiæ. Verum hoc intelligi debet ſine præiudicio primæ cauſæ aſſignatæ à Concilio, quæ eſt charitas, ex qua oritur iuſta cauſa, vt Prælatus vnius Eccleſiæ aliquando iuuet aliam. Et addendum eſt quod Concilium nedum vtilitatis Eccleſiæ, ſed etiã neceſſitatis Reipublicæ vult haberi rationem. Datur verò exemplum huius vtilitatis. Vt ſi abſit Parochus ad Synodum Generalem, aut Prouincialẽ, aut Diœceſanum legitimè vocatus, vel pro lite Eccleſiæ, vel pro obtinenda reformatione in varijs emergentibus. *Azor. p. 2. l. 7. c. 4. q. 4. Barboſa d. cap. 8. num. 49.*

146 Sed quantum ad id, quod dicitur de abſentia cauſa litis obſtat declaratio Sac. Congregat. quam referunt *Gonz. d. gloſs. 6. n. 267. & Garz. d. c. 2. n. 42. in declar. 3.* Sed diſtinguendũ eſt, nam alia eſt lis, quæ concernit intereſſe propriũ Parochi, qualis eſt, ſi eſſet lis ſuper Parochiali an ad ipſũ pertineat, vel ad alium. Alia eſt lis, quæ cõcernit iura Eccleſiæ, & officij, vt ſi litigetur ſuper decimis debitis Eccleſiæ, vel ſuper alio Eccleſiæ iure. Negotiũ propriũ, & lis proprium Parochi intereſſe concernens eſt cauſa iuſta abſentiæ infra bimeſtre, ſed non vltra illud, etiam ſi eſſet lis criminalis, *Rota in Carthag. fructuum 29. Maij 1595. coram Card Seraphino. & in Lerien. fructuum 21. Aprilis 1603. coram Penna.* quos refert, & ſequitur *Garz. p. 3 cap. 2. num. 49. Banac. diſp. 2 q. 5. p. 2. §. 3. nu. 2. Caſtro Palaus tract. 7. diſp. 3. p. 9. §. 3. n. 11. Nauar. de Cler. non reſid. conſ. 14. n. 1. vbi n. 3.* quod ſufficiat ad hoc tacita licentia Superioris, ſcilicet Papæ videntis, & conſentientis. Quod tamen difficultatem habet, quia vt dictum eſt, non ſufficit licentia tacita, niſi ſit cauſa grauis, & redundet in neceſſitatem grauem & talem, quæ ſufficiat ad hoc vt Epiſcopus concedere poſſit licentiam non reſidendi; cum inter cauſas iuſtas recenſitas à Concilio ſit etiam grauis neceſſitas perſonalis ipſius Parochi, vt dictum eſt ſupra & aduertit *Garzias num. 47.* Sed proſecutio

litis

litis concernentis iura Eccleſiæ eſt cauſa iuſta abſentiæ etiam vltra bimeſtre prout declarauit Sac. Congreg. & fuit reſolutum in vna *Burgan.iuriſdict. 4. May 1584. coram Card. Seraph. inter eius impreſſas 662. num. 2. Rota deciſ. 163. num. 11. p. 4. tom. 2. recent.* & tenuit *Nauar. conſ. 14. de cler. non reſid.* & habetur ex *cap. ex parte, & c. cum non decent. & Hoſtien. in ſum. de cler. non reſid. Afflict. deciſ. 289 num. 35. Bonac. & Palaus vbi ſupra. Barboſa pluribus citatis de off. Epiſ. alleg. 53. num. 172.* Et ita vt ſic iura Eccleſiæ ſeu beneficij defendens lucretur fructus, etiam ſi ob hoc excommunicetur iniuſtè, *Palaus, & Barb. num. 173.* Immò etiam ſi iuſtè excommunicetur, quouſque iuridice conuincatur, quia iuſte cauſam defendit dum non conuincitur iniuſtam cauſam fouere, *Barboſ. num. 173. Palaus d. nu. 11.* Qui idem dicunt ſi Parochus, vel prouiſor ob cauſam officij ſui excommunicetur DD.

147 Vtilitatem autem Eccleſiæ adhoc, vt excuſet debere eſſe euidentem, loquens de diſtributionibus tradidit, *Gemin. in c. 1. de cler. non reſiden. in 6. §. Qui verò num. 8.* Sed cum pro Epiſcopis & Parochis cauſa non reſidendi debent eſſe per ſuperiorem approbata, debet hoc modo eſſe ita manifeſta, vt meritò approbari poſſit.

148 Quinta tandem cauſa eſt officium Parochiali adiunctum ex ſui inſtitutione, vel ex lege, vt ſi officio Parochiali eſſet iniunctum ius eligendi Epiſcopum, tunc tempore electionis poſſet abeſſe, ſicut poteſt abeſſe ſi legitimè vocatur ad Concilium.

149 Non tamen ex hac parte excuſatur, ſi habeat aliud beneficium annexum ex ſpeciali conceſſione, licet enim ſi Parochialis ſit perpetuo vnita alicui dignitati, vel Præbendæ, tunc reſidens in Parochiali lucretur diſtributiones quotidianas licet nõ interſit choro. Et nihilominus nõ teneatur reſidere in Parochiali, ſed poſſit reſidere in Canonicatu, & Parochiali deſeruire per Vicarium ab Epiſcopo approbatum. Tamen ſi Parochialis ſit vnita Canonicatui non in perpetuum & per ſe, ſed per diſpenſationem ad vitam obtinentis, intrat tunc Conſtit. 65. Pij Quinti. per quam Parochus tenetur reſidere in Parochia, & amittit diſtributiones quotidianas, non obſtante quacumque nobilitate Canonicorum, aut Eccleſiæ Cathedralis, etiam Metropolitanæ, prout deciſum fuiſſe à Sac. Congr. refert *Garzias de benef. par. 3. cap. 2. num. 179. in 7. & 13.* declaratione ex ibi relatis. Niſi vbi in eodem loco ſint Parochialis, & Canonicatus, & Parochus vtrique Eccleſiæ poſſit inſeruire, vt apparet declaratum a Sacr. Congreg. fuiſſe apud *Garz. d. nu. 179. in 7. declarat. & tenet Barboſa d. cap. 8. num. 12.* Si autem vacet Parochialis non poſſe Epiſcopum inconſulto Pontifice illam conferre habenti Canonicatum licet tenuem dictum fuit in *Rota in vna Leodien. Canonicatus 5. Iunij 1510. coram Coccino, quam ex Io: à Cuchier. ad reg. 5. Cancell. q. num. 4. refert Barboſa num. 14. vbi num. 15.* idem dicendum putat de habente dignitatem licet tenuem. Ex *declarat. etiam 8. Sacr. Congr. apud Garziam d. num. 179.* habetur, quod ſi Parochialis non longe abſit à Collegiata, Parochus reſidens in Parochiali poteſt diebus ferialibus ad Collegiatam accedere, & in ea inſeruire, dummodo omnibus diebus & horis ſuis debitis, & congruis Parochiali inſeruiat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſeruitio ipſius Parochiali. *Barboſa d. cap. 8. num. 16. & Armendariz vbi ſupra num. 136.*

SVMMARIVM.

1 *Non reſidentes non faciunt fructus ſuos. n. 150.*
2 *Duplici genere fructuum priuantur non reſidentes. num. 151.*
3 *Eadem pœna puniri debent Parochi. n. 152.*
4 *Non tamen ſeruatis interuallis ſtatutis pro Epiſcopo. num. 152.*
5 *Parochus peccat, & non facit fructus ſuos, ſi per bimeſtre abſit ſine licentia, & Epiſcopus ſi abſit vltra trimeſtre. n. 153.*
6 *Et vterque ſi abſit cum licentia inualida. n. 153.*
7 *An qui abfuit per quadrimeſtre reſtituere teneatur fructus quatuor menſium, vel ſolum duorum. num. 154.*
8 *Qui ex cauſa falſa abeſt, tenetur reſtituere fructus. num. 155.*
9 *Qui abeſt ſine licentia, tenetur reſtituere fructus. num. 156.*
10 *Qui non relinquit Vicarium tenetur reſtituere fructus. num. 157.*
11 *Non reſidens tenetur reſtituere fructus in conſcientia. num. 158.*
12 *Non reſidens tenetur integros fructus reſtituere, pro rata abſentiæ. n. 159.*
13 *Fructus ex iure naturæ non ſunt ipſo reſtituendi ipſo facto. n. 160.*
14 *Parochus reſidens, ſed negligenter exercens officium, non tenetur ipſo facto reſtituere fructus ob non reſidentiam reſtituendos. n. 161.*
15 *Parochus reſidens & per alium paſcens gregem, non tenetur reſtituere fructus. n. 162.*
16 *Non reſidens non tenetur reſtituere fructus induſtriales. n. 163.*
17 *Fructus reſtitui debent Eccleſiæ & pauperibus. num. 164.*
18 *Fructus integri reſtituendi, nec poteſt de his ex priuilegio Cruciatæ componi. n. 165.*
19 *Non reſidentes ſine monitione cogi poſſunt ad reſtituendos hos fructus. n. 166.*
20 *Non reſidentium bona ſpectant ad ſpolium. n. 167.*
21 *Prælati exempti ad modum Epiſcoporum iudicantur, ſed non exempti ab ordinario coguntur reſtituere. num. 168.*

Qualiter non reſidentes Epiſcopi aut Parochi teneantur ad reſtitutionem fructuum?

150 Concil. *Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 1.* decreuit fructus reſtituendos ad ratam. *Si quis autem, inquit, quod vtinam numquam eueniat, contra huius decreti diſpoſitionem abfuerit; ſtatuit ſacroſancta Synodus præter alias pœnas aduerſus non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas, & innouatas, & mortales peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe, ſed teneri aut ipſo ceſſante per Superiorem Eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiarum aut pauperibus loci erogare: prohibita quacumque com-*

pen-

penſatione, vel compoſitione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum aut pro parte ei remitterentur: non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs cuicumque collegio, aut ſanctæ conceſſis.

151 Conſiderandũ vero eſt primo circa huiuſmodi decretum, quod non eſt contrarium decreto dato ab eodem *Concil. ſeſſ 6. cap. 1. de reformat.* vbi Epiſcopis per ſex menſes continuos non reſidentibus impoſuit priuationem quartæ partis fructuum vnius anni ipſo iure, cum hic imponatur ſolum priuatio fructuum pro rata abſentiæ & etiam ſi abſentia non ſit ad 6. Menſes. Nam duo genera fructuum hic ſunt conſideranda, aliud ſcilicet reſpondens abſentiæ, & hos fructus Epiſcopi ſuos non faciunt, & his fructibus in totum priuati ſunt, ſi contra decretum Concilij etiam non per ſex menſes continuos abſint. Aliud eſt genus fructuum reſpõdentium tempore reſidentiæ, quos Epiſcopi faciunt ſuos, & ſi abſint per ſex menſes nedum priuati ſunt omnibus fructibus reſpondentes tempore abſentiæ, ſed etiam quarta parte eorum, quos tempore reſidentiæ fecerunt ſuos. *Caſtro Palans tract. 13. diſp. 5. p. 3. num. 2.*

152 Conſiderandum eſt ſecundo eandem rationem eſſe de Parochis alijſque curam animarum habentibus, vt conſtat ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de reform.* 5. Eadem omnino, vbi decreuit eandem omnino de illis omnibus habendam eſſe rationem, & quantum ad culpam, & quantum ad amiſſionem fructuum, & cœteras pœnas. Eſt tamen diſcrimen quantum ad pœnam latam in *ſeſſ. 6. cap. 1. de reformat.* quia cum Parochis in ordine ad priuandum illos fructibus, quos fecerunt ſuos tempore reſidẽtiæ non ſunt ſeruanda eadem interualla, quæ Concilium ibidem ſeruari iuſſit cum Epiſcopis, vt declarauit Sacr. Congreg. quam refert *Garz. p. 3. c. 2. num. 32. Caſtro Palans vbi ſupra.*

153 Conſiderandum eſt tertio certum eſſe pœnam hanc incurri ab Epiſcopo, ſi ſine iuſta cauſa approbata iuxta decretum Cõcilij abſit per maius tempus, quam ſit trimeſtre, & Parochus quam ſit bimeſtre. Sed non eſt ita certum an incurratur hæc pœna ſi Parochus ſine licentia abſit intra bimeſtre. Nam Parochum hunc non teneri ad reſtitutionem fructuum tenet *Bonacina de reſid. p. 4. num. 8.* Tum quia iſte non peccat mortaliter. Tum quia bimeſtre eſt tempus modicum: tum quia Tridentinum impune hoc admittere videtur. Verum hæc ſententia locum haberet, ſi Concilium non prohiberet Parocho abeſſe ſine licentia, etiam infra bimeſtre. Sed cum Sacr. Congreg. declarauerit, vt ſupra dictum eſt, non licere Parocho abeſſe ſine licentia per hebdomadam; igitur Parochus qui per maius tempus abeſt, eſt inobediens Concilio; igitur ſubeſt pœnæ latæ à Concilio contra inobedientes ſeu contra abſentes non ſeruato eius decreto. Nec modicum tempus eſt cenſendum illud pro quo Concilium noluit Parochũ abeſſe poſſe ſine cauſa approbata ab ordinario. Vnde, vt ſupra etiam eſt probatum, falſum eſt, quod Parochus non peccet mortaliter, cum abeſt ſine licentia tunc, cum eſt neceſſaria. Verum quidem eſt, vt dictum eſt ſupra, quod vbi ſit conſuetudo legitime præſcripta, vt Parochi intra bimeſtre ex cauſa rationabili poſſint abeſſe ſine licentia, ibi tales abſentes non teneantur reſtituere fructus reſpondentes tempori abſentiæ. Tam Epiſcopus vero, quam Parochus eandem pœnam incurrunt, ſi mala fide ex cauſa falſa, & per fraudem approbata abſint. Quoniam vero abeſſe per trimeſtre remiſſum eſt conſcientiæ Epiſcopi, vix dari poteſt caſus, in quo tunc abſit ex cauſa nõ rationabili, cum etiam ſola recreandi animi gratia per aliquod tempus abeſſe poſſit.

154 Sed hic aliud inſurgit dubium. Nam ſi Parochus ſine licentia abſit per quatuor menſes tenetur ne reſtituere fructus reſpondentes quatuor menſibus, vel poteſt detrahere bimeſtre, & ſolum reſtituere fructus reſpondentes duobus menſibus? Hic diſtingui debet. Nam qui habebat licentiam abſentiæ pro bimeſtri, & abfuit pro quadrimeſtri quia ſine licentia non abſuit niſi per bimeſtre, non tenetur reſtituere niſi fructus reſpondentes inobedientiæ, duorum menſium. Et idem dicendum eſt, vbi ſit conſuetudo, quod Parochi per bimeſtre ex iuſta cauſa poſſint abeſſe. Nam hoc dato, qui abeſt per quadrimeſtre ſine licentia non eſt inobediens niſi per bimeſtre, igitur non cadit in pœnam niſi per bimeſtre, & ſic non tenetur reſtituere niſi ad ratam temporis pro quo fuit inobediens. Et ſic explicata, & limitata admitti poteſt ſententia. *Bonac. de reſid. p. 4 num. 8. & 9.*

155 Nihilominus quia ad licitam abſentiam neceſſaria ſunt tria, iuſta, ſcilicet, licentia, & eius approbatio in ſcriptis, & prouiſio Vicarij ſeu ſubſtituti ne Eccleſia patiatur damnum ex abſentia Paſtoris, & Concilium requirit hæc tria copulatiue; ideo ex vnius ſolius defectu iſtorum abſentia & eſt contra decretum Concil. Tridentini, & eſt culpa mortalis, & ſubiacet pœnis contra non reſidentes per Concilium latis. De eo qui fingit iuſtam cauſam, quam re vera non habet, quod peccet mortaliter, & teneatur ad reſtitutionem, tenet *Barboſa d. cap. 8. num. 60. & de off. Epiſcopi alleg. 53. n. 99. & dictum eſt ſupra num. 43. & 123.* Suppoſita vero cauſa rationabili defectus licentiæ, ſeu approbationis in ſcriptis, vt ſupra dictum fuit non credo eſſe ſubſtantiale, quia vbi cauſa ſit tanquam legitima approbata à ſuperiore, quod ſit approbata in ſcriptis eſt requiſitum potius inſtitutum pro iuſtificanda cauſa in foro externo, quam pro ſubſtantia neceſſaria in foro conſcientiæ.

156 Sed & vlterius, quod vbi cauſa vere ſit legitima, & ſit prouiſum ſufficienter Eccleſiæ, ex ſola inobedientia non adſit locus pœnæ priuationis fructuum nec obligatio ad reſtitutionem voluit Zechius de caſibus reſeruatis caſu tertio *numer. 3.* quem refert, & ſequitur *Barboſa de off. Epiſ. all. 53. num. 100.* Sed hoc ſine fundamento aſſeritur, nam Concilium maxime petit, vt cauſa ſit approbata, & ita vt licet pro aliquo paruo tempore Epiſcoporum conſcientiæ reliquerit decernere, an cauſa abſentiæ ſit legitima, abſolute tamen voluit vt pro longo tempore hoc iudicium non ſit commiſſum conſcientiæ volentis reſidere, & ſic voluit hoc eſſe de forma iuſtæ abſentiæ, & ſicut non poſſet negari quin voluntarius defectus talis approbationis ſit inobedientia notabilis præcepti Concilij, & culpa mortalis, ſic non poteſt negari, quod non ſit ſubdita pœnæ latæ contra inobedientes decreto Concilij *Baſſans v. reſidentia num. 4. Serio de Parocho diſp. 8. quæſt. 1. num. vlt. Bonac. de reſid. p. 4. num. 10. referens*

ferens

ferens id fuiſſe deciſum per Rotam in vna Calagur.26. May 1614. & in altera Aſtenſi fructuum 10. Ianuarij Coram Manzanedo. Et bene addit tunc ſubſtitutum per Parochum alt debere fructibus beneficij.

157 Tertia vero conditio, ſcilicet quod relinquatur Vicarius, qui curam Eccleſiæ habeat ſūmæ eſt neceſſitatis. Quia immo intantum abſentia eſt prohibita, & præcepta reſidentia, vt plebs damnum abſentiæ Paſtoris non patiatur, & ſentiat. Et ita quod, vt docet *D.Th.in 2. concluſ.artic.* Vbi ſic res diſponitur, quod præſentia Paſtoris non ſit neceſſaria, poteſt Paſtor ex cauſa rationabili etiam ſpectante ad proprium commodum abeſſe. Propterea quod Concilij Tridentini decretum, quantum ad hanc pœnam priuationis fructuum, non ſit receptum in eo rigore vt afficiat Paſtorem, qui ſine damno plebis, relicto ſufficienti Vicario recedit illegitime, tenuit *Layman.l.4.tr.2. cap.6. num.6. in fine*, quod tamen eſt contra communem ſenſū DD. nec aſſeritur eum fundamento. Ad hoc tamen valet, vt appareat, quod ad abſentiam iuſtificandam omnino neceſſarium eſt, quod prouideatur plebi, ne damnum patiatur. Ideo ſi Epiſcopus, vel Parochus abſit relinquendo gregem deſtitutum Paſtore, & eſt contra legem Concilij inobediens, & pœnæ ab eo latæ ſubijcitur.

158 Conſiderandum eſt quarto inobedientem abſentem illicite contra decretum Concilij eſſe priuatum ipſo facto fructibus reſpondentibus pro rata temporis abſentiæ, ita quod non facit fructus ſuos dum abeſt, & ſine controuerſia eſt in conſcientia obligatus ad eos reſtituendos nulla expectata ſententia vt DD. omnes docent, nec bene à *Bonac. pro oppoſita ſententia referuntur Nauar.25.num.121. & Layman.l.4. tr.2.c.6. num.6.* quia ille loquitur in terminis ante Concilium, & iſte communem ſententiam tenet.

159 Verum dubium hic eſſe poteſt, an Paſtor abſens reſtituere teneatur omnes fructus reſpondentes abſentiæ, vel ſolū illos, qui ratione reſidentiæ percipiūtur. Hos enim ſolos debere reſtitui tenet *Bonac. de reſid.p.4. num.5.* Tum quia Paſtor recipit fructus non ſolum pro reſidentia, ſed etiam pro recitatione officij: ergo in reſtitutione vtriuſque oneris debet haberi ratio. Tum quia Concil. non expreſſe dicit contrarium, ergo ſtandum eſt iuri naturali. Tum quia hæc eſt materia pœnalis, quæ benigniorem admittit interpretationem. Sed hæc opinio illudit Concilio, ea enim admiſſa parum fiet, vt Paſtor nihil fere reſtituere teneatur, quia detrahi etiam debebit pars fructuum, quæ reſpondet officio quantum ad ea in quibus Paſtor poteſt deſeruire per alium, quam partem de iure naturæ reſtituere non tenetur. Et quæ nam eſt hæc pars, quæ reſpondeat reſidentiæ corporali? Fructus dantur pro ſuſtentatione ratione officij non vero proprie ratione reſidentiæ, vnde de iure naturali, qui ex cauſa rationabili abeſt facit fructus ſuos, & ad nihil tenetur, quia ſufficit tunc, quod Paſtor gregem paſcat per alium, & quatenus Paſtor per aliū gregem paſcat, etiam ſi ſine rationabili cauſa non reſideat, eum ex lege naturali non teneri reſtituere dicam infra cum eodem *Bonacina*. Qui ergo ſunt hi fructus, qui reſpondent reſidentiæ? Concilium igitur abſolute loquens, abſolute debet intelligi, quia aliter ſine abſurdo intelligi non poteſt. Et hic eſt ſenſus communis DD. quod Paſtor non reſidens debeat integre reſtituere fructus qui reſpondent tempori abſentiæ, nec *Barboſa citatus alleg.53.num.101.* innuit oppoſitum.

160 An vero hæc obligatio ſit iuris naturalis vel poſitiui, non deſunt multi, qui dicunt eam eſſe obligationem iuris naturalis; quia quod datur pro officio præſtando, ſi officium non præſtatur debet reſtitui. Pro qua ſententia ſteterunt *Couar.l.3.var. c.13.nu.9. Vaſquez de benef.cap.4.§.2.d.2.d.4. n.153. alios plures referens, Bonacina de reſid.p.4.num.7.* Sed conſiderandum eſt bona temporalia eſſe annexa officijs Eccleſiaſticis non immediate ex aliquo contractu, & pacto; Nam alias ſi hoc eſſet collatio officiorum huiuſmodi, & eorum collatio ſimoniaca eſſet, emeretur enim ſpirituale ſeruitium pro pretio; ſed temporalia dantur habentibus officia ſpiritualia inſtituta ex Chriſti auctoritate in finem religionis, & vt religioſa munera, tamquam quid conſequens, & in vim prioris debiti quod homines habent cum Chriſto, qui ad eorum ſalutem promouendam officia Eccleſiaſtica inſtituit. Quando igitur dicitur, quod id quod datur propter officium, ſi officium non redditur, debet reſtitui, hoc eſt verum de eo quod datur ex contractu, & pacto, non de eo, quod datur vt alias debitum ex priori cauſa & altiori iuſtitia: Sic ergo fructus beneficiorum dantur non ex pacto nec vt pretium, ſed tamquam ſuſtentamentum debitum miniſtris a Chriſto & Eccleſia inſtitutis ad populi ſalutem: vnde ſi miniſtri deficiunt tamquam Chriſto infideles ei reddent rationem ſuæ villicationis, plebibus vero ex iuſtitia non tenentur, niſi interuenerit cum illis aliquis ſpecialis contractus, ſeu pactum, aut promiſſio. Præterquam quod debitum Paſtoris non eſt ſolum reſidere, ſed multa alia ad illum ſpectant, quæ poteſt abſens præſtare, & vbi curam habeat plebis per Vicarium, vel Vicarios, illi ſatisfit, & obligatio perſonalis Paſtoris eſt ex Chriſti inſtitutione, & præcepto, non ex pacto cum plebe inito. Et Paſtori ex ſolo titulo Paſtoris, & ex eo quod in Cathedra ſedet legitime promotus ratione officij debetur ſibi ſuſtentatio. Vnde merito dicunt alij, quod obligatio reſtituendi fructus ipſo facto pro rata abſentiæ non eſt de iure diuino, vel naturali, ſed de iure Eccleſiaſtico. *Panorm.in cap.1. de celebrat.miſſarum nu.8. Sylu. v.Clericus 3.quæſt.23. Roſella eod.n.23. Azor.p.2.l.7.c.6. quæſt.6. Caſtro Palaus tract.13.diſp.5.punc.3.num.4.* Et ideo quod ante Concil. Trid. huiuſmodi fructus non eſſent reſtituendi ipſo facto ante ſententiam, neque etiam ex iure poſitiuo ex *Panorm.probat Azor.loco citato, & tenuit Nauar.cap.25.num 121.*

161 Conſiderandum eſt quinto, quod multi DD. docent, quod ſi Parochus ſit præſens loco, ſed tamen ſit negligens & animarum curam non exercet, quod nec ſatisfacit præcepto reſidentiæ, & tenetur ad reſtitutionem fructuum; quia qui non facit quod debet, non recipit, quod oportet. Ita ex *Couarru. & Vaſquez, Bonac. de reſid p.2.num.3. Diana p.3.tract.de Sacram.reſol.150. Baſſaus in v.reſidentia. num.3.* Sed vt ſupra dicebatur, hoc non habet rationem quæ vrgeat. Nam aliud eſt præceptum reſidendi, & aliud eſt præceptum diligenter paſcendi oues. Et licet illud primum ordinetur ad hoc ſecundum, tamen hoc ſecundum eſt huius pri-

mi

nii præcepti, ſed non eſt materia illius, *Garz.p.3.c.2. num.53. & apud eum Vgolin.* Ideo qui corporaliter reſidet ſatisfacit præcepto reſidendi, nec ex hac cauſa tenetur ad reſtitutionem, neque ſubditur obligationi reſtituendi indictæ à Concilio Tridentino, quia reſidet. Et eſto non ſatisfaciat obligationi perſonali paſcendi gregem, peccat quidem grauiſſime, & eſt puniendus, & merito ei ſubtrahentur etiam fructus, ſed tamen non eſt illis ipſo iure priuatus.

162 Si vero Parochus reſidens curam gregis habeat per alium, ſine gregis detrimento, cum non teneri ad reſtitutionem fructuum tenent *Layman. à fortiori l.4.tr.2.c.6.num.6. Garzias vbi ſupra, quos ſequitur etiam Bonac.d.p.2.num.6.*

163 Conſiderandum eſt ſexto per huiuſmodi fructus reſtituendos intelligi fructus naturales tantum, & naturales ſimul & artificiales, non vero induſtriales, qui ex mera hominis induſtria, & labore acquiruntur, vt qui acquiruntur prædicando, & Sacramenta adminiſtrando. Ita ex *Poſſeu. & Ludouico à S.Io: Barboſ.d. cap.8. num.70.* Verum prædicare, & Sacramenta adminiſtrare ex officio non eſt induſtria propria, ſed officij exercitium, & fructus qui percipiuntur ex iſtis ſunt connaturales fructus beneficij.

164 Conſiderandum eſt ſeptimò, huiuſmodi fructus debere reſtitui vel Eccleſiæ, vel pauperibus, nimirum ſi Epiſcopus reſtituere debeat Eccleſijs ſuæ Diœceſis, ſi verò Parochus Eccleſiæ Parochiali. Quod ſi non adſint in Parochia pauperes, nec Eccleſia indigeat ædificio, nihilominus Eccleſiæ reſtitui debent pro fabrica illius, aut ſaltem pro vtenſilijs, vt tanquam deciſum à Sac. Congregat. docent. *Garz.p.3.c.2.num.30. Sanctarel. variar.q.4. num.2. Barboſ.d.c.8.n.68. & d.alleg.53. num.103.* & apud eum *Henriq. Rodriq. & Ludou. de S. Ioanne, & dixerat Nauar.c.25.num.21. Caſtro Palaus vbi ſupra num.5.*

165 Conſiderandum eſt octauò, fructus eſſe reſtituendos totos & integros nulla obſtante compoſitione, aut priuilegio componendi pro fructibus reſtituendis cuicumque conceſſo, ac propterea non poſſe Paſtorem ſic abſentem & obligatum ad reſtituendum componere virtute Bullæ Cruciatæ, aut ex alio ſimili priuilegio dixit *Barboſ. d. all.53. num.101.*

166 Conſiderandum eſt nonò. Huiuſmodi inobedientes ſi non reſtituant cogendos eſſe ad id præſtandum à ſuperiore, & ad hoc faciendum non eſſe neceſſe præmittere citationem, aut monitioné, vt declarauit Sac. Congreg. apud *Garz. vbi ſupra* Abſentia enim ſi adeſt, notoriè adeſt, nec eſt opus alio judicio, niſi quod inobediens vel ad præceptum Superioris reſtituat, vel ſe reſtituiſſe demonſtret. Verum vbi abſenti poſſit competere aliqua iuſta defenſio, & non ſit notorium hanc non competere, citandus erit, & audiendus.

167 Conſiderandum eſt decimò, quod præter obligationem reſtituendi fructus pro rata abſentiæ aliam pœnam incurrit abſens illicitè ab Eccleſia, quia nimirum ſi moriatur in ſua inobedientia, & non reſidētia bona eius Eccleſiaſtica pertineant tanquam ſpolium ad Cameram Apoſtolicam ex Conſtitut. In ſuperna 91. Pij Quarti. *Caſtro Palaus vbi ſupra nu.1.*

168 Conſiderandum eſt vltimò, quod dubium eſſe poſſet, qualiter agendum ſit cum Prælatis inferioribus Epiſcopo habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. An ſcilicet iudicandi ſint iuxta ea, quæ Concilium tradit de Epiſcopis, vel potius ſecundum ea, quæ tradit de Parochis, & alijs inferioribus Epiſcopis. *Tambur. de iure Abb. diſp. 14.q.7.* cenſet eos ſi non reſideant iudicandos eſſe ac ſi eſſent Epiſcopi. Dicitur verò hoc eſſe verum de omnibus Prælatis à iuriſdictione Epiſcoporum exemptis. Iſti enim nedum ſicut Epiſcopi diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis ſuper reſidentia, ſed cum non poſſint cogi ad reſidendum ab Epiſcopo, non ſubduntur pœnæ Parochorum, qui ab Ordinario puniri poſſunt, ſi non reſideant, iuxta Concilij decretum. Sed qui ſubduntur iuriſdictioni Epiſcopi, comprehenduntur ſub lege contenta in dicto *cap.1. ſeſſ.23. de reform. §. Eadem*, & ab Ordinarijs ea forma coërceri poſſunt, quo Parochi, & eiſdem pœnis, ſubijciuntur. Concilium enim vniuerſaliter loquitur de omnibus habentibus curam animarum, vt poſſint ab Ordinario puniri ſi non reſideant. Hęc verò reſpectiue vera ſunt etiā de Regular. quatenus habēt curam animarū ſecularium. Quia de huiuſmodi etiam loquitur Concilium, vt tanquam deciſum à S. Congreg. ex *Leſſio l.2. c.34. d.29. num.161.* refert *Tambur. vbi ſupra n.3.* Prælatos vero Regulares reſpectu Regularium ſubditorum ſuis legibus reliquit.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non reſidens non eſt ipſo facto priuatus Epiſcopatu. n.169.*
2 *Parochi an iure antiquo eſſent priuati, ſi non reſiderent. n.170.*
3 *Parochi iure nouo non ſunt ipſo facto priuati officio, ſi non reſideant. n.171.*
4 *Epiſcopi contra non reſidentes poſſunt immediatè procedere ad priuationem beneficij. n.172.*

Quæritur tertiodecimò, an non reſidentes ſint priuati beneficijs?

169 DIſtinguendum hic eſt inter Epiſcopos, & inferiores Paſtores. Nam nec iure antiquo Epiſcopi non reſidentes erant ipſo iure priuati Epiſcopatu. Nam 7. q.1. canones pœnam depoſitionis, & recluſionis in monaſterium non latam, ſed ferendam impoſuerunt, vt patet *c. perueniſſet 7.q.1. & alijs.* Idemque habetur, ex toto titulo *de cler. non reſidentibus.* At verò nec de iure nouo impoſita eſt contra Epiſcopos non reſidentes pœna priuationis, niſi quod vt poſt aliqua interualla ad arbitriū Summi Pont. ferenda ſtatuta eſt in *Conc.Trid.ſeſſ.6.cap.1.de refor.* & in Conſtit. *De ſalutc.* 10. Pij IV. Vt ſcilicet Epiſcopus ſi ſine cauſa rationabili per ſex menſes continuos abfuerit quarta parte fructuum vnius anni fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus applicandæ ſit ipſo iure priuatus, & ſi per alios ſex menſes continuos abfuerit aliam quartam partem fructuum eo ipſo amittat, quæ pariter fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus ſit applicanda, creſcente vero eius contumacia Pontifex per Metropolitanum, aut reſpectiue (ſi Metropolitanus

litan us ipſe fuerit contumax) per antiquorem Epiſcopum admonitus (ſicut ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda intra tres menſes facere tenetur) pro grauitate contumaciæ poterit in non reſidentem animaduertere, & eum etiam ab Epiſcopatu deponere.

170 Sed de inferioribus paſtoribus loquendo fuit contronerſia de iure antiquo, an Parochus eſſet ipſo iure priuatus beneficio, ſi non reſideret, & circa intelligentiam *cap. extirpandæ, §.qui vero de præbendis*, fuit magna concertatio inter Canoniſtas ad illud, cap. ſcribentes, de qua videri poteſt *Garz. p.3. de benef. c.2. d num.138.*

171 Sed de iure nouo non reſidens non eſt ipſo facto priuatus beneficio, ſed ſtandum eſt decreto *Concil. Trident. ſeſſ.23. cap.1. de reformat.* quod ſic habet. *Quod ſi per edictum citati etiam perſonaliter contumaces fuerint, non liberum eſſe vult Ordinarijs per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque iuris remedia, etiam vſque ad priuationem compellere, nec executionem hanc, quolibet priuilegia, licentia, familiaritate, exceptione, etiam ratione cuiuſcumque beneficij, pactione, ſtatuto etiam iuramenta, vel quacumque auctoritate confirmato, conſuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſiue appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana Curia vel vigore Eugeniana Conſtitutionis ſuſpendi poſſe.* Ex hoc enim ſtatuto ponente in arbitrio Epiſcopi facultatem priuandi Parochum beneficio conſtat Parochum non eſſe ipſo iure priuatum, ſed prius monendum, & priuandum ad Epiſcopi arbitrium. *Garz. d.cap.2. numer.139. Flomin. Pariſ. de reſig. l.1. c.10. n.61. Barboſa de off. Parochi p.p. c.8. n.72. & de off. Epiſ. alleg.53. nu.105. Caſtro Palaus tr.13. diſp.5. puncto 3. num.9. Rota deciſ.163. n.9. p.4. to.2. rec.*

172 Eſt verò etiam conſiderandum, quod licet *Rota in vna Salmant. del Pedroſo 5. Decembr.1567. coram Card. Seraph.* quam refert, *Garz. d.n.139. ſimul cum Vgol. de off. Epiſc. cap.15. §.4. num.4.* & ſequitur *Barboſa de off Epiſcopi alleg.53. num.105.* & tenuit *Rota deciſ.131. numer.2. par.4. tom.2. recent.* voluerit, quod ab Ordinario non poſſit Parochus reſidens immediatè priuari beneficio, ſed debeat prius contra illum procedi per cenſuras & ſubtractionem fructuum & alia iuris remediã; quia nihilominus verè Conc. vſum talium remediorum iuris relinquit arbitrio Epiſcopi, propterea quod illi liberum ſit non procedendo prius per alias pœnas immediatè poſſe procedere ad priuationem beneficij ſeruato ordine iuris tenuerunt *Garz. ibid.* referens ſic fuiſſe à Sac. Congreg. deciſum. *Barboſa ad d.cap. 8. num.10. & de off. Parochi p.p. cap.8. num.73. Caſtro Palaus d. puncto 3. num.10.* & addit *Barboſ. d.cap.8. num.74.* quod hoc modo Domini de *Rota apud Mantic. deciſ. 67.* dixerunt intelligendum eſſe idem *Conc. ſeſſ.24. cap.12. de reformat. ver. præterea*, quemadmodum per Eminentiſſ. Sac. Congreg. interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Abſens cuius habitatio eſt ignota citandus per triplex edictum. n.173.*
2 *Vel ſi commodè ob diſtantiam non poteſt perſonaliter citari. n.173.*
3 *Perſonalis citatio neceſſaria, ſi haberi poteſt. num.173.*
4 *Pro abſente citando per edictum requiritur trina monitio. n.174.*
5 *Poſt vltimã monitionem expectandi ſunt ſex menſes. n.174.*
6 *Vbi citatio eſt perſonalis ſufficit vna. numero 174.*
7 *Nec eſt neceſſe expectare ſex menſes. n.174.*
8 *Contra ſententiam Epiſcopi non valet priuilegi ſeu conſuetudo, appellatio &c. n.175.*
9 *Appellatio deuolutiua admitti debet. n.175.*
10 *Si non ſeruatur iuris ordo, valet appellatio etiam ſuſpenſiua. n.175.*
11 *Vbi Epiſcopus procedat ad infligendas alias pœnas à priuatione etiam contra abſentem, non eſt neceſſaria trina monitio. n.176.*
12 *Nec expectare ſex menſes. n.176.*

Qualis iuris ordo ſeruandus ſit vt non reſidens priuetur beneficio?

173 Diſtingui debet inter abſentes, quorum habitatio ignoratur, & neſcitur vbi ſint, & inter præſentes, vel ita abſentes, quod ſcitur vbi ſint, & poſſunt perſonaliter citari. Nam primo, vbi non reſidens poteſt perſonaliter citari, ita citari debet, *cap. ex parte 8. de cler. non reſiden. & Gloſſ. in vero in canonibus, in cap. quoniam frequenter, §. ſi vera vt lite non conteſtata*, quam ſequuntur *Caputaquen. deciſ.375. num.3. & deciſ.378. p.2. Seraph. deciſ.1346. numer.5. & deciſ.290. numer.4. Panorm. in d. c. Quoniam frequenter, §. ſi vero numer. 10.* ibi *gloſſa in v. redierint cap. peruenit il 2. de appellat. Seraphin. dec.1548. num.5. Rota in Oriolen. Decanatus 14. Martij 1622. coram Nauarra, Garz. de benef. p.3. cap.2. num.155.* & apud eum *Rota in Gienen. Canonicatus 11. Decembr.1587. coram Mantica. Barboſa de off. Parochi p.p. cap.8. num.75. Caſtro Palaus tr.13. diſp.5. p.3.* Sed ſi nõ reſidens ita ſit abſens vt ignoretur vbi ſit, debet citari per triplex edictum in ſua Eccleſia Parochiali affixum, *cap. tua, de Cler. non reſid.* & ibi *Io. Andr. in princ. Io. de Anan. num.1. Panorm. num.10. & conſ.67. num.2. lit. C. Rota citata in Gienen. Canonicatus, & in Terdonen. Præpoſitura 17. Martij 1600. ſeu dec.1346. & 1366. & 5. Iunij eiuſdem anni coram Seraph.* quos ſequitur *Garz. vbi ſup. item Rota dec.163. n.1. & 2. p.4. to.2. rec. & dec.131. n 8.* & tenent *Barboſ. & Palaus citati*, & plures alij apud *Garz.* apud quem quãuis *Cenal* dixerit, quod vbi ſcitur vbi reſidens ſit, debeat citari perſonaliter etiam ſi ſit extra Regnũ, & etiam ſi ſit in India, & ita fuiſſe iudicatum in quadam cauſa Capellaniæ; tamen communis opinio eſt, vt qui ex eo, quod longè abeſt non poteſt commodè citari perſonaliter, citetur per edictum triplex. *Rota in d. Gienen. Canonicatus, Garz. d. nu.155. Barboſa d. nu 75. Nec* Garz. ſequitur opinionem *Cenal.* vt refert illum, *Palaus*, nec refert iuxta eam fuiſſe iudicatum in *Rota, ſed* Garz. vbi ſecundum propriam opinionem reſpondit, quod non reſidens per edictum citari debet, quando neſcitur vbi ſit, vel commodè non poteſt perſonaliter citari, per parentheſim interponens

ponens opinionem *Cenal.* parentheſi clauſa, inquit ſic iudicatum fuiſſe, nimirum ſicut ipſe ante parentheſim dixerat, per Rotam *in vna Gienen. Canonicatus* 11. *Decembr.* 1587. *coram Mantica, & in vna Zamoren. Capellania* 12. *Iunij* 1589. *coram eodem, & in vna cauſa Terdonen. Prepoſit.* 17. *Martij, & 5. Iunij* 1600. *coram Seraphin. in dicta autem Gienen. Canonicatus* expreſſe dicitur citandum per edictum eum, qui ex quo longe abeſt non poteſt perſonaliter citari.

174 Stante autem hoc diuerſo modo citandi diſcrimen eſt in multis. Nam vbi abſens citatur per edictum non ſufficit vna citatio, ſed triplex requiritur interpoſito inter eas cõpetenti tempore ſpectata perſona, & diſtantia loci, vt citatus poſſit comparere, nec ſufficit vna citatio pro tribus. Secundo poſt tertiam citationem expectandi ſunt vlterius ſex menſes & interim examinandæ ſunt cauſæ abſentiæ, vnde non niſi illis ſex menſibus tranſactis poteſt deueniri ad priuationem beneficij, vt ex *cap. ex tua, de cler. non reſidente* declarauit Sacr. Congregat. apud *Garz. num* 154. & tenuit Rota *in d. Gienen. Canonicatus, ex Io: Andr. Io: de Anan. & Panorm. Tabien. v. beneficium* 3. *num.* 6. *& in dictis Terdonen. Prapoſitura, & iterum Rota deciſ.* 163. *& dec.* 131. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* & tenuerunt *Selua, Marонia, Zechius, Felin. & Vgolin.* quos ibid. ſequitur Garz. *Barboſa d. cap.* 8. *nu.* 75. *Palaus d. punct.* 3. Sed vbi non reſidens citatur perſonaliter ſufficit vna citatio, & quidem extraiudicialis, vt docent Garz. *Barb. & Palaus cit.* Et nec eſſe neceſſe expectare ſex menſes poſt citationẽ tradidit *Garz. ibi.* quẽ ſequutus fuit *Barb. d. c.* 8. *n.* 75. Sed idem *Barb. de off. Epiſ. alleg.* 53. *n.* 105. quẽ ſequutus fuit *Palaus d. pũ.* 3. *n.* 11. tenuit expectandos eſſe poſt citationem quamlibet per ſex menſes. Ibi enim *Barb.* voluit, quod prius per cenſuras, & ſubtractionem fructuum cogendus ſit Parochus ad reſidentiam, & ita dixit, quod priuationem debet præcedere monitio, & deinde pœna cenſurarum & deinde ſubtractio fructuum, ita quod poſt quemlibet terminum pœnæ expectetur ad minus per ſex menſes, aliter non ſeruata hac forma non tenet ſententia priuationis. Verum cum in *d. cap. ex tua*, expreſſe ſit ſermo de vocato per edictum, dum decernitur trina monitio, & vt expectentur per ſex menſes poſt vltimã monitionẽ. Alias verò in Concil. Trident. nihil decernatur de hoc tempore expectando, ſed in arbitrio Ordinarij ponatur non reſidentem monitum etiam priuare beneficio, non eſt vnde colligatur neceſſitas expectandi per ſex menſes nõ reſidentem monitum ad priuandum illum beneficio, ſed in arbitrio Epiſcopi eſt determinare hoc tempus, dum tamen detur tempus competens ſpectata perſona, & loci diſtantia.

175 Quod verò Concilium habet. quod contra Ordinarij ſententiam priuantem non reſidentem beneficio non valeat priuilegium, familiaritas, licentia, exceptio, conſuetudo etiam immemorabilis, appellatio, ſeu inhibitio, vt illam ſuſpendat, generaliter eſſe intelligendum ſiue ſententia lata fuerit contra abſentes, ſiue obedientes, ſiue contumaces aduerterunt, *Ocon*, Gomez, *Sabagua*, quos refert, & ſequitur *Garz. num.* 161. *& Barboſ. d. cap.* 8. *num.* 75. Ibidem vero per Concilium tolli ſolam appellationem ſuſpenſiuam, non verò deuolutiuam, tradiderunt, *Garz. numer.* 162. *Quaranta in verb. Archiepiſcopi auctoritas, ver. quinto quaero. Barboſa d. nu.* 75. *Seraphin. dec.* 1346. *vbi num.* 7. quod quando ſententia data eſt iuris ordine non ſeruato valet appellatio etiam quantum ad effectũ ſuſpenſiuum, quia ſententia nulla eſt, & ſententia nulla nullum parit iuris effectum.

176 Idem vero *Garzias num.* 160. aduerterat, quod ad procedendum contra abſentes ad alias pœnas præter priuationem, non videtur neceſſaria trina citatio per edictum, ſed ſufficiet vna peremptoria, quamuis trinam requiri etiam ad priuationem fructuum tenuerit Rota *in Caurien. fructuum coram Orano* 10. *Aprilis* 1592. iuxta tradita per *Abb. con.* 67. *p.* 1. *& Felin. in c. Conſuluit num.* 13. *de off. deleg.* qui tamen loquuntur in terminis *d. c. ex tua de priuatione beneficij*, nec etiam erit neceſſarium expectare per ſex menſes. Et hoc à *Garzia* rationabiliter dicitur, quia trina monitio & expectatio per ſex menſes eſt forma ſpecialis inſtituta ad condemnandum abſentem in priuationem beneficij, quæ ad alias pœnas non debet extendi.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua quid ſit. n.* 177.
2 *Qualiter Epiſcopi ex non reſidentia perdant alternatiuam: remiſſiue. n.* 177.

Qualiter ex non reſidentia Epiſcopi perdant gratiam alternatiuæ?

177 Alternatiua eſt contractus inter Papam, & Ordinarium in quo Papa ex menſibus Ordinarij ſibi ſumit duos, & concedit Ordinario quatuor ex Apoſtolicis, adeo vt poſt hunc contractum menſes Martij, & Septẽbris, qui erant ex Ordinarijs iuxta regulam octauã, ante & poſt cõtractum fiunt Apoſtolici, & viceverſa Februarius, Aprilis, Auguſtus, & October ex Apoſtolicis efficiuntur Ordinarij. Imparitas autem huius contractus per quem Pontifex pro duobus menſibus concedit quatuor ſit in gratiam, & ſub conditione veræ reſidentiæ in propria Eccleſia. Et propterea dicitur contractus fauorabilis, & tamen contractus eſt, & non mera gratia. Et ſolum conceditur Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, non verò inferioribus Collatoribus, & Ordinarijs, & datur ad petitionem Ordinarij. Et de hac alternatiua, & quomodo ex non reſidentia illam amittant Epiſc. tractatur abunde. *Gonz. ad regul.* 8. *Canc. Pariſ. l.* 1. *de reſign. cap.* 10. Garz. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 503. 704. *&* 686. *Barboſ. de off. Epiſ. alle.* 53. *n.* 34. *& ſeqq. Caſtro Palaus tract.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 23. *Theodorus Amydenus de ſtylo Datariæ cap.* 29. Verum quia quæſtio iſta, quæ concernit difficultatem mere iuris Canonici, & in ſe eſt valde implicata, & in qua Rota ipſa pluries non eodem modo eam reſoluit, vt videre eſt apud præfatum Amydenium, ne valde creſcat Articuli commentarius, ſufficiat eam inſinuaſſe, & remiſiſſe Lectorem ad Canoniſtas de ea tractantes.

SVMMARIVM.

1 *Salute gregis ſaluo non eſt mercenarius, qui fugit num.*178.

AD PRIMVM.

178 IN hac reſponſione bene habetur, quod punctum ex quo reſolui poſſit, an abſẽtia Paſtoris ſit iuſta, & non ſit opus mercenarij eſt ſalus gregis, hac enim firmata, & aſſecurata non eſt mercenarius Paſtor ſi etiam ad fugiendum perſonale damnum non reſidet.

SVMMARIVM.

1 *Fidelis eſt paſtor, qui per alium paſcit gregem. num.*179.

AD SECVNDVM.

179 EXplicatur in hac reſponſione quomodo ſalua fidelitate promiſſionis Paſtor poſſit abeſſe; quia nimirum ſtat promiſſis etiam qui per alium promiſſa implet, & ideo ſtat promiſſis Paſtor, qui ſine gregis detrimento illum paſcit per Vicarium.

SVMMARIVM.

1 *Perfectio ſtatus Epiſcopalis diuerſi generis a perfectione Religioſa. n.*180.

2 *Relinquens Epiſcopatum non tenetur fieri Religioſus. n.*180.

3 *Qui vouit Religionem non poteſt fieri Epiſcopus niſi ſatisfacto prius voto. n.*181.

AD TERTIVM.

180 ADuertit *Caiet.* circa hanc reſponſionem quod perfectio ſtatus Epiſcopalis, & ſtatus Religioſi non diſtinguuntur tanquam duo genera, aut duę ſpecies ſubalternæ & ſubordinatæ, quarum vna perfectior aliam comprehendat, illiq; addat, & ſe habeat ad illam ſicut totum ad partem, ſicut in homine ſe habet intellectiuum ad ſẽſitiuum. Nam nec perfectio ſtatus Epiſcopalis continet perfectionem votorum, quam continet ſtatus Religioſus, nec perfectio ſtatus Religioſi continet perfectionem obligationis & voti ad curam animarum, quam continet Epiſcopatus. Ideò ſunt perfectiones duorum generum diſparatæ. Et qui deſerit Epiſcopatum, non per hoc tenetur fieri Religioſus. *Turrecrem. in cap. ſciſcitaris 7. quæſt. 1. ad quartum.*

181 Ex quo concludit *Caietanus*, quod qui vouit Religionem non excuſatur ab obſeruantia voti per aſſumptionem ad Epiſcopatum, licet ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior, quia eſt perfectior alterius generis, ad quam etiam nullus tranſire poteſt ſua ſponte, & voluntate, ſed ex Pontificia conceſſione. Et ideò qui vouit Religionem ſi vocetur ad Epiſcopatũ debet prius Religionem ingredi, & voto ſatisfacere. *Cap. per tuas 10. de voto, Syluest. ver. votum 3. quæſt. 9. Angelus ver. votum 2. num. 22. Suarez tom 3. de Relig. lib. 1. c. 19. a n. 3. Azor inſtit. moral. p. 1. l. 1. c. 16. q. 2. & c. 22. q. vlt. A S. Fauſto, Vesbius, Hieron. Rodriq. Reginald. Graff. Genuen.* quos ſequitur *Barboſa ad d. c. per tuas & de off. Epiſ. alleg. 53. num. 25. Lezana p. p. cap. 24. num. 27.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum liceat Epiſcopo aliquid proprium habere?

AD ſextum ſic proceditur. Videtur, quod Epiſcopo non liceat aliquid proprium poſſidere. Dominus enim dicit Matthæi decimonono, Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & ſequere me. Ex quo videtur, quod voluntaria paupertas ad perfectionem requiratur. Sed Epiſcopi aſſumuntur ad ſtatum perfectionis. Ergo videtur, quod non liceat eis proprium poſſidere. Infr. q. 186. a. 3 ad 5. & opuſc. 18. c. 17. & 18.

2. Præterea, Epiſcopi in Eccleſia tenent locum Apoſtolorum, vt dicit gloſſa, Lucæ decimo. Sed Apoſtolis Dominus præcepit, vt nihil proprium poſſiderent, ſecundum illud Matthæi 10. Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris. Vnde & Petrus pro ſe & pro alijs Apoſtolis dicit, Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te; Matth. 19. Ergo videtur, quod Epiſcopi teneantur ad huiuſmodi mandati obſeruantiam, vt nihil proprium poſſideant. eſt gl. Bedæ, c. 10 in Lucam nõ longe à princ.

3. Præterea, Hieronymus dicit ad Nepotianum, Cleros Græce, Latine ſors appellatur, propter quod clerici dicuntur, quia de ſorte Domini ſunt, vel quia ipſe Dominus ſors, id eſt, pars clericorum eſt. Qui autem Dominum poſſidet, nihil extra Deum habere poteſt. Si autem aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem habet, cum iſtis partibus non dignatur Dominus fieri pars eius. Ergo videtur, quod non ſolum Epiſcopi, ſed etiam clerici debeant proprio carere. tom. 1. Et habetur 12 q. 1 c. clericus.

Sed contra eſt, quod dicitur 12. q. 1. Epiſcopus de rebus proprijs, vel acqui- 12. q. 1 c. Epiſcopi.

 ſitis,

ſtis, vel quicquid de proprio habet, hæredibus ſuis derelinquat.

Reſpondeo dicendum, quod ad ea quæ ſunt ſupererogationis, nullus tenetur, niſi ſe ſpecialiter ad illud voto aſtringat. Vnde Aug. dicit in Epiſtola ad Paulinam & Armentarium; Quia iam vouiſti, iam te obſtrinxiſti, aliud tibi facere non licet. Priuſquam eſſes voti reus, liberum fuit, quod eſſes inferior. Manifeſtum eſt autem quod viuere abſque proprio, ſupererogationis eſt. Non enim cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio. Vnde Matthæi decimonono, cum dixiſſet Dominus adoleſcenti, Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata: poſtea ſuperaddendo ſubdidit, Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Non autem Epiſcopi in ſua ordinatione ad hoc ſe obligant, vt abſque proprio viuant, neque etiam viuere abſque proprio ex neceſſitate requiritur ad Paſtorale officium, ad quod ſe obligant. Et ideo non tenentur Epiſcopi ad hoc, quod ſine proprio viuant.

epiſt. 45. non multũ ren ote à fi. t. 2.

q. 184. a. 3.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut ſupra habitum eſt, perfectio Chriſtianæ vitæ non conſiſtit eſſentialiter in voluntaria paupertate: ſed voluntaria paupertas inſtrumentaliter operatur ad perfectionem vitæ. Vnde non oportet, quod vbi maior paupertas eſt, ibi ſit maior perfectio: quinimmo poteſt eſſe ſumma perfectio cum magna opulentia. Nam Abraham, cui dictum eſt Geneſ. decimoſeptimo, Ambula coram me, & eſto perfectus, legitur fuiſſe diues.

Ad ſecundum dicendum, quod verba illa Domini poſſunt tripliciter intelligi. Vno modo, myſtice, vt non poſſideamus, neque, aurum neque argentum; id eſt, vt prædicatores non innitantur principaliter ſapientiæ & eloquentiæ temporali, vt Hieronymus exponit †. Alio modo, ſicut Auguſt. exponit in lib. de Conſenſu Euangeliſtarum, vt intelligatur hoc Dominum non præcipiendo, ſed magis permittendo dixiſſe. Permiſit enim eis, vt abſque auro & argento & alijs ſumptibus ad prædicandum irent, accepturi ſumptus vitæ ab his quibus prædicabunt. Vnde ſubdit, Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. Ita tamen, quod ſi aliquis proprijs ſumptibus vteretur in prædicatione Euangelij, ad ſupererogationem pertineret: ſicut Paulus de ſeipſo dicit prima ad Corinth. 9. Tertio modo, ſecundum quod Chryſoſtomus exponit, vt intelligatur illa Dominum præcepiſſe diſcipulis, quantum ad illam miſſionem, qua mittebantur ad prædicandum Iudæis, vt per hoc excitarentur ad confidendum de virtute ipſius, qui eis abſque ſumptibus prouideret. Ex quo tamen non obligabantur ipſi vel ſucceſſores eorum, vt abſque proprijs ſumptibus Euangelium prædicarent. Nam & de Paulo legitur ſecundæ ad Cor. 11. quod ab alijs Eccleſiis ſtipendium accipiebat ad prædicandum Corinthijs, & ſic patet, quod aliquid poſſidebat ab alijs ſibi miſſum. Stultum autem videtur dicere, quod tot ſancti Pontifices, ſicut Athanaſius, Ambroſius, & Auguſtinus, illa præcepta tranſgreſſi fuiſſent, ſi ad ea ſeruanda ſe crederent obligari.

ſuper illud Matt. 10. to. 9.
* li. 2. c. 30. à me. to. 4.

in Hom. ſuper illud Pauli, Salutate Priſcam & Aquilam, ante med. & habetur immediatè poſt expoſitionem epiſt. ad Rom. to. 4.

Ad tertium dicendum, quod omnis pars eſt minor toto. Ille ergo cum Deo alias partes habet, cuius ſtudium diminuitur circa ea quæ ſunt Dei, dum intendit his quæ ſunt mundi: Sic autem non debent, nec Epiſcopi, nec clerici proprium poſſidere, vt dum curant propria, defectum faciant in his quæ pertinent ad cultum diuinum.

SVMMARIVM.

1 *Senſus quæſtionis. num. 1.*
2 *Variæ hæreſes. num. 2.*
3 *Licet Epiſcopis habere proprium. n. 3.*
4 *Pauperem eſſe eſt de conſilio. n. 3.*
5 *In veteri teſtamento iuſti proprium habuerunt. num. 4.*
6 *Ab initio Eccleſiæ poſſederunt bona. n. 4.*
7 *Epiſcopis conuenit habere diuitias. n. 5.*
8 *Ab initio Eccleſiæ poſſederunt proprium n. 5.*
9 *Plures conuenientiæ ob quas diuitiæ competunt Epiſcopis. nu. 6. 7.*

1 ABſolute quærit *D. Th.* an liceat Epiſcopo habere aliquid proprium, & vt aduertit *Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 4. a. 1.* non diſtinguit inter bona ſecularia & Eccleſiaſtica, quia an Epiſcopo conueniat dominium bonorum Eccleſiaſticorum tractatur ex proprijs in articulo ſequenti; hic vero prius in terminis communioribus quæritur an Epiſcopo liceat dominium rerum temporalium, illorumque proprietatem habere.

2 Non licere autem Epiſc. habere proprium plures hæretici docuerunt. Vt enim habet S. Aug. hæreſi 50. Vadiani ſeu Aridiani, qui & Atropophor-

phormitæ dicti ſunt, culpabant Epiſcopos diuites: Hos autem non hæreticos, ſed ſchiſmaticos dans veniam eorum ruſticitati vocauit Epiphanius; & hæc fuit præcipua cauſa, quod à Catholicorum cõmunione ſe ſeparaſſent, quod Epiſcopos diuites eſſe clamarent, cum Chriſtus laicos etiam diuitias contemnere iubeat. Hos ſequuti ſunt Vualdenſes, ſeu pauperes de Lugduno, qui vt refert *Aeneas Siluius de orig. Bohemorum cap. 35.* dixerunt Sacerdotes Chriſti pauperes eſſe debere, & viuere de eleemoſyna. Huius tamen erroris mentionem non facere Guidonem, dum Vualdenſium errores refert, adnotat *Alphonſus de Caſtro de hæreſ. l. 6. ver. Eccleſia hæreſi 4.* Verum eos hunc errorem habuiſſe, quod Eccleſiaſticis non liceat poſſidere prædia agros, diuitias dixit *Turrecrem. ad cãp. expedit. 12. quæſt. 1. & ex Sandero, & Prateolo tradit Salelles de mater. tribunalis fidei lib. 3. cap. 14. Reg. 271. numer. 221. Thomas quoque Vualdenſis lib 4. doct. fidei a. 3. cap. 42. apud Bellarm. l. 1. de Clericis cap. 27.* dixit Clericos eſſe debere pauperes, & ſuas poſſeſſiones, vel pauperibus diſtribuere, vel in communi ponere. Eundem errorem habuerunt fraticelli, ſeu fratres de paupere vita, vt tradunt *Turrecrem. d. cap. expedit. 12. quæſt. 1. & ex Prateolo, & Gualterio. Salelles d. l. 3. c. 15. Regula 278. num. 127.* dicebant enim Nephas maximum eſſe aliquid proprium habere. Beguini quoque crediderunt facere contra perfectionem, qui aliquid in commune poſſident, vt videre eſt apud *Gualterium, & Sanderum* quos refert *Salelles, cap. 16. Reg. 279.* Hunc etiam errorem habuit *Io: Vuicleph*, cuius decimus articulus inter damnatos à *Concil. Conſtan. ſeſſ. 8. eſt, quod contra ſcripturam ſacram eſt, quod viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones. & articulus 32. Ditare Clerum eſt contra regulam Chriſti. & 33. Syluester Papa, & Conſtantinus Imperator errauerunt Eccleſiam dotando. & 36. Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus, ſunt hæretici, eo quod poſſeſſionem habent, & conſentientes eis, omnes, videlicet Domini ſeculares, & cæteri laici; & 39. Imperator, & Domini ſeculares ſeducti ſunt à Diabolo, vt Eccleſiam dotarent bonis temporalibus: & 44. Auguſtinus, Benedictus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones &c.* Huius errores amplexus fuit *Io: Hus*, cum ſuis diſcipulis, vt patet ex eius *artic. 25. inter damnatos in Concil. Conſtant.* Et eumdem errorem habuiſſe *Bohemos tradit Turrecrem. vbi ſupra.* Sed & Lutherum docuiſſe non licere Eccleſiæ & Eccleſiaſticis habere bona, agros, poſſeſſiones, ideoque tradidiſſe Principibus, vt Eccleſiam talibus bonis ſpoliarent, ſicut de facto fecerunt, referunt *Alphonſus de Caſtro v. Eccleſia hæreſ. 4. Prateolus, l. 10. v. lutherani. Gualterius anno 1600. cap. 8. Salelles d. l. 3. cap. 18. Regula 288.*

3 Sed veritas Catholica eſt licere Epiſcopis & Clero ſeculari non habente votum paupertatis habere proprium dominium poſſeſſionum & bonorum temporalium. Reſeruantes vero ſequenti articulo diſcutiendam quæſtionem, an de facto Epiſcopi ſint domini bonorum Eccleſiaſticorum, in præſenti abſolute aſſeritur quod eorum ſtatui non repugnat eos habere dominium rerum temporalium, vnde ex conſequenti eodem poſſunt eſſe domini bonorum ſecularium, quæ ex titulo vel hæreditatis, vel donationis, vel cuiuſcumque liciti contractus conueniunt, ſed nec ex hac parte repugnat eos poſſe eſſe dominos redditũ Eccleſiaſticorũ. Probatur autem hæc Catholica Concluſio ſimul & ratione, & auctoritate ſcripturarum. Nam ad ea, quæ ſunt ſupererogationis & de conſilio, non vero de præcepto, nullus qui talia non vouerit tenetur, Conſilia enim Euangelica non obligant, vt probatũ etiam eſt ſupra *quæſ. 184. a. 3. Et docent cum D. Thoma in hoc articulo Caietan. & Turrecremata S. Clericos 12. quæſt. 1. Sotus lib. 10. de iuſt. quæſt. 4. a. 1. Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 17. Valentia hic diſp. 10. quæſt. 3. p. 6.* At vero pauperem eſſe non eſt de præcepto, ſed eſt opus ſupererogationis, & de conſilio, vt habetur Matth. 19. vbi Dominus adoleſcenti oſtendens neceſſariam viam ſalutis, dixit *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata*. Obſeruantia enim mandatorum eſt omnino neceſſaria ad ſalutem. Sed quod pauperem eſſe non ſit ſub mandato ſtatim Dominus explicauit, dum eidem adoleſcenti bonum ſupererogationis volens oſtendere, eumque docere, quid facere deberet nedũ vt ſaluus fieret, ſed vt ad excellentiam perfectionis perueniret, ſubiunxit, *ſi vis perfectus eſſe vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*, ſi enim hoc fuiſſet præceptum, non erat vnde Dominus diceret, *Si vis perfectus eſſe*, quaſi nouum Conſilium dans a priori documento diſtinctum, quia ſi pauperem eſſe fuiſſet præceptum, continebatur in illo priori dicto *ſerua mandata*, pauperem igitur eſſe eſt de conſilio; igitur Epiſcopus non tenetur pauperem eſſe.

4 Quod pluribus ſcripturarum teſtimonijs probatur, Quæ latius à *Turrecrem. in cap. expedit. a. 1. 12. quæſt. 1.* proponuntur, & explicantur. Nam primo Sacerdotes veteris legis poſſeſſiones, & agros, & dominium temporalium habuerunt. Quamuis enim illi non fuerint in numero tribuum, quibus diuiſa fuit terra promiſſionis; nihilominus ex Dei mandato *Num. 35. Ioſue 21.* tribui Leui datæ ſunt 48. vrbes ad habitandum cum ſuburbanis earum ad diſtantiam mille paſſuum, vnde Sacerdotes & Leuitæ domini erant harum Ciuitatum & bonorum & terrarum illis adiacentium & animalium pecorum, & armentorum ad quæ alenda Ciuitatum ſuburbana eis aſſignata fuerunt. Sic Leu. vlt. Deus præcepit, vt ſi quis Domino vouiſſet agrum, illum Sacerdotes poſſiderent & 3. Reg. 2. dixit Rex Abiabar ſacerdoti, *Vade in agrum tuum*. Hieremias quoque ſcribit ſe emiſſe ac poſſediſſe agrum, qui fuerat patruelis ſui, & Act. 4. legimus Barnabam Leuitam vendidiſſe agrum, quem habebat. Et conſiderandum, quod cum Dominus noluerit tribum Leui eſſe cum alijs in partem hæreditatis, ſed dixerit ego Dominus hæreditas Leuitarum ſum, nihilominus ipſemet de terra promiſſionis ſibi partem elegit, quam ſuis conceſſit Leuitis, & ſic voluit, quod ipſi partem longe maiorem poſſiderent, nimirum decimam partem, cum ipſi eſſent vix pars ſexageſima populi, vt aduertit *Bellarm. l. 1. de Cler. cap. 26.* Eadem igitur ratione bene conuenit, quod etiam Clerus Eccleſiaſticus, & præcipue Epiſcopi bona habeant etiam Eccleſiaſtica, illaque poſſideãt ſicut ab initio etiam Eccleſiæ vſque ad hæc tempora habuerunt, & legitime poſſederunt, & licite, vt ex Pontificum, & Conciliorum decretis habetur, nimirum ex Epiſ. 2. Pij Papæ primi, & in Epiſt. 1.

Vrba-

Vrbani Primi ad omnes Epiſcopos, Lucij Papæ & Martyris ad Epiſcop. Galliarum & Hiſpaniarum, & ex *Concil. Anthioc.c.25. Ancyran.c.15. Carthagin.4. cap.32.Carthag.5.c.4.Hiſpalen.1.c.1.Tolet.4.can.32. & 68. Agathen. c. 49. & 51. Moguntinen. ſub Arnul. c.12.Rom.6.ſub Symacho.* Et poſſeſſionum Eccleſiaſticarum meminerunt *Ambroſ. epiſ.32. Chryſoſ. hom.37.ad pop.Antioch.Aug. ſer.1. & 2.de communi vita Clericorum Proſper l.2.de vita contemplat.Greg. l.4. Epiſ.33.* & ex *cauſa 12. quæſt.2.* vbi ex profeſſo de rebus Eccleſiæ agitur, plura, quæ hanc veritatem probant deſumuntur.

5 Sed & in particulari de Epiſc. loquendo clarius probatur eos poſſe habere propriũ. Epiſcopus enim iuxta Pauli Apoſt. documentum *in 1. ad Tim.3.* oportet eſſe hoſpitalem, & domui ſuæ bene præpoſitum. At vero hoſpitalitas præſuponit diuitias, quas hoſpitalis communicet, & domus præpoſitus filios habens ſubditos, neceſſe eſt, vt habeat vnde vxorem, & filios alat. Præterea Philemon habuit ſeruos, & diues erat, vt patet ex *Epiſ. Pauli ad ipſum*, & tamen Philemon *teſte Hieron. in dictam Epiſtolam* erat Euangeliſta, & *teſte Anſelmo* Epiſcopus. Sed & ab initio Eccleſiæ diuiſa erant bona propria Epiſcoporum, a bonis Eccleſiaſticis, & illa poterant Epiſcopi ſuis relinquere, vt habetur ex *Concil. Agathen. c.48.& ex Conc.Rom.ſub Martino Papa c.15.& ex Canon.Apoſtolorum 39. prout habetur cap.Epiſcopi, c.manifeſta, cap.ſint manifeſta 19. 20.& 21.12.quæſt.1.*

6 Et hoc rationabiliter eſſe inſtitutum quatuor rationibus probat *Turrecrem. in d. §. Clericos 12. quæſt.1.* Prima eſt neceſſitas corporalis ſuſtentationis; non enim conueniens eſſet, vt Epiſcopi cogerentur mendicare, ſi vellent ſuſtentari. Secunda eſt hoſpitalitas, & neceſſitas eleemoſinas largiendi. Quomodo enim Epiſcopus poſſet eſſe pauperum pater, & ſuſtentator, ſi non haberet, vnde eleemoſinas largiretur. Tertia eſt vt vitetur occaſio hypocriſiæ, & ſimulationis. vt habetur *cap. certe 12. quæſt.1.* ob quam cauſam *S.Aug.* vt ipſe fatetur *ſer. 2. de communi vita Clericorum*, qui ſtatuerat nullum admittere ad Clericatum, qui non admitteret vitam communem, mutauit ſententiam, & habentes, & volentes retinere proprium ordinare propoſuit. Quarta cauſa eſt infirmitas. *cap.proſperi,12.quæſt.1.* Quamplures enim alias docti, & ad regimen Eccleſiæ idonei, ex propriorum bonorum, amore detinerentur, ne eſſent Clerici, vel Epiſcopi, ſi Clericatus, vel Epiſcopatus non niſi dotem extremæ paupertatis haberet, ſeu ſi Clericandus ſua relinquere deberet. Accedit quinto. quod contemnerentur Epiſcopi, ſi diuitias non haberent, quibus etiam tamquam corporalibus armis ſe defenderent. Quamplures enim ſunt, qui arma ſpiritualia contemnunt, & magis contemnerent, ſi Epiſcopi pauperes non haberent vnde etiam per vim corporalem inobedientes coercerent. Et alias etiam mundus pauperes contemnit, & non veneretur, vnde ob decorem dignitatis & ſplendorem oportet Epiſcopos diuitias habere, pauperesque non eſſe.

7 Verum eſt, quod huiuſmodi rationes omnes non probant directe, quod Epiſcopi poſſint habere proprium; quoniam ad ſuſtinendam pro dignitate Epiſcopalẽ auctoritatem ſufficerent bona Eccleſiaſtica in communi poſſeſſa, ſicut fiebat antiquitus, & probabitur *art. ſeq.* Nihilominus præfata probant licere Eccleſiæ habere proprium; ex quo etiam colligitur hoc non eſſe illicitum Epiſcopis, maxime cum pauperem eſſe ſit conſilij, & ab initio Eccleſiæ de facto Epiſcopi proprium habuerint, vt habetur ex *can.39. Apoſ.*

SVMMARIVM.

1 *Paupertas eſt inſtrumentum perfectionis acquirendæ. num.8.*

2 *Paupertas minus apta perfectioni communicandæ. num.8.*

3 *Paupertas neque neceſſaria ad acquirendam perfectionem. num.8.*

4 *Actus charitatis eius qui habet officium ſanctificandi alios valde vtile ad perfectionem maiorem acquirendam. n.8.*

AD PRIMVM.

8 IN primo argumento petebatur *difficultas* ex eo quod paupertas ad ſtatum perfectionis ſpectet, Epiſcopatus vero ſit ſtatus perfectionis. Sed reſpondet *D.Th.* paupertatem non eſſe de eſſentia perfectionis, ſed eſſe inſtrumentum perfectionis acquirendæ. Quamobrem diſtingui debet ſtatus propriæ perfectionis acquirendæ, *à ſtatu* perfectionis communicandæ alijs, Nam ad primum ſtatum ſpectat paupertas, vt inſtrumentum aptum ad perfectionem acquirendam, ſed paupertas non eſt apta perfectioni communicandæ. Quod *Caiet. hic, & Sotus l.10. de iuſt. quæſt.4. a.1.* ad primum colligunt ex verbis Chriſti Domini Matth.19. Qui dixit, *ſi vis perfectus eſſe*, nimirum ſi vis perfici, *vende quæ habes, & da pauperibus*, quia paupertas eſt inſtrumentum perfectionis propriæ acquirendæ. Sed non dixit *ſi vis perfector eſſe*, nimirum ſi vis habere officium ad ſanctificandum alios per ſe ordinarum vende &c. quia ad huius officij exercitium paupertas non eſt apta, & adhuc nec paupertas eſt neceſſaria etiam ad propriam perfectionem acquirendam, quia multi diuites fuere Sanctiſſimi, & Deus Gen.17. dixit Abrahæ, *ambula coram me & eſto perfectus*, & fuit Abraham perfectiſſimus, & tamen fuit ditiſſimus. Et per alia opera poteſt etiam valde maior perfectio propria acquiri, quam per paupertatem, nimirum per opera charitatis, & dilectionis proximi; vnde eſt quod onus officij deputati ad ſanctificandum alios eſt opus altiſſimæ charitatis, & conducere valens ad altiſſimam perfectionem; cum tamen huic operi exercendo diuitiæ competant, quibus iuuari poſſit proximos. Ideo bene aduertit *Sotus*, quod Dominus Petrum inſtituens in Epiſcopum Eccleſiæ non interrogauit eum an eſſet pauper, ſed an eum diligeret, quia dilectio Dei illa eſt, quæ in Paſtore ſummè deſideratur. Sed paupertas exercita & actualis impediret Epiſcopum ab exercitio officij, & charitatis. Quapropter vt ex *D. Thom. aduertit Turrecrem. in cap. Epiſcopi num.2. 12. quæſt.1.* Requiritur in Epiſcopo paupertas in animi promptitudine, vt paratus ſit & diuitias pro ſalute ſui gregis nedum abundanter largiri, ſed profundere, & perdere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quod Chriſtus dixit nolite poſſidere aurum &c. fuit permiſſio non præceptum. n.9.*
2 *Vel fuit præceptum datum pro prima miſſione ad Iudæos. num.10.*
3 *Paulus ſubſidio habito ex alijs Eccleſijs, & etiam proprio labore ſe ſuſtentabat. num.10.*
4 *Paulus non ſemper viuebat ex Euangelio. n.10.*
5 *Conuenit Epiſcopos poſſe viuere de proprio. numer.10.*
6 *Poſſunt Epiſcopi habere proprium & in communi & in particulari. n.11.*
7 *S. Ambroſ. habuit proprium patrimonium. numer.11.*

AD SECVNDVM.

9 TRes reſponſiones adhibet *D.Th.* ex quibus ſecunda, quæ eſt S. Auguſtini *l.1.de conſenſu Euangel. cap.* 30. exponit verba Chriſti Domini *Matth.* 10. dicentis. *Nolite poſſidere aurum neque argentum &c.* vt contineat permiſſionem, non præceptum. Voluit enim oſtendere non eſſe neceſſarium, quod miniſtri Euangelici ſint ex proprijs diuites, quia debent alias honorifice ſuſtentari à populis quibus Euangelium miniſtrant, vnde ſubdit Dominus, *Dignus eſt enim mercenarius mercede ſua*. Quando igitur dicitur, *Nolite poſſidere*, &c. idem eſt ac ſi diceretur, non eſt neceſſe vt poſſideatis, nec ex eo quod ſitis pauperes debetis relinquere opus Apoſtolicum, quia dignus eſt operarius mercede ſua, & ideo merces vobis reddita ſufficiet vobis. Alias vero, proprium poſſe habere miniſtros Euangelij ex hoc colligitur, quod mercedem habere poſſunt, & immo hæc illis debetur.

10 Alia reſponſio datur ex *S. Ioan. Chriſ. Homil. ſuper illud Pauli. Salutate Priſcam & Aquilam*, quæ habetur *poſt expoſit. Epiſ. ad Rom.tom.*4. quia nimirum Dominus illud præceptum dedit, vt obſeruandum in prima miſſione, in qua miſit Apoſtolos ad prædicandum Iudæis, apud quos mos erat, vt ſuos Doctores alerent, & Magiſtris neceſſaria prouiderent. Et Dominus tale præceptum dedit, vt Apoſtoli experimento comprobarent Dei prouidentiam, & adiſcerent eis non eſſe neceſſariam ſollicitudinem, quando Dei ſeruitium agerent Euangelium prædicantes. Quod vero Dominus illud præceptum non dederit niſi vt obſeruandum ad tempus, non vero vt obſeruandum in ſecunda miſſione, cum Apoſtoli miſſi fuerunt ad Gentes colligitur primo ex verbis Chriſti Lucæ 22. dicentis Apoſtolis, *Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: nihil. Dixit ergo eis, ſed nunc, qui habet ſacculum, tollat ſimiliter & peram: & qui non habet, vendat tunicam ſuam, & emat gladium.* Ex his enim verbis habetur, quod mandatum illud, vt Apoſtoli nihil poſſidentes non portarent ſecum neque ſacculum, neque peram, fuit datum vt obſeruandum ante paſſionem, non vero poſt paſſionem, cum ituri erant ad Gentes conuertendas. Quod & facto comprobatur. Nam *in* 2. *ad Cor. cap.*11. Paulus hæc refert de ſe ipſo. *Quoniam gratis Euangelizaui vobis? Alias Eccleſias expoliaui, accipiens ſtipendium ad miniſterium veſtrum. Et cum eſſem apud vos, & egerem, nulli onerAſus fui: nam, quod mihi deerat, ſuppleuerunt fratres, qui venerunt ex Macedonia, & in omnibus ſine onere me vobis ſeruaui, & ſeruabo.* Quæ ergo ex Macedonia recipiebat Paulus, poſſidebat, & ex eis iam ſe ſuſtentabat, gratis omnino, & ſine onere prædicans Corinthijs. Sed & idem Paulus ex proprio labore ſibi neceſſaria ad victum acquirebat ſæpius, vnde *in* 1. *ad Corinthios* 4. *dicit vſque in hanc horam, & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus, & colaphis cædimur, & inſtabiles ſumus, & laboramus, operantes manibus noſtris &c. Et ibid.cap.*9. Poſtquam oſtendit, ſe potuiſſe tamquam miniſter Euangelij habere & prætendere à Corinthijs ſui operis ſtipēdium, & ſuſtentamentum, & viuere de Euangelio, nihilominus dixit: *Sed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Chriſti*. Paulus igitur non ſemper viuebat ex Euangelio, ſed ex aliunde acquiſitis, & præcipue ex ijs, quæ ex labore manuum lucrabatur, quæ iure poſſidebat; non ergo eſt præceptum Chriſti vt Apoſtoli, & Epiſcopi *non* viuant niſi ex Euangelio, ſed immo maxime conuenit vt viuere poſſint de proprio, vt ſine impedimento & grauamine populorum vbi opus eſt poſſint nedum & ipſi viuere, ſed per eleemoſinas aliorum neceſſitatibus ſubuenire, vt docent *D. Thom. hic ad* 2. *& ſuper. Matth.cap.*10. *& Caiet.hic Turrecr.ad* S. *Clericos, & ad cap.Epiſcopi num.*3.12. *quæſt.*1. *Sotus l.*10. *de iuſt. quæſt.*4.*a.*1.*ad* 2. *Ledeſma de ſtatibus cap.*3. *concluſ.*17. *Bellarm.l.*1. *de Cler. cap.*26. Et comprobatur ex eo, quod in Eccleſia Sanctiſſimi viri fuerunt vt *Athanaſ. Ambroſ. Aug.* & alij, qui bona temporalia poſſederunt.

11 Aduertit vero *Caiet. quod textus D.Thom.* intelligitur de poſſeſſione & proprietate habendi bona temporalia tam in communi, quam in particulari, quod verum eſt, ſed ſubdit, quod *D.Th.* probationes adduxit de proprio in communi, quoad Paulum, Ambroſium, & Auguſtinum. Quod tamen habet difficultatem. Quia S. Ambroſius proprium patrimonium habuit ſeparatum à bonis Eccleſiaſticis, vt aperte de ſe ipſo refert Ambroſius ipſe *l.*2. *Epiſt.*14. ad Marcellinam in principio. Cum enim rogaretur, vt Eccleſiam vnam traderet Arianis refert, ſe negaſſe illam. *Reſpondi*, inquit, *ſi a me peteret, quod meum eſſet, id eſt fundum meum, argentum meum, quiduis huiuſmodi meum, me non refragaturum, quamquam omnia, quæ mea ſunt, eſſent pauperum: verum ea, quæ diuina, imperatoriæ maieſtati non eſſe ſubiecta. Si patrimonium petitur, inuadite; ſi corpus occurram.* Habebat igitur Ambroſius patrimonium proprium.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſors Deus eſt, ſi ille nihil niſi propter Deum amat. n.*12.
2 *Canones antiqui varie interpretari poſſunt. numer.*13.
3 *Status vitæ communis quantum durauerit in Eccleſia. num.*14.
4 *Ab initio Eccleſia prædia habuit. num.*14.
5 *Et Epiſcopi proprium patrimonium. n.*14.

AD

AD TERTIVM.

12 DOminus eſt pars hæreditatis ſanctorum, quia eſt illorum totum, ſolum, & vnicum bonum, ſed hoc vnicum, & ſolum non dicit vnitatem numericam per excluſionem cuiuſcumque alterius boni, quia Sancti alia bona poſſident præter Deum, ſed dicit vnitatem analogicam, & cauſalitatis, quia Sancti nihil poſſident, quod non ſit à Deo, & in Deum, quem ſolum diligunt, quia nihil niſi propter illum diligunt, & ab amore eius eos non amouet amor diuitiarum vel alterius rei. Et hoc modo non licet Epiſcopis habere aliquid proprium præter Deum, quod ſcilicet ament & non propter Deum ament, & explicant *D. Thom. & DD. citati.*

13 Immo ex hoc *Turrecr. §. Clericos* ſumit doctrinam vnde explicet multos canones ex recenſitis *12. quaeſt. 1.* in quibus videtur prohiberi Clericis habere proprium, intelliguntur enim de eo, quod eſt habere affectum proprium ad terrena, qui non ſit Dei affectus, ſed a Dei amore & ſtudio auertat vt habetur *can. Habebat eadem cauſa*, & docuit *Aug. tract. 62. in Io.* Quamuis vt explicat *Turrecr. §. Clericos eadem cauſa* canones illi intelligi poſſint, vel de clericis, qui vouerunt paupertatem, vel vt exprimant conſilium, non præceptum, vel accipi debent ſecundum praxim primitiuæ Eccleſiæ, in quo iuxta ea quæ dicuntur Actor. 4. Nullus fidelium ſiue ſecularis, ſiue Clericus habebat aliquid proprium, ſed erant illis omnia communia, immo Eccleſia prædia non habebat, ſed fideles prædia ſua vendentes ponebant prætium ad pedes Apoſtolorum *cap. futuram & cap. videntes 12. quaeſt. 1.*

14 Quantum autem durauerit hic ſtatus, non eſt facile inuenire, *Turrecrem. d. §. Clericos num. 5. verſ. ſecundus ſtatus, & ad cap. videntes art. 9.* exiſtimat, quod hæc mutatio circa tempora Conſtantini facta fuerit per approbationem vniuerſalem, licet ante fuerit circa hoc aliqua mutatio particularis. Sed de his dicam vberius art. ſequenti. Interim dico, quod multo ante praxis illa mutata fuit per Eccleſiam Romanam. Nam Lucius primus, qui fuit creatus Pontifex anno Chriſti 256. in Epiſ. ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum anathematizat alienatores facultatum Eccleſiæ. Et ante illum Vrbanus primus promotus anno 227. vt habetur *cap. videntes 12. quaeſt. 1.* refert, quod videntes Prælati Eccleſiæ, quod plus vtilitatis erat futura Eccleſiæ, ſi fideles prædia non vendidiſſent, ſed Eccleſiæ donaſſent, vt ex eorum fructibus & Dei cultus augeretur, & pauperes, & vitam communem amantes commodius alerentur, vendere prædia ceſſauerunt, & Matricibus Eccleſijs contulerunt. Sed & tempore Pij primi Papæ, qui floruit anno 154. iam Eccleſia prædia habebat, nam ipſe in Epiſtola 5. Italicis fratrib. ſcripta prohibet ne prædia Eccleſiarum diuinis vſibus tradita ad vſus humanos applicarentur. Verum eſt, quod vt habetur ex dicta Epiſ. Vrbani primi tunc vigebat etiam vita communis apud multos præcipuè apud Clericos, vnde licet Eccleſia poſſideret prædia & bona immobilia, tamen ea poſſidebat veluti in communi, viuentibus nedum Clericis, ſed & pluribus laicis in communi; Et Gregor. ſcribens ad Auguſtinum Anglorum Apoſtolum vt habetur *cap. quia d. 12. quaeſt. 1.* mandat vt Eccleſiam illam recenter natam iuxta primam Eccleſiæ praxim & vitam communem inſtituat. Nihilominus ex illa Vrbani primi Epiſtola habetur, quod eo tempore erant ex fidelibus, qui propria retinentes communem vitam non ſequebantur. Sed quod à temporibus Apoſtolorum in Eccleſia nedum ſeculares, ſed Clerici, & Epiſcopi habuerint bona propria præter bona Eccleſiaſtica habetur ex Apoſtolorum canone 39. qui ſic habet *manifeſta ſunto priuata res Epiſcopi: ſi modo, & priuatas habet: manifeſta etiam ſunto dominica, vt priuatas quidem res Epiſcopus cum moritur, quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occaſione Eccleſiaſticarum rerum intercidant res Epiſcopi, nonnunquam vxorem, & liberos aut cognatos, aut ſeruos habet &c.* Quamobrem ex his habetur, quod praxis illa, de qua fit ſermo in actis *Apoſ. cap. 4.* parum durauit, & pro quanto colligi poteſt, ex *cap. futura 12. quaeſt. 1.* illa praxis locum habuit in Iudæa. *Futuram*, inquit, *Eccleſiam in gentibus Apoſtoli prauidebant: ideirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed prætia ſolummodo ad ſoluendos egentes. At vero cum inter turbines, & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, conſque peruenit &c.* Itaque dum Eccleſia orta eſt in Iudæa, prædia noluit admittere, quia non ibi, ſed inter gentes dilatanda erat, & in æternum manſura, ſed tamen ab Eccleſiæ exordio iam extra Iudæam prædia admiſit & vitam communem, quam vniuerſaliter ſequi impoſſibile erat, reliquit taliter tamen, quod ſemper in Eccleſia fuerunt & erunt, qui in communi viuant. Et iam etiam ab exordio Eccleſiæ ſic Epiſcopis de Euangelio & ſumptibus communibus viuere datum erat, quod tamen ſi habebant propria illa detinebant, & de illis pro libito diſponebant. Sed de his in ſequenti articulo diſtinctius eſt agendum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Epiſcopi mortaliter peccent, ſi bona Eccleſiaſtica quæ procurant, pauperibus non largiantur.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur, quod Epiſcopi mortaliter peccent, ſi bona Eccleſiaſtica, quæ procurant, pauperibus non largiantur. Dicit enim Ambroſ. exponens illud Luc. 12. *Hominis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit. Propriū nemo dicat, quod è communi plus quam ſufficiat ſumptum, & violenter obtentum eſt.* Et poſtea ſubdit, *Neque minus eſt criminis habenti tollere, quam cum poſſis & abundas, indigentibus denegare. Sed violenter tollere alienum,*

quol. 6. ar. 12.

in ſer. 1e. de eleēmoſ. do ad ſin. to. 5.

o eodem loco nunc dicto.

eſt

eſt peccatum mortale. Ergo Epiſcopi mortaliter peccant, ſi ea quæ eis ſuperſunt, pauperibus non largiantur.

In hunc locum Eſaias.

2 Præterea, Super illud Iſa. 3. Rapina pauperum in domo veſtra, dicit gloſſ. Hieron. quod bona Eccleſiaſtica ſunt pauperum. Sed quicumq; id quod eſt alterius, ſibi reſeruat, aut alijs dat, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem. Ergo ſi Epiſcopi bona Eccleſiaſtica, quæ eis ſuperfluunt, ſibi retineant, vel conſanguineis vel amicis largiantur, videtur quod teneantur ad reſtitutionem.

Habetur 1. q. 2. c. clericos, & 16. q. 1. c. quoniam.

3 Præterea, Multo magis aliquis poteſt de rebus Eccleſiæ ea quæ ſibi ſunt neceſſaria, accipere, quam ſuperflua congregare. Sed Hieron. dicit in epiſtola ad Damaſum Papam, Clericos illos conuenit ſtipendijs Eccleſiæ ſuſtentari, quibus parentum & propinquorum bona nulla ſuffragantur. Qui autem bonis parentum & opibus proprijs ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium committunt & incurrunt. Vnde & Apoſtolus dicit prima ad Timot. 5. Si quis fidelis habet viduas, ſubminiſtret illis, & non grauetur Eccleſia, vt his quæ verè viduæ ſunt, ſufficiat. Ergo multo magis Epiſcopi mortaliter peccant, ſi ea quæ eis ſuperfluunt de bonis Eccleſiaſticis, pauperibus non largiantur.

Sed contra eſt, quod plures Epiſcopi ea quæ ſuperſunt, non largiuntur pauperibus, ſed expendere videntur laudabiliter ad reditus Eccleſiæ ampliandos.

Reſpondeo dicendum, quod aliter eſt dicendum de proprijs bonis quæ Epiſcopi poſſidere poſſunt, & de bonis Eccleſiaſticis. Nam propriorum bonorũ verum dominium habent. Vnde ex ipſa rerum conditione non obligantur, vt ea alijs conferãt, ſed poſſunt ea vel ſibi retinere, vel etiam alijs pro libito elargiri. Poſſunt tamen in eorum diſpenſatione peccare propter inordinationem affectus, per quam contingit, quod vel ſibi plura conferant, quam oporteat, vel alijs etiã non ſubueniant, ſecundum quod requirit debitum charitatis. Non tamen tenentur ad reſtitutionem, quia huiuſmodi res ſunt eorum dominio deputatæ. Sed Eccleſiaſticorum bonorum ſunt diſpenſatores, vel procuratores. Dicit enim Auguſt. ad Bonifacium, Si priuatum poſſidemus bonum, quod nobis ſufficiat, non illa bona noſtra ſunt, ſed illorum quorum procurationem gerimus, non proprietatẽ nobis vſurpatione damnabili vendicemus. Ad diſpenſatorem autem requiritur bona fides, ſecundum illud prima ad Corinth. 4. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Sunt autem bona Eccleſiaſtica non ſolum in vſus pauperum, ſed etiam ad cultum diuinum & neceſſitates miniſtrorum expendenda. Vnde dicitur duodecima, quæſtione ſecunda. De reditibus Eccleſiæ vel oblatione fidelium, ſola Epiſcopo ex his vna portio mittatur, duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi pauperum profuturæ, a Presbytero, ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur, vltima clericis pro ſingulorum meritis diuidatur. Si ergo diſtincta ſint bona, quæ debent in vſum Epiſcopi cedere, ab his quæ ſunt pauperibus, & miniſtris, & cultui Eccleſiæ eroganda, & ſi aliquid ſibi retinuerit Epiſcopus de his quæ ſunt pauperibus eroganda, vel etiam in vſum miniſtrorum, aut in cultum diuinum expendenda: non eſt dubium quin contra fidem diſpenſationis agit, & mortaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur. De his autem quæ ſunt ſpecialiter ſuo vſui deputata, videtur eſſe eadem ratio quæ eſt de proprijs bonis: vt ſcilicet propter immoderatum affectum & vſum peccet quidem, ſi immoderata ſibi retineat, & alijs non ſubueniat, ſicut requirit debitum charitatis. Si vero non ſint prædicta bona diſtincta, eorũ diſtributio fidei eius committitur. Et ſi quidem in modico deficiat, vel ſuperabundet, poteſt hoc fieri abſque bonæ fidei detrimento: quia non poteſt homo in talibus punctualiter accipere illud, quod fieri oportet. Si verò ſit multus exceſſus, non poteſt latere. Vnde videtur bonæ fidei repugnare: & ideò non eſt abſque peccato mortali. Dicitur enim Matth. 24. quod ſi dixerit malus ſeruus in corde ſuo, moram facis Dominus meus venire (quod pertinet ad diuini iudicij contemptum,) & cœperit percutere conſeruos ſuos (quod pertinet ad ſuperbiam,) manducet autem & bibat cum ebrioſis (quod pertinet ad luxuriam:) veniet dominus

Ep. 50. inter me. & ſi. to. m. 2.
† ſcilicet quæ noſtra ſũt & pauperum.

12. q. 2. c. de redditibus Eccl.

gloſſ. ord. & inter. ibid.

ſerui illius in die qua non ſperat, & diuidet eum (ſcilicet a ſocietate bonorum,) & partem eius ponet cum hypocritis (ſcilicet in inferno.)

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Ambroſij non ſolum eſt referendum ad diſpenſationem rerum Eccleſiaſticarum, ſed quorumcumque bonorum, ex quibus tenetur aliquis debito charitatis prouidere neceſſitatem patientibus. Non autem poteſt determinari, quãdo ſit iſta neceſſitas quæ ad peccatum mortale obliget, ſicut nec cætera particularia quæ in humanis actibus conſiderantur. Horum enim determinatio relinquitur humanæ prudentiæ.

Ad ſecundum dicendum, quod bona Eccleſiarum non ſunt ſolum expendenda in vſus pauperum, ſed etiã in alios vſus, vt dictum eſt. Et ideo ſi de ea in eo art. *quod vſui Epiſcopi vel alicuius clerici eſt deputatum, velit aliquis ſibi ſubtrahere, & conſanguineis vel alijs dare, non peccat dummodo illud faciat moderate, id eſt, vt non indigeant, non autem vt ditiores inde fiant. Vnde Ambroſius dicit in libro de Officijs. Hæc eſt approbãda liberalitas, vt proximos ſeminis tui non deſpicias, ſi egere cognoſcas, non tamen vt illos ditiores fieri velis ex eo, quod tu potes conferre inopis.*

§ 1.c.30. par ante ... & habetur in Decr. d. 86 c. eſt probanda. 1 de offic. c. 28 c. 1. & habetur 12 q. 2.c. Aurũ.

Ad tertium dicendum, quod non omnia bona Eccleſiarum ſunt pauperibus largienda, niſi forte in articulo neceſſitatis, in quo etiam pro redemptione Captiuorum & alijs neceſſitatibus pauperum, vaſa cultui diuino dicata diſtrahuntur, vt Ambroſ. dicit. *Et in tali neceſſitate peccaret clericus, ſi vellet de rebus Eccleſiæ viuere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus viuere poſſet.*

Ad quartum dicendum, quod bona Eccleſiarum vſibus pauperum deſeruire debent. Et ideò ſi quis neceſſitate non imminente prouidendi pauperibus de his, quæ ſuperfluunt ex prouentibus Eccleſiæ, poſſeſſiones emat, vel in theſauro reponat in futurum vtilitati Eccleſiæ & neceſſitatibus pauperum, laudabiliter facit. Si vero neceſſitas ſuperflua immineat pauperibus erogandi, ſuperflua cura eſt & inordinata, vt aliquis in futurum conſeruet. Quod Dominus prohibet Matth. 6. dicens. Nolite ſoliciti eſſe in craſtinum.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtionis ſtatus. num.1.*

1 AMpliſſimam diſcurrendi materiam præbet doctrina *D. Thomæ* in hoc articulo, in quo oſtenditur quanta & qualis obligatio ſit Epiſcopi, & Clericorum in procurando & diſpenſando Eccleſiaſtica bona, qualeque illorum habeant, vel non habeant dominium, & an ea alienare, ad libitum poſſint, & cui voluerint tribuere. Sed quia tota huius articuli reſolutio maxime pendet ab hiſtoria, & notitia antiquarum legum, & praxis Eccleſiaſticæ, ſine qua nec antiqui Canones poſſunt intelligi, nec inſtitia præſentis ſtatus Eccleſiæ plene percipi, ideo prius ab hiſtoria initium ſumendo.

SVMMARIVM.

1 *Vita communis fidelium Hieroſolymis. n.2.*
2 *Hic primus ſtatus fidelium quatuor ſingularia habebat. num.3.*
3 *Hæc communis vita non erat tunc in præcepto num.4.*
4 *Nec apud omnes omnino communis. n.5.*
5 *Hic ſtatus vitæ communis extra Iudæam non ſe extendit. num.6.*
6 *Fideles ex gentibus conuerſi ſua retinebant. n.6.*
7 *Secundus ſtatus Eccleſiæ. n.7.*
8 *In hoc fideles bona retinebant. n.7.*
9 *Et Clericis proprium habere non erat prohibitum. num.8.*
10 *An qui proprium habebant ex bonis Eccleſiæ viuere poſſent. n.8.*
11 *Eccleſiaſtica bona communia erant. n.9.*
12 *Clerici in communi habitabant. n.10.*
13 *Tunc & ex laicis, & ex Clericis multi viuentes ſine proprio in communi. n.11.12.13.*
14 *Inſtitutio Clericorum viuentium in communi ſine proprio eſt ex Apoſt. n.14.*
15 *Vita communis ſine proprio non fuit in præcepto. num.15.*
16 *Subſtantia ſecundi ſtatus Eccleſiæ, quæ fuit. n.16.*
17 *Tertius ſtatus Eccleſiæ. n.17.*
18 *Bona Eccleſiæ in quatuor partes diuidenda &c. num.17.*
19 *Decretum Simplicij. n.17.*
20 *Epiſcopus aliorum portiones vſurpans obligabatur ad reſtitutionem. n.17.*
21 *Decretum Gelaſij. n.18.*
22 *Pars pauperum an publice diſpenſanda. &c. numer.19.*
23 *Diuiſio illa fiebat in partes proportionales. numer. 19.*
24 *Epiſcopus ex ſua parte peregrinis & captiuis ſubueniebat. n.19.*
25 *Prius tres portiones aſſignabantur, & quod remanebat erat Epiſcopi. nu.19.*
26 *Etiam de nouiter acquiſitis fieri debebat diuiſio. num.19.*

27 *Parochiarum diſtinctio antiquior, quam illa quadripartita diuiſio. n.20.*
28 *Tituli Cardinalium etiam antiquiores. n.20.*
29 *Eccleſijs quæ ſunt tituli Cardinalium relicta prædia, & poſſeſſiones. n.20.*
30 *Tituli Cardinalium a poſſeſſionibus Eccleſiarum deſumpti. n.20.*
31 *Etiam poſt ſimplicium & Gregorium fuerũt Epiſcopi qui viuebant in communi cum Clericis. numer.21.*
32 *Varie etiam facta diſtributio, vt aliquando tertia aliquando media pars daretur Epiſ. n.21.*
33 *In hoc ſtatu adhuc fructus communes erant, ſed collecti fiebant proprij per diuiſionem. n.21.*
34 *Vltimus Eccleſiæ ſtatus in quo ſunt diuiſæ præbendæ. nu.22.*
35 *Origo iſtius diuiſionis vnde acciderit. n.22.*
36 *An facta per decretum. num.22.*
37 *Conſuetudine potuit introduci. n.22.*
38 *Pauperes ex miſericordia Eccleſiæ accipere debebant alimenta. n.22.*
39 *Vnde nomen beneficij ortum. n.23.*
40 *Baronius defenſus. n.23.*

Qoid de facto per tempora diuerſa actum ſit circa Eccleſiaſtica bona ab Eccleſia poſſeſſa, & qualis fuerit circa hæc Eccleſiæ praxis, & quæ leges?

2 PLures igitur Eccleſiæ ſtatus diſtinguontur. Primus eſt, quem habuit Hieroſolymis in ſui initio, quem S. Lucas Euangeliſta deſcribit in Act. Apoſtolorum *cap.4. & 5. Multitudinis autem*, inquit, *fidelium erat cor vnum, & anima vna: nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*. Et infra. *Neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur autem ſingulis prout cuique opus erat. Ioſeph autem, qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis (quod eſt interpretatum filius conſolationis) Leuites Cyprius genere cum haberet agrum vendidit, & attulit pretium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum*. Cap. autem quinto habetur. *Vir autem quidam nomine Ananias cum Saphira vxore ſua vendidit agrum, & fraudauit de pretio agri, conſcia vxore ſua: & afferens partem quandam ad pedes Apoſtolorum poſuit. Dixit autem Petrus, Anania cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?*

3 Talis erat Eccleſiæ ſtatus in ſui initio, nimirum anno Domini 34. ſtatim poſt Chriſti Paſſionem, Reſurrectionem, & Aſcenſionem, & Spiritus Sancti aduentum. Ad hunc enim annum huiuſmodi acta referunt *Baron. ad annum 34. num.267. Bzouius ibid. & Ciaconus in vita S. Petri*. Quatuor autem ſingularia habebat hic ſtatus, ſcilicet communio bonorum, talis quoque communio vt nedum Apoſtoli, & diſcipuli, ideoque nedum Clerici & Eccleſiaſtici, ſed ſeculares tam viri, quam mulieres omnia haberent communia. Tertio, quòd tunc Eccleſia non habebat prædia neque domos, ſed hæc vendebantur, & pretium ponebatur ante pedes Apoſtolorum. Quartum etiam à multis deducitur, quòd hæc abnegatio proprietatis, & electio communitatis a fidelibus voto conſecraretur Deo, ob hanc enim cauſam volunt, quòd Ananias, & Saphyra puniti fuerint morte repentina, quia pretium quod Deo vouerant, non integrè ad pedes Apoſtolorum depoſuerunt.

4 Verum conſiderandum hic eſt primo, quòd hæc vita communis neque tunc erat ex aliqua lege, aut præcepto neceſſaria. Neque enim Apoſtoli fecerunt aliquod decretum, per quod vita communis preciperetur, ſed per modum hiſtoriæ narratur, quòd multitudinis credentium erat cor vnũ &c. Vnde cap. 5. Petrus ad Ananiam dixit. *Non ne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?* Clarè ex hoc inſinuans, quòd neque erat neceſſe vt Ananias licet fidelis agrum ſuum venderet, vel pretium illius poneret ante pedes Apoſtolorum. Quod ergo tunc fiebat erat conſilium, & deuotio, non præceptum, & neceſſitas, vt docet *Suarez tom.3. de Relig. lib.3. cap.3 n.4.*

5 Addit idem *Suarez ex Bellarm. l.2. de Monach. c.5.* quòd fortaſſe nec etiam illo tempore omnes fideles modum illum paupertatis amplexi ſunt. Nam & hoc inſinuant illa verba: *Nonne manens tibi manebat &c.* Ex quibus nedum colligitur paupertatem illam, ſeu communem vitam non fuiſſe de præcepto, ſed quòd & ſine ſcandalo, & admiratione potuiſſet Ananias agrum ſibi retinere, ſicut fortaſſe alij faciebant. Et certè, eſto dicatur, quòd fideles vendebant agros & domos, numquid veriſimile eſt, quòd omnes domos vendiderint? Et quòd domos proprias ad habitandum nulli retinuerint? Neque enim conueniebat vt omnes ſimul viri, & mulieres habitarent. Neque dici poteſt, quòd habitarent ſimul viri, & ſeorſum ſimul mulieres, quia rationabile non erat vt vxores a maritis viuerent & habitarent ſeparatim, cum hoc ſtatui matrimoniali non conueniat. Eccleſia igitur tunc habebat domum in qua congregabantur ad Concilia, ad doctrinam, ad orationem, quæ vel erat Eccleſiæ vel alicuius particularis fidelis. Sed quòd fideles retinerent ſibi domos proprias ad habitandum habetur ex cap. 12. Act. Apoſtol. vbi refertur, quòd Petrus exiens de carcere, in quo detinebatur iuſſu Herodis, venit ad domum Mariæ Matris Ioannis, qui cognominatus eſt Marcus, vbi erant multi congregati, & orantes, & neque tamen ibi erant Apoſtoli, quia ipſemet Petrus mandauit vt qui ibi tunc erant eius libertatẽ nunciarẽt Iacobo & fratribus, & ipſe egreſſus iuit ad alium locum, ad aliam nimirum domum alicuius fidelis ſecretiorem & diſtinctam ab illa in qua habitabant Iacobus, & alij Apoſtoli. Sic quoque dicendum eſt, quòd in domibus haberent mobilia, quia de iſtis non dicitur, quòd venderentur, & quia neceſſaria erant cuique pro vſu quotidiano. Sed & ex eo, quòd habetur *ex epiſt. Pauli ad Hebr. capit. 10.* colligitur, quòd & ex fidelibus Hebræis aliqui propria poſſidebant. Inquit enim Paulus. *Sed & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam*. Vbi, vt *Caiet.* exponit, rapinam intelligit iniuſtam bonorum cõfiſcationem factam contra illos in odium fidei. Et ex Hebræis

ſgitur erant habentes bona, quorum confiſcationem & rapinam, boni illi fideles cum gaudio ſuſceperunt. Et quod dicitur, quòd *multitudinis erat cor vnum, & anima, & quòd nullus eorum aliquid ſuum dicebat*,& ſuſra. *Quotquot habebant agros &c.* intelligitur dictum iuxta conſuetum modum loquendi ſcripturæ, quæ cum de multitudine loquitur, omnibus ſolet tribuere, quod in pluribus inuenitur. In illo verò initio Eccleſiæ propter fidei feruorem plures erant, qui agros, & domos venderent, & pretium ponerent ad pedes Apoſtolorum. Quamuis & quod non vendebant, ſed ſibi retinebant, ſuum non dicerent, quia ob communionem charitatis alijs ſponte communicabant, ac ſi non eſſet ſuum, ſed commune. Sic ergo vita illa communis nec erat de præcepto, ſed liberè aſſumebatur, & liberè fideles ſua vendentes pretium pro communi Eccleſiæ vtilitate impendebant. Et adhuc non omnes omnino agros, vel domos vendiderunt, ſed & aliqui ſua retinentes Eccleſiam fidelium iuuabant oblationibus, & communicatione vſus rerum, quas ſibi retinebant; vnde & id, quod ſuum erat verbis & factis, tamquam non eſſet ſuum, commune eſſe dicebant.

6 Hic ſtatus Eccleſiæ extra Hieroſolymam vel Iudæam non ſe extendit. Vnde *Turrecrem. in cap. ſint manifeſta 12. quæſt. 1. ex S. Aug. de doct. Chriſ.* inquit, quòd Eccleſia, quæ in communi viuebat, erat congregata ex ijs, qui in Iudæa erant conuerſi pro maiori parte. *Valentia etiam hic p. 7. §. Tertio certum*, ait, quòd hic modus viuendi durauit breuiſſimo tempore apud fideles. Quod nedum ex dictis artic. ſuperiori, ſed ex ſacra hiſtoria euidentiùs comprobatur. Nam Actorum 9. dicitur de Thabita, *quod erat plena operibus bonis, & eleemoſynis, quas faciebat*. Et quòd Petrum circumſteterunt omnes viduæ flentes, & oſtendentes illi veſtes, & tunicas, quas faciebat illis Thabita. Illa igitur diues erat, & proprietatem ſuorum bonorum ſibi retinens, ex illis prouidebat viduis, & egenis, quod facere minimè potuiſſet, ſi diuitias non poſſediſſet. *Ibidem etiam & cap. 10. ſequenti* dicitur, quòd Petrus habitabat apud Simonem quendam coriarium, cuius domus erat iuxta mare, vnde habetur, quod ille Simon habebat, vnde hoſpitio Petrum ſuſciperet. *& cap. 11. in fine* dicitur. *Diſcipuli autem, prout quis habebat, propoſuerunt ſinguli in miniſterium mittere habitantibus in Iudæa fratribus, quod & fecerunt, mittentes ad ſeniores per manus Barnabæ, & Sauli*. Chriſtiani igitur, qui erant Antiochiæ poſſidebant ſua, & eorum quilibet prout diues erat miſit eleemoſynam ad fideles & fratres in Chriſto exiſtentes Hieroſolymis, *& cap. 16.* Lydia ad doctrinam Pauli fidelis facta & cum tota domo baptizata dixit Paulo: *Si iudicaſtis me fidelem domino eſſe, introite in domum meam, & manete, & coegit nos*. Non ergo Lydia ſuis renunciauit bonis, ſed illa retinens Paulum hoſpitio recepit. *Et in eodem cap.* legitur, quòd carceris cuſtos a Paulo conuerſus ad fidem, Paulum & Silam perduxit in domum ſuam, & appoſuit eius menſam. Sed & *cap. 20.* Paulus dixit Epheſijs, *Argentum, & aurum, aut veſtem nullius concupiui, ſicut ipſi ſcitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus meæ*. Ex quo habetur, & quòd Epheſij fideles ſua quiſque poſſidebant, & quod nedum ibi Eccleſia non habebat cōmunia bona, quibus Apoſtoli, & clerici miniſtri Chriſti viuerent, ſed quòd Paulus ſuis manibus laborando ſibi & ſocijs victum lucrabatur. Quod idē colligitur ex ijs, quæ Paulus ipſe de ſe refert in *p. ad Corinth. cap. 4. & in 2. cap. 11.* prout conſideratum eſt *art. ſup.* Dum enim Paulus manſit Corint. vel ex ſubſidio ſibi delato ex fratribus, qui venerunt ex Macedonia, vel ſuis manibus laborando victum ſibi parauit, non verò de aliquo communi bono illius Eccleſiæ vixit. Et cum Paulus *ad Rom. cap. 12.* horteretur fideles Romæ exiſtentes, ad eleemoſynam & hoſpitalitatem, dicens: *Neceſſitatibus ſanctorum communicantes, hoſpitalitatem ſectantes*, proculdubio ſupponit eos proprias diuitias poſſediſſe, quibus poſſent neceſſitatibus pauperum ſubuenire, & peregrinos ad hoſpitium recipere. Conſtat igitur, quòd etiam temporibus Apoſtolorum vita illa communis extra Iudæam non fuit introducta, ſed quòd fideles propria retinentes, & ex eis eleemoſynas facientes, & peregrinos hoſpitio recipientes Deo ſeruiebant.

7 Eſt ergo ſecundus ſtatus Eccleſiæ in quo *vita* communis ſeruata fuit non ab omnibus, ſed a Religioſis & Clericis. In pluribus verò diſtinguitur hic ſtatus à priori. Primò quia in hoc ſtatu fideles non alienabant agros, & domos, ſed propria bona retinebant ex eis offerentes Eccleſiæ *oblationes* & eleemoſynas pro temporum indigentia & eorumdem fidelium pietate. Hoc nedum conſtat ex ſupra probatis, ſed etiam ex collectarum vſu antiquiſſimo in Eccleſia. Erant verò collectæ coadunationes eleemoſynarum, quæ ex inſtitutione Apoſtolica in aliquibus anni temporibus colligebantur pro Eccleſiæ neceſſitatibus. De quibus latè loquitur *S. Leo Papa* in pluribus ſermonibus, quos habuit de ieiunio decimi menſis, & collectis. Et de his agit *Baronius ad annum Chriſti* 44. Nam & *Apoſ. in p. ad Cor. cap. 16.* de his ſermonem habens dixit: *De collectis autem, quæ fiunt in ſanctos, ſicut ordinaui Eccleſijs Galatiæ, ita & vos facite per vnam ſabbati &c.* Quia enim ob ortam famem validam, vt habet *D. Thom. ibid. lec. 1.* Sancti in Hieruſalem inopia valde grauabantur, commiſſum fuerat Paulo, & Barnabæ, vt ab alijs Eccleſijs ſubſidium inuenirent, & propterea Paulus inſtat apud Corinthios pro colligenda eleemoſyna ad Sanctos in Hieruſalem tranſmittenda. Ex huiuſmodi verò exemplis & Apoſtolorum inſtitutione tranſijt vſus apud Eccleſiam Romanam, vt in certis Dominicis indicerentur collectæ pro Eccleſiæ neceſſitatibus. Igitur fideles ſuorum bonorum domini exiſtentes pro opportunitate eleemoſynas erogabant, & quidem cum abundantiſſima charitate.

8 Sed ſecundò diſcrimen erat, quòd nedum ſeculares non vendebant agros, & domos, ſed & Clerici, & Epiſcopi ſi prædia, & domos, & bona titulo aliquo ciuili habebant, ea ſi volebant poſſidebant, quod quidem habetur expreſsè *ex Conc. Romano ſub Martino Papa cap. 15. & ex Concil. Agathen. cap. 8. & ex Canon. 39.* Apoſtolorum, prout refertur *cap. manifeſte & cap. Epiſcopi, & cap. ſint manifeſta 12. quæſt. 1.* & conſideratum eſt artic. Superiori. Et propterea, quòd etiam tempore Apoſtolorum fuerint Clerici habentes proprium, docet *Turrecrem. ex S. Aug. lib. de doc. Chriſ. in d. cap. ſint manife-*

nifeſta num.1. Raphael à Turre ſupra quaſt.86. n.2. diſp.2.num.2. Valentia hic.p.7.§. Tertio certum. Ita tamen licitum erat Clericis habere de proprio, vt ſi propterea non indigerent vti pro eorum ſuſtentatione bonis Eccleſiaſticis, eis vti non deberent ſic enim dicitur in can.40.Apoſt. *Percipiat autem & ipſe (ſi modò indiget) quantum ad neceſſarios ſuos, & hoſpitio exceptorum fratrum vſus opus habet, ne quo modo ipſe poſteriore loco habeatur quàm cæteri. Ordinauit enim lex Dei, vt qui altari inſeruiunt, de altari nutriantur, quando nec milites vnquam ſuis annonis arma hoſtibus inferant*, & ita, licet ſub alijs verbis habetur *cap. ex his.22.12.quaſt.2. & Concil. Antioch.cap.25.* pront refertur *cap.Epiſ.23. eadem cauſa & quaſ. habet. Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandam erga omnes, qui indigent cum ſumma reuerentia & timore Dei. Participet autem ipſe, quibus indiget (ſi tamen indiget) tam in ſuis, quàm infratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs vſibus profuturis.* Et hoc idem habetur *ex Proſpero cap. illi, eadem cauſa & quaſt. & ex Hier. & Proſpero cap.Clericos 6.cap.Paſtor Eccleſia.7.cap. ſi quis propter.8. & alijs 1. quaſt.2.* Quod tamen an eſſet conſilium, vt multi volunt, & refert *Turrecrem.d.cap ex his*, vel potiùs præceptum, quoniam hoc ſpectat ad ius, & non ad facti hiſtoriam, infra conſiderabitur. Nunc ſatis ſit aduertiſſe, quòd in Eccleſia conuerſa ex gentibus etiam Clerici ab initio propria illis titulo aliquo Ciuili obuenientia poſſederunt, ſi voluerunt poſſidere.

9 Nihilominùs tunc Eccleſiaſtica bona communia erant, & nulli propria, & ex illis tamquam ex bonis communibus Epiſcopo diſpenſante viuebant Epiſcopus, Clerici, peregrini, & pauperes, & fabricæ Eccleſiæ prouidebatur. Huiuſmodi verò bona communia non conſiſtebant in ſolis pecunijs vel fructibus prædiorum, ſed etiam in prædijs ipſis, domibus, & poſſeſſionibus, & bonis ſtabilibus, quæ ab initio Eccleſia poſſidere cœpit vt videre eſt *ex epiſt. 2. Pij Primi, & ex epiſt. Vrbani I.* Sic enim & tituli Cardinalium, vt infra explico, ex domibus & poſſeſſionibus deſumebantur, antequam Eccleſia publicè Eccleſias fabricare poſſet, & tituli ex fundati. Eccleſijs deſumerentur. Conſtantinum etiam, & Licinium iuſſiſſe, vt omnes poſſeſſiones ablatæ a Chriſtianis tempore perſecutionis Diocletiani reſtituerentur, ex *Euſebio l.10. cap.5. aduertit Raphael a Turre ſupra. quaſt.86. a.2. diſput.2.num.3.* Bona ergo Eccleſiæ etiam in bonis ſtabilibus fructiferis conſiſtebant. Quæ tamen bona vt communia poſſidebantur. Et ſic Epiſcopi non habebant redditus Eccleſiaſticos pro illorum menſa applicatos, ſed bona Eccleſiaſtica communia erant, pro Dei cultu, & Clericorum ſuſtentamento, & pijs vſibus Epiſcopo præſide eroganda. Hoc habetur primò *ex 40. Can. Apoſtol.* ibi. *Præcipimus vt Epiſcopus res Eccleſia in poteſtate habeat. Nam ſi pretioſa hominum anima fidei eius committenda ſunt: multò vtique magis oportuerit, & de pecunijs mandatum dare, vt illius arbitrata diſpenſentur, neque non cum timore Dei ſummaque ſollicitudine per presbyteros, & Diaconos erogentur in pauperes.* Et poſtea ſubdit per verba *num.ſup.relata*, quomodo Epiſcopus ipſe eiſdem bonis vti poſſit, & habetur *capit. Præcipimus 24.12. quaſt.1.* Et in eundem ſenſum *Vrbanus Primus epiſt. vnica*, vt habetur *cap.Res 26. 12.quaſt.2.dixit. Res Eccleſia non quaſi propria, ſed vt communes, & Domino oblata, cum ſummo timore non in alios quàm in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſanda.* Et eadem colliguntur ex *cap. ſicut 21.* quod eſt eiuſdem Vrbani ibidem, & ex *c. nulli 27. quod eſt Concil.Rom.ſub Eug.II.eadem cauſa & quaſt. & cap.Decimà, 66. quod eſt Aug.ſer.219.de temp.& cap.fin.quod eſt Hieron.in Epiſ. ad Damaſum, 16.q.1.*

10 Sed in eo ſtatu & habitatio ipſa Clericorum communis erat, vnde communes res, communem domum, commune refectorium, & menſã habuerunt. Sic enim in Conc.Rom.1.ſub Eug.II. & poſtea ſub Leone IV. ſtatutum fuit, & habetur *12. q.1.cap.Neceſſaria etenim res exigit, vt iuxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent. Itaque omnibus vnum ſit refectorium, ac dormitorium, ſeu cætera officina ad vſus Clericorum neceſſaria. Miniſtri verò poſt Epiſcopum ſuper eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potiùs exornet, quàm dehoneſtet.* Nicolaus etiam Papa ſimilia decreuerat, vt habetur *eadem cauſa, & quaſ.cap.Nulla ædificia in atrio Eccleſia ponantur niſi tantùm Clericorum.* Vbi tamen contigiſſet clericum eſſe vxoratum, illum ſtipendia ſua debere exteriùs recipere ſtatuit *S.Gregor. ſcribens Auguſtino Anglorum Epiſcopo, & habetur c.quia tua.12.q.1.*

11 Verùm tunc aderant multi nedum viuentes ex bonis Eccleſiæ communibus, ſed qui ad exemplum primorum illorum fidelium Iudæorum primi ſtatus Eccleſiæ omnia ſua vendebant, & contemnebant, & pauperibus erogabant ſola communi vita contenti. Quamobrem modus ille viuendi inſtitutus in principio naſcentis Eccleſiæ, in eadem Eccleſia ex gentibus conuerſa continuatus fuit tam in laicis, quàm in Clericis. In laicis quidem, quales erant tunc Monachi, vt conſtat ex *Dyon.cap.6.de Eccleſ.hierar.* Nam licet modus ille viuendi in communi ſine proprio non potuerit continuari in tota Eccleſia, immò nec eſſet modus aptus ad fidei propagationem; cum maxima enim difficultate fidem accepiſſent gentes, ſi propria dimittere debuiſſent, vnde vt dictũ eſt, nec etiam in illo feruentiſſimo aduentu Spiritus ſancti & Eccleſiæ initio talis modus viuendi ſine proprio fuit in præceptu, tamen ſicuti tunc, ſic poſtea quàmplures etiam ex laicis abdicatis proprijs Deo in paupertate ſeruire elegerunt. Nam & ſub Marco Euangeliſta fuiſſe Alexandriæ Monachorum Monaſteria erecta, tradiderunt *Hieron. de viris Illuſtr. in Marco Euſeb.lib.2.hiſtor.cap.16.Caſſian.l.2.de inſtit.cap.5.& Dyon.Areop. lib.de Eccleſ.hierar. c.6.* de Monachorum inſtitutione plura habet, ſicut & videri poſſunt hac de re tractantes, *Io.Chryſ.lib.3.contra vituper. vita Monaſtica, Baſil.in conſtit.Monaſt.cap.19.& 23. Caſſ.coll.18.c.5.Bernard.in Apolog.ad Guilliel. Abb. & Concil.Meld.cap.9.* & alia plura, quæ habet *Suarez tom.3.de Relig.l.3.cap.4.*

12 De clericis verò certiora habentur teſtimonia. Nam Pius IV. in Bulla ſententiæ, quam dedit pro præcedentia Clericorum Regularium, quæ habetur apud *Nauar.Commen.4.de Regular.nu.7.& 8.* de eiſdem Canonicis aſſerit. *Quòd ipſi Canonici fuerunt, & ſunt de illis clericis à Sancto Auguſt.quin immò a S.Apoſtolis inſtitutis &c.* Vnde habetur Apoſtolos Clericorum religionem congregaſſe, ipſamque vſque ad S. Auguſtinum continua ſucceſſione

per-

perduraſſe, & ab Auguſtino vſque ad Pium Quartum ſicut & vſque ad hæc tempora floret & perſeuerat, Nam & *Poſſid. in vita S. Auguſt. cap. 5.* narrat Auguſtinum factum Epiſcopum Monaſterium Clericorum mox inſtituiſſe, & cœpiſſe viuere ſecundum regulam ſub Sanctis Apoſtolis inſtitutam. Hoc enim fuiſſe Monaſterium Clericorum tradit etiam Eccleſia in 3. Antiphona Laudum, dicens: *Factus ergo presbyter Monaſterium Clericorum mox inſtituit, & cœpit viuere ſecundùm regulam ſub Sanctis Apoſtolis inſtitutam*. Et officium illud *S. Auguſt.* fuit confirmatum ab Eccleſia Romana per Bullam Pij V. quæ incipit, *Licet Eccleſia Dei*, datam anno Domini 1570. cuius meminit *Pennotus in hiſtor. Canon. Regul. p. 1. cap. 12.* vbi etiam aduertit ex eadem Bulla, auctorem illius officij fuiſſe S. Thomã. Vnde hoc idem, ſcilicet quod illud Monaſterium fuerit Monaſterium Clericorum dixerunt *Vincent. Bellouac. l. 17. ſpecul. Hiſtor. cap. 51. S. Anton. 2. par. hiſtor. tit. 19. cap. 8. §. 2. Bellarm. lib. de ſcript. Eccleſ. in Auguſt. vbi tractat de ſermonibus ad fratres in eremo, Suarez tom. 3. de Relig. lib. 3. c. 4.*

13 Sed huius inſtitutionis Clericorum in communi viuentium aliquod veſtigium habetur etiam in *cap. præter diſt. 32. quòd eſt Alexandri Secundi, Ad Auguſt. etiam Epiſcopum Anglorũ ſcripſit S. Greg.* vt habetur *c. quia tua, 12. quæſt. 1.* vt in Anglicana Eccleſia inſtitueret conuerſationem, quæ erat in initio Eccleſiæ, in quo viuebatur in communi ſine proprio, Vrbanus etiam Primus in Epiſc. vnica, vt habetur *cap. ſcimus 12. q.* prima ait. *Scimus vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter omnes Chriſtianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, & maximè inter eos, qui in ſortem Domini ſunt electi, id eſt Clericos, ſicut in Actibus legitur Apoſtolorum.* Et ad hoc faciunt quæ ex *c. duo ſunt*, quod eſt *Hieron. & c. Nolo, & c. non dicatis*, quæ ſunt Auguſt. habentur *eodem cau. 12. q. 1.*

14 Apoſtoli enim ſecum congregarunt religioſos viros, qui eorum proprium finem intenderent, & ad prædic. Euang. cõſecrarent vitam propriam, omnibus propter hoc eorum ſubſtantijs relictis. Tales fuerunt Paulus, & Barnabas, qui tradiderũt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Act. 15.* Talem dicendum eſt fuiſſe Titum, & veriſimile eſt fuiſſe Ierotheum, & Dionyſium Areopagitam, ſicut certum eſt tales fuiſſe Lucam, & Marcum. Poſtea vero cum Epiſcopi fixas ſedes habuerunt, ipſi ab Apoſtolis in hac communi & paupere vita inſtructi cœperunt presbyteros, & clericos, ſecum congregare, vt cum eis vitam communem ſine proprio haberent. Hunc morem in Aphrica inſtaurauit S. Auguſt. & Gelaſius Papa tales clericos ſub regula S. Auguſt. collocauit in Eccleſia Lateranen vbi vixerunt vſque ad tempora Bonifac. VIII. Et eundem viuendi modum per Iſidorum fuiſſe in Hiſpania reparatum, eiuſque magna veſtigia vſque hodie manere in Eccleſijs *Cæſaraugustana, Pampilonen. & Taraconen. tradit Suarez d. tom. 3. de Relig. l. 3. c. 3. n. 8.*

15 Verum quidem eſt, quòd hanc vitam communem ſine proprio amplecti non erat in præcepto, nec etiam Clericis, vt ex *Præpoſ. in cap. 7. d. 43. & Gabriel. Durand. in ration. diuinorum officiorum cap. de 7. diebus Paſchæ docet Suarez d. c. 3. n. 6.* Et habetur hoc ex *Vrbano Primo in epiſ. vnica*, vt refertur *cap. ſcimus 12. q. 1.* ibi *quicumque veſtrum communem vitam ſuſceptam habet, & vouit ſe nihil proprium habere, videat ne pollicitationem ſuam irritam faciat &c.* Hanc ergo cõmunem vitam ſine proprio aſſumebant, qui liberè volebant, illamque vouebant. Et cum eam aſſumpſiſſent, non licebat eis propriũ habere, & de his expreſsè loquitur *S. Aug. in ſerm. de communi vita clericorum relatis cap. Nolo, & c. non dicatis 12. q. 1. Turrecrem. in § clericus n. 14.*

16 Itaque huius ſecundi ſtatus Eccleſiæ ſubſtantia fuit, quòd bona Eccleſiaſtica nulli erant propria, ſed communia, quamuis ſub poteſtate Epiſcopi eſſet eorum diſtributio, quæ fieri debebat pro ſuſtentatione Epiſcopi, & Cleri, & pro alimonia pauperum, & Eccleſiæ fabrica, ornamentis, & cultu. Cæterum non erat neceſſitas non habendi & poſſidendi propria bona, quamuis non deeſſent tam ex laicis, quam ex Clericis, qui abdicatis omnibus ſine proprio viuerent & etiam ad pauperem vitam voto ſe obligarent. Et quantùm ad hanc partem vita communis ſemper adhuc in Eccleſia floret, etiam in Canonicis, & Clericis, vnde quantũ ad hanc partem: quod eſt ex libertate amplecti pauperẽ vitam, Eccleſia non mutauit ſtatũ, quia in ea hic viuendi modus durat immutatus, variatio verò fuit quantum ad modum poſſidendi bona Eccleſiaſtica.

17 Tertius ſtatus eſt in quo bona Eccleſiaſtica cœperunt appropriari, & applicari. Non quòd hæc applicatio facta fuerit determinatè, & bona ablata fuerint ab adminiſtratione Epiſcopi, ſed quia decretum fuit, vt redditRuum Eccleſiaſticorum quatuor partes fierent, quarum vna ſuſtẽtationi Epiſcopi, altera Clericis, altera fabricæ Eccleſiæ, & altera pauperibus fuit adiudicata. Et ſic cum priùs in arbitrio Epiſcoporum poſitum eſſet pro præfatis cauſis expendere redditus Eccleſiaſticos abſque determinatione, poſtea cuicumque ex præfatis determinata eſt quarta pars prouentuum Eccleſiaſticorum, & prohibitum Epiſcopis vti tribus partibus pro alijs diſtributis ad ſui commodum, aut ſuorum. Primus qui hanc diuiſionem faciendam curauerit, à *Raphaele de Turre ſupra q. 86. ar. 2. d. num. 4.* dicitur fuiſſe *Sylu. Papa in Concil. Rom. c. 4.* Quod & aſſerit *Valentia d. p. 7.* Poſtea verò Simplicius Papa promotus ad Papatũ ann. 467. idem ſtatuit. *Ciac. in Simplicium. Nam epiſ. 2. ad Florentium, Aequitium, & Seueram Epiſcopos* ita habet. *Simul etiam de redditibus Eccleſiæ, vel oblatione fidelium quid deceat neſcienti, nihil licere permittat, ſed ſola ei ex his vna portio remittatur, duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ à Bonagro presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur, vltima inter ſe Clericis pro ſingulorum meritis diuidatur.* Et infra additur. *Cui etiam (ſcilicet Gaudentio Epiſ. Auſinten.) hoc ſpecialiter præcipimus imminere, vt tres illas portiones, quas per triennium dicitur ſibi tantummodo vindicaſſe, reſtituat.* Et ita etiam ex Simplicio habetur *cap. de redditibus 28. 12. quæſt. 2.* Ex quo decreto hoc etiam aduertendum eſt, quòd ita obligabatur Epiſcopus has quatuor partes diſcernere, & tres ex illis diſpenſare, vt ſi ſibi eas vendicaſſet, obligabatur ad eas reſtituendas.

18 Hoc idem decretum anno 494. *iuxta Baronium dedit Gelaſius Papa epiſtol. 6. ad Epiſcopos*

per

*per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam cap.*29.ſic dicens. *Quatuor autem tam de reditu, quam de oblatione fidelium, prout cuiuslibet Eccleſia facultas admittit, ſicut dudum rationabiliter eſt decretum, conuenit fieri portiones. Quarum ſit vna Pontificis, altera Clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda. De quibus ſicut Sacerdotis intererit, integram miniſtris Eccleſia memoratam dependere quantitatem, ſic Clerus vltra delegatam ſibi ſummam nihil inſolenter nouerit expetendum. Ea verò qua Eccleſiaſticis ædificijs attributa ſunt, huic operi veraciter pracrogata, locorum doceat inſtauratio ſanctorum: quia nephas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis in lucrum ſuum praſul impendia, his deſignata, conuertat. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quamuis diuinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur, tamen iuxta, quod ſcriptum eſt, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cœlis eſt, oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bona fama præconijs non taceri.* Hoc etiam ex Gelaſio refertur *cap.quatuor* 27. 12.*quaeſt.*2. *vbi cap. Conceſſo* 26. idem ſtatuitur ex *Epiſ. Gelaſii ad Clerum, & plebem Brundiſij*, quam miſſam ex Hiſpania & inter Epiſ. Greg.2. impreſſas numerari tertiam, refertur in *adnotat. ad d. cap. Conceſſo.*

19 Ex huius decreti vltimis verbis *Baron. ad annum* 494. *& ibid. Bzouius, Ciacconus in Gelaſium. Pax Iordan. l.*1. *tit.*12. *num.*21. *Raphael à Turre ſupra nu.*87. *a.*3. *diſp.*4. *n.*13. colligunt Gelaſium decreuiſſe, quòd pars, quæ ſpectabat ad pauperes palam diſpenſaretur omnibus videntibus, ne eam diminuendi daretur occaſio. Sed ex eo decreto hoc minimè colligitur, ſed bene quòd ita fieret diſtributio, vt de ea conſtare poſſet ſaltem per bonæ famæ præconia. An verò bona communia tunc in quatuor partes æquales eſſent diuidenda, id non exprimitur. *Et Ledeſma de ſtatib. concluſ.*24. *diff.*1. *§. a la confirmacion.* non improbabiliter credit eam non in partes æquales ſed proportionales factam iuxta exigentiam & neceſſitatem cuiuſcumque partis. Nam cum bona Eccleſiaſtica illa communia eſſent principaliter ad ſuſtentationem Epiſcopi, & Clericorũ iſtis fuit omnino aſſignanda pars quæ eorum ſuſtentationi ſufficeret. Maximè quòd Epiſcopis erat impoſitum onus nedum alendi ſe & ſuam familiam, ſed etiam hoſpitandi peregrinos, & captiuis ſuccurrendi, vt patet ex decreto eiuſdẽ Gelaſij, cuius meminit idem *Baron.*& eſt ſequens deſumptum *ex Epiſ.*7. ad Epiſcopos Siciliæ: *Præſulum auctoritas noſtrorum emanauit, vt facultates Eccleſia Epiſcopi ad regendum habeant poteſtatem; ita tamen, vt viduarum pupillorum, atque pauperum, nec non & Clericorum ſtipendia diſtribuere debeant. Hoc eis etiam ſtatuimus dari, quod hactenus decretum eſt. Reliquum ſibi Epiſcopi vendicent, vt (ſicut ante diximus) peregrinorum, atque captiuorum largitores eſſe poſſint.* Eſt autem conſiderabile hoc decretum, ex quo colligitur, quòd pro Clericis, & pauperibus, ſeu fabrica, pars determinata erat in ſui quantitate. Quam determinationem, vt puto, fecerant Epiſcopi ipſi, conſulto etiam Clero, vt veriſimile eſt. Vel forſan a Pontifice ſtatutum aliquod proportionale emanauerat, Sed pars Epiſcopi non erat determinata, ſed eius erat totum id, quod detractis alijs tribus portionibus reſiduum erat. Cum verò aliqui Epiſcopi hoc decretum de diuidendis redditibus interpretarentur de bonis antea acquiſitis non verò de nouo. *S.Greg. l.*3. *Epiſ.*11. *ad Maximianum Epiſ. Syracuſanum* vt habetur *cap. cognouimus* 29. *eadem* 12. *quaeſt.*2. declarauit, etiam de bonis de nouo acquiſitis. Eandem quoque quatuor portionum diuiſionem fieri debere ſcripſit *idem S.Greg. ad Aug. Epiſ. Anglorum in p. reſponſ. & habetur ibid. cap. Mos eſt.*30.

20 Ante quidem hos Pontifices diuiſæ erant Diœceſes & Parochiæ, quia eas diuiſerat Dionyſius Papa, qui creatus fuit Pontifex anno 261. iuxta Ciacconum, Sed & Romæ tituli Cardinalium multò ante diuiſi fuerant. Nam primò Euariſtus Pontificum ſextus, qui Pontificatum inijt ab anno 110. titulos in Vrbe Presbyteris diuiſit, vt vnuſquiſque ſuæ Parochiæ terminis certiſque limitibus diſtingueretur, deinde Hyginus Papa, qui pontificatum habuit anno 150. in vnoquoque titulo ordines Clericorum diſtinxit, *Ciacconus in Euariſto, & Hygino*. His verò titulis plura contulit fidelium pietas, etiam ante Syluestrum & Conſtantinum, vnde & denominationem ſumpſerunt ab ædificijs, & patrimonijs à pijs viris eiſdem relictis, & hinc prouenerunt tituli Equitij, Vellinæ, Pamachij, Lucinæ, Iulij, Caliſti, Damaſi Papæ, Paſtoris, Eudoxiæ, Equilianæ, Creſcentianæ, Faſciolæ, Tigridæ, Hi enim tituli, *vt habet Ciacconus in Hygino* nihil aliud erant, quàm redditus vel prouentus ex villis, prædijs, fundis, aut agris à pijs ſiue viris ſiue fœminis ad alendos Eccleſiæ miniſtros relicti. Quàmuis, verò Parochiæ diuiſæ eſſent, & Epiſcopatus, & tam Cathedralibus, quàm Parochialibus Eccleſijs relicta eſſet bona, redditus, & prouentus; nihilominùs bona illa non erant per Eccleſiam determinata in particulari vel pro perſona Epiſcopi, aut Parochi, vel pro Clero, vel pro fabrica, vel pro pauperibus, ſed pro omnibus indeterminatè, quàmuis cum ordine, ſcilicet principaliter pro Clericis miniſtris, & Dei cultu ſuſtinendo, & minùs principaliter pro ædificijs & pro pauperibus, ſed poſtea per Syluestrum & Simplicium & Gregorium ſtatutum fuit, vt ex his prouentibus quatuor fierent partes.

21 Et nihilominùs etiam poſt Simplicium, & Gregorium fuerunt Epiſcopi, qui viuebant in communi cum Clericis, vt habetur de *S. Aug.* & refertur *cap. Certè*.12. *quaeſt.*1. & adnotarunt *Sotus l.*10. *de iuſt. quaeſt.*4. *a.*3. *& Raphael a Turre ſupra quaeſt.*86. *a.*2. *diſp.*2. *num.*5. *& Valentia hic puncto* 7. *vbi ex cap. Requiſiuiſti de teſtamen. addunt Raphael, & Valentia* in aliquibus Eccleſijs conſuetum fuiſſe, vt Epiſcopi tertiam partem oblationum haberent, & immò dimidiam, *cap. antiquos*, 10. *quaeſt.*1. *ex Concil. Aurelian.* Sed hæc pertinent ad quartum ſequentem Eccleſiæ ſtatum. In quo præfatus *Raphael fuit minùs attentus num.*7. habens pro eodem ſtatum partitionis factæ tempore Simplicij, cum eo, qui nunc eſt, illumque etiam nunc durare; cum nunc bona ſint applicata menſis Prælatorum, quod tunc non erat. Ideo hoc ſummè aduertandum, quòd in hoc tertio ſtatu redditus Eccleſiaſtici adhuc erant communes; & prædia ſeu fundi Eccleſiæ vt res communitati fructificantes adminiſtrabantur, & ex eis vna reſultabat communis maſſa, quæ poſtea diuiſione fiebat particularium, ſed antequam, hi redditus & fructus diuiderentur, bona communia

nia

nia ctaur, diuiſione verò fiebat, vt vna pars eſſet Epiſcopi, alia Cleri, alia fabricæ, alia pauperum. Et ſic fructus & redditus, vt communes matureſcebant, & colligebantur, ſed collecti diuidebantur.

22 Vltimus Eccleſiaſticorum bonorum ſtatus eſt, quem modò habent. Nam Clericis, Canonicis, Parochis ſuæ præbendæ & reditus aſſignati ſunt, ſicut & Epiſcoporum menſæ ſua bona determinata. Plura etiam ſunt pro pauperibus hoſpitalia erecta, & piæ eleemoſynæ inſtitutæ, quàmuis non vbique, ſicut nec vbique, ſed ſolùm alicubi ſunt reditus ſpeciales pro fabrica Eccleſiarum determinati. Vnde quid ſit factum de portionibus duabus fabricæ, & pauperibus determinatis remaner ſatis dubium, & quæſtioni huius articuli reſoluendæ præbens non leue impedimentum. Originem iſtius applicationis, & determinationis redditu um, præbendarum, & fructuum colligit *Baron. ad annum* 502. *ex Epiſ. Symachi Papæ* ad Cæſarij conſultationes, ſic reſpondentis: *Poſſeſſiones igitur quas vnuſquiſque Eccleſia proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienare quibuslibet titulis atque diſtractionibus, ſub quocumque argumento non patimur: niſi forſitan aut Clericis honorum meritis, aut Monaſterijs Religionis intuitu, aut certè peregrinis (ſi neceſſitas largiri ſuaſerit) ſic tamen, vt hæc ipſa non perpetuò, ſed temporaliter perfruantur*. Cæperunt igitur Epiſcopi vel vt Eccleſiæ prædia diligentiùs colerentur, vel vt Clericorum deſiderio ſatisfacerent, vel vt ſe liberarent ab onere diſtribuendi communes fructus (quod eſt opus plenum murmuribus, & inquietudinibus ex eo, quòd priuati difficillimè ſua portione contenti ſunt), vel etiam honoris cauſa aſſignare Clericis, & Monaſterijs poſſeſſiones Eccleſiæ, & adminiſtrationem illarum. Quod fuit etiam in prædictis terminis approbatum à Sede Apoſtolica: Et ſic veriſimile eſt, quòd hic mos paulatim vires ſumpſerit. An verò de hoc emanauerit decretum à Sede Apoſtolica, ignoratur. Sed hoc eſſe præſumendum putat *Ledeſma de ſtatib c.3. concl.24. diff.1. pag.39. fin.* Sed & conſuetudine hoc potuit introduci, quod potuit decreto legis poſitiuæ ſanciri, & per tot, ac tot ſecula in Eccleſia eſt introductum, & toleratum. Sed certè conſideratione dignum eſt, quòd Symachus conceſſit poſſe dari poſſeſſiones Eccleſiæ Clericis, vel peregrinis, non verò id conceſſit pro pauperibus; iuſtum enim erat vt hi de manibus Epiſcopi eleemoſynas expectarent ex miſericordia Eccleſiæ recipiendas, & ne paulatim prædia Eccleſiæ vſurparent.

23 Coniecturatur etiam *Baronius vbi ſupra*, quòd inde ortum habuerit hoc nomen *beneficium Eccleſiaſticum*. Etenim cum ſolerent Clerici ab Eccleſia per Epiſcopum menſib. ſingulis victus cauſa meritam ſtipem accipere, vt ex S. Cypriano ipſe probauerat tomo ſecundo annalium, poſtea verò factum eſt, vt aliquibus ex his Eccleſiæ poſſeſſiones, quoad viuerent, ab Epiſcopo concederentur, quæ *beneficia* dici cœperunt, eo quòd (vt habet *Symmachus Epiſ. citata*) benemeritis tantummodo ea concedi liceret. Hoc verò ſatis diſplicet *Lotter. de re benef. quæſt.1. a. num.52.* Tum quia Symachus non loquitur de benemeritis, ſed de honorum meritis, Tum quia Symachus non dicit illas poſſeſſiones ex hoc dici cœpiſſe beneficia. Sed neque *Baronius* aſſerit Symachum dixiſſe poſſeſſiones illas vocatas fuiſſe beneficia, ſed optima coniectura id deducit ex verbis Symachi ſupra relatis. Nam & honorum meriti, benemeriti ſunt, & ex hoc, quòd poſſeſſiones non niſi honorum meritis ſeu, benemeritis concedebantur ad vitam, bene potuit contingere vt poſſeſſiones illæ *beneficia* tamquam benemeritis data dicerentur. Nec obſtat, quòd beneficium modò dicatur ius percipiendi redditus, quod non niſi per Canonicam inſtitutionem, neque alteri, quàm Clerico attribuitur. Quia nominum ſignificatio ab vno incipiens ſæpe ad aliud transfertur, & bene contingere potuit, vt hoc nomen primò impoſitum fuerit poſſeſſionibus ſignificandis, & poſtea à iuriſtis fuerit translatum ad ſignificandum ius percipiendi redditus poſſeſſionum, & fructus.

S V M M A R I V M.

1 *Diuiditur textus articuli. n.24.*

24 HIs ſuppoſitis ad expoſitionẽ textus accedẽdo, cõſideratur, quòd huius articuli corpus in 6. partes diuiditur; In prima definitur, quid Epiſcopus poſſit circa bona propria ſeu patrimonialia; in ſecunda in generali ſtatuitur, quòd Epiſcopi & alij beneficiarij ſunt procuratores, & adminiſtratores bonorum Eccleſiæ; in tertia oſtenditur, in quos vſus ſint expendenda bona Eccleſiaſtica, in quarta agitur de bonis ad ſpeciales vſus deputatis; in quinta de applicatis ad ſuſtentamentum Epiſcoporum; in ſexta verò de indiuiſis bonis, & communibus.

S V M M A R I V M.

1 *Bonorum patrimonialium Epiſcopi ſunt domini, vt ſine iniuſtitia in quoſcumque vſus illis vtantur. num.25.*

2 *Epiſcopus abutens patrimonialibus magis peccat, quam laicus. n.26.*

25 QVantùm autẽ ad primam partẽ, & loquendo de bonis patrimonialibus certa eſt prima Concluſio & cõmunis reſolutio, quòd Epiſcopi talium bonorum ſunt domini, ideoque liberi vt ea quomodocumque conſumant ſine iniuſtitia. Quàmuis ex nimia affectione poſſit eſſe, vt in eorum vſu peccent, vel ex prodigalitate, vel ex luxuria, vel ex crudelitate ſeu immiſericordia in pauperes, vel ex quacumque alia mala affectione. Et circa hanc partem.

26 Hoc ſolum aduertendum occurrit, quòd cum Epiſcopi ex officio debeant eſſe ſubditis forma viuendi, regula morum, & virtutum exemplar. Ideo etiam in abuſu patrimonij magis peccant, quàm laici, ſed non peccato iniuſtitiæ, ſed quia magis indecens eſt, & contra rectam rationem, vt ille peccet, qui debet ex officio alijs eſſe virtuoſe viuendi regula.

S V M M A R I V M.

1 *Bonorum Eccleſiaſticorum Epiſcopi non ſunt domini, ſed adminiſtratores &c. num.27.*

In

27 IN ſecunda parte ponitur hæc ſecunda Cõcluſio, quòd bonorum Eccleſiaſticorum Epiſcopi & alij Clerici non ſunt Domini, ſed ſolùm ſunt procuratores, & adminiſtratores. In intelligentia iſtius Concluſionis conſiſtit principaliter tota difficultatis reſolutio, ſed pro huius intelligentia, videndum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum Epiſcopi alia patrimonialia, alia Eccleſiaſtica, alia quaſi patrimonialia. n. 28.*
2 *Hac diſtinctio ſupponit opinionem particularem controuerſam. n. 28.*
3 *Bonum Eccleſiaſticum quid ſit. n. 29.*
4 *Bonum Eccleſiaſticum eſt res ſacra. n. 30.*
5 *Res ſacra multiplex. nu. 30.*
6 *Sub nomine bonorum Eccleſiaſticorum qua veniant. nu. 30.*
7 *Bonorum Eccleſiaſticorum alia ad fundum Eccleſia pertinent, alia ſunt redditus & prouentus ex fundo Eccleſia vel ex Eccleſiaſtico opere acquiſiti. num. 31.*
8 *Reddituum alia proueniunt ex fundo Eccleſia, alia ex opere perſonali Epiſcopi. n. 31.*
9 *Bonorum perſonalium Eccleſiaſticorum alia eis dantur vt abſolute non impendenda niſi in Dei cultum, alia vero pro indiuiduali, & determinato ſacro opere. n. 32.*

Quæ & quot ſint bona Eccleſiaſtica?

28 NEque enim omne bonum ab Eccleſiaſticis poſſeſſum eſt Eccleſiaſticum. Datur ergo diſtinctio, quòd bonorum, quæ Eccleſiaſtici poſſident, alia ſunt patrimonialia de quibus fuit ſermo in priore parte articuli, alia ſunt Eccleſiaſtica, alia quaſi patrimonialia. Prima ſunt, quæ conueniũt Eccleſiaſticis ex titulo ciuili, & cõmuni etiam laicis, & nõ ſupponunt in Eccleſiaſtico aliquod ſpirituale miniſterium, officium, vel titulum, ſed ciuili titulo illis adueniunt vel ex parentum hæreditate, vel ex donatione, vel ex contractu, vel alio ſimili titulo ex quo ea bona haberent etiam ſi Eccleſiaſtici non eſſent. Bona verò Eccleſiaſtica ſunt, quæ Eccleſiæ donata ſunt in Dei cultum, & intuitu religionis, & per Eccleſiam miniſtris applicantur, vt ſunt beneficia, & beneficiorum fructus. Quaſi verò patrimonialia dicuntur, quæ immediatè dantur miniſtris ratione alicuius miniſterij perſonalis tamquam laboris & vitæ ſuſtentamentum. Sed hæc diſtinctio, quam dedit *Nauar. de reditib. Eccleſ. quaſt. 1. mon. 19.* eius ſententiam præſupponit, nimirum, quòd Eccleſiaſtici redditus, qui ſuperſunt eorum ſuſtentationi ex iuſtitia debeantur pauperibus, & quia huic oneri cenſet non eſſe ſubdita ea bona, quæ pro miniſterio perſonali dantur Clericis, ideo vocat ea quaſi patrimonialia. Alijs igitur diſtinctionibus in omni opinione ſubſiſtentibus, quæſtio poſita eſt reſoluenda.

29 Nam bonum Eccleſiaſticum in communi eſt omne illud, quòd Eccleſiæ aut Eccleſiaſtico datur ratione & intuitu alicuius Religioſi & Eccleſiaſtici cultus, vnde eſt, quòd bonum Eccleſiaſticum eſſentialiter eſt religioſum; tamquam datum ad finem cultus Chriſtianæ religionis, vel in ſuſtentamentum miniſtrorum, vel tamquam materia diuini cultus, vel tamquam inſtrumentum aliquod ad Dei cultum neceſſarium, vel ob aliam ſimilem rationem ſpectantem ad Dei cultum.

30 Inde eſt, quòd bonum Eccleſiaſticum eſt res ſacra. Vt enim ex *D. Th. habemus ſup. quaſt. 99. a. 3.* Tres ſunt ſpecies ſacrorum, perſonæ ſcilicet ſacræ, loca ſacra, & res ſacræ, & quatuor ſpecies rerum ſacrarum, nimirum, Sacramenta, vaſa ſacra, ornamenta ſacra, & bona ad prædicta ſuſtentanda deputata. Hæc verò omnia venire poſſunt ſub nomine bonorum Eccleſiaſticorum, nam & perſonæ bona ſunt ad Eccleſiam ſpectantia; Nihilominùs ex communi vſu ſub nomine bonorum Eccleſiaſticorum non veniunt perſonæ, ſed illa quibus perſonæ Eccleſiaſticæ vtuntur. Vnde nec Sacramenta quæ formaliter & ſimpliciter ſunt ſpiritualia veniunt ſub nomine bonorum Eccleſiaſticorum in communi vſu, licet ſacramenta ſint res ſacræ, & ſint in poteſtate Eccleſiæ tamquam bona, quæ Eccleſia in fideliũ ſalutem diſpenſat, & pretioſiſſima hæreditas, & ſacratiſſima, qua Eccleſia genitos in Chriſto ſpiritualiter nutrit, ſanat, ſuſtentat, & auget; quia licet ſint materiales res quantùm ad materiam, & formam, tamen Chriſti inſtrumenta ſunt, & ratione virtutis ſpiritualis inſtrumentalis, quam habent vt cauſent gratiam, ſpiritualia ſunt, tamen communiter non dicuntur bona Eccleſiaſtica, quia ſub nomine bonorum veniunt corporalia quibus Eccleſia vtitur ad cultum Dei, nimirum Eccleſiæ in Dei & Sanctorum cultum dicatæ, vaſa ſacra, ſupellectilia ſacra, & ſacra ornamenta, Domus, prædia, cenſus, & alia ad perſonarum, & miniſtrorum ſuſtentamentum ordinata, vel ad ædificia Eccleſiarum, vel ad pauperum fidelium alimoniam deputata, vel ad quemcumque Dei cultum deſtinata.

31 Hæc igitur bona diſtinguuntur, quia alia ſunt immobilia, vel etiam mobilia Eccleſijs applicata, licet earum vſus concedatur miniſtris, ex quibus ſcilicet fundus Eccleſiæ conſtat, vnde & ſunt bona, quæ Beneficiati inueniunt, dum illis conferuntur beneficia, vel etiam ſi de nouo acquiruntur, non ipſis beneficiatis, ſed Eccleſiæ acquiruntur & in theſauris Eccleſiæ reconduntur, aut inter Eccleſiæ diuitias & poſſeſſiones numerantur, vnde & ad ſucceſſorem, vel ſucceſſores in beneficio tranſeunt, ab eo, vel eis tamquam Eccleſiæ bona ſeruanda, & cuſtodienda. Et huiuſmodi ſunt prædia, domus, cenſus, & etiam domorum vtenſilia, & ſupellectilia, armenta, greges, & ſimilia, quæ etiam beneficiati inueniunt dum illis conferuntur beneficia. Alia verò bona ſunt fructus, prouentus, & reditus, qui ex bonis præfatis, vel ex opere miniſtrorum habentur. Et hæc diſtinguuntur, quia ſcilicet redituum Eccleſiaſticorum alij habentur ex rebus Eccleſiæ applicatis, & quæ ſecundùm originem ſuam ad Eccleſiam pertinent, vt ſunt fructus, qui habentur ex prædijs, vineis, armentis, domibus, cenſibus, & fundis beneficij. Sed alia ſunt bona, quæ proueniunt ratione alicuius operis, & dantur miniſtro in laboris ſtipendium & vitæ ſuſtentamentum. Hæc verò ſunt Eccleſiaſtica bona, quia dantur intuitu rei ſacræ pro celebratione miſſarum, aut adminiſtrationis Sacramentorum.

ſeu pro opere Eccleſiaſtico, & in aliquem Dei cultum ordinato, & nihilominùs dicuntur quaſi patrimonialia, quia ad ſimilitudinem patrimonialium aduenjunt pro opere, & labore, & quia videtur, quòd beneficiatus ſit eorum Dominus ad inſtar patrimonialium.

32 Sed alia diſtinctio conſideranda eſt, quia bonorũ quæ dantur perſonis Eccleſiaſticis, tanquã fructus, & prouentus quibus ipſi frui poſſint, quædam dantur vt expendenda abſolutè in Dei cultum aliquem, & licet principaliter dentur verbi gratia in ſuſtentationem miniſtrorum, tamen ſecundariò & conſequenter dantur in alium ſacrum vſum, vt in reſtaurationem Eccleſiæ, vel alimentum pauperum. Sed alia ſunt, quæ adæquatè dantur pro aliquo determinato, & indiuiduali vſu ſacro habendo, & ad nullum alium vſum ſacrum ſiue primariò ſiue ſecundariò ex intentione dantium, & recipientium dantur. Sicut, quod datur Sacerdoti pro celebranda miſſa, datur pro miſſæ celebratione determinatè tamquam ſuſtentamentum Sacerdotis, & adequatè pro hoc datur, nec dantis intentio eſt, vt Sacerdos vtatur eo non ad alium vſum ſacrum, ſed abſolutè & adæquatè pro ſola miſſæ celebratione datur. Vnde eſt diſcrimen, quòd bona prioris generis ſemper manent cum onere aliquo, vt non niſi in vſum ſacrum impendantur, quia ad eum finem dantur, vt ad aliquem pium vſum deſeruiant, ſed bona ſecundi generis perfecto illo opere pro quo dãtur, manent libera, & indifferẽtia, quod magis etiam explicabitur infra. Multiplicis igitur generis ſunt bona Eccleſiaſtica, & horum diſcrimen attendi debet, vt videri poſſit qualiter Epiſcopi eorum ſint, vel adminiſtratores, vel Domini.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum Eccleſiaſticorum dominium eſſe apud beneficiatos, aliqui dixerunt. n. 33.*
2 *Hoc reprobatur. n. 33.*
3 *Alij dixerunt bona Eccleſiæ nullius eſſe, ſed illa eſſe Dei, & Chriſti. n. 34.*
4 *Non admittitur. nu. 35.*
5 *Deo altiſſimum dominium rerum conuenit. n. 35.*
6 *Res Eccleſiaſtica ſpeciali titulo ſunt Dei, ſed non niſi per dominium altiſſimum. n. 35.*
7 *Deo nil datur, niſi quod ipſe donat. n. 35.*
8 *Qui non dat quod debet in Dei cultum non eſt in Deum iniuſtus, ſed ſacrilegus. nu. 35.*
9 *Chriſtus etiam vt homo eſt dominus bonorum Eccleſiaſticorum, ſed dominio altiſſimo, ſcilicet dominio Capitis Eccleſiæ. n. 36.*
10 *Nec Chriſto aliquid damus, niſi quod ab eo recipimus, & numquam damus aliquid, quod alias eidem maius non debeamus. nu. 36.*
11 *Res Eccleſiæ debent habere dominium ciuilem, & humanum. n. 37.*
12 *Bona Eccleſiaſtica ſunt Eccleſiæ vniuerſalis, & particularium. n. 37.*
13 *Eccleſia contra Eccleſiam præſcribit. nu. 37.*
14 *Prælati ex multiplici capite dicti adminiſtratores rerum Eccleſiæ. n. 38.*
15 *Argumenta contraria ſententiæ ſoluuntur. n. 39.*

Apud quem ſpectet dominium bonorum Eccleſiaſticorum?

33 RElictis autem plurium antiquorum opinionibus quas refert *Turrecr. in cap. videntes. a. 2. 12. quæſt. 1.* Tres ſunt apud modernos, quæ conſiderandæ ſunt. Prima eſt, quòd bonorum Eccleſiaſticorum etiam immobilium dominium ſit apud beneficiatos. Et hanc tenuiſſe *Sarmientum refert Nauar. de reddit. Eccleſ. quæſt. 1. monito 40. nu. 1.* Sed merito ab eo reijcitur tamquam contraria Sacris Canonibus, apud quos beneficiati non Domini, ſed adminiſtratores, & procuratores dicuntur. Quod ſaltem verificari debet reſpectu bonorum immobilium. *cap. quod autem 23. quæſt. 7. ex S. Aug. Epiſ. 50. ad Bonif. cap. conuenior. 23. quæſt. 8. ex S. Ambroſ. ad Marcellinam Epiſ. 33. cap. videntes, ex Vrbano primo Papa, cap. Epiſcopi, ex Concil. Agathen. cap. Epiſcopi, ex Concil. Antiach. cap. res Eccleſiæ, ex eadem Vrbano Papa 12. quæſt. 1.* Vnde beneficiati huiuſmodi bona alienare non poſſunt, vt patet 12. *quæſt. 2. ferè per totam,* & *ex toto titulo de rebus Eccleſiæ non alienandis.* Et propterea, quòd nec Papa ſit dominus bonorum Eccleſiæ licet ſit eorum ſupremus adminiſtrator, docuerunt *Caiet ſup. quæſt. 43. a. 8. Turrecr. ad cap. videntes 12. quæſt. 1. Nauar. d. monito 40. Panorm. in cap. cum eſſes de teſtam. nu. 29. & 30. Bonac. de alien. rerum Eccl. diſp. 2. §. 2. num. 2.* Quamuis non ſit adminiſtrator per modum Procuratoris, ſed tanquam Chriſti Vicarius.

34 Hac ergo ſententia reiecta, ſecunda affirmat Dominium rerum Eccleſiaſticarum eſſe apud Chriſtum, ex eo quia harum rerum nedum ſit dominus ex eo titulo, quo Dei ſunt omnia, ſed ſpeciali dominio, quia hæc Deo conſecrantur, donantur, & traduntur in Dei cultum, & honorem. Et ita hanc ſententiã tenet *Nauar. vbi ſupra & mon. 66.* Et fuit prius opinio *Innoc. in cap. cum ſuper, de cauſ. poſſeſſ. & Panorm. in cap. cum eſſes de teſtam num. 29.* & pro eadem refertur *Dec. in cap. conſtitutus de reſcript.* quos poſtea ſequuti ſunt *Azor. p. 2. l. 6. cap. 1. quæſt. 4.* & apud eum *Maior 4. d. 24. quæſt. 18. concl. 1. & 2. Barboſa in c. cum ſecundum de præbend.* & apud eum *Valer. & Guiſler. Sebenich.* Et probatur tum primo, quia huiuſmodi bona dicuntur patrimonium Chriſti, *cap. cum ſecundum de præbend. & cap. cum ex eo. de elect. in 6.* & pecuniæ Chriſti *cap. qui Chriſti, & cap. qui abſtulerit 12. quæſt. 2.* Tum ſecundò, quia ſacra ſunt ſolius Dei, omnia verò bona Eccleſiaſtica ſunt ſacra quartæ ſpeciei. *D. Th. ſupra quæſt. 99. a. 3.* vnde qui illa furatur eſt ſacrilegus. *cap. prædia, & cap. qui abſtulerit, & cap. nulli. 12. quæſt. 2.* Et hæc eſt ratio, quòd huiuſmodi bona dicuntur eſſe nullius, quia ſolius Dei ſunt. *§. nullius Inſtit. de rer. diuiſ.* Tum tertiò, quia Eccleſia habet ſolam adminiſtrationem horum bonorũ, vnde Eccleſiæ Prælati dicuntur eorum procuratores, & adminiſtratores.

35 Sed hæc opinio non propriè loquitur, & non eſt amplectenda, quia derogat diuinæ dignitati, & rem non explicat. Eſt enim duplex dominium, altiſſimum ſcilicet, quod eſt ius habendi, poſſidendi, vtendi, conſeruandi, & deſtruendi rem pro libito voluntatis conueniens Deo, ex eo, quod rerum ſit principium, & finis. Et hoc eſt do-

mi-

minium Dei: Quàmuis verò quis per actus religionis ſe vel ſua Deo conſecret, donet, & tradat, non reſultat ex hoc in Deo alia ſpecies dominij, ſed eiuſdem dominij altiſſimi nouus titulus, Huic que dominio, ſeu iuri habendi non reſpondet in creatura iuſtum propriè dictum, quod eſt iuſtum iuſtitia commutatiua, quia vt docet *D. Th. p. p. quaſt.21.a.1.* hæc locum in Deo non habet. Et cum hæc iuſtitia requirat aliquam talem qualem æqualitatem inter perſonas in dando, & recipiendo, importat eſſentialiter imperfectionem. Homines verò Deo ſua offerunt, & quod debent reddunt, & ei cui numquam tantum dare poſſunt, quantum deberent, dant quantum ipſo inſpirante, adiuuante, & donante illis dare conceditur, ita vt, & quando ſua tradunt in Dei obſequium, Dei in illos eſt donum illis miſericorditer conceſſum. Et ſic per huiuſmodi oblationes, quæ dona Dei ſunt, Deum vt principium, & finem recognoſcentes ſpeciali modo Dei ſunt, & Deus illorum Dominus eſt, ſed non dominio priuato, & tali, quale eſt dominium creaturarum, ſed dominio altiſſimo, & Dei proprio, cui ex parte noſtri non reſpondet iuſtitia, ſed religio; Vnde, qui Deo aufert, quod Deo in ſui cultum dedit, non eſt in Deum iniuſtus, ſed eſt in Deum ſacrilegus.

36 Idem dicitur de Chriſto nedum, quia eſt Deus, ſed etiam, quia in quantum eſt homo ſic eſt Dominus totius Eccleſiæ, ſeu Caput Angelorum, & hominum, & Dominus omnium rerum, quod hoc dominium eſt altius, quàm humanum. Nam nec Chriſto nos poſſumus reddere æquale, & quantum ad ea, quæ pietatis, religionis, & gratiæ ſunt nihil damus, quod ab eo non recipiamus, quia & ipſum noſtrum dare eſt gratia, quæ in membra redundat ex Capite Chriſto, de cuius plenitudine nos omnes accipimus, vt ampliùs explicatur *3. p. quaſt.8.* & ſic veriſſimum eſt, quòd Eccleſiaſtica bona ſunt Chriſti, ipſeque eſt eorum Dominus ſpeciali iure, & titulo, ſed dominio altiſſimo, & alterius rationis à dominio, quo res creatæ ab homine poſſidentur. Et propterea huiuſmodi res meritò dicuntur patrimonium Chriſti *cap.cum ex eo 34. de elect.in 6.* Et pecuniæ Eccleſiæ dicuntur pecuniæ Chriſti. *cap.qui Chriſti 1. & cap.qui abſtulerit 6. 12. quaſt.1.* Et res huiuſmodi ſunt Deo oblatæ, *cap.nulli liceat, cap.res, cap.videntes 12.quaſt.1.* Quoniam huiuſmodi res ſpeciali titulo ſunt ſub dominio Dei, & Dei ſunt & Chriſti per dominium tamen altiſſimum Deo, & Chriſto dignum.

37 Sed præterea ſicut aliæ res, ita ſunt Dei, & Chriſti, quòd tamen dominio inferiori, & humano, quod eſt ius habendi, & poſſidendi, & diſponendi nomine proprio in ſuam vtilitatem lege non prohibente, & eſt ius cui correſpondet iuſtum propriè, contra quod, qui agit non eſt ex hoc ſacrilegus, ſed iniuſtus, & ad reſtituendum obligatus. Ita rerum Eccleſiaſticarum debet dari dominus propriè, & priuatè dictus, qui habeat ius habendi, & poſſidendi res iſtas nomine proprio & priuato lege non prohibente, cui correſpódeat iuſtum propriè, & cui qui contrafacit ſit proprie iniuſtus. Et in quem donantes transferant ius ſuum proprium, quod habent; Hoc ergo dominium rerum temporalium, quæ à fidelibus ad Dei cultum offeruntur dicimus eſſe non apud Prælatos, aut alios Clericos, ſed apud Eccleſiam, ità quòd ſupremus Dominus ſit Eccleſia vniuerſalis, quæ eſt congregatio fidelium credentium in Chriſtum, ſingulæ verò Eccleſiæ particulares ſint veræ Dominæ bonorum, quæ illis donata ſunt, Prælati verò ſint horum bonorum Procuratores & diſpenſatores, iuxtà illud *1.ad Cor.4. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Et propterea huiuſmodi bona dicuntur res Eccleſiæ, *cap.Saluator ex Vrb.II. 1.quaſt 3. & ex Vrb.I.cap.res Eccleſiæ 12.quaſt.1.& in Concil. Agathen.cap.6.* hoc ſatis expreſsè decernitur, & habetur *12.quaſt.3.cap.Pontifices quibus in ſumma Sacerdotio conſtitutis ab extraneis aliquid, aut cum Eccleſia aut ſequeſtratim aut dimittitur, aut donatur, quia hoc ille, qui donat pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo Sacerdotis afferre probatur, non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum Eccleſiæ inter facultates Eccleſiæ computandum.* Et idem ſatis colligitur *ex cap.1. 23. quaſt.7.* Hoc verò cum hac diſtinctione intelligitur, quòd bona vniuerſalia ſint Eccleſiæ vniuerſalis, & bona particularia ſint particularium Eccleſiarum, vt habetur ex *cap.1.& 2.de reb.Eccl.non alienan.in 6.& c.1. & cap.cum ad ſedem de reſtit.ſpol.* vnde vna Eccleſia præſcribit contra aliam *cap illud de præſcript.* & ſic quælibet Eccleſia habet bona propria, & quilibet Epiſcopus eſt diſpenſator bonorum ſuæ Eccleſiæ. *cap.videntes 12.quaſt.1.* Quod tamen ità eſt intelligendum, quòd ſicut omnes partes ſunt totius, & totius bonum diuinius eſt, ita particularium Eccleſiaſtica bona ſunt Eccleſiæ vniuerſalis, quæ omnium Domina eſt. Et bene ſtat, quòd diuerſæ perſonæ cum ſubordinatione ſint einſdem rei Dominæ vna ſcilicet dominio vniuerſali, & totius, & alia dominio particulari. Et ſic cum Papa ſit Eccleſię vniuerſalis adminiſtrator, eſt etiam ſupremus adminiſtrator particularium Eccleſiarum. Dominium igitur bonorum Eccleſiaſticorum eſt apud Eccleſiam, prout tradiderunt *Turrecremata ad cap. videntes a.2. 12. quaſt 1. Caiet. ſupra quaſt.43. a.8. Adrian.in 4.de reſtit.* quem refert. *Azor. vbi ſup.Innoc.etiam in d.cap. cum ſuper de cauſ.poſſeſſ.* eandem approbat.

38 Optima verò ratione Prælati dicuntur procuratores diſpenſatores, & adminiſtratores rerum Eccleſiæ. Tum primo, quia fundi Eccleſiæ non ſunt Domini; vnde eius bona immobilia, & mobilia Eccleſijs incorporata alienare non poſſunt; niſi ſub certis ſolemnitatibus per Eccleſiam ſtatutis. Tum quia nec fructibus frui poſſunt niſi ad eiuſdem Eccleſiæ præſcriptum. Tum quia non nomine proprio, ſed nomine Eccleſiæ res Eccleſiaſticas adminiſtrant. Verum cum procurator & adminiſtrator poſſit eſſe ſui ſalarij Dominus, & præterea etiam dominus omnium illorum, quæ ſibi à mandante Domino conceduntur, ideò ſtare poteſt, quòd beneficiati ſic ſint adminiſtratores, quod tamen multarum rerum Eccleſiaſticarum efficiantur Domini. Præterquamquod Epiſcopi iuxta leges ſecundi ſtatus Eccleſiæ etiam redditiuum adminiſtratores erant. Sed & in tertio ſtatu poſt factam redditiuum diuiſionem Domini erant ſuæ portionis. Cum tamen bona adminiſtrarent nomine communi, & fructus eis procurantibus & dirigentibus collectos poſtea iuxta leges in quatuor partes diuidentes, ſuam ſibi retinebant, & alias

Clero, Fabricæ,& pauperibus diſtribuebant. Quomodo verò hodie res ſe habeat, dicendum eſt infrà.

39 Ad argumenta igitur in oppoſitum reſpondendo, dicitur ad primum, quòd bona Eccleſiaſtica dicuntur patrimonium Chriſti, quia ipſe eſt finis propter quem à fidelibus hæc bona Eccleſiæ donata ſunt, & quia verè ſunt illius, ſed dominio altiſſimo, & præexcellenti, ſcilicet diuino dominio & capitis, & ſuperioris: cum quo ſtat, quòd dominio ciuili, quod eſt dominium priuatum, & humanum,eadem bona ſint Eccleſiæ vt Dominæ,Prælatorum vt adminiſtratorum, pauperum vt eorum qui ex eis ſuſtentantur. Ad ſecundū dicitur quod ſacra ſunt & Dei & Eccleſiæ, vt eſt explicatum. Ad tertium dicitur, quòd aſſumit probandum,

SVMMARIVM.

1 *Aliud quærere an Epiſcopi ſint domini redditnum ſuarum præbendarum, & aliud an ex iuſtitia teneantur de ſuperfluo alere pauperes. n.40.*

2 *Dominus ſub pacto tenetur ex iuſtitia. n.40.*

3 *Diuiſionem prebendarum non mutaſſe bonorum Eccleſiaſticorum conditionem, aliqui ſentiunt, num.41.*

4 *Hoc verum de conditione quæ illis conuenit ex iure naturali, vel diuino. n.42.*

5 *Conditio quæ illis conuenit ex contractu potuit præſcriptione mutari. nu.42.*

6 *Modo Beneficiati ſunt Domini fructuum beneficij, num.43.*

7 *Concluſio ſecunda D. Thom. explicata. n.44.*

An Epiſcopi ita ſint adminiſtratores, quòd tamen ſint Domini fructuum & redditūum Eccleſiaſticorum ſuarum præbendarum?

40 ADuertendum *ex Palud. in 4. d.24. q.3. in fine & Nauar. de reditibus Eccleſ. quæſt.1. mon.51. num.2. & Laym. lib.4. tract.2. cap.3. numer.3.* quòd hæc quæſtio longè eſt diuerſa ab illa, in qua quæritur, an Epiſcopus quod ſupereſt ad ſui ſuſtentationem teneatur ex iuſtitia impendere in pias cauſas, & tenentur ad reſtitutionem, ſi id non faciat. Nam ſtat aliquem eſſe dominum non abſolutè, ſed ſub conditione, & pacto, & ideò ſi non ſtet pactis teneatur ad reſtitutionem. Sic enim cum aliquid donatur ob certam cauſam, ita aliquid alicui legatur ſub certa cōditione, donatarius efficitur Dominus, & tamen tenetur ex iuſtitia ſeruare conditionem ſub qua illud fuit donatum. Ideò relinquendo nunc quæſtionem illam de obligatione iuſtitiæ ad alendos pauperes ex redditibus ſuperfluis, quæritur, an Epiſcopi ſint verè Domini redituum ſui Epiſcopatus.

41 Sed ſuperiori aduertentia ſuppoſita non multam habet vel difficultatem, vel controuerſiam hæc quæſtio. Immiſcetur tamen illi hæc altera; an ſcilicet ex diuiſione bonorum Eccleſiaſticorum facta, mutata ſit illorum conditio, & natura. Eam enim non fuiſſe mutatam probat *Nauar. de reditib. Eccleſiaſ. q.1. mon.50. pluribus argumentis.* Sed econtra quòd diuiſio bonorum Eccleſiaſticorum in præbendas mutauerit eorū naturam poſt *Sarmien.* docent *Barboſa ad cap. quia tua 12. q.1.*

42 Sed dicendum eſt, quòd quantùm ad ea quæ bonis Eccleſiaſticis conueniunt de iure naturali, & diuino, immutata remanent *Caietan. hic ad primum dub. in fine.* Etiam nunc enim ſunt res Deo conſecratæ, patrimonium Chriſti, & bona tam ex parte dantium, quàm recipientium ſanctificata & deputata in Dei cultum; vnde & nunc conuenit illis quidquid ex ratione huius conſecrationis cōſequitur, ſi aliqua etiam fuerunt data Eccleſiæ ſub onere & pacto, adhuc ſub eo onere manent, *niſi* quatenus cōtra talem obligationem ortam ex contractu valere potuerit præſcriptio, & conſuetudo. Sed quantùm ad ea, quæ ſunt iuris poſitiui, facta eſt mutatio illa quæ conſequitur diuiſionem hanc, & præbendarum inſtitutionem, *Caiet. vbi ſup.*

43 Et præcipuè hinc ſequutum eſt, quòd modò beneficiati ſunt verè Domini ſuorum beneficiorum, ſeu redituum illorum. Ita *D. Thom. hic & quod.6. a.12. ad tertium, Turrecrem. in cap. Videntes 12. q.1. Palud. in 4. d.3. in fine Caiet. ſupra q.62. a.5. in fine. Sotus l.10. de iuſt. q.4. a.3. Ledeſm. de ſtatibus c.3. concluſ. Bannes 22. q.32. a.6. dub. vlt. concl.4. Gurz. de benef. p.2. cap.1. num.5. Martinus de Ledeſm. 2.4. q.18. ar. penul. Couar. Sarmient. Malin. Marſil. de Columna, Gutier.* quos ſequitur *Barboſ. ad d. c. quia tua Layman. l.4. tract.2. cap.3. num.3. Bonac. de obligat. benefic. pur.2.3. & 4. Pax Iordan. lib.2. titul.1. num.78.* Et hoc habetur clarè ex *cap. vnic. de cler. non reſid. & ex Conc. Trident. ſeſſ.23. cap.1. de reform.* ibi *cum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, & ſeſſ.24. c.12.* ibi *quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos,* & rurſum ibi, *fructus non faciunt ſuos, & ex decr. Concil. Later. vltimi ſeſſ.9. c.9.* quod habetur *in Conſt.138. Pij Quinti,* ibi, *beneficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis officij, & temporis ſuos non faciant.* Dum igitur vel non reſidentes, vel non intereſſentes choro, vel non recitantes officium puniuntur, vt fructus non faciant ſuos, immò reſpectiuè, vt quos fecerunt ſuos perdant, igitur qui ſuo funguntur officio, & pœnæ non ſubduntur, fructus ſuos faciunt. Et in hac parte neque *Nauar.* & qui illum ſequuntur contradicere. Quia vſque modò non aſſeritur, quod beneficiati ſit Domini abſolutè ſuorum beneficiorum, ſed ſolùm quòd illorum Domini ſunt. An verò ſint Domini ſub onere aliquo iuſtitiæ infra eſt examinandum.

44 Manet ergo explicata concluſio ſecunda articuli, quia ſcilicet Epiſcopi non ſunt Domini bonorum Eccleſiaſticorum, quia fundi Domini nō ſunt, ſed procuratores, redituum etiam in vniuerſum adminiſtratores, ſeu procuratores, ſeu defenſores ſunt, præbendarum verò ſuarum ſunt Domini; quòd non repugnat adminiſtratori, quia immò benè conuenit vt ſui ſalarij ſit Dominus, & eorum quæ ſibi pro ſui ſuſtentatione conceduntur.

SVMMARIVM.

1 *Tertia concluſio D. Thom. quod redditus Eccleſiaſtici non in ſolos pauperes ſunt impendendi. num.45.*

45 Ter-

45 TErtia concluſio *D.Th.* eſt, quòd redditus Eccleſiaſtici nō ſunt impendendi ſolùm in vſus pauperū, ſed & in Dei cultum, & in neceſſitates miniſtrorum. Quod probat ex *c. De redditibus 12.q.2.* & patet ex alijs decretis, quæ relata ſunt ſupra in *prima quæſt.* Cum verò ex ſacris antiquis Canonibus hæc concluſio ſit certa quantùm ad *quia eſt*, incerta valde eſt quantum ad *propter quid* eſt, vnde ſcilicet oriatur neceſſitas impendendi huiuſmodi bona in pauperes. Nam quòd impendi debeant in vſus miniſtrorum certum eſt hoc eſſe de iure diuino, nam dignus eſt operarius mercede ſua *Luc. 10.* Et qui altari ſeruit, de altari viuere debet *1. ad Corinth. 9.* Pariter de iure diuino eſt, quod bona Eccleſiaſtica impendantur in Dei cultum, quoniam Dei cultus eſt Eccleſiæ finis in quem populus etiam ex debito tenetur dare, & dedit, & dat ſuas opes.

SVMMARIVM.

1 *Prima opinio refertur, num.46.*
2 *Eius motiua ſoluuntur. n.47.*
3 *Altera opinio. n.48.*
4 *Eius motiua ſpecialia. n.49.*
5 *Ea ſoluuntur. n.50.*
6 *Quæ ſit cauſa vnde Epiſcopi ſtrictius teneantur ad opera miſericordiæ ſecundum multos. n.51.*
7 *Epiſcopi ſtrictius tenentur ad opera miſericordiæ. num.52.*
8 *Hoc eſt verum quia ſpeciali titulo ad id tenentur. num.53.*
9 *Et quia in eis præceptum miſericordiæ eſt extenſius num.54.*
10 *Ex officio ſunt patres pauperum. n.54.*
11 *Ex iuſtitia Religioſi officij tenentur Epiſcopi ad opera miſericordiæ. n.54.*
12 *Ex hac iuſtitia tenentur ad opera miſericordiæ nedum ex bonis Eccleſiaſticis & ex ſuperfluo, ſed etiam ex proprijs, & neceſſarijs. n.55.*
13 *Hoc eſt commune omnibus animarum paſtoribus. num.56.*
14 *Alij beneficiati ad eleemoſynas tenentur quia bona Eccleſiaſtica ſunt patrimonium Chriſti. n.56.*
15 *Neceſſitas alendi pauperes ex bonis Eccleſiaſticis non eſt ex iuſtitia. n.57.*
16 *Bona data in ſuſtentationem miniſtrorum non ſunt data ſub onere alendi pauperes de ſuperfluo. numer. 57.58.*
17 *Chriſtus Eccleſiæ Prælatis non dedit adminiſtrationem bonorum temporalium Eccleſiæ ex contractu & pacto iuſtitiæ. n.59.*
18 *Eccleſia non dedit adminiſtrationem bonorum Prælatis obligando eos ad erogandum ſuperfluum ex iuſtitia in pauperes. n.60.61.62.*
19 *Epiſcopi tenentur ad impendendū redditus in vſus pios ex fidelitate religioſi officij. n.63. 64.*
20 *Contra virtutem religionis eſt abuti redditibus Eccleſiaſticis ad profana. n.65.*
21 *Et contra iuſtitiam habentem quendam modum commutatiuæ. n.66.*
22 *Religio deficit à ratione iuſtitiæ, quia non poteſt reddere æquale. n.66.*
23 *Epiſcopi ex iure diuino non tenentur aliquid erogare determinatè in pauperes, ſed ſufficit, quod redditibus vtantur ad vſus pios. num.67.*
24 *Tunc tenentur ad eleemoſynam cum id neceſſitas petit. n.67.*
25 *Determinatio per quam ſtatuitur, quod Epiſcopi vtantur redditibus adhunc vel illum vſum pium determinatè eſt ex lege poſitiua. n.68.*
26 *Non eſt verum quod Epiſcopi teneantur omne ſuperfluum erogare in pauperes. n.68.*

Ex qua cauſa oriatur obligatio alendi pauperes ex bonis Eccleſiaſtici?

46 VBi Epiſcoporum redditus ſuperabundant teneri Epiſcopos de ſuperfluo ex iuſtitia diuidere illos, & vnam partem aſſignare fabricæ, aliam verò pauperibus, vel in magna pauperum neceſſitate etiam portionem fabricæ pauperibus poſſe diſtribui, ſi fabrica non multum indigeat docuit hic *Caiet. ad primum dubium, & ſecundum*, & ratio eſt, quia redditus ſuperabundantes cenſendi ſunt, vt bona communia, & tamquam commiſſa Epiſcopo, vt Patri pauperum, & Eccleſiæ reparatori, vnde redditus illi cenſendi ſunt ſubiecti antiquis legibus volentibus ex bonis Eccleſiæ vltra Epiſcoporum ſuſtentationem; vnam portionem deberi fabricæ, & aliam pauperibus. Nec obſtat ſi dicatur, leges illas conſuetudine abrogatas, quia ad minùs ſequitur, quod maneant, vt ſunt iuris diuini, nimirum inquantum Epiſcopi vt Patres pauperum & Eccleſiarum reparatores tenentur curam pauperum habere, & Eccleſias reparare, & ſuſtentare. Excipit tamen *Caiet.* bona temporalia, quæ Epiſcopis vt Dominis temporalibus conueniunt, quia de iſtis putat Epiſcopos non teneri ad dandam eleemoſynam niſi ſicut tenentur Domini laici. Huic etiam obligationi *Caiet.* ſolos Epiſcopos ſubdit, & ex hoc videtur admittere alios beneficiatos etiam ex ſuperfluo non teneri ex iuſtitia ad eleemoſynas faciendas.

47 Sed huius ſententiæ ratio firma non eſt. Quia admiſſo quòd Epiſcopi ſint Patres pauperū, & quod vt ſic teneantur ad curam pauperum, quod verum eſt, & aſſerit *Conc. Trid. ſeſſ.23. cap.1. de reform.* probandum erat, quod hæc ſit obligatio iuſtitiæ, cùm poſſit eſſe obligatio fidelitatis Religioſi officij, qua Epiſcopus etiam vitam pro ouibus ſuis dare tenetur. Tum ſecundò quia hæc obligatio non reſpicit ſolùm bona ſuperflua, ſed bona etiam Epiſcopis propria, cùm & ad vitam donandam pertingat. Tum Tertiò; quia ad hoc nedum Epiſcopi, ſed omnes curam animarū habentes ſunt obligati. Tum quartò, quia determinatio portionis quartæ aſſignatæ pauperibus cum fuerit iuris poſitiui, potuit lege, vel etiam conſuetudine abrogari, vt ipſemet *Caiet.* fatetur.

48 Hanc tamen obligationem oriri ex virtute iuſtitiæ commutatiuæ ſenſit *Nauar. in tractatibus*, quos ſcripſit de redditibus Eccleſiaſticis, hanc ſententiam mordicus defendens; & cum *Franciſcus Sarmiento Epiſc. Gienen. in ſuo tractatu* oppoſitū docuiſſet, *Nauar.* vt aduertit Garz. *p.2. de benef. c.1. n.3.* edidit Apologiam; & in ea inſeruit librum de redditibus contra quem Sarmiento protulit defenſiones ſui libri; & *Nauar.* addidit propugnaculum ſuæ Apologiæ, ex quo & Apologia demum edidit

alium

alium tractatuum cum eſſet ætatis annorum 91. vt ipſe fatetur *quæſt. prima*, & tandem *Sarmiento lib.6. Selectarum capit.* 1. fecit vnum capitulum de his quæ in defenſionibua ſuis dixit. Itaque *Nauar.* putat Epiſcopos, & reliquos beneficiatos ex iuſtitia teneri ad alendum pauperes ex eo, quod ſupereſt eorũ honeſtę ſuſtentationi, ſeu quod aliqua pars prouentuũ Eccleſiæ cedere debeat in vſum pauperum, ſi superſit ſuſtentationi ipſorum Epiſcoporum, & aliorum miniſtrorum reſpectiuè. Probatur autem primò à *Nauar.* ex multis, vt quia Epiſcopi non ſunt Domini horum redditunm, ſed hæc ſunt patrimoniũ Chriſti, quia ſunt eorumdem procuratores, & adminiſtratores, quod iura omnia clament redditus Eccleſiaſticos diuidendos eſſe in quatuor partes, quarum vna cedat in vſus panperum, quòd Epiſcopi de his bonis non poſſunt nec ditare parentes nec teſtari, ſed debent habere pauperem ſupellectilem, & alia multa cõgerit, quæ rem non probant; quia illis omnibus datis, & admiſſo, quòd ſit obligatio impendendi in pauperes, quod ſupereſt, non eſt probatum intentum, ſcilicet quòd hæc obligatio ſit ex iuſtitia, quia poteſt eſſe de iure poſitiuo, vt alij dicunt, vel vt alij volunt ex præcepto miſericordiæ, vel (quod verum eſt, vt probabitur) ex virtute Religionis & ex officio Epiſcoporum, & natura redditus ſacri, adiuncta legis poſitiuæ determinatione.

49 Quæ verò directè probare videntur, quod hæc obligatio ſit ex iuſtitia commutatiua, ſunt primò, quoniam redditus Eccleſiaſtici ſunt tributa paupernm, *cap. decima 36. q.* 1. Quidquid habent clerici eſt pauperum, *cap. quoniam quidquid 16. q.* 1. Et ita quòd, quidquid præter neceſſarium victum, & ſimplicem veſtitum de altari retinetur rapina pauperum eſt, & ſacrilegium, & in hunc ſenſum etiam loquuntur alij canones, *capit. Quod ſicut 23. quæſt.* 7. *& cap. conuenior. 23. quæſt.* 8. Secundò quia redditus Eccleſiaſtici dati ſunt Eccleſiæ ſub hoc onere, & pacto, vt quod ex eis ſupereſt detur pauperibus. Quod probatur, quia ſub hoc onere in primitiua Eccleſia data ſunt bona à fidelibus ipſi Eccleſiæ, vt patet ex *Act. Apoſt. cap.4. & 5.* At verò ſub eodem onere Eccleſia in ſubſequenti bus temporibus retinuit prædia, vt patet ex Melchiade Papa, vt habetur *cap. futurum 12. q.1. & ex Vrbano Primo ibid. cap. videntes.* Tertiò, quia redditus Eccleſiaſtici habiti fuerunt, vt bona communia non in alios, quàm in præfatos vſus religioſos, & pios expendenda, vt habetur *cap. res Eccleſiæ, & cap. Epiſcopus, & cap. præcipimus*, bona verò communia ex iuſtiria diſtribui debent, vt in ſpecie de bonis Eccleſiæ dicitur *l.2. Conſt. Clem. cap.28.* Quartò quia dictio iſta, *vt*, dicit cõditionem & modum, iuxta *l.2. C. de his, ſub cond. & l.2. & 3. de donat. quæ ſub modo* Gl. *in c. verum, de condit. appoſ. & Bar. receptus in l. quibus, diebus §. Termilius, ff. de condit. & demonſt.* Et idem iuxta has leges, & DD. dicendum eſt de hac dictione *ad*, & de his *ne pro, vt non, & in* quoties adijciuntur alicui rei poſtea explicandæ. At verò bona Eccleſiaſtica data ſunt ad vtilitatem miniſtrorum, & ad eſcam pauperum. *cap. Apoſtolica 12. q. 2. ex ſexta Synodo*, & in *cap. peruenit 16. q. 7. & Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 1. de reform.* interdixit ne hæc bona dentur conſanguineis, & *c. in ſacris ead. cauſ. & q.* decernitur vt diſpenſentur iuxta diſpoſitionem Epiſcopi. Et in *c. decimas ead. cauſ. & q.* hæc bona impẽdi debent in cauſas pias. Et in *cap. in canonibus* dicitur, Epiſcopum poni ad diſpenſandum miſericordiam pauperibus. Et *cap. decimas eadem cauſa & quæſ.* dicitur. *Has verò ſub manu Chriſti eſſe cenſemus, vt ille qui cæteris præeſt omnibus iuſtè diſtribuat.* Quintò idem probatur, quoniam communiter DD. dicunt Epiſcopos, & Beneficiatos expendentes bona Eccleſiaſtica in vſus profanos, & non pios peccare mortaliter, at hoc non eſt verum, quia traſgrediantur præceptum miſericordiæ, quia poteſt contingere, vt non adſint pauperes grauem neceſſitatem habentes; igitur hoc erit, quia faciant contra præceptum Iuſtitiæ. Sextò probatur ex multitudine DD. qui tenent hanc ſententiã tum ex Theologis, tum ex Canoniſtis, quorum nomina dat *Nauar. de redditib. quæſt. 2. monito 7.*

50 Sed neque huius ſententiæ motiua vrgent. Non quidem primum, quia *D. Thom. hic ad argumenta* explicat quomodo bona Eccleſiaſtica ſint pauperum. Hoc enim verum eſt tum ratione ſpecialis obligationis, quam habent Prælati Eccleſiaſtici ad actus miſericordiæ in pauperes, tum ex præcepto poſitiuo Eccleſiæ, quod modò potuit eſſe vel abrogatum, vel mutatum, & in omni caſu non importat obligationem iuſtitiæ. Ad ſecundum negatur aſſumptum vniuerſaliter, licet enim aliqua bona data ſint ſub onere, vt in pauperes diſtribuantur, hoc de præbendis beneficiatorum minimè probatur. Nec facit ad rem exemplum Eccleſiæ Hieroſol. cum tunc fideles in communĩ viuerent ſine proprio; quod Clericis ſecularibus minimè conuenit, & quod ibi factum fuit retentum fuit ab Eccleſia vt ſequendum liberè & ex cõſilio, ſicut fit in regularium monaſterijs. Tertium arguit ab eo, quòd Eccleſia via fuit in ſecundo ſtatu, & etiam in tertio ad id, quod modò eſt, cum tunc bona Eccleſiæ ex Eccleſiæ præſcripto, non ex iure diuino adminiſtrarentur vt communia, & nunc Eccleſia præbendas diuiſerit, & ita vt beneficiati fructus præbendarum faciant ſuos. Ad quartum dicitur, q[illegible] dictio vt, regulariter non dicit co[illegible] dition[illegible] m[illegible] modum; & quòd in dubio potiùs debe[illegible] intel[illegible] dicat modum, & quòd regula eſt vt dicat mod[illegible] quando aliquid implendũ eſt poſt emol[illegible] quæſitum per DD. quos refert, & ſequitur *Barb[illegible] dict. 479. num. 2.5. & 6* Et idem dicendum de alijs dictionibus, ex quo colligitur, donationes fidelium dantes bona, etiam vt pauperibus ſubueniretur, fuiſſe non conditionales, & ferentes onus iuſtitiæ, ſed modales. Et verè ſic eſt, quòd exceptis ijs, quæ data ſunt principaliter vel pro fabrica, vel pro pauperibus (ex quibus non integrantur præbendæ) alia bona data ſunt principaliter & ſub pacto pro ſuſtẽtatione Cleri, licet ſub ſpe, quòd Clerus ſuperfluo non abuteretur, ſed eo vteretur ad vſus pios. Quintum ſoluitur, quia verum eſt, quòd bona Eccleſiæ non niſi in vſus pios impendi debent: ſed ſi hoc eſſet ex conditione & pacto, & iuſtitia Beneficiati abutentes dictis bonis etiam propriam ſuſtentationem amitterent, quia non implerent conditionem ſub qua res ſibi donatæ fuerunt. Oſtendetur verò ex qua virtute ſit præfata obligatio. Ad ſextum dicitur, non eſſe minoris ponderis, & numeri DD. qui hanc iuſtitiæ obligationem non

ad-

admittunt, Inter quos *D. Thom.* ſummè eſt æſtimandus.

51 Quòd Epiſcopi igitur non ſint ex iuſtitia obligati ad alendos pauperes ex fructibus Epiſcopatuum, & beneficiorum, tenent modò communiter magis DD. in præſenti tempore. Sed conueniunt quidem in hoc, quòd Epiſcopi id, quod ſupereſt tenentur expendere in vſus pios, & ita vt mortaliter peccent ſi id non faciunt: Ita enim tenent *Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 4. 3. & 4. Ledeſma de ſtat. cap. 3. a concl. 17. Bannes ſupra quæſt. 32. a. 6. dub. vlt. concluſ. 1. 4. & 6. Pax Iord. l. 2. tit. 1. n. 75. Valentia hic diſp. 10. q. 3. p. 7.* & alij plures, quos refero infra. Sed non conueniūt in aſſignanda cauſa iſtius obligationis, nam quidam reducunt illam in ſtatum perfectionis Epiſcopi, qui ex officio eſt pater pauperum, & exemplar perfectionis, vnde dicunt ſtrictiori vinculo teneri ad opera miſericordiæ in pauperes. *Ita Sotus, Ledeſma, & Bannes.* Sed alij hoc in præceptum Eccleſiaſticum referunt, & ſentientes beneficiatum teneri ad eleemoſynam erogandam ex eo quod ſupereſt in conſuetas pauperum neceſſitates, dicunt hanc neceſſitatem eſſe ex iure Eccleſiaſtico. Ita *Azor. p. 2. l. 7. c. 8. quæſt. 2.* Vbi in fine habet, in malo ſtatu eſſe illum beneficiatum, qui habeat in animo non inſumendi ſuperfluum in communes pauperum neceſſitates, ſed ſolùm in graues vel extremas. *Raphael à Turre ſupra quæſt. 87. a 3. diſput. 4. concl. 1. Et apud eum Aragon. ad art. 2. dict. quæſt. Pax Iordan. lib. 2. titul. 1. num. 81.* Vbi quarta portio non eſt pauperibus aſſignata.

52 Ad huius quæſtionis reſolutionem accedendo, dicitur primò, quòd Epiſcopi, & cæteri animarum paſtores ex officio ſpeciali iure tenentur ad opera miſericordiæ in pauperes. Probatur primò. Nam cum teſte Apoſtolo *in primo ad Thimoth. cap. 3. Oporteat Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, dicendum eſt Epiſcopum, ſi non ſeruet præceptum miſericordiæ in ijs caſibus in quibus obligat, deficere ſpecialiter à munere ſuo, grauiuſque etiam in eodem genere peccare, quàm ſeculares. Probatur ſecūdò nam immò & ex Apoſt. ibidem oportet eſſe hoſpitalem, ſub quo vocabulo liberalitas in omnes neceſſitatem patientes ſignificatur *Raphael à Turre vbi ſupra. num.* 10. Vnde non eſt dubium, quòd Epiſcopus, qui dicitur & eſt pauperum pater, & viduarum, & pupillorum protector, ex vi officij ſui tenetur ſtrictiùs, & ſpeciali iure ad actus miſericordiæ in pauperes præter obligationem, quæ communiter competit omnibus ex vi præcepti miſericordiæ. *Sotus l. 10. de iuſt. quæſt. 4. a. 3. & 4. Bannes vbi ſupra. Raphael à Turre ſupra quæſt. 87. a. 3. diſp. 4. §. Dico primo. Ledeſma de ſtatibus cap. 3. concl. 23. diff. 1. §. de todo lo dicho &c. Pax Iordan. l. 2. t. 1. num. 75. Valentia hic diſp. 10. quæſt. 3. p. 7.* Et Etimologia nominis *Epiſcopi*, hoc idem declarat. *Epiſcopus* enim apud antiquos dicebatur Magiſtratus, cuius officium erat habere curam panis & aliarum rerum, quæ ad cibum pertinent, vt ſupra etiam probatum eſt. Et aduertit ad hoc propoſitum *Bannes ſupra quæſt. 32. a. 6. dub. vlt. concl. 1.* Meritò enim Prælatis Eccleſiarum impoſitum eſt hoc nomen, vt ſciant ſe eſſe Paſtores, qui tenentur oues ſuas nedum ſpiritualiter, ſed etiam temporaliter paſcere.

53 Dupliciter tamen intelligi poteſt, quòd Epiſcopus ad actus miſericordiæ obligetur. Primò, quia hæc obligatio ſit veluti intenſior, & ex ſpeciali titulo, & ita vt tunc cum præceptum miſericordiæ obligat laicos, obliget ſtrictiori iure Epiſcopos. Et hoc eſt verum. Et id probat ratio illa, qua vtuntur *Sotus, Bannes, Ledeſma*, quia ſcilicet ſtatus Epiſcopalis, qui eſt ſtatus perfectionis obligans Epiſcopum ad hoc vt ſit forma gregis, & exemplar virtutis ſuis fidelibus, petit vt dum præceptum miſericordiæ vrget, exemplo ſuo alios doceat, & in dicti præcepti obſeruantia alios præcedat. Aliàs enim ex eo, quòd Epiſcopus debeat eſſe exemplar agendi ſuis ſubditis non ſequitur, quòd ex præcepto teneatur ad opera conſilij, & ſupererogationis, ſed bene ſequitur, quòd debeat abſtinere ab omni malo, & Dei legem inuiolabiliter ſeruare.

54 Verum in alio ſenſu intelligi poteſt, & debet quòd Epiſcopus etiam teneatur ad præceptum miſericordiæ extenſiùs obſeruandum, & quia nedum in illis caſibus in quibus illud præceptum obligaret etiam laicos, ſed in pluribus alijs obliget Epiſcopum vt ex *Hoſtien. probat Sylu. v. Clericus 4. num. 12.* aſſerens beneficiatos etiam extra caſum extremæ neceſſitatis debere largas eleemoſynas facere. Hoc autem nedum verum eſt ex ea ratione, qua vtuntur *Sotus Turre. & Ledeſma*, ex eo ſcilicet, quòd in Epiſcopis minor ſit neceſſitas inſumendi pro victu, & veſtitu, & ſuſtentatione familiæ, cum vita eorum debeat eſſe frugalis, & pauper ſupellex, nec habeant vxorem & filios, quibus prouidere debeant. Vnde in Epiſcopis maior eſſe poteſt ſuperfluitas bonorum, quam in laicis, & ideo maior obligatio ad largiendas eleemoſynas. Sed ratio eſt, quam latè proſequitur *Bannes d. dub. vltimo concl. 1.* quia Epiſcopi ex officio ſunt patres pauperum, & qui hoc non præſtant vacuum nomen Epiſcopi tenent, vt dixit S. Greg. & habetur *cap. fratrem noſtram diſt. 80.* Et ob tenacitatem in eleemoſynis elargiendis ab Epiſcopatu excluſus fuit Archidiac. Florentinus, *c. Florentinum diſt 88. & Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. de reform.* ait Epiſcopos iure diuino obligari ad habendam ſpecialem curam pauperum, & miſerabilium perſonarum. Et ideo Epiſcopi, qui ex officio in multis caſibus tenentur etiam vitam dare pro ouibus ſuis, multò magis teneatur diuitias & pecuniam profundere, vbi hoc ſit neceſſe pro ſalute ſuarum ouium. Nam & ſepiſſimè lupus rapiens oues eſt neceſſitas temporalium, qua mediante Dæmon animas rapit, & diſpergit, vnde mercenarius erit Epiſcopus ſi videat hunc lupum venientem, & dimittat oues, & fugiat. Ex iuſtitia igitur officij ſui tenetur Epiſc. ad vitam & opes dandas pro ſalute gregis. Et hæc iuſtitia, quæ competit Epiſcopo ex officio habito à Chriſto, licet propriè non obliget ad reſtitutionem, quia non eſt iuſtitia commutatiua, obligat tamen ſemper & continuè ad reparanda damna ſi quæ ex eius immiſericordia ſequuta ſunt, & ita hæc obligatio non eſt obligatio præcepti ſolius miſericordia, ſed eſt obligatio illius iuſtitiæ ex qua Epiſcopus tenetur pro ſuo grege vitam etiam profundere. Et ita eleemoſyna in his caſibus eſt elicitiuè opus miſericordiæ, ſed imperatiuè eſt actus Religionis, & fidelitatis ſeu iuſtitiæ officij Epiſc.

Hinc

55 Hinc valde conſiderandum eſt id,quod admonet *Bannes d.dub.vltimo concl.p.* nimirum,quòd hæc obligatio non reſpicit ſola bona Eccleſiaſtica, ſed etiam propria, & non ſolùm ſuperflua, ſed etiam neceſſaria,& non ſolùm ſi Epiſcopus habeat, ſed etiam ſi non habeat; quia etiam ſi non habeat tenebitur ab alijs petere, & collectas indicere, & omni modo ſibi poſſibili ſine per ſe, ſine per alios neceſſitati ſalutis ſuarum ouium ſuccurrere. Nam ſemper vrget illud Chriſti *Io:X. Bonus Paſtor animã ſuam dat pro ouibus ſuis, mercenarius autem, & qui non eſt Paſtor videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit.* Vnde manifeſtum eſt, quod ſi obligatio Epiſc.eſt,vt pro ouium ſalute det vitam,multò magis eſt, vt det opes: itaque ſi loquamur de obligatione, quam Epiſcopus habet ex officio ad opera miſericordiæ, hæc non reſpicit ſolùm bona Eccleſiaſtica, ſed etiam propria. Quàmuis hæc obligatio multò fortiùs reſpiciat bona Eccleſiaſtica, quæ ſunt patrimonium Chriſti, & dicuntur eſſe pauperum, quia per ea ſuſtentantur.

56 Quæ verò dicta ſunt de Epiſcopis cum proportione vniuerſaliter intelligi debent de beneficiatis, quatenus præbendæ omnes beneficiales ſunt patrimonium Chriſti non niſi in ſacros vſus, & pauperum alimoniam conſumendum. Sed præcipuè verum eſt de Parochis, qui ſunt ouium Paſtores, ideoque gregem ſuum etiam temporaliter paſcere debent. *Bannes ſupra quæſt.32.a.6.dub vlt.poſt concl.6.* Iſti enim ſunt, qui ex iuſtitia officij ſui tenentur paſcere ſuos etiam temporaliter. In alijs enim beneficiatis hæc ratio non vrget; ſed in illis valet alia, ſcilicet, quia bona Eccleſiaſtica ſunt patrimonium Chriſti ſolùm in vſus pios, & præcipuè in vſum pauperum impendendum.

57 Dicitur igitur ſecundò, quòd neceſſitas alendi pauperes ex bonis Eccleſiaſticis non eſt ex iuſtitia commutatiua. Hanc concluſionem contra *Nauar. & alios ſuſtinent DD. ſupra nu.51.52.citati.* Probatur autem, quia ex duplici capite poteſt hæc iuſtitia imaginari. Vel quia bona Eccleſiaſtica a pijs fidelibus data ſint Chriſto, & Eccleſiæ cum onere alendi pauperes, vel quia Chriſtus & Eccleſia ea dent Epiſcopis cum ſimili onere. Hæc enim obligatio iuſtitiæ non niſi ex aliquo contractu oriri poteſt, quia bona cum hoc onere donata ſint: ſed hoc non probatur. Aliud enim eſt dare aliquid ſub pacto, & dare illud ſub ſpe. Certè veriſimile eſt, quòd Reges, optimates, nobiles videntes Eccleſiam vti bonis Eccleſiaſticis religioſè, & in pios vſus, & præcipuè in opera miſericordiæ, ſicut eſt Eccleſiaſticorum Præſulum obligatio, dederint abundè, ſicut dederunt bona Eccleſiaſtica Eccleſiæ, ſub ſpe, quòd ipſa prout debet in pios vſus ea impenderet. Sic enim videmus etiam quotidie fieri, & Eccleſijs redditus opulentiſſimos ſine aliqua obligatione huiuſmodi donari. Sed quòd huiuſmodi bona vniuerſaliter à fidelibus donata fuerint ſub pacto, quòd impendantur in pauperes, hoc non probatur, nec eſt veriſimile, nec credo, quòd Eccleſia illa voluiſſet ſic vniuerſaliter recipere, & in magnum dedecus Eccleſiæ fuiſſet, quòd fideles noluiſſent vniuerſaliter confidere Sanctitati Eccleſiæ, quæ aliàs tenetur Deo conſecrata non niſi in pios vſus erogare. Et quòd factæ fuerint, & fiant multæ donationes conditionatæ ſub pacto vel alendi pauperes, vel dotandi virgines, vel curandi infirmos, vel ad ſpecialem Dei cultum, hoc prouenit ex pia affectione fidelium magis ad vnum vſum pium, quàm ad alium; alij verò ſolum diuinum cultum reſpicientes in redemptionem ſuarum animarum ſua Deo conſecrant. Et ita intelligi debent factæ donationes, vbi aliud aliunde non conſtat.

58 Quod confirmatur,nam ex iure diuino Eccleſiarum miniſtris debetur ſuſtentatio; vnde regulariter loquendo bona quæ Eccleſiæ donata fuerũt, data fuerunt principaliter in ſuſtentationem miniſtrorum, & hoc eſt certum. Quòd verò data fuerint bona ſuperabundanter, hoc etiam conueniens fuit, quia valde decet, vt non minùs in noua lege facti miniſtri habeãt abundanter, vnde viuant,quã haberent Leuitę in lege veteri, vt habet *D. Thom. ſupra quæſt.87.a.1.* Et quia etiam conuenit vt Prælati Eccleſiarum hoſpitalitatem exercere valerent, & curam pauperum habere. Sed cum ad hoc ipſi teneantur ex officio, non fuit illis ſub nouo onere iniungendum; ſed fideles dederunt abundanter vnde miniſtri Eccleſiæ & ſe ſuſtentarent, & ſuis obligationibus ſatisfacere poſſent,nullum aliud iuſtitiæ onus imponentes.

59 De Chriſto verò non eſt veriſimile, quòd cum Eccleſia ſuo grege voluerit agere ex æqualitate iuſtitiæ commutatiuæ, quæ imperfectionem in perſonis importat, vnde non eſt in Deo. Sed Prælatis Eccleſiæ ſic voluit competere adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum, quòd eos non obligauit niſi obligatione ſuorum officiorum, quæ eſt obligatio Religionis, fidelitatis, ideoque cuiuſdam altioris iuſtitiæ, per quam Prælati tenentur Chriſto fideliter bona ſibi commiſſa non niſi in pios vſus diſtribuere. Et qualiter Epiſcopi, & ex quibus bonis Chriſto reſtituerent ex æqualitate iuſtitiæ commutatiuæ, ſi nedum omnia bona Eccleſiaſtica Chriſti ſunt, ſed actus ipſe reſtituendi bonus, & virtutis actus ab ipſis haberi non poteſt niſi per gratiam Chriſti, ideoque & ille actus non niſi donum Chriſti eſt, & ſic non niſi donum Chriſti eſſet, quòd Chriſto reſtituerent? Et illi ſoli reſtituerent, quibus ipſe donaret, vt hoc facerent? Non eſt igitur vt dicamus Chriſtum ex iuſtitia commutatiua contraxiſſe cum Prælatis Eccleſiæ, vt Eccleſiæ bona non niſi hoc vel illo modo diſtribuerent, ſed tamquam Eccleſiæ caput & Superior illis hoc præcepit, vt non niſi in Dei cultum illa impenderent, & ſic ex virtute religioſi efficij ad hoc eos obligauit obligatione obedientiæ religioſæ, ſeu virtutis religionis, quæ eſt iuſtitia longe altior, quàm ſit iuſtitia commutatiua, cum eidem Chriſto modi non deficiant infideles diſpenſatores puniendi.

60 Sed hoc ſtante intrat difficultas, an adhuc habeat locum obligatio ex iuſtitia orta ex lege poſitiua Eccleſiæ præcipientis bona diſpenſari pauperibus. Hanc enim obligationem eſſe iuſtitiæ commutatiuæ probatur, quia quando aliquis dat alicui bona communia vt diſtribuenda pauperibus, iam pauperes illorum bonorum domini ſunt, vel ſaltem ad illa ius habent; igitur qui tenetur illa diſtribuere ad id tenetur ex iuſtitia, & iniuſtus eſt, ſi id non faciat.Quod confirmatur, nam quando bona Eccleſiæ in communi erant, licet eſſent ſub admini-

miniſteratione Epiſcopi, tamen ex præcepto Eccleſiæ Epiſcopus tenebatur ex eis etiam alere pauperes, vnde eſt, quòd bona illa dicebantur eſſe pauperum: igitur Epiſcopi ex iuſtitia ad id obligati erant. Tertiò nam poſt Simplicium Papam, cum ſtatutum fuit bona Eccleſiaſtica in quatuor partes diuidenda, certè quarta pars deputata pauperibus illorum erat, & ideo contra iuſtitiam fuiſſet, ſi Epiſcopi eam ſibi vſurpaſſent, vel in alium vſum expendiſſent. Ex iuſtitia igitur ſaltem, quæ ex applicatione Eccleſiæ ortum habeat, obligati fuerunt Prælati pauperes alere, *Raphael à Turre ſupra quæſt.86. a.2. diſp.2.num.9. & quæſt.87.a.3.diſput.4.* At econtra alij ſenſerunt, quòd etiam tunc cum ex redditibus Eccleſiaſticis fiebant quatuor portiones, & vna dabatur pro pauperibus, Epiſcopi ex charitate, & miſericordia portionem illam ſepararent. Quæ ſeparata & Clerico diſpenſatori tradita ex iuſtitia ab eo erat pauperibus eroganda. *Bannes ſupra quæſt.32. a.6. dub.vlt. poſt.4.concl.ver.non probatur ſufficienter. Azor.etiam p.2. l.7. c.8. in fine* ſic tenet, quòd beneficiati ex præcepto Eccleſię teneantur ad erogandum ſuperfluum in pauperes, quòd tamen non teneantur ad hoc ex iuſtitia, & obligentur ad reſtitutionem, ſi id non præſtent.

61 Sed dicendum eſt, quòd nec antiquitus vbi bona Eccleſiaſtica erant communia, Epiſcopi vel Eccleſia tenebantur ex iuſtitia commutatiua ad eleemoſynas, Ratio eſt, quia non eſt veriſimile, quòd Eccleſia alio modo contraxerit cum Prælatis, quàm Chriſtus cum illis fecerit. Et certè bonorum Eccleſiæ adminiſtrationem ſupremam Papa non habet ab Eccleſia, ſed immediatè eam habet à Chriſto, qui cum illo ex æqualitate & tamquam priuatus cum priuato non contraxit ex iuſtitia commutatiua, ſed tanquam ſuperior, quid illi agendum eſſet præſcripſit. Sic verò credendum eſt etiam Papam feciſſe, & facere cum alijs inferioribus Prælatis. Præterea Eccleſia ſupponens præceptum diuinum de aliqua actione, & illius obſeruantiam promouens, & modum obſeruantiæ illius determinans, non id facit intuitu alterius virtutis ab ea, ex qua illud præceptum obligat. Cum ergo Prælati ex iure diuino bona Eccleſiaſtica in pios vſus, & præcipuè in vſus pauperum impendere debeant, quod præceptum non eſt iuſtitiæ commutatiuæ, ſed religioſi officij, & quia ſic decet facere Paſtorem ouium Chriſti, Eccleſia non intuitu iuſtitiæ commutatiuæ, ſed iuſtitiæ, quam importat Religio, & ex qua Religio Chriſtiana obligat Paſtores ouium Chriſti, præcepit bona Eccleſiaſtica in alimoniam pauperum eſſe impendenda.

62 Et ita ad primum in oppoſitum dicitur, quòd præceptum diſtribuendi pauperibus bona communia non obligat ex iuſtitia commutatiua, quando illa bona nec propriè ſunt pauperum, nec præceptum oritur intuitu iuſtitiæ commutatiuæ ſed alterius virtutis, diſtributionem illam imperantis. Vnde patet reſponſio ad ſecundum. Ad tertium dicitur, quòd antequam fructus Eccleſiaſtici diuiderentur, non erant pauperum nec illis debebantur ex iuſtitia commutatiua, ſed ex præcepto Eccleſiæ diuidi debebant, per diuiſionem verò portio pauperum fiebat illorum, vnde miniſter cui tribuebantur, ea ex iuſtitia commutatiua tenebatur diſtribuere. Et ſic ſi Epiſcopus eam portionem ſibi retinuiſſet tenebatur eam reſtituere, vt colligitur ex *cap. de redditibus 12. quæſt.2.* Quod ſi Epiſcopus diuiſionem non feciſſet, coactus fuiſſet à Papa illam facere per Eccleſiæ præceptum.

63 Dicitur tertiò, quòd ex eo, quia bona Eccleſiaſtica ſunt res diuinæ *cap.conuenior 23.quæſt.8. ex S. Ambroſ. Epiſ. ad Marcellinam*, & ſunt patrimonium Chriſti. *capit. qui Chriſti & capit. abſtulerit, ex 12. quæſt.1. & cap.cum ex eo de electione in ſexto*. Et ſunt res Deo oblatæ, & conſecratæ, ideoque ſanctæ, & ſacræ, *D.Thom.ſupra quæſt.99. a.3.* ſequitur, quòd Epiſcopi eis vti non poſſint niſi in vſus pios ſaltem ex virtute fidelitatis, & Religionis, ſeu cuiuſdam etiam iuſtitiæ ad Deum & Chriſtum Dominum noſtrum. Et nihilominùs ex hac ratione nulla eſt determinata neceſſitas impendendi ea in alimoniam pauperum, vel in alium vſum pium. Sed Eccleſia tunc cum iuſſit redditus Eccleſiaſticos diuidi in quatuor partes, hanc indeterminationem determinauit; Nam indeterminationes præceptorum legis diuinæ, & naturalis determinare & dirigere ad Eccleſiam ſpectat. Plures habet partes hæc aſſertio, quæ ſigillatim ſunt explicandæ, & probandæ.

64 Prima de facili intelligitur, cum enim Prælati adminiſtrationem bonorum habeant à Chriſto, tamquam à ſupremo eorum Domino, vt ex ſecunda Concluſ. & ſcripturis, & canonibus ſacris ibi adductis eſt manifeſtum, & vt habet *D.Thom. hic in textu*, ex illo *p.ad Cor.4. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur*, ad adminiſtratorem vero neceſſaria eſt fidelitas, ad minùs ex lege diuina, & naturali huius virtutis, Papa, & reliqui Prælati tenentur huiuſmodi res adminiſtrare ſecundum quòd earum conſecratio exigit, & intendit Dominus IESVS Chriſtus, nimirum ad pios vſus, & in Dei cultum, non verò ad luxum, ad vindictas, ad ditandos parentes, ad ſuperbiam vitæ, ad conuiuia, & crapulas, & tandem ad profana. Quod certò habetur *Luca 12.* ex illis verbis Chriſti. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram?* Et infra. *Quòd ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo: Moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere ſeruos, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari, veniet dominus ſerui illius, in die, qua non ſperat, & hora qua neſcit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Infidelis eſt adminiſtrator, qui rebus ſibi commiſſis abutitur in alium finem, quàm ſit ille propter quem Dominus illas impendendas tradidit. Et tales ſunt Prælati Eccleſiaſtici (de quibus ibi ſpecialiter loquitur Chriſtus) qui non ad Dei cultum ſed ad profanos vſus patrimonio Chriſti abutuntur.

65 Sed hic ſine dubio adeſt etiam obligatio ex lege diuina, & humana proueniente ex virtute Religionis, vt verè ſacrilegus ſit, qui illa furatur, vel eis abutitur. *D. Thom.ſupra quæſt.99. a.3.c.* Cum ergo bona Eccleſiaſtica ſint res Deo donatæ, & in eius cultum ex ſui natura conſecratæ, dantur enim Eccleſiæ vt eſt Chriſti Eccleſia ad Dei, & Chriſti cultum ſecundùm ritum Chriſtianæ religionis congregatæ ſub vno capite Chriſto, & ſub vno ſummo Sacerdote Pontifice Romano, & poſtea ſub alijs

primarijs Sacerdotibus, qui ſunt Epiſcopi, in eorum cedit iniuriam ſi earum ſanctitas contemnitur, & Prælati ad vſus profanos illas conuertunt; nam & collectas quæ fiunt in ſanctos ſanctas eſſe habetur ex *p. ad Cor. cap. 6.*

66 Verùm ſatis etiam veriſimile eſt, quòd hic adſit alia quædam altior iuſtitia ad Chriſtum Dominum, quæ habeat quemdam modum commutatiuæ iuſtitiæ, quia fit ex re accepta, nimirum ex accepto à Chriſto officio adminiſtrantis, & etiam veluti ſtipendio. Cum Chriſtus præceperit Eccleſiæ & fidelibus vt tradant decimas & ſubſidia in ſuſtentationem horum adminiſtratorum. Quod ſi quis voluerit hanc iuſtitiam non diſtingui, à iuſtitia Religionis quatenus eſt in miniſtro à Chriſto principaliter ad Dei cultum deputato ego pro nūc ab hac quæſtione abſtrahens, ſolùm aduerto, quòd religio quædam iuſtitia eſt deficiens à ratione iuſtitiæ propriæ non ex defectu debiti, ſed ex defectu æqualitatis, quia vir religioſus in Dei cultum non poteſt tantum facere, quòd ſuo debito ſatisfaciat. *D. Thom. ſuprà quæſt. 80. a. 1.* Vnde quando etiam Epiſcopus religioſus miniſter & diſpenſator bonorum Eccleſiæ, omnia illa, nec minimo excepto, propter ſolum Dei cultum impenderit, adhuc minùs fecerit, quam facere debuerit, & ſic prima pars aſſertionis eſt manifeſta.

67 Secunda probatur nam ad ſatisfaciendum legi diuinæ & naturali proueniente ex eo, quòd res Eccleſiæ ſint ſacræ, etiam ſi hæc lex nedum ſit lex fidelitatis, & religionis, ſed etiam ſit lex commutatiuæ iuſtitiæ, ſufficit quòd vſus rerum Eccleſiæ ſit ſacer & pius. Nec obſtat, ſi dicatur, quòd Epiſcopus cum ſit pater pauperum tenetur ad ſubueniendum pauperibus. Tum quia non eſt verum niſi in caſu alicuius neceſſitatis, vt habetur ex *D. Th. hic ad p.* Quare ſi in Diœceſi nullus eſſet pauper, nulla eſſet neceſſitas expendendi in ſubditos. Tum quia hæc neceſſitas nec eſt formaliter ex virtute religionis niſi conſecutiuè, & per accidens, nec actus miſericordiæ per ſe ſecundùm ſubſtantiam, & ſpeciem ſuam eſt actus religioſus niſi materialiter. Tum quia lex Religionis vt eſt imperatiua actus miſericordiæ non reſpicit ſolùm bona Eccleſiaſtica, ſed bona omnia etiam patrimonialia, quæ habet Epiſcopus, ſed lex Religionis, vt reſpicit res vt ſacras obligat ſolummodò ad vſum ſacrum, ſeu religioſum. Et de cætero quantùm ſit ex vi huius legis diuinæ ſtat in prudenti arbitrio Prælatorum iudicare quando vrgeat neceſſitas pauperum vt dicitur hic ad primum, vel quando in alios vſus religioſos ſint impendendæ.

68 Hinc patet tertia pars concluſionis, quia ſcilicet determinatio vſus redditutum Eccleſiaſticorum in hunc, vel alium vſum pium, eſt ex lege poſitiua. Non quia poſſit Eccleſia decernere quod Eccleſiaſtici licitè vtantur rebus ſacris ad profana, quia hoc eſſet contra diuinam legem. Sed quia hic, nunc, hoc vel illud, in hunc, vel illū vſum tantum vel minus impendere eſt quid, quod eſt per Summum Pontificem dirigendum. Quare quod habet *Sylu. v. Clericus 4. num. 14.* nimirum quod Beneficiati tenentur omnia ſuperflua erogare in pauperes, niſi vel fabrica Eccleſiæ egeat, vel Beneficiatus velit in ſua Eccleſia Dei cultum amplıare, nulla extrema occurrente pauperum neceſſitate, non eſt vndequaque verum, nec ex iure diuino, ex quo ſufficit quòd res ſacræ in vſus ſacros erogentur, & non eſt neceſſe quod erogentur in pauperes, niſi aliunde obliget lex officij Eccleſiaſtici ad eleemoſynam erogandam. Neque ex iure poſitiuo: Nam ex eo ſola quarta pars debebatur pauperibus, vnde non omnia ſuperflua illis debentur, ſed Beneficiatus in Dei aliquem cultum poteſt impendere. Eò magis, quòd nunc dubium eſt infra diſcutiendum an lex illa *poſitiua* de eroganda quarta parte in pauperes modò vigeat. Ex quo colligitur, quòd iuris humani fuit, vel quòd res eſſent communes, vel quod diuidi deberent in quatuor partes, vel quod ſint diuiſæ præbendæ, nam ex lege diuina ſufficit, quod res Eccleſiæ non profanè tractentur.

SVMMARIVM.

1 *Vſurpans de parte applicata pauperibus, vel Clero &c. peccat contra iuſtitiam. n. 69.*
2 *Vbi inueniatur partem aſſignatam pauperibus poſſideri à Clero, vel ab Epiſcopo, tenentur iſti ad reſtitutionem non erogati. n. 69.*
3 *Idem ſi de hoc ſit vehemens ſuſpicio. n. 69.*
4 *Niſi locum habere potuerit legitima praſcriptio. num. 69.*

69 TExtus quarta concluſio eſt, quòd *Epiſcopus* vſurpans ſibi de portione quę per Eccleſiam determinata eſt, vel pro alijs clericis, vel pro diuino cultu, vel pro pauperibus, eſt infidelis, & peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem. Hæc cōcluſio cōmunis eſt & indubitata, quia bona per Eccleſiā diſtributa vel Clericis, vel loco ſacro & cultui, vel pauperibus per hanc determinationem facta ſunt aliena, qui verò alienum furatur tenetur ad reſtitutionem. Et ideo Simplicius Papa, vt habetur *cap. de redditibus 12. q. 2.* præcepit vt Epiſcopus quidam tres aliorum portiones quas ſibi triennio vſurpauerat, reſtitueret. Idem, ſi alicubi inueniatur portionem ab Eccleſia aſſignatam pauperibus, nunc poſſideri ab Epiſcopo, aut Clero, retinentes tenentur eam integram pauperibus erogare, & non erogatam reſtituere, quia illa portio res aliena eſt. Et immò vt ex *Soto* aduertit *Raphael à Turre d. diſp. 4. num. 15.* quando eſt vehemens ſuſpicio, quòd Epiſcopus aliqua bona pauperibus deſignata ſibi applicauerit, tenetur Epiſc. ad reſtitutionem. Niſi tamen locum habere potuerit legitima præſcriptio.

SVMMARIVM.

1 *Partis ſibi applicata Epiſcopus eſt Dominus. num. 70.*

70 QVinta concluſio eſt, quòd ſuppoſita diuiſione bonorum Eccleſiaſticorum eius partis, quæ ad vſum Epiſcopi eſt applicata ipſe dominus eſt, ac ſi bonorum illa pars eſſet ſibi propria, & titulo ciuili & patrimoniali acquiſita. Vnde ex ſola immoderatione alicuius illiciti affectus peccare poteſt in talis partis vſu, vt de patrimonialibus dictum fuit. Et hæc quoque concluſio communis eſt, quam cum *D. Thom.* docent *Sotus l. 10. de iuſt.*

q.4.a.3.*Bannes ſupra q.32.a.6.dub.vltim. Raphael à Turre ſupra q.87.a.3.diſp.4. num.14. Ledeſma de ſtatibus c.3.concl.23.Nauar.de reddit.q.1.mon.26.43.& 44.Layman l.4.tr.2.c.3.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Si bona non ſunt diuiſa Epiſcopus poteſt ſumere ex eis, quod eſt neceſſarium ad ſui honeſtam ſuſtentationem. n.71.*

2 *Si in modico excedat non cenſetur infidelis. numer.71.*

3 *Etiam ſi Epiſcopus ſit diues poteſt ex bonis Eccleſiæ ſuam ſuſtentationem accipere. n.72.*

4 *Vbi portio Epiſcopi ſit ſeparata ea debet eſſe contentus. n.73.*

5 *Si Epiſcopus parce viuendo cumulet aliquid ex parte ſua ſuſtentationi debita, eſt illius dominus. num.74.*

6 *Parce viuere eſt res indifferens, & poteſt honeſte, & non honeſte fieri. n.75.*

7 *Parce viuens ex auaritia eſt dominus eius quod ex eo ſupereſt. n.75.*

8 *Parce viuens ſi ex hoc auget redditus eſt illorum dominus. n.76.*

9 *Qui viuit ex proprio patrimonio poteſt tantumdem ſibi ex bonis Eccleſiæ accipere. n.77.*

10 *Quantitas neceſſaria ad ſuſtentationem menſurari debet ſpectatis officio, perſonæ loco & Eccleſiæ dignitate, n.78.*

11 *Vbi Eccleſia fabrica indigeat non debet attendi qualitas perſonæ, ſed Eccleſiæ. n.78.*

12 *Quantitas ſuſtentationis non conſiſtit in indiuiſibili. n.78.*

13 *Qui plusquam debet Eccleſiæ ſeruit plus poteſt de Eccleſiæ bonis percipere. n.79.*

71 Sexta concluſio eſt, quòd vbi bona non ſunt diuiſa, adminiſtrator poteſt ex maſſa communi ſumere, quod ad ſui ſuſtentationem eſt neceſſarium. Et quatenus excedat, ſi exceſſus eſt modicus, hoc fieri poteſt ſine bonæ fidei decremento, ſed ſi exceſſus non eſt modicus, talis eſt infidelis, & peccat mortaliter. Hanc etiam concluſionem docent *Caiet. hic Sotus lib.10. de iuſt. q.4. a.3.Bannes ſupra q.32. art.6. dub. vlt. Raphael à Turre ſupra q.87.a.3.diſp.4.n.12.Ledeſma de ſtatibus cap.3.concl.6.Sylu.v.Clericus 4.num.15.Pax Iordan. lib.2.tit.1.n.60.& 73* & commun. DD.plura tamen circa illam ſunt explicanda.

72 Cum verò dicatur, adminiſtratorem bonorum Eccleſiæ poſſe ſumere ex bonis communibus & non diuiſis, quæ ſunt neceſſaria ad eius ſuſtentationem, hoc primò intelligitur eſſe verum, etiam ſi Epiſcopus, ſeu adminiſtrator habeat ex proprio abundanter vnde ſi ſuſtentet. Quia ex hoc non priuatur quia viuere poſſit de altari, ſi altari deſeruit, nam altare debet miniſtro ſuſtentationem. *D.Thom. hic ad primum Sotus lib.10. de iuſtit. q.4.a.3.Innoc.in cap.Epiſcopus de praben.& in c.quoniam, ne Prælati vices & Panorm.in cap.Epiſcopus. Decius in cap.poſtulaſti de reſcrip.Ledeſm. de ſtat.c.3. concl.24.Nauar.de reddit.monito 32.* & apud eum *Adrian.& Maior.Syluest.v. Clericus 4.n.12. Conar. Molina, Sopraaus,* quos refert, & ſequitur *Barboſa de obligatione beneficiatorum p.2.n.5.* Redditus enim Eccleſiaſtici primo & principaliter inſtituti ſunt pro ſuſtentatione miniſtrorum.

73 Addit verò *Ledeſm. concl.24.* quòd Epiſcopus ex bonis Eccleſiæ poteſt ſumere, quod eſt neceſſarium ſuæ ſuſtentationi, etiam ſi portio Epiſcopi ſit ſeparata, quia omnia bona ex inſtitia debentur pro Epiſcopi ſuſtentatione. Sed hoc non ſubſiſtit; Eccleſiæ enim vniuerſalis, ſeu Pontificis Romani eſt determinare ad quem vſum inſeruire debeant redditus Eccleſiaſtici. Ideò vbi eſt ſeparata portio pro Epiſcopo, & alia bona ad alios vſus per Pontificem ſunt applicata, non licet Epiſcopo de alijs portionibus ſibi aliquid vſurpare, ſed ſua portione debet eſſe contentus.

74 Imò ampliatur, vt ſi Epiſcopus vel adminiſtrator de parte ſibi competente ratione ſuſtentationis parcè viuendo aliquid detrahat & reſeruet, poſſit de illa parte vt de proprijs bonis diſponere. Ita *D.Thom.in hoc artic.Sotus l.10. de iuſt. q.4.a.3.Ledeſma de ſtat.c.3 concl.22.Raphael à Turre ſupra q.87. a.3. diſ.4. num.14. Valent.a diſp.10.q.3. p.7.& ex Maiore in 4.d.24.q.17.& Adrian.in 4.de reſtit.q.12.Nauar.de reddit.q.1.mon.26.& 43. Garz. de benef.p.2.c.1. num* 10. & apud eum *Azor. p.2. lib.7. cap.9.q.14. Bonac. vbi ſupra,* & apud eum *Molina, Pax Iordan.lib.2.tit.1.num.57. Layman. l.4. tract.2. cap.3.num.2.* Quamobrem ſi huiuſmodi bona conſumat etiam in vſus turpes non peccat contra iuſtitiam, *Ledeſm.vbi ſup.*

75 Nec eſt verum, quod ait *Sarmienta* contrarium tenens apud *Nauar.vbi ſupra. monitu* 45. ſcilicet Epiſcopos parcè viuentes, & de eo quod poſſunt expendere ſubtrahentes peccent. Nam id verum eſt, ſi id faciant ex auaritia, vel ob alium malum finem, vel etiã ſi parcitas ſit indecens & ſcandalizans videntes; ſed qui ex motiuo virtutis abſtinentiæ, ſobrietatis, humilitatis, modeſtiæ, vel ob alium bonum finem, & intra cancellos decentiæ parcè viuunt, benefaciunt, & ita fecerunt quàm plures Sancti Epiſcopi, & inter Pontifices Pius V. de quo de viſu teſtatur *Nauar. d. monit.* 45. quòd adeò ſimplici menſa vtebatur, vt nullus vel earus eſſet beneficiatus, qui tam ſimplici menſa vteretur. Sed dato etiam, quòd hic adminiſtrator parcè, ſed indecenter viuendo, & ob auaritiam peccet, non inde ſequitur, quòd non ſit dominus illius; quòd potuiſſet conſummere. Neque enim beneficiatus eſt purus vſuarius, ſed eſt cui debetur ſtipendium ſuſtentationis, vnde ſine iniuſtitia & ſacrilegio poteſt illud in quos vſus voluerit conuertere. *Nauar. mon.46.Ledeſm.vbi ſupra.*

76 Addit etiam *Ledeſma vbi ſupra,* quod ex paruo victu ſi Epiſcopus procurarer augere redditus Epiſcopales, qui ex eius induſtria valde creſcerent, quod hoc lucrum non eſſet licitum, ſed tamẽ Epiſcopus totius illius ſubſtantię tenetet dominiũ, ſicut & principalis ita quòd ſine alicuius iniuria poſſet illam conſumere. Verum dicitur, quod ſi ſobrietas non fuit vitioſa, nec tale lucrum erit illicitum. Sed ſiue licitum, ſiue illicitum, eius Epiſcopus erit Dominus, ſicut & bonorum quæ ex illo emit, & acquiſiuit. *Nauar. l.1. de red. q.1.mon.36, Pax Iordan.l.1.tit.11.num.18.l.2.tit.1.n.26.*

77 Sic etiam ſi beneficiatus viuat ex patrimonio ſuo, poteſt eo quod ſibi competit ex bonis cõmunibus ratione ſuæ ſuſtentationis liberè vti ac ſi

eſſet proprium: hæc enim iuſta eſt compenſatio; & cum in ſuſtentationem ſuam conſumpſerit proprium ad quod non tenebatur, poteſt tantumdem de communi, quod ſibi debetur, recipere, & inter propria reponere. *Nauar. de reddit. q. 3. mon. 4. n. 3. Syluo. v. Clericus 4. num. 15. Cenar. Regiaal. Sopranus. Filliuce.* & alij contra *Redoanam de ſpolijs q. 3. §. 2. num. 3.* quos refert, & ſequitur *Barboſ. vbi ſupra n. 5. Valentia hic diſp. 10. q. 3. p. 7.*

78 Ex quo autem menſurari debeat quantitas quam adminiſtrator bonorum Eccleſiaſticorum ſibi applicare poteſt pro ſui ſuſtentatione, ex multiplici cauſa id colligi debet. Nam ſpectari debet primo officium, quia plura requirit pro ſui ſuſtentatione Epiſcopus, quàm Parochus, & plura Cardinalis, quàm Epiſcopus. Secundò attendi etiam debet conditio perſonæ habita ratione ſcientiæ, nobilitatis, aut dignitatis *cap. de multa de præbend.* Nam & diuites cogendi non ſunt viuere pauperũ cibo. *c. non cogatur, d. 41. Et in Extrau. Execrabilis. Io. 22. de praben. & dign.* cum iniunctũ fuerit omnibus qui habebant beneficia incompatibilia, vt ea dimitterent, excepti ſunt Cardinales, & Regum filij, ex quo manifeſtè innuitur attendendam eſſe etiam conditionem perſonæ, & quòd quantitas debita beneficiato pro ſui ſuſtentatione, non debet menſurari ſolum ex qualitate beneficij, ſed ex conditione perſonæ cui confertur. Et ita quod ex eodem beneficio plura pro ſui ſuſtentatione poteſt ſumere Cardinalis, quàm ſimplex clericus. Aduertit verò *Nauar. monit. 36.* quòd cum portio debita beneficiato ſit potioris iuris, quàm illa, quæ debetur fabricæ, & in caſu deficientiæ, portio ſua danda ſit beneficiato, & ſolum ſi quid ſuperſit Eccleſiæ remaneat; nihilominùs tunc portio beneficiati non eſt omnino menſuranda ex conditione perſonæ. Nam ſi filius Regis plura habet beneficia, ſi Eccleſiæ fabrica neceſſitatem habet, non poteſt ille quia redditus beneficij omnes ſint neceſſarij ad ſui ſuſtentationem pro ſui dignitate relinquere Eccleſiæ fabricæ neceſſitatem; ſed tunc poterit quidē beneficiatus ſpectata, qualitate beneficij accipere ſibi alimenta menſurata ex Eccleſiæ qualitate, ſed de reliquo debebit neceſſitati Eccleſię ſubuenire. Tertiò in menſuranda hac eadem decenti ſuſtentatione attendi debet etiam Eccleſiæ dignitas, & amplitudo. Et ſi beneficium ſit in Ciuitate vel in villa, vel in loco vbi eſt inopia aut abundantia. *Ledeſm. de ſtatib. cap. 3. concl. 22. Azor. par. 2. l. 10. cap. 10. q. 9. fin. Garz. p. 11. cap. 5. a. 320. Layman l. 4. tr. 2. c. 3. a. 2. Molina, Molfeſius, Gonzal. Leſſius,* quos ſequitur *Bonac. vbi ſupra p. 2. n. 7. & 8.* vbi ex *Nauar. Azor. & Filliucc.* dat rationem aſſignandi quantitatem cuicumq; debitam pro ſuſtentatione. Sed hoc eſt arbitrarium, & ad hanc determinationem faciendam multùm conducere poteſt conſuetudo. Hoc etiam aduertendo, quòd hæc quantitas non eſt determinata in indiuiſibili, ſed ſicut in pretio datur infimum, medium, & ſupremum, ſic in quantitate iſta aſſignari debet infima, media, & ſuprema. *Pax Iordan. l. 2. t. 1. n. 74. Bonacin. citatus & alij.*

79 Sed & hæc quantitas menſuranda eſt ex quantitate ſeruitij, vt qui inſeruit Eccleſiæ diligentiùs, & faciendo opera, ad quæ non teneretur, vnde inſeruit Eccleſiæ ampliùs, quàm faciunt regulariter beneficiati eiuſdem generis, & ordinis plura etiam ex Eccleſiæ bonis poſſit ſibi aſſumere. Si enim Eccleſia haberet fructus ſuos & prouentus in vno cumulo, certum eſt, quòd miniſtris ſpectata quantitate laboris, ſeruitij, vtilitatis, & meriti bona illa diſtribueret, igitur qui plùs de facto ſeruit, & eſt Eccleſiæ vtilior, maiora etiam poteſt de Eccleſiæ prouentibus percipere. *Nauar. de red. q. 1. mon. 29. ex Maiore in 4. d. 24. col. 4. Azor. p. 2. l. 7. c. 10. q. 9. Pax Iordan. l. 2. tit. 1. n. 67. Laym. l. 4. tr. 2. c. 3. n. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, quod ſupereſt in vſus pios erogare tenentur. n. 80.*
2 *Vnde hoc probetur, & ex qua virtute ſit neceſſariam. n. 81.*
3 *Quæ nam opera cenſenda pia. n. 82.*
4 *Hoſpitalitas, gratitudo, honeſta etiam recreationes licent Epiſcopis. n. 82.*
5 *Beneficiatus poteſt, ſi ſiat, pauperes filios & filias etiam ſpurias alere ex fructibus beneficij. n. 83.*
6 *Et etiam dotare dote reſpondente alimentis. numer. 83.*
7 *Actus miſericordiæ eſt pius & religioſus. nu. 84.*
8 *Non eſt neceſſe dare eleemoſynam ſolum pauperibus loci. nu. 84.*
9 *Pauperes, qui ſint. n. 85.*
10 *Conſanguinei ſi indigeant veniunt nomine pauperum. nu. 85.*
11 *Dignitas Epiſcopalis auget dignitate familiam, non ſimpliciter ſed ſecundum quid. n. 85.*
12 *Conſanguineis poſſunt Epiſcopi multa dare, ſi indigeant, ſed tamen dando vt non egeant, non vt ditentur. n. 85.*
13 *Concilium Tridentinum interdicens ditare, conſanguineos, non monet, ſed præcipit. n. 86.*
14 *Epiſcopi qualiter poſſint aut non poſſint officia tradere conſanguineis. nu. 87.*
15 *Titulus nudæ liberalitatis non ſufficit ad licite impendendas res Eccleſiæ. n. 88.*
16 *Tamen & decet Eccleſiæ miniſtrum eſſe modeſte liberalem. n. 88.*
17 *Abuſus eſt vti bonis Eccleſiæ nedum ad mala, ſed etiam ad profana. n. 89.*
18 *Motiuum religionis eſt illud propriam ex quo iuſtificantur alienationes rerum Eccleſiæ. n. 89.*

Quæ ſunt opera pia in quibus Epiſcopi, & beneficiati tenẽtur impendere, quod ſupereſt eorũ congruæ ſuſtentationi?

80 EX antiquis DD. nõ pauci abſolutè dixerũt, Beneficiatũ fructus beneficij debere impẽdere ſui ſuſtẽtationẽ, & quod ſupereſt in alimoniã pauperũ. Sed iſti nomine pauperũ intellexerũt (ſatis quidem impropriè) etiam opera pia. Sic enim illos interpretatur *Nauar. de redd. quæſt. 1. monito 20. na. 1.* In hoc autem ſenſu beneficiatum peccare mortaliter, ſi quod ſupereſt non conſumet in vſus pios, nedum tenent *Nauar. de red quæſt. 1. mon. 48.* & alij multi, qui tenent beneficiatum ex iuſtitia debere in vſus pios ſuperflua impendere, ſed etiam communiter alij DD. aliàs exiſtimantes beneficiatum eſſe Dominum redituum ſui beneficij. Communiter enim docent, beneficiatum ſuperflua ſui beneficij

pro-

pro ſanè expendentem peccare mortaliter. *D. Th. in hac 6. concluſ. & Caiet. ibid. Sot. l. 10. de iuſt. quæſt. 4. a. 3. Ledeſma de ſtat. cap. 3. concl. Bannes ſup. quæſt. 32. a. 6. d. vlt. Azor p. 2. l. 7. cap. 8. quæſt. 5 Raphael à Turre ſupra quæſt. 87. a. 3. dub. 4. num. 9. Sylu. v. Clericus 4. num. 14. Layman. l. 4. tr. 2. cap. 3. num. 3. Garzias p. 2. cap. 1. num. 6. & apud eum Marſilius Columna, Conar. Molina, Gutierez Adrian. Corduba., Arragon, Lopez Leſſius, Molina Chartuſ. Valentia 22. contro. 10. quæſt. 3. par. 7. & ex Molfeſ. & Filliuc. Bonac. de obligat. beneficiat. par. 2. numer. 5. Pax Iordan lib. 2. tit. 1. num. 75.*

81 Probant autem hoc *Bonac. & Pax ex Concil. Trid. ſeſſ. 25 cap. 1. de refor.* Sed ibi Concilium præcipit quidem Epiſcopis vt in ſui ſuſtentatione ſint modeſti, & quòd ex redditibus beneficij non ditent parentes, ſed non prohibet vniuerſaliter ne beneficiati non niſi in vſus pios redditus ſuorum beneficiorum expendant. Alij autem vt *Garzias* putat hoc peccatum eſſe contra charitatem, & præceptum miſericordiæ. Et hoc aliqui alij affirmant, ſed non valet, quia præceptum miſericordiæ non obligat niſi in caſu neceſſitatis, & tunc obligat etiam ſi opus eſt ad expendendum propria. Ratio igitur eſt, quia vt habet *D. Thom. ex Matt. cap. 24.* hoc eſt contra fidelitatem officij Religioſi, vt patrimonium Chriſti in alios, quàm in vſus pios diſtrahatur. Et probatur vniuerſaliter, & efficaciter. Tum quia Redditus Eccleſiaſtici ſunt de patrimonio Chriſti, & pauperum. Tum quia ab initio Eccleſiæ vſque ad hæc tempora iura omnia clamant Eccleſiaſticos redditus non niſi in vſus Eccleſiaſticos, & pios eſſe conuertendos, vt patet præcipuè ex tota *cauſa 12. quæſt. 1. & 2.* Tum tertiò, quia Chriſtianas aures offendit, audire quòd Eccleſiaſtici bona Eccleſiæ in profanos vſus conſumere valeant ea libertate, qua poſſunt ſeculares diuites, Principes, & Reges. Tum quia hoc reuocaret fidelium animos ne Eccleſiæ bona relinquerent, ſi ſcirent ea non in vſus pios eſſe impendenda. Videatur *Nauar. de red. quæſt. 1. mon. 40. 45. & 48.* vbi pluribus meritò reijcit ſententiam aſſerentem non plus eſſe illicitum Eccleſiaſticis vti bonis Eccleſiæ ad profana, quam ſit laicis, vel quàm ſit ipſis vti ad eadem profana proprio patrimonio. Et hinc eſt, quòd Beneficiati lie d cendi ſint domini redditunm beneficij, quòd ſunt Domini affecti ſeu adminiſtratores liberi, qui quidem ſaltem ex officij fidelitate tenentur eos non niſi in vſus pios conſumere. Et licet eos poſſint alienare cum facti ſunt ſui, & ex eis emere prædia, & domos, quæ ſub eorum dominio ſunt, ſicut alij fructus & redditus beneficij, vt latè probat *Nauar. de red. quæſt. 1. nu. 47.* vnde etiam poſt mortem illorum ſpectant ad Spolium Cameræ Apoſtolicæ, tamen Beneficiatus ſemper illicitè & emit talia bona & eis vtitur, ſi non emit ea & vtitur eis vel ad ſui ſuſtentationem, vel ad pios vſus., vt latè probat *ibid. Nauar.*

82 Quinam igitur ſunt hi vſus pij in quos ſuperflua beneficiorum debent impendi? Ea omnia & ſola eſſe opera pia, quæ ad diuinum cultum, pietatem, & miſericordiam pertinent dixit. *Nauar. de redd. q. 1. num. 56.* Non eſt dubium vſus ſacros eſſe pios, vnde beneficiatus expendens pro fabrica Eccleſiæ, & pro ſuppellectilibus ſacris, in vſus pios fructus beneficij erogat. Et quia ad Dei cultum ſpectant virtutes omnes, & præcipuè Theologicæ, ideo opera, quæ ad fidem propagandam valent, & augendam, & conſeruandam, quæ charitatem in Deum & proximum inducunt, quæ virtutes ſeminant, & nutriunt, & diſſipant vitia, qualia ſunt opera miſericordiæ ſpiritualia, ſtipendia Magiſtrorum docentium Theologiam, vel Canones, & Concionatorum, & miniſtrorum altaris Opera miſericordiæ corporalia, redditus hoſpitalium, ſacrarum confraternitatum. & alia ſimilia opera, pia ſunt, & in Dei cultum ordinata, Ea etiam, quæ ad honeſtam miniſtrorum Eccleſiæ ſuſtentationem requiruntur ad pios vſus reducuntur. Ideo hoſpitalitatem etiam eſſe, quid pium, quod ſpectat ad Epiſcopum, ex eo conſtat, quòd ſecundum Apoſtolum *in p. ad Timoth. 3. Oportet Epiſcopum hoſpitalem eſſe.* Verùm hoſpitalitas alia eſt miſericordiæ, dum pauperes peregrini recipiuntur hoſpitio, & hæc ſine dubio pia eſt, alia eſt vrbanitatis, qua amici, ciues, & domeſtici aliquando conuiuio, & hoſpitio recipiuntur. Et hæc ſi ſit modeſta etiam bona eſt, & licet Epiſcopis *Azor. p. 2. l. 7. cap. 20. quæſt. 2. Pax Iordan l. 2. t. 1. num. 65. Nauar. de red. quæſt. 1. mon. 27. & 28. Layman l. 4. tr. 2. cap. 3. num. 2.* Sed non tam ratione pietatis, quàm quia ſpectat ad lumptus, quos pro ſuſtentando ſe vrbanè, & pro dignitate tenetur Epiſcopus facere. Vita enim noſtra in conuerſatione mutua conſiſtens exigit vt beneficiati modeſtè vrbanitatem ſeruent. Ideo & ad vſum pium reducitur ab aliquibus, quòd datur ex gratitudine, *cap. Eccleſiaſticis. 12. quæſt. 2. & cap. relatum § 2. § li-cet de teſtam. & ibi Panorm. nu. 8. Sylu. v. Clericus. 4. num. 16. Azor. p. 2. l. 7 cap. 10. quæſt. 2. Pax Iordan l. 2. t. 1 nu. 63. ex Innocen. cap. indecorum. de ætat. & qual. Nauar. de redd. quæſt. 1. mon. 27. & 36. Layman vbi ſupra:* Sed & hoc poteſt reduci ad Epiſcopi ſuſtentationem honeſtam, quæ haberi nequit honeſtè, ſi Epiſcopus ſit ingratus; imò ex hoc titulo poteſt Epiſcopus nedum donare quantū ſufficit ad æqualem remunerationem obſequij, vel muneris recepti, ſed aliquid plus, vt nedum compenſetur æqualitas rei. vel officij recepti, ſed etiam liberæ dantis voluntas: Gratiæ enim recompenſatio eò tendit, vt pro poſſe aliquid maius retribuat. *D. Thom. ſupra quæſt 106. a. 6. Nauar. d. mon. 36.* Et ideo quantum prudentia cordati viri iudicauerit poteſt Epiſcopus ex gratitudine pro acceptis retribuere, Et propterea ad hanc etiam ſuſtentationem reducuntur ludi aliqui & recreationes honeſtæ, quæ non dedecēt Dei miniſtros, qui cum ſint homines indigent moderatis recreationibus ſpectata perſonæ, & Clericatus conditione, *Bonac. d. p. 2. num. 12. Layman. l. 4. tr. 2. c. 3. num. 2.* Et idem dicitur de eo, quod expenditur in conuiuijs neceſſarijs, & modeſtis. *Nau. nu. 27. Pax. num. 66.*

83 Addunt verò multi, beneficiatum poſſe ex fructibus beneficij alere filios ſuos etiam illegitimos, & dotare filias, etiam illegitimas, & ſorores, ſi non habeat, vnde tales aliunde alat. Nam filij etiam illegitimi, ex quo ſunt nati non ſunt perdendi, ſed alendi tanquam pauperes. Et ſi ſunt alendæ filiæ, vel ſorores pauperes, poſſunt etiam dotari, quia dos ſuccedit loco alimentorum. *Sylu. v. Clericus 4. num. 21. Nauar. de ſpol. in fine Azor. p. 2. l. 6. c. 10. quæſt. 10. Layman l. 4. tr. 2. c. 3. num. 4. Bonac. d. p. 2. num. 15. & 16. Et apud eum Sylu. v. Clericus 4.*

quæſt.

quaſt.15.Angelus, Armilla, Tabien. Pax Iordan l.2. tit.1.nu.49. & apud eum *Surdus de alimentis tit. 1. quaſt.2. Rota dec.224.p.1.nouiſſ.* Sed hoc verum eſt, vt aduertit *Syluester Nauar.* & alij, vbi militet titulus paupertatis; & filij non habeant aliunde vnde viuant. Quamobrem cum Pater habet de ſuo vnde filios alat, non poteſt eos alere de Eccleſia, nec filij ſunt pauperes, qui habent Patrem diuitem, qui eos alere valeat. Et quod de dote dicebatur debet ſic intelligi, vt dos reſpondeat alimentis illaque non excedat, ſed ſit congrua modeſta, & non exceſſiua, vt poſt *Bald. in Authent. ex complex. ver. ex quo dixi. Abb.conſ.115. col.p.ver. ſed his non obſtant. vol.2. Campeg. de dote 1. p. quaſt.48. Gabriel de alim. concl. p. num.15. tradit Pax Iordan l.2. tit.1. num.51.*

84 Actus igitur miſericordiæ in pauperes eſt pius vſus ſine dubio, maximè conueniens beneficiatis. Quamuis verò bonum ſit beneficiatum vti miſericordia cum pauperibus loci in quo eſt beneficium, hoc tamen non eſt neceſſarium, nec datur lex, quæ hoc præcipiat. *Nauar. de red. quaſt.1. mon.27. num.2. Azor. p.2. l.7 c.20. quaſt.2.*

85 Nomine verò pauperum veniunt primò, qui verè non habent vnde viuant, niſi fidelium pietas eos adiuuet. Veniunt ſecundò, qui licet habeant vnde ſimpliciter viuant, non tamen vnde viuant decenter, & ſecundùm ſui ſtatus honeſtatem, & exigentiam vel ſi non habent vnde viuant, niſi ex eis, quæ non licet; vel decet eos vendere. *Nauar. de red. quaſt.1. mon.27. nu.3. Azor. p.2. l.7. cap.70. q.2.* Propterea & conſanguinei Epiſcopi vel beneficiati pauperes cenſentur, nedum ſi non habeant vnde viuant, ſed ſi non habent vnde decenter viuant conformiter ad priſtinum illorum ſtatum, non enim ex eo, quòd ſunt conſanguinei Epiſcopi mutant ſtatum, vt propterea dicantur pauperes, ſi non poſſint viuere ſicuti nobiles, ſi conditione nobiles non ſunt, ſed ſi intra eorum ſtatum pauperes ſunt, poteſt beneficiatus eos adiuuare; & eorum paupertati ſuccurrere, vt habetur *cap. omnino, diſt.31. cap. legunt, d.37. cap. non ſatis, & cap. eſt probanda d.86. cap. quis. 12. quaſt.2. & cap.1. de cohabit. Cleric. vbi Gloſſ. & Panorm. num.4. & ex Concil. Trid. ſeſſ.25. de reform. cap.1. tradunt Nauar. monit.27. Ledeſma de ſtatib. c.3. concl.23. diff.1.5. A la razon de dudar, & Pax Iordan. lib.1. tit.2. num.43. vbi num.44. ex Nauar.* aduertit, quòd dignitas Epiſcopalis auget decorem familiæ, ideoque facit vt maiorem patiantur neceſſitatem quàm antea, & ne deſpiciantur pluribus indigeant. Et qui eſt cauſa damni debet illud reſarcire, & ſic pauperes ſunt conſanguinei ſi non habent vnde viuant decenter tamquam conſanguinei Epiſcopi. Sed hic anguis latere poteſt. Nec conſanguinei ex dignitate Epiſcopali collata conſanguineo habent vt ad nouum altiorem ſtatum niſi ſecúdum, quid eleuare ſe debeant, & licet dignitas Epiſcopalis augeat decorem, hoc eſt ſecundùm quid, vt ex *Caiet. ſupra quaſt.43. a.8. notat Laym. l.4. tr.2. c.3.* neque ex hoc parentes habent ius, vt ſimpliciter ſupra ſtatum ſuum viuant de Eccleſia. Aliàs verò conſanguineorum amor venenum eſt, quod inſenſibiliter animos Eccleſiaſticorum penetrans quietem ab eis auſert, inficitque ſollicitudinibus, ſalutemque nimis frequenter furatur ſub ſpecie pietatis. De quo videri poteſt *Hier. ad Paulam. Epiſt.25. & ad Fabiolam de veſte Sacerdotali num.1.* & propterea *Concil. Trid. ſeſſ.25. cap.1. de refor.* omnino prohibuit beneficiatis ditare parentes, vnde licet eis de beneficiorum redditibus benefacere, vt non egeant, non vt diuites fiant. Ideo Beneficiatum poſſe conſanguineam dotare, fratrem, vel nepotem, vel alium cognatum in arte, & ſtudijs adiſcendis alere, modò re vita illi pauperes ſint, & indigeant, tradiderunt Angelus *v. Dos nu.5. & v. Clericos 13. num.11. Azor. p.2. lib.6. cap.10. quaſt.9. Fillius. & Valerus, quos ſequitur Bonac. d.p.2. num.13. Layman. l.4. tr.2. 1.3. num.3. & 5. & ex Nauar. Conſil.2. de vita, & honeſt. Clericor. Addunt Layman, & Bonac.* quòd etiam ſi Pater ſit diues, ſi tamen nolit filio præbere ſumptus, qui ad ſtudendum ſunt neceſſarij, filius cenſendus eſt pauper, & poteſt beneficiatus de fructibus beneficij tales ſumptus præbere.

86 Quod vero *Concil. Trid. d. cap.1.* non diſponat aliquid de nouo, ſed ſolum moneat opus maioris charitatis, ex *Ceuall. quaſt.388. num.72. Gutierez quaſt.114. l.2. num.16. Sarmient. de reddit. p.4. c.4. num.15. p.2. & cap.8. p.2. num.23. Grat. diſcept. for. cap.854. num.67. docet Pax Iordan lib.2. tit.1. nu.48.* Sed hoc non eſt conforme textui Concilij, nam Concilium omnino interdicit ne Epiſcopi Conſanguineos augeant ex Eccleſiæ facultatibus; præcipit ergo, & prohibet. Addit vero Apoſtolorum Canones prohibere ne res Eccleſiaſticæ dentur cõſanguineis, & in margine citantur *Conc. Ant. cap.53 & cap. quiſquis 11. quaſt.2. cap. ſi omnino feſtia, cap. Epiſcopos, & cap. res Eccleſiæ 12. quaſt.2.* Quamuis igitur non præcipiat aliquid de nouo, non tamen ſolum monet, quod eſt maioris charitatis, ſed vere præcipit, & quod eſt neceſſitatis ex iure diuino inculcat, & mandat.

87 Sed numquid non poterit Epiſcopus Conſanguineis ſuis tradere officia in quibus multum adeſt lucrum, vt hoc modo ditentur? Non poſſe probatur ex *§. propinquis,* & ſubſequenti *text. in cap. decenter diſt.89.* Propterea *Gloſſa ibid.* varijs modis hoc exponit. *Panorm. autem in cap.1. num.4. de cohabit. cleric.* diſtinguens ait, non poſſe Epiſcopum adhibere ſibi coniunctos in officijs, & negotijs lucroſis vt eos ditet, ſed bene vt eorum paupertatem ſuſtentet. Et ita etiam dixerunt *Nauar. de redd. quaſt.1. monit.7. & Pax Iordan. lib.2. tit.1. num.61.* Addens *n.62.* conſanguineos nõ debere dedignari eſſe officiales Epiſcopi, & ei inſeruire, alias ipſe ſine culpa poſſet illos deſtituere, illiſque de neceſſarijs non prouidere. Sed ex *D. Thom. quodl.4. a.15.* quem ſequitur *Turrecrem. ad d. cap. decenter d.89.* dicitur, quòd ſi conſanguineus non eſt æquè idoneus ad officium ſicut alius, non poteſt Epiſcopus illi officium Eccleſiaſticum, ſeu adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ committere. Et ſi id agit eſt infidelis, & contra iuſtitiam diſtributiuam iniuſtus, quia reſpicit conſanguinitatem, quæ eſt qualitas non faciens ad negotium, & ideo perſonam acceptat. Sed ſi conſanguineus ſit vel dignior, vel æquè dignus, poteſt illi conferre officium lucroſum, neque hoc eſt contradictum *cap. decenter*, vt aduertunt *Gloſſa, & Turrecrem.* Quia immo charitatis ordo petit, vt habeatur præcipua cura domeſticorum *cap. nona diſt.86. ex Ambroſ. l.1. de off. cap.30.* Et cum nullum hinc oriatur damnum Eccleſiæ, poteſt Epiſcopus amori naturali indulgere, qui eſt con-

formis

formis charitati. Limitat tamen hoc *D.Th.* niſi ex eo, quòd Epiſcopus conferat officium conſanguineis oriatur ſcandalum, & ſit periculum, quòd alij Epiſcopi ex hoc officia dent minùs idoneis: Quod facillimum eſt vt fiat, cum damno Eccleſiæ; nam & adminiſtratio rerum Eccleſiæ habita per conſanguineos periculi plena eſt, ſi non ſint cordati, & pij. Nam & ipſi de facili ſuperbiunt, & bona Eccleſiæ vſurpant, & Epiſcopi minùs fortes ſunt, vt contra illos iura Eccleſiæ tueantur, & alij timidiores ſunt, ne mala facta conſanguineorum Epiſcopi accuſent, vnde ſine remedio res Eccleſiæ in peius ruunt. Hodie etiam extat Conſtitutio S. D.N. ALEXANDRI VII. Quæ incipit. *In ſuperna*, & data fuit die 23. Aprilis 1657. in qua prohibet bona Eccleſiarum Vrbis locari conſanguineis, affinibus, & cognatis vſque ad tertium gradum incluſiuè, ſub pœna nullitatis contractus, & amiſſionis fructuum, reſponſionum, & emolumentorum, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Pontifici reſeruatæ. Solùm permittit eiſdem locari domos, ſed tamen vel de voto Capituli, aut Congregationis per ſecreta ſuffragia cum duabus ex tribus partibus, vel reſpectiuè de licentia Eminentis. Vicarij cum ſolita penſione, & clauſulis conſuetis.

88 Titulus autem puræ liberalitatis non cenſetur pius, quia nimirum niſi adſit aliquod aliud motiuum vel miſericordiæ, vel Religionis, vel quid ſimile, donare res Eccleſiæ, non eſt actus virtutis liberalitatis, ſed eſt prodigalitas quædam ſacrilega, quia contra religioſum finem ad quem bona Eccleſiæ data ſunt, eſt illis bonis abuti. *Pax Iordan. l. 2. tit. primo numero 55. ex Nauar. de red. quæſt 1. mon. 28.* Nihilominùs *Layman. l.4. tr.2.c.3.num.2. ver.ſupponendum*, cenſet, quòd interdum Clericis liceant etiam liberales donationes ſed non prodigæ. Sed hoc verum erit, non quia ſola honeſtas liberalitatis valeat vt cohoneſtet donationes fructuum Eccleſiaſticorum, ſed quia & ad honeſtam vitam, & ſuſtentationem Beneficiati ſpectat, vt ſe non oſtendat auarum, & illiberalem, vel ex alio aliquo motiuo ad officium ſeu cultum Dei reducibile. Sic enim cujuſcumque virtutis honeſtas ſicut ad religionem pertinere poteſt, & ab ea imperari, ſic etiam habet vt poſſit eſſe quidam Dei cultus.

89 Multò maior eſt abuſus, quando aliunde etiam eſt irrationabilis, & contra leges, ſicut nedum eſt expendere contra diuinam legem ad odia exercenda & libidines, ſed contra legem Eccleſiaſticam in ludos, venationes, pompas, commeſſationes, & ſimilia: immò & in res indifferentes & non ex motiuo religioſo, & in Dei cultum ordinato. Profanum enim eſt, quòd non in Dei cultum ordinatur. Et conſiderandum, quòd benè poſſet eſſe, quòd in laico aliquis vſus bonorũ ſuorum ſit actus virtutis, & ideo ex hac parte pius. Quoniam laici bona non ſunt religioſa, ſeu Deo conſecrata, & tam à dantibus, quàm à recipientibus ad Dei cultum applicata. Sicut ſunt bona Eccleſiaſtica. Et propterea non ſufficit beneficiato, quòd his bonis vtatur ex motiuo alicuius virtutis, & ideo verè nec ſufficeret titulus miſericordiæ, niſi hic titulus indueret religionis veſtem. Quamobrem motiuum proprium ex quo vſus bonorum Eccleſiæ iuſtificatur eſt illud, quod ex proprio obiecto & fine virtutis religionis deſumitur.

Ideo nulla conſuetudo facere poteſt vt beneficiatus fructus beneficij impendat nedum in vſus turpes, ſed etiam ad ditandum conſanguineos, quia de iure diuino eſt, vt tales fructus non niſi in vſus pios impendantur, contra quod non valet conſuetudo. *Caiet. hic Nauar. de red. quæſt. 1. mon. 31. Pax Iordan. l. 2. t. 1. num. 54.*

SVMMARIVM.

1 *An etiam nunc beneficiati teneantur redditus in vſus pios conuertere. n. 90.*
2 *Ad id eos teneri ex iuſtitia, qui ſentiunt. n. 91.*
3 *Multiplex diſtinctio bonorum Eccleſiaſticorum. n. 92. 93. 94.*
4 *Bona Eccleſiaſtica ex quo expenduntur in eum finem ob quem dantur exuuntur conſecratione, & auere. n. 95.*
5 *Quæcumque bona dantur Clerico pro actione determinata Clerico eam actionem præſtante manent indifferentia, & veluti patrimonialia. numer. 96.*
6 *Quæ dantur Capellanis pro miſſis remanent indifferentia. n. 97.*
7 *Diſtributiones quotidianæ bona ſunt indifferentia & libera. n. 98.*
8 *Adequate datum pro ſuſtentatione miniſtrorum eſt liberum. n. 99.*
9 *Caſtra & bona honorifica cenſentur libera. numer. 100.*
10 *Etiam data Eccleſiæ pro victoria obtenta. numer. 101.*
11 *Quæ pro determinato opere dantur non habent obligationem ad aliam vſum ſacrum. n. 102.*
12 *Subſidium aliquibus Cardinalibus datum eſt liberum &c. n. 102.*
13 *Etiam quod datur Legatis, & Nuncijs. n. 102.*
14 *Quæ difficultas remaneat. n. 103.*
15 *Eccleſia potuit mutare ſtatum Eccleſiaſticarum bonorum. n. 104.*
16 *Et conſuetudine potuit hæc mutatio fieri. n. 104.*
17 *Nulla quarta pars ſtabiliam fuit aſſignata fabricæ, vel pauperibus. n. 105.*
18 *Fructus qui prius publicè diuidebantur in quatuor partes modo non diuiduntur. n. 105.*
19 *Nulla quarta pars pauperum incorporata præbendis. n. 105.*
20 *Eccleſia abſtulit præceptum ſolemnis diuiſionis redituum in quatuor partes. n. 105.*
21 *Eccleſia prudentiæ beneficiatorum & eorum conſcientiæ reliquit expendere quod ſupereſt, dum in vſus pios illud expendant, & ei, ad quod tenentur ex iure diuino ſatisfaciant. n. 106.*
22 *Commendatarij cenſendi in hac parte beneficiati. nu. 107.*
23 *Etiam Commendatarij Militiarum. n. 108.*
24 *Etiam Penſionarij. n. 109. 110.*
25 *Aliqui penſionarij liberi domini ſuarum penſionum nu. 111.*
26 *Qui poſſidet bona Eccleſiaſtica tenetur eis vti ad pios vſus. n. 112.*

An

An obligatio impendendi ſuperfluum in vſus Religioſos nunc etiam ſe extendat ad omnes Eccleſiaſticos redditus, vel potiùs nunc omnes per diuiſionem præbendarum cenſendi ſint applicati perſonarum ſuſtentationi, ideoque tanquam patrimonialia ſint habenda?

90 RAtio difficultatis eſt, quia 6. concluſio *D. Thomæ* videtur loqui ſecundùm antiquum ſtatum, in quo omnia Eccleſiæ bona erant cõmunia, & nulli vſui deputata. Tunc enim Prælati babebant ius ſumendi de illis bonis, quantum expediebat, pro illorum ſuſtentatione, reliquum verò in pios ac religioſos vſus erat erogandum. Sed nunc cũ per Eccleſiá præbendæ diuiſæ ſunt, & ſua pars eſt applicata Clero, & Parochis, & alijs Beneficiatis, & ſua Epiſcopis, rerum ſtatus multũ videtur mutatus, & quòd cuicumque ſiue Parocho, ſiue Beneficiato, ſiue Canonico, ſiue Epiſcopo ſua præbenda ſit appropriata. Et ideo cenſenda ſit tanquam bonum patrimoniale beneficiatorum. Quamuis verò ita tenuiſſe videri poſſent illi, qui ſuſtinent ſine diſtinctione Clericos eſſe præbendarum ſuarum Dominos, poſſeque eorũ fructibus vti ac ſi illi eſſent patrimoniales. Tamen in rei veritate id non omnino ſentiunt, quia cum teneant Clericos beneficiatos, etiam nunc peccare, ſi quod ſupereſt de eorum beneficiorum redditibus profanè impendunt; iam neceſſariò fatentur, diuiſionem præbendarum non tribuiſſe dominium omnino abſolutum beneficiatis, ſed tale quod ad minus virtuti Religionis eſſet ſubordinatum.

91 Sed manet etiam difficultas de obligatione ex iuſtitia. Nam nedum affirmantem partem tenent *Nauar. & alij citati ſupra*. Sed inter alios noſter *Raphael à Turre ſupra q.87.a.3.diſp.4.nu.16.* docet, quod ſi portio pauperum confuſa fuit cum præbendis Epiſcoporum, & Rectorum, nunc Epiſcopi & Rectores tenentur ex iuſtitia ad erogandam eam portionem in pauperes, quoniam diuiſio præbendarum non potuit derogare pauperibus. Tum ſecundò quia portio illa non fuit confuſa, vt Paſtores ſibi rem pauperum vſurparent, ſed vt illam diſtribuerent. Et *D. Thom. in quodl.6. a.12.* interpretatur, vt loquatur de præbendis cum quibus non eſt confuſa portio pauperum, Subdit verò *num.19.* vehementes coniecturas conuincere, vt dicatur portionem illam pauperum confuſam fuiſſe cum præbendis Epiſcoporum, & ſaltem aliorum Rectorum curam animarum habentium, Tum quia illa portio pauperum in mundo erat, & nunc nullum eſt eius veſtigium, igitur ſignum eſt, quod manet confuſa cum prouentibus paſtorum. Tum quia nec dici poteſt, quòd illa portio ſit applicata hoſpitalibus, quia hæc in paucis ſunt locis; dicere verò quòd ex illa portione conſtituta ſint beneficia præſtimonialia pro illis edocendis, qui futuri ſunt Clerici, eſt velle diuinare. Tum tertiò, quia cum ad paſtores ſpectet habere curam pauperum, & eorum eſſet portionem pauperum eis diſtribuere, veroſimile eſt, quòd eadem portio confuſa remanſerit cum paſtorum præbendis, vt ipſi pauperibus eam diſtribuerent. Ideò etiam nunc paſtores habentes redditus pingues & ſuperabundantes eorum ſuſtentationi, teneri ex iuſtitia ex eis alere pauperes, ipſe docet.

92 Sed ad huius quæſtionis euidentiam diſtinguendum eſt: quia bonorum Eccleſiaſticorum quædam ſunt in quorum traditione, & receptione vſus religioſus conſumatur, & perficitur, ita vt nulli alteri vſui religioſo per ſe, ex vi *traditionis* & receptionis remanent ordinata & obligata, *ſicut* quæ dantur à beneficiato in eleemoſynam *pauperis*; traditio enim religioſa eſt, & quidam Dei cultus; ſed pecunia ſic tradita ſtatim fit profana, vel indifferens, nec pauper ex iuſtitia, aut ex fidelitate alicuius religioſi officij tenetur ea in Dei cultum impendere. Sed liber eſt, vt ea expendat tanquam patrimonialia. Alia autem ſunt bona ſacra quæ in alicuius determinatæ actionis exercitio & quaſi compenſatione, conſecrationem veluti exuunt, & manent indifferẽtia, dantur enim pro re aliqua determinata, aut actione habenda, vel nimirum pro habenda re temporali ad Dei cultum faciente, vt cum emitur calix, vel caſula, vel ſoluuntur *ſtipendia* pro ædificantibus Eccleſiam, vel in aliis ſimilibus contractibus, in quibus, vel Eccleſia emit ſibi vel alius vt Eccleſiæ faueat emit, quæ neceſſaria ſunt ad cultũ Eccleſiarum, vel ad ſuſtentationem miniſtrorum. Per huiuſmodi enim *emptiones*, quæ religioſæ ſunt conſumatur, & finitur cõſecratio pecuniæ, vel boni, quod in huiuſmodi commutationes datur. Et ſicut Eccleſia fit domina rei emptæ, ſic vendẽs fit dominus abſolutus bonorum Eccleſiaſticorum, quæ recepit, in compenſationem rei venditæ.

93 Quamuis verò vbi pecunia datur pro re ſpirituali habenda, non adſit hæc ratio emptionis, & compenſationis, nam ſimonia eſſet ſi quis pro habenda miſſa tanquam miſſæ pretium daret temporale ſtipendium. Nihilominùs quidam modus compenſationis adeſt, prò quanto dicenti miſſam debetur ſuſtentatio, & ad finem habendi miſſam ille dat ſtipendium. Vnde ſacerdote non defraudante mentem petentis, & dantis ſtipẽdium miſſæ, iam ex hoc ſtipendium receptum nulli alteri vſui Religioſo eſt obligatum. Quia finis religioſus adæquatus ob quem datum fuit, iam habitus eſt, datum enim fuit ſtipendium, vt in Dei cultum celebraretur ſacrum, quod & fuit factum; vnde pecunia illa iam ampliùs non eſt ſacra ſi ſacrum dicitur quod eſt obligatum ad Dei cultum, licet adhuc ſit ſacra ſubiectiuè, quia eſt perſonæ ſacræ, & cauſaliter, quia ratione alicuius ſacri cultus præſtiti acquiſita. In huiuſmodi igitur compenſationibus, vel habentibus modum compenſationis, in quibus pecunia ſacra datur, vel quia propriè emitur res temporalis in Dei cultũ, vel quia tanquam perſonæ ſtipendium datur aliquod pro aliquo Dei cultu habendo, conſecratio pecuniæ, vel boni Eccleſiaſtici prout eſt deputatio & obligatio ad Dei cultum conſummatur & finitur in ipſa vel traditione, vel quaſi compenſatione; & qui pecuniam vel aliud bonum recepit, nõ manet Deo obligatus ad illam pecuniam, vel bonum in alium vſum Religioſum impendendum, niſi prout tenetur etiam re ſpectu cæterum, quorum eſt dominus.

Ve-

94 Verùm alia ſunt bona, quæ veluti æternam conſecrationem habent, quia eorum vſus eſt perpetuus; data enim ſunt, vt Eccleſia eis in perpetuũ Dei cultum vtatur, ſicuti ſunt prædia, & alia bona fructus annuos habentia, quorum bonorum fundus donatus eſt Eccleſiæ, vt ipſa annuatim ex illo habeat, quod in Dei cultum impendat. Siue etiam talia ſunt bona pretioſa quæ ſeruando ſeruari poſſunt. Ab his enim non tollitur conſecratio per aliquem quemcumque illorum vſum, quia illorum ſucceſſiuus, & continuus vſus eſt Deo conſecratus, & debitus. Verum quidem eſt, quòd etiam iſti bonorum fructiferorum redditus dum in Dei vsũ impenduntur, & ipſi conſecrationem amittunt, ſeu obligationẽ ad alium vſum Religioſum exuunt, & manent bona indifferentia. Sed hoc partialiter fit, & ſucceſſiuè, & qui ſuperſunt, & nondum in pium vſum impenſi ſunt, conſecrati manent & ad Dei cultum obligati.

95 Ex his colligitur, quod bona Eccleſiaſtica ſic ſunt Deo conſecrata, quòd ex quo ſemel impẽduntur in eum finem in quem adæquatè ordinata ſunt, illa exuuntur conſecratione, & obligatione ad quemcumque alium Dei cultum, & is, cui traduntur tunc (ſi ſit capax) fit dominus illorum, ita quòd nec ex iuſtitia, nec ex fidelitate Religioſi officij teneatur illa impendere in vſus ſacros, & nõ profanos. Quia ex quo ad Dei cultum ſeruierunt, iam veluti ſunt functa officio, & obligatione. Sic enim bona Eccleſiaſtica, etiam ſi priùs fuiſſent præbendæ alicuius beneficij, ſi per Pontificem ſint applicata vel pro cathedra aliqua moderanda, vel officio Inquiſitionis, aut Auditoris Rotæ, aut pro alio quocumque vſu non eſt neceſſe, vt in alium ſacrum vſum conuertantur, pro quanto vtui illi, ad quem fuerunt applicata deſeruiunt. De quo videri poteſt; *Ledeſma vbi ſupra, § digo lo quinto*. Solùm verò illa bona hac obligatione non exuuntur, quæ ſunt data non in vſum determinatum. Nam illa obligatione eterna ſunt conſecrata donec in aliquem vſum ſacrum ſint finaliter erogata, & ſic niſi tota in vnum, vel plures vſus ſacros impendantur, ſemper pro parte nondum in aliquem vſum ſacrum non impenſa, remanent obligata.

96 Datur igitur hæc prima regula, quia nimirum quæcumque bona dantur Clerico pro aliqua actione determinata, Clerico eam actionem præſtante remanẽt conſecratione exuta, & libera, & indifferentia, & fiunt abſoluti dominij ipſius Clerici, ita quòd nec ex iuſtitia, nec ex fidelitate officij Religioſi ipſe teneatur ea in aliquem alium vſum ſacrum impendere. Et hoc eſt verum ſiue illa actio ſit celebratio miſſæ, ſiue adminiſtratio Sacramenti alicuius, ſiue aliqua benedictio, ſiue funus aliquod, ſiue quodcumque miniſterium Eccleſiaſticum determinatum, etiam ſi talis actio ſit de pertinentibus ad eiuſdem Clerici officium, & ex officio teneatur ita agere, vt ſi Clericus ſit Parochus qui tenetur Sacramenta ſuis miniſtrare. *Nauar. num. 19. Sotus l. 10. de iuſt. q. 4. a. 3. Raphael a Turre ſupra q. 67 a. 2. diſ. 2. num. 10. Ledeſma de ſtatib. cap. 3. concl. 21. & 23. diff. 1. § digo lo ſecundo, Sylu. v. Clericus 4. num. 3. & 6. Azor. p. 2. l. 6. c. 9. q. 10. & 11. Pax Iardan. l. 2. tit. 1. n. 58.* Ratio redditur, quia hæc ſint quaſi patrimonialia, quæ ad patrimonialia reducuntur. Sed huius dicti adhuc deſideratur ratio.

Hæc verò eſt, quia hæc bona non ſunt ampliùs ſacra, ſeu ſpecialiter ad Dei cultum obligata. Nam adæquatè data fuerunt pro illo opere abſque aliqua alia obligatione nexum, quæ eſſet ex iuſtitia, ſed quæ orietur ex religione, quia intentio dantium, & recipientium non eſt niſi pro illo opere, quo habito non intrat alterius finis obligatio, quia finis obligatio vltra intentionem agentium non ſe extendit. Clericus ergo iſte horum bonorum manet dominus ac ſi patrimonialia eſſent.

97 Hoc autem verum eſt, etiam ſi huiuſmodi bona data ſint per modum officij, ſi ex eius fundatione conſtet redditus euenturos eſſe aſſignatos adæquatè pro actione aliqua à Clerico habenda, vt patet in Capellania Inſtituta, pro celebratione tot miſſarum, aut anniuerſariorum, aut alterius ſimilis actionis. Tunc enim illi redditus ſunt obligati ſolùm ad Dei cultum vt præſtandum per illas actiones, & pro illis actionibus habendis bona illa ſunt data. Illis igitur ex parte Clerici præſtitis, illoque ſtante à ſe promiſſa non manet ad alia obligatus, & ex hoc illi redditus remanent ſoluti, & indifferentes, vt poſſint ac ſi eſſent bona patrimonialia in quoſcumq; vſus aliàs non illicitos expendi, *Angelus ver. Clericus 13. Roſella num. 2. Sylu. q. 4. num. 3. Azor p. 2. l. 7. cap. 9. q. 10.* Excipitur Capellania titularis erecta auctoritate Epiſcopi, vt vult *Bonac. d. p. 2. num. 19.* huius reddens rationem, quia talis Capellania eſt beneficium Eccleſiaſticũ, ſic quoque *Sylu. & ex Dominico, & Franco, Azor. loco citato*, excipiunt Capellanias non amouibiles, quæ dantur in titulum beneficij. Nam Beneficiati adminiſtratores ſunt redditu um beneficij, qui illorum curæ commiſſi ſunt, vt ex eis viuant, & alia in pios vſus conuertant.

98 Canonici quoque & alij inſeruientes Cathedralibus, & Collegiatis, aut alijs Eccleſijs, domini ſunt diſtributionum ſine alio ſpeciali onere: cum enim diſtributiones dentur pro actuali, & perſonali opere, ijs ſcilicet, qui choro & horis interſunt nullum aliud onus annexum habent, ſed remanent bona libera, & indifferentia & nulli alteri vſui ſacro iam conſecrata. *Sotus lib. 10. de iuſt. q. 4. a. 3. concl. 3. Raphael à Turre d. num. 10. Sylu. v. Clericus 4. num. 3. Azor. p. 2. l. 6. cap. 9. q. 10. & ex Valerio Parif. Filliuc. ſupra cit. Bonac. d. p. 2. nu. 18.* Hoc ampliant, *Syluest. d. num. 3. & ex Abbate & Dominico Azor. d. q. 10. & Bonac. d. n. 18.* vt ſit verum etiam ſi totus redditus Canonicatus in ſolis diſtributionibus conſiſtat, ſed hoc difficultatem habet. Nam tunc licet toti fructus dentur ſeruata diſtributionũ regula intereſſentibus choro & horis, non tamen dantur vt purum ſtipendium illius intereſſentiæ, ſed regula diſtributionum ſeruatur vt Canonici diligentiùs horis adſint. Vnde in hoc vera eſt ſẽtentia *Nauar. de reddit. quæſ. 1. num. 30.* benè conſiderantis, quod bona Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis donata in Dei cultum, non poſſunt mutare finem in quem ipſa donata ſunt, nec eſt in poteſtate Capitulorum fidelium benefactorum intentionem mutare. Vbi igitur bona non fuerunt relicta in ſtipendium pro opere determinato, ſed abſolutè in ſuſtentationem Canonicorum & Dei cultum, quòd poſtea ordinatum ſit, quòd prouentus omnes à Canonicis percipiantur ſeruata regula diſtributionum, non variat bonorum illorum natu-

ram, & iam illæ non ſunt propriæ diſtributiones, ſed prouentus & redditus beneficij aſſignati pro titulo & officio abſolutè & non pro hoc, vel illo determinato opere. Solæ igitur propriæ diſtributiones quę dantur adæquatè vt ſtipendiũ intereſsẽtiæ horis ſunt tales, quæ nulli alij oneri ſubſint,& poſſint Canonici illis, vt bonis indifferentibus vti.

99 Additur nihilominus vlterius, quod vbi ex fundatione Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Canonicatus, vel cuiuſcumque beneficij conſtet, quod redditus illorum vel in toto, vel in parte fuerunt à fidelibus donata determinatè & adæquatè pro ſuſtentatione Epiſcopi, vel Abbatis, vel Canonici, vel Beneficiati, tunc iſti redditus vel in toto, vel reſpectiuè in parte ſicut ex fundatione ſunt applicati ad hunc determinatum vſum pium, ſic ſunt ab omni alio onere exempti. Nec obſtat etiam ſi ſint ſuperabundantes, & ſuperflui neceſſariæ illorum ſuſtentationi: quia non eſt de ſe malum, quod miniſtri Eccleſiæ ſuperabundent in diuitijs, ſed immo poteſt eſſe ex multiplici capite valde vtile Eccleſię, ex hoc enim Prælati & Beneficiati ſunt & fortiores pro Eccleſiarum iuribus defendendis,& magis potentes vt poſſint & ſubditos rebelles coercere, & magis idonei, vt poſſint fidem, & bonos mores promouere, & magis apti ad opera miſericordiæ, & gratitudinis & Religionis. Alias verò, qui tales fundationes expreſsè fecerunt pro ſuſtentatione dictorum Prælatorum, & Beneficiatorum, licet ſuperabundanter donauerint ſub ſpe, quòd præfati vſuri eſſent bonis iuxta virtutum leges, & ſuorum officiorum præſcripta, immò & ſecundùm conſilia Euangelica, tamen non per hoc nouum onus ad iſta peragenda impoſuerunt, ſed tanquam ſtipendium ſuſtentationis illorum bona ſua tradiderunt, vnde eorum bonorum redditus liberi ſunt, & præfati Prælati, & Beneficiati eorum domini ſunt ſine ſpeciali conditione, onere & pacto ea in alium vſum pium inſumendi.

100 Huius etiam conditionis ſunt Caſtra, Oppida, Villæ, quæ Epiſcopatibus, & Abbatijs titulo honorifico donata ſunt, vt ſint eorũ domini temporales. Quoniam illuſtres Principes, qui talia donarunt, dominium plenum, quod ipſi habebant, in Epiſcopos, vel Abbates tranſtulerunt; illi verò Principes plenam illorum adminiſtrationem habebant. Non tamen, quia Prælati talia alienare poſſint, quia Eccleſiæ illa donata ſunt, ſed tamen quia ad honorificum titulum Prælatorum donata ſunt, & pro augendo honore, & reuerentia illorum, & vt ſint etiam potentes in ſæculo, ipſi Epiſcopi in adminiſtratione redditũum illorum ſuccedunt dominis ipſis: quamuis ſeruari debeat perſonarum decor, & differentia quæ eſt inter Principẽ ſecularem, & Eccleſiaſticum. *Caiet. hic in reſp. ad ſecundum dubium in fine.* Vbi quod hæc bona data ſunt principaliter in Dei & Eccleſiæ honorem, & bonũ commune ipſius dominij, ſicut data fuerant domino ſeculari, & ſolum ſecundariò in vtilitatem pauperum. *Ledeſma de ſtatibus c.3. concl.23. diff.1.§. Digo lo tercero pag. mihi 30. Raphael à Turre dicto n.10.*

101 Idem iudicium fieri debet de ijs, quæ fideles ex voto obtulerunt Eccleſiæ in gratiarum actionem pro victoria aliqua, aut alio beneficio obtento; Nam talia dantur Eccleſiæ in hunc vſum pium, qui eſt vel voti ſatisfactio, vel gratiarum actio nec cenſeri debent data ſub alio onere; ſed ſunt etiam veluti ſtipendia orationibus Miniſtrorum Eccleſiæ data. *Ledeſma vbi ſupra.* Tamen ſi hæc applicantur Eccleſiæ, ex hoc fiunt bona ſacra, & ad Dei cultum deputata.

102 Itaque ad hoc vt aliqua bona cenſenda ſint obligata ad vſus pios, non ſufficit quod ſint bona Eccleſiaſticorum, etiam data ab Eccleſia, ſed eſt neceſſe vt ſint deputata ad ſuſtentandum ſacra, & non ſufficit quòd percipiantur alia ratione, puta eleemoſynæ, vel ſalarij, vel ſtipendij iuſti, vel remunerationis, vel alia huiuſmodi, quæ non ſit ius ſpirituale illa percipiendi in perpetuum in ſe ſoli Eccleſiaſticæ perſonæ conferibile. Ita *Nauar. de reddit. monito 39. num.5.* Sed ex dictis ſupra meliùs additur, quod ea bona ſunt obligata ad pios vſus, quando vſus pius ad quem dantur nõ eſt conſummatus, quia deputata ſunt ad pios vſus in communi, non verò ad hunc vel illum determinatè. Quia quæ pro determinato vſu dantur, eo obtento & conſummato ceſſat obligatio, vt in alium vſum impendantur. Ex hoc bene dicitur, quod ſubſidium quod datur aliquibus Cardinalibus in ſubſidium expenſarum cenſendũ eſt quaſi patrimoniale. *Nauar. monit.39.* Sed ratio eſt, quia datur adæquatè, & determinatè pro tali effectu. Eiuſdem rationis eſt auxilium, quod datur Legatis, & Nuncijs.

103 Hæc igitur & ſimilia bona *applicata ad* vſum ſacrum determinatum independenter à diuiſione præbendarum ſunt diuiſa, & ſub libera poteſtate beneficiatorum poſita. Difficultas igitur remanet de redditibus beneficiorum, & præbendarum, quos Beneficiati ex iure perpetuo ſibi collato per Eccleſiam percipiunt, & qui dati ſunt illis principaliter ad eorum ſuſtentationem, conceſſa illis adminiſtratione bonorum illorum fructiferorum, quæ Eccleſiæ ſunt, & Eccleſiæ incorporata, & tanquam Chriſti patrimoniũ ad Dei cultum deputata.

104 Dicendum igitur eſt Eccleſiam potuiſſe mutare ſtatum Eccleſiaſticorũ bonorum, & neutrum eorum, quæ in communi ad nullum determinatum vſum donata fuerunt, ſed eorum, quæ fuerunt donata pro fabrica, vel pro Clero, determinatè; quia Summus Pontifex in his habet ampliſſimam poteſtatem, ita vt ex iuſta cauſa etiam derogare poſſit voluntati eorum, qui Eccleſiæ reliquerunt, ſicut & fit de facto ſæpe, & ita iuſta cauſa accedente potuit relicta fabricæ applicare Clero, & econtra. *Ledeſma de ſtatib. cap.3. concl.23. diff.1. §. digo lo quinto.* Non tamen præſumi debet ſic fuiſſe factum, ſed immò quod præbẽdæ ſint inſtitutæ ex illis bonis, quæ principaliter in ſuſtentationem miniſtrorum data fuerunt. Conſuetudo etiam potuit aliquam mutationem facere, nec obſtat, quod conſuetudo non præualeat contra legem naturæ, quia hoc non eſt verum de lege fundata ſuper contractibus, & pactis, & dominio rerum, quoniã quotidie cõtra pacta dominia ex vi præſcriptionis de veris ad nõ veros dominos res tranſeunt, & qui erant veri domini manent ſine poſſeſſione & proprietate, & alij in quos hæc tranſeunt ſunt verè domini cum non eſſent, & Eccleſia etiam contra Eccleſiam præſcribit. Quod verò difficultatem facit eſt, quòd cum adeſſet præceptum alendi pauperes ex bonis Eccleſiæ; fuit poſtea hoc præceptum, explicatum, & limitatum, vt ſola quarta pars pauperibus cederet. Sed cum

vbi

vbi non ſunt hoſpitalia, vel ſimilia loca pia ad pauperes alendos inſtituta, hæc pars pauperũ non appareat, ſicut etiam dicitur de portione iam aſſignata pro ſabrica, incertum verò ſit, quid de hac portione actum ſuerit, incertum quoque manet quanta ſit obligatio beneficiatorũ ad impendendũ, quod ſupereſt vel pro ſabrica, vel pro panperibus.

505 Sed conſiderandum eſt, quòd portio fabricæ, & pauperum non erat bonorum ſtabilium, ſed fructuum, & ſic fieri debebat, quòd hoc non erat ex iuſtitia, ſed ex præcepto Eccleſiæ, & antequam fieret, nõ habebant pauperes ius ad aliquam partem. Fiebat illa diuiſio publica auctoritate, & manifeſtè, & patenter, & tam pars pauperum, quàm fabricæ miniſtris deputatis aſſignabatur. Nũc certè hæc diuiſio non fit. Nec eſt vnde pauperes illam prætendant, quia nunquam facta fuit ex iuſtitia, ſed ex Eccleſiæ præcepto. Quæ ex quo bona, quæ priùs vt communia admiuiſtrabantur, diuiſit in præbendas, & tam Epiſcopo, quàm Canonicis, & Parochis, & reliquis Clericis præbendas diuiſit, & beneficia inſtituit, & bona Eccleſiæ beneficiatis applicauit, nullo poſito præcepto de diuiſione aliqua fructuum facienda, conſtat, quòd ab antiquo vſu receſſit, & præceptum abſtulit de diuidendis redditibus Eccleſiaſticis diuiſione illa ſolemni patenter, & manifeſtè facienda, & de aſſignanda portione miniſtris deputatis pro ſabrica, vel pro pauperibus. Et manifeſtiſſimum eſt, quòd à quampluribus ſeculis hæc diuiſio facta non fuit, & non fit. DD. ergo, qui obligationem iuſtitiæ ad erogandam quartam partem pauperibus aſſerunt, quam quartam partem quærunt, & quam dicunt eſſe confuſam cum præbendis? Forſan quartam partem ſtabilium? Sed nunquam fuit hæc quarta pauperibus aſſignata, ſed ſolum fructus diuidebantur; vnde eſt, quòd nulla bona pauperum ſunt confuſa cum præbendis. Si quærunt verò quartam partem fructuum cũ huiuſmodi portio diuideretur ſolemniter ex præcepto Eccleſiæ, & hoc præceptum hodie nõ vigeat non eſt vnde aſſerta obligatio iuſtitiæ colligatur.

506 Verum quia beneficiati, & præſertim Epiſcopi, & Paſtores ex eorum officio tenentur habere curam Eccleſiæ, & pauperum, hoc certum ſit, eos non manere deobligatos ab hoc onere, quod etiam reſpicit bona propria. Sed quia aliàs (exceptis bonis donatis expreſsè ſub onere fabricæ, & pauperum) ex nullo præcepto diuino eſt, vt illa bona dentur determinatè pauperibus, niſi ex officij miſericordia in caſibus ſingularibus, vnde diuiſio illa in quatuor partes fuit Eccleſiaſtica; quia ſic de facto eſt, quòd modò bona Eccleſiaſtica diuiſa ſint in præbendas, & hoc a pluribus ſeculis, dicendum mihi videtur, quòd modò beneficiati reddituum ſuarum præbendarum ſint domini, & ab Eccleſia relictum ſit eorum prudentiæ, & charitati vt ſpectato nedum præcepto miſericordiæ in communi, ſed præcepto religioſi officij & conditione reddituum, qui ſunt de patrimonib. Chriſti qui habent beneficia, & præbẽdas teneãtur eiſdem redditibus vti ad beneficium fabricæ, vel pauperum, numquam verò poſſint eiſdem abuti ad vſus profanos. Itaque pro hoc tempore in quo præbendæ diuiſæ ſunt, dicitur quod redditum, qui ex bonis Epiſcopatui, aut beneficio applicatis annuatim percipiuntur, Epiſcopi, & beneficiati ſunt Domini taliter, quod abſque cuiuſcumque iniuria ſeu iniuſtitia poſſunt illos cõſummere, & licet peccent, ſi in pios vſus non conuertant, non ſunt tamẽ propriè iniuſti. Sic certè ſentit *D. Th. hic, & quodl. 6. a. 12. Sotus* latè hoc probans *l. 10. de iuſt. q. 32. a. 6. dub. vlt. concl. 4. & 6. Led. de ſtatib. c. 3. concl. 23. per totam.*

107 Nomine autem beneficiatorũ in hac parte veniunt etiam perpetui Commendatores beneficiorum Eccleſiaſticorum, quia iſti comparantur & habentur ac ſi haberent beneficia illa in titulum. Et quia redditus illorum beneficiorum ſunt ſacri ideoque non niſi in ſacros vſus expendendi. *Nauar de reddit. mon. 55.*

108 Et hoc extenditur etiam ad Commendatores militares, nam & huiuſmodi ſunt beneficia Eccleſiaſtica, & bona verè ad ſacrã militiam conſecrata. *Nau. d. mon. 51.* Verum eſt, quòd aliqui excipiũt Cõmendatores Militiarum S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & S. Stephani, dicentes hos ſolùm venialiter peccare ſi in vſus profanos bona Commendarum expendant. *Bonac. d. p. 2. num. 24.* ſed hoc admitti non debet, tum quia falſum eſt. quòd eorum bona non ſint ſimpliciter Eccleſiaſtica, & ipſi non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, vt latè probat *Nauar. d. mon. 55.* Tum quia quidquid ſit de nomine *Eccleſiaſtici*, manifeſtum eſt bona commendarum illarum eſſe ſacra, quia ſunt bona militiarum militia in diuini Cultus & religionis Chriſtianæ defenſionem ordinata, vnde nec eſt verum, quòd bona illa tribuantur illis Commendatoribus titulo militiæ ſecularis, quia illæ militiæ ſuo modo ex fine religioſæ ſunt tamquam ordinatæ ad Eccleſiæ defenſionem ſecundùm earum leges. Nec intereſt, an ſint, vel non ſint veri religioſi & perfecti, quia nec Clerici ſeculares ſunt religioſi, & tamen eorum bona cultui ſacro ſunt applicata; Ideo illi etiam prohibiti ſunt ex diuina lege redditus ſuas in vſus profanos impendere, & parentes ditare.

109 Non eſſe verò idem dicendum de penſionarijs, dixerunt *Conar. de teſtam. c. cum in officijs num. 6. Gigas de penſionibus quæſt. 52. Paul. Rom. de penſ. quæſt. 8. verſ. 1. Eccleſiaſtica penſio, Redoan. de ſpolijs Cler. quæſt. 5. §. 1. num. 27. & 28. & quæſt. 8. §. deueniendo. num. 24. Caccial. de penſion. quæſt. 25.* quos refert, & ſequitur *Azor. p. 6. l. 7. cap. 9. quæſt. 12.* Fundantur verò tum primò, quia penſio non eſt propriè beneficium, ſed eſt aliquid profanum in mera temporalitate conſiſtens, vt per D. *in cap. ad audientiam 2. de reſcript. & Clem. p. de ſuppl. negl. Prælat.* vnde etiam laico aſſignari poſſunt. *Redoan. de penſ. quæſt. 3. num. 8 ex Archid. & Franc. & alijs.* Tum ſecundò, quia penſionarius æquiparatur vſufructuario, quia penſio extinguitur morte ſicut vſusfructus morte vſufructuarij. *§. finitur autem, inſtitut. de vſufruct.* At verò vſufructuatius facit fructus ſuos per textum *in l. defuncta. ff. de vſufruct.* Tum tertiò, quia penſio videtur aſſignari in cauſam alimentorum vt per *Gig de penſ. quæſt. 51. num. 12. & Rom. conſ. 388.* Qui habet autem legatum pro alimentis illorum eſt dominus, & ita vt tranſmittat ius exigendi ea non ſoluta ad hæredes. *Redoan. vbi ſupra, num. 11.* Sed & bona quaſi patrimonialia eſſe penſiones, quæ dantur laicis aut Clericis ratione aliquorum obſequiorum præſtitorum, vel præſtandorum, docuit *Nauar. de red. mon. 39. in fine.*

110 Verùm dicendum, quod ius exigendi pen-

ſiones, quod ſuper beneficijs imponitur eſt Eccleſiaſticum, vnde eſt, quòd per Conſtit. Pauli Tertij, Iulij Tertij, & Pij Quinti penſiones æquiparantur beneficijs in materia ſpoliorum tamquam bona Eccleſiaſtica, & de patrimonio Chriſti exiſtentia. Et meritò; Nam penſiones ſunt fructus beneficiorum, ideoque ſunt bona Deo conſecrata; hanc verò qualitatem non amittunt, ex eo, quòd dantur alicui in ſui ſuſtentationem. Immò ex hoc habetur, quòd ſicut beneficia ſic dantur principaliter in ſuſtentationem miniſtrorum, quòd tamen id, quod ſupereſt Chriſti eſt, & in vſus pios debet impēdi. Sic ergo quod ſupereſt de penſionibus datis in ſuſtētationem debet in eoſdem vſus ſacros expendi, Vt docent *Redoan. d. quaeſt. 3. de ſpolijs. a. num. 12. Nauar. de redditib. quaeſt. 1. mon. 32. & de ſpolijs. S. 8. numer. 8. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. num. 161. & apud eum Molina, & Sarmient. Bonac. de oblig. benefic. p. 2. n. 17.* Et quæ ſupra in contrarium adducta ſunt, cum loquātur de bonis patrimonialibus ad rē nōfaciūt.

111 Limitatio tamen poſita ſupra a *Nauar.* admitti poteſt, quia quòd titulo gratitudinis, vel mercedis pro obſequio præſtito, vel præſtando adæquatè datur, non ordinatur in alium vſum pium, ſed ex ipſa tali traditione in dominium traditur eius, cui datur tamquam bonum liberum, & tale, quod ſufficienter eſt in vſum pium expenſum, ex quo pro compenſatione obſequij eſt datum, aut titulo gratitudinis redditum.

112 Et ſic quicumque ſub quocumque titulo poſſidet bona Eccleſiaſtica non licet ei ad profanos vſus, vti huiuſmodi bonis, niſi iuxta ſupradicta huiuſmodi bona ex quo ſemel in Dei obſequiū impenſa ſunt, conſecrationem iam conſummauerint, ſiue exuerint, & facta ſint quaſi bona indifferentia & patrimonialia. *D. Th. hic, Caiet. Sotus l. 10. de iuſt. quaeſt. 4. a. 3. Nauar. mon. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus vtens redditibus ad profana non tenetur ad reſtitutionem. n. 113.*

2 *Hæres beneficiati iuſte recipit fructus, qui erant beneficiati. n. 114.*

An Epiſcopi, & beneficiati expendentes fructus ſuperfluos beneficiorum ſuorum in vſus profanos, & non in pauperes teneantur ad reſtitutionem?

113 HAec verò quæſtio iam ex ſupra probatis eſt manifeſta. Cum enim Epiſcopi & Beneficiati non teneantur ex iuſtitia ad eleemoſynas, vel alium vſum pium vti proprijs præbendis, hinc eſt, quòd nec teneantur ad reſtitutionem, ſi redditus earum profanè conſumant, vt ſæpiùs citati DD docent.

114 Vnde eſt, quòd hæres beneficiati, ſiue ſit talis ex teſtamento, ſiue ab inteſtato iuſtè recipit fructus beneficij, qui erant beneficiati. Huius rationem verò reddit *Bonac. de oblig. beneficiat. p. 4. num. 2.* ex eo, quòd obligatio expendendi illos fructus in vſus pios ſit perſonalis, & expirauerit cum Beneficiato: Quod difficultatem habet, quia hæc obligatio oritur ex qualitate rei, quæ eſt patrimonium Chriſti. Vnde potiùs dicitur, quòd cum non appareat an illi fructus ſint de neceſſarijs ad ſuſtētationem Beneficiati, vel potiùs ſint ſuperflui, ex confuſione, quam habent cum neceſſarijs, cenſentur in illorum numero, ſeu exuiſſe iam conſecrationem, & veluti eſſent patrimonialia ad hæredes peruenire. Et vt lites quàm maximæ finiantur, ita conuenienter introductum fuit, vnde & in hoc caſu, iam aliquid pium eſt, & religioſum vt ſine alia diſcuſſione huiuſmodi bona ad hæredes pertineāt.

SVMMARIVM.

1 *Non erogare ſuperfluum in pauperes dicitur rapina ratione præcepti charitatis. n. 115.*

2 *Quod dicatur rapina pauperum id, quod eis non datur eſt locutio figurata. nu. 115.*

3 *Quando obligat in caſibus particularibus præceptum charitatis, & miſericordiæ remiſſum prudentiæ. n. 116.*

4 *Præceptum miſericordiæ obligat ſub hac conditione, ſi potes, & abundas. n. 116.*

5 *Epiſcopi tenentur ad vberes eleemoſinas. nu. 117.*

6 *Sed quantitas eorum prudentiæ eſt relicta. nu. 117.*

7 *Quomodo Epiſcopi teneantur quærere pauperes. num. 118.*

8 *Epiſcopus non habens hortatur habentes ad eleemoſinas. n. 119.*

9 *Non tenetur Epiſcopus cuicumque indigenti eleemoſinam facere. n. 120.*

AD PRIMVM.

115 IN reſponſionibus ad argumenta dantur à *D. Th.* regulæ ad intelligentiam eorum, quæ ſancti dixerunt de obligatione Eccleſiaſticorum ad eleemoſynas elargiendas. In hac verò reſponſione occaſione eius, quod habet *Ambroſ. ſerm. 81.* vbi habet, quòd nemo debet dicere proprium, quod eſt commune, & quòd ſuperfluum naturæ & perſonæ violenter aufertur, ſi pauperibus nō diſtribuatur, datur hæc prima regula, quia nimirum non erogare ſuperfluum pauperibus dicitur violenta ablatio & rapina ratione obligationis præcepti charitatis, quod nedum Eccleſiaſticos, ſed etiam laicos omnes obligat ad ſuccurrendum pauperibus de ſuperfluo; vnde ex hoc nihil concluditur ex quo inducatur obligatio ſpecialis in Eccleſiaſticos ad dandas eleemoſynas, quia *Ambroſius* vniuerſaliter loquitur etiam de ſecularibus. Et ſic etiam habetur, quòd dum dicitur, quòd non dare eleemoſynam de ſuperfluo eſt violenta ablatio eius, quod eſt pauperum, eſt loquutio figurata & impropria & per exagerationem dicta; quia non dare eleemoſynam non eſt contra præceptum iuſtitiæ, ſed contra præceptum miſericordiæ.

116 Addit verò *D. Thom.* quòd, quando in caſibus particularibus præceptū miſericordiæ obliget ſub mortali ad dandam eleemoſynam, non eſt res certa, ſed arbitrio & prudentiæ commendata. Quod eſt verum nedum, quia prudentiæ dimittitur eſt videre, qui ſint illi caſus in ſingulari in quibus adeſt pauperis neceſſitas, ſed quia cum hæc obligatio oriatur, vt patet ex verbis Ambroſij ſi adſit hæc conditio, ſcilicet ſi poſſis, & abundas, & quando hæc conditio adſit, & quando ea conditione extante ſit in paupere talis ac tanta neceſſitas, vt diues ſit obligatus ad eleemoſynam, eius

pruden-

prudentiæ eſt relictum, cum totum hoc, ex particularibus dependeat, vt *Caiet. aduertit.*

117 Et propterea licet Prælati ex officio teneātur magis ad præceptum eleemoſynæ, eorum tamen prudentiæ eſt remiſſum videre in ſingulari quando adſit caſus huius obligationis. Ideo non poſſumus aſſignare & taxare partem aliquam, quam ſi Epiſcopus erogauerit in pauperes ad nihil amplius teneatur. Quoniam limitari nequit, nec boni Paſtoris officium, nec gregis neceſſitas, pro cuius ſalute nedum totam ſubſtantiam, ſed & vitam propriam debet Epiſcopus dare. Verum, quia hi caſus rari ſunt, & in communibus neceſſitatibus oportet Epiſcopos vt Patres pauperum ſe gerere, nullus Epiſcoporum eſt in ſalutis ſtatu, niſi & eleemoſynas vberes diſtribuat habito reſpectu ad vbertatem præbendæ Epiſcopalis. *Bannes vbi ſup. poſt.7.concl.ait*, quòd nullum ex Hiſpaniæ Epiſcopis abſolueret, niſi ſaltem quartam partem redditiuum in pauperes impenderet ſpectatis communibus neceſſitatib. Nam in grauioribus neceſſitatibus quales eſſe ſolent tempore famis, belli, vel peſtis ad amplius tenentur iuxta proportionem neceſſitatis pauperum. Sed abſolutè dicitur cum *D. Th.* quod hoc eſt in arbitrio prudentis.

118 Sed tamen etiam hinc ſequitur, quòd Epiſcopi tenentur inquirere pauperes in ſuis Diœceſibus, quib. eleemoſynas faciant. Hos tamen pendet præcipue ex ea obligatione, qua tenentur ſolliciti eſſe de ſalute gregis; ex hac enim etiam debent eſſe ſolliciti ne pauperes preſſi neceſſitate famis mala agant. Non quod Epiſcopus teneatur ſingulos pauperes agnoſcere; ſed quia ſaltem in communi tenetur ſcire ſtatum totius ſuæ diœceſis, & per Sacerdotes Parochiales, & alios miniſtros procurare, vt ſi adueniat caſus ſpecialis neceſſitatis ſibi innoteſcat, cognito interim ſtatu neceſſitatis cuiuſcumque loci ſuæ diœceſis. *Bannes vbi, ſupra. Pax. l.2.t.1.num.*84. Cæterum in particulari non tenetur paupere inquirere, vt ex *D.Thom.quod.6. a.12. docet Azorius l.7.c.8.poſt.quæſt.2.*

119 Quod ſi Epiſcopus ſit ita pauper, vt vix habeat, quod ſufficit ſuæ ſuſtentationi, in communibus neceſſitations non tenebitur ipſe eleemoſynam facere; ſed tamen vt bonus Paſtor alios ad eleemoſynas dandas hortabitur.

120 Sed & ſi abundet non per hoc tenetur cuicumque pauperi petenti eleemoſynam tribuere, quia licitè poteſt denegare, quòd reſeruat alteri æqualiter indigenti. Sic ex *D.Th. quod 6.a.12. docet Azor.l.7.c.8.poſt quæſt.2.* Vbi, quòd nec tenetur ſubuenire communiter indigentibus, vt carceratis, & ſimilibus, ſi in alios communes indigentium vſus eleemoſynam donat,

SVMMARIVM.

1 *Ex diuerſa cauſa dicitur, quod ſuperfluum retentum eſt rapina. n.121.*

2 *Qualiter ſit verum, quod in vſu redditunm præbendarum beneficiatus non peccet, niſi ex abuſu ſicut in patrimonialibus. n.122.*

3 *Ex parſimonia acquirit ſibi beneficiatus. n.123.*

AD SECVNDVM.

121 IN hac reſponſiune, ad ſecundum habetur altera regula, quia nimirum rapina eſt pauperum, non tribuere illis bona Eccleſiaſtica, quæ pro pauperum ſuſtentatione data fuerunt principaliter; vel ab Eccleſia pro illorum ſuſtentatione applicata ſunt. Et ita ex hac ex ſuperiori reſponſione adæquatè explicatur qualiter ſit pauperum rapina illis non tribuendo Eccleſiaſtica bona; quod *D.Th.* expreſſiùs etiam declarauit *quodl.6. a.12. ad* 3. Nam bonorum Eccleſiaſticorum alia ſunt, quæ principaliter attributa ſunt vſibus miniſtrorum Eccleſiæ, ſicut ſunt præbendæ Clericorum, & alia huiuſmodi. Et alia ſunt bona principaliter applicata pro vſu pauperum ſicut ſunt bona hoſpitalium, & aliorum huiuſmodi. Loquendo de primis bonis, quòd non dare de illis eleemoſynam ſit rapina pauperum eſt verum ſolùm impropriè, & per exagerationem, ſi non fiat eleemoſyna in illis caſibus in quibus vel abſolutè, vel ex officio tenentur Clerici eleemoſynas facere. Sed loquendo de bonis ſecundi generis, defectus diſtributionis illorum bonorum, & vſurpare ea ſibi eſt rapina contra iuſtitiam.

122 Eſt verò conſiderandum, quòd *D.Thom.* redditus præbendarum comparat & aſſimilat redditibus patrimonialibus, ita quòd Clerici in diſtractione, & diſpenſatione eorum non committant peccatum niſi ex abuſu. Sed ſimilitudo conſiſtit in hoc, quòd in vſu illicito talium bonorum non eſt iniuſtitia, ſed tamen diſcrimen eſt, quòd ex multis cauſis abutitur præbendis Clericus, ex quibus non abutitur ſuis bonis, tum quia Clerico ſpeciali iure prohibitum eſt vti patrimonio Chriſti, ad profana, cum ei non ſit eo iure prohibitum hoc reſpectu proprij patrimonij. Tum ſecundò, quia plures ſunt Caſus in quibus Clericus tenetur ad eleemoſynas, quàm laicus.

123 In hac verò eadem reſponſione docet *D. Thom.* quòd beneficiatus parcè viuens poteſt de eo, quod demit de competenti ſui ſuſtentatione etiam ditare parentes. Et ratio eſt, quia illud, quod beneficiatus ſic acquirit iam exuit rationem conſecrationis, ex quo fuit deputatum ad ſufficientem ſuſtentationem Clerici, & manet ob hoc ſolutum ab omni alio onere, nimirum vt in aliam pium vſum impendatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens de proprio poteſt ſuſtentare ſe de beneficio. n.124.*

2 *Clericus in caſu neceſſitatis non dans eleemoſinam non eſt iniuſtus. n.124.*

AD TERTIVM.

124 DAtur regula ſeruanda ab eo, qui habet de proprio vt ſe ſuſtentet, & nihilominùs ſe ſumptibus beneficij ſuſtentare vult, quia nimirum id facere poteſt, ſi non adſit neceſſitas ex parte pauperum, quæ vrgeat ad largiendam illis eleemoſynam. Et hoc optimè probat *D.Th.* Nam nō omnia bona Eccleſiaſtica ſunt pauperibus eroganda, ſed datur portio applicata ſuſtentationi miniſtrorum; igitur nulla lex iubet vt extra caſum neceſſitatis hæc portio pauperibus erogetur. Aduertit etiam *Caiet.* dato, quòd Beneficiatus in caſu neceſſitatis iſtius non det pauperibus eleemoſy-

nam

pam, quòd non eſt iniuſtus, nec tenetur ad reſtitutionem, quámuis peccet per abuſum rei Eccleſiaſticæ ſibi tributæ. Cæterùm, quòd Clericus habens de proprio poſſit ex bonis Eccleſiæ percipere ſuſtentationem ſibi debitam, & per Eccleſiam applicatam, ideoque Clericos poſſe percipere decimas, tamquam certum praxis Eccleſiæ docuit, & aſſerunt *D.Th.& Caiet.hic,& Sotus l.10.de iuſt.quæſt.4. a.3.ad 2.& ex Innoc.Hoſtien.& Panorm.in cap.Epiſcopus de preben.Turrecrem.in cap.Clericos 1. quæſt.2. & Gloſſ.ibid.*probat *Raphael à Turre ſupra quæſt.87. a.3 diſp.2.Ledeſma de ſtatib. cap.3. concl.20. Sylu. v. Clericus 4.num.12, Nauar.de reddit. Eccleſ. mon.32. Azor.p.2.l.7.c.9. quæſt.13. & apud eum Maior. Tabien.v.Cler. 2,num.4.Layman l.4.trac.2.cap.3.num.2. & apud eum, Gabriel, Sarmien & Molina.*

SVMMARIVM.

1 *Superfluum redditu um Christi eſt. n.125.*
2 *Poteſt expendi etiam ad ditandam Eccleſiam. numer.125.*
3 *Non tamen vt ditetur Eccleſia licet obliuiſci pauperum. n.126.*
4 *Peccat & qui redditus Eccleſiæ auare retinet. numer.126.*

A D Q V A R T V M.
Seu ad arg. ſed contra.

125 EX hac reſponſione colligitur primò, quòd ſuperfluum reddituum Eccleſiaſticorum Chriſti eſt,& quòd licet vbi neceſſitas pauperum nõ vrgeat non ſit neceſſe eos impendere in pauperes, non tamen ob hoc liber eſt, vt eos in quoſcumque vſus expendat, ſed laudabiliter facit, ſi ex eis vel poſſeſſiones pro Eccleſia emit, vel in Theſauros Eccleſiæ pro futuris neceſſitatibus recondit.

126 Sed colligit ſecundò *Caiet.* non eſſe laudabile, vbi pauperum indigentia clamat, nam peccant beneficiati, qui pro augendis Eccleſiæ redditibus tot pauperes puellas nubiles, tot pauperes ciues, tot orphanos, tot viduas poſthabent. Ideo bene aduertit *Nauar. de reddit. quæſt.1. mon.24.* nedum peccare Beneficiatos ſi prodigè conſumant fructus beneficiorum, ſed etiam ſi auarè retineant.

SVMMARIVM.

1 *Ratio tractatus. num.127.*

De alienatione bonorum Eccleſiæ.

127 IN ſua concluſ. ſecunda *S. Thomas* aſſerit Epiſcopos, & alios Beneficiatos; non eſſe dominos, ſed adminiſtratores bonorum ſuorũ beneficiorum, quod ex eo præcipuè veritatem habere, dictum fuit, quia Epiſcopi & Prælati, & Beneficiati non ſunt domini fundi ſuorum redditũ, nec rerum immobilium, aut mobilium, quæ ſuis ſunt applicatæ Eccleſijs, & ad earum proprietatem ſpectant, vnde huiuſmodi bona, nec alienare poſſunt. Cum verò veritatis iſtius cognitio ſummè ſit neceſſaria, maximè Regularibus, non poteſt omitti eius conſideratio ſine commentarij huius articuli diminutione, & defectu. Quamobrem cũ tractatum ſit de facultate quam habent Eccleſiaſtici circa fructus, & redditus ſuorum beneficiorũ inquirendum eſt etiam quam facultatem habeant, vel non habeant circa fundum & proprietatem bonorum Eccleſiarum, quæ adminiſtrant. Quæritur propterea.

SVMMARIVM.

1 *Alienare res Eccleſiæ inconſulta Romano Pontifice eſt contra ius diuinum, quia ſuppoſita Pontificis prohibitione eſt alienare rem inuito domino. num.128. & 129.*
2 *Alienare res Eccleſiæ in Eccleſiæ damnum eſt contra ius diuinum. n.129.*
3 *Suppoſito iuramento de non alienandis rebus Eccleſiæ contra ius diuinum eſt eas alienare. n.130.*
4 *Alienatio rerum Eccleſiæ prohibita de iure ciuili. num.131.*
5 *In iudicando de alienatione Eccleſiæ ſtandum eſt iuri Canonico. n.131.*
6 *De iure Eccleſiaſtico prohibita eſt rerum Eccleſiæ alienatio & plures Pontificum conſtitut. referuntur. nu. 132. 133.*
7 *An extrauagans Pauli Secundi ſit vſu recepta. num.134.*
8 *Conſuetudo poteſt derogare tali legi. n.135.*
9 *An præſumi debeat eam eſſe vſu receptam. numer.135.*
10 *Cui incumbat onus probandi eam non eſſe vſu receptam. n.135.*

Quo iure res Eccleſiæ non poſſint alienari ſine conſenſu Summi Pontificis,& alia iuris neceſſaria ſolemnitate?

128 ID prohiberi iure diuino probant *Tamburi de iure Abb.tom.3.diſput.13.q.2.nu.1. & Donatus par.2.tract 14.q.2. ex cap.25. Leuit.* vbi dicitur, *Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea eſt.* Tum quia bona Eccleſiæ ſunt Domini noſtri IESV Chriſti, qui ſuum Vicarium in terris conſtituit Summum Pontificem. Sed ex eo loco *Leuit.* nihil probatur. Tum quia præceptum illud non fuit à Deo datum pro ſolis bonis Leuitarum, & Sacerdotum, ſed pro bonis duodecim tribuum vniuerſaliter; vnde ſi probaret aliquid, & illud præceptum ad Eccleſiam extenderetur; nec laicis liceret vendere bona. Tum ſecundò quia ibi Deus non prohibet vendi bona abſolutè, immò id permittit, ſed prohibet vendi bona in perpetuũ, ſcilicet venditione valitura in perpetuum. Sic enim loquitur. *Terra quoque non vendetur in perpetuum; quia mea eſt, & vos aduenæ, & coloni mei eſtis; vnde cuncta regio poſſeſſionis veſtræ ſub redemptionis conditione vendetur.* Volebat enim Deus vt annus quinquageſimus, qui iubilæi erat, eſſet annus remiſſionis, & quòd vnuſquiſque reuerteretur ad poſſeſſionem ſuam, vt in eodem cap. ſtatuitur, vnde non permittebat venditiones pro tempore perpetuo, ſed ſolum ad certum tempus, vt aduertit *D.Thom. p.2.q.105.a.2.c.& ad tertium.* Huiuſmodi verò præceptum, ſicut & alia iudicialia euacuata ſunt, & abro-

abrogata, vt docet *Diu. Thom. p. 2. quæſt. 104. art. 4.*

129 Quod verò dicitur, quòd bona Eccleſiarum ſunt bona Chriſti; hoc verum eſt de altiſſimo & ſupremo harum rerum dominio. Cum quo ſtat, quòd rerum harum & bonorum Chriſti dominium proprium ſit apud Eccleſias particulares, quæ idcirco ſi ſine iuſta cauſa, aut iniuſto modo huiuſmodi res Chriſti vel alienent, vel dilapident, peccabunt quidem, ſed contra diuinum ius nullum committent peccatum, ſi aliàs ex iuſta cauſa, & in Eccleſiæ vtilitatem eam, vel in emphyteuſim concedant, vel ad longum tempus locent, vel permutent, vel etiam vendant, immò, & donent. Et neque obſtat quod rerum Eccleſiaſticarum propriũ dominium & vniuerſale ſit Eccleſiæ vniuerſalis, & quod earum vniuerſaliſſima adminiſtratio ſpectet ad Pontificem. Quia cum hoc ſtat, quòd eorumdem bonorũ dominium particulare ſit apud quãcumque particularem Eccleſiam, & quòd particularis eorum adminiſtratio ſit apud Eccleſiæ particularem Prælatum. Et hic diſtingui debet mala alienatio ab intrinſeco, ab ea, quæ ſit mala quia carens iuris ſolemnitate. Nam ſi Prælatus ſine iuſta cauſa alienet bona Eccleſiæ, in Eccleſiæ damnum, peccabit ſine dubio, & tanquam infidelis diſpenſator, aut adminiſtrator puniendus erit, & de iure diuino eſt, quod Prælatus in Eccleſiæ damnum res Eccleſiæ non adminiſtret. Sed quod ſit contra ius diuinum, huiuſmodi res alienare ſine iuris poſitiui ſolemnitatibus, hoc non poteſt eſſe verũ niſi ex conſequenti, & ex ſuppoſitione, & impropriè, pro quanto ex iure diuino eſt, quòd obediamus iuri poſitiuo. At verò ſolemnitas iuris poſitiui eſt, quòd ad alienandum res Eccleſiæ requiratur expreſſus conſenſus Summi Pontificis datus toties quoties aliquid eſt alienandum. Nam Eccleſiæ particulares ſunt veræ dominæ ſuorum bonorum, & eorumdem adminiſtratio ſpectat ad eorum Prælatos; quibus ſi credita eſt cura animarum, multò magis commiſſa eſt adminiſtratio pecuniarum, *cap. præcipimus 24. 12. q. 1.* Ex quo verò Summus Pontifex ſit vniuerſaliſſimus bonorum Eccleſiæ adminiſtrator, bene ſequitur, quod ſine eius conſenſu mediato, vel immediato, tacito vel expreſſo nihil Eccleſiæ alienari poteſt; quod eius mandata ſeruanda ſunt; & quod ſi ipſe prohibeat res alienari tunc intret etiam ius diuinum, quia tunc alienatur res inuito ſupremo adminiſtratore, & ideò inuito Domino. ſed abſolutè, & ſpectata auctoritate ordinaria Prælatorum, quam à Pontifice habent, & præſcindendo à lege poſitiua alienatio rerum Eccleſiæ, quæ ſit Eccleſiæ vtilis, facta inconſulto Pontifice non eſt contra ius diuinum, aut naturale.

130 Subdit verò *Tambur. de iure Abb. tom. 3. diſp. 13. q. 2. num. 1.* hanc alienationem eſſe contra ius diuinum, ex annexo iuramento, ſi ſermo ſit de Summo Pontifice, & de Cardinalibus reſpectu bonorum Sedis Apoſtolicæ, & de Epiſcopis, Abbatibus, alijſque Prælatis inferioribus reſpectu bonorũ ſuarum Eccleſiarum. Quod quidem dictum ſuppoſito iuramento eſt indubitatum, cum iuramenti violatio ſit ſacrilegium tam naturali, quàm diuino iure prohibitum.

131 Etiam lege ciuili huiuſmodi bonorum Eccleſiæ alienatio eſt prohibita, vt patet in *authen. de non alien. & permutan. reb. Eccleſ.* Item in *Authent. de Eccleſ. rer. immob. alien.* Item in *authen. de alien. & emphyt.* Item *C. de rebus Eccl. non alien.* Et in *l. iubemus, & in authent. Hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Sed cum de huiuſmodi alienatione decernat abundè ius Canonicum, eius decretis erit ſtandum, & iudices ex lege Canonica de alienationibus bonorum Eccleſiæ iudicare debebunt, quia in rebus Eccleſiaſticis ſtandum eſt determinationi legis Canonicæ, non verò legis Ciuilis. *Gloſſ. in cap. 1. in v. tractatus, de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* Vbi quod nõ obſtat quod *auth. Hoc ius porrectum, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ſit poſita in volumine decretorũ. Quia hoc factũ fuit ad demonſtrandam piam affectionem principum erga Eccleſiam. *Panormit. cap. nulli 5. num. 6. de reb. Eccl. non alienand. ex Innoc. & Io: Andr. Quaranta v. alienatio num. 1. & Donatus d. q. 2. in fin. Rota deciſ. 39. num 4. 17. & 21. p. 8. recent.* & adde ex *Francan cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. num. 9.* quod canonizatio legis Ciuilis facta per Gratianum non facit legem. Nec omnia, quæ ſunt in decreto Gratiani ſunt per Eccleſiam approbata, vt legem faciant.

132 De iure igitur Canonico eſt quoque huiuſmodi alienatio prohibita, *c. non liceat. ex Symmacho Papa in Synodo 3. cap. 4. & cap. Diaconi ex Concil. Agathen. cap. 49. & cap. quiſquis ex eod. Concil. cap. 53. cap. alienationes, ex Vrbano Papa cap. Abbatibus, ex Concil. Aurelianen. 3. cap. 23. 12. q. 2. cap. non licet ex Concil. Lugd. 4. cap. nulli, ex Concil. apud Siluanen. cap. cum laicis, ex Innoc. 3. in Conc. Generali, & tota tit. de rebus Eccleſiæ non alienandis, cap. Dudum ex Innoc. 4. & cap. Hoc conſultiſſimo, ex Greg. X. in Conc. Lugdunen. eod. tit. in 6. Clement. 1. eod. tit.* Præterea extat in *Bullario Romano Conſtitutio 1. S. Leonis Primi, & Conſtitut. Ambitioſa Pauli II.* quæ etiam eſt inſerta in corp. iuris, inter extrauag. communes ſub tit. de reb. Eccleſ. non alien. *Et Conſtit. 2. Iniunctum nobis &c. Pauli IV.* Et inſuper decretum Sac. Congregat. Concilij Vrbani Octaui iuſſu editum datum die 7. Septemb. 1624. cum eiuſdem decreti varijs declarationibus, Et ampliùs *Conſtit. 157. Romanus Pontifex*, ab eodem Vrbano Octauo emanata die 5. Iunij 1641. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ & aliarum Eccleſiarum à quibuſcumque præiudicialibus.

133 Præterea verò quàm plures ſunt Pontificum conſtitutiones per quas horum, vel illorum bonorum particularium prohibentur alienationes. Sic enim alienatio, & infeudatio Ciuitatum, & locorum S. R. Eccleſiæ, & tractatus de illa etiam prætextu euidentis vtilitatis fuit prohibita per *Pium Quintum Conſtit. 35. & per Gregor. XIII. Conſtit. 3. & per Clem. VIII. Conſtit. 1. & per Innoc. IX. & per Vrban. VIII. Conſtit. 4.* Ampliùs bona iuriſdictionalia Eccleſiæ alienari prohibuit *Vrban. VIII. in ſua Conſt. 51.* Loquitur verò de bonis intra Italiam exiſtentibus. Præterea alienationes bonorum exiſtentium in Statu Eccleſiaſtico in extraneos prohibitæ fuerunt per *Sixtum V. Conſtit. 3. & per Clem. VIII. Conſtit. 78 & per Paulum V. Conſt. 108. & per Vrbanum Octauum Conſtit. 65. & 72.* Et iterum per *Conſtit. Olim felicis datã die 3. Nouemb. 1637. quæ eſt Conſt. 151. in Appendice,* & iterum per *Conſtit. Cum rationi datam 17 Maij 1639. & eſt eiuſd. Conſtit. 153.*

& tau-

& tandem per *Conſtit. Sanctiſ. D. N. Alexandri Septimi incipient. Vt ea, & data fuit die 17. Kal. Febr. anno 1660.* Et contra alienantes officia, ſeu iura & emolumenta officijs maioribus S. R. E. annexa extat *Conſtit. 106. Sixti V.* & alienationes iuriũ Cameræ Apoſtolicæ, ſine competenti compenſatione, aut neceſſitate, vel Sedis Apoſtolicæ vera vtilitate reuocauit *Pius IV. in ſua Conſtitut.* 104. Et eaſdem alienationes rerum Cameræ Apoſtolicę factas ſine ſolemnitatibus reuocauit pariter *Pius V. in Conſtit. 13.*

134 Monetur autem ſpecialis *quaſt. de Conſtitut. Ambitioſæ Pauli II.* an ſit vbique recepta, & vniuerſaliter totum orbem obliget. Nam eſſe vſu receptam & integraliter obligare omnes, affirmant *Quaranta, v. alienatio num. 48. & Donatus* alios referens *par. 2. tr. 14. q. 3.* ex eo quòd dicta Conſtitut. ſit inſerta in corpore iuris, & quotidie Romana Curia pro eius obſeruantia pronunciet, & praxis eiuſdem Curiæ ſit quotidie expedire licentias alienandi ſi conſtet de euidenti vtilitate, & abſoluuntur à cenſuris, qui eidem Conſtit. contrafaciunt, quæ etiam ſæpius fuit à Pontificibus confirmata. Et nihilominùs quòd eadem conſtitutio non ſit vbique integraliter vſu recepta voluerunt, *Caiet. v. excommunicatio cap. 75 Sylu. v. alienatio q. 15. & ver. excommun. 7. num. 83. excomm. 47.* Nauar. *cap. 27. excomm. 52. num 150. & cap. 23. num. 62. & conſ. 10. de reb. Eccleſ. non alien. Sarmien. de reddit. cap. 4. num 20. Suarez de cenſ. diſp. 22. ſect. 6. num 6. Sayr. de cenſ. l. 3. cap. 22. num. 32. excomm. 8. Garz. de benef. p. 2. cap. 1. num. 46. Barboſa de off. Epiſ. alleg. 50. num. 235. Bonac. tom. 1. de alien. par. 3. num. 4. Theſaurus de pœnis Eccleſ. p. 2. v. alienatio cap. 1. num. 2. & alij.* Et quòd in paucis locis ſit recepta quantum ad cenſuras, & priuationem beneficiorum dixit *Baſſeus v. alienatio num. 10.*

135 Res hæc eſt facti, & cum lex per non vſum legitimè præſcriptam vim obligãdi amittat vt docent communiter DD. ſcribentes in *cap. 1. de tregua & pace*, bene poteſt eſſe, quòd conſtitutio illa non ſit alicubi integraliter vſu recepta, & quòd in hoc conſuetudini locorum legitimè præſcriptæ ſit ſtandum vt ex *Caiet. aduertit* Nauar. *d. cap. 27. num. 150. & tenent DD. proximè citati.* Bene verum eſt, quòd in foro externo præſumptio erit contra dictæ conſtitutionis transgreſſorem, qui ſi pro ſui defenſione allegat conſuetudinem, eam probare debebit, & quidē concludenter, *Rota deciſ. 1159. n. 1. coram Seraph.* Nam & illa extrauagãs præſumitur vſu recepta, & qui allegat eam non eſſe receptam, id probare debet, vt ex *Bonnſlen. dec. 13. Redoan. rubr. 33. q. 6. ſ. item ex præmiſſis num. 15. & Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. l. 5. tit. 13. num. 41. aduertit Garzias de benef. p. 2. cap. 1. num. 40.* Quia lex Canonica præſumitur vſu recepta. *Rota dec. 56. n. 4. & dec. 97. num. 2. & deciſ. 775. p. 1. diuerſ. & dec. 30. n. 5 p. 1. rec. & alij plures DD. quos ibid. num. 42.* refert idem *Garzias*. Quamuis quia hic vſus eſt quid facti, multi DD. ibidem ab eo relati contrarium teneant, aſſerentes legem non præſumi eſſe receptam, ſed hoc probandũ eſſe, immò non vſum ſtatuti ex eo probari, quod non probatur vſus voluerit, *Rota apud Caputaq. dec. 303 par. 3.* Et in ſpecie, quod Paulinę vſus probandus ſit ab eo, qui illũ allegat dixit *Mohed. deciſ. 1. de conſtit.* ſed à priori ſententia non eſt recedendũ. Et etiam ſi eius vſus probandus eſſet; Non eſſet tam facile probare quod conſuetudo vel non receptio contra dictam Conſtitutionem ſit rationabilis, & legitimè præſcripta; ad quod probandum minimè ſufficerent fides, & atteſtationes, *Rota dec. 318. num. 5. p. 2. recent.* Sed cum agitur de probanda conſuetudine contra ius, teſtes debent deponere de conſuetudine clara & euidenti. *Rota dec. 611. num. 3. p. 2. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Quid in ſermone Eccleſiaſtico veniat nomine alienationis. n. 136.*
2 *Alienatio eſt actus per quem dominium transfertur. n. 136.*
3 *Alienatio multipliciter dicitur. n. 137.*
4 *Vbi alienatio ſimpliciter prohibetur accipitur alienatio largiſſime. n. 138.*
5 *Si tamen ſimus in materia Eccleſiaſtica, & fauorabili. n. 138.*
6 *In materia odioſa ſub nomine alienationis non venit emphyteuſis. nu. 138.*
7 *Prohibita alienatione cenſeri prohibitum quidquid eſt tale, vt per illud ad alienationem peruenitur, plures aſſerunt. num. 139.*
8 *Si tamen neceſſario per illud ad alienationem peruenitur. n. 139.*
9 *In lege Eccleſiaſtica prohibente alienari res Eccleſiæ alienatio accipitur ampliſſime. n. 140.*
10 *Alienatio. n. 140.*
11 *Donatio eſt ſpecies alienationis prohibita ſine ſolemnitate. n. 141.*
12 *Donatio inter Regulares eiuſdem ordinis ex his legibus non prohibita. n. 142.*
13 *Venditio quoque prohibita. nu. 143.*
14 *Permutatio etiam n. 144.*
15 *An inter diuerſas Eccleſias valeat alienatio ſine ſolemnitate Paulina. Negant aliqui. nu. 145.*
16 *Alij affirmant. n. 146.*
17 *De permutatione videtur ſpecialis ratio affirmandi. nu. 147.*
18 *Inter Regulares praxis vt fiant alienationes ſine ſolemnitate Paulina. nu. 147.*
19 *Ex vi Paulina non eſt prohibitum, quod Regularis alteri donet. n. 147.*
20 *Hoc idem de donatione, immo & de venditione videtur aſſerendum, quod de permutatione. nu. 148. 149.*
21 *Rationabile eſt, vt ex iuſta cauſa vna Eccleſia alteri ſubueniat, maximè in Regularib. n. 148.*
22 *Alienatio inter diuerſas Eccleſias non poteſt fieri ſine ſolemnitatibus Paulinæ. n. 150.*
23 *Promiſſio alienandi non comprehenditur ſub Paulina quantum ad pœnas. n. 151. 152.*
24 *An traditio poſſeſſionis ſit alienatio prohibita. numer. 153.*
25 *Poſſeſſio dupliciter ſumitur. n. 154.*
26 *Traditio dupliciter accipitur. n. 155.*
27 *Traditio rei eſt apta transferre dominium ſi præcedat contractus habilis ad dominium transferendum. n. 156.*
28 *Traditio, & poſſeſſio proprie ſumpta, eſt alienatio, vel alienationis complementum. n. 157.*
29 *Diſtinctio iuris proprietatis, & iuris poſſeſſionis*

non

non probatur, quia ius poſſidendi eſt ius domini & proprietatis, n.158.

30 *Traditio, aut poſſeſſio communiter ſumpta non eſt alienatio.nu.159.*

31 *Traditio poſſeſſionis eſt probibita per Paulinam. numer.160.*

32 *An conditionata alienatio ſit probibita. nu.161.*

33 *Vendens rem Eccleſiæ ſub conditione aſſenſus Apoſtolici & interim titulo locationis tradens eam ementi non incidit in pœnas Paulinæ.n.162.*

34 *Vendens tradens poſſeſſionem rei Eccleſiæ ex vi venditionis, vel alterius contractus habilis ad transferendum dominium alienat, & incidit in pœnas Paulinæ.nu.163.*

35 *Idem ſi contrahat compacto conſtituti. nu.164.*

36 *Non tamen videtur idem ſi traditio poſſeſſionis ſit conditionata. nu.165.*

37 *Conditionata traditio videtur reſolui in contractum locationis. n.165.*

38 *Non eſt tatum etiam ſub conditione tradere rem venditam &c. nu.163.*

39 *Bona fide tradens poſſeſſionem non incidit in pœnas Paulinæ. nu.166.*

40 *Mandans vendi rem Eccleſiæ, intelligitur mandare alienationem ſeruatis ſeruandis, & niſi ratificet factum non incidit in pœnas Paulinæ. nu.167.*

41 *Mandatam non intelligitur vt detur facultas alienandi contra leges, & vt faciat mandantem incidere in cenſuras.nu.167.*

42 *Excommunicatio ſupponit contumaciam.n.167.*

43 *Scientia alienationis illicita non præſumitur in mandante. n.167.*

44 *Alienare cenſetur, qui conſentit alienationi, ſi conſenſus eius eſt neceſſarius, & ideo incidit in pœnas Paulinæ, ſi illicita alienationi conſentiat. num.168.*

45 *Subſcribens nomine alieno aut ignoranter, non videtur conſentire. n.168.*

46 *Venditio cum pacto de retrouendendo eſt alienatio probibita fieri ſine ſolemnitatibus.nu.169.*

47 *Retrouenditio eſt alienatio neceſſaria, & ideo non probibita. n.170.*

48 *Diſceſſio à contractu nondum plene ſoluto pretio non probibita. n.171.*

49 *Diſmembratio eſt alienationis ſpecies probibita fieri ſine ſolemnitatib.nu.172.*

50 *Infeudatio eſt alienatio, quæ nequit fieri ſine ſolemnitatibus.nu.173. 174.*

51 *Ciuitates, Caſtella &c. etiam ſolita infeudari non poſſunt iterum concedi in feudum ſine ſolemnitatibus. n.175.*

52 *Ciuitates & bona Eccleſiæ exiſtentia intra ſtatum Eccleſiaſticum non poſſunt concedi in feudum exteris etiam ſi ſint ſolita infeudari.n.176.177.*

53 *Bona iuriſdictionalia non poſſunt reconcedi in feudum ſine beneplacito Apoſtolico prius in ſcriptis obtento.n.177.*

54 *Alia bona ſolita infeudari concedi poſſunt in feudum ſine ſolemnitatib. n.178.*

55 *Durante tamen cauſa primæ conceſſionis. n.178.*

56 *Et non alterando ſolitum. num.178.*

57 *Et ſi non ſunt incorporata Eccleſiæ.nu.178.*

58 *Et ſi Eccleſia non mutauit ſtatum. n.178.*

59 *Et cum pactis ſolitis. n.178.*

60 *Et ſolum perſonis habilibus ad acquirendum rei Eccleſiæ.n.178.*

61 *Emphyteuſis eſt ſpecies alienationis indigens ſolemnitatibus, vt ſit valida.num.179.*

62 *Limitatur hoc ; vt infra. n.180.*

63 *Libellarius contractus non fit ſine ſolemnitatibus. num.181.*

64 *Res ſolita alienari poteſt ſine ſolemnitatibus reconcedi in emphyteuſim.nu.182.*

65 *Etiam ſi iuratum fuit, non alienare. nu.182.*

66 *Nec ſit neceſſarius conſenſus Capituli.n.183.*

67 *Et ſucceſſor id præſtare poteſt.n.184.*

68 *Et conſanguineis poſſunt hæc bona concedi. numer.185.*

69 *Bona iuriſdictionalia etiam ſolita alienari, non poſſunt concedi ſine ſolemnitatibus. n.186.*

70 *Res incorporata Eccleſiæ non conceditur ſine ſolemnitatibus.n.187.*

71 *Durante prima inueſtitura non poteſt fieri renouatio.nu.187.*

72 *Quando res dicatur incorporata Eccleſiæ. numer.187.*

73 *Vt res poſſit reconcedi, opus eſt, quod prima conceſſio fuerit valida. n.188.*

74 *Et quod durat cauſa antiquæ conceſſionis. numer.189.*

75 *Vtilitas Eccleſiæ debet adeſſe tempore conceſſionis.num.189.*

76 *Res data vt reddatur culta, ſi deuoluatur non reconceditur ſine ſolemnitatib. n.189.*

77 *Res ei, qui illam fertilem reddidit poteſt concedi in perpetuũ emphyteuſim ſecundũ Rotam. n.189.*

78 *Non poteſt in noua conceſſione alterari contractus, niſi in vtilitatem Eccleſiæ. n.190.*

79 *Non poteſt res minori pretio reconcedi.nu.191.*

80 *Non poteſt reconcedi cum nouo pacto, vt res tranſeat ad extraneos n.192.*

81 *Nec ex nouo pacto, quod tranſeat ad fœminas. numer.193.*

82 *Nec ex nouo pacto vt detur ad plures generationes.nu.194.*

83 *An contractus ad plures generationes vltra ſolitum ſit omnino nullus. n.195.*

84 *Quid intelligatur nomine tertiæ generationis. numer.196.*

85 *Eccleſia reducta ad inopiam non reconcedit. numer.197.*

86 *Res eſt ſolita alienari ſi ſemel ſolemni conceſſione fuit data in emphyteuſim. nu.198.*

87 *Et non eſt in hoc caſu neceſſarium tempus quadraginta annorum. n.199.*

88 *Duæ conceſſiones minus ſolemnes ſortitæ effectum ſpatio 40. annorum ſufficiebant ad hoc, vt res diceretur ſolita alienari. n.200.*

89 *Sed nunc hoc non ſufficit. n.200.*

90 *Neceſſe eſt, vt iſtæ ſint vniformes.nu.200.*

91 *Ad probandum ſolitum, & quod prima conceſſio fuerit ſolemnis non ſufficit præſcriptio longiſſimi temporis. nu.201.*

92 *Conceſſio facta conſanguineis non præſumitur valida.nu.201.*

93 *Sola aſſertio partium non probat plures conceſſiones factas. nu.201.*

94 *Affrancatio nequit fieri ſine ſolemnitatib. niſi ſit neceſſaria.nu.202.*

95 *Hæres poteſt renunciare emphyteuſin.n. 203.*

96 *Precariam non poteſt haberi ſine ſolemnitate. numer.203.*

97 Pura tamen commoditas ſeu vſus concedi poteſt remiſſiue. n. 203.

98 Precuria quid ſint. Et quod non poſſunt haberi ſine ſolemnitate. n. 204.

99 Conceſſio ad beneplacitum, quia irreuocabilis ſine cauſa, & ſapit perpetuitatem, non poteſt haberi ſine ſolemnitatibus. n. 205.

100 Superficiarius contractus non habetur ſine ſolemnitatibus. n. 206.

101 Colonarius contractus non habetur ſine ſolemnitatibus. n. 207.

102 Locatio vltra triennium nequit haberi ſine ſolemnitatibus. n. 208. 209.

103 Locatio ad 30. annos cenſetur perpetua. numer. 209.

104 Locatio ad 10. annos eſt ad longum tempus. numer. 209.

105 Locatio ad 9. annos probibita. n. 210.

106 Locatio ad tempus incertum probibita. n. 210.

107 Vbi eſt conſuetudo locandi res vltra triennium poteſt ſeruari. n. 211.

108 Vbi res non fructificat niſi ad duos, vel tres, vel quatuor annos poteſt locari vltra triennium. numer. 212.

109 Syluа cedua ad 3. annos poteſt locari ad annos nouem, non tamen anticipata ſolutione in praeiudicium ſucceſſoris. n. 213.

110 Res ſolita locari ad longum tempus poteſt locari ſeruatis ſupra dictis de emphyteuſi. n. 213.

111 Locatio ad breuius tempus, quam triennium poteſt reſtringi per Ordinarium. nu. 214.

112 Mandatum de locando rem Eccleſiae toties, quoties opus fuerit valet. nu. 215.

113 Adminiſtratio hoſpitalis nulli poteſt concedi vltra triennium. nu. 216.

114 Etiam ſi hoſpitale ſit Eccleſiae vnitum. n. 216.

115 Niſi in fundatione hoſpitalis aliud ſit ſtatutum. nu. 216.

116 Non poteſt res locari ad 9. annos per tres contractus ſimul initos. n. 217.

117 Id fieri poteſt ſi res locetur diuerſis. n. 218.

118 Non tamen ſi locetur eidem ſub diuerſo pretio, num. 218.

119 Intra biennium primae locationis non poteſt eidem iterum locari res Eccleſiae. Sed bene in tertio anno. nu. 219.

120 Etiam infra biennium fieri poteſt, ſi non ſit de eiſdem omnino bonis. nu. 219.

121 Locatio ad triennium cum pacto de renouando qualiter prohibita. nu. 220.

122 Locatio ad vitam prohibita. n. 221.

123 Vita hominis cenſetur maior decennio. nu. 221.

124 Locatio facta vltra triennium, an ſit in totum nulla. n. 222.

125 Si ex contrahentium voluntate facta eſt pro toto tempore, & aliter non fuiſſet facta eſt in totum nulla. n. 222.

126 Ex pluribus coniecturatur, quod locatio ſit indiuiſibilis. nu. 222.

127 Locatio facta pro pluribus trienniis eſt valida pro primo. n. 223.

128 Locatio facta cum pacto de renouando eſt valida pro primo triennio. n. 223.

129 Locatio etiam ſi nulla ſuſtinenda, ſi Eccleſia impetrato beneplacito Apoſtolico velit illam valere. num. 224.

130 Locatio facta ad longum tempus, ſi iam ſumus in vltimo triennio valet, ſi Eccleſia velit illam valere. n. 225.

131 Conductor poteſt agere ad hoc, vt Eccleſia declaret, an velit ſtare contractui. nu. 226.

132 Iudicium de diuerſis ſententiis circa valorem locationis vltra triennium. n. 227.

133 Locatio vltra triennium nulla etiam ſi iurata. numer. 228.

134 Conſtit. Ambitioſae non eſſe receptam quantum ad poenam priuationis beneficiorum multi tenent. numer. 228.

135 Regulares ad longum tempus non poſſunt locare redditus. n. 229.

136 Opiniones diuerſae. n. 230. 231.

137 Trudere ius colligendi fructus per vſufructum vel locationem eſt prohibitum. n. 232.

138 An trudere rei commoditatem vltra triennium ſit prohibitum. nu. 233.

139 Tradere fructus collectos, vel collectionem non eſt prohibitum. n. 234.

140 Non tamen poteſt Beneficiatus locare etiam ad triennium bona Eccleſiae anticipata ſolutione. numer. 235.

141 Niſi in caſu neceſſitatis Eccleſiae. nu 235.

142 Locator in hoc caſu ſi reſignet beneficium, vel ſi beneficium vacet per mortem, eius haeredes tenentur reddere, quod receptum fuit, & ad ſucceſſorem pertinet. n. 235.

143 Non licet locare iuriſdictiones Eccleſiaſticas, vel facultates nominandi Vicarios in ſpiritualibus; ſed hoc eſt ſimonia. n. 236.

144 Non licet locare redditus Cancellariae Epiſcopalis. n. 237.

145 Nec emolumenta tempore vacationis prouenientia ex iuriſdictione, & ſigillo, quae ſunt ſucceſſoris. num. 237.

146 Quarta funeralis non poteſt locari. nu. 237.

147 Fructus decimarum locari poſſunt etiam laicis. num 238.

148 Eccleſiae laicis locari non poſſunt. n. 238.

149 Locationes ad longum tempus caſſata à Concil. Trid. n. 239.

150 Si in contractu locationis ponatur pactum in praeiudicium alterius Eccleſiae, illud eſt nullum. n. 240.

151 Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi antecedentis quatuor concurrentibus. nu. 241.

152 Coniectura ex quibus colligitur, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiae. n. 241.

153 Etiam ſi locans locauerit nomine proprio tamen ſucceſſor tenetur ſtare locationi, ſi vel res non ſit integra, vel adſit conſuetudo, vel locatio ſit facta ex conceſſione Apoſtolica, vel ſi ſucceſſor ſit reſignatarius, vel Oeconomus, vel ſi fundum erat ſtabile. n. 242.

154 Vbi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi nec tenetur conductor. n. 243.

155 Succeſſor nō intelligitur conſentire alienationi ex eo, quod penſionem recipiat. n. 244.

156 Tacitus conſenſus non extenditur contra illud, quod ſonat. n. 244.

157 Succeſſor vbi debeat ſtare locationi poteſt a conductore exigere penſionem anticipate ſolutam. num. 245.

158 Conductor in hoc caſu habet actionem contra haeredes anteceſſoris. n. 245.

159 Sciens

159 *Sciens ſe reſignaturum beneficinm non poteſt obligare ſucceſſorem ad ſtandum locationi a ſe factæ etiam nomine Eccleſiæ. n.245.*

160 *Datio in ſolutum eſt probibita, niſi in aliquo caſu vbi ſit neceſſaria; vel niſi ſoli fructus dentur, vel niſi hæreditas ſit graaata ære alieno. numer.246.*

161 *Ceſſio iuris, actionis, ot litis eſt probibita. numer.247.*

162 *Dimiſſio ſeu derelictio rei Eccleſiæ eſt probibita. num.248.*

163 *Tranſactio ſi ſit de re poſſeſſa ab Eccleſia, vel vt remaneat illi cum qua tranſigitur eſt probibita. nu.249. 250. 251.*

164 *Non vero ſi fiat vt res remaneat Eccleſiæ. numer.252.*

165 *Vel ſuper re nondum Eccleſiæ incarporata. numer.253.*

166 *Compromiſſum ſaper re probibita alienari vt non retineatur apad Eccleſia eſt probibitum, niſi in aliquo caſa neceſſitatis. n.254.*

167 *Compromittens non eſt excammunicatus, niſi ſequuta alienatione. n.254.*

168 *Tranſactio præſumitur vtilis, & oppoſitum allegans debet probare. a.255.*

169 *Capitulam ſede vacante ſuper bonis ſpectaatibus ad menſam Epiſcopi nan poteſt tranſigere. numer.255.*

170 *Prælatum non poſſe ſine ſolemnitatibus renunciare legato, ſeu hæreditati ſentiunt multi. numer.256.*

171 *Per legatum acquiritur dominium legatario. numer.256.*

172 *Tutor ſine ſolemnitate non poteſt renunciare legato facto pupillo. n.256.*

173 *Prælatus ſiue Capitulum peccat ſi ſine iuſta cauſa repudiat legatum Eccleſiæ. n.257.*

174 *Iuſtæ cauſæ repudiandi hæreditatem Eccleſiæ, quæ ſint. n.258.*

175 *Vbi ſine iaſta cauſa repudiatur relictum Eccleſiæ ei debetur reſtitutio in integrum. nu.259.*

176 *Prælatus ſine iuſta cauſa repudians relictum Eccleſiæ non peccat contra Paulinam. n.260.*

177 *Dominium, quod competit Eccleſiæ ex legato, eſt conditionatum & reuocabile. n 260.*

178 *Repadiare non eſt alieaare. n.260.*

179 *Prælatus valide præiudicat Eccleſiæ in acquirendis. nu.260.*

180 *Prælatus non poteſt dare dilationem ſolutionis pecuniæ iaueſtieadæ. n.260.*

181 *Nec poteſt dare conſenſum rei ſubiectæ fidei commiſſo. n.260.*

182 *Prælatus ſine conſenſa Capituli valide non repudiat Eccleſia relictum. n.261.*

183 *Non eſt eadem ratio de tutore, & de Prælato Eccleſiæ in acquirendis. n.261.*

184 *Prælatus quomodo poſsit vel non cedere poſsit hæreditati. n.262.*

185 *Prælatus poteſt ſine ſolemnitatibus Paulinæ non implere conditionem ſub, qua aliquid eſt relictum Eccleſiæ. nu.263.*

186 *Sed hoc limitatur. n.263.*

187 *Prælatus an ſine ſolemnitatibus Paulinæ repudiet hæreditatem venientem ſub conditionem contraentionis hæredis. nu.264.*

188 *Prælatus ſine ſolemnitatibus Paulinæ remittit caducitatem emphyteutæ. aum. 265.*

189 *Niſi ſemel declaraaerit ſe velle caducitatem habere locum. n.265.*

190 *Idem non poteſt Prælatus ſine conſenſu Capituli. num.266.*

191 *Sine ſolemnitatibus non poteſt repudiari hæreditas proueniens ex perſona profitente Religionem. an.267.*

192 *Confeſsio per quam quis fateatur ſe debere, ſi ex ea Eccleſia poteſt cogi ad alienandum eſt probibita. nu.268.*

193 *Hoc explicatur & limitatur. nu.268.*

194 *Pignoratio & hypothecatio ſunt probibita. numer.269.*

195 *Res ſacra ſine magna neceſsitate non debent pignorari. n.269.*

196 *Hypothecam generalem eſſe probibitam alij affirmant, alij negant. n.270.271.*

197 *Ex vi probibitionis alienationis hypotheca non eſt directe probibita. n.272.*

198 *Hypotheca non eſt proprie alienatio. n.272.*

199 *Hypotheca indirecte probibetur probibita alienatione. an.273.*

200 *Culpa eſt hypothecare rem probibitam alieaari. num.273.*

201 *Hypotheca rei probibitæ alienari eſt aulla. numer.274.*

202 *Hypotheca non ſubditur pœnis latis contra alienationem. n.275.*

203 *Lex poſitiua directe probibet etiam hypothecam rei Eccleſiæ. n.276.*

204 *Hypotheca ſabditur pœnis illam probibentibus. num.276.*

205 *Hypothecans rem Eccleſiæ eſt excommunicatus. num.276.*

206 *Lex poſitiua probibet etiam hypothecam generalem. n.277.*

207 *Non poſſunt contractus aliat liciti per hypothecam confirmari. nu.278.*

208 *Mutuum non licet accipere obligando res Eccleſiæ probibitas alienari. n.279.*

209 *Regularibus non licet accipere mutuum cũ cambio aut ſolutione lucri ceſſantis, & damni emergentis. n.280.*

210 *Eccleſia non poteſt dare mutuum. n.280.*

211 *An decretum Sacr. Congreg. afficiat particulares religioſos. n.280.*

212 *An comprehendat ſolutionem interreſſe ex gratitudine. n 280.*

213 *Priuilegium Eccleſiæ eſt, vt noa teneatur ſoluere mutuum, niſi probetur verſum in ſui vtilitatem. nu.281.*

214 *Vbi pro ſolutione mutui ſint alienanda mobilia non prætioſa, & mutuum ſit acceptum à Prælato de conſenſu Capituli, creditor noa tenetur probare verſionem. n.282.*

215 *Vbi pro ſolutione mutui neceſſe ſit alieaare immobilia, ſi mutuum fuit receptum ſeruatis iuris ſolemnitatibus, creditor nan tenetur probare verſionem. n.283.*

216 *Si neceſſe ſit alienare immobilia, ſi mutuum ſit acceptum ſine aliqua ex ſolemnitatibus, etiam ſi id factum ſit de conſenſu Capitali, creditor tenetur probare verſionem. nu.284.*

217 *Et hoc eſt verum etiam ſi mutuum ſit liberale. numer.285.*

218 *Et etiam ſi ſit dubium de verſione. num.286.*

219 *Si mutuum ſit acceptum à Prælato ſine conſenſu Capituli, ſed pro ſolutione non ſunt alienanda niſi mobilia non pretioſa, creditor viuente Prælato non tenetur probare verſionem, & eo mortuo ſufficit, quod probet neceſſitatem Eccleſiæ. nu.287.*

220 *Et quando hoc ſit arbitrarium. n.287.*

221 *Si mutuum ſit acceptum in quantitate taxata ab habente facultatem, & ſit ſoluendum ex mobilibus non pretioſis, creditor non tenetur probare verſionem. n.288.*

222 *Secus ſi non in quantitate taxata. nu.289.*

223 *Si mutuum receptum fuit ab habente facultatem pro cauſa determinata, non eſt neceſſe probare verſionem, ſi mutuum pro ea cauſa fuit acceptum. n.290.*

224 *Si, qui accipit mutuum eſt perſona particularis non habens ab Eccleſia facultatem recipiendi mutuum, creditor tenetur probare verſionem. numer.291.*

225 *Etiam ſi habeat aliquam adminiſtrationem alicuius boni Eccleſiæ. nu.291.*

226 *In illis caſibus in quibus creditor non tenetur probare verſionem, Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum. n.292.*

227 *Quid ſit pecuniam eſſe verſam in vtilitatem Eccleſiæ. n.293.294.295.*

228 *Eccleſia non tenetur niſi pro quanto ſit melior. num.293.*

229 *Sufficit, quod vtilitas adſit tempore contractus. num.294.*

230 *Et quando ſufficiat vtilitas temporalis. n.295.*

231 *Qualiter probatur verſio. n.296.297.*

232 *Quæ coniecturæ probabiles ad probandam verſionem n.298.*

233 *Idem priuilegium competit Eccleſiæ in depoſito, & alienatione facta pro ſoluendis debitis. numer.299.*

234 *Fideiubere non licet obligando bona Eccleſiæ. numer.300.*

235 *Submittere rem Eccleſiæ alterius protectioni quomodo non liceat. n.301.*

236 *Impoſitio cenſus eſt prohibita. n.302.*

237 *Impoſitio ſeruitutis prohibita. n.303.*

238 *An inciſio arborum ſit alienatio. nu.304.*

239 *Iurans non alienare res Eccleſiæ nec alienationes minus proprie dictas, & prohibitas poteſt facere. n.305.*

240 *Iurans non alienare res Eccleſiæ inconſulto Pontifice intelligitur iurare non facere alienationes etiam alias permiſſas à iure. n.306.*

Quid ſit alienare, ſeu qui contractus, aut actus veniant ſub nomine alienationis in Conſtitut. prohibentibus alienare ſine ſolemnitate neceſſaria res Eccleſiæ?

136 EST autem alienatio omnis actus per quē dominium transfertur. *l.1.C.de fund.dotal.& l.alienationis ff.de verb.ſignificat.Syluеſ.v.alienatio num.1.& ibi Tabien.& Armill. Nauar.de reb. Eccl. non alien. num.1. Rota deciſ.196.apud Seraphinum & dec.608.p.p.diuerſ.*& communiter DD. quorum plures referunt *Card. Tuſcus l. A. concl. 257. Barboſa in Appellat. v. alienatio & ad l.ſancimus. num.11. C.de reb. alien.& non alien.& ad l.vn. C. de fundo dotali Boſſius tom.3. tract.18. §.6. num.259.*

137 Sed diſtinguitur alienatio in propriiſſimè, propriè, & communiter dictam. Nam alienatio propriiſſimè eſt actus per quem transfertur dominium tam vtile quàm directum, vnde eſt, quòd quàmplures DD. aſſerunt, actum per quem transfertur ſolùm dominium vtile non eſſe propriè alienationem. *Rota deciſ.608.nu.1.p.1.diuerſ.ex Alciat. in l.alienationis notab.1.ff.de verb.ſignific. & Salicet. in l.1.n.1.C.de iure emphyt.Palaus p.2.tr.13.diſp.vn. p.15.num.1.* Et licet alij DD. paſſim affirment, abſolutè alienationem eſſe per quam transfertur dominium; nihilominùs, quia non dicitur alienatum, quòd in dominio noſtro remanet. *l. alienatio ff.de verbor.ſignific.* Et ſic vbi retinetur dominium directum, res non eſt effecta totaliter aliena, dici debet alienationem propiiſſimè dictam eſſe illam, per quam totaliter dominium transfertur, vt fit per venditionem, permutationem, & donationem; ſed alienatio propriè eſt illa per quam transfertur dominium vtile tantùm, non verò directum, vt in emphyteuſi, & infeudatione. Sed alienatio largè, & communiter dicta eſt illa per quam in alium transfertur quodcumque ius in re, *l.fin.C. de reb.alien.& non alien.Redoan.rubr. prima de ſignificat.v.alienatio.num.1.* vt in hypotheca, pignore, vſufructu, ſeruitute &c. Et in hoc ſenſu ſumitur alienatio in *l.ſancimus C.de reb. alien.non alien.*

138 Hac verò diuiſione ſuppoſita datur regula generalis, quòd vbi ſimpliciter & abſolutè prohibetur alienatio, accipitur alienatio communiter dicta, vt eſt actus per quē alteri adquiritur aliquod ius in re quodcumque ſit illud. Ita enim decernitur in *d.l.ſancimus C.de reb.alien. non alien.* vbi DD. communiter, quorum quàm plures refert *Barboſa ad d.l.ſancimus, num.2.* Hanc tamen regulam eſſe intelligendam in materia Eccleſiaſtica, ſeu fauorabili; nam aliàs in materia odioſa nomine alienationis accipi debere alienationem propriè dictam, immò propriiſſime vt excludit etiam emphyteuſim ex *Panormit.* tradiderunt *Sylueſ. & Tabien.v. alienatio num.1.vt Cephal. conſ.178. num.19. l.2. & Vaſquius Lud.dec.64.nu.1. & ſeqq. apud Boſſium t.3. tit.18.num.139.* quidquid in contrarium apud eundem voluerit *Petrus Barb.ad l.2.de præſcript.n.414.*

139 DD.& etiam addunt, vt prohibita ſimpliciter alienatione cenſeatur prohibitum etiam omne id, per quod peruenitur ad alienationem. *Rota deciſ.480.num.2.p.1.diuerſ.Et ex Socin. Surd. Menoch. Becc.Tiraquell.& Pereg.Gratianus diſcep.foren. cap. 745.nu.63.* & ex *Gloſſ.in cap.cum quid prohibetur 39. de reg.iuris in 6.Barboſa ad d.l. ſancimus numer.7.* & multis alijs citatis *Boſſius tom 3.tit.18.§.6.num.241.* Quod tamen *Barboſa, & Boſſius* limitant, vt ſit verum ſolùm tunc cum ex aliquo ſequitur neceſſariò alienatio, non verò ſi ſequitur contingenter, & poſſibiliter iuxta tradita per *Bart.in l.ambitioſe numer.22.ff.de decret.ab ord.facien.& in l.2. ad fin.ff. de iuriſd.omn.iudic.* Sed quidquid ſit de hac regula, quæ maiori explicatione indiget.

140 Dicitur, quòd in Eccleſiaſtico foro prohibita eſt alienatio communiſſimè accepta, quia id Canones expreſſerunt. Cæterùm diligenter leges, quæ in hac parte multæ ſunt, & variæ conſiderari debent ſigillatim. Nam ſi ſpectemus *Conſtit.S.Leonis,*

nis, quæ habetur *cap.ſine exceptione* 12.*quæſt*.2. prohibetur ſola alienatio propriјſſimè ſumpta, ſcilicet donatio, commutatio, & venditio. Et *cap.nulli de rebus Eccleſ.non alien.* ſub nomine alienationis non comprehenditur niſi donatio, venditio, permutatio, & emphyteuſis perpetua & ſpecialis hypotheca. Et cum hoc ibi expreſsè declaret textus, non poteſt cum fundamento dici, quòd ex vi illius Decretalis ſit prohibita alienatio communiſſimè dicta. Quæ tamen ſpectata extrauag. Paulina prohibita eſt, quia in ea exprimitur, quòd prohibitum ſit omne pactum per quod alicuius boni Eccleſiaſtici dominium transfertur, & ſub nomine boni Eccleſiaſtici nedum veniunt prædia, domus, poſſeſſiones &c. Sed omne ius vtile & Eccleſiaſticum, quia ibi expreſsè prohibetur conceſſio, & hypotheca, immò & locatio vltra triennium, & emphyteuſis, & infeudatio. Quod & pro Regularibus clariùs apparet ex decreto S. Congreg. approbato ab Vrbano VIII. & ex alijs ſpecialibus Conſtit. in hac materia editis. Et ideo nunc ob hanc cauſam vera eſt vniuerſalis regula, quòd modò nomen alienationis ſumitur in ampliſſima ſignificatione, prout importat pactum, vel conceſſionem per quam alicui conceditur vel rei dominium, vel qualecumque ius ſuper re prohibita alienari. *Gloſſ. in cap.nulli v.alienationis* vbi *Panorm. num*.4. *Sylu. v.alienatio num*.1.*& ibi Tabien.num*.1. *Armill.nu*.1. *Nauar.de reb.Eccl.non alien.num*.1.*& ex Butr.Bald. & Salic.Grat.diſcept.for.cap*.674.*nu*.9. *Boſſius tom*.3. *tit*.18.§.6.*nu*.240. & cæteri DD. communiter quos in inferioribus opportunè referam.

D O N A T I O.

141 HAc igitur concluſione ſtante ſequitur, primò quòd prohibita eſt fieri ſine iuris ſolemnitate donatio rerum Eccleſiaſticarum. Per donationem enim totaliter transfertur dominium in donatarium. Et quod magis eſt, in donatione nihil ex contractu Eccleſia recipit in rei donatæ compenſationem: vnde inter omnes alienationes maxime prohibita cenſenda eſt donatio, *Panorm.cap.nulli num*.1.*Sylu.v. alien.num*.1. *& Anchar. conſ*.102. *in princ. Maſcbard. de probat. concl*. 1236.*nu*.105. *Chald.Pereira de extrinc.emphyt.cap*.5. *num*.43.*Fuſar.de ſubſtit.quæſt*. 695.*nu*.5. quos refert & ſequitur *Barboſa in appellat. v. alienatio num*.15. *Tuſcus lit.A.concl*.257.*num*.1. *Tambur.de iure Abb. t*.3.*diſp*.13.*quæſt*.1.*num*.1.*Boſſ.vbi ſupra num*.243.*poſt Redoan.quæſt*.19.*de reb. Eccl.non alien.*

142 Sed dubium eſſe poteſt, an præſcindendo à *Conſt.Clem.VIII. de largit.* munerum prohibitum ſit Regularibus donare inter ſe res etiam pretioſas, & quæ ſeruando ſeruari poſſunt. Poſſe enim hoc fieri inter Religioſos eiuſdem monaſterij admittit *Lezana*, *v.alienatio num*.11. Sed id negat fieri poſſe inter Religioſos diuerſorum monaſteriorum. Et fundatur ſuper eo principio, quòd non licet res vnius Eccleſiæ alienare ad fauorem alterius. Sed hoc principium nõ procedit in hoc caſu. Quæ enim conceſſa ſunt ad vſum Religioſorum veluti liberũ, non cenſentur incorporata Eccleſiæ, ſed habentur veluti eſſent fructus, & redditus, vel vt bona Relig. in communi, & praxis communis hoc comprobauit, vt in diſtractione horum, non attendantur leges, quæ prohibent alienationem rerum Eccleſiæ, ſed conſiderari debeant votum paupertatis, & leges ſpeciales de hac materia diſponentes; vnde eſt, quòd non ſunt prohibiti vel donationes, vel permutationes inter Religioſos eiuſdem ordinis, quantum ſit ex vi legum, quæ prohibent res Eccleſiæ non alienari ſine ſolemnitate. *Donatus p*.2. *tract*.14. *quæſt*.86. malè hoc limitans ad res, quæ ſeruari non poſſunt.

V E N D I T I O.

143 SEcundo prohibita eſt venditio. Nam & per hanc in emptorem transfertur totaliter dominium rei emptæ. *cap.nulli de reb.Eccl.non alien.& ibi Gloſſ.in v.alienationis. Panorm.ibid. nu*.1. *Syluеſ.v.alien.num*.1.*Chal.Pereira Bellacomb.Velaſ. & Menoch.* quos refert & ſequitur *Barboſ. ad d.cap. nulli num*.10.*Tambur. & Boſſius vbi ſupra nu*.243.

P E R M V T A T I O.

144 TErtio prohibita eſt permutatio. Nam & permutatio eſt ſtrictiſſimè, & propriјſſimè alienatio, cum per illam rei permutatæ transferatur dominium totaliter in alterum permutantem. *Barboſa de appellat.in verb.alienatio & l*.3. *de iure Eccleſ.cap*.30.*num*.38. multis DD relatis inquit, quòd quando permutatio fit cum referente maiorem vtilitatem, & commoditatem, non prohibetur prohibita alienatione. Sed in terminis iuris Canonici prohibentis alienationem etiam ſi adſit vtilitas ſine ſolemnitate, & licentia Summi Pontificis, doctrina illa locum habere non poteſt. Sed dicendum eſt permutationem rerum Eccleſiaſticarum eſſe prohibitum fieri abſolute ſine Apoſtolico beneplacito. Tum, quia permutatio eſt contractus per quem transfertur dominium, & huiuſmodi contractus prohibiti ſunt expreſsè per Paulinam *Ambitioſæ*, & Decretum Vrbani VIII. Tum quia in *cap.nulli*, *de reb.Eccl.* non alienandis inter ſpecies alienationis prohibitæ expreſsè ponitur permutatio, quæ etiam expreſsè prohibita fuit à *S.Leone Papa*, *vt habetur cap. ſine exceptione* 12.*quæſt*.2. *Gloſſ.in d.cap.nulli, & ibi Panorm.num*.1. *Sylu.v.alienatio num*.1.*& ex Rebuff. in cap. ſine exceptione* 12. *quæſt*.2. *num*.66. *Redoan. quæſt*.2. *c*.20. *& quæſt*.12.*nu*.28. *Quaranta v.alienatio num*.15.*Palaus t*.2.*tr*.12.*p*.15.*num*.2.*Barboſa ad d.cap.nulli, num*.16. *Lezana in v.alienatio num*. 2.*Tambur.& Boſſius vbi ſupra.* Bene difficultas eſt.

An venditio, donatio, & permutatio inter Eccleſiam & Eccleſiam, & cum vtilitate Eccleſiæ vtriuſque inconſulto Summo Põtifice fieri poſſint?

145 NAm certè negari nõ poteſt, quod permutatio non ſit propriè alienatio, cum per eũ transferatur omne dominiũ tam vtile, quàm directum, & tamẽ in *Extrauag.Ambitioſæ*, & in decreto Vrbani VIII. abſolutè prohibetur fieri de bonis Eccleſiæ omnis alienatio per quã trasfertur dominiũ; igitur nec inter Eccleſias fieri poteſt permutatio Pontifice inconſulto, & multò minùs venditio,

tio, aut donatio. Secundò quoniam *cap. ſine exceptione 12. q. 2. & cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alienan. & cap. 1. eod. tit. in 6.* prohibentur Prælati Eccleſiarum alienare res Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus ibi præſcriptis. At verò licet maior ſit alienatio quæ fit inter Eccleſiam, & laicum, quàm illa quæ, fit inter Eccleſiam, & Eccleſiam, nihilominùs & hæc eſt propriè alienatio, Tertiò, Nam hæc eſt praxis Romanæ Curiæ; quotidie enim in Curia Romana expediuntur facultates, vt vna Eccleſia poſſit cum alia permutare bona ſua; ſtylus verò Curiæ legem facit. Et propterea hanc ſententiam tenuerunt, *Nauar. de ſpol. Clericorũ, §. 3. notab. 7. n. 1. Rota p. 4. recent. dec. 277. nu. 11. & p. 7 dec. 5. nu. 5. & p. 8. dec. 229. nu. 7. & dec. 120. nu. 16. coram Eminentiſſ. Ottobono. Quaranta v. alienatio, num. 15. Barboſa ad cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. num. 2. Grat. diſcept. for. tom. 3. c. 517. num. 9. & tom. 4. cap. 674. num. 4. & 5. Bonac. de alien. rer. Eccleſ. p. 2. num. 14. Peyr. tom. 1. ad Conſtit. 2. Iulij Secundi num. 76.* vbi aſſerit etiam, quòd Prælatus Regularis ſine Apoſtolico beneplacito, etiam de conſenſu Capituli non poteſt bona Monaſterij diuitis transferre ad pauperem. *Lezana tom. 2. c. 19. num. 56. & tom. 3. v. alienatio, nu 11. Borellus, Hugolinus, & Pyrrhus, Corrad. apud Boſſium tom. 3. tit. 18. num. 1. Donatus p. 2. tract. 14. q. 85.*

146 At econtra, quòd huiuſmodi alienationes inter Eccleſias poſſint ſeruatis alijs ſolemnitatibus neceſſarijs haberi ſine aſſenſu Apoſtolico, alij tenent. Nam licitam eſſe alienationem rerum inter diuerſas Eccleſias ſine aſſenſu Apoſtolico ex *Tremis dec. 56. p. 2. docet Ricc. in praxi aurea p. p. reſol. 35.* & in ſpecie de permutatione idem tradit *reſol. 71.* pro eadem ſententia referens *Gloſſ. & Bartol.* Eandem quoque ſententiam dicentem alienationem inter Eccleſias non eſſe ſubiectam ſolemnitatibus Paulinæ, ſiue neceſſitati petendi aſſenſum Apoſtolicum habent *Peregrinus in compendio priuil. v. alienatio, in ſchol. dub. 7. Diana p. 4. tr. 4. reſol. 223.* Sed in ſpecie, quòd permutatio iſta non requirat aſſenſum Apoſt. volunt *Nauar. de reb. Eccl. non alien. conſ. 15. Barboſ. de off. Epiſ. alleg. 95. num. 55. & de iure Eccl. l. 3. c. 30. num. 38. Palaus to. 2. tract. 12. punct. 15. §. 3. num. 7. Boſſius tom. 3. tit. 18. num. 2.* & nouiſſimè ex *Redoan. q. 12. num. 28. Theodorus Amidenius de ſtylo Dataria cap. 15. §. 11. nu. 18. Bordon. reſol. 27. q. 2 nu. 3.* Ratio huius ſententiæ in cõmuni eſt, quia in alienatione inter Eccleſias inita ceſſat prorſus finis cõſtitutionis Paulinæ, qui fuit conſulere indemnitati Eccleſiæ ſecundum *Monaldum conſ. 91. & Rub. deciſ. final.* Ne ſcilicet bona Eccleſiæ prophanis vſibus deputarentur cum diminutione diuini cultus, vt conſtat ex illis verbis *Extrauag. Ambitioſæ*, ſcilicet, *profanis vſibus applicare, aut cum maxima illorum, aut diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumunt.* Quæ verba cum ſint in proœmio cauſam finalem exprimunt diſpoſitionis, *l. fin* & ibi *Bart. de hered. inſtit. & Iaſon in l. ſi pacto, num. 14. de pactis. In Extrauag.* igitur illa non comprehenduntur niſi alienationes per quas res Eccleſiæ ſecularibus alienantur. Secundò, Nam in ea *Extrauag.* nomẽ *Eccleſia* accipitur vniuerſaliter, vt ſignificat ſcilicet Eccleſiam vniuerſalem cuius Pontifex eſt proprius adminiſtrator, & cui fit quidem præiudicium ſi bona Eccleſiaſtica diſtrahantur in laicos, ſed non ſi ex vna Eccleſia particulari tranſeant ad aliam. Nam & dato, quòd in hac alienatione damnificaretur vna Eccleſia, hoc in maiorem alterius Eccleſiæ vtilitatem redundat, & ita Eccleſia vniuerſali nihil deperditur, cui non multùm intereſt, quòd in temporalibus hæc vel illa Eccleſia melioretur. Et ita ad alienationem factam inter Eccleſias non ſe extendit finis Paulinæ, quia ſemper Eccleſia vniuerſalis manet indemnis: Itaque cum in huiuſmodi alienatione ceſſet finis legis, ceſſat quoque legis prohibitio iuxta textum in *cap. cum ceſſante, de appellat.* & ea, quæ habent *Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa p. 1. limit. 23. num. 1. & Barboſ. Axiom. verb. lex. num. 9.* Et per hæc opinio iſta reſpõdet. ad motiua prioris opinionis, quia per dictam Paulinam non eſt prohibita alienatio vniuerſaliter, ſed cum ſecularibus. Et non negatur, quod in huiuſmodi alienatione ſeruari debeãt aliæ ſolemnitates in ſacris Canonibus ſtatutæ, & pro alienatione ſimpliciter ordinatæ. Nam & *c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* ob hanc cauſam declarata fuit nulla applicatio decimarum vnius Eccleſiæ Parochialis facta ad fauorem Archidiaconi, quia deſuerat tractatus, & non fuerat inſtitutus defenſor, & tutor illius Parochialis tunc vacantis. Non verò illa applicatio fuit dicta irrita ob defectum beneplaciti Apoſtolici. Et quod dicitur de praxi, non probatur. Tum quia nec de ea conſtat. Tum quia quòd de facto aliquando imò & ſæpe expediantur Romæ conſenſus Apoſtolici pro alienationibus inter Eccleſias ex hoc prouenit, quod Eccleſiaſtici vel contrariam opinionem ſectantes, vel dubitantes, & timentes de aliquo ſibi imminenti damno, aut lite, vel quia aliqua partiũ non vult contrahere ſine expreſſo conſenſu Apoſtolico, recurrunt pro eo obtinẽdo ad Sedem Apoſtolicam, non quia hoc verè ſit neceſſarium, aut ſi ſine tali conſenſu alienatio fiat, illa non ſit valida.

147 De permutatione verò ſpecialis eſt ratio, quoniam in *Extrau. Ambitioſæ*, expreſsè excipiuntur caſus in iure permiſſi. At verò permutatio bonorum inter Eccleſias expreſsè in iure eſt conceſſa, vt ſcilicet de cõſenſu Capituli fieri poſſit, per Prælatos inferiores, & patet *cap. Ea, ſeu hoc ius porrectum 2. 10. q. 2. & cap. 1. de reb Eccleſ. non alienand. & cap. ad quæſtiones, de rerum permutatione.* Nec obſtat, quod in Decreto Vrbani VIII. hæc exceptio non habeatur expreſsè, quia cum illud decretum factũ ſit pro ob obſeruãtia Paulinæ, intelligi debet iuxta eiuſdem intelligentiam, & vt in eo ſint excepti caſus, qui in Paulina excipiuntur. Et tandem quòd apud Regul. praxis ſit vt bona vnius Monaſterij ſine aſſenſu Apoſtolico etiam per ſimplicem donationẽ transferantur ad aliud eiuſdem Religionis, & in aliquibus Religionibus etiam ſine conſenſu Capituli conſtitutionibus earum id permittentibus ex *Lezana tom. 3. ver. alienare,* aduertit *Boſſius vbi ſup. num. 3.* Et quàmuis *Lezana ibid.* nõ admittat, quod Religioſus vnius Monaſterij poſſit donare Religioſo alterius Monaſterij ſine aſſenſu Apoſtolico, tamen hoc praxi non ſeruari fatetur. Nam & huius praxis alia etiam eſt ratio, quia quæ conceduntur Religioſo ad vſum veluti liberum, & vt illa poſſit tranſire ſecum ad quodcumque Monaſterium, nulli Conuentui determinato cenſentur incorporata, vnde non eſt vnde impediatur ex vi Paulinæ,

vel

vel decreti Vrbani VIII, ne poſſit vnus Religioſus alienare ad fauorem alterius Religioſi eiuſdem Ordinis, ſed immò omnes in hac parte cenſentur eſſe vnius Monaſterij ſicuti ſunt vnius Religionis, cui talia bona ſunt incorporata. Et ideò alienationes huiuſmodi regulandæ ſunt iuxta leges Clem. VIII. & Vrban. VIII. de largitione munerum, & alias prohibentes huiuſmodi alienationes inter Regulares.

148 Sed & de donatione ſpecialis eſt ratio, vt dicatur eam non prohiberi, ſi fiat ex iuſta cauſa, & de Eccleſiæ cuius bona alteri Eccleſiæ ſeruantur conſenſu, vt ex *Gloſſ. Innoc. & Hoſtien. probat Panorm. ibi, n. 5.* qui bene ponderat textũ in *c. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in ſexto.* In quo habetur, quòd cũ Epiſcopus cum Capitulo decimas vnius Parochialis contuliſſet Archidiaconatui indigenti, Pontifex irritam donationem declarauit, non ex defectu poteſtatis, ſed quia non præceſſit, tractatus, nec Parochiali fuit datus defenſor, nec conſtabat de neceſſaria cauſa. Vnde ex eodem capite habetur, quòd ſi cauſa ſubſtitiſſet, & ſeruata fuiſſet ſolemnitas debita ex *cap. ſine exceptione 12. q. 2. & ex d. cap. 1.* donatio valuiſſet. Et nil mirum. Nam Eccleſiæ particulares ſunt membra Eccleſiæ vniuerſalis. *cap. loquitur 24. q. 1.* vnde debent ſibi adinuicem ſubuenire, ſicut membra corporis ſeſe inuicem iuuant. Quòd ſi laicis indigentibus tenentur Clerici ſubuenire de bonis Eccleſiaſticis quatenus illorum facultates ſuppetunt *cap. fin. 16. q. 1. & cap. 1. diſt. 87.* fortius tenentur ſubuenire Eccleſijs indigentibus, quando tamen vni Eccleſiæ ſupereſt ſupra neceſſaria, quia primò ſubueniendum eſt miniſtris proprijs, & neceſſarijs vſibus ipſius Eccleſiæ, vt in *cap. paſtoralis de his, quæ fiunt à Prælat. & cap. de his, de Eccleſ. ædific.* Hæc *Panorm.* Ex quibus habetur quòd vnam Eccleſiam ſeruatis alijs ſolemnitatibus debitis, ex *cap. ſine exceptione 12. q. 2. & ex cap. 1. de reb. Eccl. non alien.* ſubuenire, aut donare alteri Eccleſiæ ex cauſa iuſta eſt caſus ſatis in iure expreſſus in *cap. illo 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* Et ideò non eſt per Paulinam prohibitus. Nam vbi adſit in hoc caſu cauſa iuſta, nullum eſt periculum quod Eccleſiæ vniuerſali adueniat nocumentum, & aliàs valdè eſt rationabile & conueniens vt Eccleſiæ ſeſe inuicem promoueant, & adiuuent. Vnde eſt quòd maximè in Religionibus in quibus etiam inter Monaſteria ſtrictior valde eſt coniunctio ad conſtitutionem vnius corporis Religionis, rationabile eſt, vt ſine ſolemnitate Paulinæ ex iuſta cauſa poſſint bona vnius Conuentus ditioris ad alium transferri, ſeruatis alijs ſolemnitatibus debitis, & maximè cum ad inſeruiendum Eccleſiæ vniuerſali maior numerus Religioſorum eſt neceſſarius vbi eſt Conuentus pauperior, quàm vbi eſt ditior.

149 De venditione autem loquendo, quàmuis non militent rationes ſpeciales, quæ militant pro permutatione & donatione: Nihilominus quia iuſta cauſa, & Eccleſiæ vtilitas illa vnica eſt ex qua præcipuè dependet validitas alienationis rei Eccleſiæ, vt tradit *Rot. dec. 94. n. 74. par. 7. recent.* Et exiſtente iuſta cauſa vendendi, ſi vẽditor alteri videtur Eccleſiæ, nullum Eccleſiæ aduenire detrimentum conſiderabile, & veriſimile eſt, quòd Paulina loquatur de alienatione rerũ Eccleſiæ facta laicis dicendũ quoque videtur quod venditio & aliæ alienationes inter Eccleſias non ſint per eam prohibitæ.

150 His nihilominus non obſtantibus dicitur, quòd nec alienatio Eccleſiæ cũ Eccleſia poteſt fieri ſine ſolemnitate Paulinæ. Tum quia talis eſt praxis Romanæ Curiæ, vt ex citatis *dec. Rot. conſtat.* Tũ quia Paulina ſub disiunctione loquens non habet pro fine adæquato, vt bona Eccleſiæ non conuertantur in vſus profanos, ſed etiam vt aduertit *Rota deciſ. 227. num. 4. par. 4. recent.* ne diuinus cultus patiatur detrimentum, & Eccleſiæ cuius bona alienantur incurrant damnum. Nam & alias ex hoc daretur occaſio, vt vna Eccleſia expoliaret aliam. Tum quia non eſt verum quòd in Paulina permittantur fieri alienationes in caſibus in iure expreſſis, vel permiſſis; clauſula enim illa, *præterquam in caſibus à iure permiſſis*, non reſpicit alienationem abſolutè, ſed ſolum infeudationem, & conceſſionem in emphyteuſim, quam Pontifex permittit fieri non abſolutè, ſed in caſibus à iure permiſſis, & de bonis alias ſolitis concedi: Vnde hæc clauſula ad alias alienationes extendi non debet. Et ita etiam declaralle Sacr. Congreg. Concilij die 24. Ianuarij &c. 1632. refertur, Et in caſu occurrenti d. Sacr. Congreg. conſulenda erit.

PROMISSIO ALIENANDI.

151 QVarto extendunt aliqui aſſertionem principalem vt vera ſit etiam de promiſſione donandi, vendendi, aut permutandi. Nam ex *Bellacomb. Tiraquel. Menoch. Velaſc. Petro Barboſ. Chal. Periera* affirmat *Barb. ad d. c. nulli de rebus Eccl. non alienan. n. 10.* Et idem ex *Bald. l. fin. poſt princ. C. ad L. Falc. Alex. conſ. 109. num. 2. l. 7. Dec. conſ. 501. nu. 4. Maſcard. concl. 1242. nu. 98.* docet *Buſſius tom. 3. tit. 18. §. 6 num. 235.* Quia prohibita alienatione cenſetur prohibitus omnis actus, per quẽ ſequi poteſt alienatio; ex promiſſione autem venditionis ſequi poteſt venditio. Monet tamen idem *Boſſ.* per promiſſionem ſolam nõ incurri excommunicationem Paulinæ.

152 Verùm econtra alij putant, ad promiſſionem alienandi non eſſe neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum, quia promiſſio alienandi non eſt alienatio, & aliud eſt vendere, & aliud promittere vendere, *l. in bonæ fidei, ff. de eo quod cer. loc. & cap. penul. de elect.* Et ita hanc partem pluribus probat *Ricc. p. p. praxis reſol. 62.* Sed diſtinguendo reſpondetur, & hæc ſecunda opinio, quæ vera eſt explicatur. Nam quòd beneplacitum Apoſtolicum vel etiam aliæ ſolemnitates requirantur ad promiſſionem alienandi ex triplici cauſa poteſt affirmari, vel ſcilicet ad vitandas pœnas legis prohibentis alienationem, vel ad hoc vt promiſſio ſit valida, vel ad hoc vt promiſſio ſit licita. Ob primam cauſam non adeſt neceſſitas beneplaciti Apoſtolici in promiſſione alienandi, quia nulla lex pœnalis, ſeu nulla pœna lata contra aliquam actionem ſe extẽdit ad voluntatem, & promiſſionem agendi. Sic enim nec promittens alienare rem emphyteoticam vel fundum cadit à iure ſuo, vt ex *Alex. conſ. 173. num. 2. vol. 5. & Bald. in cap. 2. §. & ſi libellarium, quibus modis feu. amitt.* probat idem *Ricc. pluribus alijs relatis.* Et hoc quoq. concedit *Boſſ.* quod ex vi ſolius promiſſionis alienandi promittens non incidit

die in excommun. Paulinæ. Sed neque beneplacitum Apoſtolicum vt actu habitum requiritur vt promiſſio de alienando ſit valida, & licita, ſed ſufficit vt habeatur in intentione, vel ſub conditione. Aliàs verò, ſi quis promittat alienare abſolutè ſine conditione explicita, vel implicita beneplaciti Apoſtolici, ſeu cum illius excluſione, promiſſio eſt illicita, & nulla, quia eſt promiſſio eius quod lex prohibet facere. Vnde nec valet etiam ſi ſit millies iurata, quia iniquum eſt agere contra legem, ſeu promittere quod eſt malum facere, iuramentum verò non eſt vinculum iniquitatis. Sic igitur ad licitam, & validam promiſſionem alienationis beneplacitum Apoſtolicum requiritur vt obiectum, & vt ſolemnitas alienationis promiſſæ, quia nequit licitè & validè promitti alienatio vt habenda ſine beneplacito Apoſtolico, non verò requiritur vt ſolemnitas promiſſionis. Et hoc eſt, quod ſecunda opinio prætendit.

TRADITIO POSSESSIONIS.

153 QVintò traditio poſſeſſionis rei Eccleſiaſticæ enumeratur inter alienationes prohibitas. Ita *Boſſius d.tit.* 18.§.5 *num.* 219. Ex eo quia licet ſtrictè loquendo non dicatur alienari res, niſi quando dominium tranſit in alium, *l.1.C.de fundo dotali, & l.alienationis, ff.de verb. ſignific.* tamen res alienari etiam dicitur in larga ſignificatione ſi ſola poſſeſſio transferatur in alios. *Innoc. in c. Epiſcopi, de reb. Eccleſ. non alien.* & ibi *Panorm. num.* 2. & ex *Cald. Periera, Barboſa ad c.*37.*n.*3.*de offic. Delegati*. Nam vt dicunt *Innoc. & Panor.* duplex ius habemus in re noſtra, ſcilicet ius proprietatis, & ius poſſeſſionis, vnde licet non ſit facta alienatio quantum ad proprietatem, eſt tamen alienata poſſeſſio, & ſic eſt etiam largo modo alienata res, cum recedit à libera facultate Eccleſiæ.

154 Sed hic puto diſtinguendam eſſe poſſeſſionem in propriè & communiter ſumptam. Nam poſſeſſio ſi propriè ſumatur, ſupponit dominium rei vel verum, vel vſurpatum ſiue fictum, aut præſumptum. Solus enim ille poſſidet rem, qui rem ex iure tenet, vel vero, vel præſumpto. *Sylu. v. poſſeſſio.* Et nõ aliud eſt poſſeſſio quàm ius vtẽdi re corporea pro domino, ſeu eſt vſus rei competens ratione dominij veri aut præſumpti, ſeu ſperati. Vnde Dominus poſſidet ratione dominij, quòd habet, & bonæ fidei poſſeſſor ratione eius, quod ſe credit habere, & malæ fidei poſſeſſor ratione eius quod fingit, & præfefert habere, & ſe habiturum longiſſima præſcriptione ſperat. Sic licet rem teneant coloni, ſerui, commendatarij, & depoſitarij, non tamen poſſidere dicuntur, ſed Dominus eſt, qui per prædictos poſſidet, *l.3. §.7. & l.6. §.vlt. ff. de acquir. vel amitt. poſſeſſ.* Sic nec tutor dicitur poſſidere rem pupilli, nec creditor cui ſeruandi cauſa res eſt tradita, *l.3. in fin. eod. tit.* nec qui precario tenet, poſſidet. *l.6.§.1. ff. de precar.* Et qui ex conducto poſſidet, non ſibi, ſed Domino dicitur poſſidere, *l.1.C. comm. de vſucap* Et qui rem tenet ita vt ex ipſa ſolitum retribuat mercedem poſſidere non dicitur, *l.* 2. *C. de præſ.*30. *annorum*. Poſſeſſio igitur propriè ſumpta dominium ſupponit, & non eſt niſi ius vtendi re tanquam habens eam in ſui poteſtate & dominio. Quãmuis vt verũ fatear mihi magis placeat, ex *Syl.* dicere, quod poſſeſſio ſit detentio rei ex iure & dominio, quod illius habetur, vel verè vel fictè & præſumptiuè. Sed alia eſt poſſeſſio communiter dicta, quæ eſt poſſeſſio facti, quæ eſt ſimplex detentio rei, & nuda inſiſtẽtia, per quam ſic quis habet rem, ea etiam vtitur, quòd tamen nomine alterius illam habet, aut ea, vt aliena vtitur. Quomodo poſſident coloni, qui habent & colunt poſſeſſiones nomine dominorum, tutores qui nomine pupillorũ res illorum adminiſtrant, puri de facto vſurarij, qui re aliena ex Domini conceſſione vtuntur, & alij ſimiles, qui alienas res habent, ſed eas nomine aliorum, & vt res alienas detinent, eiſque hoc vel illo titulo vtuntur, vel eas adminiſtrant.

155 Pariter & traditio diſtingui debet. Nam traditio propriè dicta vt habet *Sylu. v. traditio*, eſt vel tranſlatio dominij, traditione enim dominia transferuntur, *l. traditionibus C. de pactis*, vel immiſſio in poſſeſſionem, vt traditio ſit datio poſſeſſionis, *l.3. ff. de act. empt. l. ſi rem tradi, ff. de verborum oblig.* Sed traditio communiter ſumpta eſt tranſlatio rei de manu ad manum, quæ fit cum vnus alteri aliquid dat, quocumque titulo illam det.

156 Ex his dicitur primò, quòd licet traditio rei ſit apta transferre dominium hoc tamen non euenit, niſi præcedat contractus habilis ad dominium transferendum, vt ex *Bald. in l.1. num.4. ff. pro dot. & l.3. de iure dot.* docet *Rota deciſ.* 146. *num.* 2. *par.1. diuerſ.* Et ſic ad videndum an traditio ſit alienatio, inſpici prius debet, quæ ſit ratio tradendi rem. Nam ſi res traditur ex contractu habente vim transferendi dominiũ, tunc traditio eſt tranſlatio dominij. Sed ſi res non traditur ex contractu habili ad dominium transferendum, traditio nec transfert dominium, nec eſt alienatio, nec propriè, nec communiter, niſi fit ex contractu, qui licet non ſit habilis ad transferendum dominium, eſt tamen habilis ad transferendum aliquod ius ſuper re tradita.

157 Dicitur ſecundò, quòd ſi traditio & poſſeſſio ſumuntur propriè, iam traditio eſt verè alienatio, vel complementum alienationis. Nam poſſidere eſt rem detinere vt ſuam, & vt eius cuius habet dominium, igitur tradere rem alteri vt poſſidendam, vel eſt ſimul vnico actu transferre in alterum dominium, vel eſt dominij iam habiti complementum. Vel enim poſſeſſio traditur non habenti rei dominium, & ſic traditio poſſeſſionis ſimul neceſſariò eſt tranſlatio dominij, quia non habenti rei dominium non poteſt tradi res vt poſſidenda & habenda tanquam ſua, niſi ſimul rei tradatur dominium. Sed ſi traditur poſſeſſio habenti dominium, iam ſupponit alienationem, & dominium, & illud perficit, & complet, quia non eſt perfectè dominus, qui non poſſidet.

158 Inde eſt, quòd diſtinctio illa *Innoc.* de duplici iure proprietatis, & poſſeſſionis difficilis eſt, quoniam ius poſſidendi, habendi, fruendi, tenendi rem tanquam propriam eſt ius proprietatis, & dominij. Nam nihil aliud eſt dominium quam proprium ius & facultas per quam dominus quatenus leges permittunt poteſt habere, tenere, & pro libito vti & diſponere de re tanquam ſua, vt ex *Sylu. v. dominium, & Scot. l.*4. *q.*6 *a.*1. habetur, poſ-

ſidere;

ſidere verò propriè eſt dominij actus, & complementum. Vnde dominus, qui non poſſidet per poſſeſſionem non acquirit nouum ius, ſed ſi illi erat impedita poſſeſſio, erat illi impeditum ius, & facultas, quam habebat, vnde habebat ius, facultatem & dominium incompletũ, & potentiam impeditam ne exiret in actum, & per miſſionem in poſſeſſionem tollitur impedimentum, & potentia completur per actum. Et ſic miſſio in poſſeſſione eſt quid facti, & nec propriè, nec communiter eſt alienatio, quia nullum dat ius & poteſtatem, ſi propriè loquimur, ſed dat exercitium, & complementum poteſtatis, & ideo non eſt alienatio, ſed exercitium & complementum poteſtatis per antecedentem alienationem alicui conceſſæ. Hoc idẽ magis explicatur. Nam traditio poſſeſſionis vel datur ex vi contractus habilis ad transferendum dominium, vel ius, & facultatem aliquam habendi rem vt ſuã, & ſic traditio poſſeſſionis vel ſimul eſt translatio talis dominij, vel illud ſupponit & ex vi dominij iam præhabiti datur; & ſemper ſequitur, quòd miſſio in poſſeſſionem ſe ipſa formaliter eſt complementum traditionis dominij, & eius perfectio, quia dominium non eſt perfectum, ſi domini ius, & facultas ſit impedita ne rem detineat de facto vt ſuam. Si verò miſſio in poſſeſſionem non eſt ex vi alicuius dominij præhabiti, vel contractus ſufficientis ad transferendum dominium, iam non eſt poſſeſſio propriè, ſed erit ſimplex aliqua detentio, per quã qui detinet habebit rem non vt ſuam, ſed vt alienam, & alieno nomine poſſidebit.

159 Vnde dicitur tertiò, quòd ſi ſumitur poſſeſſio cõmuniter, traditio poſſeſſionis nec eſt alienatio, nec complementum alienationis, & quatenus per poſſeſſionem traditur aliquod ius ſuper fructibus rei, vt ſic traditur etiam dominium aliquod fructuum, & vt ſic alienantur fructus, ſed non alienatur fundus. Et ſemper verum eſt, quòd nuda poſſeſſio non eſt alienatio, & quòd vbi poſſeſſio ſit ex aliquo contractu, aut actu habente vim transferendi dominium, tunc vel illa ſimul eſt alienatio, vel ſemper eſt complementum alienationis iam factæ, quòd verè eſt id quòd conuenit ſibi formaliter & per ſe. Hinc v. g. ſi traditur poſſeſſio agri ex vi contractus venditionis, hæc traditio eſt complementum venditionis, & alienationis agri. Sed ſi traditur poſſeſſio agri ex vi contractus locationis, hæc traditio non eſt alienatio agri, eſt verò complementum quoddam alienationis iuris fructuum agri, quod ius venditur per locationem.

160 Et ſic ad dubium propoſitum dicitur quartò, quod tradere poſſeſſionem rei Eccleſiaſticæ prohibitæ alienari ſine ſolemnitate ad alienandum neceſſaria eſt prohibitum, & ſi fiat, comprehenditur ſub pœnis extrauag. *ambitioſæ*, & Sacrorum Canonum, non quia formaliter ſit alienatio, ſed quia ſi non eſt ſimul cum alienatione, ſemper eſt complementum & perfectio alienationis, & ſi non præceſſit contractus habens vim transferendi dominium, quem compleat, & perficiat, illum neceſſariò ſecum habet coniunctum, & illum complet, quia non poteſt tradi res vt poſſidenda tamquam propria ab eo, qui non eſt dominus rei niſi illi dominium rei tradatur. Cum ergo per poſſeſſionem compleatur contractus alienationis, qui ſine beneplacito Apoſtolico rei Eccleſiæ poſſeſſionem tradit, manet ſubditus pœnis in alienationẽ ſine beneplacito Apoſtolico inique factis, quia cõpletè rem alienat.

VENDITIO SVB CONDITIONE Beneplaciti Apoſtolici.

161 SExtò inter alienationes prohibitas enumerantur etiam venditio, vel donatio, vel permutatio vel ſimilis alienatio licet inita ſub conditione beneplaciti Apoſtolici. Quod tamen non debere dici; ſi in reſeruatione aſſenſus Apoſtolici ponatur clauſula *nec aliter, nec alio modo*, eo quia hæc clauſula conditionem inducat & ſit præſeruatiua iuris ſui in caſu contrario, tenuerunt *Panorm. cap. 3. num. 10. de feudis Caſſador. dec. 2. nu. 7. de ſimon. Capuaq. dec. 82 num. 3. p. 3. Rota in vna Romana domus 9. Nouemb.* 1588. *Caram Seraphino, Verall. dec. 83. numer. 4. p. 3.* & alij plures quos refert *Riccius in praxi p. p. reſ. 53.* At verò econtra eum incidere in præfatas pœnas, ex eo quia proteſtatio illius clauſulæ ſit contra factum, tenuerunt *Ricc. d. reſolut. 53.* vbi quòd ita fuit deciſum in *Cur. Neapol. de ann.* 1599. *ex declarat. Clement. VIII.* vt habetur in praxi *Cur. Archiepiſc. Neap. cap. 44. Nauar. conſ. 1. de reb. Eccl. non alien. in nouis. Quaranta v. alienatio num. 9. Boſsius d. tit. 18. §. 5. numer. 216.* & alij ab iſtis citati. Addit verò *Ricc. ex Minador. dec 24.* non eſſe locum illis pœnis, ſi in actu traditionis poſſeſſionis fiat proteſtatio reſeruando aſſenſum, ſed ſubdit ſe neſcire an in practica id poſſet ſuſtineri. Limitationem tamen approbat *Boſs. n. 216. poſt Prosp. de Auguſt. in addit. ad Quarant. v. alienatio. n. 14. lit. B.* quamuis contrarium tenuerit *Molin. de pign. l. 1. c. 20. n. 24. & 25.* & alij apud ipſũ.

162 Sed præmiſſo, quòd iuxta Conſtitut. 108. Pauli Quinti. Ciuitates, Caſtra, Oppida, Fortalitia, & bona iuriſdictionalia, & feudalia intra limites ſtatus Eccleſiaſtici exiſtentia nõ poſſunt alienari ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, & ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ in ſcriptis obtenta, & in actu contractus Notario exhibita, etiam ſi alienatio eſſet aliàs neceſſaria, & pariter præmiſſo, quod ex Conſt. 51. Vrbani VIII. Ciuitates &c. & bona quælibet iuriſdictionalia ſpectantia ad quãcumque Eccleſiam non poſſunt ſub conditione beneplaciti Apoſtolici & ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ prius in ſcriptis obtenta in feudum vel emphyteuſim concedi, aut vltra triennium locari. Quantum ad alia bona. Diſtinguendum hic eſt, & videndum ex vi cuius contractus tradatur res ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum. Si enim res traditur ex aliquo contractu licito, vt ex contractu locationis non vltra triennium, & expreſsè dicitur, quòd emens, v. g. detineat rem titulo locationis non duraturæ vltra triennium pro interim donec obtineatur aſſenſus Apoſtolicus, contractus non eſt illicitus, nec tradens rem venditam ſub cõditione aſſenſus Apoſtolici incidit in aliquam pœnam quoniam nec propriè tradit poſſeſſionem rei Eccleſiaſticæ, ſed ipſa remanet apud Eccleſiam, quia locator detinet rem locatam nomine locantis, nec tradit rem illam ex contractu venditionis prohibito, ſed ex contractu locationis licito, vnde non eſt vnde dicatur agere contra iura prohibentia alienationem rei Eccleſiaſticæ.

163 Sed ſi rem Eccleſiæ vendens, vel donans,

vel permutans ſimul ex vi alicuius ex hia contractibus tradat poſſeſſionem, eſto contractus fuerit conditionatus, & in eo apposita fuerit conditio *non aliter, nec alio modo* tamen hæc traditio habetor & haberi debet tamquam alienatio. Quoniam traditio poſſeſſionis rei vel præſupponit alienationem, vel ſecum illam fert, ſi poſſeſſio traditur ei, qui priùs non habebat rei dominium. Et ſic nihil iuuat antecedens proteſtatio, & conditio, ſi poſtea abſolutè traditur poſſeſſio, quia traditio poſſeſſionis abſoluta ſecum fert abſolutam dominij translationem & ſic factum poſterius eſt contra priorem proteſtationem, & illam tollit, & deſtruit. Vnde praxis Curiæ eſt, vt huiuſmodi ſic tradentes poſſeſsionem ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum habeantur vt excõmonicati per extrau. *Ambitioſæ.*

164 Eadem verò ratio eſt, ſi vendens vendat cum clauſula *conſtituti*, quia ſcilicet, interim antequam obtineatur aſſenſus Apoſtolicus conſtituit ſe poſſidere nomine emptoris. Nam conſtitutum habetur pro vera traditione etiam in inſtituendis vt per *Tiraquell. de Conſtit. p. 3. limit. 26. nu. 5. & 6.* & alijs pluribus, quos citat & colligit *Riccius in praxi p. p. reſol. 56.* Vnde, qui ſe conſtituit poſſidere nomine emptoris cenſetur tradere ex tunc poſſeſſionem emptori ac propterea ſi vendens rem Eccleſiæ ante obtentum aſſenſum Apoſtolicum cõſtituit ſe poſſidere nomine emptoris, ſubditur pœnis extrauag. *Ambitioſæ, Ricc. ibid.*

165 Si tamen traditio poſſeſſionis non ſit abſoluta, ſed in ea fiat proteſtatio, & apponatur conditio aſſenſus Apoſtolici, ſpectata re ſic abſolutè probabile videri poſſet, quòd contractus iſte reſolui diceretur in contractũ locationis. Quoniam traditio poſſeſſionis conditionata non transfert dominium, ſed conditio illa appoſita *non aliter, nec alio modo*, reſoluit contractum, & facit perinde ac ſi nihil actum eſſet, vt per *Minador. dec. 24. & Proſper. de Auguſt. ad Quarantam v. alienatio. nu. 14.* Sed ſe neſcire an hoc in praxi poſſet ſuſtineri, inquit *Ricc. reſol. 53. fin.* & contrariũ tenuiſſe *Decium conſil. 160. num. 4. Molin. de pignor. l. 20. num. 24. & 25.* & alios apud *Magonum dec. 91. num. 3. refert Boſſius num. 216. fin.* Et conſiderandum eſt, quòd traditio poſſeſſionis quantumcumque conditionata poteſt de facili deteriorare Eccleſiam & diminuere illius dominium, & ius, ex eo quia etiam non impleta conditione non ſit facile, vt Eccleſia poſſeſſionem recuperet. Quando verò res ſub conditione aſſenſus domini alienata & tradita eſt difficilis recuperationis, clauſulæ præſeruatiuæ non iuuant alienantem, & vaſallum cadere re tradita ante obtentum domini cõſenſum ex *Felin.* & alijs habet *Grat. diſcept. for. cap. 633. n. 28.* Sed & abſolutè, quia traditio poſſeſſionis etſi conditionata de facto ponit rem in poteſtate alterius in praxi omnino ab huiuſmodi traditione eſt abſtinendum, & oppoſitum non eſt tutum.

166 Verum tamen eſt, quòd in his bona fides excuſat; Quoniam ad pœnas *extrauag. ambitioſæ* incurrendas requiritur præſumptio, quia in ea dicitur *præſumentes*, vbi verò ad pœnam incurrendam eſt neceſſaria præſumptio, non incurritur pœna vbi non eſt dolus, ſed bona fides. *Nauar. de reb. Eccl. non alien. num. 27. & in man. cap. 27. nu. 74. Quaranta v. alienatio num. 9. Boſſius d. n. 216.*

167 Si etiam Procurator ſit ille, qui rem Eccleſiæ alienet, ſine licentia non per hoc in pœnas incidit mandans, ſi non ratificat factum per procuratorem, etiamſi aliàs procurator habeat mandatum vniuerſale, cum libera facultate ad agendum. Neque enim tale mandatum intelligi debet, vt per illud detur procuratori facultas agendi contra leges. Et præcipuè, quòd procurator non cenſeatur habere mandatum vt faciat Dominum incidere in cenſuras, poſt *Ioſeph. Ludon. Lucan. dec. 50. num. 13. Franch. March. dec. 480. num. 6. Magon. dec. Lucan. 51. Nat. conſ. 445. Alex. conſ. 39. vol. 1. tradiderunt Riccius in praxi p. p. reſ. 54. Boſſius vbi ſup. n. 217.* Et eò magis, quòd ad incurrendam excommunicationem neceſſaria eſt vera contumacia, nec ſufficit præſumpta, vt colligitur ex *Caſſad. deciſ. 2. de penſ. num. 4. & Mohed dec. fin. de dolo, & contumac. & Creſcent. dec. fin. de ſent. & re iudic.* At verò non poteſt dici verus contumax dominus, ex eo quòd eius procurator præſumpſerit alienare rem Eccleſiæ cõtra canones. Et cum excommunicatio non liget ignorantem iuxta terminos *cap. a nobis de ſent. excomm.* Scientiam geſtorum per procuratorem non præſumitur habere dominus, quoad hoc vt ſi Procurator contrafecerit Dominus incidat in pœnam, vt ex *l. ſi quis maior. C. de tranſact. probat Rota coram Creſcen. dec. 5. de præſumpt. num. 1.* vnde non eſt, vt ex alienatione rei Eccleſiæ facta per procuratorem dominus mandans cenſeri debeat incidiſſe in pœnas, niſi ipſe alienationem illicitè factam mandauerit, vel eam ratam habuerit.

CONSENTIENS ALIENATIONI.

168 Septimò alienare cenſetur, qui conſentit alienationi. Negant *Riccius reſol. 62. Bonac. de alien. rerum Eccleſ. p. 2. num. 29.* ex eo, quia aliud ſit vendere, & aliud venditioni conſentire *l. aliud eſt vendere, ff. de reg. iuris.* Verùm vbi conſenſus ad valorem venditionis eſt neceſſarius non habet locum lex illa, ſed in idem coincidunt conſentire venditioni, & vendere, nam nec venditio aliud eſt, quàm voluntarius conſenſus extra ſufficienter expreſſus, per quem vendens vult pro pretio rem tradere; & ideo vbi ſit prohibita alienatio, conſentiens alienationi cenſendus eſt alienare, & verè pro parte ſua alienat. *l. ſi fundum C. de leg. 1. Grat. diſcep. for. cap. 730. num. 10. ex Tiraquell. de conſtit p. 3. lim. 13. & Dec. conſ. 12. l. 1. & conſ. 105. l. 2. l. 3. & alijs, Rota dec. 23. num. 2. p. 1. diuerſ. & dec. 321. num. 15. Coram Seraphino, & poſt Maſchard. & Magon. Boſſius tom. 3. tit. 18. §. 6. num. 246.* Et nihilominùs in hac parte conſideranda ſunt verba legis. Nam video, quòd à Symmaco in *cap. non liceat 12. quæſt. 2.* expreſsè diſtinguitur inter alienantes, & ſubſcribentes alienationi, & pro illis imponitur ſpecialiter pœna depoſitionis ab honore, & contra ſubſcribentes pœna excommunicationis; vnde pœna depoſitionis afficit alienantes, non verò conſentientes, ſeu ſubſcribentes. Et ex *Gloſſ. in cap. ſi quis presbyterorum v. ſubſcripſerint* aduertendum eſt, quòd qui alienationi ſubſcribit nomine alieno non cenſetur conſentire, nec obligatur; *l. vlt. ff. de inſt. act. & l. Titius. ff. de reſcinden. vend.* Et ſi ſubſcribit nomine proprio ſed ignoranter, non videtur conſentire, nec ei nocet. *l. vlt. C. plus val.* quòd agitur.

Ven-

VENDITIO CVM PACTO De redimendo.

169 OCtaun venditio rei Eccleſiæ eſt alienatio prohibita etiam ſi fiat cum pacto de redimendo, & emens addat pactum de retrouendendo. Nam emptio etiam cum pacto de reddimendo eſt vera alienatio, & per illam transfertur dominium, vt per *Tiraquell. de retruc. conuent. §.2.gloſſ.1.num.34.& Anton.Theſaur.dec.Pedem.73. num.2. Boſſ.vbi ſupra num.249. Donat.p.2. tract.14. quæſt.62.* Sed & Paulus Quintus Conſt.108. ſpecialiter prohibuit extraneis vendi ſub pacto de retrouendendo Ciuitates, Oppida, Caſtra, Fortalitia, loca iuriſdictionalia, vel feudalia intra limites ſtatus Eccleſiaſtici exiſtentia abſque expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, in actu celebrationis contractus actualiter exhibenda & dimittenda, & non aliàs &c.

RETROVENDITIO.

170 NOno, Retrouenditio etiam ſecundùm aliquos nequit fieri ſine ſolemnitate & licentia Sedis Apoſtolicæ, eo quòd ſit vera alienatio, per quam transfertur dominium, vnde ſi retrouendatur res emphyteotica, neceſſe eſt ſoluere laudemium. *Riccius p.p.praxis reſ.39. Bonac.de alien. p.2.num.16.* Sed merito hoc negant alij, tum quia retrouenditio eſt reſolutio prioris contractus, & fictione iuris cenſetur retrò res non fuiſſe vendita, vt ex *Bal. conſ.90. vol.1. & Bartol.in l.& ideo ff. de condict.furt.* tradit idem *Ricc.* ſubdens pro reuenditione non deberi laudemium per *Redoan. quæſt.66. num.9. Iaſ.in l.ab emptione num.7.ff. de pact.& Manſuerum in prax.tit.de loc.1. num.2. & tit.de empt. & vend.num.16.* Tum, quia retrouenditio eſto ſit alienatio non eſt voluntaria, ſed neceſſaria ex vi primi contractus. *Rota dec.1080.num.9. Coram Seraphino Boſſius d.tit.18.nu.250.& ex Bordon.reſol.27.quæſt.4. num.8. Donatus p.2.tr.14.quæſt.61.num.2.*

171 Diſceſſio etiam ab emptione iam facta pro Eccleſia nondum totali pretio ſoluto, cum nondum dominium fuerit in Eccleſiam translatum fieri poteſt ſine ſolemnitate, & licentia Sedis Apoſtolicæ, vt poſt *Rocc.in Collect.deciſ.p.6. collec.2201. Borellum in ſum.deciſ.tit.15.num.34. Bordon.p.1. reſol.17. num.8.& 57.ſentit Boſſ.d.num.250.*

DISMEMBRATIO.

172 NOnò quædam ſpecies alienationis eſt diſmembratio, cum ſcilicet Eccleſia ſeu bona Eccleſiæ, quæ ſunt vnius, ab ea auferuntur, & alteri vniuntur. Vt ſi cura animarum ſpectans ad vnam Eccleſiam, ab ea diſmembretur, & alteri Eccleſiæ vniatur. Vel ſi pars decimarum aut aliorum reddituum vnius Eccleſiæ ab ea remoueatur, & alteri conferatur. Per huiuſmodi enim diuiſionem & diſmembrationem dominium transfertur, & ideo non poteſt talis diſmembratio fieri ſine ſolemnitatibus. *Lup.all.66 num.1. & 5. Panor. in cap.ad audientiam 1. p. num.2.de Eccl.ædific. Franc. in cap.1.nu.1.de Eccleſ.ædif.Rota dec.1. de reb.Eccleſ. non alien.in nou.& apud Acchil.dec. vnica eod. tit.& dec.239.num.1.p.1.& dec.223.num.1.parte 6 & dec.6 num.2. & dec.68. num.1.p.7.recent. & in plurib. alijs deciſ. ab iſtis citatis.*

INFEVDATIO.

173 DEcimo infeudatio quoque rerum Eccleſiæ nequit fieri ſine ſolemnitate & licentia Sedis Apoſtolicæ. Feudum autem eſt liberalis conceſſio rei immobilis, per quam retento directo dominio apud concedentem, feudatario donatur dominium vtile nullo impoſito illi onere reali, ſed ſolùm perſonali ſeruitio & iniuncto tidem iuramento fidelitatis. Si enim feudum ſeu rei immobilis dominium vtile aut venderetur, aut feodatario imponeretur aliquod reale onus, non eſſet propriè feudum, ſed vel emphyteuſis, vel locatio, vel alius contractus innominatus. Quamobrem de ratione feudi eſt liberalis, & beneuola conceſſio rei immobilis. Et nihilominus feudatarius tenetur præſtare Domino iuramentum fidelitatis, & ei quando opus fuerit, & fuerit requiſitus perſonaliter inſeruire, vt magis expreſsè explicant. *Hoſtien. in ſum.tit. de feudis Sylueſter v. feudum, Redoan de reb.Eccl. non alien.pag. mihi 35.* Inter alias autem ſpecies feudi propriè dicti dantur feudum regale, & non regale. Feudum regale eſt, quòd habet dignitatem vel Ducatus, vel Principatus, vel Marchionatus, vel Comitatus, & datur à Pontifice, aut ab Imperatore, aut à Rege. Sed feudum non regale eſt, quòd non habet dignitatem, vel eam non habet ab habente poteſtatem illam tribuendi.

174 De his ergo feudis loquendo hoc primò certum eſt, quòd Ciuitates, Caſtra, Oppida, Fortalitia, & bona immobilia Eccleſiæ, quæ non ſunt ſolita infeudari non poſſunt de nouo infeudari ſine Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & reſpectiuè ſine alijs ſolemnitatibus requiſitis. Extrauag. *ambitioſæ*, & Decretum Sacr. Congreg. ſub Vrbano Octauo, & inſuper de non alienandis & infeudandis Terris & locis S. R. E. Conſt.35.Pij Quinti, 3.Gregorij Tertij decimi, 26. Sixti Quinti, Prima Clement.Octaui & prima Innocentij Noni, & 4. Vrbani Octaui & 3. Innocentij Decimi in Bullario Cherubini.

175 At verò loquendo de bonis ſolitis ab Eccleſia concedi in feudum, diſtinguendum eſt id, quod de iure communi poterat fieri, ab eo, quòd fieri modò poſſit. Nam prout decernitur in Conſt.35. § 2. Pij Quinti confirmata vt ſupra per Greg. decimumtertiũ, Sixtum Quintum, Clem.Octauum, Innocentium Nonum, Vrbanum Octauum, & Innocentium Decimum, Ciuitates, Terræ, Oppida, Caſtra, Arces, & loca ad ius & proprietatem Sedis Apoſtolicæ pertinentia etiam in feudum dari ſolita, vel conſueta ad eandem ſedem quomodolibet deuoluta, & pro tempore deuoluenda, abſque alia declaratione & illorum poſſeſſionis apprehenſione eo ipſo Sedi & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad ius, & proprietatem, & dominium priſtinum, & ad poſſeſſionem rediſſe cenſeri debent perinde ac ſi per quadraginta annos & vltra Ciuitates & loca præfata à ſede præfata immediatè poſſeſſa, & numquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent. Quamobrem huiuſmodi bona etiam aliàs in feudum dari ſolita, nunc non

poſſunt ampliùs in feudum concedi ſi ad Eccleſiam deuoluantur. Immò contra tractantes, conſulentes, aut aliàs verba facientes de huiuſmodi locis infeudandis aut alienandis, & proponentes mittere oratores ad hunc effectum, & Oratores ipſos, aut alios quoſcumque alienationes huiuſmodi Romano Pontifici inſinuantes, vel ſuadentes indixit pœnam excommunicationis Romano Pontifici reſeruatam, & vt S. Romanæ Eccleſiæ rebelles etiam in primo capite læſæ Maieſtatis, & locorum proditores haberi voluit, eorum bona ipſo iure confiſcata decreuit, & beneficijs priuatos eſſe voluit, eoſque ad præfatas Ciuitates, & loca numquam remitti poſſe cenſuit, & perpetuo infames eſſe conſtituit.

176 Pariter de iure nouo ſtatuto per Sixtum Quintum Conſtit. 3. & confirmato per Clem. VIII, Paulum Quintum, & Vrbanum Octauum, vt ſupra Ciuitates, Oppida, Caſtra, Feuda, iuriſdictiones, ac quæcumque bona immobilia in ſtatu Eccleſiaſtico exiſtentia non poſſunt concedi in feudum alicui Communitati, Vniuerſitati, Collegio, vel perſonæ extraneæ, ſeu forenſi, niſi de expreſſa licentia Summi Pontificis. Excepit autem cenſus, loca montium, Vrbem, & eius diſtrictum ad decem milliaria, & mulierum dotes, quæ noluit ſub dicta prohibitione comprehendi. Præfatis verò exteris, & forenſibus declaratis inhabilibus ad acquirendũ bona contra tenorem dictæ Conſtit. alienata, nullas propterea, & nullius roboris eſſe præfatas alienationes & infeudationes, nullumque ius emptoribus tribuere poſſe decreuit.

177 Sed Clemens Octauus diſtinguens Communitates, Vniuerſitates, & Collegia, quæ extra ſtatum Eccleſiaſticum exiſtunt, & Eccleſiaſtica nõ ſunt, & Principes extraneos quoſcumque, qui intra Statum Eccleſiaſticum habitatum venire non poſſunt, vel veriſimiliter venturi non ſunt, ab alijs exteris, qui poſſunt habitare in Statu Eccleſiaſtico, voluit vt ad fauorem priorum nulla poſſit fieri diſpoſitio excepta cauſa dotis de bonis ſtabilibus extendens hoc etiam ad cenſus, & etiam ad bona in quacumque parte Status Eccleſiaſtici etiã in Vrbe exiſtentia, exceptis ſolis Romanæ Curiæ officijs, & locis montium. Has verò Sixti Quinti, & Clem. VIII. literas innouarunt, & amplius extẽderunt Paulus Quintus Conſtitut. 108. Vrbanus Octauus Conſt. 65. 72. 151. 153. & 157. Innoc. X. & Sanctiſs. D. N. Alexander VII. Vnde eſt, quod licet huiuſmodi bona deuoluantur ad Eccleſiam & etiam ſint ſolita concedi in feudum, non poſſunt iterum reconcedi perſonis in dictis Conſtitutionibus prohibitis, & redditis inhabilibus ad acquirendum bona præfata. Inſuper verò bona omnia iuriſdictionalia, in quocumque loco intra Italiam exiſtentia, & ad quamcumque Eccleſiam, aut locum pium pertinentia, ſi deuoluantur ad Eccleſiam, non poſſunt iterum concedi in feudum ſine expreſſo beneplacito Apoſtolico, & ſolemnitatibus ſtatutis ab Vrbano Octauo in ſua Conſtit. 51. quæ incipit, Humanæ ſalutis auctor, & fuit edita die 1. Nouembr. 1625. Infra verò cum tractabitur de rebus quæ prohibitæ ſunt alienari diſtinctius enumerabuntur, quæ ſint illa bona, quæ per præfatas conſtitutiones prohibita ſunt alienari. Nunc enim ſufficiat, quod in vi dictatum conſtitutionum prohibita eſt infeudatio, emphyteuſis, & locatio etiam bonorum, quæ ſolita erant alienari.

178 Sed loquendo de alijs bonis Eccleſiaſticis communis ſententia eſt, vt quæ ſunt ſolita infeudari etiam ſi ad Eccleſiam deuoluantur, infeudari iterum poſſint. Hoc enim expreſsè conceditur, *cap. 2. de feud.* & ita docuerunt *Innoc. & Panormit. cap. vt ſuper nu. 11. de reb. Eccl. non alien.* Et ex *Paul. de Caſt. conſ. 156. & Feder. de Senis conſ. 109. & Cald. conſ. 1. Redoan. quæſt. 2. c. 18. pag. mihi 33. & ex Curt. Crau. Soccin. Leon. in Theſ. Ricc. in praxi p. 1. reſ. 76. Gennen. in praxi Neap. cap. 60. num. 5. & 6. Boſſius d. tr. 18. num. 291.* Quod ampliatur, vt verum hoc ſit etiam in feudo decimarum, quæ ex quo infeudari conſueuerunt laicis, poſſunt iterum illis dari in feudum, *Redoan. Ric. Boſſius citati.* Et ampliùs vt poſſint concedi in feudum etiam conſanguineis, dummodò ſine fraude, & præiudicio Eccleſiæ id fiat. *Redoan.* ex *Affliſt. Bald. Aluar. & Barth. & ex Iacob. de Belu. & Ripa, Riccius, Boſſius locis citatis.* Et ita vt bona deuoluta tempore anteceſſoris poſſit infeudare ſucceſſor. *Ricc.* ex *Guid. Papa dec. 154. num. 2. Boſſ. citatus.*

179 Quod tamen limitatur, non poſſunt enim res ſolitæ infeudari, iterum concedi in feudum quando ceſſat prima cauſa infeudandi, vt ſi res inculta data fuit in feudum, vt reduceretur ad culturam, ſi redeat poſtea ad Eccleſiam ſic ad culturam reducta non poteſt iterum infeudari. *Panorm. cap. vt ſuper nu. 11. de reb. Eccl. non alien. & ex Curt. Ricc. d. reſ. 76. Boſſius vbi ſupra.* Item non poteſt res Eccleſiæ infeudari alterando ſolitum, vt ſi fuit ſolitum eam infeudari in maſculos non poteſt extendi ad fœminas, quoniam fieret Eccleſiæ præiudicium. Ita ex *Iacob. de Bel. Alu. Mart. Lauden. & Card. Redoanus vbi ſupra & Boſſius citatus.* Item ſi res ſolita infeudari ſit incorporata Eccleſiæ non poteſt amplius ſine ſolemnitate & licentia infeudari. *Panorm. cap. vt ſuper nu. 11. de reb. Eccl. non alien.* & ex *Guid. Papa dec. 159. Ricc. d. reſ. 76. nu. 8. Boſſ. vbi ſupra.* Item ſi Eccleſia mutauit ſtatum, & quæ tempore primæ infeudationis erat diues poſtea facta eſt pauper, non poteſt deuoluta iterum infeudare, vt ex *Redoan. q. 61. & Gennen. & Iacob. de Bel. Boſſius d. num. 291.* Item non poteſt res Eccleſiæ infeudari cum pactis non ſolitis, vt v.g. cum pacto, vt feudatarius non incidat in commiſſum ob non ſolutum canonem. *Redoan. d. q. 2. c. 18. pag. mihi 37. ex Bald. in l. ſi à te C. de pactis int. empt. & vend. & Andr. Barbat. in cap. potuit. ext. de locat.* Videnda etiam ſunt, quæ de ſolitis concedi in emphyteuſim infra dicuntur, & tandem perſonis redditis inhabilibus ad acquirendum res Eccleſiæ prout ſupra per Conſtit. Pontificum citatas, non poſſunt res eædem cõcedi in feudum ſine beneplacito Apoſtolico.

EMPHYTEVSIS.

179 VNdecimo Emphyteuſis eſt alienationis ſpecies, vnde ſine ſolemnitate & licentia Apoſtolica non poſſunt bona Eccleſiæ concedi in Emphyteuſim niſi in caſibus in iure expreſſis & niſi ſint ſolita ita dari *cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alien. Extrau. Ambitioſa, Decretum Sac. Congregat. & Conſtit. Pontificum ſupra relata, & DD. communiter.* Aduertendum tamen, quòd licet contra-

ctus

ctus Emphyteuticus de re Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus factus ſit nullus, nihilominùs fauore Eccleſiæ Emphyteuta tenetur ad cenſus ac ſi contractus eſſet validus. *Rota dec.14.par.1.diuerſ.* vbi quod res Eccleſiæ alienata nulliter poteſt repeti vna cum fructibus etiam ab ipſo, qui male illam alienauit, *& deciſ.1. de Locata coram Creſcent. Garz. de benef. par.2.cap.1.num.82. Ricc.p.p. praxis reſ.9.& ex Caualcant.Vincent.de Franc.& Redoan. Boſſ.d.tract.18. num.192.*

180 Limitatur verò aſſertio quantùm ad res ſteriles modici valoris, & quantùm ad caſus in iure exceptos. Sed de hoc dicendum *quæſt.ſeq.* vbi de rebus quæ alienari poſſunt ſine ſolemnitate tractabitur.

181 Liuellarius contractus etiam eſt ſpecies alienationis, Nam nõ differt ab Emphyteuſi. *Sylu. v. liuellarius contractus. Socin.conſ.167.n.7.* apud *Rotam deciſ.288.num.13.coram Seraphino. Redoan. q.2.cap.25.pag.mihi 18. Boſſ.d.num.192.*

182 Poſita etiam eſt in aſſertione particula *niſi ſint ſolita ita dari*, quoniam bona ſolita dari in Emphyteuſim vel ad liuellum ſi redeant ad Eccleſiam etiã meliorata poſſunt iterum locari & in Emphyteuſim cõcedi in caſibus à iure permiſſis, & cũ euidenti vtilitate Eccleſiæ, *cap.2. de feud. extrauag. Ambitioſa Paaarm. cap.vt ſuper num.11.de reb.Eccl. non alien.Caiet.v.excomm.cap.75. Quarama v. alienatio nu.39.* & apud eum *Afflict.Rum. Franc.Curt. Clar.Calder.Caſtr. Bero,Menoch.Malua, & alij, Redoan.de reb.Eccl.non alien.q.2.cap.22.pag.mihi 32.& rubrica 33.pag.mihi 245.Ricc. in praxi p.p reſ.112. & 121.Barboſa ad extrau.Ambitioſa nu.15.& de off. Epiſc.alleg.95.num.22.& l.3.de iure Eccleſ. cap. 30. num.20.Rota dec.360.nu.17.p.1.diuerſ. & dec.1490. num.2.coram Seraph.& dec.3.num.15.& 16.& dec.4. num.18.de reb.Eccl.non alien.coram Cæſare de Graſſis & dec.281.num.18.p.6.& dec.243.num.12.par.7. & dec.39.num.42. p.8. recent. vbi num.47.* quod renouatio Emphyt. non eſt titulus nouus, *Genuenſis in praxi cap.60.num.5.Conar.l.2.var.cap.17. n.4. Boſſ. tom.3.tr.18.§.6.num.296.* Quod procedit etiam ſuppoſito iuramento præſtito de non alienandis rebus Eccleſiæ inconſulto Summo Pontif. Nam & hoc dato res ſolitæ Emphyteuticari poſſunt, vt ex *Glaſſ.in c.praeceptis, v.non nouum 12. diſtinct. Redoan Guttier.Pereira, & Nauar.tradit Barboſa d.alleg.95. num.30.*

183 Hoc verò adeo eſt verum, vt vbi res ſit ſolita dari in Emphyteuſim, ad concedendã illam de nouo nec ſint neceſſariæ ſolemnitates, & Prælatus id facere poſſit ſine conſenſu Capituli, quoniam Prælatus concedendo in feudum res ſolitas infeudari non dicitur alienare, vt ex *Abb. antiquo cap.1. de fed.& Bald. in Margarita in ver. Prælatus* tradit *Reboan.rubr.33.num.3.pag.mihi 246.Panorm. cap.vt ſuper,de reb.Eccleſ.non alien.& ex Felin.in cap. cum cauſa num.14.de iud.& in cap.doceri nu.2.de reſcript. & Feder.de Senis conſ.109.& Caſtren.conſ.134.l.1. Curt.de feud.p.2.q.1.num.2.& Menoch.conſ.79. nu 6. Barboſa ad extrau.Ambitioſæ num.16.Boſſ.d.tract.18. num.296.*

184 Et ita vt nedum Prælatus quo viuente res Eccleſiæ reddit ad Eccleſiam, & deuoluitur, ſed & eius ſucceſſor, poteſt eandem rem reconcedere in Emphyteuſim. *Riccius p.p.praxis reſ.76.& ex Claro §.feudum q 13.num.3. Molina diſp.168.num.17.& Borell.in ſumm.deciſ.tom.1.tit.33.num.132. Boſſ.d.tit. 18.num.307.*

185 Et nedum extraneis, ſed & conſanguineis ſuis poterit Prælatus rem Eccleſiæ deuolutam concedere in emphyteuſim, ſalua tamen ſemper euidenti Eccleſiæ vtilitate, vt tradunt DD. ſupra citati & ex *Archid.in cap.Epiſ.12.q.2. Syluef.v. alienatio num.21. & Bald in cap.1.qui feud. dare poſſ. Fachineto Controu. iuris l.7.c.30.Borello d.tit.33.nu 13.* & alijs probat *Boſſius d.tit.18. nu.308.* Quàmuis ex *Barbat. conſil 17. num.5. l.1.* oppoſitum ſenſerit *Rota dec.103. num.14.p.8. recent.*

186 Sed hic primò conſiderandum eſt, quòd communis hæc aſſertio, ſeu ampliatio limitanda eſt, ex Conſt. Vrbani VIII. *Humanæ ſalutis auctor*, data 1. Nouembr. 1625. Quoniam per eam prohibetur renouare conceſſiones inueſtituras, & locationes vltra triennium bonorum iuriſdictionalium poſt finitum illarum tempus ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ priùs in ſcriptis obtenta. Sed & priùs Pius Quintus Conſt. 35. pluries, vt ſupra dictum eſt cõfirmata, prohibuerat omnino Ciuitates & loca Eccleſiæ Romanæ ad eam deuoluta quocumque modo alienare. Sed & ampliùs, cum forenſes ad acquirendum bona intra ſtatum Eccleſiaſticum exiſtentia ſint inhabiles ex Conſtit.3.Sixti Quinti, & 78. Clem.VIII. & 108. Pauli Quinti, & alijs Vrbani VIII. ſupra recenſitis, etiam ſi aliqua ex his bonis ſolitis emphyteuticari, aliàs reconcedi poſſint in emphyteuſim non ſeruatis ſolemnitatibus, non poterunt tamen dari forenſibus, ſeu perſonis in dictis Conſtitutionibus prohibitis.

187 Amplius verò conſiderandum eſt, quòd plura requiruntur, vt hæc reconceſſio rei ſolitæ in Emphyteuſim ſit licita. Et quidem primò requiritur, quòd conceſſio non fiat durante prima inueſtitura, quia hoc eſſet ſupplantare ſummum Pontificem, ſi vellet præuenire in inueſtiendo, vel ſucceſſorem in Eccleſia vt ex pluribus iuribus probat *Rota dec.39.num.35.& 36.par.8.recen.* Secundo neceſſe eſt, vt res deuoluta non ſit incorporata Eccleſiæ; Nam ſi ſit incorporata non poteſt ampliùs concedi in emphyteuſim niſi cum ſolemnitatibus & licentia Papæ. *Guida Papa dec.54. Clar.in §. feudum quæſt.13. verſu bene verum Rota dec.243. nu.18. par.7.recent. Barboſ.d.all.95. num.29. Donatus. p.2. tract.14.quæſt.46.num.4. Bonac.d.p.2.num.20. Palans tom 2.tract.11.p.15.§.4.num.3. Boſſius vbi ſup.nu.306.* Bona autem deuoluta dicuntur eſſe incorporata Menſæ vel beneficio, vel Eccleſiæ, ſi huius incorporationis datur expreſſa declaratio Prælati, quia v. g. deſcribi fecit ea inter bona menſæ, vel ſi detur declaratio tacita, vt quia Prælatus ſeu adminiſtrator collegerit horum bonorum fructus ſicut ſolet colligere fructus bonorum incorporatorum, *Riccius d.reſ.76.Donatus num.5.* vel per annum tenuerit illa abſque eo, quòd alicui ea reconceſſerit in emphyteuſim. *Boſſius num 306.* Verùm hæc vltima habent inſtantiam. Nam quis eſt modus colligendi proprius eorum, quæ ſunt de menſa, & diſtinctus a modo colligendi fructus eorum, quæ ſunt deuoluta, & non incorporata menſæ? Omnium Prælatus eſt dominus, vel adminiſtrator & omnes vt dominus ſeu adminiſtrator, colligit, & recondit. Pariter vnde colligitur incorporatio ex eo, quòd

per

per annum res deuoluta non eſt reconceſſa in emphyteuſim? Quid enim, ſi per annum vel tractauit de noua locatione, & non concluſit, vel ſi intra annum nullus comparuit, qui emphyteuſim peteret. & Prælatus iudicat non expedire Eccleſiæ, vt ipſe inquirat quibus rem deuolutam iterum locet? Et quid ſi verè Prælatus nedum per annum, ſed per plures annos expectet, vt rem deuolutam cum vtilitate Eccleſiæ iterum in emphyteuſim cōcedere valeat? Sed ſi exiſtentibus, qui conceſſionem in emphyteuſim petunt, Prælatus, vel Rector, vel rei adminiſtrator, non quidem, quia vel non conuenit de pretio, vel quia non expedit Eccleſiæ illis petentibus in indiuiduo conſideratis rem concedere, ſed abſolutè id negat etiam infra annum; ſignum eſt, quòd ille ex animo ſuo rem aliàs emphyteoticam Eccleſiæ vult eſſe incorporatam, & ex hoc tacita incorporatio deducitur. Nam & ad hanc incorporationem ſufficit, quòd is ad quem pertinet ſemel voluntate abſoluta decernat ſe nolle rem deuolutam ampliùs locare, ex hoc enim vult eam eſſe Eccleſiæ incorporatam. In dubio autem bona cenſenda eſſe de menſa, ex *Innoc. Hoſtien. & Card. in cap. 1. de cler. qui inueſt tradit Redoan. rubr. de caſib. in quib. fit alien. §. Item alio caſu. num. 13. pag. mihi 247. vbi num. 14.* addit, quòd ex poſſeſſione Eccleſiæ non colligitur, quòd bonum poſſeſſum ſit de menſa, ſed quòd hoc eſt probandum.

188 Secundo ad hoc vt res ſolita dari in emphyteuſim poſſit iterum ſine ſolemnitatibus concedi, requiritur vt in prima conceſſione adhibitæ ſint debitæ ſolemnitates, & quòd illa conceſſio fuerit valida; quia nulliter in emphyteuſim conceſſum non eſt verè ſolitum ſic concedi. Et cum DD. in cap. 2. de feudis communiter dicant, quòd locatio rei ſolitæ dari in emphyteuſim non ſit alienatio, ſed ſit executio antiquæ alienationis, hoc nequit verificari, vbi antiqua alienatio ex defectu ſolemnitatum, & licentiæ fuit nulla *Redoan. rubr. de caſibus in quib. fit alien. &c. §. Item alia caſu. num. 7. Rota dec. 360. num. 12. p. 1. diuerſ. Boſs. d. tit. 18. n. 297. Donat. d. quaſt. 46.* Sed tamen hoc limitandum eſt iuxta dicenda infra. *num. 200.*

189 Tertiò requiritur, vt duret cauſa antiquæ conceſſionis, nam ſi hæc ceſſat, vt v.g. ſi data fuit res inculta vt reduceretur ad culturā, ſi poſtquàm eſt ad culturam reducta deuoluatur, non poteſt ſine ſolemnitatibus, & licentia iterum locari. *Curt. de feud. p. 2. quaſt. 1. num. 10.* quem refert & ſequitur, *Rota deciſ. 1490. num. 7. Coram Seraph. & deciſ. 360. num. 7. p. 1. diuerſorum & apud eam Rebuff. & Aſflict. & dec. 243. num. 17. p. 7. recent. & in Mediolanen. Bonor. 23. Iannar. 1593. Coram Orano. Panorm. cap. vt ſuper. num. 11. de reb. Eccl non alien. Redoan. Rubrica de caſibus in quib. fit alien. &c. §. item alio caſu numer. 16. & 24. Ricc. p. p. praxis reſ. 112. Barboſa de iure Eccl. l. 3. cap. 30. nu. 20. & d. alleg. 95. num. 33. Donatus p. 2. tract. 14. quaſt. 46. num. 8. Genuen. in praxi cap. 60. num. 6. Boſſius d. tit. 18. nu. 297.* In noua enim conceſſione debet adeſſe Eccleſiæ vtilitas tempore vltimæ conceſſionis, & non ſufficit quod fuerit in antiquis, *Cæſar. de Graſſ. dec. 4. de locato, & Rota in cauſa nullius Caſtri 9. Martij 1580. Coram Brano, & in Romana domus 19. Nouemb. 1587. Coram Card. Blanchetto apud Barboſam vbi ſupra. num. 34. & iterum Rota dec. 243. num. 17. p. 7. recent,* & apud eam *Grat. cap. 813. num. 37. & 41. & Palaus tom. 2. tr. 11. p. 15. §. 4. num. 4.* & alij plures, & nihilominùs, quòd res ſterilis in emphyteuſim data ei, qui illam fertilem fecit, poſſit in perpetuum dari ex *cap. ad aures, de reb. Eccl. non alienandis dixit Rota dec. 39. numer. 14. p. 8. recent.* Sed hoc eſt intelligendum, quia adſit in eo caſu cauſa rationabilis id agendi, non quia id fieri poſſit ſine ſolemnitate beneplaciti Apoſtolici. Et addo ex *Hoſtien. in ſum. de reb. Eccl. non alien. num. 3.* Id neque licere, ſi tempore reconceſſionis ſit alius, qui velit augere penſionem, quia tunc huic debet reconcedi. Putat vero, quòd hæredi eius, qui rem fertilem reddidit ſatisfaciendum ſit pro labore. Cuius dicti neceſſitatem non video cum res ſterilis conceſſa fuerit, vt redderetur fœcunda, & qui eam fertilem reddidit fructus terræ pro labore perceperit.

190 Quarto requiritur vt in noua conceſſione non alteretur locatio ſolita in ſubſtantialibus, ſed noua fiat eodem modo, & forma, & qualitate primæ conceſſionis, & ita vt in præiudiciū Eccleſiæ non alterētur priora pacta, & conditiones & inueſtituræ. Vbi enim in præiudicium Eccleſiæ mutantur conditiones & pacta non eſt continuatio antiquæ conceſſionis, ſed noua conceſſio & alienatio *Aluarot. in cap. 1. qui in feud. dar. poſſunt,* quem refert, & ſequitur *Rota d. 360. num. 10. p. 1. diuerſ. & dec. 160. n. 9. par. 2. diuerſ. & deciſ. 1490. fin. Coram Seraph. & dec. 243. num. 16. & 17. par. 7. & dec. 39. numer. 49. p. 8. & ibid. dec. 155. num. 4. recent. Redoan vbi ſupra num. 19. pag. mihi 247. Quaranta v. alienatio num. 40. Genuen. in praxi cap. 60. num. 6. Barboſ. de iure Eccleſ. p. 3. c. 30. num. 20. & alleg. 95. num. 32. Donatus p. 2. tract. 14. quaſt. 46. Ricc. d. reſ. 76. Boſſ. d. tit. 18. num. 298.* & plures alij ab iſtis relati. Dictum tamen eſt, vt non alteretur forma conceſſionis in ſubſtantialibus, quia mutatio accidentalis non eſt habenda in conſideratione. *Calder. conſ. 11. ſub rubr. de feud. Alex. conſ. 9. num. 2 l. 3. Magon. deciſ. Lucen. 14. num. 30. & 39* quos ſequitur *Quaranta d. num. 40. Boſſ. vbi ſupra.*

191 Ex hoc autem requiſito colligitur primò, vt non poſſit alterari pretium ſi res manet in eodem ſtatu, & non eſt deteriorata à ſtatu primæ conceſſionis, vnde non poteſt cum minori canona locari, immò ſi ſit meliorata non poteſt iterum locari non aucto canone. In renouatione enim emphyteuſis debet adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ non tantùm reſpectu temporis antiquæ conceſſionis, ſed etiam de præſenti dum iterum conceditur res Eccleſiæ in emphyteuſim. *Rota dec. 360. nu. 9. & 10. p. 1. diuerſ. & dec. 243. num. 15. & 16. p. 7. recent. Cæſar de Graſſ. dec. 3. v. num. 16. & dec. 4. per totam, de reb. Eccl. non alien. & plures aliæ Rota d. dec. 243. relatæ.* Quod enim dicitur, quòd non debeat alterari forma primæ conceſſionis, intelligitur in præiudicium Eccleſiæ, non in fauorem, vt bene probat *Rota d. dec. 360. num. 10. p. 1. diuerſ.* Ideo ſi de facto detur qui augeat canonem, vel ſpes ſit vt habita inquiſitione tale augmentum canonis inueniatur, non poteſt pro ſolito canone res Eccleſiæ iterum locari. *Quaranta. d. num. 40.*

192 Colligitur ſecundò, quòd ſi in prima conceſſione adfuit pactum, quòd res non tranſeat ad extraneos hæredes, non poteſt iterum locari ſine hoc pacto, quia hoc eſſet præiudicare Eccleſiæ,

Rota

Rota in Molen.bonorum 21. *May* 1593. *Coram Pamphilio Ricc.p.6.Collec.*2342. quos refert, & ſequitur *Boſſ.d.tit.*18.*num.*300. *Donat.d.quaſt.*46. *num.*7. *Bonac.d.p.*2.*num.*20.

193 Colligitur tertiò, quòd, ſi prima conceſſio facta eſt ſolùm pro maſculis, non poteſt in renouatione extendi etiam ad fœminas; quoniam hoc eſt alterare locationem in præiudicium Eccleſiæ. Verum eſt, quòd non deſunt qui exiſtimauerint hanc eſſe mutationem accidentalem pro qua ſententia referuntur *Magonius deciſ.*14. *Lucen.* & apud eum *Alex.conſ.*9. *num.*2.*lib.*3. *Cal.*11. *de feud. Dec.in authent.qui rem num.*22. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Sed cum manifeſtum ſit magnum præiudicium inferri Eccleſiæ ſi emphyteuſis ſolita dari pro maſculis extendatur ad fęminas, dicendum omnino eſt, non licere ſine ſolemnitate & licentia hanc extenſionem facere. Et ita ſentiunt DD. ſupra *citati numer.*190. *& Genuen.in praxi cap.*60. *numer.* 6. *ex Iac. de Beluis.Card. & Curt.* quem ſequitur *Boſſ.d. tit.*18.*num.*300. Nec admittenda eſt *d.Genuen.*limitatio, quia ſcilicet, ex magna cauſa, & meritis præcedentibus poſſit locatio ſolita fieri pro maſculis extendi ad fœminas, Nam licet motiuum meritorum præbeat iuſtam cauſam alienandi bona Eccleſiæ, vt voluit *Rota dec.* 243. *numer.*9. *p.* 7. *recent.*Tamen ad licitam alienationem nunc non ſufficit vtilitas Eccleſiæ etiam euidens, ſed eſt neceſſaria licentia Apoſtolica. *Rota dec.*508.*num.*1.*coram Seraph.& dec.*430.*num.*4.*part.*2. *& dec.*367. *num.*1. *p.*5.*& dec.*243.*num.*12.*p.*7.*recent.* Et propterea hæc extenſio nec etiam titulo gratitudinis fieri poteſt ſine ſolemnitate beneplaciti Apoſtolici. *Boſſ. d. num.*300.

194 Colligitur quarto, quòd, ſi res eſt ſolita dari ad ſecundam generationem, non poteſt de nouo locari ad tertiam, vel ad quartam, vel in perpetuum quoniam hæc eſt mutatio præiudicialis Eccleſiæ, vt probat ex *Afflict.dec.*107.*& Clar.in* §. *emphyteuſis quaſt.*6.*& Berell.tit.*33.*num.*253.*Boſſ.d. num.*300.*Redean.vbi ſupra. numer.*21. *Bonac. d.p.*2. *num.*20.

195 An verò in his caſibus in quibus res ſolita locari, de nouo res locatur vltra ſolitum, vt quæ eſt ſolita locari ad ſecundam generationem locatur ad tertiam contractus ſit nullus? Quæſtio eſt, in qua DD. in magno numero ſunt ex vtraque parte diuiſi. Multi enim dicunt contractum eſſe validum vt teneat iuxta ſolitum, vt ſi ſolitum ſit rem locari ad ſecundam generationem, locatio facta ad tertiam ſit valida pro ſecunda generatione non pro tertia. Sed alij abſolutè cenſent contractum eſſe nullum. Et hæc eſt ſententia *Rota,dec.*30. *par.* 1. *Recent.*Quę fundamentum habet in extrauag. *Ambitioſæ.& Clem.*1.*de reb.Eccl.non alien.* Vbi conceſſiones rerum Eccleſiæ vltra tempus ſtatutum, decernuntur nullæ. Sed ex alia parte reſpondetur huiuſmodi textus intelligi poſſe, vt conceſſiones illæ ſint nullæ pro ea parte, pro qua vltra tempus, & ad prohibita ſe extendunt. Multi etiam diſtinguunt, & dicunt tunc huiuſmodi contractus eſſe cenſendos nullos, quando ex coniecturis demonſtrari poſſit, mentem contrahentium fuiſſe, non contrahere niſi contractus valeat in totum; tunc enim ſi in totum valere non poteſt contractus in alia forma initus ex defectu conſenſus contrahentium eſt nullus. Et hoc eſt certum, DD. hanc *quaſ. tractantes referunt, Rota citata, Barboſa de off. Epiſ.alleg.*95.*Riccius p. p. praxis reſol.*115.*Garz.de benef.p.*2.*cap.*1.*Boſſ.d.tit.*18. *a num.*301.

196 Quando autem conceditur res Eccleſiæ ad tertiam generationem, non debere connumerari primum acquirentem in numero harum generationum, ſed locationem tunc extendi ad filios, nepotes & pro nepotes primi acquirentis pluribus probat & bene *Barbeſa l.*3.*de iure Eccleſ.cap.*30. *nu.*24. Et ſi enim abſolutè dicatur, concedi rem ad tertiam generationem, numquam generans venire poteſt ſub nomine geniti, vel generationis. Is verò cui res conceditur ſumitur tamquam generationis initium, non verò tamquam paſſiuè genitus; vnde idem eſt dicere ad tres generationes, quod ad tres ſucceſſiuè genitos in linea deſcendentium.

197 Sextò requiritur, quòd Eccleſia ſit in eodem ſtatu in quo erat tempore primæ conceſſionis; Nam ſi Eccleſia ſit deterioris ſtatus, & reducta ad inopiam, feudum deuolutum non poteſt Prælatus alienare, ſed illud pro Eccleſia debet retinere. Vt per *Aluarot.in cap.* 1. *col.* 8. *ad fin.& ibi Iac. de Bel. & Card.ibid.vlt. fallen. & ibid. Martin. Lauden.circa finem in vltim.fall.qui feud.dar.poſſ.Redeau. rubr. de caſib.in quib.ſit alienatio.*§.*Item alio caſu. num.*15. *peg.mihi* 247.

198 Si autem quæratur, quæ bona dicantur ſolita alienari, adhoc cognoſcendum duæ regulæ dantur. Prima eſt, quòd res Eccleſiæ ſemel conceſſa in emphyteuſim vel alienata per conceſſionē ſolemnem, & validam dicitur ſolita alienari vel locari, & hoc ſufficit ad hoc, vt poſſit poſtea ſine ſolemnitate cum deuoluitur iterum concedi in emphyteuſim, vel locari ad longum tempus Concluſionem hanc tanquam communem tradidit, *Rota deciſ.*434. *&* 1451.*coram Card.Seraph.& deciſ.*160. *num.* 5.*p.*2.*diuerſ.&dec.*36.*n.*7.*p.*7.*& deciſ.*73.*nu.*10. *&* 29. *par.*8. *recent. Præpoſ.in cap* 1.*nu.*23. *qui feud. dar.poſſ.Alex.conſ.*9.*num.*5.*l.*3.*Quaranta v.alienatio num.*40. *Ricc.p.p. praxis reſol.*26. *&* 112. *Barboſa de iur.Eccleſ.p.*3.*cap.*30.*num.*21.*Donatus p.*2.*tr.*4.*q.*46. *Bonac. d.p.*2. *num.*20. *Boſſ. d.tit.*18.*n.*310. & quamplures alij ab iſtis citati.

199 Sed dubium eſt, an in hoc caſu præter primam conceſſionem ſolemnem ſit etiam neceſſarius poſt illam curſus 40. annorum, per quem res fuerit poſſeſſa ab eo, cui res Eccleſiæ fuit conceſſa, & ſic cōceſſio fuerit per 40. annos obſeruata. Affirmant enim *Gabriel.Card.Maut.& Decian.* quos refert, & ſequitur *Grat.diſcep.cap.*379. *num.*21. *& apud Boſſ. Gamm deciſ.luſit.*342.*num.*4.*& Borell.tit.*33.*nu.*136. Sed oppoſitū eſt dicendum, quando enim ſemel res eſt ſolemniter locata, locatione valida, non eſt neceſſarius curſus temporis, vt dicatur ſolita locari, quia aliunde non probatur neceſſitas curſus 40. annorum. *Rota d.dec.*434.*coram Card.Seraph.Barboſ.de iure Eccl p.*3.*c.*30.*num.*21. *Boſſ. d. numer.*310. Nam & ſententia communis huius conditionis ſeu curſus 40. annorum non meminit, ſed abſolutè docet, quòd ſufficiat vna conceſſio ſolemnis, & valida ad hoc vt res dicatur ſolita locari.

200 Secunda regula eſt, quòd duæ conceſſiones minùs ſolemnes, ſi habuerunt effectum per ſpatium 40. annorum ſufficiunt ad hoc, vt res dicatur ſolita concedi, & locari. Ita communiter DD. citati

tati num.298. Aduertit verò *Quaranta* has conceſſiones duas eodem modo debere eſſe factas. Sed econtra Riccius *d. reſol.26. num.3.* contrarium tenet ſic dicens: *Non tamen requiruntur neceſſariò vniformes. Ioſeph Ludouic. conſ.23. & fuit reſolutũ in vna Piſana Bonorum 20. Febr. 1585. coram Cantuccio, & ſufficit quòd vna ſit valida. Mainord. deciſ. 96. Seraph. deciſ.434. & 1451. & fuit reſolutum in d. Piſana bonorum.* Hæc Riccius. Sed dicendum eſt, alienationes debere eſſe vniformes, vt ex eis deducatur ſolitum, prout etiam voluit *Rota deciſ. 252. num.11. p.7. recent. & dec. 39. num.46. p.8.* vbi enim non eſt conformitas, ſed alteratio, tunc dicitur noua conceſſio, & noua alienatio, vt per *Dec. Clarum, & aliam* Rotam *Imolen. bonorũ 21. May 1593. coram Pamphilio*, probatur ibi, & quod addit Ricc. ſufficere ſi vna ſit valida, hoc neque eſt neceſſariũ, ſed ſufficiunt duæ informes. Vbi enim vna ſit valida, & ſolemnis non requiruntur duæ, ſed illa ſola ſufficit, vt dictum eſt in prima regula. Duæ verò etſi informes ſufficiunt, ſi ſint ſortitæ effectum ſpatio 40. annorum. *Rota dec.36. num.7. par.71. & dec. 103. nu.15 & dec.155. num.5. p.8. rec.* & communiter DD ſentiunt. Sed de hac ſecunda regula ego habeo difficultatem. Nam eſto præceſſerint plures conceſſiones, vel conſtat eas omnes fuiſſe inualida, & ex his non poteſt argui ſolitum, quia non poteſt dici quòd res ſit ſolita alienari, quæ nũquam fuit validè alienata, vel non conſtat aliquam ex præteritis conceſſionibus fuiſſe validam, & tamen ex curſu 40. annorum præſumitur eius valor. Et hoc non poteſt nunc habere locum, cum ex Conſtit.157. Vrbani VIII. ſolemnitas, & valor alienationum rerum Eccleſiæ non poſſit præſumi ex curſu temporis etiam longiſſimi. Vnde nunc, vbi non conſtet de valore vnius conceſſionis, & eius ſolemnitate non poterit dici, quòd res ſit ſolita locari niſi ad formam dictæ Conſtit. res eadem à centum annis, aut à tempore immemorabili fuerit ſolita locari.

201 Quomodo autem hoc ſolitum probetur, ſi inquiratur, aduertendum eſt primò, quòd ad hunc effectum, vt ſcilicet, ad probandum, quòd iuxta primam regulam res dicatur fuiſſe ſemel locata ſolemniter, non ſufficit præſumptio deſumpta ex lõgitudine temporis. *Rota dec.434. & dec.1451. n.3. & dec.490. num.4. coram Seraph. & deciſ.30. num.8. par.7. & deciſ.155. num.6. par.8. recent. Riccius d. reſ. 26. num 4. & reſol.112. fin. Boſſ. d. num.310.* & addit *Rota dec.103. num.13. p.8. recent.* quòd præſumptio validitatis ex curſu temporis tollitur, ſi alienationes emanarunt ad fauorem conſaguineorum. Et *dec.73. num.11. ead. p.8.* habet quòd conceſſio in Emphyteuſim facta fratri à fratre potiùs de iure præſumitur facta in fraudem, quàm in vtilitatem Eccleſiæ, vt dixit *Rota dec.340. num.7. par.1. recent.* Alienatio enim rerum Eccleſiæ in conſanguineos ſuſpecta eſt. *Rota p.4. d.171. num.4. & par.7. d.252. num.20. & p.8. dec.73. nu.8.* Et quantum ad caſum ſecundæ regulæ, non probatur ſufficienter fuiſſe duas conceſſiones ex hoc ſolo quòd in vna conceſſione partes aſſerant aliam fuiſſe factam, nam in prohibitis non ſtatur aſſertioni partium, vt habet *Rota coram Seraph. d. deciſ.1451. num.4. ex Bart. in l. ſi fortè, de caſtr. pecul* & in materia alienationis rei Eccleſiæ fuit reſolutum in *Auerſana Tenimenti coram Contuccio, quæ eſt impreſſ.160. num.4. par.2. diuerſ. Barboſ. d. alleg.95. num.32.* Sic igitur ad probandum hoc ſolitum non ſtatur alienantium aſſertioni. Sed hoc ſolitum probari debet per ſcripturas, & inſtrumenta. *Rota deciſ.243. num.2. p.7. rec.* Quàmuis in defectu ſcripturarum poſſet etiam probari per teſtes, vt ex eadem *dec. colligitur*.

AFFRANCATIO.

202 DVodecimò affrancatio, etiam rei cenſualis, ſeu Emphyteuticæ eſt ſpecies alienationis, vnde eſt, quod nequit fieri ſine ſolemnitate & licentia Apoſtolica. *Rota dec.13. & 14. p.1. diuerſ. & dec.1080. num.9. coram Seraph. & in Romana prætenſæ deuolutionis 10. Martij & 10. May 1595. coram Millino.* Ricc. *p.p. praxis reſol.77. Boſſ. d. tit.13. num.312.* Quod tamen limitatur, vt non procedat quando affrancatio non ſit voluntaria, ſed neceſſaria, *Rota d. dec.1080. & DD. citati.* ſi enim in contractu habito cum debita ſolemnitate & licentia Apoſt. poſitum eſt pactũ de affrancando, vel res peruenit ad Eccleſiã affecta illo onere affrãcandi tũc in affrancatione, nõ eſſet neceſſaria ſolẽnitas, quia eſſet contractus neceſſarius. Et hoc ampliatur, vt ſi de licentia Apoſtolica conceſſa ſit res Eccleſiæ in Emphyteuſim cum pacto de affrancando, res cenſualis, vel emphyteutica poſſet affrancari ſine ſolemnitate etiam non obſtante caducitate. *Ricc. & Boſſ. citati.* Ex eo quia emphyteuta cadens à iure emphyteuſis non cadat à iure affrancandi, ſiue pactum affrancandi poſitum ſit coniunctim, ſiue ſeparatim in eodem vel diuerſo inſtrumento, vt fuiſſe declaratum in *Senatu Pedemontano ex Theſaur. q. for. tom.1. q.12. nu.5. & in ſacro Concil. Neapol. ex Vincent. de Franc. deciſ. 267. fin. refert loco citato, Riccius.* Quod etiam hæres poſſit inuito domino renunciare rem emphyteuticam, vel non adita hæreditate, vel ea adita proteſtando voce, aut ſcripto ſe nolle ſubire grauamen, & ſoluere penſiones, docet *Donatus p.2. tract.14. q.88.* ex eo, quòd emphyteuſis Eccleſiæ non tranſit ad hæredes, nec venit in generali inſtitutione. Si tamen hæres acceptauit emphyteuſim non poteſt inuito domino eam reſtituere.

PRECARIVM.

203 TErtiodecimò Precarium contractus eſt gratuitus per quem ad preces alicuius transfertur dominium vtile rei, *l.1. ff. de precario, & cap.3. de precarijs, & ibid. Panorm. Sylu. v. precarium, Quaranta ver. alienatio num.16.* Ideo ad hoc vt res Eccleſiæ poſſit concedi precariò, neceſſariæ ſunt iuris ſolemnitates. *Redoanus de alien. reb. Eccleſ. q.2. cap.24. pag. mihi 29. Quaranta vbi ſupra. Ricc. p.p. praxis reſ.61. Barboſa de iure Eccl. p.3. cap.30. nu.27. Boſſ d. tit.18. num.313.* Et precarium morte concedentis non finitur, ſe tranſit ad illius hæredes donec ab eis reuocetur. *cap.3. de precar. & ibi DD.* & alij quos ibi refert *Barboſa num.4.* Et tamen aduertendum, quod ſi alicui ſimplex vſus, aut rei commoditas concedatur, & dominium vtile non transferatur, hic nec eſt contractus precarij propriè dictus

ctus, nec eſt alienatio, aut ſpecies alienat. *in cap. Qua in Eccleſiarum num.88.de conſt* eſt prohibita fieri ſine ſolemnitatibus, quoniam in caſibus in quibus eſt prohibita alienatio, permittitur eiuſdem rei commoditatis translatio, vt ex *Bald Iaſon. Angel.Loffred,& Ann.* probat *Ricc. d.reſ.61.n.5.* quem ſequitur *Boſſ.d.num.313.* Sed de hoc videnda ſunt, quæ infra num.234.de hoc puncto dicuntur.

PRECARIAE.

204 QVartodecimò precariæ à precario diſtinguuntur, quia precarium non conceditur ad tempus determinatũ, & ſi conceditur poteſt reuocari ad libitum, *cap.fin.de prec.& l cum precariò ff.eod.* precariæ, verò ſunt contractus, quo ad preces conceditur res ad certum tempus in quo non poteſt reuocari, *cap.1. & fin.de precar.* Quamuis verò res concedatur ad certum tempus renouatur tamẽ de quinquennio ad quinquennium *cap.1.de precar. Panorm.ibid.Sylu.v.precarium.Redoan.q.2.c.24.pag. mihi 29.* Non quia, vt bene *num.3.Panorm.* aduertit ſit de ſubſtantia huius cõtractus, vt fiat ad quinquennium, nam poteſt fieri ad quodcumque longum tempus, & vel in perpetuum, vel ad vitam accipientis, vel ad quodcumque longũ tempus. Sed tamen renouatur contractus de quinquennio ad quinquennium, non quia fiat noua conceſſio, ſed prior renouatur, ne longitudine temporis pereat memoria contractus. Hinc apparet, quòd huiuſmodi contractus ſequitur naturam emphyteuſis, ſeu locationis ad longum tempus, vnde eſt ſpecies alienationis, & fit multis modis, quos diſtinguunt *Panorm. Sylu. & Redoan.citati*. Quamobrem non poteſt celebrari hic contractus de re Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus à iure ad alienandum requiſitis, *Redoan vbi ſupra, Barboſa de iure Eccl l.3.c.30. nu. 27. Boſſ. num.313.* Quod tamen vt ſupra dictum eſt de precario non habet locum, ſi non tradatur dominiũ vtile rei, ſed ſolus vſus, aut rei cõmoditas, ſed de hoc dicam infra loquendo de locatione.

CONCESSIO AD BENEPLACITVM.

205 QVintodecimò conceſſio ad beneplacitum eſt alienatio ſapiens naturam alienationis perpetuæ. Conceſſio enim rei ad beneplacitum eſt quaſi precarium. *Redoan. vbi ſupra num.8.* Et licet conceſſio facta ad beneplacitum videatur reuocabilis ad nutum concedentis, tamen non ita res ſe habet, ſed res conceſſa ad beneplacitum non poteſt reuocari ſine cauſa, per tradita per *Capic.dec.116. & 111. alleg. 119. num.16.* maximè quando conceſſio emanata fuit propter ſeruitia, *idem ibid.num.12.Marſil.ſing. 363.* & per alios quos refert, & ſequitur *Ricc. p.p. praxis reſ.61. & Boſſ.d.tit.18.num.314.* Et huic fauet *Panorm.cap.1.num.3.* de precario explicans ſic: qui cõceſſit rem precario ſic poſſe illam reuocare, quòd tamen ſi id faciat cum damno accipientis, ipſe poſſit agere de dolo contra reuocantem, quia non eſt iuſtum quod precariũ quod ex natura ſua eſt beneficium, ſit cui conceditur cauſa damni. Ideò, qui conceſſit rem ad beneplacitũ non poteſt illam reuocare cum damno accipientis. Et quia poteſt eſſe, quòd poſt conceſſionem ad beneplacitum cauſa reuocandi non eueniat, ideo poteſt eſſe, quòd ſit conceſſio ad longum tempus. Quod cõfirmatur ex eo, quòd gratia facta ad beneplacitum cenſetur perpetua, vt ex *Capic.dec.123.n.4.addit.ad dec.116.habet Ricc.d.reſ.61.* vbi ſequentia tradit, nimirum quòd officialis à Principe creatus ad eius beneplacitum, dicitur perpetuò creatus ex *l. iuris peritus, ff.de excuſ. tut.10.l. principalibus, ff. ſi cert. pet.* & ibi *Alex. num.6.Iaſ. in l. centeſimis, §. ita ſtipulans num.14.* vbi etiam *Alex.num.11.ff.de verbor. obligat. Maſcard.de probat.conſ.188.num.8.l.1. Ann. conſ.56.num.22.vol.1.* Et hoc procedere etiam in officiali ab Epiſ. deputato voluit *Gutierez l.2. canon. quæſt.q.11.n.4. & Gonzal.ad reg.8. gloſſ.12. numer.28.* docens, deputatum ad aliquod officium non poſſe remoueri ex ſola malitia abſque tamen legitima cauſa, & *Menoch.* alios congerens in *addit. ad l.1. der arbitr q. 55. nu.21.* Et immò quòd fuarunt nõnulli tenentes, conceſſionem ad beneplacitũ non expirare morte concedentis, maximè à Magiſtratibus & à Principe nõ cognoſcente ſuperiorẽ creatis. Ita *Boer.dec.149.n.11.Tamb.dec.29.Carroc. dec.17.* Immò dicit *Molina de Primog.l.1.fol.181.n.5.* quod quando quis vult reuocare conceſſionem factam ad beneplacitum, debet hoc facere ſpecialiter, nec venit ſub generali reuocatione; vt voluit etiam *Lauar.conſ.21.num.10.Ann.alleg.53.num 26.Roman. conſ.332. num.13.* Hæc *Ricc.* cui conſent. *Boſſ.* ſit quòd de annuis redditibus conceſſis ad beneplacitum iudicetur, ac ſi eſſent perpetui, voluit etiam *Grat.diſcep. cap.756. num.11.* Cum ergo conceſſio rei ad beneplacitum ſapiat quandam perpetuitatem, ſi conceditur dominium vtile eſt ſpecies alienationis, quæ ad ſui iuſtitiam & valorem requirit ſolemnitates à iure requiſitas ad alienandas res Eccleſiæ, & *Ricc.& Boſſ.citati.* Quod tamen limitatur, ab aliquibus, ſi non traditur dominium, ſed ſolus nudus vſus, aut rei commoditas concedatur, quia hæc cõceſſio non cenſetur ſpecies alienationis, ſed de hoc dicam infra tractãdo de fructuũ locatione.

SVPERFICIARIVS CONTRACTVS.

206 SExtodecimò ſuperficiarius contractus eſt ſpecies alienationis, & cuiuſdam emphyteuſis. Natura enim huius contractus eſt quòd alienatur res durante rei ſuperficie, & ideo deſtructa rei ſuperficie, vt combuſta domo, ex natura rei ceſſat contractus; vnde is cui erat res, puta domus conceſſa, ea deſtructa, non poteſt illam reædificare. Et ex *Bartol.in l.fin. de ſuperf.* aduertit *Redoan. q.2.c.25.* hanc eſſe differentiam inter eum, qui cõducit ſolum, (vt contingit in emphyteuſi) ab eo, qui conducit ſuperficiem, quòd in primo caſu deſtructa domo, non finitur contractus, *l. quoties, in fine. ff. de rei vendic.* Et ideò conducens ſolum deſtructa domo poteſt domum reædificare. Sed ſi quis conducit ſuperficiem, deſtructa domo, contractus eſt finitus *d. l.quoties,* & ideò ſic conducens non poteſt domum reædificare. Vnde eſt, quòd emphyteuta re combuſta, aut domo deſtructa tenetur ad ſolutionem canonis ſicut ante deſtructionẽ tenebatur, vt ex *Angelo §.lex itaq.auth. de non alien.* habet *Redoanus vbi ſupra*, ſuperficiarius verò re deſtructa ad penſionem non tenetur, ſed immò, vt *Redoanus* addit, meliorationes ſuas non perdit, ſi illæ poſſint auferri. Cum igitur in hoc contractu ſuperficiario alienetur res, certum eſt, quòd ſine ſolemnitatibus iuris non poteſt celebrari, & ſub-

ditur legibus de non alienandis Eccleſiæ rebus. *Redoan. vbi ſupra, Boſſ.n.315.*

COLONARIVS CONTRACTVS.

307 DEcimoſeptimò Colonarius contractus etiam eſt ſpecies alienationis: eſt enim quædam emphyteuſis, & vt ex *Benedicto Capophilo in repet. Extrau. Ambitioſæ* habet *Redoan.q.2.cap.23.* fit quando v.g. domum valentem centum & præſtantem penſionem decem dat cum pacto, vt ſibi ſingulo anno ſoluatur eadem penſio decem, & de hoc contractu adeſt textus in *§. lex itaque Authen. de non alien.* Cum itaque hic contractus ſit vera emphyteuſis, ſine dubio eſt prohibitus fieri de re Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus iuris. *Redoan. vbi ſup. Boſſ nu.316.*

LOCATIO.

308 DEcimooctauò, Locatio etiam prohibita eſt fieri vltra triennium ſine ſolemnitatibus, Plura autem diſputant DD. circa locationem in perpetuum, & ad longum tempus, & præcipuè an locatio ad longũ tempus ſit ſpecies alienationis ex vi prohibitionis de non alienandis rebus Eccleſiæ prohibita, negantibus hoc aliquibus, multis alijs affirmantibus ex eo quòd illi negent ex vi locationis ad longum tempus transferri dominium aliquod vtile, ſeu in re locata, hoc verò affirment alij, ſed cum modo per *Extrauag. Ambitioſa*, prohibita ſit locatio vltra triennium, huic determinationi eſt ſtandum, quamuis verè locatio abſolutè ſumpta non ſit alienatio rei locatæ, nullumque illius dominium ſeu directum, ſeu vtile transferat. Ex vi tamen Paulinæ non eſt Eccleſiaſticis perſonis etiam Regularibus prohibita conductio locationis vltra triennium, ſi locans ſit laicus, qui vltra triennium poſſit locare. Prohibita tamen eſt conductio bonorum Eccleſiaſticorum, & ideò vna Eccleſia non poteſt ab alia conducere bona locata vltra triennium, quia expreſsè in Paulina prohibetur etiam conductio. Sed tamen ibi de bonis Eccleſiaſticis eſt ſermo. An verò conductio bonorum ſit prohibita Eccleſiaſticis, quia ſit negotiatio, alia quæſtio eſt.

209 Nedum igitur ſine ſolemnitatibus non poteſt res Eccleſiæ locari in perpetuum, *cap. ad audientiam de reb. Eccl. non alien. & ibi Panorm. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæſt. 2.* vbi *num.7.* quòd locatio ad 30. annos cenſeatur perpetua. Et nedũ non poteſt res Eccleſiæ locari ad longũ tempus *Clem.1. de reb. Eccl. non alienand. & ibi Gloſſ. Panorm. in cap. fin. de Eccleſ. ædific. num.12. Redoan. d. quæſt.2. cap.13.* & communiter DD. quos abundè referunt *Ricc. p. p. praxis quæſt.116. & Barboſa de pot. Epiſ. all.95. nu.3. & de iure Eccleſ. p.3. cap.30. & collec. ad cap. ad audientiam de reb. Eccl. non alien. & ad d. Clem.1.* Et quòd tempus longum ſit tempus decem annorum, *Sylueſ. v. alienatio num.5. Couar. l.1. var. cap.16. nu.1.* & apud eũ *Card. Imol. Panor. Alex. Dec.* & alij, & ex *Alex. & Bertach. & alijs habet Redoan. & d.c.13.n.5.* & ex pluribus alijs *Barboſa de verb. appell. v. alienatio num.12. & ad Clem.1. nu.14. de reb. Ecc. non alien. & alijs etiam quos refert Boſſius d. tit.18. num.321.* Sed modò prohibita eſt fieri locatio vltra trienniũ ſine ſolemnitatibus *Extrau. Ambitioſæ*, & *decretum Sacr. Congreg. iuſſu Vrbani VIII. editum.* Et reſpectiuè Conſtit. Pontificũ ſupra relatæ, & DD. omnes.

210 Hinc ſequitur primò, quod modo non licet ſine ſolemnitatibus locare rem Eccleſiæ ad nouem annos. Et hoc procedere tam in Prælatis ſecularibus, quam in Regularibus. Et ita vt nec duo Beneficiati in eadem Eccleſia poſſint alter alteri locare aut vita durante, aut vltra triennium prædia obuentionis, ſeu portionem obuentionum, & fructuum ſuorum abſque aſſenſu Apoſtolico, vt ex *Nauar. conſ.10. de reb. Eccl. non alien.* tradit *Ricc. p.1. praxis reſ.109. & ex Boer. dec.224. num.2. Boſſ. ad d. tit.18 num.322. Quaranta v. alienatio nu.18.* Eadem verò eſt ratio de locatione facta vltra triennium, & de ea quæ fiat ad tempus incertum tale, quod moraliter cenſendum eſt longius triennio, vt ſi quis locet prædium alicui ad vitam locantis, vel conducentis. Vel de ea, quæ fiat ad tempus incertum, & dubium, an ſit futurum longius triennio, vt ſi quis locet prædium donec finiatur bellum, quia cum hoc tempus poſſit eſſe longius triennio, locatio ad tale tempus poteſt eſſe vltra triennium contra legem Paulinæ. *Sopranus ad Filliuc. tract.44. cap.2. num.14.*

211 Limitatur verò ſeu explicatur communis aſſertio primò, vt non procedat vbi valet conſuetudo legitimè præſcripta locandi res Eccleſiæ ad maius tempus. *Quaranta v. alienatio num.18 ex Pariſ. conſil.93. lib.4. Ricc. d. reſol.109. nu.4. ex Gam. dec. Luſitan.388. in fin.* dicta enim extrauag. *Ambitioſa* conſuetudine abrogari poteſt in totum, vel in parte, iuxta *text. cap. fin. de conſuet. & Couar. l.2. variar. cap.16. num.6.* quem ſequitur *Bonacina de alien. rer. Eccl. punc.2. num.24.* pluribus alijs citatis. Vbi quod Mediolani ſit conſuetudo locandi res Eccleſiæ ad nouem annos triplici locationis contractu. *Boſſ. ad d. tit.18. num.323.*

212 Limitatur ſecundò, vt vbi res Eccleſiæ non conſueuit reddere fructus ſingulo anno, ſed vel ad tres, vel ad quatuor, vel ad ſex annos, tunc illi anni tres, vel quatuor, vel ſex cenſeantur vnus annus, & ideo res talis poſſit ſine ſolemnitatibus locari ad nouem annos, ſi reddat fructum ſolùm ad tres annos, vel ad 18. annos ſi reddat fructum ad ſex annos, vel ad 24. annos, ſi reddat fructum ad 8. annos, & ita proportionatè ſi ad alium numerum annorum det fructus. *Couar. l.2. var. cap.16. num.6. Nauar. de reb. Eccleſ. non alien. num.21. Quaranta v. alienatio num.18. Riccius p. p. praxis quæſt.111. Gennen. in praxi cap.60. num.10. Azor. p.2. l.7. cap.10. quæſt.8. & l.9. cap.2. quæſt 2. Bonac. de alienat. p.2. nu.24. Barboſa de off. Epiſ. all.95. num.4. & de iure Eccleſ. l.3. cap.30. num.30. & ad extrau. Ambitioſæ num.9. Donatus in praxi p.2. tract.14. quæſt.39. nu.1. Boſſ. tit.18. num.325.* & alij plures, quos iſti referunt. Vnde ſylua cædua, quæ ad tres, vel quatuor annos ſolet cædi, poteſt vltra triennium locari, non tamen anticipatis ſolutionibus in præiudicium ſucceſſoris, quoniam hoc eſt prohibitum per *Concil. Trid. ſeſſ.25. cap.2. de reformat.* vt ex *Vgol.* tradunt *Ricc. & Boſſ. citati.* Sed ſi daretur res, quæ bis in anno fructum daret, poſſet locari ad triennium; quidquid enim in vno anno terra fructificat pro vnius anni fructu computatur, vt ex *Pyrro Carrado* habet *Boſſius, addens ex eodem Pyrro, & Capella, & Tira-*

quel.

*quæſt.*dari ſimiles terras bis in anno eandem fructum reddentes, & id euenire in partibus Indiarum vbi ſunt duæ æſtates.

213 Limitatur tertiò in re ſolita locari ad longum tempus; hæc enim exiſtente eadem cauſa locationis, ſi non ſit incorporata Eccleſiæ, & locetur ſub eadem penſione, vel etiam maiori, ſi id ſit iuſtum, & ita vt non fiat Eccleſiæ præiudicium, poteſt iuxta ſolitum locari, ſeruatis, quæ ſupra de emphyteuſi dicta ſunt, & tradunt DD. ibi citati.

214 Per dictam etiam extrauagantem nō prohibentur locationes infra triennium, quia extrauagans *ambitioſæ* ſolùm prohibet locationes, quæ fiant vltra triennium. Vnde eſt, quòd per ſtatutum Epiſcopale tempus locandi res Eccleſiæ poſſet reſtringi ad duos, vel etiam ad vnum annum, vt tradunt ex *Alex. conſ.160. a. num.6. & Anchar.conſil.126.num.15. & Cardin. in cap.fin.num.2. Ne Prælati vices ſuas, Barboſ. d.alleg.95.num.18. & ad extrauag. Ambitioſæ num.10. Caſtro Palaus tom.2. trac. 21.diſp. vn.p.14.nu.10. Boſſ. d. tit.18. num.326. vbi addunt Barboſ. & Boſſ.* valida eſſe ſtatuta, quibus ordinatur, ne locatio valeat, niſi fuerit à Prælato confirmata, vt ſeruari *in Diœc. Bracarenſi* refert *Barboſa.*

215 Extendunt verò aliqui principalem aſſertionem ad mandatum, ita quòd ſi detur alicui mandatum ad locandum res Eccleſiæ, illud intelligi debeat ad triennium, & triennio expirato neceſſarium ſit nouum mandatum. Vel ſi detur alicui mandatum ad pluries locandum rem Eccleſiæ, hoc mandatum non valeat niſi pro triennio vno, quo expleto ceſſet in mandante locandi facultas. Nam aliàs mandatum de locando ad plura triennia ſucceſſiua eſt locatio quædam ad longum tempus, quæ eſt prohibita. Ita ex *Decio conſ.282. ſeat.* Re*doan.quæſt.6. num.3. & 4.* Pro qua ſententia à Ricc *reſ.94. referuntur Couar.l.2.var.cap.16.num.6.Graff. dec.lib.4.cap.24 num.20. & à Boſſ. numer.327. Azor. p.2.l.9.cap.2.quæſt.5. & Vaſquez de redditib.cap.2.§.2. dub.6. &* ex *Couar. idem ſentit Donatus p.2. tract.14. quæſt.39. num.4.* Sed meritò reijcitur hæc opinio, nam mandatum de locando non eſt locatio, ſed facultas locandi, quæ ſi ſit facultas locandi ad triennia plura ſucceſſiuè nullo iure eſt prohibita, & ſicut nullo iure prohibente eam habet dominus, ſic illam poteſt in procuratorem transferre. Et nimis durum eſſet, quòd Beneficiatus abſens non poſſet pro tempore abſentiæ ſuæ dare alicui mandatum locandi res ſui beneficij. Et propterea, quòd ſine ſolemnitatibus neceſſarijs ad locādum res Eccleſiæ vltra triennium poſſit dari & valeat mandatum datum alicui ad locandum res Eccleſiæ per triennium & iuxta legũ permiſſionem toties quoties opus fuerit tradiderũt *Garz.de Benef.p.2.cap.1. num.72.Ricc.d.reſol.94.Palaus t.2.truc.11.p.14.nu.9. Molina tom.2.diſp.466.fin.* quem refert, & ſequitur *Boſſ.d.num.328.*

216 Extenditur verò dicta principalis aſſertio, vt nunc poſt decretum *Concil.Trid.ſeſs.25. cap.8.de reform.*nec adminiſtratio hoſpitalium poſſit concedi vltra triennium, & quidem nulla conſuetudine etiam immemorabili obſtante, vt tamquam declaratum à Sacr.Congreg. referunt & tenent Ricc.*reſ. 93.Gar.p.2.cap.3.num.9. Barboſa ad d.cap.8.Concil. Trid.Boſſ.dic.tit.18.num.329.* Cum enim Concilium ſolum excipiat caſum in quo ex fundatione cautum ſit, vt adminiſtratio hoſpitalis poſſit concedi vltra triennium, ex hoc deducitur, quòd in nullo alio caſu poſſit id fieri; & ideo nec ex hoc, quod conſuetum fuerit concedi adminiſtrationem hanc vltra triennium, poſſit in poſterum hoc admitti. Quod *Ricc. Garz. & Boſſ. citati* extendunt, vt verum ſit etiam ſi hoſpitale ſit vnitum alicui Eccleſiæ, ita vt tunc obtinens Eccleſiam ſolùm ad triennium poſſit adminiſtrare hoſpitale, & poſtea id alijs committere debeat ad triennium. Decretum tamen Concilij ad alia loca pia non ſe extendit, ſed ſolùm in Hoſpitalibus habet locum, vt dicti DD. docent.

217 Extenditur ſecũdò, aſſertio, vt nec poſſit fieri locatio ad plura triennia, vt ſint tot locationes ab initio ſimul initæ, quot ſunt triennia; ſed hic plures caſus diſtingui poſſunt, & debent. Primus eſt, ſi locans ſimul in eodem inſtrumento locet rem Eccleſiæ v. g. ad nouem annos, declarans ſe locare ad triennium, & poſt primum triennium ſe locare ad ſecundum & hoc expleto ad tertium ita vt hic non ſit vnus contractus, ſed ſint tres locationes, ſicuti ſunt tria triennia. Et in hoc caſu quidquid dixerit *Bald. in cap.1. §. ſi libellario,* quibus modis feud. amittitur, & in *l. voluntas. C. de fideicommiſs.* approbans huiuſmodi contractus, certum eſt oppoſitum, minimeque licere locare rem Eccleſiæ vltra triennium per contractus ſimul à principio initos, & ita vt tot dicantur contractus, quot ſunt triennia. Quia in ſubſtantia hoc eſt locare rem Eccleſiæ vltra triennium; quod verò hoc fiat per vnum, vel per plures contractus hoc de materiali ſe habet, & Eccleſia prohibet locationem vltra triennium, quæ in præſenti caſu fit, licet in fraudem legis dicatur locationem non eſſe vnam, ſed multiplicem. Et ita hanc partem ex antiquis docuerunt *Cyn. in l.1. C. de iure emphyt. Albert. in l. pluribus. §.1.ff.de verborũ oblig.in fin.Card.in Clem.1. § fin quæſt.vlt.Anchar.conſ.57. Lapus all.12. Iaſon in l.manumiſſiones ff de iuſt. & iur. Alex.conſ.165.l.2.Bal. conſ.327.l.3. & conſ.392. l.5.* quos refert, & ſequitur Redean.*quæſt.6.§. Item ex præmiſſis. num.19. pag. mihi 348.Couar.var lib.2. cap.16.num.4. Velaſcus de iure emphyt. quæſt.29. num.15.* quem refert & ſequitur *Garz.p.2.cap.1.num.62.* Barboſa *d.all.95. nu.17. & ad extrau.ambitioſæ num.13. Donatus p.2.tract.14. quæſt.40.num.2.Palaus d.p.14.num.3.Mantica, Molina, Azorius Vaſquez* & alij quos latè refert *Barboſa. Rota in Placent. bonor.1. Septembr.1585. coram Bubalo, & dec.30.numer.4.p.1. Recent.Boſſ.d.tit 18. num.332.*

218 Si tamen (quidquid in contrarium dixerit *Donatus p.2.tract.14. quæſt.40. num.1.*) locatio pro ſecundo triennio non fiat eidem, tunc non eſt illicita vt ex *Aluaro, Velaſco, Molina, & Palao* tradit *Boſſius num.333.* Et ratio eſt, quia tunc non eſt fraus, neque enim eſt locatio virtualiter facta eidem vltra triennium. Quod verò *Velaſcus* dixerit eandem eſſe rationem, ſi res pro ſecundo triennio eidem locetur ſub alia penſione, meritò impugnatur à *Molina tom.2.diſp.466. & Palao d.p.14.num.4. & Boſſ. numer.334.* Quia cum ſit locatio facta eidem pro pluribus trienuijs, cenſetur locatio facta vltra triennium licet pro diuerſis penſioni-

bus, quod eſt contra *extrauag. Ambitioſa*.

219 Sed quid dicendum, ſi huiuſmodi plures locationes non fiant ſimul. ſed poſtquàm dominus rem Eccleſiæ locauit tranſacto iam aliquo tempore ocationis iterum Dominus ad ſequens futurum te tnnium rem locet? *Palaus d.num.4. & Boſſius numer.334.* diſtinguunt, nam ſi locatio fiat infra biennium triennij locationis, probabile cenſent locationem ad futurum triennium factam eidem perſonæ eſſe nullam, eò quia cenſeatur facta io fraudem legis, & æquiualear locationi factæ ad quinquennium, aut ad maius tempus quàm triennium. Sed ſi ſecunda locatio fiat in vltimo anno triennij primæ locationis, tunc non eſt nulla, nec prohibita, quia imnò vtilitas Eccleſiæ hoc exigit, vt non expectetur, quód locatio ſit finita, & praxis eſt vt ita fiat, & cum iam locatio prior ſic iu fine cenſetur eſſe finita. Si etiam locatio non fiat de eiſdem protſos bonis, ſed relocando addantur alia bona, & augeatur penſio, tunc quia ratione bonorum auctorum, & auctæ penſionis eſt alia locatio, in qua non præſumitur fraus; ideo poſt primam locationem eius termino non finito poteſt hæc lecunda relocatio fieri. *Genuenſ.in pract.quaſt.*471. quem ſequitur *Donatus p.2.tract.14.quaſt.41.num.2.*

220 Sed aliter caſus diſtingui poteſt, in quo non locetur res Eccleſiæ pro plutibus triennijs, ſed locetur pro vno, cum promiſſione locandi eandem rem pro alio triennio, vel pro alijs triennijs. In hoc verò caſu aliqui diſtinguunt. Nam vel promiſſio ſit in ſcriptura publica, vel ſit verbis & priuatim. Si ſit priuatim, quòd non ſit contra *extrauag. ambitioſæ*, ſed liceat, voluerunt *Azorius part. 2. lib. 9. capit. 2. quaſt. 3. Palaus loco citato*, quia hæc promiſſio priuata non eſt formalis vel virtualis locatio vltra triennium, ſed mera promiſſio futuræ locationis, ſicut promiſſio futuri matrimonij non eſt matrimonium. Quod tamen impugnat *Boſſius d.tit.18.num.332.* Quia prohibita locatione cenſeri debet prohibita promiſſio locationis, ſicut prohibito matrimonio cenſeri debet prohibita promiſſio matrimonij, Sed hoc deficit dupliciter. Primò quia licet promiſſio rei prohibitæ ſit mala, non tamen ſubditur pœnæ latæ contra rem prohibitam, quia promiſſio rei non eſt res promiſſa, & promiſſio locationis non eſt locatio, ideo pœna lata contra locantem non afficit promittẽtem locationem. Secundò quia ſupponitur falſum, ſcilicet quód ſecunda locatio facta finita prima ſit prohibita; At verò promittens locationem pro ſecundo triennio, ſolùm promittit locationem habendã finita prima locatione, quę non eſt prohibita. Magis tamẽ cõtra illã opinionẽ facit, quòd nõ videtur bene diſtinguere & conſequenter loqui admittens promiſſionem priuatã, & negans publicã. Nam quare ſi promiſſio ſit publica cenſetur locatio vltra triennium, & ideo prohibita? Hoc non poteſt eſſe niſi, quia obligatio ad locandum moraliter ſit locatio. Nam & videtur eſſe conſenſus in locationem habitus iam de præſenti, licet traditio rei ſit futura. Sed hoc ſi valet, eadem ratione valet de promiſſione priuata, quæ obligat ſicut & publica, licet ſit diſcrimen, quod forſan priuata poteſt negari, non verò publica. Sed quidquid ſit de hoc, quia controuerſum eſt an promiſſio etiam acceptata obliget ex iuſtitia. Et vlterius multi volunt, quód per promiſſionem ſi adiungatur ei ſtipulatio Notarij *tribuatur* actio in foro externo, Ideo hoc modo relicto dicitur, quód eſt alia ſententia, quæ ſine diſtinctione abſolutè affirmat, quód ſine ſolemnitatibus iuris non poteſt res Eccleſiæ locari ad triennium cum promiſſione locandi rem finito primo triennio ad aliud triennium. Quod probatur ex *authen. de non alien. reb. Eccl. §. quod autem dictum eſt, verſ. nec illud, collat. 2.* Vbi dicitur, quòd qui non poteſt dare rem Eccleſiæ ad emphyteuſim niſi ad tertiam generationẽm non poteſt dare illam ad tertiam generationem cum pacto de renouando; Quoniam hoc fieret in fraudem legis, & ideo tale pactum non valeret; Igitur eadem ratione, qui non poteſt locare rem niſi ad triennium, agit contra legem, ſi locando eam pro vno triennio apponit pactum de renouando, vt tradiderunt *Coaar. l.2. Variar. c.16. num.4. Mantica de tac. & ambiguis conuent. l.5. tit.4. num.20. Azor. & Palaus* citati, & idem tenuit *Redoan. d.quaſt.6. ex Cyn. Albert.* & alijs ſupra *nu.25.* citatis. Oppoſitum verò ſentit *Bonacina de alienat. p.2.num.24.* Mihi videtur, quòd vtraque opinio in parte verum dicat. Cum hac ſecunda conuenio in hoc, quòd pactum de renouando finito triennio non ſubditur pœnis *extrauag. Ambitioſæ*, vel alterius legis prohibentis locationem vltra triennium, quoniam euidens eſt, quòd promittere actionem non eſt agere. Vnde promittens matrimonium ſub pœna prohibitum, non ſubditur illi pœnæ, niſi matrimonium contrahat, eſto illud promittat. Et in pœnis non debet fieri extenſio vt pęna afficiat promittentem rem prohibitam. Vnde nec pęnis homicidij ſubditur, qui promittit homicidium ſi non occidit, Et licet promittens homicidium peſſimè agat & ſubdatur pęnis, ſi quæ latæ ſunt in promittentem homicidium, non ſubditur tamen pęnis latis in homicidam, ſi non eſt homicida. Quia igitur promiſſio locationis non eſt locatio, ideo promittens locationem non ſubditur pęnis latis contra locantem. Quod euidentiùs apparet, nam ſi quis promittat alicui, & mille iuramentis confirmet promiſſionem de locanda re Eccleſiæ ad nouennium, vel ad vitam, vel ad quodcumque longum tempus, ſi de facto non locet, non eſt excommunicatus per *extrauag. Ambitioſa*, quia rem Eccleſiæ non locauit vltra triennium, licet iurauerit ſe locaturum, Sed nihilominus prior ſententia in hoc verum dicit, quód tale pactum de renouando eſt nullum, & inualidum *Rota dec.39. nu.1. p.8. recent.* Quia id, quód Eccleſia intendit eſt, quód maneat libertas finito triennio diſponendi de ſua re prout ſibi melius videbitur, & propterea prohibuit res ſuas locari ad maius tempus; ideo non poteſt valere pactum contra hanc libertatem. Quod confirmatur ex eo, quód obligatio locandi rem Eccleſiæ ad aliud triennium ſi vere ſubſiſtit eſt quædam moralis, ſeu virtualis locatio rei vltra triennium; Nam ſi locans non eſt in libertate, vt finito primo triennio locet rem Eccleſiæ cuicumque voluerit, moraliter idem eſt ac ſi iam locauerit eam vltra triennium. Quamobrem licet Eccleſia prohibens locationem vltra triennium ſub pœna excommunicationis directè non afficiat ſe obligantem ad locandum eam vltra triennium, indirectè tamen, & ex conſequenti prohibet ſic rem locare ad triennium, vt locans maneat obligatus ad locandum illam eidem

eidem vltra triennium, & ideo pactum hoc de renouanda locatione eſt nullum, & nullius valoris, niſi adſit conſuetudo locandi res Eccleſiæ ſub illo pacto. Sed & vlteriùs conſiderandum, quòd ſi non determinetur pretium pro ſequenti triennio adhuc pactum eſt nullum, quia poteſt eſſe, quòd vtilitas Eccleſiæ petat, vt ampliùs nulli locetur illa res, vel vt non locetur eidem, & Eccleſia vult in hoc ſuam libertatem, vt poſſit de ſecundo triennio ad libitum deliberare.

221 Extenditur tertiò vt prohibita ſit locatio rei Eccleſiæ ad vitam vel dantis, vel recipientis. Ratio eſt, quia tempus vitæ eſt incertum, nec poteſt certò affirmari, quòd aliquis non ſit victurus vltra triennium. Ideò quamtùmcumque vel locans, vel conductor ſit ſenex, incertum eſt an locatio ad vitam illius ſit vltra triennium, & ideo talis contractus eſt nullus, & prohibitus. *Ricc. p. p. praxis reſ.* 114. *Boſſ.d.tit.*18. *num.*335. Aliàs verò regulariter vita hominis cenſetur longè maior decennio. *l. vlt. C. de ſacroſ. Eccl. & l.hæreditatum ff. ad l.falcidiam.*

222 Extenditur quartò, vt locatio facta vltra triennium cenſenda ſit nulla, nedum pro exceſſu temporis, ſed etiam pro primo triennio. Hoc eſt valde cõtrouerſum,& ex vtraque parte ſunt quamplures DD. Hoc autem certum videtur, quòd ſi contractus eſt initus eo modo & forma ex voluntate contrahentium,quod pro ſolo triennio non eſſet initus, tunc contractus eſt in totum nullus. Tunc enim contractus eſt indiuiſibilis, & inſeparabilis, cum ex intentione percutiat totum tempus, & ſub alio tempore non fuiſſet initus contractus, *Rota dec.*709.*p.*1.*diuer. & in Romana Caſal. coram Card. Blanchetto* 21. *Maij* 1592. *Garz. vbi ſupra num.*52. *Barboſa de off. Epiſ.alleg.*95.*nu.*14. *& de iure Eccleſ. l.*3. *cap.*30. *num.*30. *Donatus p.*2. *tract.*14. *quæſt.*40. *Boſſius d.tit.*18.*num.*337. *Cauar.l.*2.*var. cap.*16.*nu.*5. Coniecturari autem poteſt talis, vt citati DD.tradunt ſi vni parti multùm intereſt,vt contractus non ſit ad ſolum triennium, vel ſit multùm damnoſum alicui parti ſeparare tempus vtile ab inutili ſeu triennium ab exceſſu, vel ſi non ſit credendum, quòd contractus factus fuiſſet ſub ea penſione ſub qua factus eſt,ſi deberet valere ſolùm ad triennium, vel ſi pro toto tempore vnicum tantùm pretium ſoluendum eſt ſtabilitum inter partes. *Rota deciſ.* 709.*p.*1.*diuer.* Vel ſi locatio facta eſt ad vitam vel concedentis, vel recipientis. Propterea locatio ad longum tempus faciliùs cenſebitur facta eo animo vt non valeat contractus niſi vt factus pro longo tempore,quia ex longitudine temporis multæ prouenìunt vtilitates conſiderabiles, quæ deſunt in contractu ad triennium, quibus deficientibus coniecturatur non fuiſſe voluntatis conductoris, vt fieret contractus. Propter quòd multi DD. exiſtimantes contractum valere pro triennio, & ſolùm eſſe nullum pro exceſſu, nihilominùs exiſtimant, quòd locatio ad longum tempus in totum ſit nulla.

223 Satis etiam veriſimile eſt, vt vbi fiat contractus locationis ad triennium, & vltra per modum plurium contractuum, locatio valeat pro primo triennio. Quia tunc locatio fit per plures cõtractus, & vitium non eſt in prima locatione, ſed in alijs, vt ex *Couar Velaſco.Gama,*Redoan, *Quintanad. Graſſ. Molina, & Azor.* docet Garzias *p.*2.*c.*1.*n.*61.63. *&* 63. *Bonac. par.*2.*n.*24. *Boſſ. loc. ci.* Et bene addit *Garz.* in hoc caſu non referre an contrahentes non eſſent contracturi niſi locatio extenderetur vltra triennium, quia ſi contrahentes volunt contractum valere pro primo triennio hoc eis non debet nocere, & ſi Eccleſia, ſeu beneficiatus vult contractum valere pro primo triennio, alij nõ poſſunt reſilire, & ſibi imputent ſi taliter contraxerunt, quòd fecerunt vnam locationem validam, & alias inualidas. Quod verò dicitur de contractu locationis habito per plures locationes vltra triennium,multò fortiùs verum habet in contractu inito cum pacto de renouando. Hic enim contractus validus omnino eſt pro primo triennio, & ſolum pactum de renouando eſt nullum. Ideò ſi non ex obligatione aliqua, ſed merè liberè renouetur locatio ad ſecundum triennium, locatio eſt valida, quia non facta ex vi alicuius pacti antecedentis, & ad id obligantis.

224 Vbi etiam dicitur, quòd locatio facta vltra triennium ſit nulla in totum, hoc intelligi debet ſi Eccleſia impetrato beneplacito Apoſtolico non velit illam valere, *Extrauag. enim Ambitioſa*, prohibet huiuſmodi locationes, ne fiat Eccleſiæ præiudicium, quòd ſi Eccleſiæ illæ ſint vtiles, & Eccleſia adhibeat ſolemnitates de iure requiſitas, conductor etiam inuitus debet ſtare contractui, vt tradunt *Innoc. Panor. & alij ad c.* 1. *de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capit. Capell. Tholoſ. deciſ.* 98. *Rota deciſ.*133.*n.*12.*p.*2.*diuerſ. Gemen. in praxi cap.*109.*num.*2. *Grat.diſcept.cap.*122.*nu.*15. *Redoan. rubr.*28.*caſ.*6. *Garz.de benef.p.*2.*cap.*1. *nu.*74. *& alij ab eo citati. Boſſ.d.tit.*18. *num.*343. Nam alienatio rei Eccleſiaſticæ quæ ad fauorem Eccleſiæ dicitur nulla ſi fiat ſine ſolemnitatibus, non eſt adeò nulla, quòd non habeat implicitum ſtatum validitatis ſi Eccleſia illi velit ſtare, vt probat *Rota dec.* 82.*numer.*11.*par.*6. *& dec.* 119.*num* 25. *&* 26. *p.*7. *& dec.* 39.*num.*56.*par.*8. *recent.*

225 Addit etiam *Garz. num.* 81. quòd in locatione vltra triennium, vbi præteritis iam pluribus annis non remaneat niſi triennium ad complendum tempus locationis,quòd Beneficiatus etiam non adhibitis ſolemnitatibus poteſt velle ſtare cõtractui, & ad id cogere conductorem,quia iam nõ ſit contra *Extrauag. Ambitioſæ.* Nec conductor pro annis præteritis, poteſt euitare ſolutionem penſionis rei Eccleſiæ, quam detinuit, ex eo quod locatio non fuerit valida ex defectu conſenſus Apoſtolici, vt ſupra etiam probatum eſt.

226 Cum igitur Eccleſia poſſit adhibitis ſolemnitatibus ſtare contractui, & conductorem ad id compellere, etiam conductor, ne cogatur eſſe in ſuſpenſo poteſt agere,vt Eccleſia compellatur ad hoc vt ſolemniter declaret, an velit ſtare contractui. *l.Iulianus, §. ſi quis à colludente,ff.de act. empt. Quaranta in v. alienation.*34. *Grat.diſceptat.cap.*27. *num.*39. *Garz.dict.cap.*1. *num.*75. *Boſſius dict. tit.*18. *num* 344.

227 Quantùm verò ad principalem difficultatem, ſententia quæ aſſerit locationem vltra triennium de re Eccleſiæ habitam ſine ſolemnitate iuris eſſe nullam, in totum eſt verbis legis magis conformis, vt patet ex *authent. de non alienan. §. emphyteuſis, & ex Clem.*1.*de reb. Eccleſ. non alien. & ex Extrauag. Ambitioſæ.* Sed alia eſt benignior, & con-

fot-

fortior regulis *Odia, & in pœnis, de regul. iuris in ſexto*.

228 Extenditur quintò, vt locatio vltra triennium ita ſit nulla, vt etiam ſi ſit firmata iuramento irrita cenſenda ſit: & nedum ad fauorem Eccleſiæ, ſed ad fauorem Beneficiati locantis habenda ſit vt nulla. Hoc vltimum urgant *Mohedan. deciſ.9.de locat.& Mandoſ. ad Roman. conſ.369. & alij* plures apud *Ricc. Garz.& Boſſ. locis infra citandis*. Verùm cum locare bona Eccleſiæ vltra triennium ſit peccatum mortale, cui etiam eſt annexa excõmunicatio latæ ſententiæ per *Extrau. Ambitioſæ*, iuramentum verò, iniquitatis vinculum eſſe non poſſit, ſequitur quòd iuramentum de locatione rei Eccleſiæ vltra triẽnium ſit prorſus nullum, & quòd Beneficiatus poſſit etiam fauore proprio contrauenire, & nolle ſtare contractui, & ad declarationem nullitatis illius poſſit agere. *Garz.p.3. cap.1, num.86. Ricc.in praxi reſ.118. Bonac.d.p.2.n.26. Barboſa in cap. ſi quis presbyterorum,num.8.de rebus Eccleſ. non alenan. Boſſ.d.tit.18. num.349.* An verò ab hac actione iudiciali impediatur Beneficiatus ex eo, quod ex vi *Extrauag. Ambitioſæ*, ſit ipſo facto priuatus beneficio, *Garzias vbi ſup.num.57. ex Salzedo*, Gutierez, *Molina, Toledo, & Nauar. in c.27. num.150. Riccius, Boſſius citati, & alij dicunt Extrauag. Ambitioſæ*, quantum ad hanc pœnam non eſſe vſu receptam. Sed vbi ſit vſu recepta, Beneficiatus nõ aget contra conductorem ad irritationem contractus, quin contra ſe agat ad priuationem beneficij.

229 Extenditur ſextò, vt neque locari vltra triẽnium poſſint redditus & fructus bonorũ Eccleſiæ, ſeu nuda commoditas illos percipiendi etiam cum expreſſo pacto, quòd conductori nullum conceditur rei dominium etiam vtile, ſed ſoli fructus, aut nuda commoditas illos percipiendi. Valde tamen eſt controuerſa hæc exceptio iam ſpectato iure antiquo, quàm attento iure Conſtitut. Paulinæ. De hoc autem non poteſt eſſe dubium, quòd in terminis *Clem.1. de reb.Eccleſ.non alien* prohibitum eſt etiam locare fructus & redditus bonorum Eccleſiaſticorum, quoniam hoc expreſsè continetur in ea, ibi, *iura, redditus, aut poſſeſſiones eiuſdem &c. quouis modo concedat*. Sed illa Clem. ſolum prohibet conceſſiones ad longum tempus, & ſolos Regulares afficit, vt euidens eſt ex verbis illius.

230 At verò quòd ex vi Paulinæ nullus poſſit vltra triennium locare redditus proprios tenuerũt, *Nauar.conſ.11.de reb.Eccleſ.non alien. Ricc.in praxi reſol,110. Barboſa alleg.95.num.20. de offic. & poteſt. Epiſ.& ad cap.fin.num.1.& ad cap.querelam n.2.Ne Prælati vices,Garz.de benef.p.2.cap.2. a num.32.vbi num.36.* refert *Rotam* ita decidiſſe in vna *Lucana* 5. *Martij* 1600. *Bonac.diſp.3.de contract. q.8.p.4. num.25. Donat.tract.14.q.44. par.2. & alij*, quos iſti referunt, Et hoc probant. Tum quia prohibita eſt locatio rerum & bonorum Eccleſiaſticorum; redditus verò beneficiorum ſunt res, & bona Eccleſiaſtica. Tum quia ea non poſſunt alienari, vel locari vltra triennium, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, at verò fructus & redditus futuri poſt triennium ſeruando ſeruari poſſunt, nec datur cauſa & indigentia vnde anticipatè alienentur. Tertiò quia hoc poſſet eſſe in præiudicium Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici miniſtri, ſi accepta ſemel pecunia pro multis annis eaque conſumpta, poſtea non haberet vnde viueret.

231 Econtra tamen alij dicunt non eſſe prohibitum locare vltra triennium fructus, ſeu redditus beneficiorum. Primò quidem quia in ſermone communi, & vſitato nomine bonorum Eccleſiaſticorum non veniunt niſi bona Eccleſiarum, quarũ Beneficiati non ſunt domini; ſed fructus quorum miniſtri ſunt domini licet ſint bona Eccleſiaſtica, quia ab Eccleſia proueniunt, & miniſtris Eccleſiæ ad eorum ſuſtentamentum data ſunt, nihilominùs quia eorum Beneficiati ſunt domini, in præſenti non cenſentur bona Eccleſiaſtica, quia ſunt ipſorũ miniſtrorum,& ſi illorum ſunt, validè de illis quomodo illis placet diſponunt. Quod confirmatur ex eo,quòd de illis bonis loquitur Paulina ex quorum alienatione poteſt fieri præiudicium Eccleſiæ. & in quorum diſtractione attendi proximè debeat vtilitas Eccleſiæ; talia verò non ſunt beneficiorũ fructus, qui eorum ſunt, & in quorum diſtractione proximè vtilitas diſtrahentium attenditur, ad eorum enim ſuſtentamentum, vtilitatem, & commodum illis tales redditus donati ſunt. Nec obſtat quòd poſſit in hoc adeſſe aliquod præiudicium Eccleſiæ, ſi beneficiatus ſolutione anticipata ad multos annos locet fructus ſui beneficij. Tum quia hic eſt caſus particularis, & probat ſolum, quòd locare huiuſmodi fructus anticipata ſolutione ſit inconueniẽs. Tum ſecundò quia hoc periculũ rarum eſt, nec de facili poſſibile Et cum hic contractus morte beneficiati, vel priuatione beneficij, aut cum alio permutatione ceſſet, non eſt tam facilè, vt inueniatur conductor tam fatuus, vt pro multis annis, immò vltra triennium velit anticipata ſolutione emere fructus alicuius beneficij, cum periculo amittendi pretium, niſi contractet cum eo, qui præter bona beneficij habeat aliunde vnde in omni caſu poſſit conductorem reddere indemnem; vnde non niſi in caſu valde raro poteſt imminere periculum, vt ex hac cauſa beneficiatus remaneat non habens vnde viuat. Pro caſibus verò de raro poſſibilibus non dantur leges. Ideò quòd per Paulinam non ſit prohibitum locare redditus vltra triennium, ſed immò hic caſus in ea ſit exceptus, ibi *Præterquam in caſibus à iure permiſſis*, quoniam de iure antiquo non erat hoc prohibitũ iuxta communem, & veriorem ſententiam, docent *Redoan. de reb. Eccl. non alien.q.6.§.vlt.num.5.& 6.*& apud eum *Couar.l.2.var.cap.16.nu.6.*& ex *Rebuff. in Com.cap.ſine exceptione 12.q.2.nu.26.v.6. & Molina diſp.366.num.5. Quaranta v.alienatio num.18. Azor.p.2.l.9.cap.2.q.7.* vbi tamen habet, quòd vbi ſit contraria conſuetudo, illa ſit ſeruanda. *Palaus tum.2.diſp.vnic.par.14.nu.12.Scortia in Select.Concl. theor.115. Auendan. Gregor.Lopez, Mantica, Caroccius, Sopranus* apud *Boſſium d.num.354.Bonac. c.2. num.24.*

232 Ego in hac parte ex *Laurent de Rodulph.* quem refert, & ſequitur *Redoan. Rubrica de vſus fructus alienat. num.11.pag.93.* diſtinguo, Aut vel traditur res Eccleſiæ immobilis, & ſimul traditur recipienti illam ius colligendi fructus ex illa, & tunc dico, quòd huiuſmodi conceſsio ſi fiat tradendo vſufructum etiam ad menſem eſt vera alienatio prohibita fieri ſine ſolemnitatibus, quia conceditur illius rei dominium vtile, Sic enim *cap.Nõ*

liceat

liceat 12.q.2. expreſsè prohibitum fuit per Symmachum Papam rura Eccleſiæ concedere in vſumfructum. *Quaranta v.alienatio n.18.poſt Rebuff.de alien. num.4.* Si verò hoc ius colligendi fructus tradatur per modum locationis, & huiuſmodi conceſsio eſt prohibita ſi fiat vltra triennium.

233 Itaque ſi traditur rei fructiferæ adminiſtratio, cum facultate vtendi fructibus perceptis tanquam proprijs, hæc traditio eſt alienatio fieri prohibita vel abſolutè, vel vltra triennium. Neque dici poteſt, quòd hic datur nuda commoditas habēdi fructus, quia quid eſt hæc commoditas niſi ius colligendi fructus ex re illa fructifera. & ſic habendi aliquod dominium vtile illius? Nec valet dicere, quòd hæc ſit obligatio perſonalis, vnde etiam expirat morte concedentis. Quia ſemper eſt alienatio iuris colligendi fructus ex re Eccleſiæ, & eſt dominium vtile eiuſdem. Et ſi illa ratio valeret, ſequeretur quòd Rector Eccleſiæ bona menſæ ſuæ poſſet locare ad vitam ſuam, quia hæc obligatio eſt perſonalis in eo ſenſu, quòd expirat morte concedentis, & locantis, & tamen certum eſt, quòd Prælatus vltra triennium non poteſt locare bona Eccleſiæ ad ſui menſam applicata. Hic igitur attendi debet an detur, vel non detur ius colligendi fructus ex re Eccleſia; quia ſi datur, vel hoc ſine ſolemnitate nequit fieri abſolutè, vel ſaltem nequit fieri vltra triennium.

234 Sed ſi non traditur ius colligendi fructus, ſed traduntur fructus ipſi, quia tradens obligatione perſonali ſe obligat ad tradendum fructus, qui colliguntur ex aliqua re, hoc non eſt rem fructiferam alienare, etiam ſi fructus concedantur ad centum, & mille annos, quia hæc eſt obligatio perſonalis ad tradendum fructus, quos alienare non eſt prohibitum. Et hoc tamen attendi debet, quòd ſi fructus ſpectant ad plures perſonas, nimirum ad Capitulum eos non poteſt concedere Prælatus ſine Capituli conſenſu, qui tamen cōcedere poteſt fructus, quorum ipſe eſt dominus. In quo tamen aliud eſt aduertendum, quia ſcilicet aliud eſt poſſe concedere hos fructus ſeu illorum nudum facti vſū ſine neceſsitate ſolemnitatum, quæ ſunt neceſſariæ ad alienandum, & aliud eſt poſſe eos concedere ex cauſa profana; hoc enim ſecundum non licet, quia, vt probatum eſt ſupra in hoc artic. fructus beneficiorum ſolum in vſus pios expendi poſſunt. Videnda etiam ſunt, quæ dico infra.

235 Extenditur præterea octauò, vt bona Eccleſiæ etiam ad triennium non poſsint locari anticipata ſolutione, & locatio ſic facta eſt inualida. *Concil. Tridení. ſeſs. 25. cap. 11. de reformat.* Quod tamen limitatur vt non procedat in caſu materiæ neceſsitatis Eccleſiæ, vt ſi Eccleſia rueret, niſi cōparata de præſenti pecunia repararetur, & in hoc caſu ſucceſſor tenetur ſtare contractui. *Genuenſ. in pract. Eccleſ.q.166. Barboſa p.3.de iure Eccleſ.cap.30. num. 31. & ad dictam cap. Concil. Trident. num. 3. Boſſius d.tit.18. num.355.* Prædicta tamen locatio anticipatis ſolutionibus, licet non præiudicet ſucceſſoribus afficit tamen locatorem, vnde ſi interim vacet beneficium per reſignationem teneatur locator refundere id, quod accepit, & ſi vacet per mortem, ad idem teneatur hæres illius, ne locupletetur ex iactura aliena. *Quaranta ver. alienatio num.19. & ex Rota deciſ.8. de confirm.vtili vel inutili coram Mohed. Redoan.q.6. prope finem, num.53. & Carocc. p.3.de Locat. concl.20.numer.75.Ricc.in prax.p.p.reſ.119. Boſſ.d.n.355.*

236 Extenditur nonò, vt nemini liceat locare iuriſdictiones Eccleſiaſticas, vel facultates nominandi Vicarios in ſpiritualibus, nec conductoribus per ſe, vel per alios ea exercere. *Concil. Trident. d. cap. 11.* Ex quo colligitur quòd Vicarius Epiſcopalis non poteſt pretio conſtitui, vt docuerunt *Barboſa d.cap.30 num.32.& ad cap.11. Conc. Trid. Ricc.d.reſ.119. & ex Lancell. in inſtit. de ſimoniaca, §. Seruum, & Sbroz de off. Vicarij Boſſ.d.tit.18.n.356.* Et certè conſimilis locatio cuiuſcumque iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut ſpiritualis facultatis ſimoniaca eſt, vt probaui in tractatu de *Electione Canon. cap.7.q.7. & tradit D.Thom. ſupra q.100. art.3.& ibidem Caiet.Suar.de Relig to.1 .lib.4. c.20.n.8.Ricc.d.reſ.119.Boſſ.d.n.356.* Si tamen quis locaret rem Eccleſiæ cū omnibus bonis, & facultate conferendi beneficia ſed eo pretio puta pretio ducatorum bis mille, quo pretio locata fuerunt illa bona non conceſſa facultate conferendi beneficia, locationem non eſſe ſimoniacam, ex *Caroccio de Locato p.3.de reb.Eccleſ.locandis n.81. & Rota* apud *Puteum dec.80.l.1.* tradunt *Ricc.& Boſſ.citat.* Quod poteſt eſſe verum in foro externo ex eo, quòd non præſumatur locata pro pretio facultas conferendi beneficia, cum ſine illa bonorum temporalium locatio tanti valeat, quanti locata fuerunt ſimul cū illa facultate, ſed coram Deo, ſi tradita fuit facultas illa ex pacto & pro pretio locatio ſimoniaca eſt ſine dubio. Sic enim & ſimoniam eſſe pro pretio alienare actus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, vt ſunt diſpenſationes votorum, relaxationes iuramentorum, diſpenſationes irregularitatum, impedimentorum matrimonij & aliæ ſimiles ex *D.Thom ſupra q.100.art.3. & Caiet.ibid. & Soto l 6.ar.2.ad tertium & Syluest. v.ſimonia q. 9.* tradidit *Suarez d. cap. 20. num.8.& ex eo Barboſ.ad d.cap.11.num.6.*

237 Ex dicta autem *Concil.Trid.* diſpoſitione non poſſe locari redditus Cancellariæ Epiſcopalis, ſed debere per proprios Miniſtros exerceri, tanquam deciſum à *Sacr. Congr.die 26. Aug.1592. poſt Aldanum in compend.comman. Reſol.l.3.tit.8.num.11.* referunt *Barboſa l.3.de iure Eccleſ. cap.30. num.33. & ad d.cap.11.Concil.Trid.& Boſſ.d.tit.18. num.358.* Sicut etiam emolumenta tempore vacationis Sedis Epiſcopalis prouenientia ex iuriſdictione, & ſigillo aut alias vndequaque nec ad Vicarium, nec ad Capitulum pertinere, ſed ſpectare ad futurum ſucceſſorem, eique debere ſeruari, ſi ad Epiſcopum Eccleſia non vacante peruenniſſent, declaraſſe eandem *S. Congreg.in Agrigent.17.Aprilis 1627.poſt eundem Aldanum d tit.8.num.17. teſtantur Barboſa d. cap.30. num.34.& ad d.cap.11.num.9.& Boſſ. d.numer.358.* Vbi, quod eadem ratione non poteſt locari quarta funeralis, prout tamquam declaratum a *Sacr.Congreg.in Cuſentina 14.Decembris 1592. docent Barboſa locis citatis, & Tambur.de iure Abb.tom.3.diſp.14. quæſt.3.num.3.*

238 Et nihilominùs decimarum fructus etiam laicis locari poſſunt, cum quibus conditio Eccleſiæ melior fiat, etiam contrario Epiſcopi ſtatuto non obſtante, ita tamen, quòd huiuſmodi locatio nec in feudum nec in alienationem videatur extendi

di

di cap.2.de locato, vbi Gloſſ.v.alienationem, Barboſ. l.3.de iur.Eccleſ.l.30.num 37.& ad Clem.1.de rebus Eccl.non alienan.& ad cap.2.num.1.2. & 3. de locato & ex Mantica de tacit. & ambig. conuent. l.5. tit.3. num 12.Boſſ.d.tit.18. num.359. Eccleſiæ tamen laicis nocari non poſſunt, quia laici nullam de rebus Eccleſiaſticis rebus debent habere diſpoſitionem, cap.2.ne clerici vel Monach. Barboſa d num.37. Boſſ. d.num.359.

239 Extenditur 10.vt per Concil.Trid.d.cap.11. ſeſſ.25. annullatæ ſuerint omnes locationes rerum Eccleſiæ factæ & etiam auctoritate Apoſtolica confirmatæ ad longum tempus, vel ad 29.annos eſt triginta annos.

240 Tandem aduertendum, quòd in locationibus bonorum Eccleſiæ ſi ponatur pactum in præiudicium alterius Eccleſiæ, illud eſt nullum, vt v.g.ſi ponatur pactum, quòd conductor, vel emphyteuta, vel feudatarius in Eccleſia locatoris eligat ſepulturam. cap.plerique de pactis vbi DD. Barboſa l.3.de iure Eccleſ.cap.30.num.35.

241 Pro complemento autem eorum, quæ de locatione rerum Eccleſiæ dicta ſunt, breuiter animaduertendum eſt, quando, & quomodò ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare locationi factæ à prædeceſſore. Circa quod datur primò hæc regula, vt quatuor conditionibus exiſtentibus ſucceſſor teneatur ſtare locationi a prædeceſſore initæ. Prima eſt, vt locatio ſit facta non nomine proprio Beneficiati vel Prælati, ſed nomine Eccleſiæ. Secundò, quòd ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertia quòd ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ, & quarta quòd ſit facta ſeruatis ſolemnitatibus iuris, Sylueſ. v.locatio.nu.12. Redoan.rubr.1.§ at non ſolum locatio. num.11.Riccius reſol.108.Barboſa de off.Epiſ. all.94. Donat.p.2.tract.14. quæſt.43. Boſs. d. tit.18.num.360. Locatio autem cenſebitur facta nomine Eccleſiæ, ſi ſit facta nomine dignitatis, nec reſtricta ad perſonam locantis, per Hoſtien. cap. fin.de reb. Eccl. non alien. quem ſequitur Donatus p.2.tract.14.quæſt.43. num.4. Vel ſi in contractu aliquod onus imponitur Eccleſiæ, l.nunquam ff.ad trebell. Donat.ibid. Vel ſi facta eſt pro præſenti aliqua Eccleſiæ indigentia, vt pro reparatione illius, vel pro ſoluendo vrgenti debito. Gennen.quæſt.138.num.3.

242 Et nihilominùs plures ſunt caſus, in quibus etiam ſi prædeceſſor nomine proprio locauit rem Eccleſiæ; ſucceſſor tenetur ſtare contractui vel ſimpliciter, vel ad tempus. Primus eſt, ſi res non ſit integra, quia annus ſit inceptus, vt ſi terræ ſint iam ſatæ, & fructus de proximo ſunt colligendi, & iam pro cultura facta eſt impenſa neceſſaria, vel maior pars illius, in hoc enim caſu & ſucceſſor & conductor tenentur ſtare contractui pro illo anno, Grat. diſcep. for.cap 606.num.9.& 17.& apud eum Rota in Auximana locationis coram Orano 24.Ianuarij 1590.Syluеſ.v.locatio num 11.Ricc. reſ.108. Quaranta v. alienat. num.19. Barboſ. de off. Epiſ. all.94. num.3. Boſs. d.tit.18.num.362. Quod tamen aliqui explicant, ita quòd conductor non teneatur ſtare contractui cum eiſdem pactis initis cum prædeceſſore, ſed vt tamquam colonus partiarius diuidat fructus cũ ſucceſſore. Ricc d.reſ.188.& ex Canalcano, Oſaco, & Palydoro Ripa Boſs.d.tit.18.num.362. Secundus caſus eſt, ſi conſuetudo loci ſit, vt ſucceſſor teneatur ſtare locationi initæ à prædeceſſore. Quaranta & Barboſa, vbi ſupra poſt Franciſcum Marcum dec.244.p.1. Ricc.& Boſs.citati. Tertius caſus eſt ſi locatio facta ſit ex conceſſione Apoſtolica ſub conditione, vt durante tempore locationis conductor à ſucceſſore non poſſit moleſtari, Barboſ. Quaranta, Ricc. & Boſs.citati. Quartus caſus eſt Oeconomi, qui vacante Eccleſia tenetur ſtare locationi initæ per prædeceſſorem, vt ex Borello in ſum.deciſ.tom.5.tit.16.num.13.Boſs num.365. Quintum caſum aliqui ponunt in reſignatario, quem dicunt teneri ſtare locationi factæ à reſignante. Gratian. diſcep. cap.37. num.21. & cap 606.num.20. Sed alij hoc negant, Couar. variar. l.2.c.15. num.6. & alij apud Boſſium d.tit.18. num.366. In hoc tamen caſu conductor ſi non poſſit frui re conducta ad tempus in locatione determinatum habet pro intereſſe actionem contra hæredes locantis, aut fideiuſſores, quia ex facto voluntario reſignantis non eſt iuſtum, vt conductor patiatur damnum. Barboſa de poteſt. Epiſ.alleg.94. num.12 ex Gutierez & Petro Barboſa, Boſs.d.tit.18.num.366.Sextus caſus eſt, ſi fundus locatus erat ſterilis, & à conductore redactus eſt ad culturam. Quia enim in hoc caſu locatio facta eſt ad vtilitatem Eccleſiæ, ea ſtante non eſt amouendus conductor vt poſt Archidiac. in cap. alienationes 12.quæſt.2. Hoſtien. in cap. nulli de rebus Eccl. non alienand. Redoan. quæſt.5.§. ſed an contractui locationis num.20. tradit Gratian. diſcep.for.cap.606.num.8.

243 Eſt verò conſiderandum, quòd vbi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, neque ad eam tenetur ſtare conductor, ſed vt æqualitas ſeruetur, quilibet eorum eſt liber, vt locationi ſtare nolit. ex l.Iulianus.§.ſi à pupillo.ff.de action. empt & ex Molino, & Petra Barboſa, Auguſ. Barboſa d.alleg.94.num.15. Gratian. diſcep cap.606.numer.13. Quaranta vbi ſupra, & ex Caroce. & Conarru. Boſſius. num.367.

244 Et licet ſucceſſor receperit à conductore penſionem, non per hoc cenſetur conſentire locationi ſimpliciter, ſed ſolùm pro illo preſenti anno, pro quo illam recepit, iuxta regulam, quòd tacitus conſenſus non extenditur vltra illud, quòd ſonat, licet ſecus ſit in expreſſo. Gratian.diſcep.c.37. & cap 606.num.2.poſt Put.dec.180.num.7. & 8.lib.1. & ex Canalcan.Gennen.& Surd.Barboſa d.alleg.94. num.8. Boſs.d.tit.18.nu.368.

245 Etiam aduertendum, quòd vbi ſucceſſor tenetur ſtare locationi anteceſſoris, poteſt à conductore exigere penſionẽ anticipatè anteceſſori ſolutam; ſucceſſor enim ius habet contra conductorẽ rem Eccleſiæ habentem. Grat.diſcep.for.c.606.nu.11. & poſt Gig.de penſ.quæſt.88. a.nu.1. & Taſcum lit.L. conc.419.num.15. & Surd.dec.326.a.num.79.Barboſa d.alleg 94.num.5.Boſs.num.369.Verum tamen eſt in hoc caſu, quod conductor habet actionem contra hæredes anteceſſoris, ſi ſint ſoluendo ex Reg. l. pro hæreditarijs C.de hæred.act. tradunt citati DD. Præfata tamen aſſertio limitatur, vt ſi Prælatus ſciat ſe repudiaturum Prælaturam, non obliget ſucceſſorem ad ſtandum locationi à ſe factæ etiam nomine Eccleſiæ Barboſa, & Boſs. vbi ſupra. Bonac. de alienat.p.2.num.10.verſ.3.

DATIO IN SOLVTVM.

246 DEcimononò Datio quoque in ſolutum eſt ſpecies alienationis ſaltem largo modo ſumptæ; ideo de re Eccleſiæ fieri non poteſt, ſine iuris ſolemnitate, cum emptioni, & venditioni comparetur. *Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæſt.2. cap.17. Afflict.dec.335. num.18. Cephal.conſil.252. num.34. & conſ.255. num.3. l.2. Maſcard.de probat.concluſ.1147. num.14. Gutierez practicor.l.2. quæſt.157. Menoch.de arbitr.caſu 171.* & alij quos referunt & ſequuntur. *Barboſa Appellat. v. alienatio num. 14. & ad cap.nulli 10.de reb.Eccl. non alienand. Boſs. tit.18. num.248.* In aliquibus tamen caſibus hoc fallit. Primus eſt ſi datio in ſolutum ſit neceſſaria, nam ſi fiat auctoritate iudicis ad æs alienum reſtituendum permiſſa eſt reſpectu fructuum durante vita prohibiti alienare *Maſcard.Barboſa d.nu.14. Fuſar.& Boſs.citati.* Et nihilominùs bona iuriſdictionalia in ſtatu Eccleſiaſtico exiſtentia, nec etiam dari poſſunt in ſolutum ſine expreſſa licentia Pontificis priùs in ſcriptis obtenta, etiam ſi datio in ſolutum neceſſaria reputetur, vt habetur ex Conſtit.108. Pauli Quinti. Secundus eſt in ſententia eorum, qui dicunt, quòd donare, vel locare ad longum tempus fructus, & redditus ſine aliqua translatione dominij etiam vtilis non ſit prohibitum. Nam In hac ſententia poterit debitor creditori aſſignare fructus alicuius cenſus Eccleſiaſtici, vel alterius rei, nullo tamen rei dominio ei conceſſo, ſed ſolis fructibus ei conceſſis vt dictũ eſt ſupra à num.233. Tertius caſus eſt, quem ex *Fuſario d.quæſt.num.3 tradit Boſs.d.num.248.* vt pro ære contracto à teſtatore dari poſſint in ſolutum bona hæreditatis aliàs prohibita alienari. Nam talia bona tranſeunt ad hæredem grauata alieno ære, & ideo quod dentur in ſolutũ creditori neceſſitatis cuiuſdam eſt & eſt quid rei grauatæ conueniens. Sed neque in hoc caſu tradi debet res Eccleſiæ immobilis, ſi debito poteſt ex fructibus ſatisfieri, & ampliùs data hac impotentia neceſſaria eſt iudicis auctoritas neceſſitans Eccleſiam ad dandam in ſolutum rem hæreditate acquiſitam.

C E S S I O.

247 VIgeſimo Ceſſio iuris, actionis, litis, & cauſæ quando actio Eccleſiæ competit ad rem immobilem vel mobilem pretioſam ſpecies eſt cuiuſdam alienationis ſicut enim habens actionem videtur habere rem ipſam, *l. qui actionem. ff. de reg. iuris*, ita qui actionem remittit cenſetur ipſam rem remittere tradere & alienare. Quamobrem quod non poſſit remitti ius, actio, lis. & cauſa Eccleſiæ ad rem alienari prohibitam ſine iuris ſolemnitate tradiderunt. *Panorm. ad cap.1.num.8 de depoſito, & ad cap.nulli nu.9. de reb. Eccl.non alien.Syluef.v.alienatio num.8.& 17. Verall. deciſ.106.num.3.p.1.& dec.318.p.3.& ex Armilla v. alien. num.10. & Rebuff. Quaranto v. alien.num.22. & 26. Grat.diſcept. for.cap.674.a. numer.9. Barboſa appell.v.alienatio num.4.& apud eum Cronet, Pereira* & alij. Vbi etiam habet, quòd non incidit in pœnas, qui neceſſitatus à iudice actionem cedit ex *Rum. Pariſ. Alciat.& Menoch. Boſs.dict.tit.18.n.352.*

DIMISSIO POSSESSIONIS.

248 VIgeſimoprimò etiam traditio poſſeſſionis rei Eccleſiæ, ſeu eius dimiſſio, ſeu habere rem pro derelicta, quidquid in contrarium dixerit *Nata apud Boſs. num.253.* cenſetur alienatio fieri prohibita. *Redoan. rubrica de ſignificat. v. alienatio §. vocabulo alienationis. pag. mihi 39. Grat. diſp.674.a num.7.& cap.846. num.12. Boſs.d. tit.18. num.253.* Nam & ſupra probatum eſt, quòd tradere poſſeſſionem ſit vel transferre dominium, vel complementum translationis dominij.

T R A N S A C T I O.

249 VIgeſimoſecundò Tranſactio ſpecies eſt alienationis, quia per eam aliquod dominium transfertur, vnde dicitur vera alienatio, vt poſt *Bartol.in l.nulli C.de tranſact. Rom.conſil.166. Abbat. conſil.163. Anchar.cap.2.de tranſact. Abb.in cap.contingit. de tranſac.habet Redoan.rubr.de ſignif verbi alienatio num.12.pag.mihi 3.& ex Caputaq. dec.106. & 165.p.1.& 318. p.3. & ex Rota in Auerſana tenimenti 27.Ianuarij 1583. Coram Rubeo, & 23.Iunij 1594. coram Gipſio, & in Nanarien. decimarum 28.Maij 1593. coram Arrigonio, & in Mediolan. reſciſſionis permutationis 10. Ianuar.1597. coram Pamphylio, Riccius p. p.praxis reſol.43. Syluef. v.alienatio num.17.Grat.diſcept. cap.674.a. num 9.& cap.846.a.num.3. Barboſa de pot Epiſc.alleg 95. numer.63.& ad cap.nulli de reb. Eccl.non alien. num: & l.3.de iure Eccleſ.c.30.num.41.& in appell. v.alienatio num.8.Bellet diſquiſ.Cler. p.1.tit.de Cler. debitoribus §.5.num.21.Lucerna regularium v.tranſactio numer.1.2.Boſſ d.tit.18.num.253.* & plures alij ab iſtis relati, Verùmtamen, quia alia eſt ratio ſi res ſuper qua trãſigitur ſit incorporata Eccleſiæ, vel non, & iterum ſi ſit in poſſeſſione Eccleſiæ, vel alterius, & iterum ſi tranſigitur vt res Eccleſiæ remaneat, vel vt tradatur alteri, ideo in præſenti plures caſus diſtingui debent & ſeparari illi in quibus non licet tranſigere ſine ſolemnitate iuris, ab illis in quibus hoc non eſt prohibitum.

250 Primus ergo caſus eſt, ſi res ſit Eccleſiæ incorporata, & ab Eccleſia poſſeſſa, & per tranſactionem res alteri tradatur & apud eius dominium remanere debeat. Et in hoc caſu certum eſt, quòd tranſactio eſt vera rei Eccleſiæ alienatio, quæ nequit fieri ſine iuris ſolemnitate. Nam per hunc contractum, quòd poſſidetur ab Eccleſia tamquam ſuum, licet ſub aliquo dubio, traditur alij vt poſſidendum tamquam proprium ſine dubio. Et ideo hanc partem tenent *DD. citati, & inſuper Rota deciſ.625. p. & dec.755. p.2. Recent.& coram Coccino dec.301. Quaranta v. alienatio num.20. Barboſa l.3. de iure Eccleſ.c.30. num.40. & ad cap.nulli, de reb. Eccl.non alien.num.13.* & apud eum *Rota in Papien. Bonorum 13.Martij 1627. Coram Coccino.* Hoc verò eſſe verum etiam ſi tranſactio haberi debeat ab Eccleſiijs inter ſe, dixit *Rota dec.277.num.11.p.4. & dec.5.num.5.p.7.& d.229. num.7.p.8. Recent. & dec.16.num.16.coram Eminentiſs.Ottobono.Seſſe, Molina. Rebuff.Cald.Pereira apud Boſs.num.253.* Vnde ſimilem tranſactionem à Regularibus factam ſine ſolemnitate fuiſſe declaratam per Sacr. Congreg.

refert *Lucerna v. tranſactio numer.4.*

251 Secundus caſus eſt ſi res incorporata Eccleſiæ ſit de facto poſſeſſa ab alio, & tranſigatur vt remaneat apud eum Eccleſia recipiente tantum quantum valet ius illud dubium, quod habet ſuper re illa. Et in hoc caſu non concordant DD. Nam non eſſe neceſſarias ſolemnitates voluerunt *Quaranta v.alienatio num.43. verſ. duodecimo. Barboſ. d. alleg.95.num.63. & ad d. cap.nulli. num.13. Palans tom.2.tr.12.diſp.vn.p.15.§.3.num.4. & apud Boſſ.numer.254.Iaſon, Natta, Menoch. Oddus, & Surdus.* Sed alij eſſe in hoc caſu neceſſarias juris ſolemnitates, aliter tranſactio ſit nulla, tenuerunt meritò *Panorm.in cap. contingit num.3. de tranſact. Redoan, rubr.de ſignif.verbi alienatio num.12. pag.mihi 3. Rota coram Caputaq.& Coccino vbi ſupra & in Auerſana, & Mediolanen. citatis. Barboſ. de iure Eccleſ. l.3.cap.30.num.40.fin.Grat. diſcep.674.nu.10. & 11. & 846.numer.11. Ricc.d.reſ.43.numer.43. Boſſ. numer.255.* Etenim, qui rem ſuam apud alium exiſtentem dimittit ad effectum, vt ille alius ſit verus & certus dominus, dicitur transferre, & ſic verum eſt, quòd transfert rei illius dominium, & conſtituit illum certum dominum rei, licet rem non tradat. *§.per traditionem, inſtit. de rer. diuiſ.* & propterea rem alienat, vnde ſi id faciat ſine ſolemnitate juris, & incidit in pœnas legis, & tranſactio eſt nulla.

252 Tertius caſus eſt, ſi tranſigitur vt res remaneat Eccleſiæ ſoluto conuenienti pretio aut cõpenſatione pro iure dubio, quod alius habet, ſuper re illa. Et in hoc caſu verè non alienatur res Eccleſiæ ſed emitur, & acquiritur illi, quia emitur alterius ius dubium & acquiritur Eccleſiæ certum & plenum ius, & ideo hoc fieri poteſt ſine iuris ſolemnitate. Et in ſenſu iſtius caſus vera eſt opinio prima ſupra relata, & hunc caſum admittunt *Ricc. d. reſ.43.* & apud eum *Bartol. Iaſon, Pinell. Ruin, & Roland. Redoan Barboſa* loco ſupra citato, *Boſſ. num.256.*

253 Quartus caſus eſt quando res nondum eſt incorporata Eccleſiæ, Et in hoc caſu, cadit tranſactio ſine ſolemnitate prout poſt *Franc. in cap.1. in fin.de reb.Eccleſ.non alien.& Roland.conſ.15.vol.1.* tradunt *Quaranta v.alienatio num.20.Ricc.d. reſ.43. Tabien.v.alien.num.9.Boſs. d.num.256. Bellet. d.§.5. num.21.Barboſ.ad d.cap.num.13.*& apud eum *Natta, et Menoch.*

COMPROMISSVM.

254 COlligitur ex his, quòd etiam compromiſſum ſi fiat pro re alteri tradenda, ſeu niſi fiat pro re apud Eccleſiam retinenda non ſit validè & licitè ſine iuris ſolemnitate; Nam hoc compromiſſum ſe habet ad inſtar tranſactionis, vt *in auth.vt diff.Iud.§.1.et in authen. ſi verò contigerit, et in authen.ſi quando, de indicijs.* Redoan. *vbi ſupra, num.20.Grat.diſcep.674.num.15.et diſ.379.à num.10. Barboſa in Appellat.v.alienatio num.17.Boſs.d.tit.18. num.258.* Limitatur verò hoc dictum, vt non valeat vbi compromiſſum ſit neceſſarium, vt per textum *in cap. cum tempore, de arbitr. reſoluunt Pinel, Pereira, Seſſe, et Fuſar.* quos refert, & ſequitur *Barboſ.in Appell.v.alienatio num.17.Grat.diſcep.for. cap.379.nu.10.* Et nihilominùs vbi tractetur de bonis iuriſdictionalibus in ſtatu Eccleſiaſtico exiſtentibus non habet locum neceſſitas contractua, cum illa bona ſint prohibita alienari etiam ex cauſa neceſſaria, per Conſtit.108. *Pauli Quinti.* Verùm videndum puto quomodo, & qualiter fiat compromiſſum. Nam per ſe compromittere non eſt alienare, ſed ad ſummum eſt ſe obligare ad alienandum, ſi arbiter, ſeu compromiſſarius ita iudicet, & per ſuum laudum decernat. Quamobrem niſi ſequatur effectus, & aliqua alienationis ſpecies, peccat quidem & maleſacit compromittens, & ex hoc ad alienandum ſine beneplacito Apoſtolico ſe obligans, & compromiſſum eſt nullum, ſed compromittens non incidit in pœnas contra alienantes, ſed dato laudo per arbitrum poteſt, & tenetur laudum reijcere, & illi tamquam nulli non acquieſcere. Cæterum ex hoc ſolo quòd compromittat, & compromittendo ſe obligat ad id vnde poteſt ſequi alienatio, non alienat, nec eſt ſubiectus pœnis alienantium res ſine ſolemnitate, vt ſupra etiam probatum eſt.

255 Cæterum tranſactio cum fiat ſuper iure dubio, & vtile ſit quantùm fieri poteſt fugere lites, ideo habet pro ſe præſumptionem vt ſit Eccleſiæ vtilis quando dubius eſt litis euentus. *Mobed.dec.8. num.1.de locato. Barboſ.de iure Eccleſ.30.numer.41.* Vnde eſt, quòd qui allegat læſionem eam probare debet. *Rota dec.625.num.5.par.1.recent. Boſſ. d. tit. 18.num.259.* Et in hac parte læſio debet menſurari non ex valore rei, ſed ex dubio litis euentu. Et ad reſciſſionem tranſactionis ſub prætextu læſionis requiritur læſio enormis, & in magna ſumma, vt ex Doctor. à Rota præſata citatis probatur. Vbi *num.1.* etiam habet, quòd cum tranſactio ſit ſpecies alienationis, Sede vacante non poteſt fieri à Capitulo de rebus ad menſam Epiſcopi, ſed ad Eccleſiam ſpectantibus, iuxta *cap. ſi qua de rebus 12. q.2.* vnde tunc eſſet neceſſe vt per Papam daretur Eccleſiæ defenſor, & adminiſtrator.

RENVNCIATIO.

256 VIgeſimotertiò Renunciatio etiam hæreditatis, donationisq́; & legati facti Eccleſiæ videtur habere ſpeciem alienationis, ideoq; Prælatum, ſeu Capitulum non poteſt præſatis renũciare ſine iuris ſolemnitate. Tum primò, quia mortuo teſtatore legatum in ſpecie relictum ipſo facto ſit legatarij, eique etiam ignoranti ante acceptationem acquiritur dominium rei legatæ, *l. cum pater, §.Surdo.ff.de leg.2.l.Titio.ff.de furtis,l.1.§.ſed viarum, ff ſi quis in fraudem patroni, l.Sempronius Atalus, ff.de vſufructu legat.& l.magis puto §.ſi pupillus, verſ.fundum,* ibi, *cum res ſit pupilli, ff.de rebus eorũ;* igitur non poteſt renunciari legatum factum Eccleſiæ ſine ſolemnitate iuris, quia per talem renunciationem alienatur res Eccleſiæ acquiſita. Tum ſecundò, quia ceſſio iuris, & actionis, quam Eccleſia habet ad rem immobilem, vel mobilem pretioſam nequit fieri ſine ſolemnitate, vt ſupra num. 347. probatum eſt, igitur neque renunciari poteſt iuri, & dominio, quod ſtatim ex morte teſtatoris acquiſitum fuit Eccleſiæ ſuper hæreditate, vel legato ſibi facto. Tum tertiò quia tutor ſine ſolemnitate iuris non poteſt renunciare ſeu repudiare prædium minori legatum, quia illud prædij domi-

minium eſt iam pupillo acquiſitum, *l.magis puto d. verſic.ſaadum, ff.de reb. eorum*; eadem igitur ratione ſine iuris ſolemnitate non poteſt repudiari legatum Eccleſiæ relictum. Tum quartò, quia vbi dicitur communiter, quòd Prælatus in acquirendis poteſt præiudicare Eccleſiæ, hoc debet intelligi de acquirendis per actum aliquem Prælati, non verò de ijs, quæ ipſo facto & iure Prælato etiam ignorante Eccleſiæ iam ſunt acquiſita. Tum quintò, quia quod dicitur ex *l.qui autem in principio §. 1. ff. quæ fiunt in fraudem creditorum*, quod ſcilicet debitor negligens acquirere non facit in fraudem creditorũ, quia quantum ad creditores ſatis eſt, quòd debitor non diminuat id quod habet: quod, inquam, ſic dicitur, non iuuat; Nam alia eſt ratio Prælati, qui tenetur acquirere Eccleſiæ, & augere eius bona non ſecus quàm tutor reſpectu pupilli, & debitoris, qui non tenetur augere ſuam hæreditatem ad fauorem creditorum. Et ideò quod Prælatus ſeu Capitulum, aut Collegium non poſſit ſine iuris ſolemnitate renunciare legato tenuerunt, *Alex.in l.legatum ff.de lege 1.* & ibi *Paulus de Caſtro & conſ.1 t. Ancharan. & Imola cap. 1 .de reb. Eccl. non alienand. Vaſquius de ſucceſſ.progreſſu l.3.§.27.nu.23. Barboſa de off.Epiſ.alleg.95.num.54. Angelus v.alienation.16. Roſel.num.10.& 11. Nald.ibid. Azor. p.1. lib.9.cap.1.q.12. Peregr.in compend priuil. v.alienatio in ſcholio dub.8. Donatus p.2. tract.14. q.59. num.16. & alij*, quos cum iſtis referunt Redoanus *rubr. de ſignific. verbi alienatio, §.Pariter repudiatio. Sanchez lib.6. de matrim. diſpat.4. num.12. Boſſ.tom.3.tit.18. nu.263.* Contrarium tamen multò plures tenent & meritò.

257 In hac quæſt.hoc primò certum eſt, quod Prælatus, ſiue Capitulum, aut Collegium ſine iuſta cauſa non poteſt hæreditati, vel legato relicto, aut etiam donationi factæ Eccleſiæ renunciare, *Syluеſ. v.alienatio, n.18.fin.* Et ideò dato quòd tales non incurrant pœnas Paulinæ, peccant tamen mortaliter id faciendo. Sunt enim in eorum munere infideles, & in Chriſtum, & Eccleſiam iniuſtè ſacrilegi, vnde grauiſſimè peccant.

258 Iuſta autem cauſa repudiandi erit, ſi hæreditas ſit damnoſa, vel ſubiecta vexationibus, & ne eius occaſione Religioſi in lites proſiliant, & cogantur per tribunalia vagari, vel ſi ad id mouentur ex pietate, & charitate erga eos, ad quos hæreditas, vel legatum repudiatum debet peruenire, quia ſint conſanguinei teſtatoris, & pauperes, vel cauſa ſcãdali vitandi, & malæ opinionis, quòd Regulares viderentur acquirendis facultatibus nimis inhiare, vel alia ſimilis repudiandi cauſa, vt ex *Redoan. Valero, & Brillotto* habet *Boſſ n.276.*

259 Sed vbi aliqua ſimilis iuſta cauſa deſit repudiandi id, quod Eccleſiæ donatur, aut relinquitur, eidem Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum. Hoc enim beneficium datur Eccleſiæ etiam ratione lucri ceſſantis, & reſpectu acquirendorum, niſi in caſu, quòd repudiatum ab vna Eccleſia ſit poſſeſſum ab alia, quia tunc non eſſet illi Eccleſiæ cõtra Eccleſiam poſſidentẽ danda reſtitutio in integrum, quia melior eſt tunc cõditum Eccleſiæ poſſidentis. Qui etiam ex negligentia & ſine cauſa relictum Eccleſiæ recuſauit tenetur Eccleſiam reddere indemnem, & facere quantum poteſt, vt Eccleſiæ amiſſum recuperetur, vnde tenetur petere reſtitutionem in integrum, & fideliter pro Eccleſię bono laborare.

260 His igitur ſuppoſitis eſto verum ſit, quòd Prælatus in repudiando hæreditatem, vel legatum, vel donationem ſine iuſta cauſa peccet, dicitur tamen quòd non peccat contra Paulinam vel alias leges prohibentes rem Eccleſiæ alienari ſine ſolemnitate iuris, ideoque ex vi illarum legum eam repudiationem non eſſe nullam, & inualidam. Ratio eſt quia relictum Eccleſiæ antequam ſit acceptatũ nec eſt res incorporata Eccleſiæ, nec propriè & in rigore eſt res Eccleſiæ, quia illud minimum dominium, quod Eccleſiæ aduenit etiam ex relicto legato eſt dominium ſecundùm quid, & reuocabile, quia conditionatum hac conditione, ſi Eccleſia illud acceptauerit, vnde Prælatus non acceptans nihil quod ſit Eccleſiæ alteri tradit, ſed non ponit conditionem neceſſariam ad hoc, vt res quæ non eſt Eccleſiæ fiat Eccleſiæ, & qua conditione non poſita res nec eſt, nec fuit Eccleſiæ, & cenſetur nũquam Eccleſię fuiſſe illius rei quæſitum dominium, vt expreſsè dicitur in *l.1 verſ. vtrum autem, ff. ſi quod in fraudem patroni*, ibi. *Quamuis enim legatũ retrò noſtrum ſit, niſi repudietur, attamen cum repudiatur, retrò noſtrum non fuiſſe palam eſt.* Et ſic ex quo legatum non acceptatur, ſit vt numquam fuiſſe Eccleſiæ cenſeatur; Non igitur legatum inter res Eccleſiæ numerandum eſt, quia eius abſolutè non eſt, niſi acceptetur, & ſi non acceptetur idem eſt, ac ſi numquam illius fuiſſet. Secundò nam in iure recuſati legati vel hæreditatis non eſt alienatio, ſed longè ab ea differt, & eſt ſolum rei non acquiſitio. *l.alienationis ff.de verb. ſignificat. & l.qui autem ff.quæ in fraudem creditor.* vbi aſſeritur, quòd prohibita alienatione non cenſetur prohibita recuſatio hæreditatis & legati, *voluit enim* (inquit lex) *acquirere, non ſuum proprium patrimonium diminuere.* Et in regula *non fraudentur. ff. de reg. iur.* dicitur. *Non fraudantur creditores, cum non acquiritur a debitore, ſed cum quid de bonis diminuitur.* Non acquirere igitur non eſt rem alienare nec eſt rem Eccleſiæ diminuere, ſed illam non augere. Ideo tertiò hoc probatur ex communi principio, quia ſcilicet Prælatus validè poteſt in acquirendis præiudicare Eccleſiæ, quantùmcumque Eccleſiæ eſſet quæſita actio, quod tenuerunt *Gloſſ. in cap. ſin. v. meliorem. 16.quæſt.6. Felin.in cap.verum,num.1 t.de foro compet. Ripa reſponſ.62.num 8. & in l. legatum num.9. de legat.1. Ricc.p.p.praxis.reſ.92.& apud eum Rota diuerſ. part.3.dec.233.num.6.& dec.284.num.9.l.3. Bellett. diſquiſit.Cler.tit.de Cler. debit.§.5.numer.10. & apud eum Seraph.dec.1198. num.2.* Ideo, quod ſine iuris ſolemnitate poſſit Prælatus validè repudiare hæreditatem, donationem, & legatum tenuerunt *Panorm.in cap.tua nos num.9.vbi Card.& Imola, de his, quæ fiunt à Prælato*, *et in cap.1. de dolo*, & pluribus relatis opinionibus, & rem multum diſcuſſa *Syl. v.alienatio num.18. Tabien.num.10. Quaranta v.alienatio num.23.et 43. et apud eum Riccius p.1. prax.an. reſ.92.et apud eum Rota in Auerſ. S. Benedicti 5. Nouembr.1597. coram Litta et in Bononien. de Papazzonibus 13. Maij 1588. coram Fabio, vt patet dec.30. l.2.p.3.diuerſ.et apud Put. dec.519. ſeu in nouis 507. l.2. Bellet.diſp.Cler.p.1.tit.de Cler.debitore §.5.nu.11. 12.13.24.et 25. Barboſa ad cap. nulli num.9. de rebus Eccl. non alien.et l.3.de iure Eccleſ.c 30.num.42. San-*

chez de matrimon. lib.6.diſput.4. numer.11. Bonac. de *alienat. part.2. numer.33. et Palaui tom.1, tract.12. par.15. 6.1. numer.11. Peſ rin. tom.1. in Conſtitut.9. Iul. II. num.16. Lezan. tom.2. cap.19.num.60.Boſs. d tit.18. num.266.* & quàmplures alij ab iſtis relati Sed ſi Prælatus legatum acceperit, & legatum ſit tale, per quod relinquatur ſumma notabilis vt ſoluenda poſt menſem, poterit ne Prælatus concedere dilationem? Si ſumma ſit inueſtienda in re immobili, dicunt quidam Prælatum dilationem præfatam concedere non poſſe, quia ſic cedit iuri percipiendorum fructuum ex re immobili fructifera emenda. Sed cum res illa emenda nec ſit adhuc Eccleſiæ incorporata, & ab ea poſſeſſa, nec ius percipiendi fructus ex ea, ſit adhuc in poſſeſſione Eccleſiæ, quæ rem non poſſidet, nec habet, ſed ſolùm habet ius habendi illam, ratio allata non eſt firma, niſi addatur, quòd iam quoddam ius immobile eſt ius habendi illam emendam ex relicta pecunia, cui iuri Prælatus non poteſt præiudicare niſi ex cauſa iuſta, & ſeruata iuris ſolemnitate. Niſi dilatio ſit parua, & non magnifacienda. Secus verò ſi pecunia relicta non ſit inueſtienda, ſed ſit libera, quia talis inter fructus computatur, ad quorum alienationem ſufficit cauſa iuſta ſine ſolemnitate. Si etiam Eccleſiæ perueniat aliquod vigore fideicommiſſi, cuius vſusfructus ſpectet ad alium, poterit Prælatus ſecundum aliquos ex cauſa iuſta ſine ſolemnitate conſentire vt vſufructuarius alienet aliquid de hæreditate ſubſtituendo aliud loco illius ad fauorem fideicommiſſi, quia res illa ſic relicta nondum eſt Eccleſiæ incorporata; ſed hoc non approbo, quia Eccleſia eſt in poſſeſſione iuris fideicommiſſi ad illam rem determinatè, quod ius eſt aliquod immobile, non alienabile ſine ſolemnitate.

261 Hoc autem nedum verum eſt de licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam de conſenſu Capituli, ita quòd Prælatus poſſit validè recuſare hæreditatem aut legatum relictum Eccleſiæ nedum ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam ſine conſenſu Capituli, prout tradunt ferè omnes DD. citati, & alij apud *Bellett.* loco citato *num.11.* Quod tamen puto intelligendum de conſenſu vt eſt mera iuris ſolemnitas, & quòd ideo lex vt requirens conſenſum Capituli vt ſolemnitatem neceſſariam ad alienandum, non comprehendit renunciationem relicti Eccleſiæ. Non tamen vbi conſenſus eſt requiſitus ex natura rei, ſicuti requiritur vbi bona ſunt de menſa Eccleſiæ communi. Neque obſtat, quòd huiuſmodi recuſatio videatur eſſe alienatio quædam, cum ex illius vi legatum relictum tranſeat ad hæredem; quia ex vi recuſationis ſolùm non acquiritur Eccleſiæ, ſed quòd ad hæredem tranſeat, eſt ex vi ſucceſſionis, quæ iam non impeditur ex quo legatum non acceptatur. Minùs obſtat, quòd Eccleſia acquiſierit dominium ſuper legato ſibi relicto, quia vt dictum eſt, hoc dominium eſt reuocabile, & conditionatum hac conditione, ſi legatum acceptetur, qua conditione ceſſante iam idem eſt, ac ſi Eccleſia nullum dominium illius habuiſſet. Item non obſtat, quòd iura Eccleſiæ non poſſint alienari, quia hoc eſt verum de iuribus omnino acquiſitis, & abſolutè competentibus Eccleſiæ, non verò de iure pendente ab Eccleſiæ acceptatione, & quod eſt ius habẽdi ſi Eccleſia velit habere, & accepret quòd ſibi offertur, ſicut eſt ius, quod habet Eccleſia ſuper legato ſibi relicto vnde nec eſt bonum Eccleſiæ incorporatum, nec computatur inter bona Eccleſiæ legatariæ. *l. pretia rerum. ff. ad l. falcid.* vnde facta repudiatione cenſetur nunquam fuiſſe Eccleſiæ. *d. l. 1. ff. ſi quid in fraudem patroni.* Tandem nec obſtat *l. magis puto §. ſi pupillus, ver. fundum. ff. de rebus eorum.* Caſus enim illius legis non applicatur, quia vt aduertunt *Gomez 2. var. cap.24.num.14. & Sanchez d.diſp.12. & Boſſ.d.tit.18. num.269.* Minori prohibetur nedum alienatio, & dilapidatio, ſed etiam lucri omiſſio, & ideo reſpectu illius etiam repudiatio hæreditatis cẽſetur alienatio. Sed leges, de quibus loquimur prohibent alienationem, a qua longè differt repudiatio.

262 Colligitur ex his, quòd ceſſio hæreditatis, vel legati nequit fieri ſine ſolemnitate. Quia ceſſio ſupponit rem iam acceptatam & Eccleſiæ incorporatam, non enim ceditur alteri, quòd non eſt acceptatũ. Limitant vero hoc aliqui. Niſi ceſſio fiat rei nondum priùs acceptatæ verè, & realiter. Quoniam licet ceſſio rei priùs non acceptatæ adhuc ex vi ſua ſit per priùs rei acceptatio, quàm repudiatio, tamen quia nec huiuſmodi acceptatio eſt ordinata ad habendum ſed ad repudiandum, ideo talis ceſſio cenſetur ſimplex repudiatio, quia illa momentanea acquiſitio non habetur in conſideratione, *Quaranta v. alien. num.43. Rota dec.30. p.3. l.2. diuerſ. & dec.507. alias 519. coram Puteo. Boſſ. d. tit.18. num.271.* Sed conſiderata natura ceſſionis aliter dicendum eſt. Repudiatio enim hæreditatis vel legati, vel donationis, nihil alicui confert, nec transfert dominium, ſed relinquit rem eſſe illius, ad quem aliàs de iure ſpectat, & ideo repudiatio non eſt alienatio, ſed eſt conditio ſine qua ad eum ad quem res aliàs de iure ſpectat, non perueniret. Sed ceſſio dat non habenti, & quoddam dominium transfert, & eſt vera alienatio. Ceſſio enim eſt iuris actionis translatio, vel vt ait *Iſidor. lib. ſexto Ethym.* eſt rei conceſſio. Vnde per ceſſionem iura cedentis donantur ceſſionario, qui quidem nec quia ſit hæres, nec quia alio titulo habeat ius, ſed ex vi ceſſionis ius acquirit, quòd ſibi à cedente conceditur. Nec obſtat, quòd vbi ceſſio fit ſolùm ad momentum, & priùs natura is, qui cedit acceptat, ſed acceptat ad repudiandum, & ideo talis ceſſio reputanda ſit repudiatio. Quia hoc non eſt dicendum, cum illa acquiſitio ad momentum, & facta ad finem repudiandi habet proprium effectum legalem, & verè det ius non habenti, & dominium aliquod trãſferat in vim acceptationis, & Prælatus qui cedit, intantùm vim cedendi habet inquantùm nomine Eccleſiæ acquiſiuit, & acquiſitum nomine Eccleſiæ in alium transfert. Et ideo licet per momentum acquiſierit, tamen per ceſſionem non niſi quod acquiſiuit nomine Eccleſiæ, & quod eſt Eccleſiæ, & inquantum eſt Eccleſiæ alteri tradit. Et ideo ceſſio eſt vera alienatio, quæ nequit fieri ſine ſolemnitatibus. *Sanchez l.6. de matrim. diſp.4. nu.17.* Si tamen acquiſitio rei, & repudiatio eſſent duo actus diſtincti, etiam ſi contenti in eodem inſtrumento, non poſſe ſine ſolemnitate iuris cedi hæreditatẽ, quia iam res Eccleſiæ alteri traderetur, dixerunt etiam. *Rota & Boſſius, & apud eum Phanuccius, Peregrinus, & Vincentius de Franchis.*

Col-

263 Colligitur ſecundò econtra, quòd ſi Eccleſiæ aliquid relictum ſit ſub conditione, qua non impleta res maneat apud hæredem, ſine ſolemnitate iuris, validè ſine iuris ſolemnitatibus poteſt Prælatus conditionem non implere, quia non impleri conditionem eſt ſolùm non acquirere, vnde Prælatus ſic non implens conditionem non ſubditur pœnis Paulinæ. *Panorm. cap. 1. num. 23. de dolo Syl-ueſter v alienatio num. 19. fin. Sanchez d. diſp. 6. nu. 23. & apud eum Diaz, reg. 219. & Beia conſ. 41. Layman lib. 3. tom. 4. cap. 10. num. 6.* vbi quod Prælatus poteſt obeſſe vel ſinendo pronunciari ſententiam contra Eccleſiam, vel permittendo vt aliquis rem Eccleſiæ vſucapiat. Sed hoc indiget explicatione, & limitatione. Nam vel res nondum eſt incorporata, & acquiſita Eccleſiæ, & in hoc ſenſu procedunt dicta, quia ſcilicet Prælatus non adimplendo conditionem poteſt valide præiudicare, ne hæreditas, vel legatum ad Eccleſiam perueniat. Quod tamen ſecundum ſupradicta etiam limitatur, vt neceſſarius ſit conſenſus Capituli, vel Conuentus, vbi hic conſenſus non eſt mera ſolemnitas iuris, ſed ex natura rei, & lege iuſtitiæ eſt requiſitus, ſicuti eſt, quando bona ſunt de menſa communi. Sed ſi res ſit iam acquiſita Eccleſiæ ſub conditione tamen, vt aliquid fiat, non implere conditionem, ſeu non conſeruare rem Eccleſiæ, ſeu permittere vt alius eam vſurpet, vel ipſa ad alium tranſeat eſt quoddam alienare, ſi alienatio communiter accipitur. Vt enim habet I. C. *l. alienationis* 28. *ff. de verb. ſignificat. alienationis verbum etiam vſucapionem continet, vix eſt enim, vt non videatur alienare, qui patitur vſucapi.* Vnde hoc eſſe alienationem dixerunt *Hoſtien. in ſumm. de alien. rerum Eccl. num. 1. & ex Gloſs. in d. l. alienationis Redoan rubr. 1. pag. mihi* 5 *num.* 8. Et licet hoc, quòd eſt non implere conditionem materialiter ſe habeat ad tranſlationem rei, & proprie non ſit actus per quem formaliter dominium transferatur, libere tamen non implere conditionem vbi non impletioni conditionis eſt per ſe neceſſario adiuncta tranſlatio dominij vel iuris, eſt conſentire in eandem tranſlationem, quod eſt alienare; & licet ſic permittens rem vſucapi, vel quocumque modo amitti non incidat in pœnam excom. Paulinæ, quia deſit in eo præſumptio, & illa excom. eſt lata contra præſumentes alienare, ſi tamen huiuſmodi permiſſio ſit ex dolo malo, & præſumptione eſt alienatio ſub ea extrauag. comprehenſa, & punita.

264 Colligitur tertiò, quòd repudiatio hæreditatis vel legati venientis Eccleſiæ ex eo, quòd hæres contrauenit menti teſtatoris, decernentis vt in caſu contrauentionis hæreditas tranſiret ad Eccleſiam, non ſubeſt legibus prohibentibus alienationem ſine ſolemnitate, quia hæc non eſt alienatio, ſed non acceptatio hæreditatis, & dominium quòd ex teſtamento illo prouenit Eccleſiæ eſt reuocabile, & conditionatum ſeu pendens à conditione, ſi Eccleſia acceptet, Nam & quòd pœna impoſita alicui ad fauorem alterius intelligatur habere locum, ſi ille alius ad cuius fauorem pœna imponitur acceptet, dixerunt *Iaſon in l. poſthum. C. de contr. et in l. 2. C. de iure emphyt. Rota d. 8. apud Puteum l. 2. Caſſad. dec. 2. & 3. de locato, Bellarm. deciſ.* 322. & ideo, quod prælatus ſic repudians hæreditatem relictam Eccleſiæ ſine ſolemnitate non incidat in pœnas Paulinæ dixerunt *Ricc. p. 1. prax. reſol. 95. Boſſ. d. tit 18. num. 273. Rota in Regien. bonor. 1. April. 1585. coram Clemente VIII. tunc Rota auditore, quam refert Ricc. vbi ſupra.*

265 Colligitur quartò non requiri iuris ſolemnitatem in remittenda caducitate emphyteutæ antequam res ſit Eccleſiæ incorporata, quia hæc remiſſio ſolùm eſt rei non acquiſitio, emphyteuta enim ob non ſolutum canonem non cadit ab emphyteuſi niſi ſub conditione, quòd Dominus velit, *Bart. in authent. qui rem C. de Sacroſ. Eccleſ.* Ricc. *p. 1. præſ. 129. Barboſa ad cap. potuit de locato n. 121. Boſſ. numer. 274.* Vnde eſt, quòd ſi Eccleſia nolit emphyteutam cadere, ille non cadit, & ex hoc Eccleſia nihil ſuum diſpergit ſed alienum non acquirit, ideo hæc remiſſio caducitatis non eſt alienatio. *Panorm. in d. cap. potuit de locata num. 15.* Ricc. *Barboſ. Boſſ. loco citato, & iterum Barboſa de off. Epiſ. all. 95. num. 64. & l. 3. de iur. Eccl. c. 30. num. 42. Sanchez l. 6. de matrim. d. 4. num. 13.* Bonac. *d. p. 2 num. 21.* Rota *in Hyporigen Emphyt. 17. Ianuar. 1580. coram Litta quam refert* Ricc. Bene verum eſt, quòd ſi Beneficiatus ſemel declarauit ſe velle emphyteutam incidiſſe in caducitatem, tunc pœnam non poteſt ampliùs remittere, quia iam non agitur de acquirendis, ſed de acquiſitis. *Bonac. d. p. 2. num. 21.* Qui addit ita expreſsè haberi in *Concil. Prou. 7. Mediolanen.* emphyteuta enim cadit ipſo facto ab emphyteu. ob non ſolutum canon. ex quo Dominus declarat ſe velle eum in dictam pœnam incidiſſe. Ex Conſtitut. verò 51. Vrban VIII. bonorum iuriſdictionalium intra Italiam caducitas non poteſt remitti.

266 Et quàmuis vbi Prælatus ſit Rector Collegiatæ, & de bonis Collegij ſit ſermo, multi teneant quòd Prælatus ſolus ſine conſenſu Capituli aut Collegij non poſſit remittere caducitatem emphyteutæ, *Bellet. diſq. cleric. p. 1. tit. de cler. debit. §. 5. numer. 17. Redoan. de alien. rer. Eccl. quaeſt. 7. §. His paucis nu. 4. pag. 357. Barboſa ad d. cap. potuit nu. 121.* & alij apud iſtos, tamen quòd neque ad hoc ſit neceſſarius aſſenſus Capituli, & quòd vbi Prælatus remiſit caducitatem, non poſſit Capitulum expellere emphyteutam docuerunt alij ſcilicet *Sanchez d. diſp. 4. num. 11. Barboſa d. alleg. 95. num. 65.* Quia hæc remiſſio eſt ſola non acquiſitio, & in acquirendis Prælatus poteſt Eccleſiæ præiudicare, vt probatum eſt. Sed prior ſententia eſt vera, nam vbi agitur de bonis Eccleſiæ Collegiatæ conſenſus Collegij non eſt iuris poſitiui ſolemnitas, ſed eſt de neceſſitate iuſtitiæ, quia bona communia non poſſunt ſine communi conſenſu diſtrahi, aut relinqui. Et aliud eſt, quod ad huiuſmodi actus non ſint neceſſariæ ſolemnitates iuris, & quod ſine huiuſmodi ſolemnitatibus agens non incidat in pœnas latas à iure. Aliud eſt, quòd ex natura rei valide agat, & eius factum ſubſiſtat. Et hoc non eſt verum; quia Rector Eccleſiæ Collegiatæ non habet facultatem diſponendi de rebus pertinentibus ad Collegiatam ſine conſenſu Collegij. Immo vlterius conſiderandum eſt, quod ad validè renunciandum hæreditati vel legato, vel ad præiudicandum Eccleſiæ ob non impletam conditionem neceſſe eſt vt in renunciante, vel non implente ſit facultas pleno iure adminiſtrandi res Eccleſiæ, non vero facultas non plena aut conditionata, quia conſenſus non haben-

ris plenam adminiſtrationem non valet niſi reſpectu eorum ad quæ habet facultatem. Vnde hic non debet attendi ſolum ratio alienationis, & eius prohibitio; & conſequentia nulla eſt dicere hoc ex vi prohibitionis alienationis non eſt prohibitum, nec eſt inualidum; ergo abſolute valide fieri poteſt; quia etſi aliquid agere aut non agere non ſit alienare; ſi tamen ſit aliquid facere, vel non facere circa rem Eccleſiæ, ad hoc vt validum ſit, neceſſaria eſt in faciente facultas faciendi. In propoſito autem nec Parochi, nec Regulares ſuperiores locales habentes ſupra ſe Prouinciales, & Generales habent plenam adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ideo in Parochis, aut ſimilibus ſubditis Epiſcopis conſenſus Epiſcopi ad diſponendum in perpetuum de rebus Eccleſiæ, & ſic ad renunciandum hæreditates, & non acquirendum Eccleſiæ non eſt iuris poſitiui ſolemnitas, ſed eſt requiſitum ex lege iuſtitiæ, quia in Parochis non eſt plena & ſufficiens facultas ad præfata. Et idem dicendum eſt de Prælatis localibus reſpectu Prouincialium, aut Generalium. Itaque ſi ageretur de lucro perſonali poſſet Parochus illi renunciare ſine conſenſu Epiſcopi. Sed vbi agitur de acquirendo de facto id, quod Eccleſiæ aliunde de iure competit, non ſufficit ad hoc conſenſus Parochi, ſine conſenſu Epiſcopi, vel Prælati localis Regularis ſine conſenſu Superioris iuxta cuiuſcumque Ordinis leges. Vnde per hoc ſuperius dicta explicantur, & limitantur. Vt ad acquirendum hoc modo Eccleſiæ non ſufficiat conſenſus immediati Rectoris vel ſine cõſenſu Capituli, vel ſine conſenſu ſuperioris, & ita quòd etiam in inferioribus Collegiatis Epiſcopo ſubiectis non ſufficiat conſenſus Rectoris, & Collegij, ſed requiratur vlteriùs conſenſus Epiſcopi. Quando verò & quibus modis cenſeatur remiſſa caducitas tradunt *Menoch. de præſumpt.l.3. præſumpt.* 112. *& Barboſa ad d.cap.potuit* de locato.

267 Colligitur ſextò econtra, quòd Prælatus ſine iuris ſolemnitate non poteſt repudiare hæreditatem prouenientem monaſterio ex perſona religioſi in eo profeſſi; bona enim profitètis illius ſunt ante profeſſionem, & tamquam illi acceſſoria fiunt monaſterij ex vi profeſſionis, & ex quo per profeſſionem profitens totum ſe tradit Religioni. Vnde monaſterium ſtatim ex vi profeſſionis acquirit dominium illorum bonorum etiam quantum ad poſſeſſionem, poſſidens enim perſonam poſſidet iam tamquam ſibi incorporata bona perſonæ, quæ in monaſterium tranſit cum ſuis bonis, & ſicut ſui, ſic omnium ſuorum bonorum fert & tranſmittit dominium & poſſeſſionem in Religionem quam profitetur, ſi ſit dominij bonorum capax. Ideo hoc dominium eſt abſolutum, & non reuocabile ad libitum, & ſine iuris ſolemnitate, vt ex *Bartol. in authent. ingreſſi, num.*28. *& ibid.* Bald. *opp.*3. *num* 5. *Tapia. v. ipſo ingreſſu in princ. nu.*2. *et* 3. *C. de Sacroſ. Eccleſ. eod.* Bald. *in auth. ſi qua mulier, in fine numer.*15. *C. eod. Alex. conſ.*80. *num.*4. *l.*2. *Vaſquio de ſucceſſ. creat. l.*2. *§.*16. *num.*13. *&* Rota *in Peruſ. bonarum* 19. *Nouembr.* 1584. *coram Pamphilio tradunt Grat. cap.*118. *num.*33. *&* 34. *Ricc. p.*1. *praxis, reſ.*97. *Sanchez in ſum. l.*1. *c.*12 *num.*23. *Boſſius vbi ſup. numer.*275.

CONFESSIO.

268 VIgeſimoquartò confeſſio per quam Eccleſia fatetur ſe eſſe debitricē, vel omnis alia talis ex qua per indirectum Eccleſia poſſit cogi ad alienationem bonorum immobilium, cenſetur eſſe alienatio, & ideo quòd non poſſit fieri ſine iuris ſolemnitate. Vt ex *Gloſſ. in cap. dudum de elect. tenet Boſs. d. tit.* 18. *nu.*277. Vbi quod hoc procedit etiam in confeſſione implicita, & quod huiuſmodi confeſſionibus adminiculatis concurſu alicuius coniecturæ vel præſumptionis ſtatur, ſed conſiderandum eſt, quòd ſi huiuſmodi confeſſio fiat ſine ſolemnitatibus iuris, poterit quidem eſſe, quòd non ſit valida, vt de confeſſione facta à minori docet *Grat. diſcept.*555. *num.*30. Quàmuis ſi ſit adminiculata coniecturis, & præſumptionibus valeat, vt ex *Puteo* dixit Rota *dec.*1. *de confeſs. coram Achille de Graſſis.* Verum eſt vlteriùs conſiderandum, quòd cum confeſſio verè non ſubſiſtat, & ſi Eccleſia fateatur ſe eſſe debitricem ex vi contractus nulliter initi ſine ſolemnitatibus confeſſio ipſa nullius ſit valoris nec aliquod ius tradat, ſi aliàs confeſſio fiat ex vi contractus legitimè initi certè ſi eſt vera, non eſt vnde dicatur ex vi prohibitionis alienationis prohibita, quàmuis poſſit eſſe inualida, ſi ſit facta ſine ſolemnitate aliqua ad ipſam neceſſaria, vt eſſet confeſſio minoris non facta coram curatore & iudice. Solùm poſſet eſſe dubium de confeſſione ficta, & falsò ferente titulum legitimum, quia confeſſio talis apparens ius transfert in eum, ad fauorem cuius fit, & ita videtur, quòd ſit ſpecies quædam alienationis. Verùm quia non per hoc datur ius ad rem immobilem, vel mobilem prætiolam, & quatenus detur, hoc non eſt ius verum, ſed fictum, contra quod dabitur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, rone ſolùm poterit dici, quòd ex huiuſmodi confeſſione confitens cadat in pœnas Paulinæ, ſi ex vi talis confeſſionis neceſſitabitur aliquod immobile, vel mobile prætioſum alienare.

PIGNORATIO.

269 VIgeſimoquintò, pignoratio quoque, aut hypothecatio rei Eccleſiæ nequit fieri ſine iuſta cauſa & ſolēnitate iuris. Per huiuſmodi enim actus alteri quæritur ius ſuper re pignorata, & hypothecata, & ideò pignoratio & hypotheca veniūt ſub nomine alienationis, quòd lattiſſimè ſumptū importat actum per quem alteri conceditur ius ſuper re aliqua *extrau. Ambitioſæ*, & Decretum Sac. Congreg. ſub Vrbano VIII. *Redoan. rubr.*1. *§. Item & euenit pignus num* 1. *Barboſa* plures DD. referens *lib.*3. *de iure Eccleſ. cap.*30. *num.*29. *in cap. nulli de reb. Eccleſ. non alien. num.*5. *Lezana p.*2. *c.*19. *num.*55. *Bonac. de alien. p.*1. *num.*23. *Quaranta v. alien. nu.*17. *Rodriq. tom.*1. *q.*27. *num.*1. *Donatus p.*2. *tract.*1 4. *q.*67 *Conar. var. l.*2. *c.*16. *num.*7. *& ex Vaſquez, & Molina Palaus tom.*2. *tr.*12 *p.*15. *num.*2. Et ſi enim per hypothecam non transferatur dominium, conceditur tamen ius ſuper re, quæ obligatur ad fauorem creditoris, ſi ſolutio debiti aliunde deficiat, & datur illi ius vt eam ſibi tamquam ſuam poſſit petere & habere. Immò & data neceſſitate alicuius pignorationis prohibentur pignori dare vaſa

ſacra

ſacra Eccleſiæ niſi neceſſitas ſit vrgentiſſima, *cap.1. de pignor. Barboſ. vbi ſupra*, In ſumma enim neceſſitate poſſe res Eccleſiæ hypothecari, ſeu pignorari tradunt *Naldus v. alienatio num.3. Peyr. tom.1. ad Conſtit.9. Iulij II. num.3. Donatus vbi ſupra. Qui num.3. addit*, quòd priùs aduerterat *Redoan. rubr.1. §. Item &c. venit pignus num.16.* In hac ſumma neceſſitate potius mobilia, quam immobilia obligãda eſſe, & potiùs mobilia non benedicta, quam benedicta, & potiùs ſimpliciter benedicta, quàm conſecrata. Nam & quòd oppignoratio conſecratorum & eorum, quæ ad diuinum cultum deputata ſint fieri non debeat, habetur ex *cap.1. ne Clerici, & Clem. ſi beneficiorum de decimis* Regulares verò in neceſſitate non tenentur pro licentia adire Epiſcopum etiam ſi, id facere poſſint, quia ſunt exempti. In Regno autem Portugalliæ non poſſe Eccleſiaſticos etiam Regulares pignorare aurum & ornamenta Eccleſ. ſine licentia Regis, & ita vt qui contrafecerint amittant valorem rerum cum exceſſu nouem partium, & res pignoratæ reddantur Eccleſiæ abſque vllo pretio ab ea ſoluto, refert *Portell. verb. alien. in addit. nu.4.*

270 Sed graue dubium eſt, an prohibitio iſta intelligi debeat nedum de hypotheca ſpeciali, in qua certa res Eccleſiæ obligatur, ſed de hypotheca generali, cum in genere bona Eccleſiæ obligantur, & hypothecæ ſubduntur. Etenim & hypothecam generalem eſſe prohibitam probatur primò, quia vbi res prohibetur alienari, cenſetur etiam prohibita pignorari, ſeu hypothecari, *cap. nulli de rebus Eccleſ. non alien. & l. vlt. C. de reb. alien. non alien.* Nam prohibita alienatione prohibitus eſt omnis actus per quem alteri quæritur ius aliquod in re; qui enim non poteſt alienare neque poteſt facere actum, ad quem poſſit ſequi alienatio, vt per *d. l. vltimam, & l. Codicillus, §. penult. ff. de leg.2.* tradũt *Gloſſa in l. item quia, ff. de pactis Couar. l.2. var. c.16. num.6. Quaranta verb. alien. numer.17. Grattan. diſcept.745. numer.63. Barboſa de offic. Epiſ. alleg.19. numer.86. & ad cap. nulli num.6. de reb. Eccleſ. non alien.* Nam qui habet actionem videtur rem ipſam habere, *l. qui actionem ff. de reg. iuris*, vnde ſolemnitas quæ requiritur ad alienandum, requiritur ad tradendum eidem ius illius actionis. At verò ſic eſt, quòd etiam per hypothecam generalem transfertur ius, & actio contra Eccleſiam, & ita vt in defectu ſolutionis neceſſitetur Eccleſia ad alicuius rei immobilis, vel mobilis precioſi alienationem; igitur prohibita alienatione prohibita quoque eſt hypotheca generalis. Secundò, nam in extrauag. *Ambitioſæ*, & in Decreto Vrbani VIII. abſolutè & ſimpliciter prohibetur hypotheca, igitur ſub hac prohibitione continetur etiam hypotheca generalis, quæ verè & propriè eſt hypotheca. Et ita hanc ſententiam in terminis tenent *Nauar. de alienat. rerum Eccleſ. num.2. Quaranta d. n.7. Barboſa d. alleg. 19. num.85. & de iure Eccleſ. cap.30. num.29. & ad dictum cap. nulli nu.6. Fillinc. tom.3. tr.44. cap.2. n.2. Peyr. tom.1. Conſt.9. Iulij II. num.13. Boſſ. tit.18. nu.4. Donatus p.2. tr.14. q.67.*

271 Verùm econtra, quòd per prohibitionem alienandi non ſit prohibita hypotheca generalis, tenuerunt *Panorm. in d. cap. nulli num 3. & in cap.2. num 3. de precar. & ex Barbat. Dec. & Anton. de Fano Couarruuias lib.1. var. cap.16. n.7. Redoan. rubr.1. §. Item &c. venit pignus, num 14. Layman. lib.3. tr.4. cap.10. num.2.* & apud eum *Molina Lezana tom.2. cap.19. nu.55. & tom.3. v. alienatio ar.5. Palaus to.2. p.15. num.2.* & apud *Boſſ. vbi ſupra, Ciarlinus contr. p.2. cap.183. a num.107. & Bordon. reſol.27. num.13.* Et communiter ſcribentes ad *d. cap. Nulli.* Et ratio horum eſt, quia per hypothecam generalem non datur tantum ius, nam per hypothecam ſpecialem datur ius in re, ſed per generalem datur ius ad rem, & non eſt tantum periculi in hypotheca generali, ſicut in ſpeciali. Secundo hoc probatur ex eo quòd hypotheca generalis eſt in iure permiſſa: quod per locum à contrario ſenſu probatur ex *d. cap. Nulli*, in quo expreſsè prohibetur hypotheca ſpecialis; permittitur igitur ſeu non prohibetur hypotheca generalis. Tertiò quia Sac. Congreg. ſub die 14. Iulij 1638. declaraſſe quod in decreto Vrbani VIII. non ſit comprehenſa hypotheca generalis, refert *Ciarlinus apud Boſſ. vbi ſupra*, addens idem tenuiſſe *Rotam in Amerina Bonorum coram Veroſpio 19. Aprilis 1641. & coram Rojas 21. Februar. 1642. & 2. Iunij 1645.* Quartò quia in hypotheca generali potiùs obligatur perſona, quàm res, vnde eſt quòd debitor & validè vendit rem hypotheca generali obligatam, & qui emit ſecurè emit, nec bona empta ſubmittuntur creditori. Et ſeruus ſpeciali hypotheca obligatus non poteſt manumitti, quòd tamen poteſt fieri de ſeruo obligato hypotheca generali.

272 Mihi in hac quæſtione diſtinguendum videtur, quid dici debeat ex vi iuris naturalis conſurgentis per ſe ex prohibitione alienationis, & quid dicendum ex vi iuris poſitiui prohibentis expreſsè hypothecam. Diſtingui etiam debet nullitas & inualiditas actus, ab excommunicatione & alijs pœnis latis contra hypothecantes res Eccleſiæ ſine ſolemnitate. Et his diſtinctionibus præhabitis. Dico primò, quòd ex vi prohibitionis alienationis directè non prohibetur, neque hypotheca ſpecialis, quia hypotheca non eſt alienatio, cum non transferatur rei dominium, ſed ſolum conſtituatur obligatio ad alienandum in defectu ſolutionis. vnde hypotheca nec propriè eſt alienatio, ſed via ad alienationem, & non ſolum non transfert rei dominium, ſed ſolùm dat ius aliquod conditionatum, ſcilicet ius habendi rem, ſi non ſoluatur debitum. Nec obſtat regula quòd in materia fauorabili Eccleſiæ qualis eſt prohibitio alienationis alienatio ſumitur communiſſimè pro omni actu per quem datur aliquod ius ſuper re, quia hæc regula vera eſt, quia lex poſitiua hanc extenſionem expreſsè fecit, & quia indirectè, vt dicam, huiuſmodi actus ex vi prohibitionis alienationis prohibentur, non quia prohibeantur directè tamquam alienationes, quoniam propriè ſunt quidem via ad alienationem, ad quod ſequi poteſt alienatio, non ſunt verò alienatio vel ſpecies alienationis. Et ſi diligenter iura inſpiciantur, videbitur, quòd diſtinguunt inter alienationem & hypothecam, & hanc prohibent, vt quid diſtinctũ. Nam in *cap. Nulli de reb. Eccleſ. non alienan.* primò prohibentur alienatio, & hypotheca vt diſtincti actus, ibi, *Nulli liceat alienare &c. neque ſpecialis hypothecæ titulo obligare.* Dictio enim *neque* diſtinctiua eſt, & diuerſitatẽ importat, & ſignificat quod vltra alienationem prohibetur etiam hypotheca

licet

licet non ſit alienatio. Vbi verò iam hypotheca eſt prohibita, & hypotheca habet non nihil alienationis, pro quanto per eam datur alteri aliquod ius in re, propterea extendendo nomen alienationis ad omnem actum in quo alteri datur aliquod ius, dicitnr qnod in prohibitione alienationis fauorabili aceipitur alienatio communiſſimè; quòd non eſſet verum niſi hypotheca, & alij ſimiles actus eſſent expreſsè ſimul cum alienatione prohibiti.

273 Dico ſecnndò, quòd indirectè & ex conſequenti, nedum quantùm ad culpam, ſed etiam quantùm ad nullitatem actus, ex quo cum decreto irritante prohibetur alienatio, prohibetur etiam omne id ad quod neceſſariò ſequi debet alienatio, & in hoc ſenſu verum eſt, quòd in primo argumento aſſumit prior opinio. Nam certè quantùm ad culpam id cenſendum eſt eſſe prohibitum, quod non poteſt haberi ſine abſoluta voluntate alienationis prohibitæ. Sic non poteſt quis hypothecare rem Eccleſiæ niſi velit, in caſu nō ſolutionis rem hypothecatam transferri in creditorem. Nec valet ſi dicatur, qnòd hæc voluntas poteſt eſſe conditionata cōditione ſi ſuperiori placuerit, quia ſtatuens hypothecam abſolutè contrahit, & non ſub conditione, nec alter contrahens, qui abſolutè dat rem ſuam contraheret, & rem daret ſub hypotheca cōditionata conditione contingentis beneplaciti ſuperioris expectandi ex eius libera volūtate ipſo interim ſatisfactionem ſibi debitam aliunde non habente. Sicut igitur contractus eſt abſolutus, ſic contrahēs rem ſub hypotheca abſoluta conſtituit, quæ hypotheca mala eſt, ſi mala eſt alienatio ad quam ex vi hypothecæ res obligatur.

274 Pariter ſi nulla ſit alienatio, non poteſt eſſe valida obligatio ad alienandum, quia eſt obligatio ad agendum actum nullum, quæ valida eſſe non poteſt, ex eo quòd lex, quæ irritat alienationē ſemper vult quòd ſit irrita. Nec obſtat ſi dicatur, quòd alienatio neceſſaria non eſt irrita, quia alienatio neceſſaria non eſt irrita prout venit ex iuſta neceſſitate, non prout venit ex iniuſta, & mala obligatione liberè aſſumpta, quia hæc valida eſſe non poteſt ad actum qui ex lege eſt nullus. Ideò per ſe nunquam ex hypotheca neceſſariò ſequitur alienatio, ſed ſequetur ex eo quòd admiſcetur aliquid aliud, ſcilicet ratione rei alienæ quam habet, qui hypothecauit rem alienari prohibitam, ex quo oriri poteſt iuſta neceſſitas ſatisfaciendi creditori, & domino rei. Cæterùm dicendum eſt, quòd quęcnmque hypotheca, vel obligatio; inita abſque ſolemnitate quantùm ad vim neceſſitandi ad alienationem ſemper eſt nulla, & irrita, nec habet, aut habere poteſt vim iuſtæ neceſſitatis, ſed lex prohibens & irritans alienationem ex hoc irritat quamcumque obligationem neceſſitantem ad alienandum, quia non poteſt eſſe valida, & iuſta, & efficax voluntaria obligatio, & neceſſitas agendi id, quod lex prohibet fieri validè. Et in hoc bene loquitur & ſentit prima opinio, & nedum hypotheca ſpecialis, ſed generalis facta ſine ſolemnitate iuris requiſita ad alienandū eſt nullius valoris ad neceſſitandum ad alienationem faciendam ſine iuris ſolemnitate. Et in hoc non eſt neceſſaria alia lex poſitiua quæ irritet hypothecam quantum ad hanc partem, ſed ex lege naturali ſuppoſita lege prohibente & irritante alienationem factam ſine ſolemnitate, ſequitur quòd nulla hypotheca facta ſine ſolemnitate ſit efficax & valeat neceſſitare ad ſic alienandum.

275 Dicitur nihilominus tertiò, quòd lex pœnalis irritans alienationem niſi expreſsè prohibeat hypothecam, non ſe extendit ad hypothecam quantùm ad pœnas, & quatenus eſt pœnalis; quia hypotheca non eſt alienatio, & licet ſit via ad alienationem, vnde poſſit ſequi alienatio tamen vt bene aduertit *Couar. d.num.7.* lex pœnalis quatenus pœnalis ſemper eſt odioſa, & reſtringenda, nec extendenda vltra expreſſa in lege, & attentans delictum, vel ad illud ſe præparans, & ad illud ſe obligans, non punitur pœna lata contra delictum, delicto non patrato; & ideò quantum ſit ex vi legis vt prohibentis alienationem ſub pœna excommunicationis qui dat pignus vel inſtituit hypothecam non eſt excommunicatus.

276 Dicitur verò quartò, quòd lex poſitiua nedum indirectè, ſed directè prohibet pignus & hypothecam rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate imponi vt patet *d.cap.nulli & d.extrauag. Ambitioſæ*, & dicto decreto Vrbani Octaui, & Conſt.78. Clem. VIII. Vnde in hac parte non bene dixit *Couar. d.num.7.* quòd dans pignus, vel hypothecam imponens non ſit excommunicatus, niſi ſequuta alienatione; quoniam hoc eſſet verum ſi hypotheca ſolum eſſet prohibita indirectè, & ex conſequenti. Sed cum modò hypotheca ſit directè vetita ſub pœna excommunicationis, ideò imponens hypothecam, illico ex hoc eſt excommunicatus, *Boſſius d.tit.18.num.9.* & apud eum *Molina de iuſt.tr.2.diſp.300, num.2.* Et ſic neque etiam bene dixit *Layman vbi ſupra*, quod in materia odioſa lex pœnalis prohibens alienationem non comprehendit hypothecam niſi ſit conſtituta pro tanta quantitate, quòd non ſit ſpes facilis recuperationis, & ſic adſit probabile periculum alienationis. Quia ſi loquitur de lege, quæ ſolùm indirectè prohibeat hypothecam ex pura vi prohibitionis alienationis, hæc lex quatenus pœnalis non ſe extendit ad hypothecam, etiam ſi conſtituatur in tanta quantitate, vt non ſit ſpes facilis recuperationis, quia neque tunc hypotheca eſt alienatio, vt comprehendatur ſub pœna alienationi impoſita. Sed ſi ſermo ſit de lege directè ſub pœna prohibente expreſsè hypothecam, ſub hac lege comprehenditur quælibet hypotheca per talem legem prohibita, etiam ſi non ſit ſuper tam magna quantitate, & non ſit periculum proximum alienationis.

277 Dicitur quintò, quòd licet loquendo de lege *d.cap. nulli* ſub ea non comprehendatur hypotheca generalis, comprehenditur tamen ſub lege *extrauag. Ambitioſæ*, & Decreti Vrbani VIII. & alijs legibus abſolutè hypothecam prohibentibus. *In cap. enim nulli*, non eſt prohibita omnis alienatio, cum ſolùm ſit prohibita emphytheuſis perpetua, vnde non mirum, ſi etiam non fuit prohibita hypotheca generalis, quæ eſt ſolita imponi dum celebrantur contractus alienationis. Sed in *extrauag. Ambitioſæ*, ſimpliciter & vniuerſaliſſimè prohibetur omnis alienatio, & præter alienationem prohibentur ſimpliciter & abſolutè pignus, & hypotheca ſine diſtinctione, & limitatione, vnde & ſine diſtinctione intelligi debet prohibita etiam hypotheca generalis per quam poteſt peruniri, ſeu ne-

ceſſi-

ceſſitari Eccleſia ad alienandum. Et hoc ex conſequenti dicendum eſt de decreto Vrbani Octaui, & de legibus contentis in alijs Conſtit. Apoſt. in quibus cum clauſulis vniuerſalibus prohibetur omnis alienatio, & hypotheca, & immò etiam alienatio in eo caſu in quo cenſeatur neceſſaria. Nam & tunc Sedes Apoſtolica vult cognoſcere de hac neceſſitate, & videre an ſit talis, ac tanta, vt ſalua iuſtitia non poſſit negari facultas alienandi.

278 Hinc colligitur, quid dicendum ſit de illa propoſitione, quia ſcilicet quotieſcumque lex permittit alienationem, ſimul permittit hypothecam prout conſueuit fieri in confirmationem contractuum; Nam conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium, quia acceſſoriū ſequitur principale, reg.42.*in 6. Bordon.reſol.*27.*num.*13. quem ſequitur *Donatus d.q.*67. Et quia leges prohibentes hypothecam, loquuntur de ea, quæ non ſupponit aliquem contractum iuſtum, non verò de ea, quæ imponitur in confirmationem iuſti contractus. Dicitur enim hanc regulam deficere à veritate ſic vniuerſaliter intellectā. Nam licet vbi hypotheca naturaliter & per ſe ſit cōnexa cōtractui, vera ſit illa regula, non tamen illa admittitur pro quanto hypotheca non ſit per ſe neceſſaria, & poſſit ſine hypotheca celebrari contractus; quia hypotheca eſt de ſe prohibita, & inducit ad alienationem longè diuerſam ab ea, quæ dicitur eſſe permiſſa, vnde ex conceſſione eiuſdem alienationis, non ſequitur quòd ſit conceſſa alia longè diuerſa, & quæ non eſt acceſſorium per ſe cōnexum principali conceſſo Nec obſtat, quòd hypotheca ſolita ſit apponi in confirmationem contractuum, quoniam hoc eſt verum reſpectu eorum, quibus hypotheca non eſt prohibita. Sed ij quibus hypotheca eſt prohibita non poſſunt per eam confirmare contractus aliàs licitos, qui ſine hypotheca validè celebrari poſſunt.

MVTVVM.

279 Vigeſimo ſeptimò hinc ſequitur, quod accipere mutuum licet non ſit prohibitū ſi accipiatur ſine hypotheca vel pignore, vel etiam cum hypotheca obligando ſolos fructus, & bona mobilia non pretioſa, quæ alienari poſſunt, *Panor. cap.penult.nu.*5. *de fideiuſſoribus, Molina d. diſp.*300. *num.*a. eſt tamen prohibitum ſi accipiatur cum hypotheca nedum ſpeciali ſed generali, quia hypotheca generalis etiam prohibita eſt per legem, & ea natura ipſa rei eſt prohibita ex quo eſt prohibita alienatio, cum hypotheca poſſit neceſſitare ad alienationem, vnde ei qui non niſi nulliter poteſt alienare non competit valida hypotheca, vt neceſſitans aliquando ad validè alienandum. *Boſſ. d. tit.* 18.*num.*11. Quòd adeò verùm eſt, vt licet Pontifex concedat alicui licentiam accipiendi mutuum, non inde cenſentur dare facultatem hypothecandi bona. Quia ad hoc ſpecialis licentia eſt neceſſaria.

280 Mutuum etiam accipere cum cambio, aut ſolutione lucri ceſſantis, aut damni emergentis eſt prohibitum, ex Decreto Vrbani VIII. & ſpeciali declaratione S.Congreg. prout habetur in libello dicto, Decreta recentiora pag.158. tradunt *Barboſa in ſum. ver. alien. num.*9. *Lucerna Regular. v. alien. num.*1. *Lezana tom.*3. *v.alien.nu.*5. *Donatus p.*2. *prax. tr.*14.*q.*68. Quoniam verò dare mutuum eſt alienare, ideò bona, quæ Eccleſia alienare non poteſt, licet poſſit commodare ad breue tempus, non tamen poteſt dare mutuum: ſed eſt etiam conſiderandum aliquos exiſtimare, ſub hoc decreto comprehendi etiam Regulares particulares, vt v. g. nō non poſſit Regularis accipere mutuum pro impreſſione libri ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, aut damni emergentis ex pecunijs ex venditione libri recipiendis. Verùm cum decretum hoc ſit datum ad explicationem decreti principalis prohibentis Regularibus intra Europā alienare res Conuentuū, & in eo decreto Sac. Congregatio expreſsè loquatur tantùm de Capitulis, & Superioribus, videtur dicendum, quòd Regulares particulares ſub eo decreto non comprehendantur. Dubium autem cū etiam eſſe poſſit, an ſuperiores poſſint ex gratitudine ſoluere intereſſe lucri ceſſantis, aut damni emergentis, videtur negatiuè reſpondendum, quia Sac. Congregat. voluit impedire periculum depauperationis Conuentuum, quod oritur ex ſolutione intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis cum aliàs ad hoc nihil interſit, an intereſſe ſoluatur ex iuſtitia, aut ex gratitudine. Nihilominùs ex ipſo Decreto colligitur, quod loquitur de ſolutione intereſſe ex contractu, ibi. *Cumque ex huiuſmodi contractu &c* Et cum nec ſit tam facilè vt mercatores fiſi ſuper ſola gratitudine ſine pacto dent pecunias; & minus facilè ſit, quod ſuperiores vbi non ſunt obligati, velint ſoluere intereſſe pro mutuo, non adeſt in hoc caſu illud periculum, quod Sac. Congregatio intendit vitare, & ideò ipſa expreſsè loquuta eſt de ſolutione intereſſe ex contractu. Sed & hoc quoque conſiderandum, quod ſi fiat legatū alicui Sacriſtiæ, ſi ſacriſtia habeat proprios redditus diſtinctos à redditibus Monaſterij taliter, vt moraliter cenſenda ſit alia perſona, & extranea, non poteſt Prælatus vti pecunia legata ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis. Sed caſus non eſt de facili dabilis; Nam & licet ſacriſtiæ habeant proprios redditus, illi tamen ſunt redditus Monaſterij, & ſub cura eiuſdem Prælati, nec per hoc Sacriſtia deſinit eſſe monaſterij.

281 Eſt autem Eccleſiæ priuilegium in cauſa mutui, vt Eccleſia ad mutuum ſoluendum obligari non poſſit, niſi creditor probet pecuniam mutuatam conuerſam fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem. *Authent. hoc ius porrectum, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & cap.penult. de fideiuſſ.* ibi *Innoc. & Panorm. num.*4. *Conar. lib.*2. *var. cap.*17. *num.*3. *Redoan. de alien. q.*4. *num.*1. *pag.*315. *Grat. diſcept.*196. *num.*8. *& alij DD. communiter*. Quoniam enim nimis facilè eſt, & vt Rectores Eccleſiarum petant, & fœneratores dent mutuum Eccleſiæ, & quòd cauſa mutui bona Eccleſiæ inutiliter diſſipentur, voluerunt legiſlatores, quòd Eccleſia ex mutuo non teneatur, niſi creditor probet pecuniam mutuatam fuiſſe verſam in vtilitatem Eccleſiæ *Innoc. & Panorm. in cap.*1. *de depoſito num.*9. Vnde eſt, quòd vbi pecunia mutuata nō ſit conſumpta ad ſui vtilitatē, verè nec in conſcientia tenetur ſoluere mutuum, nec in foro externo poteſt ad hoc cogi, niſi præfata verſio fuerit probata ſufficienter. Et qui Eccleſiæ dant mutuum prudenter agere debent, & ſuæ negligentiæ culpā tribuere, ſi ſe exponant periculo perdendi mutuum,

M m vel

vel ſaltem illud non recuperandi ab Eccleſia.

282 Quoniam nihilominùs plures limitationes patitur hæc aſſertio, plures diſtinguendi ſunt caſus. Et quidem primò videndum eſt, an pro ſatiſfactione mutui alienanda ſint bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa, vel ſatisfieri poſſit alienando fructus. Nam in hoc ſecundo caſu, ſi hæc alia conditio concurrat, quòd pecunia ſit accepta à Prælato, vel Rectore de conſenſu Capituli, creditor non tenetur probare quòd pecunia nomine Eccleſiæ mutuò accepta ſit conuerſa in Eccleſiæ vtilitatem. *Innoc. & Panorm. in d. cap. penult. num. 5. de fideiuſſ. Redoan. d. q. 4. a num. 11. & 12. pag. 317. Barboſ. ad d. cap. penult. num. 9. Boſſ. tit. 18. nu. 13.* & apud eum *Rebuff. Maſcar. & Menoch.* Hoc enim per argumentum à contrario ſenſu deducitur ex *cap. illa penul. de fideiuſſ.* ex quo habetur, quòd ſi Religioſus de conſenſu Prælati, & Capituli recipit mutuum, creditor non tenetur probare conuerſionem pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ. In hoc verò eadem eſt ratio de alijs Eccleſijs, & earum Rectoribus, quia cum Rectores cum Capitulo habeát liberam fructuum adminiſtrationem, immò vt plurimum fructus faciant ſuos, dum mutuum accipiũt de conſenſu Eccleſiæ, ſeu Capituli poſſunt & debent de fructibus ſatisfacere, etiam ſi creditor non probet mutuatam pecuniam fuiſſe conſumptam in Eccleſiæ vtilitatem. Hoc enim ſatis in hoc caſu præſumitur, ex quo mutuum receptum fuit de conſenſu Eccleſiæ, ſeu Capituli. Quòd confirmatur, quia ſi delictum Prælati conſentiente Capitulo nocet Eccleſiæ, *l. iubemus nullam, C. de ſacroſanct. Eccleſ. cap. 2. de ord. cogni. & cap delictum de reg. iuris in ſexto*, ita detrimentum Eccleſiæ ferri poteſt, vbi mutuum à Prælato recipitur conſentiente Capitulo. Quod argumentum in præſenti valet. *Panorm. loco cit.*

283 Sed ſi ex vi mutui & pro illius ſolutione deueniendum ſit ad alienationem rei immobilis, aut mobilis pretioſi, & mutuum fuit acceptum à Prælato de conſenſu Capituli, adhuc nõ eſt neceſſe, quòd creditor probet pecuniam fuiſſe conſumptam in vtilitatem Eccleſiæ in caſu ſequẽti, ſcilicet ſi mutuũ fuit receptum ſeruatis ſolemnitatibus iuris. In hoc enim caſu iuſtè præſumitur mutuum fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem conuerſum. *Conar. l. 2. var. cap. 17. nu. 3.*

284 Sed ſi mutuum fuit ſine aliqua ex ſolemnitatibus receptum, quidquid in contrarium dixerint *Bartol. in l. Ciuitas, ff. ſi certum petat. Io: Andr. in cap. penult. de fideiuſſ. & Butr. & Imola in cap. 1. de depoſito*, quos refert, & ſequitur *Belles diſq. Cler. tit. de Clerico debit. §. 3. num. 4. Couar. l. 2. var. capit. 17. num. 3.* qui tamen dicit tutius eſſe mutuum recipere ſeruatis ſolemnitatibus, dicendum eſt Eccleſiam non teneri ad ſoluendum mutuum, & ad alienandum bona ſua immobilia, vel mobilia pretioſa, niſi creditor probet pecuniam fuiſſe verſam in Eccleſiæ vtilitatem. Ita *Innoc. in cap. 1. de depoſit. vbi Panorm. num. 9. & idem Panorm. in d. cap. penult. de fideiuſſ. num. 4. & 5. Redoan. d. q. 4. a num. 3. pag. 315. Barboſa ad d. cap. penult. de fideiuſſ. num. 9. & 17.* & plures alij apud iſtos. Nam huius ratio euidens eſt, quòd Eccleſia non poteſt validè ſe obligare ad alienationem bonorum immobilium ſine ſolemnitatibus iuris. Quidquid enim ſit an prohibitus alienare, ſi ſe obliget ad alienandum incidat in pœnas latas contra alienantes, non incidere enim dicendum eſt, vt ſupra pluries eſt dictum, obligatio tamen eſt nulla, quia non poteſt valere obligatio ad faciendum id, quod eſt prohibitum fieri, & ſicut Prælatus & Conuentus validè alienare non poſſunt directè, ſic nec indirectè idem facere poſſunt. Quod confirmatur, quia vt ſupra eſt probatum, non poteſt Eccleſia hypothecare, ſeu obligare bona immobilia, vel mobilia pretioſa ſine ſolemnitatibus; ex eo igitur quòd mutuum recipit, eius bona immobilia, vel mobilia non manent hypothecata, ſeu obligata, & nec tenetur Eccleſia ad reſtituendum mutuum ex valido contractu, cum validè non potuerit ſe obligare ad alienandũ; ſed tenetur actione de in rem verſo, ideò creditor tenetur probare, quòd pecunia numerata fuerit verſa in Eccleſiæ vtilitatem, & quòd ex ea fuerit meliorata. Nec obſtat ſimile *Bart. in d. l. Ciuitas*, quia ſcilicet ſi mutuum ſit receptum à Rectore & Concilio Ciuitatis, creditor non tenetur probare, quòd mutuum ſit conſumptum in vtilitatem Eccleſiæ, quia non eſt ſimile, vt bene aduertit *Panorm.* Quia Ciuitas poteſt alienare, ſed Eccleſia ſine ſolemnitatibus alienare nõ poteſt, nec hypothecare, aut obligare bona ſua in contractu mutui; ideò nec tenetur ad mutuũ ſine ſolemnitate receptum ex vi validi contractus, ſed ſolùm ex actione in rem verſo, vnde creditoris eſt probare conuerſionem pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ.

285 Hoc verò ampliatur vt ſit verum nedum in mutuo feneratitio, ſed etiam in liberali, quidquid in contrarium dixerit *Boſſ. tit. 18. num. 17. ex Maſchardo concl. 1165. num. 8. & 1167. num. 11.* Ex eo, quia in mutuo liberali non poſſit præſumi fraus. Quia obligatio iſta creditoris ad probandum conuerſionem pecuniæ mutuatæ in vtilitatem Eccleſiæ non eſt præcisè ex præſumptione fraudis alicuius, ſed ex eo, quòd Eccleſia ſine ſolemnitatibus non poteſt validè ſe obligare ad alienationem immobilium, & mobilium pretioſorum; & hæc ratio militat etiam in mutuo liberali. Et quòd dicitur, quia ſtante hac obligatione non inuenientur, qui velint mutuare pecuniam Eccleſiæ in ſuis neceſſitatibus; reſpondetur, quòd leges ſeruandæ ſunt, & quòd qui mutuare volunt, debent prius cogitare, quòd Eccleſia ſine ſolemnitatibus non poteſt obligare bona ſua, & ideo, vt admonuit *Conar.* citatus procurent non dare mutuum niſi ſolemnitatibus adhibitis.

286 Quando tamen pecunia ſit ad determinatam cauſam recepta, quòd in dubio, & vbi non conſtet pecuniam non fuiſſe in eam cauſam expenſam; non teneri creditorem probare eam in eam cauſam, vel Eccleſiæ vtilitatem fuiſſe conuerſam. ex *Menoch. de arbitr. caſu 432. num. 14. & Maſcard. de probat. concl. 1165. num. 23. & 24.* tenet *Boſſ. tit. 18. num. 18.* Verùmtamen, quia Eccleſia ſine ſolemnitatibus non poteſt obligare bona immobilia, & mobilia prætioſa, numquam ad ſoluendum mutuum ex immobilibus aut mobilibus pretioſis tenebitur ex vi validi contractus, ſed ſolum ex actione in rem verſo; vnde ſi ſit de hoc dubium, etiam ſi mutuum pro determinata neceſſitate fuerit acceptum, debebit iudex bene ponderare factum, & rationes dubij, nec erit obliganda Eccleſia ad immo-

mo-

mobilium aut mobilium pretioſorum alienationem ſine ſolemnitatibus, & beneplacito Apoſtolico, vbi non conſtet priùs & mutuum ſuiſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ, & non poſſe ſolui mutuum ex alijs mobilibus. Vnde in hoc caſu puto eſſe neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum Aliàs enim *Panorm.in cap.penul.de fideiuſ.& in cap.1.de depoſito, vbi & Innoc.& alij DD. communiter* dicunt, quòd vbi deueniendum eſt ad alienationem prohibitorum alienari, Eccleſia nec per indirectum ratione mutui poteſt ad alienationem obligari, & ideo, quòd in caſu occurente creditor debet probare verſionem mutui in vtilitatem Eccleſiæ, hæc verò non eſt probata ſi de ea eſt dubium.

287 Sed ſi mutuum non eſt receptum à Prælato de conſenſu Capituli, ſed vel à Prælato ſolo, vel ab aliquo alio priuato Clerico, vel Religioſo, additur quòd ſi mutuum receptum eſt à Prælato, & perſolui poteſt de fructibus ſeu bonis mobilibus alienabilibus, viuẽte Prælato non eſt opus, vt creditor probet pecuniam in vtilitatem Eccleſiæ fuiſſe conſumptam; ſed eo Prælato mortuo, neceſſe erit, vt vel id probet, vel probet ſaltem neceſſitatem Eccleſiæ tunc cum Prælatus mutuum accepit. Ita *Panormit. in d. cap. penult. numer.7. poſt Hoſtien.& Gulhelmum de Cuneo, & alij communiter.* Nam aliàs onus verè graue eſſet, ſi dum v. g. Eccleſia indiget pecunia vt Prælatus eat Romam, qui dedit pecuniam teneretur mittere aliquem ad explorandum an Prælatus expenderet pecuniam in vtilitatem Eccleſiæ. Quãmuis *Maſcardus d.concl.*1165.*nu.*35. *quem ſequitur Boſſ. d.*tit.18. *num.* 20. putet hoc eſſe poſitum in arbitrio iudicis; quod credo eſſe verum, vbi etiam conſtito de neceſſitate Eccleſiæ adſint in contrarium coniecturæ, vel præſumptiones ex quibus colligi poſſit Prælatum in propriam vtilitatem conſumpſiſſe pecuniam, & tunc qui pecuniam dedit, ſibi imputet, ſi fuit negligens in petendo conſenſu Capituli. Vbi verò pro mutui ſolutione eſſent alienanda bona immobilia, vel mobilia pretioſa probandum eſſet, quòd pecunia in vtilitatem Eccleſiæ fuiſſet conuerſa, & in hoc ſenſu intelligitur *d. auth. hoc ius porrectum C. de Sacroſ. Eccleſ.* Addit etiam *Panorm.* in hoc non eſſe eandem rationem de Ciuitate, & de Eccleſia. Quia enim Rectores ſeu Adminiſtratores Ciuitatis non habent tam plenam adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ ſicut Prælatus Eccleſiæ, ideo etiam viuente Rectore, qui mutuum ſuſcepit, creditor tenetur probare pecuniam verſam fuiſſe in Ciuitatis vtilitatem.

288 Sed ſi recipiens mutuum eſt perſona particularis, habens tamen ad id facultatem à Prælato & Eccleſia, ſi eſt illi determinata ſumma, & non excedit, mutuum cenſetur factum, & receptum ab Eccleſia; & ideo non eſt alia probatio neceſſaria, vt habetur ex *d.cap.penult. de fideiuſſor. & tenent Panorm.ibi num.7. Barb num.*12.*& apud eum Menoch.de arb. caſu* 432. *num.* 25. *&* 26.*Maſcard.de probat.concluſ.*1165.*num.*29. *Boſſ.d.tit.*18. *num.*21. *& apud eum Rebell.& Molina.* Qui bene hoc explicant, vt ſit verum vbi mutuum ſolui poteſt ex mobilibus nõ pretioſis, quidquid in contrarium ibi approbet *Boſſ.* Nam Eccleſia non poteſt validè contrahere obligando bona non mobilia ſine ſolemnitatibus iuris, & ideo non tenetur ſoluere mutuum ex immobilibus vel mobilibus pretioſis, niſi pro quanto facta ſit locupletior, quod probare debet, qui mutui ſolutionem petit.

289 Sed ſi habens ab Eccleſia facultatem recipiendi mutuum in certa quantitate exceſſit illam, tunc creditor tenetur probare ad minus, quòd exceſſus fuerit ad Eccleſiæ vtilitatem, vt tradunt *Panor.d.num.7. Barb.num.8. Boſſ. num.23. & alij DD. citati.*

290 Sed ſi habens facultatem ab Eccleſia recipiendi mutuum, habet illam ad certam cauſam, ſi pro illa cauſa recipit, & hoc ipſe exprimit tunc mutuantem creditorem non teneri probare pecuniam fuiſſe verſam in Eccleſiæ vtilitatem, ex *Bartol.in d l.Ciuitas num.7. & Genuen.quæſt.*139. *num.*2. *Saliceto, Alciato, & Hordedeo tradit Boſſ. num.*22. Et quamuis oppoſitum voluerint *Imola in capit.1. num.17.de depoſito, Alex.conſ.4 num.8.l.3.Dec.in d. l.Ciuitas in fine, quos refert Rota dec.*338. *numer.*8. Tamen æquior eſt prior ſententia, quia mutuum verè fuit factum in vtilitatem Eccleſiæ, quando fuit factum ex cauſa approbata ab Eccleſia tamquam vtili, & quia tunc Eccleſia neceſſitatem habebat, & onus nimis graue eſſet, quòd creditor, qui pro neceſſitate Eccleſiæ expreſſa dedit ſuum, teneretur in ſimili caſu probare verſionem. Et ita pro hac ſentẽtia ſtant *Maſcard.de probat.concl.*1166. *num.*8. tradens, quòd quando qui ab eo, qui eſt ætatis 25. annorum habet mandatum recipiendi mutuum ad certam cauſam, ſufficit, quòd recipiat pecuniam pro illa cauſa, licet in illam eam non expendat *l.1 §.non autem. ff.de exercit. act.Surd. deciſ.*156.*num.*1. quos refert & ſequitur *Boſſ. d.tit.*18. *num.*22.

291 At verò ſi, qui recipit mutuum non habet à Prælato, & Eccleſia ſufficientem facultatem ad illud recipiendum, creditor omnino tenetur probare pecuniam conſumptam fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, & ſibi imputet, qui mutuum conceſſit non habenti facultatem, *Boſſ.num.*23.*poſt Maſcard. de prob.conc.*1195.*num.*15.*& Menoch.de arb.caſ.*432. *num.*32. Quod ampliatur, vt licet aliquis Clericus, vel Religioſus habeat adminiſtrationem alicuius villæ aut alterius boni Eccleſiæ, quia non per hoc cenſetur habere facultatem recipiendi mutuum, ideo ſi mutuum recipiat Eccleſia non teneatur ad ſolutionem, niſi creditor probet verſionem. *Menoch.vbi ſup.num.* 27.*&* 28. *Maſcard. num.*9. *&* 11. quos refert & ſequitur *Boſſ. num.*24.

292 Præterea vero conſideranda ſunt tria, primum ſcilicet, pro caſibus in quibus per creditorem non eſt probanda verſio, quòd ſi Eccleſia ſentiat ſe læſam, poteſt petere reſtitutionem in integrum, quæ nequit ei negari niſi creditor probet Eccleſiæ vtilitatem adfuiſſe, ad inſtar mutui facti minori cum auctoritate tutoris, qui ſi ſit læſus poteſt petere reſtitutionem, quæ ei debetur, niſi probetur verſio in eius emolumentum. *l.1. & 2. C. ſi aduerſ.creditorem.* Sicut enim minor, ſemper Eccleſia illæſa manere debet *cap.1.de in integ. reſt. Couar. l.2.var.c.17.num.3.ex Cyno in d. auth. hoc ius porrectum, Alex.in d.l. Ciuitas, Imola in cap.1.num.17. de depoſito, & Barbat.ibid. Barboſa ad d. cap. penult. de fideiuſ.num.14.Boſſ.d.tit.18. num.26.* An verò in hoc caſu Eccleſiæ incumbat onus probandi læſionem, vt ſibi detur reſtitutio in integrum, *Genuen. quæſt.*139.*apud Boſſium vbi ſupra* dixit, quòd in hoc

M m 2 caſu

caſu ſuffi:ie allegare læſionem, ſed eam eſſe probandam voluit *Butrius ad cap. 1. num. 4. de in integ. reſt.* & quidem hanc debere eſſe grauem. Sed prior opinio verior eſt, quia Eccleſiæ ſufficit, quòd non conſtet de verſione, & ideo ex hoc ſolo, quòd non probatur verſio, Eccleſia ius habet reſtitutionis in integrum. *Couar. l. 2. var. c. 17. num. 3. Barb. ad cap. penult. de fideiuſſ. num. 14.* Sed tunc ad Eccleſiam ſpectabit onus probandi non verſionem.

293 Secundò videndum eſt, quid ſit pecuniam eſſe verſam in vtilitatem Eccleſiæ. Primò autem hoc dicitur verſum in vtilitatem Eccleſiæ, quòd inſumptum eſt in eo, quòd Eccleſia facere tenebatur, vel in quo Eccleſia tantumdem de ſuo erat inſumptura, ſeu veriſimiliter inſumpſiſſet de proprio. *Panor. in d. cap. penul. n. 9. de fideiuſ. Redoan. d. quæſt. 4. §. item aduerte num. 18. pag. 327. Menoch. de arbit. caſu 432. fin. Maſcard. de probat. concl. 1166. nu. 33. Molina tract. 2. diſp. 300. num. 3. & 4. Rebell. de obligat. iuſt. p. 2. l. 8 quæſt. 1. ſect. 3. num. 23. Boſſ. tit. 18. num. 29.* Sed ſi, quòd mutuo fuit acceptum conſumptum fuit in eo, in quo Eccleſia nihil fuiſſet inſumptura, ſi nihilominùs id ſit factum rationabiliter, & prudenter, quia ita fieri expediebat, atque adeo vtiliter cœptum eſt, etiam ſi ex aliqua inopinata circumſtantia aut euentu non ceſſerit in Eccleſiæ vtilitatem, adhuc Eccleſiam teneri totum ſoluere, præſertim, ſi is, qui accepit, & inſumpſit, facultatem mutuo accipiendi habebat, ſed non taxatam poſt *Molinam, & Rebellum locis citatis tenet Boſſ. num. 30. ex l. quod ſi vltro § ſi autem. ff. de negot. geſt. & Gloſſ. in l. ſi pupilli, cod. tit. & Alciato in l. Ciuitas. ff. ſi certum petatur, & Menoch. d. c. 432. num. 41.* Nam & in eo caſu Rectori Eccleſiæ competit actio negotiorum geſtorum aduersùs Eccleſiam, vt ſibi mutuum ſoluat, quòd ipſe nomine Eccleſiæ prudenter accepit. Verùm hoc puto declarandum, vt non habeat locum, vbi qui recepit mutuum & expendit, non habebat Eccleſiæ adminiſtrationem, & ad eum non ſpectabat expēdere pro Eccleſia & curam eius gerere, quia talis nec prudenter recipit mutuum, cum ad id non habeat ab Eccleſia facultatem, nec prudenter expendit, quia ad eum id non ſpectat. Sed & qui habet facultatem recipiēdi mutuum ſolùm ad certam cauſam, vel in quantitate taxata, ſi fines mandati excedit, non eſt prudens, nec poteſt ex hoc obligare Eccleſiam. Sed in his caſibus, & in omni eo in quo Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ accepto mutuo Eccleſiæ nomine illud conſūpſit imprudenter, & irrationabiliter, vt ſi curaſſet ædificari nobile ædificium in loco non expedienti, vel effodi inſignem piſcinam non neceſſariam, ita vt damnoſum eſſet & graue Eccleſiæ mutuum in eo opere inſumptum fuiſſe. Tunc Eccleſia non tenetur ſoluere niſi pro quanto ſit meliorata, & facta locupletior, & ita quòd non tenetur ſoluere quantum fuit expenſum, ſed quantum ſibi eſt vtile; & ita vt tamen econtra ſi plùs fuit meliorata, quàm fuerit expenſum, Eccleſia non teneatur ſoluere niſi quantum fuit expenſum. *Panorm. Redoan. Molina, Rebell. & Boſſ. locis citatis.*

294 Secundò id dicitur verſum in vtilitatem Eccleſiæ, quòd eſt verſum in rem vtilem Eccleſiæ & perpetuò duraturam, vt in emptionem agrorum, aut domorum, aut domorum refectionem. *Panorm. d. cap. penul. num. 8. Redoan. loco citato. Menoch. d. caſu 432. num. 40. & 41. Maſcard. d. concl. 1166. numer. 29. Grat. diſcept. 45. num. 6. Boſſ. d. tit. 18. num. 35. per textum in l. 1. & 2. ff. de impenſ. in reb. dotis fact.* Verùm hoc iuxta explicata num. ſuper. intelligendum eſt. Nam ex ſola perpetuitate rei acquiſitæ per pecuniam mutuatam, non habetur Eccleſiæ vtilitas, vt ex dato exemplo ædificij, aut piſcinæ inutilis Eccleſiæ apparet, ſed neceſſe eſt conſiderare an res empta expediat Eccleſiæ, vel non expediat, & ſit vel non ſit vtilis, & ſi Eccleſia erat in illud impenſura, vel non, vel ſaltem ſi adminiſtrans rem Eccleſiæ prudenter mutuum in illud conuerterit. Quàmuis ex quo res acquiſita ſit perpetua facilius ſit, quòd etiam ſit Eccleſiæ vtilis. Stante verò, quòd Eccleſiæ expediret rem talem ex mutuo acquirere, ſufficit, quòd tempore mutui adeſſet hæc rationabilis vtilitas, etiam ſi poſtea caſu pecunia accepta perierit, vel bene cœptum non potuerit ex aliquo inopinato caſu perfici, ſufficit enim quòd Eccleſiæ vtilitas adſit tempore contractus, *l. ſi voluntate. Cod. de reſcind. vend. Rota d. 18. p. 2. diuerſ. & dec. 366. num. 1. coram Seraph. Ricc. p. 1. praxis reſ. 1.* Vnde eſt, quòd vbi acceptio mutui facta ab habente ad id facultatem fuit prudens, & ex cauſa vtilitatis Eccleſiæ, id ſufficit ad hoc vt Eccleſia teneatur ſoluere mutuum, licet vel pecunia caſu perierit, *Maſcard. num. 37. & ex Alciato ad d. l. Ciuitas, Boſſ. d. num. 34.* vel ædificium cœptum non potuerit perfici, vel res empta de natura ſua duratura non durauit, ſed periit. *Menoch. d. num. 41. Maſcard. num. 39. Grat. d. num. 6. Boſſ. d. num. 35.*

295 Econtra neque ex temporalitate rei in quam verſa eſt pecunia colligitur, quòd non adſit vtilitas Eccleſiæ, ſed attendi debet an res temporalis fuerit tunc Eccleſiæ neceſſaria, aut vtilis. Sic enim temporale eſt, quòd conſumitur in cultura agrorum, in ſuſtentatione miniſtrorum Eccleſiæ, in eorumque veſtitu, aut infirmitate. Ideo, quòd in illis fuit conſumptum, dicitur verſum fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, quia opus erat vt Eccleſia has omnes aut ſimiles expenſas de ſuo faceret, & quòd fecerit ex mutuo redundauit in eius vtilitatem talem, ex qua ipſa facta eſt ditior. *Panorm. Redoan. locis citatis. Maſc. d. conſ. 1166. num. 32. Boſſ. numer 36.* Et ſic creditori ſufficit probare, quod mutuum fuit acceptum pro victu, vel veſtitu, vel infirmitate eorum, qui ſunt de Eccleſia *Panorm. in c. 1. num. 2. de ſolut. & ibi Hoſtien. Maſc. d. conſ. 1166. numer. 30. & 31. & ex Cald. conſ. 14. tit. de ſolut. Boſſ. d. num. 36.* Vnde verſum in vtilitatem dicitur, quòd fuit impenſum pro neceſſitate Prælati, ſeu Epiſcopi, ita quòd ſucceſſor tenetur ad mutuum acceptum pro ſui neceſſitate ab anteceſſore, nam tale mutuum dicitur acceptum pro vtilitate Eccleſiæ, nam Prælatus eſt in Eccleſia, & Eccleſia in Prælato. *Capite ſcire debes. 7. quæſt. 1. & cap. requiſiuiſti de teſtam. Panor. in cap. 1. num. 2. de ſolut. Cald. conſ. 1. eod. tit. Felin. in cum dilecta num. 85. de reſcript. Maſcard. d. concl. 1166. num. 28. Boſſ. d. num. 36.*

296 Tertium conſiderandum eſt, qualiter & ex quibus probari poſſit mutuum fuiſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ. Hic verò diſtingui debet duplex aſſertio. Nam aliud eſt probare negatiuam, quod ſcilicet mutuum non fuerit verſum in vtilitatem Eccleſiæ, & ad hoc probandum ſufficere coniecturas dixit *Rota dec. 244. num. 3. par. 2. diuerſ.*

ex

ex l. quia autem §. non ſimpliciter. Si quis omiſſa cauſa teſtamenti. Oldrad. conſ. 314. nu. 3. Aym. conſ. 143. num. 15. Coſſad. dec. 7. num. 7. de dol. & cont. & deciſ. 1. num. 5. de vſur. vbi dicit, quòd ſufficit vnica coniectura præſertim vrgens, & vehemens. In alio verò ſenſu, ſcilicet, quòd fuerit facta verſio in vtilitatem, quòd non ſufficiant coniecturæ ad id probandum voluit *Redoan. d. quæſt. 4. §. item aduerte numer. 13. pag. 326. ex Cald. conſ. 7. Socin. conſ. 15. Rebuff. de alien. num. 41.* Verùm alia ex parte ſufficere ad hoc probandum coniecturas dixit *Boſſ. tit. 18. n. 28. & tract. 17. num. 15. & ſenſit Barboſ. ad cap. penul. de fideiuſſ. num. 18.* pluribus citatis ex quibus aliqui vt Rota ſupra relata in ſenſu contrario loquuntur aſſerentes, quòd non verſio eſt illa, quæ probatur coniecturis. *Riccius autem p. p.* praxis habet, quòd ad probandam verſionem coniecturæ ſufficiunt cõcurrente ſimul confeſſione Prælati.

297 Itaque ad hanc verſionem probandam ſola confeſſio Prælati non ſufficit. *Rota in cauſa Rom. deuolutionis domus de Piccionibus* 12. *Februar.* 1582. *coram Rubeo*, quam refert, & ſequitur *Ricc. d. reſol. 3. num. 2.* Nam cum Prælatus vel alius, qui mutuum nomine Eccleſiæ accepit potuerit illud vertiſſe, vel in proprium commodum, vel in rem Eccleſiæ minùs vtilem ex ſuo arbitrio, & imprudentia, non eſt teſtis omni exceptione dignior, cui ſit omnino credendum. Sed neque coniecturæ ſolæ, niſi ſint valde vrgentes, ſi deſit confeſſio Prælati, ſufficiunt ad hanc verſionem in vtilitatem Eccleſiæ probandam. Cum enim agatur de obliganda Eccleſia ad ſolutionem mutui contra priuilegium, quod habet, non ſufficit arguere ex coniecturis, & maximè vbi nec conſtet in re de Eccleſiæ vtilitate, & Prælati, qui mutuum accepit deſit confeſſio & atteſtatio de verſione in vtilitatem Eccleſiæ. Vnde in hoc ſenſu vera eſt *Redoan.* ſententia: Quod eo ampliùs eſt verum, quia ipſa non verſio eſt, quæ probatur coniecturis, vt dixit Rota citata, & ita vt ſufficiat vna vrgens coniectura; igitur ad probandum contrariam verſionem coniecturæ non ſufficient, ſi habeatur coniectura aliqua de non verſione. Et licet in rebus, quæ ſunt difficilis probationis admitti debeat probatio coniecturalis, vt ex *Maſcard. de probat. concl. 166. dixit Boſſ. trac. 17. numer. 15.* Tamen verſio mutui in vtilitatem Eccleſiæ nec ſemper eſt difficilis probationis, cum ad ſenſum & per inſtrumenta inſpici poſſit an pecunia ſit verſa in id, pro quo fuit ſumpta, & quatenus difficilis eſſet admittitur probatio coniecturalis cõcurrente confeſſione adminiſtratoris Eccleſiæ, quæ ſi deſit vix poſſunt induci coniecturæ adeo vrgentes, vt conuincant Eccleſiam & coniecturas, quæ ex parte illius adduci poſſunt ad probandam non verſionem. Et tandem dicitur, quòd res hæc eſt arbitraria, & quòd nec Eccleſia debet in ſimili caſu vti nimia ſubtilitate in reijciendis coniecturis creditorum, ne in tempore neceſſitatis non inueniat, qui illi ſuccurrant, nec ex oppoſito probari debent coniecturæ friuolæ, & non probabiles.

298 Cenſentur verò eſſe coniecturæ probabiles, ſi tempore mutui verè Eccleſia erat in neceſſitate pecuniæ ob aliquam cauſam; & vrgetur coniectura, ſi conſtante indigentia pecuniæ alicuius cauſa neceſſitatis inuenitur paulò poſt mutuum conſultum fuiſſe illi neceſſitati, vt ſi domus fuit reparata, vel Religioſi veſtiti, aut nutriti; vel ſi poſt mutuum inuenitur Eccleſiam emiſſe fundum, aut aliquod aliud, & ſoluiſſe vel partem vel totum pretium. Item coniectura eſt ſi pecunia mutuata ſit parua. Item coniectura ſatis probabilis ſumitur à prudentia, & bonitate ac fidelitate eius, qui mutuum accepit, & Eccleſiam adminiſtrat. Item ab antiquitate temporis non parui accipitur coniectura. Item ſi negotium fuit tractatum coram Generali Ordinis Religioſi. Hæ & aliæ ſimiles coniecturæ ex facto colligi poſſunt, de quibus abundè tractant. *Menoch. de arb. caſ. 432. a. num. 32. Maſcard. de probat. concl. 1166. per totam. Genuen. in quæſt. practicab. quæſt. 239. & in praxi cap. 39. Ricc. in praxi reſ. 3. Boſſ. tit. 18. a. num. 58*, & alij, quos iſti referunt.

599 Tandem aduertendum eſt, quòd priuilegium hoc Eccleſiæ, vt non teneatur ſoluere niſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in eius vtilitatem ſe extendit regulariter ſolùm ad contractum mutui, & depoſiti, & alienationis ex cauſa ſoluendi propria debita, *Redoan. d. quæſt. 4. §. item aduerte num. 9. Grat. diſcep. 196 num. 8. Bald. in Auth. hoc ius num. 7. de Sacroſ. Eccl. Caſt. in l. Cinnas, num. 11. ſi cert. petat. & in d. Auth. hoc ius num. 5. Soc. conſ. 15. num. 52. l. 1. Rodulph. in cap. ſine excep quæſt. 56. 12. quæſt 2. Mol. in Clem. 1. num. 9. de rebus Eccleſ. alien.* Rota *deciſ. 338. num 7. coram Seraph.* Et nihilominus hoc ampliatur vt ſit verum quotieſcumque alienatio ſit pro neceſſitate & cauſa determinata, & expreſſa. Rota *ibid. num. 8.*

FIDEIVSSIO.

300 VIgeſimo nonò: Nec poſſunt Eccleſiaſtici fideiubere pro aliquo obligando bona Eccleſiæ immobilia, vel mobilia pretioſa, etiam per hypothecam generalem, quia hoc modo traditur alteri aliquod ius ſuper Eccleſiæ bonis, quòd vt ex ſupradictis conſtat eſt prohibitum. Sic *Clemens Oct. in conſt. ſua 78. §. 10.* expreſsè ſubditis ſtatus Eccleſiaſtici prohibuit fideiuſſiones, cautiones, & obligationes facere, dare, & præſtare pro Communitatibus non Eccleſiaſticis exiſtentibus extra ſtatum Eccleſiaſticum. Quia verè & huiuſmodi fideiuſſiones, aut cautiones, & obligationes habentes vim præbendi ius ſuper bonis Eccleſiæ prohibitæ ſunt fieri ſine ſolemnitate, & ſunt alienationis communiſſimè ſumptæ ſpecies.

PROTECTIO.

301 TRigeſimò: Bona Eccleſiæ alienari prohibita non licet ſubmittere protectioni, defenſioni, commendationi, ſeu commendigiæ ſaluæ guardiæ, ſubmiſſioni, aut confederationi alicuius, ſi per hæc ſuper eadem re datur ei aliquod ius vnde aliqua ratione res eadem dici poſſit alienari. Et quidem *Clemens VIII. in ſua Conſtit. 78. §. 9.* expreſsè talia facere prohibuit ſubditis ſtatus Eccleſiaſtici ad fauorem cuiuſcumque Communitatis extra ſtatum Eccleſiaſticum exiſtentis, ſeu cuiuſcumque Principis extranei. Et non eſt dubium, quòd quatenus per prædicta datur aliquod ius ſuper re commendata, quod illa ſunt ſpecies alienationis prohibitæ fieri ſine ſolemnitate.

Impo-

IMPOSITIO.

301 TRigeſimo primo: Impoſitio cenſus etiã eſt ſpecies alienationis, quoniam per hunc contractum venditur libertas bonorum Eccleſiæ. Et quàmuis hic contractus non ſit proprijs verbis expreſſus niſi in decreto Vrbani VIII. pro Regularibus, non verò in *cap.nulli*, aut in Paulina, tamen & ſatis expreſſus eſt in illis locis per expreſſionem hypothecæ, cum res ſubdita cenſui maneat hypothecata ementi cenſum. Et negari non poteſt, quin cenſus impoſitio ſit alienatio. *l. final. C.de reb.Eccl.non alienand. Lezana v.alienatio.num.5. & p.2. cap.19. cap.55.* Vnde Sacr.Congreg. declaraſſe, non licere Regularibus etiam pro ſolutione æris alieni vendere cenſus, dixerunt *Gauan. & Nonar.in Lucerna Regul. v. alienatio num.3. Lezana d. num.5.* Qui tamen addit, poſſe emi vineam vel fundum mille ſcutis impoſitis ad cenſum ſuper ipſa vinea, dummodo in contractu non obligentur per hypothecam ſpecialem (dicas etiam generalem) alia bona Eccleſiæ, quia hoc non eſt imponere cenſum ſuper re incorporata Eccleſię, ſed eſt acquirere vineã ſubiectam oneri ſoluẽdi penſionẽ cenſualem.

303 Impoſitio etiam ſeruitutis ſuper re Eccleſiæ alienatio eſt prohibita, quia per eam aliquod ius transfertur ſuper eadem re. *Quaranta v. alien. num.21. Rebuff.* quem ſequitur *Barboſa ad d. cap. nulli.num.14.& in appell.v.alienatio num.10.& apud eum Gomez Cephal, Peregrin.* & alij.

INCISIO ARBORVM.

304 TAndẽ 33. inter alienationes prohibitas ponitur inciſio arborum fructiferarũ, & non cæduarum. Hãc enim inciſionem eſſe ſpeciem alienationis, prohibitam fieri ſine ſolemnitatibus iuris, ſimileſque arbores incidentem incurrere pœnas alienantium res Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus iuris dixerunt *Nauar. conſ.7.de reb. Eccl.non alien.& cum eo Rodriq.tom.1.quæſt.27. a.4. Quaranta v. alienatio num.33. Ricc.p.p.praxis.reſ.50.num.1.Tambur.de iur. Abb.tom.3.diſp.13. quæſt.3. Barboſa ad extrau.ambitioſæ nu:30.Sopranus in appen.ad Fill.trat.44. cap.4. num.7.Rota dec 553.p.2.recent.Donatus in praxi.p.2. trac.14.quæſt.69.* & plures alij apud iſtos. Ratio eſt, quia alienatio eſt abdicatio dominij rei ſubſiſtentis & immobilis, arbores verò ſolo adhærentes ſunt res ſubſiſtentes, & immobiles, quarum dominium, per inciſionem abdicatur. Tum quia Rector Eccleſiæ æquiparatur vſufructuario, qui quidem cadit ab vſuſructu, ſi arbores incidat, & reddat per hoc fundum deteriorem. Econtra verò *Bonac. de alien.p.2. num.7.* putat probabile eſſe, quòd arborum inciſio non comprehendatur ſub Paulina, & alijs legibus prohibentibus alienationem rerum Eccleſiæ, quia talis inciſio non ſit alienatio. Et hoc idem valde probabile iudicat. *Boſſius tit.18. nu.477.* Et ſenſit *Nauar.conſ.6.de reb.Eccl.non alien.* pro quanto dixit, quòd aliud eſt damnificare, & aliud eſt alienare *arg.de iniurijs & damno dato*. ſentiens incidentem arbores in præiudicium fundi illum damnificare, non tamen illum comprehendi ſub *Clem.1.de reb. Eccleſ.non alien.* Et quidem prior opinio vera eſſet proculdubio, ſi verum eſſet, quod alienatio ſit ſolùm Dominij abdicatio, ſed hoc alienum eſt ab eo, quòd tradit lex prima *C.de fundo dotali*, ibi *Eſt autem alienatio omnis actus, per quem dominium transfertur*. Vnde alienatio non eſt ſola abdicatio dominij à Domino, ſed eſt dominij translatio, & hoc ſignificat alienare, quod eſt alienum facere, nimirum facere, vt quòd eſt vnius, ſit alterius. Et propterea vniuerſaliſſimè Iuriſperiti *ad d legem primam*, & Canoniſtæ nomine alienat. intelligunt actum per quem dominium transfertur; vel ſi latiſſimè nomen alienationis ſumatur, importat actum per quem in alium aliquod ius trãſfertur; & propterea eſt eſſentialis differentia alienationis, vt ſit actus per quem, vel dominium, vel ius aliquod in alium transfertur. Et nullus dicet, quòd is alienet rem Pauli, qui Pauli domum deſtruit, vel comburit, licet domus dominium a Paulo abdicet. Nec ratio allata probat. Quod enim emphyteuta incidens arbores fructiferas cadat in commiſſum & poſſit iure priuari, primò non eſt abſolutè certum, quia licet hoc ſit verum de emphyteuta Eccleſiaſtico ob authent. *Qui rem C.de Sacroſ.Eccleſ.* tamen abſolutè de alijs emphyteuſibus hoc negant *Imola, Iaſon, Caſſaneus, Paulus de Monte Pico, Angelus, Riminaldus, Afflictus*, & alij quos referunt *Ciarlinus tom.1. controuer. cap.2. numer.27.& Boſſius tit.18.num.461.* Immò ex hoc deſumitur argumentum in contrarium; quia ſi inciſio arborum eſſet alienatio, quæſtio illa habuiſſet euidentem reſolutionem, nec illi DD. ſenſiſſent emphyteutam ex arborum inciſione cadere in cõmiſſum, nec DD. magis communiter oppoſitum ſentientes laborare debuiſſent, vt intentum probarent quoniam euidens eſt emphyteutam cadere in commiſſum ſi alienat. Et tamen nedum DD. citati ſenſerunt emphyteutam cœdendo arbores non cadere in commiſſum, ſed qui ſenſerunt oppoſitum non moti ſunt, quia inciſio arborum ſit alienatio, ſed quia eſt fundi deterioratio. Et hinc ſecundò patet, quòd ratio allata non concludit. Verum enim eſt, quòd per arborum fructiferarum inciſionem deterioratur fundus, & quòd meritò ob hanc cauſam, emphyteuta incidens huiuſmodi arbores cadit in commiſſum, ſed non per hoc ſequitur, quòd arborum inciſio ſit alienatio, & quòd cædens arbores incidat in pœnas latas contra alienantes. Immò cum rerum Eccleſiæ alienatio etiam ſuppoſita vtilitate Eccleſiæ non poſſit fieri ſine beneplacito Apoſtolico, ſequeretur, quòd ſine tali beneplacito non poſſent cædi arbores opacæ, & illæ ex quarum inciſione fundus fit fructuoſior, cuius oppoſitum communiter docent etiam præfati DD. ſentientes inciſionem arborum eſſe alienationem. Nec obſtat ſi dicatur, quòd cædens arbores alienat vendendo cæſas arbores, tum quia poteſt dari inciſio arborum ſine alienatione earum. Tum quia, vt habet *Nauar.conſ.6. de reb.Eccl. non alien.* duo hic diſtincta ſunt, quorum vnum eſt cæſio arborum, & aliud eſt earum venditio. Arborum verò cæſio ſi non ſit vtilis eſt quidem damnificatio, ſed non eſt alienatio. Ac verò cum arbores cæſe ſint mobile, quòd ſeruando ſeruari non poteſt, poſſunt vendi ſine ſolemnitate, nec illa venditio erit inutilis, ſi prætium conuertatur in vtilitatem Eccleſiæ. In hoc puncto quantum ad praxim puto ſtandum eſſe conſuetudini, & præcipue praxi Romanæ Curiæ, & Sac.Congregat. Concilij. Et quia per arborum inciſionem valde deteriora-

rioratur fundus, iuſtum eſt vt Rectoribus Eccleſiarum non permittatur libera facultas cædendi arbores non cæduas ſine licentia Sedis Apoſtolicæ & ſolemnitatibus iuris, & quod tales arbores cædentes aliter ſeuere puniantur.

305 Sic verò enumeratis ſpeciebus alienationis ſiue propriè ſiue latè dicantur alienationes, dubium eſt an ſi quis iuret non alienare res Eccleſiæ, hoc iuramentum intelligi debeat ſolùm de alienatione propriè dicta, vt voluit *Couar.l.2.var.cap.16. num.2.ſequens Calderinum in cap. cum contingat de iure iurand.* ex eo, quòd in ijs, quæ odioſa ſunt ſtricta debeat fieri interpretatio, vel potiùs intelligi debeat vniuerſaliter de omni alienatione etiam latè ſumpta. Et dicendum eſt hoc modo debere intelligi, qui iam hoc nomen *alienatio* in hac materia ex communi vſu intelligitur vt comprehendat alienationem latè ſumptam, & per leges prohibitam fieri ſine iuris ſolemnitate; iuramentum verò debet intelligi iuxta communem verborum vſum, & ſignificationem *Panorm.cap. intellecto 33. de iure iuranda nu.10.& ex Mal. trac.2.diſp.466 & Vaſquez de reddit.c.2.§.2.d.3.num.14.Palaus t.2.diſp.12.p.15. num.3.* Crediderim tamen, conſiderandum eſſe quis ſit ille, qui iurat, & ad cuius inſtantiam iuret. Nam in ſermone Eccleſiaſtico alienatio rerum Eccleſiæ habet iam ampliſſimam ſignificationem, quæ ex vſu etiam dici poteſt propria verbi *alienatio* ſignificatio. Vnde qui Eccleſiæ Prælato iurat ſe non alienaturum res Eccleſiæ, de alienatione latiſſimè ſumpta intelligi debet eius iuramentum. Sed ſi non de alienatione rerum Eccleſiæ ſit ſermo, locum poteſt habere ſententia Couaruuiæ, & ita vt de alienatione propriè dicta iuramentum intelligatur.

306 Sed quid dicendum de iuramento, per quòd quis iurat non alienare res Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice? Dubium enim eſt, an hoc iuramentum extendatur etiam ad alienationes permiſſas fieri Pontifice non conſulto. Ita enim debere extendi cenſuit *Azor.p.2.lib.9.c.1. q.9.* quia ſi iuramentum hoc de ſolis alienationibus prohibitis intelligeretur nihil operaretur. Tum quia certum eſt, quod poteſt extendi ad omnes, vt cautius fiant. Verum huiuſmodi apud aliquos non probant. Neque enim ex eo, quòd hoc iuramentum poſſit extendi ad alienationes permiſſas, ſequitur, quòd actu extendatur. Et licet comprehendat ſolùm alienationes prohibitas, multùm operatur obligans etiam ex vinculo iuramenti ad abſtinēdum ab illis. Alias verò iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos reſtringi debet. Vnde abſolutè qui ſicut iurat non alienare res Eccleſię de alienatione prohibita intelligitur, vt cum *Panorm.c.fin.de Eccl. ædific.n.3.* docet idem *Azor. d.l.9.cap.1. q.17. & tenet Layman. l.3.tract.4. cap.10. num.9.* Et iurans non alienare res Eccleſiæ poteſt nihilominùs alienare res modicas *cap.terrulas 12.quæſt.2. Panor. cap.1. de Eccl.ædif.num.9.* Sic etiam quod vbi quis iurat non alienare res Eccleſiæ inconſulto Pontifice, intelligatur vt iuret non facere alienationes, quæ inconſulto Pontifice prohibentur haberi, voluit *Palaus vbi ſupra. num.4.* Verùm prima ſententia amplecti debet, vt ſcilicet, qui iurauit, non alienare bona Eccleſiæ inconſulto ſuperiore, non poſſit id facere etiam in caſibus aliàs permiſſis, ſine ſuperioris licentia prout dixerunt etiam *Panorm. vbi ſupra, & in cap. vt ſuper, de reb. Eccl. non alien. & ex eo Sylu. v. alien num.16.& Layman l.3. tract.4.cap.10. nu.9.* Quia materia talis voti eſt beneplacitum, notitia, & conſenſus ſuperioris, & præcipuè quantùm ad hoc, quòd in iudicanda vtilitate alienationis non ſufficiat iudicium alienantis, ſed requiratur iudicium ſuperioris. *Panorm. tamen vbi ſupra, & cap.1. de Eccleſ.ædific.num.8. Syln. & Layman citati*, bene excipiunt caſum neceſſitatis non admittentis moram, & res modicas. Quia neceſſitas legem non habet, & alienatio rei modicæ non habetur in conſideratione.

S V M M A R I V M.

1 *Rerum Eccleſiæ multiplex differentia. n.307.*
2 *Agri, vineæ, domus non alienantur ſine ſolemnitate. n.308.*
3 *Terrulæ alienantur ſine ſolemnitate: n.309.*
4 *In generali prohibitione alienationis modica non veniunt. 310.*
5 *Ad terrulas alienandas 3. conditiones ſunt neceſſariæ. n.311.*
6 *Quæ terræ ſint exiguæ eſt arbitrarium. n.312.*
7 *Neceſſe eſt, & ſufficit, quod ſit vtilitas Eccleſiæ alienare res exiguas. n.313.*
8 *Neceſſitas etiam alienandi requiritur ad hoc vt alienatio fieri poſſit ſine conſenſu Capituli. numer.314.*
9 *Nomine alienationis venit quæcumque alienatio 315.*
10 *Terrulæ alienari poſſunt, ſi ſint ſeparatæ. numer.316.*
11 *Et etiam pars aliqua prædij, ſi ſit ſterilis. numer. 316.*
12 *Sufficit quod Epiſcopus ſe informet extraiudicialiter de vtilitate. n.317.*
13 *Terræ ſteriles, ſi non ſunt exiguæ, non alienantur ſine ſolemnitate. n 318*
14 *Domus quæ maioram ſunt expenſarum quam fructuum, ſi non ſint exiguæ, non alienantur ſine ſolemnitate. 319.*
15 *Exceptis tribus caſibus Paulinæ in alys omnibus requirit beneplacitum Apoſtolicum. n.319.*
16 *Bona incerta, incognita, & difficilis recuperationis, non alienantur ſine ſolemnitatibus, niſi in caſibus à Paulina permiſſis. n.320.*
17 *Bona quæ diuiſionem non admittunt alienantur ſine ſolemnitate. n 321.*
18 *Quod iniuſtè detinetur reddi debet. n.322.*
19 *Neceſſitas non admittens moram excuſat a ſolemnitatibus. n.323.*
20 *Non ſufficit tamen ordinaria neceſſitas ſoluendi debitum. 323.*
21 *Incapax poſſidendi alienat immobilia, etiam ſub conditione non alienandi relicta. n.324.*
22 *Non tamen mobilia, aut domus, & hortos, quibus vtitur. n.325.*
23 *Relictum ſub conditione vt vendi poſſit, non poteſt vendi ſine ſolemnitatibus. n.326.*
24 *Niſi ſit determinatum vt ex pretio aliquid ematur. n.326.*

Quæ

Quæ ſint res prohibitæ alienari ſine iuris ſolemnitate?

INSPECTIO SECVNDA.

307 CVm enim bonorum alia ſint corporalia, vt agri, domus, ſupellectilia &c. & alia incorporalia vt iura, & actiones, & corporaliũ alia ſint immobilia & fixa, quę de loco ad locũ, nõ transferuntur, & alia mobilia quæ mutari poſſunt de loco ad locũ & mobiliũ alia ſint pretioſa & durabilia, quę nec veteraſcũt, nec vſu conſũmuntur, & pluri fiunt, alia verò nõ pretioſa, quæ vel parui æſtimãtur, vel nõ fructificant, vel veteraſcunt, aut vſu cõſumuntur; in particulari videndum eſt, quæ ex iſtis bonis poſſint ſine ſolemnitatibus iuris alienari, & præcipuè ſine aſſenſu Apoſtolico. Nam aliàs nullum eſt bonum Eccleſiæ in cuius alienatione aliqua non ſit ſeruanda ſolemnitas.

307 Primum autem locum inter non alienabilia obtinent bona corporalia immobilia, qualia ſunt agri, vineæ, domus, & ſimilia habentia radicem fixam. Huiuſmodi igitur bona non poſſe alienari ſine ſolemnitatibus & aſſenſu Sedis Apoſtolicæ eſt manifeſtum. *Conſtit.* S. Leonis Papæ *cap. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *& ex cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alien. &* ex *Conſtitut. Paulina, & ex Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non aliea. &* ex *decreto Vrbani VIII. & reſpectiuè ex Conſtit. Pontificum ſupra relatis.*

309 Non eſt tamen adeò vniuerſalis hæc aſſertio, vt plures non admittat exceptiones. Primò enim excipiuntur terrulæ exiguæ, & modici valoris, per *cap. terrulas* 12. *q.* 2. ibi. *Terrulas, aut vineolas, exiguas, & Eccleſiæ minùs vtiles, aut longè poſitas paruas, Epiſcopus ſine conſilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi habet poteſtatem.* Diſpoſitionem enim huius capitis non fuiſſe reuocatam per Paulinam, aut decretum Vrbani Octaui communiter tradunt *Quaranta in v. alienatio num.* 41. dicens ita declaraſſe Sac. Congr. Concilij *Ricc. p.* 1. *praxis reſ.* 36. *Barboſa ad d. cap. terrulas num.* 1. *& de off. Epiſ. alleg.* 95. *num* 50. *Bonac. de alien. diſput. vnic. pun.* 4. *Donatus par.* 2. *tract.* 14. *quæſt* 35. *&* 36. *Lezana v. alienatio nu.* 7. *Tambur. de iure Abb. diſp.* 13. *q.* 9. *n.* 2. *Boſſ. to.* 3. *tit.* 18. *n.* 293. *& alij DD communit.* An verò Regulares poſſint vti facultate *Cap. Terrulas,* & eorũ Pręlati veniant ſub nomine Epiſcopi, etiam ſi hoc negetur eis nõ negari, quòd ex iuri communi deducitur, ex ſequentibus concluditur.

310 Meritò enim dictũ fuit quod terrulæ poſſint de licẽtia Epiſcopi alienari, quia in generali prohibitione alienationis modica nõ veniunt, *Bald. in c. ſi proponente nu.* 4. *& ſeq. de reſcriptis, & de modicis non curatur, l. ſcio, ff. de integr. reſtit.* Vnde fit vt pro modico damno non detur reſtitutio in integrum, *d. l. ſcio, & l. penult. ff. de Min. & cap. penult. de rebus Eccl. non alien. &* ex *Gabr. Sfort. Cald. Ricc. d. reſ.* 36. Vbi quòd nec redhibitoria debetur pro modica læſione, nec pro modica ſterilitate fit remiſſio mercedis, & lex generaliter loquens modica non includit. Vnde eſt, quòd etſi quis iurauit non alienare bona Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice non obſtat hoc iuramentum, quin poſſit alienare res modicas, vt dictum eſt ſupra, & tradunt *Panorm. cap. vt ſuper nu.* 15. *Donatus d. quæſt.* 36 Riccius *d. reſ.* 36. & apud eum *Borgain. deciſ.* 45. *nu.* 75. *lib.* 1. *Boſſ. d. num.* 293. alios referens *Quaranta d. num.* 41. *Tambur. de iure Abb. tom.* 3. *diſp.* 13. *q.* 9. *nu.* 2. *Seraph. deciſ.* 401. *num. fin.* Quamobrem etiam ſi Conciliũ Agathen (quod etiam non eſt Generale, ſed Prouinciale) non declaraſſet Epiſcopum ſine conſenſu Capituli, poſſe in aliqua neceſſitate alienare terrulas; hoc fuiſſet intellectum, & deductum tamquã licitum ex iure communi, ſecundum quod pro regula habetur, quod ſub prohibitione Generali modica non veniant. Et immò addendùm, quòd id, quod concedit ibi Concilium non eſt abſoluta facultas alienandi terrulas, ſed eſt facultas alienãdi eas ſine conſilio fratrum, vnde eſt, quod ex quo alicui Prælato non competat facultas *cap. terrulas,* non per hoc negatur illi quin de fratrum conſilio poſſit res parui valoris alienare.

311 Aduertendum verò tres conditiones requiri ad hoc vt licitè iſtæ terrulæ alienari poſſint, ſcilicet quòd ſint exiguæ, quòd minus vtiles, & quod adſit neceſſitas eas alienandi, *Quaranta, Riccius, Tambur. Donatus, Boſſ. citati.*

312 Circa primam conditionem verò dubium eſt, quæ nam terræ dicendæ ſint exiguæ. Alij enim arbitrantur eas ſolas dicendas exiguas, quæ non excedunt valorem 20. ſolidorum pro qua ſententia *Ricc.* refert *Archid. in cap. ſi quis* 12. *q* 2. *& Alciat. conſ.* 23. *num.* 6. & fuit opinio *Gloſſ. in d. cap. terrulas* quam ſequutus ſuit *Donatus p.* 2. *tract.* 14. *quæſt.* 36. quamuis verò ſolidum valuiſſe aliquando minùs quàm ſcutum aureum dixerit *Cavar. in rub. de annimatibus cap.* 3 *& §.* 2. tamen communiter ſolidum & aureum ſcutum eſſe eiuſdem valoris dixerunt *Archidiac. & Donatus,* qui ſimul cum *Pyrro Corrado de diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 45. arbitratur ſcutum aureum regulariter eſſe valoris 13. iuliorum monetæ Romanæ. Alij verò dixerunt modicam terrulam eſſe, quæ non excedit valorem 25. ſcutorum auri, ſeu 36. ſcutorum monetæ Romanæ, & ſic declaraſſe Sac. Congreg Concilij ex *Naldo v. Prælatus num.* 7. *& Genuen. v. alienatio num.* 24. *tradit Boſſ. numer.* 295. & ab hac ſententia parum diſtat *Gratian. diſcep.* 452. *num* 19. aſſerens, modicum eſſe cuius valor non excedit 40. ſcuta, ex eo quòd 20. ſolidi ſeu ſcuta antiquitus plùs æſtimabantur, quàm modo quadraginta. Sed ad valorem centum aureorum hanc ſummam extendunt *Palaus tom.* 2. *tr.* 11. *p.* 14. *num.* 2. & ſic practicatum fuiſſe in curia Archiepiſ. Salernit. tempore Marci Antonij Marſilij Columnæ Archiepiſcopi, & viri doctiſſimi refert *Zerola in praxi p.* 1. *v. alienatio,* & fuit opinio *Staphylæi de literis Gratiæ fol.* 352. *num.* 2. prout videre eſt apud *Ricc. reſol.* 383. *num.* 5. *p.* 2. Alij autem rationabiliùs, & melius exiſtimant hoc eſſe arbitriũ, & plura eſſe conſideranda, nimirum & quòd modò abſolutè moneta vilior eſt, & verum eſt quòd quæ habebãtur antiquitus per 20. aureos, vix obtinebuntur modò per 30. aut 40. Et quòd nunc etiã moneta in aliquibus partibus longè vilior eſt, vt in Indijs vbi eſt abundantia maior auri, quam in Europa, & quòd Eccleſiarum alia longè pauperior eſt quàm alia, & ita vt magnum erit in aliqua defectus etiam decem aureorum cum in alia nec 50. aureorum ſumma ſit conſiderabilis, vnde attendi debent conditiones regionum & Eccleſiarum & propterea Apoſtilla ad *d. cap. terrulas ex Hoſtien.* dixit attendendas eſſe conſuetudinem terræ, & faculta-

tem

tem Eccleſiæ, & rei alienatæ quantitatem, *Hoſt. in ſum. tit. de ijs, quæ fiunt à Prælat. §. vlt. in princ. Ricc. d. reſol. 36. & 383. Barboſ. de off. & poteſt. Epiſ. alleg. 95. num. 51. Lezana tom. 3. v. alienatio nu. 7. & 8. Tambur. tom. 3. de iure Abbat. diſput. . q. 9. num. 3.* vbi ex *Leone in Theſau. p. 1. num. 6.* addit conſuetudinem quoque eſſe decreta Prouincialia, & Synodalia. *Boſſ. nu. 294. Grat. diſcept. 452. n. 18.* Illius vero quod dicitur ex *Naldo & Genuen.* Sac. Congreg. declaraſſe modicum eſſe, quod eſt valoris 25 aureorum maneat fides apud illos. Nam alias mihi cõſtat Sac. Congregationem Concilij die 14. Decembris 1613. declaraſſe & quod per extrauag. Paulinæ II. *ambitioſæ*, non fuit ſublatum decretum *cap. terrulas*, & quod ad quam quantitatem ex decreto dicti Canon. abſque Sedis Apoſt. beneplacito liceat Epiſcopo alienare petendum eſt à iure communi. Nam verè hæc quantitas ex regulis iuris communis conſideratis ſupra notatis eſt deſumenda.

313 Secunda conditio eſt vtilitas. Circa quod conſiderandum eſt ex textu citato, quòd ſufficit ſi ex alienatione augeri debeat vtilitas ſi ſint minùs vtiles. Eſto igitur ſint aliqualiter vtiles, ſi tamen ſunt minùs vtiles, & vtilius Eccleſiæ ſit, alienari poſſunt. Quod aduertit *Redoan. rubr. de caſibus in quibus fit alienatio num. 15. pag. mihi 285. & conſiderauit etiam Boſſ. vbi ſupra.*

314 Tertia conditio eſt neceſſitas. Sed dubiũ eſſe poteſt, an hæc conditio intelligi debeat vt diſtincta à ſecunda. Videtur enim ſic dicendum, quia textus vtrumque diſtinctè ponit. & DD. communiter tres conditiones numerant, & omnes collectiuè eſſe neceſſarias affirmant. A vero in contrarium eſt, quòd ſatis ad alienandum vrgere videtur vtilitas Eccleſiæ, vbi enim terræ vel protſus inutiles ſunt, vel minus notabiliter vtiles, habetur ratio ſufficiens eas alienandi, vt conſulatur maiori Eccleſiæ vtilitati. Sed dicitur, quòd aliud eſt, quod adſit ratio ſufficiens ad alienandum, & aliud eſt, quod detur ratio ſufficiens ad id faciendum ſine conſenſu Capituli, vbi aliàs id ſit neceſſarium, iuxta inferiùs explicanda. Ideò hìc diſtinguendum eſt. Nam terrulæ vel ſunt de menſa Prælati. Et iſtæ per illum alienari poſſunt ſine conſenſu Capituli, vel pertinent ad Capitulum, & ſic licet ſint modicæ non poſſunt alienari ſine conſenſu Capituli, licet ſufficiat conſenſus tacitus. *Panormitan. cap. vt ſuper n. 4 de reb. Eccl. non alien.* Quando igitur ſumus in caſu rei non alienabilis ſine conſenſu Capituli, ad hoc vt Epiſcopus eam poſſit alienare etiam ſi ſit & minùs vtilis, conſenſus Capituli requiritur, niſi qua neceſſitas oppoſitum petat *Hoſtien. in ſum. de reb. Eccl. non alien. n. 4.* Et ſic verum eſt, quòd ad alienandum licitè terrulas tres illæ conditiones ſunt neceſſariæ.

315 Nomine vero alienationis hic omnis alienatio intelligitur ſiue ſit venditio, ſiue ſit permutatio, ſiue conceſſio in emphyteuſim, ſiue locatio, ſiue alia diſtractio, quoniam textus abſolutè diſtractionem permittit, vnde ex eo quòd ſit conceſſa venditio ſequitur quod multò magis ſit conceſſa locatio. *Donat. d. q. 36. Lezana v. alienatio n. 7.*

316 Verum aduertendum quoque, ſupradicta intelligi debere de terrulis per ſe ſeparatis, & diſtinctis, & quæ ſunt corpus diſtinctum ab alijs Eccleſiæ bonis & diſiunctum. Nam certè ſi ſint partes alicuius prædij Eccleſiæ ab ea non diſiunctæ non poſſunt alienari. quia non ſunt terrulæ exiguę, ſed partes prædiorum Eccleſiæ. & ſi liceret huiuſmodi partes diſiungere, paulatim poſſent magna prædia alienari. *Lezana v. alien. num. Boſſ. n. 294. fin. & ex Nouar. Ricc. & Genuen. Donat. d. q. 36. n. 3.* ſed nihilominus ſi magni prædij modica aliqua pars eſſet inutilis, vel minus vtilis, non videò cur non poſſit vel permutari, vel alienari id maiori vtilitate Eccleſiæ exigente. Et aliud eſt quod magna terra ſine ſolemnitatibus non poſſit alienari per partes modicas & per alienationes, quæ moraliter coadunentur in vnam magnæ terræ alienationem, quod verum eſt; & aliud eſt quod non poſſit alienari modica pars inutilis ex eo quòd vnita magno prædio. Hoc enim non habet incõueniens, neq; ex hoc eſt periculum agendi fraudulẽter contra legẽ.

317 An verò ad huiuſmodi alienationem neceſſe ſit, quòd Epiſcopus iuridicè ſe informet de inutilitate, & quantitate terrulæ, & neceſſitate illã alienandi. Reſpondetur, quod licet Prælatus non debeat licentiam alienandi, vel conſenſum præbere niſi plenè ſe informet, & valde vtile ſit, vt iuridicas ſumat, tamen in caſibus ordinarijs hoc non eſt neceſſarium, ſed ſufficit quòd per extraiudicialem informationem ſecuritati ſuę conſcientiæ conſulat. *Donatus d. q. 36. fin.*

318 Secundo excipiuntur terræ incultæ, ſteriles, inutiles, & quæ exiſtunt in loco incõmodo, & remoto, quemadmodum ſunt ruinæ, quas Eccleſia reparare non poteſt, agri inculti putà aquoſi, inundati, ſyluæ extirpatæ, & alia bona ſimilia infructuoſa, vel quæ maximè diſtant, vnde & ſunt valde incommoda. De hac verò conditione videri poſſunt ea multa, quæ tradit *Barboſa de off. Epiſ. alleg. 95. num. 25. & lib. 3. de iure Eccl. cap. 30. n. 19. & 20. & DD ab ipſo citati*; quæ non eſt opus recenſere, quia hæc exceptio non valet ſine priori, ſcilicet, niſi bona Eccleſiæ inutilia ſint parua, nam ſi non ſint parua non ſunt alienabilia ſine ſolemnitatibus, & præcipuè ſine Apoſtolico beneplacito, Nam & alienationes vtiles Eccleſiæ fieri prohibentur in *Extrauag. Ambitioſæ*, & in decreto Vrbani Octaui, & duo copulatiuè ſunt neceſſaria ad licitam alienationem terram Eccleſiæ, ſcilicet Eccleſiæ vtilitas & ſolemnitas à iure inducta, *cap. 1. & 2. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Gloſſ. in cap. 1.* & ibi *Panorm. num. 17. de reſtit. in integ. Couar. var. reſol. l. 2. cap. 17. num. 2. Rota decis. 160. num. 1. p. 2. diuerſ. & dec. 36. num. 5. & deciſ. 68. num. 2. & dec. 202. num. 1. p. 7. recent.* Et in puncto quòd res ſterilis non poſſit alienari ſine iuris ſolẽnitatibus ex *Quarama & Soprano* tradit *Tambur. de iure Abb. tom. 3. diſp. 13. q. 2. num. 21. & ex Redoan. & Capyc. Boſſius d. tit. 18. num 293.* Quamobrem quod idem *Boſſ. num. 373.* probat res ſteriles, & infructuoſas poſſe etiam ſine beneplacito Apoſtolico alienari & dari in perpetuam emphyteuſim, & ex *Bordon. to. 1. reſol. 27. n. 72.* quod bona Monaſterij inutilia poſſint etiam vendi, ne ſibi ſit contrarius debet intelligi de rebus modicis. Nam licet inutilitas rei vel ſimpliciter, vel comparatiuè ſit cauſa iuſta alienandi res Eccleſiæ, tamen ad licitam alienationem non ſufficit iuſta cauſa, ſed præter cauſam neceſſaria eſt ſolemnitas & beneplacitum Apoſtolicum, vt dictum eſt, & *dicto numer. 293.* ex

 Rota

Rota deciſ.243. num.12 par.7. recent probat idem *Boſſius*.

319 Bene verum eſt, quòd in *Concil. Romano 3. ſub Symmacho Papa, vt habetur cap. non liceat Papæ 12. quæſt. 3.* conceſſum fuit alienare *domos, quæ in quibuslibet vrbibus non modica impenſa ſuſtentantur*. Quod & habetur *in addit. ad caput ſine exceptione* eadem cauſa. Et propterea *ex Hoſtien. in cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. Redoan. in rubr. de rerum mobilium modicarum Eccleſiæ alienatione num. 2. pag. mihi 67.* docet, quòd ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt domus, quæ maiorum ſunt expenſarum, quàm fructuum. Ex quo, ea poſſe alienari ſine ſolemnitatibus, quæ magis expedit diſtrahi, quàm ſeruari deduxit *Quarantæ v. alien. & tradidit idem Redoan rubr. de caſibus in quib. fit alien. ſine ſolem. nu. 4.* Et quòd non requirantur ſolemnitates in rebus quæ magis ſunt oneroſæ Eccleſiæ, quàm vtiles ad [illegible] dic. *Redoan. rubr. de cauſa incommoditatis. numer. 3.* Et quòd huiuſmodi iura permittentia alienari domos, quæ ſunt maiorum expenſarum, quàm fructuum non ſint reuocata per extrauag. *Ambitioſæ* tradiderunt *Benedictus Canophil. in d. extrauag. fall. 40. & 41. Camillus Bo[illegible]lus in ſum. deciſ p. 1. tit. 15. num. 61 & Andreas Fachineus controuerſ. iuris l. 10. cap. 98. fine, quas refert & ſequitur Boſſ. d. tit. 18, num. 374.* Verùm idem *Redoan. d. rub. de cauſa incommoditatis num. 10.* expreſſe habet, quòd in harum domorum alienatione requiritur ſolemnitas, niſi ſint modici valoris vt habetur *in cap. terrulas 12. quæſt. 2. & ex Caiet. v. excommun. c. 75. aduertit Quarranta v. alien. num. 5.* exceptis tribus caſibus, ſcilicet locationis intra triennium, emphyteuſis in caſibus à iure permiſſis, & in bonis alienari ſolitis, & in mobilibus non pretioſis, extrauag. Pauli II. in omni alia alienat. requirit beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, vt probatur etiam diffuſius infra. Ideo, quòd bonum Eccleſiæ ſit incommod[illegible] & non vtile ſpectat ad cauſam iuſtam a[illegible]ationis, ſed præter hanc requiritur ſolemnitas atque [illegible] Apoſtolici, niſi res ſit modica, quia modica ſub lege non intelliguntur comprehenſa.

320 Excipiuntur tertiò bona i[illegible]ta, & incognita, aut difficilis recuperationis, quæ d[illegible] poſſe alienari etiam inconſulto Rom. Pontifice, hac lege appoſita, vt laicus expenſis ſuis & periculo illa recuperet. *Rota deciſ. 631. num. 3. p.[illegible] recent. Redoan. rubr. de alien eorum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. num. 32. & 33.* Vbi regulam i[illegible] ſcilicet [illegible] ſolemni[illegible] a[illegible] alienari poſſ[illegible] quæ [illegible] uando ſeruari non poſſunt, extêdit etiam ad immobilia, quæ Eccleſia omnino perderet, niſi alie[illegible]aret, vt ſi aliquod bonum Eccleſiæ ſit in manu tyranni ſine ſpe recuperationis, hoc po[illegible] dari, vel alienari alteri æque po[illegible]tio [illegible] *cap. 2. in fin. de feud. & Bald. Laud[illegible] Hoſtien. & alios ab eodem ibid. citatos*. Et ita hoc idem voluit *ex Naldo, Sanauto, & Nauar. Donatus. quæſt. 7. & Boſſ. vbi ſup. num. 375.* V[illegible], vt aduertit *Rota num. 5. in cap. illo 2. de feud* non eſt [illegible]mo de omni bono Eccleſiaſtico, ſed ſolum de eo, quod eſt ſolitum locari, ſeu infeudari, & cum deuolutum fuit ad Eccleſiam, non poteſt recuperari. Et de hoc Papa aſſerit, quòd poteſt alteri concedi in fundum. Quòd non habet difficultatem, vt ex ſupra probatis conſtat. Non licet verò ex hoc arguere ad omnia alia bona, vt ſi non poſſint recuperari, vel [illegible] incerta, poſſint alienari, ſine beneplacito Apo[illegible] [illegible] immò oppoſitum eſt dicendum, nam [illegible]cet bona eſſe incognita, vel incerta, vel difficilis recuperationis [illegible] cauſa iuſta alienandi, tamen [illegible]ter cau[illegible] iuſtam eſt neceſſaria ſolemnitas [illegible]

321 Excipiuntur quartò bona, quæ [illegible] diui[illegible] [illegible] ad[illegible]nt. Vt ſi Eccleſiæ [illegible] fuer[illegible] domus pro parte, quæ diuidi non [illegible] vnd[illegible] ſi laicus partem ſuam vendere v[illegible] mus di[illegible] non poſſit, [illegible] ceſſe erit [illegible] [illegible]ſia [illegible] partem vendat. In hoc enim [illegible] [illegible] dom[illegible] vendi, eo quod v[illegible] [illegible] [illegible] p[illegible] [illegible]te di[illegible] [illegible] *tom. 2. cap. 19. [illegible] Bord. to[illegible] [illegible] num. 5. & 45. Bo[illegible] 1[illegible] n. 376.*

322 [illegible] ſtituti[illegible] e[illegible] ſtia faci[illegible] aliquid multò d[illegible] [illegible], vel ſi Eccl[illegible] aliquid vt ab e[illegible] poſſidendum ad [illegible]minatum, & po[illegible] [illegible] alteri [illegible]ndum, [illegible] ualiter quoti[illegible] que [illegible] vt bonum p[illegible] Eccleſia [illegible] [illegible] tradatur. *Quaranta v.[illegible] tio num. 45. [illegible]arb[illegible] de pot. Ep[illegible] all[illegible] num.[illegible] Ta[illegible] bur. de [illegible] lib. tom. 3. d[illegible] p. 13 qu[illegible] num.[illegible] p. 2. cap. 1[illegible] num 58 Boſſ. d. [illegible] 18 num. 3[illegible]* quòd ſi re[illegible] relicta Eccleſiæ c[illegible] lam permutandi, tenetur illam p[illegible] *d. num. 58.* Neque enim Eccleſia tenetur au[illegible] retinere res alienas contra iuſtitiam, [illegible] tiam *cap. debetur 14. q. 1.* I[illegible] etiam ſi per Eccleſia hæreditas ære a[illegible] grauata, a[illegible] incorporetur Eccleſiæ pot[illegible] [illegible]tione alienari pro par[illegible] neceſſaria [illegible] q[illegible] hæreditas ſit Eccle[illegible] [illegible] non poteſt ſine beneplac[illegible] Apoſt[illegible] bere. Tenetur tamen E[illegible] credit[illegible] cere, & ad id poteſt compelli à iud[illegible]

323 Excipitur [illegible] grau[illegible] nec[illegible] mittens moram, & [illegible] non conc[illegible] petendi, & impetrandi Apoſtolicum [illegible] vt v. g. ſi vrgeret neceſſitas redim[illegible] aut alendi pauperes, v[illegible] [illegible] enim legi non ſubeſt, [illegible] lemnitates pro contra[illegible] ceſſitas vrget & reddit [illegible] [illegible]tates. *Car[illegible] C[illegible] reb. E[illegible] [illegible] & [illegible] oan. rub[illegible] bil[illegible] [illegible] en. num. [illegible] 1. Ta[illegible] iure A[illegible] d. 13. q. [illegible] num [illegible] in cap[illegible] de Eccleſ. ad[illegible] c. Quar[illegible] v.[illegible] num[illegible] cum Rebuff. & C[illegible] [illegible] off[illegible] alleg. 95. num. 58. poſt [illegible] Vgol. Gioua[illegible] Ciarinum.* Non tam[illegible] a[illegible]o, qu[illegible] *Barboſ. ibid num. 2[illegible]*, q[illegible] licet neceſ[illegible] di debitum ab E[illegible] a[illegible] contractum ſit [illegible] cie[illegible] alienandi res Eccleſiæ, niſi Eccleſia [illegible] tur à iudice, vel niſi ob [illegible] iu[illegible] iæ a[illegible] vt non detur tempus re[illegible] ad Sedem A[illegible] cam, quia nec ex cauſa ra[illegible] hab[illegible] licita eſt alienatio rerum Eccleſiæ ſine [illegible] Apoſtolico.

324 Excipitur ſeptimo, incapacitas E[illegible]ſiæ. Vbi enim Eccleſia ſit incapax poſſidendi [illegible]na a[illegible] qua, ſi ei aliquod tale relinquatur, poteſt [illegible]ud ſi-

po

[illegible] rahere. [illegible] quo Ec[illegible] tamen [illegible] & ne[illegible] ribus d[illegible] de [illegible] Cong[illegible] [illegible] at [illegible] etiam [illegible] &um [illegible] enim conditio ta[illegible] feſſioni talium ord[illegible] poſita. *Gloſſ. in cap.* [illegible] *Panorm.* [illegible] *S. Anton.* [illegible] *par.* [illegible] *cap* 5. *Armilla v. alie.* [illegible] uos refert & ſequitur [illegible] *Dom.* [illegible] 4. *q.* 64.

[illegible] n. de immobi[illegible] ad R[illegible] igioſorum [illegible] iuxta infertus dicen[illegible] te po[illegible] un[illegible] mobi[illegible] a preti[illegible] 6. ex [illegible] *manue* [illegible] *v. aliena* [illegible] *num.* [illegible] ongratium ſen[illegible] Im[illegible] t prædia & [illegible] n domos, & ho[illegible] on poſſunt alie[illegible] quatenus neq[illegible] n habe[illegible] t Ea[illegible] ter quod [illegible] Si etia[illegible] le[illegible] te [illegible] o [illegible] C[illegible] a[illegible] ſit [illegible] & [illegible] tale nequit [illegible] *prau. tract.* 44. [illegible] *n. p. num.* 11. *Donat. p.* 2. *tr.* [illegible] *Gauant.* Si tamen [illegible] conditione, vt [illegible] emendi ex pr[illegible] s, [illegible] licita [illegible] & [illegible] ea emi[illegible] d, qu[illegible] Q[illegible] in hoc caſu [illegible] n [illegible] & conditio [illegible] o dona[illegible] t habea-

[illegible] empta ex precio rei alienatæ non verò res re[illegible] vt ſi relinquatur domus, vt reparetur Eccle[illegible] uæ mi[illegible] atu[illegible] ruinam, vel vt ex pretio doten[illegible] irgines & [illegible]

SVMMARIVM.

[illegible] *uitates &c. Ecc*[illegible]*ia Romanæ ali*[illegible] *ſunt. n.* 327. [illegible]

[illegible] *Tractante d*[illegible] *alienatione Ciuitatum* [illegible] *unt* [illegible] *communicat. n.* 3[illegible]9.

[illegible] *ſnia* [illegible] *huiuſmodi a*[illegible]*iones q*[illegible] *communicat* [illegible] 33[illegible]

[illegible] *eudalia cuiuſcum*[illegible]*ue Ec*[illegible] *aliam non poſſun*[illegible] *ine b*[illegible] *A*[illegible] *icoaliena* [illegible] *n.* [illegible]

5 *Bo*[illegible] *tam feuda* [illegible] *uam immo*[illegible] *intra* [illegible] *tatum Ec*[illegible] *non* [illegible] *ſine e*[illegible]*pre*[illegible] *cen*[illegible] *à n.* 332. [illegible]

1 E[illegible] c[illegible] ons Ec[illegible] [illegible] ant pecia[illegible] p[illegible] Po[illegible] ti[illegible] Ciu[illegible] Terræ, O[illegible] ca ad [illegible] pro[illegible] Apo[illegible] pof[illegible] qu[illegible] am in [illegible] vel [illegible] quomo[illegible] Ducis [illegible] Vicarij, Gubernato[illegible] alte[illegible] ad vitam, [illegible] a[illegible] um tempus vel ad [illegible] A[illegible] m bo[illegible] pr[illegible] tatis a[illegible] conſulere [illegible] tam publicè quam priua[illegible] de mittendis orato[illegible] ſuper præmiſſis, ora[illegible] modi munus recipere, præfatas aliena[illegible] el per a[illegible] ummo Pontifici inſi[illegible] qui al[illegible] ibus [illegible] ræfata bo[illegible] conce[illegible] um erat, ca me[illegible] rare [illegible] quer, [illegible] hoſtilmo[illegible] facultas [illegible] necellariæ conſeruatio[illegible] V[illegible] Conſt. 3[illegible] quæ [illegible] s conſirmata, [illegible] quas Cardinales io ſuſce[illegible] & in [illegible] onclaui quando [illegible] ſeant, A[illegible] C[illegible] 3. [illegible] A[illegible] B[illegible] com[illegible] conc[illegible] gu[illegible] v[illegible] ſancta [illegible] gent. Que[illegible] m[illegible] V. [illegible] idem Cherub. ad eiuſ[illegible] 3[illegible]

[illegible] ata quoque fuit hæc Pij [illegible] 65, [illegible] eg. XIII. §. 13. vt ſub ea [illegible] b[illegible] ſeu alia confiſcata. Q[illegible] ratum fui[illegible] per Sixtum V. Con[illegible] 6. §. 8. [illegible] Cherub. ad Conſt. 35. eiuſdem Pij V. [illegible] *n. p.* 8. *num.* 6. Sed & Clemens [illegible] in

Conſtit. *Iuſtitiæ ratio.* 41. §. 14. vt idem Che[illegible] adnotauit, declarauit ſub dicta Conſtit. P[illegible] V. d[illegible] [illegible]n infeudandis bonis præfatis per triennium [illegible] comprehendi feuda, ſeu bona [illegible] [illegible]ſuæ Conſti[illegible] [illegible] *Bonac. d. num.* 8. [illegible] feudalia [illegible] a p[illegible] [illegible] a emp[illegible] vi [illegible] Clemen. [illegible] [illegible]ud[illegible] [illegible]um.

[illegible] onſtitutio[illegible] p[illegible] adu[illegible] C[illegible] [illegible] ea pr[illegible] pri[illegible] [illegible] & [illegible] facer[illegible] [illegible] co[illegible]nicat[illegible] lata [illegible] [illegible]odi [illegible] ſimul [illegible] [illegible] P[illegible] [illegible] *rat* [illegible] *ad no* & [illegible] ha[illegible] [illegible] d tractatu [illegible] eſt tractatus [illegible] oc [illegible] [illegible]ur etiam de [illegible] *d. p. 8. num.* 2. [illegible] & certè licet [illegible] tractatus de eligen[illegible] [illegible] de tractatu de[illegible]erat [illegible] tractatus non eri[illegible] [illegible] fu[illegible] [illegible] [illegible]rmi[illegible] in oratore[illegible] ſi eo [illegible] e, id [illegible] tra[illegible]tes de præfatis al[illegible]nati[illegible] ſubd[illegible]tur [illegible] Conſt. n[illegible] d[illegible] [illegible].

[illegible] Secundum autem [illegible] [illegible]um eſt ſuadere, inſinuar[illegible] [illegible] lere & inſinuare eſt ape[illegible] me[illegible] [illegible] præfata alienentur &c. B[illegible] 4 [illegible] erdit verò *Sopranus in appen. ad* [illegible] 3. 6. [illegible] 4. præfatas actiones non [illegible] [illegible]nt de licent. à Summ[illegible] Pont[illegible] Sed [illegible] hoc [illegible] verum eſſe, [illegible] is loquatur [illegible] mo Pontifici, & ab eo audi[illegible] tu[illegible] non re[illegible] me[illegible] approba[illegible] *m.* [illegible] debet p[illegible] [illegible] prohibitam [illegible] [illegible]dere, vel in[illegible]uare [illegible] [illegible]tur, legi contrari[illegible] p[illegible]nditur. Non po[illegible] ſi Papa prius non [illegible] con[illegible] cu[illegible] ſecum de talibus al[illegible] & [illegible] ſcienter voluerit cum admittere [illegible] illis. Et ad caſ[illegible] pœnas incurrē [illegible] quòd ſequ[illegible] gerint Oratores [illegible] am [illegible] Oratores de alie[illegible] loquuti cum [illegible] tes caſdem [illegible] [illegible]nes i[illegible] [illegible] as [illegible] etiam [illegible] effe[illegible]

[illegible] Præterea per Con[illegible] [illegible] *umar* [illegible] *au* [illegible] 5. bo[illegible] a [illegible] [illegible] loca [illegible] [illegible] iam p[illegible] a [illegible] pot[illegible] ico actu p[illegible] [illegible] upli teuſin[illegible] con[illegible] s in[illegible] etiam [illegible] ond[illegible]m [illegible] porata [illegible] vſurpata, vel nond[illegible] m dea[illegible] ta, v[illegible] a [illegible]

[illegible]

ALEXANDER EPISCOPVS

[illegible]

Ad p[illegible]

V[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] perſonarum per quaſcumq; [illegible] ſeu [illegible], ac de quibuslibet [illegible] bus [illegible], ac non iuriſdictio- [illegible], ſtrictius tamen [illegible] randos extendit, [illegible] Po [illegible] exi- [illegible] am [illegible] co- [illegible] ad f[illegible]orem [illegible] al[illegible]rius [illegible] a contra [illegible] lla re o- [illegible] di in non [illegible] con[illegible] [illegible] p[illegible] [illegible] a it.

[illegible] ceſſor [illegible] incon [illegible] intellect[illegible] nuer- [illegible], quibus [illegible] cipe [illegible] ac ext[illegible] [illegible], ben [illegible] A[illegible] cz [illegible] ceſ- [illegible] aliter, [illegible]) & al[illegible] m[illegible], & c[illegible]ulas a[illegible] co[illegible] itium [illegible] me. Inn[illegible] P[illegible] apro[illegible], [illegible] uatis [illegible], eas pariter [illegible] atione benep[illegible], quatenus [illegible] em [illegible], a[illegible] ium [illegible] iam a[illegible] ad minut[illegible] exiſten[illegible] s) & [illegible] g[illegible] lorem vigo[illegible] [illegible] vel [illegible] perſonam [illegible] nota r[illegible] [illegible] catum ſolem[illegible] [illegible] [illegible] ſque ita contra- [illegible] nibus inſti- [illegible] d[illegible], [illegible] in ſcriptis [illegible] anam à Ro- [illegible] conceſſis apli- [illegible] s cu[illegible] [illegible] Ino[illegible] aut D[illegible]to Ciui- [illegible] an [illegible], ac ſub q[illegible]a- [illegible] conceſſæ; ſub- [illegible] onem apud [illegible] opus e[illegible] [illegible] quis vel [illegible] Statu, vel [illegible] permane- [illegible] ſeu æqui- [illegible] dictis Co- [illegible] remantant, idcir- [illegible] que Caſalia, To[illegible]utas & [illegible] nalia, ſiue n[illegible] [illegible] ia comp[illegible] [illegible] dd. Co[illegible] [illegible] remaneat vltra eas per [illegible] [illegible] addidit pœnas confiſ- [illegible] orum, vel eorum pre[illegible] [illegible] um [illegible] [illegible] ad cam- bium

bium, vel ſub alio intercuſſo peues con trah n tes, vel alios relictum, ſi abſque prædicta præcedente licentia in fauorem foreaſis quoquomodo illorum Domini abſolutus fuerit. Sin vero h ... n odi bona ... commiſſo, ... Primogen ... reſtitui ... ſolita ... tunc de ante ... tantùm contrah ... ad Cameram ... qua præ ... bona rec ... ſpectar ... erentes, ſiue Con ... vel ... alio quolibet adn ... tare ... naſque ad arbitrium ... ex ... tis Pontificis, eos qui ... ter nor ... ne ... alino ... traxerint, ... con ... qualitercumque præ ... rint conſti ... nda ... it, reuocans q ... que licentias contrahendi in ... tem f ... m abſque Romani ... ſtificis ... tate ... quomodolibet conceſſas; Succedi ... a ... qui contra tenorem dd. Conſtitutionum ... contraxiſſe reperian ... trium ... citra tamen præiu ... Cameræ quoad ... vigore earum incur ... quo tempore ... tio vtcumque ... eret ... quid tal ... geſſerit re ... ſta... , ac in priſtino ſtatu ... ante conue ... onem ... ſingula reponere ... lapſo, ac contractis ... huiuſmodi nò ... ad Cameram bona præ... pertinerent, iniu ... ns ſimul Notarijs ... , vt ... menta ... ſupra ... ſtipula ... confecta exhibere, ac ... geſtorum ... nium in eorundem ... teneantur ... ſoca autem Monti ... vti nec ſuorum ... Conſtitutionib ... fore, ne compr ...

339 Verum quia ad noſtram notitiam ... complures foreuſes præmiſſis nullatenus attenti bona tam feudalia, quam allodialia cum iuriſdictione, & ſine, in noſ ... Statu Ec ... nihilominus poſſidere, co ... ſupradictarum Conſtitutionum ... contraxiſſe, nos cuncta quæ a præfati ... noſtris, vt Subditorum vtilitati, ac n ... vbe ... incremento conſulerent ... priſtinæ reſtituere obleruan ... eique ... cimenta parare, eaque omnia, & ſingula, quæ præ dictis vllatenus valeant ... etiam ſi de ... ſitate exprimenda forent ... ies, prædictarum Conſtitutionum, ac om ... contrariorum quoquomodo dictæ, vel ... aduerſantium, & aliorum ... exprimendorum tenores ... bo ad verbum inſerti ... cienter expreſſis ac inſertis habentes. M ... prio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ ... ſtatis plenitudine hac noſtra perpetuo va ... Conſtitutione, Sixti V. Clementis V ... Pauli V. ... ni VIII. ac Innocentij X. Præde ... C ... , ac omnia, & ſingula in eis & earum ... a, & expreſſa ... deſuper ... confirmamus, & approbamus, ac ... omnibus, & per omnia obſer ... d ... cernimus, & mandamus. At ... in eiſdem Conſtitutionib ... ni demandentur, hac ... etiam ... Prædeceſſorum veſtigijs inhærentes omnes & ſingulas facultates ... ntias, ac ... quæcumque

... me ... ac lo ... am ... Statu ... ribus ... nobis ... gradus ... ntiæ, tam laical ... proprio & ... dat ... mandamus. C. terum quoad ... axerat, & bona præda ... a Præd ... vnumq ... Lucar ... Notarij Cameræ Noſtræ in ... tionis præſen ... facienda ad ... eumdem terminu ... Noſtrum Statum reſpectiue ... redire ibique ver ..., ac cum eff ... animo, ac prop ... que ... prout etiam in eiſdem d ... dictorum C ... in illis reſpectiue co ... damus. Decerne ...

SV ...

1 *Arbo ..., quæ d ...*
2 *Sylua cadua qu ...*
3 *Sylua cadua ... num. 42*
4 *Sylua ſ ...*
5 *Arbo ...*
6 *S ...*
7 *S ...*
8 ...
9 ...
10 ...
11 *Sy ... ium.*
12 ... n. ...
13 *A ... non ven ... ſunt. n. ...*
14 *Arbo ... cædi ... um. 52.*
15 *A ... et vetuſta cæ ... mer ... 53.*
16 *Immo ... n vetu ... cre ... n. 35*
17 ... cædu ... n. 44.
18 ...

19 [illegible] hoc etiam ſi arbores ſint magni valoris numer. [illegible]56.

[illegible] In [illegible]ibus Vſufructuario aſſimiletur Rector bonorum [illegible] Ecc[illegible]iæ. n.356.

21 Et [illegible]ecundum aliquos ſi alias ſit conductori inutilis [illegible] ſed non probatur. nu.357.

[illegible] An liceat ex ſylua non cædua cædere ramos pro paludamentis. n 35[illegible].

[illegible] [illegible]ru[illegible]uari[illegible], aut Rectori Eccleſiæ licet, & non li[illegible] [illegible] vti arboribus non cæduis ad domus villæ re[illegible]urationem.359. 360. [illegible]61.362.

[illegible] [illegible]res vi ventorum euulſ[illegible] Domini ſunt nõ fru[illegible]arij, & qualiter iſt[illegible] poſſit.n.361.

[illegible] [illegible]ores vetuſtæ ſunt f[illegible]u[illegible]ua[illegible].n.361.

[illegible] In caſu neceſſitatis ad r[illegible]arciendam domum Rector poteſt vti arboribus non c[illegible]duis[illegible], alias ſubſtituendo.nu.362.

27 Fructuarius, & Rector Eccleſiæ non p[illegible]teſt i[illegible]ncidere arbores non cæduas ad [illegible]mburendum. numer.363.

28 Arboribus euul[illegible] non poteſt f[illegible]uctuarius vti ad comburendum ni[illegible] in caſu nece[illegible]uati[illegible], & non ta[illegible]cti[illegible], quæ ſunt apta ad ædi[illegible]cium.nu.363.

29 Arb[illegible]r[illegible]a ſ[illegible] plantatas non poteſt incidere fructua[illegible]r[illegible]m.364.

3[illegible] [illegible]am ſi de[illegible]ecenti plantatæ, ſi tamen ſunt arbo[illegible]r[illegible]. num. [illegible]65.

31 Ar[illegible]re[illegible]a fru[illegible]tuario plantatæ etiam vi ventorum eu[illegible] ſunt domini. n.366.

32 Dominu[illegible] tamen tenetur ad expenſas n.366.

33 I[illegible] p[illegible]nt arbores ſi detrimentum non eſt notabi[illegible]e. num.367.

3[illegible] Fru[illegible]uariu[illegible], vel Rector Eccleſiæ eradicando arbores non po[illegible]ſt formam prædij mutare. num 3[illegible]8. 3[illegible]9.

35 In fundo dup[illegible]x f[illegible]rma. n.369.

[illegible]6 Ne[illegible] oli[illegible]etum [illegible]aut vinea ſit vetuſta poteſt eradi[illegible]ari, [illegible] ex ea [illegible] at ager, vel pratum. n.170.

[illegible]7 Arbores vetuſtæ eradicari poſſunt, ſed ſubſtituendo alias eiuſdem [illegible]eneris. n.370.

A R B O R E S.

[illegible] SE und[illegible] inter bona immo[illegible] [illegible] tante[illegible] am[illegible]res, quæ [illegible]o coh[ae]rent & [illegible]t vnc[illegible] ce[illegible]entur, & [illegible]unt pars fund[illegible]i. [illegible]m. §. fructuarius. [illegible] vſufruc[illegible] [illegible] [illegible]d [illegible] [illegible] [illegible] ver[illegible] ar [illegible] [illegible]ra ſ[illegible]as ha[illegible] [illegible] [illegible]d [illegible] [illegible] [illegible]um [illegible] [illegible]ba, & [illegible] [illegible]es n[illegible] tra[illegible] [illegible] Donatu[illegible] [illegible]. num.1 [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ſeu palus[illegible], [illegible] abs terræ [illegible] nec [illegible] emittunt in [illegible] [illegible]habetur ex d. l. vitem, & l. 2. [illegible] § [illegible] appellatione. ff. de arboribus [illegible] m a[illegible]pellatione venire oleas, [illegible], & [illegible] [illegible]tum habetur ex ea[illegible] [illegible] G[illegible]oſſa ibi aduertat, arun[illegible] [illegible] ar[illegible]ore[illegible].

[illegible] [illegible] c[illegible]nſiderandum, quòd arbo[illegible] [illegible] aliæ [illegible]unt cæduæ, & aliæ non. [illegible] ſylua cædua, quæ ad hoc habetur, vt cædatur, & excìſa rurſus ex ſtirpibus, aut radicibus renaſcitur l. ſylua 30. ff. de verb. ſignific. quæ deſcriptio non duplicem ſed vnicam continet definitionem, & ſignificat duas ad ſyluam cæduam requiri conditiones. Prima eſt vt ſylua ad hoc habeatur vt cædatur, & cædi conſueuerit, ita quòd i[illegible] vt[illegible]tas, emolumentum & fructus conſiſtat in eo quòd cæditur. Et non intereſt, quòd ſylua ſit fructifera, ſi non habetur n[illegible]ſi vt cædatur, vel ſi eſt talis, vt arbores eius niſi aliquando cædantur ſeneſ[illegible]a[illegible]t, & non renaſcantur, neque fructificent. Sec[illegible]nda co[illegible]di[illegible]io eſt, vt arbores exciſæ renaſcantur vel ex ſtirpibus vel ex radicibus; Nam & duobus modis arbores cædi ſolent, aliæ enim cæduntur vſ[illegible]ue ad radices, & aliæ ſaluo trunco cæduntur q[illegible]antùm ad ramos, vnde eſt, quòd arborum aliæ [illegible]ur renaſci ex radicibus, & aliæ ex ſtirpibus. Ad ſyluam verò cæduam ſufficit, vt altero ex his modis renaſ[illegible] poſſit. Non eſt verò neceſſe, vt arbores ſtatim renaſcantur, ſed ſufficit etiam ſi longiori tempore dum tamen conſueuerint cædi. In hac parte enim præcipuè inſpici debent & finis ad q[illegible]em arbores ſunt plantatæ, & conſuetudo, ſeu an ſolitæ ſint cædi. Ex his verò duabus recenſitis conditionibus eſſentialior eſt ſecunda ſcilicet vt arbores cæſæ renaſcantur, vel ex trunco, vel ex radicibus, tum quia nec erit conſuetudo cædendi eam, quæ non [illegible]na[illegible]citur, ſed quæ ſemel cæſa prorſus perit, & deficit, & rarius erit, quòd arbor, quæ [illegible]a non renaſcitur plantetur vt cædatur. Sed [illegible]pn[illegible], quod ſylua cæſa renaſcatur, hoc non ſu[illegible] [illegible]ſſit dici cædua, ſi non eſt plantata vt cædatur, ſeu n[illegible] con[illegible]ueuit cædi, & econtra licet aliquo[illegible] [illegible]s emittat, ſi tamen finis plantationis ſy[illegible]uæ non ſunt fru[illegible]us, ſed fructus intentus eſt ſyluæ inciſio, [illegible]la ſylua cædua eſt. Inde eſt, quòd licet quercu[illegible], & caſtanea ex radicibus vel trunco renaſcantur & f[illegible]uctum ferant, vel ad hominum, vel ad animalium vſum accommodatum, vbi tamen finis ſyluarum ſit habere ex eis ligna ad nutriend[illegible]m [illegible]m, vel ad alios vſus, vnde & huiuſmod[illegible] ſyl[illegible]æ conſueuerunt cædi, tales dicuntur cæduæ.

342 Colligitur primò ex his, ſyluam eamdem dici debere cæduam & non cæduam, ſylua enim c[illegible]dua e[illegible] [illegible] te[illegible]pore ſuæ maturitatis, non verò [illegible]. [illegible] ſylua, quæ conſueuit cædi ad [illegible]ue[illegible], [illegible]on eſt prius cædua, ſed conſuetudo [illegible]æden[illegible]i attendi debet, & maximè vbi immatura inciſio præiudicium ferre poſſit vel ſyluæ v[illegible]l eis ad quos ſyluæ fructus pro tempore matu[illegible]tatis ſpectare poſſe[illegible]. Sylua igitur ad cæſionem i[illegible] matura non eſt cædua. *l. cum manu ſata. §. ſylua, ff. de contrahend. empt. Boſſ. tit. 18. n. 424.*

343 Colligitu[illegible] ſecundò ſyluam conſtantem ex arboribus fructife[illegible]is non eſſe cæduã, etiam ſi inciſæ renaſcantur. *Barboſa t. 6. tr. 4. ad extrauag. ambitioſæ num. 5.* plures alios referens. Quia hæc non ad cædendum, ſed ad fructificandum iuxta ſui ſpeciem eſt plantata, niſi vt diecbatur, fructus eius non habe[illegible]itur in conſideratione primaria, tamquam non ad vſum & paſtum accommodati, vel neceſſarij, ſed finis præcipuus plantandi ſyluam, & habendi eſſet fructus lignorum inciſorum vel ad nutriendum ignem, vel ad aliquem aliud finem. *Donatus d. trac. 14. quæſt. 69. nu. 5.* Pari[illegible]r arbores etiam ſi fru-

ſi fructiferæ habentur pro cæduis quando iam ſunt vetuſtæ, & inutiliter terram occupant, & iam non ſunt vtiles, niſi vt cædantur. Arbores autem frugiferæ ex ſui natura ſunt vites, oleæ, nuces, caſtaneæ, poma, & ſimiles fructum ad eſum hominum vel animalium, vel ad quemcumque vſum emittentes. Infrugiferæ verò ſunt, ſalix, populus, platanus, cupreſſus, vlmus, fraxinus, oppium, & ſimiles. Quercus autem ſeu quælibet arbor glandifera pro frugifera, & non frugifera haberi poteſt; frugifera enim eſt, quia glandifera eſt, & eius fructus maximè vtiles ſunt ad alendos porcos; ſed infrugifera cenſeri poteſt, ſi glandes eius non ſint neceſſariæ, ſed fructus ab ea maximè intentus ſint ligna ad nutriendum ignem inciſa, vnde & ob hũc finem eſt plantata.

344 Hinc colligitur tertiò non eſſe ſyluam cæduam, quæ eſt ſylua paſcua, quæ habetur pecudum paſtui deſtinata, vt collig. ex *l. ſylua §. fin. ff. de verbor. ſignif.*

345 Colligitur quartò non eſſe ſyluam cæduam, quæ plantata eſt licet de arboribus non fructiferis ad amenitatem loci, vt ad vias opacas reddendas, vel ad alium finem non niſi ex ſylua non inciſa prouenientem. *l. æquiſſimum. §. fructuarius ff. de vſufructu.*

346 Colligitur quintò, quòd Cupreſſus, pinus, & ſimiles arbores, quæ inciſæ areſcunt & non renaſcuntur, non integrant ſyluam cæduam *Barboſa tom. 6. tract. 4. ad extrau. ambitioſæ nu. 3.* & apud eum *Mieres, Gama, Gutier. & Caſtell. & alij etiam relati num. 4. Donatus d. trac. 14. quæſt. 69. num. 9. Quaranta v. alienatio. num* 33. Nam & dato, quòd primus plantator habuerit intentionem plantandi ſyluam Cupreſſinam, vt tandem illam cæderet, & ligna cupreſſina ad vſum aliquem haberet, non per hoc ſylua dicenda eſſet cædua, cum eius arbores non renaſcantur. Et nihilominùs, quia iſtæ arbores ex eorum fructibus naſcuntur, ſi ſylua cupreſſina eſſet plantata ad habendas trabes & ligna pro [illegible], vnde etiam conſuetudo eſſet vt aliquando cæderetur pro parte, habenda eſſet tamquam cædua, quia ad hunc finem plantata.

347 His verò præmiſſis dicitur primò, inciſionem ſyluæ cæduæ non eſſe prohibitam, quia nec per huiuſmodi inciſionem deterioratur fundus *l. diuortio §. ſi fundum ff. ſolut. matrim.* & in inciſione huius ſyluæ fructus eius conſiſtit; igitur eſto Eccleſiaſticus non ſit dominus fundi, ſi tamen eſt eius vſufructuarius, ſeu ſi fructuum dominus, aut adminiſtrator, & collector, poteſt ſyluam ſic cæduam tempore ſuo incidere, & fructum hunc ex ea colligere, & de eo diſponere. *l. ſylua cædua. ff. de verb. ſignificat. Ricc. in praxi aurea p. p. reſol. 50. num. 2. Grat. t. 1. diſcept. 31. num. 9. Barboſa ad extrau. ambitioſæ numer. 33. Ricc. p. p. praxis. reſ. 50. nu. 2. Donat. d. trac. 14. quæſt 69. num. 11. Quaranta v. alienatio num.* [illegible]. *Redoanus rubr. de caducitate ob rei deteriorationem. §. & vt diſcurratur num. 14. pag. mihi* [illegible]. *Boſs. d. tit. 18. num. 431. vbi num. 432. & 433.* meritò reijcit limitationem Petri Barboſæ & Gabrielis de Bretis diſtinguentium inter vſumfructuarium cui principaliter conceſſus eſt vſus ſyluæ, & vſufructuarium cui conceſſus eſt vſus fundi cui eſt annexa ſylua, & dicentium eum vſufructuarium cui principaliter eſt traditus vſus fundi, cui eſt annexa ſylua non poſſe ſyluam cæduam incidere ad radices, ſed ſolum poſſe incidere ramos quatenus ſuis vſibus extenduntur, vel ad pludamenta habenda pro vincis. Nam ſi ſylua eſt cædua nec deterioratur fundus ex eius inciſione, & in hoc conſiſtit fructus fundi, in quo eſt plantata ſylua, quod ſylua incidatur vnde vſufructuarius poteſt ſuo tempore ſyluam maturam incidere, & idem poteſt Eccleſiaſticus vſufructuarius fundi Eccleſiaſtici.

348 B[illegible] verum eſt, quòd in cædendo ſ[illegible]m cæduam [illegible] ſeruari tempus maturitatis i[illegible] & fides & arbitrium boni viri, & duo fugienda [illegible], primum ne cauſetur damnum fundo, v. g. [illegible] immatura inciſione damnum patiantur arbores, & incurrant vel periculum mortis, & ariditatis, v[illegible] fiant ad fructum debiliores. Secundum ne fiat damnum tertio ex eo, quòd inciſio tunc non pertineat ad incidentem, ſed pertinere debeat ad aliquem ſucceſſorem. Duobus enim iſtis ſeruatis, dum iuxta conſuetudinem & ſtylum ſylua cædua inciditur nec fit damnum fundo, & ligna inciſa verè ſunt fructus pertinentes ad incidentem, qui iuxta ſolitum arbores etiam grandes, etiam tardius renaſcentes, & etiam vſque ad radices poteſt incidere, & tunc vtitur iure ſuo, quia tunc adeſt fructus maturus ſibi debitus.

349 Dicitur ſecundò, nec vſufructuario, aut Emphyteutæ nec Eccleſiaſtico bona Eccleſiæ adminiſtrante licitum eſſe incidere frugiferas arbores, vel ſyluas non cæduas. Et ratio eſt e[illegible] oppo[illegible]to, quia per inciſionem talium arborum deterioratur fundus, cum impediatur ne producat fru[illegible] illos, quos arbores non inciſæ produxiſſent, & ad quos habendos ſylua eſt plantata. *Ricc. Grat. Barboſ. Quaranta, Redoan. Boſſius citati, & alij q[illegible]* plures ab iſtis citati.

350 Vnde eſt primò, quòd nõ poteſt cædi [illegible]a ad paſtũ animalium plantata, quia hæc eſt fr[illegible]ra, & non cædua [illegible] pro animalium ſuſtentatione ordinata *l. æqui[illegible], §. fructuarius. l. ſed ſi gra[illegible] ff. de vſufructu, l. ſi ſi eandem, §. conductor de iure [illegible] & l. diuortio, § ſi fundum, ff. ſolut. matrim. & D[illegible] communiter.* Vnde eſt quod talium arborum in[illegible] comparatur [illegible]itioni domorũ. *d. §. fructua[illegible], & l. & eleganter §. non ſolum ff. de dolo.*

351 Sequitur ſecundo, quod (quidquid [illegible] contrarium voluerint *[illegible]urtius ſenior conſ[illegible] [illegible]atus, Rauiann[illegible], Giurb[illegible],* quos ſequutus fuit *Ciarlinus contr. tom. 1. cap. apud Boſſium tit. 18.* [illegible]*40. & Rota deciſ. 1356. num. 3. coram Seraphino*) non poſſunt incidi arbores grandes frugiferæ [illegible] non renaſcuntur, nec ad inciſionem ſunt depu[illegible], vt habetur ſatis clarè ex *l. ſylua cædua ff. de verbor. ſignificatione, & l. diuortio, §. ſi fundum ff. ſolut. matrimon.* vnde *l. æquiſſimum, §. Fructuarius,* [illegible] *vſufructu,* debet intelligi iuxta alias leges [illegible] vt [illegible] nomine arborum frugiferarum [illegible] frugiferas non cæduas, vel eas [illegible] excedat, vt [illegible] Paulum de Monte Pico, *Rebuff. Gam. Petr. Barboſ. Gabriel. de Bel[illegible]s Caualcanum,* [illegible] tradiderunt, *Nauar. conſ. 7. de reb. Eccl. non alien. Ri[illegible] p. 1. praxis reſ. 50. num. 1. Barboſ. tom 6.* [illegible] *4. nu. 2. ex Bald.* [illegible] *290. dub 2. l. 2. Quarant. v. alienatio num. 23 B[illegible]. d. tit. 18. num. 441.* Nam & huiuſmodi arborum [illegible] licet non renaſca[illegible] ex radicibus frugiferæ [illegible] ex inciſione, vt patet [illegible] ſalice populo, vlmo, & [illegible]s.

Et

Et vbi ex ramorum inciſione non haberetur vtilitas, ad aliud poſſunt deſeruire, & deſeruiunt, & quatenus ad aliud non valerent, quam ad habendum ex eis tabellas, & trabes, huiuſmodi non eſt fructus ſolitus colligi ex fundo ſingulo anno, vel annorum determinato circulo, ſed ad domini arbitrium, vnde non habent iſtæ arbores terminum maturitatis vel ex natura, vel ex conſuetudine, ſed in domini arbitrio, qui poteſt velle expectare, vt arbores ſummè creſcant in altitudine, & latitudine. Et ideo harum arborum inciſio non poteſt computari in fructum eius vſufructuarij, cui datur ius colligendi fructus ſolitos, & ad tempus determinatum.

352 Nihilominùs pluribus in caſibus licet arbores non cæduas, non frugiferas, aut etiam frugiferas cædere. Primus eſt, ſi adſit conſuetudo eas cędendi ad vſũ lignandi, ędificandi aut aliũ vſum. In his enim plurimũ valet conſuetudo, quam tamẽ non licet excedere, ſed iuxta arbitrium boni viri ea ſeruari poteſt. *Redoan. vbi ſupra nu. 18. 21. Barboſa tom. 6. lib. 3. tit. 4. de rebus Eccleſ. non alien. nu. 3. Boſſius d. tit. 18. nu. 442.* & apud eum *Cirlinus com. tom. 1. cap 2. num. 71. & c. 51. n. 34. & alij.*

353 Secundus caſus eſt ſi arbores frugiferæ ſint iam vetuſtæ, & corruptioni proximæ, aut ſteriles, vt vel nullum, vel ſolitos fructus amplius non producant, tunc enim à fructuario cædi poſſunt, ſi ta men alias loco ipſarũ in eadem vel meliori qualitate, & quantitate ſubſtituat. *Gratianus tom. 1. diſcept. 21. num. 12. Quaranta v. alienatio num. 33. Redoan. vbi ſupra num. 13. Ricc. d. reſol. 50. num 4. Rota deciſ. 5[illegible] num. 2. par. 2. recent. Peyr. tom. 1. ad Conſtit. 9. Iulij II. num. 20. Donatus d. tract. 14. q. 69. n. 13. Bonac. de alienat. p. 2. nu. 8. Tambur. de iure Abb. to. 3. diſp. 13. q. 3. num. 4. Boſſ. d. tit 18. num. 443.* Aduerti verò debet, quòd arbores ſint verè vetuſtæ, & in fructu deficientes, & minus vtiles, quia ſi ſint paulo vetuſtæ, cum hæ ſoleant eſſe & fœcundiores, & fructus producere ſuauiores, non licet eas incidere. Quamuis vbi non immineat damnum ſucceſſori, ſed nouæ plantæ ſubſtitutæ tempore incidentis peruenient ad ſtatum talem, vt exciſarum adæquent vtilitatem, poſſe arbores etiam non vetuſtas cædi alijs locum earum ſubſtitutis ex *Petro Barboſa in l. diuortio, §. ſi fundum, ff ſoluto matrim. num. 19.* tradit *Boſſ. vbi ſupra*. Quia in eo caſu non eſt deterioratio in fundo, ſed in fructibus ad incidentem pertinentibus (vt ſupponitur,) vnde propter hanc deteriorationem incidens nec amittet ius ſuum, neque tenebitur domino fundi ad aliquod intereſſe iuxta *Baldum in authent. qui rem num. 2. C. de Sacroſan. Eccleſ. & Pieum in d. l. Titia cum teſtamento, §. fin. num. 121. & alios ab eodem Barboſa citatos.* Sed ſi durante iure incidentis arbores ſubſtitutæ non peruenerint ad æqualem bonitatem inciſarum, tunc fundus cenſebitur deterior factus, & incidens amittet ius, & tenebitur domino ad intereſſe.

354 Tertius caſus eſt earum arborum frugiferarum quæ talis ſunt qualitatis, vt niſi certis annis cædantur, citius ſeneſcunt, & ſteriles fiunt. Iſtæ enim licet, quia ſunt frugiferæ inter cæduas nõ numerentur, ſunt tamen pro certis annis cæduæ, & poſſunt iuxta patriç ſtylum & vtilitatis earum exigentiam cædi, *Barboſa tom. 4. ad Extrau. Ambitioſæ num. 35. Boſſ. d. tit. 18. num. 224. & 243. ſeu.*

355 Quartus caſus eſt, ſi arbor ſit cauſa damni, & impediat ne ex fundo vberiores fructus colligantur, vt quia vmbra impedit ſolis influxum; vel radicibus attrahendo totum terræ alimentum, facit, vt terra vicina ſit infœcunda, & maximè ſi huiuſmodi arbores ſint plures, & denſæ, & ſeſe impediant, ne vberes fructus producant, ſeu impediãt vites propinquas, ne fructus pariant; certum enim eſt quòd arbores & propter vmbram, & propter radicum earum extenſionem ob quam maximam partem terræ vicinæ occupant, & terræ ſucum ad ſe attrahunt, grauia damna ſæpe afferunt fundis. Et ideò in hoc caſu quia non deterioratur fundus, ſed melioratur, poſſunt à fructuario, & ab adminiſtratore bonorum Eccleſiæ cædi. *Redoan. vbi ſupra num. 26. Ricc. num. 5. Nauar. conſ. 6. de reb. Eccl. non alien. Quaranta d. num. 33.* Rodriq. *tom. 1. qu. 27. art. 1. Bonac. d. num. 8. Peyr. ad d. Conſtitut. 9. Iulij II. num. 18. Tambur. vbi ſupra nu. 2. Boſſ. d. tit. 18. n. 444. Donat. par. 2. tr. 14. q 69. num. 14. & q. 70. Rodriq. to. 1. q. 27. n. 1.* Addit *Redoan. num. 26.* quòd quando arbores eſſent nociuæ fundo vicini, eſſent quindecim pedes à terra coërcendæ, ex *l. 1 §. fin ff. de arb. cæden.* cui conſentit *Boſſ. vbi ſupra*, & aduertit *Tambur. ex Nauar. conſ. 6.* quòd ſicut huiuſmodi arbores poſſunt cædi ſine requiſito beneplacito Apoſtolico, ita & ceſæ vendi poſſunt, ſeu alio modo alienari, quia ſunt res mobiles, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.

356 Hunc verò caſum limitat *Sopranus in Appendice ad Filiuc. tract. 44. cap. 4. num. 18.* vt ſi arbores ſint magni valoris non poſſint cædi ſine beneplacito Apoſtolico, quia res Eccleſiæ etiam in caſu manifeſtæ vtilitatis non poſſunt alienari ſine beneplacito Apoſtolico. Sed meritò limitatio non admittitur a *Boſſ. num. 471.* Tum quia nec eſt certũ quòd arborum inciſio veniat ſub nomine alienationis, & comprehendatur ſub Paulina. Tum quia regula eſt, quod in hac materia vſufructuarius, & beneficiarus æquiparentur, vt bene aduerterunt, *Quaranta v. alienatio nu. 33. Ricc. d. reſol. 50. Redoan. q. 3. de ſpolijs Boſſ. d tit. 18. num. 423. Gloſſ. in cap. præſenti v. reſeruari, de off. Ordinarij in 6.* & ibi *Barboſa num. 8.* At verò abſolutè, & indiſtinctè poſſe vſufructuarium cædere arbores nociuas ſine licentia Domini tradunt DD. communiter. Sed certè nec in omnibus Rector Eccleſiæ æquiparatur vſufructuario. Eſt quidẽ inter eos ſimilitudo in hoc, quòd nullus eſt dominus fundi, & nullus poteſt damnificare fundum in præiudicium domini, ſed non eſt in hoc ſimilitudo, quod vſufructuario non eſt prohibita alienatio ſpeciali quadam lege, etiam ſuppoſita vtilitate fundi, & Domini: ſicut eſt prohibitum Rectori Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico. Et ideò ſi propriè loquendo inciſio arborum eſt alienatio, illa eſt prohibita fieri etiam vbi ſit vtilis niſi conſulatur Papa, & eius beneplacitum obtineatur. Nihilominus in hoc ſtandum eſt praxi, & conſuetudini, & puto communem ſententiam eſſe veram, ſcilicet quòd arbores damnoſę cædi poſſint vbi fundus melior fiat, quia nec eſt certum, quòd inciſio arborum ſit alienatio, & quia quatenus praxis habeat illam vt alienationem, ſimul praxis habet, vt huiuſmodi arbores cædi poſſint ſine ſolemnitatibus ad alienationem neceſſarijs vt

in hoc ex praxi aſſimilentur vſufructuarius, & Eccleſiæ Rector.

357 Quintus caſus eſt, ſecundùm aliquos, vt adminiſtrator rei Eccleſiæ poſſit ſine beneplacito Apoſtolico ſyluam non cæduã cædere, ſi aliàs vſus fundi, vel ſyluæ eſſet ſibi omnino inutilis. Ita *Boſſ. d.tit.18.num.444. & 471.* Ratio eius eſt, quia in hoc caſu poſſe vſufructuarium ſine licẽtia proprietarij cædere ſyluam non cæduam dixerunt, *Tiraquel.de retract. §.3. gloſſ. vnica num.30. Caroccius de locato p.4.gradu 4. q.7. num.29.Molina de primogen. l.1.cap.22 num.5.* Nam quælibet diſpoſitio intelligitur, vt non ſit inutilis, *l.quoties in actionibus, ff.de rebus dubijs*. Sed non video qualiter hic caſus ſit poſſibilis, niſi quatenus ad aliquem ex dictis, aut dicendis reducatur. Quia ſi ſylua eſt frugifera, fundus eius non eſt inutilis: quòd ſi inutilitas reſultet in aliam partem fundi, iam hic caſus non eſt à quarto præcedenti diſtinctus. Et adhuc debet conſiderari an maior ſit vtilitas quæ ex ſylua habetur, ſeu ex arboribus, quàm illa, quæ ex inciſione ſperatur. Et vlteriùs etiam ſi ſylua non eſſet ex arboribus frugiferis, conſiderandum eſſet, an illa à Domino eſſet ad amœnitatem, vel venationem, vel alium finem plantata, & attendendum eſt ne mutaretur forma, & alia conſideranda eſſent, quæ & dicta ſunt, & dicentur.

358 Sextus caſus eſt, vt liceat fructuario ex arboribus non cæduis cædere ramos, & pedamenta, ſeu palos ad vſum vineæ, licet non ad vendendum, Addit verò multis citatis, *Barboſa d.tom.6 in addit. tit.4. de reb. Eccl.non alien. n.8.* hoc non licere niſi in caſu neceſſitatis, tunc cum fructuarius aliunde non habet, vt vineæ prouideat. Sed ex *Petro Barb.in l.diuortio, §. fundum nu.11.de ſolut. matrim. Boſſ.d.tit.18.num.445.* hoc non probat, quia abſolutè, & ſine limitatione in *l. ex Sylua, ff. de vſufructu*, conceditur fructuario excidere palos ad vſũ vineæ. Verum eſt, quòd in ea lege apponitur conditio, *dum ne fundum deteriorem faciat*, quæ conditio valde limitat hanc facultatem, quia difficile eſt, vt ex ſylua non cædua ſed frugifera cædantur rami fructum afferentes, & non deterioretur fundus, Vnde *Paulus de Monte Pico in l.Titia cum teſtamento, §.fin.num.119. ff. de legat.2.* apud eundem *Boſſ.* iudicauit eam partem dictæ legis non poſſe verificari niſi in ſylua cædua. Nec ſatisfieri videtur ex eo, quòd conſiderauit *Petrus Barboſa*; quia nimirum inciſio ramorum frugiferorum magis detrimentum fert quantùm ad fructus, quos interim non colligit fructuarius, quam quantùm ad fundum; Nam ſi rami iſti non renaſcuntur eorum inciſio damnificat fundum qui priuatur parte frugifera; ſed etiam ſi renaſcantur ſed tardiùs detrimentum poterit extendi vltra terminos iuris incidẽtis. Vnde meliùs dici poterit, quòd lex illa, quæ expreſsè loquitur de inciſione ramorũ ſyluæ non cæduæ, intelligi debeat de detrimento notabili, & quòd non liceat fructuario ramos cædere ex arboribus non cæduis cum notabili detrimento, & deterioratione fundi, & ſic quod nec in caſu in quo fructuarius aliunde non habeat, non liceat ei deteriorare notabiliter fundum cædendo ramos ex arboribus non cæduis pro paludamentis vineæ, niſi in eo caſu, in quo relicta vinea ſine paludamentis fundus deterior valde fieret. In ſimili propterea caſu, quòd fructuario licet facere ſine licentia Domini, licet etiam adminiſtratori bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico. *Boſſ.vbi ſupra num.472.*

359 Septimus caſus eſt vt fructuario liceat cædere ſyluam ſeu arbores nõ quidem pro ædificanda noua domo etiam in prædio, aut villa ad quam arbores ſpectant, ſed ad eiuſdem prædij, aut villæ domus reparationem dummodò id fiat cũ diſcretione & iudicio, & fundus non deterioretur notabiliter, vt ferè maius ſit detrimentum inciſionis, quam non reparationis. Sic enim ex *Paulo de Monte Pico ad d.l.Titiam, §.final.num.118. & Molin.de primogen l.1.c.22.nu.6.& Petro Barboſa ad d. legem, diuortio, §. ſi fundum num.24.* tenet *Auguſt. Barboſa tom.6.loco citato num.7. & ex Bald.in l.diuortio, §.ſi fundum, ff.ſolut. matrim. Redoan. vbi ſupra num.23. pag.511. & ad d. §.ſi fundum, Aret.ad fin. Alexandr. num.2. Caroccius de locato p 4. gradu 4. q.7. num.28. Carlinus tom.1. controu. cap.51. num.19. & 28.* Se autem fundat hæc opinio in *l. arboribus, ff. de vſufructu*, nam eam diuidens in duas partes, in primaque earum dicens ſermonem eſſe de arboribus caſualiter vi ventorum, aut alia ex cauſa euulſis, quibus vſuarius poteſt vti ad vſum ſuum & villæ, in ſecunda inquit ſermonem eſſe de arboribus abſolutè, & ſic in ea conceditur vti arboribus pro materia ad villæ refectionem. Quod probat primo, quoniam verbum *ſuccidere*, quo vtitur Iuriſconſultus non conuenit arboribus iam euulſis, ſed adhuc virentibus & ſolo cohærentibus, & ſi de euulſis loqueretur dixiſſet licere ad eum finem fructuarium poſſe auferre, non verò eum poſſe ſuccidere. Secundò quia ſi in illa ſecunda parte loqueretur de euulſis idem inutiliter repeteret, Nam cum in priori parte dixiſſet fructuarium poſſe arboribus vi ventorum euulſis vti ad vſum ſuum, & villæ, quod eſt dicere, quod poteſt vti illis ad refectionem domus eiuſdem villæ, ſuperfluè hoc idem repeteret in ſecunda parte. Tertiò, nam cum ex *l.ex ſylua, ff.eod. tit.* fructuarius poſſit cædere arborum non cæduarũ ramos ad vſum vineæ, multò magis poterit arboribus iam euulſis ad domus eiuſdem villæ refectionem. Quartò, nam cum domum villæ ſine culpa fructuarij collapſam teneatur reſarcire proprietarius vineæ, vt poſt alios tenet *Layman.lib.3. tr.4. cap.23.num.7.verſ.ſi tamen*, ergo erit permiſſum fructuario etiam arbores cædere ad domus reparationem, cum in hoc vtiliter agat negotium domini, & eius vices agat.

360 Verùm contrarium ſenſerunt. *Tiraquell. de contractu conuentionali §.3.gloſ.vnic. num.29. Ludou.Molina de primog.l.2.c.22. num.6. Petrus Barboſa in d.§ fundum l.diuortio.ff ſolut.matrim.num. 13.Mantica de tacit.& ambig. conuent.l.22.tit.19. nu.31. Gabriel de Bellis de vſufructu cap.4. num 3.quos refert, & ſequitur Boſſ.d.tit.18. num.447.* Tum propter generalitatem textus *in d.l.diuortio §.ſi fundum ff.ſolut. matrim.& in l.æquiſſimum.§.fructuarius, ff.de vſufructu*. *Tum quia in d.l. arboribus*, etiam in ſecunda illa parte ſermo eſt ſolum de arboribus vi ventorum euulſis, aut impetu fluminis deiectis, in hoc enim ſenſu legem illam intellexerunt *Gloſſ. v. materiam, Florian.in princ.Alber. conſ.55.num.7. Ioſeph. Ludou.dec.Peruſ.5.num.2. Alex.in d.§.ſi fundum nu.1.* Et probatur ex illa aduerſatiua textus *materiam autem*,

tem, quæ præcedenti parti cohæret, & reſtringit, & cogit intelligere eamdem ſecundam partem de eiſdem arboribus euulſis vi ventorum, de quibus ſermo fuit in prima. Tum quia in oppoſitum adducta non probant. Verbum enim *ſuccidere* optumè huic ſenſui eſt accommodatum, quia non dicit textus, quòd liceat ſuccidere arbores, ſed quòd liceat ſuccidere materiam: Etenim arbores euulſæ tales quales ſunt integræ non ſunt ad ædificium materia congrua, ſed ex illis materia opportuna non niſi per inciſionem habetur. Nec aliquod ſuperfluum eſt in textu hoc ſenſu admiſſo; ſed cum in priori illa parte negatum fuerit fructuario poſſe arboribus euulſis, vt pote ad proprietarium ſpectantibus (ijs enim euulſis & infructiferis redditis ceſſat vſusfructus) vti ad finem ædificandi, hoc in ſecunda parte limitatum eſt, & dictum fuit, licere ex dictis arboribus ſuccidere materiam pro reparatione domus prædio cohærentis. Quòd verò ad vſum vineæ conceſſum ſit ſuccidere pedamenta, non per hoc debet inferri, quòd etiam ſuccidi poſſit materia ad ædificium, quia immò ex quo hoc non eſt in ea lege *ex ſylua* conceſſum, infertur illud non eſſe permiſſum. Pariter ex eo, quòd reficere domum villæ collapſam ſine culpa fructuarij pertinet ad proprietarium, non ſequitur, quòd fructuarius poſſit cædere arbores fructiferas ad illius reparationem, ſed hoc relinquere debet proprietario cuius eſt domum reficere. Et ita hæc ſententia arbitratur, quòd fructuarius poſſit quidem arboribus vi ventorum caſualiter euulſis vti ad vſum proprium, & villæ, in caſu tamen neceſſitatis, & ſimiliter eum poſſe huiuſmodi arboribus vti ad refectionem domus ruralis ad prædium pertinentis, non tamen eum poſſe cædere arbores ad illum effectum.

361 In hac controuerſia hoc dicendum eſt primò, fructuarium nedum non poſſe cædere arbores non cæduas pro ædificanda noua domo etiam in fundo in quo ſunt arbores, ſed ad hunc finem eum nec poſſe vti arboribus vi ventorum, aut tempeſtatis, aut terremotus, aut fluminis deiectis niſi in caſu explicando *Paulus de Monte Pico in d. l. Titia §. fin num.118. Petrus Barboſa in d. §. ſi fundum nu.14. Mantica d.tit.29.num.36. Ciarl. d.cap.num.26. Boſſ. d.tit.18.num.448.* Quoniam Iuriſconſultus in *d. l. arboribus* ſatis oſtendit, non licere vti præfatis arboribus ad nouum ædificium, cum ſe ad ædificij reparationem reſtrinxerit. Loquendo igitur de reparatione diſtinguendum eſt, nam vel ſumus in caſu in quo reparare ædificium ſpectat ad proprietarium, vel in quo ſpectat ad fructuarium. In primo caſu nihil poteſt fructuarius, quia ad eum non ſpectat reſtaurare ædificium collapſum, ſed proprietarij erit conſiderare, quid ſibi ſit melius, & vnde magis commodè ſumat materiam ad reſtaurationem opportunam. Et ita in ſententia, quæ tenet, quòd reparare ædificium ſine culpa fructuarij collapſum pertineat ad proprietarium, non eſt vnde fructuarius velit ad hunc finem arborem cædere, cum ad ipſum non pertineat reparare, quòd eſt collapſum. Sed ſi ſimus in caſu, in quo reparatio ſpectet ad fructuarium, ſubdiſtinguendum eſt. Nam vel hæc reparatio fieri debet expenſis eius, vt quia ædificium culpa eius eſt collapſum, & in hoc caſu nedum fructuarius non poteſt deteriorare fundum cædendo arbores, ſed nec etiam poteſt materiam ſuccidere ex arboribus vi ventorum euulſis; quia tales arbores ſic euulſæ ſpectant ad proprietarium, vt apertè ſupponitur in *d. lege arboribus*, & habetur *l. proculus 23. §. ſi arbores. ff. de vſufr. Grat. diſcept. 21. num. 1. vbi ex Flor.* diſcrimen ponit inter arbores vetuſtas, & vi ventorum euulſas, quòd illæ cum à natura factæ ſint tales, pertinent ad fructuarium tanquam obuentiones aut fructus naturales, fructuario enim debentur fructus omnes, qui naturaliter poſſunt percipi. *l. item ſi fundi. ff. de vſufructu.* Sed à caſu eſt, quòd arbores vi ventorum euellantur, vnde non computantur inter fructus, & aliàs ex oppoſito ſequeretur, quòd ſi omnes arbores vi ventorum euellerentur, & omnes eſſent fructuarij, quod eſſet inconueniens maximum. Addit tamen *Grat. num. 19. ex Camp. de dot. p. 2. quæſt. 29. numer. 1.* quòd arbor vetuſta, & euulſa vi ventorum eſt fructuarij, ſi loco eius aliam plantauit. Quod verum eſt reſpectu arboris vetuſtæ, & ex hoc habetur, quòd nec arbor vetuſta eſt fructuarij niſi loco eius aliam plantet. Sed non poteſt habere locum in arbore euulſa, quia fructuarius non poteſt plantare nouam arborem tam citò, cum qua poſſit compenſare arborem grandem euulſam, quæ eſt domini, cuius etiam eſt cura aliam plantandi. Fructuarius propterea non poteſt eis, quæ proprietarij ſunt vti ad ædificium proprijs ſuis expenſis reparandum. Sed ſi ædificium ſit reparandum expenſis proprietarij, ſeu ex fundo ipſo, in hoc caſu locum habebit prior ſententia, quia ſcilicet tunc poterit pro refectione etiam cædere arbores non cæduas, dummodò id fiat cum diſcretione, & iudicio, & fundus non deterioretur notabiliter ita vt ferè maius ſit damnum inciſionis, quàm non reparationis. Et hoc probatur ex *d. l. ex ſylua*; quia ſi licet cædere arbores pro paludamentis vineæ, multò magis licebit cædere arbores pro neceſſaria refectione domus. Tum ſecundò, quia per huiuſmodi diſcretam inciſionem non deterioratur fundus, ſed melioratur, at verò fructuario permittitur meliorare fundum. *l. æquiſſimum §. vnde eſt ff. de vſufructu.* Tum tertiò, quia in hoc caſu fructuarij eſt domum reparare, & non ex proprio, ſed ex fundo; igitur ex arboribus, qui in fundo ſunt poterit diſcretè & vtiliter ſuccidere materiam neceſſariam ad reparationem.

362 Ex his colligitur, quid dicendum ſit de arboribus ad Eccleſiam ſpectantibus. Beneficiatum enim poſſe pro refectione domus Eccleſiæ cædere arbores non cæduas affirmant *Bonac. de alien. p. 2. num. 8. caſu 3. & Boſſ. d. tit. 18. nu. 472.* ſaltem quando beneficiatus non habet fructus, & neceſſitas vrget. Et hoc cum iſta limitatione admittitur & ita vt id fiat alias ſubſtituendo & cum minori damno fundi, quòd poſſit fieri. Beneficiari enim eſt, ſeu Præſulis, aut Rectoris habentis adminiſtrationem temporalium bonorum Eccleſiæ eiuſdem domus collapſas reparare; quod ſi id facere non poſſit ex fructibus ex fundo Eccleſiæ receptis poterit id præſtare ex fundo ipſo, & ſic poterit diſcretè, & cum iudicio, & Eccleſiaſtici fundi vtilitate, vrgente neceſſitate ex arboribus fundi materiam neceſſariam ſuccidere, & interim nouas arbores loco inciſarum ſubſtituere.

363 Octauus caſus eſt, vt fructuario liceat cæ-

dere arbores etiam non cæduas ad vſum lignandi, ſcilicet vt tempore hyemis pro vſu ſuo, & familiæ poſſit huiuſmodi arbores cædere etiam ſi grandes, etiam ſi frugiferas. Ita ſenſit *Ciarlinus contr. tom. 1. cap. 2. num. 72. & 73. & d. c. 51. a. num. 34. referens, pro eadem ſent. Gloſſ. in l. diuortio §. ſi fundum, v. tenetri. ff. & ibi Caſt. num. 4. ff. ſoluto matrim. Florianum in l. arboribus. ff. de vſufructu Manticam de tacitis & ambig. conuent. l. 22. tit. 29. num. 32. Grat. diſcep. 21. nu. 11. & 17.* Hoc verò probatur tum primò, quia fructuario licent, quæ in rebus ſuis facere poteſt diligens, & bonus Paterfamilias, *Graſſus verbo legatum quæſt. 33.* Solent verò Patresfamilias ad eorum vſum huiuſmodi arbores ſuccidere ad ſe calefaciẽdum tempore hyemis. Tum ſecundò, quia ad hunc finem poteſt fructuarius vti arboribus euulſis, ex *l. arboribus ff. de vſufructu*; igitur potiori ratione poterit excidere non euulſas; quia cum iam arbores ſunt euulſæ eſt extinctus vſusfructus, & arbores ſic euulſæ, ſunt ſolius proprietarij, arborum autem non euulſarum ipſe habet vſum fructum; igitur potiori iure eis vti poteſt ad ſe calefaciendum. Reijcienda tamen prorſus eſt hæc opinio, quæ ad deteriorandos fundos in maximum damnum dominorum ſine fundamento parat viam. DD. enim pro hac ſententia citati vel (inquit *Boſſius nu. 450.*) loquuntur de arboribus euulſis in terminis textus *d. l. arboribus, nimirum Gloſſ. Florian. & Caſtrus Grat. & alij*, vel loquuntur ſuppoſita conſuetudine, vt *Mantica d. tit. 29. num. 32.* Sed quidquid ſit de hoc, nam *Grat. d. num. 17. ex Paulo de Caſtro*, ait, quòd maritus ex fundo dotali in neceſſitate poteſt euellere arbores. Dicitur, quòd conſequentia iſta fructuarius poteſt vti arboribus euulſis, ergo & non euulſis, manifeſtè inutilis eſt, nedum quia id eſt permiſſum à lege, & hoc non; ſed quia in vſu arborum euulſarum non deterioratur fundus, qui iam ex euulſione detrimentum ſuſcepit, ſed ex arborum inciſione deterioratur fundus, & tollitur radix & principium fructificandi. Tum ſecundò, quia licet arbores euulſæ ſint proprietarij & ceſſauerit vſusfructus, ex quo tamen dominus eas non tollit, videtur derelinquere vſufructuario, vt habet *Grat. diſcept. 21. num. 7.* vnde non mirum ſi eis vti poſſit. Sed & tertiò additur, quòd & regula illa, quòd fructuarius poſſit vti arboribus euulſis ad vſum proprium, nedum ex textu ipſo reſtringitur ad caſum neceſſitatis, ſed vlteriùs reſtringi debet, quantùm ad ea, quæ proprietario ſunt minus vtilia, & nimirum quantum ad ramos ad ædificia ſeu artificia inutiles. Nam ſi arbor euulſa talis ſit, vt truncus eius ſit aptus ad trabes, ſeu tabellas habendas, aut ad materiam artis lignariæ opportunam, non licebit vſuario eis vti, domini non obtento beneplacito; quia hoc in notabile eius damnum eſſet, & licet *Grat. diſcep. 21. num* 10. credat, quod fructuarius poſſit vti arboribus euulſis ad ædificandum aptis ad comburendum. Tamen hoc non eſt conſorme *d. legi arboribus. ff. de vſufructu*. Cum enim ibi negetur facultas vtendi arboribus euulſis pro materia ædificij, multò magis cenſetur prohibere vſum arborum, pro quanto Domino deſeruire poſſunt ad ædificandum, ſolumque conceditur fructuario, vt poſſit vti dictis arboribus ad comburendum pro ea parte, in qua ſunt ad ædificia & artẽ inutilia. Solum igitur arboribus euulſis poteſt vti fructuarius ad proprium vſum in caſu neceſſitatis, & cum diſcretione, & iudicio pro ea parte, qua arbores illæ non niſi ad comburendum ſunt vtiles. Nam & in hoc præſumi poteſt voluntas proprietarij, qui nec tollit arbores illas, nec vſum illarum prohibet. Ex hoc verò non licet inferre, quòd liceat arbores excidere, cum in hoc maximè fundus deterioretur, & quod ad fructum eſt plantatum excidatur & inutile reddatur. Regula verò illa, quòd ſcilicet fructuario omnia licent, quæ in rebus ſuis poteſt facere diligens & bonus Paterfamilias, ſic vniuerſaliter prolata eſt falſiſſima. Nam diligens Paterfamilias & bonus poteſt vti re ſua donando, & ad quemcumque honeſtum finem poteſt rem ſuam alienare, diſtrahere, & deteriorare; At verò hæc minimè licent fructuario, qui ſolùm poteſt vti fructibus rei, ſeu re ipſa ſibi ad vſum conceſſa ſecundùm facultatem ſibi datam, & iuxta locorum conſuetudinem. In quo caſu, vbi ſit conſuetudo, quòd fructuarij poſſint excidere arbores ad lignandum ſeu ad vſum proprium, id fieri poterit tantum quantum conſuetudo permittit. Hinc eſt, quòd neque beneficiatus vel Rector, aut adminiſtrator bonorum Eccleſiæ, poteſt cædere arbores non cæduas pro vſu ſuo, & familiæ niſi iuxta ſtylum, & conſuetudinem loci. Immò nec euulſis poterit vti ad hunc finem, ſi ad ædificia ſint vtiles, vel ad artem, ſed tales arbores euulſæ cenſendæ erunt tamquam bona Eccleſiæ non niſi in Eccleſiæ vtilitatem diſtrahenda.

364 Nonus caſus eſt, quia liceat fructuario excidere arbores non cæduas quas ipſe plantauit. Ita *Reboan. vbi ſupra numer. 19. & 20. pag. 511. & Beccius conſ. 33. num. 7. Petrus de Auguſt. conſil 23. num. 9. l. 2. Corbolus de cauſa priuat. ob deteriorationem num. 2. quos refert Grat. diſcep. 21. num. 31. & alij relati à Caualcano dec. 44. num. 72.* Ratio eſt, quia emphyteuta ob harum arborum inciſionem non incurrit pœnam caducitatis ex *Alex. in apoſt. ad Barthol. in l. in fraudem. §. conductor, ff. de iure fiſ.* Et ſecundò, quia Vaſallus durante feudo poteſt tollere ædificium, quòd ipſe conſtruxit per *Bald. in cap. 1. §. ſi quis de manſo, de contron. inuaeſ numer. 13.* Et tertiò, inquit, *Redoan*, Quia licet iſtæ arbores ſint in alieno ſolo plantatæ, ſunt plantantis niſi aliunde præſumatur donatio. At dicitur caſum non poſſe admitti, quia arbores in alieno ſolo [illegible]antatæ, & radicatæ, ſicut & ædificia in alieno ſolo erecta cedunt domino ſoli. *l. adeo. §. ex diuerſo cum ſequent. ff. de acquir. rerum domin. & §. cum ſuo, cum duob. ſeqq. Inſt. de rerum diuiſione, & DD. ad hos textus ſcribentes.* Quod quidem verius eſt de arboribus, quæ ex terra aliena nutriuntur, & creſcunt. Et ideo, quòd fructuarius non poſſit cædere arbores non cæduas, etiam ſi ipſe eas plantauit, docuerunt *Caualcanus d. num. 72. Carocius de locato p. 4. gradu 4. quæſt. 7. num. 17. Surdus dec. 78. per totam, & dec. 300. fin. Ciarl. d. cap. 2. nu. 69. idem Grat. d. cap. 21. num. 33.* vbi, quòd contrarium non eſt tutum, quia hæc eſt verius. *Boſſ. d. tit. 18. num 452.* Quod multò fortiùs procedit reſpectu bonorum Eccleſiæ, cum Rectores, Præſules, & etiam beneficiati teneantur res Eccleſiæ meliorare, & augere.

365 Excipiunt tamen *Ciarlinus & Boſſ.* arbores de recenti plantatas, quæ nondum ex terra coaluerunt vel grandes factæ ſunt. Sed vbi non excuſet

cuſet leuitas materiæ, ſi iam nona plantatio ſit radicata, & dici iam poſſit arbor; hæc eſt res domini, ſeu Eccleſiæ, & eſt pars fundi, & ideo non poteſt ſine licentia cædi, aut alienari.

366 Excipiuntur etiam arbores euulſæ vi ventorum; quoniam fructuarius iſtas poteſt ſibi ſumere, ſi eas plantauit. *Surdus d.dec.78.num.23. Grat. tom.1.diſcep.21.num.26. Curl. loco citato, Boſſ. numer.453.* & hoc tantùm voluiſſe *Alex.loco ſupra citato tradit Surdus*. Sic etiam de ædificio in alieno ſolo ædificato dicitur, quòd ſi cadat, dominus, qui ædificauit poteſt repetere cæmenta ſua *l. in rem §. fin.de rei vendit. l. adeo §.ex diuerſo, & ſeqq. de acquir.rer.dom.§. cum in ſuo. Inſt. de rerum diuiſione.* Licet enim ædificans, vel plantans in alieno ſolo ex hoc cenſeatur donare, tamen hoc fallit, vbi adeſt alia ratio id agendi, vt in emphyteuta, qui tenetur rem meliorare. *Bald. in l.2. C. de rei vend. poſt princip. Iaſon.in l.2.num.33.in 7.notab. C. de iure emphyt. Grat. vbi ſupra*, & in dubio non præſumitur plantatio facta animo donandi, cum conſtet de cauſa & animo plantantis, qui ſibi non domino præſumitur proſpicere. *Bect. conſ.33.num.7. & 8. Redoan.vbi ſup.num.18.Grat.num.30. Boſſ. d. num.453.* Ideo ad fructuarium ſpectant arbores euulſæ vi ventorum, ſi ab eo fuerant plantatæ. Sed vt verum fatear, hæc ratio mihi videtur deficiens; quia immò, qui tenetur fundum meliorare, meliorando & facit quòd debet, & acquirit domino fundi, quem meliorare tenetur. Quod in arborum plantatione ſpecialem rationem habet, quia arbores non fiunt arbores niſi ex virtute fundi, vnde ſpeciali iure ad fundum ſpectant, & ſunt pars fundi, & domino fundi cedunt. Et quòd plantans in alieno ſolo cenſeatur donare eſt, quia lex ſic ſtatuit, vt cenſeatur donatum, quod in alieno ſolo eſt plantatum; quia non conuenit vt in alieno ſolo quis vel habitare, vel fructus colligere velit inuito ſoli domino. Ideo abſolutè dicendum eſt, quòd arbores plantatæ in alieno ſolo, ſicut dum viuunt, ſunt pars fundi, & non ſunt ampliùs ſub dominio plantantis, ſed ſunt de proprietate domini ſoli; ſic ſi euellantur eiuſdem domini permanent, neque enim venti euellentes arborem tranſtulerũt dominium arboris de vno ad alium, qui verò plantauerat ex quo plantauerat in alieno ſolo dominium ſuæ plantationis amiſerat. Dominum tamen fundi teneri reficere, ſeu reſtituere expenſas factas in plantandis ab eo, qui ad id non tenebatur & cuſtodiẽdis arboribus ex *Surd. Borg. Caroc. & Caualc. tradit Boſſ.* In beneficiato tamen hoc non procedit ſi ex fructibus beneficij ſuæ ſuſtentationi ſuperfluis arbores plantauit, & ex eiſdem expensas fecit; quia Eccleſia ex fundo ad has expenſas non tenetur, fructuum verò dominus eſt beneficiatus, qui quidem tenetur demptis expenſis ſibi & familiæ competentibus, quod ſupereſt in pios vſus & Eccleſiæ vtilitatem conuertere, vnde de eo, quòd eſt Eccleſiæ ipſe meliorationes fecit, ſi de ſuperfluo eas fecit.

367 Decimus caſus eſt, ſi materia ſit parua, & ex inciſione fundus non reddatur notabiliter deterior. *Rota dec.553.p.2.rec. Peyr. vbi ſupra.nu.23. Lezana v. alienatio numer.16. Donatus d. tract.14. quæſt.69.num.15. & 16. vbi ex Curl. vbi ſupra cap.2. num.52.* ſuſtinet non eſſe notabile detrimentum, ſi incidantur duæ vel tres, immo quinque vel ſex, *Redoan. verò vbi ſupra num.24. pag.511.* ponderat, quòd DD. loquuntur in numero plurali, quando dicunt arbores fructiferas, ad denotandum, quòd de tali inciſione intelligitur, ſi plures inciderit, & addit ex *Alex.conſ.118.* quòd damnum debet eſſe concernens perpetuam deteriorationem ſubſtantiæ non fructum, quòd ſit in notabili quantitate, & ſubiungit, quòd iſtud damnum cauſatiuum caducitatis ſecundùm quod ipſe vidit practicari per famoſum Doctorem debet eſſe in tertia, vel dimidia parte rei locatæ, vel ſaltem remittitur arbitrio iudicis, Argum. eorum, quæ tradit *Cepolla in tract. de ſimul.contrac. numer.111. & 112.* ſed *Tambur.t.3. diſp.13. quæſt 3. num.5.* Hoc limitat ad duas arbores, immò & quòd nec illæ incidi poſſint, ſi ſint maximæ æſtimationis, vt quia non ſint aliæ ſimiles, aut tam grandes. Dicendum verò eſt, quod ſine dubio ad incurrendum pœnas contra fructuarios incidentes arbores non cæduas latas, requiritur, quòd ex hoc fundus notabiliter deterioretur; quia paruitas materiæ à pœnis grauibus excusat. Non dubito etiam, quòd huiuſmodi notabile detrimentum non ſit arbitrarium & conſiderandum eam ex quantitate, & qualitate arborum, & fine ad quem per dominum fuerunt plantatæ, vnde poteſt contingere, quòd in ordine ad præfatas pœnas nec inciſio quinque, ſex, decem, & ampliùs arborum ſi ſint paruæ, & vix natæ ferat modicum nocumentum, & quòd econtra vnius ſolius ſingulariſſimę in ſuis qualitatibus, inciſio ſit notabiliter æſtimanda, & reddat fundum notabiliter deteriorem. Sed quantùm ad hoc, quòd eſt incurrere culpam ſufficit talis inciſio, quę in materia furti ſit notabilis, cum tamen maior ſit neceſſaria ad effectum deuolutionis, aut priuationis beneficiorum vt etiam colligitur ex *Rota. dec.553.p.2.recent.* Credo tamen minorem longè ſufficere, quam ſit in tertia parte fundi, nec approbo dictum. *Redoan.citati.*

368 Dicitur tertiò, quòd nec emphyteuta, nec conductor, nec fructuarius, nec rerum Eccleſiæ adminiſtrator, poteſt ſyluas ſeu arbores eradicando formam prædij mutare etiam in melius, ſeu in meliorem ſtatum, & vt reddat eam fructuoſiorem, vnde non poteſt nemus, ſeu ſyluam eradicatis arboribus reducere ad culturam, aut ex ſylua facere pratum, aut vineam, aut ex vinea efficere pratum, vel Oliuetum, aut deſtructis ædibus efficere columbarium, neque ex horto ſalictum, neque aliter rem ipſam mutare in alteram formam, quæ in priſtinam non poſſit facile reduci, etiam ſi ex tali mutatione fundus fiat melior, & reddatur fructuoſior. Hanc verò aſſertionem vel negant, vel cum diſtinctione aliqui admittunt. Inter negantes referũtur *Curtius in l.2.ff.de iuriſd.omnium iudicum, Conanus l.1.Miſcell.cap.6.* qui mouentur ex eo, quòd vbi forma mutatur in melius fundus non deterioratur, ſed melior redditur, & ſic agitur negotium Domini cum eius vtilitate. Sed diſtinguunt alij fructuarium in eum cui relictus eſt vſus huius vel illius rei determinatæ, & illius cui eſt conceſſus vniuerſaliter omnium bonorum vſus, & concedentes priorem fructuarium non poſſe fundi formam mutare id negant de ſecundo. Quoniam ex quo omnium bonorum vſus conceditur, videtur quòd ei concedatur omnis ſubſtantiæ vſuſfructus, & pro-

propterea, quòd fundum ipſum eiuſq; ſubſtantiam poſſit meliorare, & ita ſenſit *Ciarl. tom. 1. contr. c. 51. num. 44.* referens *Pacianum, & Roſentel. pro eadem ſententia.* Sed ſine huiuſmodi diſtinctione abſolutè loquendo, quòd fructuarius non poſſit mutare formam rei ſibi ad vſum conceſſæ, voluerunt, *Bald. in l. 1. nu. 11. C. de iure Emphyt.* & ibi *Iaſ. n. 99. Bero. conſ. 24. num. 2. & 4. l. 1. Beltram. conſ. 73. l. 10. Rimin. ſen. conſ. 94. num. 51. Rebuff. in l. ſylua cadua 30. ver. 10 ff. de verbor. ſignific. Molin. de primog. l. 1. c. 22. num. 7.* quos refert, & ſequitur *Barboſa in iur. Can. tom. 6. in addit. tit. 4. de reb. Eccl. non alien. num. 9. Redoan. loco ſupra citato num. 22. pag. 511. Tiraquell. de retract. §. 7. gloſ. vnic. num. 16. Garzias de expenſis cap. 21. num. 38. & 45. Petrus Barboſa ad l. diuortio, §. ſi fundum num. 30. Mantic. de tacit. & ambig. oblig. tit. 29. numer. 27. & 29.* quos ſequitur *Boſſ. d. tit. 18. num. 456.* Et ratio eſt, quia cum forma rei det eſſe rei, & rei ſubſtantiã conſtituat, vt Philoſophi tradunt, mutata rei ſubſtantia res perit & tollitur; nec dici poteſt meliorari ſed corrumpi, ſicut cum ex ligno generatur vermis non melioratur lignum, & licet vermis ſit nobilior ſubſtantia lignum tamen non melioratur, ſed corrumpitur pro ea parte, quæ fit materia vermis. Ita mutata forma prædij etiam in melius non melioratur fundus, qui erat, ſed tollitur, & ſubſtantialiter deſtruitur, quòd excedit limites fructuarij, quoniam eius eſt vti & colligere fructus ex ſubſtantia, fundi ſibi conceſſa, ſed domini cenſetur eſſe facultas nedum colligendi fructus, ex fundo, ſed fundum deſtruendi. Ideo quòd fructuarius non poſſit mutare formam fundi colligunt præfati DD. ex *l. æquiſſimum §. fructuarius in fine, ff. de vſufructu, & ex l. balneus, & ex l. vſufructuarius eod. tit. & ex l. fin. ff. de fundo dotali, & ex l. diuortio §. ſi vir. ff. ſoluto matrimon.*

369 Explicatur autem poſita aſſertio. In fundo enim duplex forma conſiderari poteſt, alia mala, ſeu etiam accidentalis, alia bona, ſeu ſubſtantialis. Accidentalis eſt, quæ in fundo eſt præter intentionem prudentis Patrisfamilias, orta ex negligentia cultoris, ſicut eſt fundum eſſe ſylueſtre inutilibus herbis aut frutlcibus coopertum, ſeu ſpinis obſitum, & dumis, aut alijs inutilibus ſtirpibus occupatũ. Et hanc formam fundi & accidentalem, & malam, non niſi ex negligentia cultoris præter intentionem ortũ mutare, & tollere bonum eſt, & hoc eſt meliorare fundum illumque purgare, & fertilem reddere. Alia verò eſt forma veluti ſubſtantialis, quæ etiam eſt bona. In hac verò parte fundi ſubſtantialis veluti forma ex intentione poſſidentiũ fundos deſumi debet. Loquimur enim de fundis prout vſui humano deſeruiunt, & libertati ſubſunt. Et ideò in communi forma fundi eſt, quam Dominus aliquis intendit, vnde eſt qualitas fundi ordinata ad humanum vſum & quæ regulariter ab aliquo ex Patribus familias inducitur in fundo, & ſtatuitur. Hæc verò veluti in plures ſpecies diſtinguitur ex diuerſis vtilitatibus intentis à Patribus familias, quæ ſunt vel vtilitas frumentaria ad panem habendum, vel vtilitas fœni pro alimento animalium, vel vtilitas vini, pro humano potu, vel vtilitas fructuum ad delectabilem cibum, vel vtilitas ſyluarum, aut ad cõmoditatem ignis, aut ad paſtum animalium, aut ad ædificia cõſtruẽda, aut ad cõmoditatem venandi, aut ad reddendas vias opacas, & delectabiles aut alia aliqua ſimilis vtilitas. Et in ordine ad huiuſmodi vtilitates quæ in vſu humano cenſentur veluti ſpecie differre, ſumitur etiam veluti ſpecifica differentia fundorum in ratione vtilis, quæ habetur per diuerſos ſtatus, conditiones, & qualitates ad dictas vtilitates ferendas proportionatas. Ideò huiuſmodi formas mutare non eſt fructuarij, ſed domini, cuius eſt ex fundo ſuo colligere eas vtilitates, quas voluerit. Nihilominùs vbi de facili fundus de vna in aliam formam mutatur, hæc mutatio cenſetur moraliter accidentalis, quippe quæ adſit, & abſit de facili ad domini voluntatem. Hinc eſt, quòd non cenſetur illicitum fructuario mutare formam fundi in aliam, quando de facili fundus ad priorem ſtatum reduci poſſit, vt ex agro pratum facere & ex prato agrum, vel in area ædificium erigere. Sed vbi reductio agri ad priſtinam formam eſt difficilis, vt eſt omnis illa quæ fit eradicando vites, oliuas, & arbores, hæc mutatio nec a fructuario, nec ab adminiſtratore rei *Eccleſiæ fieri* poteſt ſine licẽtia, quia meritò hæc mutatio moraliter cenſetur ſubſtantialis. Sicuti & omnino illicita eſt mutatio per quam fundus deterioretur. In quo tamen conſiderandum eſt, quod ſi deterioratio ſit ſolùm in fructibus fructuarij, non in fundo; quia nimirũ fructuarius minùs vtilitatis percipiet, ſed tamen fundus non erit minùs fertilis, & mutatio ſeu reductio ad priſtinam formam ſit facilis, poterit hoc fieri ſine licentia, cum fundus in ſui ſubſtantia nõ deterioretur, & de facili ad priſtinam formam reduci poſſit, ſed illicitum eſt mutare formam fundi in quamcumque aliam deteriorando fundum, & fundum etiam meliorando nequit fieri hæc mutatio in aliam formam, vnde de facili non poſſit reduci ad primam.

370 *Eandem* aſſertionem limitant multi, vt quando vinea, vel oliuetum, ſeu alia *ſylua* ſit iam vetuſta, & paucos fructus producat, & ſit quaſi ſterilis, tunc liceat arbores eradicare, & fundum ad aliam vtiliorem formam reducere. Ita tenuit *Ricc. p. par. praxis reſ. 130.* ex eo quòd res Eccleſiæ inutiles poſſint alienari. *Boſſ. dicto tit. 18. num. 458. & 473.* Oppoſitum tamen ex *Soprano* tenuit *Bonac. de alien. p. 2. numer. 8.* ex eo quia ad licitam alienationem rerum Eccleſiæ non ſufficit vtilitas euidens, ſed præterea requiritur beneplacitum Apoſtolicum. Tum quia ſine beneplacito Apoſtolico non liceret mutare oliuetum vetuſtum, in vineam fœcundam. Verùm quia mutatio oliueti in vineam vel econtra non eſt alienatio fundi, ſed eſt ſubſtitutio vnius arboris frugiferæ & nouæ in locum ſterilis, & vetuſtæ, ideo hæc mutatio admitti poteſt. Nihilominùs conſiderandum eſt, quod DD qui tenent fructuarium poſſe eradicare arborem vetuſtam, requirunt vt ſubſtituatur alia eiuſdem generis. Quamobrem non puto, quòd liceat vel fructuario vel Eccleſiaſtico eradicare vineam veterem, vel oliuetum, vel ſyluam vt de fundo fiat ager frumentarius, vel pratum. Quia neque hæc mutatio eſt neceſſaria ad reddendum fundum fertiliorem cum hoc fieri poſſit eradicatis veteribus arboribus ſubſtituendo iuniores. Nec præſumi poteſt in hoc voluntas domini, cui facillimè magis placet v. g. fructum vineæ ex tali fundo poſſe colligi, quàm frumentum. Inde eſt, quod abſolutè ſecunda opinio

præ-

præferenda eſt; quia ad reddendum fertilem fundum ſufficit vetuſtis arboribus eradicatis ſubſtituere alias. Et altera ex parte ſubſtantialis eſt mutatio de vinea in oliuetum, & econtra. Nec in hoc debet attendi maior vtilitas in ſola quantitate, ſed in qualitate, quam Domini ſæpius præcipuè intendunt, vnde & relicta vtilitate vberioris meſſis aut vindemiæ arbores plantant alias ſteriles, & infrugiferas vel pro ſola amænitate, vel pro venatione, aut alia ſimili cauſa. Non ergo ex eo licet mutare formam fundi, quia fructuario accedat copioſior fructus in quantitate, vel etiam gratior in alia qualitate ab ea, quam Dominus intendit. Et propterea ſeruare debet fundum in ea forma quam à Domino accepit, & ſolùm procurare vt ſeruata forma fundus melioretur. Accedit, quod in his mutationibus ſæpius contingit, quòd per plures annos terra non fructificet donec arbores creſcant, vnde periculum eſt, quòd ſucceſſores fructuarij vel mutantis formam ſlent ſine fructu ideo res hæc grauis eſt, & periculoſa, nec admittenda domino inconſulto, qui in hoc detrimentum pati poteſt, vel vt ex ſuo non colligat fructus quos deſiderat, vel vt cum minori ſua vtilitate rem ſuam alteri tradere poſſit, vel vt (in Eccleſiaſticis, & Regularibus) Collegia & ſucceſſores detrimentum defectus fructuum interim per annos patiantur. Quamobrem dicendum eſt, quòd vbi ſylua frugifera ſit vetuſta, poſſint quidem (quod paulatim fieri debet) eradicatis vetuſtis aliæ arbores eiuſdem ſpeciei, & ſeruata eadem forma ſubſtitui non tamen poſſit forma mutari. Quod verò dicebatur, quòd res ſterilis poteſt alienari, hoc certè non eſt verum ſine ſolemnitatibus, & præcipuè quando fundus non eſt ſterilis, ſed cultura redditur fœcundus, talis enim coli debet, non alienari; Vnde ſylua vetuſta renouari debet, non verò poteſt diſtrahi ſine ſolemnitatibus iuris.

SVMMARIVM.

1 *Serui ruſtici non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari. num. 371.*
2 *Serui ruſtici & à Iudæis non tolluntur, ſi prædium ad eos perueniat. num. 371.*
3 *Serui ruſtici nec fauore ordinum ſeparatur à prædys. num. 371.*
4 *Boues & animalia addicta prædys ſine ſolemnitatibus non alienantur. n. 372.*

SERVVS RVSTICVS.

371 TErtiò inter immobilia bona Eccleſiæ numerantur ſerui ruſtici, ſeu ruſtica mancipia adſcriptitia glebæ, quæ ſunt portiones fundi vnde & inter immobilia computantur *l. iubemus, C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. ſi quis inquilinos, de leg. 1.* Nam ſeruus ruſticus licet corpore ſit à fundo diſcretus, tamen eſt pars inſtrumentalis fundi, vnde eſt, quòd ſicut immobilia longitudine temporis præſcribitur, nec tamen præſcribi poteſt ſine gleba & huiuſmodi ſerui vocantur membra terræ, *l. cum ſatis, C. de agr. & cenſ. lib. 11.* & naturam agrorum ſequuntur, & comprehenduntur in diſpoſitione loquente ſimpliciter de rebus immobilibus. Et cum Iudæis prohibitum ſit habere ſeruos Chriſtianos, ſi tamen ad eos perueniat prædium ruſticum; tranſeunt etiam mancipia Chriſtiana deſtinata culturæ illius prædij ratione connexionis eorum cum prædio, quia tunc non principaliter, ſed acceſſoriè poſſideri dicuntur, *cap. 2. de Iudæis.* Et nec fauore ſacrorum Ordinum à cultura terræ, & prædio cui adſcripti ſunt poſſunt ſeparari ſine licentia Domini *Gelaſius ad epiſ. per Lucaniam epiſ. 1.* & habetur *cap. generalis diſt. 54.* de quibus videri poteſt *Redoan. rubr. de alienatione rerum Eccleſiæ ſe monentium à n. 24. pag. mihi* 75. Iſti igitur ſerui ruſtici, tanquam bona immobilia ſine ſolemnitatibus, & beneplacito Apoſtolico non poſſunt alienari. *Panorm. ad cap. nulli de reb. Eccl. non alien notab. 2.* & ibi *Barboſa num. 4. Nauar. conſ. 6. de reb. Eccleſ. non alien. Redoan. vbi ſupra. Bonac. de alien. p. 2. num. 4. Palaus tom. 2. tract. 11. pun. 14. num. 1. Molina de iuſti. tom. 2. diſp. 465. nu. 5.* quem refert, & ſequitur *Boſſ. tit. 18. nu. 381. Tambur. tom. 3. diſp. 13. q. 2.* Et ſi ſeruus ruſticus ſit relictus cum conditione vt non vendatur, illum non poſſe vendi ſine diſpenſatione dixit *Lezana tom. 3. verb. alien. num. 8.* Et quia manumiſſio eſt alienatio, ſeruus ruſticus ſicut nequit alienari, ſic nequit manumitti, niſi ſicut aliæ res immobiles vt ex *cap. conſenſus, c. ſeq. de reb. Eccl. non alien.* tradit *Redoan. vbi ſupra.* De alijs verò ſeruis, an & quomodo inter res pretioſas mobiles computari poſſint, & alienari, vel non alienari, dicendum eſt infra.

372 Quod verò dictum eſt de ſeruis ruſticis, dicitur etiam de bobus, & animalibus affixis alicui prædio. Nam & hæc animalia licet ſe mouentia ex fundi cui adhærent immobilitate, bona immobilia cenſentur, nec poſſunt alienari, niſi cum ſolemnitatibus requiſitis ad res immobiles. *Panor. vbi ſupra, & Redoan. loco citato nu. 33. Bonac. d. n. 4. Tamburin. d. q. 2. num. 4. Boſſ. d. num. 381. & alij DD. communiter.*

SVMMARIVM.

1 *Iura & actiones ad immobilia alienari non poſſunt ſine ſolemnitate. nu. 373.*
2 *Nec cenſus actiui. n. 374.*
3 *An cenſus poſſint minui. n. 374.*
4 *An remitti poſſit pro parte obligatio ſoluendi cenſum. n. 374.*
5 *Nec loca montium. n. 375.*
6 *Nec credita perpetua. n. 376.*
7 *Nec vſusfructus rei immobilis, aut mobilis pretioſæ. n. 377.*
8 *Nec alia iura aut actiones. n. 378.*
9 *Iura & actiones inter mobilia, & immobilia cõputantur. n. 378.*
10 *Nec iura temporalia vltra decennium. nu. 379.*
11 *Immò iura iſta non poſſunt alienari vltra triennium. n. 380.*
12 *Fructus ſeu penſiones iam matura ſunt bona mobilia. n. 381.*
13 *Fructus pendentes non poſſunt vendi vltra decennium. 381.*

VSVSFRVCTVS.

373 QVartò, inter bona immobilia computatur vſusfructus rerum immobilium,

ccn-

cenſus, annui redditus, iura, & actiones Eccleſiæ ad bona immobilia. Iura enim huiuſmodi inter bona incorporalia collocantur. Et quia prohibitio de non alienandis rebus Eccleſiæ facta eſt de omnibus bonis, & rebus, *cap. ſine exceptione 12. q. 2. & in Paulina ambitioſæ, & in cap. hoc conſultiſſimo de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* Et in decreto Vrbani VIII. cenſetur etiam facta de iuribus, & actionibus, quæ ſuper re immobili habentur. Nam appellatione bonorum iura quoque veniunt, & actiones, *l. bonorum, ff. de verb. ſignific. & per Bart. in l. poteſt, ff. de author. tuto. Specul. de reſtitut. ſpol. §. 2. Imol. Archid. Gemin. cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. & Tholoſan. deciſ. 315.* probat *Redoan. rubr. de alienatione redditnum &c. num. 4.* Vbi quod & nomine rei veniunt iura, & actiones, *l. rei appellatione, ff. de verb. ſignific. Bald. in l. ex legato tertia oppo. C. de legat.* Meritò igitur iura, & actiones ſuper immobilibus dicuntur bona Eccleſiæ immobilia, ſeu res Eccleſiæ immobiles, vnde non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus iuris, De qua re videndus eſt. *Redoan. vbi ſupra*, vbi rem diffuſè explicat relatis quã pluribus DD. concluſionẽ hanc aſſerentibus, quam inter moderniores tradunt etiam *Barboſa de offic. Epiſc. alleg. 95. num. 45. Bonac. de alien. p. 2. numer. 19. Tambur. tom. 3. diſp. 13. q. 2. nu. 2. Donat. p. 2. tract. 14. q. 57. Lezana tom. 3. ver. alien. num. 5. Boſſ. dict. tit. 18. num. 38.*

374 Hinc eſt, quòd inter immobilia bona computantur cenſus actiui, ſeu iura cenſualia percipiendi ſingulis annis aliquid emolumẽti ex aliquo ſeu ſuper aliquo bono immobili, *Clemen. exiui. de verb. ſignific.* vnde huiuſmodi cenſus ſine ſolemnitatibus alienari non poſſunt, *Redoan. vbi ſupra. Rota dec. 234. n. 4. apud Seraph & in Romana inualiditatis cenſus 24. May 1591. apud Pic. um ad ſtatuta Vrbis dec. 31. num. 1. & 2. Grat. tom. 3. diſcep. 420. nu. 13. & 585. nu. 6. & tom. 5. diſ. 811. num. 21. & 981. nu. 38.* aſſerens cenſus computari inter immobilia etiam in materia odioſa, & pœnali. *Ricc. p. p. praxis reſ. 41. Barboſ. ad Clem. exiui de parad nu. 15. & de poteſt. Epiſ. cap. 95. num. 45. Bonac. d. p. 2. num. 19. Tambur. tom. 3. de iur. Abb. diſp. 13. q. 2. num. 2. Donat. p. 2. tr. 14. q. 57. Lezana tom. 3. v. alien. na. 5. Palaus tom. 2. tr. 11. p. 15. §. 1. num. 1. Boſſ. d. tit. 18. à num. 383.* & alij plurimi ab iſtis citati. An verò cenſus poſſint minui? Dicitur poſſe ſi prior contractus ex neceſſitate reſcindatur, *Donatus p. 2. tr. 14. q. 58.* Vt ſi depoſitata pecunia & debitore iuridicè procedente ad reſciſſionem contractus niſi cenſus minuatur, medio decreto iudicis neceſſitetur Eccleſia ad reſciſſionem prioris contractus. Sic enim retrouendendo primum cenſum, poteſt ſecundum emere pretio currenti, & ſine dolo, & fraude, & ſi pretium eſt minus inculpanda eſt conditio temporis. Sed ſi fundus pro parte periit in perpetuum, tunc quia iuxta Conſtit. Pij V. de cenſibus pereunte fundo cenſus in perpetuum ceſſat ipſo iure obligatio cenſus, poterit Prælatus pro rata remittere obligationem ſoluendi cenſus, quia hæc remiſſio eſt neceſſitatis. Secus ſi fundus perijt ſolùm pro tempore, quia tũc ſubſiſtit obligatio, quam Prælatus non poterit remittere niſi ſeruata ſolemnitate iuris.

375 Item inter bona immobilia computantur ea montium, ſeu annui redditus qui recipiuntur annuatim ex montibus Romæ, Genuæ, & alibi, *Redoan. vbi ſupra num. 31. & 32. Grat. tom. 1. diſcep. 29. & tom. 3. diſcept. 585. num. 9. Lezana v. alienatio num. 9. Barboſa ad cap. Nulli, de reb. Eccleſ. non alien. num. 3. Boſſ. d. tit. 18. num. 384.*

376 Quòd verò dicitur de cenſibus, & locis montium, verum quoque eſt de creditis perpetuis, quæ ex publico, ſeu ex certis publicis redditibus & bonis aſſignantur. Iura enim iſta immobilia reputantur. *Redoan. vbi ſupra nu. 31. Grat. d. diſcept. 585. nu. 9. Boſſ num. 385.*

377 Vſusfructus etiam inter immobilia computatur, *l. corruptionem C. de vſur. Bart. in l. iuſto §. non mutat num. 2. ff. de vſucap. Grat. tom. 4. diſcep. 756. num. 19. & 20.* Sic etiam ius ſeruitutis ſuper re immobili, *Redoan. rubr. de vſufructu pag. 90. & ſeqq.*

378 Et vniuerſaliter omnia iura & actiones ſuper re immobili bona immobilia iudicantur. *Panorm. ad cap. nulli de reb. Eccleſ. non alien. Redoan. vbi ſupra de alien. redditnum, Sylu. v. alien. q. 9. a n. 14. Quaranta v. alien. num. 26. Barboſ. d. alleg. 95. nu. 46. Lezan. Tambur. Donat. ſupra citati*, & communiter DD. Quàmuis enim iura reddituũ annuorum, vſufructus, ſeruitutes, & alia iura & actiones propriè & de ſe non ſint bona mobilia, aut immobilia, ſed tertiam ſpeciem bonorũ conſtituant. *l. a Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudicata, l. quam Tuberonis, §. fin. de peculio. Bartb. in l. mouentium, ff. de verbor. ſignific. Socin. de oblat. lib. 8. cap. 7. Redoan. vbi ſupra num. 13. Guido Papa dec. 295. Panorm. ad d. cap. nulli. Grat. d. cap. 29. num. 21.* & apud eum Rota *in Auinionen. Collectarum*, eò quia ex *Ariſt. 3. Phyſ.* mobile & immobile ſint paſſiones corporis. Tamen quando ſumus in caſu, in quo iura & actiones ad aliquod ex præfatis bonis reduci debent, ſi iura & actiones ſunt ad rem mobilem mobilia, & ſi ad rem immobilem immobilia reputantur; prout tradunt *Panor. d. c. nulli n. 9. Redoan. vbi ſup. n. 14. & 17. Grat. d. cap. 29. num. 23. & 24.* & alij DD. ab iſtis citati. Quamobrem iura & actiones Eccleſiæ inter bona mobilia, aut immobilia Eccleſiæ computantur ſicut alia Eccleſiæ bona non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari.

379 Hoc verò extenditur, vt nedum iura perpetua, & actiones numerentur inter bona immobilia, ſed etiam illa, quæ ſunt ad longum tempus. Et ita quòd annui redditus Eccleſiæ ad longum tempus inter immobilia recenſeri debeant col[illegible]gitur ex *Clem. exiui, §. annui redditus, de verb. ſignific. & ex l. iubemus C. de ſacroſanct. Eccleſ. & authen. de nõ alien. §. hac igitur* & tradiderunt *Gloſſ. in d. Clem. v. cumque annus, Redoan. vbi ſupra a num. 12. 28* [illegible] *31. Quaranta v. alien. nu. 26. Ricc. p. p. praxis reſ. 41 Barboſ. ad d. Clem. nu. 15. & de poteſt. Epiſ. all. 95. n. 46. Grat. tom. 1. diſcept. 29. num.* [illegible] *& tom. 5. diſcep.* [illegible] *num. 21. Azor. p. 2. l. 9. cap. 1. q. 6. Palaus tom. 2. tra* [illegible] *p. 15. §. 1. num. 1. Boſſ numer. 384. Tiraquell. Menoc. Boer. Thesau. Gutierez. Canedo, Hugolin. Gail. Sopranus*, & alij quos præcitati DD. referunt. Lo[illegible] autem tempus cenſetur tempus decem annorum, & ita quod iura, & Eccleſiæ annui redditus dec[illegible] annorum non poſſint ſine ſolemnitatibus alie[illegible] tradunt, *Redoan. Quaranta, Riccius, Barboſa, B*[illegible] *ſius citati, & alij*. Infra decennium autem h[illegible] iura mobilia reputantur. Hinc eſt, quò[illegible] redditus quos aliqui Regulares reſeruant ſuper bonis immobilibus a ſe occaſione profeſſionis renunciatis.

ciatis, quia vita hominis Longior cenſetur decennio, vt ſupra dictum fuit; ceu enda ſunt bona immobilia, vnde eos cedere, aut donare aut quocunque modo alienare non licet inconſulto Pontifice.

380 Et nihilominùs prædicta explicanda ſunt, diſtinguendo inter ius percipiendi redditus ſeu fructus, & inter redditus ipſos, & fructus. Nam ius exigendi aliquid ex bono immobili ſiue in perpetuum ſiue ad lōgum tempus eſt bonum immobile; Sed puto, quòd nunc tempus longum non ſit ſolum decennium, ſed triennium; quia res Eccleſiæ non poſſunt vltra triennium locari, vnde nec poteſt vltra hoc tempus concedi aliquod dominium vtile ſuper re Eccleſiæ, vel aliquod ius percipiendi ex ea fructus, quia talis conceſſio eſſet veluti quædam locatio rei vltra triennium. Sed ipſi redditus ſeu fructus, qui ſingulis annis percipiuntur bona mobilia ſunt. *Cencius tract. de cenſ. p. 1. c. 13 quæſt. 1. a. 2. Rota dec. 86. num. 8. poſt. d. tractatum Cencij Gaſpar Rodericus de annuis reddit. l. 1. quæſt. 3. nu. 11. Ferentill ad dec. 580. Burati, Boſſ. d. trac. 18. num. 383.* Quamobrem iſti redditus alienari poterunt, vel non poterunt iuxta regulas ſeruandas in alienatione.

381 Pariter diſtingui debent redditus futuri, ab ijs quorum terminus iam præterijt, nam illi redditus quorum terminus iam præterijt actu debiti ſunt, & pro eis competit actio de præſenti, & computantur inter fructus a ſolo ſeparatos, vt *arg. l. fructus ff. de rei vend. tradunt DD. in cap. vn. n. 25. de pace tenend. Afflict. ib. nu. 13. Alciat. in l. mouentium. ff. de verb. ſignif. Gailius l. 2. obſeruat. 10. num. 3. Grat. tom. 5. diſcept. 811. num. 22. & 23.* Quamobrem huiuſmodi redditus, & penſiones inter mobilia, & fructus numerata alienari poſſunt, ſicut & alia Eccleſiæ mobilia. *Boſſ. d. tit. 18. num. 383.* Immò etiam ſi redditus illi annui nondum ſint maturi, ſi tamen alicui ſunt ceſſi computantur inter mobilia, *Gratianus ibid.* quoniam comparantur fructibus à ſolo ſeparatis, vt ſicut illi inter mobilia connumerantur, ita quoque penſiones ceſſæ pro mobilibus habentur. *Bald. in cap. 1. num. 25. Afflict. nu. 13. de pac. tenen.* vbi quòd quando venit dies ſolutionis, tunc penſiones habentur pro mobilibus *Gail. obſ. 10. n. 3.* vbi etiam, quòd ſi penſiones partim ceſſæ ſunt, partim non, iudicandum eſt de eis pro rata temporis. *l. Iulianus. §. ſi fructus. ff. de act. compet. l. vlt. ff. de iur. fiſc. Afflict. in d. cap. 1. de pac. tenend.* Quare etiam in fructibus pendentibus non habet locum retractus ſi diuiſim, & ſeparatim ſine fundo vendantur, tamquam debeant cenſeri ſtatim à fundo ſeparandi [illegible] latè concludit. *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. [illegible] 7. à num. 41.* Hæc Gratianus d. num. 22. 23. 24. 25. Vnde eſt, quod dum non conceditur fundus neque ius, quòd habetur ſuper fundo habendi ex eo fructus vel penſionem, ipſi fructus, ſeu penſio etiam in futuro pendens poſſunt alienari, ſeu vendi ſine ſolemnitatibus, ſeu cedi pro ſolutione debitorum, quia fructus illi ſeu penſio habentur tamquam ſi eſſent fructus collecti. Quia nec datur per talem alienationem niſi commoditas habendi [illegible] illos poſtquam fuerint iam veluti maturi, & a ſolo ſeparati. [illegible] ſi res bene conſideretur, tales fructus vel penſio non colligitur nomine eius, [illegible] fuerunt ceſſi, ſed nomine cedentis, & ex illius iure, ſed poſtea ex vi ceſſionis poſſidentur nomine proprio. Et eſt vlterius conſiderandum, ne iſta ceſſio fiat cum præiudicio ſucceſſoris Prælati. In quo poteſt valere diſtinctio. *Panorm. in cap. 2. de his, quæ fiunt à Prælato. num. 7. Syluest. v. alien. num. 22. in fine Layman l. 3. trac. 4. c. 10. num. 5.* Hi enim diſtinguunt inter bona de menſa Prælati, & de menſa Eccleſiæ. Nam Prælatus nomine proprio ſi cedat fructus ad ſuam menſam ſpectantes, non facit Eccleſiæ præiudicium, & ſi id faciat alias ex cauſa pietatis, aut iuſta, non malè facit, quia hæc eſt obligatio perſonalis, quæ exſpirat morte illius, vnde etiam ſi fiat ad vitam Prælati, nullum fit Eccleſiæ præiudicium. Neque in hoc Prælato habet locum *Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* quæ loquitur de bonis ad menſam monaſteriorum ſpectantibus & ſub cura Regularium exiſtentibus vnde vt habet. *Gloſſ. in v. Religioſus* non loquitur de ſecularibus res Eccleſiæ adminiſtrantibus, ſed de Religioſis, qui ſunt incapaces habendi bona de propria menſa. Sed ſi fructuum ceſſio fiat de fructibus ad menſam Prælati ſpectantibus, ſed nomine Eccleſiæ, hæc nulla eſt in præiudicium ſucceſſoris, niſi in caſu neceſſitatis talis pro qua futuri Eccleſiæ redditus obligandi fuerunt, vt ex *Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 11. ſupra dictum fuit.* Si autem fructus pertinent ad menſam Eccleſiæ, conſiderandum eſt, quòd huiuſmodi conceſſio fructuum vel penſionum pendentium in futurum ſi fiat ad longum tempus habere poſſit vim alienationis vel locationis ipſius rei; Nam ſi penſio alicuius cenſus in perpetuum traderetur alicui idem videretur eſſe ac ſi illi traditus fuiſſet, & alienatus cenſus. Et hoc idem videretur dicendū ſi hęc conceſſio fieret ad triginta, vel quadraginta annos, (nam & tempus triginta annorū ex *Gloſſ. c. hoc ius 12. q. 2. pro perpetuo habet Tabien. n. 2.*) quia ex tam longo tempore de facili cum tales pēſiones conceſſæ ſunt, poſſet cenſus ipſos, vel res vſurpare tamquam proprios. Ideo ſic verè dicendum eſt, quòd fructus pendentes alicuius cenſus non poſſunt in perpetuum alienari, quia hoc in idem coincideret, ac ſi alienaretur abſolutè ius colligendi fructus, aut penſiones, & ſimiliter propter Eccleſiæ periculum, non poſſunt huiuſmodi fructus alienari ad longum tempus, quòd in terminis. *Clem. 1. de reb. Eccleſiæ non alien.* eſt indubitatum & in hoc ſenſu intelligi debent DD. ſupra relati.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus alienari non poteſt ſine ſolemnitate. num. 382.*

2 *Iuſpatronatus tamen laicum compatrono aut Eccleſia donari poteſt. n. 382.*

382 QVintò iuſpatronatus inter bona Eccleſiaſtica numeratur. Diſtinguitur verò in Eccleſiaſticum, & laicum: inter quæ eſt diſcrimen, quòd Iuſpatronatus Eccleſiaſticum ſimpliciter inter bona immobilia Eccleſiaſtica numeratur, vnde nec ſine ſolemnitatibus poteſt alienari & præcipuè in laicum. *Rota dec. 1312. apud Seraphinum, Ricc. p. p. praxis reſol. 40. Boſſ. d. tit. 18. numer. 387. & alij DD ſupra num. 478. relati.* Iuſpatronatus vero laicum licet ſit quid Eccleſiaſticum, [illegible] habetur quodammodo vt bonum laicale

tale, & ideo de conſenſu Epiſcopi poteſt a laico in laicum transferri, *cap. illud, de iure patronatus,* vbi DD. quos refert *Barboſa ad d. caput num. 1. & ad cap. p. eod. tit. in 6.* Immò compatrono poteſt donari ſine Epiſcopi conſenſu. *Verall. dec. 131. & 134. Achil. de Graſſ. dec. 10. de iurepatron. Ricc. d. reſ. 40. Barboſa ad d. cap. illud num. 4. & de off. Epiſ. all. 72. Boſſ. d. numer. 387.* Et amplius loco Religioſo, & Eccleſiaſtico etiam ſine Epiſcopi conſenſu poteſt laicum iuspatronatus donari. *d. cap. illud, & cap. 1. de iure patron. in 6. DD. citati & Gratian diſcept. 177. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Capella &c. ratione ſpiritualis non poſſunt ex pacto alienari. n. 383.*
2 *Capellæ &c. non poſſunt conuerti in vſus ſordidos. num. 383.*
3 *Cæmenta capellæ &c. an poſſint conuerti in vſus laicorum. 383.*
4 *Capellæ non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus. num. 384.*
5 *Capellæ non poſſunt alienari in laicos. Tum quia laici non ſunt capaces iuris ſpiritualis. Tum quia hæc alienatio requirit ſolemnitates. nu. 385.*
6 *Vſus Capellæ laicis concedi poteſt. num. 385.*
7 *Sepulturæ dominium aut ius laico non poteſt tradi. num. 386.*
8 *Corporalia habentia annexam ſpiritualitatem, quia ad illam ordinantur ratione materiæ alienari poſſunt. num. 386.*
9 *Dubiũ particulare an ſepultura ratione loci vendi poſſit. num. 387.*
10 *Locus ſepulturæ abſolute vendi poteſt. n. 388.*
11 *Calix ratione materiæ vendi poteſt. nu. 388.*
12 *Alienare Cæmeterium ad vſum corporale, vt ad vſum fœni non eſt ſimonia. num. 389.*
13 *An vendere locum ad vſum ſepulturæ ſit prohibitum. 389.*
14 *Alienare ſepulturam ratione loci, vel melioris ſitus licere multi tenent. n. 389.*
15 *Accipere pretium pro actuali ſepultura in loco deputato ad ſepeliendum eſt ſimonia. n. 390.*
16 *Et hoc vt tale eſt ſpeciali iure prohibitum. numer. 390.*
17 *Difficultates plures contra ſententiam, quæ aſſerit, quod ſine ſimonia poteſt vendi locus pro ſepulchro conſtruendo. n. 391. 392. 393. 394.*
18 *Vendere locum, quia dignior, ſi dignitas ſumitur per reſpectum ad ſpirituale eſt ſimonia. nu. 392.*
19 *Vendere obligationem non concedendi locum pro ſepultura alterius an ſit ſimonia. n. 393.*
20 *Punctum difficultatis. n. 394.*
21 *Vendi poteſt locus pro ſepultura propria alicuius, quia ſitualiter alteratur, & obligatur ſeruituti corporali. num. 395.*
22 *Et in hoc vera eſt ſententia communis. n. 395.*
23 *Varia iura explicantur. n. 396.*
24 *Conſuetudo poteſt præualere vt aliquid ratione loci corporei accipiatur pro ſepulchro concedendo. n. 397.*
25 *Capella, & ſepultura per ſe ſine aſſenſu Apoſtolico alienari non poſſunt. n. 398.*
26 *Ex conſuetudine Capellæ & ſepulturæ quatenus ſine ſimonia id fieri poſſit, & non apponantur pacta, ſeu conditiones extraordinariæ, ſine aſſenſu Apoſtolico iuxta ſolitum conceduntur. numer. 399.*
27 *Conceſſa Capella non intelligitur conceſſum ius ſepeliendi. n. 400.*
28 *Sufficit tamen ad hoc conceſſio tacita: & vnde hæc colligatur. 400.*

383 SExtò inter bona immobilia, quæ non poſſunt alienari ſine ſolemnitate, ſunt omnia illa, quæ habent aliquam ſpiritualitatem annexam, ſicuti ſunt Eccleſiæ, Capellæ, Oratoria, Sepulchra &c. Sed huiuſmodi bona ex multiplici ratione non poſſunt alienari. Nam ratione ſpiritualitatis annexæ non poſſunt ex pacto tradi quia hoc facere ſimonia eſt, & ſacrilegium contra virtutem Religionis, vt cum *D. Thom. ſupra quæſt. ... a. 4.* tradunt omnes DD. communiter. Pariter ex virtute Religionis prohibitum eſt huiuſmodi bona ad Dei cultum deputata alienando transferre in vſus profanos, nam vt habet *D. Th. 3. p. quæſt. 83. a. 3. ad tertium* loca ſacra quandam virtutem ſpiritualem adipiſcuntur per conſecrationem, propter quam ad profanos laicorum vſus conuerti non debent, vt decreuit Hyginius Papa, & habetur *cap. ligna de conſec. diſt. 1. & cap. quæ ſemel 19. quæſt. 3.* Quàmuis nunc per decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 2... cap. 7. de reformatione,* Epiſcopi Eccleſias nimia egeſtate laborantes, aut dirutas prophanare poſſint, & conuertere in vſus profanos non ſordidos, erecta ibi cruce. Et nihilominus, quod virtute dicti decreti non poſſit Epiſcopus profanare cæmeteria dixit *Rota deciſ. 707. par. 1. in poſthum. Farin. apud Barboſam ad d. cap. 7. nu. 22. vbi num. 23. a...* non poſſe Epiſcopum ſine cauſa profanare Capellas, eorumque cæmenta potiùs attribuenda ... Eccleſiæ, quæ dictarum Capellarum eſt caput, vt tamquam deciſum à Sacr. Congreg. dixerunt. *R... in praxi aurea p. 2. deciſ. 201. num. 2. Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 3. cap. 5. num. 27.* Immo nec huiuſmodi cæmenta, & lapides Eccleſiarum deſtructorum conuerti poſſe in vſus laicorum tradiderunt *Bellet diſp. Cleric. de Clerico debit. §. 14. num. 12. ... Nauar. de ſpol. Cleric. §. 18. prope finem v. ... nudo & Armendar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 15. Barboſa vbi ſupra num. 14.* Sed licet hoc ... verum ſpectato iure antiquo, modò tamen ... *Concil. Trid.* abſolutè concedit huiuſmodi cæmenta poſſe conuerti in vſus profanos non ſordidos, ſuffi... hoc vt diruta loca ſacra ſed profanata cr... cruce in vſus ſordidos non conuertantur. *Quaranta v. alienatio num. 29.*

384 Verum cum hic non tractemus de ... nia, aut conſecratione & religione locorum ſacrorum in ordine ad diuinum cultum, ſed de al... ratione vt prohibita haberi ſine ſolemnitatibus iu... dicitur quòd huiuſmodi bona immobilia ad cultum, & Religionem conſecrata aut deputata ... dũ vendi aut alienari ex pacto, aut in vſus pr... non poſſunt diſtrahi, ſed ex ... bona ... bilia Eccleſiæ non poſſunt in quaſcumque vſus ... nari ſine ſolemnitatibus, & beneplacito Apoſtolico. Et nedum ipſa diſtrahi non poſſunt, ſ... que aliquod ius ſuper illis, aut ſeruitus pote... imponi. *Authent. multò magis C. de Sacroſ. Eccl. ...*

cap.

cap. quoad [illegible] *de relig. dom. bus. Quaranta v. alienat. num. 2 Bonac. d. p. 2. num. 11. Lezana* [illegible] *Ri* [illegible] *dec.* [illegible] *8.* [illegible] *Pyrro C*[illegible]*rra* [illegible] *de diſpenſ. l. 9.* [illegible] *ap. 4. n.* [illegible] *5. Donatus p. 2. tra. 7. 14. q.* [illegible] *a. nu. 2.*

[illegible] eſt quod licet poſſit [illegible] cedi alicui [illegible] Cap[illegible], non tamen poteſt al[illegible] ne bene[illegible] A[illegible] di[illegible] vſu. Ee ſic [illegible] ex dup[illegible] teſt v[illegible] donari Capella, aut ius [illegible] quod [illegible] [illegible] ud [illegible] ſi [illegible] vſusfructus, ſiue quo [illegible] [illegible] ſi[illegible]le ius vtendi, nimirum pr[illegible] [illegible] incapax iu[illegible]s ſpiri[illegible] & dom[illegible] *cap. cauſam de præſcript. P*[illegible] *p. cum* [illegible] *5.* [illegible] *e reb. Eccl. non alien.* [illegible] *cebrat. var.* [illegible] *l. 2. cap.* [illegible] *um. 12. Donatus* [illegible] *B*[illegible] *num.* [illegible] um ſecundò quoniam nullus [illegible] um Ec[illegible] um immobi[illegible] poteſt vendi alena[illegible] [illegible]ratibus. E[illegible] am ſi Ec[illegible] Capella aut Oratorium p[illegible] poteſt alienari [illegible] ſeruatis [illegible] ruand[illegible] rerum Ec[illegible] alienatione: Sed hoc infra exp[illegible]ur magis.

386 Quan[illegible] verò a[illegible] p[illegible] ras idem p[illegible] [illegible]tur, quo[illegible] icet loc[illegible] ſeu p[illegible] [illegible]ultura [illegible] pot[illegible] alienari, [illegible] ſt, alicu[illegible] laico concedi do[illegible] aut præ[illegible] aliquod ſepeli[illegible] [illegible] del[illegible] capax la[illegible] quod [illegible] qu[illegible] ordinata ad [illegible] *D. Thom. ſupra quæ*[illegible] quam lat[illegible] in *tra*[illegible] *cap. 7. quæſt. 1.* quia [illegible] cualis, quæ [illegible] & qualitate [illegible] antecedere ſpiritualitatem, immo poteſt ab ea ſeparari ſpiritualitas, cum poſſint profanari, qualia ſunt Eccleſiæ materiales, oratoria, Capellæ. [illegible] [illegible]quam mu[illegible] modi [illegible] ve[illegible] materiæ, quia [illegible] contra [illegible] ſpiri[illegible] [illegible] nihil [illegible] rebus ad finem ſpi[illegible] [illegible]uia hoc eſt motiuum e[illegible] cadit ſub pacto [illegible] adit [illegible] quæ ſola [illegible] [illegible] *upra quæſt.* [illegible] *d p. 2.* [illegible] *4.* [illegible] *5. q.* [illegible] *2. ad* [illegible] *and. quæ*[illegible] *num. 9.* [illegible] *ad. quæſt. 5. art. 2.* [illegible] *d. quodl.* [illegible] *quæſt. 24.* [illegible] *on. 2. p. tom.* [illegible] *er. primum* [illegible] [illegible] *num. 108. Redoan 3* [illegible] *princ.* [illegible] *num. 6 Suarez* [illegible] *4.* [illegible] x natura rei ea[illegible] ratio[illegible] [illegible] nonia [illegible] ratio[illegible] [illegible] *or D.* [illegible] *ſup a quæ*[illegible] [illegible] *anorm.* [illegible] *S. Am*[illegible] [illegible] hoc ſe-

pulturæ liceat aliquid ex pacto dare vel recipere ſine ſimonia, [illegible] ſuppoſito, quòd ius ſepeliendi cum ſit ſpirituale vendi non poſſit, ſolùm quæ[illegible] eſt an vend[illegible] ſſit [illegible] loci, & fundi, qu[illegible] te[illegible] corporali[illegible].

[illegible] Plures autem diſtingui debent caſus. Nam prim[illegible] ſtingui debet venditio abſoluta, à venditione ad vſum ſepeliendi, aut ad alium vſum corpo[illegible]. Nam venditione abſoluta loci ſepulturæ v[illegible] p[illegible] ſt. Hoc patet primo de loc[illegible] deputato [illegible] ſepulturam, qui quidem non magis emi po[illegible], [illegible] ex eo fiat cæmeterium, quam emi poteſt aurum, vt ex eo fiat calix. In his enim caſibus pretium datur pro re temporali, & commutatio omnem [illegible] alitatem antecedit; quàmuis ex intentione [illegible] res empta, & emptio extrinſecè ordinetur ad ſpiritualem finem ſepulturæ. Sic enim Abraham ab [illegible]ron emit ſpelũcam duplicẽ ſine ſimonia, vt [illegible] rauit *S. Greg. & habetur c. quæſta 13. quæſt. 2. & S. Hier.* [illegible] *habetur cap. poſtquam eod. tit. & obſeruauit D. Thom. ſupra quæſt. 100. a. 4. ad 3. & 4. d. 25. quæſt. 3. a. 2. quæſt. 3. ad ſecundum* [illegible] communiter DD. [illegible] aliter cæmeterium & Eccleſia ſine ſimonia vendi poteſt quantum valet ſitus, & fundus. [illegible] fanari enim poteſt, nec intereſt, quod venditio an[illegible] v[illegible] non antecedat profanationem, quia ad [illegible] ſimoniam ſuffi[illegible] quòd vendatur temporale [illegible] temporalitat[illegible], non vero vendatur a[illegible] od ſpirituale ei annexum nec vendatur & pluri[illegible] ratione ſpiritualis. Sic enim & ca[illegible] poſſe abſolutè vendi ratione materi[illegible] & it[illegible] Eccleſiæ non ſit neceſſe illum profanat[illegible] vt [illegible] *D. Thom. 4. d. 25. quæſt.* [illegible] ad primum, ſit vero profanandum [illegible] vendatur [illegible] DD. citati. S[illegible] noque laicus propriam [illegible] poteſt vendere ratione materiæ corpo[illegible] conſtat.

[illegible] Sed [illegible] venditione non abſoluta, [illegible] ad [illegible] dum eſt vlterius, quia ſi [illegible] venditio ſit ad [illegible] corporalem, non habet locum ſimonia. S[illegible] locare Cæmeterium pro fæno [illegible] colligendo, nulla ſimonia eſſet, qui[illegible] colligere fructum ex cæmeterio [illegible], quid [illegible] corporale, [illegible] non eſt materia ſimoniæ. Difficultas igitur eſt [illegible] venditur terra ad vſum ſepeliendi & præ[illegible] eſt iam conſecrata, & deputata ad ſepulturam [illegible] Cæmeterium, vel ſicut [illegible] Eccle[illegible] autem ſent[illegible]ia pro qua *Barboſa ad cap. Abolendæ* refert 37. Doctor. & quæ [illegible], quod non ſit ſimonia vendere lo[illegible] ratione ſitus, vel dignioris loci, quæ [illegible] videtur conſuetudine confirmatæ. S[illegible] hic [illegible] caſus diſtingui debent, vel c[illegible] [illegible] commun[illegible] iam dep[illegible] p[illegible] actuali ſepultura huius, vel [illegible] pro ſepultura veluti habituali, & [illegible] datur, [illegible] cui conceditur, vt [illegible] ſ[illegible]rum ſuorum [illegible] vt [illegible] eo emens [illegible] bus, & hæred[illegible] [illegible] fieri poſſit de alio pro quo ſepul[illegible] ſu[illegible] [illegible].

[illegible] In primo a[illegible] m [illegible] manifeſtè eſt ſimonia, vt [illegible] ex *cap. quæſta, & tribus ſequentibus 13. q. 2. & cap. Abolendæ de ſepultur.* [illegible] *cap. cum in Eccleſ.* [illegible] *cap. Audiuimus de ſimonia.* In hoc [illegible] ionis contractu in quo pro pretio ad-

 mit-

mittitur vt actu & exercitè hic vel ille ſepeliatur vel in communi cœmeterio, vel etiam in ſepulchro particulari alicuius, non venditur locus, qui ſemper vt prius remanet domini, immo eſt locus iam prius ad [illegible] cadauera [illegible] tatus, ſed venditur vſus loci ad finem determinatum ſepulturæ fidelis defuncti; vnde cum hic finis ſit ſpiritualis, vſus etiam loci ad talem finem eſt ſpiritualis, & ſic materia eſt ſimoniæ. Nec [illegible] dare re[illegible]um ad præciſiones, & dicere quod venditur locus ratione terræ & fundi, quia non venditur fundus abſolutè, ſed fundus remanet [illegible] Eccleſiæ, vel domini [illegible] ſepulturæ [illegible] vſus eius, ſeu [illegible] ſt[illegible] vſus eſt res ſpiritualis & non [illegible] ſimonia. Sic iti ſimonia [illegible] Sacerdos vend[illegible] vſum calicis ad actum [illegible] dum. Et ſi dicatur quòd in [illegible] pon[illegible]us abſo[illegible] ab vſu [illegible] & quod quia res corporea pot[illegible] quæ vſu conſumatur, ill[illegible] poſt [illegible] vſu [illegible] non ve[illegible] vſu vt [illegible] ſpiri[illegible] quis ac iperet pretium pro [illegible] vel [illegible] quatenus ſunt res corporea, quæ [illegible] aliquo modo & ſimiliter ſi ex vſu [illegible] domini [illegible] pat[illegible] aliquod incommodum [illegible] incommoditatem pretio vendere, quia hoc eſt [illegible] temporale, non ratione ſpiritualis [illegible] ſed ratione temporalis. Nihilominus dicitur quod eſt [illegible] nulli caſu non ſit ſimonia ex natura rei, vbi ve[illegible] corporalis vſu conſumitur, vel [illegible] eius ha[illegible] annexum aliquid incommodum tempora[illegible] domini, quod ſit pretio vendibile. Tamé hoc non [illegible] facile inuenire in loco deputato ad ſepeliendum: neque enim ſepultura, aut Cœmeterium ex [illegible] corpo[illegible] receptione detrimentum patitur, cum ad h[illegible] & cadauera locum non con[illegible] D. Anton. d. [illegible] Quatenus [illegible] huiuſmodi conſiderationes po[illegible] eſt ha[illegible] p[illegible] facil[illegible] ſub [illegible] præ[illegible] iura citata [illegible] pro vſu [illegible] aliquid recipiatur. Quod præcipue militat contra Clericos, ſi pro vſu loci communis ad ſepeliendum deputati aliquid ex pacto recipiant.

391 Eſt ergo alter caſus in quo venditur locus pro habituali & propria ſepultura vt [illegible] ibi conſtruatur ſepulchrum pro ſepeliendo ſuo tempore aliquo defuncto. Et in hoc caſu præcipue videtur procedere opinio illa *Barboſæ*. Quam præter DD. ibi citatos tenent [illegible] *d.* [illegible] 8. *num.* [illegible] & *Donatus d.q.*78. Sed [illegible] tentia, tum ſpectata natura [illegible] bus ſupra citatis. Nam [illegible] locus abſolutè [illegible] minio Eccleſiæ [illegible] aliquod ius [illegible] quod hoc [illegible] tura [illegible] pa[illegible] detur [illegible] dicatur [illegible] hic a[illegible] ſub[illegible] con[illegible] in præ[illegible] exercita [illegible]

ſtruendo ſepulchro terram acq[illegible] etiam loci non diſtr[illegible] ia in m[illegible] detrahi [illegible] Rect[illegible] ſtra[illegible] valeat. S[illegible] concedi[illegible], dui[illegible] pro[illegible] ditur [illegible] eſt ſpirituale, quod [illegible] nt[illegible]

392 [illegible] hanc d[illegible] tatem [illegible] ata e[illegible] aliquid corpo[illegible] & [illegible] po[illegible] hab[illegible] p[illegible] ra [illegible] bilior [illegible] & empor[illegible] *Suarez* [illegible] 14. *num.* [illegible] *Anton* [illegible] *de ſimonia q.*11. Et cer[illegible] vniuerſaliter [illegible] quoniam [illegible] ſepultura eſt [illegible] dignu[illegible] & [illegible] hæc [illegible] fun[illegible] e[illegible] tamen [illegible] mat[illegible] vitat[illegible] his v[illegible] f[illegible] re[illegible] tuale accipiatur [illegible] ſpirituale inuen[illegible] multi [illegible] maior d[illegible] aliquid non [illegible] maior [illegible] q[illegible] hoc [illegible] d. 2. *num.* [illegible] tiam tuentur [illegible] vel altaris [illegible] deo con[illegible] valde eſt [illegible] exc[illegible] non emitur [illegible] particularis [illegible] hæc [illegible] corpo[illegible] tempora[illegible] re poteſt [illegible]

[illegible] ec [illegible] incatur in prohibitione ven- [illegible] quia al [illegible] ſepulturam ven- [illegible] venire [illegible] nem no [illegible] et p [illegible] ſecon [illegible] Ve [illegible] hoc [illegible] nam & hæc obligat o ſpirituale [illegible] ob [illegible] ad non concedendum [illegible] loco tacito, vnde eſt ma [illegible] ſimonia ſi fiat ex pa [illegible]

[illegible] per man [illegible] communem dum [illegible] cus pro ſepultura [illegible] dici, quód ta [illegible] & pa [illegible] ne loci, quia cert [illegible] loc [illegible] etiam non al [illegible] quia [illegible] tura & hoc [illegible] tus eſt ſpiritual [illegible] nec [illegible] vel tandem d [illegible] quia pa [illegible] labor [illegible] pa [illegible]. Nam [illegible] nior [illegible] qualitas quæ [illegible] communi [illegible] O [illegible]

[illegible] pars loci materialis Eccl [illegible] ſione ſepulturæ [illegible] gratia par [illegible] es Eccleſiæ [illegible] & præterea obligatur fundus [illegible] corpora iter al [illegible] & [illegible] temporalo [illegible] ne ſin [illegible] ura [illegible] non quia fundus [illegible] ſecundum [illegible] pro quanto [illegible] & [illegible] a [illegible] ſi ac [illegible] aliquod [illegible] vt aliqua [illegible] & [illegible] vendentis locū [illegible] quod in hu- [illegible] na- [illegible]

in *cap. cum Eccleſia, de ſimonia* prohibetur ne pro ſepeliendis defunctis, & exequijs mortuorum, & bened [illegible] bus nuben [illegible] u ali [illegible] e [illegible] ig [illegible] ur. Quod etiam prohibetur, *cap. ad Apoſtolicam de* ſimonia. Vnde apparet, quod iura [illegible] vel de actuali officio [illegible] , vel de actuali ſepultura in loco [illegible] ad mortuos ſepeliendos [illegible] q [illegible] vel E [illegible], & ſine quo [illegible] a poteſt eſſe Parochia. Merito autem hoc [illegible] itum, quia non poteſt iuſ [illegible] ari a ſimonia, neque enim dici poterat, quod [illegible] ac [illegible] a ſepelientibus [illegible] ratio- n [illegible] , quia cum [illegible] ſepulturam [illegible] atus, & d [illegible], (Nam [illegible] Parochijs d [illegible] cus pro tumulandis cadaueribus eorū, qui pro [illegible] m ſepulturam non habent,) non poterat [illegible] s vendi, quamobrem rationabiliter [illegible] , & taliter, quód vt habetur, *d.* [illegible] conſuetud [illegible] non poſſit in cōtrarium [illegible] hæc praua [illegible] non ſit ratio [illegible] quod fideles pre [illegible] mant [illegible] cum ſepulturæ [illegible]. *In cap. ſtatum a diuimus de ſimon.* al [illegible] ecialis caſ [illegible] Innoc. III. [illegible] quondam Epiſcoporum, qui [illegible] permittere, vt ſepeliretur [illegible] Eccleſia [illegible] E [illegible] non pot [illegible] ex [illegible] quod pretium exigerent ratione loci [illegible] ad R [illegible] giosis pe [illegible] at. Et certè negari [illegible] quod in h [illegible] duobus caſibus [illegible] um p [illegible] a [illegible] ſepultura [illegible] cō [illegible] cadauera [illegible], vel accipi [illegible] per Epiſcopos pro ſepultura habenda [illegible] Re [illegible] gio [illegible] rum, non ſit maxima ſpecies [illegible] , vnde merito hu- iuſmodi [illegible] us pr [illegible] e vn [illegible] hic age [illegible] e ſimoniacum eſt. Sed vbi agitur de conce [illegible] co particulari, & proprio & perpetuo pro [illegible] vel alicui particulari [illegible] alicuius familiæ, quia talis loci conceſſio [illegible] debita, & eſt aliquod [illegible] ale pretio æſtimabile, ideó [illegible] ex natura rei poteſt fieri ſine ſimonia, [illegible] caſus longe diuerſus a [illegible] iuribus [illegible] ſunt prohibiti. Et quatenus [illegible] ſeut comprehen [illegible], co[illegible]tudo potuit in contrarium præualere.

397 Nam & in his [illegible] eſſe c [illegible] nem piam & laudabilem ſi quæ fuit ind [illegible], vt laici in [illegible] bus aliquid de [illegible] Eccleſiæ, & ad eam ſeruandam cogi poſſe dicit *Gloſſ. ad cap. abolendæ v. exigere de ſepultu[illegible] ex Hoſtien. idem tradit Panorm. nu.* [illegible] *ex* [illegible] *S. lueſ. v. ſimonia n. 11.* Et vbi a [illegible] ex [illegible] & de [illegible] naturali & diui [illegible] Eccleſiam prohibitionem [illegible] a hanc prohibitionem præualere p [illegible] do, vt [illegible] ad [illegible] unt *Rodr. q. tom. 3.* [illegible] *tom. 1.* [illegible] *conſt. 26. Leonis Decimi* [illegible] us di [illegible], quod [illegible] ata [illegible] tum tradere ex pacto loc [illegible] pro [illegible] ſepultura alicuius. Vnde eſt, [illegible] et pro aliquo pretio con- [illegible] ca [illegible] pro ſepultura conſtruenda ex- [illegible] ſimonia, quia huiuſmodi conceſſio qua- [illegible] ſitiat [illegible] & corporali- [illegible] & [illegible] cor- [illegible] alter [illegible] era [illegible] arit &

[illegible]

mutari qualiter verò pro officio ſepeliendi, & ſpirituali annexo ſepulturæ non poſſit aliquid accipi ex pacto bene explicant *D.Thom 4. d.25. quæſt. a.2. S.Anton.p.2.tit.1.cap.5.§.22.Sylu.v.ſimonia quæſt.11.*

398 Sed redeundo ad rem noſtram, & ad punctum alienationis, quæ fieri poſſit vel non poſſit ſine iuris ſolemnitatibus dicitur quòd ſpectata re ex genere ſuo alienatio Capellarum, vel conceſſio fundi pro ſepultura non poteſt fieri ſine ſolemnitatibus & beneplacito Apoſtolico, cum capellæ & fundus Eccleſiarum ſit bonum Eccleſiæ immobile. Triplici enim modo fieri poteſt alienatio Capellæ, aut ſepulturæ. Primo modo ita vt transferatur dominium fundi & [illegible] in alium, & hoc modo Capellæ aut ſepulturæ conceſſio eſt propriè alienatio rei Eccleſiæ, quæ ſine ſolemnitatibus fieri non poteſt. Secundo modo retento dominio fundi poteſt concedi vſusfructus vel ius aliquod vtendi Capella, aut ſepultura, & maximè cum ſeruitute, & obligatione, vt alij non vtantur. Et iuxta ſuperius probata hæc quoque conceſſio eſt alienationi ſubdita legibus prohibentibus eam fieri ſine ſolemnitatibus. Tertio modò quòd poſſit concedi ſolus & nudus vſus facti ipſius capellæ aut ſepulturæ, & quòd ad hanc conceſſionem nō requirantur omnes ſolemnitates iuris, & præcipuè aſſenſum Apoſtolicum dixerunt ex *Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum num.87. de Conſt. & Nauar. in Comm.1.nu.13. de Regular. Riccius p.p. praxis. reſ.39. num.5. & ex Lauor. elucubrat. variar. tit. 2 cap.9. num.11. Roſſ. d. tit.18. numer.389. Bonac. d.p.2. num.12. Quaranta v. alien. num.29.* Se autem aliquando vidiſſe, quod Neapoli concedantur Capellæ ſine requiſitione aſſenſus Apoſtolici fatetur *Riccius vbi ſupra* Et ego pluries practicatum vidi, maximè in concedendis ſepulturis. Verùm non percipio qualiter dici poſſit concedi nudū vſum Capellæ, vel ſepulturæ, cum huiuſmodi conceſſionibus annexa ſit obligatio non concedendi alijs locum ad [illegible] vſum & vſus ſepulturæ, vel Capellæ earum Patronis negari non poſſit. Et ita in conceſſione Capellæ, vel ſepulturæ propriæ vere conceditur [illegible] vtendi Capella, vel ſepultura. Et ita quod licet laicus non poſſit habere propriam Capellam, vel ſepulturam quātum ad proprietatem fundi, poteſt tamen habere quantum ad ius vtendi, ex quo duo huic vſuario competunt. Primum eſt ius ſepeliendi cadauera in propria ſepultura. Secundum eſt ius vt nullus eo inuito in ea ſepultura ſepeliatur, vt ex *Hoſt. in cap. abolenda de ſepult. & Io: Andr. ibid. Butr nu.3. Card. num.3. Panorm. nu.5. habet Rota dec. 87. num.3. p.1. diuerſ. & dec.29. num.2. coram Coccino*, Et de hac re videnda eſt etiam extrauag. ad conditorem. *Ioan. 22. de verb. ſignif.* vbi [illegible], & late probat non poſſe dari ſimplicem vſum facti [illegible], & [illegible] ſit ſeparatus ab omni iure vtendi. Et [illegible] quòd [illegible] qui eſt vel ad ſepe[illegible] ad haben[illegible] aliquem [illegible] Dei [illegible] ad aliqu[illegible] non poſſi [illegible] ſine ſi[illegible] unde id, quod in huiuſmodi conceſſi[illegible] alienatur eſt ali[illegible], [illegible] tamen [illegible] ſpirituali [illegible] pretio, ſed pr[illegible] loc[illegible] modo ſ[illegible] eſt exc[illegible] ſimonia, & ita [illegible] ſpirituale pro p[illegible], q[illegible] etiam [illegible] ſionis Capellæ aut ſep[illegible]

tur comperat aliquod ius vtendi & inducatur [illegible] qua ſeruitus, vel hoc ius non tam eſt conceſſum quam [illegible] ab accipiente Capellam, aut ſepulturam [illegible], quàm tribuit Eccleſiæ, [illegible] huiuſmodi conceſſionis vtilitas [illegible] conceſſ[illegible] eſt adeo [illegible], & ind[illegible] merito praxi [illegible] interpretata [illegible] legem, vt huiuſmodi conceſſio fieri poſſit ſine ſolemnitate aſſenſus Apoſtolici [illegible] iuxta [illegible] & non alienatur [illegible] [illegible], ex quo [illegible] detrime[illegible] [illegible] & De[illegible] eu[illegible] au[illegible] Capellas in Eccleſijs erigunt & ornant & dotant, & non parua emolumenta [illegible] inde in Eccleſiam promanant, & ſepulturæ in Eccleſijs per[illegible] ſunt, & honeſt[illegible] & valde Eccleſiæ vtile, quòd ſibi fideles [illegible] ſepulturas eaſque ædificent, & ex hoc [illegible] ordinario, nec appoſito pacto aliquo ex [illegible] detrimentum Eccleſiæ poteſt [illegible] vt [illegible]; vnde eſt, quod praxi [illegible] eſt, vt huiuſmodi Capellæ aut ſepulturæ [illegible] ſolemnitate aſſenſus Apoſtolici conceduntur.

4[illegible] A[illegible] ò *Riccius d. reſ. 39. num.7. c[illegible] per [illegible] num in Clem. dudum §. huiuſmodi de [illegible] ult. A[illegible] in cap. [illegible] de pactis in 6. Bellam. in cap. [illegible] de reb. Eccl. non alien. in 6. & Rota in vna Aue[illegible] conceſſioni Capellarum 13. Ianuar.* [illegible] *coram Litta* quod conceſſa [illegible] vel Capella per Epiſcopum non [illegible] conceſſum [illegible] funerandi [illegible] & [illegible] Notarij pro [illegible] in inſtrumentis [illegible]. Qu[illegible] ad hoc ſufficiat etiam lic[illegible] *Rotam dec.2[illegible]2.p.1. diuerſ. num.* [illegible] colligitur, ſi ſepultura eſt in loco pat[illegible] non fuerit contradictum per Epiſcopum & [illegible] fuerit per eum vi[illegible]ta.

S V M M A R I V M

1 *Mobilia pretioſa alienari non poſſunt. n.4[illegible].*
2 *Quid ſit mobile pretioſum, ſecundum mul[illegible] numer.402.*
3 *Mobile pretioſum eſt r[illegible] m[illegible] n.[illegible]*
4 *Mobile pretioſum eſt res, quæ [illegible] teſt. num.404.*
5 *Impotentia morali ſeruandi rem [illegible] pretioſum. n 4[illegible]*
6 *Quod ex vſu communi eſt deputat[illegible] alien[illegible] non eſt pretioſum. n.404.*
7 *Mobile pretioſum eſt quod [illegible] & non eſt fructus, ne[illegible] num.405*
8 *Mobi[illegible] pre[illegible] non A[illegible] nari poſſunt pro ne[illegible] Eccl[illegible] 407.4[illegible]8.*
9 *De [illegible] oblat[illegible] ſanctorum diuerſ[illegible] opinione[illegible] n.[illegible]*
10 *D[illegible] de[illegible] non pro[illegible] n.41[illegible]*
11 [illegible] *poſſunt a[illegible]*
12 [illegible] *mum.* [illegible] *pr*[illegible] [illegible] *nſtituitur* [illegible]

le, & ſine ſolemnitate non alienabile. nu.412.

14 *Grex ouium, aut aliud ſimile totum nec per partem poteſt ſic alienari, vt de pretioſo & magni valoris reducatur in non pretioſum & parui valoris. n.413.414.*

15 *An Grex ouium &c. poſſit alienari per partes etium interpolatè diuerſæ opiniones. n.413.*

16 *Parua furta reſpectu eiuſdem perſonæ etiam ſi interpollata continuantur in vno notabili damno. num.414.*

17 *Qui per alienationes interpollatas tantum de grege &c. alienat, quod grex notabiliter diminuitur, & Eccleſia notabiliter eſt damnificata incidit in pœnas contra alienantes. nu.414.*

18 *In bonis ex pluribus indiuiduis integratis, vt in grege, bibliotheca &c. quæ ſunt vetuſta poſſunt alienari alijs melioribus ſubrogatis. n.415.*

19 *Alienare reliquias eſſe contra Paulinam plures ſentiunt. n.416.*

20 *Cap. Corpora Sanctorum diſt. p. explicatur. numer.418.*

21 *Ex ſtylo Romanæ curiæ reliquiæ muro clauſæ, aut inſignes non poſſunt extrahi de loco ad locum, ſine licentia Papæ. n.419.*

22 *Paulina & aliæ leges prohibentes alienationem non comprehendunt reliquias. n.420.*

23 *Reliquiæ ſunt ſupra omne pretium. n.420.421.*

24 *Reliquiæ nullius ſunt in bonis. n.421.*

25 *Alienans ex pacto reliquias eſt ſimoniacus, ſed non incidit in pœnas Paulinæ. n.420.421.*

26 *Reliquiæ non inſignes an poſſint transferri de Eccleſia ad Eccleſiam. n.422.*

27 *Poſſunt extrahi ſi id eſt conſuetum. n.423.*

401 NEdum verò immobilia bona Eccleſiæ, ſed & mobilia alienari non poſſunt ſine iuris ſolemnitatibus; Canones enim ſacri vt patet c. *ſine exceptione 12. q. 2. & in extrau. ambitioſæ, & Decretum Vrbani Octaui* vniuerſaliter prohibent alienari bona, ſeu res Eccleſiaſticas ſine ſolemnitate iuris. Verum eſt, quod ex *extrauag. ambitioſæ* habetur limitatio, & permiſſio vt fructus, & res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt poſſint ſine ſolemnitate ibi ſtatuta alienari. Ex qua limitatione DD. communiter diſtinguunt mobilia in pretioſa, & non pretioſa, & dicunt mobilia pretioſa non poſſe ſine ſolemnitatibus alienari, bene verò mobilia non pretioſa.

402 Eſt autem mobile pretioſum, quod etſi fixas radices in terra, vel immobile fundamentum non habeat, tamen eſt res magni valoris, & ſeruando ſeruari poteſt. Et mobile tale non poteſt alienari ſine [illegible]mnitatibus iuris, & aſſenſu Apoſtolico. *Gloſſ. in cap. nuper v. tractatu, de his, quæ fiunt à Prælatis, Io. Andr. Zabarella, Hoſtien. & Panorm. in cap. nulli de reb. Eccl. non alienand. Redoan. rubr. de rerum mobilium alien. pag. mihi 56. Quaranta v. alien. num. 24. Ricc. par. p. praxis reſol. 58. Barboſa ad Paulinam num. 9 [illegible] de off. Epiſ. all. 95. num. 39. Azor p. 2. .9. c. 1. quæſt. 5. [illegible] 7. Bonac. de alien. punc. 2. num. 3. Rodri[illegible] t. 1. quæſt. 37. a. 12. Palaus p. 2. trac. 11. p. 15. §. 1. nu. 2. [illegible] rana p. 1. cap. [illegible]o. num. 4. & p. 2. cap. 19. nu. 56. & v. alien. nu. [illegible] Tambur. tom. 3. diſp. 13. quæſt. 1. nu 9. Donatus in praxi p. 2. trac. 14. quæſt. 47. Boſſ. tit. 18. num. [illegible]91. & apud iſtos [illegible]enuen. in praxi cap. 60. nu. 4. Hugolinus de pot. Epiſ. cap. 14. § 4. num. 3. Vaſquez apuſ. de redditib. c. 2. §. 2. dub. 3. & communiter omnes.*

403 Prima verò conditio mobilis pretioſi eſt, quòd ſit magni valoris; nam pretioſum non æſtimatur, quod modicum iudicatur. Sed quæ ſit res magni valoris non eſt certum. Sed de hoc ſatis dictum fuit ſupra, & melius dici non poteſt, niſi quòd hoc ſit arbitrarium, & non ſit determinandum niſi conſideratis regione, Eccleſiæ diuitiis, aut paupertate, quali[illegible]e rei, an de facili poſſit, vel non poſſit reperiri, & alijs circumſtantijs ex quibus colligi poſſit an res magni fieri debeat, vel non debeat, prout loco citato dictum eſt.

404 Secunda conditio eſt, vt res pretioſa ſit, quæ ſeruando ſeruari poteſt. Hæc autem illa eſt, quæ poteſt per triennium ſeruari abſque diminutione, & ſeruata fructificat. *Sylu. v. alien. num. 7.* Ideo mobilia pretioſa ſunt vaſa aurea, argentea, ænea, ferrea, gemmæ, veſtes pretioſæ, & quæ longè ab interitu diſtant, ſi tamen ſint talis quantitatis, & qualitatis, vt ſint magni valoris. Sed quàmuis communiter ſic DD. arbitrentur vt pretioſa ſint mobilia, quæ vltra triennium ſeruari poſſunt, tamen hoc habet difficultatem, quia v. g. animalia ad vſum perſonæ deſtinata ad plures annos ſeruari poſſunt, & tamen poſſunt alienari, vt dicam, ſicut & pecunia, & quamplures fructus, qui colliguntur ex terra, vt linum, & pariter artificiata plura, etiam magni valoris, Religioſus enim artifex vt v. g. excellentiſſimus pictor, poteſt picturas a ſe elaboratas pro pretio diſtrahere, quàmuis illæ & diu ſeruari poſſint, & valeant multum. Ideo diſtinguere bonum erit, & dicere, quòd non ſit ſermo de ſola impotentia phyſica, vt illud dicatur pretioſum quod ſine phyſica corruptione, aut detrimento poteſt per triennium conſeruari, ſed etiam ſi non habeat impotentia moralis, deſumpta ex neceſſitate & vſu eorum, quæ communiter pro humanæ vitæ ſuſtẽtatione & commodo diſtrahi opus, & ſolitum eſt. Quæ enim ex communi vſu alienationi, & commutationi deputata ſunt, vt hoc modo homines contractando & commutando habeãt, quòd propriæ vitæ & ſtatui eſt vel neceſſarium, vel opportunum, non poſſunt ſeruando commodè ſeruari, quia ſi ſeruarentur periret humanũ commercium, & ex hominibus aliqui pecunia, vel animalibus, vel artificijs, vel alijs rebus abundantibus, paterentur penuriam vel panis, vel vini, vel veſtimentorum, vel alterius rei, & econtra. Vbi igitur ex gentium vſu, & inſtitutione res aliquæ non ſunt inſtitutæ vt ſeruentur, vt quodammodo non pertineant ad fundum, & proprietatem hominum, ſed immò ex vſu communiter diſtrahantur, & non vt retinenda ſed vt diſtrahibilia pro opportunitate communiter poſſidentur, hæc ſeruando ſeruari non poſſunt, ſeu ſunt de genere, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. Et ſic mobile pretioſum illud erit, quod eſt magni valoris, & eſt de genere non diſtrahibilium pro communi vſu hominum, ſed eorum quæ ex vſu per ſe poſſidentur veluti tãquam immobilia, & pro vſu perſonæ & familiæ, & non tanquam diſtrahibilia, niſi forſan per accidens.

405 Sed bene conſiderata *extrauag. ambitioſæ*, & ponderatis illis verbis, *ac de fructibus, & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt*, & ponderato, quòd dictio *&* eſt coniunctiua vnius cum altero, per ea quæ habet *Rota dec. 157. nu. 11. p. 5. recent. & Barboſa*

dict.

*diſt.*110.vnde ſupponit neceſſariò diuerſa,quæ ſimul coniungat, ideo dicendum eſt, quòd duo ſunt,quæ inter mobilia non pretioſa numerari debent, ſcilicet fructus, & bona quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. Vnde mobile pretioſum eſt, quod in ſe eſt magni valoris, & nec eſt fructus, nec eſt res quæ ſeruando ſeruari poſſit. Vnde quod eſt fructus,etiam ſi ſit maximi valoris,non cenſetur in hac parte mobile pretioſum. Et ad hoc valet etiam doctrina data; quia fructus ſunt res,quæ ex communi omnium vſu, maximè quantùm ad id, quòd ſupereſt ſuſtentationi familiæ,ſunt deputata commutationi,vt ex eis Patresfamilias,quæ neceſſaria ſunt familiæ medijs contractibus emant. Mobile ergo pretioſum eſt, quòd nec eſt fructus, nec ſeruando ſeruari poteſt. Nec eſt neceſſaria illa alia conditio, quòd ſcilicet ſeruatum fructificet, ſed ſufficit, quòd ſeruari poſſit, vt patet de gemmis, auro &c. Et conuenienter etiam dicitur illud ſeruando ſeruari poſſe,quod ſine magna deterioratione per triennium ſeruatur. Sed fructus etiam ſi ad mille annos ſeruari poſſint, nunquam ſunt ex hoc mobile pretioſum, quia ſunt res ex cōmuni vſu alienationibus deputati, & quorum alienatio expreſsè eſt conceſſa.

506 Ex his plura colliguntur. Et quidem primò colligi poteſt reſolutio illius difficultatis, an aliquando vaſa aurea, & argentea,vt lampades Eccleſiæ & alia ſimilia ſine aſſenſu Apoſtolico vendi poſſint, ſaltim in caſu neceſſitatis,vt pro ſabricanda Eccleſia, vel dormitorio, vel choro. *Riccius apud Donatum p.2.praxis trac.14.quæſt.*55. affirmat poſſe huiuſmodi bona vendi. Sed loquitur de venditione facta alteri Eccleſiæ, & in ſententia, quam ipſe ſuſtinet *p. p. praxis reſ.*35. & 71. quòd ſcilicet alienatio inter Eccleſias non ſit comprehenſa ſub Paulina. In qua ſententia conſequenter loquendo benè dicitur, quòd vna Eccleſia ſeruatis aliàs ſeruandis,ſicut ad fauorem alterius Eccleſiæ poteſt donare, vel permutare, vel etiam vendere immobilia, ſic & poteſt alienare mobilia pretioſa;ſed hoc ſatis ſupra reiectum eſt.

507 Loquendo autem de alienatione facta laicis, quòd Eccleſia non poſſit ſine aſſenſu Apoſtolico vendere mobilia pretioſa etiam argentea, & aurea etiam non conſecrata, & etiam pro Eccleſiæ neceſſitate, vt pro reparanda domo, vel pro fabricando choro dixerūt *Tambur.tom.3.diſp.13.quæſt.2. num.16.Lezana p.2.cap.19.num.55.Bonac.d.p.2. numer.*30. Vnde ſuperiores Regulares non poſſe alienare argentea, & mobilia pretioſa relicta in hæreditate ſine aſſenſu Apoſtolico dixit *Barboſa in ſum. v.ſuperior Regularis num.6.tanquam deciſum à Sacr. Congreg.in cauſa S. Bernardi ad Thermas in Vrbe* 31. *Iuly*, & 31. *Auguſti* 1627. *prout refert Bonfadin. in Theſau.Eccleſias.deciſ.reſolut.48.num.3.& hoc idem tenet Boſſ.dic.tit.18.nu.391.ſed Donatus p.2.tract.14. quæſt.*55. diſtinguit, nam huiuſmodi mobilia vel ſunt neceſſaria Eccleſiæ, aut eius vſui deſtinata, vel ſunt ſuperflua, & otioſa,quæ ſi retineantur manebunt ſine vtilitate, & fructu. Paulina loquitur de neceſſarijs vel deputatis Eccleſiæ alicui vſui, cui deſeruiunt vel ſaltem ad ornatum, non verò de ſuperfluis,& quæ otioſa ſine aliquo emolumento manent, ſi conſeruentur. Huiuſmodi enim cenſenda ſunt, ac ſi eſſent pecunia, quæ licet pretioſa & magnæ quantitatis, nè ſit otioſa poteſt alienari. Nam & valde durum videtur, quod mobilia magni valoris ſuperflua debeant manere otioſa, dum alias ſi venderentur, vel ſaltem permutarentur in res vtiles eſſet hoc certæ,& euidētis vtilitatis monaſterio.

508 Verùm non eſt eadem ratio de pecunia,& de mobilibus pretioſis etiam ſuperfluis, quia pecunia ex ſui inſtitutione eſt res deſtinata alienationi, immò vt eſt accepta ex fructibus eſt fructus quod mobilibus pretioſis non conuenit. Aliàs autem a[illegible] citam alienationem non ſufficit causa iuſta, & [illegible]cleſiæ vtilitas, ſed prætereà requiritur ſolemnitas iuris. Ideo exceptis caſibus in quibus etiam immobilia ſine ſolemnitate alienari poſſunt, non poſſunt mobilia pretioſa alienari, etiam ſi alias ſuperflua, quæ niſi otioſa maneant Sedis Apoſtolicæ licentia erit obtinēda, vt in res Eccleſiæ vtiles transmutentur. In his tamen ſeruari poterit conſuetudo locorum. Et puto quòd valor iſtorum cum maiori latitudine extendi poſſit, vt modici valoris ſint reputanda etiam ſi plus valeant, quam alia quædam vel neceſſaria, vel non ſuperflua, nam & domino minus valet ſuperfluum & inutile, quàm id, quòd ſuo vſui eſt neceſſarium,vel opportunum. Sed quid dicendum ſi mobile aliquod pretioſum, nedum ſit ſuperfluum, ſed ſit penitus inutile, etiam in futurum, & de poſſibili? Vt ſi monaſterio monialium relicta ſit bibliotheca inſignis librorum Græcorum, & Latinorum. Affirmatiuam partem tuetur *Portell.p.1. caſu* 17. Probans moniales cuiuſdam monaſterij potuiſſe ſine beneplacito Apoſtolico alienare quoddam argenteum pretioſum dictum porta paz, ſibi relictum à Regina quadam Portugal[illegible] cum conditione vt non alienaretur, pro quo etiam ſpecialem prohibitionem obtinuerat à ſummo [illegible]rifice. Ex eo, quia iam cum ex Cæremoniali illud inſtrumentum eſſet inutile, ceſſante fine ceſſabat obligatio illud non alienandi. Et in huius co[illegible] mat.*ibid.num.*5. refert, quòd se petente Co[illegible]r Apoſtolicus illius Regni Portugalliæ declarauit, quòd moniales eiuſdem monaſterij poterant vendere bibliothecam librorum latinorum relictam ab eadem Regina fundatrice eidem Conuentui cum tamen ille Collector alienandi licentiam non poſſet concedere. Sed præfatus Doctor fuit in ea ſententia, vt ſtante euidenti Eccleſiæ vtilitate poſſint res Eccleſiæ alienari ſine beneplacito Apoſt[illegible], quæ quidem non admittitur, quia nec conform[illegible]s iuri, & contraria praxi; per extrauag[illegible]tem [illegible] Paulinam, & decretum Sacr. Congregationis examen vtilitatis Pontifici aut d. Congregationi e[illegible] reſeruatum, & modò pro alienationibus habe[illegible] duo copulatiuè ſunt neceſſaria, ſcilicet cauſa [illegible]a quæ eſt neceſſitas, aut vtilitas, & beneplacit[illegible] Apoſtolicum,vt docent magis communiter D[illegible] infra ampliùs probatur. Vnde in præfato caſu [illegible] cretum illius Collectoris defecit tum à iure [illegible] næ, & decreti Sacr. Congreg. Tum à voluntate R[illegible] ginæ donatricis,quæ,ſi reliquit bibliothecam i[illegible] ſub conditione, vt non alienaretur, potuit id [illegible] facere, vt hæc eius memoria, & beneficentiæ mo[illegible] numentum perpetuum maneret in eo monaſ[illegible] a ſe fundato. Nec exemplum de voto, quo v[illegible] Portel eſt ſimile, quia ſi quis poſſit votum ſuum in rem euidenter meliorem commutare, hoc e[illegible] quia lex voti id non prohibet nec cop[illegible] requirit vltra euidentem [illegible]iorem hon[illegible]

Pa[illegible]

placitum ſuperioris, quia votum ex natura ſua petit, vt non ſit impedimentum melioris boni. Sed lex prohibens alienationes directè decernit, & vult, quòd iudicium melioris vtilitatis [illegible] ad Pontificem: ideo exemplum non eſt ſimile. An verò mobile pretioſum emptum credita pecunia alienari poſſit, vt ſoluatur pretium eius? Dico non poſſe vendi, ſed bene poſſe reſtitui domino [illegible] hypothecatum pro pretio, vel poſſe [illegible] Domino, & de eius conſenſu, vt [illegible] rei venditor. Sed ſi mobile ſit con[illegible] ea pecunia ad minùs [illegible] dec[illegible] poterit alienari, vt reſtituatur mutuum.

5[illegible]9 Colligitur ſecundo [illegible] de oblationibus & votis quæ pro g[illegible] receptis alicuius ſancti imagini offeruntur. Verum [illegible] cum diſtinctione DD. loquuntur, [illegible] tet vota argentea vel aurea, & alia, & [illegible] vota argentea, aut aurea, ſi [illegible] in tanta quantitate vt cenſeri debeant mobile pretioſum, non poſſe alienari, ſecus verò alia. *Ric p.p. praxis reſ. l.98. Bonac.d. 2.num.6. Diana* [illegible] *c.19.num.5.trac.4. reſ.223. Boſſ. d. tit.18. num 4 5. ſed ex Peregrino in compend.priuileg.v.alienat.dub.3. Donatus* exiſtimat, quòd huiuſmodi vota etiam argentea, & aurea poſſint alienari, quia hæc ad nullum vſum Eccleſiæ ordinantur; quoniam quòd reſpiciant cultum eiuſdem ſancti non eſt [illegible] extrinſecus, redduntur enim illa à fidelibus vt ſuo voto ſatisfaciant, & ad nullum Eccleſiæ vſum ordinantur, ſed apud eam manent otioſa. Tutius tamen putat ea non di[illegible] ſine aſſenſu Apoſtolico. Verum [illegible] illa prioris opinionis diſtinctio. Nam vel vota illa conſiderantur ſigillatim, vel vt plura vniuntur in vnum corpus. Primo modo ſi [illegible] etiam ſi ſint aurea, alienari poſſunt ſi ſint modici valoris, & non vniantur in vnum corpus non alterabile ſine ſolemnitate. Sed ſecundo modo quæcumque ſint illa vota etiam ſi cerea, alienari non poſſunt ſine ſolemnitate, ſi ex illis vnum corpus magni valoris integratur. Solum eſt diſcrimen, quòd pauciora in numero ſufficiunt ad conſtituendum mag[illegible] valoris ſi ſint aurea, aut argentea, quam ſi ſint cerea aut lignea. Et [illegible] dicendum eſt, quòd vbi huiuſmodi oblationes [illegible] ſunt, vt ex eis [illegible] num corpus magni valoris, alienari non poſſunt [illegible] ſolemnitate. Sunt enim bona ſpiritualia & Eccleſiaſtica, quæ ad cultum ſpectant illius ſancti cui offeruntur [illegible] tanquam teſtimonia beneficij per interceſſionem illius obtenti, nec his finis eſt extrinſecus off[illegible] a votum illius hoc reſpi[illegible], ex eo enim voolt [illegible] vt per [illegible] teſtificaret [illegible] do [illegible] gratiam receptiſſe, & pro illa gratias agere. Vnde eſt, quod tales oblationes eſſe ſpirituales c[illegible] gitur *ex cap. cum ex parte, & cap. cum inter.* [illegible] *ibi Panorm. num.5. de verbor. ſignificat.* Et propterea ſi tales oblationes offerantur imagini alicuius ſancti depictæ in p[illegible] [illegible] ruatur, vt tradunt *Genuen. in praxi Neapol. cap.52. nu.1. & ex Rauen. ſi* [illegible] *o in. de oblat. cap.4. Mal*[illegible] *in tract. de oblat.* [illegible] *6. Rota in Calagurrita*[illegible] *lationum* [illegible] *coram Pamphilio te*[illegible] *d. r ſ.9* [illegible] *8. num.404.* Tan[illegible] qua[illegible] bona [illegible], & Eccleſiaſtica habe[illegible], nec dici p[illegible], quod [illegible] de ijs, quæ ſeruando ſe [illegible], cum ſint materiæ multum durabilis, & imò nec aliàs ſint inutilia, & otioſa, cum ad Dei & ſanctorum cultum valeant tanquam ſignificationes beneficiorum quæ, per Dei gratiam ad interceſſionem ſanctorum obtenta ſunt, vnde & pro maximo ornamento Eccleſiæ, & altarium deſeruiunt.

411 Tertiò colligitur, quòd eadem ratione grex ouium, aut armentum vaccarum, vel aliorum animalium eſt mobile pretioſum, quod non licet alienare ſine ſolemnitate. Dictum verò eſt ſupra, quod greges & animalia ſi ſint applicata prædio immobilia cenſentur. Sed etiam ſi nulli prædio ſint applicata, licet ſint ſubiecta morti, adhuc tamen ſi non tanquam immobilia, tamen ſaltem tanquam mobilia pretioſa haberi debent. Et idem dicendum de libris vnius bibliothecæ, vel etiã de corpore integro operum v. g. D. Auguſtini, vel D. [illegible], vel alicuius auctoris alterius, quod in ſua integritate eſt quid magni valoris, licet quilibet librorum ſit paruæ æſtimationis. Eadem ratio eſt de [illegible]alis, vt de calicibus, ampullis, candelabris, & alijs ad vſum vnius Capellæ ſpectantibus. Item de veſtis & inſtrumentis ad vſum vel vnius Aromatariæ vel alterius artis coadunatis.

412 Circa huiuſmodi verò corpora aliqua conſideranda ſunt. Et quidem primo, quod vbi multa ſimul ordinantur ad eundem finem tanquam conducentia pro cuiuſcumque portione ad illum finem, ex illis integratur vnum corpus quod phyſice [illegible] vnum ordine, & moraliter cenſetur [illegible] vel ſi [illegible]le. Quod ſi [illegible] totum ſit m[illegible]lori[illegible] dubio eſt vel bonum immobile [illegible] mobile pre[illegible]um. Sic enim Grex ouium, aut caprarũ, aut armentum equorum, aut boũ vnum cenſetur, quia ſimul totum ordinatur ad fructum colligendũ ex eo ac ſi eſſet bonum immobile. Nec [illegible] quòd ſingula animalia cenſeantur mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia hoc nequit dici de toto grege vel armento, quoniam animalia ſic ſingula pereunt quod fœtu ſuo ſpeciem, & gregem, & armentum conſeruant. Ideo greges & armenta non tam ad mobilia bona quam ad immobilia reduci poſſunt, quia habentur vt immobiles quantum ad totius conſeruationem, & conſiſtentiam fructus. Itaque greges, armenta & ſimilia corpora ex pluribus partibus ad eundem finem ordinatis integrata ſe habent ſaltem vt pretioſa mobilia non alienabilia ſine ſolemnitatibus.

413 Sed conſiderandum eſt ſecundo, quod huiuſmodi dupliciter alienari poſſunt, vel ſcilicet ſecundum ſe tota, vel ſecundum partes; & certum eſt ea non poſſe ſecundum ſe tota alienari. Sed ſi conſiderentur ſecundum partes, attendi debet an per alienius partis, vel etſi vnius ſolius totum de ſtatu magni valoris reducatur ad ſtatum valoris modici, & ita de non alienabili, transferatur in alienabile. Hoc enim non poſſe fieri ſine ſolemnitate ex eo probatur, quod ſeruanda ſit integritas totius corporis, quæ in hac parte habet modum formæ indiuiſibilis. Nam ſi ſine ſolemnitate liceret transferre totum corpus de non alienabili in alienabile, poſſet totum alienari, quia ex ipſo ſeparata vna parte totum corpus non remanet magni valoris, iam & illud alienari poterit, & ſic totum hoc modo in fraudem legis poſſet alienari. Si verò ex vnius partis alienatione adhuc remanet to-

tum inalienabile, aliud attendi debet; Nam alienare ſolùm aliquam modicam partem nõ erit quid pro quo ſic alienans incidat in pœnas. Sed ſi pars vel ſimul vel ſucceſſiuè alienata [illegible] magnę valoris, ſic alienans incidet in pœnas contra alienantes impoſitas. Võr tamen [illegible] vend[illegible]ones.etiet magna diſtantia, & non po[illegible] mora[illegible]ter continuari, vt cõtingit in furtis partiis interpo[illegible]atis magnam quãtitatem conſtituentibus. *Peregr.nuq ..dub.3.& Donac.d.tract.t.4. q.50.* putant ſic alienantem excuſari à peccato graui. Quod impugnat [illegible], quia hoc [illegible] fraus le[illegible] fieri poſſ[illegible] & [illegible] bibliothecã [illegible]. Sed [illegible] dicta [illegible], quod vbi pro tanta parte ali[illegible] aliquod [illegible]orpus, quòd [illegible]quum non al[illegible] manet mndici valoris, qui [illegible] corpus [illegible] partem alienauit peccauit mortaliter & incidit in pœnas.

414 Addo quòd vbi corpus eſt indiuiſibile, ita vt vna parte ablata perit [illegible] matio [illegible] in totum, vel notabiliter, non poteſt ſine ſolemnitate nec aliqua pars alienari. Quoniam ex illius ſolius partis alienatione res in notabile damnum Eccleſiæ eſt ſimpliciter mutata, & alienata. Addo quod quidquid ſit, an parua furta reſpectu diuerſarum perſona um ſi ſint int[illegible]rpolata validè non vniantur: reſpectu tamen ejuſdem perſonæ ſi perſona remaneat verè ex pluribus furtis quantùmuis paruis damnificata notabiliter, vnde cenſenda ſit prudenter [illegible]uita, non eſt vnde dicatur quòd furta parua non continuentur, quia vniuntur in vno notabili nocumento quod remanet, & durat, & quod dominus de facto patitur, & conitus ſuſtinet. *Sotus lib.5.de iuſt.q 3.a.3. ad tertium, Medina p.2.q.8.a.4. Lezeſma par.2.tract.8.cap.21.dub.2. Sanchez in ſum. lib.1.cap.4.num.9.& alij plures apud Dianam par.1. tract.6.[illegible]1.34.* Ideò in hac parte attendi debet, ſi Eccleſiæ res notabiliter ſit diminuta, & deſtructa, quo ſtante nihil intereſt, quòd hæc diſtractio ſit facta ſimul vel ſucceſſiuè, cum re vera Eccleſia minus habeat, ſeu rem ſuam non habeat in ea quantitate quam habebat, & hoc ſuperiore inuito. Neque Eccleſia remanet indemnis ex eo quòd bonum eius per partes ſit alienatum cum magno interuallo vnius alienationis ad aliam, ſed damnum remanet non minus ac ſi totum ſemel illatum fuiſſet. Ideò ſic alienans tunc cum peruenit ad notabilem partem tantam, quæ comprehendatur ſub Paulina, & peccat mortaliter, & eſt excommu.

415 Verum eſt, quòd vt ſupra de bonis immobilibus & arboribus dicebatur, in illis bonis quæ ſunt corpora ex pluribus partibus integrata, quod eſt vetuſtum, ſterile, & inutile poteſt alienari ſubſtituendo aliud loco illius. Etta ex grege ouium, & armentis equorum, aut boum animalia vel vetuſta, vel infirma, vel ſterilia, & minùs bona poſſunt in meliora permutari, aut per alia ſubſtituta toti gregi proſpicere, & illum conſeruare. Sic ex bibliotheca libri vetuſti, non neceſſarij, aut ſuperflui venuj poſſunt, vt emantur [illegible], meliores, & magis vtiles, *Donat.par.2. tract.14. q.5[illegible]nu.fin. Boſſ.d.tit.1[illegible]n.403.* & apud eum *Peregrinus d.dub 3.* Sed tamen aduertendum valde, quòd nomine libri vetuſti non venit liber antiqui D. vel manuſcriptum, etiam corroſum à tineis, & [illegible] complicatum; vnde non licet libros an[illegible]um DD. ſeu manuſcripta alienare pro emendis libris DD. modernorum; quia immò quo DD. ſunt antiquiores eorum ſcripta ſunt magis pretioſa & rariora, & in bibliothecis magis neceſſaria. Vnde in ſubſtitutione librorũ debet attendi, vt non mutentur DD. nec ſubſtituatur liber vnius Doctoris pro libro Doctoris alterius, ſicut nec poſſit vendi oues vt [illegible]tur boues, aut equi, ſed debet in ſubſtituendo [illegible]ſeruari forma, & vt ſubſtituatur res eiuſdem ſpeciei. Nam & conſiderari debet, quòd inuti[illegible]tas [illegible] c[illegible] ſſitas ſola non eſt ſufficiens cauſa alienan[illegible] [illegible]demnitate, ſed vbi ſubſtituitur res eiuſdem ſpeciei [illegible] permittitur, quia hoc cedit in conſeruatione rei [illegible] ſpeciej nec alienatur res vnius ſ[illegible] pr[illegible] alterius ſpeciei. Aliàs verò experi[illegible] [illegible] [illegible]ecis inſignioribus maximum [illegible] afferre. & allatum fuiſſe ex eo quòd [illegible] [illegible] vetuſtatis, & inutilitatis manuſcripta & [illegible] [illegible]orum DD. fuerunt alienati.

416 Col[illegible]gitur quartò, quòd Corpora Sanctorum & reli[illegible] non ſ[illegible]nt computandæ inter mobilia pr[illegible] plusquam pretioſa, & quòd earum a[illegible]o non compr[illegible]henditur ſub Paulina. Hoc [illegible] negant plures aſſerentes Corpora Sanctorum, & earum partes eſſe mobilia pretioſa non alienabilia ex vi Paulinæ & Decreti Vrbani O[illegible] ſine aſſ[illegible]u Apoſtolico. Quoniam ſunt mobilia prætioſiſſima, & quæ plus æſtimari debe[illegible] quàm quodlibet vas pretioſum ab Eccleſia poſſeſſum. *Ricc. p.p.praxis reſol.60. Barboſa in ſum. ver. Reliquiæ Sa[illegible] num.7.Lezana v. alienatio n[illegible] Tambur.tom 3.diſp.1[illegible]q.1.num.1[illegible].& q.2.nu.13 [illegible] tom.2.[illegible] act.3[illegible]punclio 14.num.8, Bonac. de a[illegible] p.2.num.31.Boſſ.d.tit.18.num.406. Diana p.4 [illegible] reſol 223.Donat.d.tit.t.4.q.56.* & apud illos [illegible] *in pract.cap.56.num.4. Carolus Maranta conſ.*[illegible] *Ricciullius Eccleſiaſt.lucubrat.l.11.cap.44.*

417 Sed alij melius loquuntur, & m[illegible] ſtinguunt inter leges prohibẽtes alienari reli[illegible]. Nam ex *l.penult.C.de relig.* præcipitur quòd. [illegible] *humanum corpus ad alium locum ſine Auguſti [illegible] bus transferat.* Hæc verò lex Ciuilis no[illegible] loq[illegible] de reliquijs aut corporibus San[illegible]ctorum, ſed [illegible] ſaliter de corporibus defunctorum, & exp[illegible] vt intelligatur de corporibus perpetuæ [illegible] traditis, ex *l.ſi nedum, cod. titulo* [illegible] *Corpora Sanctorum diſ.1 Sylu.*[illegible] *Tab ea.cod.verbo num.3.& al[illegible] DD* [illegible] cor[illegible] oribus San[illegible]ctorum loquens Cõ[illegible] M[illegible] tamen. dedit hoc decretum. *Corpora San[illegible] loco ad locum nullus transferre præſumat, ſine Principis, vel Epiſcoporum* [illegible] *tia.* In quo textu per nouem [illegible] Papam vn[illegible] *G*[illegible] *v.Principis* quæ [illegible] inte[illegible] deb[illegible] e de corpori[illegible] perpetuæ [illegible] trad[illegible], & peo[illegible] vult, quod ſine lice[illegible] vel [illegible]copi, [illegible]anctæ Syn[illegible] non poſſint [illegible] ra Sanctorum de vno ad a[illegible] oc[illegible] ti. Et idem voluerunt *Nauar* [illegible] 9. [illegible] *nunc, Sylueſt.v.Reliquiæ num* [illegible] *Sachez in ſum.l.2. cap.43.*[illegible] ne[illegible] ceſſitatis [illegible] &c. [illegible] p[illegible] *de relig*[illegible] *funeribus* [illegible] perpet[illegible] [illegible] ferri [illegible] pr[illegible] tra[illegible] eq[illegible] *Et Nauar.* [illegible] *ſupra ex[illegible]*, quod [illegible] quę

in aliquo altari in ſui conſecratione recôditæ ſunt cenſeantur tanquam ibi traditæ perpetuæ ſepulturæ, & quod propterea ſine authoritate non poſſint ad alium locum eiuſdem Eccleſiæ transferri.

418 Sed vt verum fatear, non v[illegible] quomodo [illegible]co *cap. Corpora Sanctorum*, [illegible]e lex [illegible] quòd ſine auctoritate [illegible] Corpora Sanctorum transferri de loco a[illegible] [illegible]o eo textu ſub nomine Princip[illegible] [illegible]r Papa, qui eſt ſummus Sa[illegible] [illegible]x Princeps Principum, & Rex R[illegible] [illegible]x eſt Concilij Prouincialis, & licet de[illegible] [illegible]mat *Turrecrem. ibidem*, quòd illud Con[illegible] [illegible]rit confirmatum à Papa, non per hoc [illegible] extra Prouinciam Moguntinen. extendi[illegible] [illegible]natio legis legem vltra confines leg[illegible] [illegible]o extendit. Et ideò in apoſtilla *d. cap.* [illegible] *habetur*, quòd ſi dicatur Principis [illegible] [illegible] Imperatoris, textus localiter intel[illegible] [illegible]i hoc eſſe non poſſet ſine ſcandalo, [illegible] [illegible]ô-cilio Principis, & ſpecialiter de Eccleſ. q[illegible] patronus ſecundùm *H[illegible]. Pol. l. 3. tit. 16. A[illegible]. cap. 17. Burc. l. 3. cap. 30. Iuo p. 3. cap. 66. & p.* [illegible] *cap. 166.* & ſenſus germanus certè eſt, vt nomine P[illegible]cipis intelligatur Rex vel Imperator, & quod id [illegible]igatur localiter ad vitandum ſcandalum, C[illegible]terum cum lex i[illegible]la ſub diſtinctione requirat licentiam ſanctæ Synodi, quod de Synodo Moguntinen. in ſen[illegible] plano intelligitur, immò nec Prin[illegible]is, nec Epiſc[illegible] [illegible] petat, ſed [illegible] [illegible]m & poſtea petat [illegible] Sy[illegible] [illegible]ar us liquet nomine Principis non intelligi [illegible]. Nam alias ſenſus eſſet, quo[illegible] [illegible] transferri ſine Conſilio Papæ [illegible] & licentia Synodi, Papæque eſſ[illegible] [illegible] ſed conſulere, quòd abſurdum eſt, [illegible] patet magis legem [illegible] eſſe Prouincialem, [illegible] verò vniuerſalem.

419 Nihilominus, quia aſſeritur [illegible] Romanæ Eccleſiæ eſſe, vt de loco ad locum ext[illegible] & [illegible]an ſer[illegible] & ſic vt concedi non poſſ[illegible] [illegible] vt [illegible]trahantur reliquiæ muro c[illegible] [illegible]eliquiæ in[illegible]es ſine licentia Papæ. Et de hoc [illegible] [illegible]um ex infra dicendis. Sed qu[illegible] [illegible] [illegible]em hominem datam [illegible] a Po[illegible] media [illegible] Regularum [illegible] vt in vna [illegible] 20. [illegible] 1593. vbi Papa dedit licentiam transfe[illegible] [illegible]rpos ſanctum de vno altari, ad aliud alta[illegible] Eccleſiæ. Et in alia Ro[illegible] 28. No[illegible] in qua conceſſum [illegible] quadam [illegible] ad Cathedrale [illegible] pars vnius [illegible] ordo id het[illegible] [illegible]uſu ſuperio[illegible] Eccleſiæ [illegible] & [illegible] [illegible] dicendum [illegible] muro [illegible]as reliquias inſignes licet non muro clau[illegible] [illegible] licentia Summi Pontificis ex[illegible] [illegible]bi ſunt, & ad aliam locum tran[illegible] [illegible] poſſunt concedi vt extrahantur. [illegible]m eſt, vt reliquiæ [illegible] [illegible] eadem Eccleſia transferri de altari [illegible] hoc ſit ſu verum dici etiam A[illegible] [illegible] muro [illegible] [illegible]anſ[illegible] altari a[illegible] altare, & [illegible] [illegible]am de[illegible] in [illegible] poſ[illegible] [illegible] hani, & [illegible] vt [illegible]

extrahi. Quod adeò rigoroſè intelligitur, vt ex his Reliquijs vel muro clauſis, vel inſignibus, nec minima particula extrahi poſſit ſine licentia, vt colligi pote[illegible] infra

420 I[illegible]o ta[illegible]n *cap. Corpora Sanctorum*, quod ex prædicta praxi videtur ab vniuerſali Eccleſia approbatum, nihil de alienatione reliquiarum [illegible]ur. [illegible] eſt [illegible] poſſent transferri de loco a[illegible]om [illegible] l[illegible]a, adhuc poſſe[illegible] donari [illegible]atar[illegible] cura [illegible] licentiam illas transf[illegible]. Nullibi autem ha[illegible]ur expreſſe prohibi[illegible] Corpor[illegible] Sanctorum, & Reliquiæ non [illegible] b[illegible]o, vel illi ad quem vel quos [illegible] do[illegible]. Qu[illegible]is in *Co[illegible] [illegible]an. 4. c[illegible]. 2.* pro[illegible]m ſit [illegible] ve[illegible]. [illegible]o [illegible]s neque ex [illegible] au[illegible] [illegible] Eccleſiæ [illegible] p[illegible] al[illegible]tio reliquiarum. T[illegible] de rebus alie[illegible]n[illegible]s ex [illegible] de rebus corpo[illegible]ra[illegible] & pr[illegible]us, vnde ſpecialiter p[illegible] [illegible]m; at verò res [illegible] p[illegible]tio æſtimabiles, [illegible] omne pretiū, [illegible]. [illegible]o non credo quòd [illegible] incurrere in pœnas alienantium b[illegible] qui venderet fidem, aut abſolutio[illegible] [illegible] Euchariſtiam, aut [illegible] ta, quæ ratione corporeitatis quam [illegible] valerent, ſed quatenus [illegible] [illegible] o[illegible] pretium, & ideò [illegible] [illegible] ſimoniacus, neque tamen per [illegible] Eccleſiæ ali[illegible]nator contra [illegible] leges alienationem rerum [illegible] [illegible] reliquias ex pacto [illegible] gus; quia ſi con[illegible] aut partes [illegible] erentur vt ſunt corpora [illegible] ſancti, ſic non ſunt a[illegible] ſuperant omne pretium, [illegible] ſi ex pacto [illegible]ducuntur. Non eſt ergo, [illegible] aut aliæ ſimiles leges [illegible] dantur ad bona ſpiritualia de eorum natura [illegible]enabilia ex pacto, quia ſunt ſuper omne [illegible]m, & pretium, ſed nomine bonorum Eccleſiæ [illegible] corporeæ intelliguntur ex eorum natura alienabiles pro pretio.

421 Quod [illegible] ex de[illegible] Sac. Co[illegible] [illegible] R[illegible] Senngal M[illegible] Bo[illegible] lano [illegible] 1610. quam ex *Sel[illegible] cap.* [illegible] fert *Barboſa in* [illegible] *Reliquia*[illegible] p[illegible] [illegible]m fuit, quod Reliquia[illegible] [illegible] ; [illegible] iuxta han[illegible] [illegible] in bonis Eccleſiæ. Q[illegible] n[illegible] mero bonorum, & [illegible] quam bona alienabi[illegible] ex con[illegible] [illegible]ur. Et propterea quod a[illegible] [illegible] faciat ex [illegible]tractu & pretio [illegible] [illegible]cus, ſed [illegible] legis de [illegible] dis rebus b[illegible] ſolem[illegible] verò ea[illegible] [illegible] nec ſit [illegible] ſacra [illegible] [illegible] *Peregrinu*[illegible] [illegible] *eg.* [illegible] *ub. 5. Bord*[illegible] [illegible] *v. tel.* [illegible] *n.* [illegible]3. & p[illegible] [illegible] *B*[illegible] *de* [illegible] 1.

reſol.223. Et quod in contrarium adducitur ſtylus Romanę Curię quem ex *Genuen.& Ricc.* refert *Boſſ. num.408.* qui addit, quòd quando Pontifices, cōcedunt licentias extrahendi paruulas reliquias à Diœceſibus Epiſcoporum, po[illegible]t clauſulam *dummodò non extrahantur particulæ de reliquijs inſignioribus, & muro clauſis, & cum con[illegible]ſu Epiſcopi.* Quod confirmatur ex eo quod Sa[illegible]a Congreg. Rituum declarauit, quòd reliquia [illegible]odica facta alienabilis poteſt ali[illegible] E[illegible]cl[illegible]ſiæ, v[illegible]l Oratorio donari, prout ex *eod. Sellio refert Barb[illegible]ſa vbi ſupra num.6.* Ex quo ſequitur, quod reliquia de ſe non eſt alienabilis. Reſpondetu[illegible] qu[illegible] ſi tranſitus Re[illegible]quię [illegible] inſignes, & muro c[illegible]uſæ ext[illegible]h[illegible] non poſ[illegible]t ſine licentia, ideo[illegible]ue neq[illegible] ſic alienari vt tran[illegible]ferantur, ſed hoc eſt ex lege propria, non [illegible] muni lege pro[illegible]nte res Ecc[illegible]iæ al[illegible]nari ſine [illegible]lemnitatibus. Tunc vero d[illegible]cuntur Reliqui[illegible] par[illegible]uæ alienabiles cum iam extractæ a[illegible]icui priu[illegible]to ſunt conceſſæ. E[illegible] di[illegible] de[illegible]t leg[illegible] & prohibitiones, & nō ex vna [illegible]te ad aliam. Nam & peto ab oppoſita ſententia, an reliquia paruiſſima ſit quid pretioſum ve[illegible] non. C[illegible]t dicent q[illegible]d eſt res pretioſa, quia in reliquia p[illegible]as de[illegible]tur ex ratione ſpiritualitatis & ſanc[illegible]tatis [illegible]am habet ex eo quòd eſt pars Corporis ſanc[illegible] hæc verò ſanctitas maximi æſtimari debet, quia eſt ſupra omne pretium, vnde ſimonia eſſet illam ve[illegible]dere, & tamen oppoſita ſententia admit[illegible] quod hæc poſſit alienari, & donari cuilibet, n[illegible] eſt igitur ea mobilibus pretioſis prohibitis donari ex vi Paulinæ, licet [illegible]etè ſit res pretioſiſſima, quia ſupra omne pretium. Econtra vero reliquia quantumuis magna, ſi ſit alicuius ſecularis, vt ſunt [illegible]læ quæ à mercatoribus ex parte infidel[illegible]um exportantur, quamuis ſit etiam materialiter inſigni[illegible], & magna, poteſt ab eo cuicun[illegible]q; voluerit ſine a[illegible]a ſol[illegible]nitate iu[illegible]is alienari & dona[illegible], non [illegible] a[illegible]enatio reliquiarū reg[illegible]landa eſt ex Paul[illegible]na, [illegible]cut n[illegible] alienatio ſeu conceſſio ſacramentorum, [illegible] aliorum ſpiritualium, quæ ſupe[illegible]nt omn[illegible] [illegible]m, ſed horum conceſſio proprijs dirig[illegible]ur leg[illegible]s, ex virtute Religionis & ad eam ordinatis proficientibus. Quamobrem Reliquię quantùmuis magnæ, & muro clauſæ donari poſſunt ab ijs, qui earum dom[illegible]nium habent, quantum ſit ex parte illorum, ſed donatio non habebit, nec habere poterit efficaciam, niſi a Pontifice obtineatur licen[illegible]a [illegible]las extrahendi, quod eſt id, quòd directe [illegible] prohibitum, & ad quod per ſ[illegible] primò requiritur [illegible] licentia & taliter [illegible]t nec particula reliquiæ a[illegible]is ſine [illegible]ta licentia extra[illegible] poſſit, cum tamen alias c[illegible]a Paulinam non eſſet [illegible]ſemel alienare paruam par[illegible]culam vni [illegible] p[illegible]ædij.

4[illegible]2 An v[illegible]e [illegible]uiæ nec muro clauſæ nec inſi[illegible]ne[illegible] ſi[illegible] li[illegible]ntia extrahi po[illegible]int, & ab vna Ecclesia ad aliam transferri, negat *Boſſ.d.tit.18. num. 409.* S[illegible]d aſſi[illegible] *Palans d.p.* [illegible]4 *n.8* Inſignes e[illegible] Re[illegible] [illegible]ut, b[illegible]m, crus, & ea par[illegible] [illegible] [illegible]s paſſus ſuit [illegible] declara[illegible] [illegible]ongreg. ex *R*[illegible] *am.1.* [illegible] *Ba*[illegible] [illegible]i[illegible] cultat[illegible] man[illegible] & [illegible]

[illegible]thedralem Roſarij non ſit mentio quòd fuerit reliquia inſignis, ex alia verò parte valde durum videtur, vt non poſſit concedi aliqua minima pars reliquiæ non inſignis & extrahi ſine Papæ licen[illegible]

423 Addit *Boſſ.* eas poſſe extrahi [illegible] quæ [illegible] conſuetæ concedi, & donari, & in hoc co[illegible] tudinem va[illegible]e voluit etiam *Bonac. d. p.2. num.*[illegible] Sed econtra [illegible]*ambur.d.diſp.23.q.3. num.13.* [illegible] neque i[illegible] [illegible]ia reliquiarum, neque in al[illegible] [illegible] rerum Eccleſiaſticarum habere locum c[illegible] [illegible]tuem[illegible] Sed fallitur, quia non eſt lex poſi[illegible] [illegible]a quam non valeat conſuetudo, ſi ſit rationa[illegible], & [illegible]gitimè præſcripta *cap.fin. de conſuetu*[illegible] *vbi DD. id explicant, & tuentur*

SVMMARIVM.

1 *[illegible]obi[illegible] non pretioſum quod ſit. n.424.*
2 *Fructu[illegible] nt mobilia non pretioſa alienabilia [illegible] [illegible]emn[illegible]ate. n.425.*
3 *Etiam [illegible] gregum, & armentorum. 426.*
4 *Ex [illegible] tamen manuteneri debent greges, & arme[illegible]ta. n.426.*
4 *Anim[illegible]a quæ non ſunt affixa prædijs, nec ſunt gre[illegible] alienari poſſunt ſine ſolemnitate. n.427.*
5 *Se[illegible] non affixi prædijs ſunt mobilia non pretioſa num.428. 429.*
6 *Nun[illegible]me[illegible] niſi in vtilitatem Eccleſiæ. n.429.*
7 *S[illegible] quomodo poſſint manumitti. n.430.*
8 *Ex du[illegible] cauſ[illegible] manumitti poſſ[illegible]nt. n.431.*
9 *Seruus E[illegible]ia damn[illegible]us etiam rel[illegible] ſub[illegible] dit[illegible] vt non poſſit vendi, vendi poteſt. [illegible]mer. 432.*
10 *Veſtes qu[illegible] al[illegible]enari poſſint. n.433.*
11 *Veſtes e[illegible] auro & [illegible]. ſine ſolemnitate non a[illegible]tur. n.4[illegible]3.*
12 *Arti[illegible]ciata quæ ſunt [illegible]ructus ar[illegible] alicuius [illegible]ſiaſtici[illegible] inter alienabilia numerantur 434.*
13 *Pecunia de ſe eſt bonum mobile ali[illegible]na[illegible] mer. 435.*
14 *Pecunia ex re immobili habita e[illegible] bo[illegible]um [illegible]bile. n.436.*
15 *Vbi alienatio rei immobilis facta [illegible] [illegible]to Apoſtolico non eſt neceſſaria noua [illegible] pro alienanda pecunia habita. n.[illegible]7*
16 *V[illegible] alienatio facta fuit pro cauſa c[illegible] non poteſt in aliud expendi. [illegible]43[illegible]*
17 *Pecunia habita ex retrouendi[illegible] licentia [illegible]plicatur in alium [illegible] in fundum meliorem. n.4[illegible]*
18 *Pecunia habita ex vendit[illegible] p[illegible] plicari [illegible]n emptione ce[illegible]*
19 *Pecunia habita cum ob[illegible] [illegible]am e[illegible] in aliquo[illegible] immobile, vel mobi[illegible] pr[illegible] alienatur ſi[illegible]e ſolemnitate. n.43[illegible]*
20 *Non tamen [illegible] neceſſaria ſolemnit[illegible] a[illegible] dum in id, pro quo eſt Eccleſia re[illegible]a.*
21 *Pecunia deputata pro emptione rei imm[illegible] habita [illegible]x alienatione fructuum [illegible] commun[illegible]ium, vel aliunde non [illegible] a[illegible]nari ſi[illegible]e ſolemnitate. n.4[illegible]9.*
22 *N[illegible]n [illegible]let in omnibu[illegible] [illegible] in E[illegible]ſia.*
23 [illegible]

24 *Pecunia reſeruata pro futuris neceſſitatibus, ſi [illegible] de [illegible] habet obligationem vt non alienetur poteſt alienari. n.442.*

25 *P[illegible]nnia implicata in cenſibus, & locis montium non poteſt alienari. n.443.*

26 *Secus de pecunia apud Campſorem depoſitata. numer.443.444.*

27 *Pecunia quæ eſt in proprietate Ecc[illegible]ſiæ non poteſt a[illegible]ienari. n.445.*

[illegible] *A [illegible]gibus Ciuilibus non deſumitur validum ar[illegible]mentum ad alienationes Eccleſiaſticas [illegible] n diuerſis terminis loquuntur. n.446.*

424 QVæ ſint mobilia, non pretioſa, quæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate in [illegible]? Mobile non pretioſum diffin[illegible] ut vi [illegible] d id, quod vel nō eſt magni valor[illegible], v[illegible] on [illegible] ſtus, vel ſeruando ſeruari non pote[illegible] ie [illegible] ſine ſui notabili diminutione. Ad[illegible]tus d. tract.14.q.47. & alij, aut non fruct[illegible] at [illegible] conditu non apponitur, quia vbi m[illegible] valoris quod nō eſt fructus poſſit ſeruando [illegible] ci[illegible] ſi non fructificet, non per hoc poteſt a[illegible]ena- [illegible] ſolemnitatibus. Fructus verò non compre- hendi ſub Paulina, ſed per eam fuiſſe excepto[illegible] rauit Sac.Congreg.Conc.in nu[illegible]ius 18. Septembris 1627. cuius mentionem fac[illegible]nt *Lezana p.2.cap. 19.n.57. Barboſa in ſum v. Superio[illegible] egulares n.7. B[illegible]J.[illegible].18.n.396.*

42[illegible] Co[illegible]igitur primò ex hac deſcriptione [illegible]d fructus, qui quotannis c[illegible] præd[illegible] nt mo[illegible] p[illegible]a, [illegible] ſol[illegible] tat[illegible] a [illegible] ri poſſ[illegible]nt. [illegible] habe[illegible]r exp[illegible] ex [illegible] & tradunt communit[illegible] DD. Et ratio eſt, qui[illegible] cet illi ſint etiam in quantitate aut valore pluſq[illegible] ani magni, & [illegible] a vt [illegible]iam ad multos annos ſeruari poſſint, ſunt tamen d[illegible] quorum d[illegible]trhactio eſt ne- [illegible]aria vniuerſaliter Reipublicæ, cum habentes [illegible] modi fru[illegible]us ex e[illegible] ſibi prouidere debeant de [illegible] quæ præd[illegible]a non producunt, ſed vel per artifi- [illegible], vel per me[illegible]turam media commutatiun[illegible] [illegible] obtineri. Ideo nece[illegible] fuit vt Eccleſiæ ma- [illegible] bertate diſtrahe[illegible] fructus, quos ex præ- [illegible], & [illegible]los vel vendendi, vel permuta[illegible] [illegible] alio mod[illegible] alienandi, vt hac via ſibi pro[illegible] [illegible] de neceſſarijs, quæ non ex prædijs, ſed [illegible] & contra Artifices, & Mer- [illegible]amuli, [illegible] non habentes prædia poſ- [illegible] & labore acquirere vnde viuerent. [illegible]od Beneficiati domini ſunt fructuū [illegible]n plenam adminiſtrationem, vt ex [illegible]antur, ſalaria ſeruis ſoluant, elee- [illegible] E[illegible]eſiarum neceſſitatibus ſub- [illegible] non poſſunt, niſi poſſint fructus [illegible].

[illegible] ſecundò mobilia non pretioſa [illegible], & armentorum, & inter hos [illegible] lac, & lanam, ſed etiam [illegible] tum, & aliorum animalium [illegible] m magnitudinem creue- [illegible]. Hi enim omnes compu- [illegible], [illegible] & re vera ſunt tales & [illegible]ab[illegible]ndo [illegible], & armenta nutriun- [illegible]luntur Por[illegible] am ſi in magna multi- [illegible]a natiuitat[illegible]ntur vſque [illegible] ad cer- [illegible] gran[illegible] res vend[illegible] pro ho- minum alimento. Sic venduntur agni, hædi, vi- tuli iuuenes, & equi etiam ad ætatem competentem dedu[illegible], & ex proprijs armentis habiti. Et ra- tio eſt ſupra d[illegible]a. Hæc enim omnia computantur inter fru[illegible]s, [illegible]r res ex cōmuni neceſſitate alie- nabil[illegible] & [illegible]ionem ordinatæ & inſtitutæ. Quam[illegible] ou[illegible]m boum &c. non poſſint ven- d[illegible] ta[illegible]re[illegible] vt ex eis [illegible] lo[illegible]co [illegible]eterum matrum non ſub[illegible]uantur al[illegible] pro gregum, & armentorum ma[illegible] ad [illegible] arbitrium, & prudentis patr[illegible] um [illegible] praxim patriæ.

4[illegible] C[illegible] tertio, quod mobilia non p[illegible] tio[illegible] a[illegible]nalia, o[illegible]s, capræ, equi, boues, & [illegible]a, q[illegible] prædi[illegible] af[illegible]xa ſunt, nec ſunt partes g[illegible] aut armenti. Neque enim ſola multitudo a[illegible]ma[illegible]um co[illegible]ſtituit [illegible] aut armentum, & ſi c[illegible] gr[illegible]x [illegible] ude ouium in numero d[illegible] porc[illegible] qua[illegible] nque *Donatus d.tra[illegible].nu.[illegible] ex Glo[illegible] in cap. nullus il pri- mo de e[illegible].d.* tamen nec viginti, nec quinqua- g[illegible]ta, [illegible] ce[illegible] oues gregem conſtituunt, niſi ſimul ordinatæ ſint in vnum corpus deſtinatum ad fructi[illegible]and[illegible]m. Tunc enim ſe habent ac ſi eſſent corpu[illegible]. Sed animalia nec prædijs affixa, [illegible] or[illegible]ta in vnum corpus fructiferum, inter ea, qu[illegible] ſeruando non poſſunt ſeruari computantur. Sic e[illegible] d[illegible]putati ad vſum equitan[illegible], aut pro curri- bus [illegible] aliqua ſolemnitate vendu[illegible]tur, aut permu- ta[illegible]. Sic etiam animalia vt boues empti, vt cum fuerint [illegible] pingues dentur ad macellum pro vſu h[illegible]o[illegible] alia ſolemnitate ali[illegible]antur. [illegible]c ſi ali- qu[illegible] R[illegible]r etiam Regularis emeret m[illegible] em animalium ad effectum reuendendi eos, poſſet qui- dem eſſe, quòd incideret in [illegible]as contra Religio- ſos exercentes mercaturam, & negotium, non ta- men incideret in pœnas contra alienantes ſine ſo- lemnitat[illegible] a[illegible] ſi eam animalium [illegible]ul[illegible]itudinem vendere[illegible] a[illegible]nimalia numerantur inter mobilia non pret[illegible] non ad[illegible]r ſolùm ex eo, quod ſeruando [illegible] d[illegible] poſſunt, cum pluribus in- ſirmitat[illegible], ſed quia ex vſu, & praxi, & [illegible] inter res ex communi bono alieoa- b[illegible] numerantur. Vnde eſt, quòd animalia & ſe mouentia tan[illegible] computanda inter mobilia non pretioſa p[illegible] ſine ſolemnitatibus dixerunt. *Redoan. Rubrica [illegible]e alienatione rerum ſe mouentium num.1[illegible] en.num 6. Tabien.numer.4. Sopranus in Ap[illegible]end.ad Filliuc.tract.44. num.27. ex Molina [illegible].465. L[illegible]zana p.2. cap.19. numer.57. Boſſ. tit.18.nu[illegible].3[illegible].*

428 C[illegible]igitur quartò, quòd inter mo[illegible] non p[illegible]oſa computantur ſerui ſeu manci[illegible] prædio aut bono immobili affixa. Debet enim [illegible] diſtinctio conſiderari. Nam vbi mancipia im[illegible] fixa bono immobili, cenſentur bona immobilia, vt ſupra dictum eſt. Quod [illegible] de his loquuntur il[illegible] qui aiunt ſeruos poſſe ali[illegible] ſi ſint [illegible] aut fugitiui, aut qui reuocari non [illegible]nt niſi [illegible] fugæ. *Redoan. vbi ſupra num.[illegible] 3[illegible] P[illegible] v. alienatio num.[illegible] Bar[illegible]. de iure [illegible] cap.30.num.[illegible] v.[illegible] B[illegible].d.[illegible] nu.[illegible]* [illegible]

cauſam requiritur aſſenſus Apoſtolicus. Poſſet forſan dici, horum ſeruorum alienationem eſſe caſum in iure expreſſum *cap. ſerui fugitiui 12. quæſt. 2.* in quo horum fugitiuorum alienatio permittitur. Sed cum ille Canon ſit Concilij Prouincialis, ſcilicet Concil. Agathenſ. & ideo extra illam Prouinciam non ſe extenderit, non poteſt hic caſus dici in antiquo iure communi permiſſus. Sed præterea neque verum eſt, quòd ſine ſolemnitate Paulinæ poſſint alienari res Eccleſiæ in caſibus a iure antiquo permiſſis, cum per eam vniuerſaliſſimè prohibeatur omnis alienatio præter emphyteuſim in caſibus permiſſis & ſolitis, & locationem ad triennium, & alienationem mobilium non pretioſorum.

429 Sed vbi ſerui nulli bono immobili ſunt affixi, bona ſunt mobilia, non pretioſa & alienabilia. Ideo *Molina tom. 2. diſp. 465. num. 3. Redoan vbi ſupra a. num. 2. quæſt. 24. Sopranus in appendice ad Filliucium cap. 4. num. 27. Bonac. de alien. p. 2. num. 4. Lezana tom. 2. c. 29. num. 57. quos ſequitur Boſſ. d. tit. 18. num. 398.* indiſtinctè dicunt mancipia, & iumenta non affixa prædijs computari inter mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ob mortem, morbos, & varios caſus, qui reparari non poſſunt. Et quia ſe mouentia nulli prædio affixa ſunt de illis quæ ex communi vſu & vtilitate ſunt alienabilia ſine ſolemnitatibus tanquam non affixa perpetuo viui vel diuturno, ſed prout melius in dies appareat [illegible] habilia. Cum tamen ſi ſerui iſti ſint Eccleſiæ, ſi alienentur eorum pretium in vtilitatem Eccleſiæ conuerti debeat. Vnde etiam eſt, quòd etiam ſi ad horum alienationem non ſit neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum, ſeu ſolemnitas Paulinæ, non poteſt tamen Eccleſiæ Rector huiuſmodi ſeruos, vel animalia ſe mouentia, quæ ſunt mobilia non pretioſa alienare niſi in vtilitatem Eccleſiæ. Et ideo pro hac parte verum eſt, quòd alienare poſſit ſeruos fugitiuos ſenes, inutiles, ebrioſos, inhoneſtos, latrones, & ſimiles de quibus loquuntur DD. citati. Nam aliàs ſeruos bonos, & fideles, & Eccleſiæ vtiles, & ſine Eccleſiæ vtilitate [illegible] non alienaret Eccleſiæ Rector.

430 Et conſiderandum eſt etiam, quòd cum manumiſſio ſit alienatio per quam ſeruo donatur libertas, & ſic per eam ſeruus donatur ſibi ipſi, vnde hoc cedit in Eccleſiæ præiudicium, primò prohibita fuit fieri hæc manumiſſio, [illegible] liberto manente ſub patrocinio, ſeu ſub iurepatronatu eiuſdem Eccleſiæ, vt colligitur *cap. [illegible] piſcopus qui, & cap. liberti, deſumptis ex Conc. Tol. 4. c. [illegible] & 70. 12. quæſt. 1. in cap. verò conſenſus & cap. Epiſcopus 4. de reb. Eccl. non alienand.* Permittitur Epiſcopi manumittere ſeruos remanſuros tamen ſub poteſtate Eccleſiæ, ſi tamen Epiſcopi aliquid de ſuo contulerint Eccleſiæ, quo poſſit compenſari præiudicium, quòd per manumiſſionem fit Eccleſiæ. Et cum *in cap. conſenſus*, conceſſum fuiſſet Epiſcopis aliquos ſeruos manumittere ſi ſaltem aliqua prædia ſeu bona acquiſierint Eccleſiæ [illegible] non habebant de proprio quòd Eccleſiæ donarent, aduertit *Panorm. q[illegible] cap. Epiſcopus*, [illegible] decernit [illegible] opo, qui ex p[illegible] vtrumque [illegible] mp[illegible] *ci[illegible] ol*[illegible] de[illegible]

Inde eſt ſecundò, quòd ſi Rector [illegible] voluerit manumittere ſeruum, ita vt nedum [illegible] non remaneat ſub patrocinio ſeu iurep[illegible] ſiæ [illegible] debet eidem Eccleſiæ dare d[illegible] miſſo æquales in bonitate, vt c[illegible] *d. cap. conſenſus num. 5. & habetur* [illegible] *qui vbi [illegible] arrectum.* aduertit, quòd [illegible] ſeruo m[illegible] ſſo requiruntur d[illegible]o [illegible] per han m[illegible] ſſionem factam ita [illegible] maneat [illegible] patrocinio Eccleſiæ duplex [illegible] E[illegible] præ[illegible] dicium, quæ priuat [illegible] patrocinio [illegible] ſeu iurepatronatu

43[illegible] S[illegible] ter[illegible]ò aduertendum [illegible] ex c[illegible] poteſt ſeruus Eccleſiæ manumitti [illegible] manumiſſione ſoluẽdo Eccleſię. Prima e[illegible] fiat Clericus. *cap. de famulis, & cap. e[illegible] l[illegible] ſ[illegible] an. [illegible] cap. qui ex famulis d[illegible] 5[illegible] de [illegible] ſt. 2.* In hac enim ma[illegible] p[illegible] um præiudiciũ [illegible] man[illegible] us ſub eius patrocinio [illegible] & [illegible] ire teneatur. *d. cap. eò liben*[illegible] n[illegible] ſeruus manumitti vt fiat Cleri[illegible] io[illegible] Affirmat *Boſſ. tit. 1[illegible] nu*[illegible] hoc [illegible] rum reſpectu Eccleſiarum Parochialium [illegible] ad matricem, vt ſcilicet [illegible] matrix [illegible] ſuos manumittere poſſit, vt ſu[illegible] at presbyteros, vel Diacõ[illegible] Et lat[illegible] c[illegible] r ex *d. cap. de famulis de [illegible] non ordinan[illegible].* Sed cum Clericus man[illegible] poſſit ab Eccleſia domina d[illegible] & ad[illegible] tranſi[illegible] abſolutè, [illegible] *in d. cap. e[illegible]* abſoluta manumiſſio & va[illegible] præ[illegible] manumiſſus hoc modo & tra[illegible] ſiam, priori [illegible] Dominæ [illegible] eius patrocinio aut [illegible] hæc manumi[illegible] neq[illegible] it fieri niſi E[illegible] d[illegible] uenienti eaque i[illegible] dit[illegible] eſſet, vt vna Eccleſia alteram mi[illegible] d[illegible] adiuuaret, & ad eam libertum ſuum mitt[illegible] quo tamen caſu libertus ſub prio[illegible] patro[illegible] maneret, & ad alteri Eccleſiæ inſeruie[illegible] centia ſuæ dominæ tranſiret. Altera [illegible] poteſt ſeruus manumitti eſt grati[illegible] d[illegible] ſeruitia præſtita. Eccleſiæ p[illegible] ſer[illegible] ei libertas conferatur. *cap. quo*[illegible] rem ſerui benemeriti dicunt [illegible] *& Redoan. vbi ſupra num. 12.* q[illegible] ſeruitium Eccleſiæ contulerun[illegible] *diſt. 79.* & vt ſi ſeruus coniuratio[illegible] ſiam reuelaſſet. Et nihilominus ca[illegible] *ſequitur Redoan.* addit, quò[illegible] citur, qui non eſt indignu[illegible] quòd ad manumittendum [illegible] licitè ſufficiat, quòd ſeru[illegible] adſit alia iuſta cauſa; ſup[illegible] iuſta cauſa donare, quod [illegible] iuſta cauſa adeſt, cum in [illegible] tidorale, ſeu gratitudi[illegible] a cep[illegible] a ſeruo. Cui [illegible] ſit ſine magno præ[illegible] ſub eius maneat pa[illegible] indigni poſſet adc[illegible] a ratio, tatis [illegible] a[illegible] [illegible]

ſtita. Quarto attendi debet, quòd hodie ſi ſeruus ſit prædio affixus non poteſt manumitti niſi iuxta formam ſecundum quam immobilia poſſunt alienari. Et quod ad hoc propterea non ſufficit iuſta cauſa, ſed requiritur aſſenſus Apoſtolicus *Redoan vbi ſupra num.34.*

432 Tandem conſiderandum, quòd *Portell.v. alienatio num.* [illegible] *addit.* & *Lezana vbi ſupra* exiſtimat, quòd ſi Eccleſiæ alicui ſit rel[illegible] ſ[illegible] ſeruus [illegible] conditione vt non vendatur, [illegible] ſi ve[illegible] ad [illegible] des, etiam ſi iſte [illegible], vel inu[illegible], vel damnoſus E[illegible] ven[illegible] à Principe impetrata d[illegible] lu[illegible] comm[illegible]tatione. Sed m[illegible] *num.*400. quia non eſt veri[illegible] grauare Ecc[illegible]ſiam [illegible] ritum, & ſibi damnoſum retine[illegible] ditio intelligeretur in hoc ſenſu, [illegible] pis, & habenda tanquam non ap[illegible] ſerui iſti demeriti, & mali, & da[illegible] ſunt man[illegible]di, ſed alienandi. [illegible] & *cap. iniuſtum videtur.* Cum econtra ſer[illegible] emeriti non debeant diſtrahi ſed manumitti *d. cap. iniuſtum.*

433 Colligitur quintò bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ſuæ veſt[illegible] quæ vſu ſatis cito conſumuntur, & veteraſcunt. In hoc puncto tamen DD. diuerſimode loquuntur, nam aliqui dant exemplú de veſtibus attritis. Alij vero abſolute numerant veſtes inter mobilia non pretioſa. *Redoan. rubric. de alienat.* rerum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt *numer.*8. *Tambur. tom.*3. *diſp.*14. *quæſt.*1 *num.*7. *Panorm. in cap. nulli num.*8. *de reb. Eccleſ. non alienand.* Nam veſtes cito veteraſcunt, quod, vt aduertit *Redoan, expreſſit Pſaltes in Pſal.*101. *dicens, & omne ſicut veſtimentum veteraſcunt.* Sed di[illegible]ingu[illegible]ndum eſt primo. Nam veſtes magni valoris, & ex materia durabili vt ſunt, quæ ex argento, auro, & gemmis intexte ſunt, ſi iam ſunt veteres, & at[illegible] vendi poſſunt ſubſtituendo tamen alias [illegible], & eiuſdem generis. Sicut enim hoc modo [illegible] tera animalia, & veteres libri, & veteres arbo[illegible]nari poſſunt ſubſtituendo aliud eiuſdem ge[illegible]m dici poteſt de veſtibus iſtis, quæ ſunt [illegible] dur[illegible]bili, & pretioſa. Vel veſtes ſunt ta[illegible] non co[illegible]ſtant ex materia durabili, ſed quæ [illegible] conſumuntur, vel ex qualitate mar[illegible]. Et huiuſmodi veſtes ex eorum conditione [illegible]ruari non poſſunt. Quod vero veſtes vſu [illegible] non p[illegible] ſufficere ad hoc vt ante[illegible]umptæ alienari poſſint; quia ſunt [illegible]nc vſum & pro hoc vſu fiunt, & ſi [illegible] & ex materia durabili de ſe ſer[illegible] opus eſt, & debent [illegible] pretioſum enim mobile [illegible] valoris, & eſt Eccleſiæ neceſ[illegible] ge[illegible]re ſeruabilium, & durabit [illegible] vt poterit. Quod præcip[illegible] [illegible]bus quarum vſus eſt rarus [illegible]us conſumitur. Ideo huiuſ[illegible] non poſſunt niſi cum iam ſunt [illegible]endo alias eiuſdem gene[illegible] [illegible]as ex pretioſa ma[illegible] [illegible] ſicut [illegible]

lemnitatibus iuris. Et inſuper eſt aduertendum, quòd etiam ſi veſtes aliquæ non ſint magni valoris, ſi tamen ſunt partes vnius totius ad vnum finem ordinatæ, vt ſi ſpectent ad ſuppellectilem vnius capellæ, vel ſacriſtiæ, non poſſunt alienari niſi ſi[illegible] di[illegible]tum eſt ſupra, vel de quibus vnius gregi, vel bri vnius bibliothecæ.

434 Colligitur ſextò, quòd inter fructus & mo[illegible] quæ ſ[illegible]uando ſeruari non poſſunt debent computari artificiata ab Eccleſia ipſa producta, [illegible] fructus artis [illegible] in ijs ars ipſa cenſenda eſt velut bonum immobile fructificans, & artificiata ex arte facta ſunt fructus, qui etiam per ſe ex [illegible]ni & nec[illegible]ria vtilitate Reipublicæ ſunt [illegible]biles. Sic vbi Regulares habent aromatarias, [illegible] medicam[illegible] eorum apothecas licitè vendunt [illegible]came[illegible] ta [illegible] arte ex margaritis, & alijs [illegible] gemm[illegible] po[illegible]ta. Nam & huiuſmodi [illegible] & ad prop[illegible] [illegible], & vt ſuperflua vendan[illegible]. Eodem m[illegible] in monaſterio Regularium ad ſit pictor et [illegible] excellentiſſimus cuius picturæ valerent centenaria aureorum poſſet monaſterium illas vendere tanquam fructu ad alienationem d[illegible]inatos, & [illegible] ex eo fine co[illegible]ctos vt pro vtilitate monaſterij a[illegible]cenetur. Idem dicitur de multis artificiatis magni valoris, quæ à Monialibus fiunt, & ſine ſolemnitatibus extraneis venduntur.

435 Colligitur ſeptimò, quòd pecunia [illegible] eſt bonum mobil[illegible] ex ijs, quæ [illegible]do ſeruari nõ poſſunt, [illegible] immò ex [illegible] natura & i[illegible]ſtitutione eſt res alienabilis tanquam inſtrumentum alienationum cuius non eſt alius [illegible]ſus, niſi vt eius alienatione, quæ humanam vitam ſunt neceſſaria acquirantur. *Clem. de rebus Eccl. non alien. Panorm. in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. n.*11. & ibi *Imola in fin. Gloſſa in l.*1. *§. ſed quæſitum ff. ad Trebell.* & *ibid. Barthol. Redoan. rubr. de alien.* rerũ quæ ſeruando non poſſunt ſeruari *num.*9. vbi hoc pluribus iuribus probat. *Ricc. p. p. praxis reſ.*47. & *reſ.*70. *num.*3. & apud eum *Canoph. Man. Rebuff. Socin. Alex. Ripa Dec* & *Caſſador. Grat. d[illegible]cept.*756. *num.*32. *Barboſa de off.* [illegible] *p. alleg.*95. *num.*4. *Azor. par.*2. *lib.*9. *quæſt.*5. *Palaus tom.*1. *tract.*11. *p.*15. *§.*1 *num.*3. *Sylueſt.* [illegible] *alienat. num.*7. *Quaranta num.*15. *Peregrin compend. priuil. v. alienatio ſcholijs v. dub. vero.* [illegible] *Tambur. tom.*3. *diſput.*13. *q.* [illegible] *num.*2. *Bonac. de alien. p.*2 *nu.*5. *Donat. d. tit.*14. *q.*51. *Boſſ. d. tit.*18. *num.*410. & apud illos, *Tiraquel, Sardus, Graſſus, Genuen. Molina, Vaſquez, Ciarlin. Bocrius,* & *Bordonus.*

436 Plures tamen ſunt caſus in quibus pecunia cenſetur bonum immobile, vel mobile [illegible] ſum non alienabile ſiue ſolemnit[illegible] [illegible]ſus, quando pecunia habetur ex [illegible] immobilis, vel mobilis pretioſæ. [illegible] naturæ in moralibus cenſetur pecunia, quæ eſt illius rei ex qua eſt retracta, quia talis pecunia in locum eiuſdem rei ſubro[illegible]tur, quæ per eandem pecuniam repræſenta[illegible]r. A[illegible]et ſi liceret in quocunque vius ſine ſolemnitatibus diſtrahere pecuniam ex re nõ alienabili retractam, breui poſſet Eccleſia depauperari, & fundi eius facilè in ventum diſſiparentur. [illegible]ia igitur retracta ex rei immobilis, aut mobi[illegible] alienatione cenſe[illegible] bonum, vel immobile pretioſum. *Redoan. vbi ſupra* [illegible] *r. de pecun. Eccl. alien. num.*16. *Ricc.* [illegible] *num.*3. *Bonac. Palaus Peregr. Quaranta lo-*

cis

gis citatis, Donat.q.52.num.7. Boſſ. num 412. & alij communiter.

437 Sed hic eſt aduertendum, quòd vbi alienatio rei immobilis, vel mobilis pretioſæ facta eſt cum debita ſolemnitate, non eſt neceſſaria noua ſolemnitas pro alienatione pecuniæ retractæ, vt bene ex *Bero* aduertit *Redoan.d.rubrica de pecunia Eccleſiæ alienat. num.15. & ex Redoan. Boſſ.* Quoniam enim alienationes cum ſolemnitate non fiunt ſine cauſa expreſſa, nec datur aſſenſus Apoſtolicus ad vendendum, niſi vt pecunia implicetur in aliquo in vtilitatem Eccleſiæ, ex licentia vendendi ſimul habetur licentia alienandi pecuniam retractam in venditione, vt ſi vendita res fuit tanquam minùs fructuoſa vt implicetur in alia eiuſdem vel alterius generis magis fructifera, iam ſine alia licentia, poteſt pecunia illa in rem magis frugiferam alienari. Immò ſi alienatio facta eſt ob certam cauſam [illegible] puta pro occurrendo neceſſitatibus Eccleſiæ, non poteſt pecunia retracta in alium vſum alienari ſine ſolemnitate. *cap.ſine excep.12.q.2.* quia fauore Eccleſiæ ſemper pretium loco fundi ſuccedit, vt *not. in cap 1. 12.q.3. arg.l.ita conſtare, & nota in l.final. de iure dot.* Et ſicut res ſine ſolemnitate non poteſt alienari, ita nec pretiũ eius poterit in aliam cauſam ſine ſolemnitate conuerti. *l. pupillorum, §.ſi prætor, ff.de reb. eorum.* Sed [illegible] alienatio rei immobilis, ſeu mobilis pretioſi non [illegible] ſit facta ex certa cauſa cum ſolemnitate & aſſenſu Apoſtolico, quia v.g. fuit alienatio neceſſaria, vt eſt redemptio, ſeu affrancatio cenſuum, tunc dubium eſſe poſſet, an requiratur aſſenſus Apoſtolicus ad alienandam eam pecuniam. Sed dicitur, quòd in re immobili eiuſdem, vel melioris qualitatis & redditus poteſt illa pecunia alienari. Nam & hæc alienatio eſt neceſſitatis; ne interim pecunia maneat otioſa & quia tenet locum fundi, qui [illegible] , ſi pecunia non a[illegible]retur. Debet verò al[illegible] fundo eiuſdem qualitatis aut m[illegible] Eccleſiæ [illegible] Ideo [illegible] ex redemptione cenſus poteſt em[illegible] licet in quantitate maius fru[illegible] quia ſtabilitas fundi longe præponderet [illegible] fructui, qui percipitur ex cenſu, cum c[illegible] capitale ſubiit periculo, quod eſt ſecurum ſi collocetur in prædio *Donat. p.2.tract.14.q.5.* Vnde eſt, quòd pecunia retracta ex venditione prædij non poteſt alienari in emptione cenſus, [illegible] ponitur pecunia periculo illam perdendi cum [illegible] bus. Sed neque ſi cenſus emptus reddebat [illegible] pro [illegible] nario dum iſte redimitur [illegible] pecunia [illegible] poteſt alienari in emption[illegible] m 5. p[illegible] centenario, niſi ſimus in caſu in quo d[illegible] ſtylo cenſus plus non vale[illegible] cenſum vendat pro maiori penſione. [illegible] pecunia habita ex reuẽdi[illegible] lia xlium cenſuum paſſiuum [illegible] gatione penſionis ex intere[illegible] *Donat. p.2. tract.14.q.74* [illegible] quia hoc [illegible] quia hoc eſt cemere [illegible] vendi [illegible] alienatio pecuniæ in emptione rei im[illegible] eſt prohibita. [illegible] *cap.11.num.* [illegible] Maij 1619. dec[illegible] po[illegible] pro ſolutione debitorum, v[illegible] pecunia redempti cenſus po[illegible]

ſiuus Eccleſiæ, quia hoc eſt veluti ſoluere d[illegible] & additur quod cum c[illegible]um venditi[illegible] co[illegible]tur Eccleſiæ de Ordinario ſub conditione, vt cenſus redimantur ex fructibus Monaſteriorum, n[illegible] licet pro tali cenſus redemptio [illegible] tale [illegible] cenſus acceptũ. H[illegible] ſolui poſſit [illegible] quæſtio, an ſc licet Regular[illegible] ſint emer[illegible] cum pacto affrancati [illegible] pecunia [illegible] bona immo[illegible] enim aliq[illegible] abſolutè; eo quia [illegible] in ex[illegible] cum a[illegible] cenſus, [illegible] Sed [illegible] hæc [illegible] abſolut[illegible] [illegible] pecunia [illegible] habita ex venditio[illegible] nec poteſt emi cenſus, ne[illegible] [illegible] alienationi [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible]

[illegible] N[illegible] p[illegible] num.351.M[illegible] 415. Azor. p. lib.[illegible] quia eſt [illegible] in contra[illegible] tum, & [illegible] ſitione [illegible] tatis eſt [illegible] uni[illegible] don.reſol.2. num.[illegible] naſſitio re in[illegible] ſtu locus [illegible] ſi re in bonis [illegible] non habet perpetuitatem in fru[illegible] natur [illegible] quia eſt pecunia ad [illegible] tem [illegible] & ex re fructifera proue[illegible] eſt [illegible] quo [illegible] [illegible] non ſuffi[illegible] quia aliter [illegible] ta in cenſu non [illegible] finiri, & extingui. Sed [illegible] cunia d[illegible] de [illegible]

4[illegible] ex ali[illegible] b[illegible] ſit pecunia data mon[illegible] [illegible] *p.2.tract.14.q.* [illegible] 9[illegible]

poſſet ſine [illegible] A [illegible]

[illegible]

fit ad maiorem [illegible], & ad melius eſſe. Sed [illegible] fabr[illegible] ſit n[illegible]. Quia teſte Ga[illegible] [illegible] Sac. Congr. 12. Martij 1619. de[illegible] [illegible] immobilia pro fabrica [illegible] hibuit aliena[illegible] [illegible] bona immobi[illegible] [illegible] & non [illegible] [illegible] melio[illegible] [illegible] nan[illegible] [illegible] po[illegible] [illegible] pec[illegible] re[illegible]

[illegible]

vtiliores alienationes ad vtilitatem eam poſſidentis.. Non ergo ex eo quòd pecunia ſit magna eſt bonum immobile, & vt tale, ſeu quia tale prohibitum alienari. *Syluest. v.alien.num.7.* Ideo nec illa opinio ſe fundat in ſola magnitudine pecuniæ, ſed ſuper eo, quòd pecunia magna ſit deputata ad emendum ſtabilia vel [illegible] p[illegible]a. Ve[illegible] volũtas hominis de [illegible] & immò prudentia [illegible] ve[illegible] topoſitis & determinatis [illegible] obligatio perma[illegible] vbi non adiung[illegible] bene aduerti[illegible] vel tutor pup[illegible] ſia multam pe[illegible] poſuerit ex p[illegible] [illegible] ad bonum [illegible] vel B[illegible] ſio [illegible] lan[illegible] quoniam i[illegible] o[illegible] [illegible]

441 Nam [illegible] *l.* & §. [illegible] [illegible] expir[illegible] & [illegible] cis [illegible] pre[illegible] *lig.* P[illegible] *Z[illegible]us* [illegible] *fedi lit.H.* aduertit in ea [illegible] *iam* non intelligi de [illegible] de deſtinatione orta [illegible] ſit ex venditione [illegible] ſimilibus [illegible] & t[illegible] re non valeat argue[illegible] ad ad[illegible] rum E[illegible] & a [illegible] pœnas vltra v[illegible] in [illegible] C[illegible] corat, vt pa[illegible] *Simonc[illegible] de d[illegible]* [illegible] *d[illegible]m.4 6* [illegible] no [illegible] d[illegible] quò[illegible] p[illegible] mobi[illegible] at mo[illegible] pretio[illegible] d[illegible] quo [illegible] p[illegible] *Tira[illegible]* [illegible] *C.d[illegible]* [illegible] *Ceua[illegible]os q.* [illegible] *ſus v.legatum* [illegible] *l.9.tit.3.num.* [illegible] *in Curia* [illegible] deputat[illegible] puta[illegible] *A*[illegible] *Vaſ[illegible]z d*[illegible] *p.2.num.5.* [illegible] *Donat* [illegible] [illegible] vt pecu[illegible] le pret[illegible] iuram[illegible] gatio D[illegible] [illegible]

nec eſt obligatio iuſtitiæ, ſed perſonalis religionis. Ideo o[illegible], quæ [illegible], [illegible] pecunia [illegible]ta ad e[illegible] po[illegible] c[illegible] o A[illegible] ſto [illegible] o valid[illegible] debe[illegible] ga[illegible] iu[illegible] ve[illegible] al[illegible]nat[illegible] [illegible]am. Nam [illegible] alienat[illegible] h[illegible] co[illegible] abet [illegible]otum ve[illegible] al[illegible] A[illegible] [illegible] as a[illegible] [illegible] & [illegible]

442 [illegible] ea [illegible] de p[illegible] [illegible]

443 [illegible]

ſententia probatur ex *l. ſi eborus* §. 1. *ff. de legat.* 3. Et ſecundò, quia pecunia repoſita ad hoc eſſum lucrum dicitur eſſe in annuo redditu, annuus verò redditus eſt & cenſetur res immobilis. *Clem. exiui de paradiſo, de verb. ſignificationibus*. Tum tertio, quia non poteſt negari, quin ſeruando ſeruari poſſit, quòd fructificat, ſi retineatur, eſt verò citra dubium quod pecunia depoſitata apud campſorem [illegible] cat & apud talem conſeruari poteſt.

444 Sed neque huius opinionis rationes conuincunt. Longe enim diuerſa [illegible] neceſſario per accidens, & ex induſtria, & eſſe bonum immobile. Nam etiam ſi quantitas [illegible] locaretur alicui eo viento ad [illegible] tationem [illegible] pompam, ſi mentum [illegible] , neque tamen eſſet bonum immobile. Sed & [illegible] hæd [illegible] nſeruarentur, [illegible] fructificare [illegible] neque tamen [illegible] non aliunde [illegible] computantur [illegible] mihi videtur [illegible] nec [illegible] extra [illegible] *tioſæ*, ſed ipſa [illegible] genera bonorum [illegible] alienabilia, quæ [illegible] ſolemnitate alienari [illegible] ſunt [illegible] cet fructus, & qu[illegible] ibi *ac de fructibus* [illegible] *bonis* [illegible] At vero ex [illegible] bona [illegible] ſed [illegible] valde, vt max [illegible] & nihilominus a tenari valent [illegible] pretii [illegible] tamen ex [illegible] , & vt [illegible] *de ap.* [illegible] ta, a iz vero res [illegible] *ff. d* [illegible] *m.* Ideo pe[illegible] a nun [illegible] bonum, & [illegible] ad quæ [illegible] da [illegible] debet intelligi [illegible] non eſt fructus, & [illegible] rò pecun[illegible] bus ex quibus [illegible] ex [illegible] alienatione, fructus eſt [illegible] non poteſt [illegible] [illegible] ſum, [illegible] poteſt. Pecunia igitur [illegible] immobil[illegible] & alienat [illegible] Nec [illegible] dominii [illegible] hoc non [illegible] ex [illegible] apud [illegible] quod [illegible] d [illegible] ſtent, cum ſit ad [illegible] Nec in contrarium [illegible] ſi [illegible] cet ſi hæc ratio [illegible] quod etiam pecunia colloca[illegible] ex vi contra[illegible] poſſit repeti. Non enim

eſt eadem ratio: Tum quia pecunia in montibus non deponitur vt cuſtodienda, ſed inueſtitur principaliter pro fructu, & per eam emitur ius habendi penſiones, quod eſt immobile. Tum quia pecunia collocata in montibus non poteſt repeti, loca enim montium non vacabilium perpetua ſunt. Et pecunia in eis collocata non poteſt repeti, & ſi quis eam velit, & ea indiget poteſt vendere loca montium, ſed non poteſt cogere dominum montis, vt ſibi pecuniam reſtituat. Ideo, quòd pecunia ex eo, quod deponitur in banco campſorum, non fiat inalienabilis dixerunt *Pinellus in l.* 1. *p.* 2. *numer.* 44. *C. de bon. matrim. Mant. de coniect. l.* 9. *tit.* 9. *numer.* 2. *Palaus d. par.* 15. §. 1. *num.* 6. *Bordonus p.* 1. *reſol.* 27. *num.* 52.

445 Sextus caſus eſt ſi pecunia ſit in proprietate Eccleſiæ, qualis eſt, quæ à prædeceſſore in dignitate relinquitur. Hanc enim comparari rei immobili dixerunt. *Redoan. rubr. de pecunia Eccleſ. alienatione num.* 15. *&* 16. *Quarantà d. num.* 25. *Barboſa d. al. g.* 5. *num.* 43. *Grat. diſcept.* 517. *numer.* 12. *& in annotat. ad eandem, & diſcep.* 576. *num.* 33. *Ric. p. p. reſol* 70 *num.* 3. *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 419. Hæc diſtinctio eſt vera, & magiſtralis, ſed non comprehendit niſi primum, & ſecundum ex caſibus ſupra poſitis. Diſtinctio vera eſt, quia vel pecunia eſt capitale, vel [illegible] us. Hic enim eſt ſenſus illius diſtinctionis datæ ſub his aliis terminis, quia ſcilicet pecunia vel ſit in proprietate, vel in fructu. Tunc vero eſt in proprietate, ſi teneat locum rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, quæ ſunt in proprietate Eccleſiæ, hoc vero habet [illegible] proueniat vel ex alienatione rei immobilis aut mobilis pretioſæ, vel per ea erit ad Ecc[illegible] am [illegible] obligatione emendi ex ea aliquod [illegible] . Sed ſi pecunia ſit fructus, quia ex alienatione [illegible] eſt habita, vel quod in idem [illegible] ex [illegible] non pretioſæ, hæc pecunia non [illegible] proprietate, ſed in fructu, ſeu in redditu & [illegible] prælatos DD. eſt alienabilis ſine [illegible] . Eodem dicitur de pecunia donata [illegible] obligatione, quæ eſt fructus fundi pie[illegible] . Quòd verò a [illegible] citati DD. exemplum ant in pe[illegible] ab [illegible] hoc facit in eſt, quia pecunia, quæ eſt [illegible] regulariter non relinquitur [illegible] ori, [illegible] atus anteceſſor [illegible] vo[illegible] pecunia ſecundum diuerſas conſuetudines aut leges pertinet vel ad Cameram Apoſtolicam, vel ad hæredes, vel etiam forſan alicubi remanet Eccleſiæ, & verè tranſit in Eccleſiæ proprietatem, vt capitale non alienandum niſi tanquam bonum immobile. Sed tamen in Prælaturis vbi Prælati nec faciunt fructus ſuos, & durant ad tempus, ex hoc præciſe, quod Prælatus terminato officio relinquit in Eccleſiæ ærario pecuniam, ſi aliàs illa eſt fructus, remanet tanquam fructus à ſucceſſore alienabilis, ſicut & poterat ab anteceſſore alienari, nec per hoc naturam mutat. Non intereſt, igitur quod pecunia ſit relicta a prædeceſſore in dignitate, quia ſi prius erat fructus, non ex hoc deſinit eſſe fructus alienabilis, nec ſucceſſor eſt impeditus ne alienet frumentum vel vinum, quia relictum à prædeceſſore. Ideo *Boerius dec.* 109. *Sylueſ. v. alienatio num.* 7. *fin. Bonac. p* 2. *num.* 5. *Palaus d.* 3. 1 *num.* 5. *Vaſquez de reddit. c.* 2. §. 2. *dub.* 13. *Bord. d. reſ.* 27. *num.* 51. *Ricc. p. p. reſ.* 47. bene ſentiunt, quod ſi pecunia eſt retra-

cta ex re immobili, vel non alienabili, non poteſt alienari vt in primo, & ſecundo caſu dictum eſt. Cæterum ex quo pecunia ſit ſub dominio Eccleſiæ, non ſequitur, quòd ſit inalienabilis, cum omnis pecunia Eccleſiæ ſit in poteſtate Eccleſiæ, & tamen pecunia Eccleſiæ ſi ſit fructus, aut ſeruando ſeruari non valens, poteſt alienari.

446 Et tandem aduertendum, quòd ex legibus Ciuilibus non deſumitur validum argumentũ ad alienationes Eccleſiaſticas, quia in diuerſis terminis loquuntur, & de diuerſis ſtatibus. Nam vel attendunt pretioſitatem & magnum valorem rei, vt videtur conſideraſſe *d.l. ſi chorus* §.1. *de leg.*3. Et propter hoc multi DD. æquiuocatione ducti ſunt. Cum lex Canonica non ſpectet valorem rei, ſed ſi res ſit fundus, vel fructus fundi, ſeu ſi res ſeruando ſeruari poſſit, vel non poſſit ſeruari, & admittit, quòd ſine ſolemnitate alienari poſſint fructus etiam ſi magni valoris, & etiam ſi in maxima quantitate. Non eſt etiam eadem ratio de pupillis, qui relinquuntur tutelæ extranei, de quo multùm præſumi poteſt & valde timeri, quòd infideliter res pupilli adminiſtret, vt ipſe, vel ſui ex hoc commodum acquirant, vel etiam in eo præſumi poteſt negligentia, ex quo nec pupillus, nec res pupilli illius ſint, vel nec ad illũ pertineant. Quæ præſumptiones locum non habent in Eccleſiaſtico adminiſtratore bonorum Eccleſiæ, quorum bonorum fructus vel ſunt Eccleſiaſtici adminiſtratoris, vel ſunt eius corporis cuius ipſe adminiſtrator eſt membrum, vnde bona illa ſua ſunt, quia bonum totius eſt bonum partis. Quamobrem argumenta iſta, quæ vel ex lege ciuili, vel ex ſimilitudine rationis deducuntur, claudicant centum & mille pedibus.

S V M M A R I V M.

1 *Bona Eccleſiaſtica ſunt bona Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, ſiue ſint de menſa Rectoris, ſiue de menſa Eccleſiæ. n.*447.
2 *Quid ſit eſſe de menſa Prælati, vel Eccleſiæ. n.*447
3 *Bona Eccleſiaſtica ſunt bona Capellarum, Oratoriorum, quæ in Eccleſia ſunt. n.*448.
4 *Et bona hoſpitalium, quæ ſunt fundata auctoritate Epiſcopi. n.*449.
5 *Hæc gaudent beneficio reſtitutionis in integrum. num.*449.
6 *Et bona Confraternitatum, quæ ſimili modo ſunt fundata. n.*450.
7 *An Hoſpitalia & Confraternitates non erectæ author. Ordinarij ſint loca pia alij negant, alij affirmant. nu.*451.452.
8 *Viuente fundatore Hoſpitalia fundata ſine auctoritate Ordinarij non ſunt loca pia. n.*453.
9 *Secus fundatore mortuo. n.*453.
10 *Bona Hoſpitalium huiuſmodi ſunt ſub cura Epiſcopi. n.*443.
11 *Etiam ſi fundata cum conditione vt non ſint ſub cura Epiſcopi, ſub eo ſunt in caſu negligentiæ. num.*443.
12 *Bona huiuſmodi Hoſpitalium non alienantur ſine ſolemnitate. n.*443.
13 *Idem dicitur de Confraternitatibus in perpetuum deputatis ad opera pia. n.*454.
14 *In dubio ex quibus præſumatur Hoſpitale fundatum auctoritate Epiſcopi. numer.*455
15 *Capellæ priuatæ non ſunt loca pia. n.*456.
16 *Bona Commendarum non alienantur ſine ſolemnitate. n.*456.
17 *Item bona deputata pro fabrica Eccleſiæ. n.*458.
18 *Secus dicendum de bonis patrimonialibus Clericorum. n.*459.

Quid nomine Eccleſiæ veniat, dum prohibentur alienari bona Eccleſiæ, ſeu quæ ſint bona, quæ dicantur Eccleſiaſtica?

447 EST autem certum primò, bona Eccleſiaſtica eſſe bona Eccleſiarũ ſeu Monaſteriorum, vt conſtat ex toto titulo de rebus Eccleſiæ non alienandis, & extrauag. *ambitioſæ eod. tit. Clem.* 1 *eodem & Decreto Vrbani Octaui*. Et hoc verum ſiue huiuſmodi bona ſint de menſa Epiſcoporum, aut Prælatorum, aut beneficiatorum, ſiue de menſa Eccleſiæ. Illa enim dicuntur eſſe de menſa Epiſcopi, quæ principaliter ad eius ſuſtentationem ſunt deputata, vnde etiam per ipſum ſolum recipiuntur & adminiſtrantur. *Gloſſ. in Clem.* 1. *ver. ad menſam de exceſſu Prælat. Innoc. in cap. vt ſuper de reb. Eccleſ. non alien. & ibid. Panorm. num.*9. *Barboſa de off. Epiſ. all.*95. *num.*67. At verò de menſa Eccleſiæ ſunt ea bona, quæ perpetuo Eccleſiæ fuerunt vnita, atque ita quæ nunquam ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium fuerunt alteri conceſſa, vel quæ ad eam reuerſa vel ei incorporata ſunt poſt *Menoch. de arbit. caſu* 433. *à num.* 2. & *c num.* 10. & 11. *tradunt Barboſa vbi ſupra num. Boſſ. tit.* 18. *num.*479. Sic quæ [illegible] ad ſuſtentationem cuiuſcumque Prælati, aut beneficiati [illegible] tata ſunt, de menſa eius dicuntur eſſe [illegible] bona Regularium ſunt de menſa Ecc[illegible] ſeu Monaſterij, nullique particulari pro eius ſu[illegible] putata ſunt, ſed pro communi Religioſorum [illegible] Monaſterij vtilitate ſunt ordinata, & Eccleſiæ [illegible] Monaſterio ſunt incorporata.

448 Secundò bona Eccleſiæ ſunt bona [illegible] larum, Altarium, Oratoriorum, quæ ſunt in [illegible] Eccleſia, vel Monaſterio, vel etiam Capella[illegible] aut Oratoriorum quorumcumq; quæ vel Papæ [illegible] Epiſcopi auctoritate fundata ſint. Secu[illegible] vero [illegible] ſint fundata auctoritate Epiſcopi, vt per [illegible] fra citatos.

449 Tertio nomine Eccleſiæ h[illegible] loca pia, expreſsè enim in extrauag. *ambitioſæ* inter bona prohibita alienari ponuntur quibus Eccleſiæ, Monaſteria, & loca pia reguntur [illegible] rantur &c. Verum conſiderandum, quòd non om[illegible] celebrationi miſſarum. d[illegible] tatus ſine controuerſia eſt locus pius [illegible] certum, quòd ille cenſetur talis, qui [illegible] te Epiſcopi fundatus, vnde Capellæ, [illegible] priuatæ, quæ habentur in domibus [illegible] Nobilium, vel etiam Hoſpitalia priuata [illegible] data Epiſcopi auctoritate, a [illegible] loca pia, per loca igitur pia ca[illegible] ne dub[illegible] guntur, quæ ſunt ad cultum Dei & pieta[illegible] auctoritate Papæ, vel Epiſcopi fundata [illegible] *noc. in cap. inter dilectos, de donationibus.* [illegible] *tbent. hoc ius, C. de ſacroſ. Eccle. canoniz*[illegible] *Imola & Panorm. in cap. nulli de reb. Ecc. non* [illegible] *Bart. in l. conſtitutum ff. de teſtam. mi*[illegible] *Franc. in cap*[illegible] *de reb. Eccl. non alienan. in* 6. *Redoan. in rubr. an m*

mate-

materia alienat. veniant loca pia. Vbi plura allegat, & diffuſè tractat de hac materia: *Ric. p. p. praxis. reſ. 37. Quaranta v. alien. num. 28. Boſſ. tit. 18. nu. 481.* & alij plures apud iſtos. Nam & locis pijs competere priuilegium reſtitutionis in integrum ſi ſint fundati auctoritate Epiſ. habetur ex *cap. requiſiuiſti. §. ſecus*, de teſtamentis, vt tradunt *Panorm. & Redoan. locis citatis*. Hiſque locis pijs competere priuilegia Eccleſiarum decerniturⅰ *ap. ad hoc de Relig. domibus, & cap. 2. de foro Compet. & plures DD. citatis probat Ricc. d. reſ. 37.* Et ſic in titulo *de reb. Eccleſiæ non alien.* comprehenduntur etiam loca pia, auctoritate Epiſcopi fundata.

450 Colligitur primò loca pia eſſe Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi erecta, in quibus charitatis & miſericordiæ opera exercentur, vt ſunt infirmos curare, pauperes alere, peregrinos hoſpitari, captiuos redimere, orphanas d[illegible], & alia ſimilia opera perficere. Item ſecundò col[illegible] itur [illegible] od ſi auctoritate Epiſcopi ſunt fundatæ, loca pia ſunt Confraternitates laicorum, & ideo bona Eccleſiaſtica non alienab[illegible]ia ſunt bona ei[illegible] Confrat[illegible] tibus pertinentia ad effectum pro[illegible] cultum, & ad ſuarum Eccleſiarum, aut Oratoriorum ornamentum, ad ſubleuandos pauperes, puellas miſerabiles maritandas, ad eleem[illegible] nas erogandas, ad miſſarum celebrationem, ad [illegible] andos Rectores a[illegible] ſuarum Eccleſiarum mi[illegible] & tandem ad ea [illegible] oc[illegible] randa, quæ [illegible] cu[illegible] tu, & operibus miſericordiæ incum[illegible] [illegible]c verò certa ſunt, & tradunt communit[illegible] DD.

451 Dubium eſt an Hoſpitalia, & Confraternitates non fundatæ auctoritate Papæ aut Epiſcopi, etiamſi in eis ex inſtituto exerceantur Dei cultus, & opera pietatis, & eorum bona congeſta ſint, vt deſeruiant ad talia opera, dicantur, & ſint loca pia, & ita vt eorum bona ſine aſſenſu Apoſtolico, & ſolemnitatibus alienari non poſſint. Talia enim non eſſe dicenda loca pia, & eorum bona poſſe alienari ſine ſolemnitatibus voluerunt *Redoan. rubr. de conſenſu, §. ſed quid de bonis hoſpitalium num. 1 & rubr. an in materia alienat. appellatione Eccl. [illegible] l[illegible] ca pia num. 6. Quaranta v. alien. num. 28. Borell. in ſum. deciſ. p. 1. tit. 15. num. 41. Hugol. de pot. Epiſ. c. [illegible] 4. [illegible] 4. num. 6. Barboſa ad [illegible] quis presbyterorum num. 5. de reb. eccl. non alien. Ricc. p. 1. praxis reſ. [illegible] 7. Bonac. de al[illegible] en. p. 2. nu. 10. Donat. p. 2. tract. 14. q. 60. Grat. diſcep. 517. num. 4. & 6. Felin. cap. de quarta num. 1. & 2. de praſ[illegible] p. Bald. in l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. & in Authen. H[illegible] us porrectum, eod. tit. Benintendus, Magonus, [illegible] & alij à præſati[illegible]*

452 [illegible] cum denominatio loc[illegible] congruè non [illegible] efficientē locum, [illegible] d a cauſa finali a q[illegible] a[illegible] res morales & ſpeciem & denominationem acc[illegible] i[illegible]; ideò alij volunt, quòd non ſi[illegible] nde Hoſpita[illegible] bus, Cappell[illegible], Oratorijs [illegible] rater[illegible] tibu[illegible] negetur nom[illegible] & ratio loci p[illegible] [illegible] non app[illegible] ite ſolemniter Epiſcopo eo ta[illegible] n[illegible] nec di[illegible] entiente [illegible] rigantur, & vn[illegible] cu[illegible] s ordinentur per ſ[illegible] principa[illegible] ad D[illegible] cu[illegible] & ad opera pietati[illegible], & miſeri[illegible] [illegible] Ho[illegible] vel Confraterni[illegible] tas [illegible] p[illegible] ando principaliter non a[illegible] ultum, aut a[illegible] ra pi[illegible] ati[illegible], ſed ob alium [illegible] congregatur. Sed vbi eius bona congeſta ſunt vt inſeruiant ad neceſſaria Eccleſiæ, & diuini cultus, ad pauperes ſubleuandos, ad puellas orphanas dotandas, & ad ſimilia pietatis opera etiam ſi ſint fundata non interueniĕte auctoritate, Epiſcopi eſt locus pius, nec poteſt ab erectoribus diſſolui, nam locus ſemel Deo dicatus non poteſt ad profana conuerti, *§. ſacra, §. religioſam inſt. de rerum diuiſione*. Vnd[e] ſimilium vel hoſpitalium vel Confraternitatum loca non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus requiſitis ad alienationem bonorum Eccleſiæ. *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. num. 36. Zabar. conſ. 11. & conſ. 13. in princip. Soccin. ſenior conſ. 82. num. 34. volum. 4. & ex Ioſeph Ladon. Rebuff. & Gutierez, Ricc. p. p. prax. reſ. 45. vnde Rota apud Seraph. deciſ. 724. num. 7.* abſolutè dixit quoad prohibitionem alienationis non eſſe differentiam inter bona Eccleſiaſtica, & Confraternitatum laicarum.

453 Huius verò quæſt. ſolutionem puto petendam eſſe ex diſtinctione, quam tradidit *Panorm. in cap. de Xenodochys num. 3. & cap. ad hæc num. 4. de Relig. domibus*. Nam de huiuſmodi hoſpitalibus fundatis ſine auctoritate Epiſcopi loqui poſſumus pro tĕpore vitæ fundatoris, vel poſt mortem illius. Nam Hoſpitale non fundatum auctoritate Epiſcopi viuente adhuc fundatore eſt locus priuatus, nec eſt adhuc Religioſus, ſed de voluntate teſtatoris poteſt mutari. Et Eccleſia nondū acquiſiuit ius aliquod, dum fundator ex mera ſua libertate mutabili, & ſine indiſſolubili contractu in aliqua ſua domo ex charitate introduxit hoſpitalitatem. Et hoc tale hoſpitale eſt merè laicale, & non eſt perpetuū, ſed manuale, & poteſt reuocari. Et de ſimili hoſpitali verum eſt, quòd non eſt locus Religioſus, & bona ei applicata alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus, vt prima opinio vult. Sed poſt mortem fundatoris, iam eius diſpoſitio eſt irreuocabilis, iuxta *Authent. de Eccleſ. tit. cap. 11. ibi. Si quis autem pro Redemptione Captiuorum, aut alimentis pauperū hæreditatem, aut legatum reliquerit in rebus mobilibus, aut immobilibus, ſiue ſemel, ſiue annuale: & hoc modis omnibus ſecundùm teſtatoris voluntatem ab ij[s], quibus iuſſum eſt hoc facere compleri*. Itaque ſimilis locus eiuſque bona, pia ſunt quia ex pietate relicta, & ad vium pium, nimirum ad recipiendos, & c[illegible] andos, aut alendos pauperes, ſeu ad alia opera miſericordiæ propter Deum diſpoſita irreuocabiliter. Et iam tam locus iſte, quam eius bona inter Chriſti patrimonium computantur, cum data ſint ad opera miſericordiæ propter Chriſti fidem, amorem, & ſpem exercenda. Et iam tam ille locus, quàm eius bona ſunt ſub cura Epiſcopi, per textū in *Authent. & in cap. 3. & cap. tua nobis, & cap. Iat de teſtam. & Clem. 2. de relig. Domibus & per Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* Quod in puncto noſtræ quæſt. eſt indubitatum, quia ad Epiſcopum pertinet præcipuè & ex officio cura adimplendarum piarum vltimarum voluntatum fidelium, vnde eius officij eſt inuigilare, & attendere ne bona per vltimas voluntates diſpoſita dilapidentur, & in alios vſus conuertantur, ac propterea ne in præiudicium piæ vltimæ voluntatis alienentur. Quod apertè eſt manifeſtum ex iuribus citatis. Nam quæ diſpoſuit *Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* habere locum etiam in Hoſpitalibus, & locis pijs priuatis declarauit S. Congr. Concilij prout reſe[illegible] unt *Garz. de benef. pa[illegible] cap. 16. nu. 602. & ex Armendariu addit. ad* [illegible]

receptl. leg. Nauar. l. 1. tit. 6. de viſit. nu. 67. Barboſ. ad d. cap. 8. Conc. Trid. num. 5. Quod adeò verum eſt, vt ſi etiam in fundatione cautum eſſet, vt præfatorũ bonorum curam non haberet Epiſcopus, nec adminiſtratores tenerentur eidem reddere rationem, nihilominus primò hoc non teneret, niſi in fundatione id de licentia Epiſcopi, aut Su[illegible]ioris permiſſum fuiſſet. *Stephanus Veyms conſ. 16. num. 19.* quem refert, & ſequitur *Barboſ. ad cap. 9. num. 27. d. ſeſſ. 22 Conc. Trid.* [illegible]*iana & alij apud eum part. 1. tract. 2. reſ. 83. in princ Pius* [illegible] *par.* [illegible] *cap. 3. a. 5. nu. 25.* Secundo adhuc in caſu negligentiæ Epiſcopi eſſet animaduertere vt omnino pia voluntas teſtatoris impleretur [illegible] *d. Authent. ſi quis autem de Eccleſ. tit. Franciſc. Carpan. de execut. teſtam.* [illegible] *cap. 22. n. 69. & ex eo Barb ſa vbi ſupra.* Vbi ergo ex morte fundatoris [illegible] factum eſt in perpetuum in[illegible]abiliter locus pius iam eſt capax etiam legatorum, & relictorum. *Barboſ. cap. ad hæc nu. 2. de* [illegible] *& alij apud ipſum*, [illegible] pius locus cuius bona ſunt Chriſti patrimonium, ſub cura Summi Pontificis conſtituta, & ideo dicta bona poſt[illegible]uàm ſunt Hoſpitali huic incorporata, non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari. Quod præter DD. ſupra in ſecunda ſententia relatos [illegible] al[illegible] plures, & præcipuè cum data diſtinctione *Panormitani* [illegible]uos refert, & ſequitur *Garz de bene. p. 5* [illegible] *1. n. 6*[illegible].

454 Vnde idem dicendum eſt de Confraternitatibus, & quibuſcumque [illegible] ijs locis inalterabiliter & in perpetuum deputatis ad præfata opera pietatis in Dei cultũ. Nam quidquid ſit an huiuſmodi loca ſint proprie ſacra, & an etiam gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, cum huiuſmodi eorum bona immutabiliter ſint ad opera pietatis, in Dei cultum ordinata, ſunt verè loca pia, & eorum bona tanquam ad Chriſti patrimonium ſpectantia ſunt ſub adminiſtratione Summi Pontificis, & Prælatorum Inferiorum, nec poſſunt ſine ſolemnitate [illegible] alienari, vt citati DD. probant

455 In dubio etiam an Oratorium [illegible] Hoſpitale, vel Confraternitas fuerit erecta authoritate Epiſcopi, ſtandum eſt poſſeſſioni, & rei quæ prima facie apparet. Præſumptiones verò ex quibus [illegible] eſto vt facta Epiſcopi auctoritate colligi poteſt ſũt. Prima ſi Hoſpitale fuit ædificatum in forma Eccleſiæ, & habet altaria in quibus celebratur, quia ſine auctoritate Epiſcopi non poteſt Eccleſia ædificari. *Conc. Trid ſeſſ. 22. cap. 8. de reform.* Secundò, ſi Hoſpitale habet Oratorium cum campanili, & campana, ibique miſſa publicè celebratur apertis ianuis, & ad quam audiendam populus confluit. Neque enim ſufficeret haberi campanam, niſi publice pulſaretur, vel celebrari miſſam, [illegible] ce[illegible]aretur publice apertis ianuis. Tertio ſi Hoſpitale denominetur ab aliquo ſancto [illegible] habeat nomen Sancti [illegible] appropriatum. Quartò, ſi in Hoſpitali ſit [illegible] hoſpitalitas per tempus [illegible] ſum. Quintò, ſi in eo ſint ſepulturæ vel cœmeterium. Sexto, ſi in eo baptizaretur. Se[illegible] ſi reciperet decimas. De [illegible]ibus videri poſſunt. *Maſcard. de probat. conſ. 5*[illegible]*4.* [illegible] *869. Menoch. de* [illegible] *præſump. l. 6 præſ* [illegible] *9. Rota deciſ. 72* [illegible] *p. 1. di*[illegible] *Quaranta* [illegible] *alien num. 29. Riccius p. p*[illegible] *axis* [illegible] *B*[illegible] *ſſ. 10.* [illegible] *tit. 18. num. 48. Ciar* [illegible] *m. 1. cap. 16. Donatus de tract. 14. q. 00. & alij ab* [illegible] *citatis.* Quia autem ex *d. cap. 8. Conc. Trid. ſine* [illegible] auctoritate erigi non

poſſunt Oratoria, quæ ad viam ianuam habent, & ad quæ pateat publicus acceſſus, ſi conſtet longo tempore fuiſſe in eo celebr[illegible] [illegible]am præ[illegible]tur fuiſſe erectum auctoritate E[illegible]op[illegible].

456 Sed Oratoria & Capp[illegible]æ priuatæ no[illegible] deputatæ [illegible] cultum [illegible] mibus [illegible] licentia Papæ. Neque enim Epiſcopus po[illegible] [illegible] per decretum *Conc.* [illegible]*rid. d. cap.* [illegible] *ibidem* [illegible]*m. 15. relatos a Ba*[illegible] [illegible] & [illegible] nec gaudent immunitate [illegible] Nec [illegible] publicum [illegible] munem, & [illegible] [illegible] ro ex [illegible] quod in ea celebretur miſſa & [illegible] na officia, præ[illegible]mitur conſ[illegible]cta au[illegible]ritate [illegible] ſcopi, [illegible] alia [illegible] citate tempor[illegible] DD. [illegible] pra citatis habe[illegible]r.

45[illegible] Quart[illegible] [illegible] C[illegible] mendæ, & P[illegible] [illegible] Eua[illegible] ge[illegible]æ, & a[illegible] M[illegible] lorum [illegible] ipſa [illegible] & Ec[illegible] & Ec[illegible] [illegible] na. *Ro*[illegible] *24.* [illegible] *S*[illegible]*aph* [illegible] *R*[illegible] *tom. 1. q*[illegible] *Fabian de Mo*[illegible] *empt & v*[illegible] *nu. 8.* [illegible] *apyc. dec.* [illegible] *B*[illegible] *tit. 18 num.* [illegible]

45[illegible] [illegible] deputata p[illegible] para[illegible] [illegible] C[illegible] & M[illegible] bona Ecc[illegible] *deciſ.* [illegible]*6. num.* [illegible] *1. part. 2* [illegible] de[illegible]et [illegible] per quam de[illegible] ſiæ, vt ſi [illegible] in teſtamento [illegible] & legato ab Eccleſia acceptato [illegible] ſimplex a[illegible] ſiæ vſu [illegible] d[illegible]pu[illegible] ce[illegible] [illegible]placito.

449 [illegible]atrimonia autem a[illegible] Cl[illegible]rematur non ſunt bona Eccleſia[illegible] lia, quod ad e[illegible] ſolemnitates Paulinæ *Ricc. p. 1 praxi* [illegible] *B*[illegible] *d. tit.* [illegible] *num. 4* [illegible] alia [illegible] [illegible] ſine licentia Epiſcopi ex [illegible] *ſ*[illegible] *cap. 2. de reformat.* [illegible] gau[illegible] g[illegible] honorum Eccleſiæ [illegible] quos [illegible] & [illegible] *Ricc*[illegible]

SVMMARIVM.

1 [illegible] *tanſa* [illegible] *ſolemnitat*[illegible] [illegible]
2 [illegible]
3 *Pri*[illegible] *q*[illegible] *in* [illegible]*4.*
4 [illegible] *F*[illegible] *cauſa* [illegible] *n.* [illegible]
5 [illegible]*m*[illegible] *p*[illegible]
6 [illegible] *m*[illegible]
7 [illegible]
8 *Non* [illegible]
9 *H*[illegible] *eſſe* [illegible] *n. 4*[illegible].
10

10 *E[illegible] debet conſtare aliter, quam ex alienantis aſ-ſ[illegible]e. n. 461.*

11 *[illegible] enati incu[illegible] onus probandi neceſſita-[illegible]m. 4[illegible]5*

12 *[illegible] eſt facta ex nec[illegible] cauſa certa, [illegible] pr[illegible] nem. [illegible]*

13 *R[illegible] pro cauſa [illegible] 464.*

14 *[illegible] pro[illegible] [illegible] pr[illegible] m. n. [illegible]*

15 *[illegible] fit [illegible] 465.*

16 *[illegible] quod [illegible] n. 466.*

17 *[illegible] alienandum non ſuffi[illegible] ſine [illegible] mmitate nec[illegible]ſitas n[illegible] ſit ext[illegible] ma. n. 46[illegible]*

18 *Nece[illegible] te vrgente a[illegible]antur e[illegible]m, [illegible] ſub co[illegible]itione non a[illegible] na[illegible]*

19 *[illegible] interuent[illegible] decr[illegible] ſolemnit[illegible]te. n. 46[illegible]*

20 *Qua[illegible] ſ[illegible] n. 4[illegible]*

21 *[illegible]*

22 *[illegible] firma[illegible]*

23 *In a[illegible] quam [illegible]*

24 *[illegible] co[illegible] tu[illegible] n. 473.*

Quæ & qualis neceſſitas ſit [illegible] iuſta alienandi bona Eccleſiæ?

INSPE[illegible]

461 S[illegible] Eccleſiæ [illegible] [illegible] dec. [illegible] num. [illegible] coram [illegible] commu[illegible]ter D[illegible] & t[illegible] [illegible]

ficiat. Secund[illegible]m qualiter exiſtente neceſſitate alienatio facien[illegible]a. T[illegible]m ex quibus bonis ſit facie[illegible]da.

462 Ci[illegible]a p[illegible]mum a[illegible] con[illegible]deratur, quod ne[illegible]ſſitas pote[illegible] co[illegible] vel particularis. [illegible] poteſt e[illegible] neceſſita[illegible] vel proximi. [illegible] rſ[illegible]us pot[illegible] eſſe nece[illegible]ta[illegible] extre[illegible] vel non, [illegible] tamen grauis, & rur[illegible] pot[illegible] [illegible] ve[illegible] cu pa. [illegible] dat [illegible] cau[illegible] bona Eccleſiæ [illegible] cu[illegible] [illegible] vt quando debita vi[illegible] *aut[illegible] facimus[illegible] authen. hoc ius por[illegible] C. de [illegible]* vel [illegible] vi[illegible]tus, vel [illegible]ment[illegible] aut med[illegible] arctat Eccl[illegible]æ M[illegible], aut R[illegible]ioſo[illegible] aut [illegible]paranda nec[illegible] ſunt Eccleſiæ [illegible] *[illegible]oram Seraph. dec. [illegible] 9. & communiter* [illegible] Et q[illegible] E[illegible] de a[illegible] [illegible] [illegible] conſtructione M[illegible] [illegible] *[illegible] n.*

4[illegible] N[illegible]m vero pro[illegible] Eccleſiæ ſed [illegible] neceſſitate pauper[illegible] [illegible] etiam [illegible] *[illegible] DD[illegible] aurum [illegible]* [illegible] vt ſit [illegible] ex [illegible] grau[illegible] nec[illegible]ſſitate pau[illegible]

46[illegible] [illegible] etiam [illegible] [illegible] Christi [illegible]

[illegible] *num. 4[illegible]* [illegible]

[illegible] n. 14.

[illegible] *n. 14.*

[illegible] pauper[illegible]

[illegible]ues

d[illegible] ex [illegible] ſt [illegible]rrere, & ideo non eſt [illegible] ne [illegible] res [illegible] pro [illegible] ad [illegible] mna [illegible] be- [illegible] N [illegible] ri [illegible]

464 [illegible] gra[illegible] & [illegible] & [illegible] ad *Concium de C*[illegible] *nanonum* [illegible] *num.* [illegible] *cap.* [illegible] *num.* 4. [illegible] *cap.* [illegible] 50. Sed h[illegible], quod di[illegible] quod [illegible] non p[illegible]t a [illegible] io [illegible] in o[illegible] ptio[illegible] non [illegible]. I[illegible] ha[illegible] pars [illegible] *R*[illegible] *ex* [illegible] *cap.* [illegible] *num.* 44. [illegible] *num.* [illegible] No[illegible] aperta [illegible] nam [illegible] Immo quod nec [illegible] No[illegible] alierent [illegible] nec [illegible], adiderunt [illegible] *Redoan. Carl.* [illegible] 6. *Boſſ.d.num.* 5.

465 Vnde [illegible] quod [illegible] anti res Ec[illegible] fter al a bo[illegible] & [illegible] a [illegible] alena [illegible] [illegible] Ec[illegible] *Rota* [illegible] *& Molan.* [illegible] *mer.* 8. [illegible] quat do alena[illegible] tium in[illegible] rem [illegible] in v[illegible] al[illegible] & [illegible] *Com*[illegible] *cif.* 3. 8 [illegible] *mer.* [illegible] ab h[illegible] onere [illegible]

dente tract[illegible] [illegible] pre[illegible] [illegible] a cauſa [illegible] Q[illegible] N[illegible] & ad [illegible] ra[illegible] p[illegible] cut[illegible] N[illegible] [illegible]

Apoſtolico, & ſolemnitatibus, ſi Eccleſia neceſſitetur à iudice, & ſic duo ſunt in hoc caſu neceſſaria, vt alienatio validè fiat, ſcilicet inſtantia creditoris Eccleſiæ, & decretum ſeu ſententia legitimi iudicis, qui tamen non poteſt nec debet ſententiam ferre niſi cauſa cognita, & examinato debito Eccleſiæ, & viſo eſſe tale, cui ipſa teneatur ſatisfacere, & rurſus examinatis Eccleſiæ bonis, vt appareat Eccleſiam ex mobilibus aliàs alienabilibus non poſſe ſatisfacere, & tunc res minùs damnoſa alienari debet; nec pro paruo debito alienari debet res magna, & his conſideratis Iudex ſententiam ferret, & alienatio erit neceſſitatis, & fieri poterit nõ requiſito aſſenſu Apoſtolico. *Redoan.* Rubr. de cauſis propter quas fiunt alienationes. *num.95. Quar. v. alien. num.36. & faciunt communiter DD.*

470 Eſt verò etiam diſtinguendum inter neceſſitatem Eccleſiæ, & Rectoris, nam pro neceſſitate Rectoris non licet alienare bona Eccleſiæ, vt poſt *Rebuff. tit. de Regia ad Prælaturas* §. *& Ricc. par.6. coll.2164. & Borell. tit.25. num.75. & Pyr. Corradum de diſpenſ. l.6. c.1. num.18. aduertit Baſſ. num.60.* Rector verò ſi debita perſonalia habeat, debet illis ſatisfacere ex fructibus.

471 Quando autem ex neceſſitate non patiente moram facta eſt alienatio, nihilominùs debet poſtea ratificari contractus à Pontifice; neceſſe enim eſt ei repræſentari negotium, vt poſſit videre an neceſſitas fuerit vera, vel ficta, aut mendicata, & tollantur fraudes. *Redoan. vbi ſup. num.128. ex Baldan c.1. qui feu. dar. por. & ex Hugol. de off. Epiſ. Boſſ d. tit.1[illegible] num.60. Ciarlin. cap.183. nu.55. & apud eum Imola.*

472 Quantùm autem ad tertium ſcilicet, quo ordine facienda ſit alienatio, cum ex neceſſitate eam fieri contingit, conſiderandum eſt, quòd conceſſum ex neceſſitate catenus eſt validum, quatenus neceſſitas vrget, non vltra, vt ex *Barthal. in l.1. §. vlt. num.1. ff. de ſeruis Gabr. conſ.118. num.5. v. ſecundo quia, l.1. & Decan l. ſi donatione 13. col.4. ante fin. num.17. tradit Grat. tom.3. diſcep.570. num.11. & ex Ciarl. cap.183. num.52. et cap.105. num.65. et Pyrrho Corrado de diſpenſ. l.9. cap.8. a. num.13. tradit Baſſ. num.48.* Ideò hic primò eſt ſeruandum, vt ſi neceſſitati Eccleſiæ poſſit occurri ex fructibus, non debent alienari res immobiles. Nam & dato, quòd fru[illegible]us ſint Prælati, hoc procedit quando nõ ſubeſt neceſſitas alienandi, al[illegible]as debet, ſi poteſt, ex fructi[illegible]uidere, non verò res alienare *Panorm. in cap. nu[illegible], de reb. Eccl. non alien. Rota in Auximana bo[illegible] 1 Febr. 1[illegible]80. et in Placentina 1. Non. 1580. coram S[illegible]ap[illegible] apud Ricc. p.p. praxis in princip. num.2. Donatus p.[illegible] 4. quæſt.9. nu 3.* Quando verò neceſſitas alienandi bona Eccleſiæ vrget, tal[illegible]s Ordo ſeruar[illegible] debet, vt pro paruo damno non alienetur res magna, [illegible] ex Eccleſiæ bonis potiùs mobilia, quam immobilia, & ex mobilibus potiùs ſuperflua, q[illegible] neceſſaria, & ex neceſſarijs potiùs non ſac[illegible] q[illegible] conſecrata, quæ ſi poſſit fieri potius [illegible] iam Eccleſiam alienari debent, quòd ſi vẽdantur [illegible] prius iuxta rubricas profanari debent, & [illegible] tradi, vt do[illegible]it *D. Thom. ſupra quæſt.100.* [illegible] *tradunt communiter DD.* & de his vi[illegible] *Authent. hoc ius porrectum C. de Sacroſ.* [illegible] *magis puto ff. de rebus eorum Redoan. de* [illegible] *alienatio nu.91. 92. & 93.*

Maſcard. conſ.73. Quaranta v. alienatio nu.36. Grat. diſcep.570. à num.10. Ciarl. d. c.183. num.51. Ricc. p.p. praxis in annot. ante reſolut. primam. Rota apud Seraph. dec.1450.

473 Sed nunquid ordo præfatus eſt ſubſtantialis, ita vt incidat in pœnas contra alienantes, qui illum non ſeruauerit? Subſtantialis eſt tunc, cum eſt de forma literarum Apoſtolicarum, vel cum ex non obſeruantia illius conſurgit notabile detrimentum Eccleſiæ, cuius indemnitas ſeruari omnino debet.

S V M M A R I V M.

1 *Altera cauſa alienandi eſt vtilitas. num.474.*
2 *An hæc vtilitas ſit quæ excludit damnum, vel quæ excludit non lucrum: variæ opiniones. n.475.*
3 *Ad valorem alienationis ſufficit vtilitas, quæ excludat damnum, niſi aliud requirat forma reſcripti. n.475.*
4 *Ad prudentem alienationem requiritur vtilitas lucroſa. n.475.*
5 *Valor rei intrinſecus & extrinſecus. n.476.*
6 *Vtilitas debet eſſe indubitata. n.477.*
7 *In dubio vbi alienatio facta eſt cum ſolemnitatibus præſumitur vtilitas. n.478.*
8 *Vbi alienatio ſit facta cum ſolemnitatibus Eccleſiæ eſt probare non vtilitatem. n.489.*
9 *Secus vbi alienatio ſit eſt facta ſine ſolemnitatibus. num.479.*
10 *Alienatio ceſſante vtilitate nulla cenſenda. numer.479.*
11 *Salis atteſtationibus partium non probatur vtilitas. n.480.*
12 *Nec ſola narratiuà Notarij. n.480.*
13 *Ad probandam vtilitatem conſiderantur qualitas rei & modus fructuum. 480.*
14 *Valor fructuum ex pluribus annis æſtimandus. num.480.*
15 *Fructuum valor non probatur ex locationibus. num.481.*
16 *Valor rei non tantum ex fructu, ſed etiam ex rei æſtimatione dependet. n.482.*
17 *Venditiones præteritæ non ſufficiunt ad probandum valorem. n.482.*
18 *Valor fructuum maximè conducit ad rei valorem. num.482.*
19 *Multæ circumſtantiæ conſiderandæ in teſtium examine. n.482.*
20 *Teſtes deponentes de diuerſo pretio non probant. num.483.*
21 *Satis eſt quod teſtes deponant de valore ſecundum communem æſtimationem. n.483.*
22 *Eccleſia poſt alienationem factam cum ſolemnitatibus poteſt probare læſionem; & hoc probato alienatio eſt nulla. n.484.*
23 *Commiſſarij non poſſunt excedere formam mandati. 485.*
24 *Niſi in vtilitatem Eccleſiæ augendo pretium. numer.485.*
25 *Clauſula vocatis vocandis infert neceſſitatem probationis iudicialis. n.486.*
26 *Clauſula ſi tibi conſtiterit requirit probationem, & citationem. n.486.*
27 *Commiſſarius debet examinare teſtes, & probare vtilitatem. n.486. 487.*

Sſ 28 *Atte-*

28 *Atteſtationi Commiſſarij non creditur ; n.487.*
29 *Etiam cum proceditur extraiudicialiter neceſſariã eſſe citationem partis alij affirmant , alij negant . num.487.*
30 *Vbi Papa derogando Paulinæ committit ſimpliciter informationem non eſt neceſſaria citatio. numer.488.*
31 *Vbi Rector eſt qui ſupplicauit pro alienatione non citatur. n.489.*
32 *Patronus an citandus? nu.489.*
33 *Qui habet regreſſum ad beneficium citandus , numer.489.*
34 *Si Rector non ſupplicauit eſt citandus : ſufficit tamen, quod ſit præſcas. n.490.*
35 *Quæ ſint, quæ poſſunt vrgere contra decretũ Commiſſarij. n.491.*
36 *Decretum Confirmatoris non præſumitur, niſi probetur. n.492.*
37 *Niſi vbi conſtet de Eccleſiæ vtilitate, poſſeſſione etc. num.492.*
38 *Sententia Commiſſarij an iuſtificanda ex actis. numer.493.*
39 *Sententia Commiſſarij non iudicanda nulla quia eodem die data, quo eſt præſentata commiſſio . numer.493.*
40 *Commiſſ. cognoſcit de ſubreptione reſcripti . numer.493.*
41 *Commiſſ. eſt iudex delegatus. n.495.*
42 *Ideo debet eſſe in dignitate conſtitutus. n.495.*
43 *Mortuo Papa, re integra, Commiſſarij non poſſunt vti commiſſione. n.496.*
44 *Commiſſarius non poteſt ſubdelegare. n.497.*
45 *Commiſſarij per Signaturam Iuſtitiæ poſſunt ſubrogari, n.498.*
46 *Sola taciturnitas faciens ad vtilitatem alienationis vitiat Commiſſionem.499.*
47 *Sufficit & attendi debet vtilitas de tempore contractus. n.500.*
48 *Ad habendam tamen qualitatem valoris rei & fructuum debet attendi tempus præteritum , & futurum. n.501.*
49 *Alienatio facta pro valore æſtimato tempore peſtis non ſuſtinetur. n.501.*
50 *Vbi ad valorem contractus requiritur ſcriptura , tempus ſcripturæ attenditur. n.502.*
51 *Vbi contractus fit ex licentia Papæ data ex certa ſcientia &c. attenditur tempus contractus. numer 502.*
52 *In emphyteuſi attenditur tempus ſcripturæ. n.502.*
53 *In renouatione emphyteuſis attenditur tempus reconceſſionis. n.502.*
54 *Sufficit quod vtilitas fuerit cœpta de tempore contractus. n.503.*
55 *Emptor rei Eccleſiæ non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem Eccleſiæ. n.504.*
56 *Secus in mutuo, depoſito, & emptione cauſa neceſſitatis. n.504.*
57 *Diuiſo dummodo importat regulariter modum . num.504.*
58 *In alienatione voluntaria non eſt neceſſaria ſubhaſtatio. n.505.*
59 *In alienatione neceſſaria debet adhiberi ſubhaſtatio. n.506.*
60 *Hæc ſolemnitas an poſſit ſuppleri. n.506.*
61 *Rei Eccleſiæ regulariter deliberatur pro plus offerente. n.507.*
62 *Conuenit tamen vt Eccleſia non vendat pro pretio excedente. n.507.*
63 *Res relicta ſub conditione vt non alienetur , poteſt ratione vtilitatis ex beneplacito Apoſtolico alienari. nu.508.*
64 *Vbi non viget Paulina ſolum in caſu neceſſitatis ſine beneplacito Apoſtolico alienari poteſt res relicta vt non alienetur. n.509. 510.*
65 *Donatum Eccleſiæ ad certum vſum non poteſt ſine aſſenſu Papæ conuerti in alium vſum . n.511.*
66 *Alias Eccleſia ſubditur caducitati. n.511.*
67 *Iuramentum de non alienando ſub duplici forma præſtatur. n.512.*
68 *Iuramentum de non alienando abſolutè intelligitur de alienatione illicita. n.513.*
69 *Iuramentum de non alienando ſine licentia intelligitur etiam de caſu licito . n.514. 515.*
70 *Nec legatus dat licentiam alienandi, vbi adeſt iuramentum non alienandi inconſulto Prælato non ſpectante ad ſuam Prouinciam. n.516.*
71 *Legatus poteſt dare licentiam alienandi bona poſita in ſua Prouincia. n.516.*
72 *Non obſtante iuramento Prælatus alienat valid[è] res modicas, & in caſu neceſſitatis non patient[is] moram. n.517.*
73 *Alienatio facta in caſu alias licito cõtra iuramentum ex vi periurij non eſt inualida. n.518.*
74 *Qui iurauit non alienare non poteſt locare. n.51[9]*
75 *Gratitudo eſt iuſta cauſa alienandi. n.520.*
76 *Sed merita debent eſſe magna & probata. nu.52[0]*
77 *Quæ conſideranda ſint circa vtilitatem Eccl[eſiæ] a num.521. vſque ad n.540.*

Quæ & qualis vtilitas præbeat iuſtam cauſam alienandi Eccleſiæ bona?

INSPECTIO QVARTA.

474 ALtera cauſa iuſta alienationis rerum Eccleſiæ eſt eiuſdam Eccleſiæ vtilitas, *iubemus, C. de Sacroſ. Eccleſ. §. ſi verò aliquis Auth. cod. authen. de non alien. §. hæc igitur , authen. de alien. & emphyt. §. ſi verò aliquis , & §. ſi quis circa finem, authen. & §. ſanctiſſimi vero, cap. ſine exceptione 12. q.2. cap. nulli de reb. Eccleſ. non alien. cap. 1. eod. tit. in 6. Clem 1. eod. tit.*

475 Plura autem circa hanc partem ſunt cõſideranda. Et quidem primo quid ſit & quæ illa vtilitas ob quam poſſunt alienari res Eccleſiæ. Nam dubium eſt an æqualitas pretij & valoris veniat nomine vtilitatis, ita vt ſufficiat quòd Eccleſia tantum recipiat, quantùm dimittit, vel ſit neceſſe vt eius conditio melior efficiatur. Nam ſufficere quod in contractu Eccleſia non patiatur detrimentum, & tantùm recipiat quantum dimittit volunt, *Panorm. conſ. 41. num 3. lib. . ex cap. ſi quis quilibet cum §. præced. 12. q. 2. & cap. ſi Epiſc. 12. q 5.* [illegible] *tred. ta ab Inoc. & Io. Andr. in cap. cum in offic. de teſtament. Item Felin. conſ. 42. nu. 4. verſ. tertio mou Azor. p. 2. l. 9. cap. 2. q. 8.* Verùm oppoſitum [illegible] volunt, & cenſent nomine vtilitatis importari meliorem conditionẽ Eccleſiæ & maiorem [illegible] & lucrum, ita vt vtilitas ſit qua plus habere ſupponitur, quàm prius habebatur. *Rot. dec. 4 [illegible] n. par. 2. recent. & dec. 65. nu. 4. & dec. 22. par. 2. [illegible]*

et in

& in Romana invalidationis confus 24. Maij 1591. dec. 243. num. 5 tom. 3. diuerſ. Barboſ. ad [illegible] p. 1. de reb. Eccl. non alien. num. 3. & ad cap. ſine ex [illegible] ep. num. 1. 4. q. 2. & de iure Eccl. [illegible] 3. cap. [illegible] o. num 1 [illegible] fine Boſſius [illegible] num. 6 [illegible] Menoc. [illegible] in add. ad ca[illegible] [illegible] num. 4 [illegible] & R [illegible] p. praxis [illegible]

[illegible]

ſecus, vera eſt ſecunda ſententia [illegible] licet Eccleſiæ alienar. res [illegible] a [illegible] lucretur, & ſic fiat aliquo modo locu[illegible]tior; quia ſcilicet, id quod dat vel ſibi ſit mag[illegible] commodum, vel ſit ſibi neceſſarium, vel vtile ad aliquem [illegible] ſibi valde proficuũ [illegible]. Nam ad minus imprudentia ma[illegible] Eccleſia ſine ſpe alicuius vtilitatis, quod [illegible] diſtraheret, vt ſo[illegible]m tantum reciperet, [illegible]aret. [illegible] de eſt, qu[illegible]d nun[illegible] ad valorem [illegible] ſufficit Sedi Apoſtolicæ exponere plenè [illegible]tatem & motiua, quæ ſuadent alienationem, & poſtea agere ſecundum eiuſdem Sedis [illegible] ſeruata omnino forma literarũ Apoſtolicarum. Quod ſi alienatio fiat ſine aſſenſu Apoſtolico [illegible] nulla erit, non quidem ex capite inutilitatis [illegible] ia non eſt damnificata, ſed eo, quòd [illegible] Apoſtolicus. Et vbi Paulina non [illegible] contra [illegible]lam præualeat con[illegible] [illegible]abit alienatio in valore, ſi [illegible]a damnũ, ſed ex d[illegible] alia[illegible]. Nam aliàs quòd a[illegible] [illegible]tatibus ſuſtineatur, ſi [illegible] ex c[illegible]tis iuri[illegible] *d. cap. ſi [illegible] qual bet.* [illegible] *m.* Quod v[illegible] *cap.* [illegible] *excep.* [illegible]

[illegible]

[illegible] ca h[illegible] tat[illegible] [illegible] *dubium* [illegible] nec[illegible] [illegible]em *E*[illegible] vt hæc [illegible] vt nulla poſſit tergiuerſa[illegible] [illegible] textus [illegible] requirat niſi [illegible] quid [illegible], quod in [illegible] non eſt tale quod [illegible] oral[illegible] afficit ſufficit enim [illegible], & [illegible] Et cum [illegible] rei Eccleſiæ niſi de aſſenſu [illegible] debent verba conceſſionis. Si [illegible] ſubreptio, vel obreptio, & tamè [illegible] ſi [illegible] hæc cauſa cogn[illegible] alienatio fieri poterit talis qualis [illegible] ſi conceſſio ſit conditionata [illegible] *in* [illegible] *atem*, tunc debet probari [illegible] [illegible]dentia, & certitudo indubitata.

478 Tertiò, autem dubitatur, an in dubio vtilitas præſumatur, vel potiùs probanda ſit? Datur verò diſtinctio: nam vel alienatio facta fuit ſine ſolemnitatibus; & tunc vtilitas Ec[illegible]æ minimè præſumitur, & habenti intereſſe & alleganti vt[illegible]tatem incumbit onus eam probandi. *Bald. in l. q[illegible]cumque. C. de ſeru. fug. Auendan. de exequend. Mand. p. 1. cap. 4. num. 31.* quos refert, & ſequitur *Ricc. par. 1. p[illegible] in princ. n. 5. Quaranta v. alien. n. 12. Rot.* [illegible] *n. 3. & 4. p. 1. diuerſ. Ciarl. c.* [illegible] *5. n. 50.* [illegible] *Caua.* [illegible] *Borell.* quos refert, & [illegible] *B[illegible] n. 69.* [illegible] i[illegible] alienatione ſeruatæ [illegible]erunt [illegible] ſolemnit[illegible]tes, & tunc præſumitur Eccleſiæ vt[illegible]tas ad[illegible] [illegible] *c. 1. col. 9. qui feud.* [illegible] *Panorm. con[illegible] 31. num.* [illegible] *Al[illegible]x. conſ.* [illegible] *9. Rota d. de[illegible] 81. & deciſ.* [illegible] *p. 1. diuerſ. & dec. 370. apud Seraph.* [illegible] prout refert *Ricc. par. 1. prax.* [illegible] dicitur vbi per Comm[illegible]ſarios [illegible] pr[illegible]tum pro vtilitate, alienat[illegible]nis *Rota* [illegible] *par. 1. diuerſ. num. 1. & dec.* [illegible] *5.* [illegible] *& numer. 5. apud Seraph. & d*[illegible] *1. num. 1. p.* [illegible] *dec. 6*[illegible] *4. num. 1. p. 2. Re*[illegible] [illegible] tur pro executoribus *Panorm.* [illegible] *41.* [illegible] *alien.* [illegible] *13. Febr. 1580 apud* [illegible]

[illegible] hoc verò c[illegible] [illegible] ſeruati[illegible] [illegible] fuiſſe læſam [illegible] [illegible] vtilitas p[illegible] [illegible] iuris ſolemn[illegible] [illegible] referunt. [illegible] probanda [illegible] emptio [illegible] quo ſenſu loquu[illegible] [illegible] rint ſol[illegible] [illegible] id probari [illegible] [illegible] pr[illegible]endat [illegible] ſa[illegible] hoc proba[illegible], vt [illegible] *Conar. d. cap.* [illegible] *num. 1.* [illegible] *Rota in Bonon.* [illegible] *Appolina* [illegible] *ram Orano. B[illegible] d. tit. 18. num.* [illegible] eff[illegible]um petendi reſtitutionem [illegible] probau[illegible] [illegible] ſtante tunc cauſa venditæ [illegible] neceſſitas, vel vtilitas [illegible] rite cum omni ſolemnitate [illegible] & [illegible] firmata a Commiſſ[illegible] [illegible] *n. 12. Ric[illegible] d. reſ.* [illegible]

480 Quart[illegible] co[illegible] do vtilitas [illegible] certum [illegible] ninè creditur. *R.* [illegible] *& 716. num. 3. p. 1. d*[illegible] *num. 4.* [illegible] *num. 16. B*[illegible] *Bor*[illegible] [illegible] ſol[illegible] ficit ad h[illegible] *cauſa* [illegible] *num. 1. C. 5. & dec.* [illegible] *& Bo[illegible]ſ. vbi ſupra*, & [illegible]

attendi debet, quòd ad probandam hanc vtilitatem duo conſideranda ſunt, ſcilicet valor proprietatis, & v[illegible]lor annui redditus, qui ex fundo percipitur [illegible] va[illegible]r i pro[illegible]at[illegible]r non ta[illegible] ex quali[illegible] [illegible] fructuum [illegible] *l. ſi fundus* [illegible] *ff. d*[illegible] *in* [illegible] *quos & l.* [illegible] *Co*[illegible] [illegible] *Am*[illegible] [illegible]

ta v. alienatio. num. 12. *Rota dec.* 508. *nu.* 5. *coram Seraph. et dec.* 178. *num.* 2. *p.* 2. *diuerſ. Ricc. p. p. praxis in princ. num.* 4. *et reſ.* 8. *nu.* 2. *Boſſ. d. tit.* 18. *nu.* 72. *et* 74. & hac [illegible] probata alienatio [illegible] nulla.

485 Quintò circa d[illegible] procedendi Commiſſ[illegible] nonnul[illegible] conſi[illegible] Commi[illegible] & [illegible]

[illegible]

[illegible]tur vt verum ſit, etiam ſi Papa in Commiſſione dicat, quòd poſſit procedi extraiudicialiter & ſummariè, nam nec per huiuſmodi clauſulam poſſe c[illegible] ſubl[illegible] neceſſitatem citationis partis ad [illegible] *Ballam. dec.* 6[illegible] *et* 672. *Creſ. d. dec.* 12. *de prim*[illegible] *in vna Conchen benor.* 1[illegible] *Iunij* 1591. *coram* [illegible]*antica, Boſſ d. n.* 76 *et ex d. dec. Creſcent.* Additur [illegible]d quando proceditur extraiudicialiter, non [illegible]llaria citatio ad ſingulos actus, [illegible] vna citatio [illegible]ficit. Sed non eſſe neceſſariam [illegible]itationem [illegible] quando proceditur extrai[illegible]dicialiter volue[illegible] In ho[illegible] *Ricc. d. reſ.* 104. *num.* [illegible] *d*[illegible]*um* 3. *int*[illegible] *ſententiam Panorm. conſ*[illegible] *conſ.* 19 *num.* 13. *Dec. conſil.* 99. *Rot. dec.* [illegible] *m.* 8. *p.* 2. *diuerſ.* & hanc opinionem hodie [illegible]rte in his ſtandum eſt conſuetu[illegible] vbi agitur de intereſſe alienius [illegible] nihil decernatur.

[illegible] in commiſſione deroget [illegible]

[illegible]

[illegible] vero [illegible]endum, quòd licet ex [illegible]rij pr[illegible]matur vtilitas Eccl[illegible] [illegible]on ob[illegible] admittetur probatio [illegible] & volens probare contrarium one[illegible]batione, & ita vt requiratur pio[illegible] & per teſtes valde graues. *Rota* [illegible] *ſ. Ricc. p. p. praxis reſol.* 8. *nu.* 2. [illegible] min[illegible]s contra commiſſarij dec[illegible] [illegible]ò ſi appar[illegible]non fuit [illegible] formæ. vel [illegible] cogatio, [illegible]

fuiſſe præcipitanter interpoſitum, quæ præcipitatio videretur adeſſe, ſi ſtatim poſt receptam commiſſionem decretum fuiſſet interpoſitum; debet enim Commiſſarius non procedere perfun[illegible]tè, ſed diligentiſſimè inquirere, vt Eccleſiæ nec[illegible]tatem, vel vtilitatem cognoſcat, & de i[illegible] inquiſitione, & cauſæ cognitione debe[illegible] conſtare expreſsè & clarè ex actis, & non per ſo[illegible] Commiſſarij atteſtationem. Et de ijs videri poſſunt. *Quaranta v. alienatio num. 12. Ricc. d. re[illegible] l. 8. B[illegible] num. 81.* & alij ab ipſis relati.

492 Adeo autem debet conſtare [illegible] Confirmatoris ſubſecuto, vt ſi de [illegible] non c[illegible], eſto conſtet de petitione, & com[illegible], [illegible] minùs nec ex curſu temporis præſum[illegible] adfuiſſe. Quia immo tunc præſumptio e[illegible] rium, quòd ſcilicet Commiſſarius no[illegible] tionis contractum confirmare. *Quaranta [illegible] n. num. 46. Ricc. p. p. praxis reſol. 4. Bo[illegible] 18. num. [illegible].* Quamuis vbi cum temporis diutu[illegible] concur[illegible] ret iuſtitia contractus, Eccleſiæ v[illegible]tas, co[illegible] tio poſſeſſionis, cum canoni[illegible] olutione, [illegible] & patientia cuiuslibet Re[illegible]oris [illegible] reſpondendum fore dixerint ijd[illegible] *Q[illegible] Ricc. & Boſſ.*

[illegible]3 Eſto autem conſt[illegible] at d[illegible], non tamen neceſſe eſt illam iuſ[illegible] *Ro ta [illegible] ec. 479. p. 1. diuerſ. Ricc.* ([illegible] *nu mer 82.*) *p. p. praxis reſol. 29. num. 1. p[illegible] ſionis Rota referens, & ſubdens num.* [illegible] etiam ſi acta fuerint amiſſa, [illegible] ſantur, vt per *Cornel. conſ. 10.* [illegible] *Alex. conſ 339. num. 7. l. 2. & per R[illegible] R[illegible] folutionis domur. 26. Marty 1590. c[illegible] P[illegible] Roman. Caſalis Turricella 2[illegible] Aprilis* [illegible] *Seraphino.* Et ratio eſt, quia Commiſſa[illegible] extraiudicialiter informa[illegible] *Creſcent. deci. 12* [illegible] nec valet v[illegible] ex vi commiſſionis [illegible] eſſe iudicialis. Vnde ſi aliàs f[illegible] data debet ex actis veri[illegible]ari. e[illegible] firmantis contractum alienat[illegible] non potuit fieri niſi iudicial[illegible] ficandum. Quod etiam ex *Rota* [illegible] *par. 1. diuerſ. & in Auximana bon[illegible] coram Rubeo & 15. Nouembr.* [illegible] *ſterio, & in Maceraten. locationi* [illegible] *coram Lancelloto* ad[illegible]it. ibid. *R[illegible] Boſſ. d. num. 82.* ſcilice[illegible] qu[illegible] iudicari nulla, licet lata fu[illegible] gratia præſentata fuit, cum caden[illegible] dex ſe informare de vti[illegible] eſſe vniuerſaliter verum, quon[illegible] non in paucis horis ord[illegible] & [illegible] eſt firmum, quin vt dicebatur [illegible] oriri præſumptio aliqua præ[illegible] adiunctis circumſtantijs ad red[illegible] validitatem ſententiæ.

494 Horum etiam Comm[illegible] auctoritas, cum poſſint cognoſcere[illegible] per [illegible] te, & ſubreptione aſſenſus Apo[illegible]. *Pa[illegible] in c. ſuper literis de reſcript. Ricc. p. p. praxis* [illegible] *num. 4. per textum in Clem. 1. de* [illegible] *& [illegible] rum eod. tit. & cap. de cætero de* [illegible] vbi ſcribentes communiter. [illegible] ex [illegible] quòd poſſint in expẽſis cõdemnari tam [illegible]

tem, quam abſentem [illegible] illa [illegible] peccata ex *Clem. 1. de r[illegible] pt. d[illegible] dunt [illegible] ib[illegible] num. 5. [illegible] 6. [illegible] Bo[illegible]*

[illegible]

bito pretio ſit facta, intelligitur de pretio communi, vel de euidenti vtilitate.

500 Vlteriùs conſiderari debet, de quo tempore attendi debeat vtilitas Eccleſiæ in contractu alienationis. Circa quòd duo diſtingui debent, ſcilicet valor, & id vnde valor iudicari debeat, nam valor accipi debet de tempore contractus, nam ad iuſtam alienationem requiritur, quòd res quæ alienatur tunc tantum valeat, pro quanto datur, aliter non eſſet in contractu iuſtitia ſi pro minori, vel maiori pretio alienaretur, quàm valeat. Et in hoc ſenſu vera eſt ſententia. *Redoan. quaſt* 20. *num.*137. *Rota dec.*18.*nu.*4.*&* 65.*nu.*15.*p.*2. *diuerſ.& dec.*101. *coram Mantica*, *& dec.*366.*num.*1.*coram Seraphino & 627.& dec.*1073. *num.*4.*coram eodem. Ricc.p.p. praxis reſol.*1.*num.*1.*& reſol.*5.*nu.*1.*Barboſa ad cap.*7. *num.*3. *de rebus Eccleſiæ non alienand. Quaranta v. alien.num.*12.*Grat.diſcep.*45.*nu.*8. *&* 9.*Boſſ.d.tit.*18. *num.*101. volentium, quòd vtilitas vel læſio Eccleſiæ attendi debeat de tempore contractus. Nam verè attendi debet ad valorem, quem pro illo tempore habet res, quæ alienatur.

501 Verùm quantitas valoris rei non debet menſurari ex ſola qualitate quam habet res tempore contractus, ſed & præteritum & futurum tempus debet inſpici, ſi ex eo præſens valor poteſt vel augeri, vel minui. *Rota dec.*65.*nu.*13.15.*&* 20.*par.*2. *diuerſ.& dec.*1073.*nu* 4. *apud Seraph. poſt Afflictum dec.*, 16.*num.*9. *Quaranta d.num.*12.*Boſſ.d num.*101. Sic non ſuſtinetur alienatio rei Eccleſiæ facta pro valore æſtimato pro tempore peſtis aut belli, vel alterius accidentalis incommoditatis, ex quo res non fructificat, ſi res non eſt in ſui ſubſtantia aut qualitate deteriorata, vt tradunt DD. citati, quibus conſentit *Ricc. d. reſol.*1.*et Rota deciſ.*101.*apud Manticam.* Sed ſi res ſit in ſui ſubſtantia, aut ſubſtantiali qualitate deteriorata, vt quia terra facta eſt inculta, aut ſterilis, & infructuoſa, aut fundus factus eſt ſyluoſus, vel ab eo arbores ſuccisæ ſunt; tunc non debet attendi qualitas præterita, nimirū præterita fertilis & vbertas, quæ præterijt, & non eſt, ſed bene attendi poteſt futurum, vt ſi res de facili poſſit ad priſtinam fertilitatem, aut commoditatem reduci, & ſic debet alienatio fieri attento principaliter tempore contractus. *Quaranta d.numer.*12 *Grat.diſcep.*45.*num.*10.*Rota d.dec.*65.*nu.*22. *Boſſ.num.*102.

502 Vbi verò in contractu ad eius valorem & perfectionem requiritur ſcriptura, ſicuti in emphyteuſi, non tempus initi contractus, ſed ſcripturæ attendi debet. *Rota dec.*627.*num.*3. *coram Seraphino*, vbi, quòd debet attendi momentum in quo actus perficitur. *Ricc.d.reſ.*1.*num.*4. Sicut vbi eſt interponendum decretum datum per Commiſſarium attendi debet tempus talis decreti. *Donatus p.*2. *trac.*14.*quaſt.*9.*num.*16. Econtra verò, ſi reſcriptum Papæ emanet ex certa ſcientia, cum expreſſione omnium in inſtrumento alienationis contentorum attendi tunc debet tempus initi contractus, vt ex *Pyrrho Corrado de diſpenſ.l.*9.*c.*5. *nu.*50.*et Genuen. cap.*87.*num.*3 *habet Boſſ. num.*103. In contractu autem emphyteuſis, cum res ſolita locari reconceditur, attendi debere tempus reconceſſionis dictum fuit ſupra, & habet *Rota dec.*607.*num* 1. *p.*1. *diuerſ. et* 252.*num.*16.*p.*7.*recent.Grat.diſcept.*189.*num.*22. *et* 813.*num.*37. *et* 42. *Barb. de iure Eccl.* *l.*3.*cap.*3*u.* *num.*17. *et de pot. Epiſ.all.* 95.*num.*34. Nam illa reconceſſio nouus eſt contractus, qui pro tanto pretio debet iniri, quantum tunc valet res, vt habetur ex Paulina ibi, (& tunc ſcilicet, cum res traditur in emphyteuſim) *in Eccleſiarum vtilitatem.*

503 An verò ſufficiat ad valorem alienationis rei Eccleſiæ, vtilitas cæpta tempore contractus, negant aliqui, ſentientes requiri Eccleſiam fieri pro tempore futuro locupletiorem. *Quaranta v. alien. num.*3.*Rota dec.*65. *num.*4. *p.*2. *diuerſ. Donatus p.*2. *tr.*14.*quaſt.*9.*num.*7. Sed dicitur, quòd ſufficit, quòd vtilitas fuerit cœpta, ſeu adfuerit tempore contractus, nec attendi debere, quid ex inopinato caſu euenire poſſit, nam aliàs etſi inſpici debeat tempus futurum ad habendum valorem rei, nam cōſiderari debet, quid ſolet euenire, aut poteſt præſumi, quòd eueniet, ſed inopinati caſus, qui non poſſunt præuideri, non ſunt neceſſariò conſiderandi, & ſufficit, quòd vtilitas Eccleſiæ conſiderato etiam futuro quantum neceſſe eſt, adſit tempore contractus. *Ricc.p.*1.*praxis reſ.*14. *Rota dec.*366.*nu.*2. *coram Seraphino*, *et in Placentina bonarum* 7. *May* 1591. *coram Pamphilia et in Romana Caſalis* 7. *Iuny* 1591. *coram Gipſio Boſſ.d.tit.*18.*num.*105. Cum enim alienatio, dum fit, eſt vtilis, hoc ſufficit, & quòd poſtea deterior fiat hoc non tollit valorem prioris alienationis. Nam nec iure cautum eſt vt contrahentes cum Eccleſia aſſecurent vtilitatem eius, ſed ſufficit eos contrahere iuſto pretio. *Syluеſ. v. alien. numer.*24.

504 Hinc colligitur, emptorem rei Eccleſiæ non teneri probare conuerſionem pretij rei Eccleſiæ emptæ fuiſſe conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ, quòd præcipuè verum eſt vbi auctoritate Commiſſariorum depoſitatum eſt pretium etiam apud emptorem ipſum; quia ex quo venditio de tempore contractus fuit valida, non inualidatur ex quo pretium eius fuerit inutiliter conſumptum, nec emptor tenetur ſubire hoc onus, vt probet id in vtilitatem Eccleſiæ fuiſſe conuerſum. *Dec.conſ.*36.*nu.*8. *&* 330. *num.*3. *Rota in cauſa Anconitana terrar.* 13. *Iuny* 1578. *coram Seraphino*, *& in Romana deuolutionis domus* 17.*Nou.*1581. *coram Rubea ſeu dec.*162. *l.*1.*diuer.& in pluribus alijs deciſionibus* quas refert, & ſequitur *Ricc.p* 1.*praxis. reſ.*2. *num.*1. vbi tamen ex eiſdem, aut alijs DD. limitat dicta, vt ſi alienatio ne facta cauſa neceſſitatis, vel ſi depoſito, vel in mutuo, vel in venditione facta pro ſoluendis debitis, pertineat ad emptorem onus probandi, quòd pretium ſit conuerſum in Eccleſiæ vtilitatem. Ideo ſi Papa concedat facultatem vendendi, dummodo pretium ſubrogetur in aliud prædium, emens non tenetur attendere an pretium ita fuerit ſubrogatum, ſed hoc onus incumbit venditori, cui licentia ſuffragatur. *Grat.diſcep.*45.*nu.*25.*&* 16. Vbi, quod hoc fallit in cenſu, quando ex inſtrumento conſtat, quòd ad extinguentem cenſum ſpectat probare ſubrogationem. *Ricc.p.p. praxis reſ.*26. Et eo magis, quòd clauſula *dummodò &c.* non importat conditionem ſed modum. *Rota dec.*349. *num.*1.*coram Seraphino Surdus dec.*157.*nu.*5. Quando autem conſenſus ſub modo eſt præſtitus, tunc conſentiens videtur fidem eius ſequi, cui modum adiecit, & ideo ſi non impleatur non agitur contra terrium, ſed contra implere debentem. *Boſſ.d.tit.*18. *num.*107.

505 Qualiter etiam fieri debeat alienatio, an ſcilicet ſit neceſſaria ſubhaſtatio dum res Eccleſiæ alienatur conſiderando, diſtinguitur, quia vel alienatio eſt voluntaria, vel neceſſaria. In alienatione voluntaria non eſt neceſſaria ſubhaſtatio de iure communi. In hac enim alienatione non eſt neceſſe de iure Canonico ſeruare ſolemnitates *Auth. hoc ius porrectum C. de Sacroſ. Eccleſ.* cum hodie ex praxi Eccleſiæ ſeruentur tantùm ſolemnitates inductæ à iure Canonico, & ſubhaſtationes in voluntarijs alienationibus Eccleſiæ non adhibeantur. *Grat. tom. 3. diſcept. 479. num. 14. & apud eum Felin. in cap. cum cauſa num. 10. de re iudicata Rota dec. 1. num. 1. de conſuetud. in antiquis, Ciarlin. cap. 183. numer. 143. Donatus d. tract. 14. quæſt. 20. & plures alij. Boſſ. tit. 18. 126.*

506 Sed ſi alienatio fieri debeat ex decreto iudicis, eſſe neceſſariam ſubhaſtationem dixit *Quaranta v. alien. num. 36.* ſed *Grat. d. diſcept. 479. nu. 12. 14. 22. & 23.* putat neque in hoc caſu ſubhaſtationem eſſe neceſſariam, quia dum iudex adhibet cauſæ cognitionem particularem ſuper qualitate, & valore bonorum, & quantitate pretij, permittendo alienationem, facit id, quod faceret ſubhaſtatio. Et dum dicitur, quód ſubhaſtatio neceſſaria eſt ad probandam diligentiam, dum iudex cauſam cognoſcit, & valorem rei, & quantitatem pretij diſcutit, ſatis eſt probata diligentia. Verùm non poteſt negari, quin vbi adeſt neceſſitas alienandi, & ſine dilatione; non ſit valde vtilis ſubhaſtatio, aliter ementes, vel conducentes ſcientes alienationem non poſſe vitari, longè pro minori pretio rem reciperent ſi concurrentia emptorum, aut conductorum non moueret ad augendum pretium. Aduertit tamen *Gratianus ibid. num. 4.* quòd vbi non eſt præco ſufficeret ſi Schedulæ ponerentur in locis publicis, quia hæ æquipollent præconi, per *Io: Plat. in l. loca omnia C. de locat. præd. fiscal. l. 10.*

507 Sed vbi res Eccleſiæ ſubhaſtatur, pro quo eſt deliberanda? Nunquid pro eo, qui offert maius pretium, ſi illud ſit plus iuſto, & offerens ex æmulatione id faciat? Reſpondetur, non conuenire, quòd Eccleſia res ſuas alienet plus quàm valent. Eccleſia enim cultrix eſt iuſtitiæ, non autrix iniuſtitiæ, *cap. conſultationibus, de donationibus*, & licet illud dicatur iuſtum pretium, quòd per ſubhaſtationem diſcernitur. *Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacroſ. Eccl.* hoc fallit, quando offerentes æmulatione ducuntur, vt offerant pluſquàm res valeat. Nec Eccleſiæ conuenit, vt dum contrahentes, id permittente lege Ciuili ſe ſe inuicem decipiunt. *l. Imperatores, ff. de contrah. empt. l. in cauſa §. fin. ff. de minor.* rem ſuam alienet plus iuſto pretio. *Caroccius dec. 89.* quem ſequitur *Quaranta d. nu. 12. Borellus in ſumma deciſ. tit. 15. num. 56. Ricc. p. p. praxis reſ. 57. & apud eum Felin. cap. præſentata de teſtibus*, & alij plures. *Boſſ. tit. 18. num. 131. Donatus p. 2. tract. 14. quæſt. 20. num. 2.* Immò qui offert plus iuſto pretio non vt emat, ſed vt alios inducat ad plus emendum, puniendus eſt pœna ſtellionatus, quæ eſt arbitraria *l. 3. §. ſi quis impoſturam. ff. de crim. ſtellion. Ricc. ibid. num. 7.* qui addit praxim eſſe, vt res Eccleſiæ licitentur pro eo, qui plus offert ſubhaſtationis tempore, ſecus vero ſi poſt rei Eccleſiæ alienationem ſeruata forma ex iuſta cauſa emanatam, alius plus offerat, vt etiam dixit *Berous conſ. 88. n. 41. vol. 1.*

508 Vlteriùs quæri poteſt, an vbi res eſt conceſſa Eccleſiæ cum pacto, & conditione vt non alienetur, poſſit nihilominùs ex cauſa euidentis vtilitatis alienari? Hoc quidem in eo certum eſt, quód vbi Paulina viget, & non alienantur res ſine beneplacito Apoſtolico, ſi Pontifici narratur talis rei conditio, & ipſe dat aſſenſum alienationi, quód alienatio valet, nec Eccleſia per hoc ſubditur alicui caducitati, aut pœnę contra alienãtem impoſitæ. Et in hoc caſu praxim eſſe, vt à Confirmatore alienationis non detur decretum (ſi de venditione tractetur) niſi poſtquam pretium ex hac venditione habitum implicatum fuerit in emptionem alterius fundi vtilioris Eccleſiæ, qui fundus in omnibus, & per omnia ſubrogatur rei venditæ. & ſubiacet eidem alienationis prohibitioni, refert *Pyrrhus Corradus l. 9. de diſpenſat. cap. 7. num. 10.* Quód ſi a donante rem Eccleſiæ ſub conditione eam non alienandi impoſita fuerit caducitas, & deuolutio vel ad hæredes, vel ad alium additur in decreto, & exprimitur, quód bona empta ab Eccleſia & ſubrogata ſubiaceant eidem caducitati, & deuolutioni. Vnde eſt, quòd vbi res eſt prohibita alienari, non ſufficit petere licentiam alienationis à Pontifice non expreſſa illa conditione, quæ & de ſtylo exprimitur, & de ſtylo licentia & decretum alienationis cum magna differentia exprimitur.

509 Sed abſolutè loquendo, in vi iuris antiqui, & vbi Paulina non ligat, niſi vtilitas ſit talis ac tanta, vt cenſenda ſit neceſſitas quædam moralis, dicendum eſt, rem talem non poſſe validè alienari per Eccleſiam. Et ſic oppoſitæ opiniones conciliantur. Nam primo ſi loquamur de illa ſimplici vtilitate quæ communiter, & regulariter ſufficit ad iuſtificandam alienationem bonorum Eccleſiæ, dicitur veram eſſe in præſenti quæſtione opinionem negantem poſſe ex tali vtilitate ſine Pontificis diſpoſitione commutante voluntatem teſtatoris aut donatoris, alienari rem, quæ Eccleſiæ fuit donata ſub conditione, vt non poſſet alienari. Quia donans poteſt donare ſub conditione, & cum Eccleſia nihil poſſit alienare, niſi ex cauſa neceſſitatis aut vtilitatis conditio illa nequit intelligi de alienatione facta ſine cauſa iuſta, quia in hoc ſenſu eſſet ſuperflua illa conditio, cum & illa non appoſita Eccleſia rem ſibi donatam alienare non poſſit ſine cauſa iuſta. Senſus igitur donantis ſub conditione non alienandi eſt, vt res donata etiam exiſtente cauſa iuſta, & in caſibus alias a iure permiſſis. Nec obſtat, quod dicitur ex aduerſo, quod in hoc ſenſu conditio eſſet turpis, & ideo habenda tanquam nó adiecta, quia impediret vtilitatem Eccleſiæ. Quia qui donat Eccleſiæ non impedit eius vtilitatem, ſed illam promouet. Quód vero velit Eccleſiam eſſe contentam illa vtilitate, quam ille donando tribuit, & nolit eam in aliam commutari non eſt conditio turpis, ſed quæ ex multis cauſis honeſtè poteſt deſiderari & poteſt in donatione apponi licitè, & validè. Vnde & Cancellaria Apoſtolica non dat licentiam alienandi huiuſmodi donata, niſi ſubrogando alia bona, quæ ſubſint eidem oneri, & obligationi, & tamen Cancellaria Apoſtolica non dat licentiam alienandi niſi ex cauſa iuſta. Additur, quod ex vi illius conditionis non impeditur abſolutè alienatio, ſi adſit vtilitas talis, quæ potuiſſet mouere animum donantis ad permittē-

dum

dam alienationem, ſed donans ex vi talis conditionis voluit, quòd hoc indicium ſpectaret ad ſupremum Principem. Ideo eſto ex vi Paulinæ non ſit alicubi prohibita alienatio facta ſine aſſēſu Apoſtolico, manet prohibita alienatio rei donatæ Eccleſiæ cum conditione, vt non poſſit alienari, & talis alienatio ſummo Pontifice inconſulto nequit fieri. Et ita hanc partem ſequuti ſunt. *Afflict.deciſ.17.num.15.Tiraquell. de retract.conuent.ad finem tituli num.15.M.Antoninus l.1.reſol.15.n.10.Pyrrhus Corradus de diſpenſat.l.9.cap.7.num.2. & 3.Borell.in ſum. deciſ. p.1.tit.15.num.59.*

510 Sed ſi talis ac tanta ſit vtilitas alienationis, vt moraliter loquendo cenſeri poſſit neceſſitas, admitti poteſt alia ſententia, quæ ex benigna interpretatione voluntatis donantis cenſet, quòd vbi vtilitas alienationis ſit euidens, ex tali vtilitate poſſit alienari res Eccleſiæ relicta ſub conditione, pro qua ſentētia referuntur *Aretinus conſ.25.Claud. in l.filiusfamilias §.Diui coll.3. ff. de legat.1.Bald.in auth.res quæ, num.23.commun. de leg. & in authent. hoc ius porrectum* quam refert, & ſequitur *Redoan. rubric.de cauſis ob quas poſſunt fieri alien.ſeu.quæſt.19. a num.109.* vbi plures cauſas neceſſitatis refert ob quas etiam bona reſtitutioni obnoxia alienari poſſunt. *Molina de primog.l.4.cap 4. num.1. Mantica de tacitis, & ambig.contr.l.25.num.4.Barboſa de appellat.v. alienatio & de iure Eccleſ. l.3. c.30. num.14. & 15.* Qui doctores non loquuntur in caſu vtilitatis, ſed neceſſitatis, vt aduertit etiam *Boſſ.infra citandus. Azor.p. 2.l.9.c.2.quæſt.9. Sopranus in append. ad Fillinc.trac.44.cap.4.num.30.Boſſ.tit.18.nu.233.* Veriſimile enim eſt, quòd is, qui ſine neceſſitate ſua dat Eccleſiæ ob eius vtilitatem & commodum & bonum, multò libentius addiuuaret illam in caſu neceſſitatis, & propterea, quòd per illam conditionē non alienandi non voluerit adimere Eccleſię facultatem alienandi tunc, cum aliqua neceſſitas vrgeret Eccleſiam ad alienandum. In quo caſu ſi tamen res aliqua ſit relicta Eccleſiæ ad aliquem finem determinatum ſub conditione, vt non alienetur, ceſſante illo fine poterit ſeruatis ſolemnitatibus alienari. *Donatus par.2.tr.14. quæſt.82.* Et ſi de venditione ageretur, pretium eſſet conuertendum in alia bona vtiliora ſubroganda in loco venditorum, qui ſubiacerent eidem prohibitioni. Ita *Boſſ. d.num.233.*

511 Donatum etiam Eccleſiæ ad certum vſum, vt puta ad hoſpitalitatem non poſſe ſine aſſenſu Pōtificis conuerti in alium vſum, dictum eſt ſupra, & dixerunt *Baldus in l.Orphanotrophos C.de Epiſ.& Cler.Maſtrillus dec.71. Riccius in Collec. deciſ.2164. Borellus tit.15. num.48. Redoan. quæſt.19. num.109. & 110.* Aliàs verò ſi bona prohibita alienari, aut ad alium vſum conuerti alienentur, vel in alium vſum conuertantur in caſibus non permiſſis, Eccleſia ſubditur caducitati, vel deuolutioni, ſi hæc alienanti fuit impoſita. *Azor.vbi ſupra. ſupran. nu.31. Boſſ.num.234.*

512 Ampliùs difficultas eſt, an qui iurauit ſe non alienaturum res Eccleſiæ; poſſit eas alienare ex cauſa euidentis vtilitatis. Eſt verò conſiderandum, quòd ſub duplici forma poteſt fieri hoc iuramentum. Vel ſcilicet, vt quis abſolutè iuret ſe non alienaturum res Eccleſiæ; vel vt iuret ſe eas non alienaturum inconſulto Romano Pontifice. In hac enim ſecunda forma præſtatur ab Epiſcopis, & alijs Prælatis, qui a Pontifice promouentur, vel de eius mandato conſecrantur; iſti enim iurant ſe bona immobilia ſuæ Eccleſiæ ad eorum menſam, vel ad monaſterium non alienaturos etiam de conſenſu Capituli, aut Conuentus, & monaſterij inconſulto Romano Pontifice, vt conſtat ex conſuetudine & ſtylo Curiæ Romanæ, & ex Pontificali *fol.81. & 110. Panorm.cap.vt ſuper nu.8.& 15.de reb.Eccl. non alien. Redoan.quæſt.55.initio.Quaranta v. alien. num.6.Creſc.2.de iureiur.* Et quàmuis hoc iuramentum non ſit facilis probationis, cum de eo ſcriptura non conficiatur, nec Notarius rogetur, ſed ſolo verbo fiat in manibus Officialium, vel Decani Cardinalium (vt *Creſcent. d. deciſ.2. & Borelius in ſumma deciſ.tit.15.num.50.*) tamen in dubio præſumitur præſtitum, vt poſt alios aduertunt. *Creſcent. & Borell. citati.* Factum enim præſumitur, quòd fieri ſolitum eſt. *Menoch.l.2.præſer.81. num.4.& 6. Boſſ.tom.3.tit.18.num.136.*

513 Si ergo iuramentum præſtetur de non alienando abſolutè, hoc iuramentum ad ſolas alienationes in iure non permiſſas, ſe extendit, quia iuramentum, vt ſupra etiam dictum eſt, ſi in materia iuris interponitur reſtringitur ad ipſos terminos iuris. *Panorm. in cap.vt ſuper. de reb. Eccl. non alien.& cap.fin.de Eccleſ.ædific.Sylu. v. alienatio. numer.16.Tabien.num.10.Boſſ d. tit.18.num.137.*

514 Sed ſi præſtetur iuramentum de non alienando inconſulto Pontifice, quidquid dixerint in contrarium aliqui, quos ſequitur *Palaus t.2. tr.11. p.15.num.4.* dicendum eſt tale iuramentum extendi etiam ad caſus in iure permiſſos, ideoque Prælatum bona immobilia ad ſuam menſam vel Conuētum, aut monaſterium ſpectantia non poſſe ſine periurio alienare inconſulto Romano Pontifice, prout docent. *Panorm.d. cap.vt ſuper. Io: Andr. in cap.final.de Eccleſ.ædificand.Syluest v.alienatio n 16. Tabien. Redoan. citatus quæſt.55. numer.82. & apud quæſt.6. ſeu rubrica de alienatione non obſtante iuramento. §. videatur etiam.a.numer 7. pag.308.* Vbi plura ad intentum cumulat. *Ricc. p. p. praxis, reſol.11. Molina tract. 2.diſp.468.num.8. Azor.d.quæſt.9. Boſſ.d.tit.18.num.135.* Et hanc eſſe communem ſentētiam dixit *Creſc.d.dec.2.* Ratio ab aliquib. adducitur, quia aliàs iuramentum eſſet ſuperfluum, quoniam extra in caſibus a iure non permiſſis, etiam ſine iuramento non poteſt Prælatus bona Eccleſiæ alienare. Quæ ratio non multùm vrget. Tum quia iuramentum poſſet adhiberi ad maiorem firmitatem non alienationis, ſicut quando quis abſolutè iurat ſe non alienaturum res Eccleſiæ, quòd iuramentum ad ſolas illicitas alienationes ſe extendit, & tamen non eſt ſuperfluum. Tum quia de iure Communi ante Paulinam non erat neceſſarius aſſenſus ſummi Pontificis ad alienandum in caſibus à iure permiſſis, vnde iuramentum addens obligationem aſſenſus Apoſtolici non erat ſuperfluum. Sed optima ratio ad eam ſententiam probandam eſt, quia in tali iuramento Pontifex reſeruat ſibi conſilium, per quòd deliberetur an ſit bonum vel malum alienare; iurant enim Prælati ſe non alienaturos bona Eccleſiæ immobilia inconſulto ſummo Pontifice, vbi autem ex lege ad actum eſt neceſſarium conſilium, illicitum eſt agere ſine conſilio. *cap.cum in veteri de elect.cap.cum olim de arbitr.*

*cap.nonit de his, quæ fiunt à Prælat.Bart.l.1.§.ſi plures ff.de exercit.*Redoan.*vbi ſupra num.8*,

515 Hoc verò procedit etiam in iuramento facto de non alienando ſine beneplacito, aut licentia, aut inconſulto quocumque alio ſuperiore, quia per huiuſmodi iuramentum conſilium & deliberatio ſuperiori reſeruatur. *Syln. v.alienatio.numer.16.Redoan.ibid.ex Io.Andr.& Hoſt.in cap. p. de his, quæ fiunt à Prælat.* Quia ſtante illo iuramento licentia, ſiue conſilium ſuperioris præcedere debet, *cap.licet, de regul.iuris*,

516 Et hoc ampliatur vt nec ſufficiat licentia legati de latere, vbi præſtitum eſt iuramentum de non alienando inconſulto ſummo Pontifice. Quia legatus non poteſt diſponere de his, quæ Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit *c. quod translationem de off.legat.* Poterit tamen legatus in ſua Prouincia huiuſmodi licentiam dare, ſi iuramentum præſtitum ſit de non alienando incõſulto aliquo Prelato ad eam Prouinciam ſpectante, Quia ipſe concurrit cum quolibet Prælato Prouinciæ ſuæ, quicumque ille ſit, Secus ſi licentia ſit danda a Prælato alterius Prouinciæ, etiam ſi bona alienanda in dicta eadem Prouincia legati ſint; quamuis circumſcripto iuramento prædicto, legatus dare poſſet licentiam alienandi bona, quæ ſunt ſita in ſua Prouincia licet Prælatus ſit in aliena Prouincia. Ita ex *ſpecul.tit.de diſpen.§.conſequenter. ver.cæterum*, Redoan. *vbi ſupra num.12.& ex Panorm. in d. cap.fin, Syln.v. alienatio num 16. fine*,

517 Et nihilominùs ſupradicta limitantur in duobus caſibus, vt ſcilicet Prælatus non obſtante iuramento de non alienando inconſulto ſummo Pontifice, aut alio ſuperiori poſſit res Eccleſiæ alienare. Primus eſt caſus neceſſitatis non admittentis moram. Secundus eſt caſus rei modicæ & exiguæ, de quibus ſupra dictum fuit, & videri poteſt. *Redoan.vbi ſupra q. num,10. & Panorm.in cap, vt ſuper de reb.Eccl.non alienan.Syln.v. alienatio num,16.*

518 Remanet verò conſiderandum, an ſuppoſito iuramento de non alienando inconſulto ſuperiore, ſi eo inconſulto alienatio fiat in caſibus aliàs in iure permiſſis, & omni alia ſolemnitate ſeruata, nedum alienans ſit periurus, ſed alienatio ſit nulla: Sed quidquid, dixerint aliqui citati à *Creſcent.dec.3 deiuretur.* qui etiam expreſsè contrarium non affirmant, communis ſententia eſt, quòd ſic alienans ſit quidem periurus, ſed alienatio ſit valida. *Creſcent.ibidem ex alia dec* Rota *in cauſa S. Andreæ locationis coram Piccolomineo, & per D D. in l. ſi ita quis. §. ea lege ff. de verb. obligat. & cap.licet mulieres de iureiur, in 6. & cap.cum contingat eod.tit, Corn. conſ.372.vol.3. Panorm. in cap. intellecto, de iureiur.Bottb in cap.vt ſuper, & ibi Card.in §. poſſeſſiones,de reb.Eccl.non alien.Franc.in c.licet de iureiur, in 6.* quos ſequuti ſunt *Azor.d.cap.1.quæſt.9* Ricc.*d. reſ.11.& reſ.66.num.7.Boſſ.d.tit.18.num.139.* Et ratio eſt, quia quando iuramentum eſt præſtitum in caſu, cui ius non reſiſtit, ſed immò aſſiſtit, actus habitus contra tale iuramentum tenet; & ideo alienatio facta in caſibus aliàs permiſſis ex cauſa neceſſitatis, & vtilitatis tenet non obſtante prædicto iuramento, licet alienans ſit periurus. Aduertit tamen *Creſcent.* quòd ex quo nunc ex vi Paulinæ eſt neceſſaria licentia Pontificis ad alienandum, alienatio facta vbi Paulina eſt recepta à periuro contra iuramentum de non alienando inconſulto Pontifice eſt nulla, quia ei ius reſiſtit.

519 An verò hæc ſint intelligenda etiam de locatione ad longum tempus, quæ non eſt propriè alienatio, *l.ſi fuadum. ff.de fundo dotali*, tenent aliqui non intelligenda eſſe; quoniam cum iuramentum ſit ſtricti iuris, & quid odioſum, ſtrictè eſt intelligendum in ſenſu proprio. Et ideo licet locatio ad longum tempus ex alijs iuribus ſit nulla, non tamen iurans non alienare eſt periurus ſi locat etiam ad longum tempus, quia locatio non eſt propriè alienatio, *Couar.l.2.var.cap.16.num.3.Rota dec.26. num.2, & 3.p.2, diuerſ.* Ricc.*p.p.praxis reſol.113,& apud eum Calder. in cap. cum contingat.de iureiur, &* Rota *in Rauennat. domus.2.Aprilis 1546. coram Cantuccio Borellus in ſumm. dec.tit.16. nu.15.* Sed oppoſitum ſentiunt *Panorm. in cap. intellecto 30. de iureiur. Molina tract.2. diſp.466. num.6. & diſp.468.num.8. Vaſquez de reddit. cap.1. §.2. dub.3. num.14. Palaus tract.11. p.15. num.3.* Boſſ. *d. tit.18. nu.140.* Sed vt dictum eſt etiam ſuperiùs, iuramentum hoc debet accipi iuxta mentem & intentionem ſuperioris illud exigentis, & verba in ſenſu ab eo intento accipienda ſunt, at verò nunc in iure & mente Pontificum alienatio comprehendit etiam locationem ad longum tempus, quæ æquiualet alienationi, & ſub legibus, quæ prohibent alienationem eſt comprehenſa.

520 Vlterius aduertendum eſt, quòd ad cauſam vtilitatis Eccleſiæ reducitur gratitudo, & quòd ex remuneratione obſequij, & laboris, ſeu alterius meriti habetur iuſta cauſa alienandi res Eccleſiæ *cap. conſenſus 3. de reb. Eccl, non alien. vbi Panorm. num.4. Rota dec,1490. num,10. coram Seraphino & dec.243.4,num.3.p.7.Rec, Borell.in ſumm.deciſ.tit.15. nu,12, Ricc.in Collect.dec.2201. Barboſa de pot. Epiſ. all.95.num.62.& ad cap.3. num,4. de reb. Eccl. non alien.Boſs.d.tit,18. num,141. & apud eum Tiraquel, Menoch.Cacheranus, & Magonus.* Quod tamen non de immobilibus, ſed ſolum de mobilibus eſſe intelligendum dicunt citati *Cacheranus Magon. Ricc. Barboſa, Boſs.Borellus num.13.* Et ita, quòd etiam de mobilibus Prælatus non excedat metas iuſtæ remunerationis; præfati DD. & *Rota d. dec.243. num.6.* Quando autem iuſta remuneratio excedatur, arbitrarium eſſe dixit *Menoch. caſu 434.num.4. poſt Caſtrenſ.conſ.285,& ex iſtis Boſs. vbi ſupra.* Et hæc remuneratio nequit fieri niſi ob obſequia præſtita ipſi Eccleſiæ cuius bona pro remuneratione alienantur. *Rota d. dec.1490.num.10.* addens ita fuiſſe deciſum in alia. *Poſnanien.bonor.15. Februar. 1599.coram Lancelloto.* Et addit eadẽ deciſio 1490. Quòd huiuſmodi merita ad ſuſtinendam alienationẽ aliunde ſunt probanda, quàm ex atteſtatione alienantis, & probatio debet eſſe non turbida, ſed clara, vt conditio Eccleſię patenter melior fiat, & non ſufficit, quòd ſint beneficia colorata, ſed opus eſt, vt ſint vrgentia, & inſignia,

521 Tandem, conſideranda ſunt, quæ faciunt ad videndum an alienatio ſit vtilis Eccleſiæ & quidem aduertendum primo, quòd attendi debet an rei alienatæ Eccleſia habeat ſolum dominium vtile, vel etiam directum; ſi enim hoc non habet deducenda eſt eius æſtimatio, *Rota dec.792, num. 6.coram Seraph.*

522 Secundò in Emphyteuſi ſeu locatione in perpe-

perpetuum habenda eſt ratio diminutionis ſextæ partis. *Rota dec.720.num.6.p.1.diuer.* In ea vero diminutione comprehendi debent damna ex futuro periculo prouenientia, intuitu quorum datur diminutio ſextæ partis. Et nihilominus hæc diminutio ſextæ partis fieri non debet ſi inueniatur alius, qui ſine illa in toto vel in parte rem velit accipere.

523 Tertiò alienatio vtilis eſt ſi in perpetuum conceditur res pro ea pen[illegible] pro qua ſingulis annis locabatur. *Rota in Romana Domus in Burgo. 30. Martij 1590. Coram Mantica. cap. Riccius. p.7. coll.1054.*

524 Quartò ſi penſio locationis augeatur, alienatio dicitur vtilis. *Rota dec.792. num.5. coram Seraphin.*

525 Quintò ſi apponitur pactum, vt meliora-menta in caſu deuolutionis ſpectent ad alienantem, hoc pactum habendum eſt tanquam pars pretij. *Rota dec.136.aliàs 5.num.3. de reb. Eccl. non alien. coram Ceſare de Graſſis.* Quòd tamen non habet locum, vbi bona non ſunt ad Eccleſiam reuerſura.

526 Sexto habenda eſt ratio vtilitatis, quæ ex emptione aquarum prouenire poteſt; augmentum enim redditTuum, quòd ſine aquis haberi non poteſt, ex aquis prouenit. *Syl. v. alien.num.24. Rota dec.651.num.3.p.1.diuerſ.& dec.480.num.4. & 8. coram Seraph.*

527 Septimò vtilitas Eccleſiæ ſufficit, quod ſumatur reſpectu redditum prout verè reddunt. *Rota.d.dec.655.num.4.& 480.nu.4.& 8.* Nec attendi debet, quòd communiter redditus æſtimentur ad rationem quinque pro centenario, quia abſurdum eſt velle taxare rem non ſecundùm veritatem, ſed ſecundum opinionem.

528 Octauò & nihilominùs ad iudicandam vtilitatem Eccleſiæ nedũ debet haberi ratio maioris fructus, ſed etiam valoris rei, vnde non eſſet Eccleſiæ vtilitas, ſi pro re minoris valoris, ſed maioris fructus, Eccleſia daret rem maioris valoris, & minoris fructus. *Rota d. dec.480.* Nec tamen per hoc tollitur, quin Eccleſia res minùs vtiles non poſſit alienare, vt emat magis vtiles *Sylu.v.alienatio num.24.* Si autem euidens vtilitas deducitur ex valore bonorum, Eccleſia rem æquiualentem valori rei ſuæ debet recipere.

529 Nonò res debet æſtimari ad menſuram cuiuſcumque regionis, & non ad corpus, & ſic pretium debet conſiderari, & conſtitui per ſingula modia, vel perticas, aliter Eccleſia poſſet decipi. *Rota dec.104.num.[illegible] coram Ludou.*

530 Decimò habenda eſt ratio vicinitatis fluminum, & frequentiæ bannitorum. *Rota dec.72[illegible]. num.[illegible] p.1.diuerſ.*

531 Vndecimò habenda eſt ratio, ſi res alienanda indiget reparatiône, quando tamen reparatio tendit in vtilitatem Eccleſiæ alienantis. *Rota d.dec.72[illegible] num.7.& 8.* & quando aliàs Rector poteſt ſine alienatione reparationem facere, [illegible]ius ratio nõ eſt habenda *Rota dec.1490. apud Seraph. quam ſequitur Ri[illegible] p.p.praxis in princ.num.7.*

53[illegible] Duodecimò ſi etiam res ſit inutilis nedum re[illegible] ſed ſpe, hoc eſt conſiderandum, vnde attendi debet ad ea, quæ poſſunt contingere in diminutionem valo[illegible], & fructuum. *Rota dec.6[illegible]4.num.[illegible] recent.*

533 Decimotertiò alienatio dicitur vtilis vbi actio liquida ceditur pro maiori ſumma, quàm res valeat. *Rota in Vulaterrana bonor.28.Nouem.1586. apud Riccium Collec.3054.*

534 Decimoquartò vtilis eſt extinctio cenſus maioris intereſſe per emptionem cenſus ſub minori reſponſione. *Rota dec.1109.num.1.coram Seraph.* Se[illegible] vero pro extinctione alterius ſimilis cenſus.

[illegible] Decimoquinto impoſitio cenſus pro ſuſtinendis impenſis litis dicitur vtilis. *Rota deciſ.[illegible]109. num.2.coram Seraph.*

536 Decimoſextò alienatio ſtabilium vt ematur cenſus non eſt vtilis. *Sacr. Congreg. Concil.13. Martij 1619. apud Barboſ.in ſumma Apoſt. v.alienatio.num.3.*

537 Decimoſeptimo alienatio ſtabilium pro fabrica monaſterij inutilis. *Sacr.Congr.apud Barb. ib.num.11.*

538 Decimooctauo cenſus Regularium pro ſolutione æris alieni inutilis. *Sacr.Congreg.19. April. 1619.ap.Barb.ibid.num.1.*

539 Decimononò vicinitas rei valet ad augẽdam vtilitatem, quia reddit rem commodiorem. *Rota deciſ.711.num.4.p.4.diuerſ. apud Boſſium tit.18. num.124.*

540 Vigeſimo vtilitas euidens non probatur ex eo, quòd per pretium receptum Eccleſia meliora prædia emere potuerit. *Rota d. dec.711. num.5. & 6. apud eundem Boſſium ibid.* Et de his videri poſſunt. *Genuenſis in Praxi Neapol. cap.6. Ricc par.7. Coll.3054 & p.9. coll.4214.& p. p. praxis. reſol 10. & 46. Pyrrhus Corradus de diſpenſ.l.9.cap.4.& Boſſius tit.18.num.108.vſque ad numer.127. Lonat. p.2. trac.14.quaſt.9.num.11.*

SVMMARIVM.

1 *Duo ad validam alienationem neceſſaria.n.541.*
2 *Solemnitas neceſſaria ad alienationem duplex. numer.541.*
3 *Solemnitas Auth.hoc ius porrectu C.de Sacroſancta Eccleſ.non obligat.n.542.*
4 *Tractatus neceſſarius.nu.543.544.*
5 *Tractatus in quo conſiſtat.n.543.*
6 *Vnus ſufficit. n.544.*
7 *Apud Monachos S.Benedicti trinus eſt neceſſarius. num.544.*
8 *Tractatus neceſſarius in ſolis alienationibus perpetuis. num.545.*
9 *Et vbi alienanda bona Collegiatæ Eccleſiæ. numer.546.*
10 *Tractatus neceſſarius vbi ex cauſa neceſſitatis eſt alienandum n.547.*
11 *Tractatui debet intereſſe ſuperior.nu.548.*
12 *Qui hoc poteſt delegare.n 548.*
13 *Defectus tractatus irritat alienationem.n.549.*
14 *Hæc ſolemnitas licet ſubſtantialis, eſt extrinſeca. num.[illegible]49.*
15 *De tractatu debet conſtare per inſtrumentum. numer.5[illegible]0.*
16 *Non ſufficit narratiua alterius inſtrumenti. numer.550.*
17 *Tractatus ex longitudine temporis non præſumitur num.550.*
18 *Neceſſarius eſt conſenſus Capituli. n.551.*
19 *[illegible]imo in ijs, quæ ſunt de menſa Capituli. n.551.*

20 *Et in ijs, quæ ſunt de menſa Prælati.n.551.*

21 *Vbi conſtat de euidentia vtilitatis in alienatione eorum, quæ ſunt de menſa Prælati non eſt neceſſarius conſenſus Capituli. n.552.*

22 *Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet conſenſum Capituli. num.552.*

24 *Conſenſus capituli in ijs, quæ ſunt de menſa Epiſcopi magis reſpicit ſolemnitatem, quam ſubſtantiam. num.552.*

25 *Non omnium Clericorum conſenſus eſt neceſſarius, ſed eorum, qui ſunt de Capitul. n.55[illegible].*

26 *Si Epiſcopus eſt, qui alienat bona inferioris Eccleſiæ, id non pote[illegible] facere ſine conſenſu Capituli Cathedralis, ſed ſi Rector inferioris Eccleſiæ eſt auctor alienationis, ſufficit quòd Epiſcopus auctoritatem interponat. n.553.*

27 *Quid agendum vbi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum. n.554.*

28 *Conſenſus debet eſſe expreſſus. n.555.*

29 *Conſenſus maioris partis ſufficit n.556.*

30 *Cõſenſus debet eſſe datus collegialiter etiam ſi præceſſit tractatus.nu.557.*

31 *Ratificatio contractus valet, præmiſſo tamen tractatu, & conſenſu Collegialiter dato. n.558.*

32 *Capitulum fuiſſe congregatum præſumi poteſt, niſi conſtet de oppoſito. n.558.*

33 *In caſu neceſſitatis Epiſcopus etiam inuito Capitulo alienare poteſt. n.559.*

34 *Præbendatus non alienat ſine conſenſu Capit. numer.559.*

35 *Multa, quæ Epiſcopus ſolus facere poteſt. numer.560.*

36 *Capitulum alienare non poteſt, ſine conſenſu Epiſcopi. num.561.*

37 *Epiſcopi conſenſus dicitur auctoritas. n.561.*

38 *Quod poteſt Epiſcopus poſſunt Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.n.561.*

39 *Non eſt neceſſarium ſuperioris decretum. numer.561.*

40 *Conſenſus Prælati debet eſſe expreſſus.n.562.*

41 *An hunc conſenſum poſſit dare Vicarius.n.563.*

42 *Eccleſia inferiores non poſſunt alienare ſine conſenſu ſui immediati ſuperioris & Epiſcopi. numer.564.*

43 *Si Eccleſia vacet, debet dari illi defenſor, aliter bona eius alienari non poſſunt. n.564.*

44 *Illius Epiſcopi requiritur conſenſus, cuius eſt Eccleſia inferior.n.565.*

45 *Etiam ſi bona illius ſint ſub alio Epiſcopo. numer.565.*

46 *Non eſt eadem ratio de alienatione bonorum pupilli, & Eccleſiæ. nu.565.*

47 *Ad alienãdas res Eccleſiæ etiam in abſentia Epiſcopi non ſufficit autoritas Iudicis loci. numer.566*

48 *Quæ dicta ſunt de neceſſitate conſenſus Epiſcopi locum habent in Prælatis Monaſter[illegible]num. numer.567.*

49 *In Ordine Prædicatorum requiritur conſ[illegible]us Generalis, vel re[illegible]ectiue Prouincialis.n.567.*

50 *Quid in pluribus al[illegible] Religionibus. nu.56[illegible].*

51 *Priuilegium conceſſum Societati IE[illegible]V[illegible]a communicabile n.568.*

52 *Eſt etiã nec[illegible]ar us conſenſus Prælati localis.n. [illegible]69.*

53 *Sufficit vero conſenſus illius, qui Prælati locum tenet.num.569.*

54 *Vbi Præl[illegible]tus non habet C[illegible]nuentum non [illegible] ſine [illegible]entia ſup[illegible]rioris n.[illegible].*

55 *Non e[illegible]em requiruntur ad dandum mand[illegible]m [illegible] ne, [illegible] ad ali[illegible]an[illegible]um.n.[illegible]o.*

56 *A[illegible] tuen[illegible] procurat[illegible]rem ad a[illegible]ienandum nece[illegible] [illegible]onſenſu mandantium, [illegible]d non [illegible]tor[illegible] n.[illegible].*

57 *E[illegible] mandato ad alienandum non ſequi[illegible]n [illegible]a ſine requi[illegible]is. nu.570.*

58 *N[illegible]n ſ[illegible]ett ad alienandum mandatum g[illegible] num.5[illegible]1.*

59 *Man[illegible]atum ad alienandum debet co[illegible]are [illegible] præſumitur etiam per mil.e anno[illegible] nu.[illegible]*

60 *Alienatio nulla eſt, ſi vel fuit facta à no[illegible] mandatum, vel Procurator exceſſit fine[illegible] [illegible] num.572.*

6[illegible] *Alienationes f[illegible]a a Syndi[illegible]o in vi manda[illegible]ralis nulla n.[illegible]74.*

62 *Quorta ſolemnitas eſt ſu[illegible]iptio quæ b[illegible] eſt in vſu, ſed ſufficit ſubſcriptio & inſtrume[illegible]tum notarij. n.5[illegible]5.*

63 *Contractus non a ſcriptura ſed a conſenſu vim habet.n.575.*

Quæ ſolemnitas de iure antiquo ſit neceſſaria ad alienandum res Eccleſiæ.

INSPECTIO QVINTA.

541 CVm duo ſint, quæ ad [illegible]ram a[illegible]tionem rei Eccleſiæ requiruntur [illegible]cet cauſa iuſta, & ſolemnitas iuris, ex[illegible] conſideratione prioris, ſequitur vt q[illegible]æ ad [illegible]nitatem pertinent [illegible]ſ[illegible]erentur. Hæ[illegible]deratio in duas partes principales di[illegible]d[illegible]a alia eſt ſolemnitas ne[illegible]ſaria ex i[illegible]re [illegible]tiquiori, alia quæ e[illegible] neceſſaria ex vi [illegible]a[illegible]m*bitioſæ* de rebus Ec[illegible]ſiæ non ali[illegible]nai[illegible] itaque antiquior ſolemnitas eſt d[illegible] cu[illegible] habetur *cap. ſine exceptione 12. quæſt.* [illegible] net decretum San[illegible] Leonis Mag[illegible] *rebus Eccleſ. non alienandi*. [illegible] cet in hoc, quòd interueni[illegible] & conſenſus Prælati, & tr[illegible]ctatus, [illegible] eorum, qui ſunt de C[illegible] *cap.* [illegible] *de his, quæ fiunt à Pr[illegible]al ca[illegible]* [illegible] *Apoſtol[illegible]a de reb. E[illegible] non al[illegible]*.de q[illegible]guat[illegible] eſt [illegible]ractandum.

542 Eſt vero p[illegible] aduert[illegible] *Authen. hoc ius porr[illegible] C. de [illegible] E[illegible] ſ[illegible] in iure Canon* tam[illegible] d[illegible] in p[illegible] P[illegible]ſpiani. *Syln. v.* [illegible] *poſ G[illegible] in ca[illegible] de re[illegible] Eccl.* [illegible] *Donat. in praxi p.2. trac[illegible]4. quæſt.7* [illegible] C[illegible] ot[illegible]co ſolemn[illegible] Auth[illegible] n. non [illegible]ce[illegible]ariæ ne[illegible] *in cap.* [illegible] [illegible]4 [illegible] de[illegible] tu[illegible] nu[illegible] *in d. cap. nulli.* Vbi [illegible] tudi[illegible] & cu[illegible] [illegible] [illegible]

Sylu. d. num. [illegible] Quòd ego intel[illegible]go, vt non va[illegible]t conſ[illegible]do [illegible] andi res E[illegible]cleſiæ in eius de[illegible] tum [illegible] tamen val[illegible]te poſſit conſuet[illegible]do n[illegible]n ſeruan[illegible] quam iuris [illegible] mo[illegible]tem [illegible] ſi ſit l[illegible]gi[illegible]me præ[illegible]ſcripta . *cap. fin. de conſ.*

T R A C T A T V S.

543 EX ijs ergo ſolemnitas prior eſt tractatus, qui ordine natur[illegible] præc[illegible]d[illegible] conſen[illegible]. Tractatus verò importat ind[illegible]ation[illegible]em [illegible] & d[illegible]ſi[illegible]nem ſeu d[illegible]liberationem media[illegible] n[illegible]goti[illegible] d[illegible]cuſſione acceptam circa rem di[illegible]ponendam in futurum [illegible] & ſic Clerici de Capitulo ſimul cum Ep[illegible]i[illegible]po & Prælato congregari debent, & ſim[illegible] [illegible]quirere, & di[illegible]cutere, & deliberare primo an expe[illegible]iat Eccleſiæ rem il[illegible]ius alienare [illegible] an ver[illegible] [illegible] alienati[illegible]ne poſſit aliund[illegible] prouideri nec[illegible]itati Ecc[illegible]ſiæ [illegible] vel eius vtil[illegible]tas promoueri. Secundò an dat[illegible] q[illegible]od res Eccleſiæ alienanda ſit, m[illegible]ag[illegible] exp[illegible]d[illegible]at hanc vel illam alienare. [illegible]ertio qualiter, & p[illegible]o [illegible]anti[illegible] pr[illegible]tio, & cui al[illegible]ena[illegible]da ſit, & cæt[illegible]ra, [illegible] a[illegible] v[illegible]m alienationem rei [illegible] & ad fugie[illegible]d[illegible]s [illegible] fut[illegible]rum [illegible]s, & ad aſſecurandas penſiones [illegible]cleſiæ o[illegible]ortunè penſanda ſunt. Aduertit tam[illegible]n *Panormit. in capit. nulli num.* 7. quod id, ratione cuius tractatus e[illegible]t neceſſarius, eſt cognitio cauſæ, an [illegible]cilicet det[illegible]r iuſta cauſa alie[illegible]a[illegible]d[illegible], non verò eſſe nec[illegible]ſſarium con[illegible]iderare, an expediat magi[illegible] al[illegible]enare hoc, q[illegible]am [illegible]d, vnde ſi hoc omiſſum f[illegible] nec e[illegible]aminatum, alienatio non erit nulla, ſi alias fiat ex cauſa iuſta. In hoc ergo tractatu conſiſtit initium negotij alienationis, & quàmuis tractatus complement[illegible]m conſiſtat in d[illegible]liberatione, tamen textus *cap. ſine exceptione* diſtinguit tractatum a conſen[illegible]u in quo conſiſtit delibera[illegible]io, vnde ſub nomine tractatus venit inquiſitio, & diſcuſſio, ſeu plena negotij conſidera[illegible]io, quæ eſt via ad prudentem deliberationem, & co[illegible]ſenſum. *Panorm. in cap. tua de his, quæ fiunt à P*[illegible]*lat. Syluej. v. alienatio num.* 10. Et adhunc tra[illegible]tus habendus medio ſono [illegible]ampanæ, aut alio [illegible] ſecundum vſum Collegiatar[illegible]m co[illegible]gr[illegible]tis [illegible]o[illegible] i[illegible] ſ[illegible] Religioſis, & à Præſide Capit[illegible] [illegible]ſi[illegible]o al[illegible]euationis negotio, qui[illegible] d[illegible] Capitu[illegible]ropone[illegible]s, quæ [illegible] p[illegible]o[illegible] na vi[illegible] [illegible] vo[illegible]uum pr[illegible]tere. Et ae[illegible] p[illegible]a per C[illegible]pit[illegible]m de[illegible]ratione poteſt de ea c[illegible] p[illegible] um [illegible]ſtru[illegible]tum, vt de tractatu [illegible]o p[illegible]æm[illegible] poſſir [illegible] q[illegible]e [illegible]. De his videri poſſ[illegible] *I* [illegible]*rm.* & *DD. in c*[illegible] his quæ fiunt [illegible]lat[illegible]s, *Redoan. vbi ſu*[illegible] *coram Sera*[illegible]*ino.*

544 [illegible] g[illegible] tracta[illegible] [illegible]e nec ſtar[illegible] m[illegible] alien[illegible] [illegible] rer[illegible]m Eccleſiæ, quæ non poſſunt fi[illegible] de[illegible] Capit[illegible] & [illegible] habetur [illegible] *ſine exceptione* 12. *quæſt.* [illegible] *cap. tua*, de his, quæ [illegible] a [illegible]lati[illegible] & *cap.* 1. *de reb. E*[illegible]*ſ. non* [illegible]*nd*[illegible] *aduni DD. communiter.* Q[illegible]mu[illegible] [illegible]ſſit non vni[illegible] d[illegible]os & [illegible] [illegible]ra[illegible] p[illegible]mittere, antequam [illegible] conſe[illegible] ab[illegible] pr[illegible]ienatione tame[illegible] p[illegible]r ſe vnicus ſufficit; [illegible] prælata [illegible] loquuntur, & [illegible] [illegible] *in d. cap. tua*, [illegible] [illegible] *m.* [illegible] *num.* 2 *Conar.* [illegible] [illegible] *rubr.* [illegible]*e tra*[illegible]*atu n.* 1. 2 [illegible] *arboſa ad* [illegible] *num.* 4. [illegible] *de iure* [illegible] [illegible] 176. *D*[illegible] *ar.* 2. *trac.* [illegible]

quæſt. [illegible] E[illegible] quòd in *cap. tertio loco de probat.* [illegible]t m[illegible] de tractatu pluries habito circa aliquam al[illegible]ena[illegible]onem [illegible] q[illegible]ia ibi narratur, quòd factum fuit vti[illegible]gnam & [illegible]piùs contingere pot[illegible], [illegible]t ex vno tractatu de[illegible]ratio v[illegible]ima accipi po[illegible]it, non verò præcipitu[illegible], vt tr[illegible]ctatus pluries habeatur. Quo[illegible]men in a[illegible]ie[illegible]tion[illegible] bonorum Mon[illegible]chorum S. B[illegible]nedicti ex eorum co[illegible]tionibus prærequiruntur duo tractatus in p[illegible]ibus diebus interp[illegible]o[illegible]atis habiti, & ita vt de qu[illegible]ibet tractatu debeat fieri ſingulum publicum inſt[illegible]n entum, ex eorum *Conſtit. cap.* 9. *rubric. de mutuis, ac vendition. ſyluar.* &c. & *ex Io: Andr. Socin.* & *Berta li. tradit Redoan.* [illegible]*bi ſupra num.* 29. & *habetur apud Rotam in Romana Caſalis* 25. *Maij* 1594. *coram Seraphino*, & *Ricc. collec.* 3054. & *Boſſ. d. nu* 176.

545 Neque verò hæc ſolemnitas huius tractatus eſt neceſſaria in omni alienatione rerum Eccleſiæ; ſ[illegible]d ſ[illegible]m in donatione [illegible] venditione, & permutatione, vt loquitur *c. ſine exceptione*, 12. *quæſt.* 2. ſeu in alienationibus perpetuis vt ex[illegible]icauit, & dix[illegible]t *Innoc.* 4. *cap.* 1. *de rebus Eccl*[illegible] *non alien. in* 6. & aduertunt *Gloſſ. ibi, v. conceſſionibus perpetuis, Panorm. in cap. tua numer.* 1. *de his, qi*[illegible] *Prælatis Barboſa ad cap.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienan. num.* 5. *Boſſ. num.* 177.

546 Et q[illegible]oniam tractatus nequit haberi vbi non [illegible]nt plures, cum ſit plurium inqui[illegible]io diſcuſſio, & deliberatio de aliquo agendo, ideo huius tractat[illegible]s ſ[illegible]lemnitas nó eſt neceſ[illegible]ria niſi in Eccleſijs Collegiatis [illegible] vt aduertunt *Sylu. v. alien. Tab. numer.* 6. *Redoan vbi ſupra num.* 41. *Quaranta v. a*[illegible]*enatio num.* [illegible] *Boſs. num.* 178. Paulus autem quem refert *Gemin cap.* 1 *de reb.* [illegible]*ccl n*[illegible]*n alien. in* 6. vo[illegible]it, quòd hic tract[illegible]tus ſit neceſ[illegible] [illegible]lum in Ec[illegible]l[illegible]ſij[illegible] Cathedral[illegible]bus, ſed [illegible] [illegible] *Syl*[illegible]*eſ. v. alienatio num.* 10. Nam vbi Eccle[illegible] h[illegible]t Capitulum tractatus eſt n[illegible]ceſſari[illegible]; [illegible], qui de ve[illegible]tate Eccleſiæ t[illegible]are poſſunt. Id[illegible]o R[illegible]or Eccle[illegible]æ non Collegiatæ, nec habentis Capitul[illegible]m, poteſt hoc tractatu alijs ſol[illegible]mnitatibus ſer[illegible]atis res Eccleſiæ alienare *Redoan. num.* 46. *ex Inn*[illegible]*cen.* [illegible] *Panorm. cap.* [illegible] *de dolo* [illegible] & *Panorm. Quarant* & *Boſs. citati*

547 Non eſſe etiam neceſſ[illegible]ium tra[illegible], vbi eſt alienandum aliquid ex cauſa nec[illegible]at[illegible]s, ex *Rota dec.* 108. *num* 11. [illegible] 12. *c*[illegible]*ram Seraphino* tradit *Boſſius* 179. Q[illegible]ia vbi neceſſitas veget, non eſt neceſ[illegible]ria inqui[illegible]io, cum non ſit dubium an aliquod ſi[illegible] al[illegible]nandum. Sed hæc ratio non v[illegible] ad proba[illegible]d[illegible]m, quòd non eſt neceſſarius tr[illegible]ctatus ad hoc videndu[illegible], ſcilicet an bonum ſit al[illegible]uid alienare, cum ad hoc neceſſitas cogat. Q[illegible] ſtante opus eſt tractatu [illegible] vt inquiratur quid [illegible]x bo[illegible]s Eccleſiæ ſit alienandum; immo ad videndum ſi a[illegible] via, q[illegible] pet alienationem & maximè perpetuam poſſit ſu[illegible]ri n[illegible]ſſitati, & ad inſpicien[illegible]um quomodo, & [illegible]b quibus pactis ali[illegible]natio ſit facienda, & ad inſpicienda alia quæcumque poſſint ad Eccleſiæ vt[illegible]liorem alienationem conducere.

548 Huic autem tractatui nedum intereſſe debe[illegible] Canonici, ſeu vocales Conuentus, aut Mo[illegible]a[illegible] [illegible]de[illegible]m vel Epiſcopus, vel E[illegible]cl[illegible]ſiæ Co[illegible]giatæ [illegible]rælati[illegible]s. Qui tamen in hoc [illegible]as vi[illegible]s a[illegible]r[illegible] poteſt commit[illegible]ere, & pro[illegible]e[illegible] [illegible] *Redoan. vbi ſupra num* 50. Imm[illegible] & [illegible]n-

dem Prælatum cum Capitulo poſſe alteri committi ex *Ricc.collec.2201.* & *Biſegneto deciſ.5.de reb.Eccl. non alien.* aſſirmat *Boſſ.num.* [illegible]0.

549 Tanta vero eſt huius tractatus neceſſitas, vt eius omiſſio reddat irritam alienationem, [illegible] exceptione decernitur in *d.cap.ſine exceptione*, nam & ex eius defectu nullam cenſuit eſſe alienationem quandam decimarum factam ab *Epiſc. Dulmen. de conſenſu Capit. Innoc.4.in cap.1.de rebus Eccleſ. non alienand.in 6.* Vnde hoc idem docuerunt, *Specul. tit. de locato.§.ſequitur videre. Bald.in rubr.C.de reſcind. vend. Redoan. vbi ſupra num.11.& 21. Rota dec.108. num.6.coram Serapb.* Quamuis hæc ſolemnitas ita ſit ſubſtantialis, vt tamen ſit extrinſeca alienationi, cum [illegible] præcedere debeat. *Redoan. num.40, Boſſ.num.1*[illegible]*8.*

550 Tandem de hoc tractatu habito debet cõſtare per inſtrumentum ad hoc ſpecialiter factum, vt late probat *Redoan.vbi ſupra à n.30.*vbi ait, quòd non probaret inſtrumentum alienationis, ſi diceret, habito colloquio, vel tractatu Canonici talem domum vendiderunt &c. quia tale inſtrumentum, quod non eſt ad hoc factum, non probat tractatum per *Alex.conſ.18.vol.4. Federicum de Senis conſ.143. in fin.Paul.de Caſtr.conſ.74.ſpecul.de locat. §. ſequitur & alios ibi citatos.& n.33.*Et ſubdit, quòd non probaretur tractatus interueniſſe, ſi diceretur in inſtrumento alienationis, habito tractatu, vel conſenſu Epiſcopi, vt patet per inſtrumentum ſcriptum per talem Notarium, quia tunc oporteret illud inſtrumentum relatum exhibere, quia non creditur referenti, niſi conſtito de relato. *Authent. ſi quis C. de eden. Burt.conſ.40.vol.1. Felin.in cap.ſicut, de re iudicata.* Vnde, quòd in hac parte non ſtetur alienantium verbis, vel Notariorum relationi, ſed neceſſarium ſit inſtrumentum ad hoc ſpecialiter factum, dixit etiam *Rota dec.1080. apud Seraphinum nu.6.* Immò additur, quòd nec ex longi[illegible] temporis præſumi poteſt tractatum interueniſſe, [illegible] hoc ex actis non conſtet, quia tractatus non eſt de intrinſecis alienationis, [illegible] immo illam tempore præcedit, at vero [illegible] ſolemnitates non præſum[illegible] adfuiſſe co[illegible] tractui, quæ ſunt ex [illegible] . *Bald. conſil.496.* [illegible] *in cap. ex notabilis nu.12.*de his, quæ fiunt à *Prælat. Redoan.vbi ſupra num.39. & 40.Boſſ. num.182.* De his videri poteſt *Grat. di*[illegible] *cap.268.* Sed vbi adeſt Eccleſiæ præiudicium nullæ huiuſmodi ſolemnitates præſumi poſſunt ex lon[illegible] temporis per Conſtit.157. Vrbani VIII.

CONSENSVS CAPITVLI.

551 SOlemnitas ſecunda neceſſaria ad validam alienationem in [illegible] eſt conſenſus Capituli, *cap.ſine exceptione* [illegible] *cap.p. de reb. Eccl.non alien.* Cum vero [illegible] Collegiatæ alia poſſint eſſe de menſa Epiſcopi & Capituli, alia de [illegible] Capituli [illegible] & alia de menſa [illegible] Epiſcopi [illegible] horum omnium [illegible] ationi neceſſarius eſt [illegible] conſenſus. Et [illegible] vbi bona [illegible] Capituli, cum [illegible] ſtetur de [illegible] poteſt fieri talium bonorum [illegible] Q[illegible] na[illegible] requ[illegible]. Q[illegible] v[illegible] Monaſterio [illegible] Co[illegible]

tibus, nec à Generalibus, aut Prouincialibus [illegible] alienari ſine tractatu, & conſenſu Monachorum, & Conuentuum. *cap. Abbatib.12.quæſt.2.* [illegible] *notabilis, de his, quæ fiunt à Prælatis, Clem.* [illegible] *de reb. Eccl.non alien.Couar.l.1. var.cap.3.num.* [illegible] *Redoan. rubr. de conſenſu.§. in rebus autem mon*[illegible] *num 1*[illegible] *Tutreerem. in cap. in venditioni* [illegible] *Ri*[illegible] *pra*[illegible] *reſol.48.& ex Rota dec.10*[illegible] *Seraph. Boſſ.tit.18.num.164.*Et Prælatus ne[illegible] narc, ſed nec res vnius Eccleſiæ cum rebus al[illegible] Eccleſiæ poteſt permutare ſine eorum c[illegible] *norm.c.1.n.4.de reb.Ecc.non alien.*ſed [illegible] in alienatione eorum bonorum, quæ ſunt de [illegible] Prælati, conſenſus Capituli requiritur q[illegible] tali intereſt, quod bona huiuſmodi non [illegible] quæ ſunt bona illius Eccleſiæ, cuius eſt C[illegible] C[illegible] *num.* [illegible] *a.& 3. de h*[illegible] *Pr.* [illegible] *c.1.verb.def*[illegible]*nſore, vbi Gemin.* [illegible] *rebus Eccleſ. non alien. Inn*[illegible] *in cap.* [illegible] *vbi norm. num.* [illegible] *de his, quæ fiunt à Prælato. Sylu.* [illegible]*eratio. num.4. Rota d*[illegible]*c.3*[illegible]*8. num.* [illegible] *& 443. nu.* [illegible] *coram Seraphino* [illegible] *reſol.51.B*[illegible] *ſa de off. Epiſ. all.9*[illegible] *o.&* [illegible] *F*[illegible] *cap.30.num.8. B*[illegible]*.tit.18.num.144.* & alij plur *apud Ricc.& Rotam.*

552 Declarando autem addit *Ricc. nu.3.* qu[illegible] vbi probetur veritas eiuſdem alienationis bona [illegible] ſunt de menſa Epiſcopi, quòd tunc non ſit n[illegible] ſarius conſenſus Capituli, quia tunc ceſſat i[illegible]ud intereſſe Capituli, & defectus conſenſus Capit[illegible] non eſt conſiderabilis, vt cenſuit *Rota in S*[illegible] *lien. prædij 10. Decembr.1568. coram Cotta* [illegible] alienationem factam ſine conſenſu Capitu[illegible] accedente conſenſu Apoſtolico valere dixit *Rota in dec.443.num.4.Barboſ.d.num.70.Boſ. nu.145.* N[illegible] & conſenſum iſtum in alienat. bonorum q[illegible] ſu[illegible] de menſa Epi[illegible] magis ſolemn[illegible] ſubſtantiam reſpicere probauit *Ricc* [illegible] *num.* [illegible] *ex Panorm.conſ.41.num.3.l.1.Rom.conſ.1*[illegible]*.num.5* [illegible] *min.conſ.17.num.3.& ex Rota in Au*[illegible] *1.Februar.1581. coram Seraphino, quæ eſt dec.* [illegible] *citata.*

553 Non [illegible] Capituli non [illegible] C[illegible] ſpectantes ad aliquam Eccleſ[illegible] inſeruientes ſed ſoli Canonici vocem [illegible] habentes. *Hoſt.* [illegible] *Ec*[illegible] *Redoan rubr. de conſenſu num.1*[illegible] c[illegible] non [illegible] neceſſarius [illegible] [illegible] atæ & habe[illegible] [illegible] R[illegible] Ec[illegible] colle[illegible] [illegible] aſter[illegible] cuius bona a[illegible] debet [illegible] A[illegible] [illegible] Cathe[illegible] [illegible] N[illegible] vel Epiſcop[illegible] [illegible] ſi[illegible] bona [illegible] ſiat tac[illegible] Capituli [illegible] Epiſcopus [illegible] Epiſcopus a[illegible] Cathedrali[illegible]

Sed vbi auctor alienationis, ſeu alienator non eſt Epiſcopus, ſed Rector Eccleſiæ inferioris, nec eſt neceſſarius conſenſus Capituli Cathedralis, immò nec conſilium, ſed ſufficit conſenſus Capituli illius Eccleſiæ cuius bonum alienatur, ſi illa eſt Collegiata, vel habet plures beneficiatos habentes intereſſe in bonis illius Eccleſiæ. *Palaus d. tract.* 11. *p.* 15. *§.* 8. *num.* 10. Vel ſufficit, quòd Rector inferioris Eccleſię alienet de conſenſu Epiſcopi. Quòd ſatis clarè deducitur ex *cap. Abbatibus*, *& cap. placuit.* 12. *quæſt.* 2. *& cap. in venditionibus* 17. *quæſt.* 4. *& ex Gloſſ. in Clem.* 1. *de rebus Eccl. non alienand.* docet *Panorm. vbi ſupra*, & poſt eum *Redoan. num.* 26. ex *Rom. conſ.* 36.

554 Sed vbi Epiſcopus non habeat Capitulum quid agendum? Alij dixerunt alienationem non eſſe faciendam ſine conſenſu Archiepiſcopi. Et hæc fuit opinio *Gloſſ. Rebuff. & Menoch. apud Boſſium d. tit.* 18. *num.* 146. vbi etiam interpretatur *Sopranum in append. ad Filline. tract.* 44. *cap.* 1. *num.* 12. *& Bonac. de alien. p.* 4. dicentes, quòd dum Epiſcopus alienat debet interuenire conſenſus Primatis, vt intelligantur in caſu in quo Epiſcopus non habet Capitulum ex cuius conſenſu alienare poſſit. Nam aliàs de iure antiquo ad alienandum bona Eccleſiæ ſufficere conſenſum Capituli & Epiſcopi aduerterunt. *Redoan vbi ſupra num.* 24. ex eo quia iam ita loquuntur *cap. ſine except.* 12. *quæſt.* 2. *& c.* 1. *& cap. cum Apoſtolum*, *& cap. vt ſuper de reb. Eccl. non alien.* & idem voluerunt *Imola & Panorm. ad d. cap. p.* Quidquid in contrarium dixerit *Gloſſ. in c.* 1. *de reb. Eccleſ. non alienand. in* 6. volens, quòd præter conſenſum Capituli ſit etiam neceſſarius conſenſus Archiepiſcopi. Alij verò exiſtimant, quòd in præfato caſu accipiendum ſit conſilium & conſenſus aliorum Clericorum, *argum. deſumpto ex cap. ſi forte diſt.* 65. *& cap. nullus res* 17. *quæſt.* 4. *& l. vbi abſunt. ff. de tutor. & curat. Ita Panorm. cap.* 1. de his quæ fiũt à Prælato *num.* 7. *Syluſ. v. alienatio. num.* 4. *Redoan. vbi ſupra num.* 17.

555 Conſenſus autem iſte, qui requiritur, debet eſſe expreſſus, & non ſufficit tacitus quidquid in contrarium dixerit *Layman. l.* 3. *tract.* 4. *cap.* 10. *num.* 3. quia hoc importat vox illa *collaudatio*, qua vtitur textus in *cap.* 1. de his, quæ à Prælatis fiunt, vbi *Panorm. num.* 3. *Redoan. vbi ſuprà, num.* 17. *Ricc. p. p. praxis reſol.* 83. vbi quàmplures refert, *& num.* 8. ait conſenſum expreſſum eſſe, qui exprimitur verbis, tacitum verò, qui exprimitur factis. *Boſſ. numer* 148. in alienationibus tamen temporalibus citra triennium ſufficit conſenſus tacitus. *cap.* 1. *§. quia titulo, de reb. Eccl. non alien. in* 6. *& cap.* 2. de his, quæ fiunt à Prælatis *Donat. p.* 2. *tr.* 14. *quæſt.* 15. *num.* 2.

556 Maioris verò partis Capituli ſufficit conſenſus, nec eſt neceſſarius conſenſus abſentium, ſed ſufficit præſentium. *Panorm. vbi ſupra num.* 5. *Palaus d. trac.* 11. *p.* 15. *§.* 8. *n.* 10. *Donatus p.* 2. *trac.* 14. *quæſt.* 9. *num.* 21. Non eſſe etiam vocandos abſentes tradiderunt quoque *Guido Papa deciſ.* 116. *Rota in Mediolanen. bonorum de Noreda.* 21. *Martij* 1591. *coram Lancelloto*, *vt in deciſ. quot. lib.* 3. *Ricc. collet.* 3054. *Boſſ d. tit.* 18. *n.* 149. Maiori verò parti rationabiliter decernẽti minor tenetur ſubſcribere. Quàmuis vbi maior pars conſentiret in malam alienationem, minor vt euadat malè alienantium pœnas tenetur contradicere, vt habetur *cap. ſi quis presbyteror. de reb. Eccl. non alien. Panorm. cap.* 2. *de his, quæ fiunt à Prælatis nu.* 9. Et poterit, ſi opus eſt appellare, etiam ſi vnus ſolus ſit.

557 Collegialiter quoque dari debet hic conſenſus, quia conſenſus priuatim & ſeparatim datus etiam poſt tractatum habitum non eſt conſenſus Capituli, & ſi diligenter inſpiciantur *cap. ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. *& cap. p.* 2. *&* 3. *de his quæ fiunt à Prælatis*, apparebit, quòd iura iſta conſenſum Conuentualem, vel Collegialem requirunt, & ſicut tractatus, quem requirunt non poteſt non eſſe niſi collegialis, ita & de conſenſu dicendum eſt, quia iura eodem modo vtrumque requirunt. *Donatus quæſt.* 16. *c. cum acceſſiſſent §. quo circa, de Conſtit. & cap. ei, qui appellan. §. nominationes.* 8. *quæſt.* 6. *Lan. Hoſtien. Inn. Compoſ. apud Syln. v. alienatio quæſt.* 5. *num.* 6. *Palaus vbi ſupra num.* 10. *Boſſ. num.* 151. *Redoan.* malè pro contraria ſententia citatus, qui *pag. mihi* 184. *§. & quia ſolet dubitari à num.* 7. latè hoc probat, & pro eadem ſententia refert *Rebuſ. Archidiac. Præpoſ. & Peruſ. Donatus p.* 2. *tract.* 14. *quæſt.* 13. quidquid in contrarium dixerint. *Bonac. de alien. p.* 4. *num.* 2. *Barboſa ad d. cap. ſine except.* 12. *quæſt.* 2. *num.* 4. *Tabien. v. alien. num.* 2. *Gloſſ. in cap. p. v. tractatus de rebus Eccleſ. non alien. in* 6. *Syln. v. alien. num.* 5. volentium, quòd vbi præceſſit tractatus ſufficiat conſenſus ſeparatim datus. Addit verò *Redoan. vbi ſupra num.* 8. quòd non valet conſenſus datus per literas. *& num.* 10. *ex Rebuff.* ſubdit, quod etiam ratificatio contractus iam initi vt valeat, debet fieri collegialiter à Clericis vel Religioſis in Capitulo congregatis. Eos verò præſumi congregatos, vbi de contrario non apparet dixit *Rota deciſ.* 1080. *num.* 5. *coram Seraphino*, *& Guido Papa deciſ.* 151. quos ſequitur *Boſſ. num.* 164. Sed de his præſumptionibus modo iudicandum eſt ſecundùm *Conſt.* 157. *Vrb. VIII.*

558 Ratificari enim poteſt alienatio facta ſine conſenſu Capituli, ab eodem Capitulo, licet aliàs talis alienatio non ſit valida. *Rota dec.* 1338. *nu.* 2. *coram Seraph. Syln. num.* 5. ſed vt Capitulum illam ratam habeat debet præmittere tractatum, & poſtmodum conſentire, *cap. cum nos*, de his, quæ fiunt à Prælatis, *Panorm. ad cap.* 1. *n.* 5. *eod. tit. & ex Franco Sylueſ. v. alienatio. num.* 5. *Palaus d. numer.* 10. *Boſſ. num.* 152. Tunc igitur incipiet alienatio eſſe valida, cum a Capitulo fuerit approbata. Hanc tamen ratificationem non probari ex eo, quòd conceſſionis inſtrumentum in libro contractuum Eccleſiæ reperiatur.

559 In caſu etiam neceſſitatis poſſe Epiſcopũ rectore, aut Clericis Eccleſiæ repugantibus alienare res Eccleſiæ eiuſdem habetur ex *cap. ſi Epiſcopus.* 17. *quæſt.* 4. *& cap. placuit.* 12. *quæſt.* 2. & docent *Panorm. ad cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis.* Et *Redoan. Rubrica de conſenſu. num.* 26. vbi multis hoc probat, & ex *Molina affirmat Boſſ. num.* 168. An verò in alienatione præbendæ diſtinctę a menſa Capitulari ſufficiat conſenſus Præbendarij, ſeu illa fieri poſſit per Prębendarium ſine conſenſu Capituli cum conſenſu Epiſcopi, negatiuè reſpondit, *Rota coram Creſcen. dec.* 2. *de reb. Eccl. non alien* vbi quòd id voluit *Rota in Parmenſi bonorum coram Io: Paulo, & id collegit ex cap. ad audientiam de reb. Eccleſ. non alienan. & Panorm. & alij DD. ibid.*

560 Quod

560 Quòd verò Epiſc. poſſit ſine adhibito cõſenſu Capituli concedere in emphyteuſim re ſolitas concedi, & res modicas alienare, dictum eſt ſupra, ſicut dictum eſt qualiter Prælatus poſſit, vel non poſſit concedere bona, quæ ſunt de menſa ſua alicui ad vitam. Quòd etiam ſi res aliqua data fuiſſet ab vna Eccleſia alicui laico in feudum perpetuum, ſi idem laicus vellit illam rem donare alicui alteri Eccleſiæ aut monaſterio, donatio ſit valida accedente ſolius Epiſcopi conſenſu abſque cõſenſu Capituli, habetur ex cap. cum Apoſtolica de ijs, quæ ſunt à Prælatis, & tradit ibi Panorm. num. 7. Qualiter etiam ad repudiandam hæreditatem non ſit neceſſarius conſenſus Capituli eſt explicatũ ſupra.

AVTHORITAS SVPERIORIS.

561 SIcut verò Epiſcopus, ſeu ſuperior non poteſt ſine conſenſu Capituli alienare res Eccleſiæ, ſic nec Capitulum idem præſtare poteſt ſine auctoritate ſeu conſenſu Epiſcopi, & Superioris. Hoſtien. in ſum. de reb. Eccl. non alien. num. 3. Redoan. rubr. de auctoritate ſuper. a. num. 1. Couarruuias l. 2. variar. cap. 17. num. 1. Ricc. p. 2. praxis cap. 383. Barboſa de iure Eccleſ. l. 3. cap. 30. num. 9. Azor. p. 2. l. 9. c. 1. quæſt. 4. Palans tract. 11. p. 15. num. 4. Layman l. 3. tract. 4. cap. 10. num. 4. Boſſ. tit. 18. num. 156. Dicitur verò res Eccleſiæ non poſſe alienari ſine auctoritate Epiſcopi, & Superioris, quia eius collaudatio, & conſenſus, quia eſt conſenſus ſuperioris auctoritatem, & iuriſdictionem habentis dicitur auctoritas. Gloſſ. in c. 1. de rebus Eccleſiæ non alienand. in 6. v. tractatus, vbi Gemin. & Francus; & Innoc. & Panor. in cap. 2. eod. tit. Couarrun. l. 1. var. cap. 3. d. nu. 9. Diſtinguitur verò inter auctoritatem ſeu conſenſum, aut collaudationem, & decretum, quòd decretum importat ſententiam per quam iudex auctoritatem ſuam interponendo decernit contractum futurum eſſe iuſtum, ſeu aliquem in poſſeſſionem mittit, aut mittendum declarat. l. ſi finita §. Iulianus, & §. ſi forte. ff. de damn. infec. Sed auctoritas dicitur auctorizabilis conſenſus competens ſuperiori ex ſuo officio. Gloſſ. in cap. 1. de rebus Eccl. non alien. in 6. quam ſequitur Sylueſ. v. alienatio. numer. 3. Redoan. d. rubr. num. 3. & ſeqq. Hinc apparet diſcrimen inter Capitulum & Epiſcopum, ſeu Conuentum, & Prælatum in materia alienationis. Quia Capitulum vel Conuentus nudum poſſunt præbere conſenſum. Sed Epiſcopus, qui habet plenam poteſtatem ſuper Eccleſijs ſibi ſubiectis 10. quæſt. 1. per totam, auctoritatem interponit. Et hoc idem præſtare poſſunt Abbates. cap. 1. de reb. Eccl. non alien. vbi Panorm. num. 3. bene aduertit, quòd id poteſt Abbas, ſi habeat in Eccleſia ius Epiſcopale, quia illa ſit ſibi pleno iure ſubiecta. Nam talis omnia iura, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis poteſt exercere, cum tamen aliàs Prælatus inferior Epiſcopo non poſſit authorizare in facto alienationis. Sic igitur & Generales, & Prouinciales Regularium, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in alienationibus auctoritatem interponunt. Sylu. v. alienatio. num. 3. In alienatione verò rerum Eccleſiæ neceſſarium quidem eſt, vt interueniat Epiſcopi, & Superioris auctoritas, ſed non eſt neceſſarium decretum Panorm. in cap. nulli num. 7. de reb. Eccl. non alien. quamuis nec Epiſcopus, nec Superior conſenſum alienationi præbere debeat; niſi præmiſſa cauſæ cognitione, Gloſſ. vbi ſupra Couarrun. d. n. 9.

562 Hunc verò conſenſum debere eſſe expreſſum, & non ſufficere tacitum ex eo habetur, quòd vocatur collaudatio, & approbatio, tacitus verò conſenſus propriè non eſt collaudatio aut approbatio. Gloſſ. in d. c. 1. verbo perpetuis, de alien. reb. Eccl. non alien. in 6. & Barboſa ibi nu. 15. Boſſ. d. tit. 18. num. 156. Quamuis vbi alienatio non ſit perpetua ſufficere conſenſum tacitum dixerint. Gloſſ. ibid. Barboſ. ad cap. 1. num. 5. de reb. Eccleſiæ non alienand.

563 Non poſſe etiam hunc conſenſum præſtare Vicarium Epiſcopi niſi habeat ad hoc ſpeciale mandatum, dixerunt. Redoan. d. rubr. num. 60. ex Capell. Tholoſ. dec. 97. Ricc. collec. 2201. & ex Rota in Placentina Domus 15. Decemb. 1629. coram Coccino, & in Cremonen. bonorum 9. Februar. 1607. coram Lancelloto, & Ferentill. ad dec. 930. Buratti Boſſ. d. tit. 18. num. 156. Quàmuis oppoſitum etiam dixerit apud Redoan. Bald. in Margarita verb. Vicarius ex eo, quod Vicarius habet ordinariam iuriſdictionem, & interponit decreta voluntaria, & contentioſa per Hoſtien. cap. Clericus de off. Par.

564 Verùm vbi alicuius Eccleſiæ ſunt plures ſuperiores, omnium eſt neceſſarius conſenſus. Ita nimirum, quòd Eccleſiæ inferiores Cathedrali, quæ habent ſuos ſuperiores, & Rectores non poſſunt ſine licentia ſui immediati ſuperioris, & ſine conſenſu Epiſcopi ad alienationem deuenire. Et ſic diſtingui debet, prout ſupra diſtinctum fuit, quia aut auctor alienationis eſt Epiſcopus, aut eſt inferior Eccleſia. Si eſt Epiſcopus, iam ſupra dictum fuit non poſſe ad alienationem deuenire ſine conſenſu Capituli Eccleſiæ inferioris, ſi illa habet Capitulum, & ſine conſenſu Rectoris eiuſdem Eccleſiæ, cap. ſi quis Epiſcopus 10. quæſt. 1. & c. placuit 12. quæſt. 2. Et nomine Rectoris intelligitur quicumque qui Eccleſiam Regit, & adminiſtrat, vel in ea cum titulo inſeruit, ita quòd ſi Eccleſia ſit Parochialis ſit neceſſarius conſenſus Parochi, ſi Capellania conſenſus Capellani. Immò ſi Eccleſia ſit vidua ſine Rectore, & Epiſcopus velit alienare aliquid illius Eccleſiæ neceſſe eſt, vt illi Eccleſiæ detur defenſor, qui partes Eccleſiæ teneat, & videat an alienatio expediat. cap. 1. de reb. non alien. in 6. Gloſſ. ibi v. defenſor. Ita Rector inferioris Eccleſiæ non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi aliquid ſuæ Eccleſiæ alienare. Panorm. ad d. cap. 1. de his, quæ fiunt à Præl. Sylu. v. alien. num. 5. Tabien. num. 7. Redoan rubr. de conſenſu num. 26. & alij DD. communiter. Et conſtat ex cap. Abbatibus, & cap. placuit 12. quæſt. 2. & can. in venditionibus 17. quæſt. 4. Et prout dicebatur, non ſine cauſæ cognitione poteſt Epiſcopus ſuum præbere conſenſum. cap. hoc ius porrectum. 10. q. 2.

565 Illius vero Epiſcopi requiritur conſenſus, cui ſubiecta eſt Eccleſia, cuius bona alienantur, etiam ſi illa bona ſint in diœceſi alterius Epiſcopi vt poſt Innoc. in cap. paſtoralis de priuileg. Gloſſ. in cap. huiuſmodi ver. duos. 12. quæſt. 2. Felin. in cap. dilectus el 2. de reſcript. Archid. c. in venditionibus 17. quæſt. 4. Imolam in Clem. p. de reb. Eccl. non alienan. Rot. dec. 6. de iud. in nouis, & alios plures habet Redoan d. rub. de auctoritate Epiſcopi. num. 39. Barboſ. de iure Eccl. l. 3. cap. 30. num. 9. quidquid in contrarium dixerit Gloſſ. in d. cap. in venditionibus. Addit quoque Redoan nu. 40. tutius eſſe vtriuſque Epiſcopi tunc adhibe-

hibere conſenſum. Sed cum non interſit Epiſcopi in cuius diœceſi eſt locus, qui alienatur an bene, vel malè alienetur, ſed hoc interſit Epiſcopi cuius eſt Eccleſia, cuius bonum alienatur, cum illa Eccleſia cum omnibus ſuis bonis ſubiecta ſit prouidentiæ einſdem; ideo ſolius eiuſdem Epiſcopi conſenſus eſt neceſſarius, & quæ adducuntur de alienatione bonorum minoris, quæ non poſſunt alienari ſine decreto iudicis loci, in quo ſunt bona, non benè applicatur, nec valet conſequentia ab alienatione bonorum minoris ad alienationem bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus in iure expreſſis. Quòd in præſenti ex eo eſt euidens, quòd in alienatione bonorum minoris, vt aduertit *Redoan. vbi ſupra num.*43. requiritur iudicis decretum, quòd eſt iudiciale, & in ipſo actu præſtatur, in alienatione verò bonorum Eccleſiæ decretum iudicis non eſt neceſſarium, vnde non mirum ſi in alienatione bonorum minoris requiritur decretum iudicis loci in quo eſt ſita res, cum ipſe ſit, qui de illa poteſt iudicare. Sed præſtare conſenſum alienationi non eſt actus iudicialis, quem poteſt præſtare etiam non habens iuriſdictionem in loco, vbi res alienanda eſt poſita.

566 Quòd verò idem *Redoan. nu.* 37. *ex Bertach. de Epiſ. p.*4. aſſerit, quòd ſi Epiſcopus abſit interuenire poſſit auctoritas Iudicis laici loco Epiſcopi, & probat *Bertach. ex Gloſſ. in cap. ſine exceptione* 12. *quæſt.*2. Neque hoc in ea gloſſ. inuenitur vt fatetur idem *Redoan.* neque iudicio meo admitti poteſt, quia iura volunt interuenire Epiſ. auctoritatem, & ſi non adſit Epiſcopus, non deerit, qui eius vices gerat, & iudicare poſſit, an alienatio expediat, ſi Epiſcopi conſenſus non ſit expectandus.

567 Quæ verò dicta ſunt de neceſſitate conſenſus Epiſcopi, vera ſunt etiam reſpectu Abbatum & Prælatorum Monaſteriorum, qui ſine Epiſcopi conſenſu res monaſteriorum non poſſunt alienare. *cap. Abbatibus* 12. *quæſt.* 2. *Panorm. in cap.* 1. *num.* 3. *de reb. Eccl. non alien. Syluest. v. alienatio nu.* 5. Semper enim requiritur conſenſus illius Prælati, cui ſubſit Eccleſia pleno iure *Redoan Rubr. de auctoritate numer.* 61. Hoc tamen intelligitur de Abbatibus non exemptis; nam Abbates exempti à iuriſdictione Epiſcopi, non indigent Epiſcopi conſenſu ad alienandum res ſui monaſterij. *Sylu. v. alienatio num.* 3. *Tab. n.* 7. Quare cum hodie Monaſteria Regularium regulariter ſint exempta, & priuilegiata, ideo quantum ſit ea iure communi antiquo, ad alienandum ſufficit conſenſus Capituli, & Prælati iuxta ſingularum Religionum inſtituta. In Ordine Prædicatorum bona immobilia, & perpetui redditus non poſſunt vendi, aut alienari ſine licentia Magiſtri Ordinis, niſi aliqua Prouincia ſuper hoc habeat ſpeciale indultum ea ordinat. Capit. Generalis Rom. 1553. Addit *Camillus in ſummar. verbo bona*, quòd Romæ 1501. & Mediol. 1505. ſub pœna excommun. prohibitum fuerit, ne bona immobilia & redditus alienentur ſine licentia Generalis, ſola excepta permutatione, quę fieri permiſſa fuit de conſenſu Prouincialis. Sed in d. Cap. Rom. 1553. hæc permiſſio non continetur. Ad alienandum verò bona mobilia pretioſa non eſt neceſſaria licentia Generalis, ſed ſufficit licentia Prouincialis, ſine qua tamen ſub pœna carceris, & alijs pœnis alienari non poſſunt, vt habetur ex *Cap. Gener. Normberg.* 1405. *ord.* 14. *& Colonia* 1418. *ordin. vlt.* Requiritur verò etiam cõſenſus Capituli, ita vt immobilia alienari non poſſint ſine conſilio Patrum, & conſenſu duarum ex tribus partibus vocalium Conuentus, vt ſtatutum fuit Vallisolet. anno 1605. ordin. 27. Et quidem datus in Viſitatione Prouincialis, aut alterius Viſitatoris. Quàmuis crediderim hoc intelligendum de conſenſu deliberatiuo, qui datur in tractatu. Hoc enim requirit illa ordinatio vt non fiat alienatio ſtabilium, niſi priùs in viſitatione a Patrum Conſilio, & duabus partibus vocalium Conuentus expedire fuerit iudicatum. In ſocietate verò, non requiri conſenſum Capituli, ſed ſufficere Præpoſitum Generalem cum tractatu cum ſuis conſultoribus, & cui Generalis commiſerit, refert *Palaus d. trac.* 11. *p.* 15. *num.* 11. In Ordine verò Theatinorum præter conſenſum Capituli eſſe neceſſarium aſſenſum Præpoſiti Generalis teſtatur *Boſſius trac.* 18. *num.* 164. Apud Monachos S. Benedicti eſſe neceſſariam licentiam Capituli Generalis refert *Rota dec.* 1070. *nu.* 1. *coram Seraphino*. In Ordine Minorum poſſe fieri alienationes de licentia Prouincialis tradit *Rodriq. tom.* 1. *quæſt.* 27. *a.* 3. Sed quòd regulariter Prælati locales Regularium non poſſint etiam de conſenſu Capituli alienare bona Monaſteriorum ſine licentia Generalis, aut Prouincialis aduertit *Tambur. de iure Abb. tom.* 3. *diſp.* 13. *quæſt.* 8. *num.* 4.

568 An verò priuilegium cõceſſum a Greg. 13. Societati IESV, quod refert *Rodriguez d. a.* 3. & habetur in Bullar. dictæ Societatis, in Conſtit. quæ incipit Apoſtolicæ Sedis, pag. mihi 167. & conſiſtit in hoc, quòd Generalis habita à Prouincialibus, vel Rectoribus, vel alijs ſibi bene viſis ſummaria relatione vtilitatis contractus poteſt ſine conſenſu Capitulorum auditis conſultoribus alienare bona Religionis in euidentem tamen vtilitatem eiuſdem, ſit communicabile, affirmat *Rodriquez d. art.* 3. Sed meliùs aduertit *Tambur. vbi ſupra nu.* 33 quòd Pontifices per communicationem priuilegiorum non intendunt immutare modum procedendi Religionum, ſecundùm eorum Conſtitutiones earumque ſtatuta infringere, neque ſuper hoc illis licentiam impartiri. Vnde eſt, quòd cuiuſcumque Religionis ſtatuta in hoc ſeruari debent, nec contra illa poſſunt vti priuilegio communicationis huic vel alteri Religioni conceſſo.

569 Quantum autem ad conſenſum Prælati localis, qui requiritur, conſiderandum eſt, quòd ſi Abbas, vel Prior, vel Guardianus abſit, ſufficit conſenſus eius, qui illius vices gerit. *Rot. dec.* 1080. *nu.* 12 *coram Seraf.* ex eo quia, vt habetur ex *Panor. in c. cauſam quæ n* 9. *de iudicijs*, quidquid poteſt explicari per Abbatem, poteſt etiam fieri per eum, qui eſt loco Abbatis. *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 164. Quòd tamen limitandum cenſeo, vt non competat ei, qui locum tenet Prælati in ſua abſentia, ſed qui in vacantia ſe habet vt Prælatus Ordinarius Monaſterij. Niſi hec auctoritas ſit tali Vicario à Prælato abſente delegata. Huiuſmodi enim authoritas ex ordinaria delegatione non intelligitur conceſſa, cum alienatio rerum Eccleſiæ ſit negotium grauiſſimum, & alias non eſt de illis, quæ ordinariè eueniunt, vnde ſit neceſſarium, quod à Prælato abſente facultas illud perficiendi delegetur. Et vlteriùs bene aduertit *Syluest. v. alienatio num.* 5. quòd ſi Prælatus

alienet aliquid de conſenſu ſui Capituli; euadit quidem pœnam *Clem* 1. *de reb. Eccl. non alien.* Sed tamen contractus non valet. Et ratio eſt, quia vt ipſe docet num. 3. ad validam alienationem requiritur nedum conſenſus Rectoris immediati, ſed illius Prælati etiam, cui Eccleſia pleno iure eſt ſubdita, qualis eſt Abbas in Eccleſiijs ſibi ſubiectis & Prouincialis in Ordinibus Prædicatorum & Minorum. Quamuis vt ſupra dictum eſt, in Ordine Prædicatorum nec Prouinciales poſſint in omnibus caſibus dare licentiam alienandi. Specialiter etiam in *Clem. 1. de reb. Eccl. non alienand.* ſtatutum eſt, vt ſi Abbas, vel Prior, vel Præſes alicuius Monaſterij non habet Conuentum, debeat habere conſenſum ſui Prælati ad hoc vt bona Monaſterij alienet. *Gloſſ. v. proprij & ex Tiraquel. de iure mariti Gloſſ.* 8. *n.* 21. *Boſſ. num.* 164. *fin.* Quòd ſi Abbates iſti ſint exempti alienare non poſſunt ſine licentia Papæ, ſi alium ſuperiorem immediatum non habent. *Gloſſ. ibid.*

570 De procuratore quoque ad alienandum nonnulla conſideranda ſunt. Et quidem primò aliqui æquiparant mandatum ad alienandum cum alienatione ipſa, ita quòd ſolemnitates neceſſariæ ad alienandum ſeruandæ ſint etiam in dando mandatum ad alienandum, aliàs mandatum redditur nullum. Ita *Boſſius d. tit.* 18. *num.* 171. *poſt Dec. conſil.* 282 *n.* 3. *Couar. l.* 2. *var. cap.* 16. *n.* 6. *Rotam dict. deciſ.* 1080. *num.* 2. Sed hoc ita abſolutè prolatum patitur inſtantiam. Nam de aliqua ſolemnitate verum eſt, & de aliquo mandato. Verum quidem eſt quantùm ad ſolemnitatem conſenſus, quia mandatum eſſentialiter petit conſenſum mandantis; neque enim valere poteſt mandatum de agendo, niſi mandans conſentiat in actionem, vnde ſi ad agendum requiritur aliqua ſolemnitas conſenſus, hæc eadem ſolemnitas prærequiritur mandato, ſicut ei prærequiritur cõſenſus in actionem ad quam datur mandatum. Ita ſi Capitulum eſt illud, quòd conſtituit procuratorem, debet hoc fieri à Capitulo collegialiter conſentiente in alienationem, circa quam mandatarius debet gerere vices Capituli. Sed ad dandum mandatum non ſunt neceſſariæ illæ ſolemnitates, quæ non ſe tenent ex parte mandantis, & ideo ad valorem mandati facti ab inferiori Rectore alicuius Parochiæ non eſt neceſſarius conſenſus ſuperioris. Et licet ſine ſuperioris conſenſu non valeat alienatio, conſiderandum quòd ad valorem mandati ad alienandum non eſt neceſſaria validitas alienationis aliunde prouenlens, quàm ex mandante. Non enim medij ad finem valor pendet à conſecutione finis quando ad finem multa requiruntur; ſed bene ſtat quòd ex pluribus medijs vnũ ſit validum ex parte ſui, & finis non obtineatur ex alterius medij defectu. Sic dum Rector Parochialis dat mandatum de alienando, mandatum hoc validum eſt, quantum ſufficit ex parte Rectoris, etiam ſi tunc non adſit conſenſus ſuperioris; quod ſi ſuperior nolit conſentire, procurator nõ poterit alienare, non ex defectu mandati, ſed quia ad alienationem non ſufficit auctoritas mandantis, ſed etiam ſuperioris, quæ non adeſt. Nec obſtat, quòd dicitur ex aduerſo, quia nimirum ex mandato ad alienandum poteſt ſequi alienatio, ſine ſolemnitate neceſſaria. Tum primò, quia hæc ſequela contingens eſſet, ſi adeſſet, quia Procurator non neceſſitatur ad alienandum ſine ſolemnitate. Tum quia neque id ſequitur, quia in mandato ad alienandum clauditur clauſula *ſeruatis aliàs ſeruandis*, niſi contrarium exprimatur. Vnde eſt, quòd procurator ex vi mandati non poteſt alienare ſine ſolemnitatibus neceſſarijs. Sic ergo mandans dum conſtituit Procuratorem debet præbere conſenſum ſolemnem, ſed non eſt neceſſe vt ſeruet alias conditiones neceſſarias ad alienandum, quæ vel aliunde dependent, vel ſunt, aut poſſunt eſſe poſteriores ad conſenſum mandantis, ſed ſufficit quòd illas ſeruet Procurator, vel ſeruentur a quibus intereſt illas ſeruari.

571 Qualitas autem mandati eſt, vt non ſufficiat mandatum generale Prælati aut monaſterij ad alienandum bona Eccleſiæ, ſed requiratur ſpeciale ad alienandum tale prædium. Ita *Riccius p. p. praxis reſol.* 52. *num.* 2. *&* 89. *num.* 4. *Boſſius d. tit.* 18. Sed verum quidem eſt, quòd ad alienandum non ſufficit licentia generalis, vt latè probat *Redoan. rubr. de cauſa vtilitatis num.* 112. *& ſequent.* Et ratio eſt, quia talis licentia eſt Eccleſiæ damnoſa, quia non poteſt conſtare de euidenti vtilitate Eccleſiæ niſi priùs examinato in particulari, quodnam ex Eccleſiæ bonis potiùs ſit alienandum, quàm aliud, & de hac cauſa conſtare debet rei negotio plenè diſcuſſo. Et propterea verum eſt, quòd mandatum de alienando debet eſſe ſpeciale ad alienandũ tale Eccleſiæ bonum determinatè, quòd ſit vtiliùs alienabile. Et quia de iure antiquo tractatus eſt vnde incipit negotium alienationis, & conſenſus tractatum ſupponit, & mandatum ſupponit conſenſum, ideo & ſupponit tractatum in quo deliberatum ſit, quodnam bonum in particulari ſit alienabile. Verùm quia tractatus poteſt alteri committi, vt probatum eſt ſupra, & aliàs vbi licentia alienandi ſit ſpecialis & non data niſi diſcuſſa per ſuperiorem vtilitate alienationis, nullum Eccleſiæ imminet periculum, ideo poſſet valere mandatum generale datum non ad alienandam quodlibet abſolutè & cũ omnimoda indifferentia, ſed ad alienandum id, quod examinato negotio apud ſuperiorem apparebit eſſe magis vtile alienare.

572 Si verò non conſtet de mandato dato ad alienandum, illud non præſumi etiam per mille annos, ex *Afflict. dec.* 345. *num.* 7. *Caualcan. dec.* 45. *num.* 11. *p.* 1. *& Maſtrill. dec. ſicil.* 77. *tradunt Ricc. d. reſ.* 52. *num.* 2. *& Boſſ. d. num.* 172. Cum enim ſit quid facti, non præſumitur ad hoc vt factum dicto nomine valeat per *Bartol. in l.* 3. *§ ſi cauſa cognita. ff. de bonor. poſſeſſ. Caſſad. dec.* 3. *de Procur. Verall. dec.* 353. *num.* 4. *p.* 2. & alios quos refert *Ricc. citatus*, *vnde Bartol. l. qui fundum in fin. ff. de vſu cap. pro emp.* dixit, quòd qui emit ab aliquo tanquam Procuratore alterius, præſumitur ſemper malæ fidei, niſi appareat de illius mandato: quod item habent *Surdus conſ.* 28. *nu.* 8. *dub.* 1. & alij, quos ſequuntur idem *Ricc. & Boſſ. citati.* Et nihilominùs aduertendum, quòd vbi *Caſſad. d.* 3. *de Procur.* dixit mandatum præſumi de antiquo tempore. *Verall. dec.* 196. *p.* 2. dicit hoc intelligi in iudicialib. & quando ſolemnitas extrinſeca eſt enunciata in inſtrumento, videlicet, ſi diceretur talis Syndicus vel Procurator, de cuius mandato fuit rogatus talis, prout conſtat in actis mei Notarij &c. vt per *Panorm. & Fel. in c. ſicut, de re iudicata*, & dicit *Verall.* ita fuiſſe iudicatũ in Capuana Moriũ 29. Aprilis 1552. coram Veſtano.

573 Nulla propterea eſt alienatio facta per Procuratorem, ſi vel ille non habet validum mandatum ad alienandum. *Ricc. d. reſ.* 52. *num.* 1. vel Procurator in alienando exceſſit fines mandati. *Rota in Crotonien. bonorum 29. Martij 1588. coram Plato, & in Crotonien. bonorum 9. Ianu 1589. coram eodem, & in Peruſina reſciſſionis contractus 28. Martij coram Comitulo, & Ricc. collect.* 3054. quos refert & ſequitur *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 169. Neque huiuſmodi alienationis ratificatio inducitur ex ſciētia Canonicorum, & Religioſorum ſed requiritur ſcientia Capituli, vt ex *Rota in Tiburtina nullitatis locationis 8. Decembr. 1597. coram Millino habet idem Boſſ. num.* 170.

574 Hinc eſt, quòd alienationes factæ à Cellerario, vel Syndico aut Procuratore alicuius monaſterij in vi mandati generalis nullæ ſunt. Quamuis alienationem hanc ad breue tempus factam validam eſſe ex *Pariſ. conſ.* 48. *vol.* 4. & *Rota in d. Tiburtina* nullitatis locationis tradunt *Ricc. reſol.* 48. *n.* 3. & *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 168.

575 Quarta ſolemnitas eſt ſubſcriptio, quia nimirum nomina ſua ſubſcribere debent omnes, qui ſunt de capitulo præbente conſenſum alienationi. *cap. ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. Hæc tamen ſubſcriptio neceſſaria eſt ſolùm in caſibus à iure expreſſis, nimirum in donatione venditione, & permutatione. *text. ibid. Panorm. cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis num.* 4. *Sylu. v. alien. num.* 4. *Tabien.* 2. Hodie tamen hæc ſubſcriptio non eſt in vſu, quia ſuppletur æquiualenter. In inſtrumento enim alienationis deſcribuntur nomina ſingulorum Clericorum, aut Religioſorum, qui ſunt de Capitulo alienante, & propterea abſque eo quòd ipſi ſe ſubſcribant ſufficit, quòd Notarius ipſe omnibus illis nominatis rogatus ſubſcribat, ſeu rogitum inſtrumento ſuo adijciat *Syl. v. alienatio. num.* 3. *Reboau rubr. de ſubſcriptione. num.* 2. vbi *num.* 3. quòd contractus alienationis recipit ſubſtantiam a conſenſu contrahentium, non à ſcriptura, vnde per conſenſum Prælati, & Clericorum valet contractus ante deſcriptionem, & ſubſcriptionem, & agetur ex illo, licet ſcriptura ſit neceſſaria ad probandum contractum. *Franc. in cap.* 1. *numer.* 14. *de reb. Eccl. non alien. in* 6.

SVMMARIVM.

1 *Etiam conſtito de neceſſitate aut vtilitate alienationis neceſſarium eſt ad alienandam beneplacitum Apoſtolicum. n.* 576.
2 *Sede vacante Capitulum nec de iure antiquo poterat alienare inconſulto Pontifice. n.* 577.
3 *Poteſt tamen dare licentiam alienandi, & alienare mobilia non pretioſa. nu.* 577.
4 *Iuramentum non ſupplet neceſſitatem beneplaciti Apoſtolici. nu.* 578.
5 *Beneplacitum ſubreptitium non iuuat. n.* 579.
6 *Beneplacitum datum ſine cognitione cauſæ non ſupplet ſolemnitates. n.* 579.
7 *Beneplacitum Apoſtolicum abſolutum & ex certa ſcientia ſupplet alias ſolemnitates. n.* 579.
8 *Hodie ad alienandum ſufficit cauſa iuſta, & beneplacitum Apoſtolicum. nu.* 580.
9 *Et quòd vbi Papa committit alicui vt ſe informet, quòd non ſint citandi Capitulum aut Rector, multi docent. num.* 580.
10 *Præſentia Papæ ſupplet ſolemnitates. n.* 581.
11 *Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectum cauſæ. nu.* 582.
12 *Nec defectum mandati ad alienandum. n.* 583.
13 *Mandatum ad alienandum non probatur aſſertione petentis beneplacitum Apoſtolicum. n.* 583.
14 *Præſentia Papæ aliquando ſupplet defectum mandati. num.* 583.
15 *Beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſe, quòd antecedat tempore contractum ſed bene debet antecedere cauſalitate. n.* 584.
16 *Contractus initus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici non eſt nullus contrarie, ſed eſt valide inchoatus. num.* 584.
17 *Contractus abſolute factus ſine beneplacito Apoſtolico eſt abſolute nullus. nu.* 585.
16 *Ideo poſt obtentū beneplacitum Apoſtolicum nouus conſenſus partium eſt neceſſarius. numer.* 585. 587.
17 *Ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum contractus non eſt validus, nec transfert dominium. num* 586.
18 *Vtilitas debet adeſſe de tempore obtenti beneplaciti Apoſtolici. nu.* 586.
19 *Si contractus ſit initus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici debet hoc exprimi, vel poſt obtentum beneplacitum erit neceſſarius nouus partium conſenſus. num.* 587.
20 *Aſſenſus Apoſtolicus datus ſuper alienatione faciendæ non ſe extendit ad factam, nec de tempore ad tempus. Quia eſt ſtricti iuris. n.* 588.
21 *Si tradita fuit poſſeſſio debet eius fieri mentio, vt Papæ aſſenſus trahatur ad præterita. n.* 588.
22 *Si Eccleſia vel per momentum acquirat bonum immobile, non poteſt illud cedere. n.* 589.
23 *In contractu inito ſub conditione Apoſtolici aſſenſus ante aſſenſum obtentum datur ſecundum multos locus pœnitentiæ. n.* 590. 591.
24 *Contractus conditionalis nihil ponit in eſſe. numer.* 590.
25 *Aſſenſus Papæ non intelligitur obtentus niſi ſupplicatione ſignata, & regiſtrata. nu.* 591.
26 *Limitant hoc aliqui; vt ſoli Eccleſiæ liceat pœnitere. num.* 592.
27 *Contractus conditionalis dat ius conditionale & partes tenentur expectare euentum conditionis. num.* 593.
28 *In matrimonio conditionali partes obligantur expectare euentum conditionis nec poſſunt pœnitere. num.* 593.
29 *Hoc idem dicitur de alienatione inita ſub conditione aſſenſus Apoſtolici. n.* 593.
30 *Vel nec Eccleſia poteſt pœnitere, vel id poteſt altera pars. num.* 594.
31 *Poteſt Eccleſia pœnitere ſi ſit læſa quia tunc contractus eſt contra leges. num.* 594.
32 *Vbi beneplacitum Papæ fuit obtentum non eſt locus pœnitentiæ. n.* 595.
33 *Si beneplacitum Apoſtolicum nulliter fuit executum, nulla partium tenetur ſtare contractui. numer.* 596.
34 *Vbi contractus ſimpliciter initur ſub conditione beneplaciti Apoſtolici intelligitur cum clauſula quatenus opus ſit. nu.* 597.

35 *Sed ſi initur ſub conditione cum clauſula nec aliter &c. ſi non obtineatur contractus eſt nullus. num.597.*

36 *Denegato beneplacito Apoſtolico ab vno Pontifice ſimpliciter reſoluitur contractus.n.598.*

37 *Alienans res Eccleſiæ ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, ſi ante illud tradat poſſeſſionem incidit in pœnas Paulinæ. num.599.*

38 *Continuans poſſeſſionem finita locatione ex vi contractus emphyteutici incidit in pœnas Paulinæ. num.600.*

39 *Forma reſcripti non ſeruata confirmatio alienationis eſt nulla. n.601.*

40 *Non valet confirmatio, ſi non ſpecificantur bona. num.602.*

41 *Item ſi mutetur forma contractus.n.603.*

42 *Differentia emphyteuſis a cenſu.n 603.*

43 *In dubio contractus potius præſumitur cenſualis, quam emphyteuticus.n.603.*

44 *Quod alij negant. nu.603.*

45 *Si confirmatio eſt extenſior, quam licentia, eſt nulla. num.604.*

46 *Quando in ſupplicatione narratur factum aliter quam ſit, attendi debet ſupplicatio non inſtrumentum.n.604.*

47 *Confirmatio nulla, ſi ſit contra formam inſtrumenti.num.704.*

48 *Vbi emphyteuſis facta ſit in perpetuum, ſi confirmatio dicit eam factam ad tertiam generationem eſt nulla n.605.*

49 *Alienatio pro maiori ſumma, quam dicat licentia eſt nulla.n.606.*

50 *Secus pro minori.nu.606.*

51 *Confirmatio facta non exhibito inſtrumento eſt nulla. n 606.*

52 *Confirmatio data non vocatis vocandis nulla. numer.607.*

53 *Rector aliquando debet citari, etiam ſi ipſe ſupplicauerit. n.607.*

54 *Vbi eſt clauſula conſentientibus &c. ſi deſit conſenſus nulla eſt confirmatio.n.608.*

55 *In ſupplicatione debet fieri mentio litis. n.609.*

56 *Niſi alias bis ſit nulla &c. num.609.*

57 *Taciturnitas non reddit gratiam ſubreptitiam, niſi ſit eorum, quæ de iure vel praxi exprimi debent. num.610.*

58 *Expreſſio falſa cauſa non reddit gratiam ſubreptitiam, ſi non verſatur circa vtilitatem alienationis. num 610.*

59 *Clauſula ſi in euidentem reddit gratiam conditionalem.n.611.*

60 *Si ſit derogatum Paulinæ non eſt neceſſe vt ipſa ſit inſerta.n.611.*

61 *In præiudicialibus Eccleſiæ beneplacitum Apoſtolicum ex longitudine temporis non præſumitur. num.612.*

62 *In præiudicialibus Eccleſiæ ex longitudine temporis non præſumitur aſſenſus Apoſ.n.613.*

63 *Quæ ſint neceſſaria ad hoc vt præfatus aſſenſus præſumi poſſit.n.614.*

Quæ ſolemnitas ſit neceſſaria de iure Paulinæ.

INSPECTIO SEXTA.

576 SEd de iure Paulinæ alia nona ſolemnitas modò eſt neceſſaria ad validam alienationem, nimirum ſolemnitas beneplaciti Sedis Apoſtolicæ. *extr.ambitioſa de reb.Eccl.non alienand.* Circa verò hanc ſolemnitatem, dubitatur primò an ſit neceſſaria in caſibus aliàs à iure permiſſis? Videri enim poſſet, quòd nō ſit neceſſaria, vbi aliàs conſtet de euidenti neceſſitate, aut vtilitate Eccleſiæ. Tum quia tunc ceſſat finis legis, & omne periculum damni Eccleſiæ, maximè ſi vtilitas aut neceſſitas ſit notoria, & non poſſit aliqua tergiuerſatione celari. Tum ſecundò quia in *extrauag. ambitioſa* permittitur fieri alienatio ſine beneplacito Apoſtolico in caſibus in iure permiſſis; At verò iura permittunt alienationem fieri ex cauſa euidētis neceſſitatis, & vtilitatis. Et ideo hanc partem tenuit *Redoan. Rubr.de cauſa vtilitatis*, vbi latè conatur probare, pluribus exemplis adductis, quòd vbi conſtat de eius vtilitate contractus teneat, & in ſpecie loquens de neceſſitate beneplaciti Apoſtolici a num.198. idem ſuſtinet, licet num.209. dicat bonum eſſe & tutius adhibere in huiuſmodi contractibus aſſenſum Papæ. Verùm dicendum eſt, hoc non ſolùm eſſe tutius, ſed eſſe omnino verum & tenendum, Tum quia ob periculum magnum, quòd interuenit in his alienationibus ex cupiditate & prauis affectionibus contrahentium, & nimia facilitate iudicandi neceſſarium vel vtile ſimpliciter Eccleſiæ, quòd ſolùm pro nunc habet aliquid neceſſitatis, & vtilitatis, meritò Sedes Apoſtolica ſibi reſeruauit iudicium de neceſſitate, & vtilitate alienationum, & voluit bona Eccleſiæ non poſſe alienari ſine ſuo beneplacito. Et quòd aliquando in caſu aliquo particulari vtilitas poſſit eſſe euidentiſſima, non obſtat vigori legis, ad cuius iuſtitiam ſufficit, quòd periculum damni ſit vt in pluribus, ad hoc vt aliquid ſtatuat vniuerſaliter. Neque verum eſt, quòd Paulina concedat vniuerſaliter fieri alienationes in caſibus aliàs in iure permiſſis, ſed hoc reſpicit ſolum contractum emphyteuticum vt patet ibi. *Nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus & bonis ab antiquo concedi ſolitis, & tunc in Eccleſiarum euidenti vtilitate.* Conſtat enim Papam hìc loqui de ſola alienatione infeudationis, & emphyteuſis, eamque concedere in caſibus à iure permiſſis, & de bonis, quæ ab antiquo concedi ſolent in feudum vel emphyteuſim. Cæterùm in omnibus alijs caſibus abſolutè omnem alienationem prohibet fieri ſine aſſenſu Apoſtolico. Nam aliàs Pontifex in ea extrauag. nullam ſolemnitatem induxiſſet præter antiquas, & nihil noui præcepiſſet, quia ſeruatis antiquis ſolemnitatibus, & cauſa vtilitatis examinata per Epiſcopum diceretur ſatis conſtare de vtilitate, & non habere locum extrauag. *ambitioſæ.* Ideo quòd nunc ad validam alienationē rei Eccleſiæ ſint neceſſaria duo, ſcilicet cauſa iuſta neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis, & beneplacitum Apoſtolicum, & ita

quòd

quòd horum altero deficiente alienatio non valeat, docent communiter Theologi & Iuriſconſulti, quos abunde referunt, & ſequuntur *Ricc. p. p. praxis reſol* 12.*num.*1.*& p.*2.*reſol.*283. *Barboſa ad cap. fine except. nu.*18.*& de pot. Epiſ. cap.*95. *num.*2. *& de iure Eccl. l.*3.*cap.*30.*& Boſſ. tit.*18.*num.*195. *Donatus p.*2. *tract.*14.*quaeſt.*23.*&* 24. & præcipuè tanquam certum ſemper tenuit *Rota Rom. vt patet deciſ.*1490. *num.*1.*&* 4 *coram Seraph. & dec.*631.*p.*2. *recent.* & *ſupra numer.*460. *citatis*. Et hoc potiori iure ſeruandum eſt à Regularibus ex decreto Vrbani Octaui, in quo etiam reuocata ſunt omnia Regularium priuilegia concedentia facultatem alienandi abſque beneplacito Apoſtolico.

577 Et de iure antiquo etiam Sede Epiſcopali vacante Capitulum non poterat bona Eccleſiæ vacantis alienare ſine aſſenſu Apoſtolico, *cap. ſi qua de rebus*, *& cap. precaria* 12.*quaeſt.*2.*Ricc. p. prax. reſol* 80.*num.*1. *Boſſ. d. tit.*18. *num.*196. Poterat tamen Capitulum ſede vacante interponere auctoritatem ſuam & concedere licentiam Eccleſiæ inferiori alienare volenti ex cauſa iuſta, vt dixerunt *Panorm. in cap. cum olim. num.*2 *de maiorib. & obed. Ricc. p. p. reſ.* 80.*num.*2.*Boſſ. d. num.*196. Addunt verò *Ricc. & Boſſ.* quòd Capitulum ſede vacante poſſit alienare ea, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & vlteriùs poteſt pecunias mutuò accipere cauſa neceſſitatis nõ patientis moram, & de facili auctoritas ſuperioris haberi non poſſit, & tunc ex tali mutuò obligari Eccleſiam, & Prælatum ſucceſſorem teneri ad reſtituendum mutuum.

578 Tanta verò eſt huius beneplaciti Apoſtolici neceſſitas, vt nec per iuramentum ſuppleri poſſit, quoniam res Eccleſiæ ex earum natura non ſunt alienabiles à Prælato vel Capitulo, cum vt docet *D. Th.* in præſenti Prælati non ſint domini earum Eccleſiæ, vnde nõ ſubſunt illorum poteſtati; vnde ſi illas ſine licentia alienent peccant cõtra propriũ officium, & Religionem, & ſi alienationi adhibeat iuramentum ſunt magis ſacrilegi & inutiliter iurant, cum iurent de eo, quòd non eſt in eorum poteſtate *Panor. in cap. cum contingat de iure iurand. num.*22.*Ricc. p. p. praxis reſ.*66.*num.*1. *Boſs. d. tit.*18. *num.*198.

579 Dubitatur ſecundò an per extrauagant. *ambitioſæ* reuocatæ ſint antiquæ ſolemnitates, ex eo quia beneplacitum Apoſtolicum omnes illas ſuppleat. Hic diſtinguendum eſt, quia primò beneplacitum Apoſtolicum per ſubreptionem, aut obreptionem obtentum nihil iuuat, & alienatio nulla eſt. *Rota dec.*65.*p.*2. *diuerſ. poſt Dec. conſ* 142. *nu.*5. *& Rota conſ* 157.*num.*4.*&* 11 *Quaranta v. alien. n.*7. *Barell. tit.*15.*num.*9. Etiamſi verò reſcriptum Papæ nullum patiatur defectum, ſi tamen eſt conditionatum clauſula *ſeruata iuris forma, vel quatenus per diligentem inquiſitionem &c.* vel cum clauſula *ſi ita eſt*, referendo ſe ad ſupplicata, vel alia ſimili clauſula ſeruanda eſt forma reſcripti, & iuris forma ſecundùm Papæ diſpoſitionem. Et ſimiliter ſi beneplacitum Papæ non eſt datum ea certa ſcientia, quia Papa non habuit plenam notitiam tenoris alienationis faciendæ, non cenſetur Papa ſupplere ſolemnitates ex iure communi neceſſarias, admittendo alienationem, de qua non conſtet ſeruatis iuris ſolemnitatibus eam eſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem. Sed ſi Papæ beneplacitum ſit abſolutum, & ſimpliciter ex certa Papæ ſcientia obtentum, non eſt aliarum ſolemnitatum neceſſitas, vel illas ſupplet tale beneplacitum, vnde nedum tractatus, aut ſubſcriptio, ſed nec conſenſus Capituli, aut Epiſcopi, aut alterius Prælati eſt neceſſarius. Nam cum Pontifex ſit vniuerſalis, & ſupremus adminiſtrator rerum Eccleſiæ *cap. propoſuit, de conceſſ. prabend.* poteſt ſe ſolo ex iuſta cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis Eccleſiæ bona cuiuſcumque Eccleſiæ particularis alienare, nullo Prelatorum inferiorum, aut Capitulorum requiſito conſenſu, & taliter alienare cenſetur, cum per abſolutum beneplacitum ſimpliciter ſine conditione, & ex certa ſcientia vel alienationem confirmat, vel facultatem ad illam concedit. *Panorm. conſ.*47.*n.*3.*l.*1. *Redoan. Rubr. de tractatu. n.*67.*& iterum rubr. de auctoritate Prælati §. ſed an. in alienatione n.*27.*Capyc. dec.*16. *n.*4. *Borell. in ſumm. deciſ. tom.*1.*tract.*15.*nu.*5.*Quaranta v. alien. num.*7.Ricc.*p. p. praxis reſol.*48.*nu.*6.*& p.*2.*reſol.*283. *Soppranus in appea. ad Fillruc. trac.*44.*cap.*5. *quaeſt.*4. *num.*9.*Bonac. de alien. p* 4.*num.*6.Rota *d. dec.*63. *nu.*1. *&* 178. *num.*2. *p.*2. *diuerſ. & dec.*473. *num.*3. *p.*2. *recent.*

580 Quamobrem hodie cum neceſſarium ſit beneplacitum Apoſtolicũ ad alienandas res Eccleſiæ, duo omnino requiruntur & ſufficiunt, ſcilicet cauſa iuſta, & beneplacitum Apoſtolicum. *Ricc. d. reſ.*283. *Boſs. num.*188. Et ita vt nunc ſufficiat ſeruare verba reſcripti Apoſtolici. *Redoan. d. §. ſed an in alienatione num.*27. Inde eſt, quòd in hoc caſu in quo interuenit beneplacitum Papæ, vbi Papa mandat Commiſſario vt ſe informet de ſupplicatis, & ſi ita conſtabit alienationem concedat, ſi agatur de alienatione eorum, quæ ſunt de menſa Prælati non requiri citationem Capituli, aut Rectoris, ſed ſufficere, quòd alienatio verè ſit, & probetur vtilis, tradit Rota *dec.*338. *num.*2. *& dec.*443. *num.*4. *coram Seraphino*, & licet vbi agitur de bonis ſpectantibus ad vniuerſitatem & Collegium, conſenſus Collegij non ſit mera ſolemnitas, ſed ſit neceſſarius ex natura rei, quia agitur de re, quæ eſt Capituli; tamen non eſt neceſſarius niſi ſub diſiunctione, & niſi ſuppleatur per Pontificem, qui eſt ſupremus rerum Eccleſiæ adminiſtrator, vnde eſt, quòd conſenſus Capituli ex hac parte numeratur inter ſolemnitates, quas poteſt Papa ſupplere. Nam ad alienationem ſufficit interuentus vnius Prælati legitimi; hic verò eſt Pontifex, vel Delegatus à Papa, qui poteſt, & quæ poteſt Conuentus, & Prælatus. Rota *dec.*1027. *num.*8. *apud Seraphinum. ex Panorm. conſ.*41.*num.*3.*l.*1. *Pariſ. conſ.*24. *num.*4.*l.*4.*Ruin. conſ.*64.*nu.*1.*l.*1.*Rebuff. de reb. Eccl. non alien. num.*15. *Donatus quaeſt.*18. Si enim alienatio cedit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ ceſſat intereſſe Capituli, vel Conuentus, vel aliorum. Rota *d. dec.*338.*&* 343.*coram Seraph.* Vnde citati non poſſunt contradicere. Nihilominùs tamen iuxta ſupradicta num.569. in his attendi debet forma reſcripti Apoſtolici, & ſi in eo ſit clauſula *vocatis vocandis*, qua exiſtente vocandi ſunt, qui habent intereſſe. Quamuis vbi tractatur de alienatione alicuius boni ſpectantis ad menſam Epiſcopi, *Rota d. dec.*338.*&* 443. *coram Seraphino* arbitretur, quòd conſtito de vtilitate alienationis non ſit neceſſaria citatio Capituli, quia tunc ceſſet hoc intereſſe, & hic defectus non ſit conſiderabilis, & quòd clau-

ſula

ſola *vocatis votandis* reſpiciat eos ſolos, qui habent intereſſe non verò eos, quorum conſenſus eſt neceſſarius pro ſolemnitate tantùm & ad authorizandum contractum. Sed & attendendum etiam eſt, vt videatur quis ſit, qui ſupplicat. Nam partem, quæ non ſupplicauit citandam eſſe probatum ibi fuit, & alia ad hanc citationem facienda videnda ſunt in *Rota dec.207. 4.par. diuerſ.*

581 Sicut autem beneplacitum Apoſtolicum in literis expreſſum ſupplet ſolemnitates, ſic idem præſtat præſentia Papæ ſi coram illo fiat alienatio. *Rota dec.1027.num.1. & 1043. num.2. coram Seraphino.* Et idem ſi cum Papa etiam vt cum priuatâ perſona contractus fiat; quia non poteſt Papa vti priuata perſona conſentire, ſi diſſentiat vt Papa, *Rota d.dec.1027. num.4.* ideo ſi contrahat cum aliquo, nullæ aliæ ſunt neceſſariæ ſolemnitates. *Rota vbi ſupra Capyc.dec.203.num.13. Boſſ.tit.18. nu.194.*

582 Quàmuis verò beneplacitum Apoſtolicũ ſuppleat ſolemnitates iuris antiqui, non tamen ſupplet cauſam iuſtam alienandi, & ideo vbi non adeſt vel neceſſitas, vel euidens vtilitas Eccleſiæ, alienatio eſt nulla ad hoc non ſuffragante beneplacito Apoſtolico, in quo ſemper ſi non exprimitur, ſubintelligitur hæc clauſula, *ſi in euidentem &c. Rota deciſ.181.num.4. par.1. & dec.178.num.2. p.2. diuerſ. & deciſ.96. num.3.p.2. rec. Quaranta v.alien. num.7. Boſſ. dic.tit.18. num.94. & 191.* & alij ab eo citati.

583 Pariter beneplacitũ Apoſtolicũ nec ſupplet defectum mandati Procuratoris, ſi qui impetrauit beneplacitum non habebat mandatum. *Rota d.deciſ.207. Ricc.reſol.52.p p.praxis, Boſſ.num* 192. probatum enim eſt ſupra alienationem factam per Procuratorem non habentem mandatum eſſe nullam; & requiri mandatum ſpeciale ad alienandum iuxta materiæ conditionem, & mandatum non præſumi etiam per mille annos, niſi de eo conſtet. Ideo beneplacitum Apoſtolicum non iuuat, ſi vel Procurator non habet mandatum, vel excedit fines mandati. Immò *Ricc.p.p.praxis reſol.85.* addit, quòd quàmuis dicatur communiter, quòd impenſa in actu facit præſumi mandatum, & ratihabitionem vt per omnes in *l.cum ſodalis.ff.de verb. oblig. Felin. in cap.ſicut num.35.de re iudic. Creſcent. dec.1.de probat.* Nihilominùs praxis contraria eſt, vnde Rector, qui bona Eccleſiæ alienauit, ſi reuocet, & reuocationem oſtendat, & dicat ſe non dediſſe mandatum pro obtinendo beneplacito Apoſtolico, non probatur tale mandatum ex eo, quòd in literis Apoſtolicis enuncietur pro eius parte fuiſſe ſupplicatum ſummo Pontifici, quoniam illa verba aſſertiua non probant contra tertium, niſi aliunde probentur, vt habet ibid. *Riccius ex Bartol.in l.hac ſcriptura ff.de donat. Gemin.conſ.44. Oldrad.conſ.136. Verall.dec.140.p.2.* vbi quod ita fuiſſe iudicatum in Sacr. Conſ. Neap. in aſſenſu ſuper feudis refert *Frecc.de ſubfeud.quæſt.24.* & ita etiam fuiſſe dictum in *Rota in Cortonen. bonor.26. Ianuar.1590. coram Plata.* In caſu tamen, quòd quis tanquam Procurator alicuius iniret contractum cum Papa, præſertim vt emptoris, ſuppleretur defectus Procuratoris, nam eo ipſo, quòd Papa non requireret de mandato, quód ſcit de iure requiri, videretur diſpenſaſſe etiam ſuper mandato.

584 Dubitatur tertiò an beneplacitum Apoſtolicum debeat præcedere alienationem, vel ſufficiat ſi ſubſequatur. Circa quam quæſt. hoc primo aduertendum multos eſſe caſus in quibus ſine dubio neceſſe eſt, quòd beneplacitum Apoſtolicum præcedat, vt in alienatione bonorum intra ſtatum Eccleſiaſticum exiſtentium in forenſes, iuxta conſtitutiones Sixti Quinti & aliorum per S. D. N. ALEXANDRVM VII. confirmatas, & ſupra relatas. Pariter alienationes bonorum Eccleſiæ iuriſdictionalium intra Italiam exiſtentium prohibitæ ſunt fieri ſub conditione beneplaciti Apoſtolici. Ideo in iſtis, & alijs quibuſcumque caſibus, in quibus expreſsè prohibitæ ſunt alienationes fieri ſine obtento prius beneplacito Apoſtolico, neceſſe eſt, vt beneplacitum hoc tempore præcedat. Sed in alijs caſibus, & in vi Paulinæ loquendo. Duæ ſunt in hoc puncto oppoſitæ ſententiæ, quæ conciliari poſsũt, ſic quòd quæ affirmat ſufficere ſi cõſenſus Papæ ſubſequatur alienationẽ, loquatur de ſubſecutione ſecundùm ordinem temporis, ita quòd non ſit neceſſe incipere alienationem a conſecutione beneplaciti Apoſtolici, ſed partes priùs poſſint tractare de alienatione, & illam quantum ſit ex illarum parte concludere ſub cõditione aſſenſus Apoſtolici. Sed ſecunda, quæ vult, quòd beneplacitum Apoſtolicum debeat antecedere, intelligi debeat de antecedentia cauſalitatis. Nam in ordine ad contractum alienationis beneplacitum Apoſtolicum ſe habet ſicuti vltima forma, quæ eſt, quæ dat ſpeciem, & perficit rei ſubſtantiam, & eſſentiam, & ideo cauſalitate ſua contractum præcedit. Sed & cauſalitate præcedit conſenſum Prælati inferioris, & Capituli, ſeu Conuentus, quia horum conſenſus ſe habet vt quid materiale informabile, & perfectibile per conſenſum Papæ. Ideo quòd ſecunda opinio aſſerit, ſcilicet quòd contractus initus ſub conditione conſenſus Apoſtolici antequam conſenſus Apoſtolicus ſit obtentus eſt nullus, ſi nullus ſeu non validus accipiatur contradictoriè eſt verum, quia cum nondum iſte contractus habeat vltimam formam neceſſariam ad eius ſubſtantiam, & valorem, nondum poteſt eſſe validus abſolutè, & perfectè, licet ſit validus inchoatiuè, quia eſt validè inchoatus. Et hoc non negat prior opinio: Nam aliàs implicat contradictionem, quod contractus ſubſtantialiter imperfectus, ſic preciſè ſumptus ſit validus abſolutè, cum tamen negari nõ poſſit, quòd non ſit validus inchoatiuè, cum ſit contractus verè & ſufficienter inchoatus. Sed ſi ſit ſenſus, quòd ſit inualidus, & nullus contrariè hoc non eſt verum, quia inchoatio rei, non eſt quid rei contrarium, ſed eſt via ad rem. Eſſet quidem nullus contrariè, ſi Prælatus inferior & Capitulum abſolutè conſenſiſſent, quia tunc contractus haberetur vt finalis & perfectus ſine beneplacito Apoſtolico, ſed conſenſus datus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici non conſtituit ſpeciem contractus, ſed illum inchoat, & non eſt contrarius aſſenſui Apoſtolico, ſed illi ſubordinatur. Nec ſecunda opinio poteſt aſſerere, quòd contractus initus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici ante hunc aſſenſum obtentum ſit nullus contrariè, quia fatetur, quòd adueniente Apoſtolico aſſenſu, & facta mentione conſenſus conditionari Prælati & Capituli non eſt neceſſarius nouus conſenſus eiuſdem Prælati, & Capituli, ſed ſufficit prior conſenſus, quòd non eſſet verum ſi

print

prior conſenſus & contractus fuiſſet contrariè & abſolutè nullus; quia quòd nullum eſt ab initio nunquam conualidatur tractu temporis, & impoſſibile eſt, quòd vna ſpecies rei fiat alia, & ſic quòd ille numero contractus, qui ſubſtantialiter eſt nullus contrariè, fiat validus, vnum enim contrariorum impoſſibile eſt fieri aliud, licet vno contrario corrupto poſſit generari aliud contrarium, ſicut corrupro nigro fit album, & corrupto ligno fit ignis.

585 Primam igitur opinionem, quòd ſcilicet ſufficiat, ſi conſenſus Apoſtolicus ſubſequatur, tenuerunt *Rebuff. in compend. alienat. Redoan. quæſt. 42. num. 15. tum Bald. Barbat. Franc. Menoch. Burſat.* quos omnes refert *Riccius p. p. praxis reſ. 24. num. 1.* Quæ ſententia ſi loquatur in caſu, in quo prior conſenſus Prælati inferioris & Capituli fuerit conditionatus conditione aſſenſus Apoſtolici, eſt vera in ſenſu num. ſuper. explicata. Sed in caſu, quòd prior conſenſus Prælati inferioris, & Capituli fuerit abſolutus nõ eſt vera; quia in hoc caſu ille prior contractus numero eſt nullus contrariè, nec ipſe vires habere poteſt. Nam tunc Papa poteſt quidem, ſi vult alienationem mandare, eamque perficere, vel per nouum contractum ab eo initum ſupplendo conſenſum Prælati inferioris, vel præbendo facultatem vt partes per nouum conſenſum alienationem perficiant, ſed prior ille contractus ſubſtantialiter contrariè nullus eſt & inualidabilis. Et alienatio tũc ſolùm validè fiet, ſi vel Papa ſuppleat conſenſum inferiorum, vel inferiores nouum conſenſum præbeant poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum, vnde in vi illius prioris conſenſus abſolutè dati ante beneplacitum Apoſtolicum nunquam alienatio valida fieri poteſt; ſed valida erit ſi vel de nouo fiat ſine conſenſu Prælati & Capituli Papa hunc conſenſum ſupplente, vel eorum adſit nouus conſenſus, ideoque & nouus contractus, & noua alienatio.

586 Secundam verò ſententiam, volentem, quòd beneplacitum Apoſtolicum præcedere debeat tenuerunt. *Quaranta v. alien. num. 8. Ricc. p. 1. praxis reſ. 24. Donatus p. 2. tract. 14. quæſt. 25. Boſſ. tit. 18. num. 205.* Et hæc ſententia de antecedentia cauſalitatis vera eſt, & verum docet, dum aſſerit, quòd contractus initus de re Eccleſiæ alienanda etiam ſi ſit initus ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, non transfert dominium aliquod ante obtentum Apoſtolicum beneplacitum, ſed toto illo tempore antecedente contractus eſt nullus, ideſt nondum perfectè, & propriè validus, ſed ſolùm inchoatus, & præparatus, & tunc ſolùm transfert dominium, cum adeſt beneplacitum Apoſtolicum, & hoc eſt, quòd docet *Rota dec. 805. num. 8. coram Seraph.* Et ita, quòd ab eo ſolùm puncto incipit valor contractus, & ita vt ſi tunc ceſſet vtilitas alienationis etiam ſi tempore contractus initi per partes adeſſet, non ſufficiat ad validam alienationem, ad cuius valorem eſt neceſſarium, quòd vtilitas adſit de tempore contractus; hoc verò tempus eſt cum per beneplacitum Apoſtolicum contractus primò per partes inchoatus perficitur, & completur. Ex vi enim Paulinæ, cum nulla poſſit fieri alienatio ſine beneplacito Apoſtolico, quæcumque fiat non habet vigorem ante illud, & ex illo adueniente incipit habere vires, ſi illas habet.

587 Hinc ſecũda opinio deducit, quòd ſi alienetur res Eccleſiæ immobilis abſque aſſenſu Apoſtolico, ſi poſtea impetretur aſſenſus non validatur contractus, ſi non fiat mentio de alienatione iam facta; ac proinde neceſſe eſſet de nouo celebrari contractum, & valebit vt nunc tempore aſſenſus, vt fuit reſolutum per *Rotam in Bononien. locat. 10. April. 1589. coram Litta, & Rebuffum & Capycium* tradidiſſe refert idem tenens *Ricc. d. reſ. 24.* Et ita, quòd, quando in alienatione non fuit reſeruatum beneplacitum Apoſtolicum, in petenda alienationis confirmatione requiri nouum conſenſũ Rectoris dixerit Rot. *in eluen. Numerior. 16. Decemb. 1585. coram Orano, & Tholoſ. dec. 55. prout ex Ricc. Collec.* 3054 refert *Boſſ. num. 206.* Et ſic contractus alienationis rei Eccleſiæ immobilis, vel mobilis pretioſæ ſi ſit factus per conſenſum abſolutum adeo eſt nullus, vt nec talis conſenſus valeat pro petendo beneplacito Apoſtolico, vnde vt dicebatur talis contractus eſt inſanabilis, nec alienatio ex vi illius cõſenſus eſt validè factibilis, ſed ſolùm alienatio validè fiet, vel ſine conſenſu inferiorum Papa illum ſupplente, vel per nouum conſenſũ datum accedente aſſenſu Papæ. Sed ſi contractus ſit initus per conſenſum conditionatum, & ſub conditione aſſenſus Apoſtolici, adhuc ſi pro impetratione, & in impetratione aſſenſus Apoſtolici non fiat mentio talis conſenſus conditionati præſtiti, neceſſarius ſit ad valorem contractus, vt adſit nouus partium inferiorum conſenſus.

588 Nam aſſenſus Apoſtolicus præſtitus ſuper alienatione facienda non extenditur ad alienationem iam factam, vt tam de aſſenſu feudali præſtito à Domino directo, quàm de aſſenſu Apoſtolico tenẽt plures quos ſequitur *Ricc. p. p. praxis reſ. 28.* Nam aſſenſus Apoſtolicus eſt ſtricti iuris, nec extenditur de tempore ad tempus, & ad expreſſa ſolum ſuas extendit vires. Tum quia aſſenſus declaratur à ſupplicatione petentis. Quamobrem in breui Apoſtolico debere fieri mentionem de alienatione facta per traditionem poſſeſſionis, ad hoc vt aſſenſus trahatur ad præterita, ex *Decio, Redoan. & Rebuff. tradit* Ricc. quamuis ſubdat hoc eſſe diſputabile, & quòd contrariam ſententiam reddant ſatis probabilem, quæ habet *Vrſillus ad dec. 355. Afflicti,* dixerit *Boſſ. d. tit. 18. num. 207.*

589 Hinc deducitur, quòd, vt ſupra nu. 262. probatum fuit, ſi Eccleſia vel per momentũ acquirat, aliquod bonum immobile, non poteſt illud alienare ſine beneplacito Apoſtolico. Vnde ſi cedat aliquod bonum, etiam ſi hæc ceſſio fiat ſtatim & coram eodem Notario & teſtibus neceſſarium eſt ad eius valorem beneplacitum Apoſtolicum.

590 Dubitatur quarto. An dum partes contraxerunt ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, antequam illud ſit obtentum detur locus pœnitentiæ, & partes poſſint reſilire à contractu? Dari locum pœnitentiæ ex hoc videtur aſſerendum, quia per talem contractum ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum nullum ius acquiritur partibus. *Rota d. dec. 805. num. 8. & dec. 61. & d. dec. 624. n. 12. p. 1. rec. Mohedan dec. 6. de cauſa poſſ. Ricc. p. p. praxis reſol. 81. Grat. dec. 554. n. 7. & 8.* Huius verò redditur ratio, quia reſeruatio beneplaciti Apoſtolici reddit contractum conditionalem, per *Gloſſ. in l. item Labeo §. 1. ff. familiæ Herciſc. Brun. conſ. 42. & c. Cueſinum tuu. conſ. 77. num. 3.* & alios quos referunt, & ſequuntur

tur. *Ricc.& Boſſ.num.210.* Certum verò eſt, quòd conditio ſuſpendit vim contractus, & nihil ponit in eſſe. *l.ſubſtituto.ff.de acquir.rer.domin.& cap.1.de ſponſal.n 6.* Vnde per contractum conditionalem contrahentibus nec acquiritur ius ad rem, ante impletam conditionem. Sed in præſenti euidens & propria ratio eſt, quia aſſenſus Apoſtolicus eſt vnica forma veluti ſpecifica & ſubſtantialis validæ alienationis rei Eccleſiæ, vnde ſine illo contractus eſt informis, & ſolùm inchoatus, & minimè perfectus, nec valens tribuere ius aliquod contrahentibus,

591 Ex hoc enim deducitur, quòd ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum detur locus pœnitentiæ. *Rota dec.755.num.2. p.2.recent. Put.de 2. de tranſact.& dec.343.num.4.& 5.Verall.dec.12.num.3. p.3.Achil.dec.2.num.3.de pactis, Boſs. nu.212.* Non purificata enim conditione cum nullum ius acquiratur contrahentibus, non tenentur ſtare contractui. Beneplacitum verò Apoſtolicum tunc cenſetur obtentum, cum nedum ſupplicatio eſt ſignata, ſed quando eſt regiſtrata, quia antequam regiſtretur gratia non intelligitur facta, *Pyrrhus de diſpenſ.lib.9. cap.6. num.37.* quem ſequitur *Boſs. d.num.211.*

592 Limitatur verò hoc, vt ſit verum ſolùm ex parte Eccleſiæ, quia ſcilicet illi ſoli competat facultas pœnitendi, & ſi ipſa velit ſtare contractui non poſſit laicus venire contra & à contractu reſilire. *Boſs d.num.211.ex Pyrrho vbi ſup.n.40.Ciarl. cap.39.n.45. Donat.tract.14.quæſt.32.*Quia ſolemnitas beneplaciti Apoſtolici fuit introducta fauore Eccleſiæ, & ideo contractus ſolùm fauore illius claudicat.

593 Verùm contra huiuſmodi reſolutionem adeſt inſtantia. Quia ſicut contractus abſolutus parit abſolutam obligationem, ita contractus conditionalis parit obligationem cõditionalem Vnde licet contractus initus ſub conditione beneplaciti Apoſtolici vel alterius futuri euentus nullum ius abſolutum tribuat, tribuit tamen ius conditionale, & tale, quòd partes obligantur ad expectandum euentum conditionis, & vna inulta alia non poteſt pœnitere, ſed obligatur ad expectandum euentum conditionis. *Syluef. v. donatio 1. quæſt.15. Sanchez l.5.d.matr.diſp.6. num.8. & apud eum Molina trac.2. diſp.285.concl.4. per l.qui balneum 9.& l. potior 11. ff. qui potiores in pignor.* & quamplures alii apud *Grat. diſcep.514.* Et ideo in matrimonio conditionali partes non poſſunt pœnitere ante aduentum conditionis, ſed quælibet illarum manet obligata ad expectandum euentum conditionis, vt per *Gloſ. in cap.ſuper eo, v.alieno arbitrio, de condit. & Panorm.ibid.num.7. Præpoſ.num.3. Anton.nu 6.Sylueſ.v.matrimonium 3.quæſt.4.dicto p. Tabien.v. matrim.2.quæſt.11.notab.3.Victor.relect. de matr.par.1. p.2.num 9.Couar.4.decreti p.2.c.3.num.6.Ledeſma de matrim.quæſt.47.a.5 dub.7.5.colligitur 3. Sanchez loco citato*, & alij ab iſtis relati. Eadem igitur ratione in contractu inito ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, partes tenebuntur expectare euentum conditionis.

594 Quatenus verò in foro externo velimus, vt detur partibus locus pœnitentiæ iuxta ſententiam Rotæ limitatio admitti non debet, & Rotæ citatæ pœnitentiam concedunt partibus abſolutè & non ſolùm Eccleſiæ. Nec dictæ limitationis, & inæqualitatis video rationem efficacem. Solemnitas enim hæc fuit introducta fauore Eccleſiæ vt non decipiatur in contractu, & non lædatur, & ſine neceſſitate aut vtilitate ſua non alienet; non verò, vt quando contrahit, nõ debeat ſeruari æqualitas, quam inter contrahentes petit iuſtitia, aut natura contractus. Qui ſi ſubſtantialiter ex quo eſt conditionalis non dat ius contrahentibus, nec ergo dat ius Eccleſiæ contra laicum; conditio enim ſuſpendit, & nihil ponit in eſſe, & non minùs conditionata, ideoque & ſuſpenſa eſt voluntas laici contrahentis cum Eccleſia ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, quàm voluntas Eccleſiæ. Aliàs etiam cum contractus ſic initus ante obtentum beneplacitum ſit ſubſtantialiter informis, non poteſt obligare ex iuſtitia, aut ſi obligat ex vna parte, obligabit ex alia, vt ſit inter contrahentes æqualitas, quam natura iuſtitiæ, & contractus requirit. Et quidem verum eſt, quòd ſi in contractu Eccleſia ſit læſa, poteſt Eccleſia reſilire à contractu, & pœnitere. Sed hoc ideo eſt, quia tunc contractus eſt contra leges, vnde etiam obtento beneplacito Apoſtolico, quòd vt dictum eſt, non ſupplet defectum cauſæ iuſtæ, poteſt Eccleſia vel pœnitere, & impedire confirmationem, vel media reſtitutione in integrum agere ad reſciſſionem contractus. Sed vbi alias contractus ſit vtilis Eccleſiæ, & ſit ſecundùm leges, & ad eius complementũ ſolùm deſit aſſenſus Apoſtolicus, ſub cuius conditione contractus fuit initus. Vel nulla partium poteſt pœnitere, ſed quælibet tenetur expectare euentum conditionis: Quòd verum puto ſaltem in foro conſcientiæ. Vel ſi Eccleſia poteſt pœnitere, & id facere poteſt altera pars. Ita tamen vt pars, quæ pœnitet reſtituat, ſi quid ab altera recepit, vt dixit *Rota coram Puteo d. dec.2.de tranſact.& dec.343.num.5.lib.1.*

595 Poſt obtentum verò beneplacitum Apoſtolicum, etiam antequam contractus confirmetur per Commiſſarium à Papa deputatum ſtatim ac ſupplicatio ſignata à Papa eſt regiſtrata, nec Eccleſia poteſt ampliùs pœnitere. *Rota dec.15. num.6.coram Buratto, & dec.41.nu.4.coram Mantica. Grat. diſcep.514.num 9.Boſſ.num.212.* Nam vbi iam adeſt beneplacitum Apoſtolicum contractus eſt formatus, & ſubſtantialiter perfectus; Nam & conditio fuit purificata. Nec obſtat ſi nondum conſtet an contractus ſit Eccleſiæ vtilis, quia hæc incertitudo non ſuſpendit gratiam; Et ſi conſtabit alienationem non eſſe vtilem, tũc Eccleſia recedet a contractu non ex vi ſolius pœnitentiæ, ſed ex defectu beneplaciti Apoſtolici, & intentionis Papæ nolentis alienationem fieri niſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem.

596 Sed quid dicendum, ſi impetrato beneplacito Apoſtolico, alienatio ſub eius conditione facta nulliter confirmetur? Tunc primum contractum eſſe completum tradit *Rota d. 678. num.3. p.2. rec.* Nam iuridictio in vim dictæ commiſſionis tributa per primum actum etiam nullum fuit conſummata Et ideo nec Eccleſiam poſſe cogi ad contrahendum de nouo, nec poſſe cogi ad petendam nouam confirmationem; & tamen in eius optione eſſe poſitum vt velit, vel nolit ſtare contractui ex *Rota in Cortonen.bonorum 3.Iulij 1589. & Ricc.Collec.3054. Boſs.d.tit.18.num.213.* Sed certum eſt, quòd ſi nulli-

litas

litas confirmationis eſt, quia contractus non ſit in vtilitatem Eccleſię, etiã ſi velit, non poteſt ſtare contractui. Si verò contractus habeat euidentem vtilitatem, & tamen ſit nulliter confirmatus ex non ſeruata forma commiſſionis, eadem eſt vtriuſque partis conditio, & quælibet, vel nulla poteſt pœnitere; ſed immò dicendum eſt nullam obligari ad ſtandum contractui, quia conditio iam fuit nulliter poſita, & ex vi contractus, non ſe obligarunt partes ad iterandam petitionem aſſenſus Apoſtolici, ſi vel ſemel non obtineretur, vel obtentus nulliter executioni daretur.

597 Conſiderandum etiam eſt, quòd contractus alienationis poteſt fieri, vel ſub conditione beneplaciti Apoſtolici ſimpliciter, vel cum clauſula, *& non aliàs, aliter, vel alio modo*. Si fiat primo modo, ſemper intelligitur cum clauſula *quatenus opus ſit*, ſeu ſi *illud ſit neceſſarium*. *Rota dec.519.n.3.p.1. diuerſ.& dec.404.num.6. p.2. recen.& 1037. num.7. & 1319. numer.2. coram Seraphino. Boſs. vbi ſup. n.314.* Ideo ſi Papæ beneplacitum non ſit neceſſarium, contractus ſine eo tenet, & eſt validus, ſed ſi contractus fiat cum præfata clauſula, remanet conditionalis, ita quòd etiam ſi in eo caſu beneplacitum Papę non ſit neceſſarium, cenſendũ ſit neceſſarium ex vi conditionis, ita vt ſine eo, cõtractus non valeat, & ſi negatur, contractus intelligatur reſolutus, & nullius roboris. *Rota dec.374.num.1. & 12.coram Buratto, & ibi additionator, & dec.192. num.1.coram Greg.XV.& ibi addit. & in Papien.bonor.12.Maij 1658.coram Coccino & dec.650.p.1.diuerſ. in fine*, *Ricc. plures allegans p. p. praxis reſ.53. num.1.Boſs.num.315.* Præfata enim clauſula conditionem importans reſolutiuam contractus, facit vt contractus reſoluatur, ac ſi nihil geſtum eſſet. Nam eſt voluntatis limitatiua, & præſeruat ſua iura in caſu contrario *Pariſ. conſ.385. vol.1. Vrall. dec.82.num.3.& 84.num.11.p.3.Ricc. vbi ſupra Boſſ. num.315.*

598 Denegato autem beneplacito ab vno Pontifice, etiam ſimpliciter reſoluitur contractus, nullaque pars poteſt cogi expectare voluntatẽ ſucceſſoris. Nam ex quo beneplacitum fuit ſemel denegatum, conditio defecit, & remanſit contractus reſolutus. *Rot.dec.290.num.2.p.3.lib.3 diuerſ. Gonzalez ad reg.8.Cancell.gloſs.12.nu.99. Pyrrhus Corrad. cap.4.num.99.lib.9.de diſpenſat. Boſs. d.num.315.*

599 Dubium etiam eſt, an alienans rem Eccleſiæ cum reſeruatione beneplaciti Apoſtolici vel etiã ſine ea, ſi ante obtentum illud beneplacitum tradat poſſeſſionem incidat in pœnas Paulinæ. Ex ſupra reſolutis à nu.161. dicitur eum incurrere, etiam ſi in contractu ſit clauſula & *non alias, nec aliter & alio modo*, quia ſi traditur poſſeſſio proteſtatio eſt contra factum & inutilis. Si vero non traditur poſſeſſio, qui rem Eccleſiæ alienat non incidit in pœnas, quia tunc alienatio non eſt conſummata, vt contra. *Bonat. de alien.p.5. nu.8.* tradunt *Couar.l.3. var.c.16.nu.7. fin. Donat.p.2.tract.14.quæſt.25. Boſſ. d.tit.18.num.218.* Nam per alienationem ſi non tradatur poſſeſſio non cenſetur translatũ dominium. *Rota dec.540. num.6.coram Seraphino.* Et quòd ſolutio pretij etiam habita fide de eius ſolutione non transferat dominium dixit *Rota dec.96.num.1.& 3. p.2.recent.* Licet enim ſolutio pretij faciat contractum validum, non tamen transfert dominium. E contra verò quomodo poſſeſſio transferat dominium, vel ſupponat translatum dictum eſt ſupra loco citato.

600 An etiam doctrina data debeat intelligi de eo, qui vltra tempus continuat poſſeſſionem rei Eccleſiæ non impetrato aſſenſu Apoſtolico, non eſt prorſus certum. Nam ſi v. g. laicus obtinuit prædium titulo locationis per triennium, quo tempore elapſo obtinuit idem prædium in emphyteuſim perpetuam ſaluo beneplacito Apoſtolico, quòd iſte ſi poſt triennium continuat poſſeſſionem prædij incidat in pœnas Paulinæ, tenet *Ricc. p.p.praxis reſ.88.* aſſerens ſic etiam fuiſſe deciſum in Curia Neapol. quia proteſtatio etiam hic eſt contra factum, & cum ex nouo titulo poſſideat, cenſetur poſſidere ex noua, & mutata cauſa poſſeſſionis, abſque alia animi declaratione; vt per *Achil. de Graſſ.d.4.de cauſa poſſeſſ.* ſed *Boſs.tit.18.num.250.* diſtinguit. Nam vel fuit negligentia ex parte conductoris, vel ex parte concedentis, impetrandi aſſenſum Apoſtolicum, & conductor tanto tempore detinuit prædium, quo potuit præſumere illum peti potuiſſe, & non fuiſſe impetratum, & in hac caſu quia conductor eſt in mala fide, & detinet bonum Eccleſiæ tanquam affrancatum abſq; aſſenſu Apoſtolico contra diſpoſitionem Paulinæ, incidit in pœnas illius. Vel ſtatim & ſine negligentia aſſenſus Papæ procuratur, & interim conductor perſeuerat in poſſeſſione, quia tunc conductor non eſt in mala fide, poteſt cenſeri, quòd maneat vt reconductor, & quòd in pœnas Paulinæ non incidat. Et huic determinationi fauet *Rota dec.13.& 14.par.1. diuerſ.* Sed niſi expreſsè reconcedatur res ſub titulo locationis, ſed detur in emphyteuſim relicta poſſeſſione, dicendum eſt ſecundũ *Ricc.* talem incidere in pœnas Paulinæ. Bona autem fides eſt circumſtantia ex parte operantis, quæ ab hac excommunic. excuſat, etiam ſi quis verè alienet. Neque hæc bona fides præſumitur ex eo, quòd præfatus continuet poſſeſſionem, quia & hoc mala fide fieri poteſt. Et ex genere ſuo eſt malum, & per Paulinam prohibitum.

601 Dubium eſt, ex quibus cauſis gratia conceſſionis, *ſi in euidentem* ſit nulla vel nulliter exequutà. Eſt enim certum, quòd forma reſcripti Apoſtolici ſeruanda eſt omnino, quia confirmatio alienationis, facta non ſeruata forma reſcripti, & conceſſionis eſt ſine dubio nulla. *Rota 868.num 1. & 1195.coram Seraphino, & dec.624.num.1. p.1.& dec.676. numer.5. p.2. recen. Ricc. p.p.reſ.55.& 69. Pyrrhus Corradus de diſpenſ.l.9. c 5.n.31.*

602 Colligitur primò, quòd ſi in gratia *ſi in euidentem* continetur vt ſpecificentur bona alienanda, nulla eſt confirmatio, ſi illa non ſpecificantur. *Rota d.dec.624.num.2.& 3.p.1.rec.& dec.678. nu.2.* vbi quòd non ſufficit ſpecificatio in genere, quia vbi datur certa forma ſpecificandi illa debet ſeruari. *cap.Piſanis, & ibi Gloſs.in v.irritum, de reſtit. ſpol. & ex Ricc collec.3874.Boſs. d. tit.18. num.254.* Nam cum validitas alienationis tota pendeat ex vtilitate Eccleſiæ. *cap.ſine exceptione 12.quæſt.2.* vix eſt, quòd vtilitas certa ſine ſpecificatione poſſit haberi, quia iudicium humanum fertur ad manifeſta. *cap.erubeſcat, diſt.32.* Quòd tamen limitatur, vt non procedat quando Epiſcopus ſine ſpecificatione dedit licentiam alienandi rem minus vtilem.

quia tūc licet Epiſcopus male fecerit, quia tenebatur ſpecificare, tamen alienatio valebit. *Grat. diſcep.766.n 12 Ricc.& Boſs.citati.*Sed hoc difficultatē habet, quia non ſaluatur forma reſcripti, nec *Grat. ibid.*loquitur in hoc caſu,ſed quando Papa reſcripſit in genere, & mandauit fieri translationem bonorum. Valeret tamen alienatio, ſi in gratia data fuiſſet licentia alienandi v. g. 7. petias terræ, & in alienatione dictum fuiſſet alienari omnes petias terræ exiſtentes in tali parte, ſi conſtet Eccleſiam in ea parte non habere niſi 7. petias terræ. *Rota in Bonon.domorum de Morino 16.Maij, & 20. Nouem. 1595.coram Millino*, quam ſequuntur *Ric. & Boſs. vbi ſupra.*

603 Colligitur ſecundò, quòd confirmatio, & alienatio eſt nulla,ſi mutetur ſpecies contractus,vt ſi licentia ſit pro emphyteuſi in perpetuum, & alienatio fiat per conceſſionem perpetui cenſus. Quia duæ iſtæ ſpecies alienationis valde diuerſæ ſunt, cum per emphyteuſim alienetur ſolum dominium vtile retento dominio directo, & per cenſum vtrumque dominium transferatur, & vtraque poſſeſſio.*Rota dec.1195.coram Seraph.Gloſſ.& Panorm. in cap. conſtitutus num.20. de Relig. domib. Imola in cap.ad audientiam de reb. Ecc.non alien. Boſſ.vbi ſupra num.225.*vbi quòd in dubio contractus potiùs præſumitur cenſualis, quàm emphyteuticus per *Quarantam v.alien.n.16.Creſc.dec.1.* de cenſibus addens in dubio attendi contra illum, qui ſe fundat in inſtrumento contractus;de qua re *Maſcard.concl.281. & Menoch.l.3.præſump.106. ſed Quaranta loc.cit.*tenet oppoſitum nimirum, quòd in dubio contractus præſumitur emphyteoticus potiùs, quàm cenſualis. Si etiam (quòd aliquando contingit) Papa in gratia reſtringat alienationem perpetuam ad certum tempus, forma reſcripti debet ſeruari, & ſolùm pro certo tēpore poterit alienatio confirmari.

604 Colligitur tertiò, quòd etiam ſi alienatio facta ſit cum extenſione nedum ad filios,ſed etiam ad extraneos, ſi gratia, ſeu licentia eſt reſtricta ad ſolos filios, nequit alienatio extendi ad extraneos, & pro ſolis filijs poteſt confirmari. *Rota deciſ.868. num.1.coram Seraphino.* Quare quando in ſupplicatione pro obtinenda gratia *ſi in euidentem* narratur factum aliter, quàm ſit, pro validitate, & inualiditate alienationis attendi debet ſupplicatio & licentia obtenta nō inſtrumentum alienationis,iuxta *Rotam d.d.*888. & immò confirmatio à ſuperiore obtenta contra formam in inſtrumento conuentam eſt inutilis, & perinde ac ſi non eſſet obtenta; vt ex *Io: Andr.Lanar.& Imer. probat Rota dec.676. num.4.p.2.recent.Boſſ.tit.18.num.226.*

605 Colligitur quartò, quòd ſi confirmatio exprimat conceſſionem in emphyteuſim fuiſſe factam ad tertiam generationem, cum verè facta fuerit in perpetuum,confirmatio & alienatio nulla eſt etiam pro tertia generatione.

606 Colligitur quintò, nullam eſſe confirmationem aut alienationem,ſi fiat vltra ſummam conceſſam. Quando enim non determinata re alienanda datur alienandi licentia pro aliqua ſumma determinata, nimirum ſi datur licentia alienandi pro ſumma centum aureorum, nulla eſt alienatio ſi fiat pro maiori ſumma. *Rota dec.430.num 2.p.2.recent. ex Pariſ.conſ.85.num.45.l.2.& ex dec. Rotæ in Lucana Bonor.26. Martij 1610. coram Pamphilio Iunior,* Vnde eſt, quòd qui alienare intendit debet probare, quòd alienatio non ſit vltra ſummam, vt ex *Pariſ.conſ.17.num.28.Dec.conſ.6. num.3.Rota in Romana deuolut.domus 28.Maij 1582.coram Rubeo probat Boſſ.d.tit.18.num.228.vbi num.229.*quòd confirmatio facta non exhibito inſtrumento nulla erit ex *Rota in Cortonen. locationis 26. Ianuar.1590. coram Orano & Ricc.collect.4054.* Quando tamen datur licentia pro ſumma maiori, valet alienatio ſi fiat pro minori ſumma. *Rota dec.401. num.1. coram Seraph.ex Panorm conſ.41.fin.lib.p.* vbi etiam ex c. *Paſtoralis §.idem cum totum, & Felin. ibid.num.13. de off.deleg.* dicitur,quòd licentia ad alienandum plures petias terræ valet vt minor numerus petiarum alienetur.

607 Colligitur ſextò, quòd vbi in reſcripto eſt clauſula *vocatis vocandis*, vel *vocato Epiſcopo*, aut *Abbate*, confirmatio facta ſine citatione eſt nulla, *cap.exhibita, vbi Panorm.in vlt.notab.de iudic.Card. conſ.63.in princ.Rota dec.30.de reſcript.in nouis,*quos refert & ſequitur *Rota dec.624. num.4. par.1.recent. & dec.601.num.3. coram Seraphino.* Et ideò ad valorem confirmationis debet conſtare de citatione vocandorum. Et cum aliàs, vt ſupra etiam dictum fuit, quando Epiſcopus, vel Rector eſt ille, qui ſupplicat,non ſit neceſſaria citatio illius, hoc fallit, quando in reſcripto expreſsè mandatur citatio Epiſcopi, aut Rectoris pro aliquo nouo intereſſe, quòd ex forma reſcripti competit Epiſcopo, aut Rectori. *Rota d.dec.624.num.5.*

608 Colligitur ſeptimò, quòd ſi in reſcripto contineatur clauſula *conſentiente hoc*, vel *illo* vel *conſentientibus filijs Canonicis*, aut *alijs*, alienatio eſt nulla niſi adſit talium conſenſus expreſſus. *Ricc. p.p. praxis reſ.83.* Cum ex vi talis reſcripti conſenſus requiratur pro forma, vt per *cap. cum ab vno, de re iudicat.& ex Gloſſ. in v.mandantibus, & Ricc. vbi ſupra*, quem ſequitur *Boſſ.num.232.*

709 Colligitur octauò reſcriptum eſſe ſubreptitium, ſi ſupplicetur pro alienatione rei litigioſæ, & non ſit facta mentio de litis pendentia in ſupplicatione, & quidem mentio ſpecialis vbi ſpecifica & particularis requiritur, & quidem etiam mentio ſtatus cauſæ, & vlteriùs mentio appellationis quomodocumque ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter à quocumque & ad quodcumque interpoſitæ,& etiam ſi lis pendeat virtute citationis executæ licet non reproductæ, niſi aliàs lis ſit nulla, ſeu annullanda ſeu elidibilis exceptione, vel replicatione, aut lis ſit deſerta. De quibus videri poſſunt DD. quos latè referunt *Ricc.p.p.praxis reſ.74. Barboſa ad cap.20.num.13. de reſcript.& ad cap.57. nu.9.de appellat.Grat. diſcep.100.n.37.& diſcep.209. Boſſ.d.tit.18.num.233.Lancellot.de attent. p.2. cap.4. à num.639.& tit. de inualiditate reſcripti lite penden. Menoch. de arbit. caſu 202. Maſcard. de probat.conc. 846.a.num.20.*

610 Eſt verò conſiderandum,quòd non omnis taciturnitas reddit gratiam nullam; ſed ſolùm taciturnitas eorum, quæ de iure vel conſuetudine exprimi debent. Vt dixi etiam in tractatu de Electione Canonica *cap.25.quæſt.24 num.290.& docuerunt Felin. in c. ſuper litteris de reſcript. Mohed dec.7. eod. tit.Verall. dec.312.num.3, p.1.& dec.46.num.2. p.2.& dec.224.nu.1.p.3.Ricc.p.p. praxis reſ.59.Boſſ. d.tit.18.num.234.* Vnde licet aliquid redderet diffi-

tilius

ciliorem conceſſionem ſi exprimeretur, non tamen reddit gratiam nullam, ſi illud in iure non conſideratur, ſeu non eſt de iure vt exprimatur. DD. citati. Exprimi tamen debet etiam, quòd de praxi & conſuetudine eſt, vt exprimetur. Dictum quoque eſt ſupra, expreſſionem falſæ cauſæ non reddere gratiam defectuoſam, ſi non facit ad vtilitatem cauſæ, ſeu circa eam non verſatur. *Rota d.443. numer. 2. & dec. 508. num. 10. & dec. 1174. num. 7. & deciſ. 1235. num. 2. coram Seraph. & dec. 101. num. 5. coram Mantica Ricc. p. p. praxis in princ. nu. 7. & reſ. 14. Boſſ. tit. 18. num. 92. & 235.*

611 Qui *num.* 236. aduertit, quòd clauſula *ſi in euidentem &c.* poſita in fine ſupplicationis reſtringit totam ſupplicationem, & omnes clauſulas, ita vt tota diſpoſitio & omnes clauſulæ dicantur conditionales, & num. 237. quòd ſufficit, vt ſit derogatum Paulinæ in gratia *ſi in euidentem &c.* etiã ſi ipſa non ſit in ea inſerta, & num. 238. Quòd gratia *ſi in euidentem &c.* ſi non ſit præſentata ante obitum Papæ expirat, prout etiam ſupra nu. 496. dictum fuit.

612 Dubium eſſe poſſet, an beneplacitum Apoſtolicum ex lõgitudine temporis præſumi poſſit. Sed difficultas modò ablata eſt per Conſtitut. Vrbani VIII. in Appendice 47. & in numero aliarum 157. in qua decreuit in præiudicialibus Eccleſiæ nec ex longiſſimo temporis curſu præſumi poſſe beneplacitum Apoſtolicum ibi. *Illaſque & illa ex quocumque temporis curſu, nec etiam ex quacumque prætenſa obſeruantia quantumlibet diuturna, longæua, longiſſima, ſeu immemorabili, etiam cum fama prætenſi priuilegij Apoſtolici, ac etiam iuncta quauis ſcientia, conniuentia, tolerantia, taciturnitate facultate, & permiſſione, etiam ex actibus poſitiuis non legitimis reſultante, Prælatorum, Eccleſiarum inferiorum, Legatorum, Nunciorum, & aliorum quorumcumque Miniſtrorum Apoſtolicorum, ac etiam reſpectiuè quorumcumque Rectorum, Gubernatorũ, aliorumque prædictorum, etiam feudatariorum, etiam Sedis Apoſtolicæ, ac Baronum, cæterorumque iuriſdictionem quomodolibet exercentium, ac forſan Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtra, nequaquam fuiſſe hactenus, nec in poſterum fore approbata, conualidata, neque reſpectiuè prorogata, extenſa, protracta, vel perpetuata, minuſque inde aliquam approbationem, vel præſumptionem alicuius beneplaciti Apoſtolici, neque aliquam bonam fidem, poſſeſſionem, vel quaſi, aut præſcriptionem, in aliquo etiam impediente, imponente, exigente, attentante, vel reſpectiuè occupante, vſurpante, vel tranſgrediente, aut quomodolibet continuante, nec in quocumque alio potuiſſe, nec vnquam poſſe reſultare, vel induci reſpectiuè in Sedis Apoſtolicæ iuriſdictionis, immunitatis, aut libertatis Eccleſiaſticæ, ſeu Eccleſiarum, aut perſonarum Eccleſiaſticarum, earumue iuriam, ac bonorum & fructuum præiudicium. talemque præſumi fuiſſe ſemper mentem, & intentionem Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum prædictorũ, ac reſpectiuè noſtram fuiſſe & eſſe, quoniam modo prædicta, & quæcumque alia præiudicialia nunquam approbandi, ſeu confirmandi niſi de prætenſa approbatione, vel confirmatione Apoſtolica conſtiterit ex prædictis regiſtris Apoſtolicis, vel aliàs iuxta formam prædictæ alterius conſtitutionis noſtræ. Quin immò omnia, & ſingula præiudicialia fuiſſe à Sacris Canonibus Conſtitutionibus Apoſtolicis & Concilijs etiam vniuerſalibus præſertimque à prædicta Bulla in Cœna Domini legi ſaltem reſpectiuè reprobata, ac damnata prout etiam ad abundantiorem cautelam tenore præſentium reprobamus, & damnamus &c.*

613 Sed quoniam d. Conſtit. locum non habet niſi in præiudicialibus Eccleſiæ, quando Eccleſiæ fauor erit, vt ſolemnitates & vtilitas contractus præſumantur; tunc locum habere poterit doctrina communis, vt ſcilicet huiuſmodi ſolemnitates, & neceſſariò requiſita ad valorem alienationis præſumantur adfuiſſe ex longitudine temporis 40. vel 30. annorum iuncta tamen obſeruantia contractus & ſubſequuta poſſeſſione ſine contradictione. *Rota deciſ. 160. num. 6. & 179. p. 2. diuerſ. & dec. 101. numer. 3. & 671. num. 1. & 2073. num. 2. & 1080. nu. 7. & 1125. num. 3. & 1174. num. 3. & 1307. num. 7. & 1319. num. 3. coram Seraph. & dec. 430. num. 3. p. 2. Recen. Pat. dec. 355. l. 2. Caſſad. dec. 3. num. 7. Quaranta v. alien. num. 46. Ricc. p. p. praxis reſ. 4. num. 1.* & alij communiter *ex cap. peruenit de empt. & vendit. Donatus latè diſputans de hoc. p. 2. tract. 14. q. 28. 29. & 30. & 31. & l. ſi filius, de petit. hæred.* Hoc verò tempus 40. aut 30. annorum debere numerari à morte illius Rectoris, qui alienationem fecit, dixit *Rota dec. 57. a num. 19. & dec. 94. num. 13. & 14. & dec. 202. num. 7. par. 7. & dec. 73. nu. 21. & dec. 103. num. 8. par. 8. Quaranta d. num. 46. Barboſ. de off. Epiſ. all. 95. num. 72.*

614 Quàmuis oppoſitum etiam voluiſſe *Rotam in Sarzanen terrarum 20. Iunij 1593. &* Ricc. Collec. 3054. referat *Boſſ. tit. 18. num. 185. fin.* Ad huiuſmodi verò præſumptionem deducendam requiritur in Pontifice ſcientia, & tolerantia, ſi tempus tolerantiæ ſit minus 30. annis non verò ſi ſit 30. annorum vel amplius, abſolutè enim DD. aſſerunt ex longitudine 40. vel 30. annorum præſumi ſolemnitates. Sed tamen non habet locum hæc præſumptio, ſi ex inſtrumento appareat non interueniſſe aſſenſum Papæ, vel aliam ſolemnitatem, vel fuiſſe defectuoſam, vel minus legitimam; vel fuiſſe exceſſum in facultate alienandi, vel facultatem fuiſſe nulliter executam. Quando etiam in inſtrumento ennunciatur ſolemnitas, ſed non eſt integrè deſcripta, ex inſtrumento colligitur eam non fuiſſe adhibitam; vt ex *Paulo de Caſtro conſ. 48. vol. 1. & Alex. conſ. 1. vol. 4. adnotauit Boſſ. num. 186.* Quando verò in inſtrumento nihil dicitur de ſolemnitate, tunc in facto antiquo eam præſumi, ſi contrarium non appareat. *Felin. cap. ſicut. num. 3. de re iudicata dixit.* Vbi tamen ſtatim hoc limitat, dicèns, quòd vbi requiritur conſenſus alicuius perſonæ, ſi cum ea non fuit inſecuta diuturna obſeruantia actus, neque continuata illius notitia, non eſſet inducta præſumptio. Ex quo deducit, quod vbi eſt neceſſarius conſenſus Papæ non inducitur eius præſumptio ſi non conſtet verè, vel præſumptiuè Papam habuiſſe ſcientiam dicti contractus. Et tamen, quòd non ſufficiat præſumptio obſeruantiæ ad præſumendum beneplacitum Apoſtolicum, ſed ſit neceſſaria vera obſeruantia dixit *Rota dec. 301. num. 4. coram Coccino, & dec. 1042. coram Seraph.* non enim ex eodem curſu temporis ſumi debent duæ præſumptiones. Verùm doctrina de iſtis præſumptionibus non eſt modò multùm neceſſaria. Quia in præiudicialibus contra Eccleſiam

hæc præſumptio locum non habet, niſi ex longitudine temporis centum annorum, vel immemorabilis ad formam Conſt. prædictæ in fine. In fauorabilibus verò, & vbi alienatio ſit vtilis Eccleſiæ, ad ſummum ſufficiet, ſi obtineatur beneplacitum nouum, quòd ſtante vtilitate Eccleſiæ non negabitur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Eccleſiæ facta ſine cauſa iuſta, vel ſolemnitate eſt ipſo iure nulla. n.615.*

2 *Triplex caſus diſtinguitur. n.616.*

3 *Si alienatio deficiat ſolum ex iuſto pretio in quo Eccleſia ſit læſa, in nullo foro eſt nulla. Sed Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum. n.617.*

4 *Si in alienatione deficiat ſola vtilitas primaria, quòd ſit, vel non ſit ipſo facto nulla, ſunt variæ opiniones. n.618.*

5 *Si in alienatione deficiat ſola vtilitas primaria, ipſo non eſt de iure naturæ ipſo facto nulla. numer.619.*

6 *Conſenſus dupliciter dicitur legitimus. n.619.*

7 *Non obſtante lege præcipiente res non alienari niſi ſub hoc vel illo conditione, remanet in Rectore Eccleſiæ facultas conſentiendi ſecundum ſubſtantiam. n.619.*

8 *Ex vi Paulinæ ſola alienatio deficiens ex præſumptione eſt ipſo iure nulla. n.620.*

9 *Aliæ leges Eccleſiaſticæ ab hac recipiunt interpretationem. n.620.*

10 *In hoc caſu Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum, num.620.*

11 *Alienatio deficiens ex ſolo defectu ſolemnitatis non eſt nulla in foro conſcientiæ. n.621.*

12 *Hæc alienatio habet habitualem ſtatum validitatis. nu.621.*

13 *Qui bona fide alienat ſine ſolemnitatibus qualiter non peccet. n.622.*

14 *Alienatio nulla, ſi fiat ſine requiſito ex natura rei. num.623.*

15 *Ideo nulla ſi fiat ſine conſenſu habentium intereſſe. num.623.*

16 *Si alienatio deficiat ex parte cauſæ, & ſolemnitatis, eſt nulla in vtroque foro. n.624.*

17 *Vbi contractus eſt in foro externo nullus, ad inſtantiam damnum paſſi debet declarari nullus. numer.625.*

18 *Si alienatio eſt nulla ex parte cauſæ, quilibet de populo agit ad recuperationem rei cum fructibus. num.626.*

19 *Et poteſt agi contra poſſidentem, & alienantem. num.627.*

20 *Et vno relicto poteſt poſt inceptum iudicium agi contra alium. n.627.*

21 *Qualiter formanda petitio ab vno de populo. numer.627.*

22 *Agente Clero non poteſt agere laicus. n.627.*

23 *Si alienatio deficiat ex parte ſolemnitatis, eius defectus non poteſt allegari, nec poteſt inſtari pro nullitate niſi ab Eccleſia. n.628.*

24 *Ante conſummatum contractum cuique partium conuenit poſſe allegare defectum. n.629.*

25 *Non poteſt Eccleſia, ſi alienatio ſit facta ad nouem annos, compellere partem ad hoc vt recipiat per tres annos. n.629.*

26 *Tenetur Eccleſia intra terminum iuſtum adhibere ſolemnitates. n.629.*

27 *Eccleſiæ plura competunt remedia ad recuperandum male alienatum. n.630.*

28 *Eccleſiæ competit remedium ad recuperãdam rem ſuam, etiam ſi ceciderit à poſſeſſione ex negligentia Prælati. n.631.*

29 *Eccleſia non perdit poſſeſſionem ciuilem. num.631. 632.*

30 *Non obſtante, quòd ex contractu nullo ſequuta poſſeſſione transfertur dominium, Eccleſiæ competit remedium poſſeſſorium. n.672.*

31 *Decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſionem. num.632.*

32 *An poſt decennium competat Eccleſiæ remedium retinendæ. n.632.*

33 *Etiam poſt quadraginta annos competit Eccleſiæ remedium recuperandæ. n.632.*

34 *Qui rem Eccleſiæ in illius præiudicium alienauit, poteſt, & debet illam recuperare. nu.633.*

35 *Epiſcopus ipſe poteſt in hoc eſſe iudex, vt rem à ſe male alienatam recuperet. n.633.*

36 *Etiam ſi iurauerit non recuperaturum. n.634.*

37 *Si alienatio ſit mala ex defectu ſolemnitatis, tenetur Prælatus qui male alienauit, vel reuocare contractum, vel ſolemnitates adhibere. numer. 635.*

38 *Res Eccleſiæ recuperatur cum fructibus. n.536.*

39 *Poſſeſſor tamen bonæ fidei non tenetur reſtituere fructus conſumptos, ſi non eſt factus locupletior. num.637.*

40 *Vbi contractus ſit validus, vt quando datur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, ſi læſa ſit in primaria vtilitate, contrahens in conſcientia tenetur vel contractum reſcindere, vel Eccleſiæ damnum ſoluere. n.638.*

41 *Si Eccleſia eſt læſa in pretio, emptor tenetur pretium ſupplere. n.639.*

42 *Non admittitur præſumptio donationis. nu.639.*

43 *Vbi interuenit dolus eſt debita reſtitutio. n.640.*

44 *Si emptor ſcit iniuſtitiam pretij, quam ignorat vendens, tenetur ſupplere pretium. n.641.*

45 *In foro conſcientiæ non licet decipere, etiam infra dimidium. n.641.*

46 *Si vterque bona fide contraxit ſub minori pretio, emens, ſi alias non emiſſet, tenetur, vel rem reddere, vel pretium ſupplere. n.641.*

47 *Etiam ſi Eccleſia vendat plus iuſto pretio eſt obligatio reſtituendi. n.642.*

48 *In caſibus in quibus datur reſtitutio in integrum, ſi Eccleſia eſt læſa, eſt obligatio reſtituendi etiam fructus ad ratam læſionis. n.643.*

49 *Ex quo alienatio alias vtilis Eccleſiæ eſt facta ſine ſolemnitate, non intrat obligatio reſtituendi fructus niſi poſt ſententiam; & tunc vbi, qui poſſedit fuiſſet poſſeſſor bonæ fidei, non tenetur reſtituere niſi tanquam bonæ fidei poſſeſſor. n.644.*

50 *Si contractui non deſit ſolemnitas poteſt de facili adeſſe bona fides in poſſidente, & tunc non eſt neceſſitas reſtituendi fructus, niſi quatenus tenetur poſſeſſor bonæ fidei. n.645.*

51 *Etiam in eo qui contraxit ſine ſolemnitate poteſt eſſe bona fides, non tam facile. n.646.*

52 *Non dari legis ignorantiam inuincibilem aliqui volunt. n.647.*

53 *Hi ſibi contradicunt. n.648.*

54 Poſ-

54 *Poſseſſor bonæ fidei, qui neſcit ſe poſſidere alienam.n.648.*
55 *Bona fidei diuiſio in poſitiuam, & negatiuam non probatur.n.648.*
56 *Poſſidens bona fide iniuſte obligatur ad reſtitutionem.n.649.*
57 *Datur ignorantia iuris inculpabilis.n.648.649.*
58 *Ignorantia non præſumitur.n.649.*
59 *Non datur medium inter bonam, & malam fidem.num.649.*
60 *Poſſeſſio bonæ fidei facilior ex ignorantia facti.numer.650.*
61 *Malæ fidei poſseſſor tenetur reſtituere rem cum fructibus.n.651.*

An alienatio rei Eccleſiæ ex defectu vel cauſæ, vel ſolemnitatis ſit ita ipſo facto nulla, vt in vtroque foro dicenda ſit talis?

INSPECTIO SEPTIMA.

615 SVpponitur, quòd hæc alienatio ex defectu vel vtilitatis, vel ſolemnitatis ſit ipſo iure nulla. Licet enim *Steph. Banny p.3. Theol.moral.l.1. q.6.aſſer.3.ad p.* exiſtimauerit huiuſmodi alienationẽ non eſſe ipſo iure irritam, ex quo ſit facta ſine ſolemnitatibus, quia c.*ſine excep.* & decretum Concil. Agathenſis induunt nullitatem alienationis non factæ ſine ſolemnitatibus per verbum futuri temporis *irrita erit*, vel *non valebit*; at verbum futuri temporis importat ſententiam ferendam, non latam, ſeu nullitatem declarandam, non ipſo iure latam. Vnde ſi non adeſſet alia lex irritans huiuſmodi alienationes poſſet ſuſtineri, quòd ex vi illorum canonum, alienatio facta ſine ſolemnitatibus non eſſet ipſo iure nulla, tamen ſpectatis alijs iuribus nimirum *cap.quiſquis Epiſcopus, cap. quidquid, cap.alienationes 12.quæſt.2.& cap 2.de reb.Eccleſ.non alien.in 6.& extrauag.ambitioſæ* manifeſtum eſt, quòd alienationes rerum Eccleſiæ factæ ſine ſolemnitatibus ſunt ipſo facto nullæ. Quòd magis conſtat ex conſtit.157. Vrbani Octaui de præſeruatione iurium Eccleſiæ, per quam ita huiuſmodi alienationes cenſentur irritæ, & nullæ, vt nec ex longæuo, aut longiſſimo tempore vnquam conualidentur, & nullum Eccleſiæ præiudicium ferant, & ſolùm per centenariam, aut immemorabilem iuris conditiones habentem poſſint ſic alienata præſcribi. Propterea, quòd alienatio rei Eccleſiæ facta vel ſine cauſa, vel ſine ſolemnitatibus ſit ipſo iure nulla, tradunt communiter DD. quos referunt, & ſequuntur. *Redoan. rubr. de cauſa vtilitatis a.num.205.& rubr de ſolemnitatibus.à n.63. Quaranta v.alien.num.50.Nauar.commen.de reb.Eccl.non alien. num.13. Rodriquez t.1.quæſt.27.a.9 Barboſa de off.Epiſ.alleg.95.num.47.Ricc.p.p.praxis aurea reſ.7. & 12. Boſſ. tit.15.num.161.& tit.18 num.91.&c.* Et fuit in Rota ſæpiſſimè reſolutum, vt patet *dec.39. nu.40.part.8.recen.*

616 Hoc verò ſuppoſito triplex caſus diſtinguitur. Vel enim alienatio eſt nulla ex ſolo defectu vtilitatis, vel ex ſolo defectu ſolemnitatis, vel ex vtroque. Si autem alienatio deficiat ex parte vtilitatis, quia nimirum Eccleſia remanet læſa ex alienatione, diſtingunt DD. vtilitatem in primariam, & ſecundariam. Illa attenditur ex cauſa alienandi, quia ſcilicet adfuit neceſſitas vel vtilitas Eccleſiæ, ex eo quia vel v.g. vrgebant debita ſoluenda, vel penuria victus, vel bona Eccleſiæ erant ſterilia, vel inculta, vel incommoda; & ita defectus huius vtilitatis primariæ conſiſtit in defectu iuſtæ cauſæ motiuæ ad alienandum. Sed vtilitas ſecundaria conſiſtit in æqualitate & iuſtitia pretij, & ſic defectus huius vtilitatis conſiſtit in eo, quòd Eccleſia læſa ſit in pretij quantitate.

617 Quando igitur ſit ſeruata ſolemnitas, ſi alienatio deficit ex eo, quòd Eccleſia ſit læſa in pretio, contractus in nullo foro eſt nullus, ipſo facto, ſed indemnitati Eccleſiæ ſubuenitur per reſtitutionem in integrum. Ita habetur *cap.1.de in integrum* reſtitutione vbi *Panorm.num.7.Innoc. Bald. num.1. Anton.num.19. Imol.num.1. Anan.num.27.* Rota *dec.180.num.2.& 181.nu.2.p.1. diuerſ. & dec.445. num 5.coram Coccino, Conar.li.2.var.cap.17. num.2.* Nam ſi contractus iſte eſſet nullus, non daretur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, quæ locum non habet vbi contractus eſt nullus. *cap.ad noſtram de reb. Eccl. non alien. Rota d. dec.180.num.2.Conar.d. num.2.* Et hoc nedum eſt verum vbi contractus initur bona fide, & pretium putatur iuſtum, ſed eſt verum abſolutè, & etiam ſi contrahentes læſionem ſciant, & dolosè admittant. Quia textus *d. cap.p.* abſolutè ſine diſtinctione aliqua Eccleſiæ læſæ in alienatione decernit dari debere reſtitutionem in integrum. Et ita *Panorm. Bald.* & alij abſolutè dicunt, quòd vbi Eccleſia læſa ſit in pretio datur illi reſtitutio in integrum ad reſcindendum contractum. In quo bene ex *Bald. cap. cam cauſam el 2. n.1.de teſt.& Panorm.cap.conſtitutus num.10.de in integ reſtit. & Conar. l.1. var.cap.3.num.11.* aduertit *Barboſa*, quòd Eccleſiæ ſic læſæ in pretio nedum conceditur vt ſuppleatur læſio per integram ſolutionem pretij, ſed vt alienatio ipſa reſcindatur, & reuocetur. Et idem confirmetur, quia DD.communiter docent, quòd ad alienandum res Eccleſiæ duo ſunt neceſſaria & ſufficiunt, ſcilicet cauſa iuſta, & ſolemnitas, vt dictum eſt ſupra pluries igitur vbi nullum horum duorum deeſt contractus non erit nullus. In foro autem conſcientiæ ſemper, qui contraxit tenetur Eccleſiam indemnem reddere, & integrum pretium ſoluere, quòd ei Eccleſiæ Rector non poteſt remittere, niſi eſſemus in caſu, in quo idem Rector poſſet iuſtè illam quantitatem donare.

618 Sed ſi alienatio facta eſt, nulla deficiente ſolemnitate, ſed tamen deficiente cauſa iuſta, quia in rei veritate, & coram Deo nulla fuit ex duabus vel quatuor cauſis in iure expreſſis, & enumeratis, quæ mouerent Eccleſiam ad alienandum, & in rei veritate Eccleſia læſa fuit, quia vel ſine neceſſitate bonum ſuum amiſit, vel minùs vtile acquiſiuit, non deſunt adhuc, qui dicant contractum non eſſe nullum, ex quo initus fuit ſeruata omni requiſita ſolemnitate, licet tunc Eccleſia reſtituatur in integrum. Ita ſenſerunt *Gloſſ.in cap.ſine excep.v.pro futuram, 12.quæſt.2.Hoſtien.in ſumma tit.de rebus Eccl. non alien.in fine, nec omnino diſplicuit Conar.l.2.var. cap.17.num.2.* Sed alij limitatè magis loquentes diſtinxe-

ſtinxerunt inter malam, & bonam fidem contrahentium, & dixerunt alienationem eſſe nullam, ſi non defuit vtilitas putatiua, quia nimirum partes crediderunt alienationem eſſe Eccleſiæ vtilem. *Gloſſ. in cap. ad noſtram in v. enorme, de reb. Eccl. non alien. Gloſſ. in cap. cum Apoſtolica v. profuturum.* de his, quæ fiunt à *Prælat. Felin. in cap. qua in Eccleſ. numer. 1. de Conſtit.* vbi pro eadem ſententia refert. *Anton. in cap. cum Apoſtolica*, de his, quæ fiunt à *Prælatis* & ibi *Imolam*, *& Io: Andr. in cap. 1. de reſtit. in integr. Archid. in ſumm. in cauſ. 12. quæſt. & rurſum Ant. & Io: Andr. in cap. 1. de ſolut.* Eandem ſententiam tenet *Conar.* vbi ſupra, & apud eum *Anton. Burgen. in cap. cum dilectis, de empt. & vendit.* nec negat Rota *deciſ. 445. coram Coccino num. 8. & 9.* Sed alij abſolutè volunt, quòd vbi alienatio non ſit facta in caſu licito, ſeu ex iuſta cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis Eccleſiæ, alienatio ſit nulla ipſo iure. *Panorm. d. cap. 1. de in integ. reſt. num. 17. Rota dec. 181. p. 1. diuerſ. Gloſſ. in cap. 1. v. redire, de reſtit. in integr. & in cap. nulli v. alienare de rebus Eccl. non alien. Ricc. in prima praxis reſ. 15.* & omnes illi, qui communiter aiunt, quòd ad validam alienationem copulatiuè duo ſunt neceſſaria, ſcilicet iuſta cauſa, & ſolemnitas; quæ eſt ſententia communis, quam ſecuta eſt Rota & DD. ab ea citati, prout retuli ſupra nu. 460. Et ij, qui dicunt, quòd beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectum cauſæ, vt dictum eſt ſupra nu. 579. Ratio autem huius ſententiæ eſt petita tum primò ex *cap. ſine except. & cap. 1. de rebus Eccleſ. non alienand.* Tum ſecundò, quia nulla eſt alienatio ſi deficiat conſenſus legitimus, *cap. qua in Eccleſiar. de Conſt. & cap. final. de reb. Eccl. non alienan.* At verò legitimus conſenſus deficit, vbi deficit iuſta cauſa alienationis, quia conſenſus non eſt legitimus, niſi interponatur in caſu licito. Et aliàs beneplacitum Apoſtolicum ſemper eſt conditionatum conditione vtilitatis Eccleſiæ.

619 Ad diſcernendum inter iſtas ſententias neceſſe eſt priùs videre, an alienatio rei Eccleſiæ facta ſine cauſa iuſta & cum Eccleſiæ læſione ſit nulla ipſo iure naturali, aut diuino. Videtur verò ita eſſe, tum quia talis alienatio eſt iniuſta, tum quia non adeſt in eo caſu legitimus conſenſus, quia Eccleſia, quæ eſt domina rei ſuæ non conſentit, & Rector non habet poteſtatem conſentiendi in damnum Eccleſiæ, quia hæc poteſtas ei eſt negata ex Iuribus à tertia opinione citatis. Sed hæc habent inſtantiam, tum primò, quia & vbi Eccleſia læditur in pretio rei, conſenſus alienantis non eſt legitimus, quia non poteſt Eccleſiæ Rector alienando Eccleſiam lædere, nam & tunc rem Eccleſiæ inutiliter alienat, quia quantitatem per quam pretium deficit a pretio iuſto donat, & tamen iuxta communem ſententiam alienatio talis non eſt ipſo iure nulla, ſed Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum, vt dictum eſt. Tum ſecundò, quia conſenſus dici poteſt legitimus dupliciter, vel quia ſit ab habente ſecundùm ſubſtantiam poteſtatem conſentiendi, quia nimirum eſt ab Eccleſiaſtica perſona habente ex lege, & iure poteſtatem adminiſtrandi res Eccleſiæ, & ex conſequenti exprimendi Eccleſiæ conſenſum in alienationibus; vel quia ſit etiam à non abutente poteſtate ſua contra Canonum præſcripta. Non poteſt accipi conſenſus legitimus in hoc ſecundò ſenſu, nec verè accipitur in iuribus citatis. Nam ſi ita acciperetur ſequeretur, quòd omnis alienatio in qua quocumque modo læderetur Eccleſia eſſet ex iure naturali & diuino nulla; quia omnis talis eſt ab abutente poteſtate, quam habet ad conſentiendum; quia nullus Eccleſiæ Rector poteſt cum Eccleſiæ læſione alienare, & ſic etiam vbi eſſet læſio in ſolo pretio; alienatio eſſet ipſo iure naturæ nulla, & malè in *cap. 1. de in integ. reſt.* decretum fuiſſet, Eccleſiæ læſæ dandam eſſe reſtitutionem in integrum, quæ locum non habet, vbi alienatio eſt ipſo iure nulla. Et in *dic. cap. qua in Eccleſiarum, de conſtit. & cap. fin. de rebus Eccl. non alienand.* agebatur de alienationibus rerum Eccleſiæ factis per laicos, & ideo Innoc. III. decernit, huiuſmodi alienationes inualidas, niſi fiant interueniente legitimo conſenſu perſonæ Eccleſiaſticæ; vnde per legitimum conſenſum intelligit eum, qui datur à perſona Eccleſiaſtica habente adminiſtrationem rei Eccleſiæ alienandæ. Et hoc confirmatur, quia vt dicetur infra, communis ſententia eſt, vt ſi alienationi non deſit Eccleſiæ vtilitas, ex ſolo & mero defectu ſolemnitatis, ſeu conſenſus Apoſtolici alienatio non ſit ipſo naturæ iure nulla, ſed ſit valida in conſcientiæ foro, & tamen talis alienatio non eſt ex conſenſu legitimo in ſecundò ſenſu; quia Rector Eccleſiæ contra legum præſcriptum abutitur ſua poteſtate, ſi alienat ſine iuris ſolemnitate. Non congruè etiam Pontifices loquuti eſſent in *d. cap. qua in Eccleſiarum de Conſt. & cap. fin. de rebus Eccl. non alien. & cap. 2. eod. tit. in 6. & in Clem. 1. & in extrauag. ambitioſæ eod. titulo*, decernentes & irritantes alienationes rerum Eccleſiæ contra præſcriptum earum legum initas, quia non debuiſſent decernere irritationem, ſed illam ſupponere, & tanquam præexiſtentem declarare. Nam ſi per leges illas abſtuliſſent a Rectoribus Eccleſiæ poteſtatem alienandi ſecundùm ſubſtantiam, & *qualis* de iure naturæ & diuino ſufficiens erat ad alienandum, & quam aliàs ante illas leges Adminiſtratores Eccleſiarum habebant, iam alienationes huiuſmodi tanquam irritæ iure naturæ non indigebant irritari, ſed erant ex eorum natura irritæ, & ſolùm ad maiorem expreſſionem declarari poterant irritæ. Ideò dicitur, quòd alienationes rerum Eccleſiæ factæ ſine Eccleſiæ vtilitate ab eis, qui habent aliàs adminiſtrationem rei Eccleſiæ non ſunt ipſo iure naturæ irritæ ex defectu poteſtatis conſentiendi in tales alienationes; quia hæc poteſtas ſecundùm ſubſtantiam reperitur in Rectoribus Eccleſiæ, licet ſit alijs legibus ligata, vt ea non abutantur. Ex parte verò iniuſtitiæ nec ſunt, ipſo facto omnino nullæ huiuſmodi alienationes, ſi ijs ſaluis, & non reſciſſis poteſt conſuli indemnitati Eccleſiæ. In quo caſu quantum ſit ex vi præciſa legis naturalis, ac diuinæ alienationes illæ non ſunt irritæ, ſed debet vtilitati Eccleſiæ prouideri proue requirit iuſtitia.

610 His verò præmiſſis ad quæſtionem dicitur, quòd ſpectata ſola extrauag. *ambitioſæ* ſecunda opinio ex prærecitatis præferenda eſt. Quia in dicta extrauag. ſolæ alienationes ex præſumptione initæ contra ius decernuntur irritæ, ibi. *Si quis autem contra huius noſtræ prohibitionis ſeriem de bonis, & rebus eiſdem quidquam alienare præſumpſerit, alienatio &c. huiuſmodi nullius omnino ſit roboris, vel momenti.* Alienatio verò, quæ ſit bona fide

pati-

partibus credentibus ſe alienare cum Eccleſiæ vtilitate, & ad alienationem non venientibus niſi ſeruata ſolemnitate neceſſaria, & obtento beneplacito Apoſtolico, nullo modo dici poteſt eſſe ex præſumptione; igitur in vi dictæ Conſtit. non eſt nulla. Vnde per illam extrauag. explicari poſſunt aliæ leges nullitatem alienationum harum decernentes. Quia bene lex poſterior explicat priores, & illas reſtringit; vnde cum Paulus ſecundus expreſſerit, quòd nullæ ſint huiuſmodi alienationes, ſi ſint ex præſumptione, in hoc alias antecedentes leges explicauit. Et quia etiam declaratio Sacr. Congregationis ſub Vrbano Octauo inhæret Paulinæ, ideo & illa poteſt intelligi, vt tunc ex vi illius alienatio ſit ipſo iure nulla, cum eſt præſumpta. Quando verò non eſt præſumpta, ſi ſit læſa Eccleſia, illi competat reſtitutio in integrum. Nec tertiæ ſententiæ vrget ratio; quia in huiuſmodi alienatione ſic bona fide inita, & ſine dolo, & adhibitis ſolemnitatibus non deeſt conſenſus validus, & legitimus ſecundùm ſubſtantiam, cum non deſit conſenſus Adminiſtratoris Eccleſiæ, & præcipuè conſenſus Papæ. Recedente verò bona fide poſt contractum initum ſemper aderit, & tunc manifeſta erit ex iure naturæ obligatio reddendi Eccleſiam indemnem. Et hoc confirmatur: Quia quòd præcipuè præcipitur in decreto Sacr. Congreg. coram Vrbano Octauo eſt, quòd alienationes non fiant inconſulto Pontifice, in præſenti verò caſu ſupponitur adeſſe beneplacitum Apoſtolicum. Sed & ex DD. relatis pro tertia ſententia multi admittere poſſunt explicationem, & limitationem ſecundæ ſententiæ, quæ cum tertia conuenit in hoc, quòd vbi non ſit vtilitas putatiua in contractu, alienatio ſit in vtroque foro ipſo iure nulla, ſed ſolum aſſerit non eſſe ipſo iure nullam vbi cum ſolemnitatibus adhibitis concurrit etiam vtilitas putatiua, Quòd licet expreſsè multi ex DD. illis non exprimant, neque tamen negant. Quòd ſi quis velit, quòd alienatio bona fide habita ſit nulla ipſo iure ex alijs ſacris canonibus, conſiderandum erit primò, quòd nullitas expreſſa per octauam ſynodum *cap. 15.* vt habetur *c. Apoſtolicu 12. quæſt. 2. & per 7. ſynodum cap. 12.* & habetur *cap. quiſquis eod. tit.* & per Vrbanum Papam in *cap. alienationes eodem tit. & quæſt. & per S. Leonem Papam in conſtit. p. c. ſine except. eadem cauſ. 12. quæſt. 2. & ibid. cap. Abbatibus* eſt ſententiæ ferendæ non verò eſt ſententiæ latæ. Vel Sacri Canones loquuntur de alienatione facta ſine ſolemnitatibus, *cap. ſine exceptione, cap. alienationes, & in cap. 2. de rebus Eccl. non alien. in 6. & Clem. 1. eod. tit.* & præcipuè ſine conſenſu Epiſcopi, qui conſenſus eſt neceſſarius ex natura rei, vbi de alienanda re ſpectante ad Eccleſiam agitur, & ideo propter huius defectum nullæ decernuntur alienationes in *cap. quidquid, & cap. alienationes eadem cauſa 12. quæſt. 2.* Vel loquuntur de alienatione facta ex præſumptione, vt in *cap. monemus, & cap. alienationes ead. cauſa 12. quæſt. 2. cap. final. de reb. Eccl. non alien.* Vel non loquuntur vniuerſaliter, ſed aut de alienationibus factis ab intruſis, vel nondum conſecratis Epiſcopis, vt *cap. alienationes dicta 12. quæſt. 2.* aut factis ab Adminiſtratoribus Regularibus, vt *Clem. 1. de reb. Eccleſiæ non alien.* ſeu à Religioſis, vt in decreto Sacr. Congreg. ſub Vrbano VIII. Aut de particularibus quibuſdam alienationibus vt in *cap. 2. de reb. Eccl.* non alienandis in ſexto, vbi prohibentur hæ actiones, ſcilicet bona Eccleſiæ conſtituere, recognoſcere, ſeu profiteri ſe habere à laicis tanquam à ſuperioribus, ſeu eadem ab ipſis aduocare, ſeu eos Patronos, vel aduocatos Eccleſiarum ſtatuere perpetuò, vel ad tempus. Et in *Clem. 1. de rebus Eccleſ. non alien.* vbi prohibetur conceſſio rerum Eccleſiæ alicui ad vitam, vel ad tempus. Vel tandem loquuntur de alienatione facta ſine beneplacito Apoſtolico, vt in *cap. 2. de reb. Eccl. non alien. & in Paulina eod.* tit. aut licentia Sacr. Congregat. Concilij vt in decreto Vrbani Octaui. Vnde bene examinatis legibus Canonicis apparet, quòd ſub eorum nulla quatenus decernit nullitatem actus alienationis ipſo facto, continetur alienatio habens vtilitatem putatiuam & ſolemnitates neceſſarias. Sed & in *cap. ſi quis presbyterorum de reb. Eccl. non alien.* vbi Symmachus Papa decernit, inſtrumentum, ſeu ſcripturam ſubſcriptionis datam à Presbyteris, Diaconibus, aut defenſoribus alienanti rem Eccleſiæ viribus eſſe vacuandam, *quamuis*, inquit, *ab initio nullus habuerit*, conſiderandum eſt, quòd ſcriptura & inſtrumentum nullas vires habet, nedum ſi contineat alienationem nullam ipſo iure, ſed etiam ſi contineat alienationem ipſo iure irritandam, ſicut in eodem capite decernitur, vt res malè alienata nihil obſtante ſubſcriptione Clericorum Eccleſiæ ſimul cum fructibus reſtituatur. Vnde ex illo cap. habetur nullitas actionis vt ipſo iure ferenda, non verò vt ipſo iure lata. Et nihilominùs adnotari debent, ſicut adnotauit Antonius Auguſ. illa verba textus. *Quo iratus Deus animas percuſſit.* Quæ non conueniunt alienanti ſine peccato, & bona fide agenti & maximè ſeruatis ſolemnitatibus iuris ſine fraude, & dolo. Vnde ex nullo Sacrorum Canonum habetur, quòd alienatio bona fide facta & ſine dolo, adhibitis ſolemnitatibus iuris, ſit nulla ipſo iure. Quàmuis Eccleſiæ detur reſtitutio in integrum, ſi etiam ſub bona fide inueniat ſe læſam. Credo tamen, quòd ad nullitatem alienationis ſufficiat, ſi mala fides ſit ex altera parte contrahentium, quia ad malum ſufficit defectus in aliqua parte, & præcipuè ſi mala fides ſit ex parte alienantis; quia Canones directiùs prohibent alienantes ne in Eccleſiæ damnum alienentur eius bona. Itaque vbi alienatio eſt in damnum Eccleſiæ, & deficit illi vtilitas primaria etiam putatiua alienatio in vtroque foro nulla eſt, etiam ſi non deficiant illi ſolemnitates: Quia cum hæc alienatio ſit & ex natura rei, & ex parte contrahentium iniuſta, meritò Eccleſia illam in vtroque foro irritam voluit. Sed in caſu (qui tamen vix eſt dabilis) quòd alienatio ſit facta bona fide cum damno Eccleſiæ, & ſine ſolemnitatibus, dicendum eſt, quòd licet huiuſmodi alienatio ex vi Paulinæ nõ ſit nulla ipſo iure, quia non eſt præſumpta, tamen nulla ipſo iure dicenda eſt in terminis *cap. nulli, de reb. Eccl. non alienand. & cap. 2. eod. tit. in 6. & Clem. 1. eod. tit. & Decreti Vrb. VIII.* Si non admittatur, quòd huiuſmodi leges ex Paulina accipiant interpretationem. Et nihilominùs bene dici poteſt etiam ſuppoſita nullitate iuris poſitiui, quòd huiuſmodi alienatio in foro conſcientiæ ſit valida, donec declaretur nulla; quia ſi facta ſit nedum ſine præſumptione, ſed ſine peccato, illa habet formam naturalem ex conſenſu bona fide contrahentium, vnde

eadem

eadem eſt ratio de tali alienatione, & de ea, quæ facta eſt ſalua forma naturali ſine ſolemnitate iuris poſitiui.

621 Secundus caſus erat, ſi defectus alienationis ſit tantum ex parte formæ legalis ſeu ſolemnitatis, quia alienatio aliàs verè vtilis Eccleſiæ facta eſt ſine aliqua ſolemnitate, licet autē multi dicant eam eſſe nullam in vtroque foro, tamen dicendū eſt eam valere in foro conſcientiæ. Quia tunc contractus habet quidquid lex inducēs ſolemnitates prætendit, ſcilicet euidentem vtilitatem Eccleſiæ. Negarunt hanc concluſionem volētes huiuſmodi alienationem eſſe nullam in foro conſcientiæ *Suarez de leg. lib. 5. c. 32. n. 7. Sanchez in conſil. moral. l. 4. c. primo dub. 15. & alij apud Boſſ. tit. 15. num. 161.* Et motiuum eorum eſt, quia in hoc contractu deeſt conſenſus legitimus, vnde eſt iure naturali nullus; quia Rectores Inferiores Eccleſiarum non poſſunt dare conſenſum legitimum ad alienandum res Eccleſiæ, niſi dent conſenſum legibus formatum. Conſenſus enim legitimus eſt, qui eſt formatus legibus, & talis non eſt conſenſus ad alienandum non ſeruatis ſolemnitatibus iuris. Sed communis eſt ſententia oppoſita, quòd ſcilicet huiuſmodi alienatio ſit in foro conſcientiæ valida, donec per iudicem fuerit declarata nulla, & quod interim poſſidentes validè, & iuſtè poſſideant, licet contractus claudicet ex eo, quòd non eſt firmus, ſed per iudicem eſt irritabilis, & declarari poteſt nullus. Sic tenuerunt. *Panorm. in c. 1. in fin. de in integr. reſtit. & in cap. quia plerique de immun. Eccleſ. num. 31. Sylu. v. alienatio num. 13. Nauar. in comment. de ſpol. Cler. §. 2. num. 6. & in comment. de reb. Eccl. non alien. nu. 17. Quaranta v. alien. num. 50. Fel. in cap. 1. num. 39. de conſtit. Laym. l. 3. tract. 4. cap. 9 num. 9. Azor p. 2 l. 9. cap. 1. quæſt. 8. Ricc. p. 1. praxis. reſol. 7. num. 4. & reſ. 12. nu. 2. Boſſ. tit. 15. num. 161. & tit. 18. num. 98. Donat. p. 2. tract. 14. quæſt. 34.* Et à fortiori tenent omnes illi, qui abſolutè volunt, quòd contractus factus in euidentem vtilitatem ſit validus, etiam ſi ſit factus ſine ſolemnitate, quorum plures referunt *Ricc. d. reſ. 7. num. 1. & Boſſ tit. 18. num. 97.* & dictum eſt ſupra, licet non probatum. Et probatur validè ex eo, quòd alienatio inita cum vtilitate Eccleſiæ ab ordinario adminiſtratore rerum Eccleſiæ habet habitualem ſtatum validitatis & quidem talem, quòd Eccleſia poteſt obligare alteram partem ad ſtandū contractui, vt infra ex profeſſo probatur. Talis igitur contractus aliquam obligationem naturalem inducit, non eſt igitur omnino in conſcientia nullus; aliter nulla partium eſſet inuitè obligata ad ſtandum contractui; quia contractus nullus nullam obligationem inducit. Et ex hoc euidenter ſoluitur ratio oppoſitæ ſententiæ, & dicitur, quòd leges prohibentes ne Rectores Eccleſiarum alienēt ſine ſolemnitate, non abſtulerunt ab illis poteſtatem alienandi ſecundùm ſubſtantiam, & vim naturaliter contrahendi, ſed illam direxerunt. Vnde ſtat, quòd Rector validè conſentiat, licet poteſtate abutatur, & per hoc in foro externo actus eius non teneat.

622 Immò quòd in hoc caſu euidentis vtilitatis Eccleſiæ contrahentes bona fide ſine ſolemnitate in foro conſcientiæ non incurrant excommunicationem Paulinæ, nec mortaliter peccent, ex *Panorm. Felin. & Nauar. locis citatis* tradidit *Quaranta v. alienatio num. 50. & Grat. diſcep. 951. num. 2.* & probat *Boſſ. d. tit. 18. num. 98.* Quod tamen non approbo, niſi ex ignorantia talis alienatio proueniat, quæ ſic alienantem a culpa excuſet. Quia lex præcipiens adhiberi ſolemnitates ſeruari debet, & ſine graui culpa nequit tranſgredi. Et licet ad incurrendam pœnam latam à Paulina cōtra alienantes ſit neceſſaria præſumptio, tamen ad peccatum vitandum non ſufficit niſi ignorantia inuincibilis, & quæ excludat coram Deo rationem voluntarij ſeu liberi.

623 Limitanda tamen eſt hæc aſſertio ex *Sylueſ. v. alienatio num. 12.* & diſtingui debent ſolemnitates meræ ab illis conditionibus, quæ ſimul ſunt requiſitæ de iure naturæ. Nam conſenſus poteſt eſſe aliquando mera ſolemnitas, vt in comparatione Papæ eſt conſenſus Capituli, aut Epiſcopi, quia ex iure naturali, & diuino Papa conſentiente in alienationem non eſt neceſſarius alterius conſenſus, cum Papa ſit ſupremus Eccleſiæ adminiſtrator. Verùm conſenſus alicuius ſuperioris & legitimi adminiſtratoris rerum Eccleſiæ non eſt ſolemnitas, ſed eſt de eſſentia validæ alienationis, quæ integratur ex mutuo alienantium conſenſu, vnde debet dari, qui conſentiat legitimè ex parte Eccleſiæ. Similiter ex quo in Eccleſia introductæ ſunt præbendæ, & bona applicata ſunt menſis vel Prælatorum, vel Rectorum, vel Capitulorum, vel Conuentuum, & perſonæ huiuſmodi habent iam intereſſe priuatum in huiuſmodi bonis, conſenſus illorum in alienationibus, quæ ipſorum concernunt intereſſe non eſt ſolemnitas, ſed requiſitum ex virtute iuſtitiæ. Ideo ſi alienatio fiat ſine aliquo huiuſmodi conſenſu vel ſolemnitate, quæ non eſt pura iuris ſolemnitas, ſed naturale requiſitum, alienatio talis non eſt valida in foro conſcientiæ, quia non habet naturalia requiſita.

624 In tertiò verò caſu, quando ſcilicet alienatio deficit tam ex parte cauſæ, quàm ex parte ſolemnitatis, certum eſt, quòd ipſa in vtroque foro eſt inualida, & ita DD. ſupponunt.

625 Verùm, quia contractus ipſo iure nullus ex defectu ſolemnitatis licet in conſcientia non ſit omnino nullus, tamen ad Inſtantiam damnum paſſi poteſt per iudicem declarari nullus, & irritari, videndum eſt.

626 Ad cuius Inſtantiam alienatio Eccleſiæ nulliter facta ſit declaranda nulla. Nam eſto dicatur aliquis contractus validus in conſcientia, ſi tamen eſt contra ſolemnitatem à lege inductam poteſt ad inſtantiam partium declarari nullus. Vnde modò quæſtio eſt, an alienatio facta non ſeruata ſolemnitate iuris ſit irritanda ad inſtantiam vtrorumque contrahentium, vel ſolùm ad inſtantiam Eccleſiæ? Sed diſtingui debet alienatio nulla, vel ex defectu cauſæ vtilitatis, vel ex defectu ſolemnitatis. Nam ſi alienatio ſit Eccleſiæ inutilis, nedum ad inſtantiam Eccleſiæ, ſeu ſucceſſoris in Prælatura, aut adminiſtratione, *cap. Epiſcopus*, vbi *Panorm. num. 1. de reb. Eccl. non alien.* ſed ad inſtantiam cuiuſcumque eſt irritanda, ita, quòd quilibet, & omnes etiam ſine conſenſu, & mandato, & etiam ſi non præceſſerit negligentia Prælati, vel Capituli, & etiam ſi aliàs ſeruatæ fuerint ſolemnitates poteſt, & poſſunt inſtare pro reuocatione rei Eccleſiæ inutiliter alienatæ ſimul cum fructibus, & pro Eccle-

liæ

ſiæ indemnitate agere. *Redoan. Rubrica, ſeu quæſt. An contractus alienationis &c. ſit nullus. §. Et re ita ſe habente num. 18. Puteus dec. 431. num. 3. lib. 2. ex Panorm. in cap. olim de teſtibus. Ricc. reſol. 9. num. 2. Ciarl. cap. 105. num. 36. Borell. Marc. Anton. Hugol.* quos refert, & ſequitur *Boſſ. tit. 18. num. 500.* Nam ad reparandum damnum Eccleſiæ competit actio popularis. *Redoan.* vbi ſupra. *§. ſed deinde à nu. 11. & ſeqq.* vbi latè hoc explicat. *& ibid. §. ad repetendum. num. 10.* Vbi autem iudicium eſt publicum, & datur actio popularis, quilibet de populo poteſt agere. *l. 1. & per totum titulum ff. de popularibus actionibus.* Ideò ad recuperandam rem cum damno Eccleſiæ quilibet nedum Eccleſiaſticus, ſed laicus, & nedum ſi ſit de Diœceſi vel Monaſterio, vel Parochia, ſed ſi ſit extraneus, quidquid in contrarium dixerit *Gloſſ. in cap. ſi quis Præsbyt. v. perſonis.* Et poteſt agere ſine dubio contra poſſeſſorem rei alienatæ. *Redoan. d. §. ad repetendum. num. 5. & 6.*

627 Nam immò Eccleſia poteſt agere etiam contra alienantem actione perſonali, ſi eſt ſoluendo, vt Eccleſiam indemnem reddat. *cap. monemus, & cap. ſtatuimus 12. quæſt. 2.* & contra detinentem actione ad rem. *cap. Auguſtino, & cap. Apoſtolicos 12. quæſt. 2.* Et ita vt in eius optione ſit agere contra quemcumque ex illis, & ita quòd incœpto iudicio contra vnum, poſſit illud deſerere, & agere contra alium, vt probat *Redoan. vbi ſupra num. 6. vbi num. 8.* quòd etiam ſi Eccleſia conſecuta ſit ſuum intereſſe, adhuc poteſt agere contra detentorem, & alienantem ad pœnam, quòd & voluit *Panorm. in cap. ſi quis Presb. n. 10. Redoan. nu. 10.* addit, quòd vbi aliquis de populo agit ad recuperandum rem Eccleſiæ, formabit petitionem nomine ſuo, ſed ad commodum Eccleſiæ, quia hæc eſt actio popularis. Quàmuis *Innoc. cap. cum olim* de teſtibus dicat, quòd formabitur petitio nomine Eccleſiæ, & petens petet fieri reſtitutionem pro Eccleſia, & pro ipſa iudicari, & tamen non erit neceſſarium, quòd habeat mandatum Eccleſiæ, & quòd iudex cautè faciet, ſi petentem non cogat ad mandatum oſtendendum, Et num. 11. quòd ſi Epiſcopus alienauit, poteſt conſtituere procuratorem ad reuocandum alienata, qui coram eodem Epiſcopo aget, quia hæc cauſa non eſt perſonæ, ſed Eccleſiæ, & nu. 12. ex Mola, quòd ſi is qui agebat pro Eccleſia ſuccubat, non poteſt alius agere, niſi ignoraſſet, quando alius agebat, vel niſi doceat de colluſione prioris, & alia addit circa huiuſmodi actionem, quæ apud ipſum videri poſſunt. Sed & iudex ex officio poteſt ad rem Eccleſiæ recuperandam nullo inſtante procedere. *Boſſ. tit. 18. nu. 500.* Aduertit quoque *Panorm. in cap. ſi quis Præsbyt. nu. 9.* quòd extraneus inuitis Clericis, ideſt, illis agere volentibus pro recuperatione rei Eccleſiæ, non poteſt agere. Quòd tamen facere poteſt illis negligentibus.

618 Sed ſi nullitas alienationis ſit ſolùm ex defectu ſolemnitatis, non poteſt alius contrahens agere ad reſciſſionem contractus, ſi Eccleſia illi velit ſtare. Cuius ratio eſt, quia ex parte contrahentium conſenſus in alienationem fuit abſolutus, & aliàs neceſſitas ſolemnitatis inducta eſt fauore Eccleſiæ, quæ ſi velit ſtare contractui, & adhibere ſolemnitatem neceſſariam, alter contrahens debet ſtare contractui. Et ſic defectus ſolemnitatis ſolum ab Eccleſia poteſt allegari, & ex eo defectu inſtari apud iudicem pro reſciſſione contractus. *Rota deciſ. 278. coram Seraphino Quaranta v. alienatio. numer. 34. Ricc. p. p. reſ. 9. Panorm. in cap. diuerſis fallaciis num. 6. de cler. coniug.* Vnde eſt, quòd iſte defectus non poteſt allegari nec à tertio, nec multò minùs ab emptore, aut conductore, nec etiam ad euitandam penſionem. *Innoc. Panorm.* & alij *in primum caput de his, quæ fiunt à Prælat.* & plures alij, quos refert *Ricc. vbi ſupra num. 2.* Et ſi Eccleſia velit ſtare contractui, & adhibeat omiſſam ſolemnitatem, non poſſit alter contrahens repugnare, vt citati DD. docent, quibus adde *Garz. de beneſ. p. 2. c. 1. num. 74. Rot. dec. 133. num. 12. p. 2. diuerſor. & dec. 262. num. 9. par. 3. l. 3.*

629 Ante tamen conſummatum, ſeu completum cõtractum licet cuique contrahentium, allegare defectum ſolemnitatis, etiam alio inuito. Et etiam poſtquàm contractus eſt conſummatus non poteſt Eccleſia inuito alio contrahente velle ſtare vni parti contractus, & non alteri, ſed ſolùm poteſt cogere alterum ad ſtandum toti contractui. Vnde ſi locatio facta fuiſſet ad nouem annos, non poſſet Eccleſia inuitum conductorem compellere ad hoc vt conduceret per tres annos tantùm. *Ricc. d. reſ. 9. num. 4. Boſſ. d. tit. 18. num. 498.* Et inſtante altero contrahente tenetur Eccleſia intra triennium iuſtam ſolemnitatem omiſſam adhibere, ne aliàs Eccleſia maneat ſemper in tuto & alius contrahens in ſuſpenſo. *Garz. p. 2. cap. 1. num. 7. Quaranta v. alien. num. 34. Vincent. de Franc. dec. 35. Boſſius tit. 15. num. 188. & tit. 18. num. 344. & 499.* & alij apud ipſum.

630 Sed quibus remedijs Eccleſia recuperabit ſibi rem nulliter alienatam vel ex defectu cauſæ, vel ex defectu ſolemnitatis? Reſpõdetur, quòd ſibi conuenit remedium reſtitutorium poſſeſſionis eorumdem bonorum ex *cap. reintegrandæ 3. quæſt. 1. & cap. Epiſcopus, & cap. ſi quis Presbyteror. de reb. Eccleſ. non alien.* vel ex conditione indebiti. *iuxta l. indebiti §. ſed etſi nummi. ff. de condit. indebiti,* vel ex conditione, ſeu actione tricaria, iuxta *l. 1. & 2. ff. de condit. tricaria,* vel ex interdicto vnde vi, vel ex officio iudicis, licet melius remedium ſit, quòd habetur ex *d. cap. reintegranda. Redoan. rubr. ſeu quæſ.* an contractus malè factæ alien. ſit nullus ipſo iure &c. *§. ad repetendum. a. num. 1.* vbi de remedio ex *d. cap. ſi quis Presbyteror. Verall. dec. 170. num. 4. & dec. 182. p. 3. Ricc. p. p. praxis reſol. 22. Boſſ. tit. 18. numer. 501.* & alij apud iſtos.

631 Nec obſtat, quòd remedium *d. cap. reintegranda,* & dicti interdicti *vnde vi* non competat illi qui ſuo facto, aut proprio contractu, ſeu ſua culpa poſſeſſionem amiſit, quia hoc ſibi imputare debet, *cap. ſæpe, de reſtit. ſpol. Menoch. de recuperand. remed. 15. num. 95. Barboſa ad cap. reintegranda n. 7. Rota, & Ciarlinus apud Boſſ. d. num. 501.* quia eſto hoc verum ſit, vbi contractus non eſt ipſo iure nullus, vel vbi agitur de bonis laicorum, non procedit vbi agitur de bono Eccleſiæ per contractum ipſo iure nullum alienato; ſemper enim Eccleſia reſtituitur in poſſeſſionem, etiam ſi Rector, vel Prælatus ex facto ſuo, aut ſua negligentia, aut ex contractu nullo ipſo iure amiſit poſſeſſionem. *Menoc. d. remed. 15. n. 101. Verall. locis citatis, Rota deciſ. 1417. num. 3. coram Seraph. & dec. 755. num. 6. p. 2. recent. Marc. Anton. apud Boſſ. d. num. 501. Ciarl. cap. 105. numer. 33.*

*mer.*33.*&* 34. vbi, quòd ſufficit probare, quòd Eccleſia antea poſſedeeit, & quòd alius nunc poſſideat, ad hoc vt Eccleſiæ detur remedium reſtitutorium ad poſſeſſionem, & quòd non ſit conſiderandum an actor, qui agit pro recuperatione antea iuſte poſſedeeit, vel reus actu poſſidens ſit dominus, vel poſſideat cum titulo, vel bona fide, ſed Eccleſiæ reſtituenda eſt poſſeſſio. Et ratio eſt, quia factum Prælati non debet nocere Eccleſiæ. Tum quia vbi Eccleſia cadit à poſſeſſione ex contractu nullo ipſo iure, dicitur cecidiſſe ſine iuſta cauſa, & facto ſuo, vnde ei competit dictum remedium ex *cap. reintegranda. Verall. deciſ.* 172. *par.*3. *num.*7. *Gratian. diſceptat.* 318. *num.* 11. Tum præcipuè tertiò, quia Eccleſia non obſtante alienatione nulla, & traditione rei ſuæ facta alteri ex vitalis contractus retinet eiuſdem rei poſſeſſionem Ciuilem; Cum enim non Prælatus, qui eſt ſimplex adminiſtrator, ſed Eccleſia ſit illa, quæ verè poſſidet, eius ciuilis poſſeſſio non poteſt amitti, vel interuerti per factum Prælati, aut Rectoris malè alienantis. *Panorm. cap. cum ſuper num.* 19. *de cauſa poſſeſ. Verall. d. dec.* 170. *num.* 4. *&* 5. *& d.* 182. *num.* 8. *p.* 3. *Seraph. dec.* 1417. *num.* 4. *Poſtius, & Ciarl.* quos ſequitur *Boſſ. num.* 502.

632 Neque ſecundò obſtat, quòd vbi contractus non ſit nullus ex defectu conſenſus, alias ex contractu nullo ſequuta rei traditione transfertur dominium in acquirentem, vt proinde agenti non competat actio ſpolij, ſeu remedium poſſeſſorium. *Rota dec.* 276. *num.* 5. *l.* 3. *coram Puteo, & dec.* 671. *num.* 2. *coram Seraph. Grat. diſcep.* 317. *num.* 4. et 5. Tum primò, quia hoc aſſumptum non admittitur vbi actus eſt nullus ex vi decreti irritantis, quia decretum irritans inficit nedum titulum, ſed etiam poſſeſſionem. *cap. ſi eo tempore, de elec. in* 6. *& cap.* 2. *de præb. in* 6. *Rota dec.* 310. *num.* 5. *p.* 3. *diuerſ & deciſ.* 215. *num.* 5. *&* 15. *& ſeq. poſt Paſtium in tract. de manutent.* vbi, quòd poſſeſſor rei malè alienatæ non poteſt vti aliquo ex remedijs poſſeſſorijs nec etiam in ſummariſſimo poſſeſſorio, licet in ea non ſoleant admitti exceptiones *& dec.* 330. *num.* 30. & alijs pluribus in ea citatis *part.* 9. Recent. *Ciarl. controu. iur. cap.* 105. *num.* 26. *cap.* 183. *num.* 20. *Boſſ. numer.* 503. Tum ſecundò, quia cum Eccleſia per quamcumque traditionem ex contractu nullo factam non perdat poſſeſſionem ciuilem, ſibi competit actio ſpolij ſeu beneficium retinendæ poſſeſſionis. Quòd verò hoc limitent *Ciarl. d. cap.* 105. *numer.* 31. *& Boſſius citatis Menoch. Poſtio, Rota*, vt non habeat locum ſi Eccleſia per decennium fuerit negligens in recuperanda poſſeſſione naturali, & permiſerit bona alienata ab occupante per decennium poſſideri, ex eo, quòd vltra decennium non præſumitur ciuilis poſſeſſio, ſed in tanto tempore perdatur poſſeſſio ciuilis, *Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 23. *Rol. conſ.* 50. *num.* 26. *l.* 2. *Cranct. conſil.* 335. *num.* 1. *Menoch. l.* 6. *præſ.* 76. *nu.* 56. Vnde poſt decenium non conueniat Eccleſiæ remedium retinendæ poſſeſſionis. Quidquid ſit de hoc, quòd nunc examinandum erit, ſpectata Conſtitut. 157. Vrbani VIII. ſupra relata. Certum eſt, quòd Eccleſiæ etiam poſt decenium conueniet remedium recuperandæ, ex *cap. reintegranda* 3. *quæſt.* 1. vt traduut *Ciarl. d. cap.* 105. *num.* 32. *Poſtius tract. de manut. obſeru.* 57. *num.* 103. & apud eum *Rota dec.* 330. *nu.* 8. *&* 9. *& Boſſ. num.* 504. Et hoc quoque certum ſit, quòd nũc nõ habet locũ id, quòd pluribus DD. citatis tradit idem *Boſſ. num.* 505. ſcilicet, quòd reſtitutorium *cap. reintegranda.* 3. *quæſt.* 1. poſſit præſcribi ſpatio 30. aut 40. annorum, hoc enim expreſſè prohibetur in dicta Conſtitut. In qua expreſsè decernitur, vt in præiudicialibus Eccleſiæ vim non habeat præſcriptio etiam longiſſimi temporis, excepta ſola centenaria, aut immemorabili ad formam de Conſtit. habita. Vnde eſt, quòd nunc Eccleſiæ competit beneficium reſtitutionis in integrũ quacumque quadragenaria non obſtante.

633 Si autem quæratur, quis poſſit, & teneatur rem Eccleſiæ malè alienatam recuperare? Reſpondetur diſtinguendo: Nam ſi alienatio ſit mala ex cauſa, eò quod eſt præiudicialis Eccleſiæ, ſine dubio nedum ſucceſſor, ſed qui rem malè alienauit tenetur in conſcientia rem malè alienatam recuperare, & propriam turpitudinem allegare, & Eccleſiam indemnem reddere; quia res ſic malè alienata Eccleſiæ eſt, quæ nec illius poſſeſſionem ciuilem amiſit. Et propterea, qui alienando damnum intulit Eccleſiæ, debet rem alienatam repetere. *cap. ſi quis Presbyteror. de rebus Eccleſ. non alienand. Gloſſ. in v. alienator, & in v. proſpexerint, Panorm. num.* 12. *& in cap. cum ſuper. nu.* 19. 20. *&* 21, *de cauſa poſſeſſ. Nau. conſ.* 20. *de reſcript. Redoan. d. rubrica* §. *Et re ita &c. a num.* 1. *&* §. *ſequen. num.* 10. *Rota dec.* 14. *num.* 3. *&* 5. *p.* 1. *diuerſ. Verall. dec.* 170. *& dec.* 182. *Seraphin. dec.* 327. *num.* 2. *& ſeqq. Barboſa ad d. cap. ſi quis Presbyteror. & cæteri DD. communiter.* Et Prælatus, qui hoc modo rem alienauit, poteſt alienationi nomine Eccleſiæ contrauenire, quia vicem duarum perſonarum poteſt gerere. *Seraph. dec.* 1058. *n.* 6. *Nauar. vbi ſup. nu.* 8. *ex & vt Redoan. dictum eſt ſupra* ipſemet Epiſcopus, qui malè alienauit in hoc poteſt eſſe iudex conſtituto Procuratore, qui nomine Eccleſiæ malè alienatum repetat.

634 Nec obſtat, ſi Prælatus alienans iurauerit ſe non recuperaturum; quia iuramentum hoc contra iura non tenet, cum iuramentum non ſit vinculum iniquitatis. *Gloſſ. in cap. peruenit de iure iur. & in cap. ſi quis Presbyteror. v. alienator Panorm. in d. cap. ſi quis Presbyteror. num.* 7. *& ibi Barboſa numer.* 12. *Verall. dec.* 182. *Creſc. dec.* 3. *de iure iur. Boſſ. num.* 108. plures referens, & alij DD communiter.

635 Sed ſi alienatio ſit nulla ſolùm ex defectu ſolemnitatis, poteſt Prælatus, qui malè alienauit, allegare defectum ad rem recuperandam; ſed non eſt in hoc caſu tanta neceſſitas id faciendi, quia Eccleſia non eſt læſa, vnde non intrat obligatio iuſtitiæ ad Eccleſiam reddendam indemnem. Nihilominùs ſemper Prælatus tenetur ex lege adhibere ſolemnitates, & præcipuè beneplacitum Apoſtolicum; vnde malè facit, ſi ſolemnitates non adhibet, & vel tenetur contractum reuocare, vel ſolemnitates neceſſarias adhibere, & legibus id præcipientibus obedire.

636 Sed vbi res alienata reuocatur, recuperatur ne ſimul cum fructibus? Affirmatiuè reſpondetur ex *cap. non licet* 12. *quæſt.* 2. *& cap. ſi quis Presbyterorum de reb. Eccleſ non alienandis, vbi Gloſſ. Butr. Panorm. & alij Canoniſ. & Barboſa num.* 13. & reliqui DD. communiter. Et circa hoc attendenda eſt Conſtit. S. Memoriæ Pij Quinti in qua Collegio

Depu-

Deputatorum Fabricæ S. Petri dat facultatem reuidendi, & reſcindendi omnes alienationes bonorum Eccleſiaſticorum male alienatorum, & compellendi detentores ad reſtitutionem bonorum eorumdem, & fructuum etiam, qui potuerunt percipi, & applicandi eorum tertiam partem eidem fabricæ.

637 Plures tamen diſtinguendi ſunt caſus; Nã primò diſtingui debet poſſeſſore bonæ, & malæ fidei. Nam bonæ fidei poſſeſſor non tenetur reſtituere fructus bona fide conſumptos, niſi in quantum factus ſit locupletior vt tradunt DD. *ad d. cap. ſi quis Presbyteror. Sylu. v. alienatio num. 14. Couar. var. l. 1. cap. 3. num. 6. concl. 2. Rota dec. 14. num. 2. et 3. p. 1. diuerſor. et dec. 320. num. 2. p. 2. diuerſ. Ricc. p. p. praxis aurea reſ. 18. et 72. Boſſ. tit. 18. num. 510.* Et ita quòd non obſtat, ſi poſſidens rem Eccleſiæ nulliter alienatam dicatur poſſidere ſine titulo, quia decretum irritans talem alienationem inficit titulum, & poſſeſſionem, vt ſupra dicebatur; quia poſſeſſio bonæ fidei excuſat à reſtitutione fructuum conſumptorum etiam naturalium, & etiam ſi poſſeſſor poſſideat ſine titulo, vel cum titulo putatiuo, modò non reprobo, vt puta rei furtiuæ, vel inuaſæ, ſed cauſato in alienatione ex errore inculpabili, vt ex *l. ſed et ſi lege §. ſcire*, ibi, *non hunc puto prædonem, qui dolo caret, licet erret in iure. ff. de petit. hæred. vbi Bart. et Bald. et Ang. Alex. conſ. 227. col. 3. l. 4.* & aliꝭ probat *Rota dec. 320. num. 2. p. 2. recent.* Solùm igitur poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere id, in quo factus eſt locupletior, non verò alios fructus bona fide conſumptos. *Caiet. ſupra quæſt. 62. a. 6.* & ibi *Serra. Sanchez l. 2. cap. 23. num. 4. Bonac. diſp. 1. de reſtit. quæſt. 2. p. 1. num. 5. Martinez de Prado cap. 17. quæſt. 2. num. 3.* & alii DD. communiter. Quòd adeò verum eſt, vt etiam ſi res aliena culpabiliter, & prodigè ſit conſumpta, quia nihilominùs poſſeſſor bonæ fidei prodigendo rem quam credit ſuam non eſt iniuſtus, nec propterea tenetur eam reſtituere, niſi ex ea factus ſit ditior, vt ex *Sanchez ibid. nu. 5. Bonac. num. 8.* & aliꝭ aduertit *Martinez de Prado, num. 4.*

638 Sed hoc ſuppoſito pro maiori explicatione plures caſus diſtingui debent. Primò enim conſiderandum eſt an contractus initus ſit ipſo iure nullus, vel potiùs ſit validus in ſui ſubſtantia, licet Eccleſiæ detur reſtitutio in integrum ad eius reſciſſionem. Vbi igitur contractus ſit validus, ſicuti eſt ſemper, cum Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum, quæ locum non habet vbi contractus eſt ipſo iure nullus. *Couar. l. 2. var. cap. 17. num. 2.* diſtingui debet, vel enim Eccleſia læſa eſt tantum in pretio, vel etiam in ſubſtantia, quia defuit vtilitas primaria. Dictum enim eſt ſupra, quòd vbi ſeruata fuit ſolemnitas neceſſaria, & in contractu adfuit vtilitas putatiua, quia contrahentes bona fide iudicauerunt contractum eſſe in vtilitatem Eccleſiæ, quòd contractus non eſt ipſo iure nullus. In quo caſu *Innoc. in cap. quia plerique numer. 3. de immun. Eccleſ.* abſolutè tenet, quòd vbi datur reſtitutio in integrum, qui poſſidet antequam reſtitutio petatur non tenetur reſtituere, niſi is, qui reſtitutionem petere poteſt læſus eſſet malitia contrahentis. Hæc verò exceptio in noſtro caſu locum habere non poteſt, quia ſi ex contrahentibus vnus malitioſè ſe habuit, contractus eſt ipſo iure nullus, vt ſupra dictum fuit num. 720. & ideò ſecundùm Innoc. dicendum eſſet, quòd vbi contrahentes ſeruatâ ſolemnitate bona fide contraxerunt, cum contractus ſit validus, antequam Eccleſia petat reſtitutionem in integrum non eſt in poſſidente rem Eccleſiæ obligatio ad reſtituendum, quia eſt verus rei Dominus, & facit fructus ſuos. Sed hæc abſoluta reſolutio non eſt admittenda; quia vbi Eccleſia eſt læſa, ſemper debet ſeruari indemnis, ſiue ſit læſa in pretio, ſiue quia rem vtilem dedit accepta re inutili. Ideò qui bona fide ſolemnitatibus adhibitis rem Eccleſiæ habet non ſine Eccleſiæ læſione, tenetur vel rem reddere, vel damnum Eccleſiæ aliunde compenſare. Nec obſtat, quòd contractus ſit validus, quia eſto ex vi legis poſitiuæ non ſit ipſo facto irritus, eſt tamen ex lege naturalis iuſtitiæ infirmus, & cum obligatione ſeruandi Eccleſiam indemnem, quæ inuita & ex facto ſui Rectoris non debet detrimentum pati. Eſto igitur huiuſmodi contractus non ſit ipſo iure nullus, tamen contrahens habita notitia damni tenetur vel alias Eccleſiam ſeruare indemnem, vel rem habitam reſtituere & contractum reſcindere.

639 Sed ſi Eccleſiæ debetur reſtitutio in integrum, quia fuit læſa in pretio, *Butrius*, quem ſequitur *Panormit. ad d. cap. quia plerique num. 28.* exiſtimat, quòd ſi venditor eſt perſona ſagax, & quæ veroſimiliter ſciebat verum pretium, videtur quod illud modicum, quòd res vltra valebat habeat pro derelicto, & ideo emens non ſibi debet facere conſcientiam reſtituendi. Et idem dicitur de emptore ſi fuit in pretio læſus. In his enim caſibus præſumitur donatio vt notant DD. *in l. 2. C. de reſcind. vend. & cap. cum dilecti 2. de empt. et vendit.* Sed in contractibus Eccleſiaſticis hoc locum habere non poteſt, vbi non perſona vendentis, ſed Eccleſia læditur, & vendens etiam ſi expreſsè vellet, non poteſt diminutionem iuſti pretij donare in Eccleſiæ damnum. Et propterea, qui minùs iuſto pretio emit etiam a venditore ſagaci rem Eccleſiæ, nedum tenetur reſtituere rem alienatam, ſi Eccleſia petat reſtitutionem in integrum, ſed etiam tenetur reſtituere partem pretij, & reddere Eccleſiam indemnẽ etiam ſi non petatur reſtitutio in integrum, ſi pars pretij talis, ac tanta eſt, quòd Rector Eccleſiæ alienans non potuit illam donare. *Syluеſ. v. reſtitutio 3. num. 10. ver. primum.* Sed vlteriùs abſolutè loquendo in his diiudicandis in foro externo, vt ex *Caiet. ſupra quæſt. 77. a. 1. §. quoad 2.* aduertit *Martinez de Prado cap 27. quæſt. 1. nu. 9.* non eſt recurrendum ad ea, quæ ſunt per accidens, dicendo quod vendens præſumitur donare. Tum quia hoc non eſt verum, ſicut nec in vſura qui accipit mutuum ſine neceſſitate donare præſumitur. Tum quia in his quæri debet iuſtum, non donum. Non tamen negandum eſt, quòd attentis circumſtantijs doni præſumptio interuenire non poſſit.

640 Sed ſi Rector Eccleſiæ rem alienans eſt ignarus, tunc ſi ex parte emptoris interuenit fraus, & dolus, quo decepit venditorem. Et ſine dubio etiam in foro conſcientiæ emptor vel conductor tenetur ad ſupplendum iuſtum pretium, quia egit contra iuſtitiam naturalem decipiendo alienantem rem Eccleſiæ in iuſto pretio. *D. Th. ſupra quæſt. 77. a. 1. vbi Caiet. Banneſ. et alij expoſ.* & DD. communiter *Martinez de Prado. cap. 27. quæſt. 1. num. 34. Butr.*

et Panorm. vbi ſupra, & apud eum *Calder. in rup. nnuigantı de vſur.* Nec obſtat, quòd liceat contrahentibus ſe decipere vſque ad dimidiam iuſti pretij. *l. in cauſu ff. de minor.* quia in foro conſcientiæ hoc non admittitur. *D. Thom. Caiet. Bannes d. q. 77. a. 1. Innoc. et Panorm.* vbi ſupra. *Syluſ. v. emptio. numer. 8. Curd. de Lugo de Iuſt. diſp. 26. ſer. 6. num. 82. vbi num. 9. et* 10. quòd & in foro externo licet deceptio ſit infra dimidiam, adhuc deceptio datur actio, ſi vel fuit læſio in pretio taxato per legem, vel læſio contigit dolo contrahentis.

641 Ideò ſi emptor, vel conductor rei Eccleſiæ ſcit rem plus valere id ignorante alienante, & tunc in conſcientia tenetur ſupplere pretium, quia alienans deceptus eſt in pretio. Quòd maximè verum eſt in alienatione rei Eccleſiæ, in qua alienans non poteſt illam partem pretij, quæ deficit donare in Eccleſiæ præiudicium. Sed & abſolutè ſicut venditori non licet vendere ſupra iuſtum pretium, ſic nec emptori emere infra pretium iuſtum. *D. Th. et alij DD. citati.* At verò ſi vterque tam emptor, quàm venditor ſint ignorantes, & non conſcij valoris rei, vnum aliud conſiderandum arbitratur *Panorm. num. 19. ſcilicet*, ſi emptor emiſſet etiam ſi ſciuiſſet valorem iuſti pretij. Nam ſi ipſe non emiſſet, ſi ſciuiſſet rem magis valere, quàm ſoluit, non tenetur ad ſupplementum iuſti pretij, ſed tamen ſi pretium non vult ſupplere tenetur rem reſtituere.

642 Quòd verò dictum eſt de emptore, vel cõductore rei Eccleſiæ, ſic dicitur de Eccleſia vendente, quòd non poteſt vendere rem vltra pretium iuſtum. *D. Thom.* vbi ſupra. *Panorm. d. num. 19.* Quàmuis quãtùm ad reſtitutionem ſit quidem obligatus Rector Eccleſiæ, qui iniuſtè vendidit; non tamen ſit obligata Eccleſia, niſi pro quanto facta ſit ditior.

643 Sed in caſibus iſtis in quibus datur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, Emptor, vel Conductor tenetur ne reſtituere fructus perceptos ante petitionem reſtitutionis in integrum? Videtur enim non teneri, quia contractus eſt validus, & ipſe eſt rei dominus & facit fructus ſuos. Sed dicitur, quòd pro ea parte qua Eccleſia eſt læſa, vt quia rem minùs fructuoſam habet, vel non habuit pretium iuſtum, debetur ei ad ratam etiam fructuum reſtitutio. *Curd. de Lugo. diſp. 26. ſec. 6. num. 79.* Aliter enim Eccleſia iniuſtè damnum pateretur in re ſua. Et huiuſmodi contractus non ita ſunt inualidi, vt non maneat in contrahente naturalis obligatio ſeruandi Eccleſiam indemnem, etiam contra factum ſui adminiſtratoris.

644 Alter caſus autem eſt alienationis vtilis Eccleſiæ, & ex eo ſolo capite nullæ, quòd ſit facta ſine ſolemnitatibus. Et in hoc caſu in ea ſententia, quæ ſuſtinet huiuſmodi alienationem eſſe validam etiam in foro externo, nulla eſt neceſſitas reſtitutionis fructuum; quia per talem alienationem contrahens cum Eccleſia factus eſt ſicut rei, ita fructuum dominus; vnde fructus perceptos ante motam litem non tenetur reſtituere. *Boſſ. tit. 18, n. 515.* Sed in ſententia quam ſequutus ſum, & ſequor, ſcilicet, quòd alienatio etiam ſi vtilis Eccleſiæ, ſit nulla, ſi ſit facta ſine beneplacito Apoſtolico. Quàmuis in foro conſcientiæ ſit valida irritabiliter tamẽ ad inſtantiam Eccleſiæ, dicendum eſt, quòd ante iudicis ſententiam poſſeſſor rei Eccleſiæ ſic alienatæ fructus perceptos ante motam litem etiam extantes non tenetur in conſcientia reſtituere, quia ante ſententiam iudicis declaratoriam nullitatis, iuſtè poſſidet & facit fructus ſuos, vt bene tradiderunt. *Innoc. in cap. quia plerique de immun. Eccl. vbi Butr. & Panorm. & iterum Panorm. in cap. 1. de in integ. reſtit. Sylu. v. alienatio. num. 14. Tabien. num. 8. Gonz. ad 8. Cancell. Gl. 56. nu. 91, & 95.* & apud eum *Rota in Rom. cenſus S. Celſi Grat. 43. num. 25. Nauar. de ſpolijs cler. §. 2 nu. 6. Rodriq. 1. tom. 1. quæſt. 37. a. 10. Redoan. quæſt. 46. à num. 4. Ricc. reſol. 7. numer. 4. Boſſ. tit. 1. num. 57. & num. 164. & num. 515.* Et vbi etiam ſequatur declaratoria nullitatis contractus, & obligatio reſtituendi fructus, ſi poſſidens rem Eccleſiæ reſtituendam cum fructibus poſſedit bona fide, non tenetur reſtituere niſi fructus extantes, non verò conſumptos, niſi pro quanto ex illis factus ſit ditior, vt ſupra fuit dictum.

645 Si etiam econtra defuit in alienatione Eccleſiæ vtilitas, ſed non defuit ſolemnitas, & præcipuè non defuit beneplacitum Apoſtolicum per quòd aliæ ſolemnitates ſupplentur, in ſimili caſu de facili contingere poteſt, quòd adſit bona fides in poſſidente rem Eccleſiæ. In quo etiam data, & comperta poſtea nullitate contractus poſſidens rem Eccleſiæ malè alienatam teneretur quidem reſtituere fructus extantes tempore reuocationis, ſeu à tempore motæ litis, quia tunc ceſſaret eſſe poſſeſſor bonæ fidei, non teneretur tamen reſtituere fructus conſumptos bona fide, niſi pro quanto ex illis factus fuiſſet locupletior, quia tunc poſſediſſet cum aliquo titulo & bona fide. *Ricc. p. parte praxis reſ. 72. num. 1. poſt Boerium dec. 18. num. 13. & Bruniſend. dec. 30. Couar. l. 1, var. cap. 3. Boſſ. d. tit. 18. n. 514.* Addunt tamen *Ricc, & Boſſ.* quòd ſi fructus poſſediſſet bona fide per triennium, tunc eos vſucepiſſet, & legitimè præſcripſiſſet, vt ex *Bellam. dec. 41.* Sed poſt Conſtit. 157. Vrbani Octaui hæc præſcriptio nihil valet in præiudicium Eccleſiæ, aut perſonarum Eccleſiaſticarum; & nedũ quantùm ad proprietatem, ſed etiam quantùm ad fructus, vt expreſsè in d. Conſtit. ſtatuitur.

646 Sed ſi alienatio ſit nulla tam ex defectu vtilitatis, quàm ex defectu ſolemnitatum, & præcipuè ex defectu beneplaciti Apoſtolici, valde difficile eſt vt in ſimili caſu adſit bona fides in poſſidente. Nam immò ex hoc recipiens rem Eccleſiæ cenſetur eſſe in mala fide, quòd receperit eam ſine ſolemnitatibus debitis, & contra extrauagantem *ambitioſæ. cap. non liceat 12. quæſt. 2. Rota dec. 14. num. 2. p. 1. diuerſ. Boſſ. d. tit. 18. num. 510.* & apud eum *Franc. deciſ. 35. nu. 1. 2, & 3. Cirlin. Contr. cap. 105. num. 93.* Nihilominùs tamen & in hoc caſu poteſt eſſe bona fides, quia poteſt eſſe inculpabilis ignorantia.

647 Dubitant tamen DD, an ignorantia iuris ſufficiat ad inducendam bonam fidem, non enim ſufficere dixerunt. *Redoan. dicta rubr. ſeu quæſt. an contractus* malæ factæ alienationis ſit ipſo iure nullus. *§. ſed nunquid res Eccleſiæ, num. 9. & 12.* & apud eum *Calderinus. Ricc. p. p. praxis reſ. 18. num. 2.* & apud eum *Bartol. Baldus, Curtius ſenen. Felin. Alexander, Grammat. Bero, Imola, & Alciat. Barboſa ad cap. ſi quis Presbyterorum num. 13. de rebus Eccl. non alien.* & fundantur tum primò, quia textus *cap. non liceat 12. quæſt. 2. & cap. ſi quis Presbyteror. de reb. Eccleſ. non alien.* ſine diſtinctione vniuerſaliter,

& ab-

& abſolutè loquuntur & obligant poſſidentem rē Eccleſiæ malè alienatam ad reſtituendam rem cum fructibus. Tum ſecundò, quia vbi contractus eſt nullus ex eo, quòd lex ei reſiſtit nedum prohibendo ſed irritando contractum, iuris error non excuſat à reſtitutione fructuum, nec facit, quòd poſſeſſor errans, & ignorans ſit poſſeſſor bonæ fidei, vt voluit *Bartol. in l. ſed ſi lege §. ſcire. ff. de petit. hæredit.* & videtur approbare Rota *dec. 320. par. 2. recent.* At verò lex irritat contractus rei Eccleſiæ ſine eius vtilitate, & ſolemnitatibus initos. Tum tertiò, quia iuris error non iuuat, vbi titulus poſſidendi non eſt titulus, ſed cenſetur non titulus, cum contractus fuerit omnino nullus. *Redoan. d. §. ſed nunquid num. 3. Ricc. d. reſ. 72. num. 3. & 4.* addens in ſimili caſu poſſeſſorem ex contractu nullo teneri reſtituere nedum fructus perceptos, ſed etiam percipiendos, ſeu quos percipere potuit, ſicut tenetur quilibet poſſeſſor malæ fidei.

648 Sed vt verum fatear, hæc opinio æquiuocat, & ſibi contradicit, nam ſi quid probat, probat quòd poſſeſſor bonæ fidei debeat reſtituere fructus etiam bona fide conſumptos, immò non perceptos, ſed quos percipere potuit, quòd ipſa negat affirmans cum communiſſima ſententia, quòd poſſeſſor bonæ fidei non tenetur reſtituere niſi pro quanto factus ſit locupletior. Quòd verò hæc contrarietas dicendi ſequatur ex præfata opinione, probatur euidenter ex eo, quòd rationes per illam adductæ probant quidem, quòd contractus ſit nullus, & nullus titulus poſſeſſionis, & quòd res poſſeſſa non eſt poſſidentis illam ex nullo contractu, ſed eſt Eccleſiæ, ſed nec per minimam apparentiam probant, quòd ſi poſſidens ignorat verè hanc nullitatem, & defectum tituli, ſit doloſus, & malæ fidei poſſeſſor. Nam vt ex *Panorm. in cap. grauis de reſtit. ſpolior.* aduertit *Sylueſ. v. poſſeſſor bonæ fidei,* ille eſt fidei bonæ poſſeſſor, qui poſſidet ignorans ſe poſſidere alienum. Nam hoc expreſsè diffinitum fuit per *S. Auguſ. l. de fide, & operibus cap. 7.* & habetur *cap. ſi virgo §. 34. quæſt. 1.* ibi. *Sicut in iure prædiorum tamdiu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſimè dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum.* Quod autem Rota *dec. 320. num. 3.* diſtinguat inter bonam fidem poſitiuam, & negatiuam, & immò aſſerat inter bonam, & malam fidem dari medium, non multum conuenit principijs naturalis Philoſophiæ, & Theologiæ, quæ in actis ex inculpabili ignorantia proficiſcentibus admittit veram prudentiam, quæ eſt actus poſitiuus veræ virtutis, ſi actus ex ignorantia tali procedens ſit veſtitus debitis circumſtantijs, & non ſit ex obiecto malus; ſicut & iudicium practicum dictans huiuſmodi actū eſt verè poſitiuum; & quia hic fides ſumitur, vt importat conſcientiam, vt idem ſit bona fides, quòd bona conſcientia, in quo ſenſu plurimi intelligunt locum Pauli, *omne, quòd non eſt ex fide peccatum eſt;* quòd procedit ex ignorantia inculpabili eſt ex bona fide poſitiua, quia ex iudicio conſcientiæ, quòd poſitiuum eſt, & quòd poſitiuè bonum eſt, quia eſt actus virtutis prudentiæ, niſi aliunde deficiat, & ſit malus; & abſolutè, & ſimpliciter ſecundùm iura ille poſſidet bona fide, qui poſſidet ignorans ſe poſſidere alienum; & de hoc loquuntur Theologi, & Canoniſtæ, quando dicunt, quòd poſſeſſor bonæ fidei non teneatur ad reſtitutionem rei alienæ conſumptæ, niſi in eo, in quo factus eſt locupletior. Et quidem meritò, nam obligare iſtos ad reſtitutionem eſt iniuſtitia manifeſta legi naturali contraria.

649 Qui enim bona fide poſſidet alienum, non tenetur reſtitutioni ex iniuſta acceptione, quia non eſt iniuſtitia vbi agitur ex inculpabili ignorātia, quia immò talis actus poteſt eſſe veræ prudentiæ actus, ſicut fuit in Iacob acceſſus ad Liam non ſuam tunc, & verè non eſt iniuſtitia vbi eſt prudentia. Sed neque talis tenetur ratione rei alienæ, ſi res non extat nec in ſe, nec in aliquo in quo poſſeſſor factus ſit locupletior. *Caiet. ſupra quæſt. 62. a. 6.* illi igitur fit iniuria & iniuſtitia & ſine culpa punitur, ſi cogitur reſtituere, quòd nec iniuſtè accepit, nec extat, vt reſtitui poſſit. Quòd ſi forſan dicatur, hic non habere locum bonam fidem, quia non habet locum inculpabilis ignorantia, quia non datur ignorantia iuris inculpabilis, hoc aſſertum planè falſum eſt; Nam & iuris diuini, & iuris naturalis datur inuincibilis ignorātia, vnde dari poteſt infidelis negatiuus vt docet *D. Th. ſupra q. 10. a. p.* in quo non credere nullum eſt peccatum. Multò magis igitur dari poteſt iuris poſitiui ignorantia inculpabilis, & ſic poteſt dari, qui ex alienatione recipiat rem Eccleſiæ neſciens adhibendas eſſe ſolemnitates aliquas, & putans contractum eſſe vtilem Eccleſiæ. Et ſic præfata opinio ex omni parte repugnat iuri naturali, ſiue neget poſſe dari, qui ex contractu poſſideat inculpabiliter ignorans nullitatem contractus, ſiue neget hunc ſi ſic inculpabiliter ignoret eſſe bonæ fidei poſſeſſorem, ſiue eundem ſi ſic bona fide poſſideat obliget ad reſtituendum, quòd bona fide fuit conſumptum, & non extat nec in ſe ex eo, quòd conſumens factus ſit locupletior. Et licet verum ſit, quòd in foro externo hæc ignorantia dolum excludens non præſumitur, & ideò ab eam allegante probanda eſt, ſi tamen probata fuerit excuſat illum à reſtitutione nedum fructuum, ſed & proprietatis modò dicto. Et ideo, quòd poſſidens bona fide rem Eccleſiæ nulliter alienatam, non tenetur reſtituere fructus ante motam litem bona fide conſumptos, ſi ipſe ex hoc non eſt factus ditior, bene docuerunt Rota *dec. 320. num 3.* vbi latè hoc probat, licet ex aliquibus DD. admiſceat diſtinctionem illam de bona fide poſitiua, vel non poſitiua, & admittat dari medium inter bonam, & malam fidem, quòd rationi parum conuenit, Idem poſt *Innoc. Anchar. Card. & Imolam ad cap. ad noſtram* dixit *Couar. l. 1. var. cap. 3. num. 8. in princ.* Dicendum igitur eſt, quòd etiam ex errore iuris, poteſt aliquis occaſione contractus rem Eccleſiæ malè alienatam bona fide poſſidere, & quòd hoc ſtante, is non tenetur reſtituere fructus rei, immò nec rem ipſam ſi non extat, & bona fide fuit conſumpta, & poſſidens, qui illam conſumpſit ex hoc non eſt factus locupletior.

650 Hoc faciliorem locum habet ex errore facti, ſi quis recipiens rem Eccleſiæ ex alienatione habeat vnde rationabiliter iudicet de facto alienationem eſſe Eccleſię vtilem, & in ea adhibitas fuiſſe neceſſarias ſolemnitates, vt quia Prælatus alienans, & aliàs inculpatæ fidei habitus, aſſerat omnia requiſita adhibita fuiſſe, & aliàs qui rem recipit non ſit vir legalis, ſed ſimplex, & indoctus. *Rota dec. 14. num. 5. par. 1. diuerſ. et d. dec. 350. num. 5. p. 5. recent. Couar. vbi ſupra §. poteſt etiam poſt Angel. Panorm.*

norm. et Felin. Ricc. *p.p. praxis aurea reſ.18.num.3. Barboſa ad d.cap.ſi Presbyteror. num.13. Boſſ.tit.18. num.*513. Quod verò *Ricc.reſ.72.& Boſſ.d.num.*513. dicunt de præſcriptione triennij, nunc locum non habet, quia ex Conſtit.157. Vrbani Octaui præſcriptio huiuſmodi non valet ad inferendum præiudicium Eccleſiæ aut Perſonæ Eccleſiaſticæ etiam in fructibus.

651 Solus ergo malæ fidei poſſeſſor debet ſimul cum re reſtituere fructus etiam non extantes, ſed conſumptos mala fide. Nomine tamen fructuum non veniunt niſi fructus, qui remanent deductis expenſis factis pro eis colligendis, & percipiendis; expenſæ enim factæ gratia fructuum minuunt fructus, & ideo appellatione fructuum veniunt fructus deductis expenſis *Redoan.vbi ſupra num.*5. vbi quòd huiuſmodi expenſæ factæ pro fructibus quærendis, colligendis, & conſeruandis deduci debeant etiam in prædonibus. *Conar. d.l.1.c.3.num.3. Gloſſ. in cap.ad noſtram 1.da inrcier. & ibi Felin.nu.3. Boſſ. num.*516. & apud eum *Canedo.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia rem recipiendo non tenetur reſtituere pretium niſi inquantum facta ſit ditior. n.*652.
2 *Bona fide rem Eccleſia recipiens a male alienante habet actionem contra alienantem, & eius hæredes pro pretio & intereſſe recuperando. numer.*653.
3 *Etiam conſentientes male electioni tenentur ad reſtitutionem damni, quòd incurrit bona fidei contrahens.n.*653.
4 *Male fidei contrahentes reſtituendo rem Eccleſia qualiter poſſit vel non poſſit agere contra alienantem ad recuperationem pretij.* 654.
5 *Eidem non ſunt reſtituenda alia damna.* 654.
6 *Melioramenta plura.* 655.
7 *Expenſa circa fructus non veniunt nomine melioramentorum.* 655.
8 *Expenſa neceſſaria, vtiles, voluptuaria.* 656.
9 *Melioramenta neceſſaria debentur reſtituenti rem Eccleſia.* 657.
10 *Qualiter reddens rem Eccleſia eam retinere poſſit, aut non poſſit donec ſibi ſoluantur pretium, & melioramenta.* 658.
11 *Melioramenta ab Eccleſia ſoluenda vel pro ſumma expenſi, vel pro ſumma valoris tempore reſtitutionis.n.*659.
12 *Poſſeſſor bona fidei melioramenta vtilia recuperat iure exceptionis doli mali. n.*660.
13 *Poſſeſſori mala fidei conceditur aſportare melioramenta vtilia, ſi id ſine damno domini fieri poteſt. Vel ei ſoluitur quantum valent exportata. numer.*660.
14 *Melioramenta voluptuaria non ſoluuntur, niſi pro quanto valent ablata, ſi ſine fundi priori ſtatu mutato tolli poſſunt.n.*661.
15 *In aliquibus tamen caſibus reſpectu poſſeſſoris bona fidei, cenſenda ſunt melioramenta vtilia.numer.*661.

Eſt verò etiam difficultas, an recuperata re Eccleſiæ malè alienata, eam reddenti debeat reſtitui pretium?

INSPECTIO OCTAVA.

652 DIſtinguitur verò quæſtio, quia vel pretium conuerſum fuit in vtilitatem Eccleſiæ, vel in vtilitatem Prælati alienantis. Si enim fuit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ, ipſa tenetur reſtituere ſolùm pro ea parte in qua factas eſt locupletior. Quòd non teneatur reſtituere pretium ſi non extat, & ex eo non eſt facta locupletior probatur, quia ipſa illud conſumpſit bona fide, & non extat nec in ſe, nec in ſuo æquiualente, & poſſeſſor bonæ fidei non tenetur aliter reſtituere. Sed ſi vel pretium extat, vel ex eo Eccleſia facta eſt ditior, quòd teneatur id reſtituere pro ea parte, pro qua facta eſt ditior, ex eo probatur; quia illud, quòd ſic habetur eſt res aliena proprio domino reſtituenda, & non eſt æquum Eccleſiam cum aliena iactura locupletari. *l.iure natur.ff.de regul.iuris, & cap.locupletari, eod.tit.* Et cum Eccleſia ſit cultrix iuſtitiæ, non debet cuiquam præiudicare. *cap. per tuas de donat.* Nam & cum minor rem malè alienatam vendicans teneatur ad reſtituendum pretium inquantum factus ſit ditior. *l.prædior. C. de prædijs Minor.* cum Eccleſia in ſimili reuocatione vtatur priuilegio minoris & eius iure, vt ex *Gloſs. in cap. auditis de in integ. reſtit. Bald. conſ.28. l.1. Alex.conſil.100.num.3.vol.1.Menoch. conſ.270.vol.2. probat Ricc.p.p.praxis aurea reſ.99. num.4.* quem ſequitur *Boſs.tit.18.nu.*518. Sequitur, quòd & ipſa ad ſimilem reſtitutionem teneatur. Fauet etiam textus *in cap.1.de reſtitut.ſpoliorum,* vbi decernitur, quòd Eccleſia rem ſuam malè alienatam vendicans non defraudet reddentis labores, & expenſas bona fide factas. Et propterea hanc ſententiam tenuerunt. *Syln.v.alien. Tabien. num 8. Ricc. vbi ſupra reſ.68. num.6.& d.reſol 99.Barboſa ad cap.ſi Presbyteror. de reb.Eccleſ.non alien. num.9. & ex Vaſquez de reddit. cap.2.§.2.d.15.Boſs.tit.18.num.*518. Eccleſia tamen rem ſuam vendicans malè alienatam, non tenetur offerre pretium, & in hoc ſenſu *Ricc.& Boſs.intelligunt l.ſi mancipium C. de rei vendicat.* Si autem pretium non fuit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ, ipſa ad nihil tenetur, ſed minimè reſtituto per eam pretio rem ſuam malè alienatam recuperat. Non enim tenetur ad reſtituendum pretium aut ratione iniuſtæ acceptionis, aut ratione rei acceptæ, quia ipſa nec aliquid recepit, nec damnum iniuſtè infert rem ſuam recuperando.

653 Sed nunquid rem malè alienatam reſtituens neceſſitatur vt pretium amittat? Alia propterea datur diſtinctio; Nam bona fide recipiens rem Eccleſiæ malè alienatam, habet actionem contra alienantem, qui tenetur Emptori vel conductori de euictione, & ita vt ſi alienans ſit mortuus ad id teneantur eius hæredes; & eidem Emptori, vel Conductori alienans vel eius hæres vltra reſtitutionem pretij tenetur ad damna, & intereſſe. Rem enim

non

non ſuam, ſed alienam vendens ei, qui bona fide eam recipit, tenetur ad omne damnum, quòd ex hoc recipienti prouenit, vnde tenetur ei de euictione & ad reſtituendum pretium. *cap. Vulterana 12. quaſt. 2.* ibi. *Sit emptoribus ad eum recurſus, qui præſumpſit aliquid de Eccleſia rebus illicita venditione diſtrahere. Gloſſ. in cap. ſi quis Presbyteror. v. alienator de rebus Eccleſ. non alien. vbi Innoc. in princ. Imola num. 19. Bald. num. 16. Hoſtien. col. 2. Panorm. num. vlt. Bero num. 49. & ex Benint. Alciat. Fred. de feu. & Rota in Placentina euictionis 5. Maij 1589. & 2. Aprilis 1590. coram Platto, & iterum in vna Firmana bonorum 16. Ianuarij 1585. coram Litta.* Ricc. p. p. parte *praxis reſ. 17. Barboſa ad d. cap. ſi quis Presbyteror. num. 15. Boſſ. tit. 18. num. 519.* Et ampliùs tenetur ad damna & intereſſe. *Innoc. Hoſtien. & Bero*: vbi ſupra *& ex Rota in d. Placentina Ricc. nu. 3. Barboſ. & Boſſ. vbi ſupra*. Et hanc obligationem etiam tranſire ad hæredes alienantis, ex eadem *Rota* dixit Ricc. *& tradiderunt Panorm. ad cap. ad audientiam num. 5. et ad d. cap. ſi quis Presbyt. nu. 13. de reb. Eccleſ. non alien. Nauar. de alien. num. 24. Boſſ. vbi ſupra*. Quòd ſi plures ſint alienantes omnes tenentur de euictione. *Redoan. d. rubr. an contractus mala alienat. etc. ſit nullus. §. Poterit autem. num. 5. ex Innocent. vbi num. 9. ex Imola* addit, quòd non conſentientes, & ſubſcribentes malæ alienationi, ſed ſolùm alienantes tenentur de euictione; quòd & placet *Boſſ. loco citato*. Sed hoc non approbo, quia ad reſtituendum & reddendum indemnem proximum in foro conſcientiæ, & ex iuſtitia tenetur vnuſquiſque, qui eſt cauſa damni: at verò malam alienationem damnificantem emptorem, vel conductorem in pretio, & forſan in alijs cauſant non ſolum Prælatus alienans, ſed omnes illi ſine quorum conſenſu alienatio nequit fieri; hi enim omnes malè alienare cenſendi ſunt. Quàmuis hoc verum ſit, quòd pœnæ Ciuili aut Canonicæ latæ in alienantes non tenentur conſentientes. Vnde non tenentur ad perditam honoris, quæ lata fuit contra alienantem *cap. non liceat, 12. quaſt. 2.* & tamen ex vi dicti cap. ſunt excommunicati. Emptor autem, aut conductor rei Eccleſiæ malè alienatæ non habet vnde contra Eccleſiã agat, quæ non tenetur reſtituere pretium niſi pro quanto fuerit in eius vtilitatem conuerſum, & ex hoc ipſa locupletior fuerit facta.

654 Sed ſi emptor rei Eccleſiæ aut conductor eſt malæ fidei, ſciens rem Eccleſiæ non poſſe alienari, & poſſe recuperari ab Eccleſia, ſi noluerit ſtare contractui, hoc primò dicendum eſt, quòd alienans non tenetur ei de cæteris damnis, & intereſſe, quoniam ſibi imputare debet ſi voluit recipere, quod ſine damno non potuit habere. *Redoan. d. §. poterit num. 11. arg ex l. ſi emptor. C. comm. de leg. et ex Gloſſ. in cap. ad audientiam in fine de reb. Eccl. non alien.* Et ſimiliter dicendum eſt, quòd ſi pretium adhuc extat apud alienantem, nec eſt conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ, quòd eſt reſtituendum emptori, vel conductori rei Eccleſiæ non bene alienatæ. *Boſſ. vbi ſupra num. 520. in fine*. Pariter dicendum, quod ſi alienans malè rem Eccleſiæ promittit de euictione eam mala fide recipienti, tunc tenetur de euictione, quia tenetur ſtare promiſſis, *l. ſi fundum ſciens. C. de euict.* Redoan. *vbi ſupra. §. ad repetendum. num. 28. et §. poterit num. 10.* Sed ſi alienans expreſsè non promiſit de euictione, res eſt controuerſa. Nam in hoc caſu emptorem, ſeu conductorem malæ fidei non habere actionem pro euictione contra alienantem Prælatum, ſeu adminiſtratorem Eccleſiæ ex *l. ſi fundum ſciens C. de euict.* tenuerunt *Gloſſ. ad cap. Vulteranæ, 12. quaſt. 2. Panor. cap. ſi quis Presbyteror. num. 13. et ad cap. ad audientiam num. 5. eodem tit. et alij*. Sibi enim debet imputare, ſi ſciens ſe rem Eccleſiæ modo non licito recipere, eamque recuperari poſſe ab Eccleſia, velle eam emere, vel conducere. Sed econtra quòd alienans tenetur in hoc caſu de euictione, eo quòd rem Eccleſiæ malè alienatam recipiens habeat actionem ad recuperandum pretium, quòd dedit contra alienantem, voluerunt *Imola ad d. cap. ſi quis Presbyterar. num. 25. Bertachinus de off. Epiſ. 4. p. quæſt. 44.* quos refert, & ſequitur Redoan. *vbi ſupra. §. ad repetendum num. 28. et §. poterit tamen num. 11. Boſſ. d. tit. 18. nu. 520.* Hoc enim eſt ſpeciale in odium malè alienantium, vt ſint ſegniores in alienando per id, quòd habetur in *§. ſi quis ig. autheor. de non alienand.* licet regulariter ſit ſecus vt probatur ex *d. l. ſi fundum*. Ego non dubito, quòd ſi pretium adhuc remanet in manibus alienantis, quòd tenetur illud reſtituere emptori, aut conductori, a quo reuocatur res Eccleſiæ malè alienata; quia illud pretium eſt res aliena, & aliàs malè alienans reportaret præmium ex mala alienatione, cõtra regulã *l. ſiue hæreditaria. ff. de negot. geſtis*. Et idẽ dicendũ eſt, ſi alienans illud expendit in ſui cõmoditatẽ, aut non in commoditatem Eccleſiæ cuius ſunt bona alienata, ſed cuiuſcumque alterius. Quia ſemper alienans conſumpſit alienum mala fide. Nam cum alienatio ſit nulla, & per eam, vel non ſit tranſlatum aliquod dominium, vel tranſlatum ſit dominium reuocabile Eccleſia id volente, alienans non potuit recipere illud pretium niſi reuocabiliter, & ſi illud conſumpſit, ſibi imputet: neque enim ex malè facto præmium reportare debet, vt poſſit ipſe alienum impune conſumere. Nam & ex quo pretium fuit conſumptum, & non in vtilitatem Eccleſiæ, cuius res fuit alienata, cenſendum eſt conſumptum ex libera voluntate alienantis, & in ſui vtilitatem, ſi illud alteri vel donauit, vel pro aliqua ſatisfactione ad dictam Eccleſiam non ſpectante illud tradidit. Sed ſi pretium fuit conſumptum in vtilitatem Eccleſiæ cuius bona fuerunt malè alienata, certè rationabile eſt, vt rei Eccleſiæ emptor, ſeu conductor malæ fidei ſubeat hanc pœnam, vt non poſſit agere ad recuperationem pretij iuxta ſancita in *lubemus C. de Sacroſ. Eccleſ.* niſi in contractu cautelam adhibuerit & expreſsè contra alienantem de euictione conuenerit, iuxta *l. ſi fundum C. de euict.* Quàmuis æquum ſit, & iuſtum vt Eccleſia reſtituat id pretij conſumpti ex quo facta eſt locupletior. Et quòd iudex ad hoc debeat illam compellere.

655 Eſt quoque dubium an & quando, & qualia melioramenta perdat emptor vel conductor rei Eccleſię malè alienatę? Triplex autem genus meliorament orum diſtinguitur, nam alia dicuntur neceſſaria, alia vtilia, alia voluptuaria. Sed ad huius diſtinctionis intelligentiam, alia præmittitur, quia ſcilicet expenſę vel fiunt cauſa rei, ſeu fundi, vel cauſa fructuum: fiunt verò expenſę cauſa fructuum vel quęrendorum vt in arando agros, & putando vites; vel colligendorum, vt in triturando, & vindemiando; vel conſeruandorum, vt in conducen-

dis

dis horteis, & ſimilibus, per textum in *l. ſi à Domino §. fin. de hæredit. petit.* expenſæ iſtæ, quæ pro fructibus habendis fiunt, non veniunt nomine meliorамentorum ipſius rei, ſeu fundi, ſed ad fructus pertinent, & de fructibus deduci debent, ita quòd fructus dicantur, qui remanent deductis expenſis; vnde vbi fructus reſtitui debent, deduci priùs debent expenſæ pro illis factæ, & ſolui debent etiam prædonibus, vt ex *Bal. in l. ſi quis ſciens C. de rei vendit.* tradit *Redoan. Rubric. ſeu quæſ. de melioramentorum, &c. num.* 18. Et propterea ſupra etiam dictum fuit, quòd Eccleſia recuperans rem cum fructibus debet deducere expenſas, quæ pro fructibus habendis colligendis, & conſeruandis factæ ſunt. Solæ igitur illæ expenſæ veniunt ſub nomine melioramentorum, quæ fiunt gratia rei, ſeu fundi.

656 Hæc verò diſtinguuntur in neceſſarias, vtiles, & voluntarias, ſeu voluptuarias. Expenſæ ſeu melioramenta neceſſaria ſunt, quæ ſi non factæ fuiſſent res erat peritura, aut deterior futura, vt ſunt vetera ædificia reficere, aggeres facere, flumina auertere, vites in locum demortuarum ſubſtituere, & ſimilia facere, quæ recenſentur in *l. 1. & 2. & in l. impenſæ neceſſariæ ff. de impenſ. in reb. dot. faciend.* Vtiles verò impenſæ ſeu melioramenta ſunt, quæ fundum ſeu rem meliorem reddunt, aut certè ne fiat deterior detinent, & ex quibus redditus acquiruntur, vt nouum ædificium facere in fundo, adiungere piſtrinum, vel horreum, paſtinare, ſeu plantare arbuſta ne terra in futuris annis ruat, plantare nouas arbores cum vitibus, & ſimilia facere. Expenſæ demum aut melioramenta voluptuaria ſunt, quæ non augent rei fructum, ſed ſpeciem ornant, vt ſunt viridaria, fontes ſalientes, incruſtationes, loricationes, picturæ, & ſimilia. *l. impenſa de verb. ſignif.*

657 Eſt ergo prima regula, quòd nedum bonæ fidei, ſed etiam malæ fidei emptori, aut conductori rei Eccleſiæ debentur melioramenta neceſſaria, ita quod vbi cogitur rem Eccleſiæ reddere, Eccleſia debeat ei ſatisfacere pro melioramentis neceſſarijs. Nam & malæ fidei poſſeſſor expenſas factas in melioramentis neceſſarijs recuperat. *l. dominum ff. de petit. hæred.* Tum ſecundò, quia non decet, vt Eccleſia cum alterius iactura ditetur. Tum quia ei imputatur damnum ſequens, ſi dum interim poſſidet, non faciat expenſas neceſſarias, ne res aut ruat, aut deterior fiat. Et ideo, quòd rei Eccleſiæ emptor, aut venditor etiam malæ fidei debeat in rei reſtitutione recuperare expenſas neceſſarias tradiderunt. *Rota dec. 1490. num. 11. coram Seraphino. Redoan. vbi ſupra num. 24. Ricc. p p. praxis reſol. 63. num. 7, Boſſ. tit. 18. num. 525.*

658 An verò rem Eccleſiæ malè alienatam poſſidens poſſit eandem rem retinere, donec expenſas neceſſarias a ſe factas recuperet, quæſtio eſt de qua videri poſſunt. *l. etſi in area ff. de condit. indeb. l. qua ratione. §. literæ ff. de acquir. rer. domin. l. in rebus. §. poſſunt §. commodatati, & l. pen. ff. de doli except. Beroius conſ. 78. num. 61. Boer. dec. 4. Capyc. dec. 17. Negusantius de pignor. in 4. mem. 5. p. princ. Ludouicus Ioſeph. dec. 24. & 34. Vincentius de Franchis dec. 112. & 146. Mareſcotus l. 2. variar. cap. 112. Ricc. d. reſ. 63. Rota dec. 1490. coram Seraphino, & dec. 461. alias 471. coram Puteo, Boſſ. d. tit. 18. num. 522.* Dici verò debet, quod ſi expenſæ non ſint liquidæ, emptor, ſeu conductor rei Eccleſiæ malè alienatæ contentus eſſe debet cautione, & interim non poteſt retinere rem poſſeſſam & malè alienatam, ſed eam ſtatim debet reddere, etiam ſi emptor, aut conductor fuerit poſſeſſor bonæ fidei ante motam litem; quia dum ille ſit ſecurus de ſuis expenſis, non eſt vnde rem Eccleſiæ detineat ſub prætextu melioramentorum. Et quòd vbi melioramenta non ſunt liquida, ſufficiat, quod Eccleſia det cautionem ad hoc vt ſtatim rem ſuam recuperet, dixit. *Rota in dec. 461. lib. 2 coram Puteo, & dec. 1490. coram Seraphino.* Melioramenta verò dicuntur non eſſe liquida, ſi licet conſtet de melioramentis, non conſtat vel de eorum neceſſitate aut vtilitate, vel de eorum valore. *Ludouicus Ioſeph* tamen *d. dec. 24. num. 16. apud Boſſium nu. 522.* vult, quòd ſi ante ſententiam melioramenta non ſint liquidata non ſit ſententiandum, vel per immiſſionem in poſſeſſionem ſententiæ executio debeat retardari. Et apud eundem *Boſſ. Vincentius de Franchis d. dec. 112. num. 16.* dicit, quòd in ſacro Conſiſtorio Neapol. ſeruatur, quòd ſi melioramenta deducantur ante ſententiam; indiſtinctè retardatur executio donec expenſæ in illis factæ ſint ſolutæ, ſed ſi deducantur poſt ſententiam, fit executio cum fideiuſſione, *& Mareſcotus d. cap. 112. num. 12. ab eodem Boſſ. relatus*, dicit dari retentionem etiam ſi impenſæ ſint allegatæ poſt ſententiam ante executionem, & num. 21. ait id procedere etiam ſi offeratur cautio de ſoluendis melioramentis, cum fuerint liquidata, niſi adſit aliquod periculum in dilatione executionis ſententiæ. Sed certè loquendo de re Eccleſiæ, vbi nullitas alienationis ſit certa & liquida, non eſt vnde ſub pretextu melioramentorum nō liquidorum retardetur ſententia, & executio illius, quia eſt certum rem eſſe Eccleſiæ, & vnde ſufficit, quòd rem Eccleſiæ poſſidens ſit ſecurus de reparatione pretij melioramentorum per fideiuſſionem, vt latè probatur in *d. deciſ. 361. coram Puteo.* Quòd fortiùs procedit vbi emptor, vel conductor rei Eccleſiæ ſit poſſeſſor malæ fidei. Nam quando qui meliorauit erat poſſeſſor malæ fidei, multi ſentiunt, quòd non competat illi repetere expenſas iure exceptionis, & retentionis ſed implorando officium iudicis, vt per *Redoan. vbi ſupra n. 24.* & ita ſentire communiter ſcribētes in *l. planè ff. de petit. hæred. teſtatur Boſſ. vbi ſupra num. 525.* Quatenus verò *Mareſcotus d. cap. 112. num. 9. & 13.* vult, quòd etiam poſſeſſori malæ fidei competat ius retentionis pro melioramentis, ſaltem in hoc ſeruari debet, vt non retardetur immiſſio in poſſeſſionem ſub prætextu melioramentorum, quando non ſunt liquida; Nam ſatis hoc eſt, quòd vbi illa fuerint clara pretium illorum recipiat. Quando verò melioramenta ſunt liquida, & facta fuerunt, tunc cum res Eccleſiæ bona fide poſſidebatur, communis ſententia eſt, quòd precedere debeat melioramentorum ſolutio, antequam res reſtituatur, vt apud citatos DD. videri poteſt.

659 Aduertit verò *Felin. cap. cum cauſa nu. 28. de ſent.* & re iudicata, quòd ſolutio melioramentorum debet fieri attenta quantitate expenſarum factarum tunc, cum facta ſunt, non verò attento valore quem habent tempore reſtitutionis rei. Ita enim loquuntur *d. l. in fundo ff. de rei vind. & l. ſumptus eodem tit.* DD enim communiter dicunt, quòd

ſolum

ſolùm expenſæ ſactæ in melioramentis ſolui debent emptori, vel conductori rei Eccleſiæ malè alienatæ; & ſi de fructibus tantùm recepit, quantum valent illæ expenſæ, compenſabit, & alterius pretij ſolutionem non percipiet. Verùm & vlteriùs aduertendum ex *Redoan. vbi ſupra §. conductores verò. numer.* 7. quòd regula prædicta valet vbi melioramenta tempore reſtitutionis ſint melioramenta, & plùs valeant, quàm fuerit in illis expenſum; nam ſi tempore reſtitutionis melioramenta minùs valent, vt quia malè facta, & non duratura, vel quia aliunde non multùm militant pro Eccleſiæ vtilitate, æſtimatio eorum debet fieri pro tempore reſtitutionis rei melioratæ, non verò pro tempore in quo fuerunt facta, vel pro eo, quod in eis faciendis fuit expenſum. *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 523.

660 Sed ſi melioramenta non ſunt neceſſaria, ſed vtilia, diſtinguendum eſt inter poſſeſſorem bonæ, & malæ fidei. Nam meliorameotorum vtilium expenſæ factæ tunc, cum emptor, vel conductor rem Eccleſiæ malè alienatam poſſidebat bona fide, ſoluendæ ſunt illi, ipſeque illa recuperare poteſt iure exceptionis doli mali, & retentionis, vt ex *l. in fundo, & l. ſumptus. ff. de rei vindicat.* tradunt *Redoan. vbi ſupra ſtilitet quaſ. de melioramentis num.* 24. Et in hoc caſu vera ſunt, quæ de retentione rei donec huiuſmodi impenſæ ſoluantur ſupra dicta ſunt. Sed ſi melioramenta vtilia facta ſunt ab eo, qui erat in mala fide, ab eo non recuperantur regulariter. ſeu deducuntur per modum æſtimationis. Verum eſt, quòd aliqui diſtinxerunt inter hoc, quòd eſt de nouo aliquid facere, & factum reficere, & dicunt, quòd poſſeſſor malæ fidei expenſas quas fecit aliquid faciendo de nouo, cenſetur donare. Ita ex *§. ex diuerſo inſtit. de rer. diuiſione* & ex eo, quòd nullum voluit ſibi obligare imprudens. *l. in hoc iudicio. ff. com. diuid.* tenuit *Redoan. vbi ſupra numer.* 20. Sed hoc accipiendum eſt cum diſtinctione *ibidem num.* 24. Nam aut melioramenta facta tolli poſſunt ſine læſione prioris ſtatus rei, aut tolli non poſſunt. Si non poſſunt tolli cenſentur donata & cedunt ſolo; Non enim æquum eſt, vt verus dominus patiatur damnum ad hoc, vt poſſeſſor malæ fidei conſequatur, quòd expendit ſine neceſſitate. Sed ſi tolli poſſunt, tunc malæ fidei poſſeſſor ea tollere poteſt, niſi Dominus velit ea retinere ſoluendo pro eis non quantùm valent non ablata, ſed quantum æſtimantur ablata. *l. in fundo ff. de rei vindicat. Redoan vbi ſupra num.* 24. *Boſſ tit.* 18. *num.* 526. Ideò ſi poſſeſſor malæ fidei aliquod nouum ædificium fecit, vel arbores plantauit, & Dominus non vult vt ea tollantur, non tenetur reddere quantùm valet domus ædificata, quam integram poſſeſſor malæ fidei non poteſt exportare, ſed quantùm valerent rudera, ſi domus deſtrueretur. Et ita d[illegible]endum eſt de alijs.

661 At verò ſi melioramenta fuerunt voluntaria & non fructuoſa, ſed voluptuaria a poſſeſſore rei alienæ ſiue ſit bonæ, ſiue ſit malæ fidei poſſeſſor non deducuntur per modum æſtimationis, ſed ſolùm ea poteſt abradere, vel tollere ſi fieri poteſt ſine præiud[illegible]io prioris ſtatus rei. *l. in fundo §. cenſuimus [illegible] de rei vindicat. Redoan vbi ſupra nu.* 24 *& Menoch. de [illegible] recuper. remed.* 15. *num.* 530. *&* 546. *Mareſcot. l.* 1. *vari[illegible]r. cap.* 111. quos refert & ſequitur *Boſſ. d. tit.* 18. *num.* 524 [illegible] hoc quantum ad poſſeſ[illegible] vt ſi melioramenta facta ſint in re venali, ſeu quam Dominus intendit vendere, & ea valeant ad augendum pretium cenſenda ſint vtilia, & vt talia iuxta ſupra dicta æſtimanda. *Mareſc. num* 5. *&* 6. *Menoch. nu.* 533. *&* 534. *&* 542. *Boſſ. d. num.* 524. *& l. quòd ſi § ea. ff de impenſ. in rebus dot. fact.* Et idem per dictam *l. in fundo. ff. de rei vindicat.* per eoſdem dicitur, ſi Dominus ea melioramenta erat facturus. Et nihilominùs ſi Dominus fundi nolit, vt talia melioramenta tollantur, non poſſunt tolli, ſed tamen tenetur ſoluere quantum illa ablata valerent, & ſi tolli non poſſunt ſaluo priori ſtatu fundi, cenſenda ſunt donata, & domino fundi relinquenda.

SVMMARIVM.

1 *Quando alienans, & qui rem recipit excuſantur à peccato, excuſantur etiam à reſtitutionis obligatione. n.* 662.

2 *Plura conſideranda ad iudicandum an in alienatione fuerit peccatum. n.* 662.

3 *Difficile eſt, quòd alienans ſit bonæ fidei. n.* 663.

4 *Alienans malæ fidei, ſi recipiens ſit bonæ fidei, tenetur illi reſtituere & pretium, & damna. numer.* 663.

5 *Et Eccleſiæ rem alienatam & damna. n.* 663.

6 *Alienans mala fide rem Eccleſiæ recipienti mala fide tenetur reſtituere pretium, ſed non cætera damna remiſſiue. n.* 663.

7 *Recipiens rem Eccleſiæ tenetur eam reſtituere cum fructibus, vel vt poſſeſſor bonæ fidei, vel vt poſſeſſor malæ fidei. n.* 663.

8 *Recipiens etiam ſi ſit malæ fidei alienanti malæ fidei nihil reſtituere tenetur. n.* 663.

9 *Si tamen alienans ſit bonæ fidei recipiens tenetur illi ad damna. n.* 663.

10 *Vbi alienatio ſit nulla ſolùm ex defectu ſolemnitatis, illæ adhibendæ ſunt, & Eccleſia debet ſeruari indemnis. n.* 663.

Quando & qualiter malè alienantes, aut recipientes rem Eccleſiæ teneantur in vtroque foro ad reſtitutionem?

INSPECTIO NONA.

662 Circa hoc conſiderandũ eſt, quod diuerſa ratio eſt eius qui bona fide, & qui mala fide operatur. Quando enim operans tali bona fide operatur, vt excuſetur à peccato in foro conſcientiæ, non tenetur ad reſtitutionem. Quàmuis in foro externo, in quo iudicatur ex præſumptionibus, contingere poteſt, vt non appareat bona fides & innocentia, & compellatur reſtituere, qui non peccauit. Ad videndum autem an operans peccauerit conſideranda ſunt, qualitas perſonæ, & negotij, & erroris, & ignorantiæ an ſit iuris, aut facti, & qualis iuris an humani, vel naturalis, aut diuini, aut clari, aut dubij; & qualis facti, an proprij, vel alieni, & alia ſimilia de quibus tractant. *D. L. ad p.* 2. *D. Th. quaſt.* 6. & videri etiam poſſunt. *Nauar. de rebus Eccleſ. non alien. num.* 24. *& Felin. in*

ſepit. de quarta ; à numer. 24. de præſcript.

363 De alienante igitur loquendo dicitur, quod ferè non poteſt contingere, quòd ſit bonæ fidei, & excuſetur a peccato dum malè alienat rem Eccleſiæ, quia alienantes Prælati aut Eccleſiarum Capitula, & Rectores ſunt perſonæ doctæ, & quæ poſſunt, & tenentur leges iuſtæ alienationis rerum Eccleſiæ ſcire. Nihilominus tamen etiá iſti (præcipuè ex ignorantia facti) poſſunt errare exiſtimantes v. g. poſt ſufficientem, inquiſitionem alienationem eſſe vtilem Eccleſiæ, quæ non eſt. Alienans igitur rem Eccleſiæ non ex bona fide, ſed mala, tenetur reſtituere in vtroque foro tam Eccleſiæ, quam recipienti bona fide rem malè alienatam, omne damnum, quòd ex alienatione illis cauſatur. Quoniam iniuſtè vtrumque damnificat. Si vero accipiens eſt malæ fidei, adhuc alienans iuxta ſupradicta, licet non teneatur ad cætera damna, tenetur tamen ad reſtitutionem pretij modo ibid. expoſito. Accipiens tenetur quidem Eccleſiæ reſtituere rem cum fructibus, ſi tamen ſit bonæ fidei, non tenetur pro fructibus non conſumptis, & pro conſumptis pro ea parte in qua factus ſit ditior; ſed reſpectu alienantis, etiam ſi ſit accipiens malæ fidei, non tenetur reſtituere aliquid alienanti, ſi ſit malæ fidei, quia is omne damnum, quòd ſibi ex alienatione prouenit voluntariè incurrit. Si tamen alienans ſit bonæ fidei, & id ſciat accipiens, tunc accipiens tenetur illi reſtituere damnum, quòd alienans incurrit, quia accipiens mala fide illius damni cenſetur eſſe cauſa, vt habetur ex *cap. final. de iniurijs*. Erga Eccleſiam verò tam alienans, quàm recipiens tenentur ad reſtitutionem rei, & ad damna & intereſſe iuxta tamen regulas & differentias poſſeſſoris bonæ, aut malæ fidei ſecundum quas Eccleſiæ reſtitui debent res, & rei fructus, & damna alia, ſi quæ ex alienatione fuere ſequuta ex cauſa & culpa alienantis & recipientis. Si tamen alienatio non ſit mala ex parte cauſæ, ſed ſolum ex defectu ſolemnitatum, ſufficit procurare, quòd illæ adhibeantur, & ſemper Eccleſia ſeruanda eſt indemnis. Quæ cum nullum damnum alienantibus inferat, & ſemper inculpata ſit, nihil reſtituere tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Prima pœna nullitas actus. n.664.*
2 *Non habet locum vbi non eſt præſumptio. numer.665.*
3 *Nullitas alienationis ex vi Paulinæ eſt pœna. numer.665.*
4 *Secunda pœna eſt excommunicatio. n.666.*
5 *Antiquitus erat ſententia ferendæ. 666.*
6 *In ſubſtantia non afficit niſi alienatione præſumptas ſine beneplacito Apoſtolico legitime impetrato. n.667.*
7 *Quoad perſonas eſt vniuerſalis. n.668.*
8 *Non habet locum niſi contra præſumentes. numer 669.*
9 *Alienatio prohibita eſt latiſſime ſumpta. nu.670.*
10 *Non incurritur excommunicatio niſi tradatur res Eccleſiæ. n.670.*
11 *Non eſt reſeruata. n.671.*
12 *Non datur abſolutio, niſi ſatisfacta parte. numer.671.*
13 *Tertia pœna eſt interd. ingr. n.672.*
14 *Requirit præſumptionem, & non eſt reſeruata num.672.*
15 *Quarta pœna priuatio beneficiorum, lata ſententia. num.673.*
16 *Non obligat, niſi Prælatos inferiores Ab[illegible] num.673.*
17 *Non obligat in conſcientia ante ſententiam numer.673.*
18 *Quinta pœna ſuſpenſio ipſo iure. n.674.*
19 *Non afficit, niſi Religioſos adminiſtrantes bona Eccleſiæ. n.674.*
20 *Actio prohibita eſt conceſſio rerum aut [illegible] ad vitam, ſeu longum tempus. n.675*
21 *Sexta pœna eſt priuatio vocis, officiorum, [illegible] habilitas. n.676.*
22 *Afficit ſolos Regularium Superiores, & Ca[illegible]la. n.676.*
23 *Non obligat in conſcientia ante ſententiam [illegible] mer.676.*
24 *Septima pœna eſt excommunicationis, rebel[illegible] læſæ maieſtatis [illegible] confiſcationis bonorum &c. [illegible] mer.677*
25 *Plures actiones comprehendit. n.677.*
26 *Excom. Concil. Trid. ſeſſ. [illegible] cap. 11. contra vſurpantes bona Eccleſiæ non afficit alienantes. numer.678.*
27 *Afficit eum, qui damnatus ad reſtituendum bo[illegible] Eccleſiæ, reſiſtit. n.678.*
28 *Vltima pœna eſt depoſitio ſententiæ ferend[illegible] mer.679.*
29 *Afficit Presbyteros, & Diaconos. n.679.*

Quas pœnas incurrant alienantes malè res Eccleſiæ.

INSPECTIO DECIMA.

664 INter huiuſmodi pœnas prima [illegible] rant nullitatem actus, *Quara[illegible] natio num.49. Rodriq. tom.1. quæſt.2[illegible] a.13. ad Fillinc. tract 44. cap.6. num.7. fin.* S[illegible]d [illegible] hanc non eſſe pœnam, quia induc[illegible]a ſit [illegible] odium alienantium, ſed fauore bo[illegible]i [illegible] vult, *Boſſ. tract. 18. n.* [illegible]64 Alioquin ſi eſſ[illegible] non haberet locum ante declaratio[illegible]am [illegible] men DD. velint null[illegible]tatem hanc in[illegible] in vtroque foro. Qui ergo dicunt hanc nullitatem eſſe pœnam quateuus eſt ex lege po[illegible] ſua [illegible] trauag. *ambitioſæ*, fundare poſſunt int[illegible] ſuam in verbis legis, in quibus apparet q[illegible] nullitas eſt inducta in odium tranſgreſſ[illegible] dem legis, vt patet in Paulina [illegible]. *Si qui [illegible] contra huius noſtræ prohibitionis ſeriem de [illegible] rebus eiſdem quidquam alienare præſumpſerit [illegible] tio &c. huiuſmodi nullius omnino ſit roboris, [illegible] menti, & tam qui a[illegible] quam is, qui alien[illegible] & bona prædicta r[illegible] ſente[illegible]am excom[illegible] cationis incurrat.* Patet enim [illegible]itas [illegible] nationis inducta eſt contr[illegible] præſ mentem a[illegible] & eodem tenore, & f[illegible]rma [illegible] eſt p[illegible] municationis contra a[illegible] & n[illegible] ptæ alienationis. Et [illegible] ſic inficit alienationem etiam in foro co[illegible] quòd per eam non transfertur [illegible] domini[illegible]

uocabile ad inſtantiam Eccleſiæ, ſicut & pœna confiſcationis bonorum, licet ſtatim non priuet poſſeſſione, inficit tamen dominium, vt res in præiudicium ſiſc non poſſit a puncto [illegible] ſui criminis alienari, & ab eo tempore cenſenda ſit eiuſdem fiſci, licet delinquens non priuetur poſſeſſione bonorum n[illegible] poſt ſententiam. Et eſto hæc nullitas dicatur pœna non per h[illegible]c ali[illegible]nantes ſunt in conſcientia [illegible] quin ſemper teneat[illegible] [illegible]bere ſolemnitates, & obed re Eccleſiæ præce[illegible], & quin Eccleſia non [illegible] ſemper reddenda [illegible] [illegible]nuis, & non poſſit recuperare rem ſua[illegible] [illegible] fructibus, vt ſatis ſupra [illegible] ſt.

665 Immo aduer[illegible] eſt quòd ex vi Paulinæ hæc nullitas no[illegible] h[illegible] [illegible]ocum, niſi vbi in alienantibus [illegible] præſumptio. Nam vt ex relatis verbis [illegible] alienatio non abſolutè, ſed ſi [illegible] præſ[illegible]m[illegible] al[illegible]e, tunc alienatio ſit nulla. Q[illegible]d quidem loquen[illegible]s de pœna excommunicationis aduertunt. *Nauar Comm. de alien. num. 16. & 17. & in man. cap. 23. num. 44. & conſ. 19. de reb. Eccleſ. non alien. Quaranta v. alien. nu. 50. Azor p. 2. l. 9. cap. 2. quæſt. 6. Peregrin compend. priuil. v. alien. poſt §. 3. Ricc. p. p. praxis reſ.* [illegible] *2. num. 2. & 3. Bonac. p. 5. num. 1. Lezana tom. 3. v. alienatio num. 20. Boſſ. dict. tit. 18. num. 550.* At vero ſpectatis verbis textus bene appar[illegible] ſolam alienationem præſumentium alienare cõtra prohibitionem Paulinæ decerni nullam. Et quia præſumptio importat temeritatem, malitiam, & dolum, [illegible] tradu[illegible]t. *Cardin. Zabarella in Clem. 1. de priuileg. Nauar. d. num 16. & in cap.* [illegible]. *num. 74. Quaranta v. alien. num. 9. & 50.* & alij DD. communiter. Ideo co[illegible]ctus alienationis, ſi fiat nedum bona fide, ſed ex ignorantia iuris, vel facti culpabili, & etiam craſſa non eſt ex vi Paulinæ in foro conſcientiæ nullus, quia non eſt alienatio præſumpta & temeraria. Et hinc ſequitur, quòd cum non deſint mul[illegible] DD. qui docent alienationes viles Eccleſiæ va[illegible]ere, etiam ſi fiat ſine ſolemnitatibus; ſi quis ex harum ſenten[illegible]ia alienet cum vtil[illegible] [illegible]e Eccleſiæ, licet ſine ſolemnitatibus, ex vi Paulinæ alienatio non eſt nulla ipſo iure & facto, quia non eſt præſumpta, licet ſemper ſit irritabilis, quia contra prohibitionem facta. Si tamen alienatio, licet bona fide facta, ſi ſine cauſa iuſta & ſolemnitatibus & præcipuè ſine beneplacito Apoſtolico licet ex vi Conſtit. *ambitioſa* non ſit nulla ipſo iure, quia non eſt præſumpta, ex vi tamen & in terminis *cap. nulli de reb. Eccl. non alien. & cap. 2. eod. tit. in 6. & Clem.* [illegible]. *eod. tit.* & decreti Vrbani VIII. nulla ipſo i[illegible], ſi dictæ conſtitutiones non accipiunt in[illegible]rpretat[illegible] ex Paulina, ſec[illegible]ndùm q[illegible]am nullitas alienationis eſt pœna in odium præſumentium malam alienationem lata.

666 Secunda pœna eſt excommunicatio latæ ſententiæ, fuit vero appoſita pœna excommunicationis male alienantibus res E[illegible]æ etiam in antiquis canonibus. Habe[illegible] c. *A*[illegible] *cos 12. quæſt. 2.* Se[illegible] c[illegible]ndi[illegible]ibus, ſcilicet [illegible] qui recepit non [illegible] vnde [illegible] quod erat ferendæ [illegible]entiæ, maxime [illegible] terminatur [illegible] [illegible] expo[illegible]it [illegible] ſit idem, [illegible] a nimirum [illegible] Eccleſiæ [illegible] nuat reſtituere ſit excommunicandus. Pariter ferendæ ſententiæ eſt excommunicatio contra alienantes res Eccleſiæ lata in ſexta Synodo, vt habetur *cap. indigne eod. tit.* Sed Paulus ſecundus contra præſumentes alienare res Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico excommunicationem latæ ſententiæ tulit.

667 Conſiderandum tamen, quòd Paulus ſecundus diſiunctiue loquitur, ibi, *alienantes vero bona &c. quomodolibet inconſulto Romano Pontifice, aut contra præſentis conſtitutionis tenorem &c.* Et ideo, quòd ad incurrendas pœnas Paulinæ alterum horum ſufficiat, dixerunt. *Nauar de num. 13. Barboſa de off. & pot. Epiſcopi all. 95. cap. 47. Boſſ. tit. 18. numer. 558.* Sed a[illegible]tendi debet primò, quòd hæc clauſula apponitur in textu poſt latam pœnam nullitatis, & excommunicationis. Secundo, quod diſiunctiua illa maioris declarationis gratia eſt poſita, & quòd in re non ſunt hic plura membra diſiunctiuè accipienda, ſed vnum tantùm. Nam vbi adſit beneplacitum Apoſtolicum nõ ſubrept[illegible], nec vitiatum, ſed validum, non poteſt eſſe locus illis pœnis, quia & beneplacitum Apoſtoli[illegible] ſupplet alias ſolemnitates, vt ſupra di[illegible] [illegible], & non datur niſi vbi alienatio fiat ex cauſa iuſta, igitur alienatio facta ex beneplacito Apoſtolico quippe quæ ſit & ex cauſa iuſta, & cum omni ſolemnitate iuris neceſſaria, nec eſt mala, nec eſt alicui pœnæ ſubiecta, nec contraria in aliquo conſtitutioni Paulinæ. Sed quia contingere poteſt, vt etiam dolosè impetretur beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione inutili Eccleſiæ, ideo licet tale beneplacitum non ſuffragetur, tamen ad maiorem huius explicationem additum eſt diſiunctiuè illa clauſula, *aut contra præſentis conſtitutionis tenorem*, vt clariùs appareat, quòd ſi conti[illegible]g[illegible]t (dolosè tamen, & culpabiliter) fieri alienationem perniciosam Eccleſiæ vitiosè impetrato beneplacito Apoſtolico adhuc datur locus pœnis ibidem contra alienantes latis; quia & in idem coincidunt alienare ſine beneplacito Apoſtolico, & cum eo ſubreptitiè & nulliter impetrato, vel eius conditionibus non ſeruatis, inter quas hæc vna ſemper intelligitur, ſcilicet, quòd alienatio ſit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem.

668 Quantùm verò ad perſonas vniuerſaliſſima eſt hæc pœna excommunicationis. Nec obſtant quæ ex *Soprano*, & *Bonacina* põderat *Boſſ. d. tit. 18. num. 559.* de pœnis Paulinæ abſolutè & ſine diſtinctione aſſerens, quòd pœnas dictæ extrauag. non i[illegible]currunt niſi Prælati, Rectores, & Adminiſtratores rerum Eccleſiæ, quia in d. extrauag. nominantur ſoli [illegible]æl[illegible]ti, ibi *inferiores verò Prælati &c.* Q[illegible]a e[illegible] [illegible] poſſit applicari pœnę interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, aut priuationis beneficiorum, de quibus loquitur ibi hæc conſtitutio, id tamen non poteſt habere locum in pœna excommunicationis, quæ vt patet ex verbis ſupra relatis abſolutè & ſine diſtinctione fertur tam contra alienantes, quàm contra recipientes bona alienata.

669 Verum quidem eſt, quòd non omnes qualiscumque alienantes, ſed ſolùm alienantes ex præſumptione ſunt excommunicati ex vi dictæ cõſtitut. vt patet ibi *alienare præſumpſerit*, vnde vt ſupra dicebatur, vbi alienatio ſit ex ignorantia etiam craſſa, & tali, quæ non poſſit dici præſumpta, & temeraria, non ſubditur pœnę excommunicatio-

nis, vt tradunt DD ſupra num.665. citati.

670 Actio autem in dicta Conſtitut. prohibita ſub excommunicationis pœna eſt alienatio latiſſimè ſumpta, vt ſe extendit ad contractus ſupra numeratos, & explicatos, & etiam ad locationem vltra trienniun. Verum quidem eſt, quòd ad incurrendam pœnam excommunicationis vel alias pœnas eiuſdem Conſtit. non ſufficit alienatio attẽtata, ſed non perfecta; immo nec ſufficit, quòd contractus ſit perfectus verbis, & ſcriptis inſtrumenti, ſi non traditur poſſeſſio rei alienatæ & ſic non transfertur dominium, ſed contrahentes ante traditam poſſeſſionem pœnitent, quia alienatio ante traditam poſſeſſionem, & dominium non eſt perfecta, quàmuis alias & ipſa verbalis alienatio ſit a canonibus prohibita, & reſpectiuè nulla. *Couar. var.2.cap.16.num.7.1. Quarant. v. alien. nu.50. Ricc. p.parte praxis reſ.132. num.3. Pereg. v. alienatio poſt §.3.v.dico quarto. Boſſ.d.tit.18.nu.561. Bonac. tamen p.5.num.2.* putat oppoſitum probabilius, ſed ſine fundamento.

671 Hanc verò excommunicationem non eſſe reſeruatam bene aduerterunt. *Sayr. l.3. cap.32.numer.22. Suarez de cenſuris diſp.23.ſ[illegible].6.num.3. Barboſa de off.Epiſ.all.50. n.235.* ex *Pyrrho verò Corrado de diſpen.l.9.cap.6.num.36.aduertit Boſſ.num.562.* huius cenſuræ abſolutionem non eſſe impertiendam tam Clericis, quàm laicis, niſi ſub ea lege, vt quam primùm curent reſcindi inſtrumentum alienationis, & Eccleſiam reintegrari. Sed diſtingui debet inter alienationem malam ex defectu cauſæ iuſtæ, vel ſolum ex defectu ſolemnitatis. Nam vbi Eccleſia per contractum ſit paſſa damnum, non poſſunt alienantes abſolui, vel in foro conſcientiæ, vel in foro externo niſi reſpectiuè ſeruata conditione in facultate abſoluendi ſolitè clauſa, ſcilicet ſatisfacta parte, quàmuis diuerſimodè hæc conditio ſeruanda ſit in foro conſcientiæ & in foro externo. Sed ſi alienatio ſit mala ex ſolo defectu ſolemnitatis ſufficiet obligare pœnitentes vel vt quam primùm reſcindant contractum, vel [illegible] beneplacitum Apoſtolicum.

672 Tertia pœna eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſucceſſiuè ſuſpenſionis ab omni adminiſtratione Eccleſiæ, aut Monaſterij tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, ſi interdictus per ſex menſes animo indurato in interdicto perſeuerauerit. Hæc verò pœna quantùm ad perſonas non eſt vniuerſalis, ſed afficit ſolum Epiſcopos, & Abbates bona ſuarum Eccleſiarum alienantes. Ad incurrendam verò hanc pœnam requiri in alienante præſumptionem [illegible] *Boſſ. n.55*[illegible]. Sed hoc [illegible] eſt omnino certum; quia verbum *præſumpſerit* eſt vbi textus imponit pœnam nullitatis & excommunicationis. Poſtea verò addit, *alienantes verò bona &c. quomodolibet inconſulto Romano Pontifice &c. ſi Pontificali &c. ingreſſu Eccleſiæ [illegible] penitus interdictus.* Vnde patet, quod textus loquitur de alienatione quomodolibet facta. Nihilominùs veriſimile eſt, quod hæc pars d.Conſt. ad [illegible] tem referenda ſit, & ſic, quod ſemper Pontifex loquatur de præſumentibus alienare contra præſcriptum ſuæ Conſtitut. Et quòd dictio illa *quomodolibet*, reſpiciat modos alienationis habendæ ex parte alienationis, non verò ex parte ſolius alienantis, nimirum ex ignorantia, vel temeritate, & præſumptione [illegible]. Et

aduerti etiam debet, quòd hæc pœna non incurritur ex ſola alienatione verbali ſine traditione poſſeſſionis, vt docent DD. citati. Hæc etiam cenſura interdicti, vel ſuſpenſionis non eſt reſeruata.

673 Quarta pœna eſt priuatio beneficio [illegible] adminiſtrationum Eccleſiarum, & hæc pœna [illegible] tæ ſententiæ, ſed non afficit niſi Prælatos [illegible] miniſtratores Epiſcopis & Abbatibus in[illegible] & non ſe extendit n[illegible] ad be[illegible]ia quo[illegible] alienantur. Quamuis verò hæc pœna ſit latæ ſen[illegible]tiæ, & ita vt dicatur incurriſſe [illegible] & adeo vt ben[illegible]ia ex tunc cenſeantur [illegible] hilominus in foro conſcientiæ ante [illegible] claratoriam non habet locum, vt [illegible] uerſaliter de pœnis ipſo iure [illegible]s. *G*[illegible] *fraternitas v. cum augmento 12.* [illegible] *Fel*[illegible] *num.41. de conſtit. Nauar. in cap.* [illegible] *num.5* [illegible] terminis huius pœnæ priuationis [illegible] in Paulina. *Quaranta v. alienatio n.49. C*[illegible] *riq.l.13.cap.56. Ricc.p. parte praxis reſ.*[illegible]*3*[illegible] *B*[illegible] *tit.18.num.564.* Et ratio eſt, quia huiuſmod[illegible] licet etiam in foro conſcientiæ ſic incurrant [illegible] priuent abſolutio dominio, quòd [illegible] ſeu illud inficeent ac debuerint, adeo vt [illegible] claratoriæ retrotrahenda ſit pœna ad dict[illegible] tæ alienationis, & Prælatus, ſeu beneficiat[illegible] tur ab eo die reſtituere etiam fructus bene[illegible] non facit ſuos iuxta *cap. ſi quis Presbyteror.* [illegible] *Eccl.non alien. Rota dec.246.num.3.& 4. p.*[illegible] & hunc effectum [illegible]aria ius ab[illegible]qu[illegible] ne, tamen pœnæ huiuſmodi non pr[illegible] ne, & iure poſſidendi, niſi ſupe[illegible] dec[illegible] ria ſententia. Vnde ſimiles Prælati, & Be[illegible] ti in conſcientia non tenentur vel [illegible] cia, vel fructus reſti[illegible], ſed [illegible] gaudent ſuis beneficijs, & ſoli[illegible] bent ex prudentia, vt remedia [illegible] rant contra forum externum, & [illegible] pericula.

674 Quinta pœna eſt ſuſpenſio a[illegible] in *Clem.p.de reb.Eccl.non alien.* H[illegible] eſt latæ ſententiæ, & debet intelligi [illegible] ſuſpenſio ab officio diuino vt v[illegible] *in d.clem, num.31.* neque vt ſit ſ[illegible] ficio adminiſtrationis vt innuit. *G*[illegible] juncta notat. *eiuſdem in Clem.1.de de*[illegible] ſed vt ſit ſuſpenſio ab officio abſo[illegible] ter, quia ſic loquitur textus ibi *pœnam ſuſpenſionis ab officio eo ipſo incurrat*, & id[illegible] ſit ſuſpe[illegible] ab officio diuino, & iuriſdictione & admin[illegible] tione. *Suarez de cenſ.diſp.*[illegible]*.ſec.6. num.8.* [illegible] *ter.tom.2 diſp.27.§.quinta. Boſſ. tit.1*[illegible] *num.5*[illegible] aut [illegible] perpetua [illegible] nas afficit Religioſo[illegible]. *Boſſ. d.num.*[illegible]*6*[illegible] extendi etiam ad Prælatos ſecular[illegible] ſatione præſint Monaſterio, ſeu Eccleſiæ [illegible] Sed cum text[illegible] expreſsè loquatur de Reli[illegible] *Ne quis R*[illegible] *monaſterio* [illegible] p[illegible]dens vid[illegible] [illegible] pe[illegible] [illegible] hendi[illegible] b[illegible]rum eorumde[illegible] [illegible] *num.* [illegible] *ra. B*[illegible] *& 5*[illegible] *V*[illegible] *R*[illegible] [illegible]

ſit, tamen non eſt ex hoc ſuſpenſus ab officio; ſuſficeret tamen ad incurrendam ſuſpenſionem, ſi eſſet Cellerarius, ſeu Syndicus, ſeu Procurator cum facultate adminiſtrandi bona Monaſterij.

675 Nō prohibetur verò in iſta Clement. quæ habet alienatio, ſed e prohibe... bonorum aut redditum monaſterij ad vitam, vel ad certum tempus. Et nihilominùs hæc eadem alienatio ibi permittitur in caſu neceſſitatis, aut vtilitatis Eccleſiæ & accedente conſenſu Conuentus, vel ſi Eccleſia non habet Conuentum, Prælati ſuperioris. Et tandem eadem ſuſpenſio non eſt referuata.

676 Sexta pœna eſt priuatio Officiorū omnium, quę tunc obtinebantur, vocis activæ, & paſsiuæ vocis, & inhabilitatis perpetuæ ad alia officia in poſterū obtinenda. Hæc pœna lata fuit in decreto S. Cong. Conc. approbato ab Vrbano Papa VIII. & eſt latæ ſententiæ, & reſeruata, ſed non afficit, niſi Religioſos Superiores, & Capitula. Nihilominus tamen non ſic incurritur ante ſententiam declaratoriam in foro conſcientiæ, vt ſic priuatus, aut inhabilis teneatur illam exequi, vt tanquam probabile approbat etiam. *Boſſ. d. tit. 18. num. 565.* Et neque eſt verum, quod priuatio vocis actiuæ, vel paſſiuæ aut inhabilitatis ſit pęna purè priuatiua: hi vero ſuperiores Regulares malè alienando res Eccleſiæ incurrunt omnes alias pęnas contra malè alienantes latas. Quoniam alias omnes confirmarunt Paulus II. in extrauag. *ambitioſæ*, & præfatum decretum Sacr. Congreg. *in poenis nihilominùs Apoſtolicarum Conſtitutionum &c. in ſuo robore permanſuris.*

677 Septima pęna habetur in Conſt. 35. Pij Quinti, in quā prohibentur alienari Ciuitates, & loca Eccleſiæ, pluresque continet, nimirùm pęnam excom. latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ; rebellionis & læſæ maieſtatis in primo capite; proditoris Ciuitatum, & locorum; confiſcationis bonorum; priuationis Eccleſiarum Monaſteriorum, & beneficiorū, exilij a Ciuitatibus, & locis; & infamiæ perpetuæ etiam ſi contra alias pęnas reintegrati fuerint. Quantùm verò ad perſonas vniuerſa is eſt, & comprehendit etiam Cardinales. Actiones vero quæ prohibentur ſub præfata pęna ſunt publicè, aut priuatim tractare, conſulere, aut verba facere de infeudandis aut alienandis Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, Arcibus, locis immediatè ad ius & proprietatem Sedis Apoſtolicæ pertinentibus, etiam ſub prætextu neceſſitatis, & vtilitatis & de poſtulandis à Sede Apoſtolica quibuſuis perſonis etiam Papæ conſanguineis, etiam Cardinalibus, & quibuſuis alijs perſonis in Duces, Vicarios, Gubernatores ſeu quamuis alium titulum ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, aut beneplacitum Apoſtolicum prædictarum Ciuitatum, & locorum, & propterea agere Oratores ad Sedem Apoſtolicam ſuper præmiſſis. Item ... munia ſimilia Oratoris recipere. Item ... nodi ... nationes Pontificis inſinuare, ... decre... fa... a Pio Quinto con... confirmata ſu... ab alijs ſummis Pō... Adi... ad conſ... ſio die 3. ... 1581. ... ſub d. ... V. ... ſſio ... ni, quæ ... geret.

678 Pęnæ aliæ poſſent hic recenſeri, quæ latæ fuerunt per conſtit. 3. Sixti Quinti confirmatam, & reſpectiuè ampliatam per Con. 1.76. Clem. VIII. & 108. Pauli V. & 65. 72. 3. 151. 153. Vrbani VIII. ſed quia in iſtis Conſtitut non ſit ſermo de bonis Eccleſiaſticis vt talibus ſed de bonis etiam ſecularium, ... ntibus intra ſtatum temporalem Eccleſiæ, ſufficiant dicta ſuperiùs à num. 333. Octaua pęna ponitur à quibuſdam & eſt excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ, & latæ in *Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. de reformat.* contra occupantes bona Eccleſiaſtica, vel impedientes ne percipiantur ab ijs, ad quos de iure pertinent. Hanc enim excommun. incurrere etiam alienantes malè vel locantes ad longum tempus bona Eccleſiaſtica voluit *Franciſcus Leo p. praxis cap. 15. nu. 53.* quem ſequitur *Bonac. de alien. p. 5. nu. 3.* Verùm quia actiones ibidem prohibitæ ſunt occupare, ſeu vſurpare bona Eccleſiæ, & impedire ne percipiantur ab ijs ad quos pertinent, vt explicat *Suarez de cenſ. diſp. 22. ſec. 6. num. 22.* & ſatis conſtat ex verbis Concilij ibi: *in proprios vſus conuertere, illoſque vſurpare* alienatio verò bonorum Eccleſiæ nō eſt propriè occupatio, ſeu vſurpatio, ideo dicendum eſt pœnam illam non comprehendere malè alienantes res Eccleſiæ. *Sopran. ad Filliuc. tract. 44. cap. 6. nu. 3. Barb. ad extrauag. ambitioſæ num. 2. ... ad cap. 11. ſeſſ. 22. Concil. Trid. nu. 1. c. Boſſ. d. tit. 18. num. 568.* Et aliàs ſi mala alienatio bonorum Eccleſiæ eſſet eorum vſurpatio, malè alienantes inciderent etiam in excommunicationem caſus 17. Bullæ Cœnæ contra bona Eccleſiæ vſurpantes quod nemo hucuſque dixit, quòd videtur, in huiuſmodi ... cenſuras incidere ... tam damnatus ad rem Eccleſiæ ... ndam, ... facere recuſauerit, vt *Sopranus*, & *Boſſ.* vbi ſupra aduertunt.

679 Vltima pœna eſt depoſitio, quæ fuit lata in *cap. Diaconi 12. quæſt. 2. & cap. ſi quis Presbyteror. de reb. Eccl. non alien.* Hæc tamen Presbyteros & Diaconos afficit, & eſt ſententiæ ferendæ, & non incurritur ſi poſt interpellationem ſtatim ſine mora res alienata fuerit Eccleſiæ reſtituta *Hoſtien. in ſum. de reb. Eccl. non al. cn. num. 5.* & ... mentionem faciunt. *Gloſſ. in d. cap. ſi quis Presbyt. ... pœnam Panorm. num. 10. Rodriq. tom. 1. quæſt. 3. ... a 13 Ric. p. p. p axis aureæ reſ. 132. num. 1. B... 18. n. 570.*

SVMMARIVM.

1 Con... contra Delegatos deficientes muneri ... *n.* ...
2 *...us a... ones ſint prohibitæ Delegatis. nu. 681.*
3 *Quæ pœnæ latæ reſpectiuè, ſcilicet excommunicatio & ſuſpenſio. n. 682.*
4 *Delegatus pernicioſæ alienationi conſentiens tenetur ad reſtitutionem. n. 683.*
5 *Pœnæ latæ contra procurantes vel extorquentes alienationem pernicioſam Eccleſiæ. nu. 683.*
6 *Quid veniat nomine ſordium, aut impreſſionis. n. m. 6...*
7 *A... omnes huiuſmodi pœnæ. num. 683.*

De

De pœnis Commiſſariorum, ſi deficiant in approbando alienationes inutiles Eccleſiæ.

INSPECTIO VNDECIMA.

680 NEdum contra alienantes, ſed & contra Commiſſarios à Sede Apoſtolica delegatos, ad videndum ſi alienationes ſint in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſi in hoc à munere ſuo deficiant canonica lex pœnas tulit. Adeſt enim de hoc conſtitutio ſecunda Pauli Secundi.

681 Diuiditur conſtitutio illa in duas partes, in quarum prima tractat de Delegatis, in ſecunda de procurantibus fieri alienatione in præiudiciu Eccleſiæ. Delegatis duo prohibentur, primò ſcilicet per gratiam, aut timorem, aut ſordes alienationi præiudiciali Eccleſiæ conſentire: ſecundum eſt, ex eiſdem cauſis ſimili alienationi decretum, aut auctoritatem interponere. Primò igitur huiuſmodi actiones reſpiciunt alienationem pernicioſam Eccleſiæ, ideo ſi alienatio non cedat in maiorem Eccleſiæ vtilitatem, ſi non infert illi grauamen, non eſt materia huius prohibitionis, & Delegatus eſto etiam aliàs contra faceret literis ſuæ delegationis, non per hoc incurrit pœnas huius Conſtitutionis, ſi alienationi non pernicioſæ Eccleſiæ conſentiat, aut ſuum decretum interponat. *Suarez de cenſ. diſput. 22. ſec. 6 num. 4.* quem ſequitur *Bonac. p. 6. nu. 1.* Secunda conditio neceſſaria ad hoc vt pœnæ in d. Conſtit. latæ incurrantur eſt, quòd Delegatus per gratiam, aut timorem, vel ſordes, nimirum per pecuniam conſenſum aut decretum interponat; vnde ſi per ignorantiam, aut negligentiam etiam culpabilem delegatus alienationi conſentiat in grauamen Eccleſiæ non per hoc incidit in pœnas *d. Conſtitut. Suarez de Cenſ. diſp 22. ſect. 6. num. 4. Bonac. de alien. p 6 num. 2. Boſſ. tit. 18. num. 574* Tertiam conditionem requirit *Boſſ.* (quidquid in contrarium dixerit *Bonac. d. p. 6. nu. 5.*) vt ſcilicet ſequatur alienatio, immò & traditio poſſeſſionis rei alienatæ, quia aliter alienatio non eſt completa, & pœnæ non incurruntur niſi prohibita actio perficiatur. Non enim fit præiudicium Eccleſiæ per interpoſitionem conſenſus ſeu decreti ipſius Delegati, immò nec ex alienatione verbali, ſi poſtea alienantes pœniteant, & rem Eccleſiæ non tradant, Pontifex verò pœnam fert contra Delegantum conſentientem, aut decretantem in grauamen Eccleſiæ.

682 Pœnæ verò latæ ſunt duæ reſpectu diuerſarum perſonarum. Nam ſi Delegatus ſit Epiſcopo inferior, & per gratiam, aut timorem vel ſordes conſentiat, aut decretum interponat, ſuper alienatione in grauamen Eccleſiæ eſt ipſo facto excommunicatus. Hæc tamen excommunicatio non eſt reſeruata Papæ. *Suarez vbi ſupra Boſſ. num. 572.* Sed ſi Delegatus ſit Epiſcopus, vel ſuperior & præfata operetur, eſt per annum ſuſpenſus ab officio, & hæc ſuſpenſio non eſt reſeruata Papæ. *Boſſ. numer 573.* Sed ſi intra annum ſuſpenſione durante ſe ingeſſerit diuinis fit irregularis irregularitate Papæ reſeruata. Additur verò, quòd huiuſmodi ſit condemnandus ad reſtitutionem damni illati Eccleſiæ. ſed neque hæc reſtituendi obligatio eſt propriè pœna, ſed neceſſitas iuſtitiæ, & in conſcientiæ foro [illegible] independenter à quacumque ſententia [illegible] quia [illegible] cauſat damnum alicuius tenetur ad reſtitutionem [illegible] illius.

683 In ſecunda parte imponitur excommunicatio latæ ſententiæ reſeruata Papæ, *Bonac. p. [illegible] numer 6.* quæ fertur contra duo genera perſonarum, ſeu actionum. Nimirum contra procurantes [illegible] nationem in detrimentum Eccleſiæ, dol[illegible] de, vel ſcienter. Ex [illegible] duo re[illegible]untur vt [illegible] tur excommunicatio, ſcilicet quod per al[illegible] nem Eccleſia lædatur, ſecundum quòd pro[illegible] fiat per dolum, aut fraudem, aut ſcienter; v[illegible] erit excommunicatus qui ex ignorantia, [illegible] gligentia etiam [illegible] a[illegible] procurauerit *Suarez vbi ſupra Bonac. p. 7 num. 1. [illegible] num. 575.* Aliud genus actionis prohibitæ eſt c[illegible] quere decretum alienationis per ſordes, au[illegible] preſſionem. Per ſordes [illegible] gitur [illegible] donatio, aut pr[illegible] ria corruptio *l. 3 §. 1. ff. de recep. qui arbitr. [illegible] C. de arbitr.* [illegible] per impreſſionem quidquid vim [illegible] importunæ perſuaſiones, aut deprecationes, & ſ[illegible] les inductiones. *Suarez & Boſſ. vbi ſupra.* Li[illegible] rò abſolutè procuratio & extorſio diſt[illegible] ab alienatione, & ideo in ſ[illegible] completæ etiam ſi non ſequatur alienatio [illegible] hilominùs in hac Pauli II. conſtit. atten[illegible] cipuè, vt excludatur grauamen Eccleſiæ [illegible] probatur *Bonac. opinio,* qui *p. [illegible] nu. [illegible]* [illegible] curantes [illegible] alienatione non ſequuta ſint excommu[illegible] in ratione procurationis præiudici[illegible] actio non eſt completa ſi non [illegible] tio Eccleſiam lædens. *Boſſ. vbi ſupr[illegible] Filliuc. apud Boſſium,* ex eo voluerit ſub [illegible] municatione non comprehendi laico[illegible] ci eſſe ſolent, qui procurant alienat[illegible] delegantur perficiendam, nec [illegible] immò ſæpe laici ſunt, qui res E[illegible] habere procurant, nec conuenit text[illegible] ſaliter loquitur *Bonac. de alien. p [illegible] num. 575. Suarez* [illegible] bet pro certo, quod hæc Conſtit[illegible] quàmuis eſſe tim[illegible] admoneat [illegible] ex vi dictæ Conſtitut. de ea admonen[illegible] gati, & eadem in literis delegationis in[illegible] vt patet ex *§. [illegible] d. Conſtit. & aduertit B[illegible] nu. [illegible]* Aliique DD. eam vt habentem vim [illegible]

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum, [illegible] num. 684.*
2 *Dam[illegible] de[illegible] de tempore [illegible] num 685.*
3 *In tranſactionibus [illegible] menſur[illegible] euentus litis. num. 6[illegible]*
4 *Duo copulat[illegible] reſtitutio in int[illegible]*
5 *Solum ex enormi læſione [illegible] reſtitutio [illegible] grum. n. [illegible]*

6 [illegible]

6 *Modicum vel enorme debet accipi abſolute. numer.688.*
7 *Læſionem probare ſpectat ad Eccleſiam, ſi ſeruata ſint ſolemnitates. n 689.*
8 *Ad impetrandam reſtitutionem ſufficit probatio ſummaria. n 689.*
9 *Pro enormi læſione non datur Eccleſiæ reſtitutio poſt quadriennium. n.690.*
10 *Quando hoc quadriennium incipiat. n.690.*
11 *Pro enormiſſima etiam poſt quadriennium datur reſtitutio. num.691.*
12 *Arbitrarium eſt, an læſio ſit enormiſſima. numer. num.691.*
13 *Nunc contra præiudicialia non obſtante lapſu longiſſimi temporis Eccleſia eſt reſtituta in integrum. num 692.*
14 *Eccleſia debet reſtituere pretium. num.693.*
15 *Ad reſtituentē rem Eccleſiæ ſpectat probare, quòd pretium ſit conuerſum in eius vtilitatem. numer.693.*
16 *Limitatur hoc. n.693.*
17 *Reſtitutio melioramentorum remiſſiue. n 694.*
18 *Eccleſia exceſſum pretij debet reſtituere. numer. 695.*
19 *Eccleſia coram Iudice Eccleſ. poteſt petere reſtit. in integrum. 696.*
20 *Pro bonis Eccleſiaſticis laicus conuenitur coram Iudice Eccleſiaſtico. num.696.*
21 *Iudex Eccleſiaſticus ſummarie iudicat an bona ſint Eccleſiaſtica. num.696.*
22 *Alienationem non fuiſſe vtilem Eccleſiæ quomodo præſumatur ex eo, quòd alienatio facta eſt in conſanguineos. n.697.*
23 *Aliæ præſumptiones alienationis ſimulatæ. numer.698.*

De Eccleſiæ in integrum reſtitutione.

INSPECTIO DVODECIMA.

684 NEdum puniuntur, vt ſupra Commiſſarij, ſi alienationi quæ ſit in damnum Eccleſiæ conſentiant, vt fiat, vel factam confirmant; ſed ſuppoſita Commiſſariorum confirmatione, ſi appareat Eccleſiæ læſio, datur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, vt alienationem reſcindere curet & ſuæ indemnitati conſulat. *cap. ad noſtram, de reb. Eccl. non alien. & cap. 1. de in integrum reſtitut. Et ad huiuſmodi textus & vbi alibi de alienatione rerum Eccleſiæ tractant DD. communiter*, Eccleſia enim, & quia Prælati, & Rectores non poſſunt illi præiudicare, & quia in reſtitutione conſequenda vtitur minoris iure, *d. cap. 1. de in integrum reſtit.* etiam ſi alienatio facta ſit cum ſolemnitatibus, ſi deprehendatur eius grauamen, habet ius reſtitutionis in integrum, & actionis ad hoc, vt rem ſuam recuperet.

685 Pro intelligentia verò huius priuilegij, quod competit Eccleſiæ, primò conſiderandum eſt, quod vtilitas vel damnum debet attendi de tempore contractus. Nam non datur locus reſtitutioni, ſi contractus fuit vtilis tunc, cum fuit initus, vt quia tunc res Eccleſiæ alienata verè erat ſterilis, & parum vtilis, licet poſtea facta fuerit fertilior. *Gloſſ. in cap. ad aures. v. niſi forte. de reb. Eccl. non alien. Guido Papa dec. 157. Rota dec. 18. num. 4. p. 2. diuerſ. & ex Borell. in ſum. deciſ. tit. 15. num. 72. Boſſ. tit. 18. num. 530.* Et ſimiliter ſi res accepta ab Eccleſia tempore acceptionis fuerat ei vtilis, ſi poſtea facta ſit deterior, & Eccleſiæ parum vtilis, non habet locum reſtitutio in integrum, quia alienatio de ſe fuit vtilis Eccleſiæ, & aliunde eſt, quòd Eccleſia ſit læſa.

686 In tranſactionibus etiam dictum eſt ſupra vtilitatem non debere menſurari ex ſolo valore rerum de quibus eſt lis, ſed ex litis dubietate, *Rota dec 625 num. 6. & 7. p 1. recent. & ex Afflict. dec. 220. num. 2. & Mantica de tac. & ambig. conuent. l. 26. tit. 9. num. 23. Boſſ. d. num. 530.*

687 Vt verò Eccleſiæ detur reſtitutio in integrum, duo copulatiuè ſunt neceſſaria. Primum, quòd Eccleſia ſit læſa ſecundùm, quòd hæc læſio appareat, & ſit manifeſta, vt habetur ex *d. cap. 1. de integrum reſtit. & cap. ad noſtram de reb. Eccl. non alien.* & tradunt communiter DD. Et his duobus poteſt addi tertium ſcilicet, quod reſtitutio ſit petita in debito tempore.

688 Quantum verò ad primum, quòd non ex quacumque læſione competat Minori, & Eccleſiæ reſtitutio in integrum, ſed ſolùm ſi læſio ſit enormiſſima, vel enormis, ex textu in *cap. 1. de integ. reſtit. ibi detrimentum*, ſcilicet magnum, *vt Gloſſ. interpretatur, & ex cap. ad noſtram de reb. Eccleſ. non alien. ibi enorme diſpendium*, tradiderunt *Gloſſ. citata, & ibi Panorm. in 2. notab. Comm. lib 1. var. cap. 3. num. 11. Rota d. 625. num. . p. 1. recent. Barb. & ad d. cap. 1. de in integr. reſtit. Boſſ. tit. 18. num. 533.* & apud iſtos plures alij. Quæ verò læſio conſideranda ſit enormis, in arbitrio iudicis eſt poſitum, vt dixerunt. *Couar. d. num. 11 Grat. diſcep. 148. num. 18.* Conſiderandum tamen eſt, quòd non debet hic accipi læſio modica comparatiuè, & quia ſit talis reſpectu maioris, quæ potuiſſet accidere, in quo ſenſu mille eſt; quid modicum reſpectu trecentorum millium ſed debet accipi abſolutè, & ſpectato damno, quòd infert Eccleſiæ abſolutè. Vnde eſt, quòd eſt grauis læſio, nedum ſi Eccleſia ſit læſa in dimidio pretij, ſed etiam ſi ſit læſa in tanta quantitate, quæ licet ſit infra dimidiam, tamen in ſe eſt magna & graue detrimentum; vt infert *Panor. in cap. cum dilecti*, de emptionibus, *Couar. d. cap. 3. num. 11.*

689 Quantum verò ad ſecundum, ſic læſio debet eſſe manifeſta, quòd ad Eccleſiam ſpectat illam probare in hoc caſu, de quo loquimur, quando nihil eſt alienatio facta fuit ſeruatis ſolemnitatibus neceſſarijs, & ab ijs, qui aliàs habebant legitimam facultatem alienandi. Sic enim & minori, & cuicumque petit reſtitutionem in integrum competit probare læſionem. Quia læſio non præſumitur, niſi probetur. *l. verum. §. ſciendum. ff. de minoribus.* Et ideo, quòd etiam Eccleſiæ competat probare læſionem vt reſtituatur in integrum ex *cap. 1. de in integr. reſtit. & cap. Ad noſtram de reb. Eccl non alien.* tradit *Panorm. in d. cap. 1. notab. Gratian. diſcept. 439. num. 43. & diſcept. 762. num. 13 & 15. & diſcept. 778. nu. 64. Barboſa ad d. cap. 1. nu. 14. & ad d. cap. ad nos num. 4. Boſſ. tit. 18. nu. 531.* Verum tamen eſt, quòd ad impetrandam reſtitutionem ſufficit, quòd Eccleſia ſummariè doceat de læſione, quoniam poſt reſtitutionem obtentam plenariè de ea docendum erit

vt

vt tradit *Grat. diſcept.439.nu.43. poſt Bellam.dec.38. ante finem, Felin.d.cap.cum ſuper.n.16.de re iudic.*

690 Quantum verò ad tertium diſtinguendum eſt inter læſionem enormem, & enormiſſimam. Nam vbi læſio ſit ſolum enormis tempus petendæ reſtitutionis, erat iam quadriennium, poſt quod reſtitutio non concedebatur, *cap.1.de in integr.reſt.* & ibi *Barboſa num.15. l.vlt.C.de temp. in integ.reſt. petend. Couar.d.cap.3.num.9.Grat.diſcep.601.nu.28. 29.& 30. Ricc. p. parte praxis in annot. poſt nu.130. Boſſ.tit.18 num.535. & alij DD.communiter.* Hoc tamen quadriennium numerandum erat à die notitiæ læſionis, & ignoranti non currit *Grat.nu.43. Ricc. Barboſ. Boſſ. vbi ſupra.* Et ampliùs dictum quadriennium non incipiebat currere niſi à die mortis Rectoris, qui alienationem lædentem fecit, *Grat.d. diſcep.601. nu.48 Ricc. & Boſſ. vbi ſup.* latè autem *Grat.loco citato à num.28. ad 44.* probat poſt huiuſmodi quadriennium non concedi Eccleſiæ reſtitutionem petendam etiam contra lapſum huius quadriennij. Nam aliter qui contraxiſſet cum Eccleſia, vel loco pio nunquam ſecurus eſſet, & cederet in Eccleſiæ detrimentum, quia nullus cum ea contrahere vellet.

691 Sed ſi læſio ſit enormiſſima non attendebatur tempus quadriennij, ſed & poſt quadrienniũ debebatur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, vt docet *Gloſ in cap.1.de reſtit.in integrum. v.admittenda in 6. Couar.d cap.3.num.10 Gratian diſcep 148.nu.19.& 601 n.45. Barb.ad p.cap de in integr.reſtit.n.16. Boſſ.tit.18. num.536.* Quando verò læſio dicenda ſit enormiſſima ſpectat ad arbitrium iudicantis. Quãdo autem læſio ſit vltra dimidiam iuſti pretij, tunc Eccleſia duplici via poteſt agere pro conſequenda re ſua, vel ſcilicet vi *leg.2.C. de reſcind. vendit.* vel ex remedio reſtitutionis in integrum, cum hoc diſcrimine tamen, quòd Reus conuentus vi *d. leg.2.* habet electionem, vel ad ſupplendum pretium, vel ad rem reſtituendam, ſed vbi agitur per reſtitutionem in integrum, reus cogitur reſtituere. *Couar. cap.3.nu.11.Panorm.in c.conſtitutus nu.10. de in integ. reſtit.Barboſa ad d.cap.1.num.10. eod. tit. Boſſ. tit.18. num.538.*

692 Sed hodie per Conſtit.157. Vrbani VIII. contra præiudicialia facta Eccleſiæ aut Eccleſiaſticis perſonis etiam in fructibus & in ea Conſtit. prohibitis & comprehenſis, contra præſcriptionem etiam longiſſimi temporis Eccleſia ipſa eſt in integrum reſt tuenda. Vnde nunc beneficium reſtitutionis in integrum iuxta tenorem dictæ Conſtit.eſt regulandum.

693 Vbi verò Eccleſia recuperet rem ſuam per viam reſtitutionis in integrum debet reſtituere pretium ei, qui cum illa contraxit, etiam ſi de hoc non fieret aliqua mentio in ſententia reſtitutionis rei alienatæ. *l. vnica C. de reputat.Grat. diſc.720. nu.17. & diſc.767. num.50. 53. 57.* Quòd tamen intelligitur facta reſtitutione rei alienatæ, quia Eccleſia non tenetur ad illud antea reſtituendum. Sicut nec tenetur Eccleſia pretiũ reſtituere, ſi hoc nõ fuit cõuerſum in eius vtilitatem, quòd factũ fuiſſe probare ſpectat ad aduerſarium vt ex *Bart. & Pinell.* tradit *Barboſ. vbi ſupra n.11.* Vbi hoc limitat, vt procedat quando Eccleſia peteret reſtitui ex hoc tantum, quia pretium ſolutum amiſit, quia in hoc caſu pertineret ad Eccleſiam hoc probare, & in hoc caſu dixit loqui *Gloſſ. in l. prædiorum C. de præd. Minor.* quam ſequuntur plures, *de quibus Pinell.in l.2.C.de reſcind. vend.p.3.c.1.num.25.*

694 Quomodo verò in hoc caſu Eccleſia debeat reſtituere melioramenta neceſſaria vel v[illegible]ia, vel voluntaria, aut non debeat, ſatis ſupra explicatum eſt.

695 Si etiam alienatio facta ſit in damnum alterius contrahentis, licet illi non competat reſtitutio in integrum, tamen Eccleſia debet bonam fidem illius agnoſcere, & vel exceſſum pretij reſtituere vel à contractu recedere. *Boſſ. tit. 18. 541. ex Ricc. coll. 3054. & Rota in Piſana Bonocum 2. Decembr. 1585. coram Orano.*

696 Hanc verò reſtitutionem in integrum Eccleſia coram Iudice Eccleſiaſtico petere poteſt. Quòd ſatis neruosè ex *cap.1 & cap. conſtitutus, de in integrum reſtitut.& cap. ad noſtram, de reb. Eccl. non alien.& cap.cum ſit generale, de foro competent.* probant *Panorm.ad d.cap.1 num.18.& ad d. cap.conſtitutus, & ad d.cap.ad noſtram Innoc. ad d.cap. cum ſit generale, & ibid. Fel.col.2.Barboſa ad d. capit. ad noſtram num.3.Boſſ.tit.18 num.543.* Et ratio eſt, tum quia Eccleſia nedum ex iure minoris, ſed ex ſpeciali priuilegio *cap.1.de in integ.reſtit.* habet ius reſtitutionis in integrum, vbi verò Eccleſia aliquo ſpeciali priuilegio iuuatur, poteſt laicum coram Eccleſiaſtico iudice conuenire, vt notauit *Inn.* vbi ſupra. Tum ſecundò quia laicus ratione [illegible] legij poteſt ſub Iudice Eccleſiaſtico conueni[illegible] ad ſacrilegium verò ſpectat, quòd Eccleſia in alienatione ſit læſa. Tum tertiò, quia ratione bonorum Eccleſiæ, vel Clerici, ſi non negetur ea eſſe bona Eccleſiæ, vel Clerici poteſt laicus conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico. *Cap ſi clericus de foro Compet. vbi Panorm.num.1.& 2. Felin num 4. Soccin.num.152 Nauar. de redditib. Eccleſ. quæſt.1. caſu 9. Gr[illegible] de off.clec.effec.1.num.521.Miranda de ord. iudic.quæſt.2. a.5.concl.4. Bellett diſquiſ.p.1.tit.de fune .Cleric.real. §.5.num.2. Barboſ.ad d.cap ſi clericus.* Bona enim Eccleſiaſtica ſequuntur perſonam, & i[illegible] ſo[illegible] *cap.nouerint 10.quæſt.1. Panor.c.ſolita nu.3. de ma[illegible] & obed. Bellet.d num.2.vbi poſt Innoc. Panorm. S[illegible] num, Imolam in d.c.ſi clericus & oſaſcum dec. 12* & alios ait id eſſe verum, ſiue agatur actione reali, [illegible]ue perſonali, vel ex legato, vel ex locato. Quòd [illegible] dixit. *Graſſus d. num.521.* Quòd adeo [illegible] quòd licet laicus negaret bona controuerſa eſſe Eccleſiæ, vel Clerici, & de hoc dubitaretur, quatenus dici poſſet ea à Clerico poſſideri vt feud[illegible], & non vt bona Eccleſiaſtica, in quo caſu & quaſi exceptione exiſtente iudex Eccleſiaſticus p[illegible] de-re non poſſet contra laicum. *d.cap.ſi clericus. Graſſus vbi ſupra num.522.* adhuc tamen Iudex Ec[illegible]ſiaſticus poterit ſummariè ſuper ea exceptione [illegible]gnoſcere, vt videat an ad ipſum ſpectet iuriſ[illegible]o, vel vt cauſam ſuo Iudici remittat, & ad la[illegible]rem & excipientem ſpectat verificare & p[illegible] exceptionem illam veram & probabilem eſſe. *Panorm.d.cap.ſi clericus n.8.9.12.& 15. Bellet. d. num.6 Barboſa ad d.cap.ſi clericus num.2.in fine.* [illegible] *tit.18.num.544.* Ex quibus patet, quod non o[illegible]at id, ex quo ad oppoſitum ſentiendum mo[illegible] *uar.lib.1.var. cap.4.num.2.* quia ſcilicet actor [illegible]tur forum rei, quoniam hoc non eſt verum & [illegible] eſſariam vbi de bonis Eccleſiæ, ab ipſa rec[illegible]

tanc

tandis agitur, vt per rationes prædictas manet ſatis manifeſtum.

697 Iuuat etiam hic aduertere aliquas præſumptiones ex quibus colligi poſſit alienationem non fuiſſe vtilem Eccleſiæ, & ideò reſcindendam. Prima eſt, ſi res Eccleſiæ alienata ſit ad fauorem conſanguineorum, & præcipuè Patris, aut Patrui, *auth.quibuſcumq. modis* & ibi *DD. C. de Sacroſanct. Eccl. Rota dec. 18. nu. 4. & deciſ. 244. nu. 3. par. 2. diuerſ. & deciſ. 720. num. 1. par. 2. diuerſ. & coram Caſ. de Graſſis dec. 4. n. 24. de reb. Eccl. non alienan.* Nihilominùs ex hac ſola ſuſpicione, aut præſumptione alienatio aliàs facta cum ſolẽnitatibus nõ reſcinditur. Quia aliàs vbi alienatio ſit Eccleſiæ vtilis non eſt nulla ex eo, quòd ſit facta in conſanguineos, quoniam tunc non habet locum mala præſumptio, & alienatio valet non minùs facta in cõſanguineos, quàm in extraneos, *Rota deciſ. 135. num. 22. coram Cæſare de Graſſis, & deciſ. 1125. nu. 6. coram Seraphino, & dec. 18. num. 5. p. 2. diuerſ.* etiam ſi alienatio facta ſit ab Oeconomo in ſuos conſanguineos, *Sylu. v. alienatio num. 20.* Et omnis iſta ſuſpicio ceſſat ſi vel in reſcripto facta eſt mentio cõſanguineorum, *Rota d. deciſ. 1125. nu. 11.* Vel facta ſit alienatio in conſanguineos bonæ conditionis & famæ. *Rota d. deciſ. 18. num. 6.* Vel ſi alienatio facta ſit à pluribus nimirum à Capitulo, vel Conuentu, & vnus ſolus de alienantibus ſit conſanguineus illius in quem ſit alienatio, *Rota dicta deciſ 18. num 6.*

698 Secundò alienatio Eccleſiæ præſumitur ſimulata, & in fraudem facta, ſi Prælatus, vel Rector poſt alienationẽ inueniatur manere in poſſeſſione rei alienatæ, & nihil reſpondet en pretio. Præſumitur enim fraus, vbi venditor poſt venditionem inuenitur poſſidere bona vendita, & emptor ſit homo intelligens, & cautus, ſiue ſi qui repudiauit hæreditatem non dimittit illius poſſeſſionem. Siue ſi donator retinet poſſeſſionem bonorum donatorum. Item ſi contractus fiat clandeſtinè, & in abſcondito. Item ſi prohibitus contrahere id faciat per interpoſitam perſonam. De quibus videri poteſt, *Maſcardus de probat. concluſ. 15. a num. 48. & Boſſ. tit. 18. a num. 548 & Ricc. p. 1. praxis reſol. 21.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum religioſi qui promouẽtur in Epiſcopos, teneantur ad obſeruantias regulares?

AD Octauum ſic proceditur. Videtur, quod religioſi, qui promouentur in Epiſcopos, non teneantur ad obſeruantias regulares. Dicitur enim 18. quaſt. 1. quod monachum canonica electio a iugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſoluit, ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum facit. Sed obſeruantiæ regulares pertinent ad iugum regulæ. Ergo religioſi, qui in Epiſcopos aſſumuntur, non tenentur ad obſeruantias regulares. 18. q. 1. c. Statutum. q. 88. ar. 12. ad 1.

2 Præterea, Ille qui ab inferiori ad ſuperiorem gradum aſcendit, non videtur teneri ad ea quæ ſunt inferioris gradus: ſicut ſupradictum eſt, quod religioſus non tenetur ad obſeruanda vota quæ in ſeculo fecit. Sed religioſus qui aſſumitur ad Epiſcopatum, aſcendit ad aliquid maius, vt ſupra habitũ eſt. Ergo videtur, quod non obligetur q. 184 a 7. Epiſcopus ad ea quæ tenebatur obſeruare in ſtatu religionis.

3 Præterea, Maxime religioſi obligari videntur ab obedientiam, & ad hoc quod abſque proprio viuant. Sed religioſi qui aſſumuntur ad Epiſcopatum, non tenentur obedire Prælatis ſuarum religionum, quia ſunt eis ſuperiores: nec etiam videntur teneri ad paupertatem, quia ſicut in decreto ſupra inducto dicitur, Quem ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum facit, ar. 6. huius art. velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem iure vendicãdi poteſtatem habet. Interdum etiam conceditur eis teſtamenta conficere. Ergo multo minus tenentur ad alias obſeruantias regulares.

Sed contra eſt, quod dicitur in Decr. 16. q. 1. De monachis qui diu morantes in monaſteriis, ſi poſtea ad clericatus ordines peruenerint, ſtatuimus 18 q 1. c. de Mon. non debere eos à priori propoſito diſcedere.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupra dictũ eſt, ſtatus religionis ad perfectionem pertinet, quaſi quædam via a præced. art. 7. in perfectionem tendendi. Status autem Epiſcopalis ad perfectionem pertinet, tanquam quoddam perfectionis magiſterium. Vnde ſtatus religionis comparatur ad ſtatum Epiſcopalem ſicut diſciplina ad magiſterium, & diſpoſitio ad perfectionem. Diſpoſitio autem nõ tollitur perfectione adueniente, niſi fortè quantum ad id, in quo perfectioni repugnat. Quantũ autem ad id, quod perfectioni congruit, magis confirmatur: ſicut diſcipulo, cum ad magiſterium peruenerit, non congruit quod ſit auditor, congruit tamen ſibi quod legat & meditetur etiam magis,

quam ante. Sic ergo dicendũ eſt, quod ſi quæ ſunt in regularibus obſeruantijs, quæ non impediant pontificale officium ſed magis valeant ad perfectionis cuſtodiam, ſicut eſt continentia, paupertas, & alia huiuſmodi: ad hæc remanet religioſus, etiam factus Epiſcopus, obligatus, & per conſequens ad portãdum habitum ſuæ religionis, qui eſt huius obligationis ſignum. Si quæ vero ſunt in obſeruantijs regularibus, quæ officio pontificali repugnant, ſicut eſt ſolitudo, ſilentium, & aliqua abſtinentia, vel vigiliæ graues, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium: ad huiuſmodi obſeruanda non tenetur. In alijs tamen poteſt diſpenſatione vti, ſecundum quod requirit neceſſitas perſonæ, vel officij, & conditio hominum cum quibus viuit, per modum quo etiam Prælati religionum in talibus ſecum diſpenſant.

Ad primum ergo dicendum, quod ille, qui fit de monacho Epiſcopus, abſoluitur a iugo monaſticæ profeſſionis, non quantum ad omnia, ſed quantum ad illa quæ officio pontificali repugnãt, vt dictum eſt.

in co. ar. *Ad ſecundum dicendum, quod vota ſecularis vitæ ſe habent ad vota religionis, ſicut particulare ad vniuerſale, vt ſupra habitum eſt. Sed vota religionis ſe habent ad pontificalem dignitatem, ſicut diſpoſitio ad perfectionem. Particulare autem ſuperfluit habito vniuerſali, ſed diſpoſitio adhuc neceſſaria eſt, perfectione obtenta.*

q. 88. ar. 12. ad 2.

Ad tertium dicendum, quod hoc eſt per accidens, quod Epiſcopi religioſi obedire Prælatis ſuarum religionum non tenentur, quia ſcilicet ſubditi eſſe deſierunt ſicut & ipſi Prælati religionum: manet tamen adhuc obligatio voti virtualiter, ita ſcilicet, quod ſi eis legitimè aliquis præficeretur, obedire tenerentur, in quantum tenentur obedire ſtatutis regulæ per modum prædictum, & ſuis ſuperioribus, ſi quos habent. Proprium autem nullo modo habere poſſunt. Non enim paternam hæreditatem vendicant quaſi propriam, ſed quaſi Eccleſiæ debitam. Vnde ibidem ſubditur, quod poſtquam Epiſcopus ordinatur ad altare, ad quod ſanctificatur & intitulatur, ſecundum ſacros Canones, quod acquirere poterit,

12. q. 1. c. Statutum ſane.

reſtituat. Teſtamentum autem nullo modo facere poteſt, quia ſola ei diſpenſatio committitur rerum eccleſiaſticarum, quæ morte finitur, ex qua incipit teſtamentum valere, vt Apoſt. dicit ad Heb. 9. Si tamen ex conceſſione Papæ teſtamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere teſtamentum, ſed Apoſtolica auctoritate intelligitur eſſe ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt eius diſpenſatio poſſit valere poſt mortem.

SVMMARIVM.

1 *Expedire quid ſignificat. nu. 1.*
2 *Tres ſunt quibus dici poteſt quod expediat Regul. fieri Epiſcopos. num. 1.*
3 *Eccleſijs maximè expedit aſſumi Regul. ad Epiſ. num. 2.*
4 *Eccleſiæ qualem requirant Epiſcopum. nu. 2.*
5 *Clauſtra maximè nutriunt eos, qui qualitates ad Epiſcopum neceſſarias habeant. nu. 3. 4.*
6 *Quamplures ſemper aſſumpti ad Epiſcopatus & Cardinalatum ex clauſtris. nu. 5.*
7 *Qui aſſumpti ad Pontificatum. n. 6.*
8 *Sancti Epiſcopi, & Pontifices inſignes & doctiſſimi aſſumpti ex clauſtris. nu. 7.*
9 *Etiam ex Regularibus & non tantum ex ſecularibus aſſumendi Epiſcopi. n. 8.*
10 *Theologi Canoniſtæ melius intelligunt Canones, quam non Theologi. n. 9.*
11 *Seculares laici non aſſumendi immediatè ad Epiſcopatus. n. 10*
12 *Religionibus, vt ſunt partes Eccleſiæ, expedit ex eis aſſumi Epiſcopos. nu. 11.*
13 *Religionibus vt ſunt corpora particularia non expedit, & expedit ex eis aſſumi Epiſcopos. n. 12.*
14 *Non expedit illis vt inepti ex eis aſſumantur. n. 13.*
15 *Religiones indigent ad ſui conſeruationem viris pijs, & doctis, ideò eis non expedit vt plures ex illis, & frequenter aſſumantur Epiſcopi. n. 1*
16 *In pluribus Religionibus habent votum non acceptandi Epiſcopatum niſi vbi iniungitur ex præcepto, quod votum eſt iuſtum & indiſpenſabile niſi a Pontifice. n. 14.*
17 *Sancti Fundatores Religionum iudicarunt minus conuenire Religionibus eorum, vt ex eis aſſumerentur Epiſcopi. n. 15.*
18 *Etiam ſi Religionibus accreſcat honor ex dignitate Epiſcopali, vtilius illis eſt ſuos intra clauſtra manere. n. 16.*
19 *Etſi officium Epiſcopale ſit opus altiſſimæ charitatis, ſic conuenit in neceſſitate Religioſos fieri Epiſcopos, quod Religioſis tutius & ſecurius eſt manere intra clauſtra. n. 17.*
20 *Non eſt tamen contra humilitatem, & paupertatem, ſi interdum Epiſcopatum recipiant. n. 18.*
21 *Religionibus conuenit ex eis aliquos aſſumi ad Cardinalatum & Pontificatum. n. 19. 20.*
22 *Religioſis potius melius eſt non aſſumi, quam aſſumi ad Epiſcopatus. n. 21.*
23 *Reprehenditur dictum Io. Andreæ quod Epiſcopatus Regularium ſit ſubtilis apoſtaſia. n. 22.*

An

An expediat Regulares aſſumi ad Epiſcopatum.

1 IN limine huius articuli ſtatim ſeſe offert hæc difficultas, an expediat Religioſos aſſumi ad Epiſcopatus & alias Prælaturas extra illorũ ordines. Expedire vero idem eſt, quod intereſſe, conducere, vtile & è re eſſe, *l.* 5. §. *ſi ad alienum, ff. de rebus eorum*. Vnde dum quæritur, an expediat Religioſos aſſumi ad Epiſcopatus, idem eſt ac quærere, an hoc interſit, ſeu conducat, vtile ſit, & conueniat. Sed quia quod intereſt, alicuius intereſt & alicui vtile eſt; in propoſito verò tres ſunt quibus Regularium Epiſc. poteſt eſſe vtilis, vel non vtilis, nimirum Eccleſia ad quam regendam aſſumitur Religioſus, Religio ex qua aſſumitur, & ipſa Religioſi perſona, quæ aſſumitur, triplex hic conſideratio habenda eſt.

2 Quarum prima eſt. An Eccleſiarum regendarum interſit, vt illis præſint Epiſcopi ex ſacrarũ Religionũ clauſtris aſſumpti. Et earum id ſummè intereſſe dicendum eſt. Eccleſiarum enim quæ ſunt Chriſti greges ſummè intereſt, vt habeant Epiſcopos, qui cum ſint ſucceſſores Apoſtolorum, *cap. in nono, diſt.* 21. *Nedum eorum ſermonem imitentur, ſed conuerſationem quoque & abſtinentiam complectãtur, cap. Eccleſia diſt.* 35. *ex Hieron. in cap.* 2. *Micheæ. Qui nimirum in ætate antiqui, in fide integri, in preſſura probati, in perſecutione praſcripti, cap. Nouatianus, diſt.* 35. *ex Cyprian. l.* 4. *epiſt.* 2. *ad Antonianum*. Qui vt deſcribit *S. Ambroſ. lib. de dignit. Sacerdotali*, quod eſt profeſſione, actione demonſtret, *vt nomen congruat actioni, actio reſpondeat nomini, ne ſit nomen inane & crimen immane. Ne ſit honor ſublimis, & vita deformis. Ne ſit deifica poſſeſſio, & illicita actio. Ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus. Ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus.* Et vt dixerit *S. Greg. in Paſtor. par.* 2. *cap.* 10. ille aptus eſt, vt præſideat. *Qui cunctis carnis paſſionibus moriens iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mũdi poſponit: qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumaciam repugnat ſpiritus. Qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur. Qui per pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur, ſed nunquam pluſquàm deceat ignoſcens ab arce rectitudinis inclinatur &c. Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrina, valeat fluentis irrigare. Qui orationis vſu, & experimento didicit, quod obtinere a Domino quæ popeſcerit, poſſit, cui prophetica voce iam quaſi ſpecialiter dicitur. Adhuc loquente te dicam, ecce ad ſum.* Illos tandẽ ſuper cathedras Pontificales deſiderat Eccleſia: Qui tales ſint, quales deſcripſerunt, *Dionyſ. Areop. de caleſt. Hier. cap.* 1. *Ignatius Epiſc. ad Smyrnenſes, Nazianz. in Apologetico primo. Et orat. de laudibus Athanaſii, & in funere parentis, & in exhortatione ad Epiſcopos, Baſilius epiſt.* 61. *Orig. hom.* 6. *in leuit. Ambroſ. de dignit. Sacerdotali. Chryſoſt. hom.* 10. *in* 1. *ad Timot. & in lib. de Sacerdotio, Gregor. in Paſtorali Bernord, in lib. de conſideratione ad Eugenium, & cæteri PP. & DD.* ſeu (vt omnia complectar) Eccleſiarum intereſt vt habeant Epiſcopos tales, quales deſcripſit Apoſtolus in 1. *ad Timot. cap.* 3.

3 At verò ſtatus religioſus ille eſt præcipuè, qui Eccleſiæ talis poſſit alere viros, & nutrire cum ſit ſtatus perfectionis. Clauſtra enim, vt dixit *B. Laurent. Iuſtin. de obedient. cap.* 17. & 18. virtutum ſunt ſchola, bellatorum ſtatio, ſanctitatis domus, caſtitatis cuſtodia, pudicitiæ firmamentum, religionis magiſterium, obedientiæ ſanctæ ſpeculum ſingulare, præſidia iuſtitiæ munitiſſima Angelorũ vallata cuſtodijs, & ignitarum orationum roborata præſidijs, & vt paucis verbis perſtrinxit, *Petrus Bleſenſis epiſt.* 40. *Diſciplina Monaſtica vnica eſt clauis innocentia, religionis anchora, cuſtos Ordinis, & per quam ſpiritualiter motus animi reuocantur à malo, & ſtabiliuntur in bono*, & ad rem præſentem facit illud Pſalmi 64. *Pingueſcent ſpecioſa deſerti, & exultatione colles accingentur. Induti ſunt arietes ouiũ, & valles abundabunt frumento, clamabunt etenim hymnum dicent*. Specioſa enim deſerti, quæ diuinarum ſuauitate virtutum pingueſcunt, ſunt Religioſi viri, vt conſiderauit *Hugo Victorinus ſer.* 73. dicens. *Tales enim vniuerſi deſertum ſpecioſitate ſua iuſtitia adornant, in eo conuerſantes religioſè, exemplo, verbo, ſilentio, abſtinentia, ieiunio, continentia, labore manuum, auſteritate veſtium, duritia lectorum, continuatione vigiliarum, ſpiritualium melodia cantuum, inſtantia orationum, eleemoſynæ largitate, hoſpitalitatis humanitate, cunctarum denique exercitatione virtutum, ac bonorum exhibitione operum, &c. Iſta ergo re vera ſpecioſa deſerti ſunt, & in his quæ dicta ſunt, non in carne, ſed in ſpiritu mirabiliter quotidie pingueſcunt*. Ex his propterea ſpecioſis dum Eccleſia ſancta Præſules aſſumit ſimul plebiũ exultant colles, & diœceſium valles abundant, & populi clamantes Deo hymnum dicunt. Et vt addit *S. Petrus Damian. ſerm.* 5. *de S. Nicolao. Clauſtra ſunt Paradiſus. Hic prata virentia ſcripturarum, præterfluunt lachrymarũ vndoſitas, quã de puriſſimis affectibus amor ille cœleſtis eliquat. Hic ſunt arbores erectiſſima, chori Sanctorum, nullaq; eſt, quæ non multa fructus gaudeat vbertate. Hæc eſt illa ſublimis menſa, in qua Deus eſt cibans, & cibus munerans, & munus, offerens, & oblatum, conuiua & conuiuium. Hic uggeſta ſunt omnipotentis diuitia, hic refuſa eſt gloria Angelorum*. Bene igitur Eccleſia habet vnde ex clauſtris viros aſſumat: qui in ſumma paupertate diuites, & in abiecta humilitate ſublimes Diœceſes exaltent, & abundantia diuitiarum gratiæ faciant redundare.

4 Vnde eſt, quòd in huiuſmodi ſchola eruditos ad Eccleſiaſtica miniſteria, & Prælaturas aſſumendos eſſe docuerit inter alios *S. Gregor. Papa in* 1. *Regum lib.* 6. *ad illud cap.* 16. *Veni mittam te ad Iſai Bethlehemitem*. *Sed Propheta*, inquit, *ad Iſai Bethlehemitem mittitur, rex in eius filijs prauidetur: quia ille paſtor eligitur, qui Eccleſiaſtica religione eruditus eſt, Bethlehem igitur, quæ domus panis dicitur, quid aliud, quàm vnamquamque deſignat domum Religionis? Panis namque nomine doctrina perfectionis oſtenditur. Paulo atteſtante, qui ad conuerſionem debiles excitans, ait, lac vobis potum dedi non eſcam. Nondũ enim poteratis, ſed necdum poteſtis.* 1. *Cor.* 3. *Si enim lac paruulorum eſt, panis non eſt niſi perfectorum. Vnde & de perfecti viri robore dictum eſt, Iſaiæ* 33. *In excelſis habitabit, munimenta ſaxorum ſublimitas eius, panis ei datus eſt. In domo ergo panis Rex ad vngendum quæritur, quia vtiliter promo-*

nutriuntur, qui in perfectæ conuerſationis ordine nutriuntur. Ille enim facere fortes alios poteſt, qui remiſſa & negligenti conuerſatione nutritus non eſt. In domo igitur quæritur panis; quia in promouendo Antiſtite quærendum eſt robur conuerſationis: De congregatione quidem debilis ferè nunquam accipitur perſona virtutis. Vnde eſt, quòd quantò Religiones ſunt perfectiores, & quantò magis clauſtra viros doctrina, & prudentia, & ſanctitate conſpicuos nutriunt, tantò magis Eccleſiæ dant candidatos, qui ad Diœceſes regendas ſint aptiores. Propterea S. *Ambroſ. epiſt.* 82. *ad Eccleſiam Vercellenſem*, referens eius Eccleſiæ in eligendo Epiſcopo prouidentiã dixit. *Quod ſi in Eccleſijs tanta ſuppetit ordinandi Sacerdotis conſideratio, quanta cura expeditur in Vercellenſi Eccleſia, vbi duo pariter exigi videntur ab Epiſcopo, Monaſterij continentia, & diſciplina Eccleſiæ?* Non enim dubium eſſe poteſt, quòd Religioſa continentia, & morum moderatio non ſit aptiſſima in Epiſcopo ad bene regendas plebes.

5 Vnde eſt quod ab initio Eccleſiæ naſcentis vſque ad hæc tempora Sedes Apoſtolica ex clauſtris accipere Epiſcopos conſueuit, & ſic expedire iura ipſa decernunt, *cap. de Monachis ex Innoc. ep. 2. ad Victorium cap. 10. & cap. Monachos quoque ex Siricio Papa ad Iſimeriam epiſt. 1. cap. 13. 16. q. 1. & cap. vnico 18. q. 1. ex Concilio habito apud Anthen. Et ex cap. nullus Religioſus, & cap. ſi Religioſus, & cap. quorundam de elect. in 6. & Clem. Cum ratiani, de electione.* Vnde eſt, quod à naſcentis Eccleſiæ exordio vſque ad hæc tempora penè infinitos Antiſtites de clauſtro in Eccleſia plebis exaltatos ſcimus. Nam & de ſola Benedictorum Familia vſque ad ſua tempora *Trithemius lib. 4. de vir. Illuſt. cap.* 129, & 170. quinque mille, & ſeptuaginta; eoque ampliùs collegit. & de Ord. Prædic. *S. Anton. p. 3. tit. 23. cap. 10.* vſque ad ſuam ætatem centum & viginti quinq; profert Piodius verò, ad ſua vſq; tẽpora ea Patriarch. Archiep. & Epiſc. plus quã 850. numerat. Et ex vnaquaq; Religione ſi recenſeantur, in immenſũ creſcet horum Antiſtitũ numerus. Tanta enim fuit antiquitus Monaſtici nominis authoritas, vt vbiq; ea ſulis fermè monaſterijs vocarẽtur Epiſcopi. Et cum de vna S. Martini Familia narraſſet S. Sulpitius plures fuiſſe factos Epiſcopos, ſubdidit, *Quæ enim eſſet ciuitas, aut Eccleſia, quæ non ſibi de Martini Monaſterio cuperet Sacerdotes.* Et aduertit *Platus de bono ſtatus Relig. l. 2. cap. 29.* quòd in Græcia adeo hic mos adoleuit, vt hodie quoque in ſuo illo ſchiſmate nullum niſi monachum conſecrent Patriarcham, aut Epiſcopum. Et ſi de Cardinalibus loquamur in Religione Benedictina, *Trithemius l. 4. de viris illuſtr. cap. 21.* 184. fuiſſe teſtatur *& Volaterranus lib. 21. apud Pennotum in Hiſt. Canon. Regul. l. 3. cap. 53. ex eodem Ord. Canon. regul.* 300. ad Cardinalatum aſſumptos recenſet in Ordine Prædicatorum vſque ad hæc tempora 42. ad tantam dignitatem fuerunt exaltati.

6 Sed & ad ſummum Eccleſiæ vniuerſalis Apicem quot & quanti de clauſtris aſcenderunt? Regulares Monachi, aut Religioſi, Eremitæ, aut Clauſtrales fuerunt, Theleſphorus ex Græcia magna anachoreta, Antherus Petilianus natione in Sardinia monaſticam vitam ducens, Dionyſ. Calaber Anacoreta, S. Gregor. I. Monachus S. Benedicti Bonifacius IV. ex Monacho S. Sebaſtiani extra Vrbẽ, S. Leo I. S. Gelaſius I. S. Felix III. Honorius I. ex Canonicis Regularibus, Adeodatus I. ex Monacho S. Eraſmi in Cœlio Monte, Agatho I. Monachus Ordinis S. Equitij, Leo II. Benedictus II. Sergius I. Canonici Regulares, Gregor. II. ex Monacho S. Benedicti, Zacharias I. Canon. Regular. & poſtea Monachus S. Benedict. Stephanus III. ex Canon. Regul. Leo III. & Canon. Regul. primum, deinde Monachus Bened. Paſchalis I. ex Abbate Benedictino Eccleſiæ S. Stephani Eugenius II. Sergius II. Leo IV. Benedictus III. Formoſus ex Canon. Regular. Ioan. IX. ex Monacho S. Benedicti, Benedictus IV. ex Canon. Regul. Leo V. ex Monacho S. Bened. Landus ex Canon. Regul. Siueſter II. ex Monacho Floriacen. Sergius IV. Monachus S. Benedicti, Ioan. XIX. ex Monaſterio S. Anaſtaſij Monach. Benedict. Stephanus X. Canon. Regul. S. Lamberti Alex. II. Canon. Regul. Victor. III. Monach. Benedict. Gregor. I. Vrbanus II. Paſchalis II. ex Monaſter. Cluniacen. Lucius II. ex Canon. Reg. Monaſterij S. Crucis in Hierusal. Eugenius III. ex Abbate Monaſt. SS. Vincentij & Anaſt. Anaſtaſ. IV. ex Canon. Regul. & Abbate S. Rufi Aurelianen. diœc. Hadrianus IV. ante Abbas S. Rufi iuxta Valentiam Cauarum. Alexander III. in Piſana Eccleſia prius Canonicus Regul. Innoc. III. & Honor. III. ex Canon. Regul. & ex Ord. Præd. Innoc. V. Benedictus XI. & Pius V. ex Ordine verò Minorũ, Nicolaus IV. Alexander V. Sixtus IV. & Sixtus V. & ex Abbate Montis Frigidi Ord. Ciſterc. Benedictus dictus XII. Clem. VI. iam Abbas Domus Dei Claramontis Ord. S. Benedicti, Vrban. V. iam monaſticam vitam in Cluniacen. Monaſt. profeſſus, & ex Anacoreta Cœleſtinus V. ex Cœnobio S. Georgij in Alga Eugenius IV. Paulus verò IV. nedum Religioſus, ſed fundator Religionis Clericorum Regular. De horum autem meritis conſulendi ſunt Anaſtaſius, Platina, Baronius, Brouius, Ciacconus, & alij, qui vitas Pontificum deſcripſerunt.

7 Denique quantùm Eccleſiæ interfuerit ſemper aſſumere ex diſciplina Regulari edoctos, & in camino religioſæ obedientiæ igne probatos viros, oſtenderunt Baſilius, Nazianzenus, Io: Chryſoſtomus, Gregorius I. & VII. Leo I. Agatho, Gelaſius, Auguſtinus, Fulgentius, Proſper, Hilarius, Anſelmus, Damianus, Laurentius Iuſtinianus, Antoninus, Bonauentura, Albertus Magnus, Didacus, Thomas de Villa noua, & tot alij innumerabiles ex clauſtrorum ſchola ad Eccleſiarum magiſterium aſſumpti, quorum doctrina fulget Eccleſia, & virtutum radijs emicat.

8 Nec obſtat, quod ex vna parte non deſinunt in Eccleſia Clerici ſeculares moribus, & doctrina inſignes, & præcipuè iuris Canonici conſultiſſimi, qui ad regendos Epiſcopatus idonei ſunt, etiam magis, quam Religioſi, qui Canonum & legum Ciuilium notitiam minorem habent; Ex alia verò parte Regulares Eccleſiæ vtiliores eſſe poſſunt, ſi manentes intra clauſtra Epiſcopis cooperentur, & in partem ſolicitudinis illorum aſſumantur, vt doceant, prædicent, Sacramenta adminiſtrent. Hoc inquam non obſtat. Cum enim ad regendas diœceſes promouendi ſint, qui ad tantum onus ſunt robuſtiores, & ad tale officium digniores, & vtiliores ex præſcripto *Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat.* & aliàs in Eccleſia partialitas eſſe non debeat,

bceat,

beat. *Non enim eſt diſtinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum Rom. 10.* Ideò ſine diſtinctione ex ſecularibus, vel ex Regularibus, ij exaltandi ſunt ſuper Sedes Epiſcopales, qui ad plebem docendam, & in finem æternæ vitæ dirigendam aptiores ſunt. Et vt ex monumentis Anglorum *add. ad Bedam refert* Reuerendiſs. *Lucarinus de Epiſc. Regul. cap. 1. n. 54.* Cum priùs in eo Regno decretum fuiſſet, vt ex ſolis Monachis aſſumerentur Epiſcopi, & poſtea in alio Regni conuentu generali contenderent aliqui, vt decernerentur, quod ſoli Clerici in Epiſcopos promouerentur, Crucifixi effigies audientibus cunctis dixit. *Nõ fiet, non fiet, indicaſtis bene, mutaretis nõ bene.* Quod ſi ſeculares Clerici regulares antecedunt regulares in Iuris poſitiui peritia, & regulares præſtant in notitia Theologiæ ideoque & in cognitione iuris naturalis, & diuini; quæ eſt ſummè neceſſaria Epiſcopis, atque requiſita ad ea munera, quæ ſunt propria Epiſcopatus, nimirum docere Fidei myſteria, eaque tueri, Dei verbum prædicare, mores ſubditorum componere, eoſque in ſemitam mandatorum Dei verbo, & exemplo deducere. Nam aliàs cognitio cauſarum forenſis & iudicij contentioſi, ad quod Iuriſprudentia eſt neceſſaria, ſufficit quod in Epiſcopo ſit talis qualis, cum omnino deceat vt Epiſcopus huiuſmodi cauſas per Vicarium, & delegatos cognoſcat, & ſicut Moyſes fecit, eas alijs dijudicandas committat. Quod conſiderauit, *Ludouicus Granaten. in concion. de off. Epiſc. 2. p. §. 12.* cuius verba refert *Reuerendiſs. Lucarinus de Epiſc. Reg. cap. 1. num. 54.* & ſunt ſequentia. *Vides doctrina potiſſimùm, & Religionis curam Summo Paſtori Moyſi eſſe commiſſam: litium verò & cauſarum ſeculi contentiones, veluti tanto indignas Præſule, ad inferiorum iudices relegatas.*

9 Quamuis non detur excellens Theologus, qui canones non intelligat, & per illos cauſas decernere neſciat; cum lex naturalis, & diuina det principia ex quibus deducti ſunt canones veluti concluſiones. Vnde eſt, quòd ex Canoniſtis & Iuris Ciuilis peritioribus plures fuerunt, qui quia Theologi non erant, & legis naturalis diuinæ Theologiam non callebant notitiam, peſſimè canones intellexerunt, quòd verò Regulares etiam non Epiſcopi Eccleſiæ vtiles ſint, veriſſimum eſt. Nam vt conſiderauit P. Fr. Ignatius Galuarus Ord. Præd. *lib. 1. Diſcurſuũ cap. 1. diſc. 9. S. Io. Chryſ. hom. 14. in 1. ad Timot.* dixit. *Religioſi tranquillo in portu nauigant, ac veluti luminaria ſunt ſublimi de loco nauigantibus fulgure iter arripientes in littora placido ſedent, omnes ad quietem ſuam inuitantes, ac pertrahentes, neque naufragium pati ſinentes eos, qui ſe intuẽtur, non permittunt in tenebris degere eos, qui ſuas aſpiciunt ſedes.* Nihilominùs decet vt iſti nedum vt delegati, ſed vt Ordinarij præficiantur diœceſibus, quibus tantò vtiliores eſſe poſſunt, quanto maiori vigeant poteſtate. Non deficientibus interim alijs, qui tanquam miniſtri inferiores pro ſalute populorum deſudent.

10 Cæterum ſi de ſecularibus non Clericis, ſed laicis eſſet ſermo, dicendum eſſet hos regulariter non eſſe aſſumendos in Epiſcopos, vt decreuerunt S. Cœleſtinus ad Epiſcopos Apuliæ, & Calabriæ epiſt. 2. & habetur, *cap. Quid proderit* & S. Leo epiſt. 85. aliàs 87. ad Epiſcopos Africanos, & habetur *cap. Statuimus diſt. 61.* & ibid. *cap. Bene ſat. S. Greg. lib. 10. epiſt. 23. Paſſiuo Epiſ.* decernitur, vt ordinandus in Epiſcopũ prius vel fiat Monachus, vel ſubdiaconus. Et raros eſſe ſeculares, qui vitam Epiſcopatu dignam ducant, ſatis indicat S. *Bernar. epiſ. 8.* benè aduertens, quòd ſi aliquando contingerit, quòd ſecularis promotus ad Epiſcopatum vtilis fuerit, *& de quo veraciter dici poſſit, hæc mutatio dexteræ excelſi, non tam exemplum, quam miraculum afferre debeat.*

11 Quantùm verò ad ſecundam conſiderationem, an ſcilicet Religionibus expediat, vt ex eis Epiſcopi, aut Cardinales, aut ſummi Pontifices aſſumantur, primò diſtinguendum eſt. Nam Religiones ſumi poſſunt, vel vt ſunt partes Eccleſiæ vniuerſalis, vel vt ſunt corpora ad inuicem & ab alijs omnibus partibus Eccleſiæ diſtincta. Nam quia bonum totius diuinius eſt, ad quod bonum partiũ ordinatur tanquam ad finem; vnde expedit, vt tales ſint partes, quales requirit totius perfectio, & in caſu periculi iuſtum eſt, & expedit, vt pro ſalute & conſiſtentia totius pars periculo exponatur, & imò pereat, ſi opus ſit: certum eſſe debet quod quotieſcumque Eccleſiæ expedit aliquem Regularem ad Epiſcopatum aſſumere, id etiam expedit Religionibus, etiam ſi illæ ex hoc aliquod incommodũ patiantur. Quod probauit S. Auguſt. *Epiſ. 81.* ad Eudoxium, prout habetur cap. *Vos autem. 16. q. 1.* *Vos autem fratres,* inquit, *Exortamur in Domino, vt propoſitum veſtrum cuſtodiatis, & vſque ad finem perſeueretis: ac ſi quam operam veſtram mater Eccleſia deſiderauerit, nec elatione auida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis; ſed miti corde obtemperetis Deo, cum manſuetudine portantes eum, qui vos regit, qui dirigit mites in iudicio, qui docet manſuetos vias ſuas, nec veſtrum otium neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: cui parturienti ſi nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini non inueniretis.* Ex quo loco Caluinus *lib. 4. Inſtit. cap. 13. §. 8.* apud Bellarm. *lib. 2. de Monach. cap. 6. §. Secundò dicit.* in conſequenter deduxit, quod olim pij viri, qui Monachi fiebãt, hoc tantùm intendebant, vt in monaſtica diſciplina ſe præpararent ad Epiſcopatum, quoniam imò bene ponderatis Auguſ. *verbis apparet*, quòd quidem etiam tunc conſuetudo Eccleſiæ erat, vt ex monaſterijs Epiſcopi acciperentur, ſed quod Sancti illi Monachi potiùs inuiti monaſteria relinquebant, vnde locum habere potuit exortatio Auguſ. quod ſcilicet, vti explicat Turrecremata, ſicut non debebant ſe Epiſcopatibus ingerere, ſic nec oblatos poterant licitè finaliter recuſare, prout etiam ſupra cum D. *Th. a. 2.* explicatum eſt. Sic ergo expedit Religionibus Summo Pontifici obedire, & licet conueniat vocatis aliqualiter, & cum humilitate recuſare, finaliter tamen id facere eſt illicitum.

12 Sed ſi loquamur de Religionibus ſecundùm propriam illarum perfectionem, & de eo quod illis expedit, vt ſunt particularia corpora in Eccleſia proprijs animata legibus, dicendũ eſt quòd ex eis aſſumi Epiſcopos nõ expedit, & expedit, & ſimpliciter loquẽdo nõ expedit potiùs, ſeu nõ expedit vt plures, ſed ſolum pauci ex eis aſſumantur. Quantũ ad omnes partes explicatur primo & probatur aſſertio hoc dilemmate: Vel enim Religioſi aſſumẽdi non ſunt viri excellentis virtutis, ſed potiùs ad regendas Eccleſias inepti, vel minùs apti ex defectu

que

ſiue ſcientiæ, ſiue prudentiæ, ſiue morum, & præcipuè ſi ſint incontinentes, aut auari, aut ambitioſi, & ſuperbi, qui ſe ingerant Prælaturæ, eamque quærant, & ſubeſſe neſciant, ſed præeſſe ambiant, vel ſunt viri excellentis virtutis, & ad docendum, & regendum ſubditos apti: ſi de primis loquamur videri poterit, quòd valdè expediat Religionibus, quòd oues illæ putridæ aptæ ad corrumpendum ouile exeant; ſed non ita eſt, quia huiuſmodi cum non niſi in perniciem ſui & animarum præſint, nõ ſine immenſo præiudicio honoris, & famæ ſacrorum ordinum eſt, quod ex eis prodeant, qui ſint ſcandalum ſuis ouibus eaſq. ad ruinam inducant. Iſtis enim Epiſcopatus ambientibus conuenit illud S. Leonis Papæ Epiſt. ad Africanos 85. *aliàs 87. cap. 1. vt habetur cap. Miramur. d. 61. Principatus inquit, quem, aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupauit ipſius initiq eſt pernicioſus exemplo, & difficile eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.* Vnde inter alia duo hinc mala oriuntur. Primùm eſt quòd ambitio viuus ſi vincat, & obtineat, quãplures ambitioſos facit exemplo ſuo: Secundum eſt, quòd vt frequenter iſti promoti peſſimi præſides ſunt. Et bene de illis apud reuelationes S. Brigittæ *lib. 6. cap. 65. habetur. quod Prælati, qui ambiũt honores ſimiliores sũt meretricibus quia decipiunt animas malis exemplis ſuis.* Et excellenter illas deſcripſit *Cyprianus de dupl. Martyr.* ſic dicens: *Si ad munus aliquod Eccleſiaſticum vocentur, videas quoſdam ex illis facillimè vinci delicijs, impatientiores iniuriarum, appetentiores vindictæ, quàm quiuis alius ſit ex media plebe.* Huiuſmodi ergo ſi inueniantur in Religionibus coerceantur intra clauſtra, ne vitiorum ſuorum malus odor Eccleſiam conturbet, & clauſtrali diſciplina præmantur, & intus lateant, quia non titiones infernali igne fumigantes, ſed lucernæ ſcientia & charitate fulgentes exaltari debent ſuper candelabra, vt luceant.

13 At ſi aſſumendi in Epiſcopatus ſint viri excellenti virtute prædit, conſiderandum eſt, quòd etiam in ſanctioribus ordinibus iſti rariores ſunt, eiſq; ſacri ordines ſummopere indigent ad regularem diſciplinã, vel conſeruandam ne laxetur, vel reparandam, ſi fuit laxata, vnde nõ ſine damno ſacrorum Ordinũ viri ab eis in virtutum ſtudio nutriti ab eiſdem auferuntur. Et licet ſi ex his rariùs pauci aliqui aſſumantur, damnum poſsit non eſſe magnum, & conſiderandum, tamen non ſine maximo præiudicio Diſciplinæ Regularis viri virtutis frequentiùs, & in multitudine extraherentur, quia & Religiones ad ſui conſiſtentiam maximè indigent viris doctis & pijs, qui illas regant, & dirigãt. Ideo *Gloſſa in cap. Hinc eſt, v. nunquam, 16. q. 1.* benè aduertit, quòd fuit priuilegiũ monaſterij, & Xenodochij Auguſtodunen. cõceſſum illi à Sancto Gregorio vt nõ cogeretur tradere ſuum Abbatẽ, ſi eligeretur in Epiſcopũ. Quia vbi Monaſteria habent viros motibus, doctrina, & prudentia conſpicuos, inſignis gratia eſt, vt eis non priuentur, nec etiam, vt in Epiſcopos aſſumantur. Et in cronicis Ord. Præd. *par. 1. li. 3. cap. 46.* adeſt Epiſtola Vmberti Generalis ad B. Albertum magnum, in qua quàmplura damna recenſentur, quæ ipſe metuebat ſuo ordini futura ex eius aſſumptione ad Eccleſiam Ratisbonenſem.

14 Vnde aſſertio confirmatur, nam ſi Religionibus non eſſet melius ſuos nõn aſſumi ad Epiſcopatus, nec de eis non acceptandis non darentur iuſtæ leges, & vota religioſa, quia quod bonum eſt iuſtè non prohibetur, & votum non niſi de meliori bono eſt. Et nihilominùs de non acceptandis Epiſcopatibus liberè & ſponte, & extra caſum præcepti neceſſitantis dantur leges, & vota. Sic enim in Societ. Ieſu adeſt lex *Conſtit. par. 10. §. 6.* vt Religioſi illius ordinis voueãnt nedum ſe quidquã non acturos, vt Prælationem, ſeu dignitatem extra ordinem obtineant, ſed nec conſenſum præſtituros, vt eam obtineant, niſi obedientia eius, qui id ſub pœna peccati poteſt præcipere eos compulerit; abſolutè igitur potiùs meliùs eſt ipſis Religionibus vt ex eis non aſſumantur ad Prælaturas, & Dignitates extra illas, cum & ſuppoſita aſſumptione meliùs ſit vt Religioſi electioni non conſentiant niſi cõpellantur ex obedientia, cum hoc ſit materia voti, & hoc votum ſit laudabile, & à Summis Pontificibus approbatum; cum imò Vrbanus Octanus in ſuis Conſtit. *Honorum* 165. illud approbauerit, & imo à ſolo Pontifice eſſe diſpenſabile iudicauerit et declarauerit. Et ex eadem *Conſtit.* habetur, quòd idem votum emittũt Diſcalceati Carmelitæ, & alij Religioſi. Et meritò hoc iudicatum eſt meliùs eſſe, & eſſe poſſe materiam voti: tum quia Religiones indigent pro ſui conſeruatione viris doctis, & pijs. Tum quia vtile eſt Religionibus, vt auferatur occaſio ambitionis, quæ aliàs in vniuerſitatibus eſt omnium malorum mater. Tum quia Religioſi vtiliſſimi poſſunt eſſe Eccleſiæ etiam manentes intra clauſtra.

15 Idem ampliùs confirmatur ex teſtimonio Sanctorum, qui Religiones inſtituerunt. Sic enim Sancti Dominicus, & Franciſcus inuitati ab Vgolino Cardinali, qui poſtea fuit Pontifex Gregorius Nonus, cum illis Cardinalis dixiſſet conueniens fore, ſi Epiſcopatus ſuis fratribus ſelectioribus cõferrentur, reſponderunt ambo ſe nunquam in eam rem conſenſuros. Addidit verò S. Dominicus. *Fratres mei ſublimem ſatis prædicatorum ſtatum habent, ſi illum valeant æſtimare*, & Sanctus Franciſcus ſubiunxit. *Fratres mei ideo Minores vocantur, vt nunquam ſuper terram fieri appetant maiores, ſed propria vocationis ſubmiſſione contenti, meliùs Eccleſiæ vtilitati inſeruire valeãt.* Et S. Ignatius ſimilibus rationibus induxit Paulum Tertium, vt Societatis inſtitutum in hac parte illæſum conſeruaret.

16 Spectato ergo ſolo obiecto melius eſt & magis expedit Religionibus paucos ex ſuis aſſumi ad Epiſcopatum, quem nec licet illis appetere omninò & procurare, & imò conuenit oblatum recuſare vt explicatum eſt ſupra *a. 1. & 2.* Nec obſtat, quod ex aſſumptione ſuorum ad Epiſcopatũ Religionibus accreſcat honor & æſtimatio, vt ex S. Bernardo *Epiſ. 142.* ad Monachos Alpenſes probat *Reuerendiſſ. Lucarinus d. cap. 1. n. 44.* Quoniam vt ex *S. Auguſ. lib. 19. de Ciuit. Dei* probat *S. Thom. quodl. 5. a. 22.* in his non eſt quærendus honor, atque potentia, & appetere Epiſcopatum ratione honoris, aut aliorum bonorum circumſtantium eſt illicitum, vt ſupra *art. 1.* proba D. *Th.* Prætetquàm quòd maius eſt dedecus, quod poteſt Sacris Ordinibus aduenire, ſi ex eis aſſumpti Epiſcopi muneri non reſpondeant, & ideo illis tutius eſt huiuſmodi periculo non ſe exponere, & honore, qui

virtutem & obſeruantiam Regularem conſequitur contentas eſſe.

17 *Et* neque obſtat, quod Epiſcopatus ſit opus Maioris perfectionis, & ſit actus altiſſimæ charitatis; Religioſos verò decet ex charitate ſalutem animarum procurare. Reſpondetur enim, quòd vt adnotauit *Caiet. ſupra a. 4. ad 3.* perfectio ſtatus Epiſcopatus eſt alterius generis, & longe diuerſa à perfectione ſtatus Religionis, vnde nec Religioſo licet ex proprio iudicio ſe mouere, vt Epiſcopatum obtineat, vt dixit *D. Th.* & explicatum eſt ſupra *art. 2.* Quamuis verò ex iudicio ſuperioris bonum ſit Religioſis imponi onus Epiſcopale pro ſalute animarum, tamen quia Epiſcopalis functio onus eſt etiam Angelis ad portandum formidabile *Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. de reform.* et eſt plenum periculi, et requirit diuinum hominem, et cum habeat adiuncta honorem, reuerentiam, et diuitias, parum etiam conuenit humilitati Religioſæ, et poteſt eſſe occaſio ruinæ aſſumptis, et ijs, qui non aſſumuntur, ſed cuperent aſſumi; ideo ſic expedit aliquos aſſumi ex Regularibus, ſi adſit Eccleſiæ neceſſitas, quod tamen Religionibus ipſis, et eorũ ſtatui melius eſt, et ſecurius vt Religioſi, ſuæ humili paupertati relinquantur. Nec Religioſis per hoc deperit meritum operis Epiſcopalis ſi in humilitate Deo ſeruiẽtes, et iuxta ſuas leges vtilitati animarum operam dantes, parati etiam ſint iubente ſuperiore onus Epiſcopalis charitatis ſubire.

18 Quamuis econtra, nec ſit contra paupertatem, et humilitatem Religioſam ſi Religioſi ſuæ aſſumptioni ad Epiſcopatus, et Prælaturas conſentiant, Quidquid in contrarium muſitauerit *Petrus Abælal. in Sermone de S. Io. Baptiſta* Vt enim docuit *S. Th. ſupra in hac quæſ. a. 3.* & ibid. explicat *Caiet.* Non eſt neceſſe, quòd electus in Epiſcopum comparet ſe alijs, et ſe alijs digniorem exiſtimet, ſed ſufficit, quod ſe non cognuſcat indignum. Nã et digni electio eſt valida, et conſeruanda

19 Hæc quidem de Epiſcopatibus dicta ſunt. Nam de Cardinalatu, ad quem pauci aſſumi poſſunt, cum numerus eorum ſit determinatus, et ad eum conueniat aſſumi ex omni hominum natione, dicendum eſt expedire, vt aliqui ex Religionibus aſſumantur ad tantam dignitatem, Ratio eſt, quia huiuſmodi dignitas non eſt omninò extra ordinem Regularem. Cum enim Pontifex ſit omnium Prælatus Regularium, et Cardinales ſint Papæ Aſſiſtentes. Tenent enim in Eccleſia locum 70 ſeniorum quos Moyſes ſibi adiunxit, *Deut. cap. 17.* vt, *ex cap. per venerab. lem §. rationibus, qui filij ſint legitimi* tradũt cõmuniter Canoniſtæ. Vnde et cẽſentur in hac parte ſucceſſiſſe Apoſtolis, pro quãto illi à Chriſto ad vniuerſale Eccleſiæ gubernium miniſtri aſſumpti fuerunt, vnde et in iure Conſiliarij Papæ dicti ſunt à Pelagio, *cap. in Parochia 16 q. 1. a. 7. Synodo cap. Conuenientibus 1. q. 7.* à *Gregorio Magno cap. Eccleſiaſticus 12. q. 2.* Vnde eſt quod Cardinales aſſiſtunt Pontifici, etiam in Regulariũ gubernio, vnde adſunt Congregationes Epiſcoporum et Regularium, et ſuper ſtatu Regularium; ideo maximè expedit, vt inter illos ſint aliqui aſſumpti ex ſacris Religionibus, qui valdè calleant regulas ordinum, et modum, quo ipſi regi debeant differenter præ alijs Eccleſiaſticis, et qui illorum cauſas tanquam proprias, dulciori charitatis intuitu reſpiciant, et diffiniant.

20 Inde eſt quod Religionum multò magis intereſt, ſi ex Cardinalibus aſſumptis ex eis aliquis in Summum Pontificem eligatur. Summus enim Pontifex etiam eſt Religionum Generaliſſimus, et proprius Prælatus. Vnde eſt, quòd huiuſmodi Præſulatus nec eſt cenſenda dignitas omnino extra ordines Regulares, nec non poteſt nõ expedire ſũmopere illis, ſi aliàs dignus ex Clauſtris ad tantam dignitatem exaltetur, et ex ſuis habeant ſummum earum Prælatum. Quod et experientia confirmatur ſi inſpiciãtur beneficia ampliſſima et maxima, quæ ex Pontificibus aſſumptis ex Clauſtro Religioſi ordines conſecuti ſunt.

21 Quantùm verò ad 3. conſiderationem an aſſumi ad Epiſcopatus expediat Religioſis aſſumptis, ſi loquendum ſit ex genere dicendum eſt, quòd cum, vt ſupra *a. 21 ex D. Th.* probatum eſt, melius ſit Epiſcopatus etiam oblatos recuſare ſalua ſemper obedientia & habetur ex *S. Aug. l. 19. de Ciu. c. 19. & epiſ. 148. ad Valeriam, relat. cap. ante omnia d. 40. & ex S. Greg. 1. part. Paſtor. cap. 6. & 7. & lib. 6. epiſ. 5. relat. cap. in ſcripturis. 8 q 1. Et leg. Si quemquam 39 C. de Epiſ. & Cler.* Quoniam quando ſine culpa poteſt Epiſcopatus recuſari, & eſt ex parte Religioſi, & quantum ad propriam æſtimationem ſecurius, & charitati fraternæ ſatisfacit Religioſus, ſi ſit paratus ad onus Epiſcopale, ſi Superior cum præcepto illud imponat; dicendum eſt, quòd potiùs Epiſcopatus non expediunt ijs, qui ad eos vocantur propter arduitatem operis, & magnitudinem obligationis, & periculum miniſterij *Suarez tom. 4. de Relig. tr. 10. l. 6. c. 8 n. 21.* In indiuiduo vero loquendo, an omnibus penſatis huic vel illi expediat eſſe Epiſcopum, Deus ſcit, & indiget ſpeciali Dei auxilio, vt dignoſcatur. Tot enim Sanctis Epiſcopis, qui vitam æternam per opus Epiſcopale conſequuti ſunt, fuit expediens, ſed ijs quibus Epiſcopatus fuit damnationis occaſio expediens non fuit. Poſſunt Epiſcopi benè, & regulariter, & ſanctè viuere, ſi volunt, vnde eſt, quod per ſe loquendo Epiſcopatus nulli eſt perditionis occaſio, vt ad Dracõtiũ ſcripſit S. Athanaſius, dicẽs. *Quapropter cum iſtiuſmodi habeas exemplo, dilectiſſime Draconti, ne dicas, ne dicentibus credas Epiſcopatum eſſe cauſam peccati, aut quòd inde naſcantur occaſiones delinquendi. Licebit tibi in Epiſcopatu eſurire, ſitire cum Paulo; licebit vinum non bibere, ſicut Timotheus fecit, & ieiunare frequenter, vt Paulus ſolitus, ita vt ſecundùm illum ieiunans alios ſermonibus nutrias, & ſitiens abſtinendo à potu, alijs docendo, potum præbeas. Ne igitur talia obijciant conſiliarij tui. nouimus enim Epiſcopos ieiunantes, & Monachos comedentes* Sed & ex alia parte, quod Epiſcopi in magno verſentur periculo ſalutis docet *Aug. epiſ. 148. & Greg. 1. p. Paſtoral cap. 8. et Auctor imperfecti apud Chryſ. hom. 35.* & apparet ex tot, & tãtis Sãctiſſimis viris, qui vel medijs inſolitis ſe inhabiles ad Epiſcopatus reddiderunt, vel eos recuſarunt conſtanter, vel non niſi inuiti receperunt, proue ſupra *ar. 2.* dictum fuit, & latè recenſet *Suarez tom. 4. de Relig trac. 10. li. 6. cap. 9.* Vnde nõ eſt dubiũ, quod in Religioſis melior nõ ſit tranquillitas clauſtri, & quies Religioſa, quàm labor Epiſcopalis, Sic enim & *S. Greg. lib. 11. Epiſ. 4.* nolens concedere Vrbicinium Abbatem electum in Epiſcopum dixit. *Sed quia cæte-*

ris

ris ſic eſt aliquis præponendus, vt dum ipſe exteriùs proficit, interiùs non decreſcat, quietem ipſius turbare non poſſumus, ne eam eam de altiora producimus, minorem illum ſe ipſo fieri miſſum in fluctibus compellamus. Quamobrem concluditur, quod Epiſcopatus etiam oblatos melius ſit Religioſis recuſare, illoſque non niſi ex obedientia recipere, maximè vbi Epiſcopatus adiunctas habent diuitias, & honores. Nam horum reſpectu etiam promptitudo ad obediendum de facili ſuſpicione non caret, quod homo magis ſe ipſum, quàm Deum quærat. Quàm nis vbi *Epiſcopatus* pro præbenda non habent niſi labores, & pericula ſalutis, & vitæ, ſicut ſunt in partibus infidelium, promptitudo recipiendi illos & obedientia ſuſpicione careat & ædificet. Et eò magis, quòd ſecluſo præcepto ſuperioris valdè difficilis eſt caſus, in quo charitas obliget ad ſuſceptionem Epiſcopatus. Cum huiuſmodi ſuſceptio aliàs ex genere non ſit quid melius reſpectu Religioſi, vt habetur *ex cap. Per tuas, de voto*, Et nõ acceptando conſulitur bono ſpirituali non acceptantis, quia acceptando timeri poteſt, & propriæ ſalutis periculum, & deceptio in iudicio, propter naturalem affectum honoris, & excellentiæ.

22 Quod tamen refertur dictum à Ioanne Andreæ, quòd ſcilicet Regularium Epiſcopatus ſit quædam ſubtilis Apoſtaſia, eſt falſum prorſus, & irreligioſum, & contra honorẽ Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & totius praxis *Eccleſiæ* ſanctæ prolatum, vt aduertit etiam *Nauar. conſ. 9. n. 10. de donat.* & ex eo conſiderauit *Reuerendiſſ. Lucarinus de Epiſ. Regal. cap. 1. na. 1.* Neque enim ab ordine, & profeſſione recedit Religioſus, qui legitimè ad regendas Diœceſes aſſumitur, ſicut & expedire Eccleſię Sanctæ ideoque & Religionibus, & Religioſis quatenus *Eccleſiæ* ſanctæ membra ſunt, iura ipſa, & *Eccleſiæ* praxis comprobarunt.

SVMMARIVM.

1 *De Epiſcopis titularibus error Marci Antonij de Dominis, & aliorum n. 23.*

2 *Epiſcopi titulares ſunt vere Epiſcopi, & ex iuſta cauſa expedit eos ordinari. n. 24. & ſeqq.*

3 *Ordo Epiſcopalis in ſui ſubſtantia exiſtentia non pendet ab exiſtentia ſubditorum. na. 25. & ſeq.*

4 *Multipliciter dicitur iuriſdictio & Epiſcopi titulares eam habent, & non habent. na. 26.*

5 *Ab initio Eccleſiæ ordinati Epiſcopi titulares. 27.*

6 *Sancti Linus, Cletus, Clemens ordinati coadiutores S. Petri. n. 28.*

7 *Cur Eccleſia prohibuerit Presbyteros & Diaconos ordinari ſine titulo. n. 29.*

8 *Epiſcopi titulares non ordinantur ſine titulo, & ſine facultate vnde ſe ſuſtenent. nu. 30.*

9 *Epiſcopus titularis qualiter ſit ſuæ Eccleſiæ ſpõſus. n. 31.*

10 *Epiſcopatus habet pro fine opus, ſed in ſui conſiſtẽtia nõ pendet ab actuali exercitio operis. n. 32.*

11 *Epiſcopi titulares admitti debent ad Cõcilia. n. 33*

12 *Ex Clem. In pleriſque non poſſunt promoueri Epiſcopi titulares præcipuè Religioſi, niſi à Pontifice. num. 34.*

13 *Ex cauſa iuſta etiam Regulares promouentur ad Epiſcopatus titulares. n. 35.*

An expediat Regularem aſſumi ad Epiſcopatum Titularem.

23 INſignis Nebulo Marcus Antonius de Dominis *lib. 2. de Republ. cap. 7.* Epiſcopos Titulares per ludibrium vocans Nullatenſes, ait eos contra diuinam formam inſtitui, eſſeque merani varietatem illis attribuere *Eccleſias* in partibus infidelium, eoſque nullum accipere Ordinem *Epiſcopalem*, nec habere ius ſuffragij in Concil. Generalibus, ſolumque valere ad vanum ambitionis titulum in Curia Romana, et ad externum habitum deſcendum, præcedentiaſque vanitatis habendas. Ita ex eo refert *Granina tom. 4. par. 2. diſp. 1. art. 3. pag. 331.* Mouetur vero ex *cap. Sanctor. diſt. 70.* Tum quia non datur, nec dari poteſt ſponſus ſine ſponſa, *Epiſcopus* vero ſponſus eſt, et ſponſa *Eccleſia*. Tum 3. Quia Ordo *Epiſcopatus* intrinſecè importat officium, opus, et miniſterium. Nam et *qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. 1. Tim. 3.* igitur qui recipit *Epiſcopatum* ſine *Eccleſia* Ordinem non ſuſcipit *Epiſcopalem*. Tum quia ferrè ſuffragium in Concilijs pertinet ad iuriſdictionem *cap. ſicut Sancti diſt. 15.* qua carent *Epiſcopi* Titulares. Quod etiam aliqui exiſtimauerint hos *Epiſcopos* Titulares eſſe abuſiuè *Epiſcopos ex Mandoſ. & Gomez refert Barboſa de off. & pot. Epiſ. par. 1. tit. 1. ca. 6. n. 15* vbi etiam quod ij ith[illegible] minùs honorificis ſoliti fuerint ab aliquibus affici.

24 Quæſtio hæc incidenter à nobis tangitur, et eius reſolutio potiùs ſupponitur tanquam certa et indubitata, quam inueſtiganda et probanda proponatur. *Et* contra Antonium de Dominis plures et præcipuè ex Ordine Prædicatorum. Grauina loco citato, et F. Nicolaus Coffeteau *Epiſcopus* Maſſilienſis egregiè diſputarunt. Supponitur igitur primò tanquam omninò certum et fide tenendum, quòd Epiſcopi titulares ſunt verè *Epiſcopi*, et vt tales habendi, et æſtimandi, et honorandi. Secundò, quòd *Eccleſiæ* expedit ex cauſis iuſtiſſimis, quòd ordinentur in [illegible] huiuſmodi Titulares *Epiſcopi* earum *Ecc*leſiarum, quæ iam fuerũt, et modò ab infidelibus [illegible]. Primum autem hoc um explicatur. Præmiſſa [illegible] diſtinctione poteſtatis in poteſtatẽ ordinis et poteſtatem iuriſdictionis, quarum prima Deum ſacrantem reſpicit, cui *Epiſc*opus ſe d[illegible]t. Secunda *Eccleſiam*, cui *Epiſcopus* curam ſe habiturum promittit: prima à Deo immediatè tribuitur, ſecunda licet ex genere ſit debita *Epiſcopis*, immediatè tamen illis à Summo Pontifice co[illegible]tur: per illam *Epiſcopus* Sacramenta con[illegible] et miniſtrat, per hanc iudicat, excommunicat et corrigit. *Gloſſ.* et reliqui *DD. in cap. tranſmiſſam de elect.* Cõſideratur, quòd ad ſubſtantiam, et eſſentiam poteſtatis non exigitur, quod [illegible] materia, vel etiam inſtrumenta quibus vti de[illegible] ſint actu, ſed ſufficit quod ſint poſſibilia. Si Architectus habet potentiam ędificandi, etiamſi materia non ſit prompta. Nec deeſt oculo viſiua potentia, ex eo quòd tenebræ occupent terram, vnde nihil videri poteſt. *Et* quod dicitur Architectum ſine materia, vel ar[illegible]m ſine inſtrum[illegible]is artis, vel oculum ſine medio illuminato non po[illegible]

agere

agere conſiderandum eſt quod illud, *non poteſt* eſt valde æquiuocum, & potius negat exercitiũ agendi, quàm potentiam. Vnde Theologi dicunt; quod negat potentiam in ſenſu compoſito, non in ſenſu diuiſo, ſeu negat potentiam ex parte agibilis quod nequit fieri ſine materia, vel inſtrumentis artis, non verò ex parte agentis, quod ex parte ſui potẽtia factiua nõ caret, ſed exercitium agendi aliunde pendens etiam ex materia, vel inſtrumentis, aut alijs medijs neceſſarijs ſine illis haberi non poteſt. Et nimis puerile & ridiculum eſſet aſſerere, quòd Artifex eſſet incapax artis, & facultatis agendi ex arte, vel quòd ars in ſui ſubſtantia & exiſtentia dependeret ab exiſtentia materiæ artis, vel præſentia inſtrumentorum. Sic igitur Epiſcopalis poteſtas in ſui ſubſtantia, & conſiſtentia non pendet ex eo quòd Epiſcopus actu habeat ſubditos, quibus præſit, ſed ſufficit quod poſſit habere, ſeu quòd illi ſint dabiles.

26 Nam & conſiderandum eſt ſecundò, quòd hoc nomen *iuriſdictio* multiplicem habet ſignificationem. Nam aliquando ſignificat locum vbi ius dicitur *Reg. vlt. ff. de inſt. & iur.* aliquando importa perſonam ſubditam iuriſdictioni alicuius, vnde non ſubiecti alicui dicuntur de aliena iuriſdictione ad *l. ſi quis ex aliena, ff. de iud.* Aliquando iuriſdictio importat facultatem dicendi ius, & miniſtrandi iuſtitiam, *l. 1. ff. de iuris*. Epiſcopi igitur Titulares non habentes ſubditos habent iuriſdictionem, ſi iuriſdictio ſumatur pro loco, quia habent diœceſim & territorium, quod Eccleſia non amiſit, ex eo quòd infideles Principes excluſis fidelibus non permittant ibi ſubditos chriſtianos eſſe. Et quamuis non habeant iuriſdictionem, ſi iuriſdictio importet ſubditos pro quibus, vel contra quos poſſit dici ius, habent tamen iuriſdictionem prout dicit facultatem dicendi ius. Nec obſtat, quòd non poſſit dici ius, niſi dentur ſubditi, ad quorum fauorem, vel cõtra quos ius dicatur; quia hæc non eſt impoſſibilitas quæ dicat impotentiã in agente, ſed quæ dicit repugnantiam terminorũ in re, quæ nõ eſt factibilis, & ad quam, vt fiat, præter facientis potentiam alia requiruntur, & ſic eſt impoſſibilitas negans exercitium iuriſdictionis nõ ex defectu poteſtatis in Epiſcopo, ſed ex defectu ſubditorum, qui per accidens non reperiuntur.

27 Dicitur propterea, quod Epiſcopi etiam ſi ad ſolum titulum Eccleſiæ alicuius actu non exiſtentis, ſeu loci in quo nec fideles oues ſunt, nec eſſe permittũtur, & veri Epiſcopi ſunt, & tales expedit ea iuſta cauſa in Eccleſia ordinari, vel vt aliorum Epiſcoporum ſint coadiutores, vel ad decorem & honorem alicuius Eccleſiaſtici miniſterij, v.g. vt poſſint mitti Nuncij Apoſt. nec expediat mitti Epiſcopo habentes diœc. vel ad decorem Pontificiæ Capellæ, vt reliquis Epiſcopis in ſuis diœceſ. reſidentibus, ipſi Pontifici aſſiſtant, vel vt Eccleſia manuteneat ius, quod ſuper illis locis habet eſt quibus iniuſtè eſt expoliata, vel ex alijs ſimilibus cauſis. Nam & ab initio Eccleſiæ tales Epiſcopi ordinati fuerunt, quòd primò colligitur ex *Conc. Ancyrano cap.* 18. ea habetur *cap. ſi quis Epiſcopi, & ex Conc. Antiocheno cap.* 18. vt habet *cap. ſi quis Epiſcopus, diſt. 92.* Ibi enim Epiſcopi vacantes dicuntur, qui non habent Epiſcopatum, vt explicant *Gloſſ. & Turrecrem.* Nec valet dicere cum Antonio de Dominis, quod per Epiſcopos vacantes intelliguntur non merè titulares, ſed qui ab aliqua diœceſi fuerunt. Excluſi, vt habetur ex *S. Greg. lib. 2. ind. 11. ep. 13. & l. 5. ep. ſ. 11. & diſt. 71. cap. fraternitatem*. Nam vt bene arguit *Grauina*, eadem eſt vtrorumq; ratio. Sicut enim ex eo quòd totus clerus, & plebs alicuius diœceſis perierit, & Epiſcopus omnino ſine plebe remaneat, non per hoc deſinit eſſe Epiſcopus. Vnde *S. Greg. in eadem Epiſ.* Agnellum Epiſ. Furdanum ab ea Ciuitate eiectum, & ab eodem Epiſcopum Taracinen. inſtitutum, declarat manere Pontificem Fundis, non obſtante quòd fieret Epiſcop. Tarac. Poteſtas igitur Epiſcopalis in ſua ſubſiſtentia non pendet ab actuali exercitio poteſtatis, vel ab exiſtentia Cleri, & plebis; vnde etiam validè poſſunt ordinari Epiſcopi etiam ſi pro Eccleſia non habente iam niſi titulum ſine Clero & plebe. Sed ſecondo additur, quod in *Canon. citato*, eſt ſermo non ſolum de Epiſc. excluſis, ſed de ordinatis ad Eccleſias in quibus non recipiuntur, vt ex *Gloſſ. & Turrecrem.* habetur, & colligitur expreſsè ex textu ibi. *Si qui Epiſcopi ordinati ſunt, nec recepti ab alia Parochia, in qua fuerant denominati.* Hi enim ſunt, qui ordinati erant ad titulum Eccleſiarum, in quibus non recipiebantur.

28 Et quidem cum Sanctus Petrus dum viueret ordinauerit Linum & Cletum in ſuos coadiutores, *cap. ſi Petrus 8. q. 1. Baron. ad an. 69. num. 43. Ciacon. in vita S. Petri, & S. Lini*: immò & Clementem vt ſatis innuit *Epiphan. har. 27.* & tradidit *Niceph. lib. 2. cap. 35.* Nam & Marianus Scotus putat Clementem per nouem annos viuente Petro Cathedram tenuiſſe. Ad quem titulum, ſeu ad quam Eccleſiam ordinati fuerunt? Neque enim fuerunt ordinati Epiſcopi Eccleſiæ Romanæ, quia ſic viuente Petro Eccleſia alios tres Epiſcopos habuiſſet, & quatuor viri eiuſdem ſponſæ fuiſſent. Sed poſt mortem Petri primò, Linus, deinde Cletus, poſtea Clemens electi fuerunt Summi Pontifices, & Eccleſiam vniuerſalem rexerunt, vt fatetur Eccleſia in Martyrologio ſub diebus 26. Aprilis, 23. Septembris, & 23. Nouembr. & docent communiter DD. Dicendum igitur eſt, quòd fuerint ordinati ad nullius Eccleſiæ determinatæ titulum; & quod fuit illis collatus Pontificalis Ordo hoc ſolo titulo vt poſſent à S. Petro aſſumi in partem ſuæ ſollicitudinis. Sic cum primi illi Pontifices nõdum diffuſa fide ad prædicandum Euangelium, & cõuertendos fideles, & Eccleſias erigendas mittebantur, ad nullius Eccleſiæ determinatæ titulum ordinabantur, ſed tanquam miniſtri Pontificum in partem eorum ſollicitudinis aſſumpti conſecrabantur, vt pro loco, & tempore in Prouincijs ad quas mittebantur, vel etiam alibi vbi poſſibilitas inueniretur fideles gignerent, & nutrirent. Sic ergo manifeſtum eſt, quòd valor ordinationis Epiſcopalis non pendet ab actuali exercitio poteſtatis Epiſcopi, nec ab exiſtentia actuali huius vel illius plebis determinatæ, & quod decentia, & conuenientia eiuſdem ordinationis, & conſecrationis inde ſumitur, ſi cedat in bonum Eccleſiæ vniuerſalis, & conueniat ad hoc, vt Pontifex ſic ordinatis, & conſecratis poſſit vti ad communem Eccleſiæ vtilitatem. De qua re videri poſſunt, *Grauina & Coſtea citati Alphonſus Aluarez, Guerrero in ſpecu-*

lo iuris Pontif.cap.31.Valenzuel. conſ.26. Maurit.de Alzed de præcellen.Epiſc.dignit.cap.3. Petrus Bollus in Oeconomia Catholica claſſ.3.cap.2. Petrus Gregor. Syntagmat.iuris lib.15 cap.12. Barboſa de off. Epiſc. p.1.tit.1.cap.6. a num.15. Dianam tom.12. de conſecrat.Epiſc.reſol.51. Reuerendiſſ.Lucarinum de Epiſc. Regulari cap.31

29 Ad primum ergo in contrarium reſpondetur, quòd in *d.can.Sanctor.2 diſt.70.* qui eſt deſumptus ex Conc.Vrbani II. habito Placentiæ,ſicut & in *can. Neminem 1. ead. diſt.* qui eſt deſumptus ex *Concil.Calcedon. act.15. can. 6.* (& quo vtitur *Andreas Trexbub.in diſp.Lypſica* ad penbandum,Epiſcopos titulares non eſſe veros Epiſcopos) eſt ſermo de Presbyteris & Diaconibus non ordinandis ſine titulo, Et ratio huius legis eſt, non quia non poſſit eſſe verus Presbyter, & Diaconus qui abſolutè ad nullum titulum fuerit ordinatus. Sed quia vt aduertunt ibi *Gloſſ. & Turrecrem.ad d. can. Neminem art.1.* fuit iudicatum conuenire, vt qui in ſui ordinatione obligatur ad inſeruiendum Eccleſiæ haberet beneficium ex quo viueret, *cap.cum ſecundum & cap.dilectus de præbend. & cap.cum ſit de ſimonia*, & ne cum dedecore Ordinis Clericalis, vt viueret, cogeretur mendicare, *cap. Diaconi, d. 93. & Concil.Trid.ſeſſ.21.cap.2. de reformat.* Vnde eſt, quod in Eccleſia ex vi dictorum canonum nó fuit prohibitum ad nullius Eccleſiæ titulum ordinare habentes aliunde patrimonium vnde viuerent, vt explicat *Turrecrem.d.cap.Neminem art.1. ad 2. &* habetur *cap. Epiſcopus, & cap. tuus de præben. & cap.cum ſecundum, & cap. ſi Epiſcopus de præben.in ſexto, & approbat Concil.Triden.ſeſſ.21.cap.2. de reformat.* Patrimonium enim habentes ad titulum patrimonij ordinari valent,& quod in *d.can.Neminem, & can.Sanctorum diſt.7.* ordinatio facta de aliquo cenſeatur irrita, intelligitur quantùm ad executionem vt *Gloſſ. & Turrecremat. & cæteri DD. omnes explicant*,& per illa verba intelligitur impoſita pœna ſuſpenſionis, de quo poſtea an fuerit renouata per Concilium Tridentinum diſputant latè DD. quos abundè refert *Barboſa ad d.cap.2. Conc. Trident, a num,65.*

30 His ſic ſtantibus dici poſſet ad argum.primò, quòd in dict. Canonibus non eſt ſermo de Epiſcopis, qui non veniunt ſub communi nomine Presbyterorum, & Diaconorum niſi in fauorabilibus. In Epiſcopis enim eſt qualitas ſupereminens,quę non reperitur in ſimplicibus Presbyteris, & Diaconis, vnde ex hac ratione, qua Epiſcopi excedunt Clericos ſimplices, ideo in odioſis non veniunt ſub nomine Clerici, *cap.ſedes*, & ibi *Butr. num.3. & 9. Imol. num.5. de reſcript. cap. ſi compromiſſarius, § huiuſmodi de elect.in 6. & cap. inquiſitores, vbi gloſſ. penult. de hæret. in 6. Abbas in rubr. de vita & honeſt. Cleric.num.9. & alij plures apud Barboſ.in appellat.v.Epiſcopus, num.4.* Sed quia ſi non decet ordinare Presbyteros & Diaconos ſine titulo, quia decet vt ſeruientes altari habeant, vnde viuant de altari, & ſit indecens ſi cogantur mendicare, hoc multò magis verum eſt de Epiſcopis, vt aduertit *Pax Iordan.Prælud. 9.* Ideò reſpondetur ſecundò, quod etſi in dictis canon. comprehendantur Epiſcopi, ex eis nihil probatur, niſi quod non poſſunt ordinari abſolutè & ſine titulo; ſed Epiſcopi titulares ordinantur ad titulum Eccleſiarum, quæ habuerunt, & habere poſſunt Epiſcopos; nec ordinantur niſi vel habeant vnde de proprio decenter viuant, vel eis ſubminiſtretur à Sede Apoſtolica, vnde in eorum ordinatione nihil fit contra Canones, ex quibus nec etiam habetur, quòd ſi contra illorum præſcriptum eſſent ordinati non eſſent veri Epiſcopi, & vt tales honorandi; Nam eos vt Epiſcopos agnoſcit etiam *Concil.Trid.ſeſſ.14.cap.2. de reform.* Et eò magis quòd dicitur tertiò Epiſcopos iſtos titulares per Pontificem Romanum,non verò per inferiores Epiſcopos aſſumi Concilia autẽ loquuntur de Epiſcopis inferioribus,cum prohibẽt illos ordinare Presbyteros, Diaconos ſine titulo; Nam Concilia non præſcribunt leges Romano Pontifici, *c. ſignificaſti de elect.*

31 Ad ſecundum dicitur,Epiſcopum eſſe ſpõſum Eccleſiæ ad cuius titulum ordinatur. *Euariſ. epiſt. 2. Innoc. 3. cap.inter corpor.de translat.Epiſcop.* Sed nihilominùs aduertendum, quòd hæc denominatio eſt metaphorica & analogica, non verò vniuoca. *Granina loco citato. §.ad confirmationem. Suarez tom.3. de Relig. lib.1. cap.19.num.2.* Quàmplures etiam differentiæ inter hæc duo matrimonia verſantur, & ita quod à matrimonio carnali ad ſpirituale non valeat argumentum, niſi in caſibus in iure, expreſſis, vel niſi qui argumentatur probet ſimilitudinem, vt quampluribus citatis docet *Barboſa in tract. de locis loco 70* In propoſito verò ad cõſiſtentiam matrimonij ſpiritualis ſufficit territoriũ locale in quo iam fuit clerus, & plebs Chriſtiana, & in quo iterum poſſit eſſe. Nam ſi de facto Epiſcopus cum Clero & plebe expellatur omnino de ſua diœc. & grex vel omninò perierit, vel ad aliud ouile tranſierit, & remanet Epiſcopus ſine clero ,& plebe, non per hoc deſinit eſſe ſponſus. Immò cum Pontifex poſſit ordinare Epiſcopum ad nullum certum Eccleſiæ titulum, & ſolũ ad hoc vt ſit ſibi coadiutor in ijs, quæ ſpectant ad munus Epiſcopale, ſicut S. Petrus in coadiutores ſimplices ordinauit Linum, & Cletum immò & Clementem, vt dictum eſt, & ſicut Pontifices in Eccleſiæ initio ordinabant Epiſcopos mittentes illos, vt fundarent Eccleſias, vbi poſſent, & reciperentur, conſtat quod ad hoc ſpirituale coniugium ſufficit ſponſa de poſſibili, nimirum quod poſſit dari plebs Chriſtiana cui Epiſcopus deſponſetur, & quam tanquam proprium gregem cuſtodiat. Immò cum Eccleſiæ ſanctæ vnicus ſit ſponſus, qui eſt Pontifex Romanus,reliqui verò Epiſcopi aſſumantur in partem ſollicitudinis Romani Pontificis, ad hoc ſpirituale matrimonium ſufficit, quod ex Pontificis deputatione poſſint Epiſcopi alicui Eccleſiæ deſponſari, & circa illam Pontificalia ad diſpoſitionem Pontificis exercere. Sed Epiſcopi titulares verè habent locale territorium & iuriſdictionem, & ordinantur ad titulum Eccleſiæ ad illud territorium ſpectantis.& in litteris dimiſſorijs, vt aduertit *Diana d. reſ.51.* eis iniungitur, vt ad Eccleſias commiſſas ſe conferant. Quod tenentur facere ſi fieri aliquando poterit, & non defuerunt, qui poſthabita vita per ſummam charitatem ſuam Eccleſiam adiuere, ſicut de Bartholomæo Bonon. Ord. Prædic. recenſet *Leander in lib.de viris illuſt. dict. Ord.*

32 Ad tertium negatur aſſumptum. Epiſcopatus enim habet quidem pro fine opus, & ideò

qui

qui Epiſcopatum deſiderat, opus deſiderat, ſed in ſe eſſentialiter eſt poteſtas operandi, quæ in ſui cóſiſtentia nó depender ab *exercitio* operis. Quámuis non ordinentur Epiſcopi, niſi ſimul eis committatur aliquod de pertinentibus ad Epiſcopos, ſeu quod requirit dignitatem Epiſcopalem.

33 Ad quartum dicitur, quod *Can. lib. 5. de locis cap. 2.* inquit, quod Epiſcopi titulares, quos ipſe vocat anulares, ſine cauſa aliquando in Synodum ſunt admiſſi, ſicut & ſine cauſa ſunt in Eccleſia. *Bannes etiam 22. q. 1. a n. 10. dub. 3. notab. 2.* vbi dixit Synodum conſtare ex Epiſcopis, ſubdit, quòd nomine Epiſcoporum non veniunt titulares qui nullam habent iuriſdictionem. Quia totum negotium Concilij tranſigitur virtute iuriſdictionis. Et hoc tenere communiter DD. refert *Barboſa de off. Epiſc. p. 1. tit. 1. cap. 6. num. 20.* Sed nihilominùs dicitur, quòd hæc opinio eſt falſa. Nam vt ait *Granina vbi ſupra ad quartum argum.* ad hoc vt Epiſcopi pertineant ad Synodum, ſufficit dignitas Epiſcopalis, & illa iuriſdictio, quam illis tribuit Pontifex vocans eos ad Synodum.

34 Stante igitur quòd Epiſcopi titulares ſunt verè Epiſcopi, & quod de facto Pontifices ex iuſtiſſimis cauſis aliquos ex huiuſmodi Epiſcopis creant, meritò quæritur, an expediat Regulares ad huiuſmodi Epiſcopatus permoueri. Videtur enim non conuenire, quia cum ſimiles Epiſcopi careant exercitu cura animarum, cum plebem non habeant, deficit ratio, vnde vinculo Regularis obſeruantiæ abſolui debeant. Propterea *Clement. in pleriſque* prohibiti ſunt Religioſi aſſumi in Epiſcopos titulares. Sed conſiderandum eſt, quod decretum illius *Clem.* commune eſt, & etiam afficit Clericos, licet ſpecialiter afficiat Religioſos, & reſpicit prouiſores Papa inferiores. Si ergo aliquis Religioſus qualitercumque prouidentur de Epiſcopatu titulari, qui careat clero & plebe Chriſtiana, nec ſuperior poteſt illi dare licentiam conſentiendi tali prouiſioni, & ſi ipſe etiam licentiatus à ſuperiore conſenſerit, & conſecratus fuerit, non poteſt in Pontificali honore recipi, ſed in Religione ſubditus ſuo Prælato manere debet inhabilis etiã in Religione ad quemlibet gradum honoris, & adminiſtrationis. Verùm vt aduertit *Pax Iordan. Prælud. 9.* ex vi *d. Clem.* iam à nullo inferiori Papa poſſunt ſine Clerici, ſiue Regulares aſſumi ad Epiſcopatus titulares.

35 Hoc ſtante an expediat Regulares promouere ad Epiſcopatus titulares prudentiæ relinquitur Summi Pontificis. Et cum non expediat promoueri ambitioſos, & qui ex deſidia labores regularis vitæ abominantur, & iugum obedientiæ ſubire neſciunt, vel aliàs inutiles ſunt ad inſeruiendum in munere Pontificali, vel hoc redúdare poſſit in dedecus Eccleſiaſtici Ordinis, aut Religionis ex qua aſſumuntur, immò communis nominis Religioſi, vel aliud quodcumque ſcandalum oriri poſſit; Altera ex parte concurrere poſſunt iuſtæ cauſæ ex quibus Pontifex indigeat opera Religioſi pro Eccleſiæ communis vtilitate, vnde iuſtè poſſit ad tales Epiſcopatus promoueri. Et tunc etiam ipſi Religioſo expediens erit obedire, ſed vbi liber re inquitur, vt poſſit recuſare cóſultius erit, vt intra clauſtra maneat Religioſus.

SVMMARIVM.

1 *Ad conſentiendum promotioni factæ immediatè a Pontifice Religioſus non indiget licentia ſuperioris. num. 36.*
2 *Vbi Papa præcipit, Religioſus tenetur ſuæ promotioni conſentire. num. 37.*
3 *In religione vbi ſit lex ſpecialis, vt nullus conſentiat promotioni de ſe factæ ſine licentia ſuperioris, ſi Pontifex non præcipit, Religioſus debet nõ niſi ex licentia ſuperioris conſentire, n. 38. 39.*
4 *Quid in religione Societatis, & Prædicatorum. num. 39.*
5 *Religioſi ſine licentiâ ſuperiorum non poſſunt conſentire electioni, poſtulationi &c. ad Epiſcopatum. n. 40.*
6 Regularis *ad Cathedrales eligi poteſt. n. 41.*
7 Regularis *nequit eligi ad Prælaturas alterius Ordinis. n. 42.*
8 *Quæ ſint religiones diuerſæ. n. 42.*
9 *Nec moniales poſſunt eligi ad Abbatiſſatum alterius Ordinis. n. 43.*
10 Regularis *eligi poteſt ad Prælaturas ſeculares. num. 44.*
11 Regularis *ad Prælaturas alterius Ordinis poſtulari poteſt. num. 45.*
12 *Mendicantes ſine licentia Papæ ad nullam Prælaturam inferiorem Epiſcopatu & extra Ordinem poſtulari poſſunt. num. 46.*
13 *Regularis eſt incapax beneficij ſecularis ſimplicis, niſi cum eo fuerit ſpecialiter diſpenſatum per Pontificem. n. 47.*
14 Regularis *nunc non poteſt aſſumi ad beneficium curatum ſeculare, ſine permiſſu Pontificis. numer. 48.*
15 Regularis *nequit prouideri de beneficio regulari alterius Ordinis niſi ex ſpeciali conceſſione Papæ. num. 49.*
16 *Regularis etſi ad beneficia ſecularia, vel regularia alterius Ordinis non poſſit eligi, vel præſentari, poteſt tamen poſtulari a Papa. n. 50.*
17 *Regulares Mendicantes ad Eccleſias Cathedrales nulliter eliguntur, ſi eliguntur in diſcordia. numer. 51. 52.*
18 *Non Mendicantes electioni facta a minori parte non poſſunt conſentire. n. 51. 52.*
19 *Non comprehenditur electio ad Pontificatum. num. 53.*
20 *Nec Regulares iam facti Epiſcopi. n. 53.*
21 *Electio Regularis ad beneficia vnde ſit nulla. num. 54.*
22 *Regula ſupradicta intelligitur etiam de præſentatione. num. 55.*
23 *Electio eſt in diſcordia, quæ non eſt vnanimis. num. 56.*
24 *Non conualidatur electio ex accedente concordia, num 57.*
25 *Diſcordia ſuperueniens non nocet. n. 58.*
26 *Qui vocales numerari debeant inter diſcordantes num. 59.*
27 *Electio facta de Regulari extra Ordinem vel a minori parte collegij, vel a minori parte reſpectu maioris reſpectiue vt nulla habenda n. 60.*
28 *Nec non procedit, ſi electio ſi a parte æquali. numer. 62.*

29 *Mendicans qui tranſijt ad non mendicantem validè eligitur ad Cathedralem, ſi a maiori parte eligitur. num.62.*

30 *Quod electus non poſſit conſentire electioni facta a maiori parte, non verificatur in electionibus ad Prælaturas intra ordinem. n.63.*

31 *In vtroque ex dictis caſibus electio reſpectu electi ſecularis non eſt nulla. nu.64.*

32 *Regularis quilibet electioni de ſe facta ad quamcumque Prælaturam Epiſcopatum &c. extra ordinem ſine ſui ſuperioris licentia non poteſt conſentire. num.65. 66.67.*

33 *Generalis ſine alterius ſuperioris licentia poteſt conſentire electioni. n. 66.*

34 *Nec electioni ad beneficium poteſt regularis conſentire ſine licentia. nu.67.*

35 *Non ſufficit, quod hæc licentia ſit vniuerſalis, vaga, ad electionem futuram, ſed debet eſſe ſpecifica, & pro electione præterita. num.68.*

36 *In Ord. Præd. non prohibentur fratres licentiari ad Epiſcopatus titulares. n.68.*

37 *Non ſufficit licentia, vel poſt conſenſum, vel nulliter ex vi vel metu obtenta. nu.68.*

38 *Sufficit licentia tacita. n.69.*

39 *Mendicantes ex nullius ſuperioris inferioris Papæ licentia conſentire poſſunt poſtulationi ad Prælaturas inferiores Cathedralibus. n.70.*

40 *Religioſis exemptis de iure communi etiam Prælati locales poſſunt dare licentiam conſentiendi electioni. nu.71.*

41 *Religioſis habentibus votum non acceptandi Prælaturas ſolus Papa dat licentiam eas admittendi. n.72.*

42 *In hoc ſeruanda ſtatuta ſpecialia Religionum. numer.72.*

43 *In Ord. Præd. an Vicarius Prouincialis, aut Generalis poſſit dare hanc licentiam. n.72.*

44 *Quid in Ordine Minorum, & Societatis, & alijs ordinibus, n.73.*

45 *Regularis non exemptus à ſuo immediato ſuperiore licentiam conſentiendi petere debet. n.74.*

46 *Si ſibi negetur iniuſtè compellitur ſuperior ad illā concedendam, vel mediatus ſuperior illam concedit. n.74.*

47 *In poſtulatione, & præſentatione neceſſaria eſt licentia ſuperioris. n.75.*

48 *Nedum ex iure poſitiuo, ſed ex vi voti obedientia tenetur Religioſus non conſentire electioni ſine licentia ſuperioris. n.76.*

49 *Irritatio electionis, ſi illi præſtetur conſenſus, ſine licentiā eſt iuris poſitiui. n.77.*

50 *Religioſus electioni ad Summum Pontificatum nō petita ſuperioris licentia validè conſentit, non tamen licitè. n.78. 79.80.*

An Religioſus aſſumptioni ſuæ ad Epiſcopatum poſſit conſentire ſine ſui Superioris licentia.

36 MVltipliciter aſſumi poteſt Religioſus ad Epiſcopatum, ſcilicet per viam electionis, poſtulationis, nominationis, præſentationis, & abſolutæ collationis. Eſt verò certum, quód vbi Summus Pontifex eſt ille, qui immediatè cōfert Epiſcopatum, Religioſo nullius alterius ſuperioris licentia eſt neceſſaria, niſi alias ex lege iuſta religioſus ſit impeditus, ne conſentiat, ideoque indigeat ſuper ea lege diſpenſari. Ratio huius eſt, nedum quia Pontifex conferens alicui Religioſo Epiſcopatum, cenſetur illi dare licentiam acceptādi, ſi illa indiget, vt dixerunt *Suarez tom.3. de Relig. lib.10.cap.10.num.16.& Lucarinus de Epiſc.Regul.cap.1.num.62.* Sed quia per ſe loquendo ex nullo iure neceſſaria eſt alicuius alterius ſuperioris licentia. Nedum quia iura, quæ prohibent religioſum conſentire electioni ad Epiſcopatum, cum loquantur de electione, non ſe extendunt ad collationem factam immediatè à Pontifice. Sed quia abſolutè & per ſe ſubditus nullius indiget licētia, ad hoc vt conformet voluntatem ſuam voluntati Superioris; Pontifex verò eſt religioſorum nedum ſupremus Antiſtes, ſed proprius & ſupremus eorum regularis Prælatus.

37 Dictum tamen eſt, niſi ex lege iuſta à Pontifice cōprobata talis licentia ſit neceſſaria. Nam tunc diſtinguendum eſt, an Pontifex expreſsè, vel tacitè præcipiat religioſo, vt Epiſcopatū recipiat, & tunc nullius alterius Superioris licentia eſt neceſſaria; quia nec aliqua lex eſt, quæ in tali caſu talem licentiam requiri ſtatuat; Et Pontifici imperanti eſt ſine cunctatione obediendum; nulluſque inferior Papa poteſt præcipere, vt iuſſa Papæ non recipiantur.

38 Sed vbi Pontifex nullo modo præcipit, ſed aſſumptus liber eſt ab omni lege, & poteſt Epiſcopatum acceptare, & non acceptare ſalua virtute; tunc locum habere poſſunt leges religionū, de quibus infra erit ſermo, per quas prohibentur Regulares vel conſentire ſuæ aſſumptioni ad dignitates extra ordinem, niſi in caſu præcepti obligantis ſub pœna peccati, vel aliunde requirētium licentiam Prælatorum. Cum enim Pontifex non præcipiat Religioſo, vt ſit Epiſcopus, & aliàs in propria religione ſint leges præcipientes Religioſo, ne ſuæ aſſumptioni conſentiat ſine licentia, Pontifex cenſendus eſt conferre Epiſcopatum via ordinaria, & ſaluis cuiuſcumque Ordinis legibus auctoritate Apoſtolica confirmatis. Nam & vbi Pontifex nominans ad Epiſcopatum Religioſum nullo modo præcipit: ſicut relinquit illum in ſua libertate, vt videat an ſibi ſecundum expediat vel non expediat Epiſcopum fieri; ita multò magis relinquit eum ſub obedientia ſuorū ſuperiorum, ad quos etiam ſpectat nedum cura animæ illius Religioſi, ſed prouidentia ſuæ religionis, vt videat quid & illi ſubdito in particulari & toti ſuæ religioni vtile ſit, & non vtile.

39 Sic igitur quia in Societate nullus poteſt dignitatem extra ordinem admittere ſine licentia Generalis, qui illam dare non poteſt, niſi Sede Apoſtolica id præcipiente *Conſtit. p 9. cap.3.§.13.* non poteſt religioſus Societatis ſine conſimili licentia admittere Epiſcopatum, vel Cardinalatum niſi vel obedientia, vel lex charitatis obliget, vt illum admittat. In his enim caſibus nedum vrgeat obedientia ex præcepto poſitiuo Pontificis, ſed etiam ſi vrgeat charitatis lex, vel alia lex diuina, poteſt religioſus Societatis, & debet Epiſcopatum admittere, vt tradit *Suarez to.4 de Relig.tr. 10.lib.6.cap.8.num.5.* Similiter quia in Conſt. Ord.

Præd.

Præd. *diſt.2.cap.13.§.5.* ſtatuitur, vt ſi quis Archiepiſcopatum, aut Epiſcopatum admiſerit ſine licẽtia Magiſtri Ordinis, vel Prouincialis extra caſum obedientiæ ad id obligantis, ſit priuatus ſuffragijs, Societate & omnibus bonis Ordinis, tam in vita, quam in morte, tenetur religioſus etiam oblatum Epiſcopatum à Pontifice non admittere ſine præfata licentia. Quare non eſt admittenda exceptio, quam tradit *Reuerendiſs. Lucarinus de Epiſc. Regul. cap.1.num.63. gloſſantis textum dictæ Conſtit.* vt nõ habeat locum, vbi religioſus acceptet Epiſcopatũ à Pontifice iniunctum. Nam immò dicta Conſtit. non poteſt habere locum, niſi præcipuè in Epiſcopatu à Pontifice oblato, quia extra Ordinem ſolus Pontifex eſt, qui poſſit per obedientiam compellere ad recipiendum, qui eſt caſus in dicta Conſtit. exceptus. Nam vt dicebatur, quando Pontifex nominat ad Epiſcopatum, & non præcipit, ſed relinquit Religioſum in plena libertate admittendi Epiſcopatum, relinquit eum ſuis legibus, vt ſecundum eas conſideratis bene omnibus, videat quid ſibi, & ſuæ Religioni expediat; vnde ſecundum leges ſuas debet Epiſcopatum, recuſare, vel admittere. Et eo magis, quòd cum huiuſmodi ſtatuta ſint particularia, nec eorum ſcientia præſumatur in Pontifice, non cenſetur ſuper eis diſpenſare: tum quia nõ præſumitur ea ſcire: tum quia ex quo non præcipit ſed offert, etiam ſi illa ſciret, non diſpenſaret ſuper illis ex ſola vi oblationis Epiſcopatus liberè admittendi ex prudenti iudicio eius, cui offertur. Non eſt verò prudens iudicium, quod non eſt ſecundùm leges. Quòd verò dictum eſt de Religioſis horum Ordinum, dicitur de omnibus alijs in quibus adſit ſtatutum, vt extra caſum obedientiæ obligantis ſub culpa, Epiſcopatus non admittatur ſine licentia ſuperioris. Verum quidem eſt, quòd in huiuſmodi caſibus ſufficit licentia tacita, ſeu præſumpta. Et quantùm ad culpam, & pœnam iudicandum eſt ex vi legum ſpecialium cuiuſcumq; Ordinis; cum aliàs de iure communi hæc licentia non ſit neceſſaria. Vnde in Ord. Prædicat. in quo Conſtitutiones non obligant ad culpam, nulla culpa erit, ſi excluſo contemptu aut negligentia nominatus à Pontifice ad Epiſcopatũ nominationi conſentiat non petita Superioris licentia.

40 Loquendo verò de alijs modis aſſumendi Religioſos ad dignitates, conſiderandum eſt, quod illi ſunt contractus quidam per quos Religioſus contrahit cum eligentibus, vel poſtulantibus, aut præſentãtibus, & ex quibus plùs, vel minùs acquirit aliquod ius ad dignitatem ad quam nominatur. Vnde non poteſt competere Religioſis facultas conſentiendi & ſic contrahendi independenter à voluntate Superioris; & propterea meritò prohibiti ſunt Regulares conſentire electioni ad Prælaturas extra Ordinem ſine licẽtia ſuorum Superiorum, vt patet *cap. quam ſit* 18 *q.2. ex S. Greg. lib.7. epiſt. & cap. quorundam, & cap. ſi Religioſus, de elec. in 6. & Clem.1. 6. & 8. de elect. & extrauag. ſi Religioſus, eod. tit.*

41 Circa huiuſmodi verò Cõſtitutiones multa ſunt conſideranda. Et quidem primò conſideratur, quòd fuit iam controuerſum, an Regulares poſſent eligi ad Prælaturas extra illorum Religiones, an potiùs deberent ſolùm poſtulari. Videbatur enim, quod eligi non poſſent ex eo, quod ſine licentia & conſenſu ſuperiorum non poſſent ipſi conſentire electioni. Tamen hoc non obſtante certum eſt, quod Regulares ad Epiſcopatus eligi poſſunt, *cap. ſi Religioſus de elect. in 6. vbi Gloſſ. v. electi, & Franc. num.2. & cap. Nullus* 28. *eod. tit. & Clem.1. de elect. Panorm. cap. final. nu.8. de poſtul. l. ut recrem. § ſed illud diſt.61. num.9. D. Anton. p.3. titul. 19. cap.3. Syluest. ver. poſtulatio nu.3. Sanchez lib.2. in Decal. cap.29. nu.32. Acugna decret. par.1. diſt.38. num.15. Barboſ. de off. Epiſc. p.1. tit.1. cap.3. num.47. Suarez tom.3. de* Relig. *trat.8. l.10. cap.10. Lucarinus de Epiſc.* Regul. *cap.1. num.68. & alij DD. comm.*

42 Sed tamen conſiderandum ſecundò, quòd Religioſi non ad omnes Prælaturas ſeu dignitates extra Ordines ſuos eligi poſſunt. Nam primò eligi non poſſunt ad Prælaturas regulares aliorum Ordinum. *Clem.1. de elect.* & ibi *Gloſſ. & Panorm. Rodriq. tom.2. qu.52. art.8. Sigiſm. de bonon. de elect. dub.87. nu.4. Lauor. variarum lucubrat. tit.4. cap.16. num.127. Suarez* tom.4. de Relig. *tract.8. l.2. c.6. nu.3. & cap.3. nu.11. Tambur. tom.1. diſp.5. q.11. Layman. de elect. q.192. reſp.2. Azor. p.1. lib.12. cap.13. q.11. Mirand. p.2. q.23. art.11. concl.4.* Non ſufficit verò diſtinctio Religionum accidentalis, ſeu ſola diſtinctio accidentalis in habitu, ſed requiritur ſubſtantialis differentia in regula, & forma ſubſtantialis habitus. Nam aliàs inter eiuſdem Ordinis Religioſos ſæpius iuxta religionum differentias varij ſunt habitus in colore, & forma; ſed tamen ſola accidentali differentia diſtinguuntur, & ideo ſimpliciter ſunt eiuſdem Ordinis, & habitus, vnde illa verba *eiuſdem Religionis, profeſſionis, & habitus,* quibus vtitur præfata Clementina ſynonima ſunt, vt adnotauit *Suarez citatus num.6.* An verò ex eo Religiones dicantur diuerſæ, quòd ſunt ſub diuerſis Generalibus, licet ab eodem Inſtitutore ortũ habuerint, & ſub eadem regula viuant, & per eadem media ad perfectionem tendant, vt ſunt inter Minores Conuentuales, & Strictioris Obſeruantiæ, & Capuccini, non crederem, quod in propoſito cenſendæ eſſent diuerſæ; quia non ſunt diuerſæ ſimpliciter, & perfectè, ſeu ſpecificè. *Suarez tom.4. de Relig. lib.1. cap.1. num.10.* Sic enim Moniales Sanctæ Claræ, vel Ord. Prædicatorum non ex eo cenſentur eſſe diuerſorum Ordinum, quod ex eorum Monaſterijs aliqua per Epiſcopos, aliqua per Regulares regantur. Et ideo quantum eſt ex vi dictæ Clementinæ nõ prohiberetur Capuccinus eligi ad Prælaturam Conuentualium, Quàmuis aliàs in hoc illorum Ordinum particularia ſtatuta ſeruari debeant.

43 Legem verò dictæ Clemen. extendi etiam ad Moniales aduertunt meritò, *Suarez loco citato num.7. & Barboſa ad d. Clem. fin. nu.2. fin.* Quàmuis quantum ad Moniales extet circa hoc etiam ſpeciale decretum *Conc. Trident. ſeſſ.25. cap.7. de* Regul. *& cap. Indemnitatibus, de elect. in 6.*

44 Dubium verò ſtatim inſurgere poteſt, an Regulares ad Prælaturas ſeculares Epiſcopatu inferiores eligi valeant. Nam in *d. Clem.1.* ſolùm prohibentur eligi ad huiuſmodi Prælaturas ſi ſint Regulares. De Prælaturis non Collegiatis id abſolutè affirmat *Gloſſa in v. ſecularis,* ſed de collegiatis, & an v. g. poſſit Regularis eligi ad Præpoſituram, vel Decanatũ, dubitat; quia vt *Hoſtien.* aduer-

aduertit, Cum Clerici ſeculares differant à Regularibus profeſſione, & habitu, multò magis in illis vim habet ſtatutū Clementinæ, ſed nihilominùs in partem affirmantem inclinat, quam neque negat *Panorm. num.* 9. Et certè Clem. illa nihil de hoc caſu decernit, ſed loquitur expreſsè de Prelaturis Regularibus alterius ordinis, vt patet ex illis verbis. *Cum rationi non congruat, vt homines diſparis profeſſionis vel habitus ſimul in eiſdem monaſterijs ſocientur.* In quibus expreſsè de Monaſteriorum Præſidibus loquitur, & ſic prohibet Regulares, eligi ad Prælaturas Regulares. & in Monaſterijs alterius Religionis, & habitus. Aliàs verò de iure antiquo non erat illicitum vt Monachus ad Prælaturas ſeculares eligeretur, *cap. Priſcis diſt.* 55. *& cap.* 1. *diſt.* 58. *& cap. Doctos* 16. *q.* 1. *Et cum in Compend. Priuileg. Cæſarub. v. Epiſcopus* habeatur priuilegium Alex. IV. conceſſum Minoribus, vt nullus Archiepiſcopus, ſeu quicunque alius Prælatus vel legatus Sedis Apoſtolicæ, niſi fuerit Cardinalis poſſit dictos fratres niſi de licentia Generalis, vel Prouincialis, aut de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ ad Epiſcopatum, vel aliàs dignitates aſſumere, vel ordinare, habetur, quod Religioſos eligi ad Prælaturas ſeculares non eſt illicitum & nullū per ſe, licet ſit nullum ſi fiat ſine Superiorum licētia. Sed & hoc ſupponit *cap ſi Religioſus de elect. in* 6. in quo prohibetur Religioſus conſentire electioni de ſe factæ ad Prælaturas extra Ordinem abſque ſui ſuperioris licentia. Et propterea hoc docuerunt *Gloſ. citata ad Clem.* 1. *de elect.* & ibi *Imola num.* 4. *&* 41. *& Gloſſ. in cap. Officij, in v. incontinenti de elect. & ibi Panorm. n.* 1. *Io. Andr. ad d. cap ſi Religioſus ſtatim à princip. & ibi Anchar. n.* 1. *Franc. n.* 4 *Domin. n.* 6. *Sanchez in Decal. lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 33; Quod tamen intelligi debet ſalua regula ſecunda Cancellariæ, & alijs iuribus, per quæ prouiſio Cathedralium. & Monaſteriorum ablata electione, aut poſtulatione reſeruata eſt Sedi Apoſtolicæ. Et ideo prædicta procedunt vbi aliàs electio, vel poſtulatio, aut prouiſio ſpectet de iure ad aliquos, quibus non eſt prohibitum vt Regulares per illos eligantur ad Prælaturas ſeculares.

45 Quamuis verò Regulares ad Prælaturas Regulares extra ſuos Ordines eligi non poſſint, ad eas tamen poſſunt poſtulari. Non enim arcentur ab huiuſmodi electionibus, quia ſint indigni, ſed quia minùs decet viros voius Religionis, profeſſionis, & habitus regi per Prælatos alteriùs profeſſionis, quod quidem eſt quid diſpenſabile, & eò magis quòd de licentia Papæ Religioſus vnius ordinis poteſt ad aliud ordinem tranſire, & in eo profiteri. Cum igitur poſtulatio ſit eorum, qui licet ex aliquo impedimento non poſſint eligi, poſſunt tamen ex gratia per poſtulationem impetrari, Ideo Regulares vnius Ordinis poſſunt ad Prælaturas etiam Epiſcopatu inferiores, & etiam alterius ordinis poſtulari. *Gloſſ. in Clem.* 1. *de elect. in v. Eligatur. Panorm. ibid. num.* 6. *Innoc. in cap fin. num.* 3. *de poſtulat.*

46 Excipiuntur tamen mendicantes, qui per extrauag. *Diſpendijs*, de elec. prohibiti ſunt omninò poſtulari ad Prælaturas extra eorū ordines, & Epiſcopatu inferiores, & docet Lapus, quem referunt, & ſequuntur Franc *ad cap. Quorundam num.* 2. de elect. in 6. & ibi *Domin.* 5. *Voluntas num.* 6. *Sanchez d cap.* 29. *num.* 33. Quamobrem Mendicantes multo minus eligi poſſunt extra ſuos Ordines ad Prælaturas Regulares, vel ſeculares, cum ad eas, nec poſtulari poſſint. Illius verò extrauagantis cum multæ recenſeantur interpretationes à *Theſaur. in praxi. v. Electio cap.* 3. *n.* 3. ex ijs vna eſt vt ſit ſenſus, quod nullus ſi ſit ſecularis ad Cathedralem Eccleſiam, & ſi Mendicans Religioſus ad quamcumque Eccleſiam ante 27. annum ætatis poſtulari poſſit. Ita *Barboſ. ad d. Extrauag.* ſed vel à longè aſpicienti textum illum ſtatim apparet, quod ſenſus eſt, nullus quodcumq; ſit ſiue ſecularis, ſiue Religioſus poteſt poſtulari ad Cathedralem Eccleſiam ante 27. annum ætatis. Sed Regularis ordinis Mendicantium ad nullam Eccleſiam inferiorem Cathedralibus poteſt poſtulari ſimpliciter, & abſolutè, & cuiuſcumque ſit ætatis. Ita ex *Alter. de ſuſpenſ. diſp.* 13. *cap.* 1. *Theſaur. vbi ſupra.* Et conſonat *Clem.* 1. *de elect.* vbi decernitur, quod Regulares non poſſunt eligi ad Prælaturas alterius Ordin. Et nihilominus eos poſſe poſtulari, ſi tamen non ſint Mendicantes dixit ibi *Card. num.* 17. *& Lap. in cap. Quorumdam de elect. in* 6.

47 Sed quid dicendum de beneficijs inferioribus Prælaturis, ſiue ſint ſimplicia, ſiue curata? Beneficiorum alia ſunt ſecularia, alia Regularia Beneficij autem ſecularis ſimplicis incapax eſt Religioſus. Quidquid enim in contrarium ſenſerint *Gloſ. in cap. Deus qui in v. Profeſſi, poſt Hugon. & Bertachinus de Epiſc. lib.* 2. *quæſt.* 39. *num.* 67. *fin. ex eo textu, & cap. Quorumdam diſt.* 74. communis ſententia eſt, quod Regularis ſit incapax beneficij ſimplicis ſecularis, quod docuerunt *Gloſſ. in cap. quorumdam, ver. Syracuſana diſt.* 74. & ibi *Card. num.* 4. *opin.* 6. *Panormit. cap. ſuper eo num.* 3. *de Regular & cap. quod Dei timorem, num.* 5. *de ſtatu monach. Franc. in cap. ſi Religioſus num.* 1. *de elect. in* 6. *vbi Domin. num* 1. *Felin. cap. cauſam quæ num.* 5. *ad fin. de iudic. Angel. v. religioſus num.* 37. *& v. Monachus num.* 4. *Sylueſt. v.* Religio 7. *q.* 5. *Armilla v. Monachus n.* 4. *&* 5. *Tabien. num.* 3. *&* 4. *Nauar. Com.* 4. *num.* 23. *de Regul Couar. cap.* 2. *num.* 2. *de teſtam. Azor par* 1. *lib.* 12. *cap.* 19. *quæſt.* 13. *& par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 22. *Rodriq. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 4. *& tom.* 3. *qu.* 53. *art.* 2. *Card. Archidiac. Hoſtien. Io. Andr. Bald. Imola, Ancharan. Præpoſitus*, & alij plures quos refert & ſequitur *Sanchez in Decal lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 75. *Garz. de benef lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 27. *&* 28. & apud eum Rota *in Papien. iuriſpatron.* 6. *Marij coram D. Decano. Barboſ. ad cap. ſuper eo num.* 7. *de Regular.* Hoc enim habetur ex *cap. in nona.* 16. *q.* 7. *& cap. ſuper eo, de Regul. & cap. quod Dei timorem de ſtat. Monach.* Vnde nec Epiſcopus poteſt ſuper hoc diſpenſare, neq; Legatus à latere. Quidquid in contrarium dixerit *Gambara de off. & poteſt Legati l.* 8 *cap. vlt. num.* 28. Sed ex ſola Papæ diſpenſatione id fieri poſſet, vt dixerunt *dicti Sylueſt. Rodriq. Sanch & Rota.* Vnde Regularis etiam ſi aliàs promotus ad beneficium Parochiale non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, vt ſimul habeant beneficium ſimplex. *Dom. in cap. ſi Religioſus num.* 6. *Franc. num.* 1. *Sanch. vbi ſupra numer.* 77. Quod ſi Regularis fuerit diſpenſatus vt ſimul cum Prælatura, aut beneficio Regulari babeas aliud ſimplex, non pro hoc Epiſcopus poterit illi commendare beneficium ſeculare, quia hoc Religioſo nec à Papa commendatur,

nam

niſi fuerit in ſignatura expreſsè conceſſum. Nec in titulum ordinarium dare poteſt, quia duo non dantur Regulari in titulum, niſi in diſpenſatione exprimatur, *& num* 81. quod ſi cum Religioſo fuerit diſpenſatum vt poſſit habere beneficium curatum, non per hoc poteſt ei conferri beneficium ſimplex, quia hoc difficilius conceditur.

48 Sed ſi beneficium ſeculare ſit curatũ, quod illius ſine aliqua diſpenſatione ſit capax Religioſus fuit antiquitus controuerſum, negantibus aliquibus paucis, ſed quampluribus id affirmantibus, vt videre eſt apud *Sanchez d.l.7. cap.19. à num.35.* vbi *num.* 37. probat neque excipi debere Religioſos mendicantes, & apud *Garziam de benef. par.7. cap.10. à nu.17. & Barboſ. in cap. quod Dei timorem num.3. de ſtatu Monachorum*. Sed hodie controuerſia eſt definita, ità quòd nec Canonici Regulares ſint capaces beneficiorum ſecularium Curatorum ſine diſpenſatione, quia ſic determinatum fuit in *Conc. Lateran. in concord.* quam determinationem Pontifex voluit extendi etiam ad alias mundi partes, vt videre eſt ex declarat. Sac. Congreg. Concilij apud eundem *Garziam ibid. num. 31. & 32. & Sanchez vbi ſupra num.31. & Barboſam loco citato & Quarant. v. Clericus Regularis, & Amaydenum de ſtylo Dataria lib.1. cap.15. §.7. num.107.* Inter alia autem decreta ibidem à *Garzia* recenſita adeſt vnum relatum à pluribus alijs ſequentis tenoris. *Sanctiſs. Dominus Noſter Gregor. XIII. noluit licere Regularibus Congreg. Lateranen. etiam de licentia ſui Generalis abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere curam animarum, etiam ad tempus; Multaque minùs beneficium curatum etiam ad tempus.* Vnde licet Conſtitut. Pauli Quarti *Poſtquàm diuina bonitas*, diſponens quemcumque Regularem priuari beneficijs ſecularibus etiam curatis, ſi ſine licentia, & permiſſione Apoſtolica fuerint obtenta fuerit per Pium Quartum in Conſtit. *Sedis Apoſtolica ſolertia*, reducta ad terminos iuris, nihilominùs ſtante decreto Gregor. XIII. expreſſo in declarat. Sac. Congregat. cuius mentionem faciunt citati *DD.* iam praxis obſeruat, vt huiuſmodi beneficia ſine licentia Apoſtolica non dentur Regularibus nec in titulum, nec in commendam. Vnde nunc etiam locum non habet illa quæſtio, an Regulares ſine diſpenſatione poſſint obtinere dignitatem & præfecturam in Collegio ſeculari, quæ non habet propriè curam animarum, ſed impropriè, & qualem habet præfectus Collegij in pertinentes ad ſuum Collegium, Nam eſto talis Præfectura diceretur eſſe beneficium curatum, cum ſit ſeculare beneficium, iam quidquid fieri potuerit de iure antiquo, modò fieri non licet ſine diſpenſatione Apoſtolica. Aduertit tamen *Amaydenus num.* 109. eſſe quidem neceſſariã licentiam, & permiſſionem Papæ, adhuc vt Regulari concedatur beneficium ſeculare, quia in his terminis loquitur declaratio Sac. Congreg. & decretũ Gregor. XIII, non tamen eſſe neceſſariam diſpenſationem propriè dictam. Nam & S. Congreg. Concil. die 17. Nouembr. 1629. declarauit. D. Io: Iacobum Canonicum S. Georgij in Alga eſſe capacem pro obtinenda Eccleſia Parochiali ſeculari, concurrente tamen Sedis Apoſtolicæ expreſſo permiſſu. Et ſi Regulares horũ beneficiorũ ſunt capaces, ſed ſine licentia Papæ illis non conferuntur, & ſufficere etiam licentiam implicitam Papæ & ſcientiam putat. Sed iſte Doctor ſic ſe declarat, vt quod hic ſentit deſtruat, quia *num.* 110. nedum limitat dictũ ſuum ad Canonicos Regulares, ſed inquit, quòd etiam in Canonicis Regularibus vſus eſt in contrarium, ex declaratione interpretum Concilij, & ſic tandem abſolutè negat, quod priùs docuerat. Itaque ſtylus Curiæ in hoc eſt ſeruandus.

49 Sed ſi beneficia non ſunt ſecularia, ſed regularia, certum eſt, quod Religioſus vnius ordinis non eſt capax beneficij alterius ordinis ſine diſpenſatione Apoſtolica, *cap. Cum de beneficia de præben. in 6. & Concil. Trident. ſeſſ.14. cap.10. de reformat.* Immò Religioſus vnius Monaſterij non eſt capax beneficij alterius monaſterij, niſi vnum monaſterium ab alio dependeat, *cap. cum ſingula, §. prohibemus de præbend. in 6. Nauar. com.4. num.23. de Regul. Rodriq. par.1. q.34 art.8. Sanchez d. lib 7. cap.19. Barboſa ad d. cap. Cum ſingula.* Et Religioſus ſi conſentiat ſuæ promotioni ad tale beneficium, fit ad illud ineligibilis, neque in hoc Legatus Pontificis poterit diſpenſare, vt ex *Rebuff.* tradit. *Sanchez citatus, vbi numer.30. addit. & ei conſenſit Barboſ. ad ſeſſ.14. cap.10. num.8. Concil. Trident.* quòd Pontifex non eſt ſolitus concedere Regularibus gratiã aſſequendi beneficium regulare alterius ordinis, niſi transferẽdo illos ad id monaſterium, ad cuius collationem beneficium aſſequuntur, & teſtantur *Gamez in tract. expectatiuarum num.69. & Staphileus de literis gratia*, vbi de formis expectatiuarum in forma 8. *nu.6. & num* 31. quòd non licet Regularibus diuerſorum Ordinum permutare beneficia Regularia de ſola licentia ſuorum Prælatorũ, quia neuter eſt capax alterius beneficij, niſi de permiſſione Sedis Apoſtolicæ.

50 Itaque loquendo de beneficijs inferioribus Prælaturis Religioſus ad ea eligi non poteſt, etiam ſi illa aliàs ſint electiua, quia ſi ſint ſecularia, vel alterius Ordinis eorum non eſt Religioſus capax, cum ad ea non poſſit promoueri ſine diſpẽſatione Apoſtolica. Ideo nec ad eadem beneficia poteſt validè præſentari eadem ratione, neque enim in præſentante vel præſentato acquiri poteſt ius ad id, quod nõ poteſt de iure obtineri abſque libero & ſpeciali conſenſu, aut diſpenſatione Pontificis. Vnde ſi Regularis præberet conſenſum electioni ſui ipſius, aut præſentationi ad ſimilia beneficia, nullus eſſet conſenſus, & per illum nihil iuris ſibi acquireret. Et in terminis *cap. cum ſingula. §. prohibemus* Religioſi beneficia alterius Ordinis ſuſcipientes, vel ſuſcepta detinentes redduntur ad ea ineligibiles, quod eſt dicere inhabiles, quia ibi electio ſumi debet communiter, vt ex *Rebuff* habet *Sanchez d. lib.7. cap.19. num.29. fin.* Sed tamen quia poſtulatio innititur gratiæ Superioris à quo aliquis poſtulatur, *cap. Poſtulationem 5. de poſtul. vbi Gloſs. & Panorm. num. 1. & reliqui DD. communiter*. Et quàmuis aliquis non ſit eligibilis ad aliquod beneficium vel Prælaturam, ſi impedimẽtum non ſit ex indignitate ſubiecti, & aliàs ſit diſpenſabile, non impedit, quin poſſit poſtulari, vt habent *DD. cap. final. de poſtulat.* & immò inter cõditiones poſtulandi vna eſt quod non ſit eligibilis ex impedimento tamen diſpenſabili; & Regulares prohibentur eligi ad præfata beneficia non quia illis ſint indigni, ſed quia minùs conuenit quòd

ſecu-

ſecularia tribuantur Regularibus; vel Regulares veſtem lino lanaque contextum induant. *Concil. Trident. ſeſs. 14. cap. 10. de reformat.* Ideò vbi præfata beneficia eſſent electiua, poſſent Regulares à Domino Papa ad eadem beneficia poſtulari. Exceptis tamen Mendicantibus, qui per *extrauag. diſpendijs de poſtulat.* ſunt impoſtulabiles ad Eccleſias & monaſteria extra ſuos Ordines.

51 His viſis, & habito quæ ſint Prælaturæ, & beneficia ad quæ Regulares eligi poſſunt aut non poſſunt tertia ſequitur conſideratio, vt videatur quæ conditiones ſunt neceſſariæ ad valorem electionis, vbi aliàs Regulares eligi poſſunt. De his in cap. *Quorundam 24. de elect. in 6.* ita ſtatuit *Bonifac. VIII. Sancimus vt nulli Religioſo Prædicatorũ Minorum, Eremitarum S. Auguſt. aut quorumlibet Mendicantium Ordinum ex electione, poſtulatione, prouiſione, ſeu vocatione ad aliquam extra adminiſtrationem ſui Ordinis Prælaturam in diſcordia de ſe facta ius de cætero acquiratur: nec eorum aliquis tali electioni, poſtulationi, prouiſioni, aut vocationi quoquo modo valeat conſentire: etiam ſi magiſtri, aut miniſtri Prioris Generalis eorumdem ad id acceſſerit licentia vel conſenſus. Circa Religioſos quoque alios, cuiuſcumque conditionis vel ſtatus exiſtant, volumus hoc ſeruari, vt nec ipſi electionibus, poſtulationibus, prouiſionibus, aut vocationibus à minori parte numero ad prælationes quaslibet de ſuis factis (quæ hoc ipſo, quòd à minori parte proceſſerint nullum prorſus tribuant ius eiſdem) ſuum audeant præbere conſenſum: etiamſi ſuper hoc aſſenſus vel licentia ſuorum interuenire Prælatorum. Nos enim quidquid contra præmiſſa, vel eorum aliquod à quoquam contigerit attentari omnino decernimus irritum, & inane.* Hæc vero decretalis fuit *per Clem. de elect. quod circa,* hoc modo declarata. *Quod circa Religioſorũ electiones ſuper diſcordia & minoritate numeri Bonifaciana Conſtitut. cauetur, de diſcordia, & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione iuris vel iuris effectu conſiſtunt, debere intelligi declaramus.*

52 Duplex igitur caſus continetur in his Decretalibus, ſcilicet Mendicantis electi in diſcordia, & non mendicantis electi à minori parte. In vtroque autem caſu loquitur de electione paſſiua; loquitur enim de electis quibus nullum competere ius ex electione vel diſcordi, vel à minori numero facta decernit, & cui electioni præberi conſenſum prohibet. Et ſic in *Clem quod circa*, quæ eſt data ad explicat. *cap. Quorumdam*, de eadem paſſiua electione ſermo eſt, *Gloſſ. in Clem. quod circa ver. electio* & ibi *Card. num. 1. Imola num. 10. Sanchez l. 7 in Decal. cap. 29. num. 47. Mirand. tom. 2. quæſt. 23. artic. 14. Sylueſter ver. electio p. quæſt. 17. num. 20.* Textus tamen non comprehendit electionem ad Summum Pontificatum, quia hæc electio non regulatur legibus communibus datis pro electione ad Epiſcopatus & dignitates, ſed proprias leges habet. Inter quas hæc vna eſt *Concil. Later. cap. licet de elect.* quod electus à duabus partibus Cardinalium omnino ſine exceptione habeatur verus Pontifex.

53 Vtrumque etiam caſum dicti textus locũ habere etiam in Religioſo, qui ſit extra Ordinem vt in eo qui iam eſt Epiſcopus, vel ex diſpenſatione Apoſtolica Parochus, vt ſi eligatur ad aliam Eccleſiam vel in diſcordia, vel ex numero minori reſpectiuè electio reſpectu illius inualida ſit, tenuerunt, *Gloſſ. in cap. Quorundam in verb. Mendicantiũ, & in v. Prædicatorum, Franc. ib. num. 5, Dominicus num. 6. Rodriq. tom. 2. q. 55, art. 2.* & alij quos refert, & ſequitur *Sanch.* vbi ſupra *num. 48* Sed melius *Gloſſ. in cap. fin. in v. Religioſus de teſtam. in 6. & in Clem. Religioſus, in ver. Religioſus de procurat. & in Clem. 1. in verbo cuius, de rebus Eccleſ. non alienand.* arbitratur quod in ſimilibus per verbum *Religioſus* veniat ſolum Religioſus clauſtralis, nec valet reſponſio Dominici & aliorum dicentium, quod vbi Conſtitutiones reſpiciunt directè perſonam Regularem, etiam ſi ſint perſonales, & loquantur vniuerſaliter, comprehendunt etiam Religioſos extra clauſtra manentes. Tum quia prælatæ decretales nec loquuntur vniuerſaliter, cum loquantur de Religioſo indigente licentia ſuorum Prælatorum ad conſentiendum electioni, vt patet ibi *acceſſerit licentia, vel conſenſus*, quod non verificatur in eo Religioſo, qui cum ſit Epiſcopus eſt extra Prælatorum regularium obedientiam. Tum quia Conſtitutiones & reſtrictiuæ communis iuris, & pœnales ſtrictè ſunt intelligendæ, & deceptio eſt, ſi ex ſola identitate generali rationis quis velit Conſtitutiones pœnales extendere, in propoſito verò nõ eſt eadem ratio proxima & adæquata in Religioſo clauſtrali, quæ in Epiſcopo cum euidens ſit, quod lites ad quas fugiendas emanarunt decretales illæ longè magis dedeceant Religioſos intra clauſtra viuentes, quam illos qui iam ad Epiſcopatum promoti & ab humilitate Religioſa ad honoris dignitatem, & a ſtatu ſtrictæ paupertatis ad adminiſtrationem præbendarum Eccleſiaſticarum ſunt tranſlati. Decretales igitur illæ de ſolis Religioſis clauſtralibus loquuntur, & ſunt intelligendæ.

54 Quamuis autem verum ſit, quod in vtroq; caſu eſt ſermo ſolùm de electione ad Prælaturas, vnde ad electionem ad beneficia inferiora non ſe extendunt decretales præfatæ, quæ expreſsè loquũtur de Prælaturis. *Franc. ad d. cap. Quorundam n. 2. Domin. nu. 2. Sanch.* vbi ſupra *nu. 50.* tamen, vt ſupra dictum eſt electio Regularis ad beneficia aliunde eſt nulla.

55 Non eſt etiam dubium, quin textus præfati intelligi debeant nedum de electione, & poſtulatione, ſed de nominatione quacumque & præſentatione, cum expreſsè loquantur de prouiſione, & vocatione, prouiſio verò aut vocatio important formas generales ſub quibus comprehenditur etiã præſentatio. Et ita inanis eſt præſentatio Religioſi facta in diſcordia Patronorũ, vel reſpectiuè a minori parte illorum. *Gloſs. in Clem. fin. in v. prouiſiones,* & ibi *Card. num. 11. q. 7. Imola num. 10. de elect. Franc. in d. cap. quorundam num. 4. Dominicus §. Circa num. 3. Lambertinus,* quem ſequitur *Sanch.* vbi ſupra *num. 51.* Quoniam nihilominùs pœna nullitatis electionis in his caſibus ponitur pro culpa præſumptionis, vbi ceſſet dolus pœna iſta non incurritur. *Theſaurus v. electio cap. 9. Lucarinus d. cap. 1. num. 73.*

56 Circa verò primùm caſum conſiderandum eſt, quid ſit electionem eſſe in diſcordia. Nam talis dici poteſt, vel quia non ſit omnino vnanimis, vel quia etſi non ſit vnanimis eſt ſine contradictore. Multoties enim licet aliqui electorum non eligant aliquem, vbi tamen electio ſit à maiori parte,

ratam

ratam illam habeat ex quo illi non contradicunt. Videtur enim, quòd ſufficiat ad valorem electionis ſi deſit contradictio. Quia lex vltra rationem legis non ſe extendit, quæ ex prooemio colligitur. Decretalis verò *quorundam* ratio fuit, ne Religioſi retrò reſpicientes ex ambitione honorum, & auaritia diuitiarum præcipitanter ruerent in litigiorũ anfractus, & cauſarum ſtrepitus inuoluerentur, vt patet ibi. *Retro reſpiciunt ad aratrum manu miſſa, dum præcipitanter ruunt in litigiorum anfractus, & cauſarũ ſtrepitus inuoluũt, etc.* At verò vbi nullus eſt qui electioni contradicat, nullũ eſt litis periculum, quia electio nõ eſt litigioſa, ſi nullus contradicat. Additur, quòd electio ad Prælat. in ſui cõcordia, vel diſcordia nõ pẽdet ex ſolo ſcrutinio, ſi illud ſit, vel non ſit vnanime; quia illud non eſt electio, ſed præuium quoddam & viale ad electionem, quę poſt ſcrutinium publicatum fit ab vno nomine totius Collegij eligente. Vbi igitur nullus ſit, qui huic electioni contradicat, quæ nomine omnium fit, electio concors cenſenda eſt, etiam ſi electus in ſcrutinio non fuerit vnanimiter nominatus ab omnibus. Nihilominùs quia electio quæ non eſt ex vnanimi ſcrutinio cenſetur concors potiùs fictione iuris, quia quod eſt à maiori parte Collegij cenſetur ac ſi eſſet à toto Collegio, & in *Clement. quod circa* iubetur attendi concordia quæ ſit talis in facto, & non ſolùm fictione iuris, ideo *DD. communiter* per electionem cõcordem intelligunt electionem vnanimem.

57 Quod adeo ſtrictè intelligunt, vt vnius ſolius vocalis contradictio aut diſcordia ſufficiat ad hoc, vt electio dicatur in diſcordia facta: & vt nõ valeat concordia ſubſequens. Sic enim tenẽt ad *d. cap. Quorundam ex Io: Andr. Franc. num. 4. & ex Io: Monac. & Archid. Dominicus §. valentes num. 4. & ex Card. Clem. quod circa num. 5. & Bonif. nu. 2. de elect. Sylu. v. electio à nu. 20. Sanch. vbi ſupra n. 52. Reuerendiſs. Lucarinus de Epiſc. Regul. cap. 1. num. 69.* Electiones enim ad Prælaturas inferiores in quibus ſeruanda eſt forma, *cap. quia propter de elect.* non conualidantur per acceſſum vel conſenſum datum extra ſcrutinium. Nihilominùs tamen, ſi contingeret in electione ſcrutinium iterari, quia v.g. primũ eſſet nullũ, vel quia ante publicationẽ ſcrutinij electores variare vellent, ſicut facere poſſunt ex *cap. publicato, de elect.* Si ſecundum ſcrutinium ex quo ad electionem procederetur eſſet vnanime, antecedens diſcordia non officeret, ſed illa electio in facto verè eſſet vnanimis. Ita vbi electio non eſſet ligata legibus, *cap. quia propter de electione*, ſed conſenſus extra ſcrutinium datus valeret, nihil noceret antecedens diſcordia, ſi poſtea omnes electores validè in Religioſum Mendicantem conſentirent. Et quia in præſentatione non eſt neceſſitas ſeruandi formam, *cap. quia propter de elect.* ideò in præſentatione ſufficit, quod tempore debito dum adhuc præſẽtatio eſt in via & patroni poſſunt mutare, adueniat eorum plena concordia, quia diſcordia antecedens, non facit, quòd ſubſequens concordia non ſit vera. Nec ratio qua vtuntur, *Sanch. & alij aliqui*, quia ſcilicet initium ſpectandum eſt, valet & vera eſt; quia vbi res aliqua requiritur, non illius generationis initium, vel ad eam via, ſed ipſa res eiuſque conſiſtentia attendi debet, & optimè contingere poteſt, quòd diſcordia ſit occaſio concordiæ, nec concordia deſinit eſſe concordia, quia orta ſit poſt diſcordiam.

58 Quod etiam dicitur, quòd non noceret diſcordia ſuperueniens, vt tradunt *Domin. Card. Boniſ. & Sanch. citati*, debet intelligi cum diſtinctione. Quia ſi diſcordia ſuperueniat electioni iam completæ, & ex qua electus iam acquiſiuit ius, verum eſt quòd diſcordia ſuperueniens non poteſt priuare electum iure iam acquiſito. Sed vbi eſt tempus variandi adhuc, ſi diſcordia ſuperueniat tollit priorem concordiam; nondum enim electo, vel vocato eſt firmum ius acquiſitum.

59 Sed quid dicendum, ſi vocalis diſcordans non ſit legitimus vocalis, vt ſi v.g. ſit excommunicatus, vel voce priuatus, vel abſens non contemptus, vel qui renunciauit voci ſuæ? *Gloſs. Clem. quod circa v. in facto*, quam ſecuti ſunt *ibid. Panor. Card. num. 11. Imol. nu. 13. Boniſ. num. 26. Sanch. vbi ſupra num. 45. & 46. Lucarinus num. 72.* Dicunt abſentes non contemptos, & eos, qui renunciarunt voci ſuæ non officere ſi diſcordant, cum non habeant ius ad electionem. Similiter nec ij quibus deficit vel ordo ſacer, vel ætas neceſſaria ad eligendum, cum nec de iure, nec de facto vnquam elegerint. Sed excommunicati, aut priuati voce, qui ſolùm fictione iuris cenſentur non electores inter diſcordantes numerantur. Sed puto diſtinguendum eſſe aliter. Vel enim aliquis ex huiuſmodi de facto elegit. Si de facto elegit numerandus eſt inter electores, & contradictores, vel diſcordantes ſi diſcordauit; quia *Clem. quod circa*, vult quod attendatur factũ. Verum quidem eſt, quòd ſi votum illius eſſet notoriè nullum, eius ratio habenda non eſſet, quia nec præberet materiam litis, quam vitare intendit Bonifacius in ſua Decretali. Sed ſi votum eius, qui de facto elegit non eſt notoriè nullum, ſed eius valor indiget ope iudicis vt appareat, vel non appareat, in præſenti caſu inter electores computãdus eſt, quia de facto elegit, & an validè elegerit litigioſum eſt, & ex electione litigioſa in facto Boniſac. VIII. vult, vt Mendicanti ius nõ acquiratur. Et ita ſi qui voto renunciauit, vel qui non habet ætatem de facto admiſſus fuit ad electionem, & inualiditas ſui voti non eſt notoria, in numero eligentium eſt numerandus. Sed ſi non elegit, nec eſt contemptus, nullo modo eſt numerandus; quia talis nullum ius habet ad electionem, quæ ad ſolos præſentes ſpectat, & volentes eligere. Si tamen dubium ſit an aliquis ſit contemptus, & ille de facto contradicat electioni, & dicat de contemptu, inter electores & contradictores numerandus eſt, quia rationabiliter ſe opponit. Vnde tunc electio eſt ex diſcordia. Sed econtra ſi aliquis verè ſit cõtemptus, ſed non contradicat, quia poteſt habere ratam electionem & ex hoc ratam habet, quòd nõ contradicit, electio non eſt diſcordia, & ex ea Religioſus mendicans ius acquirit.

60 Circa alterum caſum autem conſideratur, quod electio facta à minori parte nunquam eſt valida niſi iuris alicuius effectu & per accidens, quia electio facta à minori parte ſit ex aliquo defectu inualida. Et ideò ſi electio ſit à minori parte reſpectu totius Collegij, vbi electores eligunt, vel poſtulant, vel præſentant, vt Collegium ſiue ſit à minori parte reſpectu maioris, ſi eligentes eligant, ſeu præſentent vt ſinguli; Religioſus non mendicans

non poteſt tali electioni conſentire, quàmuis id iacere poſſit ſi electio facta fuerit iuxta electionis aut præſentationis exigentiam, vel à maiori parte Collegij, vel reſpectiuè à maiori parte reſpectu minoris, vbi lectores, vel Patroni eligunt, vel præſentant vti ſinguli. Et tunc iuxta dicta *num. ſuperiori* inter eligentes, & præſentantes numerari debent, qui de facto elegerunt, vel præſentarunt.

61 Quid verò dicendum ſit, ſi quis ab æquali parte ſit electus, ſcilicet à medietate, aut præſentatus? *Lambertinus de iure patron. lib. 2. por. 1. qu. 7. art. 20. num.* 8, putat talem electionem aut præſentationem, ſi ſit Religioſi non mendicantis eſſe nullam. Tum quia electio à dimidia parte facta non valet. Tum quia talis non erit per accidens valida niſi adiunctis litibus, vel collatis eligentium meritis, & ex aliquo iuris effectu. Sed *Sanch. d. cap. 29. num.* 54. quem ſequitur *Reuerendiſs. Lutarinus dicto cap. 1. num.* 73. diſtinguit. Quoniam ſi alius eſt ſimul ab altera dimidia parte electus, vera eſt *Lambertini opinio*; ſed ſi nullus alius eſt ſimul a dimidia parte electus, iam electus à parte dimidia eſt electus à maiori parte, & ideò electio tenet aut præſentatio, vbi aliàs ſit talis in qua ſufficiat electum eſſe nominatum à maiori parte reſpectu minoris. Quòd certè non ſufficit vbi electio eſt ſubiecta legi *Conc. Lateran. in cap. quia propter de elect.* Verùm hæc limitatio iam recedet à quæſtione propoſita, quia in eius caſu electio iam non eſt ab æquali parte, & dimidia ſed eſt à maiori parte. Quæſtio igitur debet reſolui in caſu in quo electus, vel non ſit electus à maiori parte, ſed à dimidia vel ſi à maiori parte reſpectu minoris, non tamen reſpectu Collegij cum ad valorem electionis maior pars requiritur. Et ſic ad *quæſt.* dicitur, quòd non comprehenditur ſub dicta Decretali *Quorundam* ſit ſic à dimidia parte, ſed ſolùm ſi ſit à minori. *Io: Andr. ibi num: 2. Franc. nu. 2. not. 5. Dominicus* §. *Circa n.* 2. Non enim Pontifices condentes leges ſunt imprudentes, vt neſciant vim terminorum, & nomina inepta vſurpent in eorũ legibus, vnde non imprudenter Pontifex vſus eſt nomine *minori*, ſub quo nõ comprehenditur æquale, cum æquale ſit diuerſum, & oppoſitum minori. Et non obſtat quòd electio quæ ſit ab æquali parte vocalium, eſt nulla. Quia neque hoc eſt verum; ſed in terminis, *cap. ſi fortè, diſt.* 63. talis electio eſt confirmabilis, & ſæpius accidere poteſt vt in ſimili caſu ſuperior poſſit gratificari ex electis, vel præſentantis cui voluerit. Et quidem ſine aliqua occaſione litis, vnde patet quòd nec ſecundum motiuum *Lambert.* viget, & quòd non eſt eadem ratio de electione, quæ ſit ab æquali, & à minori parte; quia hæc nõ poteſt eſſe valida niſi ex defectu aliquo maioris partis idemq; ſine lite, & contradictione, ſed electio, & præcipuè præſentatio valida eſſe poteſt in pluribus caſibus ſi ſit ab æquali numero Patronorum, vt patet per *cap. quoniam de iure patron. & ibi ſcribentes.* Et licet tũc eligendus ſit ab Antiſtite, qui potioribus iuuatur meritis, hoc in Antiſtitis poſitum eſt prudenti iudicio, nec res litigioſa eſt, ſed extraiudicialiter ab Antiſtitis arbitrio diffinienda, vt ex *d. cap. quoniam eſt manifeſtum.*

62 Extenditur verò huius ſecundi caſus amplitudo, vt comprehendat etiam mendicantem, qui legitimè ad aliquem ex ordinibus non mendicantibus tranſierit, quia talis etiam ſi electus ſit in diſcordia tenet electio, ſi ſit à maiori parte. *Gloſs. in d. cap. Quorundam, v. mendicantium Franc' num. 4. Sanch. d. cap. 29. n.* 53.

63 Extendunt quoque hunc ſecundum caſum vt comprehendat electiones etiam ad Prælaturas eiuſdem ordinis; ita quod electio, vel præſentatio ad tales Prælaturas ſit nulla ſi ſit ex minori parte vocalium. *Gloſs. ad cap. Quorundam, ver. quaslibet. Franc.' num.* 4. vbi extendit ad Prælaturas etiam eiuſdem Monaſterij. *Dominicus* §. *circa num. 2. Rodriq. tom. 2. q. 55. num. 2. Sanch. d. cap. 29. num.* 49. Sed textus expreſsè aduerſatur huic intellectui. Cum enim in primo caſu expreſsè textus loquatur de electionibus ad Prælaturas extra ordinem: & quod magis eſt in proœmio loquatur de eiſdem electionibus, & ad fugienda incommoda, quæ ex eiſdem electionibus ſequuntur; nulla eſt ratio, vnde dicatur, quod in ſecundo caſu aliter ſumatur electio. Neque hoc deducitur ex eo quòd dicat *ad Prælationes quaslibet*, quoniam hæc dictio ex proœmio expreſſam limitationem, & intelligentiam habet, & intelligitur de quibuslibet ad Prælaturis extra Ordinem. Nam & in ſecundo caſu textus expreſsè loquitur de Prælaturis ad quas obtinendas neceſſaria eſt licentia proprij Prælati, quæ ad Prælaturas intra Ordinem minimè eſt neceſſaria. Religioſus enim electioni de ſe factæ intra Ordinem poteſt non requiſita alia Superioris licentia conſentire, *cap. ſi Religioſus de elect. in 6. & ibi Anchar. Franc. Barboſa num. 4. Innoc. & Compoſtell. in cap. 2. de poſtul. Prælat. & alij DD. communiter.* Et ideò quòd Religioſus ex electione facta, ad Prælationem intra Ordinem à minori parte in caſu aliquo legali poſſit acquirere ius, & illi validè conſentire dixerunt *Io: Monachus ad d. cap. quorundam*, & ibi *Archid. num. 6. Oldrad. conſ.* 107. *Paulus* quem ſequitur *Decius conſ. 523. num. 5. vol.* 4. Et hæc ſententia veriſſima etiam praxi eſt confirmata; Nam & ſi maior pars Regularium electorum ad Prælaturam intra ordinem eligat ſcienter indignum, meritò electio minoris partis confirmatur, nec iuſtum eſt, vt minor pars pœnã nullitatis ſuæ electionis incurrat, ex eo quod maior pars ſcienter deliquit.

64 Tandem notandum, quòd in vtroque caſu licet electio ſit nulla reſpectu Religioſi, nõ tamẽ eſt nulla aliunde, & reſpectu ſecularis ſi ſit coelectus, ſed eius electio iuxta leges cõmunes eſt iudicãda.

65 Sequitur quarta conſideratio reſpiciens neceſſitatem licentiæ Superioris ad hoc vt Religioſus electioni alias validæ poſſit validè conſentire. Sic enim diſpoſitum fuit, *de elect. in 6. cap. ſi Religioſus cuius arbitrium non ex ſua, tum velle, vel nolle non habeat, ſed illius quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit, voluntate dependet. electioni de ſe ad prælationem aliquam extra ſuum monaſterium, vel ſuam Eccleſiam celebratæ, ſui Superioris, qui dare ipſam valeat, non petita licentia, & obtenta præſumpſerit conſentire: conſenſus ſic præſtitus non teneat, & in pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus vacuetur omnino.* Ad huius verò explicationem ita in *Clem. fin. ſtatutũ fuit. Cum conceſſa religioſo à Superiore ſuo licentia, vt electioni vel prouiſioni (ſi quam de ipſo contigerit fieri) ſuũ dare poſſit aſſenſũ, ambitionis vitio viã paret, nullius tam exiſtere volumus firmitatis,*

66 Ite-

66 Iſtorum verò textuum diſpoſitio vniuerſalis eſt, tum reſpectu perſonarum, quia comprehendit omnes Religioſos tam Mendicantes, quàm non mendicantes, intra clauſtra tamen ſub obedientia Prælatorum manentes. Nam qui iam facti ſunt Epiſcopi, vel Prælati & ab obedientia Prælatorum exempti, ſi ad aliam Prælaturam eligantur, non indigent licentia Prælatorum vt conſentiant electioni. Putat tamen *Lucarinus num.80.* quod iſti indigeant ad hoc ſpeciali licentia Papæ, qui eſt illorum Superior. Quod & inſinuat ſuperior, *q.4. nu.93.* ſed oppoſitum verius credo; quia illi non veniunt ampliùs ſolo nomine Religioſi ſimpliciter prolato. Ideò comprehenduntur etiam Superiores ipſi. Et ſic Prior ſeu Prælatus localis ſine licentia, ſaltem Prouincialis, & Prouincialis ſine licentia Generalis non poteſt electioni de ſe factæ extra ordinem conſentire. Sed an Generalis ipſe poſſit ſine alterius licentia conſentire, negat *Lucarin. d. cap. 1. num.80.* Et in Religione Societatis hoc eſt expreſſum, vt Generalis eius ſine conſenſu Societatis non poſſit ſimilem dignitatem admittere. *Conſtit. p. 9. cap. 4. §. 5. & lit.* B. Sed in Ord. Prædicat. vt habetur *Conſtitut. diſtin. 2. cap. 13. §. 3.* hoc non eſt expreſſum. Tamen deduci videtur, & ex *cap. ſi Religioſus*, quia Generalis habet ſuperiorem Capitulum generale, & intereſt totius Ordinis videre an ſibi expediat priuari ſuo Generali. Nihilominùs quia Capitula Generalia raró fiunt, & Capitulum Generale non eſt vndequaque ſuperius Generali, ſed ſolum quando eſt congregatum, & quantum ad expreſſa in Ordinum Conſtitut. Nõ credo, quod veniat ſub nomine Superioris, ſimpliciter prolato. Et quod Generalis prouidentiæ ſic commiſſum videre, an expediat illum electioni cõſentire, cui vniuerſalis prouidẽtia boni cõmunis eſt commiſſa niſi iura ſpecialia Religionis repugnent.

67 Tum reſpectu Prælaturarum; omnes enim comprehendit, & nedum inferiores Epiſcopatu, ſed Epiſcopatus, & Archiepiſcopatus, & Patriarchatus, non tamen electionem ad Pontificatum Romanum. Non eſt enim vnde diſpoſitio vniuerſalis reſtringatur, & vt vniuerſalem & comprehendentem etiam dignitatem Epiſcopalem, & ſupra intellexerunt, *Franc. in cap. ſi Religioſus in princ. ante num. 1. Sylu. v. Religio 7. q. 6. & 9. Angelus v. electio num. 30. Suar. tom. 3. de Relig. tract. 8. lib. 10. cap. 10. num. 14. Lucarinus de Epiſc.* Regulari *cap. 1. num. 74. & 75.* An verò textus comprehendat etiã electionem, & prouiſionem ad beneficia Prælaturis inferiora, dicendum eſt non comprehendere, quia expreſsè loquitur de Prælaturis. Ex ratione tamen textus, quia ſcilicet Religioſus non habet velle, vel nolle, quod multò magis verificandum eſt reſpectu beneficiorum inferiorum, quæ ad ſtatũ perfectionis multò minùs pertinent quàm Prælaturæ, & Rectorum illorum minor eſt neceſſitas, & illorum conditio minùs conuenit Regularibus, & magis eſt periculoſa, & abſtrahens animum ab illis, quæ perfectionis ſunt, probatur, quòd non licet Religioſo conſentire ſuæ promotioni ad beneficia ſine ſui Superioris licentia. Quod etiam habetur ex *S. Greg. lib. 7. epiſ. 18.* vel vt aduertit *Suar. vbi ſupra ex Concil. Later. ſub. S. Gregor.* & refertur *cap. 1. d. 58.* Ibi. *Nullus ad Eccleſiaſticum officium ex Monaſterio producatur Monachus, niſi quem Abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit.* Idem ex *S. Greg.* habetur *cap. quàm ſit neceſſarium 18. q. 2.* & tradiderunt *Franc. cap. ſi Religioſus in princ. ante num. 1. not. 1. Card. in Clem. final. num. 11. quæſt. 8. de elect. Rodriq. par. 1. q. 34. ar. 5. Sanch. d. lib. 7. cap. 29. num. 57.*

68 Hæc verò licentia non ſufficit, quòd ſit vniuerſalis & vaga ad conſentiendam electioni vel prouiſioni, ſi quæ de ipſo facta fuerit. *Clem. fin. de elect.* Et in Ord. Prædic. in Capit. Meten. 1323. in ord. 5. prohibitum fuit, ne Prouinciales dent licentiam ad titulos vagos Epiſcopatuum. Hanc verò prohibitionem ſic interpretatur *Lucarinus d. cap. 1. num. 80.* vt per Epiſcopatus vagos intelligantur Epiſcopi titulares. Sed non eſt vnde huiuſmodi Epiſcopatus dicantur vagi; cum ſint ad determinatas, & certas Eccleſias. Ideò ex vi dictæ ordin. non prohibentur Superiores dare licentiã ad Epiſcopatus titulares, ſed ſolũ non poſſunt dare licentias ad Epiſcopatum indefinitum, & vagum. Ideò licentia huiuſmodi debet eſſe ſpecialis, & nec ſufficit talis pro electione futura, vt ſi concedatur licentia conſentiendi electioni ad talem Epiſcopatum, ſi fieri contingat, *Gloſſ. in Clem. final. v. ſi quam.* & ibi *Paulus*, quem referunt, & ſequuntur; *Card. ibi q. 10. num. 13. Imola num. 11. Bonif. num. 36. Sanch. vbi ſupra num. 60. Mirand. tom. 1. q. 23. art. 14. Lucarinus d. cap. 1. num. 74.* Quia in *d. Clem. final.* prohibetur licentia conditionalis de futuro abſolutè, & non ſolùm ſi ſit generalis, quia omnis talis licentia conditionalis de futuro ambitioni viam parat. Et poterit etiam forſan contingere, vt tunc non expediat Religioſum Epiſcopari, cum id modò expediret. Quòd ſi tempore in quo licentia petitur electio facta eſſet id ignorante Superiore, qui propterea daret licentiam conditionalẽ de futuro, vt Religioſus conſentiret, ſi eligeretur, talis licentia non valeret, vt D.om. docent. Bene tamen valeret licentia data ſub conditione de præterito, ſcilicet ſi Religioſus electus ſit de facto ad talem Epiſcopatum, quia hæc electionem ſubſequitur, & ſupponit, non verò antecedit, nec ambitioni viam parat. Cum non ſit ambitionis electioni de ſe factæ conſentire. Si verò licentia data fuerit modo ſuperiori, aut vniuerſalis ſeu vaga, aut ſpecialis ſub conditione de futuro nulla eſt, & ſi Religioſus ex vi talis licentiæ conſentiat electioni nulliter conſentit, & electionem nullius reddit valoris iuxta ſancita in *d. cap. ſi Religioſus*. Et taliter, quod non ſufficiet quòd poſt conſenſum ex vi talis licentiæ, vel ſine licentia datum, poſtea noua licentia obtineatur, quia nequit prior actus nullus & electio iã viribus euacuata ampliùs conualidari, *cap. non firmatur, de reg. iuris in 6. Damin. in d. cap. ſi Religioſus num. 8. Sanch. d. cap. 29. num. 63.* Hoc idem verò dicitur de licentia qualitercumq; nulliter accepta, & ſi ſit per fraudem, vim, aut metum extorta. *Gloſs. in cap. Quorundam de elect. in 6. in v. extorta, & d. ſi Religioſus, in v. obtenta.* Quia licentia per metum extorta nulla eſt. *Gloſs. in cap. cum olim el 2. de priuil. in verb. extor. ex cap. 1. 15. quæſt. 6. & 2. & cap. 1. de his quæ vi vel metus &c. in 6. & cap. Lotharius 31. q. 2. & C. de his quæ vi &c. lib. 2.* Non tamen dicitur extorta ſi ſolum precibus obtineatur. *Lucarin. num. 81.*

69 An verò ſufficiat licentia tacita negat Lu-

*car.num.*74.dicens exigi licentiam vel voce coram teſtibus, vel ſcripto datam,& firmatam; quia debet hæc licentia præſentari coram Sede Apoſtolica in forma probante. Sed ſufficere tacitam ex *Pereira de reſol. emphyt.cap.*11.*num.*15. tradit *Barboſ. ad d.cap.Si Religioſus num.*5. Dicendum eſt, quòd ad fugiendam pœnam in conſcientia ſufficit licentia tacita, & præſumpta, quia in *d. cap. ſi Religioſus*, non petitur licentia expreſſa. Sed ad probandam hanc licentiam in foro externo requiritur ſcriptura vel probatio authentica. Sufficeret verò ſi probaretur, licentiam præſumptam adfuiſſe ante conſenſum præſtitum. Hanc verò licentiam conſentiendi dare poteſt ſuperior etiam irrequiſito conſenſu Capituli,vt decernitur in *d.cap. ſi Religioſus*. Niſi ex ſpeciali lege,aut praxi ſit neceſſarius etiam Capituli conſenſus. Quod eſſe conceſſum ab Eugenio IV. aliquibus Religionibus refert, *Rodericus reſol.*15.*num.*7.

70 Quis verò ſit ſuperior à quo petenda ſit licentia, & obtinenda diſtinguendum eſt. Nam primò Regulares mendicantes ad Eccleſias inferiores Cathedralibus, & Monaſteria extra Ordinem abſque Pontificis licentia poſtulari nequeunt, *Lapus*,quem referunt & ſequuntur *Franc.cap.Quorundam num.*2.*not.*3.*de elect.in* 6.*Domin.ibi* §.*volentes num.*6.*Sanch.d.l.*7.*cap.*29 *num.*32. Vnde iſtorum poſtulatio aut electio ad ſimiles Eccleſias ipſo iure nulla eſt, & ſi electi conſentiant ipſo facto ſunt ad quamcumque adminiſtrationem extra Ordinem, ineligibiles,& impoſtulabiles,& inhabiles ad quaſcumque dignitates,& beneficia.

71 Qua ſtante diſtingui debent Religioſi,quia vel ſunt exempti ab Epiſcopo, vel non. Si enim ſunt exempti licentiare illos vt cõſentiant electioni alias de ſe legitimè factæ de iure communi pertinet etiam ad Prælatos, & ſuperiores locales, quia iſti ſunt veri ſuperiores, quibus electus ſe ſubiecit, *Lapus, & Paulus ad d.cap. ſi Religioſus*, & ibi *Io: Andr.num.*2.*Anchar.num.*3.*Franc.nu.*1.*not.*3. *Dom.in cap.*1.*d.*58. *idem Anchar.in Clem.fin.num.*1. *de elect.* vbi *Card.num.*6.*&* 7. *Imola num.*2. *Boniſ. num.*30.*&* 35.*Sanch.d.l.*7.*cap.*29.*num.*65. vbi benè reijcit limitationem *Card.* dicentis in mendicantibus ſolum Generalem poſſe hanc licentiam dare,& hoc ex *cap.Quorundam de elect.in* 6. vbi nihil prorſus de hoc puncto habetur. Nihilominùs conſiderandum eſt,quòd ſi loquamur de Religioſis,qui ex legibus proprijs vouent ſe non admiſſuros Prælaturas, & dignitates extra Ordinem niſi ex præcepto compulſi, ſolus Pontifex poteſt illis concedere licentiam conſentiendi electioni, vel nominationi eorum ad dictas Prælaturas. Vt declarauit Vrbanus VIII.in Conſt.*Honorum*, quæ eſt eiuſdem 165.

72 Et inſuper ſpectato iure particulari Religionum Conſtitutiones cuiuſcumque Ordinis ſeruandæ ſunt. In Ord. Prædicatorum ſolùm Generalis, & Prouinciales huiuſmodi licentiam poſſunt concedere Conſtit. *diſt.*2.*cap.*12.§.5.*vbi Gloſſ.lit.F.* inquit quod hanc licentiam non poſſunt concedere Vicarij Generalis, aut Prouincialis,ex *cap.Treueren.*1289. Sed *Fantana, in v.Epiſcopus,num.*1.aduertit quòd in *d.cap.Treueren. decl.*2. habetur oppoſitum ibi. *Item declaramus, quòd ſolùm Magiſter Ordinis, & Priores, Prouinciales, nec non & eorum Vicarij, poſſint dari licentiam recipiendi Epiſcopatum.*

Sed tamen addit ex priuilegio Innocent.IV.Clem. IV. Nicolai IV. quod recenſet *Gloſſa Conſtit. ibid.* ſolos Magiſtrum Ordinis, & Prouinciales non verò eorum Vicarios poſſe hanc licentiam concedere. Verùm ſi in priuilegio illo non habetur,niſi quod refert præfata *Gloſſ.* ſcilicet, *Prohibemus ne quis frater Ordinis veſtri ſine ſpeciali licentia Magiſtri Ordinis, aut Prouincialis,aut mandato Sedis Apoſtolicæ electioni, aut poſtulationi ad quamcumque dignitatem extra Ordinem de ſe factæ audeat conſentire*; non video vnde excludatur Vicarius Prouincialis in abſentia Prouincialis à Prouincia, vel Vicarius Gener. in magna diſtantia eiuſdẽ Generalis à loco electionis,vbi debet præſtari huiuſmodi conſenſus. Prohibitio enim illa eſt reſtrictiua iuris communis & aliàs Vicarius non ponit in numerum cum Ordinario, nec conſtituit diſtinctum tribunal, & iuxta conceſſionem ſibi factam ab Ordinario poteſt quidquid ſibi delegatur, vnde ſi delegatur vniuerſaliter ad gubernium vel Ordinis, vel Prouinciæ, poteſt quidquid poteſt Generalis,vel Prouincialis. Nec ex vi illius priuilegij huiuſmodi licentiæ conceſſio facta eſt non delegabilis, & ita vt Generalis non poſſit etiam Priori, etiam ſimplici fratri delegare facultatem cõcedendi licentiam alicui electo vt conſentiat electioni ad Epiſcopatũ; & ideo in delegatione generali quam vel Generalis, vel Prouincialis faciunt ſuo Vicario bene comprehenditur, etiam ſi non explicetur, facultas dandi huiuſmodi licentiam. Et quòd *Gloſſa* illa videatur negare hanc facultatem huiuſmodi Vicarijs,eſt ex errore impreſſionis in qua mutatum fuit dictio *nec non &c.* quam habet *cap. Treueren. in dictionem & non* prout habetur in Conſt. impreſſa Romæ 1566. Ex quo impreſſoris errore ortum eſt, quod poſtea in impreſſ. *Vlyſſip.* clariùs expreſſa ſit negatiua per dictionem *non autem*.

73 In Ordine etiam Minorum ex priuil. Alex. IV. apud *Caſarub.* non poſſunt Religioſi electioni ad Epiſcopatum cõſentire ſine licentia Generalis, vel Prouincialis. Huiuſmodi autem priuilegium competere per communicationem etiam alijs Ordinibus priuilegio communicationis potientibus tradit *Lezana ad Mare magnum Carmelit. numer.* 480. Sed puto in qualibet Religione in hoc eſſe ſeruandas proprias leges, & conſuetudines. Eò magis, quòd huiuſmodi prohibitiones pœnales nõ ſunt propriè priuilegia, ſed ſpeciales leges. Nam & in Societate cõcedere huiuſmodi licentiam ſpectat, vel ad Societatem ipſam ſi electus ſit Generalis, vel ad Generalem,ſi inferiores aſſumendi ſint, vt patet ex *Conſt.par.*9.*cap.*4.§.5.*& cap.*5. §.6. *fin.* Quamuis adhuc nec Societas, nec Generalis huiuſmodi licentiam concedere valeat niſi Pontificis præceptum compellat. Et tamen aduertit, *Suarez tom.*4.*de Relig.tract.*10.*lib.*6.*cap.*9.*num* 20. Quòd ſi Societas, vel Generalis non coactus licentiam cõcederet alicui Religioſo Societatis etiam ſolemniter profeſſo admittendi Epiſcopatum, malè faceret, & contra ſuam Regulam ageret, ſed tamen admiſſio Epiſcopatus, ſeu conſenſus illi datus valeret,quia in ſubſtantia ſeruatum eſſet,quòd diſponit, *cap. ſi Religioſus*, Quantùm tamen ad ſolemniter profeſſos negat hoc *Lucarinus d.cap.*1.*nu.*81. & vult quòd quantùm ad licentiandum profeſſos ad dignitates extra Ordinem Generalis non cen-

ſetur

ſetur à Religione Prælatus, niſi accedat Pontificis compulſio. Sed hoc non admittitur, quia non negatur poteſtas & ſuperioritas ex eo quod habenti ex iure poteſtatem præcipitur vt ea non vtatur niſi ſub certa forma. Et aduertit *Suarez citatus*, quod conſtitutio, quæ obligat Generalem Societatis vt non niſi authoritate Apoſtolica compulſus liceotiet ſuos ad dignitates extra Ordinem non obligat tanquam proprium præceptum, ſed per modum ſimplicis regulæ, & quod dicta Conſtitutio non eſt voto confirmata, Ideo licentia contra illam conſtitutionem data eſt illicita, ſed non eſt nulla, & eſt à ſuperiore, licet ſit ab eo abutente ſua poteſtate. Maior poſſet eſſe difficultas ex eo, quòd Religioſi præfati ſolemniter voueant ſe non admiſſuros dictas dignitates niſi coacti pee præceptum ſuperioris, & dare licentiam illos admittendi ſpectat ſolùm ad Papam, vt dictum eſt ex Conſtitut. 165. Vrbani VIII. Vnde modo deficit in Generali facultas licentiãdi ad ſimiles Prælaturas. Et in *cap. ſi Religioſus*, requiritur licentia illius ſuperioris, qui illam dare poſſit. Ideò ex vi voti Religioſi Societatis, & aliorum Ordinum, qui vouent non acceptare prælaturas extra Ordinem niſi compulſi ab eo, qui poſſit hoc illis præcipere, non poſſunt eas recipere ex licentia ſuperioris Regularis cuiuſcumque quia in tali voto ſolus Papa validè diſpenſat, & licentiam concedit. Quamuis *Sanch. d. cap. 29. num. 66.* hoc etiam limitet, vt quantùm ad Epiſcopatus, quibus honor & opes, non annectuntur, quales ſunt Patriarchatus & Epiſcopatus Æthiopiæ, poſſit Generalis Præpoſitus Societatis licentiam concedere, vbi eos acceptare multum referret ad Dei obſequium, quod confirmat, *author. Greg. p. 1. Paſtor. cap. 8.* Sed *Suarez to. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. c. 8. num. 25.* quem ſequitur *Lucarin. dict. cap. 1. num. 80.* limitationem non admittit.

74 Sed ſi Regularis non eſt exemptus à Iuriſdictione Epiſcopi, ad ſuum Superiorem immediatum ſpectat cõcedere hanc licentiam. In his enim terminis expreſsè loquuntur canones citati ex *cap. quam ſit 18. quæſt. 2.* Verùm quidem eſt quòd ſi Prælatus Regularis iniuſtè licentiam negaret, poſſet tunc Epiſcopus eum compellere, vt eam concederet. Communiter enim tradunt DD. quòd vbi ſit iuſta cauſa concedendi licentiam hanc ad prælaturas Superior negare eam non poſſit, & ſi neget ad eam concedẽdam compelli poſſit à ſuperiore ſuo, prout docuerunt *Gloſſ. cap. quam ſit, v. ad ordinandũ 18. q. 2. & Innoc. cap. poſt translationem de renunc. & Hoſt. num. 4. Panorm. cap. quod Dei timorem num. 12. de ſtatu Monac. Domin. cap. ſi Religioſus num. 9. de elect. in 6. Sylu. v. Religio 7. q. 9. Rodriq. tom. 1. q. 34. art. 5. & alij plures*, quos ſequitur *Sanch. dic. cap. 29. num. 68.* Vbi ex *Panorm. Sylu. Rodriq. & alijs*, quod iuſta cauſa non eſt ſola neceſſitas, ſed etiam Eccleſiæ vtilitas. Et quod non eſt audiendus, *Franc. d. cap. ſi Religioſus num. 3.* arbitrans quæſtionem ſuperfluam ex eo quòd ſtatim ac ſuperior negat licentiam electus eſt priuatus omni iure, ex *cap. quã ſit, & Gloſſ. ibid. de elect. in 6.* Quia in vi dicti capitis electus iure priuatur non ſi licentiam non obtineat, ſed ſi eam in tempore non petit, & ex ſui negligentia non obtinet. Cæterum ſi ipſi eam petenti in tempore iniuſtè denegetur, meritò poteſt ſuperioris iudicium implorare. Quamuis in hoc caſu facilius erit, quòd ſuperior ipſe (ſi poteſt immediatè, ſicut poſſunt Prouincialis, & Generalis) concedat negatam ab inferiore licentiam, quàm quòd inferiorem ad concedendam compellat. Hic verò ſuperior non eſt ſolus Pontifex, ſed eſt omnis ille, cui ſuperior immediatus ſubordinatur. Et ſic ſi v. g. Prouincialis iniuſtè neget ſuo ſubdito licẽtiam conſentiendi electioni, illam dare poterit Generalis, vel etiam Capitulum Prouinciale, aut Generalis quilibet mediatus ſuperior illius ſuperioris, qui iniuſtè eam licentiam negauit, *Sanchez d. cap. 29. num. 69.*

75 Sed meritò interrogabit aliquis, an quæ dicta ſunt verificentur vniuerſaliter nedum de electione, ſed de omni alia prouiſione ad Prælaturas, ſcilicet etiam de poſtulatione, & præſentatione. *Suarez enim tom. 3. de Relig. tr. 8. lib. 10. cap. 10. n. 17. Palaus tom. 3. diſp. 4. p. 5. num. 2. & Lucarin. d. cap. 1. n. 77.* diſtinguũt inter huiuſmodi modos prouidendi, & volunt quòd vbi non acquiritur ius Religioſo, ſicut fit in præſentatione pura, poſſit Religioſus conſentire ſine licentia ſuperioris, quia per talem conſenſum Religioſus nec contrahit, nec acquirit ius, nec verba legis in rigore cõprehendunt hunc caſum. Sed oppoſitum eſt dicendum, quia licet in *cap. ſi Religioſus*, non fiat mentio niſi de electione, tamen electio communiter ſumpta cõprehendit poſtulationem, & præſentationem, & quamcumque vocationem. Quod verò in eo textu hoc modo ſumatur electio habetur ex *Clem. fin.* ſupra relata, quæ ad intelligentiam, *d. cap. ſi Religioſus* data fuit, & in qua exprimitur nedũ electio, ſed prouiſio, quæ comprehendit omnem modum electionis. Et ratio eſt, quia ſemper & per conſenſum ad præſentationem, & per poſtulationem cõtrahitur, & conualidatur ius poſtulantiũ, aut præſentantium tale quale eſt, vt poſſint ex Religione extrahere Religioſum, quod inuito ſuperiore fieri non debet. Vnde in *Extrauag. diuorijs de poſtul.* expreſsè prohibentur Religioſi mendicantes conſentire poſtulationi de ſe factæ ad Eccleſias Cathedralibus inferiores.

76 Sed cum certum ſit ex dictis, Religioſum ſine ſui ſuperioris licentia nõ poſſe conſentire electioni ſuæ ad Prælaturas extra Ordinem, interrogabit rurſus aliquis, an hæc neceſſitas ſit ſolùm iuris poſitiui orta ex citatis iuribus, vel potiùs ſit iuris diuini, & ex vi profeſſionis Regularis & voti obedientiæ proueniens. Facit in hoc difficultatẽ *Suarez d. cap. 10. num. 14.* quòd ex Religionum inſtitutione, & ſalua Religioſi ſtatus conſiſtentia potuit fieri profeſſio conditionata, per quam promitteretur perſeuerantia in eo ſtatu, niſi tranſitus eſſet ad ſtatum perfectiorem ſiue Religioſum, ſiue Epiſcopalem, quapropter difficilè eſt iudicare qualis de facto fuerit inſtituentium intentio & ſit profitentium, ſed ex praxi Religionum iudicandũ eſt. Sed quod obligatio ſit iuris poſitiui non vero ex vi voti, voluit *Caſtro Palaus tom. 3. diſp. 4. punc. 5. num. 2.* quia Epiſcopatus eſt ſtatus Religione perfectior, nullo modo diſpoſitioni Prælati Regularis ſubiectus. Sed hæc ratio non probat. Quia Epiſcopatus importat ſtatum perfectiorem, ſed alterius generis à perfectione ſtatus Religionis, & requirẽs tot & tanta in Epiſcopo, vt habeat adiunctum nõ

leue

leue periculũ ſalutis eiuſdem Epiſcopi, & in cuius admiſſione poteſt facillimè electus decipi. Vnde abſolutè dicendum eſt, quòd neceſſitas petendi licentiam tranſeundi ad ſtatum Epiſcopalem, ſeu ad Prælaturas & dignitates extra Ordinem eſt ex iure diuino & vi voti obedientiæ. Cum enim Religiones omnes ſint inſtitutæ tanquam media acquirendæ per Religioſos perfectionis, & ſalutis æternæ, & ad hunc finem Religioſi ſe ipſos tradát Religioni, & in ea perſeuerantiam promittant, vt ſatis ex ſupra dictis *quæſt.* 183. & 184. apparet, & eſt communis ſenſus DD. omnium & Religioſorũ, nulla eſt ratio vnde votum obedientiæ intelligatur vt conditionatum conditione tranſitus ad Epiſcopatus, aut Prælaturas extra Religiones, quæ nedũ per ſe primo non ordinantur ad acquirendam propriam perfectionem, ſed ad alios perficiendos, ſed habẽt adiunctum periculum ingens propriæ damnationis, vnde tranſitus à Religionis clauſtris ad palatia Epiſcopalia, eſt à ſtatu tranquillitatis, & ſecuritatis, ad mare turbulentum, vbi vndique occurrunt ſubmerſionis pericula. Addo, quod cum Prælatura non ſit res ex proprio iudicio aſſumenda, vt probauit *D. Thom ſupra art.* 2. contra intentionem tam inſtituentium, quam profitentium vitam Regularem eſt, vt votum obedientiæ intelligatur conditionatum cõditione tranſitus ad Prælaturam externam, ſeu ad Epiſcopatum aſſumendi vna ex proprio iudicio Religioſi inconſulto, immò inuito Superiore, cui ex voto obedientiæ ſui curã & directionem in ijs, quæ ad ſalutem ſpectant tradit Religioſus. Addo quòd Religioſum tranſire ad ſtatum Epiſcopalem res eſt concernens maximè intereſſe totius corporis Religionis, ne ambitio ineptum trahat ad Cathedram Magiſtralem cum animarum damno, & Religionis ſummo dedecore, & etiam ne Religio priuetur ſibi neceſſarijs viris ſine Eccleſiæ magna neceſſitate, aut vtilitate; irrationabiliter igitur prorſus intelligitur votum obedientiæ tanquam conditionatum conditione tranſitus ad Epiſcopatum habendũ ex proprio Religioſi iudicio ſuperiore inconſulto, & ex vi electionis aut prouiſionis factæ à ſecularibus, qui Religioſorum qualitates, & Religionum neceſſitatem plenè non cognoſcunt. Præterea ex *d. cap. quorundam, & cap. ſi Religioſus* idem habetur. Nam ratio condendi eas leges fuit, quia Religioſi nec velle nec nolle habẽt, ſed proprium arbitriũ alteri regendũ tradiderunt, & ideò iuſtum eſt, vt ad Eccleſias extra Ordinem non tranſeant, & electionibus non conſentiant, niſi ex licentia ſuorum ſuperiorum; Ex vi enim voti obedientiæ eſt, quod Religioſi non habeant velle ac nolle, ideoque & quod non poſſint cum eligentibus, vel poſtulantibus, aut præſentantibus ad Prælaturas & tranſitum extra Ordinem contrahere, & legitimum eis præbere conſenſum. Vnde in *d. cap. ſi Religioſus* conſenſus datus electioni à Religioſo ſine licentia ſuperioris cenſetur & ſupponitur præſumptio & culpa. Ibi *In pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus vacuetur*. Quamobrem dicitur, quòd leges præfatæ in hac parte non continent ius nouum, ſed ius diuinum declarant. Vnde Pontifex non præcipit vt non detur conſenſus ſine licentia ſuperioris, ſed ſupponens non poſſe eo modo dari, cum ſi detur nullum declarat, & electionem viribus carere in pœnam præſumptionis decernit, *Suarez vbi ſupra num.* 15. *Lucarin. num.* 76. & bene tamen aduertit Suarez, non per hoc Religioſum dicendum eſſe Apoſtatam, ſi conſentiat electioni ſine licentia: Tum quia nec in effectu exit ab Ordine vt ſit Epiſcopus, niſi ex diſpoſitione Summi Pontificis. Et factus Epiſcopus non deſinit eſſe Religioſus ſubſtantialibus votis obligatus.

77 Putat tamen Suarez, quòd nullitas electionis in hoc caſu ſit ex lege Eccleſiaſtica; & quòd ex vi voti conſenſus, ſeu acceptatio Epiſcopatus non ſit irrita ipſo facto. Et quidem diſtinguendo in hac parte ius eligentium à iure electi, ex eo quòd electus illicitè conſentiat electioni, aut præſentationi, non per hoc ex natura rei ius eligentium, aut præſentantium irritatur. Poſterius enim non vitiat prius legitimè factum. Verum eſt, quòd diſſenſus electi electionem irritat, quia ſi electus diſſentit, & aliàs non poteſt cogi, vt conſentiat, electio effectum habere nequit, vnde remanet irrita, quia inanis, & ſine fructu; & ab extrinſeco venit eius non tam nullitas, quàm inefficacia, & inualiditas, quia electus non vult illi conſentire, quàmuis illa electio ab intrinſeco ſit valida. Vnde electus qui diſſenſit poteſt iterum conſentire & quidẽ validè, electoribus in priori voluntate perſiſtentibus. *Gloſſ. Archid. Domin. Franc. in cap. fin. de Procur. in 6. Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 32. num. Sigiſm. de Bonon. de elect. dub. 39 num. 7.* Sed & ſi conſideretur ius, quod ex electione conſurgit in electum ſi conſentit electioni, illud non eſt ipſo facto nullũ ex natura rei, ſi Religioſus electioni cõſentiat ſine licentia ſui ſuperioris. Et hoc nedum aſſeritur, quia ex vi voti non ſeruati ſequitur in actu ſacrilegium non verò iniuſtia formaliter, ſed etiã quia quatenus etiam ex vi profeſſionis ſequatur, quòd ſit iniuſtus Religioſus, qui poſtquam ſe tradidit Religioni conſentit, vt ab ea exeat, non omnis electio eſt ipſo facto nulla ex eo, quòd ſit iniuſta, vt patet de electione in qua aliquis fuit contemptus, quæ eſt iniuſta, & tamen non ex hoc eſt ipſo facto nulla, ſed immò poteſt haberi tanquam rata, & ſolùm ad inſtantiam contempti eſt irritanda. Vnde & in propoſito ad ſummum ſequitur, quod ius electi Religioſi conſurgens ex eius conſenſu præſtito electioni de ſe habita ſit irritabile ad inſtãtiam ſuperioris. Sed & alia ratio idem probat. Quia cum ſuppoſita electione, & quocumque conſenſu electi electio non ſit habitura effectum niſi Pontifice electionem confirmante, vel præſentatum inſtituente, & Pontifex poſſit talem electionem, & conſenſum ratum habere ſi velit, ideo talis conſenſus, & acceptatio non eſt ipſo iure naturæ aut diuino ipſo facto nulla, licet ſit irritabilis ad arbitriũ Pontificis. Propterea dicitur, quod irritatio præfatæ acceptationis ipſo iure eſt pœna ex iure Eccleſiaſtico impoſita.

78 Tandem dubitatur, an quæ dicta ſunt vera ſint etiam de Religioſo non Cardinali, ſed puro immediatè electo in Summum Pontificem, ita quòd & ipſe ſic electus teneatur petere licentiam ſui ſuperioris ad hoc vt electioni conſentiat. Negant enim eum teneri *Card. cap. licet numer. 11. quæſt. 18. de elect. & Clem. fin. num. 2. quæſt. 6. eodem titul. vbi Ancharan. num. 2 Imol. fin. Syluestr. ver votum 3. quæſt. 4. Roſella ibid. ad fin. Pigubrolus, Barbatia,*

batia, Roſellus, Pacianus, quos ſequitur *Sanchez d. lib.7.cap.29.num.58.Suarez tom.3. de Relig. tract.8. lib.10.cap.11.num.8.& tom.4. tract.10. lib.6. cap.9. num.15.Barboſa ad cap.quam ſit 18.q.2.num.4. Lucarinus de Epiſc.Regul.cap.1.num.78.* & mouentur. Tum quia contra electum à duabus partibus Cardinalium nulla datur exceptio, *cap. licet de elect.* Tum quia cum Papa ſit ſupra omnes Prælatos, leges prohibentes Religioſo conſentire electioni ad Prælaturam non comprehendunt electionem ad Pontificatum. Tum quia Pontificatus non eſt Prælatura, aut dignitas extra Religionem. Sed ſupra Religionem, cum Pontifex ſit Religionum Prælatus. Tum quia electio Pontificis ſimul eſt confirmatio; & abſoluit electum à Religionis iugo. Tum quia non obſtat, quod Religioſus non habeat velle, quia hoc eſt verum fictione iuris, nam velle naturale habet, per quod poteſt conſentire electioni. Sed econtra, quòd Religioſus electioni de ſe factæ in Pontificem non poſſit conſentire ſine licentia ſuperioris, tradiderunt *Gloſſ.in cap. quã ſit v.ad ordinandum 18.q.2. Io:Andr. cap. Ioannes de de Regular.Panorm.cap.fin.num.7.de voto, & c.quod Dei timorem num.12.de ſtatu Monac. Domin. cap.2. num.2.diſt.58. Franc. in cap. ſi Religioſus num.1. de elect.in 6. Beroius, Boniſacius, Rochus, Lambertinus, Faber, Bertachinus, Villadiega, Greg. Lopez, Graſſius apud Sanch. d.num.58. Sylueſt. v.Religio 7. q.9. Roſella v.Monachus num.6. Rodriq.tom.1.q.34. artic.5. initio Emanuel Sà v.Religio num.65.*

79 Vtramque harum opinionum puto poſſe & debere conciliari, diſtinguendo inter poſſe validè, & poſſe licitè, & dicendo cum prima opinione, quòd Religioſus electus in Pontificem, ſi conſenſit ſine licentia ſui ſuperioris, immo inuito ſuperiore dictæ electioni, validè cõſentit. Tum quia lex *cap. ſi Religioſus* & alia ſimilia non comprehẽdunt electionem ad Pontificatum, quæ in iure non venit ſub nomine electionis ad Prælaturam; vnde nec leges loquentes de electione Prælatorum comprehendunt electionem Papæ, vt eſt regula communis in iure, quia talis electio ob ſui eminentiam non regulatur communibus legibus, ſed proprijs. Tum quia etiam ſi aliàs comprehenderetur, exciperetur hic caſus, ob legem, *Concil.Lateran.in cap. licet de elect. confirmata à Pio IV. in Conſtit. In eligendis, & a Gregor.XV. in Conſtit. Aeterni Patris*; per quam ab electo in Papam à duabus partibus *Cardin.* tollitur omnis exceptio quæ in iure Eccleſiaſtico fundata ſit, vt docet ibi *Panorm. & tradunt communiter DD.* Tum quia, vt probatum eſt, conſenſus datus à Religioſo ſuæ electioni ad Prælatura extra Ordinem non eſt ipſo facto nullus, & quatenus eſſet irritabilis, hoc non valet in electione Papæ. Tum quia ex vi *d. cap. licet* abrogantis omnem exceptionem cõtra electum à duabus partibus Cardinalium, electio huiuſmodi ſi fieret habenda eſſet pro rata & firma, quia vt talem illam habet & habere vult *d. Concil. Later.* Tum quia ex quo electio Papæ ſemel non eſt nulla, nullus remanet in terra ſuperior à quo irritari poſſit, cum nullus ſit Papa ſuperior, & Papa non niſi in caſu hæreſis incorrigibilis poſſit deponi. Tum quia prorſus veriſimile eſt, quòd in hac parte ceſſet omnis iniuſtitia, ex eo quia traditio & contractus quem iniit Religioſus cum Religione permanendi in ea vſque ad mortem, ſit in hac parte conditionatus & non comprehendat tranſitum ad Pontificatum, qui eſt ſtatus altiſſimus, & ad bonum vniuerſale ordinatus, quod eo magis eſt verum, quòd Pontificatus non eſt Prælatura omnino extra Ordinem, cum Pontifex ſit verus, & proprius Religionum Prælatus, cui Religioſi ex vi voti obedientiæ tenẽtur obedire, vnde tranſiens ad Pontificatum non exit ſimpliciter ab Ordine, ſed fit ſui & omnium aliorum Ordinũ Prælatus meliori & altiori vinculo cum ſua Religione innctus, & colligatus. Vnde non poteſt admitti id, quod dixit *Gloſſ. citata*, & cum ea *Boniſ. in Clem. fin. num. 30. & 31. de elect.* ſcilicet, eum qui electioni ad Papatum ſine licentia ſuperioris conſentit, teneri redire ad Religionem, & à ſe ipſo eſſe compellendum, ſicut & alijs iuſtitiã tenetur facere; & ſimiliter falſum eſt quòd dixit *Villadiega de orig. & dignit.Card. q.5.num.33.* ſcilicet, quod talis electus, & conſentiens nullum acquirit ius ex electione. Hæc enim non ſubſiſtunt rationibus dictis.

80 Sed tamen ſecundò dicitur, quod talis electus illicitè conſentit ſine ſuperioris licentia. Hoc probatur vnico argumẽto vim ex pluribus medijs habente. Nam Religioſus ex vi voti obedientiæ ſubdit arbitriũ ſuum iudicio & arbitrio ſui ſuperioris, vt dicitur *cap.quorundam, & cap. ſi Religioſus in 6.* Hoc autem maximè verum eſt reſpectu illius actionis, quæ ex ſui natura eſt actus virtutis, & quæ concernit intereſſe maximum ſalutis propriæ, & boni communis nedum ſui Ordinis, ſed totius Eccleſiæ. Ex vi enim voti obedientiæ ſubditus eligit in directorem ſuarum actionum proprium Prælatum, ad quem ex officio indiſpenſabiliter pertinet prouidere vt ſubditus præceptis legis diuinæ obtemperet, & caueat ab illis in quibus eius ſalus periclitatur, & præcipuè ne per illũ fiat id, quod in detrimentum communitatis vergat. Et licet Prælatus Regularis non ſit Prælatus totius Eccleſiæ, tamen quia pars eſt propter totũ, tenetur prouidere ne ex parte ſua, & ſuorum fiat aliquid quod in vniuerſale damnum cedere poſſit. Conſenſus verò in electionem ad Papatum de ſe factam, eſt ex ſuo genere & obiecto actus virtutis Religionis, cum Pontificatus ſit ſummus Religionis apex, & non niſi ex pura charitate & non niſi ab idoneo ad tantum onus portandum præſtandus, & qui concernit ſummum periculum ſalutis electi, & in quo repoſita eſt ſumma præcipui intereſſe nedum Religionis, ſed totius Eccleſiæ, cum & vtilitas, quæ ex Optimo Pontifice oritur, & ruina quæ ex malo timenda eſt, ſit ſumma & inexplicabilis. Ratio igitur omnis dictat, & vult quòd huiuſmodi conſenſus non ſit extra ſuperioris prouidentiam, maximè quòd in eo præſtando facillimè poteſt ſubditus decipi. Et eò magis, quòd aſſumi ad Prælaturam eſt quid, ad quod homo nõ debet duci ex proprio iudicio, vt probauit *D.Th. ſupra art.2.* Vnde eſt, quod in conſentiendo electioni electus potiùs debet duci, quàm ſe ducere, vnde maximè in hoc indiget ſui ſuperioris directione, vt magis etiam infra probatur. Eſt ergo irreligioſus Religioſus, qui ſine ſuperioris directione ex proprio iudicio conſentit electioni de ſe factæ ad Summum Pontificatum, & in hoc vera eſt ſecunda opinio contra quam, vt patet primæ opi-

opinionis argumenta non militant. Verum quidem eſt, quòd ad hoc ſufficit licẽtia tacita ſeu præſumpta ſuperioris, & aliàs ſuppoſita idoneitate certa, & indubitata, non eſſet in hoc culpa grauis, ſi tali electioni Religioſus nulla petita licentia coſentiret.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus an ex vi voti poſſit præcipere ſubdito vt conſentiat electioni ad Epiſcopatum a nu.81.*
2 *Rationes aliquorum pro negatiua non ſufficiunt. num.81.82.*
3 *Rationes in oppoſitum. n.83.*
4 *Id Prælatus non poteſt præcipere, quia non poteſt præcipere mutationem ſtatus. n.84.85.*
5 *Et quia id declarauit Vrb.VIII. n.86.*
6 *D.Th. non ſentit oppoſitum. n.87.*
7 *Superior non poteſt conſentire Epiſcopatui nomine ſubditi. n.88.*
8 *Non poſſunt ſuperiores compellere ſubditum ad conſentiendum electioni ad Pontificatum. numer.89.*
9 *Neque id poteſt facere Collegium Cardinalium. num.90.*
10 *Collegium Card. electo poteſt præcipere vt infra aliquod tempus conſentiat, vel diſſentiat. n.91.*
11 *Superior ex iuſta cauſa poteſt præcipere ſubdito vt diſſentiat electioni. n.92.*
12 *Etiam electo in Pontificem, ſed hoc non expediret. num.93.*
13 *Superiores non poſſunt compellere ad acceptandã Prælaturam inferiorem, vel beneficia extra Ordinem. n.94.*
14 *Bene tamen ad acceptandum prælaturam intra Ordinem. n.94.*
15 *An ſuperiores poſſint compellere ad acceptandam Parochiam apud ſuos. n.94.*

An Superior Regularis ex vi voti obedientiæ electo digno poſſit præcipere vt electioni ad Epiſcopatum conſentiat, vel indignum prohibere ne conſenſum præſtet.

81 QVòd non poſſit, docuerunt *Suarez to.3. de.Relig.tract.8.lib.10. cap.10. numer.21. Sanchez in Decal.lib.4.cap.8.num.38.& lib.6. cap.2. num.49.Val.tom.3.diſp.10.q.3 p.3.Palaus tom.3. tr. 16. diſp.4.p.5.Layman.lib.4.tract.2.cap.15.num.11. Card.de Lugo Reſponſ.moral.lib.3.dub.4.num.4.Diana par.6.tract.8.reſ.33.* & apud eum *Lopez & Fauſtus, Reuerendiſſ. Lucarinus de Epiſc. Regular. cap.1. num 25.& 82.* Et probatur Tum primò, quia Prælatus non poteſt ſuo ſubdito præcipere, niſi ea, quæ, retenta Regulari ſubiectione ad ipſum impleri poſſunt, vnde multò minùs præcipere poteſt id, per cuius obſeruantiam debitum eius obedientiæ diſſoluitur: repugnat enim quod Prælatus dicat quia es meus ſubditus, præcipio tibi vt non ſit meus ſubditus; aliter enim ſubditus ex debito obedientiæ careret voto obediendi. At verò per conſenſum datum electioni ad Epiſcopatum ſubditus eximitur ab obedientia Prælati. Et hoc cõfirmatur. Nam cum Generalis Societatis poſſit ſubdito concedere facultatem tranſeundi ad aliam Religionem etiam laxiorem, nemo dicet, quod hunc tranſitum poſſit præcipere. Huius verò nulla eſt ratio, niſi quia Generalis non poteſt præcipere id, vnde ſubditus à ſua obedientia liberatur. Confirmatur ſecundo. Nam idem Generalis ſubditos ſuos Religioſos ſimplicibus votis ligatos emittere poteſt ex Societate liberos ab obligatione votorum. Neque tamen poteſt illis præcipere ea, quæ includunt exemptionem à voto obedientiæ. Sed hæc ratio non concludit. Nam materia obedientiæ eſt id per quod eximitur ſubditus à iuriſdictione præcipientis, dum ſaltem ſubditus per hoc non eximatur ab obedientia maioris ſuperioris. Sic Prior poteſt præcipere ſubdito vt exeat à ſuo Cõuentu, & Prouincialis poteſt præcipere Religioſo vt exeat à ſua Prouincia, quia licet per hoc ſubditus eximatur ab obedientia præcipientis, remanet ſubditus obedientiæ Generalis. Sic licet ſubditus conſentiendo Epiſcopatui, & fiat Epiſcopus, ſit exemptus à Prælatis Ordinis, manet ſubditus ſupremo Prælato, qui eſt Pontifex; vnde nec ratio valet, nec confirmationes ſunt ad propoſitum.

82 Probatur ſecundo. Nam Prælato Regulari non incumbit cura vniuerſalis Eccleſiæ, vnde eius non eſt præcipere ea, quæ ad bonum Eccleſiæ conducunt, ſed quæ ad priuatum bonum ſubditi, aut commune Religionis pertinent: Epiſcopatus verò non bonum priuatũ ſubditi, ſed bonum vniuerſalis Eccleſiæ reſpicit. Tertiò, Nam Prælatus non poteſt præcipere niſi ea, quæ ſunt ſecundùm regulam, non poteſt verò votum ſubditi augere; hoc autẽ faceret Prælatus ſi Epiſcopale onus grauiſſimum poſſet præcipere. Quartò, Nam non poteſt Prælatus præcipere id, vnde ſubditus ponitur in ſtatu longè periculoſiori quàm ſit ſtatus quietus, & tranquillus Religionis. Sed neque tres iſtæ rationes vrgent. Quia cum Religio ſit pars totius Eccleſiæ, & pars ſit propter totum; etiam Prælato Regul. maximè incumbit cura, vt ſui Religioſi nihil agant, niſi quod in vtilitatem Eccleſiæ valeat conducere. Vnde hoc maximè eſt ſecundũ regulam, cui eſt conforme, vt Religioſus ex charitate alicui periculo ſe exponat pro ſalute proximorum.

83 In contrarium verò eſt, quòd cum iuxta ſupradicta *art.2.* electus poſſit ex charitate, & humilitate obligari ad ſuſcipiendum iniunctum Epiſcopatum, ideoque ad hoc obligari poſſit ex lege diuina, ſicut ex tali lege cenſendum eſt obligari quotieſcumq; omnibus penſatis in indiuiduo melius eſt electum conſentire, quia ex lege naturali tenemur agere, quod eſt melius, vt etiam probatũ eſt ſupra *quæſt.184. art.4. à num.47.* Non videtur poſſe negari, quod ſuperior in his caſibus non poſſit iuſtè, & validè præcipere ſuo ſubdito vt cõſentiat; Quoniam Superioris eſt dirigere, & prout opus eſt compellere ſubditum ad diuinæ legis obſeruantiam, & ea, quæ ad ſalutem eius ſunt neceſſaria. Et hoc confirmatur, quia inſignis & Optimus & Doctiſſimus Religioſus Fr. Ludouicus Granatenſis

natenſis Ord. Prædicat. cum eſſet Luſitaniæ Prouincialis præcepit Fr. Bartholomæo de Martyribus ſub interminatione anathematis, vt Archiepiſcopatum Bracarenſem admitteret, & ille obediuit; Pariter & non niſi ex ſuperioris præcepto S. Thomas de Villa noua Epiſcopatum Valentinum ſuſcepit.

84 Nihilominus prior opinio vera eſt, ob hãc rationem, quòd votum obedientiæ non ſe extendit ad mutationem ſtatus, ſed intra limites illius limitatur, *Caiet. ſup. q. 88. a. n. 8. circa finem, §. ad primũ huiuſmodi dicitur*. Qui enim promittit obedientiã aſſumens ſtatum Religionis huius vel illius, & promittens in eo ſtatu perſeuerantiam, non ſubijcit ſe ſuo ſuperiori, niſi in ijs quæ concernunt exiſtentiã, & perſeuerantiam in eo ſtatu, quem ſibi vouens elegit. Nec obſtat quod poſſit dari caſus, in quo ex lege Dei obligetur ad mutationem ſtatus; quia non per hoc conſurgit in ſuperiore poteſtas coërcitiua illius ad ſeruandam Dei legem in eo caſu, quia ſuperiori non competit alia poteſtas quam illa, quæ datur ex vi voti obedientiæ & ex libera ſubiectione profitentis, & vouentis, qui promiſit obedientiam ſecundùm illum ſtatum, & intra illũ ſtatum, non verò promiſit illi obedire ſi tranſitum ex illo ſtatu præcipiat. Ideo eſto Religioſo contingat neceſſitas mutandi ſtatum Religioſum, vel in ſtrictiorem, vel in laxiorem, & hoc nedum, illi ſit melius penſatis omnibus, ſed ex lege Dei neceſſarium, non tamen poteſt ſuperior illum cogere ad tranſeundum, vel ad ſtrictiorem, vel ad laxiorem Religionem, quia non tenetur ex vi præcepti Superioris mutare ſtatum, quem ſibi elegit, & ſub cuius conditione obedientiam ſuperiori vouit.

85 Vnde multò minùs poteſt ſuperior compellere ſubditum ad acceptandum Epiſcopatum, cum aliàs ex genere potiùs meliùs ſit illum recuſare, & propter maximum periculum ſalutis quod habet cõiunctum, ſit onus etiam Angelicis humeris formidandum. *Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. de reform.* Poterit igitur Prælatus denunciare ſubdito obligationem, quæ ex lege diuina conſurgat, & illi ſuadere, & illum exhortari, ſeu illi pœnam non obedientibus diuinæ legi impoſitam comminari. Poterit quoque in dubio decernere & iudicare, an ſit melius, quod ſubditus acceptet Epiſcopatum. Sed tamen non poteſt illum præceptis, & pœnis compellere, vt ſtatũ mutet, & ex Religione exeat, quia in hoc non eſt ſuperiori ſubiectus. Prælati verò adducti, vel tunc fuerunt in ea ſententia, quòd poſſent præcipere ſuis ſubditis conſenſum ad Epiſcopatum, vel (quod probabilius dicitur) nõ propriè præceperunt, ſed denunciarunt diuinum præceptum, quod illos electus vrgebat ad conſentiendum Epiſcopatui. Sanctus enim Thomas de Villa noua factis oſtendit, quanta fuerit neceſſitas eius in Eccleſia Valentina, & Fr. Bartholomæus vir fuit inſignis, & doctus.

86 Cæterùm quòd non ſit in poteſtate Prælatorum compellere ſubditos ad acceptandum Epiſcopatum colligitur ex Conſtit. Vrbani VIII. *Honorum*, quæ eſt 165. in Bullario Cherubini, quæ hoc ſupponit. Cum enim votum de non acceptando Epiſcopatum, quod emittitur in Religionibus non explicet & reſtringat exceptionem ſuam ad præceptum acceptandi Epiſcopatum datum à Pontifice; ſed abſolutè contineat promiſſionem non acceptandi Epiſcopatum, niſi iniungatur ex præcepto eius, qui poſſit hoc iubere, ſi Prælati Regulares ſaltem Generales authoritate ordinaria poſſent præcipere ſubditis, vt Epiſcopatum acciperent, diſpoſitio Pontificis in ea Conſtit. rueret, & eſſet inanis; quia nec præceptum talium ſuperiorum eſſet contra votum, & exiſtente voto, adhuc poſſent ſuperiores eo voto non obſtante obligare ſubditos ad hoc vt Epiſcopatus reciperent, nec eſſet differentia inter Superiores Religionũ in quibus emittitur, vel non emittitur tale votum, ſed omnes Superiores poſſent non obſtante voto obligare ſubditos ſuos ad recipiẽdum Epiſcopatum, quòd certè non eſt conforme d. Conſtit.

87 Nec obſtat, quod *D. Thom. ſupra art. 2. ad tertium*, quem ſequuti ſunt *Turrecrem. cap. olim 8. q. 1. ad tertium D. Anton. p. 3. tit. 20. cap. 2. §. 6. Syluest. v. electio q. 19.* dixerit electum poſſe compelli à Superiore ad acceptandum Epiſcopatum. Quia vt aduertit, *Sotus de iuſt. lib. 10. q. 2. art. 2. D. Thom.* non expreſſit Superiorem Regularem, ſed abſolutè de Superiore loquutus fuit, hic verò Superior non eſt niſi ſolus Pontifex. Qui quidem nec ex vi voti obedientiæ, ſed ex Pontificia iuriſdictione poteſt ad hoc compellere, & habetur ex *Concil. Carthag. relato cap. 3. & 4. diſtinct. 74. & ex S. Gregor. in Paſtor. par. 1. cap. 6. & ex S. Auguſt. relato, cap. vos autem 16. qu. 1. & cap. diſplicet 23. quaſt. 4.* Et praxis ipſa confirmat. Nam B. Laurentius Iuſtinianus ex præcepto Eugenij IV. S. Antoninus Ord. Prædicat. ex iuſſu eiuſdem Eugenij Archiepiſcopatum Florẽtinum, B. Albertus Magnus Epiſcopatum Ratisbonenſem ex ſtatuto Vrbani IV. Nicolaus Albergatus Carthuſianus ex mandato Martini V. Archiepiſcopatum Bononienſem, & Bellarminus ex præcepto Clementis VIII. & Ioãnes de Lugo ex præcepto Vrbani VIII. Cardinalatum ſuſceperunt, vt teſtantur. *Platus de bono ſtatus Religioſi lib. 1. cap. 38. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. l. 6. cap. 8. num. 12. Sanchez lib. 6. in Decal. cap. 18. num. 33. Lucarinus de Epiſc. Regul cap. 1. num. 19. Card. de Lugo Reſponſ. moral. lib. 3. dub. 5. n. 7.*

88 Ex his colligitur primò, quòd Superior non poteſt huiuſmodi electioni nomine ſui ſubditi conſentire, inuito eo, quia in hoc cum ſubditus ſit liber, non eſt vnde Superior velit ſe immiſcere. *Sanchez dicto cap. 29. num. 70. ex Imola, Socin. & Aret. Lucar. d. cap. 1. n. 81.*

89 Colligitur ſecundò, quòd non poſſunt Superiores compellere ſubditum ad conſentiendum electioni de ſe factæ, in Summum Pontificem. *Suarez tom. 4. de Relig. lib. 6. cap. 9. à num. 11.* arbitratur & bene, quod votum quod emittunt Religioſi Societatis non admittendi Prælaturas & dignitates extra Ordinem non comprehendat aſſumptionem ad Pontificatum, cum Pontificatus nec ſit dignitas omnino extra Ordinem, cum Pontifex ſit Religionum Prælatus. Et quia Pontificia dignitas ob ſui eminentiam non venit ſub nomine Prælaturæ, aut dignitatis ſimpliciter prolatæ. Sed nihilominùs non per hoc ſequitur, quod poſſit Religioſus compelli ad Pontificatum admittendũ. *Cardin. autem de Lugo in Reſponſ. mor. dub. 5.* valde inclinat in hoc, quod nec poſſit habere locum hoc præce-

ptum, quia nó poteſt executioni mandari per ſubditum, cum in eo inſtanti in quo electus conſentit ſit iam Superior omni alio Prælato, & nulli ſubditus. Sed & ipſe Card. in fine illius dubij cognouit infirmitatem huius rationis. Nam Religioſus etſi electus ad Pontificatum eſt ſubditus ſuis Prælatis antequam conſentiat, & per prius natura eſt, quòd conſentiat, quam quòd ſit Papa; immò & per priùs eſt quòd non diſſentiat, quo poſito ex lege diuina tenetur conſentire, ne Eccleſia ſuſpenſa maneat. Electum igitur admittere Pontificatum de ſe non repugnat eſſe materiam præcepti. Sed tamen hoc non poteſt præcipi à Superiore Regulari, quia tranſitus extra ſtatum ſimplicis Religioſi non eſt materia voti obedientiæ, vt probatum eſt.

90 Sed forſan quis dicet, quòd hoc poterit præcipi à Collegio Cardinalium, quòd vacante Sede Eccleſiæ vniuerſalis prouidentiam habet. *Donatus tom.3.tract.17.q.29.* arbitratur quòd Regulares teneantur ex voto obedientiæ obedire Collegio Cardinalium Sede vacante ex *Peyr.tom.1. Priuil.2. Sixti 4. num.11.* quia Collegium vices gerit Papæ Sede vacante. Sed hæc aſſertio ex directo eſt cõtraria *Conc. Lugdun. in cap. vbi periculum de elect. in 6. & Clem. Ne Romani, de elect. & Conſt. Pij IV. In eligendis*, in quibus decernitur, quòd Sede vacante Collegium Cardinaliũ non poteſt exercere iuriſdictionẽ Papæ, nec in ijs, quæ ad illã pertinent immiſcere, niſi in caſibus ibidem expreſſis. Ideò dicendum eſt, quòd nec Collegium Cardinalium poteſt compellere electum ad Papatum ſiue ſecularem, ſiue Regularem vt cõſentiat electioni, *Card. de Lugo vbi ſupra.* Et hoc ex defectu iuriſdictionis, quia Collegium Cardinaliũ non eſt ſicut Capitulum Canonicorum in quo reſidet Epiſcopi iuriſdictio vacante Epiſcopatu, ſed immò Collegio Cardinalium vſus iuriſdictionis Papalis interdicitur. Et cum nec Pontifex ex vi voti obedientiæ poſſit compellere Religioſum ad accipiendũ Epiſcopatum, multò minùs ex hoc capite poſſunt id facere Cardinales, qui non ſuccedunt Papæ in ratione Capitis Eccleſiæ, vel Paſtoris, vel Prælati Religionum. Vnus eſt enim Chriſti Vicarius Pontifex Romanus.

91 Verum quidem eſt, quòd cum S. Collegiũ Cardinalium habeat iuriſdictionem circa ea, quæ neceſſaria ſunt ad celerem Papæ electionem *d. cap. vbi periculum*. Ideò ſi electus diſſentiat poteſt Sac. Collegium præfinire illi tempus rationabile, & præcipere, vt intra illud tempus aut conſentiat, aut diſſentiat. *Bonac. de elect. Pont. q.2. num.12.* Et quia idem Sac. Collegium habet iuriſdictionem tantam quanta eſt neceſſaria, vt periculo graui imminenti Eccleſiæ, & non patienti moram occurrat; ſi vnquam contingeret caſus, quòd ex diſſenſu electi, immineret ſtatim graue damnum Eccleſiæ cui nõ poſſet aliter prouideri poſſet idem Sac. Collegium præcipere, vt conſentiret. Sed ſimilis caſus vix eſt imaginabilis, eo magis quod Cardinales poſſunt de facili occurrere periculo eligendo alium, abſq; eo quòd compellant electum ad conſenſum. Vnde *Suarez d. tom. 4. de Relig. lib.6. cap.9. num.15.* benè dixit, quòd vix poteſt moraliter fieri, vt præceptũ de illa electione acceptanda imponatur, etiam ſi maxima eſſet neceſſitas. Nam neque dici poteſt, quòd Cardinales non velint conſentire in alio; nõ enim adipiſcuntur illi iuriſdictionem ex eo quòd nolint ex proprio arbitrio vti medijs facillimis ad prouidendum Eccleſiæ, & ideo vix eſt poſſibilis dari caſus tantæ neceſſitatis, vt Collegium Cardinalium poſſit compellere electum in Pontificem ad conſentiendum electioni.

92 De diſſenſu autem dando electioni de ſe factæ ad Prælaturam extra Ordinem longè diuerſa eſt ratio: quia electus non conſentiendo non mutat ſtatum, ſed in ſtatu quem elegit & profeſſus eſt, & vouit perſeuerat. Et aliàs diſſentire ſimili electioni eſt ex genere ſuo melius, vnde eſt materia voti non conſentire niſi compellat præceptum Superioris. Ideò nedum ſi electus ſit indignus, vel ineptus, vel de ſui ineptitudine rationabiliter dubitetur, ſed & ex neceſſitate eius intra Religionem, vel ex quacumque alia cauſa iuſta Superior poteſt ſuo ſubdito præcipere vt electioni ad Epiſcopatũ nõ cõſentiat, ſed in ſtatu, quẽ elegit perſeueret. Hinc eſt, quòd non debet abſolutè admitti, quod ex *Imola, Socin. & Aret.* tradit *Sanchez d. cap.29. numer.70.* cui conſentit *Lezar. d. cap.1. num.83.* ſcilicet, quod non poteſt Superior renunciare electioni factæ de ſuo ſubdito eo inuito. Nam cum ex iuſta cauſa poſſit cogere ſubditum ſuum ad non conſentiendum dictæ electioni, poteſt etiam illi renunciare, Quia in hoc ſubditus non habet velle.

93 Quamuis ſi loquamur de electo in Pontificem Romanum, hoc habere poſſet difficultatem, nedum ſi diceretur, quòd profeſſio ſit conditionata conditione huius tranſitus, quia nimirum Religioſus tradens ſe Religioni, & vouens in ea obedientiam non intenderit priuare ſe libertate tranſeundi ad ſtatum Pontificatus. Vnde eſt quod idem *Suarez tom.4. tract.10. lib.6. cap.9. num.15.* cenſet, quòd votum Societatis de non acceptando Epiſcopatu non comprehendat Pontificatum, qui ad totius Eccleſiæ vtilitatem ſpectat, & cuius electio fit quando Eccleſia eſt ſine Paſtore, qui proſpiciat cõmuni bono, & poſſit, ſi opus fuerit præcipere vt Pontificatus recipiatur. Sed quia minimè expediret talem diſſenſum præcipere. Nam ſi electus eſſet dignus tanto munere, non poſſet Superior præcipere illi vt non conſentiret electioni, quia id faciendi iuſtam cauſam non haberet. Et aliàs quam ſpem poſſet Superior habere vt obediretur eius præcepto, quod electus ſi vellet contemneret, & factus Pontifex in præcipientem etiam ſæuire poſſet?

94 Colligitur tertiò, quòd multò minùs Prælati Regulares poſſunt compellere ſubditum ad acceptandam Prælaturam inferiorem Epiſcopatu, aut beneficium aliquod ſeculare etiam Curatum: quamuis poſſint eum cogere ad accipiendum beneficium curatum Regulare, quod per Regulares viuentes ſub obedientia Prælatorum adminiſtratur. Primum horum habetur ex *cap. Monachi, de ſtatu Monach.* & ex *cap. Cum de beneficijs, de preben. in 6.* & tradiderunt *Nauar. com.4. num.13. de Regul. Suarez tom.3. de Relig. tract.2. lib.10. cap.10. num.24. Sanchez lib.6. in Decal. cap.2. num.51. Palaus tom.3. diſp.4. par.5. num.3.* Et ratio eſt, quia cum talia beneficia non pertineant directè, vel indirectè ad vitam Regularem, non cadunt ſub voto obedientiæ.

Et

Et ex oppoſito quia beneficia Regularia ad vitam regularem ſpectant & ſunt ſub adminiſtratione Prælatorum, ideo poſſunt Prælati compellere ſubditos ad talia beneficia adminiſtranda. Vt habetur *arg. ex cap. quorundam de elect. in 6.* ibi *Extra adminiſtrationes proprij Ordinis, & cap. cum ſingula, §. Prohibemus de præbend. in 6.* Ex quo fundamento Prælatos poſſe compellere aliquando ſuos ad officium Parochi Indorũ, quia tale officium ex Apoſtolicæ diſpoſitione Religionibus eſt appropriatum, colligit *Suarez d. num. 24.* & tennerunt *Lopez p. 1. inſtruct. cap. 56. col. 3. Rodriq. tom. 2. ſum. cap. 9. n. 6.* Sed oppoſitum dixerunt *Sanch. lib. 6. cap. 3. nu. 50.* Quia Pius V. ex eo, quod conceſſerit quod Parochiæ dari poſſint Regularibus non mutauit naturam beneficij ſecularis, vnde non præſtitit, vt Regulares poſſint ad Parochias compelli. Sed cum ex eo beneficium dicatur ſeculare, vel Regulare, quòd conſueuit adminiſtrari per ſeculares, vel Regulares, & quàmplures ſint Regulares Parochiæ etiam in Italia; ſi aliàs apud Indos Parochi miſſi à Regularibus ſubſunt obedientiæ Prælatorum, nec extrahuntur extra Ordinem, ex eo quòd illis committuntur Parochiæ, illæ non ſunt cenſendæ beneficia ſecularia, ſed Regularia eiuſdem Ordinis ad quæ Regulares à ſuis Prælatis compelli poſſunt. Secus vbi ex vi aſſumptionis ad Parochiam Religioſi extrahantur à cura, & obedientia Prælatorum. In tantum verò Prælati ad Parochias ſui Ordinis poſſunt compellere ſuos ſubditos, vt hoc verum ſit etiam ſi Parochia tenues redditus habeat, quia non commodum Religioſi, ſed animarum & Religionis in hac adminiſtratione ſpectatur. *Nauar. Suarez, Sanchez, Rodriq. Palaus ſupra allegati.* Quàmuis ſi redditus beneficij non ſint ſufficientes, non poſſit Superior obligare ſubditum vt relinquat monaſterium & in Parochia reſideat, niſi ex bonis monaſterij inſufficientiam alimentorum ſuppleat, *Suarez, & Palaus citati.*

SVMMARIVM.

1 *Reſolutio articuli. num. 95.*
2 *Differentia ſtatus Epiſcopalis, & Religioſi. n. 96.*
3 *Epiſcopus Religioſus non deſinit eſſe ſubſtantialiter Religioſus. n. 97. 99.*
4 *Aliqui hoc negant. nu. 98.*
5 *Religioſus ex eo quod ſit Epiſcopus non debet à priori propoſito deuiare. n. 100.*
6 *Religioſus ſtatus ex ſui natura non eſt incompoſſibilis cum Epiſcopatu. n. 100.*
7 *Religioſus Epiſcopus ex diſpenſatione non eſt abſolutus a Religioſo ſtatu. n. 101.*
8 *Id profeſſi ſunt ſancti Epiſcopi. n. 102.*
9 *Cap. ſtatutum 18. q. 1. n. 103. & ſeqq.*
10 *Religioſus Epiſcopus eſt liber a iuga regula inquantũ regula eſt incompoſſibilis cum ſtatu Epiſcopalis. n. 103.*
11 *Decretum Gratiani quantum ad omnia ea, quæ continet, non habet vim legis. n. 104.*
12 *Leges ciuiles non ex eo ſunt Eccleſiaſticæ, quod ſunt in decreta Gratiani. n. 105.*
13 *Textus collecti à Gratiano non maiorem habent authoritatem, quam ſit illa, quam habent ex ſuis authoribus. n. 106.*
14 *Concilia Prouincialia. & Patrum dicta magnanimiter ſunt accipienda, ſed non habent vim legis vniuerſalis. n. 107.*
15 *Gratian. in decreta multa cõgeſſit apocryphas falſa, & ex hæreticis, aut ſchiſmaticis inuenta, vnde nec eſt ei credendum quod textus allati ſint eorum quibus illos tribuit. n. 108.*
16 *Gratiano multum debemus, ſed penuria librorum nec quæ retulit in Originalibus vidit nec Patrũ verba ſed ſenſum à ſe acceptum ſæpe retulit. num. 108.*
17 *Concilium Altanenſe Prouinciale nec extat, nec conſtat illud fuiſſe celebratum. n. 109.*
18 *Concilium Altban. Prouinciale non potuit ſimpliciter abſoluere Epiſcopos Regulares à vinculo Religioſi ſtatus. n. 110.*
19 *Epiſcopus Regularis quomodo vendicet ſibi hæreditatem. nu. 111.*
20 *Sicut in motu augmenti remanet ſubſtantialiter terminus a quo ſic in tranſitu de ſtatu Religioſo ad ſtatum Epiſcoporum. n. 112.*

Vtrum Religioſi, qui promouentur in Epiſcopos, teneantur ad obſeruantias Regulares.

95 His ergo ſic præmiſſis circa ea, quæ ſupponit titulus articuli, ſcilicet, quod Religioſi aſſumuntur validè, & licitè ad Epiſcopatũ, in corpore iuxta triplicis membri diſtinctionem quæſtio reſoluitur dicendo, Epiſcopos non teneri ad eas obſeruantias, quæ impediunt Pontificale officium, teneri verò ad eas, quæ illud non impediũt, in reliquis quæ aliquando impediunt, vel non impediunt poſſe vti diſpenſatione, eo modo, quo prælati religionũ ſecũ diſpenſant. Hanc verò diſtinctionẽ reprehendit, *Suarez to. 4. de Relig. tr. 8. lib. 6. c. 17. n. 16.* & putat nõ eſſe in hac parte diſtinguendũ inter opera cõſona, vel diſſona ſtatui Epiſcopali, ſed in omnibus prudenti arbitrio Epiſcopi totum eſſe committendum. Sed diſtinctionem eſſe admittendam, infra dicenda probabunt.

96 Statim verò pro fundamento dicendorum pulchra datur deſcriptio differentiæ inter ſtatum perfectionis Religioſorum, & Epiſcoporum, quia ſcilicet ille ſit via, hic veluti forma; ille vt ſchola, iſte vt magiſterium, vnde Religioſi in via perfectionis ſunt ſicuti diſcipuli, & Epiſcopi ſicut Magiſtri, vnde ſicut diſpoſitio ſtat ſimul cum forma, & Magiſtrum decent ea, quæ ſunt perfectionis in diſcipulo, non verò quæ ſunt propria diſcipuli, & diſtincti à Magiſtro ita Epiſcopum decent, quæ ſunt perfectionis ſtatus Religioſi nec repugnant, ſeu non ſunt impedimento illis, quæ ſunt Epiſcopi.

97 Ex hoc deducitur prima & fundamentalis concluſio: quia nimirum per tranſitum ad Epiſcopatum Religioſus nõ deſinit eſſe ſubſtantialiter Religioſus; ſed ſic mutat ſtatum, quod aſcendendo ad ſtatum perfectiorem retinet omnia quæ perfectionis ſunt ſtatus Religioſi ſine imperfectionibus Religioſi ſtatus, ſicut magiſter nõ derelinquit quæ ſunt perfectionis in diſcipulo, ſed ita deſerit diſcipulatum, & aſſequitur magiſterium, vt quæ

condecorant diſcipulum retineat ad maiorem magiſterij decorem.

98 Hanc concluſionem aliqui pauci negant, quos refert, eorum ſententiam probabilem indicans, *Diana par.3. reſol.61. & par. 11. de conſecrat. Epiſc. reſol.104.* Sunt autem *Villalobos tom.1. tract. 35. diff.40. num.6.* & apud eum *Bobadilla, de ſac. hom. contin. lib.5. cap.26. & 27. Augles in 4. q. de voto dub.6. concl.1. & Paſqualig. de votis Epiſc. Regular. deciſ.266. & ſequent.* Quibus additur *Petrus Hurtado de Mendoza tract. de char. diſp.160. ſect.1. ſub ſect.3.* contra quem diſertiſſimè diſputat *Card. de Lugo reſponſ. moral. lib.5. dub.12.* Fundamentum verò huius opinionis eſt *primum huius artic. argum.* ſumptum ex *cap. vnico 18. qu.1.* cuius textus vim exagerat, *Diana d. reſol. 104.* Tum quia debet intelligi textus ille de iugo principali, ſeu nexu Religionis, qui conſiſtit in votis. Tum quia textus vult, vt Religioſus Epiſcopus ex quo eſt liber à iugo regulæ Monachalis, poſſit ſibi vindicare hæreditatem paternam; quòd certè fieri non poſſet, ſi ipſe maneret Religioſus ſub iugo voti obedientiæ, & paupertatis, & ex conſequenti incapax dominij, ſine quo vindicatio non procedit, *l. in rem, ff. de rei vendicat.* Tum quia illa verba, *& ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit*, deſignantia terminos à quo, & ad quem, quorum vnus alterum excludit, clarè denotant Religioſum non manere illum, qui eſt creatus Epiſcopus, cum de ſtatu Religioſo ad Epiſcopatum aſcenderit. Addit præterea multa, quæ ſpectant ad votum paupertatis, & infra examinabuntur. Sed neque illa neque iſta talia ſunt, quæ vel in minimo minuere poſſint certitudinē concluſionis poſitæ. Quam reliqui Theologi omnes tanquam indubitatum principium ſupponunt, & quo non ſuppoſito ſuperfluè & vanè & *D.Thom. & alij dubitarent*, an ſimiles Epiſcopi maneant obligati ad votorum, & regulæ obſeruantiam, an debeant deſerere habitum, an ſubdantur præceptis, & cenſuris, an ſi renuncient, teneantur redire ad clauſtra, & alia plurima, quæ ideò difficultatem habent, quia tales Epiſcopi manent ſubſtantialiter Religioſi.

99 Dicitur igitur, quod Religioſus factus Epiſcopus manet ſubſtantialiter Religioſus. Hanc concluſionem ſimpliciter & abſolutè cum *D.Tho. in hoc artic. docuerunt S.Bonauent. in 4. diſt.38.* & ibi *Palud. q.4. art 4. concl.11. num.49. Richard. art.3. quæſt.1. Turrecrem ad cap. de Monachis 16. q.1. & ad cap. ſtatutum 18. q.1. Gloſſ. in d. cap. de Monachis v. diſcedere, Caiet. ad hunc artic. & tom.1. opuſ. tract.25. q.2. D. Anton. 3. par. tit. 20. cap.2. §.2. Armill. verb. Epiſ. num.8. Ledeſm. de ſtat. Epiſ. concluſ.25. Vigaer. lib.1. inſtit. cap.17. §.1. verſ.21. Reuerendiſſ Lucarin. de Epiſc. Regul. cap. n.179. Sotus lib.10. de iuſt. q.5. ar.7. Sylu. v. Religio 7. num.1. Rodriq. tom.2. q.50. Siluius ad hunc artic. concl.2. Toletus lib.5. cap.4. numer.24. Abulen. cap.30. Num. q.109. Roſel v. Religio 1. nu.7. Angel. v. Monachus num. Nauar. lib.3. conſ.6. num.11. de donat. & tom.3. de Regular. num.46. & lib. de reddit. q.1. mon.9. num.1. Couar. cap.1. num.10. de teſtam. Cord. in Reg. S. Franc. cap.1. q.20. p.3. Arragon. 22. q. 88. art.12. Azor. par.1. lib.12. cap.7. q.1. Henriq. l.10. de Sacram. Ord. cap.32. num.3. & cap.33. fin. Valent. hic diſp.10. q.3. par.8. Leſſ lib.2. cap.40. dub.14. n.123 Sà v. Epiſcopus num.11. Vaſquez par.2. q.66. art.4. diſp.165. cap.8. num.93. Rodriq. tom.2. ſum. tract. 1. dub.2. ad 4. Fuluius Pacian. conſ.182. num.56. Palaus tom.3. tract.16. diſp.4. par.24. num.1. Peyr. tom.1. q.4. cap.2. & tom.2. q.3. cap.1. num.211. Tambur. tom.3. diſp.3. q.9. num.3. Barboſa ad cap. ſtatutum 18. qu.1.* Et tanquam ſententiam certam & indubitatam expreſsè ſequuti ſunt, *Suarez tom.4. de Relig. trac.8. lib.3. cap.16. num.4. Sanch. lib.6. in Decal. cap.2. nu.2. Lezana tom.1. cap.17. num.1. Card. de Lugo Reſponſ. moral. lib.5. dub.12. num.3.*

100 Probatur autem primò ex *author. Innoc. I. epiſt.1. ad Victricium Epiſ. Rothomagenſem cap.10* cuius verba non ex integro retulit, *Grat. cap. De Monachis 16. q.1.* Sic enim habetur, ibi. *De Monachis, qui diu morantes in monaſterijs, ſi poſtea ad Clericatus Ordinem peruenerint, non debere eos a priore propoſito deuiare. Aut enim ſicut in Monaſterio fuit, & quòd diu ſeruauit, id in meliori gradu poſitus, amittere non debet.* Conſideratis enim vltimis verbis, quæ apud *Gratianum*, non habentur, colligitur primò, non bene dictum à *Suarez d. cap.17. nu.18.* non eſſe neceſſe, intelligere textum illum de Monachis tranſlatis ad Eccleſiam ſecularem, ſed poſſe intelligi de ordinatis ad Presbyteratum, & manentibus in monaſterio. Dicit enim S. Innocent. quod monachus ſicut fuit in monaſterio, & quod ibi ſeruauit, id in meliori gradu translatus, nimirum extra monaſterium amittere non debet. Adde quòd, *vt aduertit idem Suarez tom.4. de Relig. tract.9. lib.2. cap.8. num.19.* antiquitus nec Monachi nec Abbates erant Presbyteri, ſed laici manebant, vt habetur ex *Concil. Rom. S. Sylu. cap.7.* & refertur *cap. A Subdiacono diſt.93. & ex Conc. Nicen.* prout refertur *cap.1. 16. q.1. & ex S. Hieron. epiſ. ad Nepot.* Vnde tempore S. Innocent. qui teſte Baronio creatus fuit Pontifex anno 402. & obijt anno 417. Sed S Hieron. eodem Baronio referente obijt anno 420. Monachi intra monaſterium regulariter non ordinabantur, licet ex eis aſſumerentur plures in Epiſcopos ad curam fidelium habendam.

101 Sed à priori probatur & demonſtratur aſſertio. Nam aſſumptio ad Epiſcopatum nec ex natura rei, nec ex diſpenſatione Apoſtolica diſſoluit iugum, & vinculum religioſæ profeſſionis & ſtatus; igitur in Religioſo Epiſcopo manet ſubſtantialiter ſtatus Religioſus. Conſequentia euidens eſt, quia ex nulla alia cauſa tale vinculum poteſt diſſolui, niſi quia vel ex natura rei ſtatus Epiſcopalis repugnet ſtatui Religioſo, vel ex diſpenſatione Pontificis à vinculo religionis Epiſcopus abſoluatur. Primum verò probatur, & explicatur primò à ſimili. Quia vinculum matrimonij conſummati, ſi coniuges fiant Religioſi, non tollitur, nec diſſoluitur, licet per accidens inter eos nō poſſit dari copula carnalis. Vnde alter eorum ſi fornicaretur eſſet ſacrilegè adulter; igitur nec diſſoluitur vinculum Religionis ex eo, quòd Religioſus factus Epiſcopus non habet Prælatum regularem, cui obediat. Sic enim Generales Ord. Prædicat. & Societatis non deſinunt eſſe Religioſi ex hoc, quod non habent, & eorum vita durante nō habebunt Prælatum regularem cui obediant. Sed à priori hæc pars probatur ex ratione S. Thomæ, quia diſpoſitioni non repugnat forma. Et ſi calor diſponit ad ignem ex forma ignis non diſſoluetur calor, ſed retinetur. Religioſus verò ſtatus

eſt

eſt via & diſpoſitio ad ſtatum Epiſcopalem, non ergo duo iſti ſtatus repugnant, ſed immò quo Religioſus perfectior erit ex vi proprij ſtatus, eò erit aptior vt ſit Epiſcopus. Quod infra magis explicatur, oſtendendo quomodo nec votum obedientiæ, nec votum paupertatis ſtatui Epiſcopali repugnent, & de voto caſtitatis id ſit pluſquàm manifeſtum. Sed quòd neque hoc vinculum diſſoluatur ex diſpenſatione, inde colligitur euidenter, quòd etiam ſi Pontifex vellet, non poſſet licitè, ſuper votis ſolemnibus Religioſi diſpenſare niſi ex grauiſſima cauſa, & magna neceſſitate, quæ rariſſimè poteſt contingere, & certum eſt non adeſſe, ſaltem tam regulariter, & frequenter, quàm Religioſi ad Epiſcopatus aſſumuntur. Nec obſtat ſi ex *Paſqual. deciſ.* 270. dicatur, quòd ſtatus Religioſus commutatur in ſtatum Epiſcopalem, quia hoc non probatur, & hoc non eſt ex natura ſtatus, ſed immò ex natura rei ſtatus prior remanet in tranſitu ad poſteriorem quantum ad compoſſibilia, vt certum eſt manere ſtatum matrimonij in coniugibus profitentibus Religionem. Et in quocumque ſtatu conditiones perſonales nõ repugnantes ſtatui manent. Sic nobilis ad quemcumque ſtatum tranſeat, ſiue ſit militiæ, ſiue Doctoratus, ſiue Religionis fert ſecum iura nobilitatis. Et perſonales obligationes ex natura rei ſequuntur perſonam in quocumque ſtatu. Ec minùs vrgent, quæ *num.* 6. addit, negando ſtatum Religioſum non ſubordinari ſtatui Epiſcopali, quia paſſiuum non ſubordinatur actiuo: ſtatus verò Religioſus ſe habet, vt paſſiuum reſpectu ſtatus Epiſ. Tum primò quia hìc attendi debet ſi adſit, vel non adſit repugnantia, quia tam in naturalibus quàm in moralibus ex tranſitu de vno ad aliud prius nõ ceſſat, niſi pro quanto repugnat poſteriori. Et certum quòd perſonales obligationes ex tranſitu ad nouum ſtatum ex natura rei non ceſſant, ſi ſint cõpoſſibiles cum nouo ſtatu. Tum quia immò paſſiuum ſubordinatur actiuo, cum actiuum ſit perfectiuum paſſiui. Et in propoſito cum in Epiſcopo deſideretur ſumma perſonalis perfectio, improbabile omnino eſt, & nulla fultum ratione, quod ex natura rei ceſſet in tranſitu ad Epiſcopatũ id, quod maximè cõducit ad hoc vt Epiſcopus habeat perfectionem vitæ, & ad quod intuitu perfectionis habendæ perſona ſe obligauit. Minùs quoque valet, quod ſubdit *num.* 7. *& ſeqq.* de commutatione votorum, quæ locum habere non poteſt in præſenti. Tum quia qui habet votum Religionis non poteſt acceptare Epiſcopatum, & priùs debet Religionẽ profiteri, vt habetur ex *cap. per tres*, De voto, & voti redemptione, quod verum non eſſet, ſi quia propria authoritate poſſet votum Religionis commutare in obligationem Epiſcopatus. Tum quia licet ſtatus Epiſcopi ſit perfectior, eſt tamen alterius generis, & talis, qui non eſt ordinatus per ſe primò ad perfectionem vouentis, ſed aliorum, & qui eſt talis, qui non eſt aſſumendus ex proprio iudicio, ſed ex iudicio ſuperioris, iuxta dictum Apoſt. ad Hebr. *cap.* 5. & probatum eſt ſupra *quæſt.* 185. *art.* 2. Et eſto ſit ſtatus melior ſecundùm ſe, rarius eſt, quòd ſit melior aſſumenti, & ita quod valet votũ oppoſitũ, ſcilicet nõ acceptandi Epiſcopatum niſi cogente Superioris præcepto, ideo irrationabiliter prorſus dicitur, quod Religioſus propria authoritate ſine diſpenſatione poſſit vota Religionis & Religioſum ſtatum commutare in obligationem Epiſcopalem. Tum quia hoc eſt manifeſtiſſimè contra iura, quæ prohibent Religioſum ſine licentia ſuorum ſuperiorum cõſentire electioni ſui ad Epiſcopatum, *cap. quam ſit* 18. *quæſt.* 2. *cap. Quorundam, & cap. ſi Religioſus de elect. in* 6. Et hoc quia Religioſus non habet proprium velle vt ſine iudicio ſuperioris poſſit tantum onus ſuſcipere, ergo ex propria voluntate non poteſt obligationem votorum, in obligationem Epiſcopi cõmutare. Et quantumque habeat licentiam Epiſcopatus, non per hoc habet licentiam huius commutationis, nec dici poteſt, quòd eam faciat virtualiter Religioſus, cum eam nec poſſit facere.

102 Confirmatur autem aſſertio. Tum quia huiuſmodi Epiſcopi vocantur Religioſi, vt in Cæremoniali Epiſc. *lib.* 1 *& cap.* 3. & Sancti Epiſcopi ex Religionibus aſſumpti ſe eſſe Religioſos profeſſi. S. Antoninus Archiepiſc. Florent. vni ex Magiſtratu ſibi minanti reſpondit, ſe paratum eſſe abdicato Epiſcopatu ad religioſam cellam redire, cuius clauem oſtendit. Quòd certè ſine fructu & imprudenter dixiſſet, ſi non iudicaſſet ſe eſſe Religioſum, quia ſi fuiſſet ſecularis non poterat redire ad clauſtra, niſi reciperetur iterum ad habitum, & profeſſionem. Sic & S. Thomas de Villa noua, vt habetur ex eius vita *lib.* 2. *cap.* 2. ſæpius ſe fratrẽ vocauit, & *cap.* 14. *refertur*, quòd cum quidam illi dixiſſet, *Giò V.S. non è più frate, mà Arciueſcouo*, reſpondit, *mi piace, che voi dichiate ch'io ſono Arciueſcouo; mi non piace, che dichiate ch'io non ſono frate*. Sic enim & de *S. Aug. narrat S. Anton. Hiſt. par.* 3. *cap.* 14. §. 2. *quòd Epiſcopus factus Monachum ſe profiteri non erubuit*. Et de *S. Fulgentio refert Baronius ad annum* 504. *Nec ita factus eſt Epiſcopus, vt eſſe deſineret Monachus*. Et talis quoque eſt Religioſorum Epiſcoporum communis ſenſus.

103 Ad primum in oppoſitum reſpondet *Diu. Thomas hìc ad primum*, quòd Religioſus factus Epiſcopus liberatur à iugo regulæ monaſticæ quãtùm ad ea, quæ ſunt incompoſſibilia cum officio Epiſcopi; & ſic etiam quantùm ad vota, liberatur in multis, à quibus ſalua votorum ſubſtantia liberari poteſt; ſic enim liberi ſunt ab obediẽtia Prælatorum regularium, & bona temporalia adminiſtrant, vt magis explicatur infra.

104 Sed quoniam DD. maximè ſe fundant in *cap. illo vnico* 18. *quæſt.* 1. paulò diligentiùs primo expendi debet, quod illud non habet vim legis vniuerſalis, cum ſit ſumptum ex Concilio particulari. Quærunt DD. an decretum quantum ad omnia in eo contenta habeat vim canonis. Multi verò ſentiunt, quod nedum Pontificum & Generalium Conciliorum decreta, ſed & Prouincialiũ, & Sanctorum Patrum dicta vim legis habeant. Ratio illorum vnica eſt, quia Decretum Gratiani, iam à multis annis communiter legitur in ſcholis, & ideò cenſetur tacitè approbatũ. Ita tenent *Panorm. cap.* 2 *de reſcript. num.* 9. Vbi *Felin. numer.* 48. *Turrecrem. in proœmio decretalium art.* 8. *num.* 25. *fin. Archid. in cap. quis neſciat diſt.* 9. vbi *Domin. Maranto de ord. iudic. par.* 3. *qu.* 36. *Rodriquez tom.* 1. *qu.* 6. *art.* 2. & alij plures quos recenſet & ſequitur *Barboſa in proœm. Decreti num.* 7. Sed iſta ſententia nulli innititur fundamento, & ſibi ipſi contradicit,

Nul-

Nullum eſt fundamentum, quia oon per hoc dicta Magiſtri ſrntentiarum, aut Scoti, aut Durandi, aur Sanctorũ Thomæ, & Bonauenentræ habent vim legis, ex co quòd approbante Eccleſia à ſeculis leguntur publicè in ſcholis. Horum enim & aliorum Sanctorum, ſeu etiam Doctorum Catholicorum ſcripta magnanimiter ſunc retinenda ac publicanda, vt dixit Leo Papa Quartus, *cap. de literis diſt.* 20. ſed vr ibidem aſſerirur, nou per hoc ſunc leges, ex quibus lites ſint iudicialiter abſoluendæ, ſed ad Sedem Apoſtolicam, anr ad iudices ab ea deſtinatos eſt recurrendum, quia ad decidendas lites non ſufficir doctrina, qua præditi fuerunt Sancti Patres, & DD. ſed neceſſaria eſt iuriſdictio qua illi caruerunt reſpectu totius Eccleſiæ. Quæ Eccleſia permittens eorum libros legi, & in Vniuerſitatibus explicari, eorum doctrinam cõmendat, nec tamen prt hoc eam approbat vel vr infallibilẽ regulam ad res fidei determinandas, vel vt legem vim habentem ad lites auctoritatiuè abſoluendas.

105 Sed illa opinio ſibi ipſi euidenter contradicir. Quia Eccleſia permittens in ſcholis legi Decretum Gratiani non diſtinguit, ſed totum legi & explicari concedic, hanc curam relinquens DD. vr diſcernere ſciant inter adducta à Gratiano canones à non canonibus. Et ideo DD. illins primæ ſententiæ oprimè affirmanr, quod leges ciuiles ex eo quòd à Gratiano ſinr repoſitæ in decreto, nec ſunt cànones, nec habent vim legis Eccleſiaſticæ, vt tradunt *Panorm. d. cap. 2. de reſcript. num. 9. & ibi Felin. num. 39.* quamplures *Gloſs. ad hoc cumulans, Maranta vbi ſupra nu. 38. Rodriq. loco citato, Barboſa vbi ſupra num. 10.* & apud eum *Capra, Baptiſta de S. Blaſio, Petrus Magdal. Burgos de Pace, Caſar Cõrad. & Gutierez.* Cum ergo liber decrrtorum talis qualis eſt Eccleſia approbante, ſeu tolerante à tot ſeculis publicè legatur in Vniuerſitatibus, & camẽ ex hoc leges ciuiles nõ cenſeantur canones, & Eccleſiaſticæ leges, aut maius róbur & vim habentes, quàm ex aurhoritate remporali Principum habere poſſiot; inconſequenter, & contradictoriè, & ſine fundamento deducitur, quòd dicta Sanctorum aut decreta Conciliorum Prouincialium ex hoc ſint leges vniuerſalem Eccleſiam obligantes, quod à Gratiaoo inſertæ ſunt in ſuo Decreto, quòd publicè interpretandum traditur in ſcholis.

106 Ideò dicitur quod textus collecti à Gratiano in decreto talem, & non maiorem authoritatem, & vim habent, quàm ſit illa, quam ex eorum authoribus habere poſſunt, nec maior fides aut obedientia illis tribuenda eſt, quàm illa, quæ deberut illorum authoribus, vt bene tradiderunt *Caiet. ſupra qu. 88. art. 8.* paulò ante fioem art. *§. ad primum dicitur. Soto lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 1. parum a princ. Arrag. ſupra d. q. 88. art. 8. dub. 1. ad 2. Val. ſup. diſp. 6. q. 6 p. 6. Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 2. n. 5. Suarez lib. 4. de legibus cap. 5. nu. 7. Layman lib. 1. tr. 4. c. 8. §. 3. n. 12. Martinez de Prato cap. 3. q. 9. n. 13.* & apud eum *Villalobos, Bonac. Diana, & Rocaſal. Greg. Martinez p. 2. q. 96. a. 5. dub. 16. Donatus p. 1. praxis, tr. 1. q. 36.* Nam & ex antiquis, quod liber Decreti non ſit à Pontificibus approbatus dixerunr, *Butr. in proœm. Decretal. §. ſanè num. 10. & 17. Milis in repert. 11. lex licet ſit. Anchar. in cap. 1. de Conſtit. nu. 5. Rebuff. Grets. Petr. de Magdal. & Alciatus apud Barboſam vbi ſupra n. 4.* Et colligitur etiam ex annotatione quę ad lectorē præmittitur in Codicibus decreti emendati sũma diligẽtia ex mandato *Pij* IV. Pij V. & Greg. XIII. *Qua diligentia*, inquit, *factum eſt, vt cum magnam partem ſuum vnicuique tributum ſit, ac propterea intelligi plerumque poſſit, quæ Synodorum Generalium, quæ Summorum Pont. quæ prouincialiũ Conciliorum, quæ Patrum decreta, ac ſententiæ, atque inter hæc S. Rom. Sedi probata ſint, quæ minimè, vix quiſquã errare atque incerta pro certis ſequi, certa verò pro incertis ſuſpecta habere poſthac queat.* Quibus in verbis ſupponitur nõ omnia a Romana Sede fuiſſe approbata tanquã leges vniuerſales, quæ ex recenſitis vel Prouincialiũ, vel Patrũ ſententijs collecta sũt, & illorum plura & incerta fuiſſe, & ad hoc præcipuè Pontifices voluiſſe vr emendaretur decretum, vr vnuſquiſque quantum fieri poteſt, certò ſciret diſcernere inter ea, quæ ſnot vel Synodorum generalium, vel Pontificum, vel prouincialium Conciliorum, vel Sanctorum Patrum dicta, ve ſimul diſcerneret quantam vim vnumquodque illorum haberet, ſeruata regula Leonis IV. Pontificis in *cap. de libellis diſt. 20.*

107 Sic ergo admittitur, quod Coociliorum Prouincialium decreta, & Sanctorum Parrum placita cum magna reuerentia ſunt ſuſcipienda, & quòd in foro externo magni facienda ſunr in cauſis determinandis, maximè vbi ſunr ſacris Canonibus conformes, aut in illis fundantur, in quo caſu ratione canonum quibus innituntur legem continent. Vnde & aliquando aliqua Gratiani ex Sanctis Patribus decreta Pontifices ipſi retulerũt, Vt in *cap. cum Apoſtolica de his*, quæ fiunt à Prælatis Innocent. III. admiſit, & explicauit & cum decretis S. Leonis Papæ, *cap. ſine exceptione 22. q. 2.* cõciliauit authoritatem *Hieronym. epiſt. ad Damaſum*, quæ habetur *cap. quoniam quidquid 12. q. 1.* quippe quæ, vt fatetur ibidem *Hieron*, fundata erat in ſacris Canonibus. Sicut & in *Clem. 1. de iure iurand. §. Nos mandato*, Clemens V. fatetur ſe Henrici declarati Regis Romanorum recepiſſe iuramentum iuxta formam iuramenti priùs præſtiti ab Octone Imperat. quæ habetur *cap. Tibi domino diſt. 63.* Sed tamen non per hoc Conciliorum Prouincialium ſtatuta ex co quòd inſerta decreto Gratiani, (ſi alias à Pontifice non ſint pro tota Eccleſia extenſa) vim habent legis totam Eccleſiam obligantis. Concilia enim Prouincialia poſſunt quidem leges condere Prouinciam obligantes, ſed, niſi Pontifex illas efficiat ſuas huiuſmodi leges extra Prouinciã illam non ligant, vt manifeſtum eſt ex S. *Aug. epiſt.* 118. & habetur *cap. Catholica diſt. 11.* & firmius ex Symmacho Papa. *cap. Concilia diſt. 17.* & pròbat *Suarez de legib. lib. 5. cap. 6. num. 8.* Similiter nec SS. PP. dicta vim legis habent, niſi aliunde illam à Pontificibus obtinuerint. Sed quod decreta Conciliorum Prouincialium non ſint Canones nouiſſime docet, *Reuerendiſſ. Fagnanus cap. Canonum ſtatuta, nu. 34. de Conſtit. & ibid. n. 14.* docens quod etſi nomine canonum cenſerentur, non tamen haberent vim obligandi extra Prouinciam, *cap. 1. 5. quæſt. 2. & cap. decernimus 3. q. 9.*

108 Sed aliud eſt ſecundo præmittendum, an ſcilicet vbi in decreto refertur aliquid vt acceptum vel ex Synodo Generali, vel ex Apoſtolicis literis, vel ex Prouinciali Concilio, vel ex Sanctis Patribus, ſi id aliunde non habeatur authenticum, &

in

in forma probante, credendum ſit Gratiano. Affirmarunt enim *Felin. Dec. & Prapoſ.* quos refert, & ſequitur *Barboſa vbi ſupra num. 7.* Sed valde mirũ eſt, quomodo viri docti hoc vel imaginari potuerint. Quia Gratianus multa tribuit *Cryſoſt. Hieron. Auguſt.* immò Summis Pontificibus, quæ vel conficta ſunt, vel ſunt aliorum, interdum hæreticorum; aut Pſeudo Pontificum, quòd probat *Bellarm. lib. de ſcript. Eccleſ. in Gratiano.* Et ſufficiat cōſideraſſe, *cap. Hadrianus d. 63.* in quo aſſeritur Papam Hadrianum conceſſiſſe Imperatori facultatẽ eligendi Pontificem, quod Capit. eſſe ficticium, & ex Sigiberto fautore ſchiſmaticorum inuentum probant *Baron. ad ann. 526. & 555. & 774. à nu. 10. & 964. à nu. 22. Azor. par. 2. lib. 4. cap. 2. q. 3. Gretſer. in Apolog. cap. 1. & 2. Suarez contra R. Angl. lib. 3. cap. 29. num. 7. Bzou. in Pontif. Rom. cap. 2. pag. 18. col. 1. Bellarm. lib. 2. de Sum. Pont. cap. 29. & lib. 1. de Cler. cap. 9. Grauina tom. 3. par. 2. lib. 4. controu. 4. dub. 3. ad tertium pag. 231. Bonac. de elect. Pont. contr. 1. q. 1. par. 1. num. 9.* & plures alij quos ſequitur *Barboſ. lib. 1. de iure Eccleſ. cap. 1. num. 54.* Sed magis errauit Gratianus *cap. in Synodo diſtinc. 63.* vbi tradit Leonem Papam Octauum conceſſiſſe Octoni Primo, & eius ſucceſſoribus facultatem eligendi Pontificem, cum huiuſmodi conceſſio facta fuerit à Leone Antipapa per eundem Octonem introſo in Pontificatum depoſito per quoddam conciliabulum Io: 12. legitimo Pontifice. Propter quod Gratianus à Baronio & alijs meritò reprehenditur. Videantur *Baron. ad ann. 863. & 864. Bzou. lib. 10. ad eoſdem annos. Gretſer. in Apol. cap. 9. Bellarmin. de ſcript. Eccleſ. vbi ſupra.* Multa ergo Gratianus congeſſit ex ſuſpectis auctoribus; & plura alia ex Concilijs, Pontificibus, & Patribus quorum originalia non vidit, ſed ex alijs collectoribus vt ex Iſidoro Mercatore, Burchardo, Iuone & alijs, vnde & maxima emendatione indiguit, & multoties Patrum diuerſas ſentẽtias in vnum colligens, nec Patrum verba refert, ſed ex ſuo arbitrio ſenſum colligit, vt apertè dicitur in annotatione ad lectores, quæ decreto præponitur. Quámuis igitur multùm valde, ac multum debeamus diligentiæ, & labori Gratiani, & pro certo habendum ſit, illum ex ſui parte fidelem fuiſſe, & non niſi quod verum credidit & vtile retuliſſe. Nihilominus quia ex penuria librorum quàmplurima in ſuis originalibus videre non potuit, & ex collectis ab alijs bona fide deſumpſit, & retulit, ideo eius dictum præſumptionẽ generat, ſed non probat, & præcipuè lex non debet dici ſufficienter promulgata ex eo quòd in decreto inueniatur inſerta, ſi aliunde non conſtat de ea.

1109 Modò ad propoſitum doctrinam hanc applicando conſiderandum eſt, quòd *cap. ſtatutum*, quod eſt vnicum 18. *quæſt. 1.* dicitur deſumptum ex Concilio celebrato apud Altheum in pago Rhetia, præſente Conrado Imperatore Io: Pontifice ſedente in Sede Apoſtolica, quod Concilium fuit Prouinciale, & immò de eius celebratione non plenè conſtat, nec quod à Gratiano fuerit viſum in ſuo Originali, an potius ex Iuone, & Burchardo deſumptum. Turrecremata autem dicit illud Concilium celebratum apud Aluerniam. Quod non poteſt eſſe, quia vt ex hiſtoricis patet tempore Cōradi primi Imperatoris, & Io: Papæ decimi, in Gallia non regnabat Conradus, ſed Carolus ſimplex Franciæ Rex, Aluernia verò pars eſt Galliæ; quomodo vero in Concilio celebrato in Aluernia parte Regni Caroli Regis recẽſerentur anni Regni Cōradi Germani Principis tacitis annis Regis Caroli, qui in Aluernia dominabatur? Et quomodo in Aluernia celebratum fuiſſet Concilium præſente Conrado Germanorum Rege, cum Aluernia eſſet de Regno Caroli Regis Franciæ? Lego etiam ab aliquibus verba *d. cap. ſtatutum*, dici verba *Conc. Toletani*, quod & repugnat *Burchar. Iuon. & Grat.* & eo magis eſt inueriſimile, quod certius eſt Conradũ non regnaſſe in Hiſpania, vnde nec in Hiſpania potuit celebrari Concilium in præſentia Conradi Regis, & ſub annorum illius Regni ſerie deſcriptum. Et inter Concilia à Binnio, aut Baronio ſub Io: 10. celebrata, nullum recenſetur coactum Toleti. De hoc igitur Concilio hæc præmittuntur apud Gratianum ante *dict. cap. ſtatutum*, videlicet, *Burchardus lib. 1. cap. 130. citat Conc. apud Alth. præſente Conrado Rege. Itemque Iuo par. 3. cap. 343. Sed exprimit Altheium. Idem verò par. 14. cap. 116. plura de hoc Concilio refert his verbis. Regno Conradi Piiſſimi, & Chriſtianiſſimi Regis quinto congregata eſt ſancta generalis Synodus apud Altheum (al. Altheim) in pago Rhætia præſente videlicet domini Io: Papæ Apocriſario Sanctæ Oſtienſis Eccleſiæ Petro venerabili Epiſcopo. Ciaconus autem in vita Io: X. refert Albanenſe Concilium celebratum fuiſſe in pago Rhætiæ anno 916.* Quod verò ſupra dictum fuit hanc Synodum fuiſſe generalem dictum fuit in eo ſenſu in quo aliquando Cōcilia Prouincialia dicuntur generalia, vt aduertit *Bellarm. tom. 1. de Concil. & Eccleſ. cap. vt patet de Concilijs Romanis ſub Symmacho, & Concil. Tolet. 3. cap. 18. & Concil. Chalced. 4.* Nam aliàs manifeſtum tale Concilium inter generalia non numerari. Et eſto illi Concilio aſſiſtiſſet Epiſcopus Hoſtienſis Papæ Apocriſarius, nō per hoc dicendum eſſet generale, quia Concilium generale eſt ad quod vocantur & conuenire poſſunt, & debent totius mundi Antiſtites, vt dicit ibidem *Bellarm.* Nullibi verò legitur Io: X. conuocaſſe totam Eccleſiam ad Concilium, ſed neque ex præſentia Card. Hoſt. Papæ Apocriſarij dici poteſt, quod leges illius Concilij ſint vniuerſales tanquam factæ authoritate Apoſtolica. Quia aliud eſt legem eſſe factam authoritate Apoſtolica, & aliud eſt legem eſſe vniuerſalem, neq; ex vno aliud deducitur, cum ſint longè diuerſa. Et Papa ſæpiſſimè pro priuatis locis & perſonis leges cōdat. Vnde quod leges Conciliorum Prouincialium etſi confirmatæ à Pontifice nō obligent vltra Prouinciam dixit *Reuerendiſſ. Fagnanus cap. Canonum ſtatuta num. 15. de Conſtit.* Vnde Concilia Prouincialia Mediolanen. etſi confirmata à Papa extra Prouinciam non ligant. Fuit ergo illud Prouinciale Cōcilium, vel forſan minus etiam quàm Prouinciale. Mirum enim eſt, quòd dicti Concilij nulla ſit mentio apud *Baronium, & Bzouium ab anno 911. vſq; ad ann. 919.* in quibus regnauit Conradus Germanorum Rex, & Ioann. X. ſed & Binnius qui Concilia Prouincialia exactiſſimè collegit, ſub Io: X. non numerat niſi Concilia Confluentinum, Troſeleium, & Duisbergenſe, quorum etiam tantùm meminit, *Coriol. in collatione Conciliorum.* Et cum tot ſint qui Catalogum Conciliorum Prouincia-

cialium contexuerunt, vt ipſe *Binnius; Odericus in indice Compendy Baron. ver. Concily &c.* *Amiciſſimus meus P. Mag. Laurentius Brancatus de Laurea Romana, & vniuerſalis Inquiſitionis Conſultor & in Romana Sapientia comprofeſſor Theologiæ in ſua Epitome canonum* item *in principio Decreti in impreſſione Coloniæ anno* 1631. & in alijs pluribus, quos non eſt neceſſe recenſere, in nullo horum ſit mentio huius Concilij Althenenſis, vel Altheinenſis, vel Althanienſis, & *Suarez tom.4. de Relig.tract.8.lib.3.cap.16.num.*13. illud non extare affirmat. Et in Chronologijs *Genebrard. Gualterij, Gordony, Coriolani, Hieron. Baldi*, nulla prorſus eſt huius Concilij mentio. Et nec *Abbas Veſpergens.* qui hiſtorias illius temporis texit, nec *Platina, Panuinius, Maſſonius, Hiſtoria Pontificalis, Ioannetour*, qui vitam Io: X. ſcripſerunt huius Concilij minimum verbum habent. Et quod eius mentionem habet Ciacconius, cum non dicat vnde dictũ ſuum collegerit, forſan non aliunde id habuit, quã ex Gratiano ipſo, Quamobrem hoc Concilium valde priuatũ fuiſſe, & non niſi ex aliqua leui cauſa, & forſan ex accidenti congregatum coniecturari poteſt, cum via eius habeatur memoria. Et ſatis etiam veriſimile eſt, quòd Gratianus originalia dicti Concilij, quæ non extant, non viderit, ſed *cap. illud ex Iuone, vel Burchardo collegerit*; & saltẽ non conſtat, quod aliquis ea ipſis eius acta authentica viderit, & quod aliqua antecedentia vel ſubſequentia nõ fuerint omiſſa ex quibus meliùs mens dicti Concilij poſſet colligi. Et ſic neque eſt certum, quòd textus ille talis qualis legitur apud Gratianum, ſit dicti Concilij, niſi aliunde illius acta originalia vel authentica de hoc certam fidem faciant. Quod ſi quis diceret hoc Concilium fuiſſe celebratum, ſub Conrado ſecundo tempore Io: Papæ XX. reſponderetur primo contra hoc militare, quæ ſupra adducta ſunt. Neque enim huius Concilij aliqua mentio eſt, neque pro his temporibus refertur. Sed ſecundo conſiderandum eſſet Quod Conradus anno 1024. Fuit factus Rex Germaniæ, & anno 1027. Imperator, ſedente in Cathedra Petri Io: dicto XX. Sed S. Burcardus Epiſcopus Vormatien. qui primus *ſui decreti lib.1. cap.13. huius Concil. Althanen.* & d. decreti ſtatutum, mentionem fecit ante Iuonem, & Gratianum obijt anno 1026, antequam Conradus eſſet Imperator, vt habetur ex Baronio, & ſecundo anno ex quo Conradus factus fuerat Rex Germaniæ. Niſi ergo prophetaſſet & venturi Concilij decretum prius ipſe præuidiſſet, non potuiſſet ponere decretum Conc. apud Altheum. quod dicitur celebratum anno 5. Conradi Regis. & ſic tribus annis poſt eiuſdem S. Burchardi mortem.

110 Admiſſo nihilominùs dicto textu tanquã Concilij Prouincialis apud Altheũ in pago Rhetia celebrati dicitur, quod eius ſenſus non poteſt eſſe niſi quem explicat *D. Thomas in reſponſ. ad primum, & tertium*, & quod illud Concilium non potuit ſimpliciter abſoluere Epiſcopum a iugo ſuauiſſimo Religioſi ſtatus, ſed ſolum inquantum vnus ſtatus eſt incompoſſibilis cum alio, & hoc tam ex defectu cauſæ iuſtæ, quàm ex defectu iuriſdictionis. Nam primò contra rectam rationem naturali lege & fide munitam, & ab Innocentio I. *in d. epiſt. ad Victricium* declaratam, & approbatam eſt, quod Monachus retrocedat, & vt ſit Epiſcopus deuiet à priori propoſito; igitur aſſumptio ad Epiſcopatum per ſe, & præciſè ſumpta nõ eſt cauſa iuſta, vt Monachus abſoluatur à iugo ſtatus religioſi compoſſibilis cũ dignitate Epiſcopali, quia ſic Monachus contra rectam rationẽ à priore propoſito deuiaret, & ſine iuſtâ cauſa diſpenſaretur ſuper votis, vel eius vota irritarentur, quod nec licitè nec validè poteſt fieri. Secundo Concilium Prouinciale non habet facultatẽ vt diſpenſet Monachos ſuper votorum ſolemnium obligatione, nedu pro vniuerſa Eccleſia, ſed nec pro Monachis ſuę Prouinciam etiam ſuper eum votis ſimplicibus perpetuis ſolus Papa diſpenſare poſſit, vt docet *D. Thom. ſuprà quæſt. 88. art. 11. ad tertium, & ibidem Caiet. & alij DD. communiter.* Vota verò profeſſionis ſunt & perpetua, & ſolemnia; vnde nullum Concilium Prouinciale poteſt ſuper illis diſpenſare. Si verò quis voluerit, quòd Papa decretum illius Concilij fecerit ſuum, id probet, ſi poteſt; Nam ex quo eſt inſertũ in decreto hoc nõ habetur.

111 Ad ſecundum pro hunc dicitur, quòd ex vi dicti textus Epiſcopus Regularis poteſt ſibi vindicare hæreditatem paternam non tanquam propriè hæres & Dominus, ſed tanquam *velut hæres*, quia ac ſi eſſet propriè hæres vendicare ſibi poteſt adminiſtrationem plenam illius hæreditatis, ſicut & aliorum bonorum Eccleſiæ, quam tamen non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirit, vt infra *in reſponſ. ad vltimum docet D. Th.*

112 Ad tertium dicitur, quòd innititur ponderationi leuiſſimæ. Nedum enim, vt habet *Card. de Lugo* dictio *de* ſæpius importat cauſam materialem, vt cum dicitur annulus fit de auro; & materia remanet in re facta; ſed ampliùs vt importat etiam terminum à quo, cum certum ſit, quod in motu intenſionis, & augmenti terminus a quo ſubſtantialiter manet deficiente eius imperfectione, & maiori perfectione ſuccedente, ita ſe habet in tranſitu Monachi ad Epiſcopatũ, qui eſt tranſitus ad celſiorem gradum, vt in verbis ſupra citatis dixit Innocentius I. vnde remanet perfectio Monachatus Monacho ad altiſſimum Epiſcopatus gradum euecto: vnde argum. contra arguentẽ militat.

SVMMARIVM.

1 *Secunda concluſio textus eſt, quod Epiſcopus teneatur ad obſeruantias regulares compoſſibiles cum Epiſcopatu. n.113.*

2 *Ordo ſequentis quæſt. nu.114.*

113 SEquitur ſecunda concluſio textus in qua aſſeritur Epiſc. teneri ad illas regulares obſeruantias, quæ nõ impediũt pontificale officiũ, Habetur hæc concluſio definita per Innocentium Papam I. *epiſt. ad Victricium* prout habetur, *cap. de Monachis* 16 q.1. ibi *De Monachis, qui diu morantes in monaſterijs, ſi poſtea ad clericatus Ordinem peruenerint, ſtatuimus debere eos a priori propoſito deuiare.* Et licet *Reuerendiſſ. Lucarin. c. cap.2. num.308.* in quadam prima reſponſione dicat in canone illud non eſſe ſermonem de Epiſcopis, ſed de Clericis; tamen reſponſio admitti non debet ex ſupra notatis *num.* 110 Et canonum illum extendi ad Epiſcopos intellexerunt. *Gloſſ. & Turrecrem. & D. Thom. in hoc art. & DD. communiter.* Sic enim & Epiſcopi

ins.

inſignes, & Cardinales intellexerunt, vt de S. Antonino, Alberto. Card. Turrecr. & Caiet. & alijs narrant hiſtor. Ord. Præd.

114 Cum verò huiuſmodi obſeruantiæ diſtinguantur in obſeruantiam votorum & alias obſeruantias religionis, quæ ſunt ex regula vel conſtitutionibus, quoniam de prima diſtinctiùs loquitur *D. Thom. in reſponſ. ad tertium*, ibi reſeruatur explicandum qualiter Religioſus Epiſcopus teneatur ad votorum obſeruantiam, & hic de alijs obſeruantijs regulæ loquendo videndum reſtat, qualis ſit in Epiſcopo earum obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus Epiſcopus non ſubditur pœnis a regula ſtatutis. num. 115.*

An Religioſus Epiſcopus, ſi nō obſeruet ea, ad quæ tenetur ex regula, & non impediunt pontificale officium, ſit ſubiectus pœnis in regula ſtatutis.

115 TRactat hanc *quæſt. Caiet. hic*, & negatiuè eam reſoluit aſſerens Epiſcopum ex vi dignitatis Epiſcopalis abſolutum eſſe à vi coactiua ſeu ab obligatione ad pœnas in regula & cōſtitutionibus taxatas contra tranſgreſſores regularium obſeruantiarum. Et hæc ſententia communis eſt, quam tenent *Soto lib. vltim. de iuſt. q. vlt. art. vlt. Tabien. v. Epiſc. q. 6. nu. 7. Valent. 22. diſp. 10. q. 3. punc. 8. col. 2. Couar. cap. 1. nu. 18. de teſtam. Sanchez in ſumma lib. 6. cap. 6. num* 17. Et apud ipſum *Manuel, & Angles*, & alij plures pro ſequentis quæſt. reſolutione citandi. Ratio verò eſt, quia licet in ijs, quæ perfectionis ſunt eadem deceant diſcipulum & magiſtrum, vterque enim, vt in textu dicitur, tenetur legere, & meditari, tamen magiſtrum non decet ferula, vel flagellum, quo compellatur ad ſtudendum. Ita Epiſcopum Religioſum decet obſeruantia Regularis, quem tamen non decet vis coactiua per pœnarum inflictionem, ſed ſuæ dignitati conuenit, vt per modum dominij, & libertatis ex honeſtatis amore, nō ex timore pœnarum moueatur ad obſeruandam regulam inquantum poteſt. Secundò hoc idem probatur à ſimili. Nam *cap. periculoſum de ſent. excom. in 6.* ſtatuitur, quod vt Epiſcopus nulla ſuſpenſione, aut interdicto in traſgreſſores legis indicto ligetur, niſi eius fiat expreſſa mentio; Et ſimilitudine huius per naturalem rationem deducitur, ſub legibus pœnalibus regulæ non comprehendi Religioſum Epiſcopum cum illius non fiat mentio, & hoc dignitas eius exigere videatur. Quamuis verò Epiſcopus à lege vt coactiua per pœnas ſolutus dicatur, & non teneatur ſubire pœnas legis, non eſt tamen ſolutus à debito morali ſatisfaciendi modo aliquo ſuæ dignitati conuenienti Deo & legiſlatoribus, quia non omnino impunè poteſt contemni lex, & ratio dictat, vt pro inobedientia legis ſatisfaciat, ſed hoc ſufficit in Epiſcopo, vt fiat per actus virtutum, & ex directione rationis ad ſui beneplacitum.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtio claram habet ſolutionem in Epiſcopo Dominicano. num. 116.*

2 *Ratio dubitandi. num. 116.*

3 *Variæ opiniones. num. 117.*

4 *Debitum non datur, vbi non eſt obligatio agendi ſub culpa aut pœna. num. 118.*

5 *Debitum morale obligat ſub culpa. nu. 118. 119.*

6 *Debitum morale multiplex ſecundum D. Thom. num. 119.*

7 *Epiſcopus religioſus de mente D. Thom. tenetur ad obſeruantias regulæ compoſſibiles cum officio Epiſcopatus, etiam ſub culpa, ſi id eſt in regula. num. 120.*

8 *Debitum morale abuſiue dicitur, vbi non eſt obligatio agendi. n. 121.*

9 *Epiſcopus Religioſus, licet non ex debito legali teneatur ad obſeruantias, tenetur tamen ex debito obligāte etiam ſub culpa iuxta ſuam regulam. num. 122.*

10 *Contra D. Thom. eſt quod obligatio ſub pœna peccati mortalis ſpectet ad legem vt coactiuam per pœnas. num. 123.*

11 *Epiſcopus Regularis etiam ſub mortali tenetur ad præfatas obſeruantias, ſi ita eſt in regula. numer. 124.*

12 *Epiſcopus regularis nequit dici abſolutus a regula, niſi vel quia ſit incompoſſibilis Epiſcopatui, vel ab ea ſit à Superiore abſolutus. Et neutro modo id ei competit. n. 125.*

13 *Quanta Epiſcopus eſt in ſe ipſo ſanctior eſt aptior ad officium, 125.*

14 *Obiectio ſoluitur. n. 126.*

15 *Obligatio ad agendum ex motiuo virtutis & præcepto decet Epiſcopum. n. 127. 128.*

16 *Epiſcopus regularis non ſubditur Prælatis, bene tamen ſubditur legibus ſui ordinis, quæ Pontificiæ ſunt, & ſecundum quas viuere promiſit, num. 127.*

17 *Melior eſt actio, quæ fit ob obedientia. n. 128.*

18 *Ex vi cap. ſtatutum Epiſ. non eſt abſolutus ſimpliciter a iugo regulæ. n. 129.*

19 *Quæ non deceant Epiſcopum ex regularibus obſeruantijs. n. 130.*

20 *Argum. ſoluuntur. n. 131. 132.*

21 *Argumentum a debito morali Regis ad obſeruandas leges valet ad probandum, quod Epiſcopus teneatur legibus ſui ordinis. n. 132.*

22 *Non omnes leges regulæ reſpiciunt regulares quatenus viuentes in conſortio. n. 132.*

23 *Epiſcopi diuerſorum Ordinum non ſunt æquè abſoluti a iugo regulæ. n. 133.*

24 *Regularis Epiſcopus tenetur deferre habitum ſui Ordinis. n. 134.*

25 *An ſit culpa mortalis in Epiſcopo non deferre habitum ſui Ordinis. n. 135.*

26 *Nedum ex iure Canonico, ſed ex vi regulæ tenentur Epiſcopi regulares deferre habitum ſui Ordinis. n. 136.*

27 *Habitus ſubſtantialis delatio eſt quid ſubſtantiale ſpecificans Religiones in ratione ſtatus viſibilis. nu. 136. 137.*

28 *Sufficit nunc ſi Epiſcopi deferunt colorem habitus Religioſi. n. 138.*

29 *Aliqui regulares Epiſcopi vtuntur habitu Clericorum ſecularium. n.138.*
30 *Epiſcopus regularis debet vti habitu ſpecifico ſui Ordinis. n.139.*
31 *Non ſufficit ſi illum occultè deferat. n.150.*
32 *Sufficit aliquando ſi partem habitus deferat n.141.*
33 *Epiſc. dimittens habitum non incidit in ceaſ. cap. vt periculoſa. n.142.*
34 *Epiſc. debet recitare horas iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ. n.143.*
35 *Non ſatisfacit, ſi cum ſocio recitet iuxta Breuiarium ſocij. nu.144.*
36 *Satisfacit ſocius recitando ſecundum Breuiarium Epiſc. 144.*
37 *Socius nō poteſt ſe in cibis conformare cum Epiſ. num. 144.*
38 *Non tenetur Epiſcopus habere ſocium eiuſdem Ordinis. n.145.*
39 *Si prohibetur ex regula vti carnibus, ita quod Religioſis ſui Ordinis non liceat vti priuilegio cap. explicari, nec ipſe poteſt eo vti. n.146.*
40 *Poteſt contrahere compaternitatem. n.147.*
41 *Pauca ſunt obſeruantiæ regulares, quæ obligent Epiſcopum Religioſum. n.148.*

An Regulares obſeruantias, quæ non impediunt pontificale officium, Epiſcopus teneatur ſeruare ex debito obligante ad culpam.

116 QVæſtio hæc non reſtringitur ad Epiſcopos ex Ord. Prædicat. aſſumptos, de quibus loquendo claram habet ſolutionem, cum huiuſmodi Ordinis conſtitutiones nó obligent ad culpam, ſed vniuerſaliter quæritur de omni religioſo Epiſcopo. Ratio autem difficultatis eſt, quia ex vna parte nec *D. Thom. hic, nec D. Anton. 3. par. tit. 20. cap. 2. §. Silueſt. v. Religio 7. qu. 10. Tabiea. ver. Epiſcopus q. 6. num. 7. Armilla ibid. num. 8. Turrecrem. cap de Monachis 16. q. 1. num. 3. Viguerius inſtit. cap. 17. §. 1. num. 21. Angel. v. Monachus nu. 7. Manuel qq. reg. tom. 2. q. 58. art. 3.* Explicant an hæc obligatio liget ſub culpa. Et cum abſolutè doceant Epiſcopos ad huiuſmodi obſeruantias teneri, videtur de eorum mente dicendum, quod hæc obligatio ſub culpa tranſgreſſores liget. Et certè *Caiet. in hoc art.* cenſet peccare mortaliter Religioſum Epiſcopum, qui ex regula prohibetur comedere carnes, ſi die veneris occurrente feſto Natiuitatis Domini carnes comedat, quia *cap. Explicari de obſeru. ieiuniorum*, non indulget eo die vſum carnium ijs, qui ex voto, vel ex regula non poſſunt carnes comedere. Et propterea Princeps licet ad ſuarum legum obſeruantiam non teneatur ex vi coactiua, ſed directiua, nihilominùs eas non tranſgreditur ſine aliqua culpa; igitur multò magis culpæ adſcribendum, ſi Epiſcopus propriam regulam tranſgrediatur in ijs, quæ decet pontificem religioſum ſeruare.

117 In hac parte prima ſententia eſt illorum, qui tenent Regularem Epiſcopum eſſe omnino à regulæ obligatione abſolutum ex *cap. vnico 18. q. 1.* Ex eo quia leges Regulares obligent ſolùm viuentes in communitate Regulari, pro cuius communitatis augmento, & conſeruatione factæ ſunt. Ideò Epiſcopus Religioſus nec debito legali nec debito morali ad eas leges tenetur. *Palaus d. tr. 16. diſp. 4. par. 24. nu. 15. Suarez. tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 3. cap. 17. num. 6.* & in ſubſtantia idem tenent *Lucarin. de Epiſ. Reg. cap. 2. num. 348. Tambur. de iur. Abb. tom. 3. diſp. 3. q. 9 nu. 7. Soto lib. vlt. de iuſt. q. vlt. art. vlt. Valent. 2. 2. diſp. 10. q. 3. par. 8. Sanch. in ſumm. lib. 1. cap. 6. num. 19.* Et apud eum *Angles, Ouand. Haſt. Sà, Nauar. &* Leonard. *Barboſa de off. Epiſ. p. 1. tit. 1. cap. 4 num. 14.* & apud eum *Emanuel, & Alphonſus Aluarez.* Iſti enim putant Epiſcopum nec venialiter peccare tranſgrediēdo regulam. Et probatur primò hæc ſententia, quia ex *cap. vnico 18. q. 1.* Epiſcopi Religioſi liberantur à iugo regulæ. Item quia hoc ſignificat *Clem. 1. de Regular.* Tertiò quia non eſt eadem ratio de principe, qui vitam ſocialem habet cum ſubditis, & propterea tenetur viuere ſicut illi, vnde ſaltem ſub culpa veniali tenetur ſeruare ſuas leges. Sed Religioſus Epiſcopus eſt à cōſortio Religioſorum ſeparatus, vnde nō eſt neceſſe, vt, qui illis non conuiuit, viuat ſicut illi. Quartò, quia vt *Caiet. aduertit*, in vltimis verbis *comment. huius artic.* & poſtea certiùs docuit *to. 1. opuſ. tract. 25. q. 2.* rationabile eſt Regularia vincula interpretari, vt ſupponant commune conſortium religioſorum, & ſic vt obligent ſub conditione cōuictus communis, & communis conſortij, à quo Religioſi Epiſcopi ſunt exempti. Secunda ſententia eſt, quæ cenſet Epiſcopum Religioſum ad obſeruantias Regulares obligari ex aliquo *debito*, cuius tranſgreſſio eſt aliqua culpa, non tamen obligari ſub culpa mortali, ſeu non obligari ad præcepta, vt obligantia ad culpam mortalem. *Et huius* ſententiæ ſunt *Caiet. tom. 1. opuſ. tract. 25. q. 1. Ledeſma de ſtat. Epiſ. concl. 25. §. A rſta difficultad. pag. 44 Azor. p. 1. lib. 12. cap. 7. q. 4. vbi opinionem Caiet. amplectitur Couar. in cap. 1. num. 18. de teſtam.*

118 *Reſp.* difficilè intellectu eſſe, dari debitum morale ad aliquid agendum, quod non agere neque ſit culpa, neque ſit inobedientia aliqua pœna puniēda; quod multi ex DD. primæ ſententiæ incōſequenter admittunt; actio enim quam quiſque pro ſua libertate omnino impune poteſt relinquere libertima actio eſt, non verò eſt debita. Etenim actio, quæ legi ſubeſt, ſicut ea vi legis eſt debita, ita eius omiſſio ad minus obligat omittentem ad aliquam pœnam; quòd ſi omiſſio actionis omnino libera eſt à culpa, & à pœna, igitur actio ſub nulla lege continetur, & falſum aſſeritur quòd ſit debita, ſeu quod quis ad illam teneatur. Neque valet hic diſtinguere debitum legale, & debitum morale ex honeſtate. Nam quid eſt hoc debitum morale, quod ſalua honeſtate virtutis relinquit hominem omnino liberum ad agendum, & non agendum? Item vel hoc debitum reſpicit honeſtatem formaliter, vel honeſtatem talis actus, vt eſt talis honeſtas. In primo ſenſu debitum morale eſt debitum legale iuris naturæ, & diuini ex quo tenemur ſemper honeſtè agere in ordine ad Deum etiam vt finem ſupernaturalem. Ex hoc enim debito prohibemur agere, niſi honeſtè, & ſine aliqua culpa non tranſgredimur hoc debitum, quia non honeſta actio peccatum eſt. In ſecundo vero ſenſu

ſi ex

ſi ex nullius virtutis lege tenemur ad hanc actionem quatenus eſt hæc actio, ſed dummodo honeſtè operemur aliquid, hanc actionem liberè omittere poſſumus, nullum eſt hic debitum honeſtatis, cum ſalua honeſtate virtutis hoc agere, vel non agere ex plena noſtra libertate poſſimus.

119 D.Th. qui pluribus in locis admiſit diſtinctionem debiti legalis, & moralis, vt patet *p.2.q.22. a.5. & ſup.q.80 a.1.* non cognoſcit debitum aliquod quòd non contineat exigentiam, & neceſſitatem aliquid agendi ad euitandam culpam, vel pœnam. Nam *quæſt.illa* 80.*a.*1. ſic diffinit morale debitum. *Debitum autem morale*, inquit, *eſt, quod aliquis debet ex honeſtate virtutis; Et quia debitum neceſſitatem importat, ideo tale debitum habet duplicem gradum. Quoddam enim eſt ſic neceſſarium, vt ſine eo honeſtas morum conſeruari non poſſit: & hoc habet plus de ratione debiti &c. Aliud verò debitum eſt neceſſarium ſicut conferens ad maiorem honeſtatem, ſine quo tamen honeſtas conſeruari poteſt, quod quidem debitum attendit liberalitas, affabilitas, ſiue amicitia, aut alia huiuſmodi.* Poſſet verò quis ex his vltimis verbis intelligere, quòd debitum hoc honeſtati, quod importat neceſſitatem ad melius, ſeu ad maiorem honeſtatem, eſſet debitum, quod non obligaret ad culpam, cum non ſit culpa non agere melius, dummodo quis honeſtè operetur. Sed hic ſenſus à mente D.Th. eſt alienus. Tum quia culpa eſt non agere id quod in indiuiduo hic & nūc iudicatur eſſe melius, vt ſupra *q.184.a.3* probatum eſt. Tum quia culpa eſt aliqua, non ſe conformare rectæ rationi, quia inordinatè agit, qui non agit ex regula rectæ rationis; At verò ex *D.Th.loc.cit. p.2.q.99.a.5.* debitum morale eſt id, quod eſt debitum ſecundùm regulam rationis, quod ſcilicet ratio exigit. Tum tertiò quia ſecundùm D.Th. id eſt neceſſarium ad honeſtatem ſimpliciter, cuius defectus nō ſtat cum charitate, & virtute, & propterea eſt ex genere ſuo peccatum mortale. Sed illud dicitur neceſſarium vt conferens ad maiorem honeſtatem, cuius defectus non excludit virtutem, ſed tamen impedit eius feruorem, & augmentum. Nam aliàs vbi contraria actio, nec tollit honeſtatem virtutis, nec eius augmentum impedit, nec eſt aliquale vitium, altera actio illi contraria, nec eſt de ſe actus virtutis alicuius, nec eſt debita ex virtute, & honeſtate, ſed eſt actio indifferens, quia ex virtute, & honeſtate non debetur niſi actus virtutis cuius contraria actio ſit vitium. Vnde *D.Th.p.2.q.99.a.5.cit.* diſtinguens hoc eodem modo debitum morale in id, quod eſt neceſſarium ſimpliciter, & quod eſt neceſſarium ad melius aduertit aliqua præcipi propter melius, & hæc dici poſſe mandata. Quamobrem ſi aliqua nullo modo ſint præcepta; neque etiam ſunt debita. Et ſupra *q.32.a.3* ad tertium debitum gratitudinis erga parentes vocat debitum morale, & ex quadam æquitate, cum tamen conſtet, quod gratitudo eſt ex lege naturali debita, & quod ingratitudo ſit vitium. Et idem habet *q.78.a.2.ad 2. & q.106.a.1.ad 2. & q.102. a.2. ad 2.* morali debito, ait, homines ex quadam honeſtate debere cultum & honorem his, qui ſunt in dignitate conſtituti. Tum quartò. Quia D.Th. aſſerit, quòd affabilitas, & liberalitas continent hoc infimum morale debitum, quod importat neceſſitatem ad maiorem honeſtatem, & tamen vtraque virtus obligat ſuo loco, & tempore ad agendum, & defectus affabilitatis, & liberalitatis eſt peccatum. Nam liberalitati opponitur auaritia, vt docet *D. Th. ſup. q.118. a. 3.* quæ quidem auaritia, vt opponitur iuſtitiæ eſt ex genere peccatum mortale, vt verò opponitur liberalitati eſt ex genere peccatum veniale, & propterea liberalitas dicitur virtus continens infimum gradum debiti moralis, non quia non ſit verè debita, & eius defectus non ſit peccatum, ſed quia illiberalitas ex genere non eſt peccatum mortale repugnans honeſtati virtutis, ſed eſt peccatum veniale, quod ſtat ſimul cū virtute. Præterea nec actus oppoſiti virtutis affabilitatis ſunt ſine culpa, cum ei opponantur adulatio, & litigium, quæ ſunt peccata, vt apparet ſupra *q. 115. & 116.* ſicut liberalitati opponuntur auaritia, & prodigalitas, quæ peccata ſunt, licet prodigalitas ſit minus peccatum auaritia, vt dicitur ſupra *q.119.a.3.* Nullum ergo D.Th. cognoſcit debitum morale, cuius defectus ſit ſine culpa, vel ſine obligatione ad pœnam.

120 Dicitur igitur primò de mente Sancti Thomæ hic eſſe; quòd religioſus Epiſcopus reſpectu eorum mandatorum regulæ; quorum obſeruantia non impedit pontificale officium tenetur ex debito, quod ſi ex regula obligat religioſum ad culpam, eodem modo obligat religioſum Epiſcopum. Quod probatur primò, quia D.Th. abſolutè loquitur, & aſſerit religioſum Epiſcopum teneri ad huiuſmodi obſeruantias regulæ. Quod dictum abſolutum eſſet valde improprium, & alienum à formalitate locutionis; ſi non importaret niſi debitum illud morale, quod ſolum eſt nominaliter tale; & impropriſſimè dicitur debitum morale; vel ex virtute, & honeſtate, ſi ſe opponere tali debito nullum eſt peccatum, ſed ſalua honeſtate virtutis eſt licitum. Secundò quia ratio D.Th. vel nihil concludit, & nec probat remanere in religioſo Epiſcopo obligationem votorum, vel probat remanere obligationem ad omne id, quod non dedecet Epiſcopale officium. Nam ratio D.Th. eſt, quia diſpoſitio bene ſtat cum forma, & quia id, quod eſt perfectionis, nec impedit Pontificale officium, ex natura ſua remanet in Epiſcopo, quoniam non aſſumitur religioſus ad Epiſcopatum, vt deſinat eſſe perfectus, vel vt ſit deterior in ſtatu perfectionis, ſed vt in perfectione augeatur: modò obligatio ad regulam in iis, quæ non dedecent Epiſcopale officium perfectionis eſt, & ad perfectionem charitatis valde conducens, vel igitur ex hac ratione, nec concluditur quòd maneat in religioſo Epiſcopo obligatio votorum, vel probatur adeſſe etiam obligationem huiuſmodi obſeruantiarū, quæ non dedecent Epiſcopum, ſed valde congruunt perfectioni. Tertiò nam D.Th. in prima hac ſua concluſione iungit ſimul obſeruantiam votorum, & aliorum huiuſmodi, quæ valent ad perfectionis cuſtodiam, & non impediunt officium Epiſcopi, vnde de mente eius omnium vna eſt ratio, & remanet obligatio talis in ſubſtantia, qualem habebat religioſus ante Epiſcopatum. Quartò, quia diminutè omnino reſpondiſſet D.Th. ad primum argumentum explicando *cap vnic.18.q.1.* vt non intelligatur religioſum Epiſcopum abſolui a iugo monaſticæ profeſſionis quantùm ad omnia, ſed ſolùm quantùm ad illa quæ officio Pontificali repugnant, ſi aliàs & quantùm ab iſtis maneret

abſolutus, & ſi eſſet verum abſolutè quòd liberaretur à iugo regulæ, Et quintò ſufficienter, & diminutè reſpondiſſet quæſtionis titulo, qui quærit, an religioſus Epiſcopus teneatur ad obſeruantias regulares, dum abſolutè reſpondet eum teneri ad omnes illas, quæ cuſtodiunt perfectionem, & non impediunt officium Pontificale, ſi ſemel eſt verum, quod ad nullas tenetur niſi ad obſeruantiam trium votorum, Sextò, nam Sanctus Thomas inquit, quòd in his obſeruantijs Epiſcopus poteſt vti diſpenſatione ſicut & Prælati Religionum; eſſet verò impropriiſſima loquutio imò ineptiſſima aſſerere neceſſitatem, vel vſum diſpenſationis reſpectu illius actionis, quæ nulla ſub lege continetur, vel præcepta, vel prohibita, ſed ſalua honeſtate virtutis, ſeu ſine inhoneſtate poteſt haberi ipſa, & ei oppoſita. Nec valet dicere cum *Palud. d. n. 15. D. Th.* non loqui de diſpenſatione propria, ſed de indulgentia, qua non debet vti ſine rationabili cauſa is qui in ſuis actionibus debet procurare, quòd perfectius eſt. Tum quia D. Th. fuit ſemper in loquendo formalis, & valdè proprius. Tum quia ſi Epiſcopus ſine rationabili cauſa non poteſt ſibi indulgere, vt leges ſui Ordinis non ſeruet, ad eas igitur ſeruandas tenetur, niſi ſecum ex rationabili cauſa diſpenſet,

121 Et ſi dicas D. Th loqui de debito morali reſpōſio deficit; Nā ſi per debitū morale nō intelligitur neceſſitas & ſaltē aliqua obligatio ex alicuius virtutis præcepto, eſſet interpretari D. Th. in ſenſu ineptiſſimo, & tanto DD. indigno. Quia vbi ſalua virtutis honeſtate liberum ſit agere hoc, & non agere illud, ſed oppoſitum, non habet locum debitum niſi valdè abuſiuè, & impropriè dictum, non conuenit verò aſſerere D. Th. impropria locutione ſuam quæſtionem ſoluiſſe. Eò magis quòd apud ipſum, vt ex ſupra dictis conſtat, debitum morale non eſt ſine aliqua obligatione, cuius trāſgreſſio ſit culpa; Nam debitum morale eſt quod ex recta ratione neceſſitatem habet, vt patet ex locis D. Th. relatis, & explicat *Caiet. d. tract. 25. quæſt. 2.*

122 Dicitur ſecundò verum quidem eſſe, religioſum Epiſcopum ad obſeruantias regulares non teneri propriè ex debito legali, ſed ex debito virtutis, & honeſtatis, ſed ita tamen, vt eas ſine culpa tranſgredi non poſſit, ſi aliàs non impediunt officium Pontificale. Prima pars probatur, quia debitum legale vt contra diſtinctum debito morali eſt debitum *iuſtitiæ*, vel quod ortum habet ex vi coercitiua legis poſitiua. Nam aliàs debitum rectæ rationis, & virtutis eſt debitum morale eſto ſit debitum ex lege naturali, vel diuina. Benè ergo in hac parte *Caiet. tom. 1. Opuſ. tract. 25. quæſ. 2.* deſcribit debitum legale, quòd ſit id, quod habet neceſſitatem ex lege, & debitum morale, quòd ſit id, quòd habet neceſſitatem ex recta ratione. Vnde vnum eſt debitum, quia lex id iubet, & aliud eſt debitum, quia eſt in ſe honeſtum & ex honeſtate, & virtute neceſſarium. Sed quando dicitur, quòd debitum legale eſt, quod eſt neceſſarium ex lege, non poteſt eſſe ſermo de omni lege, ſed intelligitur de lege iuſtitiæ, quæ ex priuatis contractibus conſtat; vnde debitum iuſtitiæ eſt debitum legale, vt docet *D. Thom. ſupra quæſt. 80. a. 1. c.* vel de lege poſitiua, & quæ ſit ab homine. Nam id quod eſt debitum ex recta ratione quòd eſt debitum morale, vt ſic formaliter eſt neceſſarium ex lege naturæ, quam Deus noſtræ menti impreſſit. Vel debitum eſt legale vt eſt ex lege vt cogente media pœna, & vt ſic importante coactionem per timorem pœnæ, Eſt verò debitum morale vt eſt ex ratione ſeu lege rationis dirigente, & non cogente ſed medio amore honeſtatis nos inclinante.

123 Hoc verò ſtante, contra *D. Thomam* eſt, quod *Caiet.* ibidem aſſerit, ſcilicet quòd, *cenſurarum & peccati mortalis pœna ad vim coactiuam legis ſpectant*. Nam licet cenſurarum pœna ſpectet ad legem vt coactiuam; peccati tamen pœna ſpectat ſimpliciter ad legem vt directiuam per amorem honeſti. Et quidem primò non tam benè dicitur peccati mortalis pœna, quia peccatum mortale non eſt pœna, ſed culpa, & eſt id quòd præcipuè prohibetur ex lege honeſtatis, quia eſt illud quòd repugnat virtuti, & charitati. Vnde peccatum vt peccatum formaliter eſt materia legis vt directiuæ, quam lex prohibet ex recta ratione, & ex vi honeſtatis. Secundò peccati mortalis pœna eſſentialis & principalis non eſt *niſi* ipſum peccatum, quod auerſio à Deo & ideo eſt amicitiæ Dei priuatio, qua recta ratio omnino refugit ex honeſtatis, & Dei amore, qui nō compatitur hominē manere auerſum à Deo, & Dei inimicum, Dicas igitur quòd licet peccati mortalis pœna poſſit etiam eſſe obiectum timoris, & ſpectare ad legem vt coactiuam, tamen primò & principaliter eſt obiectum abominationis, quod & quatenus eſt ſui ipſius pœna, maximè odio haberi debet ex Dei, & honeſtatis amore. Ideo debitum morale quòd eſt neceſſarium ex ratione recta, importat obligationem cuius tranſgreſſio ſemper eſt culpa, & ſæpe eſt peccatum mortale quòd manifeſtè apparet ex verbis, *D. Thom. ſupra citatis*, ex *quæſt. 80. a. 1. vbi D. Thom.* docet, & quòd omne debitum importat neceſſitatem, & quòd debitum morale eſt duplex, & aliquod datur quod importat neceſſitatem ſimpliciter, quia ſine eo honeſtas morum, ideoque nec gratia nec charitas conſiſtit, quod eſt debitum obligans ad agendum ſub mortali.

124 Dicitur propterea tertiò magis diſtinctè loquendo, quòd Epiſcopus Religioſus reſpectu eorum, quæ non impediunt Pontificale officium remanet obligatus debito morali obligante ad mortale ſi ita eſt in regula ſui ordinis, Concluſionis huius ſenſum habent D. Th. & DD. illi, qui ſine aliqua diſtinctione abſolutè dixerunt Epiſcopum Religioſum non eſſe abſolutum à vinculo regulæ niſi quantum ad ea, quæ ſunt incompoſſibilia cum ſtatu Epiſcoporum. Et hanc eandē concluſionē tenuerunt plures Canoniſtæ quos etiam refert, & ſequitur, *Panorm. in cap. clerici officia num. 10. de vita, & honeſ. cler.* de Epiſcopo regulari dicens. Secundum aliquos abſoluitur, vt poſſit comedere carnes & iſtud tenuit *Gloſſ. in d. cap. 3. 16. quæſt. 1.* Hugo tenuit contrarium *de conſec. diſt. 5. cap. carnem*. Poteſt concordare opinion, vt voluit *Archid. in d. cap. 3.* quia vbi poteſt ſine ſcandalo abſtinere ſe à carnibus, debet ſe abſtinere, & in hoc non abſoluitur à regula monachali prout tenuit *Goff. & Hoſ.* vt refert *Archid. d. c. 3.* ſecus vbi ſine ſcandalo non poteſt abſtinere, quia tunc procedit *Gloſſ. in d. cap. 3.* Et per hoc videtur etiam quod in ieiunijs, ſi com-

mode,

mode, & ſine ſcandalo poſſet ſeruare regulam, quod debet ſeruare, aliás non tenetur propter ea, quæ dixit, *Gloſſ. preall.* Et quamuis DD. iſti non explicent, an teneatur ſub mortali, vel ſub veniali; quia tamen abſoluté loquuntur & ſine diſtinctione ſenſus planus eorum eſt, quod eo modo tenentur, quo obligat regula, quia DD. iſti dicunt, quod in hac parte non ſunt abſoluti á regula.

125 Ratione vero hæc & ſuprapoſitæ concluſiones probantur; quia cum obligatio profeſſionis Regularis de ſe ſit perpetua, & duret vſque ad mortem; quód hæc ceſſet ex duplici ſola cauſa poteſt euenire, ſcilicet vel ex natura rei, & incompaſſibilitate obſeruantiæ vel voti, vel præcepti cum ijs, quæ ſpectant ad officium, & dignitatem Epiſcopalem, vel ex Papæ diſpenſatione. Hoc enim principium in hac materia eſt certum. At vero ſic eſt quód ex neutra harum cauſarum Epiſcopus Regularis abſoluitur a vi & mandatis, & præceptis regulæ. Primum enidenter apparet conſideranti, quod ſtatus religioſus eſt ſtatus diſciplinæ per ſe primo ordinatus ad perfectionem ipſius Religioſi obtinendam, ſed ſtatus Epiſcopalis qui eſt ſtatus magiſterij per ſe primo ordinatur ad alios ſanctificandos, quod tanto melius & vberius fieri poterit, quanto Epiſcopus fuerit in ſe ipſo, & reſpectu ſui ſanctior; igitur quidquid diſponit Epiſcopi perſonam vt ſit in ſe ſanctior, etiam diſponit vt Epiſcopus ſit aptior ad munera Epiſcopalia; & tantum abeſt, quod tale ſit incompoſſibile cum officio Epiſcopatus, quod eſt congrua diſpoſitio ad illud melius, & cum vberiori fructu exercendum. Quidquid igitur habet has duas conditiones, nimirum, quod de ſe eſt medium ad ſanctitatem Epiſcopi ordinatum, & mandatum, & ab eo ex vi profeſſionis aſſumptum, & ex ſancto propoſito promiſſum, & alias commode ab Epiſcopo poteſt obſeruari, immo ſi obſeruetur reddit Epiſcopum aptiorem ad munus ſuum perficiendum, nedum non eſt incompoſſibile cum officio Epiſcopatus, ſed immo Epiſcopatui decorem addit, & reuerentiam, & vires Epiſcopi ad alios ſanctificandos auget. igitur ex vi aſſumptionis ad Epiſcopatum á talis operis obligatione non abſoluitur quia talis operis obligatio ſit incompoſſibilis cum ſtatu Epiſcopatus.

126 Nec iuuat dicere cum, *Suarez d. capit. 17. num. 15.* Ex ea ratione, quod Epiſcopus non debeat retrocedere non probari obligationem ad ea, quæ ſunt regulæ. Nam exiſtens in ſtatu perfectionis non poteſt omnes actus perfectionis exercere, determinatio ergo ad hos, vel illos eſt voluntaria, ſecluſa lege obligante, quæ lex hic non eſt cum Epiſcopus non teneatur legibus ſui ordinis. Et præterea ſtatus Epiſcopalis ſecum fert ſuos actus perfectionis, vt ſunt docere, ſpiritualiter regere &c. ergo ſi Epiſcopus Regularis muneri ſuo ſatisfaciat quoad omnes iſtos, ſufficienter implet illam rationem decentiæ exercendi opera perfectionis ſuo ſtatui conſentanea. Huiuſmodi enim rationes ſupponunt, quod probandum eſt, ſcilicet, quod Epiſcopus ſit abſolutus ab obligatione regulæ; ſeu quod nos probare debeamus obligationem Epiſcopi ad ea, quæ ſunt regulæ, cum tamen ſufficiat oſtendere non adeſſe vel cauſam, vel authoritatem, quæ illum abſoluat. Et ideo verum cum ſit, quod Epiſcopus non poteſt ſimul omnes actus perfectionis exercere, inter eos tamen, quos poteſt commode exercere, cur primi non ſunt illi ad quos ex profeſſione ſe obligauit? At ceſſat, dicis, hæc obligatio. Sed vnde hoc probas? Certe non ex eo, quod hæc obligatio ſit incompoſſibilis cum Epiſcopatus officio, quia immo ad eum dignius, & efficacius habendum diſponit, & iuuat (loquimur enim de obſeruantia decenter compoſſibili cum officio Epiſcopatus). Et licet multum faciat Epiſcopus ſi omnes actus Epiſcopales exerceat, minus tamen facit, ſi ſimul potens habere actus ad quos ex profeſſione ſe obligauit, & quos habere poteſt commode, á ſua obligatione deficiat, & ſic retrocedat. Manet ergo euidenter probatum, quod obligatio ad huiuſmodi regulares obſeruantias non eo ceſſat, quia ex natura rei repugnat Epiſcopatui, ſi alias Epiſcopus cum decentia ſui ſtatus illas poteſt obſeruare.

127 Sed dices obligatio ad agendum non decet Epiſcopum, quia ſubditorum eſt obligari, dignitatem autem Epiſcopalem decet libertas, & poteſtas agendi ad beneplacitum. Sed ſi ita eſt Epiſcopus nulli legi ſubiectus erit, & obedientia, quæ eſt excellentiſſima virtus, & quæ ſecundum, *S. Greg. l. 35. mor. cap. 10.* virtutes cæteras menti inſerit, inſertaſq; cuſtodit, Epiſcopatui non conueniet. Aliud eſt ergo quód Epiſcopalis dignitatis ſit, vt Epiſcopus nullum Prælatum habeat inferiorem Pontifice (ſalua tamen ſubordinatione ſui ad Archiepiſcopum, & Primatem, ſeu Patriarcam ſuæ Prouinciæ), & ſic quod non ſubdatur amplius Prælatis ſui ordinis, & aliud eſt, quód ei non conueniat obedire legibus, quarum ex voto promiſit obedientiam cum promiſit viuere ſecundum illas. Primum eſt verum, ſed falſum eſt ſecundum. Et conſequentia illa nulla eſt euidenter, quam faciunt aliqui dicentes, Epiſcopus Religioſus eſt ſolutus á lege Prælatorum; ergo & á iugo regulæ & Conſtitutionum ſuarum & ſtatutorum Capitularum Regularium, quia omnia iſta ſunt ſtatuta Prælatorum á quorum obedientia eſt ſolutus. Nam euidentiſſimum diſcrimen eſt inter particularia aut futura præcepta Prælatorum, á legibus communibus ante Epiſcopatum ſtatutis. Nam priora ſunt á non habente iuriſdictionem in Epiſcopum, ideo illis non tenetur obedire. Sed priora ſunt ſtatuta Pontificia, quæ emanarunt ab habentibus iuriſdictionem á ſupremo Prælato, cui Epiſcopus tenetur obedire. Item Epiſcopus Religioſus numquam promiſit obedientiam Prælatis non habentibus facultatem præcipiendi; ſed bene promiſit, viuere ſecundum leges ordinis ſui ab habẽtibus poteſtatem impoſitas. Nõ ergo mirum non tenetur ad præcepta particularia Prælatorũ, qui non habeant facultatẽ præcipiendi, & in quibus reſpectu Epiſcopi non præcipit Pontifex, & tamẽ teneatur legibus illis, quæ illũ ligabant, antequam eſſet Epiſcopus, & ſecundum quas viuere promiſit, & quæ ſunt leges Pontificiæ tanquam emanatæ ab illis, qui ad id Pontificiam habebant authoritatem. Et illius conſequentiæ inſufficientia patet, quia ſimilis eſt huic alteri. Religioſus non tenetur obedire Prælatis, qui ſuum officium expleuerunt, & non ſunt amplius eius Prælati; ergo non tenetur obedire legibus, & Prælato vero ſecundum illas præcipienti. Quæ conſequentia vaniſſima eſt. Sic Epiſcopus Religioſus non tenetur obedire Prælatis

laris

latis inferioribus, quia in ordine ad illum non ſunt Prælati, manet tamen Pontifex ſupremus Prælatus, & manet vis legum, quæ authoritate Pontificia vigent, & ſecundum quas tenetur viuere Epiſcopus, ſicut in ſui profeſſione promiſit. Et quamuis neque decrae Epiſcopum ſubditum eſſe pœnis Regulæ quia Magiſtrum non decet ferula, vt dixit, *Caiet.* Quoniam etiam ſtatus Epiſcopalis petit, vt Epiſcopus non tanquam ſeruus timore pœnæ, ſed tanquam filius & liber amore virtutis ducatur ad ea, quæ ſunt perfectionis. Tamen cõſiderandũ eſt quòd obedientia eſt virtus præſtantiſſima, & digna Epiſcopi, cum alias etiam actio longe melior ſit facta ex voto, vel obedientia, quam ex propria voluntate aſſumpta, vt docuit D.Th.

128 Et ideo hoc maxime decet Epiſcopum, vt ſeruet leges, quas profeſſus eſt, & hoc illi neceſſarium eſt ad hoc vt bene preeſſe poſſit. Nam vt dixit *S. Leo Papa epiſ. 84. ad Anaſtaſium Epiſ. cap. 11. Qui quibuſdam ſcit ſe eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe Prælatum, ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.* Et cum lex ex eo quòd præcipiat proprie etiam obligando ad culpam mortalem, hoc non faciat niſi ex vi directiua, & mouendo ratione virtutis, & honeſtatis, quia alias lex non eſſet honeſta niſi ex honeſto motiuo procederet, nihil continet, quod Epiſcopum non deceat, ex hoc præciſe quòd ſub mortali obligat. Nam & quam plurimæ ſunt leges obligantes Epiſcopum ſub mortali. Leges vero regulæ ex eo magis petunt obedientiam à Religioſo Epiſcopo, ex quo ille vouit viuere ſecundum illas. Quamobrem dubium eſſe non poteſt, quod non ex eo Epiſcopus abſoluitur à iugo legum ſui Ordinis, quia harum obſeruantia, aut obligatio repugnet dignitati Epiſcopali, ſi alias Epiſcopus commode & ſeruato decore ſuæ dignitatis illas poteſt ſeruare.

129 Non ergo dici poteſt, quòd in his Epiſcopus religioſus, ſit abſolutus a iugo regulæ, niſi quia Pontifex ex diſpenſatione illum abſoluerit. Sed qui hoc affirmat, id probet: contrarium enim habetur ex S. Innocentio primo epiſ. citata ad Victricium, & ſi adducatur *cap. ſtatutum 18. quæſt. 1.* Videat quilibet prudens, ſi probabilitate aliqua poteſt huiuſmodi abſolutio & diſpenſatio fundari ſuper textu Concilij, de quo nec plene conſtat, quod fuerit celebratum, nec conſtat quòd textus adductus fuerit illius Concilij, ſi celebratum fuit, & tale fuit illud Concilium, quòd huiuſmodi diſpenſationem, & abſolutionem concedere non potuit, etiam ſi voluiſſet, cum fuerit Concilium Prouinciale non habens ad hoc iuriſdictionem, maxime cum in contrarium ſit decretum S. Innocentij. Et eo amplius, quod nõ adeſt iuſta cauſa dandæ huius diſpenſationis, & concedendi Epiſcopo, vt à priore propoſito deuiare poſſit, vbi Epiſcopatus officium hoc non petit. Et nec illud Concilium in texto allato hanc abſolutionem concedit, ſed eam refert & ſupponit non ſimpliciter, ſed in quantum in puncto adminiſtrationis bonorum, de quo loquebatur, Epiſcopus eſt abſolutus à iugo Regulæ, quia non conuenit, quod Epiſcopus in adminiſtrando Epiſcopatu dependeat à Prælatis Regularibus, & ſic quòd in eo textu affirmatur neceſſario habet hanc interpretationem, vt Epiſcopus Religioſus ſic abſolutus à iugo regulæ in ijs, in quibus Regulæ obſeruantia eſt incompoſſibilis cum officio Epiſcopatus.

130 Bene verum eſt, quòd vt ex *Caiet. Soto, Valentia, & Azorio.* aduertit *Sanchez*, id omne dicitur impedire Pontificale officium, quod dedecet Epiſcopalem dignitatem, ſicuti eſſet bibere cum duabus manibus, quòd in conſtitutionibus ordinis mei habetur. Pariter aduertẽdus eſt finis legis; Nam quæ in Regula ſunt, vel non præcipiuntur omnibus, ſed reſpiciunt determinatas perſonas, vel inſtituta ſunt directè, & per ſe ratione conſortij, vel ex alio fine, qui locum non habet in Epiſcopo, vel ex alijs ſimilibus caſibus, in quibus locum habere poteſt Epiſcia religioſus Epiſcopus liber eſt ab omni legis monaſticæ obligatione, & vt ad concluſ. 3. D.Th. infra dicetur, ſic nec debito legali, nec debito morali ad talium obſeruantiam tenetur.

131 Ideo ad rationes quas pro ſe adducit opinio negans reſpondetur. Nam ad primum iam patet reſponſio ex ſæpe dictis, & textus ille non poteſt intelligi niſi, vt iuxta D.Th intelligatur, de illis, quæ officio Epiſcopatus repugnãt, & additur ex *Caiet.* quod reſpectu omniũ religioſus Epiſcopus eſt ſolutus à lege monaſtica, vt coactiua per pœnas Eccleſiaſticas, & tẽporales, non verò ab ea; vt eſt lex directiua, & ex conſequenti vt obligatiua ad culpam, quia culpa eſt quod rectæ rationi opponitur, & repugnat. Et ita cum D.Th. ſentiunt omnes citati DD. abſolutè, ſine limitatione aſſerentes, religioſum Epiſcopum non eſſe ſolutum à lege monaſtica niſi reſpectu eorum, quæ impediunt officium Epiſcopi. Et quod hæc obligatio ſit ad culpam, tenent etiam *Caiet. Couar. Angles, & Manuel.* ſolùm aſſerentes, religioſum Epiſcopum non obligari ad culpam mortalem, licet, vt probatum eſt hæc exceptio non ſit admittenda. In illa verò *Clem. 1.* nihil eſt huic ſententiæ contrarium.

132 Ad ſecundum dicitur immo eſſe valde ſimile exemplum de rege, qui licet ſuæ legi non ſubdatur, vt eſt lex pœnalis, ei tamen ſubditur, vt eſt directiua, & habet debitum morale illam ſeruandi, & aliquo modo peccat, ſi illam non ſeruat; Et alias eſſet improprijſſima locutio, dicere quod ſalua honeſtate virtutis omnino, & ſine vllo peccato liberum eſſet Regi non ſeruare ſuam legem, & tamen quòd teneretur illam ſeruare. Non valet verò id, quod aſſeritur ad probandam diſſimilitudinem Regis, & Epiſcopi, quia ſcilicet Rex viuit in conſortio cum ſuis ſubditis, Epiſcopus verò eſt ſeparatus à conſortio monachorum, quia ſupponit falſum, quod ſcilicet ratio condendi leges ſit conſortium, & quòd ex hoc lex præcepta habeat, vel non habeat honeſtatem, & ſit conformis rectæ rationi. Nam in legibus religioſis non ex hoc vniuerſaliter loquendo religioſæ obſeruantiæ habent honeſtatem quod religioſis, vt ſimul viuentibus conueniunt, ſed quia abſolutè, ſunt vtiles ad vitæ perfectionem; hic enim eſt finis primarius, & adæquatus; conſortium autem venit ex conſequenti, ex quo plures eundem modum viuendi aſſumant. Quòd ſi leges monaſticæ non obligant nec ſunt conformes rectæ rationi, neque ex honeſtate neceſſariæ, niſi ſub conditione conſortij; cur de tribus votis hoc idem non aſſeritur? & cur magis de alijs legibus monaſticis, quàm de tribus votis dicitur, quòd

obli-

obligant ſub conditione conſortij religioſi? Alia huius ratio reddi non poteſt, niſi quia votorum obſeruantia per ſe eſt opus perfectionis, ex intentione perfectionis aſſumpta, & quæ non repugnat pontificali officio, & ideo illam deſerere eſſet à perfectione retrocedere; ſed hæc ratio communis eſt etiam alijs aliquibus obſeruantijs religioſis, igitur omnium eadem eſt ratio, & omnium ſimilium remanet obligatio & morale debitum, quod ſimul eſt legale directiuum, licet non coactiuum per cenſuras, & pœnas humanas. Et per hæc patet reſponſio ad quartum.

133 Hinc ſequitur primò non poſſe admitti, & eſſe etiam manifeſtè contra D. Thomam id, quod primò dubius protulit, *Sotus l.10.de iuſt. quæſt. vlt. a. vlt.* Et poſtea abſolutè tradidit, *Suarez d.c.17. num.16.* Et admiſit *Reuerendiſs. Lucarinus d. cap.2. num.110.* nimirum, quòd quamuis Epiſcopi ſint ex varijs Religionibus aſſumpti, tamen quia à iugo Regulæ omnes per Epiſcopalem ordinationem ſunt æquè abſoluti, non tenentur ex debito, nec quidem morali ſtrictè loquendo ad has potiùs obſeruantias, quæ in prioris vitæ regularis cõtinentur, quàm ad has, quas quæcumque alia regula præſcribit. *Suarez* quidem hoc aſſerens loquitur conſequẽter, & eodem numero improbat diſtinctionem D. Th. aſſerens non eſſe diſtinguendum inter opera conſona, vel diſſona ſtatui Epiſcopali, quia putat Epiſcopum eſſe in omnibus à iugo regulæ abſolutum. Sed hoc primò eſt contra decretum Innoc. primi in *Epiſ.* ad Victricium in qua ſtatuitur non licere monacho aſſumpto ad Clericatum deuiare à priore propoſito. Prius autem propoſitum Epiſcopi ex Ord. Præd. fuit obſeruantia legum dicti ordinis, non verò Ordinis Minorum; & ſic vice verſa. Secundò eſt contra S. Thomam, & reliquos DD. qui docent, Epiſcopum Regularem teneri ad ſeruandum obſeruantias regulares non incompoſſibiles Epiſcopatui, quòd eſt verum ſaltem de debito morali, at verò nullus eſt qui dicat, Epiſcopum Dominicanum teneri ad obſeruantias Regulæ Minorum. Item *Suarez cap.16 num.9.* docet, Epiſcopum Franciſcanum teneri vilioribus vti veſtibus, quàm Dominicanum. Et Epiſcopum ex ſocietate poſſe obligari, vt pro muneribus ſpiritualibus aliud ſtipendium non accipiat, quàm redditus Epiſcopales. Sicut verò illa concernunt votum paupertatis, ita aliarum legum obſeruantia concernit vota paupertatis aut caſtitatis, & obedientiæ, quod votum omnia ambit. Et errat, ſi quis credat Religioſum ex voto obedientiæ non obligari ad leges quaſcũque ſui ordinis, cum certum ſit, quòd Religioſus promittit viuere ſecundùm illas: & ideo Dominicanus ex vi voti tenetur viuere ſecundùm leges ſui ordinis, non verò ſecundum leges ordinis Minorum & econtra. Et ſicut in Epiſcopo Religioſo manet votum obedientiæ, ita manet obligatio viuendi ſecundùm leges ſui ordinis, & non alterius. Tertiò præcipuè eſt contra D. Thomam in reſp. ad primum vbi expreſsè docet, quòd Religioſus Epiſcopus quantùm ad compoſſibilia cum officio Epiſcopatus non eſt abſolutus à iugo monaſticæ Regulæ; Hoc verò non verificatur reſpectu regulæ alterius ordinis, à qua cum nunquam fuerit ligatus, manet etiam omnino abſolutus & liber dum eſt Epiſcopus; à propria igitur non manet abſolutus, & ſic nec eſt verum quòd omnes Epiſcopi ſint æquè abſoluti, quia licet à propria regula ſint abſoluti quantùm ad incompoſſibilia, non tamen quantùm ad alia. Et ſic qui aſperiori regulæ erat obligatus ad aſperiora non incompoſſibilia cum Epiſcopatu manet obligatus. Et ſic factum eſt, quòd vbi ieiunium 6. feriæ ſit compoſſibile cum Epiſcopatu, ad illud ſtrictiùs obligetur Frãciſcanus cuius Regula ad id ſtrictiùs obligat, quàm Dominicanus, cum neuter à iugo regulæ in hoc ſit abſolutus, & regula Franciſcani ſtrictiùs obliget, quàm Dominicani.

134 Sequitur ſecundò religioſum Epiſcopum teneri ad deferendum habitum ſui ordinis. *cap. penult.* de vita, & honeſtate clericorum. *D. Th. hic, & Caiet. Gloſ. cap. in nona, & cap. de monachis 16. quæſt.1. Tabien. v. Epiſ. quæſt 6. num.7. Panorm. in d. cap. penul. num.19. de vita & honeſ. cler. & ibi Ioan: Andr. Bald. in tit. de ſtat. monach. & ibid. ſpecul in princ. Bertach. de Epiſ. 4. lib. p.1. in princ. & 2. l.26. Sylueſ. v. religio 6. quæſt.10. & v. religio 7. quæſt.11. Soto lib. vltim. de iuſtit. quæſt. vlt. ar. vlt. Turrecrem. c. de Monachis num.2. & 3. Io: de la Crux l.1. cap.2. dub.4. Nauar. l.3. Concil. in p. edit. tit. de regular. conſil.15. num.11. in 2. tit. de donat. conſ.6. num.11. Azor lib.12. inſtit. cap.7. quæſt.4. Sanchez l 6. cap.6. num.22.* & apud illum *Hoſt. Abbas, Henriquez Nicolaus de Vbaldis, Iaſon, Imola, Angel. Sà, Leonar. Henric. Abulenſ. cap.30. Num. quæſt.109. Palaus vbi ſupra, num.10. Barboſa de off. Epiſ. p 1. tit.1. cap.4 num.17.* & apud eum *Alphonſus Aluarez, Emanuel, Dorolom. a. S. Fauſto, Caſtro Soſa, Lezana p. p. cap.27. num.9. Suarez tom.4. de Relig. tract.8. l.3. c.17. Lucar. de Epiſ. Reg. cap.2.*

135 Dubium verò eſſe poteſt, an hæc obligatio ſit tanta quòd obliget Epiſcopum ſub mortali ad non mutandum Religionis habitum. Videtur enim quòd non. Tum quia habitus non eſt de ſubſtantialibus Religionis. *cap. porrectum de Regular. vbi Panorm. Gloſ. Butr.* & alij Canoniſtæ. *Gloſ. in cap. ſicut bonum. 27. quæſt.8. v. apparuarint.* Vnde ex diſpenſatione aliquando factum eſt, vt Monachi Epiſcopi vel Cardinales deferant habitum ſecularem, vt de Io: Treuiſano Patriarcha Venetiarum & Georgio Cardin. Tranſyluano monachis refert *Catena in tract. de Biretto rubeo dando Card. Regular. num.59.* Et de facto Canonici, & Clerici Regulares ſi fiant Epiſcopi vtuntur habitu ſeculari. Tum ſecundò quia ſi adeſſet hæc obligatio, adeſſet ex iure Canonico, nimirum ex *cap. clerici officia, de vita & honeſt. Cleric. ſeu ex can. Synodi 8.* Hoc tamen non eſt aſſerendum; quia verbum oportet quo vtitur textus *in ca. Clerici* non importat præceptum obligans ſub mortali, *& in can.8. Synod.* ſolum dicitur, quòd eſſet arrogans Epiſcopus monachus ſi habitum mutaret, quod non videtur importare obligationem grauem. Nihilominùs communis ſententia eſt, quòd Epiſcopus Regularis grauiter peccet, ſi habitum ſui ordinis dimittat. Aliqui tamen dixerunt hanc obligationem non eſſe niſi ex iure poſitiuo & conſuetudine. *Sanchez l.6. in Decal. cap.2. num.22. Palaus tom.3. trac.16. diſp.4. p.24. v. Lucar. de Epiſ Regul. cap.2. num.329.* Nam & verbum *oportet* iuxta ſubiectam materiam ſæpe importat neceſſitatem præcepti, vt per DD quos refert *Barboſ. tract. de dictionib. dict.242. & Acunna ad cap.*

non

non oportet diſt. 23. Et in 8. Syn. pro hac habitus mutatione imponitur pœna depoſitionis, ſi admonitus Epiſcopus nolit corrigi, quæ pęna non niſi pro graui delicto imponi debet. Et ita legem canonicam intellexerunt DD. & interpretata eſt Eccleſiæ praxis, & conſuetudo. Sed hanc obligationem oriri etiam ex Regula, dixit *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8. l. 5. cap. 17. num. 9. Ledeſma de ſtat. Epiſ. concl. 25. S. es la difficoltad. pag. 43.*

136 Dicitur propterea hác obligationem principaliter eſſe ex regula, & ſuper hac obligatione fundari iura poſitiua, illamque ſupponere, & confirmare. Sic ſentit S. Thomas in hoc articulo, & probatur ex eius ratione: Ex quo enim Religioſus Epiſcopus manet ſubſtantialiter Religioſus, non ſolutus à vinculo trium votorum, deducit D. Th. obligationem ferendi habitum Regularem, *Et per conſequens,* inquit, *ad portandum habitum ſuæ Religionis, qui eſt obligationis ſignum.* Hæc conſequentia neceſſitatem expreſſam continet, vt aduertit Ledeſma tantam ac talem, quanta eſt neceſſitas votorum, & obſeruantiæ eorum, quæ ſunt ſubſtantialia. Debet enim attendi, quòd ſtatus Religioſus eſt ſtatus Eccleſiæ viſibilis, & ad Eccleſiæ viſibilis ornamentum, & decus ordinatus, vt dixit, *D. Th. ſup. q. 183. a. 2.* ideo de ſubſtantia ſtatus Religioſi nedum eſt interior obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis, ſed aliquod externum ſenſibile per quod ſtatus Religioſus appareat exteriùs viſibilis. Et quòd dicitur, quòd habitus monachi non eſt de ſubſtantialibus, non habet vel minimum fundamentum *in cap. porrectum de regul.* vbi dicitur quidem & optimè, quòd ſolus habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis; non tamen dicitur, quòd etiam habitus non pertineat ad ſubſtantiam ſtatus Monachalis, cum ſine habitu, & ſpecificatione habitus ſtatus Monachalis non appareat exteriùs, nec ſpectet ad Eccleſiam, vt viſibilis; quod omninò eſt ſubſtantiale ſtatui Religioſo quatenus eſt pars Eccleſiæ viſibilis, Eccleſia verò Chriſti corpus viſibile eſt ſub vno capite viſibili Pontifice Romano congregata, quæ adſtat tanquã Regina à dextris Dei, in veſtitu deaurato, circumdata varietate habituum Religioſorum, quæ illi ſummum decorem tribuunt. Sicut igitur Religioſus Epiſcopus manet ſimpliciter Religioſus, ita debet deferre habitum talem, vnde diſcernatur viſibiliter eius ſtatus. Et *Panorm. ibid. num. 4.* & alij, qui dicunt habitum non eſſe de ſubſtantialibus Religioſi, ſed de accidentalibus, verum dicunt ſpectato ſtatu regulari ſecundùm ſe, & coram Deo, coram quo ſola profeſſio Religioſum facit, vnde Religioſus dimittens habitum non deſinit eſſe eſſentialiter Religioſus. Sed tamen conſiderato ſtatu Regulari, vt eſt pars Eccleſiæ viſibilis, & ad eius decorem, & perfectionem ſpectat, de eius ſubſtantia eſt habitus aliquis Religioſus, qui eſt veluti ſpecificatiuum Religionum in ratione ſtatus perfectionis in Eccleſia viſibili. Et non obſtat, quòd dentur Religiones, quæ non habent habitum propriũ, ſicuti ſunt Clerici Regulares. Quia neque hoc eſt verum, licet enim in forma generali, & colore conueniant cum Clericis ſecularibus; tamen & primò à Laicis diſtinguuntur per habitum Religioſum Clericorum. Secundo à Clericis ſæcularibus diſtinguuntur, quia deferunt habitum vniformem maiorem vilitatem, contemptum, & paupertatem præſeferentem, quàm faciant Clerici ſæculares; Et inter ſe ſe etiam diſtinguuntur per particulares quaſdam formas. Religiones verò, quæ aſſumpſerunt proprium habitum ſine dubio inſtituerunt hoc tanquam quid ſubſtantiale, nimirum tanquam ſpecificatiuum viſibile internæ profeſſionis illarum.

137 Et hoc idem probatur ex iuribus citatis. Nam verbum *oportet*, quo vtitur *d. cap. Clerici officia*, ex ſui natura non inducit nouam obligationem, ſed præcedentem indicat, & ſupponit: Id enim fieri oportet, quod eſt de lege, vt fiat. Et ita oportet religioſum Epiſcopum deferre habitum ſuæ Religionis, quia id eſt præceptum ex regula. Et in 8. Synodo can. 27. bene dicitur quod arrogans eſſet Epiſcopus Monachus, ſi habitum dimitteret, quia ſibi vſurparet id, quod ex regula ei eſt prohibitum, illique non conuenit. Ideo D. Th. & ferè omnes alij DD. communiter hanc obligationem deferendi habitum Regularem in ſignum Regularis profeſſionis, vt ortam ex neceſſitate Regularis ſtatus intelligunt.

138 Verùm quidem eſt, quòd ad ſignificandum Religioſum ſtatum non eſt neceſſarius habitus omnino conueniens in forma, & colore cum habitu, quem deferunt ſimplices Religioſi, ſed ſufficit conuenientia in colore; Vnde ex Cæremoniali per Clem. VIII. reformato conceditur Epiſcopis Regularibus, vt vtantur forma habitus Epiſcoporum Regularium, retento colore habitus Religioſi, quod ſufficit ad iudicandum Religioſum ſtatum Epiſcopi. Et ita in Italia ſeruatur. Nam in *alijs* partibus, vt in Hiſpania Epiſcopi retinent habitum regularem integrum, dignitatem Epiſcopalem ſignificantes per crucem quam pendentem ad pectus deferunt. Quod verò Canonici Regulares, ſi fiant Epiſcop. deferunt habitum *Epiſcoporum* ſecularium, hoc eſt permiſſum eis ex antiqua conſuetudine approbata per Leonem X. conſtit. 34. ſicut & ex conſuetudine introductum eſt, vt Clerici Regulares eodem habitu vtantur. Et hoc non mirum, quia Clerici Societatis Ieſu ex eorum inſtituto non habent habitum certum, ſed vti debent habitu honeſto illius regionis, in qua viuunt, vt patet *Conſtit. p. 6. cap. 2. §. 15.* & tradunt *Sanchez l. 6. in Decal. cap. 8. num. 70. & Palaus tr. 3. tract. 16. diſp. 4. p. 6. num. 2.* Et quamuis *Lucar. num. 323.* arbitretur Clericos Regulares, etiam Societatis habere ſpecialem habitum à Clericis ſæcularibus diſtinctum, quod probat ex vſu, quia licet conueniant in habitu Clericali quantùm ad colorem nigrum, & formam generalem, tamen diſtinguuntur per quaſdam peculiares formas in ſuccinctorio, pallio, veſte manicata, penula, vel gaulapina, cubicularia; item in caloris materia, & plicaturis & caligarum colore, in calceorum forma, quibus inſuper aliqui non vtuntur, ſed nudis pedibus ſoleis obtentis plantis incedunt, & ſic ſinguli præferunt ſuum diſtinctiuum. Nihilominus eſt hæc differentia leuis, & quæ inter Epiſcopos non poſſet decenter inſtitui, & obſeruari, & de ſe vix ſufficit ad diſcernendos huiuſmodi Religioſos, vnde non niſi à valde peritis horum Religioſorum differentiæ ex habitus modo dignoſcuntur; & ideo meritò introductum fuit, vt qui ex Clericis Regularibus

bus ſunt Epiſcopi. habitu Epiſcoporum ſecularium vtantur. Ex hoc tamen non ſequitur, quòd in illis Religionibus in quibus eſt ſpecialis forma habitus ex eorum inſtitutione, & vt per habitum ſignificetur interna eorum profeſſio & ſtatus, hoc non ſic tanquam ſubſtantiale obſeruandum ex vi regulæ, & tanquam quid valde graue, omnino ſeruandum etiam à Religioſis factis Epiſcopis, vt permanentia ſtatus Religioſi in illis extare videatur. Neque ex eo quòd concedente ſancta Sede Apoſtolica inſtitutæ ſunt Religiones vtentes habitu Clericorum factum eſt, vt quod antea Religioſos vtentes habitu ſpeciali obligabat deſierit obligare.

139 Ideo nec ſufficit, quòd Religioſus Epiſcopus vtatur habitu, qui indicet eum Religioſum, ſed debet vti habitu qui ſaltem in colore conueniat cum habitu Religionis, quam fuit profeſſus, vt D. Thom. docet, & habetur in Rituali Epiſcoporum. Et ratio eſt, quia Epiſcopus manet ſubſtantialiter Religioſus illius Ordinis quem fuit profeſſus, & ad eum ex vi voti obedientiæ rediret, ſi munere Epiſcopali & exemptione tali muneri conceſſa priuaretur; debet igitur habitum illius Ordinis deferre. Quod in facto feciſſe Cardinalem Turrecremat. Ord. Præd. refert *Ciacon.* in vita Eugenij Quarti, & de Caroin. Caiet. narrat idem in vita Leon. X. & S. Thomã de Villa noua author eius vitæ *l.2.cap.2.* Et vbi aliqui Pontifices cogitauerunt Cardinalibus ex Regularibus aſſumptis concedere vſum purpuræ, ij qui tunc erant Cardinales humiliter reclamarunt, & mutationem non fieri impetrarunt (unt de Card. Alex. qui poſtea fuit Pius quintus refert *Catena vbi ſup. num.93.* & de Card. Aſculano tempore Greg. XIV. narrat *Lucarin. de Epiſ. Regul cap.2.num.336.*

140 Propterea nec ſufficit, quòd Epiſcopus deferat habitum ſui Ordinis occultum ſub habitu Epiſcopi ſecularis, quidquid in contrarium ſenſerit quidam apud *Reuerendiſs. Lucarin. d.c.2.num. 338.* fundans ſe *in Gloſſ. cap. in noua 16.q.7. & cap. Deus qui, de vit. & honeſt. Clericorum*, & pro hac ſententia referens, *Io. Monach. cap. vt periculoſa, num.5. de Cleric. & Monach. Calcan. conſ.123. num.4. & 5. Io. Anan. cap. conſultationi, num 4. de Apoſt. & Baptiſ. renet.* Nam cum habitus debeat deferri, vt ſit ſignum viſibile internæ profeſſionis & Religioſi ſtatus, & obligationis, debet viſibiliter deferri, vt ſtatuitur *in Clem. 2. de vit. & honeſt. Clericorum.* Vnde eſt, quòd Religioſus temerè occultans habitum ſuæ Religionis extra clauſtrum incidit in pœnam excommunicationis, *cap. vt periculoſa, ne Cler. vel Monach.* vt tradunt *Caiet. v. excom. cap. 61. Nauar. in Manual. c.27. num.131. Bannes 22. q.12. a.3. d.2. concluſ. vlt. Sanchez lib.6. cap. 6. num. 63. & alij apud Barboſ. ad d. cap. numer. 5.* Non ſatisfacit igitur Epiſcopus Religioſus, ſi habitum occultè deferat.

141 Quàmuis non ſit neceſſarium, quòd Epiſcopus Religioſus ſemper deferat totum habitum ſui Ordinis, ſed ſufficit quòd ſi contingat vel ex cauſa itineris, vel ex alia, vt aliquam partem dimittat, nihilominus ita exteriùs veſtiatur, vt ex habitu ſtatus Religioſus appareat; in quo etiam vſus multum præualere poteſt, & alia etiam quædam ad habitum ſpectantia leuia iudicari poterunt, quorum dimiſſio, vel nihil, vel parui ſint æſtimanda.

142 An verò religioſus Epiſcopus dimittens habitum ſui Ordinis, vel aſſumens rochetum ſeu veſtem illam albam, quam deferunt Epiſcopi ſeculares incidat in *excommun. cap.2. ne Clerici, vel Monachi in 6* affirmant *Syluester v. religio 7.q.11. Iaſon authent. ingreſſi, de ſacroſ. Epiſ. Imol. Clem.1. num.21. de ſtatu Monach. Card. ibi num.9. & alij*, qui etiam tenent hoc eſſe crimen Apoſtaſiæ. Sed plures alij meritò id negant, ſcilicet *Couar. c.1. num.18. de teſtam. Emanuel quæſ. regul. tom.2. quæſt.58. a.3. Diana p.3. tit.2. reſol.30. Sanchez in ſum. l.6. c.6. num.23. & apud eum Tapia, & Boniſ. Bonac. de cenſuris extra bullam Cœnæ d.2. quæſt.8. punc.6. num 17. Barboſa loc. cit. num.27.* & apud eum *A S. Fauſto, & Soſa Ledeſma de ſtat. Epiſ. conc.25. §. Toda via. Palaus t.3. tr.16. diſp.4. p.24. num.1 e. Tambur. tom.3. diſp.3. q.9. num.5.* Et ratio eſt, quia *cap. illud ne clerici &c.* apertè loquitur de monachis in religione ſub iuriſdictione Abbatis viuentibus; & ratio illius decretalis eſt; vt tollatur monachis vagandi ſecuritas ſub habitus demiſſione, quæ ratio locum non habet in Epiſcopo, maximè quod ei vagandi occaſio tollitur, ſi habitum Epiſcoporum deferat. Addit Palaus quòd non eſſet temeraria dimiſſio habitus, ſuſcipiendo habitum tam decentem, ſed non admittitur: Nam ſine dubio eſſet excommunicatus Religioſus non Epiſcopus, ſi vt vagaretur aſſumeret habitum Epiſcopalem; licet is habitus ſit decentiſſimus, & honeſtiſſimus & ſacratiſſimus.

143 Econtrario autem non tenetur religioſus Epiſcopus recitare officium iuxta breuiarium ſui ordinis, & ratio eſt, quia ratio recta exigit, vt in hoc propriæ Eccleſiæ ſe conformet, & vſui Clericorum cum quibus ad diuina celebranda conuenit. Vt tanquam deciſum à Sacr. Congr. Rituum 11. Iunij 1605. refert *Nouar. in Lucerna Regul. v. Epiſ. nu.4.* & tenent DD. communiter in Clement. 2. de celebrat. Miſſarum & *Turrecrem. in ſum 91. diſt. cap.22.* vbi etiam dicit ſecum diſpenſatum fuiſſe ab Eugen. Papa, vt vteretur breuiario ſui ordinis, quæ tamen diſpenſatio noſtris temporibus alijs Cardinalibus negata eſt. *Sanchez l.6. c.6. num.25. Barboſa* plures alios referens, *loc. cit. num.19. Diana par.1. trac.2. reſol. Lezana p.p. cap 17. num.11. Lucar. d.c.2. num.315. Palaus vbi ſupra num.19. Tambur. t.3. diſp.3. q.9. num.6.*

144 Epiſcopos verò ex ordine Minorum de obſeruantia aſſumptos ex indulto Sacr. Congreg. Rituum poſſe recitare officium ſanctorum ſui Ordinis & miſſam celebrare priuatim in ſua Capella diebus ipſis dedicatis, ſeruato tamen Ritu Breuiarij & Miſſalis Romani refert idem *Nouar. vbi ſupra num.5. Portell. etiam v. hora Canon. num.14.* quem *apud Lucar. nu.314.* ſequutus fuit *Thomas de Bene. p.1. cap.4. dub.9. nu.21.* & tenet Epiſcopum Regularem ſatisfacere obligationi ſuæ ſi recitet horas in breuiario cum ſocio ſecum recitante, in breuiario ſuæ religionis, ſed hoc meritò reijcitur ab eodem *Lucarino d. num.315.* Quoniam eſt contra ius obligans Epiſcopum ad recitandum horas iuxta praxim ſuæ Eccleſiæ. Bene econtra verum eſt, quòd ſocius recitans cum Epiſcopo ſatisfacit recitando horas ſecundùm breuiarium Epiſcopi, licet ſit alie-

num à breuiario ſui Ordinis. *Rodriq. in ſumm.to.4. cap.68.num.16. Portel ibid. nu.8.* quos ſequitur *Diana p.2.tr.12.reſol.33. Lucar. num.316.* quoniam hoc conceditur *Clem.2.de celebrat.miſſ.* Et quamuis *Lucar.ex Gloſſ. v. pontificum* hoc limitet ad commenſales Epiſcoporum, qui conſecrati ſunt, non admittitur limitatio: Nam & Epiſcopi confirmati, & promoti antequam conſecrentur, veniunt ſub nomine Epiſcopi in ijs, quæ non concernunt poteſtatem ordinis. Et tales jam habent commenſales domeſticos, neque hoc priuilegium reſpicit conſecrationem, cum concedatur etiam commenſalibus Cardinalium, qui non conſecrantur. & datum eſt intuitu dignitatis, & ſeruitij præſtiti, eò quòd deceat, vt tales commenſales non obligentur ad recitandum bis officium diuinum. *Eadem* vero *Gloſſ. in v.officij* aduertit, quod hoc priuilegium reſpicit recitationem officij non verò communicationem in cibis; quia Epiſcoporum ſocij non ſunt liberi à jugo monaſticæ regulæ ſicut ſunt Epiſcopi. Tempus autem in quo Religioſus Epiſcopus debet ſe conformare breuiario Romano aut ſuæ Eccleſiæ, eſt tempus confirmationis, ſeu collationis, aut inſtitutionis; & ex tunc non debet vel in orationibus, vel in *Confiteor* aliquid addere, & neque v.g. dicere, *& B. Dominico Patre noſtro*; ſed ſincerè iuxta ſuæ Eccleſiæ praxim horas tenetur recitare.

145 Neque etiam tenetur religioſus Epiſcopus ad conſortium ſocij regularis, vt docent *Caiet. h. v. Tabien. v. q.6.num.7. Palaus vbi ſupra num.19. Azor. inſtit.lib.3.q.6.cap.4.* Et ratio eſt, quia in Epiſcopo ceſſat omnino finis legis obligantis religioſum ad habendum ſocium, cum Epiſcopis non deſint ſocij & famuli illi inſeruientes, & nihil intereſt an iſti ſint vel non ſint eiuſdem ordinis. Et licet oppoſitum huius teneant. *Sotus loc.cit. Valentia 2.2.d.10. p.8. & Sanchez loc.cit. nu.21.* tamen cum iſti teneant obligationem iſtam nõ eſſe obligationem niſi verbaliter, quia putant eſſe debitum, quod ad nullam vel culpam, vel pœnam obliget, ideo iſti in hoc bene ſentiunt, ſed malè loquuntur. Quia nihil affirmant, niſi quòd eſt honeſtum Epiſcopum habere ſocium ſui ordinis. Sed quia ſimul aſſerunt, quòd non habere non eſt aliquomodo inhoneſtum, quia tunc eſſet culpa omne enim priuatiuè inhoneſtum eſt culpa, remanet, vt dicant propriè loquendo, quòd eſt res indifferens, & quòd ex fine honeſto poteſt ad libitum & haberi, & non haberi. Vſus etiam Epiſcoporum multorum iam eſt, vt nullum ſocium ordinis habeant, ex quo magis conſtat eos ad hoc non teneri. In Ord. Prædicat. in Cap. Gener. Meten. anno 1313. Statutum fuit, vt Epiſcopis ex ordine aſſumptis non dentur ſocij niſi diſcreti, & maturi, vita, & morib. approbati. Additum verò fuit, vt ſi inuentum fuerit Epiſcopos præfatos minùs honeſtè in grauamen ordinis conuerſari, auferantur ab eis ſocij. Et prius apud Montempeſſul. ann. 1247. ordinatum fuerat, vt ſi Epiſcopi ex ordine aſſumpti in veſtibus, & calceamentis, & alijs, quæ non impediunt officium Epiſcopale non ſe conformarent ordini ſocij illis non concederentur, aut conceſſi reuocarentur. Huiuſmodi verò ordinationes fundatæ ſunt ſuper priuilegijs dicti ordinis, per quæ Prælati nec tenentur dare ſocios Epiſcopis ex dicto Ordine aſſumptis, niſi quatenus eis bene viſum fuerit, & datos poſſunt ſecundùm regulam, & leges dicti ordinis corrigere, & ad Clauſtrum pro eorum arbitrio reuocare. Sic enim conceſſit primò Alex. IV. quinto Calend. Maij Pontif. anno 2. & iterum 5. Idus Iunij Pontif. anno 3. & Sixtus IV. in Mari magno. De quo videri poteſt *Lezana* §.18. Vbi quod idem priuilegium fuit conceſſum à Clem. IV. minorib. à Sixto IV. Carmelitis, à Iulio II. Minimis, à Gregor. XIII. Societati. Et alij etiam Pontifices eadem conceſſerunt, vt videre eſt apud. *Io: de Cruce de ſtat. Relig. l.1. cap.16. dub.7. concl.3.* Nunc tamen hæc facultas concedendi hos ſocios non eſt libera, ſed ex decretis Clem. VIII. pro reformat Regularium confirmatis ab Vrbano VIII. non poteſt concedi licentia manendi extra Clauſtra niſi ex cauſa grauiſſima à Sede Apoſtolica approbanda. *Lez. ibid. poſt Fauſtum lib.6. q.162.*

146 Hinc quoque ſoluitur illa quæſtio, an religioſus Epiſcopus cuius religio vel ex voto, vel ex decreto regulę non veſcitur carnibus, poſſit vti priuilegio *cap. explicari, de obſeru. ieiun.* comedendi carnes die veneris feſtiuitatis Natiuitatis. Qui enim tenent huiuſmodi Epiſcopos ſolutos eſſe à legibus ſui ordinis dicunt illos nullo modo peccare, alij verò, vt *Caiet.* hic. tenet illos peccare mortaliter, quamuis oppoſitum doceat *opuſc. citat.* Sed tenendo religioſum Epiſcopum manere obligatum ad leges ordinis, quæ non impediunt officium Epiſcopale, dicendum eſt eum nedum teneri non veſci carnibus, etſi ſit in caſu in quo poſſit ſecum diſpenſare, ſed nec poſſe vti eo priuilegio, ſi nec religioſi ſui Ordinis eo vti poſſunt, niſi caſus daretur in aliquo Epiſcopatu, quod Epiſcopus conuiueret eo die ſuis clericis, cum quibus honeſtum eſſet vt Epiſcopus conueniret in cibo, & ſe conſuetudini ſuæ Eccleſiæ conformaret. Ideo adhærere non poſſum opinioni *Reuerendiſs. Lucarini d. cap.2. num 311.* vbi admittens, quòd religioſus Ord. *Præd.* non poſſit dum eſt in Religione vti præfato priuilegio, vult ex alia parte, quod factus Epiſcopus eodem vti poſſit, quia Epiſcopus Regularis ex debito legali non tenetur ad obſeruantiam legis ſui Ordinis. Quaſi ad inducendam hanc obligationem non ſufficiat debitum morale, ſi eſt verè debitum & non abuſiue. Nam vt ipſe ex doctrina *Caiet. tom.1. opuſ. tract.35. quæſt.2.* bene docet *n.308.* debitum morale eſt, quòd oritur ex recta ratione, quale, (vt ipſe ibidem exemplificat) eſt debitum non mentiendi, quod de fide eſt eſſe tale, vt ſine peccato ſaltem veniali, non poſſit violari, vnde mentiri eſt ab intrinſeco peccatum. Quidquid ergo ſit de veritate illius aſſumpti, ſcilicet quòd Religioſus Ord. *Præd.* non poteſt vti priuilegio *d. cap. explicari*, de quo non diſputo, ſi ſupponamus illud eſſe verum; Cum maneat in Epiſcopo ex tali Ordine aſſumpto debitum morale ex ſui natura obligans ad ſeruandam legem tanti Ordinis excluſiuam ex ſuppoſito vſus dicti priuilegij, non eſt vnde Epiſcopus tali priuilegio vti poſſit.

147 Monachis quoque ſeu religioſis cum interdictum ſit contrahere compaternitatem ſuſcipiendo baptizandum, contractam. *c. non licet, el p. & cap. monachi, de conſec. diſt.4. & peruenit el p.2. quæſt.2.* vbi *Gloſ. & Turrecrem. ad dictum cap. non licet* docent canones illos non prohibere compaternitatem, quæ contrahitur baptizando, ſed ſolum

ſuſci-

ſuſcipiendo de ſacro fonte. Nihilominùs hanc cõpaternitatem contrahere non eſt vetitum Epiſcopis religioſis. *Gloſſ. cap vnic. v. abſoluit. 18. quæſt. 1. Turrecrem. ibid. num. 2. & dicto cap. peruenit. Cardin. Clem. 2. num. 8. quæſt. 3. de cenſibus. Manuel qq. reg. tom. 1. quæſt. 58. a. 3. Sanchez dicto l. 6. c. 6. num. 14.* Et ratio eſt, quia in religioſo Epiſcopo non eſt periculum illius familiaritatis, quì eſſet in ſimplici religioſo, & Epiſcopum non dedecet habere curam paternam ſpiritualem ſuſcepti à ſe de ſacro fonte. Et *Gloſſ. & Turrecr.* afferunt exemplum S. Greg. Papæ, qui ex monacho factus Cardinalis fuit compater Mauritij Imperatoris.

148 Tandem circa hanc partem aduertendum, quòd tāta eſt excellentia officij Epiſcopatus, & exigens tot vires, & fortem animum, vt inter obſeruantias regulares paucæ inueniantur, quæ vel non impediant, vel non dedeceant dignitatem Epiſcopi præter obſeruantiam trium votorum; vnde eſt quòd religioſus Epiſcopus ex hac parte erit ferè ab omni obſeruantia regulari ſolutus iuxta dicenda in ſequenti concluſione D. Thomæ.

SVMMARIVM.

1 *Ad obſeruantias incompoſſibiles cum officio Epiſcopatus non tenetur. Epiſcopus Regularis, numer. 149.*

2 *Regularium legum multiplex diſcrimen, & ideo plures non conueniunt Epiſcopis. num. 150.*

3 *Ad quatuor capita reducuntur obſeruantiæ diſſona ſtatui Epiſcopali. num. 151.*

4 *Abſtinentia maxime decet Epiſcopum. nu. 152.*

5 *Abſtinentiæ vtilitates num. 152.*

6 *Abſtinentia lex grauis ſi ſit indiſpenſabilis. nu. 153.*

7 *Quæ abſtinentia grauis. n. 153.*

8 *Abſtinentia à carnibus non eſt cenſenda diſſona Epiſcopo. n. 154.*

9 *Obligatio ad chorum nocte, & die diſſona ſtatui Epiſcoporum. n. 155.*

10 *Pauca remanent obſeruantiæ regulares ad quas obligentur Epiſcopi. n. 156.*

149 SEcunda concluſio D. Th. eſt in qua decernitur, quòd ad obſeruantias regulares, quæ ſunt repugnantes officio Epiſcopatus, religioſus Epiſcopus non tenetur. Fauet huic concluſioni decretum S. Gregorij Papæ. *lib. 4. Epiſ. 1.* quòd habetur *cap. 2. 16. quæſt. 1. ibi. Nemo poteſt Eccleſiaſticis obſeruantijs deſeruire, & in monaſtica regula ordinatè perſiſtere, vt ipſe monaſterij diſtrictionem teneat, qui quotidie in miniſterijs Eccleſiaſticis cogitur permanere.* Quòd licet ſit dictum à S. Greg. ad euitandum abuſum, qui introducebatur, vt Clericis traderetur cura monaſteriorum, & monachorum. Tamen ſatis oſtendit, quod in multis incompoſſibilia ſunt regula monaſtica, & officium Epiſcopale, vnde huiuſmodi tanquam Epiſcopo non conuenientia, à monacho aſſumpto ad Epiſcopatum ſunt relinquenda. Non tamen ex eo capite deducitur, vt vult *Suarez d. cap. 17. num. 6.* quod ad nullũ teneatur. Ex verbis enim Greg. habetur quidem incompaſſibilitas vitæ Regularis, & vitæ Clerici ſæcularis, ex qua ſequitur quòd Epiſcopus non teneatur ad ſeruandas omnes obſeruantias regulæ ratione incompoſſibilitatis, cum officio Epiſcopali, vt in hac concluſione aſſeritur: Sed non ſequitur quòd ad nullas teneatur, nimirum ad illas, quæ decenter poſſunt ab Epiſcopo cuſtodiri.

150 Eſt autem circa hāc concluſionem aduertendum primò ex Caietano, quòd non ſolùm impediunt officium pontificale quæcumque ſunt cum eo impoſſibilia ſeruari, ſed etiam quæcumque diſſonant à pontificali dignitate, & non decent Epiſ. Et licet, vt notat etiam *Sanchez loc. cit. nu. 21.* Soto credat nullam dari obſeruantiam regularem, quæ non deceat Epiſcopum, tamen in rei veritate nonnullæ ſunt, vt bene *Caiet. Tabien. & Valentia aduertunt.* Sed & præterea aliæ ſunt, quæ ſunt perſonales afficientes hoc vel illud particulare genus perſonarum, vt quæ reſpiciunt officiales, vel nouitios, vel ſtudentes. Aliæ etiam directè reſpiciunt perſonas intuitu vniuerſitatis, & collegij, quæ propterea perſonas non afficiunt niſi vt ſunt de Collegio, & in collegio viuunt, vt eſt ordinatio non exeundi a domo certis horis, & ſine licentia, & aliæ ſimiles, ad quas Epiſcopus à Clauſtro aſſumptus non tenetur.

151 Conſiderandum verò eſt ſecundò D. Th. huiuſmodi obſeruantias, quæ ſtatui Epiſcopali repugnant reduxiſſe ad quatuor capita, ſcilicet ſolitudinem, ſilentium, abſtinentias, & vigilias graues, ſolitudo enim Epiſcopali officio repugnat, cum Epiſcopus debeat docere, prædicare, ius dicere, audire fideles ad ſe velut ad Patrem, & iudicem continuè recurrentes. Ideo ſilentium prorſus eſt pontificali officio contrarium.

152 De abſtinentijs tamen, & vigilijs non abſolutè, & vniuerſaliter affirmat D. Th. quòd repugnent ſtatui, & officio Epiſcopi, ſed ſolùm de aliquibus, id aſſerit, & meritò. Nam alias abſtinentia maxime decet Epiſcopum, quoniam, & *Apoſt. 1. ad Tim. 3.* requirit in Epiſcopo ſobrietatem, & *Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 1. de reform.* decernit, quòd Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu ſint contenti. Aliàs verò quod abſtinentia nedum corpori, ſed menti ſit vtilis habetur ex eo, quod ſecundùm *S. Athan. lib. de Virg. Ieiunium morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, mentem nitidiorem reddit.* Et ſecundùm *S. Ambr. lib. de Elia cap. 8. Ieiunium eſt continentiæ magiſterium, pudicitiæ diſciplina, norma virtutis, purificatio animæ, ſenectutis gratia, cuſtodia iuuentutis, infirmitatis alleuiamentum, alimentum ſalutis.* Duas enim generales vtilitates affert ieiunium, quia primò corporis ſanitatem, & vitæ tribuit longitudinem; Vt plurimùm enim morbi ex exceſſu in cibo, & potu oriuntur. Et econtra benedixit *S. Io. Chryſoſt. hom. 29. in epiſt. ad Hebræos,* & habetur *c. 28. de conſecr. d. 5. Nihil ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus, nihil ſic ſalutem nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refectio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem.* De qua re videri poſſunt, *Hier. epiſt. 2. ad Nepot. & l. 2. adu. Iouin. Cyprian. de ieiunio Chriſti, Chryſ. hom. 49. in 1. ad Cor.* Et ita nedum Theologi ieiunium ſanitati corporis proficere dixerunt, vt videre eſt apud *Leſſ. l. 2. de iuſt. cap. 2. d. 10. Filliuc. tract. 27. cap. 1. q. 7. Barboſ. de off. Epiſ. par. 1. tit. 2. Gloſſ. 5. num. 16.* Sed & Medici ipſi, id profitentur, vt videre eſt apud *Codronch. de Chriſt. med. rat. l. 1. cap. 26. & Io. Alphonſ. à Forench. in*

ſpec.med.Chriſ. lumin.2. in princ. quos refert, & ſequitur *Zachias lib.5. tit.1.q.1. num.23.* Secundò ieiunium eſt valde vtile animæ, vt Patres omnes affirmant, & præcipuè ſupra citati, & præterea *Ambroſ.ſerm.25 Chryſolog.ſerm.12,S.Aug.230.de temp. & lib.de vtilit. ieiun. Ignat. Epiſ. ad Philip. D.Tho. 2.2.quæſt.147.a.1. Chryſ.hom.1.in Gen. Leo Magnus ſer.2.de ieiun.10. menſis.* Et inter alias vtilitates hæc eſt in propoſito valde conſideranda quòd acuit ſenſus tam externos, quàm internos humoribus ſuperfluis conſumptis, & animum ad illuminationes diuinas præparat, vt dixerunt *Chryſ. & Leo citati*, & conſiderat D. Th. loco citato. Quod maximè neceſſarium eſt in Epiſcopo vt poſſit à Deo edoceri, & vt poſſit ex animo ſuper ſui gregis curam vigilare, & negotijs indefeſſe attendere. Vnde abſtinentiam, & ieiunium conuenire ſtatui Epiſcopali eſt ex his manifeſtum, & experimento comprobarunt *S. Aug.* qui quantùm temperantiæ ſtuduerit refert ipſe *lib.10.Confeſſ.cap.31. S. Fulgent.* qui nec tempore infirmitatis carnis, & vini vſum adhibuit teſte *Surio* in eius vita. *S.Io.Chryſoſt.* qui vno tantùm hordeaceo ferculo contentus erat non comedens carnes, nec bibens vinum. *S.Baſilius* cui panis, & aqua ſufficiebant, *S. Ambroſ.* qui ſingulis diebus ieiunabat præterquam in Sabbatho, & die Dominico, & celebrioribus feſtis Martyrum, *S.Thom.Cantuar.* qui leguminibus contentus pauperes quotidie ſecum diſcumbere faciebat.

153 Propterea S. Thomas inter ea, quæ repugnant ſtatui Epiſcopali non poſuit abſtinentiam abſolutè, aut ieiunium, ſed ſolùm aliquas abſtinentias, & vigilias graues. Nam negari non poteſt, quin abſtinentia, ſi moderationem excedat, diminuat vires corporis, ſitque etiam impedimentum animo ad internas ſenſuum, & intellectus operationes, quarum vſus eſt Epiſcopo maximè neceſſarius. Propterea videndum eſt, quænam dici poſſit abſtinẽtia grauis. Mihi autẽ primò videtur quòd omnis illa grauis ſit, quæ ſtatuta eſt vt indiſpenſabilis, quia nimirum indiſpenſabilitas in materia abſtinentiæ grauis obligatio eſt repugnans ſtatui Epiſcopali; maximè enim conuenit Epiſcopo hæc libertas, vt iuxta temporum, & occaſionum conditiones poſſit vti qualibet ciborum qualitate, ſaluis ſemper communibus præceptis. Et ideò conuenit, vt leges particulares præcipientes abſtinentiam maiorem ſint in manu Epiſcopi, qui nedum cum omni facultate, quam habent Prælati ſui Ordinis, etiam Generalis, ſed cum maiori etiam, ſi opus ſit, poſſit ex iuſta cauſa ſecum diſpenſare ex leuioribus etiam cauſis, quàm diſpenſetur in lege ieiunij Eccleſiaſtici, & ex omni rationabili cauſa ex bono publico, & ratione ſui officij prouenienle. Deinde verò ad hoc vt abſtinentia ſit talis, quòd ab eius lege Epiſcopus ſit ſimpliciter abſolutus, debet eſſe talis, vt ex natura ſua ſimpliciter, non poſſit ſuſtineri ſine incommodo, & vel impedimento officij, vel dedecore dignitatis. Nam ſi ſolùm per accidens in aliquo repugnaret dignitati, aut officio Epiſcopatus, eſſemus in alio caſu, in quo lex obligaret, licet Epiſcopus in ijs paucioribus caſibus vti poſſet diſpẽſatione. Talis verò abſtinentia grauis dicẽda eſt cõtinua abſtinẽtia, quæ permitteret ſolum vſum olei, & leguminũ.

154 An verò abſtinentia continua à carnibus dici debeat grauis, ita quòd propterea ſimpliciter ſit diſſona officio Epiſcopatus; multi id affirmant. Quidam ex eo putant abſtinentiam à carnibus nõ conuenire Epiſcopo, quia cum ipſum deceat eſſe hoſpitalem, *1.ad Tim. 3.* conueniens ſit, vt non recipiat hoſpites ad menſam cibis quadrageſimalibus paratam, aut quòd ipſe non conueniat cum illis in cibis, ſed vtatur cibo quadrageſimali. Sed cum verum ſit, quòd Epiſcopus debeat eſſe hoſpitalis adeoq; *S.Hieron.ad Ocean.* dixerit, quòd *Epiſcopi domus omnium debet eſſe hoſpitium.* Epiſcopi nihilominus hoſpites pauperes precipue eſſe debẽt, & peregrini. Illius enim, qui diſperſit, & dedit pauperibus iuſtitia manet in ſeculum ſeculi. Et Eccleſiæ bona, quæ Chriſti patrimonium ſunt, bona pauperum dicuntur, *cap.indignè 12.q.2.cap.vlt.16. q.1. cap. quod autem, 23. q. 2.* Nam alias Conuiuia ab Eccleſiaſticis eſſe vitanda tradiderunt, *S. Hieron. epiſ.2.ad Nepot. & S.Ambr.lib.p.de off. cap.20.* Pauperes igitur poteſt Epiſcopus quotieſcumque voluerit etiam ad menſam quadrageſimalem recipere, vel etiam eis lautiorem menſam parare, cum nec ſit neceſſe, quòd ad menſam propriam eos recipiat. Si verò aliquando contingat, quòd non pauperes ad conuiuium dignum Eccleſiaſtico recipiat, benè poterit, ſi ſibi rationabile viſum fuerit, ſecum diſpenſare ſuper lege abſtinentiæ, neque ex huiuſmodi caſibus, qui rarò contingunt, poteſt concludi, quòd abſtinentia à carnibus ſit per ſe diſſona ſtatui Epiſcopatus. Alijs verò videtur hæc abſtinentia onus graue, quia alij cibi ſint noxij ſaluti, mali ſucci, & peioris nutrimenti, qui generando ſuperfluitates, & excrementa, nedum vires corporeas debiliores reddunt, ſed non paruum impedimentum viribus animæ præbent. Sed qui ſolutionem huius argumenti deſiderat ex principijs medicinæ, legat *Paulum Zachiam in quæſt. Medico legalibus lib.5.tit.1. q.1. & 2. vbi q.1. nu.16. ex Plutar.lib.de tranquillitat.* aſſerit vini, & carnis pleniorem vſum corpus quidem validum facere, animum verò imbecillum, & fragilem *quæſt. verò ſecunda à n.10.* longo diſcurſu probat piſces boni ſucci eſſe, & cum auibus montanis in paritate conuenire, & quòd optimum præbent nutrimentum, & quod antiquitus Hipocrates, & Galenus piſces tanquã optimi nutrimenti dabant aliquibus ægrotis, multam vtilitatem ex medicinæ principijs de alijs quadrageſimalibus cibis probat. His verò ſi addatur, quòd oua ſunt optimi nutrimenti, vt fatentur omnes, vnde etiam dantur infirmis, benè apparet, quod abſtinentia à carnibus, cum qua ante Diluuiam homines ferè ad mille annos viuebant, & hodiè viuunt tot viri Religioſi; & viuebant antiquitus Monachi, vſque ad decrepitatem, *cap.carnem de conſec. diſt.5.* non eſt tam grauis per ſe, & ex ſe, vt ſtatui Epiſcopali, quem decet ſobrietas. & abſtinentia non ſit conformis, maximè ſuppoſita in Epiſcopo facultate vtendi diſpenſatione, & veſcendi carnibus, vbi id petat cauſa rationabilis. Et ideo quod Epiſcopus Regularis ex eo ordine aſſumptus in quo eſt lex abſtinentiæ à carnibus, ſi id facere poſſit ſine ſcandalo teneatur legem ſeruare, docuerunt *Panorm. Archid. Hug. Goffred. & Azor. ſup. nu.134. relati.*

155 Inter obſeruantias graues verò, & diſſonas Epiſcopo eſt vigilia grauis qualis eſt continua

obli-

obligatio, vel longa, aut frequens ſurgendi de nocte ad perſoluendum matutinum, ſed & grauis eſt Epiſcopatui obligatio ad chorum nocte, & die.

156 Quamobrem ſi rem hanc intetiùs meditemur, apparebit, quòd tandem præter obſeruantiam votorum, & habitus ſaltem conuenientis in colore cum Religioſo valde paucæ remanent Regulares obſeruantiæ, ad quas teneatur Epiſcopus. Nam primò remouentur omnes, quæ reſpiciunt ſpecialia genera perſonarum, ſecundò illæ etiam, quæ per ſe primo reſpiciunt collegialitatem, & non afficiunt niſi viuentes in collegio, & intra clauſtra, tertiò omnis alia etiam religioſa obſeruantia, vel reſpicit habitum, vel vitam & actiones Religioſi. A forma habitus, iam Epiſcopi ſunt exempti ex conceſſione Clementis Octaui, & ſolùm ſeruare ſuarum Religionum colorem tenentur. Quantùm verò ad habitum interiorem, ſi non ſit communis, & ex lineis, facile eſt, vt ea nimia auſteritate repugnet officio Epiſcopatus, vt eſt habitus minorum. Non tamen de facili admitterem, quòd Epiſcopus ex Ordine Prædicatorum aſſumptus poſſit, vti lineis ad carnem, & non deferre induſium laneum ex ſubtili materia; quia hoc nec debilitat naturā; nec eſt valde graue illum deferre, & quamuis, quia Conſtitutiones huius Ordinis non obligant ad culpam, & à lege vt pœnali Epiſcopi ſunt ſoluti videatur dici poſſe, quòd Epiſcopus ex Ordine Prædicatorum aſſumptus ad hanc, vel alias obſeruantias Conſtitutionis non maneat obligatus; tamen obligatus remanet ſuo modo, vt negligentia obſeruandi eas ſit aliqua culpa, & multò magis conſuetudo, & voluntas illas non ſeruandi quædam diſpoſitio ad contemptum ſit, & vt ſupra dicebatur, licet ſit ſolutus à pœna Conſtitut. non tamen a debito morali ſatisfaciendi pro inobedientia. *Illuſtriſ. Lucar.d.c.2. num.341.* aduertit, Religioſos Epiſcopos etiam in collari debere deferre ſignum aliquod ſuę profeſſionis, vt in ijs quorum regula, vſum ſubuculæ laneæ imponit ſit laneum, & quòd in Epiſcopis Franciſcanis maximè Reformatis decet eſſe coloris cinericij, quod & conſuetudo apud ipſos iam obtinuit. Cæterum ſi actiones conſideremus, vel iſtę reſpiciunt vtilitatem proximi, & ad huiuſmodi obligatur Epiſcopus altiori modo, ita vt illius ſit ordinare, non verò ſemper miniſtrare, & exequi. Vel reſpiciunt bonum ipſius Epiſcopi. Et iſtæ actiones ſi ſint ex genere actus virtutis, ad eas altiori modo obligatur Epiſcopus, qui & tenetur legere, meditari, orare, eleemoſynas facere, corrigere, docere. Vnde circa actus virtutum non diminuitur, ſed augetur in Epiſcopo obligatio; ſed tamen modus proprius exercendi hos actus in Religione eſt modus priuatus, & ſubditorum, ſed Epiſcopus ad illos tenetur ex munere publico, & ex officio, & tanquam aliorum director, & perfector. Sed ſi actiones ex genere ſint indifferentes, omnes comprehendi videntur ſub ſolitudine, aut ſilentio, aut abſtinentia, vel vigilias. Vnde poſito quòd Epiſcopus, nec ſit obligatus ad cellam, & clauſtra, nec ad ſilentium remanent ſolùm abſtinentiæ, ſeu vigiliæ non graues, aut ſimiles quædam obſeruantiæ ad quas Epiſcopus poſſit eſſe obligatus.

SVMMARIVM.

1 *In obſeruantijs, quæ non impediunt perpetuo officium Epiſcopi ipſe poteſt vti diſpenſatione. numer.157.*

2 *Tres ſunt cauſa diſpenſandi, deſumpta ex officio, perſona, & conuictu. n 157.*

157 QVarta concluſio textus aſſerit religioſum Epiſcopum poſſe diſpenſatione vel in alijs obſeruantijs, quæ non impediunt perpetuò officium Epiſcopi, ſicut & alij Prælati ſuæ religionis facere poſſunt. Vnde hic primò conſiderandum, quòd licet officio Epiſcopi non repugnet v. g. continua abſtinentia a carnibus vel ieiunium ad longum tempus, poteſt tamen Epiſcopus ex quacumque rationabili cauſa ſecum diſpenſare, vnde illa obſeruantia non eſt cenſenda grauis. Secundò diligenter aduertendæ ſunt cauſæ legitimæ diſpenſandi, quas D. Thom. reddit, ſunt enim tres, quæ reſpiciunt vel perſonam Epiſcopi, vel eius officium, vel alios cum quibus viuit, ideo vbi in ſingulari vel perſonæ neceſſitas aliqua, vel officium, vel alij cum quibus Epiſcopus viuit, exigunt diſpenſationem in obſeruantia regulæ, poteſt Epiſcopus ſecum diſpenſare. Cum immò hæc ſit regula certa, quòd Epiſcopus eſt à iure ſolutus ab obligatione regulæ vel in vniuerſali, vel in caſibus ſingularibus, quotieſcumque regulæ obſeruantia impedit illum ab exercitio ſui officij. Ad huiuſ officij neceſſitatem reducitur etiam neceſſitas perſonæ, vel conuictus cum alijs, quia & perſonæ infirmitas, & conuictus honeſtas cum alijs, ad perfectè exercendum officium ſunt in Epiſcopo neceſſaria. Cæterum vbi ex obſeruantia regulæ nullum naſcitur impedimentum officij, non eſt, cur Epiſcopus non teneatur ad id quod in profeſſione ſua promiſit.

SVMMARIVM.

1 *Reſponſio ad primum explicata 1 remiſſiue. numer.158.*

158 REſponſio ad primum in qua explicatur *cap. ſtatutum 18.q.2.* abundè eſt explicata ſuperius *à num.114.* & latè probatum, quòd dictus textus non ſuſcipit aliam explicationē quàm illam, quam hic tribuit D.Th.

SVMMARIVM.

1 *Cur in Epiſcopo maneant vota ſimplicia emiſſa intra Religionem. nu.159.*

159 IN reſponſione ad ſecundum. Redditur ratio, cur vota ſimplicia ſæcularium per votum profeſſionis caſſentur, & vota Religioſorum per votum Epiſcopalis officij non tollantur, quia profeſſio per quam homo totum ſe ipſum per totam vitam conſecrat Deo, ad vota ſimplicia ſæcularium ſe habet, vt commune ad particularia, quæ ſuperfluunt habito vniuerſali, ſed profeſſio ad Epiſcopatum ſe habet vt diſpoſitio, quæ ſuperueniente forma & perfectione non deficit

eſt niſi in quantùm perfectioni repugnet. Quoniam verò in Religionibus præter vota ſolemnia ſunt etiam vota aliqua ſimplicia videndum eſt in præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Quod præter tria vota Religionis ad alia ex ſtatuto emiſſa non teneantur Epiſcopi Regulares quidam ſentiunt. num.160.*

2 *Præfertur opinio contraria. n.161.*

3 *Epiſcopus tenetur obſeruare vota in Religione emiſſa in quantum non repugnant officio Epiſcopatus. n.162.163.*

4 *Hæc obligatio non eſt ex lege vt coactiua. n.164.*

5 *Prælatus Regularis non poteſt Epiſcopi Religioſi vota relaxare. n.165.*

6 *Epiſcopi ex Ordine Minimorum & aliorum Ord. tenentur ad vota emiſſa ab eis ex ſtatutis ſuorum Ordinum. n.166.*

7 *Prælati Regulares ſuper votis ex ſtatuto Religionis emiſſis non poſſunt diſpenſare. n.167.*

8 *Prælati Regulares ſuper votis ſui ſubditi emiſſi ex ſtatuto alterius Religionis, in qua profeſſionem emiſerat, non poſſunt diſpenſare. n.168.*

An in Religioſo Epiſcopo maneant in ſua vi vota ſimplicia, quæ in ſua Religione emiſit, præter vota ſolemnia ſuæ profeſſionis.

160 NAm *Sanchez dict. l. 6. cap. 6. nu. 15.* quem ſequitur *Palaus tract. 16. diſp. 4. p. 24. num. 5.* diſtinguit vota Religioſorum in priuata, & in illa quæ fiunt ex inſtituto ordinis. Nam ſunt aliquæ Religiones, in quibus præter tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ emittuntur alia vota, vel ſolemnia, vt in Societate Ieſu votum obediendi Pontifici in miſſionibus, & in Religione Minimorum, votum abſtinentiæ quadrageſimalis, & in Religione B. Mariæ de Mercede, votum incumbendi redemptioni captiuorum, vel ſimplicia, vt in ſocietate Ieſu emittuntur quinque alia vota ſimplicia, inter quæ illud eſt per quod Religioſus promittit, quòd ſi ex obedientia Pontificis coactus acceptabit Epiſcopatum, adhuc non detrectabit audire conſilium Generalis, vel eius, quem ad id ſubſtituerit. Hac autem ſuppoſita diſtinctione, admittens in fine illius numeri manere in religioſo Epiſcopo vota priuata, quæ non fuerunt a Prælato eius irritata, dicit apud eum non manere vota ſpecialia ſolēnia, vel vota ſimplicia, quæ fiunt ex communi Inſtituto Religionis, ſed eorum obligationem ceſſare, & ſuſpendi *Barboſa de off. Epiſ. p. 1. tit. 1. c. 4. num. 14. in fine, ex Lezana p. p. cap. 17. num. 10. Paſqualig.* latè de ſingulis illis votis expreſsè id affirmans *deciſ. 175. & ſeqq.* Probatur autem, quia huiuſmodi vota emittuntur, vt annexa, & acceſſoria profeſſioni monaſticæ, à qua liber manet Epiſcopus, & ordinantur ad faciliorem communitatis religioſæ perfectionem, & ordinem, ſicut obſeruantiæ regulares, à quibus Epiſcopus eſt exemptus. Secundò quia eorum votorum materia valde immutata eſt in Epiſcopis, vnde non poteſt eorum obligatio non ceſſare.

161 Oppoſitū tamen ſentiunt *Caiet. hic, & in opuſ. tom. 1. tract. 25. q. 2. Sotus lib. vlt. de iuſt. quæſ. vlt. art. vlt. verſ. ſed contra, Suarez tom. 4. de Relig. trac. 8. l. 3. cap. 17. num. 8. Ledeſ. de ſtat. Epiſ. concl. 25. dub. 2. Lucar. c. 2. num. 218. & 792. Vaſq.* loquens in particulari de voto conſulendi Generalem Societatis *p. 2. q. 96. a. 4. diſp. 165. num. 89.* & hæc opinio vera eſt & amplectenda, quam etiam defendunt, *Peyr. in ſubd. quæſt. 4. cap. 2. & Tambur. tom. 3. de iure Abb. diſp. 2. q. 9. num. 12.*

162 Eadem igitur diſtinctione reſpondendum eſt, qua quæſtio de obſeruantijs regularibus ſoluta eſt. Vel enim votorum particularium obſeruantia repugnat, & moraliter impedit liberum exercitium officij Epiſcopatus, vel non impedit nec ei repugnat. Si primum detur, ſuſpenditur talium votorum obligatio, quia maius vinculum eſt vinculum officij Epiſcopatus, & ex hoc quòd aſſumitur aliquis ad Epiſcopatum remanet abſolutus à votis, quæ ſunt impedimentum ad Epiſcopale officium pro dignitate exercendum.

163 Sed vbi obſeruantia voti ſpecialis nec eſt impedimentū officij Epiſcopi, nec dedecet Epiſcopalem dignitatem, contra rationem eſt aſſerere, quod voti obligatio vel extinguatur, vel ſuſpendatur ex aſſumptione ad Epiſcopatum. Quod enim dicitur huiuſmodi vota eſſe annexa profeſſioni vitæ monaſticæ, nō probatur. Nam licet huiuſmodi vota non ſint de ſubſtantia Religionis abſolutè, tamen non continent obligationem ex lege ſuperioris, nec ad illarum obſeruantiam tenetur, qui vouit, ex lege alterius ſed ex lege ſibi indita, & ex promiſſione facta Deo & ex præcepto virtutis religionis, vt benè *Caiet. & Sotus* aduertūt; vnde obſeruantia cuiuſcumque voti eſt de ſubſtantia perfectionis, eſto non eſſet de ſubſtantia perfectionis religioſæ. Quamuis igitur religioſus Epiſcopus eſſet ſolutus a regulæ obligatione (quod etiam ex ſupra probatis negatur) non eſt ſolutus a vinculo propriæ promiſſionis. Et numquid ſi religioſus legitimè contraxiſſet cum aliquo, cui ſe obligaſſet ex iuſtitia, & iuramento, aſſumptus ad Epiſcopatum eſſet exemptus ab obligatione? Ita cum non maneat ſolutus ab obligatione priuati voti, multò minus manet priuatus ab obligatione votorum quæ emiſit ex inſtituto regulæ, ſemper enim ratio militat, quia hæc non eſt obligatio ex lege vt coactiua, ſed vt directiua, & quæ eſt ex honeſtate virtutis religionis, & ex eius præcepto. Secundò nam quòd ait *Barboſa,* ſcilicet, credendum eſſe, quòd religioſus huiuſmodi vota emittat conditionatè pro tempore quo manet in religione, eſt dictum ſine fundamento. Nam vnde hoc colligitur? Maximè cum votum Societatis IESV de conſulendo Generali reſpiciat tempus Epiſcopatus extra religionem? Neque finis præcipuus profeſſionis vitæ monaſticæ eſt perfectio communitatis vt diſtinctæ a ſingularibus perſonis. Sed finis eius eſt perfectio in ſingulis, & eo quiſque ingreditur religionem, non vt perficiat communitatem, ſed vt ipſe ſit perfectus, & perfectè Deo adhæreat, ex quo fine ſingulorum oritur poſtea quod religio ſit perfectiſſima communitas; ideo vota religioſorum directè & immediatè ordinantur ad perfectionem profitentis, à cuius amore, & ſtudio non

auocat

euocat officium Epiſcopi; ſed illum auget & perficit. Tertiò nam quòd dicitur, quòd materia talium votorum notabiliter mutatur per aſſumptionem ad Epiſcopatum, non eſt per ſe, atque ideò non eſt vniuerſaliter verum; Non enim eſt neceſſe vt in religione non voueatur id, quòd valde ſit conforme dignitati Epiſcopali. Vnde non debet vniuerſaliter & per ſe, reſponderi quòd huiuſmodi votorum obligatio vel extinguatur, vel ſuſpendatur, ſed in particulari conſiderandum eſt, ſi alicuius materia per accidens adeò mutetur vt ceſſet voti obligatio, & de illo voto particulari affirmari, quòd eius obligatio, vel extinguitur, vel ſuſpenditur. Sed abſolute & formaliter, & per ſe aſſerere, quòd ex aſſumptione ad Epiſcopatum ceſſat obligatio ſpecialium votorum etiam ſolemnium, quæ fiunt ex inſtituto religionis alicuius non eſt verum, obligatio enim voti de ſe eſt perpetua, & de ſe nullam repugnantiam habens ad officium Epiſcopatus, vnde per aſſumptionem ad Epiſcopatum non ceſſat, niſi per accidens in caſu quo voti obſeruantia pontificale officium impediat. Quamobrem ſi voti obſeruantia in parte non impedit officium Epiſ. tenetur religioſus Epiſcopus ad eam ſui voti obſeruantiam, quæ non dedecet officium Epiſcopi. Sicut licet religioſus non Epiſcopus in particulari neceſſitate non obligatur ad votum, non per hoc eſt à voti obligatione ſolutus extra caſum neceſſitatis, ſed tenetur ſuum votum obſeruare quantùm poteſt.

164 Bene tamen *Sanchez n.16.* admonet, hanc obligationem in religioſo Epiſcopo nō eſſe ex lege vt coactiua per pœnas, vnde ſequitur votorum tranſgreſſionem in Epiſcopo religioſo non eſſe punibilem pœnis regulæ, nec ſubiacere cenſuris in regula ſtatutis, quia Epiſcopus eſt ſolutus a lege regulæ vt coactiua per pœnas. Et ita priùs docuerant. *Sotus, & Angles floridi. 2. p. q. vnica de voto art. 15. poſt 13. difficul.* & poſtea *Lucar. n. 299.* Vbi quod ſi culpa violatiuus voti eſſet in Religione reſeruata, non haberet in Epiſcopo locum hæc reſeruatio.

165 Sed huiuſmodi vota ſimplicia, quę in Epiſcopo Regulari perſeuerant, poſſunt ne irritari nedum à Pontifice, ſed etiam à Prælato Regulari? Affirmat *Reuerendiſs. Lucar. de Epiſ. Reg. cap. 1. num. 162.* Tum quia huiuſmodi vota continent hanc conditionem, niſi Prælatus, qui erat vouentis, contradicat. Tum quia ſi Regularis emittat votum implendum tempore Epiſcopatus, Prælatus Regularis poteſt id relaxare, & eius obligatio adueniente Epiſcopatu non reuiuiſceret. Et pro hac ſententia refert. *Eman. Sà v. voti irritatio num. 5. Syluium 2. 2. quæſt. 88. ar. 8. concl. 5. Nauar. cap. 12. num. 75. & Caiet. a Nauar. citatum.* Sed ſi hæc opinio eſſet vera, eadem ratione ſequeretur, quòd Prior poſtquam terminauit officium ſuum, & nullam amplius habet poteſtatem, & iuriſdictionē poſſet irritare vota religioſi facta tempore ſui Prioratus. Nam Prælati Regulares omnes, reſpectu Epiſcopi Religioſi non ſunt Prælati, ſed reſpectu illorum officium ſuum compleuerunt. Nec rationes allatæ probant. Prima enim aſſumit, quòd non probat, nec eſt veriſimile, ſcilicet, quòd votum religioſi ſit conditionatum hac conditione, ſcilicet, niſi Prælatus, qui erat vouentis, quando vouit, contradicat. Votum enim huiuſmodi eſt quidem conditionatum hac conditione, niſi Prælatus diſſentiat, ſed non dependet a diſſenſu illius perſonæ, vel alterius, vel a diſſenſu dato ab eo Prælato qui tunc vel poſtea erit, nam nec Prælatus, qui tunc erat, ſi ceſſat eſſe Prælatus poteſt illud votum relaxare, & Prælatus, qui ſuccedit illud irritare poteſt. Ideo votum religioſi non poteſt irritari niſi ab eo, qui ſit Prælatus tempore irritationis, non verò ab eo, qui licet fuerit Prælatus tempore emiſſi voti, poſtea voto non irritato deſinit eſſe Prælatus. Ad aliud verò dicitur, quòd non eſt eadem ratio, & immò probat oppoſitum. Quia Prælatus irritat votum ſubditi pro futuro tempore emiſſi, quia pro præſenti eſt illius ſubditi Prælatus. quod fieri non poſſet, ſi de præſenti Prælatus non eſſet.

166 Hinc ad particularia magis deſcendendo dicitur v.g. votum non veſcendi carnibus poterit eſſe, quòd huic vel alteri Epiſcopo non conueniat, ſed abſolutè maximè conuenit, tum quia Epiſcopum decet abſtinentia. Tum quia habet maiorem commoditatem ciborum quadrageſimalium. Tum quia Epiſcopus nō maiorem requirit corporis fortitudinem, & mentis applicationem ad perfectè obeundum munus Epiſcopale, quam expoſcat officium Generalatus Religionis alicuius in qua emittatur votum abſtinentiæ à carnib. Et tamen cum huius voti obſeruantia Generales ſuo muneri non deficiunt. Ideo Epiſcopus aſſumptus ex Ordine Minimorum per ſe tenetur ad obſeruantiam voti abſtinentiæ quadrageſimalis, quod in tali Religione emiſit. *Montoya, in Cron. Minim. cap. 13. §. 9. Vaſquez p. 2. diſp. 155. cap. 8. numer. 89. Ledeſ. p. 2. de ſtat. Epiſc. c. 3. concl. 15. d. 2. Peyr. in ſubd. q. 4. cap. 2. Tamburi. de iure Abbat. tom. 3. diſp. 3. quæſt. 9. num. 12. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8. l. 3. cap. 17. num. 8.* Sic Epiſcopus ex Ord. Prædicat. æquè bene & meliùs poteſt ſeruare iuramentum de non diſcedendo a doctrina S. Thomæ. Votum verò non procurandi vel acceptandi dignitates extra ordinem reſpicit dignitates abſolutè, & ideo conuenit etiam Epiſcopo Regulari; vt ſatis certè deducitur ex Conſtit. 140. & 165. Vrban. VIII. Quòd fortiùs procedit in caſu, quòd rediret Epiſcopus ad ſtatum Religioſū, tūc etenim materia voti manifeſtius ſubeſſet, & votū obligaret, vnde in Epiſcopo Religioſo ſimile votum non eſt extinctum. Similiter non dedecet Epiſcopum mitti miſſionarium ad cōuertendos infideles indos. Quod nedum verum eſt de Epiſcopo titulari, ſed etiam de eo, qui habet Eccleſiam, quam ex vi voti etiam tenebitur relinquere, ſi Pontifex iubeat. *Suarez loc. ſup. citat.* Pariter procurare quando opus eſt, & iniungitur redemptio captiuorum, non dedecet Epiſcopum & ideo tale votum in aſſūpto ex Ordine de Mercede Epiſc. remanet. Item miniſtrare infirmis in aliquo vili miniſterio non conueniet dignitati Epiſcopi, ſed abſolutè miniſtrare infirmis eſt opus nobiliſſimæ charitatis, vnde in Epiſcopo aſſumpto ex Ordine Clericorum miniſtrantium infirmis remanet votum præfatum.

167 Superiora autem magis confirmantur ex ſequentia difficultatis ſolutione, dum quæritur, an Prælati Regulares cum ſuis ſubditis poſſint præfata vota relaxare, aut ſuper illis diſpenſare? Et quidem ſi vota ſint emiſſa ex libera volutate Religioſi, hæc ſubiacent diſpoſitioni Prælati Regularis, vt dum Religioſus eſt ſub eius iuriſdictione, poſſit il-

la commutare, vel diſpenſare, vel irritare. Secus verò quando Religioſus iam eſt Epiſcopus, & non ſubditus Prælati Regularis. Sed difficultas eſt de illis votis, quæ ex inſtituto Religionum emittuntur, & de iſtis iam certum eſt, quòd votum non procurandi aut acceptandi dignitates, aut Prælaturas extra Ordinem, niſi præceptum Superioris compellat, non eſt diſpenſabile niſi à Romano Pontifice, ex declaratione Vrban. VIII. in conſt. *Honorum*, quæ eſt in Bullario 165. Vnde remanet difficultas de alijs votis huiuſmodi, quæ etſi non ſint ſolemnia, ſed dicantur ſimplicia, ex quo tamen ex inſtituto Religionis in manibus Superioris regularis emittuntur, qualia ſunt quoque vota, quæ emittſit PP. Societatis, quorum fit mentio à *Greg. XIII. in Conſtit. Aſcendente Domino*, & de quibus agunt *Rodriq. p. 1. q. 26. a. p. Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. l. 6. cap. 8. & 9.* nimirum votum non aſſentiendi relaxationi paupertatis. *Conſt. p. 6. cap. 2. §. 1.* Votum non procurandi aliquam dignitatem, vel Prælaturam intra Ordinem, Votum non procurandi, nec admittendi dignitatem, aut Prælaturam extra Ordinem, niſi quis ex præcepto Superioris ſit compulſus, qui valeat illud præcipere. Votum de audiendo conſilio Generalis, vel ab eo ſubſtituti, ſi contingat aliquem eſſe Prælatum extra Ordinem, & de exequendo, id quod Generalis, vel ſubſtitutus ſi ipſe indicauerit id eſſe melius. Quę tria vota habẽtur ſtatuta *Conſt. p. 10. §. 6.* Vbi etiam habetur aliud votum, quòd eſt quintum, ſcilicet votum manifeſtandi, quem animaduerterint procuraſſe dignitatem aliquam, vel Prælationem intra Ordinem. Duplex verò hic eſt difficultas: primò an talia vota poſſint irritari, aut diſpenſari, vel commutari à Prælatis eiuſdẽ Religionis, ſecundò andato quòd huiuſmodi Religioſi tranſeant ad alium Ordinem, in quo talia vota non emittuntur, Prælati illius Ordinis ad minùs Generalis poſſit eadem vota irritarę, vel ſuper eis diſpenſare. Et quantùm ad primam partem certum eſt, ea vota in illis Religionibus eſſe indiſpenſabilia, ſeu non eſſe irritabilia. Oppoſitum quidem huius tenuit *Rodriq. p. p. q. 26. a. 1.* Vbi tamen inter vota ſimplicia dictæ Religionis Societatis ponit votum obediendi Pontifici in miſſionibus, quod tamen in ea Relig. non eſt ſimplex ſed ſolemne vt ex Conſt. & Bullis Pontificijs probat *Suarez tom. 4. de Relig. trac. 8. l. 2. c. 12. num. 29. & trac. 10. l. 6. cap. 4. per totum.* Sed oppoſitum omnino eſt certum. Quia vt habet *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul.* ſubſtantialia Religionis debent eſſe immutabilia, huiuſmodi verò vota ſunt de ſubſtantia ſpecifica talium Religionum, tanquã inſtituta vt fundamenta quædam Religionum immobilia, & ideo in illis Religionibus immutabilia eſſe debent, vt non liceat ſuper illis diſpenſare, quæ veluti complent ſpeciem talis ſtatus. *Suarez d. trac. 8. l. 2. c. 12. à num. 30.* latè hoc probans. *Lucar. vbi ſupra num. 301.*

168 Sed neque ſi Religioſus tranſeat ad alium ordinem, in quo ſimilia vota non ſunt ſubſtantialia poteſt ſuper illis cum eo diſpenſari à Prælatis illius Ordinis ad quem ſit tranſitus. Cum hoc ſit certum ex præfata Conſt. Vrb. VIII. de voto non procurandi immò & acceptandi liberè Prælaturas extra Ordinem; aliqui nihilominùs de alijs votis hoc negant. Sed debuiſſent probare differentiam. Conſideratur enim, quòd illa Conſt. eſt declaratio; at verò declaratio non eſt inductiua nouæ legis, ſed prioris legis explicatiua. Et certè ante Vrb. VIII. nulla erat poſitiua lex quæ prohiberet diſpenſare ſuper pręfato voto. Vnde lex illa Vrban. VIII. quæ eſt declaratio præcedentis obligationis, & prohibitionis nullam aliam quàm naturalẽ & diuinam conſurgentem ex natura talis voti ſupponit, & declarat. Cum verò ex natura rei non ſit diſcrimen inter hoc, & alia vota præfata, ſicut hoc, ita & alia ſunt indiſpenſabilia. Ratio autem quam Pontifex exprimit hoc idem comprobat, quia ſcilicet Religioſus non debet reſpicere retro, ibi *retro reſpicientes, emiſſique à ſe voti huiuſmodi immemores*. Vnde ſicut in priori Ordine ſe immutabili voto obligarunt, hæc voti immutabilitas, quæ de ſe non parùm ad perfectionem ſpectat, debet & in alio Ordine permanere, aliter Religioſus retrocederet à ſtatu perfectionis. Ex ijs ergo magis confirmantur ſupradicta, & apparet vota eſſe perſonales obligationes, quę comitantur perſonam, etiam ſi tranſeat de ſtatu ad ſtatum, & quòd vota iſta, quæ ſunt de ſubſtantia ſpecifica Religioſorum talia ſunt, quòd nullus nec Prælatus Regularis, nec Nuncij, nec Legatus de Latere poteſt ſuper illis diſpenſare. Quòd quidẽ magis cõfirmatur etiam ex verbis Conſtit. Vrbani VIII. quæ incipit. *Honorum*, ibi, *Nihilominus aliqui ex ipſis Regularibus etiam translati ad alios Ordines Regularium etiam mendicantium, qui prædictum aut ſimile votum non emittunt.* Apparet enim ex his Pontificem habuiſſe huiuſmodi vota pro ſimilibus, & ea eadem ratione eſſe indiſpenſabilibus, & pro talibus eum omnia illa habuiſſe, & declaraſſe.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus religioſus qualiter obligetur ad vota ſolemnia. num. 169.*
2 *Tenetur ad votum caſtitatis. n. 169.*
3 *An eſſe Religioſum ſit circumſtantia exprimenda. n. 169.*

169 IN reſponſ. ad tertium tractat D. Th. qualiter Epiſcopus teneatur ad votũ obedientiæ & paupertatis Nam de voto caſtitatis certũ eſt, Epiſcopum religioſum non eſſe ab eius obligatione exemptum, cum nec alij Epiſcopi ab illo ſint exempti. Sed in Epiſcopo Religioſo votum caſtitatis ſit aliquomodo magis conſecratum, & ita quòd etiam violando hoc votum magis peccet religioſus Epiſcopus, quam ſimplex religioſus, aut religioſus ſacerdos. *Suarez tom. 4. de Rel. tr. 8. l. 3. c. 17.* An vero ſit circumſtantia explicanda in confeſſione pendet à reſolutione illius quæſ. an circumſtantiæ non mutantes ſpeciem ſint neceſſario exprimendæ, ſi aggrauent in infinitum. *Lezana* vbi ſupra putat eſſe exprimendam. Sed hoc negat *Suarez t. 4. de Relig. tr. 8. l. 3. c. 8. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Quod in Epiſcopo Religioſo non maneat votum obedientiæ, aliquorum opinio. n. 170.*
2 *Certum eſt manere votum obedientiæ in Epiſcopo Regulari. n. 171.*

3 Vo-

3 *Votum ſimplex non acceptandi dignitates emiſſum à Religioſis ex ſtatuto comitatur perſonam inſeparabiliter. Ideo hoc magis conuenit voto ſolemni. nu.172.*

4 *Epiſcopus Regularis non eſt ſimpliciter abſolutus à iugo regulæ. nu.173.*

5 *In aſſumptione ad Epiſcopatum non commutatur ſtatus cum ſtatu. nu.174.*

6 *Stat Epiſcopum eſſe Eccleſiæ Sponſum & obligatum alteri ex voto. nu.175.*

7 *Non tollitur votum obedientiæ ex eo, quòd Epiſcopus abſoluitur ab obligatione obediendi ſuperioribus ordinis. nu.176.*

8 *Superior ſupremus poteſt ſibi religioſum immediate ſubijcere. nu.176.*

9 *Votum obedientiæ manet etiam omni ſuperiore deficiente. nu.177.*

10 *Votum obedientiæ habet diuiſibilem materiam. nu. 177. 180.*

11 *Epiſcopus religioſus eſt Religionis membrum. numer.178.*

12 *Licet non habeat ius viuendi de bonis Religionis, non per hoc eſt ſolutus ac voto. nu.179.*

13 *In Epiſcopo religioſo non deficit materia voti; vnde ex hoc non infertur quòd votum deficiat. numer.180.*

14 *In aſſumptione ad Epiſcopatum non commutantur vota in obligationes Epiſcopales. n.181.*

15 *Votum obedientiæ manet formaliter, nu.182.*

16 *Cur D. Thom. dixerit eum manere virtualiter, num.182.*

17 *Pontifex religioſus non eſt ſolutus à votis. nu.183.*

18 *Sufficit votum manere virtualiter. n.182. 183.*

19 *Pontifex vt Prælatus poteſt Epiſcopũ Regulari præcipere quidquid eſt ſecundum regulam. n.184.*

20 *Papa poteſt Epiſcopum Regularem reducere ſub obedientiã Prælatorum. nu.185.*

21 *Epiſcopus non poteſt ſe ſubijcere obedientiæ Prælatorum. nu.186.*

22 *In Epiſcopo religioſo inobedientia non eſt duplex peccatum. nu.187.*

33 *Iterum probatur Epiſcopum religioſum teneri ad obſeruantias regulares. nu.188. 189.*

An in Epiſcopo Religioſo maneat votum obedientiæ.

170 NOn manere dixerunt *Anglet flor. 2. p. q. vn. de voto a. 2. poſt. 13. diff. dub. 5. Medina de ſuc. bon. contin. lib. 5. c. 26. & 27. Ouand. diſt. 38. prop. 17. Petrus Hurtad. de ſpẽ, & char. diſp. 160. ſec. 6. 5. §. 25. Bobadil. in ſum. tom. 2. trac. 35. diff. 40. num 6.* Hanc quoque ſententiam ſequutus eſt *Paſqualigus deciſ. 268. num. 4.* & nouiſſimè *AntoniusCotonius controu. l. 4. con. 5. num. 161.* & probatur. Tum primò ex *cap. ſtatutum 18. quæſt. 1.* ponderando, quòd cum obſeruantia Regulæ non ſit verum iugum, non poteſt textus ille intelligi niſi de abſolutione à voto. in quo eſt ſubſtantia iugi. Sic non diceretur abſolutus à carcere, qui ſolùm haberet licentiam ab ea egrediendi. Nam abſolui à iugo non eſt tantùm non ſubijci iugo, ſed eſt liberari ab obligatione vt ſubijciatur. Et ideo nec poteſt dici abſolutus à iugo, ex eo quòd abſoluatur ab obedientiæ Prælatorum, quia non eſt religioſus abſolutus, niſi tollatur id quòd ligat. Ideo hoc confirmatur, quia Generales Ordinum etiam perpetui non ex hoc ſunt abſoluti à iugo monaſticæ Regulæ, quòd nullum in Ordine habeant Prælatum, cui obediant, niſi ſummo Pontifici; ſic enim & Epiſcopus Regularis ſi ſummo Pontifici vt Prælato teneretur obedire, non eſſet abſolutus à iugo Regulæ. Secundò arguitur ex verbis eiuſd. capitis. *Et ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit*, quæ verba commutationem quandam important de vno in alium ſtatum, quod locum habere non poteſt, ſi maneat votum obedientiæ. Tertiò nam Epiſcopus traditur in poteſtatem ſuæ Eccleſiæ ſponſæ; quod fieri non poſſet, niſi eximeretur à poteſtate cuiuſcumque, cui ſubijcitur ratione voti. Quòd confirmatur quia non poteſt obligari Epiſcopus ad ea, quæ ſunt impeditiua ſui muneris. Quartò quia cum votum obedientiæ conſiſtat in indiuiſibili, non abſoluitur Epiſcopus ab obligatione obediendi Prælatis niſi ſimpliciter abſoluatur à voto, quia votum non ceſſat obligare niſi ceſſet in ſe ipſo. Tum quia votum factum eſt Prælato Regulari; vnde non ceſſat obligare reſpectu illorum, quin ceſſet in ſe ipſo. Tum quia Pontifex & Prælati ſe habent ſicut vnus ſuperior, igitur votum non poteſt non obligare reſpectu Prælatorum, quin ceſſet ſimpliciter. Tum quia votum nuncupatur immediatè Religioni, & Prælatis eius; igitur ſi ſoluitur reſpectu Religionis, ſoluitur quoque reſpectu Pontificis. Tum quia Pontifex vi voti non poteſt præcipere niſi ſecundùm regulam, ergo ſi Epiſcopus eſt abſolutus à Regula, eſt ſolutus ab obedientia reſpectu omnium eorum, quæ ſpectant ad Religionem. Quintò quia Epiſcopus non eſt ampliùs membrum ſuæ Religionis, vnde non eſt in ſtatu vt recipere poſſit influxus Capitis ipſius Religionis, & ſic nec Põtifex ex vi voti poteſt præcipere aliquid tali Epiſcopo, in quo eſt extinctum id, per quòd conſtituebatur membrum, nempe ius communicandi cum alijs in ijs, quæ ſunt Religionis propter votum obedientiæ, in quo eſt tale ius eſſentialiter. Et confirmatur quia dum Epiſcopus deſinit eſſe membrum, deſinit compaginatio cum corpore, quæ præcipuè fit per votum obedientiæ. Item Epiſcopus amittit ius viuendi in communi cum alijs Religioſis; ergo ſoluitur contractus factus in profeſſione, quo acquiſiuit tale ius; ergo ſoluitur etiam votum obedientiæ, in quo conſiſtit talis contractus. Sextò cum materia voti ſit regula, dum Epiſcopus Regularis à iugo regulæ eſt abſolutus iuxtà *cap. ſtatutum 18. quæſt. 1.* ceſſat materia voti obedientiæ; nec obſtat, quòd aliqua ſint compoſſibilia cum Epiſcopatu, quia illa pauca ſunt, nec ſufficiunt vt regula dicatur compoſſibilis; & ſtatus Epiſcopalis eſt extra regulam habens alios fines, & ſic reſpectu eius ceſſat materia voti. Et confirmatur quia non poteſt ceſſare regula indiuiſibilis, quæ importat talem determinatum modum viuendi, niſi in totum ceſſet. Tandem 7. poteſt addi, quod ex vi aſſumptionis ad Epiſcopatum ex natura rei ceſſat obligatio votorum, ex eo quòd vota profeſſionis commutantur in obligationes Epiſcopatus, ſicut vota ſecularis per profeſſionem commutantur in obligationes Religionis. Stante enim natura Epiſcopatus Eccleſia non admittit profeſſionem, niſi ſub ea conditione, vt ceſſet obligare,

ſi profeſſus, Epiſcopus fiat; ſic in milite ſi fiat Dux ceſſant obligationes militis. Hæc tamen non ſunt talia quæ mouere poſſint animum à ſententia communi oppoſita, quæ eſt certiſſima.

171 Dicendum igitur eſt, in religioſo Epiſcopo manere obligationem voti obedientiæ. Hanc ſententiam cum D. Thoma hic, & ſupra q 88.a.11. ad quartum & 4 d.38.q.1.a.4.quæſt.1.ad 5.docuerunt B.Bohan.ead.diſt.a.2.q.vlt.ad vlt. Palud.quæſt.4.a.4. concl.11. Riccard.a.9. q.1. ad p.Maior q.20. a.3.c.p. concluſ.ſupplem.Gabriel.q.1.a.1.Palat.diſp.1. D.Anton.3.p.tit.20.cap.2.§.2. Turrecrem.cap. de monachis 16.q.1.num.3.Syluеſ.v.Religio 6 quæſt.10. Armilla v. Epiſcopus num 8. Caiet.ad hunc artic. & tom.1.opuſ. trac.25. q.2. Sotus l.10. de iuſt. q.vlt.art.vlt.Ledeſma p.2.tr.19.cap.8.diff.3. & de ſtat. Epiſ.cap.3. concl.25. Vignes.inſt.mor.cap.12.§.1.ver.31.Lopez Texeda l.2. controu. mor. trac.1. contr.1. num.15. Io: de la Crux lib.1.de ſtat.Relig.cap.2.dub.4. Illuſtriſs Lucarinus de Epiſ.Regul.cap.2. num.189. Arragon ſupra quæſt.88. a.11. Syluius ad hunc articulum Coninch. diſp.37.de fide &c. dub.11.num.201. Valent.tom.3.diſp.10. p.8. Vaſquez p.3.diſp.165.cap.8.num.93. Sà v. Epiſcopus num.11. Azor tom.1.l.12.cap.7.q.1.Henriquez l.10.de Sacram. Ord. cap.23. num.5. & cap.33.in fin.Suarez tom.4.de Relig.tr.8.l.3.cap.16.num.4.& cap.17.nu.1. Leſſ.lib.2.cap.40.d.14 num.113.Tolet.l.5.cap.4.n.24. Sanchez l.6.in decal.cap.6.num.2.Fernand.p.4.exam. Theol.cap.7.§.1.num.3. Card.de Lugo Reſp. Moral. lib.5.dub.12. Valer. diff. vtriuſque fori v. Regularis diff.5. Corduba in Reg. S.Franciſci cap.2. q.20. p.3. Palaus p.3.tr.16.diſp.4.p.24.num.1.& 2. Angelus v. monachus.num.7.Roſell.v.religio primo num.7.Rodriquez tom.2.ſum.cap.10.num.4.& tom.2.quæſ.58. a.3. Fauſtus l.6.Theſ.q 171.edit vlt. Hieron. Rodriq. reſol. 60.num.4.Portel.v.Epiſcopus, nu.11. Baſſæus v.Epiſcopus num.7.& v.Religio p num.8.Laurentius de Peyrinis in ſubd.Relig.quæſt.4. cap.Lauret. de Franc.p.2. q.112.Diana p.3.tr.2.de dub.Regul.reſ.61.Lezana p.1. cap.17.num.2.& 3.& ex Iuriſconſultis.Bald.authent. licentiam num.3.C.de Epiſ.& cler. Nicolaus de Vbaldis de ſucceſ. Regul.p.1.nu.4.Pacian. conſ.132.nu.56. vol.1.Aug.de meliorationibus lib.1.Gloſſ.3. num.141. 2.edit.Gulliel.Bened.in cap.Raynutius ver.mortuo itaque teſtatore 1.nu.101.Panorm. in cap.penul. num.19. de vita & honeſ.Cleric.Gloſſ. in cap. de monachis 56. q.1.Couar.cap.1.num 18.de teſtam.Surd. de alim.tit.8. priu.79.num.10.Lel.Zech.de Republ.Chriſ. tit.de Regular.cap.3.num.14.Rebuff. conſ.14. Ricc.in praxi reſol.123.num.2.Nauar.conſ.6.de donat. num.11. & de reddit. q.7. mon 9. Barboſa de off. & poteſt. Epiſ.p.1. tit.1.cap.4. num.12. & alij plurimi, quos infra loquendo de voto paupertatis referam.

172 Quamuis verò ſupra ex S.Innocentio primo epiſ.2.ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum; & ratione tanquam certum & indubitatum probatum ſit, Epiſcopum religioſum manere ſubſtantialiter religioſum, quia ſuper votis emiſſis nec à Sede Apoſtolica diſpenſatur, nec illorum exiſtentia & perſeuerantia repugnat Epiſcopatui, & quia aliàs Epiſcopus retrocederet, ſi religioſus votis profeſſionis ligatus non maneret, iuuat hoc magis nunc confirmare ex conſtitut.140. & 165. Vrbani VIII. Nam in conſtit. 140. quæ incipit, *cum ſicut accepimus*, & fuit data 21. Maij 1635. Pontifex declarat, & decernit, quòd per quamcumque translationem expulſionem aut dimiſſionem habitus religioſi quauis authoritate & cauſa rationabili ſactam religioſi à voto non procurandi, nec acceptandi aliquam dignitatem aut ſuperioritatem extra eorum Religionem emiſſo ex ſtatuto ſuæ Religionis non liberantur & ſic nedum ſi vnus ex religioſis, qui tale votum emiſerunt, tranſeat ad Religionem aliam, ſed etiam ſi eijciatur à Religione ſimpliciter, & priuetur habitu Regulari, manet tali voto ligatus. In conſtit. verò *Honorum* 165. data 26.Februar.1642. de eodem voto declarat, quòd hoc votum ſit indiſpenſabile à quocumque inferiori ſummo Pontifici. In proœmio autem huius conſtit. hæc habet. *Nihilominus aliqui ex ipſis Regularibus, etiam translati ad Ordines Regularium, etiam mendicantium, qui prædictum aut ſimile votum non emittunt, retro aſpicientes, emiſſique à ſe voti huiuſmodi immemores, Prælationes, ſeu Prælaturas vel dignitates ambiunt, immò etiam Epiſcopatus, maiorumque dignitatum ſolium conſcendere moliuntur, prætendentes, quòd ſuis ſuperioribus Regularibus, præſertimque Generalibus liceat eis præcipere &c.* Cum ergo præfatum votum, quod non eſt ſolemne, ſed ſimplex inſeparabiliter comitetur perſonam vouentis, & hoc ex natura talis voti, quia conſtit. Vrbani ſunt declarationes eius, quod natura illius voti poſtulat, & adeo inſeparabiliter comitatur perſonam vouentis, vt nec per profeſſionem in quacumque Religione diſſoluatur, immò quod magis eſt, ſi eijciatur Religioſus, & priuetur habitu & ad ſtatum ſecularem reducatur, non ceſſet illius voti vinculum, & ex hoc ſolo quòd Religioſi voto præfato ligati prætendant poſſe in eo voto à ſuis ſuperioribus diſpenſari, dicantur ambientes Prælaturas, & retrocedentes. Multò magis votum obedientiæ, & alia vota ſolemnia ex eorum natura & conditione inſeparabiliter comitantur perſonam, ad quemcumque ſtatum transferantur, & velle liberari ab hoc voto eſſet retrocedere, & vinculum horum votorum eſt de ſe immortale, & perpetuum ſimpliciter. Nec dicatur, in dictis conſtit. non eſſe ſermonem de translatione ad Epiſcopatum. Tum quia primò hoc non benè dicitur, quia Pontifex de quacumque translatione expreſſè loquitur in conſtit. illa, *Cum ſicut*, 140. vt patet ibi, *ideo ne per præfatas, & quaſcumque alias translationes &c.* & ibi. *Declaramus, & decernimus &c. per quamcumque translationem hactenus, & in poſterum quandocumque de ſua ad aliam Religionem, vel ordinem, vt præfertur, ſeu aliàs quomodolibet*; vnde nedum de translatione ad aliam Religionem, ſed de qualibet translatione aliàs quomodolibet facta de ſuæ Religionis ſtatu ad alium ſtatum loquitur. Tum ſecundò quia per argumentum à maiori ratione concluditur, quòd ſi votum præfatum ſimplex inſeparabile eſt à perſona nec ex mutatione ſtatus deſinit, multò minùs deſinit vinculum voti ſolemnis in tranſitu quocumque de ſtatu ad ſtatum.

173 Sed magis certitudo aſſertionis communis apparet ex euidenti ſolutione rationum in contrarium. Prima enim ratio ferè petit principium, ſi attentè conſideretur. Probat enim quòd ſi Religioſus non eſt abſolutus à voto obedientiæ, non eſt ſimpliciter abſolutus à iugo Regulæ monaſticæ, ſed ſolùm ſecundùm quid. Hoc totum verum eſt, & id docet communis aſſertio; debuiſſet vero

arguens

arguens probare & non aſſumere id, in quo eſt cõtrouerſia, ſcilicet quòd Religioſus ex vi aſſumptionis ad Epiſcopatum ſimpliciter abſoluatur à iugo Regulæ, & quòd textus *d. cap. ſtatutum* in eo ſenſu nedum intelligi debeat, ſed intelligi poſſit, etiam dato quòd verba illius textus eſſent verba Concilij apud Altheum celebrati, de quo non conſtat. Nam Concilium illud tam ex defectu iuſtæ cauſæ, quam ex defectu poteſtatis non potuit ſimpliciter & omnino abſoluere Epiſcopum Religioſum à iugo Regulæ, cum Religioſum ſic abſolui ſit eum retrocedere, & Concilium Prouinciale, quale fuit illud non habeat poteſtatem liberandi à votis perpetuis & ſolemnibus, & præcipuè reſpectu totius Eccleſiæ. Meditationes igitur & exaggerationes tam repetitæ ſuper verbis illius textus intentum non probant arguentis, quia probant quòd religioſus non abſolutus à voto obedientiæ non eſt omnimodè abſolutus à iugo Regulæ, quod eſt id, quod intendimus, nec oppoſitum colligitur, vel colligi poteſt ex eo textu. Quod verò dicebatur, iugum regulæ non eſſe verum iugum, non bene aſſeritur, cum omnis obligatio iugum quoddam ſit, & Regula nedum obligat ad vota, ſed etiam ad alias obſeruantias.

174 Ad ſecundum dicitur quòd verba illa textus citati, *& ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum facit*, non importat commutationem: Nam de ligno ſit arca, nec per hoc lignum commutatur cum arca, ſed arca lignum eſt, ſeu ex ligno conſtat. Seu res de parua ſit magna, & de minori ſit maior, nec tamen res cum re commutatur, ſed quæ minor erat ampliatur. Sic Religioſus ex aſſumptione ad Epiſcopatum non ceſſat eſſe, quod eſt, ſed ſe ipſo ſit maior.

175 Tertium continet conſequentiam & falſam prorſus, & manifeſtè inutilem. Quaſi matrimonium ſoluat ſponſum à votis perſonalibus, & obligationibus, quæ matrimonio non aduerſantur. Et quaſi ſponſus ſimul non poſſit eſſe ſponſæ & Principis cuius eſt vaſallus, & Domini cuius eſt ſeruus. Et quaſi Epiſcopus non poſſit eſſe ſuæ Eccleſiæ, & nihilominùs aliàs ligatus mille vinculis votorum quorum implementum officio Epiſcopali, vel non repugnat, vel ſi de facto repugnat ſtante matrimonio, poteſt ſoluto matrimonio non repugnare manente interim obligatione voti. Sicut manet votum caſtitatis, & continentiæ in eo, qui talis voti præuaricator contraxit matrimonium: Sicut & e contra manet vinculum matrimonij in ijs coniugibus qui de communi conſenſu poſt conſummatum matrimonium profeſſi ſunt Religionem; & quilibet illorum eſt alterius corporis dominus licet non poſſint licitè petere, & reddere debitum. Sic ergo bene ſtat, quòd Epiſcopus ſit Eccleſiæ ſponſus, & tamen ex voto teneatur obedire ſuperiori, ſi illum habeat, vel quando illum habuerit, & interim teneatur ad obſeruantias Regulares compoſſibiles cum officio Epiſcopatus.

176 Quartum etiam aſſumit principium euidentiſſimè nullum. Quaſi etiam in Religione manens non poſſit Religioſus liberari ab obligatione obediendi Prælato locali, aut Prouinciali, & ſubijci immediatè Generali, ſeu quaſi quod poteſt facere Generalis ſubijciendo ſibi immediatè aliquem Religioſum voto obedientiæ ligato & illibato manente, non poſſit facere Papa, & ſine voti præiudicio ſibi ſoli Epiſcopum Religioſum ſubijcere. Veriſſimum igitur eſt, quòd votum obedientiæ eſt indiuiſibile, ſed argumentum ex hoc dupliciter deficit. Primò quia obiectum voti obedientiæ non eſt Petrus tantùm, vel Paulus ſuperior, vel etiam Prior tantùm, aut Prouincialis tantùm, aut Generalis, aut tota ſimul collectio ſuperiorum quocumque nomine vocetur, ſed eſt legitimus ſuperior abſolutè, qui poſſit præcipere ſecundum Regulam, ideo ad hoc vt votum obedientiæ maneat etiam formaliter, ſufficit quòd maneat ſuperior aliquis cui ſit obediendum, & qui poſſit præcipere ſecundùm Regulam, qui ſuperior eſt ſummus Pontifex. Cui principaliùs Regulares ſe obligant ex voto. Et hæc ſubiectio non eſt ſolum mediata, ſed immediata. Et licet in profeſſione Papa non nominetur, & ſic profitens mediatè mediatione ſuppoſiti videatur emittere votum Pontifici. Tamen immediatione virtutis prior eſt Papa; quia nec promittitur obedientia Generali, niſi vt eſt miniſter Papæ.

177 Secundò deficit, aliud falſum ſupponendo, ſcilicet quòd exiſtentia & vinculum voti obedientiæ dependeat ab actuali exiſtentia ſuperioris potentis præcipere ſecundùm Regulam, cum tamẽ ſufficiat quòd Religioſus ſemel alicui promiſerit obedientiam ſecundùm Regulam, ne per hoc vinculum voti ceſſet, ſi per accidens contingat profeſſum non habere ſuperiorem, qui illum poſſit ad obſeruantiam compellere. Vnde mortuo vel Priore locali, vel Prouinciali, vel Generali, vel omnibus ſimul & nullo exiſtente actu ſuperiore legitimo in Religione, non tamen ceſſat votum obedientiæ: Et ſi vnus ſolus eſſet in mundo Religioſus maneret voto obedientiæ ligatus, ſicuti manet eodem voto ligatus eiectus ſimpliciter, licet omnes ſuperiores Religionis illum à ſe & Religione eiecerint. Sic etiam ligatus voto obedientiæ eſt Generalis Ord. & tamen Generalis, & præcipuè in Ordin. Præd. & Societatis in quibus Generalis eſt perpetuus non habent ſuperiorem Prælatum, qui illis præcipiat; & ſi arguens dicat, quòd habent ſummum Pontificem, bene dicet, ſed totam vim ſui argumenti deſtruet, & vim voti remanere fatebitur ex eo quòd manet Pontifex, cui Epiſcopus obedire tenetur. Et ſic cum euidens ſit vinculum voti manere in Generali; ſi dicat Generalem non habere ſuperiorem, manet ergo votum, etiam ſi religioſus non habeat ſuperiorem, cui obediat. Si verò dicat Generalem habere ſuperiorem Papam, manet ergo votum obligans etiam Epiſcopum Regularem ad obediendum Papæ, vt Prælato ſui ordinis ſupremo, ſic ergo patet quòd votum obedientiæ manet etiam ſi contingat non manere ſuperiorem, & patet quòd licet votum ſit indiuiſibile, non eſt tamen eius materia indiuiſibilis, nec habet pro materia totam ſimul collectionem ſuperiorum, ſed aliquem illorum, & præcipuè ſupremum, qui ex iuſta cauſa poteſt manente voto abſoluere ſubditum ab omnium inferiorum ſuperiorum obedientia, & ſibi illum immediatè ſubijcere, vnde manent ſoluta omnia in illo argumento repetita.

178 Quintum etiam aſſumit principium euidenter falſum, ſcilicet, quòd Epiſcopus religioſus non ſit membrum ſuæ Religionis. Vnde enim pro-

batur aſſumptum hoc, quod eſt id, de quo vertitur quæſtio? Sicut enim dicimus, quòd religioſus Epiſcopus manet ſubſtantialiter religioſus, ſic dicitur quòd manet ſubſtantialiter membrum illius, ſicut maneret religioſus vnus ſi ſolus omnino remaneret in mundo, & ſicut manet Generalis licet nulli ſuperiori ſit ſubiectus. Sed arguens ſupponens tanquam infallibile & certum id, quod eſt omnino falſum, ſcilicet quòd Epiſcopus Regularis ſit omnino abſolutus à iugo regulæ, aſſumit pro principijs certis ea, in quibus ſaltem æquiualenter tota verſatur quæſtio, & principium petit. Dum ergo aſſumit quòd Epiſcopus religioſus non eſt ſuæ Religionis membrum, aſſertio communis habet oppoſitum pro certo, & vult quòd religioſus Epiſcopus maneat ſubſtantialiter religioſus, & colligatus cum corpore Religionis ſuæ per vinculum votorum, & multi adducunt per veram obligationem ſeruandi Regulam, vbi non ſit diſſona ſtatui Epiſcopi.

179 Et cum dicitur, quòd Regularis Epiſcopus non habet ius viuendi in communi cum alijs, & ex hoc infertur, quòd ſoluitur contractus in profeſſione initus cum religione; hoc certè verum eſt quantùm ad communionem bonorum temporalium, & ad victum, & veſtitum obtinendum ab ordine, & vitam habendam intra clauſtra. Sed vbi infertur, ergo deficit votum obedientiæ, in quo conſiſtit talis contractus; conſequentia manifeſta eſt. Quia alius eſt contractus ille, & aliud votum obedientiæ, & ille voto præſupponitur illius contractus, ſed ex ſuppoſitione, quòd vouens legitimè à vita communi clauſtri non eximatur. Sed deficiente vno effectu, non ſequitur quòd deficiat votum obedientiæ. Et ſic non deficit votum quod non pendet à vita communi intra clauſtra habita, ſed in hoc quòd teneatur quis obedire ſuperiori, à qua obligatione non eximitur quis, eſto non viuat de communi menſa monaſterij. Tum quia Epiſcopus regularis viuit de bonis ſummi Pontificis, qui eſt ſupremus Prælatus. Tum quia votum obedientiæ non eſt conditionatum conditione ſi vouens intra clauſtra vixerit expenſis monaſterij. Tum quia ex hoc tandem non ſequitur, niſi quòd Epiſcopus non habeat actu ſuperiorem ex congregatione; quo dato non ſequitur quòd ceſſet votum obedientiæ.

180 Pariter ſextum argumentum fundatur in hoc, quòd Epiſcopus religioſus eſt abſolutus à regula, quod non eſt verum. Et ex duplici cauſa deficit argumentum. Primò quia non deficit materia obedientiæ, cum non deficiat regula ad quam ſeruandam ex vi voti tenetur, & poteſt à ſummo Pontifice etiam cogi, vt illam ſeruet. Secundò deficit, quia ad hoc vt vinculum voti ſimpliciter ceſſet, non ſufficit quòd deficiat materia voti ad tempus, & de facto, ſed requiritur quòd deficiat ſimpliciter, & de poſſibili; nã ex quo materia per accidens aliquando deficit, ſequitur quòd voti obligatio ſuſpendatur pro interim, ea tamen ſimpliciter manente vt liget pro tempore, pro quo contingat materiam non deficere: Modò nonne poteſt Epiſcopus vel liberè, vel coactè redire ad religionem? Eſto igitur deficeret materia voti actu & per accidens, dum Epiſcopus manet extra clauſtra, non deficit de poſſibili. Et Epiſcopus religioſus ſi redeat ad religionem, nunquid tenetur de nouo, & iterum profiteri? Minimè quidem. Albertus Magnus dimiſſo Præſulatu Ratisbonenſi rediit ad Ordinem ſuum Prædicatorum, vt habetur in hiſtor. Ord. eiuſdẽ neque tamẽ iterum profeſſus fuit, cum tamen hoc fuiſſet neceſſarium, ſi priora vota fuiſſent totaliter ablata. Quod verò dicitur in argumento quia ſcilicet regula eſt indiuiſibilis, & non ceſſat eius obligatio, niſi ceſſet in totum, manifeſtè falſum eſt, cum quotidie etiam à Prælatis regularibus eximantur religioſi ad obſeruantiã huius vel illius partis regulæ, quæ maximam latitudinem & diuiſibilitatem compatitur, in hoc indiuiſibili manente, vt religioſus ſub ſuperioris directione hoc vel illud obſeruet, aut non obſeruet, iuxta regulæ permiſſionem.

181 Septimum argumentum ex conſideratis circa conſtit. Vrbani Octaui ſoluitur clarè, & fuit ſolutum à D. Thom. hic ad ſecundum. Per profeſſionem enim extinguuntur vota ſimplicia emiſſa in ſeculo, quia votum profeſſionis ad illa ſe habet vt commune illa omnia continens eminenter; ſed non ſic ſe habet votum Epiſcopi (cum neque omnes concedant Epiſcopum votum emittere in ſui conſecratione) ſed ſe habet tanquam forma ad diſpoſitionem, ideo eadem non eſt ratio. Et quod dicebatur Eccleſiam non approbare profeſſionem niſi ſub ea conditione, vt religioſus à profeſſionis voto abſoluatur, ſi fiat Epiſcopus, dicitur, ſed non probatur, & aduerſatur decretis S. Innocentij Primi, & Vrb. VIII. ſupra ponderatis. Et parùm iuuat dicere quòd S. Innocentius non loquitur de tranſitu ad Epiſcopatum, quia ratio eius militat etiam in Epiſcopatu, quoniam non decet vt religioſus ex quo tranſit ad altiorem gradum retrocedat & dimittat prius propoſitum, & obſeruare deſinat, quæ intuitu ſuæ ſalutis in monaſterio ſeruare conſueuit.

182 Reiecta ergo præfata ſententia conſiderandum remanet D. Th. dicere obligationem voti obedientiæ manere in Epiſcopo virtualiter: quod videtur habere difficultatẽ, quia cum religioſus teneatur obedire Papæ, vt proprio Prælato, & Generaliſſimo Religionum omnium, videtur, quòd obligatio voti obedientiæ remaneat formaliter, quia religioſus Epiſcopus habet Superiorem, cui ex voto obedientiæ obedire tenetur. Epiſcopum verò religioſum teneri obedire Papæ nedum ratione iuramenti, quòd præſtat in ſuſceptione Epiſcopatus, ſed etiam ratione voti tenent *D. Bonau. Ricchar. Soto, Petrus Ledeſ. Sà, Valentia, Vaſquez loc. ſup. citat.* & ampliùs *Suarez tom. 2. de relig. tract. de voto lib. 6. c. 7. num. 10. Henriq. Tambur. Card. de Lugo lib. 10. de Sacram. cap. 33. in fine Palaus tom. 3. tract. 16. diſp. 4. p. 24. num. 2. Aragon. 22. quæſt. 88. a. 11. Palat. 4. d. 38. diſp. 1. Sanchez dict. lib. 6. c. 6. num. 3. Barthol. à S. Fauſto lib. 7. q. 21. Lezana dict. cap. 17. num. 3. & 4. Barboſa loc. cit. num. 12. Lucarin. de Epiſ. Regul. cap. 2. num. 189.* Et ratio hoc dictat, quia cum Pontifex ſit ſummus Prælatus confirmator Religionũ, cui omnes Prælati religioſorum obedire tenentur, dum promittitur obedientia Prælatis, ſimul promittitur Papæ cui omnes Prælati ſunt ſubiecti, & cuius principaliter ſunt ſtatuta regulæ, ſecundùm quam religioſus profitetur viuere. Aduertit verò *Sanchez, Sotum, Sà, & Petrum Ledeſ.* minus benè locutos fuiſſe dicentes mutari materiam obedientiæ

Præla-

Prælatis debitæ in obedientiam Papæ, & meliùs locutos, *Vaſq. Valent. Arag. Palac.* qui aſſerunt religioſum Epiſcopum non liberari à voto obedientiæ reſpectu Pontificis. quia obligatio hæc non incipit cum religioſus aſſumitur ad Epiſcopatum, ſed cum Religioſus primò profitetur, neque ex officio Epiſcopatus ab ea liberatur. Vnde nec benè dixit *Leſs. lib. 2. cap. 40. num. 142. apud Lucar. vbi ſup.* quòd ſcilicet in Epiſcopo Regulari non deſinit votum obedientiæ, quia ipſius tacito conſenſu mutatur in obedientiam conuenientem tali ſtatui. Quia ſi hoc eſſet verum, iam votum obedientiæ deſineret, & aliud nouum ſuperueniret. Quod non dicitur cum fundamento, & dicendum eſt, votum obedientiæ non tolli ex tranſitu ad Epiſcopatum, ſed durare, & quidem etiam formaliter, vt præfati DD. docent. *Tambur. etiam tom. 3. diſp. 3. q. 9. n. 10.* Ait manere votum, non quia vt vult *Sotus l. vlt. de iuſt. q. vlt. art. vlt.* Pontifex ſit omnium Religioſorum ſupremus Prælatus: ſed ſtatim quod impugnauit, approbat, affirmans Religioſum ex vi voti obedientiæ teneri obedire Papæ, quod eſt Papam eſſe religioſi Prælatum. Nihilominùs D.Th. dixit obligationem hanc manere virtualiter, quia hoc ſolum eſt verum in eo Religioſo, qui aſſumitur ad Pontificatum ſupremum.

183 Nam & religioſum ſummum Pontificem eſſe ligatum vinculo voti obedientiæ, docent expreſsè *Aragon. & Sanchez loc. cit.* & meritò, nàm viget eadem ratio. Nam huius voti obligatio perfectionis eſt, & reſpicit Superiorem veluti ſub conditione ſi adſit, cum per accidens ſit reſpectu talis perſonæ, quòd non habeat Superiorem, qui intantùm in ijs, qui non impediunt officium Pontificatus tenetur ſeruare ſtatuta regulæ ſuis Superioribus obediendo, ſi quos habet. Nec valet dicere, quòd Papa ſecum diſpenſet in tali voto, quia cum ſtatus Religioſus, non repugnet Pontificatui per ſe præcisè non eſt capax diſpenſationis ex iſta cauſa. Bene ergo docet D. Thom. quòd in religioſo Epiſcopo manet obligatio voti virtualiter, quia hoc ſolum ſufficit ad hoc, vt maneat votum, quod alio modo non poteſt manere in religioſo ſummo Pontifice. Et ſic votum formaliter manet licet ſit ſuſpenſum quantùm ad vſum reſpectu Prælatorum Regularium, & non maneat obligatio eius niſi virtualiter reſpectu eorum, per accidens verò contigit, vt aliquis Superiorem non habeat, cui ſecundùm regulam obediat. Hoc enim, vt ſupra dicebatur ex effectu declaratur. Nam ſi Epiſcopus renunciato Epiſcopatu rediret ad clauſtrum, ſicut fecit B. Albertus Magnus ex vi voti obedientiæ priùs emiſſi, vt magis infra explico, teneretur obedire Superioribus Ordinis ſecundùm regulam præcipientibus. Et hoc idem dicitur de ſummo Pontifice Religioſo, ſi renunciato Pontificatu ad ſuum Ordinem rediret, vt fecit Cæleſtinus V. Et hoc explicatur ex diſcrimine, quod eſt inter tranſeuntem ad alium Ordinem, & ad Epiſcopatum. Quia in illo votum obedientiæ commutatur, & loco obligationis obedientiæ reſpectu Prælatorum Prioris Ordinis, quæ ceſſat, ſuccedit obedientia Prælatorum alterius Ordinis, ſed in Epiſcopo religioſo votum obedientiæ, idem manet virtum reſpectu Pontificis, & veluti ſuſpenſum reſpectu Prælatorum Regularium, vt patet ex *D. Th.* hic ad ſecundum.

184 Colligunt verò DD. ſummum Pontificem poſſe præcipere Epiſcopis religioſis quidquid eſt ſecundùm regulam, non verò poſſe ex hac parte, & ex vi voti obedientiæ præcipere illis, quod non eſt ſecundùm regulam. Quod expreſsè docuerunt *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8 l. 3. cap. 17. num. 4. & Sanchez loco cit. num. 5. & Palaus d. p. 24. num. 2.* & alij communiter. Et bene *Suarez* aduertit contingere poſſe, vt aliquid ſit ſecundùm regulam reſpectu talis perſonæ, quod non erit tale reſpectu aliarum perſonarum; ideo omne illud poteſt Pontifex præcipere ex vi voti obedientiæ Epiſcopo religioſo, quod in ipſo eſt moraliter conducens in tali ſtatu ad ſpiritualem ſalutem illius, atque ad eiuſdem perfectionem.

185 Deducit etiam *Sanchez num. 4.* Pontificem ex hoc capite poſſe reducere religioſum Epiſcopū ad Ordinem regularem. Quod eſt verum nedum ſuppoſito, quòd adſit cauſa ſufficiens, vt priuetur Epiſcopatu; Cum aliàs Epiſcopatus de ſui natura ſit perpetuus, vt ſupra probatum eſt. Sed etiam quia ipſo manente Epiſcopo poſſet Pontifex velle, vt ille non eſſet exemptus ab obedientia huius, vel alterius Superioris. Imò & poſſet eum ſubijcere alicui non Religioſo ſui Ordinis, qui tanquam Vicarius Papæ, vt ſupremi Prælati religionis ipſius, haberet ſuper talem Epiſcopum ſuperioritatem.

186 Econtra verò religioſus Epiſcopus, iam à ſui Ordinis Prælatorum obedientia exemptus, non poteſt ſe iterum illorum obedientiæ ſubijcere, & illis obedientiam promittere. Quamuis enim hoc votum (quatenus tamen eſt purum votum obedientiæ) ex natura rei non ſit impoſſibile, vt docent *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 6. c. 9. num. 3. & Lucer. vbi ſup. num. 193.* tamen ad minus hoc eſt contra ius Eccleſiaſticum, cum Epiſcopi ſoli Papæ immediatè ſubijciantur, & ſic deceat dignitatem Epiſcopalem, nec poſſit Epiſcopus huic prærogatiuæ renunciare, quæ dignitati, non ſibi conceſſa eſt.

187 Sed forſan interrogabit aliquis, an in Prælato religioſo ſit duplex peccatum non obediens Papæ; videri poſſet ita dicendum eſſe ex eo quod talis inobedientia ſit contra duplex præceptum, obediendi Papæ, vt Papæ, & vt Prælato. Sed bene reſpondet *Ledeſma de ſtat. Epiſc. concl. 25. dub. 1. §. la razon es*, quod eſt vnum peccatum, quia niſi Papa ſe explicet non cenſetur præcipere, vt Prælatus, nec Religioſus ad leges Canonicas tenetur ex vi voti.

188 Ex his autem magis probatur, quod ſupra dictum eſt, nimirum religioſum Epiſcopum non ex decentia, ſed ex virtutis obligatione teneri ad ſeruanda ſtatuta Religionis, quæ non dedecent officium Pontificale. Et ratio eſt manifeſta. Nam obligatio, quam habet Religioſus ad obſeruantiam ſtatutorum eſt ex voto obedientiæ, quia in ſui profeſſione promiſit vel ea ſeruare, vel ſecundùm illa viuere. Et licet hæc obligatio non ſit ſemper ad culpam mortalem, immò in religione Prædicatorum non ſit ad aliquam culpam, niſi vbi præcipitur aliquid ſub pœna excommunicationis, vel in virtute ſanctæ obedientiæ, quia nec emittens votum obedientiæ aliam obligationem intendit niſi viuere ſecundùm regulam,

vel

vel regulam obſeruare ſecundùm obligationem, quam regula inducit, nihilominùs obligatio iſta, qualiſcumque illa ſit eſt obligatio voti, de ſe perpetua, & de iure diuino, ſuper quam reſpectu eorum, quæ non dedecent Epiſcopale officium, non cadit diſpenſatio, niſi ex iuſta cauſa. Et DD. qui cenſent obligationem ad ſtatuta Religionis extingui, vel ſuſpendi per aſſumptionem Religioſi ad Epiſcopatum, & manere ſolùm ſecundùm quandam decentiam, & ex alia parte ducent manere vinculum voti obedientiæ, quia non eſt iuſta cauſa diſpenſandi in illo, non loquuntur conſequenter; quia ſi manet votum obedientiæ, manet obligatio ad ſtatuta, quæ non repugnant Epiſcopatui, quia hæc obligatio eſt obligatio voti obedientiæ. Præterea quomodo manet votum obedientiæ, ſi non manet eius obligatio in ordine ad materiam ad quam priùs obligabat? Dicere autem, quòd hæc obligatio virtualiter manet, quia ſi Pontifex præcipiat religioſo Epiſcopo obſeruantiam regulæ, ipſe tenetur obedire, non ſatisfacit. Tum primò, quia nulla eſt ratio vnde dicatur, quòd hæc obligatio non maneat formaliter, cum formalis, & actualis obligatio ad huiuſmodi ſtatuta non dedeceat Epiſcopum. Non enim dedecet, quia ſit obligatio voti, quia immò voti obligatio conuenit Epiſcopatui. Nec quòd ſit obligatio ad talem materiam, quia neque obſeruatio horum ſtatutorum, vt ſupponitur repugnat officio Epiſcopi; non ergo eſt ratio iuſta vnde hæc obligatio dicatur extingui formaliter, & manere ſolùm in potentia, vel virtualiter. Et certè multò magis difficile erit ſaluare, quòd in religioſo Papa maneat votum obedientiæ, ſi cum non habeat ſuperiorem cui obediat, non habeat etiam aliquid ad quòd actu ex vi voti teneatur.

189 Sed alia ratione hoc idem probatur. Nam ſtatuta religionum, non ſunt ſolùm ſtatuta Prælatorum ordinis, aut ſtatuta communitatis religioſæ, ſed principaliter ſunt ſtatuta Papæ, qui illa confirmat, & rata habet, & qui eſt ſupremus religionum generaliſſimus, in cuius virtute illa ſtatuta conduntur, & in tantùm vigent in quantùm ipſe illa rata habet, & non reuocat. igitur cum religioſus Epiſcopus non eximatur ab obedientia Papæ, neque cum eo diſpenſetur niſi quia eximitur à iuriſdictione prælatorum, ſimul cum eo diſpenſatur quidem ſuper ſtatutis regulæ vt ſunt ſtatuta Prælatorum, vel ſuperiorum ordinis; non verò vt ſunt ſtatuta Papæ, & vt ſunt ea, quorum obſeruantiam religioſus Papæ promiſit. Quod enim Epiſcopus maneat diſpenſatus ſuper obſeruantiâ illorum ſtatutorum, quæ Epiſcopali officio repugnant, hoc ex natura rei ſequitur, quia non poſſunt ſimul obſeruari repugnantia & ſimul incompoſſibilia, & ideo Papa præcipiente officium Epiſcopatus, ex natura rei manet Epiſcopus diſpenſatus ſuper obſeruantia regulari incompoſſibili cum officio Epiſcopali: ſed vnde colligitur quòd Pontifex diſpenſet Epiſcopum ſuper lege ſua quatenus ſua, & reſpectu eorum, quæ decent Epiſcopum? Hoc enim ex natura rei non habetur, quia obſeruantia horum nedum non repugnat, ſed valde decet Epiſcopum; Quod verò Pontifex ex ſuperabundanti diſpenſet, demonſtrandum remanet, quia nec apparet vnde hoc affirmetur, nec adeſt huius diſpenſationis iuſta cauſa. Vnde neque apparet ratio, vnde dicatur religioſum Epiſcopum non teneri ad obſeruantiam regulæ prout non impedit, vel non dedecet Epiſcopum.

SVMMARIVM.

1 *Quod in Epiſcopo Regulari non maneat votum paupertatis aliquorum opinio. num. 190. 191. & 192.*
2 *Certum eſt manere in Epiſcopo votum paupertatis. num. 193. 196.*
3 *Adminiſtratio & dominium propria diſtinguuntur num. 194.*
4 *Epiſc. Regular. habet adminiſtrationem non dominium. num. 195.*
5 *Cap. ſtatutum, 18. q. 1. num. 196. 197.*
6 *Epiſcopus Monachus eſt velut hæres, non vero eſt ſimpliciter hæres. num. 196.*
7 *Epiſcopus Religioſus hæreditate &c. poteſt acquirere. num. 298.*
8 *Eccleſia dominium ſibi vſum acquirit. num. 199. & 207.*
9 *Eccleſia acquiruntur etiam ante relicta, ſi monaſterium eorum poſſeſſionem non adiuit. nu. 200.*
10 *Empta ab Epiſcopo Regulari non ſemper acquiruntur Eccleſiæ. num. 201.*
11 *Epiſcopus Regularis poteſt donare grauando donatum onere ſubſtitutionis. num. 201.*
12 *Non poteſt hæreditatem repudiare. nu. 202.*
13 *Eccleſia agit, ſi Epiſcopus negligat adire hæreditatem. num. 203.*
14 *Epiſcopus hæreditatem adire cenſetur, ſi exigat creditum; nec iuuat proteſtatio in contrarium. num. 204.*
15 *Inſtitutio Epiſcopi Regul. in hæredem tanquam perſonam laicam non ſuſtinetur. nu. 205.*
16 *Epiſcopus Regularis habet regreſſũ ad bona renunciata nulli acquiſita. nu. 206.*
17 *Quæ Epiſcopus Religioſus in re acquiſiuit ante Epiſcopatum manent monaſterio. nu. 208.*
18 *Non tamen ſi monaſterium non adiuit poſſeſſionem illorum. nu. 208.*
19 *Omnia ante Epiſcopatum acquiſita remanent Monaſterio. num. 209.*
20 *Cenſus in futurum pendentes ſpectant ad Eccleſiam. num. 210.*
21 *Epiſcopus res paruas poteſt ſibi ex præſumpta licentia retinere. nu. 211.*
22 *In arbitrio Superioris eſt ex cauſa iuſta permittere quod Epiſcopus aliqua retineat. nu. 211.*
23 *Poteſt Prælatus Epiſcopo a ſe acquiſita commodare ad tempus, vel ad vitam, ſed in hoc magna cautela eſt neceſſaria. nu. 212.*
24 *Qualiter codices a ſe conſcriptos Epiſcopus retinebit. nu. 213.*
25 *Nihil inuita Religione ex ijs, quæ ad eius vſum conceſſa erant, poteſt Epiſcopus retinere. num. 214.*
26 *Statutum Clem. IV. pro Ordin. Prædicatorum, vt Epiſcopi, ſibi bona Religionis non retineant. num. 215.*
27 *Statutum Clemen. IV. naturalem legem continet num. 216.*
28 *Chartula, & parui ſermones retineri poſſunt non vero alia. num. 217.*

29 *Superiores Epiſcopis poſſunt de conſenſu Conuentus concedere vſum ad certum tempus. nu.218.*

30 *Immobilia, vel mobilia pratioſa non alienantur ſine iuris ſolemnitate. num.218.*

31 *Statutum Clem.IV. non eſt priuilegium, ſed lex pœnalis. num.219.*

32 *Epiſcopi aliorum Ordinum illi pœna non ſubijciuntur, num.219.*

33 *Suſpenſio lata in eo ſtatuto eſt lata ſententia, ſed non reſeruata. nu.220.*

34 *Epiſcopus Regularis tam plenã adminiſtrationem habet redituum, quam habet Epiſc. ſecularis. num.221.*

35 *Epiſc. ex parce viuendo acquiſitis poteſt diſponere, ſed hoc in Regulari Epiſc. non admittitur. numer. 222.*

36 *Expendens fructus in vſus illicitos non peccat contra iuſtitiam. nu.223.*

37 *Ex fructibus poteſt pro ſua Religione emere ſtabilia. num.224.*

38 *Poteſt pro futuris neceſſitatibus redditus conſeruare. num.225.*

39 *Ampla facultas adminiſtrandi ſtat cum voto paupertatis. num.126.*

40 *Ex vi voti paupertatis grauiter peccat Epiſcop. vtens nimis pratioſa ſupellectili, &c. nu.227.*

41 *Epiſcopus bona Eccleſiaſtica expendẽs in vſus turpes debet hanc circumſtantiam confiteri, nu.228.*

42 *Epiſcopus ſecularis de patrimonialibus non de Eccleſiaſticis poteſt teſtari. nu.229.*

43 *Epiſcopus Regularis teſtari non poteſt. nu.229.*

44 *Qua & qualis licentia valeat, & ſit neceſſaria ad teſtandum. nu.229.*

45 *Habens licentiam teſtandi, ſi moritur inteſtatus bona eius perueniunt ad ſuam Eccleſiam, vel ad Cameram Apoſt. nu. 230.*

46 *Non eſt neceſſe quod in licentia teſtandi exprimatur cauſa. num.230.*

47 *Epiſcopus non poteſt donare cauſa mortis. nu.231.*

48 *Donatio facta ab Epiſcopo reſeruato vſu fructu eſt nulla. nu.232.*

49 *Donatio, quæ ſit non tradita poſſeſſione, cenſetur facta cauſa mortis. nu.232. 233.*

50 *Infirmus eſt laborans qualibet febricula, & præſumitur infirmus ex infirmitate, qua laborabat moriturum eſſe. nu.234.*

51 *Non eſt donatio in infirmitate, ſi infirmus poſt conſequitur ſanitatem. nu.235.*

52 *Donatio facta in infirmitate, ex qua infirmus decedat, cenſetur cauſa mortis. nu.236.*

53 *Infirmus ſine fraude moderate ad cauſam piam donare poteſt, non vero immoderate; & quæ ſit donatio immoderata? nu.237.*

54 *Non tamen poteſt teſtari, nu.237.*

55 *Valet donatio ſi fiat per 40. dies ante mortem. numer. 238.*

56 *Donatio remuneratoria, & debita valet facta tempore infirmitatis, nu.239.*

57 *Valet datum pro adimplendo voto. nu. 240.*

58 *Ex conſuetudine Epiſc. poteſt teſtari. nu.241.*

59 *Conſuetudine poteſt præſcribi conſuetudo teſtandi etiam ad vſus profanos. nu.242.243.*

60 *Conſuetudo teſtandi, non adeſt reſpectu Epiſcoporum. num.244.*

61 *Conſuetudine teſtandi vteretur etiam Epiſc. Regular. num.244.*

62 *Quæ ſint, de quibus Epiſcop. non poteſt teſtari. num.245.*

63 *De rebus ſacris ad Dei cultum deputatis, & apud eos tempore mortis inuentis teſtari non poſſunt, nu.245.*

64 *Habens licentiam teſtandi ſi decedat inteſtatus, bona eius ad Eccleſiam perueniunt, vel ad Cameram: quod præcipuè eſt verum in Epiſc. Regular num.246.*

65 *Quæ ſint, quæ ſpectant ad ſpolium Cameræ Apoſtol. nu.247.*

66 *Licentiam teſtandi, & exemptionem à ſpolio habent Incolæ, & Curiales Romani. nu.248.*

67 *Iuri communi derogatum in Hiſp & Italia, in quibus viget lex ſpoliorum, nu.249.*

68 *Cameræ acquirunt Titulares Epiſcopi, nu.250.*

69 *Eccleſiæ acquirunt, qui renunciarunt Epiſcopatui, num.250.*

70 *Epiſcopus rediens ad clauſtra acquirit Monaſterio. num.250.*

71 *Epiſcopus Regularis tranſlatus relinquit Eccleſiæ, à qua recedit, quæ acquiſiuit cum eſſet eius Epiſcopus. nu 251.*

72 *Quod dictum eſt de Epiſcop. verificatur in Card. num.252.*

73 *Pontifex Religioſus poteſt teſtari, & donare, numer. 252.*

74 *Pontifex poteſt teſtamentum Epiſcopi Religioſi irritare. num.253.*

75 *Confirmationes ſecundi argumenti diluuntur, numer. 254.*

76 *Epiſcopus etiam Regularis, ſi abutatur bonis ſuæ menſæ non tenetur ad reſtitutionem. nu.255.*

77 *Epiſcopus Religioſus abutendo bonis ſuæ menſæ non peccat directè contra votum paupertatis, numer. 255.*

78 *Si daretur Epiſcopo expreſſa licentia abutendi bonis temporalibus ad vſus turpes, licentia eſſet valida, ad hoc vt abuſus non eſſet iniuſtus, licet non ad hoc vt eſſet licitus. nu.256.*

79 *Ex eo quod Pontifex non obligat ex iuſtitia Epiſcopos ad non abutendam bonis ſuarum menſarum, nec peccat, nec eſt occaſio peccandi, cum immo ad non abuſum alijs legibus ſufficientiſſime obliget. nu.256.*

80 *Item ex eo quod Pontifex pro Epiſcopis Regularibus leuius reddat votum paupertatis quantum ad hoc, quod dat eis vniuerſalem adminiſtrandi bona, nec peccat, nec eſt occaſio peccandi, quia imo per alias leges prohibet talem abuſum. nn.256.*

An in Religioſo Epiſcopo maneat votum paupertatis.

190 PRæter illos DD. quos inſpectione ſuperiori retuli affirmantes in Epiſcopo Regul. nõ manere votum paupertatis, hanc eandem ſententiam tenuerunt *Sotus lib.7. de iuſt. q.4. a.2. ad vlt. & lib.10. q. vlt. a. vl. Vaſquez p.2. diſp.165. cap.8. nu.91. & num.104. & de reddit. cap.3. num.27. Gratian. regul.320. num.4. Alphonſ. de Leon. de off. confeſſ p.1. reſ. 11. num.178. Marquez de orig. Erem. Aug. cap.6. §.4. & 5. Tamburin de iure Abb. tom.3. diſp.3. q.9. num.1. Cæleſt. in compend. Theol. Moralis trac.6. cap.7. verſ. vlt.*

vlt. & probabilem putant *Villalobos. tam.*5. *tr.*35. *diff.*40.*num.*6 Sanchez *in decal.l,*6.*c.*6.*num.*3. *Baſſaus v.religio p.num.*8.*Diana p.*3.*trac.*2. *reſol.*50. *& p.*5. *trac.*8. *reſol.*31. *& p.*12. *de conſecr.Epiſ.reſol.*104. Et eidem ſententiæ ſine formidine, & quia omnino illam veram cenſet, adhæret *Paſqualig.dec.*267.*n.*4. Ad tria autem capita eius fundamenta reducuntur. Primò enim fundatur in ſæpe examinato *cap. ſtatutum* 18 *q.*1. Circa quòd ponderantur illa verba *legitimus hæres, & ſibi vindicandi*. Nam eſſe hæredem dicit ius proprium ad hæreditatem, & ſibi vindicari dicit capacitatem acquirendi dominium: ly enim *ſibi* ſtat intranſitiuè, ius autem & capacitas dominij non ſtant cum voto paupertatis. Confirm. nam de monacho non poteſt dici, quòd ſit legitimus hæres, dicitur verò de Epiſcopo, vnde oportet, quod ab eo ſit abſolutum impedimentum voti, ob quod de monacho id non poterat affirmari. Nec obſtat illa dictio *velut*, nam eſt expreſſiua legitimitatis, non verò diminutiua, ſicut & in Euangelio *Io: p. ibi. Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti &c.* Deinde ponderantur illa verba, *ſecundùm ſacros canones, quidquid acquirere potuit reſtituat altari*. Illud enim *reſtituere altari* importat, quòd priùs quidquid acquirit, faciat ſibi proprium, & hoc deinceps ſecundùm ſacros canones debet altari reſtituere. Quòd ſi non ſolueretur votum paupertatis ex natura rei, quæ acquirit eſſent Eccleſiæ; vnde non opus eſſet, vt id per ſacros Canones ſanciretur.

191 Secundò idem probatur, quia fructus menſæ Epiſcopalis eodem modo adiudicantur Epiſcopo ſeculari, & Regulari, & vterque plenè habet facultatem de eis diſponendi; igitur vterque eodem modo eſt eorum dominus. Nam dominium eſt facultas vtendi, & diſponendi de re ad ſui beneplacitum ſine alterius iniuria. Confirmatur primò, quia Epiſcopus vt Eccleſiæ ſponſus communicat cum ea in dominio. Secundò. Nam Epiſcopus ſecularis eo acquirit dominium bonorum Eccleſiaſticorum, quia fit Epiſcopus, & quia ius dominij ad talia bona eſt intrinſecum titulo Epiſcopatus. Tertiò Eccleſia ſecundùm ſe non eſt capax dominij, cum dominium ſit ſolùm creaturæ rationalis, igitur dominium non eſt apud Eccleſiam niſi ratione illorum, qui ſunt capaces dominij, atque adeo ratione Epiſcopi; igitur Epiſcopus dominij debet eſſe capax. Quartò, quia implicat eſſe plenam adminiſtrationem ſine dominio, quia facultas amplè diſponendi de re aliqua ſine alterius iniuria eſt dominium. Quintò, quia Religioſus Religionis incapacis acquirendi ſi fiat Epiſcopus, recuperat ius ſuccedendi, ergo etiam recuperat capacitatem dominij, ſequitur enim conditionem ſuæ Eccleſiæ. Sextò non minùs effectus voti eſt incapacitas dominij, quàm abdicatio facultatis ſuccedendi in hæreditate, ſi igitur ius ſuccedendi non extinguitur per votum irrecuperabiliter; ita nec ius dominij. Septimò tandem, quia in Epiſcopo ceſſat finis voti paupertatis; ideo enim Religioſi vouent paupertatem, vt liberi à cura temporalium diuinis vacent; Epiſcopis verò obeſſet, ſi priuarentur cura rerum temporalium, ideo in illis votum paupertatis inutile eſſet.

192 Tertiò autem ad idem arguitur; quia ſi Epiſcopi Regulares non eſſent domini reddituum ſuarum Eccleſiarum, ſequeretur quòd vtentes eis ad profana peccarent contra iuſtitiam, & tenerentur ad reſtitutionem. Quod nimis durum eſt, & contra Eccleſiæ praxim. Sed & hæc motiua æquiuocatione plena, & naturam dominij, & voti paupertatis non attingentia non valent, vt liceat ab oppoſita communiſſima ſententia diſcedere.

193 Dicitur igitur omninò certum eſſe, quòd in *Epiſcopo Regulari* manet votum paupertatis. Hanc concluſionem cùm D. Th. præter *Sotum*, *Vaſquez*, & *Tambur.* tenent omnes DD. in ſuperiori difficultate citati, & docentes Epiſc. Religioſum, nõ abſolui à voto obedientiæ, & præter illos *Graff. par.*2.*l.*3.*cap.*19.*num.*87. *Taner.* 22.*diſp.*5.*q.*4.*dub.*6. *Sanctarel.de Apoſ.cap.*16.*d.*3.*num.*20. *Cened.de Paupert.Relig.dub.*43. *Gloſſ in cap. quorumdam v. mendicantium de elect.in* 6. *& cap.ſtatutum v. legitimus.* 18.*q.*1. *& cap. Quia tua, ver.ſenſum.* 15. *q.*1. *& cap. de Monachis, v.diſcedere.* 16.*q.*1. *Io: Andr. cap.*1. *n.*6. *de teſtam. Anchar.cap. Cum olim el* 5. *n.*8. *de Priuilegijs. Henric. cap.final. n.*10. *de pecul.Cler. Francus in rubr.de teſtam.n.*75. *in* 6. *Turrecrem.cap. Non dicatis.* 12.*q.*1. *a.*1. *num.* 2. *Paulus authen. licentiam num.*3. *C.de Epiſc. & Cler. Iaſon authen. ingreſſi num.*15. *de ſacroſ.Eccleſ. Gamb.authen.legati lib.*6.*nu* 255.10.13. *tract.p.*2. *Tapia auth. ingreſſi verb.ſua cap.*6.*num.*85. *C.de ſacroſ. Eccleſ. & verb. Ideoque, nec de bis cap. vnico num.*32. *C. eodem. Fuluius Pacian. conſ.*132. *num.*35. *&* 37. *volum.*1. *Sarmien.de reddit.p.*1.*cap.*1. *num.*10. *& in defenſ.eiuſd.q.p.monit.*11. *num.*2. *&* 3. *Molina de primog.l.*1.*cap.*10.*num.*28. *Cucus Inſtit l.*1. *num.*158. *Binius conſ.*6.*num.*7. *vol.*1. *Angel. de meliorat.l.*2.*gloſſ.*3.*num.*14. *edit.*2. *Rota deciſ.*109. *coram Greg.XV. & dec.*87. *&* 111. *par.*4. *tom.* 2. *recent. Alzed.p.*1.*de prac. Epiſc.dignit.cap.*5.*num.*93. *Manfred. de Card.dec.*154. *Nauar.com.*1.*de Regul.num.*31. *& com.*2.*num.*17. *Barboſa de off.Epiſc. all.* 114. *num.*29. *& voto* 101. Et hanc veritatem verbo, & factis docuerunt omnes ſancti Epiſcopi ex Religionibus aſſumpti, & præcipuè S. Thomas de Villa Noua, qui vt habetur .2.*cap.*2. vitæ eius, cuidam dixit. *Io ſon Frate, che hò profeſſato pouertà, & fuori di quello di cui hò neceſſità per il mio ſoſtentamento, tutto il reſto è de poueri.*

194 Hanc verò concluſionem probant ea, quibus ſupra probatum fuit Epiſcopum religioſum manere ſubſtantialiter religioſum, & ligatum votis obedientiæ. Et pro eius confirmatione diſtinguenda eſt nominis æquiuocatio. Nam dominium duplex eſt, aliud ſcilicet impropriè & communiter dictum, & quod eſt idem quòd libera facultas aliquid adminiſtrandi ſoluta à lege iuſtitiæ commutatiuæ, & aliud propriè dictum, quod importat facultatem diſponendi de re nomine proprio, & independenter à licentia, & permiſſione cuiuſcumque ſuperioris. Diſtingui enim adminiſtrationem plenam & liberam à dominio conſtat ex eo, quòd *Nauar.* & quàm plures DD. recenſiti artic. ſuper. admittunt Epiſcopos etiam ſeculares eſſe adminiſtratores fructuum Eccleſiaſticorum, & tamen nolunt eos eſſe dominos. Sed quia prædicti DD. non admittunt in Epiſcopis ſecularibus adminiſtrationem liberam à lege iuſtitiæ commutatiuæ, magis data diſtinctio declaratur exemplo. Sit teſtator qui relinquat Titio facultatem quot annis diſtribuendi pauperibus decem millia ſcutorum pro ſuo arbi-

trio

trio pauperes eligendo, & eum expreſſa declaratione, quòd non intendit obligare Titium ex iuſtitia, & quòd non vult, vt ſi contingat eum abuti illa pecunia teneatur ad aliquam reſtitutionē, vel pauperibus,vel ſibi,aut ſuis hæredibus, aut alicui alteri,& cum expreſſa declaratione quód Titius habeat dictam facultatem dependentet à voluntate ipſius teſtatoris, vel hæredis, qui poſſit eam vel limitare, vel etiam tollere,& ei cui voluerit concedere. In hoc caſu Titius eſſet adminiſtrator illorum 10. millium ſcutorum, cum pleniſſima facultate,& ita quòd, ſi illa pecunia abuteretur,nihil teneretur reſtituere, & non eſſet iniuſtus. Et non eſſet tamen dominus, nedum quia ſaltem ex lege fidelitatis teneretur illa ſcuta in pauperes diſtribuere, ſed quia illa non diſtribueret nomine proprio, ſed alieno, & illa ſcuta ſemper eſſent in bonis teſtatoris, aut hæredis, & Titio ſolùm competeret diſtributio facienda nomine teſtatoria.Et eò magis, quòd in hac eadem diſtributione dependeret perpetuò à licentia domini, ſcilicet teſtatoria, aut hæredis, qui amplam facultatem illam poſſet,vel tollere, vel limitare, ſi ſibi videretur, licet de facto eam illi in ſua amplitudine relinqueret.

195 Talis verò eſt facultas,quam habent Epiſcopi regulares diſponendi de ſuarum menſarum bonis, ampliſſima quidem quia ſolura à lege iuſtitiæ commutatiuæ, & in hoc conuenit Epiſcopus regularis cum ſeculari. Sed in Epiſcopo regulari manet illa dominij incapacitas, & dependentia illa eſſentialis à voto paupertatis, per quam Religioſus pauper in vſu dependet à licentia ſui Prælati. Et licet Pontifex talibus Epiſcopis de facto ampliſſimam licentiam concedat; quoniam putat non conuenire gubernio Eccleſiæ, quòd Epiſcopus toties quoties ſibi conuenit vti re temporali, erat licentiam,vel à Pontifice, vel ab alio, & ideo Epiſcopia ampliſſima facultas datur diſponendi & adminiſtrandi bona temporalia, non tamen tollitur illa dependentia à licentia ſuperioris; vnde Papa vt religioſorum Prælatus poſſet, ſi vellet, hanc ampliſſimam facultatem reſtringere, & immò tollere conſtituendo v.g. Aeconomum,qui Epiſcopo præſtitis ſufficienter, & decenter alimentis, de alijs ad voluntatem Papæ diſponeret. Et ſic Epiſcopus vt pauper religioſus viueret, non habens niſi alimentorum vſum, quæ de manu ſuperioris reciperet. Dependentiam igitur hanc per quam fit,vt Epiſcopus non diſponat de redditibus menſæ ſuæ,niſi vt de re aliena, & dependenter à licentia Prælati ſui,non deponit Epiſcopus regularis,& ideo manet ligatus vinculo voti paupertatis, cuius eſſentia eſt non habere proprium, ſeu non diſponere de rebus titulo proprietatis. *cap. nec dicatis* 12. *q.* 1.

196 Probatur ergo aſſertio quia cum ad officium Epiſcopatus ſuper abunde ſufficiat facultas adminiſtrādi bona Epiſcopatus ſine titulo proprietatis,nulla afferri poteſt probabilis ratio,per quam dicatur, quòd votum paupertatis non maneat in Epiſcopo. Quia tale votum nullam vel minimam diſſonantiam habet cum officio Epiſcopatus,immò ad decorem Epiſcopi maximè conducit. Vnde eſt, vt bene adnotauit *Nauar.com.*2.*de regul. nu.*17.non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi Epiſcopum ſuper hoc voto,ex quo Religioſus ſublimetur ad ſtatum Epiſcopalem, quia ad munera Epiſcopalia obeunda decentiſſimè, & ſine impedimento ſufficit facultas adminiſtrandi ſine proprietate.Nam & Epiſcopum ſecularem poſſe vouere paupertatem, dixit *Suarez to.*4.*de relig.tr.*8.*l.*3.*c.*16.*n.*6. *&* cū *c. cum ad monaſterium* in fine de ſtatu monac. dicatur paupertatem adeo annexam eſſe Ordini monachali, vt contra eam, nec Papa poſſit indulgere, nullo modo dici poteſt, quòd Pontifex ſuper voto paupertatis cum monacho Epiſcopo diſpenſet.

197 Ex his argumenta contraria ſoluta manent. Sed quia continent plura explicatione digna, ad ſingula reſpondetur. Ad primum igitur dicitur, quòd in *cap. ſtatutum* 18.*q.*1. non abſolutè, ſed cum diminutione dicitur, quod monachus Epiſcopus fit hæres, quia habet facultatem adminiſtrandi hæreditatem, quam tamen non ſibi ſed Eccleſiæ acquirit. Et eum dictio *velut*, quæ habetur in textu ex ſui ſignificatione diminutionem importet, & non proprietatem, ſed ſimilitudinem,vt per DD. quos refert *Barboſa tract.de dict.in* 419.*n.*4.*&* *Card. Tuſcus lit.D, concl.*375. *num.*1. Et cum iuxta ſanctorum canonum præſcripta translatio de ſtatu religioſo ad Epiſcopatum debeat intelligi fieri, ita quòd Epiſcopus non retrocedat, & non deuiet à priore propoſito, arguentis erat nedum probare, quòd dictio velut aliquando poſſit accipi vt non diminutiua,ſed quòd in hoc textu ita accipi debeat. Quod quidem non deberi, prædicta conuincunt. Immò ex eodem textu habetur, ex quo colligitur quòd etiam hæreditatem Epiſcopus Monachus acquirit Eccleſiæ, eique eam reſtituere debet; Et non eſt verum, quòd reſtituere indicet dominium in eo,qui reſtituere debet, quia immò alienum eſt, quod reſtitui debet. Et ideo alienum dicendum eſt,nimirum alteris, & Eccleſiæ, quidquid Epiſcopus Monachus poſt Epiſcopatum ſuſceptum acquirit, quia illud reſtituere tenetur. Et textus ille non inducit nouum ius, ſed antiquum, & diuinum à ſacris Canonibus traditum exprimit. Addo autem, quòd cum ſimus in textu cuius originale non extat, & de quo nec conſtat, quòd Gratianus vnquam eius originale viderit, & ex originali deſumpſerit, & ex animaduerſione ad Lectorem, quæ in Decreto iuſſu Grego XIII. reformato habetur, inter alia adnotetur,quòd Gratianus aliquando, nec Sanctorum Patrum verba, ſed ſenſum à ſe conceptum retulerit, bene apparet non poſſe accipi validum argumentum ex ponderatione verborum huius textus, cum illius authenticum non appareat, & Concilij Althanen. ex quo eſt deſumptū, acta non extent. Et benè congrueret poſuerit vt in originali alia ſint verba magis propria, quæ eius ſenſū attentioni poſitæ magis accommodatū, & ſententiæ oppoſitæ contrarium exprimant. Quoniam nihilominus *d.cap.ſtatutum* 18 *q.*1. licet de ſe non contineat legem obligantem Eccleſiam vniuerſalem, cum ſit Concil. Prouinc. ratione tamen legis diuinæ quam continet, & declarat, & ratione Canonum quos ſupponit, obligat, iuxta ſacros Canones, & DD. placitum explicandum eſt. Eſt autem ſequentis tenoris, videlicet, *Statutum eſt, & rationabiliter ſecundum ſanctos Patres à Synodo confirmatum, vt Monachus, quem canonica electio à iugo regulæ Monaſticæ profeſſionis abſoluit, & ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum facit, velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure*

vindicandi poteſtatem habeat: ſed quidquid acquiſiuerat, vel habere viſus fuerat, monaſterio relinquat, & Abbatis ſui, qui fuerat ſecundùm regulam ſancti Benedicti arbitrio. Poſtquam enim Epiſcopus ordinatur, ad altare, ad quod ſanctificatur, & titulatur ſecundum ſacros canones, quod acquirere poterit, reſtituat. Diuiditur verò in duas partes, in quarum prima tractat de acquiſitione, & in ſecunda de retentione bonorum temporalium. Bona verò temporalia acquiruntur, vel ex diſpoſitione cauſa mortis, hæreditate, ſucceſſione ab inteſtato, legato &c. vel donatione inter viuos, vel emptione, aut quocumque alio oneroſo contractu.

Quæ Epiſcopus Regularis acquirere poſſit, & cui.

198 EST verò regula certa, quòd Epiſcopus regularis omnibus præfatis modis poteſt acquirere, etiam ſi alias eſſet Religioſus alicuius religionis incapacis ſuccedendi, & acquirendi bona ſtabilia, & fundos, vt ſi eſſet Religioſus ex Ordine Minorum de obſeruantia, vel Capucinorum D.Thom. hic ad tertium. *Bartol. in tract. minor. l.4.d.3.cap.3. Suarez tom.4.de Relig.tr.4. l.3.c.16. nu. 13. Sanchez in decal.l.7.cap.32. numer.64. Rota p.4. tom.2.dec.115.num.22.* Recent. *Barboſa ad d.cap. ſtatutum num.15.* & apud eum *Tapia, Azor. Molin. & d. S. Fauſto Lucar. de Epiſ.regul.cap.2.nu.212.* & apud eum *Fagundez.* Ius enim hoc ſuccedendi in Religioſo huiuſmodi profeſſione non extinguitur, ſed conſopitur, vnde eo ad Epiſcopatum erecto reſurgit.

199 Sed pariter altera regula certa eſt, quòd religioſus Epiſcopus proprietatem & dominium non ſibi ſed Eccleſiæ, ſibi verò ſolum vſum & adminiſtrationem acquirit. Et hic eſt ſenſus *d. cap. ſtatutum*, quod enim Religioſus, non acquirat ſibi proprietatem & dominium cũ D. Th. hic ad tertiũ dixerunt DD. quàmplurimi, quos referunt abundè & ſequuntur *Sanchez l.7.cap.6.nu.8. & Diana p.12. de conſec. Epiſ. reſol.104. & Gloſſa Turrecremata aliique Canoniſtæ ad d. cap. ſtatutum vbi Barboſa nu.14.* plures refert *& l.3. voto 101. num.4. & 5.* Quod verò acquirat ſibi vſum, & adminiſtrationem, habetur ex *dic. cap.* & tradiderunt præfati DD. & ita quod in hac parte non minùs ſibi acquirat, ac ſi eſſet ſecularis. *Rota deciſ.772.p.1.diuerſor. & deciſ. 241.num.4. & dec.306.p.2. & dec.115. n.3.p.4.tom.2.* Recent. *& in cauſa Vſſellen. Spolior. 23. Februar. 1609. coram Ludouiſio. Nauar. conſ.15. num.4. de regular.* & alij DD. ſupra citati.

200 Diſtinctè verò cõſiderando modos acquirendi adiungitur, quòd Epiſcopus religioſus per viam ſucceſſionis, aut etiam donationis Eccleſiæ ſuæ non verò monaſterio nedum acquirit quod ſibi relinquitur, poſtquàm eſt Epiſcopus ſed quæ acquiſiuit dum eſſet Religioſus, ſi monaſterium non adiuit hæreditatem, vel relictum ante Epiſcopatum, quod relictum poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum fuit purificatum, vt quia tunc ſolùm teſtator mortuus fuit, vel fuit purificata conditio ſub qua facta fuerat donatio. Licet enim religioſus vel per eum monaſterium haberet ius ad rem relictam, vel donatam, tamen hoc ius erat conditionatum, & annexum perſonæ, & dependens à vita religioſi, & permanentia eius in monaſterio. Quare ſi purificatur relictum vel donatum poſt aſſumptionem religioſi ad Epiſcopatum, quia hoc ius ſequitur perſonam, & reſpectu monaſterij perſona Religioſi ſe habet ac ſi eſſet mortua; ideo tunc purificato relicto aut donato, illud non ad monaſterium pertinet, ſed ad Eccleſiam, vt colligitur ex *d. cap. ſtatutum*, & ex D.Th. hic ad tertium & ex *Leſſ. & Rota deciſ.943. coram Buratto aduertit Lucar. d.cap.2.nu.213.*

201 Vbi verò religioſus Epiſcopus acquirit per emptionem, aut ſimilem contractum oneroſum, dicitur etiam acquirere Eccleſiæ. Ita vt ipſo iure tranſeat in dominium Eccleſiæ. *cap. 1. de teſtam. auth. licentiam. C. de Epiſ. & Cler. Gloſſ. in cap. inquirend. de pecul. Cler. v. comparauit. Couar. cap.1. num.5. de teſtam.* & alij apud *Barboſam d. all. 14. num.17.* Sed hoc non eſt vniuerſaliter verum. Diſtingui ergo debet, quia ſi religioſus Epiſcopus emat ex pecunia, quæ ſit de proprietate Eccleſiæ & non de menſa Epiſcopi, vt quia ſit pecunia habita ex venditione boni immobilis, vel mobilis *Eccleſiæ* iuxta explicata art. ſuperiori, non poteſt *Epiſcopus* acquirere niſi pro Eccleſia, de cuius proprietate eſt pecunia, & pretium rei emptæ. Sed ſi Epiſcopus ex pecunia, quæ non ſit de Eccleſiæ proprietate vt diſtinctæ à menſa Epiſcopi, vt quia eſt accepta ex fructibus, quorum liberum vſum habet Epiſcopus, vel ex pecunia ad ſuos vſus ſibi donata, ſi quidem emendo ſtipuletur ſimpliciter, vel imperſonaliter, vel ſibi, cenſetur emere pro Eccleſia, & *Eccleſiæ* acquirit. Sed ſi explicet ſe emere & acquirere ſibi vt laicæ perſonæ, vt tradat emptum alteri, & emere pro altero non Eccleſiæ ſed alteri acquirit pro quo emere intendit. *Rota dec.241.num.5.6. & 7. & dec. 306. num.1. par.2.* recent. vbi bis propoſita cauſa *Vrgelen. Spoliorum contra Capit. Eccl. Vrgelen.* decidit, duas domos ab Epiſcopo Vrgelen. Carmelita emptas, a ſe vt laica perſona pro ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, & poſt paucos dies Ioſephæ & Marianæ neptibus donatas ad eaſdem legitimè pertinere tanquam validè emptas, & pro illis acquiſitas, *& d. dec.306. num.6.* addit *Rota*, quòd ille Epiſcopus potuit illam donationem grauare onere ſubſtitutionis ex regula, quòd qui poteſt actum facere poteſt etiam illum qualificare. *l. in actionib. vbi Iaſon 2. notab. ff. de in lit. iur.* Et ita quòd Epiſcopus regularis in vita poſſit valide donare (licet non licitè, ſi donet ad vſus prophanos) probauerunt etiam *Barboſa d. all.114.a. num.33.* Vbi quod Epiſcopus poteſt primogenituram inſtituere. *Sanchez l.2. conſ cap.2. dub.51.*

202 Sed nunquid, ſicut religioſus Epiſcopus acquirit Eccleſiæ, ita poteſt illi præiudicare repudiando hæreditatem. Supra *art.7. a num.256.* probatum eſt, Prælatum validè poſſe præiudicare Eccleſiæ repudiando hæreditatem, quàmuis malè faciat, ſi id faciat ſine iuſta cauſa. Sed ſimul *n.267.* probatum eſt, hoc non habere locum in hæreditate, quæ aduenit monaſterio ex vi profeſſionis alicuius religioſi; nam monaſterium ſtatim ſimul cũ religioſo acquirit ſibi religioſi bona, non poſſunt verò cedi bona monaſterio iam acquiſita. Idem propterea dicitur de religioſo Epiſcopo, cuius iura, & bona ſtatim ſimul cum perſona acquirit Ec-

cleſia. Ideo religioſus Epiſcopus non poteſt repudiare hæreditatem, quæ ſuæ perſonæ intuitu debetur Eccleſiæ. Oppoſitum tamen ex *Vaſquez. de reddit.cap.3.dub.2.num.28.* videtur innuere *Rota deciſ.215.num.14.p.4.tom.2.recen.* Sed non eſt recedendum a priori ſententia.

203 Bene tamen ex eadem *Rota num.9.* aduertendum eſt, quòd Epiſcopo negligenti bona hæreditaria, vel renuncianti ſuccedit Eccleſia proprietaria ex diſpoſitione *d.cap. ſtatutum*, & pro ea Capitulum poteſt agere dum tractatur de præiudicio Eccleſiæ, & Epiſcopatus, vt per *Innoc. in cap. dilecti, el p. vbi Panorm.num.3.de maior.& obed. & ſecundùm Panorm.cap.cum olim col.3. nu.2. Felin.nu.2. de teſtibus Barboſ.d.all.114.num.28.* Cui non minus quam monaſterio ex perſona monachi competit huiuſmodi remedium adipiſcendæ. *ex l. fin. C.de edict. D.Ard.tollen.& per Menoch.poſt Ripam & alios de adipiſcend.remed.4. num.293.* dicens, quòd & ſi monaſterium, & ſic etiam Eccleſia ſcripti hæredis nomen propriè non obtineat, legis tamen interpretatione habet, quod idem operatur ſecundùm eum. Hæc *Rota.*

204 Bene etiam eadem *Rota à n.15.* dicit quòd Epiſcopus cenſetur adire hæreditatem per exactionem creditorum hęreditariorum, & quòd poſt quocumque modo aditam hæreditatem Epiſcopus religioſus eam repudiare non poteſt, & quòd non releuant proteſtationes factæ, quòd per actum releuationis pecuniarum non intendit adire hæreditatem, quia contrariæ ſunt facto exactionis de ſe aditionem inducentis, vnde non releuant.

205 Et bene etiam à *num.25.* additur, quòd vbi Epiſcopus religioſus inſtituatur hæres & dicatur inſtitui tanquam perſona laica cum onere diſponendi ad fauorem perſonarum vel perſonæ ſibi bene viſæ, relictum non ſuſtinetur, ſi onus reſtituendi non eſt iniunctum fauore certæ perſonæ, vel ſaltem incertæ de certo genere, *§.incertis inſt.de leg. l. Paulus la 2. l.ſi ita fuerit, ff. de reb. dub. Pereg.de fideic.a.14.num.1.* quod magis procedit in præſenti, vbi agitur de ſuſpicione fraudis, vt incapaces ad acquirendum, & diſponendum per hanc viam libere diſponant recedendo à regula & voto paupertatis.

206 Sed ſi religioſus Epiſcopus ante profeſſionem legitimè & ſeruata forma *Concil.* Trid. *ſeſſ.25. cap.16.* renunciauit bonis ſuis, nunquid poteſt hanc caſſare, & regreſſum habere ad omnia iura, quæ tunc habebat? Fuit hæc quæſtio valde controuerſa, ſed ſtante declarat. Sacr. Congreg. Concilij quam refert *Barb.lib.p.de iure Eccleſ.c.42.n.242.* tenoris ſequentis videlicet. *Die 11. Ianuarij 1631. propoſito in Sacr. Congreg. Concilij Trident. dubio ad inſtantiam. N. regularis profeſſi, & ad Epiſcopatum promoti, Eminentiſſ. Patres cenſuerunt, dictum oratorem recuperare ius ſuccedendi etiam in bonis ab eo renunciatis, dummodò non ſint alteri acquiſita,* cum hac reſolutione tranſeo, DD. verò pro hac ſententia dant abundè *Barboſa vbi ſupra, & de pot. Epiſ. all.96. num.15. & apud Lauretum de Franchis q.115. Paſqualig.* Et ita etiam tenuit *Rota in Romana de Mellinis 7. Aprilis 1637. coram* Reuerendiſſ. *Cerro*, quam refert, & ſequitur *Lucar. d. cap.2. num.217.* Bene tamen dictum fuit dummodo non ſint alteri acquiſita. Nam ſecus dicendum eſt, vbi bona, quæ Epiſcopus reliquit fuerint alijs acquiſita tunc enim nō recuperat neque bona ipſa, neque eorum fructus etiam poſt translationem decurrentes, vt eadem Sacr. Congreg. declarauit 7. Iunij 1617. & 10. Decembr. 1633. de Religioſo tranſlato à religione incapaci bonorum ſtabilium ad capacem. Eſt enim in hoc eadem ratio etiam de tranſlatione ad Epiſcopatum. Multò magis autem ſupradicta reſolutio procedit in Scholaſtico religioſo ſocietatis, qui cum per votum ſimplex paupertatis non abdicet a ſe dominium temporalium, ſed ſolum vſum, vt docet *Card. de Lugo reſp. mor. lib.5. dub.12. num.17.* factus Epiſcopus & ideo habens iam dominium & liberum vſum bonorum ſuorum, poteſt de illis diſponere, ac ſi eſſet ſecularis, & ideo poteſt reuocare teſtamentum ſi aliquod iam fecit, & aliud ad fauorem alterius condere. Quilibet etiam religioſus Epiſcopus, ſi ante profeſſionem renunciauit bonis ſuis ad fauorem cuiuſcumque, ſed cum expreſſo pacto, & conditione, vt in caſu quòd contingeret eum egredi de religione intendit bona renunciata recuperare, illa recuperat ſine dubio ſi fiat Epiſcopus, vt ex *Anchar. Hoſtien. Panorm. & Feder. de Senis;* probat *Barboſa d.cap.42. n.243.*

207 Sic ergo manet explicata prima pars illius *cap.ſtatutum* & apparet, quòd Epiſcopus religioſus ſic ſibi vendicat veluti hæres legitimus hęreditatem, quòd tamen ſibi acquirit ſolum vſum liberum, & liberam adminiſtrationem independenter à Prælatis regularibus, dependenter verò à Pontifice vt à ſummo Prælato. Proprietatem verò acquirit Eccleſiæ cuius eſt Epiſcopus.

Quæ Epiſcopus Regularis poſſit retinere.

208 IN ſecunda autem textus parte decernitur, quid religioſus Epiſcopus poſſit vel non poſſit retinere, dum de monaſterio tranſit ad Epiſcopum. In d. autem *cap.ſtatutum* dicitur, quòd quæ monachus acquiſierat relinquit monaſterio Abbatis arbitrio. Et hoc eſt conforme ei, quod *S.Greg. l.8.epiſ.1.* ad Romanum defenſorem Siciliæ ſcribit, & mandat agi cum Traiano monacho ad Epiſcopatum aſſumpto. *Sed ne poſtulata*, inquit, *videamur indiſcretè concedere, hanc tenendam obſeruantiam ſcito: ideſt, vt quidquid poſtquàm ab Abbatis ſemotus eſt officio comparauit, vel quolibet titulo acquiſiuit, libera illi tollendi facultas ſit &c. ſi quid autem dum adhuc illuc Abbatis fungebatur officio acquiſiuit, non ſuum, ſed monaſterij ipſius eſſe cognoſcat.* Eſt ergo regula ſeruanda, quòd bona quæ Religioſus acquiſiuit (non in ſola ſpe, ſed in re) ante Epiſcopatum, ſint religionis, & religioſus factus Epiſcopus non poſſit ea retinere, & extra religionem transferre *Couar.cap.1.num.19. de teſtam.poſt Io: Andr. & Panorm.ibid. Suarez tom.4.de Relig.tr.8. l.3.c.16. nu.22. & 14. Lucar.de Epiſ.reg.cap.2. nu.121.* Quod tamen fallit in Religioſis adſtrictis ſoli voto ſimplici paupertatis, & retinentibus dominium rerum temporalium, ſicut ſunt ſcholaſtici in ſocietate. Hi enim bona, quorum habent dominium apud ſe retinent ſi fiant Epiſcopi. Rota in nullius ſeu Caputaquen. penſionis 18. April. 1616. quæ eſt 78. *coram Marti-*

no Andrea. Si etiam aliquo caſu hæreditas iaceret, & interim religioſus fieret Epiſcopus antequam monaſterium adiret hæreditatem, hæc non ampliùs ad monaſterium pertineret. Sed ad Eccleſiam ad cuius titulum Epiſ. ordinaretur, & illam Epiſ. retinere poſſet. *Suarez. tom.4. de rel. tr.8. l.3. c.16. numer.14. fin.*

209 Regulam verò datam limitant aliqui, vt non ſit vera de patrimonialibus, ſed ſolùm de acquiſitis ex induſtria, quia patrimonialia videntur ſemper accedere ad perſonam monachi *Card. in c. quod ad te de cler. coniug.* Quod tamen explicat & limitat *ibid. Panorm. num.8.* vt non ſit verum, niſi de patrimonialibus quæ dantur ratione ingreſſus in monaſterium, & hoc vel expreſſè, vel tacitè ex coniecturis colligitur, ſed ſi patrimonialia non ſunt data intuitu ingreſſus, vt quia ſunt data ante ingreſſum, hæc non reuocantur, nec tranſeunt cum religioſo facto Epiſcopo, niſi ex miſericordia: Sed communis ſententia eſt, quòd omnia acquiſita à religioſo remaneant monaſterio, ſi ille vel ad alium Ordinem tranſeat, vel fiat Epiſ. Et certè in *d. cap. ſtatutum* vniuerſaliter dicitur, quòd quidquid religioſus acquiſiuit remaneat monaſterio. *Syluest. v. religio 4. qu.10. ſex Archid. Tabien. v. religio quæſt.27. nu.28. Couar. de teſtam. cap. pa. nu.20. Nauar. Com.4. de regular. num.24. Azor. p.1. l.12. cap.15. q.3. & c.16. q.8. Rodriq. t.2. q.79. a.1. & 2. & t.3. q.5. a.5. Suarez tom.4. de relig. tr.8. lib.3. c.16. nu.22. Sanchez in Decal. l.7. cap.32. num.8. Miranda tom.1. q.31. num.24. Lucar. de Epiſ. reg. cap.2. num.225.* Verè enim diſtinguuntur ſpes, & actualis acquiſitio, ideo vt benè aduertit *Syluest.* non debuit *Panorm.* ex eo quòd ſpes acquirendi non iuuat monaſterium, ſed quæ monaſterium ſperabat acquirere intuitu religioſi acquiruntur poſtea Eccleſiæ, ſi ſpes purificetur religioſo facto Epiſcopo, inferre, quòd ea etiam, quæ monaſterium actu acquiſiuit, non debeant remanere monaſterio, ſed eis expoliari debeat, ſi religioſus fiat Epiſcopus. Et ſi verba S. Gregor. citata ſpectentur, potiùs Epiſcopus retinere poſſet induſtrialia, quia ſanctus Pontifex conceſſit, quòd quæ Traianus acquiſierat poſt expletum Abbatis officiũ haberet, nolẽs quòd retineret, quæ in officio Abbatis comparauerat; illa verò, ſic per Traianum poſt Abbatiam acquiſita induſtralia videntur. Sed neque hoc licet, quia quod conceſſit S. Greg. fuit indulgentia, & gratia facta Traiano, non verò lex cum omnibus ſeruanda.

210 Vbi tamen relictum religioſo pendet in futurum, & habet de ſpe reſpectu futuri acquirendi, vt ſi religioſo competat cenſus ſeu redditus annualis, videtur quòd pro annis Epiſcopatus ad ipſum dictus cenſus pertineat, etiam ſi de bonis monaſterij ſit ſoluendum. Habetur hoc in ſimili determinatum à *S. Greg. d. lib.8. epiſ.1. in fine ibi. Et ideo de iure illud, quod antedictum fratrem noſtrum* (ſcilicet Traianum ex monacho Epiſcopum) *capitulana conditrix ſupradicti monaſterij ſingulis annis de eodem monaſterio per vltimam voluntatem ſuam habere conſtituit, experientia tua ſolatiante, iuſtitia faciente, ſine aliqua faciat dilatione percipere*. Vbi notandum, quòd annuum redditum eidem Traiano relictum cenſet eidem facto Epiſcopo deberi ex iuſtitia. Quamuis capitale, & redditus iam antea acquiſita monaſterio, illi remanere debeant.

211 Ex leuitate etiam materiæ nonnulla eſſe poſſunt, quæ Epiſcopus religioſus ſibi retinere poſſit, & præcipuè quia in ſimilibus adſit præſumpta licentia, aut donatio ſuperioris. Inter hæc *Lucar. num.223. & num.228.* numerat libros ab eodem Epiſcopo conſcriptos, item libros in margine habentes adnotationes ab eodem Epiſcopo in adminiculum memoriæ appoſitas; item inſtrumenta artis, quibus religioſus ſingulariter vtitur ad aliquod artificium, quibus æqualia non haberet extra monaſterium; item proprias ipſas veſtes, quas exuit, dum induit Epiſcopales. Ego conſidero quòd in *d. cap. ſtatutum* res iſta Abbatis ſeu ſuperioris arbitrio committitur, & non decernitur abſolutè quòd monachus, quæ in monaſterio acquiſiuit relinquat, ſed quòd hæc faciat arbitrio Abbatis. Sic ergo ſuperior pro ſuo arbitrio, ex cauſa tamen iuſta ſuo ſubdito ad Epiſcopatum vocato poteſt vel titulo gratitudinis, vel ex motiuo pietatis, & eleemoſynæ, vel ad maius decus Ordinis, vel ex ſimili motiuo virtutis, etiam ex titulo liberalitatis (ſi tamen res ſit modica) aut ex alia cauſa vnde vtilitas monaſterij poſſit prouenire, donare quæ illi religioſo ad vſum erant conceſſa, vel in parte, vel in toto ſpectata cauſa donandi, & quantitate rei donatæ, & alijs conſiderandis, & obſeruandis in donationibus habendis à Prælatis. Hæc enim in particulari non poſſunt determinari, ſed prudenti ſuperioris arbitrio remittuntur. Neque hoc eſt contra Conſtit. Clem. VIII. de largitione munerum: quia vt declarauit Vrbanus Octauus, per eam conſtit. non ſunt prohibitæ largitiones munerum, quæ veniunt ex motiuo virtutis. *Suarez. tom.4. de Relig. trac.1. l.2. cap.26. num.15. Souſa ſuper Conſt. Clem. VIII. de larg. munerum §.13. num.114. Io. de la Cruz de ſtat. relig. l.1. c.3. dub.1. concl.3. Theſaur. de pænis p.2. v. munera cap.10. Lucar. d. cap.2. num.225.*

212 Pariter multò magis ſuperior poteſt quæ acquiſiuit religioſus in monaſterio, eidem Epiſcopo commodare, vel ad tempus, vel etiam ad vitam, concedendo illi ſolum vſum. Sed in hoc caſu neceſſe eſt, vt fiat publicum inuentarium coram Notario, & teſtibus, & ſi fieri poteſt in præſentia alicuius deputati per officiales Cameræ Apoſtolicæ. Si enim plenè, & concludenter in morte Epiſcopi non probaretur res illas eſſe monaſterij, & non fuiſſe acquiſitas ex fructibus Epiſcopatus; hoc Camera Apoſtolica præſumeret, & res illas titulo ſpolij ſibi adiudicaret. De quo videri poteſt *Barboſa ad cap. ſint manifeſta 12. q.1. & cap. inueſtigandum. & cap. cum vnuſquiſque de pec. Cler. & cap. de Syracuſana diſ.28.* Et quia hoc periculum ſatis de facili imminet, non niſi ex valde graui causa, & cum maxima cautela commodari debent huiuſmodi acquiſita ipſi Religioso ad vitam, niſi ſint parui momenti.

213 Quantùm verò ad manuſcripta, ſeu Codices à Religioſo compoſitos, *Suarez tom.4. de Relig. tr.8. l.3. cap.13. num.10.* non omnino aſſertiuè admittit, quòd exiens Religioſus poſſit ea retinere. *Diana verò p.1. tr.6. reſ.25.* ex *Valero* id abſolutè affirmat. Ego conſidero, quòd codices manuſcripti ab aliquo compoſiti quantùm ad vſum ſunt eius irreuocabiliter. Vſus enim eorum reſpectu authoris non eſt pretio æſtimabilis, ſed ſupra omne pretium, tanquam quid intrinſecè ſibi neceſſarium

eium

rium ad vſum propriæ ſcientiæ, ad quam Religioſus habet naturale ius, quo non priuatur per votum paupertatis; Et ideo poteſt Religioſus Epiſcopus codices à ſe compoſitos retinere etiam ſuperiore inuito. Quia tamen tales reſpectu aliorum ſunt pretio æſtimabiles, ſicut, & alij libri, & aliàs dominium illorum eſt Religionis; ideo debet Epiſcopus Religionem indemnem reddere, & illi vel originale, vel copiam relinquere, vel ſecuram reddere, vt ad Religionem reuertantur, vel eos imprimere pro communi vtilitate. Si verò ſint parui momenti, & æſtimationis, non eſt vnde Religio de illis curet, & ſic Epiſcopus eos ſibi retinere poteſt.

214 De alijs verò rebus loquendo conſiderandum eſt, quòd aliud eſt, quòd Epiſcopus eas poſſit retinere, quia rationabiliter præſumere poteſt Religionis conſenſum, vel ratione paruitatis materiæ, vel quia ex iuſta cauſa Religio cenſeatur illa donare, maximè ſi ex vſu, & praxi ſimiles res retineri ſoleant, ſicut retineri ſolent veſtes, quibus actu Religioſus vtitur dum transfertur ad habitum Epiſcopalem. Et aliud eſt, quòd eædem res poſſint retineri inuita Religione. Primum verum eſt, quia non fit iniuria Religioni, nec vſurpatur, quod eſt illius, ea inuita. Sed vbi non adſit expreſſus, vel rationabiliter præſumptus conſenſus Religionis, nihil ex acquiſitis in religione poteſt Epiſcopus ſibi retinere, *vt in d. cap. ſtatutum* dicitur. Nec valet, ſi dicatur, quòd in adminiculum memoriæ Religioſus poſtillauit libros; quia ſi hoc ſufficeret, integram librariam poſſet ſibi retinere, ſi illam poſtillaſſet, in maximum præiudicium religionis; neque ex hoc, quod ipſe poſtillis marginalibus repleuit librum, & forſan illum deturpauit, acquiſiuit vſum illius inuita religione. Eſt enim etiam conſiderandum, quòd poteſt Epiſcopus, vel religioni ſoluere pretium, vel rem aliam æqualis valoris reddere, vel religionem aſſecurare, quòd ad eam res redibit, & ſic vno, vel altero modo cum ea conuenire, vt rem retineat, non verò poteſt illam retinere religione inuita.

215 In Ordine Prædicatorum adeſt ſpeciale ſtatutum Clement. IV. de quo mentionem fecit *S. Anton. tract. de ſuſpenſione cap. 4. §. 20.* & quod ad verbum refert *Fontan. v. Epiſcopus,* per quod Religioſis aſſumptis ad Prælaturas extra Ordinem præcipit, ne conſecrationem recipiant, niſi priùs religioni integrè reddiderint libros, & bona quæcumque ad religionem ſpectantia, & ſi id non præſtent eo ipſo ſuſpendit illos ab executione Pontificalis miniſterij. Excipit tamen quaternulos, & chartulas, vel membranas in quibus Fratres certa ſibi notabilia cum aliquibus priuatis ſermonibus collegerunt. Conſimile verò ſtatutum datum fuiſſe pro Minoribus ab Alexandro IV. ex monument. Ord. Minorum tradit *Suarez tom. 4. de Relig. tr. 8. l. 3. c. 16. num. 21.*

216 Hoc verò ſtatutum non continet legem nouam, niſi inquantum eſt pœnale, ſed ex vi voti paupertatis ad hoc teneri tales Religioſos ſatis oſtendit Clemens in procmio, vbi pro ratione ſuæ diſpoſitionis aſſumit, quòd contingat Fratres aliquos non conſiderantes quòd nihil habent proprium, dum aſſumuntur ad Prælaturas, retinere ſibi libros, & ea quæ ſunt religionis in propriæ ſalutis diſpendium, & religionis detrimentum; ſupponit igitur, & declarat hoc eſſe contra votum paupertatis, & in ſalutis talium diſpendium, & proptereà ſic agentibus pœnam imponit.

217 Et ex quo excipit ſolùm chartulas, & membranas, cum paruis priuatis ſermonibus, firmat quòd alia retinere inuita religione ſit contra paupertatem. Quamuis, vt ſupra dicebatur, vſus codicis à religioſo ipſo compoſiti non poſſit illi negari, omni tamen meliori modo aſſecuranda religione, quæ illius eſt Domina.

218 Concedit etiam, quòd Priores poſſint de conſenſu Conuentus concedere vſum talium bonorum ad certum tempus. Sed hoc eſt dictum exemplariter; non enim negatur, quin ex iuſtis cauſis poſſint etiam donare, vbi hoc poſſit eſſe omnibus penſatis virtutis actus. Addit verò, & requirit conſenſum Conuentus, quod intelligitur, vbi ea magnitudine materiæ Prælatus ſine conſenſu Conuentus, non poſſit Conuentus bona alienare, & de eis diſponere. Hinc conſiderandum eſt, quòd vbi res eſſet immobilis, aut mobile pretioſum, non poſſet Prælatus ſine conſenſu Conuentus rem illam concedere, immò etiam ſi aliàs non eſſet cenſenda mobile pretioſum, ſed eſſet fructus, ſeu pecunia, non poſſet Prælatus ſine conſenſu conuentus illam concedere, quia non poteſt Prælatus bona religionis niſi ad quantitatem paruam, & determinatam alienare, ſeu ad vſum extra religionem concedere. Ideo in hac parte, deberent etiam ſeruari aliæ ſolemnitates iuris neceſſariæ ad alienandum res Eccleſiæ, quod indicat Clem. IV. ex quo ad præfatam conceſſionem requirit conſenſum Conuentus; quamuis quia non requirit beneplacitum Apoſtolicum iuxta Conſtit. Pauli II. *Ambitioſæ*, dici poſſit, quòd huiuſmodi ſolemnitas non ſit neceſſaria, vbi conceſſio non eſt donatio, ſed conceſſio ad vſum ad certum tempus. Verùm ſi ageretur de donatione, vel venditione, vel quacunque alia alienatione rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, eſſet neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum, tum ex Conſtit. Pauli II. tum ex decreto Vrbani VIII. pro Regularibus iuxta latiùs explicata in art. ſuper. Et hoc idem dicendum eſſet de conceſſione ad vſum vltra triennium, ſi aliquod ius ſuper re concederetur, iuxta explicata *art. ſup. nu. 232. & 381.* Alienationes enim huiuſmodi cum ſint alienationes rerum religionis extra religionẽ, continentur ſub legibus eas fieri prohibentibus ſine iuris ſolemnitate.

219 Non deſunt verò, qui exiſtiment hoc Clemen. ſtatutum eſſe priuilegium commune alijs religionibus per communicationem. *Paſſerel. in compend. priuil. p. 35. Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 10. Tambur. tom. 3. d. 3. q. 9. nu. 9.* Sed non eſt priuilegium, ſed lex pœnalis. Ideo commune eſt omnibus pro quanto continet legem diuinam ex vi voti paupertatis. Sed pœna impoſita alijs non eſt communis, vt bene aduertit etiam Reuer. *Lucar. num. 227.*

220 Suſpenſio autem ab executione Pontificalis muneris eſt ipſo facto; non eſt verò reſeruata. *D. Anton. 3. par. tit. 27. cap. 4. Bonac. de ſuſp. diſp. 3. q. 8. p. 17. Lucar. d. num. 227.* Ad eam verò incurrendam neceſſariam eſſe præſumptionem, & quòd delinquens ſciat ſe retinendo bona incurrere in dictam ſuſpenſionem, ex eo quòd Clem. dicit nouerint ſe ſuſpenſos tradit, *ibid. Lucar.*

Quo-

Quomodo facultas ampla adminiſtrandi ſtet cum voto Paupertatis.

351 AD ſecundum reſpondetur non eſſe, & eſſe eandem rationem de Epiſcopo ſeculari, & Regulari. Non eſt eadem ratio, quia ſecularis eſt dominus ſui patrimonij, & iuxta probata art. ſup. eſt dominus reddituum Eccleſiæ, qui pertinent ad ſuam menſam. Sed Epiſcopus regularis nullius omnino rei eſt dominus. Conueniunt verò, tum primò, quia vterque habet plenam adminiſtrationem eorum, quæ ad menſam Epiſcopalem pertinent; & ſecundò nullus eorum habet dominium fundorum Eccleſiæ, aut rerum mobilium pretioſorum, ſeu eorum, quæ ſpectant ad menſam communem Eccleſiæ, ſeu quæ cenſentur eſſe de proprietate Eccleſiæ, ſeu Eccleſiæ incorporata, vnde talia à nullo illorum alienari poſſunt ſine iuris ſolemnitate; & tertiò nullus eorum poteſt diſponere de redditibus ad eorum menſam ſpectantibus, niſi ad propriam condecentem ſuſtẽtationem ſui & familiæ, & ad vſus pios, iuxta expoſita *art. ſuper.* ideo quartò conueniunt, quòd vterque poteſt ea quæ ſpectant ad menſam propriam liberè vendere, permutare, & etiam donare, dummodò non diſtrahantur in vſus prophanos. Et ita verum eſt, quòd communiter aſſeritur, ſcilicet Epiſcopum religioſum reddituum ſui Epiſcopatus ſpectantium ad menſam Epiſcopi habere adminiſtrationem tam plenam, & amplam & vniuerſalem, vt poſſit illos in quoſcumque vſus diſtrahere ſine iniuria, & iniuſtitia & obligatione reſtituendi, etiam ſi expendat in vſus illicitos, ſicut habet Epiſcopus ſecularis vt (quidquid in contrarium dixerit *Pereira deciſ. 75. n. 3.*) docẽt *Bal. in cap. clerici el 2. de vita, & honeſ. cler. Card in cap. ſi quis de pecul. Cleric. & in Clem. 2. §. ſed & talis, in princ. eod. tit. Nauar. conſ. 15. de regular.* vbi dicit praxim totius orbis ita ſeruare. Et *conſ. 70. num. 4 eod. tit. & conſ. 6. de donat. et de reddit. q. 1. mon. 8. Sanchez l. 6. ſum. cap. 6. num. 14. Sot. l. 10. de iuſt. q. 5. a. 7. Card. de* Lugo *vbi ſupra. nu. 25. Azor. p. par. l. 12. c. 7. q. 2. Rota dec. 772. p. 1. diuerſ. & dec. 241. num. 4. & 306. nu. 1. & dec. 306. par. 2. & dec. 115. num. 3. par. 4. tom. 2. recent. & communiter DD.* quos abundè referunt Barboſa, *de pot. Epiſ. all. 114. & voto* 101. *num. 7. Sanchez vbi ſupra & Paſqualig. ad* Lauretum *de Frãcbis p. 2. q. 119.* Et quàmuis non defuerint, qui dixerint Epiſcopum regularem non poſſe immodicè donare. *Panorm. cum olim el 2. §. præterea, num. 15.* de priuilegijs, vbi hoc docet etiam de Epiſcopo ſeculari. *Io: Andr: Butrius, Socin.* & alij plures apud *Barboſam voto* 101. *num. 11.* Tamen contraria ſententia praxi confirmata eſt tenenda, quæ etiam eſt communis, vt ex Rotis *citatis & alijs DD. patet.*

221 Ex quo ſequi videtur quòd in ijs caſibus in quibus Epiſcopus ſecularis poteſt vti fructibus ſuæ præbendæ etiam ad vſus prophanos, vt puta ijs, quæ parcè viuendo, & minùs quàm poſſet ad ſui & familiæ ſuſtentationem expendendo, vel compenſando ea quæ ad ſui ſuſtentationem aliunde habita expendit, ita & Regularẽ id poſſe, quia pars illa cenſetur ac ſi eſſet patrimonialis, & profana & cenſentur conceſſa Epiſcopo, vt eis ad libitum vtatur, vt apparet ex dictis & probatis in ſuperiori *artic. num. 24. & ſeqq. Sanchez l. 6. c. 6. num. 14. ex Nauar. de redd. 1. mon. 33. num. 1. 2. &c.* Sed non poteſt hoc admitti in Epiſcopo Regulari, qui quidquid acquirit Eccleſiæ acquirit, vnde ſemper eſt bonum Eccleſiæ, & patrimonium Chriſti in pios vſus erogandum.

223 Sequitur ſecundò quòd ſicut Epiſcopus ſecularis, ſic & regularis ſi expendat fructus ad ſuam menſam ſpectantes in vſus profanos, aut etiam illicitos, peccat quidem & contra fidelitatem ſui officij, & religionem, ſed tamen non peccat contra iuſtitiam commutatiuam, nec tenetur reſtituere, vt in dicto *art. 7. probaui num. 113. & habetur ex D. Thom. art. ſuper. & quodl. 6. a. 12. Sotu l. 10. de iuſt. q. 4. a. 3. & 4. Conar. cap. cum in offic. num. 3. de teſtam. Lediſ. 2. p. 4. q. 18. a. 5. dub. vlt. Petro de Soto tract. vlt. lec. 3. Bannés 2. 2. q. 61. a. 5. dub. 5. Lucar,* autem *d. c. 2. num. 242. & 243.* vult quòd Religioſus donans ad vſus profanos violet Iuſtitiam: ſed hoc non eſt conforme doctrinæ *D. Th.* vt patet *ex art. 7.*

224 Sequitur tertiò quòd Epiſcopus religioſus nedum ex ijs quæ lucratur parciùs viuendo, ſed ex ſuperfluis fructibus quibuſcũq; ſui Epiſcopatus poſſit pro ſua religione ædificare Eccleſias, emere ſtabilia, donare ſupellectilia ad vſus pios, quia omnia iſta ad pium vſum ſpectant, & Epiſcopus dum in vſum pium fructus ſui beneficij expendat, ſatisfacit ſuæ obligationi *Paſqualig. vbi ſupra nu. 4.* Cum hoc tamen etiam ſemper conſiderare debet, quòd ex officio eſt pater pauperum; & ideo non poteſt relinquere pauperes in neceſſitate, vt Eccleſias alijs ædificet. Sicut & ordo charitatis vult, vt per priùs neceſſitatibus ſuæ Eccleſiæ, quàm aliorum ſubueniat. Vnde in his ſeruandus eſt ordo charitatis quem Epiſcopale officium poſtulat.

225 Sequitur quartò quòd Epiſcopus poteſt etiam fructus ſuos pro futuris neceſſitatibus reſeruare. Negant aliqui poſſe Epiſcopum theſaurizare, & retinere fructus pro futuris neceſſitatibus, vel etiam vt ſi contingat ex iuſta cauſa eum renunciare Epiſcopatui, habeat, vnde viuat. Sed dicendum eſt, quòd vbi neceſſitas pauperum, vel Eccleſiæ non vrgent, vt docet *D. Th. art. ſup. ad vlt.* non eſt malum redditus Eccleſiaſticos in theſauros recondere pro futuris pijs neceſſitatibus, inter quas numeranda eſt neceſſitas ſuſtentationis Epiſcopi, vbi contingat eum ex iuſta cauſa cedere Epiſcopatui.

226 In hoc ergo ſtat difficultas tota huius quæſtionis. Nam ſi religioſus Epiſcopus non minùs amplam adminiſtrationem habet ſuorum reddituum, quàm ſecularis, vnde & quomodo eſſe poteſt quòd ille ſit dominus, iſte non? Cum dominus ſit, qui ſine alterius iniuria poteſt de rebus ad ſui beneplacitum, diſponere? Ratio eſt, quia hæc diffinitio dominij, non eſt propria, & conuenit etiam adminiſtranti nomine alterius cum plena poteſtate, & veluti nomine proprio, is enim ad ſui nutum de rebus diſponit, ſine alicuius iniuria, non quia ſit dominus, ſed quia dominus talem ſibi licentiam conceſſit. In hoc ergo eſt diſcrimen, quòd Religioſus in hac ſua adminiſtratione pendet à Pontificis voluntate, qui ſi vellet eam reſtringere poſſet, & limitare. Et quia religioſus eſt dominij incapax, nec poteſt nomine proprio & ex proprietate ſibi tradi-

tradita, ſed ſolùm ex licentia domini ſibi conceſſa fructus ſui Epiſcopatus adminiſtrare; & quàmuis tam amplam habeat, quàm ſecularis, tamen ſecularis, qui eius eſt capax habet ſibi conceſſam nedum facultatem adminiſtrandi, ſed ius & proprietatem, cui talis facultas competit ex iuſtitia; ſed Religioſus incapax proprietatis habet ſolam adminiſtrandi facultatem ſibi ab extrinleca gratia & conceſſione, non verò ex intrinſeco iure, & proprietate competentem. Vnde eſt quòd nedum non eſt dominus, ſed ea facultate ampla abſque iniuſtitia & ſine demerito priuari poſſet, ex hoc ſolo quòd Papa iudicaret conuenire, quòd religioſus Epiſcopus ab alio & ex alterius adminiſtratione ſuſtentamentum reciperet. Et vlteriùs ſi talis deponeretur ab Epiſcopatu maneret ligatus voto paupertatis, nunquam ſoluto.

227 Hinc verò oriri poſſet aliud maximum diſcrimen in ea ſententia, quæ arbitratur duo promitti per votum paupertatis, ſcilicet non habere proprium, & ſecundò non vti rebus vt diuites, & vt opulenti, ſed vt pauperes, de quo dicendum erit quæſt. ſequenti. In hac enim ſententia maneret votum paupertatis in Epiſcopo religioſo obligans illum ad non admittendum pretioſa ſupellectilia, & ſuperflua, quæ licet diuitibus competant non decent tamen religioſos Epiſcopos paupertatem profitentes. Sed quidquid ſit, an vſus rei pretioſæ aut ſuperfluæ directè contrarietur voto paupertatis de quo negantem partem probo infra *q.* 186.*a.*7. *a. num.*152. indirectè & conſecutiue ex eodem voto ſequitur quòd religioſus Epiſcopus habeat reſtrictam amplitudinem facultatis vtendi fructibus Epiſcopatus. Quia quantitas expenſarum quæ pro ſuſtentatione ſuæ perſonæ & familiæ fieri honeſtè debet & poteſt, maximè pendet etiam ex perſonali conditione Epiſcopi, vt probatum eſt *artic.ſup.num.*278. vnde ex eodem beneficio abundantiùs poteſt expendere Cardinalis, vel filius magni Principis aut Regis pro ſui ſuſtentatione, quàm poſſit perſona genere & conditione inferior; igitur ex hac proportione religioſus Epiſcopus, qui profitetur contemptum mundi, & diuitiarum, & vouit pauperem ſtatum, nec tã pretioſa ſuppellectili, nec tanta ſeruorum copia, & multitudine equitum & curruum vti poteſt, quanta ſecularis. Quoniam ſuperfluitas eſt ſpecialiter prohibita Religioſis. Ideo à culpa graui non excuſari Epiſcopum religioſum, ſi pretioſa nimis ſuppellectili vtatur, & quæ nimis ſtatus religioſi modeſtiam excedat; multoque magis ſi familiam ex paraſitis, venatoribus, & muſicis refertã habeat, quæ vix in Principe ſeculari approbari poſſunt, dixerunt *Card. de Lugo vbi ſupra numer.*27.*Suarez d.l.*3. *cap.*16. *num.*30. *Lucar.d.cap.*2. *num.*238.

228 An verò, ſi Epiſcopus in vſus turpes fructus Epiſcopatus expendat, hanc circumſtantiam confiteri teneatur, affirmatiuè eſt reſpondendum, etiam ſi ſit Epiſcopus ſecularis, quia peccat contra fidelitatem ſui officij, & virtutem religionis abutendo patrimonio Chriſti ad illicita. Epiſcopus verò religioſus ex hoc quòd abutatur patrimonio Chriſti ad malum, non committit peccatum alterius ſpeciei ab eo quod committit Epiſcopus regularis, quia vterque ex eiſdem virtutibus tenetur ad non vtendum bonis Deo conſecratis ad malum, licet facilius ſit, quòd in Religioſo hic vſus ſit abuſus quàm in ſeculari.

De facultate Teſtandi.

229 TAndem quantum ad teſtandum de bonis Eccleſiaſticis, & non teſtandum cõueniunt Epiſcopus ſecularis, & Religioſus, quòd neuter ſine licentia Papæ poteſt teſtari. De patrimonialibus quidem, & quaſi poteſt Epiſcopus ſecularis teſtari, ſecus de acquiſitis, ex redditibus Eccleſiaſticis *cap.*1.*cap.ad hæc, cap. quia nos cap relatum de teſtamentis.Clem.ſtatutum.de elect.cap.Epiſ.* 12.*q.*1.*auth.licentiam, C.de Epiſcopis*, quod qui oẽ verum eſt, non quia Epiſcopus non ſit dominus fructuum Epiſcopatus, ſed quia lex poſitiua in citatis iuribus id prohibitis. *Barb.d.all.*114. *num.*5. Quæ verò cenſenda ſint acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, de quibus ſecularis Epiſcopus non poteſt teſtari, tradunt *Barb.d.alleg.*114.*num.*9.*& ſeqq. Antonell.lib.*2.*c.*17.*num.*3. *Bellet.tit.de bonis Cler.*§.10. *Panorm.Hoſt.& alij in cap. Cum in officijs de teſtam. Couar.de teſtam.cap.*1.*num.*7. Epiſcopus verò Regularis, quia ex vi voti paupertatis exiſtens incapax dominij propriè non habet bona patrimonialia, & prophana, ſed quidquid habet Eccleſiæ eſt, ideò nedum de acquiſitis inquantùm Epiſcopus, ſed nec de obtentis per hæreditatem, aut induſtriam, aut alia quacumque via poteſt teſtari: vt communiter tenent DD. quos dat *Barboſ. d. alleg.* 114. *num.*2. & ſic duplici cauſa ſibi eſt id prohibitum, & quia Epiſcopus, & quia Religioſus, *cap. ſtatutum* 18. *q.*1. *D.Th.hic ad tertium, & DD.communiter*. Ideo vt Epiſcopus religioſus obtineat licentiam teſtandi, vtraque qualitas exponi debet ſanctiſſimo. Quamuis ſi vellet teſtari de ſolis bonis ex induſtria vel hæreditate, aut donatione acquiſitis, & quæ in ſeculari cenſentur patrimonialia, ſufficeret explicare qualitatem Religioſi. Licentia verò teſtandi debet eſſe expreſſa, nec ſufficit generalia, & ſimpliciter data, intelligitur data ſolùm ad vſus pios. Imò non deſunt, qui dicant licentiam teſtandi ad quoſcumque vſus non extendi ad profanos, niſi id explicetur. Sed contrariũ eſt dicendum. Nam cum ſimplex licentia teſtandi ad quoſcumque actus licitos extendatur, illa clauſula appoſita, ſi nihil alius importaret, eſſet ſuperflua. Nec illicitum eſt, quòd Pontifex ex iuſta cauſa det licentiam teſtandi ad vſus præcisè ſecundùm ſe prophanos, immò hoc iuſtum eſt, & vſus aliàs prophanus ex hac iuſta cauſa ſit licitus. Fauet huic *Banner* 22.*q.*62. *a.*5.*d.*5 Licentia autem hæc data morte Papæ concedentis non expirat. *Rota in Placentina facultatis teſtandi* 24.*Ianuar.*1578.*coram Rubeo, apud Ricc.in praxi reſol.* 386. *& Barboſ.de offic. Epiſc. alleg.*114.*num.*24. Et ex vi huius licentiæ religioſus Epiſcopus, vt eadem Rota dixit, poteſt prius teſtamentum reuocare, & aliud condere. Et teſtamentum valet, etiam ſi in eo habitæ licentiæ mentio non fiat, quia præſumitur teſtator voluiſſe, vti facultate quam habet. *Redoan.de ſpol.Eccl.quæſt.*7. *num.*27. Et immo ſufficit, quòd licentia ſuperueniat teſtamento, & quod facultas teſtandi adſit tempore mortis. Quamuis tutius ſit obtenta licentia coram Notario præcedens teſtamentum con-

confirmare. Facultatem autem teſtandi non extendi ad Codicillos, nonnulli ſenſerunt apud *Barboſam vbi ſup. num.27,* Sed contrarium meritò ſenſit Molina *tr.2.diſp.141.* Quia codicillare non eſt niſi diſponere cauſa mortis, addendo teſtamento iam facto, quod non eſt completum vſquequo teſtator viuit. Addit verò Barboſa quòd Epiſcopus non poſſit teſtari, niſi de bonis quæ ſuperſunt ſolutis debitis, & reſeruatis ijs, quæ ſunt neceſſaria Eccleſiæ vacanti pro ſeruitoribus, & miniſtris, & incumbentibus oneribus, vſque ad nouos redditus ſupportandis.

230 Et ſi verò Epiſcopus Regularis habeat licentiam teſtandi, ſi deceſſit ſine teſtamento, licentia habita nihil iuuat, ſed totum Eccleſiæ, vel Cameræ Apoſtolicæ aequiritur. *Panorm. in cap fin. n.3. de Regular. Sotus l.10. q. vlt. a. 3.* Quod verum eſt etiam ſi bona ſint hæreditaria. Et pro iſtis aquirendis Capitulum poteſt agere. *Innoc. cap. dilectis,* el 1. vbi *Abbos nu.3. de maior. & obed. Rota d. dec. 115. tom.2. por.4. recent.* Et ſic etiam ſi Epiſcopus ſit titularis, ſi ſine teſtamento decedat totum, acquiritur ſi non Eccleſiæ ſuæ, quæ non adeſt de facto, Papæ, & Cameræ Apoſtolicæ. De his verò videndus eſt *Barboſ. de offic. Epiſc. alleg. 114. & l.3. vot 101. & ad cap.2, de teſtam.* qui ad ſingulas ex præfatis aſſertionibus comprobandas quàm plures DD. refert, Quod etiam commentarij militiarum, quibus conceſſum eſt matrimonium, vt ſunt in Hiſpan. D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ poſſint teſtari, etiam de fructibus commendarum tradit idem ad *d. cap 2.* Putat etiam *Lucar. num.249.* quòd fortaſſe in gratia teſtandi, Pōtifex data Epiſcopo Regulari exprimi deberet cauſa iuſta, ſeu rationabilis ex qua Pontifex motus fuiſſet, quia aliàs ſi fieret ſine dictis cauſis, gratia nulla iudicari poſſet. Verùm ex *Redoan. de ſpol. quaſt.7. num. 16. ap. Barboſam alleg. 114. num.23.* dicitur, quòd Papa licentiam teſtandi dat ſine cauſa expreſſa, & Papam non niſi ex cauſa iuſta gratiam concedere præſumi debet. Et cum prohibitio teſtandi ſit ex iure poſitiuo, etiam ſi ex non iuſta cauſa concederetur, Papa ſciente, & volente gratia eſſet valida.

231 Quæ verò dicta ſunt intelliguntur etiam de donatione cauſa mortis; quæ licet aſſimiletur contractui, tamen conuenit cum vltima voluntate, & teſtamento in hoc, quòd non habet effectum, & efficaciam niſi poſt mortem, ideo non competit ei, qui eſt vſuarius, & ſolùm pro tempore vitæ rei vſum habet Pius IV. Conſtitut. 8. Et quia donatio facta tempore infirmitatis præſumitur facta cauſa mortis, ideo ſi fiat vacillat. *Rota deciſ.241. nu.12.* refert breue Clementis VIII. in quo decernitur, quòd inualidæ ſint omnes donationes factæ ab Epiſcopis reſeruato vſufructu. Quod tamen eadem *Rota ibid.* explicat, vt intelligatur de illis, quæ viuentibus donatarijs non ſunt effectum ſortitæ, vnde non comprehendit eam, de qua in ea deciſ. erat ſermo, cum infra quinque dies donatarijs fuerit tradita poſſeſſio domorum donatarum. Sed *Rota deciſ.440. par.9. recent.* ſuſtinet validam donationem factam ante infirmitatem ex qua donans deceſſit, etiam ſi donatario non fuerit antè mortem tradita res donata. Et ſic loquitur. Sat eſt dicere, quòd agatur de bonis donatis à Clerico Beneficiato mediante donatione inter viuos, dum Bartholomæus præfatus dixit ſe donare irreuocabiliter inter viuos; vnde talis repueatur, *l. non aliter de leg.3. l. Labeo, de ſuppellect. legat. Barthol. Imol. Caſtren. Alex. & Iaſon in l. qua dotis, ff ſolut. matrim. Menoch. præſumpt.35. num.2. l.3. Iaſon conſ.5. col. penult. l.3. & conſ.169. col. vlt. l.4. Decian. conſ.305. per tot. & 470. num.1. & 6.* Nec inde intrat ſpolium, licet donatio facta legatur ab infirmo, dum ex illa infirmitate non deceſſerit *Iaſon in l. qua dotis, num.28. ff. ſolut. matrim. Io. Franc. à Ponte conſil.83. num.5. l.1.* Etiam ſi effectus donationis fuerit collatus poſt mortem. *Bald. in l. C. de de iur. dot. Io. Franc. à Ponte d. conſil 83. num.6. & ſeqq. l.1. Rota deciſ.9. num.24. & ſeqq. p.7. Hac Rota ibi.* In citata autem *Rota deciſ.9. num.24. p.7.* latè explicatur quomodo ſtet, quòd donatio non ſortiatur effectum niſi poſt mortem etiam ex pacto, & tamen non ſit donatio cauſa mortis. Verùm conſiderandum eſt, quòd in præfata Rota non eſt ſermo de Epiſcopo donante, ſed de Decano, & non de ſpolio Camer. Apoſt. debito, ſed magno Magiſtro Religionis militum Melitenſiū.

232 Loquendo enim de Epiſcopo, cum per Conſtit. Clem. VIII. quam refert, *Rota præfata deciſ.241. p.2. recent.* ſeu *deciſ.401. coram Greg. XV.* inualida ſit donatiò facta reſeruato vſusfructu, dicendum eſt donationem etiā factam ab Epiſcopo ſano, & multò ante infirmitatem ex qua deceſſit, ſi ſit facta reſeruato vſu fructu, & non tradita poſſeſſione rei donatæ ſit nulla iuxta *leg.2. §. ſi pecuniam de donat. Gratian. diſcept 834. num.46. Port. conſil.104. Roman. conſ.26. in princ. Manuel. conſ.4. nu.8. & conſ.137. num.7. Alex. conſ.13. & 14. l.6. Valle in praxi Collect. par.1. cap.9. Barboſ. d. alleg.114. nu.33 fin.* & apud eum *Solon. & Noguerol.* Vnde ex eo ſolo, quòd rei donatæ, non tradatur poſſeſſio ante mortem, etiam ſi in donatione non ſit expreſſa reſeruatio vſusfructus vſque ad mortem, cenſebitur reſeruatus, & donatio non tenebit. Si tamen poſſeſſio tradatur & ſit pactum reſeruationis vſus fructus, vtque ad certum tempus vt puta ad tempus nuptiarum donatariæ, ſicut in caſu illius Rotæ 241. tenebit donatio, etiam ſi contingat eam non habere effectum niſi poſt mortem: hoc enim per accidens eſſet, neq; ex eo concludi poſſe quod donatio eſſet cauſa mortis.

233 Hinc ſoluitur illa quæſtio, an ad valorem donationis requiratur, quòd Epiſcopus rem donatam tradat in vita, vel ſufficiat eam tradi poſt mortem. Sufficere enim voluit *Sanchez lib.2. conſil. c.1. dub.53. num.8. & apud eum Innoc. cap. ad hac, de teſtam. & Nouor. q.1. de reddit. num.89. Lucor. d. cap.2. num.142.* ſed oppoſitum voluerunt *Io: Andr. Card. Barbat. d. cap. ad hac Panorm. cap. cum in officijs. & ibi Couar. num.5. eod. tit. & cap. ad hac, & ibi Hoſtien. num.2 eod. tit. Bel et. vbi ſupra num.9. v. Clericus 4. q.2. Ang. num.2.* Et hoc eſt indubitatum, ex ſupradicta Conſt. Clem. VIII. quia donans, qui rem non tradit in vita ſua, ſibi de facto reſeruat vſumfructum rei dum viuit quod facere non poteſt Epiſcopus donans. Et ita ſiue Epiſcopus ſit ſanus, ſiue infirmus, dum antequam moriatur non tradit rem donatam, donatio nullas habet vires. Et ita, vt aduertit *Barboſa lib.3. voto 101. num.16* vera eſt reſolutio *Britti de Locato p.1. rubr. §.4. num.15.* ſcil cet, quòd donationes ab Epiſcopus factæ dum viuunt, quæ inceperunt à promiſſione, nec fuerint effe-

ctum

ctum ſortitæ non ſunt validæ, cum enim ſola ſuperſit actio perſonalis, ius verò, & dominium dantis Epiſcopi morte reſoluatur, ſucceſſor, qui non eſt hæres, in quem tranſeat perſonalis actio, non tenetur donationem implere.

234 Videndum igitur remanet, an donatio facta tempore infirmitatis, ſi res ante mortem Epiſcopi ſit tradita donatario, ſubſiſtat. An verò aliquis ſit infirmus vel non, medicorum eſt ferre iudicium per *l. ſemel. C. de re milit. lib.* 12. Sed ad hoc vt aliquis dicatur infirmus, ſufficit quælibet febricula, etiam ſi intermittens, vt tertiana, vel quartana. *Rebuff ad Reg. de infirmis gloſſ. 2. num. 5. & ſeqq. Azor. p. 2. l. 7. c. 28. §. dubitas aliquis,* Nam infirmus eſt, cui infirmitas eſt impedimentum ad agendum aliquam actionem. *Mandoſ. ſuper reg. 19. Cancell. q. 5. num. 8.* & vbi conſtiterit ſemel de infirmitate, præſumitur quòd fuerit continuata vſque ad mortem. *Panorm. cap. cum inter, num. 7. de elect. Maſcard. de probat. concl. 897. Decian. reſp. 14. num. 35. vol. 3.* & quòd mortuus fuerit ex illa infirmitate, niſi probetur aliam peiorem qualitatem ſuperueniſſe *Coch. ad reg. Cancell. de infirmis num. 24. & ſeqq. Barboſa d. voto 101. num. 18. & ſeqq.*

235 Quàmuis verò donatio facta fuerit in infirmitate, & tamen infirmus donans conualuerit, ſi donatio facta fuit cum traditione rei, idem eſt ac ſi eſſet facta in ſanitate, nam & ſanitate ſuperueniente conſolidatur, nec poteſt dici factum cauſa mortis, quod verè donatur inter viuos, & donatum traditur, & ceſſante infirmitate non reuocatur; niſi tamen infra quadraginta dies donans moriatur: prout decreuit Pius quartus in motu proprio, de quo infra.

236 Sed vbi donatio facta eſt in infirmitate ex qua donans deceſſit, præſumitur facta cauſa mortis, *per text. in l. filiæ meæ. ff. ſol. matrim. & in cap. de his de ſepult.* & ideo non ſubſiſtit *cap. ad hæc de teſtam. Sarmient. de reddit. p. 4. cap. 4. num. 6. Ricc. dec. 164. n. 3. p. 4. Panorm. in d. cap. ad hæc in fine Anch. num. 6. Imol. & Conar. Rota in Arboren Spolij 17. Iunij 1624. Coram Manzanedo, quæ eſt dec. 560. part. 4. tom. 3. recent. Barboſa de off. Epiſ. all. 114. n. 35. & voto 101 nu. 25.* In Eccleſiaſticis enim redditibus id iuris habent Clerici, quod a Canonibus ſibi conceditur, vt poſt *Innoc. in cap. indecorum, de ætat. & qual. Card. conſ. 110. col. 2.* tradit *Conar. cap. in officijs, num 2. de teſtam.* Iura autem volunt, quòd clericus infirmus ſe habeat in hoc ſicut vſuarius, & donare non poſſit. *Gloſſ. in cap. præſenti de off. ord. in 6.*

237 Limitatur autem hæc aſſertio, vt ad cauſam piam, poſſit fieri donatio etiam ab infirmo, ſi ſit moderata, & res donata tradatur cum effectu. Aliqui abſolutè limitationem intelligunt, vt ſit vera etiam ſi donatio ſit immoderata, ſi nulla interueniat fraus. *Molina iuriſc. de primog. l. 2. c. 10. n. 40. & 41. Molina Theolog. diſp. 148. num. 5. Vaſquez de reddit. c. 1. §. 3. num. 70. Nauarr. in Apol. q. 1. mon. 81. & 82. Lucar. num. 242.* quia cum Epiſcopus teneatur implicare redditus Eccleſiaſticos in vſus pios, iuſtum eſt, vt quod non fecit ſanus perficiat infirmus, & ſic ad felicem exitum ſe præparet. Sed hæc ratio ſatis valere poteſt ad hoc probandum, quòd in foro conſcientiæ huiuſmodi donatio facta ſine fraude, & dolo ſit valida, cum lex prohibens ſe fundet in fraudis præſumptione. Sed hæc ratio etiam probaret, quòd in foro interno valeat donatio facta ſine fraude & dolo non cauſa mortis ſed inter viuos, etiam ſi ſit ad vſus profanos, quàmuis iſta ſit intrinsecè mala, & illicita. Ideo dicitur, quòd donatio facta tempore vltimæ infirmitatis, ſi non ſit moderata eſt nulla, & inualida *cap. ad hæc, de teſtam. DD. num. ſuper. citati cap. Cæterum, vbi Panorm. numer. 1. & 2. de donat. & cap. relatam 2. vbi Panorm. num. 8. de teſtam. Bellet. diſq. Cler. Conar. cap. cum in officijs de teſtam. num. 5. Redoan. q. 3. §. ſtantib. de ſpol. num. 8. par. 1. tit. de bonis cleric. §. 5. num. 4. Antonel. de Regim. Eccleſ. Epiſ. l. 3. c. 17. nu. 9.* Vult autem *Bellet*, vbi ſupra, quòd Epiſcopus moderatè titulo eleemoſynæ poſſit teſtari, ſed meritò hoc negat *Conar. cap. ad hæc de teſtam.* Quod etiam donatio dicatur moderata attendi debet conſiderata facultate donantis, & meritis donatarij. *Rota dec. 421. num. 11. p. 2. recent. Barboſ. ad cap. ad hæc de teſt.*

238 Limitatur ſecundò vt valeat donatio adiũcta traditione, ſi fiat per quadraginta dies ante mortem donantis. Nam cum Pius IV. in quodam motu proprio dato 20. Iunij 1560. cuius meminit *Barboſa d. voto 101. num. 33.* declarauerit, nullas & inualidas quaſcumque donationes factas intra quadraginta dies proximus morti Epiſcopi donantis; igitur arguendo à contrario ſenſu extra illud tempus factæ valent; & videtur Pontifex declaraſſe quòd extra illud tempus non habeant locum ſuſpiciones fraudis, ob quas vitandas Pontifex illam declarationem fecit. *Barboſa vbi ſup.*

239 Limitatur tertiò vt donatio facta tempore infirmitatis valeat, ſi ſit facta pro ſolutione debitorum, aut pro remuneratione obſequiorum, accedentibus duabus conditionibus, ſcilicet, vt donatum ſit proportionatum & æquale præmium obſequij; & licet in ſe ſit magnæ quantitatis, non excedat tamen notabiliter meritum obſequij præſtiti; ſecunda eſt, quòd obſequium ſit tale, vt pro eius iuſto pretio obtinendo actio competat ei, qui illud præſtitit. *cap. relatum, ibi, iuxta ſeruitij merita, de teſtamen. Dec. conſ. 201. num. 6. Barboſa d. vota 101. num. 36.* & apud eum *Tiraq. Pinel. Io: Garz. Borell. Giurba, & Caſtill. Sanchez. l. 6. de matrim. diſp. 36. num. 4.* Sed iam hæc non eſt donatio, ſed ſolutio. Aliàs enim donationes remuneratoriæ, quæ fiunt ratione obſequij, pro quo non datur actio, parùm aut nihil a donationibus liberis differunt, & ideo niſi moderatè fiant iuxta dicta num 237. ſunt nullæ, ſi fiant tempore vltimæ infirmitatis. *Gloſſ. communiter recepta, in cap. præſenti. ver. referendi de off. ord. in 6. Barboſ. Antonel. & Beliet. locis ſupra citat.*

240 Hinc eſt, quòd ſi tempore infirmitatis contingat adeſſe tempus alicuius voti adimplendi, & reddendi Deo, quod illi vouit; poteſt Epiſcopus infirmus immò & debet illud adimplere, & ſoluere; vnde validè tradit id, quod vouit quantocumque quantitatis illud ſit. Magis enim vrget præceptum diuinum obligans ad implendum votum, quàm præceptum humanum prohibens donationes tempore infirmitatis.

241 Limitatur quartò, vt vbi ſit conſuetudo rationabilis quòd Epiſcopi etiam tempore infirmitatis teſtentur, vel donent cauſa mortis, valida ſit donatio vel teſtamentum. Conſuetudo enim æquiualet priuilegio, & locum habere poteſt, vbi locum habet, vel lex poſitiua, vel priuilegium; igitur

ſicut validè diſponunt cauſa mortis, qui ad id faciendum habent priuilegium, vel licentiam, id etiã ex iuſta cauſa poteſt præſcribi. *cap. præſenti de off. ord. in 6. Syluеſ. v. Clericus 4. nu. 2. Garz. de benef. p. 2. cap. 1. à num. 8. & apud eum Rota in Palentina fructuum 26. Febr. 1580. coram Lancelloto. Couar. cap. cum in off. num. 9. de teſt. Nauar. cap. 25. num. 129. & de reddit. q. 3. nu. 10. & in Apolog. mon. 40. quæſ. 1. & q. 3. monit. 5. & de ſpolijs §. 6. num. 6. Azor. p. 2. l. 7. cap. 9. q. 1. & l. 8. cap. 4. q. 4. Ricc. dec. 1718. p. 5. Redoan. de ſpol. q. 4. per totam Bellet. diſq. Cler. tit. de bonis Cler. §. 5. num. 1. Sarmien. Mol. P. Molin. Craſſ. Salzed. P. Barboſa, Surd. Gutier, Velaſcus, Marta*, quos refert & ſequitur *Barboſa d. all. 114. nu. 8. Antonell. d. l. 3. c. 17. num. 7.*

242 Eſt verò circa hoc grauis difficultas, an ſcilicet conſuetudine introduci poſſit, vt Clericus valeat teſtari etiam ad vſus profanos. Nam aliqui negant quòd hoc fieri poſſit nedum licitè ſed validè: quia hæc conſuetudo eſſet nimis grauis Eccleſiæ, *Syluеſ. v. Clericus 4. q. 2. & 3. Roſell. num. 1. Angelus v. c. 3. num. 2. Turrecrem. cap. nulli num. 11. 12. q. 5. Panorm cap. cum in officijs de teſtam. Nauar. c. 25. num. 127. & de reddit. q. 3. num. 1.* & alij plures apud *Couar. cap. cum in officijs de teſtam. n. 9.* Sed alij econtra in alio extremo ſunt & dicunt poſſe dari, immò de facto dari conſuetudinem in Hiſpania & Gallia vt Clerici validè, & licitè diſponunt de fructibus beneficiorum cauſa mortis, & ſimilem conſuetudinem etiam authoritate Caroli quinti fuiſſe comprobatam anno 1523. In comitijs habitis *Pintia cap. 47.* & ita tenent *Couar. cap. in officijs num. 9. de teſtam.* & quàmplures alios referens *Barboſ. all. 114. num. 6. Antonell. vbi ſup. num. 7. Bellet. d. §. 5. num. 2. Garz. de benef. p. 2. cap. 1. num. 16. vbi num. 17.* quòd Clericus nedum poteſt bona ſua relinquere conſanguineis etiam diuitibus, ſed etiam teneri, ſi ſint hæredes neceſſarij, vt filij vel deſcendentes legitimi, aut parentes; at verò num. 20. negat dari poſſe ſimilem conſuetudinem donandi inter viuos, quia hoc eſſet contra miſericordiam, & charitatem. Tertia verò ſententia eſt media, & tenet dari poſſe conſuetudinem, vt Clericus etiam ad vſus prophanos teſtetur validè non tamen licitè. *Sanchez l. 2. Conſil. cap. 2. dub. 50.* & alij apud *Garz. vbi ſup. num. 14.*

243 Ego non dubito, quòd totum id poteſt conſuetudine introduci, quod poteſt ex priuilegio, aut licentia admitti; quia nihil intereſt quòd Princeps, vel expreſsè per priuilegium, vel tacitè per conſenſum datum conſuetudini aliquid faciendi licentiam tribuat. Contra tamen legem diuinam conſuetudo præualere non poteſt. Diſponere verò, & donare res Eccleſiæ ad vſus profanos eſt, & non eſt contra ius diuinum, quia ſine iuſta cauſa fieri non poteſt? Quod eſt dicere, niſi vſus de profano aliquo modo tranſeat in ſacrum; quia vbi vſus ad finem iuſtum & ſacrum ordinatur, induit conſecrationem ex fide. Formaliter ergo loquendo nunquam licet donare res ſacras ad vſus profanos; quia hoc intrinſecè eſt contra ius diuinum, ex quo res conſecratæ Deo non niſi in Dei cultum ſunt diſtrahendæ. Verum non eſt contra diuinam legem, quòd ex iuſta cauſa vſus profanus in ſacrum conuertatur, & non eſt impoſſibile, quòd detur iuſta cauſa concedendi quòd in hac, vel illa natione bona beneficiatorum decedentium tranſeant, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato ad hæredes. Et tunc ſi ſpectetur ille vſus ex ſe præcisè, eſt vſus profanus, ſed ſi ſpectetur, vt per Pontificem ad bonum commune fidei ordinatur, eſt vſus pius, & ſacer. Ideo vbi conſuetudo rationabiliter ſit introducta, & præſcripta, vt bona Clericorum, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato tranſeant ad hæredes etiam diuites, hæc conſuetudo & licitè, & validè obſeruatur, quia ex cauſa rationabili (quæ non erit talis niſi ad fidei augmentum, aut conſiſtentiam, aut aliquid ſpectans ad Religionem Chriſtianam ordinetur) iam habet vt talium bonorum vſus non ſit prophanus, ſed ſacer. Nec obſtat, dum dicitur, quòd talis conſuetudo eſt pernicioſa Eccleſiæ; quia hoc non eſt verum, niſi ſit irrationabilis, & contra Eccleſiæ bonum nõ eſt, quòd vel ſucceſſor, vel Capitulum Eccleſiæ, vel Camera Apoſtolica non lucretur, ſi aliunde bonum Eccleſiæ vniuerſale augetur, aut conſeruatur. Concordari ergo poſſunt præfatæ ſententiæ, vt quæ negat loquatur de conſuetudine irrationabili, & reſpectu vſus profani, vt profani. Quæ verò affirmat, loquatur de conſuetudine rationabili, & ex qua vſus aliàs profanus tranſit in ſacrum, & pium.

244 Loquendo verò de Epiſcopis, hæc conſuetudo teſtandi nullibi viget, vt habet *Barboſa d. alleg. 114. num. 7.* Et an alicubi vigeat ſibi notum non eſſe aſſerit *Reuerendiſs. Lucar. num. 252.* Quia pro illis ſpecialiter, ſimilis conſuetudo reprobatur, *cap. quia ſæpe 40. de elect. in 6. & Clem. ſtatutum eod. tit.* pro alijs verò inferioribus beneficiatis non Prælatis eadem conſuetudo expreſsè approbatur, *cap. præſenti de off. ord. in 6.* Et ideo in Epiſcopis rigor Canonum viget, vt teſtari non poſſint ſine licentia. *Barboſa vbi ſup. num. 8.* An verò ſi præfata conſuetudo daretur, Regulares Epiſcopi ex ea poſſent ſine licentia diſponere de fructibus Epiſcopatus, negat *Suarez tom. 4. de Relig. tr. 8. 8. l. 3. c. 16. num 3.* Sed ſupponit falſum, ſcilicet quòd Regularis ſit incapax teſtandi, & id ei concedi non poſſit, niſi diſpenſando in voto paupertatis. Quod certum eſt eſſe falſum, cum ad hoc ſufficiat, vt facultas adminiſtrandi, quæ ſibi pro vita conceditur, extendatur etiam ad diſponendum pro morte. Et ideo vbi vigeret conſuetudo, quòd Epiſcopus cauſa mortis poſſet diſponere, ea etiam potiri poſſet Epiſcopus Regularis, vt vult *Lucarin. d. n. 252.* Quia Epiſcopo Regulari non minùs ampla facultas adminiſtrandi bona Epiſcopatus datur, quàm ſeculari, niſi pro quanto ſtatus Religioſus obſiſtat. Et de facto ſæpius etiam facultas teſtandi Epiſcopis Regularibus conceditur.

245 Sunt autem quædam de quibus Epiſcopi ex ſpeciali prohibitione non poſſunt teſtari. Nimirum primò de ijs, quæ pertinent ad proprietatem Eccleſiarum, & non ſunt de menſa Epiſcopi, ſed ſunt, vel immobilia, vel mobilia pretioſa, quæ non poſſunt alienari ſine iuris ſolemnitatibus, & præcipuè inconſulto ſummo Pontifice, & præcipuè donari non poſſunt ſiue inter viuos, ſiue cauſa mortis, de quibus diffusè habitus eſt ſermo *art. ſuper.* Secundo non poteſt Epiſcopus teſtari in præiudicium ſucceſſoris, vt v. g. ſi culpa Coloni cecidit ædificium rurale, non poteſt Epiſcopus eum liberare gratis, etſi liberet, ſucceſſor poterit reuocare

libe-

liberationem. *Panorm.conſ.41.per totum p.1. Bellet. d.§.5.num.11.* Tertiò omnia, & ſingula ornamenta, & paramenta, ac vaſa, necnon miſſalia, & gradualia, & Cantus firmi, & muſicæ, alijque quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res ſacræ etiam auri, & argenti, ac quæcumque alia bona, quæ per quoſcumque Epiſcopos ad vſum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratorijs deſtinata tempore eorum obitus reperiuntur, ſub quibuſuis facultatibus teſtandi, & aliàs diſponendi minimè comprehenduntur, ſed ea omnia ad eorum Eccleſias, idque proportionabiliter habita ratione fructuum, & temporis, quo beneficia, ſi plura fuerint, poſſederunt, pertineant, nec ad eorum hæredes, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato deueniant. Ex Conſtit. 42. Pij Quinti, *Scortia epit.48.* Barboſ.*in ſum. Apoſtolicarum v. ſpolium, num.5. Nauar.de ſpolijs* §.8. Cum verò *Nauar. num.2.& 3.* præfatam conſtit. intelligat, vt comprehendat præfata, etiam ſi non ex fructibus Eccleſiæ, ſed ex patrimonio ſint empta, negant hoc alij teſte *Azor.p.2.l.8.cap.3.q.7.* quia à iure communi non recedimus, niſi ſit expreſsè abrogatum, *l. præcipimus, C. de appellat.* & certè ex quo Pius Quintus vult, quòd huiuſmodi ſpectent ad Eccleſias, quarum fructibus potitus eſt Epiſcopus habita ratione fructuum, & temporis in quo illos fructus percepit, ſatis oſtendit ſe loqui de præfatis quatenus ex Eccleſiæ redditibus acquiſita ſunt. Et hoc etiam praxis confirmat. Neque ex hoc quòd aliqua res ſit ad Dei cultũ deputata ſequitur quòd ſit Eccleſiæ, non verò laici; Nam bene ſtat quòd ſecularis ſit dominus rei, cuius vſus eſt ſacer, & poſſit eam ad ſimilem vſum alienare, licet non liceat illa abuti ad vſus profanos, *Scortia d. ep. 98.* Comprehenduntur igitur ſub ea conſtitutione res ad Dei cultum deputatæ, etiam ſi non ſint conſecratæ, immò nec benedictæ, vt Miſſalia, & libri muſicæ, ſi tamen ſint emptæ ex redditibus Eccleſiæ, & apud Epiſcopum ſint tempore mortis. Non tamen comprehenduntur empta ad dandum altari Eccleſiæ, vel ad permutandum cum bonis eiuſdem generis, vel alijs ſibi neceſſarijs. *Azor. et Scortia citati*, ſed ſi huiuſmodi tempore mortis non fuerunt donata alteri Eccleſiæ, vel alienata, credo ea comprehendi; ſunt enim res ad Dei cultum ex fructibus Eccleſiæ emptæ, & quæ apud Epiſcopum ſunt tempore mortis, nec ſunt illius Eccleſiæ pro qua præſumuntur emptæ, ſed ad ſpolium pertinerent, niſi Pius Quintus eas applicaſſet Eccleſijs. Bene verò non comprehenduntur, quæ antea validè donatæ, vel venditæ, vel permutatæ fuerunt; vel quæ ad domum Epiſcopi ſpectant, licet aliquando commodentur Eccleſijs ad ornatum, aut cultum. *Nauar. Azor. Scortia.* Comprehenduntur verò etiam, qui Romæ, vel non procul moriuntur, licet habeant teſtandi licentiam. Vnde per hanc Conſtitut. limitatur extrauag. Iulij Tertij edita anno 1549. 6. Id. Martij. *Nauar.nu.5. Scortia ep.98. Ther.242.fin.* Quintò Eccleſiaſticæ perſonæ ad fauorem illegitimorum diſponere non poſſunt ex Conſtit.17. Pij Quinti.

246 Quando autem Epiſcopus ex licentia teſtari poteſt, ſi id non faciat, & decedat inteſtatus (niſi in facultate teſtandi ſit poſita clauſula, vt ſi contingat eum mori ſine teſtamento ſuccedant proximiores ab inteſtato,) bona illius ſpectant, vel ad eius Eccleſiam, *cap.placuit. 12.q.3. cap. cum in officijs, cap.relatum de teſt. cap.1. de ſucceſſ. ab inteſt.* vel reſpectiuè ad Cameram Apoſtolicam. Et ſi in aliqua Eccleſia eſſet priuilegium, vt Epiſcopus poſſet diſponere pro certa ſumma v.g. pro centum, deberet huius priuilegij facere mentionem, ſi vellet facultatem teſtandi abſolutè impetrare. *Barboſ. d.alleg.114. num.58.* Quod multò fortiùs procedit in Epiſcopo Regulari, cuius bona, ſi decedat inteſtatus ſpectant non ad monaſterium, ſed ad ſuam Eccleſiam, *Panorm.cap.fin.num.3.de Regul. Sot.l.10. q.vlt.a.vlt. Lezana p.p.cap.17. num.12.* & ſi haberet plura beneficia, ad omnes eius Eccleſias ſeruata proportione fructuum, & temporis. Et præfata vera ſunt etiam ſi bona iure hæreditario, vel ex donatione eſſent acquiſita *Mol.tract.5.diſp.140.fin. Leſs.l.2.cap.41.dub.11.num.92. Rodriq. t.2. q.58.n.7. Antonell.* vbi ſupra *n.14. Barb.d.alleg.114.num.28. Azor.p.1.l.13.cap.10.q.6. Conar.in cap.1.num.19.de teſtam.* Addit verò *Lucar.n.* 248. Quòd ſi Papa Epiſcopo Regulari concederet, quòd eo moriente ab inteſtato bona eius non ſubiacerent ſpolio, adhuc non pertinerent ad eius conſanguineos, ſeu proximiores, ſed vel Eccleſiæ, vel Cameræ, quibus ipſe acquirit. Verùm conſideranda eſſet ſeries conceſſionis, & attendi deberet, ne verba priuilegij remanerent ſine effectu.

247 Multa tamen ſunt ex huiuſmodi bonis, quæ ſpectant ad Cameram Apoſtolicam. Nimirum acquiſita ex fructibus beneficiorum Italiæ Sedi Apoſtolicæ affectorum. Pius IV. Conſtitut. 32. Sixtus V. Conſtit.100. §.50. & præcipuè in Regno Neapol. ex Conſtit. 56. Pij Quinti. De quibus videri poſſunt *Nauar.de ſpolijs* §.7. *Redoan.de ſpol.q.2. Garz.p.5.cap.p.num.90. Scortia* Theor.78. *Theſaurus de pœnis, v.vacantia cap.6. Barboſ.ſum. Apoſ. v. ſpolium.* Secundò bona Clericorum etiam Primatum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum extra reſidentiam decedentium ex Conſtitut. 91. Pij IV. & 18. Pauli V. & 28. & 137. Vrbani VIII. Tertiò bona ex illicita negotiatione acquiſita ex Conſtit.19. Pij Quarti, & 100. Sixti quinti. Quartò bona Regularium extrà clauſtra degentium acquiſita, dum extra clauſtra degunt, quamuis de licentia ſuperiorum extra clauſtra maneant Gregor. XIII. Conſtitut.44. & 72. Quintò omnia à beneficiatis etiam Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & Cardinalibus ex fructibus Eccleſiaſticis obtentis, & non alienatis, ſed extantibus tempore mortis, ſi vel iſti ex valida facultate teſtandi de eis non diſpoſuerint, vel fines facultatis exceſſerint, ex Conſtit.29. Pauli Tertij, & 8. Pij Quarti, Sextò fructus omnes à Clericis tempore mortis non exacti, ex Conſtit.7. Iulij III. & 90. Sixti Quinti. Quamobrem quando Epiſcopus decedit, vel inteſtatus, vel ex inualida facultate diſpoſuit, vel fines facultatis exceſſit, quidquid apud ipſum reperitur, quod antea non fuerit legitimè alteri traditum, & acquiſitum, ſpectat tanquam ſpolium ad Cameram, vbi ſpoliorum locum habet. Et vlteriùs ad ſpolium ſpectant fructus non exacti. De his videndi ſunt, *Nauar. & Redoan.de ſpolijs, Azor. p.2. l.8.*

248 Licentiam verò teſtandi & exemptionem à ſpolio habent Curiales Curiæ Romæ quicumque ſint, etiam Regulares habentes adminiſtratio-

nem per Sixtum IV. conſt.8. Iulium III. conſtit.5. Pium IV. conſt.19. Paulum V. conſt. 18. vt de quibuſcumque bonis conſiſtentibus Romæ, vel intra 10. miliaria ab ipſa poſſint teſtari. Et ſi decedant inteſtati eorum prælata bona non pertineant ad Cameram, ſed ſpectent ad eorum hæredes. Hoc tamen in Epiſcopo religioſo non admitti à miniſtris Cameræ refert *Lucar. num.244.*

249 Cum igitur de iure communi bona ab Epiſcopis dimiſſa ſpectent ad eorum Eccleſias, fructus verò tempore vacantiæ obuenientes ad ſucceſſorem reſeruentur. *cap. quia ſæpe. 40. de elect. & cap. præſenti de off. ord. in 6. & Clem. ſtatutum de elect. Nauar. de ſpol. § 10. num.1. & 2. Garz. p.2. cap.1. num.89. Barboſa de off. Epiſ all.114. nu.8. & voto 101. num.1.* In Italia tamen, & Hiſpania & alibi huic iuri communi derogatum eſt per Conſtit. Pauli III. Iulij III. Pauli IV. Pij V. & huiuſmodi bona ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, quæ in ſingulis Prouincijs ſuos Collectores ſpoliorum conſtituit, de quorum iure tractant. *Molin. de primog. l.2. c.10. Ceued. ad Decret. cal. 11. Cabed. deciſ. 8. p.1. Pereira dec.95. Molin. tract. 2. diſp. 147. Gonzalez reg. 8. gloſſ. 51. Gar. p.2. cap.1. num.16. & p.5. cap.1. num.596. Nauar. de ſpol. § 10.* Et ſic etiam Epiſcopus regularis in partibus iſtis acquirit Cameræ Apoſtolicæ, ita vt quæ extant tempore mortis ſuæ, nullique antea in tempore legitimo fuerunt ab alio acquiſita, ad ſpolium ſpectent. Ad quod ſpectant vbique bona Epiſcopi Titularis, qui non niſi Pontifici acquirit, vt ſupra dictum fuit & tenet *Paſqual. dec.130.*

250 De eo autē qui Epiſcopatui renūciauit, quod acquirat Eccleſiæ ſuæ, cum qua quantum ad hanc partem durat vinculum matrimonij dixerunt. *Nauar. conſ. 6. n.11. de donat Sà v. Epiſ. n.11. Sanchez l.6. c.6. n.29. Barboſ. de off. Epiſ. p.1. t.1. cap.4. num.118. & d. voto 101. num.44. Barboſa autem d. voto* 101. idem cenſet etiam ſi Epiſcopus regularis cedens Epiſcopatui ad monaſterium reuertatur, & fiat iterum regularis ſub obedientia Prælatorum. Sed ſi regularis Epiſcopus ita rediret ad clauſtrum, vt nullam haberet liberam adminiſtrationem bonorum, ſed ſub obedientia Prælatorum viueret pauper vt alij, monaſterio viueret, & acquireret, *Nauar. de ſpol. § n.3. Paſqual.* autem *dec.131.* putat quòd pertineant ad Cameram Apoſtolicam. Et hoc quidem eſt indubitatum vbi viget lex ſpoliorum. Sed de iure communi ad Eccleſiam ſui tituli ſpectant; vel ſi habuit plura beneficia aut Eccleſias ad ſingulas earum ſpectata proportione fructuum, & temporis. Sed ſeruanda eſt in hoc legitima conſuetudo Eccleſiarum.

251 De permutantibus verò Eccleſias, multi ſentiunt, quòd Epiſcopus regularis tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus ab eo perceptos, & res ex illis emptas. Ita tenet poſt Paulum *conſ.337. nu.6. l.1. Alciat. reſp 1. num.49. l.1. Sarmien. de reddit. p.2. cap.4. Barbat. conſ.20. num.13. vol.3. Barboſa d. all.114. num.16.* quia tranſlatus reſpectu Epiſcopatus a quo transfertur pro mortuo reputatur, & qui ſuccedit non viuenti ſed defuncto quodammodo ſubſtituitur. *cap. in apibus. § ecce.7. q.1. Gloſſ. in cap. ſuſceptum de reſcrip. in 6. Gloſſ. in cap. ſi Epiſcopus. v. morte de ſupplen. neglig. Præl.* & idem ſuadetur ex *cap. ſi quis 21. q.2.* Et quia Principis conceſſio in dubio nullum cōtinet tertij præiudicium. *l.2. § ſi quis. ff. ne quid in publico. cap. ſuper eo 15. de off. deleg. Bellet. tit. de bonis Cler. § 8. num.7. ſed Suarez tom.4. de relig. tr.8. l.3. cap.16. num.25.* putat probabile quòd deferre poſſit ſecum bona, quæ acquiſiuit proprio, & ſpeciali titulo: quod & ſuſtinet *Lucar. cap.3. num.363. ſed Paſqual. dec.128. & 129.* vult, quòd Epiſcopus nedum bona propria, & ſpeciali titulo acquiſita, ſed etiam ex fructibus Eccleſiæ habita poſſit ſecum transferre. Et pro hac ſent. refert *Calder. de reb. Eccl. conſ.12. Pauin. de poteſt. capit. p.2. q.8. num.28. & Halden. p.2. de ſucceſ. ab inteſt. § Furta. nu.11.* Ego puto, quòd Epiſcopus Regularis bona quælibet etiam acquiſita ex fructibus Eccleſiæ poſſit ſibi retinere, quæ poſſet alteri donare. Cum enim habeat plenam adminiſtrationem fructuum Epiſcopatus, & ita illa ad vſus pios poſſit ad libitum diſtrahere, & ita vt ex fructibus ad vtilitatem alterius poſſit etiam immobilia acquirere. Si hæc ad fauorem alterius poteſt facere, multò magis id facere poteſt ad ſui vtilitatem. Aliam regulam tradit *Paſqualig.* quia ſcilicet bona quæ pertinent ad ſpolium vbi adeſt lex ſpoliorum, vel pertinerent, niſi facta fuiſſet compoſitio cum Camera Apoſt. poteſt Regularis Epiſc. retinere, quia hæc cenſentur acquiſita vniuerſali Eccleſiæ. Non approbo tamen, quod habet *Paſqualig. deciſ.129. num.* ſcilicet, quòd Epiſcopus non acquirat Eccleſiæ, ſed ſuperiori; hoc enim eſt contra communem ſententiam, & veritatem; Rerum enim Eccleſiaſticarum dominium non eſt ſuperiorum; qui adminiſtratores ſunt nō domini; vt probatum eſt artic. ſuperiori. Quàmuis in caſu mortis, quæ manent apud Epiſcopum, & nulli priùs erant legitimè acquiſita, cenſeantur acquiſita Eccleſiæ vniuerſali. Quod eſt verum de illis, quæ aliàs Epiſcopus poterat alienare ad fauorem alterius a ſua Eccleſia, & ideo hæc eſt propria ratio a priori aſſertionis; Quia bonorum Eccleſiæ particularis alia ſunt, quæ Epiſcopus alienare non poteſt, & præcipuè non poteſt donare, & hæc ſunt de Eccleſiæ plena proprietate, & nec ſpectant ad ſpolium, nec Epiſcopus tranſiens ad aliam Eccleſiam, etiam ſi ipſe illa emit etiam ex acquiſitis ex induſtria, vel titulo hæreditatis habuit, non poteſt ſecum deferre: ſed alia ſunt, quæ ſic ſunt Eccleſiæ, quòd non ſunt eius irreuocabiliter, quia adeo plenam eorum adminiſtrationem habet Epiſcopus etiam Regularis, vt ad libitum poſſit ea validè donare; & hæc ſunt quæ ſpectant ad ſpolium, ſi ante mortem non fuerunt alteri acquiſita. Et hæc eadem ſunt, quæ Epiſcopus poteſt ſibi ad alium Epiſcopatum tranſeunti retinere. Et per hæc explicata manent *cap. ſtatutum 18. q.1. & cap ex tranſmiſſa de renunc. & cap. quod ad te. de cler. coniug. & cap. cum olim el 2. de priuil.*

252 Quæ verò hucuſque dicta ſunt vera ſunt de Epiſcopis, aut etiam Cardinalibus Religioſis, qui nec domini ſunt alicuius rei, nec poſſunt ſine licentia aliquid adminiſtrare, quàmuis à Pontifice licentiam habeant ampliſſimam adminiſtrandi redditus Epiſcopatuum, Abbatiarum: Beneficiorum, & penſionum, quæ ſibi conceſſa ſunt. Pontifex verò religioſus & ſi maneat ligatus vinculo voti, in ijs tamen, quæ ſunt iuris poſitiui ſummam habet facultatem & pleniſſimam adminiſtrationem. Et quia ſuppoſita hac ampla adminiſtratione compatibili cum voto paupertatis ſubſtantialiter indiſpenſato & ma-

& manente prohibitio teſtandi eſt de iure poſitiuo, ideo ipſe ſine dubio t ſtari poteſt, & donare cauſa mortis. D.Thom.hic ad 3. *Sotus, Card. de Lugo Reſponſ. mor. l.5. dub.12. num.16.*

253 Aduertit etiam & benè *Illuſtriſs. Lucar. num.251.* quòd ſummus Pontifex teſtamentum Epiſcopi regularis factum de eius licentia poſſet annullare, Sicut Prælatus id poteſt facere reſpectu ſimplicis religioſi, *Sanchez. l.7. capit. 8. numer.13.*

254 Sic igitur nedum ſoluto ſecundò argumento, ſed eius materia plenè diſcuſſa & *cap. ſtatutum 18.q.1.* abundè explicato, breuiter reſpondetur ad confirmationes eiuſdem Argumenti. Prima enim contra arguentem militat, quia viuente ſponſa, ſponſus non eſt dominus dotis aut bonorum ſponſæ, ſed adminiſtrator. Sic igitur neque Epiſcopus eſt Dominus rerum Eccleſiæ, ſed ſolùm adminiſtrator. Et ſi maritus daretur, qui haberet votum paupertatis, & aliàs eſſet incapax dominij, nullius rei poſſet eſſe dominus, niſi quòd re aliena de domini licentia vteretur. Et Prælatus Regularis eſt ſuæ Religionis ſponſus, neque tamen eſt bonorum eiuſdem Religionis dominus. Secunda confirmatio aſſumit falſum omnino. Tum quia falſum eſt quòd alij Epiſcopi ſint domini rerum Eccleſiæ, tum quia admiſſo quòd ſint fructuũ ſibi aſſignatorũ domini falſum eſt, quòd ius ad talia bona ſit intrinſecũ titulo Epiſcopatus. Vt enim patet ex dictis art. ſuper. antequam inſtituerentur præbendæ in principio Eccleſiæ, Epiſcopi erant meri, & puri adminiſtratores bonorum Eccleſiæ, ſolùm habentes ius viuendi ex illis, vnde etiam poſtea ſtatutum eſt, vt ex illis vna tantùm portio Epiſcopo aſſignaretur pro eius ſuſtentatione. *cap. de redditibus 12. quæſt. 2.* Nec ad Epiſcopum eſt neceſſarium dominium, ſed ſufficit facultas adminiſtrandi talis qualis ſit bene viſa Pontifici. Ad tertiam dicitur, quòd errat valde loquens de Eccleſia materiali, quæ eſt domus incapax dominij, cum Eccleſia cuius ſponſus eſt Epiſcopus ſit fidelium, quibus præeſt, congregatio, & præcipuè Eccleſiaſticorum. Et hæc eſt, quæ habet dominium rerum Eccleſiaſticarum, quarum adminiſtratio competit Epiſcopo, vt ex can.41. Apoſt. habetur. Solum verò ex Pontificum permiſſione conceſſum eſt Epiſcopis ſecularibus dominij capacibus, quòd ſint domini fructuum ſpectantium ad ſuas menſas, ſub conditione tamen vt quod ſupereſt expendant in vſus pios. Ad quartam dicitur, quòd valde diſtinguuntur, vt ex dictis patet, facultas adminiſtrandi & dominium. Ad quintam dicitur, quòd non eſt Epiſcopus, qui acquirat ius ſuccedendi, ſed Eccleſia ſuccedendi capax illa eſt, fauore cuius reuiuiſcit ius ſuccedẽdi ratione perſonæ Epiſcopi, quod conſopitũ erat, ex eo, quod monaſteriũ nõ erat ſuccedẽdi capax. Et ſic ad ſextã dicitur, quòd ſupponit falsũ, ſcilicet quòd Epiſcopus Regularis ex ordine incapaci ſuccedendi aſſumptus, acquirat ipſe in ſe ipſo, & pro ſe ipſo ius ſuccedendi, & quòd ipſe poſſit eſſe propriè hæres, & dominus; hoc enim falſum eſt, quamuis talis Epiſcopus ſimilitudinariè poſſit eſſe hæres, pro quanto acquirit facultatem adminiſtrandi hæreditatem, cuius hæres eſt Eccleſia intuitu perſonæ illius, ac ſi ipſe hæres eſſet. Ad ſeptimam dicitur, finem voti & vouentis non deficere, quia hic fuit perfectio vouentis acquirenda medio contemptu, & per abdicationem dominij rerum temporalium, qui finis manet in Epiſcopo, & maximè iuuat ad finem Epiſcopatus, cum abdicatio rerum temporalium ſit diſpoſitio aptiſſima ad hoc vt Epiſcopus totum animum applicet omnino ad lucra animarum ſpiritualia.

255 In reſponſione ad tertium continetur difficultas an Religioſus abutens facultate adminiſtrandi, bona Eccleſiaſtica, eiſque vtens ad vſus profanos, immò & illicitos teneatur ad reſtitutionem, Poteſt verò eſſe difficultas primò abſolutè, ex eo quòd bona Eccleſiaſtica ſint patrimonium Chriſti. In qua *Illuſtriſs. Lucarinus de Epiſ. Regul. cap.5.* pluries, præcipuè *num.239. & 243.* exiſtimat, Epiſcopum ex iuſtitia teneri ad non diſtrahenda bona Eccleſiaſtica niſi in vſus pios, vnde putaut, teneri ad reſtitutionem ſi in malos vſus expendat. Quod multò magis putat verificari in Epiſcopo Religioſo, Sed Epiſcopum non teneri ex iuſtitia propria ad non diſtrahenda bona, quæ facit ſua in vſus profanos, aut illicitos cum ſententia magis communi, quæ etiã eſt S. Thomæ probatum eſt articulo ſuperiori *nu.50. & nu.113. Suarez verò tom.4. de Relig. tr.8. l.3. c.16. num.29.* admittens Epiſcopos ſeculares non peccare contra iuſtitiam abutendo bonis Eccleſiaſticis, affirmat hoc de Epiſcopis Regularibus, quia putat quòd non habeant licentiam à Domino talium bonorum. Verùm cum Epiſcopis etiam Regularibus ſit commiſſa plena & libera adminiſtratio bonorum ſuæ menſæ, vt ſupra dictum eſt, non eſt vnde dicatur eos ex iuſtitia teneri ad non expendendum talia bona in malos vſus. Sed neque votũ paupertatis obligat ex iuſtitia propria, ſed ex virtute Religionis, vt per ſe euidens eſt ex *D. Thom. ſupra q.88. a.3.* Vnde nulla eſt conſequentia argumenti, Et Epiſcopum Religioſum, ſi abutatur bonis Eccleſiaſticis validè contrahere, & donare, & nec ipſum, nec qui ab eo recipiunt manere obligatos ad reſtituendum docuerunt. *Ledeſma de ſtat. Epiſ. concl.25. dub.1. concl.3.* & omnes illi DD. quos ſupra *num.221.* retuli ſentientes Religioſum Epiſcopum habere plenam adminiſtrationem bonorum ſuæ menſæ. Ex hoc enim quòd taliter abutatur vſu bonorum nedum non eſt iniuſtus, ſeu non peccat contra iuſtitiam, ſed nec directè, peccat contra votũ paupertatis, nec eſt ſimpliciter proprietarius. Quia à licentia Prælatorum non pendet ampliùs in vſu temporalium, à Papa autem habet amplam facultatem ea adminiſtrandi. Quomodo verò indirectè peccare poſſit contra votum paupertatis, & ſtatum Religioſæ perfectionis, aut vtendo pro ſe bonis minus pretioſis, aut ſuperfluis, aut ad vſus illicitos dictum eſt ſupra *num.237.*

256 Hinc eſt, quòd licet de iure diuino ſit, quòd Epiſcopus non vtatur ad vſus profanos bonis Eccleſiaſticis. Tamen ſi Papa expreſsè & ſine minima iuſta cauſa daret licentiam diſtrahendi præfata bona ad vſus profanos etiam illicitos & turpes, licentia eſſet in hoc ſenſu valida, quòd non eſſet contra iuſtitiam, licet tam ipſe, quàm Epiſcopus vtens tali licentia peccaret, præcipuè contra virtutem religionis, & contra fidelitatem officij ſui. Sed tamen ex cauſa iuſta dũ Pontifex licentiã dat teſtandi etiã ad fauorem conſanguineorum, & hæredum; iam teſtamentum eſt ad vſum pium, non vero ad profa

num,

nnm, cum ſit ad id, quod conducit ad bonum Religioſæ communitatis, & ſanctæ matris Eccleſiæ. Nnnquam verò Ponrifex dat licentiam ad vſus illicitos, & ſi aliquis ad ſimiles vſus abutatur rebus Eccleſiaſticis. Sed abſolutè committens adminiſtrationi Epiſcoporum bona Epiſcopatuum, facit quod de ſe bonum est, & conuenit gubernio vniuerſalis Eccleſiæ, nec ille propterea peccat, quòd Epiſcopus ſua libertate abutatur. Sicut nec peccat Deus, nec est iniqua lex naturæ, quæ dominium abſolutum bonorum concedit hominibus, quo homines bene vti poſſunt, ſi volunt, licet vt plurimùm ipſi hoc dominio abutantur. Nec propterea Christus peccauit cōcedendo ſuo Vicario pleniſſimam administrationem rerum Eccleſiæ, ex eo quòd aliqnis ex eis hac plenitudine abutatur. Et in hoc error eſt eorum, qui ex eo quòd Christus ſuos Vicarios non obligauit ex iustitia propriè ad fidelem administrationem bonorum Eccleſiæ, velint inferre, quòd occaſionem peccandi dederit; quia Christus in hoc bonum conceſſit, & quòd hæc facultas ſit occaſio aliqnibus malè agendi est occaſio accepta, non data. Et Christus ex præcepto aliarum virtutum, vt fidelitatis, iustitiæ legalis, religionis, ideoque altiſſimæ cuiuſdam iustitiæ ad ſe obligauit eos ad fidelem administrationem. Sic esto Pontifex non obliget Epiſcopos ex iustitia propria & priuata obligante ad restitutionem, sed det illis ampliſſimam facultatem liberam ab obligatione iustitiæ ad dispensandum bona Eccleſiæ non per hoc est particeps abuſuum, quæ ex mala voluntate aliquorum proueniunt; cum quantùm ſit ex ſua parte tranſmittat in eos obligationem, quę ex natura rei afficit administratores patrimonij Christi, ampliùs legibus poſitiuis etiam munitam, & firmatam. Sic quia conueniēs fuit vt Epiſcopus in administratione temporalium non obligaretur ad petendam licentiam à Prę latis Regularibus, & aliàs moraliter non erat poſſibile, vt eam ſpecialem & expreſſam toties quoties opus erat, obtineret à Pontifice, qui ſolus est Epiſcoporum immediatus Prælatus ex vi Regulæ, ideo conueniens fuit, vt ſufficeret generalis & ſemel data licentia Pontificis, & liberaretur Epiſcopus ab obligatione petendi licentiam ſpecialem, & ſic in hac parte in vſu temporalium relinqueretur Epiſcopus Regularis liber ſicut alij, ligatus tamen alijs legibus diuinis, & Canonicis, quæ ſi ſeruentur, inculpabilis prorſus est etiam in Religioſo Episcopo diuitiarum vſus.

SVMMARIVM,

1 *Pontificem* Religioſum *eſſe abſolutum à voto paupertatis, quæ ſuadeant, nu.157.*
2 *Hoc negatur. num.258.*
3 *Votum paupertatis ſtat cum plena facultate adminiſtrandi. num.259.*
4 *Pontifex Religioſus, an valide poſſit acquirere dominium. num.260.*
5 *Non eſt neceſſe, quod dominus ſit ſuperior. nu.261.*
6 *Dominium rerum Eccleſ. eſt apud Eccleſiam, & pleniſſima adminiſtratio apud Pontificem. n.261.*
7 *Non eſt æquum, vt Pontifex diſpenſet ſecum ſuper voto paupertatis, ne angatur ſcrupulis. n.262.*
8 *Pontifex poteſt teſtari. num.263.*
9 *Alia explicantur quærenda. num.264.*

An Pontifex Religioſus ſit liber à voto Paupertatis.

257 DVbitari autem meritò poteſt, an hæc, quæ de voto paupertatis dicta ſunt, locum habeant in Religioſo ad Papatum euecto. Nam religioſum Pontificem eſſe abſolutum à voto paupertatis ſuaderi poteſt, tum primò, quia incapacitas dominij non eſt intima voto paupertatis, ſed eſt introducta iure humano, cui Papa non eſt ſubiectus. Tum ſecundò, quia Papa eſt incapax vſus paupertatis, cum non habeat ſuperiorem cuius nomine poſſideat. Tertiò, quia Papa poteſt ſecum diſpenſare in voto paupertatis, & quidem rationabiliter, ne alioqui in vſu bonorum Eccleſiaſticorum angatur ſcrupulis.

258 Vera nihilominùs eſt contraria ſententia, ſcilicet Religioſum ex aſſumptione ad Papatum non eximi à voto paupertatis, quod docuerunt. *Franc. rubr. de teſtam. in 6. num. 70. Nauar. Comment. 2. de Regular. num. 17. & l. 3. conſil. in p. edit. tit. de regul. conſ. 70. num. 10. & in 2. tit. de ſtatu Monach. conſ. 13. nu. 10. Aragon. 22. q. 88. a. 11. Sanchez l. 6. mor. cap. 6. num. 9. Suarez tom. 4. de relig. l. 8. c. 18. num. 13. Card. de Lugo reſp. mor. l. 5. num. 20.* Militat enim ſemper eadem ratio, quia ex vna parte obligatio voti paupertatis perfectionis eſt, & intrinſeca ſtatui Religioſo à quo non retrocedit Pontifex, cum huiuſmodi obligatio in nullo obſtet perfectioni ſtatu ſummi Pontificis, nec eius officio, ad quod ſufficit, quod Pontifex habeat ſummam, & liberam adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ.

259 Quomodo verò dicatur ſtare ſine dominio tam plena adminiſtratio, & cum Papa non habeat ſuperiorem de cuius licentia adminiſtret, quomodo non ſit dominus, cum ſine alicuius iniuria poſſit de rebus Eccleſiæ diſponere? Reſpondetur, quòd eadem ratione, qua Pontifex fundi Eccleſiaſtici non eſt Dominus, & tamen eſt etiam alienandorum bonorum Eccleſiæ ſupremus adminiſtrator, eò quia non nomine proprio, ſed nomine Chriſti, & Eccleſiæ adminiſtrat: ita Regularis Pontifex non eſt fructuum Dominus, ſed adminiſtrator; quia ſemper adeſt, nedum illa dependentia virtualis à ſuperiori, ſi contingat ſuperiorem habere, illumque Pontificem non eſſe, ſed quia quod adminiſtrat, vt Vicarius Chriſti adminiſtrat nomine Chriſti, & Eccleſiæ. Cuius rei datur exemplum in Religiòſo profeſſo, ſi ſolus remaneret in mundo, qui nullius rei eſſet dominus, & tamen non haberet ſuperiorem de cuius licentia, vteretur temporalibus.

260 Ad primum verò in oppoſitum, bene reſpondet *Sanchez*; ſuppoſita enim illa ſententia, quòd incapacitas dominij non ſit ex natura voti paupertatis, ſed ex iure Eccleſiaſtico, de qua infra ſuo loco diſputandum erit, ſequitur quòd Papa poſſit ſi velit acquirere dominium validum, ſi non licitè, nec ſanctè velit contra votum paupertatis dominium acquirere. Ex vi enim voti paupertatis Religioſæ omnis acquiſitio dominij eſt illicita, quidquid ſit, an ſit valida.

261 Ad ſecundum dicitur, quòd *Aragon.* citatus

tus putat dominium redditúum Eccleſiaſticorum manere apud Chriſtum, quod Michael à Metina, apud *Sanchez* putat eſſe abſurdiſſimum. Sed artic. ſuperiori probatum eſt dominium hoc manere apud Eccleſiam, & ad argumentum dicitur, quod non eſt neceſſe, vt dominium maneat apud ſuperiorem, ſed ſufficit quòd maneat apud alienum; & ſic certum eſt, quòd dominium rerum Eccleſiæ apud Eccleſiam Chriſti manet, & eorum adminiſtratio ad Pontificem. Aliàs verò bona ſpectantia particulariter ad Cameram Apoſtolicam, ſub eius dominio ſtant. eorundem verò adminiſtratio pleniſſima ad Pontificem ſpectat, *Card. de Lugo*, vbi ſupra. *num*.23.

262 Ad tertium dicitur, non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi in hoc voto, ne Pontifex angatur ſcrupulis, quia non licet retrocedere à ſtatu perfectionis, ne quis angatur ſcrupulis. Eo magis quòd ſcrupuli ex ignorantia, & imperfecta charitate, & nimio ſui amore, & inani timore oriuntur: quorum defectuum nullus locum habere debet in ſummo Pontifice. Sed & omnium ſcrupulorum nubes euaneſcere faciet, ſi ſolùm Dei gloriam, & Eccleſiæ vtilitatem (prout debet) præ oculis habens, adminiſtrabit bona Eccleſiæ, prout ſibi in Domino videbitur expedire. Charitas enim timorem vanum ſcrupulizantium tollit. Et eò magis, quòd in hoc aliàs manet Papa ligatus iure diuino, vt non abutatur bonis Eccleſiæ. ſine ſcrupulo verò imaginabili, non obſtante voto eſt liberrimus, vt eis ex iuſta cauſa ad quoſcumque vſus vtatur.

263 In hoc tamen diſcrimen eſſe poteſt, quia licet *Franc.* citatus dicat Pontificem, nec poſſe teſtari, & licet *Tapia authen. ingreſſi num*.34. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* hoc limitet, vt ſolùm non poſſit teſtari de bonis Eccleſiæ, tamen abſolutè dicendum, eſt Pontificem poſſe teſtari, vt docent *Bened. cap. Raynutius p. num*.301. *& Sanchez loco cit.* quia tota hac prohibitio eſt de iure humano in qua Papa poteſt diſpenſare.

264 His autem ita in communi, & indiffinitè de Epiſcopis determinatis nonnulla alia inquirenda ſunt, nimirum, an ſint vera de omnibus Epiſcopis, & à quo tempore illis conueniant, & an ſolis Epiſcopis competant. Inter Epiſcopos enim alij ſunt titulares, alij qui deſeruerunt Eccleſiam, alij qui depoſiti fuerunt pro culpa. Ideo quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopos titulares non eſſe exemptos à regula aliqui tenent. num*.265.
2 *Sunt exempti ab obedientia Prælatorum. nu*. 266.
3 *Non ſunt ita exempti ab obſeruantijs Regulæ, ſicuti qui exercent officium Epiſcopi, nu*. 267.

An abſolutio ab obedientia Prælatorum, & ab alijs obſeruantijs regularibus competat Epiſcopis titularibus.

265 NEgant enim eos exemptos eſſe *Hoſt. cap. quod Dei timorem num*.9. *de ſtat. Monach.* & ibi, *Io. Andr. num*.15. *& Card. num*.5. *q*.2. Et ratio eorum eſt, quia exemptio ab obſeruantijs regulæ competit Epiſcopis ratione officij, non verò ratione dignitatis, tales verò Epiſcopi officium non habent, cum nec habeant ſubditos. Recentiores tamen oppoſitum ſentiunt, nimirum *Azor. inſtit. moral. tom*.1. *l*.12. *cap*.10. *q*.7. *Sanchez l*.6. *mor. cap*.6. *numer*.27. *Suarez tom*.4. *de Relig. tr*.8. *l*.3. *cap*.17. *num*.2. *&* 5. *Barboſa de off. Epiſ. p*.5. *tit*.1. *cap*.4. *num*.14. *Lezana in ſumma p.p. cap*.17. *num*.8. *Palaus* vbi ſupra *num*.20. *Paſqual. dec*.171. *num*.1. Tum quia de facto habent Diœceſim, & per ipſos non ſtat; quod non exerceant curam animarum, tum quia aſſumuntur ad Epiſcopatum, vt in Pontificalibus coadiuuent alios Epiſcopos habentes oues.

266 Reſpondetur, quòd verè propria cauſa, & præcipua diſpenſandi Epiſcopos in obſeruantijs regularibus eſt cura animarum, ad quam aſſumuntur, cui tamen etiam eſt per ſe annexa dignitas maxima, quia habere curam animarum, vt cauſam principalem, & per modum paſtoris principalis maxima dignitas eſt, quæ eſt inſeparabilis à conſecratione, & non dependet ab exercitio officij curæ animarum, quia eſſe deputatum ad tale munus eſt maximæ dignitatis, & præeminentiæ, ideo Epiſcopis multa competunt ratione dignitatis independenter ab exercitio officij, & nihilominus totum competit illis ratione officij ad quod deputantur, & conſecrantur. Si ergo loquamur de exemptione ab obedientia Prælatorum, ratio dictat eam competere Epiſcopis ratione dignitatis ſui officij; neque enim decet ab inferioribus dirigi eos, qui ad Eccleſiarum regimen ſunt aſſumpti in partem ſolicitudinis ſummi Pontificis tanquam eius fratres, & animarum Chriſti Paſtores.

267 Sed loquendo de obedientia præſtanda in obſeruantia regulæ, hanc non eſſe tantam in huiuſmodi Epiſcopis non laborantibus in animarum cura eadem ratio oſtendit. Non enim negari poteſt, quod non ſit retrocedere à perfectionis ſtatu, ſine neceſſitate, & exigentia officij, relinquere obſeruantiam, quam Religioſus promiſit ex voto. & maximè conducit ad perfectionem, & non dedecet Epiſcopum, quem decet ſobrietas, abſtinentia, ſtudium legendi, meditandi, orandi, & alia ſimilia, quæ in regulis, & conſtitutionibus Religioſorum ordinantur. Et regula Sancti Thomæ eſt prorſus rationabilis, vt Epiſcopus non ſit exemptus niſi ab illis obſeruantijs, quæ eius impediunt officium. Quod ſi non habeat exercitium officij, manebit quidem exemptus ab eiſdem quatenus id Epiſcopalis dignitas requirit, vnde erit exemptus ab obedientia Prælatorum, non tamen erit exemptus à ieiunijs, vigilijs, orationibus, & alijs quæ minimè dedecent Epiſcopalem dignitatem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum Regularem cedentem Epiſcopatui teneri, aut non teneri redire ad clauſtra, qui ſentiant. num*.268.
2 *Non tenetur redire. num*.269.
3 *Tenetur tamen Cardinalis non Epiſcopus, numer*.270.
4 *Epiſcopus degradatus tenetur redire ad clauſtra. num*.271.

5 *Epiſco-*

5 *Epiſcopus an ex quo redit ad clauſtra maneat ſubditus Prælatis. num. 272.*
6 *Epiſcopus Religioſus licet poſſit nouo voto promittere obedientiam Prælatis, non tamen ex hoc poteſt ſe illis ſubijcere, vt ſint eius Prælati, numer. 273.*
7 *Epiſcopus rediens ad clauſtra manet ſubiectus Prælatis. num. 274.*
8 *Non poteſt habere Prælaturam in Ordine, nu. 274.*
9 *Ceſſat eorum exemptio ſi redeant ad clauſtra, numer. 275.*
10. *Conueniens eſt Epiſcopum, qui ceſſit Epiſcopatui redire ad clauſtra. num. 276.*

An Religioſi Epiſcopi deponentes Epiſcopatum, vel de licentia Papæ, vel in pœnam, teneantur redire ad Clauſtra.

268 AFfirmant plures, nimirum *Abul. cap. 30. Num. q. 109. Maiol. l. 3. de irregular. c. 6. num. 3. Arag. 2. 2. q. 88. a. 11.* vbi ait, idem eſſe de Papa renunciante Papatum. *Azor. tom. 1. inſt. mor. l. 2. c. 7. fin. Fuln. Pacian. conſ. 132 num. 6. vol. 1.* Et probatur hoc, tum quia ceſſat ratio exemptionis, & aliàs Epiſcopus manet ligatus vinculo voti obedientiæ. Tum ſecundò quia ſic feciſſe Cœleſ. 2. & alios Epiſcopos legitimos legimus. Tũ tertiò quia ſicut Gen. Ordinis religioſi terminato officio remanet ſubditus, ita Epiſcopus, quo officium deſeruit, tenetur redire ad ordinem; Nihilominùs oppoſitum ſentiunt *Sanchez loc. citat. num. 29.* qui tamen priorem ſententiam tenet probabilem, referens pro hac ſent. *Imol. Clem. 1. num. 50. de Elect. Bonif. Clem. 1. num. 83. & 84. de regul. Nauar. l. 3. Conſil. in p. edit. tit. de regal. conſ. 15. num. 12. & 13. & in 2. tit. de donat. conſ. 6. num. 11. 12. & 23. Freder. conſil. 38. num. 2. & conſ. 19. a. num. 3.* Et idem ſentiunt *Emanuel. Sà v. Epiſ. num. 11. Henriq. l. 10. de ſacram. Ord. c. 32. num. 4. Rodriquez t. 3. q. 52. n. 26. Barboſa de off. Epiſ. p. 1. t. 1. c. 4. num. 14. Cardinal. de Lugo Reſp. mor. lib. 5. dub. 12. num. 6. Lezana p. p. cap. 17. num. 8. Palaus vbi ſupra. num. 23. Layman l. 4. tr. 5. cap. 2. nu. 9. Paſqual. dec. 281. Lucar. cap. 3. num. 372.*

269 Reſpondetur, Epiſcopum religioſum etiam propter culpam depoſitum ab officio, ſed non dignitate priuatum, & degradatum teneri quidem ad obſeruantiam regulæ in ijs, quæ dignitatem Epiſcopalem non dedecent, vt ſupra de Epiſcopo titulari dictum eſt, quia non eſt iuſta cauſa vt in ijs cum illo diſpenſetur, ſed tamen non per hoc teneri redire ad clauſtra, quia ex vi dignitatis inſtè exemptus fuit ab obedientia Prælatorum, & ex conſequenti à ſolitudine clauſtri, & conſortio religioſorum. Non decet enim Epiſcopum ſubdi niſi ſummo Pontifici, cum gradu, & officij dignitate excellat omnes alios; cum verò dignum ſit & iuſtum illum non ſubdi Prælatis clauſtralibus, iuſtum eſt etiam illum non ſubdi obligationi viuendi intra clauſtra cum illis.

270 De Cardinali tamen, quòd ſi vel cedat dignitati, vel ea priuetur, teneatur redire ad Clauſtrum docent *Palaus d. p. 24. num. 25. & Card. de Lugo, vbi ſup. num. 9.* & meritò, quia Cardinalis non Epiſcopus relicto Cardinalatu, nihil dignitatis retinet, & remanet ſimplex ſacerdos vel Diaconus, vnde in eo reuiuiſcit obligatio obedientiæ erga ſuperiores.

271 Et ſic patet ſolutio ad primum, quia in Epiſcopo retinente dignitatem manet propria ratio exemptionis ab obedientia Prælatorum, & ſolitudine clauſtri. Quòd ſi Epiſcopus ob culpam depoſitus ſit etiam degradatus, quia eſt priuatus dignitate, cenſetur reductus in ordinem ſubditorum, & tenetur ad clauſtra redire; & ſe Prælatis ſui Ordinis ſubmittere. *Henr. l. 10. de ſacr. Ord. cap. 32. nu. 4. Sanchez l. 6. cap. 6. num. 29. Layman. lib. 4. tr. 3. cap. 2. num. 4. Barboſa de pot. Epiſ. tit. 1. c. 4. num. 18. Palaus tom. 3. diſp. 3. p. 24. num. 21. Card. de Lugo Reſp. Mor. l. 5. dub. 12. num. 6.* Quidquid in contrarium dixerit *Paſqualig. deciſ. 272. Lucar. cap. 3. num. 372.* Ad ſecundum autem dicitur Cæleſtinum ſecundum id feciſſe ex beneplacito ſuæ voluntatis, non ex neceſſitate. Et ad tertium dicitur, non eſſe eandem rationem, quia in Generali terminato officio non remanet dignitas, ſicut remanet in Epiſcopo.

272 Sed ſi Epiſcopus redeat ad Clauſtrum Epiſcopali dignitate manente, dubium eſt an ex vi huius reditus maneat ſubditus Prælatis, an verò neceſſe ſit, vt illis ſe ex nouo voto ſubijciat, vel ſubijciatur à Pontifice. Affirmant enim *Palud. in 4. d. 38. q. 4. a. 3. concl. 11. & ſupplem. Gabrielis ibi q. 1. a. vlt. & Arag. loc. citat.* Idemque tenent omnes, qui putant huiuſmodi Epiſcopos teneri redire ad clauſtrum. Quam ſententiam eſſe probabilem tenuit etiam *Sanchez.* Qui tamen iuxta eum ſententiam quam probabiliorem iudicauit, cenſet Epiſcopum redeuntem ad clauſtra non manere obligatum ad obediendum Prælatis regularibus, *niſi illis ſe ſubijciat* nouo voto, vel ſubijciatur à Pontifice; quia licet talis Epiſcopus maneat ſemper verus Religioſus, & ligatus vinculo obedientiæ, ex vi tamen dignitatis manet exemptus ab obedientia Prælatorum Regularium, niſi ſuo fauori & exemptioni renunciet, vel à Pontifice exemptione priuetur ob iuſtam cauſam. Neque ex eo, quòd eligat viuere inter religioſos cenſetur velle cedere ſuæ exemptioni, cum nec cedat ſuæ dignitati; & ſemper remaneat inæqualis & gradu, & dignitate Prælatis ipſis ſuperior. Et ideo conſequenter loquendo & ſuſtinendo, quòd Epiſcopus ex quo relinquit officium non ſit priuatus exemptione ab obedientia ſuperiorum, dicendum videtur, eum redeuntem ad clauſtra eodem modo manere exemptum, & tamen non manere exemptum à regulæ obſeruantia in ijs, quæ non dedecent Epiſcopalem dignitatem.

273 Sed plura ſunt, quæ in hac reſolutione ſpeciali indigent conſideratione. Et quidem primo quantum ad id quod dicitur, ſcilicet, quod Epiſcopus rediens ad clauſtra poteſt nouo voto ſe ſubijcere Prælatis Regularibus; conſiderandum eſt, quod hoc non eſt vndequaque verum. Licet enim Epiſcopus poſſit ex voto ſubijcere ſe conſilio, & directioni alterius. In quo ſenſu dictum eſt ſuperius num. 186. quod ex natura rei non repugnat quòd Epiſcopus voueat obedientiam Prælatis ſui Ordinis, non poteſt tamen ex voto facere, vt alius ſit ſuus Prælatus; quia Prælatus habet iuriſdictionem quam Epiſcopus ex proprio ſuo voto ſupra ſe

ipſum

ipſum non poteſt alicui tribuere, ſed hoc eſt ſolius Papæ, qui ſolus eſt Prælatus & habens iuriſdictionem ſupra *Epiſcopos* iam ab aliorum Prælatorum iuriſdictione exemptos. *Et* ſic *Epiſcopus* rediens ad clauſtra ex nouo voto poſſet ſe obligare ad viuendum ſecundum directionem ſuperiorum, ſed non poſſet facere, vt ex hoc illi haberent iuriſdictionem in illum; & poſſent cenſuris illum coercere, & alios actus iuriſdictionis erga illum exercere. Niſi Pontifex ipſe hanc iuriſdictionem concederet. *Card. de Lugo vbi ſup. num.* 8.

274 Sed ſecundò dicendum eſt, quod ex vi reditus ad Religionem reuiuiſcit votum obedientiæ, & quod manet ſubiectus Prælatis in ijs, quæ ſunt ſecundum Regulam, & non dedecent dignitatem Epiſcopalem. Et ſic non eſt neceſſe, vt rediens nouam profeſſionem emittat, & noua vota ſed vota priora reuiuiſcūt; ſeu melius loquendo recuperant extenſionem priorem; Mortua enim non erant, ſed eorum amplitudo reſtricta fuerat, & hæc tollitur & vota illa extenduntur, vt illorum vi teneatur Epiſcopus ad obediendum Prelatis & paupertatem obſeruandam. *Card. de Lugo, Reſp. Mor. l.* 5. *dub.* 12. *n.* 8. *Lucar. de Epiſ. Regul. cap.* 3. *num.* 375. *Ledeſma de ſtat. Epiſ. in fin.* vbi aduertit, quod ad vitandam dubietatem, & difficultatem praxis Religionum eſt, vt non recipiant Epiſcopum cedentem Epiſcopatui & reuertentem ad clauſtra, niſi renunciet priuilegio, quod ex ſua dignitate habebat. Et quidem ſi redeat de ſpeciali licentia Papæ, dicendum eſt, quod ex naturali vi talis licentiæ ſeu talis reditus redit prior ſubiectio; quia non conuenit vt Epiſcopus redeat ad Communitatem Religioſam, vt ſit tanquam vnus de communitate, & non ſit ſubiectus legibus communitatis. Epiſcopus vero renunciare Epiſcopatui non poteſt ſine licentia Papæ. Sed & ſi iam renunciauerit Epiſcopatui, vel ſit Epiſcopus Titularis, cum à Papa fuerit translatus ad ſtatum ſuæ immediatæ ſubiectionis, non poteſt Epiſcopus Papa inconſulto redire ad clauſtrum. *Bonac. de clauſ. q.* 2. *p.* 9. §. 1. *num.* 7. *Lucar. de Epiſ. Reg. cap.* 3. *nu.* 367. Quatenus tamen redire poſſet, ſimul poſſet ſe Prælatis ſubijcere ſine nouo voto, & ex vi antiquæ profeſſionis ſubijceretur, quæ nunquam fuit extincta, ſed ſuſpenſa. *Card. de Lugo Reſp. Mor. l.* 5. *dub.* 12. *n.* 6. Quatenus vero à Pontifice indeffinite obtineret licentiam redeundi ad Religionem, non poſſet redire ad laxiorem (quidquid in contrarium dixerit *Bonac. citat. num.* 8.) ſed redire deberet ad propriam, cuius manſit ſubſtantialiter Religioſus, poſſet vero redire ad ſtrictiorem petita licet non obtenta à Prælatis licentia. *Sanchez l.* 6. *cap.* 7. *num.* 8. *Lezana t.* 2. *cap.* 32. *num.* 28. *Lucar. d. cap.* 3. *num.* 367. Sed hoc intelligendum iuxta explicanda infra ad *art.* 8. *q.* 1. 89. Sic igitur ſi Epiſcopus de Ordine Mendicantium ex vi licentiæ indefinitæ rediret ad Ordinem non Mendicantium incideret in pœnam *Clem.* 1. *de Regular. Sanchez l.* 6. *in Decal. cap.* 7. & apud eum *Auchar. Mol.* & *Card. Lucar. d. cap.* 3. *n.* 370. Rediens igitur Epiſcopus ad Religionem vel ſponte, vel ex mandato Pontificis (poſſet enim Pontifex ex vi voti obedientiæ præcipere Epiſcopo Regulari vt ad ſuum Ordinem rediret, non tamen ad alienum) non indiget noua profeſſione ſed ex vi prioris ſubditur Prælatis Religionis ſuæ ad quam redit. Quæ confirmantur ex Conſtit. 21. Pauli Quarti, in qua Archiepiſcopi & Epiſcopi Regulares, ſi à Pontifice abſoluti à vinculo Epiſcopatus, & ab eo obtinuerint facultatem remanendi intra eorum Ordines, inhabilitantur ad officia & dignitates in eodem Ordine obtinendas. Supponit igitur Pontifex, quod ſic redeuntes ſint capaces officiorum, & Prælaturarum Ordinis, & ex conſequenti quod ſint eorundem Ordinum Religioſi Regulis Ordinum ſubiecti, quia alias non conueniret, vt præeſſent Religioſis, qui Religioſi non eſſent, cum de iure communi, vt dictum eſt, Prælati Regularium debeant eſſe Religioſi in eorum Religionibus profeſſi.

275 Quod vero dicitur Epiſcopum redeuntem ad clauſtra eſſe inhabilem ad Prælaturas in illo Ordine, etiam ante Conſtit. Pauli IV. fuit obſeruatum aliquando. Nam cum fr. Io: Theutonicus renunciaſſet Epiſcopatui Vaſienſi, & ex permiſſione Gregorij IX. rediſſet ad Ordinem Prædicatorum, fuiſſetque electus in Prouincialem Lombardiæ, recuſauit ille acceptare, ſentiens ſe tanquam Epiſcopum non poſſe ad id cogi. Vnde per ſpeciale breue Apoſtolicum ad dignitates habilitatus fuit, & fuit poſtea etiam Generalis inſignis eiuſdem Ordinis. *Chron d. Ord. lib.* 2. *cap.* 20. Quamuis vere præciſo iure poſitiuo Epiſcopus rediens ad clauſtra ſit capax Prælaturarum Ordinis, ad quem redit, vt docent *Card. de Lugo d. dub.* 12. *nu.* 10. & *Lucar. d. cap.* 3. *num.* 369 *fin.*

276 Nec obſtat, quod Epiſcopi per translationem ad Epiſcopatum obtinuerint exemptionem à iuriſdictione Prælatorum. Nam ex hoc non impeditur, quin ſi Epiſcopus legitime redeat ad clauſtrum & transferatur validè ad ſtatum communitatis clauſtralis, non ceſſet illa exemptio, pro quanto poſſit conuenire dignitati Epiſcopali & ſaltem quantum ad obligationem moralem ſeruandi leges & ad ſubiectionem ad Prælatos vt ad dirigentes in lege, immo & quantum ad obligationem legalem & vt ad valentes coercere talem Epiſcopum per pœnas delictis proportionatas ſalua quantum fieri poſſit reuerentia dignitatis. Hæc tamen non admittit in totum *Reuerendiſs. Lucar d. cap.* 3. *num.* 373. Sentit enim debitum legale ad leges ſeruandas non reuiuiſcere, cum Epiſcopus ab hoc debito fuerit ſolutus in perpetuum, & non poſſe eundem Epiſcopum reuerſum cogi ad obſeruantias omnes in regulis præſcriptas, ſed ſolum ad illas, quæ conueniunt ad obſeruantiam votorum, & ſtatus illius decentiam, & honeſtatem. Addit tamen, quod Prælatus obſeruantias regulæ ſub certis pœnis illis imponere poſſet, ad quas ille teneretur. Sed vnde habetur, quod Epiſcopus ſit liber in perpetuum à debito legali obſeruandi regulam? Hæc enim abſolutio, vt ſupra eſt probatum non eſt ex lege poſitiua, & quatenus ſit ex connaturalitate Epiſcopalis officij, hæc non eſt perpetua, cum Epiſcopus ab officio nedum abſolui poſſit, ſed reduci ad ſtatum diſcipulatus, quem non dedecet ferula: ſicut reducitur, quando redit ad clauſtra. Ideo hic diſtingui debet, & dici, quod Epiſcopus ratione officij non amplius excuſatur ab obſeruantia regulæ cum officio ceſſante; ratione vero ſuperioritatis dignitatis, nec etiam excuſatur in toto, quia illi ſuperioritati ceſſit redeundo ſub obedientia. Quia tamen conſecratio, & dignitas eſt indelebilis, & illam retinet,

etiam ſubditur legibus, & pœnis ſalua tamen ſemper decentia ſuæ dignitatis. An vero his ſtantibus conueniat Epiſcopum redire ad Religionem. *Nauar. conſ. 6. de donat. numer.* 12. cenſet, rem eſſe indecentem, & ſcandaloſam, quod Epiſcopus, qui vocatur frater Papæ, *cap. quam grauis de crim. falſi*, ſubijciatur Priori, aut Guardiano. Sed maximè dictum hoc reprehenderent SS. Antoninus & Thomas de Villanoua, qui ardentiſſime deſiderarunt redire ad clauſtrum, & multo magis Sancti Cœleſtinus quintus, qui Pontificatum, Gregor. Nazianz. Patriarchatum Conſtant. Petrus Damianus, Cardinalatum, & Epiſcop. Oſtien. & præterea Albertus Magnus, Io: Theuton. Bartolomæus de Martyribus ex Ord. Præd. qui Epiſ. Ratisbonen. Vaſinen. & Bracharen, & alij plures doctrina, & virtute pollētes qui Epiſcopatibus dimiſſis ad ſua monaſteria redierunt. De quo argumento videri poteſt Ardicinus de la Porta iunior Cardinalis & Epiſc. Alerien. in Epiſ. ad Innoc. III. Non licet quidem cedere Epiſcopatui cauſa redeundi ad monaſterium iuxta dicta ſup. art. quarto ſed qui Epiſcopatui ceſſit laudabiliter ad ſuum ordinem reuertitur: cum immo multi eum teneri redire dixerint.

SVMMARIVM.

1 *A die confirmationis, vel promotionis incipit exemptio Epiſcoporum. num. 277.*

A quo tempore Epiſcopus maneat exemptus ab obedientia Prælatorum ſui Ordinis.

277 TRactatur hæc quæſtio etiam ſub alijs terminis, nimirum à quo tempore Epiſcopus incipiat acquirere Eccleſiæ. Breuiter autem reſpondetur, religioſum Epiſcopum eximi, ſeu liberari à iugo regulæ, non à die poſſeſſionis, vt voluit enim pluribus alijs apud *Paſqualig. deciſ.* 132. *Gloſ. in cap. ſtatutum* 18. *q.* 1. *verb. Certum eſt*, neque à die electionis, quæ non dat illi ius in re. Neque à die acceptæ poſſeſſionis, vt dixit *Gloſſ. in cap. Ne quilibet* 16. *q.* 1. & alij apud *Paſqual. vbi ſup.* ſed à die confirmationis, perquam Epiſcopus fit ſuæ Eccleſiæ ſponſus, & ex qua iuriſdictionem habet, & per quam ſub ſpeciali protectione Pontificis ponitur. *Sanchez l. 7. cap. 32. num. 67. & cap. 6. num. 31. Barboſ. de offic. Epiſ. t. 14. numer. 29. & tſ. l. 2. de inſt. cap. 40. d. 14. num. 123. Palaus tom. 3. diſp. 3. p. 24. n. 22. Paſqual. d. deciſ.* 132. & 283. Non poteſt tamen negari, quin per conſecrationem compleatur, & firmetur hæc exemptio, quæ in confirmatione, ſeu promotione inchoatur: quia ex officij dignitate, & celſitudine, quam obtinet Epiſcopus per conſecrationem oritur præcipuè iuſta cauſa ſoluendi Religioſum à legis monaſticæ obligatione, quatenus Epiſcopatui præbet impedimentum. Sed quid dicendum de bonis, quæ Religioſus acquirit poſt ſui nominationem ad Epiſcopatum, antequam in Conciſtorio promoueatur? Reſpondetur; quòd per ſe loquendo acquirit monaſterio, quia nondum eſt ab eius poteſtate ſublatus; ſi tamen donetur ei aliquid intuitu Epiſcopatus, cenſebitur donatum ſub conditione, & poterit id retinere ſibi, dum fuerit Epiſcopus, vel eo vti ad ea, quæ neceſſaria ſunt pro obtinendis bullis, vel parandis ijs, quæ ad Epiſcopum pertinent. Non approbo tamen, quod habet *Paſqual. deciſ.* 133. *nu.* 2. ſcilicet, quod huiuſmodi donatum tranſeat in vſus, ad quos Epiſcopus determinauerit: Vnde monaſterium non habet ius ad ipſum, ac proinde non debet tranſire in dominium illius. Nam cum Religioſus ſit incapax dominij, donatio, quæ dominium transfert, non poteſt illud transferre niſi in monaſterium, cui acquirit Religioſus, antequam ſit Epiſcopus. Sed tamen dominium illud eſt conditionatum ad certum vſum, ſcilicet ad vſum Epiſcopi. Vnde nec Epiſcopus nominatus poteſt ſine ſpeciali licentia re illa donata vti, niſi ad ea, quæ concernunt Epiſcopatum, & monaſterium non debet illis, vti ad alium finem, & ſic adeſt etiam præſumpta licentia ſuperioris, quod ſuperior nec poteſt rationabiliter negare, vt Epiſcopus nominatus tale ſibi donatum retinere valeat. Quando autem donans expreſsè non declarauit ſe donare intuitu Epiſcopatus, *Paſqual. ibid. num. 6.* dixit id colligi, vel ſi res donata eſt propriè dignitatis Epiſcopalis, aut excedit vſus conſuetos Religioſorum, aut aliunde ea coniecturis colligitur. Sed via tuta eſt, ſine Prælati ſcientia, & licentia nihil ſibi vſurpare.

SVMMARIVM.

1 *Quæ dicta ſunt de Epiſcopis cum proportione dicenda ſunt de Cardinalibus. num. 278.*
2 *Non omnino eſt eadem ratio de Abbatibus, numer. 279.*
3 *Parochi extra Ordinem commorantes ſunt verè Religioſi. num. 280.*
4 *Cui ſuperiori ſubdantur. num. 280.*
5 *Tenentur ad obedientias Regulares. nu. 281.*
6 *Etiam debito legali. num. 282.*
7 *Si dimittant habitum incidunt in excommunicationem &c. num. 283.*
8 *Depoſito officio tenentur redire ad clauſtra, numer. 284.*
9 *A quo debeant diſpenſari ſi indigeant, nu. 285.*
10 *Tenentur ad officium iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ. num. 286.*
11 *Teneatur habere ſocium ſui Ordinis. nu. 287.*

An hæc ſolutio à lege Regulari ſolis competat Epiſcopis.

278 HOc autem primò certum eſt, & communiter admiſſum, quæ dicta ſunt de Epiſcopis, vera eſſe proportionaliter de Cardinalibus. *Suarez tom. 4. de Relig. tr. 8. l. 3. cap. 18. num. 4.* Quia nimirum etiā iſti manent Religioſi, & vinculo trium votorum ligati, exempti verò ab obediētia Prælatorum Ordinis, & à legibus Ordinis, vt cogentibus per pœnas, & inſuper ab omnibus obſeruantijs, quæ cum tanta dignitate non conueniunt; In ſuis enim titulis, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; & quod maximum eſt, illorum eſt aſſiſtere Pontifici in cura totius gregis Chriſti,

quod

quod officiom laborioſiſſimum eſt, cui & ſolitudo, & ſilentium, & granes abſtinentiæ, & vigiliæ maximom impedimeotum ferunt.

279 Hoc idem cum proportione dicendnm eſſe ſentit *Sanchez num.* 35. de Abbatibus habentibus propriam diœceſim, nulli Epiſcopo ſubiectam, ſed in ea gaudent propria iuriſdictione. Quia dempta conſecratione ferè æquiparantur Epiſcopis io iuriſdictione. Verùm multum eſt, quòd conſecratione ſint deſtituti; vnde nec ſunt ex oatura rei perpetoi, & tanquam eaoſæ propriæ, & principales, vt ſupra dictum eſt, nec crederem Abbatem depoſitum oon teneri ad redeundum ad clauſtra, nec eom ita eſſa ſolutum à iugo legis Monaſticæ ſicuti eſt Epiſcopus. Stat enim, quòd aliqua poſſint dedecere Epiſcopum, quæ non dedecent Abbatem,

280 De Religioſo autem promoto ad beneficiũ Parochiale, hoc quidem dicitur primò, quòd manet verus Religioſus, & tenetur ad tria vota Religionis, & ad geſtandum habitum Ordinis. An verò ſit exemptus à iuriſdictione, & obedientia Prælatorum Ordinis, reſpondent communiter Doctores, illum eſſe exemptum, ſi Eccleſia parochialia nullo modo ſubijcitur Superiori Regulari, *cap. Parochia.* 16. *quæſt.* 1. Sed ſi ſubijcitur quoad temporalia tantùm, manebit parochus exemptus quoad ſpiritualia. *cap. viſis,* & *cap. ſane.*16. *q.*1. Sed ſi ſit ſubiecta quoad ſpiritualia ſolùm, non manebit exemptus, niſi quantùm ad temporalia. Sed ſi ſit ſubiecta quoad omnia, manet Parochus quoad omnia ſubiectus. *Ita Syluеſ.v.religio 7. q.*11. *Tabien. v. monachus.q* 5. *num.*6. *Angel.ibi.num.*7. *Roſel. ibi num.*5. *Rodriquez qq. regul. t.*1.*q.*34.*a.*6. *Sanchez l.*6.*mor.c.*6.*num:*36. & apud eum *Hoſt. Henric. Greg.Lopez, Cuccus, Tambur.de iure Abb.t.*3.*diſp.*3. *q.*9.*num* 11.

281 At loquendo de ſtatutis regulæ, & regularibus obſeruantijs reſpondent *Syluеſter & Angelus. Azor. l.*12.*inſtitut. c.*19.*q.*15. & *Sanchez* & apud ipſum *Hoſt.Io: Andr.* & *Cardinal.* locis citatis, eum teneri ad obſeruantiam regulæ ſolumque eximi ab illis, quorum obſeruantia in Eccleſia nõ regulari & officio Parochi commode inueniri oon poteſt. Et hoc colligitur ex *cap.Nemo poteſt.*16.*q.*1.

282 Quo autem debito teneatur ad obſeruandas regulas in caſibus io quibus eas ſeruare debet, Reſpondet *Sanchez* ibid. teneri debito legali. Nec obſtat quòd ſit exemptus ab obedieotia Prælatorum Ordinis, quia vt habetur *cap.Parochia* 16.*q.*1. eius ſuperior, & Abbas eſt Epiſcopus. Nec habet magiſterium in ſtatu perfectionis, nec dignitatem Epiſcopi, ſed eſt in cura animarum inſtrumentum, vnde eum non dedecet eſſe ſubiectum pœnia regulæ.

283 Ex quo colligitur, vt docent *D. Anton.*3. *p.tit* 16.*cap.*5. & *Syluеſ.v.relig.*7.*q.*11. ipſum incurrere in excommunicationem. *cap.*2. *de Cler. vel Monach.in* 6. ſi habitum religioſum dimittat.

284 Sequitur etiam ſimilem Parochum depoſito officio teneri redire ad monaſterium, vt bene docet *Sanchez* loco citato, quàmuis oppoſitum ſentiant *Nauar. l.*3. *conſil. tit. de regul. in* 2.*edit.conſil.*79.*num.*2. *Rodriq.tom.*1.*q.*30.*num.*20. Nam Parochus noo habet dignitatem & gradus celſitudinem, quam habet Epiſcopus, ſed purum officium curæ animarum, quo depoſito non eſt quòd maneat in ſeculo. & non redeat ad clauſtra. Quod cum multi affirment de *Epiſcopo*, multò magis eſt verum & affirmandum de Parocho.

285 Quòd ſi indigeat diſpenſatione in aliqua obſeruantia, vel Eccleſia eius eſt exempta a iuriſdictiooe *Epiſcopi*, vel non; ſi non, habet Epiſcopum vt Abbatem, a quo petere debet diſpenſationem. *cap. ſi quis monachus* 18. *q.*1. *Syluеſ. v.religio* 7.*q.*12. *Tabien.v.monachus q.*6.*num.*7. *Angel.ibi.num.*7. *Sanchez loc.citat.* Sed ſi Eccleſia ſit exempta, oon eſt recurrendum ad Pontificem, vt volunt *Angel.* & *Tabien.* Sed ipſe ad inſtar aliorum Prælatorum Ordinis ſecum poterit diſpenſare, vt docent *Syluеſt.* & *Suarez* & ſatis probabile indicat *Tabien.*

286 De officio diuino eum teneri ad illud perſoluendum iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ, bene docent *Goffred.Hoſt.Io: Andr.Card.Anchar.Roſel.* & *Rodriq.*

287 An etiam Parochus teneatur habere ſocium ſui Ordinis, quia de hoc eſt textus clarus *cap.*2. & *cap.quod Dei timorem de ſtat. monachor.* vbi decernitur quòd ſinguli monachi non præficiantur parochijs; & ſolùm quantùm ad Clericos regulares limitatur, ſi commodè poſſint habere ſocium. Et quia textus iſti vniuerſaliter loquuntur, ideo veriùs dicitur religioſum Parochum etiam in Parochia Prælatis Ordinis non ſubiecta teneri habere ſocium ſui Ordinis; ſicuti docet *Sanchez. loc. citat.* ſeruata limitatione in eo *cap.quod Dei timorem* poſita, ſcilicet quòd quantum ad Canonicos regulares, hoc tenetur ſi commodè fieri poſſit. Quàmuis ex Canoniſtæ aliqui oppoſitum ſentiant.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopos gaudere Religionum ſuarum priuilegijs alij affirmant alij negant. num.*288.
2 *Priuilegiorum plura genera, quibus non gaudent Epiſcopi.num.*289.
3 *Priuilegijs perſonalibus gaudent.num.*290.
4 *Priuilegijs commodum corporis, & animæ concernentibus gaudent. num.*291.
5 *Gaudent facultate abſoluendi à caſibus aliquibus reſeruatis.num.*291.
6 *Priuilegium, cauſa non ceſſante, non ceſſat. num.*292.
7 *Priuilegium Sixti IV. declaratur. num.*292.
8 *Religiones poſſunt in certis caſibus priuare Epiſcopos ex eis aſſumptos ſuffragijs, & beneficijs Ordinis. num.* 293.
9 *Poſſunt etiam ſub pœna excommunicationis præcipere ſubdito, ne conſentiat electioni ſine licentia. num.*293.
10 *Prælati poſſunt concedere Epiſcopis vſum priuilegiorum, vbi alias, id non ſit eis prohibitum iure Pontificis, ſed ſit in poteſtate Prælatorum, id concedere. num.*294.
11 *Magiſter Ord. Præd. beneficiatos in aliquo caſu admittit ad vocem actiuam, & paſſiuam. n.*294.

An Epiſcopus Religioſus gaudeat ſui Ordinis priuilegijs.

288 NOo gaudere dixerunt *Rodriq. tom.*2. *q.*58.*a.*4. *Mandoſ.de priuil.Claſſ.*3.*nu.*11. *Sanchez l.*6.*ſum.cap.*6.*num.*33. *Portell. v. Epiſcopus*

num.15. Fanduſl.6. q.177. edit. Neap. Pereg. in comment. ad Conſtit. Cler. Reg. p.3. cap.9. lit. T.§.4. Lauret. de Franch. p.2. q.116. Alzed. lib.1. de præcell. Epiſ. cap.3. num.33. Hieron. Rodriq. reſ.60. num.5. Diana p.2. de colloc. Card. reſol.85. Sed alij diſtinguunt. Nam vel priuilegia concernunt corpus Religionis & fauorem eius quoad iuriſdictionem, & adminiſtrationem temporalium, vel ſunt facta perſonis; & hæc ſubdiſtinguuntur, quia vel vſurpantur ſine detrimento Religionis, vel non niſi cum illius detrimento vſurpari poſſunt. Religioſi Epiſcopi gaudere poſſunt illis ſolis priuilegijs, quæ ſunt perſonalia, & ſine detrimento Religionis poſſunt vſurpari. Ita *Suarez tom.4. de Relig. tr.8. l.3. cap.18. nu.2. Lucar. de Epiſ. Regul. cap.2. num.342. Donatus* autem in praxi *p.1. tract.6. q.22.* paulò aliter explicat diſtinctionem. Quantum enim ad priuilegia perſonalia diſtinguit ea, quæ concernunt commodum animæ aut corporis ipſius Religioſi abſque tamen Religionis detrimento, & ea quæ data ſunt in commodum alterius, vt eſt facultas abſoluendi. Prioribus gaudent Epiſcopi Religioſi, non verò poſterioribus. Sed *Paſqualig. ad Lauret. de Franch. p.2. q.116. & deciſ.134.* aſſerit eos gaudere omnibus priuilegijs perſonalibus quorum vſus eſt independens à communitate, & propterea vult quòd Epiſcopi Religioſi gaudeant etiam facultate abſoluendi, qua gaudent Regulares intra clauſtra viuentes. Et cum aliàs Paſqual. ſentiat, quòd Epiſcopi ex Regularibus aſſumpti non ſint ampliùs ſubſtantialiter Religioſi, ſed ſint abſoluti etiam a votis eſſentialibus Religionis, nihilominùs vult eos ſic omnino abſolutos à iugo regulæ, Regularium poſſe frui gratijs, & priuilegijs, etiam quæ alios reſpiciunt, quale eſt priuilegium abſoluendi à multis Papæ reſeruatis, quia licet cauſa & motiuum concedendi priuilegia fuerit Religio, hæc tamen non eſt cauſa in conſeruari, ſed priuilegia perſonalia talia ſunt, quòd quilibet acquirit ius ad illa, quod ius comitatur perſonam. Quamuis nec cauſa concedendi priuilegia deſit in Epiſcopo, qui eſt in ſtatu perfectionis maximo labore præſtans Eccleſiæ ſeruitium; & hæc fuit cauſa concedendi priuilegia. Tum quia vt obſeruat *Cocbier. de iuriſdict. tom.2. par.2. q.59. a.9.* ex permutatione ſtatus non amittitur priuilegium compatibile cum ſtatu. Tum quia non eſt tanta vis translationis, vt rei priuilegia adimat, ſed rem, & locum in eadem conditione dimittit. *l.2. ff. de priuil. cred. l. tempus ff. de iud. Felin. cap. quia indicanda ſub fin. de precept.* Tum quia Eccleſia Regularis ad ſtatum ſecularem translata non amittit exemptionem, & priuilegia niſi expreſsè ſint ſublata. Vnde Abbatia Regularis ſi fiat ſecularis manet exempta. *Tambur. de iure Abb. tom.1. diſp.15. q.1.* & facit textus *Clem.1. de ſuppl. negl. Prælat.* Econtrario autem prior opinio ſe fundat in quodam priuilegio Sixti quarti conceſſo Ordinib. Prædicatorum, & Minorum in quo vult, quòd qui obtinuerint beneficia non poſſint gaudere beneficijs dictorū Ordinum niſi de Prælatorum conſenſu. Hoc enim priuilegium habetur in libro qui dicitur *monum. Ordin. fol.149. conceſ.365.* Illudque referunt ad verbum. *Rodriquez, Suarez, Donatus, & Paſqualigus citati.* Et de eodem priuil. tanquam recepto in Capit. Gen. Peruſ. 1478. habetur mentio in *Conſt. Ord. Præd. diſt.2. cap.13. §.7. lit. L.*

289 Ego in hac parte ſic puto diſtinguendum. Priuilegiorum enim alia ſunt, quæ directè conceſſa ſunt corpori vel totius Religionis, vel monaſterij, vt eſt priuilegium quòd impedientes ingreſſum Religionis ſint excommunicati, quòd aliquibus Ordinibus eſt conceſſum, ſeu quòd fratres mendicantes non poſſint tranſire ad non mendicantes. *Clement.1. de Regul.* & ſine dubio his non gaudet Epiſcopus Regularis. Alia ſunt priuilegia conceſſa ſolùm certo generi perſonarum in Religione, ſub quo genere non ſunt Epiſcopi Regulares, vt ſunt conceſſa Nouitijs, vel Lectoribus actu legentibus, vel Religionum Prælatis, quæ priuilegia non reſpiciunt perſonam, ſed conditionem, officium, aut dignitatem. Et abſque dubio neque iſtis priuilegijs huiuſmodi Epiſcopi fruuntur. Alia ſunt priuilegia quæ ſingulis data ſunt intuitu tamen communitatis, & quatenus viuant intra clauſtra, quorum vſus eſſentialiter dependet ab exiſtentia intra clauſtra, ſub obedientia Prælatorum, ſicut eſt ius viuendi de bonis conuentus, & habendi vocem actiuam, & paſſiuam in Capitulis & electionibus. Eligere enim pertinet ad Capitula, ſeu Collegia. *cap. congregato 16. q.7. cap.2.3. & 4. 18. q.2. & cap.1. de elect.* Prælati verò Religionis debent eſſe Religioſi profeſſi intra Ordinem exiſtentes, & viuentes in communi cum alijs, ſub eiſdem legibus. Et eò magis, quòd Prælatus potiùs exemplo & exercita legum obſeruantia debet ſubditos dirigere, quàm verbo. Et nec huiuſmodi priuilegijs poteſt vti Epiſcopus, qui ad ſtatum Epiſcoporum, a ſtatu Religionis eſt translatus; vnde priuilegia, quorum vſus pendet ab exiſtentia in communitate Religioſa ſub obedientia Prælatorum, non competunt Epiſcopo extra Ordinem poſito. Sic enim & Generalis translatus ad Epiſcopatum non poteſt ſe amplius in negotijs Religionis ingerere, vt decreuit Sac. Congreg. *Regular.* 9. April. S. Pietro di Piſa. 1650. & ſignanter non poteſt dare ſuffragium in Capitulo Generali.

290 Alia verò ſunt priuilegia perſonalia ſingulis conceſſa, & intuitu ſtatus Religioſi donata, quorum vſus non pendet à ſtatu obedientiæ Prælatorum Ordinis, ſeu à permanentia in clauſtro: Et de iſtis loquendo dico Epiſcopos Regulares eis vti poſſe. Et ſuppoſito, ſicut probatum eſt ex D. Thoma præcipuè, quòd Epiſcopi Religioſi ſint ſubſtantialiter Religioſi, & ita quòd teneantur etiam ad leges ſui Ordinis inquantum non impediunt officium Epiſcopatus, hoc debet eſſe indubitatum; quia qui ſubeſt Religioſi ſtatus oneribus, non debet priuari gratijs tali ſtatui conceſſis. Et eo magis, quòd exemptio, quam Epiſcopi habent, eſt conformis ſtatutis ſui Ordinis, & neceſſaria ex ſubordinatione ſtatus Religioſi ad ſtatum Epiſcoporum, cum non deceat ſtatum Religioſum impedire Epiſcoporum officium, ſicut igitur Epiſcopi ſunt veri religioſi, ſic gaudent religioſorum perſonalibus priuilegijs, quorum vſus non pendet ab exiſtentia intra clauſtrum, ſeu quæ non ſunt conceſſa Religioſis vt intra clauſtrum viuentibus, & ſpectantibus ad communitatem alicuius monaſterij.

291 Ideo priuilegia, quæ concernunt ſalutem corporis, vel animæ ipſius Religioſi tam reſpectu ſui, vt ſunt indulgentiæ, & facultates vt poſſint abſolui ab aliquibus caſibus, quàm reſpectu aliorum, vt à caſibus reſeruatis abſoluere poſſint, à qui-

bus

bus Regulares ſui Ordinis (ſubditi tamen & non verò Prælati) abſoluere valeant, competunt huiuſmodi Epiſcopis. *Suarez, Lucar. & Paſqual. dec. 134. & 136.* Cum enim maneat Regularis ſtatus, & maneant etiam cauſæ conceſſionis talium priuilegiorum, non eſt vnde non vigeant priuilegia. Nam & facultas abſoluendi in ſitu ſalutis animarum data eſt Regularibus, quos ſancta ſedes tanquam dignos adminiſtratores a ſe iudicatos ſelegit ad hoc, vt illi facultates huiuſmodi committeret. Quod totum abundanter in Epiſcopo Religioſo manet. Tùc autem ſolùm ceſſat priuilegium requirens cauſam ſucceſſiuam, cum cauſa ceſſat. *cap. Generaliter. 16. q. 1. cap. Tua. de Cler. non reſid. cap. Abbate fin. de verb. ſignif.* Immò nec ceſſat, quando ex aliquibus cauſis vna remanet. *L. ſi ventri. L. in bonis ff. de priuileg.* Et propterea multa priuilegia numerat *Lucar.* quæ remanent, nec oportet hic ſingula recenſere, cùm regula communis ſufficiat. Ideo hoc extenditur, vt locum habeat etiam in caſu in quo Religioſus nòdum approbatus a Prælatis ſui Ordinis fiat Epiſcopus. Quamuis enim hoc neget *Paſqual. dec. 137.* quia ſupponit Epiſcopum non manere ſubſtantialiter Religioſum, & ideo non poſſe acquirere de nouo ius abſoluendi, quod non acquiſiuit dum eſſet Religioſus, quia nondum erat ad audiendas confeſſiones approbatus; tamen hoc non procedit in vera ſententia & communiſſima, quæ docet Epiſcopum manere ſubſtantialiter Religioſum, ideoque habere ius, quod habent alij Religioſi, vt quoties fuerint ad confeſſiones approbati poſſint abſoluere pœnitentes ab iſtis vel illis caſibus aliàs Pontifici reſeruatis.

292 Non obſtat verò priuilegium Sixti quarti, quoniam illud priuilegium loquitur expreſsè de priuilegijs, quæ in ſuo vſu requirunt ſtatum viuentis intra clauſtra ſub obedientia Prælatorum, nimirum habere cellam in conuentu, & vocem actiuam, & paſſiuam, & alia ſimilia, quorum vſus etiam vergit in detrimentum monaſteriorum, ſeu communitatis Religionis. Immò cum Sixtus IV. permittat Episcopis vſũ priuilegiorum de conſenſu Prælati, bene colligitur, quod loquitur de illis ſolis priuilegijs, quæ Prælati concedere poſſunt, aut negare, non verò de illis quæ perſonalia ſunt & ex iure Pontificio competunt perſonis ſingulis independenter etiam ab eo, quòd Religioſus ſit membrum alicuius determinati monaſterij, & ſub obedientia huius vel illius Prælati, immò independenter à voluntate Prælatorum, & quæ nec Prælati poſſunt à ſuis ſubditis auferre.

293 Hinc deducit *Lucar. d. num. 341.* attendendas non eſſe quasdam particularium Religionum Ordinationes, per quas Episcopos ex ſe ipſis aſſumptos priuant ſuffragijs in aliquibus caſibus, vt videre eſt in *Conſt. Ord. Prad. diſt. 2. cap 13. §. 5. & 6.* Epiſcopi enim manent eorumdem Religionum ſi non membra ciuilia membra tamen integralia & non deciſa; ideo huiuſmodi gratijs, & ſuffragijs priuari non poſſunt, ſicut nec poſſunt priuari alij Religioſi, vnde ſequitur eam priuationem eſſe comminatoriam, non realem. Immò ſi alicui Religioni eſſet conceſſa facultas priuandi Religioſos in aliquo caſu talibus gratijs, & ſuffragijs, verificaretur reſpectu ſubditorum, non verò reſpectu Epiſcoporum, qui non ſunt ſubditi Prælatis Religionis. Verùm nec in Conſtitut. Ordin. Prædicatorum loco citato adeſt contra iam factos Epiſcopos lata priuatio aliqua gratiarum, aut ſuffragiorum, & ſi lata fuiſſet, cenſenda eſſet valida. Verum quidem eſt, quòd in §. 5. priuantur ſuffragijs ſocietate, & beneficijs Ordinis, qui Archiepiſcopatum aut Epiſcopatum receperint ſine licentia Magiſtri Ordinis, vel ſui Prouincialis. Et quòd per priuilegium Innoc. IV. Clem. IV. Nicol. IV. nullus decernitur conſenſus datus electioni, aut poſtulationi ad quamcumque dignitatem extra Ordinem ſine licentia, vt ſupra, aut mandato Pontificis. Immò, vt refert *Fontana, in v. Epiſcopus* Magiſter Ordin. B. Iordanus in Cap. Pariſ. 1233. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibuit, ne aliquis frater ſine licentia Papæ, aut Capit. Gener. aut Mag. Ord. conſentiret electioni, aut poſtulationi de ſe factæ ad dignitatem Epiſcopalem. Sed conſiderandum quòd totum hoc reſpicit Epiſcopos pro ſtatu in quo erant ſimplices fratres; conſenſus enim antecedit Epiſcopatum & Religioſus ante Epiſcopatum ſubditus eſt, vnde bene etiam ſub pœna excom. poteſt præcipi ſubdito ne conſentiat promotioni ſuæ. Et eo magis, quòd vbi promotio eſt per viam electionis, conſenſus etiam tempore præcedit Epiſcopatum, & poſt conſenſum etiam Religioſus manet ſubditus vſquequò electio confirmetur. Sed & vbi conſenſus ſolùm natura præcederet Epiſcopatum hoc ſufficeret; quia, qui conſentit, ſubditus eſt, & ideo illi poteſt præcipi etiam ſub cenſura, ne ſine licentiâ conſentiat, vt etiam ſupra in hoc artic. dictum eſt. In iam creatos Epiſcopos verò nulla eſt lata ſuffragiorum priuatio. Nã in §. 6. fertur quidem priuatio ſuffragiorum, & beneficiorum Ordinis contra ſocios Epiſcopis deputatos, ſi ſtatuta Ordinis non ſeruent, ſed nihil ibi de Epiſcopis. In Gloſſa verò ſtatuitur ſolùm, vt ſi Epiſcopi minùs honeſtè ſe gerant, vel quantùm fert officium Epiſcopi, leges Ordinis non ſeruant ſocij eis deputati ad clauſtra reuocentur, ſed nihil dicitur de priuatione gratiarum aut ſuffragiorum. In §. verò 7. Epiſcopi declarantur abſoluti à qualibet præſidentia, & officio intra Ordinem: quod eſt de iure communi. Sed quatenus Ordo in aliquibus caſibus, vt quia Epiſcopi non ſeruarent pro poſſe leges Ordinis, eos priuaſſet ſuffragijs, & beneficijs Ordinis, id facere potuiſſet, & poſſet. Diſtingui enim debent gratiæ, & priuilegia Pontificia, a gratijs & beneficijs Ordinis, quæ concedere aut negare eſt in Ordinis poteſtate, & mera libertate. Suffragia enim ſpecialia, quæ ex ſtatuto Ordinis ſiunt pro defunctis, ex vi legis Ordinis, non verò ex iure naturali, aut Pontificio debita ſunt. Et hoc vel illo modo orare pro defunctis eſt liberum, non verò eſt neceſſarium, & ordo ſuas leges poteſt ex iuſtâ cauſâ vel mutare, vel reſtringere, vt hos non illos afficiant, & pro his, vel illis non valeant. Et ad concedendum gratias, vel negandum non requiritur iuriſdictio & ſuperioritas, ſed ſufficit rei Dominium. Cum ergo huiuſmodi ſuffragia, & alia ſimilia Ordinis beneficia ſint res Religionis commiſſę, diſpoſitioni ſuperioris vt eroganda ad eius rationabile arbitrium, poteſt ſuperior ex arbitrio rationabili ea vel concedere, vel negare. Et ſicut huiuſmodi ſuffragia Religio iuſtè denegat ſocijs Epiſcoporum ſi non ſeruent ſtatuta Ordi-

Ordinis, poſſet etiam eadem cauſa negare Epiſcopis, quia non tenetur ſuum donare alicui, & ex iuſta cauſa poteſt ſemel donatum vel reuocare, vel in futurum nolle concedere.

294 Immò ex hoc explicandum eſt præfatum Sixti Quarti priuilegium, pro quanto concedit facultatem Prælatis concedendi, ideoque & negandi Epiſcopis vſum priuilegiorum. Quia hoc non poteſt intelligi abſolutè, & quatenus talis vſus ſit prohibitus iure Pontificio, ſed quatenus vſus ille ſit in detrimentum Religionis, & ſubditus diſpoſitioni Prælatorum Ordinis. Loquebatur enim Pontifex ibi de fratribus ad beneficia habilitatis, & quia bene contingere poteſt, quòd frater beneficiatus non impediatur ex iure Pontificio manere in Conuentu etiam ſub obedientia Prælati, & viuere ibidem vita communi, ad remouendum fratres ab huiuſmodi beneficiorum ambitu, & ad prouidendum indemnitati Ordinum voluit eos poſſe, vel in Conuentu reſidere, vel in Cõuentu nõ habere vocem actiuam, & poſitiuam niſi de conſenſu Prælatorum; ideſt niſi in caſibus in quibus id aliàs non eſſet iure Pontificio prohibitum. Sic enim, ſi beneficium requirat reſidentiam in Parochia, non poſſunt Prælati beneficiato Regulari concedere reſidentiam in Conuentu. Et ſi beneficium extrahat beneficiatum à monaſterio, & Ordine non poſſunt Prælati concedere beneficiato vocem actiuam, aut paſſiuam, quia hoc iuri communi repugnat: Et ſic Sixtus Quartus in eo priuilegio loquitur de gratijs, & priuilegijs quorum vſus eſt in poteſtate Prælatorum, vt illum concedant, aut negent, & præcipuè quorum vſus eſt in aliquod Religionis detrimentum. Quod verò *Lacan* ait, quòd conſenſum ad huiuſmodi priuilegia dare non poſſunt Prælati Ord. Prædicatorum, vt pluries in Capit. Generalibus ſancitum eſt, limitationem admittit, quia vt habetur *d.§.6.lit.*L. Magiſter Ordinis, ex Ord.Cap.Rom.1553. diſpenſare poteſt cum beneficiatis etiam ad vocem habendam: quod tamen intelligitur, vbi aliàs ex vi iuris Pontificij vox illis non ſit adempta. Et præterea Capitula Generalia non ligant manus Magiſtri Ordinis, qui poteſt ſuper illorum ſtatutis, quoties ſibi vſum bene, fuerit diſpenſare.

QVAESTIO LXXXVI.

De ijs, in quibus Religionis ſtatus præcipuè conſiſtit, in decem articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de his, quæ pertinent ad ſtatum religionis. Circa quod occurrit quadruplex conſideratio. Quarum prima eſt, de his in quibus principaliter conſiſtit religionis ſtatus. Secunda, de his, quæ religioſis licitè conuenire poſſunt. Tertia, de diſtinctione religionum. Quarta, de religionis ingreſſu.

Circa primum quæruntur decem.

1. *Vtrum Religioſorum ſtatus ſit perfectus?*

2. *Vtrum Religioſi teneantur ad omnia conſilia?*

3. *Vtrum paupertas voluntaria requiratur ad religionem?*

4. *Vtrum requiratur continentia?*

5. *Vtrum requiratur obedientia?*

6. *Vtrum requiratur, quod hæc cadant ſub voto?*

7. *De ſufficientia horum votorum.*

8. *De comparatione eorum ad inuicem.*

9. *Vtrum Religioſus ſemper mortaliter peccet, quando tranſgreditur ſtatum ſuæ regulæ?*

10. *Vtrum cæteris paribus in eodem genere peccati plus peccet religioſus, quàm ſecularis.*

SVMMARIVM.

1 *Ordo Huius quæſ. ad alias. num.*1.
2 *Quid Religio, & Religioſus ſecundum D.Thom. num.*1.
3 *Religio propriè ſumpta reſpicit Deum. num.*2.
4 *Religionis etymologia multiplex, num.*3.
5 *Religio cur à verbo religari deſumpta, num.*4.
6 *Religio, & Religioſus dicitur multipliciter. numer.*5.
7 *Regulares viri dicti monachi, &c. num.*6.
8 *Antonomaſticè dicuntur Religioſi. num.*6.
9 *Status Religionis. num.*6.

De his, quæ pertinent ad ſtatum Religionis?

1 CONuenienti Ordine procedit S. Thomas, cum enim in ſtatu perfectionis ſint Epiſcopi, & viri Religioſi, vt ex dictis *quæſt.*184. *art.*5. & ſequentibus apparet cum in *quæſt.*185. de Epiſcopis ſermonem habuerit, quorum ſtatus ſublimior eſt, & perfectior, in *quæſt.*186. incipit tractare de ſtatu Religioſorum. Quid vero ſit Religio, & quid Religioſus oſtendit idem *D.Thom.opuſ.*19. *cap.* 1. Vt autem religionis naturam cognoſcere valeamus, eius nominis originem inquiramus.

2 Ad horum vero maiorem intelligentiam conſiderandum, quod non defuerunt, qui dicerent

Religio-

Religionem non tantum reſpicere Deum, ſed homines, ita quod non tantum Dei cultus, ſed etiam officium, quod cognatis, & affinibus, nobiſque quocumque modo coniunctis exhibemus, quædam religio ſit, ſic enim voluit S. *Auguſt. l.* 10. *de Ciuit. c.* 1. quem vt aduertit *Suarez tom.* 1. *de Relig. q.* 1. *c.* 2. ſequutus eſt *Thom. Aurelian. lib.* 1. de cultu Imaginum ante medium. Sed vt aduertit *D. Thom. ſupra q.* 81. *a.* 1. *ad* 2. *S. Auguſ.* nomine Religionis in extenſa, & ampliſſima quadam & communiſſima ſignificatione vſus eſt; nam Religio proprie ſumpta ſolum Deum reſpicit, & importat Dei cultum, nedum ex accommodatione Patrum Latinorum, ſed ex vſu gentilium Philoſophorum, vt ex Cicerone loco citato à D. Thoma, qui eſt *lib.* 2. de inuentione apparet. Virtus igitur religionis, quæ eſt vera Religio importat cultum, quem in veræ fidei proteſtationem fideles Deo Creatori exhibent. Officia vero exhibita coniunctis dicitur religio, vel per exagerationem, aut metaphoram, aut analogiam pro quanto Dei religio beneficientiam proximorum imperat, iuxta illud *Iacob.* 1. *Religio munda, & immaculata hæc eſt, viſitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.*

3 Dei vero cultus, & obſequium iure merito dicitur religio; cuius tamen ſignificationis cauſam, & originem diuerſam reddunt DD. quidem eius ſignificationem deducunt à verbo relinquo, eo quod religioſum dicatur, quod eſt ſeparatum à communi vſu. Ita ex *Maſurio Sabino Aulus Gelius lib.* 4. *Noct. Attic. cap.* 9. Alij a verbo religendi etymologiam ſumunt, quaſi nos Deum colendo eum reeligamus, quem negligentes amiſſimus. *S. Aug. l.* 10. *de Ciuit. cap.* 4. Alij à verbo relegendi, ex eo quod, quæ ad Dei cultum ſpectant legenda nedum ſed relegenda ſint, atque iterum, & iterum cogitanda. Cicero de natura Deorum *l.* 2. quem ſequutus eſt *Iſid. l.* 10. *orig. lit. R.* Alij tandem eam ducunt à verbo religandi. *Lactant. lib.* 4. *de vera ſapientia cap.* 28. *Hieron.* ad illud *Amos* 9. *Qui ædificat in cœlo aſcenſionem ſuam. S. Aug. lib. de vera relig. & l.* 1. *Retract. cap.* 13. *Bernard. l. de natura & dignit. diuini amoris cap.* 15. *Abulen. q.* 49. *ſuper exod. D. Thom. loc. cit. Raphael de la Torre ſupra q.* 81. *in princip. Syluеſ. v. Religio primo Suarez tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 1. & alij DD. communiter. Et merito hæc etymologia præfertur, quia religio importat vinculum illud naturale, quo ad Deum colendum obſtricti ſumus; tum quia fideles Deum colentes inter ſe ſe vinculo religionis congregantur & vniuntur in Dei cultum; & optima ratione dicuntur religari, quaſi iterum ligari.

4 Quod explicat *Suarez*, quia cum creatura rationalis per debitum naturale ſit obligata, vt Deū colat, per habitum Religionis iterum magis ligatur, quia habitus auget inclinationem in actum. Sed hoc minus bene dicitur; quia nomen Religio per ſe primo impoſitum eſt ad ſignificandū actum non habitum; ideo explicari debet, quomodo per actum religionis dicamur religari Deo. Ideo idem ſumit metaphoram, diſtinguens inter naturalis inclinationis obligationem & actualem electionem, per quam dictæ obligationi ſatisfit, quaſi primum vinculum ſit naturale debitum, & iteratum vinculum ſit actualis electio, qua eligimus Deum colere. Sed & hoc habet inſtantiam, quia actualis electio non eſt nouum vinculum, ſed eſt actualis colligatio, quam petit naturale debitum, vnde non eſt computanda in numerum cum vinculo naturalis debiti, cum ſit eiuſdem vinculi complementum. D. Thomas autem in verbis ſupra citatis duo vincula explicat, primum per quod vnimur Deo in quo omnia extiterunt ab æterno; ſecundum quo jam extra Deum exiſtentes vniuntur homines per vinculum religionis, ſic ad ſuum principium redeuntes. Sed obijcit *Suarez*, ex eo quod nimis metaphorica & minus propria videatur illa deductio, quia cum creaturæ in Deo exiſtentes ſint ipſe Deus, non poſſunt dici illi alligatæ, ſed ſolum creaturæ jam productæ Deo colligantur. Sed reſpondetur quod actus colentium Deum ſolum per metaphoram dicitur colligatio, vnde non eſt hic attendenda proprietas ſignificationis, ſed ſimilitudo in aliquo. Et additur quod aliud eſt, quod creaturæ ab æterno exiſtentes in Deo non exiſtant niſi per eſſe Dei, aliud eſt, quod non fuerint entia realia diſtincta à Deo. Primum verum eſt, & propter hoc dicitur quod creaturæ in Deo ſunt ipſe Deus, & dictum eſt, *Io.* 1. *Quod factum eſt in ipſo vita erat.* Quia creaturæ ab æterno fuerunt in Deo inexiſtentes per eſſe Dei tanquam contentæ in eius virtute, & cognitione, & quia eſſentia Dei eſt exemplar ad quod factæ fuerunt creaturæ; ſed tamen creaturæ ſemper fuerunt entia realia diſtincta à Deo, & non entia neceſſaria, ſed contingentia, & non entia per eſſentiam, ſed per participationem. Quod ſuper ſufficit ad hoc, vt metaphoricè dici poſſit, quod ab æterno fuerunt colligatæ Deo, in quo ſolo habebant eſſe, & per quod poterant creari. Et poſtquam creatæ ſunt, ſicut per actum religionis complent veluti circulum ſui motus, & ad principium à quo ſunt redeunt, & ſic circularem motum finiunt, ſic optime poſſunt dici iterum colligari Deo, illique vniri. Sic ergo Dei cultus & obſequium optima ratione dicitur Religio, quaſi religatio, quia homines per illum in vnitate vnius modi Deum colendi quaſi per vnum vinculum Deo, à quo promanarunt colligantur.

5 Sed hoc modo ſumpta Religio quadrupliciter dicitur ſecundum *Io. Andr. in rubr. de relig.* quem ſequitur *Syluеſt. v. religio.* Primum de cultu veri Dei per fidem *cap.* 2. *diſt.* 97. de cultu veri Dei per fidem viuam, & charitatem. Iuxta illud *Actor.* 2. viri religioſi, *& cap. iuxta* 16. *q.* 1. *& cap. quod Deo* 33. *q.* 5. *& cap. Eccleſia de conſtit.* Tertio pro clericali officio, per quod homines deputantur ad miniſterium eorum, quæ ſpectant ad Dei cultum, *cap. Saluator* 1. *q.* 3. *&* 6 *l.* 12. *q.* 1. & quarto pro modo viuendi eorum, qui ex voto ad ſpecialem modum Deum colendi ſe obligant, de quo tractatur in titulo de Regularibus. Et ſic quatuor genera perſonarum dicuntur Religioſi, ſcilicet primo Chriſtiani omnes Deum per fidem colentes, ſecundo Chriſtiani boni, qui per fidem viuam Deo ſeruiunt, tertio clerici ad ſacra miniſteria deputati, & quarto illi, qui ad ſpeciale Dei obſequium per vota Religioſa ſe obſtringunt. Et iſti ſunt, qui modo ſimpliciter dicuntur Religioſi. Nam, vt docet *D. Thom. in præſenti* quodlibet nomen dictum de pluribus ſæpius antonomaſtice, & ſimpliciter dicitur de eo, in quo perfectiori modo inuenitur eius ſignificatio. Et quia religio Dei cultum, & obſequium importat,

& per-

& perfectiſſimus Dei cultus eſt, per quem homo totum, & totaliter ſe Deo donat, & conſecrat, mundi delectationibus, diuitijſque relictis, propriaque etiam libertate abnegata, ideo antonomaſtice & ſimpliciter religio importat modum colendi Deum per profeſſionem caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, & religioſi dicuntur, qui hunc modum colendi Deum profitentur.

6 Iſti vero diuerſimode fuerunt appellati antiquitus. Dicti enim fuerunt monachi, quod nomen Gloſſæ veteres interpretantur vt idem ſit monachus, quod ſolitarius, ſeu ſingularis. Cui conſentit Rutilius in itinerario agens de monachis Capraria inſulæ, quos ipſe tanquam paganus irridet, dicens.

Ipſi ſe monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli nullo viuere teſte volunt.

Et *Caſſian. Coll. 18. c. 5. monachos à ſingularis, & ſolitaria vita diſtrictione nominatos eſſe vult.* Sed Author Ethymologici veteris monachum ſic dictum ait; quia *ſolus doleat*; hoc eſt ſolus fleat ſua vel aliorum peccata. Et in hoc ſenſu *Hieron. lib. adu. vigil. cap. 6.* dixit, quod *monachus non docentis, ſed plangentis officium habet, qui vel ſe, vel mundum lugeat.* Sed *S. Dyon. de Eccl. hier. cap. 6.* deducit etymologiam a nomine monas, quod ſignificat vnitatem, ex eo quod monachus mũdi varietate contempta, & affectuum diuerſitate abdicata, & communi vita in monaſterio electa ad hoc tendat, vt cum Deo vno vnũ fiat. Dicti ſunt etiam Therapentæ à *Dyon. loco citato*; ideſt ſincero Dei famulatu Deũ coli. Sic enim & authore *Iulio Polluce lib. 1. Onomaſtici cap. 1.* Gentilium myſtæ ob ſimilem cauſam Therapentæ dicebantur. Dicti quoque fuerunt Philoſophi a S. Io Chriſ. in libello de differentia Regis, & monachi: & à *Nazianz. orat. 9. & 21.* & ab alijs pluribus Patribus Græcis, quia Religioſi diuinæ ſapientiæ eſſe debeant amatores, & ſtudioſi. Vnde *S. Dyon. loc. cit.* vitam religioſam vocat perfectiſſimam Philoſophiam. Exercitatores etiam appellati ſunt apud S. Baſilium, Maximum, & Palladium, & alios, quia in omni virtutum genere contentiori ſtudio, & animo ſe exercere debent. Hoc enim nomen à ludis gymnicis ſumptum fuiſſe retulit *Iulius Pollux. l. 3. Onomaſtici cap. 3.* Athletæ igitur ſunt religioſi, qui quotidie contra inſultus Diaboli pugnant: Et ideo vita religioſa exercitatio dicitur. Sed antonomaſtice appellantur Religioſi apud S. Ferreolum in præfatione regulæ, & S. Hildelphonſum *lib. de viris Illuſ. c. 3. Saluianum l. 3. & 4. de prouidentia. Concilium Tarraconen. c. can. 1.* Vnde religio pro vita monaſtica & regulari accipitur à *Saluiano l. 3. ad Eccl. Cathol. S. Ferreolo cap. 5. Regula; S. Fructuoſo Epiſ. Bracar. cap. 24. Regula, Fructuoſo altero cap. 14. Regula.* Et modo communiter ſic accipitur, & ſumitur, vt idem ſit religio ſtricte, magis proprie & antonomaſtice ſumpta, quod vita monaſtica, ſeu regularis quam profitentur qui per vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ diuino obſequio ſe adſtringunt. Et ſtatus religionis eſt deputatio immobilis, per quam homines per vitæ religioſæ profeſſionem obligantur. Et de hoc ſtatu tractat D. Thom. ab hac quæſt. vſque ad vltimam huius 2. 2.

ARTICVLVS I.

Vtrum Religio importet ſtatum perfectionis?

AD primum ſic proceditur. Videtur, quod religio non importet ſtatum perfectionis. Illud enim quod eſt de neceſſitate ſalutis, non videtur ad ſtatum perfectionis pertinere. Sed religio eſt de neceſſitate ſalutis: quia per eam vni omnipotenti Deo religamur, ſicut Auguſt. dicit in libro de vera relig. Vel religio dicitur ex eo, quod Deum reelegimus, quem amiſeramus negligentes, vt Aug. dicit in 10. † de Ciu. Dei. Ergo videtur, quod religio non nominet perfectionis ſtatum.

2. Præterea, Religio ſecundum Tullium eſt, quæ naturæ diuinæ cultum cæremoniamque affert. Sed afferre Deo cultum & cæremoniam magis videtur pertinere ad miniſteria ſacrorum ordinum, quam ad diuerſitatem ſtatuum, vt ex ſupradictis patet. † Ergo videtur, quod religio non nominet perfectionis ſtatum.

3. Præterea, Status perfectionis diſtinguitur contra ſtatum incipientiũ & proficientium. Sed etiam in religione ſunt aliqui incipientes & aliqui proficientes. Ergo religio non nominat perfectionis ſtatum.

4. Præterea, Religio videtur eſſe pœnitentiæ locus. Dicitur enim in Decretis 7. quæſt. 1. Præcipit ſancta ſynodus, vt quicumque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam & pœnitentiæ deſcenderit locum, nunquam ad Pontificatum reſurgat. Sed locus pœnitentiæ opponitur ſtatui perfectionis. Vnde Dionyſ. in 6. cap. Eccleſiaſtica Hierarchiæ ponit pœnitentes in infimo loco, ſcilicet inter purgandos. Ergo videtur, quod religio non ſit ſtatus perfectionis.

Sed contra eſt, quod in collationibus Patrum dicit Abbas Moyſes, de religioſis loquens, Ieiuniorum inediam, vigilias, labores corporis, nuditatem, lectionem, cæteraſque virtutes debere nos ſuſcipere nouerimus: vt ad perfectionẽ charitatis iſtis gradibus

dibus poſſimus oſtendere. Sed ea quæ ad humanos actus pertinent, ab intentione finis ſpeciem & nomen recipiunt. Ergo religioſi pertinent ad ſtatum perfectionis. Dionyſius etiam 6. cap. Eccleſiaſtica Hierarchia dicit eos, qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro ſeruitio & famulatu vniri ad amabilem perfectionem.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ex ſupradictis patet, id quod communiter multis conuenit, antonomaſtice attribuitur ei, cui per excellentiam conuenit: ſicut nomen fortitudinis vendicat ſibi illa virtus, quæ circa difficillima firmitatem animi ſeruat; & Temperantia nomen vendicat ſibi illa virtus, quæ temperat maximas delectationes. Religio autem, vt ſupra habitum eſt, eſt quædam virtus, per quam aliquis ad Dei ſeruitium & cultum aliquid exhibet. Et ideo antonomaſtice religioſi dicuntur illi, qui ſe totaliter mancipant diuino ſeruitio, quaſi holocauſtum Deo offerentes. Vnde Gregor. dicit ſuper Ezechielem. Sunt quidam, qui nihil ſibimetipſis reſeruant, ſed ſenſum, linguam, vitam, atque ſubſtantiam, quam perceperunt, omnipotenti Deo immolant. In hoc autem perfectio hominis conſiſtit, quod totaliter Deo inhæreat, ſicut ex ſupradictis patet. Et ſecundum hoc religio perfectionis ſtatum nominat.

Ad primum ergo dicendum, quod exhibere aliqua ad cultum Dei, eſt de neceſſitate ſalutis. Sed quod aliquis ſe totaliter & ſua diuino cultui deputet, ad perfectionem pertinet.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, cum de virtute religionis ageretur, ad religionem pertinent non ſolum oblationes ſacrificiorum, & alia huiuſmodi, quæ ſunt religioni propria; ſed etiam actus omnium virtutum, ſecundum quod referuntur ad Dei ſeruitium & honorem, efficiuntur actus religionis. Et ſecundum hoc, ſi aliquis totam vitam ſuam diuino ſeruitio deputet, tota vita ſua ad religionem pertinebit. Et ſecundum hoc, ex vita religioſa quam ducunt, religioſi dicuntur, qui ſunt in ſtatu perfectionis.

Ad tertium dicendum, quod ſicut dictum eſt, religio nominat ſtatum perfectionis ex intentione finis. Vnde non oportet quod quicumque eſt in religione, iam ſit perfectus, ſed quod ad perfectionem tendat. Vnde ſuper illud Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, &c. dicit Origenes, quod ille qui mutauit pro diuitijs paupertatem, vt fiat perfectus, non ipſo tempore, quo tradiderit bona ſua pauperibus, fiet omnino perfectus, ſed ex illa die incipiet ſpeculatio Dei adducere eum ad omnes virtutes. Et hoc modo in religione non omnes ſunt perfecti, ſed quidam incipientes, quidem proficientes.

Ad quartum dicendum, quod religionis ſtatus principaliter eſt inſtitutus ad perfectionem adipiſcendam per quædam exercitia, quibus tolluntur impedimenta perfectæ charitatis. Sublatis autem impedimentis perfectæ charitatis, multo magis exciduntur occaſiones peccati, per quod totaliter tollitur charitas. Vnde cum ad pœnitentem pertineat cauſas peccatorum excidere, ex conſequenti ſtatus religionis eſt conuenientiſſimus pœnitentiæ locus. Vnde in Decretis 33. quæſt. 2. canone Admonere, conſulitur cuidam, qui vxorem occiderat, vt potius monaſterium ingrediatur, quod dicit eſſe melius & leuius, quam quod pœnitentiam publicam agat remanendo in ſeculo.

SVMMARIVM.

1 *Summa textus D. Th. num. 1.*
2 *Quid ſignificet, & qualiter ſumatur religio, numer. 2.*
3 *Religioſi proprie, & communiter dicti. num. 3.*
4 *Perfectio in charitate conſiſtit. num. 4.*
5 *Dubia contra conſequentiam textus. num. 5.*
6 *Hic non quæritur an religio ſit ſtatus, ſed an ſit ſtatus perfectus. num. 6.*
7 *Actus Religionis ſunt medium ordinatum in perfectionem, num. 7.*

1 IN prima parte textus D. Thom. explicat quid ſignificet hoc nomen religio antonomaſtice dictum, quia ſcilicet importat religionem illorum, qui ſe totaliter mancipant diuino ſeruitio. Quo poſito reſpondetur ad quæſtionem religionem eſſe ſtatum perfectionis, quia religio eſt deputatio totalis hominis ad Dei ſeruitium, perfectio autem conſiſtit in adhæſione totali hominis ad Deum.

2 Primo igitur præmittitur, quod cum virtus religionis ſit virtus inclinans noſtram voluntatem & illam determinans in illis, quæ ſpectant ad De cultum, & ſeruitium, ideo antonomaſtice dicitu religio hæc eadem virtus, vt eſt in illis, qui ſe totaliter mancipant diuino ſeruitio, & cultui. Verum quia nomen virtutis dicitur, & de habitu, & de actu, hic accipitur religio potius pro actibus religionis.

quam pro habitu. Et ideo antonomaſtice loquendo, vt in introductione quaeſ. dictum eſt, religio importat modum viuendi, ſeu operationes eorum, qui totaliter ſe manciparunt diuino obſequio, ſeu vita totaliter dedicata & ordinata in Dei ſeruitium, & obſequium. Religioſi autem antonomaſtice dicuntur, qui ad hanc vitam ſe obligant. Et antiquitus SS Patres, vt habet *Dyon. Areop. de Eccleſ. Hier. c. 16.* eos vocauerunt *partim Therapeutas, ideſt cultores à ſincero Dei famulatu atque cultui partim monachos ab indiuiduo, & ſingulari vita appellantes; vt qua illos ſanctis diuiſibilium complicationib. in diuinam, & Deo gratam monadem perfectionemque promouent.*

3 Diſtinguuntur vero religioſi, quia hoc nomen accipi poteſt vel proprie, vel in magis lata & communi ſignificatione. Primò enim modo dicitur ſolum de illis, qui per tria vota ſolemnia religionis ſe mancipant diuino ſeruitio, vt patet ex DD. ſcribentibus ſuper titul. de regularibus. Sed religioſi communiter ſunt, qui per aliquod votum, vt v. g. per votum caſtitatis ſe Deo ſpecialiter obligant. Vtrique vero religioſi ſunt ſuo modo in ſtatu perfectionis. Et cum *Hieron.* vt refertur. *cap. duo ſunt 12. quaeſt. 1.* duo genera Chriſtianorum diſtinxerit, ſcilicet, in clericos & Deo deuotos, & in laicos. Primum genus ſubdiſtinguitur, quia alij ſunt clerici alij Deo deuoti. Conueniunt enim iſti in hoc, quòd diuinis officijs ſunt mancipati. Sed diſtinguuntur, quia clerici per ſacram Ordinationem non tam ad propriam vitae perfectionem, quam ad Eccleſiaſticum Officium dedicantur, & ideo non veniunt ſub nomine religioſi niſi latiſſime ſumpto. Sed viri Deo deuoti dicuntur, qui ſponte per votum ſe ad aliquod Dei obſequium obligant, & inter illos illi ſoli ſimpliciter, & perfecte religioſi dicuntur, qui per tria religionis eſſentialia vota ſe Deo dedicant.

4 Aliud vero principium addit D. Thom. nimirum quod perfectio conſiſtit formaliter in vnione voluntatis cum Deo, quae fit per charitatem, & ideo perfectio Chriſtianae vitae nihil aliud eſt, quam perfectio charitatis, in qua omnium praeceptorum obſeruantia continetur. Quod quidem docuit etiã *D. Thom. ſupra q. 184. a. 1. & 3.* vbi hoc abunde fuit declaratum.

5 Ex his vero concluſionem reſponſiuam ad quaeſt. deducit D. Thomas, quia nimirum inſtat Religionis eſt ſtatus perfectionis. Dupliciter dubitat *Caietan.* contra vim huius conſequentiae. Primò quia nihil in antecedente aſſumitur, ex quo concludi poſſit, quod religio ſit ſtatus, Nam ad perfectionem charitatis nedum religioſi, ſed etiam ſeculares ordinantur, & tamen ſeculares non dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis. Secundò quia nec videtur concludi, quod religio ſit perfectionis; quia non eſt eadem adhaeſio & vnio hominis cum Deo, quae habetur per charitatem cum illa, quae pertinet ad religionem, & ita non valet haec conſequentia. religioſi perfectiſſimam adhaerentiam religionis profitentur: ergo ſunt in ſtatu perfectionis; quia ſtatus perfectionis non eſt talis ex virtute religionis, ſed ex virtute charitatis.

6 Primum breuiter ſoluitur, nam D. Thom. in hoc articulo non quaerit an religio ſit ſtatus, quia & hoc ſupponit ex dictis, & probatum ſupra q. 184. a. 5. Et quatenus in hac quaeſtione ex proprijs magis explicandum ſit, probatur infra praecipue in a. 6. vbi probat ad ſtatum religionis requiri votum, ex eo quod ſtatus immobilitatem requirit. Cum ergo in hoc articulo D. Thom. principaliter quaerat ſolum de perfectione. Vnde in introductione quaeſt. hic articulus proponitur ſub his terminis. An religioſorum ſtatus ſit perfectus. Non fuit aſſumendum medium quod probaret religionem eſſe ſtatum, ſed quod probaret eſſe ſtatum perfectionis.

7 Ad ſecundum dicitur, quod ex fine non diſtinguuntur ſtatus perfectionis, quia in eo omnes conueniunt; omnes enim habent pro fine perfectionem charitatis, ſed diſtinguuntur reſpectu mediorum, quae aſſumuntur, vt perfectio obtineatur; inter haec media vero actus religionis eſt aptiſſimus, & inter omnes religionis actus mancipare ſe totum in perpetuum ad Dei obſequium eſt aptiſſimum ad vnionem cum Deo, vel acquirendam, vel augendam. Vis ergo conſequentiae eſt iſta: perfectio conſiſtit in hoc, quod homo totaliter Deo inhereat, ergo religio nominat ſtatum perfectionis, quia religio antonomaſtice dicta importat holocauſtum per quod homo ſe ipſum, & omnia ſua in Dei obſequium offert. Vis autem conſequentiae non fundatur, quia in hoc holocauſto conſiſtat formaliter perfectio, ſed quia hoc holocauſtum eſt medium aptiſſimum ad hoc, vt homo totaliter Deo inhereat per amorem, in quo conſiſtit perfectio formaliter. Circa concluſionem ipſam, in qua aſſeritur quod ſtatus religionis ſit ſtatus perfectionis dubitari poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Status Religioſus vt propria non dicitur ſtatus perfectionis acquirendae. num. 8. & 9.*
2 *Status Religionis, & ſtatus perfectionis vt propria conuertibiliter ſe habent. num. 10.*
3 *Finis Religionis charitas patria, & via. num. 10.*
4 *Religioſus, qui viuit legi, & Deo num. 10.*
5 *Status Religionis eſſentialiter non diſtinguitur à ſtatu perfectionis vt propria, numer. 11. & ſeqq.*
6 *Charitas via & patria non diſtinguuntur, vt plures charitates, ſeu abſolute, & ex ſpecie. & ita vtraque eſt finis, ſtatus perfectionis. num. 11.*
7 *Charitas non eſt finis intrinſecus ſtatus perfectionis, vt eſt talis ſtatus, licet ſit illi intrinſeca, vt eſt ſtatus perfectionis in genere. num. 12.*
8 *Quomodo ſtatus perfectionis vt propria ſit eſſentialiter idem quod ſtatus Religionis. num. 13.*
9 *Obſeruantia praeceptorum ſpectat ad finem ſtatus perfectionis. num. 14.*
10 *Status Epiſcoporum reſpicit, vt finem charitatem extenſam ad alios, & ideo eſt perfectior. num. 15.*

An ſtatus perfectionis acquirendae, & ſtatus religionis idem ſint, ſoliſque nominibus differant.

8 AFfirmat enim *Suarez tom. 3. l. 1. cap. 1. n. 1.* eo quod ſtatus religionis, & ſtatus perfectionis conueniant in fine, & medijs, ſoliſque nomi-

nominibus differunt, quæ a diuerſis reſpectibus eiuſdem ſtatus accepta ſunt. Finis enim intrinſecus ſtatus perfectionis eſt perfectio charitatis vitæ huius, per obſeruantiam non præceptorum tantum, ſed etiam conſiliorum obtinẽda. Finis vero remotus & extrinſecus eſt gloria æterna, ſeu perfectio patriæ, vtrumque autem finem etiam reſpicit religio, vt patet ex D. Thom. In hoc artic. ad tertium & quartum. Quod confirmatur *ex Abb. Moyſe Collat. 1. cap. 4. & 5. Baſil. ſer. 1. & 2. de inſtit. monachorum. Chriſ. lib. 3. de vituperat. vita monaſ. Aug. Epiſ. 89. q. 4.*

9 In hac tamen reſolutione primo ex ſupra q. 184. a. 5. probatis placere non poteſt, quod ſtatus religionis ſimpliciter dicatur ſtatus perfectionis acquirendæ. Licet enim ſtatus religionis comparatiue ad ſtatum Epiſcoporum ſe habeat vt via ad terminum, & vt diſpoſitio ad perfectionem, & vt ſchola & diſciplina ad magiſterium, vt docet *D. Thom. quaſt. ſuper. a. 8. c.* Hoc non eſt verum, niſi quatenus per ſe loquendo ſtatus religionis non ſupponit in aſſumente tantam vitæ perfectionem, quantam ſupponit Epiſcopatus. Sed tamen per ſe & ſimpliciter loquendo neuter ſtatus requirit neceſſario in aſſumente perfectionem vitæ ſimpliciter, & neuter neceſſario illam reijcit, & vterque ad hoc, vt digne aſſumatur, requirit in aſſumente ſtatum gratiæ, & vterque reſpicit perfectionem vitę abſolute, ad eamque tendit, ſi non habetur acquirendam, & ſi habetur conſeruandam, & augendam, & regulariter loquendo neuter a perfectione incipit ſimpliciter loquendo, quamuis Epiſcopatus maiorem gradum perfectionis ſcientiæ & bonitatis per ſe requirat, quam ſtatus religioſus. Melius propterea diſtinguuntur iſti ſtatus ex *D. Thom. ſupra q. 184. a. 5. & 7. & q. 185. a. 8. & in hac quaſt. a. 4. ad 1.* Quod ſtatus religionis ſit ſtatus perfectionis propriæ, ſed ſtatus Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis alienæ; quia in eo homo ſtudet vt ſit perfectus, nimirum vt ſi non eſt perfectus, ſit, & ſi eſt conſeruetur, & augeatur, in iſto vero homo ex vi officij ſtudet, vt alij ſint perfecti. Ideo vterque in quantum eſt ſtatus, ita reſpicit perfectionem propriam, quod Epiſcopatus reſpicit illam vt habitam cum quadam ſuperabundantia, & per modum magiſterij, & vt talem, quæ redundet in plebem, & vt hæc redundantia eſt medium ad acquirendam perfectionem omnimodam & perfectam, ſi illam non habet, vel augendam ſi habet. Proprie igitur dicitur, quod per ſe & ſimpliciter ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis vt propriæ.

10 Secundò autem aduertendum, quod iſta duo ſcilicet religio, & ſtatus perfectionis vt propriæ, licet conuertibiliter formaliter ſe habeant accipiendo religionem in latiori & communiori ſignificatione, tamen hoc non ſatis bene explicatur, & probatur per illud principium, ſcilicet, quod charitas viæ ſit finis proximus & intrinſecus ſtatus perfectionis, & ſtatus religionis, charitas vero patriæ ſit vtriuſque ſtatus finis extrinſecus, ad quem conſequendum eiſdem vtuntur medijs. Conuertibiliter quidem ſe habent, & hoc eſt, quod probant, quæ affert *Suarez.* Nam certe vtriuſque finis primarius eſt ſalus æterna & perfecta vnio cum Deo per charitatem patriæ, ad hunc enim finem religioſi relicto mundo clauſtra petunt. Quod elegantiſſime deſcripſit ſanctus Paulinus in natali S. Felicis ſic canẽs

Vita prior pereat; pereat ne vita futura.
Spõte relinquamus mundũ, non ſponte cauendum
Sponte niſi fugimus; moriamur, ne moriamur.
Lethalem vitam vitali morte tegamus.
Terrena intereat, ſubeat cæleſtis imago,
Et Chriſto vertatur Adam, mutemur & iſthic,
Vt mutemur ibi, qui nunc permanſerit in ſe,
Idem & in æterno, non immutabitur à ſe,

Et ſicut ſtatus perfectionis, ſic ſtatus religioſus perfectionem charitatis, quæ poteſt conſequi in hac vita, intendit, & ad eam anhelat. Sic enim *Hier. in cap. 3. lament. Hier. dixit. Militum Chriſti perfectio eſt, exutam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, & tumultu ſeculi iuxta illud Apoſtoli. Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus &c. eamque quantum humana imbecillitas ſinit, feſtinat vnire cum Chriſto.* Et Iſidorus Peluſiota de monaſtica vita dixit. *Epiſ. 1278. Monaſtica vita, ò amici, omnium Dei mandatorum incitatio eſt, ac receptaculum.* Et Nazianz. In definitionibus Iambicis optime deſcribens monachum paucis verbis dixit. *Quod monachus? eſt qui viuit legi & Deo.* Propter hoc enim religioſus relictis parentibus, amicis, diuitijs, gloria ſeculari, mundi faſtu vitam pauperem ſub obedientia eligit, vt totus legis obſeruantiæ, & ſic totus Deo viuat; in quo illa ſumma perfectio conſiſtit, quam ſtatus perfectionis prætendit.

11 Sed tamen primo non bene diſtinguitur inter charitatem viæ, & patriæ, vt illa ſtatus perfectionis ſit finis proximus, & intrinſecus, hæc vero ſit finis remotus, & extrinſecus. Nam primo charitas viæ & patriæ non ſunt duæ ſed vna charitas. Nam & charitas viæ manet in patria, & eiuſdem rationis & ſpeciei eſt charitas vtriuſque ſtatus; & finis ſtatus perfectionis eſt charitas abſolute, quæ eſt vinculum perfectionis ex ſua ſpecifica ratione, & quam ſtatus perfectionis intendit ſine menſura. Vtraque igitur charitas finis eſt ſtatus perfectionis, & in hoc charitates iſtæ diſtingui non poſſunt, quia ſub eadem prorſus & ſpecifica ratione charitatis, in quo conueniunt habent, vt ſint finis ſtatus perfectionis. Quod ſi charitas viæ quatenus eſt charitas viæ accipiatur ratione modis vialis, quem habet, ſic potius habet rationem medij ad finem, quam finis; imperfectio enim charitatis rationem finis habere non poteſt, cum nec habeat rationem boni, ſed materialiter ſe habet ad perfectionem & ad perfectionis ſtatum, ad quem ſpectat vt medium ad perfectum ſtatum charitatis obtinendum.

12 Sed prætereà neque eſt omnino verum, quod charitas ſit finis intrinſecus ſtatus perfectionis, diſtingui hic debent charitas, & religio, & ſtatus religionis, & perfectionis, qui non eſt aliud, quam ſtatus charitatis. Charitas virtus eſt, quæ quidem ex ſui ratione eſt finis, quia vt in 1. ad Tim. c. 1. ait Apoſtolus, finis præcepti eſt charitas, in qua perfectio conſiſtit, cum eodem Apoſ. ad Coloſſ. 3. teſte, ſit vinculum perfectionis. Sed cum ſit finis cuiuſcumque ſtatus Chriſtianæ religionis, quia quicumque ſtatus ſi ſit bonus, & ex virtute laudabilis, & ex Chriſti fide directus habet pro fine charitatem tam viæ, quam patriæ, non poteſt charitas eſſe finis proximus, vel intrinſecus ſtatus perfectionis ſimpliciter, vt eſt ſtatus ſpecie diſtinctus a ſtatu laicorum, vel clericorum, vel viduarum fidelium, vel fide-

lium militum; quia ſtatus conuenientes in fine extrinſeco, per fines proximos diſtinguuntur. Et ſic finis proximus ſtatus perfectionis, vt eſt ſtatus ſpecie diſtinctus ab alijs fidelium ſtatibus, non eſt charitas, ſed ſunt media illa ad charitatis perfectionem acquirendam aſſumpta, ad quæ ſe obligat, qui ſtatum aſſumit. Sed charitas finis, eſt intrinſecus quidem ſtatui perfectionis communiſſime ſumpto, & quod tanquam genus ſe habet ad omnem ſtatum ex fide Chriſti dirigibilem, ſed hoc conuenit charitati abſolute, & quatenus eſt amabilis ſine menſura: modus vero charitatis vix ad hunc finem materialiter & accidentaliter ſe habet, & non eſt finis, niſi pro quanto, & ipſa pertinet ad collectionem illam mediorum, quæ eſt finis proximus, & immediatus ſtatus perfectionis ſpecifice ſumpti.

13 Et quia, ſi bene rem conſideremus, apparet, quod medium adæquatum & principale, quód aſſumit ſtatus perfectionis ſpecifice ſumptus, eſt Dei obſequium conſiſtens in ſincero famulatu Deo exhibito ex fide per vitam caſtam, pauperem, & obedientem ſic abnegando ſe ipſum, & crucem ſuam tollendo, & ſequendo Chriſtum, & hoc totum ſpectat ad religionis virtutem tanquam puriſſimum holocauſtum Deo exhibitum: ideo idem & conuertibiliter & eſſentialiter ſunt ſtatus perfectionis vt propriæ, & ſtatus religionis. Quia ſtatus Chriſtianæ Religionis ex genere charitatem vt ſibi proprium, & intrinſecum finem reſpicit, & ideo ſtatus religionis in quantum ſtatus Chriſtianæ Religionis intrinſece reſpicit charitatem vt finem, ſed idem ſtatus vt talis reſpicit remote charitatem, & immediate religioſum holocauſtum ſub ratione tamen perfectionis, & quatenus eſt medium perfectionis charitatis, vel obtinendæ, vel conſeruandæ, aut augendæ, & nihil aliud reſpicit ſtatus perfectionis vt propriæ ad differentiam ſtatus perfectionis, vt alienæ, qualis eſt ſtatus Epiſcoporum. Quia & iſte ſtatus, vt eſt talis ſtatus ſpecie diſtinctus ab alijs reſpicit remote charitatem, quam intendit abſolute, & ſine menſura; proxime vero reſpicit illud idem ſincerum holocauſtum, quod ad religionem pertinet.

14 Tertió vnum aliud conſideratione indiget, quia ſcilicet dicitur, quod finis ſtatus perfectionis eſt perfectio charitatis vt acquirendæ, nedum per obſeruantiam præceptorum, ſed etiam conſiliorum. Hoc enim neque ſubſiſtit, quia obſeruantia præceptorum non eſt medium ad perfectionem, ſed pertinet ad ipſam perfectionem eſſentialiter, tanquam eſſentialiter contenta in obſeruantia præcepti charitatis, quæ ſine obſeruantia præceptorum non conſiſtit. In obſeruantia autem præceptorum charitatis conſiſtere perfectionem ſimpliciter docet D.Thom. etiam in art. ſequenti, & iam docuerat ſupra *q.184.a.1.& 3.* Et ideo obſeruantia præceptorum eſt finis ſtatus Religioſi, nó medium ad finem. Nam vt dixit S. Io: Damaſcenus. In vita Barlaam cap.12. Chriſti fideles, quoniam *mandatorum obſeruationem, & virtutum cultum in medijs mundi tumultibus ægre conſequi ſe poſſe perſpiciebant, nouum quoddam, & ab alijs diuerſum vitæ genus ſibi ipſis inſtituerunt, ac iuxta diuinam vocem relictis omnibus rebus &c. in ſolitudines tanquam exules quidam ſe ſe contulerunt.*

15 Quarto aduertendum ex *D.Thom.art.illo 3.* *q.184.* quod perfectio conſiſtit in obſeruantia perfecta præceptorũ charitatis, & nedũ charitatis erga Deum, ſed ſecundario charitatis erga proximum. Ideo ſtatus Epiſcoporum eſt perfectior, qui habet pro fine talem Dei charitatem, quæ redundet in proximum: vnde Epiſcopatus, vt eſt officium, totus eſt in procuranda perfectione plebis, quod ſupponit in Epiſcopo excellentiam amoris Dei. Inter religiones propterea illæ cæteris paribus ſunt ſtatus perfectionis excellentiores, quæ ex inſtituto ad ſalutem animarum ordinantur, ſicuti ſunt Religio Societatis IESV, & Ordinis Prædicatorum.

SVMMARIVM.

1 *Status perfectionis reſpicit actus morales, vt ſunt actus Religionis. num.16.*

16 IN reſpõſione ad ſecũdũ obſeruandũ quod ſtatus religioſus per ſe primo & ex principali intẽtione reſpicit actus virtutũ moralium, vt ſũt actus religioſi ordinando illos in Dei obſequium, & cultum, quia religioſus ex vi ſuæ profeſſionis totam vitam ſuam, & vt habet Greg. in corp. artic. relatus, ſenſum, linguam, vitam, atque ſubſtantiam deputat ad Dei cultum, & obſequium.

SVMMARIVM.

1 *Charitas eſt de ratione ſtatus, vt intenta. num.17.*
2 *In Religionibus datur diſtinctio incipientium, proficientium, & perfectorum. num.18.*

17 IN reſponſione ad tertiũ bene monet *Caiet.* quod religio nominat ſtatum perfectionis ex intentione finis, non quia ſola hæc intentio conſtituat ſtatum, quia ad ſtatum requiritur aſſumptio & obligatio ad media opportuna perfectioni. Sed dicitur quod religio dicitur ſtatus perfectionis ex intentione illius, quia perfectio non pertinet neceſſario ad ſtatum vt forma illius, ſcilicet vt neceſſario habita actu, ſed ſufficit quod ſit intenta.

18 Aduertit vlterius *Caiet.* & diſtinguit, quia gradus incipientium, proficientium, & perfectorum accipi poſſunt ſimpliciter, & in tali genere, ſcilicet in tali religione. Simpliciter enim attenduntur ſecundum perfectionem charitatis, ſed in tali genere intelliguntur ſecundum talis generis latitudinem. Quæ diſtinctio vera eſt, ſed tamen D. Thom. in hac reſponſione loquitur de his gradibus ſimpliciter ſumptis, & vult quod in religione de facto non omnes ſunt perfecti ſimpliciter, ſed quidam proficientes, & quidam incipientes, in quibus adhuc ſæpius peccatum mortale regnat, quamuis illi pugnent, vt concupiſcentiam vincant, & à peccato abſtineant, & ad hoc conſequendum obſeruantijs propriæ regulæ vtantur.

SVMMARIVM.

1 *Status Religioſus eſt ſtatus pœnitentiæ. num.19.*

19 IN reſponſione ad tertium bene dicitur, quod religio ſit ſtatus pœnitentiæ, quod recte explicat *Caiet.* quia eſt talis eminenter. Quoniam cum religio remoueat etiam occaſiones quæ perfectæ charitati repugnant, multo magis remouet occaſiones & impedimenta charitati ſimpliciter repugnantia, vnde eſt quod ſtatus religioſus eſt aptiſſimus pœnitentiæ. Nam & *S. Hier. lib. adu. Vigil.*

cap.6.

cap.6. definiens Monachum dixit, *Monachus autem non docentis, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum: qui ſciens imbecillitatem ſuam, & vas fragile, quod portat, timet offendere, ne impingat, corruat, atque frangatur.* Et S.Bernard. lib. de præcept. & diſpenſ. cap. 25. Inſtrumentum pœnitentiæ vocat Monaſticam vitam, ſic dicens. *Audire & hoc vultis à me, vnde inter cætera pænitentiæ inſtrumenta monaſterialis diſciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt ſecundum baptiſma nuncupetur? &c.*

ARTICVLVS II.

Vtrum quilibet Religioſus teneatur ad omnia conſilia?

ad 1.q.3.a.6.q.2.ad 3. *AD ſecundum ſic proceditur. Videtur, quod quilibet religioſus teneatur ad omnia conſilia. Quicumque enim profitetur ſtatum aliquem, tenetur ad ea quæ illi ſtatui conueniunt. Sed quilibet religioſus profitetur ſtatum perfectionis. Ergo quilibet religioſus tenetur ad omnia conſilia, quæ ad perfectionis ſtatũ pertinent.*

2. Præterea, Gregor. dicit ſuper Ezech. quod ille qui præſens ſæculum deſerit, & agit omnia bona, quæ valet, quaſi iam Aegypto derelicta, ſacrificium præbet in eremo. Sed deſerere ſæculum, ſpecialiter pertinet ad religioſos. Ergo etiam eorum eſt agere omnia quæ valent. Et ita videtur, quod quilibet eorum teneatur ad omnia conſilia implenda. (hom.10.in Eze.)

3. Præterea, Si non requiritur ad ſtatum perfectionis, quod aliquis omnia conſilia impleat, ſufficiens eſſe videtur, ſi quædam conſilia impleat. Sed hoc falſum eſt: quia multi in ſeculari vita exiſtentes aliqua conſilia implent, vt patet de his qui continentiam ſeruant. Ergo videtur, quod quilibet religioſus, qui eſt in ſtatu perfectionis, teneatur ad omnia quæ ſunt perfectionis. Huiuſmodi autem ſunt omnia conſilia.

Sed contra, Ad ea quæ ſunt ſupererogationis, non tenetur aliquis niſi ex propria obligatione. Sed non quilibet religioſus obligat ſe ad omnia, ſed ad aliqua determinata: quidam ad hæc, quidam ad illa. Non ergo omnes tenentur ad omnia.

Reſpondeo dicendum, quod ad perfectionem aliquid pertinet tripliciter. Vno modo, eſſentialiter. Et ſic, ſicut ſupra dictum eſt, ad perfectionem pertinet perfecta obſeruãtia præceptorum charitatis. (q.184.a.3.) *Alio modo ad perfectionem pertinet aliquid conſequenter: ſicut illa quæ conſequuntur ex perfectione charitatis: puta, quod aliquis maledicenti benedicat, & alia huiuſmodi impleat. Quæ etſi ſecundum præparationem animi ſint in præcepto, vt ſcilicet impleantur quando neceſſitas requirit: tamen ex ſuperabundantia charitatis procedit, quod etiam præter neceſſitatem quandoq; talia impleantur. Tertio modo, pertinet aliquid ad perfectionem inſtrumentaliter, & diſpoſitiue: ſicut paupertas, continentia, abſtinentia, & alia huiuſmodi. Dictum eſt autem, quod ipſa perfectio charitatis eſt finis ſtatus religionis.* (art.prec.) *Status autem religionis, eſt quædam diſciplina, vel exercitium ad perfectionem perueniendi: ad quam quidem aliqui peruenire nituntur exercitijs diuerſis, ſicut etiam medicus ad ſanandum, vti poteſt diuerſis medicamentis. Manifeſtum eſt autem quod ille, qui operatur ad finem, non ex neceſſitate conuenit, quod iam aſſecutus ſit finem, ſed requiritur, quod per aliquam viam tendat ad finem. Et ideo ille qui ſtatum religionis aſſumit, non tenetur habere perfectam charitatem, ſed tenetur ad hoc tendere, & operam dare, vt habeat charitatem perfectam. Et eadem ratione nõ tenetur ad hoc, quod illa impleat, quæ ad perfectionem charitatis conſequuntur. Tenetur autem vt ad ea implenda intendat: contra quod facit contemnens. Vnde non peccat ſi ea prætermittit, ſed ſi ea contemnat. Similiter etiam non tenetur ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem peruenitur, ſed ad illa quæ determinate ſunt ei taxata ſecundum regulam, quam profeſſus eſt.*

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui tranſit ad religionem, non profitetur ſe eſſe perfectum, ſed profitetur ſe adhibere ſtudium ad perfectionem conſequendam. Sicut etiam ille, qui intrat ſcholas, non profitetur ſe ſcientem, ſed profitetur ſe ſtudentẽ ad ſcientiam acquirendam. Vnde ſicut Aug. dicit in 8. de Ciuit. Dei, Pythagoras noluit ſe ſapientem profiteri, ſed ſapientiæ amatorem. Et ideo religioſus (lib.8.c.2.in fine)

non

non eſt tranſgreſſor profeſſionis, ſi non ſit perfectus, ſed ſolum ſi contemnat ad perfectionem tendere.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut diligere Deum ex toto corde tenentur omnes, eſt tamen aliqua totalitas perfectionis, quæ ſine peccato prætermitti non poteſt, aliqua autem, quæ ſine peccato prætermittitur, dum tamen deſit contemptus, vt ſupra dictum eſt: ita etiam omnes tam religioſi, quam q. 184. a. 2. ad 3. *ſeculares tenentur aliqualiter facere, quicquid boni poſſunt. Omnibus enim communiter dicitur Eccleſ. 9. Quodcūque facere poteſt manus tua, inſtanter operare. Eſt tamen aliquis modus hoc præceptum implendi, quo peccatum vitatur, ſcilicet, ſi homo faciat quod poteſt, ſecundum quod requirit conditio ſui ſtatus, dummodo contemptus non adſit agendi meliora: per quem animus firmatur contra ſpiritualem profectū.*

Ad tertium dicendum, quod quædam conſilia ſunt, quaſi prætermitterētur, tota vita hominis implicaretur negotijs ſecularibus: puta, ſi quis haberet proprium, vel matrimonio vteretur, aut aliquid huiuſmodi faceret, quod pertinet ad eſſentialia vota religionis. Et ideo ad omnia talia conſilia obſeruanda religioſi tenentur. Sūt autem quædam conſilia de quibuſdam melioribus particularibus actibus, quæ prætermitti poſſunt abſque hoc, quod vita hominis ſecularibus actibus implicetur. Vnde non oportet, quod ad omnia talia religioſi teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Tituli ſenſus. num. 1.*
2 *Summa reſolutionis articuli. num. 2.*
3 *Tripliciter aliquid pertinet ad perfectionem. numer. 3.*
4 *De eſſentia perfectionis eſt perfecta obſeruantia præceptorum charitatis. num. 3.*
5 *Sub præceptis charitatis cōtinentur præcepta aliarum virtutum. num. 3.*
6 *Conſequenter ad perfectionem pertinent, quæ ſunt ex abundantia charitatis. num. 4.*
7 *Habere iſta ex habitu eſt proprium perfectorum. num. 4.*
8 *Quæ inſtrumentaliter ſpectent ad perfectionem? num. 5.*
9 *Finis ſtatus perfectionis eſt obſeruantia præceptorum charitatis. num. 6.*
10 *Diſtinctio ſtatus perfectionis, & ſtatus Religionis. num. 6.*
11 *Status Religionis eſt diſciplina perueniendi ad perfectionem; hoc tamen illi accidit, &c. num. 7.*

1 IN titulo huius articuli ſupponitur religioſum ad aliqua teneri, & quæritur an teneatur ad omnium conſiliorum obſeruantiam.

2 Optimo autem ordine, vt dicit *Caiet.* proceſſit D. Thom. in corpore artic. & præmiſſa diſtinctione eorum, quæ pertinent ad perfectionem, quia alia ad eam pertinent eſſentialiter, alia conſequenter, alia inſtrumentaliter, reſpondet quæſtioni dicendo non teneri religioſum habere actu perfectionem, & ea quæ illam conſequuntur, ſed ſolum in præparatione animi, teneri vero nec etiam ad omnia inſtrumenta perfectionis, ſed ad illa ad quæ obligatur ex regula, quam profitetur.

3 Datur ergo primo diſtinctio, quia ſcilicet ad perfectionem aliquid tripliciter pertinet, nimirum eſſentialiter, conſequenter, & inſtrumentaliter. Eſſentialiter ad perfectionem pertinet perfecta obſeruantia præceptorum charitatis. Eſt vero conſiderandum, quod non dicitur, quod ad eſſentiam perfectionis pertineat obſeruantia præceptorum charitatis, ſed perfecta obſeruantia; quia vnius tranſgreſſio perfectionis eſſentiam deſtruit. *Præcepta autem charitatis omnes virtutes reſpiciūt,* quia charitati incumbit nedum elicere actus amoris Dei, & proximi tempore oportuno, ſed omnium virtutum actus ordinare, & imperare, & non relinquere, vt aliquod præceptum omittatur. Ideo obſeruantia perfecta præcepti charitatis continet obſeruantiam omnium præceptorum ſpectantium ad alias virtutes, tanquam materiam perfectionis, & circa quam charitas extendi debet. Ideo nunquam D. Th. aſſeruit, quod actus aliarum virtutum vt ſunt de præcepto ſint inſtrumenta perfectionis, ſed hoc de ſolis conſilijs aſſeruit.

4 Secundo modo aliqua pertinent ad perfectionem conſequenter, vt benedicere maledicentibus, cum hoc non eſt in præcepto, & alia huiuſmodi facere. Bene autem dicitur, quod huiuſmodi pertinent ad perfectionem conſequenter, quia licet ſint inſtrumenta augendæ perfectionis, perfectionis tamen eſſentiam ſupponunt. Benedicere enim maledicentibus v. g. cum hoc non eſt in præcepto, non niſi prouenit ex abundantia charitatis. Verum nihilominus eſt, quod huiuſmodi ſecundū quid, & diuiſim inueniri poſſunt etiam in incipientibus, & proficientibus, quia bene contingit quod aliquis aliquando maledicentibus benedicat, ſed iſta habere ex habitu, & non in vna, ſed in omnibus materijs virtutum, eſt perfectorum, & ſemper prouenit ex abundantia aliqua charitatis, in quocumque ſtatu inueniantur.

5 Tertiò ea inſtrumentaliter dicuntur pertinere ad perfectionem, quæ ex ſuo genere ſunt indifferentia, nec ſunt actus virtutis, ſed per ſe ſunt remotiua impedimentorum charitatis. Nam alias actus virtutum quatenus ſunt de conſilio, potius pertinent ad ſecundum membrum, vt ſint fructus charitatis, quam inſtrumenta. Sunt enim actus ex genere boni, in quos ex abundantia charitatis homo prorumpit.

6 Hac igitur diſtinctione præmiſſa aliud principium D. Thom. reaſumit, ex quo concluſiones inferat, quod ſtatus religionis habet finē perfectam obſeruantiam omnium præceptorum charitatis. Et quia hoc conuenit ſtatui religionis abſolute, ideo

omni

omni religioni conuenit, neque in hoc vna ab alijs diſtinguitur, ſed bene reſpectu conſiliorum quorum obſeruantiam profitetur, vt ad perfectionem perueniat. Et propterea minus bene videtur *Suarez* explicaſſe differentiam ſtatus perfectionis a ſtatu religioſo, quod ſtatus perfectionis dicatur ex fine proximo & intrinſeco in quem tendit, ſed dicatur religioſus per reſpectum ad finem vltimum in quem tendit, qui eſt Deus, cuius cultum religio profitetur. Nam immo totum oppoſitum eſt dicendum. Nam cũ finis ſtatus perfectionis ſit perfectio charitatis, quæ reſpicit Deum finem vltimũ ſecundũ ſe, ideo finis ex quo dicitur ſtatus perfectionis proximus, & primus eſt finis vltimus ſimpliciter, Deus ſcilicet per charitatem attingẽdus. Sed hic eſt finis immediatus ſtatus perfectionis communiter ſumpti, quia omni ſtatui Chriſtiano eſt communis, omnia enim ſtatus Chriſtianus perfectionem amoris Dei ſine menſura intendit, cum fides doceat Deum eſſe ex toto corde, anima, & ſpiritu diligendum. Status vero perfectionis, vt eſt ſtatus perfectionis ſimpliciter, & ſpecie ab alijs ſtatibus diſtinctus, Deus & charitatis perfectio finis vltimus eſt, ſed proximus eſt holocauſtum Religioſum, quod Deo offerunt Religioſi, & hic idem eſt finis ſtatus religionis, quia ſtatus religionis in ratione ſtatus non reſpicit religionem niſi ſub ratione perfectionis, & quatenus eſt medium ad perfectionem. Et ſic diſtinguuntur, quod ſtatus perfectionis exprimit ordinem ad Deum finem vltimum, ſed ſtatus religionis exprimit ordinem ad religionem, quæ eſt medium ad finem.

7 Quamuis vero per ſe de ratione ſtatus religionis non ſit, quod aſſumens illum non ſit perfectus, & perfectiſſimus, tamen nec perfectionem requirit in aſſumente. Immo quia hominis eſt non fieri repente perfectum, ſtatus religionis accomodatur humanæ imperfectioni, ideo eſt ordinatus ad perfectionem acquirendam, vt ſit veluti via ſecura, & ſchola perfectionis acquirendæ illis, qui illam non habent, & ex conſequenti multitudini hominum, & præcipue iuniorum, qui vt plurimum imperfecti ſunt, & indigent edoceri, & manuduci ad perfectionem. Ideo ſtatus religionis dicitur ſtatus acquirendæ perfectionis, & à D. Thom. diſciplinæ, vel exercitium perueniendi ad perfectionem, non quia in hoc ſtet eius eſſentia, ſed quia ab eo, quod vt in pluribus contingit deſcribitur; vnde ſuppoſita hominum imperfectione ad hoc ordinatur, vt ſit ſchola perfectionis his, qui ſunt imperfecti, & ſuppoſita hominum imperfectione vt in pluribus, iam hoc per ſe moraliter eſt verum, quod ſtatus religioſus eſt ſchola & exercitium perueniendi ad perfectionem, cum tamen hoc illi accidat ex imperfectione noſtra.

SVMMARIVM.

1 *Non eſt neceſſe quod religioſus ſit actu perfectus, ſed quod tendat in perfectionem. num. 8.*

8 EX his deducitur prima textus concluſio duas continens affirmatiuam, & negatiuam per quam ſtatuitur non eſſe neceſſarium habere actu perfectionem, ſed bene neceſſe eſſe tendere ad hoc, vt habeatur perfecta charitas. Concluſionem docent *Caiet. & Valentia hic. Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 2. Suarez tom. 3. l. 2. c. 1. & DD. omnes.* Cuius ratio eſt, quia qui operatur ad finem non habet finem, ſed in finem tendit, perfectio autem eſt finis religionis. Eſt autem conſiderandum, quod dum dicitur, quod non tenetur religioſus actu habere perfectionem charitatis, eſt ſermo de ea perfectione & ſublimitate charitatis, quæ ſine peccato prætermitti poteſt, vt dicitur ad ſecundum, loquendo autem de ea perfectione charitatis, quæ ſine peccato prætermitti non poteſt; adhuc eſt verum, quod ex vi ſuæ profeſſionis non tenetur hoc titulo ad illam actu habendam, niſi modo explicando in artic. vltimo huius quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Sufficit Religioſo quod tendat in ea, quæ conſequuntur perfectionem. num. 9.*

2 *Non peccat, qui non habet perfectionem, ſed qui eam contemnit. num. 10.*

9 SEcunda concluſio eſt, in qua aſſeritur, non eſſe neceſſe vt homo actu impleat, quæ ſunt conſequentia ad perfectionem charitatis, ſed ſufficit, quod in ea tendat. Et ratio eſt eadem, nam qui non tenetur habere perfectionem nec tenetur habere ea, quæ perfectionem conſequantur.

10 Ex hac concluſione deducitur corollarium duas concluſiones poſitas explicans, quia ſcilicet non peccat, qui prætermittit perfectam charitatem, vel quæ ad illam conſequuntur, ſed qui eam contemnit. Quod corollarium ex *Caiet.* dictis explicandum erit circa reſponſ. ad ſecundum.

SVMMARIVM.

1 *Religioſo non eſt neceſſe vt obſeruet omnia conſilia. num. 11.*

11 IN tertia concluſione ſtatuitur religioſum non teneri ad omnia exercitia, per quę peruenitur ad perfectionem, ſed ad ea ad quæ obligatur ex regula, quam profitetur *Caiet.* in præſenti & alij DD. citati. Huius autem concluſionis prima pars euidens eſt. Tum quia non omne quod eſt vtile eſt neceſſarium, cum aliud æque vtile ſufficere poſſit. Tum quia non omne quod ex genere ſecundum ſe eſt melius, eſt cuicumque homini, ac propterea cuicumque ſtatui religioſo proportionatum. Ex hoc enim plures ſtatus religioſi neceſſario diſtincti ſunt in Eccleſia, vt nec vnuſquiſque, & ideo nec vnaquæq; religio teneatur ad optima omnino cõſilia admittenda, quia neque hoc cuicumque ſtatui, & conditioni perſonarum eſt conforme. Ideo vnaquæq; religio propria ſibi conſilia aſſumit, vt vnuſquiſq; hominũ quorũ habitudines ſunt diuerſæ habeat viã ſibi proportionatã, per quam ad perfectionem tendat. Tum quia omniũ conſiliorũ coacervatio eſſet potius impedimẽto ad perfectionem conſequendam, & ſæpe impoſſibilis, cum diuerſa conſilia ſimul obſeruari non poſſint. Tum quia, vt arguit *D. Th. opuſ. 19. cap. 2.* Si omnia conſilia a quocumque ſtatu religioſo eſſent obſeruanda, eſſet religionum confuſio, & deficeret in Eccleſia decor ille, qui ex inæqualitate perfectionis religionũ prouenit.

Nun-

SVMMARIVM.

1 *Nequit dari ſtatus Religioſus, qui non obliget ad aliqua conſilia. num.12.*

Nunquid poſſit eſſe ſtatus Religionis, qui ad nullius conſilij obſeruantiam obliget?

12 RESpondetur, quod ſine obſeruantia conſiliorum nō poteſt religio conſiſtere. Hoc probat *Suarez tom.3. l.1.c.1. num.6.* quia ſicut ſubſtantia non poteſt conſiſtere ſine aliquibus accidētibus, ſic neque religio ſine alicuius conſilij obſeruantia: *Et* ita nedum, vt videbimus obſeruantia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ eſt de eſſentia religionis perfectæ, ſed præter huiuſmodi conſilia generalia, alia magis ſpecialia veluti accidentia neceſſaria ſunt, quia non inuenitur ſubſtantia religionis ſine ſuis accidentibus, quæ illam perficiunt, & ad obſeruantiam trium ſubſtantialium conſiliorum perducunt. Immò bene aduertit *Suarez*, quod cum omnis religio perfecta in obſeruantia trium illorum conſiliorum conueniat, ſicuti conuenit in fine, qui eſt perfectio charitatis, ad quam omnis religio tendit, diſtinctio religionum deſumitur per ordinem ad diuerſas formas ſeruandi tria vota, & ad diuerſa conſilia, ad quorum obſeruantiam veluti ad fines proximos vnaquæque religio ordinatur. Econtra vero.

SVMMARIVM.

1 *An detur aliquod conſilium repugnans ſtatui Religioſo. num.13.*
2 *Ex parte exceſſus perfectionis nullum eſt conſilium, quod repugnet ſtatui Religionis. num.14.*
3 *Quæ non ſunt meliora ex genere, ſed reſpectu huius, vel illius non ſunt conſilia, & hæc poſſunt repugnare. num.16.*
4 *Nullum eſt conſilium, quod ſecundum quid non poſſit cuicumque ſtatui Religioſo conuenire. numer.16.*
5 *Religioſo non deeſt meritum omnium conſiliorum. num.17.*

Dari ne poſſunt aliqua conſilia, quæ ſtatui Religioſo repugnent?

13 AFfirmatiuam partem probabilem putat *Suarez loco cit. num.8.* Ita vt dentur conſilia, quæ repugnent ſtatui religioſo nedum propter defectum proportionis, ſed etiam propter exceſſum. Primi generis ſunt, quæ ſolum ſunt opera meliora, & de conſilio reſpectu ſubiecti imperfecti, vt ornare ſe reſpectu mulieris maritatæ. Secundi generis ſunt ea, quæ D. Th. inquit conſequi perfectionem, vt benedicere maledicenti extra caſum neceſſitatis; cum enim hoc ſupponat perfectionem, non eſt aptum medium ad perfectionem acquirendam. Similiter habere vel dominium, vel adminiſtrationem temporalium competit ſtatui Epiſcopali, ſed diſconuenit ſtatui Religioſo. Nihilominus quamuis hunc dicendi modum putet eſſe probabilem; ſi recte explicetur, tamen abſolutè de conſilijs loquendo, nullum, ait videri, quod in ſua generalitate ſumptum repugnet ſtatui Religioſo.

14 Et vere dicendum eſt, nullum quidem eſſe conſilium, quod ex perfectionis exceſſu repugnet ſtatui religioſo, plura vero eſſe, quæ illi repugnant, quia non ſunt conſilia abſolutè ſumpta, ſed ſolum comparatiue, vel ex imperfectione, vel ex officio aliquo, ad quod homo obligatur. Et quidem nullum eſt virtutis opus, quod ſtatui Religioſo repugnet, cum immo ſtatus Religioſus ad virtutum perfectionem tendat. Quod ſi dantur opera conſequentia perfectionem; Et hæc ſpectant ad ſtatum perfectionis, vt fructus perfectionis, & vt media ad perfectionem augendam. Quod eo magis eſt verum conſiderando, quod ſtatus Religioſus eſſentialiter non eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, ſed perfectionem abſolute reſpicit, & tendit vt ad illam perueniat in illis, qui illam non habent, quales ſunt, vt plurimum, qui de nouo ſtatum religioſum aſſumunt. Et ideo Religioſum maximè conuenit, & maledicenti benedicere, & omne opus perfectum exercere.

15 Verum ea, quæ non ſunt ex ſuo genere meliora bona, vnde nec ſunt conſilia niſi reſpectu talis perſonæ, vt v.g. accipere vxorem poteſt eſſe conſilium reſpectu eius, cui moraliter ſit impoſſibilis caſtitas cœlibatus; proculdubio iſta repugnāt ſtatui Religioſo, ſed nec ſunt abſolutè conſilia, ſed ſolum per accidens, & comparatiue reſpectu huius, vel illius perſonæ. *Et* tale conſilium etiam eſt dominium, vel adminiſtratio bonorum temporalium, quod conſilium ratione officij conuenit Epiſcopo, Et nihilominus Religioſus non eſt incapax huius, vt patet in religioſo *Epiſcopo*, & in religionis Prælato.

16 Et nihilominus dicitur vlterius, quod ſi loquamur de ſtatibus religioſis in particulari quatenus tales ſtatus ſunt, ſic aliqua conſilia illis repugnant; quia cum obſeruatio plurium conſiliorum ſimul ſit incompoſſibilis, & vnus ſtatus religioſus ex regulæ præſcripto obligetur ad aliquorum obſeruantiam, ideo aliorum incompoſſibilium obſeruantia illi repugnat non omnino, ſed quatenus repugnat obſeruantiæ eius, ad quod tenetur ex regula. Ita v.g. Religioſo qui ad inſeruiendum hoſpitali deputatur ex ſuo inſtituto contrarium eſt conſiliorum eorū obſeruantia, quæ ad contemplatiuam deputati ſunt & nocte ac die choro inſiſtunt, quia hoc repugnat infirmorum ſeruituti. Sed tamen & iſtis conuenit Deum orare & laudare & aliquid meditari, quatenus non impedit ſeruitium infirmorum. Et ſic abſolute nullum conſilium repugnat etiam infimo, vel ſupremo ſtatui religioſo, quin poſſit illud ſeruare ſaltem in parte, & quatenus non impedit obſeruantiam eius, ad quod tenetur ex regula.

17 Et vlterius quoque additur religioſum poſſe habere meritum omnium conſiliorum, deſiderando illorum etiam obſeruantiam, quam non poteſt habere, & ei conuenit habere animum paratum ad obſeruantiam cuiuſcumque conſilij quatenus illa neceſſaria ſibi ſit ad perfectionem acquirendam,

vel conſeruandam, vel augendam, quamuis non teneatur per ſe niſi ad illa, ad quæ tenetur ex regula.

SVMMARIVM.

1 *Qualiter Religioſus debeat habere intentionem ſeruandi omnia conſilia. num.18.*

18 CVm argumentum primum intendat probare, religioſum teneri ad omnia conſilia, quia tenetur ad perfectionem, dum D. Thom. reſpondet non teneri religioſum eſſe perfectum, ſed intendere perfectionem, videtur ſimul aſſerere, religioſum teneri habere intentionem ſeruandi ſingula conſilia, & peccare ſi aliquod conſilium contemnat. Et vere ſic eſt, quod in religioſo debet eſſe intentio obſeruandi quodcumque conſilium quod illum ducat in perfectionem tali intentione vt ſaltem illud non omittat ex contemptu. Quod magis explicatur in reſponſ. ad ſecundum.

SVMMARIVM.

1 *Summa reſponſionis ad ſecundum. num.19.*

19 IN reſponſione ad ſecundum duo ſingularia docet D. Thom. Primum eſt, quod nedum religioſus, ſed quilibet tenetur habere intentionem faciendi quidquid boni poteſt, quod probat ex illo Eccl. 9. quodcumque poteſt manus tua inſtanter operare. Secundum eſt, quod homo huic præcepto ſatisfacit, ſi faciat quod poteſt ſecundum conditionem ſui ſtatus. & quod omittit facere, non omittat ex contemptu. Horum autem vtrumque dubium eſſe poteſt, & circa primum quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis, & opinio aliquorum. nu.20.*
2 *Homo qui tenetur diligere Deum ſine menſura tenetur totum poſſibile bonũ facere propter Deum. num.21.*
3. *Præceptum affirmatiuum, & negatiuum. nu.22.*
4 *Intentio poſitiua non ſequendi conſilium, & intentio poſitiua ſequendi conſilium diſtinguuntur. num.22.*
5 *Intentio poſitiua peccandi, vel non adhibendi diligentiam neceſſariam ad non peccandum, eſt mala. num.23.*
6 *Intentio poſitiua non proficiendi mala. nu.24.*
7 *Hæc intentio reſpectiue peccatum mortale eſt, vel veniale. num.25.*
8 *Intentio nullum ſequendi conſilium, vel nullum operandi bonum ſupererogationis mala. nu.26.*
9 *Voluntas non faciendi melius in indiuiduo, vel reſiſtendi inſpirationi mala. num.26.*
10 *Non tenemur habere intentionem abſolutam excellentia charitatis, ſed ſufficit habere conditionatam. num.27.*
11 *Omiſſio cuiuſcumque boni determinati & non præcepti non eſt ex ſe mala. num.28.*
12 *Nullus tenetur habere intentionem abſolutam faciendi, id quod eſt melius ex genere. num.29.*
13 *Quilibet tenetur habere intentionem faciendi, quãtum eſt ex ſe ipſo, quidquid poteſt pro gloria Dei, & non reſiſtendi gratia Dei. num.30.*
14 *Duo requiruntur ad hoc vt ſatisfaciat homo obligationi faciendi omne bonum poſſibile. nu.31.*
15 *Huic obligationi ſatisfacit habendo actum charitatis tunc cum eſt neceſſe. num.32.*
16 *Obligatio iſta iugum ſuaue. num.33.*

Vtrum vnuſquiſque teneatur habere intentionem faciendi omne opus bonum ſibi poſſibile.

20 HOc enim non videtur neceſſarium, quia videtur magis nimis durum, & iugum grauiſſimum impoſitum animabus. Præterea ſecundo, nam non ſtant ſimul teneri ad habendam voluntatem aliquid faciendi, & non teneri illud facere; cum igitur in hac reſponſione dicatur dari quoddam bonum, nimirum quandam totalitatem & perfectionem amandi Deum, quam ſine peccato prætermittimus, igitur & intentionem illius ſine peccato permittimus, quia omiſſio, quæ non eſt peccatum, poteſt eſſe voluntaria, & non intenta. Propterea *Ledeſma de ſtatib. cap. 4. concl. 2. §.* Aduiertaſe, ponens tres conuenientias inter ſecularem, & religioſum in hac parte, vult primo quod eorum nullus ſit obligatus habere actualem intentionem perueniendi ad perfectum ſtatum charitatis, ſed vtroſque ſatisfacere ſuæ obligationi ſi charitatis præcepta obſeruent. Et Religioſus non tenetur habere maiorem intentionem charitatis, aut aliarum virtutum, quam ſecularis. Secundo quod nullus eorum peccat, ex eo quod omittit id, quod eſt de conſilio ex pulſitiuo pro poſito voluntatis, quoniam conſilia non cadunt ſub præcepto. Tertio quod contemptus conſiliorum in vtroque eſt peccatum mortale. Differentia vero eſt, quod multa ſunt religioſo de præcepto, quæ ſunt ſeculari de conſilio. Sicut & in vna religione multa ſunt de præcepto, quæ non ſunt in alia.

21 Reſpondetur nihilominus, quod cum vt docet *D. Thom. ſup. q. 184. a. 3.* præceptum charitatis obliget nos ad diligendum Deum ſine menſura, & limitatione aliqua, nulla eſt totalitas dilectionis Dei, nullumque bonum, quod noſtram intentionem fugere debeat, & vnuſquiſque tenetur habere intentionem faciendi quidquid boni poteſt, quia tenetur Deum diligere, & propter Deum dilectum facere quidquid poteſt. Et ideo nedum in homine eſt obligatio faciendi bonum, ſed eſt obligatio faciendi melius, ac melius ſine menſura, quia ad diligendum Deum ſine menſura tenetur. Et ex hoc etiam habetur, quod homo tenetur ſemper operari, niſi ex neceſſitate ſomni & quietis rationabilis impediatur, & operando tenetur non operari malum, ſed bonum, & vel Deum diligere, vel in Dei gloriam aliquid agere, ſi enim ad hoc non teneretur, iam poſſet diligere Deum cum menſura aliqua & determinatione, quia ad hoc teneretur ſolum ſub menſura temporis determinati, quod verum non eſt, ideo ex præcepto charitatis tenetur homo & ſemper operari in Dei gloriam, & operari illud melius ac melius in infinitum, quod poteſt.

22 Verum quomodo ſtant ſimul, quod omiſſio executionis huius, quod eſt operari bonum, & melius

lius non ſit ſemper peccatum, quia datur totalitas, & perfectio amandi Deum quam prætermittimus ſine peccato, & tamen peccatum ſit, non habere intentionem talis perfectionis, immò habere voluntatem non exequendi talem perfectionem. Ad huius euidentiam, quia præcepta alia ſunt affirmatiua, quæ exercitium agendi iubent pro loco, tempore, & circumſtantijs, & alia negatiua, quæ actus exercitium abſolutè, & pro ſemper prohibent, ideo ſummè conſiderandum eſt, & diſtinguendum præceptum amandi Deum ſine menſura, vel vt eſt affirmatiuum, vel vt eſt negatiuum. Sicut diſtingui debet poſitiua intentio proficiendi & operandi ſemper bonum, & melius, ſeu ſeruandi etiam conſilia omnia ſeruabilia, & intentio contraria, ſcilicet voluntas non proficiendi, ſeu voluntas poſitiua non ſeruandi aliquod conſilium, ſeu voluntas non abſtinendi à peccatis venialibus, ſeu voluntas non faciendi aliquod bonum ſupererogationis. Hac enim diſtinctione ſuppoſita duplex eſt hic difficultas. Prima eſt an præceptum diligendi Deum ſine menſura quatenus negatiuum prohibeat intentionem poſitiuam non proficiendi, vel non ſeruandi conſilia, vel non faciendi aliquod bonum ſupererogationis: ita vt huiuſmodi intentio ſit ab intrinſeco mala, & peccatum, etiam præciſo contemptu. Alia difficultas eſt, an idem præceptum charitatis obliget ad aliquando habendum in actu exercito intentionem proficiendi, vel faciendi opera ſupererogationis, vel ſeruandi etiam ea, quæ non ſunt præcepta ſed conſilia.

23 Quantum vero ad primam difficultatem, certum eſt, quod intentio non vitandi peccata mortalia eſt peccatum mortale, ſicut & intentio vitandi quidem mortalia, ſed non venialia eſt peccatum veniale, ſicut & peccatum eſt mortale, vel veniale reſpectiue, ſi quis intendat, non adhibere diligentiam moralem neceſſariam ad vitanda peccata, vel ſi quis intendat poſitiue non vitare occaſiones proximas peccandi etiam tunc cum ex lege prohibente peccatum, prohibitum quoque eſt non vitare occaſionem proximam peccandi. Quia in idem coincidunt non vitare peccatum & non vitare occaſionem peccati, cum ex vi legis prohibentis peccare ſimul prohibetur etiam vitare peccandi occaſionem proximam.

24 Vlterius quoque dicitur, quod poſitiua intentio non proficiendi in vitæ perfectione, de ſui natura eſt mala, & peccatum aliquod. *Caietan.* hic circa reſponſ. ad ſecundum. *Ledeſma de ſtatib. cap. quoad. 2. Sdigo lo primero. Valentia diſp. 10. q. 4. p. 4. Lezana tom. 1. cap. 1. num. 10. & 12.* Et ratio à priori eſt, quia contra præceptum Dei obligantis ad diligendum Deum ſine menſura eſt, quod quis poſitiue velit non proficere; quia hoc eſt velle diligere Deum cum menſura, & limitate non vero quantum fieri poteſt in infinitum. Ideo ſupra q. 184. a. 3. à num. 7. probatum eſt quod excellentia charitatis cadit ſub præcepto per modum finis, quia licet eam non habere non ſit peccatum, tamen peccatum eſt illam non intendere vt finem, illamque reijcere. Additur quod in hac poſitiua voluntate non proficiendi excluditur voluntas non cooperandi gratiæ Dei mouentis ad perfectionem, & ad melius etiam in indiuiduo; quæ quidem voluntas rectæ rationi aduerſatur. Nam & eſſe peccatum reſi-

ſtere diuinæ inſpirationi & contemnere magiſterium Spiritus Sancti probatum fuit *d. art. 3. à num. 39.* Et omnino videnda ſuppetunt huius concluſionis intelligentia, quæ ibi latius probata ſunt.

25 An vero hoc peccatum ſit mortale, vel veniale. *Lezana loc. citat.* cenſet eſſe mortale; ſed *Caiet. & Ledeſma, & Valentia* veniale dicunt. Sed non eſt diſcrepantia, quia nolle proficere ſimpliciter, vt includit voluntatem non obſeruandi vota, quæ ad perfectionem acquirendam ſunt ordinata, ſine dubio peccatum mortale eſt, & in hoc ſenſu loquitur *Lezana*. Sed ſi nolle proficere dicat ſolum nolle per opera ſupererogationis tendere ad perfectionem ſic non eſt peccatum mortale; ſed veniale; quia per hanc voluntatem non excluduntur media neceſſaria ad perfectionem acquirendam ordinata, ſed ſolum excluditur excellentia charitatis, & perfectionis quæ non intenditur, præceptum vero diligendi Deum ſine menſura non obligat ſub mortali ad excellentiam charitatis, ſalua voluntate nihil agendi, quod charitati repugnet.

26 Idem vero præfati DD. aſſerunt de voluntate non faciendi aliquod opus ſupererogationis, vel aliquod opus conſilij, quod ſcilicet ſit peccatum veniale. Quod explicat *Ledeſma*, quia licet non ſit peccatum nolle ſequi hoc vel illud conſilium, excludere tamen omnes eſt contra rectam rationem. Sicut non eſt contra rationem, & ſine peccato poteſt contingere, quod per aliquod tempus quis in peccato perſeueret ſine peccato, ſed peccatum eſt poſitiue velle ad tantum tempus non pœnitere. Et ſemel nolle amico gratiam facere non eſt contra amicitiam, ſed nolle vnquam facere gratiam amico amicitiæ aduerſatur, & quamuis amicitiam non deſtruat, feruorem tamen amicitiæ impedit. Dicendum vero eſt voluntatem præfatam eſſe peccatum. Sed operari aliquod conſilium vage, vel aliquod opus ſupererogationis non eſt conſilium, ſed eſt præceptum. Nam ex lege charitatis obligantis nos ad diligendum Deum ſine menſura ad ſuo bono obligatur omnino ad hoc vt non impeditus agere ſemper agat, & ad hoc, vt agendo bonum agat, vt ſupra q. 184. a. 3. à num. 6 probatum fuit. Quotieſcumque igitur non adeſt præceptum determinate aliquid agendi, vnde agere hoc, vel oppoſitum eſt indifferens indifferentia præcepti & eſt ſupererogationis bonum, & ſaltem lato modo conſilium, nihilominus agere vage vel hoc, vel oppoſitum, ſeu agere hoc, vel aliud bonum eſt neceſſarium ex virtute charitatis, quæ non patitur, vt homo non impeditus ſtet otioſus non ſeruiens Deo quantum poteſt, cum illi ex toto corde & anima ſeruire teneatur. Igitur operari aliquod conſilium, ſeu ſupererogationis bonum, cum non vrget determinatum præceptum, non eſt conſilium, ſed eſt præceptum aliquod in eo ſaltem ſenſu in quo lex obligat ſub veniali. Præterea quidquid eſt extra bonum præceptum, vel bonum ſupererogationis, malum eſt, nam bonum non eſt, nec in gloriam Dei ſit, vt charitas petit, quod ſit, & non eſt nec bonum præceptum, nec bonum non præceptum quod dicitur bonum ſupererogationis igitur qui nullum bonum ſupererogationis vult facere malum & non bonum facere vult. Præterea ſi proprie loquamur de conſilio prout importat nedum bonum, ſed melius ex genere, quia impoſſibile eſt

vt

vt omne quod eſt melius ex genere nunquam ſit etiam ſimul melius in indiuiduo, ſed per ſe loquendo aliquod melius ex genere erit reſpectu cuiuſcumque etiam melius in indiuiduo; igitur vnuſquiſque peccat, ſi dicat ſe nolle agere aliquod conſilium, quia per hoc habet voluntatem aliquando non faciendi, id quod ſibi melius eſt facere, quod eſt velle, non proficere. Peccat igitur qui poſitiue vult nihil operari, quod ſit conſilium. Et qui nihil vult operari, quod non ſit bonum præceptum, ſed bonum liberum, aut ſupererogationis, & qui vult, non facere id, quod viderit eſſe ſibi melius in indiuiduo: & qui vult reſiſtere ſanctæ inſpirationi & magiſterium Spiritus Sancti negligere. Quia vt probatum eſt ſupra *q.184.a.3.* tenetur homo facere quod melius eſt ſibi in indiuiduo, & revereri magiſterium Spiritus Sancti à ſe cognitum. Exempla tamen à *Ledeſm.* allata non probant. Non quidem primum, quia velle non pœnitere ab intrinſeco eſt malum, ſed per ſe nolle ſequi conſilium nullum malum eſt. Non ſecundum, quia nullo modo eſt contra amicitiam, ſi quia nolle facere aliquid vltra id, quod ex lege amicitiæ eſt neceſſarium; quia implicat quod ex lege amicitiæ ſit neceſſarium agere, quod ex lege amicitiæ agere non eſt neceſſarium.

27 Et per hæc ſoluta manet prima difficultas. Circa ſecundam vero conſiderandum eſt, quod duplex eſſe poteſt, ſcilicet abſoluta, & efficax, & conditionata & quæ non eſt abſolute efficax, ſed eſſet ſi poneretur conditio. Non obligamur ad habendam intentionem efficacem faciẽdi totum bonum quod per nos abſolute & vt ſic dicam metaphiſice ſpectata virtute noſtra, & virtute gratiæ poſſibilis, haberi à nobis poteſt fieri. Quia non obligamur ad voluntatem abſolutam diligendi Deum tam perfecte, ſicut eum diligit Domina noſtra Maria, Dei mater, filia, & ſponſa; quia habere excellentiam charitatis, vt dixit D.Thomas non eſt in præcepto; ideo nec de præcepto eſt habere intentionem efficacem habendi excellentiam charitatis, quia intentioni efficaci, & abſolutæ habendi excellentem charitatem coniuncta eſt excellens charitas, immo ipſa eſt actus excellentis charitatis. Sed tamen tenemur habere intentionem conditionatam hac cõditione, vt quantum ſit ex parte noſtra operemur ſecundum ſtatum noſtrum, id quod nobis erit melius & ſecundum vires, quas habemus, & non ponamus obicem maiori ac maiori perfectioni in infinitum, ſed parati ſimus cooperari gratiæ Dei ad Deum in infinitum perfectius ac perfectius diligendum.

28 Ex his obiectioni in contrarium reſpondendo dicitur primo, quod omiſſio nedũ melioris boni, ſed boni cuiuſcumque determinati, quod non eſt ſub præcepto, non eſt ex ſuo genere mala, & peccatum; & ideo ſi ex recta voluntate fiat nullum peccatum eſt. Ita *Caiet.* in præſenti. Et ratio eſt quia vbi actus non eſt præceptus, iam eſt in poteſtate noſtra illum facere, vel non facere. Et præterea nec omne melius ex genere eſt melius huic, immo nec omne bonum ex genere eſt bonum huic hic, & nunc; ideo omiſſio eius, quod eſt bonum vel melius ſecundum ſe & ex genere nedum non eſt mala, ſed eſt bona, & neceſſaria, reſpectu huius cui ſecundum ſtatum ſuum illud melius non conuenit.

29 Ideo dicitur ſecundo nullum teneri ad habendam intentionem abſolutam & efficacem faciendi omne bonum metaphiſice poſſibile, vel quidquid eſt bonum, & melius ex genere. Nam intentio abſoluta, & efficax tantæ neceſſitatis eſt, quantæ eſt executio intentionis, quæ cum ſit actus humanus eſt actus voluntarius, vnde qui non tenetur exequi non tenetur velle executionem; cum ergo homo non teneatur exequi omne bonum poſſibile, nec tenetur habere intentionem efficacem & abſolutum illud exequendi.

30 Tertio tamen dicitur, quemlibet ex præcepto charitatis & reſpectiue etiam aliarum virtutum teneri habere intentionem conditionatam faciendi omne bonum poſſibile, quantum ſit ex ſe ipſo, ita vt habeat intentionem abſolutam non reſiſtendi diuinæ gratiæ, & non contemnendi præcepta, & conſilia. Nam alias non diligeret Deum tantum quantum poteſt, ſi contemneret propter Deum aliquid agere. Contemptus enim ſupponit potentiam agendi, & importat negationem faciendi id, quod homo ex parte ſui poteſt, vnde ex directo opponitur præcepto faciendi tantum quantum quis poteſt. Ita qui ponit obicem gratiæ omittit, non quia non poſſit, quia poſſet per gratiam quam habet, ſi vellet, ſed quia non vult, ſed contemnit.

31 Ideo dicitur quarto, quod ad hoc vt homo ſatisfaciat obligationi faciendi omne bonum poſſibile requiritur aliquid poſitiuum, & aliquid negatiuum. Poſitiuum eſt executio illius melioris quod proxime & expedite poteſt ſecundum ſtatũ ſuum. Ideo tenetur exequi quidquid hic & nunc omnibus penſatis eſt melius ſibi, quia aliter non diligeret Deum, nec operaretur propter Deum quantum poteſt, ſed gratiæ Dei reſiſteret, & ei cooperari nollet, & à totalitate dilectionis deficeret quia illam nollet & negligeret. Negatiuum vero eſt, negatio voluntaria non tendendi ad meliora ſeu repugnandi gratiæ, ſeu firmandi voluntatem contra ſpiritualem profectum, quod negatiuum excluditur per voluntatem conditionatam quantum ſit ex parte ſui faciendi meliora, ſi per gratiam Dei poſſit.

32 Dicitur vltimo, quod in quantum præceptum excellentiæ charitatis, ſeu faciendi quidquid poteſt fieri propter Deum eſt affirmatiuum, & obligat ad aliquando habendam voluntatem ſic faciẽdi ei ſatisfit per actus charitatis, quas homo ex Dei gratia habet, & tunc tale præceptum obligat cum obligat præceptum charitatis, quia & hæc voluntas actus charitatis eſt.

33 Hoc igitur modo nec eſt graue iugum actu facere propter Deum, quod homo ſecundum ſuam imperfectionem proxime poteſt, nec omiſſio executionis melioris infert negationem intentionis huius conditionatæ, ſed ſolum intentionis abſolutæ faciendi totum bonum abſolute poſſibile. Sic ergo primum dictum D.Thom. explicatum manet. Circa ſecundum vero quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis num.34.*
2 *Contemptus duplex. num.35.*
3 *Contemnere præceptum aut conſilium Dei eſt peccatum mortale. num.36.*
4 *An ſit tale contemnere conſilium ſuperiorum n.37.*

5 *Contemptus materialis diuinæ legis non ſemper eſt peccatum mortale, num. 38.*
6 *Voluntas non fugiendi peccata venialia non eſt mortalis, num. 38.*
7 *Non operari id, quod eſt melius non eſt peccatum mortale. num. 39.*
8 *Peccatum eſt non ſequi conſilia Dei in ſingulari. num. 40.*
9 *Libertas a præcepto non reſpicit bonum abſolute & exercitium agendi, num. 41.*
10 *Relinquere feruorem charitatis ex negligentia peccatum veniale, num. 42.*
11 *Prætermiſſio melioris eſt mala, nedum ſi ſit ex contemptu formali; ſed etiam ſi ſit ex negligentia. num. 43.*
12 *Contemptus conſiliorum poteſt eſſe ex hæreſi. numer. 44.*
13 *Contemptus conſiliorum cuius ſpeciei ſit. n. 44.*
13 *Contemptus præceptorum eſt ſemper inobedientia. num. 44.*
14 *Contemptus aliquorum conſiliorum non fiat in Religioſo cum intentione proficiendi ſecundum regulam. num. 44.*

An omittens ex contemptu facere illud bonum, quod poteſt, peccet mortaliter?

34 NAm videtur ita dicendum, quia contemptus eſt ex ſuo genere peccatum mortale. Sed in oppoſitum eſt, quia qui habet animum firmum non peccandi mortaliter, & vitandi omne graue periculum mortalis peccati, de reliquo non vult nedum omittere meliora, ſed non vitare venialia peccata, non eſt in ſtatu peccati mortalis, quia hæc voluntas non aufert, quin talis homo diligat Deum ſuper omnia, cum omnino talis velit vitare peccatum mortale.

35 Reſpondetur, autem quod ex doctrina *D. Thom. ſupra q. 104. a. 1. & Caiet. ibi, & hic, & in ſumma, v. contemptus, Armil. ibid. Medina p. 2. q. 96. a. 4. Sot. 4. d. 15. q. 2. a. 2. Suarez tom. 3. de relig. l. 10. c. 7. num. 7. Sanchez moral. lib. 6. cap. 4.* & communiter ex alijs DD. contemptus eſt duplex, ſcilicet materialis, & formalis. Contemptus materialis eſt voluntaria non executio eius, ad quod aliquis tenetur ex quacumque obligatione. Nam nolle exequi mandatum eſt illud parui facere & contemnere. Sed contemptus formalis eſt nolle exequi aliquid; quia quis non vult ſubijci abſolute vel præcepto, vel conſilio præcipientis, vel conſulentis. Et ſic eſt ex eo nolle exequi aliquid, quia illud eſt præceptū, vel conſultum.

36 Qua diſtinctione ſtante cum communi ſententia dicitur, quod contemptus formalis eſt ex ſuo genere peccatum mortale, & hoc nedum reſpectu præceptorum, ſed reſpectu conſiliorum Dei, ita quod grauis Dei iniuria eſt ex hoc nolle aliquid facere, quia quis non vult Deo ſubijci, vel tanquam præcipienti, vel tanquam magiſtro conſulenti, cum ex lege naturæ Deus ſit noſter legiſlator, & magiſter, & director. An vero hoc verum ſit, nedum reſpectu Dei, ſed reſpectu hominum. Certe *D. Thom. q. 15. de ver. a. 3. ad 5.* docet quod ſolus contemptus Dei eſt peccatum mortale, ſed vt bene aduertunt *Caiet. & Suarez*, contemptus ſuperiorum, qui ſunt Dei miniſtri eſt contemptus Dei. Et non eſt dubium, quod vbi ſuperior legitime præcipit, contemnere præceptum eſt peccatum mortale, & in Religioſo habet duplicem malitiam, & quia contemnitur authoritas præcipientis, & ſanctitas voti, vt aduertit *Sanchez loc. cit.*

37 Sed an ſit in nobis obligatio exequendi conſilia ſuperiorum, ita vt ſit peccatum mortale in ſubdito nolle habere ſuperiorem pro magiſtro & directore in illis, in quibus non præcipit, ſed ſolum conſulit, alia quæſtio eſt, & non video vnde ſit hæc obligatio ſub mortali. Nam & Religioſi profitentur obedientiam, vnde ſe obligant ad obſeruantiam mandatorum, non vero ad obſeruantiam talium conſiliorum. Nec eſt eadem ratio de hominibus, & de Deo, quia Deus eſt ex natura noſter magiſter, cuius directione indigemus, & ſine qua nihil boni facimus. Et cum incertæ, & dubiæ ſint prouidentiæ noſtræ, ratio dictat, vt ſubdamur diuinæ directioni; ideo nolle habere Deum in magiſtrū & directorem eſt contra naturæ legem. Ideo nolle ſequi conſilia Dei ex contemptu eſt peccatum mortale. Nihilominus tamen contemnere conſilium ſuperioris, immo cuiuſcumque bonum conſulentis, eſt aliquod peccatum, quia licet ſecundum rectam rationem ſit non ſequi conſilium alterius ex motiuo iuſto & rationabili cauſa, tamen cauſa irrationabilis eſt nolle accipere alicuius conſilium, & ideo ex hoc nolle agere, quia proximus conſulit: Cum enim Deus vnicuique mandauerit de proximo ſuo, ſimul mandauit vt proximi conſulentis bonum non contemnatur affectio, & efficiens.

38 Dicitur vero ſecundo quod contemptus materialis non eſt ſemper peccatum mortale, ſed tunc cum aliquid agere præcipitur ſub mortali, eius omiſſio eſt peccatum mortale. Ideo vt *Caiet.* hic docet, ſuppoſita voluntate firma non peccādi mortaliter, & in nullo caſu agendi id, quod charitati repugnat, voluntas firma non proficiendi vlterius non eſt peccatum mortale, quia cum hac voluntate ſtat dilectio Dei ſuper omnia, per hoc quod ſtat voluntas nihil agendi, quod charitati ſecundum ſubſtantiam repugnet, ſeu ſtat voluntas ſeruandi præceptum charitatis prout obligat ad mortale. Sed tamen talis voluntas eſt peccatum veniale, quia eſt voluntas non obſeruandi perfecte præceptum charitatis, & non poteſt negari quin talis voluntas non ſit diſpoſitio ad mortale, quamuis non ſit diſpoſitio proxima, quia in tali voluntate continetur etiam voluntas abſtinendi ab omni eo, quod ſit proxima diſpoſitio ad mortale, ſcilicet vitandi omne id, ad quod vitandum ex lege obligante ad mortale tenetur.

39 Hinc etiam eſt, quod in particulari nolle operari illud melius, quod homo poteſt omnibus penſatis, eſt quidam contemptus materialis præcepti charitatis, ſed non eſt peccatum mortale, niſi eſſet præceptum operandi illud melius.

40 Sequitur etiam ex hac doctrina D. Thom. quod non eſt liberum homini non ſequi Dei conſilia in ſingulari, licet liberum ſit non ſequi Dei conſilia in genere. Quia conſilia Dei in ſingulari ſunt de eo, quod homini ſecundum ſtatum ſuum hic, & nunc eſt melius. At vero iuxta D. Thom.

ſtu-

ſententiam quilibet tenetur facere quidquid melius poteſt ſecundum ſtatum ſuum. Non vero tenetur ſequi conſilia in genere, quia ſtat quod melius ex genere non ſit conforme huic; immo ſit illi quodammodo impoſſibile.

41 Iterum vero ex his colligitur id, quod ſupra q.18 ar. 3. num. 10 dictum fuit, ſcilicet quod libertas noſtra libera ab obligatione omnimoda præcepti non reſpicit operationem bonam & eius exercitium, quia niſi impediti tenemur, & ſemper operari, & nunquam operari malum, ſed liberi ſumus ad determinate operandum hoc vel illud bonum ex genere, ſed neque in hoc adeo liberi ſumus, vt in particulari non teneamur ad illud determinate, quod omnibus penſatis nobis hic & nūc ſecundum ſtatum noſtrum eſt melius. Et hæc obligatio ex duplici capite oritur nimirum ex præcepto diligendi Deum, & diligendi nos ipſos; charitas enim obligat nos ad diligendum Deum, & nos & ideo ad operandum propter Deum, & nos tantum quantum poſſumus.

42 Ex his verò explicatur id, quod D. Th. in corpore dixit ibi. *Tenetur vt ad ea implēda tendat, cōtra quod facit contemnens, vnde nō peccat, ſi ea prætermittat, ſed ſi ea cōtemnat.* Hæc enim propoſitio ſi loquamur de peccato nedum mortali ſed veniali debet intelligi, nedum de contemptu formali, ſed etiā de materiali, & quatenus negligere quoddam contemnere eſt. Et quamuis negligentia non ſit peccatum mortale, niſi negligatur, quod eſt de neceſſitate ſalutis, vel quod negligitur, ex contemptu negligatur, tamen ſecundùm ſe ſaltem eſt veniale peccatum, & ità quod minùs amare Deum ex negligentia ſit peccatum veniale docet *D. Thom. ſup. quæſt. 54. a. 3. ad 3.* Et ita non eſt peccatum mortale ſi homo minùs amat Deum, niſi hoc faciat ex contemptu formali, eſt tamen peccatum veniale ſi id proueniat ex negligentia, quod contingit quando homo proximè potens operari id, quod ſibi eſt melius & diligere Deum perfectius, id facere negligit non quia non poſſit, ſed quia non vult.

43 Quia ex quo Religioſus tenetur contendere ad perfectionem ſecundùm regulam, tenetur remouere id, quod impedit perfectionis acquiſitionem ſecundùm regulam. Hoc autem eſt omne illud, quod impedit acquiſitionem perfectionis abſolutè, ſiue quia nec eſſe poteſt perfectio intenta ſecundùm regulam: contemptus verò conſiliorum & quodlibet peccatum contra legem Dei impedit perfectionem abſolutè. Ideo in religioſo contemptus conſiliorum eſt peccatum grauius iuxta dicenda infra art. vlt.

44 Sed de materia omiſſionis ex contemptu iterum erit ſermo infra art. 9. Interim aduertendum, quod contemptus conſiliorum Dei poteſt eſſe coniunctus cum hæreſi & ex ea prouenire. Vt ſi quis parui pendat diuinum conſilium ex eo quod credat, quod Deus vel non ſciat, vel non poſſit, idoneque non ſit tantus, vt conſilium dare poſſit, vel ex eo, quod iudicet ea, quæ conſuluntur, parui pendenda eſſe tanquam opera vel mala, vel non meliora & parui facienda. Contemptus tamen conſiliorum Dei licet non ſit inobedientia formaliter, eſt aliquid ſimile; & eſt negatio reuerentiæ debitæ Deo vt Magiſtro amico, & directori, & Patri. Quod vero *Valentia hic diſp.* [illegible]

dicat contingere, contemni præcepta vel per inobedientiam, vel per ſuperbiam, vel per irreligioſitatem, non probatur diſiunctiua. Quia contemptus præcepti formaliter eſſentialiter ſemper eſt inobedientia, & ſemper eſt ex ſuperbia, & ex quadam irreligioſitate. Quod etiam dicit §. *Reſpondeo*, quia ſcilicet contemptus conſiliorum aliquorum poteſt ſtare in Religioſo (licet non ſecundùm rectam rationem) cum intentione perfectionis, quia non tenetur intendere perfectionem niſi ſecundùm regulam; non bene dicitur.

SVMMARIVM.

Conſiliorum alia ſubſtantialia alia accidentalia. num. 45.

45 IN hac reſponſione ad tertium habetur diſtinctio conſiliorum, quorum quædam ſūt de eſſentia religioſi ſtatus, & hęc ſūt ſine quibus vita religioſorum maneret implicata negotijs ſæcularibus de quibus conſilijs tractatur in ſequentibus articulis. Alia verò ſunt conſilia magis particularia, quæ prætermitti poſſunt abſque eo, quod Religioſus ſit de mundo, & ſit abſtrictus mundi negotijs; & huiuſmodi conſilia non ſunt ſtatui religioſo neceſſaria: Quod nec abſolutè dicitur, ſed ſolùm aſſeritur quòd non omnia ſunt neceſſaria; & ita nec ſine aliquibus iſtis eſt ſtatus religioſus, licet ſine aliquibus conſiſtat, vt etiam ſupradictum eſt.

ARTICVLVS III.

Vtrum paupertas requiratur ad perfectionem religionis?

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quod paupertas non requiratur ad perfectionem religionis. Non enim videtur ad ſtatum perfectionis pertinere illud quod illicitè fit. Sed quod homo omnia ſua relinquat, videtur eſſe illicitum: Apoſtolus enim 2. ad Cor. 8. dat formam fidelibus eleemoſynas faciendi, dicens, Si voluntas prompta eſt, ſecundum id quod habet, accepta eſt, id eſt, vt neceſſaria retineatis. Et poſtea ſubdit, Non enim vt alijs ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, gloſſa, id eſt paupertas. Et ſuper illud 1. ad Timoth. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur dicit gloſſa, Et ſi nihil intulerimus vel ablaturi ſumus, non tamen omnino abijcienda ſunt hæc temporalia. Ergo videtur, quod voluntaria paupertas non requiratur ad perfectionem religionis. gl. interl. ibid.

2. Præ-

2. Præterea, Quicumque ſe exponit periculo, peccat. Sed ille qui omnibus ſuis relictis, voluntariam paupertatem ſectatur, exponit ſe periculo: & ſpirituali, ſecundum illud Prou. 30. Ne forte egeſtate compulſus furer, & perjurem nomen Dei mei: & Eccleſ. 27. Propter inopiam multi deliquerunt: & etiam corporali. Dicitur enim Eccl. 7. Sicut protegit ſapientia, ſic protegit, & pecunia, & Philoſ. dicit in 4. Ethic. quod videtur quædam perditio ipſius hominis eſſe corruptio diuitiarum, quia per has homo viuit. Ergo videtur, quod voluntaria paupertas non requiratur ad perfectionem religioſæ vitæ.

c. 1. paulo à princ. to. 5.

3. Præterea, Virtus in medio conſiſtit, vt dicitur in 2. Ethic. Sed ille, qui omnia dimittit per voluntariam paupertatem, non videtur in medio conſiſtere, ſed magis in extremo. Ergo non agit virtuoſe. Et ita hoc non pertinet ad vitæ perfectionem.

c. 6. to. 5.

4. Præterea, Vltima perfectio hominis in beatitudine conſiſtit. Sed diuitiæ conferunt ad beatitudinem. Dicitur enim Eccleſ. 13. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula, & Philoſoph. dicit in 1. Ethic. quod organice diuitiæ deſeruiunt ad felicitatem. Ergo voluntaria paupertas non requiritur ad perfectionem religionis.

c. 9. circ. fi. to. 5.

5. Præterea, Status Epiſcoporum eſt perfectior, quam ſtatus religionis. Sed Epiſcopi poſſunt proprium habere, vt ſupra habitum eſt. Ergo & religioſi.

q. præce. artic. 6.

6. Præterea, Dare eleemoſynam, eſt opus maxime Deo acceptum: & ſicut Chryſ. dicit, medicamentum, quod maxime in pœnitentia operatur. Sed paupertas excludit eleemoſynarum largitionem. Ergo videtur, quod paupertas ad perfectionem religionis non pertineat.

Ho. 9. in 2. c. 6 ad Heb. poſt me. to. 3.

Sed contra eſt, quod Greg. dicit 8. Moral. Sunt nonnulli iuſtorum, qui ad comprehendendum culmen perfectionis accincti, dum altiora interius appetunt, exterius cuncta derelinquunt. Sed accingi ad comprehendendum culmen perfectionis, proprie pertinet ad religioſos, vt dictum † eſt. Ergo eis competit, vt per voluntariam paupertatem cuncta exterius derelinquant.

c. 27. declinando ad fi.

a. 2. & 2.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, ſtatus religionis eſt quoddam exercitium, & diſciplina, per quam peruenitur ad perfectionem charitatis. Ad quod quidem neceſſarium eſt, quod aliquis affectum ſuum totaliter abſtrahat à rebus mundanis. Dicit enim Augu. in 10. Confeſſ. ad Deum loquens, Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Vnde & in lib. 83. †, qq. dicit Auguſt. quod nutrimentum charitatis eſt imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas. Ex hoc autem quod aliquis res mundanas poſſidet, allicitur animus eius ad earum amorem. Vnde Auguſtinus dicit in Epiſtola ad Paulinum & Theraſiam, quod terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita. Nam vnde iuuenis ille triſtis diſceſſit, niſi quia magnas diuitias habebat? Aliud eſt enim nolle incorporare quæ deſunt, aliud iam incorporata diuellere. Illa enim velut extranea repudiantur, iſta vero velut membra præſcinduntur. Et Chryſoſt. dicit ſuper Matth. quod appoſitio diuitiarum maiorem accendit flammam, & vehementior fit cupido. Et inde eſt quod ad perfectionem charitatis acquirendam primum fundamentum eſt voluntaria paupertas, vt aliquis abſque proprio viuat, dicente Domino, Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, ſequere me.

art. prim.

ca. 35 in ... q. 36 circ. princ. to. 4.

Epiſt. 34. à med. illius. to. 2.

ho. 64. in Matt. ante med. to. 2.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut gloſſ. ibid ſubdit, Non ideo dixit Apoſtol. ſcilicet, vt nobis non ſit tribulatio, id eſt paupertas, quin melius eſſet omnia dare: ſed infirmis timet deficere, quos ſic dare monet, vt egeſtatem non patiantur. Vnde ſimiliter etiam ex gloſſa alia non eſt intelligendum quod non liceat omnia temporalia abjicere, ſed quod hoc non ex neceſſitate requiritur. Vnde & Ambr. dicit in 1. de Offic. Dominus non vult (ſcilicet ex neceſſitate præcepti) ſimul effundi opes, ſed diſpenſari: niſi forte, vt Heliſæus boues ſuos occidit, & pauit pauperes ex eo quod habuit, vt nulla cura teneretur domeſtica.

gl. interl. ib.

c. 30. ante med. to. 1.

Ad ſecundum dicendum, quod ille qui omnia ſua dimittit propter Chriſtum, non exponit ſe periculo neque ſpirituali neque corporali. Spiritua-

le

lo enim periculum ex paupertate prouenit, quando non eſt voluntaria: quia ex affectu congregandi pecunias, quem patiuntur illi, qui inuoluntarie ſunt pauperes, incidit homo in multa peccata: ſecundum illud 1. ad Timoth. vltimo, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. Iſte autem affectus deponitur ab his, qui voluntariam paupertatem ſequuntur. Magis autem dominatur in his, qui diuitias poſſident, vt ex ſupradictis patet. Corporale etiam periculum non imminet illis qui intentione ſequendi Chriſtum, omnia ſua relinquunt, diuinæ prouidentiæ ſe committentes. Vnde Auguſtinus dicit in libro de Sermone Domini in monte, Quærentibus primum regnum Dei, & iuſtitiam eius non debet ſubeſſe ſollicitudo, ne neceſſaria deſint.

Lib. 2. cap. 25.

Ad tertium dicendum, quod medium virtutis ſecundum Philoſophum in 2. Eth. accipitur ſecundum rationem rectam, non ſecundum quantitatem rei. Et ideo quicquid poteſt fieri ſecundum rationem rectam, non eſt vitioſum ex magnitudine quantitatis, ſed magis virtuoſum. Eſſet autem præter rationem rectam, ſi quis omnia ſua conſumeret per intemperantiam, vel abſque vtilitate. Eſt autem ſecundum rationem rectam, quod aliquis diuitias abiiciat, vt contemplationi ſapientiæ vacet: quod etiam philoſophi quidam leguntur feciſſe. Dicit enim Hieron. in Epiſtola ad Paulinum, Crates ille Thebanus, homo quondam ditiſſimus, cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit: nec putauit ſe poſſe ſimul & virtutes & diuitias poſſidere. Vnde multo magis ſecundum rationem rectam eſt, vt homo omnia ſua relinquat ad hoc, quod Chriſtum perfecte ſequatur. Vnde Hieron. dicit in Epiſtola ad Ruſticum monachum, Nudum Chriſtum nudus ſequere.

Ad quartum dicendum, quod duplex eſt beatitudo ſiue felicitas. Vna quidem perfecta, quam expectamus in futura vita: alia vero imperfecta, ſecundum quam aliqui dicuntur in hac vita beati. Vitæ autem præſentis felicitas eſt duplex. Vna quidem ſecundum vitam actiuam: alia vero ſecundum vitam contemplatiuam: vt patet per Philoſ. in 10. Ethic. Ad felicitatem autem vitæ actiuæ, quæ conſiſtit in exterioribus operationibus, inſtrumentaliter diuitiæ coadiuuant: quia vt Phil. dicit in 10. Ethic. Multa operamur per amicos, & per diuitias, & per ciuilem potentiam, ſicut per quædam organa. Ad felicitatem autem contemplatiuæ vitæ non multum operantur, ſed magis impediunt, in quantum ſua ſollicitudine impediunt animi quietem, quæ maxime neceſſaria eſt contemplanti. Et hoc quod Philoſ. dicit in 10. Ethic. quod ad actiones multis opus eſt. Speculanti vero nullo talium (ſcilicet exteriorum bonorum) ad operationem neceſſitas: ſed impedimenta ſunt ad ſpeculationem.

c. 7. & 8.

Ibid.

cap. 8 inter med. & pe. nu.

Ad futuram vero beatitudinem ordinatur aliquis per charitatem. Et quia voluntaria paupertas eſt efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem: ideo multum valet ad cæleſtem beatitudinem conſequendam. Vnde & Dominus Matt. 19. dicit, Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & habebis theſaurum in cælo. Diuitiæ autem habitæ per ſe quidem natæ ſunt perfectionem charitatis impedire, principaliter alliciendo animum, & diſtrahendo. Vnde dicitur Matth. 13. quod ſollicitudo ſæculi, & fallacia diuitiarum, ſuffocat verbum Dei: quia vt Gregor. dicit, Dum bonum deſiderium ad cor intrare non ſinunt, quaſi aditum flatus vitalis negant. Et ideo difficile eſt charitatem inter diuitias conſeruare. Vnde Dominus dicit Matth. 19. quod diues difficile intrabit in regnũ cælorum. Quod quidem intelligendum eſt de eo, qui actu habet diuitias. Nam de eo, qui affectum in diuitiis ponit, dicit hoc eſſe impoſſibile ſecũdũ expoſitionem Chryſoſt. cum ſubdit, Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare in regnum cælorum. Et ideo non ſimpliciter diues dicitur eſſe beatus, ſed qui inuentus eſt ſine macula, & poſt aurum non abiit. Et hoc ideo, quia rem difficilem fecit. Vnde ſubditur. Quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua: vt ſcilicet inter diuitias poſitus, diuitias non amaret.

Hom. 15 in Euang.

Hom. 64 in Matt. ante me.

Ad quintum dicendum, quod ſtatus Epiſcopalis non ordinatur ad perfectionem

nem adipiſcendam, ſed potius vt ex perfectione, quam quis habet, alios gubernet, non ſolum miniſtrando ſpiritualia, ſed etiam temporalia: quod pertinet ad vitam actiuam, in qua multa operanda occurrunt inſtrumentaliter per diuitias, vt dictum eſt. Et ideo ab Epiſcopis, qui profitentur gubernationem gregis Chriſti, non exigitur vt proprio careant, ſicut exigitur a religioſis, qui profitentur diſciplinam perfectionis acquirendæ.

In ſol. ad 4. argum præc.

Ad ſextum dicendum, quod abrenũtiatio propriarum diuitiarum comparatur ad eleemoſynarum largitionem, ſicut vniuerſale ad particulare, & holocauſtum ad ſacrificium: Vnde Gregor. † dicit ſuper Ezech. quod illi qui ex poſſeſſis rebus ſubſidia egẽtibus miniſtrant, in bonis quæ faciunt, ſacrificium offerunt: quia aliquid Deo immolant, & aliquid ſibi reſeruant. Qui vero nihil ſibi reſeruant, offerunt holocauſtum, quod eſt maius ſacrificio. Vnde etiam Hieron. contra Vigilantium dicit, Quod autem aſſeris eos melius facere, qui vtuntur rebus ſuis, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus diuidunt: non à me eis, ſed à Deo reſpondebitur, Si vis perfectus eſſe, &c. Et poſtea ſubdit †. Iſte quem tu laudas, ſecundus, & tertius gradus eſt, quem & nos recipimus, dummodo ſciamus prima ſecundis, & tertijs præferenda. Et ideo ad excludendum errorem Vigilantij dicitur in libro de Eccleſiaſt. dogmatibus, Bonum eſt facultates cum diſpẽſatione pauperibus erogare; melius eſt pro intentione ſequendi Dominum inſimul donare, & abſolutum in ſolitudine, cum Chriſto egere.

† Ho. 20. inter med. & finem illius.

ab multum remote à ſ. Incipit hæc epiſt. Multa in orbe mõſtra, &c.

† Statim poſt verba citata.

c. 71 habetur hic libertinæ operæ Auguſt. c. 5.

SVMMARIVM.

1 Paupertas non eſt ad ſalutem neceſſaria. num. 1. & 2.
2 Reſolutio articuli. num. 3.
3 Abſtractio affectus à rebus eſt medium neceſſarium ad perfectionem. num. 4.
4 Abſtractio affectus à rebus non eſt in hoc, vt non amentur. num. 5.
5 Abſtractio affectus à rebus in puritate charitatis. num. 6.
6 Finis Religionis perfectæ vnio charitatis. num. 6.
7 Perfectia charitatis difficilis inter diuitias. num. 7.
8 Diuitiæ poſſeſſa vſurpant affectum, & ſunt inſtrumentum omnium vitiorum. num. 8.
9 Diuitiæ poſſeſſa furando affectum ligant. num. 9.
10 Diuitiæ ſolicitudine diſtrahunt animum. num. 10.
11 Nec ſanctus diues ſine magna difficultate fit perfectus. num. 10.
12 Diuitiæ armant concupiſcentiam. num. 11.

1 VNum ſupponit articuli titulus, ſcilicet paupertatem non eſſe de neceſſitate ſalutis, ſed eſſe opus conſilij, quod eſt certum de fide, licet oppoſitum eius tenuerint hæretici dicti Apoſtolici, & Pelagiani, vt habetur ex S. Aug. Epiſ. 89. & 106. Et hæretici dicti Fraticelli docuerunt illicitum eſſe poſſidere aliquid vt proprium, quos damnauit Bonifac. VIII. vt patet ex extrauag. 22. Sancta Romana. De Iuliano etiam Apoſtata refert Iulian. orat. pro Iulianum, cum ſtatuiſſe ne Chriſtianis daretur actio ad ſe defendendum, & bona ſua, quia eis in Euangelio præceptum ſit, vt nihil poſſideant.

2 De fide tamen eſt paupertatem non eſſe neceſſariam Chriſtiano ad vitam æternam. Quod & docuerunt Baſil. de inſt. monach. ſer. 1. Chriſ. in locum Pauli ad Roman. Salutate Priſcam, & Aquilam. Hier. ad Heliod. epiſ. 1. Et ad Hedib. epiſ. 150. quæſt. 1. & ad Pamac. epiſ. 26. Aug. epiſ. 89. ad Hilarium Petr. Damian. epiſ. 12. cap. 3. Et hoc idem vſus ipſe Eccleſiæ ab Adamo ferè vſque ad tempus præſens confirmat. Nam & antiqui Patres Abel, Abraham, Iſrael, Iacob, Iob, Dauid, Salomon diuites fuerunt, habueruntque dominium tam rerum mobilium, & ſe mouentium, quàm immobilium, quod idem apparet de tot Regibus, & viris nobilibus noui teſtamenti. Sed & ſeptimum præceptum Decalogi ad legem naturæ ſpectans eſt prohibitio furti, quod dominium rerum ſupponit, cum ſit ablatio iniuſta rei alienæ domino inuito. Ex quo clarè patet dominium non eſſe illicitum, & contra naturæ legem, iuſtèque ex iure gentium inſtitutam eſſe diuiſionem bonorum, & eorum dominium. Sed neque ex lege poſitiua Chriſti hoc dominium eſt prohibitum, nullibi enim lex iſta inuenitur. Sed quod dicitur Matth. 19. Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Solam difficultatem annunciat ſpectata infirmitate naturæ, quam tamen gratia tollit, vnde Chriſtus ipſe ſubdidit, Apud homines hoc impoſſibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt. Significans per gratiam Dei etiam diuites ſaluari, vt notarunt Auguſt. epiſ. 89. q. 4. & Nazianz. orat. 26. Et quod magis eſt Chriſtus ibidem apertè docuerat diuitem ſeruando mandata poſſe ſaluari; Nam iuueni illi diuiti petenti, quid facere deberet, vt ſaluus eſſet, dixit. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata. Et ſolum ad maiorem perfectionem vitę dixit eſſe neceſſariam paupertatem, dum ſubdidit. Si vis perfectus eſſe, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Similiter illud Lucæ 14. Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Non continet præceptum, nec loquitur de quocumque diſcipulatu Chriſti, ſed explicat medium vtile, immò neceſſarium ad illum ſpecialem diſcipulatum, qui eſt proprius eorum, qui ſunt perfecti in moribus, & virtutibus. Tanquam certum igitur ſupponitur paupertatem non eſſe de præcepto, ſed de conſilio

lio

ſtò abſolutè loquendo; quæritur verò an ſit neceſſaria ad ſtatum religioſæ perfectionis.

3 Reſolutio eſt, paupertatem eſſe fundamentum primum acquirendæ perfectionis, quia diuitiæ poſſeſſæ abſtrahunt animum à pura Dei dilectione.

4 Etenim hoc ad perfectionem charitatis ſummè neceſſarium eſt, vt aliquis affectum ſuum omnino abſtrahat à rebus mundanis.

5 Non tamen in hoc conſiſtit hæc abſtractio amoris à rebus mundanis, vt nullo modo res mundanæ amentur, quia cum nos ipſos amare debeamus, qui rebus mundanis ad honeſtam vitam indigemus, non poſſumus non amare res mundanas, ex charitate, qua nos diligimus. Immò cum res mundanæ & ad publicam vtilitatem códucant, & in Dei cultum aſſumantur, ex reipublicæ amore, & Dei charitate eas diligere debemus. Et neque malæ ſunt diuitiæ, vt amari non poſſint & poſſideri. *Nam benedictio Domini diuites facit.* Prou. 10. & vt dixit *Ambr. lib. 3. Epiſ. 25.* ad Vercellenſem *Eccleſiam. Sed nec ipſa diuitiæ vituperabiles. Denique redemptio animæ viri diuitiæ eius: quoniam qui pauperi donat, redimit animam. Eſt ergo & in his materialibus diuitijs virtuti locus.* Et idem *Ambr. lib. 8. in c. 18. Luc.* expendens illud, *& ecce vir nomine Zacchæus, & hic Princeps erat publicanorum & ipſe diues,* ſubdidit. *Quis iam de ſe deſperet, quando & iſte cui cenſus ex fraude, ad ſalutem peruenit? Et ipſe diues. Vt ſcias non omnes diuites auaros: & diſcant diuites non in facultatibus crimen habere, ſed in ijs, qui vti neſciunt facultatibus. Nam diuitiæ vt impedimenta improbis, ita bonis ſunt adiumenta virtutis.* Sicuti fuerunt tot ſanctis diuitibus, Principibus, Regibus tam in veteri, quàm in nouo teſtamento, qui diuitias poſſederunt, & auxerunt, quod non feciſſent, niſi diuitias amaſſent. Non ergo abſtractio affectus à terrenis conſiſtit in hoc quòd terrena non poſſideantur, & non amentur.

6 Sed in hoc puritas diuini amoris eſt repoſita, prout *S. Aug. l. 10. Confeſ. c. 19.* dixit, vt nihil cum Deo amemus, nimirum, quòd nihil amemus, quod non propter Deum diligamus, & ſic nihil amandum niſi ex charitate, quæ Deum propter ſe ipſum amat, & nihil aliud cum Deo amat, quia nihil omnino amat, quod propter Deum & ex Dei amore non amet, vt ex S. Auguſ. citato in textu à D. Thom. conſtat. Vnde in hoc eſt poſitum culmen perfectionis vitæ, vt nulla in homine inueniatur cupiditas, omneque hominis deſiderium ſit pura charitas. Et hic eſt finis ad quem religioſa profeſſio ordinatur, vt tandem Religioſi mens per veri amoris puritatem Deo vnita ſit, ita vt eius voluntas non ſit niſi pura charitas dulciſſime illi vniens Deo. Ideo vt dicebatur *art. 1. ex S. Dyoniſ. de Eccleſ. Hierarch. c. 6. nomen monachi* deſumitur ab hoc nomine *monas*, quod ſignificat vnitatem, quia finis eius profeſſionis eſt, vt per amorem ſincerum omnino vniatur cum Deo, fiatque veluti Deus immobilis in bono, qui nec inter ſecunda ſuperbiat, nec inter aduerſa deficiat, quod placet Deo, & illi placeat, & de omni menſura donorum eius vnicè gaudeat.

7 Sed vt tanta affectus abdicatio, & pura ſinceritas habeatur inter mundi diuitias, hoc opus, hic labor eſt. Bene hic locum habet illud Chriſti. *Luc. 18. 16. quàm difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei intrabunt.* Niſi enim ſpecialis Dei gratia diuitem iugiter illuminet, & dirigat in omne genus vitij trahitur; Nā vt de Epulone dixit *Chryſolog. ſerm. 22. Diuitem extulit purpura ad ſuperbiam, byſſus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, vnguenta ad marcorem, ad cæcitatem ſplendor, ſublimitas ad ruinam.* Et propterea adnotauit *S. S. Io: Damaſ. In hiſtoria Barlaam ca. 15.* quòd præfatis Chriſti domini verbis auditis, *ſancti omnes id ſtuduerunt, vt ab huiuſmodi opum difficultate ſe abſtraherent, ac per largitionem ergo pauperes diſperſis omnibus facultatibus, ſempiternisque diuitijs ſibi ipſis reconditis crucem ſuſtulerunt, Chriſtumque ſequuti ſunt.*

8 Ratio autem à priori quare difficile ſit inter diuitias perfectionem diuini amoris obtinere, & illum conſeruare, & augere eſt, quia diuitiæ poſſeſſæ alliciunt voluntatem ad earum amorem, nimirum ad augendas illas propter ſe ipſas, & non purè propter Deum. Vnde eſt Auguſtini ſententia Epiſ. 43. quòd terrena diliguntur arctius adepta, quàm concupita. Quod experimento comprobauit iuuenis ille Euangelicus alias iuſtus, qui audito illo verbo Chriſti, *ſi vis perfectus eſſe vade vende omnia quæ habes &c. abijt triſtis.* Ratio autem à iſtius amoris eſt, quia res terrenæ & ſunt neceſſariæ ad conſeruandam vitam honeſtè, & aliàs ſunt inſtrumenta vtilia ad omne id, quod magis ſenſum delectare poſſit. Nam & verum eſt illud ſapientis *Eccleſ. 10. Pecuniæ obediunt omnia*, & propterea experimus diuitias ſecum ferre omnipotentiam quandam ad agendum quidquid magis ſenſualitati complaceat, vnde etiam afferunt excellentiam quandam & ſupereminentiam ſupra alios, vt eis vtantur in ſeruos, ac propterea ſunt ad omnia vitia fomentum. Sunt ergo impedimentum ad perfectionem obtinendam primò & eſſentialiter, quia ob earum maximam vtilitatem alliciunt voluntatem ad ſui amorem.

9 Et hoc arctiùs faciunt adeptæ quàm concupitæ, quia experientia vtilitatis, quam afferunt, & conditio ipſa poſſeſſionis boni, & commoditatis vt habitæ, & vt poſſeſſæ tanquam propriæ habet vim ad arctiùs ligandum voluntatē. Quod elegantiſſimè deſcripſit *S. Cyprian. l. de lapſis*, ſic dicens: *Decepit multos patrimonij ſui amor cæcus, nec ad recedendum parati, aut expediti eſſe potuerunt, quos facultates ſuæ velut compedes ligauerunt. Illa fuerunt remanentibus vincula, illa catena; quibus & virtus retardata eſt, & fides preſſa, & mens victa, & animus præcluſus, vt ſerpenti terram ſecundùm Dei ſententiam deuoranti, præda, & cibus fierent, qui terreſtribus inhærerent. Et idcirco Dominus bonorum magiſter, & præmonens in futurum: Si vis, inquit, perfectus eſſe, vade, vende, omnia tua, & dà pauperibus, & habebis theſaurum in cælis, & veni ſequere me. Si hoc diuites facerent, per diuitias ſuas non perirent; theſaurum in cælo reponentes, hoſtem nunc, & expugnatorem domeſticum non haberent; eſſet in cælo cor, & animus & ſenſus, ſi theſaurus eſſet in cælo. Nec vinci à ſeculo poſſet; qui vnde vinceretur in ſeculo non haberet: ſequeretur Dominum ſolutus vt liber, vt Apoſtoli, & ſub Apoſtolis multi & nonnulli ſæpe fecerunt, qui & rebus ſuis, & parentibus derelictis, indiuiduis Chriſto nexibus adhæſerunt. Sequi autem*

Chriſtum quomodo poſſunt, qui patrimonij vinculo detinentur? Aut quomodo Cœlum petunt, & ad ſublimia, & alta conſcendunt, qui terrenis cupiditatibus degrauantur? Poſſidere ſe credunt, qui potiùs poſſidentur, cenſus ſui ſerui, nec ad pecuniam ſuam ſunt domini, ſed magis pecuniæ mancipati. Econtra verò ſolutus à diuitijs, & vt dixit Antiochus hom. 89. de inopia, *qui nullum poſſidet peculium monachus aquila eſt altiuola.*

10 Secundò autem diuitiarum poſſeſſarum amore ſuppoſito intrat ſolicitudo illas cuſtodiendi, & augendi, quæ abſtrahit animum valde à contemplatione diuinorum, & ab illis, quæ neceſſaria ſunt ad fouendam in nobis, & augendam charitatem. Et hoc quoque pulcherrimè demonſtrauit, *Cyprianus lib. 2. Epiſ. 2. ad Donatum. Sed & quos, inquit, diuites opinaris continuantes ſaltibus ſaltus, & de confinio pauperibus excluſis, infinita ac ſine termino rura latiùs porrigentes &c. hos etiam inter diuitias ſuas trepidos cogitationis incerta ſolicitudo diſcruciat, ne prædo vaſtet, ne percuſſor infeſtet, ne inimica cuiuſque locupletioris inuidia calumnioſis litibus inquietet, non cibus ſecuro, ſomnuſue contingit, ſuſpirat ille in conuiuio, bibat licet in gemma, & cum epulis marcidum corpus thorus mollior alto ſinu condidit, vigilat in pluma: nec intelligit miſer ſpecioſa ſibi eſſe ſupplicia, auro ſe alligatum teneri, & poſſideri magis, quàm poſſidere diuitias.* Quomodo autem totus erit in æternorum contemplatione, & Dei amore, quem terrenorum cura ita occupat, ſollicitat, augit, & torquet? Bene ideo dictæ diuitiæ, quia diuidunt mentem. Scindunt enim animi cogitationes, diuidunt affectus, & maiori parte ſibi vindicata, immò ſæpius totum cor ſibi vſurpant, nec locum, nec tempus relinquunt, vnde diues vel aliquando de Deo cogitet. De quo videri poteſt *Chryſ hom. 22. in Io. & hom. 13. in Act. Apoſ.* Et ſolùm ſi diuitiæ ſpeciali fauore Dei ſint benedictæ liberæ ſunt ab illa ſolicitudine, quæ animum diſtrahat, & à Deo reuocet. Quod argumentum latè explicat *S. Greg. l. 18. cap. 25.* Et nihilominùs S. Maximus hom. in feſto S. Michaelis expendens illud Chriſti. *Matt. 19. Si vis perfectus eſſe vade vende omnia, quæ habes &c.* dixit. *Vſque adeo enim nuda virtus apta cœlo eſt, vt quamuis iuſtus, quamuis ſanctus aurum vel diuitias poſſidens, non poſſit eſſe perfectus.* Quia monitum ſine ſingulari Dei dono etiam ſanctis viris mandata Dei cuſtodientibus impoſſibile ſit vitæ ſpiritualis obtinere perfectionem. Vnde ſummum Dei beneficium eſt Religioſa paupertas, quod agnouit Orſieſis lib. de inſtit. monaſticis. *Magnam nobis, inquit, Deus præſtitit gratiam per Patrem noſtrum Pachomium, vt renunciaremus ſeculo, & omnem ſolicitudinem mundi, vt curas rerum ſecularium pro nihilo duceremus.* Quod & agnouit Macharius Aegyptius hom. 11. Nam rerum mundanarum ſollicitudo & aures cordis obturat, ne documenta cæleſtia percipiat, iuxta illud Chriſti, Matt. 13. *Solicitudo ſeculi huius, & fallacia diuitiarum ſuffocat verbum, & ſine fructu efficitur.*

11 Tertiò diuitiorum poſſeſſio armat concupiſcentiam & facit eam ferè inuincibilem contra virtutem. Et præcipuè extollit animum in ſuperbiam, & emollit ad libidinem, quia cuicumque deſiderio ſenſuali ſatis explendo ſternit viam. *Signum enim offenſionis,* inquit, Ambroſ. lib. de Nabuch. cap. 13. *Eſt aurum, & væ ijs, qui ſectantur illud. Denique Eccleſ. 31. benedicitur diues, qui inuentus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecunia, & theſauris. Sed quaſi is cognitus eſſe non poſſit, cum ſibi deſiderant demonſtrari: quis eſt hic? inquit, & laudabimus eum. Fecit enim, quod mirari magis quaſi nouum, quàm quod quaſi vſitatum recognoſcere debeamus. Itaque qui in diuitijs potuerit comprobari, is verè perfectus & dignus eſt gloria. Qui potuit,* inquit, *tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus: & facere mala, & non fecit.*

SVMMARIVM.

1 *Paupertas neceſſaria ad ſtatum perfectionis. numer. 12.*
2 *Hoc hæretici negant. num. 13.*
3 *Probatur ex ſcripturis & PP. num. 14.*
4 *Paupertas eſt fundamentum ſtatus perfectionis. num. 15.*

12 EX ijs deducitur concluſio textus, & dicitur nedum quòd voluntaria paupertas ſit neceſſaria ad perfectionis ſtatum, ſeu ad acquirendam perfectionem, ſed quòd perfectionis charitatis acquirendæ ſit primum fundamentum. Et ratio eſt, quia diuitiarum voluntarius contemptus aufert funditus terrenarum rerum cupiditatem, quæ eſt ex directo oppoſita perfectioni.

13 Hanc tamen concluſionem hæretici aliqui negauerunt. Nam Vigilantius contra quem ſcripſit S. Hieronym. dicebat melius eſſe retinere diuitias, & eleemoſynas facere, quàm illas penitus abijcere. Noſtri autem temporis hæretici, vt videre eſt apud. *Bellarm. lib. 2. de monachis cap. 8.* duo aſſerunt. Primum quòd vouere paupertatem ſit ſuperſtitioſum, ſecundum quòd illam aſſumere propter curã temporalium abijciendam ſit vanum, & ſtultum, quia ſufficit ferre paupertatem, quam infert neceſſitas, vel mundi curſus. Guilielmus etiam de S. Amore inſignis hoſtis ordinum mendicantium dixit, vt referunt *Caſtro lib. 12. verb. paupertas hær. 3.* paupertatem in promptitudinem animi neceſſariam eſſe, ſed actualem voluntariè aſſumptam nec bonam eſſe nec conſulendam. Quidam quoque Deſiderius apud *D. Th. lib. contra impug. relig. cap. 8.* mendicitatem reprobauit, admittens bonum eſſe vouere paupertatem in religione quæ in communi poſſideret bona, vel ſi vouens talis perſona ſit, quæ labore manuum ſibi victum comparare queat, malum verò eſſe vouere paupertatem mendicitatem. Horum verò hæreticorum fundamenta non alia ſunt, quàm quæ adducit D. Th. in arg. huius artic. Econtra autem, vt referunt Caſtro, & Prateolus, alij adeo laudauerunt paupertatem, vt illa ſola ad expianda peccata ſufficeret, & ad conſequendam æternam vitam.

14 Concluſionem, tamen poſitam docuerunt Patres vnanimiter. *Clemens Alexand. lib. 2. Padag. cap. 3. Orig. hom. 16. in Gen. Macharius hom. 11. Baſil. in reg. fuſiùs diſputatis interrog. 9. & in conſt. monaſ. cap. 19. Orſieſis lib. de inſtit. monaſticis Nazianz. orat. 16. Damaſc. in vita Barlaam Cyprian. lib. de Lapſis Ambr. in c. 6. Luca Hier. ad Heliodorum Epiſt. 1. & ad Hebidiam Epiſt. 150. quæſ. 2. Aug. Epiſt. 89. ad*

Hila-

Hilarium. Seuerus Sulpitius in vita S. Martini cap. 26. Poſſidius in vita S. Aug. cap. 2. Sixtus Tertius Pontifex. Saluianus ad Eccleſiam Catholicam lib. 2. Gregorius Turonen. de gloria confeſſor. cap. 107. Greg. Magnus. hom. 18. in Ezech. Beda in cap. 10. Marci. Hugo Victor. in reg. S. Aug. cap. 1. D. Thom. hic, & ſcholaſtici omnes, & habetur ex Euangelio. Matt. 5. *Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum & Matt. 10. Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam*, & Lucæ 14. *Omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et Lucæ 18. & Matt. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade vende omnia, quæ poſſides & da pauperibus, & veni ſequere me.* Ex quibus locis aſſertionem poſitam deducunt ſancti Patres omnes, & alij commentatores.

15 Quod verò inquit S. Thomas, nimirum, quòd paupertas ſit fundamentum acquirendæ perfectionis, id priùs conſiderat Ambroſ. ad illud Lucæ 9. *Beati pauperes &c. Primam*, inquit, *benedictionem hanc vterque Euangeliſta poſuit. Ordine enim prima eſt, & parens quædam generatioque virtutum: quia qui contempſerit ſecularia, ipſe merebitur ſempiterna. Nec poteſt quiſquam meritum regni cæleſtis adipiſci, qui mundi cupiditate preſſus emergendi non habet facultatem.* Qui ergo ſuper nihilo terram firmauit, & ſuſtentat Deus, etiam ſuper nihilo paupertatis corda hominum tamquam templa in quibus vnicè colatur, & adoretur ad vſque Angelorum erigit ſublimitatem.

SVMMARIVM.

1 *Non tamen eſt ad ſalutem neceſſaria. num. 16.*

16 IN reſponſione ad primum argumentum, habetur, quòd eſſe diuitem non eſt malum & quòd paupertas non eſt ad ſalutem neceſſaria. Sed hoc ſupra num. 2. probatum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas coacta eſt peccatorum occaſio. nu. 17.*
2 *Non diffidendum diuinæ prouidentiæ. nu. 18.*
3 *Illis tamen qui quærunt regnum Dei. nu. 19.*

17 IN reſponſ. ad ſecundum meritò aduertit D. Thom. diſtinctionem inter coactam, & voluntariam paupertatem. Nam illa occaſio peccatorum eſt, quia retinet cupiditatem habendi, quæ eſt omnium malorum radix. Et vt dixit Hegeſippus. l. 5. c. 15. *Nulla eſt paſſio, quæ magis virtutem animi effœminet, quàm cupiditas diuitiarum.* Sed iſta quæ cupiditatem extinguit periculum peccandi tollit, & ad augendam charitatem diſponit.

18 Potuiſſet autem argumentum ex parte ſolui dicendo, quòd in religione quæ habet proprium in communi, vel vbi ex labore acquiritur victus, ſubuenitur neceſſitati temporali quantùm ſufficit. Sed non ſic eſſet ſatisfactum argumento, quod vrget contra mendicantium paupertatem. Et quod ſoluitur ex eo, quòd Chriſtus quærentibus Dei regnum promiſit ea quæ ad vitam ſunt neceſſaria, ita vt vetuerit eos de his ſolicitari. Circa quod digna vt ſemper mente retineantur ſunt ponderationes S. Petri Chryſol. ad illa verba Luc. 12. *conſiderate coruos, quia non ſeminant, neque metunt, quib. non eſt Cellarium, neque horreum & Deus paſcit illos. Dubium meritò infidelem*, inquit Chryſol. *ad unum mittis unicam belli, furoris ſacrum, inſumatam ſanguine, & in ipſos mortuos ferro grauiùs ſæuientem. Nam quæ ceſſante gladio carnifex improbiſſimus exanime graſſatur in corpus, laniat, diſſipat, ſpargit, nec quid funeris inuentum quieti miſericors ſepultura commendet. Itaque Dominus exemplo tali exagerat dubitantis inſaniam: qui putat Deum hoc pijs ſuis denegaturum, quod impijs auibus ſubminiſtrat: & exiſtimat relinquentibus pro ſe patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victus ſubſidia non daturum, qui naſcenti indulſit creſcere, terminauit corporis incrementum. O miſerum, o tota infelicitate digniſſimum, cui cum detur regnum, ſuſpirat panem; cum perpetuitate donetur, deflet potum: cum immortalitatis gloria induatur, plangit corporis veſtimentum.*

19 Aduertendum verò, quòd huius diuinæ prouidentiæ charitas non omnibus ex libito, ſed illis qui quærunt regnum Dei eſt promiſſa: illi autem regnum Dei quærunt, qui mandata Dei cuſtodiunt, ideo propter nullam temporalium ſolicitudinem tranſgredi debemus mandata, & ſecuri eſſe debemus nullum iuſtum relinqui a diuina prouidentia. Sed illi etiam quærunt Dei regnum, qui occupantur in aliqua ſpirituali exercitatione, vel aliorum ſaluti inſeruiendo, vel propriæ perfectioni militando, & de reliquo ſe diuinæ prouidentiæ committunt. Qui verò eò mendicare volunt, quia laborare nolunt & poſitis otio marceſcunt vitijs etiam abundantes non eſt cur in diuina prouidentia ſpem certam habeant.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas ſecundum ſe non eſt virtus, ſed inſtrumentum virtutis. num. 20.*
2 *Aliquando poteſt eſſe mala. num. 20.*

20 ASſertio reſponſionis ad tertium eſt, quòd ſit honeſtum, & rectè rationi conforme hominem relinquere omnia ad hoc, vt ſequatur Chriſtum. Hoc autem intelligitur, non quia paupertas ſecundùm ſe ſit virtus, nam vt habet *D. Th. 3. c. g. c. 133. Non paupertas ſecundùm ſe bona eſt, ſed inquantùm liberat ab illis, quibus homo impeditur, quominùs ſpiritualibus intendat.* Ideo ipſa eſt virtutis inſtrumentum, quo quiſque per ſe, vti poteſt ex amore virtutis, ſicuti fecit S. Alexius Romanus, & tot alij, qui paupertatem religioſam diuitijs, & regnis prætulerunt. Ideò bene dixit *Ambroſ. l. 8. in cap. 16. Lucæ*, quòd neque ſancta omnis paupertas, aut diuitiæ crimínoſæ: ſed vt luxuria infamat diuitias, ita paupertatem commendat ſanctitas. Et propterea in indiuiduo, & attentis multis multis circumſtantijs poſſet voluntaria paupertas eſſe mala, vt ſi mulier iuuenis extra monaſterium degens, nec manibus victum ſibi procurari valens, mendicitatem eligeret, quæ in illa eſſet periculum ſcandali ſibi & alijs.

SVMMARIVM.

1 *Diuitiæ coadiuuant ad vitam actiuam. num. 21.*
2 *Diuitiæ quietis contemplationis inimicæ. num. 22.*
3 *Diuitiæ moderatæ, ſeu earum vſus iuuat ad contemplationem. num. 23.*

21 IN reſponſione ad quartum, aſſeritur primò diuitias coadiuuare ad vitam actiuam, & non eſt dubium eas multùm deſeruire ad opera miſericordiæ corporalia. Sed quia nihilominùs ſunt impedimento ad bonum vſum ipſarum, qui cum earum poſſeſſione, & amore eſt valde difficilis, & vlteriùs poſſunt impedire multas actiones morales meliores, & ad opera miſericordiæ ſpiritualis ſpectantes, quia ſollicitudo, & cura diuitiarum abſtrahit ab hoc quod eſt incumbere alijs operibus, ideo diuitiæ non tam conferunt ad perfectionem vitæ actiuæ, quin eam etiam impediant. An verò dicendum ſit, quòd penſatis omnibus etiam ad perfectionem vitæ actiuæ, plùs impediant, quàm iuuent, ſicut affirmat *Suarez loc. cit. num. 9.* non videtur omnino verum, quoniam in Epiſcopis non impediunt curam animarum, ad quam ipſi tenentur; Et quia quatenus reddunt difficilem bonum vſum temporalium, hoc directè reſpicit perfectionem charitatis abſolutè; Cæterum diuites multùm prodeſſe poſſunt proximis quantùm ſit ex diuitiarum conditione, vnde reſpectu ad vitam actiuam ſimpliciter loquendo non ſunt impedimento niſi ſecundùm quid, vel per accidés quatenus ſunt impedimento charitatis, vt eſt amor Dei, & potiùs ad vitam contemplatiuam ſpectat.

22 At econtra indicibile eſt quantum inimicas quietis ad contemplandum diuina, ſit diuitiarum copia. Nam vt docet *S. Ambr. lib. de Nabuch. cap. 6.* Homini ſatiaro diuitijs non eſt, qui eum ſinat dormire, excitat eum cupiditas, exagitat cura peruigil aliena rapiendi, torquet inuidia, mora vexat, ſterilitas infecunda prouentuum perturbat, ſolicitat abundantia. Ideo ad fœlicitatem etiam in hac vita non parùm conducit paupertas. Quod expreſſit S. Baſilius in conſtit. Monach. c. 19. *Perfectiſſimam ergo* (inquit) *vitæ communionem illam appello, à qua priuata omnis rei cuiuſque excluſa poſſeſſio eſt, & eliminata; item vnde diſſenſio omnis, ac perturbatio omnis, contentio omnis abeſt, & rixa: contraque vniuerſa communia, animi, mentes, corpora, eaque quibuſcumque neceſſariò ad victum, cultumque vtimur communis Deus, communis pietatis mercatura, communis ſalus, communia certamina, communes labores, communia præmia, & certaminum exantlatorum corona, vbi multi vnus, & vnus non ſolus, ſed in pluribus. Huic vitæ inſtituto, quid eſt tandem, quod iure æquiparari poſſit? Quid eo beatius &c.* Sed & pulchrè cecinit Nazianzen. carm. de Beatitudinibus.

Fælix, qui multis iunctis non pluribus verſans
Diſtrahitur, potius ſed dedit omne Deo,
Fælix, qui Chriſtum ſortenus omnibus emit,
Cunctorumque crucem, quam gerit, inſtar habet.

23 Bona temporalia moderata nihilominùs iuuant ad ſpeculationem, quia alias neceſſitas procurandi neceſſaria abſtrahit nos à ſpeculatione. Verùm ſtant ſimul, quòd quis omnia relinquat propter Deum, & nihilominùs non impediatur à ſpeculatione, ſi vel viuat inter eos, qui poſſident diuitias in communi, vel qui habent alios, qui laborent, quærant, & procurent neceſſaria ijs, qui ſpeculationi incumbũt, vel qui proprio labore, aut mendicando breui tempore tantum acquirunt, quantum opus eſt ad ſui pauperem ſuſtẽtationem; Nam neque continuò eſt ſpeculandum, ſed aliquando agendum. Superflua verò diuitiarum copia tollens quietem, & ferens ſollicitudinem, augenſque timorem impedit ſpeculationem.

SVMMARIVM.

1 *Diuitiæ cur conueniant Epiſcopis. num. 24. & 25.*

24 DVbium mouet Caietan. circa id, quod dicitur in textu, ſcilicet, quòd diuitiæ per ſe natæ ſunt impedire perfectionem charitatis. Quomodo enim diuitiæ per ſe ſunt impedimentum charitatis, ſi in Epiſcopo reperiuntur & ſtatus Epiſcopalis eſt ſtatus maximæ perfectionis? Reſpondet autem, quòd diuitiæ ſunt de ſe impedimentum reſpectu hominum imperfectorum & reſpectu perfectionis acquirendæ; ſeu licet ſint de ſe impedimentum tamen non ſunt tale, quod aliàs reſpectu hominis perfectæ charitatis non ſint inſtrumentum bene agendi. Conſiderandum igitur eſt diuitias de ſe impedire perfectionem charitatis, quatenus alliciunt animum ad ſe, & illum diſtrahunt, ſed hoc non eſt tale impedimentum, quod per gratiam tolli non poſſit. Ideo nec eſt impedimentum, ob quod diuitiæ ſint per ſe malæ, quia non neceſſitant ad malum, & per gratiam Dei poſſunt diuites, vti bene diuitijs, ſi volunt. Et vlteriùs ſuppoſita perfectione hominis, iam ſunt inſtrumenta bonitatis, in Epiſcopo neceſſaria nedum, vt ſe nutriat, ſed vt pauperes ſuſtentet, ſed de his in reſponſione ad quintum argumentum.

25 Duplex ratio redditur in reſpõſione ad quintum; vnde Epiſcopo non conueniat paupertas. Prima eſt, quia ſtatus Epiſcopalis non eſt acceſſiuus ad perfectionem, ſeu non eſt ſchola adipiſcendæ perfectionis, ſed eſt ſtatus perfectionis, vt potiùs ex perfectione quam habet, alios perficiat. Vbi interim notandum eſt illud aduerbium *potius*, ex quo habetur in quo ſenſu intelligi debeat, quòd ſtatus Epiſcopalis non eſt ſtatus propriæ perfectionis, vel vt loquitur *Caiet.* non eſt ſtatus acceſſiuus ad perfectionem ſicuti eſt ſtatus Religioſus; quia ſcilicet hoc non debet intelligi abſolutè, ſed comparatiuè; quia abſolutè ſtatus perfectionis ordinatur ad perfectionem aſſumentis ſtatum, ſed ſtatus Epiſcopalis dicitur ſtatus perfectionis *potius*, quia Epiſcopi eſt, quod ex propria perfectione alios perficiat, quia comparatiuè ad ſtatum Religioſum eſt ſtatus alios perficiendi, quia pro medio ad propriam perfectionem aſſumit perficere plebem cuius eſt Epiſcopus. Quia ergo in Epiſcopo perfectio charitatis ſupponitur, ideo in eo non eſt tantum periculi, vt à diuitijs impediatur. Et ſic hæc ratio magis probat, quòd diuitiæ Epiſcopo non diſconueniant, quàm quod conueniant. Sed ſecunda ratio eſt præcipua; quia diuitiæ neceſſariæ ſunt ad actus vitæ actiuæ proprios Epiſcopo, ſcilicet ad hoc vt Epiſcopus curam habeat pauperum, viduarum,

rum, popillorum, miniſtrando eis nedum ſpiritualia, ſed temporalia. Quæ nihilominùs quantum illis impedimenti præſtent ad charitatis propriæ perfectionem augendam, immò & conſeruandam ipſimet, qui experiuntur, id referant. Aliàs verò non defuerunt, nec deſunt ſanctiſſimi Epiſcopi, dignè diuitijs ad Dei gloriam, Eccleſiæ decorem, & pauperum ſolamen vtentes. Sed iſtos benedictio Dei diuites fecit, quæ copiam diuitiarum contulit, & æſtum cupiditatum extinxit. Et ſic de horum quolibet dici poteſt, quòd ad Abrahami laudem protulit S. Petrus Chryſol. ſerm. 121. *Abraham*, inquit, *non ſibi, ſed pauperi diues fuit, & opes non habere, ſed prorogare geſtiuit, magis magiſq; in ſinu pauperis, quàm in horreis recondere ſuas ſtuduit facultates.*

SVMMARIVM.

1 *Melius diuitias relinquere propter Deum, quam illas retinendo eleemoſynas facere. num. 26.*

26 IN reſponſione ad ſextum, D. Tho. oſtendit melius eſſe omnia renunciare, quàm illa retinere, & ex eis eleemoſynas facere; hoc enim, vt optimè arguit, Hier. in textu citatus contra Vigilant. demonſtrat Chriſtus Dominus noſter, qui dicit Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum perpetua continentia requiratur ad perfectionem Religionis?

So. q. 88. art. 11. co. fin. & op. 18. c. 9. & op. 19. c. 8. & in psalo. su. go le . co 2.

AD quartum ſic proceditur. Videtur, quod perpetua continentia non requiratur ad perfectionem religionis. Omnis enim vitæ Chriſtianæ perfectio ab Apoſtolis Chriſti cæpit. Sed Apoſtoli continentiam non videntur ſeruaſſe, vt patet de Petro, qui ſocrum legitur habuiſſe, Matth. 8. Ergo videtur, quod ad perfectionem religionis non requiratur perpetua cõtinentia.

2. Præterea, Primum perfectionis exemplar nobis in Abraham oſtenditur, cui Dominus dixit Geneſ. 17. Ambula coram me, & eſto perfectus. Sed exemplatum non oportet quod excedat exemplar. Ergo non requiritur ad perfectionem religionis perpetua continentia.

3. Præterea, Illud quod requiritur ad perfectionem religionis, in omni religione inuenitur. Sunt autem aliqui religioſi, qui vxoribus vtuntur. Non ergo religionis perfectio exigit perpetuam continentiam.

Sed contra eſt, quod Apoſtolus 2. ad Corinth. 7. dicit, Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus, perficientes ſanctificationem noſtram in timore Dei. Sed munditia carnis, & ſpiritus conſeruantur per continentiam. Dicitur enim 1. Cor. 7. Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta, & corpore & ſpiritu. Ergo perfectio religionis requirit continentiam.

Reſpondeo dicendum, quod ad ſtatum religionis requiritur ſubtractio eorum, per quæ homo impeditur, ne feratur totaliter in Dei ſeruitium. Vſus autem carnalis copulæ retrahit animum ne totaliter feratur in Dei ſeruitium, dupliciter. Vno modo, propter vehementiam delectationis, ex cuius frequenti experientia augetur concupiſcentia: vt etiam Philoſophus dicit in 3. Ethic. Et inde eſt, quod c. ult. vſus venereorum retrahit animum ab illa perfecta intentione tendendi in Deum. Et hoc eſt quod Auguſt. dicit cap. 10. ante med. tom. 1. in 1. Soliloquiorum, Nihil eſſe ſentio, quod magis ex arce deijciat animum virilem, quam blandimenta fœminea, corporumque ille contactus, ſine quo vxor haberi non poteſt. Alio modo propter ſolicitudinem, quam ingerit homini de gubernatione vxoris, filiorum, & rerum temporalium, quæ ad eorum ſuſtentationem ſufficiant. Vnde Apoſt. dicit, quod qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt Domini, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, & quomodo placeat vxori. Et ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, ſicut & voluntaria paupertas. Vnde ſicut damnatus eſt Vigilantius, qui adæquauit diuitias paupertati: ita damnatus eſt Iouinianus, qui adæquauit matrimonium virginitati.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio non ſolum paupertatis, ſed etiam continentiæ, introducta eſt per Chriſtum, qui dicit Matth. 19. Sunt eunuchi qui caſtrauerunt ſeipſos propter regnum cælorum. Et poſtea ſubdit, Qui poteſt capere, capiat. Et ne alicui ſpes perueniendi ad perfectionem

nem tolleretur, aſſumpſit ad perfectionis ſtatum etiam illos, quas inuenit matrimonia iunctas. Non autem poterat abſque iniuria fieri, quod viri vxores defererent, ſicut abſque iniuria fiebat, quod omnes diuitias relinquerent. Et ideo Petrum quem inuenit matrimonio iunctum, non ſeparauit ab vxore: Ioannem tamen volentem nubere, à nuptijs reuocauit.

c. 32. inter. prin. & med. 10.6. *Ad ſecundum dicendum, quod ſicut Aug. dicit in lib. de Bono coniugali, Melior eſt caſtitas cælibum, quam caſtitas nuptiarum: quarum Abraham vnam habebat in vſu, ambas in habitu: caſte quippe coniugaliter vixit. Eſſe autem caſtus ſine coniugio potuit, ſed tunc non oportuit. Nec tamen quia antiqui patres perfectionem animi ſimul cum diuitijs, & matrimonio habuerunt, quod ad magnitudinem virtutis pertinebat propter hoc infirmiores quique debent præſumere ſe tanta eſſe virtutis, vt cum diuitijs, & matrimonio poſſint ad perfectionem peruenire: ſicut nec aliquis præſumit hoſtes inermis inuadere, quia Sampſon cum mandibula aſini multos hoſtium peremit. Nam illi patres, ſi tempus fuiſſet continentiæ, & paupertatis ſeruandæ, ſtudioſius hæc impleſſent.*

Ad tertium dicendum, quod illi modi viuendi, ſecundum quos homines matrimonio vtuntur, non ſunt ſimpliciter, & abſolute loquendo, religiones, ſed ſecundum quid: in quantum ſcilicet in aliquo participans quadam quæ ad ſtatum religionis pertinent.

SVMMARIVM

1 *Confutantur qui matrimonium malum eſſe dixerunt. num. 1.*
2 *Reſolutio articuli. num. 1.*
3 *Continentia perpetua neceſſaria ad ſtatum perfectionis. num. 3.*
4 *Qualiter multiplicatio hominum ſit in præcepto. num. 3.*
5 *Ex cauſa conſeruandi ſpeciem præceptum generandi nullum determinate obligat. num. 4.*
6 *Præceptum propagationis ſpeciei non eſt determinatum ad tempus, & perſonas, ſed relictum prudentiæ hominum. num. 5.*
7 *Vagus concubitus illicitus, non vero illicita virginitas. num. 6.*
8 *Materialia indiuidua determinata non ſunt de perfectione vniuerſi. num. 6.*
9 *Qui virginitatem reprehenderunt. num. 7.*
10 *De fide eſt virginitatem eſſe laudabilem. num. 8.*

1 HIc quoque articulus ſupponit perpetuam continentiam non eſſe ad ſalutem neceſſariam, ſed eſſe de conſilio. Quamuis verò hanc perpetuæ continentiæ neceſſitatem aſſerentes matrimonium dãnauerint Encratitæ qui ex ſaturnino, & marcione errorem hauſerunt, vt conſtat ex *Iren. l. 1. c. 30. Epiph. hær. 46. Euſeb. l. 4. Hiſtor. cap. 25.* In quo errore fuerunt etiam Apoſtolici, vt habetur ex *Aug. de hæreſ. c. 40. Epiphan. hær. 61. D. Th. 3. c. gẽtes. c. 127.* tamen huius imaginationis fatuitas inde manifeſtè colligitur, quòd humanum genus periſſet in Adamo, ſi matrimonium non fuiſſet. Et apertè Chriſtus in Euangelio matrimonium inſolubile docuit, dum dixit Matt. 19. *Quos Deus coniunxit homo non ſeparet*, & præſentia ſua nuptias ſanctificauit, in Cana galilææ: *Io: cap. 2.* Tanquam ergo certum ſupponitur perpetuam continentiam non eſſe ad ſalutem neceſſariam, & hoc ſuppoſito quæritur, an requiratur ad ſtatum perfectionis, quod quidem negauerunt multi, quos infra recenſebo ad finem corp. articuli.

2 Perpetuam continentiam requiri ad perfectionem ex hoc probat D. Thom. quia vſus matrimonij retrahit animum ne totaliter feratur in Deum, & augendo concupiſcentiam, & addendo curam & ſolicitudinem temporalium propter curam vxoris, & filiorum.

3 Eſt ergo concluſio textus, in qua aſſeritur neceſſitas perpetuæ continentiæ ad ſtatum religioſæ perfectionis. Poſſet verò obijci, quòd perpetua continentia ſit mala, quia contra illud præceptum Dei. Gen. *Creſcite & multiplicamini, & replete terram.* Sed virginitas ab omni gente etiam tempore idololatriæ laudata, oſtendit eam non eſſe de ſe malam. Quanto enim in pretio habita fuerit virginitas etiam apud Gentiles videri poteſt ex *Hier. lib. p. c. Iouin. Tertull. lib. p. ad vxorem, c. 6. & lib. de præſcrip. hæret. c. 40.* Nam quod etiam in veteri lege multi & præcipuè, qui viam perfectionis colebant virginitatem amplexi ſint, tradit Ioſeph, & poſt eum *Baron. tom. 1. an. 57. num. 36. & an. 93. num. 8.* Verba autem illa *Gen. 1.* diuerſimodè explicantur, & primò dicitur, ea non continere præceptum, ſed benedictionem fœcunditatis, & approbationem nuptiarum, vt habetur ex *S. Aug. lib. 2. de peccat. orig. c. 15. & lib. 3. Gen. ad lit. c. 13. & Chryſ. hom. 101 in Geneſ.* Vel ſi continent præceptum, vt indicare videtur *S. Cyprian. lib. de habitu virg. circa finem, & Hier. lib. cont. Iouin. & lib. contra Heluid.* continent præceptum naturale affirmatiuum non obligãs ad ſemper, neque ſingulos homines, & cuius determinatio prudentiæ hominum eſt remiſſa.

4 Eſt enim aduertendum, procreationem filiorum per ſe poſſe iudicari neceſſariam, vel ad conſeruandam ſpeciem, vel ad eam propagandam, & multiplicandam. Primus titulus eſt præciſus, & neceſſitatem matrimonij infert, & generationis, ſed non in ſingulis hominibus, neque ſemper. Sed quantum opus eſt, ne ſpecies pereat. Vnde hæc obligatio ſtrictè ſumpta fuit in Adamo, cæterum procreatis iam pluribus hominibus, & ſuppoſita inclinatione vehementi naturæ ad actum generationis,

tionis, iam hoc præceptum nullum in ſingulari determinatè obligabat, quia non erat defutura generatio etiam ſi hic, vel ille a coniugio abſtinuiſſet. Et ita ex cauſa ſpeciem conſeruandi præceptum generandi filios non obligat determinatè aliquem, ſed cum ex naturali inclinatione plures generationi incumbant, alij liberi relinquuntur.

5 Quatenus verò procreatio filiorum eſt neceſſaria ad propagationem ſpeciei, ſic ex ea eſt neceſſarium matrimonium & eius vſus, ſed hoc præceptum non eſt ex natura ſua determinatum ad tempus, & ad perſonas, ſed eſt humanæ prudentiæ relictum. Nam nec ratio dictat, vt tale præceptum daretur vt determinatum ad ſingulos homines, & ad omne tempus, & reſpectu omnis augmenti filiorum poſſibilis; quia & hoc augmentum eſt poſſibile in infinitum, nec cadit per ſe ſub intentione quia incertum, & vagum, & indeterminatum, nec Deus facit quidquid fieri poteſt. Ideo talis ac tanta propagatio eſt neceſſaria quanta opus eſt ad ſpeciem ipſam, vt dicatur & ſit ſimpliciter propagata, ad quem finem in effectu conſequendum ſufficit illa naturæ inclinatio, quæ nobis inſita eſt, relicta libertate hominibus abſtinendi a filiorum procreatione ex fine honeſto. Ideo & ex hoc titulo obligatio generationis filiorum determinatè in hominibus manſit ab Adamo poſt aliquod tempus, vſquequò ſpecies fuit ſufficienter multiplicata, poſt quod tempus tam apud fideles, quàm apud idololatras qui arctiùs ſanctitatem & religionem, vel veram, vel falſam colere voluerunt, virginitatem vt medium ad id aſſequendum elegerunt.

6 Sed nunquid non eſt damnum prolis naſciturę abſtinere a matrimonio? Nam & propter hanc cauſam concubitus vagus, vel non habitus modo apto ad generationem, vel cum muliere menſtruata eſt illicitus, quia eſt contra bonum prolis. Reſpondetur, aliam eſſe neceſſitatem agendi, quantum ad exercitium, ſeu abſolutam, & quantum ad ſpecificationẽ ſeu conditionatam. Multiplicatio indiuiduorũ materialis cum ſit infinita, & indeterminata, & nõ formalis, ſed materialis, nõ eſt de perfectione vniuerſi, ideo nec per ſe, nec ratione ſpeciei eſt neceſſaria niſi ſub aliqua determinatione. Ideo nullus tenetur abſolutè ad exercitium generationis ad hoc vt fit illud ſingulare quod eſſet ſi Pater generaret; quia ſingulare materiale non cadit per ſe ſub intentione naturæ. Neque ex hoc quòd aliquod eſt factibile oritur ratio neceſſitatis agens ad agendum, aliter Deus teneretur ad omne factibile. Sed ſuppoſito quòd cauſa velit cauſare iam intrat debitum agendi tale quale actio ipſa & illius honeſtas requirit. Et ſic Deus tenetur in agendo non diſcedere a regula ſuæ ſapientiæ. Et homo ſi vult generare tenetur ita vacare generationi, vt ratio requirit, hæc verò dictat, vt attendatur etiam bonum prolis. Ideo vagus concubitus eſt illicitus, non tamen eſt illicita virginitas.

7 In præſenti autem puncto errauit Iouinianus, quia ſicut Vigilantius æqualis honeſtatis & meriti putauit eſſe diuitias, & paupertatem, ita Iouinian. matrimonium voluit eſſe æquale virginitati; In hunc errorem autem incidit Iouin. ex alio errore, vt docet *D. Tho. opuſ. cont. retrahent. à relig. cap. 6.* nimirum ex eo, quod credidit omnes beatos eſſe æquales in beatitudine, qui error ſuſtinerà non poterat, ſi virginitas fuiſſet maioris meriti quàm matrimonium. Viguit hic error etiam apud gentiles. Nam Hermes Triſmegiſtus lib. 9. qui inſcribitur *ſermo vniuerſalis*, impietatem poſt mortem punitam, dixit, aliquem ex hominibus excedere ſine filijs. Sed & *Plato lib. 6.* de legibus voluit, vt ſi quis in cœlibe vita durauerit vſque ad 35. annum, quotannis plecteretur ſi de maximo cenſu eſſet, drachmas centum, ſi de 2. 70. ſi de 3. 60 ſi de 4. 30. Et ſi ſingulis annis mulctam non ſolueret decuplam deberet, & honorem nullum iuuenes ei deberent. Quod etiam Auguſtus innuptis grauiorem mulctam impoſuerit, nuptis verò præmia conſtituerit, tetulit. *Dion. lib. 54. & 56.* Sed ex Hæreticis primo Nicolaus Diaconus dixit, niſi quis venerem ſingulis diebus exerceret, non poſſe eum vitæ æternæ participem fieri. Irenæus, Epiphanius, & Auguſ. de Nicolaitis. Gnoſticis continentia adeo fuit ingrata, vt continentes ludibrio haberent. *Epiphan. hær. 26.* Eunomius negauit virginitatem maioris eſſe meriti, quàm coniugium & relicto monachatu virgines ſeduxit. *Hier. ad cap. 4. Oſeæ. Aug. hær. 54.* Sed & Fauſtus Manichæus reprehendit Catholicos, quòd ad virginitatis profeſſionem certatim incitarent, & illud dæmoniorum doctrinam vocabat. *Aug. l. 4. c. Fauſtum.* Pſeudo Apoſtoli à Gherardo Sagarello orti fornicationem cuiuslibet viri, & mulieris voluerunt licere, *Guido de illorum erroribus*. Lollardi credebant virgines ſub terra non poſſe deflorari, etiamſi a mille viris cognoſcerentur, & tale ſtuprum non eſſe peccatum affirmabant. *Thritemius in Chronico Hirſaugien. de anno 1305.* Eodem verò tempore quo Iouinianus etiam Heluidius eiuſdem gloriæ voluit eſſe virgines, & maritatas, contra quos egregiè ſcripſit *S. Hier. qui lib. 2. contra Iouin.* dixit hos hæret. hauſiſſe hunc errorem a Baſilide, & Baſilidem in Iouinianum transformatum fuiſſe. Qui bene poteſt nunc dici transformatus in Lutherum, Caluinum, & alios eorũ ſequaces, quorum dogma duplex eſt. Primum quòd vouere virginitatem ſit ſuperſtitioſum, cælibatum verò diligere ad vitãdas matrimonij moleſtias eſſe laudabile, ſi id fiat, vt homo ſit magis expeditus ad munera Euangelica obeunda, vt refert *Bellarm. l. 2. de Monach. cap. 8.*

8 De fide autem eſt, virginitatem eſſe rem honeſtam & Euangelicum conſilium dignum vt quis ad illam ex voto ſe obliget. Nam & *Apoſt. 1. Cor. 7.* conſulit virginitatem, tanquam medium ad hoc vt virgo à curis mundi aliena cogitet, quæ domini ſunt. Et Chriſtus laudat eos, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum, qui ſine dubio illi præcipuè ſunt, qui virginitatem vouent. Nec valet, quod hæretici dicunt, ſcilicet continentiam perpetuam eſſe rem valde difficilem, quia eſt facilis per gratiam ſub cuius certa ſpe poſſunt fideles ſibi obſeruantiam voti promittere, & ad illam ſe obligare; quia gratia Dei nulli deeſt niſi negligenti & obicem ponenti. Et ita ſancti omnes, & DD. virginitatem, & cœlibatum ſemper laudauerunt, quos abundè refert Iodocus *Coccius Theſaur. Cathol. l. 4.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cur Chriſtus vxoratos Apoſtolos vocauerit, illiſque continentiam non præceperit. num.9.*

9 CONtra hanc reſponſionem ad primum, dubium mouet *Caiet.* quia vel D. Th. loquitur de perfectione religioſa, vel de perfectione Epiſcopali, ſi primũ falſa eſt cóclusio literæ quia iã cóſtat ad primã perfectionẽ eſſe electos non virgines. Si ſecundũ nulla eſt differentia poſita in reſponſione, quia per ſe ad perfectionem Epiſcopatus nec paupertas, nec continentia requiritur. Reſpódet verò D. Thom. de vtraque perfectione indiſtinctè loqui, quia ad vtramque vocauit Apoſtolos, ſcilicet ad religioſam, quando primò eos ad ſe vocauit, ad Epiſcopalem, quando Epiſcopos eos inſtituit, & ad obiectionem in oppoſitum dicitur, quòd caſtitatem non exegit ab Apoſtolis, quia perfectos viros matrimonium non deijcit, Apoſtolis verò Dominus perfectionem gratiæ contulit. Ideo ab eis caſtitatem non requirit, requirit verò paupertatem, ad eam commendandam. Sed & cur ad commendandam virginitatem, hanc non requirit? Ideo dicendum eſt D. Thom. directè loqui de perfectione religioſa. Et ad obiectionem facile dicitur, quòd Chriſtus ad perfectionis ſtatum viros ætate maturos, ideoque iuxta conditionem humanam, & gentis Iudæorum vxoratos vocauit, quia ſic decebat eius eſſe diſcipulos, & requirebat etiam officium Apoſtolatus, ad quod eos eligebat, & cui apti non erant iuuenes adhuc virgines, & nondum vxorati. Cum ergo conueniens fuerit Chriſtum ad Apoſtolatum vocare iam vxoratos, non erat iuſtum contra ius vxorum petere ab illis perpetuam continentiam, fuit verò iuſtum requirere abdicationem rerum temporalium. Cæterùm Ioannem Apoſtolum quem iuniorem inuenit, & non ligatum, virginem manere voluit, & ſic in Apoſtolis quantùm fieri potuit etiam virginitatem eſſe voluit.

SVMMARIVM.

1 *Magna virtutis eſt in matrimonio & diuitijs eſſe perfectum. num.10.*

10 IN reſponſ. ad ſecundum notandum, quòd ſingularis cuiuſdam gratiæ, & magnitudinis virtutis eſt in matrimonio, & diuitijs ad ſanctitatem & perfectionem peruenire, quod nemo de ſe debet præſumere, ſicut nec quis præſumere debet inermem inuadere hoſtes, ex eo quòd Sampſon cum mandibula aſini inimicos proſtrauit.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi non profitentes caſtitatem non ſimpliciter tales. num.11.*
2 *Hoc negant aliqui. n.12.*
3 *Nomen antonomaſtice dictum non conuenit niſi habenti ſignificatum cum excellentia. n.13.*
4 *Nomen ſtatus perfectionis; ſeu religionis eſt commune, ſed antonomaſtice dictum importat holocauſtum perfectum, per quod homo ſe conſecrat Deo perfectè, & totaliter. num.14.*
5 *Status Chriſtianorum eſt ſtatus perfectionis, & religionis communiter. num.15.*
6 *Milites, qui non vouent caſtitatem, ſimpliciter non ſunt veri Religioſi niſi ſecundum quid. n.15.16.*
7 *Nomen Religioſus antonomaſtice non dicitur niſi de vouente caſtitatem, & paupertatem, & obedientiam ſimpliciter. nu.15.16.*
8 *Soluuntur contraria obiecta. n.17.*
9 *Milites præfati ſunt Religioſi milites, vel generice, num.18.*

11 IN reſponſione ad tertium habetur, quòd Religioſi qui caſtitatis votum non emittunt, ſolùm ſecundùm quid ſunt perſonæ religioſæ. Sed quia hoc controuertitur, dubitatur.

An Religioſi, qui non emittunt votum caſtitatis ſint ſimpliciter, abſolutè, & propriè Religioſi.

12 SVb alijs terminis proponitur hæc quæſtio: an ſcilicet milites Religioſi, qui quidem matrimonio vtuntur vouentes ſolam caſtitatem coniugalem, quales ſunt milites S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, S. Stephani, & ſimiles, ſint ſimpliciter, & abſolutè Religioſi. Affirmant enim *Nauar. de reddit. Eccleſ. q.1. monito 55. & 56. & q.3. num.27. & ſequent. Didacus Mota in ſpeciali tractatu de hac re lib.2. cap.1. & 2. Michael Medina lib.4. de ſacr. homin. continentia controu.7. cap.39. Martiaut Ayala in compend. & declarat. Ord. S. Iacobi per tot.* & præcipuè *cap.1. & 2. Suarez tom.4. de Relig. tr.9. lib.1. cap.4.* referens *Couar.4. p.3. cap.3. §.1. num.18.* (vbi tamen *Couar.* vtramque ſententiam refert, & nullam reprobat) Et apud *Garziam de Benef. p. 9. cap.4. num.25. Salzedo ad Diaz. Azendan. Vega, & Io. Ramirez, Sanchez l.4. in Decal. cap.16. num.12.* Et apud eum *Bouadilla*. Fundatur hæc opinio in multis Bullis Pontificijs, & præcipuè Alexandri Tertij, in quibus huiuſmodi Ordines ſub nomine ordinis Religioſi ſignificantur. Secundò, quia profitentur Regulas à ſancta Sede Apoſtolica approbatas. Tertiò, quia huiuſmodi Ordines important ſtatum perfectionis, & emittunt tria vota ſubſtantialia. Circa quod dicta opinio ponderat, quòd non eſt neceſſe, quòd huiuſmodi vota reſpiciant eandem rigoroſam paupertatem, & caſtitatem, & obedientiam, quia nec inter Religioſos promittitur paupertas æquè rigoroſa, cum pauperiores ſint Ordines, qui excludunt etiam dominium bonorum in communi, vt eſt Ordo Capucinorum, quàm qui illud dominium admittunt. Modò, licet huiuſmodi Ordines non promittant caſtitatem totam, promittunt tamen coniugalem. Et ſi dicatur, quòd ex hoc non poteſt dici, quòd promittunt caſtitatem, prout eſt conſilium, quia extra vſum matrimonij licitum, caſtitas non eſt conſilium, ſed præceptum. Reſpondetur, quòd ſuo modo promittunt etiam caſtitatem, prout caſtitas eſt de conſilio, vel quia dicatur hos milites contra votum peccare, ſi ex affectu ad rem vxoriam debitam militiam omittunt; hoc enim eſt intemperantia quædam repugnans caſtitati. Vel

quia

quia huiuſmodi milites peccent contra votum caſtitatis, ſi in præiudicium militiæ extenuent vires ob nimium vxorium vſum, ſic enim in Conſtitut. Equitum S. Iacobi cap. 6. aliàs 25. præcipitur, ne milites abſtinentijs vires ad militiam neceſſarias debilitent: Quod cum proportione de vſu vxoris eſt intelligendum. Et in eiſdem Conſtitut. cap. 13. aliàs 32. prohibentur accedere ad vxores cum ieiunauerint, & in ſolemnitatibus Sanctæ Mariæ, Sancti Io. Baptiſtæ, & Apoſtolorum. Vel quia ſufficiat vouere caſtitatem neceſſariam, & obligare ad maiorem aliquam ſeruandam, ſi non ex voto, ſaltem ex regula. Et ſic etiam eodem modo de voto paupertatis eſt philoſophandum, quia milites huiuſmodi promittunt paupertatem eorum fini proportionatam, quæ licet non excludat omnino dominium, quia nec Religio poteſt eorum bona auferre niſi in certis caſibus. & non poteſt impedire, quòd filij eorum non ſuccedant in hæreditate parentum, tamen non habent proprium, cum non habeant dominium omnino liberum quoad omnem vſum, ſed dependens à voluntate ſuæ Religionis. Item vouent obedientiam, & ſi eorum Conſtitutiones legantur, apparebit eas viam multæ perfectionis continere. Nihil ergo deeſt iſtis Ordinibus propter quod non ſint veri Religioſi.

13 Verùm ſententia contraria communior vera eſt. Nam quid eſt Religioſus ſimpliciter, abſolutè, & propriè dictus? Nomen commune aliquod ſignificans, (dicebat D. Th. ſupra art. 1.) & quòd pluribus conuenit, antonomaſticè attribuitur ei cui per excellentiam conuenit: vnde ad hoc vt nomen commune antonomaſticè ſumptum dicatur de aliquo, non ſufficit quòd dicatur de eo etiam quidditatiuè, & vniuocè, ſed eſt neceſſe, quòd ſignificatum illius per excellentiam, ideſt excellenti modo, & per excellentem differentiam ſpecificantem illi conueniat. Ita v.g. hoc nomen *vir*, commune eſt ad omnes homines, ſed ſi ex quo à robore; & fortitudine ſumptum eſt, accommodatum fuiſſet ex vſu ad ſignificandum hominem virtute conſtantem, & fortiſſimum, tunc nomen *vir*, dictum ſimpliciter non conueniret omni homini, ſed diſtingui deberet, quia communiter ſumptum diceretur de omni homine, ſed propriè ſimpliciter prolatum, & antonomaſticè, ſolùm homini, qui eſſet excellentis roboris & virtutis, conueniret.

14 Certè ſi conſideremus hæc duo nomina, ſcilicet *Status perfectionis, & Religionis*, nedum ex parte ſtatus, ſed ex parte perfectionis, & Religionis communia ſunt, & quidem vniuocè, Nam perfectio vnica eſt charitas Patriæ, quæ eſt ſumma adhæſio, ad quam omnis ſtatus perfectionis ordinatur, ſtatus verò importat deputationem immobilem, & obligationem ad media vtilia ad hanc perfectionem obtinendam. Sed hoc eſt commune omni ſtatui hominum per quæcumque media tendentium in perfectionem; Ideo etiam ſtatus ſecularium fidelium propriè, & vniuocè eſt ſtatus perfectionis, quia eſt deputatio immobilis ad ea, quæ ſunt diuini cultus, & vitæ æternæ, quamuis ad hanc conſequendam non ſit obligatus ad ea quæ ſunt conſilij, ſed ſolùm ad ea, quæ ſub lege ſunt, à quo diſtinguitur ſtatus dictus Religioſorum, ſed tanquam ſpecies à ſpecie; Conueniunt enim in genere ſtatus perfectionis, quia vterque tendit in perfectionem charitatis & quidem ſine menſura habendam, quia Deus ſine menſura eſt ab omnibus diligendus, vt dixit *D. Thom. ſupra q. 184. a. 3.* Sed per hoc diſtinguuntur, quòd ſtatus Religionis ad perfectionem conſequendam aſſumit media vtiliora, & validiora, quia ſe obligat etiam ad conſilia. Ita hoc nomen *religioſi*, ſi abſolutè ſumatur, non importat niſi Dei cultum, & ſtatus Religionis non dicit niſi deputationem immobilem, & deputationem ad ea, quæ ſunt diuini cultus. Et propterea hoc nomen *ſtatus Religionis*, verè & propriè (ſi propriè ſumitur, vt eſt non metaphoricè, & impropriè (immò & vniuocè dicitur de omnibus Chriſti fidelibus qui per profeſſionem Baptiſmi deputantur, & ſe obligant ad ea, quæ ſunt Chriſtiani cultus. Sed ſi hoc eſt, vnde eſt, quod nomen ſtatus perfectionis, aut religionis ſimpliciter dictum conuenit ſolùm illis fidelibus, qui per vota Religioſa deputantur, & ſe obligant ad conſilia vt perfectionem charitatis obtineant, vel cõſeruent, & augeant? Reſpondet *D. Thom. ſupra art. 1.* quia nomen commune antonomaſticè ſumptum proprium eſt illorum in quibus ſignificatum nominis reperitur excellentiſſimo modo, ſeu per excellentiſſimam differentiam ſpecificatum. Et quia excellentiſſimus modus tendendi in perfectionem conſiſtit in ſublimi illo religioſo cultu, per quem homo in perfectum holocauſtum ſe conſecrat Deo nihil ſui retinendo, pro Deo diuitias, & carnis concupiſcentias, & ſe ipſum perfectè abnegando, ideo hoc nomen *ſtatus perfectionis aut religionis* ſimpliciter dictum, huic ſoli ſtatui conuenit.

15 Si ergo quæratur an ſtatus Chriſtianorum ſit verè, immò & propriè, immò & ſimpliciter ſtatus perfectionis? Ex vna parte quomodo hoc poteſt negari, ſi eſt vniuocè talis? Diſtingui igitur debet. Quia hoc nomen *ſtatus perfectionis*, aut ſtatus religionis accipitur dupliciter, nimirum communiter, & proprie, ideſt antonomaſtice. Et cum dico communiter, non dico analogicè, vel impropriè, vel abuſiuè, ſed dico genericè, quia ex ſua priori & quidem propria ſignificatione ſignificat quid commune, & genericum, quia ex parte ſtatus importat conditionem hominis immobilem, & immobilem deputationem ad aliquid. Ex parte verò perfectionis, quia perfectio moralis hominis conſiſtit in Dei amore ſimpliciter; & immobiliter habito in patria, vel etiam in via modo viæ poſſibili qui quidem amor per actus, qui ſunt diuini cultus acquiritur, ideo ſtatus perfectionis importat deputationem ad ea, quæ ſunt diuini cultus ad finem perfectionis charitatis acquirendæ; quod eſt quid commune & cum proprietate, immò & ſimpliciter (ſi ſimpliciter idem eſt quod vniuocè, & totaliter, quia tota ſignificatio & tota ratio generica verè, & propriè, & ſine diminutione) conuenit ſtatui Chriſtianorum. Sed ſi nomen ſtatus perfectionis, aut religionis ſumitur antonomaſticè, & ſic magis ſtrictè, & propriè, ſtatum reliquorum Chriſtianorum non eſt ſtatus perfectionis, & religionis, quia per talem ſtatum non ſe obligat homo ad excellentiſſima media acquirendæ perfectionis, nec ad ea, quæ ſunt perfectionis ſe excellentiſſimo modo obligat, ſicut facit Religioſus, qui ad obligationem

Baptiſmi addit obligationem votorum, & non ſe obligat ſolum ad ea, quæ ſunt legis, ſed ad ea, quæ ſunt conſilij.

16 Ex his ad quæſtionem dicitur, quòd Religioſi, qui non vouent niſi caſtitatem coniugalem, ſunt veri Religioſi communiter, ſed antonomaſticè non ſunt tales, niſi ſecundùm quid, & cum diminutione. Nam excellentiam quam ſignificat nomen Religioſi antonomaſticè ſumptum, non habent totam, ſed ex parte, & ſecundùm quid, & non vniuocè, ſed analogicè. Nomen autem Religioſi, quod iam antonomaſticè ſumitur, dum ſimpliciter profertur, non ſignificat formaliter & primò tendentiam in perfectionem, vel deputationem ad diuinum cultum, ſed per ſe primò, & de formali ſignificat excellentiam tendentiæ in perfectionem per holocauſtum totale, & perfectum per quod homo nihil ſibi reſeruat, vt dixit *Greg. hom. 20. in Ezech.* At verò milites præfati multa ſibi reſeruant, quia non vouent caſtitatem, prout eſt de conſilio, ſed ſolum illam, quæ eſt neceſſitatis. Et non dant Deo omnia ſua, quia ſuorum patrimoniorum ſunt verè domini, & licet non habeant dominium adeo liberum ſicuti ſeculares, ſunt tamen verè domini, & habent proprium; iden nec niſi partialiter obedientiam vouent, Sunt igitur Religioſi ſecundùm quid, non verò ſimpliciter, & antonomaſticè. Et ita cum D. Thom. in hac reſponſione ſenſerunt, *Sotus l. 7. de iuſt. q. 5. a. 3. & 4. d. 27. q. 1. a. 4. Arragon. 22. q. 88. a. 11. Ludou. Lopez tom. 2. p. 2. cap. 48. Molina de iuſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 141. Valent. tom 3. diſp. 10. q. 4. p. 1. Azor. p. p. l. 13. cap. 3. q. 2. Rodriq. tom. 1. q. 1. a. 8. & ex Iuriſtis Natta conſ. 508. & 509. lib. 3. Burgus de paz conſ. 17. num. 2. & 3. Sarmiento de reddit. 4. p. cap. 1. num. 13. & in defen. p. p. mon. 55. & 56. Molina de primog. Azeued. Io. Gutier. Lafferte. Giranda. Ioan Parlad.* quos refert, & ſequitur *Garzias de benef. p. 1. cap. 4. num. 16. & 21. Rota p. p. diuerſ. deciſ. 591. & deciſ. 587. coram Seraph. & in vna Lucana Plebis 22. May 1579. coram Robuſterio, & in Romana alimentorum 21. Iunij 1627. coram Duran. Barboſa in tract. de appellat. v. Religioſus. n. 4. Donatus par. 3. tr. 1. q. 21.*

17 Et quæ in oppoſitum adducuntur non probant. Primum quidem deficit. Quia in citatis conſtitutionibus nec agitur an milites illi ſint veri religioſi ſimpliciter, & propriè, nec aſſeritur. Et in locis relatis à *Suarez num. 10.* ſemel tantùm adeſt nomen religionis, & hoc non in parte diſpoſitiua, ſed in narratiua ſupplicantium, & id intelligitur, quia ſunt religioſi communiter, vel etiam ſecundùm quid. Secundum deficit, quia probat ſolum quòd dicti milites viuant ſub Regula à Sede Apoſtolica approbata, quod non ſufficit ad religionem antonomaſticè ſumptam. Tertium tandem probat contra arguentem. Nam *Suarez* ipſe, qui ex eo argumentum vrget poſt longum diſcurſum tandem num. 21. fatetur, quòd ponderata ab ipſo non cogunt vt aſſeramus, quòd in dictis militibus viua vxoris quando eſt impedimentum ad militiam ſit ſacrilegium contra votum caſtitatis, licet ſit peccatum contra regulam. Et tandem ad hoc reducitur tota vis argumenti, quòd in talibus militibus non eſt niſi votum caſtitatis neceſſariæ, & quòd illi ex regula obligantur ad maiorem quandam caſtitatem; quod totum demonſtrat eos promittere ſolùm partem caſtitatis, ſicut & paupertatis, & obedientiæ, & ex conſequenti eos non eſſe antonomaſticè religioſos.

18 *Rodriquez verò d. ar. 8.* admittit eos eſſe Religioſos milites, quod non placet *Garzia num. 20.* quia ſi non ſunt veri Religioſi, nec ſunt Religioſi milites. Sed verum eſt dictum *Rodriq.* quia tales Equites ſunt veri Religioſi ſecundùm quid; & hanc diminutionem importat illud nomen *milites*. Sed puto aliter poſſe ſententias oppoſitas conciliari diſtinguendo, quia nomen *Religioſi* poteſt ſumi generaliſſimè, genericè, & ſpecificè propriè, ſimpliciter omnium & antonomaſticè. Primo modo Chriſtiani ſunt Religioſi. Secundò modo Religioſi ſũt qui ſub regula à ſancta ſede approbata aliquod conſilium profitentur, ſeu ad aliquod conſilium ſe obligant. Hoc enim ſufficit ad ſtatum Religioſum, vt contradiſtinctum à ſtatu fidelium ſecularium. Et hoc modo iſti milites ſunt veri religioſi. Sed antonomaſticè, & propriè ſimpliciter non ſunt tales, quia ad excellentiam religioſæ profeſſionis, non perueniunt, & ideo dicuntur religioſi ſecundùm quid, licet ſumendo nomen Religioſi genericè ſint verè Religioſi. Sed quia ex vſu Canonum nomen *Religioſus* ſimpliciter dictum antonomaſticè dicitur, ideo qui non vouent perfectam caſtitatem, & paupertatem non veniunt in iure ſub nomine Religioſi, niſi vbi in fauorabilibus ampliatur nominis ſignificatio vt citati DD. dicunt. Sed vnica adhuc reſtat obiectio ſoluenda, reſpectu eorum ordinum militarium, quales ſunt ordines S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quos antea fuiſſe verè Religioſos antequam Pontifex concederet illis facultatem coniugij dixit *Nauar. dic. mon. 55.* non eſt verò dicendum, quòd ex hoc deſierint eſſe, quod erant. Propterea idem *Nauar. loc. citat. & Donatus dicta q. 8. num. 16.* citans ad hoc Rotam in nouiſſimis *dec. 226. num. 6.* putant ex hac mutatione ſeu commutatione non eſſe mutatam ſubſtantiam Religionis, talesque ordines eſſe propriè Religiones ſicut priùs. Sed meritò hoc reijcit *Suarez dict. cap. 4. num. 8. & 9.* & aduertit, quòd ad rem non facit modò illa ſententia, quæ tenet Papam poſſe diſpenſare cum Religioſo ſuper ſolemni voto caſtitatis, quia illa ſententia non tenet, quòd hoc poſſit fieri Religioſo manente Religioſo, ſed bene quòd poſſit fieri quòd Religioſus deſinat eſſe Religioſus, & ſic vxorem ducat. Et implicat in terminis quòd vbi deeſt obligatio votorum remaneat ſtatus Religioſus eiuſdem ſpeciei cum illo qui ex votis ad opera conſilij adſtringitur. Et ideo ex quo Pontifex conceſſit ordini S. Iacobi & alijs quòd eius milites poſſint vxores ducere, remanſit ſubſtantia ſtatus religioſi genericè, ſed ſpecies fuit deſtructa, nec ampliùs illa Religio continetur ſub Religione antonomaſticè dicta, ſed genere differt ab ea. Et ideo Milites S. Iacobi non eſſe verè Religioſos tenuit iterum *Rota dec. 92. num. 4. par. 5. recent.* affirmans Rotam ſæpius hoc determinaſſe. Nec obſtat, quod ait *Nauar.* quia ſcilicet non fuit intentio *Papæ* permutare ſtatum dictorum ordinum, quia implicat in terminis, quod eiuſdem ſpeciei ſubſtantialiter immutata maneat Religio, quæ priùs vouebat caſtitatem, quæ eſt de conſilio, & modò non vouet. Aliàs verò ſine fundamento diceretur, quòd tales ordines etiam nunc vocant

ueant continentiam ſimpliciter, ſed ex perpetua diſpenſatione ſufficiat illis continentia coniugalis.

ARTICVLVS V.

Vtrum obedientia pertineat ad perfectionem Religionis?

ap.18. c.10. & ap.19. c.8. AD quintum ſic proceditur. Videtur, quod obedientia non pertineat ad perfectionem religionis. Illa enim videntur ad perfectionem religionis pertinere, quæ ſunt ſupererogationis, ad quæ non omnes tenentur. Sed ad obediendum prælatis ſuis omnes tenentur: ſecundum illud Apoſt. ad Hebr. vlt. Obedite præpoſitis veſtris: & ſubiacete eis. Ergo videtur, quod obedientia non pertineat ad perfectionem religionis.

2. Præterea, Obedientia pertinere videtur proprie ad eos, qui debent regi ſenſu alieno: quod eſt indiſcretorum. Sed Apoſtolus dicit ad Hebr. 5. quod perfectorum eſt ſolidus cibus, qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni, & mali. Ergo videtur, quod obedientia non pertineat ad ſtatum perfectorum.

3. Præterea, Si obedientia requireretur ad perfectionem religionis, oporteret quod omnibus religioſis conueniret. Non autem omnibus conuenit. Sunt enim quidam religioſi ſolitariam vitam agentes, qui non habent ſuperiores, quibus obediant. Prælati etiam religionum ad obedientiam nō videntur teneri. Ergo obedientia non videtur pertinere ad religionis perfectionem. q.104 ar.5.

4. Præterea, Si votum obedientiæ ad religionem requireretur, conſequens eſſet, quod religioſi tenerentur Prælatis ſuis in omnibus obedire: ſicut & per votum continentiæ tenentur ab omnibus venereis abſtinere. Sed non tenentur prælatis ſuis obedire in omnibus, vt ſupra habitum eſt, cum de virtute obedientiæ ageretur. Ergo votum obedientiæ non requiritur ad religionem.

5. Præterea, Illa ſeruitia ſunt Deo maxime accepta, quæ liberaliter, & non ex neceſſitate fiunt: ſecundum illud 2. ad Corinth. 9. Non ex triſtitia aut ex neceſſitate. Sed illa quæ fiunt ex obedientia, fiunt ex neceſſitate præcepti. Ergo laudabilius fiunt bona opera, quæ quis propria ſponte facit. Votum ergo obedientiæ non competit religioni, per quam homines quærunt ad meliora peruenire.

Sed contra, Perfectio religionis maxime conſiſtit in imitatione Chriſti: ſecundum illud Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, &c. ſequere me. Sed in Chriſto maxime commendatur obediētia: ſecundum illud ad Philip. 2. Factus eſt obediens vſque ad mortem. Ergo videtur, quod obedientia pertineat ad perfectionem religionis.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ſupra dictum eſt, ſtatus religionis eſt quædam diſciplina, vel exercitium tendendi in perfectionem. Quicumque autem inſtruuntur, vel exercitantur, vt perueniant ad aliquem finem, oportet quod directionem alicuius ſequantur, ſecundum cuius arbitrium inſtruuntur, vel exercitentur, vt perueniant ad aliquem finem, quaſi diſcipuli ſub magiſtro. Et ideo oportet quod religioſi in his, quæ pertinent ad religioſam vitam, alicuius inſtructioni, & imperio ſubdantur. Vnde & 7. q. 1. dicitur, Monachorum vita ſubiectionis habet verbum, & diſcipulatus. Imperio autem & alterius inſtructioni ſubijcitur homo per obediētiam: Et ideo obedientia requiritur ad religionis perfectionem. art. 2. & 3. huius q. 7. q. 1. c. Hoc nequaquam

Ad primum ergo dicendum, quod obedire prælatis in his quæ pertinent ad neceſſitatem virtutis, non eſt ſupererogationis, ſed omnibus commune. Sed obedire in his quæ pertinent ad exercitium perfectionis, pertinet proprie ad religioſos. Et comparatur iſta obedientia ad aliam, ſicut vniuerſale ad particulare. Illi enim qui in ſeculo viuunt, aliquid ſibi retinent, & aliquid Deo largiuntur: & ſecundum hoc obedientiæ prælatorum ſubduntur. Illi vero qui viuunt in religione, totaliter ſe, & ſua tribuunt Deo, vt ex ſupra dictis patet: vnde obedientia eorum eſt vniuerſalis. a. 3. ad 6.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut Philoſ. dicit in 2. Ethic. homines exercitantes ſe in operibus, perueniunt ad aliquos habitus: quos cum acquiſie- c. 1 & 2, t 5

rint, eoſdem actus maxime poſſunt operari. Sic ergo obediendo illi, qui non ſunt perfectionem adepti, ad perfectionem perueniunt. Illi autem qui iam ſunt perfectionem adepti, maxime prompti ſunt ad obediendum: non quaſi indigentes dirigi ad perfectionem acquirendam, ſed quaſi per hoc ſe conſeruantes in eo, quod ad perfectionem pertinet.

Ad tertium dicendum, quod ſubiectio religioſorum principaliter attenditur ad Epiſcopos, qui comparantur ad eos, ſicut perfectores ad perfectos, p. 1. à me. *vt patet per Dionyſ. 6. cap. eccleſ. hier. Vbi etiam dicit, quod monachorum ordo Pontificum conſummatiuis virtutibus mancipatur, & diuinis eorum illuminationibus edocetur. Vnde ab Epiſcoporum obedientia, nec eremitæ, nec etiam prælati religionum excuſantur. Et ſi à diœceſanis Epiſcopis totaliter, vel ex parte ſunt exempti, obligantur tamen ad obediendum Summo Pontifici, non ſolum in his quæ ſunt communia aliis, ſed etiam in his quæ ſpecialiter pertinent ad diſciplinam religionis.*

Ad quartum dicendum, quod votum obedientiæ ad religionem pertinens, ſe extendit ad diſpoſitionem totius humanæ vitæ. Et ſecundum hoc, votum obedientiæ habet quandam vniuerſalitatem, licet non ſe extendat ad omnes particulares actus: quorum quidam ad religionem non pertinent, quia non ſunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, & proximi; ſicut confricatio barbæ, vel leuatio feſtucæ de terra, & ſimilia, quæ non cadunt ſub voto, nec ſub obedientia. Quidam vero etiam contrariantur religioni. Nec eſt ſimile de voto continentiæ, per quam excluduntur actus omnino perfectioni religionis contrarij.

Ad quintum dicendum, quod neceſſitas coactionis facit inuoluntarium: & ideo excludit rationem laudis, & meriti: ſed neceſſitas conſequens obedientiam non eſt neceſſitas coactionis, ſed liberæ voluntatis, in quantum homo vult obedire: licet forte non vellet id quod mandatur, ſecundum ſe conſideratum, implere. Et ideo quia neceſſitati aliqua faciendi quæ ſecundum ſe non placent, per votum obedientiæ homo ſe ſubijcit propter Deū, ex hoc ipſo ea quæ facit, ſunt Deo magis accepta, etiam ſi ſint minora: quia nihil maius poteſt homo Deo dare, quam quod propriam voluntatem propter ipſum voluntati alterius ſubijciat. Vnde in collationibus † Patrum dicitur, deterrimum genus monachorum eſſe Sarabaitas, quia ſuas neceſſitates curantes, abſque ſeniorum iugo, habent libertatem agendi quid libitum fuerit. & tamen magis, quam hi qui in cœnobijs degunt, in operibus diebus ac noctibus conſumuntur.

† In collat. Patrum 18. c. 7.

SVMMARIVM.

1. *Obedire in his, quæ ſunt de conſilio pertinet ad perfectionem. num. 1.*
2. *Reſolutio articuli. num. 2.*
3. *Religio ſchola perfectionis. num. 3.*
4. *Obedire pertinet ad viam perfectionem. num. 4.*
5. *Obedientia vtilis diſciplina, quæ aſſecurat operantem ne erret. num. 4.*
6. *Obedientia opus eſt ad ordinatæ multitudinis quietem, & tranquillitatem. num. 5. & 6.*
7. *Perfectus ille eſt, qui nihil eſt ſui, & totus Dei. num. 6.*
8. *Perfectis conuenit imitari obedientiam Chriſti num. 6.*
9. *Concluſio articuli. num. 7.*
10. *Obedientia contempta ab hæreticis. num. 8.*
11. *Commendata à PP. num. 9.*

1 TAnquam certum ſupponitur, quòd obedientia in illis, quæ ſunt de neceſſitate virtutis, vt dicitur in reſponſione ad primum eſt de neceſſitate ſalutis, nec eſt bonum ſupererogationis. Duplex eſt ergo obedientia per quam quis obedit alicui, altera eſt neceſſitatis ex ſuo genere, altera eſt ſupererogationis. Illa reſpicit virtutum præcepta, & latas leges, quam vnuſquiſque tenetur reddere Deo, & ſuperioribus locum Dei in terra gerentibus. Sed iſta reſpicit actiones ad quas homo ex neceſſitate virtutis, ſeu legis non tenetur. Et de hac eſt in præſenti quæſtio; an in actionibus ſupererogationis, & quæ ſolùm ſunt de conſilio, obedire alicui tanquam directori ad perfectionem acquirendam pertineat ad perfectionem religioſam.

2 Affirmatiuè reſoluitur quæſtio, quia cum religio ſit ſchola perfectionis, iam eſt quid mixtum ex diſcipulis, qui inſtruantur, & Magiſtris inſtruentibus, & ſic ad eum, qui in Religione tendit ad perfectionem pertinet, vt ſubdatur alterius magiſterio, & inſtructioni, quod eſt obedire.

3 Præmittit autem primò D.Th. quòd ſtatus Religioſus ſit ſchola perfectionis. Hoc enim per ſe habet Religioſus ſtatus, vt per ſe non ſupponat perfectionem in illum aſſumente, immo ordinatur, vt ſit veluti ſchola, & diſciplina imperfecto-

rum

rum tendentium in perfectionem, quia tales, vt plurimùm ſunt homines, Et ideo neceſſariò Religio exigit, vt in ea ſint nedum inſtruendi, ſed inſtructores, ſeu diſcipuli, & Magiſtri, ſeu ſubditi obedientes, & Prælati.

4 Hac ratione quoque vſus eſt *Hieron.* ad Ruſticum Monachum, & dixit: *Nulla ars abſque magiſtro diſcitur, etiam muta animalia, & ferarum greges ductores ſequuntur ſuos. In apibus principes ſunt; grues vnam ſequuntur ordine literato. Imperator vnus, iudex vnus prouinciæ. Roma, vt condita eſt, duos fratres ſimul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca vtero Eſau atque Iacob bella geſſerunt. Singuli Eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archidiaconi, & omnis Ordo Eccleſiaſticus ſuis Rectoribus nititur. In naui vnus gubernator; in domo vnus Dominus; in quouis grandi exercitu vnius ſignũ expectatur. Et ne plura replicando faſtidium legenti faciam, per hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam te, non tuo arbitrio dimittendum, ſed viuere debere in monaſterio ſub vnius diſciplina patris conſortioque multorum, vt ab alio diſcas humilitatem, ab alio patientiam; hic te ſilentium, ille doceat manſuetudinem; non facias, quod vis; comedas, quod iuberis; veſtiare, quod acceperis; operis tui penſum perſoluas, ſubijciaris cui non vis, laſſus ad ſtratum venias, ambulanſque dormites, & nedum expleto ſomno ſurgere compellaris.* Hæc autem ratio ex multiplici capite vim habet. Et quidem primò ex natura ſcholaris diſciplinæ, quæ petit magiſtrum directorem, vt & in naturalibus ipſis probat *Hieron.* & hoc præcipuè locum habet in homine: Primò, quia difficillimum eſt, quòd homo ſe ipſum ſuaſque prauas affectiones plenè cognoſcat, & non niſi inſignis prudentiæ eſt in ſingularibus cognoſcere, quod melius eſt, ideo vt dixit *Baſilius conſtit. monaſt. cap. 23.* diſciplina perfectionis petit dari magiſtrum, cui tendentes in perfectionem obediant. Et ita ſecuri incedant, & cum tranquillitate animi operentur. Propterea de obedientia optimè dixit Io: Climacus gr. 4. *Obedientia eſt inexaminatus, & indiſcuſſus motus, ſpontanea mors, vita curioſitate carens, ſecurum periculum, immediata ad Deum excuſatio, metus mortis contemptio, tuta nauigatio, confectum dormiendo iter.* Vbi enim ſubditus ex obedientia operatur non eſt periculum erroris, neque naufragij, ipſaque ante Dei tribunal operantem excuſat. Et cum circa perfectum viuendi modum multæ poſſint ſingulis illuſiones obuenire, dum habent Rectorem, qui eos dirigat, & non niſi ex eius obedientia operantur, tutò nauigant, & omne periculum contemnens, & quaſi dormiendo iter quietè perficiunt.

5 Secundò quia huiuſmodi diſciplina non eſt vnius ſed multorum; ſtatus enim religioſus debet eſſe ampliſſimus, & veluti portus ad quem vt ad locum ſecurum multitudo conueniat: At verò multitudo ſine Rectore inordinata confuſio eſt. Neceſſe igitur eſt dari in ſtatu Religioſo Rectores, qui nedum conſilijs, ſed legibus, & præceptis ſingulos de communitate in perfectionem dirigant, & cui præſtetur obedientia. In multitudine enim multæ de facili oriuntur difficultates, diuerſæque opiniones, & ſtudia, ex quibus non leues procellæ & tempeſtates excitantur; debet ergo multitudo legibus in vnum contineri, & ſuauiſſimo obedientiæ vnius directoris vinculo in vnum colligari. Sic enim meritò S. Greg. Nazian. dixit, *Quòd obedientia lex tam terrena, quam cæleſtia tuetur, atque conſeruat.* Quia obedientia illa eſt, quæ pacem in cœnobijs fouet, concordiam nutrit, diſciplinam cuſtodit, & ſanctitatem auget. Vt meritò *Baſilius in conſtit. monaſticis cap. 20.* de ea dixerit, *Quod totius vitæ huius inſtituti caput ſit.* Quoniam inſtituti Regularis ſumma eſt, caput, & fundamentum.

6 Sed forſan obijciet aliquis, & dicet, quòd hæc ratio D. Th. non probat vniuerſaliter, quia probat ſolum reſpectu imperfectorum, qui indigent diſciplina & magiſtro. Non verò probat reſpectu perfectorum, qui non ampliùs habent, vt in via Dei addiſcant. Religio verò non eſt ſolùm pro imperfectis, ſed pro perfectis; igitur D. Tho. diminutè probat ſuam concluſionem, cum non probet neceſſitatem obedientiæ, niſi ex parte eorum, qui indigent requirere perfectionem, & in via perfectionis ſunt diſcipuli. Verum dicitur, quòd ratio D. Th. vniuerſaliſſimè probat, quia perfectio eſt res immenſa, quam nullus tantùm acquirit, quin in infinitum remaneat magis ac magis perfecte acquiſibilis. Vim huius conſiderationis attigit D. Thom. opuſ. 18. cap. 10. *Non ſolùm autem neceſſarium eſt ad perfectionem charitatis acquirendam, quòd homo exteriora abijciat; ſed etiam quòd homo quodammodo ſe ipſum derelinquat. Dicit enim Dyon. 4. cap. de diuin. nomin. quòd diuinus amor eſt extaſim faciens, id eſt extra ſe ipſum ponens, non ſinens hominem ſui ipſius eſſe, ſed eius quod amatur: cuius rei exemplum in ſe ipſo demonſtrauit Apoſtolus dicens ad Gal. 2. viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus; quaſi ſuam vitam non ſuam exiſtimans, ſed Chriſti: quia quod proprium ſibi erat contemnens, totus Chriſto inhærebat.* Sic ergo homo, vt ſit perfectus debet eſſe pauper ſibi, immò nihil ſui, & totus Dei, ſicut ſuiſſe Coloſ. dixit Apoſt. ad Colloſ. 3. *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Et propterea *Chriſ. Luc.* 14. non eſt contentus, niſi diſcipuli animam propriam odio habeant *Matt. 16.* vult, vt ſe ſequentes abnegent ſemetipſos. Quamuis verò hæc abnegatio, vt eſt neceſſitatis in hoc conſiſtat; quòd homo nihil admittat, quod charitati ſit contrarium, tamen, vt eſt perfectionis requirit, inquit D. Th. *vt homo propter intentionem amoris Dei ea abijciat, quibus licitè vti poſſet, vt per hoc liberiùs Deo vacet.* Et inter iſta propriæ voluntatis dominium liberaque poteſtas, quam tam intensè diligimus, vt dixit Dorotheus doctrina prima Deo donat, qui vult perfectus eſſe, vt ſic nihil ſit ſui, & totus Dei. Quis ergo ille eſt, qui perfectiſſimè ſe ipſum exuerit, vt totus omnino Dei ſit, & nihil ſui, & qui nihil perfectionis acquirendæ habeat? Sed eſto aliqui, immò multi ſint, ſicuti ſunt qui quantùm præſens vita patitur ſint perfecti in via Dei, quis neſciat res eiſdem cauſis conſeruari, quibus gignuntur? Status ergo Religionis, qui vt plurimum eſt ſchola imperfectorum, & ob hoc indiget obedientia, vt medio ad acquirendam perfectionem vtiliſſimo, in ijs, qui perfecti ſint, indiget eodem vt in perfectione conſeruentur, vt dicitur in reſponſ. ad ſecundum, quia vt dicebat Nazianz. ſupra citatus orat. 9. *Obedientia lex eſt, quæ tam terrena, quàm cæleſtia tuetur, atque conſeruat.* Et adiungitur, quòd quo aliquis

eſt

eſt perfectior tantò ampliùs debet imitari Chriſtum, qui quidem nedum factus eſt obediens Patri vſque ad mortem; & Io. 6. dixit *Deſcendi de cælo non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me.* Sed & Matri, & Ioſepho obediebat, vt dicitur Luc. 2. *& erat ſubditus illis.* Vnde bene dixit S. Ephrem. lib. de virt. & vit. Verè igitur, *qui obedientiæ fruitur poſſeſſione beatus eſt, quia cum Domini ſit imitator, etiam cohæres illius efficitur.*

7 Ex iſtis igitur deducitur textus concluſio, quia ſcilicet obedire alicui in illis, quæ pertinent ad religioſam vitam, pertinet ad religionis perfectionem; Nam nec multitudo ſine ordine, nec diſciplina ſine magiſterio recta eſt, & decora, & vtilis. Et vt homo ſoli Deo viuat, & ſibi mortuus ſit maximè indiget obedientia, quæ iuxta Io. Climacum gradu primo eſt ſepulchrum propriæ voluntatis. Et ille per imitationem Chriſto viuit, qui per viam obedientiæ vſque ad mortem incedit.

8 Non deſunt tamen hæretici, qui etiam hanc veritatem negent. Nam olim Lampetiani, quorum meminit *Damaſcen. in Cathal. hæreſ.* ad finem, votum obedientiæ contempſerunt. Et cum antiquiores fuerint Damaſceno errauit, *Prateolus libr. 10.* exiſtimans eos vixiſſe circa annum 1132. tempore Innocentij, Sixti, & Caroli quarti. Horum errorem verò poſtea ſecuti ſunt Vualdentes, Begardi, & Beginæ, vt refert. *Caſtro v. obedientia.* Et poſtea Lutherus, & Caluinus, & alij hæretici noſtrorum temporum, vt habet *Bellarmin. l. 2. de monach. cap. 8.* duo pertinaciter aſſerunt. Primum ſcilicet, quòd promittere obedientiam ei cui aliàs non debetur in cultum Dei ſit ſuperſtitioſum & ſacrilegum. Secundum, quòd hoc facere ob alium finem extra Dei cultum eſt ſtultum, & ideo ſemper malum. Eorum verò motiua, non ſunt in ſubſtantia alia ab illis, quæ in articulo obijciuntur.

9 Sed econtra obedientiam Monachalem, & Religioſam ſummè commendarunt. *S. Ephrem lib. de virt. & vitijs cap. de obedien. S. Baſilius in Conſtit. Monaſticis cap. 20. & 23. S. Greg. Nazianz. orat. 9. Dorotheus doctrina prima. Io. Climacus gradu 4. Antiochus hom. 39. Io. Damaſ. hiſt. de Barlaam, & Ioſaphat. Ambroſ. ſer. 65. Hier. epiſ. 4. ad Ruſticum Monachum. Auguſt. de morib. Eccleſ. cap. 31. ſer. 1. & 2. de vita Cleric. epiſ. 109. Eucherius hom. 3. ad Monachos. S. Benedictus in Regula cap. 5.* & alij Sancti Religionum inſtitutores. *Smaragdus Abbas ad Regulam S. Bened. in prologo, & cap. 5. Damianus in vita S. Romualdi, & tract. Ord. Eremitarum. Anſelmus epiſ. 6. Bernard. ſerm. de virt. obed. & ſerm. 3. de Circumciſ. & tract. de præcepto, & diſpenſat. cap. 12. & 13. S. Bonau. 2. d. 44. q. 2.* & reliqui DD. Catholici.

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti obedientiæ tenetur obedire ſuperiori præcipienti etiam ea, quæ alias ſunt neceſſaria. num. 10.*

10 EX reſponſ. ad primum colligit *Caiet.* quòd religioſus ex vi voti tenetur obedire regulæ, & ſuperioribus etiam præcipientibus ea, quæ aliàs ſunt de præcepto, & de neceſſitate virtutis, & quòd ex vi voti caſtitatis tenetur religioſus abſtinere nedum à matrimonio, ſed ab omni eo, quod eſt contra pudicitiam, & ſimiliter ex vi voti paupertatis tenetur nedum relinquere propria, ſed non rapere ſibi aliena. Quia, vt habet D. Thom. obedientia religioſa ad obedientiam neceſſitatis, per quam tenemur ſeruare leges & præcepta virtutum, ſe habet, vt vniuerſale ad particulare.

SVMMARIVM.

1 *Etiam perfectis conuenit obedientia. nu. 11.*

11 AD ſecundum oſtenditur, qualiter dirigi per ſuperiorum obedientiam conueniat illis, qui iam ſunt perfecti, & ex vſu, & habitu bene operantur. In iſtis enim obedientia valet ad hoc vt conſeruentur in perfectione. Ideo bene monet *Caiet.* hic diſtingui debere inter ſtatum religionis, & perſonas religioſas. Nam ſtatus cum ſit ſchola, & diſciplina perfectionis requirit obedientiam; ſed hæc non omnibus perſonis eodem modo conuenit. Nam viri perfecti iam non indigent dirigi, & inſtrui; ſed tamen indigent foueri, & conſeruari, & hoc illis præſtat obedientia, vt ſupra explicatum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Papa eſt omnium Religioſorum Prælatus. num. 12.*
2 *Epiſcopus Regularis tenetur obedire Papæ. numer. 12.*
3 *Non tamen tenentur Regulares ex vi voti obedire Collegio Cardinalium Sede vacante. num. 12.*

12 AD tertium habetur ex hac reſponſione, verum eſſe de mente D. Thom. quòd ſupra *quæſt. 185. art. 8.* dictum fuit, & approbant DD. ibi citati nimirum, quòd religioſi tenentur ex vi voti obedientiæ obedire Domino Papæ vt proprio Prælato, & omnium Religionum generaliſſimo. Quod explicat *Caiet.* & bene, quia religioſi ſuo generali promittentes obedientiam ſimul promittunt illam Papæ, cui Generalis ſubordinatur, quia promittens obedientiam capiti ſubordinato cenſetur illam promittere capiti principali. Ideo Papa creando religioſum Epiſcopum, & eximendo illum ab obedientia ſui generalis, non diſpenſat cum illo in voto obedientiæ, nec in hoc vtitur poteſtate diſpenſatiua, ſed abſoluta, per quam aufert ab inferiori poteſtatem ſuper illo, eo remanente ligato voto obedientiæ ad obediendum ſibi cui principaliter promiſſa fuit obedientia. Ex hoc tamen non ſequitur, quòd Religioſi tempore ſedis vacantis teneantur ex vi voti obedientiæ obedire ſacro Colleg. Cardin. quia vt adnotatum eſt ſupra *q. 185. a. 8. à num. 100.* (quidquid in contrarium dixerit *Donatus tom. 3. tr. 17. q. 29.*) Cardinales non ſuccedunt in iuriſdictione Papæ, ſed illam vſurpare eſt illis interdictum *cap. Vbi periculum de elect. in 6. Clem. Ne Romani, eod. tit.* & Conſtit. Pij quarti. *In eligendis, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Actiones quæ ſubſunt obedientiæ. num. 13.*

Ad

13 AD quartum. Inſinuatur in hac reſponſione diſtinctio quadrimembris, nam actionum aliæ ſunt bonæ ex genere, aliæ ex genere malæ, aliæ ex generere indifferentes, vt ſint bonæ, vel malæ, ſed tamen de ſe valde vtiles ad perfectionem acquirendam, vel conſeruandam, aliæ omnino etiam ex ſuo genere ad hoc indifferentes, actiones primi & tertij generis cadunt ſub obediētia. Actiones verò ſecundi generis obedientiæ repugnant, & ab ea prohibentur. Sed actiones quarti generis quales ſunt confricatio varbæ, vel eleuatio feſtucæ per ſe non cadunt ſub obedientia, niſi vt aduertit *Caiet.* per accidens, & quatenus in indiciduo, & ea circumſtantijs vtiles ſint huic, vel illi religioſo ad perfectionem, ſeu ad aliquid eorum, quæ ſpectant ad religionem.

SVMMARIVM.

1 *Difficultas ex parte operis auget meritum non vero, qua eſt ex parte operantis. num. 14.*

14 EX reſponſ. ad quintum, aduertit bene *Caiet.* difficultatem, quæ eſt ex genere operis augere meritum, quia etiam maior eſt charitas, quæ ad opus difficilius extenditur, ſed diſplicentia, quæ prouenit ex parte operantis, non auget, ſed diminuit meritum; nihilominùs inquit D. Thom ea, quæ agit religioſus cum difficultate eſſe magis Deo accepta, quia comparat religioſum operantem ex voto obedientiæ ad hominem liberum, non verò comparat agentem ex obedientia, ſed cum difficultate, & diſplicentia ex parte lui, ad illum, qui idem opus promptè, & faciliter habet. Hic enim magis laudabiliter, & meritoriè operatur. Sed tamen conſiderandum, quòd difficultas poteſt redundare in opus ſecundùm ſe, vt cum aliquis ea inclinatione propriæ conditionis habet difficultatem ad opus, hæc difficultas in opus redundat, ſed D. Thom. hic nec loquitur de difficultate, ſed de diſplicentia. Immò nec loquitur de diſplicentia, quæ tunc ſit, cum homo obedit, ſed quæ eſſet ſi obedientia, non adeſſet, loquitur enim de illis, quæ ſecundùm ſe non placent, & ſic loquitur de diſplicentia ex parte operis, & ex genere actus, quæ auget meritum, quia reddit actum ex genere ſuo difficiliorem. Et cum qua ſtat, quòd operans cum magna complacentia operetur id, quòd aliàs ſecundùm ſe non placet, nec ageret, ſi obedientia, non præciperet. Qualis verò debeat eſſe obedientia, & præcipuè quòd debeat eſſe prōpta, & facilis, oſtendunt *S. Baſil in regula cap.* 13. & 24. 25. 64. 71. 84. *S. Benedictus in Regul. cap.* 8. *S. Aug. in* Reg. *ſeu ſer.* 2. *de vita Cleric.* Regula PP. *cap.* 4. §. 2. *S. Columbanus in Regula cap.* 1. §. 3. & *cap.* 9. §. 5. *S. Ferreolus in Regul. cap.* 1. §. 6. & 7. *S. Fructuoſus in* Reg. *cap.* 5. §. 10. *S. Franciſc. in Reg. cap.* 10. Et cæteri Religionum inſtitutores.

ARTICVLVS VI.

Vtrum requiratur ad perfectionem Religionis, quod paupertas, continentia, & obedientia cadant ſub voto?

AD ſextum ſic proceditur. Videtur, quod non requiratur ad perfectionem religionis, quod prædicta tria, ſcilicet paupertas, continentia, & obedientia, cadant ſub voto. Diſciplina enim perfectionis aſſumenda ex traditione Domini eſt accepta. Sed Dominus dans formam perfectionis, Matth. 19. dicit, Si vis perfectus eſſe vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: nulla mentione facta de voto. Ergo videtur, quod votum non requiratur ad diſciplinam religionis. 2. 2. q. 108. a. 4. con. & 3. con. cap. 130. & op. 18. c. 14. & 15. & op. 19. c. 5.

2. *Præterea, Votum conſiſtit in quadam promiſſione Deo facta. Vnde Eccleſiaſtes 5. cum dixiſſet Sapiens, Si quid vouiſti Deo, ne moreris reddere: ſtatim ſubdit, Diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio. Sed vbi eſt exhibitio rei, non requiritur promiſſio. Ergo ſufficit ad perfectionem religionis, quod aliquis ſeruet paupertatem, continentiam, & obedientiam, abſque voto.* ca. cum ad monaſterium de ſtatu Mo.

3. *Præterea, Aug. † dicit ad Pollentium de adulterinis coniugijs, Ea ſunt in noſtris officijs gratiora, quæ cum liceret nobis etiam non impendere, tamen cauſa dilectionis impendimus. Sed ea quæ fiunt ſine voto, licet non impendere: quod non licet de his quæ fiunt cum voto. Ergo videtur gratius eſſe Deo, ſi quis paupertatem, continentiam, & obedientiam, abſque voto ſeruaret. Non ergo votum requiritur ad perfectionem religionis.* l. 1. c. 14. in princ. to. 6.

Sed contra eſt, quod in veteri lege Nazaræi cum voto ſanctificabantur: ſecundum illud Num. 6. Vir ſiue mulier cum fecerint votum vt ſanctificentur, & ſe voluerint Domino conſecrare, &c. Per eos autem ſignificantur illi qui ad perfectionis ſummam pertingunt: vt dicit gloſſ. Gregor. †

ibi-

Gl. ordin. ex Gregor. l. 2. Mor. c. 29. & 2. 2. q. 184. a. 5.

ibidem. Ergo votum requiritur ad ſtatum perfectionis.

Reſpondeo dicendum, quod ad religioſos pertinet, quod ſint in ſtatu perfectionis: ſicut ex ſupradictis patet. Ad ſtatum autem perfectionis requiritur obligatio ad ea quæ ſunt perfectionis: quæ quidem Deo fit per votum. Manifeſtum eſt autem ex † præmiſſis, quod ad perfectionem Chriſtianæ vitæ pertinet paupertas, continentia, & obedientia. Et ideo religionis ſtatus requirit, vt ad hæc tria aliquis voto obligetur. Vnde Greg. † dicit ſuper Ezechiel. Cum quis omne quod habet, omne quod viuit, omne quod ſapit, omnipotenti Deo vouerit, holocauſtum eſt. Quod quidem pertinere poſtea dicit ad eos, qui præſens ſeculum deſerunt.

† a. 3. 4. & 5.

† Ho. 20. inter me. & fin.

Ad primum ergo dicendum, quod ad perfectionem vitæ Dominus pertinere dixit, quod aliquis eum ſequatur, non qualitercumque, ſed vt vlterius retro non abiret. Vnde & ipſe dicit Lucæ 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Et quamuis quidam de diſcipulis eius retrorſum abierint, tamen Petrus loco aliorum Domino interroganti, Nũquid & vos vultis abire? reſpondit, Domine, ad quem ibimus? Vnde & Auguſt. dicit in libro † de Conſenſu Euangeliſtarum, quod ſicut Matthæus, & Marcus narrant, Petrus & Andreas, non ſubductis ad terram nauibus, tamquam cauſa redeundi, ſecuti ſunt eum, ſed tamquam iubentem vt ſequerentur: hæc autem immobilitas ſequelæ Chriſti firmatur per votum. Et ideo votum requiritur ad perfectionem religionis.

† l. 2. c. 17. in fi. t. 4.

Ad ſecundum dicendum, quod perfectio religionis requirit, ſicut Greg. † dicit, vt aliquis omne quod viuit, Deo exhibeat. Sed homo non poteſt totam vitam ſuam Deo actu exhibere: quia non eſt tota ſimul, ſed ſucceſſiue agitur. Vnde non aliter homo poteſt totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem.

† Ho. 20. in Ezech. inter me. & fin.

Ad tertium dicendum, quod inter alia quæ licet nobis non impendere, eſt etiam propria libertas, quam homo cæteris rebus chariorem habet. Vnde cum aliquis propria ſponte voto ſibi adimit libertatem abſtinendi ab his, quæ ad Dei ſeruitium pertinent, hoc fit Deo acceptiſſimum. Vnde Aug. † dixit in epiſt. ad Armentarium, & Paulinam, Non te vouiſſe pœniteat, immo gaude iam tibi non licere quod cum tuo detrimento licuiſſet. Felix neceſſitas, quæ in meliora compellit.

† Epiſt. 45. non multum a. morea fi. t. 2.

SVMMARIVM

1 *Reſolutio articuli. num. 1.*
2 *Aliqua præmittuntur. num. 2.*
3 *Ratio difficultatis. num. 3.*
4 *Obligatio neceſſaria ad votum perfectionis non habetur niſi per votum. num. 4.*
5 *Ad ſtatum non ſufficit propoſitum bene viuendi. num. 5.*
6 *Firmitas ſtatus perfectionis non poteſt haberi ex præcepto humano. num. 6.*
7 *Solum ex promiſſione facta Deo habetur immobilitas ſtatus perfectionis. num. 7.*
8 *Si promiſſio eorum, quæ ſunt perfectionis fieret homini eſſet ſtatus perfectionis ſecundum quid. numer. 7. & 8.*
9 *Inter conſilia conducentia ad perfectionem vnum eſt operari ex voto. num. 9.*
10 *Ad ſtatum perfectionis neceſſe eſt, vt paupertas, caſtitas, & obedientia ſint conſecrata per votum. num. 10.*

1 Reſolutio huius articuli eſt, quod ad ſtatum perfectionis requiritur votum, quia aliunde non poteſt haberi obligatio, quæ eſt de ratione ſtatus, & ex conſequenti cum paupertas, continentia, & obedientia pertineant ad ſtatum Religioſum, neceſſe eſt, vt iſta cadant ſub voto.

2 Duo autem ex præcedentibus probata à D. Th. præmittuntur, ſcilicet Religionem eſſe ſtatu perfectionis, & ad ſtatum perfectionis requiri obligationem. Quibus ſuppoſitis ſubditur, quòd hæc obligatio fit per votum, vnde ſequitur quod de ratione ſtatus Religioſi ſit votum. Videtur quòd hæc aſſertio habeat difficultatem, vnde quæritur.

An obligatio ſufficiens ad ſtatum perfectionis Religioſæ poſſit aliunde haberi, quàm per votũ?

3 Videtur enim eam poſſe aliunde accipi. Primò ex ſententia *Henrici quodl. 11. q. 19. ad 4. & 5.* vbi exiſtimat ad ſtatum perfectionis Religioſæ ſufficere propoſitum viuendi religioſe. Nam firmum propoſitum habet vim firmandi, & ſtabiliendi hominem in vita religioſa; igitur ſufficit ad rationem ſtatus perfectionis religioſæ, ille enim moraliter ſtare dicitur, qui immobilis permanet, & ſtabiliter durat in modo viuendi. Secundó, quia dato quòd non ſufficeret propoſitũ, aliud poteſt ſufficere, ſcilicet ſuperioris præceptum, ex quo poteſt homo obligari perpetuò ad vitam Religioſam; non ergo requiritur votum.

Ter-

Tertio. Nam dato quòd hæc obligatio non poſſit ſufficienter conſtitui per præceptum, ſed ſit neceſſaria aliqua libera promiſſio ex parte Religioſi, ſufficiet ſi ſit promiſſio humana, per quam aliquis obliget ſe homini, vel ſuperiori viuendi ſecundum aliquam regulam, & habere illum, vt directorem in illis, quæ pertinent ad perfectionem.

4 Nihilominus his non obſtantibus ſolùm per votum haberi obligationem, quæ ſufficiat ad ſtatum religioſæ perfectionis cum D. Th. hic docent *Caiet. Palud. 4.d.38. q.1.* & ibi alij DD. communiter. *Soto lib.3.de Iuſt.q.5.a.1. & ſeqq. Alu. Pelag. lib.2.de planctu Eccleſ.cap.56. Capreolus in 4.d.33. q.1.ad arg. Petri Dela, ibid.a.3.notab.4. Io. de Graſſe de ſtat. Relig.cap.1.concl.4. Ledeſma de ſtat.cap.5.concluſ.1. Donatus tom.3.tract.1.q.7. Sanchez lib.4.mor. c.1.num.18. Suarez tom.3. de relig.l.2.cap.3.num.5.* & eſt communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum ad *cap.cum ad Monaſterium de ſtatu monach.* Et ſupponitur in toto titul. de Regular. præcipuè verò *cap.viduam, cap.ſignificamus, & cap porrectum*. Nam ex quo iura de facto decernunt ſtatum Religioſum non aſſumi niſi à vouente paupertatem, continentiam, & obedientiam, ſatis indicant hoc eſſe de natura Religioſi ſtatus.

5 Reſpondetur igitur: & dicitur primò: Ad ſtatum religioſum non ſufficere propoſitum religioſè viuendi. Quod probatur, quia propoſitum cum ſit mutabile, & voluntas valde inconſtans, propoſitum non ſufficit nec etiam ad conſtituendum ſtatum perfectionis abſolutè, vt ſupra probatum eſt, vnde multò minùs ſufficiet ad ſtatum perfectionis religioſæ, qui eſt valde perfectus in genere ſtatus perfectionis. Tum ampliùs, quia cum vita regularis ſit valde difficilis, ſi ſtatus eius non firmaretur niſi propoſito, fluctuaret vndique, & quamplurimi eſſent, qui retrocederent. Tum tertiò, quia obedientia, quæ maximè neceſſaria eſt ad ſtatum perfectionis, vt patet ex art.8. huius quæſt, non poteſt haberi per ſimplex propoſitum. Implicat enim aliquem obligari ad obediendum per ſimplex propoſitum, quia non eſt in vno obligatio obediendi alij, niſi in alio ſit, vel iuriſdictio, vel aliquod ius ſaltem dirigendi illum. In his verò ad quæ homo, non tenetur obedire alteri ex lege, alter non poteſt habere ius præcipiendi, & ordinandi, niſi per aliquam promiſſionem, & pactum voluntarium per quod ille, qui eſt liber ſe obliget ad illi obediendum; & det illi ius mandandi, aut dirigendi. Impoſſibile eſt igitur, quòd per propoſitum habeatur illa obligatio, quæ conſtituit ſtatum religioſæ perfectionis, cum hæc ſit obligatio viuendi ſecundùm directionem & ordinationem ſuperioris regularis.

6 Dicitur ſecundò obligationem ſtatus religioſi, non poſſe eſſe merè extrinſecum & prouenientem ex alicuius humani præcepti virtute. Ratio eſt manifeſta. Quia cum religioſa vita conſiſtat in voluntaria paupertate, & caſtitate, & obedientia in ijs, ad quæ homo non tenetur; Non eſt per ſe loquendo in aliquo homine talis ac tanta authoritas, per quam ſuperior poſſit præcipere alicui, vt renunciat proprijs bonis, vel vt abſtineat à matrimonio, vel vt obediat in ijs, in quibus non tenetur obedire. Ad huiuſmodi igitur conſilia, quæ in plena hominis libertate ſunt ex iure naturæ, non poteſt homo obligari, niſi ipſe voluntariè ad illa ſe obliget per promiſſionem aliquam, & pactum voluntarium.

7 Dicitur tertiò obligationem religioſi ſtatus per ſe ex natura rei, non poſſe oriri niſi ex promiſſione religioſa facta Deo, quæ eſt votum. In puncto autem huius aſſerti *Suarez tom.3 lib.2.c.3. nu.6.* exiſtimat poſſe dari ſtatum perfectionis ſecundùm quid talem, qui conſtituatur per promiſſionem factam homini, quæ ex conſequenti, non ſit votum. Nam bene poteſt aliquis promittere alicui obedientiam etiam in ordine ad caſtitatem, & paupertatem ſeruandam, ex qua promiſſione tenebitur promittens obedire, & perpetuam paupertatem, & caſtitatem ſeruare; & ſic iſte erit in ſtatu alicuius ſeruitutis ſuo modo vtili ad honeſtè viuendum cum perfectionis augmento per conſiliorum obſeruantiam, vnde erit in aliquo ſtatu perfectionis. Quando verò ſpectata abſoluta poteſtate voluntatis poſſet promitti religioſa paupertas, caſtitas, & obedientia, etiam, vt ſunt actus religionis, & ita vt promiſſio eſſet religioſa, & tamen hæc promiſſio fieret homini, & Deus eſſet is cuius obſequium promitteretur, ſed homo eſſet cui fieret promiſſio. Nihilominus vt *Suarez* docet, moraliter non contingit promiſſionem diuini obſequij fieri hoc modo, quia cum per huiuſmodi promiſſionem intendatur perfectio charitatis, & vnionis cum Deo, natura ipſa rei promiſſæ, & finis promiſſionis exigunt: vt potius homo ſit is cuius promittitur obedientia, ſed Deus in cuius gratiam ſit promiſſio ſit is cui huiuſmodi obedientia promittatur.

8 Accedit etiam ſi promiſſio religioſi obſequij fieret homini, & non Deo, hæc promiſſio non ſufficeret ad ſtatũ perfectionis ſimpliciter duplici ratione. Primo ex parte perpetuitatis, & obligationis, quia nulla humana promiſſio cõtinet immobilitatẽ ſufficiẽtẽ ad ſtatũ perfectionis. Nã humana obligatio, nec ſufficiat ad ſtatũ conſtituẽdũ, & ſi ſufficeret ad hoc non ſufficit ad ſtatũ perfectionis, quia perfectio vitæ chriſtianæ ex ſe perpetuitatẽ requirit, quia vt Chriſtus docet *Lucæ 9.* Nemo mittens manũ ad aratrũ, & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei: ideo perfectionis ſtatus per ſe requirit obligationẽ perpetuã, & præbentẽ perpetuã firmitatẽ, quã non fert promiſſio humana, quia humana obligatio ex cõſẽſu partiũ eſt diſſolubilis, & humanæ libertati ſubiecta. Et voti obligatio perpetua eſt. Et licet in ea Papa poſſit diſpenſare, hoc non poteſt facere ex libito ſuæ voluntatis, ſed ex iuſta cauſa, qua extante non recedit homo à ſtudio perfectionis, & à tendentia in illam, quia immò perfectionis eſt, vbi iuſta cauſa id exigat opera perfectionis mutare, & vno conſiliorum licet perfectius ſit ex genere, relicto ad aliud ſtudium applicare ex ſuperioris directione. Et ſic voti obligatio non diſſoluitur ex hominis libertate, ſed ſolùm ex ipſius Dei authoritate iuſta cauſa exiſtente.

9 Secundò ex parte rei promiſſæ, quia promittitur perfecta obſeruantia conſiliorum, vt habetur ex doctrina *D.Thom.op.18.cap.13.* vbi docet perfectionis eſſe, non ſolùm perfectum opus habere, ſed perfectum opus vouere. Ex hac enim doctrina habetur, quòd ad ſtatum perfectionis ſpectat reſpicere opus perfectum pro fine, & ex conſequenti pro obiecto formali ſuæ obligationis, vnde eſt nedum, quod obligatio ſtatus perfectionis debet reſpicere opus, vt religioſum, quia Religionis

eſt ordinare actus omnium virtutum in Dei obſequium, & cultum. Vnde, vt docet *D.Thom.ſup. q.81.a.8.* ſanctitas eſt eadem cum religione, quia religio ipſa ſanctitas eſt, ex quo omnium virtutum actus in Deum ordinat. Sed tota hæc promiſſio debet fieri per votum. Quia inter alia conſilia conducentia ad perfectionem vtiliſſimum eſt votum, igitur perfectum opus ducens ad perfectionem, non eſt vita pauper, & caſta ſub obedientia ſuperioris, niſi vt habet adiunctum votum; vt hoc modo etiam conſilium voti adhibeatur, & ſic aſſumatur medium completum, & perfectum, ad conſequendam perfectionem accomodatum.

10 Ex iis igitur D.Thom. deducit concluſionem reſponſiuam quæſito; quia ſcilicet ad ſtatum perfectionis eſt neceſſarium, quòd paupertas, caſtitas, & obedientia promittantur per votum. Nam primo obligatio ſtatus religioſi debet eſſe ex voto. Huic verò principio ſi additur, quòd ad ſtatum religionis pertinent paupertas, continentia, & obedientia, ſequitur quòd hæc debeant eſſe ex voto firmata; & ita hanc Concluſionem docent communiter DD, & ſacri Canones de facto ita fieri debere decernunt; vt patet ex titul. de regularibus, & *cap. cum ad monaſ. de ſtatu monach.*

S V M M A R I V M.

1 *Hæc neceſſitas eſt ex connaturalitate perfectionis. num.11.*

11 IN reſponſ. ad primum aduertit *Caiet.* quòd quia non conſtat, explicitè fuiſſe à Chriſto inſtitutum ſtatum perfectionis religioſæ per votorum obligationem, D. Thomas ideo ex immobilitate neceſſaria ad ſequelam Chriſti infert neceſſitatem voti. Sed tamen ſi attentè textum D.Th. & eius rationem conſideremus apparet, quòd hæc non eſt neceſſitas ad bene eſſe, vel ad melius, & quæ ſit neceſſitas inſtitutionis faciendæ, & ſuperaddendæ, ſed neceſſitas connaturalis ſtatui profitenti ſequelam Chriſti. Et ſi abſolutè ad aliquam Chriſti ſequelam ſufficiat propoſitum formá Chriſtum ſequendi, hoc tamen, non ſufficit ad ſtatum perfectionis, ſed ad illum requiritur, quòd propoſiti immobilitas, & firmitas ex noſtræ libertatis imperfectione mutabilis firmetur per obligationem immutabilis pacti, & ideo per promiſſionem voti Deo factam.

S V M M A R I V M.

2 *Homo non poteſt ſe ipſum Deo donare niſi per votum. num.12.*

12 AD ſecundum ſubtiliter ex Greg. authoritate voti neceſſitas colligitur. Nam ſtatus religioſus in hoc conſiſtit, quòd aliquis totam vitam ſuam Deo immobiliter exhibeat; Hoc autem non poteſt fieri ſimul, & ſtatim niſi per votum, per quod homo totum curſum vitæ ſuæ Deo dedicet. Et ſic ex re promiſſa per Religioſum ſtatum colligitur, quòd ſit neceſſarium votum, quia totus vitæ curſus, non traditur ſimul in Dei obſequium niſi per actum voluntatis, per quem homo hunc curſum offerat, non ſufficit verò ad rationem ſtatus, quòd hoc fiat per propoſitum; eſt igitur neceſſe, vt fiat per promiſſionem, & votum. Hinc tamen poteſt haberi difficultas ex eo, quòd ſacrificium, & holocauſtum, non ſit de futuro, ſed traditio de præſenti, quæ quidem repugnat promiſſioni & voto. Quæritur propterea.

S V M M A R I V M.

1 *Ratio difficultatis 13. & aliquorum opiniones. n.13*

2 *In vita Cænobitica profeſſione duplex promiſſio reperitur. num.14.*

3 *In profeſſione homo ſe Deo offert, & donat. n.15*

5 *Votum profeſſionis non eſt contractus oneroſus, nec donatio, nec pactum, ſed ſacrificium. nu.16.*

6 *Non ſine iniuria Dei, & voti aſſeritur, quod votum ſit contractus oneroſus. num.17.*

7 *Votum Religionis non eſt proprie donatio. n.18.*

8 *Homo vouendo bonum recipit. num.18.*

9 *Votum profeſſionis non eſt actus iuſtitiæ, aut reſtitutio, aut actus liberalitatis, ſed holocauſtum religioſum. num.19.*

10 *Promiſſio in Religione facta Religioni non eſt contractus oneroſus. num.20.*

11 *Oppoſitum aſſerere eſt admittere ſimoniam. nu.20.*

12 *Simonia eſt commutare ſpirituale cum ſpirituali ex pacto. num.21.28.*

13 *Religioſo nedum bona temporalia, ſed ſpiritualia Religionis dantur, ſed ſi darentur ex pacto eſſet ſimonia. num.22.*

14 *Non conuenit ei, qui relinquit mundum, vt deducat in pactum alimentum. num.23.*

15 *Religio tenetur tradere Religioſo ſpiritualia & alimentum, ſed non tenetur ex pacto. n.24.31.*

16 *Obiectio. nu.25.*

17 *Contractus oneroſus eſt ex fine operis intendere aliquid recipere pro opere. n.25.28.*

18 *Reſponſio inſufficiens. num.26.*

19 *Replica. num.27.*

20 *Obiectio ſi probat, probat profeſſionem eſſe ſimoniam. num.28*

21 *Finis voti profeſſionis, non eſt aliquid recipere, ſed dare. num.29.*

22 *Quando dare, non habetur niſi qui dat ſimul recipiat, non eſt ſimonia recipere, dum tamen finis recipientis ſit dare gratis, quod dat. nu.29.*

23 *Communiter dicitur, quod donatio, qua Religioſus ſe donat Religioni fundat iuſtitiam commutatiuam. num.30.*

24 *Nō eſt certū, quod Religio donet ſe Religioſo n.31.*

25 *Epilogus dictorum. num 32.*

26 *Religioſus proprie nec ſe donat in ſeruum, nec in filium, ſed in ſubditum Deo, & Religioni per votum conſecratum. num.33.*

27 *Donatio, quæ in profeſſione reperitur, non eſt diſtincta à promiſſione. nu.34. 35.*

28 *Promiſſio omnis eſt aliqua donatio de præſenti. n.34*

29 *Licet in profeſſione de facto inchoetur vita Religioſa, tamen profeſſio ſimpliciter eſt promiſſio, non vero donatio de præſenti. nu.35.*

30 *Promiſſio, & donatio in profeſſione ſunt duo actus, & non ſunt. num.36.*

31 *Per votū ſoli Deo promittitur vita Religioſa. n.37*

32 *Religioſus vitam Religioſam promittit tam Deo, quam Religioni, ſed diſtinctis promiſſionibus. n.38.*

33 *Per votum, non transfertur aliquod ſpeciale dominium in Deum, quia Deus ex ſe ipſo eſt infinite dominus. num 39.*

34 *Deus nō eſt capax dominij priuati, & Ciuilis. n.40.*

35 *Deus ex vi voti nouum dominium non acquirit, ſed dominium extendit poſita conditione ex parte creaturæ neceſſaria. num.41.*

Quo-

36 *Quomodo ſit neceſſe, quod Religio votum profitentis acceptet. num.42.46.*
37 *Sufficeret ad ſtatum perfectionis votum ſine promiſſione facta homini, ſed votum, non haberet omnem effectum, ſi homo cui obedientia promitteretur, non conſentiret. num.43.*
38 *Differentia inter donationem immediate factam Deo, & Eccleſiæ. nu.44.*

An votum religioſæ profeſſionis ſit ſimul promiſſio, & donatio, vel potiùs ad ſtatum perfectionis præter promiſſionem requiratur etiam donatio, ſeu traditio?

13 EST enim indubitatum, quòd votum, ſit promiſſio, vnde dubitari non poteſt eſſe, quin votum profeſſionis, ſit promiſſio; quia tamen aliàs Religioſus per profeſſionem offert ſe Deo in holocauſtum, vt ex *S. Greg. hom. 20. in Ezech.* probat *D. Th. ſup. art. 1.* videtur, quod huiuſmodi votum, non ſit nuda promiſsio, ſed ſimul donatio, per quam Religioſus Deo, & Religioni ſe donat, & ita id docet *Suarez tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 4. n. 5. & ſequent.* vbi vult quòd per vota Religioſa homo Deo ſe donet, & loquitur de donatione, quæ ſit contractus, & talis vt per eam in Deum transferat ſpeciali modo dominium reſpectu religioſi vouentis, & ſuper huiuſmodi donationis, & contractus natura fundat neceſſitatem acceptationis putans ex hoc neceſſarium eſſe, quòd huiuſmodi donatio acceptetur a Deo, & ab Eccleſia nomine Dei. Et in hac parte *Suar. ſequitur Antonius Cotonius Contrauerſ. lib. 4. contr. 2. cap. 1. num. 9.* ſentiens ſine donatione ſtatum Religioſum, non poſſe conſiſtere. Sed econtra *Vaſquez p. 2. diſp. 165. cap. 4. nu. 26.* ſentiens nullum ex vi voti poſſe in aliquem transferre ſui dominium, vel iuriſdictionem in ſe ipſum, quia dominium, & iuriſdictio a Chriſto tributa eſt Pontifici, & aliàs dominium ſine iuriſdictione, non inuenitur, nec etiam in Abbatiſſis, conſequenter ſentit, quòd ex vi voti profeſſionis Religionis non donet ſe Religioni in ſubditum.

14 In hac parte diſtingui debet votum à materia voti, & ex conſequenti inſpiciendum eſt, quòd aliud eſt, quòd votum ſit eſſentialiter donatio, & aliud eſt an per votum donatio aliqua promittatur, aut conſacretur. Dico igitur primò, quòd in ſtatu Religioſo Cœnobitico, qualis eſt, qui nunc eſt in Eccleſia, duplex datur promiſsio. Vna ſcilicet per quam Religioſus promittit, & immò tradit ſe Religioni, & altera per quam promittit, & tradit ſe Deo, & illa eſt materia iſtius, quæ per iſtam Deo immolatur, & conſecratur. Habetur hoc ex *D. Th. ſup. q. 88. a. 5. ad 3. ibi. Dicendum, quòd votum ſoli Deo fit, ſed promiſſio etiam poteſt fieri homini: & ipſa promiſſio boni, quæ fit homini poteſt cadere ſub voto, in quantum eſt quoddam opus virtuoſum. Et per hunc modum intelligendum eſt votum, quo quis vouet aliquid ſanctis, vel Prælatis, vt ipſa promiſsio facta ſanctis, vel Prælatis cadat ſub voto materialiter, in quantum ſcilicet homo vouet Deo ſe impleturum, quod ſanctis, vel Prælatis promiſit.* Quamuis enim abſolutè loquendo poſſet eſſe, vt quis ſoli Deo voueret paupertatem, & continentiam, & obedientiam, & tunc ſolus Deus eſſet is, cui promitterentur illa tria, ſed tamen homo eſſet cui obedientia Deo promiſſa reddi deberet. Tamen in vita Cœnobitica, prout nunc habetur, per prius eſt quòd Religioſus tractet cum Religione, quam vult amplecti, illique ſe tradat, & ab ea in conſortium recipiatur. Quo facto totũ hoc per votum Deo conſecratur. Deo enim promittitur obſeruantia illius promiſſionis, per quam homo promiſit Religioni ſe victurum in ea ſecundùm eius leges. Nec obſtat, quòd in aliquibus formis promittendi dicatur promitto obedientiam Deo, & tibi, vnde prior videtur promiſſio facta Deo. Quia prius ponitur promiſſio facta Deo, quia eſt prior in intentione, & principalior, ſed tamen in genere cauſæ materialis prior eſt promiſſio facta Religioni, & ita quòd materia voti, non eſt obedientia ſecundùm ſe pura, ſed obedientia Religioni iam promiſſa, quæ eſt obedientia ſecundum regulam.

15 Loquendo igitur, non iam de materia voti, ſed de voto ipſo, dico ſecundo indubitatum eſſe, quòd ex vi voti profeſſionis Religioſus totaliter ſe mancipat Deo, vt dixit *D. Thom. ſup. ar. p. 1.* quia iuxta ſententiam S. Greg. hom. 20. in Ezech. *Senſum, linguam, vitam, atque ſubſtantiam, quam perceperit omnipotenti Deo immolat,* & ita ſe ipſum Deo offert in holocauſtum. Nam vt idem S. Greg. habet, *Cum aliquis omne, quod habet, omne, quod viuit, omne quod ſapit, omnipotenti Deo vouit, holocauſtum eſt.* Et de Religioſo optimè dixit Chryſ. Epiſ. ad Theod. monach. *Nunc autem nihil in ſe penitus ſui iuris eſt, quippe qui tanto imperatori militare cœpiſti.* Et Caſſ. lib. 2. de inſtitut. renunc. cap. 3. dixit, *Religioſum ne ſui quidem ipſius dominum, vel poteſtatem habere.* Et in eo verificari deberet illud Apoſt. Gal. 2. *Viuo ego iam, non ego, viuit vero in me Chriſtus,* quia vt dixit S. Greg. Nazianz. in definitionibus Iambicis. *Quid eſt monachus? Eſt qui viuit legi & Deo.* Ideo negari quoque non poteſt, quin in huius voti emiſſione aliquid donationis, & pacti erga Deum intercedat, vt dixit Baſil. ſer. 1. de inſtit. monach. *Vbi quis ſponte ſua ipſe profeſſus, hic Deo cuſtodire ſe ipſum debet, veluti eorum aliquid, quæ donata ſunt Deo.* Et ad monachum lapſum Epiſ. prima. *Vide, ne forte dum vis, quæ quibuſdam pactus es, cuſtodire, transgrediare pactu d te initu cum Deo, quæ profeſſus es coram multis fratribus.*

16 Dico nihilominùs tertiò, quod per votum non habetur contractus aliquis oneroſus, & nihil propriè donatur Deo, nec aliquod pactum propriè dictum interuenit, ſed votum profeſſionis Religioſæ nec iuſtitiæ, nec liberalitatis eſt actus, ſed religionis, & non eſt donatio, ſed ſacrificium, & holocauſtum per quod homo ſe immolat, & conſecrat Deo.

17 Oppoſitum huius concluſionis tenet *Antonius Cotonius controu. lib. 4. controu. 1. cap. 1. num. 29.* Cum enim in antecedentibus dixiſſet inter Religioſum & Prælatum intercedere contractum ex vtraque parte obligatorium, in *num. 29. ſub dubitabis,* ait. *An etiam cum Deo contractum vltro, citroque obligatorium, ineat Religioſus? Et quale?* Reſpondetur, inquit, *affirmatiuè. Platus autem lib. 1. cap. 4.* Sub dubio diſſerens, an votum profeſſionis ſit aut

donatio, aut venditio, aut commutatio, reſpondet, quód potiùs ſibi videtur eſſe reſtitutio, quia Deo redditur, quod ſuum eſt. In concluſione autem dicitur primò, quod votum profeſſionis non eſt cótractus oneroſus ex vtraq; parte obligatorius, quia hoc ſine iniuria Dei, & voti, non poteſt affirmari. Nedum enim ſecundùm *D. Thom. 2.2. p.p. q. 21.* & communem ſententiam Deus nulli poteſt eſſe debitor, ſed votum ipſum profeſſionis ex ſui natura petit vt non ſit mercenarium, ſed ex liberaliſſimo animo fiat. Naturæ enim charitatis, vt dixit *S. Bernard. lib. de dilig.* Deo repugnat, vt mercenaria ſit, eſt enim amicitia, vt dixit *D. Thom. ſupra quæſt. 29. a. 1.* Amicitia vero non quærit quæ ſua ſunt, nec proprium intereſſe, nec paciſcitur cum amico, ſed liberaliſſimo affectu in illum tendit, & per illum bonum amici non vt bonum amantis, ſed vt eſt amici bonum deſideratur, & procuratur. Et ex hoc charitas eſt prima omnium virtutum, quia vt habet *D. Thom. dicta q. 23. art. 5. attingit ipſum Deum, vt in ipſo ſiſtat, non vt ex eo aliquid nobis proueniat.* Et ſic charitas materialiter emptio eſt, vel venditio, vel commutatio quia habet abundantiſſimam remunerationem, ſed formaliter liberaliſſimus eſt affectus, qui ſine aliqua commutatione & pacto acquirit ſibi regnum cœlorum, iuxta illud Iſaiæ 55. *Emite abſque argumento, & abſq; vlla commutatione vinum & lac.* Cum autem votum profeſſionis ex proprio fine intendat perfectionem charitatis, cuius natura eſt vt attingat Deum non vt ex eo aliquid amanti proueniat, ſed vt in Deo ſiſtat, non ſine eiuſdem voti iniuria dicitur, quod ſit actus amoris vt mercennarij & quòd ſit vel emptio, vel venditio, vel commutatio, vel quicumq; contractus oneroſus exprimendus *per do, vt des.* Sed ex natura ſua petit eſſe liberaliſſimus, & ex puro amicitiæ amore proueniens, tanquam medium aſſumptum vt perfectio liberaliſſimæ charitatis acquiratur. Nec obſtat, quod *S. Baſilius conſtit. monaſt. cap. 22.* dicat, quod Religioſus init pactū cum Spiritu ſancto, quia etiam promiſſio liberalis, & donatio eſt pactum *Sylu. v. pactū n. 3.* Accedit, quod Deus non eſt capax iuſtitiæ commutatiuæ, vt docet *D. Thom. p.p. q. 21.* Et non ſine Dei iniuria & hominis præſumptione & ſuperbia fieri poteſt, vt homo ex æqualitate iuſtitiæ agere velit cum Deo.

18 Sed neque donatio propriè eſt votum profeſſionis, quia Dei ſummum beneficium eſt, quód homo à Deo recipit. Nominaliter quidem Deus ab homine recipere dicitur obedientiam, honorem, reuerentiam; ſed nomina huiuſmodi in Deo non ſunt niſi denominationes extrinſecæ prouenientes ex actu humano obediendi, & honorandi, & in re non ſunt niſi gratiæ, & dona Dei, & diuini amoris beneficia, quæ homo recipit. Nec homo de ſuo poteſt Deo dare, quod ſit illi acceptū. *Quis enim prior dedit illi, & retribuetur ei* Rom. 11. Etenim homo de ſuo non habet niſi imperfectionem: ſuum proprium eſt peccatum. Sed bonum ſuum eſt, quia illud habet, & boni actus ſui ſunt, quia libere & ex dominio libertatis illos elicit, ſed nō ſui ſunt, quia illos ex propriis, ſeu tanquam cauſa propria bonitatis illos habeat, quia propria cauſa entitatis, & bonitatis Deus eſt, & homo ex Deo illos recipit, cuius dona ſunt, & beneficia. Et Deus qui in ſe eſt infinite bonus nullo extra ſe indigens, & cuius immenſa perfectio nec augeri pot[illegible] nihil ab aliquo recipit, [illegible] ribus ſuis eſt ſola ſua bonitas v[illegible] da, & ideo in illis ipſis denominationibu[illegible] bus dicitur aliquid recipere, [illegible] dicitur recipere in quantum [illegible] eſt, vt [illegible] de exeunt reuertantur, & quod gratia[illegible] neficiorum circularis ſit motus, qui [illegible] principium redeat, nō ex indigentia principi[illegible] quia Deus in ſe ipſo aliquid recipiat, ſed q[illegible] beneficiorum natura, & hoc ad perfecti[illegible] creaturæ à Deo recipientis gratias pertin[illegible] num eſt, vt creatura ſuum principium [illegible]. Simpliciter igitur loquendo votum Religi[illegible] feſſionis Dei donum eſt, quod homo v[illegible] recipit, non eſt igitur propriè donum homin[illegible] factum Deo, nec eſt ex virtute liberalitatis. Et [illegible] dicatur gratuitò emiſſum, quia liberè emittitur [illegible] libertate naturali, ſed libertate præcepti. Non tamen hæc libertas ſufficit, vt pro[illegible] ſit do[illegible] ad donationem requiritur ned[illegible] datur liberè detur, ſed quod id [illegible] propriis, & non ſit donum e[illegible] votum profeſſionis Dei donum e[illegible] & ita quod homo vouendo recipit à Deo non [illegible] Dei donum recipit. Et dici[illegible], & impropriè donare, pro quan[illegible] libertate præcepti, quia ex [illegible] vouere.

19 Hinc bene ſequitur, q[illegible] R[illegible] profeſſionis nec liberalitatis, ne[illegible] s. Non iuſtitiæ quia liberè emi[illegible] debetur, ſed eſt actus lib[illegible] præcepti. Et ideó nec propri[illegible] quod datur ſit Dei, non tam[illegible] cipiat vt detur, & ſic quia non datu[illegible] liberaliter, non eſt reſtitutio, ſed ex ha[illegible] tius eſt liberalis donatio. Sed tam[illegible] liberalitatis, quia nihi boni habe[illegible] comparatiue ad Deum, quod De[illegible] cum Dei donum ſit, quidquid bu[illegible] facit. Quid ergo eſt votum? E[illegible] vt expreſsè docet *D. Thom. ſupra art* [illegible] adducta ex *S. Gregor. hom.* [illegible] munis Theologorum ſententia, q[illegible] votum Religionis, & per [illegible] nis ſtatus antonomaſticè [illegible] tiſſimus quidam Religionis act[illegible] crificium, ſed holocauſtum.

20 Dico quartò, quod neque p[illegible] in profeſſione ſit Religioni, aut [illegible] tractus vltro citroque o[illegible] actus virtutis Religionis, & quædam [illegible] ralis per quam Religioſus ſe Religioni [illegible] poſitum huius nihilominus ſentit *Ca*[illegible] *pra num. 24. & ſequen. poſt Nauar. conſ.* [illegible] *Rodriq. tom. 1. qu. 13. art. 12. §. Circa eandem* [illegible] *Prel. q. 3. cap. 1. num. 160. Sanchez lib. 5. cap. 4.* [illegible] vbi quod eſt contractus oneroſus, *& lib. 9.* [illegible] *diſ. 25. num. 1*[illegible] *& Portell.* [illegible] & [illegible] *de don.* [illegible] *n. 4.* [illegible] *amburin.* [illegible] *in fin.* [illegible] *Rota in* [illegible] *litatis p*[illegible]*ſſionis, §. profeſſio ſi* [illegible] *apud* [illegible] *part. 9. Boſſius lib. 4. de matrim. c. 11. nu. 14.* [illegible] ia in ſen[illegible] quem fac[illegible] & ſub[illegible] non poteſt [illegible] preta[illegible]

[illegible]

profeſſionem Simoniacam. Vbi enim ſpirituale datur ex pacto ſimonia eſt; ſi igitur qui profitetur dat ſe ipſum Religioni ex pacto, & Religio ex pacto ſe repromittit profitenti directionem in agendis, communionem bonorum religionis, & alimenta ſeu ſuſtentamẽtum, tam religioſus, quam Religio ſimoniam committit.

21 Reſponderi vero poteſt primo commutari ſpirituale cum ſpirituali, quia Religioſus ſe obligat ad ſpiritualem & religioſam vitam in communitate habendam, & religio illi ſpiritnale gubernium promittit. Sed hoc non vitat difficultatem; Nedum quia datur etiam temporale ſuſtentamẽtum, & dãtur labores corporales ſeruientium, & hoc ex pacto dari dicitur. Sed quia ſimonia eſt ex pacto cõmutare ſpirituale cum ſpirituali, *cap. final. de pactis, cap. quæſitum de rerum permut. D. Anton. 2 par. tit. 5. Ricchar. 4. d. 25. art. 3. q. 1. Sylu. v. ſimon. num. 10.* [illegible] *num. 44. Armill. num. 42. Lopez p p. inſtruct. cap. 299. Petr. Nauar. lib. 2. de reſtit. cap. 2. num. 289. Paſqualig. deciſ. 224.* Et hoc idem docent qui volunt Simoniacum eſſe commutare electionem ad officium ſpiritnale pro ſimili electione; quod in ſpecie docent, *Peyr. tom. 1. de ſnbd. q. 1. cap.* [illegible] *9. Paſqual. dec. 223. Diana par. 3. tract. 2. reſol 175.* [illegible] *par. 4. tr. 4. reſol. 150. Samuel de elect. tr. 2. di p. 2. contr. 3. Douat. p. 3 tract. 1. q. 22. Suarez de ſimon. cap. 39. num. 13. Nauar. cap. 23. num. 100. Azor. p. 3. lib. 12. cap. 2. q. 3. Sigiſm. de elect. cap. 54. num. 6. Baſſæus v. ſimonia 2. num. 4. &* plures alij quos iſti referunt. Non enim conuenit gratiæ ſpirituali & dono Dei, vt detur ex pacto, ſiue vematur, & vendatur; & ideo iura [illegible] merito hoc prohibent.

22 Secundò reſpondent poſſe quem dando ſpirituale prætendere, & deducere in pactum neceſſarium ſuſtentamentum; & ſic Religioſum poſſe profiteri deducendo in pactum, quod ſuſtentetur in Religione. Sed reſponſio non ſatisfacit. Nam primo reſponſio recedit ab aſſertione poſita, & ex ea ſolum habetur, quod poteſt deduci in pactum neceſſarium ſuſtentamentum, non vero ſalnat, quod in pactum deduci poſſit conuictus ſpiritualis, & ſpiritualis directio, & ſpiritualium bonorum communio, quæ [illegible] ud principale, quod intendit, qui profitetur, & quod intendi, & dari ex pacto tradit præfata opinio. Secundò quia licet ſuſtentamentum poſſit eſſe conditio ſine qua, non daretur ſpirituale, vt [illegible] uis, non eſſet celebraturus miſſam, niſi habere ſtipendium, & ſuſtentamentum ſolitum dari, & propterea ex hac parte poſſit deducere in pactum idem ſtipendium; non tamen poteſt dari ſpirituale pro ſuſtentamento, quia ſemper hoc eſt ſimoniacum & ſic non poteſt, quis vouendo Religionem paciſci, vt pro eo quod dat ſe ipſum in filium, vel in ſeruum debeatur ſibi aliquod temporale, & ſic ſuam profeſſionem vendere.

23 Tertio, quia adhuc indecens eſt, & minime conueniens, vt qui reli[illegible] quit ſua propter Deum, & ita, quod nedum relinquat bona ex quibus ſuſtentatur abunde, ſed & parentes, & honores, & mundum, & ſe ipſum, vel [illegible] e ſe in ſua profeſſione mercenarius, & [illegible] re in pactum pauperrimum ſuſtentamentum, non ſidens diuinæ prouidentiæ, & non attendens [illegible] erbis Chriſti ſo[illegible]icitudinem ſuſtentamenti ijs, qui illum ſequuntur, prohibentis, & dicentis Matt. 6. *Ideo dico vobis ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ, quid manducetis, neq; corpori veſtro, quid induamini,* & concludentis *quærite ergo primum Regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adycientur vobis*. Non conuenit igitur profitenti Religionem, vt quocumque modo ſe vendat, ſed bene, vt ſe donet. Neque enim victimæ Deo venduntur, & contra naturam ſacrificij eſt, vt quod Deo datur, detur ex pacto, ſed victima holocauſti Deo offertur, & tota immolatur in Dei cultum, & honorem. Non igitur conuenit, vt qui profitendo Religionem ſe immolat Deo, & offert in holocauſtum, id faciat ex pacto aliquo oneroſo, & ſe vendat, ſed bene, vt ex liberali charitate, & generoſa Religione Deo, & per eum Religioni totum ſe donet. Et ideo, quod promiſſio iſta facta Religioni, non ſit contractus oneroſus dixit *Pontius l. 7. de matrim. c. 6. num. 3.*

24 Veriſſimum igitur eſt, quod dixit Chriſtus, Matt. 6. ſcilicet, *quærite primum Regnum Dei, & hæc omnia adycientur vobis;* quia conſecutiue ad profeſſionem Religioſi a Religione acceptaram, oritur in Religione ex Religionis ipſius iuſtitia debitum religioſum communionis bonorum tam ſpiritualium, quam corporalium reſpectu Religioſi pr[illegible]. Nam per Religionem debet edoceri, qui ſe donat in diſcipulum, & debet dirigi paterne qui ſe donat in filium, & debet regi, qui ſe donat in ſeruum, & debet ali ſecundum regulam, qui in obſequium Religionis, & altaris ſe conſecrat libere. Sed hæc obligatio, non eſt ex pacto, nec quia Religioſus prætendat iſta, vt prætium ſuæ oblationis, ſed quia virtus Religionis ipſa, & natura Religioſi ſtatus hoc poſtulat, & exigit. Cæterum. qui profitetur [illegible] Religioni & Deo donat, & ex fine operis hoc intendit, vt donatio ſua ſit ſibi medium opportunum perfectionis acquirendæ, hic enim eſt proprius finis aſſumentis ſtatum perfectionis, & Religionis.

25 Sed dices, quod promiſſio obedientiæ ſecundum Regulam, non poteſt, non eſſe contractus oneroſus, & vtrinque ex pacto obligatorius, ſicut & promiſſio Religionis Cœnobiticæ, ſcilicet viuendi vitam communem in cœnobio. Quoniam contractus oneroſus eſt, quando datur aliquid ex fine operis principaliter pro obtinendo aliquo à recipiente. Non enim e[illegible] rat[illegible] onario, quando datur pro aliquo habendo ab eo, cui res datur. Modo, qui promittit obedientiam, ex hoc à ſuperiore p[illegible] t, int[illegible] it, [illegible] expectat directionem illius, & qui promittit vitam cœnobiticam ex hoc intendit eſſe in monaſterio, & ex bonis eius ali, & reliquis Religioſis conuiuere, & de bonis monaſterij ſecundum regulæ moderamen communicare, nam propter hoc v. g. non vitam ſolitariam, ſed cœnobiticam eligit, & non in hoc, vel illo monaſterio, ſed in hoc alio. Et ſuperior recipiens profeſſionem ex hoc obligat ſe, & religionem ad dirigendum profeſſum in via perfectionis & eum alendum, igitur profeſſio eſt contractus vtraque ex parte obligatorius.

26 Sed forſan reſpondebitur, quod hic diſting[illegible] & finis electionis, & i[illegible] quod [illegible] xum [illegible] non ſit principaliter intent[illegible] & de[illegible] pactum. Nam finis profitentis prop[illegible] us [illegible] æ perfectio,

ctio, & ob hoc obedientiam promittit, & vitam cœnobiticam eligit & ſe Religioni, & Deo liberime donat, ideo non ſe vendit, ſed conditioni rei electæ connexa eſt, & ſuperioris directio, & connictus Religioſus, & communis vitæ profectus; ſed hæc ſunt res electæ, non vero ſunt finis electionis & ſont connexa electioni, ſed non ſunt ratio eligendi. Et qui profitetur illa vult, ſed non propter illa ſe donat, ſed illa eligit, vt ijs mediantibus perfectionem vitæ acquirat. Ideo non paciſcitur ipſe, ſed Religioni iuxta hanc, vel illam formam ſua dirigenti, & alenti ſe donat, nō vt alatur, & dirigatur, ſed vt perfectionem vitæ valeat aſſequi. Et ſic in iſta propoſitione, Religioſus profitetur in hoc monaſterio, vt ſecundum regulas eius dirigatur, & ſuſtentetur, ly vt ſpecificat id, quod eligitur, ſed non reduplicat rationem formalem electionis ſuæ, & ſuæ profeſſionis. Et ſic tam ſuę donationis, quam vitæ regularis electionis finis eſt vitæ perfectio.

27 Sed replicatur, quod vitæ perfectio ſit finis vltimus, ſed finis proximus ſit vita Regularis cœnobitica in hoc, vel illo monaſterio. Nam is finis proximus, & formalis profitentis, qui eſt finis ſtatus Religioſi; Religioſi vero ſtatus finis eſt conſiliorum obſeruatio, & quidquid eſt medium ad perfectionem conducens iuxta cuiuſque ſtatus Regulam; hoc igitur tanquam finem proprium etiam intendit Religioſus, & principaliter ex fine operis pro hoc ſe donat; igitur paciſcitur, & ex pacto agit, dum ſe tradit, vt hoc conſequatur, nec ſe donat, ſed ſe vendit, licet hoc faciat intuitu acquirendæ perfectionis.

28 Sed ad iſta reſpondetur primo, quod ſi quid probant, probant, quod profeſſio ſit ſimonia. Quia ſi quæ adducuntur vera ſunt, vnum de duobus videtur dicendum, vel ſcilicet, quod dare aliquid principaliter ex fine proximo operis pro aliquo recipiendo ab eo, cui illud datur, non ſit dare ex pacto, ſed poſſit eſſe donatio; quod certe eſt contra *D. Thom. quod. 8. a. 11. Caiet. in ſum. v. ſimonia. §. Circa tertium, Panorm. & alios in cap. ſuam de ſimonia*, & quamplures alios, & euidenter implicat contradictionem; quia implicat, quod ſit donatio, & non traditio ex pacto ille actus, qui principaliter ex fine operis datur, vt aliquid recipiatur. Vel ſecundo ſequitur, quòd dare ſpirituale ex pacto recipiendi ſpirituale, non ſit ſimonia, quod nec poteſt admitti ex ſupra adductis. Et explicatur vlterius difficultas exemplo. Nam qui dat aurifici pecuniam pro habendo calice, quo vtatur ad celebrandam miſſam, pro fine operantis habet ſacrificium ſacroſanctum, ſed tamen emit calicem, quia finis dandi pecuniam proximus, & ex parte operis eſt habere calicem, & licet dans pecuniam expreſſe, non paciſcatur, tamen non niſi ex pacto dat, dum non dat niſi pro calice habendo. Ita licet finis profitentis, ſit vitæ perfectio, ſi tamen dat ſeipſum Religioni, vt in ea habeat media perfectionis acquirendæ, hæc ſui traditio cur non erit ex pacto? Et ſi ſit ex pacto, vnde, non eſt ſimonia? cum ſimonia, ſit ex pacto commutari etiam ſpiritualia?

29 Reſpondetur igitur ſecundo, quod in argumento falſum ſupponitur, ſcilicet quod finis principalis proximus traditionis religioſæ ſit aliquid à Religione recipere. Nam primo promiſſio obedientiæ, & traditio ſui in filium, aut ſeruum obedientem, non habet pro fine quod ſuperior præcipiat, ſed quod ſi præcipiat ille obedientiam præſtet. Et ſi dicatur, quod non obediet niſi ille præcipiat, id verum eſt, ſed tamen finis promittentis obedientiam, non eſt, quod ille præcipiat, ſed finis eſt obedire dum præceperit, vel ſi præceperit, quod libertati ſuperioris remittitur. Et vlterius promittere obedientiam legibus Religionis, non eſt aliquid recipere, ſed aliquid dare, & hoc dare eſt finis proximus profeſſionis. Sic ſe obligare ad miniſtranda ſacramenta, habet pro fine dare, licet ea non dabit, ſi non detur qui recipiat, vel etiam ſi non admittatur in loco vbi ſacramenta ſint adminiſtrāda, vel niſi non impediatur, vel niſi non ſuſtentetur. Quando igitur dare aliquod ſpirituale dependet ab aliquo recipere ſiue illud quod recipitur ſit ſpirituale, ſiue etiam ſit pecunia, non eſt ſimoniacum, nec eſt venditio rei ſpiritualis ſi qui dat illud ſpirituale ex parte ſui gratis & illud donat, nec dat, vt recipiat, licet niſi recipiat dare non valeat; quia talis, nec dat, vt recipiat, nec dat pro pretio, ſed donat, licet qui recipit aliunde forſan ad aliquam retributionem, vel ex gratitudine vel ex alia virtute obligetur. Sic qui Religioni profitetur ex fine proprio intendit dare, & dare promittit, & profitetur vt det. Quia ipſe intendit obedire, & iuxta obedientiam viuere in paupertate, & caſtitate, & alias Regulas cœnobiticę vitæ obſeruare, ſed hoc non præſtabit niſi recipiatur ad conſortium, & niſi alimenta habeat, & in bonis communicet, hoc verum eſt, ſed hæc eſt conditio neceſſaria, vt & Religioſus præſtare obſequium poſſit, & Religioſus illud recipere, neque id eſt finis Religioſi quia eius finis, non eſt niſi dare, & obedire ideo nihil ille recipit ex pacto, quod ipſe ineat vel ex contractu ex parte ſui oneroſo, ſed ſincere Religioni, & *Deo* ſe donat.

30 Sed hic aliud remanet inquirendum an ſcilicet donatio quam de ſe ipſo facit Religioſus Religioni, ſit contractus iuſtitiæ ſeu iniuriam fundans, ita quod contra iuſtitiam commutatiuam, ſit ſi Religioſus, non ſtet donationi ſed ab ea retrocedat? Non eſſe actum liberalitatis pro certo habeo, quia non eſt ex motiuo illius & eſt actus eſſentialiter Religioſus per quem homo ſe tradit Religioni in Dei cultum, & obſequium licet enim Deus, non ſit is, cui Religioſus promittit per hanc promiſſionem, ſed Religio ſit cui fit promiſſio, tamen quod promittitur illi eſt res religioſa, & intuitu Religionis promittitur, vnde promiſſio ipſa ſeu donatio à virtute Religionis elicitur. An vero talis donatio fundet iuſtitiam commutatiuam? quia quòd donatur alicui, ſi donatio ſit acceptata fit, & res tradita illius, & ſub eius remanet dominio; igitur ſine iniuria & iniuſtitia ab eo, non auferatur, & tanquam indebitatum; ita eſſe affirmatur.

31 Sed nunquid licet redonatio non debeat dari ex pacto inito. Religioſo ſe donante, tamen Religio de facto donat ſe ipſam profitenti. Affirmant DD. volentes contractum eſſe ex vtraque parte obligatorium. Sed certum eſt hoc, non eſt certum quia in nulla forma promiſſionis, hæc redonatio continetur. Nec decet matrem vel Dominam ſe ex pacto obligare filijs, vel ſeruis. Et neque hæc promiſſio, aut donatio eſt neceſſaria, quia aliunde

de Religio ex natura ſtatus Religioſi, & ex virtute Religionis manet obligata ad dirigendum eum, qui vt totus ſit Dei, & in Dei obſequium promiſit illi obedientiam, & tenetur eum habere, vt filium, & ſeruum eum ad communionem omnium bonorum ſecundum regulam admittere, quod ex vi acceptationis illius in filium aut ſeruum eſt illi debitum etiam ſi hæc acceptatio, non habeat vim donationis, & non obliget ex iuſtitia, ſed quia obligat ex Religionis virtute, & Deo Religio hoc obſequium debet, vt habeat, vt filium, & vt ſeruum illum, qui totum ſe in obſequium Dei immolauit.

32 Traditio igitur qua Religioſus ſe tradit religioni eſt pura, & ſincera donatio, nec eſt oneroſus contractus, & ex vtraque parte obligatorius, niſi conſecutiue, ſeu concomitanter, quia habet adiunctam reciprocam obligationem, ſiue hæc ſit libera, & reciproca Religionis donatio, ſiue ſit obligatio ortum habens ex iuſtitia virtutis Religionis, & natura Religioſi ſtatus. Quod conuenientius dicitur, vt totum hoc ſacroſanctum holocauſtum ſacrum ſit, & Religioſum, & ex virtute religionis regulandum, & conſecrandum. Et ſicut Religioſus intuitu Dei ſe donat religioni, ſic & religio intuitu Dei teneatur ad reciproca beneficia ipſi Religioſo præſtanda. Et in hoc ſenſu admitti poteſt, quod profeſſio ſit contractus vltro citroque obligatorius; quia ſcilicet, licet non ſit oneroſus, nec ſit venditio aut emptio, ſed donatio, tamen aliunde ex lege diuina Religio profeſſionem acceptans tenetur, vel ſe redonare, vel altiori iuſtitia, quam ſit illa, quæ eſt ex pacto, aut donatione, tenetur curam gerere in ſpiritualibus, & temporalibus eius, qui Deo, & Religioni ſe totum obtulit.

33 Qualis vero ſit hæc donatio *Poatius d.lib.7. p.t.* putat eſſe contractum veluti ſerui cum Domino. *Suarez verò tom.3.de Relig.lib.6. cap.2. num.19. & ſequent.* quem ſequitur *Cotonius vbi ſup.num.28.* putat eſſe contractum partim ſerui cum Domino, partim filij cum Patre, aut matre. Sed licet ſtatus Religioſus, ſit ſtatus cuiuſdam ſeruitutis ratione obligationis obediendi quam aſſumit. Proprie tamen Religioſus, nec eſt ſeruus, nec eſt filius. Non ſeruus, quia ſuperior, & religio, non habet poteſtatem in Religioſum in propriam ſui commoditatem, ſed in vtilitatem Religioſi, nec poteſt religio ſubditum Religioſum aut vendere, aut etiam manumittere, euidens vero eſt, non eſſe filium religionis aut naturalem, aut adoptiuum licet quandam rationem ſpiritualis filiationis habeat. Reſpectu vero Dei eſt filius adoptiuus per gratiam; ſed hoc conuenit omni iuſto; quamuis, hæc ratio filiationis perfectiori quodam modo, ſit in religioſo. Vnde magis proprie loquendo, iuxta antedicta dicitur, quod eſt contractus liberæ oblationis religioſæ, & religioſi holocauſti comprehendens aliquid filiationis, & ſeruitutis, vnde religioſus eſt ſubditus Deo, & religioni per votum conſecratus.

34 Dico quintò, quòd huiuſmodi votum, ſeu etiam promiſſio facta Religionis inquantum eſt donatio, non eſt donatio diſtincta à promiſſione, ſeu extrahente votum à ratione promiſſionis, nec importat aliquid amplius per quod, vel realiter, vel formaliter diſtincta formalitate ſpecie diſtinguatur à promiſſione. Vnde ſecundum quid eſt donatio, ſed ſimpliciter eſt promiſſio. Ratio eſt quia libera promiſſio non totum reſpicit, vt futurum, quod promittit, ſed eſſentialiter eſt aliqualis donatio, quia reſpectu ſui, & reſpectu obligationis ipſi promiſſioni connaturalis, & ab ea inſeparabilis modum habet donationis de præſenti. Et ideo qui aliquid verè, & ſincerè promittit, licet actionem externam promiſſam reſpiciat, vt in futuro habendam, voluntatem tamen dandi, in qua promiſſio conſiſtit, dat de præſenti, & donat, & tradit in effectu, vnde & de præſenti dat obligationē, quam ſuſcipit, quia hoc quod eſt liberè ſuſcipere obligationem dandi aliquid, eſt actu aliquid alteri dare, cum alius ex hoc habeat de facto ius aliquod habendi id, ad quod dandum alius ſe obligat. Et propterea libera promiſſio ſic reſpicit actionem externam, vt dandam, quod eſt de præſenti donatio voluntatis dandi, & ſuſceptio obligationis ad dandum illud, quod promittitur.

35 Sed vlterius conſiderandum eſt, quod id, quod conſiſtit in motu ſucceſſiuo non poteſt donari niſi ſucceſſiuè, aut ſecundum quid, ſed ſimpliciter promittitur. Quod aduertit D. in hac reſponſ. ad ſecundum D. Thom. dicens. *Sed homo non poteſt totam vitam ſuam Deo actu exhibere, quia non eſt tota ſimul, ſed ſucceſſiuè agitur. Vnde non aliter homo poteſt totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem.* Itaque eſto Religioſus in ſua profeſſione de facto tradat ſe Religioni, & Deo inchoando vitam religioſam, & habitando iam in monaſterio, conuiuendo alijs, & deferendo religioſum habitum, tamen quia hoc non eſt illud principale, quod eſt exhibendum, quia hoc eſt vitæ religioſæ perſeuerans continuatio vſque ad mortem, quod eſt quid ſucceſſiuum, obligatio ad hoc totum, non poteſt eſſe ſimpliciter niſi obligatio promiſſionis per votum ſucceſſiuè adimplenda. Quod votum ſecundùm quid eſt donatio de præſenti, ſed ſimpliciter eſt promiſſio de futuro. Itaque donatio ſi ſumatur ſpecificè, vt contradiſtinguitur promiſſioni, profeſſionis votum, non eſt donatio, ſed eſt promiſſio. Sed ſi ſumatur donatio communiter, vt eſt quid commune participabile immò neceſſariò participatum etiam a promiſſione libera, ſic votum profeſſionis ſecundùm quid eſt donatio. Sed hæc donatio iam, nec realiter, nec formaliter, vt ſpecies contractus diſtinguitur à promiſſione, ſed eſt ratio partialis, & inadæquatus promiſſionis conceptus. Idem verò prorſus, eſt dicendum de donatione, quam religioſus ſe donat religioni. Hæc enim ſecundum, quid eſt donatio pro quanto vita promiſſa inchoatur, ſed ſimpliciter eſt promiſſio reſpiciens futurum. Immò per ſe loquendo poſſet promitti vita religioſa, vt in futurum ad certum tempus inchoanda.

36 Ex his patet; non ſubſiſtere, quæ habet *Suarez.* cui conſentit *Cotonius.num.21.* diſtinguens formaliter votum à traditione, vel donatione, & rationem quam *Poatius l.7.de matrim.cap.6.* adducit ad probandum, quòd donatio, & votum realiter diſtinguantur. Quia ſi loquitur de traditione ſeu contractu per quē Religioſus ſe tradit religioni, hic nedū formaliter, ſed etiā ſpecificè, & realiter diſtinguitur a voto, nā eſt illius materia, & eſt res per actū promiſſa, & cōſecrata. Sed hæc realis differentia oritur, quia votū, & illa habēt diuerſa obiecta: Nam

per

per contractum initum cum religione religionis ſeu eius ſuperiori promittitur vita Religioſa in obſeruantia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ principaliter, ſed per votum promittitur immediatè firmitas, & perpetua obſeruantia huius promiſsionis factæ religioni. Vnde non mirum ſi iſti actus ſunt diſtincti etiam realiter, vel ſpecifice, & tanta diſtinctione, quæ poteſt eſſe realis, vt vnus etiam tempore præcedere poſsit alium. Sed hæc diſtinctio, non probatur ex ea ratione, quam adhibuit *Suarez*, & qua vtitur *Pontius*, quia ſcilicet promiſsio voti reſpicit futurum, & donatio obligat in præſenti. Quia cum vita religioſa, quæ promittitur, ſit motus ſucceſsiuus, qui totus ſimul, non eſt, non poteſt dari eius obligatio niſi per votum, vt dicit D. Thom. in hac reſponſ. ad ſecundum, quod votum ex ſui natura ſemper pro præſenti aliquid dat, & non eſt inconueniens quòd per votum detur de præſenti inchoatio motus, & vitæ ſucceſsiuæ duraturæ. Et ideo etiam contractus factus cum Eccleſia licet, non ſit votum, quia votum, non ſit homini, eſt tamen promiſsio de futuro, & ſolùm inchoatiuè de præſenti, Et neque hoc ſufficit ad hoc vt dicatur, quòd in huiuſmodi voto ratio traditionis de præſenti, & promiſsio de futuro ſint duæ formalitates, ſed ſolùm, quod ſint duæ inadequatæ rationes eiuſdē actus formalis, habentis vim ſecundùm aliquid traditionis de præſenti, & promiſsionis de futuro ſimpliciter, & totaliter.

37 Ex his quoque ſecundo deducitur, quis ſit cui ſit donatio, vel traditio, per quam homo ex vi voti religioſæ profeſsionis ſe mancipat Deo. *Pontius enim lib. 7 de matrim. cap. 6. num. 1.* dixit votum fieri Deo, donationem verò religioni. Vnde ſicut Deus, non eſt capax aduentitij dominij, ita neque homo voti. Neque enim donatio Deo fieri poteſt, nec ſe in Dei dominium, & ius transferre, cum ſemper ſit ſub dominio Dei. Sed econtra *Antonius Cotonius d. lib. 4. contr. p. cap. p. num. 11.* exiſtimat tam donationem, quàm votum principaliter Deo fieri, miniſterialiter Prælato & religioni. Sed iuxta datam diſtinctionem dicendum eſt promiſsionem, & donationem humanam fieri homini. Religioſus enim etiam homini promittit obedientiam, vt ex formula profeſsionis patet. Et nō poteſt ſimul ſe & totam ſuam vitam donare religioni de præſenti, ſed ſolùm poteſt illam promittere. Vnde profeſsio etiā reſpectu religionis ſimpliciter eſt promiſsio, non donatio. Sed hæc promiſsio, non eſt votum, ſed eſt voti obiectum, & materia. Sed per votum nihil, nec principaliter, nec miniſterialiter promittitur homini, licet humana obedientia, & humanus Religioſus conuictus, & commenſalitas, & communis vita promittatur, quoniam hoc totum immediatè ſoli Deo promittitur. Et ſic terminus promiſsionis eſt ſolus Deus, licet homo, ſit id cui res promiſſa nomine Dei traditur. Et hoc eſt, quod Patres affirmant, vt quòd Religioſus ſe in præſenti dat Deo diuinis ſe ſeruitijs mancipando. *D. Th. 4. d. 48. q. a. 2. quæſt. 3.* Quod dicimus Deo *Poſside* nos. *Aug. in Pſalm. 131.* quod religioſus ſe deuouet Deo. *Greg. lib. 1. Regiſ. ep. 33.* & alia ſimilia, quæ habentur apud Patres & DD. & videri poſſunt *Deza Hiſpal. 4. d. 33. a. 3. n. 4. Caiet. tom. 1. opuſ. trac. 7. Platus lib. p. de bon. ſtatus Relig. cap. 4.*

38 Pariter ex ijs apparet tertiò non ſubſiſtere, quòd dixit *Caramuel diſp. 44. in regulam S. Auguſtini, num. 528.* quòd in ordine S. Benedicti tria vota promittuntur Deo, ſed perpetuitas promittitur Prælato. Omnia enim & Deo, & Prælato promittuntur, ſed diuerſis promiſsionibus, & contractibus, & ita diuerſis, quòd promiſsio prout ſit religioni, vel Prælato eſt contractus religioſus quidem, ſed cum homine initus, & talis, qualis eſſet, ſi Religioſus, non voueret, ſed ſolùm cum communitate Religioſa conueniret, vt fit in laicorum confraternitatibus. Sed prout ſit Deo eſt verum votum, cui homo contractus initi cum religione perpetuam promittit obſeruantiam, & reddit illum contractum religioſum, etiam quia Deo per votum conſecratum. Colligitur quartò an dicendum ſit, quòd ex vi voti profeſsionis transfundatur in Deum, vel in Prælatoa aliquod dominium; quidquid enim incontrarium dixerit *Vaſquez* loco ſupra citato, ex vi promiſsionis obedientiæ reſultat in Prælato dominium aliquod, vel paternum, vel magiſtrale, & œconomicum; quia ex quo aliquis promittit alicui obedientiam ſicut tenetur illi obedire, ſic conſurgit in eo ius aliquod, vt obediatur, quod eſt habere ius directiuum illius. Sed tamen hoc ius conſurgit ex vi promiſsionis humanæ per quam religioſus in profeſsione promittit Prælato obedientiam. Sed hoc ius, non venit immediatè ex vi voti facti Deo, quia ex quo votum fit Deo per ſe, & ex hoc, non confertur ius homini proprium. Illud tamen ius, quod in profeſsione Prælato confertur per votum formatur, & ſanctificatur, & ita, vt ex vi voti teneatur Religioſus obedire Prælato, & ius Prælati reuereri.

39 Ex ijs quartò reſoluitur an ex vi voti Religioſus transferat in Deum ſpeciale dominium, & ius, negat Pontius, ex eo quòd Deus, non ſit capax adueptitij dominij. Affirmat verò *Suarez d. cap. 4. num. 5.* cui conſentit *Colonius d. contr. 1. cap. 5. num 15.* vbi quòd Deus, ſit capax dominij baſsi ex titulo ſpontaneæ donationis eius, qui eſt ſui iuris, & habet dominium priuatum ſuarum rerum. Quod certè admitti non poteſt, quia in Dei iniuriam cedit. Et debet hic diſtingui relatio domini, ad ſubditum, à fundamento eius ex parte Domini, quod eſt poteſtas realis dominatiua. Poteſt quidem eſſe, quòd denominatione relatiua Deus dicatur in tempore relatiuè dominus ex eo, quòd creatura illi ſubiecta ſit, nam & iuxta doctrinam *D. Thom. p. p. quæſt. 14. a. 7.* huiuſmodi nomina relatiua dicuntur de Deo ex tempore, & Deus non dicebatur Dominus antequam creatura ei ſubijceretur; quia non exiſtente correlatiuo deficit denominatio relatiua, nec dici poteſt Dominus cuius nullus eſt ſeruus. Et ita in hoc ſenſu Deus dicitur de nouo ſpeciali modo Dominus Religioſi, ex quo ille ſpeciali modo ſe ſubdidit Deo per votum. Sed non per hoc dici poteſt quòd Religioſus, vel transferat dominium in Deum, vel quòd hoc, ſit dominium baſſum formaliter & propriè. Primum dici non poteſt, quia transferre eſt ferre alteri, quod non habet. Quòd verò Deus, non dicatur dominus, non eſt ex defectu dominij, ſeu poteſtatis, ſeu iuris, aut iuriſdictionis, ſed quia non adſunt ſubditi, quibus præcipiat Et ex modo loquendi, hæc propoſitio, ſcilicet, Religioſus ex vi voti transfert

ſpe-

ſpeciale dominium, vel ius in Deum longè plus ſignificat, quàm quòd Deus dici poſſit relatiuè ſpeciali modo dominus, quia importat quòd Deus, non habens ius ſpeciale dominij illud acquirat; quod certè eſt falſum, cum Deus per naturam dominium infinitum, & immenſum, & omne ius dominandi habeat, & quòd actu non dicatur Dominus, non eſt ex defectu iuris dominandi infinitis modis, ſed quia non omni modo illi de facto creatura ſubiecta eſt, & hanc ſubiectionem, quæ eſt maxima creaturæ perfectio, & Dei donum præſtantiſſimum Deus pro parte concedit, & diuidit; Nam & diuiſiones gratiarum ſunt, & Deus ſubiecit ſibi omnia, quæ inter ſe inæqualia ſunt, & diſtincta, vt ſit Deus omnia, ſi non in ſingulis, in omnibus ſaltem.

40 Sed neque ſecundum dici poteſt, quia dominium Dei immenſum in ſua immenſitate omne ius dominandi comprehendens eſt incapax, vt formaliter ſit dominus dominio baſſo, & priuato, quoniam per ſuum dominium altiſſimum eminentiſsimè continet omne priuatum dominiū. Et multò magis eſt incapax, vt aliquod ius dominij accipiat à creatura. Et dum dicitur, quòd homo dominus ſuę libertatis, poteſt ſe ſubijciēdo transferre in aliud dominium priuatum, quod habet: ſupponitur falſum, ſcilicet quòd homo reſpectu Dei aliquod ſui dominium habeat, quod transferre valeat. Eſt quidem in vouendo liber libertate præcepti, & libertate naturali, ſed hæc libertas reſpectu Dei eſt libertas recipiendi, non dandi, eſt enim libertas recipiendi ab eo donum ſpecialis ſubiectionis, cum Deus creat iram, non ſibi ſubijciat, niſi vt perficiat. Et bene idem *Coronias num. 30. ex S. Aug. in Pſ. 34.* dixit. Poſſideat te Deus, vt poſſideas illum. Eris prædium ipſius, eris domus eius. Poſſidet vt proſit, poſſidetur, vt proſis. Nunquid vt aliquid ei tu proſis. Nam dixit Domino: Deus meus es tu, quia bonorum meorum non eges.

41 Et ſi iterum dicatur, quòd Deus ei, qui votum Religioſum, non emiſit, non poſſit præcipere opera conſilij, quæ ſub voto cadunt, dicitur quòd primò hoc eſt falſum: Deus enim habet ſupremam poteſtatem præcipiendi homini quæcumque, ſibi bene viſa fuerint. Dicitur ſecundò, quòd quatenus diceretur Deum, non poſſe obligare hominem ad conſilia religioſa, vt ad ea teneatur, ex voto, niſi vouerit, hoc non eſſet ex defectu poteſtatis in Deo, ſed ex eo quòd deficeret correlatiuū talis poteſtatis, quod eſt votum, & quia Deus non ſubieciſſet ſibi talem hominem per voti obligationem, quod Deus cum facit beneficium homini præſtat, & dominium, quod habet extendit, vt ſe pleniùs homini communicet, non verò aliquod dominium ab homine recipit. Sic ſuperior, non ex eo, non habet dominium, quia non præcipit, ſed habet dominium, vt præcipiat etiam quando, non præcipit. Ita & Deus habet ius, vt ab homine conſilia exigat, & ad conſilia obliget donando gratiam homini, vt ſe obliget, & ſe Deo ſubijciat etiā ſi actu hanc gratiam non concedat. Et ſi iterum dicas, quòd ius exigendi opera conſilij, vt debita conſurgit ex voto hominis, quo non exiſtente, non poſſunt exigi, vt debita ex vi voti. Reſpondetur, quòd aſſumptum eſt falſum, ſi ly *ex vi voti* dicat dominium, authoritatem, & conceſſionem, hoc enim reſpectu Dei locum, non habet, reſpectu cuius creaturæ eſt recipere, non verò dare, & ſe ſubijcere, non verò authoritatem præbere. Sed verum eſt ſi dicat conditionem ſe tenentem ex parte correlatiui, & termini, eſſe neceſſariam ad hoc, vt Dei dominium de facto, & exercitè ſe extendat ſpeciali modo ad hominem, quia ad hoc, vt illud dominium eminentiſſimum, quod in Deo eſt infinitum hanc extenſionem, & exercitam efficaciam habeat, requirit in creatura votum, per quod (vt ſic dicam) ius illud Dei exercitam extenſionem habeat. Sic ergo Deus, nec noui iuris dominandi eſt capax, neque hoc poteſt à creatura recipere licet relatiuè, non dicatur Dominus, vel abſolutè, vel hoc aut alio modo, niſi detur creatura ei ſubiecta. Poſſet tamen admitti, quòd ex voto Religioſi conſurgat in Deo denominatio relatiua ſpecialis dominij, non per noui iuris acquiſitionem, ſed per exiſtentiam correlatiui nimirum per exiſtentiam creaturæ, vel voti, per quod creatura ſpeciali titulo Deo ſubijcitur. Sed nunquam tamen, hoc eſt dominium priuatum, vel baſſum; ſed eſt dominium altiſſimum omne ius dominij comprehendens.

42 Hinc etiam deducitur quintò qualiter neceſſarium ſit, vt promiſſio ſeu donatio clauſa in voto profeſſionis acceptetur. Requiri enim dixerunt *Suarez 4. cap. 4. num. 5. & 6.* vbi quòd eſt acceptanda à Deo per Eccleſiam. Requiri quoque ex parte religionis, & Dei dixit *Antonius Coronius d. cap. 1. num. 23.* Dicitur verò quòd in religione cœnobitica tali, qualis eſt nunc in Eccleſia, promiſſio & traditio humana, quæ à Religioſo fit religioni ſine dubio à religione acceptari debet, eo quòd promiſſio, & donatio, non ſit valida niſi acceptetur, ex lege *nec ambigi. C. de donat.* Et ita, hoc habetur ex *cap. porrectum & cap. ad Apoſtolicam de Regularib.* Et immò ad voti ſolemnis ſubſtantiam hoc pertinet, vt admittatur in religione a Sede Apoſtolica approbata, *cap. unico de voto in 6.* Sed loquendo de voto, non eſt neceſſe ad ſubſtantiam voti inquantum eſt donatio, vt acceptetur ab Eccleſia per ſe, & propriè loquendo, quia ſufficit quòd acceptetur à Deo cui fit votum; à Deo verò ex natura rei eſt acceptum votum, cum ſit Dei donum, & ad vouendum homo à Deo excitetur, & præmoueatur. Nec valet, quòd habet *Suarez d. num. 6.* ſcilicet quòd Deus, non acceptat immediatè aliquam huiuſmodi donationem, licet immediatè acceptet promiſsionem; quia hoc verum, non eſt. Nec ratio ab eo adducta, dum dicit, quòd Deus ſecundùm ordinariam prouidentiam, non ſuſcipit curam particularem gubernandi aliquem, & aliàs ipſe, non indiget immediatè vti his temporalibus, & ſenſibilibus, & ſic donatio, ſic facta Deo eſſet vel vana, vel tentans Deum. Quia pro nunc dicitur, quòd obiectio, non diſtinguit inter valorem donationis, & vim obligandi, quam habet ex vna parte, & inter exercitam efficacciam illius, vel rei donatæ poſſeſsionem ex altera. Ad hoc; vt donatio facta Deo, ſit in ſe valida, & habeat vim obligandi ſufficit acceptatio Dei cui fit promiſsio; & donatio, licet verò ex quo res donata eſt poſsidenda per hominem, conſenſus hominis ſit neceſſarius ad hoc, vt detur poſſeſsio humana rei donatæ, & voti promiſsio, & donatio executionem ſortiatur, non tamen requiretur ad donationis valorem.

Nec obſtat, quòd erit vana donatio, ſi homo etiam illam, non acceptet. Quia primò vana non erit in ordine ad Deum, qui animum donantis inſpicit, & gratum habet. Nec vana erit quantùm ad vim obligandi, quia bene obligat donantem, & licet de præſenti eius efficacia impediatur, non tollitur, ſed ſuſpenditur, & homine poſtea rem acceptante donatio vim ſuæ efficaciæ exercet. Sed in præſenti, quia donatio, non fit ſolùm Deo, ſed immediatè etiam fit religioni; immò Deo promittitur, & donatur obſeruantia donationis, quæ fit Eccleſiæ, ſemper diſtingui debet, quia vt donatio facta religioni ſit valida, eſt neceſſe, quòd ab ea acceptetur. Sed ad hoc, vt ſit validum votum, quod eſt promiſsio, & aliqua donatio facta Deo, neceſſaria eſt acceptatio religionis antecedenter, & præſuppoſitiuè ſcilicet acceptatio promiſsionis, & donationis factæ Eccleſiæ. Sed formaliter, & propriè, non eſt neceſſaria acceptatio voti, ad hoc, vt votum valeat, & obliget, ſed ad hoc, vt Religio poſſideat actu id, quod ad eius fauorem Deo donatum eſt, & quòd ſi ipſe voluerit, vt poſſideatur, bene faciet, vt Eccleſia donatam rem recipiat. Cæterùm non eſt negandum Deum acceptare donationem, ſibi factam etiam ſi non ſit habitura affectum, cum ipſe ſit, qui ad ſibi donandum mouet, & mouendo gratum habet, & vult quòd actus, quem donat ex parte ſui valeat.

43 Tandem ſi dubitetur, an promiſsio Religioſi facta Eccleſiæ, eiuſque traditio ſit de eſſentia ſtatus perfectionis, & religionis, vel potiùs ſufficiat promiſsio voti, & traditio per quam homo Deo ſe offert, & donat. Reſpondeo cum *Suarez d.lib.2.cap.4.num.14.* ſufficere votum. Illæ enim duæ promiſſiones ſunt ad inuicem ſeparabiles. Nec obſtat, quòd de ſubſtantia ſtatus perfectionis, ſit promiſſio obedientiæ reddendæ alicui homini. Quia non per hoc eſt neceſſe quòd hæc promiſsio homini fiat. Nam bene poteſt eſſe, quòd vni promittatur vtilitas tertij abſque eo, quòd illi tertio promittatur. Sic poſſum promittere confeſſori eleemoſynam dandam pauperi. Et ſic in hac promiſsione terminus, cui fit promiſsio eſt Confeſſor, pauper verò cui nihil promittitur eſt is, cui promiſſa eleemoſyna tribuitur. Sic igitur poteſt, quis ſi velit ſoli Deo promittere obedientiam nomine Dei reddendam, vel Prælato, vel Confeſſori, vel cuicumque alteri determinato, vel ad libitum aſſumendo, & etiam mutando. Quod ſi hoc modo paupertas continentia, & obedientia Deo promittatur, hoc ſufficiet ad ſtatum perfectionis & religionis. Tunc verò ad valorem voti etiam in ratione donationis interior promiſsio voluntatis, ſufficeret, ſed tamen promiſsio, & traditio non haberet effectum, niſi notificato voto illi cui obediendum eſſet ille conſentiret, & acceptaret. Sed hic conſenſus nõ eſſet neceſſarius ad valorem voti, ſed ad eius obſeruantiam exercitam. Nam etiam ſi votum fuiſſet de obediendo Titio, qui hodie nollet acceptare officium dirigendi eum, qui vouit, votum non per hoc eſſet nullum, nec traditio facta Deo eſſet nulla; ſed votum ex impoſsibilitate mutabili eius materiæ ſuſpenderetur. Et ſi poſtea Titius officium directoris vellet aſſumere, teneretur, qui vouit illi obedire, niſi vouiſſet ſub conditione expreſſa, vel tacita, vt ſi ſemel is, cui eſt obediendum, nollet vouentem dirigere, tunc votum ceſſaret. Sed hac conditione poſita, tale votum, non habens abſolutam perpetuitatem, non ſufficeret ad ſtatum perfectionis, qui petit obedientiam vſque ad mortem præſtandam ſuperiori. Nã & in huiuſmodi voto ſoli Deo emiſſo, eſto ſi is cuius obedientia eſt promiſſa nollet officium dirigendi ſuſcipere, interim tamen vouens caſtè teneretur viuere, & ſine proprio, & paratus eſſe obedire quotieſcumque, ſibi aliquid præciperetur ab eo cuius obedientia, eſt Deo promiſſa.

44 Et ad horum maiorem claritatem conſiderandum eſt, quòd vbi donatio immediatè facta, ſit Eccleſiæ, etiam ſi ſit facta propter Dei amorem, vel intuitu religionis, ſi Eccleſia donationem non acceptat, donatio non valet, quia non eſt acceptata, & poteſt à donante reuocari. Et nihilominùs ſola repudiatio Prælati ſic valet, quòd tamen Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum, vt dixi ſupra *quæſ.185.a.7.num.159.* Quod eſt ſignum, quòd donatio ipſa ex non acceptatione Prælati, non redditur ſemper inualida, ſed quòd ſi vel qui donauit mortuus eſt, aut aliunde, non poteſt mutare voluntatem, aut de facto eam, non mutauit, adhuc remanet Eccleſiæ ſuum ius ſatis validum. Nam aliàs, vbi contractus eſt nullus, locum non habet reſtitutio in integrum, vt ex *cap. ad noſtram de reb. Eccl. non alienand. Rota, & Couar.* dixi ad eundem *art. num.617.* Sed ſi donatio fit immediatè Deo, licet rei donatæ vſus, ſit creatus, & ſoli competens homini, ſolique homini res ad vſum, ſit tradenda, ex hoc quòd homo hanc donationem repudiet, non remanet inualida donatio, quam Deus ipſe, cui res fuit donata acceptat, & in cuius poteſtate eſt vti, vel non vti re illa per creaturam ſuam. Nec ſpectat iam ad donantem attendere an homo, ad quem illa res pertinet ea vti velit, ſed ſibi ſufficere debet, ſi ſit paratus reddere ex parte ſua, quod obtulit.

SVMMARIVM.

1 *Deo offerenda libertas noſtra per votum. num.45.*

2 *Ad ſtatum perfectionis non ſufficit votum in præparatione animi. num.46.*

3 *Sufficit tamen obedientia in præparatione animi num.46.*

45 IN reſponſione ad tertium habetur efficax ratio ad probandum qualiter conueniat ſtatui perfectionis, vt conſiliorum opera Deo reddantur per votum. Quia ſi conuenit ad ſtatum perfectionis paupertas ſpiritus, & abdicatio omnium eorum, quæ nobis cariora ſunt, vt expeditè ab omnibus ſoli Deo vacare poſſimus; bene conuenit, vt & priuemus nos libertate noſtra, & per votum nos ad conſilia obligemur felici neceſſitate, quæ in meliora compellat, vt dixit Auguſt.

46 Pro complemento autem huius commentarij occurrit quærendum, an ad ſtatum perfectionis ſufficiat votum in præparatione animi. Nam P. Antonius de Spiritu ſancto in *Direct. Reg. par.2. diſp.1. ſect.1. num.* vt ſaluet Eliam fuiſſe in perfecto ſtatu Religionis, & verè Religioſum, ſtante quòd ipſe non habebat cui promitteret obedientiam ex eo, quòd haberet poteſtatem extraordinariam ſummi Pontificis, & quia nullus fuit, qui eius vota reciperet, tenet, quòd ad ſtatum religionis ſuffi-

ſufficiat votum obedientiæ in præparatione animi, quod conſiſtit in hoc, quod Deo promittitur obedientia, vt exhibenda illi, qui loco Dei ſit Eccleſiæ ſuperior. Alias vero ſecluſa ordinatione iuris canonici ad ſtatum Religioſum non eſt neceſſaria acceptatio ex parte Prælati. Hoc verò ſupradictis conformia ſunt. Licet enim nunc in quo ſolemne perfectionis votum non eſt validum niſi fiat in Religione approbata. *cap. vnico de voto in 6.* neceſſe ſit quòd vouens promittat obedientiam Prælato Religionis, vno ex illis legitima facultate prædito profeſſionem acceptante. Tamen per ſe abſolutè, quia de ſubſtantia ſtatus Religioſi non eſt, quòd ſit cœnobiticus, ſed poteſt eſſe ſolitarius, ſufficit quòd conſiliorum ſubſtantialium obſeruantia ſoli Deo promittatur per votum, Deo votum acceptante? Et quantùm ad obedientiam, in quo conſiſtit difficultas huius puncti, non eſt neceſſe quòd promittatur Deo obedientia Petri, vel Pauli, vel cuiuſcumque determinatæ perſonæ, ſed ſufficit quòd promittatur obedientia ſuperioris, qui fuerit, & quando fuerit, obligando voluntatem ſuam ad directionem illius in ijs, quæ ad obſeruantiam aliorum conſiliorum ſpectant. Puto tamen hoc votum non dici debere votum in præparatione animi, ſed formale, quia promiſſio, & obligatio formaliter adeſt, ſed actualis obedientia eſt, quæ deficere poteſt, ſi deſit ſuperior, qui præcipiat. Et ſic non ſufficit ad ſtatum Religioſum votum eminentialiter tale, vel in præparatione animi, ſed requiritur votum formale, licet ad formale obedientiæ votum non ſit neceſſaria actualis obedientia, ſed ſufficiat obedientia in præparatione animi. Quia exceptio voti non eſt de ſubſtantia voti, niſi in præparatione animi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conuenienter dicatur, in his tribus votis conſiſtere religionis perfectionem?

Inf. q. 188. a. 2. ad 1. & 2. 2. ad 1. & ver. q. 2. a. 21 ad 5. & op. 18. cap. 15. & opuſ. 19. c. 2.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur, quod inconuenienter dicatur, in his tribus votis conſiſtere religionis perfectionẽ. Perfectio enim vitæ magis conſiſtit in interioribus, quam in exterioribus actibus: ſecundum illud ad Rom. 14. Non eſt regnum Dei eſca, & potus, ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu ſancto. Sed per votum religionis aliqui obligantur ad ea quæ ſunt perfectionis. Ergo magis deberent ad religionem pertinere vota interiorum actuum, puta contemplationis, dilectionis Dei, & proximi, & aliorum huiuſmodi, quam votum paupertatis, continentiæ, & obedientiæ, quæ pertinent ad exteriores actus.

2. Præterea, Prædicta tria cadunt ſub voto religionis, in quantum pertinent ad quoddam exercitium tendendi in perfectionem. Sed multa alia ſunt, in quibus religioſi exercitantur: ſicut abſtinentia, vigiliæ, & alia huiuſmodi. Ergo videtur, quod inconuenienter iſta tria vota dicantur eſſentialiter ad ſtatum perfectionis pertinere.

3 Præterea, Per votum obedientiæ aliquis obligatur ad omnia implenda, ſecundum præceptum ſuperioris, quæ ad exercitium perfectionis pertinent. Ergo ſufficit votum obedientiæ abſque alijs duobus votis.

4 Præterea, Ad exteriora bona pertinent non ſolum diuitiæ, ſed etiam honores. Si ergo per votum paupertatis religioſi terrenas diuitias abdicant; oportet eſſe etiam aliud votum, per quod honores mundanos contemnant.

Sed contra eſt, quod dicitur extra de ſtatu monachorum; quod cuſtodia caſtitatis, & abdicatio proprietatis ſunt annexa regulæ monachali. In decr. lib. 3. tit. 35. cap. cum ad monaſterium, in fin.

Reſpondeo dicendum, quod religionis ſtatus poteſt conſiderari tripliciter. Vno modo, ſecundum quod eſt quoddam exercitium tendendi in perfectionem charitatis. Alio modo, ſecundum quod quietat animum humanum ab exterioribus ſollicitudinibus: ſecundum illud 1. ad Cor. 7. Volo vos ſine ſollicitudine eſſe. Tertio modo, ſecundum quod eſt quoddam holocauſtum, per quod aliquis totaliter ſe & ſua offert Deo. Et ſecundum hoc, ex his tribus votis integratur religionis ſtatus. Primo enim quantum ad exercitium perfectionis requiritur, quod aliquis à ſe remoueat illa, per quæ poſſet impediri ne totaliter eius affectus tendat in Deum: in quo conſiſtit perfectio charitatis. Huiuſmodi autem ſunt tria. Primum quidem cupiditas exteriorum bonorum, quæ tollitur per votum paupertatis. Secundum autem, eſt concupiſcentia ſenſibilium delectationum, inter quas præcellunt delectationes venereæ, quæ excluduntur per votum continentiæ. Tertium autem eſt inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per votum obedientiæ. Similiter autem

ſolicitudinis ſecularis inquietudo præcipue ingeritur homini circa tria. Primo quidem, circa diſpenſationem exteriorum rerum: & hæc ſolicitudo per votum paupertatis homini aufertur. Secundo, circa gubernationem vxoris, & filiorum, quæ amputatur per votum continentiæ. Tertio circa diſpoſitionem propriorum actuum, quæ amputatur per votum obedientiæ, quo aliquis ſe alterius diſpoſitioni committit. Similiter etiam holocauſtum eſt, cum aliquis totum quod habet, offert Deo: vt

Ho. 20. in me. illius. *Gregor. dicit ſuper Ezechiel. Habet autem homo triplex bonum, ſecundum*

† c. 8. & lib. 7. c. 13. *Philoſoph. 1. Ethic. † Primo quidem, exteriorum rerum: quod quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntariæ paupertatis. Secundo autem bonum proprij corporis, quod aliquis præcipue offert Deo per votum continentiæ, qua abrenunciat maximis delectationibus corporis. Tertium autem bonum eſt animæ, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, qua aliquis offert Deo propriam voluntatem, per quam homo vtitur omnibus potentijs, & habitibus animæ. Et ideo conuenienter ex tribus votis ſtatus religionis integratur.*

Ad primum ergo dicendum, quod

ar. 1. huius q. *ſicut ſupra dictum eſt, ſtatus religionis ordinatur, ſicut in finem, ad perfectionem charitatis: ad quam pertinent omnes interiores actus virtutum, quarum mater eſt charitas: ſecundum illud 1. ad Corinth. 13. Charitas patiens eſt, benigna eſt, &c. Et ideo interiores actus virtutum, puta humilitatis, patientiæ, & huiuſmodi, non cadunt ſub voto religionis: quod ordinatur ad ipſos ſicut ad finem.*

Ad ſecundum dicendum, quod omnes aliæ religionum obſeruantiæ ordinantur ad prædicta tria principalia vota. Nam ſi qua ſunt inſtituta in religionibus ad procurandum victum, (puta, labor, mendicitas, vel alia huiuſmodi) referuntur ad paupertatem, ad cuius conſeruationem religioſi per hos modos victum ſuum procurant. Alia vero, quibus corpus maceratur, ſicut vigiliæ, ieiunia, & ſi quæ ſunt huiuſmodi, directe ordinantur ad votum continentiæ obſeruandum. Si quæ vero in religionibus inſtituta ſunt pertinentia ad humanos actus, quibus aliquis ordinatur ad religionis finem, ſcilicet ad dilectionem Dei, & proximi (puta, lectio, oratio, viſitatio infirmorum, vel ſi aliquid aliud eſt huiuſmodi,) comprehenduntur ſub voto obedientiæ; quod pertinet ad voluntatem, quæ ſecundum diſpoſitionem alterius, ſuos actus ordinat ad finem. Determinatio autem habitus pertinet ad omnia tria vota, tamquam ſignum obligationis. Vnde habitus regularis ſimul datur, vel benedicitur cum profeſſione.

Ad tertium dicendum, quod per obedientiam aliquis offert Deo ſuam voluntatem: cui etſi ſubijciantur omnia humana, quædam tamen ſunt, quæ ſpecialiter ſibi tantum ſubduntur, ſcilicet actiones humanæ. Nam paſſiones pertinent etiam ad appetitum ſenſitiuum. Et ideo ad cohibendum paſſiones carnalium delectationum, & exteriorum appetibilium, impedientes perfectionem vitæ, neceſſarium fuit votum continentiæ, & paupertatis. Sed ad diſponendum actiones proprias, ſecundum quod requirit perfectionis ſtatus, requiritur votum obedientiæ.

Ad quartum dicendum, quod ſicut Philoſoph. dicit in 4. Ethic. honor proprie, & ſecundum veritatem non debetur niſi virtuti. Sed quia exteriora bona inſtrumentaliter deſeruiunt ad quoſdam actus virtutum, ex conſequenti etiam eorum excellentiæ honor aliquis exhibetur, & præcipue à vulgo, quod ſolam excellentiam exteriorem recognoſcit. Honori ergo, qui Deo & ſanctis omnibus exhibetur propter virtutem, (vt dicitur in Pſal. 138. Mihi autem nimis honorati ſunt amici tui Deus) non competit religioſis abrenuntiare, qui ad perfectionem virtutis tendunt. Honori autem, qui exhibetur exteriori excellentiæ, abrenuntiant ex hoc ipſo, quod ſecularem vitam derelinquant. Vnde ad hoc non requiritur ſpeciale votum. c. 3. in fi.

SVMMARIVM.

1 Votum Religionis conſiſtere in tribus votis probat D. Th. ex triplici capite, num. 1.
2 Concluſio articuli poteſt habere difficultatem, numer. 2.
3 Solum votum obedientiæ non ſufficit, quia per illud cohibentur actus non vero appetitus, numer. 3.

4 In

4 In Ord. Prædicatorum continentia, & paupertas vouentur implicitè. num. 4.

5 Virgines quæ antiquitus velum continentiæ recipiebant, vel non erant Religioſæ propriè, vel tria vota emittebant. num. 5.

6 Tertiariæ non ſunt Religioſæ niſi ſecundum quid. num. 6.

7 Anachoretæ erant veri Religioſi, quia tria vota emittebant. num. 7.

1 TRiplici ex capite probat D. Th. ſtatum religioſum conſiſtere in tribus votis. Primò per reſpectum termini *ad quem* ſtatus religioſi, qui eſt perfectio charitatis, cuius impedimenta remouet. Tria enim ſunt impedimenta charitatis, ſcilicet cupiditas exteriorum bonorum, quæ tollitur per votum paupertatis, concupiſcentia delectationum ſenſus, quæ tollitur per votum caſtitatis, & inordinatio propriæ voluntatis ſeu proprius amor, qui tollitur per votum obedientiæ. Secundò per reſpectum ad terminum *à quo*, qui eſt tumultus vitæ ſæcularis, vnde & religio eſt portus quietis; Nam tria ſunt in ſæculo, quæ quietem turbant, ſcilicet ſollicitudo rerum temporalium, quam aufert paupertas, ſecundò gubernatio vxoris, & filiorum, quam aufert caſtitas, & tertiò propriorum actuum cura, quam obedientia dirigit, & aſſecurat. Tertiò autem conſideratur aſſumptio ſtatus religioſi quatenus in ſe ipſo eſt actus virtutis religionis perfectiſſimus, vnde eſt holocauſtum Deo oblatum, & quia tria ſunt bona nobis chara, quæ Deo offerre poſſumus, ſcilicet bona temporalia, quæ offert paupertas, & bona proprij corporis, quæ offert caſtitas, & bonum animæ, & libertatis, quod offert ideo in his tribus votis conſiſtit ſtatus religionis.

2 Eſt ergo concluſio articuli, affirmans ſtatum religionis integrari ex tribus votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, vt determinatur *c. cum ad monaſterium de ſtat. Cleric. & Clem. exiui, de verb. ſignif. & Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. primo.* Cum verò, hæc concluſio duas habeat exponentes, quia nimirum primò tria hæc vota ſunt neceſſaria ad integritatem ſtatus perfectionis, & Religionis, & ſecundò quòd eadem ſufficiunt, nec aliud eſt neceſſarium. Prima exponens iam ex prædictis conſtat, ex quibus probatum manet paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, earumque votum ad ſtatum perfectionis requiri. Poſſet nihilominùs obijci, quia primò ex vna parte videtur, quòd ſufficiat votum obedientiæ, ſub quo omnia cadunt, & ex quo poſſunt religioſi obligari ad caſtitatem, & paupertatem. Immò in religione Prædicatorum profeſſi, non promittunt niſi obedientiam. Secundò autem econtra videtur, quòd ſufficiat votum caſtitatis, aut votum paupertatis. Nam antiquitus virgines dabantur, quæ in domibus parentum manebant, vnde ſolo voto caſtitatis obligabantur, & tamen religioſæ erant, vt refertur de *S. Domitilla apud Surium tom. 3. 12. May, & Baron. tom. 1. an. 98. num. 6.* quòd velamen virginitatis receperit de manu S. Clementis; velamen verò hoc erat ſignum religioſi ſtatus. Sed & nunc tertiariæ vouent ſolum caſtitatem, & in proprijs domibus habitant, & tamen cenſentur religioſæ, & priuilegijs religioſorum gaudent. Item tertiò Eremitæ, ſeu Anachoretæ religioſi ſunt, & nihilominùs ſoli viuunt, quos D. Baſilius inſtituit in ſuis monaſt. Conſtitut. a principio vſque ad cap. 58. Immò hoc verbum *monachus* idem ſignificat quod *ſolus*, vt patet *ex Hier. epiſ. 13. & ex cap. placuit.* Iſti igitur ſolitarij veri monachi, & religioſi fuerunt, licet non haberent ſuperiorem cui obedirent.

3 Sed dicitur; quòd votum obedientiæ, non ſufficit ad conſtituendum ſtatum perfectionis connaturali modo, & per ſe, & directè, quia directè ſub eo, non cadunt niſi actiones externæ imperatæ, ſcilicet, agere, & non agere, quod eſt ſpeciali modo in libertate, & poteſtate noſtræ voluntatis, ſed vt dicitur in reſponſ. ad tertium cohibere paſſiones appetitus ſenſitiui, eſt quid ſpeciale, quod non cadit per ſe & directè ſub voto obedientiæ, quia non eſt agere, vel non agere, ſ. d. eſt non concupiſcere, ſeu impedire paſſiones ne concupiſcant agere vel non agere; ideo neceſſe eſt per votum ſpeciale promittere Deo paupertatē per quam renunciamus etiā iuri & cupiditati habendi, & caſtitatē per quā frænamus etiam concupiſcentiam licitæ delectationis, & copulæ coniugalis. Ideo bene aduertit *Caiet.* quòd opera ſpectantia ad paupertatem, & caſtitatem iam duplici titulo cadunt ſub voto; nimirum ſub voto obedientiæ, quatenus opera ſunt, & ſub voto paupertatis, aut caſtitatis, quatenus ſunt repreſſiones cupiditatis, & concupiſcentiæ contrariæ paupertati, & caſtitati.

4 Ad id verò quod dicebatur de ordine Prædicatorum reſpondetur ex *Caietan. & Suarez lib. 6. cap. 2. num. 3.* religioſos ordinis Prædicatorum implicitè vouere paupertatem, & caſtitatem, vouendo viuere ſecundum regulam ſancti Auguſtini, quæ paupertatem, & caſtitatem exigit, vt ſubſtantialia religioni. Et quamuis *Card. in Clem. eos, de vſuris quaſt. 2.* hoc in dubium vertat, tamen ex vſu talis ordinis hoc eſt certiſſimum, & traditur in *conſtit. d. ordinis cap. 15. in Gloſſ. lit. C. & à D. Thom. quodl. 9. q. 9. a. 20.* Nam & ad ſtatum Religioſum ſufficit, vt paupertas, & continentia implicitè voueantur, ſicut etiam fit in religionibus S. Benedicti & Carthuſiæ, & docent communiter Canoniſtæ, cum Innocentio in *cap. conſulti*, de regularibus.

5 Ad primum autem eorum, quæ adducta ſunt pro ſufficientia voti caſtitatis, aut paupertatis dicitur, non eſſe certum an illæ virgines, quæ antiquitus in domibus parentum manentes accipiebant velamen caſtitatis, eſſent perfectè religioſæ, habentur tamen indicia, & coniecturæ non leues, quòd tales virgines emitterent etiam cætera vota, vt colligi poteſt ex *Athanaſ. lib. de virgin. & Clem. Alex. lib. 3. Stromatum*, quos refert *Suarez. l. 6. c. 2. num. 13.* Et ita dicitur eas, vel non fuiſſe perfectè in ſtatu religioſæ perfectionis, vel tria vota emiſiſſe.

6 De tertiarijs autem viuentibus nunc in domibus proprijs longa concertatio eſt inter DD. an ſint religioſæ. Has enim, non teneri ad vota paupertatis, & obedientiæ certum eſt ex Conſtit. Concil. Lateran. ſeſſ. 11. ſub Leone X. & ex decreto Congr. Concil. Trid. ſub Paulo 5. 20. Decembris 1616. dicitur igitur quòd aliud eſt quærere, an huiuſmodi tertiariæ ſi habeant conditiones requiſitas a Leone X. & Congreg. Concilij gaudeant priuilegijs conceſſi

ceſſi religionis ſub qua militant, & aliud eſt quærere ao iſtæ ſint religioſæ. Hoc ſecundum, non habet dubium, & certum eſt eas non eſſe celigioſas niſi ſecundùm quid, & imperfectè ratione ſimplicis voti caſtitatis; quidquid ſint an ex priuilegio gaudeant immunitatibus conceſsie religioſis illius ordinis ſub quo tales tertiariæ militant. De his vide *Carolum de Graſsis. eff. primo. nu.92.* **Rodriquez** *Re. ſol.136. Ricc.p.2.des.88. Donat. tom.2. p.4. tract.17. quaſt.7. & trac.18.quaſt.3. Nauar.Comp. de Regular. num.8. Miranda tom.1.quaſt.36.a.3. Sanchez l.5. c.4. num.74. Portell.par.1.caſu 16. num.8. Rodriq.tom.3. quaſt.72. nu.2. Caſarub. in v.Tertiary Lezanam p.2. cap.14.*

7 Anachoretæ autem perfectè religioſi relinquentes mundum, & paupertatem, & contineotiam in ſolitudine exercentes ſub directione tamen Epiſcoporum tria vota emittabant, & ideo perfectè religioni erant; Quòd ſi deficiebant ab emiſſione votorum non erant, niſi religioſi ex parte, & ſecundùm quid. Quod etiam Equites promittentes ſolam caſtitatem coniugalem, non ſint perfectè religioſi dictum eſt artic.4. eſt tamen diſcrimen, quia huiuſmodi equites, qui in religione a Sede Apoſtolica approbata tria vota emittunt, licet non voueant niſi caſtitatem coniugalem, magie accedunt ad proprietatem Religioſorum, quàm illi, qui vota ſimplicia extra approbatam religionem emittunt.

SVMMARIVM.

1 *Actus virtutis interni non cadunt ſub voto Religionis, quia ſunt finis illorum. num.8.*
2 *Actus interni, vt ſunt actus virtutis ſunt neceſſarij, vt tales vero, cum non ſint viſibiles, non cadunt ſub votis Religionis, vt materia voti, ſed vt finis. num.9.*

8 QVantùm autem ad aliam exponentem, ſcilicet quòd non ſit neceſſarium aliud votum, concluſio probatur magie ex reſponſionibus ad argumenta, & ex reſponſione ad primum habetur, quòd non eſt neceſſerium votum actuũ interiorũ, quia illi non cadunt ſub voto Religioſo, ſed ſunt finie illiue voti ex quo ad charitatis perfectionem pertinent. Sed dices, vel D.Th.loquitue de actibue aliarum virtutum, vt ſunt de præcepto, vel vt ſunt de conſilio. Si primo modo, non eſt diſtinctio intee actus internoe, & exteenos, quia vtrique ad ſubſtantiam perfectionis pertinent, quæ in obſeruantia præceptorum charitatie pertinet. Si verò loquitue de illie actibus, ve ſunt ex conſilio, ſic non videntur eſſe de ſubſtantia perfectionis. Reſpondetur qoòd D. Thom. loquitue de actibus virtutum internis abſolutè; iſti enim non poſſunt ſpectere ad ſtatum religioſum, vt eſt Eccleſiaſticus & viſibilie, niſi per modum finis, & huiuſmodi actus, ſiue ſint de eſſentia perfectionie, quod illis conuenie, vt ſunt de præcepto, quia vt ſic cadunt etiam ſub præcepto chariteris, ſiue ſint accidentia eius tanquàm charitatis fructus, & ornamenta decorie eius, quia nihilominùs interni ſunt, non ſunt materia voti Eccleſiaſtici, & viſibilie, ſed finis.

9 Aliud etiam hic eſt conſiderandum, quòd actus virtutis, vt actus virtutis formaliter, cum ſint de præcepto, quia charitas non obligat dum non ſumue impediti ad ſemper virtuosè operandũ in Dei gloriam, ideo actue virtutum internè, vt ſunt actus virtutis ſunt de eſsẽtia perfectionis prout eſt finis religionis, ſolùm verò illi accidere poſſunt, vt ſunt talea, vel tales actus. In quo eſt diſtinctio inter internoe, & externos, quòd illi pertinent ad perfectionem, vt eſt finis, religionis, ideo non ſunt materia voti religionis, ſed finis eius, externi verò ſpectant ad religionem quatenus ſunt viſibilia inſtrumenta perfectionie impedimenta remouentia, & ideo ſub votie religionis cadunt, vt materia promiſſa.

SVMMARIVM.

1 *Aliæ externæ actiones non cadunt ſub votis Religionis, quia ſubordinantur paupertati, & caſtitati, & obedientiæ, & nimis graue eſſet ſe ex voto ad illas obligare. num.10.*

10 IN reſponſ. ad ſecundum datur ratio, cur aliæ externæ actiones, quæ conducunt ad perfectionẽ, non cadant ſub voto Religioſo. Nã huiuſmodi actiones ſubordinãtur paupertati caſtitati, & obedientiæ, vnde non fuit neceſſe illas vouere, ſed ſufficit eae per regulæ leges ordinare; nam aliàs vt aduertit. *D. Thom. quod.1. a.20.* Si quidem religioſus profitendo voueret ſe regulam ſeruaturum, videretur ſe obligare voto ad ſingula, quæ continentue in regula, & ſic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter. Et ex hoc ſequeretur, quòd religionis ſtatus eſſet religioſie in laqueum peccati mortalis, quod vix, aut nunquam poſſet declinare. Et ex hoc deducitur etiam quòd multitudo præceptorum obligantium ſub mortali, non multùm conuenit quieti, & tranquillitati ſtatus religioſi.

SVMMARIVM.

1 *Honor duplex. num.11.*
2 *Honori debito virtuti, vel excellentiæ in ſpiritualibus Religioſus non debet renunciare. num.11.*
3 *An honor & fama poſſint eſſe materia voti. numer.12.*
4 *Difficultas quaſtionis. num.13.*
5 *Appetitus honoris, & famæ occaſio ambitionis. num.13.*
6 *Plures differentiæ inter appetitum diuitiarum, & honoris. num.14.*
7 *Abdicatio honoris non ſpectat ad paupertatem. num.14.*
8 *Honor triplici ex cauſa male appetitur. num.15.*
9 *Negatio illiciti appetitus honoris poteſt eſſe materia voti. Sed votum non eſt conſulendum. numer.15.*
10 *Non appetere honorem licite non poteſt eſſe materia voti, quia non eſt melius bonum. num.16.*
11 *Non appetere honorem licite eſt maior occaſio mali, quam appetere. num.16.*
12 *Non eſt virtutis humilitatis omnino honorem contemnere. num.17.*
13 *Non appetere famam non eſt materia voti, & fieri poteſt bene, & male, ſed potius eſt bonum. num.18.*

14 Reli-

14 *Religioſis præcipue conuenit honorem non illicitè amare, & magnifacere. num. 19.*

15 *Qualiter animus ſe habere debeat erga honorem. num 19.*

16 *Iacturam honoris, & famæ ad virtutem poteſt pertinere. num. 20.*

17 *Religioſis maximè competit patienter ſufferre iacturam famæ. num. 20.*

18 *Titulus honoris multiplex. & illum non appetere poteſt eſſe bonum, & malum. num. 21.*

19 *Occultare virtutes non eſt ſemper bonum, & de ſe non eſt materia voti. num. 22.*

40 *In caſu particulari fuga honoris, & famæ poteſt eſſe materia voti. num. 23.*

11 AD quartum. Ex hac reſponſione & *Caiet.* expoſitione notandum, honorem eſſe duplicem ſcilicet debitum virtuti, qui eſt honor ſimpliciter, & debitum excellentiæ etiam in bonis externis, qui eſt honor ſecundùm æſtimationem. Honor verò virtuti debitus ſimpliciter, non eſt virtuosè renunciabilis; quia nec fieri poteſt quòd virtus, non ſit digna honore, nec impediri homines, quòd virtutem, non reuerentur, & honorent, maximè quòd honor eſt in honorante. Sed honor, qui debetur excellentiæ in aliquibus bonis, & hic ſubdiſtinguitur; Nam alius eſt, qui debetur excellentiæ in bonis temporalibus, & huic bonum eſt renunciare, & Religioſi renunciant renunciando mundo, eſt enim hic honor mundanus; & alius eſt, qui debetur excellentiæ in aliquo bono animæ, ſicut eſt honor, qui debetur gradui ſpirituali, vt gradui ordinis ſacri, & dignitatis, ſeu Prælaturæ ſpiritualis. Et hic honor Eccleſiaſticus dicitur, & eſt honor ſanctus, cui religioſus licitè, non renunciat. Nam & ſacerdos debet honorari præ alijs, & Prælatus licet peccare poſſit, ſi ambiat Prælaturam ob finem honoris, dum tamen Prælatus eſt, iuſtè exigit honorem Prælaturæ debitum. Ex hoc verò colligit *Caiet.* quòd religioſi, qui ex inſtituto ordinantur ad docendum & prædicandum, & quorum Patres ſancti, & primarij inſtitutores ordinauerunt gradum magiſterij in Theologia, malè faciunt renunciando huiuſmodi gradui, & illum a ſuis abdicando. Sed quia, hæc aliquam pati poſſunt difficultatem; ideo quæritur.

An honor, & fama poſſint eſſe materia voti.

12 VIdetur enim, quod homo virtuoſe poſſit a ſe abdicare honorem, & famam, quia hoc poteſt eſſe actus virtutis, quia poteſt eſſe actus humilitatis, eſt enim humilitas virtus refrænans animum circa hominis concupiſcentiam. Ideo *Suarez tom. 3. l. 8. cap. 4. num. 6.* docet, honorem & famam poſſe eſſe materiam voti, & nihilominùs votum, hoc in communi, non eſſe conſulendum, quia honoris appetitus materia lubrica eſt, & difficillima, vnde tale votum obſeruaretur rariùs, & animus mille ſcrupulis angeretur, eſſet enim difficile diſtinguere, an aliquis contra votum ageret. Sed votum determinatum, vt eſt votum non procurandi dignitates, & loca, vel titulos honoris poſſe fieri conuenienter, & laudabiliter.

13 Difficultas huius quæſtionis in hoc conſiſtit, quòd honor, & fama ſunt hominis bona extrinſeca, & quidem talia quòd poſſunt eſſe bona impedientia non parùm profectum vitæ ſpiritualis, & fomentum ambitionis, & inanis gloriæ, cum ſint bona excellentiora diuitijs, vnde, vt aduertit *D. Th. ſup. q. 73. num. 3.* dicitur Prou. 22. *Melius eſt nomen bonum, quam diuitiæ multæ.* Et ita quòd in pretio ab hominibus vitæ ferè æquiparantur. *l. iuſta cauſa, ff. de manumiſſ. vind.* vnde eſt, quòd huiuſmodi bona vim non paruam habent, vt affectum ſibi concilient, & à Dei amore abſtrahant. Nec valet dicere cum *Caiet ſup. q. 73. a. 2.* quòd homo non ſit dominus ſuæ famæ, ideo non poteſt illam contemnere, quia immò eius eſſe dominum tradunt *Soto l. 2. de iuſt. q. 2. a. 3. Serra ſup. q. 64. a. 5. ad tertium, & qu. 43. a. 4. ad primum. Villalob. & Nauar.* quos ſequitur *Martinez de Prado cap. 25. qu. 2. nu. 24.* Cur igitur ſicut licet ſe priuare diuitijs propter Deum, & vouere paupertatem eſt bonum, & ad ſtatum perfectionis neceſſarium, ſic non erit, hoc licitum, immò & neceſſarium, immò ad votum paupertatis non ſpectans, vt homo abdicet à ſe honorem, & famam?

14 Sed reſpondetur, quòd nimis latum diſcrimen eſt inter honorem, & famam, & inter diuitias. Tum primo, quia verus honor, & fama virtutem ſupponunt, quod non faciunt diuitiæ. Honor enim importat quandam reuerentiam debitam excellentiæ virtutis, & bonitatis, vel propriæ, vel alterius ſicut honorantur Principes, & Prælati etiã ſi ſint mali, inquantum gerunt perſonam Dei, & communitatis cui præficiuntur, vt dixit *D. Thom. ſupra q. 63. a. 3. c. & q. 103. a. 5. & q. 131. a. 1. c.* Fama verò, quæ ſecundùm S. Thomã eſt clara notitia cum laude, ſupponit virtutem, quæ ſola digna laude eſt. Inde differunt ſecundò quòd diuitiæ non debentur alicui ex honeſto titulo, ſed & bonis, & malis competunt, immò, vt plurimùm eis magis abundant mali. Sed honor & fama debentur hominibus, quia virtute prædití ſunt. Tertio nam diuitiæ per ſe ipſæ poſſidentur, nec per ſe ſunt bonum proueniens diuiti, non niſi ex actu alterius, ſed independenter ab actu cuiuſcumque realiter habentur. Sed honor & fama realiter conſiſtunt in actu alterius, ſcilicet in actu honorantis, & habentis claram opinionem virtutis alicuius, & de ea bene loquentis vnde honorari, & habere bonam famam, non eſt niſi extrinſeca denominatio ex actu alterius proueniens homini honorato, & habenti bonam famam. Quartò ſequitur ex his, quòd cum homo ſit plenè dominus diuitiarum, non habet tantùm ac tale dominium honoris, & famæ, quæ non ſunt tam bona ipſius, quàm bona Dei volentis honorari in donis ſuis, & laudari in ſua bonitate. Nam & quintò differunt, quòd ſpecialiratione honor, & fama à Deo dantur homini, non in ſui proprium bonum, ſed in bonum aliorum, vt tradit *D. Th. ſup. q. 131. a. 1.* & contra Martinum explicat, & tuetur ibid. *Caiet.* Vnde non eſt in poteſtate hominis tum Dei, & aliorum præiudicio honorem ſuum, & famam contemnere. Vnde etiam eſt, quòd abdicatio honoris, & famæ, non ſpectat ad paupertatem, quæ negat proprium reſpectu temporalium, & corporalium bonorum, quæ tanquam

omni-

omnino propria poſſidentur. Honor verò, & fama ex magna parte ſpiritualia ſunt, cum virtutem ſupponant, & virtuti reddantur.

15 Hoc ſuppoſito diſtinguitur punctum quæſtionis, quia vel loquimur de honore, & fama ſecundùm ſe, vel de cauſa, & radice eius, quæ eſt virtus. Si loquimur de honore, & fama ſecundùm ſe, vix eſt dabilis eorum appetitus, qui de ſe nec ſit malus, nec ſit actus virtutis, ſed bonum indifferens, cuius negatio poſſit eſſe materia voti. Triplici enim ex cauſa appetitum honoris eſſe malum dixit *D. Th. ſupra q. 131. a. 1.* Primò ſi ſit improportionatus, quia in appetente, non eſt meritum honoris, vel comparatiuè, vt ibi explicat *Caiet.* quia non eſt in eo tantum meritum, quantus eſt honor; ſicut ſi quis, non ſit dignior, honor Prælaturæ eſt improportionatus illi, quia Prælatura debetur digniori. Secundò ſi quis honorem appetat, non referendo in Deum. Tertiò ſi appetitus in honore quieſcat, & homo non referat illum in vtilitatem aliorum. Aduertit verò *Caiet.* ibidem, circa ſecundum, & tertium modum, quòd ad hoc, vt appetitus honoris, ſit malus, non ſufficit ſola negatio relationis actualis in Deum, vel in proximum, ſed neceſſe eſt quòd hoc, vel contrariè, vel priuatiuè intelligatur, quia vel poſitiuè excluditur relatio in Deum, & in proximum, vel deeſt actualis huiuſmodi relatio tunc, cùm debetur ex aliqua circumſtantia. Et ita habens excellentiam honorabilem ſi appetit honorem infra proprios terminos, ſcilicet præcisè, vt habens excellentiam, & ideo deſiderat ſibi hoc bonum, quod eſt excellentiæ debitum, non peccat. Ergo ſi quis appetat honorem aliquo ex tribus modis illicitis malè agit, & ſic non appetere illicitè honorem poteſt eſſe materia voti. Et tamen vt dixit *Suarez*, hoc votum, non eſſet conſulendum. Vnde valde difficile eſt, vt in indiuiduo poſſit dari caſus in quo negatio talis appetitus licet de ſe bona, ſit quid melius, & ideo ſit materia voti, & non potius, ſit exponere ſe periculo, vel multiplicis inobſeruantiæ, vel anxietatis, & impedimenti ad perfectionem obtinendam. Sed appetitus honoris ſi reſpiciat honorem, vel vt debitum Deo cuius donum eſt excellentia, vel vt vtile proximo, ſic eſt bonus, vnde negatio huius appetitus tanquam mala, & contraria amori virtuoſo eſt mala, nec poteſt eſſe materia voti.

16 Solùm igitur eſſe poteſt difficultas, an non appetere honorem ſibi proportionatum in quantum eſt bonum proprium, & ſuæ excellentiæ proportionatum poſſit eſſe materia voti. Et dico, quòd non poteſt eſſe, quia licet negatio talis appetitus per ſe & ex genere ſub illa præciſione, ſit res indifferens, nec bona nec mala, tamen non habet, vt ſit inſtrumentum melius conducens ad perfectionem, quàm ſit appetitus honoris. Hoc primò explicatur, ſi non appetitus ſumatur contrariè, vt non appetere, ſit contemnere honorem ſibi proportionatum, & ab alio ſibi oblatum. Quoniam nequit habere rationem melioris medij ad perfectionẽ charitatis id, cui per ſe coniungitur negatio honoris debiti Dei donis, & negatio vtilitatis proximi, & quod eſt impedimentum ne proximis Deo, & excellentiæ debitam reddat reuerentiam. At verò honoris oblati contemptus impedit ne Deus in ſuis donis honoretur, ne proximis aduenire poſſit vtilitas maxima, quæ ex virtutis excellentia honorata prouenit, & ne homines, quod debent erga virtutem operentur. Quod dicitur verò de contemptu honoris oblati & proportionati, dicitur etiam de ſimplici negatione appetitus talis honoris, quia rationem melioris medij ad perfectionem charitatis habere, non poteſt per ſe, & ex genere, non appetere id, quod non eſt melius contemni, quin immò id quod eſt tale, quod ex genere, & per ſe habet annexum Dei honorem, proximi vtilitatem, & ab homine Deo & proximi vtilitati debetur, habet etiam quòd ſit medium ſuo oppoſito vtilius ad charitatis perfectionem; & quod illud appeti eſt eadem modo vtilius, & eius oppoſitum, non eſt voti materia. Et licet appetere honorem poſſit eſſe aliqua occaſio mali, maior mali occaſio eſſe poteſt negatio talis appetitus, ex quo facillimè oritur ignauia, & pigritia, & negligentia operandi ea, quæ honore digna ſunt. Dum aliàs ex quo concupiſcentia vtilis eſt diſpoſitio ad honeſtatem virtutis, & verus honor, non niſi per honeſtatem conſequi poteſt, honoris concupiſcentia poteſt eſſe diſpoſitio maxima ad hoc, vt quis fortiter agat, & feruenter pro virtute. Quàmuis & ex quo appetitus honoris poſſet eſſe aliqua occaſio accepta, non data alicuius mali, non ob hoc negatio talis appetitus eſſet medium ad perfectionem vtilius, cum illa per ſe, & ex genere impediat Dei honorem, & proximi vtilitatem, & virtutem. Vnde eſt, quòd per ſe, & ex genere comparando iſta duo, ſcilicet appetere honorem proportionatum, & illum non appetere, vel etiam contemnere. Licet vtrumque fieri poſſit ſine peccato; tamen primum, hoc habet per ſe; & licet per ſe, non ſit tantum bonum, quod ex circumſtantia, non poſſit fieri malum, tamen per ſe eſt conſecutiuè bonum, quia habet honeſtatem virtutis aliunde adiunctum. quia per ſe habet adiunctum Dei honorem, & proximi vtilitatem, & virtutem. Sed ſecundum, non excludit malitiam niſi, vel ſit conditionatum, & per modum velleitatis, per quam homo quantùm, ſit ex ſe vellet honorari, & eo bono libenter ſe priuaret propter Deum, vel ex aliqua circumſtantia bonum ſit non honorari, ſeu honorem, non appetere. Vnde eſt quòd nolle honorem per actum efficacem & abſolutum potiùs de ſe eſt malum, quia non niſi ex aliqua circumſtantia poteſt eſſe bonum. Et ſic primum quantum ſit ex ſe ex adiuncta bonitate eſt bonum, & ſolùm ex circumſtantia poteſt fieri, vel malum, vel minùs bonum. Sed ſecundum per ſe, non eſt bonum, ſed ſolùm ex adiunctis circumſtantia ſit tale. Nam licet non appetere honorem ex eo præcisè quòd, non eſt appetitus honoris indifferentiam habeat, ex eo tamen quòd conſequenter negat honorem Dei, & vtilitatem proximi quandam malitiam habet, quæ non tollitur niſi ex aliqua meliori circumſtantia.

17 His quoque addendum eſt, quòd non eſt virtutis humilitatis omnino honorem recuſare, vt D. Th. ibidem docet *art. 2. ad 3.* Ideo vt dicitur in artic. 2. laudatur aliquando, qui amat honorem, & aliquando, qui honorem contemnit, quia vtrumque moderatè fieri poteſt.

18 Idem cum proportione eſt dicendum de fama; Ideo bene idem D. Th. quodl. 10. num. 13. dixit *Quod vtrumque, ſcilicet & contemptus famæ, & ap-*

petitus

petitus poteſt eſſe laudabile, & vitioſum. Fama enim non eſt neceſſaria homini propter ſeipſam, ſed propter proximum ædificandum. Appetere ergo famam propter proximum, charitatis eſt; appetere verò propter te ipſum, ad inanem gloriam pertinet. E conuerſo contemptus famæ ratione ſui ipſius, humilitatis eſt; ratione verò proximi ignauia & crudelitas. Illi ergo quibus incumbit ex officio, vel ex ſtatu perfectionis aliorum ſaluti prouidere, peccant niſi infamiam propriam iuxta poſſe repellant. Alij verò quibus magis cuſtodia ſua propria ſalutis imminet, poſſunt ſuæ humilitati prouidentes famam, vel infamiam contemnere. Et idē *D.Th. opuſ.19.c.13.* ex profeſſo probat, quòd Religioſis competat detractoribus ſuis reſiſtere. Nam & Apoſtolus Paulus his, qui de ſe mala diſſeminabant reſtitit Rom.3.ibi *Quid adhuc, & ego tanquam peccator iudicor? Et non ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam nos dicere &c.* Et aliquando maledicentibus eſſe renitendum dixit ibid. *Gloſ. & in 3.canon.10. & Greg.ho.9. in Ezech.* Et præcipuè ad hoc pulchra ſunt verba *S.Aug. li.2. de Trinitate,* relata à DD. ibid. & ſunt iſta. *Gratanter ſuſcipit oſculum columbinum pulcherrima, & modeſtiſſima charitas, dentem autem caninum, vel euitat caſtiſſima cautiſſimaque humilitas, vel retundit ſolidiſſima veritas.* Vnde eſt quòd Sancti Gregor. Nazianz. Hieron. Bernardus, & alij Apologeticos deſcripſerunt, vt ſe à maledicentibus defenderent. Suppoſito igitur titulo cui honor debetur, virtutis eſt non magni facere honorem, vel famam, & virtutis eſt illum, & illam moderatè contemnere, & impedire, quia honor non debetur niſi donis Dei, & Deus ipſe eſt, qui in virtuoſo principaliter honoratur, cuius honorem impedire non eſt laudabile. Vitetur igitur honor cuius titulus, & meritum, non habetur, quia hunc admittere ſuperbiæ eſt. Non admittatur honor, vel laus, vt debitus vel debita ſibi ex ſuo; quia cuique ex ſuo, non conuenit, niſi defectus, qui non eſt dignus honore aut laude. Non magnifiat honor, etiam eius merito ſuppoſito; ſed nec contemnatur contra virtutem magnanimitatis, vel alterius virtutis innominatæ, quę eſt circa mediocres honores, vt ibi D. Thom. docet.

19 Sciantque Religioſi, quòd illos ſummoperè dedecet, vel illicitè honorem, & famam diligere, vel ea magnifacere. Religioſis maximè, qui viam humilitatis ſectantur interdictum eſt honorem per ſe quærere, & gloriam intendere. Quod docuit S.Baſil. in reg. breuioribus interr.36. dicens. *Reddere quidem honorem, cui debetur honor, tutiſſimus, quærere autem honorem vetiti, cum Dominus dixerit: quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam abinuicem accipitis, & gloriam, quæ à ſolo Deo eſt, non accipitis? Ex quibus verbis intelligitur, quòd gloriam ab hominibus quærere, manifeſtiſſimum eſt argumentum infidelitatis, & animi alieni à cultu Dei: cum Apoſtolus dixerit: ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Quòd ſi qui delatum, ſibi ab hominibus gloriam acceperint, ſic condemnati ſunt, ſine controuerſia, qui vltrò, non delatum ſibi inquirunt, grauiſſimo ſupra quam dici poſſit, iudicio plectentur.* Et in Conſtit. monaſt. cap.25. addit *Monachus, qui in hac vita laboribus ac rectè factis ſuis eſſe præmium vult, miſera profectò illius mercedis conditio eſt, qui pro æternarum rerum iactura, caducas paciſcatur. Si autem ſecum decreuerit velle, ſe in hac vita agones laborum perferre, & eorum mercedem in cælo recipere, non modò honores ipſe conſectari non debet; ſed nec oblatos quidem admittere: potiùſque recuſare, atque reijcere, ne conſequentis vitæ gloriam præſentis honor imminuat.* Et quod ordinatus famæ appetitus, ſit laudabilis explicat: *Caiet. ſupra quæſt.131. a.p.* Et de eodem puncto videri poſſunt. *D. Thom. ſupra quæſt.29.a.1. cum 3. & quæſt.131.a.p. Nauar. cap. inter verba poſt.5. concluſ. Baſilius Pontius par. p. variar. quæſt.7. Martinez de Prado q.25. q.1. & 2.* Et immò cum mala fama ſupponat defectum virtutis, & de ſe potiùs ſcandalū generet, vnde incumbit homini neceſſitas lucrandi bonam famam, & dicitur Eccleſ. 41. *Curam habe de bono nomine.* Ideo non appetere famam de ſe potiùs eſt vituperabile, & non niſi per accidens, & in indiuiduo ex aliqua circumſtantia poteſt eſſe honeſtum.

20 Sed aliud etiam hic eſt aduertendum, quòd aliud eſt contemptum patienter ſufferre, ſeu iacturam honoris patienter tolerare, & aliud eſt honorem virtuti debitum contemnere. Primum laudabile eſſe poteſt, & pertinere ad virtutem patientiæ, tolerantis aduerſa iniuſtè illata. Et hoc certum eſt, quòd vbi fieri poteſt ſine ſcandalo ad virtutem patientiæ ſpectare poteſt, quòd quis detractionem, & contumelias ſibi illatas patienter ferat. Quod maximè decet Religioſos, vt dixit S. Io. Damaſcenus lib.6.ep.30. *Inter omnia*, inquit, *quæ diuina nobis ſunt lege mandata, nihil eſt monacho propenſius enitendum, quàm vt patientiam in omnibus habeat, qua videlicet aliena prauitatis iniuriam æquanimiter ferat. Hæc planè virtus ad perfectionis culmen monachum prouehit, & terribilem in Dei hoſtibus animam dimicantem facit &c.* Et bene *Caiet. in ſum. in v. fama* aduertit, quòd quandoque melius prouidetur proximus tolerando hilari patientia infamias, quàm obſiſtendo: Vnde niſi charitas proximi impellat melius toleratur infamia, quàm pro fama laboretur. Et hoc modo ſancti ſæpius de ſuo contemptu gaudebant, ſicuti & gaudebant de damnis iniuſtè illatis in bonis corporis, aut diuitijs; ſed omnino, & in totum renunciare honori debito virtuti, illumque impedire; & famam contemnere, non habuerunt ſancti pro actu laudabili, & virtutis, quamuis honorem non magnifecerint, nec quæſierint tanquam magnum, ſed tanquam fructum virtutis admiſerint. Vnde eſt, quòd nec Religioſi in ſua profeſſioni honori renunciant, vt bene probat *Martinez de Prado cap.19.q.5. num.16.* & tradit *D. Th. in hoc reſp. ad 4.*

21 Si verò loquamur de titulo honoris, hic quia eſt multiplex; Nam eſt titulus honoris fallacis, qui datur excellentiæ in bonis temporalibus, & diuitijs, & huic titulo renunciare laudabile eſt, & per votum paupertatis, hic honoris titulus contemnitur. Eſt autem alius titulus honoris, qui in gradu aliquo, vel ſuperioritatis, vel doctoratus conſiſtit, & huiuſmodi titulum fugere poteſt eſſe laudabile. Nam ſupra dictum eſt, votum non procurandi, vel admittendi dignitates eſſe laudabile, ſi fiat ſalua ſemper obedientia, & reuerentia debita ſuperiori. Sed proprius titulus honoris, & bonæ famæ eſt virtus, cui renunciare eſt vitium. Circa doctoratum tamen Theologiæ eſt ſpecialis difficultas Religioſis enim poſſe cōpetere magiſterium

ſeu Doctoratum in Theologia, & iure Canonico ex cap. *Doctos*, *& cap. moderamine*, *& cap. ſunt nonnulli 16. quæſt. 1.* deducunt *Hoſt. Io. Andr. & Panorm. ad cap. quia nonnullis*, de Magiſtris, *Tabien. v. mag. num. 2. Armilla num. 4. Sanchez l. 6. c. 14. nu. 44. Tambur. tom. 3. diſp. 3. q. 6. num. 38. Barboſa de iure Eccleſ. l. 1. c. 43. num. 62.*

22 An verò quis titulum honoris, & famæ poſſit negatiue fugere, & cótemnere famam occultando virtutes, & animi, & naturæ dotes ex quibus fama conſurgit. Reſpondetur, quòd in hoc, non poteſt dari certa regula. Nam ſi Dominus Matt. 6. inquit, *attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis*, iam priùs idem Dominus dixerat, *ſic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Colligitur enim ex his, quòd Dominus, non mandat abſolutè occultari opera bona, ſed prohibet intentionem vanæ gloriæ, volens fieri opera, vt videantur ab hominibus. Econtra autem vult opera bona videri, vt inde videntes materiam ſumant Deum laudandi. Et abſolutè loquendo homo ex præcepto tenetur operari bene manifeſtè; quia dum eſt in hominum conſpectu tenetur, non operari malum, ſed bonum, & virtuosè ſe in omnibus gerere; ſolùm ergo poteſt eſſe laudabile occultare aliqua opera virtutis, ſic tamen, vt nec ſpeciem mali habeat id, quod eſt manifeſtum; laudabile etiam eſſe poteſt aliquando occultare aliquas gratias gratis datas, vt eſt gratia ſanitatum, & miraculorum. Quas tamen etiam aliquando manifeſtare nedum erit laudabile, ſed neceſſarium, vt cum quis in fidei teſtimonium miraculum operatur ex Dei inſtinctu. Sed nihilominùs dicitur, quòd vouere in generali huiuſmodi occultationem, non eſt bonum, neque laudabile. Tum quia opera virtutis debent eſſe manifeſta. Tum quia, nec ſemper eſt, vel bonum, vel melius occultare, quæ poſſent occultari. Tum quia iuſtus debet habere pro fine Dei gloriam, quæ potiùs ex operum bonorum apparentia, quàm ex occultatione oritur.

23 In caſu autem particulari poterit iuſtus agere, quod ſibi melius, & Deo charius videbitur etiã ſe ex voto obligando ad occultandũ aliquod opus bonum, vel etiam ad tolerandum iacturam famæ, & honoris in particulari caſu, vel pariter in caſu particulariter circumſtantionato ad honorem, non appetendum, & non deſiderandum. Hoc verò ſuppoſito dubium eſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus, ſeu Magiſterium Theologiæ poteſt conuenire Religioſis. num. 24.*
2 *An ſit bonum abdicare à ſubditis magiſterium in Religione ordinata ad docendum. num. 24.*
3 *Abdicare à ſubditis magiſterium Theologiæ eſt res indifferens. num. 25.*
4 *Laudabile inſtitutum* Religionum, *quæ magiſterium admittunt. num. 26.*
5 *Caietanus defenſus. num. 27.*
6 *In Ordine Prædicatorum per ſe non eſt laudabile abdicare à ſubditis Magiſterium Theologiæ, numer. 28.*

Vtrum in religione cuius inſtitutum eſt docere, & prædicare ſit laudabile abdicare à ſubditis gradũ Magiſterij in Theologia?

24 NAm *Suarez. tom. 3. l. 8. c. 4. num. 13.* conſiderans, quòd huiuſmodi, quæ ſecundùm ſe ſunt indifferentia, & poſſunt bene, & malè fieri, poſſunt laudabiliter, & amplecti, & contemni, cenſet quòd etiam in religione inſtituta ad docendum & prædicandum poſſit laudabiliter inſtitui, vt non admittatur gradus magiſterij, ſeu doctoratus in theologia, quem contempſiſſe Sanctos Bonau. & Antonium compertum eſt. Ideo putat *Caiet.* excedere eo quòd hic dixerit reprehenſibile eſſe in religione inſtituta ad prædicandum, abdicare huiuſmodi doctoratum.

25 Reſpondetur verò, per ſe & abſolutè loquendo hanc eſſe rem indifferentem, & poſſe iuxta diuerſa inſtituta, & diuerſos fines inſtitui etiam in religione ordinata ad prædicandum, vt non admittatur in ea gradus doctoratus, ſeu magiſterij, dum tamen ſeruetur aliqua inæqualitas, & non priuentur religioſi excellentes in doctrina, & labore, & virtute honore virtuti, & eius excellentiæ debito. Quia doctoratus, non eſt neceſſitatis ad perfectionẽ obtinendam, & poteſt etiam præbere aliquid impedimenti ad illam, ratione cuius poteſt eſſe laudabile illum non admittere.

26 Et quia tamen per ſe potiùs iuuat ad perfectionem, & ad hoc, vt Religioſi libentiùs labores ſuſtineant in addiſcendo, & docendo, & acriùs reſiſtant otio, & fiant habiliores ad ſalutem animarum procurandam; ideo etiam laudabile eſt inſtitutum earum religionum, quæ gradum magiſterij admittunt. Et *D. Thom. quodl. 3. a. 9.* docet, non eſſe contra perfectionẽ appetere, & petere officiũ docẽdi in Theologia per ſe loquẽdo.

27 Neque oppoſitum docet *Caiet.* quem laudat, & ſequitur *Donatus tom. 3. tr. 15. num. 7.* qui loquitur in caſu magis particulari, & reſpectu religionis inſtitutæ ad prædicandum, in qua conſtat ſanctos Patres huiuſmodi honore donatos, vnde loquitur de religione in qua iam admittitur ex cõſtitutionibus gradus magiſterij, qualis eſt religio Prædicatorum. Et ita in terminis iſtis loquendo dicitur laudabile non eſſe per ſe loquendo, & præſcindẽdo à circumſtantijs particularibus abdicare a ſubditis, & religioſis titulum doctoratus. Et quidem licet poſſit eſſe laudabile in ſubdito religioſo Ord. Præd. nedum non quærere, ſed & oblatum magiſterium humiliter, & ſalua obedientia recuſare, ſicut feciſſe B. Henricum Suſonem legitur in eius vita; tamen nõ eſt per ſe laudabile inſtituere pro aliqua huius ordinis, vel Prouincia, vel Congregatione, vt religioſi digni, non admittantur ad gradum magiſterij, & ad priuilegia loci, & vocis, & alia de iure, & laudabili conſuetudine, ſine præiudicio obſeruantiæ Doctoribus in Theologia conuenientibus.

28 Ratio eſt, quia in Religionibus per ſe inſtitutis ad docendum, & prædicandum ſpeciali prætoga-

rogatiua honoris digni ſunt, qui præ alijs doctrina excellunt. Nedum quia excellentiæ doctrinæ per ſe abſolutè debetur honor particularis, quoniam honor debetur alicui ratione excellentiæ, vt habet *D.Th.ſupra q.81. a.4.c.*& honor diuerſus iuxta excellentiæ diuerſitatem, vt ibid. tradit D.Thom. precipuè verò honor excellentiæ virtutis eſt debitus, vt dicitur ſupra *quæſt.63.a.3.& q.130. a.1.* Et in hac reſponſione ad quartum: Doctrina verò ſacra virtus intellectiua eſt, vnde dignum eſſe, vt qui eſt ſcientia præditus, reddatur honorę reuerendus dixit *Caſſiod.l.4.Epiſ.* Sed etiam, quia in Religione ordinata ad docendum, ſi omnes docti, & indocti æquales eſſent in participatione præeminentiarum Religionis, valde pauci inuenirentur ad vigilias inſomnes, ad labores infracti, ad onera grauiſſima ſtudiorum fortes, & contra Religionis finem; ex conſequenti pauci docti viri in ea inuenirentur. Et aliàs ampliſſima pararetur via ambitioni; quia iam indocti æquè ac docti officia, & Prælaturas occupare prætenderent. Et aliud peſſimum malum timendum eſſet, quia nimirum ignorantia inimica virtutis, arrogans quidem, ſed ſimul virtutis timida, ſi ſemel Prælationes occuparet, doctos opprimeret, & perſequeretur viribus totis, ſibi timens, ne eorum lux tenebras diſſiparet. Quamobrem, hoc ſummè neceſſarium eſt, maximè in Religione, quæ ordinatur ad docendum, vt tollatur æqualitas, & quòd docti præferantur, & attendatur, quòd ſi ſpiritus ſit promptus, caro eſt infirma, & ex eius infirmitate oritur, vt præter honeſtatem virtutis aliquid retributionis deſignetur laboribus, vt ſicut Dauid ſentiebat ſe inclinatum ad faciendas Dei iuſtificationes propter retributionem, ſic viris Religioſis concupiſcentia alicuius boni ſit veluti diſpoſitio inclinans eorum voluntates ad opera honore digna contemptis vigilijs, & laboribus. Si ergo iuſtum eſt & laudabile, vt in huiuſmodi Religionibus inęqualitas in honore, reſpondeat inæqualitati doctrinæ, & doctiores ſpeciali honore habeantur, in quo melius conſiſtet, hæc inæqualitas ſine murmure, & periculo ſcandali, vel relaxationis Religionis, quàm in decorando excellentes doctrina laurea Magiſtratus, prout ab initio huius ordinis inſtitutum fuit, & experientia, & vſus per tot ſecula id eidem ordini proficuum oſtendit? Dum immò in eo ordine Sanctus Thomas, Beatus Albertus Magnus, Sancti Antoninus, Vincentius, Raimundus, & tot ac tanti alij viri, qui Eccleſiam illuminarunt glorioſis meritis & exẽplis doctorali laurea fuerint decorati? Id quo ordo iſte per tot ſecula auctus fuit, non debet cenſeri præiudiciale perfectioni. In hoc ordine illæ Prouinciæ, & Conuentus præ alijs antiquum ſplendorem ſanctitatis & obſeruantiæ firmiùs conſeruarũt, in quibus magis floruit doctrina, & habuerunt, & habent doctos viros, & quidem laurea magiſtrali condecoratos, qui ſteterunt, & ſtant pro muro contra iuuenum affectus vehementes, & Prælatorum (ſi qui mali aliquando ſint) arrogantiam aut ignauiã. In hoc ergo Ordine abdicare à Religioſis lauream magiſterij, nõ eſt per ſe laudabile. Sed tamen, nec laudabile eſſet, ſed maxima dignum reprehenſione, vel laureare indoctos, vel ſupra numerum multiplicare magiſtros, vel de facili diſpenſare ſuper requiſitis ad magiſterium, vel in hoc iuſtitiam diſtributiuam violare, vel ferre, quò magiſtri fruantur exemptionib. ſibi de iure, non competentibus in præiudicium Regularis obſeruãtiæ, vel alium ſimilem abuſum tolerare. Sic enim abuſus quidem huiuſmodi approbari non poſſent, ſed antiquus a tot ſanctis, & pijs, & doctis viris ſeruatus mos laureandi doctiores, non eſt tollendus.

CAP. PRIMVM.

De Voto Paupertatis.

SVMMARIVM.

1 *Introductio ad tractatum. num.29.*

29 CVm igitur in hoc artic.7.quæſt.186.determinauerit D.Th. Religioſum ſtatum conſiſtere ſubſtantialiter in tribus votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ de hoc verò vltimo tractet in particulari in ſequentib. artic. 8. & 9. & nihilominùs plura Religioſis occurrant ſcienda præcipuè circa votum paupertatis, antequam ad vlteriora procedamus, plura inſpectione digna conſideranda ſunt, quæ ad religioſæ paupertatis votum pertinent. De hoc igitur voto, quod eſt fundamentum Religioſæ, perfectionis prius ſermonem habentes. Cum votum paupertatis conſiſtat in priuatione, & abdicatione diuitiarum, ſeu dominij illarum: ideo materia illius illa eſt qua hominem priuat: Hæc verò duplex eſt, ſcilicet remota, & proxima. Remota ſunt diuitiæ; proxima verò eſt habitudo illa dominij, quæ habetur à diuitibus diuitias poſſidentibus. Primò ergo inſpiciendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Sola diuitiæ ſunt materia voti paupertatis. numer.30.*
2 *Vita, & bona naturalia non ſunt materia paupertatis.num.30.*
3 *Nec bona ſpiritualia. num.31.*
4 *Nec honor ſanctus: benè tamen honor vulgaris. num.32.*
5 *Ad diuitias ſpectat, quidquid eſt pecunia æſtimabile.num.33.*
6 *Ad eas non ſpectat vxor. num.33.*
7 *Reliquiæ non ſunt materia paupertatis. num.34.*
8 *Officia ſpiritualia ratione annexarum diuitiarum ſunt materia paupertatis.num.35.*
9 *Ius moderandi cathedram non eſt materia paupertatis. num.36.*
10 *Vendere doctrinam, an ſit ſimonia.num.36.*
11 *Non emere quod venditur pertinet ad diuitias ad quas tamen pertinet omne pretium. num.37.*

Quænam contineantur ſub materia remota voti paupertatis.

INSPECTIO PRIMA.

30 BReui diſcurſu hoc punctum expeditur dicendo, ſolas diuitias eſſe materiam remotam voti paupertatis, non verò omne id, cuius homo habet qualecumque dominium. Sic enim, nec vita, nec pars aliqua corporis eſt materia paupertatis, quia ex lege naturæ homo prohibetur, vel vitam ſine iuſta cauſa prodigere, vel membrum grani periculo exponere, nec homo poteſt expoliare ſe abſolutè iure ac libertate vtendi vita, & membris ſuis ad actus vitales, & animales, quia, hoc eſt contra ius, & poteſtatem principalis Domini, qui eſt Deus, & eſt deſtructio perſonæ viuentis, & licet ſe ipſum vendere poſſit in ſeruum, & obligare ſe ad operandum ex voluntate alterius; tamen hoc ius, vel ſe liberum conſeruandi, vel vendendi in ſeruum ad bona temporalia intrinſeca pertinet, nō verò ad diuitias, ideo non poteſt ad paupertatem pertinere.

31 Multò minùs ad paupertatis materiam ſpectant bona ſpiritualia, quæ etiam, non licet prodigere, vel renunciare, immò quò maiora ſunt, tantò chariora eſſe debent, cum intrinſecè ad perfectionem humanam pertineant, & paupertas ipſa eò ſit laudabilis, quò eſt vtilis ad huiuſmodi bona ſpiritualia augenda, vel obtinenda. Et quorum vſus, & diſpoſitio ex charitate, & ex conſequenti etiam ex miſericordia, & obedientia aliiſque virtutibus regulari debet. *D. Th. in hoc artic. 7. ad 4.* & alij DD. communiter.

32 Inter extrinſeca bona autem honor, & fama, meliora ſunt diuitijs, vt probat *D. Thom. ſum. p. q. 73. a. 3.* & habetur ex *Prou. cap. 22. Melius eſſe nomen bonum, quam diuitiæ multæ*, Vnde quatenus poſſint eſſe materia voti, non pertinent ad paupertatem, ſed vel ad humilitatem, vel ad obedientiam. Diſtinguendum tamen eſt, nam & cum duplex, ſit honor, alius ſcilicet ſanctus, qui virtutem conſequitur, & alius vulgaris, qui conſequitur excellentiam bonorum exteriorum, etiam diuitiarum. Primus eſt cui, non poteſt, nec licet ex vi paupertatis renunciare, cum ad bona interna, & virtutem pertineat. Secundò radicaliter renunciatur renunciatis diuitijs, & tamen formaliter, & in ſe ſumptus, non eſt materia paupertatis ſecundùm *Suarez. t. 3. l. 8. c. 4. nu. 3.* Quod tamen habet inſtantiam, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, & paupertati etiam opponitur, ſi pauper velit apparere, & honorari, vt diues; vnde talis nedum ſit ambitioſus, ſed aliqualis paupertatis contemptor. Nec obſtat, quòd honor dicatur eſſe in honorante; quia honor ſi actiuè eſt actus honorantis, paſſiuè eſt aliquod bonum honorati, etiam pretio æſtimabile, ſi loquamur de honore conſequente diuitias. Nam & ſama diuitiarum, & haberi aliquem, vt diuitem multùm valet ad vſum diuitiarum, & ad contractus habendos, & ideo tam ſama, quàm honor diuitiarum ad diuitias ſpectat. Et ideo ad præſens punctum, non bene applicatur doctrina illa *D. Th. opuſ. 19. c. 2.* quòd honor eſt in honorante, vt deducatur, quòd non poteſt renunciari in ſe ipſo, quia honor in honorato eſt aliquid morale, quòd vbi fundatur in diuitijs eſt aliquod temporale pretio æſtimabile.

33 Solæ ergo diuitiæ ſunt materia paupertatis. Paupertas enim in proprietate ſumpta ad ſolas refertur diuitias. Vnde in hoc ſenſu Chriſtus dixit. Luc. 6. *Beati pauperes, quia veſtrum eſt regnum Dei.* Et huic beatitudini, opponit illud. *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram.* Sic enim & Iacob. cap. 2. diuiti opponitur pauper. Vbi inter alia habet. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo* &c. Et. *Nonne diuites opprimunt vos?* &c. Nam eſt euidens tam in Latino, Græco, quam in vulgari cuiuſque regionis ſermone, quòd pauper diuiti opponitur, & quòd idem eſt eſſe pauperem, quod non eſſe diuitem. Diuitiæ verò ſunt pecunia, & quidquid pecunia eſt æſtimabile, pecunia enim dicitur totum quod poſſident homines, & cuius domini ſunt vt habetur ex *Aug. cap. 6. de diſcipl. Chriſ.* & refertur *1. q. 3. cap. totum.* Cuius inquam domini ſunt, non dominio naturali, & innato, quo homo eſt dominus ſuarum actionum, & bonorum etiam ſpiritualium, ſed dominio ciuili ex rerum diuiſione per homines introducto, Totum enim hoc, cuius homines domini ſunt, hoc dominio, quia pecunia æſtimabile eſt, & poteſt in pecuniam conuerti, pecunia dicitur, vt docet iuriſconſultus *l. 223. ff. de verbor. ſignific.* Totum igitur ſub nomine diuitiarum venit, & totum eſt materia remota paupertatis. Sub nomine tamen diuitiarum minimè venit vxor, quia hæc ſecundùm communem vſum loquendi, non venit ſub nomine bonorum externorum, nec ius matrimonii eſt propriè pecunia æſtimabile: Et vir & vxor tanquam vna caro æſtimantur, vnde ius & dominium viri in vxorem, & vxoris in virum potiùs eſt quaſi intrinſecum, & ſimile iure vtendi proprio corpore. Et ideo caſtitas non ſpectat ad paupertatem, *Suarez. vbi ſup. nu. 9.*

34 Ideo ſub voto paupertatis, non cadunt reliquiæ per ſe, & ratione ipſarum, quia non ſunt pretio æſtimabiles, & materialiter ſunt, quid corporeum; ſed ad genus ſpiritualium reducuntur ex relatione, quam habent ad ſanctitatem eius, cuius corporis aut veſtimentorum ſunt partes, aut quocumque modo ad alicuius ſanctitatem referuntur. Ideo nec vendi poſſunt, nec emi *cap. 2. de reliq. & venerat. ſanct. & ibi Gloſſ. v. venalis, Sylu. v. reliquiæ q. 1. Armill. num. 1. Nauar. cap. 17. nu. 69.* & Reliquiæ ſub nullius ſunt cenſu, vt declarauit S. Rituum Congr. 23. Ian. 1610. Et ideo ſub diuitijs non comprehenduntur, nec ſunt materia voti paupertatis. *Lezana p. 2. cap. 6. nu. 4. Donatus tom. 3. tract. 15. q. 44.* & apud eum *Bartholomeus à S. Fauſto q. 103. & nouiſſ. Anton. à Spiritu Sancto in direc. p. 2. tract. 3. diſp. 3. ſec. 2. num. 152.* Verùm in contrarium eſt, quod ablatio reliquiarum inuito domino dicitur furtum ſacrilegum; *Sanchez l. 2. cap. 43. num. 23. Azor. p. p. lib. 9. cap. 8. q. 9. Bonac. ad p. Decal. præcep. diſp. 3. q. 1. p. 4. num. 9.* & vt retuli ſupra *quæſt. 186. a. 7. num. 416.* quamplures voluerunt reliquias non poſſe alienari ſine ſolemnitatibus Paulinæ, & non poteſt negari, quòd Reliquiæ, non pertineant ad dominium eius, qui illas legitimè poſſidet, & quòd non fiat illi iniuria, ſi ab eo inuito auferantur. Verùm his non obſtantibus dicendum eſt, Reliquias non eſſe mate-

materiam voti paupertatis, nulloque modo comprehendi ſub diuitiſs, quia nec ſunt pecunia æſtimabiles, ſed ſunt ſupra omne pretium, nec ſine ſimonia alienari poſſunt ea pacto oneroſo; illarũq; ſubreptio ad altiorem ſpectat iniuſtitiam quam ſit iniuſtitia furti, quod reſpicit res temporales iuxta tradita ſupra à *D.Th.q.66.* niſi pro quanto ſimul cum ablatione reliquiarum ſit vel ablatio rei temporalis, vel aliquod damnum temporale. Et propterea *Sylu.v.reliquia q.2.&* *Tabiena nu.2.* non dixerunt furtiuam ſubreptionem reliquiarum eſſe furtum ſed ſacrilegium.

35 Quoniam verò bonorũ quædam ſunt mixta, & ſunt ſpiritualia habentia annexa temporalia & redditus ad diuitias pertinentes, vt ſunt beneficia Eccleſiaſtica, officia habentia iuriſdictioné ſpiritualem, vt officium docendi Theologiam, & alia ſimilia habentia ius ſpirituale ad bona temporalia. De iſtis ex doctrina *D. Thom. in hoc art. ad quartum & Caiet.* ibidem dicunt *Nauar. Comment. 2.de regular.num.2. Rodriquez tom.3.q.19.a.4. Suarez tom.3.de relig.l.8.c.4.nu.14. Sanchez l.7. moral. c.18. num.25.* & reliqui DD. communiter huiuſmodi ſpiritualia præciſè ſumpta & ratione ipſorum non eſſe materiam voti paupertatis; ſunt enim altiora bona, quæ paupertati non repugnant. Cui tamen repugnare poſſunt ratione annexorum redditũum, & bonorum temporalium, & ideo ratione horum ſunt materia remota voti paupertatis. Neque hic valet regula, quia ſcilicet annexum ſequitur naturam principalis, huiuſmodi verò bona ſunt annexa bonis ſpiritualibus, quia in ordine ad paupertatem, non ſe habent, vt acceſſoria, ſi habeantur, vt propria, & modo paupertati repugnanti, ſed ſe habent vt principalia, & retinent naturam ſuam, & ſunt veræ diuitiæ habentes omne id, vnde ſunt impedimentum perfectioni, cui occurritur per paupertatem. Quidquid igitur ad diuitias ſpectat & eſt, vel formaliter, vel æquiualenter pecunia, eſt materia remota paupertatis.

36 Non tamen approbo, quod habet *Lezana d.num.4.* vbi inter diuitias numerat ius moderandi cathedram doctoralem, quia ipſa ſit pretio æſtimabile. Nam hoc ius eſt ſpirituale, & de ſe pertinens ad interiora animæ bona, nec ratione ſui eſt pretio æſtimabilis, ſed eſt ſupra omne pretium. Quamuis habere poſſit annexum ius ad pecuniam habendã pro ſuſtentatione docentis. Nec pendet hæc quæſtio ab illa, an vendere doctrinam, ſit ſimonia, quia etiam ſi concedatur quod non ſit ſimonia, quia doctrina ſic abſolutè non eſt ſpiritualis ſpiritualitate gratiæ ſupernaturalis, qua ſaluamur, & quæ eſt ſpeciale donum Spiritus Sancti gratis omnino communicandum, tamen quia doctrina ad bona animæ ſpectat excedit omne pretium, & vt dicitur Iob.28. de ſapientia. *Neſcit homo pretium eius &c. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione illius.*

37 Et hæc regula generalis hic eſt ſeruanda, quod non omne quod venditur, ſeu pretio æſtimatur, pertinet ad diuitias, quia ſimoniacè venduntur etiam iura ſpiritualia Prælaturæ, & ſacramenta, ſed cum id, quod de ſe ſuperat pretium, pro pretio datur, tunc illud æſtimatur pro pretio, & non illud, ſed pretium illius, quod eſt pecunia pertinet ad diuitias, & eſt materia voti paupertatis.

SVMMARIVM.

1 *Materia proxima voti paupertatis. num.38.*
2 *Votum paupertatis abſolutè prolatum intelligitur de paupertate Religioſa. num.39.*
3 *Quid ſit dominium? num.40.*
4 *Adminiſtratio iuris. num.41.*
5 *Vſufructus. num.42.*
6 *Vſus iuris. num.42.*
7 *Poſſeſſio. num 43. & 44.*
8 *Ius in poſſidente duplex. num.44.*
9 *Vſusfructus non eſt dominium, ſed licentia vtendi re aliena. num.45.*
10 *Poſſeſſio facti, & adminiſtratio. num.45.*
11 *Votum paupertatis excludit dominium. num 46.*
12 *Et vſumfructum, vſum iuris, & iuris poſſeſſionem. num.47.*
13 *An Religioſus poſſit dicere hoc eſt meum. num.48.*
14 *Votum paupertatis non priuat vſu facti, vel facti poſſeſſione, vel adminiſtratione. num. 49.*
15 *Quod adminiſtratio immobilium cum facultate vtendi fructibus ad vſus honeſtos ſit contra paupertatem, & ſit vſusfructus. affirmant aliqui, num.50.*
16 *Id negatur, & probatur. num.51.*
17 *Adminiſtratio niſi detur irreuocabiliter non repugnat paupertati. num.52.*

Quæ ſit materia proxima voti Paupertatis.

INSPECTIO SECVNDA.

38 MAteria proxima huius voti eſt qua homo ex voto proximè ſe priuat. Nam pauperem eſſe, eſt non eſſe diuitem. Pluribus verò modis cum pecunia, & diuitiæ habeantur, de quibus latè tractant Doctores in materia de iuſtitia, & præcipuè *Nauar. Com.2.de regular. a. nu.12. Suarez tom.3. l.8.c.5.a. num.4.* videndum eſt quinam ex his modis ſint materia paupertatis. Hi enim ſunt dominium, vſus fructus, vſus iuris, poſſeſſio iuris, vſus facti, poſſeſſio facti, & facti adminiſtratio.

39 Et quia votum liberum eſt, ideo nulli dubium eſt, quòd per ſe loquendo, & quantum ſit ea ſubſtantia voti, poſſet quis huiuſmodi diuidere, & vnum ea illis, vt putà dominium à ſe abdicare, non vſumfructum. Sed ſi quis non limitando abſolutè promittat paupertatem, hoc votum de abſoluta paupertate intelligi debet, ſcilicet de tali qualem Religioſi promittunt. *Nauar. Comm.2. de regul.num.20. Suarez diſt. l.8.cap. 5. num.2. Sanchez l.3.mor.cap.18.num.31.* Quia hæc integra paupertas eſt illa, quæ communiter vouetur, & in dubio videtur quis agere, quæ frequentiùs aguntur, *reg.inſpicimus, de reg.iuris in 6.* ideo vouens abſolutè paupertatem, dum non conſtat de peculiari intentione, & limitatione cenſetur vouere paupertatem religioſam. Nam & iudicandus eſt vouere paupertatem, quantum ſanctè, & honeſtè voueri poteſt.

40 Dominium verò diffinitur, *quòd ſit ius principa-*

cipale & proprium diſponendi de re aliqua in quemcumque vſum non lege prohibitum. Quamuis apud iuriſconſultos hoc ius reſpectu rerum incorporalium, non dicatur dominium, ſed quaſi dominium, quæ differentia in propoſito noſtro, non eſt attendenda, quia non diuerſificat in ordine ad votum paupertatis, cum & in quaſi dominio dominus habeat ius principale, ſeu vt nomine proprio diſponat de re in quemcumque vſum à lege non prohibitum. Conſiſtit igitur eſſentia dominij in proprietate iuris, per quod dominus poteſt ſalua iuſtitia commutatiua quantum ſit ex parte ſui diſponere de re ſua in quemcumque vſum. Et quod ex lege prohibeatur diſponere de re hoc, vel illo modo, non facit quòd ſi contra legem diſponat, ſit iniuſtos, niſi habeat dominium ligatum aliquo modo, vt in maioratu, & emphyteuſi, vbi dominus, non habet dominium plenum, ſed Dominus vt dominus poteſt ſalua iuſtitia commutatiua, & ſine iniuſtitia diſponere de re ſua ad libitum ſuæ voluntatis, & ſic niſi dominium a lege, vel infirmetur, vel tollatur, ſed relinquatur dominus inquantum dominus, poteſt etiam de re ſua contra legem diſponere abſque iniuſtitia, licet non abſque culpa.

41 Quod verò *Nauar. in com. 2. de Reg. ex Aretino* addiderit ad diffinitionem dominij, hanc particulam, ſcilicet *ſaluo iure alterius*, id fecit ad diſtinguendum dominium directum, & vtile. Nam emphyteuta habens dominium vtile, non poteſt vti re niſi ſaluo domini directi iure, ſed nec tale dominium eſt omninò plenum, & vt habet *Suarez num. 4.* in illa particula, *non lege prohibitum*, continetur etiam, hæc alia *ſaluo iure alterius*, quia lex prohibet alterius ius violari. Aduertendum tamen eſt illud nomen principale ſeu proprium. Nam per illud Dominium diſtinguitur ab adminiſtratore habente pleniſſimam facultatem vtendi re cuius adminiſtratio eſt illi conceſſa; neque enim per hoc eſt dominus, quia nô poteſt vti re niſi, vt inſtrumétum, & re vtitur, vt aliena, non vt propria. *Acurſius in Rubr. C. de admin. Reip.* & hoc probat iuramentum quod adminiſtratores præbent de fide ſeruâda domino. Et nihilominùs tamê ſtat, quòd adminiſtratio ſit iûcta dominio; Nâ ſtat v.g. quòd quis ſit adminiſtrator reſpectu rei immobilis, & dominus fructuum, ſicut eſt vſufructuarius, vel vſuarius. Et hæc poteſt dici adminiſtratio iuris, quæ dupliciter poteſt habere adiunctum dominium. Primò reſpectu ſui; quia ſcilicet ipſa detur in titulum, cuiuſdam dominij; vnde is cui datur eſt dominus adminiſtrandi. Sicuti ſunt beneficiati, qui dicuntur domini beneficiorum, quia habent ius percipiendi fructus Eccleſiarum. Eſt enim beneficium ius percipiendi fructus ea bonis Deo dicatis, vt habet *Garz. de benef. p. 1. cap. 2. num. 2.* Et ſic beneficiati habent ius adminiſtrandi Eccleſiaſtica bona, & ita quodammodo domini ſunt adminiſtrationis bonorum immobilium ſuarum Eccleſiarum, & ita quòd huiuſmodi adminiſtratione priuari non poſſunt ſine iuſta cauſa, ſicut nec priuari poſſunt beneficio ſine iuſta cauſa, vt docet *Panorm. cap. Cum percuſſio, num. 3. de Cleric. ægrot.* Sed adminiſtratio etiam poteſt habere adiunctum dominium fructuû rei adminiſtratæ, & hoc modo beneficiatos eſſe dominos fructuum ſuorum beneficiorum, & facere fructus ſuos probatum eſt ſupra *q. 185. a. 7.* Et ſi vbi adminiſtratio datur in titulum perpetuum ſicut datur Epiſcopis, Parochis, & alijs beneficiatis, hæc adminiſtratio dicitur adminiſtratio iuris duplici de cauſa; quia nimirum beneficiati iſti habent quaſi dominium adminiſtrationis bonorum immobilium Eccleſiæ, ſecundò quia beneficiati ſunt domini fructuum. Et horum duorum alterum ſufficeret ad iuris adminiſtrationem, quæ ideo ſic dicitur, quia habet adiunctum aliquod dominium, licet adminiſtrare formaliter non ſit actus dominij, ſed miniſtri.

42 Vſusfructus autem eſt *ius vtendi, & fruendi alienis ſalua earum ſubſtantia. Inſtit. & ff. de vſufruct.* Et hoc ius ſimul habet annexum verum, & abſolutum dominium fructuum illius rei, cuius eſt vſusfructuarius, vnde tanquam eorum dominus poteſt de illis ad libitum diſponere. Vnde eſt etiam quòd propriè loquendo, non habet locum niſi reſpectu rerum frugiferarum, quæ vſu non conſumuntur, licet minùs propriè dici poſſit, etiam de illis, quæ conſumuntur vſu, vt conſtat ex *Inſtit. & ff. de vſufructu.* Vſus eſt *ius vtendi aliqua re.* Diſtinguitur verò ab vſu fructu, quia vſusfructus habet annexum dominium abſolutum fructuum rei cuius eſt vſusfructuarius, vnde poteſt illos vendere, diſtrahere, conſumere, donare ad libitum. Sed vſuarius habet dominium fructuum limitatum ad ſui vſum; non vt in aliorum vſum poſſit illos diſtrahere, vnde nec illos poteſt aut vendere, aut donare. Importat tamen verum dominium fructuum in ordine ad proprium vſum, qui non poteſt ſalua iuſtitia ab eo tolli.

43 Poſſeſſio iuris importat duo ſcilicet apprehenſionem rei, vt habendæ ſub proprio dominio, & ius illam ſic apprehendendi, quod ſi ſit verum ius eſt iuſta poſſeſſio, ſi ſit falſum, ſed habitum, vt verum eſt poſſeſſio bonæ fidei, ſi ſit falſum, & cognitum eſt poſſeſſio malæ fidei. Ideo eſſentia poſſeſſionis abſolutè ſumptæ, vt eſt communis etiam ad poſſeſſionem malæ fidei eſt apprehenſio rei, vt habendæ nomine proprio quatenus habitualiter durat, & eſt ius quoddam inſiſtendi rei, ſeu vt non tollatur apprehenſio ſemel accepta, per quam res fuit ab aliquo apprehenſa, vt habenda ſub proprio dominio. Ideo Nauar. illâ definit, quod ſit *ius inſiſtendi rei non prohibita poſſideri.*

44 Hic tamen propriè duplex ius diſtingui debet. Nam aliud eſt ius poſſeſſionem antecedens, quòd eſt cauſa illius, & dici poteſt ius poſſeſſionis apprehendendæ, & apprehenſæ retinendæ. Et hoc ius non video, vnde diſtingui debeat à dominio rei; Nam dominus, vt dominus eſt habens poteſtatem, habendi, poſſidendi, detinendi, vtendi, & alteri donandi, vel vendendi rem ſalua Rerum directione. Et in hoc ſenſu ſupra *q. 186. a. 7. num. 158.* dixi difficilem eſſe diſtinctionem illam Innoc. & Panorm. qua diſtinguebatur ius in ius proprietatis, & poſſeſſionis, & addidi quòd poſſeſſio eſt complementum dominij, & nullum tradens ius, ſed illud ſupponens, vel verum, vel præſumptum, vel vſurpatum, aut fictum. Sed aliud eſt quoddam ius, quòd poſſeſſionem ipſam conſequitur, quod eſt, quid conſurgens ex poſſeſſione, & poteſt dici ius inſiſtendi rei, iam per poſſeſſionem apprehenſæ, per quod poſſidens habet vt ex eo, quòd poſſidet non debeat iniuſtè exturbari, aut poſſeſſione

priua-

ptinaci, quòd ius proximè non habet, qui non poſſidet. Sed hoc eſt, quia ex quo non poſſidet, non eſt completè dominus in exercitio, quia dominium per poſſeſſionem completur, & poſſeſſioni intantùm adiunctum eſt ius, vt non exturbetur, inquantùm poſſeſſio eſt dominij complementum, & dominium ſupponens, & ideo illud ius non ponit in numerum cum iure proprietatis, & dominij; Vnde vbi conſtet, quòd poſſeſſor non ſit dominus, à poſſeſſione deijcitur. Poſſeſſio igitur iuris ſupponens dominium, vel verum, vel fictum, ſeu vſurpatum, eſt ius quoddam habitualiter exiſtens in poſſidente, per quod habet, vt à detentione exercita, & rei exercito vſu, quam & quem habet tanquam rei propriæ non exturbetur. Vnde eſt quòd traditio poſſeſſionis licet non ſit formaliter alienatio, quia tamen eſt complementum alienationis, vnde ſecum fert non nihil iuris, quod non competit ei, qui licet ſit dominus, non poſſidet, communiſſimè dici poſſet alienatio, ſed minùs propriè & formaliter; quia propriè & formaliter eſt complementum alienationis, vt loco ſupra citatò explicatum eſt, & ſufficit, vt non poſſit tradi poſſeſſio rei Eccleſiaſticæ, ſine ſolemnitate. Nam & traditio poſſeſſionis vi ſua tradit per prius dominium, ſi is cui traditur poſſeſſio antea dominium rei non habebat.

45 Vſus facti eſt facultas vtendi re aliena. Eſt autem magna lis inter DD. an hic vſus facti dari poſſit ſine dominio reſpectu eorum, quæ vſu conſumuntur. Nam reſpectu aliorum facile intelligitur, non enim eſt dominium fructuum, ſed ſimplex licentia vtendi re frugifera ſeu fructibus alienæ rei, vnde vſuarius ſemper in hoc dependet à concedente, nec habet ſtrictum ius, vnde ſine iniuſtitia Dominus poteſt licentiam quam conceſſit auferre. Sed reſpectu eorum, quæ vſu conſumuntur, non videtur quòd poſſit habere locum vſus facti; quia in iſtis vti re eſt illam conſumere, vel ergo vtens vtitur iuſtè, igitur habet ius ita faciendi, & ſic habet ius conſumendi rem, quod eſt verum dominium, & ideo *Caramuel.* in Theologia Regulari *diſp.872.* putat, quòd in res vnico actu conſumptibiles Religioſus acquirat dominium. Sequens in hoc *Sylueſ. v. dominium num. 3. & S. Anton. p. 4. tr. 12. c. 4. §. 10.* Quæ tamen ſententia vim, non habet ex *Io. 22. extr. ad conditorem de verb. ſignificat.* cum ibi diſputatiuè loquatur, vt eſt manifeſtum, & nihil decernat. *Molina diſp. 6. Sanch. d. cap. 18. fin.* Sed tollendo æquiuocationem vocis tollitur controuerſia, quam inter alios latè tractat, *Sanchez l. 7. mor. d. c. 18.* Nam aliud eſt ius proprium aliud eſt licentia aliquid faciendi. Ius importat facultatem, & libertatem agendi nomine proprio, quæ facultas ſalua iuſtitia, non poſſit tolli, aut impediri; ſed ſimplex licentia eſt facultas agendi veluti nomine alieno, & dependenter à voluntate alterius, vt proprij domini, & reuocabiliter ad nutum domini proprij. Vſus iuris dicit verum & proprium ius vtendi, ſed vſus facti dicit ſolam facultatem vtendi dependenter à voluntate proprij domini. Et ſic vſus facti, non importat ius, ſed facultatem, & licentiam agendi nomine alterius. Præterea verò bene aduertit *Suarez loc. cit. num. 12.* quòd ius dicitur, vel propriè pro morali poteſtate aliquid faciendi, vel non faciendi, vel communiter pro lege, & prout diſtinguitur in ius diuinum, vel humanum, & importat facultatem ex lege aliquid faciendi, vel non prohibitionem legis. Hoc enim modo etiam ſimplex licentia aliquid faciendi dicitur ius, & ſic vnuſquiſque habet ius ad id, quod eſt ſecundùm legem, & hoc modo, qui habet licentiam vtendi, & vtendo conſumendi aliquid habet ius ad hoc faciendum, ſed hoc non eſt ius iuſtitiæ commutatiuæ, & propriè dictum, quale eſt de neceſſitate dominij, ſed eſt ius communiter dictum. Et ideo quòd etiam in vſu facti ſeparetur ſimpliciter dominium ab vſu dixerunt *Nicolaus 3. cap. exijt de verb. ſignif. in 6. & Clem. 5. in Clem. vnica eod. tit.* & tradunt communiùs DD. ſed & illi, qui aſſerunt vſum facti non eſſe ſine aliquo dominio in rebus vſu conſumptibilibus, non id tenent in ſenſu Caramuelis, quaſi vſuarius facti ſit dominus, & poſſit rem alienare, & ſic religioſus pictantiam ſuam poſſit dare pauperi, quia illius eſt dominus; hoc enim eſt falſiſſimum; Nam vſuarius habet facultatem vtendi ad ſuum commodum, non verò dandi alijs, & falſiſſimum eſt quod ante actualem vſum res, vel à religioſo, non poſſit auferri, vel quod religioſus rem in aliorum vſum poſſit conuertere ſine ſuperioris licentia. Non poteſt tamen negari, quin adſit aliquid de proprio iure, quia licet ſic vtens re aliena poſſit à vero domino ſalua iuſtitia impediri ab vſu rei, non tamen poteſt impediri ab alio ſalua iuſtitia, & ſic licentia illa vtendi conceſſa Titio tranſit in quandam proprietatem, & dominium Titij, quæ ab eo non poteſt tolli, vel impediri ſalua iuſtitia ab illis, qui non ſunt domini rei. Et ſi dicitur, quòd iniuſtitia fit domino, qui licentiam conceſſit, non verò ſit Titio; hoc, non dicitur validè, Quia ſic verè fit iniuria domino dum impeditur vſus dominij, quo dominus medio Titio vtitur re ſua, ſed etiam fit iniuria Titio, qui cum poſſit vti re aliena in hoc impeditur. Dici tamen poteſt, quòd hoc eſt dominium quoddam ſecundùm quid, & intrinſecum licentiæ vtendi re aliena, vnde ſimpliciter, non eſt dominium ciuile, quia dominium rei, cuius eſt vſus ſemper remanet ſimpliciter apud dominum, ſed vbi quis de licentia Domini vtitur re aliqua intrat ius naturale, & ratio quædam dominij naturalis, vt in hoc vtens re aliena à non domino rei, non impediatur. Vſus ergo facti eſt licentia vtendi re aliena dependenter à voluntate domini ipſius rei, & hoc modo poſſeſſio facti eſt apprehenſio rei alienæ, & illius tentio nomine Domini, & de eius licentia, & dependenter ab eius voluntate, & adminiſtratio facti, eſt adminiſtratio rei alienæ nomine domini, & dependenter ab eius voluntate.

46 Dicitur igitur materiam vnti paupertatis primariam eſſe dominium, per quòd res habetur, vt propria. Ideo *D. Thom. ſup. a. 3.* explicat paupertatem per hoc, quòd eſt ſine proprio viuere. Et Chriſtus Dominus dans conſilium paupertatis dixit Matt. 19. *Vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Vendere enim, & dare alienationem important, & priuationem dominij, vt S. Auguſ. in regula & habetur *cap. non dicatis 12. q. 1.* paupertatem præcipit his verbis. *Non dicatis aliquid proprium.* Et actorum 4. dicitur de fidelibus illius tēporis. *Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat.* Quia verè, hæc eſt paupertatis eſſen-

eſſentia, vt nihil tanquam proprium habeatur, vt traditur *cap. monachus, cap. ſuper, cap. cum ad Monaſterium. de ſtatu monach. & cap. ex parte de accuſat.* & apud *Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.* Et ratio eſt, quia cum paupertas excludat temporalia, quæ maximè habentur per dominium, ideo integra paupertas de qua loquimur primariò dominium reijcit, & prohibet haberi aliquid tanquam proprium.

47 Dicitur propterea, quòd huius integræ paupertatis materia eſt, vel vſus fructus, vel vſus iuris, vel iuris poſſeſſio, vel iuris adminiſtratio, vel quicumque alius titulus conſiſtens in aliquo dominio. Omnia enim hæc continent proprium dominium independens ex propria ratione a voluntate alterius, & ad diuitias pertinent, & ſuo modo diuites faciunt, & ſuam ſollicitudinem terrenam annexam habent, ideo omnia iſta paupertati repugnant; cui repugnat habere aliquid, vt proprium. *Nauar. com. 2. de Regul. num. 10. Sanchez l. 7. in Decal. cap. 18. num. 25. Azor. p. 1. l. 12. c. 13. Fauſtus lib. 8. q. 1. Lezana p. 1. c. 6. num. 3. Antonius à Spiritu ſancto p. 2. trac. 3. diſp. 4. ſect. 1. num. 3.* & apud eum *Vidal tit. de paupert. an. 12. Donatus tom. 3. tract. 15. q. 1. Mirand. tom. 1. q. 28. a. 1. Baſſæus v. paupertas num. 1.*

48 Sed nunquid pauper poteſt ſaltem dicere, hoc eſt meum? Negant enim aliqui, quia hoc prohibentur in *cap. non dicatis aliquid proprium 12. q. 1.* Vnde fideles primæ Eccleſiæ nihil ſuum dicebant. Sed bene aduertit *Suarez n. 13.* hoc nomen *meum, tuum, ſuum*, non ſemper ſumi, vt importat proprietatem dominij, ſed ex vſu importat etiam vſum, vel poſſeſſionem facti, ideo nedum, non eſt per ſe malum ſi religioſus dicat, hoc eſt meum, ſed immò poteſt eſſe aliquando, hoc conueniens, & neceſſarium propter occurrentes circumſtantias, vel conſuetudinem. Et ſuppoſito quòd Apoſtoli vouerint paupertatem prout voluit S. Aug. *l. 7.* de Ciu. Dei cap. 10. & tradit *D. Th. ſup. q. 88. a. 4. ad 3.* confirmatur hoc ex illis verbis Angeli ad Petrum, Act. 12. *Præcingere, & calcea te caligas tuas &c. Gloſs. in d. cap. non dicatis v. poſſidere. Nauar. com. 2. num. 1. de Regul. Donatus d. trac. 15. q. 2. Lezana d. cap. 6. n. 18. Moron conſ. 46. num. 18.*

49 Dicitur tandem, nec vſum facti, nec facti poſſeſſionem, aut adminiſtrationem repugnare paupertati, quia hæc non important dominium. Sed alia ex parte vſus facti eſt ſimpliciter neceſſarius ad vitam conſeruandam, non enim homo poteſt honeſtè viuere ſine cibo, & veſtibus, quibus vtatur. Nec per ſe dedecet, vt iſta etiam aliquo modo poſſideat, & teneat dependenter à voluntate ſuperioris etiam dum illis actu non vtitur, vt habeat illa parata tempore neceſſitatis. Nec pauperē dedecet aliena adminiſtrare nomine domini, ſed & hoc neceſſarium eſt, quod alicui tribuatur in communitate bene inſtituta, vt vnicuique ordinatè neceſſaria diſpenſentur.

50 Sed hic valde ponderanda oritur difficultas, quia videtur, quòd adminiſtratio ſaltem rei immobilis coincidat cum vſufructu ſi non perpetuò ſaltem ad beneplacitum. Nam videtur quòd ſimplex monachus habens rei immobilis adminiſtrationem cum facultate conuertendi fructus in vſus licitos verè, & in effectu dici poſſit vſufructuarius bonorum; nam cū poſſit de fructibus diſponere, dicitur habere ius vtendi, & fruendi, & ſic vſufructum, *l. 1. ff. de vſufructu l. 1. C. de eod.* & vtrobiq; *Gloſs. 1. Inſtit. eod. tit. in princ.* Nec obſtat, quod non poſſit de illis diſponere niſi in vſus pios. Nam nec beneficiati poſſunt conſumere fructus beneficiorum niſi in vſus pios, & tamen in vita dicuntur vſufructuarij *Gloſs. in cap. præſenti, in v. reſeruari, de off. ordin. in 6.* Vel ſaltem Monachus adminiſtrator, vt ſupra dici poteſt vſufructuarius qualificatus ad inſtar beneficiati ſecularis ſecundùm Præpoſitum *in ſum. 144. diſt. num. 4.* Et ſimiliter non refert, quòd adminiſtratio poſſit eidem auferri ad nutum Abbatis, quia hoc non tollit, quin tempore adminiſtrationis habeat ius vtendi, & fruendi. Vnde propriè dici poteſt vſufructuarius ad beneplacitum, *gloſs. 1. in l. 4. & gloſs. 1. in l. via, ff. de ſeruit. & gloſſa. & 2. in l. Cum vſufructus. ff. de vſufructu legato.* Quapropter titulus adminiſtrationis non eſt aliud, quā palliamentum quoddam ad cohoneſtandum proprium, vere enim vſufructuarius eſt dominus fructuum, *l. Arborib. ff. de vſufructu.*

51 Sed huius obiectionis vltimum dictum eandem ſoluit, & veritatem explicat. *Vſufructuarius* enim ſic eſt bonorum *ſtabilium adminiſtrator*, quòd fructuum eſt dominus. Præſuppoſita *igitur* differentia ſupra num. 36. poſita inter dominum, & adminiſtratorem, quod illic habet ius principale vtendi re nomine proprio, ſed ius adminiſtratoris eſt inſtrumentale, & eſt facultas vtendi re, vt aliena. Et præſuppoſita differentia ſuprapoſita num. 40. inter proprium ius agendi, & agendi licentiam; quia illud eſt, quid principale, & intrinſecum, per quòd quis habet poteſtatem, & facultatem agendi, & vtendi re ad beneplacitum abſque iniuſtitia; ſed licentia eſt conceſſio ab extrinſeco importans facultatem inſtrumentalem vtendi re nomine alieno, & vt aliena, quæ ſalua *Iuſtitia* vltra terminos conceſſionis extendi non *poteſt.* *Dicitur*, quòd Monachus conſtitutus à *Prælato* adminiſtrator rei ſtabilis, cum ſimplici licentia vtendi fructibus ad vſus honeſtos, nec eſt, nec dici poteſt vſufructuarius, ſed ſimplex, vel adminiſtrator, vel vſuarius vſu facti. Quoniam non ſit dominus fructuum, quod eſt de ratione vſufructuarij, & facultas quam habet conuertendi fructus in vſus honeſtos, non eſt dominium, ſed licentia. Et ex allatis ab eadem obiectione hoc magis confirmatur; Nam beneficiati ſeculares dicuntur vſufructuarij, quia ſunt domini fructuum beneficiorum. Ideo *Nauar. q. 1. de red. Eccleſ. monito. 40. num. 12.* quia non concedit beneficiatos eſſe fructuum dominos, non admittit eos eſſe ſimpliciter vſufructuarios. Sed Monachus præfatus non ſit fructuum dominus, ſed adminiſtrator, ſed ſimplex vſuarius ex licentia ſuperioris. Nam & ex hoc magis hoc explicatur. Quia ſi licentia vtēdi re aliena importaret ius proprium, ſeu ius dominij; Nullus daretur, neque dari poſſet Religioſus, qui non eſſet dominus, quia nullus dari poteſt, qui aliqua re non vtatur. Et cum in *quaſ. ſup. a. 8.* probatum ſit in Epiſcopo Regulari manere votum paupertatis illibatum, cum alias ſit manifeſtum eos habere ampliſſimam adminiſtrationem bonorum immobilium ſuorum Epiſcopatuum, ſimul fatendum eſt dari adminiſtratorem rei ſtabilis habentem facultatem etiam ampliſſimam diſponendi de fructibus in vſus honeſtos, qui tamen non ſit fructuum dominus, ſed adminiſtrator,

ſtrator, aut ſimplex vſuarius, & non ſit vſufructuarius; aliter id fieri non poſſet in Epiſcopis Regularibus, quod eſt contra ſententiam communem DD. niſi habita diſpenſatione in voto paupertatis. Hinc alia eſt differentia inter beneficiatos ſeculares, & monachum adminiſtratorem, quia illi ex quo ſunt domini fructuum, ſi illis vtantur in vſus illicitos licet peccent, non ſunt tamen iniuſti, nec tenentur ad reſtitutionem. Sed monachus habens licentiam vtendi fructibus ſolum ad vſus honeſtus, & pius, ſi vtatur ad illicitos poteſt eſſe iniuſtus, vt infra ſuo loco magis explicatur. Patet ergo quòd monachus habens adminiſtrationem boni ſtabilis, cum facultate ideſt licentia vtendi fructibus, non eſt, nec dici poteſt vſufructuarius ſimpliciter, nec vſufructuarius qualificatus, nec vſufructuarius ad beneplacitum: quia cum nullum habeat dominium fructuum, nullo modo eſt vſufructuarius.

50 Immò patet quòd adminiſtratio per ſe, & de ſe non repugat paupertati, quia adminiſtratio non importat dominium, & ius adminiſtrandi (quod etiam, habent Prælati, & officiales Regulares) eſt ius inſtrumentale, & ius vtendi re nomine Domini. Solùm paupertati repugnat, quod adminiſtratio detur cum aliqua dominij admixtione aut emolumento. *Suarez d.l.8. c.5. num. 31.* Et ſi dicatur, quòd Prælati Regulares, & officiales videantur habere verum ius adminiſtrandi bona conuentuum, quia hoc ſine iniuſtitia non poteſt ab illis auferri, niſi ex cauſa, ſicuti nec beneficiaris poſſunt auferri beneficia. Reſpondetur, & dicitur primò, quòd immò tam ex *cap. monaſteriū, de ſtatu monach.* quam ex *Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.* adminiſtratores bonorum monaſteriorum ſunt amouibiles ad nutum ſuperioris. Prælati verò quorum adminiſtratio principaliter eſt ſpiritualis, licet etiam adminiſtrent temporalia, & eorum officium duret etiam in aliquibus ad vitam, vt in Generali Ord. Præd. & Societatis patet, nihilominùs iſti non ſunt domini officiorum dominio ciuili, nec duratio in officio, quæ niſi ex iuxta cauſa poteſt tolli, hoc habet, quia officia ſint illorum, ſed quia lex ita ad bonum commune diſpoſuit, & communitas, quæ bonorum eſt domina intuitu boni communis ſic voluit. Vnde Prælati non habent aliud genus dominij reſpectu officiorum, quàm habeat quilibet Religioſus reſpectu veſtis, qua ex diſpoſitione ſupremi ſuperioris vtitur, & quam nullus, ſine iniuſtitia, nec etiam ſi ſit ſuperior inferior poteſt illam ab eo auferre, licet ipſe illius veſtis nudum vſum facti habeat. Ex eo igitur, quòd officium ſine iuxta cauſa non poſſit auferri, non ſequitur, quòd Prælati Regularium ſint propriè domini officiorum, quia id non eſt, quia officia ſint illorum, ſed quia intuitu boni communis Religio domina ſic diſpoſuit. Et dicitur vlteriùs ſecundò, quòd etſi Prælati Religionum eſſent propriè domini ſuorum officiorum, hoc eſſet contra paupertatem in communi, non verò contra paupertatem in particulari. Quia paupertas in particulari priuat dominio vt priuato, quo quis habeat ius vtendi re primo ad ſui vtilitatem priuatam, & eiuſdem vtilitatis intuitu poſſit de re ad ſui beneplacitum diſponere ſine iniuſtitia. Sed habere ius adminiſtrandi bona communia intuitu boni communis non eſt bonum priuatum, nec eſt habere aliquid, vt ſuum proprium, ſed eſt eſſe miniſtrum communitatis, quod eſt nihil habere, vt ſuum proprium, & ad proprium commodum, & intuitu ſui, eſſe verò miniſtrum communitatis, & ab ea participare de communi dominio, illudque repreſentare, & illius loco eſſe in bonorum communium adminiſtratione. Res enim illi data, ſcilicet facultas adminiſtrandi eſt res communis, quæ intuitu boni communis eſt illi tributa, vt miniſtro duraturo iuxta legum communitatis præſcriptum.

SVMMARIVM.

1 *An votum paupertatis reddat incapacem dominij. num. 53.*
2 *Aliqui negant. num. 54. & 55.*
3 *Votum paupertatis fieri poteſt, vt de præſenti ſit donatio aliqua. num. 56.*
4 *Votum paupertatis de præſenti priuet vouentem dominio. num. 57.*
5 *Deus immediate acceptat donationes temporalium factas ab homine. num. 58.*
6 *Abdicationi dominij accidit, quod res alicui tradatur, vel remaneat nullius. num. 59.*
7 *Prudens non vouet paupertatem niſi determinet ad quem tranſeat dominium, quo ſe priuat. numer. 60.*
8 *Votum paupertatis abſolutum non pendet ob acceptatione eius, ad quem transferri debet dominium. num. 60.*
9 *In caſu quod tertius nollet acceptare dominium, eſſet in poteſtate vouentis alium determinare. numer. 61.*
10 *Vouens abſolute ex vi voti remanet priuatus dominio. num. 62.*
11 *Bona eius niſi aliter diſponat tranſeant ad hæredes ab inteſtato. num. 57.*
12 *Pauper ex voto cui acquirat ex aliquo titulo? variæ ſententiæ. num. 63.*
13 *Vera ſententia. num. 64.*
14 *Pauper ex voto contractu oneroſo nulli acquirit. num. 64.*
15 *Pauperi ex voto, quæ in eo caſu donantur remanent quantum ad dominium apud donantem. numer. 65. & 66.*
16 *Pauper ex voto liber eſt, vt vtatur re, quæ eſt nullius. num. 67.*
17 *Pauper ex voto reſpectu eorum, quæ ſunt ad eius vſum habet aliquid dominij, vt non poſſit à non domino impediri in vſu rei. num. 68.*
18 *Aquiſita à paupere ex voto ad ſui vſum quomodo ab alio poſſint occupari. num. 69.*
19 *Vouens abſolute paupertatem ex vi voti ſit incapax dominij. num. 70.*
20 *Vouens abſolute paupertatem donat capacitatem dominij magis quam ſeruus. num. 71.*
21 *Diſcrimen inter votum caſtitatis, & paupertatis quod hoc directe priuat iure habendi. num. 72.*
22 *Aliquod votum paupertatis in Societate priuat libero vſu non dominio. num. 73.*
23 *Votum ſolemne paupertatis priuat capacitate dominij. num. 74.*
24 *A primordia Eccleſiæ votum paupertatis priuauit dominij capacitate. num. 75.*

An votum paupertatis reddat vouentem dominij incapacem.

INSPECTIO TERTIA.

53 CVm igitur iam certum ſit, votum paupertatis priuare vouentem dominio rerum temporalium, hoc inſuper eſt quærendum, an idem votum ita priuet dominio, vt reddat vouentem incapacem etiam acquirendi dominium. Nam de facto votum paupertatis ſolemne priuare capacitate noui dominij acquirendi eſt certum *cap. ſtatutum.* 18. *q.* 1. *cap. Ioannes de Regul. c. cum ad monaſter. de ſtat. monach.* Sed dubium eſt, an hæc incapacitas ſit ex natura voti, vel potiùs ex iure poſitiuo.

54 *Suarez tom.* 3 l. 8. c. 1. *nu.* 14. *Nauar. comm.* 1 *de regul. num.* 19. & *lib. conſil. de voto conſil.* 9. *Azor tom.* 1. *l.* 12. *c.* 12. *q.* 8. *Leonard. l.* 2. *de iuſt. c.* 4. *d.* 5. *nu.* 21. *Sanchez l.* 7. *mor c.* 18. & 31. *num.* 23. Reſpondent votum paupertatis ſimplex non reddere hominem incapacem dominij, nec vi ſua excludere actuale dominium, ſed bene obligare ad hoc, vt qui vouet & dominium quod habet relinquat, & nouum non acquirat. Et ratio eſt, quia aliud eſt promiſſio, & aliud eſt executio promiſſionis, & aliud eſt promittere, & aliud dare, & aliud eſt vouere, & aliud exequi votum. Nam promiſſio vt promiſſio vi ſua non transfert dominium, quia promittere non eſt dare, ſed eſt ſe obligare ad dandum. Voti autem ſubſtantia per promiſſionem perficitur. Ideo votum obligat quidem ad hoc, vt qui vouit abdicet dominium, non tamen illud de facto abdicat, niſi noua actio ſuperueniat, quæ per ſe etiam independenter à voto ſit abdicatiua dominij nimirum contractus aliquis donationis, & alienationis per quem homo ſe priuat dominio. Addit *Card. de Lugo diſp.* 3. *de iuſt. num.* 75. quòd qui vouet paupertatem non habet incapacitatem dominij ex vi ſuæ voluntatis, quia illa eſt mutabilis. Et qui noluit acquirere poteſt iterum id velle. Etiamſi ſua tradiderit alicui alteri. Tum quia nec per votum paupertatis per ſe alicui traditur propriè rei dominium. Tum quia tunc ex conſenſu ſaltem eius, cui res tradita fuiſſet, poſſet dominium recuperare. Secundò quia ad ſummum vouens paupertatem eſſet incapax dominij ſicut ſeruus, qui tamen validè ſibi acquirit in caſu, quod quis ſibi donet cum pacto, vt res non acquiratur domino, ſed ſeruo.

55 Quando verò, qui vouit paupertatem, teneatur ſe priuare dominio rerum ſuarum? Reſpondet *Suarez num.* 16. vota etiam affirmatiua obligare ad ſtatim exequendum illa. Ideo ſi quis diues voueat paupertatem ſimul quidem remanet pauper ex voto, & diues, & dominus de facto, vnde ſi quis furaretur de eius bonis teneretur illa eidem reſtituere, ſed tamen ipſe tenetur, quàm citiùs moraliter poteſt de rebus ſuis diſponere, & illarum dominium à ſe abdicare. *Sanchez autem loco citato num.* 32. cenſet hunc bona ante votum acquiſita non poſſe pro libito diſpenſare, ſed ea permanere ad hæredes, qui illi ex inteſtato ſuccederent, quia per votum ipſe non amiſit horum bonorum dominium, nec in alium tranſtulit, & ideo non priuabitur hæres ab inteſtato iure ſuccedendi. Sed quòd iſte in hoc caſu poſſit ad libitum diſponere, tenet *Suarez*. Et ratio eius eſt, quia ſi remanet dominus, ergo poteſt ad libitum de ſuis bonis diſponere; neque enim dominium amiſit, & dominium eſt ius diſponendi de re ſua ad libitum, & ad quemcumque vſum lege non prohibitum. Vbi igitur bona non ſint ſubdita fidei commiſſo, vel qui ſic vouit non habeat deſcendentes, quos ex lege inſtituere debeat hæredes, vel ex alia conſimili lege non ſit ligatus, poteſt liberè de ſuis bonis diſponere tali, ac tanta libertate quali ac quanta potuiſſet, ſi votum paupertatis non emiſiſſet. Votum enim nec priuauit, nec infirmauit eius dominium, ſed ſolùm obligat illum ad hoc, vt ipſe ſe illo priuet. Ideo ſi ipſe etiam in malos vſus diſtraheret bona ſua peccaret quidem, ſed non ageret iniuſtè & inualidè, dum modò lex aliqua non obſtaret quæ validitatem actus infringeret, & tunc nullo exiſtente contractu dominium apud ipſum remaneret, niſi lex illum priuaret, & teneretur per alium validum contractum ſe proprio dominio expoliare.

56 Hæc tamē ſententia ſic poſita, quia hoc falſum aſſumit, quòd ſcilicet votum paupertatis eſſentialiter ſit nuda promiſſio abdicandi à ſe dominium, non verò ſit actualis, & exercita donatio, & abdicatio dominij, amplecti non debet. Dicitur igitur primò, quod votum paupertatis duplici modo emitti poteſt. Primò vt ſit nuda promiſſio de futuro. Secundò per modum donationis de præſenti, & ita vt ex parte ſit donatio ſimilis donationi inter viuos, & ex natura ſua irreuocabilis. Primam partem ſupponunt DD. citati, & probatur. Quia enim votum liberè fit, poſſet homo vouendo per ſe promittere Deo abdicationem dominij, vt de futuro habendam, ſicuti Deo promitti poteſt, vt habenda peregrinatio aliqua, vel oratio, vel vt eroganda aliqua eleemoſyna.

57 Ratio autem ſecundæ partis eſt, quia non inconuenit motum ſucceſſiuum de præſenti, vel alienari inter homines, vel Deo donari, & immolari, ita quòd ſimul cum conſenſu voluntatis (quæ cauſalitate ſolùm præcedat) ſit motus inchoatio, & vſus membrorum admotum. Cumque motus, non poſſit eſſe in mundo niſi per aliquid ſui, ideo donatio iſta ſimul eſſentialiter eſt promiſſio, quæ Deo non fit niſi per votum, vt dixit *D. Th. a.* 5. *ad* 2. & ſic tale votum eſt donatio de præſenti, quia ex vi eius de præſenti Deo immolatur motus, & inchoatur, ſed ſimpliciter eſt votum, quia quod remanet proſecutionis motus promittitur, non traditur de præſenti. Vbi verò res, quæ datur aut promittitur eſt abdicatio, & priuatio multò faciliùs poteſt eſſe, quòd promiſſio ſit ſimul cum donatione, & quòd votum non ſit nuda promiſſio, ſed ſimul ſit donatio; quia priuatio in inſtanti fieri poteſt, & ſic poteſt immediatè donari, & ſolùm in futurum poteſt pendere non violatio donationis factæ per aſſumptionem eius, quo quis ſe priuauit. Paupertas verò, non eſt niſi priuatio dominij, & promittere paupertatem eſt promittere dominij priuationem. Et ſic bene fieri poteſt, vt quis actu donet Deo omne ius dominij quod habet, & habere poteſt, actu exercitè ſe priuando omni dominio.

Et

Et hæc donatio, non erit pura, ſed erit votum, quia cum viuere ſine proprio ſit quid ſucceſſiuum, totum hoc nequit ſimul Deo offerri niſi per votum, vt dixit *D. Th. ſupra a.6. ad* 5. Et ſic, hoc votum ſi integrè ſumatur habet aliquid de donatione de præſenti, & aliquid de promiſſione de futuro. Non quòd ſint duo actus adæquati, ſeu contractus, quia res, quæ ſub contractu cadit vna eſt, ſcilicet vita ſine proprio, quæ ex vi voluntatis, per quam huiuſmodi pactum initur, inchoatur, vt duratura in futurum.

58 Sed difficultas eſſe poteſt ex doctrina illa *Suarez tom.3 lib.2. cap.7. num.12.* quia ſcilicet Deus immediatè donationes rerum temporalium non acceptat, cum ipſe, non vtatur illis rebus immediatè, ſed ſolùm medijs creaturis. Sed difficultas ceſſat, tum quia poteſt bene contingere quòd præſens adſit aliquis ad cuius fauorem fiat huiuſmodi donatio, & quòd ipſe illam acceptet. Tum quia, vt ſupra etiam probatum fuit, non eſt verum, quòd Deus huiuſmodi donationes immediatè non acceptet, immò ad eum ſolum ſpectat huiuſmodi donationes acceptare, cui fiunt, & præcipuè, vbi res donata eſt ſpiritualis, quale eſt ius habendi, & poſſidendi: Nam ius ad temporalia licet terminatiuè, ſit quid corporeum, cum tamẽ in ſe ſubſtantialiter ſit in ratione hominis, ſeu in homine ſecũdùm partem rationalem, quid ſpirituale eſt, quod Deus donatum ſibi acceptat, ſuique iuris iam eſt etiam ex ſpeciali titulo donationis ſibi factæ, vt eo vtatur quomodo voluerit.

59 Tum tertiò, quia hìc diſtingui debent priuatio dominij, & rerum quarum dominium amittitur traditione facta huic, vel illi. Hęc enim duo ſeparabilia adeo ſunt, vt ſtet quem dominio priuari, & res illius nulli tradi, ſed remanere nullius, vt *Suarez* infra citandus dixit. Quamuis verò quando quis vouet paupertatem, traditio rerum quorum vouens erat dominus poſſit pendere in futurum, & poſſit donatio pendere quantum ad ſuum effectum a conſenſu alterius hominis, abdicatio tamen dominij, non conditionata, ſed abſoluta, non pendet in ſui valore, & ſubſtantia ab illa traditione, ſed illi accidit, quòd res quarum dominium homo Deo immolat, tradantur, vel huic, vel illi, vel pluribus, vel nulli. Et ſic ad valorem abdicationis dominij, nec eſt neceſſe quòd res alicui tradantur, vel quòd homo illi conſentiat, ſed cum priuatio dominij Deo donetur illam Deus acceptat. & hoc ſufficit.

60 Dicitur ſecundò quòd moraliter, non continget quòd vouens paupertatem, non determinet perſonam in quam transferri debeat dominium, quo ſe ex voto abdicat, ſi aliàs ex lege, vel praxi id non ſit conſtitutum. Ea autem determinata ad illum ſtatim ex vi voti deuoluitur ius, ad quem vouens determinat illud deuolui. An verò ad valorem voti, ſit neceſſarium, vt ille conſentiat ad cuius fauorem debet transferri dominium, diſtingui debet, quia ſi votum ſit conditionatum ſub conditione conſenſus illius, eo conſenſu deficiente votum non erit efficax, & validum. Sed ſi vouens abſolutè ſe abdicauit dominio, & illud Deo conſecrauit, licet voluerit ſui voti vtilitatem prouenire illi tertio, non eſt neceſſe, quod ille tertius conſentiat ad hoc, vt votum ſit ſubſtantialiter validum, ſed ſolùm, vt ex parte illius tertij habeat effectum. Nam cum abdicatio dominij abſoluta fuerit, & abſolutè Deo conſecrata, votum valet, & vouens manet priuatus dominio, quòd verò dominium transeat ad hanc, vel illam perſonam, vel etiam ad nullam eſt quid extraneum tali voto, & ad illud accidentaliter ſe habet.

61 In hoc tamen caſu dicendum eſſet, quòd maneret in facultate vouentis, non iam ſe priuare, vel non priuare dominio, quia hoc ſe priuauit per votum abſolutè emiſſum, ſed determinare aliam perſonam ad quam dominium tranſeat, Quia non eſt veriſimile, quòd vouendo, hoc ſibi implicitè, non reſeruauerit, vt ſi is ad cuius fauorem vouit, noluerit dominium ſuarum rerum recipere, poſſit alium loco ſuo ſubſtituere. Et hoc non eſt exercere actum dominij poſt illius abdicationem, ſed eſt præbere abdicationi conueniens complementum.

62 Ideo dicitur tertiò, quòd ſi vouens abſolutè paupertatem nullo modo determinet perſonam, ad quam tranſeat dominium, quo ſe priuat; ille ex vi voti ſtatim remanet priuatus illorum bonorum dominio, & bona ſua tranſeunt ad eius hæredes ab inteſtato, vt dixit *Sanchez d. num.* 35. Ratio primæ partis eſt, quia vt ex dictis iam eſt manifeſtum, votum paupertatis abſolutum reſpectu dominij, nõ eſt promiſſio, ſed traditio, & abdicatio irreuocabilis de præſenti. Ratio autem ſecundæ partis eſt; quia votum paupertatis mors quædam ciuilis eſt, quia in hoc mundo moritur, qui omne dominium rerum mundi à ſe abdicat. Et ideo ſtatim ius tranſit ad eius hæredes, ex vi amiſſionis huius dominij, quod Deus ſtatim acceptat, & gratum habet; vel ſi vouens ſimul ſe cum ſuis alicui tradat, & ſub ipſius dominio ſe priuet, & alij ſe ſubijciat, ſicut fit in profeſſione religioſa, iam ex vi huius traditionis bona ſua Religioni, cui ſe tradit, adueniunt, ſi illa ſuccedendi eſt capax, vel ſi vouens priùs aliter de ſuis bonis diſponat, tunc ad illum pertinent, ad cuius fauorem illa vouens diſpoſuit.

63 Quarta igitur concluſio principalis ſit, quòd loquendo de bonis poſt votum paupertatis emiſſum acquirendis, vouens acquirit ijs pro quibus vouendo ſe acquiſiturum determinauit, vel hoc deficiente partim acquiri nulli, partim ſuis hęredibus ab inteſtato, In hac concluſione etiam DD. non conueniunt. *Nauar. Com.2. de regul.* ait talem acquirere Deo. Quod non placet *Suarez num.*34. quia Deus eſt incapax accipiendi nouum dominiũ rerum ex creatura, vt per ipſum immediatè exercendum. Tum ſecundò, quia nec ex intentione dantis, nec ex intentione recipientis, colligi poteſt hæc ratio noui dominij, nec ex vi voti paupertatis, quia huic ſufficit dominium abdicari. Tum tertiò, quia aliter ſequeretur quòd talis pauper teneretur expendere ſuperflua in vſus ſacros, quia res illæ eſſent ſpecialiter Deo conſecratæ. Alijs igitur videtur quòd horum dominium ſit apud dantem; ſed neque hoc abſolutè admittitur, quia eſto poſſet habere locum in rebus donatis, hoc non poteſt verificari in acquiſitis ex contractu, nam ſi pauper locauit vni operas, tenetur ille ſoluere pretium, vnde illius dominium non remanet apud illum. Non igitur poteſt dici per ſe quòd dominium illarum rerum, quæ dantur pauperi ex voto rema-

neat apud dantem. Propterea ipſe *Suarez* dicit remanere apud nullum, quia nullum eſt inconueniens dari in mundo bona, quæ nullius ſint. Quod probat primò. Quia ſi pauper à nullo acquirat, ſed v. g. piſcetur in flumine, vbi piſces nullius ſunt, ex eo quòd pauper ex voto illos piſcatur, ſui non ſunt, quia nullius rei poteſt licitè dominium habere, & pauper non acquirit illos vt ſuos, vti ſupponitur; remanent igitur nullius determinatè ſicut antea erant. Secundò quia bene poteſt dari contractus in quo ex vna parte, qui dat priuetur dominio, quod tamen, non acquirat, qui recipit datum, vt patet in ſimonia; igitur quod ibi fit ex lege, poteſt hic fieri ex contrahentium voluntate, quia qui dat, quantùm ſit ex ſe, datum alienat, & priuatur dominio rei datæ, & pauper recipiens intendit recipere, & intendit priuationem dominij in dante, vt poſſit vti liberè re data abſque dependentia à voluntate dantis, & abſque eo quòd viatur re illius, & tamen, non intendit accipere dominium, quia id ſibi non licet, intendit tamen donationem, vel acquiſitionem eſſe validam quantùm fieri poteſt honeſtè: fieri verò poteſt honeſtè, vt dominium non remaneat apud dantem, & apud recipientem adſit libera vtilitas, & dominium apud nullum; igitur dicendum eſt, quòd etiam ſic fiat, cum & dans intendat alienare, & recipiens recipere modo ſibi poſſibili & honeſto. Sed *Sanchez num. 32.* exiſtimat dominium horum bonorum eſſe apud Epiſcopum, quia etſi hic pauper ex voto de quo loquimur, non ſubdatur Epiſcopo ex voto obedientiæ, ſupponimus enim in hoc paupere ſolum votum paupertatis, eſt tamen illi ſubditus, vt legitimo ſuperiori in ſpiritualibus, & ideo cum vouens non valeat deſignare perſonam, cuius ſint iſta bona, nec alij hoc incumbat, pertinebit ad Epiſcopum, hoc determinare, cuius eſt in huiuſmodi gubernare.

64 Sed ad quæſtionem reſpondetur, quòd vouens ſi ſit prudens determinabit vouendo cui acquirere debeat. Et eius erunt, cui acquiret per contractus, qui aliàs transferrent in illum dominium, ſi ille validè, vel licitè eſſet illius capax; ſed hac vouentis determinatione præciſa, vel ſi loquimur de acquiſitis ex antiquo iure, quod competebat voventi ante votum, hæc prouenient illis, vel quibus vouendo bona ſua reliquit, ſi omnis ſua illis attribuit, vel in iſtis bonis ſuccedent hæredes eius ab inteſtato, vel qui aliàs ex quacumque lege eius hæredes ſunt. Sed loquendo de acquiſitis ex nouo iure, ſi hæc acquirantur ex contractu oneroſo, vera eſt ſententia *Suarez*, quòd acceptum ſub nullius remanet dominio. Nam non remanet ſub dominio dantis, quia ille, non poteſt illud iuſtè retinere, cum valorem illius acceperit, vnde non poteſt pretium ſub ſuo dominio retinere, quia fieret ditior ex alieno; niſi in eo caſu dans ſciens id, quod dat remanere ſub nullius dominio, & eſſe prioris occupantis quantùm ad dominium, hoc ius primò occupare intenderet. Per ſe igitur, quod datur pauperi ex voto in vim contractus oneroſi alienatur à dante, & remanet extra dantis dominium. Sed neque id acquiritur, vel Eccleſiæ, vel Epiſcopo. Quia pauper ex voto, nec ratione voti, nec ratione paupertatis habet, vt nomine Eccleſiæ acquirat. Non quidem ratione paupertatis, quia paupertas, non tollit dominium. Et pauperes ſibi acquirunt, & habent plenum ius diſponendi de ſuis, vt patet. Sed nec ratione voti, quia votum ſimplex paupertatis ſoli Deo fit, & ex vi illius nihil aliud promittitur, niſi negatio proprietatis, ſcilicet, non habere aliquid, vt proprium, cum quo optimè ſtat quòd pauper ex voto poſſit viuere ex alieno de licentia proprij domini, abſque eo quòd viuat ex eo, quod eſt Epiſcopi, vel Eccleſiæ. Et prætereà, ſi pauper ex voto acquireret Eccleſiæ, aut Epiſcopo, in vſu illius, quod acquirit, dependeret à licentia Epiſcopi, quod licet ſit affirmatum à Sanchez, nimis eſt durum, & ſine fundamento aſſertum. Non enim ex vi voti paupertatis vouetur obedientia Epiſcopo, & licet ad Epiſcopum pertineat procurare, vt vota facta Deo adimpleantur, tamen pauper implet votum ſuum perfectiſſimè ex hoc quod non acquirit aliquid, vt proprium. hoc enim ſolum promiſit ex voto paupertatis, non verò promiſit ſe nihil acquiſiturum, ſeu nullo acquiſito vſurum niſi de licentia Epiſcopi. Pauper igitur ex voto dummodò, non acquirat aliquid, vt proprium licitè acquirit ad vſum, & acquiſitis vtitur ad ſui ſuſtentationem independenter ab Epiſcopi licentia, non igitur Eccleſiæ aut Epiſcopo acquirit: Et ideo nulli acquirit. Niſi per accidens, vbi eſſet lex ſpecialis, quòd quæ nullius ſunt determinatè ſint Reipublicæ, vel Principis, vel Eccleſiæ, quia in eo caſu pauper ex voto acquireret illi, cuius ſunt, quæ nullius particularis ſunt. Quàmuis propriè loquendo dicendum ſemper ſit, quòd pauper ex voto, quæ acquirit ex contractu oneroſo nulli acquirit, licet per accidens, ex quo ab eo acquiſita nullius ſunt, tranſeunt in dominium illius, cuius ſunt, quæ ſunt nullius determinatè.

65 Aliud genus bonorum eſt illorum, quæ pauper ex voto acquirit ex liberalitate donantis de quibus loquendo dicitur quòd probabilior eſt ſecunda opinio, quòd eorum dominium maneat apud donantem, quia liberali conceſſione cenſetur debet annexa conditio, vt non transferatur dominium in donatarium, ſi ille impeditus nolit dominium ſuſcipere, ſed ſolum vſum rei accipere, ideo quod in hoc caſu donatio transit in conceſſionem ad vſum, retento apud concedente re dominio. Hoc primo explicatur, vbi res data non ſit ex illis, quæ vſu conſumuntur. Non enim eſt veriſimile, quòd concedens pauperi, vel equum vel prædium intendat diſponere de re ſua ita, vt nullius ſit, & nec ſit ſua, nec pauperis cui illam tribuit, ſed poſſit eſſe primi occupantis, quia hoc eſſet prodigere rem ſine ſui vtilitate tam corporali quam ſpirituali; Hoc enim neque eſt vtile pauperi qui non poteſt recipere dominium, & cui ſatis eſt ſi de licentia dantis poſſit vti re conceſſa. Non eſt vtile danti, qui ſe priuat re ſua, & quidem modo inutili, qui de ſe nec eſt actus virtutis, nec per ſe habet, vt in virtutem ordinetur, quia rem propriam fieri nullius, eſt poni in ſtatu, vt ſit primi occupantis, licet de ſe honeſtatem habere poſſit ex eo quòd homo ex virtute ſe priuet dominio rei ſuæ, vt illius dominium in alium transferat, quod tamen non ſe priuet dominio rei ſuæ, vt illa nullius ſit, ſed primi occupantis, hic non eſt de ſe finis honeſtus, nec huiuſmodi voluntas, quæ de ſe non eſt honeſta, ſed vana, & inutilis præſumi debet in illo, qui rem ſuam immobilem, & in ſua ſpecie permanentem

c

dat

dat ex virtute liberalitatis, & miſericordiæ, ſed ſemper ſubintelligi debet, hæc conditio tacita, quòd dans pauperi, non intendit transferre dominium, ſi pauper impeditus, non vult recipere dominium, ſed ſolum vſum rei donatæ. Et dato, quòd ex lege, quæ nullius ſunt, eſſent vniuerſitatis, aut Principis, nec eſt veriſimile, quòd quis velit in his caſibus occaſione paupertatis alicuius, & ex eis, quæ dat intuitu pietatis alicui pauperi ditare Principem, aut Ciuitatem.

66 Sed quod dicitur de re, quæ vſu non conſumitur, dicitur abſolutè de omni re etiam ex vſu conſumptibili. Quia donans ex miſericordia, & liberalitate intendit vtilitatem pauperis cui donat; quòd ſi ei vtile non eſt dominium, dans intendens per ſe vtilitatem recipientis & ſuam dat id cuius recipiens eſt capax, & vult recipere, non verò id quod nihil vtilitatis confert pauperi & ſibi eſt inutile & damnoſum. Ita verò eſt, quòd translatio dominij rei datæ inutilis eſt pauperi, qui iam dominium, nec pro ſe, nec pro alio legitime, poteſt recipere, & ideo illud, non recipit & eſt inutile & damnoſum danti, qui ſine neceſſitate inaniter, & vanè ſe priuat dominio rei.

67 Sed contra primam partem huius reſolutionis duplex difficultas oriri poteſt. Prima eſt, quia vbi res ſub dominio alicuius non ſit, iam non erit apta vſui pauperis ex voto; quia pauper ex voto, non poteſt vti re niſi de licentia domini, ſi verò res, non habeat dominum de nullius licentia vtetur re illa, & ita peccabit. Sed reſpondetur ex *Suarez loc. cit. num. 38.* quòd ex lege naturæ vnuſquiſque tam diues, quàm pauper habet licentiam vtendi rebus, quæ ſub nullius dominio ſunt, ſed ſunt primi occupantis, quòd ſi huiuſmodi poſſunt occupari etiam quantùm ad dominium, multò magis quantùm ad ſimplicem vſum pro vita ſuſtentanda. Quod ergo dicitur pauperem vti rebus de licentia domini, intelligitur ſi dominum habeat, nam ſi non habeat dominum, vtitur illis ex licentia naturæ & Dei, qui temporalia ad vſum humanæ vitæ deſtinauit.

68 Secundo difficultas eſt, quia ſaltem ſequitur, quòd vnuſquiſque poſſit etiam paupere inuito ab eo auferre, quæ ex titulo oneroſo acquiſiuit; quia cum nullius ſint, iam ſunt primi occupantis, vnde vnuſquiſque poteſt ſibi occupare, quæ ille pauper acquiſiuit. Reſpondet *Suarez ibid.* negando ſequelam ex duplici capite, tum quia vnuſquiſque habet ius naturale defendendi ſe, & quæ apud ſe poſſidet, quod ius, non licet alicui violare. Tum ſecundò, quia vnuſquiſque habet ius naturale tuendi ſuum corpus, & vitam; & ex conſequenti ea, quæ ad vitæ ſuſtentationem ex bonis communibus, ſine alterius præiudicio ſibi acquiſiuit. Ex quo colligitur verum eſſe, quòd ſupra dictum eſt, ſcilicet quòd vſus facti, non eſt ſine aliquali dominio, & iure proprio. Eſt enim ſine dominio propriè dicto, & per humanum inſtitutionem ex rerum diuiſione introducto, ſed non eſt ſine aliquo dominio naturali, quia habet annexam illam naturalem facultatem, quæ ad vitæ ſuſtentationem eſt neceſſaria, qua poſſit vti, vel alienis de dominorum licentia, vel communibus & quæ nullius ſunt, & quòd vbi ipſe, vel de licentia domini aliquid poſſideat, vt ſibi acquirat aliquid ex communibus, non poſſit impediri extrinſecus a non dominis in vſu illius rei; hoc enim etiam lex naturæ requirit, aliter omnia rapinæ eſſent obnoxia.

69 Ex hoc ſoluitur alia quæſtio, an ſcilicet ex quo pauper ex voto, vbi acquirit ex titulo oneroſo nulli acquirit, acquiſita per illum poſſint a quocumque primo apprehendente occupari quoad dominium illorum. Nam hoc poteſt aliquo modo fieri, ſed non per acquiſitionem dominij omnino abſoluti. Nam talia bona ſunt pauperis ex iure & dominio naturali, quo vnuſquiſque habet ius, vt non impediatur in his, quæ ille ad ſui ſuſtentationem legitimè acquiſiuit, ideo pauper ex voto, non poteſt impediri in vſu acquiſitorũ ab extraneo occupante, nec illa poſſunt ab illo auferri, vnde nullus poteſt acquirere illorum dominium abſolutum. Poſſet tamen aliquis illa apprehendere, & occupare, & facere ſua, acquirendo ius proprium de illis diſponendi citra præiudicium iuris naturalis pauperis, qui talia bona acquiſiuit legitimè in ſui ſuſtentationem, & in hoc ſenſu, qui dat pauperi ex voto ex titulo oneroſo, poſſet dare, & dando iterum acquirere dominium eiuſdem rei tanquam primus occupans bonum illud, quòd ſub nullius eſt dominio.

70 Quinta concluſio eſt, quòd qui per modum donationis vouet abſolutè paupertatem, ex vi donationis eſt incapax dominij. Nam vouens paupertatem per modum donationis nedũ tradit Deo ius dominij quod habet, ſed etiam capacitatem habendi dominium, quia totum, hoc eſt interioſecum vitæ habendæ perfectæ, ſine proprio. Capacitas enim dominij quoddam ius eſt, quod homini conuenit, & per quod ſibi homo poteſt acquirere, vel ex contractu oneroſo, vel ex alterius liberalitate. Et hoc ius, non eſt quid purè naturale, ſed eſt aliquid ciuile ex iure gentium, & diuiſione rerum promanans, quod eſt ab homine ſeparabile; vnde de facto certum eſt quòd Religioſi ſunt incapaces acquirendi dominium. At verò licet paupertati non repugnet capacitas dominij, quia non repugnat pauperem deſinere eſſe pauperem; & fieri diuitem, ſtatui tamen paupertatis, non conuenit illa capacitas, quia illa, non eſt immobilis paupertas, quæ per ſubſequentes diuitias poteſt expelli; & ſic de ratione & perfectione paupertatis, vt perpetuæ eſt, quòd ita homo, ſit ſine proprio, vt nec poſſit per nouam dominij acquiſitionem fieri diues. Et quamuis ex quo votum eſt voluntarium poſſit quis vouere paupertatem promittendo in futurum ſe nihil acquiſiturum tanquam proprium, retenta tamen capacitate validè acquirendi, quia hæc duo ſeparabilia ſunt. Tamen non eſt dicendum quòd ſic fiat, per votum paupertatis abſolutè, & ſimpliciter emiſſum. Nam & capacitas habendi proprium eſt aliquod ius dominij, & aliquid proprietatis, qua ſe abdicare debet is, qui omnino proprietatem excludit; & ſtatum perfectæ paupertatis eligit vt nihil ſui ſibi retineat. Et ad quid retinere ſibi hoc ius, quòd non poteſt exire in actum niſi ſacrilegè violando votum? Qui igitur promittit Deo viuere ſimpliciter, ſine proprio ex hoc Deo donans omne ius proprietatis, quod habet, ſimul dat ius quod habet acquirendi aliquid tanquam proprium.

71 Et ſic ad motiua in oppoſitum dicitur,

quòd hæc incapacitas habetur ex voluntate non vt promittente non admittere dominium, ſed vt irreuocabiliter donante ius, ſeu capacitatem illud acquirendi. Et ad ſecundùm dicitur, quod vouens ſimpliciter paupertatem eſt magis incapax dominij, quam ſeruus hominis, eſt enim Dei ſeruus, qui ſe incapacem poſſidendi temporalia facit, vt Deum plenè poſſideat.

72 Et exemplum de matrimonio, quo vtitur Card. de Lugo dicens, quòd vouens voto ſimplici caſtitatem non eſt incapax matrimonij, ſi bene expendatur fauet aſſertioni poſitæ, & habetur quòd non valet conſequentia, quam deducit *Sanchez numer. 23. ex cap. vnico de voto in 6.* Nam diſtinguuntur valde votum paupertatis, & votum caſtitatis. Nam votum caſtitatis directè reſpicit actum, non verò ius & dominium agendi, & priuat hominem exercitio actualis incontinentiæ, hoc enim eſt eſſe caſtum, quòd eſt ſe continere ab omni vſu luxuriæ. Sed eſſe pauperem non eſt ſe continere ab vſu diuitiarum, quia neque hoc vſu licitè ſe poteſt homo priuare, cum ſine tali vſu viuere non poſſit, & ex lege naturali teneatur vitam conſeruare. Sed pauperem eſſe ex voto conſiſtit in priuatione iuris, & dominij ad liberè vtendum diuitijs. Et quia incapacitas importat priuationem iuris, & dominij, ſimplex votum caſtitatis non reddit incapacem ad matrimonium, quia per tale votum homo non ſe priuat habituali iure, & dominio, ſed actuali exercitio incontinentiæ. Sed votum paupertatis directè priuat dominio, & iure habendi, ideo poteſt etiam priuare capacitate habendi per modum domini, quia & hæc capacitas eſt quoddam ius habendi. Ergo ſicut qui vouet caſtitatem plenam ex hoc excludit omnem omnino actum incontinentiæ etiam aliàs licitè, & per matrimonium habendæ, ita qui vouet plenam paupertatem excludit à vouente quodcumque ius habendi, & ex conſequenti capacitatem habendi proprium excludit: quia & hoc ius eſt quoddam ius dominij.

73 Pariter non obſtat, quòd in Societate Scholares, qui ſola vota biennij emiſerunt ſunt verè Religioſi, & tamen retinent dominium ſui patrimonij, de quo latè diſputat *Card. de Lugo dicta diſp. 3.* quia huiuſmodi voti paupertatis materia non eſt dominium rerum, ſed earum vſus liber; ideo ex vi talis voti Religioſi illi ſolùm tenentur non vti patrimonio ſuo ſine licentia ſuperioris, & per aliquod tempus retinent patrimonij dominium. Sed votum paupertatis de quo loquimur habet pro materia dominium, & eſt dominij abdicatio, & ideo ratione dicta reddit incapacem dominij acquirendi, niſi ſit votum partiale, quod perfectam paupertatem non promittat.

74 Dicitur propterea vltimò, quòd per votum Religioſæ paupertatis Religioſus ex vi voti fit incapax dominij. Hoc enim certius eſt. Nam materia huius voti eſt donatio, & traditio à legitimo ſuperiore nomine Religionis acceptata, per quam Religioſus ſub vita ſine proprio tradit ſe in ſeruum Religioſum omni prorſus iure habendi ſe abdicando, quod ius reſpectu dominij eorum, quæ actu habet ſi non ad alios, in ipſam Religionem tranſit ſi ſit capax poſſidendi, ſicut & in Religionem, ſi ſit capax tranſit ius acquirendi de nouo, ita tamen, vt in omni Religione hoc ſit ſubſtantiale, quod vouens omni iure dominij ſe expoliet, vnde & ſe priuat omni iure acquirendi, ſaluo ſolo iure naturali vtendi rebus ad ſui ſuſtentationem de licentia Domini, & Religionis. Hanc verò traditionem factam Religioni, & Deo propter Deum, Religioſus ſolemni conſecrat voto, & confirmat; Non igitur poteſt in poſterum ad ſe validè reuocare dominium, vel dominandi ius, aut capacitatem, qua ſe per donationem irreuocabilem priuauit.

75 Concluditur verò ex his, votum paupertatis cum hac ſolemnitate reddendi vouentem incapacem fuiſſe etiam in primitiua Eccleſia vſitatum, quamuis oppoſitum dixerit *Suarez l. 8. cap. 7. n. 13.* Et dum dicit Chriſtum habuiſſe perfectiſſimum ſtatum paupertatis, nec tamen fuiſſe incapacem dominij; reſpondetur nil mirum eſſe, quod in eo in quo diuitiæ deitatis vnitæ fuerunt cum mendicitate humanitatis, ſimul ſine imperfectione iunctæ fuerint capacitas dominij, & paupertas. Sed dum de Apoſtolis ſubiungit multa ad probandum quod non fuerint dominij incapaces; ipſimet illa ſoluit. Nam & domus dicta fuit eſſe Simoni *Lucæ 4.* quia vel priùs illius erat, vel in ea ſolitus erat *habitare*, non quia tunc cum diſcipulus erat Chriſti ipſe fuerit dominus illius. De Io: autem dictum fuit, quod recepit Dominam noſtram non in ſua prædia, ſed vt exponit D. Th. in cap. Io: 19. in ſua officia. Et quòd Apoſtoli per mundum diſperſi acquirerent etiam laborantes manibus proprijs, vt de Sancto Paulo dicitur 1. Cor. 4. verum eſt, ſed nō ſibi, ſed Eccleſiæ, & Chriſto acquirebant, acquiſitis poſtea vtentes nedum eo iure quo ex altari viuere debebant, ſed quo ipſi bonorum Eccleſiæ adminiſtratores erant. Nec opus eſt nobis probare, quòd illi fuerint dominij incapaces, ſed ſufficit ſi ex aduerſo non oſtendatur, quòd fuerint capaces dominij, vt non infirmetur ratio probans votum paupertatis ex ſua natura ſi ſit abſolutum reddere vouentem dominij incapacem. Quod ſi aliqui ex antiquis dominij capaces dicantur in ſtatu paupertatis fuiſſe, cum eodem Suarez dicitur tales non emiſiſſe perfectum, & abſolutum paupertatis votū, nec fuiſſe in perfecto ſtatu perfectionis. Quod verò vniuerſaliter temporibus Iuſtiniani Imperatoris ſtatutum fuerit, vt Monachi eſſent dominij incapaces, *l. ingreſſi, & l. ſi qua mulier C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. nunc autem C. de Epiſ. & Cler.* non probat quod antea id etiam non obſeruaretur, immò ex *l. in* [illegible], habetur oppoſitum, ſic enim dicitur. *Ingreſſi monaſteria ipſo ingreſſu ſe ſuaque dedicant Deo, nec ergo de his teſtantur, vt pote nec domini rerum.* Non enim per hanc legem dominio priuantur, ſed per conſequentiam, id deducitur ex eo, quod ſe & ſua Deo dedicant. Hæc verò conſequentia vim habet ex natura voti, & viguit, cum viguit votum.

SVMMARIVM.

1 *Ratio difficultatis. num. 76.*

2 *Opiniones. num. 77. & 78.*

3 *Ex iuſtitia tenetur Religioſus non vti rebus monaſterij ſine licentia. num. 79.*

4 *Subſtantiale ſtatui Religioſo eſt, quod Religioſus non vtatur re temporali ſine licentia ſuperioris. num. 80. & 81.*

5 *Proprium quid ſit. num. 81.*

6 *Nona*

6 *Noua difficultates. num.83.*
7 *Non poſſe Religioſum vti re temporali ſine licentia ſuperioris eſt materia voti Religioſi. num.84.*
8 *Vti re temporali, vt ſua eſt proprietarium. numer.83.*
9 *Dependentia in vſu temporalium à licentia ſuperioris formaliter videtur materia voti obedientiæ. num.84.& 85.*
10 *Vti re temporali ſine licentia ſuperioris eſt proprietas multipliti de cauſa, licet per ſe formaliter eſſet inobedientia. num.86.*
11 *Vti rebus temporalibus ſine licentia, eſt proprietas. num.87.*
12 *Vti rebus ſine licentia quomodo ſit æquiualenter dominium. num.87.*
13 *Contra paupertatem quomodo peccatur directè. num.88.*
14 *Per voluntatem efficacem peccatur directè contra votum paupertatis ſuppoſita ignorantia, vel errore. num.88.*
15 *Tripliciter peccatur contra votum paupertatis num.89.*
16 *Deſiderare pecunias ſub conditione quòd non obſtaret votum, an ſit peccatum. num.89.*
17 *Deſiderare pecunias ſolum ſub conditione quod poſſint haberi, qualiter ſit peccatum. num.90.*
18 *Directè violatur votum per vſurpationem dominij de facto. num.91.*
19 *Diſplicentia voti emiſſi eſt peccatum. num.92.*
20 *Delectatio moroſa de dominio non eſt peccatum ex ſe. num.93.*

An votum Religioſæ paupertatis priuet Religioſum nedum rerũ dominio, & iuris vſu, ſed etiam libero vſu facti, ita quod Religioſus ſit voti paupertatis violator, ſi ſine licentia ſuperioris aliqua re vtatur etiam alias de licẽtia domini illius.

INSPECTIO QVARTA.

76 RAtio difficultatis eſt, quia per ſe loquendo votum paupertatis non habet annexũ votum obedientiæ, ſed benè poſſet ſecularis vouere paupertatem & omnium rerum dominium à ſe abdicare, abſque eo quòd obligaret ſe ad obtinendam licentiam alicuius ad vtendum rebus ſibi ad vitam neceſſarijs. Nec obſtat, quòd ſi vellet vti rebus, quæ eſſent ſub dominio alterius neceſſaria eſſet licentia illius; quia hæc neceſſitas non eſſet ex vi voti directè, & per ſe, ſed ex vi iuſtitiæ, quam violaret vſurpando ſibi alienum etiam quantùm ad vſum. Tum quia cum multa ſint, quæ nullius ſunt, ſed ſunt primi occupantis, vt de auibus, & piſcibus patet, pauper ex voto ſine alicuius licentia his vti poſſet, nec illis ſic vtendo votum violaret. Econtra verò Religioſus de facto non poteſt ſine licentia ſuperioris uti aliqua re, etiam ſi illa alias eſſet nullius, vel etiam ſi aliàs habeat ad id licentiam domini ipſius rei. Vnde ergo eſt hæc libertatis reſtrictio? Eſt ne ex ui voti paupertatis, & ita quòd in Religioſo vti aliquo temporali ſine licentia ſuperioris ſit ſacrilegium contra votum paupertatis, vel potiùs ſit ſola inobedientia, ſeu contra votum obedientiæ. Hoc enim ſecundum videtur dicendum, quia paupertas non priuat libero vſu facti, ſed ſolùm dominio. At econtra tam ius commune, quàm particularia iura Religionum tanquam proprietarium habent, & puniunt illum, qui abſque licentia ſuperioris nedum conſumit, ſed uel quid donatum recipit, ut infra latiùs eſt explicandum, & habetur tanquam certum.

77 *Suarez tom.3.de Relig.lib.8.cap.10.numer.3.* aſſerens uotum paupertatis uiolari poſſe directè, & indirectè, tradit uiolari directè ſolùm per uoluntariam uſurpationẽ dominij, indirectè uerò per uſurpationem uſus facti ſine licentia, quia hæc uſurpatio æquiualenter eſt dominium, quoniam ut dominus ſe habet, qui vult uti re ſine ſuperioris licẽtia. Quæ tamen aſſertio difficultatem habet etiam in eius ſententia; quia & ipſe *d. l.8. cap.5. num.28.* bene admittit, quòd in ſeculari, ſi uoueret paupertatem uſus bonorum ſine alicuius ſuperioris licentia non eſſet aliqua proprietas, nec per talem uſum etiam indirectè uiolaretur uotum paupertatis. Idem igitur dicendum erit etiam in Religioſo, ſi aliàs in eo uotum paupertatis non eſt extenſius, ſeu non ſe extendit ad hoc, ut etiam priuet Religioſum libertate uſus facti. Quo admiſſo iam Religioſus utens aliquo ſine licentia ſuperioris non ſolùm indirectè, ſed directè eſſet ſacrilegus uoti paupertatis uiolator.

78 Econtra autem *Peliz. trac.4. cap.2.* ex *Leſſio lib.2.cap.4.num.27.* arbitrantur, quòd uotum Religionis eſſentialiter conſiſtat non in priuatione dominij, aut dominij incapacitate, ſed in priuatione poteſtatis utendi, & diſponendi de rebus ſine ſuperioris conſenſu. Sed cum hoc uerum ſit, de quodam uoto ſimplici, quod in Societate emittunt poſt biennium Religioſi illius Ordinis, hoc eſt falſum prorſus de ſolemni uoto paupertatis, quod quidem ſecundùm iura omnia priuat dominio, ut eſt indubitatum.

79 Reſpondetur igitur & dicitur hoc primò certum eſſe, quòd cum ſuperior ſit adminiſtrator rerum monaſterij, & in hoc vicem gerat domini, ex vi iuſtitiæ tenetur Religioſus, non vti aliqua re cuius dominium eſt apud monaſterium, ſine eius, vel ſuperioris licentia; quia ſalua iuſtitia nullus poteſt vti re aliena inuito domino. Sed hoc, non eſt ex vi voti paupertatis aut obedientiæ per ſe & directè; ſed ex vi legis naturalis & iuſtitiæ prohibentis aliquem vti re alienius eo inuito.

80 Dicitur ſecundò quòd, etiam præſcindendo à neceſſitate iuſtitiæ per quam Religioſus rebus monaſterij vti non poteſt inuito ſuperiore rerum monaſterij adminiſtratore, Religioſus nulla re externa pretio æſtimabili poteſt vti ſine ſuperioris ſcitu, & conſenſu, & hoc tanquam quid ſubſtantiale ſtatui Religioſo habetur, & habendum eſt, & oppoſitum facere cenſetur proprietarium, & reſpectiuè pro qualitate delicti omni iure pœnis proprietari impoſitis punitur. Probatur primò ex *cap. ſuper.4.de ſtat.monach.ibi. Qui in articulo mortis agens, licet à priore ſuo commaait as proprium, quòd contra*

rega-

regulam latenter habuerit, noluit reſignare. Hic enim ad proprietatis vitium adſcribitur latenter aliquid retinere, & quòd hoc ſit contra regulam affirmatur. Habere autem aliquid latenter ad vſum pertinet, & eſt quoddam vti re latenter retenta, ſine ſuperioris licentia. Item *cap. cum ad monaſterium 6. eod. tit.* præcipitur, *ne quis monachorum proprium aliquod poſſideat, ſed ſi quis aliquid habeat proprij, totum incontinenti reſignet.* Et infra. *Vnde ſi quidquam alicui fuerit specialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellario aſſignetur.*

81 In regula autem S. Benedicti cap. 33. ſtatuitur & dicitur. *Præcipuè, hoc vitium radicitus amputandum eſt de monaſterio, ne quis præſumat aliquid dare aut accipere, ſine iuſſione Abbatis: neque aliquid habere proprium, nullam omnino rem, neque codicem, neque tabulas neque graphium, ſed nihil omnino: quippe quibus, nec corpora ſua, nec voluntates licet habere in propria poteſtate: omnia verò neceſſaria à Patre ſperare monaſterij. Nec quidquam liceat habere, quod Abbas non dederit, aut permiſerit &c.* Sic & in regula S. Pachonij cap. 106. *Nemo ab altero accipiat quippiam, niſi præpoſitus iuſſerit.* Et in regula S. Baſilij. cap. 187. *Siue nudus, ſiue malus, ideſt, ſiue neceſſitatem patiatur, ſiue fallit, vel ſi quid aliud eſt, ſemel dictum eſt: quia dare, vel accipere, non eſt omnium, ſed ſolius cui commiſſum eſt iſtud officium &c.* Et in regula S. Auguſtini. *Et non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Et infra. *Quicumque autem in tantum progreſſus fuerit malum, vt occulte ab aliquo litteras, vel quodlibet munus accepiat, ſi hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo, ſi autem deprehenditur, atque conuincitur, ſecundùm arbitrium Presbyteri, aut Præpoſiti grauiùs emendetur.* Eadem verò habentur in regulis Sanctorum Pauli & Stephani *cap. 23. S. Iſidori cap. 6. §. 2. & 10. S. Fructuoſi cap. 6. §. 13. & cap. 8. §. 14.* Et alijs plurimis, quæ videri poſſunt ſimul collectæ in Cõcordia Regularum ſub nomine S. Bernardi Anianæ Abbatis apud Hugonem Menardum. cap. 42. in regula etiam S. Franciſci cap. 6. habetur. *Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, ſed tanquam peregrini & aduenæ in hoc ſeculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes vadant pro eleemoſyna confidenter.*

82 Ideo proprium definitur in *Gloſſ. Conſt. Ord. Præd. diſt. p. cap. 14. §. 2. l. D.* hoc modo, videlicet. *Proprium autem dicitur quidquid celatur Prælato ſuo, vel tenetur contra eius voluntatem. Et ideo Religioſus aliquid recipiens mobile, vel immobile, ſine conſenſu ſui ſuperioris, aut illud, quod ex licentia Prælati recepit, non eſt paratus totum ponere in manibus eius ad placitum, & requiſitionem ipſius Prælati, aut aliquid abſcondit ne videatur, aut accipiatur à Prælato proprietarius eſt, & peccat mortaliter; niſi tanta, ſit paruitas materiæ, vt meritò à mortali valeat excuſari.* Et ita in hunc ſenſum proprium explicarunt *Turrecremata, cap. non dicatis. a. 4. 12. q. 1. & ex Io: Andrea Panorm. cap. cum ad monaſterium num. 8. de ſtat. monach. D. Anton. p. 3. tr. 16. c. 1. §. 11. not. 1. magiſtr. Raphael à Primatio in opuſ. de proprio non habendo cap. 1. Moron. conſil. 86. num. 66.* & alij plures DD. ad vitium proprietatis reducentes ſi Religioſus pecunia, vel re pecunia æſtimabili vtatur ſine ſuperioris licentia.

83 Et nihilominùs, his ſuppoſitis, non per hoc difficultas principalis ſoluta manet, quia dici poterit ſupradicta vera eſſe ex vi legis poſitiuæ, & Regulæ monaſticæ, non, verò ex vi voti paupertatis; & quòd proprium, vt eſt materia voti paupertatis, non eſt niſi dominium. Nam & ſemper manet vis difficultatis ſuprapoſitæ, quòd ſcilicet ex vi voti paupertatis non eſt, quòd pauper indigeat alicuius licentia, ſed rebus, quæ ſunt nullius, poteſt ad ſui placitum vti ſimplici vſu facti ſalua paupertate. Rebus verò, quæ ſunt alicuius, non poteſt vti eo inuito, ſed hoc eſt ex vi iuſtitiæ, non formaliter ex vi paupertatis. Et hoc magis confirmatur, quia dum dicitur quòd pauperem eſſe eſt ſine proprio viuere. *D. Th. ſupra a. 3.* quid ſit, hoc ſine proprio viuere explicat ex illo Chriſti Matt. 19. *Si vis perfectus eſse vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me.* Hoc verò, non importat niſi priuationem dominij, & abdicationem diuitiarum, non verò, quòd poſtea, qui omnia vendidit, non poſſit viuere de ijs, quæ ex eleemoſynis, vel aliunde modo licito acquiſierit, ſine alterius ſuperioris licentia. Et certè eſſe pauperem, non eſt niſi non eſſe diuitem, & hoc nihil eſt niſi nullum habere dominium, & ſic non diues, ſed pauper eſt, qui nullius rei eſt dominus, & hic ſi viuit, ſine proprio viuit, quia nihil proprij habet, qui nullius rei dominium habet, & ideo tam *D. Th. ſup. a. 3. & 6. & in hoc art. & op. 18. c. 7.* ſemper paupertatem explicat per abdicationem dominij rerum, nulla facta mentione alicuius dependentiæ in viuendo ab aliquo ſuperiore. Et ſi dicatur, quòd neceſſitas iſtius dependentiæ a licentia ſuperioris in vſu temporalium indicata fuit à Chriſto per illa verba *& veni ſequere me*, per quæ oſtendit, non ſufficere abdicationem diuitiarum, niſi ulteriùs homo ſe ſubdat directioni alicuius, qui illum *vice Chriſti* regat: Ex hoc magis augetur difficultas. Quoniam per illa verba, *& veni ſequere me* Chriſtus votum obedientiæ ſignificauit, ut habetur ex *D. Th ſup. a. 5. in arg. ſed contra*, & eſt communis Catholicorum intelligentia. Quo habito, ſic arguitur, & Chriſti authoritate, & ratione; Non enim vota ſunt confundenda, & directio actionum externarum in ſequela Chriſti ſpectat ad votum obedientiæ, ut habetur etiam ex S. Thom. in hoc artic. obedientiæ enim eſt dirigere hominẽ in ſuis actionibus, & vſu potentiarum & habituum, & libertatem eius in agendo moderari. Cum ergo vti rebus ad ſuſtentationem, ſit quid pertinens ad actionem hominis, ideo eſt materia voti obedientiæ, non verò voti paupertatis.

84 In hac difficultate, hoc mihi primò certum eſt, quòd dependentia a licentia ſuperioris in vſu temporalium eſt vnum de ſubſtantialibus vitæ regularis, quæ iuxta determinationem Concilij Tridentini *ſeſs. 25. cap. 7. de Regular.* ſunt omnino immutabilia, & indiſpenſabilia, & contra quæ nulla poteſt præualere conſuetudo. Hoc enim, & praxis, & communis ſenſus omnium Religionum ſentit. Et ſecundò certum eſt, quòd eadem dependentia eſt alicuius voti religioſi materia. Cum enim vita regularis ſit materia voti profeſſionis, & Regulari vitæ Cœnobiticæ tanquam quid ſubſtantiale conueniat, quod Religioſus in vſu temporalium ſit ſubordinatus ſuperiori, ſequitur quod vouens vitam Regularem voueat quoque ſe, non vſurum

tempo-

temporalibus niſi de licentia ſuperioris: Tertiò mihi certum eſt, quòd vti re temporali nedum abſq; licentia ſuperioris, ſed tanquam re ſua, iuxta paulò infra explicanda eſt proprietas contra votum paupertatis, quia talis vſus eſt ex dominio, quod non obſtante paupertatis voto, & contra illud, vtens re temporali intendit habere illius reliqua vtitur; vtitur enim illa vt ſua, & intendens illam eſſe ſuam.

85 His verò pro certis habitis, ex motiuis ſupra poſitis videri poſſet prima facie dicendum, quòd dependētia puta in vſu temporalium à licentia ſuperioris, ſit materia voti obedientiæ, & quòd vti temporalibus ſine licentia ſuperioris, ſit formaliter inobedientia, quando in vtente non eſt aliqua dominij vſurpatio, ſed vtens vtitur re, vt non ſua quoad dominium; licet ea vtatur, vel de licentia domini, vel illa, ſit nullius, & ſic quod ea vtatur ſine licentia ſuperioris eſt inobedientia. Notandum verò, quòd etiam *Caramuel in Reg. S. Bened. diſp.55. num.883.* ſentit, quòd vſus potiùs ad obedientiam reducitur, quàm ad paupertatem: Sed diligenter eſt attendendum, quòd ſecundùm aſſertionem hanc, vſus diuitiarum dependenter à licentia ſuperioris aſſeritur eſſe materia promiſſa actu, & determinatè per votum obedientiæ independenter à quocumque alio præcepto aut regulæ, aut ſuperioris, non verò ſolùm dicitur promiſſus in communi, & indeterminatè, ſeu ſub conditione quòd regula, vel ſuperior id præcipiat in virtute obedientiæ. Quamobrem parùm intereſſe videtur, quòd dicatur præfatum vſum eſſe materiam promiſſam per votum paupertatis, aut obedientiæ, quia ſemper ex natura Religioſæ profeſſionis homo ad talem vſum eſt determinatè obligatus, & hanc obligationem violare eſt ſacrilegium.

86 Sed quomodo igitur iuxta hanc ſententiā à Iuribus citatis vſus talis diceretur proprietas? Primò ſic diceretur, quia talis eſt, ſi vtens ſine licentia, ſimul vtitur re, vt ſua. Tunc enim talis vſus eſt, & proprietas, & inobedientia. Secundò diceretur proprietas, quia eſt talis præſumptiuè, & ideo lex poſitiua habet illum, vt proprietatem, & vt talem punit. Religioſus enim ex quo abſcondit ſe ſuperiori, & independenter ab eius conſenſu vult vti re temporali, cenſetur exteriùs velle vti re vt ſua, & vt propria. Et cum interior hominis mens Eccleſiæ non ſit manifeſta, meritò Eccleſia præſumens in tali vtente mentem proprietariam, eum vt proprietarium habet, & punit. Si tamen talis coram Deo, non haberet mentē proprietariā, & non vteretur re, vt ſua, talis coram Deo eſſet quidem ſacrilegè inobediens, vel etiā iniuſtus ſi vteretur re aliena iniuſto domino, ſed non eſſet directè proprietarius. Tertiò talis vſus dici poſſet proprietas. Tum primò, quia valde conforme paupertati eſt, vt Religioſus, nec habeat liberum vſum facti, & ſit etiam pauper ſpiritu priuatus dominio vtendi rebus ad ſui ſuſtentationem, ſine dependentia à ſuperioribus. Tum ſecundò, quia talis priuatio libertatis & dependentia eſt maximè in Religioſo neceſſaria ad cuſtodiā paupertatis, & ne apud ſe detinendo diuitias, vel eis liberè vtendo afficiatur ad illas, & deceptus dominium, quo ſe abdicauit, vſurpare conetur. Tum tertiò, quia minùs vtilis ad perfectionem eſt paupertas, quæ de facto diuitias habet, ſiue ſint habentis, ſiue non ſint, ſi ſit in habentis poteſtate illis vti ad libitum.

87 Verum his conſideratis, & quia negari non poteſt, quod dependentia à ſuperiore in vſu temporalium non ſit quædam paupertas ſpiritus, & quidam modus paupertatis. Quia diminuitur, & reſtringitur libertas dominij naturalis, quod habemus, vt poſſimus vti rebus temporalibus, ideo dicitur, quod huiuſmodi dependentia eſt materia voti paupertatis per tale votum promiſſa, licet enim votum paupertatis reſpiciat dominium ciuile, quo priuat: quia tamen dominium ciuile continet & fundatur in dominio naturali, quo licet in totum, non poſſit priuare votum, poteſt tamen illud moderari, & reſtringere; ideo per votum paupertatis limitatur dominium naturale, quod habemus, vt poſſimus vti temporalibus, & licet directio in agendo ſit per ſe materia voti obedientiæ, tamen dirigere etiam circa materiam aliorum votorū ad illa ſpectat. Nam & per votum caſtitatis dirigitur homo in vſu venereorum. Et poſtea, vt habet *D.Th. infra art.8.* votum obedientiæ ſe extendit etiam ad materiam aliorum votorum vnde bene ſtat, quod dependentia à ſuperiore in vſu temporalium, ſit etiam materia voti obedientiæ. Itaque votum paupertatis priuat etiam libertate vtendi temporalibus, ſine licentia ſuperiorum, & vti eiſdem, ſine licentia eſt proprietas. Quamuis votum ſimplex paupertatis neceſſario ad hunc vſum, non ſe extendat. Hinc eſt quòd nedum verum eſt, quod in Religioſo vſus temporalium ſine licentia, nedum eſt dominij vſurpatio æquiualenter, quia moraliter eſt præſumpta vſurpatio dominij, ſed eſt vere & proprie vſurpatio illius pleni dominij naturalis ad vtēdum etiam re aliena de conſenſu domini, quo uotum paupertatis priuat.

88 Quod uero idem *Suarez* tradit duplici modo violari votum paupertatis, directe, ſcilicet, & indirecte, & quod indirecte ſit per uſum diuitiarum, ſine licentia, non credo uerum, quia, ut iam patet, hic uſus eſt directe contra uotum paupertatis, loquendo uero de modo uiolandi uotum ſolemne paupertatis per directam uoluntatem dominij bene reſpondet *Suarez*, non poſſe, hoc uotum uiolari per uoluntatem efficacem, niſi ſuppoſita ignorantia, uel errore. Nam cum voluntas abſoluta & efficax, non ſit impoſſibilium, uotum uero ſolemne paupertatis, & priuet dominio, & reddat incapacem dominij, niſi aliquis hanc impoſſibilitatem, uel ignoret, uel ex errore neget, non poteſt abſoluta uoluntate uelle iterum illud dominium, cuius incapacem ſe reddidit per uotum.

89 Triplicitet nihilominùs poſſet intelligi, quòd religioſus ſolemniter profeſſus peccet per directam uoluntatem dominij; uel ſcilicet per deſiderium conditionatum recuperandi dominium, uel per diſplicentiam uoti facti, uel per internam moroſam delectationem de dominij uſu. Quantùm autem ad primum uoluntas dominij poteſt eſſe conditionata per conditionem uoti, uel ſolùm per conditionem poſſibilis. Primo enim modo uotum excluditur, tunc enim deſiderium reſpicit dominium ſub conditione, quòd non adeſſet uotum, ſiue ſi eſſet poſſibile ſalua iuſtitia, & ſanctitate uoti. Et huiuſmodi deſiderium non eſt contra uotum, nec pertinet ad uitium proprietatis. Aliunde tamen eſſe

poteſt malum, & *Suarez* abſolutè aſſerit eſſe peccaminoſum ad minus, quia inutile. Quod tamen habet inſtantiam in oppoſitum, quia cum dominium rerum poſſit eſſe utile ad opera bona, & præſtantiſſima, quorum deſiderium, non dedecet religioſum, poteſt non eſſe inutile deſiderare dominium ad talia opera conducens; ut ſi quis audiens uictorias Turcarum, uel hæreticorum uellet habere dominium, ut contra illos pugnaret, uel principibus Chriſtianis ſubminiſtraret unde fidei inimicos debellarent. Et certè Religioſus, non eſt priuatus merito magnarum eleemoſynarum, quia in caſu occurrenti habet illas in præparatione animi, & uellet illas præſtare & habere unde præſtare poſſet, ſi uotum paupertatis, non impediret. Velleitas igitur dominij ſub conditione quòd votum non impediret, non eſt per ſe peccaminoſa, ſed poteſt eſſe bona, licet poſſit eſſe frequenter mala, & præcipuè inutilis.

90 Sed ſi uelleitas non habet pro conditione honeſtatem uoti, ſed ſolam poſſibilitatem dominij, quidquid fuerit de uoti obligatione, certè hoc deſiderium eſt malum & eſt peccatum mortale cōtra uotum, cuius uinculum iam in affectu contemnitur, & contemneretur in effectu, ſi dominium obtineri poſſet uiolando uotum, Niſi ergo, uel expreſsè, uel uirtualiter aut implicitè deſiderium ſit conditionatum conditione ſaluante honeſtatem uoti, ſed hac excluſa conditione ſola poſſibilitas attendatur, neglecta, uel formaliter, uel uirtualiter, ſeu implicitè obſeruantia uoti, deſiderium dominij eſt ſacrilegum in religioſo, qui uouit paupertatem,

91 Hinc eſt, quòd Religioſus poteſt directè uiolare uotum paupertatis per uoluntatem efficacem de facto, & per vſurpationem rerum efficacem ex affectu dominij quantùm ſit ex parte vſurpantis efficaciſſimo; quia ſiue validè de iure, ſiue non validè vult eſſe de facto dominum, & vti rebus et proprijs cum omni libertate independenter à quocumque alio. Quod enim hæc dominij vſurpatio in iure non ſit valida, hoc non minuit malitiam vſurpantis, nec variat ſpeciem malitiæ in vſurpatione; quia vſurpans quantum ſit ex ſe dominium ſibi vſurpat. Et ſi hoc modo ſibi adſcribit, quod eſt alienum, & eſt iniuſtus, quia inuito domino alienum rapit, & eſt directè proprietarius, quia quantum ſit in eius affectu dominium ſibi reuocat, quo ſe per votum paupertatis abdicarat.

92 De diſplicentia autem voti emiſſi per quam religioſus triſtatur, & nollet emiſiſſe votum ſi eſſet poſſibile, communis ſententia eſt eam per ſe loquendo, non eſſe peccatum mortale, niſi per accidens ex hac diſplicentia religioſus ſe exponat periculo violandi votum. Ratio primæ partis eſt; quia qui vouit paupertatem, non vouit perſeuerantiam in hac voluntate vouendi, vt ſibi non liceat talem voluntatem mutare, & ſibi diſplicere, quòd vouerit, firma tamen manente voluntate non violandi votum. Ratio autem ſecundæ partis eſt, quia hæc diſplicentia eſt diſpoſitio ad voti inobſeruantiam, vnde contingere poteſt, quòd ſit talis & talibus veſtita circumſtantijs, vt conſtituat in proximo periculo violandi votum, & ſit peccatum mortale. An verò, hæc diſplicentia ex ſe ſit ſaltem peccatum veniale, dicitur hanc diſplicentiam niſi aliunde ſit ex motiuo rationabili de ſe continere aliquid non conforme rectæ rationi, neque enim rectæ rationi conforme eſt triſtari de bene factis.

93 Loquendo autem de delectatione moroſa, *Suarez d. cap. 10. num. 3. ex doctrina Vaſquez p. 2. d. 3. c. 3. & Sanchez lib. p. mor. c. 2. n. 10.* tenentium locum non habere peccatum moroſæ delectationis reſpectu actuum, qui non ſunt ab intrinſeco mali, ſed ſunt mali, quia prohibiti; quia licet in executione, non poſſit præſcindi ſubſtantia actus à prohibitione, poteſt tamen præſcindi à cogitatione, quæ propterea poteſt ferri in actum ſecundùm quod non eſt malus, & delectari de eo cognito ſub ea ratione ſecundùm quam non eſt malus, tenet quòd delectatio moroſa habita de dominio, ſecundum ſe & ex obiecto non ſit peccatum mortale in Religioſo. Et verè ſic eſt, quòd quantùm ad delectationem malitia in his actibus eſt ſeparabilis. Sic enim delectatio moroſa de vſu carnium habita in die veneris cum propoſito firmo, non comedendi carnes, non eſt peccatum mortale. Ita ſuppoſita firma voluntate, non violandi votum, delectatio de dominio diuitiarum cogitato ſeu imaginato, non eſt mortale peccatum contra votum paupertatis, quia rerum dominium, non eſt res mala ab intrinſeco, ſed ſolùm eſt res mala ei, qui ſe dominio expoliauit per votum. Et hoc magis explicatur, nam voluntas conditionata dominij, vt ſupra dictum eſt, non eſt mala, ſi non excludat votum a conditione. Nam non peccat, qui vellet dominium ſi votum non obſtaret, modo delectatio moroſa de dominio præciſè & ſecundum ſe ſumpto, ſupponit ſolam voluntatem explicitè, vel implicitè conditionatam, hac conditione ſi votum non obſtaret; Nam ſupponitur quòd in eo, qui delectatur ſit firma voluntas ſeruandi votum. Immò nec eſt neceſſe, vt hæc voluntas ſit poſitiua, ſed ſufficit negatiua, quia ſcilicet nec actu, nec virtute vult violare votum; Nam aliàs dominium non eſt de ſe malum, vnde delectari de dominio ſecundùm ſe conſiderato, non eſt malum, nec eſt contra votum paupertatis, quia talis cogitatio & delectatio a malitia proprietatis præſcindit, & amor dominij, vt ſecundùm ſe præciſè cogniti eſt amor conditionatus conditione quantùm ſit ex ratione dominij ſecundùm ſe, & præſcindens ab extrinſeco, ex quo dominium ſit malum.

SVMMARIVM.

1 *Ordo quæſtionis. num. 94.*

2 *In lege prohibente vſum facti ſine ſuperioris licentia non habet locum Epikeia. num. 95.*

3 *Religioſus vtendo diuitijs ſine licentia ſuperioris peccat, non quia ſit exercere dominium, ſed quia id eſt contra votum profeſſionis. num. 96.*

4 *Licentia multiplex. num. 97.*

5 *An liceat recipere, vel dare ſub conditione licentia petenda. num. 98.*

6 *Conueniens eſt non agere ex licentia præſumpta. num. 99.*

7 *In caſu neceſſitatis non admittentis moram licet vti licentia præſumpta. num. 100. & 101.*

8 *Contingit vt neceſſitas ſit reſpectu vnius actionis non alterius. num. 102.*

9 *In caſu neceſſitatis ſufficit licentia præſumpta etiam*

ſi adeſ-

*ſi adeſſet preceptum in contrarium.nu.*103.
10 *Neceſſitas, & impoſſibilitas quolts.num.*104.
11 *Qualiter Religioſus teneatur admonere ſuperiorem de eo quod accepit ex licentia præſumpta. num.*105.
12 *Per ſe ſufficit licentio tacita, & præſumpta licet poſſet haberi expreſſa.num.*106.
13 *Hoc probotur de licentia tocita.num.*107. *&* 108.
14 *Conſuetudo continet licentiam tacitam. nu.*109.
15 *Non valet conſuetudo, vt Religioſi inuito ſuperiore vtantur pecunijs. num.*110.
16 *Quæ conſuetudo rationabiliter introduci poſſit vtendi rebus ſine expreſſa licentia.nu.*111.
17 *Tempus præſcribendæ conſuetudinis arbitrarium. num.*112.
18 *Non ſufficit quod conſuetudo ſit permiſſa. nu.* 113. *&* 117.
19 *De conſuetudine ad quemcumque vſum remiſſiue, num.*114.
20 *Ad ſubditos non ſpectat videre, an conſuetudo ſit, vel non ſit abuſus. num.*115.
21 *In dubio an conſuetudo reprobata à lege reuixerit habenda eſt pro reprobata num.*115.
22 *Superiores peccant abuſus non tollendo. nu.*116.
23 *An liceat conceſſis ad vſum priuatum, vti pro communibus neceſſitatibus. num.*116.
24 *Subditi peccant vtentes abuſu.num.*117.
25 *Taciturnitas continet licentiam tacitam.num.*118. 119. *&* 120.
26 *Taciturnitas duplex.num.*118.
27 *Quæ taciturnitas ſit permiſſio.num.*119. *&* 120.
28 *Vbi non conſtat taciturnitatem eſſe approbationem non adeſt licentia tacita.nu.*120. *&* 121.
29 *Licentiam præſumptam ſufficere alij negant, alij affirmant.num.*122. *&* 123.
30 *Præfertur ſententia affirmans. num.*123.
31 *Licentia præſumpta reducitur ad tacitam. numer.* 124.
32 *Votum qualiter conditionatum conditione præſumpta licentia.num.*125.
33 *Tres difficultates. num.*126.
34 *Non eſt licentia præſumpta, vbi eſt probabilis timor, quod ſuperior ſit inuitus quantum ad ſubſtantiam actionis. num.*127.
35 *Non licet vti præſumpta licentia quando lex id prohibet.num.* 127.
36 *In vſu licentia præſumpta fere ſemper eſt peccatum veniale.num.*127.
37 *Ad præſumptam licentiam neceſſe eſt, vt præſumatur ratihabitio ſuperioris.nu.*128.
38 *Quomodo ſufficiat quod præſumatur ſuperiorem non eſſe inuitum.num.*129.
39 *Voluntarium negatiuum, & poſitiuum quando coincidant in idem. num.*129.
40 *Sufficit probabilis præſumptio.num.*130.
41 *Vſus huius probabiliter præſumptæ licentiæ non admittendus à ſuperioribus. num.*131.

An & quæ licẽtia requiratur & præcipuè ſi tacita, vel præſumpta ſit ſufficiens, ad hoc vt in Religioſo vſus facti non ſit proprietarius.

INSPECTIO QVINTA.

94 CVm itaque oſtenſum ſit Religioſum peccare directè contra votum paupertatis vſurpando ſibi dominium, quo ſe abdicauit: Et tamen Religioſus cenſeatur, & ſit proprietarius etiam ſi ſibi dominium non vſurpet, ſed aſſumat vſum diuitiarum ſine licentia ſuperioris: Ad hunc autem vſum facti tria pertineant ſcilicet accipere. poſſidere, & vti diuitijs, vel conſumendo, vel aſſeruando ſine licentia: Idcirco priùs abſolutè inſpiciendum eſt, quænam licentia ſit neceſſaria, & per ſe ſufficiat in Religioſo ad licitum vſum rerum temporalium. Et poſtea de illis particularibus modis vtendi diuitijs diſſerendum erit.

95 Quæri autem primò hic poſſet, an ſcilicet vſus rerum temporalium in Religioſo excuſari poſſit à culpa contra votum paupertatis per Epijciam ceſſare enim obligationem voti per Epijciam dixit Antonius à Spiritu Sancto in *Direct. p.2.tr.3. d.4.num.* 367. ſed ſtatim *num.* 368. rem explicat recurrendo ad licentiam tacitam, vel præſumptam. Verùm dicitur, quòd hic nullus eſt locus Epijciæ ſi propriè loqui volumus. Quia Epijcia, vt conſtat ex *D. Thom. ſupra quæſt.* 120. *art.* 1. eſt interpretatio per quam explicatur, legiſlatorem in aliquo caſu particulari noluiſſe obligare, vel etiam non potuiſſe attentis circumſtantijs actionis in ſingulari. Modò in materia voti paupertatis hæc interpretatio omnino repugnat. Nam nullus eſt caſus dabilis in quo liceat Religioſo, vti temporalibus ſine aliqua licentia. Et nullus eſt caſus dabilis in quo ex voto Religioſus à dicto vſu prohibeatur, ſi habet legitimam licentiam. Non ergo hic recurrendum ad Epijciam, quia lex voti vniuerſaliſſima eſt, nec prohibet vſum facti, ſed prohibet vſum facti ſine licentia. Et numquam omninò licet Religioſo ſine licentia ſuperioris, vti temporalibus. Quærendum igitur eſt in caſibus occurrentibus nõ an lex obliget, vel non obliget, ſed an adſit, vel non adſit licentia ſuperioris, quæ ſi non adeſt, ſemper lex obligat, & ſi adeſt, nunquam vſus eſt materia à lege prohibita. Specialis tamen in hoc poſſet eſſe difficultas in caſu in quo ſuperior iniuſtè negaret licentiam vſus temporalium: de quo infra erit ſpecialis quæſtio.

96 Eſt ergo regula certa nunquam licere Religioſo profeſſo vti diuitijs ſine licentia ſuperioris, eas vel accipiendo, vel tenendo, vel conſumendo, vel eis ad proprium vſum vtendo, vel diſpenſando, vel alienando; Non quidem quia, vt habet *Suarez tom.* 3. *l.* 8. *cap.* 11. *num.* 2. huiuſmodi actiones exercere inuito Prælato de ſe ſit vti illis proprio nomine, & ſit exercere rei dominium, quia tales actiones important de ſe nudum vſum facti ſeparabilem ab omni proprio iure, & dominio, & *Suarez dict. l.* 8. *cap.* 5. Ipſe fatetur reſpectu voti ſimplicis pau-

pertaria extra Religionem, ſed quia, vt ſupra dictum eſt per votum profeſſionis homo non ſolum abdicat à ſe dominium, ſed etiam facultatem vtendi diuitijs ſine licentia ſuperioris. Et ne contingat æquiuocatio conſiderandum eſt, quòd vtens re temporali ſine licentia ſuperioris vtitur dominio libertatis, quod eſt dominium naturale, quo non priuat in totum paupertas, & quod moderatur votum paupertatis, vt dictum eſt inſpect. ſuper. Sed nullo vtitur dominio ciuili per ſe loquendo, vt patet ſi vtatur re cuius dominium ſit apud ſecularem, de licentia ſecularis domini. Et quatenus etiam Religioſus vſurpet res conuentus inuito ſuperiore, vt ſic eſt iniuſtus, eſt verò ſacrilegus ex quo vtitur diuitijs ſine licentia, quia hoc eſt contra votum ſuæ profeſſionis.

97 Inquirendo autem quænam licentia ſufficiat, conſiderandum eſt hanc diſtingui in expreſſam, ſiue generalem, ſiue ſpecialem, & tacitam, & præſumptam, & rurſus in iuſtam, & iniuſtam, & rurſus in indebitam, & debitam. Eſt autem expreſſa licentia, quæ conceditur à ſuperiore, vel in ſcriptis, vel per verba expreſsè illam concedentia, quæ duplex eſſe poteſt, vel ſcilicet generalis, quæ omnibus datur, vel ſpecialis, quæ datur vni, vel alteri. Tacita verò & præſumpta aliquando confunduntur, & pro eodem accipiuntur. Sed tamen diſtingui debent; nam tacita licentia eſt illa, quæ de præſenti eſt, ſed præſumpta eſt illa, quæ futura creditur ſub conditione, quòd peteretur. In iure enim tacitum dicitur, quod actu vel virtute, ſeu implicitè continetur in aliquo expreſſo; ſicut in reſcripto fauorabili emanato à Pontifice, qui rationabiliter, & iuſtè reſcribit, continetur implicitè hæc conditio, ſi preces veritate nitantur, *cap. 2. de reſcriptis*, & ita hæc conditio dicitur tacita, quia licet non expreſſa, ſecundùm rectam rationem tamen ſubintelligitur, quia recta ratio dictat falſas petitiones non eſſe dignas exaudiri. Ita igitur illa licentia dicitur tacita, quæ in aliquo actu ſuperioris expreſſo continetur, & data cenſetur de facto licet non expreſsè, ſed quia in actu ſuperioris expreſſo moraliter continetur. Vt ſi ſuperior mittat aliquem Religioſum ſuum ex mendicitate viuentem de loco ad locum, licet expreſsè non det illi licentiam accipiendi, quæ ſunt neceſſaria, vt viuat in itinere, dat illam implicitè, quia cùm non habet pecuniam, vnde emat ſibi cibos in itinere, cogitur oblatos, vel petitos recipere ne pereat. Hæc ergo licentia actu eſt, & moraliter cenſetur, vt actu data licet tacitè, & non expreſsè, quia ſi non eſt expreſsè data, eſt data tanquam contenta in licentia peregrinandi. Sed licentia præſumpta non eſt actu data, ſed præſumitur danda ſub conditione. Et hæc ſe habet, vt futurum habens eſſe determinatum in diſpoſitione cauſæ ſub aliqua conditione. Sic enim licentia præſumpta ſupponit in ſuperiore diſpoſitionem talem, quòd ſi licentia peteretur illam daret. Vnde hæc licentia non eſt data actu, vel expreſsè, vel tacitè, ſed præſumitur danda ſi peteretur, & ex hoc cenſetur, ac ſi data eſſet.

98 Hac verò diſtinctione ſuppoſita primò dicunt aliqui licitum eſſe Religioſo accipere aliquid vel dare ſub conditione licentiæ habendæ à ſuperiore. Ita *Card. de Lugo d. 3. de Iuſt. num. 161.* Quia in hoc caſu nihil Religioſus accipit, vel dat abſolutè, quia conditio nihil ponit in eſſe, qua conditione verificata, iam Religioſus operatur de ſuperiori licentia. Verùm ſi ante licentiam habitam tradatur rei poſſeſſio, hæc doctrina erit fallax, ſi vel interim Religioſus recipiat, aut retineat, aut vtatur re donec licentia expectetur, vel res tradita ſeculari non erit de facili recuperabilis, vnde vel tenebitur ſuperior ad dandam licentiam, vel ad ſuſtinendam iacturam rei, aut aliud graue incommodum. Iam etiam ſupra *quæſt. 186. art. 7. nu. 153.* dicitur etiam alienantem res Eccleſiæ ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, ſi ante obtentam licentiam tradat poſſeſſionem rei, incidere in pœnas Paulinæ. Et ex ibi dictis cum proportione explicandum eſt, quando poſſit Religioſus accipere, vel dare ſub conditione licentiæ ſuperioris, & niſi adſit licentia rationabiliter præſumpta, non licet actu accipere, vel dare ſub conditione conſenſus ſuperioris antequam ſuperior conſentiat.

99 Abſolutè autem loquendo primò diſtingui poteſt id quod decet religioſum ab eo, quod eſt ſimpliciter ſufficiens ad hoc, vt vitet peccatum proprietatis. Nam ſi commodè poteſt petere licentiam à ſuperiore conueniens eſt, vt rebus temporalibus non vtatur ſine expreſſa licentia ſuperioris. *Suarez tom. 3. l. 8. c. 11.* Hoc enim modo religioſus ſecure incedit, & iuxta ordinis regulam operatur candidè & ſincerè, & ſuperiores zelum obſeruantiæ habentes meritò triſtantur, ſi religioſus ſine neceſſitate præſumat licentiam huiuſmodi. Et alias negari non poteſt, quin obligatio expectandi expreſſam licentiam accipiendi, & tenendi res temporales, non ſit magna paupertatis cuſtodia.

100 Si verò caſus accidat alicuius moralis neceſſitatis in quo religioſus non poſſit petere & expectare licentiam expreſſam ſuperioris, ſimul ex communi ſententia certum eſt ſufficere præſũptam. Quoniam & hoc ratio recta dictat, vt moraliter ſuperior cenſeatur licentiam illam concedere, quam religioſus non poteſt petere dum ſibi competit neceſſitas aliqua agendi, & quam ſuperior conceſſiſſet, ſi petita fuiſſet.

101 Aduertendum verò, non eſſe caſum neceſſitatis ex ſola neceſſitate agendi, puta ex neceſſitate aliquid recipiendi, vel retinendi, vel expendendi; ſed ampliùs requiritur neceſſitas non differendi huiuſmodi actiones vſque dum licentia obtineri poſſit, vnde neceſſitas debet eſſe grauis & talis, quæ ſit neceſſitas agendi, non expectata licentia in futurum obtinenda, & quæ hic & nunc, non poteſt peti, & media petitione obtineri, & tamen præſumitur, quòd obtineretur, ſi peteretur.

102 Eſt etiam conſiderandum, quòd contingere poteſt, & ſæpe continget, vt neceſſitas, ſit ſolum reſpectu vnius actionis, non verò reſpectu alterius. Nam bene contingere poteſt caſus neceſſitatis aliquid accipiendi, qui non erit caſus neceſſitatis retinendi, aut alienandi. Sed religioſus, qui non habet commoditatem ſuperioris, vt petat licentiam accipiendi, tenebitur petere licentiam retinendi rem acceptam ſi hanc commodè petere poteſt.

103 Cæterùm ſuppoſita morali neceſſitate alicuius vſus rei temporalis, & impoſſibilitate adeundi ſuperiorem & petendi licentiam, ſufficit licentia præſumpta, quod ampliatur ex *Lopez p. p. cap. 156. & l. 2.*

& l.2.de contract.cap.40.Rodriquez 2. tom.ſum. c.31. Sanchez l.7. mor.c.19.num.4. etiam ſi in religione eſſet præceptum in virtute S.Obedientiæ prohibens quemcumque vſum temporalium, ſine expreſſa licentia ſuperioris. Quia præcepta rationabilia eſſe debent, eſſet verò irrationabile velle quòd vbi ſit impoſſibile petere licentiam à ſuperiore, & vrgeat grauis neceſſitas aliquid agendi, non ſufficiat ad illud agendum licentia ſuperioris præſumpta.

104 Et adhuc duo conſideranda ſunt, primò quòd non eſt neceſſe, quòd huiuſmodi neceſſitas agendi in religioſo ſit ſtricta neceſſitas, ſed ſufficit quòd ſit magna commoditas, ſic enim loquitur *Suarez dicto cap.11.num.4.* hæc enim eſt cuiuſdam neceſſitatis ſpecies, amiſſio magnæ commoditatis. Similiter impoſſibilitas adeundi ſuperiorem, non eſt neceſſe quòd ſit phyſica, vel quia ſuperior diſtet à Conuentu. Sed ſufficit ſi ſit moralis, vt ſi ſuperior eſt occupatus, vt ibidem habet *Suarez*, & ſic ei eſt impoſſibile petere licentiam, qui vel non habet, qui introducat illum ad ſuperiorem, vel inuenit eum occupatum. Quamuis & aduertendum ſit, quòd maior ceteris paribus debebit eſſe neceſſitas, vt res poſſit ſine expreſſa licentia alienari, quàm quòd poſſit recipi.

105 Regulam datam etiam ita explicant, vt cum religioſus commodè poterit, adeat ſuperiorem & eum certiorem faciat de eo, quod ex eius tacita, vel præſumpta licentia actum fuit. In quo *Sanchez num.8.* quem ſequitur *Anton.à Spir.S.vbi ſup.n.370.* diſtinguendo ait, quòd ſi non petendi licentiam fuit difficultas illam petendi, tenetur poſtea religioſus tunc licentiam petere, cum commodè poteſt, ſi res accepta ex licentia tacita, non eſt alienata, vel conſumpta; ſed ſi ratio non petendi licentiam expreſſam non fuit difficultas illam petendi non tenetur illam iterum petere. Verùm ſi, ut infra probatur, religioſus cum ſola licentia tacita, uel præſumpta poteſt accipere aliquid & retinere, etiam ſi commodè poſſit licentiam expreſſam obtinere, apparet quòd nec poſtquàm religioſus accepit ex licentia tacita tenetur per ſe ex ui uoti expreſſam licentiam obtinere. Et ideo abſolutè loquendo meliùs loquitur *Suarez*, aſſerens hoc eſſe de perfectione paupertatis non de neceſſitate, ut religioſus, qui aliquid pertinens ad paupertatem agit ex licentia tacita aut præſumpta, moneat poſtea ſuperiorem de eo quod agit. Quod etiam limitat, ut res accepta ſi ſit conſumpta, per ſe nec ex ui perfectionis paupertatis ſit neceſſe conſcium facere ſuperiorem de eo, quod acceptum, uel actum fuit. Licet hoc conuenire poſſit ex alijs cauſis, & ut ſuperior poſſit iudicare, an aliquid culpę fuerit commiſſum à ſubdito, uel ut ſubditus meliùs in futurum de uoluntate ſuperioris præſumere poſſit. Et addit *Card.de Lugo.diſp.3.ſec.7.num.128.* quòd ubi res ſit conſumpta, etiam ſi mala fide fuit recepta, & conſumpta, non eſt neceſſe aliquid de hoc dicere ſuperiori, niſi inquantùm id ſit neceſſarium pro obtinenda abſolutione à peccato, uel ut ſuperior condonet obligationem reſtituendi. Vbi tamen res non ſit conſumpta, ſed alienata; quia adhuc eſt Religionis, debet peti licentia adhoc, ut à poſſeſſore ualidè poſſit retineri. Sic & Religioſus, qui accepit ex licentia præſumpta, debet petere licentiam, ut rem retineat, niſi & in hoc licentiam præſumere ualeat.

106 Verùm dubium eſſe poteſt, an ſufficiat licentia tacita, uel præſumpta etiam ſi poſſit commodè peti & obtineri expreſſa. Nam Leſſius apud *Sanchez* ſentit licentiam præſumptam tunc ſolùm adeſſe, cum periculum eſt in mora, vnde non poteſt peti licentia expreſſa, quod *Sanchez explicat num.5.* hoc eſſe neceſſarium ad vitandam culpam mortalem, nam aliàs aliquando licet ex probabiliter præſumpta licentia aliquid agere ad paupertatem ſpectans, etiam ſi commodè poſſit expreſſa licentia obtineri. Sed abſolutè loquendo ſufficere licentiam tacitam, vel præſumptam etiamſi poſſit commodè haberi expreſſa, docet communis ſententia. Vnde dicitur quod vbi nulla lege requiritur ad aliquem vſum licentia expreſſa, in rigore præcepti ſufficit licentia tacita, vel præſumpta probabiliter ad hoc, vt religioſus vtatur rebus temporalibus, etiam ſi poſſit obtineri expreſſa, ſi religioſus ob aliquem humanum reſpectum, v. g. ob pudorem, vel aliquam difficultatem adeundi ſuperiorem renuit expreſſam licentiam quærere. Hoc enim habetur ex *D.Th.ſup.q.32. a. 8. ad 1.* aſſerente religioſum ex licentia præſumpta poſſe facere eleemoſynam, & cum hoc ſit bona religionis alienare ſi religioſus hoc poteſt, multò magis poterit huiuſmodi bona accipere, vel retinere. Et ita aſſertum noſtrum tenet *S.Anton.3.p.t.6.c.1. §.12. Lopez p. p. c.156.concl.3. Turrecrem.cap.non dicatis a.8. num.12. q.1. Syluaſ. v.eleemoſ. num.7.q.5. Tabien.q.8.num.9. Armil.nu.5.Bannes 2.2.q.32.a.8. & ibid. Ledeſ.1.tom. ſum.tr.4.c.3.concl.31. Aragon. Nauar. Com.2. de regul. num.10. Molin.tom.1. de iuſt.diſp.276. Valent.2.2. diſp.10.q.4.p.3.Leſſ.l.2.c.41.dub.9.num.80. Azor.tom.1. inſtit.l.12.cap.11.q.2.3.& 4.Suarez tom.3.de relig.l.8. cap.11. num.4. Anton.à Spiritu Sancto in direct. p.2. tom.3.diſ.4.num.137.Angel. v.eleem. num.6.Cord.in ſum.q.109.Tolet.in ſum cap.de pec.mort. num.18.Rodriquez tom.1.ſum.c.3.num.4.& qq.Reg. q.57.a.2.* & plures alij apud *Sanchez l.7.c.19.nu.4.Palaus tr.16. diſp.3.p.23.num.1. & 7.*

107 Quamuis verò *Suarez num.5.* dicat huius communis aſſertioni non poſſe de facili reddi rationem ſolidam, vnde ipſe ibidem diſputando plura adducit contra illam regulam iuris, quòd tacitum æquiparatur expreſſo, nihilominùs ſolida ratio inuenietur ad probandam hanc communem veritatem, ſi diſtinxerimus primò inter tacitum, & præſumptum, vt ſupra fecimus. Nam loquendo de licentia tacita, quæ eſt licentia actu data, vt ſupra eſt explicatum certa eſt hæc veritas, vt idem *Suarez fatetur num.6.* ex regula illa iuris, quia tacitum æquiualet expreſſo, & quòd quando tacitum continetur in expreſſo idem operatur ac ſi eſſet expreſſum. Vnde deſcendendo magis ad particularia, & videndo quibus modis adeſt licentia tacita, hoc euidentiùs apparet.

108 Nam ſuperior committens alicui aliquod officium, quod non poteſt exerceri ſine vſu diuitiarum licet non det expreſſam licentiam ad hũc vſũ, dat illam æquiualenter dando tacitam, quia in commiſſione officij exigentis vſum rerum temporalium dat illi tacitè licentiam ad talem vſum quantùm eſt neceſſe ad talis officij perfectam executionem. Et in hoc caſu ſine aliquo fundamento diceretur

reli-

religioſum peccare etiam venialiter vtendo rebus temporalibus ad munus ſibi commiſſum perficiendum. Similiter ſi ſuperior ſubdito nulla data pecunia ſeu viatico iniungat longum iter, licet non der illi expreſsè licentiam accipiendi; & vtendi neceſſarijs ad vitam ſuſtentandam, & iter habendum, dat illam tacitè & æquiualenter *Suarez l.8. cap.11. num.6. & 7. Card. de Lugo diſp. de iuſt. num.123. Caſtro Palao tract.16. p.23. numer.7. Coton. lib.4. controu.6. cap.2. num.99.* & irrationabiliter attribueretur culpæ etiam veniali huic religioſo, ſi modeſtè accipiat, & religiosè conſumat accepta prout neceſſe habet, vt religiosè ſe ſuſtenter, vel ſi iuxta ſui ordinis ritum emat neceſſaria ad iter honeſtè habendum. Quotieſcumque igitur ſuperior ſubdito committit, vel dat expreſſam licentiam agendi aliquid, quod non poteſt perfici ſine vſu temporalium, dat implicitè licentiam ad conſimilem vſum modeſtum religioſum, & non ſuperfluum, & ſubditus poteſt etiam ſine culpa veniali tali vſu gaudere. Immò ſi v. g. ſuperior det licentiam alicui eundi Romam, vel Lauretum ad viſitanda ſacra loca, cenſetur dare licentiam ad emendum imagines, numiſmata, roſaria & alia ſimilia amicis in reditu diſtribuenda. Dummodò hoc modeſtè fiat.

109 Modus licentiæ tacitæ conſiſtit in conſuetudine præſcripta aliquid accipiendi, vel retinendi, aut etiam expendendi, aut donandi ſine licentia expreſſa ſuperioris. Conſuetudinem enim hanc continere licentiam tacitam tenent *Suarez d. l.8. c.11. num.7. Sanchez l.7. c.19. num.7. Palaus trac.16. diſp.3. p.23. num.7. Ant. à Sp. S. in direct. p.2. tr.3. d.4. num.68. & 363. & 260. Baſſ. v. paupertas num.2. Layman. l.4. trac.5. c.7. num.4. Lezana p.p. cap.6. num.56. Coton. l.4. contr.6. cap.2. num.94. Donatus tom.3. trac.15. q.12.* & communiter DD. eſt autem conſiderandum dupliciter conſuetudinem accipi, vel ſcilicet vt eſt conſuetudo facti, vel vt eſt conſuetudo iuris. Primò modo non eſt aliud, quàm frequens vſus aliquid agendi, & de hac conſuetudine loquitur *cap. p de conſtitut. in 6.* Secundo modo eſt ius quoddam moribus conſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex, vt docuit *Iſid.* & habetur *cap. conſuetudo, d.1.* & de hac conſuetudine loquitur *cap. vlt. de conſuetud.* In præſenti accipitur conſuetudo in priori ſenſu, vnde nihil aliud importat niſi vſum præſcriptum accipiendi, vel retinendi aut aliquo modo diſponendi de bonis temporalibus, ſine expreſſa licentia ſuperioris.

110 Verùm vlteriùs conſiderandum, dupliciter poſſe introduci conſuetudinem in materia paupertatis, ſcilicet primò, vt ſit conſuetudo accipiendi, vel diſponendi de bonis temporalibus ſuperiore inuito. Et hoc modo conſuetudo neque legitimè introduci poteſt, neque excuſat, vt multi DD. aduertunt, quos refert, & in hunc ſenſum explicat *Sanchez l.7. mor. cap.19. num.7.* ex directo enim repugnat paupertati religioſæ, quòd religioſus poſſit inuito ſuperiore temporalia adminiſtrare. Secundo igitur modo conſuetudo introduci poteſt, nõ quidem vt contra voluntatem ſuperioris, ſed tamen ſine ſuperioris expreſſa licentia religioſi vtantur tẽporalibus ad aliquem actum. Et hæc eſt illa conſuetudo, quæ dicitur continere tacitam licentiam, ad talem temporalium vſum. Quia ſuperiores hunc vſum adminiſtrationis alicuius circa temporalia ſine eorum expreſſa licentia videntes, & illum tolerant & actiones religioſorum ratas habent.

111 Tertiò etiam conſiderandum, quòd licet, vt bene aduertit *Suarez dicto l.8. c.11. num.7.* huiuſmodi conſuetudines in rebus magnæ quantitatis ſint viæ ducentes ad maximam relaxationem religionum, nihilominùs etiam in religionibus in quibus maximè viget obſeruantia huiuſmodi conſuetudines extare in rebus minoris momenti, & crebrò occurrentibus, vt conſiderauit *Leſſius l.2. de iuſt. c.41. n.79.* Nam & ſuperiori moleſtũ nimis eſſet, & ſubditis nimis graue in minimis, quæ crebrò eueniunt ſuperiores vexare pro licẽtijs huiuſmodi obtinendis. Vnde non eſt dubium quod in iſtis poteſt conſuetudo legitimè introduci, & præſcribi accipiendi, vel diſponendi de temporalibus ſine licentia expreſſa, & religioſos virtute huius conſuetudinis & ex tacita licentia poſſe ſine culpa aliqua tali conſuetudine vti. Quod verum eſſe etiam reſpectu alicuius maioris quantitatis maximè reſpectu materiæ neceſſariæ ad vitæ ſuſtentationem, & præcipuè ad actum aliquem nimirum ad actum recipiendi, vt in religionibus in quibus, vel non promittitur tam ſtricta paupertas, vel non tam viget regularis obſeruantia, negari non poteſt, & *Suarez* loco citato ſolùm aduertit non poſſe hanc conſuetudinem extendi ad quamcumque quantitatem, quia aliter cederet in maximam relaxationem religionis. Hac igitur conſuetudine legitimè præſcripta reſpectu determinatæ materiæ, vel actionis, non eſt dubium, quòd continet licentiam tacitam ſufficientem ad hoc, vt Religioſus ſine aliqua culpa iuxta eam vtatur temporalibus. *Sanchez l.7. mor. cap.19. num.7. Fagund. l.7. in Decal. cap.5. numer.12. Bonac. de legib. mat. p.6. num.15. Anton. à Spir. Sancto p.2. tr.3. num.365.*

112 Quantùm verò temporis requiratur ad inducendam huiuſmodi conſuetudinem. Reſpondetur DD. in hoc puncto non conuenire, alijs volentibus ad conſuetudinem inducendam neceſſarium eſſe, & ſufficere decennium, vt *Suarez l.7. de legibus cap.4. num.9. Sà v. conſuetudo num.3. Maſcard. de probat. concl.424. à num.24. Bonac. diſput.1. de legib. q.1. p. vlt. §.8. num.31.* quia decennium eſt longum tempus. *l. vlt. C. de præſcript. long. temp. §.1. Inſtit. de vſucap.* Alij verò dicentibus non requiri tempus determinatum, ſed hoc arbitrio prudentis eſſe determinandum. *Caſtro Palaus tom.3. d.1. p.2. §.2. num.3.* & apud eum *Menoch. Vaſquez. Medi. Sotus, Leſſ. Anton. à Spir. Sancto vbi ſup. num.365.* & alij. Sed in propoſito noſtro conſiderandum eſt, quòd vbi in monaſterio ſuperiores non ſunt perpetui, ſed durant ad tempus duorum, vel trium annorũ, non ſtatim ac nouus ſuperior relaxare incipit diſciplinã, vel permittit induci aliquẽ vſum poteſt dici introducta conſuetudo, ſimpliciter niſi, & ſequentes ſuperiores vſum approbent. Sed tamen non aliud eſt ex hac parte expectandum, niſi quòd vſus introductus ſit ſuperiori voluntarius, quia voluntas huius vſus, & eius approbatio facit, quòd ſubditus de licentia, & voluntate ſuperioris faciat, quòd facit in vim talis vſus, in quo eſt voluntas ſuperioris. Ideo & tempus, & frequentia actuum ſufficiens ad hanc conſuetudinem ſiue abuſum iudicio prudentum committitur.

113 Circa tamen hanc conſuetudinem, ſi non

ſit

ſit legitima, ſed ſit abuſus, conſiderandum eſt, an ſit a ſuperiore ſolùm permiſſa, an verò etiam ſit approbata. Nam permiſſio rei non continet voluntarium ſimpliciter, Deus enim permittit peccatum, quod nullo modo vult. Ideo conſuetudo etiam legitima ſi à ſuperiore ſit ſolùm permiſſa non continet voluntatem tacitam, quæ ſufficiat in ſubdito ad hoc, vt vtatur rebus temporalibus ſine licentia, *Suarez eo cap.11.num.7.& Sanchez eo cap.19. nu.7.* Erit verò conſuetudo permiſſa, & non approbata, ſi ſuperior ad illam tollendam nitatur, & eam quantum ſit ex ſe ipſo reuocet. Nam in hac parte omnem conſuetudinem etiam legitimam, & per quodcumque tempus præſcriptam eſſe amouibilē ad ſolùm nutum ſuperioris certum eſſe debet, cum licentia vtendi rebus temporalibus non poſſit irreuocabiliter concedi, *Donatus tom.3.tract.15. qu.12.* Sed ſi conſuetudo eſt iam introducta, & ſuperior ſciens hoc tacet, & nec reuocat, nec ſaltem verbis declarat ſuæ intentionis eſſe, vt conſuetudo non valeat, cenſebitur approbare, vt habet Donatus citatus, niſi aliunde conſtet eum, nec loqui poſſe, vimque ſibi aliquam fieri, vt taceat; Cæterùm vbi conſuetudo ſit etiam abuſus, ſi ſit à ſuperiore approbatus, licet ſuperior peccet tolerando abuſum, quòd excuſet ſubditum à culpa contra votum paupertatis docet *Suarez citatus ex Nauar. comm.3. de regul.num.28.ad 3.* Et ratio eſt, quia ſubdito ſatis conſtat de voluntate ſuperioris, dum viuit, & operatur iuxta conſuetudinem ab eo approbatam.

114 Quæri tamen poteſt an hic abuſus extendi poſſit, vt valeat reſpectu cuiuſcumque materiæ, & præcipuè in ordine ad vſus illicitos, & turpes. Dicitur verò huius quæſtionis reſolutionem petendam eſſe ex infra dicendis de licentia ſuperioris expreſſa ad vſus turpes, & ſuperfluos; Nam quantum ad præſentem materiam ſpectat, tantùm valet abuſus à ſuperiore approbatus, quantùm valeret eius licentia expreſſa, quia in tali abuſu tacitè continetur expreſſa licentia. Nec valet dicere, Prælatum non poſſe huiuſmodi abuſus, & corruptelas tolerare, quia certè non poteſt id facere licitè, ſed tamen ſi facit validè facit quantùm ad hoc, vt ſubditus ex tali licentia, ſeu approbatione excuſetur à peccato proprietatis, quia Religioſus non vtitur rebus temporalibus ex ſuo arbitrio, dum hoc facit ſuperiore approbante.

115 Aduertit etiam *Suarez*, non ſpectare ad ſubditum, videre an conſuetudo præſcripta ſit abuſus, vel non, ſiue an ſit irrationabilis, vel non: ſed vbi conſuetudo non ſit abuſus manifeſtus, qui vel ſit de re turpi, vel manifeſtè cedat in graue detrimentum, & relaxationem Religionis, poteſt ipſe tali conſuetudine vti. Si etiam ea vtantur omnes, & ipſi quoque Religioſi magis docti, & pij videntibus ſuperioribus, & non repugnantibus, conſuetudo præſumi poteſt rationabilis. Nam quod ab omnibus ſit rectè fieri præſumitur, vt ait *Baſil. de Leon in l.quibus. ff.de leg.* Quando etiam per antenatos fuit conſuetudo introducta, non oportet poſteros (inquit *Caiet.p.2.q.97.num.3.*) ſollicitos eſſe, an licitè, vel illicitè introducta ſit, quia ſine dubio quā licitè inueniunt, obſeruant. Quando tamen per legem talis conſuetudo fuiſſet prohibita, tunc ſi conſuetudo reuixiſſet, ſed non eſſet certum, an legitimè, & rationabiliter, ſed hoc eſſet dubium, præſumendum eſſet pro valore legis, quia conſuetudinis certa reprobatio facta à lege vinci non poteſt ab honeſtate dubia, vt habet *Caſtro Palaus tr.3. d.3.p.2.§.1.num.5. ex Sanchez, Suarez, & Salas.* Cæterum ſi conſuetudo hæc non ſit à lege reprobata, etiam ſi dubium ſit, an ſit honeſta, vel non, cum ad ſubditos hoc cognoſcere non pertineat, ſed ſpectet ad ſuperiorem, poſſunt ſubditi tuta conſcientia illa vti, ſi de approbatione ſuperioris conſtat. Nam honeſtas conſuetudinis introductæ, & à ſuperiore approbatæ, iuſta præſumi poteſt. Conſuetudo autem immemorabilis honeſta eſt cenſenda.

116 Vbi tamen conſuetudo ſit abuſus manifeſtus peccant, & ſuperior approbans abuſum, & Religioſi vtentes conſuetudine. De ſuperioribus res eſt certa, nedum ſi conſuetudo ſit turpis, & nedum ſi manifeſtè cedat in relaxationē Ordinis, ſed etiā ſi hoc non eſt manifeſtum, ſed dubium. Tenentur enim Ordinis obſeruantiam promouere, & abuſus collere, vt habetur ex *Mirand. Manual.p.1.quæſt.26. a.10. & Rodriq.tom.2 q.72.a.3. Donatus d.tr.25.q.15.* Quod verò ex *Petro Nau.l.3 de reſtit.cap.1. nu.180.* refertur, ſcilicet dum non inducitur reformatio expedire, vt ſuperior ſtante monaſterij neceſſitate ex peculio, quòd Religioſi habent in depoſito, emat neceſſaria ad communem vſum, & reſiſtentes ſubditos damnet, vt proprietarios ſimpliciter, non admittitur. Nam ſuperiores ad id non teneri, quando id ſine maximis perturbationibus, ac diſcordijs non poteſt practicari docet *Alphonſ. de Leon de offic. Confeſ. recoll.11.num.306.* Sed & in aliquibus religionibus ſuperiores prohibiti ſunt hoc facere, & *Suarez l.8.cap.14.num.14.* In fine monet, non debere ſuperiores applicare peculia Religioſis conceſſa ad alios fines, niſi priùs prouideant ſufficiēter Religioſorū neceſſitatibus. Aliàs vero Prælati abuſus toto conatu euertere debent, & prauas conſuetudines abolere. Et nihilominùs ſuperior Deum imitando debet prudenter attendere, quòd aliquando eſt melius pro loco, & tempore malum vſum permittere, vt maius euitetur.

117 Subditi verò peccant vtentes conſuetudine, quæ eſt manifeſtus abuſus, vt bene docet *Suarez dict.l.8.cap.11.num.7.in fine.* Tum quia cooperantur graui detrimento Ordinis. Tum quia ex hoc inferunt vim quandam ſuperiori, vt non poſſit, vel audeat abuſum tollere. Hoc tamen non eſt per ſe coniunctum tali vſui, quia bene poteſt eſſe, quòd ſubditus praui abuſu paratus ſit non vti, ſi ſuperior prohibeat, & hoc etiam poſſit eſſe manifeſtum ſuperiori. Benè verum eſt, quòd ait *Suarez* ibi, quòd ſcilicet ſi vſus abuſus in ſubdito vim faciat ſuperiori, tunc conſuetudinem permitti à ſuperiore, non approbari, & ex conſequenti conſuetudinem non excuſare à proprietate. Quod eſt maximè conſiderandum. Cæterùm vbi ſubditi vim non faciunt pro conſeruandis abuſibus, ſed ex ſe parati ſunt abuſus dimittere, eſto non peccent directè contra votum profeſſionis, quia non agunt ſine licentia, & voluntate ſuperiorum, tamen interim conſuetudo, quæ eſt manifeſtus abuſus non liberat eos à peccato inobedientiæ contra leges, quia contra eas irrationabilis abuſus non valet, Ideo non peccant ſolùm, quia fauent relaxationi, vel quia vim faciunt contra reformationem, ſi vel expreſſè, vel virtualiter, implicitè, & æquiualen-

eer

ter vim illam inferunt, ſed quia violant leges contra quas nihil valent abuſus, & irrationabiles conſuetudines; & ſi verè conſuetudo non eſt à ſuperioribus approbata, ſed ſolùm permiſſa, illa nec habet vim licentiæ implicitè, & peccant directè contra votum profeſſionis ſine legitima licentia diuitijs vtentes.

518 Tertius modus licentiæ tacitæ conſiſtit in taciturnitate ſuperioris videntis ſubditum, vel accipere, vel retinere, vel alio modo, vti aliquo, & illum non prohibente. Circa quem modum primò diſtinguitur taciturnitas. *ex Nauar. Com. 3. de regul num.22. Suarez loc.cit.num.8. Sanchez item dict. cap.19.num.12. Baſſani v.paupertas num.2. Donatus tom.3.tr.15.q.22.num.3. Peyr.de ſubd.q.2.cap.2. §.3.* in taciturnitatem permiſſiuam, & approbatiuam. Nam pro certo habent, taciturnitatem purè permiſſiuam non continere licentiam tacitam, ſed illam excludere quantum ſit ex parte ſui, id enim quod permittitur eſt inuoluntarium ex parte permittentis, & ſolùm veluti coactè toleratur ob bonum publicum; Nam & Deus peccatum permittens illud non approbat. Vnde permiſſio non eſt conceſſio. Et ita hanc partem etiam docent *Mendoza in quodl. quaſt. 8. concl.7. Manuel q. reg. tom.3. q.29.a.11. Nauar.d.num.22. Sanchez d.num.12. Suarez d.num.8. Palaus tr.16.diſp.3.p.53. num. 7. Baſſ. Donatus, & Peyr.citati, Lezana p.p.c.6.num.56. Coton.l.4.controu.6.cap.3.num.93.*

519 Quæ verò taciturnitas ſit permiſſio & non approbatio, ex circumſtantijs eſſe colligendum docet *Suarez. Sanchez* verò id deducit ex taciturnitate in materia furti, tunc enim videns aliquem furari, aliquid dicitur permittere, quando ex timore aut verecundia tacet, & impediret, ſi commodè poſſet, vt tradunt *Syluest.v.furtum q.1. num.5. Tabien.ibid.in princ. Armilla num.3. Lopez p.p. c.93. ad finem Roſella v.furtum, Angelus ibid.num.8. Sayrus in claui regia*; vbi etiam aduertit ad hoc ſufficere metum leuem, quod probat idem *Sanchez lib.4. de mat.diſp.9.num. 4.* Ideo tunc etiam ſuperior videns & tacens in materia paupertatis dicitur permittere, quando ex metu etiam leui, & verecundia tacet, vel ex alia conſimili cauſa, vt quia ſuperior vir pacificus eſt, ideo timet ſubditum virum auſterum, inquietum, agreſtem, rixoſum, melancolicum.

520 Sed ſi taciturnitas ſit approbatiua, continet licentiam implicitam, ſeu tacitam, & ſubditus contra votum paupertatis non agit ex tali licentia tacita operando, vt tradunt *Suarez num.8. & Sanchez num.12. Mendoza in quodl. q.8. concl.7. Manuel. q.regul.t.3.q.29.a.11. Lezana Baſſani Donat. & Peyr. citat.* Quod verò *Nauar. Suarez, & Donat. Com.3. de regul.num.22.* diſtinguunt inter taciturnitatem iuſtam, vel iniuſtam dicentes taciturnitatem excuſare, ſi ſit ex cauſa iuſta, non multùm iuuat ad rem hanc explicandam, in qua hoc debet attendi, an taciturnitas ſit plenè voluntaria: Nam & taciturnitas, quæ ſit ex cauſa iuſta poteſt eſſe permiſſio inuoluntaria; ſic enim & Deus ex cauſa iuſta permittit peccatum. Aliàs verò quamplures exiſtimant quòd licentia iniuſtè data ſit valida, & excuſet à proprietate, vt infra videbitur. Interim hoc tanquam verum eſt aſſerendum taciturnitatem hanc in ſuperiore ſæpius poſſe eſſe peccatum & ex inutili timore, vel inordinato amore ſui, aut aliorum procedere, & non mirum ſi *Turrec. in dicto cap. non dicatis a.5.* aſſerat ſuperiorem ſic tacentem peccare mortaliter, & ſubditum eſſe proprietarium, quia licet hoc per ſe non ſit verum, & taciturnitas iſta, poſſit honeſtis circumſtantijs veſtiri aliquando, tamen de ſe ſpeciem mali habet, & præ ſe fert in ſubdito irreuerentiam, & in ſuperiore ſpiritus debilitatem, & poteſt eſſe, quòd ſuperior ex hoc peccet mortaliter, quod ex circumſtantijs eſt iudicandum, vt *Suarez* docet. Subditus verò non ſtatim ex taciturnitate colligere poteſt licentiam tacitam, quia taciturnitas poteſt eſſe ſola permiſſio, non verò conceſſio. Et propterea cum ex DD. alij negent taciturnitatem continere licentiam tacitam, alij affirment, quos refert *Sanchez* loco citato, conciliantur duæ ſententiæ iſtæ ex data diſtinctione, quia taciturnitas, ſi ſit permiſſio, non continet tacitam licentiam, quam continet, ſi ſit approbatio.

521 Sed quid dicendum ſi non conſtet, an ſuperior tacens det, vel non det licentiam tacitam, ſed neutrum ex circumſtantijs poſſit colligi? Dicitur tunc non adeſſe licentiam tacitam, nec poſſe religioſum in eo caſu accipere aliquod temporale, vel eo vti. Et ratio eſt quia in dubio poſſeſſio ſtat pro voto. Tum quia ſuperior in dubio præſumitur inuitus. *l.qui vas,49.ff.de furtis.* Conſtat igitur dari plures modos generales quibus licet vti licentia tacita ſine neceſſitate petendi licentiam expreſſam, etiam quòd poſſet peti, & obtineri.

522 Sed difficultas eſt de licentia præſumpta, quam non ſufficere vbi poſſit peti licentia expreſſa ad vitandam culpam multis poſſet probari, & præcipuè, quia futura voluntas non dat facultatem de præſenti, vnde futurus conſenſus Epiſcopi non dat de præſenti facultatem confitendi alieno ſacerdoti; modò licentia præſumpta eſt futura voluntas, quæ nec eſt futura abſolutè, ſed præſumitur futura ſub conditione. Item vbi requiritur diſpenſatio ſuperioris, vel licentia de præſenti, inaniter conſideratur quòd ſuperior diſpenſaret, cum in præſenti non diſpenſet, & licentiam non concedat. Propterea aliqui putant hanc licentiam præſumptam non valere niſi reducatur ad tacitam, ſcilicet niſi præſumatur actu eſſe in ſuperiore, vel formaliter, vel virtualiter. Sic enim *Sanchez dicta l.7.mor.c.10.n.25.* putat requiri, probabiliter credi ſuperiorem actu velle dare licentiam, quod & tradit *Leſſius l.2. de iuſ.c.41.num.79.*

523 At econtra ſufficere licentiam præſumptã docuerunt communiter DD. & quidem primò hoc tenent, qui dicunt religioſum aliquid donando eſſe proprietariũ niſi ponat ſpem in ratihabitione ſuperioris. Et hi ſunt *D.Th.4.d.15.q.2. a.5.q.4. c.Roſella v.eleemoſyna num.1. Toled in ſumma vbi de peccat.mort.c.58.in fine.* Idem tenent, qui aſſerunt non eſſe furti reum, qui accipit alienum ſi prudenter credit dominum petita licentia conceſſurum: Et hi ſunt *D. Anton.2.p.tit.1.cap.15. Silueſ. v. furtum q.1. num.1. Tabien.num.5. Caiet. notab.5. Armil.nu.2. Roſella in princ. Angelus num.7. Emanuel Sa. nu. 3. Sayra l.9.c.12.num.2. Nauar. ſum.cap.17.num.5. Leſ. l.2. c.12.dub.8.num.46. Mendoza quodl.8.poſt 7.concl, Petrus de Ledeſma 5.tom. trac.8.c.21. diffic.7.* Et in proprijs terminis religioſorum hanc licentiam præſumptam ſufficere docent *D. Thomas ſupra q.32 a.8.ad p. Suarez dicto l.8.c.11.num.10. Nauar. Com.3.* de re-

de regul. num.20. Mendoza quod.8. poſt concl.7. & concl.8. Rebellus tract. de iuſt. p.1. l.3. q.5. ſect.3. nu.22. Leſſius l.1. c.41. dub.9. num.80. Rodriq. qq. regul. tom.3. q.29. a.10. concl. Palaus tr.16. diſp.3. p.23. num.8. Donatus d. tr.15. q.14. Antonius à Spiritu Sanc. in Direc. p.2. tr.3. diſp.4. num.342. Lezana p.p. cap.6. num.55. & 56. Coton. l.4. cont.6. cap.3. n.95. Reuerendiſs. Fagnanus cap. monachi num.32. de ſtatu monach. explicans locum *D. Thi ſupra q.32. a.8. ad p.* ait, quòd ſimplex monachus poteſt de rebus monaſterij aliquid accipere, & dare in eleemoſynam de licentia Abbatis, vel expreſſa, vel probabiliter præſumpta. Et ideo hæc ſententia practicè ſecura eſt, quia habet rationem etiam ſolidam, & in iure fundatam.

124 Et quidem poſſet primò probari, quia hæc licentia præſumpta ad tacitam reducatur, vt voluit *Sanchez* ſupra citatus, & cum eo etiam Leſſius, quia v.g. ex quo ſuperior conſueuit ſimilem licentiam indifferenter concedere, conceſſio particularis facta vni habet ex paritate rationis, vt ſit virtualiter vniuerſalis. Sed *Suarez num.9.* exiſtimat, quod hæc ratio nimis ſcrupuloſa ſit & incerta, & ſæpe vix excedet coniecturam de futuro. Sed nihilominùs hæc ratio poteſt adiuuari, quia & licentia præſumpta dici poteſt tacitè, & virtualiter contineri in diſpoſitione aliqua ſuperioris de præſenti ſaltem habitualiter exiſtente, in qua poſitis circumſtantijs facti licentia præſumpta continetur, & habet eſſe determinatum taliter, quòd dici poſſit illam moraliter actu eſſe cum religioſus ea vtitur. Et ita opinio negantium ſufficere licentiam præſumptam, in re concidit cum oppoſita opinione affirmante talem licentiam ſufficere. Secundò probari poſſet ex eo, quòd votum ſit conditionatum hac conditione, & feratur ſuper vſu facti ſine licentia, ita tamen, vt ſufficiat præſumpta; Nam hæc intentio colligi poteſt ex conſuetudine, vnuſquiſque enim vouet paupertatem prout eſſe poteſt in vſu iuxta probatam doctrinam. Sed hæc ratio, inquit *Suárez* ſupponit conſuetudinem & veritatem doctrinæ, cuius cauſam quærimus.

125 Et nihilominùs non eſt ſpernenda, ſed benè explicata concludit; Nam ſic fert natura voti paupertatis, vt licentia probabiliter præſumpta ſufficiat ad excludendum vitium proprietatis. Religioſus enim etiam ſuppoſita abdicatione dominij adhuc habet ex natura ius ad vſum facti, vt patet in eo, qui per votum ſimplex vouet paupertatem in ſeculo extra communitatem, ſed religioſus non ſe priuat hoc iure, quia eo ſe priuare non poteſt cum vſus facti ſit ſimpliciter neceſſarius ad conſeruationem vitæ, ad quam ex lege naturali tenetur, ſolùm religioſus ex voto ſubordinat illud voluntati ſuperioris. Ex hoc verò ius vſus facti eſt ſimpliciter ſubordinatum voluntati ſuperioris, quòd religioſus non poteſt vti aliquo niſi dependenter à beneplacito eiuſdem ſuperioris, & ſub eius directione, quod præſtat religioſus non vtens aliquo niſi de licentia ſuperioris habita, vel præſumpta. Nam & voluntati illius, quis ſubditur, ſine cuius ſaltem præſumpta voluntate agere non poteſt. Ideo in religioſo licentia ſuperioris non eſt neceſſaria vt det ius ad vſum facti, quia hoc religioſus habet à natura, ſed vt vſus non dicatur ſacrilegus, ſeu proprietarius, & ex ſolo proprio iudicio & voluntate ſeu libertate religioſi vtentis proueniens, ad hoc autem ſufficit, quòd religioſus ad vſum non deueniat niſi ex voluntate ſuperioris præſumpta.

126 Sed tres inſurgunt difficultates, vna eſt: quia ſuperiores ægrè ferunt ſubditos ex ſola præſumpta licentia accipere aliquid, vel retinere, quod eſt ſignum, eos non conſentire, ad hoc quòd religioſus ex ea operetur. Secũdò quia eſt contra regulam hac præſumpta licentia vti; vnde hoc fieri non poteſt ſine culpa. Tertia difficultas eſt, quia ſi ad licentiam præſumptam ſufficiat licentia conditionaliter præſumpta ex eo, quòd ſi licentia peteretur, eam Prælatus concederet, iam obſeruantia voti paupertatis eſſet de ſolo titulo, & nonquam eſſet neceſſarium petere licentiam ſaltem ad vitandum peccatum mortale. Nam qui petit, vel credit ſe obtenturum licentiam, vel non credit; ſi credit, iam ergo abſque eo quòd licentiam petat, poteſt vti re temporali. Stultè autem petit & imprudenter, quod non credit ſe obtenturum. Item vel quod petitur eſt rationabile, vel non; ſi eſt rationabile, iam ergo ſperari poteſt, quòd vel immediatus ſuperior, vel aliquis mediatus petitum concedet, ſi petitum fuerit; ſed ſi non eſt rationabile, verè poteſt præſumi, quòd ſuperior non ſit id conceſſurus.

127 Ad primam verò reſpondent, *Suarez, Sanchez, Rodriquez, Mendoza, Nauar. Leſſ. Rebellus Palaus* locis citatis, ſi religioſus probabiliter timeat quòd ſuperiori diſpliceat eum agere & vti aliquo quantùm ad ſubſtantiam vſus & actionis, quòd in hoc caſu non poteſt eo vti; quia verè neque in hoc caſu eſt præſumpta licentia, cùm ſuperior non conſentiat in actionem. Sed ſi religioſus ſolùm timeat actionem ſuam non placituram ſuperiori ratione modi clandeſtini, ſolùm venialiter peccat vtendo aliquo temporali ex præſumpta licentia. Sic enim & de furto docent *Caiet. Armil. Nauar. Mendoza, Emanuel Sa, Leſ. & Ledeſma ſup. citati.* Ideo *Palaus vbi ſup. num.9.* bene docet, quòd in vſu huius licentiæ præſumptæ ferè ſemper committitur peccatum veniale, quia ſuperiores talem vſum ægrè ferunt. Ad ſecundam reſpondet *Suarez dicto nu.10.* ſe non excuſare religioſum in hoc caſu ab inobedientia, & ſi in regula adſit præceptum obedientiæ vetans religioſum in materia paupertatis agere ex præſumpta licentia, talem non excuſari a culpa graui. Sed an in hoc caſu peccet contra votum paupertatis? affirmat *Sanchez dicto cap.19. num.4.* in fine, & apud eum *Lopez 1.p. c.156. & l.2. de contract. c.40. & Rodriq. in ſum. c.31. Donatus d.q.14. num.2. Lezana d. num.56. &* quia vbi ſit præceptum graue prohibens agere ex præſumpta licentia, non poteſt præſumi ſuperiorem approbare talem actionem. Sed reſpondet *Suarez* cui conſentit *Ant. à Spir. Sancto in Direc. p.2. tr.3. diſp.4. num.342.* talem peccare peccato inobedientiæ non verò contra votum paupertatis; quia ex præcepto colligitur quidem, quòd in ſuperiore non ſit voluntas, ſed potiùs ſit diſplicentia reſpectu modi clandeſtini, non verò reſpectu ſubſtantiæ actionis, quæ alias poteſt eſſe licita & valde iuſta, ideo etiam ſtante præcepto poteſt præſumi voluntas ſuperioris circa ſubſtantiam actionis, quod ſufficit ab excuſandum religioſum à culpa graui contra votum paupertatis, licet non ſufficiat ad excuſandum à culpa graui inobedientiæ, ſi in regula adſit præceptum obligans ſub mortali ad non agendum in materia paupertatis ex licentia

præſumpta. Sed quia non in omni religione adeſt expreſſum ſtatutum probibens hunc vſum alicuius temporalis ex præſumpta licentia, ideo ſequitur, quòd in talibus religionibus, & abſolutè præſcindendo à lege aut pręcepto prohibente conſimilem vſum, nulla ſit culpa nec mortalis nec venialis vti aliquo, cum rationabiliter præſumitur, quòd factum non diſplicet Prælato nec quantùm ad ſubſtantiam, nec quantùm ad modum, erit verò peccatum veniale ſi præſumitur quòd factum non diſplicebit quantùm ad ſubſtantiam, licet non placeat quantùm ad modum. Sed harum opinionum vtraque aliqualiter verum continet, quamuis ſecunda melius ſentiat, quia vel vſus rei temporalis in Religioſo eſt cum vſurpatione dominij, quantum ſit ex parte vtentis, quia intendit vti re vt ſua. Et hoc eſt directè contra votum paupertatis, & ad hoc nihil iuuat licentia qualiber, quia contra votum indiſpenſabiliter eſt, quòd Religioſus adminiſtret vt dominus, & vtatur re vt ſua. Vel Religioſus nullo ex parte ſui vſurpato dominio ſolùm ſibi vſurpat vſum facti ſine licentia ſuperioris, & in hoc caſu, cum hic actus ex ſuo genere ſit inobedientia, ſimul & proprietas, ſi eſt contra votum obedientiæ ſimul eſt contra votum paupertatis eo modo quo tali vſui competit, vt ſit proprietas, nec eſt contra vnum, quin ſit contra aliud votum; & in hoc prior opinio bene loquitur. Nam & talis vſus ſine licentia eſt directè contra votum paupertatis, vt ſupra probatum eſt numer. 87. Et tamen cum ſecunda opinione hoc affirmandum eſt, quòd poteſt dari caſus, in quo præſumi poſſit, quod ſuperior, qui in lege præfata poteſt diſpenſare ſit contentus, quòd Religioſus agat ex præſumpta licentia, in quo caſu Religioſus non peccabit ſaltem mortaliter ſi rationabiliter præſumat ſuperiorem non eſſe inuitum quantùm ad ſubſtantiam actionis. Quamuis difficile ſit quòd extra caſum neceſſitatis poſſit dari hęc rationabilis pręſumptio, vbi lex ſub præcepto expreſsè probibet vſum licentiæ præſumptæ. Sed tamen data rationabili præſumptione præfata, factum ex tali licentia nec erit inobedientia, nec proprietas, vel ſaltem non erit graue peccatum. Nullum enim erit peccatum, ſi ſuperior nullo modo præſumatur inuitus. Erit peccatum veniale ſi ſit inuitus quantùm ad modum. Sed ſi fingamus, quòd ſuperior non poſſit in dicta lege diſpenſare, & nihilominùs quòd religioſus poſſit præſumere, quòd idem ſuperior non erit inuitus, quantùm ad ſubſtantiam vſus rei temporalis, etiam ſi ſubditus ſit peccaturus contra legem, talis caſus eſt valde metaphyſicus; eo tamen dato, tunc vſus ille non eſſet, & eſſet contra votum obedientiæ. Non eſſet contra votum vt directè ex eo & independenter à lege ſuperaddita eſt neceſſitas non vtendi re temporali inuito ſuperiore, ſed eſſet contra votum prout neceſſitat ad legem ſuperioris ſeruandam, quæ obligat ſub præcepto. Et ſic ſemper talis vſus eſſet vno, vel altero modo proprietarius, & in facie Eccleſiæ reſpectiuè vni vel alteri pœnæ ſubiectus.

128 Ad tertiam difficultatem reſpondetur ex doctrina *D. Th. in 4. d. 15. q. 2. a. 5. q. 4.* quòd conditio neceſſaria ad licentiam præſumptam non eſt conceſſio licentiæ, ſi peteretur, ſed eſt ratihabitio actionis habitæ ſine licentia, nimirum quia ſuperior nedum licentiam illius vſus rei temporalis conceſſiſſet, ſi fuiſſet petita, ſed quòd vlteriùs ratum haberet illum vſum, ſine licentia habitum, ſi illum ſciret. Ideo debet in ſuperiore de præſenti præſumi talis ad voluntas, & diſpoſitio quòd nedum concederet licentiam ſi peteretur, ſed quòd ſaltem quantùm ad ſubſtantiam non ſit inuitus, quòd Religioſus ex præſumpta licentia *operatur*. Dupliciter enim Prælato diſplicere poteſt vſus *præſumptæ* licentiæ, vel ſcilicet præciſe, quia ſibi diſpliceat modus agendi, ſed ratum habeat quantùm ad ſubſtantiam, quod fuit factum; vel quia ſic ſibi talis modus agendi diſpliceat, quòd ſuum ius ſibi retinere velit ſuper facti ſubſtantia & illam non habere ratam, & validam. Ad hoc vt Religioſus ſine proprietate poſſit vti temporalibus nõ ſufficit præſumptio conditionalis licentiæ, ſed requiritur præſumptio ſaltem conditionata ratihabitionis facti, & quòd de præſenti ſuperior non ſit inuitus quantùm ad ſubſtantiam facti, ita quòd ſi ſciret factum Religioſi, licet ſibi diſpliceret modus, non tamen ſibi diſpliceret ſubſtantia facti, ſed factũ ratum haberet, vt tradunt *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. ſect. 7. num. 125. & Antonius Cotonius lib. 4. contr. 6. cap. 2. num. 95.*

129 Putat verò idem *Cot. ibid. num. 97.* non ſufficere in hoc caſu, quòd ſuperior ſe habeat negatiuè non reprobando factum, ſed neceſſe eſſe vt per voluntatem poſitiuam illud approbet. Quia licentia requiritur tanquam forma ad legitimandum actum aliter non factibilem; ergo non ſufficit Prælatum non eſſe inuitum, ſed requiritur eius poſitiua voluntas per quam actus approbetur. Sed *Card. de Lugo num. 117.* vult ſufficere, quòd Prælatus non ſit inuitus, quia ad ſaluandum quòd Religioſus non ſit proprietarius, ſufficit hæc dependentia à *voluntate* ſuperioris, vt nihil fiat eo inuito. *Et quidem* per ſe loquendo hoc ſufficit, quoniam *Religioſus*, vt dicebatur non indiget voluntate *Prælati* vt habeat ius ad vſum facti, quia hoc habet à natura inamiſſibiliter. Ex voto verò reſtrictum eſt hoc ius, vt non habeatur niſi dependenter à voluntate ſuperioris, quod fit, dum ſuperior non eſt inuitus. Verùm conſiderandum eſt, quòd ad hoc vt Religioſus non ſit proprietarius non ſufficit in ſuperiore voluntarium permiſſiuum, quia hoc eſt ſimpliciter inuoluntarium reſpectu rei permiſſæ. Non igitur ſufficit, quòd in ſuperiore præſumi poſſit voluntas permiſſiua actus ex licentia præſumpta habiti. Voluntarium verò negatiuum in præſenti potiùs videtur eſſe permiſſiuum, quàm approbatiuum, & ideo non videtur ſufficere. Sed dicitur quòd non reprobare actum abſolutè ſpectata eius ſubſtantia moraliter eſt illud approbare. Hic enim attendi debet actus ſpecificatio ſecundùm quam non reprobare actum eſt illum non habere pro malo; & quia in indiuiduo non datur actus indifferens, qui nec ſit bonus, nec malus, ideo vbi eſt ſermo de actu in indiuiduo, illum ſpecificatiuè non reprobare, eſt illum moraliter approbare, quia eſt habere actum pro non malo, igitur eſt habere actum pro bono, quia in indiuiduo actus non eſt non malus, niſi quia ſit bonus. Et ita in idem coincidunt in præſenti voluntarium negatiuum, & poſitiuum, & voluntarium negatiuum eſt virtualiter, vel æquiualenter poſitiuũ, quod ſufficit etiam de mente *Coton.*

130 Re-

130 Remanet modo videndum qualis debeat eſſe hæc præſumptio, an ſcilicet certa, an verò ſolùm probabilis ſufficiat. Nam *Petrus de Ledeſma 2. tom.tr.8.c.21.diffic.7.& Mol.tom.2. de iuſt. diſp.176.* paulò ante finem *& Coton.lib.4.contr.6.cap.2.n.100.* exiſtimant neceſſariam eſſe certitudinem moralem, & idem ſentire videtur *Rodriq. tom.3. qq. reg. q.29. a.10.concl.7.* At econtra ſufficere probabilem præſumptionem exiſtimant *Nauar. Comm.2. de regal. num.20. D.Anton.2. p.tit.1. c.15. Silueſter v. furtum num.1. Roſella ibid.in init. Angelus num.7. Lopez p.p. cap.93.* verſus finem, *Mendoza quod.8. concl.8. Aragon.22.quæſt.66. a.3. Sayrus l.9.c.12.an.2. Rodriquez tom.2.ſum c.147.num.3. Leſſ.l.3.c.41.dub.9. num.80. & cap.12.dub.8.num.49. Illuſtriſs. Fagnanus loc. ſup. citat. Sanchez l. 7.mor.c.19.nu.13. Suarez dicto cap.11. Caſtro Palaus tract.16.d 3.p.23.nu.56. Anton. à Spir. Santo vbi ſup.num.345. Lezana p.p.cap.6. num.55.& 56.* Et ratio iſt quia in moralibus, probabilis cognitio habetur pro certa, nec ad maiorem obligamur. Hæc igitur præſumptio non debet eſſe improbabilis, temeraria, aut dubia, ſed ſufficit quòd ſit probabilis. Itaque ſi in materia iuſtitiæ, quæ eſt magis rigoroſa ſufficit ad furti culpam vitandam, ſi accipiens alienum id faciat ex probabiliter præſumpto conſenſu domini, vt clarè colligitur ex lege, *inter omnes, 47. §. rectè, ff. de furtis* ibi. *Rectè dictum eſt, qui putauit ſe domini voluntate rem attingere, non eſſe furem. Quid enim dolo facit, qui putat dominum conſenſurum fuiſſe? Siue falsò id, ſiue verè putet &c.* Et ibi gloſſa plura iura ad rem pertinentia citat. Multò magis hæc probabilis præſumpta ſuperioris licentia valebit in materia religionis minùs rigoroſa, & in qua religioſus ſe ex propria voluntate ſubdidit ſuperiori, non vt domino, ſed vt magiſtro, & directori. Sufficit igitur ad culpam proprietatis vitandam, quòd religioſus præſumat ſuperiorem conceſſurum fuiſſe licentiam, ſi illam petijſſet, & non ægrè laturum quòd ex hac præſumpta licentia agat, quamuis ſtante diſplicentia de ſolo modo clandeſtino agendi religioſus non mortaliter ſed venialiter peccaret, vt dictum eſt.

131 Hanc tamen probabilem præſumptionem non ſufficere pro diſtrahendis grauibus & notabilis valoris rebus communibus monaſterij, & præcipuè ſpectantibus ad Dei cultum dixit *Donat.d.q.24.n.2.* Sed hoc verũ eſſe poteſt, quia rationabiliter non poteſt in dictis caſibus præſumi licentia ſuperioris, nõ quia licentia præſumpta non ſufficiat. Hunc tamen modum agendi ex præſumpta licẽtia non excuſare in foro externo addit *Donatus*, ac illi præſumptiuè proprietarij remaneant impuniti. Et quidem veriſſimum eſt, quòd, Prælati vt adnotauit *Caramuel.num.896. & 897.* non debent eſſe ſic ſubtiles, in admittendis excuſationibus iſtis metaphyſicis, ſed debent ſubditos ex præſumpta licentia vtentes diuitijs ſeueriſſimè punire: Quia factum externum eſt malum, & interna intentio non videtur; & ſi huiuſmodi excuſatio admitteretur, nullus eſſet in mundo damnandus vt fur. Nam & ampliùs nequit negari, quòd tolerantia vſus huiuſmodi licentiæ præſumptæ non ſit cauſa efficaciſſima relaxationis Religionum.

SVMMARIVM.

1 *Licentia iniuſta multipliciter. num.132.*
2 *Licentia vi, vel fraude obtenta eſt nulla. nu.133.*
3 *Licentia obtenta precibus importunis nulla. numer.134.*
4 *Hæc non ſunt vera, vbi metus eſt diſpoſitio ad concedendam. num.135.*
5 *Licentia vnde præſumatur coacta. num.136.*
6 *Licentia ſubreptitia nulla. nu.137.*
7 *Occultatio qualiter cauſet ſubreptionem. numer.137.*
8 *Subreptio habet locum etiam circa licentiam tacitam. num.138.*
9 *Occultatio facta ad faciliùs impetrandum, an ſit ſemper peccatum. num.139.*
10 *Non ſemper taciturnitas eius, quo cognito licentia non daretur, reddit licentiam nullam. nu.140.*
11 *Taciturnitas quantitatis, aut licentia ab vno ſuperiore negata quando vitiet licentiam à numer.141.*
12 *Taciturnitas eius, quod ex lege debet exprimi parit ſubreptionem. num.141.*
13 *Taciturnitas eius quo expoſito non adeſt cauſa iuſta dandi licentiam parit ſubreptionem. numer.141.*
14 *An licentia iniuſta excuſet à vitio proprietatis, variæ opiniones. num.142.& 143.*
15 *Religioſi ex voto non ſe obligent ad qualitatem licentiæ. num.144.& 145.*
16 *Superior dans licentiam ad illicitos vſus multipliciter peccat. num.146.*
17 *Subditus vtens licentia ad illicita multipliciter peccat. num.147.*
18 *Licentia inferioris non liberat à culpa contra legem Canonicam, vel Regulam in qua non poteſt diſpenſare. num.148.*
19 *Qualiter ex iniuſta licentia, vtentes bonis ſubdantur pœnis. num.149.*
20 *Nec in omni vſu monaſterij eſt iniuſtitia, & vbi ſit tantum vſus eſt iniuſtus, quia eſt vſus rei inuito domino, ſed non proprietarius. num.150.*
21 *Ex quo ſuperior ſit prohibitus dare licentiam ſequitur, quod vſus licentia ſit malus, non verò quod ſit proprietarius. num. 151.*
22 *Vbi inferior illicitam dat licentiam ſuperiore Prælatus reſpectu eius vſus non eſt nec voluntarius, nec iniuſtus. num.152.*
23 *Subditus non tenetur attendere, an licentiam habitam ab immediato ſuperiore ratam habeat ſuperior. num.152.*
24 *Dare licentiam vtendi rebus temporalibus non eſt diſpenſare. num.153.*
25 *Licentia data ad id, quod eſt contra legem, non valet ad vitandam tranſgreſſionem legis, ſed bene ad vitandam proprietatem. num.154.*
26 *Lex prohibens non irritat, niſi id exprimat. numer.155.*
27 *Licentia data ad vſum alteri damnoſum non excuſat ab iniuſtitia, ſed à proprietate. num.156.*
28 *Licentia data ad vſum contrarium virtuti non excuſat à peccato contra virtutem, ſed à proprietate. num.157.*
29 *In hoc non eſt differentia inter recipere, & alienare. num.157.*

30 *Licentia ad ſuperflua excludit proprietatem. numer.158.*

31 *Superfluum directè, & per ſe non opponitur paupertati. num. 158.*

32 *Habere ſuperfluum per ſe eſt illicitum. nu.159.*

33 *Habere ſuperfluum eſt conſequenter contra votum profeſſionis. num.159.*

34 *Ex Concil.Trid.non habetur quòd vſus ſuperfluus ſit directè proprietas. nu.159.*

35 *Ex Concil.Trid. licentia data à Prælato ad ſuperfluum vſum non eſt irrita. num.160.*

36 *Religioſus tenens ſuperfluum peccat contra legem Conc.Trid.num.160.*

37 *Nec licentia eum excuſat ab hoc peccato.nu.160.*

38 *Hoc peccatum, quomodo eſt proprietatis.num.160.*

39 *An liceat dare licentiam generalem, quæ ſe extendat ad illicita.num.161.*

40 *Licitè poteſt dari licentia ad aliquod generale, licet ſubditus poſſit ea abuti ex malitia vtendo ad vſus illicitos.num.162.*

41 *Pluribus exemplis, & ratione hoc probatur. numer.num.162.*

42 *Per ſe ex obiecto non eſt illicitum concedere Religioſis licentias generales, & ex iuſta cauſa concedi poſſunt.num.163.164.& 165.*

43 *An licentia generalis ſe extendat ad vſus illicitos. num.166.& 167.*

44 *Non ſe extendi probatur.num.168.*

45 *Vbi vſus extrinſecè accidentaliter eſt illicitus, ſed ſecundùm ſubſtantiam eſt honeſtus ad eum ſe extendit licentia generalis. 169.*

46 *Veniale peccatum eſt, ſi habens licentiam generalem ad vſum ſecundum ſubſtantiam tenuem, & ſolum venialiter malum, ea vtitur. num.170.*

47 *Licentia data ad vſum contra legem non obligantem ad mortale, quamodo non ſit mortaliter iniqua declaratur. num.171.*

An ſufficiat iniuſta licentia.

INSPECTIO SEXTA.

132 SVperioris licentia in materia paupertatis triplicitèr dici poteſt iniuſta; ſcilicet ex parte petentis, quia vi, vel fraude, aut dolo extorta, ex parte materiæ, quia ſit illicita, & mala, & ex parte cauſæ illam concedendi, quia non ſit rationabilis, & iuſta.

133 Si ergo loquamur de licentia iniuſta ex parte petentis, quia ex vi, aut fraude, & dolo extorta, cum non ſit voluntaria certum eſt eam non ſufficere. Et hanc licentiam debere eſſe voluntariam, & abſque vllo metu, coactione, dolo, vel fraude extorta dixit *Palaus tra.6.diſp.3.p.23.num.1. Card. de Lugo diſp.3.ſect.7. numer.129.* Et quidem loquendo de ea, quæ vi obtinetur, ad inualiditatem huius licentiæ ſufficere metum leuem, tradit *Sanchez moral.lib.7.cap.cap.19.num.17.* Ideo illa cenſetur licentia coacta, quam ſuperior concedit, quia timet ſubditum, qui vbi ſibi negetur, quod petit, murmurat, & magnas fundit querelas tanquam à ſuperiore iniuria afficiatur; vt tradunt *Carolus lib.1. de profeſſ.monaſt.a.11. Cordoba in ſum.q.54. Nauar. l.3.de reſtit.c.1.dub.1. num.105. Rodriquez tom. 3. qq. regul.q.22.a.11.Caroll.2.Leſſ.l.2.de iuſt.c.4.d.5.n.25. Sanchez loco citato numer.18. Bonac.de larg.man. p.6. num.25.Donatus tom.3.trac.15.q.15. Lezana p.p.c.6 num.56.Boſſeus v.paupertas.*

134 An verò ſit licentia coacta, quæ impetratur precibus importunis affirmat *Lezana d.num.56. Buſſaus v.paupertas num.2. Ceton. lib.4.contr.cap.3. nu.92.* Sed diſtinguendum eſt; nam vel preces importunæ efficiunt mixtum inuoluntarium, quia ſuperior vt importunitatem repellat concedit licentiam alias non conceſſurus, & hoc modo licentia conceſſa eſt coacta, nec ſufficit, quia non eſt licentia, ſed violentia. Vel ſuperior importunè rogatus libentiſſimè concedit licentiam, & tunc licentia non eſt coacta, ita *Sanchez loco citato num.16. & l.4 de matrim.diſp.10. num.4.*

135 Crederem autem in his caſibus diſtingui poſſe, & debere, quia preces importunæ, & timor in ſuperiore dupliciter ſe habere poſſunt, vel ſcilicet, vt ſint diſpoſitiones ad mouendam voluntatem, vel vt ſint vera cauſa mouens; quia Prælatus ideo licentiam concedit, vt ſe eximat, vel ab importunitate, vel à grauibus querelis, & murmurationibus ſubditi, vel etiam à maiori damno. Nam vbi timor ſit propria, & adæquata cauſa concedendi licentiam, illa licentia eſt coacta, & inualida. Sed vbi timor ſit ſola diſpoſitio reddens voluntatem ſuperioris magis flexibilem ad concedendam licentiam, licentia conceſſa non eſt coacta, quia timor non fuit cauſa illam concedendi, ſed ſolum adiuuit, & facilitauit, vt ſuperior liberè, & voluntariè illam concederet, & de facto ſuperior illam liberè concedit, ſic enim & in ordine ad Deum contingit, quòd ex timore, vt ex diſpoſitione oritur ſancta, & perfecta, & liberrima Dei charitas.

136 Quomodo verò cognoſcatur, an ſuperior verè ſit coactus, & ex timore, vel moleſtia coactè concedat, id ex circumſtantijs eſt colligendum, & niſi ſubditus ſaltem probabiliter putet ſuperiorem non coactè, ſed liberè concedere licentiam, non poteſt ea vti, & vbi metus ſit leuis, vel leuis importunitas, aut moleſtia; facilius præſumi poteſt, quòd licentia non ſit coacta. Alias verò vbi ſuperior pluries licentiam negauit, vel licentiam ſimilem non eſt ſolitus concedere in ſimili caſu, vel quod magis eſt eam concedere non conuenit, alias verò ſubditus illam impetrat, vel precibus importunis, vel ex mala ſui conditione, quia eſt inquietus, audax, vindictæ appetens, & contra ſuperiores obloquens, vnde eſt timendus, licentia potius debet præſumi coacta, quàm voluntaria, niſi aliud ex circumſtantijs appareat. Et debet vlterius conſiderari, quòd in vſu rerum monaſterij ſuperior non debet eſſe dominus, nec vt ſuperior, nec vt adminiſtrator bonorum Conuentus.

137 Licentia etiam nedum fraude, aut dolo, ſed ſubreptitiè obtenta, quia vel expoſitum falſum, vel aliquid occultatum, quo manifeſtato ſuperior licentiam non conceſſiſſet, non ſufficere dicitur in materia paupertatis. Cum autem inter DD. quæſtio ſit an ſubreptio locum habeat nedum quando tacetur aliquid, quo expreſſo ſuperior nullo modo concederet licentiam, ſed etiam in caſu quo illam difficiliùs concederet; in materia paupertatis ſolùm priori modo intrat ſubreptio,

ſcili-

ſcilicet ſi vel aſſignatur falſa cauſa, vel tacetur aliquid quo vel non aſſignato, vel quo expreſſo ſuperior nullo modo petitam licentiam conceſſiſſet. Non verò eſt ſubreptio ſi vel falſum admiſceetur quo faciliùs concedat, vel verùm taceatur quo expreſſo difficiliùs conceſſiſſet, vt tradunt *Suarez loc. cit. num.* 14. *Palaus d.p.* 23. *num.* 23. *Anton à Spir. Sancto Direct. p.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 4. *num.* 346. Et ratio eſt, quia hoc non pertinet ad ſubſtantiam conceſſionis ſed ad modum, & ſic conceſſio eſt ſimpliciter voluntaria, licet quantum ad modum ſit innoluntaria ſecundùm quid. Sed circa huiuſmodi obreptionem, & ſubreptionem diſtinguendum eſt. Quia vbi falſum narratur, hoc habet quendam fraudulentiæ modum, & quidem ſi falſitas narrata eſt, quæ iuſtificat licentiam, quæ veritate cognita iuſte concedi non poſſet, ſine dubio licentia cenſenda eſt innoluntaria, niſi aliunde conſtet, quòd ſuperior ſit adeo malus, quod etiam ſine iuſta cauſa licentiam conceſſiſſet. Sed ſi vero narrato adhuc licentia iuſtè concedi potuiſſet, ſi nihilominus falſitas adiuncta fuit vera, & ſola cauſa motiua ad concedendam licentiam, quam ſuperior non conceſſiſſet, ſi veritae ſibi innotuiſſet, tunc etiam licentia eſt nulla, & circumuenitur ſuperior, nec licentia ex falſa cauſa proueniene voluntaria eſt iudicanda. Sed in taciturnitate alia eſt ratio. Et quidem primò aduertit *Card. de Lugo diſp.* 3. *ſec.* 7. *num.* 129. *& Henriquez l.* 2. *de matrim. c.* 3. §. 7. quòd taciturnitas non cauſat ſubreptionem, niſi ſimul ſaltem implicitè ſignificetur oppoſitum eius eſſe, quod occultatur, & ſic niſi taciturnitas ſit falſitas. Sed meliùs dicitur, quòd eſt conſiderandum omnino, an veritate plenè manifeſtata licentia iuſtè dari poſſet, vel non poſſet; Nam ſi dari non poſſet, id quod tacetur eſt omnino ſubſtantiale, & ex lege eſt manifeſtandum, & ideo hæc taciturnitas per ſe inducit ſubreptionem, quia immò circumuenitur ſuperior, & per ſe non poteſt præſumi, quòd voluntariè conceſſerit id, quod iuſtè & ſine peccato non poterat concedere. Ideo hoc maximè eſt attendendum, vt nihil taceatur, quod ad iuſtitiam licentiæ eſt exprimendum, & quod tale eſt, vt eo ſcito licentia non poſſit rationabiliter, & iuſtè concedi. Sed vbi quod tacetur non facit ad iuſtitiam licentiæ, quæ eo etiam manifeſtato iuſtè concederetur à ſuperiore, & ſine peccato, tunc ſeruanda eſt regula ſupra tradita *q.* 185. *a.* 7. *num.* 610. vt exprimatur id quod ex lege, vel conſuetudine debet exprimi. Quo expreſſo, non eſt vnde petens conſideret an ſuperior re manifeſtata conceſſurus eſſet licentiam, vel negaturus, ſed præſumere poteſt quod ſi ſuperior ampliùs ſcire voluiſſet, quàm ſibi fuit expoſitum, id petiiſſet. Nam alias ſi valeret regula, quòd taciturnitas tunc redderet gratiam ſubreptitiam, cum veritate expoſita concedens non conceſſiſſet, innumerabiles eleemoſynæ eſſent ſubreptitiæ, & quàm plures Prælati, aut beneficiati eſſent intruſi. Ideo regula illa fallax eſt, & id quod maximè attendi debet eſt, vt narretur totum id, quod facit ad iuſtitiam gratiæ, quia hoc totum eſt ſubſtantiale, & pariter quod narretur totum id, quod ex lege, & praxi eſt narrandum, ſed quæ extrinſeca ſunt, non eſt neceſſe, vt exprimantur. Ideo nec regula data ſupra à Card. de Lugo eſt vniuerſaliter vera, quia vbi quòd tacetur ex lege eſt manifeſtandum; etiam ſi petens gratiam ex parte ſua nullo modo ſignificet oppoſitum eius eſſe, quod tacetur, gratia eſt ſubreptitia, quia tacitum fuit quod erat de ſubſtantia, vt manifeſtaretur. Sed econtra etiam ſi dicatur falſum, ſi hoc non facit ad iuſtitiam gratiæ, & non ſit cauſa adequatè motiua ad conceſſionem gratiæ, gratiam non vitiat.

138 Bene tamen monet idem *Suarez*, quòd circa licentiam tacitam aut præſumptam poteſt habere locum ſubreptio reddens nullam licentiam. Quia v. g. ſi ſuperior localis videns ſubditum non petita licentia aliquid accipere, & tacet, quia putat illum habere licentiam a Prouinciali, talis taciturnitas non continet licentiam tacitam, & ſubditus huius habens notitiam, non eſt ſecurus ex illa taciturnitate, etenim ex ea non habet validam licentiam.

139 Sed nunquid ſubditus peccat ſaltem venialiter, vtendo aliqua occultatione ad faciliùs impetrandam licẽtiam? Certè ſi mentitur peccat peccato mendacij, ſed ſi ſolùm verum occultat, vt non reddat ſibi difficiliorem licentiam rationabilem, quam deſiderat, non video ex qua cauſa adſit culpa etiam venialis. Non enim tenemur omne verum dicere, nec reddere difficiliores gratias a ſuperiore obtinendas, nec ſit iniuria ſuperiori ſi aliàs verum exponitur, quantum ſufficit ad hoc, vt licentia ab eo iuſtè obtineatur.

140 Vnum aliud circa hanc licentiam ſubreptitie obtentam conſiderari debet, quod aliqui ex doctrina *Molina tom.* 2. *d.* 109. aſſerunt quòd ſubreptio etiam quando ſuperior non concederet licẽtiam, ſi ſciret cauſam narratam non ſubſiſtere, non ſemper reddit gratiam nullam. Nam ſi ſuperior concedens gratiam ſit in tali diſpoſitione, quòd ſi ſciret cauſam non ſubſiſtere nedum non conceſſiſſet gratiam, ſed voluiſſet, & vellet eſſe nullam, tunc ſubreptio gratiam nullam reddit. Sed ſi ſuperior ſit in diſpoſitione, quòd ſi ſciret cauſam non ſubſiſtere gratiam non concederet, ſed tamen non per hoc vellet collationem eſſe nullam, & in hoc caſu non ſemper ſubreptio reddit gratiam nullam. Ideo ſi conſideratis circumſtantiis ſubditus probabiliter præſumit ſuperiorem ſi ſciret cauſam petitę gratiæ, licet non conceſſiſſet, tamen contentum eſſe, vt gratia conceſſa valeat; in tali caſu gratia, ſeu licentia conceſſa eſt valida ſaltem ad vitandum mortale peccatum. In dubio tamen pro voto paupertatis eſt præſumendum, & licentia habenda, vt non valida.

141 Sed numquid erit ſubreptitia licentiæ, ſi ſubditus à diuerſis ſuperioribus petat, & obtineat licentiam accipiendi, vel retinendi ſummam grandem pecuniæ, & longe maiorem ea, quam ex ſingulorum licentia accepturus eſſet? Non eſſe ſubreptionem, ſed valere dixit *Anton. à Spir. Sancto vbi ſup. num.* 548. Quia ſubditus vtitur iure ſuo poſtulandi licentiam ab eo, qui eam poteſt concedere. Et *num.* 549. addit ſubditum cui à ſuperiore immediato negata eſt aliqua licentia, poſſe eandem petere, & impetrare à ſuperiore mediato nulla facta mentione, quòd ſibi fuerit negata; quia hic non eſt dolus in ſubſtantia. Etiam ſi aliàs eſſet lex, vt non peteretur licentia in hoc caſu, niſi facta mentione iam ſemel negatæ licentiæ, quia tunc licet eſſet inobediens, tamen licentia obtineretur validè.

dè. Sed primò hoc vltimum abſolutè non poteſt admitti, quia vbi ad hoc vt licentia validè obtineatur ex lege vel praxi, neceſſe eſt aliquid exprimere, illius taciturnitas inducit ſubreptionem, vt fert communis ſententia. Deinde ſi habere tantam ſummam pecuniæ, vel rei eſſet lege aliqua prohibitum, ſubreptitia eſſet obtenta licentia tacita illa ſumma, quia ſuperior dando licentiam ſimplicem non intendit diſpenſare in lege, etiam ſi id facere poſſet. Nec cenſetur diſpenſare in lege, niſi id exprimat, vel ſcienter concedat id, quòd ſine diſpenſatione fieri non poteſt. Deinde cum licentia petit iuſtam cauſam ad hoc, vt concedatur, bene poteſt contingere fraus in dictis caſibus, niſi aliàs taliter exponatur factum, quòd ſuperior ex iuſta cauſa licentiam dare poſſit. Nam bene poteſt contingere, vt malum ſit ſubdito tantam ſummam concedi; & ideo non expreſſa ſumma licentia erit inuoluntaria, & nulla; ideo non bene dicitur quòd taciturnitas, vel quantitatis rei cuius vſus quæritur, vel caſus negatæ licentiæ non ſit de ijs, quæ ſunt de ſubſtantia, vt ſignificentur ſuperiori, quia vbi huiuſmodi habent adiunctam aliquam indecentiam, qua ſignificata Prælatus non poſſet legitimè licentiam concedere, quia vel lex obſtat, vel non adeſt iuſta cauſa id concedendi, ſed bene ex iuſta cauſa id eſſet negandum, & Prælatus id negaret huiuſmodi taciturnitas eſt de ſubſtantia, & inducit ſubreptionem. Apud Ciſtercienſes autem extare legem, vt negatum ab inferiori non petatur à ſuperiori, niſi negatione inferioris expreſſa tradit *Caramuel in Theol. Regul. diſp. 54. num. 963.*

142 Loquendo autem de licentia iniuſta, vel ex parte materiæ, vel ex parte cauſæ, *Nauar. Comment. 2. de regular. num. 21. Molina tom. 1. diſp. 276. Ledeſma de ſtat. pag. 52. Sanchez l. 7. mor. c. 19. nu. 21. Palaus tr. 16. diſp. 3. p. 23. num. 4. Baſſaus v. paupertas. num. 12. Layman. l. 4. tr. 5. cap. 7. num. 14. Donat. t. 3. tr. 15. q. 16.* cenſent non valere in materia voti paupertatis, & religioſum tali licētia vtentem eſſe proprietarium. *Nauar. tamen Sanchez. Baſſaus* & alij arbitrantur hunc non ſubijci pœnis in proprietarios latis per leges Pontificias, & precipuè pœna ſepulturæ aſini in eos ſtatuta *cap. ſuper. & c. cum ad monaſterium de ſtat. monach.* quia ex quo Religioſus non vtitur bonis temporalibus niſi de licentia, iam non ſe habet vt dominus, & mitiùs peccat, quàm qui occultè res detinet aut alienat; ideo pœnæ ordinariæ latæ contra proprietarios tales non afficiũt. Multis verò *Nauar.* hanc ſententiam ſuam probare conatur, quæ vel aſſumunt & petunt principium, vel verbaliter multiplicantur; ſubſtantia verò tam eorum, quæ ille affert, quàm quæ addunt alij eſt, quia licentia iniuſta ſiue ex parte materiæ ſiue ex parte cauſæ eſt nulla; igitur non excuſat à vitio proprietatis, ſeu ſacrilegij contra votum paupertatis. Antecedens probatur: tum primò, quia ſuperior rerum monaſterij non eſt dominus, ſed adminiſtrator, non poteſt igitur validè dare licentiam, vt in vſus illicitos, vel ex cauſa vana conſumantur bona Religionis; in hoc enim Religio domina eſt inuita. Tum ſecundò, quia prohibitus dare licentiam ad aliquid agendum non dat illam validè; ſuperiores verò prohibiti ſunt Religioſis dare licentiam ad turpia, aut vana, vt patet *cap. cum ad monaſterium; de ſtat. monach. & in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2. de Regular.* Tum tertiò, quia licentia agendi data ab inferiore nullius valoris eſt Superiore inuito: At verò ſemper ſupremus Religioſorum Paſtor & Prælatus eſt inuitus reſpectu vſus temporalium ad turpia. Tum quartò, quia dare licentiam expendendi ad vſus vanos aut turpes eſt diſpenſare in voto paupertatis, quod non licet, & ſaltem *ſemper* diſpenſatio data abſque iuſta cauſa eſt nulla. Quintò ex iure nouo *Concil. Trid.* hoc probatur, quia *ſeſſ. 25. cap. 2. de Regular.* prohibet Religioſos habere ſuperflua, quia id non conuenit ſtatui paupertatis. Et Clem. VIII. in Conſtit. edita pro reformatione Regular. quæ eſt in Bullario 60. §. 7. decernit, licentiam aut diſpenſationem ſuperiorum non excuſare à culpa, & pœnis impoſitis per decretum Concilij. Quod & declarauit Sacr. Congreg. Concilij, vt videre eſt apud *Quarantam v. caſus reſeruati. Lezanam p. p. cap. 6. n. 14. Donatum tom. 3. tract. 15. q. 16. & nouiſſ. apud Illuſtriſſ. Fagnanũ ad c. monachi n. 51. & 69.*

143 His nihilominus non obſtantibus oppoſitum multò plures docuerunt, omnium primò omnes illi, qui proprietatis vitium conſtituunt in hoc, quòd eſt vti re propria authoritate, & ſic, vel occultando rem ſuperiori, vel ſine eius licentia illam habendo, vel ſi Religioſus non ſit paratus ad requiſitionem ſuperioris illam reddere, qui ſunt. *Tabien. ibid. quæſt. 44. numer. 45.* & apud eum *Scotus Io. Andr. cap. cum ad monaſ. num. 22. de ſtatu monach. & ibi Abbas num. 8. Hoſtien. num. 7. Cardin. §. prohibemus num. 2. q. 3. Felinus num. 26. Paſſarellus in compend. priuil. frat. minorum poſt. cap. 43. Azor. tom. 1. inſt. l. 12. c. 12. q. 5.* In terminis verò expreſſis eandem ſententiam tenuerunt Vmbertus Generalis Mag. Ord. Præd. in reg. S. Aug. cap. 18. quem refert & ſequitur *Turrecrem. cap. non dicatis a. 2. num. 4. & 5. 12. q. 1. D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. Syluest. v. Religio 6. q. 7. Suarez tom. 3. de inſt. l. 8. c. 11. nu. 15. Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 130. & ſeqq. Antonius à Spir. Sancto in Direct. p. 2. tract. 3. diſp. 4. num. 347.* & apud eum *Vidal Tambur. tom. 2. diſp. 12. q. 8. num. 7. in fine, Miranda p. p. q. 28. a. 15. concl. p.* Card. Alex. *apud Nauar. loc. citat. Leſſ. lib. 2. c. 41. d. 9. nu. 79. Graſſius p. p. decr. l. 3. c. 19. num. 30. & 2. p. l. 5. c. 5. num. 48. & 61. Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 131. Antonius de Spir. Sancto in Direct. tract. 3. diſp. 4. num. 347.*

144 Ad hanc quæſtionem reſpondetur & dicitur, quòd licentia ſuperioris data ſuo ſubdito ad vſus illicitos, aut vanos eſt valida ad excludendam culpam ſacrilegij directè contra diuinam legem, & voti generalem obligationem, ſeu ad excludendam proprietatem, vt eſt diuini iuris, non tamen eſt valida ad excludendam, vel iniuſtitiam, vel culpam contra alia præcepta vitentem contra quas eſt ille vſus; immò nec eſt valida ad excludendam proprietatem prout eſt iuris poſitiui, ſeu ad excludendam culpam cõtra legem poſitiuam ſub culpa prohibentem tales vſus. Probantur hæc omnia diſtinctè. Et quidem probatur primum, quia obligatio voti non ſe extendit vltra vouentium intentionem, at verò intentio vouentis vel paupertatem, vel obedientiam non eſt niſi ad non vtendum temporalibus ſine licentia ſuperioris ſubſtantialiter ſumpta. Recolendum eſt enim, quòd vſus facti per ſe non repugnat paupertati, & quòd dominium naturale, & libertas utendi rebus ad ſui ſuſtentationem non eſt materia, qua homo ſe poſſit priuare in to-

tum

tum peruotum paupertatis cum ſit quid naturale neceſſarium homini ad ſui ſuſtentationem; & ex ui uoti paupertatis propterea homo non ſe priuat, hoc dominio. Et ideo nec per ſe & directè ex ui uoti paupertatis abſolutè eſt, quòd homo indigeat cuiuſcumque licentia ad uſum temporalium; quamuis ex ui uoti paupertatis Religioſæ ſeu ſolemnis non poſſit Religioſus uti diuitijs ſine licentia. Hæc ergo licentia neceſſaria quidem eſt ad uitandam iniuſtitiam, ſi quis uelit uti re aliena, ſed ſi res ſit nullius, aut ſi ſit alterius, ſi adeſt licentia domini, eſt quidem adhuc neceſſaria licentia ſuperioris ex ui uoti paupertatis, & ex iure Canonico, & ex Regula. Sed nihilominus eſt conſiderandum, quod Religioſus ex ui uoti ſe obligat ad hanc licentiam, ſecundùm ſubſtantiam non uerò ad qualitatem illius, nimirum ad licentiam, ut iuſtam, uel ex cauſa iuſta datam. Se enim obligat ad neceſſitatem huius licentiæ quantùm requirit ſubiectio ſuæ uolunratis, & libertatis ad uoluntatem alterius, & quantum eſt neceſſe, ut tollatur exterior præſumptio, quòd in uſu rerum Religioſus ſibi uſurpet dominium, & quantum eſt neceſſe, ut in Religioſo affectus dominij non præualeat, ſed firmiter in amore paupertatis conſiſtat. Ad hos uerò effectus ſufficit ſubiectio Religioſi ad uoluntatē ſuperioris abſolutè, & neceſſitas licentiæ ſecundùm ſubſtantiam. Et hoc confirmatur; quia aliter Religioſus ſtatus eſſet iugum grauiſſimum, & inſopportabile, & pelagus periculoſiſſimum in quo uix poſſet cuitari naufragium. Quoniam ſi Religioſus ex uoto ſe obligaſſet ad neceſſitatem iuſtæ licentiæ etiam in uſu rerum ucnialiter illicito, peccaret mortaliter contra uotum, quia licentia ad uſum uenialiter illicitum eſt mala & illicita; unde uæ ſuperioribus, & uæ ſubditis ſi & in uſu uenialiter modo uiolaretur grauiter uotum. Et cum ſæpius contingat, quòd in uſu uenialiter malo expendatur notabilis quantitas pecuniæ, in omnibus illis caſibus tam ſuperiores, quàm ſubditi mortaliter peccarent contra uotum, & ſic Religioſi liberè ex uoto ſe obligaſſent ad grauiſſimam onus ſuperans longè uires humanę infirmitatis, & ex quo contingeret, quòd multiplicarentur ſacrilegia & peccata. Nullus igitur Religioſorum eſt, qui in profeſſione ſe obliget ad neceſſitatem iuſtæ licentiæ in uſu rerum temporalium, ſed bene ſe obligat ad non utendum eiſdem rebus ſine licentia abſolutè. Et ideo qualibet licentia ſuperioris etiam illicita eſt ualida ad excludendum in ſubdito culpam ſacrilegij & proprietatis contra uotum.

146 Secunda pars aſſertionis euidens eſt, quia licentia ſuperioris non poteſt excuſare ſubditum à tranſgreſſione contra leges uirtutum, quæ ex iure naturali, aut diuino obligant. Ideo ſuperior dando licentiam ad illicita & uana, primò peccat contra officij fidelitatem *Suarez tom. 3. l. 8. c. 11. nu. 17.* Secundò ſpeciali ratione peccat contra Religionem, & Chriſti iuſtitiam permittendo, ut Deo conſecrata, quæ ſunt Chriſti patrimonium non niſi in honeſtos, & pios uſus conuertendum diſtrahantur nedum in prophanos, ſed & in vanos, aut turpes vſus. Tertiò peccat peccato ſcandali, cooperando ſubdito ad malum. Quod quidem verum eſt, ſi ſuperior negando licentiam impediret malum ſubditi, non verò ſi ſubditus etiam non impetrata licentia malum perpetraſſet. Quartò peccat peccato inobedientiæ, ſi adſit lex ſpecialis prohibens ne ſuperior huiuſmodi licentiam donet, & ſic v. g. ſuperior concedens Religioſo licentiam ad vſus ſuperfluos, aduerſatur *Concil. Trid. ſeſs. 25. cap. 2.* de Regular. & Decreto Clem. VIII. ſupra relato. Quintò peccare poteſt contra iuſtitiam commutatiuam aut etiam diſtributiuam diſpenſando iniuſtè res monaſterij. Et ex circumſtantijs multis alijs modis peccare poteſt.

147 Subditus verò non obſtante licentia peccat contra illam virtutem contra quam agit; vt v. g. contra virtutem temperantiæ, & votum caſtitatis, ſi fornicetur ſecundò peccat contra religionem & Chriſti iuſtitiam, bona Deo conſecrata conuertendo ad turpes vſus. Tertiò peccat peccato ſcandali inducendo ſuperiorem ad illicitè ſibi concedendam licentiam. Quartò poteſt peccare contra iuſtitiam conſumēdo bona religionis ea inuita. Quintò peccat contra legem poſitiuam canonicam & regulam tales vſus prohibentes. Poteſt ſextò peccare peccato ſcandali, malo exemplo inducendo alios ad malum. Et ſeptimò poteſt peccare peccato auaritiæ, vel ambitionis, vel alio ſimili iuxta motiuum ex quo ad malum vſum diuitiarum mouetur. *Card. Alex. Turrecrem. & D. Anton.* loquentes de eo, qui ſuperflua recipit, dicunt eum peccare peccato auaritiæ, ſed neque hoc eſt neceſſarium. Tum quia ſecluſa iniuſtitia auaritia non eſt mortale peccatum, vt habet *D. Th. ſupra q. 118. a. 4.* Tum quia poteſt eſſe quòd Religioſus ſuperflua detineat non ex nimio amore temporalium, ſed ex ambitione, vel alio malo motiuo. Et ex alijs cauſis alio modo etiam peccare poteſt.

148 Tertia etiam pars aſſertionis eſt euidens. Et in hac materia sēper diſtingui debet id, ad quod Religioſus obligatur ex lege diuina independenter à lege poſitiua, aut ex ſpeciali præcepto regulæ & id ad quod obligatur ex lege Canonica, aut ſpeciali præcepto regulæ. Ex vi enim voti abſolutè, aut ex communi lege regulæ Religioſus, vt dictum eſt non tenetur niſi ad habendam ſuperioris licentiam. Sed vbi præter hanc legem voti generalem adeſt lex Canonica aliquid prohibens Religioſo v. g. lex Concil. Trid. prohibens Religioſo ſuperflua, licentia ſuperioris ad ſuperflua non excuſat ſubditum à tranſgreſſione legis Concil. Trid. quia inferior non habet poteſtatem concedendi, vt ſubditus ſuperiorum leges tranſgrediatur. Similiter ſi adeſt ſpeciale Regulæ præceptum, vt v. g. Religioſus non vtatur hoc, vel illo genere veſtium, vel vt non ludat hoc, vel illo ludo, & ſuperior non poteſt ſuper hac lege diſpenſare, ſi det licentiam ad ſimiles vſus, vel etiam ſi diſpenſet abſque iuſta cauſa, non valet licentia aut diſpenſatio ad vitandam culpam contra talem legem. Verum quidem eſt, quòd in his caſibus culpa talis eſt qualis eſt tranſgreſſio legis. Ideo ſi tranſgreſſio ſit contra legem poſitiuam canonicam culpa eſt ſacrilegium contra virtutem Religionis & ſit proprietas Canonica ex ea ratione, qua, vt habet *Caiet. ſupra q. 88. a. 5.* legiſlator, qui præcipit intuitu alicuius virtutis conſtituit actum præceptum in ſpecie illius virtutis. Ideo licet lex Canonica non obliget ex vi voti, ex quo tamen intuitu Religionis & voti paupertatis aliquid præcipit, præceptum ad virtutem Religionis pertinet,

ner, & præcepti violatio eſt ſacrilegium. Et ſi ex ſit talis, quæ non obliget ad culpam mortalem, nec eius tranſgreſſio eſt mortalis culpa. Si verò tranſgreſſio eſt contra ſpeciale præceptum regulæ, ſi hoc præceptum obligat ad culpam mortalem, tranſgreſſio eſt etiam ſacrilegium contra votum obedientiæ, non ex generali vi talis voti, ſed ex ratione ſpeciali, ſcilicet ex ſpeciali præcepto obedientiæ. Sed ſi lex regulæ ad nullam obligет culpam, ſed ad pœnam, nec tranſgreſſio talis legis eſt culpa.

149 Hinc colligitur qualiter Religioſi ex iniuſta licentia vtentes rebus externis ſubdantur pœnis latis in proprietarios. Nam quòd *Nauar. Sanchez*, & alij aſſerentes huiuſmodi licentiam eſſe nullam, & tamen excuſantes vtentes ea ab incurſo pœnarum non loquantur conſequenter aduertit *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num.* 131. Quia ſi licentia talis eſt nulla, tales ſine licentia vtuntur diuitijs, & iam per bonam conſequentiam verè ſunt proprietarij in eorum ſententia, vnde pœnis proprietariorum ſubijci debent. Dicitur igitur, quod tales directè non ſunt proprietarij, nec ex eo inobedientes, quòd vtantur rebus ſine licentia ſuperioris. Cæterum non obſtante licentia ſubduntur omnibus pœnis latis contra talia agentes, qualia agunt, & ideo ſubduntur etiam pœnis latis à lege poſitiua contra ſuos tranſgreſſores, ſed eſt conſideranda ſemper actio pro qua fertur pœna. Nam v. g. ſepultura aſini lata in *cap. monachi, & locum ad monaſterij de ſtat. Monach.* reſpicit non omnem proprietatem, ſed illam, per quam quis occultè detinet res; ideo hæc pœna non poteſt habere locum in eo, qui palam de licentia ſuperioris res habet. Vnde in hoc bene dixerunt *Nauar.* & alij hunc ab illa pœna eximentes. Sicut regulariter, & aliæ huiuſmodi pœnæ non afficiunt niſi vtentes his rebus ſine licentia; quia vbi adeſt licentia ceſſat præſumptio proprietatis. Sed tamen vbi pro aliquo vſu ſpeciali ſit impoſita pœna, licentia illicita ab ea non excuſat. Vt non excuſat à pœna lata à Concil. Trid. contra vſum ſuperfluum rerum temporalium.

150 Ad argumenta in oppoſitum reſpondetur, Primum enim multipliciter deficit. Tum primò, quia Religioſus poteſt vti re, quæ non ſit monaſterij, ſed alterius domini, & de licentia eiuſdem domini; vnde ad hunc vſum nihil intereſt, quòd ſuperior ſit, vel non ſit dominus rei cuius eſt vſus. Tum ſecundò, quia bene poteſt contingere, quod Religioſus ex turpi cauſa ab extraneo recipiat, & quòd monaſterium non propterea ſit inuitum. Tum tertiò, quia etiam reſpectu rerum monaſterij argumentum non probat, niſi quòd vſus non excuſetur ab iniuſtitia, ex eo quòd Religioſus vtatur re monaſterij eo inuito; quod quidem verum eſt, quando monaſterium verè ſit inuitum; de quo puncto dicendum eſt infra, vbi erit ſermo de obligatione reſtituendi. Et quia quàm plures ex DD. primæ ſententiæ relatæ num. 142. fundantur ſuper hoc argumento conſtat, quòd non diſtinxerunt inter iniuſtitiam, & proprietatem. Ex quo enim ſuperior non ſit dominus, ſed adminiſtrator bonorum Religionis, cum non poſſit dare licentiam eas conuertendi in malos vſus, ſequitur quod tam ipſe dans licentiam illas diſtrahendi, quàm Religioſus licentia illa vtens ſint iniuſti, nō vero quod Religioſus ſit proprietarius.

151 Ad ſecundum dicitur, quòd probat, quòd tam ſubditus, quàm ſuperior peccent contra legem ſimilem vſum, aut ſimilem licentiam prohibentem. Sed arguens non aduertit, quòd licentia illa non eſt prohibita ex vi voti, vel paupertatis, vel obedientiæ per ſe directè, generaliter, ex vi *enim* talium votorum obligatur Religioſus, *vel ad* non habendum proprium, vel ad non vtendum rebus ſine licentia ſuperioris, non verò obligatur, vel *vt* ſit caſtus, vel vt non ſit iniuſtus, vel vt obſeruet leges Canonicas, vel ut aliunde non illicitè agat. Ex vi voti obedientiæ verò obligatur ad obediendum Regulæ, ſi regula præcipiat in virtute obedientiæ; & ideo ſi detur ſpeciale præceptum non vtendi ſimili licentia quod obliget ſub culpa mortali, & in virtute obedientiæ, in eo caſu, vſus tali licentiæ eſt violatio voti obedientiæ; nunquam tamen talis licentiæ vſus per ſe, ſi ſit purus vſus facti, directè eſt contra votum paupertatis.

152 Tertium ſupponit, quòd non probat, ſcilicet quòd ſupremus *Prælatus* ſit inuitus, quia ille qui facti non eſt conſcius, eius nec eſt voluntarius, nec inuitus. Sed ſemper eſt conſiderandum, quòd loquimur de neceſſitate, quàm ſibi facit liberè vouens; qui quidem non ſe obligauit niſi ad habendum conſenſum alicuius ex ſuis ſuperioribus independenter etiam à neceſſitate alios conſulendi. Neque enim Religioſus ſe obligat ad inquirendum an Prælati ſuperiores, & præcipuè an Papa ratum habeat, vel non habeat licentiam ſibi datum à legitimo ſuperiore. Neque enim hæc obligatio eſſet opportuna regimini Regulari, & eſſet contra Religioſam quietem, eſſet enim vinculum ligans, & detinens ſubditum inter compedes ſcrupulorum, & perturbationum; Quatenus verò Prælatis *ſuperior* ſit inuitus, vt legislator, iam contra *leges eius* peccat tam ſubditus, quàm ſuperior. *Sed Prælatus* ſupremus, vt director inſtitutus ex vi voti, in his caſibus, nec eſt voluntarius, nec inuitus, quia nec caſum ſcit, nec ad eum pertinet tunc conſentire, uel diſſentire, ſed ad illum hoc ſpectat, ad quem ſubditus recurrit, vt licentiam obtineat.

153 Ad quartum dicitur falſum omnino eſſe, quòd dare licentiam vtendi rebus temporalibus ſit diſpenſare in aliquo voto, ſed eſt ponere conditionem ſub qua uotum non obligat, quam conditionem ſufficienter ponit, qui dat licentiam, & qua data votum non obligat. Aliàs verò vbi immediatus ſuperior debeat in aliqua lege diſpenſare, non valet diſpenſatio data ſine iuſta cauſa.

154 Ad quintum reſpondebitur paulò infra.

155 Colligitur primò licentiam ſuperioris immediati datam ad ea, quæ ſunt contra regulam, eſſe validum ad vitandam culpam proprietates ſimpliciter, & contra votum, vt generaliter obligans ad non utendum rebus temporalibus ſine licentia, licet non ſit valida ad vitandam inobedientiam præfatæ legis, niſi ſuperior poſſit in ſtatuto regulæ diſpenſare. In caſu enim in quo ſuperior poteſt diſpenſare in ſtatuto regulæ, conſentiunt DD. communiter ſuperiorem poſſe diſpenſando ex iuſta cauſa in ſtatuto regulæ dare licentiam ad vſum, qui ſit contra regulam, quia non ſit contra regulam, quod ſit ſub legitima, & iuſta diſpenſatione, & ita loquendo de Prælato ſecum diſpenſante, ex-

te expreſsè *Sanchez l.7.mor.cap.19. numer.27.* Nec poteſt in hoc eſſe difficultas. Sed ſuppoſito quod ſuperior, vel non poſſit in ſtatuto regulæ diſpenſare, vel non habeat legitimam cauſam diſpenſandi, adhuc ſimpliciter ſacrilega vitatur proprietas, quia non viuit ex proprio, qui non agit niſi conſentiente ſuperiore. *Turrecrem. d. cap. cum dicatis, a.2 Vmbert. D. Anton. Io. Andr. Panorm.* & alij ſupra *num.138. citati.* Sed licentia data contra ſtatutum regulæ dupliciter poteſt contingere, vel quia lex prohibeat id, ad quod datur, vel quia prohibeat immediatè & directè, vel vſum pecuniæ ad talem finem, vel licentiam concedendam ad talem vſum. Quomodocumque licentia data ſit contra ſtatutum, ſi ſtatutum non irritat licentiam, illa licet non ſit licita, ſi ſuperior, vel non poteſt, vel non habet cauſam legitimam diſpenſandi, eſt tamen valida ad effectum vitandi ſimpliciter proprietatem. Quæ enim fiunt contra prohibitionem legis non ſunt ipſo facto, & iure nulla, niſi in caſibus in iure expreſſis, vel niſi lex irritet actum. *Gloſ. in Clem. 1. de præben. Menoch. caſu 276. num. 17. Card. de Lugo diſp.3 de iuſt. num. 138.*

156 Colligitur ſecundo, quod vbi materia ſit propriè iniuſta, vt v.g. eſt furtum, vel vſum, vel inferens graue damnum tertio, ſeu etiam monaſterio, licentia ſuperioris ad talem actionem, nimirum, vel ad accipiendum, vel ad retinendum aliquid, aut conſumendum eum damno tertij eſt valida ad vitandam culpam proprietatis ſimpliciter, non verò ad vitandam culpam iniuſtitiæ. Hoc ſecundum euidens eſt, quia vbi dominus rei ſit inuitus, vſus rei eſt iniuſtus, nec poteſt fieri iuſtus niſi ex domini conſenſu. Primum etiam patet, quia vt habet *Suarez tom.3. l.8. cap.11. num.15.* Religioſus ex vi voti paupertatis non promittit iuſtitiam, ſed viuere ſine proprio, ſemper verò ſimpliciter loquendo viuit ſine proprio, cum viuit ex ſubordinatione ad voluntatem ſui ſuperioris. Immò & *Sanchez l.7. mor. cap.13. num.55.* fatetur quod Religioſus, qui de licentia ſuperioris furatur ad vſus monaſterij, non peccat contra votum paupertatis, & quòd tota malitia eſt, quia furtum eſt contra Domini voluntatem. Aduertit vero, & bene *Card. de Lugo diſp.3. de iuſt. numer.130.* ſine fundamento *Sanchez* hoc limitare ad furtum factum intentione acquirendi monaſterio; quia dum Religioſus ſibi acquirit non ſibi, ſed monaſterio acquirit, ideo furtum factum de licentia Prælati non eſt contra paupertatem ſimpliciter.

157 Colligitur tertio, quod vbi materia ſit contra aliquam virtutem, licentia ſuperioris data ad vſum pecuniæ in ordine ad talem actionem, licet ſit illicita, & mala, non tamen eſt inualida in materia voti paupertatis ſimpliciter. Vnde licentia data ad accipiendum pro turpi cauſa, & intuitu cuiuſcumque illicitæ actionis, vel ad retinendum ad aliquem malum finem, vel ad expendendum in vſus turpes, eſt quidem illicita, & mala, ſed tamen eſt valida ad hoc, vt Religioſus non ſit ſimpliciter proprietarius, & dicatur ſimpliciter proprietarius. Quia fatemur, quòd tranſgreſſor legis alicuius Canonicæ, vel legis ſpecialis, aut præcepti intuitu paupertatis prohibentis aliquem vſum eſt indirectè, & ſecundùm quid, vel etiam præſumptiuè proprietarius. Sed proprietarius ſimpliciter non eſt, niſi qui, vel ſibi vſurpat dominium, vel ſine licentia ſuperioris vtitur diuitijs, vtrumque enim horum eſt directè, & determinatè contra votum profeſſionis. Hoc verum eſt, quòd *Suarez d. cap.11. num.16. & cap.15. num.4.* differentiam facit inter hoc, quod eſt recipere, & retinere ad turpia, & inter hoc quod eſt alienare; & limitat concluſionem, vt non intelligatur de licentia alienandi ex cauſa turpi, vel ex non rationabili cauſa. Quia ſuperior non poteſt dare hanc licentiam alienandi, hoc modo cum non ſit dominus bonorum monaſterij, ſed adminiſtrator cui interdictum eſt conſumere bona monaſterij in huiuſmodi vſus. Sed *Suarez* in hoc non loquitur conſequenter, quia ſi vt ipſe fatetur *cap.15. num.15.* licentia data a ſuperiori ad furandum extraneo, licet non excuſet à peccato iniuſtitiæ, excuſat tamen à peccato proprietatis, cur licentia data ad furandum monaſterio non erit ſufficiens ad vitandam eandem culpam proprietatis, licet non ſufficiat ad vitandum peccatum furti? Verum igitur eſt eſſe differentiam reſpectu acceptionis, & retentionis, & reſpectu alienationis quantùm ad peccatum iniuſtitiæ, quia acceptio, & retentio boni temporalis non eſt damnoſa monaſterio, ſed vtilis temporaliter, alienatio verò poteſt eſſe cauſa damni notabilis monaſterio, vnde licentia ad alienandum ob turpem cauſam poteſt eſſe, & eſt iniuſta, ſi non ſit talis, in qua facultas ſuperioris ad alienandum res monaſterij ſe extendat. Sed in ordine ad vitium proprietatis differentia nulla eſt, quia etſi Religioſus furetur monaſterio, ſi hoc faciat ex licentia ſuperioris non viuit ex proprio, & ex arbitrio, ideo neque eſt ſimpliciter proprietarius.

158 Colligitur quarto, licentiam datam à ſuperiore ad vſus non neceſſarios, ſed ſuperfluos eſſe validam ad effectum vitandi culpam contra votum paupertatis ſimpliciter. Hoc autem eò amplius eſt verum, quo habere ſuperflua non eſt directè contra votum paupertatis per ſe loquendo, & directè. Fuit quidem aliquorum opinio, quòd habere ſuperflua ſit contra votum paupertatis; quia hoc votum obligat ad non habendum niſi neceſſaria ſecundùm decentiam ſtatus. Ita *Lezana p. p. cap.6. num.13. & Card de Lugo diſp.3. de iuſt. numer.131.* hoc idem aſſerit de Religionibus, in quibus viget rigoroſa paupertas, excipiens Regulares milites. Alij etiam vt *Donatus tom.3. tract.15. q.19.* tenent quòd habere ſuperflua ſit contra votum paupertatis. Sed hoc non ſine diſtinctione admittẽdum. Quia materia voti paupertatis eſt dominium & pauperrimus eſt, qui nullius rei eſt dominus, vt communiter antiqui omnes Theologi, & Canoniſtæ dixerunt, & probatum eſt ſupra inſpect. ſecunda. Ideo Religioſus per votum paupertatis non promittit non habere ſuperfluum, ſed non habere proprium. Vnde habere ſuperfluum de licentia ſuperioris non eſt peccatum directè, & per ſe contra votum paupertatis, aut profeſſionis, vt docuerunt *Turrecremata cap. non dicatis 4.2.12.q.1. D. Anton. 3. p. tit.16. cap.1. §.11. Sylueſt. v. Religio, 6. q. dict.4. Ledeſma de ſtat. cap.4. concl.3. diff.11. pag.61. Suarez tom.3. l.8. cap.12. num.13. Anton. à Spir. Sancto p.2. tr.3. nu.90.* Et modo eſt certum ex *Clem. exiui, de verbor. ſignificat.* cum enim ex Minoribus aliqui exiſtimarent ipſos ex vi voti paupertatis teneri ad pauperem, &

valde arctum vſum cerum, ſicut & obligantur ad arctiſſimam paupertatem, alij vero hoc oegarent; Pontifex declarauit, quod ipſi. *Ex profeſſione ſua regula ſpecialiter obligantur ad arctos vſus, ſeu pauperes, qui in ipſorum regula continentur, & eo obligationis modo ſub quo continet, ſeu ponit regula dictos vſus.* Vnde euidenter deducitur, quod Minores, ſi excedant in vſus ſuperfluos, non faciunt directè, & immediate contra votum paupertatis, ſed contra regulam, nec magis peccant, quam ſit peccatum contra regulam, quod ex genere ſuo non eſt mortale, niſi vbi regula præcipit, ut habetur infra artic. 9. Ex vi igitur uoti paupertatis non prohibentur directè, & immediate Religioſi habere ſuperflua. Habens enim ſuperfluum, ſi nullum ius proprium, & dominium illius habeat, immò in illius vſu dependeat nedum à domino rei, ſed à ſuperioris arbitrio eſt magna poſſidens, & nihil habens iuxta dictum Apoſt. *Nihil habentes, & omnia poſſidentes*, & nequit dici diues, qui nihil habet, & nec vſum facti habet, ſi ſuperior nolit. *Et* quod dicunt *Sanchez*, & aliqui alij contra paupertatem peccari non per ſolum peccatum proprietatis, ſed etiam per peccatum ſuperfluitatis, hoc probandum eſſet; Nam aliàs certum eſt, quòd paupertatis uotum habet pro materia dominium, & proprietatem, & hoc eſt quod per tale uotum promittitur, ſcilicet ſine proprio uiuere, ut habetur ex *D. Th. a. 3.* huius *q. 186.* non uerò promittitur non habere ſuperfluum ad ſimplicem uſum facti cum ſubordinatione ad ſuperioris uoluntatem.

559 Sed nunquid habere ſuperfluum non eſt per ſe prohibitum Religioſo, niſi ex vi legis poſitiuæ? Minimè quidem. Nam ſuperfluum eſt per ſe omnibus ex naturali lege prohibitum, & ſpeciali ratione ex vi religioſi ſtatus, ſeu ex fine ſtatus religioſi eſt magis illicitum, non tamen directè & per ſe ex vi alicuius voti, licet etiam ſit prohibitum ex regula, & quatenus eſt ſic prohibitum ſit ſuo modo contra obedientiæ votum. Declaro ſingula. Primò autem diſtingui debet inter habere maximam quātitatem diuitiarum & inter habere ſuperfluum. Nam primum non repugnat directè voto paupertatis, immò nec ſtatui Religioſo dum nihil habeatur, vt proprium & inuito ſuperiore, quia ſtat, quòd quàmmaxima quantitas diuitiarum aliàs non ſit ſuperflua Religioſo, vt patet in Religioſo Epiſcopo, aut ſummo Pontifice. Sed loquendo de ſuperfluo propriè, primò aſſero, quòd ſuperfluum eſt prohibitum ex lege naturæ. Nam quid eſt ſuperfluum in diuitijs, niſi quod ad quemcumque finem honeſtè amabilem non eſt neceſſarium, ita quòd præter illud habetur quidquid eſt nedum ſimpliciter neceſſarium, ſed neceſſarium ad meliùs acquirendum quemcumque finem, quem perſona poſſit honeſtè deſiderare, ſiue hic finis ſit alimentum familiæ, ſiue ſplendor honeſtus, ſiue condecentia dignitatis, ſiue prouidentia contra contingentes caſus, & poſſibiliter futuros caſus neceſſitatis, ſiue promotio filiorum, ſiue ſtatus augmentum, ſiue quicumque alius finis honeſtè amabilis. Modò quis neget non eſſe cōtra rationem tenere id, quod de iure naturæ eſt commune omnibus, & quo cæteri ſummè indigent, & nihil omnino iuuat, ſed omni ſuo honeſto deſiderio ſuperfluit? Superfluum ergo, quod verè eſt ſuperfluum, non niſi contra rectam rationem poſſidetur. Quod verò ſpeciali iure hoc ſit illicitum Religioſo, habetur ex eo, quòd ſtatus Religioſus diuitiarum abdicationem, & contemptum importat, igitur ex vi talis ſtatus ſpeciali iure eſt prohibitum habere diuitias ſuperfluas. Hoc tamen directè non eſt ex vi voti paupertatis, quia vt dictum eſt, huic voto ſatisfit, ſi nihil habeatur vt proprium. Sed neque eſt per ſe primò, & directè ex vi voti obedientiæ, nullo ſuppoſito Regulæ præcepto. Quia illi voto ſatisfit, ſi nihil ad vſum facti habeatur inuito ſuperiore. Vnde eſt, quòd accipiēdo paupertatem magis latè, vt importat nedum priuationem dominij ſed priuationem liberæ facultatis vtendi diuitijs independenter ad obedientia ſuperioris, non eſt directè contra paupertatem habere ſuperfluum, ſi non habeatur inuito ſuperiore. Prohibitio igitur ſuperflui antecedit ſtatum Religioſum tanquam ex præcepto naturali; augetur verò ex vi ſtatus Religioſi, quia poſſeſſio ſuperflui, etiam ſi ſit nudi facti non eſt conueniens, ſed repugnat aliquomodo ſpeciali fini ſtatus Religioſi, qui eſt perfectio, ex hoc requirens abdicationem diuitiarum, quòd *illarum poſſeſſio abducat* animum ab illis, quæ ſunt perfectionis, vt ex *D. Th.* & PP. probatum eſt ſupra a. 3. vnde eſt quòd contra rationem rectam multò magis eſt, vt velit poſſidere ſuperfluum ille, qui aſſumit ſtatum in quo vix admittuntur neceſſaria, & quantùm fieri poteſt abdicatur poſſeſſio diuitiarum, taliter vt nedum nihil poſſit haberi proprium, ſed vt ex neceſſarijs nihil liceat vſurpare, niſi de ſuperioris licentia. Et hoc magis explicatur, quia ex quo per ſtatum religioſum abdicantur diuitiæ, fit vt quàm plurima ſint Religioſis ſuperflua, quæ non ſunt ſuperflua ſecularibus; ſi enim fit vt alias non ſuperflua de ſe & neceſſaria prohibita ſint Religioſis, multò *magis illis* prohibitum erit, quod illis omnino ſuperfluit. Inde eſt, quòd habere ſuperfluum conſecutiuè & ſecundariò eſt contra votum paupertatis. Tum quia moderatus vſus diuitiarum eſt neceſſarius ad cuſtodiam paupertatis. Tum quia immoderatus vſus diuitiarum non eſt proportionatus ſecundum rectam rationem ſtatui eius, qui à ſe abdicauit omnium rerum dominium. Et ſemper diſtingui debet inter habere multa, & plurima, & inter habere ſuperfluum, quia primum non diſconuenit paupertati, ſi adſit iuſta cauſa habendi, & non habeantur vt propria, & de ſuperioris licentia. Sed ſecundum omnino eſt illicitum, & magis illicitum ei, qui ex profeſſione dominium omnium abdicauit, adeo vt etiam ſe priuauerit libertate vſus facti, niſi cum dependentia à voluntate ſuperioris & ſecundùm exigentiam regulæ religioſæ. Principaliter igitur & primò hæc prohibitio eſt ex ſubſtantia religioſi ſtatus, quæ requirens abdicationem iuſti dominij & liberi vſus diuitiarum per prius requirit abdicationem vſus ſuperflui. Vnde hæc prohibitio, vt eſt legis naturæ antecedit votum, vt verò eſt legis diuinæ conſequitur liberam aſſumptionem religioſi ſtatus, quæ fit per votum profeſſionis, & ſic hæc prohibitio conſequitur tam votum paupertatis quam obedientiæ reſpectu vſus diuitiarum. Sed econtra iuſtitiam diſtributiuam eſt, vt bona communia ſuperfluè, & ſine cauſa diſpenſentur, vnde ſuperfluum in Religioſis eſt ſimul iniuſtum. Meritò propterea in regulis ſtatus Religioſi ſuperfluum eſt prohibi-

tum;

tum; quo ſuppoſito habere ſuperfluum eſt etiam ex hoc ſuo modo contra votum obedientiæ, cum ſit contra Regulam. Non fuit verò neceſſe vt directè per ſe ſpecialiter abſtinentia à ſuperfluo promitteretur per votum, quia ſufficit ad hoc votum de non vtendo diuitijs niſi ad directionem ſuperioris, cuius eſt legis naturalis, & diuinæ obſeruantiam promouere. Hinc tamen ſequitur, quod Religioſi multò faciliùs grauiter peccant, ſi ſuperfluum admittant, quàm ſeculares, nedum quia Religioſis plura numeranda ſunt inter ſuperflua, ſed quia in Religioſis minor exceſſus in ſuperfluo eſt ex genere ſuo grauior & inhoneſtior. Superfluum verò conſiderandum eſt, nedum reſpectu quantitatis, ſed etiam qualitatis; quia ſuperfluum eſt, quòd Religioſi vtantur pretioſis, & quæ cariùs valent, cum illis ſufficere debeant, quæ ſtatui paupertatis abdicantis diuitias magis conueniunt. Minimè propterea admittendum eſt, quòd habet *Anton. à Spiritu Sancto d. tr. 3. a. num. 9.* ſcilicet, quòd habere ſuperfluum non ſit contra ſubſtantiam voti taliter, quòd Prælatus non poſſit in hoc diſpenſare, & quòd conſuetudine non poſſit introduci, vt ſuperfluum Religioſi habeant. Nam eſto contra Regulæ aliquam poſitiuam legem poſſet introduci, vt aliquod non ſit cenſendum ſuperfluum; nunquam tamen introduci poteſt, vt Religioſus ſuperfluum habeat, cum hoc ſit contra ius naturale, & diuinum, & ſubſtantiam religioſi ſtatus, ut probatum eſt.

160 Sed in contrarium vrget, quod adductum eſt ſupra ex *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regul. cap. 2.* ubi habet *Mobilium verò vſum ita ſuperiores permittant, vt eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt conueniat, nihilque ſuperfluum in ea ſit.* Et in *Clem. 2. de ſtatu Monach.* idem priùs ordinatum fuerat, vt Religioſi non haberent veſtes pretioſas, & ſuperfluas; igitur habere ſuperfluum eſt directè cõtra votum paupertatis. Dicitur enim conſequentiã hanc infirmam eſſe, & ex textu illo Conc. Trid. colligitur oppoſitum. Aliud enim eſt quòd habere ſuperflua ad vſũ non conueniat ſtatui paupertatis, aliud eſt, quòd ſit materia prohibita per paupertatis votum. Primum enim admittitur; Nam licet vſus facti non diſconueniat paupertati, ſuperabundare tamen in vſu facti eſt quid minùs proportionatum ſtatui paupertatis, cum pauperia ſit deficere etiam in neceſſarijs, non verò ſuperabundare in ſuperfluis. Ideo Concilium meritò prohibet ſuperfluitatem in ſupellectili Religioſorum. Quoniam tamen pro ratione ſui decreti non affert, quia ſuperfluitas ſit directè contraria paupertati, ſed quia non conuenit ſtatui paupertatis: ex Concilio deducitur, quòd ſuperfluitas non eſt materia voti paupertatis, nec continet peccatum, quod directè, & primò ſit contra votum, ſed ſolùm, quod tanquam quid non conſonum ſtatui promiſſæ paupertatis, & eſt illicitum, & vt tale iuſtum fuit prohiberi, ſicut fuit prohibitum priùs per Clementem Quintum, & poſtea per idem Concilium Tridentinum.

161 Neque obſtat ſi dicatur, hinc ſequi ex conſequenti, quòd modò habere ſuperflua ſit contra votum paupertatis, quia hoc eſt interdictum per Concilium nedum ſubditis, ſed ipſis Prælatis eſt interdictum id permittere, vnde nec licentia data ad habenda ſuperflua eſt valida contra legem Concilij Tridentini, & ex conſequenti, qui tenent ſuperfluum illud tenent ſine licentia, quod eſt contra votum paupertatis. Iam enim patet ex dictis ſupra hoc non ſequi, quia vt aduertit Card. de Lugo nihil eſt in eo textu Concilij ex quo colligi poſſit mentem illius fuiſſe irritare ſimpliciter licentiam ſuperiorum ſi illam dederint. Nam & quis dicet, quòd ſi contingat Religioſum de licentia ſuperioris recipere ſuperflua à ſeculari titulo donationis; quòd receptio illa ſit nulla; & quòd donata debeant reſtitui? Stante igitur decreto Concilij licentia non eſt valida ad excludendam culpam, & pœnam latam à Concilio Tridentino, vt habetur ex decreto Clem. VIII. de reformat. ibi. *Nulla quorumcumque ſuperiorum diſpenſatio, nulla licentia; quantùm ad bona immobilia, vel mobilia fratres excuſare poſſit, quominùs culpæ, ac pœnæ ab eiuſdem Concilij decretis impoſita, & ipſo facto incurrendæ obnoxij ſint, &c.* Sed tamen licentia eſt valida, vel ad vitandum peccatum iniuſtitiæ, ſi habere ſuperflua non ſit in præiudicium Conuentus, vel ad vitãdum peccatum proprietaria ſimpliciter; quia non eſt proprietarius ſimpliciter, qui de licentia ſuperioris tenet, quod tenet. Eſt vero hoc contrarium tam legi naturali, quàm poſitiuæ. Sed reſpectu legis naturalis ſuperfluum ampliorem habet latitudinem, ita vt nihil ſuperfluum ſit, quod ad aliquem Religioſum finem obtinendum de licentia ſuperioris ſit quocumque modo neceſſarium. Et hoc quoque eſt ſuperfluum principaliter prohibitum concedi Religioſo à Cõcilio Tridentino, quod ſcilicet non eſt præfato modo neceſſarium. Sed ſuperfluum contra legem poſitiuam huius, vel illius Religionis poteſt eſſe ſtrictiùs, & minoris latitudinis. Tenere vero ſuperfluum poteſt dici proprietas ſecundùm quid, & indirectè, quatenus ex vi voti paupertatis, & obedientiæ conſecutiuè ſequitur, quòd ſuperfluum magis ac magis dedeceat Religioſum, qui abdicationem rerum temporalium profitetur. Et quia modo ſuprà explicato cum hoc ſit contra legem poſitiuam ad votum paupertatis recipientem eſt proprietas Canonica.

162 His ſic ſtantibus altera ſe ſe offert grauis difficultas; Quid ſcilicet ſit dicendum vbi ſuperior non dat licentiam expreſſam ad vſum illicitum, ſed dat licentiam indefinitam ad beneplacitum vtentis, nihil exprimendo de vſu licito, vel illicito. Et duplex hic inſurgit difficultas. Prima eſt an huiuſmodi licentia licitè dari poſſit. Secunda eſt an ſi detur extendat ſe; & excuſet à culpa proprietatis, ſi Religioſus expendat in vſus illicitos. Pro primæ difficultatis ſolutione dico primò, quòd non repugnat poſſe valide etiam ſint peccato dantis concedi licentia ad aliquod generale, quæ licentia poſſit extendi ad vſus illicitos ex malitia eius, cui eſt conceſſa. Probatur hoc à *Card. de Lugo num. 133.* multis exemplis, primò, nam diſpenſatio Pontificis cum conſanguineis ad matrimonium ſe extendit etiam ad hoc, vt copula ab ipſis habita extra matrimonium non ſit inceſtus, licet aliàs ſit mala contra virtutem temperantiæ. Et diſpenſatio talis ſuum effectum habet, qui eſt auferre ab actu malitiam conſurgentem ex prohibitione Eccleſiæ, a qua haberet ſpeciem inceſtus, vt ex *Caiet. v. inceſtus, Armilla ibi in princ. Vega tom. 2. c. 5. caſu p. in princip.* probat *Sanchez de matrim. l. 7. diſp. 67. num. 9.* Item

diſpenſatus ſuper ieiunio, vel vt poſſit comedere carnes diſpenſatur generaliter; & licet aliunde comeſtio carnium ſit turpis, vt quia ſit contra iuſtitiam, vel contra temperantiam, vel etiam contra caſtitatem, non tamen eſſe contra præceptum Eccleſiæ prohibentis vſum carnium. Diſpenſans igitur ſuper vſu carnium ſic abſolutè, licet ſciat, poſſe fieri, vt diſpenſatus abutatur diſpenſatione, non per hoc peccat, quia ipſe nihil mali concedit, ſed ſolùm ex iuſta cauſa aufert Eccleſiæ prohibitionem, remanente interim diſpenſato ligato alijs legibus ad hoc, vt diſpenſatione non abutatur. Sic quoque ſuperior dans licentiam ad exeundum à domo, non per hoc peccat, ſi ſubditus eat ad meretricem. Sic enim Deus non eſt malus, nec malè fecit dando homini dominium rerum, & ſuorum actuum, licet ſciret illum abuſurum fuiſſe hoc dominio. Sic de iure gentium Deo ſic volente introductum eſt dominium rerum, conceſſa dominia facultate vtendi eiſdem rebus, quæ facultas valida eſt, & tamen de facto ad turpiſſima ſe extendit, non quod lex approbet turpia, ſed quia aufert prohibitionem vtendi, quæ ex iuſtitia prouenire poſſet; vnde licet peccet, qui vtitur diuitijs ad turpia, non eſt tamen propriè iniuſtus, & vſus eſt validus etiam ſi aliàs malus. Sic Magiſtratus dat licentiam tenẽdi arma licet eis tam ſæpe homines abutantur, quia per hoc non approbat, nec concedit iniuſtas occiſiones, ſed ex cauſa iuſta aufert prohibitionem deferendi arma, & quòd quis eis abutatur, ex malitia eſt ſubditorum. Quòd ſi quis habens licentiam deferendi arma occidat aliquem, punitur quidem tanquam homicida, minimè tamen punitur, quia contra legum præſcriptum arma detulerit. Sic quàm plurimæ aliæ conceſſiones generales, & diſpenſationes, & licentiæ afferri poſſent, quæ quidem ad vſus illicitos ſe extendunt, non illos approbando, ſed faciendo vt non ſint tam illiciti quàm eſſent, quia auferunt aliquam legis prohibitionem, quæ ex iuſta cauſa auferri poteſt, manentibus in rigore alijs legibus prohibentibus iniuſtitiam ſeu malitiam actuum. Ratio huius à priori eſt, quia vbi actus ſit ex multiplici lege prohibitus, vel ſi ſit ex ſe indifferens, ſit malus ſolùm, quia prohibitus, non quia eſt contra rectam rationem, vel quòd ex legibus illis, illa quæ eſt poſitiua ab habente facultatem, vel in totum ex iuſta cauſa abrogetur, vel ſuper ea cum aliquo diſpenſetur, quia abrogatio legum poſitiuarum, vel earum diſpenſatio ex cauſa iuſta eſt legitima; nec ex quo actus ex lege poſitiua non ſit prohibitus, non per hoc ſuperior non prohibens ex iuſta cauſa eſt occaſio male agendi ſubditis, ſed ex malitia eorum eſt, quòd malè agant, igitur bene poſſunt ſuperiores & validè & licitè concedere licentias generales ex iuſta cauſa diſpenſando ſuper legibus, ſuper quibus poſſunt diſpenſare, & huiuſmodi licentiæ extendentur ad actus ex alijs legibus illicitos, quia non eſt illicitum ex iuſta cauſa, vel tollere in totum, vel diſpenſare ſuper prohibitione legis alicuius, etiam ſi aliàs actus ſit alia lege prohibitus, quia per hoc non approbatur talis actus, ſed tollitur vinculum vnius legis, quod ex iuſta cauſa nedum validè fit, ſed licitè.

163 Dicitur ſecundò quòd ſuperiorem Regularem dare licentiam vſus temporalium generalem, vel abſolutam, & indifferentem non eſt ex obiecto malum per ſe, ſed penſatis circumſtantijs & ex iuſta cauſa poteſt eſſe licitum. Non enim hic diſputamus de eo quod ex lege poſitiua, vel communi, vel Concil. Trid. aut Decretorum Clem. VIII. ſit, vel non ſit prohibitum, ſed de eo, quod per ſe ex vi voti, & ſtatus Religioſi liceat, vel non liceat. Et licere ſentiunt *Ledeſma de ſtatib. c.4. concl.3. diff.4. pag.51. Card. de Lugo diſp.3. de iuſt. num.133. & 139. Anton. à Spiritu Sancto in Direc. p.2. trac.3. diſp.4. num 347. Coton. lib.4. controu.6. num.91. Diana p.7. tract.11. reſol.22.* & ſupponunt DD. quærentes an huiuſmodi licentia extendatur ad vſus illicitos. Prima autem pars probatur; quia vſus facti Religioſo non eſt prohibitus, igitur ex obiecto & per ſe non eſt illicitum, quòd ſuperior abſolutè hunc vſum concedat, quod abſolutè, & per ſe non diſconuenit Religioſo ex vi voti paupertatis. Et hoc confirmatur; Nam aliàs nec liceret Epiſcopis Regularibus concedere plenam adminiſtrationem redituum Eccleſiarum Regularium, nec *Religioſis* extra Ordinem commorantibus, aut *peregrinantibus* concedere licentiam vtendi ad eorum *commodum* bonis temporalibus.

164 Quòd ſi dicat, hoc quidem licere, ſed cum expreſſione, vt non vtantur dictis bonis, niſi ad vſus pios, & Religioſos. Dicitur contra, quod non ſit neceſſe apponere hanc exceptionem, & quòd ex obiecto non ſit per ſe malum huiuſmodi licentiam generalem concedere ea exceptione non appoſita, ex eo conſtat, quòd nec Epiſcopis, nec morantibus extra Religionem, aut peregrinantibus ſolet dicta exceptio apponi, nec in ſimilibus generalibus licentijs apponitur, vt patet v.g. de facultate comedendi lacticinia aut carnes in Quadrageſima, celebrandi tempore interdicti, aut tunc *celebrandi nuptias*, deferendi arma, & alijs *ſimilibus*. *Et ratio* eſt, quia cum concedere licentiam vſus temporalium per ſe, & ex ſe non ſit malum, non eſt neceſſitas alterius expreſſionis. Quia concedere id, quod ex ſe eſt indifferens, ſeu auferre aliquam legem, vt ex vi illius non ſit prohibitio abſtinendi ab actu aliquo per ſe non eſt malum, ſed ex cauſa iuſta poteſt eſſe bonum. Non eſt igitur per ſe malum, quòd abſolutè & ſine alia expreſſione concedatur Religioſo vſus facti; cum hoc per ſe ſit quid indifferens, & ex huiuſmodi licentia ſolum fiat, vt vſus non ſit contra votum paupertatis. Nec per hoc ſuperior cooperatur peccato ſubditi, ſi aliàs ex ſua libertate velit malè agere.

165 Totum quod hic conſiderari debet eſt, an adſit iuſta cauſa ſic faciendi, maximè dando licentiam valde generalem, tam quantùm ad materiam & bona, quorum vſus conceditur, quàm quantùm ad tempus, & perſonas. Negari enim non poteſt, quòd huiuſmodi licentiæ ſint inſtrumentum aptiſſimum ad eneruandam diſciplinam Regularem, & quòd ſapiunt valde naturam vſus iuris, ſeu iuris adminiſtrationis, aut vſus fructus, vnde facillimum eſt, quòd ſint palliationes alicuius intentionis dominij ex directo repugnantis voto paupertatis. Prȩterquã quòd fortitudo viri ſũt diuitiæ eius, & occaſio furẽ facit. Vnde de facili in religioſo ad inducẽdũ ad malũ habẽt vim pecuniæ, & infirmitas carnis roboratur cõtra virtutes, & arrogãtia ſenſualitatis armatur cõtra obedientiã, vt per

viam

vias iniquas legum obſeruantiæ, & præceptis ſuperiorum reſiſtat, vnde indicibile eſt quantum damni Religionibus inferat hic diuitiarum vſus; & ideo non tam facile eſt vt detur cauſa iuſta dandi huiuſmodi licentias generales *Ledeſma* viris grauibus concedi poſſe aſſeruit, ſed nec illis concedi debere. Quamuis in hoc ſtatus Religionum conſiderandus ſit, & faciliùs in Religione non reformata iuſtificari poſſint huiuſmodi licentiæ, quàm vbi viget ſtricta paupertas. Soluenda ergo remanet ſecunda quæſtio, an ſcilicet licentia indefinitè data validè ſe extendat ad vſus illicitos; ita quòd ex vi talis licentiæ ſubditus excuſetur à proprietate, ſi vtatur pecunia ad vſus illicitos? Aduerto tamen, quòd hic proponitur hæc quæſtio de licentia generali abſolutè, non verò de licentia ineundi peculium, Quia de hac habenda eſt ſpecialis quæſtio infra. Vbi etiam videbitur, quid circa hoc ſenſerit, & præceperit Concil. Trid.

166 Nam non extendi ſentiunt multi. Tum primò, quia ſub generali conceſſione non veniunt illa, quæ ſi peterentur expreſsè denegarentur, iuxta regulam, *in generali* 81. de *reg. iuris in* 6. Secundò quia cum ſuperior licentiam ad vſus illicitos non poſſit dare, ſaltem ſine graui culpa, non eſt credendum ſeu in dubio præſumendum, quòd velit generalem licentiam concedẽdo comprehendere *vſus* illicitos. Tertiò quia monachus qui ex licẽtia Abbatis, vel Pontificis aliquid habeat, non cenſetur habere, vt omnino ad libitum, ſed ſolùm vt decet iuſtum adminiſtratorem, vt docet *Sardus de alimentis tit. 8. priuil. 79. num. 2.* Quartò quia in hoc ſuperior eſt inuitus quantum ad ſubſtantiam, vt ſi ſuperior det pecuniam diſpenſandam inter pauperes, inuitus eſt ſi detur diuiti, ſic inuitus eſt ſuperior ſi peculium & licentiam quam conceſſit ad vſus honeſtos, conſumat in vſus turpes. Et ita hanc ſententiam tenet *Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 30. ex S. Antonino, Syluestro, Rodriquez, Molina, Nauarra, & Sayro*. Idem quoque docent *Baſſaus v. paupertas num. 12.* & apud eum *Miranda & Fauſtus*.

167 Nihilominùs econtra quòd licentia generalis data ſubdito diſponendi de aliqua re aut pecunia ad libitum extendatur etiam ad vſus illicitos tenent *Bannes ſupra q. 61. a. 5. dub. 5. verſ. aduertendum eſt. Lopez lib. 2. de contract. cap. 40. ver. an autem Relig. Salas tract. de Ludo d. 21. num. 4. ex Alcozer, Angles, Lopez, Medina, Rebello*, ac *Leſſio*. Quam ſententiam non eſſe improbabilem cenſet *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 541. ex Sayro lib. 11. cap. 12. num. 15. & Diana tom. 2. tra. 2. reſol. 98.* idem tenent *Coton. num. 29.* Et ratio eſt, quia religioſi habentur vt filij, in quibus huiuſmodi licentiæ ad illicita extenduntur, & valent. Tum ſecundò quia in alijs materijs licentia generaliter conceſſa non limitatur ad vſus licitos, ſed ſe extendit ad omnes quantùm ad malitiam, quam poſſunt habere ex defectu licentiæ remanente malitia & turpitudine ex alijs capitibus. Tum quia ſuperior dando licentiam extendibilem etiam ad caſus illicitos non cooperatur peccato ſubditi, quia dat illi ſolùm aliquod indifferens, nam & Deus non peccat, quia concurrit cum peccatore ad malum, quia dat concurſum indifferentem, qui ex ſola malitia hominis determinatur ad malum.

168 Non eſſe tamen recedendum a priori opinione exiſtimo. Quia prima eius ratio conuincit, non enim in generali conceſſione venit, quod negaretur, ſi peteretur expreſsè. Nec quod adducitur de dato filijs, aut ſeruis ad diſponendum eſt ad rem, quia nec filius, nec ſeruus habent votum paupertatis, per quod prohibeantur vti diuitijs, etiam ſi aliàs eſſent illarum domini, ſicut habent religioſi. Et ſecunda opinio ſolùm reſpicit hanc licentiam quantùm ad vitandam obligationem reſtitutionis in eo, qui recipit à religioſo, ex qua parte bene poteſt contingere, quòd licentia ſuperioris ſe extendat, ſuppoſito quòd religioſus aliquid iam inhoneſtum acceperit, vel egerit, quia hoc ſuppoſito non eſt inhoneſtum ſemper quòd fiet contractui, & pro malè accepto ſoluat, vt dicam tractando de reſtitutione religioſorum. Sed hic non debet ſolùm conſiderari obligatio reſtituendi, & peccatum iniuſtitiæ, ſed peccatum ſacrilegij, quod ſuperior ex officio tenetur impedire, quantùm poteſt, & ideo non poteſt præſumi, quòd det licentiam, quæ ſe poſſit extendere ad id, quod nec a ſubdito poteſt fieri ſine culpa, nec ipſe poteſt ſine culpa graui concedere. Nec eſt eadem ratio de conceſſione generali in alijs materijs. Nam & ex hoc ſuperior conſtituitur director religioſi in vſu temporalium, vt non poſſint de facili religioſi vti diuitijs ad actus malos & ſuæ profeſſioni contrarios, & ſuperior ex offitio tenetur cuſtodire & impedire religioſum ab omni malo vſu pecuniæ ſeu diuitiarum, igitur non poteſt præſumi, quòd in conceſſione generali intentio ſua ſit auferre à ſubdito omnem obligationem petendi licentiam, ſeu impedimentum, quod ad malos vſus poteſt præſtare votum paupertatis, ſed ſolùm quòd det licentiam ad vſus honeſtos. Et quod adducitur de Deo concurrente cum peccatore longè eſt diuerſum, quia Deus non tenetur impedire peccatorem a malo, ſed immò ex munere ſui officij, nimirum ex munere primæ cauſæ tenetur malũ permittere. Ideo de ſe quia dat id, quod eſt bonum, & quod de ſe cauſat actum bonum, nullo modo eſt cauſa mali, ſi permittit quòd creatura bonum impediat, & malè agat. Sed licentia indifferens ad malum non conuenit ſuperiori, cui ex officio incumbit malum prohibere, & impedire; ad hoc enim tenetur ſuperior ex iuſtitia legali, & debito ſui officij. Præcipuè verò hæc aſſertio veritatem habet in ordine ad iuſtitiam. Quia cum ſuperior, etiam ſi velit, non poſſit concedere licentiam ad dilapidanda bona Religionis, hinc ſequitur, quòd licentia indefinita nullo modo excuſat Religioſum à peccato iniuſtitiæ & obligatione reſtitutionis in omnibus illis caſibus, in quibus ex damno, quod infertur Religioni, nec excuſaret licentia expreſſa.

169 Limitatur autem primò principalis aſſertio, vt non habeat locum vbi malitia ipſi vſui eſt accidentaria, quia vt habet *Suarez d. cap. 11. nu. 15. & 16.* malitia accidentaria non ſufficit ad proprietatem. Sic habens licentiam vſus pecuniæ indefinitam, ſi emat veſtem aliàs non ſuperfluam, nec ſtatui religioſo indecentem, non erit proprietarius, licet id faciat ob peſſimum aliquem finem, vel eam emat in die feſto. Quia vſus pecuniæ ad veſtem emendam eſt honeſtus, & fit malus ab extrinſeco ex circumſtantia accidentali, quæ valet quidem ad inducendam malitiam alterius ſpeciei, non tamen ad inducendam proprietatem. Si verò quis det ali-

quid

quid alicui ob turpem cauſam, attendi debet an finis operis ſit malus, quia finis operis proximus non eſt circumſtantia extrinſeca, ſed ad ſubſtantiam operis voluntarij ſpectat, ſic in emptione rei turpis ſeu enim quis ex pacto dat meretrici vt ea abutatur, hic finis malus eſt intrinſecus traditioni, & vſus talis pecuniæ ſecundùm ſubſtantiam eſt iniquus. Sed ſi finis malus non eſt finis operis, ſed operantis, ita quòd Religioſus donans aliquid alicui ex ratione honeſta donat, & ex motiuo proximo non vitiante actionem, licet poſtea ex hoc intendat parare ſibi viam ad aliquod iniquum, donatio illa non eſt proprietaria, quia illa mala circumſtantia finis eſt extrinſeca, & accidentaria, & ſubſtantia donationis eſt honeſta. Aliàs ſi ex circumſtantia finis extrinſeca induceretur inobedientia, vel proprietas, nunquam ex malo fine operaretur Religioſus, quin eſſet inobediens voti, & proprietarius, & ſic ſiue exiret à domo, ſiue comederet, ſiue dormiret; immò ſiue pſalleret in choro, ſiue celebraret, ſiue faceret quæ tenetur eſſet inobediens, aut proprietarius, quando hæc in aliquem malum finem ordinaret, quod certè non eſt aſſerendum. Itaque propterea hic datur regula, quòd circumſtantia mala accidentaria quæ nec redderet licentiam iniquam ad aliquid agendum, ſi illam ſuperior dediſſet, nec vſum talis licentiæ proprietarium, non reddit etiam proprietarium vſum licentiæ indefinitæ, ſed ad talem vſum licentia indefinita ſe extendit, & à proprietate excuſat. Sic enim ſicut ſi Prælatus expreſsè conceſſiſſet ſubdito licentiam donandi Titio ex cauſa ſatis honeſta, non vitiatur licentia, & donatio non eſt proprietaria ſi ſubditus id faciat in odium Pauli, eadem ratione ex licentia indefinita haberi poteſt ſine proprietate eadem donatio, licet ex malo fine odij per accidens à donante habeatur.

170 Secundò limitatur, vt ex paruitate materiæ vſus ſaltem à culpa mortali excuſetur, vt ſi indigens veſte pro qua habenda expendi debet notabilis ſumma pecuniæ, Religioſus eadem ſumma pecuniæ, vel aliquantiſper maiori qua honeſtam veſtem emeret, emat aliam, quæ, licet leuiter, minùs tamen conuenit Religioſo, & eſt aliquantiſper vana, licet leuiter. Subſtantia enim huius emptionis bona eſt, ex eo verò quòd ſit venialiter mala non vitiatur ſimpliciter totus vſus, vt ex quo eſt vſus notabilis quantitatis ad id, quod eſt malum venialiter ſit in totum proprietas; aliter væ ſuperioribus & ſubditis Religioſis, ſi in vſu ordinario rerum, quæ ad eorum ſuſtentationem ſpectant ex culpa veniali eſſent mortaliter proprietarij, & ſi nimis manducent, vel bibant, ſi emant cibum aliqualiter noxium, vel ex aliquo affectu gulæ, vel alio ſimili modo in recipiendo, retinendo, dando venialiter ſolùm peccent contra Dei legem, & regulam. Quando ergo uſus rei ſecundùm ſubſtantiam eſt conueniens religioſo, ſi contingat ſubſtantiam indiuidualiter vitiari leuiter, & venialiter, non per hoc in eo, qui ad vſus ſuos habet licentiam indefinitam vſus ſit grauiter proprietarius, etiam ſi ſit vſus rei in quantitate notabili.

171 Immò nec licentia expreſſa data ad vſum venialiter malum eſt culpa mortalis in ſuperiore, vt ſi ſuperior ſine cauſa rationabili det licentiam ſubdito vt lautè cænet in die ieiunij, quod non eſt de præcepto, vnde non ieiunare non eſt culpa mortalis. Ratio eſt quia vſus facti non eſt contra votum paupertatis; & obligatio qua ſubditus ſe in profeſſione obligat ad non vtendum rebus ſine licentia ſuperioris, eſt obligatio regulanda ſecundùm leges, quæ ſi vſum non prohibeant ſub mortali, non eſt vnde talis vſus debeat dici mortaliter proprietarius: Et eò magis, quòd hæc obligatio eſt obligatio obedientiæ, & Religioſus obedientiam promittit ſecundùm leges. Et ſemper in vſu diuitiarum diſtingui debet ratio iniuſtitiæ à ratione ſacrilegij. Quia bene poterit eſſe, quòd ſi ſuperior in concedendo vſu venialiter malo alicui violet iuſtitiam conuentus & bona illius notabiliter diſſipet; vel violet iuſtitiam diſtributiuam notabiliter, peccet grauiter peccato iniuſtitiæ, quod eueniet, ſi ſæpius ſuis amicis monaſterij bona diſpenſet contra regulam, & præcipuè alijs relictis & famem, vel nuditatem patientibus. Sed ſpectato ſacrilegio contra paupertatem, dum vſus continetur intra culpam leuem licentia ad talem vſum non eſt mortaliter iniqua, quia lex talem vſum non prohibet ſub mortali, & obligatio obedientiæ ad vſum de licentia non eſt niſi ad vſum iuxta legem. Verum quidem eſt, quod & in hac parte ex frequentia ſimilium conceſſionum ex quibus notabiliter relaxatur diſciplina Regularis, culpa mortalis erit in ſuperiore notabiliter relaxante obſeruantiam regulæ, & hæc culpa eſt nedum ex quo ſuperior dat expreſſam licentiam ad huiuſmodi relaxationes, ſed etiam ſi illas permittat cum illas impedire debeat. Subditi quoque licet ex eo quòd non vtuntur rebus niſi de licentia non ſint proprietarij, tamen peccant, ſi relaxationi diſciplinæ factis, & verbis cooperantur.

SVMMARIVM.

1. *Quod ſufficiat licentia debita licet negata aliqui dicunt. num.172.*
2. *Licentia debita & contrariè irrationabiliter negata ſufficit. num.173.*
3. *Vbi ex præcepto virtutis eſt neceſſarius vſus temporalium, non eſt neceſſe petere licentiam, licet hoc deceat. num.174.*
4. *Epijcia non habet locum in materia paupertatis. num.174. & 176.*
5. *Licentia ſolum priuatiuè irrationabiliter negata non ſufficit. num.175.*
6. *Quid in caſu neceſſitatis, ſi ſuperior neget licentiam num.176.*
7. *Prioris ſententiæ obiecta ſoluuntur. num.177.*

An ſufficiat licentia debita, & ſine ratione negata.

INSPECTIO SEPTIMA.

172 ALphonſus Mendoza in quodl. q.8. circa finem ſentiens Religioſum, cui ſuperior negauit licentiam expendendi duos argenteos, poſſe id facere, niſi ſuperior oppoſitum præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, quia non fundat dictum ſuum in paruitate materiæ, ſed quia licentia eſt irrationabili-

nabiliter negata, videtur ſentire, quòd licentia debita licet irrationabiliter negata ſufficiat. Poſſet verò hoc probari. Tum quia Religioſus non eſt ſeruus, ſed filius, at vero eſſet cõditionis pluſquam ſeruilis, ſi nec poſſet vti aliquo tunc cum ſuperior irrationabiliter negat licentiam. Secundo, quia vxor poteſt etiam marito inuito facere eleemoſynas ſuo ſtatui conuenientes. Tertio, quia ad hunc caſum non ſe extendit votum paupertatis, quod nõ ſe extendit ad paupertatem irrationabilem. Oppoſitum autem defendit *Suarez dict. cap. 11. numer. 19. & ſeqq.*

173 Licentia negata dupliciter dici poteſt negata irrationabiliter, nimirum, vel contrariè, vel priuatiuè. Eſt enim irrationabilis contrariè, ſi negetur ſubdito id, quod ſubditus ex alicuius virtutis præcepto tenetur agere. Et de hac loquendo, dicitur Religioſum poſſe operari, & vti rebus temporalibus, prout tenetur ex virtutis alicuius præcepto, etiam ſi ſuperior ſibi neget licentiam id faciendi, & ſi Religioſus probabiliter præſumat ſuperiorem licentiam non conceſſurum, poteſt etiam non petita licentia obligationi ſuæ ſatisfacere. Et huius ratio manifeſta eſt, quia vſus facti, ad quem Religioſus obligatur, non poteſt eſſe materia paupertatis, quia non facere, quod quis debet ex virtute, eſt res illicita, quæ ſub voto non cadit, & in hoc verum eſt, quòd votum non reſpicit paupertatem irrationabilem, quia non reſpicit paupertatem virtuti contrariam.

174 Immò in rigore Religioſus in hoc caſu non tenetur aliquam licentiam petere, & hoc dicitur nedum quia poteſt præſumere licentiam, quia iuſtum eſt præſumere ſuperiorem nõ ſe opportunum virtuti, ſed quia ad hoc non ſe extendit votum profeſſionis, quod reſpicit bonum ſupererogationis, ſeu vſum homini liberum, quo homo poteſt honeſtè ſe priuare, non vero vſum debitum, quem virtus præcipit. Verum tamen eſt, quod conueniens eſt Religioſum in omnibus voluntatem ſuperioris habere pro regula. Neque hic locum habet Epijcia, quia non hic agitur de obligatione legis ab extrinſeco prouenientis & explicandæ per Epijciam, ſed de obligatione voti, quam eſt euidens non extendi ad materiam illicitam, & virtuti contrariam.

175 Sed ſi licentia negata ſit ſolùm irrationabilis priuatiuè, & debita non ex parte ſubditi, ſed ex parte Prælati, tunc non vſus rei temporalis eſt religioſo honeſtus, & ideo cadens ſub materia voti paupertatis, vnde ſine licentia ſuperioris non poteſt religioſus re temporali vti. Tum quia ſine ratione eximitur hic caſus ab amplitudine voti paupertatis, cum religioſus honeſtè ab hoc vſu abſtinere poſſit, & aliàs ex voto ad honeſtam paupertatem ſe obligauerit. Tum quia ſicut ex voto paupertatis non impeditur, quin religioſus poſſit vti licentia ſuperioris etiam irrationabiliter conceſſa; quia in hoc vſu non ſe habet vt diues, ſed vt pauper. Ita per votum paupertatis obligatur ad abſtinendum ab vſu, etiam ſi hic irrationabiliter negetur, dum modò non vti ſit honeſtum; quia tunc vti ſine licentia eſſet vti nomine proprio, & independenter à voluntate ſuperioris, quod eſt contra votum paupertatis. Tertiò quia religioſi ſæpius prætendunt licentias ſibi irrationabiliter negari, vnde ſi hoc ſufficeret ad hoc vt ſine licentia poſſent vti temporalibus, paupertas religioſa periret.

176 Sed quid dicendum, ſi religioſo ex negata licentia immineat graue damnum, & vrgeat neceſſitas, nec ſit tempus petendi & expectandi licentiam a ſuperiore mediato? Quidam in hoc caſu cenſent habere locum Epijciam, & ideo poſſe religioſum vti licentia iniuſtè negata ac ſi eſſet conceſſa. Ita *Suarez tom. 3 de relig. l. 6. c. 9. num.* 28. Nam perinde eſt habere Prælatum abutentem ſua poteſtate, & illum non habere, vnde ſicut ſubditus abſente Prælato, poſſet ſibi aſſumere neceſſaria, ſic & poteſt illo iniuſtè ea negante. Et *Caſtro Palaus tr. 16. d. 3. p. 23. num. 9*, diſtinguit aſſerens licentiam debitam tam ex parte Prælati, quàm ex parte ſubditi valere negatam, ac ſi conceſſa fuiſſet, non verò ſi ſit debita ſolùm ex parte Prælati. Sed non eſt recedendum à data diſtinctione. Neque propriè loquendo hic eſt neceſſitas Epijciæ. Nam ſi actus ad quem petitur licentia ex aliqua lege ſuperiori eſt debitus, quam non poteſt ſuperior impedire, manifeſtum eſt non habere locum obligationem voti; quia iniqua promiſſio Deo non placet, neque votum obligat ad non obediendum legi. Si verò actio, ad quam ſuperior non vult dare licentiam, eſt talis ad quam ſubditus habeat ius; Nam vt infra dicetur poteſt religioſus in aliquo caſu ſuperiore inuito accipere ſibi neceſſaria ex bonis monaſterij; iam & in hoc caſu locum non habet Epijcia, quia habetur præſumpta licentia ſuperioris mediati, immò ipſius legis. Inde eſt, quòd religioſus habens præſumptam licentiam ſuperioris mediati, etiam ſuppoſita negatione licentiæ ſuperioris immediati, poteſt vti temporalibus, quia eis non vtitur ſine licentia. Sed ſi caſus ſit, in quo nec adſit, nec præſumi poſſit licentia legis, aut ſuperioris mediati, & aliàs ceſſare ab actione, cuius licentiam ſuperior immediatus negat, non eſt inhoneſtum, non poteſt ſubditus vti licentia debita & ſine ratione negata. Et ſic in caſu in quo licentia eſt debita etiam ex parte ſubditi, quia nimirum ſubditus habet ius ad accipiendam ſibi bona monaſterij inuito ſuperiore, religioſus non ideo caret vitio proprietatis, quia licentia debita & iniuſtè negata valeat. Sed quia habet aliunde legitimam licentiam agendi, quod immediatus ſuperior prohibet iniuſtè.

177 Ideo ad primum in oppoſitum dicitur, & Religioſum eſſe ſeruum voluntarium, nec tractari, vt ſeruum coactum, cum ei negatur aliquid, cum huius ſeruituti ipſe ſe voluntariè ſubmiſerit. Ad ſecundum dicitur, quòd quidquid ſit de veritate aſſumpti in argumento, non eſt eadem ratio, quia vxor eſt domina ſuorum bonorum licet eorum adminiſtratio maneat apud maritum; ideo maritus non poteſt priuare vxorem vſu ſuorum bonorum, qui illi competit ſecundùm ſtatum ſuum, ſed Religioſus nullius eſt dominus, & immò res, quibus vti debet, ſunt monaſterij, vel alterius, ideo ſi vſus negatus ſit honeſtè, debet eſſe contentus. Ad tertium dicitur interpretationem voti paupertatis, quam argumentum aſſumit eſſe legitimam, ſi licentia negetur irrationabiliter contrariè, non vero ſi negetur irrationabiliter priuatiuè, quia omnis illa paupertas eſt rationabilis, quæ eſt honeſta, ideo ſi vſus negatus ſit honeſtus materia voti paupertatis etiam ſi irrationabiliter nege-

negetur, Ideo Mendoza nec conſequenter loquitur, quia ſi ſuperior irrationabiliter contrariè neget licentiam ſuo ſubdito vtendi bonis temporalibus, etiam ſi præcipiat ſubdito, vt abſtineat, non tenetur ſubditus obedire, quia & præceptum erit irrationabile. Sed ſi præceptum non eſt irrationabile, iam honeſtum eſt obedire, & ita etiam abſq; præcepto honeſtum eſt ſubditum à tali vſu abſtinere, igitur ad id tenetur ex voto, quia id agere eſt eſſe honeſtum, & rationabilem pauperem.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet ſuperior poteſt dare licentiam Religioſo ad vſum facti. num.178.*
2 *Hoc verum ſine limitatione. n.179.*
3 *Aliqui à iure licentiam habent. n.179.*
4 *Quid de hoſpitibus aliqui ſentiant. n.180.*
5 *Hoſpites in ijs, quæ ad honeſtum iter ſpectant habent à Prælato. n.181.*
6 *A Prælato in cuius Conuentu ſunt poſſunt habere licentiam. n.182.*
7 *Non eſt eadem ratio de ſeculari, & Religioſo hoſpite. num.183.*
8 *Hoſpites in Ord. Præd. ſunt ſubiecti Prælato Conuentus. n.184.*
9 *Hoſpites habent cumulatiue duos ſuperiores à quibus petant licentiam. n.185.*
10 *Superior hoſpitij non poteſt dare licentiam in præiudicium Conuentus aſſignationis. n.185.*
11 *An in præſentia immediati ſuperioris ſufficiat licentia præſumpta ſuperioris mediati. n.186.*
12 *An, vbi mutatur ſuperior, ſit neceſſaria noua licentia. n.187. 188.*
13 *Religioſus tranſiens ad aliud monaſterium indiget noua licentia n.189.*
14 *Etiam ſi de licentia ſuperioris prioris monaſterij contractus ſit inchoatus. nu.190. 191.*
15 *Licentia emendi aliquid non ſe extendit ad plura emenda. n.191.*
16 *Abbatiſſa monialium licentiam hanc poteſt concedere. nu.192.*

An quem pertineat concedere licentiam Religioſo vtendi rebus temporalibus.

INSPECTIO OCTAVA.

178 MVltùm pendet huius quæſt. ſolutio a particulari conſideratione actionum, quæ ſpectant ad paupertatem. Nam aliud eſt accipere, & aliud alienare res, & ſtat eum, qui poteſt dare licentiam ad accipiendum, non poſſe dare ad alienandum. Abſtrahendo propterea a particularibus, quæ infra examinanda ſunt, dicitur Prælatum proprium immediatum religioſorum poſſe hanc licentiam concedere in omnibus, quæ illi non ſunt prohibita, vel ex regula, vel ex mandato Prælati ſuperioris. Itaque Generalis independenter poteſt hanc licentiam concedere, & Prouincialis in ſua Prouincia, & Prælatus immediatus in ſuo Conuentu ac domo poſſunt licentiam hanc concedere in omnibus in quibus non ſunt prohibiti, vel a regula, vel à ſuperiori. *Palaus tr.16.diſp.3.p.23.n.11. Layman l.4.tr.5.cap.7.nu.14. Anton. à Spir. S. in direct. p.2.diſp.4.num.253.*

179 Neque admittitur illa limitatio *Greſſi 2.p. deciſ. l.3. cap.19. num.53.* vt ſcilicet excipiatur religioſus, qui profeſſus fuerit in manibus Generalis; quia ex hoc religioſus non eximitur à iuriſdictione Prælati immediati, ſi in eius Conuentu ac domo conſtituatur, quin teneatur ei obedire, & ex conſequenti ab eo licentiam petere in materia paupertatis ſicut alij religioſi. Verum eſt, quòd dantur aliqui religioſi de facto nulli ſubiecti, niſi Generali, vt miniſtri eius ad eius curiam pertinentes. Niſi enim adſit ſpecialis regula in contrarium, iſti nulli Prouinciæ aut Conuentui ſunt addicti, ſed immediatè ſub Generali viuunt, & ideo a ſolo Generali licentiam vtendi bonis temporalibus accipiunt. Sed & aliqui à iure hanc licentiam habere poſſunt. Sicut Procurator Generalis in Ordine Prædicatorum, qui viuit ex contributionibus ſibi à Religione aſſignatis à iure Conſtitutionum & Ordinationum Capitulorum generalium eſt adminiſtrator ſuarum contributionum, quibus ad ſui honeſtam ſuſtentationem, & ſuorum miniſtrorum vtitur, & ſimiliter pecunijs, quas apud ſe habet, & habere per neceſſarium eſt, vtitur pro expenſis litium, donec poſtea expenſæ ſibi reficiantur à Conuentibus, pro quibus expenſas facit. Sed & ſuperiores Prouinciales, & Priores aut Guardiani à iure licentiam habent vtendi rebus temporalibus iuxta cuiuſcumque Ordinis regulam, nec indigent eam petere, quia non ſunt ſubditi ſed Prælati, quorum eſt licentiam concedere non petere. Eum etiam, qui poſſidet annuos redditus de licentia Papæ non teneri ad petendam licentiam à ſuperiore Religionis dixit *Graff.p.p. lib.2.c.5. num.42. Verùm debere* attendi tenorem conceſſionis ex *Lez.p.p.c.6. nu.26. dixit Donatus t.3. trac.15. q.13.* quia *cenſendum* ſit Papam velle ſeruari iura Ordinis. Sed cum iura Ordinis non violentur, ſi Religioſus de licentia Papæ vtatur aliqua re, Nec Papa concedat aliquid Religioſo niſi, vt eo vtatur; ideo niſi Papa expreſsè declaret, quod Religioſus petat etiam licentiam ſuperioris, non tenetur eam petere.

180 Poſſet verò quæri, a quo Prælato hoſpites recipere debeant licentiam hanc, & *Lopez. p. p. inſtruc. cap.156.* cenſet munus huius licentiæ concedendæ pertinere ad Prælatum proprium, qui eſt Prælatus eius Conuentus, ad quem pertinent, non verò eius, in quo ſunt hoſpites, quia ſic ſeruari debeat in Ordine Prædicatorum. *Sanchez autem l.7. mor.c.19.num 41.* iudicat ita eſſe dicendum de religioſis, qui non habent ſtatutum particulare, quale habent religioſi ſocietatis, in qua vt aduertit etiam *Layman.lib.4 tract.5.cap.7. num.14.* hoſpites ſubduntur Prælato Conuentus, in quo ſūt hoſpites, dum ibi manent, qua ceſſante conſtitutione putat Prælatos Conuentuum in quibus religioſi ſunt hoſpites, non poſſe hanc licentiam concedere, ſicut nec poſſe Epiſcopos diſpenſare cum aduenis, niſi accipiant in diœceſi domicilium cum animo manēdi ibi pro maiori parte anni, & ita dicendum eſſe de hoc religioſo hoſpite manente per maiorem partem anni, vel habente animum manendi. Eandem ſententiam tenent *Bonac.de larg.muner.n.6. Alphon. de Leon.de off.Confeſ.reſol.11.num.206.Card. de Lugo*

diſp.3.

*diſp.3.de iuſt.num.*129. vbi addit, quòd in religionibus vbi ex ſtatuto hoſpites ſubijciuntur Prælato monaſterij, in quo ſunt hoſpites, habent cumulatiuè duos ſuperiores à quibus licentiam obtinere poſſunt, ſcilicet ſuperiorem hoſpitis, & ſuperiorem monaſterij, ad quod ſunt reuerſuri. Verùm alia difficultas hic oriri poteſt; quia aliqui hoſpites ſunt, qui immediatum Prælatum habere non videntur, a quo licentiam petant, illi ſcilicet, qui de vno ad alium Conuentum transferuntur. Hi enim non videntur ſubditi Prælato Conuentus a quo recedunt, quia ad illũ Conuentum nõ pertinent. Nec Prælato Conuentus ad quem accedunt, quia ad illum nondum aduenerunt. A quo ergo petent licentiam? Sed reſpondent DD. citati, pertinere ad ſuperiorem Conuentus ad quem religioſus mittitur hanc licentiam concedere.

181 Reſpondetur igitur ex cuiuſcumque religioſi regula punctum hoc iudicandum eſſe. Cæterùm in communi loquendo; hoc primò certum videtur in multis tales religioſos non indigere licentia ſpeciali, quia habent illam ſaltem tacitam à Prælato ex cuius obedientia iter habent, quantùm ad ea quæ ad honeſtam ſuſtentationem eorum, & ad honeſtè itinerandum iuxta cuiuſcumque ſtatum pertinent, vnde in huiuſmodi à nullo licentiam petere tenentur, quia illam habent, immò Prælati immediati Conuentuum iuxta regulam Ordinis tenentur huiuſmodi religioſis ſubminiſtrare neceſſaria ad iter habendum, cum religioſi ex obedientia præcipiente iter habent.

182 Quantum vero ad alia; quæ ad vitæ ſuſtentationem & honeſtum iter non pertinent, vel religioſi hoſpites abſtinere deberent, vel dicendum eſt, quòd in hoc ſunt ſubditi Prælatis Conuentuum in quibus reperiuntur. Nam circa iſta non habent licentiam tacitam à ſuperiore à quo mittuntur, & bene poteſt accidere, quòd nec habeant præſumptam, & quatenus habet, tunc conuenientius eſt in hac materia non agere ex præſumpta licentia, ſed licentiam expreſſam petere. Ideo crederem talem religioſum debere, vel abſtinere a tali vſu ad quem non habet licentiam tacitam ex vi ſuæ aſſignationis, vel licentiæ ad iter habendum, vel ſaltem præſumptam a ſuperiore Conuentus ad quem pertinet, vel petere licentiam à Prælato illius Conuentus in quo reperitur. Ratio eſt quia ordo petit, vt non ſit in ſubdito debitum agendi dependenter à licentia ſuperioris, & non ſit ſuperior, qui illam concedere valeat. Non eſt dicendum verò, quòd religioſus hoſpes poſſit ſine licentia vti temporalibus, quia non eſt diſpenſatus à paupertate. Non vero poteſt petere licentiam à Prælato abſente, & aliàs eam non habet ſaltem tacitam, vel præſumptã ab aliquo igitur petere tenetur, igitur & debet dari ſuperior, qui illam concedere poſſit. Et ſic Prælatus illius Conuentus, in quo hoſpes religioſus manet de iure eſt in his ſuperior legitimus. Quod confirmatur, quia ſi ſuperior iſte tenetur alere religioſum hoſpitem & illum charitatiuè tractare iuxta regulam, dum manſerit in ſuo Conuentu, vnde ex hoc tenetur tribuere vſum temporalium ad eius vitæ ſuſtentationem ſpectantium, honeſtum eſt & rationabile, & dignum quòd intelligatur vt connaturale communitati ordinatæ, & ex pluribus conuentibus ac domibus, conſtitutæ, vt religioſus hoſpes etiam in alijs quorum vſum non habet licentiam Prælati ſuperioris ſubdatur Prælato Conuentus in quo degit.

183 Similitudo autem quæ adducitur de Epiſcopo non valente diſpenſare in impedimentis matrimonij cum aduena, niſi accipiat domicilium in diæceſi cum animo manendi ibi per maiorem partem anni, non currit, ſed magna diſſimilitudo eſt, quia religioſus ex ſe non poteſt in aliquo Conuentu aut domo accipere domicilium, & ſe ſubdere iuriſdictioni Prælati in cuius Conuentu eſt hoſpes, vt poſſit ex hoc habere ſuperiorem de cuius licentia agat, ſicut poteſt ſecularis ſe ſubdere iuriſdictioni Epiſcopi, quia religioſus non habet velle, aut nolle, ſed à ſuperiore maiori aſſignatur, ſeu collocatur in Conuentibus, aut domibus, & ſubditur iuriſdictioni huius immediati Prælati, vel illius; ideo vel dicendum eſt quòd religioſus hoſpes nec habeat, nec habere poſſit ſuperiorem ad quem in præſentaneis ſuis religioſis commoditatibus recurrat, quod non eſt admittendum, vel quòd ex ordinata inſtitutione ſui ſtatus maneat ſubditus Prælato in cuius Conuentu habitat. Quod eò magis eſt verum, ſi per multum temporis in eo viuere debeat. In quo caſu magis apparet diſcrimen inter ſecularem & religioſum, quia religioſus ex animo manendi in aliquo Conuentu non tribuit nec tribuere poteſt iuriſdictionem Prælato illius Conuentus, quia religioſus ei ſoli ſubditur, cui ſubditur ex diſpoſitione ſuperioris, & licet religioſus hoſpes habeat animum manendi in aliquo Conuentu, non poteſt habere animum manendi, vt pertinens ad Conuentũ, ſed vt hoſpes, quia non poteſt ſe incorporare Conuentui niſi ſuperior hoc faciat. Sed ſecularis ad libitum acquirit domicilium in diæceſi & ſe ſubdit iuriſdictioni Epiſcopi.

184 Et certè neque eſt verum, quòd in Ordine Prædicatorum Prælatus Conuentus, in quo hoſpes degit, non ſit proprius in ordine ad dandam licentiam in materia paupertatis: quia immò in tali Ordine ſtatutum eſt, vt hoſpites ſint ſub iuriſdictione Priorum Conuentuum in quibus manent, & ab eis poſſunt dirigi & puniri etiam pro delictis alibi perpetratis. *Gloſſ.conſt.diſt.*2.*cap.*13.§.8.*lit.D.* Et ab eiſdem Prioribus abſolui poſſunt à caſibus reſeruatis & cenſuris. *Gloſſ.in prolog.*§.3.*l.F.& diſt* 1.*cap.*14.§.2.*lit.C.* Et in particulari quantum ad vſum pecuniarum hoſpites tenentur ad legem depoſiti, vt ſcilicet pecuniam ad eorum vſum conceſſam reponere debeant in communi depoſito, ſi vltra ſex dies in Conuentu maneant. Sic enim ſtatutum fuit Valen. 1596. confir.5. & Romæ 1601. confir.3. vbi declaratum fuit hoc ſtatutum intelligendum de hoſpitibus eiuſdem Prouinciæ.

185 Quare abſolutè dicendum videtur, religioſum hoſpitem cumulatiuè habere duos ſuperiores de quorum licentia poteſt vti diuitijs, ſcilicet ſuperiorem hoſpitij, & ſuperiorem Conuentus, à quo receſſit, ſi ab eo non eſt remotus, vel ſuperiorem Conuentus ad quem accedit, & in quo à ſuperiore collocatur. Quod quantùm ad ſuperiorem hoſpitij limitandum eſt, vt non valeat ad vitandam iniuſtitiam, licentia eius in præiudicium Conuentus ad quem hoſpes pertinet. Non enim ſuperior hoſpitij poteſt dare licentiam hoſpiti v. g. alienandi res ad ſuum vſum neceſſarias, & quæ de bonis ad cõ-

 muuem

munem vſum deputatis dantur religioſis, ita quòd poſtea cum hoſpes ad ſuum Conuentum venerit teneatur Conuentus de illis rebus alienatis prouidere, quia hoc eſt in dicti Conuentus præiudicium. Quod eſt verum etiam vbi ex regula hoſpites ſubduntur Prælato hoſpitij; non enim ob hoc ille poteſt ſalua iuſtitia alteri Conuentui præiudicium ferre, & magis quòd non ſit adminiſtrator bonorum dicti Conuentus.

186 Quæri verò poteſt, an in præſentia ſuperioris immediati poſſit religioſus vti præſumpta licentia ſuperioris mediati, cum vel ex verecundia, vel quia ſuperior non eſt illi bene affectus, vel timet quòd ſuperior ille non concedet licentiam, quia eſt rigidus, & ſeuerus. Dicitur enim hoc licitè fieri; quia vnius ſuperioris legitimi licentia ſufficit, & non eſt neceſſaria expreſſa ſed ſufficit præſumpta. Et ita colligitur ex. *Sanchez l.7. mor. cap.19. num.51. Reginal. l.18. num.400. Alphon. de Leon. de offic. Confeſ. recoll. 11. num. 207. Card. de Lugo d.3. de iuſt. num.151.* Hoc tamen debet intelligi remota fraude & ſubreptione, & ad hanc licentiam vt ſufficiat duo neceſſaria ſunt. Primum quòd ſi in his circumſtãtijs ſiue ſubreptione narrato ſuperiori quidquid eſt neceſſarium pro iuſta licentia obtinenda nimirum quidquid facit ad iuſtitiam licentiæ ſeu quidquid aliud eſt de ſubſtantia, vt manifeſtetur ad hoc, vt vitetur ſubreptio iuxta ſupradicta *a nu.37.* peteretur à ſuperiore mediato licentia, illam concederet. Secundùm quòd ſi ſciret ſubditum in his circumſtantijs vti licentia ſic præſumpta, id ratum haberet, prout inſpect. quinta num.128. eſt explicatum. Aliàs verò mediati ſuperiores non niſi cum magna difficultate huiuſmodi licentiarum vſum ratum habere debent, ſed procurare vt immediati ſuperiores in veneratione habeantur, vt adnotauit etiam *Caramuel. diſp.54. nu.963.*

187 Vlteriùs quæri poteſt, an vbi mutatur ſuperior ſit neceſſaria noua licentia concedenda à nouo ſuperiore. Et hoc maximè habet locum in redditibus annuis, quæ ſingulo anno recipi debent, *Sanchez l.7. mor. c. 22. num.25. ex Rodriq qq reg. tom.2. q.125. a.5. fin.* diſtinguit, quia vbi legatum eſt quaſi vnum, ſufficit licentia prioris ſuperioris concedentis licentiam ad totam vitam. Sed ſi legata ſint quaſi plura, quia per ſingulos annos recipiuntur, eſt neceſſarium a ſuperioribus ſucceſſoribus petere confirmationem prioris licentiæ, quam putat poſſe concedere illum ſuperiorem, qui eſt ſuperior in principio illius anni in quo legatum eſt ſoluendum etiam ſi ſtatim ceſſet eius officium, quia legatum cedit & acquiritur initio cuiuslibet anni. *l. in ſingulos, 8 ff. de annuis legatis.* Econtra verò aliqui cenſent, quod ſi licentia ſit generalis pro tota vita, quòd duret & valeat ad recipienda legata ſeu redditus annuos niſi ab æquali poteſtate reuocetur *Lezan. d.c.6. num 17.* quem ſequitur *Donatus d. tr.15. q.18. & Anton. à Spiritu Sancto d. tom. 3. numer. 360.* Vnde ſequitur quòd licentia Prouincialis data ad expendendum 25. aureos ſibi à Patre legatos, quòd hæc licentia duret quandiu religioſus viuit vel donec reuocetur, etiam religioſo exiſtente hoſpite extra Prouinciam in qua licentia fuit conceſſa. Et hoc quidem verum eſt, ſi ſuperior validè poteſt hanc generalem licentiam concedere ad totam vitam & illam dare non eſt prohibitus. Licentiæ enim huiuſmodi durant niſi ab æquali poteſtate reuocentur. Et ſi non durarent, nec illas ad totam vitam poſſet ſuperior concedere. Sed & cum, qui pro vno die eſt ſuperior, poſſe ſibi concedere omnem illam licentiam, quam poteſt alijs concedere, etiam pro futuro tempore affirmat *Anton. à Spir. S. in Directl. p.2. diſp.4. num.356.* Eſt etiam conſiderandum, quòd aliud eſt recipere, & aliud expendere annuos fructus, & bene contingere poteſt, quòd ſuperior dederit licentiã generalem pro tota vita ad recipiendum annuum legatum vel redditum, ſed tamen non ad retinendum illud apud ſe, neque ad expendendum niſi de licentia toties quòties à ſuperiore pro tempore accipienda. In quo caſu ſemper ſpecialis licentia ſuperioris pro tempore eſt neceſſaria.

188 De ſuperiore etiam locali loquendo idem tenent aliqui, ita vt licentia data à prædeceſſore valeat eo amoto & ſucceſſore adueniente, etiam ſi habens licentiam credat quòd ſuperior, qui ſucceſſit reuocaret licentiam, ſi ſciret religioſum illam habere. Et ratio eorum eſt, quia gratia facta non expirat mortuo, vel amoto concedente. Illa verò diſpoſitio interna Prælati intus retenta nihil operatur. Ideo licentia data à priori ſuperiore durat donec reuocetur. *Pelizarius tract. de monial. cap.4. nu.49.* Ego autem iudico, quòd Prælati ſucceſſores debeant omnes ſimiles licentias reuocare, & paupertati conſulere, abuſus impedire, & ſubditos intra terminos continere.

189 Sed. quid ſi religioſus tranſeat ad aliud monaſterium? Poterit ne religioſus in alio monaſterio collocatus vti ea licentia, quam habuit à Prælato locali illius monaſterij, in quo prius manebat? Quæſtio proponitur de ſuperiore locali, nam non eſt dubium, quòd licentia Prouincialis valet pro tota Prouincia, & Generalis pro toto Ordine. Ideo qui à Generali habet licentiam accipiendi, & dandi poteſt illa vti in toto Ordine, & qui eam habet à Prouinciali poteſt ea vti in ſua Prouincia. Sed licentia conceſſa à Prouinciali ſuo ſubdito valet ne illi ſi tranſeat ad aliam Prouinciam? Et licentia accipiendi & dandi data à ſuperiore locali alicui valet ne illi, ſi in alio Conuentu collocetur? Dicitur non valere, quia quæcunque habet religioſus & apud ſe retinet, ſunt ſub adminiſtratione ſuperioris illius monaſterij, in quo religioſus eſt aſſignatus, ſeu collocatus, non verò ſunt ſub adminiſtratione ſuperioris alterius monaſterij, ideo non poteſt religioſus de illis bonis diſponere, niſi de licentia Prælati eius monaſterij in quo eſt aſſignatus, & collocatus, ſeu ad quod pertinet, & cuius eſt conuentualis. Neque hic valet illud principium, quòd gratia durat donec reuocetur, quia hoc eſt verum de gratia inquantùm potuit concedi validè ab ipſo concedente; Modò ſuperior localis non potuit concedere ſuo ſubdito vt in alieno Conuentu diſponeret de bonis ad ſuum vſum conceſſis, quia talia bona ad alterius Conuentus diſpoſitionem & adminiſtrationem pertinent. Ideo eſt diſcrimen, quòd licentia data religioſo manente in eodem monaſterio valet etiam tempore Prælati ſucceſſoris, niſi reuocetur, quia fuit gratia a Conuentu ad quem pertinent res illa, data medio adminiſtratore bonorum ſuorum, & ex conſequenti non manẽte re ſub eodem dominio manet licentia niſi reuocetur. Sed ſtatim ac religioſus ad aliud

mona-

monaſterium pertinet, iam bona ſibi conceſſa extrahuntur extra facultatem adminiſtratoris prioris monaſterij, vnde ad ſuperiorem illius pertinet dare licentiam illis vtendi. Quod adeo verum eſt, vt ſi idem ſuperior prioris monaſterij, qui dedit religioſo licentiam dandi, & accipiendi, fiat ſuperior illius alterius monaſterij, illa prior licentia non valeat, quia identitas perſonæ materialiter hic ſe habet, & formalitas eſt, quòd licentia dari debet ab adminiſtratore bonorũ illius monaſterij, in quo religioſus eſt conuentualis, quæ licentia ſemel data durat pro eodem Conuentu, ſed pro alieno numquam dari potuit. Si tamen religioſus in alieno Conuentu ſit hoſpes, quia manet Conuentualis prioris monaſterij, licentia durat donec reuocetur, vt etiam ſupra dictum eſt.

190 Verùm hinc nouum dubium oriri poteſt. Si enim v.g. Religioſus exiſtens in monaſterio Mediolani de licentia ſui ſuperioris mittat Romam aliquam ſummam pecuniæ pro emendo aliquo, & interim idem Religioſus collocetur Cremonæ, poterit ne rem emptam recipere, illamque retinere? Aliqui enim quos ſequitur *Anton. à Spir. Sancto d. tract. 3. numer. 361.* dicunt poſſe, quia in hoc caſu gratia facta non expirat, & alioqui res non eſt integra. Tum quia *Diana p. 4. tract. 4. reſol.* 108. *ex Nouario, & Megala cenſet*, quòd qui habet licentiam celebrandi in oratorio propriæ domus in ciuitate Panormi, poſſit ea vti in ciuitate Meſſanæ ſi ibi ponat domicilium, quia hæc eſt licẽtia perſonalis. Sed iſti non loquuntur conſequenter ad dicta circa reſolut. præced. quæſt. Quia ſtatim, ac Religioſus translatus fuit Cremonam pecunia illa, ſeu res empta per illam manet ſub ſuperiore adminiſtratore bonorum monaſterij Cremonenſis, non verò ſub adminiſtratore bonorum Conuentus Mediolani; ideo ſine licentia ſuperioris monaſterij Cremonenſis non poteſt Religioſus rem illam recipere. Et non bene dicitur, quòd res non ſit integra, quia hic non eſt vna res, ſed plures omnino ſeparatæ, & quæ requirunt diſtinctas licentias, ſcilicet emere, rem emptam recipere, rem receptam retinere, & illa vti, nec licentia data ad vnum ex iſtis per ſe valet ad aliud. Licet ergo res ſit empta, non eſt recepta, & res iſta non recepta iam pertinet ad monaſterium Cremonenſe, & inter bona illius numeratur; ſolùm igitur de licentia ſuperioris illius monaſterij poteſt recipi. Nec doctrina allata (de cuius veritate nunc non diſputo) eſt ſimilis; quia licentia data ad celebrandum in oratorio proprij domicilij, ſi ſit data à Pontifice non facit ad rem noſtram, quia Pontifex eſt ſuperior tam Ciuitatis Panormi, quàm Meſſanæ, & vbique concedit licentiam proprij oratorij. Sed ſuperior monaſterij Mediolanenſis nihil poteſt erga bona monaſterij Cremonenſis, ideo licentia ab eo data reſpectu bonorum tunc ſpectantium ad monaſterium Mediolanenſe, nihil valet reſpectu bonorum ſpectantiam poſtea ad Monaſt. Cremon. Eſſet verò exemplum ſimile, ſi licentia proprij oratorij fuiſſet conceſſa pro domicilio Panormi ab ordinario Panormi, ſed tunc nihil valeret hæc licentia Meſſanæ, vbi ordinarius Panormi non habet iuriſdictionem. Ex his autem manifeſtius eſt multò magis requiri licentiam ſuperioris Conuentus Cremon. ſi antequam pecunia mittatur Romam Religioſus factus fuit Conuentualis, conuentus Cremonenſis.

191 Sed ſi pecunia ante translationem Religioſi de monaſt. Mediolan. ad monaſter. Cremon. erat iam tranſmiſſa Romam, ſed Romam non peruenerat, vnde emptio non erat perfecta, poteſt ne Religioſus emptionem perficere, & pecuniam ſuo tempore expendere? Iidem reſpondent poſſe, quia res non eſt integra, & ſicut DD. dicunt, quòd ſacerdos, qui tempore iubilæi cæpit audire confeſſionem pœnitentis poteſt tranſacto tempore iubilæi illum abſoluere à reſeruatis, ſi obtinuit iubilæum; ſic quia hæc pecunia eſt iam in via, & emptio eſt inchoata, poteſt Religioſus illam perficere. Sed neque hoc conſequenter aſſeritur. Et quidem ſi non eſt tempus reuocandi commiſſionem datam, emptio legitimè fit, quia ex legitima licentia fuit commiſſa, nec poteſt reuocari commiſſio. Sed ſi commiſſio reuocari poteſt, tenetur Religioſus licentiam à ſuperiore Cremon. petere perficiendi emptionem, & ad eius arbitrium de miſſa pecunia diſponere; quia licentia ſuperioris Mediolan. numquã ſe potuit ex tendere ad vſum pecuniæ pertinentis ad monaſt. Cremonenſe. Et licentia vtendi re aliqua data à domino rei tantùm durat, quantùm durat dominium illius, quòd ſi res ad alium tranſeat, licentia prioris domini expirat, & moritur mortuo dominio à quo vigorem habebat, In præſenti autem manet pecunia, ſed reſpectu ſuperioris Mediolan. idem eſt, ac ſi nunquam fuiſſet, quoniam tranſiuit ad bona Conuentus Cremon. vnde ad illum ſpectat medio ſuo ſuperiore diſponere de illis. Nec facultas abſoluendi à reſeruatis tempore iubilæi eſt ſimilis, quia & Confeſſarius, & pœnitens, & peccata manent ſub dominio, aut iuriſdictione Pontificis, & ante, & poſt tranſactum tempus iubilæi, ſed in caſu noſtro, pecunia quæ priùs erat inter bona monaſt. Mediolan. tranſit ad bona monaſt. Cremon. Et gratia facta à Domino rei non poteſt durare pereunte dominio. Neque enim qui habet vſum domus de licentia domini poteſt vi huius licentiæ continuare in domus habitatione, ſi domus tranſeat ad dominium alterius. Inde quoque colligitur, quod licentia data ad aliquid in particulari finitur in primo actu, vt ſi ſuperior dederit licentiam ad emendum hoc reliquiarium, eo empto ceſſat licentia. Sed ſi licentia ſit data in generali ad habendum reliquiarium in vi huius licentiæ poteſt emi ſecundum. Nam lex generaliter eſt intelligenda. Ita *Anton. à Spir. Sancto, vbi ſup. num. 362.* Hoc tamen inſtantiam patitur, tum quia aliud eſt habere, & aliud ſit emere, & licentia ad habendum non eſt licentia ad emendum. Tum quia etiam ſi detur alicui licentia ad emendum reliquiarium, licet videatur generalis, non eſt talis, quia reliquiarium numeri ſingularis eſt, & non terminat emptionem, niſi vt ſingulare quoddam, & aliud eſt reliquiarium, & aliud reliquiaria, & multò maius eſt emere reliquiaria, quam reliquiarium, & licentia emendi reliquiaria eſt extenſior, quàm licentia emendi reliquiarium; ideo empto vno reliquiario licentia iam expirat, quia aliter eſſet licentia emendi reliquiaria non reliquiarium.

192 Tandem quæ hic dicta ſunt de ſuperioribus Religioſorum, intelligi debere etiam de Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa monialium, ita vt & ipſa poſſit

ſuis monialibus concedere licentiam neceſſariam ad vſum temporalium, probat abundè *Sanchez l.7. mor.c.19.num.44. ex Abbate, Cardinali, Nauarro, Buceo*, Rota Romana, *Corduba, Nauarra, Lopez, Bartholomeo de Ledeſma, Rodriquez*, & alijs *Palaus d.num.11.Layman.l.4.tr.5.cap.7.num.14.*

SVMMARIVM.

1 *Accipere ſine licentia ſuperioris eſt proprietàs. num.193.*

2 *An accipere præciſe ſumptum ſit proprietas. numer. 193.*

3 *Quorundam opinio. num. 194.*

4 *Accipere ad proprium vſum ſine licentia eſt proprietas. num.195.*

5 *Accipere pecuniam, vt alteri dandam non eſt proprietas, 196.*

6 *Accipere per modum depoſiti non eſt proprietas, num.197.*

7 *Accipere pecuniam diſtribuendam pauperibus non eſt proprietas, num.198.*

8 *Accipere pecuniam ad vſum proprium, pro interim tamen, ſolum modo depoſiti, ſecundum aliquos non eſt proprietas. num.199.*

9 *Furans pro vtilitate conuentus non eſt proprietarius. num.200.*

10 *Materialis acceptio ad vtilitatem alterius non eſt proprietas. num.201.*

11 *Accipiens aliquid vt ſtatim tradendum conuentui non eſt proprietas. num.202.*

12 *Ordo doctrinæ ad alia. num.203.*

13 *An accipere literas ſine licentia ſit proprietas: variæ opiniones. num.194.*

14 *Audire nuncium ſine licentia non eſt proprietas, num.206.*

15 *Excluduntur aliquæ huius explicationes, numer. 207.*

16 Recipere *gratis literas à tabellione eſt, & non eſt proprietas. num.208.*

17 *Obſequium animo liberali præſtitum non eſt pretio æſtimabile. num.208.*

18 *Proprietarius eſt Religioſus, ſi quodcunque accipiat ſine licentia ad vſum proprium. nu. 209.*

19 *Etiam ſi hoc apud alium detineatur, etiam ſi ſolus vſus recipiatur. num.209.*

20 *Accipere legatum pro Conuentu non eſt proprietas num.209.*

21 *Accipere mutuum ſine licentia eſt proprietas. numer.210.*

22 *Potius minor quantitas ſufficit in mutuo ad culpam grauem, quam in donatione. nu.210.*

23 *Per ſe accipere mutuum, etiam ad breue tempus, eſt proprietas. num.211.*

24 *Religioſus ſine licentia ſuperioris non poteſt recipere commodatum. num.212.*

25 *Non eſt malum recipere commodatum ſub conditione, quod nullus alius, eo vtatur. num. 213.*

26 *Nullus eſt dabilis caſus, in quo non ſit aliquot peccatum accipere ſine licentia. num. 214.*

27 *Accipere rem donatam ex iis, quæ ſunt de communi vſu, quomodo excuſetur à graui, vel à nulla culpa. num. 215.*

28 *Accipere rem abſque vſu pro paruo tempore, donec obtineatur licentia, non eſt peccatum grande. num.216.*

29 *Vbi dominium non acceptatur vti re aliena de licentia non eſt proprietas. num.217.*

30 *Etiam ſi res maneat depoſitata apud Religioſum, ſed hoc explicatur. num.218.*

31 *Religioſus ſibi petere non poteſt legatum ſine licentia. num.219.*

32 *Peccat* Religioſus, *ſi ſibi accipiat ſingrapham campſoriam. num. 220.*

33 *Accipere ſine licentia munus diſpenſandi eleemoſynas etiam ſibi eſt proprietas. num. 221.*

34 Reſeruans *in profeſſione ius nominandi pauperes, non poteſt ſine licentia nominare ſe, & tranſit hoc ius in Conuentum. num.222.*

35 *Religioſus eleemoſynam pro alio petitam ſibi attribuens eſt proprietarius, ſi id faciat ſine licentia ſuperioris, & iniuſtus, ſi ſine licentia domini. num.223. & 230.*

36 *An eleemoſyna pro vno petita, & accepta poſſit alteri tradi. num.223.*

37 *Quatuor caſus diſtinguuntur. num. 224.225.226. & 227.*

38 *Abſolute eleemoſyna pro vno accepta non poteſt alteri tradi. num. 228. & 229.*

39 *Accipere comeſtibilia ſine licentia per ſe eſt proprietarium. num.231.*

40 *Quando ſit graue peccatum accipere comeſtibilia. num.232.*

41 *Religioſum poſſe in neceſſitate accipere. nu.233.*

42 *Decretum S. Congregationis falsè relatum à DD. num.233.*

43 Quando *ſuperior ex malitia negat, poteſt ſubditus ſuæ neceſſitati ſuccurrere ſine licentia talis ſuperioris. num. 234.*

44 Quænam *ſit hæc neceſſitas. num.234.*

45 Quando *monaſterium non habet ſufficientes redditus ſolum pro præciſa neceſſitate ad ſuſtentationem indiuidui poteſt ſubditus ſibi ſuccurrere ſine licentia. num.235.*

46 *In his caſibus Religioſus prius debet petere quod indiget à Prælato. 236.*

47 Quid *veniat ſub nomine præciſæ neceſſitatis. numer.237.*

48 Vbi *ex acquiſitis à Religioſo poteſt eius peculiari neceſſitati ſuccurri, id debet fieri. num. 237.*

49 Quid *vbi aliquid ſit datum monaſterio, vt non expendatur niſi in alicuius vtilitatem? num.237.*

50 Vbi *ex bonis communibus ſuccurrendum eſt neceſſitati, poteſt ſubditus pro præciſa neceſſitate ſui ſine licentia prouidere, ſi ſuperior id neget. numer.238.*

51 *Acceptio clandeſtina pecuniæ ad emendum librum vel aliud, quo Religioſus habet licentiam vtendi, non eſt ſine culpa. num.239.*

52 *Accipere clandeſtine rem ad breuem vſum non eſt ſine culpa. num.240.*

53 *Ad hoc vt clandeſtina acceptio ſit proprietas duæ conditiones requirit. num.241.*

54 *Petere non eſt contra paupertatem. num. 241.*

55 *Religioſus ſine licentia acquirens, cui acquirat. num.242.*

56 Contractus *Religioſi initus ſine licentia, nullus. num.242.*

57 *Religioſus abſolute donata acquirit monaſterio. num.243.*

58 *Donatio acceptata à Religioſo poteſt à ſuperiore reuocari. num.243.*

59 *Dona-*

59 *Donata ſub conditione, ea non impleta ſunt donantis.num.244.*

60 *Poteſt dari vſus rei ſub conditione, vt ſolus Religioſus talis, re vtatur. Sed hæ donationes non deberent admitti. num.245.*

61 *Superior poteſt acceptare donationem factam Religioſo.num.246.*

62 *Repudiare oblatum non eſt contra paupertatem. num.247.*

63 *Nec per ſe in Religioſo eſt contra charitatem. num.247.*

64 *Religioſus ſolus validè non repudiat donationes, quas inuito ſubdito poteſt acceptare monaſterium, ſi tamen manet in donante donandi voluntas.numer.248.*

65 *Subditus poteſt cogi acceptare donationes.nu.249.*

66 *Subditus poteſt rogare donantem, vt alteri donet, quod ſibi donare vult num.250.*

Quomodo accipere aliquid pretio æſtimabile ſit in Religioſo contra votum paupertatis.

INSPECTIO NONA.

193 Regula eſt communis, quòd in Religioſo accipere aliquod pretio æſtimabile cum licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita, vel præſumpta non ſit per ſe peccatum cõtra votum paupertatis, vt latis ex ſupra probatis apparet, ſecus verò ſi Religioſus aliquid accipiat ſaltem ſine licentia præſumpta eſt proprietas *cap. Monachi, cap. Cum ad monaſterium de ſtat. monach. Concil. Tridentinum ſeſſ. 25. capit. 2. de regul. Clement. VIII. in decr. de reformat.* Nihilominus hoc dubitabile videtur, quia pura & nuda acceptio etiam maximæ quantitatis ſine licentia ſuperioris, vel non videtur peccatum, vel ſaltem veniale. Acceptio enim poteſt conſiderari, vt eſt coniuncta alijs modis vtendi diuitijs, qui ſunt eas tenere, ſeu poſſidere, eis vti, eas conſumere, vel alienare, quia ſcilicet eo fine, quis aliquid accipit, vt illud teneat ad ſui vſum, & illo vtatur; & poteſt acceptio conſiderari præciſè, vt eſt acceptio rei, ſicut cum quis accipit rem & acquirit monaſterio aliquid, vt tradendum ſtatim ſuperiori, vel illis ad quos ſpectat, vt applicandum ad vſum monaſterij, vel Religioſorum ad beneplacitum ſuperioris. Et hic loquimur de accipere hoc modo, & videtur quòd nullum ſit peccatum, quia quodnam peccatum eſſe poteſt acquirere monaſterio? vel mendicantem ex profeſſione accipere eleemoſynam? Sed ſi ſit peccatum, videtur ſaltem, quòd ſit leue etiam reſpectu quantitatis magnæ. Nam in materia iuſtitiæ, & paupertatis quantitas peccati non deſumitur ex quantitate materiæ remotæ, ſed ex qualitate materiæ proximæ. Nam furtim mutuò accipere decem ſcuta pro breui tempore, ſine maiori periculo domini non cenſetur materia grauis, neque peccatum mortale; multò minùs igitur erit peccatum mortale accipere magnam quantitatem illamque acquirere religioni ad ſtatim tradendam illam miniſtris habentibus curam boni publici.

194 *Suarez tom.3.l.8.cap.11.num.27.* refert quorundam ſententiam aſſerentium, Religioſum peccare mortaliter, ſi ſine licentia accipiat ad vſum proprium materiam ſufficiẽtem ad peccatum mortale, ſed nullo modo peccare contra votum paupertatis, ſi Religioſus quod accipit, accipit vt ſine mora illud tradat communi vſui, ſed ſi ſit in mora tunc incidere in proprietatem ex eo, quòd rem occultè detineat. Idem verò *Suarez* vtrumque dictum impugnat. Primum vt nimis rigoroſum, quia ſi res accepta ſit ex illis, quæ pertinent ad vſũ communem Religioſorum, ſi religioſus illam accipiat ad ſui vſum loco alterius, quæ ſibi traderetur, non peccat mortaliter; quia Religioſus habet in communi expreſſam, vel tacitam licentiam vtendi, vel pileo, vel calceis, vel libro talis authoris; igitur quòd Religioſus propria authoritate applicet illud indiuiduum materiale ad ſui vſum, vel non eſt proprietas, quia ſemper ſeruatur reſpectus ad aliquam voluntatem ſuperioris, & ad communem vſum, vel eſt materia leuis, & inſufficiens ad peccatum mortale. Secundum autem impugnat. Nam acceptio facta ſine licentia eſt acceptio habita nomine proprio, ergo eſt actus proprietatis, & contra votum paupertatis. Et confirmatur, quia vbi accipere aliquid ſine licentia non eſſet contra votum, numquam hoc eſſet peccatum mortale, niſi eſſet prohibitum per præceptum obedientiæ, quæ eſt nimia licentia. Ideo ipſe cenſet acceptionem ſine licentia præciſè ſumptam, & independenter à retentione, & vſu eſſe contra votum paupertatis; ideoque eſſe mortale peccatum ſuppoſita quantitate ad id ſufficienti; & in hoc illi conſentiunt *Card. de Lugo d.3. de iuſt. num.152. Caſtro Palaus tr.8.d.3.p.21.nu.5.* Quamuis dicat regulariter in hoc caſu Religioſum excuſari à peccato mortali, quia adeſt tacita, vel præſumpta licentia accipiendi bona temporalia ex intentione ſtatim tradendi illa ad vſum publicum. Econtra verò, ſi Religioſus accipiat aliquid intuitu vſus proprij, & ad vſum proprium applicet loco alterius ſimilis ex bonis cõmunibus ſibi dandis, aſſerit non peccare mortaliter, niſi quod accipit ſit pretioſiùs, quàm illa quæ communiter dantur, vel in maiori abundantia, quàm ſoleat à Religione dari, etiam vbi commodè poteſt, & prouidet, vel illud ſit ſuperfluum, & non neceſſarium.

195 Dicendum nihilominùs eſt acceptionem cuiuſcumque quãtitatis independenter ab vſu proprio non eſſe materiam voti profeſſionis, ideoque nullo modo peccare contra votum, qui, niſi ex lege ſpeciali id ſit prohibitum, ſine licentia accipit aliquod etiam in magna quantitate ſtatim tradendum ad vſum communem. Hoc autem probatur ex *cap. cum ad monaſterium 6. de ſtatu monach.* ibi, *Vnde ſi quicquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellario aſſignetur.* Hic enim apparet, quòd intentio Pontificis eſt, quòd Religioſus nihil ſibi accipiat, licet ſibi ſit deſtinatum, ſed quòd totum ſuperiori aſſignetur. Ratio autem eſt, quia hic nihil omnino ſibi accipit, ſed ſolùm materialiter contractat id, quod donatur, & præter hoc, quod eſt acquirere religioni, vel ei cui acquirunt religioſi ſui Ordinis, nihil ferè magis facit, quàm faciat iumentum, quod res acceptas defert ad Conuentum,

rum. Eſt igitur conſiderandum, quòd votum profeſſionis directè & per ſe excludit dominium, & ſine licentia ſuperioris vſum proprium rerum temporalium; Religioſus enim per ſe nec vouet abſolutè paupertatem in communi, vel paupertatem alienam, ſed paupertatem propriam; & ſic vouet etiam hoc quod eſt non habere vſum propriũ ſine licentia. Dicitur verò vſus proprius non præcisè quia fit ex propria voluntate, ſed quia fit ad propriam vtilitatem, nam vti re temporali ad vtilitatem alterius non eſt vſus proprius, etiam ſi fiat ſine licentia ſuperioris, nec eſt contra votum profeſſionis ſimpliciter, & abſolutè. Modò hic, qui accipit rem tradendam ſtatim communitati ad vſum communem, & non vt ipſe ea vtatur, nihil ſibi accipit, ſed accipit conuentui, at verò accipere & acquirere conuentui ſine licentia ſuperioris non eſt contra votum paupertatis, quia non eſt vti diuitijs ad ſui vtilitatem, nec eſt eſſe diuitem, nec eſt poſſidere, vel vti diuitijs nomine proprio. Ideo non eſt materia prohibita per votum paupertatis.

196 Hoc verò probatur manifeſtè ex doctrina eiuſdem *Suarez* eodem capite, & ſimul alij caſus ad præſentem materiam ſpectantes reſoluuntur. Nam *ibid. num.* 45. quærit an religioſus poſſit accipere ab aliquo pecuniam, vt alteri dandam, & reſpondet quòd ſi donatio fiat immediatè religioſo illamque ipſe acceptet, quàmuis animo donandi illam tertio religioſus eſt proprietarius, ſed non peccat contra votum paupertatis, ſi donatio fiat tertio immediatè etiam ex intentione ipſius dantis, ipſe verò religioſus ſit miniſter & medius deferens pecuniam & tertio tradens. Poterit enim in hoc caſu religioſus peccare ſpecialiter contra obedientiam, ſi hoc faciat ſine licentia, vel permiſſione regulæ, non tamen contra votum paupertatis vt tradit etiam *Sanchez lib. 6. de Matr. diſp. 4. ſ. 6.* Et hoc quidem verum eſt, ſed quare? Quia religioſus non accipit ſibi, ſed tertio, nec vtitur pecunia ad ſui commodum, nec vt ipſe pecunia potiatur, ſed vt illam alteri tradat. Non ergo quilibet vſus pecuniæ eſt prohibitus per votum paupertatis; ſed vſus proprius, qui eſt ad commodum & vtilitatem religioſi pecuniam accipientis.

197 Item ibidem *Suarez* decernit & bene, quòd religioſus accipiens pecuniam alterius in cuſtodiam, & per modum depoſiti reddẽdam domino ad eius beneplacitum, licet hoc faciat occultè & ſine licentia aut ſcientia ſuperioris, poteſt quidem peccare contra obedientiam aut decentiam ſtatus religioſi, non tamen peccat contra paupertatem, ſi ſincerè ita fiat, & non palliatè, & per fraudem. Plus verò eſt retinere, quàm recipere, & tamen retinere pecuniam alterius, vt depoſitam non eſt proprietas, quia talis nec ſibi accipit, nec ſibi retinet, ſed accipit, & retinet alteri. Vſus ergo rei conſiſtens in accipere, vel retinere ad vtilitatem alterius non eſt contra paupertatem etiam, ſi fiat ſine licentia, quia non eſt vſus proprius. Igitur & accipere ad vtilitatem Conuentus, & non ad priuatam vtilitatem propriam, non eſt contra votum paupertatis.

198 Item non eſſe contra votum paupertatis ſi religioſus accipiat alterius pecunias diſtribuendas pauperibus etiam ad arbitrium religioſi eligendis docent *Sanchez l. 7. mor. cap.* 30. *Suarez l. 8. c.* 11. *n.* 16. *Layman lib. 4. tr. 5. cap. 7. num.* 13. Vbi dicit quòd hoc repugnat legibus ſocietatis. Et licet in hoc diſſentiat *Lezana d. cap. 6. num.* 39. quantùm ad illam partem, ſcilicet ſi religioſo tribuatur facultas nominandi pauperes, & eos eligendi, tamen communis ſententia eſt non eſſe contra paupertatem accipere pecunias alterius diſtribuendas pauperibus nominatis ab ipſo pecuniarum domino. Quamuis ſententia *Sanchez & Suarez* abſolutè verior ſit, quia eligere pauperes, quibus aliena pecunia diſtribuatur, non eſt aliquid proprium habere, niſi ex hoc aliqua commoditas pretio æſtimabilis religioſo adueniat, ſeu acquirat ius nominandi ſe ipſum inter pauperes. Cæterùm habere pecunias, ad meram aliorum vtilitatem non eſt contra paupertatem, licet poſſit eſſe contra ſpeciale præceptum obedientiæ.

199 Item *Sanchez l. 7. mor. c. 9. nu.* 51. iuxta hanc doctrinam *Suarez* docet, quòd ſi religioſus accipiat pecuniam etiam ad ſui vtilitatem propriam, ſed accipiat illam vt habendam *tanquã in depoſitu*, manente illius dominio *apud dantem donec* religioſus à ſuperiore, vel futuro, vel abſente *accipiat* licentiam ea vtendi non eſt proprietarius (quod ego modo non omnino approbo, ſed de eo dicam infra) quia tunc religioſus non habet illius rei nec dominium, nec vſum, nec adminiſtrationem ad ſui commodum; res enim eſt dantis, & religioſus ea non vult vti niſi de licentia.

200 Sed dices. Nunquid qui recipit aliquid licet, vt ſtatim tradendum ſuperiori, non recipit illud ad ſui vtilitatem, ſi recipiat ſperans & intendens illud ſibi concedi à ſuperiore? Reſpondetur quòd finis operantis non eſt ille, qui dat *ſpeciem* actui, ſed finis operis. In hoc verò *recipiente bona fide* finis operis eſt recipere nomine *Conuentus* & intentione non retinendi acceptum, *ſed ſtatim* illud tradendi ſuperiori, & ideo *non* accipit ad vſũ proprium. Quod verò etiam ex fine extrinſeco intendat ſui vtilitatem honeſtam habendam ex gratia ſuperioris non vitiat actionem Religioſum ergo non eſſe proprietarium ſimpliciter ſi aliquid accipiat, vt ſtatim tradendum ſuperiori dixerunt. *Nauar. conſil. 40. de ſtat. monach. Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 55. Donatus tom. 3. tr. 5. q.* 33. Nam & religioſum furantem ab extraneo in vtilitatem Conuentus non eſſe proprietarium tradiderunt *Fauſtus l. 8. q.* 183. *Donat. d. q. 37. num.* 14. *Lezana p. p. cap. 6. nu.* 33.

201 Materialis ergo acceptio, & retentio pecuniæ paupertati non obſtat, ſed intentio accipientis illa eſt, quæ qualificat acceptionem, vt ſit contra votum paupertatis. Et accipere ad vtilitatem alterius non eſt vti pecunia vt propria, & vſu proprio, vnde neque eſt proprietas voto paupertatis contraria. Modò religioſus accipiens aliquid ſine licentia vt illam ſtatim tradat Conuentui ad vſum communem, non ſibi accipit, ſed conuentui. Nec obſtat ſi dicatur intentionem dantis eſſe, dare illam rem religioſo, quia proprietas non conſurgit ex intentione dantis, ſed ex intentione recipientis. & vtentis. Minùs obſtat, ſi dicatur, religioſum ſibi accipere dum accipit Conuentui, quia euidens eſt Conuentum alium eſſe à ſingulis, & vbi ordo religioſus non vouit paupertatem in communi, non prohibetur religioſus ex vi voti requirere bona pro Conuentu.

202 Regula igitur communis io hoc ſenſo intelligitur, quòd accipere aliquid pecunia æſtimabile ad vſum priuatum, & proprium ſine licentia ſit peccatum.

203 Vnde modò examinanda eſſet altera pars ſententiæ ſupra a *Suarez* relatæ & ab ipſo limitatæ, vt appareat etiam an accipere ſine licentia ſit peccatum mortale per ſe, ex obiecto. Sed congruus ordo petit, vt videamus prius quid ſit illud, quod religioſus poteſt, vel non poteſt accipere ſalua paupertate, vt poſtea videamus qualiter accipere id, quod prohibitum eſt recipi, ſit vel non ſit culpa abſolutè, aut ſit, vel non ſit culpa mortalis, ſed venialis. Et quidem ex dictis ſupra præſuppoſitur materiam remotam voti paupertatis eſſe diuitias, nimirum pecuniam, & quidqnid pecunia æſtimatur, & etiam beneficia Eccleſiaſtica, & doctoratus officia, & iura etiam ſpiritualia ratione diuitiarum annexarum, non verò bona animæ, vel honores, & fama, vel iura ſpiritualia præcisè & per ſe ſumpta. Quo itaque remanet nihilominùs dubium.

204 An religioſus ſine licentia poſſit recipere literas ſibi ſcriptas, vel etiam ad alium ſcribere. Videntur enim hoc affirmare *Io. Andr. in cap. cum ad monaſt. num. 4. de ſtatu monachor. & Cardin. ibid. §. prohibemus nu. 1. notab. 4.* & manifeſtè id affirmant. *Nauar. com. 3. num. 3. de regul. & Graſſius 1. p. deciſ. l. 3. cap. 5. notab. 64.* quos ſequitur *Donatus tom. 3. tr. 15. q. 43.* diſtinguunt autem inter literas, quæ ſunt contra ſalutem ſpiritualem, vel corporalem ſingulorum Regularium, vel continent inutilia, vel impertinentia, & inter literas, quæ continent vtilitatem, & honeſtatem monaſterij, & illas vel ſcribere, vel recipere dicunt eſſe contra votum paupertatis, non autem iſtas. Sed *Sanchez lib. 7. cap. 19. n. 47.* eadem vſus diſtinctione admittit, quòd ſcribere literas primi generis ſine licentia ſit proprietas, non verò recipere. Sed idem *Nauar. l. 3. conſil. l. 3. conſil. in p. edit. de regul. conſil. 75. num. 49. & in 2. de ſtatu monac. c. 3. num. 45.* Sentit quòd hoc ſit peccatum ſolùm quando charta vtrinque data & accepta ſit notabilis valoris, vel propter ſe ipſam, vel propter picturam, & hanc ſententiam ſequuntur etiam *Card. de Lugo d. diſp. 3. num. 147. & Anton. de Spir. S. vbi ſup. num. 247.* Recipere verò nuncium ait non eſſe materiam paupertatis. Ratio primi deſumitur tum ex *cap. non dicatis 12. q. 1. & ex S. Bonau. p. p. ſpeciali ad Nouit. c. 4.* Tum quia charta eſt quid pretio æſtimabile, econtra autem audire nuncium non eſt quid pretio æſtimabile, ſed eſt frui aliena actione. Propterea idem Card. de Lugo exiſtimat, quod recipere literas à Tabellione gratis, & ſine pretio, non ſit proprietas, ſicut nec gratis ſine licentia admittere operam Medici, aut Chirurgi medentis alicui morbo, quia aliud eſt dare pretium, & aliud eſt pretium non exigere, ſed frui obſequio alterius gratis, hoc enim non eſt proprietas.

205 Sed dicitur primò quòd audire nuncium ſine ſuperioris licentia eſt quidem inobedientia, ſi ſuperior, vel regula id prohibent, ſed non eſt proprietas. Ratio huius veritatis eſt, quia huiuſmodi actiones conſiderari poſſunt, vel ſecundùm ſe ipſas vt ſunt actiones naturales, ſeu etiam artificiales ordinatæ ad mouendum ſenſum, & medio ſenſu etiam ad animi eruditionem, & delectationem. Et ſic ſunt actiones naturales excedentes omne pretium, nec ſpectant ad bona externa, & diuitias, ſed ſunt bona naturalia etiam pauperibus communia, ad quæ homo habet naturale ius, quo nec poteſt ſe priuare, vnde tales actiones habere, vel admittere bonum naturale eſt, & bonum animi, quo per votum paupertatis homo non priuatur. Secundò poſſunt conſiderari, vt veſtitæ aliqua obligatione, vel iure. Et ſic obligatio ad canendum, ex pretio, ſeu ius vt alius cantet, vel doceat, vel loquatur, prout eſt aliquod pretio æſtimatum ſpectat ad diuitias, & religioſus eſſet proprietarius, ſi pretio obligaret aliquem ad canendum, ſed liberè cantantem audire eſt res naturalis ex natura ſua inuendibilis, quia ſuperans omne pretium.

206 Dicitur ſecundò, quod tam ſcribere, quàm recipere literas ſine licentia eſt contra votum paupertatis, & excuſabile à culpa graui ſolum ex paruitate materiæ. Ratio eſt, quia licet ſcire, quæ ſcribens intendit manifeſtare, non ſit vſus pretio æſtimabilis, charta tamen eſt res pretio æſtimabilis, nec eius vſus extrahitur extra vſum pretio æſtimabilem, ex eo quòd ordinetur ad actum animæ, ſcilicet ad hoc, vt legens ſciat animum ſcribentis, quia hoc dato tenere ſine licentia libros immenſos non eſſet contra votum paupertatis, quia librorum vſus finalis eſt ſcire, quod eſt actus animæ. Sed hæc ſunt contra votum paupertatis, ſi fiant ſine licentia, quia charta quæ in ſcribendo, vel conſumitur, vel tenetur, & poſſidetur, & vſus eius ad huiuſmodi eſt res pretio æſtimabilis. Per ſe igitur vti charta ad ſcribendum, vel ad ſciendum ſcripta eſt vſus pretio æſtimabilis igitur ſi hic vſus ſit ſine licentia per ſe eſt contra votum paupertatis, & à culpa graui poteſt excuſari ſi charta ſit parui valoris, vel etiam à nulla culpa ſi charta tam parui valoris ſit, vt pro nihilo reputari poſſit. Verum quidem eſt, quòd in his poteſt præſumi, quòd ſuperior non ſit inuitus, quantùm ad vſum chartæ, ſed quantùm ad actionem ſcribendi, & recipiendi ſcripturam vt ſcripturam; & ita recipere literas non eſſet contra votum paupertatis, ſed contra votum obedientiæ, ſi verè nullo modo ſuperior ſit inuitus reſpectu vſus chartæ, vt eſt pertinens ad diuitias, ſeu vt eſt vſus pretio æſtimabilis. Cæterùm negari non poteſt, quòd vſus chartæ ad ſcribendum, & ſciendum quæ ſcripta ſunt non ſit vſus pretio æſtimabilis, & ex conſequenti non ſit prohibitus ex voto paupertatis haberi ſine licentia per ſe loquendo.

207 Diſtinctio autem illa de literis continentibus turpia, aut honeſta non eſt ad rem. Quia & honeſtiſſimam literam dare ſine licentia, aut recipere ſi aliàs charta ſit magni valoris, eſt in Religioſo vitium proprietatis, non minus quam dare aut recipere breuiarium, aut vti papyro ad breuiarium ſcribendum. Sicut econtra nulla eſt proprietas, etiam ſi ſcriptura ſit turpiſſima, ſi aliàs materia ſcripturæ nullius ſit valoris. Sed nec diſtinctio *Sanchez* ad rem facit. Quia ex hac parte, vel in nullo eſt, vel in vtroque eſt peccatum. Nam & vſus papyri ad ſciendum ſcripta eſt vſus pretio æſtimabilis, aliter recipere librum ſine licentia non eſſet proprietas. Vel igitur ex hac parte neuter peccat, ſi licentia ſuperioris valet ad hoc, vt religioſus vtés temporalibus ad vana non peccet, vel vterque peccat ſi hæc licentia non ſuffragatur.

208 Dici-

208 Dicitur tertiò quòd date, vel recipere obſequium in Religioſo poteſt eſſe proprietas, ſi fiat ſine licentia. Conſiderandum eſt enim, quòd agere poteſt eſſe liberale, & mercenarium. Quando verò agere eſt mercenarium, ſicuti eſt, quando quia agit in obſequium temporale alicuius ex mercenario officio, ſeo ea pacto onerofo, tunc condonare pretium officij idē eſt, quod illud pretium donare, & recipere condonationem pretij eſt idem, quod quantitatem illam pretij recipere, quia illa quantitas eſt debita, moraliter verò pretio æſtimatur, & tanti valet remiſſio debitæ quantitatis, quanti valet eiuſdem quantitatis receptio. Ideo ſicut ſi Religioſus tabellio ex mercenario officio deferens literas, ſi ille alicui condonaret pretium delationis literarum ſine licentia eſſet proprietarius, quia ſine licentia daret quantitatem illam debitam ſic ſi Religioſus ſine licentia recipiat à tabellione literas Tabellione condonante mercedem, quia pretium debitum recipit, eſt proprietarius. Verum quidem eſt, quod vbi non eſt neceſſe recipere obſequium quod mercenariè preſtatur, ſi quis ex eo nolit ſoluere pretium, quia nolit recipere obſequium, niſi ſit omnino liberaliter datum, tunc ſi ex obſequio nihil temporale reſultat, cuius vſus ſit pretio æſtimabile, receptio obſequij non eſt materia proprietatis. Quia non eſt talis ratione rei receptæ, quia res recepta non eſt pretio æſtimabilis. Sed neque ratione pretij non ſoluti pro obſequio, quia obſequio liberali nullum reſpondet pretium, nec pretium debetur, vnde nec aliquod debitum condonatur: ſic ergo ſi medicus agat vt mercenarius conductus, & ea intentione pretij conſentiente infirmo, ſi medicus poſtea condonet medicinæ pretium, donat pretium, & Religioſus eſſet proprietarius, ſi ſine licentia pretium condonatum reciperet. Sed ſi medicus non ex pacto oneroſo, ſed liberaliter medeatur, Religioſus recipiens ſine licentia obſequium medici non eſſe proprietarius, quia nihil recipit cuius vſus ſit vſus diuitiarum. Quia ſanitas ſuperat omne pretium; Operis verò pretium non ſibi condonatur, quia pretium non debetur operi liberali. Et opus ipſum liberaliter donatum, vt eſt tale ſuperat omne pretium. Et quia deferre literas non eſt opus mercenarium, quod non poſſit liberaliter fieri, & ſolùm materialiter defert materiam cuius vſus ſit pretio æſtimabilis; ſi aliàs literæ quas tabelio defert non ſint materia proprietatis, ex eo quòd litera gratis reddatur, ſi verò condonatur merces debita; materia proprietatis eſt illam recipere; ſed ſi opus ipſum fuit donatum, & ex animo liberali habitum, illud recepiſſe non eſt materia proprietatis. Nec obſtat, quòd obſequium illud deferendi literas ſit pretio æſtimabile, & vendibile, & quòd illi debeatur merces. Quia illi non debetur merces, niſi vt fit ex pacto oneroſo, non verò vt fit animo liberali. Ideo videndum eſt an opus liberaliter factum ſit donatio alicuius alterius rei pretio æſtimabilis, ſeu ſi opus materialiter ſecum vtilitatem ferat, quæ ſpectet ad diuitias. Si enim hoc adeſt, iam preſtare liberè illud obſequium eſt aliquid diuitiarum donare. Sed ſi nihil diuitiarum ferat, cum illi vt liberaliter præſtito nullum debeatur pretium, qui obſequium illud recipit, nihil diuitiarum recipit. Et ideo qui gratis defert literas, ſi literæ non ſunt aliquid diuitiarum pretio æſtimabile, nihil donat, quòd recipere ſit materia proprietatis.

209 Regula igitur data non limitatur ex hac parte, ſed eſt vera vniuerſaliſſimè reſpectu cuiuſcumque materiæ pretio æſtimabilis, & reſpectu cuiuſcumque vſus pretio æſtimabilis, quatenus eſt pretio æſtimabilis, ideo regula vera eſt, vt notat *Sanchez num.46.* vt proprietarius ſit religioſus accipiens ad vſum proprium aliquid ſine licentia, etiam ſi illud accipiat à quocumque, etiam ab alio religioſo. Immò, vt idem docet *num.49.* ſi manente dominio rei acceptæ apud dantem, religioſus ſine licētia ſuperioris nudum vſum facti recipiat. Immò vt idem habet num.48. ſi religioſus rem non apud ſe recipiat, ſed apud alium deponendam curet, qua tamen ſine licentia ad libitum vti poſſit. In his enim & ſimilibus caſibus in quibus religioſus ſibi accipit aliquod pretio æſtimabile ſemper intrat proprietas contra votum paupertatis, ſi deſit licentia ſuperioris. Et hæc eſt doctrina communis in qua conueniunt reliqui DD. vt videre eſt apud *Rodriq. t.3.q.29 a.10. Mirand. t.1.q.28. a.16. Ledeſma de ſtat. cap.4.concl.3.diff.1. Sanchez l.7.c.19. num.45. Suarez d.lib.8.cap. Peyr. in ſubd. Rel. q 2.5.2. Anton. de Spir. S. in Direc. p.2. tract.3. diſp.3. nu.134.* Recipere autem nudum vſum facti ad breue tempus cenſetur materia leuis, ſed quòd breue tempus ſit 6. vel 7. annorum vt vult *Anton. à Spir. Sancto nu.141.* nemo prudens admittet. Si etiam Religioſus recipiat, quæ expreſsè ſuperior prohibet per ipſum recipi, vt ſi recipiat eleemoſynam pro miſſis, quam ſolùm per ſacriſtam recipi vult ſuperior, etiam ſi ille Religioſus illas miſſas dixerit proprietarius eſt. *Lezana d. c.6. numer. 36.* quod verò ſubdit num.37. ſcilicet, quòd Religioſus ſit proprietarius, ſi ſine licentia acceperit Legatum, etiam ſi nomine Conuentus accipiat, licet acceptatio ſit valida, quia religioſus in hoc ſibi vſurpat authoritatem monaſterij, non eſt ammittendum, nedum quia in hoc ſemper præſumitur voluntas Conuentus, ſed quia accipere pro alio non eſt actus dominij, & quatenus in hoc daretur prætenſa vſurpatio, hæc eſſet iniuſtitia, non proprietas, quia Religioſus nihil ad ſui commodum vſurpat.

210 Duo tamen hic quæri poſſunt. Primum, an liceat Religioſo accipere pecuniam ad mutuum. Secundum eſt, an liceat recipere aliquid commodatum. Ad primum autem reſpondetur non licere Religioſo ſine licentia ſuperioris accipere mutuum. *Suarez l.8.c.11.num.44.* Et ratio eſt manifeſta. Quia cum in mutuo transferatur dominium, ſeu recipiens mutuum maneat obligatus reddere tantumdem, Religioſus accipiens mutuum, ſine licentia aliquid accipit ad proprium vſum inuito ſuperiore. Et quod magis eſt, ſe obligat ad reddendum tantumdem, quod moraliter eſt impoſſibile quodammodo, quia nec Religioſus habet, vnde reddat, cum nihil habeat, nec Conuentus tenetur ad reſtituendum mutuum acceptum à Religioſo ſine licentia. Quantum tamen ad grauitatem culpæ. *Suarez* putat requiri maiorem quantitatem ad hoc vt peccatum ſit graue recipiendo mutuum, quàm recipiendo donatum, quia minus eſt, quod accipitur mutuò, quàm quod donatur, Sed quamuis hoc ſit verum, tamen in ordine ad vtilitatem Conuentus, & ad voluntatem ſuperioris magis opponitur

ponitur recipere mutuum ſine licentia manente obligatione reſtituendi, qnàm recipere donatum, quod manet ſimpliciter ſub dominio monaſterij, vnde non eſt dubium ſuperiores meritò eſſe faciliores in danda licentia ad recipiendas eleemoſynas, quàm ad accipiendum mutuum; ideo ſi in hoc inæqualitas rei acceptæ penſanda eſſet, potiùs quælibet parua quantitas ſufficeret, ad hoc vt receptio mutui diceretur grauis. Bene tamen idem *Suarez ex Turrecrem. cap. Non dicatis, art. 7. 12. q. 1.* aduertit, quòd in caſu neceſſitatis, & in vſus neceſſarios in quibus religio ſolet, & debet prouidere, & ſuperior ſit abſens poteſt mutuò accipere, cum tunc adſit licentia tacita.

281 Sed ſi Religioſus extra caſum neceſſitatis ſine aliqua ſuperioris licentia accipiat mutuum ad breue tempus cum ſecuritate morali illud reddendi infra tempus illud, peccat ne mortaliter? Reſpondent aliqui, & pro hac eadem ſententia refertur *Suarez l. 8. cap. 11. num. 25.* quòd accipere mutuò ad breue tempus cum ſecuritate reddendi mutuum ſit quid leue in materia iuſtitiæ. Verùm *Suarez* ibi, non agit de Religioſo mutuante, ſed ſolùm, vt probet quòd in materia iuſtitię ad conſtituendum peccatum graue non ſufficit quantitas materiæ remotæ, ſed debet attendi quantitas actionis, quæ eſt materia proxima, adducit exemplum eius, qui furatur decem aureos cum animo, & ſecuritate illos reſtituendi intra breue tempus, quod eſt mutuò accipere illos, cum recipiantur cum animo reſtituendi, & ait hoc ſuitum non eſſe materiam peccati mortalis, Nihil verò dicit de hoc furto, vel mutuo habito à Religioſo. Nam in propoſito conſiderandum eſt, quòd in receptione mutui non debet attendi ſola acceptio. Non enim recipitur mutuum, vt ſola pecunia recipiatur, ſed vt retineatur, & expendatur; ideo eſto hoc quod eſt accipere præciſè, vt diſtinctum eſt à retinere, & expendere non ſit peccatum mortale; & dato etiam quòd retinere pecuniam mutuatam pro breui tempore non eſſet mortale peccatum, poterit tamen eſſe, & erit, ſi pecunia expendatur ſine licentia. Præterquàm quòd obligatio ad reſtituendum mutuum non eſt res leuis in Religioſo, qui nihil habet proprij, quod reſtituat, & ideo dicendum eſt, quòd accipere, vel dare mutuum de ſe ex obiecto non importat vſum, qui ſit materia leuis in ratione vſus pecuniæ, ſed quæ eſt de ſe valde grauis, vnde de ſe eſt peccatum mortale, ſi fiat ſine licentia; verum quidem eſt quòd vbi adſit licentia conſumendi pecuniam mutuatam, & Religioſus ad vſum ſuum habeat, vel habere poſſit pecuniam ex qua poſſit, reſtituere mutuum, poterit attentis circumſtantijs præſumi licentia. An verò hæc adſit, affirmat abſolutè *Antonius à Spiritu Sancto. 3. p. direct. tractat. 3. numer. 279.* Quia vbi adſit ſecuritas non adeſt damnum monaſterij; vnde non eſt vnde ſuperior cenſeatur inuitus. Sed hoc omnino reijciendum eſt. Tum quia in vſu diuitiarum in Religioſo non debet attendi ſolum præiudicium Conuentus, ſed paupertati ſtatus, cui non conuenit vſus diuitiarum ſine licentia, & eſt pernitioſus vſus frequens ex licentia præſumpta. Tum quia ex circumſtantijs poſſunt adeſſe infinitæ cauſæ iuſtæ denegandi licentiam, vel ad dandum, vel ad recipiendum mutuum, & maxime quod cauſa mutuum recipiendi poſſet eſſe illegitima, & ſuperioris eſt de ea iudicare. Et maxime quod cauſa iuſtiſſima non admittendi huiuſmodi mutua eſt, ne approbetur vſus temporalium ex licentia præſumpta.

282 Ad ſecundam verò quæſtionem *Pelix. in Manuali tract. 4. cap. 2. num. 284.* cenſet non eſſe peccatum mortale religioſum ſine licentia ſuperioris accipere aliquid commodatum etiam magni valoris, ſi tamen ex hoc monaſterium nullum paſſurus ſit damnum. Ratio eſt, quia in commodato dominium remanet apud commodantem, vnde religioſus ſolùm acquirit vſum rei, at verò vſus rei etiam pretioſæ non cenſetur materia grauis. Hoc tamen eſt improbabile, & contradicit ſibi hic doctor, qui bene nu. 269. contra *Caramuelem* idem ſentientem in Reg. S. Bened. *diſp. 55. num. 883.* probat nudum vſum facti repugnare voto paupertatis, & præcipuè ex hac cauſa, quia religioſus numquam peccaret contra votum paupertatis recipiendo ab extraneo, quia numquam poteſt recipere dominium, cuius non eſt capax. Licet verò hæc ratio non multùm vrgeat, quia licet Religioſus ſit incapax dominij, tamen Religioſus poteſt peccare directè contra paupertatem vſurpando ſibi dominiũ, vel ex ignorantia, vel etiam ex malitia & quantùm ſit ex affectu eius per voluntatem conditionatam, ſed quantum ſit ex parte vſurpantis efficacem ad agendum de facto ac ſi eſſet dominus, & nomine proprio. Nihilominùs ſententia illa certa eſt, & oppoſitum eſt improbabile, quidquid enim ſit an vſus facti directè pertineat potiùs ad obedientiam, quàm ad paupertatem, hoc certum eſt quòd dependentia à voluntate ſuperiorum in vſu diuitiarum eſt de ſubſtantialibus ſtatus Religioſi vt ex *Suarez tom. 3. l. 8. cap. 7.* probat etiam *Card. de Lugo de iuſt. diſp. 3. num. 54.* & diffuſiùs probatum eſt ſuperiùs nu. 80. vnde non poteſt Religioſus accipere commodatum independenter à licentia ſuperioris, quia nulla re ad diuitias ſpectante poteſt vti ſine ſuperioris licentia. Poteſt ergo Religioſus accipere commodatum de licentia ſuperioris, vt habet *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 148.* Inter Religioſos etiam poteſt eſſe de facili quòd commodatum accipiatur ſine culpa. Non certè ea ratione, qua vtitur *Anton. à Spir. Sancto loc. ſæpe citat. num. 280.* quia ſcilicet vſus temporalis alicuius rei ſit res leuis, & reſpectu eius ſuperior ſit irrationabiliter inuitus. Tum quia licentia irrationabiliter negata non ſufficit ad hoc, vt Religioſus ſine licentia vtatur rebus, vt probatum eſt ſupra num. 170. Tum quia etiam reſpectu leuium ſuperiores poſſunt eſſe rationabiliter inuiti. Ratio igitur eſt, quia de facili poteſt haberi licentia tacita, vel præſumpta in breui & temporali vſu commodati inter Religioſos. Cæterùm vbi non adſit licentia aliqua peccat Religioſus accipiendo commodatum, & hoc idem docet *Sanchez l. 7. cap. 19. num. 51. & Diana p. p. trac. 6. de pauper. relig. reſ. 42.* malè pro ſua ſententia citati à *Caramuele.*

283 Si autem quæratur, an tunc ſpeciali ratione peccet religioſus recipiendo commodatum ſine licentia, quia recipit illud ſub hac conditione, quòd nullus alius religioſus re commodata vtatur. Dicitur peccatum eſſe, quia commodatum accipitur ſine licentia, non verò quia accipitur ſub illa conditione, quia in poteſtate commodantis eſt com-

modare ſub quacomque honeſta conditione, & ex quo commodat vni religioſo non tenet commodare omnibus, neque ex hoc oritur in ſuperiore aliqua facultas vtendi re commodata in aliom finem & vſum, quàm ſit ille ad quem illam conceſſit.

214 Quibus poſitis modò locus eſt examinandi aliam partem ſententiæ ſupra ex *Suarez num.* 194. relatæ, & à *Suarez* explicatæ, & videndum eſt an dari poſſint caſus aliqui in quibus religioſus ſine licentia accipiens aliquid ad vſum proprium, vel non peccet, vel non peccet mortaliter, etiam ſi res recepta ſit notabilis quantitatis. Immò an accipere ſine licentia ex obiecto ſit peccatum mortale. Et quidem quantum ad excluſionem culpæ abſolutè nullus eſt dabilis caſus, aliquid accipiendi ad vſum proprium ſine culpa, niſi interet licentia ſuperioris ſaltem tacita, vel præſumpta; quia ex voto profeſſionis religioſus ſe priuat omni vſu rerum temporalium ſine licentia ſuperioris, ſeu ſubordinat ſe ipſum in quocumque vſu diuitiarum ad voluntatem ſuperioris, accipere verò aliquid temporale ad vſum proprium eſt aliquis vſus diuitiarum pretio æſtimabilis, & ideo niſi ſupponatur aliqua licentia ſemper eſt proprietas aliqua accipere ad ſui proprium commodum, & ſolum remanere poteſt dubium an ſit culpam eſſe leuem, licet accipiatur res notabilis quantitatis.

215 In quo primò probabilis eſt opinio *Suarez* ſupra poſita, vt ſcilicet recipere ſine licentia ſuperioris rem aliquam ex illis, quæ religio ſolet, & tenetur dare religioſis loco alterius, quam monaſterium tradere deberet, vt accipere pileum, calceamenta, librum alicuius authoris neceſſarium, aut valde vtile, non ſit peccatum mortale in religioſo, niſi res accepta ſit notabiliter pretioſior, quam illa quæ ſolet dari in Conuentibus aut domibus commodioribus, & ditioribus, vel accipiatur res in maiori quantitate, quàm conſueuit dari, vt ſi recipiatur duplicata, aut triplicata veſtis, aut libri non neceſſarij. Nam cum in Religioſo iam ſit & ius & licentia vtēdi his rebus in communi, cum huiuſmodi ſint res, quæ iuxta ſtatuta Religionis à monaſterio tribuuntur Religioſis, materialis determinatio ad hoc indiuiduum potiùs quàm ad aliud, videtur materia leuis, & ideo non ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale. Hæc tamen acceptio facile poſſet excuſari ex licentia præſumpta etiam aliquando ab omni culpa. Et hæc licentia præſumpta, vel etiam excuſatio à graui culpa facilius poteſt habere locum reſpectu Religioſi manentis in Conuentu in quo, vel ob domus paupertatem, vel ob ſuperioris tenacitatem non ſubminiſtrantur neceſſaria Religioſis, vt infra magis eſt explicandum.

216 A culpa mortali etiam ſecundò excuſatur Religioſus accipiens ad proprium vſum ſine licentia, ſi non intendit vti re ſine licentia ſuperioris, ſed tamen, quia timet rem ſibi auferri ab immediato ſuperiore, vel ob verecundiam, vel aliam cauſam non audet ab eo petere licentiam interim ad breue tempus illam occultè detinet, nec ea vtens donec in breui nouus ſuperior adſit, vel poſſit Religioſus à Prouinciali, vel Generali obtinere licentiam. Ita *Lopez* referens *Villoriam p.p. inſtruc. cap.* 156. & tauet *Leſſius l.* 1. *de iuſt. cap.* 41. *d.* 9. *num.* 79. & approbat *Sanchez num.* 51. Qui etiam aduertit, poſſe hoc fieri ſine aliqua culpa contra votum paupertatis ſi dominium rei acceptæ maneat interim apud dantem, in quo caſu cum Religioſus rei acceptæ, nec dominium, nec vſum habeat non poteſt eſſe proprietarius. *Donatus diſſ. tract.* 15. *quæſt.* 37. *numer.* 4. *Diana p.p. tract.* 6. *reſol.* 42. *&* 43. *& par.* 3. *tractat.* 2. *reſolut.* 65. Et licet in hoc poſſit facere contra regulam, & peccare per inobedientiam; ſi regula non obligat ad culpam, nulla culpa eſt ſic rem accipere dominio manente apud dantem, donec Religioſus accipiat licentiam illam accipiendi, & retinendi. Hoc verò videtur eſſe verum, etiam ſi dans intendat de præſenti donare, quia donatio non valet niſi acceptetur. Ideo Religioſo non acceptante rem abſolutè, ſed ſolùm recipiente illam, vt depoſitam, non intrat prohibitio voti paupertatis, ſi hoc ſincerè fiat, & non fraudulenter & palliatè. Sed ſi res accipiatur abſolutè, & occultè detineatur per breue tempus, hæc acceptio, & detentio non eſt materia grauis, vnde & *D. Bonauent. in ſpeculo diſciplinæ ad nouit. p.* 1. *cap.* 4. ſolùm ait hanc receptionem non eſſe tutam, quia non vacat omni culpa. Quanta verò debeat eſſe huius temporis breuitas, quia DD. citati putant breue tempus eſſe ſi ſtatim Religioſus ſcribat Prouinciali, videtur quòd breue tempus ſit illud, quod intercurrit à receptione rei ad receptionem licentiæ ſuperioris mediati, ad quem Religioſus ſtatim ſcripſerit. *Donatus diſſ. quæſt.* 33. determinat tempus duorum dierum, vel trium. In hac tamen ſententia inuenio, quid placere, & quid diſplicere debeat. Ex ea colligo primò, quòd accipere ſine licentia ſuperioris, quamcumque quantitatem etiam infinitam, ſi accipere accipitur, vt diſtinguitur à retinere, & ab alijs vſibus, & præſcindit ab illis, non eſt ex ſuo genere peccatum mortale, ſed ſolùm veniale; quia accipere præcisè importat vſum, qui in genere vſus eſt materia leuiſſima, & ferè nullius valoris. Quantitas verò peccati proprietatis non poteſt, nec debet accipi à quantitate materiæ remotæ, ſed à quantitate vſus, qui eſt materia per votum profeſſionis directè prohibita haberi ſine licentia ſuperioris. Et ſi tenere rem ad breue tempus exiſtimatur res leuis, accipere, quod eſt momentaneum, non poteſt non eſſe res leuiſſima. Sed quod dicitur à citatis DD. de depoſito non poteſt abſolutè, & ſine explicatione admitti. Nam licet tenere rem alterius titulo depoſiti præcisè, & formaliter non ſit contra paupertatem, nec contra votum profeſſionis, vt prohibet vſum rerum ſine licentia, quia tale votum reſpiciens ſtatum Religioſum, vt requirit in ſingulis paupertatem priuatam, particularem, & propriam prohibet vſum diuitiarum, vt eſt proprius vtentis, & ad vtilitatem vtentis ordinatur, vnde non prohibet, vti diuitijs titulo, & nomine alieno, & ad aliorum vtilitatem. Nihilominus depoſitum conſeruatum ad vtilitatem depoſitarij non eſt purum depoſitum. Et ſemper duo in vſu diuitiarum vitari debent à Religioſo. Primum eſt, vt non habeat dominium. Et hoc vitat depoſitum, quia quod habetur nomine depoſiti, habetur non vt proprium, ſed vt alienum. Sed hoc non ſufficit. Quia eſt neceſſarium ſecundum, ſcilicet, vt Religioſus, nec alieno vtatur etiam de licentia domini ſine licentia ſui ſuperioris; qui verò apud ſe retinet depoſitum ad vſum proprium, licet non poſſideat

pro-

proprium, vtitur tamen alieno; & ſi hoc faciat ſine licentia ſuperioris peccat. Igitur peccat, qui recipit alienum ſibi donatum titulo depoſiti, & interim ad vſum proprium illud retinet, donec licentiam recipiendi illud ad ſui vſum recipiat. Quia illa detentio pro interim eſt quidam vſus ſine licentia habitus. Et ſi dicas, quòd in hoc caſu intentio proprij vſus poteſt eſſe extrinſeca, & quòd poteſt eſſe, quòd ex fine operis Religioſus accipiat, & retineat rem merè, & purè, vt alienam, & ad vſus alienos, & ad aliorum commoditatem, ſolùm verò ex intentione operantis intendat commoditatem ſuam: Reſpondetur quod hæc præciſio metaphyſicalis improportionata eſt huic caſui, in quo dans dat, vt donet datum ad commoditatem recipientis, & recipiens recipit, vt datum ad ſui commoditatem, & ad talem finem datum retinet, donec de licentia ſuperioris ſic accipiat, vt dominium religioni acquiratur, & ceſſet ſimulatio depoſiti, & donatio compleatur. Quamobrem *Concil. Triden. ſeſſ. 25. cap. 2. de regul.* hunc modum retinendi nomine alieno prohibuit, quatenus prohibuit tenere rem nomine Conuentus ſine licentia ſuperioris. Non igitur admittitur quòd Religioſum rem ſibi donatam interim retinere loco depoſiti ſit ſine omni culpa proprietatis, & licet ſit venialis culpa, ſi retineatur pro breui tempore ſine illius dominio, & alio notabili vſu. Quodnam verò ſit breue tempus, arbitrio prudentis eſt menſurandum. Et conſiderari debet, nedum quòd nuda detentio rei ſine alio notabili vſu non videtur de ſe materia grauiſſima, & ideo ad hoc, vt ſit leuis non requiritur tempus breuiſſimum, ſed etiam ponderari debeat verba legis Canonicæ, quæ moram excludunt, vt patet ex *c. cū ad monaſterium de ſtat. monach. & Conc. Trid. & Clem. VIII.* præcipiunt enim, vt huiuſmodi *ſtatim* ſuperiori tradantur.

217 Hinc deducitur nullam eſſe culpam contra votum paupertatis ſi manente dominio rei apud dantem, Religioſus vſum rei habeat de licentia ſuperioris. Vel ſi Religioſus petat, vt res vel pecunia maneat depoſitata apud tertium reſeruato penitùs dominio apud dantem, ſed tamen Religioſus habeat commoditatem vtendi illa pecunia de licentia ſuperioris, vt tradit *Sanchez n. 49. & 50.* vbi hoc probat *ex S. Bonau. in expoſ. regul. Minor. c. 4. & in quæſt. ſuper eandem reg. q. 25.* & idem docent *Suarez ſup. cit. Lezana p. p. cap. 6. num. 32.* Quia liberum eſt domino rei depoſitare rem ſuam apud quemcumque, & in cuiuſcumque vtilitatem lege ſpeciali non prohibente. Religioſus verò rei illius nullum habet dominium, nec res illa eſt Religionis, vel ſub adminiſtratione ſuperioris, & nudum vſum facti Religioſus non accipit niſi de licentia ſuperioris, nihil ergo fit contra votum paupertatis. Et dato quod in contrarium eſſet aliqua regula, ſi illa non obligat ad culpam, nec erit hic culpa inobedientiæ contra regulam. Religioſus tamen eſt proprietarius, ſi rem ſine licentia recipiens, & ſic nomine Religionis eius dominium acquirens, poſtea apud alium depoſitat, vt ea vtatur ad libitum. *Lezana p. p. cap. 6. num. 39.* Et quod DD. dicunt in huiuſmodi caſibus Religioſum poſſe peccare contra obedientiam, ſed non contra paupertatem: debet cum diſtinctione accipi. Nam directè contra paupertatem non peccatur niſi vſurpando dominium.

Et ampliùs iam ex communi ſenſu, & ſententia cēſetur eſſe ſimpliciter proprietariū, ſi vſurpetur vſus ſine licentia, quatenus verò hic vſus ſit etiam contra ſpeciale præceptum regulæ, aut ſuperioris à DD. dicitur inobedientia, & ſic eſt directè; ſed tamen ſemper eſt proprietas, quia huiuſmodi præcepta ad vitandam proprietatem ordinantur. Quòd ſæpius repeto, vt non contingat mala intelligentia ex modo loquendi non omnino proprio licet communi. Immò ex eodem S. Bonau. adducit *Sanchez* ſuperiùs dictum eſſe verum, etiam ſi depoſitans pecuniam intendat transferre dominium in religioſum, quia quandiu aliquis non acceptat dominium, nec poſſeſſionem, nec ius, nec poteſtatem aliquam circa pecunias etiam tamdiu non recipit illas, ſi alius velit dare, ſed dominium apud dantem remanet.

218 Et addit *Sanchez*, & conſentit *Suarez loc. ſup. citat. num. 45.* Idem verum eſſe, ſi religioſus accipiat apud ſe pecuniam vt depoſitatam eodem modo quo apud amicum, nullum ius accipiendo, ſed meram cuſtodiam manēte dominio apud dantem, quia eſſe depoſitarium pecuniæ alterius non eſt cōtra votum paupertatis. In quo conſentiunt *Layman. l. 4. t. 5. c. 7. num. 4. Caſtro Palaus tr. 16. d. 3. p. 21. nu. 6. Anton. a S. Sacram. tr. 3. num. 107.* Nec obſtat quòd commoditas vtendi pecunia alterius ex ſe videatur eſſe aliquid pecunia æſtimabile. Nam hoc eſt verum inquit *Sanchez* ſi hæc commoditas habeat annexum ius aliquod proprium vtendi re. Nam aliàs vt ſupra etiam dictum eſt, vnuſquiſque habet ius naturale vtendi quacumque re ad proprium commodum, quo nemo poteſt ſe priuare, neque eo Religioſus ſe priuat ex vi voti paupertatis, ſolùm illud ſubordinat voluntati Prælati, quantū ad exercitium actualis vſus, ideo ſalua remanet paupertas promiſſa, ſi Religioſus non accipiat aliquod ius proprium ad vſum rei temporalis, cuius etiam non eſt capax, licet maneat in eo nedum commoditas vtendi, ſed ius naturale ad vtendum, & ſi Religioſus hoc iure non vtitur niſi de ſuperioris licentia. Sed doctrina iſta, vt iam dictum eſt, venenum latens continet deſtructiuum paupertatis. Nam nedum contra votum eſt habere ius, aut dominium, ſed habere vſum facti, vel aliquod pretio æſtimabili ſine licentia ſuperioris; ideo tenere alienum in depoſito, licet per ſe non ſit contra votum, tenere tamen illud ad vſum proprium, licet cum intentione non vtendi, niſi de licentia ſuperioris, eſt quoddam pretio eſtimabile, & quidam vſus facti, qui neque haberi ſine licentia.

219 Ideo bene adducit *Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 107.* quòd ſi pater grauet hæredem, vt quotannis filio religioſo offerat 50. aureos ad id, quod ipſe maluerit, non intendens ex hoc dare filio aliquod ius ad illos exigendos, in dicto caſu non peccat filius ſi de licentia ſuperioris ſibi petat ab hærede dictam ſummam, quod tamen eſſet contra paupertatem, ſi fieret ſine licentia; quia hoc fit ad commodum religioſi petentis. Hæc verò doctrina neque locum habet in Minoribus de obſeruantia & Capucinis, qui huiuſmodi obligationes recipere prohibentur.

220 Colligitur etiam ex prædictis, religioſum accipientem ſyngrapham campſoriam, ſi eam acceptat abſolutè ſine licentia, peccare contra votum

paupertatis, etiam ſi intendat ea non vti niſi de licentia ſuperioris, & iterum peccare ſi non accepta licentia ea vtendi eam laceret, vel alteri tradat quàmuis lacerare ſingrapham cum ſit destruere rem alienam, non ſit proprietas, ſed iniuſtitia. Quia ad ſui commodum recepit rem pretio æſtimabilem, & eam acceptam cum iam eſſet monaſterij conſumpſit, vel alienauit. Tamen aliqui dicunt non peccare, ſi non accipit dominium ſyngraphæ, ſed relicto dominio apud dantem religioſus non vtatur ea niſi de licentia, etiam ſi non vtatur ea niſi diuiſim, & per partes, Quia hic ſemper rei dominium eſt apud dantem, & religioſus habet vſum facti de licentia ſuperioris, Ita *Anton. à Spir. Sancto d. trac. 3. num.* 120. Sed hoc non admittitur ex ratione allata. num. 211. quia tenere ad proprium vſum eſt quidam vſus facti, qui non poteſt haberi ſine licentia ſuperioris. Non peccat tamen Religioſus, iuxta ſupra dicta, ſi ſyngrapham recipit non ſibi, ſed vt eam tradat ſuperiori &c.

221 Colligitur etiam contra ſinceritatem] & vim voti paupertatis ſentire aliquos qui tenent, religioſum cupidum habendi pecuniam ad ſuas commoditates paratam poſſe curare vt amicus, vel conſanguineus obliget ſe vel hæredem ſuum ad diſtribuendum ſingulis annis tantam pecuniam in pios vſus, vel pauperes ab ipſo religioſo eligendos, etiam ſi religioſus intendat ſibi eam pecuniam applicare, vel in totum, vel in partem petita facultate à ſuperiore accipiendi eam ſummam & non manifeſtato ei modo, quo illam ſibi procurare vult. Hic enim multiplex eſt defectus. Primus eſt, quia hoc eſt ſubſtancialiter contra votum profeſſionis quód religioſus ſine licentia accipiat munus diſtribuendi alterius pecuniam pauperibus ſe ipſum inter pauperes numerando, vt bene docet *Card. de Lugo d. 2. de iuſ. num.* 54. Et ratio eſt manifeſta, quia munus diſpenſandi alienum ad ſui commodum, eſt non parua opulentia, quam non poteſt accipere religioſus ſine licentia, vt docet *Suarez l. 8. c. 11. num.* 16. Nec obſtat, quód iſte religioſus dicitur nolle accipere pecuniam ſibi ſine ſuperioris licentia, quia pluſquám multum ſuſcipit, qui ſuſcipit munus accipiendi & diſpenſandi ſibi. Secundò hic eſt defectus taciturnitatis quia præſupponitur hunc religioſum velle petere licentiam accipiendi pecuniam non manifeſtato modo acquirendi illam ex munere diſpenſandi alienam pecuniam in vſus pios, ex intentione habendi hoc modo pecuniam ad ſui voluntatem. Quod eſt motiuum ad iuſtitiam cauſæ valde pertinens, & ex quo reſultare poteſt, vt non adſit iuſta cauſa concedendi talem modum acquirendi pecuniam, ſeu talem rei alienæ adminiſtrationem, vnde & talis licentia ſic obtenta poterit eſſe ſubreptitia. Et huiuſmodi doctrina non eſt niſi inductiua ad inobſeruantiam voti paupertatis ſub prætextibus palliatis, & occultis.

222 Colligitur quoque, quòd religioſus ſi ante profeſſionem obliget ſuum hæredem ad faciendas eleemoſynas pauperibus à ſe nominandis, ſi in intentione ſua intendat poſſe nominare ſe ipſum, in actu profeſſionis ſe priuat hoc iure, & illud tranſfert in Conuentum. Talem quidem reſeruationem non poſſe fieri à religioſo Societatis IESV docet *Card. de Lugo d. 3. de iuſ. num.* 121. cum ex vi Conſtitutionum debeat fieri renunciatio ſine ſpe recuperandi. Quámuis aliqui conentur hanc conſtitutionem explicare. Sed verè abſolutè loquendo à quocumque fiat illa reſeruatio nominandi pauperis quibus hæres religioſi teneatur aliquid erogare, ſtatim ac religioſus profitetur transfertur totum hoc ius in Conuentum. Etenim eſt quoddam reſiduum dominij bonorum; Nam hæc nominatio non fit nomine alterius, & ex alterius dominio, ſed in vi illius dominij quod ſuper ſuis bonis habebat religioſus, & in vi cuius grauauit hæredem ad eleemoſynas erogandas ſeruata ſibi nominatione pauperum. Et certè non poteſt ſine licentia ſuperioris nominare ſe ipſum neque hæredem obligare ad ſibi aliquid erogandum.

223 Colligitur tandem Religioſum ſi in diſtribuendis eleemoſynis, aliquid ſibi vſurpet ſine licentia ſuperioris, peccare contra votum paupertatis, vel etiam ſæpe contra iuſtitiam. Vel enim ab extraneo data eſt eleemoſyna diſtribuenda pauperibus, vel religioſus ipſe illam petijt. Vtroque autem modo, vel petita aut data eſt *pro pauperibus in genere*, & hoc modo *ſine aliqua iniuſtitia* poteſt illam ſibi religioſus applicare, *vel in totum*, *vel in partem* de licentia tamen ſuperioris. *Nauar. l. 3. Conſil. tit. de mendicant. conſil. vnica Manuel. & in ſum. cap. 202. num. 2. Sanchez l. 7. mor. c. 30. num. 6. Fagund. l. 7. in decal. cap. 7. Lez. p. p. c. 6. num.* 39. Quia intentio dantis reſpicit paupertatem, & ideo ſufficit eleemoſynam dare pauperi; igitur ſi religioſus ſit pauper poteſt illam dare ſibi. Niſi aliunde ſibi conſtaret de contraria intentione dantis. Quòd ſi religioſus hoc faciat de licentia ſuperioris, nec violat votum paupertatis.

224 Vel eleemoſyna eſt data vel petita pro paupere determinato. Et in hoc caſu *Nauar. & Manuel* abſolutè tenent, religioſum peccare *contra* iuſtitiam ſibi, vel alteri eleemoſynam receptam dando; ſed *Sanchez, & Fagund.* limitant hoc; Nam *Sanchez* quatuor caſus diſtinguit. Primus eſt, quando de licentia ordinarij pro paupere determinato petitur eleemoſyna. Et in hoc caſu dicunt committi iniuſtitiam ſi eleemoſyna hæc alteri detur. Quia cum ex decreto *Concil. Trid ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. de refor. & ſeſſ. 23. cap. 1. de reform.* ordinario incumbat cura pauperum, ideo ordinarius eſt perſona legitima ad acceptandam quamcumque donationem factam ad cauſam piam, & dum committit, vel dat alicui licentiam, vt petat eleemoſynam pro paupere determinato, ſimul cenſetur dare petenti facultatem accipiendi nomine pauperis donationem eleemoſynæ, vnde qui illam petit, & recipit acceptat donationem illam nomine pauperis, vnde eleemoſyna fit illius, nec poteſt ſine eius iniuria alteri tradi. Quod adeo eſt verum, vt nec de licentia dantis poſtea poſſit alteri tradi, quia iam eſt acquiſita illi pauperi pro quo fuit petita & recepta.

225 Secundus caſus eſt, ſi religioſus, vel alius ad inſtantiam pauperis determinati eleemoſynam petat, & recipiat. Et in hoc caſu idem decernunt. Quia pauper ad cuius inſtantiam eleemoſyna petitur cenſetur dare facultatem petenti acceptandi eleemoſynam nomine ſuo. Et ſic ſtatim ac recipitur, illi pauperi acquiritur, nec poteſt ſalua iuſtitia alteri tradi, nec etiam de ipſius dantis licentia.

226 Tertius caſus quãdo nec de licẽtia ordinarij,

rij, nec ad inſtantiam pauperis, ſed religioſus, vel aliquis ex motiuo proprio petit eleemoſynam pro certa perſona, exprimendo ſpecialem illius conditionem, quæ mouere poſſit ad dandam eleemoſynam, vt quod ſit in carcere, vel orphanus, vel in lecto decumbens, vel puella in matrimonium collocanda. Et in hoc caſu quoque idem ſentiunt, alia tamen ratione. Nam licet non ſit acquiſitum ius illi pauperi, cum nec ab ipſo, nec ab alio nomine illius legitimè acceptanti, & ſtipulanti fuerit acceptata donatio, nondum illi acquiſitum eſt ius, tamen intentio dantis reſpicit perſonam determinatam, & illis circumſtantijs indiuiduatam, ideo dare alteri eſt contra dantis intentionem. Quod verum eſt etiam ſi eleemoſyna fuiſſet petita in genere v. g. pro carceratis, vel pro orphanis &c. quia non poſſet dari pauperi alterius generis ex eadem ratione. Nam & eſt certum quòd legatum v. g. factum pro carceratis non poteſt diſtribui alijs pauperibus. Tamen de licentia dantis poſſet in propoſito huius caſus dari eleemoſyna alteri, quia nondum acquiſitum eſt ius pauperi quo fuit data.

227 Quartus caſus eſt ſi religioſus aut alius nõ de licentia Epiſcopi, nec ad inſtantiam determinati pauperis, nec exprimendo ſpeciale genus miſeriæ, & paupertatis petat eleemoſynam ex ſolo generali titulo paupertatis. Et in hoc caſu iudicant religioſum, vel alium petentem eleemoſynam poſſe ſine iniuſtitia alteri eam tradere, vel etiam à petente retineri ſi vere ſit pauper. Quia cum ratio dandi fuerit paupertas, ſi eleemoſyna cõferatur pauperi, videtur ſeruari intentio dantis, qui in dando non ita determinatè reſpexit conditionem indiuidualem pauperis pro quo eſt petita eleemoſyna & cenſetur petenti diſtributionem eleemoſynæ committere.

228 Sed veriorem, & tutiorem puto ſententiam Nauarri, & aliorum abſolutè negantium, eleemoſynam petitam pro vno determinato, poſſe ſalua iuſtitia alteri tradi, quia hoc ſit contra intentionem dantis eleemoſynam, qui eam illi pauperi applicauit, pro quo fuit petita & ratio dandi non fuit paupertas abſolutè, ſed paupertas huius determinati pauperis. Eſt enim hic diſtinguenda ratio actionis ſpecificè ſumptæ, & ratio actionis huius vt hic, & nunc exercitæ. Certè ratio dandi eleemoſynam in quocumque caſu detur eſt miſeria pauperis, & miſericordia dantis, ſeu honeſtas ſubleuandi indigentis miſeriam, ab hac enim ratione ſpecificatur actio eleemoſynæ. Sed ratio dandi eleemoſynam hic & nunc in hac quantitate eſt miſeria illius pauperis pro quo petitur, & miſericordia dantis intendentis ſubleuare pauperem illum a miſeria, nec intentio ſubleuandi pauperem in abſtracto poteſt eſſe efficax ratio dandi eleemoſynam hic & nunc. Vnde ratio dandi eleemoſynam nunc cum petitur huic pauperi eſt huius paupertas & miſericordia erga hunc pauperem. Quod verò ſalua miſericordia poſſit eleemoſyna alteri tradi, hoc non facit, quia à dante huic eſt applicata. Et quod dicitur, quòd illa eleemoſyna eſt reuocabilis ad voluntatem dantis, qui cenſetur committere munus illam diſtribuendi & reuocandi petenti, non mihi videtur dictum cum fundamento. Quo enim iure neceſſe eſt, vt aliquis conſtituat adminiſtratorem rei ſuæ eum qui pro paupere determinato petit ſibi eleemoſynam? Itaque non poteſt reuocari eleemoſyna data pro determinato paupere niſi de facultate ejus, qui illam dedit, hæc verò non præſumitur ex hoc ſolo, quòd ratio dandi fuit paupertas, quia ratio dandi fuit paupertas huius; & huic ille eam applicauit, nec ex hoc conſtituit petentem adminiſtratorem rei ſuæ. Ideo niſi aliunde ex ſpecialibus circumſtantijs colligatur quòd dans eleemoſynam det petenti facultatem eam diſtribuendi cui voluerit, ſemper per ſe eſt contra Iuſtitiam eleemoſynam datam vni alteri tradere. Sed vbi hæc præſumptio locum habeat etiam in tertio caſu, & in quocumque eleemoſyna ſit reuocabilis poterit eleemoſyna pro vno accepta alteri tradi.

229 Ex quo colligitur, multò magis agere contra iuſtitiam eos, qui caſus miſerabiles veſtitos ſpecialibus circumſtantijs fingunt, & cum fraude pro perſonis determinatis ex ſpecialibus motiuis eleemoſynas petunt, quas ſibi attribuunt; quod prorſus eſt iniuſtum, niſi vbi fraus ſit cognita à dantibus, vt accidit in mendicis pro ſe in vijs & plateis infirmitates fingentibus; communiter enim ſcitur huiuſmodi infirmitates fictas eſſe, & nihilominùs pij fideles dant illis eleemoſynas intuitu paupertatis.

230 Quantùm igitur ad propoſitum noſtrum; ſi religioſus eleemoſynam pro alio petitam, & acceptam ſibi applicet ſine licentia ſuperioris, & voluntate dantis, peccat peccato ſacrilegij contra votum, & peccato furti contra iuſtitiam. Si verò non ſibi, ſed alijs tribuat. Non peccat contra votum paupertatis, peccat verò contra iuſtitiam, niſi in caſu in quo eleemoſyna ſit reuocabilis, eam alteri applicet ex licentia domini ſaltem probabiliter præſumpta.

231 Tertiò aliqui excuſare videntur a culpa mortali religioſum accipientem comeſtibilia, vel quæ vnico vſu conſumuntur, & quæ a ſeculari conceduntur hac intentione, vt a religioſo conſumantur, & non acquirantur Conuentui. Et refertur *Lopez l. 1. Inſtruc. cap. 156.* ſentire, licitum eſſe religioſo accipere duas gallinas, vel aliquam conſeruam etiam ad communẽ vſum domus deſtinatam. Verùm hanc limitationem non admittunt *Nauarr. l. 3. de reſt. c. 1. num. 180. & 181. Sayro in Claui regia l. 9. c. 16 num 20. Leſſius l. 2. de iuſt. c. 41. dub. 9. nu. 79. Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 53. Suarez tom. 3. de relig. l. 7. c. 11. & num. 39. Donatus q. 37. nu. 6. Lezana d. c. 6. num. 30.* Nec poteſt dicta limitatio admitti, quia votum profeſſionis religioſæ, ſubordinat religioſum ad voluntatem ſuperioris in vſu diuitiarum, & niſi hoc præſtaret, ſed ſolùm auferret dominium, cum religioſus profeſſus ſolemniter, ſit dominij incapax, nec accipiat regulariter res vt illarum ſit dominus, cum hoc conſequi non poſſit, ſed vt illis vtatur ad ſui commodum, numquam peccaret contra votum paupertatis, & impunè abſque incurſu pœnarum in proprietarios latarum poſſet pecunias accipere, tenere, expendere, & alias res conſumere, & alienare. Ideo in hac parte quòd res, ſit magna, vel parua, vt bene docet *Suarez num. 23.* nihil intereſt niſi ad quantitatem culpæ, vel mortalem, vel venialem inferendam, & ſic etiam quòd materia, ſit comeſtibilium, & eorum, quæ conſumuntur, vel permanentium, vel aliæ huiuſmodi differentiæ multùm valere poſſunt, vel ad diminuen-

minuendam, aut augendam culpam, non verò ad illam tollendam, niſi pro quanto huiuſmodi differentiæ conducant ad hoc, vt rationabiliter præſumatur licentia ſuperioris.

232 Ad iudicandum verò, an de facto in accipiendo aliquid horum ad vſum proprium ſine licentia ſuperioris, ſit peccatum mortale, vtile eſt conſiderare quòd aduertit *Suarez num.40.* ſcilicet duo cauenda eſſe, primum ne detur occaſio relaxationi, ſecundum ne nimis religioſi aggrauentur. Ideo dicitur, quòd de bonis conſumptibilibus vſu & pertinentibus ad potum & cibum accipere aliquid ad vſum actualem, & tranſitorium regulariter non eſt mortale peccatum niſi damnificatio eſſet nimia, & in re magis pretioſa. Sed de hoc puncto, ſcilicet quando ex quantitate rei acceptæ acceptio debeat dici culpa mortalis, ſpecialis conſideratio infra eſt habenda.

233 Quartò excuſatur Religioſus, ſi ſine licentia recipiat neceſſaria ad ſui ſuſtentationem religioſam, & ſibi negata. Circa quem caſum primò mihi videtur referenda declaratio Congreg. Concilij, quæ per extenſum habetur apud *Quarantam in v. caſus reſeruatus, & Lezanam p.p. cap.6. & Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp.8. q.9.* & eſt ſequentis tenoris. *Quintò. An ſuperiore quantùmuis requiſito neceſſaria ſuis Regularibus negante, vel ſubtrahente liceat ipſis clam; vel inuito eo, illa ſibi comparare, ſeu retinere. Sextò. Et quatenus liceat, an itidem liceat, cum neceſſaria ideo negantur, vel ſubtrahuntur, quia monaſterij facultates non ſuppetunt.* Hæc ſunt quæſita, ad quæ Sacr. Congregatio reſpondit, & dixit; *Ad quintum non licere. Ad ſextum licere, ſi præciſa neceſſitas ſit ad indiuidui ſuſtentationem, cæterùm eandem communem penuriam ab omnibus percipiendam vſque adeo, vt ſi quid priuatim alicui delatum, vel ab ipſa partum fuerit, id omne ad ſuperiorem recta deferri oporteat, qui ex eo primùm ſuccurrat eius neceſſitati, cuius intuitu illud obuenerit, ſi peculiari aliqua neceſſitate vltra communem prematur, reliquum Conuentui incorporetur, & in communem cedat vtilitatem.* Primum verò conſiderandum circa huiuſmodi declarationem, meritò eandem Sac. Congr. ſanxiſſe, vt huiuſmodi declarationibus, quæ ſub eius nomine circumferuntur, non ſit præſtanda fides in iudicio nec extra, niſi in forma authentica exhibeantur. Nam aliàs neque ex DD. teſtimonio earum veritas comprobatur. Quod in præſenti declaratione experimur; quam omnino contrariam contextui omnes præfati DD. referunt. Nam reſponſionem ad quintum, ita referunt. *Ad quintum non licere.* Hoc verò eſſe falſum, & reſponſionem Sacr. Congreg. eſſe hanc. *Ad quintum licere* colligo nedum ex ſexto dubio, & eius reſponſione. Dicitur enim *Sextò, & quatenus liceat, &c.* Supponitur igitur licere, quod in quinto dubio petebatur, & dubitatur an id liceat in caſu in quo monaſterium non poſſit neceſſaria ſubminiſtrare, & adhuc reſpondetur affirmatiuè, ſi adſit præciſa neceſſitas. Nullus verò eſt, qui non videat, quòd ſi in caſu quinti quæſiti, non poterant Religioſi ſibi accipere neceſſaria etiam inuito ſuperiore, ſuperfluum omnino erat ſextum quæſitum, in quo abſoluta reſponſio negatiua erit euidentiſſima, ſuppoſita reſponſione negatiua abſoluta data ad quintum prout refertur à dictis DD. Et prætereà poſt abſolutam negatiuam reſponſionem datam ad quintum, nullus eſt, qui non videat ineptè omnino proponi ſextum quæſitum ex ſuppoſitione quòd affirmatiuè fuerit reſponſum ad quintum. Secundò idem colligo. Quia in Codice manuſcripto declarationum d. Sacr. Congreg. quem habeo apud me, reſponſio ad illud quintum dubium eſt iſta, ſcilicet. *Congregatio cenſuit licere.* Et initium reſponſionis ad ſextum eſt iſtud. *Itidem licere &c.* vbi dictio *itidem* importat ſimilitudinem reſponſionis, & ſicut ad quintum dictum fuit licere, ſic dicatur ad ſextum, quamuis ſub limitationibus, quæ poſtea ſubiunctæ fuerunt.

234 Hoc ſuppoſito ad quæſtionis dilucidationem tres caſus diſtingui poſſent, quos diſtinguit *Suarez l.7. cap.19. num.14.* ſed iuxta declarationem præfatam meliùs duo ſolùm diſtinguuntur. Primus eſt in quo monaſterium poteſt ſubminiſtrare neceſſaria Religioſis, ſed Superior ex auaritia, crudelitate, & malitia aliqua ea non ſubminiſtrat. Et in hoc caſu iuxta Sacr. Congreg. declarationem Religioſus, vel ab extraneis, vel etiam ex monaſterio ipſo poteſt clam & ſuperiore inuito ſibi neceſſaria comparare. *Valent. hic diſp.10. q.4 p.3. Rodriq. tom.2. cap.31. num.6. & tom.3. q.29. a.10. Sanchez d.c.19. num.14. Sayro in Clau. Reg. l.9. c.16. num.20. Lezana p. p. cap.6. num.31. Donatus tom.3. trac.15. q.37. num.7. Anton. à Spir. S. p.2. direc. trac.3. nu.131. & apud eum Vidal. Fragoſus, & Peyrinus,* & cæteri communiter. Ratio eſt, quia in his caſibus tenetur ſuperior neceſſaria ſubminiſtrare, nec poteſt cogere Religioſum ad ſuſtinendam neceſſitatem, ad quam non obligatur. Et in his caſibus ſemper adeſt præſumpta licentia ſuperioris mediante legis. Quæ verò, ſit neceſſitas de qua in hoc primo caſu eſt ſermo, quæri poteſt. *Lezana p.p. cap.6. num.31. Anton. de Spir. Sancto num.132. & Donatus tom.3. tr.15. q.37. num.7.* non diſtinguentes huiuſmodi caſus, per neceſſitatem intellexerunt neceſſitatem ſimpliciter ad vitæ ſuſtentationem: *Sanchez autem d. cap.19. num.20.* dixit tunc neceſſitatem adeſſe, cum Religioſus maiorem paupertatem patitur, quàm poſtulet paupertas Religioſa. In præfata declaratione autem, ſcilicet in reſponſione ad quintum, nulla fit diſtinctio neceſſitatis, aut limitatio, vnde intelligitur hic primus caſus non limitatè de neceſſitate ſimpliciter ad vitæ ſuſtentationem, ſed de quacumque indigentia quam non tenetur pati Religioſus, ſeu indigentia alicuius, & cuiuſcumque ex illis, quæ ſecundùm ſtatum Religioſum debentur, & communiter traduntur Religioſis, vel ad eorum vitam, vel ad officia, pro dignitate exercenda. Nam cum ſimus in caſu ſubueniendi neceſſitati, ad quam monaſterium habet ſufficientes facultates, & ſolùm ex malitia ſua ſuperior non vult ferre remedium, cum Religioſus habeat ius habendi ea, quæ ex regula, vel praxi debentur, & communiter dantur, ſumus in caſu quo licentia irrationabiliter negata ſufficit, quia adeſt ſuperiorum, & legis præſumpta licentia. Ego nihilominus puto, quòd conſiderandæ ſint in ſingulis caſibus circumſtantiæ temporis, & perſonarum; Nam & poteſt dari ex multiplici capite cauſa iuſta denegandi ſubdito aliqua neceſſaria. Vnde aſſertio poſita locum habet tunc cum ſuperior ex nulla cauſa iuſta, ſed ex malitia neceſſaria deneget.

Et

Et ſæpe neceſſarium putatur, quod ſeruit commoditati, non neceſſitati; Nam ſemper attendi debet quòd pauperum eſt non habere etiam omnia neceſſaria, vnde ex iuſta cauſa ſæpe poteſt contingere, quòd ſuperiores illa denegent, & maximè in pœnam alicuius inobedientiæ, vel ad obedientiæ experimentum, aut alicuius virtutis profectum, vel ad reprimēdas paſſiones, & domandam ſuperbiam ſubditi, vel ex alijs iuſtis cauſis, vel etiam, quia verè non poſſit.

235 Secundus caſus eſt, in quo ſuperior non ſubminiſtrat neceſſaria, quia non poteſt, non quia non vult. Et in hoc caſu datur reſolutio, quòd ſcilicet ſolùm pro neceſſitate præciſa ad ſuſtentationem indiuidua licet ſubdito ſibi comparare neceſſaria. Verùm diſtinguendum eſt in præſenti, nam huius neceſſitatis ſuſtentamentum, vel ſumendum eſt ab extraneis, ſiue conſanguineis, ſiue amicis, vel ex bonis ad communem menſam monaſterij ſpectantibus. In primo caſu totum id eſt à ſubdito agendum inquantum poteſt, vt ſuperior non ſit inuitus. Nam eo inuito poteſt recipere ab extraneis non poteſt vero receptum retinere, ſed tenetur receptum tradere ſuperiori, qui tamen primo tenetur ſubuenire neceſſitati eiuſdem, ſi eſt peculiaris, & maior neceſſitate communi, & reliquum ad communem menſam applicare. Ratio iſtius reſolutionis eſt, quia Religioſus ſubditus, non habet ius, vt in communibus neceſſitatibus inuito ſuperiore de bonis monaſterij ſibi non ſeruata iuſtitia diſtributiua magis prouideatur quàm alijs; ſi verò maiori vrgetur neceſſitate ſufficere ſibi debet, ſi ſuæ neceſſitati fuerit ſciente & volente Prælato prouiſum; igitur non poteſt inuito ſuperiore rem apud ſe retinere, ſed eam ſuperiori debet tradere, & ab eo ſubuentionem ſuæ neceſſitatis accipere: Dummodò enim ſubuentum ſit ſuæ neceſſitati, quatenus hoc fieri poſſit, ſaluo honore ſuperioris & obſeruantia voti, votum debet obſeruari, & non niſi de ſuperioris licentia Prælati, qui aliàs quantum poteſt, & debet prouidet ſubditorum neceſſitati nō debet, nec poteſt temporalibus vti.

236 Sed duæ ſunt hic difficultates explicandæ, Prima eſt, an ſtante neceſſitate ſubditus teneatur petere à ſuperiore id, quod eſt ſibi neceſſarium, an potiùs illud poſſit clandeſtinè, vel ex ſe ipſo accipere, & retinere, eoque vti. Nam eum teneri petere à ſuperiore id, quo indiget affirmant *Nauarra de reſt. p. 3. dub. 3. numer. 180. & Sayrus in Clau. Reg. lib. 9. cap. 16. num. 20.* Et id videtur ſupponere quintum dubium propoſitum Sacr. Congreg. & ſupra relatum, ibi. *An ſuperiore quantumuis requiſito &c.* Ita namque & in hac ſuppoſitione quòd ſuperior, ſit requiſitus, reſponſum eſt Religioſo licere ſibi neceſſaria comparare ſuperiore inuito. Sed *Sanchez l. 7 moral. c. 19. nu. 20.* vult, quòd rarò poſſit contingere culpam mortalem ex eo, quòd Religioſus non requiſito ſuperiore, ſibi neceſſaria paret, quia cum ſuperior in hoc caſu non poſſit eſſe inuitus rationabiliter quantùm ad ſubſtantiam vſus, ſed ſolùm quātùm ad modum, niſi in hoc, ſit exceſſus, & detur cauſa, vnde ſuperior quantùm ad modum, ſit notabiliter inuitus, non eſt locus mortali culpæ. Et verè ſic eſt, quòd aliqua culpa eſt, non recognoſcere ſuperiorem, & non recipere de manu ſua neceſſitatis remedium. Verùm quia, non licet neceſſaria inuito ſuperiore recipere, niſi vbi & Religioſus habet ius ad petendum, & ſuperior non poteſt iuſtè petitionem reijcere, ſumus in caſu in quo licentia negata valet, ac ſi eſſet data, quantùm ſit ad rei ſubſtantiam, vnde ſuperior non poteſt eſſe rationabiliter inuitus niſi quantùm ad modum, quod non ſufficit ad culpam mortalem, niſi ſuperior contemnatur taliter, vt meritò notabiliter ſit inuitus quantùm ad modum, & ſit grauiter offenſus; ſed neque *Sayrus loc. cit.* affirmat quòd, hæc culpa, ſit mortalis.

237 Altera difficultas eſt, quæ ſit præciſa neceſſitas? Nam non deſunt, qui dicant præciſam neceſſitatem eſſe neceſſitatem extremam. Sed aliter dicendum videtur. Præciſum enim dicitur, vt ex *Menoch. conſ. 134. num. 26. notat Barboſ. dict. 275. n. 5.* quòd ſtrictè admodum intelligitur. At verò extrema neceſſitas eſt nedum admodum ſtricta; ſed ſtrictiſſima neceſſitas, aliàs verò neceſſitas vera, & grauis, quæ non eſt verè magna incommoditas, ſed eſt ſimpliciter neceſſitas eſt ſtricta admodùm neceſſitas; igitur eadem eſt præciſa neceſſitas. Item in neceſſitate extrema, non eſt neceſſitas adeundi ſuperiorem, quis enim adeo ſtrictè, & rigorosè interpretetur votū profeſſionis, vt intelligat Religioſum ſe obligaſſe ad non comedendum, & bibendum ſine priùs requiſito ſuperiore, etiam in caſu extremæ neceſſitatis? Sicut nequit dici ſenſum præfatæ declarationis Sacr. Congreg fuiſſe, vt Religioſus in extrema neceſſitate cibi exiſtens accepto pane ab amico, deberet priùs recta ire ad ſuperiorem, priùſquam comederet. Sed & Sacr. Congreg. ſatis declarauit ſe loqui de neceſſitate graui, quia ad hoc, vt ex accepto à Religioſo tenetur ſuperior priùs illi ſuccurrere, decreuit ſufficere ſi habeat peculiarem neceſſitatem vltra communem. Nam aliàs extrema neceſſitas legem, non habet, & vt docet *D. Th. ſup. q. 66. a. 7.* in caſu extremæ neceſſitatis vim habet lex naturæ, & ita vt neceſſitatus ex cuiuſcumque bonis tam manifeſtè quàm occultè poſſit ſibi remedium accipere, non obſtante poſitiuo iure ex quo dominium & proprietas eſt introducta. Nomine igitur neceſſitatis intelligitur neceſſitas talis, quæ non ſit incōmoditas licet magna, & quæ poſſit dici neceſſitas, ſed quæ ſit neceſſitas ſimpliciter, pro ſuſtentatione tamen indiuidui, vt explicarunt, *Lezana, Donatus, & Antonius à Spiritu Sancto ſup. citat.* Immò vbi eſt ſermo de ſuccurrendo neceſſitati ex acquiſitis monaſterio ab eo, qui neceſſitatem patitur, & intuitu illius adueniunt, vt ſuperior teneatur illi ſuccurrere, non eſt neceſſaria ſola neceſſitas præciſa pro ſuſtentatione indiuidui, ſed ſufficit neceſſitas maior, quàm ſit penuria communis; nam & rationabile eſt, vt qui pro ſubleuanda penuria laborant præ alijs, etiam ſubleuentur ſi neceſſitate premantur. Quamobrem in hoc caſu, ſi ſuperior, non quia non poſſet, ſed quia nollet, ſine iuſta cauſa recuſaret ſubuenire illi maiori neceſſitati ſui ſubditi, eſſemus in terminis primi caſus, & ſubditus ſine eius licentia poſſet ſibi prouidere. Si verò aliquid daretur monaſterio cum expreſſa conditione & pacto, vt de eo prouideretur neceſſitati huius, vel illius, & datum ad alium vſum conuerti non poſſet, Superior teneretur ſeruare pactum, quia nec pactum eſt turpe, nec Conuentus acquirit rei dominium niſi ſub illo pacto.

ᵹo. Sed tamen, non per hoc Religioſus acquireret ius aliquod ciuile, quia huius eſt incapax, ſed haberet illud ſolum ius naturale, aut diuinum, quod alij habent, nec poſſet inuito ſuperiore ſibi prouidere in omnibus ad ſui placitum; quia quòd ſuperior deberet tunc illud acceptum expendere in vtilitatem v. g. Titij, non eſſet ex debito, quod ſuperior haberet cum Titio, ſed ex alieno debito; ex eo verò quòd licentia ex alieno debito iniuſtè negetur, non per hoc poteſt ſubditus, ſine licentia vti temporalibus, vt probatum eſt ſupra. Quia tamen tunc ſuperior, non negaret ſubuenire neceſſitati Titij, quia non poſſet, ſed quia nollet, ſi nollet ſine iuſta cauſa, poſſet Titius iuxta dicta in primo caſu ſuis neceſſitatibus inuito ſuperiore ex ſic acceptis omni meliori modo ſibi prouidere, vel titulo compenſationis ex alijs ſalua æqualitate iuſtitiæ remedium ſumere ſi ſuperior accepta retineret pro Conuentu. Nec teneretur tunc ad communem penuriam ſuſtinendam, quia monaſterium reſpectu illius haberet vnde illi ſubueniret abundanter & pro qualibet neceſſitate, vel vltra communem neceſſitatem, & quo iuſtè non poſſet vti ad communem miſeriam adiuuandam, ſed teneretur cõſumere in eius vtilitatem, & non poſſet conſumere in alium vſum.

238 Propterea loquendo de bonis, quæ ſunt communia, ſeu de menſa communi monaſterij, non poteſt Religioſus ſibi accipere aliquid niſi pro præciſa neceſſitate ad indiuidui ſuſtentationem. In hac parte *Sanchez d. cap. 19. num. 20.* limitatè loquens in caſu in quo monaſterium, non valens ſubuenire neceſſitatibus Religioſorum taxauit vnicuique religioſo partem ſeruata iuſtitia diſtributiua iuxta monaſterij facultates, tenet, quòd Religioſus, non poſſit etiam in caſu neceſſitatis aliqua ex Conuentu vſurpare, vt ſibi prouideat inuito ſuperiore, & eſſe proprietarium, & iniuſtum ſi id faciat, quia tunc licentia ſuperioris, non eſt debita, ſed ſuperior iuſtè poteſt licentiam negare. Et pro hac dicit facere *Bald. l. vn. §. ſed ſcimus in fine C. de lat. libert. tollen. Beneuen. tract. de paupertatis q. 7. a. 5. num. 25. Surdus de alimen. tit. 7. q. 35. fin.* docentes monaſterium ſi careat redditibus ſufficientibus, non teneri ad alimenta Religioſorum. Verum melius loquitur præfata declaratio. Nam ſi loquimur de penuria communi, ſeu eadem, qua laborant omnes, vera eſt ſententia *Sanchez* in caſu dato; quia tunc omnes eandem penuriam ſuſtinere debent, & ſubditi eſſe debent Prælato, & taxæ factæ ſeruata iuſtitia diſtributiua & iuſtè Prælatus negaret maiorem ſubuentionem Religioſo eam ex communibus bonis petenti; Immò in graue damnum aliorum non poſſet Prælatus magis vni, quàm alteri dare in iuſtitiæ diſtributiuæ præiudicium; Sed nec ſemper huiuſmodi taxæ ſunt factæ ſalua iuſtitia diſtributiua, & hæc iuſtitia ſæpe contemnitur; Vnde contingere poteſt, quòd etiam reſpectu communis penuriæ, & neceſſitatis aliquis Religioſus habeat iuſtam cauſam, vt ſibi ex communibus bonis prouideat æqualitate iuſtitiæ non violata. Sed præterea aſſertio poſita principaliter loquitur de neceſſitate grauiori, & peculiari præter communem neceſſitatem; pro qua neceſſitate grauiori, & peculiari non fiunt taxæ, ſed ſi ſuperiores prudentes ſint, & velint ſeruare iuſtitiam diſtributiuam, ſemper debet vltra taxam ordinariam ſeruari aliqua pars pro extraordinarijs, & maioribus, ſeu præcipuis neceſſitatibus. Ideo dicitur, quòd vbi adſit præciſa neceſſitas ſpectans ad ſuſtentationem indiuidui Religioſo, ſi habet aliquid extrinſecus, priùs debet illi ex eo ſubueniri, vel ſi non habet, debet ei adhiberi remedium ex communi, non obſtante qualibet taxa, quæ non eſt iuſta, ſi non reſpiciat extraordinarias Religioſorum neceſſitates, quibus aliter ſubueniri non poſſit. Immò *Lezana, & Anton. à Spir. Sancto*, extendunt, & bene aſſertionem, vt nedum à monaſterio, ſed ab alijs Religioſis poſſint ſibi neceſſaria ſimpliciter ad vitæ ſuſtentationem comparare, tam illis, quàm ſuperioribus inuitis, ſi aliter ſibi prouidere non poſſint. Nam & bona apud alios Religioſos exiſtentia monaſterij ſunt, ſi tamen alius Religioſus eſſet in æquali neceſſitate, non liceret ab illo auferre, quod illi eſt ſimpliciter neceſſarium, & eſt à ſuperiore conceſſum. Sed de eo, quod ſupereſt, tanquam de communi bono poſſet Religioſus exiſtens in neceſſitate ſimpliciter pro ſuſtentatione indiuidui ſibi prouidere, ſi aliunde id facere non poſſet. Semper tamen verum eſt, quòd non licet etiam pro neceſſitatibus ſubleuandis aliquid accipere, & habere, ſi ſuperior licentiam accipiendi, & habendi poteſt iuſtè negare.

239 Quintò excuſant aliqui Religioſum, cui ex regula non eſt interdictum accipere pecunias, vel per ſe, vel per alium, ſi eas accipiat ad emendum libros, vel etiam alia quibus vtatur de licentia ſuperioris. Immò ſi libros, vel alia empta reponat in ſua cella inter alia, quæ ibi publicè viſibilia continentur, quia Religioſus ſic palam expoſita poſſidens ea ſubijcit voluntati ſuperioris, ac eius poteſtati. Ita *Azor. tom. 1. Inſt. l. 12. cap. 12. q. 3.* Sed contradicit *Sanchez numer. 56. quia acceptio*, clandeſtina pecuniæ ad proprium *vſum*, de ſe eſt materia prohibita per votum profeſſionis, quæ nec ideo eſt proprietas, quia ſit prohibitum Religioſo ex regula pecuniam contrectare & recipere, ſed quia per ſe ex natura ſua eſt contra obedientiam, & paupertatem promiſſam, nec ex eo excuſatur à proprietate, quia Religioſus habeat licentiam emendi libros, vel eis vtendi, quia aliud eſt emere, & aliud eſt accipere pecuniam ad emendum, & vtrumque ex ſe eſt contra votum, & licentia ad vnum, non eſt licentia ad aliud. Veruntamen eſt quòd in his poteſt accidere de facili, vt poſſit probabiliter præſumi licentia ſuperioris, in quo caſu ceſſaret, vel in totum culpa, vel ſaltem culpa mortalis iuxta ea, quæ ſupra de licentia præſumpta dicta ſunt. Quantùm etiam ad ſecundum contradicit *Sanchez dicto num. 56.* Quia exponere palam in cella librum emptum, non eſt manifeſtare, an ille ſit emptus cum licentia, vel non emptus, & cũ hoc lateat ſuperiorem, non cenſetur dare licentiam ex eo quòd palam expoſitus ſit. Verùm hoc iam ſpectat ad vſum, & non ad acceptionem, & ideo infra, vbi de vſu ſermo erit, videndum erit, an exponere palam rem acceptam ſit ſufficiens ad hoc vt religioſus habeat licentiam vtendi illa. Cæterum hoc pro nunc dicitur, bene *Sanchez* aduertere, quòd hæc expoſitio non iuſtificat acceptionem, niſi & modus, quo res fuit accepta manifeſtetur, ita ſuperiori, vt eius taciturnitas poſſit cenſeri legitima

gitima licentia iuxta ſuperiùs dicta de taciturnitate. Verùm ex ſupradictis dicitur, quòd cum accipere præcisè, vt præſcindit à tenere, & expendere vel vti, non ſit ex ſuo genere peccatum mortale, qui habet licentiam tenendi, & vtendi non peccat ſaltem mortaliter ſi accipiat, immò nec peccabit venialiter, ſi in licentia tenendi contineatur licentia accipiendi, ſed bene etiam contingere poteſt, quòd licentia tenendi, & vtendi non ſit tam ampla, & immò quòd nec ſit iuſtum concedere, nec ſit conceſſum tenere pecuniam vndequaque acceptam. In quo caſu accipere, & tenere ſine licentia pecuniam acceptam ab hoc, vel illo eſſet peccatum graue ſuppoſita ſufficienti quantitate materiæ. Vnde bene inſpici debet, ne excedatur licentia Religioſo conceſſa.

240 Septimò excuſant aliqui Religioſum à culpa, ſi accipiat rem Conuentus ad breuem vſum; v. g. ſi ex communi bibliotheca (vbi hoc non ſit prohibitum ex ſpeciali lege) accipiat librum ad breue tempus, non verò ad vſum perpetuum. Ita enim tenet *Azor. loc. citat.* Cui meritò contradicit *Sanchez num.*57. Quia vſus quilibet, ſi habeatur ſine licentia ſuperioris, aduerſatur voto: & vſum eſſe temporalem, vel perpetuum ad duo ſeruire poteſt, vel ſcilicet vt ſit facilior locus ad præſumendam licentiam ſuperioris, vel ad minuendam, vel augendam culpam; nam vſus temporalis rei, quæ vſu non conſumitur, ſi ſit ad breue tempus eſt materia leuis, quæ ad culpam mortalem non ſufficit.

241 Colligendo igitur dicta apparet, quòd acceptio prohibita per votum profeſſionis, & quæ ſi fiat ſine licentia aliqua ſuperioris ſemper eſt culpa proprietatis, aut venialis, aut mortalis, debet habere duas conditiones. Prima eſt, quòd ſit acceptio propriè, qua accipiens ſibi accipiat, & quærat, non verò qua accipit monaſterio, aut alteri. Secunda eſt, quod debet eſſe talis, quæ ex natura ſua transferret dominium in accipientem, ſi illius eſſet capax, transferat verò dominium in monaſterium, vel in alium, quia eſt ſufficiens ad hoc, vt res deſinat eſſe dantis. Quia ſi res accepta non deſinit eſſe dantis, acceptio illius, & illius retentio, non eſt contra votum paupertatis, niſi Religioſus rem accipiat ad vſum proprium, aut re accepta vtatur, ſine licentia ſuperioris. Ideo petere rem ab alio non accipiendam niſi cum licentia ſuperioris, quia hoc non eſt accipere, ſed petere, non eſt contra votum paupertatis, licet poſſit eſſe conditio neceſſariò exprimenda, vt notat *Sanchez nu.*52. vt obtineatur legitima licentia, ſi talis caſus ſit, quòd pertineat ad iuſtitiam obtinendæ licentiæ, nec ſe habeat, vt quid extrinſecum, ſed vt ſubſtantiale exprimendum.

242 Tandem verò, vt meliùs iſta explicentur, & ſciatur cui res accepta à religioſo, ſine licentia ab eo tradenda ſit, quæritur cui religioſus acquirit id, quod ſine licentia accipit. In quo primò diſtingui debet acceptio oneroſa, ſeu ex contractu ab acceptione rei donatæ. Nam contractus religioſi, ſine licentia ipſo iure eſt nullus, & ita in hoc caſu res accepta remanet dantis, & res data remanet religionis, vel eius cuius ſunt res, quibus vtitur religioſus. Quod ſi dari poſſit contractus religioſi, ſine licentia initus, qui ſit validus, quia v. g. ſuperior eum ratum habet, tum res accepta ſpectat, vel ad monaſterium, vel ad eum, cui religioſus acquirit. Sed vbi religioſus acquirit data ex libertate dantis, diſtingui debet.

243 Nam vel dans abſolutè donat, & tunc religioſus accipiens ſine licentia, licet validè non accipiat ſibi, accipit tamen monaſterio, vel ei cui de iure acquirit. Et ita tenent *Abbas cap. cum ad monaſ. c.* 8. *Nauar. Com.* 2. *de regular. num.* 32. & 33. & *Suarez dicto l.* 8. *c.* 11. *num.* 35. *Card. de Lugo d.* 3. *de iuſ. nu.* 152. Quod tamen iuxta dicta in præcedentibus intelligi debet, ſi religioſus abſolutè recipit rem donatam, non verò ſi accipit ea intentione, vt dominium remaneat apud dantem, quia in hoc caſu religioſus nulli acquirit. Neque obſtat, quia non adeſt hic conſenſus ſuperioris, quia cum hæc acceptio ſit in commodum religionis, adeſt ſufficiens conſenſus. Non enim eſt conſenſus, vt religioſus accipiat ad vſum proprium, eſt tamen conſenſus, vt accipiat religioni, vel ei cui religioſus acquirit de iure. Bene verò ex *Nauar.* admonet *Suarez* hanc acceptionem, non eſſe adeo firmam, vt ſuperior propria authoritate, non poſſit illam reddere nullam, & rem acceptam reddere Domino. Et ſic illa acceptio valida eſt tam ex parte donantis, quàm ex parte religioſi recipientis, ſed non eſt adhuc abſolutè ſimpliciter valida, quin poſſit a ſuperiore irritari, & ſi ſibi viſum fuerit conuenire religioni rem acceptam reſtituere, quòd hoc non poſſit facere.

244 Sed ſi donans, non donat abſolutè, ſed ſub aliqua conditione expreſſa, vel tacita, ea conditione non purificata res ſemper remanet dantis. Et ſic donans intenderet donare ſub conditione, quòd vſus rei ſit religioſi abſque ſubordinatione & dependentia a voluntate ſuperioris, conditio hæc eſt turpis, neque deberet neque poſſet a ſuperiore admitti, & firma remanente hac conditione ex parte dantis, res ſemper eius eſſet, cum conditio validè ex parte religioſi impleri non poſſet. An verò huiuſmodi conditio ſi non ſit expreſsè turpis, poſſit interpretari in bonam partem, vt donatio ſit valida, vel vtrum poſſit accipi, vt non adiecta & ita donatio valeat, quæſtiones ſunt alibi examinandæ. Hic ſufficit, quòd ſi donans habet hanc intentionem verè, & ſolùm donat ſub conditione quòd vſus rei donatæ ſit religioſi, ſine dependentia a voluntate ſuperioris; donatio nulla eſt, & dominium apud donantem manet, vt docent *Bart. in authent. excipitur n.* 9. *Surdus de alim. tit.* 8. *priu.* 79. *nu.* 4. *Molina tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 140. *Suarez loc. cit. num.* 34. *Sanchez de matrim. l.* 5. *diſp.* 1. *num.* 41.

245 Sed ſi intentio donantis ſit, vt res ſua remaneat, vſus verò ſit religioſi de licentia ſuperioris, res manet religioni quouſque permittat religioſum vti tali re, quo negato danti reſtitui debet. Quamuis & hic modus accipiendi, vt *Suarez* aduertit, à ſuperioribus admitti non deberet, quia videtur ſuperior cogi ad concedendum vſum religioſi, ne religio illo priuato commodo priuetur. Molina verò eſt eam hoc commodo carere, quàm in religioſæ paupertatis detrimentum, hanc ſpecie palliatam proprietatem admittere.

246 Sed ſi ſuperior neget alicui religioſo licentiam aliquid acceptandi, poteſt ne ipſe eam inuito ſubdito acceptare ad communem vſum monaſte-

rij. Reſpond. quòd poteſt niſi dominus religioſi ſubditi repudiationem acceptauit, vel niſi Dominus a voluntate donandi receſſerit. Nam velle ſubditotum eſt in voluntate ſuperioris, qui poteſt rem ſubdito oblatam acceptare ſi vult, & eam vſui cõmuni applicare niſi aliter conſtet de voluntate donantis. Colligitur hoc ex *Card. de Lugo diſp.3. de iuſt. num.166.*

247 Sicut autem, non eſt licitum ſubdito religioſo acceptare aliquid inuito ſuperiore, ita videri poſſet ei non licere repudiare id quod offertur, nolleque illud acceptare. Sed diſtinguendum eſt inter licitè repudiare, & repudiare validè. Nam primò hæc eſt communis ſententia DD. vt videre eſt apud *Dianam tract. de paup. relig. reſol. 8. & Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 95. Anton. à Spir. S. in Direc. p. 2. diſp. 4. trac. 3. num. 201.* religioſum numquam peccare contra votum paupertatis, non acceptando rem oblatam. Et in hoc nulla eſt diſtinctio inter bona mobilia, vel immobilia, ſeu hæreditatem, & legata, quia religioſus ex vi voti paupertatis non promittit ſe aliquid acceptaturum, ſed bene promittit viuere ſine proprio, ita vt nihil ad ſui commodum recipiat niſi de licentia ſuperioris. Nihilominùs tamen ſi non habeat iuſtam cauſam repudiandi rem oblatam, dicunt illum peccare contra charitatem. Ita ex *Sanchez, Fagundez, & Vidal docet Ant. à Spir. S. num. 203.* Quod tamen explicatione indiget. Nam licet non acceptare priuet monaſterium aliquo commodo, non priuat eodem ipſum dantem, qui etiam ex charitate diligi debet, vnde non video quomodo actio, quæ eſt vtilis vni, licet non alteri, ſit contra charitatem; quia idem, non poteſt eſſe vtile pluribus, & non dare vni, quia datur alteri extra materiam iuſtitiæ, non poteſt eſſe peccatum. Niſi in caſu in quo charitas obliget, vt vni potiùs quàm alteri ſubueniatur. Vnde niſi adſit caſus in quo ex charitate obligetur religioſus ad acquirendam rẽ monaſterio, non erit peccatum contra charitatem nolle rem oblatam recipere, ſeu nolle, vt offerens ſe priuet re ſua, vt illam acquirat Conuentus.

248 Sed ſi loquamur de repudiatione valida, diſtinguunt aliqui cum *Cardin. de Lugo d. diſput. 3. n. 95.* inter bona incerta, & indeterminata, quæ non acquiruntur iure ipſo, alia verò ſunt bona, quæ ſtatim iure ipſo acquiruntur Conuentui, vt ſunt legata, & hæreditates relictæ, & dicunt priora bona repudiari validè niſi ante repudiationem factam à religioſo, acceptata fuerint à ſuperiore, inſcio vel etiam inuito ſubdito. Sed bona ſecundi generis, non poſſe validè repudiari a ſubdito, quia ſtatim ipſo iure acquiruntur Conuentui. Sed nullam in hac parte inuenio differentiam. Et quidem controuerſia eſt inter DD. quam latè tractat *Sanchez l. 7. mor. c. 12. à num. 35.* an hæreditas delata monacho acquiratur immediatè Conuentui, in qua affirmatiua ſententia verior eſt, & communior, quia per profeſſionem iura religioſi tranſeunt in monaſterium, & ſic ex quo religioſus nec habet velle, nec velle, nec ius ſibi proprium, ideo omne ſuum ius in monaſterium eſt tranſlatum. Sed hoc eſt verum reſpectu cuiuſcumque boni; vnde religioſus independenter à licentia ſuperioris, nec validè recipit, nec validè repudiat, ſed ſtatim ac religioſo offertur aliquid, & donatur ſtatim omne illud ius quod competit donatario ex donante competit monaſterio ad quod pertinet ius, vel faciendi ſuam rem donatam illam recipiendo, ſeu donationem acceptando, vel eam relinquendi ſub dominio donantis, illã nõ acceptando. Poteſt tamẽ eſſe diſcrimen, quia certè repudiatio non eſt valida niſi facta de licentia ſuperioris; ex alia verò parte *regulariter in illis*, quæ teſtamento donantur, voluntas permanet, ſi teſtamentũ non mutatur, ideo etiamſi ſubditus noſit accipere, iam accipit validè Conuentus, quando teſtamentum ad eius notitiam peruenit, quia tunc adhuc integra manet voluntas donandi in donante. Sed in rebus incertis, & indeterminatis, quæ non donantur per ſcripturam, quia regulariter, non manet in donante voluntas donandi, ſed ſtatim ac ſubditus cui offeruntur ſimilia ea repudiat, dominus repudiationem acceptat, & voluntatem donandi mutat, Ideo in talibus repudiatio ſubditi valet per accidens; quia donatio, non eſt valida niſi acceptetur, Non verò acceptatur à ſuperiore Conuentus, qui donationem ignorat, ſed nec à ſubdito, qui illam *repudiat, vbi verò* ſuperiori de donatione conſtiterit, iam in donante, non eſt ampliùs donandi voluntas; vnde non poteſt ampliùs acceptari donatio, & ideo per accidens repudiatio ſubditi fuit valida. Sed hoc idem poteſt contingere reſpectu hæreditatis, quam ſi inſcio ſuperiore repudiet ſubditus, & dominus ex hoc ſtatim mutet voluntatem & caſſet teſtamentum, non eſt vnde ſuperior hæreditatem acceptet. Econtra verò ſi ſubditus rem incertam & mobilem repudiet, & hoc innoteſcat ſuperiori, ſi in domino donante manet voluntas donandi illam, validè ſuperior acceptat etiam ſubdito inuito.

249 Quamuis verò ſubditus non operetur contra votum paupertatis, non acceptando donationes & eleemoſynas tum tamen poſſe *cogi à ſuperiore* ad eas acceptandas, & ad adeundas *hæreditates* docent Speculator *tit. de ſtatu monach. §. vnico num. 21. q. 8.* & alij plures quos refert & ſequitur *Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 42.*

250 Quæri verò poteſt econtra, an religioſo liceat petere ab aliquo volente ſibi donare, vt rem non ſibi, ſed alteri nomine ſuo donet. Quoniam hoc non eſt donare, ſed intercedere, vt alius donet, id poſſe facere Religioſum docent *Suarez d. l. 8. c. 11. num. 45. Sanchez l. 7. c. 19. num. 74. Vericell. p. p. mor. trac. 5. q. 6. num. 261. Layman. l. 4. tr. 5. cap. 7. num. 16. Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 95. Anton. à Spir. S. in Direct. p. 2. trac. 3. diſp. 4. num. 204.* Vbi tamen addit, quòd hoc facere ſine iuſta cauſa eſt contra charitatem: quod non admittitur ratione ſupra poſita, quamuis ſi Religioſus id faceret ex odio, vel aliqua alia mala affectione, tunc peccatum eſſet. Sed ex genere id nullum peccatum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio rei temporalis repugnat voto paupertatis. num. 251.*

2 *Hoc aliqui negant. num. 252.*

3 *Hoc reprobatur. num. 253.*

4 *Qualiter poſſeſſio facti contraria paupertati. numer. 253.*

5 *Ratio quare poſſeſſio facti ſine licentia conſeatur proprietas. num. 254.*

6 *Ad vitandum peccatum proprietatis ſufficit licentia ſuperioris. num.255.*
7 *Licentia ad recipiendum non ſufficit ad retinendū. num.256.*
8 *Occultare rem ſuperiori eſt proprietas.nu.257.*
9 *Ratio propria huius. num.257.*
10 *Occultatio non eſt ſolùm ſignum proprietatis. num.258.*
11 *Occultatio multiplex.num.259.*
12 *Occultatio tunc mala cum præceptum manifeſtandi obligat. num.260.*
13 *Habens licentiam tenendi rem, & illam poſtea occultans qua ratione peccet.num.261.*
14 *Plures caſus in quibus occultatio dicitur excuſari. num.262.*
15 *In præfatis caſibus non eſt excuſatio ab omni culpa. num.263.*
16 *Occultatio præſcindendo à poſſeſſione per ſe eſt peccatum.num.254.*
17 *Poteſt tamen ex multiplici cauſa excuſari à culpa. num.264.*
18 *Tenere rem apud ſecularem occultam ſuperiori non licet. num.265.*
19 *Habens licentiam tenendi rem à ſuperiore mediato poteſt illam occultare inferiori. nu.266.*
20 *Adminiſtrator rerum conuentus, ſi occultet aliquid ſuperiori, vel contra eius volunt. rem expendat non eſt proprietarius, licet poſſit eſſe inobediens, & iniuſtus.num.267.*
21 *Occultans rem officiali eſt proprietarius.nu.268.*
22 *Quando ſit peccatum ſeruare res ſub claue.n.269*
23 *Quid ſi Religioſus deferens clauem ſecum diſcedat.num.270.*
24 *Superfluum habere non licet. num.271.*
25 *Superfluum quid ſit arbitrarium .num.271.*
26 *Vſus rei irreuocabilis non poteſt concedi.nu.272.*
27 *Qualiter in neceſſitate ſuperior non poſſit auferre à ſubdito neceſſarium.num.273.*
28 *Qualiter non poſſit ſuperior auferre ab vno, vt det alteri.num.274.*
29 *Religioſus peccat nedum ſi non dimittat rem, ſed etiam ſi dimittat cum murmure: & licentia extorta, eſt inualida.num.275.*
30 *Licentia irreuocabilis repugnat voto.nu.276.*
31 *Superior, qui etiam iuramento promittit non reuocaturum licentiam retinendi, valide illam reuocat.num.277.*
32 *Superior, qui promiſit non reuocare licentiam retinendi, qualiter peccet ſi ſine iuſta cauſa licentiam reuocet. num.&c.*

Poſſidere, ſeu tenere rē pretio æſtimabilem, qualiter ſit contra votum paupertatis.

INSPECTIO DECIMA.

251 SEcunda actio ad dominium ſpectans eſt rei acceptæ ſeu acquiſitæ poſſeſſio, ſeu tentio, quæ quidem ſi ſit poſſeſſio iuris, non eſt dubium eam repugnare voto paupertatis, cum importet proprium dominium rem detinendi ad ſuū vſum. Sed loquendo etiam de poſſeſſione facti,quę ſimplici voto paupertatis non aduerſatur, dicitur certum eſſe hanc quoque poſſeſſionem repugnare voto religioſæ paupertatis, ſi habeatur ſine licentia ſuperioris.

252 Oppoſitum huius veritatis tenuit *Petrus de Ledeſma de ſtat.cap.4.concl.3.dub.2. pag.49.* ſentiens mali ſpeciem habere, quòd Religioſus teneat apud ſe pecuniam, & quòd contra votum paupertatis ſit, ſi Religioſus pecuniam, quam apud ſe habet recepit ſine licentia, addit, quòd Religioſus, qui pecuniam de licentia ſuperioris receptam apud ſe retinet, nec ad commune depoſitum defert ex quodam ex genere auaritiæ paratus tamen & diſpoſitus, non vti illa ſine licentia ſuperioris non peccat mortaliter. Quoniam detinere apud ſe pecuniam, non eſt vſus alicuius dominij, cum multi pecuniam alienam apud ſe detineant. Addit verò, quòd etiam vbi adſit præceptum ſuperioris obligans ſub mortali ad non detinendum apud ſe pecunias, licet hoc facere ſine licentia, ſit peccatum mortale, non eſt tamen contra votum paupertatis niſi reductiuè. Quòd ſi id non ſit prohibitum expreſsè ſub præcepto obligante ad mortale, ſed ſub pœnis grauibus, & præcipuè ſub pœna proprietarijs debita, adhuc ſine licentia tenens apud ſe pecunias, non peccat mortaliter contra votum paupertatis licet pœnis impoſitis ſubiaceat. Et amplius adiungit, quòd habens licentiam tenendi apud ſe pecuniam, ſi eam acquirat ſine licentia, ex hoc peccat mortaliter; quòd ſine licentia acquirit, non verò quòd illam detineat. Poſſet vero, hæc ſententia, quam in ſubſtantia etiam tenet *Anton.à Spir.S. d.trac.3.n.1054* ex eo quia vbi religioſus, non ſibi vſurpat dominium, tenet rem vt alienam, & ſic tenet rem vt depoſitatam; & licet hoc poſſit eſſe peccatum iniuſtitiæ, ſi res habeatur inuito domino; ſi tamen Dominus, non ſit inuitus, habere illam non eſt iniuſtitia, quia Dominus conſentit. Nec eſt proprietas, quia vt multi DD. docent, tenere rem alienam in depoſito, non eſt proprietas; & ſi hoc fiat contra prohibitionem ſuperioris erit peccatum contra obedientiam veniale, vel mortale ſecundùm quòd præceptum ſuperioris obligabit; non erit tamen contra paupertatem, qui igitur tenet pecuniam Conuentus eiuſdem nomine veluti depoſitatam illam tenet, igitur licet teneat eam ſine licentia non erit proprietarius.

253 Sed hæc ſententia reijcienda eſt, nam eſt directè contraria *cap. cum ad monaſterium 6. de ſtat. monachor.* & Regulis ſub quibus militant Religiones, vt patet ex relatis ſupra num.81. & quòd *d.cap. cum ad monaſterium* obliget ad mortale colligit ex verbis prohibitionis, & pœnis adiectis, ibidem *Reuerendiſſimus Fagnanus numer. 3.* & ex natura voti paupertatis id habetur. Et ratio eius eſt nullius valoris, quia ex ea etiam probaretur quòd alienare rem alterius, non ſit vſus dominij, & non eſſet prohibitum Religioſis facere ſine licentia, quoniam quàmplurimi res aliorum alienant. Verùm ſicuti alienare rem alterius ſine licentia Domini eſt per ſe malum, ita & per ſe malum eſt alterius pecuniam detinere eo inuito. Pariter ergo tenere pecuniam, vel aliam rem pretio æſtimabilem, vt ea vti poſſit eſt quidam vſus pecuniæ, & eſt poſſeſſio facti, & facti inſiſtentia prohibita Religioſis habere ſine licentia ſuperioris, & eadem ratione contra votum paupertatis peccat detinens apud ſe res

pretio æſtimabiles pecunia, quo peccat, qui illas ſine licentia, vel accipit, vel alienat, & ampliùs poſtea talis peccat contra obedientiã, ſi præceptum ſuperioris etiam ex hac parte obliget ſub mortali.

254 Dicitur igitur quòd detinere aliquid diuitiarum apud ſe ſine licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita, aut præſumpta eſt per ſe ex genere peccatum mortale proprietatis vt conſtat ex *cap. monachi*, & *cap. cum ad monaſterium de ſtatu monach.* & *cap. non dicatis 12. q. 1. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.* & *Clem. 8. in decret. de reformat.* Huius verò ratio, non eſt quam aſſignat *Suarez tom. 3. l. 8. cap. 12. num. 2.* & alij, quia tenere rem ſine licentia ſuperioris, ſit illam poſſidere tanquam propriam, quia ex præciſa vi voti paupertatis non eſt, vt homo non vtatur diuitijs niſi de licentia, vt patet in voto ſimplici paupertatis, tum quia bene ſtat quòd tenens rem intelligat tenere eam nomine Conuentus, & non vt dominus, ſed ratio propria eſt, quia de ſubſtantia Religioſi ſtatus Cenobitici, eſt quòd in vſu temporalium Religioſus dependeat à ſuperioris directione, & ideo hoc eſt materia voti paupertatis ſeu eſt materia voti profeſſionis determinatè per tale votum promiſſa, tanquam quoddam complementum, & perfectio paupertatis, ideo licet nuda facti poſſeſſio independenter à cuiuſcumque licentia propriè, non ſit dominium, nec ſpecies dominij, nihilominùs eſt contra votum profeſſionis religioſæ, quod & circa purum vſum facti ſubordinat voluntatem religioſi ad voluntatem ſuperioris. Et cum votum non poſſit priuare religioſum vſu facti, vel iure naturali vtendi de facto ijs, quæ ad vitæ ſuſtentationem ſunt neceſſaria, votum religioſæ profeſſionis ligat hoc ius naturæ, & illud ſubordinat voluntati ſuperioris, & ſic priuat religioſum libera facultate vtendi ex ſolo arbitrio ſuo rebus pretio æſtimabilibus. Ad id verò, quod ſupra adducebatur ex *Anton. de Spir. S.* dicitur primò quòd Religioſus ſine licentia Prælati retinens rem, licet vt depoſitatam, peccat contra iuſtitiam detinens rem Conuentus inuito ſuperiore. Sed & ſecundò peccat directè contra votum profeſſionis, vt ſupra num. 218. dictum eſt, quia tenere rem alterius licet nomine alterius, & vt depoſitatam, ſed ad vſum proprium, & per ſe vt detinens ea vel poſſit, eſt quid proprietarium, & eo modo contra votum profeſſionis, quo eſt contra illud rem alienare ſine licentia, vel ſine licentia habere vſum facti. Tertiò peccat contra legem poſitiuam *cap. cum ad monaſterium, de ſtat. monac.* & clariùs contra *Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.* & contra decretum Clem. VIII. de reformat. cum Religioſi prohibeantur tenere apud ſe res etiam nomine Cõuentus ſine licentia ſuperioris.

255 Econtra autem ad vitandum peccatum proprietatis in hac parte ſufficit quæcumque licentia ſine fraude obtenta, ſiue ſit expreſſa, ſiue tacita, ſiue præſumpta, vt ex ſupra dictis colligi poteſt. Et in hac parte ratio certa eſt, quia Religioſus ex vi voti religioſæ profeſſionis hoc ſolum promittit, quod eſt non vti diuitijs etiam per vſum facti ex proprio arbitrio independenter à voluntate ſuperioris, non verò promittit, vel iuſtitiam, vel quamcumque aliam virtutem, ideo ſi poſſeſſio rei ſit, vel contra iuſtitiam, vel ſcandaloſa, & contra charitatem, poterit quidem eſſe culpa inobedientiæ & aliqualis proprietas, vel iniuſtitiæ, vel ſcandali, vel alterius ſpeciei, non erit tamen ſimpliciter vitioſa proprietas, ſi adſit licentia ſuperioris, vt tradit *Suarez ib. num. 3. ex Turrecrem. S. Antonino Vmberto, & alijs ſup. num. 143. citatis*, & ibidem explicatum eſt in numeris ſequentibus.

256 Hoc quoque præmitti debet tanquam certum, quòd licentia data ad accipiendum per ſe non valet ad retinendum, nec ex eadem cauſa ex qua præſumi poteſt licentia ad accipiendum, præſumi poteſt licentia ad retinendum. Ideo religioſus, qui ex quo ſibi difficile fuit petere, & obtinere licentiam ſuperioris ad accipiendum vſus fuit præſumpta licentia, non poteſt acceptum retinere ſine noua licentia ſuperioris, teneturque ſuperiori manifeſtare rem acceptam & licentiam retinendi petere, & obtinere. *Suarez dicto cap. 11. num. 3. Sanchez dicto cap. 19. num. 8. & 9. Fagund. l. 7. in decal. c. 5. n. 22. Bonac. de larg. mun. p. 6. nu. 28.* Niſi ſicut habuit præſumptam licentiam ad accipiendum, habeat etiam ad retinendum; quia ſcilicet tota ratio agendi ex præſumpta licentia, non fuit difficultas petendi licentiam tunc, ſed quia religioſus aliunde potuit licentiam præſumere, vel quia poſt acceptam rem ſuperuenit aliud motiuum vnde poteſt præſumere licentiam ad retinendum. Quod præter DD. citatos tenet *Gruſſius 1. p. deciſ. l. 3. c. 5. num. 54.*

257 Ex his verò colligunt DD. quòd occultare rem ſuperiori ne rem auferat, ſit peccatum proprietatis ex ſuo genere mortale ſi adſit ſufficiens materia. Ita docent *D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 1. & 2. D. Bonau. in ſpecul. diſcipl. ad nouitios p. 1. cap. 4. Syluester v. religio 6. q. 7. n. 1. Armilla n. 27. Tabien. q. 44. nu. 45.* Et communiter Canoniſtæ *cap. cum ad monaſ. de ſtat. monach.* & alij DD. quos referunt & ſequuntur *Sanchez l. 7. mor. c. 19. nu. 59. Suarez loc. cit. num. 4. Cardinal. de Lugo diſp. 3. num. 156. Anton à Spir. S. vbi ſup. nu. 124. Lezana d. c. 6. nu. 17. Laymann. l. 4. tr. 5 cap. 7. num. 8. Baſſaeus v. paupertas, num. 2.* Ratio autem propria iſtius veritatis non eſt, quia occultãs rem ſuperiori ex hoc vult illam poſſidere ſine ſuperiori licentia, quia occultatio culpabilis locum habere poteſt etiam ſi religioſus habeat animum paratum reſignandi rem ad beneplacitum ſuperioris. Et ſi occultatio eſſet culpabilis ex ſola praua voluntate habendi rem contra voluntatem ſuperioris, iam non eſſet culpabilis occultatio inquantùm occultatio, ſed inquantùm mala poſſeſſio, ſeu detentio rei contra voluntatẽ ſuperioris. Vera igitur ratio eſt, quia occultatio formaliter repugnat voto profeſſionis, quia repugnat ſubordinationi voluntatis ſuperioris in poſſidendo, & vtendo rebus temporalibus. Nam cum huius ſubordinationis exercitium non ſit poſſibile niſi ſuperior cognoſcat id, quod religioſus apud ſe habet, quia voluntas non poteſt ferri in incognitum, de ratione ſubordinationis huius ex parte ſubditi eſt, quòd rerum poſſeſſio ſit in conſpectu ſuperioris, vt illam cognoſcere poſſit, quotieſcumque voluerit, & ita in poteſtate eius ſit rem poſſeſſam auferre, vel permittere. Occultatio igitur quia tollit hanc manifeſtationem, & ex conſequenti, vel impoſſibilitat, vel reddit irrationabiliter difficilem cognitionem ſine qua ſuperior non poteſt ſibi ſubordinare voluntatem ſubditi in vtendo diuitijs, ideo per ſe eſt contraria voto profeſſionis, & cenſetur pertinere ad vitium proprietatis.

Colli-

258 Colligitur verò ex his, occultationem per ſe & ex ſi non ſolùm eſſe indicium, aut ſignum proprietatis, vt vult *Suarez dict. cap. 12. num. 4.* vnde loquens de eo, qui ſine licentia acceptum abſcondit, inquit quòd tota ratio culpæ conſiſtit in eo quòd religioſus accepit ſine licentia ſuperioris, & acceptum detinet, occultatio verò eſt ſignum huius culpæ & pertinaciæ animi talis religioſi in poſſidendo & retinendo, quod poſſidet contra voluntatem ſuperioris. Nam licet verum ſit, quòd occultatio ſi ſit effectus malæ voluntatis religioſi (quod tamen, non ſemper accidit) eſt ſignum illius, quia effectus indicat cauſam, tamen falſum eſt, quòd tota culpæ ratio conſiſtat in acceptione, & poſſeſſione ſine licentia; ſed ipſa occultatio ſe ipſa eſt culpa, quia ſe ipſa, vel impoſſibilem, vel difficilem reddit obſeruantiam eius, ad quod religioſus ſe obligat ex voto profeſſionis.

259 Colligitur ſecundò aſſertam cõcluſionem veram eſſe de omni occultatione propriè ſumpta. Diſtinguit enim *Suarez* & bene num. 5. circa finem occultationem in totalem, & abſolutam, per quam res ita occultatur, & non poſſit venire in cognitionem ſuperioris facta mediocri diligentia, & inquiſitione, & in occultationem non totalem & abſolutam, vt ſi res quam religioſus occultare deſiderat miſceatur cum alijs rebus ad eius vſum conceſsis, & cum illis confundatur, ne ſuperior in ſuſpicionem illius veniat, & illam quærat. Et ſic res non ita occultatur, vt quæſita cum mediocri diligentia non inueniatur, ſed extra proſpectum reponitur, ne ſtatim videatur, & ne ſuperior in ſuſpicionem illius veniens, illam quærat. Omnis enim hæc occultatio culpa aliqua eſt maior vel minor. Quòd enim culpa ſit probatur, ſupponendo priùs occultationem formaliter ſumptam non importare hoc ſolum, quod eſt ponere rem extra ſtatum obiecti proximè & moraliter ſenſibilis ſeu cognoſcibilis per ſenſus ſuperioris ad eiuſdem ſuperioris voluntatem, ſed importat internum animum occultãdi ea intentione, vt à ſuperiore res non cognoſcatur. Primum enim abſque omni culpa eſſe poteſt, & neque eſt neceſſe, vt quæ ſubditus poſſidet ſemper ſint in proſpectu ſuperioris: Sed occultatio importat hoc, quod eſt remoueri rem ex proſpectu ſuperioris, vt à ſuperiore, non cognoſcatur. At vero hoc eſt contra votum profeſsionis, quod obligat religioſos nedum ad non impediendum ſuperiorem ne ex ſua voluntate neget nobis vſum temporalium, ſed ad manifeſtandum illam, & ad vtendum illis de ſuperioris ſcientia, & voluntate.

260 Verum tamen eſt, quòd ad hoc, vt hæc occultatio contineat culpam proprietatis neceſſe eſt, vt tunc cum præceptum affirmatiuum voti paupertatis aliqualiter obligat ſubditum ad res quas poſſidet manifeſtandas ſuperiori. Quod contingit quando ſuperior id quærit, ideo reus occultandæ rei non eſt, qui rem aliquam ita occultat, vt eam ſuperiori, vel cuicumque alteri nomine ſuperioris quærenti eam ſit manifeſtaturus, ſi alias rem illam de licentia ſuperioris poſſidet.

261 Hinc patet, quid dicendum in caſu, quem proponit *Suarez num. 6.* ſcilicet in caſu Religioſi habentis licentiam etiam expreſſam tenendi rem aliquam, & poſtea eam occultantis abſolutè, ne poſſit, vel contingat auferri, Hunc enim eſſe proprietarium affirmant, *Suarez loco citat. Card. de Lugo d. num. 156. Layman. l. 4. tr. 5. cap. 7. num. 8. Lezana d. num. 17. Anton. à Spir. Sancto d. num. 124. Baſſaus d. num. 7.* Quia per talem occultationem ceſſat effectus licentiæ datæ, & iam retinetur res non in vi licentiæ, ſed ex proprio arbitrio. Tum quia licentia prior non fuit data ad habendam rem proprietario modo, modus vero proprietarius eſt habere rem clandeſtinè, vt ſuperior id ſcire non poſſit. Tũ quia quantum ſit ex parte ſubditi licentia data ſit irreuocabilis, at verò licentia irreuocabilis in hac materia eſt iniuſta & nulla. Hæc autem ratio deficit, quia ex ea habetur, quòd religioſus peccet, quia rem poſſidet ſine licentia. Quod non ſequitur, quia licet licentia prior non fuerit data ad habendam rem proprietario modo, ſcilicet rem occultè, fuit data ad rem habendam, nec modus iniquus habendi rem accidentaliter, & extrinſecè ſuperueniens licentiæ, eam tollit, aliter qui habet licentiam accipiendi in ſuos vſus, peccaret peccato proprietaris cum acciperet ex fine extrinſeco, v fornicaretur, quod nec admittit Suarez; licentia enim ſuperioris reſpicit vſum rei, vt habendum dependenter à voluntate ſuperioris, ideo & in hoc caſu, niſi conſtet ſuperiorem licentiam explicitè, vel implicitè reuocare, & alias religioſus paratus ſit priuare ſe re ipſa, ſi ſuperior licentiam reuocet, non peccat quia poſſideat ſine licentia cùm iam habuerit licentiam etiam expreſſam, cuius effectus non ceſſat, quia etiam vlterius bene contingere poteſt, vt ſuperior ſit inuitus quantùm ad modum occultandi, & non quantum ad ſubſtantiam habendi rem. Neque occultatio facit, vt licentia ſit irreuocabilis, cum ſuperior eam reuocare poſſit etiam ſi rem non inueniat. Propterea dicitur quòd in hoc caſu poteſt contingere etiam peccatum proprietaris poſſeſſionis rei ſine licentia, ſed quòd per ſe ſemper eſt peccatum proprietatis occultandi rem quod eſt peccatum diſtinctum à peccato poſſidendi ſine licentia. Hoc quidem peccatum poſſidendi ſine licentia poteſt accidere in hoc caſu, ſi ſuperior licentiam conceſſam reuocet expreſsè, vel tacitè, vel etiam ex animo religioſi, qui nolit priuari re illa etiam id volente ſuperiore. Per ſe tamen ex eo quòd religioſus occultat rem ad hunc finem ne ſibi auferatur, ex hoc non habet animum poſſidendi ſine licentia, ſed ſolùm habet animum fugiendi ablationem licentiæ iam conceſſæ, & ad hunc finem poteſt rem occultare, ne ſibi auferatur licentia conceſſa, paratus interim ſi eam ſuperior auferat rem non poſſidere, ſed reddere, ſed nihilominus religioſus iſte per ſe peccat, quia occultat rem, quod per ſe independenter à poſſeſſione ſine licentia ſuperioris eſt contra votum paupertatis. Peccat inquam, ſi rem occultet, vt etiam in caſu in quo lex manifeſtandi rem vrget, eam occultare prætendat, nam aliàs non eſt contra legem affirmatiuam, nolle illam ſeruare quando non obligat.

262 Hinc etiam habetur, quid dicendum de illis modis, quibus aliqui excuſant occultantem à peccato, quos refert, & approbat *Sanchez num. 61.* quorum primus ex *Corduba in ref. S. Franc. cap. 7. quæſt. 4. & Anton. à Spir. Sancto vbi ſup. numer. 124.* eſt quando religioſus credit probabiliter, quòd ſuperior non ſpoliabit eum re, ſed illam occultat, ne patiatur confuſionem vidente ſuperiore ea, quæ

poſsi-

poſſidet, vel vt ait Card. de Lugo, ne Prælatus patiatur rubore reſtriceata memoria eorum, quæ permiſit. *Donat.d.tract.15.q.37.num.13.* Secundus ex *Mendoza in quodl.q.8.concluſ.4. & Rodriq.qq.regul.tom.3.q.29.num.5.concl.5. Card.de Lugo d. num.156. Anton.de Spir. Sancto d. num.116.* ſi Religioſus ideo celat, ne reprehendatur, quia rem ex ſola præſumpta licentia accepit, vel quia probabiliter credit ſuperiorem non eſſe inuitum, quantùm ad rem acceptam, vel ſolùm quantùm ad modum recipiendi. Tertius ex *Corduba, & Anton.de Spir. Sancto nu.126. loco cit.* quando Religioſus occultat rem, ne peccatum, quod committit accipiendo eam ſine licentia propaletur paratus interim, vel rem dimittere, vel licentiam obtinere, quando adfuerit opportunitas non manifeſtato ſuo peccato.

263 Primò enim, ſi hæc intelliguntur, vt in his caſibus religioſus ſit immunis ab omni culpa, non poteſt huiuſmodi acceptio admitti. Non quidem ex eo quòd iſte modus occultandi, ſit aliquatiter contra obedientiam, vt vult *Suarez num.4.* loquens in ſecundo ex ſupradictis caſibus, vbi etiam vult quòd ſi occultatio, ſit diuturna poſſit in ea eſſe periculum peccati mortalis. Sed quia occultatio ipſa ex ſe tollit cognitionem ſine qua non poteſt ſuperior ſibi ſubordinare voluntatem ſubditi in vſu temporalium. Cui addi poteſt etiam non nihil iniuſtitiæ reſpectu rerum Conuentus, quæ occultantur domino ſeo adminiſtratori earum nomine religionis. Sed ſi intelliguntur dicti caſus, vt in eis non ſit culpa mortalis, ſed venialis, admitti poſſunt, aliquid addendo.

264 Sed videndum eſt, an & ex quo capite occultatio præſcindendo à poſſeſſione rei ſine licentia ſuperioris ex ſe ipſa ſit peccatum mortale; Nam *S.Bonau.in ſpecul.anim.e cap.2. colum.2.* cenſet tunc ſolùm occultationem hanc eſſe culpam mortalem, quando ſuperior mandat rem manifeſtari in virtute obedientiæ. Quod negat *Sanchez num.60. in fine, ex Manuele 2.tom.ſum.cap.31. num.3.* aſſerente occultationem eſſe peccatum mortale etiam ſi religioſus habeat animum dimittẽdi rem ad libitum ſuperioris. Et ita verè dicendum eſt, quòd ſuppoſita materia ſufficienti occultare rem ſuperiori illam quærenti eſt in Religioſo ex ſuo genere peccatum mortale. Sed quia occultatio ipſa poteſt eſſe leuis, ſi ſit ad breue tempus, ideo dicitur quòd occultare rem ſuperiori in aliqua occaſione temporali, cum animo, & affectu manifeſtandi rem poſt breue tempus; non eſt culpa mortalis; immò poteſt eſſe ſine omni culpa. Si enim ex præſenti manifeſtatione immineat religioſo graue damnum, vt quia ex hoc manifeſtabitur peccatum proprietatis commiſſum, & occultum, ad cuius cognitionem ſuperior non procedit via iuridica, vel etiam cum ſit omnino occultum procedere non poteſt, vnde non eſt in religioſo obligatio peccatum ſuum prodendi, in hoc caſu ceſſante in ſubdito animo proprietario, & adueniente animo manifeſtandi rem ſtatim, ac poterit id facere non manifeſtato ſuo peccato, vt vitetur graue damnum nullam adeſſe culpam poteſt admitti ex Corduba ſupra citato. Si vero cauſa non ſit ita vrgens, & non omnino rationabilis, tunc e[illegible] peccatum veniale occultare rem ad breue tempus, quia nec ſuperior in hoc cenſendus eſt abſolutè inuitus, cum hoc ſimpliciter non impediat ſuperiorem ne auferat rem ſi velit. Inde etiam eſt quod hæc breuis occultatio poteſt excuſari etiam ab omni culpa contra votum paupertatis, cũ ſubditus probabiliter præſumat licẽtiam occultandi, quam de facili poterit præſumere ad ſolam temporalem, & breuem occultationem. Si verò ſubditus probabiliter præſumat ſuperiorem non fore ſimpliciter, & abſolutè inuitum reſpectu ſubſtantiæ occultationis, ſed ſolùm reſpectu modi alicuius occultandi, & ſecundùm quid, tunc occultatio non erit culpa mortalis, ſed venialis. Cæterùm ſuperiore abſolutè volente ſcire etiam hic, & nunc abſque dilatione rem, quam ſubditus habet, quam voluntatem abſolutam ſuperior manifeſtat præcipuè ſi præcipiat in virtute obedientiæ ſubdito, vt rem hic & nunc manifeſtet, tenetur ſubditus rem manifeſtare abſque dilatione, *Rodriq. tom.3. q.29.a.10. Card.de Lugo d.3. de iuſt.num.156.* niſi ſimus in caſu in quo ſubdito imminet graue damnum, v.g. ex manifeſtatione delicti, quod non tenetur, tunc propalare, & confiteri, nec præceptum ſuperioris tunc eſt validum, & ſufficiens ad extorquendam huius delicti confeſſionem: vel niſi adhuc exiſtente præcepto ex cauſis ſibi notis ſubditus probabiliter præſumere poſſit licentiam non manifeſtandi rem; Nam & in hoc caſu poteſt eſſe circumſtantia ratione cuius ſuperior ipſe nedum ratam habeat, ſed pro beneficio accipiat rem occultatam fuiſſe; & ſemper in his aduertendum, quòd poteſt eſſe culpa, ſi non ratione proprietatis, ratione ſcandali, vel inobedientiæ. Et in caſu quo ſuperior præcipiat in virtute S. obedientiæ, ſubditus rem occultans duplici cauſa peccat mortaliter, & quia præcepto inobediens, & quia violator voti profeſſionis.

165 Qui etiam rem detinet apud ſecularem, vel quocumque modo extra Conuentum inſcio ſuperiore; peccat contra votum. Et non ſolum in caſu de quo loquitur *Alphonſ.de Leon de off.Confeſſ.recoll.11.num.228. & Baſſeus v paupertas nu.7.* ſcilicet ſi id faciat, ne ſuperior rem auferat, quia vt dictum eſt, ſi Religioſus habet animum proprietarium non deſerendi rem, vel eam habendi contra voluntatem Prælati, iam eſt proprietarius ex eo quòd retinet rem ſine licentia. Et nihilominùs poteſt eſſe, quod quis occultet rem ſuperiori etiam ne ſuperior rem auferat, & licentiam priùs datam reuocet, & tamen habeat animum paratum dimittendi rem ad minimum nutum ſuperioris. Sed per ſe multiplex hic ratio peccati eſſe contingit; primò quia retinere rem ſine licentia eſt proprietas. Et licet Religioſus habeat licentiam retinendi rem, non per hoc habet licentiam retinendi eam apud ſecularem, vnde proprietas eſt inuito Prælato retinere rem apud ſecularem, etiamſi Religioſus haberet licentiam detinendi rem apud ſe. Secundo ſi in hoc adſit periculum amiſſionis rei, eſt etiam peccatum iniuſtitiæ, quod ſemper adeſt, quotieſcumque huiuſmodi detentio ſit contra voluntatem monaſterij, ſeu ſuperioris, vt adminiſtratoris rerum monaſterij. Tertio adeſt ſpeciale peccatum occultationis, ſi res tradatur ſeculari occultanda cum animo non manifeſtandi illam ſuperiore id requirente. Nam præceptum manifeſtandi continens legem affirmatiuam ad hoc negatiuum ſaltem obligat, vt non habeatur animus non manifeſtan-

ſtandi tunc cum lex manifeſtandi obligat. Quartò eſt etiam peccatum ſpecialis inobedientiæ, & alicuius proprietatis, ſi detur ſpecialis lex, aut præceptum de non retinenda re ad vſum religioſi conceſſa apud ſeculares. Vnde niſi vel leuitas materiæ excuſet, vel lex, aut Regula non obliget ad mortale, erit etiam culpa mortalis ex prædictis titulis rem apud ſeculares tenere ſine licentia, occultè, & contra legem.

266 Si autem ſubditus habeat à ſuperiore maiore, & mediato licentiam tenendi aliquam rem, non peccat contra votum paupertatis, ſi illam occultet Prælato inferiori, etiamſi timeat, ne Prælatus inferior procuret apud Prælatum ſuperiorem, rem ſibi auferri. *Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 156. Donatus d. tract. t. 5. q. 37. numer. 13.* quia tunc Prælatus inferior ſe habet, vt priuata perſona, & Religioſus independenter ab eo poteſt rem retinere. Et timor ne res à legitimo ſuperiore auferatur non inducit animum proprietarium, ſed cautelam, ne licentia habita tollatur, quod de ſe non eſt malum, & poteſt eſſe actus virtutis, & iuſta defenſio. Addit tamen Card. quod ſi *Prælatus* inferior viſitaret, & ei occultaretur aliquid de licentia ſuperioris maioris retentum, Religioſus ad vitandum ſcrupulum deberet hanc occultationem factam ſuperiori inferiori ſignificare ſuperiori maiori, & licentiam ſibi ab eo conceſſam ad memoriam reducere, ſi tamen non timeret, quod ſuperior licentiam conceſſam reuocaret. Vbi vero ſuperior præciperet rem ſibi manifeſtari in dubio, an ille ſuperior poſſet contra conceſſum à ſuperiore maiore præcipere, ſubditus teneretur obedire.

267 Sed quid dicendum de officiali Conuentus, qui de bonis Conuentus ſuæ curæ commiſſis, aliquid ſuperiori occultat, vt putà ſummam notabilem pecuniæ, vt eam promptam habeat in neceſſitatibus monaſterij, & ad expendendum in rebus vtilibus monaſterio inuito ſuperiore, qui nollet ſuo fieri expenſas tales, quas non putat neceſſarias? Reſpondent aliqui eum peccare, & eſſe proprietarium, niſi præſumat ſuperiorem eſſe ſolùm inuitum quàtum ad modum, quia tunc peccaret ſolùm venialiter, vel niſi ſuperior ſit irrationabiliter inuitus, quia tunc ſuperioris maioris licentiam præſumere poteſt. Sed hoc admitti non poteſt, ſed dicitur hunc nullo modo peccare contra votum paupertatis, quia nihil ſibi retinet, vel pro ſui priuato commodo expendit. Et in hoc eadem eſt ratio huius adminiſtratoris rerum Conuentus, ac ſi adminiſtraret res ſecularis alicuius ad vtilitatem pauperum, vel aliorum; in quo caſu Doctores iſti, & communiter alij non agnoſcunt vitium proprietatis, ſed iniuſtitiæ, vt ex ſupradictis patet, ſi adminiſtrator contra domini voluntatem res adminiſtret. Ideo & hic officialis adminiſtrans res Conuentus ad cõmunem vtilitatem; ſi ſuperiore rationabiliter inuito, vel occultat, vel expendit, peccat peccato iniuſtitiæ, vel etiam obedientiæ adminiſtrans res Conuentus Conuentu inuito, & inuito ſuperiore. Quòd ſi Conuentus non ſit inuitus, licet ſit inuitus ſuperior, poterit eſſe peccatum inobedientiæ, non verò iniuſtitiæ, quia Conuentus, qui eſt dominus non eſt inuitus. Vnde ſi ſuperior ſit irrationabiliter inuitus tunc iuſtè præſumi poteſt, & voluntas Conuentus, & voluntas ſuperioris maioris. Vnde eſt, quòd iſti officiales ſæpius nedum non peccant, ſed bene faciunt occultando bona Conuentus ſuperiori, vel immediato, vel mediato, quia vtiliter adminiſtrant bona Conuentus. Quamuis aliquod diſcrimen ſit inter occultare, & expendere; quia illud facilius habet circumſtantiam excuſantem; Nam ſeruare aliquid ad hoc, vt ſuperior ipſe tempore neceſſitatis maioris non ſit in anguſtijs, ſed habeat vnde prouideat, eſt adminiſtrare res vtiliter etiam ad commodum ſuperioris.

268 Aliter eſt dicendum ſi Religioſus priuatus occultet aliquid nedum ſuperiori, ſed officiali ad cuſtodiam, & diſpenſationem illius deputato. Iſte enim peccat contra votum paupertatis, *Cardin. de Lugo d. 3. de iuſ. num. 156.* Quia agit ad ſui commodum contra votum ex quo tenemur res ad propriũ vſum habitas manifeſtare ſuperiori, & officialibus ab eo deputatis. In hoc tamen caſu non erit tam de facili culpa mortalis, niſi res, vel poſſideatur ſine licentia ſuperioris, vel occultetur abſolutè tam officiali, quam ſuperiori; non verò ſi occultetur ad breue tempus cum animo illam reſtituendi, multò enim magis ſupradicta, quæ excuſant à culpa graui occultando rem ſuperiori, excuſant occultando rem ſoli officiali.

269 Hinc quoque reſoluitur illa quæſtio, an cuſtodire rem ſub claui ſit rem occultare & ſit culpa mortalis in ſubdito religioſo: Videntur enim aliqui affirmare, & tribuitur hæc ſententia *Aluaro Pelagio l. 2. de planctu Eccleſiæ cap. 67. & Cordubæ in expoſ. regulæ c. 6.* citatur etiam *D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11.* vbi nihil habet de hac quæſt. in particulari. Diſtinguendum verò eſt; quia cuſtodire rem ſub claui, vel eſt effectus animi proprietarij, quia id fit ex eo quòd religioſus vult ſecurè poſſidere rem ſine licentia ſuperioris, & ideo etiam habet animum occultandi rem in occaſione quòd ſuperior rem quærat. Et hoc modo cuſtodire rem ſub claui eſt eſſe proprietarium dupliciter, & ratione poſſeſſionis rei ſine licentia, & ratione occultationis. Sed præſcindendo ab vtroque animo, quia & ſubditus habet rem de licentia, & rem cuſtodit ſub claui paratus ad omnem nutum ſuperioris rem manifeſtare, & ſic rem ſub claui cuſtodit non à ſuperiore, ſed à fure; Adhuc diſtingui debet. Nam vbi ex permiſſione regulæ, & legitima conſuetudine, vel abſolutè ex licentia ſuperioris ſubditus vtitur claue ad cuſtodienda, quæ ad eius vſum conceduntur nulla culpa contra votum paupertatis eſt vti claue, vt docet *Suarez num. 8. & 9.* Sed ſi vti claue, nec ſit permiſſum in regula, nec adſit licentia ſuperioris id concedentis, tunc dicunt aliqui, quod id poterit eſſe ſcandalum aliorum & peccatum inobedientiæ etiam mortale, ſi in hoc regula obliget ſub mortali, & poterit eſſe ſignum proprietatis, ſed non erit proprietas & culpa mortalis ſi in vtente claue, ſit animus non cuſtodiendi rem à ſuperiore, & illam occultandi illi, ſed immò ſit paratus rem prodere ad quemcumque ſuperioris nutum. Talis enim, nec rem habet ſine licentia, nec modus habendi repugnat paupertati. Et ita in ſubſtantia etiam tenet *Suarez. loc. cit.* Sed quia ſi datur huiuſmodi præceptum non vtendi claue datur intuitu paupertatis purioris conſeruandæ, ſemper eſt proprietas præcepto non obedire, quia licet directè tale præceptum, ſit inobedientia, eſt tamen inobe-

dicen-

dientia in materia paupertatis, & reductiuè eſt proprietas.

270 Sed quid dicendum ſi ſubditus ad multum tempus recedens a monaſterio ſecum deſerat clauem ſine licentia ſuperioris? Hoc eſſe ſignum magnum proprietaris ait *Suarez. dicto num.9.* Nihilominùs vbi animus non ſit proprietarius, & ſecluſo ſcandalo, & præcepto ſpeciali id prohibente, non eſt hic culpa grauis; quia nou eſt difficile locum clauſum claue aperire ſine claui, eſſet tamen culpa aliqua etiam proprietatis, quia redditur difficile aliqualiter & moleſtum ſuperiori cognoſcere & auferre rem clauſam ſi velit. Et poſſet eſſe culpa mortalis, ſi ,iu graue damnum monaſterij cederet aperire locum clauſum claue ſine claue; Propter quod & abſolutè loquendo cuſtodire rem claue ſine licentia eſt aliqualis culpa proprietatis, etiam ſuppoſito animo non celandi rem ſuperiori. Quia nihilominùs ſuperiori nou poteſt non eſſe moleſtũ & difficiliùs debere a ſubdito petere clauem, ſi rem velit videre, vel auferre, vnde eſt aliqualiter impeditus in vſu ſuperioritatis in materia paupertatis, quod nou eſt voto proprietatis conforme; hinc aduertendum eſt, quod uedum ſit contra votum tenendo rem ſuperiore inuito, ſed etiam tenendo eam eo modo, quo ſuperior non vult teneri. Solum eſt diſcrimen, quòd modus iſte licet malus, faciliùs poteſt eſſe res leuis, & non ſufficiens ad culpam mortalem, & ſic tenere rem occultè ad breue tempus, vbi aliàs habetur licentia tenendi rem ipsã, vel tenere rem adeo vt ſi ſuperior illam velit, ſtatim ſine difficultate aliqua illam inuenire non poſſit, vel etiam tenere rem ſine periculo amiſſionis per breue tempus apud ſecularem, ex leuitate materiæ poterunt excuſari à mortali. Verùm niſi leuitas materiæ excuſet, culpa grauis eſt tenere pecuniam alio modo quàm ſuperior concedit. Et immò poteſt eſſe, quòd modus in ſubſtantiam tranſeat, & quòd ſuperior intendat nec licentiam tenendi rem valere, niſi tali modo habeatur. Sicuti iu Religionibus in quibus viget lex depoſiti, licentia tenendi pecuniam non datur, vt poſſit teneri extra depoſitum, ſic enim & poteſt intelligi licentia tenendi apud ſe pecuniam, vt licentia non valeat nec etiam iu ſubſtantia ad tenendam pecuniam apud ſecularem. Vnde hæc in ſingularibus caſibus ſunt conſideranda.

271 Quomodo autẽ Religioſus non poſſit habere ſuperfluum, nec etiam de licentia ſuperiorum, dictum eſt ſupra a num.558. Vnde quòd ſuperiores grauiter peccent huiuſmodi ſuperfluitates permittendo docuerunt *Turrecrem. cap.non dicatis a.2. 12. q.1. D. Anton.p.3.tr.16.c.1.§.31. Sylu.v. Religio 6.q.7. dicto 4. Suarez tom.3. de Relig. l.8. c.12. num.13.* In hoc enim ſuperior infideliter agit officium ſuum, & operatur, vel contra commune bonum, & legalem iuſtitiam, vel contra iuſtitiam diſtributiuam, vel ratione inobedientiæ ad legem Canonicam, & ad aliquod ſtatutum regulæ obligans ſub mortali. Cæterùm per ſe, & directè contra votum paupertatis non peccat ſubditus, vel etiam ſuperior poſſidendo vana, & ſuperflua cum ſuperioris licentia, quia vt bene *Suarez ait num* 13. Religioſus ex vi voti nou promittit non habere ſuperflua, ſed non habere propria. habere verò ſuperflua de licentia eſt non habere propria. Ideo per hoc non peccat mortaliter contra votum paupertatis, niſi forſan, quia vi, vel fraude extorſerit licentiam, quia tunc illa licentia, non eſt valida, vel niſi religioſus ſit religioſus talis Ordinis, cuius votum ſit ſpeciale non habendi ſuperflua, etiam de licentia ſuperioris, ſeu in quo habere ſuperflua etiam de licentia ſuperioris cenſeatur materia voti paupertatis. Nihilominùs habere ſuperflua eſt contra Sacros Canon. *Clem.5. de ſtat.monach. Concil. Trid. ſeſſ.25 c.2. de Regular. Clem. VIII. in decreto de reformat. Regular.* vnde tale peccatum eſt proprietas Canonica, non tamen ſubiecta niſi pœnis in dictis legibus ſtatutis. Superfluum verò eſt res arbitraria iudicanda ſpectatis conditionibus perſonæ, loci, officij, temporis &c. & in arbitrio ſuperiorum poſitum eſt id decernere, vt declarauit Sacr. Congreg. quam referunt *Quaranta v.caſus reſeruatus, Lezana p.p.cap.6. num.14. & alij.*

272 Colligunt tandem DD. communiter, religioſum poſſidentem aliquid cum licentia teneri habere animum paratum dimittendi rem, immò illam in effectu dimittere ſuperiore reuocante licentiam illam tenendi. *Suarez l.8. c.15. num 8. Layman l.4. tr.5. cap.7. n.19. Sanchez c.19. n.62.* & plures apud eum. Vnde eſt quod repugnat paupertati accipere & retinere aliquid per licentiam irreuocabilem, quæ prorſus nulla eſt. Et quamuis ſuperior poſſit concedere religioſo vſum alicuius rei irreuocabilem à Prælato ſibi inferiori, non poteſt tamen concedere vſum irreuocabilem a ſe, & à ſibi ſuperioribus. Sic Generalis poterit concedere religioſo licentiam aliquid poſſidendi irreuocabiliter a Prouinciali, non tamen a ſe, vel a Pontifice. Et Pontifex niſi in voto paupertatis diſpenſet, non poteſt concedere alicui religioſo licẽtiam aliquid habendi & poſſidendi irreuocabilem a ſe ipſo. Quia hoc eſt de ratione voti paupertatis religioſæ habere nudum vſum facti, non verò ius ad vtendum, & ideo habere vſum reuocabilem ad nutum ſuperioris.

173 Excipiunt tamen aliqui DD. nonnullos caſus in quibus, ſit licitum ſubdito poſsidenti aliquid cũ licentia nõ dimittere illud ad nutum ſuperioris. Primus eſt caſus neceſſitatis; ſed de iſto caſu neceſſitatis videnda ſunt dicta ſuperiùs à nu.233. Nunquã enim licet ſuperiori iuſtè poſſeſsionem rerum reuocanti reſiſtere, & in ijs ſolis caſibus poterit ſubditus res retinere, in quibus habebit ſuperioris alicuius legitimi licentiam ſaltem præſumptam.

274 Secundus caſus eſt, ſi ſuperior auferat a ſubdito bona, vt ea ſibi retineat, vel ſi auferat vni, & non alijs. *Peyr. loc. cit.* Quod tamen aliqui rectè explicant & limitant, niſi in ſuperiore ſit iuſta cauſa auferendi vni, & non alijs, quæ poteſt maximè & faciliimè adeſſe, & in dubio exiſtimo præſumendum ad fauorem ſuperioris, & iuſtæ cauſæ, & ſi alia non fuerit, hæc erit ſufficiens, ſi ſuperiori videatur vtile ſubdito, experiri eius paupertatem ſpiritus, vel aliquam mali occaſionem tollere. Et ſi res, ſit ſuperflua, non eſt vnde negetur ſuperiori poteſtas eam auferendi, & quòd ſuperior extrinſecè malè procedat, quia rem aufert vni, & non facit, quòd ille a quo aufertur ſuperfluũ poſſit reſiſtere, & illud ſibi retinere, nec quia ſuperior malè faciat, non auferendo ſuperfluum ab omnibus, facit vt aliquis eorum habeat ius retinendi ſuperfluum. Et vniuerſaliter vbi caſus iſte, non reducatur ad caſum neceſſita-

ceſſitatis, non eſt admittendus. Et poterit quidem religioſus conqueri apud maiorem ſuperiorem, vt puniatur ſi malè facit, non poteſt tamen religioſus inuito ſuperiore extra ſupradictum casũ neceſſitatis aliquid apud ſe retinere.

275 Aduertunt verò DD. & bene, religioſum nedum peccare contra votum paupertatis ſi non dimittat rem quam habet ſuperiore id volente; ſed etiam ſi dimittat, ſed cum murmure, & quærimonijs. *Leſſius l.2.de iuſ.c.41.nu.32.Layman l.4.trac.5. c.7.num.8.Baſſaus v. paupertas num.7.* Quanquam, vt aliqui bene explicant, quantùm ad dimittendum cum murmure, & querimonijs, non ita facilè, hæc debeat iudicari culpa mortalis, niſi ſit notabilis & immoderata ad arbitrium viri prudentis, ſi tamen religioſus in effectu rem dimittat. *Sanchez l.7.moral. cap.19. num.18.& 62.* vbi bene ex *Nauar. Rodriq. & Leſſio habet*, quòd licentia retinendi ex toto murmure & quærimonijs eſt inualida. Quod eſt verum iuxta explicata ſupra num.135.

176 Sed quid dicendum, ſi ſuperior promiſeriſe ſe nunquam reuocaturum licentiam vtendi aliqua re, vel auferendi aliquam rem ab illo? Vnum ſupponit hæc quæſtio, ſcilicet, vt dictum eſt non poſſe dari religioſo licentiam irreuocabilem ad vſum diuitiarum, vt tradunt. *Turrecr. cap. non dicatis 12.q.1.a.2.num.3.Syluester v. Abbas q.3. num.6. & ibi Angelus num.17.Roſella num.10.Lopez l.1.inſt. cap.154. Corduba ſumma quaſt. 54.notab. 2. Nauar. l.3. Concil. titul. de ſtatu monach. conſ.15. numer. 2. Layman. l.4. tractat. 1. cap. 7. Sanchez l.7. moral. cap. 17. numer. 29.* & apud eum *Antonius Cuccus, Graſſius, & Tapia*. Immò quòd nec Pontifex poſſit huiuſmodi licentiam irreuocabilem concedere, niſi in voto paupertatis diſpenſet, docent præfati *Turrecr. Syluester, Angelus, Roſella, Lopez, Corduba, Suarez, Layman, & Sanchez loc.cit.* quia contra votum eſt vſus facti irreuocabilis, quia verè iam non eſſet vſus facti, ſed vſus iuris, ſi à nullo reuocari poſſet. Et quamuis, vt *Suarez, & Sanchez* aduertunt, ſuperior poſſit dare licentiam irreuocabilem à Prælato ſibi inferiori; non tamen irreuocabilẽ à ſe ipſo, & à Prælatis ſe ipſo ſuperioribus: Poſſe etiã dari licentiam ſub conditione non reuocandi illam ad certum tempus dixit *Donatus tom.3.tractat.15. quaſt.17.* ſed mihi diſplicet illud *ſub conditione*, quia ſonat in pactum, quod quidem non bene audit; & puto etiam quòd ſuperior, nec ad tempus certum poſſit concedere hanc licentiam, vt ſimpliciter irreuocabilem. Hoc verò ſuppoſito quæritur; quid iuris ſit, ſi ſuperior promittat ſubdito, ſe non reuocaturum licentiam, quam dedit.

277 Et quidem certum eſt reuocationem validam eſſe etiam ſi licentia iuramento firmata eſſet, vt tradunt ex *Io: Andr. Panorm. cap. Cum ad monaſter. num.11. de ſtatu monach. Reuerendiſs. Pagnanus cap. Monachi, num.25. eod.tit. Syluest. v. Abbas, q.4.nu.7. Angelus ibid.num.14. Nauar l.3. Concil.tit.de ſtat.monach.conſ.24.num.1 Sanchez d. cap.17. numer.32.* & apud eum *Io. Andreas, Franchus, & Abbas, Layman* etiam loco citato. *Moron.conſ.86.nu.81.*

278 Sed an ſuperior ſit obligatus ſtare promiſſis, *Sanchez ibid.nu.33.* cenſet ſuperiorem manere obligatum ad ſeruandam fidem datam, citans pro ſe *Nauar.loc.cit.num.13. & 14.* quia Prælatus obligatur ſubdito naturaliter ex ſua promiſſione, & ideo ſi nulla iuſta cauſa ductus reuocet licentiam, poterit ſubditus coram alio ſuperiore reclamare, allegans iniuſtè reuocationem factam. Sed econtra non teneri ſuperiorem in hoc ſeruare promiſſum, ſi non adſit iuramentum, docent *Panorm. vbi ſup. Syluest. Archidiac. cap. Cum Paſtoralis. 2.q.7.nu.5.* & ibi *Bellam.num.2. & 3. Layman l.4.tract.5. cap.7. num.19.* & alij apud eum. Et verè ſic eſt, quòd ſubditus contra ſuperiorem eſt incapax obligationis reſpectu vſus temporalium, cum ex voto repugnet Religioſo ius quodlibet ad aliquid habẽdum, quod ſit ius proprium, & iuſtitiæ, ſed immò quodlibet ius ſuum ſtatim tranſit in monaſterium, & eſt ſub dominio Prælati. Nihilominùs tamen hìc diſtinguendum eſt, quia licet hic non intret obligatio iuſtitiæ, intrat tamen obligatio honeſtatis, & fidelitatis, à qua non abſoluitur ſuperior, vnde ſi promiſſionem iuramento confirmauit, tenetur ad ſeruandam illam, niſi iuſta cauſa oppoſitum petat, quia promiſſio tunc eſt de re iuſta. Si verò non adſit iuramentum, quia in propoſito non ſeruare promiſſionem nullum damnum infert ſubdito, Tum quia nihil ſuum illi aufert, tum quia Prælatus poteſt reuocare licentiam validè, & ſine iniuſtitia; ideo non eſt culpa mortalis in Prælato non ſeruare hanc promiſſionem per ſe loquendo, etiam ſi ſine cauſa iuſta illam reuocet. Et ideo eſt vniuerſaliter verum, quod tradit *Surdus de alimentis tit.8. priuil. 79.num.5.* vbi ait, ſuperiorem pro libito poſſe auferre monacho, quod ſemel ei promiſit. Quod intelligo de poſſe etiam inuito: Nam aliàs non ſeruare promiſſum, ſine cauſa iuſta ſemper habet aliquid inhoneſtatis. Si tamen ſuperior promiſiſſet non reuocare licentiam etiam data cauſa iuſta obligans ad illam reuocandam promiſſio eſſet mala, & ſine periurio non poſſet confirmari iuramento, & promiſſio non obligaret, ſed illam ſeruare in eo caſu peſſimum eſſet. *Moron.conſ.86. num.85.*

SVMMARIVM.

1 *Peculium quid, & quotuplex ſit. num.279.*
2 *Religioſus non poteſt habere peculiũ quaſi caſtrenſe, aut aduentitium. num.280.*
3 *Vſus mobilium neceſſaria conceditur Religioſo. numer.281.*
4 *Differentia inter alimenta, ſeu veſtimenta, & peculium. num.281.*
5 *Multis modis peculium non conuenit Religioſis. num.282.*
6 *Habere peculium per modũ profectitij dependenter à ſuperiore non eſt per ſe, & directè contra votum paupertatis. num.283.*
7 *Obiectio. num.284.*
8 *Peculium per modum profectitij non importat dominium. num.285.*
9 *Adminiſtrator non eſt dominus. num.286.*
10 *Adminiſtrare res ad libitum non eſt eſſe dominum num.287.*
11 *Epiſcopi, & Papa adminiſtratores, & non domini. num.287.*
12 *Iura abſecta explicantur. Ex eis ad ſummum deduceretur vſum peculij eſſe contra ius poſitiuum. num.288.*
13 *Peculium de iure communi eſſe prohibitum Regularibus, qui ſentiant. num.289.*

14 *Opinio oppoſita. num. 290.*

15 *Cap. Inſinuante, qui Clerici, vel vouentes. numer. 291.*

16 *Profeſſio facta ſub pacto manendi in domo cum bonis valida num. 291.*

17 *Cap. Cum ad monaſterium, de ſtatu monach. numer. 292.*

18 *Obedientia, & adminiſtratio ad nutum poteſt concedi Religioſo ex vi dicti cap. num. 292.*

19 *Omnis adminiſtrator rerum Conuentus eſt Conuentus officialis. num. 292.*

20 *Cap. Monachi, de ſtat. monach. num. 293.*

21 *Exempla non limitant: Datur de caſibus notioribus. num. 293.*

22 *Adminiſtrator non eo eſt dominus, vel vſufructuarius, quo habeat facultatem adminiſtrandi ad ſui vtilitatem. num. 294.*

23 *Facultas adminiſtrandi ad propriam vtilitatem nō eſt per ſe occaſio mali num. 295.*

24 *Datur peculium rei mobilis. num. 296.*

25 *Portio pecuniæ data, vt habendo ad vſus indefinitos eſt peculium. num. 296.*

26 *Ius commune Monachis prohibet etiam peculium rei mobilis. num. 296. & 297.*

27 *Quod Ius commune vitam communem ſtrictiſſimam induxerit, ſentiunt aliqui. nu. 298.*

28 *Ius commune per peculium intelligit proprium. num. 299.*

29 *Ius commune prohibuit permitti peculium, quod eſt contra leges. num. 300.*

30 *Religioſi Ordinum inſtitutorum poſt Ius commune ſuis legibus viuunt. nu. 301.*

31 *Ius commune non prohibet dari licentiam ad peculium iuſtum, ſed permittere malum. nu. 302.*

32 *Adminiſtratio importat quamlibet licentiam, ſeu obedientiam ad vtendum pecunia, &c. nu. 303.*

33 *Abuſus circa proprietatem irrepſerunt in monaſteria tempore Alex. III. nu. 304.*

34 *An peculium ſecundum regulas monachales concedi poſſet. nu. 304.*

35 *Etiam vbi peculium ſolet concedi poteſt contingere, vt retineatur, & præſumatur, vel apparæat proprietas. num. 305.*

36 *Habere reditus annuos de licentia ſuperioris non eſt prohibitum per ius commune nu. 306.*

37 *Decretum Concil. Trid. nu. 307.*

38 *Decretum Clem. VIII. nu. 308.*

39 *Decreta S. Congregationis. nu. 309. 310. & 311.*

40 *Concilij decretum in tres partes diuiditur. nu. 312.*

41 *Aliquorum opinio circa primæ partis intelligentiā. num. 312.*

42 *Non eſt idem tenere rem nomine Conuentus, & tenere rem de licentia. nu. 313. & 314.*

43 *Concilium in prima parte non continet ius nouum, quia prohibet immobilia, vel mobilia teneri clādeſtine, & ſine licentia. nu. 313. & 314.*

44 *Quid ſit rem incorporare Conuentui. numer. 315.*

45 *Secunda pars decreti Concil. Trid. videtur continere ius nouum. nu. 316.*

46 *Reſponſiones aliquæ reijciuntur. nu. 316.*

47 *Dictio deinceps non importat neceſſario noui iuris inductionem. num. 317.*

48 *Dictio etiam eſt implicatiua, & ampliatiua, ſeu expreſſiua caſus magis dubitabilis. numer. 318. & 322.*

49 *Concilium prohibet proprietatem. num. 318.*

50 *Et vſufructum, & iuris vſum. nu. 319.*

51 *Cur Concilium mutet dictionem vel in dictionem aut. nu. 320.*

52 *Commendatarius habet aliquod dominium fructuum. nu. 321.*

53 *Diſpoſitio Conc. tota regitur per dictionem etiam. num. 322.*

54 *Concilium loquitur de adminiſtratione in qua adminiſtrator facit fructus ſuos. nu. 322.*

55 *Adminiſtratio pure miniſterialis competit Religioſis, non omnibus, ſed officialibus. nu. 323.*

56 *Concilium in hac parte non continet regulam, & exceptionem regulæ, ſed partes legis diuerſas. numer. 323.*

57 *Concilium in hac parte legem diuinam continet. num. 323.*

58 *Contra hanc interpretationem non militant obiecta contra primam ſententiam. nu. 324.*

59 *Concilium nec determinat qualitatem officialium Conuentuum, nec eorum numerum. numer. 324. & 325.*

60 *Secundum hunc Concilij intellectum, non repugnat Religioſis habere annuos reditus, de licentia reuocabili ad nutum. nu. 325.*

61 *Declarationes S. Congreg. huic intellectui non aduerſantur. nu. 326.*

62 *Quæ dicta ſunt non ſunt dicta reſolutiue. numer. 327.*

63 *Concilium prohibet adminiſtrationem ſtabilium; vnde non eſt contra Concilium fructus iam collectos recipere de licentia. nu. 328.*

64 *In tertia parte prohibetur ſuperfluitas. numer. 329.*

65 *Habere peculium mobile non eſt contra Concilium. num. 329.*

66 *In concedēdo vſu mobilium attendenda etiam cauſa extrinſeca. nu. 330.*

67 *Habere pecuniam ad vſum de licentia non eſt contra Concilium. nu. 331.*

68 *Duo Concilium prohibet. nu. 332.*

69 *Decretum Clement. VIII. multa prohibet de nouo. num. 333.*

70 *Neceſſitas non de facili excuſat ab obſeruantia decreti Conc. Trid. nu. 333. 334.*

71 *Niſi ſuperiores ex parte eorum ſeruent leges vitæ communis, eius obſeruantia eſt impoſſibilis ſubditis. num. 333.*

72 *Tenentur ſubditi nullum impedimentum ponere vitæ communi. nu. 333.*

73 *Vbi non adminiſtrantur neceſſaria ſubditis, tolerabilis eſt conſuetudo dandi aliquam ſummam pro veſtitu, &c. nu. 334.*

74 *Vſus depoſiti non eſt contra decretum Concilij. numer. 335.*

75 *Nec contra decretum Clement. VIII. in Religionibus in quibus illud eſt ſecundum regulam. numer. 335.*

76 *Decretum Clement. VIII. de reformatione non eſt declaratio Concil. Tridentin. ſed lex noua. num. 336.*

77 *Decretum Clementis prohibet omne peculium. numer. 337.*

78 *Difficultas circa illud decretum. nu. 338.*

79 *Vita communis exactiſſima non eſt ex regula omnibus Religioſis communis. num. 336.*

80 *Qui-*

80 *Quibus ſtatutis Ordinum derogetur per decretum Clem.VIII.num.339.*
81 *Per decretum Clem.VIII. non derogatur legibus rationalibus Ordinum,&c.num.339.& 340.*
82 *Intentia Clem.tollere abuſas. num.340.*
83 *Clemens noluit moniales cogi ad arctiorem communem vitam, quam fuerant profeſsa. nu. 340.*
84 *Decretum Clem.VIII. eſt lex poſitiua,& qua excuſent ab eius obſeruantia. num.341.*
85 *Regulares non accipiant vanas excuſationes. numer.342.*

An Religioſo liceat habere peculium de licentia ſuperioris.

INSPECTIO VNDECIMA.

279 PEculium dictum fuit quaſi puſilla pecunia, vel puſillum patrimonium à Patre familias, aut Domino conceſſum filio, vel ſeruo *l.depoſiti ff.de peculio.* Et definitur propterea, vt ſit portio quædam bonorum temporalium, quam Pater, vel Dominus filio, vel ſeruo ſeorſum tanquam proprium habere permittit. *l.4.& l.depoſiti §.peculium ff.de peculio.* Cum verò pluribus modis accipi poſſit, quos recenſet *Gloſſ.in rubr.ff.de peculio*, conſiderandum, quòd aliquando peculium idem eſt, quod patrimonium etiam hominis liberi. *l.cogi ff. ad Trebell.* Et in hoc ſenſu accipi in rubrica tit. de peculio Clericorum animaduertit *Panorm. & Barboſ.num.6.* ſed magis propriè dictum peculium importat, vt dictum eſt, portionem pecuniæ ſeu bonorum quam Pater, vel Dominus filio, vel ſeruo permittit habere ſeorſum tanquam propriam. Cum verò peculium diuidatur in caſtrenſe, quod a filio per militiā acquiritur. *l. Caſtrenſe. ff. de caſtrenſi peculio*; & quaſi caſtrenſe, quod ex officio publico filius obtinet. *l.cum antiquis C.de inoffic.teſt.* & profectitium, quod ex bonis patris aut patris occaſione proficiſcitur. *l. additio ff. de acquir. poſſeſſ. & l.ſed ſi plures §. in arrogato. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit,* & aduentitium, quòd donatione, legato, hæreditate, vel aliunde non intuitu patris filio aduenit: diſtinguuntur iſta peculia, quòd in Caſtrenſi, aut quaſi caſtrenſi & proprietas, & vſusfructus eſt filij, qui de peculio tanquam abſolutus peculij dominus poteſt facere, quod domini poſſunt de rebus ſuis. *l.ſi C.de inoff.teſt.l.1.§.vlt.ff.ad Maced.* In aduentitio verò proprietas eſt filij, ſed vita Patris durante, eius eſt vſusfructus, ita quòd filius de eo teſtari, non poteſt. *cap.licet Pater de ſepult.in 6.* in profectitio tam proprietas, quàm vſusfructus eſt Patris, & filius in eo nihil iuris habere dicitur. *inſt.per quas perſ.nobis acqu.§.1.* Ad hoc tamen valet, vt ſi contingat bona patris publicari illud non publicetur. *l.ſi finita §.ſi de vectigalibus ff.de dam. infec.* Cæterùm pater quando voluerit, poterit hoc peculium reuocare, vnde filij ſolus eſt vſus durans ad beneplacitum patris. Et nihilominus filius habet ius vtendi peculio profectitio, ſed hoc ius non eſt abſolutum dominium, cum ſit reuocabile ad patris voluntatem. De his videndi ſunt DD. in *rubr. ff. de peculio.* & extra de peculio Clericorum, *Sylueſt. & alij ſummiſta in v.peculium.*

280 In propoſito noſtro igitur cum Religioſi ſe habeant vt filij, aut tanquam ſerui, peculium eſt portio quædam pecuniæ aut bonorum temporaliū ſeorſum tradita Religioſo, vt illam habeat tanquam propriam. Cum verò hæc portio, ſeu peculium haberi poſſit tanquam proprium, quia filius eius, ſit dominus, vel quis ſolùm illius ſit vſuarius. Primò hoc certum eſt, quòd Religioſus eſt incapax peculij Caſtrenſis, vel quaſi caſtrenſis, aut etiam aduentitij cum ſit incapax dominij, filius verò peculij caſtrenſis, & quaſi caſtrenſis eſt dominus, etiam quantum ad vſumfructum, aduentitij verò ſolùm eſt proprietarius. Religioſus igitur non poteſt habere peculium proprium quantum ad dominium, *cap.monachi. & cap.cum ad monaſterium §.vlt.de ſtat. monach.& ibi Panorm. & alij DD. communiter.* Solum igitur poteſt eſſe dubium, an Religioſo liceat habere peculium per modum peculij profectitij, vt tanquam vſuarius ad nutum ſuperioris poſſit ſeorſum habere aliquod bonum temporale.

281 Diſtinguendo autem inter bona immobilia fructifera, & bona mobilia, hoc etiam certum eſt, quòd Religioſus poteſt quantùm ad vſum facti ad nutum ſuperioris reuocabilem habere bona mobilia ſeorſum ſibi conceſſa, quia neceſſe eſt, vt habeat veſtes & alimenta. Verùm non omnis conceſſio mobilium ad vſum eſt peculium, nam aliàs non daretur filius aut ſeruus ſine peculio, cum non detur filius, aut ſeruus, qui a Patre aut domino, non habeat victum, & veſtitum. Diſtingui igitur debet inter veſtitum & alimenta, & inter peculium. Hanc verò diſtinctionem expreſſit *Pomponius l. in veſtimentum.25. ff. de peculio* ex tribus conditionibus, ſcilicet quod tunc mobile, vt v. g. veſtimentum ſpectet ad peculium, cum datur alicui ad vſum perpetuum, ſecundò vt habeatur ab vtente tanquam proprium, & eo nomine tradatur, vt eo nullus alius vti poſſit, tertiò vt illud tradatur vtenti, vt ab eo ſui vſus gratia cuſtodiendum etiam, extra illius actualem vſum. Cæterùm quod datur ad certum vſum, & determinato tempore, non pertinet ad peculium, ſed ad victum, vel veſtitum, aut ad alium ſimilem vſum. *Id veſtimentum*, inquit, Pomponius, loc.citat. *peculij eſſe incipit, quod ita dederit Damians, vt eo veſtiu ſeruum perpetuo vti vellet: eoque nomine ei traderet, ne quis alius eo vteretur, idque ab eo eius vſus gratia cuſtodiretur. Sed quod veſtimentum ſeruo dominus ita dedit vtendum, vt non ſemper, ſed ad certum vſum certis temporibus eo vteretur, veluti cum ſequeretur eum, ſiue cenanti miniſtrauit, id veſtimentum non eſſe peculij.* Peculium igitur prout ex mobilibus conſtat eſt mobilium portio alicui ad vſum perpetuum, vel abſolutum attributa, & ei ad ſui vſum cuſtodienda conceſſa, & ſoli ſuo vſui deputata. Si verò peculium ex immobilibus conſtet, illud erit, quod alicui conceditur abſolutè, & cuius adminiſtratio datur ad ſui vtilitatem. Cum tamen peculium huiuſmodi habens modum profectitij ſit reuocabile ad nutum ſuperioris, non dicitur conceſſum ad vſum perpetuum contrariè ſeu irreuocabiliter à ſuperiore, ſed hoc potiùs negatiuè eſt exponendum, vt illud cenſeatur perpetuum, quod non eſt conceſſum ad determinatum tempus, ſed abſolutè ad omne tempus, ſed reuocabiliter. Sic ergo nomine peculij venient fundi fructiferi, Cenſus, annui redditus con-

ceſſi abſolutè, ſeu ad vitam, vel pro tempore indefinito alicui Religioſo, & ab eo ad ſui vſum adminiſtrandi, ſeu etiam res mobiles, vt libri, veſtimenti, ſupellex pariter ad perpetuum vſum, vt ſupra conceſſa, & Religioſo ad ſui vſum cuſtodienda tradita. Quàmuis quia hoc nomen *peculium* peoprietatem quandam importare videtur, melius eſſet abſtinere ab hoc nomine vbi de religioſis eſt ſermo.

282 Eſt verò etiam certum, quòd huiuſmodi peculium non poteſt concedi Religioſo, vt proprium reſpectu ſuperioris, vt ſcilicet concedatur, vt irreuocabile, repugnat enim hoc ſtatui religioſo, vt a libero conſenſu ſuperioris Religioſus non dependeat, ideo non poteſt aliquid Religioſo concedi per vſum irreuocabilem, vt probatum eſt num. 276. vbi num. 278. etiam dictum eſt, quòd etiam ſi fuerit Religioſo conceſſus vſus cum promiſſione etiam iurata, non reuocandi, adhuc reuocatio eſt valida. Pariter certum eſt, quòd non licet ſuperiori concedere ad vſum nimis precioſa, & vana, & ſuperflua, cum hoc ſit prohibitum illi, & multò minùs licet concedere peculium explicitè, vel implicitè ad vſus turpes, & illicitos prout ſupra ſatis explicatum fuit a num. 143. & a num. 158. Pariter ſine dubio peccat Prælatus, ſine iuſta cauſa concedens alicui vſum peculij; quia non poteſt Prælatus niſi ex cauſa rationabili res monaſterij, & patrimonium Chriſti diſpenſare. Sed & aduertendum eſt id, quod ex Hoſtien. conſiderauit *S. Anton. p. 3. tr. 16. ca. 5. 11. notab. 4.* nimirum quòd concedere Religioſo res ad vſum eſt res periculoſa, & inuidiæ & exempli mali cauſa. & quòd ſine magna, & euidenti cauſa, non eſt hoc permittendum monacho non habenti adminiſtrationem. Nam verè negari non poteſt, quòd poſſidere res, licet ad nudũ vſum facti, non ſit multorum malorum occaſio. Quamuis huiuſmodi mala potiùs oriantur ex conceſſione peculij ſuperflui, quàm ex permiſſione neceſſarij; & ſuas etiam vtilitates habeat moderati peculij conceſſio.

283 Dicimus igitur primò quòd peculium hoc per modũ profectitij, id eſt habere redditus annuos, vel ſupellectilem dependenter a libera licentia & nutu ſuperioris, & quantum ad nudum vſum facti, non eſt per ſe, & directè contra votum paupertatis, aut profeſſionis Religioſæ, ideoque quantùm, ſit ex vi voti præciſè & per ſe, nec illicitè habetur nec illicitè conceditur ex iuſta cauſa, & niſi ex aliqua mala circumſtantia malitia accidat. Hæc aſſertio fundamentalis eſt, & ſummè conſiderandum, & diſtinguendum eſt, quid in hac parte ex lege diuina, & quid ex lege poſitiua, ſit prohibitum, quia prohibitio legis poſitiuæ & conſuetudine legitima vincitur, & iuxta Canonum regulas ampliatur, vel reſtringitur, ſeu amplè, vel ſtrictè interpretatur. Probatur autem prima pars aſſertionis, quia votum paupertatis per ſe & directè non priuat niſi dominio, non verò priuat vſu facti; ſolum igitur peculium per modum caſtrenſis, aut quaſi caſtrenſis, & aduentitij in quibus confertur dominium repugnat paupertatis voto; non verò repugnat ei peculium per modum profectitij, & talis in quo nullum prorſus tribuatur dominium. Et cum in profeſſione Religioſus ſe priuet dominio, & etiam libertate vſus facti independenter à licentia ſuperioris; non tamen vſu facti de licentia ſuperioris; ſolum igitur contra votum profeſſionis erit habere vſum peculij, ſiue annuorum redditium aut ſupellectilis inuito ſuperiore, non verò illud habere de eius licentia. Vnde nec per ſe erit illicitum ſuperiori vſum hunc concedere, Per accidens verò id erit illicitum, ſi habeatur ad turpia, ſi ſit ſuperfluus, ſi ſine iuſta cauſa conceſſus, vel ex alijs circumſtantijs, ex quibus etiam, non fit, quòd hic vſus ſit directè, & per ſe contra votum paupertatis, & profeſſionis, Nam vti peculio ad turpes vſus nudo vſu facti, & non eſt per ſe, & directè contra paupertatem, ſicut nec habere peculium ſuperfluum de licentia ſuperioris præciſa lege poſitiua; hoc iotuitu paupertatis prohibente.

284 Dices, quòd non liceat Regularibus habere peculium ſeu annuos redditus, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, quia hæc includunt proprium ratione dominij, quod opponitur eſſentialiter voto paupertatis, *cap. nolo cap. non dicatis 12. q. 1. cap. quanto de off. ordin. cap. Abbates 18. q. 2. cap. Ioannes, de Regular. cap. monachi & cap. cum ad monaſterium de ſtat. monach.* Vbi habens peculium damnatur ad ſepulturam in ſterquilinio, quia deceſſit in peccato mortali, & alia pœna habetur *cap. de lapſis 16. q. 7. & in cap. ſi quis 16. q. 1.* Et ad idem tendunt tam iura, quæ dicunt monachos teſtari non poſſe *cap. Nolo 12. q. 1. cap. quia ingredientibus 19. q. 3. Authent. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quàm quæ dicunt quòd quicquid acquirit monachus, acquirit monaſterio: quod adeo verum eſt, vt nec Abbas poſſit concedere licentiam tenendi peculium, vt habetur *cap. monachi de ſtat. monach. vbi Panorm. num 4.* habet quòd nec Abbas nec Papa poteſt diſpenſare, vt monachus habeat peculium ad libitum. Vnde nec conſuetudo poteſt excuſare monachum à proprietate, quæ eſt contra ius diuinum *cap. magna de voto.* Quin immò Sacr. Congreg. decreuit, quod nec neceſſitas niſi ſit extrema excuſat Regularem, qui aliquid celat Prælato, vel accipit eo inuito.

285 Sed hæc non obſtant, quia vel rem indubitatam & minimè controuerſam continent, vel contra aſſertionem non probant. Si enim loquimur de peculio veluti caſtrenſi aut aduentitio, aut quocumque titulo importante dominium, vel vſufructum, vel proprium ius & dominium vtendi, extra controuerſiam eſt, quòd Religioſus eſt incapax talis peculij. neque hoc indiget probatione alia, cum eſſentia voti paupertatis religioſæ ſit abdicatio dominij. Sed quòd peculium ad modum peculij profectitij includat proprium ratione dominij, non probatur; nam & in ſecularibus, qui ſunt dominij capaces, peculium inuenitur ſine dominio; Quia peculij profectitij dominium plenum, & commoditas eſt apud patrem. *l. 1. § 1. l. peculium eſt, l. peculium naſcitur ff. de peculio. Rota dec. 387. nu. 17. p. 9. recent:* & peculium non egredi de dominio Patris dixit *Rota dec. 703. num. 7. p. 1. recent.* & ita quòd peculij profectitij etiam vſuſfructus manet apud Patrem. *§. 1. Inſtit. per quas perſonas &c. Rota dec. 98. numer. 2. p. 4. recent.* & ideo *Sylueſt. v. peculium numer. 3.* dixit, quòd in peculio profectitio filius nullum ius habet. Et nihilominùs quidquid facultatis conceditur filio in tali peculio, & peculium ipſum eſt reuocabile ad nutum patris, non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè. *l. peculium ff. de pecul. Rota d. 387. num. 24. p. 9. recen.* Quæ verò conceduntur

Reli-

Religioſis ad vſum & adminiſtrationē ex bonis Religionis per modum peculij profectitij cōceduntur: ſicut quæ conceduntur filio ex bonis patris, & licet in filio, qui eſt capax dominij facultas habendi, vel eo vtendi, peculium, quem habet à Patre, non nihil dominij, reuocabilis tamen, contineat, tamen in Religioſo hæc facultas eſt pura, & nuda licentia habendi.

286 Item adminiſtratio eſſentialiter diſtinguitur à dominio. Ius enim domini eſt principale independenter, & proprium, Ius adminiſtratoris eſt inſtrumentale, & dependens, & alienum, quia nomine domini, & non nomine proprio rem poſſidet, & vt domini miniſter rem gubernat. *Rota dec.533.num.6.p.5.recent.* & ideo Domino acquirit, & poſſidet, *Rota deciſ.596.num.11.part.4. tom.3.recent.* Et quia non eſt dominus, ſed miniſter, ideo ab eo ſæpè exigitur iuramentum fidelitatis, & ſalua iuſtitia, non poteſt rem adminiſtrare & in aliquem vſum conuertere inuito domino; Vnde eſt quòd tenetur reddare rationem ſuæ adminiſtrationis. *cap. qualiter quando el 2. de accuſ. Dec. conſ.464. in princ. Ruyn conſ.29.num.10. Grat. diſcep.760. num.1. & 2. Rota deciſ.843.nu.1. & 2. parte 8. recent. & deciſ.214. num.17.part.6.*

287 Nec eſt quòd dicatur, quòd facultas adminiſtrandi ad libitum, & præcipuè ad vſum proprium quandam ſpecies dominij ſit. Tum primò, quia hic, vel ille vſus materialiter ſe habet ad dominium, nec ideo aliquis eſt dominus, quia poteſt vti re, vel ad ſuum, vel ad alterius commodum; ſed quia id poteſt facere per ius principale, quod habet & independenter, & nomine proprio; Econtra verò, qui non niſi, vt miniſter alterius & inſtrumentaliter alieno nomine re vtitur, etiam ſi vtatur re ad ſuum, vel ſuorum vtilitatem, dominus non eſt. Tum ſecundò nam ſecundùm ſententiam Nauarri & quamplurium DD. Epiſcopi ſeculares, non ſunt domini, nec fundi, nec fructuum ſuorumque beneficiorum, & tamen ſunt illorum adminiſtratores ad libitum, & vtuntur ad ſui commodum rebus ſui beneficij. Et Epiſcopi Regulares habent ampliſſimam adminiſtrationem reddituum ſuorū Epiſcopatuum, & tamen ſecundùm communiſſimam ſententiam, quam nouiſſimè ſuſtinet etiam *Reuerendiſs. Fagnanus cap. quæ in Eccleſiarum. n.86. & 89. de conſtit.* Non ſunt abſoluti à voto paupertatis. Præterea, quæ nam maior, abſolutior, vniuerſalior adminiſtratio, quam illa quam habet Papa bonorum Eccleſiæ, & tamen eorum non eſt dominus, vt docent *D. Th. ſupra q.100.a. primo ad 7. & ibi Caiet. Turrecrem.* & apud eum *Vlericus de Argentina Alberti Magni auditor; item Præpoſ. in cap. latores 12.q.1. Archid. Balam. & D. Dia cap. non liceat Papæ 12.q.1. & nouiſſimè Reuerend. Fagnanus cap. quanto num.70. & 82. de tranſlat. Epiſcoporum.* Sed & Papam ex Regularibus aſſumptum ſimul cum tam ampla adminiſtratione eſſe obſtrictū voto paupertatis probatum eſt *quæſt. ſuperiori art.8.* longè igitur differunt ius dominij, & ius & facultas adminiſtrandi, & votum paupertatis excludens dominium, non tollit, quin Religioſus poſſit nomine alieno adminiſtrare res ad libitum & etiam ad vſum proprium. Sic quoque valde differunt ius dominij, & ſola licentia vtendi re aliena, quia hæc eſt facultas inſtrumentalis, & miniſterialis, non verò eſt ius vtendi re nomine proprio. Cum ergo peculium hoc quaſi profectitium ſeu facultas data pro adminiſtrandis annuis redditibus, de qua loquimur dicat ſolam facultatem adminiſtrandi nomine Religionis, & ſuperioris; & quidem facultatem ſeu licentiam reuocabilem ad ſuperioris nutum, non eſt vnde dicatur, quòd illud contineat proprium ratione dominij, & ſic habere adminiſtrationem etiam cenſuum & reddituum, & bonorum ſtabilium, de licentia ſuperioris reuocabili, nec eſt eſſe dominum, nec eſt quid, quod per ſe ea obiecto repugnet voto paupertatis, aut profeſſionis, & quod ea iure diuino ſit prohibitum, immò per ſe poteſt fieri licitum, & honeſtum vt patet in Epiſcopis Regularibus in quibus cum ampliſſima adminiſtratione Eccleſiaſticarum rerum manet votū paupertatis.

288 Iura verò in contrarium adducta non vrgent; quia nullibi dicitur quòd ſola adminiſtratio ad libitum ſit dominium. Pro quanto verò dicunt non licere Regularibus habere proprium, ſeu dominium rerum, id eſt indubitatum. Et dum prohibent ne Regulares habeant peculium, quando etiam ſenſus eorum eſſet, quod non habeant etiam peculium hoc ad modum profectitij, quod eſt ſine omni dominio, & continet licentiam ſuperiorum, (de quo diſputandum erit infra) nihil aliud concluderetur, niſi quod habere peculium ſit contra ius poſitiuum, non verò quod directè, & primo ſit contra ius diuinum. Sed de his infra erit ſermo. Interim aduerto, quòd *Panorm. citat. ibid. num.3. notab.3.* cenſet, quod in *d. cap. Monachi*, per peculium intelligatur proprium, ſeu proprietas: & ſic intelligitur peculium ad modum, vel Caſtrenſis, vel aduentitij habentis dominium, & huius peculij ſic habentis dominium Religioſus eſt indiſpenſabiliter incapax, niſi ſecum ſuper voto ſolemni diſpenſetur, quod impoſſibile eſſe ibi aſſerit *Panorm.* & eſt verum in eo ſenſu in quo id affirmatur *cap. cum ad monaſterium, de ſtatu Monachorum.*

289 Hac ergo ſtante veritate, quod habere peculium hoc quaſi profectitium de licentia ſuperioris reuocabili ad nutum non ſit directè, & per ſe contra votum, & ideo non ſit iure diuino prohibitum, ſequitur prima difficultas, an habere tale peculium ſit prohibitum per ius antiquum, & commune Canonicum. Pro affirmatiua ſententia referuntur *Dyon. Carthuſ. opuſ. de reformat. Clauſtr. a.13.14. & 15. Gerſon p.p. tractat. contra propriet. reg. S. Aug. 2.p. Alphab.23. lit. G. & H.* (Quamuis illud opuſ. eſſe Garſonis ſit incertum, vt aduertit *Reuerendiſs. Fagnanus cap. Monachi, de ſtat. monach. in fin.*) *Felin. cap. cum M. v.26. de Conſtit. 6. Io. Monachus, & Tapia*, quos referunt *Suarez tom.3. l.8. cap.14. & Sanchez l.7. in Decal. cap.21. numer.4.* item eandem ſententiam tenet nouiſſimè *Coton. lib.4. controuer.6. num.76.* Poteſt verò hoc probari, quia in *cap. Monachi, de ſtat. monach.* expreſsè Monachi prohibentur habere peculium, ibi, *nec peculium permittantur habere.* Nec obſtant verba ſequentia. *Qui verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris.* Nam in his verbis, *pro iniuncta adminiſtratione*, ſermo eſt de adminiſtratione conceſſa officialibus monaſterij, & ſic de adminiſtratione publica, & ad publicam vtilitatem, & vſum, non

verò

verò de adminiſtratione priuata, & ad vſum adminiſtrantis, & ad quemlibet vſum eius ad libitum. Hunc enim ſenſum habet Gloſſa rectè intellecta, & Innoc. & Abbas antiquus, Io. Andr. Anchar. qui exemplificant de adminiſtratione officialium. Hoſtien. dicens non comprehendi, niſi officiales. Butrius dicens non in vtilitatem propriam habentes adminiſtrationem, ſed monaſterij. Idē habet *Card. in §. Qui vero, num.1.* Et idem Io. de Anania, quidquid dicant alij DD. Et ratio diuerſitatis eſt, quia monachus particularis habens adminiſtrationem, & vſum bonorum ſtabilium cum facultate conuertendi illos in ſuos vſos honeſtos, poteſt dici vſufructuarius, quia cum poſſit de fructibus diſponere, poteſt dici quòd habeat ius vtendi, ſaltem ad inſtar Beneficiati ſecularis, & poterit dici vſufructuarius ad beneplacitum. *Gloſſ.1. in l.4. & Gloſs.1. in l. via ff. de ſeruit. Gloſs.1. & 2. in l. cum vſusfructus. ff. de vſufructu legato.* Vnde eſt quòd titulus adminiſtrationis non eſt niſi palliamentum quoddam ad cohoneſtandum proprium, cum vſufructuarios ſit dominus fructuum. Sed non ita eſt in officiali monaſterij, qui non poteſt de fructibus diſponere, ſed quidquid acquirit, acquirit monaſterio. Et rationem differentiæ implicitè tangunt, *Butrius cap. Cum ad monaſterium. num.11. & Panorm. d. cap. monachi, num.4.* Itaque Concilium Lateranen. conſtituit regulam negatiuam, ibi, *nec peculium permittantur habere*, peculium, ideſt patrimonium, vt ibi per *Anchar. & Io. de Anan.* Deinde imponit pœnam contrafacientibus. Tertiò limitat regulam, vt non valeat in officialibus per dictionem *niſi*, quæ exceptionem importat. *Feder. de Senis conſ.80. numer.2.* Exceptio autem firmat regulam in contrarium in omnibus alijs, qui non ſunt officiales: *cap. Nonne de præſumpt. Bald. conſ.131. lib.1.* Patet igitur hunc intellectum eſſe magis conſonum literæ, & probari a grauioribus Canoniſtis, ideoque dicendum eſſe, quod de mente Concil. Lateranen. non liceat monachis non officialibus habere peculium, ſeu adminiſtrationem immobilium, etiam ad vſus honeſtos. Et hoc ampliùs confirmari poteſt, quia negari non poteſt, quòd huiuſmodi peculij conceſſio non ſit occaſio proxima relaxationis vitæ regularis, & multorum malorum in Religionibus.

290 Sed oppoſitum ſentiunt quamplures, qui exiſtimant de iure communi non eſſe prohibitum Monachis habere peculium, ſeu adminiſtrationem immobilium ex iuſta cauſa, & ad finem honeſtos, & de licentia ſuperioris ad nutum reuocabili. Sic enim tenuerunt ex *cap. inſinuante*. Qui clerici, vel vouentes, *Innocent. ibi Io. Andr. regula, non eſt obligatorium, num. 6. de reg. iuris in 6. Hoſtien. d. cap. ad monaſterium num.7. de ſtat. monach. vbi & Io. Andr. num.3. & Panorm. num.8. & Butr. num.2. Io. de Anania, num.2. & 5. Item Panorm. cap. Quod quibuſdam num.10. de fideiuſſionibus, & cap. Niſi eſſent, num. fin. de præbend. & conſil.44. lib.2. nu.3. & 4. Turrecrem. cap. Nec dicatis, a.2. num.3. 12. q.2. Syluest. v. Abbas, q.3. num.6. dicto 7. Angelus ibid. nu.17. Rot. deciſ.772. num.2. par.1. diuerſor. Et in nullius, ſeu Caputaquen. penſionis 18. Aprilis 1616. coram bon. memor. Andrea Nauar. com.2. de Regular. num.14. & com.3. num.27. & conſ.14. de ſtat. monach. Dec. in cap. edoceri de reſcript. Vaſquez in opuſ. de reddit. Eccleſ. cap.3. a.11. num.11. Suarez tom.3. de Relig. lib. 8. cap.14. numer.4. Sanchez lib.7. in Decal. cap.22. num.5. Azor. p. prima l.12. cap. q.2. & p.2. lib.8. cap.7. q.11. Ledeſma de ſtat. cap.4. conc.3. diff.13. Donatus tom.3. tract.15. quaſt.9. Gregor. Corduba, Ludouicus Lopez, Rodriquez, Beia*, quos refert, & ſequitur *Barboſa ad d. cap. Monachi, num.2. de ſtat. monach. Miranda tom. 2. quaſt.28. a.8. Baſſaus v. paupertas num.9. Layman l.4. tract.5. c.7. num.12. Lezana p.p. cap.6. num.18. Anton. à Spir. Sancto p.2. diſp.3. num.74. Moron. conſ.86. nu.89.*

291 Aſſertionem autem hanc DD. iſti probant primò, ex *cap. inſinuante*, qui clerici, vel vouentes, vbi cum quædam mulier profeſſa fuiſſet Religionem S. Auguſtini eo adiecto tenore, vt in domo propria, cum omni ſua ſubſtantia maneret, & in habitu Religioſo per biennium manſiſſet, ſed poſtea nupſiſſet, Innocentius Tertius præcepit, vt dicta mulier ad ſtatum Religioſum rediret. Sentit igitur Pontifex, quòd profeſſio fuit valida, etiam ſi conditionata conditione manendi in domo propria cum omnibus ſuis bonis, igitur poſſunt Religioſi de licentia, propria bona habere, & adminiſtrare. Quòd ſi dicatur conſequentiam huius argumenti non valere; Nam ex dicto textu hoc ſolum habetur, quòd profeſſio fuit valida non obſtante illa conditione, ſed an illud pactum fuerit validum, an verò potiùs tanquam turpe fuerit reijciendum, ex eo textu non colligitur, & hoc valde controuertitur à DD. in eo textu. Nec vrget ponderatio Nauar. quia ſcilicet ex quo permiſſum fuit quod illa mulier maneret in domo propria, ſimul permiſſum fuit, quod propria bona haberet, quibus viueret. Nam dicitur, nullibi conſtare de hac permiſſione manendi in propria domo, & quatenus hoc conſtaret, dici poſſet, quod ad vitam neceſſaria ei ſubminiſtrata fuiſſent a Religione, quam fuerat profeſſa, vt paupertas religioſa non fuiſſet violata. Non obſtat, inquam hæc reſponſio. Nam contra hanc inſtatur, quòd ſi pactum illud vt turpe fuiſſet reijciendum, Pontifex non reſpondiſſet abſolutè, quod mulier illa reaſſumere deberet habitum regularem, quem dimiſit, & Deo reddere quod vouit: Nam cum illa ſub eo pacto vouiſſet, vt in domo propria maneret cum ſuis bonis; illaque dicere potuiſſet ſe ſub ea conditione, & non aliàs vouiſſe, ſi Pontifex voluiſſet pactum non eſſe validum, ſed turpe, & vt tale reijciendum, id expreſſiſſet, & exprimere debuiſſet, ne poſſet illa ſub prætextu voti conditionati reſiſtere, & dicere ſe nolle habitum reaſſumere, niſi ſub ea conditione. Cum ergo votum fuerit conditionatum, & Pontifex aliud non mandet, niſi quòd mulier reddat Deo, quod vouit, ea vi talis reſcripti non tenebatur niſi redire ad habitum ſub illa conditione, quia hoc erat reddere Deo, quod vouit. Quod ſi hoc pactum reijciendum fuiſſet tanquam turpe; id non tacuiſſet Pontifex, nec abſolutè reditum ad priſtinum votum mandaſſet, cum niſi Pontifex contrarium iuſſiſſet reditus, & futurus eſſet cum retentione pacti initi, ſub quo votum fuerat emiſſum. Et confirmatur; nam ea vi reſcripti Innocentius III. in eo capite Vlyſſipponen. & Conimbricen. Epiſcopi non poterant monialem illam compellere, niſi ad reaſſumendum votum, & implendum votum conditionatum tale quale ab eo fuerat emiſſum, quia nihil amplius Pontifex mandat: igitur Pontifex approbat votum illud conditionatum ſub

condi-

conditione habendi peculium; aliter imperfectiſſimus eſſet in mandato non exprimendo illud amplius, quod voluiſſet, ſi non fuiſſet contentus, & ſi fuiſſet illicita executio voti illius conditionati ſub conditione peculij.

292 Hoc idem probant ſecundo, *ex cap. Cum ad monaſterium de ſtat. monach. §. Tales*, ibi, *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cùm oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.* Hìc enim cum Pontifex prohibeat, ne alicui perpetua obedientia, ſeu adminiſtratio committatur, per locum à contrario ſenſu deducitur, quòd adminiſtratio reuocabilis ad nutum ſit conceſſa. Et ſi dicatur, quòd textus loquitur de adminiſtratione publica conceſſa officialibus, Nam priùs præmiſerat. *Tales autem ad agenda officia monaſterij deputentur, qui fideles fuerint, & diſcreti.* Certum verò eſt, textum hunc de officialibus eſſe intelligendum, igitur, & in parte ſequente ſupra relata, ibi, *Nec alicui, &c.* de ſolis officialibus loquitur, de quibus immediatè ante loquutus fuerat, vnde *Butrius numer. 18.* id exemplificat in adminiſtratore, qui non ſibi, ſed alijs poſſidet. Et hoc ſatis exprimit illa particula, *nec alicui*, id eſt alicui ex prædictis. Nam particula, *nec* negat, & copulat præcedentia cum ſuis qualitatibus, *l. Quidam*, & ibi, *Gloſſ. penul. ff. de vulg. & l. ſi quis ſtipulatus, ff. de verb. oblig. Bald. conſ. 497. num. 2. lib. 5.* Et de eius natura eſt iungere, & continuare, ſed negare. *Aug. Aret. conſ. 89. num. 3.* Senſus igitur textus eſt, vt non dentur officiales perpetui, ſed ipſi ſint reuocabiles ad nutum ſuperioris. Hæc inquam non videntur obſtare. Tum primò, quia cum omnis adminiſtrator ſit miniſter, & officialis ſui principalis, Religioſus cui à ſuperiore, & monaſterio tribuitur adminiſtratio alicuius boni immobilis cum facultate diſponendi de fructibus ad fines honeſtos, officialis eſt monaſterij, quia non adminiſtrat niſi monaſterij nomine. Et non ligatur monaſterium, quin poſſit committere cuicumque Religioſo adminiſtrationem dictorum bonorum. Et adminiſtratio conceſſa ad vſus honeſtos Religioſi eſt in vtilitatem totius monaſterij, quia monaſterium tenetur honeſtè alere Religioſum, & Religioſus, qui non poteſt adminiſtrare, niſi in vſus honeſtos, non poteſt adminiſtrare, niſi in vtilitatem monaſterij. Tum ſecundo, quia licet, dictio *nec* copulet, & referat antecedentia, non tamen limitat, vt ſermo ſubſequens non ſit amplioris latitudinis, quàm ſit antecedens, & non magis ſe extendat. Quod maximè verum eſt, vbi in ſubſequente particula ponitur verbum ampliorem habens ſignificationem, quàm verba antecedentia. Prius igitur ſtatuitur, vt officia dentur fidelibus, & diſcretis; ſed in ſubſequente ſermone non iam contentus vtitur verbo *officia*, ſed vtitur verbo *obedientia*, quod nomen habet ampliſſimam ſignificationem, & ſub ſe comprehendit, quidquid ſubdito à ſuperiore committitur, & in propoſito comprehendit omnem, & quamcumque adminiſtrationem alicui committendam. Et ſtatuitur, vt non committatur adminiſtratio perpetua, vnde concluditur, quòd adminiſtratio reuocabilis ſit permiſſa. Sic enim, & *Io. Andrea cap. Monachi numer. 9.* inter obedientias connumerat, per quam alicui monacho committatur prioratus habens annexa bona, de mente Abbatis, aut bona monaſterij, & ait, quòd poſſet ſtatui, vt talis tantùm quid annuum ſolueret monaſterio, & quod idem non eſſet propriè Prior, ſed miniſter, & cuſtos. Et *Hoſtien. d. cap. cum ad monaſter. num. 13.* per obedientiam intelligit Prioratum, vel certam adminiſtrationem Eccleſiæ. Quod ſi Abbati permittitur concedere Religioſo officium habens annexa bona temporalia, & ita quod Religioſus eiſdem bonis vtatur ad ſui vtilitatem, & commodum, ſtatuendo vt talis annuatim reddat aliquid monaſterio, eodem modo poteſt Religioſo concedi aliquis fundus, vel certa adminiſtratio alicuius boni immobilis, etiam ad ſui commodum & hoc totum venit ſub nomine obedientiæ, quod importat certam adminiſtrationem commiſſam ſubdito Religioſo.

293 Tertiò intentum ſuum probat, hæc ſecunda ſententia ex *cap. monachi, de ſtat. monach.* ibi: *Qui verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris.* In his enim verbis expreſsè permittitur, vt monachi habeant peculium ex permiſſione Abbatis. Sed in contrarium vrgent, quæ ſupra priori ſententia adducta ſunt. Verum nihilominus pro hac ſecunda ſententia dici poteſt. Decretalem hanc non debere limitari ex illa particula *pro iniuncta adminiſtratione* ad ſolam adminiſtrationem ex titulo communis & ordinarij officialis Conuentus, quia Concilium abſolutè loquitur, & ideo adminiſtratio abſolutè, & vniuerſaliter debet accipi, ita quòd ſi etiam Prælatus vni vel alteri committat huius, vel illius rei adminiſtrationem, excuſatus remanet à vitio proprietatis is, cui id fuerit commiſſum. Nec obſtat; quòd DD. exemplum dederint de adminiſtratione ex titulo publici, & communis officialis, quia exempla non limitant; nec eſt neceſſe, vt de infinitis caſibus, qui ſub vna regula iuris comprehendi poſſunt dentur infinita exempla. Sed iſta de notioribus caſibus dari ſolent, & tamen magis in præſenti, quòd quam plures ex ibi citatis DD. ſecundam ſententiam expreſsè docuerint, nimirum *Io. Andr. Butrius, Hoſtien.* Io. *de Anania* & in ſpecie *Hoſt. d. cap. cum ad monaſterium num. 7.* docens ibi quid monachus de licentia Abbatis poteſt habere pecuniam, ex ea doctrina dicens explicandum eſſe *d. cap. monachi*, in *§. qui verò*. Præterquàm quod ſecunda ſententia eſt communis, & eam tradiderunt DD. tam Theologi, quam Canoniſtæ valde inſignes.

294 Nec vrget diſcrimen, quod ponitur inter adminiſtrationem particularis Religioſi, & officialis, quaſi ille ſit vſufructuarius, iſte non, quia iſte non habet facultatem diſponendi de fructibus. Nam & officiales plures monaſteriorum de fructibus etiã diſponunt, & quidem etiam ad ſui vtilitatem. Quod maximè verum eſt de Prioratibus, & alijs officijs habentibus certam Eccleſiarum adminiſtrationem ad vtilitatem communem tam adminiſtrantis, quàm aliorum. Et cum de eſſentia adminiſtratoris ſit, quòd non ſit dominus, ſed miniſter, & nomine alterius agat, implicat, quòd ſimplex adminiſtrator, ſiue ad vſum alienum, ſiue ad vſum proprium adminiſtret, ſit dominus, aut vſufructuarius, cum vſufructuarius ſit dominus fructuum. Ideo non eſt hic recurrendum ad dominium, quia poteſt cuicumque priuato committi adminiſtratio rei immobilis

bilis cum facultate diſponendi de fructibus, ſine aliquo dominio. Ideo ex hoc potiùs retorquetur argumentum. Quia cum ſimplex adminiſtrator reuocabilis ad nutum, non habeat dominium, & ideo talis adminiſtratio non repugnet directè paupertati, non eſt vnde dicatur, non comprehendi ſub illa particula *d. cap. monachi ex iniuncta adminiſtratione.*

295 Quod verò huiuſce adminiſtrationis conceſſio poſſit eſſe occaſio mali, cum hoc illi per ſe non conueniat, non ſequitur quòd fuerit omnino prohibita, & non fuerit permiſſa maximè quòd in hoc legum penſanda ſunt verba, & in pluribus caſibus poteſt eſſe honeſta.

296 Ego in hac difficultate pro certo habeo primò, quòd ius commune prohibuit monachis nedum peculium rei immobilis, ſed etiam rei mobilis, & præcipuè pecuniæ alicuius portionem retinendam à monacho, & apud ſe ad ſuos honeſtos vſus cuſtodiendam. Quamobrem non bene *Sanchez lib. 7. ſum. cap. 22. num. 4.* & qui illum ſequuntur reſtrinxerunt difficultatem hanc ad peculium, quod ſit rei immobilis, puta ſundi, vel cenſus, vel cuiuſcumque annui redditus; nec bene tanquam indubitatum reliquerunt abſolutè, quòd liceat monachis concedere ex legitima cauſa vſum pecuniæ, & rei mobilis, quia vt ſupra eſt notatum, res mobilis concedi poteſt ad exercitum, & determinatum vſum, & tempus, alio modo concedi poteſt ad vſum indeffinitum, vel indeterminatum tempus, & ad beneplacitum concedentis; & non determinatum ad actuale exercitium vtendi, ſed ad tenendum, & conſeruandum à Religioſo, vt ea ad indiffinitè occurrentes commoditates vti poſſit. Res mobilis primo modo conceſſa venit ſub nomine actualis victus, & veſtitus neceſſariò tribuendi religioſo, ſed ſecundo modo venit ſub nomine peculij, tanquam portio ſeparata & particulariter tradita, vt habēda ab eo tanquam quodammodo propria, nimirum vt apud ſe retinenda, & cuſtodienda indiffinitè ad præſentes, vel futuros vſus ſibi liberos licet honeſtos; & præcipuè peculium eſt, ſi monacho concedatur portio aliqua pecuniæ cuſtodienda apud ſe & retinēda & pro occurrentibus vſibus expendenda. Et ſic datur etiam peculium, quod ſit res mobilis. Et tanquam indubitatum conſtat quòd ſacri Canones etiam conceſſionem huius peculij prohibuerunt monachis.

297 Nam hoc euidenter concluditur ex *cap. monachi, & cap. cum ad monaſterium.* De peculio enim illo loquuntur illæ decretales; quod monachus poteſt apud ſe occultare, & quod inuentum apud monachum cum eo eſt in ſterquilinio ſepeliendum, vt patet *cap. monachi.* ibi. *Et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit dignè non pænituerit, nec oblatio pro eo ſiat, nec inter fratres accipiat ſepulturam, quod etiam de vniuerſis Religioſis præcipimus obſeruari.* Et in *cap. cum ad monaſterium* ibi: *Quòd ſi proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecūdùm quod B. Gregorius narrat in dialogo ſe feciſſe.* Nomine igitur peculij illæ decretales intelligunt portionem diuitiarum, quæ à monacho poſſit occultè poſſideri, & quæ ſi inuenta fuerit in extremis poſſeſſa ab aliquo de peccato ſic poſſidendi non pœnitente, cum eo debeat extra Eccleſiam ſepeliri. At verò talis non eſt res immobilis, ſiue ſit ſundus, ſiue ſit cenſus, ſiue ſit alia res immobilis, quæ nec occultè poſſidetur & adminiſtratur, & dato quòd occultè hoc fieri poſſit, non poteſt res immobilis ſimul cum proprietario ſepeliri. Decretales igitur illæ loquuntur de peculio, quod ſit res mobilis, & quæ occultè poſſit apud monachum cuſtodiri, & cum eo, ſi fuerit proprietarius, ſepeliri. Quod confirmatur; quia Innoc. III. *in d. cap. cum ad monaſ.* ſe remittit ad factum S. Gregorij. At verò Iuſtus monachus, quem vt habetur *l. 4. Dialog. cap. 55.* S. Greg. iuſſit cum proprietate ſepeliri, in ſterquilinio inuentus eſt apud ſe habuiſſe peculium rei mobilis, nimirum tres aureos; decretales igitur illæ præcipuè loquuntur de peculio rei mobilis. Similiter monachus ille, qui vt habet S. Hieron. ad Euſtoch. de virginitate texendo lucratus 100. illa reliquit in morte, & de conſilio PP. fuit ſepultus cum ſua pecunia, illam vt propriam clandeſtinè ſibi retinuerat.

298 Dices ex his ſequi, quòd Decretales illæ prohibeant, ne monachi præter nudum & purum, & præciſum victum, & veſtitum, poſſint aliquid apud ſe, & ad ſui vſum habere etiam de licentia Abbatis; quia mobile, quod præter præciſum victum, & veſtitum habetur ſub nomine peculij comprehenditur. Quod certè valde durum videtur, & contra communem intelligentiam DD. *Antonius Cotonius Controu. lib. 4. contr. 6. cap. 2. à num. 75.* dictas decretales in eo rigore intelligendas cenſet, vt exactiſſimam vitam communem præceperint, & nec peculium rei mobilis monachis habere liceret, etiam de licentia Abbatis. Quod ſuppoſito eo, quod dictum eſt, & probatum nimirum, quòd Decretales illæ loquuntur etiam de peculio rei mobilis probat, tum primò quia prohibitio directè dirigitur ad Prælatos, quibus præcipitur ne permittant, non poteſt autem permiſſio intelligi inuito Prælato, & ſine eius licentia, hoc eſt ſine permiſſione. Tū ſecundò quia exceptio cauſæ adminiſtrationis firmat regulā in contrariū, quod ſcilicet Prælati aliter concedere non poſſint, & tamen *cap. monachi* dicitur. *Qui verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris*; igitur præcisa adminiſtratione iniuncta peculium non poteſt concedi monacho. Tum tertiò quia ſi peculium concedere potuiſſent, & ſoliti eſſent, quæ cauſa erat, vt religioſi vellent habere independenter, & ſine licentia? Certè modo in Religionibus, in quibus peculium permittitur; ex eo quòd Religioſus habeat pecuniam non cenſetur proprietarius. Nec vllus, qui mortuus inueniretur cum Marſupio, ſepeliretur in ſterquilinio, vt bene docet *Diana p. 4. tr. 4. reſ. 23. cum Portello*; quia poſſet præſumi illum habuiſſe licentiam, vel pecuniam non eſſe ſuam. Nihilominus his non obſtantibus puto non recedendum eſſe à ſententia communi.

299 Dico igitur ſecundò quòd ius commune per peculium intellexit proprium ſeu proprietatem; Peculium enim propriè importat portionem quandam habitam tanquam propriam; Portio autem propria cenſetur propria, ſi vel habens illam poſſidet, aut poſſidere intendit tanquam dominus, vel ſi de facto illam habet ſine licentia ſuperioris, & ita ſenſus decretalium illarum eſt, vt monachi non

per-

permittantur habere peculium ſeu portionem aliquam ſeparatam, ita vt illius habeant dominium, vel illam ſine licentia & proprietario modo poſſideant. Quòd probatur, nam quod Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *d. cap. monachi* vocat peculium Innoc. III. *cap. cum ad monaſterium* vocat proprium, ſeu proprietatem ibi. *Prohibemus quoque diſtrictè in virtute obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicij, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat, ſed ſi quis aliquid habeat proprij totum incontinenti reſignet. Si verò poſt hoc proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præmiſſa de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlteriùs, niſi pœniteat ſecundùm monaſticam diſciplinam. Quòd ſi proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur &c.* Cũ ergo expreſsè Innoc. III. conſulto loco nominis peculij, quo vſus fuerat Alex. III. vtatur nomine proprij, ſeu proprietatis, hinc habetur quòd etiam in Conſtit. Conc. Lateran. ſub Alex. III. nomine peculij intelligitur proprium. Cum ex vi Conſtit. Innoc. III. quæ eſt poſterior, non ſit illicitum, ſed permiſſum habere peculium ſine proprietate. Quod magis confirmatur, quia de eo peculio eſt ſermo etiam in Concil. Later. quid habebatur occultè, & cuius detentio erat punienda communionis altaris priuatione, expulſione à Conuentu, & ſepultura in ſterquilinio, vt patet manifeſtè ex dictis decretalibus & verbis eorum ſupra relatis; At vero non cuſtoditur occultè, quod ex licentia ſuperioris retinetur, nec vllus vnquam dicet, quòd ſit priuandus communione altaris, & expellendus à monaſterio, & ſepultura in ſterquilinio puniendus, qui quod retinet, retinet de licentia ſuperioris, & eſt paratus ad nutum ſuperioris illud reſignare, & dimittere. Et hoc idem ex citato facto S. Greg. habetur. Nam ille monachus ſine ſuperioris licentia occultè, & clandeſtinè inuentus eſt habuiſſe pecuniam nimirum tres aureos & ideo fuit in ſterquilinio ſepultus. Et ideo meritò *Panorm. in cap. monachi num. 3.* dixit quòd nomine peculij intelligitur proprium ſeu proprietas; Quod idem dixerunt. *Hoſtien.* explicans peculium I. patrimonium. *ff. ad Treb. cogit. in princip. ſecundum Goffred.* Hoc eſt, quodcumque proprium, vt patet infra c. *cum ad monaſterium* §. 1. in fine, quod tamen clericis ſecularibus licitum eſt &c. Io. *Andr.* idem exprimens ijdem fere verbis. *Io. de Anania. ad d. cap. monachi.* peculium 1. patrimonium. Et eſt ſententia communis DD. quos ſupra pro ſecunda ſententia retuli.

300 Dicitur tertiò quòd dictæ Decretales nihil noui decernunt ſupra id, quod ex vi voti & Regulæ cuiuſcumque Ordinis monachalis eſt debitum, niſi pro quanto imponunt pœnas in dictis decretalibus contentas. Ideo earum decretalium, & præcipuè *d. cap. monachi, &c.* eſt ſenſus, quòd monachi non permittantur habere peculium contra præſcriptum legis diuinæ proprietatem prohibentis, & præſcriptum Regulæ. Quòd probatur, quia in hac parte Concilium Lateranenſe non prohibet directè habere peculium, ſed ſupponit illud eſſe prohibitum, & prohibet ne Prælati illud permittant haberi, Quod certè habet hunc ſenſum, vt non permittant haberi peculiũ contra legum præſcriptum. Quòd ſi Concilium aliquid noui condere voluiſſet, id faciendi planus modus, & conſuetus erat prohibere directè, ne peculium haberetur, non verò prohibere illius permiſſionem, ſed ex quo prohibita eſt permiſſio, prohibitio reſpicit ſuperiores, & prohibentur ne permittant in materia peculij legum rigorem relaxari, & non obſeruari. Innoc. verò III. cum directè non prohibeat niſi proprietatem, conſtat, quòd nihil noui præcipit, quod ex vi voti non eſſet neceſſarium, ad quod obſeruandum ipſe adiũxit præceptum in virtute obedientiæ. Et tam Concil. Later. quàm ipſe impoſuerunt pœnas proprietarijs infligendas. Quamobrem ex vi iuris communis lex voti, & Regulæ obſeruandæ ſunt, & nihil noui illis eſt ſuperadditum, & nouo præcepto impoſitum, niſi quòd pœna nedum monachis, ſed quibuſcumque Religioſis proprietarijs eſt impoſita, vt patet in *d. cap. monachi*, ibi. *quod etiam de vniuerſis religioſis præcipimus obſeruari*, & ſpeciali præcepto proprietas eſt interdicta.

301 De ordinibus verò, qui poſt Innoc. III. fuerunt inſtituti, & habent ſuas regulas, & conſtitutiones à ſummis Pontificibus confirmatas, multò certius eſt, quòd non obſtante iure communi iuxta proprias leges à Sede Apoſtolica roboratas viuere poſſunt, & iuxta illas illis licet habere peculium, ſi ex illis legibus eſt permiſſum, cum id illis à Sede Apoſtolicà ſit conceſſum. Sed id, quod ex lege alicuius Ordinis eſt permiſſum verè non eſt contra ius commune, quod non prohibuit niſi habere proprium, vel etiam ne Prælati contra leges, & ſine cauſa vſum rerum ſuis ſubditis concederent.

302 Ad ea, quæ in contrarium à *Coton.* adducta ſunt reſpondetur, & ad primum dicitur, quòd retorquetur argumentum; nam prohibitio permittendi aliquid, non eſt prohibitio dandi licentiam ad illud habendum, vel agendum iuxta legum præſcriptum, & indulgentiam, ſed eſt prohibitio permittendi malum, permiſſio enim malum reſpicit. Nam & Deus & leges malum permittunt ſæpius, ideo eſt prohibitio ne ſuperiores contra votum paupertatis, & profeſſionis & Regulas permittant proprietatem ſerpere in Ordinibus monachorum, vnde non prohibetur haberi peculium de licentia iuſta, quia hoc non eſt malum, ſed prohibetur haberi illud contra leges, & ideo proprietario modo, vel ex cauſa non iuſta.

303 Secundum etiam retorquetur; quia ſi ſenſus eſt quòd habens peculium alias ex iuſta cauſa à ſuperiore conceſſum, ſit tranſgreſſor Concil. Lateran. ſequitur, quòd talis ſit à communione altaris reijciendus, vel reſpectiuè damnandus ſepultura aſini; quod certè non eſt dicendum, quia talis nec occultè habet peculium, nec habet proprietario modo, nec contra voluntatem, ſed de licentia ſuperioris. Reſpondetur igitur quòd particula illa *pro iniuncta adminiſtratione* importat nedum adminiſtrationẽ publici & ordinarij officialis, ſed quamlibet adminiſtrationem ſeu licentiam, & obedientiam, vt habetur *cap. cum ad monaſterium* ſecundùm regulam ex quacumque cauſa conceſſam, quæ ſit ex iuſta cauſa. Et ſic exceptio firmat regulam in contrarium, & ſolùm ſequitur quòd tranſgreſſor legis Concil. Later. ſit qui proprietario modo, vel contra regulam habet peculium.

304 Ad tertium dicitur, quòd immò vtraque

decretalis ſupponit quòd nimis ſolitum eſſet permittere peculium, ſupponit enim abuſum in vſu peculij ad quem tollendum fuit opus noua lege. Sic Concil. Later. ſupponit in ſuperioribus, quod faciles nimis eſſent in permiſſione peculij, contra legum monachalium præſcriptum habendi, & quòd iam abuſus irreperet habendi peculium, vel proprietario modo, vel in perniciem & relaxationem diſciplinæ, & ideo prohibet ne ſuperiores hoc modo illud haberi permittant. Et Innoc. III. ſupponit in monaſterijs præualere proprietatē, ad quam coercendam vterque Pontifex Alexander III. ſcilicet, & Innocentius III. graues illas pœnas impoſuerunt. Nec mirum quod temporibus illis proprietas ſerperet in monaſterijs; quia & multo ante temporib. S. Gregorij Papæ id contingebat, vnde illic vt habetur in *Reg. lib. 10. indic. 5. epiſt. 22.* ad Ioannem ſubdiaconum Rauennæ. ſcribebat & cupiebat, vt Marinianus Epiſcopus peculiaritatem à quatuor aut quinque monaſterij monachis in quibus corrigi hactenus minimè potuerat ſtudioſè compeſceret, & monaſterium ab hac peſte mundare feſtinaret, & non probatur a *Caton.* quod *num.* 78. aſſerit, ſcilicet quod tunc non permittebatur pecunia apud fratres nec ſua, nec aliena, & proprietas habebatur pecunia, quæ apud alium monachum præterquam apud Cellerarium, inueniretur. Quia imminut ex dictis Conſtitut. colligitur id nimis permittebatur. An verò de iure, vel per abuſum iudicandum erat iuxta leges monachales. Quantùm autem colligi poteſt ex regulis monachalibus, quas in vnum collectas exhibet *Hugo Menardus cap.* 42. Concordiæ Regularum, non erat prohibitum peculium rerum mobilium de licentia ſuperioris. Sic in Reg. S. Bened. *cap.* 33. §. 1. *Nec quicquam liceat habere, quod Abbas non dederit, aut permiſerit.* Vbi ſolùm prohibetur aliquid habere ſine licentia. Et in regula SS. Pauli & Stephani. *cap.* 21. §. 9. *Nulli liceat, vel inſtrumentum, vel calceamentum, vel cuiuſcumque rei paruiſſima tam nouum, quàm vetus quicquam, quod alio fratri datum fuerit praua præſumptione contingere ad vtendum*, & ibi ſubſequenter prohibetur mutuum dare inuicem. Et in regula S. Iſidori. *cap.* 6. §. 10. *Neque in ſuis cellulis quicquam quod ad victum, vel ad quamlibet rem aliam pertineat ſine regulari diſpenſatione habere, vel poſſidere præſumant.* Permittebatur igitur illis habere & poſſidere in proprijs cellis etiam cibaria, & §. 11. permittit inter monachos mutuum de licentia ſuperioris. In regula etiam S. Fructuoſi §. 14. *cap.* 8. conceditur recipere donata de licentia ſuperioris. Et in regula Orientali §. 19. permittitur accipere res, & dare de licentia ſuperioris. Et regulas illas omnes inſpiciendo apparet duo prohiberi, ſcilicet habere aliquid vt proprium, & habere aliquid ſine licentia. Et inſpecto illarum tenore bene apparet quòd ſecundùm illas parum peculij, concedi poterat, & licebat habere ſolū peculium valde moderatum. Vnde eſt, quod etiam ſi eſſet ſolitum, vt aliquod peculium concederetur, de facili contingere poterat, quòd monachi aliqui minùs amatores vitæ communis ab illis ſanctis inſtitutæ aliquid proprietario modo, & clandeſtinè haberent detinendo, vel in quantitate, vel in qualitate ea quæ non permittebantur, & in ſuperioribus etiam aliquibus inueniretur conniuentia reprehenſibilis reſpectu talis abuſus. Quamuis & vbi ſolitum ſit, vt de facili ſuperiores permittant vſum peculij, non deſint, ſed immò multiplicentur, vel qui ſint nimis faciles ad præſumendum licentiam habendi peculium, vel negligentes ſe ſubijcere Prælato, vel qui ſint cupidi, vt non ſciantur, quæ retinent; & ita quòd forſan magis abundent proprietarij, vbi maior eſt facilitas habendi apud ſe pecuniam, etiam de licentia ſuperioris.

305 Quod verò addebatur, quòd ſcilicet in Religionibus in quibus permittitur peculium, ex eo quòd apud aliquem inueniatur pecunia, ille nō erit cenſendus proprietarius. Reſpondetur, quod vt infra probabitur, id eſſe verum etiam in qualibet obſeruantiſſima Religione, quòd ſola inuentio pecuniæ, non conuincat monachum proprietarium, quia talis pecuniæ detentio apud defunctum ex multiplici cauſa poteſt excuſari a proprietate, & tamen ſi inueniatur, quod, vel in maiori quantitate retineatur pecunia, quàm ſolet concedi, vel ea occultè retineantur, quæ non conceduntur, vel Religioſus requiſitus peculium occultauerit, vel ex circumſtantijs facti comprobetur peculium clandeſtinè & ſine licentia fuiſſe retentum, quia bene conſtat ex facti circumſtantijs non habere locū aliquam ex excuſationibus, quæ adduci poſſent, bene etiam conſtare poteſt de proprietate etiam in qualibet Religione; ubi eſſet adeo relaxata, vt paſſim, & ſine diſcrimine peculium, & maximè peculium pecuniarum concederetur, monachis, ſed vbi vigeat diſciplina Regularis, & maximè iuxta illarum decretalium præſcriptum bene ex inuentione peculij apud Religioſum præſumitur proprietas.

306 Dicitur quartò quòd per ius commune, non fuit prohibitum habere ex iuſta cauſa, & ad vſus honeſtos, & reuocabiliter ad nutum ſuperioris peculium ſeu adminiſtrationem rei immobilis ad nutum ſuperioris reuocabilem. Ad hoc affirmandum me cogit *cap. Inſinuante. Qui clerici, vel vouen.* Quia capere non poſſum, quod Pontifex, qui fuit Innocentius III. votum profeſſionis à muliere emiſſum ſub conditione manendi in domo & tenendi propria bona abſolutè iuſſiſſet ſeruari, non reiecta conditione, ſi conditio eſſet illicita per ſe, & turpis. Secundò quia citata decretalis *cap. monachi* ſuper qua prima ſententia maximè ſe fundat, non diſtinguit inter peculium rei immobilis, vel mobilis, ſed abſolutè prohibet permitti peculium, vnde vel vtrumque, vel nullum eſt prohibitum haberi de licentia ſuperioris, & tamen, vt ſatis eſt probatum non poteſt dici, quòd prohibuerit peculium rei mobilis ex iuſta cauſa liberè à ſuperiori concedendum ad vſus honeſtos. ex vi igitur illius capitis non probatur prohibitio peculij rei immobilis. Sed vt dictum eſt decretalis illa nihil noui in hac parte ſtatuit, ſed ſolum non permitti abuſum in conceſſione peculij prohibuit. Fauet etiam Concilium Romanum ſub Eugenio Papa. Et habetur *cap. mulieres* 31. 27. *q.* 1. vbi dicitur. *Mulieres quæ ſub religionis velamine aut in monaſterio regulariter viuentes, aut in domibus ſuis, ſuſceptum habitum caſtè obſeruent.*

307 Sequitur modò altera difficultas grauiſſima, an ſcilicet Religioſis habere peculium, ſit prohibitum per ius nouum Concilij Tridentini & Clemen-

Clementis Octaui. Nam Concilium Tridentinum *ſeſſ.25. cap.2. de reformat.* ita habet. *Nemini igitur Regularium, tam virorum, quàm mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine Conuentus poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conuentuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum ad ſolos officiales eorundem, ad nutum Superiorum amouibiles, pertineat. Mobilium verò vſum ita Superiores permittant, vt eorum ſuppellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conueniat; nihilque ſuperflui in ea ſit; nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur. Quod ſi quis aliter quidquam tenere deprehenſus, aut conuictus fuerit, is biennio actiua, & paſſiua voce priuatus ſit; atque etiam iuxta ſuæ Regulæ, & ordinis Conſtitutiones puniatur.*

308 Pro obſeruatione autem huius decreti Concilij Clemens VIII. in decreto de reformatione ſtatuit, vt infra.

Quo Tridentini Concilij Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fidelius obſeruentur. Præcipitur, vt nullus ex Fratribus, etiamſi Superior ſit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, prouentus, cenſus, eleemoſynas, ſiue ex concionibus, ſiue ex lectionibus, aut pro Miſſis, tàm in propria Eccleſia, quàm vbicunque celebrandis, aliouè ipſorum iuſta labore, & cauſa, & quocumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tanquam propria, aut etiam nomine Conuentus poſſidere poſſit; ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conuentui incorporentur; atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis, ac prouentibus confundantur, quo communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.

Neque Superioribus quicunque illi ſint, vllo pacto liceat eiſdem Fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine concedere.

Eorum verò, quæ ad neceſſitatem concesſa erunt, nullus quicquam poſſideat vt proprium, neque vt proprio vtatur.

Qui in præmiſſorum aliquo deliquerit, pœnas, nedum à Concil. Trident. præſcriptas; ſed alias quoque multo grauiores, Superiorum arbitrio imponendas, incurrat.

Nulla quorumcunque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia quantum ad bona immobilia, vel mobilia Fratres excuſare poſſit, quominus culpæ & pœnæ ab eiuſdem Concilij Decretis impoſitæ & ipſo facto incurrendæ obnoxij ſint, etiamſi Superiores aſſeuerent huiuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quib. in ea re fidem minimè adhiberi volumus.

Fratrum veſtitus, & ſuppellex cellarum ex communi pecunia comparetur, & omnino vniformis ſit Fratrum, & quorumcumque Superiorum, ſtatuique paupertatis, quam profeſſi ſunt, conueniat: ita vt nihil ſuperflui admittat; nihil etiam, quod ſit neceſſarium, alicui denegetur.

Quæcunque Fratrum veſtes, ſiue laneæ, ſiue lineæ, omniſque alia ſuppellex in aliquem commodum Conuentus locum deferantur, ibique ab vno, vel duobus Fratribus huic muneri deputatis diligenter cuſtodiantur, vt inde Superioris arbitrio, prout vnicuique opus fuerit, ſubminiſtrari opportunè poſſint.

Omnes etiam Superiores, quicunque illi ſint, eodem pane, eodem vino, eodemque obſonio, ſiue eadem (vt aiunt) pitantia, in communi menſa prima, vel ſecunda niſi infirmitatis cauſa impediti fuerint, veſcantur, neque ſingulare aliquid, quo priuatim quiſque in cibum vtatur, vllo modo afferri poſſit, ſi quis in ea repeccauerit, nihil ea die alimenti percipiat, niſi panem, & aquam.

Superiores omnes, etiam Generalis vel, qui redditus, aut præſtationes peculiares ratione officiorum habent, eorum accepta, & expenſa in libro diſtincto fideliter, & diligenter adnotari curent, neque in alios vſus, quam eorum officij ſui neceſſarios, quidquam expendant. Cum verò contigerit ipſos in aliquo Conuentu commorari, eam pecuniæ quantitatem in commune conferant, ex qua ſibi, & ijs, qui ſecum erunt, victus ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum ſuppeditetur.

Nullus ex Superioribus locorum, adminiſtrationem bonorum, aut aliarum rerum, diſpenſationemque pecuniarum, & redditum ſui Conuentus, etiam nomine Conuentus, per ſe ipſum habere, ſiue exercere poſſit; ſed vniuerſum id onus tribus Fratribus eiuſdem Conuentus à Generali ita demandetur, vt vnus rerum, & bonorum, redditumque colligendarum, ac exigendorum curam habeat; alter tanquam Depoſitarius pecunias, ac cætera ab illo collecta, & exacta fideliter aſſeruet: alius de pecunijs, & rebus à Depoſitario acceptis, Priori, & Fratribus, ac Conuentui vniuerſo de neceſſarijs, mandante tamen ipſo Priore, non ſecundum proprium affectum, ſed iuxta charitatis regulam, veluti bonus diſpenſator prouideat; officiorum huiuſmodi confuſione penitus interdicta.

Cæterum hi tres tam impenſi, quàm accepti ſingulis menſibus Superiori locali adhibitis etiam duobus, vel tribus Fratribus eiuſdem Conuentus probatioribus, rerumque vſu peritis, rationem reddant. Deinde ipſi meturſus, præſentibus Priore, & peritis prædictis, Generali, cum aduenerint: denique ipſe Generalis, in quolibet proximo Capitulo Generali ſaltem coram tribus Iudicibus, ab ipſo Capitulo ad hoc conſtitutis, illorum omnium, vniuerſamque ſuæ adminiſtrationis tàm publicæ, quàm priuatæ rationem reddere teneatur, cuius etiam exemplum authenticum ex actis Capituli deſcribatur; ad hoc, vt ad omne mandatum noſtrum, vel Sedis Apoſtolicæ Romam tranſmitti poſſit.

309 Circa horum verò intelligentiam nonnullæ emanarunt declarationes Sacr. Congreg. Concilij quos referunt *Quaranta v. caſus reſeruatus, & v. monaſterium, Donatus tom.3. tract.15. q.16. Lezana p.p cap.6. Reuerendiſs. Fagnanus ad cap. monachi, de ſtat. monachor. & latiùs Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp.8. q.9.* & ſunt tenoris ſequentis videlicet.

Quæritur primò. An ex diſpenſatione inferiorum Summo Pontifice, liceat Regularibus poſſidere, vel tenere agros, annuos redditus, aliaque bona immobilia, videlicet, & mobilia ſuperflua, non obſtante decreto Concilij Trident. *ſeſſ.25. de regularib. cap.2.*

Secundò, An propter talem diſpenſationem, ſeu ſcientiam Superiorum poſſidentes, vel tenentes immobilia, vel mobilia ſuperflua, à culpa, vel à pœna excuſentur.

Tertiò, An Superioribus aſſeuerantibus huiuſ-

modi licentias poſſe concedere, fides adhibenda ſit.

Quartò, An Superiorum arbitrio, & præfinitioni ſtare debeant Regulares, quoad mobilium ſuperfluitatem, & conuenientiam.

Quintò, An ſuperiore quantumuis requiſito, neceſſaria ſuis Regularibus negante, vel ſubtrahente, liceat ipſis clam, vel inuito eo, illa ſibi comparare, ſeu retinere.

Sextò, Et quatenus liceat, an itidem liceat cum neceſſaria ideò negantur, vel ſubtrahuntur, quia Monaſterii facultates non ſuppetunt;

Septimò, An dicti Superiores Regulares dictum cap. 2. declarare, & interpretari poſſint.

Ad primum Congregatio Concilij reſpondit, non licere.

Ad ſecundum, non excuſari, neque à culpa, neque à pœna, ipſo facto incurrenda.

Ad tertium, minimè adhibendam.

Ad quartum, niſi de exceſſu arbitrij conſtiterit, vtique ſtare debere, habita videlicet ratione perſonæ, aſſicij, & regulæ, ſtatuſque paupertatis, quam profeſſi ſunt, & cæterarum itidem qualitatum.

Ad quintum, non licere.

Ad ſextum, licere, ſi præciſa neceſſitas ſit ad indiuidui ſuſtentationem, cæterùm communem penuriam ab omnibus percipiendam vſque adeò, vt ſi quid priuatim alicui delatum, vel ab ipſo partum fuerit, id omne ad Superiorem rectà deferri oporteat, qui ex ea primum ſuccurat eius neceſſitati, cuius intuitu illud obuenerit; ſi peculiari, aliaque neceſſitate vltra communem, prematur, reliquum Conuentui incorporetur, & in communem cedat vtilitatem.

Ad ſeptimum, non poſſe.

Hier. Card. Matthæius.

310. Apud eundem Stephanum *Quarant. loc. citat.* habentur ſequentes declarationes.

In aliquibus Monaſteriis Monialium reperiuntur nonnullæ Moniales, quæ cenſus, & annuos quoſdam redditus, & prouentus, ſeu fructus percipiunt, ſub diuerſis contractuum ſpeciebus. Nam,

Aliquæ in ipſarum perſonam emerunt certos redditus à perſonis Laicis.

Aliquæ ab aliis Monialibus;

Aliquæ ab ipſis Monaſteriis;

Aliæ verò dederunt pecuniam Monaſterio, vt ex earum pecuniis fieret emptio nomine Monaſterij ad rationem ſeptem, vel octo pro centenario, & Abbatiſſæ dabant dictis Monialibus illos redditus, quos ex dictis emptionibus exigebant ſingulis annis.

Aliquæ Monaſterijs, ſeu eorum ſuperioribus certas pecuniarum ſummas manualiter pro Monaſterij indigentijs dederunt, pacto adiecto, vel etiam tacita conuentione adhibita, vt Monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos redditus ad rationem tot pro centenario, earum vita durante, concedat.

Quæritur an in huiuſmodi caſibus liceat Monialibus dictos redditus, fructus, & prouentus recipere abſque incurſu proprietatis, vel potius tanquam proprietariæ, incurrant pœnas per Conc. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 2. de Regul.* proprietarijs inflictas, etiam ſi de licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel Conuentus, ſeu Monaſteris nomine percipiant.

Congregatio Concilij cenſuit, in nullo ſupradictorum caſuum licere Monialibus dictos fructus, ſeu redditus percipere, & ſi perceperint incidere in pœnas propoſitas Decreto d. c. 2. ſeſſ. 25. de regul. *neque ab huiuſmodi pœnis excuſari ob licentiam Abbatiſſæ, quæ etiam dicti Concilij decreto in ſupradictis caſibus concedere quidem prohibetur, ſed debet pro ſuo munere ex Monaſterij redditibus, vel eleemoſynis Monialium neceſſitatibus in dies ſubuenire.*

Hier. Card. Matthæius.

311. Sequuntur literæ ſcriptæ ad Archiepiſcop. Neapol. quas refert *Tambur.* vbi ſupra; & ſunt ſequentis tenoris.

Illuſtriſſimo, & Reuerendiſsimo Sign. mio oſſeruandiſſimo, Noſtro Signore iſteſſo hà voluto vedere, & eſaminar le ſcritture mandate da V. S. Illuſtriſſima, e date à nome delle Monache ſopra l'oſſeruanza del Decreti della riforma de' Monaſterij di coteſta Città, & eſſendo aſſai chiari Capitoli 45. & 46. dell' Ordinationi generali, Sua Santità vuole, che l'oſſeruino come cantano, nè ſi aggiunga obligo doue non è. E circa alla difficoltà, che conſiſte intorno all' vltimo Decreto fatto alli 6. di Maggio 1600. come s'habbia da praticare, Sua Beatitudine hà ordinato, ſi dichiari à V. S. Illuſtriſſima, che ſia lecito all' Abbadeſſa, e Superiora di ciaſcuno Monaſterio di permettere alle Monache, che poſſa ciaſcheduna di eſſe prendere qualche coſa delle ſouentioni, che gli vengono date, ſenza paſſare per le miniſtri communi de' Monaſterij, e ſenza obligo d'hauerne à rendere altro conto, come ſaria à ragione d'vn ſcudo il Meſe, per ſeruitij minuti, purche s'oſſerui nel reſto il Decreto come ſtà. E benche quanto alla vita commune, non intende Sua Santità, che le Monache profeſſe prima della riforma, le quali non eleggono volontariamente, ſiano aſtrette ad accettarla, come non l'obliga meno il ſudetto Capitolo 45. così commanda, che non ſi riceuano nell' auuenire in modo alcuno Monache all' habito, nè alla profeſsione, ſe non ſotto all' intiera riforma, & oſſeruanza della vita commune; e così in ciaſcuno de' ſudetti caſi V. S. Illuſtriſsima ſi compiacerà ordinare, che ſia eſeguita la mente di ſua Beatitudine, e le bacio humilmente la mano. Di Roma il dì 8. Marzo 1602.

Di V. Illuſtriſſ. e Reuerendiſſ.

Humiliſſ. Seruitore.

Il Card. di Fiorenza.

Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa Octauus ad tollenda dubia, & difficultates ortas ſuper executione, & obſeruatione Capitulorum 45. & 46. Conſtitutionum ſuper regimine Monialium ciuitatis Neapolitanæ, declarauit, ac decreuit, Capitulum 45. obſeruandum fore totum, vt iacet in Monaſterijs, in quibus iam fuit introducta, & acceptata à maiori parte Monialium vita communis, in alijs verò in quibus retinentur hactenus prouiſiones, & ſubuentiones in illa parte tantùm, in qua mandatur, vt ſi quæ Moniales huiuſmodi ſanctam, & regularem viuendi rationem elegerint, & earum bona à ſe abdicauerint, & Monaſterio ceſſerint, Superior Monaſterij renunciationem huiuſmodi recipere, & ex Monaſterij bonis in his, quæ ad victum, & veſtitum, ac reliquam vitæ ſuſtentationem, pertinent, illis prouidere teneatur; Moniales verò, quæ poſt eaſdem conſtitutiones receptæ fuerint, vel impoſterum admittentur, in eiſdem Monaſterijs, in quibus ſubuentiones retinentur, nullatenus inuitæ cogantur ad vitam communem, ſed teneantur obſeruare Capitulum 46. cum declarationibus inde ſequutis ſub die 6. Maij 1600.

& 5. Martij præſentis anni 1602. illæ autem Moniales, quæ in eiſdem Monaſterijs reperiebantur profeſſæ ante Conſtitutiones, quibus idem Capitulum 46. obſeruare non placuit, priuatæ ſint omninò voce paſſiua, donec reſipiſcentes, tam ſanctum inſtitutum acceptauerint; eaſdem porrò Conſtitutiones omnes indonans S. Sanctitas mandauit in cæteris omnibus obſeruari, & executioni mandari. Romæ 1602.

312 Cum autem controuerſum ſit, an per decretum Concil. Trident. nouum ius conditum fuerit, vel antiquum innouatum & explicatum; multi negatiuã partem ſuſtinuerũt, dicentes Concilium Tridentinum non condidiſſe ius nouum, niſi pro quanto nouam pœnam addidit; ſed ius commune confirmaſſe, & approbaſſe, & mandaſſe illud obſeruari. Ita *Nauar. tom. 2. de Regular. n. 15. & ſequent. & conſ. 3, numer. 32. & conſ. 14. de ſtat. monach. Io. Cruce de ſtat. Relig. lib. 1. c. 3. dub. 2, concl. 2. Fuluius Pacianus conſ. 36. a. num. 99. vſque ad 102. tit. 1. Rodriq. tom. 1. q. 125. a. 4. fin. & tom. 3. q. 29. a. 7. & 10. & 2. p. ſum. c. 31. conc. 3. Graff. p. p. dec. aur. l. 3. de Regul. c. 1. num. 53. Antonius Perez in Reg. S. Benedicti cap. 33. num. 23. Petrus de Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 3. dub. 13. Beia p. 4. caſu 17. Sà in v. Religio n. 18. Vega tom. 2. cap. 86. caſu 5. Peyrin. in ſubd. t. 1. q. 2. c. 2. §. 1. à S. Fauſto lib. 8. q. 27. Barboſa in cap. monachi de ſtatu monach. & de off. Epiſcop. alleg. 103. num. 4. & ad Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 2. numer. 3. Miranda tom. 1. q. 38. art. 8. Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp 8. q. 2. nu. 17. Ricc. par. 4. prax. dec. 349. nu. 12. Diana 1. par. trac. 6. reſol. 31. Bordon. p. p. reſol. 43. q. 21. Fagundez, Villalobos, Vidal*, quos ſequitur *Antonius à Spiritu Sancto par. 2. trac. 3. diſp. 4. num. 75. & 81. Caramuel in Reg. S. Bened. diſp. 61. num 899. Moron. reſp. 86. nu. 90. Ledeſma etiam d. dub. 13.* refert Magiſtrum Io: Gallum, qui fuit in Concil. Trid. dixiſſe, ſe nunquam intellexiſſe, quòd annui redditus fuerint à dicto Concilio prohibiti. Et *Tambur.* id etiam aduertit ex *Ledeſma*. At continere ius nouum volunt. *Suarez tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 14. num. 8. Cord. in ſum. q. 54. Azor. p. p. lib. 12. cap. q. 2. Petr. Nauar. lib. 3. de reſt. c. 2. p. 3. dub. 1. num. 163. Molina tom. 2. diſp. 276. Leſſius l. 2. cap. 4. dub. 5. num. 30. Baſilio Ponce q. 9. Scholaſt. c. 4. Vaſquez de reddit. Eccleſ. cap. 3. dub. 11. num. 14. Lezana p. prima cap. 6. num. 19.* Et hoc credibile dixit *Layman lib. 4. tr. 5. cap. 7. num. 13.* & eſſe de iure verius dixit *Donatus tom. 3. trac. 15. q. 10. num. 9.*

313 Pro huius decreti Concil. Trident. intelligentia hoc primò puto conſiderandum, quod tres partes continet decretum iſtud; in quarum prima decernit prohibitum eſſe Religioſis poſſidere, & tenere immobilia, & mobilia. In ſecunda explicatur primum quantum ad prohibitionem immobilium, & in tertia explicatur ſecundum de detentione mobilium. In prima parte duas actiones prohibet, ſcillcet poſſidere, & tenere, & hæc prohibitio, quantùm ad materiam eſt vniuerſalis, quia prohibitum eſt poſſidere, & tenere, tam immobilia, quàm mobilia, & quantum ad quendam modum habendi eſt etiam vniuerſalis prohibitio, quia prohibitum eſt habere huiuſmodi nedum tanquam propria, ſed etiam nomine Conuentus. Eſt verò circa hunc partem prima difficultas. Quia aliqui putant in ea contineri ius nouum. Quamuis enim habere temporalia tanquam propria ſit per ſe illicitum, & ſæpius ante Concilium prohibitum. Tamen quòd non liceat nomine Conuentus bona immobilia, vel mobilia poſſidere, vel tenere nouum profectò eſt, quia nec ex vi voti paupertatis, nec ex aliquo iure antiquo fuit prohibitum. *Suarez vbi ſup. num. 8. Lezana d. c. 6. numer. 19.* Itaque hæc ſententia tenet, quòd Concilium hic prohibeat etiam nudam detentionem facti tam immobilium, quàm mobilium, etiam de licentia ſuperioris: quia idem cenſet eſſe tenere bona nomine Conuentus, & tenere ea dependenter à voluntate ſuperioris, ſeu de ſuperioris licentia. Sed hæc intelligentia eſt manifeſtè contra Concilium. Nam infra in tertia parte Concilium permittit Religioſis habere mobilia dũ non ſint ſuperflua; igitur abſolutè hoc non prohibet in hac prima parte. Dicitur igitur, quod nec eſt idem tenere mobilia nomine Conuentus, & tenere illa dependenter ſimpliciter à voluntate ſuperioris, ſeu de ſuperioris licentia, & quòd in hac prima parte diſpoſitio Concilij non continet ius nouum. Quia ſolùm prohibet tenere immobilia, aut mobilia inſcio Prælato, & clandeſtinè, ſeu quæ per Prælati ſcientiam, & receptionem nondum ſint incorporata Conuentui. Prima pars huius aſſertionis explicatur. Nam fur, qui non ſibi vſurpat rei dominium, ſed ſolùm nudum vſum facti inuito domino, non tenet rem de domini voluntate, & licentia, ſed domino inuito, & tamen tenet rem, vt non ſuam, ſed vt domini, & ideo nomine domini, cuius eſt res illa; quia fur ſolùm intendit vti re illa vt aliena, & vt reddenda domino; igitur aliud eſt tenere rem nomine alterius, & aliud eſt tenere rem de voluntate, & licentia domini. Sic in præſenti ſtat, quòd Religioſus rem ſibi datã illam recipiat, & teneat nomine Conuentus intendens illam habere non vt ſuam, ſed vt Conuentus, & non vſurpans ſibi rei dominium, & tamen interim ſuperiore inſcio clandeſtinè vtatur illa; igitur non eſt idem tenere rem nomine Conuentus, & tenere rem dependenter a voluntate, & licentia ſuperioris.

314 Ex hoc declaratur ſecundum. Religioſus enim duplici ex cauſa poteſt peccare in materia paupertatis, vel quia ex ſui intentione velit ſibi vſurpare dominium rei, vel quia vſurpet ſibi vſum facti ſine licentia ſuperioris, quod eſt habere rem vt alienam, & vt Conuentus, ſeu alterius, ſed inuito ſuperiore quantùm ad facti vſum. Vtrumque horum prohibet Concilium in hac prima parte ſui decreti. Primum quatenus prohibet habere immobilia, vel mobilia tanquam propria, ſecundùm inquantum prohibet ea haberi etiam nomine Conuentus, inſcio tamen ſuperiore. Quòd verò hic ſit ſenſus ex eo eſt manifeſtum, quòd Concilium ſubiungit. *Sed ſtatim ea ſuperiori tradantur, & Conuentui incorporentur.* Vbi conſiderandum, quòd dictio aduerſatiua, *ſed* quæ in materia prohibitiua poſt orationem negatiuam ſtat incluſiuè, ita vt denotet quòd poſitum in oratione negatiua ſtat excluſiuè, & id, quod dictioni adiungitur ſtat incluſiuè, per tradita à *Domin. in cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* & alijs, quos refert *Baboſ. dict. 360. num. 4.* ita accipitur in præſenti, & explicat, quòd intentum Concilij eſt, quòd Religioſus vtatur rebus per Prælatum receptis, & Conuentui incorporatis, & quod huius oppoſitum prohibet, quod eſt Religioſum tenere res clandeſtinè, inſcio Prælato, aut per

Præla-

Prælatum nondum incorporatas Conuentui. Et optimo ordine Concilium procedit, & priùs decernit, quid non poſſit Religioſus ſine licentia, declarans ſedum, quod non poteſt ſibi vſurpare dominium, ſed quòd nec poteſt ſibi vſurpare ſimplicem vſum facti ſine licentia, deinde verò decernit, quid Religioſus poſſit facere, vel non facere cum licentia. In prima igitur parte decernit, quòd Religioſus bona immobilia, vel mobilia non poteſt tenere clandeſtinè, & inſcio ſuperiore, ſiue illa teneat vt propria, ſiue illa teneat, vt aliena. Nam quòd Religioſus non poſſit tenere res vt alienas clandeſtinè, & contra profeſſionis votum, inde eſt euidens, quod peccat ſi rem ſecularis de ſecularis licentia teneat ad vſum proprium ſuperiore inſcio. Sic enim & contingere poteſt, quod Religioſus tenens rem clandeſtinè, teneat illam nomine Conuentus, & etiam Conuentu vt domino rei minimè inuito, quoniam hoc non ſit in Conuentus præiudicium; & tamen hoc ſit, ſicut verè eſt, peccatum, quia id ſit inſcio ſuperiore, vt directore Religioſi in vſu temporalium. Quod ergo in hac prima parte prohibet Concilium eſt prohibitum de iure diuino, quia contra votum eſt tenere aliquid clandeſtinè, & ſine licentia. Et hoc idem fuerat etiam prohibitum per Innoc. III. *in d. cap. Cum ad monaſterium*, ibi, *Vnde ſi quicquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere: ſed Abbati, vel Priori, vel cellario aſſignetur*. Quod igitur in hac prima parte prohibetur eſt poſſidere, vel tenere etiam nomine Conuentus, ſed clandeſtinè, & quod non ſit priùs acceptum à ſuperiore.

315 Quod verò addit Concilium, ſcilicet, quòd huiuſmodi incorporentur Conuentui, *Lezan.* quidem *d. c. 6. num. 19.* putat quòd incorporari ſit confundi, & miſceri cum alijs bonis communitatis ſine vllo diſcrimine peculij. Idem docet *Donat. d. q. 10. n. 11.* Sed certè rem incorporare non importat quid nouum diſtinctum à receptione ſuperioris, ſeu à licentia recipiendi, & habendi. Nam id eſt incorporatum Conuentui, quod acceptatur à ſuperiore nomine Conuentus; Ex hoc enim illud iam inter bona monaſterij numeratur. Antequam enim res acceptetur non eſt acceptantis, ſed cum res alicui traditur, ſi ab eo acceptatur, ex vi acceptationis ſit illius; & illius bonis incorporatur. Sic enim & ad effectum, vt res non poſſit alienari ſine ſolemnitatibus, ſufficit, quod ſit res tradita Eccleſiæ, & ab ea acceptata. Et res ſolita locari cenſetur incorporata inter non ſolita locari, & ſit non alienabilis, ſi cum deuenit ad Eccleſiam ſuperior decernit eam inter alias immobiles numerandam. Sic igitur, & res abſolutè incorporatur Conuentui, ſi ſuperior illam nomine Conuentus acceptat, & inter res Conuentus numerandam decernit. Et hoc ſit ex eo quòd illam abſolutè acceptat, quia non illam acceptat, vt Religioſi alicuius, nec vt ſuam, ſed vt Religionis.

316 In ſecunda verò parte videtur, quòd Concilium omnino condat nouum ius, quia prohibet Religioſis non officialibus Conuentus omnem, & quamcumq; adminiſtrationem immobilium etiam de licentia ſuperioris. Dantur verò à DD. primæ ſententiæ plures expoſitiones huius ſecundæ partis. Dicunt enim Concilium prohibere ſimplicibus Religioſis, vel adminiſtrationem non reuocabilem ad nutum ſuperioris, vel adminiſtrationem ad quoſlibet vſus etiam illicitos, vel adminiſtrationem conceſſam ex cauſa iuſta. Sed huiuſmodi expoſitiones verè non ſunt germanæ, eaſque neruosè, & validè impugnat *Reuerendiſs. Fagnanus d. cap. Monachi. à num. 48. & ſeq.* Verè enim Concilium non id ſolum aliquid negat Religioſis in vniuerſum, quod nec concedit officialibus; Officialibus verò non concedit adminiſtrationem ad illicita, & non ex cauſa iuſta, vel ſine ſuperioris licentia; igitur alijs vniuerſaliter non prohibet ſolùm adminiſtrationem ad illicitos vſus, & ex cauſa non iuſta, vel ſine ſuperioris licentia, quia hanc etiam prohibet officialibus. Nam de iure diuino, & Eccleſiaſtico eſt, quod Religioſus non adminiſtret res ad illicita, & ex cauſa non iuſta, & ſine ſuperiorum licentia vt per ſe conſtat, & ex citatis iuribus eſt manifeſtum.

317 Nihilominus nullam vim faciendo verbis Concilij poteſt hæc ſecunda pars intelligi, vt non contineat ius nouum. Singula verba ponderanda ſunt. *Nec deinceps liceat*. Hæc particula apta eſt importare, tam iuris noui editionem, quàm antiqui declarationem, vt aduertit *Reuerendiſs. Fagnanus d. cap. Monachi, num. 48.* Vnde ſit ſenſus, ſiue ex præſcripto ſacrorum Canonum prohibitum eſſet Regularibus non officialibus habere adminiſtrationem bonorum ſtabilium, ſiue id liceret, ſiue res dubia eſſet; in poſterum id non liceat. Verùm addo eandem particulam aptam eſſe etiam ad hoc vt importet nouam obſeruantiam antiquæ legis, vel ex ignorantia, vel ex præſumptione, & malitia non ſeruatam, & ex noua lege nouam pœnam inducente reſtaurandam, vt ſit ſenſus ſiue hoc liceret, ſiue non liceret, ſed tanquam licitum impunè, & liberè vſurparetur; in poſterum non liceat. Quamuis igitur dictio *deinceps* videatur importare noui iuris editionem, ad quod facit *Gloſſ. in cap. nemo de elect. in 6. & in Clem. eos de Regular. v. deinceps*, tamen hoc non eſt neceſſarium, ſed bene importare poteſt etiam antiqui iuris declarationem, immò & antiqui iuris obſeruantiam de nouo ad tollendũ abuſus per legẽ nouam pœnam inducentẽ ſtatutam.

318 *Nec deinceps*, inquit, *liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vſumfructum &c.* Quia dictio *etiam*, eſt implicatiua, & ſtat ampliatiuè, & extenſiuè ad caſum alterum, & magis dubitabilem, vt habet *Barboſa dict. 112.* ſequitur, quòd prima pars huius legis intelligi debeat de conceſſione proprietatis immobilium. Nam in immobilibus conſideratur proprietas, ſeu dominium rei, & vſus fructuum eius, qui non domino, & nõ proprietario competere poſſit; cum verò modus vtendi, qui poſſit competere non proprietario ſit poſitus poſt dictionem *etiam*, & contineatur in hac lege tanquam id, ad quod lex ampliauit & extendit ſuam diſpoſitionem per particulam *etiam*, ſequitur quòd diſpoſitio eandem dictionem *etiam* antecedens reſpiciat proprietatem, & vſum, qui domino poſſit cõpetere & ſit ſenſus, quod non licet ſuperiori concedere ſuis Religioſis proprietatem immobilium, ſeu quòd eis vtantur tanquam domini. Quod certè eſt prohibitum iure diuino, vnde ex hac parte lex iſta nihil noui prohibet, quod priùs per legem diuinam, & Canonicam non fuiſſet prohibitum.

Etiam

319 *Etiam ad vſufructum, vel vſum.* Vſusfructus importat dominium fructuum, quod & importat vſus, ſed cum diſcrimine, quia vſufructuarius eſt fructuum abſolutus dominus, & habet ius eis vtendi ad quodlibet ſibi bene viſum, ſed vſuarius ſolùm ad ſui commodum fructibus vti poteſt. *l.1.ff de vſusfructu.l.8.& l.plenum.ff. de vſu Inſtit.de vſu & hab* §.1.& DD.communiter affirmãt,vt dictũ etiam eſt ſupra inſpectione tertia;igitur & quantùm ad hanc partem lex iſta Concil. Trid. legem diuinam continet;quia voto paupertatis quodlibet dominium repugnat. Vnde loco citato dictum eſt, quòd votum paupertatis priuat vſufructu, & iuris vſu.

320 *Adminiſtrationem aut commendam.* In hac particula tota eſt poſita difficultas. Sed antequam ad terminorum explicationem accedam, peterem libenter, cur Concilium, quod inter vſufructum, & vſum poſuit dictionem, *vel*, poſtea illam omittat inter *vſum*, & *adminiſtrationem*, & iterum cur interponendo dictionem *aut* inter *adminiſtrationem, & commendam*, ſi diſiungere volebat, non vtitur diſiunctiua *vel*, qua priùs vſum fuerat, & quæ eſt communior, & vſitatior, & magis expreſsè diſiungit, ſed mutat dictionẽ & vtitur dictione *aut*, quæ ſæpius ſumitur non diſiunctiuè, ſed explicatiuè, & importat idem quod *ſiue* vel *ideſt* per DD. quos ſequitur, & refert *Barboſ.dict.46 num.8.* Hæc enim ſunt verba textus, *etiam ad vſufructum, vel vſum, adminiſtrationem aut commendam.* Forſan igitur non irrationabiliter diceretur, quòd Concilium pro eadem ſumit adminiſtrationem, & commendam, & quod hic non loquitur de omni adminiſtratione, ſed de ea quæ eſt commenda, vel modum illius habet, & quòd ideo non vſum eſt dictione *vel*, qua priùs vſum fuerat, ſed dictione *aut*, quia iam non intendebat diſiungere ſignificata, ſed voluit ſumere adminiſtrationem, vt eſt idem, quod commenda, & ſic ſit ſenſus, *adminiſtrationem ideſt commendam.*

321 Sed hac coniectura omiſſa, conſiderandum eſt, quòd commenda importat dominium fructuum. Nam de mente Concilij Tridentini Beneficiati faciunt fructus ſuos vt habetur *ſeſſ. 23.c.1. de reform.& ſeſſ.24.cap.12.* Commenda verò eſt verus & Canonicus titulus beneficij. *cap. dudum el 2. de elect.cap.ſi plures 21.q.1.* Vnde Commendatarius habet plenam adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ ſicut alij beneficiati, vt tradit plurib. DD. relatis *Barboſa lib.2.de iure Eccleſ. cap.9. num.22.* Vnde & facit fructus ſuos, & eſt dominus fructuum, ſicut alij Beneficiati. Sed & in commenda temporali, per quam bona Eccleſiæ alicui commendantur ad Eccleſiæ vtilitatem importatur aliquod dominium fructuum. Nam licet temporalis Commendatarius aſſimiletur depoſitario, quia talis commendæ eſt habere bona commendata quodammodo in depoſitum *cap. nemo, de elect. in 6. l. commendare. ff. de verb. ſignific.* Nihilominùs vt habet *Rota deciſ.672. num. coram Seraphino ex Rebuff.in prax.tit.de commend.num.2.& 3.* Etiam in huiuſmodi commenda commendatarius facit aliquo modo fructus ſuos, quia licet ſibi ex commenda ſumere alimenta, & expenſas facere ex redditibus beneficij ſibi commendati. Quod alijs citatis tradidit etiam *Barboſ.de iure Eccleſ.p.2.cap.9.* Et ſic in omni commenda ſic Commendatarius habet adminiſtrationem bonorum immobilium, quòd habet fructuum ſaltem aliquale dominium.

322 Ex his deducitur, quòd etiam ſi non admittitur coniectura ſupra notata, vt idem ſignificet in præſenti adminiſtratio ſic ſimpliciter, & abſolutè prolata, quod commenda, nihilominùs per adminiſtrationem rerum ſtabilium debemus intelligere eam, quæ ſit adminiſtratio iuris, & non nudi facti, & per quam adminiſtrator faciat fructus ſuos, & ſit dominus fructuum magis etiam quam Commendatarius. Probatur ex regula citata, & communiſſime à Canoniſtis canonizata, quia ſcilicet dictio *etiam* eſt implicatiua, & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minùs dubitabilem *l.etiam.ff.de verb. ſignific. l.conuenticula.C.de Epiſ.& Cler.l.etiam C.ſi tutor,vel curator, cap.vn.de commodato,*vbi *Panorm.num.3. Clem. Religioſi, de præſcript.Clem.vnica §.fin.de ſupplenda neglig Prælatorum Clem.nolentes de hæreticis*, vbi *Zabarella num.1.* Tota autem hæc prohibitio Concilij regitur per dictionem *etiam* poſitam in principio, *etiam ad vſufructum, vel vſum, vel adminiſtrationem, ſeu commendam.* Vnde Concilium ordinatè procedit exprimendo ſucceſſiuè ſemper caſum magis dubitabilem, illum ſcilicet in quo minus ſit de dominio in vſu fructuum rei ſtabilis, quia ex quo minus ſit de dominio magis dubitabile eſt, an excludi debeat, quàm caſus præcedens in quo magis de dominio extat. Et ſic primo particula *etiam* implicauit caſum in quo conceditur rei proprietas, & expreſſit caſum magis dubitabilem, in quo ſolum conceditur vſufructus, & ſucceſſiuè hunc implicando expreſſit caſum magis dubitabilem in quo longè minus ſit de dominio, ſcilicet caſum in quo ſolùm conceditur vſus. Vltimò verò implicando caſum magis certum ſcilicet adminiſtrationem, expreſſit magis dubitabilem prohibendo commendam in qua, præcipuè ſi ſit temporalis, minus eſt de dominio; igitur per adminiſtrationem intelligit eam, in qua datur aliquod dominium, & quidem maius, quàm in commenda, ſi pro eodem non ſumit adminiſtrationem, & commendam. Aliter ſi per adminiſtrationem intelligeret eam, quæ in omnibus, & tam reſpectu fundi, quàm reſpectu fructuum eſſet purè, & merè miniſterialis, & inſtrumentalis, inordinatè, & contra vim dictionis *etiam*, proceſſiſſet implicando caſum magis dubitabilem, & explicando minus dubitabilem. Immò ſuperfluè, & ſine neceſſitate addidiſſet, *aut commendam*, quia vbi Concilium prohibuiſſet adminiſtrationem rei ſtabilis, etiam merè & purè in omnibus miniſterialem, & nudi facti, in qua adminiſtrator nullo modo facit fructus ſuos, ſuperfluè facta fuiſſet extenſio ad cõmendam, in qua Commendatarius facit fructus ſuos; quia ſine vllo prorſus dubio per euidentiam commenda manebat prohibita in prohibitione adminiſtrationis. Dicitur igitur quod Concilium per adminiſtrationem rei ſtabilis intellexit eam, quæ ſit iuris adminiſtratio, & per quam adminiſtrator ſic reſpectu fundi eſt miniſter, quod tamen facit fructus ſuos licet etiam aliqualiter minùs, quã ſimpliciter vſuarius. Et ſic & quantum ad hanc partem prohibitio continet ius diuinum, quia voto paupertatis quodlibet minimũ dominiũ repugnat.

323 *Adminiſtratio autem bonorum monaſteriorum ſeu Conuentuum ad ſolos officiales eorundem, ad nutum amouibiles pertineat.* Ita Concilium ſubiungit. Sed eſt hic conſiderandum, quòd hæc propoſitio non eſt exceptio regulæ generalis alicuius priùs poſitæ; ſed continet legem longè diuerſam. Regula enim negatiua priùs poſita nullam patitur exceptionem, ſed tota quanta eſt continet legem diuinam, ea qua quodcumque dominium, vel fundi, vel fructuum Religioſo repugnat. Sed cum adminiſtratio rei ſtabilis ſit duplex, ſcilicet non purè miniſterialis, & non nudi facti, ſed iuris admittens dominium aliquod fructuum, & purè miniſterialis, & nudi facti, & iam ex regula conſtet, quòd Religioſis ſola poteſt competere adminiſtratio purè miniſterialis, & nudi facti, hoc in citata propoſitione magis explicat, dum decernit quòd hæc adminiſtratio ſpectet ad officiales; officialium enim adminiſtratio purè eſt miniſterialis. Officialis enim dicitur, quaſi alterius officium exercens, vt ex *Petro Gregor. in cap. conquerente de offic. Ord. cap. 11. num. 21.* tradit *Barboſa in appellat. v. officialis nu. 2.* vbi *num. 9. ex Butr. conſ. 74. num. 3.* habet, quod officialis propriè eſt, qui ſub alio miniſterialiter exercet iuriſdictionem. Declarat igitur Concilium, quòd Religioſis non competit, niſi adminiſtratio purè miniſterialis, addit verò hanc pertinere ad ſolos officiales Conuentus ad nutum amouibiles. Sed totum hoc iuris antiqui naturalis, & diuini eſt. Nam de iure naturæ eſt, vt nullus res alterius adminiſtret, niſi adminiſtratio ei committatur à Domino, vnde eſt de iure naturæ, vt nullus Religioſorum, ſe ingerat in adminiſtrationem bonorum ſtabilium Conuentuum, niſi adminiſtratio ei committatur, quod eſt dicere, niſi fiat procurator, aut miniſter, aut officialis Conuentus. Pariter de iure naturæ eſt libertas domini in conſtituendis miniſtris adminiſtratoribus ſuarum rerum. Quod in Religioſis ſpecialiter eſt de iure diuino, cum ex voto non poſſint habere vſum, vel adminiſtrationem temporalium niſi ad nutum ſuperioris. Et ſic etiam quantùm ad hanc partem lex Concilij non addit prohibitionem nouam, ſed antiquam continet & ſeruari iubet.

324 Hinc apparet, quòd ea multa, quæ adducuntur contra interpretationes huius loci Concilij, quas *Nauar.* aut alij DD. primæ ſententiæ dederunt, nullo modo contra hanc expoſitionem militant, ſecundùm quam longè aliud eſt prohibitum, quàm conceſſum. Et Regula negatiua vniuerſaliſſima eſt, & ſine exceptione tam quoad perſonas, quàm quoad bona, quia nulli Religioſo competit adminiſtratio boni ſtabilis cum facultate, vel minima faciendi fructus ſuos. Quod verò conceditur adminiſtrari res per officiales, eſt aliud longè diuerſum ab eo, quod fuit prohibitum & fuit explicatum, & ſuperadditum, ne Religioſi, vel ſe ingererent adminiſtrationi etiam purè miniſteriali, ſine mandato, vel prætenderent adminiſtrationem ſemel conceſſam non poſſe ab illis auferri. Et tamen valde eſt conſiderandum, quòd Concilium non determinat numerum officialium, aut eorum qualitatem; ſed hoc legibus & arbitrio monaſteriorum relinquit.

325 Ex his verò deducitur quòd ſecundùm hunc Concilij intellectū Religioſos habere annuos redditus nomine Conuentus ſine aliquo dominio fructuum, & cum licentia ſuperiorum reuocabili ad nutum non eſt prohibitum per Concilium, per quod Regularibus prohibetur adminiſtratio immobilium per quam adminiſtrator ſit, vel vſufructuarius, vel vſuarius, vel commendatarius, vel quocumque modo fructuum proprietarius & dominus. Cæterum permittitur quòd Religioſus res Conuentus poſſit adminiſtrare tanquam procurator Conuentus ad nutum ſuperioris reuocabilis. Nec alicubi Concilium prohibet Procuratorem Conuentus non poſſe ad ſui vtilitatem adminiſtrare ſine proprio, & de ſola ſuperioris licentia, ſicut nec Concilium prohibet, quòd Conuentus poſſit ad libitum tot Procuratores & officiales inſtituere ad adminiſtrandum res ſuas, quot ſibi bene viſi fuerint.

326 Sed contra hoc videntur obſtare declarationes Sacr. Congregationis Concilij ſupra adductæ. Nec videtur valere interpretatio, quam ex *Peyr. in ſubd. quaſt. 2. c. 8. §. 1.* adducit *Tambur. de iure Abbatiſs. diſp. 8. q. 9. num. fin.* ſcilicet has declarationes non continere maiorem obligationem quàm ipſum Concilium, & eodem modo eſſe interpretandas: quia non apparet quomodo poſſint eodem modo interpretari, quia licet illam declarationes, quæ ſupra recenſitæ ſunt num. 309. quia loquuntur in genere, & ſolùm exprimunt poſſidere & tenere agros, annuos redditus, & alia bona immobilia, poſſint interpretari iuxta ſupra relatam interpretationem, & dici, quòd intelligantur de tenere bona immobilia ad vſufructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, & ideo ad vſum in quo adminiſtrator faciat fructus ſuos, tamen aliæ non videntur admittere hanc interpretationem; quia videntur excludere diſtinctè *habere* redditus etiam de licentia ſuperioris ad nutum reuocabili. Nihilominùs dicitur quòd illæ declarationes non ſunt contrariæ præfatæ intelligentiæ. Quinque enim caſus ibidem deſcribuntur. In tribus verò primis cum annui redditus eſſent empti nomine particularium monialium, id manifeſtiſſimè erat contra votum paupertatis, & contra Cōcilium, prohibens haberi immobilia nomine proprio. In quinto erat manifeſta iniuſtitia, obligando Conuentum, qui eſt dominus ad ſoluendum cenſum pro re ſua, & moniales illæ faciebant fructus ſuos illos ex pacto exigentes à Conuentu & immò capitale habebant, vt proprium, per illud à monaſterio ementes cenſum. In quartò autem caſu, in quo nihil emebatur à monaſterio, ſed ea pecunia applicata monialibus emebantur ſtabilia nomine monaſterij, & ſolum monialibus dabantur fructus ab Abbatiſſa, videtur maior difficultas, quia videtur, quod monialibus concederetur ſolus fructus. Sed ſi ita eſt, patet euidenter, quòd caſus non eſt contra Concilium, quoniam caſus eſt omnino alius ab eo, de quo Concilium diſponit, vt dico etiam infra. Quia in hoc caſu ſic intellecto nulla eſt rei ſtabilis adminiſtratio, ſi Abbatiſſa erat, quæ redditus exigebat, & colligebat fructus, nomine monaſterij, & monialibus fructus concedebantur. Dicendum propterea eſt, quod in eo caſu, & primo moniales ipſe exigebant fructus; & quòd dicitur, quod Abbatiſſa dabat illis fructus, non intelligitur quia Abbatiſſa per officiales

Conuen-

Conuentus illos exigeret, & eaſdem concederet ad vſum monialium; ſed intelligitur quod daret fructus, quia permittebat, vt moniales illos, & exigerent, & reciperent; Etquidem ex pacto aliquo inito inter moniales, & monaſterium, & quod monialibus darentur illi fructus irreuocabiliter, & ex titulo aliquo de ſe apto ad iuſtitiam inducendam, & propterea declaratum fuit, quod talis caſus eſſet contra Concilium. Pariter non obſtat alia declaratio quæ à *Suarez d. cap.14. num.12.* & alijs refertur ſub hac forma. *Cum N. viro mortuo facta eſſet monialis, ſibique reſeruaſſet 50. ducatos annuos ad vſum ſuum, quia contra Concilium eſt habere moniales aliquid proprium, viſum eſt dandam illam pecuniam Abbatiſſæ, quæ prouideat neceſſitatibus. N.* Sed certè verum eſt, quòd declarationibus quas referunt DD. non eſt præſtanda fides, vt eadem S.Congreg. Concilij decreuit, quia niſi in forma authentica exhibeantur non conſtat eas fideliter referri. Sic enim & in præſenti caſu deeſt quòd illa N fuerit monialis S.Franciſci prout reuera erat, & id habeo ego ex monumẽtis mei officij in libro declarationũ S.Cong.Conc. ad *ſeſſ.25.c.2.* de Regularibus. Hoc enim poſito iã patet, quod habere illos 50. aureos ad ſui vſũ in moniali S. Franciſci, proprietariũ erat, quia tales moniales ex earum inſtitutione, & prima regula profitentur etiam paupertatem in cõmuni, vt habet *Miranda de monial.q.9. a.3.* & licet quantum ad paupertatem in communi fuerit cum illis diſpenſatum per Vrbanum IV. remanſerunt tamen monaſteria primam illam regulam ſectantia, quantum ad paupertatem in particulari relictæ altiſſimæ paupertati. Et ideo Sacra Congregatio non dixit, quòd ſit contra Concilium moniales habere ad ſui vſum de licentia ſuperiorum, ſed quòd eſt contra Concilium habere aliquid proprij, nec Sacr. Congreg. meliùs decernere poterat, quàm in eo caſu decernere, vt ſcuta illa darentur Abbatiſſæ cũ contra regulam S.Franciſci ſit moniales aliquid pecuniæ apud ſe retinere, & id ſit in rigore ſũpta ex vitalis regulæ proprietas, & ex hoc ad ſimiles caſus, & declarationes Sacr. Congreg quæ afferuntur dicitur, quòd in illis caſibus, vel ex obiecto, vel ex circumſtantijs erat aliquid proprietatis, & ideo prohibiti ſunt, quia contra Concilium eſt, quòd Religioſi habeant proprium. Alias verò quòd Sacr. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium etiam temporibus Clem.VIII. conceſſerit monialibus adminiſtrationem bonorum, quæ ſecum detulerunt, ad ſui commodum, & vtilitatem monaſterij cum aliquibus conditionibus, & præcipuè quòd ſingulo anno redderẽt rationem adminiſtrationis, qui vult inuenire, conſulat declarationes eiuſdem Sacr.Congreg. in vna Ferrar. 29. Ianuar. & Anconit. 22. Iulij 1601. & Reggien. 22. Ianuar. & 9. Mart. 1602. Placent. 27. Maij 1603. & id inueniet, ſi mei indices non fallunt.

327 Hæc dixi tamen non reſoluendo, ſed diſcurrendo, & proponendo, quæ mihi circa hanc difficultatem occurrerunt conſideranda. Et quia cenſeo huius difficultatis reſolutionem eſſe a ſuperioribus expectandam, quæ mihi viſa ſunt conſideratione digna circa text. Conc. iudicaui proponẽda.

328 Quibus ſic præmiſſis, & nihilominùs ſtando in rigore ſecundæ ſententiæ conſiderandum eſt quid importet adminiſtratio rei ſtabilis, Nam hæc ſi ſit plena importat facultatem colendi rem, vt fructificet, & colligendi ex ea fructus, & de fructibus diſponendi ad libitum. Itaque primò hinc colligitur, quòd facultas diſponendi de fructibus iam collectis, non eſt adminiſtratio rei ſtabilis; quia fructus inter mobilia bona computantur, vnde ſine ſolemnitatibus iuris alienari poſſunt. *extrau. ambitioſa*, de rebus Eccleſiæ non alienandis. Concilium in hac ſecunda parte non prohibet adminiſtrationem fructuum iam collectorum, & exactorum, & ſic non prohibet vſum peculij rei mobilis de licentia ſuperioris. Reſtat igitur vt Concilium ad ſummum prohibeat ſolum facultatem colligendi, & exigendi fructus ex re ſtabili fructifera. Quamobrem contra Concilium non eſt, ſi ſuperiores facientes, vt annui redditus Religioſorum exigantur per Ordinarios officiales Conuentus, fructuum collectorum vſum poſtea concedant Religioſis; quia hic vſus non eſt rei ſtabilis adminiſtratio. *Suarez d.c.14. nu.13. & 14.* Nec obſtant declarationes Sacr. Congreg. ſup. recenſitæ n.310. Nam vt ſupra adnotatũ eſt, in illis caſibus, vel moniales nomine proprio poſſidebant redditus illos, vel eoſdem à Conuentu ex pacto aliquo exigebant, & illorum adminiſtrationem habebant exigentes fructus & eos ea pacto, vel vt proprias recipientes. Aliàs verò quòd fructus iam collectos recipere de manu Abbatiſſæ ad vſum reuocabilem ad nutum, non ſit contra Concilium habetur ex alia declaratione recẽſita n.309. In qua continetur, quòd contra Concilium eſt adminiſtrare ſtabilia, & habere mobilia ſuperflua, igitur cum pecunia, vel fructus ſint mobilia, ſi non ſint ſuperflua, illa habere de licentia ſuperioris non eſt prohibitum per Concilium.

329 In tertia parte in ſubſtantia nihil noui continetur. Sed immò primò habetur, quòd peculium rei mobilis de licentia ſuperioris non eſt prohibitum Religioſis. Tum quia Concilium abſolutè admittit, vt ſuperiores permittant Religioſis mobilium vſum. Tum quia Concilium Religioſis permittit ſuppellectilem. Idem verò eſt ſupellex, quod peculium rei mobilis, vt habet *Suarez d.l.8. cap.14. num.9.* ablata vmbra, ſeu inuidia proprietatis, quam peculij nomen generare poteſt. Nam certè ſuppellex, vt habet *Barboſa in appell. v. ſuppellex*, importat mobilia domus, quæ ad vſum habitationis pertinent. Hanc verò ſuppellectilem Concilium permittit, & ſolùm prohibet ne ſit ſuperflua, & in huius confirmationem facit, quòd vt refert *Nicolius v. paupertas num.9.* Sacr. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die 10. Ianuar. 1579. dixit Tolerari poſſe, quòd quælibet monialis habeat lintea, & induſis pro ſuo vſu. Non tamen ſuperflua, vt eadem Sacr. Congreg. dixit 20. Settembris 1593. In quo *Suarez* aduertit *num.10.* quòd aliquod peculiare conſiderari debet, nam ſecluſa hac prohibitione habere peculium ſuperfluum etiam ſi nimius eſſet exceſſus fortaſſe non eſſet peccatum mortale ſecluſa proprietate, & ſcandalo, nunc autem ratione huius prohibitionis faciliùs committi poteſt. Sed neque hoc placet, & meritò, quia non eſt verbum in textu Concilij, ex quo deduci poſſit, quòd Concilium imponat aliud præceptum, quàm illud quod ex natura rei adeſt, ideo non eſt eius extendenda prohibitio, quæ innititur connaturali diſconuenientiæ ſuperflui ad ſtatum paupertatis, &

ideo ad id, ad quod lex naturalis, & diuina connaturalis tali ſtatui non ſe extendit. Sed neque in dubium vocandum eſt quòd non ſit graue peccatum, ſi Religioſus nimiùm excedat in retentione ſuperflui, ſi verè quod retinetur eſt ſuperfluum. Et ſupra *q.185.a.8.num.227.* meritò cum Card. de Lugo, & alijs dictum eſt etiam Religioſum Epiſcopum peccare grauiter, ſi nimiùs excedat in vſu ſuperfluo diuitiarum.

330 Non tamen admittendum credo, quòd idem *Suarez* habet *num.9.* quia ſcilicet per Concilium ſit prohibitum modò concedere vſum rerum, & præcipuè immobilium ob cauſas extrinſecas, vt propter multa bona merita de religione, vel in fauorem literarum. Nam reſpectu immobilium prout eorum conceſſio eſt prohibita, nec cauſa extrinſeca, nec intrinſeca iuuat, quoniam ſtabilium adminiſtrationem Concilium prohibet. Sed reſpectu mobilium, quorum vſum Concilium permittit, valde rationabile eſt vt in rerum vſu attendantur etiam qualitates, & merita perſonarum, & fauor literarum & exantlati labores, vnde etiam ex æqualitate inæquali non proueniat communitati torpor & ignauia & tepiditas in aggredienda difficili via ſtudiorum, & aliorum laborum. Sed quod Religioſo ætate prouecto, qui multa expendit pro vtilitate monaſterij dari debeat aliquod ſubſidium de conſenſu ſuperiorum, tanquam deciſum à Sacr. Congreg. Epiſcoporum & Regularium 18. Ianuar. 1602. refert *Nicolius in Floſculis v. paupertas. num.4.* Ex quo decreto colligitur etiam, quòd Religioſus de quo ibi eſt ſermo, habebat vſum peculij, ſeu pecuniæ, quia refertur eum multa expendiſſe in vſum monaſterii, & hoc non reprobatur.

331 Limitat etiam *Suarez num.10.* hanc Concilij permiſſionem, vt locum non habeat in vſum pecuniæ, ſed quod per Concilium prohibitum ſit habere pecuniam apud ſe de licentia ſuperioris ad contingentes occaſiones. Sed cum pecunia ſit bonum mobile non eſt vnde excipiatur. Nec fieri poteſt vis ex eo quòd Concilium videatur loqui de mobilibus, quæ pertinent ad ſupellectilem. Tum quia pecunia deſtinata ad veſtimenta & alia ſimilia ad ſupellectilem reduci debet. Tum quia aſſumptum non admittitur. Nam pugillares, & codices nomine ſupellectilis non veniunt, *l. ſupellectilis in fin. eod. tit.* & tamen nullus negabit, quòd non liceat Religioſis de licentia habere pugillares, & codices. Tum quia Concilium ſolùm prohibet ſuperioribus dare licentiam ad vſum ſtabilium, & ſuperfluum vſum mobilium.

332 Colligitur primò igitur quòd, vt habetur etiam ex reſponſione Sacr. Congreg. ad illa 7. dubia ſupra num, relata duo prohibentur per Concilium Tridentinum, ſcilicet tenere bona immobilia ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, & habere mobilia ſuperflua. Cum quo ſtat quòd habere de licentia ſuperioris peculium mobilium ablata inuidia vocis peculium non eſt contra Concilium.

333 Colligitur ſecundò ex dictis quòd non de facili locum habere poteſt, quod habet *Lezana d. cap.6.* excuſans vſum peculij aut annuorum redditutum, ex eo, quod Conuentus non prouideant Religioſis, de neceſſarijs. Quia ad huiuſmodi neceſſitates ſubleuandas, non eſt neceſſaria adminiſtratio rei immobilis, *ſeu vſus peculij immobilis*, ſed ſufficit vſus redditutum, qui colligantur per officiales monaſterij & ſint incorporati conuentui; quod non eſt contra legem Concilij Tridentini etiam retenta ſecunda ſententia. Approbo tamen doctrinam eius in hac parte, quam ex *Valentia 22. diſp.1. q.4.p.3. Vega tom.2. cap.32. caſu 19. Rodriquez tom.4. in 2. edit. cap.90. num.9. concl.4.* confirmat, & idem tenent *Cast. d.d.4. contr.6. num.82. Donatus tom.3. tr.15. q.11. Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp.8. q.2. num.14. Anton. à Spir. Sancto d. tr.3. num.76,* quòd cum ſuperioribus, & monaſterijs præceptum ſit vt iuxta decentiam ſtatus Religioſi prouideãt Religioſis de neceſſarijs, ſi ſuperiores, vel quia non poſſunt, vel quia nolunt, non obſeruant legem vitæ communis exactæ ex parte eorum, redditur ſubditis impoſſibilis obſeruantia vitæ communis exactæ. Et lex ad impoſſibilia non obligat. Vnde hæc interpretatio non innititur Epijciæ, vt interpretatus eſt *Suarez d.c.14. num.12.* Sed innititur impoſſibilitati obſeruantiæ legis, quæ certè eſt in ſubditis, vbi ſuperiores illis non tribuunt neceſſaria. Bene verum eſt, quòd ſubditi quantùm poſſunt eaſdem leges ſeruare debent. Et quod magis eſt, tam ſuperiores tenentur omni via procurare, & ſubditi tenentur nedum non impedire, ſed adiuuare ſuperiores vt in monaſterijs vbi non eſt, introducatur, vt vbi eſt conſeruetur vita communis & exacta paupertas ſecũdùm conſtitutiones & leges cuiuſcumque Ordinis, prauis conſuetudinibus, & abuſibus abdicatis. Nihilominùs non valet dicere, quòd præcipitur tam ſubditis; quàm Prælatis, vt vitam reforment, & paupertatem colant. Quia in puncto noſtro conſiderari debet, quòd vbi plura præcipiuntur, quorum vnum ſupponit aliud, & hoc ablato illud eſt impoſſibile, lex ad illud ſecundùm ſeruandum non obligat, ſi primum ab extrinſeco deficit. Certè obſeruantia exactiſſima vitæ communis ſupponit quòd monaſterium communiter neceſſaria ſubminiſtret. Hoc igitur ſine voluntate & defectu ſubditorum deficiente, cum illis exactiſſima vita communis ſit impoſſibilis; ad illam non tenentur.

334 Colligitur tertiò quòd etiam ſequendo ſecundam ſententiam ſupra relatam in monaſterijs in quibus non prouidetur Religioſis de neceſſarijs ſimpliciter, quia id non poteſt fieri, licita ſit aliquarum Religionum conſuetudo, in quibus Religioſis taxatur & datur certa portio pecuniarum ad vſus tantùm neceſſarios, & dependenter à voluntate ſuperiorum, quia hoc non eſt aliud, quàm ſuperiorem applicare de bonis monaſterij neceſſaria Religioſis, quod licitum eſt. *Nauar. conſ.3. de Regular. num.26. & 27. & 31. Sanchez l.7. in Decal. cap.22. num.14. Lezana num.22. Anton. à Spir. Sancto d. tr.3. num.77.* Immò abſolutè & ſimpliciter hoc non eſt contra Concil. Trid. quia hoc non eſt cõcedere aliquem vſum, aut adminiſtrationem immobilium aut aliquem vſum ſuperfluum. Et ſic verificari poterit caſus iam antea a *Io. Andr. in Reg.* Non eſt obligatorium & *Calder. conſ. 2. de Regul. Panorm. conſil.88. p.1.* dicentium licere Religioſo de Prælati licentia accipere aliquam annualem prouiſionem à Conuentu pro veſtibus, & perſonalibus neceſſitatibus. Quod nunc etiam in vſu eſt apud aliquas Religiones. Non approbo tamen omnino, quod ſubdit *Lezana*, ſcilicet, quòd idem dici poſſit de admi-

miniſtratione alicuius boni ſtabilis, vel poſſeſſionis monaſterij in prædictis caſibus, & cum prædictis cundioonibus. *Graff.p.p.dec.l.3.cap.5.num.53.* Nam quænam neceſſitas eſt, quòd priuatus Regularis adminiſtret immobilia ad hoc vt ipſe ſuſtentetur, cum ſufficiat illi vt ex collectis fructibus detur vnde poſſit habere neceſſaria? Et Conuentus ſi non poteſt dare neceſſaria ſimpliciter Religioſis, cur non poteſt per officiales ſuos adminiſtrare ſtabilia, & ex redditibus ſubminiſtrare Religioſis, quæ poteſt, abſque eo, quòd priuatis ſubditis det ſtabilium adminiſtrationem? Non eſt ergo eadem omnino ratio de conceſſione peculij rei ſtabilis, & mobilis. Nec tam de facili poteſt euenire caſus in quo iuſtificetur conceſſio adminiſtrationis immobilium ad vitandam neceſſitatem.

335 Colligitur quartò vſum depoſiti ſeu loculorum ex vi Concilij Tridentini non eſſe illicitum, quia ſcilicet Religioſi, quæ acquirunt labore, prædicatione doctrina, eleemoſynis, donatione parentum, deponunt apud vnum, vel plures Burſarios, aut depoſitarios à ſuperiore deputatos, qui pecunias cuſtodiunt, & retinent, & Religioſi eis non vtuntur niſi de licentia ſuperioris pro eorum neceſſitatibus. *Valent.tom.3.diſp.10.q.4.p.3.Graff.p.1.l.3.cap.num.55.Sorbus v.paupertas ad finem. Nauar.l.3. de reſt cap.1.p.1.in non.edit.dub.1. num.165.Leſſ.lib.2. de iuſt,cap.4.dub.5.num.31. Lezana d.cap.6. num.24. & 25.Caramuel* latè hoc probans *diſp.61.* & apud eum *Miranda tom.1.q.28. a.8. Tannerus ſupra diſp.6. q.3.dub.4.nu.108. Faber in 4.l.4.diſp.15.q.2.diſp.45. cap.5.num.125.Cenedus de pauper. relig.Tab.9.nu.4. Fauſtus l.8.q.30. Anton.à Spir.Sancto par.2.tract.3. num.80.* Nam depoſiti vſus non eſt contra Concilium Trident. vt etiam aduertit *Suarez d.cap.14.* Quia nulla adminiſtratio rei immobilis conceditur Religioſo, & pecuniæ illæ depoſitatæ & cuſtoditæ nomine ſuperioris bene ſunt incorporatæ conuentui. Sed neque talis depoſiti vſus, ſi alias ſit ſecundùm regulam & Conſtitutiones Ordinis eſt contra decretum Clem.VIII. vt probatur infra. Nam & illæ pecuniæ ſatis ſunt confuſæ cum pecunijs monaſterij, cum apud officiales monaſterij detineantur. Confuſio enim iſta quid morale eſt, non quid phyſicum, & conſiſtit in hoc quòd monaſterium habeat res inter ſuas, vt eis vti poſſit quando voluerit. Aliàs verò quòd pecuniæ cuſtodiantur in hac, vel illa capſa, & quòd officiales monaſterij diſtinguant burſas in quibus has, vel illas pecunias contineant, quid materiale eſt, & huiuſmodi diſtinctio fit à Conuentu. Sacram etiam Congr.Epiſ. & Regularium in vna Dominicanorum 2.Iulij 1602. decreuiſſe, quòd Regularis poteſt recipere ſubuentionem à ſecularibus, ſed de manu, & ad libitum ſuperiorum, refert *Nicolius in verb.paupertas.num.5.* Et vt habetur ab eodem *Nicolio ibid. num.10.* Eadem Sacr.Congreg.die 3.Februar.1579. & 26. Maij eiuſdem anni & 4. Nouem. 1580. & 24. Maij 1582. & 22. Ianuar.1591. voluit, vt quòd datur alicui moniali conſignetur Abbatiſſæ, vt expendatur in vſus monialis, & reſiduum pro monaſterio. Vrbanum etiam VIII. conceſſiſſe Minorib. Conuentualibus vſum depoſiti refert *Lezana d.cap.6.num.23.* Hic tamen ex *Caramuel num.903.* addens, quod loculi, ſunt mali, ſi ſint pecuniarum acquiſitarum ſine licentia ſuperioris. Secundò ſi ipſis Religioſis ad vſū illicitum permiſſi. Tertiò ſi expendendi ſine licentia ſuperioris. Quartò ſi irreuocabiles. Quintò ſi nimij, & tranſeunt in auaritiæ, & cupiditatis fomenta.

336 Vltima difficultas eſt an habere peculium ſit prohibitum per decretum Clem.VIII. de reformatione. Circa hoc decretum verò aduerto primò, quòd non deſunt, qui exiſtimant illud eſſe declarationem decreti Concilij Tridentini in dicta ſeſſ.25. cap.2.de Regular. Quòd certè non eſt verū, ſed eſt lex noua, licet data ad promouendam obſeruantiam Conc.Trident. & legem Concilij contineat, illique addat. Quod ex verbis ipſius conſtat. *Quo Tridentini Concilij decreta*, inquit, *de paupertatis voto cuſtodiendo fideliter obſeruentur. Præcipitur, vt nullus, &c.* Non dicit. Declaratur, ſed præcipitur; vnde multa continentur, quæ nō ſunt declarationes Concilij, ſed additiones, vt quòd bona confundantur cum bonis monaſterij. (ſi per hanc confuſionem intelligitur quid diſtinctum, & ſuperadditum incorporationi, ſeu acquiſitioni dominij, quòd acquiritur ex quo ſuperior rem traditam ſubdito nomine monaſterij acceptat. Nam aliàs ad hoc, vt monaſterium acquirat rei ſibi datæ dominium, nec etiam requiritur corporalis apprehenſio *vt l.inter diuinam, C.de ſacroſ.Eccleſ.Couarr.2.p.variarum cap.19.Megala p.2.l.2.cap.27.num.60.& 61. Donatus tom.3.tract.15. quæſt.10.num.8. ex Bordon. reſol.43.quæſt.21.* Id verò dicitur confuſum cum rebus monaſterij, quod in dominio monaſterij eſt.) Quòd ſupellex fratrum ex pecunia communi comparetur 1. quòd vniformis ſit ſuperiorum, & Religioſorum habitus, & ſupellex, quòd omnis ſupellex ab vno, vel duobus in communi loco cuſtodiatur. Quod officiales redditus Conuentus adminiſtrantes ſint tres, & alia plura, quæ per Concilium non fuerunt ſtatuta. Vnde non valet conſequentia, quod ex quo aliquid eſt prohibitum per Clement. VIII. illud debeat intelligi prohibitum per Concilium Tridentinum.

337 Conſidero ſecundò, quod ſi debeat illud decretum ſeruari ſecundùm ſenſum, quem faciunt illius verba, ſic in primo ſono audita, per illud eſt prohibitum Regularibus, nedum peculium rei immobilis, ſed omne, & quodcumque minimum peculium rei mobilis, ita quòd Religioſis ſolùm permitti poſſint veſtitus actualis, & victus, & quidem neceſſarius, & non ampliùs. Nam iubet, quòd quidquid receperint Religioſi ſtatim ſuperiori tradatur, & cum bonis Conuentus confundatur, quò communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit. Huiuſmodi verò confuſio ex directo videtur pugnare cum ſeparatione à bonis communibus, quam importat particulare peculium Religioſo conceſſum. Item iubet, vt veſtes omnes, omniſque ſupellex in loco communi à communi officiali, vel officialibus cuſtodiatur. Vnde mens eius videtur eſſe, vt à Religioſis ſeruetur exactiſſima vita communis Religioſiq; nihil habeant apud ſe niſi neceſſarium victum, & veſtitum.

338 Conſidero tertiò, quòd id, quod mihi facit difficultatem eſt, quod habetur in fine §.39. ſcilicet. *Quæ Ordinis conſtitutiones his decretis non aduerſantur, inuiolata cuſtodienda erunt.* Nam ex his verbis videtur, quod Pontifex voluerit non ſeruari Regulam, & Conſtitutiones Ordinum, ſi ſuis decretis aduerſentur etiam ſi cōfirmatas à Sede Apo-

ſtolica; etiam ſi praxi immemorabili etiam trecentorum annorum, & ſexcentorum, & ampliùs roboratas, etiam ſi Religioſus non aliud promiſerit in ſua profeſſione, quàm viuere ſecundùm illas, & tandem etiam ſi decreta illa obligauerint ad id, quod eſt ſupra Regulam, vel per ea auctum fuerit Religioſorum votum, quod quidem eſt creditu difficillimum. Nam hoc in propoſito noſtro eſt certum, quòd non omnes Religiones obligant ad exactiſſimam vitam communem, nec omnium Religionum æqualiter rigida eſt, & ſtricta paupertas. Et Eccleſiæ decori cõducit hæc varietas, quæ iuuat etiam ad hoc, vt ſuauiùs multiplicentur viri perfecti, & qui & ad ſuam, & ad aliorum perfectionem ſtatum Religioſum aſſumant, & vt ij, quibus ſupremus paupertatis rigor non conuenit, habeant vnde à ſtatu religioſæ perfectionis non abſtineant. Et eò magis quòd huiuſmodi exactiſſima, & rigoroſiſſima vita communia non eſt per ſe neceſſaria ex vi voti paupertatis. Et immò eſt impoſſibilis; Nam v.g. Prædicatores opus habent proprijs ſcriptis, quæ apud ſe retineant ad vſum perpetuum, & illa deferant ſecum ad quodcumque monaſterium tranſierint, vt eis vtantur cum opus fuerit. Qui etiam ſtudent pro ſe, & alijs, ſi obligentur accipere de manu alicuius officialis codices toties quoties illis indigent, ad onus grauiſſimum, & impeditiuum profectus neceſſitantur. Et cum non ſit poſſibile, quod Religioſi ſemper pſallant, aut orent, ne otio langueſcant, opus eſt vt apud ſe aliqua inſtrumenta habeant, quibus religiosè ad otium vitandum vtantur.

339 Et propterea conſiderando, quod priuilegijs Apoſtolicis, & legibus ſpecialibus præcipuè ſi ſint confirmatæ auctoritate Apoſtolica, & rationabilibus conſuetudinibus, innumerabilibus, vel centenarijs, aut pluſquam centenarijs, quæ priuilegijs æquiualent, non derogatur, niſi fiat eorum ſpecialis mentio. Certè enim legibus particularibus, & ſtatutis non derogari etiam per clauſulas generales, niſi fiat eorum mentio, dixit *Rota deciſ.247.nu.1. tom.2. par.4. recent. ex Lup. de illegitim. conſ.3. §.2. num.10.* Quod ro eſt verius, quando leges ſpeciales ſint in viridi obſeruantia ab immemorabili, vel antiquiſſimo tempore centenarium etiam longè, ac longè excedente. Nam cum conſuetudini non cenſeatur derogatum, niſi expreſsè dicatur, vt declarat textus *in l. viros, C. de diuerſ. offic. l.12. & ex Menoch. præſump.18. num.14.* habet *Rota deciſ.414. num.13. p.5. recent.* multò magis hoc verum eſt de conſuetudine immemorabili, vt ei non derogetur, niſi fiat eius mentio expreſſa. *Gloſs. in cap.2. de præſcr. in 6. Gonzal. ad reg.8 gloſ.33. num.2. Gratian. diſcept.578. num.10. Rot. deciſ.614. num.1. p.2. & deciſ.286. nu.1. p.4. & dec.71. num.1. p.5. recent & dec.53. num.13. coram Emin. Oubaben.* Et hoc multò magis etiam dicendum erit, vbi lex ſit immemorabili praxi ſtabilita, vel à ſæculis obſeruata. Diſtinguerem in præſenti, & dicerem, quod ſtatutorum Religionum aliqua ſunt, quæ ſupponunt abuſum contra Regulam introductum, & ſunt veluti permiſſiones minoris mali, ex eo quia abuſus introducti non potuerunt penitus tolli. Et huiuſmodi ſtatuta intendit Clemens non obſeruari ſi ſuis decretis ſint contraria. Alia verò ſunt ſtatuta, quæ ex inſtitutione Religionis facta ſunt, nec concernunt relaxationem regulæ, & Conſtitutionum, ſeu ſunt conſuetudines rationabiles, quæ ab immemorabili, ſeu pluſquam à centum annis obſeruantur, ſeu ſunt priuilegia Apoſtolica, aut ſtatuta ab Apoſtolica Sede confirmata, & huiuſmodi ſtatutis non derogatur per decreta Clementis Octaui de reformatione.

340 Quòd probatur tum primò, quia decreta Clementis ſunt pro reformatione, vbi verò non eſt abuſus contra profeſſionem factam à Religioſo, non habet locum reformatio; non eſt verò abuſus quòd Religioſus propriam regulam ſeruet ſecundùm eius primæuam inſtitutionem, aut quòd ſeruet rationabiles conſuetudines immemorabiles, aut pluſquàm centenarias, aut viuat ſecundùm leges, quæ non ſunt permiſſiones, ſed abſolutè ſimpliciter factæ fuerunt pro bono communi Ordinis, etiam ſi per eas aliquis rigor fuerit remiſſus, quia experientia docuit illum non conducere ad perfectionis augmentum, & progreſſum, maximè, vbi huiuſmodi leges longitudine praxis immemorabilis, vel pluſquam centenariæ fuerint roboratæ: contra harum legum igitur, aut Priuilegiorum Apoſtolicorum obſeruantiam non militant decreta de reformatione, quia non habet locum reformatio, vbi non eſt deformatio. Sed hoc magis confirmatur, quia Clemens Octauus in decreto de reformatione, nec per clauſulas generales derogat legibus particularibus Ordinum, aut rationabilibus conſuetudinibus. Et in ſupra relatis verbis vnum dicit, ſcilicet quod leges Ordinum non contrariæ ſuis decretis ſeruentur inuiolabiliter; ſed non per hoc præcipit non ſeruari ſi aliquæ ſint contrariæ, vel alienæ. Et neque hoc poteſt deduci per locum à contrario ſenſu. Nulla enim eſt hìc oppoſitio, neque contraria ſunt ſeruare vtrumque genus legũ, & inanis argumentatio eſt, ſi diceretur. Deus præcipit obſeruantiam diei feſti, ergo præcipit opus ſeruile in die non feſto, ſed bene valet ergo non prohibet opus ſeruile in die non feſto. Sic verum eſt quod Clemens præcipit obſeruari inuiolabiliter leges ſuo decreto non contrarias, & ideo valet conſequentia, ergo non præcipit obſeruari leges ſuo decreto non conformes; ſed non valet conſequentia ergo præcipit eaſdem non obſeruari: quia immò bonum eſſe poteſt ſeruare illas. Sed hinc mẽs Clemẽtia ſancta dignoſcitur qua decretũ edidit ad fauorem obſeruantiæ, & diſciplinæ regularis, tale tamen, vt vnaque Religio ei ſe conformare poſſit, ſi velit, etiã ſi ex hoc continget ab alicuius propriæ legis, aut praxis obſeruantia recedere. Sed ad hoc nullam Religionem voluit compellere. Et ideo leges Regulares ſuo decreto conformes præcipit inuiolabiliter obſeruari. De ijs verò, quæ ſuo decreto non ſint omnino conformes, nihil decernit; relinquẽs Religioſos ſuis ſtatutis, & libertati ita tamen, vt ſi libere ab illis ſtatutis recedere velint vt rigorem ſummum ſui decreti obſeruent, id eis liceret. Quod ſatis apertè demonſtratur ex decretis ſupra num.311. adductis ex quibus habetur, quòd Clemens VIII. nedum noluit cogi moniales ad recipienda decreta reformationis, & ad vitam communem exactam, quæ ante editionem decretorum profeſſæ fuerunt; ex quo habetur, quòd ipſemet cognouit, quòd obligare ad exactiorem vitam communem, quàm ſit illa, quam Religioſus profeſſus

feſſus fuerat, erat augere votum, & propterea ad id, non debebant cogi Religioſæ; ſed ampliùs Sacr. Congreg. de eiuſdem Clementis mandato diſtinguens inter monaſteria, quæ liberè decreta reformationis receperant, & non receperant, ſtatuit quod moniales, quæ poſt Conſtitutiones eiuſdem Clem. receptæ fuiſſent, vel recipiendæ eſſent in futurum, in monaſterijs in quibus ſubuentiones retinebãtur, nullatenus inuitæ cogerentur ad vitam communẽ, Sed ſolùm ſeruarent aliqua alia pro illis ordinata, & in ſpecie decretũ factum die 6. Maij 1600. quod habetur apud *Reuerendiſſ. Fagnanum d. c. monachi, num.66.* & diffuſiùs, & ex integro apud *Quarantam v. monaſterium*. Non fuit igitur mens Clementis VIII. vel Religioſos ordines inſtitutos abolere, & alios inſtituere, ſeu vnum ſolum ex omnibus conflare, vel legibus rationabilibus eorum derogare, vel ad exactiorem vitam cõmunem obligare, quam ſit illa, quam Religioſi profeſſi fuerunt, ſed mens eius fuit abuſus tollere. Et ideo decretis Clement. VIII. ſatisfit, ſi ablatis abuſibus, & relaxationibus voti paupertatis contrarijs vitæ communi, quam quælibet Religio profitetur, vnuſquiſque Religioſus, vi tam communem ſecundùm propriam regulam, & conſtitutiones obſeruet.

341 Tandem conſideratur, quòd Decreta Clementis de reformatione cõtinent legem poſitiuam, quæ per conſuetudinẽ, & non vsũ abrogari poteſt. Non quia vis Canonicæ legis à ſubditorum receptione dependeat, quia talis lex vim habet, vt obliget ad ſui receptionem, ſed quia licet primi non recipientes illam, peccent, ſi tamen Pontifex videns legem ſuam non obſeruari annuat, & non contradicat, lex vires obligandi amittit ex Pontificis voluntate. Quæ etiam ſupra dicta ſunt de impoſſibilitate vitæ communis, vbi monaſteria non prouident de neceſſarijs, valent vt excuſent ab obſeruantia huius decreti Clem VIII.

342 Cæterùm Regulares memores voti ſuæ profeſſionis attendant, quòd nec Deus irridetur, nec accipiendæ ſunt excuſationes in peccatis, ſed legibus conſultis, & illis obſeruatis in hoc maximè omnem curam ponant, vt nihil clandeſtinè, ſeu ſine licentia ſuperioris recipiant, vel habeant. Et vt vitam communem ſecundùm regulam, & conſtitutiones ſuas, & non ſecundùm abuſus introductos cuſtodiant, & ſuperioribus volentibus abuſus tollere, & vitam communem relaxatam reformare non reſiſtant. *D. Anton 3 p. tit. 16. c. 1. §. 1. Sylu. v. Religio 5. quæſt. 7. d. 4. Donatus d. tractat. 15. quæſt. 1.* An verò vbi viget conſuetudo, vt moniales per ſe ipſas exigant redditus annuos, hæc poſſit extirpari tanquam abuſus, etiam ſi foret centenaria, aut immemorabilis; affirmat *Donatus tom. 3. tr. 15. quæſt. 15.* ſed non credo, quod ſit in poteſtate ſuperioris localis tollere conſuetudines approbatas à ſuperioribus, quæ non ſine manifeſti abuſus. Benè verum eſt, quod ad hoc, vt Religioſus vtatur, licitè hac conſuetudine, illa debet eſſe approbata à ſuperiore, ſed non ſufficit approbatio Prælati localis, ſed requiritur in hac parte approbatio eius ſuperioris, qui legem in contrarium tulit. Sed de his dicendum eſt infra artic. 8. vbi de voto obedientiæ ſermo erit.

SVMMARIVM.

1 *Vti rebus habitis ſine licentia ſuperioris eſt peccatum. num. 343.*
2 *Et ſæpe eſt duplex, ſcilicet ſacrilegij, & iniuſtitiæ. num. 343.*
3 *Vſus ſacti ſine alicuius licentia de ſe non eſt proprietarius. num. 344.*
4 *Votum profeſſionis priuat libertate vſus facti independenter à ſuperiore. num. 344.*
5 *Ordo dicendorum. num. 345.*
6 *Sufficit licentia præſumpta: ſed duplex eſt neceſſaria, & vna præſumpta non per hoc præſumi poterit alia. num. 346.*
7 *Ratihabitio non neceſſaria, ſed ex conuenientia quærenda. num. 347.*
8 *Licentia iniuſta excuſat, & non excuſat. numer. 348.*
9 *Qualitas peccati non accipienda ſolum ex quantitate damni illati monaſterio. num. 349.*
10 *Qualiter ſit peccatum vtendo rebus contra præceptum regulæ. num. 350.*
11 *Religioſus accipiens ab extraneo acquirit monaſterio. num. 351.*
12 *Vti re extranei ſine licentia eſt duplex peccatum. num. 352.*
13 *Poteſt tamen eſſe veniale, & quantitas peccati non ex quantitate rei, ſed ex quantitate vſus eſt accipienda. num. 352.*
14 *Peccatum graue ſubripere etiam à Religioſo manuſcriptum ad transſcribendum. num. 353.*
15 *Iniuſtitia eſt furari reliquias. num. 354.*
16 *Medalias &c. recipere, vel dare ſine licentia eſt proprietas. num. 355.*
17 *Vtens re aliena de licentia domini, ſi id faciat ſine licentia ſuperioris eſt proprietarius. numer. 356.*
18 *Accipere, & vti ad commoditatem alterius non eſt proprietarium. num. 356.*
19 *Niſi ſit adiuncta etiam commoditas vtentis. numer. 356.*

Qualiter Religioſus ſolẽniter profeſſus peccare poſſit vtendo rebus pretio æſtimabilibus ſine licentia?

INSPECTIO DVODECIMA.

343 TErtium genus operum, quæ ſunt materia proxima voti paupertatis eſt, vti rebus acceptis, & poſſeſſis, qui quidem vſus conſiſtit in pluribus actionibus, quæ circa res poſſeſſas haberi poſſunt eis vtendo, vel ad proprium, vel ad aliorum commodum, & eas vel conſumendo, vel diſpenſando, vel alienando, & hoc vel per contractus oneroſos, vt vendendo, vel commodando, vel ludendo, vel per liberos actus, vt donando, mutuando, dando eleemoſynam, & huiuſmodi alia agendo. Eſt autem certa regula generalis, ſtante materiæ quãtitate ſufficienti eſſe peccatum mortale ex genere, religioſum ſolemniter profeſſum

vti

vti rebus pretio æſtimabilibus ſine licentia ſuperioris, immò vt plurimum hoc eſſe duplex peccatum ſacrilegij contra votum, & iniuſtitiæ ſeu furti rerum monaſterij, aut etiam alterius. Et ſimul certum eſt non ſufficere in religioſo licentiam accipiendi, vel poſſidendi, ſed neceſſariam eſſe licentiam vtendi rebus acceptis, & poſſeſſis, ſiue ſit diſtinctè accepta, ſiue ſimul vnico actu religioſus accipiat licentiam talem, quæ etiam extendatur ad vſum & non tantùm ad acceptionem, vel poſſeſſionem rei.

344 Rationem autem huius reddit *Suarez tom.3.de relig.l.8.cap.15. nu.1.* quia votum paupertatis ex natura ſua tollit vſum proprietarium rei, quia tollit actum dominij; quod quidem verum eſt; ſed vbi num.2. ſubdit vſum proprietarium eſſe eum, qui fit ex proprio arbitrio, abſolutè prolatum. hoc eſt & falſum & contrarium doctrinæ eiuſdem *Suarez* probantis eodem *l.c.5.* in voto ſimplici paupertatis vſum purum facti independenter à licentia cuiuſcumque cum pauper ex voto vtitur rebus, quæ nullius ſunt, non eſſe vſum proprietarium. Et ratio euidens eſt quia proprietarius vſus abſolutè, qui eſt actus dominij non eſt purus vſus facti, ſed eſt vſus ex iure vtendi, ſeu quo quis vtitur tanquam habens ius propriè dictum ad vtendum, ſtat verò quòd quis ſic re vtatur independenter à licentia alterius, & tamen non vtatur, vt habens ius ad vtendum. Ratio igitur vera illius regulæ eſt illa, quam ſæpe retulimus, quia ſcilicet votum profeſſionis religioſæ eſt extenſius quàm ſimplex votum paupertatis, & nedum ſpoliat vouentem dominio, ſed etiam libera facultate iuris naturalis ad vſum facti independenter à voluntate ſuperioris.

345 Stante verò hac regula generali, vt cognoſci poſſit quando vſus iſte in religioſo eſt ſine culpa, vel quando eſt aut venialis tantùm, aut mortalis, aut ſolùm peccatum ſacrilegij, aut etiam iniuſtitiæ habentis ex conſequẽti obligationem reſtituendi, primò videndum eſt quænam licentia ſufficiat, inde verò conſiderabitur vſus ratione materiæ ſpectantis ad alterum, & poſtea ſpectata materia pertinente ad monaſterium cõſiderabitur vſus prout eſt ad commoditatem religioſi, inde verò prout eſt ad commoditatem alienam, vel per contractus liberos, vel per contractus oneroſos; Et tandem applicanda doctrina data ipſis etiam ſuperioribus quatenus & ipſi ſubditi ſunt, vel alijs ſuperioribus, vel regulę.

346 Quantùm igitur ad licentiam ex dictis ſupra inſpect. quinta à num.94. aſſerimus, ad vitandum peccatum ſufficere licentiam, vel expreſſam, vel tacitam, vel præſumptam. Solum aduertimus, quòd vbi vſus ſit in damnum monaſterij, vel tertij, non ſufficit præſumere licentiam ſuperioris, vt ex vi voti eſt director religioſi in vſu temporalium, ſed eſt neceſſaria licentia Domini rei cuius eſt vſus, & vna ex his licentijs deficiente ſemper vti re alterius erit culpa, vel ſacrilegij, vel iniuſtitiæ. Et ideo cautè conſiderandam, quia poterit eſſe quod vna rationabiliter præſumi poſſit non alia.

347 Conſiderat etiam bene *Suarez loc.cit.nu.3.* quòd vbi religioſus ex licentia præſumpta validè rem aliquam in extraneos alienauit, non eſt neceſſe quòd religioſus factum reuelet ſuperiori, vt illud ratum habeat. Quia cum in ſe illud ſit validum, & per tale factum res ſit poſita extra dominium religionis, & quidem validè, & ex ſufficienti licentia, non eſt opus noua ratificatione. Vnde non remanet neceſſitas quærendi ratihabitionem. Ideo nec eſt neceſſe, vt religioſus donans extraneo ex licentia præſumpta habeat animum manifeſtandi factũ & petendi ratihabitionem, quia hoc ad valorem & iuſtitiam donationis nihil ampliùs facere poteſt, quàmuis bonum ſit & valde vtile, quòd religioſus nihil occultè faciat, & ſe & ſua Prælato patefaciat examinanda, vt in poſterum meliùs ſine errore procedere valeat.

348 Dubium verò eſſe poteſt, an ſufficiat licentia ſuperioris non quidem dolo, vi, aut ſubreptitiè extorta, iniuſta tamen, vel ex parte materiæ quia data ad expendendum in actus turpes, vel ad iniuſtas actiones, vel ex parte cauſæ, quia data ad vanos & ſuperfluos vſus. Sed & hæc difficultas ſupra reſoluta eſt. Solum conſiderandum quòd actionibus, quæ ſunt materia vetita per votum paupertatis poteſt eſſe annexa iniuſtitia præter ſacrilegium contra votum. Et hoc præcipuè conuenit vſui, quo religioſus conſumit, vel alienat res monaſterij ſine licentia. Nam tunc religioſus agit etiam contra iuſtitiam conſumendo, vel alienando res monaſterij eo inuito. Et quia, eſto ſuperior poſſit dare licentiam validam in materia voti paupertatis, non poteſt tamen dare licentiam, vt ſine cauſa iuſta bona monaſterij dilapidentur. Ideo licentia iniuſta excuſat, & non excuſat. Nam ſemper excuſat a peccato proprietatis ſimpliciter contra votum, quia numquam eſt proprietarius ſubditus, qui non vtitur rebus niſi ex arbitrio ſuperioris. Nõ excuſat verò a peccato iniuſtitiæ, quia domino inuito eius bona dilapidat. Et in hoc non conſequenter loquitur *Suarez*, qui cum docuerit *cap.11.n.16.* licentiam ad accipiendum iniuſta ex cauſa eſſe validam, hoc poſtea negat de licentia data ad alienandum *cap.15. num.4.* Nec in aſſignanda ratione diſcriminis ſibi conſtat, Nam cum loquens de religioſo, qui de licentia ſuperioris furatur extraneo, dicat eodem *cap.num.16.* tunc licentiam ſuperioris excuſare ſubditum a peccato proprietatis, licet non a peccato iniuſtitiæ; Modò vult, quòd licentia data religioſo ad alienandum res monaſterij ſine iuſta cauſa non valeat, quia eſt de actione iniuſta, & damnoſa monaſterio eo inuito; Vtrobique enim actio iniuſta eſt, & eſt furtum quoddam, igitur, vel vtrobique, vel nullibi licentia excuſat. Sed veritas eſt, quòd vtrobique excuſat a peccato proprietatis ſimpliciter contra votum, & nullibi excuſat à peccato iniuſtitiæ.

449 Immò regula hæc valde conſideranda eſt in diiudicanda qualitate peccati in vſu temporalium ſine licentia, quod ſcilicet non debet menſurari grauitas peccati ſolùm ex quantitate damni illati monaſterio per conſumptionem rerum illius, ſed & per quantitatem actionis irreligioſæ, vnde bene contingere poterit, quod peccatum ſpectata iniuſtitia & nocumento illato monaſterio non ſit mortale, & tamen ſit mortale in ratione ſacrilegij. Nam notabilitas materiæ reſpectu peccati proprietatis attendi debet ſecundùm quantitatem abſolutam, illa ſcilicet, quæ ſufficiat ad hoc, vt religioſus dicatur vti vt dominus re aliqua temporali, præſcin-

præſcindendo ab eo quòd res, qua vtitur ſit huius, vel alterius, vel nullius, & ſimul præſcindendo ab eo quòd religioſus ea vtatur de licentia Domini, vel non. Sed grauitas peccati iniuſtitiæ ſæpe ſumi debet ex quantitate reſpectiua, & maximè in religione, vbi ſubditi ſe habent ſicut filij familias, vnde maior quantitas requiritur ad notabilem iniuſtitiam, quàm ſit illa, quæ abſolutè cenſetur ſufficiens ad hoc vt abſolutè quis dicatur aſſumere notabiliter vſum dominij. Econtra autem poteſt eſſe peccatum veniale ſacrilegij, & mortale furti, vt ſi religioſus ſine licentia furatur ab artifice aũ cum hoc furtum cauſat illi graue damnum. Nam tunc furtum in genere furti eſt peccatum mortale, & tamen non eſt niſi veniale in genere ſacrilegij.

350 Hinc deducitur, quid dicendum de religioſo, qui de licentia Prælati vtitur rebus temporalibus contra aliquod ſtatutum regulæ. *Sanchez enim l.7.mor.c.19.num.26.* loquens de Prælato ipſo poſſidente aut expendente aliquid contra regulæ ſtatutum diſtinguit, quia vel Prælatus poteſt in eo diſpenſare, vel non poteſt, ſi non poteſt, peccat contra votum paupertatis, & eo modo peccat ſi poſſit diſpenſare, & non adſit iuſta cauſa diſpenſandi; ſolùm propterea non peccat, ſi poſſit diſpenſare, & ex iuſta cauſa ſecum diſpenſet. Iuxta prædicta verò dicitur, nec ſubditum, nec Prælatum peccare contra votum paupertatis ſimpliciter, ſi vtitur rebus temporalibus contra ſtatutum regulæ de licentia quam, vel ſubditus habet a ſuperiore, vel ſuperior ſibi concedit; qualiter verò peccet contra regulam, vel contra iuſtitiam vtendo rebus temporalibus contra ſtatutum regulæ dicendum erit infra.

351 His igitur ſuppoſitis, accedendo ad particularia conſiderandum eſt primò qualiter contingere poſſit peccatum proprietatis in religioſo vtẽte rebus extraneorum ſine licentia ſuperioris. Circa quod punctum hæc regula datur primò, quòd ſi religioſus rem ab extraneo datam accipit tali acceptione, quæ ſit ſufficiens ad transferendum dominium in religionem, iam illa res non eſt ampliùs extranei, ſed eſt religionis, ſeu monaſterij, & ita eadem ratio eſt vſus illius rei, ac aliarum rerum monaſterij. Quomodo autem religioſus peccet accipiendo ab extraneo ſine licentia ſupra ſatis eſt oſtenſum.

352 Si verò dominium rei maneat apud extraneum, tunc religioſus vtens illa re ſine licentia ſuperioris, vel ſimul vtitur ea ad ſuum commodum ſine licentia domini, & in hoc caſu duplex interuenit peccatum ſacrilegij & iniuſtitiæ. Bene tamen *Suarez dicto cap.11.num.43.* aduertit, quòd in hac parte, vbi loquimur de vſu rerum ſine licentia, ad iudicandum peccatum mortale, non ſufficit conſiderare quantitatem materiæ notabilem, ſed quantitatem vſus, & qualitatem actionis habitæ ſine licentia, quia præſcindendo à circumſtantijs vti v. g. alterius libro ad breue tempus, non eſt materia grauis. Et eodem *cap.11. num.25.* idem *Suarez* habet, quòd accipere furto decem aureos, cum animo & ſecuritate illos reſtituendi ad breue tempus, non eſt peccatum mortale. Vbi igitur omnino res ex vſu conſumitur ex intentione non reſtituendi, quantitas peccati quantitati rei commenſuratur. Sed vbi res Domino permanet, nec ex vſu conſumitur, non rei quantitas, ſed quantitas vſus eſt conſideranda, quod & valet vbi res vſu conſumitur, ſed tantundem cum ſecuritate & abſque periculo domini ei reſtitui poteſt. In his enim caſibus erit peccatum mortale iniuſtitiæ, ſi vſus non habeatur niſi cum notabili damno domini rei. Erit verò veniale, ſi damnum non ſit graue, ſicuti erit leue peccatum proprietatis, ſi vſus ſit leuis in ratione infidelitatis promiſſionis factæ Deo.

353 Quæri verò hic poteſt, an vel a ſeculari, vel ab alio religioſo accipere manuſcripta cũ animo reſtituendi, & ſolùm ad effectum ea tranſcribendi ſit furtum graue, ideoque etiam ſit proprietas, ſi fiat ſine licentia ſuperioris. Reſpondetur verò, quòd ſuppoſita aliàs quantitate ſufficienti materiæ hoc eſt graue furtum & peccatũ proprietatis, vt tradunt *Card. de Lugo, d.3. de iuſ num.154. & Bartholom. à S. Fauſto l.6. theſ. quæſt.118. Donatus tom.3. tract.15. quæſt.45. Anton. à Spir. Sancto par.2. tract.3. diſp.4. num.149.* Nam & contingere poſſet, quòd quis facultatem tranſcribendi pretio 200. 300. aureorum, & ampliùs ſolueret. Conſiderandum igitur eſt quantùm valere poſſit facultas tranſcribendi, & ſi hæc multùm valet, etiam ſi manuſcriptum intra breuem paginam contineatur, tranſcribere illud ſine licentia domini, & ſuperioris eſt in religioſo peccatum furti & ſacrilegij, & hoc verum eſt etiam ſi manuſcriptum non ab extraneo, ſed ab altero religioſo auferatur, quia licet alter religioſus non ſit dominus illius manuſcripti, tamen ex quo illi ſoli eſt a ſuperiore conceſſus vſus illius, ſit iniuria & ſuperiori, qui eſt manuſcripti adminiſtrator, & religioſo contra cuius voluntatem manuſcriptum aufertur. Religioſus enim habet naturale ius defendendi quæ ad ſuum vſum conceſſa ſunt, ne ſibi inuito præterquam à ſuperiore & a domino vſurpentur. Verum quidem eſt, quòd ſi in hoc adeſſet licentia ſuperioris, quia tunc religioſus non poſſet eſſe iuſtè inuitus niſi reſpectu modi clandeſtini vſurpandi manuſcriptum, non eſſet hic per ſe loquendo culpa grauis; immò nulla culpa eſſe poſſet, ſi omnibus penſatis honeſtum eſſet & à ſuperiore eſſet permiſſum, vt manuſcriptum arriperetur clandeſtinè ex rationabili cauſa talem modum auferendi petente.

354 Si etiam quæratur. An ſit furtum, auferre reliquias ſanctorum? Dicitur quòd reliquias recipere etiam ſine licentia ſuperioris, vt ſupra dictũ fuit, non eſt proprietas, quia hoc non eſt pretio æſtimabile. Sed vi vel furto clandeſtinè eas auferre ab eo, qui illas tenet, non eſt ſine graui iniuria, ſi non contra ius dominij propriè dicti, contra ius naturale conſeruandi, quæ quis legitimè habet ad ſui commodum tam temporale, quàm ſpirituale. Quòd ſi homo habet ius, vt & bona temporalia, & vitam conſeruet, habet quoque ius, vt ſibi conſeruet ſpiritualia, quæ poſſidet. Ideo Reliquias vi vel fraude, aut dolo publicè, vel clandeſtinè auferre ab illarum domino eſt iniuſtitia, ſed tamen non eſt proprietas contra votum paupertatis, ſi id fiat ſine licentia ſuperioris, quia Reliquiæ ſub diuitijs non comprehenduntur, vt docent DD. ſupra num.34. citati.

355 Sed ſi loquamur de Medalijs, aut imaginibus in corio, vel papyro depictis, granis benedictis, Roſarijs, Camaldulis, &c. quia hæc ratione materiæ ſunt pretio æſtimabilia, nedum iniuſtitia

eſt

eſt ſi furto à Domino auferantur, ſed contra votum paupertatis eſt illa ſine licentia recipere, retinere, vel alienare. Quamuis circa huiuſmodi de facili licentia tacita, aut præſumpta adeſſe poſſit *Anton. à Spir. Sancto par. 2. direct. tract. 3. diſp. 4. numer. 154.* Vbi quod Romam euntes etiam huiuſmodi emere poſſunt ex licentia, vel tacita, vel præſumpta in quantitate moderata.

356 Sed ſi in vſu rei ad ſui commodum adſit domini licentia, remanet culpa ſacrilegij, ex eo quòd religioſus ſine licentia ſuperioris vtitur re temporali. Vt enim dictum eſt, Religioſo prohibitus eſt rerum temporalium vſus independenter à ſuperioris licentia. Sed ſi non ad ſuum commodum, ſed ad vtilitatem tertij religioſus vtatur aliqua re: tunc ſi id faciat de domini voluntate, nullum peccatum eſt nec contra votum paupertatis, nec contra iuſtitiam. Non primum, quia materia voti paupertatis eſt vſus temporalium ad commodum eius, qui emiſit votum. Non ſecundum, quia volenti non fit iniuria. Poterit verò in hoc caſu eſſe culpa contra ſtatutum regulæ aut mandatum ſuperioris, ſi talis vſus fuerit interdictus. Sed ſi religioſus ſine licentia, tam ſuperioris, quàm domini vtatur re ad commodum tertij, tunc in tali vſu non eſt peccatum ſacrilegij contra votum paupertatis ſimpliciter ratione iam dicta. Sed bene eſt peccatum iniuſtitiæ, quia religioſus inuito Domino re eius vtitur. Ita *Suarez loc. citat. num. 14. & 15.* vbi *num. 15.* optimè aduertit, quòd vbi res à rei domino liberè dante non accipitur ad commodum religioſi accipientis, ſed ad commodum aliorum etiam vagum, & indeterminatum, & determinandum ad religioſi arbitrium, non interuenit culpa, vel ſacrilegij, vel iniuſtitiæ, quia nec adminiſtratio facti immò nec ius adminiſtrãdi nomine alterius per ſe repugnat paupertati, niſi huic iuri adminiſtrandi nomine alterius ſit annexum aliquod commodum adminiſtrantis, quia tunc ratione huius commodi non poſſet religioſus ſalua paupertate promiſſa accipere adminiſtrationem. Quamuis ſi commodum illi adminiſtrationi eſſet annexum contingenter, & ſeparabiliter, ita vt vnum ſine iure ad aliud haberi poſſet, non eſſet contra votum paupertatis accipere nudam adminiſtrationẽ rei alienæ ad commodum aliorum, relicta omni ſua commoditate. Sed ſi tali adminiſtrationi per ſe eſſet annexum commodum ſeu ius ad illud, tunc ius illius commodi acquireretur conuentui, neque peccaret religioſus contra paupertatem accipiẽdo adminiſtrationem, quia illam conuentui acquireret, & acciperet, niſi ipſe ille ad ſui commodum acquirere intenderet peccaret tamen ſi vteretur commodo ſine licentia ſuperioris. Sicuti peccaret contra votum paupertatis ſi à rei Domino accipiens bona nomine domini diſtribuenda inter aliqua genera perſonarum, comprehenderetur ipſe inter iſtas perſonas, quia tunc peccaret contra paupertatem, ſi ſine licentia id faceret, quia etiam ſibi acquireret, vnde ad vitandum peccatum deberet excludere ſe à facultate percipiendi illud commodum, & ſolùm accipere facultatem illa bona adminiſtrãdi ad vtilitatem aliorum, quod non eſt contra votum paupertatis, licet poſſit eſſe contra ſtatuta Ordinis, & contra votum obedientiæ, in quo caſu id erit peccatum inobedientiæ iuxta talis voti exigentiam magis vel minùs graue ſecundùm regulæ præſcriptum. Erit etiam indirectè proprietas, ſi præceptum Regulæ intuitu conſeruandæ paupertatis ſit factum.

SVMMARIVM.

1 *Ordo dicendorum. num. 357.*

2 *Ad ſacrilegium ſufficere quantitatem ſufficientem ad peccatum mortale furti alij negant. numer. 358.*

3 *Alij ſufficere quantitatem ad furtum filiorum ſufficientem: quod alij non admittunt. nu. 359.*

4 *Varia ſententia in aſſignanda determinata quantitate ſufficiente ad proprietatem. num. 360.*

5 *Grauitas peccati vtentis male diuitijs non poteſt ex eadem cauſa accipi, vt eſt iniuſtitia, & vt eſt ſacrilegium; & ſtat idem peccatum eſſe veniale in ratione iniuſtitiæ, & mortale in ratione ſacrilegij, & econtra. num. 361.*

6 *Stat vſum, qui eſſet culpa grauis, non eſſe, quia vſque ad tantam quantitatem adſit licentia tacita, vel poſſit præſumi. nu. 361.*

7 *Conſideranda eſt materia proxima, ſeu qualitas vſus, & alia circumſtantia. nu. 363.*

8 *Conſideranda plures qualitates materiæ remotæ. num. 364.*

9 *Conſideranda qualitates vtentium. num. 365.*

10 *Conſiderandæ qualitates monaſteriorum. numer. 366.*

11 *Quæ quantitas ſufficiat ad hoc, vt vſus ſine licentia ſit ſacrilegium. num. 367.*

12 *Vſus & erogatio vnius ſcuti ex tacita licentia poteſt excuſari num. 368.*

13 *Quæ quantitas ſufficiat, vt vſus ſit iniuſtus. numer. 369.*

14 *Stat eundem vſum eſſe peccatum veniale in genere ſacrilegij, & veniale in genere iniuſtitiæ, & econtra. num. 370.*

15 *Quodlibet peccatum mortale proprietatis eſt reſeruabile. num. 371.*

Quæ quantitas ſit neceſſaria ad hoc, vt Religioſus ſine licentia ſuperioris vtens rebus monaſterij, vel religionis dicatur peccare mortaliter?

INSPECTIO XIII.

357 CVm iam oſtenſum ſit qualiter religioſus peccare poſſit in vſu rerum, quæ ſunt ſub dominio extraneorum, in quo ſine dubio certum eſt eam quantitatem ſufficere ad culpam mortalem, ſi talis vſus habeatur inuito Domino, quæ ſufficit ad furtum, vel vſum rei inuito domino in materia iuſtitiæ, iam eſt videndum qualiter religioſus peccet vtens ſine licentia ſuperioris rebus religionis. Vt verò poſſit diiudicari qualitas culpæ neceſſariò prius examinandum eſt, quænam quantitas materiæ ſit neceſſaria ad hoc, vt huiuſmodi vſus cenſeri poſſit peccatum mortale. Non enim eſt tam facile hoc determinare. Nec DD.

eodem modo loquuntur in hac materia.

358 Datur enim primò regula, vt ea quantitas valeat ad conſtituendum peccatum mortale ſacrilegij contra votum paupertatis, quæ valet in ſecularibus ad peccatum mortale ſurti, & ita teſte *Sanchez l.7. mor. c.20.* In Societate IESV Generalis Aquauiua hanc regulam ſtatuit obſeruandam, quam docuerunt *Corduba in ſumma Hiſpana q.109. Mendoza in quodl.q.8. concluſ. vlt. Lopez p.p.inſtruc. 156.concl.5. Sanchez l.7.mor.c.20.num.3.Graffius p. p.deciſ. l.3.c.51.nu.49. Rodriq.qq.reg.tom.3.q.29.a.10. Donatus tom.3.tr.15.q.33. Azor. tom.1.l.12.c.12. q.6. Rebel.tract.de iuſt.p.2.l.3.q.15.ſect.3.num.28. Baſſeus v.paupertas. num.3.* Quæ tamen regula non placet omnino *Suarez tom.3. l.8. cap.6.* cui conſentiunt *Card.de Lugo diſp.3.num.172.Coton.l.4.contr.6.cap.2. num.180.* eò quia ex alia cauſa oritur peccatum ſacrilegij, quod eſt infidelis promiſſio facta Deo, & peccatum ſurti, quod eſt acceptio alieni inuito domino, & ex nocumento illato ipſi domino rei conſideratur.

359 Aliam verò regulam dederunt alij, ſcilicet vt religioſi accipiendi ſint vt filij familias, ideoque eam quantitatem eſſe neceſſariam & ſufficere ad peccatum mortale ſacrilegij, quæ eſt neceſſaria & ſufficit in furto filiorum. Ita *Fagundez l.7.in decal.cap.5. Rebel. p.p.l.3.q.15.ſect.5. num.23. & Anton. à Spir. Sancto p.2.direct. trac 3.diſput.4.* ex quo addunt aliqui, quòd ſi intra hanc quantitatem religioſus ſibi vſurpet de rebus monaſterij ſuperiorem iure poſſe eſſe inuitum ratione modi accipiendi nō verò ratione ſubſtantiæ acceptionis, ideoque vſurpationem non eſſe culpam grauem etiam ſi ſuperior ſit inuitus. Ita *Fagundez*. Sed hæc regula non placet *Sanchez loc. ſup. citat. nec Card. de Lugo diſp.3.de iuſt.* Et ratio eſt, quia filij habent ius ad hæreditatem patris, quod non habent religioſi. Tum ſecundò quia longè minus ſufficit ad furtum filiorum, quando Pater habeat 20. filios, quàm quando habet tres vel quatuor vel vnum, & ideo conſideratio filiorum poteſt parùm prodeſſe. Tum tertiò quia religioſi ex voto ſunt pauperes, ideoque in vſu proprietario non conſiderari debet ſolum nocumentum monaſterij, ſed malitia ſacrilegij non ſumenda ex damno illato vel Conuentui, vel Deo, ſed ex natura infidelis promiſſionis Deo factæ.

360 Ideo in aſſignanda determinatè materia, quæ ſufficiat ad hoc vt vſus proprietarius in religioſis ſit peccatum mortale, valdè diſtinguuntur DD. Nam alij cum *Barthol. à S.Fauſto l.8. Theſau. q.193.num.25.* putant in monaſterijs diuitibus ſufficere tres argenteos, in mediocribus duos, in egenis vnum. Alij cum *Mendoza q 8.* citata cenſent non ſufficere duos argenteos ad culpam grauem, alij cum *Suarez dicto l.8.c.6. num.10. & Sanchez l.7. mor.c.20.num.2.& 5.Caſtro Palao tract.16.d.3.p.20. num.3.* dicunt ad culpam grauem requiri quatuor argentios alij cum *Petr. Ledeſma, & Ceneda apud Diana p.6.tr.6.reſol.58.* dicunt furtum religioſi non eſſe peccatum mortale ſi aſcendat ad 8. vel 9. reales, vel vt ait Vigners apud eundem Dianam requiri ad minus vnum aureum in regionibus pecunioſis ad materiam peccati grauis. Alij cum *Rodriquez tom.4.ſum.cap.118.nu.27. & 29.* ad peccatum mortale requirunt ſummam duorum aureorum. Alij vt *Anton.à Spir. S.num.190.* pro monaſterijs pauperibus quinque vigenas, pro diuitibus quindecim vigenas, pro ditiſſimis duos aureos, & ad ſummum tres. Alij denique, vt Card. de Lugo cenſent non poſſe dari de hoc regulam certam, ſed iudicandum in ſingulis materijs iuxta vſum, & ſenſum cuiuslibet Ordinis ſpectata qualitate actionis per quam violatur votum paupertatis.

361 Verè quidem difficile eſt in hac parte tradere generalem regulam, ſed bene conſiderationes plures habendæ pro caſuum varietate proponi poſſunt. Primò enim conſiderandum eſt, quòd vſus proprietarius in religioſis eſt duplex peccatum ferè ſemper, ſcilicet ſacrilegij contra votum, & iniuſtitiæ quia habetur inuito domino, & quòd varè, vt probat Suarez, & aduertit Card. de Lugo non poteſt vtriuſq; huius peccati grauitas ex eadem cauſa penſari. Immò poteſt eſſe quòd ſuperior non ſit inuitus, vt reſpicit votum paupertatis, & ſit inuitus ratione damni illati monaſterio, & ſic vſus non ſit proprietarius, ſed iniuſtus. Et econtra poteſt eſſe quòd non ſit inuitus ratione damni monaſterij, & ſit inuitus ratione voti, & ſic vſus nō ſit iniuſtus, ſed ſit proprietarius. Itē poteſt eſſe quòd ratione dāni ſuperior ſit irrationabiliter inuitus, & quòd non obſtante quòd ſit inuitus, vſus nō ſit iniuſtus, cū tamē ſi hoc ſtāte ſit rationabiliter inuitus ratione voti ſēper vſus, qui inuito ſuperiore habetur eſt proprietarius. Item malitia vſus proprietarij, vt eſt iniuſtus multùm pendet à quantitate reſpectiua materiæ, quod non item dici debet de malitia eiuſdem.

362 Conſiderandum verò eſt ſecundò quantitatem materiæ & actionis attendi poſſe in Ordine ad duplicem finem, nimirum, vel ad conſtituendam culpam grauem, vel ad præſumendam licentiam, ſeu ad licentiam tacitam ſuperioris habendam. Nam ex hac parte bene eſſe poteſt, quòd materia ſit ſufficiens ad conſtituēdum peccatum mortale de ſe, & nihilominùs, vel iam ex vſu & conſuetudine etiam legitima ſit introductum, vt ea licentia tacita vſque ad illam quantitatem vſus non cenſeatur proprietarius, vel ex circumſtantijs poſſit præſumi licentia ſuperioris; quæ in maiori quantitate præſumi non poterit. Et ſic ſæpius vſus, qui ratione quantitatis materiæ ſecundùm ſe eſſet proprietarius, non eſt talis ratione præſcriptæ conſuetudinis continentis licentiam tacitam, vel licentiam præſumptam.

363 Tertiò conſideranda maximè eſt non tam quantitas materiæ remotæ, quàm quantitas ſeu qualitas actionis, quæ eſt materia proxima voti paupertatis. Nam vſus temporalium habet multas actiones. Nam alius eſt vſus conſumptiuus rei, alius non conſumptiuus, & aliud eſt conſumere ad vitam propriam ſuſtendandam, & ad commodum aliorum, & hoc, vel ad commodum aliorum religioſorum, vel extraneorum, & inter iſtos alia eſt ratio pauperum, alia conſanguineorum, alia benefactorum, alia omnino extraneorum. Pariter in vſu attendi debet an ſit honeſtus, vel non honeſtus; Nam neque rationabile eſt vt eadem quantitas ſufficiat ad vſum proprietarium nō habens finem alium inhoneſtum, ſed vel neceſſitatem propriam, vel commodum conſanguinei, aut amici, quæ ſufficit ad malitiam vſus rei ad finem turpem; Nam certè ſaltem in priori caſu faciliùs præſumi poteſt licentia ſuperioris.

364 Ex parte etiam materiæ remotæ conſideranda eſt magna diſtinctio. Nam alia ratio eſt de rebus reſeruatis pro communi vſu Conuentus, & de illis, quæ deputatæ ſunt ad priuatum commodũ religioſi particularis; minor enim quantitas ſufficiet ſi religioſus alienet ea, quæ vſui communitatis ſeruiunt, quàm ſi alienet de illis, quæ ad eius vſum ſunt deputata. Item ſi materia ſit pretioſa, & rara, & de difficili inueniatur, ſi ea ablatione materiæ aliud damnum accidat Conuentui, vt ſi materia ſub aliqua pœna non poſſet alienari, vel ſi ad honorem monaſterij ſpectaret habere rem illam, vel ob ſimiles circumſtantias, quæ rem minimi valoris in Ordine ad vitæ neceſſitatem reddunt magno pretio æſtimabilem, & pretioſam. Item ſi res quarum eſt vſus ſint eſculenta & poculenta, vel alterius rationis, ſi ſint res neceſſariæ & ex his, quæ regulariter dantur religioſis & debentur à Conuẽtu, vel ſint extraordinariæ, vel in maiori quantitate quàm ſolent dari.

365 Sed & qualitas perſonarum, quæ rebus vtuntur conſideranda eſt, tum ratione neceſſitatis, quia alio indiget infirmus, alio ſanus, alio ſenex, alio iuuenis, tum ratione laborum, & meritorum; Nam alia conceduntur & debentur PP. grauioribus & Magiſtris, alia ſimplicibus fratribus, vel Conuerſis, aut laicis. Et horum conſideratio nedum valet ad faciliùs præſumendam licentiam ſuperioris, ſed ad hoc vt maior quantitas requiratur ad culpam, præcipuè ad culpam iniuſtitiæ, quia cui plus debetur non ſemper peccat ex iniuſtitia, ſi quod ſibi debetur vſurpat à nolente illud tradere.

366 Conditio etiam monaſterij & religionis attendenda eſt, & quidem non tam ſi monaſterium ſit diues, vel pauper, vel ſi religio abundantiùs prouidet ſuis, vel minùs abundanter, quàm ſi in religione vigeat obſeruantia religionis, vel non vigeat. Nam cum certum ſit facilitatem ſuperiorum in non puniendo vſus proprietarios, vel in permittendos religioſos de facili ſine licentia expreſſa vti temporalibus eſſe cauſam relaxationis Ordinis, ſine dubio in iſtis religionibus cum maiori rigore iudicari debet grauis quantitas, quæ ad mortale ſufficiat.

367 Quibus ſic cõſideratis & ſpectato vſu proprietario inquantum formaliter eſt ſacrilegus faciliùs dari poteſt aliqua regula generalis vnde cognoſcatur quantitas materiæ, quæ ſufficiat ad culpam mortalem. Nam in hac parte non quantitas reſpectiua, ſed quantitas abſoluta attendi poteſt & debet, quæ ſimpliciter ſufficiat ad hoc vt vſus dicatur eſſe vſus dominij, vel diuitis, & actus notabilis promiſſionis infidelis. Diſtingui ergo debet priùs materia proxima paupertatis in perfectam, & imperfectam. Nam ſine rei conſumptione vti re aliqua etiam magni pretij ad breue tempus, cenſetur imperfectus vſus & paruitas in materia paupertatis, ideo accipere, poſſidere, vel ad breue tempus cenſetur in propoſito materia leuis, ſed vſus perfectus ſeu materia proxima perfecta conſiſtit in actionibus non limitatis ad tempus aliquod, vt abſolutè accipere, poſſidere, conſumere, vendere, alienare aliquid ſine licentia. Suppoſito igitur quòd vſus paruus etiam magnæ quantitatis ſit materia leuis, & loquendo de vſu abſoluto & non limitato rei permanentis, vel de conſumptione, & alienatione rei ſeu mobilis, ſeu immobilis, dicendum mihi videtur, quantitatem quatuor, vel quinque iuliorum eſſe ſufficientem materiam ad culpam mortalem. Ducor, quia ex hac parte cum omnium ſit idem votum, omnium religioſorum eſt eadem obligatio, & cum votum omnem omnino vſum rei pretio æſtimabilis reſpiciat, & non reſpiciat vſum rerum, vt ſunt huius, vel illius, vel ad hunc vſum, vel ad alium, vel earum priuatio ſeu vſus ſit damnoſus, vel non damnoſus huic, vel alteri. Nam & reſpicit res quæ omnino nullius domini ſint, & ideo ſit materia paupertatis, vt eſt vlna iuris, & vt eſt vſus liber & independens à licentia ſuperioris cui ſe ſubijcit vouens; ideo in hac parte quantitas malitiæ non debet ſumi, vel per reſpectum ad perſonas, vel per reſpectum ad damnum illatum, vel per reſpectum ad iniuſtitiam actionis, ſed per reſpectum ad hunc vſum quatenus eſt vſus dominij, vel vtentis ex ſui arbitrij libertate, vnde ex ſola quantitate huius vſus, vt eſt vſus contra promiſſionẽ voti debet eius malitia attendi, vt tunc homo cenſeatur notabiliter infidelis, quando vſurpat ſibi actum, qui apud homines habeatur, vt actus notabilis diuitis, & domini. Ex proprio autem arbitrio conſumere, vel alienare, vel habere ad liberè alienãdũ quatuor, vel quinque iulios cenſetur, quid notabile in vſu rerum temporalium abſolutè loquendo, vnde eſt notabiliter deficere a promiſſa paupertate, ſi quis religioſus tantum habeat, vel expendat ſine licentia.

368 Hoc verò non dicitur, quia ex conditione perſonarum, & ex conſiderationibus prædictis contingere non poſſit, vt vſus maioris quantitatis excuſetur à culpa graui; ſed dicitur non poſſe excuſari ex paruitate quantitatis materiæ *ſi materia* excedat valorem quinque iuliorum, *licet* excuſari facile poſſit ex licentia tacita, *vel præſumpta*. Quia aliàs excluſa licentia qualibet potiùs ex conditione perſonæ v.g. augetur culpa quàm minuatur, quia quò perſona eſt dignior maiori iure tenetur eſſe Deo fidelis, & neceſſitas vtendi valet ad præſumendam licentiam, ſaltem ſuperioris mediati, & legis non ad libertatem vſus ſine licentia.

169 Loquendo verò de vſu proprietario, vt eſt iniuſtus formaliter difficile eſt dare regulam generalem ex qua ſumatur culpa grauis, quia in hac parte maximè attendi debet quantitas reſpectiua deſumpta ex conſideratione eorum, quæ ponderauimus. Immò ex hac parte nedum eſt verum, quòd religioſi habendi ſunt, vt filij, ſed pluſquam filij, quoniam religioſi habent ius commune ad bona monaſterij, vel religionis habentis bona in communi illiſque hæc bona debentur, nec æqualiter, ſed iuxta merita, & labores, & vitæ neceſſitates, vnde reſpectu illorum in vſu eorum, quæ ad proprium commodum pertinent intrat minor ratio iniuſtitiæ, vbi eſt ſpecialis iuſtitiæ ratio habendi in cõmuni. Vnde ex hac parte quantitas, vel nõ eſt taxanda, ſed ex circumſtantijs iudicanda, vel dicendum ſtandum eſſe ſtatutis & legitimæ conſuetudini cuiuſcumque ordinis.

370 Hinc patet verum eſſe, quod ſupra diximus, nimirum quòd vſus temporalium culpabilis in religioſo poteſt eſſe veniale contra votum paupertatis, & mortale contra iuſtitiam, & econtra.

Nam

Nam ſi religioſus ſine licentia, vel ab extraneo, vel a monaſterio tollat minimum quid, tunc cum talis minimi defectus cedit in magnum damnum domini, hoc in genere furti eſt peccatum mortale ratione grauis damni iniuſtè illati, ſed in genere ſacrilegij eſt veniale, quia eſt minimus vſus proprietarius, vt v. g. furtum acus. Et econtra poteſt eſſe, quòd in religioſo graui expendere ſine licentia non ſit mortale ratione damni illati monaſterio diuiti, & tamen erit de ſe mortale in ratione ſacrilegij, quia eſt notabilis infidelitas & vſus notabiliter proprietarius expendere ſcutum ſine licentia ſuperioris.

371 Hoc vnum tandem conſideratur quantum ad hanc partem, quia ſcilicet meritò à *Sanchez l.7. c.20.num.4.* reprehenditur Corduba, aſſerens vnum argenteum eſſe materiam ſufficientem ad peccatum mortale, & tamen non eſſe materiam ſufficientem ad hoc vt ſuperior ſibi reſeruet tale peccatum. Nam ex decreto Clem. VIII. in motu proprio de caſuum reſeruatione pro regularibus caſu quarto inter peccata, quæ reſeruari poſſunt ponit violationem voti paupertatis, quæ ſit mortalis.

SVMMARIVM.

1 *Ordo dicendorum. num. 372.*
2 *Semper malum, vti rebus monaſterij ſine licentia. num. 372. & 376.*
3 *Materia multiplex cuius eſt vſus. nu. 374.*
4 *Vti immobilibus ſine licentia malum. num. 375.*
5 *Ex leuitate materiæ, poteſt eſſe leuis culpa. numer. 376.*
6 *Vel etiam ex vſu manifeſto. num. 377.*
7 *Vtens re à ſeculari accepta qualiter peccet. numer. 378. & 385.*
8 *Vti re ſecularis de eius licentia, ſed ſine licentia ſuperioris eſt malum. num. 379.*
9 *Qualiter ex eo quod res manifeſtè habetur excuſetur culpa. num. 380.*
10 *Vti pecunia ſine licentia ad ſummam quinque iulorum peccatum graue. 381.*
11 *Vſus eſculentorum ſine licentia, quando peccatum graue. num. 382.*
12 *Deſtruere non conſeruare res non eſt ſacrilegium, ſed iniuſtitia. 383.*
13 *Accipere vnico actu comeſtibilia in quantitate ſufficiente ad peccatum eſt grauis culpa. nu. 384.*
14 *Non eſt diſcrimen inter vti eſculentis, vel alijs, num. 385.*
15 *Prandere apud Amicum ſine licentia, quale ſit peccatum. num. 386.*
16 *Vſus rei ſecularis de eius licentia, ſed ſine licentia ſuperioris quomodo ſit proprietas. numer. 387.*
17 *In vſu rei conſiderandus eſt valor vſus, & an ſuperior ſit inuitus intuitu paupertatis. numer. 388.*
18 *Licentia data ad vnum vſum per ſe non valet ad alium, num. 389.*
19 *An habens licentiam ad eleemoſynas diuiſim poſſit dotare puellam, &c. num. 390.*
20 *Qui habet licentiam emendi non poteſt vendere, vt emat. num. 391.*
21 *Habens licentiam dandi, & recipiendi quando poſſit emere, & vendere. num. 392.*
22 *Non licet ex vna re aliam facere. num. 393.*
23 *Quæ liceat de vno ad aliud monaſterium transferre. num. 394.*
24 *Qui habet vnde ſibi prouideat nõ peccat recipiendo commune ſolitum dari. num. 395.*
25 *Religioſus tenetur res conſeruare, &c. nu. 396.*
26 *In vſu rerum monaſterij poteſt eſſe peccatum iniuſtitiæ ſine peccato ſacrilegij. nu. 397.*

Qualiter Religioſus profeſſus peccet in vſu rerum monaſterij ſine licentia, ſed ad proprium commodum?

INSPECTIO XIV.

372 IAm magis determinatè accedimus ad habendã notitiã qualitatis peccati proprietatis ipſius Religioſi, & cũ iam de vſu rerum, quorum dominium eſt apud extraneos dixerimus, nunc conſideratur vſus rerum monaſterij, & quia Religioſus his poteſt, vti vel ad proprium commodũ, vel ad commodum aliorum, in præſenti conſideramus hũc vſum quatenus habetur in commodum Religioſi vtentis.

373 Cum verò ex ſupradictis pro certo habendum ſit hunc vſum ſemper eſſe culpabilem, niſi adſit ſuperioris licentia expreſſa, vel tacita, vel præſumpta, alteram verò ex his licentijs ſufficere ad culpam tollendam, videndum eſt quando in vſu habito ſine licentia adſit culpa grauis, vel leuis.

374 Primò autem hic diſtingui debet materia immobilis, quæ vſu non conſumitur, & materia, quæ vſu conſumitur, ſed per multos actus, & continuatum vſum per tempus, & materia, quæ vnico actu conſumitur, quæ etiam diſtingui debet in eſculenta, & poculenta ex vna parte, & in pecuniam ex alia.

375 Prioris generis ſunt, prædia, horti, arbores, domus, cella, & ſimilia. In quibus vix imaginari poteſt materia leuis, vnde certum eſt ex communi DD. conſenſu, culpam grauem eſſe in Religioſo profeſſo, tenere, & vti huiuſmodi rebus ſine licentia ſuperioris, hocque peccatum graue eſſe, & tanquam ſacrilegium, & tanquam iniuſtitiam, cum huiuſmodi poſſeſſio, & vſus ſine licentia in re valde graui aduerſetur paupertati, & communitati ſub cuius dominio illa manent, & cui fit iniuria ſi quis eis vtatur, ſine ſui voluntate per voluntatem, & licentiam ſuperioris exprimenda.

376 Secundi generis ſunt veſtes, libri, ſuppellex cellæ, & alia ſimilia. De quibus quantùm ad vſum loquendo diſtingui debent ea quæ accipiuntur ex cuſtoditis apud officiales Conuentus, & in publicis officinis Conuentus, aut apud aliquem nomine Conuentus retinentur, & ea quæ immediatè accipiuntur ad proprium vſum ab aliquo ſeculari. Nam & iſta ſtatim ac ſunt accepta efficiuntur monaſterij. Et de primis loquendo, leuis culpa erit ſi materia ſit parui valoris, v.g. aliquis paruus liber, ſi vſus ſit ad breue tempus. Circa quod tamen aduertit *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num. 154.* cui conſentit *Anton. à Spir. Sancto d. tract. 3. nu. 147.*

contingere poſſe, quod v. g. communitati minus damnum inferat defectus alicuius libri per decennium, quàm alterius per annum, vel ſemiannum, vtpotè omnibus maximè neceſſarij, vnde ſi quis Religioſus ſibi talem librum vſurparet ſine licentia, & fortè occultaret per aliquot menſes grauiſſimè alijs id ferentibus, neſcio (inquit Cardinalis) quomodo cum tanta, & adeo rationabili repugnantia communitatis vſus ille excuſari poſſit à mortali contra votum paupertatis. Et hoc à fortiori dicendum putat de accipiente ex alterius cubiculo librum ipſi à Prælato applicatum, ſi ille hinc grauiter offendatur, & quidem rationabiliter ob damnum illi inde proueniens. Quod maximè eſſe verum de manuſcriptis, ſi præcipuè tranſcribantur benè aduertit *Anton. à Spir. Sancto num.* 150. Quæ quidem iuſtè conſiderata ſunt, & amplius addi poteſt primò tale poſſe eſſe damnum illatum, vel communitati, vel alteri vt vſus rei ad paucos dies, immò ad diem ſit notabiliter iniuſtus, & malus. Sed vlterius puto conſiderandum quantitatem culpæ contra votum paupertatis non ex ſola quantitate damni penſandum eſſe, ſed per ſe abſolutè ex quantitate vſus ſine licentia, quam quidem non extendi ad plures menſes crediderim, niſi circa materiam leuiorem; debet igitur conſiderari quanti pretij ſit æſtimabilis vſus rei, & ſi hic vſus eſt æſtimabilis in quantitate ſufficienti ad peccatum mortale ſacrilegij, etiam ſi damnum domino illatum ſit modicum, peccatum ſacrilegij erit mortale, quia ſine licentia vſurpatur in notabili quantitate vſus magno pretio æſtimabilis. Verum quidem eſt, quod vbi non eſt damnum notabile faciliùs præſumi poteſt licentia ſuperioris, ſed tunc ceſſabit culpa, quia non deeſt licentia, non verò quia ſi ſuperior ſit inuitus non ſit contra votum paupertatis vſus rei valens notabile pretium, etiam ſi talis vſus nullum inferat damnum Religioni, vel Domino.

377 Item vt ait *Suarez l. 8. cap. 11. num. 4.* ſi res non accipitur occultè, & non poſſidetur tanquam propria, ſed habeatur ad vſum publicum expoſita arbitrio ſuperioris poteſt excuſari. In quo tamen aduertendum eſt, quòd ſi ſuperior tacens in hoc caſu, & conſentiens id faciat ex timore; quia Religioſus eſt ſuperbus, & perſequitur ſuperiores, licentia hæc eſſet in hoc caſu nulla. Quamuis ſuperior in ſimilibus facilius non eſt inuitus ratione ſubſtantiæ, ſed ſolum ratione modi, vnde ſi ſuperior ſit inuitus ratione ſubſtantiæ ipſius vſus, non erit peccatum mortale. Et tamen etiam ſi res accepta teneatur manifeſtè, & ad publicum vſum, poterit eſſe peccatum mortale ſi hic modus accipiendi ſit frequẽs, & quaſi ex animo deliberato accipiendi, & vtendi hoc modo rebus monaſterij, vnde ſuperior cenſeatur rationabiliter inuitus etiam quantùm ad ſubſtantiam acceptionis, & vſus, & maximè ſi res accepta non eſt ex illis, quæ conſueuerunt dari communiter, vel ſit multò pretioſior, vel ſit in maiori quantitate. Licet enim ex quo acceptio, & vſus iſte eſt publicus, & expoſitus arbitrio ſuperioris, poſſit præſumi haberi de licentia ſuperioris, tamen conſiderandum eſt, quòd hic vſus per ſe ſemper eſt culpa mortalis, ſi habeatur ſine licentia, cum ſit vſus rei in quantitate ſufficienti ad culpam mortalem, vt ſupponitur, ſolùm verò excuſari poteſt, quia ex quo eſt publicus, & expoſitus arbitrio ſuperioris, cenſetur non haberi ſine licẽtia, ſeu ſuperiore ſimpliciter inuito, & ſic cenſetur adeſſe licentia tacita ex taciturnitate ſuperioris vſum non prohibentis, ſi ergo ex circumſtantijs habeatur, ſicuti haberi facile poteſt, quòd in ſuperiore taciturnitas ſit inuoluntaria permiſſio, non voluntaria approbatio, ſimilis vſus etſi publicus erit peccatum mortale. Et ſimile peccatum erit ſi acceptio rei, & illius vſus cedat in graue damnum aliorum, vel monaſterij, vt admonet Suarez ibidem. Erit verò culpa mortalis, niſi vel ex paruitate materiæ, vel ex vſu ad breue tempus minuatur, ſi acceptio & vſus rei ſit ſine licentia, & occultè res habeatur non expoſita arbitrio ſuperioris. Quamuis & hic diſtingui poſſit, ſicut in ſimili diſtinguit *Suarez diſt. cap. 11. num. 28. & 31.* Nam vel res accepta eſt ex illis, quæ conſueuerunt dari Religioſis, & debentur, & monaſterium eſt in ſtatu illas diſtribuendi, vel non eſt ex illis. Si enim ſit ex illis, quæ conſueuerunt dari, dummodò vſus illius rei ſit ille ad quem res illa conceditur, etiamſi ſit aliquo modo occultus, vt quia eſt vſus interiorum veſtimentorum, ſi non ſit occultus contrariè, quia ſuperiori quærenti occultetur, ſed religioſus communi modo tali re vtatur, ſufficiet ad vitandum peccatum mortale. In hoc enim caſu nullum eſt damnum conuentus, & iam adeſt licentia ſuperioris in communi vtendi re illa, & ex arbitrio religioſi ſolùm eſt illa materialis determinatio ad hoc indiuiduum, quæ non cenſetur materia grauis & ſufficiens ad peccatum mortale. Sed ſi res non ſit ex illis, quæ communiter & debentur, & conſueuerunt dari, ſed vel illa ſit multò pretioſior, vel in maiori quantitate, vt ſi accipiatur duplicata veſtis, vel etiam ſi tunc ſuperior non erat daturus rem illam; & alias religioſus non eſt in caſu, vnde illam ſibi poſſit vſurpare inuito ſuperiore in his caſibus peccatum graue erit, niſi vel ex publicitate vſus, vel aliunde habeatur licentia ſaltem tacita, vel præſumpta.

378 Idem dicitur, ſi id quod accipitur ab extraneo ad proprium vſum accipitur. Si enim res accepta eſt de illis, quas Conuentus conſueuit dare religioſis, religioſus rem hanc accipiens, & ea vtens, vt ait *Suarez nu. 28. & 31.* citatis, non peccat mortaliter, quia vt dictum eſt, iam religioſus habet licentiam in communi vtendi tali re, & ſolùm ex eius arbitrio determinatur illud materiale indiuiduum, & Conuentus damnum non recipit, qui aliam ſimilem eſſet daturus, ſi poſſet. Immò in hoc caſu excuſatur religioſus etiam ſi Conuentus per accidens ex impotentia non erat ſimilem rem daturus, ſi tenebatur dare ſi poſſet; quia & in hoc caſu Conuentus non ſentit damnum, ſed vtile, & religioſus habet à ſuperiore licentiam in communi vtendi re illa. Semper tamen religioſus præ oculis habere debet, quòd ſi ex circumſtantijs præſumi poſſit & debeat ſuperiorem eſſe inuitum etiam circa ſubſtantiam ipſius vſus, & religioſus non ſit in caſu in quo etiam ſuperiore inuito poſſit ea vti, tunc vſus rei notabilis etiam ex illis, quæ conſueuerunt dari eſt peccatum mortale, ſi habeatur ſine licentia. Sed ſi res accepta à ſæculari non ſit ex illis, quæ debentur & conſueuerunt dari, vel ſit multò pretioſior, vel in maiori quantitate, quàm dari conſueuit, niſi modo ſuperaddito ex publicitate vſus, vel ex

alia

alia cauſa, unde adeſſe cenſeatur licentia, excuſetur, peccabit mortaliter religioſus utens tali re ſine ſuperioris licentia.

379 Quod uerum eſt, ut docet *Suarez eodem cap. num. 42.* etiam ſi rei dominium maneat apud ſecularem donantem, quia nedum dominium, ſed uſus ipſe eſt religioſo ea ui uoti interdictus, ſi ſit ſine licentia ſuperioris, unde hic uſus ſine licentia, niſi aliquo modo ex ſupradictis excuſetur eſt culpa mortalis. Verum tamen eſt in hoc caſu non eſſe peccatum iniuſtitiæ, ſed ſolius ſacrilegij, cum Dominus rei non ſit inuitus.

380 Hic tamen quæri poteſt, an religioſus recipiẽs ſine licentia pecuniam ab extraneo & ex illa emit libros, quos in camera publicè tenet expoſitos ad arbitrium ſuperioris, peccet mortaliter. Negant *Diana tract. de paupert. reſol. 26. ex Fabio Coriol. Homob. & part. 7. tract. 13. reſol. 19. ex Caramuele D. 60. in regulam S. Benedicti num. 886.* vbi hoc putat probabile, licet dicat probabilius eſſe oppoſitum & *Machado tom. 2. de perfecto Confeſ. l. 5. par. 2. tract. 1. docum. 8. num. 4. & Anton. a Spir. S. vbi ſupra num. 157.* quia ex quo huiuſmodi libros exponit & ſubijcit arbitrio ſuperioris cenſetur illos etiam emiſſe & tenere ex tacita aut præſũpta licentia ſuperioris. Econtra uerò *Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 56.* cui conſentit *Card. de Lugo d. 3. num. 153.* cenſet, ex hoc non poſſe præſumi licentiam ſuperioris, quia ſuperior ignorat an libri illi accepti ſint ſine licentia, uel non, ex eo autem quòd ſit ex ignorantia non accipitur præſumptio. Et hanc licentiam non præſumi in Religione obſeruanti dixit *Coton. lib. 4. contr. 6. cap. 2. num. 116.* & hæc & ſimilia eſſe expoſita periculis ideoque omnino interdicenda dixit *Caramuel num. 886.* Sed conſiderandum, quòd hic tria ſunt ſcilicet accipere pecuniam, emere libros, illoſque tenere & illis uti. Et quidem quantùm ad hoc tertium ex publicitate poteſt excuſari religioſus à peccato mortali iuxta dicta num. 377. quia ex hoc ſubijcit libros arbitrio ſuperioris, nec illos poſſidet ex ſolo ſuo arbitrio. Verùm receptio pecuniæ, & emptio libri occulta ſi non fiat ex aliunde præſumpta licentia ſuperioris, ex hoc ſolo capite non poteſt præſumi, quia libri emendi ſint exponendi ad arbitrium ſuperioris, cum poſſit eſſe quòd ideo ſuperior nollit cõcedere uſum, ex hoc quòd illi empti ſunt ſine ſui expreſſa licentia, uel quòd empti ſint ex pecunia quæſita, & occultè accepta, ſeu accepta à tali perſona, quæ ſi ſuperior ſciret, non taceret uidendo illos libros inter alios, & illos non concederet, ſed auferret. Licet igitur exponere libros publicè ſit aliqua implicita, uel uirtualis petitio licentiæ illos tenẽdi, tamen cũ ſit petitio nõ exponens integrè factum non ſufficit, ut ex taciturnitate ſuperioris colligatur licentia tacita, niſi aliũde colligatur, ſicut ex hoc in parte colligi poteſt, quòd cum ex pecunia accepta & emptione librorum nihil ſit ablatum conuentui, ſed ſint acquiſiti libri, ex hac parte potiùs præſumi poteſt ſuperiorem nõ eſſe inuitum quantùm ad acquiſitionem librorum, & ex conſequenti nec quantùm ad retentionem, & uſum, qui ſub eius arbitrio manifeſtè eſt repoſitus. Solùm igitur ex ſingularibus circumſtantijs colligi poteſt præſumptio licentiæ, ſine qua huiuſmodi uſus ſemper eſt contra uotum paupertatis. Et uidenda ſunt, quæ ſupra inſpect. 5. à num. 118. dicta ſunt de licentia tacita ex taciturnitate ſuperioris collecta.

381 Tertij generis bona ſunt pecunia, quæ ſemper vſu conſumitur, & quæ ad cibum, & potum ſpectant, & ex conſequenti quorum vſus eſt illorũ conſumptio. De pecunia verò loquendo dicitur eſſe peccatum mortale ſi quis ſine licentia vtatur pecunia ad quantitatem quatuor, vel quinque iuliorum ad propriam vtilitatem. *Suarez dict. cap. 11. num. 40.* limitat hoc ad quantitatem etiam 4. argenteorum. In hac verò parte non tantum habenda eſt ratio damni Conuentus, quam irreligioſi uſus pecuniæ, cenſetur enim per ſe notabiliter irreligioſus uſus quatuor, uel quinque iuliorum, quod vero vel ratione perſonæ, uel materiæ, quæ pecunia acquiritur, uel ex alijs circumſtantijs præſumi poſſit licentia, uel habeatur tacita ſuperioris licentia, alia res eſt; Nam aſſertum noſtrum ſuſtinet eſſe mortale, ſi licentia deſit. Et addimus ualde perniciosũ eſſe obſeruantiæ regulari, ſi ſuperiores permittant de facili ſimilem licentiam poſſe præſumi, uel ſi tacitam tribuant.

382 Sed circa ea, quæ uſu cibi, uel potus conſumuntur. *Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 3. pag. 58. verſ. digo lo tercero,* putat quod non ſit peccatum accipere comeſtibilia ſemel uel bis in anno, ſed quòd frequentia accipiendi nõ excuſetur à peccato mortali. Sed non eſſe regulariter peccatum, ſi quis ſine licentia accipiat huiuſmodi ad uſum actualem, & tranſitorium docent *Suarez ibid. numer. 41. Sanchez l. 7. cap. 19. num. 53. Diana p. 5. tract. de pauper. reſ. 30. Bordon. reſ. 43 quæſt. 27. num. 92. Donatus 6. tract. 15. q. 30. Iorcana d. cap. 6. num. 17. & Coton. lib. 4. contr. 6. c. 2. n. 121. Baſſeus v. paupertas n. 3.* Vbi ex *Tamburino in bæc uu. diſp. 7. q. 3. dub. 4. nu. 196.* ait. *Nulla etiam Prælati ſeueritas eiuſmodi acceptiones quoad ſubſtantiam rei acceptæ ne iniquas reddere poteſt.* idem tenuit *Caramuel in Reg. S. Bened. diſp. 60. num. 888. Anton. a Spir. Sancto vbi ſup. num. 157. & 174. Card. de Lugo diſp. 3. num 178.* Niſi damnificatio eſſet nimia, & in re ualde precioſa, & quæ non de facili inuenitur. Bene tamen aduertit Baſſeus, quod huiuſmodi ampliationes locũ non habeant, ubi ſuperiores (& maximè in illis omnibus in Ordinibus uiget ſtrictiſſima paupertas) expreſsè ſub pœna proprietatis prohibent huiuſmodi minutas acceptiones eſculentorum. Donatus etiam addit, quòd in foro externo attendi debent propriæ conſtitutiones, & accuſatores, & teſtes, & rei ſcandalum, & præiudicium. Verùm niſi forum ſit magnæ quantitatis, quæ eſt neceſſitas ſtrepitus fori externi. Bene in hac parte circa hoc conſiderandum, quod Doctores plures conſiderant ſolùm damnum Conuentus, & ſuperiorem inuitum, prout eſt rerum Conuentus adminiſtrator. Ex hac uerò parte quantitas notabilis, quæ ſufficiat in hoc caſu eſt maior quàm ſit ualoris quinque iuliorum. Nedum enim uerum eſt, quod DD. dicunt, ſcilicet Religioſos tractandos eſſe ut filios, ſed pluſquam filios, cum Religioſi habeant ius commune ad bona monaſterij. Sed in iudicando peccato proprietatis, id quod minus conſiderari debet eſt damnum monaſterij, ſed principale eſt uoti uiolatio, & infidelitas in obſeruanda promiſſione facta Deo, atque ideo etiam contemptus ſuperioris. Ideo conſumere ſine licentia ſuperioris de rebus monaſterij etiam in cibo, & potu ad ualorem

quin-

quinque iuliorum eſt de ſe peccatum mortale ſacrilegij, licet requiratur maior quantitas ad hoc; vt hic vſus ſit peccatum mortale iniuſtitiæ. Ratio eſt, quia vti re ad proprium vſum in tanta quantitate ſine licentia eſt per ſe, & ex ſe vſus notabiliter irreligioſus & infidelis. Quod verò dicatur de facili in vſu comeſtibilium præſumi poſſe licentiam ſuperioris, id verum eſt, vt bene notat *Sanchez l.7. c.19. num.53.* & ex hac parte hic vſus regulariter excuſari poteſt, vbi vſus ſit in diſcreta quantitate, & rerum communium, & non adſit ſpecialis circumſtantia vnde non poſſit probabiliter præſumi licẽtia ſuperioris, vel ſaltem præſumi quòd factum illi non diſplicebit, licet diſplicebit modus accipiendi rem occultè.

383 Quærit etiam *Donatus d.tract.15. quæſt.31.* An Religioſus occultè proijciens cibaria ea ſola ratione, quòd ſibi non placent, ſit proprietarius? Et affirmatiuè reſpondet ex *Megal.conſ.83. Bordon. p.p.reſ.43. quæſt.39.num.78.* dilapidatio enim donationi æquiparantur *l.filius fam.ff. de donat.* Addit verò, quòd ſi publicè hoc fieret, vel excuſaretur ex taciturnitate ſuperioris, vel eo contradicente puniretur, vti rebellis, & contumax, & poſſet carcerari. Eadem quoque ratione peccabit contra paupertatem, ſi bona quæ ſuo vſui ſunt conceſſa, Religioſus voluntariè deſtruat, vel ſi non vtitur ea diligentia ad illa conſeruanda, quam communiter adhibere ſolent, vnde v. g. quod duraturum eſſet ad annum non durat ad 6.menſes dixerunt *Card.de Lugo diſp.3.num.369. Baſſeus v.paupertas numer. 5.* Quamuis non de facili eſſe culpam grauem dicat Cardin. de Lugo in vſu earum rerum ob quas Conuentus in bonis communibus detrimentum non patitur, vt ſi accepta ab Amico permittat conſumi. Cum tamen in ijs, quæ ex communibus bonis Religioſis conceduntur ipſi teneantur eſſe eo diligentiores, quò Communitas illius fidei, illa committit conſtituens eos veluti adminiſtratores. Sed vt verum fatear, quamuis in huiuſmodi caſibus non dubitem eſſe peccatum iniuſtitiæ, vbi in Religioſo fuerit dolus, & lata culpa, & negligentia, quæ in filio familias, vel potiùs in ijs, qui quodammodo ſunt condomini rei non excuſat à culpa. Non video tamen quòd adeſſe poſſit peccatum proprietatis. Quia deſtruere, conſumere, & proijcere non eſt habere, vel poſſidere, vel eſſe diuitem. Nec verum eſt quod ſit actus dominij, ſed eſt actus furis, & latronis Domini enim eſt deſtruere ſine iniuſtitia: Religioſus verò ſi deſtruit iniuſtus eſt, non ergo eſt proprietarius, ſicut nec eſſet ſi rem ſecularis deſtrueret.

384 Sed ſi vnico actu ſine licentia accipiatur res, in magna quantitate, & occultè detineatur, vt paulatim ſecretò conſumatur, dicunt *Suarez eodem n.41.* & communiter alij hoc eſſe peccatum mortale. Vt verò habeatur quænam quantitas ſit notabilis, conſiderari debet ſi res ſit communiter vſualis, vel potiùs pretioſa, & quæ pro particularibus neceſſitatibus ſeruatur, ſeu ſi ſit fructus prædiorum Conuentus, vel pecunia acquiratur; ſi ſit res quæ de facili inuenitur, vel difficiliùs haberi poteſt. Et in hoc caſu maiorem quantitatem requiri ad mortale peccatum ſi res ſit vſualis, quàm ſi ſit pretioſa, vel magis æſtimabilis ex aliqua ex dictis cauſis docent *Suarez citatus, Sanchez l.7.mor.c.21.num.33. Fagundez l.7.in decal.c.5. num.9.& Caſtro Palaus tract.16. diſp.3. p.21. num.2.* cenſet religioſum peccare mortaliter ſi ſine licentia ſimul ex rebus communibus & minùs pretioſis accipiat excedentes valorẽ vnius aurei animo eas paulatim conſumendi. Sed eum reprehendit *Anton.a Spir.Sancto vbi ſupra.num.182.* Ego verò exiſtimo hic non debere conſiderari hoc factum ex ſolo capite iniuſtitiæ, ex quo poſſet hæc materia pluribus ſpectatis circumſtantijs, vel perſonæ, vel abundantiæ monaſterij, & ſimilibus extendi etiam vltra valorem aurei, & aliàs ſpectata penuria rerum, & paupertate monaſterij, & multò magis damno præſentaneo aliorum religioſorum, quod poteſt contingere ex tali furto, quòd minor quantitas valde ſufficiat ad peccatum mortale, vt eſt peccatum iniuſtitiæ, ſed dico attendi debere principaliter violationem voti etiam independenter a damno Conuentus, & aliorum. Et ſic aſſero huiuſmodi acceptionem & vſum aſcendentem ad valorem quinque iuliorum eſſe de ſe peccatum mortale, niſi præſumatur licentia ſuperioris, ad quam præſumendam non debet conſiderari ſolùm leuitas damni illati monaſterio, ſed aliæ circumſtantiæ facientes ad obſeruantiam voti paupertatis, vt eſt actus religionis, & ad perfectionem religioſi ordinatus. Et vbi omnibus penſatis non poteſt præſumi licentia duplex ſuperioris, ſcilicet eius licentia, vt adminiſtratoris rerum monaſterij, & vt directoris in vſu temporalium, ſemper ad minus eſt peccatũ mortale ſacrilegij in huiuſmodi vſu ſuppoſita quantitate valoris, quinque iuliorũ materiæ cuius eſt vſus. Et bene *Sanchez d.l.7.c.19.nu.53.* in fine docuit, Nullam in hac materia eſſe differentiam inter commeſtibilia, & alia, niſi quòd in commeſtibilibus faciliùs præſumi poteſt licentia ſuperioris.

385 Hoc verò intelligi debere etiam ſi religioſus huiuſmodi eſculenta recipiat ab extraneo, etiã relicto dominio apud extraneum docent *Azor. 1.p. l.12.c.12.q.2. leſſ. l.2.c.41.num.28. Sanchez l.7. mor. c.19.num.53. Card. de Lugo diſp.2. de iuſtitia num.50.* Quia vſus ipſe rerum ſine licentia per ſe eſt prohibitus religioſo haberi ſine licentia. Et licet *Fagund. l.7.c.5.num.10.* docent maiorem quantitatem requiri ad conſtituendum peccatum mortale in vſu comeſtibilium, quæ accipiuntur ab externis, quàm illorum, quæ ſumuntur à monaſterio, tamen in his vnico verbo concludendum eſt cum Sanchez loco citato, nullum eſſe diſcrimen inter vſum comeſtibilium, & aliarum rerum niſi quòd in his præſumitur faciliùs ſuperioris licentia, ideo hæc attendenda eſt, & ad hanc præſumendam non eſt conſiderandum ſolum damnum monaſterij, ſed damnum obſeruantiæ regularis, & voti paupertatis, & relaxatio ordinis.

386 Sed ſi religioſus ſine licentia accedat ad prandium inuitatus à ſeculari, peccabitne contra votum paupertatis vtens cibis. Reſpondet *Amicus tom.5.diſp.14.nu.57.apud Ant.a Spir.Sancto vbi ſup. num.283.* talem peccare. Sed idem *Ant. poſt Card. de Lugo diſp.2.num.50.* non peccare aſſerit, quia in hoc veluti paſſiuè ſe habet, & dominus eſt qui in perſona religioſi vtitur cibis, & aliàs non aduertatur paupertati uti commoditatibus ex aliorum liberalitate prouenientibus, ut calefieri ad ignem accenſum a ſeculari, ire ſimul cum eo in curru, vi-

no

no pretioſo per illum ablui, uel aqua odorifera per illum aſpergi, licet hæc ſint pretio æſtimabilia. Sed licet uerum ſit, quód paſſiuus uſus moralis non aduerſetur uoto paupertatis, ut diximus ſupra de auditione comediæ, uel muſicæ; ubi religioſus nec habet ius ad uſum, ſeu non utitur, ut ius habens, ſeu ut actiuè moraliter utens; difficulter tamen hæc doctrina applicatur ad prandium in quo non minùs actiuè ſe habet Religioſus, quàm ſe haberet in Conuentu & non poteſt ſine propria actione humana comedere. Ideo in præſenti caſu potiùs excuſari poteſt à peccato mortali contra uotum paupertatis, quia ſuperior non ſit inuitus circa ſubſtantiam comeſtionis, ut contrariam paupertati, maximè quód ut ex Suarez ſupra dicebamus, religioſus habet licentiam in communi ad huiuſmodi uſus, & in ſpecie ad prandium, quód uerò in prandio utatur hoc, uel illo cibo res leuis eſt, ſeu quód utatur maiori quantitate, uel magis pretioſa exhibita ab extraneo in eius prandio ſuperior non eſt in hoc inuitus, immò nec poteſt eſſe de facili rationabiliter talis, ſuppoſito quód religioſus iam ſedeat ad menſam ſecularis, quia moleſtum eſſet ſeculari, & eſſet quid inurbanum ſi nollet religioſus uti illis, quæ apponuntur in menſa.

387 His uerò non obſtant, quæ habet *Caramuel D.60.in reg.S.Bened.num.*883. qui etiam in rebus uſu conſumptibilibus diſtinguens dominium ab uſu facti, cenſet religioſum cum ſibi ab extraneo pecuniæ donantur poſſe accipere uſum facti, & non dominium, & tunc non agere contra uotum paupertatis, ſed contra obedientiam ſi talibus ſine licentia utatur. Sed hanc ſententiam meritò reijciunt *Card.de Lugo d.2. de iuſt. nu.*50.*& Diana p.7. tr.*15.*reſol.*58. quia ſupponit falſum, ſcilicet quód votum paupertatis religioſæ non habeat pro materia, etiam vſum facti; Nam votum profeſſionis licet non poſſit priuare iure naturali ad vſum facti, priuat tamen libertate ad hunc vſum independenter à licentia ſuperioris, aliter ſolemniter profeſſus nunquam poſſet peccare contra votum paupertatis, niſi per deſiderium, quia ipſe eſt incapax dominij, vnde non poteſt illud ſibi vſurpare, ſolumque validè ſibi vſurpat vſum facti, quód ſi in hoc non peccaret contra votum paupertatis, nunquam contra tale votum peccaret, niſi deſiderando id, cuius non eſt capax, vt obtineat. Verùm ex dictis ſupra Inſpect. 4 num. 86. non eſſet omnino alienus à veritate Caramuel, ſi concederet vſum rei, ſine licentia independenter à ſpeciali præcepto ſuperioris eſſe directè contra votum obedientiæ, & profeſſionis, & per ſe ex vi talis voti malum. Quia, vt ibi eſt probatum, in agendo dependere à voluntate ſuperioris eſt materia voti obedientiæ, non paupertatis. Sed quia vſus hic ratione materiæ, cuius eſt vſus ſpectat ad paupertatem, & intuitu paupertatis tali vſu libero, & independente Religioſus ſe priuat per votum, & ideo communiter vſus hic ſi habeatur ſine licentia dicitur, & verè eſt proprietas, ideo vt talis eſt habendus, & hoc certum eſſe debet, quod ſit ſacrilegiũ cõtra votum profeſſionis.

388 Hoc certè conſiderandum circa hunc vſũ, quod vbi dominus rei non ſit inuitus, conſiderari debet quantum valeat vſus rei illius, etiam ſi illa res nullius eſſet. Sed tamen hoc valde attendendũ, ſi ſuperior neget licentiam intuitu voti paupertatis, vel ex alia cauſa. Quia vbi non negat licentiam vtendi re alia de licentia domini intuitu paupertatis, ſed alia cauſa non cenſetur inuitus, vt director ad vſum paupertatis, ſed vt director ad agendum ſimpliciter. Ideo vſus iſte erit, quidem inobedientia, non tamen proprietas. Vnde vt dicebamus vſus prandii apud ſecularem ſine licentia non eſt contra votum paupertatis. Nam immò viuere ex alieno pauperis eſt.

389 Quæri etiam hic poteſt, an Religioſus habens licentiam expendendi ad vnum vſum poſſit expendere ad alium, vt ſi habet licentiam emendi imaginem, emat libros. Sunt enim, qui arbitrentur licentiam datam ad vnum vſum præſumi datam ad vſus æquales, vel meliores niſi aliud conſtet de ſuperioris voluntate. Ita *Ledeſma pag. mihi* 50. *ver. à eſta difficultad. Anton. a Spir. Sancto vbi ſupra n.* 308. *&* 351. *& Peyr. de D.* S. *q.*2.*c.*2.*§.*1. Verùm hæc extenſio per ſe non valet. Vnde dicunt ijdem DD. licentiam datam ad emendum libros, non ſufficere ad dandam eleemoſynam, licet hic vſus ſit melior. Per ſe igitur dicendum eſt licentiam datam ad vnũ vſum non valere ad alium, vt tradunt *Sanchez l.*7. *mor.c.*19.*num.*68.*Card. de Lugo D.*3. *num.*158. *Donat. d. trac.*15. *q.*21.*Layman.d.c.*7.*num.*4.*fin.* Sed ex circumſtantijs res conſideranda eſt, & iudicanda.

390 Quid verò dicendum, ſi ſuperior det alicui religioſo licentiam ad faciendam eleemoſynam pro animabus purgatorij, & religioſus quæ diuiſim daturus erat & ſucceſſiuè per multum tempus retineat, vt det ſemel eleemoſynam ad dotandam puellam? Reſpondent aliqui, quòd licet religioſus habens licentiam ad vnum vſum pium, poſtea expendat in alium vſum pium, ſiue quia mutauit voluntatem, ſiue quia iudicauit ſuperiorem faciliùs conceſſurum licentiam ad iſtum quàm ad illum, ſiue quia verecundiam habuit in petitione illius nõ autem iſtius, non peccare contra votum ex *Fagund. l.*7. *in decal. c.*5. *num.*17. quia religioſus in eo caſu habet licentiam exponendi rem, & ſuperior non cenſetur inuitus niſi quantùm ad modum, in quo nulla cernitur culpa. Tamen in hoc caſu non licet religioſo puellam dotare, quia non poteſt rationabiliter extendi licentia ſuperioris ad iſtum caſum. Tum quia licentia ſuperioris intelligebatur de modicis eleemoſynis diuiſim faciendis. Tum quia ſuperior non poteſt dare licentiam faciendi eleemoſynam pro tanta ſumma, vt tradunt *DD. apud Fagund.l.*7.*in decal.c.*6.*n.*2. *ex cap. cæterum de donat.* Hæc tamen reſolutio ex vtraque parte deficit. Primò quidem, quia per ſe non valet, vt licentia data ad vnum vſum etiam pium valeat ad alium etiã pium, niſi ex circumſtantijs hoc colligatur. Et quòd poſtea aſſeritur nullam culpam cenſeri, ſi ſuperior ſit inuitus ſolùm quantùm ad modum eſt prorſus falſum, & contra cæteros DD. qui in hoc ſaltem culpam venialem cognoſcunt. Secundò autem deficit, quia hìc nulla quaſi eſt neceſſaria extenſio licentiæ. Quia in hoc caſu religioſus eſto in effectu non tradiderit pecuniam diuiſim, & per temporum interualla, tradidit tamen in affectu & intentione, & ſucceſſiuè paulatim dedit, ſed apud ſe conſeruauit veluti in depoſito pro ſecuritate totius ſummæ ad vſum datis reſeruatæ. Et quod dicitur non poſſe ſuperiorem dare licentiam pro tanta ſumma, quid quid ſit de hoc aſſumpto dicitur, quòd hac ſumma

diuiſim

diuiſim datur. Licet in effectu quod verò res diſtrahatur diuiſim, vel tota ſimul eſt differentia in ſolo modo diſtrahendi, non in ſubſtantia diſtractionis, vnde hic ſola differentia modi in danda eleemoſyna inuenitur. Ideo in hoc caſu potiùs conſiderandum eſt priùs, an religioſus ſolùm poſt annos habeat intentionem dandi dotem, & ex quo poterat eleemoſynas facere, & non fecit, veniente occaſione dotandi puellam tunc accipiat totam ſummam, quam potuiſſet erogare, & tradat illam puellæ. In hoc enim caſu diſputabile eſſet an ſuperior poſſit dare licentiam totam illam ſummam erogandi, & an Religioſo liceat totam illam ſummam erogare. Sed ſi religioſus ſtatim ac habuit licentiam dandi eleemoſynam, ſimul habuit intentionem dotandi puellam, & ſtatim ex intentione ſua illi puellæ deſignauit dandam iuxta licentiam, & ex ſe dedit, quidquid diuiſim, & per temporum interualla potuit erogare in eleemoſynam, niſi conſtet de contraria voluntate ſuperioris ex circũſtantijs, probabiliter præſumi poteſt eum non eſſe circa hoc inuitum quantùm ſaltem ad ſubſtantiam actus, & ita religioſum ſaltem non peccare mortaliter dotando puellam, maximè ſi ceſſet omne ſcandalum, vt ſi monialis dotet conſanguineam pro ingreſſu monaſterij, nihil ampliùs dando, niſi quòd potuit dare diuiſim, & ad fauorem puellæ & hac intentione reſeruauit pro hac occaſione. Hoc enim certum eſt, potuiſſe monialem dare hanc ſummam diuiſim, & illam depoſitare apud tertium ad fauorem puellæ pro illius dote; non fuit ergo contra paupertatem ſi dedit, & apud ſe retinuit veluti in depoſitum. Et ſi puella dotanda ſtatim à principio conſcia rei acceptat eleemoſynam, vt ſibi paulatim, & diuiſim dandam, res eſt clara, & res cenſetur dari diuiſim, & diuiſim acceptari. Poſſet verò eſſe difficultas, ſi non adeſſet acceptatio puellæ, quia intentio dandi nec transfert dominium, nec inducit obligationem iuſtitiæ, vnde remanente rem ſub dominio Religionis videri poſſet, quòd poſtea dari ampliùs non poſſet, ſi ſuperior licentiam ad tantam ſummam non poſſet dare. Sed & in hoc caſu res ex parte dantis eſt data diuiſim, & virtualiter acceptata, & quòd traditio ſit tota ſimul, non facit, quin traditio non ſit valida, quia res data fuit diuiſim ex parte dantis, & cuſtodita ad vtilitatem eius cui fuit data. Non enim loquimur hic de intentione dandi in futurum, ſed de voluntate actu donante diuiſim, licet retinente rem ad commodum donatarij. Et nihilominùs ſemper ex circumſtantijs videndum eſt an præſumi poſſit, vel non poſſit voluntas ſuperioris, vbi variatur vſus, vel etiam modus vſus ad quem licentia fuit obtenta.

391 Ex his patet per ſe loquendo, & niſi ex circumſtantijs licentia ſuperioris præſumi poſſit, religioſum, qui habet licentiam emendi aliquid non poſſe vendere aliam rem, vt ex illius pretio emat illud; Nam licentia ad emendum non eſt licentia ad vendendum.

492 Si tamen religioſus habeat à ſuperiore licentiam indefinitam dandi, & recipiendi putat *Card. de Lugo diſp. 3. num. 159.* eum habere licentiam emendi & vendendi; Quia vendere eſt dare & emere eſt recipere ſub conditione pretij. Et quia id ratione cuius requiritur ſuperioris licentia in dando & recipiendo eſt translatio dominij, & dominij acquiſitio ad quod licentia dandi, & recipiendi ſe extendit, id verò quod addunt emptio, & venditio non petit nouam licentiam. Nam & Eccleſia quæ poteſt donare multò magis poteſt vendere, quia ſi poteſt dare ſine pretio multò magis poteſt dare pro pretio, vel æquali, vel vili. Bene tamen admonet hoc verum eſſe in præſenti, dummodò emere & vendere non ſit negotiari, vel ſpeciès eius, & dummodò licentia dandi non ſit data a ſuperiore ex intentione ad donandum, vt licentia data ſeu commiſſio data ad diſtribuendum imagines, vel Roſaria, & dummodò licentia non ſit data præcisè, vel ad dandum, vel ad recipiendum, ſed ad vtrumque; quia in emptione & venditione & datur, & recipitur, & ideo requiritur licentia ad vtrumque. Et nihilominùs addo, ſemper conſiderandas eſſe circumſtantias, quia vbi ex illis de contraria volontate ſuperioris conſtaret, non liceret de caſu ad caſum tranſire.

393 Colligitur etiam quid dicendum ſit, an peccet Religioſus, ſi rem ex deputatis ad vſum communem monaſterij mutet in aliam ad proprium vſum congruam, vt ſi ex ſyndone formet ſibi linteola. Reſpondetur enim, ſi deſit licentia, & adſit ſufficiens quantitas materiæ peccare mortaliter, vt ex Barchio probat *Alphonſ. de Leone de off. Conf. recoll. 11. num. 211. Anton a Spir. Sancto vbi ſup. n. 314.* Quia ſic facere eſt vſus rei pretio æſtimabilis, ſeu eſt vti re, ac ſi eſſet dominus rei, qui vſus in præſenti ſi habeatur inuito ſuperiore, & eſt iniuſtus, & eſt ſacrilegus.

394 Vlteriùs autem quæri poteſt, an peccet Religioſus, qui res ſibi ad vſum conceſſas defert de vno monaſterio ad aliud. Videtur enim peccare, quia iura monaſteriorum ſunt diuerſa, & ita tenet *Alphonſ. de Leon cit. ſup. num. 108. ex Homob. Lopez, & Io. de la Cruz, Anton. a Spir Sancto, vbi ſup. num. 199.* Sed diſtinguendum eſt. Nam loquendo de rebus deputatis ad vſum particularem religioſi independenter ab exiſtentia eius in hoc monaſterio, vel illo certè nullum eſt peccatum huiuſmodi bona transferre de monaſterio ad monaſterium, neque ſit iniuria alicui monaſterio, cum talia nullius ſint monaſterij determinatè, cum ſint res conceſſæ ad proprium vſum religioſi in quocumque monaſterio contingat illum eſſe. Si autem res ſit ex illis quæ conceduntur religioſo ad vſum quatenus eſt religioſus huius monaſterij; certè huiuſmodi non poteſt religioſus de vno ad aliud monaſterium deferre niſi iuxta ritum & conſuetudinem cuiuſcumque religionis; Nam veſtes aliquas ſine dubio deferre, debet, cum non debeat nudus diſcedere, & ſimul viaticum habere debeat, ſi non mendicat oſtiatim. In hoc ergo ordinis conſuetudo attendi debet, quam præterire in re graui erit graue peccatum & iniuſtitiæ, & ſacrilegij, quia ſit notabile preiudicium monaſterio, niſi licentia rationabilis ſuperioris probabiliter præſumi poſſit.

395 Quæritur etiam, an religioſus habens veſtimenta neceſſaria, vel vnde ſibi prouideat de illis ex peculio ſibi conceſſo, peccet accipiendo pecuniam Conuentus pro veſtiario dari ſolitam, & illam in alios vſus expendat in vſus minùs neceſſarios. Dicitur verò nullum eſſe hic peccatum, ſi totum fiat de licentia ſuperioris, ſecus ſi licentia deſit.

Ex

396 Ex prædictis colligitur quoque, Religioſum teneri ad cuſtodiendum res ſibi ad vſum conceſſas, ne conſumantur, & pereant, vt tradunt *Sanchez l.7.mor.cap.19.num.115.Leſſ.l.2.de iuſt. cap.41. num.78.* Quia domini eſt rem conſumere pro voluntate. Et præterea Religioſus habens purum vſum facti tenetur rem conſeruare. Ideo tenetur ad hoc adhibere eam curam, quam adhibent diligentes domini circa curam ſuorum bonorum; ideo peccat, & eſt iniuſtus, ſi per negligentiam latam, ſeu per latam culpam res aut pereat, aut notabiliter fiat deterior, ſed vt ſupra dictum eſt, ex hoc non eſt proprietarius.

397 Si autem quærat quis, an in vſu rerum monaſterij poſſit eſſe peccatum iniuſtitiæ ſine peccato proprietatis, ſicut poteſt contingere in vſu rerũ extranearũ. Reſpondetur, & poſſe, & cotingere, ſi v.g. ſuperior det licentiam expendendi res monaſterij in turpes vſus, vel in quoſcumque ad quod licentiã dare nõ habet, vt adminiſtrator bonorum Conuentus. In his enim caſibus cum non valeat licentia ſuperioris, vt domini rerum, valeat verò eius licentia, vt directoris inſtituti ex vi voti, vt ſupra probatum eſt, ideo ſtat Religioſum in vſu rerum Conuentus peccare contra iuſtitiam, & non contra votum paupertatis. Sed & reſpectu vſus honeſti, ſeu reſpectu vſus, ad quem ſe extendit facultas ſuperioris, vt adminiſtratoris bonorum Conuentus, idem contingere poteſt, tum quia poteſt eſſe quod motiuum non dandi licentiam ſit damnum temporale præciſè, & ex conſequenti, quòd Religioſus probabiliter præſumat ſuperiorem eſſe inuitum ſolùm ratione damni temporalis illati monaſterio per vſũ Religioſi, non verò eſſe inuitum ratione ſubſtantiæ talis vſus præciſo damno; in hoc enim caſu vſus ſine licentia erit ſolum peccatum iniuſtitiæ, non verò ſacrilegij, quia ſuperior non eſt inuitus reſpectu ſubſtantiæ illius vſus, quatenus ille opponitur paupertatis voto, ſed reſpectu modi illius, ſcilicet ratione damni Conuentus. Ex quo in facto excuſari poſſunt multi vſus Religioſorum à culpa mortali ſacrilegij contra votum paupertatis.

SVMMARIVM.

1 *Dare ſine licentia eſt de ſe malum. nu.398.*
2 *Dare ſub conditione licentia eſt, & non eſt malum. num.399.*
3 *Religioſus alteri Religioſo nequit donare ſine licentia. num.400.*
4 *Nec res ad ſui vſum conceſſas alteri tradere. numer.401.*
5 *Quod demit de vſu proprio non poteſt Religioſus alteri tradere ſine licentia. num.402.*
6 *In caſu aliquo licentia adeſſe poteſt tacita. numer. 403.*
7 *An excedens prudentiam in detrahendo de vſu proprio peccet mortaliter dando eleemoſynam. numer.403.*
8 *Nec ad vſum proprium licet conceſſam ad vnum vſum mutare in aliam, nu 404.*
9 *Licentia ad accipiendam aliquando eſt implicita ad dandum. num.405.*
10 *Artefacta poſſe donari multi tenent. nu.406.*
11 *Artefacta ſiue à Conuerſo, ſiue à Choriſta acquiruntur Conuentui. numer. 407.*
12 *Religioſus ſine licentia vendere non poteſt artificioſam actionem. num.407.*
13 *Religioſus non poteſt donare picturam a ſe factã. num.408.*
14 *Religioſus non eſt proprietarius ſi donet actionem artis, &c. num.408.*
15 *Actio libere habita non eſt pretio æſtimabilis. numer.408.*
16 *Artefacta ex materia aliena acquiruntur domino materiæ. num.409.*
17 *Manuſcripta an poſſint donari. num.410.*
18 *Manuſcripta alterius auctoris non poſſunt donari. num.411.*
19 *Vendere manuſcripta propria non licet. numer. 412.*
20 *Manuſcripta ſunt auctoris, quantum ad vſum irreuocabiliter, quantum ſit ex vi voti paupertatis. num.413.*
21 *B. Albertus Magnus de conſilio ſcripta in vno Conuentu non deferebat ad alium. nu.414.*
22 *Manuſcripta donari non poſſunt. 415.*
23 *Immo ſi ſint pretioſa, nec a ſuperiore alienari. numer.415.*
24 *Non licet manuſcripta transferre ad alium ordinem, niſi cum ſecuritate prioris. nu. 416.*
25 *Manuſcripta, vt alij vtilia pretio æſtimabilia ſunt. num.415. & 417.*
26 *Mutuare, & commodare ſine licentia eſt proprietas. num.418.*
27 *Commodare rem cum ſecuritate ad breue tempus non eſt culpa grauis. nu.419.*
28 *Idem dicitur de mutuo. num.420.*
29 *In rebus paruis, & crebro occurrentibus cenſetur adeſſe licentia tacita ad commodandum. numer. 421.*
30 *An Conuentus teneatur ad ſoluendum mutuum acceptum a Religioſo pro neceſſitate. nu.422.*
31 *Commutatio non eſt licita, quia per ſe non fit ex præſumpta licentia. num.423.*
32 *Inter Religioſos commodatio poteſt eſſe debita, & an Religioſus poſſit cogi ad commodandum propria manuſcripta. num.424.*
33 *Non licet remittere debitum. num.425.*
34 *Niſi ſit rei ſpiritualis, vt debitum miſſarum. numer.426.*
35 *Religioſus aliunde non obligatus poteſt pro amico celebrare. num.426.*
36 *Contrectare pecuniam, quando & quibus ſit prohibitum. num.427.*
37 *Officialis ſine licentia, & ſupra facultatem vtens rebus, ſeu eas diſtribuens ad vſum aliorum peccat, ſed non eſt proprietarius. nu.428.*
38 *Superior licet de facili poſſit eſſe in rerum adminiſtratione iniuſtus, non tamen tam de facili eſt proprietarius. nu.429.*
39 *Non eſt verum vniuerſaliter, quod in datis ex cauſa turpi non poſſit præſumi voluntas ſuperioris: quia ſtat datum ex cauſa turpi remotè honeſte eſſe datum. nu.430.*
40 *In aliquibus caſibus Conuentus dat validam licentiam ad vſus illicitos. num.431.*
41 *Ex vi paupertatis, aut iuſtitiæ non impeditur ſuperior quin ad beneplacitum donet, quod eſt de conſuetudine, vt donari poſſit. nu.432.*
42 *Poſſe concedi Religioſo, vt donet conſanguineis, nõ eſt verum niſi cum magna moderatione. nu.433.*

43 *Quæ cauſa rationabiles concedendi licentiam expendendi, &c. num. 434.*

44 *Licentia data Religioſo manendi extra clauſtra, non eſt licentia expendendi in vſus non neceſſarios. num. 435.*

45 *De lada, & eleemoſyna, remiſſiue. nu. 436.*

46 *Permittens rem ab alio dilapidari poteſt eſſe iniuſtus, ſed non eſt proprietarius. 437.*

47 *Male acceptis ſine proprietate poteſt vti Religioſus de licentia ſuperioris, ſi illa ſunt acquiſita Conuentui. num. 438.*

48 *Qui fingit ſe acceptare aliquid à ſeculari, & non acceptat illud, ſi id det conſanguineo, poteſt eſſe iniuſtus contra donantem, ſed non eſt proprietarius, quia ſolum rem alienam adminiſtrat. numer. 439.*

49 *Licentia dandi non continet licentiam recipiendi. num. 440.*

50 *Dans non habenti licentiam recipiendi, ſi ipſe habet licētiam dandi non eſt proprietarius, licet peccet peccata ſcādali, & idem eſt de eo qui habet licentiam accipiendi, ſi accipit ab eo, qui non habet licentiam dandi. num. 440.*

Qualiter Religioſus peccet res monaſterij alienando, ſeu illis vtendo ad commodum aliorum.

INSPECTIO XV.

398 Regula certa in hac parte eſt religioſum peccare nedum contra votum paupertatis, ſed etiam ſæpius contra iuſtitiam, ſi res monaſterij alijs donet, vel ad aliorum vſum tradat ſine ſuperioris licentia. Conſtat tamen ex dictis ad peccatum vitandum ſufficere ſuperioris licentiam aut expreſſam, aut tacitam, aut præſumptam. Conſtat quoque huiuſmodi licentiam valere ad effectum excludendi culpam proprietatis ſimpliciter etiam ſi detur ad actus ſeu vſus turpes, ac vanos, aut ſuperfluos, vnde tunc ſolùm vſus temporaliū eſt in religioſo culpa contra votū paupertatis ſimpliciter, cū eſt ſine licētia ſuperioris. Quamuis huiuſmodi licentia iniuſta nihil valeat ad vitandam culpam aut pœnam contra ius poſitiuum Concil. Trident. aut Pontificum in caſibus in quib. prohibeat huiuſmodi licentiam concedi.

399. Limitatur verò hæc regula, ſi vſus ſit conditionatus. Poſſe enim religioſum donare, vel vendere, vel alio modo alienare res monaſterij ſub cōditione licentiæ ſuperioris, docent *Sanchez l. 7. moral. cap. 19. nu. 69. & Card. de Lugo d. 3. de iuſt. nu. 161.* Et ratio eſt, quia conditionalis cum non ponat in eſſe, qui alienat ſub conditione licentiæ nihil alienat ſine licentia, cum alienatio nihil valeat non poſita conditione ſeu licentia. Sed de hoc dictum eſt, ſupra num. 98. & adnotatum, quòd traditio actualis ſub conditione licentiæ obtinendæ per ſe non eſt licita.

400 Limitatur ſecundo ſi religioſus donet religioſis eiuſdem Conuentus aut prouinciæ, quia tunc nullum damnum infertur monaſterio apud quod ſemper manet res donata, & ſolùm transfertur vſus de vno ad alium religioſum ſub diſpoſitione ſuperioris, qui ſemper de ea re diſponere poteſt, & illam reuocare ſi velit. Sic enim tenent *Peyrinus in R. ſabd. q. 2. c. 1. §. 6. ex Ledeſma, Llamas, & Fagundez. Cariol. p. 2. de caſ. reſer. caſ. 8. num. 6. Caramuel d. 64. in regulam S. Bened. num. 965.* docens poſſe religioſum alteri religioſo donare picturam valentem etiam 1000. aureos, & citans pro ſe *Ramam, Fagundez, & Machadum*, nec diſſentit *Diana tract. de paupert. reſol. 39. & p. 7. trac. 11. reſol. 20. Rodriquez* autem *tom. 1. ſum. c. 90. num. 14. con. 5.* vult, religioſum donantem alteri religioſo librum valentem quinque aureos nullo modo peccare, ſaltem verò non peccare mortaliter docent *Sanchez cap. 19. citat. nu. 66. & Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 176.* quia liber manet conuentui, & parum extrahitur ab vſu monaſterij, vnde ſuperior non eſt inuitus ſaltem quantum ad ſubſtantiam. Verum oppoſitum docent *Suarez tom. 3. de relig. l. 8. c. 15. num. 6. Cardub. ſum. q. 109. Mendoza quodl. q. 8. concl. 3. Lopez 1. p. inſtruct. conſcient. cap. 136 Rodriquez. qq. reg. tom. 3. q. 29. a. 10. concl. 3. Sanchez dicto cap. 9. & num. 66.* Dicendum igitur eſt, quòd Religioſum donante Religioſo eiuſdem Conuentus ſine licentia per ſe eſt illicitum & contra votum profeſſionis. Tum quia prima opinio in ſua ratione deficit multipliciter: nam primò dato quòd hic non interueniat damnum Conuentus, probat ſolùm quòd non adſit culpa iniuſtitiæ, ſed non probat quòd non adſit peccatum proprietatis, quod locum habet etiam reſpectu rei, quæ ſit nullius, & ex eo quòd religioſus nec habet vſum facti niſi precario & dependenter à voluntate ſuperioris, donare verò, vel quocumque modo alienare res cenſetur actus dominij, & eſt vſus proprietarius ſi habeatur ſine licentia ſuperioris. Tum ſecundò quia & adhuc falſum eſt, quòd non poſſit hic adeſſe damnum monaſterij multis ex cauſis, & præcipuè, quia religioſus ſtatim receſſurus à monaſterio extrahet rem illam donatam, ad aliud monaſterium, quod non eſt ſine damno prioris monaſterij. Tum tertiò quia aliud eſt quòd poſſit in hoc caſu faciliùs præſumi licentia ſuperioris, aliud eſt quòd vel ſemper præſumi poſſit, vel quòd religioſus ſine etiam præſumpta licentia poſſit aliquid alteri religioſo eiuſdem monaſterij donare, vel tradere. Primum horum trium eſt verum, tertium eſt omnino falſum, ſecundum etiam non eſt verum, quia multum intereſt obſeruantiæ voti paupertatis, vt huiuſmodi donationes, vel alienationes paſſim ſine licentia nō concedantur, cum etiam, quod eſt vni religioſo vtile poſſit eſſe inutile & damnoſum alteri.

401 In hoc igitur caſu primò diſtinguendum eſt inter res deputatas ad communem vſum monaſterij, & inter illas, quæ conceduntur ad vſum religioſi independenter ab exiſtentia eius in hoc, vel illo monaſterio, & quas religioſus ſecum defert tranſiens de vno ad aliud monaſterium. Loquendo enim de primo genere rerum, niſi religioſus illas tradat alteri veluti proprias, & tanquam exiſtentes de ſecundo genere & ex conſequenti, vt extrahibiles ab vno ad alium Conuentum, faciè poteſt præſumi licentia ſuperioris, & admitti conſuetudo, vt vnus religioſus alteri poſſit has res concedere, quia verè non transfertur, niſi vſus manente ſemper re apud eumdem Conuentum, & vſu ſub arbitrio ſuperioris Conuentus. Sed loquendo de rebus ſecundi

di generis poteſt de facili contingere damnum Cõuentus, maximè in religionibus in quibus eſt vſus affiliationum. Nam ſi filius Conuentus Crem. iam ſenex donet aliquid magni valoris fratri ſtatim receſſuro ab eo Conuentu damnum infert illi Conuentui, cui in morte ſenis illius omnino remanent bona ad eius vſum conceſſa, & remaneret illud, quod illi fratri recedenti donatur. Propterea dicitur, quòd niſi in ſingularibus caſibus præſumi poſſit licentia ſuperioris, ſemper eſt culpa proprietatis, ſi vnus religioſus det alteri ſine ſuperioris licentia. Et hæc culpa eſt mortalis ſuppoſita materia ſufficiente. Et licet hæc culpa præciſo damno Conuentus non ſit culpa iniuſtitiæ, ſi adhuc Conuentus non ſit inuitus, erit tamen ſemper culpa proprietatis. Et quòd faciliùs poſſit præſumi licentia dandi fratribus eiuſdem, quàm alterius monaſterij, aduertit etiam *Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 3. dub 6. pag. 55.* Et licet vbi non infertur damnum monaſterio faciliùs præſumi poſſit licentia ſuperioris, non tamen hoc ſufficit ad illam abſolutè præſumẽdam, quia aliunde ex cauſis pertinentibus ad bonum regimen Conuentus, & præſertim ad non relaxandam paupertatis obſeruantiam poteſt ſuperior habere motiua plura negandi licẽtiam ad huiuſmodi alienationes. Et ſuperiores prudentes, & zelum religionis habentes minùs curant damnum temporale Conuentus, quàm diſciplinæ regularis relaxationem. Et ita quòd religioſus abſolutè non poſſit res ſibi ad vſum conceſſas alteri tradere ſine licentia ſuperioris ad minùs præſumpta docent *D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11. Sylueſter v. religio 6. q. 7. Lopez 9. p. inſtruc. cap. 156. Paſſerellus in compend. priuil. fratrum minorum cap. 43. titul. de propriet. Valentia 22. d. 10. q. 4. p. 3. corol. 5. Leſſius l. 2. de iuſt. c. 41. dub. 9. num. 79. Mendoza in quodl. q. 8. concl. 3. Rodriquez qq. reg. tom. 3. q. 29. Suarez tom. 3. de relig. l. 8. cap. 15. nu. 1. & 6. Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 64. Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 3. dub. 6. pag. 54.*

402 Limitari videtur tertiò regula, vt non valeat de illis, quæ ea communibus bonis monaſterij ſibi conceduntur ad vſum, ſi aliquid ſibi ſubtrahat, quod conſumere poſſet, puta ſi parciùs viuat, & de quantitate ſibi ſubtrahat, & partem reſeruet, vt poſſit hanc partem donare etiam extraneis. In hoc enim caſu non videtur eſſe damnum Religionis, quia illam partem religioſus iuſtè poterat conſumere, & vlteriùs in hoc non videtur religioſus ſe habere, vt dominus, ſed potiùs vt ſecuus. Nam nec ſeruo hæc facultas negatur. Nihilominùs dicitur, non licere religioſo ſubtrahere ſibi de cibo, vel pecunia ad iter conceſſa, vel de aliqua ſimili re partem aliquam, & illam ſine licentia ſuperioris alienare. Et ratio eſt, quia religioſo conceditur ſolus vſus facti, & quidem precariò & ad voluntatem ſuperioris, & ideo præter illum vſum ad quem res conceditur non poteſt alterum vſum ſibi vſurpare. Tum quia religioſo conceditur cibus ad ſui ſuſtentationem, & pecunia ad iter quantùm ſufficit ad huiuſmodi fines, ideo ſi non indiget, id quo non indiget manet religioni, & ſi indiget non poteſt illud ſibi religioſus ſine licentia ſubtrahere, vt alteri tradat. Tertiò Nam & in hoc adeſt damnum Conuentus, ſeu religionis, ſi religioſus neceſſariam ſibi ſuſtentationem non accipit, ex quo, vel infirmatur, vel ſit minùs vtilis ad exercitia religionis. Et ita hanc partem docent *Turrecrem cap. non dicatis num. 6. D. Anton. 3. p. tit. 16. §. 11. Syluef. v. religio 6. q. 7. Sotus 4. de iuſt. q. 1. a. 1. Suarez tom. 3. de relig. l. 8. c. 15. num. 8. Donatus tom. 3. tr. 15. q. 23.* Et ſumitur ex *D. Th. 22. q. 32. a. 8. ad p.* vbi abſolutè docet, non licere religioſo extra caſum neceſſitatis facere eleemoſynam ſine licentia ſuperioris ſaltem probabiliter præſumpta quod & docuit *Alenſis 4. p. q. 83. num. 4. a. 1.* vnde nec ex titulo charitatis poteſt religioſus partem ſuo vſui detractam alteri tradere ſine licentia.

403 Solum hoc poteſt limitari, ſi ex regula, vel probata conſuetudine conſtet religioſo concedi tantam quantitatem pecuniæ ſibi, vt ſi quid ſuperfluum fuerit poſſit religioſus pauperibus erogare. In hoc enim caſu erit licentia tacita dandi eleemoſynam de parte ſibi ſubtracta. In quo tamen religioſus vti debebit prudentia, eiuſque menſuram non excedere. Vt tradit Suarez loco citato. Si tamen in hoc caſu religioſus menſuram prudentiæ excederet, putat Suarez quòd etiam excederet menſuram facultatis & licentiæ conceſſæ. Ex quo dicendum eſſet illum peccare etiam contra votum paupertatis tanquam eum qui alienaret ſine licentia. Quod mihi videtur rigoroſum nimis, quia ſequeretur quòd ſi excederet venialiter menſuram prudentiæ peccaret mortaliter contra votum paupertatis, ſi notabilem ſummam diſtraheret, quod eſſet maximum laqueum conſcientiæ religioſis imponere. Nam ſi facultas non extenditur vbi exceditur menſura prudentiæ, quia hæc menſura exceditur, vbi venialiter peccatur, tunc ergo religioſus ſine licentia alienaret rem notabilem, quod eſſet peccatum mortale. Ideo hoc ita eſt explicandum, vt vbi exceditur menſura prudentiæ ſuperior ſit inuitus ſolùm quantùm ad modum, non verò quantùm ad ſubſtantiam, ſcilicet ſit inuitus ratione exceſſus imprudentis, non verò ratione alienationis, & ſic talis religioſus peccet venialiter contra obedientiam, & contra paupertatem. Nam ex hac parte ſuppoſita detractione ſuperior eſt contentus ut pars detracta alienetur titulo charitatis, licet ſibi diſpliceat modus detractionis.

404 Colligitur verò ex dictis, religioſum nedum reſpectu aliorum, ſed nec reſpectu ſui ipſius poſſe mutare vſum rei ad quem ſibi res eſt à ſuperiore conceſſa. Vnde quod datur ad cibum, non poteſt, vel vendere, vel donare niſi & in hoc habeat unde præſumat licentiam ſuperioris. Ita Suarez loco citato, & quod dicunt aliqui, licentiam conceſſam ad unum uſum ualere ad uſum æqualem, uel meliorem, non debet admitti, niſi ſi id fiat ex præſumpta licentia ſuperioris, ut tradunt *Sanchez dicto cap. 19. num. 68. & Mendoza quodl. q. 8. concl. 3. Rodriq. tom. 3. qq. regul. q. 29. a. 10. concl. 4. Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 158. Layman. l. 4. tr. 5. cap. 7. num. 4. fin. Anton. à Spir. Sancto vbi ſupra num. 223.* Vnde nec licentia dandi vni valet ad dandum alteri, vt bene aduertit *Alphonſ. de Leon de officio Confeſ. recoll. 22. num. 296. ex Barbo.* niſi ſit talis licentia, vt præſumi poſſit extendi etiam ad alium.

405 Bene verum eſt poſſe contingere, quòd licentia accipiendi aliquid contineat tacitam licentiam illud donandi aliis, nimirum domeſticis, & amicis etiam extraneis ſi res accepta, vel empta ſit talis, quæ non eſt ad vſum religioſi accipientis,

ſed eſt de illis, quæ ſolent regulariter diſpenſari amicis, vel domeſticis, vt ſunt imagines, roſaria, numiſmata, & alia ſimilia munuſcula, vel etiam mobilia maioris pretij, quæ non ſolent acquiri niſi vt donentur. Licentia enim ad huiuſmodi acquirenda eſt tacita licentia ad illa diſtribuenda, vt benè aduertunt *Sanchez dicto cap. 19. num. 70. & Bonac. de larg. num. p. 6. num. 24.*

406 Limitatur quartò regula prædicta, vt non valeat de opere in gratiam alicuius habito, vel ſeruitute alteri præſtita, quia ſi religioſus in aliquo opere etiam pretio æſtimabili inſeruiat etiam extraneo, poterit quidem peccare contra obedientiam ſi id faciat ſuperiore inuito, non tamen peccabit contra votum paupertatis, ſicut nec contra hoc votum peccat, ſi alterius obſequia recipiat. Ideo *Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 149. & Diana de paup. relig. reſol. 6. Anton. à Spir. Sancto vbi ſup. num. 241. Colon. lib. 4. contr. 6. c. 2. num. 104.* docent, quòd religioſus pictor, ſi ad inſtantiam ſecularis pingat, poteſt ſine licentia dare illi picturam, etiam ſi valeat quantitatem aureorum. Licet enim non poſſit religioſus facere picturam ex intentione dandi illam amico, & illam dare ſine licentia; quia hoc modo factum ex labore acquiritur ipſi monacho & monaſterio, vnde non poteſt picturam factam donare, quia illa eſt acquiſita religioni, ideo ſine licentia non poteſt diſtrahi. Sed ſi amico inſtante religioſus laboret, & pingat, & amico donet ſolùm opera ſua, & laborem, iam pictura dum fit acquiritur amico, & ideo religioſus ſine violatione voti paupertatis poteſt hanc picturam illi tradere non petita licentia à ſuperiore. Sic ſi religioſus amico det ſuam operam in libro tranſcribendo, non peccat contra votum paupertatis. Immò *Caramuel d. 19. in reg. S. Bened. num. 859.* cenſet, quòd ſi religioſus inſignis pictor picturam à ſe factam valentem mille florenos donet ſeculari contra voluntatem ſuperioris, ſi tabula & colores fuerunt dati à ſeculari, non eſſe peccatum contra votum paupertatis, ſed bene poſſe eſſe peccatum mortale contra obedientiam; ſi notabile tempus conſumpſit in pingendo contra voluntatem ſuperioris. Immò ſi dentur duo religioſi pictores, qui æquale tempus conſumant in pingendo contra voluntatem ſuperioris, & vterque picturam ſuam donet ſeculari; erit æquale peccatum; licet vnius pictura multùm valeat, & alia ferè nihil æſtimetur, quia peccatum conſiſtit in conſumptione temporis contra voluntatem ſuperioris. Addit inſuper, artefacta à religioſo choriſta, non talia non pertinere ad Conuentum, & ideo illum poſſe de illis diſponere, quia artefacta ſunt præſcindendo à valore materiæ, ſed artefacta à laico, qui tenetur ſeruilia exercere pro monaſterio pertinere ad Conuentum, nec eum poſſe de illis diſponere. Quam tamen diſtinctionem non approbat *Diana p. 7. tract. 1. reſol. 17.*

407 Et verè hæc diſtinctio non poteſt approbari; quia artefacta à religioſo choriſta, vel nulli acquiruntur, vel acquiruntur monaſterio. Nequit enim dici, quod nulli acquirantur; quia ex natura rei iure gentium ſpectato, artefacta acquiruntur artifici. Cum verò religioſus ſit incapax dominij priuati, ſed ſit capax dominij in communi, igitur ab eo artefacta non acquiruntur ipſi particulari, ſed acquiruntur monaſterio, ſeu communitati, in quam omne ius particularis religioſi transfertur niſi, vt infra dicitur, ratione materiæ ad alium ſpectent. Suppoſito igitur quòd artefacta à religioſo religioni acquirantur, quia artefacta acquiruntur artifici, niſi artifex opus ſuum priùs, aut vendat, aut donet, quia tunc artefacta ſunt illius ad cuius inſtantiam artifex operatus fuit, & operam ſuam vel vendidit, vel donauit, dicendum eſt, quòd artefactum à religioſo acquiritur monaſterio, niſi religioſus priùs operam ſuam, vel vendiderit, vel donauerit ſeculari. Eſt autem in hoc difficultas, quoniam eſt certum, quòd religioſus non poteſt operam ſuam vendere ſine licentia ſuperioris, quoniam eſſet vti re pretio æſtimabili ſine licentia, qui vſus eſt proprietarius, igitur nec poterit opera ſua donare, quia opera ſua ſunt pretio æſtimabilia, cum ſint vendibilia.

408 Nihilominùs cenſeo limitationem regulæ eſſe veram, & ſimul veram reſolutionem ſupradictorum DD. diſtinguentium, & dicentium, non poſſe religioſum ſine licentia donare picturam, vel aliud à ſe artefactum, ſed bene poſſe donare ſuam operam, & operari ad inſtantiam ſecularis, & tunc materia artis ſubminiſtrata à ſeculari, totum artefactum illi acquirit; & religioſum in hoc agere quidem contra votum obedientiæ, ſi operetur contra voluntatem ſuperioris, non verò contra paupertatem ſaltem directè. Ratio eſt quia actiones humanæ liberæ ſolùm per accidens ſunt pretio æſtimabiles, cum aliàs ex nobilitate libertatis omne pretium ſuperent. Vnde eſt, quòd agere ad commodum pro mercede ſeruile eſt, ſed agere ad alterius vtilitatem ea libertate & magnitudine animi nihil ſeruile habet, nec eſt quid pretio æſtimabile, ſed ſuperat omne pretium; accidit verò liberæ actioni quòd fiat ſeruiliter, cum aliàs ex ſe nobiliſſimæ conditionis ſit in quantum libera eſt, & non neceſſitatur ex contractu, ſed habetur ex honeſtate virtutis. Opera igitur præſtita in obſequium alterius de ſe, & per ſe non ſunt materia voti paupertatis, ideo Religioſus ea præſtando ſine licentia ſuperioris peccat quidem per inobedientiam; non verò eſt proprietarius, & ſic licet artefacta iam acquiſita monaſterio non poſſit donare, ſicut nec poteſt donare materiam, ex qua fiunt, quia hæc eſt pretio æſtimabilis, poteſt tamen donando operam artis facere, vt artefactum acquiratur ſeculari. Quod verò dicebat *Caramuel num. 859.* quòd conuerſus teneatur ex profeſſione ad opera vitæ actiuæ, & omnia opera ſua obtulerit communitati, & adeo artefacta ab illo, tanquam ordinata ad ſeruitium monaſterij non poſſint abalienari; niſi artefactum ſit editum à Conuerſo horis in quibus non tenetur laborare pro Conuentu; hoc etiam vel in terminis ſubſiſtit. Quia nec conuerſus ex iuſtitia commutatiua tenetur ad opera actiua, ſed ex voto obedientiæ, & aliàs & ipſe ex vi voti paupertatis quidquid acquirit, acquirit monaſterio. Quod ſi ipſe liberaliter velit agere ad vtilitatem ſecularis, peccabit ſi id faciat contra obedientiam ſuperioris, ſed non erit proprietarius; quia actio liberaliter habita non eſt materia paupertatis, nec pretio æſtimabilis. Nec per ſe et hoc iniuſtè damnificabit Conuentum, niſi aliunde ex hoc damnum Conuentui adueniat, cuius conuerſus ſit iniuſta cauſa.

409 Immò hinc deducitur, quòd vbi religio-

ſus

ſiue artifex operetur ex materia aliena, artificiatum erit eius cuius eſt materia, niſi ex pacto aliud fuerit conſtitutum, quia forma artificialis eſt accidens materiæ, quod inuito domino non poteſt à materia ſeparari cum damno illius. Et ſic ex eo ſolum quòd Religioſus ex materia aliena operatur, niſi aliud exprimat ex pacto explicito, vel implicito, cẽſetur opera ſua donare, & cõſequẽter non Religioni, ſed illi, qui eſt materiæ dominus acquirit, nã eius materiã, vel alterat, vel immutat, vel conſumit. Et ad hoc probandum fauent, quæ ſupra q. 85. a. 7. in ſpec. 8. à num. 655. dicta ſunt de melioramentis non neceſſarijs in ſolo alieno factis.

410 Ex hoc aliqui dicunt manuſcripta manere in religioſi poteſtate *Valerus* enim in differ. vtriuſque iuris & *munera nu. 106. & verb. regula difficul. 8. nu. 2.* quem adducit, nec improbat *Diana p. 1. t. 6. reſol. 25.* Item *Caramuel diſp. 59. num. 831.* docuit libros manuſcriptos ſemper eſſe religioſi, eoſque poſſe ſecum deferre, quocumque vadat, etiam ſi trãſeat ad aliam Religionem, idque nulla petita licentia, nulloque relicto exemplo. Ex quo deducunt aliqui, quòd eos poſſit Religioſus etiam donare. Et hoc confirmant, quia teſte *Coriolano tract. de caſib. reſeru. p. 2. caſu 16. num. 19.* Clemens Octauus declarauit ſine contrauentione ſuæ conſtitutionis de largitione munerũ poſſe Religioſos manuſcripta propria ſibi inuicem donare, fortè quia hæc ex natura ſua non ſunt pretio æſtimabilia. Quod extendunt, vt ſit verum, ſiue ſcripta concinnata fuerint in ſeculo, ſiue in religione, & ſiue ab ipſo, ſiue ab alio authore confecta ſint. Nam & Valerus, & Diana indiſtinctè dicunt libros manuſcriptos eſſe Religioſi, *& Anton. à Spir. Sancto par. 2. Directi diſp. 4.* expreſsè hoc extendit *num. 246.* ad manuſcripta ab alio confecta. Et nihilominus alia ex parte *Nauar. l. 3. conſil. de regular. conſ. 35. numer. 9. & 10. & Rodriq. qq. reg. tom. 1. q. 79. a. 2. fine*, quos refert, & ſequitur *Sanchez l. 7. mor. cap. 32. numer. 13. Donatus tract. 4. q. 46.* tenent, Religioſum tranſeuntem ad aliam religionem non poſſe deferre ſecum ſcripta à ſe elaborata, niſi vel Priori religioni ſint inutilia, vel niſi credat delationem non fore ingratam Religionis ſuperiori. Quod *Sanchez tom. 4. de relig. lib. 4. cap. 13. num. 8.* ampliat, vt ſit verum, ſi libros ſcriptos, quis deferat animo reſtituendi poſtquàm illos tranſcripſerit, vel ſi tunc hoc non poteſt, niſi cum magno incommodo, ſaltem in fine vitæ.

411 In primis autem loquendo de libris manuſcriptis ab alio elaboratis, non video quodnam diſcrimen ſit inter illa, & alios libros impreſſos, niſi quod manuſcripti nondum impreſſi, quia rariores, ſunt maioris valoris, & pretij regulariter. Nec de iſtis loquuti ſunt *Valerus, & Diana, vel Coriolan.* Pleno enim iure ſunt religionis, ſicut, & alij libri, & ſunt pretio æſtimabiles, vnde Religioſus ſine licentia non poteſt de illis diſponere, nec ad aliam religionem deferre. Vnde improbabiliter de his aſſeritur ab Anton. de Spirit. S. quod poſſint dari etiam extraneis ſine ſuperioris licentia.

412 Abſolutè etiam loquendo de proprijs manuſcriptis dicendum eſt, Religioſum non poſſe libros manuſcriptos contractu oneroſo alienare, ſcilicet vel eos vendere, vel commutare. Ratio eſt, quia hoc modo libri manuſcripti fiunt pretio æſtimabiles, & eſt vti illis, vt pretio æſtimabilibus, quod Religioſus non poteſt facere ſine licentia. Et hoc à fortiori ſupponunt *Nauar. Rodriq. Sanch. & Suarez citati*. Quod verò *Caramuel* prætendit, quod Religioſus manuſcriptorum ſuorum habeat verum dominium, quia manuſcripta ſunt imagines, & effectus ideæ authoris, admitti nullo modo debet. Neque enim Religioſus ex eo quòd aliquid cauſat eſt dominus illius, nec imago ex eo quòd imago eſt, eſt ſub dominio illius, quẽ repreſẽtat. Et alias dominium paupertati repugnat. Ideo nec admitti poteſt, quod num. 838. concedit tanquam probabile, quod ſcilicet Religioſus de ſuis manuſcriptis poſſit teſtari: & quod Capucini videantur ſuorum manuſcriptorum domini. In ordine enim ad alios manuſcripta pretio ſunt æſtimabilia, & ſunt pecunia cuius dominium nequit habere Religioſus.

413 Et nihilominus dicitur, libros manuſcriptos à proprio authore elaboratos per ſe & ex natura ſua non eſſe rem pretio æſtimabilem, quatenus ſunt vſui proprij authoris, quia non ſunt niſi acceſſoria ſcientiæ illius, quæ non eſt pretio æſtimabilis, & ſunt veluti in ſubſidium memoriæ ipſius, quod bene conſiderauit Suarez citatus, ideoque Religioſum ex vi voti paupertatis non prohiberi tales libros apud ſe retinere, nec ſuperiores ex vi voti paupertatis poſſe auferre ab eo tales libros, ſicut nec poſſunt auferre ſcientiam, vel ſtudium ad ſciendum. Neque obſtat quòd materia librorum ſit pretio æſtimabilis, & maneat eius dominium apud religionem; quia ex quo ſemel ad hunc vſum materia illa conceſſa eſt Religioſo, per accidens conceſſa eſt irreuocabiliter, quia per characteres illos facta eſt acceſſoria ſcientiæ, & quia conceſſa eſt ad vſum non æſtimabilem pretio cenſetur tanquam non exiſtens ampliùs in hac parte, & tanquam conſumpta, ex quo ad ordinem rei excedentis omne pretium eſt eleuata. Accedit, quod cum homo habeat ius naturæ ad ſcientias acquirendas, & ad perficiendum intellectum per rerum notitiam, per votum paupertatis non amittit hoc ius, & ſicut propterea ex iure naturali ſuſtentandi vitam habet quod religio ſibi prouidere debeat de neceſſarijs, & quòd etiam ſuperiore inuito in caſu aliquo neceſſaria ſibi retinere valeat, ita non eſſet ſuperior rationabiliter inuitus, ſi chartam quam ſemel conceſſit ſcribenti, poſtquam ſcriptor ſuos conceptus in ea expreſſit ad meliorem vſum ſuæ ſcientiæ, vellet auferre, poſſetque Religioſus inuito ſuperiore retinere; quia iam charta facta eſt iure naturali Religioſi, & eius vſui applicata, & ad vitam eius, vt humanam, & rationabilem omnino neceſſaria. Quod tamẽ intelligitur de libris manuſcriptis ſpectantibus ad ſcientias, vel artes Religioſo à iure, vel regula non prohibitas; quia vbi ſtudium alicuius ſcientiæ, vel artis ſit prohibitum, ſimul prohibitum eſt ſcribere; In quo tamen conſiderandum, quòd ſcientia priuata poteſt non eſſe prohibita, ſed vtilis & neceſſaria Religioſo, ſicut ſcientia iuris ciuilis, ſine qua minùs perfectè intelliguntur Canones ſacri, licet leges publicè in vniuerſitatibus profiteri Religioſo clauſtrali non conueniat ſine licentia; ideo vbi ſcientia priuata Religioſo non ſit interdicta, ſicuti eſt ſcientia ad malum ordinata, propria manuſcripta de tali ſcientia conditionem ſcientiæ

induunt

induunt & iure naturali ſunt Religioſi, nec ſunt pretio æſtimabilia, & quatenus materia illorum, ſcilicet charta unde ſumpta ſit pretio æſtimabilis; ex eo quòd ſcripta ſcriptura ſpectante ad ſcientiam & ad vſum ſcientificum, & licitum Religioſi ſcribentis tranſijt in materiam non æſtimabilem pretio, vel neceſſariam Religioſo ad finem honeſtum à ſuperiore irreuocabilem. Et ſic verè non eſt amplius materia voti paupertatis, & quatenus eſſet, iam eſt materia neceſſaria; quæ nequit auferri rationabiliter, quia neceſſaria Religioſo ad vitam, vt rationabilem, & ad perfectionem ſui intellectus obtinendam. Ideo ſuperiorem peccare, ſi ſine cauſa ſcripta alicuius, vel igne mandat, vel edit nomine alterius dixit *Caramuel num.482.* Quod eſt verum, non quia Religioſus habeat dominium ciuile ſuorum ſcriptorum, ſed quia ex iure naturali ſibi debetur eorum vſus. Et nihilominùs, quia & in vſu naturalium Religioſus eſt ſub directione ſuperioris, ſi darentur inconuenientia ex alicuius ſcriptis, poſſet Prælatus auctorem illis priuari, & prout boni communis exigentia peteret, de illis diſponere, ne vel auctori, vel alijs etiam ſecularibus eſſent nociua.

414 Nec obſtat, quod habet *Donatus tom. 3. tract. 15. q. 46. de B. Alberto Magno*, quem dicit poſt mortem Iordanis Ordinem Prædicatorum rexiſſe, quia ſcilicet ipſe manuſcripta ſua, & ſui feliciſſimi ingenij monumenta in vno Conuentu completa, nec ſecum ferebat ad alium Conuentum, cum cognoſceret ſe dominium illorum non habere, ſed ea pertinere ad Conuentum in quo ea compleuerat. Quod ipſe Donatus putat factum zelo iuſtitiæ non pietatis, Sed cum hoc tanquam ſingulare dicatur de tanto viro, bene conſtat, quòd id non faciebat ex neceſſitate, ſed ex conſilio, & magna paupertatis affectione. Vnde hoc non refertur de Sancto Thoma, nec de tot alijs piiſſimis DD. quos eadem Religio, & aliæ habuerunt. Quod etiam idem B. Albertus Magnus Ordinem ſuum rexerit non inuenio, quia ille nunquam fuit Generalis Ordinis Prædicatorum. Sed Iordano ſucceſſit Ioan. Theutonicus.

415 Et nihilominùs quia libri manuſcripti ſunt vtiles alijs, & vt vtiles alijs ſunt pretio æſtimabiles ſicut & alij libri, dico, non poſſe Religioſum ſine licentia huiuſmodi libros donare; ſub hac enim ratione ad diuitias pertinent, & ſunt ſub dominio religionis, & immò pertinent ad diuitias magis pretioſas, ex quibus nedum conſequi poſſit vtilitas temporalis libros, vel dando ad tranſcribendum, vel vendendo, vel imprimendo, ſed magna vtilitas ſpiritualis, & honor religioni; Ideo nedum Religioſus priuatus non poteſt illos donare maximè extraneis, ſed & numerantur inter mobilia pretioſa (ſi ſint libri Authoris grauis, & docti) vt nec à ſuperiore alienari poſſint inconſulto Summo Pontifice; magis enim religioni, quàm calix argenteus, vel candelabrum pretioſa eſſe debent.

416 Ideo verum puto ſententiam Nauar. & aliorum dicentium, religioſum tranſeuntem ad aliam religionem non poſſe deferre ſcripta propria niſi, vel ſint priori religioni inutilia (ſi hic caſus dari poteſt, quod puto impoſſibile de ſcriptis viri grauis, & docti) vel habeatur ſufficiens facultas à prioris religionis ſuperiore. Dico tamé quòd admitti poſſit & debeat limitatio Suarez dummodò libri ſine periculo, & securè priori religioni conſeruentur poſſe religioſum ſecum illos deferre, vt illos tráſcribat, vel tranſcribi facit, & vel originale, vel copia priori religioni ſecurè tribuatur. Licet enim tales libri quatenus ſunt authori vtiles ſint veluti extra materiam voti paupertatis, cum ſint eius intellectus veluti filij ſpirituales; tamen abſolutè non illi ſoli, ſed multò magis ſunt vtiles alijs, ideo libri illi ſimpliciter ſunt de dominio prioris religionis, nec poſſunt ab illa auferri ſine iniuſtitia.

417 Nec obſtat id, quod ex *Card. de Lugo diſput. 3. nu. 147. refert Anton. à Spir. Sancto dict. nu. 246.* quia non omne, quod vendi poteſt, prohibetur alienari ex vi voti paupertatis. Quia hoc eſt verum in quantum, vt ſupra dictum eſt opera libera licet vendi poſſint, tamen in quantum liberè fiunt non ſunt pretio æſtimabilia, ſed ſuperant omne pretium. Quatenus tamen venduntur iam pretio æſtimantur, & ſub voto paupertatis cadunt. Sed manuſcripta non ſunt opera libera, ſed ſunt res eiuſdē rationis in hoc cum libris impreſſis, cum ad proprietatem omnino materialiter ſe habeat quòd liber ſit manuſcriptus, aut impreſſus, niſi quòd ratione materiæ plùs longè ſolent valere manuſcripti, quam impreſſi. Et ideo in ordine ad alios eodem modo contra paupertatem eſt, ſi quis religioſus ſine licentia donet manuſcriptum, vel aliquem alium librum, vel picturam iam conuentui acquiſitam, vel quodlibet aliud artificium, cuius dominium iam acquiſierit Conuentus.

418 Regula autem ſupra num. 368. poſita intelligi debet vniuerſaliſſimè de omni vſu ad commodum aliorum ſiue transferatur dominium, ſiue non, & ideo intelligitur etiam de mutuo, vel commodato, ita vt per ſe loquendo religioſus ſine licentia ſuperioris nulli etiam intra idem monaſterium & ordinem de rebus ad ſuum vſum conceſſis, poſſit dare aliquid mutuo, vel commodato. Et quod dicitur de dare, dicitur etiam de recipere aliquod mutuum, vel commodatum. De mutuo ex *Suarez d. lib. 8. cap. 11. num. 44.* ex eo quòd in mutuo transfertur dominium, aſſerit *Anton. à Spir. Sancto p. 5. Direc. tract. 3. diſp. 4. n. 281. vbi nu. 284.* qui ex eodem Suarez addit quòd in mutuo ex quo conceditur vſus ad breue tempus materia grauis non eſt, niſi excedat decem aureos. Sed in hoc tamen conſiderandum eſt etiam diſcrimen eſſe inter religioſos eiuſdem ordinis, & alios externos, nam reſpectu religioſorum Ordinis faciliùs præſumi poteſt licentia ſuperioris, vel haberi licentia tacita, quam præſumi vbi res ſit modica, & neceſſaria aſſerit *Anton. à Spir. Sancto num. 286.* In quo probare non poſſum placitum *Diana reſol. 37. & Llamas, & Fagund.* admittentiū abſolutè mutuum, & commodatum inter religioſos profeſſos eiuſdem monaſterij, quia hoc nullius damni eſt monaſterio, & iniuria quæ in hoc contingere poſſit in ſuperiorem aduertetur obedientiæ non paupertati. Nam hæc ratio ſolum probat quòd in tali mutuo, & commodato non ſit iniuſtitia, quòd de iniuſtitia, quæ ſit culpa mortalis admittitur. Sed vſus temporalium non eo eſt contra votum paupertatis, quia ſit iniuſtus, & contra domini voluntatem, ſed quia eſt vſus ex propria voluntate independenter a voluntate ſuperioris habitus; aliter nulla eſſet poſſibilis culpa

contra

contra votum paupertatis ex eo quòd religioſus vſum facti ſibi vſurpat, nam extra rem conſideratur an vſus ſit cum damno monaſterij, vel alterius: quia ex hoc vſus eſt contra iuſtitiam, non verò eſt contra paupertatem, quia & relicto dominio rei eoque non aſſumpto poteſt quis vti re aliena iniuſtè, & aliàs religioſus non poteſt ſibi dominium rei validè vſurpare. Dicendum igitur eſt, quòd vbi adſit conſuetudo, vel aliunde præſumpta licentia, vt religioſi inuicem mutuò vel commodatò tradāt ea, quæ ad eorum ſunt vſum, licitum eſt hoc facere abſque voti iniuria. Sed hoc nec per ſe licet facere ſine licentia, nec per ſe in omni religione dici poteſt, quòd vel adſit hæc conſuetudo aut licentia præſumpta niſi quantùm ad minima, vel quantùm ad aliqua particularia, vel ad breue tempus. Quamuis & ex leuitate materiæ hoc non eſſet peccatum mortale, ſi fieret ſine licentia ad breue tempus, vt *Anton. a Spir. Sancto vbi ſup. num.* 288. aſſerit.

419 In ordine verò ad extraneos non eſſe culpam mortalem commodare aliquid duabus conditionibus poſitis, ſcilicet ſecuritate reſtitutionis, & breuitate temporis, admittunt *Sanchez l.7. mor. c.19. num.65. Layman L.4. trac 5.c.7.num.4. Diana loc. ſup. citat.* Quia eſto materia remota ſit magni pretij commodare tamen rem, quia non transfertur dominium, ſed cum ſecuritate rei conceditur rei vſus ad breue tempus, non eſt actio quæ in materia paupertatis ſit grauis, & notabilis.

420 De mutuo pecuniæ autem idem dici poſſe affirmat Diana ex Ledeſma, Peyrino & alijs. Licet enim in mutuo transferatur dominium, quia reſtitui debet tantundem, idem eſt ac ſi non transferretur dominium vbi adeſt reſtitutionis ſecuritas, ideo non erit mortale mutuare hoc modo ſine licētia ſuperioris ad breue tempus.

421 Addi verò poteſt ex *Leſſio L.2. de iuſt. c.41. dub.9.num.79.* quem ſequitur *Sanchez loc. cit.* in rebus paruis, & crebrò occurrentibus cenſeri adeſſe licentiam tacitam, ad commodandum inter religioſos maxime ad breue tempus, qua exiſtente nullum erit peccatū commodare rem alteri. Quod idem dici poteſt de mutuo, nam & hoc verum eſt reſpectu etiam notabilis quantitatis, vbi habeatur de hoc licentia tacita, vel præſumpta.

422 Quod verò de receptione mutui ſine licentia accepti in caſu neceſſitatis & indigentiæ eius, quod Religio ſolet & debet prouidere aſſerit *Anton. a Spir. Sancto vbi ſup.num.287.ex Suarez d.l.8.c.11. num.34.* ſcilicet, quòd Religio teneretur ad ſolutionem mutui, quia tunc præſumitur ſeu adeſt licentia tacita ſuperioris, non tam de facili admittetur a Religione nam ei, qui dedit mutuum incumberet onus probandi, & quod adfuerit ſufficiens neceſſitas, ſeu tacita licentia, & quòd mutuum receptum fuerit conuerſum in ſubuentionem illius neceſſitatis, iuxta dicta *ſupra queſt.185.a.7. a num.192.*

423 Potiori iure interdicta eſt religioſo commutatio. Quamuis *Caramuel in reg. S. Bened.d.65. num.970.* teneat, abſolutè non eſſe peccatum contra paupertatem, ſi religioſus ſine licentia ſuperioris commutet ea quæ ſunt ad ſui vſum cum alijs, etiam cum perſonis ſecularibus ſaluo tamen iuſtitiæ rigore plus citra. Quod probabile putat *Diana p.9. tract.6. de pauper. reſol.38. & p.7. trac.12. reſol.25. Bordon tom.1. reſol.43.* quem refert & ſequitur *Anton. a Spir. Sancto p.2. direct. trac.3. diſput.4. num.297.* quia hæc cenſetur materia leuis excuſans a graui culpa. Et citat pro ſua ſententia, *Lopez, Io: de la Cruz, Ledeſmam, Rodriq. & Peyrinum*, qui tamen non loquuntur abſolutè, ſed in caſu, quòd ſuperior non ſit inuitus notabiliter. Verùm abſolutè dicendum eſt per ſe commutationem ſine licentia habitam eſſe contra votum paupertatis, & ſuppoſita ſufficiente materia eſſe culpam mortalem. Quod tenent *Sanchez l.7. mor. c.19. num.67. Peyrin. in Rel. ſub.q.2.c.2.§.5. Laymus L.4. trac.5.c.7.num.4. Donatus d.trac.15.q.40. Coton. lib.4. contr.6.cap.2. nu.112. Card. de ugo diſp.3.num.161.* alijque apud *Dianam loc. cit.* qui etiam idem probabile putat. Ratio ſemper eſt eadem, quia vſus rei temporalis ſine licentia aduerſatur paupertati, aliàs numquam peccaretur contra paupertatem niſi religioſus vellet ſibi dominium rei vſurpare cuius eſt incapax & quòd abſolute efficaciter velle non poteſt, niſi ex errore, vel ignorantia. Poteſt igitur commutatio excuſari à culpa mortali ex leuitate materiæ, vel quia ſuperior non ſit inuitus quantùm ad ſubſtantiam, vel poteſt excuſari ab omni culpa ſi adſit licentia tacita, vel præſumpta, quæ de facili poteſt adeſſe ſpectata qualitate rei, & circumſtantijs perſonarum, & maximè inter religioſos eiuſdem monaſterij. Quod verò *Anton. de Spir. Sancto* dicit hic præſumi licentiam ſuperioris, cum dominium maneat in eadem Religione, & aliàs ſolus vſus concedatur. Nec per ſe eſt verum, cum immò vt ipſe fatetur num.302. in ſua Religione *p.p. cap.7.num.5.* detur præceptum non commutandi ſine licentia Prælati expreſſa, in eo igitur ordine falſum eſt, quòd vniuerſaliter præſumi poſſit licentia ad commutandum. Tum quia nec loquitur conſequenter dum dicit, quòd ſi detur in Religione præceptum non commutandi ſine expreſſa licentia, Religioſus commutando ſine licentia expreſſa peccat contra obedientiam, non verò contra paupertatem. Quia hoc non dicitur conſequenter, niſi vel admittendo quòd commutatio fieri poſſit ſine licentia, quæ eſt ſententia Caramuelis, quem pro ſe citat, & ſic non erat recurrendum ad licentiam præſumptam, vel ſi aſſertio adæquatè fundatur in licentia præſumpta, inconſequenter admittitur quòd vbi adſit lex prohibens commutationem ſine licentia expreſſa, tunc commutatio non ſit contra paupertatem, quoniam eo ſuppoſito dato inconſequenter omnino præſumitur vniuerſaliter & regulariter licentia tacita Prælati ad commutandum. Ex qua etiam reijcitur opinio *Ledeſmæ* pag mihi 57. & aliorum, qui regulariter admittunt ex eo eſſe licitam hanc commutationem, quia adſit præſumpta licentia, quia hoc non eſt per ſe verum vniuerſaliter, & regulariter.

424 Inter religioſos verò commodatio poteſt eſſe debita. Nam *Alphonſ. de Leon de off. Confeſ. recol.11.num.229.* quem ſequitur *Anton. à Spir. S. n.292.* docet religioſum qui libris, vel alijs ſibi ad vſum conceſſis non indiget, ſi correligioſo indigenti cōmodare noluerit, peccare mortaliter, ſi ſuperior iubeat illi vt ea commodet, ſi verò deſit iuſſio ſuperioris peccare poſſe contra charitatem. Quod tamen ait non valere de manuſcriptis proprijs, & elaboratis à religioſo, quia immo de iſtis loquendo

censet

cenſet religioſum non teneri ea commodare etiam ſi ſuperior iubeat, quia in hoc non tenetur obedire, nam ſuperior id non poteſt præcipere, cum non ſit honeſtum v. g. vt aliquis prædicator aut lector ſpolietur proprijs ſcriptis, vt alteri dentur. Quod aliqui quos ſequitur *Anton. a Spir. Sancto num. 295.* ampliant vt intelligatur etiam de manuſcriptis ab alio authore confectis, ſed religioſo ad vſum conceſſis: quippe eodem iure cenſentur, & à quocumque religioſo liberè ſolent deferri Prælatis ſcientibus, & non diſſentientibus, quod non euenit de libris impreſſis ad quos deferendos in religionibus obſeruantioribus requiri ſolet ſuperioris licentia. Hæc tamen extenſio non poteſt approbari; quia non eſt diſtinctio inter manuſcripta aliorum authorum, & libros impreſſos niſi quia illa rariora ſint, ſed hoc non facit quin ſint materia paupertatis, & ex conſequenti quòd illorum vſus non ſit reuocabilis à ſuperiore per ſe loquendo, quàmuis tanta poſſit eſſe neceſſitas illius, cui ad vſum conceſſa ſunt, vel aliæ circumſtantiæ perſonæ, & libri tales, vt contra voluntatem ſuperioris inferioris ex ſufficienter præſumpta voluntate ſuperioris maioris, qui illa habet, poſſit illa retinere. Sed de manuſcriptis proprijs alia ratio eſt, quia illa non ſunt materia voti paupertatis, in ordine ad authorem niſi materialiter ratione chartæ, circa quam ſuperior non eſt nec debet eſſe rationabiliter inuitus, ſi illam religioſus retineat. Et quatenus eſſet, hoc non obſtaret, quia ex quo priùs permiſit chartam ad vſum qui eſt extra materiam paupertatis, & eſt à ſe irreuocabilis, idem eſt ac ſi reſpectu illius charta eſſet iam conſumpta, quia & ipſa eſt extra materiam voti paupertatis extracta, cum vſus propriæ ſcientiæ ſit actio, quæ non eſt pretio æſtimabilis, ſed ſuperat omne pretium. Et nihilominùs ſi non ex vi voti paupertatis, ex vi voti obedientiæ poteſt contingere quòd religioſus etiam propria manuſcripta commodare teneatur, ſi iam ſibi v. g. inutilia ſunt prorſus, & alteri vtilia, vel ſi adſit alia rationabilis cauſa aut neceſſitas, maximè vbi locum habere poſſit præceptum charitatis, & ex conſequenti etiam votum obedientiæ.

455. Intelligitur etiam dicta regula de remiſſione debiti, ita vt religioſus ſine licentia non poſſit conſanguineis, vel amicis remittere ſummam pecuniæ quam illius intuitu debent, vel ſemel, vel annuatim. Quia remiſſio debiti eſt quædam donatio. *cap. veniens de reſtitut.* Ita *Alphonſ. de Leon de off. confeſ. reſolut. 1. numer. 259. vbi numer. 260.* ex *Barbòſa* habet, monialem quæ fecit alteri moniali opus magni valoris non poſſe ſine licentia illi remittere pretium. Eadem docet *Donatus tom. 3. trac. 15. q. 35.*

426 Si tamen ius habendi eſſet ſpirituale, poſſet religioſus debitum remittere ſine licentia ſuperioris. Sic enim aliqui dicunt religioſum poſſe remittere ius miſſarum ad quas dom[us] eſſet ſecularis obligata ſacerdotem quia eſt ſpirituale, nec eſt materia voti paupertatis, & quod in eo caſu ſacerdos obligatus ad miſſas poſſet retinere eleemoſynam acceptam, immò hæres inſtitutus eam teneretur ſoluere, quia pro ſua parte debet implere onus impoſitum in teſtamento, & religioſus remittens onus miſſarum non ex ſuo intendit liberare hæredem à ſuo onere; ex quo etiam infertur, quòd Religioſus, qui aliàs non tenetur celebrare ad intentionem alicuius, poteſt celebrare ad intentionem amici ſacerdotis, etiam ſi ſciat illum accepturum ſtipendium, quia talis Religioſus nihil dat ex pacto, ſed ſolum ſpirituale donat. *Anton. a Spir. Sancto vbi ſup. num. 250. ex Nauar. Rodriq. Fagund, Diana & Vidal,* & idem docent. *Coton. l. 4. contr. 6. cap. 5. num. 207. & Caramuel nu. 881.* Nec amicus ille qui pro miſſa a Religioſo celebrata recipit ſtipendium ſuſtentationis eſt ſimoniacus. Non quidem ex ratione, qua vtitur Caramuel, quia ſcilicet ſi Religioſus det ſpirituale ſupernaturale etiam ſtipendium miſſæ eſt eleemoſyna, & non eſt ſimonia ſpirituale cum ſpirituali commutare. Hoc enim verum non eſt, quia ſemper fit iniuria rei ſpirituali ſi datur ex pacto; Nam & obligatio ipſa ex pacto conſurgens eſt res pretio æſtimabilis, ideo dare ſpiritualia ex pacto fuit prohibitum per Bonifacium Papam, *cap. quam pio 1. q. 5. & per Greg. IX. cap. fin. de pactis, & per Vrban. III. cap. quæſitum de rer. permut.* Ideo illicitus eſt alter caſus, quem vt licitum affert *Caramuel ibid. num. 882.* nimirum ſi Religioſus promittat celebrationem 20. miſſarum gratis, ſed tamen cum pacto, vt alter cui miſſæ promittuntur gratis ſtipendium debitum pro 50. miſſis gratis det eius amico. Hic enim aperta ſimonia eſt, quia interuenit pactum, ſi intelligatur quòd fiat commutatio miſſarum in actum liberalitatis dandi ſtipendium gratis amico. Sed & implicantia eſt, quòd recipiens miſſas ex pacto amico ſacerdotis det ſtipendium, & quòd det illud gratis; quia non datur gratis, quod datur ex pacto, & in eo caſu verè miſſa datur pro ſtipendio licet non recipiendo à ſacerdote, ſed ab eius amico; & licet non ſit ſimonia, ſi non venditur ſpirituale, ſed temporale intenditur, vt ſuſtentamentum debitum ſacerdoti celebranti miſſam. Sacerdos tamen Religioſus eſt proprietarius, quia ex pacto dat id, quod ſibi debetur, & quod accipit iam, vt ſuum ex quo ex pacto obligat recipientem miſſas ad illud dandum amico. Sed ratio quare in caſu noſtro ſuppoſito nõ ſit ſimonia eſt, quia nullum interuenit pactum, ſed Religioſus ſacerdos gratis celebrat miſſas. Amicus verò ſacerdos obligatus ad miſſas celebrandas iuſtè accipit ſtipendium licet miſſas non celebret, quia obligationi ſatisfacit per alium ſeu per miſſas alias ſibi donatas; & ſic nulla eſt ibi ſimonia.

457 Regula verò prædicta non ſe extendit per ſe loquendo ad hoc quòd eſt contrectare pecuniam niſi contactu morali, & politico, quo quis tangit pecuniam tanquam pretium rerum ea vtens ad aliquid emendum. In quo ſenſu *Bartholomæus a S. Fauſto l. 8. theſ. q. 122.* interpretatur ſtatutum Ordin. Minorum de obſeruant. cap. 4. regulæ; ſic enim tangere pecuniam eſt illam ad vſum, vel recipere, vel retinere, vel etiam expendere. *Hieron. Polizius ad cap. 4. Reg. S. Franc. num. 5.* quem refert & ſequitur *Donatus d. trac. 15. q. 47.* vbi tamen *q. 48.* non benè reijcit opinionem eiuſdem Politij admittentis in hoc caſu paruitatem materiæ, in quo lex iſta non obliget, ex eo quòd tangere pecuniam ſit de genere indiuiſibilium, Nam hoc gratis dicitur. Quod verò in quæſ. 49. diſputatur an liceat dictis Religioſis mediate contrectare pecuniam, in qua quæſ. Polizius affirmat, & negat Donatus, mihi videtur quæſtio ſuperflua: quia cum ſolus tactus moralis dica-

dicatur prohibitus, ad hanc moralitatem euidens eſt nihil intereſſe quòd tangens pecuniam illam tangat tactu phyſico immediatè, vel mediatè, & huiuſmodi tactus quantumuis phyſicè ſit mediatus, eſt moraliter immediatus, ſi Religioſus tangit pecuniam ad emendum ex ea, vel mutuandum. Vel ergo talis Religioſus habet licentiam vtendi pecunia in caſu v. g. itineris, & nihil intereſt, quòd pecuniam tangat mediatè, vel immediatè. Et hoc idem dicitur, quòd ſi non habet licentiam, nihil iuuat, quòd illam tangat mediatè. Nihilominùs ſtatutum Ordinis Diſcalceatorum *D. Aug. p. 1. Conſtit. cap. 7.* videtur intelligendum de contactu phyſico ex communi ordinis ſenſu, vnde intelligi debet ſiue quis illius ordinis immediatè ſiue mediatè tangat pecuniam, ſiue deferat illam in hippopera in itinere, niſi id fiat cum licentia, vel adſit neceſſitas grauis. An verò peccatum hoc tangendi pecuniam tactu phyſico ſine licentia ſit peccatum proprietatis. Aliqui diſtinguunt proprietatem in naturalem, & iuris poſitiui, ſicut & datur ſimonia poſitiui iuris; & quia præceptum hoc de non tangenda pecunia datur intuitu voti paupertatis rigoroſiùs cuſtodiendi, dicunt hoc peccatum eſſe proprietatem, ſed iuris poſitiui. Certè ex voto paupertatis non obligatur religioſus ad non tangendam pecuniam, quòd verò ex quo in aliquo Ordine datur præceptum obligans ad mortale de non tangenda pecunia, quòd hoc peccatum dicatur proprietas, vel inobedientia parùm intereſt cum ſemper tale peccatum ſit contra votum & ita ſit ſacrilegium.

428 Eandem quoque regulam nonnulli extendunt ad actus officialium Conuentus; nimirum vel ad emere, vel ad diſpenſare res conuentus ſine licentia aut contra voluntatem ſuperioris. Itaque diſpenſatorem rerum Conuentus ſi contra voluntatem, vel ſupra facultatem ſibi conceſſam diſpenſet res Conuentus, vel plura, vel meliora dans amico ſuo, quàm debeat, peccare contra votum paupertatis docent *Suarez tom. 3. de relig. cap. 15. numer. 9. Baſſæus v. paupertas nu. 8. Sanchez dicta cap. 19. n. 93. ex Mendoza quod. q. 8. concl. p. & Rodriq. tom. 3. qq. reg. q. 29. a. 10.* & pro eadem ſententia refertur *leſſ. l. 2. de iuſt. c. 4. c. num. 78.* Et idem aſſerunt de Procuratore ſi emat aliquid etiam in vtilitatem Conuentus abſque facultate, vel ſupra facultatem ſibi conceſſam & ratio eſt; quia idem eſt agere ſupra facultatem, quòd ſine facultate & licentia, vel verò rebus & eas diſpenſare ſine licentia, vel emere ſine licentia in religioſo eſt peccatum proprietatis. Quod confirmatur ex *D. Thom. ſupra q. 32. a. 8.* ad primum dicente, monachum de rebus monaſterij poſſe facere eleemoſynam ſecundùm quod ſibi eſt commiſſum. Sit tamen dictum cum reuerentia; iſti DD. non loquuntur conſequenter. Nam non eſt dubium, ſed certum, officiales Conuentus diſpenſando, vel quocumque modo adminiſtrando res conuentus ſupra facultatem ſibi cōceſſam peccare etiam mortaliter, niſi à culpa mortali excuſentur, ob materiæ, vel remotæ, vel proximæ paruitatem, vel quia ſuperior non ſit inuitus quantùm ad ſubſtantiam, ſed ſolùm quantùm ad modum, vel etiam excuſantur ab omni culpa ſi vtantur facultate ſibi tributa, vel à iure, vel à conſuetudine, vel ſi præſumptam licentiam ſuperioris habeant, vel ſi habeant facultatem à maiori ſuperiore, vel illam iuſtè & probabiliter præſumant, etiam in caſu quòd immediatus ſuperior repugnet. Quia adminiſtrare rem alienam inuito Domino eſt peccatum mortale, id verò in monaſterio cenſetur fieri inuito domino, quod fit inuito ſuperiore, qui eſt principalis adminiſtrator bonorum monaſterij. Sed quòd hoc peccatum ſit peccatum proprietatis non dicitur conſequenter à prædictis DD. apud quorum plures conſtat, quòd religioſus adminiſtrans res alicuius ſecularis non ad vſum proprium, ſed ad commodum aliorum domino inuito non committit ſacrilegium, ſed iniuſtitiam. Et ratio eſt, quia ex vi voti paupertatis excluditur dominium, qui verò adminiſtrat rem alienam, vt alienam & ex officio rem, vt alienam reſpiciente non eſt dominus. Votum autem etiam excludit vſum facti independentem à licentia ſuperioris, ſed hoc eſt verum de vſu proprio & ad ſui commoditatem, vt ex ſupradictis ſatis patet, & conueniunt Suarez, & Sanchez pluries ſupra citati. Modò officialis Conuentus infidelis in ſuo officio, vel iniuſtus, non vtitur re ad ſui commodum, neque de illa diſponit vt ſua, ſed vt aliena & ex officio quod habet adminiſtrandi rem vt Conuentus non vt ſibi propriam, non igitur peccat contra paupertatem. Et ex loco D. Thomæ citato ſolùm colligitur, quòd talis officialis excedens menſuram in faciendo eleemoſynam peccat, non verò habetur quòd ſit proprietarius. Solùm poteſt peccare contra regulam, vel præceptum ſuperioris, ſed ex hac parte peccatum non erit mortale, ſi præceptum ſub mortali non obligat. Peccat ergo per ſe & formaliter peccato iniuſtitiæ quod peccatum poteſt eſſe etiam contra iuſtitiam diſtributiuam, ſi notabiliter lædatur æqualitas proportionalitatis, & ei minùs detur cui magis debetur.

429 Ex his autem patere poteſt, quid dicendum ſit de ſuperiore ipſo. Nam & ad Prælatos regulam præfatam extendit *Suarez loco cit. num. 10. Donatus d. tract. 15. q. 24. Layman l. 4. tract. 5. cap. 7. num. 1. ibi Baſſæus v. paupertas numer. 8. Card. de Lugo diſp. 3. num. 183.* Et non eſt dubium quod ſi vel officiales, vel Prælati aliquid ſibi vſurpent ſine licentia, vel etiam nomine proprio diſpenſent, vel diſtrahant, vel donent, quòd peccant contra votum paupertatis. Et quia ſuperiores etiam immediati non habent præſentem ſuperiorem de cuius licentia vtantur rebus monaſterij ad ſuum priuatum commodum, vel quæ ſibi conceſſa ſunt ad vſum aut aliis nomine proprio donent, Suarez docet eos debere attendere in hoc vſu præſumptam licentiā, vel ſuperioris maioris, vel religionis. Addi verò poſſet, etiam eos debere conſiderare ſtatuta ordinis, & conſuetudinem. Quamuis potiùs ſuperior dici poſſit non indigere licentia ad eos actus, ſeu in iis caſibus in quibus ſubditi operantur cum licentia *Coton. l. 4. contr. 6. cap. 2. num. 1 c r.* Verùmtamen loquendo de ſuperiore difficile eſt, quòd in eo poſſit habere locum culpa proprietatis contra votum paupertatis; quia quam licentiam poteſt validè dare ſubditis, vel ad vſus honeſtos, vel ad vſus turpes, poteſt ſibi concedere. Non eſt enim ſuperior deterioris conditionis, quàm ſubditus, vt poſſit illi dare licentiam ad aliquid, qua ipſe vti non poſſit. Immò ſunt qui dicant illum ſuperiorem delegatum, qui ad duas hebdomadas, immò

ad triduum eſt ſubſtitutus ad regimen Conuentus, poſſe ſibi dare licentiam dandi, & recipiendi duraturam etiam poſtquàm officium terminauerit. Ideo ſi ſuperior in vſu proprio rerum Conuentus non excedit limites licentiæ, quam ſibi dare poteſt validè, non peccat contra votum paupertatis. In vſu verò rerum Conuentus, quem habet titulo publico, & ex officio, nec peccat, nec peccare poteſt contra votum paupertatis, quia talis vſus non eſt nomine proprio, ſed alieno, & non eſt rei vt ſuæ, ſed alienæ, & non eſt ad ſui commodum, ſed Conuentus. Multipliciter nihilominùs peccare poteſt ſuperior in hoc vſu, ſi excedat menſuram; Nam quatenus deficit in officio ſuo eſt infidelis miniſter, quatenus eſt cauſa damni Conuentus, vel permittendo, quòd res pereant, aut ſubripiantur, vel eas dilapidando, vel ſupra facultatem, & inuito Conuentu eas donando, aut diſtribuendo eſt iniuſtus, & quatenus in diſtributione violat iuſtitiam diſtributiuam eſt ſpeciali hac ratione iniuſtus, quatenus hoc ſit ſcandalum alijs, peccat contra charitatem, & quatenus Regulæ, & ſuperiorum præceptis non obtemperat eſt inobediens; Et bene poteſt contingere quòd Prælatus operetur ſupra ſuam facultatem, quia contra prohibitionem ſuperiorum aliquid vel emat, vel vendat, vel locet, vel donet, & tamen non peccet contra iuſtitiam, quia id non fit inuito Conuentu, qui eſt dominus rerum, quia id quod fit cedit in magnam vtilitatem Conuentus. Multipliciter igitur peccare poteſt Prælatus quatenus ex officio, & nomine publico diſponit de rebus temporalibus Conuentus, non tamen contra votum paupertatis, quia adminiſtrare aliena nomine alieno, & ad aliorum commodum non eſt materia voti paupertatis.

430 Hinc primò deducitur non eſſe vniuerſaliter verum, quod ait *Suarez num. 1.* quod in donationibus merè prophanis, id eſt non pijs, neque vllo iuſto titulo debitis, & à fortiori in turpibus, numquam poteſt præſumi licentia, aut voluntas Prælati ſuperioris, aut religionis, & ideo huiuſmodi donationes iniquæ ſunt, & inualidæ. Nam poſſunt eſſe non iniquæ, & dato quod ſint iniquæ poſſunt eſſe non inualidæ. Poſſunt eſſe non iniquæ. Nam Prælatus iuſtè, & ſanctè ad honorem Conuentus ſeruandum poteſt meretrici ſoluere pretium turpis commercij habiti cū Religioſo ſui Conuentus. Præterea verò cum poſſit contingere, vt iniquè geſta ſint vtilia Conuentui, poteſt etiam contingere, quòd iniqua donatio non habeatur inuito Conuentu, & ita nec ſit iniuſta, nec ſit inualida, quidquid ſit, an ſit iniqua, & contra aliquam virtutem, & Dei legem.

431 Deducitur ſecundò, quod licet *Sanchez cap. illo 19. num. 24.* conſequenter ad ſuam opinionem ex Nauar. dicat, Conuentum non poſſe dare licentiam ad vſus illicitos, quia licet Conuentus ſit dominus bonorum, tamen hoc eſt reſtrictum per votum paupertatis, & Eccleſiæ Conſtitutionem. Nihilominus hoc fallit, nedum quia oppoſita ſententia, quòd licentia ad vſus non pios, & turpes niſi ſit prohibita, & irritata per ſuperiorem eſt valida ad excludendam culpam proprietatis ſimpliciter, ſed quia vbi vtile ſit monaſterio, vel iniquitate alterius ad ſui iuſtam defenſionem, monaſterium, & ſuperior monaſterio conſentiente media pecunia ſine iniuſtitia, & ſine ſacrilegio contra votum paupertatis medium iniquum ſibi emit, niſi fortè in hoc alicuius tertij offendatur iuſtitia. Solùm enim aſſeritur, quod talis ſuperior non offendit iuſtitiam monaſterij, & quòd monaſterium poteſt validè etiam expendere ad vſus turpes, licet aliàs hoc ſit peccatum, & malum.

432 Deducitur ſecundò Prælatum quantum ſit ex vi voti paupertatis non impediri, quin poſſit vti conſuetudine donandi de rebus Conuentus etiā non exiſtente rationabili cauſa. Certè *Panormit. in cap. Cæterum de donat. in fine,* ſentit Prælatum ſtante conſuetudine poſſe aliquid donare abſque rationabili cauſa. Suarez autem loco citato num. 12. aſſerit quidem in Prælato religioſo propter votum paupertatis cum difficultate poſſe admitti talem conſuetudinem, ſed nihilominùs, vbi introducta fuit poſſe in modica quantitate ſuſtineri. Quod credo verum. In proportionata igitur quantitate reſpectu ſtatus religioſi, & Conuentus abundantia poteſt eſſe introducta conſuetudo, vt ſuperior tantum poſſit donare ad ſui beneplacitum. Et licet ne donatio ſit, vel prodiga, vel imprudens & mala, debeat fieri ex rationabili cauſa, tamen ſi cauſa rationabilis non adſit, non per hoc donatio eſt iniuſta, vel contra votum paupertatis, etiam ſi ſuperior ſibi vſurpet de bonis Conuentus, quod conſuetudine permittitur, vt illud amicis ſuis, aut conſanguineis donet, Nam aliàs ex parte religionis, & Conuentus rationabile poteſt eſſe, quod introducatur cōſuetudo, per quam Prælatus poſſit vſque ad moderatam quantitatem donare ad ſui beneplacitum, licet poſtea in Prælato ad hoc, vt hic vſus ſit honeſtus neceſſaria ſit aliqua rationabilis, & pia cauſa Cū aliàs hoc in vtilitatē Conuentus cedat; Nā erga Conuentum beneuoli ſunt regulariter, qui ſunt amici Prælati eiuſdem Conuentus, Et ideo religio ex rationabili cauſa talem conſuetudinem permittit, qua ſi ſuperior abutatur non per hoc erit culpa, vel iniuſtitiæ, vel proprietatis. De quantitate autem eius, quod ſuperior poſſit liberaliter donare, dicetur infra, vbi de eleemoſyna erit ſermo ſpecialis.

433 Hinc etiam deducunt aliqui verum eſſe, quod habet *Sanchez d. cap. 19. num. 37. ex Nauar. & Lopez,* nimirum licitum eſſe concedere Religioſo ſua arte comparanti multa monaſterio, vt moderanti cathedram, vel quia multa bona attulit ſecum ad monaſterium, vt donet, dum viuit, cognatis, & amicis, aut alijs non diuitibus, ſed pauperibus, vel ad ſacra facienda, vel ad inſtituendam capellaniam, vt vel ſic cæteri animoſiores euadant ad ſimilia bona acquirenda. Sed nimium puto, quod Religioſus ex ſola licentia Prælati poſſit inſtituere Capellaniam ſecularem. Et dum agitur de donando id, quod eſt Religionis ſecularibus, & conſanguineis, magna moderatio haberi debet, ſed de hoc dicam infra vberius.

434 Sic etiam reſpectu Religioſorum vniuerſaliter iuſta cauſa concedendi licentiam dandi eſt licentia expendendi in vſus pios, vel in remunerationem beneficiorum acceptorum. *Nauar. l. 3. conſil. de ſtatu monach. conſ. 3. num. 33. Corduba quæſt. 54. dub. vlt. dict. primo. Lopez l. 1. Inſtruct. cap. 155. & l. 2. de contract. cap. 40. Molina tom. 2. de iuſt. d. 276. Emanuel Sà v. Religio num. 48.* quos ſequitur *Sanchez l. 7.*

mor.cap.19.num.36. ſimiliter ex *Cordubo, Lopez, &* *Sanchez*, iuſta cauſa eſt expendere pro ſacris ſaciendis, & pro nuptijs pauperum. Item iuſta cauſa eſt expendere ad vſus honeſtos, & proprios Religioſi. Quod adeo verum eſt; vt licet ſit in Ordine aliquid ſtatutum, quod quidquid Religioſus recipit, cedat in vſum communitatis, nihilominus poteſt ſuperior concedere licentiam, vt illud expendatur in vſum Religioſi recipientis, quia Religioſi ſunt potiſſima pars cõmunitatis, & ideo quod pro illis expenditur, in vſum communitatis expenditur, vt tradunt *Nauar. Sanchez, & Sà loc.cit.num.49.*

435 Aduertit etiam *Nauar.Comm.2.de regular. num.40.* quem ſequitur *Sanchez dict.cap.19.num.38.* licentiam datam Religioſo manendi extra clauſtra non continere licentiam tacitam conuertendi quæſita in vſus ſuos non neceſſarios.

436 Eſſet autem videndum qualiter peccet contra paupertatem Religioſus ludens, vel luxurians, vel dans eleemoſynam; ſed de his inferiùs tractabitur, & nunc ſufficit aſſerere ea ſupra probatis, non eſſe in illis peccatum proprietatis ſimpliciter, niſi fiant ſine licentia. Solùm hic nonnulla in communi ſunt aduertenda.

437 Nimirum an peccet contra paupertatem, qui non donat aliquid, ſed permittit, vt alius ſibi vſurpet, nec illum impedit, ne accipiat, vel furetur. Dicitur enim hunc poſſe peccare contra iuſtitiam, ſi teneatur rem cuſtodire, ne pereat, ſicut tenetur quilibet Religioſus cuſtodire res ad ſui vſũ conceſſas, vel poſſe peccare contra charitatem non impediendo peccatum alterius. Sed contra paupertatem non peccat, quia ipſe nihil donat, vel dat, nec re vtitur ſine licentia, nec ex voto paupertatis promiſit impedire, ne aliquis res alterius furetur. Non poteſt pauper Religioſus ex voto rẽ alienare, & vſu conſumere, ſed non tenetur ex voto impedire, ne alius rem dilapidet, vel furto arripiat.

438 Item an liceat Religioſo de licentia ſuperioris vti & expendere ea, quæ malè accepit, vt quia accepit illa ſine licentia. Ad quod ex *Suarez d.cap.15.num.18.* Reſpondetur, quod ſi huiuſmodi ſunt validè accepta religioni, culpa antecedens nihil obſtat, quin Religioſus de licentia ſuperioris poſſit his malè acceptis vti; ſi expediens fuerit talem licentiam concedere, quia ſubſequens vſus non fundatur in culpa præcedenti, ſed in hoc quod bona illa ſunt religionis, & eorum adminiſtrationem habet ſuperior, qui validam licentiam ad eorum vſum poteſt concedere.

439 Item, an Religioſus, qui fingit ſe accipere aliquid à ſeculari, & re vera non habet animum accipiendi pro ſe, ſed pro conſanguineo, vel amico, cui acceptum tradit non nomine proprio, ſed nomine amici, peccet contra votum paupertatis. Reſpondent aliqui non peccare, ſuppoſito tamen quod in hoc Dominus non ſit inuitus, ſed probabiliter præſupponatur, quod dominus, ſi hoc sciret, libenter conſentiret. Nam hoc non ſuppoſito peccaret Religioſus contra iuſtitiam. Contra paupertatem verò non peccat, quia non donat aliquid, ſed rem alienam ad vtilitatem amici adminiſtrat. Et hoc puto verum, etiam ſi fingat nedum acceptare, ſed fingat etiam donare nomine proprio; quia in re non eſt donatio facta à Religioſo, ſed ſemper eſt adminiſtratio rei alienæ ad commodum amici; vnde hoc attendendum, an dominus rei ſit inuitus, quia in hoc caſu eſſet peccatum iniuſtitiæ. Quod ceſſat ſi dominus præſumatur probabiliter non inuitus.

440 Præterea quæritur, an peccet Religioſus habens licentiam donandi, ſi donet ei, qui non habet licentiam recipiendi. Reſpondetur enim licentiam dandi per ſe non continere licentiam accipiendi, niſi ſit licentia expreſſe conceſſa dandi tali perſonæ, ſed vbi datur Religioſo generalis licentia dandi, non per hoc datur alijs Religioſis licentia ab eo accipiendi, vt probat *Sanchez l.7. moral. cap.19. numer. 71.* Nihilominus tamen non peccat peccato proprietatis, qui habens dandi licentiam dat illi, qui non habet licentiam recipiendi, vt bene tradit *Card.de Lugo disp.3.de iuſt.num.163.* quia Religioſus non vouit paupertatem alterius. Vnde licet Religioſus in hoc caſu quatenus cooperetur peccato alterius, peccet peccato ſcandali, non tamen peccat contra paupertatem. Ita licet licentia acceptandi non contineat licentiam dandi, & contingat aliquem acceptare ab eo, qui non poteſt dare; qui tamen habet licentiam acceptandi, non peccat contra votum paupertatis, ſi acceptat ab eo, qui non habet dandi licentiam, ſicut qui habet votum caſtitatis non peccat contra votum ex eo quod cauſet fornicationem alterius; quia alterius caſtitatem non vouit, vt tradit *Sanchez l.5. de matrim. cap.6.nu.10.* Ideo qui hoc modo ſcandalizat alium cooperando peccato illius non tenetur in confeſſione explicare ſe habere votum vel paupertatis, vel caſtitatis reſpectiuè. Quare *Sanchez l.7.mor cap.19. num.70.* non loquitur conſequenter, dum vult, quod Religioſus dans ex licentia dandi quam habet, ſi det Religioſo alterius Ordinis non habenti licentiam accipiendi peccet contra votum paupertatis, quia cooperatur peccato alterius; quia cooperari peccato alterius eſt ſcandalum, non verò eſt proprietas. Et ſibi contradicit, quia ibidem fatetur, quòd ſuperior dans ſuo ſubdito licentiam dandi Religioſo extraneo non habenti licentiam recipiendi, aufert impedimentum dantis, quo ablato dans ex parte ſua poteſt dare. Et amplius fatetur, quòd diſpenſatus in voto caſtitatis ab Epiſcopo non peccat contra ſuum votum, ſi contrahat cum habente votum caſtitatis, ſed ſolùm peccat, quia cooperatur peccato alterius; igitur idem dicere debuit de Religioſo ex hac ſua ratione, vt dans ex licentia dandi non habenti licentiam accipiendi, non peccet contra ſuum votum, ſed quia peccato alterius cooperatur.

SVMMARIVM.

1 *Extra caſum extremæ neceſſitatis Religioſus ſine licentia non poteſt facere eleemoſynam.* numer. 441.

2 *Vbi ſit ſtatutum, vt Religioſi ſine licentia non dent eleemoſynam non dabitur licentia præſumpta niſi ex accidenti.* num. 442.

3 *In caſibus Conſtit.Clem.VIII.de largit.munerum non licet Religioſis donare contra præſcriptum d. Conſt. moderata ab Vrbano VIII.* nu. 443.

4 *Religioſorum quadruplex genus. num.444.*
5 *Beneficiati extra Ordinem tenentur ad faciendum eleemoſynam.num.445.*
6 *De eiectis remiſſiuè.num.446.*
7 *Superiores tenentur ad eleemoſynas, vel ſecundum conſuetudinem, vel ſecundum prudentia in erogandas.num.447.*
8 *Non decet Religioſum lautè viuere dum pauperes fame pereunt.num.447.*
9 *Superior poteſt aliqua donare, ſed moderate, & vbi ſunt ſeruare debet ſtatuta, & conſuetudines, & etiam vbi ſit neceſſarius conſenſum Conuentus exquirere, vel certe nihil facere Conuentu rationabiliter innito, quamuis & Conuentum irrationabiliter innitum poſſit cogere ad conſentiendum donationi, maxime remuneratoria. numer. 448.*
10 *Officiales tantū poſſunt dare in eleemoſynam, quantum ſibi eſt commiſſum.nu.449.*
11 *Officiales qui non habent adminiſtrationem temporalium non habent ex vi offitij licentiam faciendi eleemoſynam.nu.450.*
12 *Eleemoſynas poteſt facere, qui habet aliquid cum licentia ad vſus honeſtos.nu.150.*
13 *Religioſi non habentes adminiſtrationem non poſſunt ſine licentia facere eleemoſynas. numer. 451.*
14 *In caſu extremæ neceſſitatis Religioſus poteſt facere eleemoſynam, quamuis etiam tunc ſi poteſt debet petere licentiam.num.452.*
15 *Et in caſu grauis neceſſitatis, vbi non poteſt peti licentia: ſed caute agendum, ne ex hoc dentur bona Religionis conſanguineis ſub ficto prætextu. num.453.*
16 *Et* Religioſi*, qui de licentia manent extra clauſtra.454.*
17 *Et in hoc caſu poteſt etiam Religioſus honeſte donare.num.455.*
18 *Et Religioſus, qui demit de eo, quod taxatum eſt illi ad ſui ſuſtentationem, ſi habet licentiam eo vtendi ad vſus honeſtos.num.456.*
19 *Non ſe extendit licentia tacita ad Capellaniam fundandam. num.457.*
20 *Reliquias ciborum diſpenſare per ſe pertinet ad ſuperiorem.num.458.*
21 *Eleemoſynam facere poſſunt, qui habent licentiam ad vſus honeſtos.num.459.*
22 *Donatio merè liberalis poteſt eſſe honeſta. numer. 460.*
23 *Quantitas quam poſſit Religioſus donare arbitraria pluribus conſideratis. num.461.*
24 *Regula data ab aliquibus non admittitur. numer. 462.*
25 Non *poteſt Prælatus, vel Religioſus dare coniunctim, quod poteſt dare diuiſum. nu.463.*
26 Qu*aliter maior ſuperior poſſit maiora donare. numer.464.*
27 *In his ſeruandæ ſunt leges.num.465.*

Vnde & qualiter præſumi poſſit, religioſum habere licentiam ad eleemoſynas faciendas, vel ad alias liberales; & honeſtas donationes?

INSPECTIO XVI.

441 SVpponitur enim tāquam certum ex præcedentibus, religioſum extra caſum extremæ neceſſitatis pauperis non poſſe ex cauſa etiam honeſta, vel eleemoſynam facere ſine licentia ſuperioris, quod docent *D. Thom. ſupra q.82. a.8.ad 1. Alenſ.4.p.q.111.memb.1.Turrecrem.cap.non dicatis 12.q.1.a.8 num.12. Abul in cap.6. Matt. q.60. Graſſius p.p.deciſ.l.3.c.5.nn.63. Aragon.22. q.32. a.8. Azor tom.2. inſtit.l.12.c.10.q.3. & tom.1. l.12.c 11.q. vlt. leſſ. l. 2. de iuſt.c.18. dub.11.num.85. Sanchez l.7. mor.cap.19.num.105.* quia præter caſum neceſſitatis nullus alius dat religioſo ius dandi eleemoſynam ſuperiore innito.

442 Vbi etiam in aliquo ordine ſit vel ſtatutum, vel conſuetudo non permittens aliquem modum eleemoſynæ, non poterit adeſſe præſumpta licentia illam dandi, vt notaut Azor. & Sanchez. quod verum eſt, niſi in ſingulari ex circumſtantijs aliter iudicandum ſit.

443 Et ſimiliter ſupponitur, donationes contra præſcriptum Bullæ Clementis Octaui de largitione munerum confirmatæ, & explicatæ ab Vrbano Octauo non eſſe legitimas, nec poſſe fieri. Cum tamen ſimul pro certo habeatur, extra caſus in ea bulla prohibitos poſſe religioſum de licentia ſuperioris donare ex cauſa honeſta, & ex miſericordia eleemoſynas facere; Vnde in præſenti inueſtigatur in quibus caſibus religioſus habeat licentiam, aut tacitam, aut præſumptam huiuſmodi donationes faciendi.

444 Bene autem in hac parte *Sanchez l.7. mor. cap.19. num.89.* diſtinguit quatuor genera religioſorum. Nam alij extra clauſtra viuunt extra ſuperiorum obedientiam, vel vt beneficiari, vel vt eiecti ab ordine, alij ſub obedientia viuentes, ſunt Prælati & ſuperiores Conuentuum, alij ſunt Conuentuum officiales, & alij ſunt ſimplices religioſi.

445 Beneficiati autem nedum poſſunt, ſed tenentur facere eleemoſynas de redditibus ſuorum beneficiorum. Quod intelligitur de beneficiato extra Prælatorum ordinis obedientiam poſito, ſeu qui habet reddituum beneficij adminiſtrationem, vt abundè ſatis oſtenſum eſt ſupra *q.185.a.7.* & aduertunt *Nauar. Rodriq. Sà, Layman & Leſſius*, quos ſequitur *Baſſans v.paupertas num.17.*

446 De eiectis verò ab ordine, ſi verum eſt, quod tradunt *leſſ.l.2.de iuſt.c.41.dub.15.num.113. & Molina tom.1.diſp.276. & diſp.276. & diſp.250.* ſcilicet religioſum eiectum non teneri ad reſtitutionē eorum, quæ in vſus illicitos conſumpſit, multò magis verum erit non teneri reſtituere, quæ dedit in eleemoſynas. Sed cum extra Conuentum & obedientiam viuat, ſicut poteſt in ſuos vſus honeſtos

expen-

expendere, ita poteſt etiam eleemoſynas largiri. Sed de his Deo dante dicam ex profeſſo de illis tractando.

447 Secundi generis religioſi ſunt Prælati religionum & Monaſteriorum, Generales, Abbates, Prouinciales, Priores, Guardiani, Præpoſiti, Rectores, vel ſimiles alij immediati ſuperiores Conuentuum. Hi verò nedum ex officio habent facultatem faciendi eleemoſynas, ſed tenentur illas facere de ſuperfluis monaſteriorum. Sed & de bonis non ſuperfluis eleemoſynas facere poſſunt moderatas & monaſterijs, quorum curam habent, prudenter proportionatas, vt docent DD. communiter. Circa modum verò illas faciendi, ſi adeſt aliqua conſuetudo, vel ſtatutum in ordine, illud ſeruari debet, ſicut & circa quantitatem regulariter loquendo. Nam aliàs ſi facultas ſuperioris non eſt à lege aliqua reſtricta, non habet determinatam menſuram circa quantitatem eleemoſynæ niſi prudens arbitrium ſuperioris regulandum ex ordine charitatis volentis vt priùs ſuperior ſuis prouideat, quibus etiam prouidere debet, & de reliquo iuxta pauperum neceſſitatem, ſi hæc ſit nedum extrema, ſed grauis, & multitudo pauperum magna, & tempore penuriæ magnæ tantùm poterit dare, quantum vt det poterit habere, reſtringendo etiam quæ religioſis conſueuerunt dari, quantum debitum, & charitas patitur; cùm nec deceat religioſos lautè viuere dum Chriſti pauperes fame pereunt. Vnde *Card. de Lugo diſp.3. de iuſt. num.186.* dixit, quòd contingere poſſet, quòd Prælatus Regularis poſſet dare pauperibus omnes, aut ferè omnes redditus ſui Conuentus & mendicare ad ſuorum alimenta. Nam attenta perfectione ſtatus Religioſi, & obligatione dandi exemplum alijs tota hæc liberalitas non excederet limites prudentiæ religioſæ.

448 Nõ ita ampla eſt in ſuperiore facultas donandi, vel amicis Conuentus, vel Conſanguineis, & amicis proprijs, etiam ex honeſta, & rationabili cauſa, & ita vt donatio omnibus penſatis ſit actus virtutis. Et conſiderari debet, quòd immobilia & mobilia pretioſa etiam ex iuſta cauſa non poteſt alienare ſine beneplacito Apoſtolico, iuxta tradita ſupra *q.185.a.7.* & amplius, ex eo quòd aliquod ſit pium opus, non per hoc Prælatus Regularis poteſt in illud expendere redditus Conuentus, neque enim v. g. poſſet facere expenſas pro Canonizatione Sancti alterius Ordinis, vel ædificare aliquam Cathedralem Eccleſiam, ſed pia opera debent eſſe conformia religioſæ paupertati, & monaſterio conuenientia, & vtilia. *Card. de Lugo. d. diſp.3. nu.184.* Circa huiuſmodi quoque ſeruari debent conſuetudines & ſtatuta, ſi quæ ſunt, & vbi requiratur conſenſus, vel totius Conuentus, vel partis maioris vel aliquorũ conſilium, debet huiuſmodi, vel cõſenſum, vel conſilium expectare. Circa quantitatem verò *Corduba in ſum. q.54. dub. vlt. concl. p.* putat, in ſuperiore locali quantitatem modicam eſſe decem aureorum, ſed vt bene aduertit *Suarez dicto cap.15. num.13.* hæc quantitas in aliquo actu erit magna, in alio parua, & pro toto anno nihil ferè; ſi attendamus alicuius monaſterij abundantiam, & Prælati dignitatem, & cauſas donandi. In primis igitur in hoc attendi debet conſuetudo monaſterij, vel etiam eiuſdem ac ordinis ſtatuta, ſi ex illis habeatur determinatio quantitatis, deinde conſideranda eſt abundantia monaſterij, & occaſio, & cauſa donandi, & donatio ipſa, quæ ſi non ſit omnino liberalis, vt donatio remuneratoria, vel quæ licet ſine expreſſo contractu & pacto, debetur nihilominùs quaſi tanquam merces, & quam ſi Conuentus non faciat erit aliqua reprehenſione dignus, & noua adueniente occaſione fruſtrabitur opera & beneficio, debet eſſe proportionata etiam pro monaſterij viribus & dignitate beneficij recepti, & maximè ſi qui contulit beneficium id fecit intuitu mercedis alicuius. Certè *Panorm. in c. cæterum de donat.* cẽſet quòd dare 20. aut triginta aureos honeſtæ puellæ, vt nubat, vel pauperi nobili, fieri poſſit ſine neceſſitate conſuetudinis ex generali cauſa dandi eleemoſynam iuxta communia iura *c. quia, & cap. vlt. 16. q.1.* Vnde concluditur hoc poſitum eſſe in ſuperioris prudentis arbitrio, vbi non ſit limitata quantitas ex conſuetudine, vel ſtatuto monaſterij, cuius conſenſum rationabilem & iuſtum debet etiam ſuperior reſpicere, vbi non ex conſuetudine, & ſtatuto habeatur determinatio huius quantitatis, ita vt ſibi id non liceat dare, de quo ſibi conſtat monaſterium eſſe rationabiliter inuitum, ſeu de quo non habet vnde probabiliter præſumat monaſterium non fore rationabiliter inuitum. Bonorum enim dominus eſt monaſterium, & Prælatus ſolùm eſt adminiſtrator, & quidem talis, quod licet habeat ampliorem facultatem, quam Oeconomus, vel ſimplex curator, minorem tamen habet quam maritus, talem ſcilicet, quæ eſt ſimilis illis, quam habent communitatum adminiſtratores ſalua ſemper differentia ſtatus ſecularis, & regularis. vnde contra rationabilem voluntatem monaſterij non poteſt aliquid donare. Si autem voluntas Conuentus eſſet irrationabilis, quia ex alia parte ſuperior ex officio habet quòd ſit director Conuentus ad actus virtutum, poſſet ſuperior Conuentui præcipere, vt honeſtæ donationi conſentiret, & ſi renueret illum compellere, & ex conſequenti donationem perficere. De his verò videri poſſunt. *Nauar. cap. non dicatis. Molin. diſp.296. Medina tract. de eleemoſyna. tit. de quib. bonis &c. Sanchez l.7. in Decal. c.29. num.90. Suarez tom.3. de Relig. l.8. cap.15. Azor. p.2. lib.12. c.10. q.3. Card. de Lugo diſp.3. de iuſt. num 185. Palaus tr.16. diſp.3. p.22.*

449 Tertium genus religioſorum eſt eorum, qui licet non ſint ſuperiores, ſunt tamen officiales monaſterij habentes adminiſtrationem bonorum monaſterij. Et iſti tantum poſſunt in eleemoſynas erogare quantum ſibi commiſſum eſt à ſuperiore, vt docent *D. Thom. ſupra q.32. a.8. ad p. & Turrecrem. in cap. non dicatis. 12. q.2. a.8. ad p. Tabiena v. eleemoſyna q.8. num.9. Lopez p.p. Inſtruc. c.156. ante 5. conc. Rodriq. qq. reg. tom.2. q.57. a.2. Suarez tom.3. de Relig. l.8. c.15. num.9. Sanchez l.7. mor. c.19. num.92. Card. de Lugo d. diſp.3. nu.167. Layman d. cap.7. nu.9. Baſſaus num.8. Anton. a Spir. Sancto num.267.* Vnde ſi nullam habeant commiſſionem, vel facultatem donandi etiam titulo eleemoſynæ, nihil poſſunt donare, & ſi habent, non poſſunt excedere fines commiſſionis aut facultatis; cenſentur verò habere facultatem ad id, quod conſuetudo probata permittit eiſque, vel in partem, vel in totum reſpectiuè excuſabit à culpa inaduertentia bona fides, paruitas materiæ, licentia præſumpta. *Anton. a Spir. Sancto d. num.267.* Non tamen poſſum probare,

quod

quod ex *Gerſone, Mendoza, & Rodriquez docti Sanchez num 93.* & ex modernis plures quòd ſcilicet huiuſmodi officiales ſi fines commiſſionis excedãt, peccent contra votum paupertatis quia (niſi ex bonis monaſterij ſibi vſurpent, quod donent nomine proprio, & vt priuatæ perſonæ), adminiſtrare alienum ad aliorum vtilitatem inuito domino eſt quidem iniuſtitia, non tamen eſt proprietas, vt ſupra dictum eſt.

450 Bene tamen monet *nu.94. ex Azoria tom.1. inſt.mor.l.12.c.10.q.3.* quæ dicta ſunt locum non habere in officialibus, qui bonorum Conuentus adminiſtrationem non habent, vt in ſacriſta, vel Organœdo; quia dare eleemoſynas, vel donare pertinet ad adminiſtrationem bonorum monaſterij, quam tales officiales non habent. Immò addo, quòd hæc facultas dandi eleemoſynas, vel aliquid donandi nõ conuenit religioſo ea eo quòd habeat aliquam adminiſtrationem bonorum Conuentus, ſed ex hoc quòd vel ſibi eſt commiſſa, vel competit ex conſuetudine, vel tacitè continetur in modo adminiſtrationis ſibi commiſſo, vt v. g. adminiſtrationi prædiorum Conuentus, quando aliquis religioſus extra Conuentum manet ad curandum & ſupraintendendum alicui prædio, tacitè habet licentiam faciendi aliquas moderatas eleemoſynas pauperibus loci, quamuis quantùm ad quantitatem vbi ex conſuetudine illa non habeatur determinata, præ oculis habere debeat, vt non agat niſi ex probabiliter præſumpta voluntate ſuperioris. Quod ſi officialis non habens adminiſtrationem temporalem habeat aliquid recognitionis à monaſterio cum licentia expendendi in pios vſus, & honeſtos, cenſetur habere facultatem ad moderatas eleemoſynas & donationes in ſuos, & amicos vt tradunt *Nauar. Com. 2. de regul. num. 8. corol. 2. & Rodriquez qq. reg. tom. 2. q. 57. a. 2. & Sanchez loc. citato.* Quod tamen intelligi debet, ſi detur recognitio cum facultate ea vtendi ſine alia licentia in vſus honeſtos, non verò ſi detur alicuius pecuniæ recognitio, vt deputata ad vſus ſuos, ſed dependenter à licentia ſuperioris toties petenda quoties fuerit expendendi occaſio. Hic enim eſt mos concedendi peculium ſeu pecuniæ vſum in aliquibus religionibus, vt pecunia apud depoſitarium ad hoc deputatum conſeruetur, nec liceat religioſo illam expendere etiam in vſus honeſtos, niſi obtenta licentia à ſuperiore toties quoties occaſio expendendi acciderit.

451 Quartum genus religioſorum eſt illorum qui in monaſterio nec ſunt ſuperiores, nec habent adminiſtrationem bonorum Conuentus, de quibus hoc eſt certum, eos non poſſe vel eleemoſynam, vel aliam donationem facere, niſi ex licentia ſuperioris, vel expreſſa, vel tacita, vel probabiliter præſumpta, vt habetur ex *cap. cum ad monaſ.* de ſtatu monachorum, & *cap. non dicatis 12. q. 1.* vt optimè docet D. Thom. ab omnibus receptus ſupra *q. 3. a. 8. ad p.* Et non ſufficere in hoc licentiam debitam dari, ſed negatam ſupra probatum fuit ex Suarez & alijs contra Mendozam, & docet Sanchez loco citato num. 95. Et nihilominùs plures caſus ſunt in quibus religioſus priuatus cui aliquid ad vſum eſt conceſſum, cenſetur habere licentiam tacitam, vel præſumptam donandi, vel in eleemoſynam, vel ob honeſtam cauſam.

452 Primus caſus eſt, cum occurrit extrema neceſſitas pauperis, vt ſupra ex D. Thom. dictum eſt; ſed eſt dubium an ſi religioſus in hoc caſu habeat præſentem ſuperiorem, vt illum poſſit adire, & petere licentiam, teneatur id facere. Et non eſt dubium, quòd ſi ſuperior nolit ipſe occurrere neceſſitati pauperis, nec dare licentiam religioſo, vt id præſtet, poſſe religioſum inuito ſuperiore ſuccurrere pauperi extremè indigenti, quia in hoc caſu omnia ſunt communia, & pauper habet ius naturale ad bona monaſterij, & religioſus poteſt ex hoc iure pauperi miniſtrare, nec attendi debet ſuperioris prohibitio, quia contrariè irrationabilis eſt, & iniuſta. Sed dubium eſt an religioſus teneatur de pauperis neceſſitate admonere ſuperiorem, & licentiam ſuccurrendi ei poſtulare. Affirmant enim *Alex. 4. p. q. 118. num. 1. Franeus rubr. de teſtam. in 6. num. 65. Surdus de alim. tit. 8. priuil. 9. num. 12. Nauar. ſum. latin. c. 17. num. 195. Rodriq. qq. reg. t. 2. q. 57. a. 2.* quos refert & ſequitur *Sanchez dicto cap. 19. num. 96. Card. de Lugo diſp. 3. num. 167.* Qui tamen hoc explicat, vt religioſus licentiam hanc non petens ſolum venialiter peccet, quia peccat ſolùm contra modum adminiſtrationis. Verè enim Domini eſt ſuccurrere de proprijs neceſſitati pauperis, & nonnulla inordinatio eſt, quòd religioſus velit aſſumere hoc munus adminiſtrandi temporalia ex propria authoritate, cum id poſſit facere authoritate ſuperioris. Nullam tamen culpam contra votum paupertatis hic adeſſe puto, quia religioſus nihil ſibi vſurpat, nec alij dat nomine proprio, nec etiam iniuſtitiæ, quia dominus qui eſt Conuentus non eſt in hoc caſu inuitus, ſolùm poteſt eſſe leuis irreuerentia in ſuperiorem, cuius eſt nedum adminiſtrare bona Conuentus, ſed dirigere ſubditum in exercitio virtutum.

453 Secundus caſus eſt quando proximi neceſſitas eſt grauis, nec datur commoditas petendi licentiam à ſuperiore. Tunc enim religioſus habet legitimè licentiam præſumptam dandi eleemoſynam, vt tradunt *D. Thom. 4. d. 15. q. 2. a. 5. q. 4. c. Syluest. v. eleem. 7. q. 5. dicta 2. Armilla ibid. num. 5. Tabien. q. 8. num. 9. Roſella 2. num. 1. Angelus num. 6.* Toledo in fine ſummæ, vbi de peccatis mortalib. *c. 28. n. 1. caſu 2. Nauar. & Rodriquez* paulò ſupra citati, quos ſequitur *Sanchez dicta cap. 19. num. 97.* Et hic caſus locum habere poteſt maximè in illis religioſis, qui ad procuranda bona Conuentuum manent extra Conuentum. Sed *Card. de Lugo d. num. 167.* benè monet, ne ſint faciles Religioſi ad erogandum in conſanguineos ex hac cauſa, ſed & ſtatum monaſterij, & alias neceſſitates ſimiles attendere debent, & alias circumſtantias, quas conſanguinitas non ſinit, vt conſiderentur, niſi animus eam vincat.

454 Tertius caſus eſt religioſi manentis extra Clauſtra, vel ratione ſtudij, vel ad aliquod aliud negotium peragendum: Licentia enim manendi extra clauſtra ex conſuetudine approbata continet licentiam tacitam dandi eleemoſynas moderatas ex illis quæ ad vſum religioſi conceduntur, vel ex bonis monaſterij, vel aliunde. Ita enim tenent communiter DD. Nonnulla tamen aduertenda ſunt. Et primò, quòd eleemoſyna moderata à DD. cenſetur illa, quam alij ſcholares aut peregrini communiter ſolent erogare. Verùm conſiderandum, quod licet *Nauar. de regular. num. 8. correll. p. & Graſſius p.*

p. de-

p.deciſ.l.3. c.3.num.63. dicant, eas eleemoſynas eſſe moderatas, quas faciunt ſcholaſtici ſeculares, & alij peregrini, tamen hoc bene limitant *Azor.tom.2.inſt.mor.c.l.12.cap.10.q.5.& Sanchez dicto cap.19.nu.99.* vt intelligatur non comparatiuè ad ſeculares, ſed ad religioſos ſimilis conditionis, quia cum religioſi voueant paupertatem, non autem ſeculares, conditio religioſorum non eſt eadem, quæ ſæcularium, vt tantum illi poſſint erogare quantum iſti. *Card. de Lugo d. num.167. Baſſaus v. paupertas num.8.*

455 Aliud etiam conſiderandum, quòd licentia hæc tacita extenditur etiam ad alias donationes honeſtas, etiam reſpectu diuitum conſanguineorum, vbi concurrat debitum gratitudinis, vel debitum honeſtatis. Quod verò Lopez 2. *tom.inſtruc. cap.107.& Rodriq.qq.reg.t.2.q.57.a.2.* dicunt quantitatem moderatam in conſimilibus eſſe decem aureorum. Hoc abſolutè negat *Sanchez n.98.* Quia ſi accepta à religioſo hãc remunerationem petant, admittitur hæc ſententia, quæ non placet ſi talis quantitas remunerationi religioſæ non ſit proportionata, & verè dedecet religioſum conſanguineo diuiti niſi modica dare titulo gratitudinis.

456 Quartus caſus refertur, quando religioſi de ijs, quæ ſibi dantur ad victum aliquid ſubtrahunt, id enim eos poſſe in eleemoſynas expendere. Sed cum hunc caſum alij admittant, alij reprobent iuxta ea quæ ſupra dicta ſunt num.402. dicendum eſt, tunc ſolùm in hoc caſu eſſe tacitam licentiam faciendi eleemoſynam, cum religioſo taxatur quantitas eius, quod ſibi datur ad ſuſtentationem, ita vt plus petere non poſſit, & nec ipſe de accepto teneatur rationem reddere, ſed vt ſuo damno, vel commodo illud impendat. Ita tenent *Nauar.Com.2. de regul.numer.8. concluſ.9. & Conſiliorum l.3. tit.de ſtatu monach. conſ.3. num.46. & 48. Abulan capit.6. Matt.q.60. Sanchez dicto cap.19. nu.100.* & apud eum *Corduba Lopez, Aragon, Azorius, Molina, Valent. & Vinaldus. Suarez dicto cap.15. num.8. Cardin. de Lugo d.num.147. Baſſaus vbi ſupra.* Neque verò hoc locum habet ſolùm in religioſo viuente extra clauſtra, ſed abſolutè etiam ſi religioſus intra clauſtra viuat, quia eadem ratio abſolutè currit, vt ex *Nauar. Aragon. Valentia, Molina & Abulenſi notat Sanchez contra Mendozam, Rodriq. & Graffium.*

457 Hic etiam quæri poteſt an religioſus de licentia viuens extra clauſtra, de bonis ad ſuum vſum conceſſis, & non ex bonis monaſterij, ſed aliunde acquiſitis, poſſit conuertere dicta bona in quoſcumque pios vſus, v.g. inſtituere Capellaniam affirmant enim *Nauar. Com.2. de regul.num.41. Lopez l.2. de contrac. c.40.* quia dicitur pecunia conuerſa in proprios vſus honeſtos, quando conuertitur in vtilitatem animæ, ſed negant *Molina tom.1. de iuſt. diſp.140. colum.12. & Sanchez dicto cap.19. num.102.* Et certè ratio prioris opinionis non vrget, quia & vtilitas animæ eſt quòd monaſterio datur, nec eſt veriſimile, vt licentia tacita extendatur ad extrahendum à religione ſummam adeo notabilem, qualis eſt neceſſaria ad fundandam Capellaniam, ad quod nec ſe extendere poteſt licentia ſuperioris expreſſa.

358 Quintum caſum aſſerunt aliqui, ſi res ſunt parui momenti, quæ communiter ſolent diſpenſari pauperibus, vt ſunt reliquiæ ciborum, quæ ſuperſunt de menſa. Sic *Aragon 22.q.32.a.8.* Sed repugnat *Sanchez dicto cap.19. num.103.* Nam ſolius ſuperioris eſt diſtribuere res monaſterij. Et certè non eſt vnde colligatur hæc licentia tacita, niſi adſit conſuetudo. Et regulariter ſuperiores ſunt, qui alicui curam diſpenſandi huiuſmodi fragmenta committunt. Et ſolùm in religioſo manente extra clauſtra poteſt dici, quòd adſit hæc tacita licentia, quæ in occaſionibus particularibus poterit etiam ex circumſtantijs haberi præſumpta à religioſo manente intra clauſtra.

459 Sextus caſus eſt, ſi religioſo aut intra aut extra monaſterium viuenti cum facultate legitima conceditur aliquid ad vſus honeſtos & pios abſolutè, & ſine reſtrictione. Talis enim poteſt facere eleemoſynas, & donationes condecentes ſtatum ſuum; Quia & huiuſmodi donationes ſub vſu honeſto continentur. Sic *Molina tom.2. de iuſt.diſp.276. Nauar.Com.4. de regul. num.68. Sanchez dicto cap.19. nu.104.* Immò notat Nauar. & approbat Sanchez hoc verum eſſe etiam de acquiſitis induſtria religioſi, ex illis quæ ad eius vſum conceſſa ſunt, quia hæc ſunt acceſſoria principalis vſus conceſſi religioſo, *l.cum principalis ff.de regul.iur.* & in filijs, & ſeruis conceditur, vt eo modo poſſint adminiſtrare ea, quæ acquirunt ex proprio peculio ac ipſum peculium, *arg.l.2.& 3. & l.ſi duo ff.de peculio.*

460 Sed quoniam DD. communiter dant exẽpla de donatione remuneratoria, dum eam religioſis concedunt, inquiri poteſt an prædicta intelligi poſſint etiam de donatione prorſus liberali, quæ non eſt ex aliquo debito, ſed ex mera liberalitate donantis. Reſpondetur verò, quod licet plura requirantur ad iuſtificandam, & honeſtandam donationem merè liberalem in religioſo, & hæc ad eam quantitatem non poſſit extendi, ad quam ſe extendere poteſt donatio remuneratoria, nihilominùs duo conſideranda ſunt. Primum quòd non omne debitum eſt debitum iuſtitiæ, vel gratitudinis, ſed datur debitum religionis erga Deum, pietatis erga patriam & parentes, obſeruantiæ erga excellentes virtute, & dignitate, vnde non ex ſola virtute iuſtitiæ, & gratitudinis, ſed ex virtute religionis, pietatis, & obſeruantiæ poſſunt religioſi donationes honeſtari, quia honeſtum eſt ſi ex illis, quæ ad eius vſum conceſſa ſunt aliqua deputet ad Dei cultum, alia ex pietate erga parentes, aut patriam largiatur, alia etiam in ſignum obſeruantiæ debitæ ſuperioribus & excellentibus in virtute diſtribuat, alia etiam ex charitate pauperibus largiatur. Conſiderandum eſt ſecundò ex *D.Thom. ſupra q.80.a.vnico.* quòd nec liberalitas, nec amicitia eſt expers omnis debiti, vnde eſt, quòd vbi ex exceſſu quantitatis materiæ, vel ex alijs circumſtantijs donatio religioſi reddatur minùs honeſta, ipſa ex virtute liberalitatis, & amicitiæ habere poteſt honeſtatem, vnde omnibus penſatis in caſu ſingulari dari poteſt in religioſo donatio merè liberalis, quæ ſit honeſta, & licita. Sed tamen vt dictum eſt, *quæſt. ſuper. ar.7. num.88.* ex nudo titulo liberalitatis res Deo ſacræ non poſſunt donari, niſi ex circumſtantijs, vel inquantum liberalitas ipſa ſit ordinabilis, & imperabilis ex virtute Religionis in Dei cultum, & ſaltem virtualiter, vel implicitè in eum ordinetur.

461 Iam verò locus eſt vt aliquid de quantitate dica-

dicatur, ad quam poſſit peruenire donatio honeſta, & religioſa. Cum tamen aliquid de hoc iam dictum ſit ſuperiùs loquendo de Prælato regulari, Regula quæ ibi tradita eſt, nunc repetitur, & dicitur, nullam dari in hoc quantitatem determinatam, ſed eam prudentis arbitrio menſurandam eſſe, conſiderata cauſa donandi, conditione perſonæ donantis, opulentia monaſterij, qualitate rei donatæ, & maximè ſi ſit de deputatis ad vſum communem, vel ad vſum particularis Religioſi, conditione perſonarum, quibus donandum eſt, tempore abundantiæ, aut penuriæ, conſuetudine religionis, ſtatutis Ordinis, & alijſque ſimilibus, vt tradunt *Suarez tom. 3. de relig. l. 8. cap. 15. numer. 13. Molina tom. 2. de iuſt. d. 276. Sanchez l. 7. mor. cap. 19. num. 42. Azor. to. 1. inſtit. lib. 12. cap. 11. quæſt. 4. Fagund. l. 7. in Decal. cap. 6. num. 3. Anton. à Spir. Sancto, vbi ſupra numer. 359. Cetan. lib. 4. controuer. 6. cap. 2. numer. 87.*

462 Aduertit autem *Card. de Lugo l. 3. de iuſt. num. 120.* ſuperiorem localem poſſe concedere licentiam ad totam illam ſummam, quam poteſt ipſe ſuperior expendere, & nomine Prælati, ſeu ſuperioris venire etiam Abbatiſſam, quæ in ordine ad ſuas moniales habet regimen temporale. Verùm hoc temperandum eſſe crediderim; Nam ſi hoc diuiſim intelligatur, in anno reddicus monaſterij reduceretur in nihilum, ſi tantum conſideretur donandum a ſingulis diuiſim, quantum poteſt ſuperior localis donare: Ponamus enim quod ſuperior poſſit donare decem aureos, ſi ſint quinquaginta Religioſi, iam poterunt donare quingentos aureos ſingulo anno, quod quidem excederet omnem honeſtatem religioſæ paupertatis. Immò ſuperior in hoc maximè debet attendere, vt ex ſingulis licentijs ſibi vel alijs conceſſis non grauetur monaſterium. Regula igitur illa forſan poſſet intelligi, vt importet terminum extrinſecum; vt ſcilicet non poſſit ſuperior localis concedere maiorem quantitatem dandi ipſi ſubdito, quàm poſſit ſibi ipſi concedere. Vel ſalua ſemper quantitate; & intra menſuram quantitatis, quam ſuperior nec mediatè, nec immediatè donando poteſt excedere; quia intra hanc menſuram, quidquid poteſt ſuperior donare immediatè, poteſt donare medio ſubdito. Nihilominùs tamen cum difficile ſit, vt pacta ſint, quæ concurrant in ſubdito, & in Prælato, meliùs dicitur quod hæc regula non currit omnino, & quod nihil poteſt abſolutè determinari, nec ex parte Religioſi, nec ex parte Prælati, ſed quod hoc totum ex circumſtantijs ſingularibus debet ad arbitrium prudentis in ſingulis caſibus determinari omnibus penſatis.

463 Dicunt verò alij, quod quæ poteſt Prælatus dare diuiſim, poteſt dare coniunctim, quando ex hoc nihil deeſt Religioſis ſubditis. Sed neque hæc regula valet, quia ſupponit eſſe quantitatem determinatam, quàm Prælatus dare poſſit, quo ſuppoſito parum intereſſet ſi daret illam ſimul, vel diuiſim. Sed hæc determinatio non datur, niſi forſan ex aliqua cõſuetudine tolerabili in parua quantitate, quàm ad libitum Prælatus poſſit donare. Cæterum quia quantitas determinatur ex circumſtantijs, Prælatus ſolùm diuiſim poteſt donare tantùm quantum ſingulæ occaſiones petunt. Et licet dari poſſit terminus extrinſecus, quem Prælatus non poſſit etiam diuiſim excedere, falſum eſt, quod infra hunc terminum poſſit ſimul totum donare, quia non poteſt eſſe, quòd vna occaſio ſecum ferat circumſtantias, quæ honeſtam faciant donationem totius illius quantitatis, quam Prælatus, nec diuiſim poteſt excedere. Quia ſi talis occaſio daretur, ea præterita, & facta donatione ſibi proportionata poteſt accidere alia occaſio etiam vrgentior donandi, quam ſuperior non poſſit euitare, niſi cum magno monaſterij præiudicio, vnde & hanc donationem poterit facere; igitur illa prior non fuit maxima, quæ fieri potuit tam diuiſim, quàm coniunctim. Non poteſt igitur Prælatus vnico actu donare, quod poteſt diuiſim, cum non ſit, nec eſſe poſſit vna cauſa donandi ſimul, quod non niſi ex pluribus cauſis, & diſtinctis honeſtè donatur. Vnde nec poteſt ſubdito concedere, vt vno actu donet, quidquid poteſt pluribus actibus donare, quia nulla eſt dabilis cauſa donandi ſimul honeſtè, & religioſè id, quod eo eſt honeſtum, quia diuiſim, ex pluribus cauſis nedum numero, ſed ſpecie diſtinctis redditur honeſtum. In aliquo tamen caſu, vt ſupra dicebatur contingere poteſt, quod poſt multum temporis detur ſimul, quod potuit dari diuiſim, quando ex eadem cauſa miſericordiæ monialis, quæ per annum poſſet dare vnum aureum in eleemoſynam, illud dat in intentione, & reſeruat dare in effectu tunc cum peruenerit ad ſummam dotandi monialem conſanguineam; quia hoc modo ad minùs virtualiter eleemoſyna datur diuiſim, & præterea datur ſemper ex eadem cauſa, & non datur tota anticipatè; quod eſſet inhoneſtum, tum quia tolleretur facultas dandi ex meliori, & vrgentiori cauſa. Nam nec licet ſic volenti reſeruare traditionem ad futurum tempus, eam reſeruare prætermiſſa eleemoſyna eroganda ex cauſa vrgentiori, quæ aliquo modo obliget. Tum quia conſideratis circumſtantijs tota illa ſumma poſſet non eſſe proportionata, ſed excedens de præſenti, & in ſingulari. Nulla ergo alia regula hic eſt adhibenda, niſi quod quantitas iſta ex ſolis circumſtantijs eſt conſideranda, & menſuranda, vt ſit de præſenti proportionata Religioſo, & cauſæ, quæ illum mouet ad dandum.

464 An autem, quò ſuperior eſt maior poſſit dare licentiam ad ampliorem quantitatem donandam, Sanchez loco citato cenſet, quòd vbi facultas ſuperioris localis conſuetudine, vel ſtatuto Ordinis, aut præcepto ſuperioris non ſit reſtricta, non ſit cur ad certam ſummam arctetur, & ad ampliorem adeundus ſit Prouincialis, ſed qualiſcumque ſit ſuperior poteſt concedere licentiam ad quantitatem moderatam arbitrio prudentis eligendam *Anton. à Spir. Sancto nu. 357.* Sed nihilominùs dicitur, quòd in donationibus, aut eleemoſynis habendis hæc inæqualitas inueniri debet, inter Prælatos, vt quo vnus eſt amplioris poteſtatis maiora dare poſſit, quia Generali ratione dignitatis maiora debentur ex bonis religionis, quàm Priori, ideò etiam conuenit, quòd ipſe de bonis religionis maiora expendere poſſit, vnde talis quantitas excedit proportionem paupertatis ſimplicis Prioris, quæ non excedit proportionem paupertatis in Prouinciali, vel in Generali. Addo, quòd non eſt cenſendum, quod monaſteria, & Religio dederit Prælatis immediatis, tam amplam adminiſtrationem ſicut dedit

dit

dit Prouincialibus, & præcipuè Generali, qui cum habeat vniuerſaliſſimam curam totius Ordinis, & reſpiciat vt proprios altiores fines, & ampliores valdè rationes, quæ ad honeſtum, & pium vſum temporalium mouere poſſunt, habet etiam vt propria motiua honeſta, & pia ad ampliorem vſum facultatum ſui Ordinis. Vnde ampliores eleemoſynas, ſeu etiam donationes ex cauſis etiam altioribus facere poteſt. Et idem cum proportione dicitur de Prouincialibus. Quamuis etiam, vt habet *Mendoza in quodl. q. 8. concluſ. 2.* facultas ſuperioris mediati ex ordinum ſtatuto ſit limitata, & decretum ſit in multis Religionibus quantum liceat his ſuperioribus alienare. Vnde in his ſtandum eſt conſuetudini, & legibus cuiuſcumque Ordinis.

465 Nam & ſeruandæ ſunt Pontificum leges, vnde non poſſunt ſuperiores dare licentiam ad alienandum bona immobilia, vel mobilia pretioſa; & pariter ſeruanda eſt bulla de largitione munerum, prout confirmata, & declarata, ſeu moderata ab Vrbano Octauo, ideoque ſolùm illas donationes poteſt facere Religioſus licitè, quæ ſunt ad vſum honeſtum in quantitate moderata, & ſeruatis legibus, tam Pontificum, quam aliorum Superiorum.

SVMMARIVM.

1 *Ex violatione voti paupertatis non oritur obligatio reſtituendi. num. 466.*
2 *Ex iniuſta ablatione rei alienæ Religioſus tenetur ad reſtitutionem. num. 467.*
3 *Vbi res ablata extat, eam tenetur Religioſus reddere domino. num. 468.*
4 *Vbi dominus non eſt inuitus quantum ad ſubſtantiam non eſt obligatio reſtituendi ſub mortali, num. 469.*
5 *Qualiter bona fides excuſet à reſtitutione. numer. 470.*
6 *An ex actione venialiter iniuſta oriatur obligatio reſtituendi. num. 470.*
7 *Confeſſarij fictam bonam fidem amouere debent veritatem reuelantes. num. 471.*
8 *An minima furta coaleſcant? variæ opiniones. numer. 472.*
9 *Parua furta coaleſcere poſſunt in vnum. numeri 473.*
10 *Quid ſi ex magno interuallo habeantur? numeri 474.*
11 *An maior quantitas requiratur ad peccatum mortale in furtis minimis. num. 475.*
12 *Vbi non poteſt præſumi beneplacitum domini ad mortale peccatum in furtis minimis ſufficit quantitas, quæ ſufficit ad furtum notabile. nu. 476.*
13 *Furta minima non coaleſcunt, ſi prudenter præſumi poteſt dominum non eſſe inuitum. nu. 477.*
14 *Qui minima ſubripuit ſub mortali non tenetur reſtituere totam ſummam. num. 478.*
15 *Non eſt mortalis culpa vltimum obolum ſubripere cum animo illud ad breue tempus reſtituendi. num. 479.*
16 *Non ſufficit habere animum reſtituendi, quando quis fiat ditior. num. 479.*
17 *Furtum rei paruæ poſt furtum rei magnæ per ſe non eſt peccatum mortale. num. 480.*
18 *Qui per modica furta peruenit ad notabilem quantitatem non teneri reſtituere, aliqui dicunt. numer. 481.*
19 *Hoc reijcitur omnino. num. 482.*
20 *Plures caſus diſtinguuntur. num. 483.*
21 *Minima furta inquantum ſunt peccata venialia contra paupertatem non coaleſcunt in vnum. numer. 484.*
22 *Furta minima comeſtibilium in Religioſis regulariter non coaleſcunt in vnum. nu. 485.*
23 *Hoc limitatur. num. 485.*
24 *Ampliant aliqui etiam ſi Religioſus intendat paulatim furari modicè, ſed non admittitur. numer. 486.*
25 *Vbi ſuperior vellet eſſe irrationabiliter inuitus in his, adeſſe poſſet peccatum contra paupertatem in his furtis paruis, ſed non peccatum iniuſtitiæ num. 486. & 487.*
26 *Idem dicendum de alijs, quæ vnico actu conſumuntur. num. 488.*
27 *Limitant hoc aliqui ad pecuniam: ſed non admittitur. num. 489.*
28 *Modica expenſa ex pecunia deputata ad vſum priuatum regulariter non coaleſcunt. nu. 490.*
29 *Si Religioſus modica furta alienet ad vſum Religioſi eiuſdem Ordinis eadem eſt ratio ac ſi pro ſe acciperet. num. 491.*
30 *Modica furta ad vſum extraneorum coaleſcunt. num. 492.*
31 *Non ſufficit ſi fiat recompenſatio particulari Religioſo, vbi facienda eſt communitati, vel ſuperior ſit inuitus. num. 493.*
32 *Quid de eo, quæ prius ex cauſa turpi dedit Religioſus, ſi poſtea ab eo ex cauſa turpi recipiat? numer. 493.*
33 *Tenetur ad reſtitutionem Religioſus alienans ad illicita. num. 494.*
34 *Ludens ludo honeſto de licentia non tenetur ad reſtitutionem. num. 495.*
35 *Quantitas, quam poſſit Religioſus exponere ludo modica eſt, & minor ea, quam poſſit exponere filius familias. num. 496.*
36 *Expreſſa licentia ſuperioris ad illicita non liberat ab obligatione reſtitutionis. num. 497.*
37 *Licentia indefinita non liberat ab obligatione reſtitutionis expendentem in illicita. nu. 498.*
38 *Frequenter, nec qui accepit à Religioſo pro cauſa illicita, nec Religioſus tenetur ad reſtitutionem. num. 499.*
39 *Suppoſito actu illicito, debetur contrahenti pretium, & ipſe non tenetur ad reſtitutionem. numer. 499.*
40 *Triplex caſus. num. 500.*
41 *Quando Religioſus habet licentiam ad vſus honeſtos, ſi det pretium turpis actus, quod poteſt dari ex motiuo honeſto, immo & multoties debet dari, nec ipſe, nec qui accipit tenetur ad reſtitutionem. num. 500.*
42 *Suppoſito malo, & malitia præterita in pluribus caſibus Religioſus poteſt præſumere licentiam dandi id, ad quod ex turpi cauſa ſe obligauit. num. 501.*
43 *Honeſtum eſt, quod in pluribus ex his caſibus ſuperior remittat obligationem recipientis à Religioſo ex turpi cauſa. nu. 502.*
44 *Hoc concordat cum ſententia communi. numer. 503.*

45 *Quid ſi Religioſus ad turpia tantum conſumat, quod ſuperiores non poſſint tantam ſummam remittere.num.504.*

46 *Si Religioſus in ſingulo iactu ludi non exponat, niſi quod licite poteſt, etiam ſi multum lucretur non tenetur reſtituere.nu.505.*

47 *In aliquo caſu poteſt* Religioſus *plus valde lucrari quam potuerit perdere.nu.506.*

48 *Pecunia in ludo non cenſetur acquiſita abſolute donec ludus abſoluatur.nu.506.*

49 *Quando nec Religioſus teneatur reſtituere ſi vincat? num.507.*

50 *Religioſus tenetur reſtituere, in eo caſu in quo teneretur colluſor reſtituere ſi vinceret. numer. 508.*

51 *Quamplures ſunt caſus, in quibus licet Religioſus ſit proprietarius, non adeſt obligatio reſtituendi. num.509.*

52 *An quando accipiens ex cauſa turpi peccet, & teneatur ad reſtitutionem.nu.509.*

52 *Vbi Conuentus remittat ſeculari acceptum à Religioſo, hic non manet obligatus ad reſtitutionem. num.510.*

53 *Religioſi puniendi, & coercendi à dilapidatione rerum Religionis.num.520.*

54 *Eadem eſt ratio de ſuperiore expendente ad turpia. num.511.*

55 *Multi caſus in quibus Prælati, officiales, & ſubditi tenentur ad reſtitutionem.nu.512.*

56 *Religioſus non habens proprium quomodo reſtituere poſſit? num.513.*

57 *Prælatus irrationabiliter contrariè negaret ſubdito facultatem reſtituendi ex ijs, quæ ad eius vſum ſunt conceſſa.nu.514.*

58 Qualiter *reſtituet Religioſus, qui peculium non habet.num.515.*

59 *Quid agendum, ſi res alienata extet? nu. 516.*

60 Quid in Religioſo *habente peculium, ſed non liberam eius adminiſtrationem.nu.517.*

61 *Qui tenetur ad reſtitutionem poteſt reſtituere per amicum alias paratum ad donandum monaſterio. num.518.*

62 *Qui immemor debiti donat cenſetur reſtituere. numer.519.*

63 *Qui ad pompam donat intentione reſtituendi ſatisfacit.num.520.*

64 Religioſus *non poteſt ſibi acquirere pecuniam, ſine licentia, vt reſtituat.521.*

65 Religioſus, *quæ accepit ſine licentia, vt alteri reſtituat, debet reſtituere danti.num.522.*

66 *Ex vi ſolius profeſſionis non ſoluuntur debita ante profeſſionem ipſi monaſterio.nu.523.*

67 *Cui teneatur reſtituere, qui à Religioſo accepit? num.524.*

68 Religioſus *qui diſtraxit aliquid ad ſui vſum deputatum, tenetur reſtituere ſi poteſt. num.525. & 526.*

69 *Limitationes quadam expenduntur.nu.527.*

70 *Cui monaſterio fieri debeat reſtitutio.num.528.*

De obligatione reſtituendi monaſterio ea, quæ Religioſus iniuſtè expendit.

INSPECTIO XVII.

466 HOc verò tanquam certum ſupponendum eſt, ex violatione voti paupertatis non oriri obligationem reſtituendi; quia violatio voti paupertatis non eſt iniuſtitia, ſed ſacrilegium, obligatio verò reſtituendi oritur ex eo quòd quis alienum iniuſtè detinet, vel alteri damnum iniuſtè intulit. Vnde in præſenti intantùm oriri poteſt obligatio reſtituendi, inquantum Religioſus iniuſtè, vel detinet rem alterius, vel alteri damnum iniuſtè intulit. Quoniam verò damnum inferre potuit monaſterio, vel res eius conſumendo, vel alteri alienando, ideo duo videnda ſunt, primum ad quid teneatur Religioſus, qui iniuſtè dedit, ſecundò ad quid teneatur, qui iniuſtè accepit, & poſtea ad doctrinæ complementum videndum erit, ad quid teneatur Religioſus, vel monaſterium, quando Religioſus damnum intulit extraneo.

467 Primum verò aſſeritur, Religioſum ex iniuſta ablatione rei monaſterij; vel alterius verè obligari ad reſtitutionem. Neque obſtat, quod non habet proprium vnde reſtituat, quia aliud eſt non habere obligationem reſtituendi, & aliud eſſe excuſari ex impotentia ad reſtituendum; quidquid ſit de hoc ſecundò, de quo ſermo erit infra, & videbitur qualiter hæc impotentia excuſet, vel non excuſet, certum eſt Religioſum verè contrahere obligationem reſtituendi ex iniuſta ablatione rei alienæ. Et de hoc nulla eſt difficultas.

468. Vnde eſt aliud certum, quia ſcilicet vbi res iniuſtè ablata manet apud Religioſum, quia nec eſt conſumpta, nec alienata, tenetur Religioſus eam rem reſtituere vero Domino, & ſi eſt monaſterij tenetur eam reddere, & conſignare officiali, cui talis rei cura eſt commiſſa, vel ſuperiori, qui habet vniuerſalem bonorum Conuentus adminiſtrationem.

469. Quòd ſi Dominus rei, ſiue hic ſit ſuperior, ſiue alius non eſt inuitus reſpectu ſubſtantiæ conſumptionis rei, vel alienationis, ſed ſolùm quantum ad modum, non tenetur ex culpa mortali ad reſtitutionem, vt probatur ex *leg. inter omnes*, 47. *ff. de furtis*, de qua videri poſſunt *Sanchez l.7.mor. c.19. num.13. Ant. à Spir. Sancto num.571.* Ideo videndum eſt diligenter in facti contingentia, ſi Conuentui, qui eſt Dominus, & ſuperiori, qui eſt adminiſtrator diſpliceat conſumptio, & alienatio rei ratione actionis, vt iniuſtæ, ita quòd diſpliceat ratione damni illati, vel potiùs diſpliceat, vel ratione modi, ſeu rationis, & cauſæ ex qua res conſumitur, aut alienatur. Si enim hoc ſecundum ſolum diſplicet, & eſt propria cauſa diſplicentiæ, iam conſumptio, & alienatio non eſt ſimpliciter, ſeu totaliter iniuſta, nec eſt inuito domino ſimpliciter, quia non eſt omnino contra voluntatem domini, cui non diſplicet conſumptio, & alienatio, quatenus ſibi damnoſa, ſed veluti ratam habens ſubſtantiam alienationis, ſibi diſplicet cauſa, & modus illius.

Limi-

470 Limitant quoque aſſertum ſupra poſitum aliqui quantùm ad ea, quæ Religioſus conſumpſit bona fide, putans id ſibi licere, quamuis falsò, ita tamen, vt hæc bona fides, ſeu opinio ſit talis, quæ excuſet à peccato mortali. Ita aliqui ex *Leſſio l.2.de iuſt.cap.7.num.27.Ant.à Spir.S. nu.478.* Quia obligatio non poteſt eſſe maior, quã fuerit iniuria ex qua cauſatur, ideo ſi iniuria non eſt culpa mortalis, neque obligatio reſtituendi. Quod ampliant ita vt nec remaneat obligatio ſub culpa veniali ad reſtituendum, quia cum obligatio ad reſtituendum oriatur ex grauitate materiæ, mirum eſſet, quòd ſub peccato veniali obligaretur quis ad reſtitutionem decem mille aureorum. Prætetquàm quòd damna illata cum ſola culpa veniali cenſentur quaſi fortuita, vt pote quæ proueniunt ex quadam animi inconſideratione, nemo autem tenetur de damno alteri obueniènte fortuitò, vt patet ex *Leſſio ibid.n.28.* id probante ex Sylneſt. & alijs Doctoribus. Verùm conſiderandum eſt; obligationem reſtitutionis prouenire non ſolùm ex iniuſta acceptione, ſed etiam ex re aliena, quæ ſemper reſtitui debet. Ex quo ſequitur primò, quòd ſi res adhuc extet, vt quia religioſus illam non conſumpſit nec alienauit, manet ſemper obligatio ad reſtituendum, & bona fides excuſat à peccato, non verò ab obligatione, quæ durat, & ita vt bona fide ceſſante intret etiam culpa mortalis, ſi modo ſibi poſſibili non reſtituat. Si etiam rem bona fide conſumpſit intrat regula generalis, quia ſcilicet rem alienam bona fide conſumens tenetur ad reſtitutionem pro ea parte pro qua factus eſt ditior *Card.de Lugo diſp.3. num.168. Anton.à Spir.Sancto num.180.* Ideo ſi religioſus de ijs, quæ ſpectant ad vſum communem religioſorum ſine licentia conſumpſit aliquid bona fide quo non accepto ex communi penu conſumere debuiſſet ex ijs, quæ ſibi deputata ſunt ad vſus proprios, non eſt vnde excuſetur, ne teneatur ad reponendum tantumdem pro vſu communi, quãtum conſumiliſſet de ſibi conceſſis ad vſum priuatum. Licet enim vtrumque quantùm ad dominium ſit conuentus; tamen ſpeciali modo damnificata eſt tota communitas ex diminutione eius, quod ad eius vſum eſt deputatum, vnde huic damno debet religioſus, qui damnum cauſauit occurrere quantùm poteſt. Cæterùm vbi res eſt bona fide conſumpta, & qui damnum dedit ex ea non eſt ditior factus, verum credo talem non teneri ad reſtitutionem; etiam ſi in conſumendo peccauerit venialiter, quia & in materia iuſtitiæ datur peccatum veniale ex animi indeliberatione, ex quo non poteſt oriri obligatio ſub mortali ad reſtituendum, aliter non daretur in tali materia peccatum veniale ex animi indeliberatione, quod eſt falſum. Ideo talis non tenetur reſtituere ratione rei alienæ, quæ non extat nec in ſe; nec in ſibi æquiualenti, quia conſumens non eſt factus ditior; ſed neque ratione iniuſtæ acceptionis; quia actio non fundat obligationem ad reſtituendum niſi ſit iniuſta, & hæc nõ eſt iniuſta niſi ſit voluntaria, ſolùm verò ſecundùm quid voluntaria eſt actio indeliberata, ideo verè ceſſat omnis obligatio reſtituendi, quia reſpectu materiæ grauis, vel non eſt obligatio reſtituendi, vel eſt obligatio ſub mortali, quæ hic eſſe non poteſt, quia indeliberata actio non eſt iniuſta damnificatio ſimpliciter loquendo.

471 Quod verò ex aliquibus apud *Fagund.l.7. in Decal.cap.5.num.36.* dicentibus, eum qui res à Religioſo recepit non teneri ad reſtitutionẽ quamdiu durat bona fides, deducit *Anton.à Spir. Sancto num.380.* quòd Confeſſarij aduertant, ne inijciant ſcrupulos pœnitentibus, qui bona fide poſſident, quia durante bona fide poſſunt diſſimulare, non eſſe conſilium bonum, & prudens: Quia qui poſſidet alienum ſemper tenetur reſtituere, licet durante bona fide non peccet, ſi non reſtituat. Et cum hoc non ſit leue malum ex falſa bona fide poſſidere alienum, huic malo debet Confeſſarius veritatem docendo occurrere. Quàmuis vbi non ſit certum quòd bona fidea ſit falſa, non ſint imprudenter inijciendi ſcrupuli, ſed bene conſiderandum ſit factum.

472 Limitatur ſecundò aſſertum reſpectu minimorum, quæ religioſus conſumpſit paulatim, & diuiſim etiam poſtquam ad notabilem quantitatem peruenit. Circa hanc limitationem verò eſt communis quæſtio, an minima paulatim, & diuiſim furto accepta ita vniantur, vt qui ſic furatur peccet mortaliter in furto illius modici, per quod peruenitur ad materiam notabilem. In qua quæſtione pro certo habetur eſſe peccatum mortale, ſi qui modica furatur intendit hoc modo notabilem quantitatem furari, nam hæc praua intentio mortalis eſt. Et ſecũdo certum eſt, furem immemorem priorum furtorum non peccare mortaliter in furto illius modici, in quo peruenit ad notabilem quantitatem, quia tunc hoc furtum à caſu & inuoluntariè eſt rei notabilis, vnde non poteſt eſſe culpa mortalis. Sed dubium primò eſt, an qui eſt memor aliorum furtorum dum furatur illud modicum in quo completur notabile damnum domini, peccet mortaliter. In quo dubio eſt ſententia *Nauarri in ſumma c.17. num.139. & l.3.conſil.de ſtatu monach.conſ.3.num.27. & Leſſii l.2.de iuſt.c.2.d.8.a num.45.* & aliorum, quos refert *Sanchez l.7.mor.c.21. num.5.* qui dicunt talem non peccare mortaliter. Econtra verò *Sotus l.5.de iuſtitia q.3.a.3.ad 3. Bartholom.a Medina 12.q 88.a.4. Petrus Ledeſma 2.tomo ſumma tr.8. c.21. in 2 difficult. Ludouicus Lopez p.p. Inſtruc.93.q.2. Zumel. p.2. q.88.a.5.dub penul. Vaſquez ibid.d.146.c.2.num.5.* & plures alij ſcilicet *maior*, *Io: a Medina, Couar. Carduba, Aragon, Salon Rodriquez, Valentia, Nauarra, Rebellus* quos citat & ſequitur *Sanchez loc.citat. Diana p.1. tract.6. reſol.34. & p.5. tract.5. reſol.21* tenent, furantem modica ſi ſit memor priorum furtorum peccare mortaliter in furto illius modici in quo completur materia, ſeu damnum notabile domini, quia per tale furtum damnificatur notabiliter Dominus inuitus.

473 Et hæc ſententia ſine dubio vera eſt, ſed circa eam aduertenda ſunt aliqua. Et quidem primò eam aliqui limitant dicentes, tunc modica furta coaleſcere in vnum, quando fiunt in vno genere negotij, & animo diteſcendi, vt contingit in vendentibus vtentibus diminuta menſura, vel pondere. Ita *Diana p.p. tract.6. reſol.34.* quod eſt indubitatum. Sed in alijs furtis paruis faciliùs domini non cenſentur inuiti, ideo furta parua non ita de facili poſſunt in vnum coaleſcere. Nihilominùs prædicta limitatio communiter reijcitur, quia non poteſt negari, quòd etiam ex parte qualitatis, & quãtitatis materiæ abſolutè parua furta non poſſint in

vnum coaleſcere, vt ſi quis in diuerſis occaſionibus ab eodem magnam quantitatem pecuniæ per modica interualla ſubripuerit.

474 Ideo limitatur ſecundò eadem ſententia, vt ſit vera, quando inter modica furta non ſit magnum interuallum. Quodnam verò ſit interuallum magnum, *Sanchez l.7.mor.c.21.num.10.* cenſet eſſe vnius anni. Sed *Filliucius tom.2.tract.31.cap.10.num.144.* quem ſequuntur *Diana Anton. à Spir. S. p.2.Direct.tr.3.diſp.4.num.160.loc.citat.* pro magno interuallo habet ſpacium vnius menſis, vel dimidij. Sed neque hæc limitatio admitti poteſt maximè in furto pecuniarum, quod etſi fiat per ſpatium dimidij menſis breui peruenire poteſt ad quantitatem valde magnam, etenim hic conſiderandum, quòd Domini in furtis paruis cenſentur non inuiti ſub conditione & non omnino ſimpliciter: ſtat enim quòd Dominus damnum paruum æſtimet, ſed ſi non iteretur, in quo caſu cenſeri poſſunt etiam non condonaſſe prius damnum, ideo vbi furta modica ſunt continua, & longiùs durant, bene poſſunt coaleſcere, etiam ſi facta per interuallum medium menſis immò menſium.

475 Tertiò eadem ſententia limitatur, vt ad hoc quòd modica furta coaleſcant, non ſufficiat eadem quantitas, ſi furta ſunt valdè interpollata, quæ ad mortale ſufficeret, ſi tota ſimul vnico actu ablata fuiſſet, ſed maior requiratur. Ita *Nauar. ſum.c.17.num.139.Graſſius p.p.deciſ.l.2.c.93.num.19. Rebellus de iuſt.p.p l.3.q.15.ſect.4.num.39. Leſ. l.2.de de iuſt.cap.12.d.8.num.36.Rodriq. ſum c.150. num.8. Sanchez l.7.mor.cap.21.num.10. Diana loc.ſup.citat.* Hanc verò quantitatem Leſſius quem ſequitur Sanchez ſub diſiunctione cenſet eſſe dimidium, vel duplum quantitatis ſecundùm ſe ſufficientis ad conſtituendum mortale peccatum furti. Diana verò loco citato abſolutè requirit quantitatem duplò maiorem.

476 Sed hæc limitatio ſublimitari debet, vt poſſit eſſe verum ſi aliàs non conſtet dominum eſſe inuitum, etiam ſi minor quantitas ab eo auferatur, & ita verè ſit inuitus etiam reſpectu modicæ quantitas, quæ ſufficeret ſi tota ſimul vnico actu ablata fuiſſet. Dicendum igitur eſt, quòd vbi in furante modica deſit continuata voluntas furandi multa, & animus diteſcendi, ſi veluti fortuitè per lóga interualla, ſi non vnius anni, ſaltem plurium menſium modica furetur etiam ab eodem, furta modica non coaleſcere in vnum furtum notabile, & adhuc ſi furta non ſunt nimis frequentia, ad hoc vt coaleſcant requiri maiorem quantitatem arbitrio prudétis determinabilem, vſque ad quantitatem duplo maiorem illa, quæ ſecundum ſe ſufficeret ad mortale, niſi de voluntate Domini illiberalis conſtet, vel attentis circumſtantijs eum inuitum eſſe rationabiliter debeat præſumi. Nam interdum, vel modica furta non coaleſcunt, vel maior requiritur quantitas, inquantùm dominus rei furto ablatæ non cenſetur inuitus, ſed eo inuito exiſtente ſemper erit peccatum, vbi eo inuito damnum illatum erit ſecundùm ſe notabile. Vbi verò furta modica ſunt nimis frequentia coaleſcunt in vnum, quando peruenitur ad quantitatem, quæ ſufficiat ad conſtituendum peccatum mortale: ſi verò ſint frequentia, ſed non nimis, aliqua maior quantitas iuxta arbitrium prudétis erit neceſſaria ad peccatú mortale.

477 Dico igitur quòd modica damna diuiſim & ex interuallo non cenſentur in vnum notabile damnum coaleſcere, obligans ad reſtitutionem, ſi circumſtantijs perſonarum, & temporum & materiæ alijſque conſideratis prudenter præſumi poteſt Dominum non eſſe inuitum quantum ad ſubſtantiam damni; Nam aliàs ea quantitas damni obligat ſub mortali ad reſtitutionem, quæ obligaret, ſi ſimul fuiſſet habita.

478 Bene verum eſt talem furem ſub mortali non obligari ad reddendam totam ſummam, ſed ſufficit ſi reſtituat illud modicum, quod vltimo furatus fuit; quia eo reſtituto ceſſat damnum eſſe notabile & graue, vt bene tradunt *Arag.22.q.66. a.6. Sayrus in Claui regia l 9.c.19. num.25. Rebellus loc.cit. & Sanchez num.9. Anton. à Spir.S. vbi ſupra & Diana loc.cit.*

479 Ideo bene notat *Granado p.2. contr.6 trac 2.diſp.2.ſect.3 num.51.* quòd ſi furans vltimum obolum habeat intentionem illum ſtatim reſtituendi, non peccat tunc mortaliter; quia illa modica detentio non eſſet tunc grauis iniuria, & addit Diana, neque eſſe mortale peccatum ſi obolos priùs furto oblatos conſumpſiſſet, & haberet animum reſtituendi quando ditior eſſet, quod tamen meritò reijcit *Card. de Lugo d.diſp.16. num.39.* quia qui eſt impotens ad reſtituendum debet curare, vt per nouum furtum non ferat proximo notabile nocumentum.

480 Non placet tamen id, quod ex *Rebell.* docet idem *Sanchez ib.nu.7.* ſcilicet mortaliter peccare, qui poſt furtum modicum complens notabilem quantitatem committit aliud modicum furtum; Hoc enim, vt aduertunt *Filliucius ſup.citat.nu.246.* non eſt rationi conforme, quia augere in modico damnum notabile non eſt peccatum mortale, quia nec de ſe eſt notabile damnum. *Licet igitur* peccatum mortale fuerit inferre damnum notabile domino per furtum modicum complens notabilem quantitatem, ex hoc tamen non eſt peccatum mortale per aliud modicum furtum quantitatem illam in modico augere.

481 Secundò autem dubium eſt, an qui per modica furta peruenit ad notabilem quantitatem rei alienæ, ſiue in hoc peccauerit mortaliter ſiue non, teneatur ſub mortali illam quantitatem reſtituere. In qua quæſtione aliqui exiſtimant, quòd qui pluribus repetitis vicibus furatur alienum vſque ad quantitatem notabilem, nec peccat mortaliter, nec tenetur ſub mortali ad reſtitutionem, etiam ſi voluntariè retineat totam illam ſummam abſque intentione reſtituendi, dummodò illa modica furta ratione voluntatis interciſæ, & ratione alicuius interualli temporis inter vnum, & aliud furtum moraliter non continuentur. Ita poſt *Toletum, Berarductum, Fernand. & Vidal* tenuit *Antonius à Spiritu Sancto part.2.* Vbi quòd idem tanquam probabile dixerint Diana, *Diana, Salaz. & Sa.* Interuallum verò quod ad hunc effectum ſufficiat num.160. dicit eſſe quindecim dierum ex *Filliuc. & Diana*. Nec obſtare, inquit, ſi dicatur quòd qui infert alicui graue damnum tenetur ad reſtitutionem; quia hoc eſt verum quando damnum eſt ſimul phyſicum, & morale non verò quando eſt phyſicum tantùm; vel quando quis infert damnum phyſicum formaliter; vel quan-

do damnum phyſicum aut morale totum ſimul infertur; Quæ in caſu iſto non verificantur. Nec obſtat quoque quòd qui habet alienum inuito Domino tenetur ad reſtitutionem, quia hoc eſt verum, quando dominus eſt inuitus rationabiliter quoad rei ſubſtantiam, quod non eſt in noſtro caſu in, quo proximo non eſt illatum damnum formaliter.

482 Verùm ſententia oppoſita communis eſt prorſus certa & omnino ſequenda, eamque tanquam certam tradunt *Sanchez l.7. ſic Decal. cap. 21. num.3. Card. de Lugo diſp.16. num.37.* Nam & aſſerere quòd is, qui diuiſim & interpellatè patitur iniuſtum detrimentum ſit irrationabiliter inuitus, ſi ſit inuitus quantùm ad ſubſtantiam nocumenti merè voluntariè dicitur. Nulla enim eſt lex quæ illum, obliget ad liberè ſufferendum notabile detrimentum in rebus ſuis, ſed rectæ rationi conforme eſt, vt ſua quiſque rationabiliter tueatur. Et quod dicitur de damno phyſico, morali, & formaliter, non probat aliquid, quia damnum moraliſſimum, & formaliſſimum eſt, quod iniuſtè infertur, & vbi hoc damnum ſit notabile intrat obligatio reſtituendi ſub mortali. Quod euidentiſſimum eſt vbi res paulatim ablata non ſit cōſumpta, & fatetur etiam idem *Anton. a Spir. Sancto num.165.* Etſi verò res ablata fuerit conſumpta quia id factum eſt dolosè, & iniuſtè, adeſt fundamentum reſtitutionis ſecundùm omnes DD. obligans ad reſtitutionem.

483 His verò ſic in communi determinatis, applicando ad religioſum communem doctrinam, plures caſus diſtingui debent, quia diſtingui debet conſumptio ſucceſſiua per modica, ab alienatione, & iterum conſumptio diſtingui poteſt, vel reſpectu commeſtibilium, vel reſpectu pecuniæ, & iterum vel reſpectu rerum, quæ ſunt deputatæ pro vſu communi, vel reſpectu earum, quæ ſunt deputatæ ad vſum priuatum religioſi.

484 Et quidem primò hoc mihi rationabile, videtur, ſcilicet furta modica religioſorum inquantùm contrariantur voto paupertatis, & ſunt peccata in genere ſacrilegij venialia, numquam continuari & coniungi ad conſtitutionem vnius peccati mortalis; quia ea venialibus infinitis non integratur vnum mortale per ſe & formaliter loquendo; & quia peccatum ſacrilegij nō accipitur ex damno dato domino rei, ſed ab hoc præſcindit, & adeſt etiam reſpectu materiæ, quæ ſit nullius, & conſiſtit in hoc quòd religioſus vtitur temporalibus ſine licentia ſuperioris; vnde non reſpiciendo damnum, quod fieri poſſit notabile & permanens ex iteratione, non habet vnde continuentur iterata minima ſacrilegia, ſicut nec continuantur iteratæ modicæ inobedientiæ, vel iterata peccata venialia in materia caſtitatis. *Card. de Lugo diſp.3. num.165. Caramuel* quidem ampliùs docet *nu.891. & 894.* quod huiuſmodi furta non ſint peccata contra votum, paupertatis. Sentit enim quòd ſurreptio iſta furtiua quatenus clandeſtina ſit ſolùm contra votum, obedientiæ, ſi tamen ſit poſitum præceptum de nō ſubripiendo huiuſmodi clandeſtinè. Sed dato vt pluries dictū eſt, quod ſubreptio iſta clandeſtina, vt clandeſtina & purè facta ſine licentia non vſurpato dominio directè opponatur voto obedientiæ, opponitur tamen non dependenter à præcepto ſuperioris, ſed quia in profeſſione promiſſa eſt hæc obedientia, ſit ſcilicet Religioſus non niſi ex licentia ſuperioris diuitijs vtatur. Quia lex iſta ſubſtantialis omnino eſt ſtatui Religioſi, & eius obſeruanciā vouet, qui vouet vitam regularē. Sed veritas eſt, quod opponitur directè voto paupertatis. Vnde ſecundū S. Canones, & DD. omnes, vti diuitijs ex proprio arbitrio cenſetur proprietariū, quia eſt neceſſarium ex vi voti paupertatis, & omnino tanquam neceſſarium ex vi voti profeſſionis. Vnde furta minima etiam peccata ſunt in genere ſacrilegij, licet venialia, & quæ ratione dicta non continuantur.

485 Loquendo verò de vitio proprietatis quatenus eſt iniuſtitia, ſed reſpectu comeſtibilium, dicunt communiter DD. huiuſmodi furta modica nō continuari quando religioſus ad ſui vſum & commodum paulatim furatur. Ita aſſerunt *Sanchez l.7. moral. cap.21. num.31. Graſſius p.p. deciſ. l.3. cap.5. numer.51. Cardin. de Lugo d. 3. de iuſt. numer. 182. Fagund. l.7. in Decal. cap.5. Diana de pauper. reſol.35. & apud eum Tannerus, Fernand. & Bonac. Anton. a Spir. Sancto vbi ſup. num. 157. Caramuel nu 887.* Quia religioſi in his tractandi ſunt ac ſi eſſent ſerui, aut filij; huiuſmodi autem furta in famulis & ancillis non cenſentur mortalia, nec obligantia ad reſtitutionem, vt tradunt *Caietan ſum. v. furtum not. p. Nauar. in ſum. c.17. num.138. Bannes 22. q.66. a.6. dub. penul. leſ. l.2. de iuſt. c.12. d.8. nu.48.* Immò addo, non debere in his tractari religioſos ad inſtar ſeruorum, nec ſolùm ad inſtar filiorum, ſed ad inſtar condominorum; licet enim religioſi non habeant priuatum dominium, habent tamen commune, & ſunt condomini rerum monaſterij, & tam domini quàm ſuperior, licet ſuperiori adminiſtratio cōmiſſa ſit, vnde in his multò minùs cenſeri debet inuitus verus Dominus, qui eſt Conuentus ſeu vniuerſitas, ſi aliquis de vniuerſitate paulatim de bonis etiam ad vſum communem deſtinatis comeſtibilia ad ſui vſum conſumat; & ideo in his non tenetur religioſus ad reſtitutionem.

486 Aliqua tamen limitatione, ſeu explicatione indiget hoc commune aſſertum. Nam ſicut modica furta famulorum, & filiorum tunc admittuntur quando fiunt de rebus comeſtilibus communibus, quæ claudi non ſolent, vt tradunt *leſ. l.2. c.12. d.8. num.4. & Bonac. de larg. mun. d.1. p.5. nu.7. & Diana illos referens p.1. t.8. reſ.34. & Caramuel. num.889.* Ita non licet religioſis etiam per modica furta auferre pretioſiora, quæ communiter religioſis non diſpenſantur, ſed cuſtodiuntur pro ſpecialibus neceſſitatibus, & occaſionibus. Pariter ſi furta ſine diſcretione ſint nimis frequentia (quidquid dicat *Caramuel. num. 888.* excuſans huiuſmodi furta etiamſi frequentiſſima) non committuntur ſine magno damno Conuentus, circa quod tam Conuentus, quàm ſupprior eſt rationabiliter inuitus: Maximè tempore penuriæ; & reſpectu rerum, quæ pecunia emuntur. Vnde & in furtis modicis rerum comeſtibilium in religioſis attendendum eſt ne, vel indiſcreta frequentia, vel aliæ circumſtantiæ aggrauent damnum, taliter vt non poſſit probabiliter præſumi licentia ſuperioris, vt ſi nimis frequenter tantum ſingula vice auferatur, quantum ferè ſufficeret ad peccatum mortale, hac enim non exiſtente ſaltem præſumpta furta modica in vnum coaleſcunt etiam in religioſis. In quibus tamen, cæteris paribus maiorem quantitatem puto requiri

ad

ad conſtituendum peccatum mortale iniuſtitiæ, quam in famulis, & filijs.

487 Principale tamen aſſertum ampliant *Sanchez num. 32. Anton. à Spir. S. d. trac. 3. num. 180. & Diana* alijque ab eo citati, vt ſit verum, etiam ſi religioſus habeat animum accipiendi paulatim hæc modica, quia accipere paulatim modica comeſtibilia ad ſui vſum in religioſo non cenſetur vſurpatio rei inuito Domino ſaltem quantùm ad ſubſtantiam actus, vnde etiam ſi hoc fiat deliberatè non eſt peccatum mortale, nec adeſt obligatio ad reſtitutionem, & poterit eſſe ſine vlla culpa, ſi præſumi poſſit licentia ſuperioris, cui nec diſpliceat modus ſibi talia auferendi, ſed hoc negat *Graſſius p. p. deciſ. l. 3. c. 5. num. 51.* Et certè hæc ampliatio ſic abſolutè non poteſt admitti, ſed ſolùm in caſu diſcretæ conſumptionis, vnde ſuperior poſſit præſumi non inuitus. Puto etiam aduertendum, quòd ſi adeſſet Prælatus, qui in hoc vellet eſſe inuitus etiã quantùm ad ſubſtantiam, niſi hoc faceret ex ſpeciali & iuſta aliqua cauſa, quia adhuc non eſſet inuitus Conuentus, qui eſt verus dominus, & ſuperior indebitè in hoc eſſet inuitus, non eſſet peccatũ mortale iniuſtitiæ, nec adeſſet obligatio ad reſtituendum ſi religioſus eo inuito huiuſmodi furta modica committeret; quia non fiunt domino ſimpliciter inuito, & Prælatus eſſet indebitè ſimpliciter inuitus, tractando religioſos peiori modo quàm ſeruos in ijs, in quibus ſunt condomini cum illo. Eſſet tamen peccatum aliquod contra votum paupertatis, per quod prohibetur vſus rei temporalis ſine licentia ſuperioris etiam conſentiente domino rei, niſi in hoc religioſus præſumere poſſet licentiam ſuperioris mediati ſupplentis indiſcretionem immediati Prælati, nolentis admittere ſine iuſta cauſa, quæ communiter admittuntur ab alijs Prælatis.

488 Ampliatur verò idem aſſertum, vt eadem ratione intelligatur de omnibus vſu conſumptibilibus, & quæ vnico actu conſumuntur. Eadem enim eſt ratio horum, & comeſtibilium, & vbi hæc cedunt in vtilitatem religioſi, modica furta cum diſcreto interuallo commiſſa non coaleſcunt, non quòd ſemper ſit neceſſarium interuallum inter furtum, & furtum, ſed quia v. g. ſi per duos dies ſequentes duabus vicibus modica furatus fuit, expectet poſtea plures aliquos dies; vel per multum tempus non continuet huiuſmodi furta, quæ etiam non ſuppoſito magno interuallo in religioſis non coaleſcunt, niſi arbitrio prudentis conſiderata etiam qualitate rei frequentia ſit nimis indiſcreta & continua. *Anton. à Spir. Sancto vbi ſup.*

489 Limitat tamen hoc *Sanchez loco cit. nu. 30.* vt non intelligatur de vſu pecuniæ, nedum ſi pecunia ſit accepta a monaſterio, ſed etiam ſi ſit recepta ab extraneo, Quãmuis admittat quòd modicæ expenſæ factæ in rebus comeſtibilibus non coaleſcant. Sed nec *Card. de Lugo d. 3. de iuſt. num. 182.* admittit hanc limitationem reſpectu pecuniæ acceptæ ab extraneo; quia cum hæc data ſit ad vſum religioſi, & in eius vſus ſit expendenda de licentia ſuperioris, nullum eſt damnum Conuentus, quòd expendatur in vſus religioſi, ideoque non eſt hic obligatio reſtituendi. *Anton. autem a Spir. Sancto num. 157.* abſolutè limitationem non admittit. Et hæc ſententia eſt vera. Eſt tamen diſcrimen, quòd valde minor quantitas poteſt ſufficere ad hoc, vt furta minima coaleſcant, vbi furtum fit de pecunia ad communem penum ſpectante maximè ſi pecunia non ſit conſumpta. In his enim Conuentus non tam de facili eſt inuoluntarius. Et ideo niſi iſta minima furta ſint, valde diſcreta, coaleſcunt.

490 Sed ſi pecunia ſit deputata ad priuatum vſum religioſi, vel data ab extraneo ad hunc finem, ſi religioſus per modica accipiat illam occultè & ſine licentia, vel ex communi depoſito, vel ab extraneo, illamque retineat, modicæ acceptiones coaleſcere quidem poſſunt in vnum peccatum mortale contra votum paupertatis, non quia plura peccata vnum conſtituant, ſed quia notabilis quantitas pecuniæ ſimul tota retinetur contra voluntatem ſuperioris, vnde ſi iuxta doctrinam Granado ſupra citati religioſus vltimam partem pecuniæ in qua cõpletur notabilis quantitas acciperet, vt ſtatim reſtituendam, ſi Prælatus non det licentiam, nec erit peccatum mortale proprietatis partem illam recipere. Sed in hoc caſu non interuenit mortale peccatum iniuſtitiæ, quia Conuentus, vel ſuperior non eſt inuitus ex parte dominij & intuitu iuſtitiæ, & ſui damni, quia cum hæc pecunia ſit deputata ad vſus priuatos religioſi, nihil ferè intereſt Conuentui quòd maneat magis in depoſito communi, quàm apud religioſum, ſi ſpectemus intereſſe temporale, quàmuis multùm interſit tam Conuentui, quàm ſuperiori reſpectu paupertatis, & obedientiæ, & obſeruantiæ regularis, quòd religioſus occultè apud ſe pecuniam non retineat. Ideo ſi religioſus pecuniam apud ſe non retineat, ſed illam in ſuos vſus ſtatim expendat per modica. Si expendat in res permanentes, iterum poteſt eſſe quòd modicæ expenſæ coaleſcant in vnum peccatum mortale contra votum paupertatis, ratione retentionis ſimultaneæ notabilis quantitatis rei emptæ, ſed neque hic erit iniuſtitia, quæ ſit culpa mortalis, quia temporaliter Conuentui non intereſt nec patitur aliquod damnum ex eo quòd religioſus occultè res illas retinet, quæ non deſinunt eſſe res conuentus etiam dum ſunt apud religioſum, & modus occultus illas retinendi, niſi ſit cum periculo amiſſionis rerum non eſt materia grauis in ratione iniuſtitiæ. Sed vbi religioſus ex huiuſmodi pecunia per modica emit comeſtibilia, aut alia, nec illa retinet, ſed conſumit; modicæ expenſæ regulariter non coaleſcunt in vnum peccatum mortale etiam contra votum paupertatis, quia non eſt aliquid in quo vniantur, niſi in religioſo eſſet vna continuata voluntas ſic expendendi. Non enim coaleſcunt ratione damni, quia in hoc non eſt damnum Conuentus, cum pecunia ſit deputata ad vſũ priuatum religioſi expendentis. Nec obſtat, quòd ſuperior poſſet illam pecuniam auferre à religioſo & illam applicare ad communem vſum monaſterij, vel ex natura res ad talem vſum manet applicata moriente religioſo, hoc verò ceſſat, ſi pecunia ſit expenſa, quia hoc damnum regulariter eſt valde remotum, nec magni fit à Conuentu, quia quod ad honeſtum commodum Religioſi expenditur, conſummatur ad finem ad quẽ datur. Præterquàm quòd huiuſmodi expenſæ poſſunt cedere in bonum Conuentus, ſi religioſus eò minùs conſumat de bonis ad communem vſum deputatis, quàm faceret, ſi ſibi ex pecunia ad ſuum vſum deputata de

alijs

alijs non prouideret, & tamen ſi huiuſmodi expenſæ factæ ſint in vſus inhoneſtos, ſeu turpes, aut illicitos, quia ad huiuſmodi expenſas Conuentus non conſentit, bene poteſt contingere quòd modicæ expenſæ coaleſcant in ratione iniuſtitiæ, iuxta tamen regulas ſupra explicatas quando Conuentus poſſit meritò præſumi inuitus.

491 Loquendo verò de modicis alienationibus ad vtilitatem alterius à religioſo alienante, etiam diſtinctione eſt opus. Nam reſpectu religioſorum eiuſdem Ordinis eadem eſt ratio, quæ eſt de religioſo ea modica accipiente ad ſuum vſum; In his enim, vel non interuenit damnum Conuentus, vel damnum non eſt notabile, aut non magni fit à Conuentu, ſeu non fit eo ſimpliciter inuito. Nam ſi religioſus accipiat quantitatem, quæ diſpenſetur pluribus per modica, hoc furtum non eſt modicum ſed graue: Sicut ſi plures religioſi ſimul de communi conſenſu accipiant rem monaſterij, hoc furtum poterit eſſe graue, quia ſimul vnico actu in re notabili Conuentus patitur damnum, vnde niſi ex circumſtantijs præſumatur licentia nõ erit furtum leue. Sed ſi quis modicum comeſtibile accipit, & dat alteri religioſo, eadem ratio eſt ac ſi ipſe pro ſe accepiſſet, omnes enim religioſi in hoc habentur tanquam filij, & condonantur quæ diſcretè paulatim & de rebus ad ordinarium communem vſum ſpectantibus ſine licẽtia accipiuntur & conſumuntur ab eis.

492 Sed reſpectu extraneorum modica furta coaleſcunt, ſi aliàs eo modo res etiam deputatæ, ad vſum priuatum religioſorum modo illicito, & ſine ſuperioris licentia cum damno Conuẽtus alienantur. Quia Conuentus ſpoliatur quantitate notabili rei temporalis eo inuito. Et per hæc ſatis patet quomodo ex minimis furtis oriatur in religioſo reſtituendi obligatio.

493 Præterea limitatur tertiò principale aſſertum, ſi alienatio rei Conuentus facta ſine licentia ſit recompenſata. Dicunt enim quidam, quòd ſi religioſus pro datis ſine licentia recipiat recompẽſationem, quæ maneat apud ipſum non intrare obligationem reſtituendi, maximè ſi accepta non ſint ſuperflua, ſed ſint vtilia Conuentui, etiam ſi durante vita maneant apud religioſum. Sed hoc quidem verum eſt vbi alienata à religioſo ſunt ex deputatis ad eius vſum priuatum. Nam ſi religioſus ſine licentia, vel emit, vel commutat rem ad ſuum priuatum vſum deputatam cum re alia ſibi vtili, vel ſi donat, & ſibi recompenſatur æquiualens, non eſt vnde intret obligatio reſtituendi, quia ſi Conuentus vnum amittit aliud acquirit, & parùm illi intereſt temporaliter, quòd res deputata ad priuatum vſum religioſi ſit potiùs hæc, quàm illa. Vnde in his non video adeſſe peccatum mortale iniuſtitiæ, quàmuis adſit peccatum mortale contra votum paupertatis, quia religioſus vtitur pecunia & diuitijs in materia notabili ſine licentia. Sed ſi loquamur de pecunia aut bonis deputatis ad commune bonum monaſterij, non poteſt dici abſolutè quòd non intret obligatio reſtituendi, quia certè ſi res empta, vel commutata, aut in recompenſationem accepta ſit inutilis ad communem vſũ Conuentus, vel ſi ſit vtilis, tamen retineatur à priuato religioſo non loco alterius ſibi dandæ ex communibus bonis, intrat obligatio reſtitutionis, cum Conuentus inuitus patiatur damnum notabile in eo quòd ad communem vſum eſt deputatum. Et præterea tam in priori, quàm in hoc caſu, ſi ſuperior velit contractum eſſe nullum, & poſit recompenſationem, manet obligatio in religioſo reddendi, quod accepit, & recipiendi, quod dedit. In tantum enim poteſt ceſſare hæc obligatio, inquantum ſuperior non ſit inuitus; Nam cum res data à religioſo ſit Conuentus, ſi omnino ſuperior vt adminiſtrator bonorum Conuentus non vult illam rem diſtrahi ſeu alienari, etiam accepta recompenſatione non poteſt ſalua iuſtitia hoc fieri. Vbi etiam quòd datur, & recipitur eſt ex turpi cauſa, vt ſi monialis ex turpi amore ſibi datum à laico recipiat, & ipſa ex eodem amore tantumdem reddat, laicum non teneri reſtituere dixit *Diana p. 10. tr. 14. reſol. 2.* Tum quia hic adeſt compenſatio, tum quia intentio generalis ſufficit ad ſatisfaciendum obligationibus iuſtitiæ. Sed affirmat *Carolus Baccio*, quem refert, & ſequitur *Donatus d. tr. 15. q. 42.* Tum quia Religioſa monialis poteſt ex turpi cauſa acquirere Conuentui, ſed non poteſt alienare bona Conuentus. Tum quia nec ſufficit ad tollendam obligationem iuſtitiæ intentio generalis reſpectu obligationis quæ non eſt, ſed erit vt per *Sanch. l. 1. mor. cap. 13. num. 11. Lopez l. 2. de contrac. cap. vlt. Bonac. de legibus diſp. 1. q. 1. nu. 13.* Tum quia laicus dedit ob turpem amorem, non verò ad ſatisfaciendum. Et hæc ſententia eſt vera. Cum enim monialis ex cauſa honeſta non dederit, nec ex aliqua præſuppoſita licentia, ſine dubio inualidè dedit. Hic vero non poteſt habere locum compenſatio, ſi laicus ex amore liberaliter dedit. Niſi ipſe expreſsè intenderit dare hac intentione, vt datum valeret loco recompenſationis eius, quod ſe à moniali ſperabat recepturus. Nam aliàs vbi obligatio compenſandi non præcedit, quòd ſuffragetur intentio communis ſatisfaciendi non eſt tutum. Et in caſu noſtro, laicus dans ex turpi amore dat, vt turpia recipiat, non vt ſibi in re temporali recompenſetur, vel ipſe recompenſet.

494 Ampliatur autem principale aſſertum, vt religioſus ad reſtitutionem remaneat obligatus ſi in vſus illicitos, aut turpes alienet ſibi ad vſum conceſſa etiam de ſuperioris licentia, ita vt tunc religioſus iniuſtè alienet, ideoque tam religioſum, quàm recipientem teneri ad reſtitutionem dixerũt *D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11. Syluest. Religio 6. q. 7. d. 2. Rodriq. t. 2. q. 125. a. 2. & tom. 3. q. 29. a. 11. Molina de iuſt. diſp. 140. Clauis Reg. lib. 9. c. 16. num. 12. Nauar. l. 3. de reſt. conſ. 70. Ricciul lib. 2. de meretr. c. 33. nu. 28. Donatus* latè hoc tractans *tom. 3. trac. 15. q. 26. Sanchez l. 7. mor. c. 19. a num. 20.* multis alijs ibi citatis, cum tamen non plures alij oppoſitum ſentiant. Conſiderandum eſt quòd DD. multi in hoc confusè valde loquuntur, & non diſtinguunt vitium proprietatis, a vitio iniuſtitiæ vnde ex quo licentia ſuperioris ſi detur ad illicita excuſat à vitio proprietatis, dicunt excuſare etiam ab obligatione reſtitutionis; cum ſequela ſit falſiſſima, quia ſuperior qui non poteſt diſſipare bona Conuentus, non poſſe dare licentiam diſſipandi ea in vſus illicitos, quæ ſit valida contra iuſtitiam aduertit *Donatus num. 7.*

495 Præſupponitur verò tanquam communiter conceſſum contra *Caſtrum l. 2. de leg. Imper. c. 2.*

corol.

corol. 3. & Petrum Conar. de remedio ludorum 3. p. n. poſſe ſuperiorem concedere ſuo ſubdito licentiam ludendi ludo honeſto non prohibito, nec indecenti ſtatui religionis, & paupertatis; ideoque religioſum ludentem cum licentia ſuperioris expreſſa, vel tacita aut præſumpta ludo honeſto & non prohibito, nec peccare, nec teneri ad aliquam reſtitutionem.

496 Quantum verò poſſit Religioſus diſtrahere in ludos honeſtos cum licentia ſuperioris, *Sanchez l. 7. mor. c. 19. num. 79.* loquens de Religioſo viuente extra clauſtra de licentia ſuperioris, & religionis expenſis, vel cauſa ſtudij, vel ad negotia Conuentus, putat illum habere ex hoc tacitam licentiam ludendi aliquo ludo decente ſuum ſtatum, & niſi id ſibi prohibitum ſit à ſuo ſuperiore, vel conſtitutionibus, & ſimul cenſet talem poſſe expendere in ludos quatuor, vel quinque pro quolibet centenario ex iis, quæ pro ſui ſuſtentatione conceduntur. Verùm vbi Religioſo non aſſignatur ſumma aliqua ad ſui ſuſtentationem, ſi tamen de licentia ſuperioris habet peculium, ſeu pecuniam ad ſuos priuatos vſus deputatam, & ludat cum ſecularibus, vel extraneis, valde moderatè expendere poteſt, & prout decet eum, qui paupertatem profitetur, & nec ſuperior poteſt licitè dare licentiam ſubdito ad exponendum in ludo quantitatem immoderatam, & ſtatui paupertatis non conuenientem. Sed ſi non habet peculium, certè nec poteſt de rebus monaſterij accipere, vt ludat; niſi ſibi à ſuperiore aliquid moderatum ex iuſta cauſa concedatur, nec ſi parcè viuat, & minùs conſumat, quàm poſſet de bonis communibus, ſibi licet id ludo exponere; cum vt ſupra dictum fuit de eo, nec poſſit eleemoſynas facere. Vbi autem Religioſus habeat de licentia ſuperioris id, quod valeat ludo exponere, & ludat cum Religioſis eiuſdem Ordinis, ex parte iuſtitiæ nõ eſt limitata quantitas iſta, quia per ludum nihil extrahitur à dominio religionis; & ab arbitrio ſuperioris, & ſemper pecunia remanet ad vſum alicuius Religioſi ſub beneplacito Prælati. Ex parte tamen voti paupertatis, conueniens eſt; vt hæc quoque ſit diſcreta, & moderata ad arbitrium ſuperioris, vel viri prudentis. Neque in his currit omnino ſimilitudo filiorum familias, qui non vouerunt paupertatem, & vbi ſit ſalua iuſtitia poſſunt in ludos non prohibitos, quidquid volunt. Sed Religioſum profitentem paupertatem non decet conſumere in ludis, quæ ſibi conceſſa ſunt ad vſus neceſſarios, vel pios. Nec credo quòd regulariter tantum poſſit expendere in ludo quantum poteſt donare de licentia ſuperioris, quia donatio poteſt habere motiua vrgentiora, & valde honeſta, ludus verò habet pro motiuo animi oblectationem, vt habet *D. Th. ſup. q. 168. a. 2.* & remiſſionem à nimia defatigatione animæ, ratione cuius licet ſit licitum ludere, & exponere aliquid in præmium victoriæ, non tamen ex hoc oſtenditur neceſſitas exponendi quantitatem aliquam notabilem, aut immoderatam, cum virtuoſus non ex auaritia ludat, ſed delectationis gratia, quæ etiam ſine periculo perdendi ſummam grandem, ſi ludo exponatur, meliùs obtinetur. Nihilominùs non poteſt in hoc certa regula poni, ſed ex conditionibus perſonarum, & cauſis ludi, & abundantia pecuniæ, & ſimilibus circumſtantiis ad arbitrium boni viri hæc quantitas poterit determinari. Et ſemper debet eſſe valde moderata. Vnde nec Prælatum poſſe concedere ſubdito licentiam expendendi notabilem pecuniæ qualitatem in ludo, dixerunt *Molina tom. 1. tr. 2. diſp. 94. & diſp. 140. & tom. 2. diſp. 259. Azor. p. 3. l. 5. cap. 26. quæſt. 4. Leſſ. l. 2. cap. 4. dub. 5. num. 29. & cap. 18. dub. 11. num. 85. Abulen. quæſt. 37. in cap. 6. Matt. D. Anton. in ſumm. 4. Defecerunt cap. 2. de reſt. Ledeſ. p. 2. tract. 31. cap. 2. Tohel. 16. Corduba, Rodriq. Petrus Nauar. Villalobos Dotaſill. Graff.* quos refert, & ſequitur *Paſqual. quæſ. mor. 18. num. 4.*

497 Dicitur igitur primò, quòd licentia data à Prælato alicui expreſsè ad operandum illicita non excuſat Religioſum à peccato cõtra iuſtitiam, & obligatione reſtituendi, niſi ſimus in caſu in quo illud opus redundat in vtilitatem Conuentus, vel ob ſimilem cauſam poſſit præſumi Conuentus licentia. Ratio primæ partis eſt; quia ſuperior non eſt dominus rerum Conuentus, ſed ſolùm adminiſtrator, qui non habet facultatem dilapidandi res monaſterij, ideò non poteſt ſubdito concedere licentiam validam ad erogandum in illicita. Vnde hanc partem tenent DD. quos ſupra num. 168. retuli quatenus etiam, quod ſimilis licentia non valeat ad eximendum ſubditum à peccato proprietatis, de quo ſatis eo loci dictum fuit. Ratio ſecundæ partis eſt, quia Cõuentus eſt verè dominus ſuorum redditũum, & ita vt ſine iniuſtitia poſſit ſuis bonis, vti etiam ad iniqua. Nec valet dicere, quod in hoc deſit conſenſus ſuperiorum maiorum, quia ſuperiores non ſunt domini, ſed adminiſtratores; & ideo ex quo illi diſſentiant, ſequitur quidem quòd factum ſit contra obedientiam, vel etiam contra aliquam aliam virtutem, ſecus tamen contra iuſtitiam; quia dominus rei non eſt iniuſtus, ſi ea abutitur ad illicita. Ideo in caſu in quo Conuentus cum ſuo ſuperiore immediato conſentiat in vſum illicitum, talis vſus non eſt iniuſtus, neque eſt obligatio reſtitutionis.

498 Dicitur ſecundò, quod habens licentiam indefinitam, ſeu abſolutam, & non limitatam determinatè ad vſus pios, & honeſtos peccat contra paupertatem, aut reſpectiuè contra iuſtitiam, ſi ludat ludo illicito, aut aliud illicitum per pecuniam acquirat. Negant hoc illi, qui putant, quòd licentia data indifferenter ad vſum, & commodum Religioſi, ſe extendat ad vſus illicitos. Sed oppoſitum probatum eſt ſupra in ſpect. 6. numer. 168. 169. & 170. & iuxta ibi dicta nunc aſſeritur, non licere ſalua obſeruantia, vel voti profeſſionis, vel iuſtitiæ ex licentiâ indeffinita ludere ludo illicito, vt exponendo in eo pecuniam, vel etiam notabilem pecuniæ quantitatem in ludo aliàs licito ludendo, vel per pecuniam illicitum perpetrandò. Talis enim licentia ad vſus honeſtos eſt limitata, & ideo huiuſmodi Religioſus peccat, & contra votum paupertatis, aut reſpectiuè contra iuſtitiam.

499 Dicitur verò tertiò, quòd etſi Religioſus non habeat à ſuo ſuperiore licentiam expendendi, niſi ad pios vſus, & honeſtos, vel ſi nullam licentiam expendendi habeat adhuc ſi ludat, vel alienet aliquid ex contractu, vel quaſi contractu ex turpi cauſa frequenter nihilominus accidit, quod qui accepit, & ex conſequenti ipſe, qui dedit non tenetur ad reſtitutionem, licet ipſe Religioſus in hoc

peccet

peccet mortaliter etiam contra iuſtitiam, & votum panpertatis. Supponit hæc concluſio, quod licet contractus per quem ſnb pretio quis paciſcitur aliquod turpe, & ex ſe illicitum ſit nullus, & ideo pro malo opere patrandn ſit illicitum aliquid dare, & qni contraxit nnn tenetur ſtare promiſſis dando opus illicitum, etiam ſi acceperit pretium, licet in eo caſu non poſſit, pretium retinere. Tamen actu illicito dato poteſt qni dedit pretium exigere tanquam ſibi debitum ex iuſtitia, & tenetur qui npus illicitum ex contractu recepit ſoluere pretium, & pretium accipiens non tenetur ad reſtitutionem, niſi acceptio ipſa ſit ex ſe iniuſta, quia res pro qua datur pretium eſt inuendibilis, vt in ſimnnia, ſeu quia acceptiò eſt ininſta, quia eſt ſupra ſortem, vt in vſura. Sed in meretricio, & his ſimilibus coonſummato actu illicito debetur pretium ex iuſtitia, & v. g. meretrix ex iuſtitia exigit pretinm fornicatinnis, & illud acceptum nnn tenetur reſtituere, vt habet *D. Th. ſupra q. 32. a. 7. c. & ad* 3. vbi idem docet *Caiet. & iterum quæſt. 62. a. 5. ad* 2. & tenent alij plures qnos referunt & ſeqnuntur *Sanchez l. 2. in Decal. cap. 38. num. 96. Bonac. de reſtit. diſp. 1. q. 3. p. 3. num. 21 Martinez de Prado cap. 37. q. 5. num. 3.* Hanc concluſionem tenet *Salas citat. vt de Ludo dub. 21. num. 4.* Et eſt vera nedum ex eo quòd, vt ait *Cardinal. de Lugo citat. diſp. 3. de iuſt. num. 142.* licet donatio ob turpem cauſam ab initio ſit ioualida, tamen ſi religioſus habet licentiam expendendi ad vſus honeſtos, poteſt mutato animo illud idem donare, vel titulo panpertatis recipientis, vel alio ſimili honeſto, vnde ex hoc tollitur nmnis nbligatio ad reſtituendnm, qund & approbant *Donatus tr. 35. q. 26. num. 19. & Anton. a Spir. Sancto n. 391.* Sed aſſertum eſt vernm, quia ſuppoſito iniquo & turpi contractu ex parte etiam religioſi cnnſummato, qnī re aliena vſus eſt, & ſub conditinne, & pacto, quòd eſſet validum ad obligandum ex iuſtitia quantum ſit ex pacti natnra; honeſtnm eſt vt religioratum habeat ſi religinſus dedit ad quod dandum ex in quo cnntractn ſe obligauit, & ideo frequenter accidit, vt religin hoc ratum habeat, & obligationem reſtiruendi remittat.

500 Triplex vero caſns hic diſtingui poteſt. Primns & ſecundus reſpectu religinſi habentis peculium. Primus inquam ſi religioſus actu habet licentiam expendendi in vſns honeſtns. Secundus ſi habet pecuniam deputatam ad ſibi ſnos honeſtns, licet ea non pnſſit vti ſine ſpeciali licentia. Tertius caſus eſt eius, qui nnllam habet pecuniam, ſeu non habet niſi qnæ ex rebus ad vſum communem deputatis ſibi conceſſa ſunt. In primo caſn nedum religioſus poteſt relinquere qund dedit, ſed poteſt dare, immo ſæpe ex debito debet ſtare contractui. Nulla enim amplius eſt malitia, quæ tota pertranſijt (vt ſupponitur, ſi enim adhuc res mala actio at remanet prohibitio actionem prohibens & contractū ſub conditinne talis actionis) iam enim v. g. expleta eſt libido; Id verò quòd remanet ſuppnnit culpam, & inhoneſtatem, ſed non eſt inhoneſtum; neque licet illud proſequi ex cauſa turpi, ſed ex honeſtate quæ aliunde oritur, Nam honeſtum eſt ſtare promiſſis, maximè vbi alius ex parte ſua promiſſa impleuit. Nam ſi religinſns ſuretur & cnnſumat rem alienam, licet ex iuſtitia non teneatur reddere, quia excuſatur, cum nihil habeat, tenetur tamen ſemper reſtituere quia damnum intulit, vnde ſi habet vſum facti alicuius cum licentia ad vſus honeſtns, tenetur ſatisfacere damno dato etiam ex vera inſtitia, quia tunc habet vnde ſatisfaciat. Ita qui fornicatur alienum vſurpat, & alieno vtitur & fruitur, & licet mulier non ſit inuita, non tamen eſt volnntaria niſi ſub cnnditione mercedis, & ita onn adimpleta mercede eſt inuita, & ſic qui illa vſus eſt, ſi noo implet conditionem, habet alienum inuito domino: ſicut verò in ſæculari habente dominium pecuniæ ſuppoſita culpa fornicatinnis nedum honeſtum, ſed debitum eſt ſnluere mercedem actus turpis, & ſtare contractui, ita in religioſo cum proportione dicendum eſt, non enim eximitur religioſus a debito iuſtitiæ, quia quantum ſit ex natura cnntractus non maneat obligatus, ſed quia cum nihil habeat non eſt ſolnendo, & ſic verè eſt obligatus, ſed excuſatur ex impotentia, nnn eſt verò impotens ſi babet vſum facti ad actus honeſtos, quia ſoluere mercedem turpis vſus eo præterito, in eo qui poteſt ſoluere non eſt inhnneſtum, ſed debitum ex iuſtitia. Quantum ad ludum tamen ſingularis eſt difficultas ex eo quòd ex lege poſitiua ludens ludo vetito non teneatnr ſnluere, quod ludendn perdidit. Quia nihilnminùs ſpectatn iure natnræ, qui luſit ludn vetitn tenetnr ſnluere, quod perdidit, vt patet ex dictis num. ſuperiori, & tradit *Bonac. de reſtit. diſp. 2. q. 3. p. 3. num. 2.* qnoniam pacta ex ea parte qua ſnnt honeſta ſunt ſeruanda, & ludus licet aliàs vetitus, iure naturæ noo eſt nullus, nec malns, eſto ludens ex iure poſitiuo in multis caſibus non teneatur ſoluere. Et hoc maximè locum habere poſſit in Religioſn, cui ob multas cauſas prohibiti ſunt ludi, illiciti, ſen exponere in ludn multam pecuniam, & eò magis quòd pecuniæ non eſt dominus, vnde eſto ex vna parte ipſe teneretur ſolnere, eximitur ab obligatione, qnia nnn habet de ſuo vnde ſoluat. Nihilominùs ſi habet licentiam ad expenſas honeſtas. ex multis cauſis poteſt eſſe honeſtum, quòd ſnluat debitum. Tum quia honeſtum eſt ſtare promiſſis. Tum qnia hoc poteſt eſſe neceſſarium, ad fugiendas graues diſſenſiones: aut aliæ cauſæ concurrunt, quæ actum honeſtum immò ex honeſtate debitum reddunt, ſcilicet debitum conſulendi propriæ famæ, & religionis, vitandi aliorum ſcandalum, quod ex publicitate facti de facili oriretur, fugiendi contentiones, & lites, & inimicitias, & perſecutiones colluſoris, & alia huiuſmodi damna, quæ vt plurimum ſequerentur ſi religioſus noo ſtaret contractui, quod apud homines de ſe putatnr indecorum, & indecens & fraudnlentum, & doloſum, etiam ſi contractus iniquè adimpletus fuit. Cui addi poſſunt conditinnes paupertatis in recipiente, vel amicitiæ aliàs honeſtè vtilis, & alia multa ſimilia, quæ actum ſoluendi ſummam connentam honeſtū reddunt, in eo Religioſo, qui habet licentiam vtendi pecunia ad vſus honeſtos.

5c5 In ſecundo caſu maior eſt difficultas, quia non habet licentiam expendendi, ſed tamen ſuppoſito facto, poteſt illam in quàmpluribus caſibus iuſte præſumere, & ſolutionem exequi, quia hoc eſt iam neceſſarium ad plures fines honeſtos, vt iam manet explicatum, & ſic licet religinſus iniquè contraxerit, & iniquè & iniuſtè ex cauſa illici-

ta ſub conditione ſolutionis contractum compleuerit, eo tamen completo, pro ea parte pro qua ſi ille eſſet rei alicuius dominus obligaretur ex iuſtitia etiam ad executionem ſolutionis exercitam, quia non ampliùs inhoneſtum eſt ſtare contractui cuius tota deſormitas præterijt, ſed immò ex multiplici capite poteſt eſſe debitum ſaltem debito honeſtatis ſoluere conuentum. Vnde dari poteſt locus præſumendi licentiam ſuperioris pro executione ſolutionis.

502 Ideo in tertio caſu idem dicendum puto, & ſaltem religio ratam habet ſolutionem hanc ortam ex iniquo contractu. Nedum enim datum non repetere licitum eſt, ſed eſt debitum in ſuperiore vbi ex repetitione maiora damna ſequuntur, ſicuti vt plurimum in huiuſmodi repetitione ſequerentur, id verò cenſetur ſuperior facere, quod eſt honeſtum, & ex honeſtate debitum vt faciat.

503 Neque hæc ſententia eſt contraria ſententiæ communi obliganti Religioſum dantem pro cauſa turpi, & eum, qui ab illo accipit ad reſtitutionem. Nam hæc ſententia admittit religioſum abutentem pecunia ad vſus illicitos peccare contra iuſtitiam, & ipſum ac recipientem præcisè loquendo ex natura, & vi contractus inique initi cum religioſo, qui non eſt dominus rei alicuius teneri ad reſtitutionem illius quòd religioſus dedit ſine licentia, & alius accipit. Sed hæc ſententia aſſerit, vel adeſſe ſufficientem licentiam dandi, ſi religioſus relicto animo inhoneſto ad honeſtatem ſe conuertat, & quod honeſtum eſt eroget, vel ſuperiorem remittere debitum. Ex remiſſione enim ceſſare obligationem reſtituendi cõſtat, ſi ſuperior, vel ſolus, vel de conſenſu capituli debitum remittat, vt tradunt *Sanchez l.7. mor. c.19. num.109. in fine Alphon. de Leon de off. Conf. reſol. 11. nu. 191. Leſſius l.2. de iuſ. c.16. num.34. Card. de Lugo d.3. de iuſt. num.168.* Immò iuſtam cauſam remittendi debitum contractum à religioſo eſſe, ſi religioſus ſit valde vtilis monaſterio etiam quantùm ad temporalia colligitur ex *Bonac. de larg. munip.6. num.35.* quia hæc remiſſio in hoc caſu eſt veluti donatio remuneratoria.

504 Quod ſi tantum religioſus expenderit, quòd nec ſuperior nec Conuentus poſſit debitum honeſtè remittere, & condonare reſtitutionem, vt ſi aliquid immobile, vel mobile pretioſum alienauit, quod quidem nec ad vſus honeſtos, & neceſſarios poteſt religioſus præſtare ſine licentia Pontificis, in eo caſu manet obligatio reſtituendi, niſi caſus talibus circumſtantijs ſit veſtitus, vt præſumi poſſit Pontificem debitũ remittere. Et in omni caſu poterit ſuperior iuſtis de cauſis alienatum non repetere, quia hoc non eſt alienare.

505 Ex his ſoluitur alia difficultas, an ſcilicet religioſus in ludo teneatur, ſi lucratur, reſtituere colludenti id, quòd lucratus fuit, in caſu in quo idem colludens teneretur reſtituere, ſi lucratus fuiſſet. In qua difficultate tres caſus diſtinguuntur. Primus eſt, ſi religioſus in ſingulo iactu ludi non plus exponat, quàm poſſit perdere, & colludens iuſtè acquirere ſine debito reſtituendi. Et tunc religioſus ſi lucratur non tenetur aliquid reſtituere, etiam ſi multò maiorem quantitatem lucretur, quàm perdere potuerit, vt ſi ludat ſimul cum pluribus, quorum quilibet exponat quatuor ſolidos, ſi decem ſint qui ludunt præter religioſum, & ipſe vincat, pro quatuor ſolidis quos expoſuit lucratur quadraginta, & non tenetur ad aliquam reſtitutionem, quia in hoc ex vtraque parte eſt æqualitas, & quilibet ludentium eodem iure ſine debito reſtituendi quòd lucratur æquale exponit, vt æquale proportione lucretur, quantum quilibet alius lucraretur. Et ita de filiofamilias ludente docuerunt. *Bannes 22. q.32. a.7. Petrus Ledeſma in ſumma tract. vlt. c.2. poſt 9. concluſ. Molina tom.2. de iuſt. diſp.519. Leſſius l.2. de iuſt. c.26. d.5. num.38. Valentia 22. d.5. q.6. p.5. notab.3. & Sayro, Corduba Medina, Rebellus, Salon, Garzia*, quos ad propoſitum noſtrum refert & ſequitur *Sanchez l.7. mor. cap.19. num.83.*

506 Secundus caſus eſt religioſi, qui in vno & eodem iactu ludi plus exponit, quàm licentiam habeat ſecundùm ſe loquendo, ſed tamen expoſitum eſt acquiſitum in eodem ludo modo licito, ſcilicet modo in præcedenti numero acquiſito. Et de iſto dicitur, quòd poteſt plus lucrari, quàm potuerit perdere, & ratio eſt, quia pecunia in eodem ludo acquiſita non cenſetur acquiſita ſimpliciter, ſed ſub conditione exponendi eam periculo in eodem ludo donec totus ludus abſolutus ſit. Et ita loquentes de filio familias tenent *Silueſter v. Ludus q.17. dicto 3. Armilla num.7. Tabien. num.11. Nauar. ſum. cap.20. num.19. Molina tom.2. de iuſt. diſp.59. & Gabriel Roſella, Angelus, & Alcozer apud Sanchez loco citato num.84.* Dicitur autem idem Ludus ex Tabien. quando colludentes non diuertunt animo deſiſtendi à ludo, breui reuerſuri, etiam ſi mutent ſpeciem ludi, dum non mutentur perſonæ ludentes.

507 Tertius caſus eſt quando religioſus non habet ſimpliciter licentiam ludendi, vel in eodem iactu ludi non poteſt exponere tantam ſummam pecuniæ quantam exponit, vnde *ſpectato* contractu ludi præcisè, colludens tenetur ad reſtitutionem ſi vincat. Et in hoc caſu ſequendo ſententiam iam expoſitam, quod ſcilicet, vt plurimùm colludens non teneatur reſtituere, videtur quòd nec teneatur reſtituere religioſus ſi vincat, aliter eſſet inæqualis conditio ludentium, & ratio dictat, vt ſicut ſuperior poteſt ratam habere ſolutionem ſui religioſi ſi perdat, ita poſſit habere ratam eiuſdem acceptionem ſi vincat. Et quòd ex eodem vel debito, vel honeſtate cenſeatur ſoluere colludens cũ Religioſo, ex qua Religioſus ipſe ſoluiſſet præmium victoriæ ſi perdidiſſet. Nihilominus non eſt omnino eadem ratio: quia vbi non ſit debitum ſoluendi, & præmium, vel pretium non poſſit exigi ex iuſtitia, ſicut fieri poteſt in meretricio, iuxta ſupra notata. Tunc ſolutio libera eſt, & multæ circumſtantiæ concurrunt in Religioſo quæ honeſtare poſſunt ſolutionem perditi in ludo, immò illam reddere debitam, quæ non concurrunt in ſeculari, & ideo non poteſt cenſeri tam frequenter de ſeculari, quòd ſoluerit libenter, & ratam habeat ſolutionem, ſicut poteſt de religioſo. Ideo in facti contingentia conſiderandæ ſunt circumſtantiæ & perſonarum conditiones. Et ita tenent Salas & Fagundez ſupra citati.

508 Sed vbi detur caſus in quo colludens ſi vincat tenetur ad reſtitutionem eius, quod in eodem iactu ludi lucratur, vel quod lucratur abſolutè, in eo caſu religioſum adhuc non teneri ad reſti-

tutio-

tutionem niſi decipiat colludentem, dicendo ſe poſſe ludo exponere illam ſummam, & habere ad id facultatem legitimam dlaerunt *Nauar.ſum.c.20. num.12.Armilla v. ludus, num.8. Toledo l.5. cap.27. Anton. a Spir. Sancto trac.3. num.396.* & plures alij, & hanc ſententiam probabilem putat *Sanchez loco citato num.85*, ſed contrarium docuerunt *Sotus 4.de iuſt.q.5.a.2.concl.8. Silueſt.verbo ludus q.17. dicto 3. Tabien.q.20.num.11.Ledeſma 2.p.4. q.15.a.5. Victoria*, quem refert, & ſequitur *Alcozer lib. de ludo cap.16.Lopez p.p. inſtr.c.183.Bannes 22. q.32. art.7. concl.2.Petrus de Ledeſma 2.tom.ſum.tract.vlt.cap.21 concl.8. Valentia, Leſſius, Garzia, Aragon*, & plures alij apud Sanchez loco citato, qui hanc probabiliorem putat. & meritò quia æquitas requirit, vt æquale ſit colludenrium periculum, & victoriæ profectus, & vbi deficit æquitas non admittitur claudicario contractus ex vna parte tantùm. Nec ludens cenſetur cedere iuri ſuo, ex eo quòd ludit cum eo, quem ſcit non poſſe perdere, ſed potiùs ex deſiderio ludendi moueri ad ludum, niſi aliqua alia circumſtantia adſit, ex qua præſumi poſſit colludentem donare quòd perdidit. Sed nunquid non poterit Prælatus Religioſi, qui vicit, approbare contractum, & ſic liberare ſuum ſubditum ab obligarione eeſtituendi? Id probabiliter dici poſſe affirmat *Anton.a Spir. Sancto in direct p.1.tr.3.nu.395.* Sed hoc non dicitur rationabiliter, quia vbi contractus ſit nullus, non poteſt ſuperior illum conualidare ſaltem quantùm eſt in præiudicium tertij eo neſciente, & non conſentiente & non permanente in eadem voluntate. Ideo non poteſt approbare contractum ludi nullum in quo laicus perdidit, laico id ignorante, & non conſentiente. Quòd ſi laicus ipſe obligationem remittat, iam non eſt neceſſe approbare contractum, ſed ſufficit dare licentiam ſubdito, vt recipiat, & receptum retineat.

509 Concluditue igitur ex dictis, quòd licet eeligioſus, vbi ſine licentia alienat res Conuentus ſemper peccet contra votum paupertatis, non tamen ſemper peccet mortaliter contra iuſtitiam, quia vel alienatio non eſt notabilitee damnoſa Cõuentui, cui etiam poterit eſſe vtilis, vnde tunc non eſt alia grauis iniuſtitia in tali alienatione, niſi quòd vel adminiſtratur res aliena ſine domini voluntate, quod ſi fiat ſine Domini damno, vel nulla eſt iniuſtitia, ſi præſumitur Domini ſeu Conuentus conſenſus, vel non cenſetur iniuſtitia grauis, cum non inferat damnum monaſterio, vel ſi infertur aliquod damnum, illud eſt modicum, & non magni fit à monaſterio. Et maximè ſi huiuſmodi alienationes fiant ex rebus, & pecunijs deputatis ſimpliciter ad priuatum vſum religioſi, & huiuſmodi ſunt regularitet alienationes oneroſæ honeſtæ, quibus religioſi præcipuè inter ſe, vel rem cum re commutant, vel rem emunt ſeruata æqualitate valoris rei ad rem, vel pretij ad mercem; & propterea etiam in ludo inter Religioſos einſdem Conuentus reſtitutionis obligatio regulariter non adeſt, quia res non auſertur à Conuentu, ſed ſemper apud illum manet. Niſi adſit in contrarium lex ſpecialis. Vnde in iſtis non eſt obligatio reſtituendi ſub mortali. Quàmuis ex vi voti paupertatis teneatur religioſus nihil occultè retinere, & ex vi præcepti iuſtitiæ non poſſit monaſterio & ſuperiore ſimpliciter inuito non abdicare a ſe quamcumque rem & illam tradere cum ſuperior voluerit. Vnde in ludo inter Religioſos einſdem Conuentus, ſi ſuperior velit victorem non retinere præmium victoriæ, illud reddere debet, cui ſuperior voluerit. Vnde victor bene debet attendere ne rem retineat contra voluntatem Conuentus ſeu ſuperioris, vt adminiſtratoris rerum Conuentus, & niſi poſſit in hoc licentiam eius præſumere. Vel ſi alienatio eſt damnoſa Conuentui & religioni quia ſine vtilitate monaſterij res in vſus vanos, vel illicitos, aut turpes conſumitur, & diſtrahitur: Sæpius contingit, quòd vel monaſterium non magnifaciat huiuſmodi temporale damnum, quia v. g. ſit de bonis ſimpliciter deputatis ad vſum priuatum religioſi, vnde non multùm intereſt temporaliter monaſterio, quòd res illa pereat, niſi in indiſcreta quantitate diſtrahatur, vel monaſterium ratam habet alienationem, & damnum remittit, vnde ceſſat obligatio reſtituendi. Et vbi religioſus, vel religioſa ex turpi cauſa recipiat, peccare tradit *Lez. d.c.6. n.38.* quod dictum verum puto de peccato proprietatis, nec approbo quòd dicit *Bordon. p.p. reſ.43. q.29. apud Donatum d. trac.15. q.27.* ſcilicet quòd ad vitandum peccatum ſufficiat, ſi religioſa petat licentiam recipiendi tacita cauſa; quia licentia hæc tacita cauſa eſt ſubreptitia. Aliàs enim in maximum præiudicium Religionis, & Religioſorum eſt, recipere ex turpi cauſa; & ſuperior nunquam eſſet conceſſurus licentiam, ſi ſciret cauſam. Sed receptio huiuſmodi non eſt contra iuſtitiam; quia qui dat liberè dat. Et non adeſt obligatio reſtituendi, ſi præſumi poſſit, quòd ſuperior non ſit inuitus quantùm ad receptionem, licet ſit inuitus quantùm ad cauſam recipiendi. *Bordon. & Donat. ibid.*

510 Sed quæret aliquis, nonne poteſt eſſe, quòd ceſſet obligatio reſtituendi in eo qui accipit a religioſo ad actus turpes, & tamen non ceſſet in religioſo obligatio reſtituendi Conuentui, qui fuit cauſa damni, quod Conuentus ſuſtinet? Reſpondetur videri poſſe ceſſare obligationem in accipiente & non in religioſo quotieſcumque Conuentus inuoluntariè ſuſtinet damnum illatum, & ex timore maioris mali veluti coactus remittit accipienti debitum. Quod contiget præcipuè quando religioſus res ad communem vſum monaſterij deputatas in vſus illicitos diſtraxerit ſine licentia, quia tunc monaſterium cenſetur remittere debitum ei, qui recipit ex timore maioris damni, non verò voluntariè. Ideo religioſo oritur obligatio reſtituendi eò quia fuit cauſa huius damni. Sed hoc non dicitur conſequenter; quia manente obligatione reſtituendi in vno ex debitoribus non poteſt debitum eſſe alteri eorum remiſſum. Si enim tenetur religioſus reſtituere, ergo habet ius repetendi id quòd dedit ab eo qui illud accepit, vt illud reddere poſſit, ergo illi non eſt remiſſum debitum, quia ſi religioſus habet ius petendi quòd dedit tertio, tertius habet debitum illud reddendi, & ſic ei non eſt remiſſum debitum. Bene verum eſt, quòd ſuperior in pœnam iuſtè poſſet & deberet ad vſum communitatis ea bonis deputatis ad vſum priuatum talis religioſi tollere æquiualens immò etiam amplius, ne Conuentus pateretur damnum. Cæterum quando diſpendium factum ſine licentia non eſt niſi rei ſimpliciter deputata, ad priuatum vſum

religioſi illam diſtrahentis, regulariter Conuentus non magni facit huiuſmodi damnum, in hoc enim tractari debent religioſi ſicuti filij familias, in quibus huiuſmodi dilapidationes poſt factum ratæ habentur & condonantur. Et nihilominùs pro qualitate diſpendij in pœnam puniri poſſet, & deberet, & priuari commoditate in poſterum diſtrahendi res huiuſmodi, vel ſaltem non relinquere in ſui poteſtate pecuniam, vel alia bona, ſed illa apud aliquem depoſitare, & cuſtodire. Sed multò magis pro culpa, & commiſſa contra votum & contra caſtitatem, aut alias virtutes ſeueriſſimè puniri debent Religioſi, & qui ludo dediti ſunt, & vel ludis illicitis, vel ſine licentia ludis etiam honeſtis incumbunt, ſeueriſſimè coercendi. Alias verò minimum, quod in his attendi debet eſt iactura bonorum temporalium.

511 Ampliatur etiam principale aſſertum, vt locum habeat in Prælato, & officialibus habentibus adminiſtrationem bonorum monaſterij, primò ſi & ipſi expendant, aut quocumque modo alienent res temporales ad vſus turpes, & illicitos. In hoc enim eadem eſt ratio ſuperiorum, & ſubditorum. Niſi quòd Prælatus ſibi poteſt dare licentiam, quam poteſt tribuere ſubdito, vel ſi adſit conſuetudo, quòd Prælatus poſſit aliquam moderatam quantitatem expendere ad libitum; & ideo Prælatus non alienabit ſine licẽtia niſi reſpectu eius ad quòd non peruenit facultas dandi licentiam. Cæterùm in vſus turpes & illicitos ſi Prælatus bona Conuentus dilapidet, ea natura talis actus tam ille, qui accipit, quàm Prælatus qui dat tenetur ad reſtitutionem, niſi Conuentus remittat debitum, quod tamen ſæpe contingit, vt ſupra dictum fuit.

512 Sed ſecundò Prælatus & officialis Conuẽtus immò & quicumque religioſus tenetur ad reſtitutionem ſi res monaſterij ſuæ curæ commendatæ pereant aut deteriorentur ex eius culpa lata & veluti doloſa negligentia. *Leſſius l. 2. de iuſt. c. 4 t. n. 79.* etſi contra voluntatem Conuentus res monaſterij in extraneos diſtrahat etiam non ad finem illicitum, ſed honeſtum. Nec non ſi res monaſterij ſupra vſum & conſuetum det fratri ad aliud monaſterium tranſeunti, aut pertinenti niſi ea parua quantitate, vel alijs circumſtantijs præſumi poſſit Conuentus conſenſus, vel ſimus in caſu in quo Prælatus poteſt etiam exteris aliquid donare; ſi enim ſupra hanc quantitatem donet, vel ſeculari, vel religioſo ad alium Conuentum pertinenti, qui vel ſtatim, vel tandem diſcedet à Conuentu & rem extra Conuentum aſportabit; peccat contra iuſtitiam & tenetur ad reſtitutionem. In concedendo etiam vſum rerum monaſterij ſi notabiliter violet iuſtitiam diſtributiuam, dando v. g. amicis ſupra vſum, & debitum, cum damno aliorum, res quæ vſu conſumuntur, niſi ſimus in vno ex illis caſibus in quo Prælatus, poteſt de bonis Conuentus donare, vel ex rationabili cauſa inæqualiter diſtribuat, tenetur ad reſtitutionem; non enim violat iuſtitiam diſtributiuam, quin ſimul peccet contra commutatiuam diminuendo ſupra facultatem res monaſterij. Et tandem, negligendo, & non impediendo damna Conuentus ex culpa lata. Dico ex culpa lata: quia Religioſus, qui ex obedientia aſſumitur ad Prælaturas, aut officia, non tenetur ex negligentia & culpa leui ad reſtitutionem *Sylueſt. v. reſtitutio 3. num. 5. ver. ſecundum.* Ambitioſi verò, qui ſponte ſe ingerunt, & veluti ſe locant, an teneantur de damnis ex culpa & leui negligentia ipſi viderint. Et quæ de Prælato dicuntur, cum proportione de alijs officialibus monaſterij habentibus adminiſtrationem temporalium intelligi debent.

513 Stante ergo obligatione reſtituendi in Religioſo, quomodo reſtituere poterit, ſi nihil proprij habet? Excuſabitur ne ex impotentia reſtituendi? Reſpondetur, quòd eſto religioſus non habeat proprium, multis modis poteſt reſtituere tam Conuentui, quam alij cui ſit obligatus reſtituere. Nam primò ſi ex ſuperioris licentia habet peculium, vel vſum aliquorum ſuppellectilium, quia talia bona deputata ſunt ſimpliciter ad illius priuatum vſum, poteſt & debet reſtituere priuando ſe tali vſu, & applicando illas ad communem vſum Conuentus, vel de ſuperioris licẽtia reddendo cui debet. Ita *Nauarra lib. p. de reſt. cap. p. in noua edit p. 3. dub. 3. n. 183. Nauar. l. 3. Conſil. de ſtatu monac. conſ. 3. num. 5. Rodriqq. 2. tom. ſum. c. 31. num. 7. Sanchez l. 7. mor. c. 19. nu. 112. Fagund. l. 7. in Decalog. c. 5. num. 35. Molina tom. 1. d. 140.* alijque communiter. Cum enim vſus rei ſit pretio æſtimabilis, ſi religioſus vſum rei cedat Conuentui, vel ſi extero de licentia det & rem & vſum, ſatisfacit quantùm poteſt obligationi reſtituendi.

514 Sed quid ſi Prælatus nolit dare licentiam religioſo, vt ex peculio ſibi conceſſo reſtituat id, quod extraneo debet? *Sanchez l. 7. mor. c. 19. n. 113.* arbitratur Prælatum non teneri dare hanc licentiam, quia peculium illud eſt monaſterij, & ideo non cogitur illud expendere ad ſoluendum debitum religioſi. Sed *Nauar Com. 2. de regul. num. 62* putat Prælatum teneri dare licentiam hanc ſubdito, nec poſſe illum impedire ne ex peculio ſibi conceſſo reſtituat ablatum. Et hoc credo dicendum quia religioſus ex ſua parte verè ex iuſtitia tenetur reſtituere, & ſuperior in hoc caſu, eſto ex rigoroſa iuſtitia non teneatur concedere ſubdito licentiam reſtituendi ex peculio, cum illud ſit Conuentus, tenetur tamen ex æquitate, & honeſtate (niſi in caſu particulari ex aliqua circumſtantia ſecus eſſet agendum) cum peculium ſit deputatum ad vſus honeſtos religioſi, nihil verò tam illi honeſtum, quàm reſtituere alienum. Ideo vt ſupra dicebamus cum Suarez, cum in ſimili caſu ſuperior ſit irrationabiliter inuitus contrariè, valet licentia debita etiam ſi negata, & poteſt, & debet Religioſus ex præſumpta licentia Conuentus, & ſuperioris maioris inuito ſuperiore reſtituere ex peculio, vel ex eo, quod habet ſuæ diſpoſitioni relictum.

515 Sed quid dicendum, ſi Religioſus peculium non habeat, vel aliquid aliud ſuæ diſpoſitioni relictum? Hunc poſſe reſtituere detrahendo ſibi de illis, quæ in ſui commodum expendere poſſet, ſi aliquod Conuẽtus negotium agat, vel detrahendo ſibi de cibo, & potu, docet *Nauar. Comm. l. 3. Conſil. de ſtatu monach num. 5. & de redditib. quæſt. 2. monito 20. & quæſt. 3. monito 34.* Neque obſtat quod huiuſmodi reſidua ſint Conuentus, nec poſſit Religioſus illa diſtrahere in extraneos, quia hoc ſit verum de alijs vſibus, non verò ad effectum reſtituendi ablatum. Quibus addunt alij Religioſum poſſe magis laborare, vel aliunde ab amicis procurare bona, vnde reſtituat. Et ideo Religioſum ad hæc

tene-

teneri quidam aſſerunt. Sed verè hæc duriora ſunt. Et quidem ſi reſtitutio ſit facienda monaſterio, non adeſt neceſſitas iſta faciendi, quia nec filij cum tanto incommodo obligantur ad reſtituendum Patri. Et in ijs, quæ ad iuſtitiam ſpectant Religioſi meliùs etiam quàm filij tractandi ſunt. Minus ad hæc tenentur, vt reſtituant externo, quia quærere eleemoſynam non tenetur aliquis, vt reſtituat, & alias, quæ reſidua ſunt ex bonis monaſterij ſunt bona aliena, ſunt enim bona monaſterij ad vſus communes deputata, vnde ſine licentia ſuperioris non poteſt Religioſus ex illis reſtituere, quam non tenetur petere, quia nec tenetur ab amico petere vnde reſtituat. Ideo *Alphonſ. de Leon de off. Confeſs. recoll.* 11. *num.* 292. ait quod vbi Religioſus non habeat redditus ad nihil tenetur, niſi inducere eum, cui dedit, vt reſtituat, & idem ſentit Fagundez citatus, & alij. Nomine verò redituum venire debet, quidquid conceditur Religioſi adminiſtrationi, vt Fagundez exprimit, & ſupra eſt dictum.

516 Sed ſi res alienata ſine licentia extat, tenetur ne priùs monere eum, qui illam accepit, vt reſtituat? Reſpondetur quòd ſi non poteſt obtinere licentiam à ſuperiore illam alienandi, tenetur priùs monere eum, qui rem recepit, vt illam reſtituat, niſi deſperet ex hoc fructum, & timeat ſibi ex hoc graue damnum. Nec poteſt in hoc caſu priùs reſtituere ex peculio; quia peculium non eſt ſuum, ſed Religionis, & ſolùm ex æquitate ſuccedit in caſu quod res alienata non poſſit reſtitui. Et ſi reſtitutio ſit facienda monaſterio, tunc Religioſus reſtitueret reddendo monaſterio id, quod eſt monaſterij. Ita ex *Bonac. de largit. mun p.* 6. *numer.* 32. aſſerunt aliqui.

517 Solùm hic eſt aduertendum, quod in Religionibus, in quibus conceditur quidem peculiū, & aliqua ſupellectilia ad priuatum vſum Religioſi independenter etiam ab exiſtentia illius in hoc, vel in illo monaſterio, non tamen conceditur vſus liber illorum, ſed Religioſus nec poteſt expendere ſine licentia, nec res alienare, non poteſt Religioſus, qui rem diſtraxit, & poteſt illam exiſtentem commodè recuperare, reſtituere ex peculio, vel ex ſupellectili ſibi conceſſa. Primò quidem, quia cum non poſſit illis vti ſine licentia ad alios vſus, peccaret contra votum paupertatis ex illis reſtituendo, cum poſſit alia via reſtituere. Peccaret etiam contra iuſtitiam, ſi ex diſtractione peculij, vel ſupellectilis plus conſumpturus eſſet de bonis Conuentus, vel priuaret Conuentum re, in qua ille ſucceſſurus erat. Quamuis ex hac parte de facili præſumare poſſet conſenſum Conuentus, ſi de re non magnæ æſtimationis, vel de ſpe valde remota ageretur. Vnde etiam eſt, quòd loquendo de ſimili Religioſo, eſto res alienata non ſit ex rebus deputatis ad communem vſum monaſterij, ſed ſibi ad vſum conceſſis modo ſupradicto, adhuc intrare poteſt obligatio reſtituendi, vt ſupra dictum fuit, vnde vbi res extet, & religioſus ſine graui ſuo damno ſperare poteſt, vel non deſperare, vt illam recuperet, tenetur omnino id agere, nec poteſt ex peculio, vel reliqua ſupellectili reſtituere, niſi circumſtantijs penſatis conſenſum Conuentus poſſit præſumere.

518 Quæri autem poteſt, an Religioſus obligationi reſtituendi ſatisfaciat, ſi ſeculari amico parato dare liberaliter monaſterio ſummam pecuniæ ſuadeat, vt det illam titulo reſtitutionis. Affirmant aliqui, quia idem eſt, ac ſi hic religioſus curaret pecuniam ſibi primo tradi, vt ipſe eam traderet ſuperiori ad extinctionem obligationis ſuæ, licitum verò eſt religioſo bona oblata in communem vtilitatem monaſterij procurare ad proprium vſum iuſta de cauſa. Ita *Anton. à Spir. Sancto in Direct. tr.* 3. *nu.* 389. ex *Fagundez præcep.* 2. *Eccleſ. l.* 8. *cap.* 6. *n.* 29. Hic autem adeſt iuſta cauſa. Verùm dicitur, quod licet ſine vi, & fraude procurare, vt quis mutet voluntatem donandi, & quod volebat dare vni det alteri ex obiecto non ſit malum, nec ſit contra charitatem, tunc cum ſeruatur ordo charitatis, tamen non eſſet ſine aliqua culpa, ſi hic ordo violaretur. Cum verò religioſus potiùs debeat amare commune bonum monaſterij, quàm priuatum; ideo in caſu dato circumſtantiæ rei penſandæ ſunt, nec ſine aliqua culpa eſſet, ſi ordo charitatis peteret, vt Religioſus poſtpoſito bono priuato commune intenderet, vt ſi Religioſus conceſſis ſibi ad vſum abundaret ſatis, & monaſterium in penuria eſſet. Ideo per ſe non eſt iuſta cauſa poſtponendi bonum commune priuato obligatio reſtituendi, niſi ſit talibus veſtita circumſtantijs, vt ordo charitatis non violetur.

519 Item quæri poteſt, an religioſus ad reſtituendum monaſterio obligatus ſatisfaciat obligationi, ſi oblitus obligationis liberaliter plura, aut tantumdem illi tribuat ex peculio ſibi conceſſo. Pendet hæc quæſtio ab illa, an in materia iuſtitiæ ad obligationes tollendas ſufficere poſſit intentio generalis, & implicita. In qua *Baldel. l.* 5. *Theolog. moral. d.* 25. *num.* 18. quem ſequitur *Diana p.* 5. *tr.* 13. *reſol.* 94. & alij affirmatiuam tenent, *arg. lege, cum ex pluribus cauſis. ff. de ſolutionib.* Vbi ſtatuitur, quod vbi debitor debeat ex pluribus cauſis, & dum debitum ſoluit non exprimit ex qua cauſa ſoluat, cenſendus eſt ſoluere pro illa, quæ apud ipſum potior eſt, quia veriſimile eſt diligentem debitorem, ſi eſſet admonitus, ita fuiſſe geſturum ſuum negotium. Ex hoc igitur textu clarè habetur intentionem generalem, implicitam; vel præſumptam valere in materia iuſtitiæ, quia deciditur ſolutionem intelligi factam pro cauſa potiori, quia præſumitur debitorem id voluiſſe, ſi fuiſſet admonitus. Idem igitur eſt dicendum ſi quis vno titulo det immemor potioris tituli, quia veriſimile eſt virum prudentem non daturum titulo donationis, ſi fuiſſet admonitus ſe teneri titulo iuſtitiæ. Et hoc non aſſeritur improbabiliter, licet oppoſitum ſentiant *Vaſquez, Salas, Sanchez, & Bonac. à Baldello citati num.* 17. Si tamen obligatio reſtituendi contraheretur poſt liberalem donationem, nihil iuuaret præcedens donatio ad extinguendam ſubſecutam donationem, quia donatio nō poteſt extinguere obligationem non exiſtentem, & donatum priùs ſit donatarij, vnde adueniente obligatione reſtituendi, non poteſt illi ſatisfieri ex re priùs donata, quæ non eſt ampliùs donantis.

520 Pariter quæritur, an Religioſus obligatus ad reſtituendum monaſterio ſatisfaciat, ſi ad pompam ex peculio faciat expenſas pro Conuentu ex intentione ſatisfaciendi, vt ſi emat Calicem, vel lampadem argenteam pro vſu Eccleſiæ. Reſpondeo, quod per ſe loquendo non ſatisfacit,

niſi

niſi ex circumſtantijs facti præſumatur conſenſus ſuperioris. Quoniam ſi furtum factum fuit in rebus neceſſarijs ad vſum monaſterij, reſtitutio fieri debet taliter, vt occurratur damno dato iuxta mentem, & voluntatem domini, cui multùm intereſt habere rem ſuam nedum ſecundùm æquiualentiam in ſubſtantia, ſed tunc, & eo modo quo poſſit illa vti ſine ſuo damno, & cum ſui vtilitate. Si verò monaſterium indiget pro vſu communi religioſorum, non erit ſuperior contentus lampade argentea, ſed pecuniam exquiret, vnde neceſſitatibus monaſterij occurrere poſſit. Nam in hoc caſu reſtituens nõ reſtituit de ſuo, ſed de eo, quod eſt monaſterij, vnde reſtitutio ad hoc, vt valeat maximè attendi debet rei reſtitutæ vſus iuxta mentem diſponentis de vſu rerum monaſterij, ideo religioſus dando rem nihil reſtituit, quia res eſt monaſterij. Dando verò rem ineptam ad illum vſum ad quem res ablata erat deputata, idem eſt, ac ſi nihil reſtitueret, quia abſtulit rem vtilem ad communes neceſſitates religioſorum, & reſtituendo nihil agit, niſi quòd rem Conuentus applicat ad alium vſum manente damno Conuentus in re neceſſaria ad neceſſitates communes, vnde non reddit quod abſtulit. Nihilominùs tamen dicunt, poſſe hanc reſtitutionem valere, ſi alio modo religioſus non poteſt ſatisfacere conſulendo ſuæ famæ, vel ſi præſumi poteſt conſenſus ſuperioris, maximè quod religioſus in hoc habendus ſit vt filius, vnde non debent ſeruari rigores iuſtitiæ, ideo ſi religioſus bona fide hoc modo reſtitueret ad nihil amplius teneretur. Addunt verò, quòd in caſu, quod non ſufficeret hic modus reſtituendi, poſſet religioſus lampadem argenteam vendere eiuſque pretium conuertere in vſus neceſſarios monaſterij, etiam non obſtante prohibitione de non alienandis bonis Eccleſiaſticis, quam putant non comprehendere hunc caſum; quia non debet quis obligari ad bis reſtituendum. Sed re bene penſata meliùs dicitur, hunc modum reſtituendi ſufficere, maximè ſi hoc modo plus detur, quam fuerit ablatum; quia niſi ex negatione reſtitutionis in pecunia, vel in eadem, aut ſimili re ablata proueniat graue damnum Conuentui, ratio iniuſtitiæ, quæ poſſit contingere in eo quod redditur res inutilis ad vnum vſum, non eſt eam grauis, quæ ſufficere poſſit ad peccatum mortale iniuſtitiæ in religioſo, vel ita vt non poſſit præſumi conſenſus Conuentus, licet adſit aliqua diſplicentia ſuperioris, vel officialis obligati ad procurandum aliunde neceſſaria Conuentui. Nam & in filijs talis modus reſtituendi admitteretur.

521 Item quæritur, an Religioſus obſtrictus reſtitutioni poſſit ſine licentia aliunde ſibi parare pecuniam vnde reſtituat? Reſpondetur, non eſſe facienda mala, vt veniant bona; Cum ergo Religioſus, qui non habet vnde ſoluat, non teneatur ad reſtitutionem, & aliàs ſibi ſit prohibitum recipere ſine licentia, nec tenetur, nec poteſt hoc modo recipere, vt reſtituat. Verum tamen eſt, vt aduertit *Suarez tom.3.de relig.l.8. cap.11. numer.4.* in hoc de facili præſumi poſſe licentiam ſuperioris, qua poſita liceret id facere.

522 Quando autem Religioſus ſine licentia accepit à ſeculari, & Prælatus non vult ratam habere illam acceptionem, cui debet Religioſus reſtituere? Reſpondetur rem illam eſſe donantis, illique eſſe reddendam, vt tradit *Suarez tom.3.de relig.l.8. cap.15.num.18.* Et ſi illam conſumpſit teneri ex peculio reddere æquiualens, quidquid negent aliqui, niſi præſumatur remiſſio ſuperioris, vel res bona fide fuit conſumpta, nec Religioſus ex ea factus eſt ditior.

523 Quæri etiam poteſt, an ſecularis debens monaſterio liberetur ab onere ſoluendi, ſi in eo profiteatur. Affirmant enim *Marcus Mantua ſingul.30. §.aliquis eſt debitor. num.1. & 2. & Baeza de inope debitore cap.1.num.67. per tex.l.2.ff. de cap. dimin.& doctrina Baldi ibid.* Quod quidem verum eſt, ſi profitens ſecum religioni bona temporalia ferat, ſiue monaſterium eius intuitu poſt profeſſionem ſimilia bona acquirat, vel hæreditate, vel donatione, vel induſtria, aut opera acquiſita, & quæ non acquiruntur monaſterio donec Religioſus creditoribus ſatisfaciat. Nam tunc ex illis bonis etiam ſibi ſatisfacit monaſterium, vt tradit *Sanchez diū. cap.19.num.114.* Verùm ex ſola, & pura traditione perſonæ ad Dei cultum, quæ nec eſt pretio æſtimabilis, non ſoluitur debitum monaſterij. Quamuis Religioſus ille tanquam ciuiliter mortuus nõ poſſit conueniri, quod eſt id, quod deciditur in lege citata, ſicut nec capite diminutus, & ex impotentia reſtituendi excuſari poſſit à reſtitutione.

524 Quando autem ſecularis, vel extraneus ex re accepta ab aliquo Religioſo tenetur ad reſtitutionem cui debeat reſtituere? Reſpondent, multi eum poſſe reſtituere eidem religioſo à quo rem ſine licentia ſuperioris recipit, niſi timeatur illum vanè, & contra Domini voluntatem iterum illis bonis vſurum, vt v. g. niſi timeatur, quod iterum ludet contra prohibitionem ſuperioris. *Molina t.2. diſp.520. Rebell.de iuſt.p.2.l.2.quæſt.11. ſect.2.num.9. Alcozer l.de ludo cap.18. Sanchez l.7.mor. cap.19.numer.110. Bonac.de largit.mun.p.6.num.31.* Aut ſi Religioſus, qui dedit erat adminiſtrator rerum Conuentus, & de rebus ſuæ adminiſtrationi commiſſis donauit, vel alienauit quod non potuit, poteſt eidem reſtitui, quod ab eo acceptum fuit, niſi ab adminiſtratione amotus fuit. Verùm vel loquimur de obligatione iuſtitiæ, vel de obligatione charitatis. Nam ex iuſtitia non tenetur, qui malè accepit, niſi reſtituere rem acceptam, & quia non tenetur ipſe ex iuſtitia ponere rem in ſtatu meliori eo in quo erat, quando illam accepit, vel in quo fuiſſet, ſi non fuiſſet ablata ideo non tenetur rem illam reſtituere niſi religioſo à quo illam accipit, vel ei, ad quem de præſenti ex diſpoſitione Domini eam habere pertineret, quidquid ſit an ille rem illam ſit conſumpturus, vel non, vt tradunt. *Villalobos t.2. t.28.diff.5.num.12. & Diana p.3.tr.3.reſol.98.* Sed tamen ſi reſtituens videat religioſum iterum abuſurum re illa, & quòd ſi illi eam reſtituat erit occaſio iterum ludendi ſine licentia, vel aliud peccatum committendi, tunc ex charitate tenetur eam reddere monaſterio. Bene tamen verum eſt, quòd ſi qui dedit erat Prælatus, vel adminiſtrator bonorum Conuentus, & dedit de bonis monaſterij ſuæ adminiſtrationi commiſſis, & fuit remotus ab adminiſtratione, qui accepit tenetur reddere monaſterio, cum ab eodem monaſterio medio officiali ſuo rem illam acceperit.

525 Sed difficultas hic oritur cui reſtituere debeat religioſus qui rem ad ſuum priuatum vſum ſimpli-

ſimpliciter deputatam ſine licentia diſtraxit,& alienauit, ſi contingat eum qui rem recepit nolle illam reddere, vel illam conſumpſiſſe & nolle æquiualens reſtituere? Nam ex vna parte cum rem Conuentus diſtraxerit ſine licentia, videtur quòd ipſe, vel rem, vel rei pretium reſtituere debeat monaſterio. Sed ex alia parte videtur quòd ipſe ſibi eam poſſit reſtituere, quod eſt nulli reſtituere, quia ipſe ex quo illam diſtraxit non amiſit ius illud habendi illam ad ſuum vſum eo modo quo priùs habebat. Et in hoc caſu ſecularis qui rem accepit tenetur eam reddere religioſo, quia licet ſit res monaſterij tamen eſt deputata ad vſum priuatum talis religioſi, igitur religioſus non reſtituente ſeculari poteſt ſibi reſtituere, quod eſt habere illam pro reſtituta, & ſic nulli reſtituere. Ideo aliqui tenent talem religioſum ad nullam teneri reſtitutionem, quia cum habeat idem ius vtendi illa, quod priùs habebat antequam rem diſtraheret, reſtitutio ei eſt facienda, quia non eſt ratio cogens ad reſtituendam rem illã monaſterio, cum ſemper maneat deputata ad vſum ipſius religioſi, qui rem diſtraxit. Cum ergo reſtitutio debeatur ipſi, ſi ſecularis qui rem accepit nolit reſtituere, ſi dicamus quòd tenetur reſtituere religioſus ipſe, neceſſariò dicitur quòd debet reſtituere ſibi, cum non ſit ratio dicendi, quòd teneatur reſtituere monaſterio; reſtitutio autem facta ſibi eſſet illuſoria, & non reſtitueret ſibi, niſi iterum ſibi applicando aliquid ad ſui vſum ſibi applicatum, ideo dicendum eſt, Religioſum in hoc caſu ad nullam teneri reſtitutionem. *Sanchez* verò *cap. illo 19. num.* 112. in fine diſtinguebat, dicens Religioſum ſine licentia diſtrahentem rem ad ſui vſum & adminiſtrationem liberè relictam teneri reſtituere, ſi aliud damnum intulit monaſterio, quia ex hoc ipſe eſt conſumpturus magis de rebus communibus monaſterij, vel quia monaſterium remanet priuatum re illa, in qua ſucceſſurus erat, ſi non fuiſſet diſtracta. At verò non teneri reſtituere ſi monaſterium non eſt læſum, quia religioſus erat conſumpturus bona illa.

526 Dicendum eſt propterea, quòd vbi religioſus ſine licentia diſtrahit, vel peculium, vel aliam rem ſimpliciter deputatam & conceſſam ad ſui priuatum vſum, manet in ſeculari recipiente obligatio reſtituendi illam, ſed in religioſo hæc obligatio nulla eſt, quia reſtitutio eſt illi impoſſibilis. Manet quidem obligatio in ſeculari qui recepit, quia res illa eſt res monaſterij, quam ſecularis habet ſine monaſterij licentia, ideo niſi monaſterium remittat illi debitum, tenetur reſtituere, vt ſupra dictum fuit. Sed & religioſus tenetur reſtituere, quia non poteſt ſeparari diſtractio rei conceſſæ ad vſum priuatum religioſi a damno monaſterij & religionis, quia religio ſeu monaſterium priuatur re illa, quæ eſt ſua, & quam ad libitum poteſt reuocare à religioſo, & cui tandem ſuccedet, quia in morte religioſi hæc monaſterio remanent ad communes vſus, vnde ſi non diſtrahantur bene eſt monaſterio, & malè ſi conſumuntur. Quòd verò religioſus maneat obligatus ad reſtitutionem inde colligitur euidenter, quòd tenetur ſi poteſt procurare, vt qui rem ab eo accepit reſtituat illam. Ideo peſſimè dictum eſt a præfatis DD. ſcilicet monaſterium nullam ius habere ad talem reſtitutionem, quia immò religioſus priuatus nullum ius habet, ſed ſolum monaſterium habet ius, cuius eſt res illa, & quæ ſibi perit, ſi perit, & ſi religioſus poterat illam conſumere in vſus licitos non poterat id facere niſi de licentia monaſterij, & ex eius voluntate, ex eo verò quòd rei Dominus, vel alius de eius licentia erat rem conſumpturus non ſequitur, quòd aliquis licitè eo inuito rem illam ſibi poſſit vſurpare. Et nihilominùs religioſus manet liber ab vlteriori reſtitutione, quia non tenetur reſtituere rem niſi in eo ſtatu in quo erat, quod eſt ſibi impoſſibile. Non tenetur enim ad applicandum de præſenti rem illam, vel eius pretium ad communem vſum monaſterij; quia nihil de ſpectantibus ad communem vſum diſtraxit, & non amiſit licentiam (non dico ius, quia religioſus non habet ius) habendi rem illam ad ſuum priuatum vſum deputatam. Si ergo rem vel eius pretium non poſſit recuperare ex quo illam reſtituet? Non ex alijs, quæ habet ad vſum, quia tam Conuentus, quàm religioſus iam illa habet, & de ſuo non poteſt reſtitui ipſi Conuentui. Sed nec de nouo acquiſito, quia ex natura ſua per priùs acquiritur Conuentui & eſt Conuentus, quàm poſſit illi ſolui titulo reſtitutionis. Itaque conuentui non tenetur reſtituere applicando aliquid ad vſum communem Conuentui in ſui perſona verò non poteſt reſtituere, quia quidquid habet, & habiturus eſt per priùs eſt Conuentus, vnde nequit tribui Conuentui titulo reſtitutionis. Et ſi dicatur, quòd poteſt magis laborare quàm teneatur ex regula, vt hac via maiora acquirat, hoc irrationabiliter aſſeritur. Tum quia non eſt munus religioſorum operari intuitu lucri, & ſufficit religioſo ſi operetur id, ad quòd operandum mouetur ex obedientia. Tum quia non tenetur cum tanto rigore ad reſtitutionem, maximè quòd res diſtracta ad ſui commodum erat deputata; vnde non tenetur iterum ſubire maius incommodum in operando, quàm ſunt grauiſſima incommoda religionis. Tum quia & tandem non teneretur niſi ad acquirendum ſibi, vt ſibi reſtitueret.

527 Circa limitationes verò poſitas à Sanchez aduertendum, & quidem circa primam, quòd ſi Conuentus ex vſu & regula tenetur de bonis communibus aliquid dare etiam religioſo habenti peculium, ſi non cogitur dare vltra debitũ, non eſt paſſus in hac parte damnum, ex eo quòd religioſus de peculio ſuo diſtraxit. Raro autem cõtinget, quòd monaſterium velit religioſo dare vltra conſuetum, & debitum. Circa ſecundum etiam conſiderandum, quòd monaſterium in omni peculio religioſi ſuccedere debet, vnde in omni diſtractione cuiuſcumque rei hoc damnum patitur, ideo abſolutè ſemper verum eſt, quòd religioſus alienans ſine licentia aliquid eſt obnoxius reſtitutioni. Verum tamen eſt, quòd ſi aliqua res permanens & quæ vſu non conſumitur concederetur Religioſo ad ſimplicem vſum, ita vt non poſſet religioſus illam quocumque modo alienare, tunc ſpeciali iure teneretur ad reſtitutionem, ſi illam alienaret, quia tunc illa res eſſet de ſpectantibus ad communem menſam monaſterij, & religioſus propterea teneretur eam, vel eius pretium reſtituere monaſterio; & quidem ſi eam recuperare non poſſet teneretur aſſecurare monaſterium & illius damno occurrere, etiam ſtatim ac damnum intulit. Nec obſtaret, quòd ipſe poterat ea vti, quia non poterat alienare, & Conuentus

rem

rem ſuam, vel eius valorem repetere poteſt quotieſcumque ſibi libuerit.

528 Tandem quãdo reſtitutio facienda eſt monaſterio, inquiri poteſt cui monaſterio ſit facienda. Reſpondetur verò, quòd in caſu quòd reſtitutio fieri debeat ex vi bullæ Clementis Octaui, & Vrbani Octaui de largitione munerum, debet reſtitutio fieri, vel ei monaſterio de cuius bonis data ſunt munera, vel viciniori ei loco, in quo petitur abſolutio. De alijs verò reſtitutionibus dicendum eſt, quòd ſi res accepta eſt de pertinentibus ad aliquod monaſterium particulare, neque licet religioſo eam ad aliud monaſterium deferre, ſed religioſus, qui illam diſtraxit debet illi monaſterio cuius eſt reſtituere. Quia reſtitutio debet fieri domino rei, illud verò monaſterium eſt dominus illius rei priuatiuè ad quodcumque aliud monaſterium. Sed ſi res diſtracta ſit de illis, quæ conceduntur religioſo ad ſuum vſum independenter ab exiſtentia ſui in hoc, vel illo monaſterio, debet reſtitui, vel religioſo eidem, vel ſi non illi, ſed monaſterio poteſt reſtitui, debet reſtitui monaſterio, in quo habitat, & quod actu ſentit incommodum alendi religioſum, niſi in religione ſit circa hoc aliquod ſtatutum ſpeciale. Quòd ſi tempore reſtitutionis religioſus, qui alienauit ſit mortuus, vel ad aliam religionem tranſierit. Quidam dicunt reſtitutionem debere fieri illi monaſterio in quo religioſus erat, quando alienauit. Quod non eſt verum niſi res donata pertineret ad illud monaſterium. Cæterùm ſi res erat de conceſſis religioſo independenter ab exiſtentia eius in hoc, vel illo monaſterio, & quæ nulli monaſterio determinatè acquiruntur, ſeruandæ ſunt leges ſpoliorum cuiuſcumque Ordinis. Et in Ordine Prædicatorum huiuſmodi bona ad Conuentum originalem, ſeu affiliationis ipſius religioſi pertinent, & illi ſunt reſtituenda, niſi eſſemus in caſu quòd illa res dici poſſet fuiſſe apud Religioſum exiſtentem aſſignatum in alio monaſterio cum Religioſus mortuus fuit, quia tunc pro medietate inter vtrumque Conuentum eſſet diuidenda. Vel in aliquibus caſibus ad ærarium Ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Ordo doctrinæ. num.* 529.
2 *Religioſus non poteſt teſtari. num.* 530.
3 *Hæc prohibitio partim eſt iuris diuini partim poſitiui. num.* 531.
4 *Solus Papa dat Religioſo facultatem teſtandi. numer.* 532.
5 *Nec nomine alieno poteſt Religioſus teſtari ſecundum aliquos. num.* 533.
6 *Poteſt Religioſus ex facultate ſibi tradita à teſtatore in ſua morte determinare perſonam, cui relictum perueniat. num.* 534.
7 *Religioſus de licentia poteſt donare cauſa mortis. num.* 535.
8 *Poteſt in morte declarare ſe eſſe debitorem: ſed in foro externo hæc confeſſio non valet, niſi probetur debitum. num.* 536.
9 *Poteſt ſuum teſtamentum declarare. nu.* 537.
10 *Poteſt in ſchedula explicare deſiderium ſuum. numer.* 538.
11 *Sed Prælatus ex nulla iuſtitia tenetur exequi, quod in hac parte promiſit Religioſo morienti. nu.* 539.
12 *Religioſus non poteſt ſibi reſeruare facultatem teſtandi. num.* 540.
13 *Non poteſt inſtituere primogenituram. nu.* 541.
14 *De licentia Papæ poteſt teſtari. num.* 542.
15 *Teſtari non eſt actus dominij, & fieri poteſt ſine diſpenſatione in voto paupertatis. nu.* 543.
16 *Conſuetudine nequit obtineri à Religioſo facultas teſtandi ſine licentia. num.* 544.
17 *Conſuetudine poſſet votum paupertatis limitari. num.* 545.
18 *Non poteſt dari licentia teſtandi irreuocabilis. numer.* 546.
19 *Religioſus habens licentiam teſtandi poteſt reuocare teſtamentum. num.* 547.
20 *Papa Religioſi teſtamentum poteſt reuocare. numer.* 548.
21 *Facultas teſtandi non ſpirat morte Pontificis. numer.* 549.
22 *Sufficit ſi licentia ſu perueniat teſtamento. nu.* 550.
23 *Quibus Religioſis Papa concedat facultatem teſtandi. num.* 551.
24 *Licentia teſtandi limitata eſt ad vſus pios. numer.* 552.
25 *Licitè non conceditur licentia teſtandi, niſi ad vſus pios. num.* 552. *&* 553.
26 *Quod Pontifex licitè, & validè concedit donare, concedit etiam relinqui cauſa mortis. nu.* 554.
27 *Licentia teſtandi debet eſſe expreſſa. nu.* 555.
28 *An Religioſus poſſit inſtituere primogenituram. numer.* 556.
29 *Religioſus per licentiam teſtandi non poteſt caſſare teſtamentum factum ante profeſſionem. numer.* 557.
30 *De facultate Patris Religioſi habentis filios circa bonorum adminiſtrationem plura habentur. numer.* 558.

Qualiter Religioſus poſſit, vel non poſſit teſtari.

INSPECTIO XVIII.

529 De modis alienandi inter viuos, quomodo Religioſo conuenire poſſint cum hucuſque tractatum ſit remanet, vt videatur, qualiter ei repugnet, vel concedi poſſit diſponere de rebus temporalibus cauſa mortis.

530 Eſt autem primò certum, Religioſum ſolemniter profeſſum non poſſe, nec licitè, nec validè teſtari, quia nec eſt dominus alicuius rei, nec dominij capax, vnde nec quidem ad pias cauſas teſtari poteſt, prout conſtat, ex *Authent, ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* quæ canonizata eſt per *Gregor. Papam l.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 7. & habetur *cap. Quia ingredientibus* 19. *q.* 3.

531 Quærenti autem an hæc prohibitio ſit iuris diuini, vel humani, reſpondetur partim eſſe diuini iuris, partim humani; quia teſtari de rebus quorum homo non eſt dominus nomine proprio repugnat diuino iuri, cum ſit actio iniuſta. Sed teſtari de rebus alienis, nomine alieno, & de voluntate domini non eſt contra ius diuinum, & ideo ex hac parte prohibitio teſtandi eſt ſolùm iuris poſitiui humani.

Nihi-

532 Nihilominus tamen certùm eſt [illegible] Prælatum Religionum, [illegible] tiam Generales [illegible] licentiam teſtan[illegible] vel codi[illegible] facien[illegible], immò nec Prælat[illegible] cum Conuentibus [illegible] Capitula generalia, nec reſpectu Religi[illegible] bona contulerit religio[illegible] poſſ[illegible] concedere; quia lex pr[illegible]hibe[illegible]. Vnde licet Prælat[illegible] religioſus poſſit dare [illegible] ad moderatas donationes, quia h[illegible]c non [illegible] interdictum, non poteſt tamen dare licent[illegible] di etiam de illis moderatis de quibus [illegible] iam donandi inter viuos dare pot[illegible] hoc eſt illi prohibitum. *Tabien. v. religio queſt. 4.* [illegible] *tom. 3. de re*[illegible]*g. cap. 16. Sanchez l. 7. mor. c. 8. nu.* [illegible] *& 9.* & communiter alij.

533 Quod adeo verum eſt, vt Re[illegible] liceat de licentia [illegible]rælat[illegible] t[illegible]ſtari de rebu[illegible] alienis, ſcilicet de rebus a[illegible]us ſecularis conſen[illegible] do[illegible]mino; quia procurare, & admini[illegible]ſtrare re[illegible] innituntur perſonæ alterius cuius nomin[illegible] teſtamentum fit nomine proprio & eſt [illegible]rium domini tel teſtamento donatæ. *Nauar* [illegible] *de regular. num.* [illegible]7. quem ſequitur *Sanchez citat. n. 6.* Vbi *num. 7. ex Nauar. ibid. & Tapia* [illegible] *cap 1. num. 27.* docet, quod prætatum teſtament[illegible] valeret ad hoc, vt Dominus conſenſum præſtans poſſet compelli ad exequenda re[illegible]cta in eo t[illegible]ſtamento, non tanquam debita ex v[illegible] teſtament[illegible] ex quadam executione mandati co[illegible] in facultatem incapaci teſt[illegible]nd[illegible]. Q[illegible] tamen [illegible] negat *Card. de Lugo diſp. 3. de iuſt. num.* [illegible]o. [illegible] contra hanc principalem aſſertionem [illegible] antiam. Quia Religioſus, qui de licenti[illegible] non id facit nomine proprio, vt pr[illegible] a c[illegible] communi ſe[illegible]ntentia; igitur nec eſt verum q[illegible] teſtari, ſit actus domini, nec quòd non poſſit Religioſus de rebus alienis diſponere conſentiente domino, & de licentia ſuperioris.

534 Admittit quoque idem *Sanchez num. 8. ex Fulnio Paciano* cui conſentit *Diana p. 5. tract. 3. reſol. 128.* poſſ[illegible] ex teſtamento aliquid relinqui Religioſo cum facultate d[illegible]ſponendi de eo t[illegible]pore mortis ſuæ inter conſanguineos non pe[illegible] teſtamentum aliquod ſolemne, ſed per electionem perſonarum, quibus bona relicta proue[illegible] an[illegible]hoc e[illegible] non eſt teſtari, ſed eligere perſonas, q[illegible] adar[illegible]tur, quæ ab alio relicta ſunt.

535 An autem ex eo quòd religioſus eſt prohibitus teſtari, nec etiam poſſit donare cauſa mortis tenuit *Nauar. l. 2. Conſiliorum de præſcript. conſil. 2. num. 3. & Com. de regul. num. 4*[illegible] *& 44. & ſum. lat. c. 27. num. 170.* quem ſequitur *Rodriqq. de quaſt. regul. tom. 2. q. 46. a. 7. & alij.* Sed communior ſententia & probabi[illegible]or tenet non e[illegible] edict[illegible] m[illegible] religioſo de licent[illegible]a [illegible] don[illegible]re aliqu[illegible] cauſa mortis. Tunc enim [illegible] prohibitus teſtari e[illegible] pro[illegible]hibitus donare cauſa mortis, cum prohibitio [illegible]ſt ex iure naturali. Cæterum al[illegible]as vtrumque hor[illegible]m eſt ſeparabile cū vxor po[illegible]ri non tamen [illegible]donare cauſa mortis, & filiu[illegible]as nec iure communi nec conſentiente Patr[illegible] poteſt teſtari & ta[illegible]n poteſt donare cauſa mortis. Cum igitur religi[illegible]s de licentia ſuperioris poſſi[illegible] donare inter viuo[illegible] etiam eſt prohibitus donare cauſa mor[illegible]ia hæc donatio ex ſui initio magis aſſimi[illegible]atur co[illegible] quàm vltimæ voluntatis. Et ideo hanc pa[illegible] p[illegible]

C[illegible]num, *Bartho*[illegible]*um, Petrum de Billapetra Tapiam, & Suarez* iur[illegible] tam tenent *Sanchez l. 7. moral. c. 8. n. 11. Diana p. 5. tr. 3. reſ.* [illegible]8

5[illegible]6 Poteſt [illegible] us in morte [illegible] bitore[illegible] per o[illegible]næ, debitum [illegible] eſſe ſoluendum ex a[illegible] a pecunia p[illegible] eum [illegible]ata, idque ſuffi[illegible] ad hoc [illegible] conuentus teneatur r[illegible]ere, ſi coniecturæ f[illegible] ſint tales, vt fi[illegible] Sed an hoc v[illegible] foro exte[illegible]o affi[illegible] *Cardinal. de L*[illegible] *d. 3.* [illegible] *iuſt. num.* [illegible]23. *& al*[illegible] de di[illegible]s ci[illegible] in d[illegible]to foro, [illegible] negat *Sanchez l. 7. mor.* [illegible]*9. nu.* [illegible]8. *ex Iaſone, Bal*[illegible]*, Paulo. & ſpeculatore* [illegible] probet[illegible]r, [illegible]bare cre[illegible]ori [illegible] tam [illegible]quando quod [illegible] qui non po[illegible] pec[illegible] amicorum, [illegible] extern[illegible]o habeat [illegible] pro [illegible]

5[illegible] Religioſ[illegible] d[illegible] dul[illegible], aut [illegible]dum à [illegible] ante pro[illegible] p[illegible] teſta[illegible]mentum [illegible] do[illegible] *ginal* [illegible] *n.* 97. *Diana* [illegible] *tra*[illegible]*2.* [illegible]*ol. 75.* [illegible] *tom. 1.* [illegible]10.

5[illegible] Poteſt etiam Religioſ[illegible] re deſid[illegible] circa [illegible] faciendam poſt [illegible] in [illegible] la vi[illegible] teſtamenti non habeat, [illegible] habet Prælat[illegible] *Naua.* [illegible] *nu. 2*[illegible]*0. Rodriq. tom. 3. q.* [illegible] *Laym. l.* [illegible]*5. c. 3. num. 4. Diana p.* [illegible]*3. reſol. 128.* [illegible] d an[illegible] Sanchez *dicto cap. 8. num. 10.* vt verum ſit etiam [illegible] ſchedula contineat donationem cauſa mortis [illegible] de licentia ſuperioris.

539 An verò ſi Prælatus promittat religioſo ſe executurum, quæ in ſchedula illa ipſe diſpoſuit non in vim teſtamenti, ſed deſiderij & obſecrationis, teneatur Prælatus exeq[illegible]i quòd promiſit. *Sanchez dicto cap. 8. a num. 14.* [illegible] ne inde citatis quem ſequitur *Anton. a* [illegible] *num.* [illegible] tenet Prælat[illegible] pron[illegible] em [illegible] pa[illegible] um ſubd[illegible] religio[illegible] ali[illegible] uil[illegible]ter qui[illegible] hoc m[illegible]o [illegible]s ol[illegible]gat[illegible] ſeruo. Sed vere ratio non currit, [illegible] quidqui[illegible] ſit de contractibus pactis, & promiſſionibu[illegible] D[illegible] ni cum ſeruo, longè d[illegible]ſpar ratio eſt reli[illegible] Præl[illegible] cum [illegible] per votum ob[illegible] ſ[illegible]bdi[illegible] in om[illegible] tati ſuperiori [illegible] que ſit incapax iuri[illegible] nec ſuperi[illegible] ſit ſe priuare eo [illegible] facultate quam [illegible] ſubdi[illegible]s ex vi v[illegible] paupertatis. Vnd[illegible] eſt iuſtitia, ſed [illegible] ex hon[illegible] tatis ten[illegible]ur promiſſa ſeruare nedum ſi d[illegible] reli[illegible] reſpiciat alios religioſos, ſed etiam [illegible] ſp[illegible] ſecu[illegible]ares, a[illegible]us nul[illegible] ſus [illegible] pro[illegible]ſſion[illegible]s. Vt[illegible] eſt e[illegible]am ſ[illegible] agen[illegible] de licentia, quam dat[illegible] no[illegible] non [illegible]cate P[illegible]latum [illegible] pro[illegible], probab[illegible], & d[illegible] *San*[illegible] *id. num. 18.* vbi quod [illegible] la[illegible] p[illegible] non [illegible] Immo[illegible] a[illegible] *de Lugo num.* [illegible] t[illegible] m in v[illegible] gi[illegible]

[illegible]

ampliùs poſſe, quam patet fine [illegible]. Vnde ſi ſi [illegible] dula contineret alienationem [illegible] ex tenderet facultas Prælati [illegible] po [illegible] Prælati [illegible] ſidorium ſubditi audit [illegible] & diſpoſitionem eius exequi.

540 Sed numquid ſaltem [illegible] ſolus [illegible] ſtati, ſi ante profeſſionem [illegible] reſeruauit [illegible] aliqua [illegible] cum facultate teſtandi de [illegible] poſſe tenet *Sanchez* [illegible] *Jaſonem*; Nam vere condere [illegible] eſt [illegible] [illegible] vnde [illegible] quod [illegible] facultatem [illegible] ne a [illegible] ſeu non [illegible] licentia [illegible] poſſit [illegible] ad ſuos vſus [illegible].

541 [illegible] *Sanchez* [illegible] poteſt [illegible] non poteſt [illegible].

542 Secùs tamen certum [illegible] pro feſſum [illegible] teſtari etiam de [illegible] cuiuſcum que Prælati [illegible] ita certum [illegible] fieri poſſe [illegible] *D. Thom.* *ſupra q.* [illegible] *ad* [illegible] *Turrecremata monach.* 16. *q.1.num.3.ad 3.D.Anton 3.p.tit.* [illegible] *teſtamentum.1.q.3.Tabien.* [illegible] *num.43.Sotus l. vlt.de iuſt. ar.* [illegible] *Azor.tom.1.inſtit.l.12. c.7.q.2.Molina tom.1.de iuſt. q.141. Suarez tom.3. de relig. l.8. c.16. num.9. Sanchez* [illegible] *mor.c.8.num.45.* quamplurimos Canoniſtas [illegible] DD. referens.

543 Quoniam tamen in contrarium inclinare [illegible] eſt *Franciſ rubrica de teſtam. in 6. à num.77.* quod tenuit *Gulielm. Benedictus c. Raynutius nu.301.* & videtur probari hoc poſſe aliquibus rationibus, iſtæ examinandæ ſunt, & dilucidandæ. Prima verò difficultas eſt, quia teſtare eſt actus dominij & propter [illegible] repugnat verò religioſo exercere actum dominij niſi diſpenſetur in voto paupertatis; vnde nec de Papæ licentia poteſt religioſus teſtare; quia ſi diſpenſatur in voto non manet religioſus, & ſi non diſpenſatur non poteſt condere teſtamentum. Hinc eſt, quòd aliqui volentes [illegible] religioſo, [illegible] dare poſſe licentiam teſtandi [illegible] diſpenſando cum illo in voto paupertatis, quia teſtari non eſt actus agentis nomine [illegible] no, ſed nomine proprio, cum [illegible] iure bona in alium transferre. Et [illegible] partem tenent *Franciſ citatus & Azor. tom.1.inſtit.mor.l.12.c.9.q.vlt.* volentes [illegible] Ponti ficem dare religioſo facultatem teſtandi [illegible] lo diſpenſare [illegible] voto paupertatis. Verùm communis [illegible] non [illegible] [illegible] ad [illegible] repugnat paupertati. [illegible] religioſo facultatem te [illegible] diſpenſare cum illo in voto pauper [illegible] *D. Th.* [illegible] *D.Anton.Sotus,* [illegible] quoniam per huiuſmodi licen [illegible] diſponit de [illegible].

etiam poſt mortem [illegible] *uar. Com.1. de regular. num.57. & lib.* [illegible] *mon.* [illegible] *num.3.Molina tom.2.de iuſt.d.* [illegible] *de iuſt.c.41.dub.8.num.73.Rod* [illegible] *Suarez tom.3 de Relig l.8.c.* [illegible] *num. 10.Sanchez* [illegible] *moral.* [illegible] *num.27.*

544 Sed inſtari poteſt, ſiqui [illegible] quod [illegible] conſuetudine introduci, vt [illegible] poſſit [illegible] licentia, vel ſaltem de licentia [illegible] lati regularis, quia quòd poteſt fieri per privilegium Papæ poteſt conſuetudine [illegible] *buſdam de verbor.ſignificat.* & eſt commune [illegible] tia, vt [illegible] *Panorm.cap.accedentes* [illegible] *ſin.cap. quæ in Eccleſiarum num.6.* [illegible] *tns.refert Nauar.Com.2.deregul. num.* [illegible] Verùm ſequela propriè negatur. Aliud enim [illegible] quòd conſuetudine introduci poſſit, vt [illegible] licentia tacita ad teſtandum & quòd [illegible] nec ſit neceſſaria expreſſa licentia Ponti [illegible] ſed ad [illegible] tur, & tenent *Nauar.ibid. & Suarez loc.* [illegible] *& Sanchez dict. cap. 8. numer.* [illegible] probant addu [illegible] Cum con [illegible] non ſit ex natura rei contra votum paupertatis [illegible] alieno, ſed ſolum iure poſitivo prohibitum, [illegible] quidem conſuetudo interpretari mentem Pontificis, & continere eius licentiam tacitam, videns religioſos teſtamenta cond [illegible] probaret. Aliud autem eſt, conſuetudine introduci poſſe, quod religioſus ſine nulla licentia teſtari valeat; quod negatur. Nam nec per Papæ priuilegium fieri poteſt, vt religioſus inſcio [illegible] ſuperioribus teſtare valeat. Vnde in hoc ſenſu *Baldus Anthen.ingreſſi,& Perusinus rubr.de teſtam.* & alij plures Canoniſtæ quos refert *Sanchez num.61.* dicunt, non poſſe conſuetudine introduci, vt religioſus licitè, & validè teſtetur.

545 Nedum verò poſſet introduci conſuetudo, quæ contineret implicitam licentiam teſtandi, ſed quæ ipſum votum paupertatis mitaret, ita vt religioſi iam non profiterentur ampliùs paupertatem ſimpliciter ſed ſecundum quid & ſub conditione quòd poſſent teſtari, vel ſine licentia ſuperioris, vel cum licentia irreuocabili; quia materia voti paupertatis libera eſt, & vouere paupertatem ſub [illegible] conditione non eſt de ſe malum, & ita ſentit *Suarez loco cit.*

546 Sed inſurgit tertia difficultas quia non poteſt concedi religioſo licentia irre [illegible] diſponendi de diuitijs, licentia verò teſtandi eſt irreuocabilis, cum ſecuta morte teſtatoris [illegible] tamen [illegible] non poſſ. Verùm d [illegible] quod argu [illegible] æquiuocat [illegible] aliud ſit dare licentiam irreuo [illegible] & aliud dare licentiam ad [illegible] irreuocabilem. Hoc [illegible] ſecundum [illegible] paupertati [illegible] ad qu [illegible] dat [illegible] Qu [illegible] ro ad materiam [illegible] dicitur [illegible] od Pontifex [illegible] diſp [illegible] paupertati non pote [illegible] etiam [illegible] dare [illegible] voto [illegible] quia [illegible] acquirit [illegible] reuocetur, quia religioſus [illegible] paupertate [illegible] capax [illegible] iuris [illegible] *Suarez* [illegible] *tat. num.* [illegible]

L [illegible]

547 Licentia autem teſtandi non eſt irreuocabilis, niſi quia datur ad actum, qui eſt irreuocabilis effectu ſequuto, ſicut ſunt irreuocabiles alij contractus donationis & emptionis. Nam primò religioſum qui ex licentia Papæ condidit teſtamentum poſſe illud reuocare, & nouum teſtamentum facere, ſeu etiam codicillum, ratio ſuadet, quia natura teſtamẽti eſt vt contineat voluntatem deambulatoriam, Papa autem concedens licentiam teſtandi concedit illam prout petit natura contractus. Neque in hoc priuilegium aut diſpenſatio extenditur, ſed tam reuocatio prioris teſtamenti, quàm alterius confectio, aut codicillario in licentia teſtandi comprehenduntur, & ita ſuadent *Nauar.q.3.de redditib.Eccleſ. nu.23.& 24.Molin. tom.1. diſp.142.Suarez dicto l.8.c.16.nu.15. Sanchez* quàm plures Canoniſtas referens *l.8.de matrim.d.1.nu.38. & l.7. mor. cap.8.num.59. &c.* Ideo ſi teſtamentum religioſi factum ex Papæ licentia ex omiſſione alicuius ſolemnitatis non valeret iure teſtamenti, valeret iure codicilli, ſi eſſet appoſita clauſula codicillaris, licet oppoſitum ſentiat *Graſſus p. p deciſ. l.2.c.31.num.28.*

548 Sed & Pontifex poteſt tale teſtamentum reuocare ante mortem teſtantis; pendet enim à Pontifice etiam in conſeruari. Quia cum teſtamentum contineat voluntatẽ deambulatoriam ex parte religioſi teſtantis, multò magis ex parte Papæ dantis facultatem ad teſtandum, cum tractetur de rebus quarum adminiſtratio ad Papam pertinet, vnde agitur de re ſua, de qua poteſt diſponere ſuo arbitrio, antequam ſit facta alterius. Ideo Papa ante mortem religioſi teſtantis poteſt teſtamentum eius reuocare. Sicuti econtra poteſt facere, vt teſtamentum ſemel factum à religioſo ſit ab eo irreuocabile, dando facultatem teſtandi ſub hac conditione, vel reuocando omnem reuocationem quã religioſus fecit, aut facere poſſit. *Suarez loc. citat. num.16.*

549 An verò hæc licentia data ab vno Pontifice duret poſt eius mortem, reſpondet *Nauar. q.3. de reddit. Eccleſ.* eam valere, quia eſt gratia, & ideo non expirat morte concedentis iuxta *cap. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. in 6.* & alia citata *à Felino in rubric. de Conſtitution.* Et in eadem ſententiam tenent *Conar. cap. cum In officijs de teſtam. Molina t.p.d.141.Sanchez l.8.de matrim.d.28. nu.82. & l.7.mor.c.8.num.56.* Et meritò, nam etſi diceretur quòd hæc licentia non eſſet gratia nihilominùs duraret, quia id petit natura talis conceſſionis; cum enim ex natura ſua duret vſque ad mortem religioſi, quia facultas teſtandi eſt facultas diſponendi de bonis pro toto eo tempore quo diſponens vixerit, ideo Pontifex hanc facultatem concedens reſpicit totum tempus vitæ eius, cui illam concedit; vnde quia contingere poteſt vt Pótifex priùs moriatur, in facultate continetur etiam facultas pro tempore in quo contingat concedentem mortuum eſſe. Nihilominùs Suarez loco citato aduertit, quòd licet hæc facultas numerari poſſit inter odioſa quatenus exorbitat à iure communi, præſertim reſpectu regularium, nihilominus reſpectu eius cui conceditur eſt ſimpliciter gratia, & ideo eſt per ſe ſtabilis.

450 Sed quid dicendum, ſi hæc licentia ſuperueniat teſtamento iam condito à religioſo non habente tunc facultatem teſtandi, redditne validum teſtamentum. Negant enim *Iaſon. l. vt militibus. num.2. C. de teſtam. Decius ibi à num.9. Socinus l. ſi iam facta numer.5. ff. cond. & demonſ. & Simon de Pretis, de interpret.vlt.voluntatis l.2. interp.1.dub.1. à num.31.* ſed affirmant *Nauar.Com.2.de regul.n.57. Bartol.in lege ſi quis filio.ff.de condit.& demonſ.& ibi Imola & Pater Molina tom.1. de iuſt. diſp. 141. fin.* & plures alij quos refert, & ſequitur *Sanchez l.7. mor. c.8.num.60.* Et ratio eſt, quia cum teſtamentum ſit quid ſucceſſiuum & contineat voluntatem deambulatoriam, non cenſetur completum, & perfectè factum vſque tunc, ſed ſolùm eſſe in fieri, ideo hic non intrat regula quòd vbi licentia eſt de ſubſtantia actus, non ſufficit illam ſubſequi, vel alia regula, quòd contractus ab initio nullus non valet niſi accedente noua voluntate contrahentium, quia huiuſmodi regulæ intelliguntur de actibus perfectè factis, non de illis, qui ſunt adhuc in fieri, & ab vnius ſolius voluntate deambulatoria dependent. Nam actus prior non fuit irritus & nullus, quia nondum erat perfectus, adueniente verò licentia perficitur & non extenditur licentia, ſed retrotrahitur, ideo in hoc caſu teſtamentum prius non fuit irritum, quia nondum erat perfectè factum, & ſuperueniens licentia retrotrahitur & teſtamentum confirmat. Neque hic opus eſt voluntate noua alterius contrahentis, ſed ſufficit voluntas teſtantis, quæ præſumitur durare, ſi teſtator oppoſitum non decernit. Ideo neque etiam obſtat quod teſtamentum hæretici ad fidem conuerſi non valet, ſicut nec valet teſtamentum factum ab impubere, vel furioſo, quia in illis nulla eſt confirmatio tacita aut expreſſa prioris teſtamenti. Sed in præſenti vbi qui condidit teſtamentum acceptat licentiam ſuperuenientem, tacitè ſaltem confirmat & approbat prius teſtamentum, & ideo licentia retrotrahitur vt valeat prius teſtamentum accedente noua illius confirmatione facta ex quo teſtator licentiam teſtandi voluntarius recipit, & prius teſtamentum non irritat.

551 Remanet diſcutienda quarta difficultas, cum enim Pontifex non ſit dominus rerum monaſterij & quidquid religioſus acquirit, acquirat monaſterio, videtur quòd non poſſit concedere licentiam teſtandi religioſo. Reſpondeo verò, Pontificem eſſe ſupremum adminiſtratorem horum bonorum, & ideo poſſe concedere licentiam religioſo diſponendi de illis, diſpoſitione valitura etiam poſt mortem. Bene autem ex *Nauar. Com.2.de regul.num.58.& l.3.de reddit.q.3.monit.11. num.4. aduertunt Leſſ.l.2. de iuſt.c.19. d.3.num.4.Molina tom.1. diſp.141.Azor.tom.1.inſtit.mor.l.9. c.9.q.v. Suarez dicto l.8. c.16.num.18. Sanchez l.7. mor. c.8.num.61* diſtinguunt quatuor genera religioſorum. Quidam enim viuunt extra clauſtra, & horum tria ſunt genera, quia quidam habent beneficium, quidam habent à monaſterio pro ſui ſuſtentatione ſummã taxatam extra quam nihil prætendere poſſunt, & poſſunt diſponere de reſiduo quòd illis ſupereſt, quidam autem viuunt ex propria induſtria & labore. Sed quartum genus religioſorum eſt eorum qui viuunt intra clauſtra expenſis monaſterij, quorum aliqui licet habeant aliquod peculium, tamen quidquid habent eſt monaſterij. Religioſis primi generis Pontifex frequenter concedit licentiam

teſtandi; Et quidem rationabiliter, non ſolùm ea ratione, quòd illi ex ſpe teſtandi parciùs viuunt, cũ vtilitate etiam Eccleſiæ, cui ſæpius bona illorum ab inteſtato proueniunt, ſed maximè quia redditus beneficiorum ordinantur ad ſuſtentationem pauperum, & ad Dei cultum, vnde æquum est, vt Ponti. ex huiuſmodi religioſis permittat licentiam teſtandi ad huiuſmodi pias cauſas. Similiter religioſis 2. & 3. generis Pontifex ſolet concedere teſtandi facultatem de iis bonis, quorum habent adminiſtrationem liberam, ex eadem cauſa. Sed religioſis 4. generis Pontifex non ſolet huiuſmodi facultatem concedere, vt aduertit etiam *Mandoſius de ſignat. gratia. v. licentia teſtandi.* Quamuis ſi vellet, poſſet etiam talem licentiam concedere. Non concedit autem, quia talis facultas non videtur conuenire ſtatui talium religioſorum, quos decet tempore mortis non habere animum ad temporalia, & quia quandam proprietatem ſapere videtur quòd religioſus velit etiam poſt mortem aliquid ſi non in ſe ipſo in alijs poſſidere. Nihilominùs poſſet hoc ex cauſa honeſtari, vt ſi ex parte religioſi daretur debitum gratitudinis valde vrgens, & ex parte operis titulus magnæ pietatis.

552 Deſiderari vero in Pontifice iuſtam cauſam dandi hanc licentiam ad hoc vt licitè operetur, eſt communis ſententia DD. & per ſe certum, quia non poteſt Pontifex licitè diſponere de rebus Eccleſiæ niſi ex cauſa iuſta & ſine honeſto. Sed duplex hic eſt difficultas, ſcilicet an ſolùm ad pias cauſas dari poſſit talis licentia, & ſecundò an licentia data aliter ſit valida. Quantum enim ad primam difficultatem, hoc communiter aſſeritur, quòd ſcilicet facultas teſtãdi data religioſo intelligitur ad vſus pios, ita enim docent *Nauar. Apolog. ad lib. de reddit. q. 2. num. 6 Molina tom. 2. de iuſ. d. 141. & tom. 3. d. 604. Leſſ. l. 2. de iuſt. c. 19. d. 4. num. 40. Suarez dicto lib. 8 c. 16. nu. 19. Sanchez dicto l. 7. c. 8. n. 51.* Quia facultas Pontificis generaliter data non cenſetur derogare iuri communi, ac proinde non poteſt hæc facultas trahi ad vſus profanos, & prophanos, ſed ſolum ad pios. Et Leſſius ſimul cum *Tapia authent. ingreſſi c. p. num. 24.* addunt, Pontificem non poſſe licitè aliter concedere hanc facultatem, ſed *Sanchez loco citato num. 52.* docet, ſufficere cauſam honeſtam etſi non piam. Non enim requiritur cauſa minùs iuſta ex parte operis ad donandum inter viuos, quam ad donandum cauſa mortis, vel ad teſtandum, modus enim donandi aut alienandi non exigit iuſtitiorẽ cauſam in hac parte, quia iuſtitia requiritur ex ſubſtantia operis, quæ eſt alienatio rerum Eccleſiæ, quarum non eſt legitima adminiſtratio, niſi procedat ex virtute aliqua eam dirigente. Cum igitur certiſſimum ſit, Pontificem nullo modo peccare, ſi ex cauſa honeſta etiam ſi propriè non pia concedat religioſo facultatem donandi inter viuos, non eſt cur deſideretur cauſa propriè pia, ad hoc vt eidem licitè concedat licentiam teſtandi. Verùm vtraque ſententia verum dicit. Nam cum bona Eccleſiæ ſint ſacra, neque poſſunt haberi vel alienari niſi vt ſacra, & in vſum ſacrum. Sed ad hoc ſufficit quòd ex cauſa honeſta fit eorum vſus, quia vt ſic ſunt ordinabilia & ſaltem implicitè à Papa in piam & religioſam cauſam ordinantur.

553 Ideo etiam videri poterit quod licentia generalis teſtandi data religioſo reſtringi non debeat ad actus pios, niſi attributum pij ſumatur largè, vt pium dicatur quidquid eſt honeſtum, ſeu ex virtute. Nam non eſt lex, nec ius commune prohibens Pontifici, dare licentiam teſtandi religioſo ex cauſa honeſta; & ius commune prohibens religioſo teſtari prohibet teſtari ad quamcumque cauſam, ex iure vero communiſſimo vnuſquiſque prohibetur agere & non agere ex virtute, ſed [illegible] ius eſt, quod obliget religioſos ad ſemper [illegible] ndum ex virtute religionis, vt ex cauſa pro[illegible] & propria, & aliàs religioſi qui ſe & omnia [illegible] tulerunt in Dei cultum in actu profeſſionis, ſemper agunt ex religione quando agunt ex aliqua virtute. Ideo *Molina tom. 1. diſp. 147. num. 33. apud Dianam p. 5. tr. 3. reſol. 25.* licet aſſerat facultatem teſtandi intelligi debere pro pijs vſibus, id limitat quando non apparet cauſa legitima [illegible] ndi ea em licentiam ad vſus prophanos, aut [illegible] res non eſt dubia. Verùm dicitur, quòd non poteſt licitè dari licentia teſtandi niſi ad vſus pios. Nam quamuis abſolutè liceat operari ex virtute, ſi tamen materia a quouis ſit ſacra, & religioſa, non niſi ex virtute religionis poteſt homo circa illam operari, modò bona Eccleſiæ ſunt ſacra, & ideo non niſi ex religione, vel eliciente, vel imperante, eſt licitus eorum vſus. Ideo & teſtamentum non debet fieri niſi ex motiuo, quod in finem Religionis ordinetur, vel expreſsè, vel implicitè.

554 Ad ſecundam difficultatem Tapia ſupra citatus putat Pontificem nec validè poſſe concedere religioſo licentiam teſtandi ad vſus prophanos. Sed cum huius loci non ſit videre, quantam poteſtatem habeat Pontifex in adminiſtrandis bonis Eccleſiæ, hoc nobis pro nunc ſufficiet reſpondere, nimirum Pontificem & licitè, & validè poſſe dare facultatem religioſo ad diſponendum de bonis religionis titulo teſtamenti vel donationis cauſa mortis, quam [illegible] cedere ad diſponendum titulo donationis [illegible]. Vnde non eſt dubium quòd, ſicut Pontifex [illegible] & validè poteſt concedere religioſo, vt inter viuos donet alicui dictiſſimo, vel ex gratitudine, vel ad conciliandam eius voluntatem & patrocinium, vel ex cauſa le [illegible] ex parte religioſi donatoris, qui eſt perſona de religione valde benemerita, & quæ multâ contulit religioni, vt bene notat *Sanchez dicto num. 52.* poteſt Pontifex concedere religioſo vt ex eiſdem cauſis & ſimi[illegible] honeſtis donet titulo teſtamenti vel donationis cauſa mortis. Sed addo, quòd [illegible] quæ ex ſupra obiecto videtur ex cauſa prophana, conſecratur dum fit ex cauſa honeſta ad commune bonum fidei & Eccleſiæ Chriſti conducens, ideo Pontifex ex cauſa iuſta concedens facultatem diſponendi ad ſuum prophanum alias nõ licitũ, dat facultatem, quę iam eſt ad cauſam [illegible].

555 Circa verò hanc licentiam teſtandi aliqua vlterius aduertenda ſunt. Et quidem primo [illegible] exp[illegible] nec ſufficere licentiam generalem, vel viuendi extra clauſtra, vel diſponendi de rebus extra clauſtra acquiſitis, vel alia [illegible] que [illegible] is licentia generalis, quia cum [illegible] expr[illegible] prohibitum [illegible], non [illegible] hoc conc[illegible] ex [illegible] generali diſponendi d[illegible] nis. Ita *Nauar. l. 3. conſil. de donat. con[illegible]. Sanchez dicto capit. 8. numer. 55.*

I

556 [illegible] giosum [illegible] tiæ teſta[illegible] non poſſe inſtituere primogenituram, quia hoc eſt prophanum, Ita *Sanchez num.54. ex Molina [illegible] de primog. [illegible] num.67. & ex Molina [illegible] Societatis IESV tom. [illegible] disp.604.num.* Sed in hoc caſu puto non poſſe hoc vniuerſaliter affirmari, quia bene in ſingulari conuenire poſſunt circunſtantiæ, quæ hac inſtitutionem reddant honeſtam, & Religioſo proportionatam Vnde videri debet an ſimus in caſu [illegible] quo religioſus donatione inter viuos poſſet donare ſub conditione primogenituræ, nam & in hoc caſu poſſet donare teſtando, ſi haberet licentiam teſtandi.

557 Intelligitur etiam licentia teſtandi vt non valeat niſi de bonis quæ actu poſſidet de facto, nam proprium habere nequit. V[illegible] e l [illegible] qui ſi re[illegible]igioſus ante profeſſionem condidit te[illegible] in quo te[illegible]quit aliquid alicui etiam monaſterio non poteſt in virtute licentiæ [illegible] habitæ poſt profeſſionem de [illegible] bonis diſponere, vt ex *Baldo, Simone de Pretis, & Gozadino docet Sanchez ibid. n.56.* quia hæc licentia non ſe extendit ad præiudicium tertij, qui ex præcedenti teſtamento ius acquiſiuit. Quod idem Sanchez contra Tap[illegible] meritò extentendit etiam ad fideicommiſſum aut ſubſtitutionem, quia licet hoc ius ſit conditionale, Princeps illi non derogat niſi ex grauiſſima cauſa.

558 Tandem circa hanc partem quia Patres qui habeotes filios profiten[illegible] in religione ex *Authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccleſ.* habent facultatem diſponendi de ſuis bonis ad fauorem filiorum, aliqua adnotanda ſunt. Et quidem primò hanc authent. vim habere non ex v[illegible] ciuilis, neque quia continueatur [illegible] decreto *Gratiani cap. ſi qua mulier. 19. q.3.* Sed quia tacitè à Pontifice & iure Canonico fuit approbata. *Molina tom.1. de iuſt.d.141. leſ. l.2. de iuſ. d.10. num.82. Suarez 3. tom. de relig. l.8.c.16 num.18. Sanchez l.7.mor.c.9.num.7.* Secundò ad hanc diuiſionem inter liberos faciendam iuxta formam illius authent. non requiri licentiam ſuperioris regularis, cum habeatur licentia à Pontifice, vt benè contra *Rodriq. aduertit Sanchez loc. cit. num.3.* Tertiò facultatem hanc diuidendi bona inter filios poſſe intelligi vt ſi[illegible], & vt non ſit facultas teſtandi & contrariæ ſententiæ in hoc ſunt probabiles. Poteſt intelligi vt ſit facultas teſtan[illegible], quia votum Patris habentis filios poteſt intelligi vt conditionatum, & limitatum, vt ſcilicet tali profeſſo remaneat tantum ius dominij, quantum opus eſt vt poſſit ad fauorem filiorum & monaſterij diuidere bona ſua. Poteſt quoque intelligi vt non teſtamentum, ſed vt mera adminiſtratio [illegible] lorum bonorum authoritate Eccleſiæ facta. Vnde cum iur[illegible] ſtæ in hoc diui[illegible] ſint, ambarum partium ſententia eſt probabilis. Et conſtat quòd talis di[illegible] illio non repugnat voto paupe[illegible] Quintò Authenticam hanc vim habere, ſiue Pater profeſſus habeat pures filios, ſiue vnum tantum, & ſiue non habeat fili[illegible] uos [illegible] ndentes nepotes aut pronepotes, quia no[illegible] [illegible] rorum omnes deſcendentes veniunt. *l. li[illegible] orum 220.ff. de verb. ſ[illegible]. & ſiue et am fi[illegible] non* [illegible] le[illegible] vbi tam [illegible] hæredes ne[illegible] parentum, & ſi[illegible] tet vbi fi[illegible] fuerint legiti[illegible] *C. [illegible] m.2. de regul. num.49. Rodriq. q. re[illegible] tom. [illegible] 8.a.2. Sanchez dicto cap.9.num.17.* Sextò [illegible] non habere locum reſpectu aſcendentium, quia nimis ſpecialis eſt, nec extendi poteſt ad aſcendentes, qui in ea non ſunt nominati. Et tamen illis debetur legitima, quia nec verum eſt abſolutè, quòd profeſſus habeat monaſterium loco filij, & quatenus eſſet hac verum, intelligi debet in ſolis caſibus a iure expreſſis. *Nauar. loco citato num.46. Lopez l.3. de contract. cap.39. q.3. notab.5. Suarez loco citato num.15. Sanc[illegible] ez num. 9. & 10:* Septimo in vi illius authent. patrem profeſſum poſſe filijs ſolum legitimam tribuere, el qua parte ſtruata monaſterio poſſe etiam præter legitimam maiorem partem relinquere [illegible] merare ſe ipſum, & Conuentum inter[illegible] ios, & [illegible] vt ſi vni ex fili[illegible] maiorem aliquam part[illegible] rit tantum debere tribuere monaſterio. *Glo[illegible] qua mulier. verbo per[illegible] C. de ſacroſ. Ec. leſ [illegible] bo coanumerata, & Bartol. ibid. [illegible] Lopez & [illegible] Sanchez loco citato num.26.* Octauò, hæc non ha[illegible] re locum in pro[illegible] ſis Ordinum incapacium ſi[illegible] dend[illegible] in b[illegible] ſiunt profeſſ[illegible] mino es Obſeruantes, Capucini, prof[illegible] & coadiutores formati Societatis I[illegible] Decimò, Patrem profeſſum non poſſe diſponere de [illegible] bonis niſi ad formam di[illegible] Auth[illegible] & ideo non poſſ[illegible] inſtituere maioratum, vel fideicommiſſum, vel ſubſtituere, vel [illegible] gare aliquid alicui etiam titulo eleemoſynæ; Et ſi decedat ſine diſpoſitione [illegible] filiorum legitima ſuccedit in alijs omnibus monaſterium ſi eſt capax ſucc[illegible]

SVMMARIVM.

1 *Proprietas eſt peccatum mortale. num.559.*
2 *In materia paupertatis datur leue peccatum, numer.560.*
3 *Proprietarius non eſt excommunicatus. nu.561.*
4 *Debet priuari communione altaris. nu.562.*
5 *Deberet eijci à monaſterio. num.563.*
6 *Debet enim pecunia ſepeliri in ſterquilinio. numer. 564.*
7 *Non omnis proprietarius eſt hac pœna damnandus. num. [illegible]5*
8 *Pro culpa m[illegible] inf[illegible] riur. num.566.*
9 *Pecunia [illegible] cet [illegible] pellenda cum proprietario. num. [illegible]*
10 *E[illegible] quod apud defunctum inuenitur pecunia non eſt [illegible] das ſepultura aſini. numer.568.*
11 *Debet priuari voce actiua, & paſſiua per biennium. num.569.*

Quæ pœnæ latæ ſint in proprietarios.

INSPECTIO XIX.

559 Proprietarios peccare mortaliter indubitatum eſt; Nam peccant contra ius diuinum violando [illegible] otum profeſſionis, & contra ius commune, *cap. Monachi, cap. Super quodam, & cap. cum ad monaſterium, de ſtat. Monachorum*, & contra *Concil. Trident. ſeſſ.25. cap.2. de Regul.* & contra decreta Clement. VIII. de reformatione, & contra propriaſ regulas [illegible] ipſi [illegible] è

560 Non dari autem in materia paupertatis, materiam leuem, & culpam venialem ex leuitate materiæ dixerunt aliqui, inter quos referuntur *Gerſon 2.p.in reſponſ. ad quandam quæſt. ſibi propoſitam, quæſt. penult. Alphab. 34. lit. G. Vinald. Candel. 3. q. 1. cap. 14. n. 68.* Tribuitur etiam hæc opinio *D. Anton. 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. notab. 2.* Sed immeritò, quia ibi, dicit quidem quod proprietas eſt peccatum mortale, quod ſimpliciter prolatum eſt veriſſimū, cum proprietas ſit culpa mortalis ex genere; ſed non negat quod poſſit aliquando eſſe veniale ex paruitate materiæ. Quod eſt certum, quia irrationabiliter diceretur, quòd peccet mortaliter Religioſus, ſi ſine licentia expendat vnum, vel duos quadrantes, & ideo dari proprietatem, quæ ex leuitate materiæ ſit veniale peccatum, dixerunt *Nauar. conſ. 3. num. 18. de ſtat. monach. Ludouicus Lopez p. 1. cap. 156. conc. 5. Azor. p. p. l. 13. cap. 12. q. 6. Suarez tom. [illegible] de Relig. l. 8. cap. 6. num. 4. Sanchez l. 7. mor. cap. 20. num. 2. Palaus tract. 16. diſp. 3. p. 2. num. 1. Lezana p. p. cap. 6. num. 57.* & apud eum *Corduba, Rebellus, & Mendoza, Anton. à Spir. Sancto p. 2. diſp. 3. num. 157. Moron. conſ. 86. num. 74. Baſſaus v. paupertas num. 3. Donatus tom. 3. tract. 15 quæſt. 52. numer. 1. Tambur. de iure Abbatiſs. diſp. 8. quæſt. 12. numer. 1.* & communiter alij. Nam & in furto leue eſt, quod quis dominium leuis rei alterius vſurpet. Quænam verò ſit materia leuis dictum eſt ſuprà pluries, & præcipuè Inſpect. 13. à num. 357.

561 Plures autem pœnæ contra proprietatis vitium in iure ſtatutæ ſunt. Primam aliqui dixerunt eſſe excommunicationem. Sic *Spino in ſpecul. teſtament. gloſſ. 12. princip. num. 15.* vbi tamen teſte *Sanchez l. 7. moral. cap. 20. num. 14.* immeritò pro hac ſententia refert *Felinum cap. cum M. 26. de Conſtit. & Ludouicum Gomez tract. breuium num. 18.* Eandem tamen ſententiam idem *Sanchez*, ibi tribuit *Turrecrematæ in cap. Non dicatis a. 3. numer. 6. 12. quæſt. 1.* Sed hoc non affirmant *Turrecremata*, ſed exaggerans valde, & per metaphoras vitium proprietatis, & inter alia affirmans, quòd ſit Apoſtata, Idololatra, hypocrita quæ non niſi per metaphoram, vel figuratam locutionem vera ſunt, addit etiam quod videtur de iure naturali excommunicatus, quia qui alijs bona ſua non communicat eſt indignus aliorum communicatione. Vnde Turrecremata non loquitur de cenſura excommunicationis, ſed de naturali indignitate, quam habet qui propria, prout debet, alijs non vult communicare. Cum igitur nullibi in iure communi in proprietarium lata ſit excommunicatio non eſt vnde eum tali cenſura feriendus dicatur *Sanchez vbi ſup. Donat. d. quæſt. 52. num. 2. Tambur. de iure Abbatiſs. diſp. 8. quæſt. 12. num. 7.* vbi ait in quibuſdam Concilijs Prouincialibus Colon. impoſit [illegible] tam ſed quæ fuerit in Concilio [illegible] expreſſit.

562 Prima [illegible] pœna continetur in [illegible] *Monachi de ſtatu Monachorum* & eſt [illegible] proprietarius eius à *communione remoueatur altaris*. [illegible] igitur, hæc pœna in eo quod proprietarius, priuetur ſuſceptione Euchariſtiæ. Eſt verò hæc pœna inferenda media ſententia, & quantum ad tempus, & durationem eius eſt arbitraria.

563 Secunda habetur *in cap. Cum ad monaſterium*, & conſiſtit in hoc quod qui *proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præmiſſa de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam*. Hæc verò pœna nedum correcta per cap. final. *de Regular.* vt aduertit *Panorm. num. 13.* Sed modò in hac parte ſeruanda erunt decreta Sacr. Congregationis de Apoſtatis, & eiectis. In Ergaſtulo, ſeu carcere tamen monaſterij, ſeu in arctiori monaſterium, ad agendam pœnitentiam, iuxta *d. cap. final. de Regular.* detrudi poterit. Ad hanc tamen pœnam infligendam, nedum requiritur præcedens forma iudicij, per quam Monachus dicatur deprehenſus in crimine, ſed etiam regularis mo[illegible]. Vnde pœna hæc ſolum pro incorrigibili, & obſtinato eſt ſtatuta.

564 Quarta pœna habetur in *cap. Monachi de ſtat. monach.* ibi, *Et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat ſepulturam, & cap. ad Monaſterium, eod. tit.* ibi. *Quod ſi proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur. Secundum quod Beatus Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe*. Quòd ſi ſepultus fuerit inter Fratres, ſeu in Eccleſia, eum eſſe exhumandum ſi fieri poteſt ſine ſcandalo decernitur *in cap. ſuper quodam, eod. tit.* Hæc quoque pœna non debetur, niſi impœnitenti, vt per ſe patet ex præfatis textibus: pœnæ enim tam graues merito non infliguntur, niſi contra præmonitum, & auditum. *Peyr. de ſubd. quæſt. 2. cap. 2. §. [illegible] Hier. Rodriq. reſol. 128. nu. 20. Portell. v. ſepult. num. 1[illegible]. Bordon. reſol. 43. quæſt. 43. Donat. d. tract. 15. quæſt. 52. num. 15 Barboſa de off. Par. cap. 26. num. 47.* & apud eum *Vgolin. Galganet. & Lauorius*. Vnde eſt, quòd ſi Religioſus [illegible] morte, vel ex lege obligatus, vel ex præcepto ſuperioris tenetur reuelare, quæ ſunt illi [illegible] ad vſum, eaque abſcondit ſuperiori, ſi poſtea inueniatur eum aliquid occultaſſe ſepeliendus eſt in ſterquilinio, ſi, vt infra dicitur de eius culpa conſtet

565 Sed hanc pœnam, nec deberi omni proprietario, quia non debeatur ei, qui ſine licentia expenderit, ſed ei qui clandeſtinè apud ſe ſine licentia aliquid poſſidere, vel habere, aut tenere deprehenſus fuerit, dixerunt *Sanchez lib. 7. cap. 20. num. 11. fin. Fauſt. l. [illegible] de pauper. quæſt. 171. Donatus d. quæſt. 72. num. 13.* & ratio eſt, nedum quia expreſſè textus citati loquuntur de eo, qui habere [illegible], aut proprietatem deprehenſus fuit, [illegible] requirunt impœnitentiam, & quod Religioſus in peccato moriatur, & inuito ſuperiore pecuniam propriam retineat. Ampliùs verò *M[illegible]on. con[illegible] l. ſeu reſol. 86. num. 104.* arbitratur, quod pœnis prædictis ſubiectus non ſit Religioſus, qui rem ma[illegible] tenet, ſed requiſitus à ſuperiore rem n[illegible] dere, quia licet hic ſit proprietarius, tamen [illegible] non occultat.

566 Habenda quoque eſt ratio qu[illegible] materiæ, nam vbi detentio fuerit leuis, & mate[illegible] nima, ſicut ſic detinere non eſt peccatum [illegible] ſic nec eſt culpa tam graui pœnæ [illegible] enim ac tanta pœna ſtatuta fuit ex [illegible] pro[illegible] deccdat in peccato morta[illegible] *ſuper quodam, v. ſepultura. Nauar. co[illegible] nach. Rodriq. [illegible]m. 3. quæſt. 61. a. 1. & [illegible] p[illegible]m. concl. p.* quos ſequitur *Donatus d. q.* [illegible] *boſa d. cap. 26. num. 47.*

[illegible] m dicit [illegible] pelliendam eſſe [illegible] cunia, quàmuis verba textus videā [illegible] quò tota proprietas inuenta apud [illegible] ſepelitur [illegible] ominis [illegible] *Andr. num. 4.* [illegible] *num.* [illegible] *anorm. num. 15. San* [illegible] *d. cap.* [illegible] *num. 11* [illegible] *ſup. num. 5. Bordon. d. reſ. 4* [illegible] *num.* [illegible] *Palaus* [illegible] *6.* [illegible] *p. 3. p.* [illegible] *reſ. 43. Donat. d.* [illegible] *num. 2.* [illegible] *de iure Abbatiſſ. d* [illegible] *8.* [illegible] *12. num.* [illegible] *gnanus cap.* [illegible] *ad monaſ num.* [illegible] t aduerte [illegible] *cap. cum ad mona* [illegible] *mus num. 1 not. b. 2* [illegible] verò a [illegible] ſummam [illegible] nariorum Ch[illegible] runt *Io. Andr.* [illegible] bene fundamentum [illegible] Vnde hoc eſt arbi[illegible] *Reuerendiſs. Fagnanus num. 1* [illegible] cunia inuenta in morte. quia [illegible] vita proprietarij debet cōu[illegible] ſiæ, ſeu monaſterij. *cap. quanto de o* [illegible] *ord.* [illegible] *Abbates 18. q. 1. Gloſſ. in d. cap. cum ad monaſterium.* [illegible] *in morte.*

568 Hic caſus verò bifariam poteſt conting[illegible]re, vel ſc[illegible]er vt proprietas deprehendatur a[illegible] mortem, vel poſt. Si ante mortem [illegible] Religioſus debet priùs moneri, & audiri, & ſi vel no[illegible] conſtat eum eſſe proprietarium, vel non perſi[illegible] in proprietate, ſed pœnitet [illegible] debet in E[illegible] ſep[illegible]. Et quòd S. Gregor. Iuſtum monachum apud quem fuerat inuenta pecunia [illegible] pœn[illegible] ſepeliri in ſte[illegible], hoc factum fuit ad [illegible] nam a[illegible] com[illegible] olim impœnitentem proprietarium iube[illegible] ſepe[illegible] ſepultura Aſini. Sed ſi proprietas deprehen[illegible]tur poſt mortem, iam nedum proprietas, ſed impœnitentia præſumitur. Verum tamen eſt, quòd ex ſola & præciſa inuentione pecuniæ apud aliquem Religioſum niſi [illegible] circumſtantiæ adſint, vel [illegible] in caſu in quo omnis con[illegible]ctura, & præ[illegible] in contrarium elidatur, non p[illegible] proprietas ad effectum priuandi R[illegible] ſepultura qu[illegible] poteſt eſſe quod [illegible] nia fuerit apud de[illegible] dep[illegible] obliuione, & negligentia alteri[illegible] quòd pecunia non fuerit defun[illegible] d poſito, vel fu[illegible] reſtituenda [illegible] ga da, [illegible] deo niſi ſimus in caſu [illegible] vel a [illegible] præſumptione [illegible] plene co[illegible] proprietate [illegible] locum pœna [illegible] *Rodriquez. diſt.* [illegible] *8. num.* [illegible] *num. 11. Villal.* [illegible] *Barboſa de off. Paroc.* [illegible] *trac. 45. reſ. 53. Diana p. 4. tra* [illegible] *Rodriq. tom. 3. q. 61. a. 1.* [illegible] in minoribus o[illegible] onem. Et n[illegible] tas Religio[illegible] & [illegible] notitiam ap[illegible] quàm alium Religio[illegible] quòd quis ex o[illegible] ſ [illegible] poſſeſſionis pe[illegible]

poſuit [illegible] exc[illegible] ſationes locum habe[illegible] vt [illegible] tradit *Por* [illegible] *num. 19.* [illegible] i addit, quod [illegible] *num. cap. 1. 2.* [illegible] ſemper igitur [illegible] Azarij de [illegible] ex eo te[illegible] R[illegible] at [illegible] ex [illegible] Dianæ

[illegible] pœna [illegible] Religio[illegible] *num. 1.* [illegible] *Donat. d.* [illegible] aſſ[illegible] contra [illegible] & Nic[illegible] C[illegible]

ARTICVLVS VIII.

Vtrum votum obedientiæ ſit potiſſimum inter tria vota religionis?

AD [illegible] *dicitur* [illegible] *non* [illegible] *num* [illegible] *religi* [illegible] *te a Chr* [illegible] *Chriſtus* [illegible] *paupertate* [illegible] *votum* [illegible] *votum* [illegible]

2. [illegible] *quod* [illegible]

3. [illegible]

[illegible] *paupertatem* [illegible] *continentiam* [illegible] *ad* [illegible] *annexa* [illegible] *regula monachorum* [illegible] *contra ea nec Summus Pontifex* [illegible] *tamen* [illegible] *De*[illegible] *non* [illegible] *tamen* [illegible] *dicatur* [illegible] *quod votum obedientiæ* [illegible] *voto paupertatis* [illegible] *continentiæ.*

Sed contra [illegible]
3 [illegible] *ponitur* [illegible] *per obedientiam* [illegible] *voluntas pr*[illegible] *mactatur* [illegible] *religio*[illegible] *quadam* [illegible] *ſicut ſupradictum* † *eſt. Ergo votum obedientiæ* [illegible] *præcipuum* [illegible] *omnibus religionis votis.*

Reſpondeo dicendum, quod votum obedientiæ eſt præcipuum inter tria vota religionis. Et hoc triplici ratione. Primo quidem, quia per votum obedientiæ aliquid maius homo offert Deo, ſcilicet ipſam voluntatem, qua eſt potior quam corpus proprium, quod offert homo Deo per continentiam: & quam res exteriores, quas offert homo Deo per votum paupertatis. Vnde illud quod [illegible] *ex obedientia, eſt magis Deo acceptum quam* [illegible] *quod fit per propriam voluntatem,* [illegible] *ſecundum illud Hieronymi* [illegible] *ad Ruſticum monachum,* [illegible] *tendit oratio,* [illegible] *doceam te non tuo* [illegible] *dimittendum. Et poſt pauca ſubdit, Non facias quod* [illegible] *comedas quod iuberis, habeas quantum acceperis: veſtiaris quod datur. Vnde & ieiunium non redditur Deo acceptum cum propria voluntate: ſecundum illud Iſa. 58. Ecce in diebus ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. Se*[illegible] *ob*[illegible]*dien*[illegible] *non conuertit*[illegible] *et*[illegible] *continentiam ſeruare* [illegible] *etiam ſub* [illegible] *adum* [illegible] *ordinatur* [illegible] *ruæ* [illegible] *qui* [illegible] *propriæ* [illegible] *ex* [illegible] *propinquius* [illegible] *inde* [illegible]

tatem, & continentiam etiam voto ſeruet, non propter hoc pertinet ad ſtatum religionis, qui præfertur etiam ipſi virginitati ex voto obſeruatæ. Dicit enim Auguſt. in lib. de Virgin. Nemo quantum puto, auſus fuerit virginitatem præferre monaſterio. capit. 46. in fin. to. 6.

Ad primum ergo dicendum, quod [illegible] *obedientiæ includitur in ipſa Chriſti ſequela,* [illegible] *enim obedientiæ* [illegible] *voluntatem. Et ideo magis pertinet ad perfectionem, quam votum paupertatis. quia vt Hier. dicit ſuper Matth. Id quod perfectionis eſt, addidit Petrus, cum dixit, Et ſecuti ſumus te.* Matt.19.20.

Ad ſecundum dicendum, quod ex verbo [illegible] *non habetur, quod continentia præferatur omnibus alijs actibus virtuoſis, ſed coniugali caſtitati, vel etiam exterioribus diuitijs auri, & argenti, quæ pondere menſurantur. Vel per continentiam intelligitur vniuerſaliter abſtinentia ab omni malo, vt ſupra habitum eſt.* q. 155. ad 1.

Ad tertium dicendum, quod Papa in voto obedientiæ, non poteſt ſic cum religioſo diſpenſare, vt nulli Prælato teneatur obedire in his quæ ad perfectionem vitæ pertinent. Non enim poteſt eum à ſua obedientia eximere. Poteſt tamen eum eximere ab inferioris Prælati ſubiectione: quod non eſt in voto obedientiæ diſpenſare.

SVMMARIVM

1 *Excellentia obedientiæ. num. 1.*

1 IN [illegible] ar[illegible] vo[illegible] o[illegible] ex [illegible] & [illegible] equ[illegible] de[illegible] Magna autem ex[illegible] demonſtratur [illegible] *nol*[illegible] *re* [illegible] *cum* [illegible] *perfectum* [illegible] *dicit* [illegible] *vermi*[illegible] *non* [illegible] *durius* [illegible] *poſſit* [illegible] *omni ſubditi o*[illegible] *obedientiæ* [illegible] go [illegible]

data 3.Septemb.1516. aduertit dicens. *Nos attendentes præcipuum quarumuis religionum fundamentum obedientiam exiſtere, qua ſublata non religio, ſed confuſio potius dicenda eſt*. Hæc igitur, vt huius voti excellentia magis fiat manifeſta locus eſt naturam, & obiectum obedientiæ explicandi.

SVMMARIVM.

1 *Quod votum obedientiæ per ſe contineat duas promiſſiones non affirmauit* Caiet. *num.2.*
2 *In voto obedientiæ poteſt eſſe vna, & duplex promiſſio. num.3.*
3 *Vbi in voto obedientiæ ſit duplex promiſſio eſt peccatum duplicis malitiæ. num.4.*
4 *Infidelitas contra promiſſionem factam homini non eſſet peccatum mortale. num.5.*
5 *Poteſt fieri votum obedientiæ ſine promiſſione facta homini. nu.6.*
6 *In hoc caſu is cui eſt promiſſa obedientia non haberet facultatem præcipiendi. nu 7.*
7 *Poteſt obedientia ſine voto promitti ſolo homini. num.8.*
8 *Votum obedientiæ ſolum non ſufficit ad ſtatum Religioſum. num.9.*
9 *Poſſet nunc ſine approbatione Apoſtolica emitti votum obedientiæ extra Religionem. nu.9.*
10 *Votum ſolemne obedientiæ continet duplicem promiſſionem. num.10.*
11 *Differentia voti ſimplicis, & ſolemnis. nu.11.*

Quid ſit ſolemne votum Obedientiæ?

INSPECTIO PRIMA.

1 CVm votum omne ſit promiſſio facta Deo, indubitatum eſt. Votum obedientiæ eſſe promiſſionem. Sed hoc ſuppoſito occurrit dubitandum primò, an votum ſolemne obedientiæ importet vnam ſolam promiſſionem factã Deo, an verò etiam implicet promiſſionem factam Prælato, cui ex vi voti eſt obediendum. Nam quòd votum obedientiæ abſolutum hanc duplicem contineat promiſſionem poſſet videri; quia in obedientia inuoluitur homo cui ſit obediendum, & ita vouens obedientiam, promittit aliquid Deo, & promittit aliquid homini, ſcilicet illi obedire. Vnde eſt ſententia affirmatiua, quam *Suarez tom.3. de relig. l.10. cap.2. num.2.* tribuit *Caiet. ſup. q.88. a.5. ad tertium*, ſed immeritò, quia ibi Caietanus loquitur ſub conditione, & ait quod quando in voto ſunt duæ promiſſiones, duplex eſt culpa altera contra votum obedientiæ, & altera contra fidelitatem (quam ibi ſub nomine obedientiæ intelligit) quia tunc promiſſio facta homini, quæ eſt materia voti. Ibi igitur Caietanus nec tractat per ſe, an in vòto obedientiæ ſit duplex promiſſio, neque hoc affirmat. Vnde hæc ſententia affirmatiua nullum habet aſſertorem, Eſt ergo ſententia oppoſita negans, quòd votum obedientiæ per ſe contineat duplicem promiſſionem, quam docuit *Soto l.7. de iuſtit. q.2. a.3. ad primum*, & ſequitur Suarez *loc. citat.* & alij communiter.

3 Verè enim ſic eſt, abſolutè loquendo, quòd promiſſio obedientiæ poteſt eſſe duplex, ſcilicet facta Deo, & homini, & poteſt eſſe vnica ſoli Deo facta, cui promittatur obedientia erga hominem, & poteſt eſſe vnica facta homini, quæ tamen tunc non erit votum, ſed humana promiſſio. Quod enim votum obedientiæ poſſit continere nedum promiſſionem factam Deo, ſed etiam homini, probatur primò ex *D.Th. ſup. q.88. a.5. ad tertium*, vbi aſſerit quòd in votis factis Sanctis, aut Prælatis continentur duæ promiſſiones, & quòd promiſſio facta Sanctis, vel Prælatis eſt materia promiſſionis, quæ ſit Deo. Et hoc eſt, quod ibi affirmat, & explicat Caietanus. Immò & verum eſt, quod habet *Suarez ibid. num.4.* quia ſcilicet huiuſmodi promiſſiones poſſunt inueniri nedum vt ſubordinatæ, & quia vna ſit materia alterius, ſed etiam vt concomitanter ſe habentes. Et ſicut quis duplici promiſſione poteſt directè promittere dotem filiæ alicuius, & iterum eandem dotem directè promittere eius Patri; ſic poſſet aliquis directè promittere Deo obedientiam Pauli, & iterum directè promittere eam Paulo.

4 Et in hoc caſu bene docet Caiet. quem Suarez ſequitur, quòd in tranſgreſſione huius voti duplex eſt malitia, ſcilicet ſacrilegij contra votum, & infidelitatis contra promiſſionem humanam, formaliter enim tranſgreſſio illa non eſt mala, niſi quia eſt contra promiſſionem factam Deo, & homini, ideo non reducitur ad ſpeciem alicuius alterius peccati, ſed ſolùm eſt mala quia infidelis Deo & homini. Non enim talis voti tranſgreſſio eſſet per ſe inobedientia. Tum quia hæc non adeſt niſi dum quis legem tranſgreditur ex contemptu. Tum quia, cum ille cui ex vi ſimilis voti debetur obedientia non ſit ſuperior habens iuriſdictionem, vel aliam vim ad præcipiendum, quàm illam quæ illi competit ex promiſſione alterius, etiam ſi, qui vouit, & illi promiſit ex directa intentione non parendi illi, eidem non obediret, non eſſet inobedientia formalis, ſed grauius eſſet peccatum ſacrilegij, & infidelitatis. Sed neque illa tranſgreſſio per ſe eſſet peccatum illius ſpeciei, & contra illam virtutem ad quã pertinet materia illius actus, quia cum ille, qui præciperet non haberet iuriſdictionem non haberet vim conſtituendi ſui præcepti tranſgreſſionem *in* ea ſpecie peccati contra virtutem ſpecialem ad quam illius *præcepti* obſeruantia ordinaretur, vt ex *Caiet. d. art.5. erudit Suarez d.c.2. num.4.* Ex ita eiuſdem præcepti tranſgreſſio niſi aliàs ex obiecto eſſet mala malitia alterius ſpeciei, per ſe ex vi talis præcepti non eſſet mala, niſi quia eſſet infidelis Deo, & homini. Quatenus tamen promiſſio eſſet talis, quæ ſimul contineret obligationem iuſtitiæ, tunc poſtea inobedientia eſſet infidelis iniuſtitia.

5 An verò ſit adeo mala vt ſit peccatum mortale ex genere, certum eſt quòd illa tranſgreſſio voti vt eſt contraria voto ſeu promiſſioni factæ Deo: eſt peccatum mortale ex genere. Idem etiam dicendum de eo voto vt habet adiunctam promiſſionem factam homini, ſi promiſſio ſit talis, quæ obliget ex iuſtitia. Sed ſi obliget ex ſola virtute fidelitatis videri poſſet nõ eſſe mortale ex doctrina *Caiet. ſupra q.43. a.1. & 3. & q.111. a.1* dicẽtis quòd obligatio fidelitatis non ſit talis vt eius tranſgreſſio ſit

mortalis ex genere, ſed nihilominùs *Suarez num.7.* allegans *Caiet.ſupra q.84.a.5.ad 3.* docet in propoſito noſtro tranſgreſſionem huius promiſſionis ex genere ſuo eſſe culpam mortalem, quia materia promiſſa eſt obedientia perpetua (de hac enim loquimur), & quia de ſe obedientia in his præcipuè quæ pertinent ad ſalutem, eſt materia grauis & ſufficiens ad hoc vt fidelitas obliget ſub mortali. Sed Caietanus ibidem loquitur de promiſſione, quæ de facto fit in profeſſione à Religioſis, quæ non eſt pura promiſſio, ſed habet annexam obligationem iuſtitiæ. Cæterùm promiſſio obedientiæ facta homini cum etiam non ſit facta in gratiam illius cui fit, & quatenus etiam ſic fieret, ſi non ſeruetur nullum damnum illi inferat per ſe loquendo, & infidelitas iſta per ſe vbi non ſit pernicioſa, ſecundum Caiet. locis citatis peccatum mortale non videtur, vnde infidelitas illius, qui promiſſam homini obedientiam non redderet per ſe ex vi infidelitatis, peccatum mortale non eſſet. Eſſet verò motrale ſi ex negata obedientia aliud magnum præiudicium illi fieret,

6 Verùm quòd poſſit etiam dari votum obedientiæ ſine promiſſione humana, cum promiſſione facta ſoli Deo probatur, quia aliud eſt obedientia, & aliud eſt promiſſio obedientiæ, & poteſt quis Deo promittere obedientiam exhibendam Paulo abſque eo, quòd aliquid Paulo promittat. Vt Paulus ſit purus terminus cui ſit obediendum, & ingrediatur materiam promiſſam vt perſona cui præſtãda eſt obedientia, non verò vt perſona cui aliquid promittitur. Sicut dum homo promittit Deo eleemoſynam dandam Celidonio vero, non promittit aliquid Celidonio, ſed Celidonius pertinet ad hoc votum vt finis cui danda eſt eleemoſyna, non vt perſona cui fiat promiſſio. Nec oppoſitum hnius docet D. Thom. loco citato, quia loquitur de votis, quæ fiunt ſanctis, & Prælatis, hoc votum autem per quod ſoli Deo aliquid promittitur non eſt votum factum Prælato, cum nihil ei promittatur, Præterquam quòd D. Thom. attendit quæ de facto fiunt promitteudn aliquid homini, quia de his loquebatur argumentum & voluit oſtendere, quomodo in votis promiſſio humana ſolùm ſe habet vt materia,

7 In hoc autem caſu ille cuius obedientia Deo promiſſa eſſet, non haberet iuriſdictionem, ſeu facultatem obligandi ex vi ſui præcepti, ſed eius præceptum ſe haberet vt applicans voti materiam, quia poſito præcepto poneretur materia voti, & ex virtute religionis vouens teneretur obedire. Sicut ſi quis voueret dare eleemoſynam omni petenti, tunc pauperis petitio compleret materiam voti. Et ſicut ſi quis voueret ſequi conſilium alicuius, tunc conſilium compleret voti materiam, & teneretur vouens conſilium ſequi ex vi voti. Vnde etiam in propoſito præceptum eſſet complementum materiæ voti, & non ex vi præcipientis, ſed ex vi voti vouens teneretur. Quod ſi ille cuius obedientia promiſſa eſſet Deo nollet huic voto conſentire, & illud pro ſui parte acceptare impediretur quidem vſus voti & actuale exercitium obediendi: votum tamen maneret & quotieſcumque ille vellet præcipere vouens teneretur obedire, niſi conditionatè vouiſſet ſe licet ſub conditione quòd ille cuius obedientia præcipitur etiam acceptaret, vt ſi ille eam oblatam recuſauerit vouens ad aliud non teneretur.

8 Poſſe quoque promitti obedientiam homini ſola humana promiſſione per ſe eſt notum. Sed hæc promiſſio non eſt votum, etiam ſi promitteretur obedientia in his quæ ſunt ad ſalutem, quia votum non conſtituitur ex materia promiſſa, ſed ex eo quòd aliquid promittitur Deo. Sic ſi aliquis ſacerdos promittat alicui celebrare ſacrum, hoc non eſt votum, ſed humana promiſſio. Ita ſi quis promittat alicui obedientiam in rebus ſacris, & diuinis, hæc promiſſio cum non ſit facta Deo non eſt votum.

9 An verò nunc extra Religionem approbatam poſſit dari votum obedientiæ habens duplicẽ promiſſionem, & traditionem ſui ſub poteſtate alterius. *Suarez d. cap.2. num.14.* arbitratur non poſſe dari per *cap. vnicum, de relig. dom. in 6. & extrauag. Sancta Romana Io: 22. eod. tit.* in quibus prohibetur ſtatum religioſum fieri ſine approbatione Apoſtolica; votum verò obedientiæ habens duplicem promiſſionem facit hominem religioſum. Sed ſi votum obedientiæ non haberet adiunctum votum paupertatis, & caſtitatis non faceret hominem religioſum niſi ſecundùm quid, nec ex vi talis voti conſtitueretur ſtatus religioſus, ſeu noua Religio ſimpliciter. Vnde non videtur vnde huiuſmodi votum ſimplex eſſet irritum; quia vt poſt *Caiet infra q.188.a.1. & Nauar. com.1. de Regul.* tradit idem *Suarez d.l.10. cap.1. num.23.* licet ad proprium ſtatum Religionis ſit neceſſaria approbatio Eccleſiæ, hæc tamen non eſt neceſſaria ad omnem modum participantem aliquid de illo ſtatu, ſeu illum imitantem,

10 Sed modò nos loquimur de voto ſolemni obedientiæ, de quo dicimus illud continere duplicem promiſſionem, ſcilicet, quia Religioſus in ſua profeſſione promittit obedientiam Prælati & ipſi Prælato & ipſi Deo. *D. Thom. ſupra q.8. a.5. ad 3. Suarez d.c.2. num.13. Palaus trac.16. diſp.4. p.1. Anton. à* Spir. *Sancto p.2. direct. diſp.4. num.15. Donatus tom 3. tract.17. q.4.* Quidquid in contrarium dixerit *Sotus lib.7. de iuſt. q.2. a.3. ad p.* Nam Religioſi profitentes, ſe Religioni tradunt ſub obediẽtia Prælatorum, hancque traditionem voto conſecrant. Et huius ſignum eſt, quod ex vi voti Religioſi poſſunt cogi à Prælatis ad obſeruantiam Regularem tanquam habentibus vim dominatiuam ex vi promiſſionis ſibi factæ, quam vim non haberent ex vi voti ſi eſſet ſolùm promiſſio facta Deo vt ſupra eſt explicatum. Et hoc idem ex iure, & conſuetudine colligitur, in hoc enim ſenſu profeſſio Religioſa intelligitur.

11 Hinc ergo eſt prima differentia inter votum obedientiæ ſimplex, & ſolemne, quòd illud poteſt eſſe ſola promiſſio facta Deo; hoc verò continet etiam promiſſionem factam homini, quæ promiſſio eſt materia ipſius voti, quam votum conſecrat, quia votum eſt promiſſio per quam Deo promittitur obſeruantia promiſſionis factæ Prælato de ei obediendo,

S V M M A R I V M.

1 *Votum ſolemne obedientiæ continet traditionem, ſeu donationem vouentis. num.12.*

Dubita-

12 DVbitatur ſecundò an votum ſolemne obedientiæ ſit non ſolum promiſſio, ſed traditio & donatio, qua vouens ſe tradit Religioni propter Deum. Nam hæc eſt ſecunda differentia, quam DD. ponunt inter obedientiæ votum ſimplex & ſolemne, quod votum religioſum & ſolemne non eſt ſola promiſsio, ſed ſimul eſt traditio, quod non eſt neceſſarium interuenire in voto ſimplici. Quod ita intelligunt *Suarez tom.3. de Relig. lib.10.cap.5.num.5.* & alij vt promiſsio, & traditio diſtinguantur quia promiſſio reſpiciat futurum, traditio ſit donatio de præſenti; illa fiat Deo, hæc verò fiat Eccleſiæ; per illam acquiritur ius Deo, & per hanc Eccleſiæ. Sed de hac opinione, & difficultate ſatis dictũ eſt ſupra a.6.a.n.13. vbi eſt probatum, votum religioſum non eſſe puram promiſſionem, ſed eſſe ſimul donationem de præſenti, ita tamen, quòd traditio a voto & promiſſione non eſt ſeparata, & ſicut ſunt duæ promiſsiones, ſic ſunt duæ traditiones per quas vouens ſe donat Eccleſiæ, & Deo, quia de præſenti ſe tradit Eccleſiæ & Deo in feruum, inchoando de facto ſeruitutem religioſam, & ſimul eius durationem vſque ad mortem promittendo. Videnda ſunt ibi probata.

SVMMARIVM.

1 *Obiectum voti obedientiæ non eſt obedientia formalis. num.13.*
2 *Superior non poteſt præcipere ſubdito vt obediat ex obedientia formali. num.14.*
3 *Qui contemnit præceptum duplici ratione peccat contra votum. nu.15.*

13 DVbitatur verò tertiò an obiectum voti obediẽtiæ ſit obediẽtia formaliter vel potiùs materialiter ſũpta. Supponit quæſtio ex *D.Th. ſup.q.104.a.2.ad p.* quem omnes ſequuntur obedientiam diuidi in formalem & materialem. Formalis obedientia eſt executio operis præſenti aſſumpta ex intentione ſeruandi præceptum, & inobedientia eſt ommiſſio executionis eius quòd præceptum eſt ideo quia illud eſt præceptum. Materialis obedientia eſt executio cuiuſcumque quòd cadit ſub præcepto, & inobedientia eſt omiſſio illius actus, qui cadit ſub præcepto. Vnde omnis actus virtutis eſt obedientia materialis, tunc verò actus eſt formaliter in ſpecie virtutis obedientiæ quando exercetur per ſe intuitu ſeruandi præceptum. Stante igitur hac diſtinctione quæritur an obiectũ & materia voti obedientiæ ſit obedientia formalis, aut obedientia materialis. Sunt enim aliqui affirmantes ad hoc vt aliquis eliciat actum voti obedientiæ, neceſſe eſſe vt obediat formaliter exercendo actum formaliter vt præceptum, quod tamen ſine aliquo fundamento aſſeritur & æquiuocatur inter actum voti obedientiæ, & actum obedientiæ, nam actua non eſt actus obedientiæ niſi exerceatur formaliter quia præceptus, ſed actus obediendi quomodocumque eſt actus voti obedientiæ formaliter ſi fiat intuitu religionis & quia eſt quid promiſſum Deo per votum. Et ita quòd obedientia, quæ eſt materia voti obedientiæ ſit obedientia materialis, habetur ex *D.Thom. artic. ſeq. in fine corp.* & docent *Caiet. ſupra q.88. a.5. ad 3. Suarez tom.3. de relig.l.10.cap.6.num.7. Sanchez l.6.in Decal. cap.p. num.6. Leſſ.lib.2.de iuſt.c.46.d.6. num.44. Lezana p. p. c.4.n.6. Donatus tom.3.tract.17.q.9. Anton.à Spir.Sancto p.2.direct.trac.4.num.13.* & eſt communis ſententia. Obedientia enim pertinet ad votum obedientiæ merè materialiter, quia formale obiectum voti eſt rem eſſe promiſſam Deo, ideo votum obedientiæ pro materia habet obſeruantiam cuiuſcumque præcepti quæcumque illa ſit, dummodò ſit actus virtutis qui in Dei cultum ordinetur.

14 Immò *Sanchez ex Leſſio, Anton. à Spir.Sancto, & Donatus* addunt, nec Prælatum poſſe præcipere vt ſubditus dum ſeruat regulam illam ſeruet per actum obedientiæ formalem, quia talis modus obediendi ex vna parte non eſt neceſſarius ad hoc vt actus ſit actus virtutis, & ex alia parte cum ſit quid merè internum, quia conſiſtit in interna intentione ſeruandi præceptum quia eſt præceptum, non cadit ſub poteſtate Prælati, cuius facultas non ſe extendit ad actus internos, niſi quatenus ſunt neceſſarij ad conſtituendos externos in aliqua ſpecie virtutis.

15 Obiter autem dubium mouet idem *Sanchez num.7.* an qui tranſgreditur præceptum ſuperioris ex contemptu formali peccet contra votum obedientiæ, nedum quia tranſgreditur præceptum, ſed etiam ex motiuo, quia ſcilicet tranſgreditur præceptum, in contemptum præcepti. Cum enim votum non obliget ad obedientiam formalem, videtur quòd nec inobedientia formalis vt formalis ſit contra votum. Sed bene ex *Leſſio l.2.d.inſ.c.41.n.76.* reſpondet & in hoc eum ſequitur Donatus, eum qui tranſgreditur præceptum ex contemptu, duplici ratione peccare contra votum obedientiæ, & quia tranſgreditur præceptum, & quia contemnit. Tum, quia licet votum obediẽtiæ vt continet præceptum affirmatiuum non obliget determinatè ad hunc, vel illum modum obediendi, omnis tamen modus obediendi eſt materia eius, & vt continet vim præceptum negatiui excludit omnem modum tranſgrediendi præceptum. Præterquam quòd & inter regulæ præcepta hoc eſt vnum, quòd non contemnatur præceptum ſuperioris, vnde qui contemnit ex hoc quòd contemnit tranſgreditur regulæ præceptum, quod eſt contra votum.

SVMMARIVM.

1 *An obedientia, quæ eſt obiectum voti ſe extendat ad conſilia, variæ opiniones. num.16.*
2 *Obedientiæ materia eſt præceptum, non conſilium. num.17.*
3 *Inobedientia generalis eſt actus contra legem. numer.17.*
4 *Materia remota obedientiæ eſt quidquid cadere poteſt ſub præcepto. num.18.*
5 *Materia obedientiæ eſt obſeruantia cuiuſcumque legis. num.19.*
6 *Obedientia quæ dicitur perfectionis ſupponit voluntatem ſuperioris. num.20.*
7 *Eſt obedientia analogice, & impropriè. nu.20.*
8 *Sequi conſilium ſuperioris non eſt obedire propriè. num.21.*
9 *Debitum morale non eſt, vbi lex non obligat: num.21.*

16 Dubitatur autem quartò an obedientia materialis, quæ eſt materia voti obedientiæ ſe extendat ſolùm ad actus virtutum, qui cadunt de facto ſub aliquo præcepto ſuperioris, & regulæ, an verò ſe extendat vniuerſaliter ad quemcumque virtutis actum, ſiue ille ſit actus præceptus ſiue non, *Sanchez l.6. mor. cap. p. citat. num.2. Poſt Nauar. Valen. Azor. Leſſium & Lez. p. p. cap.4. n.7. Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp.12. q.1. Anton. à Spir. Sancto p.2. directi. tr.4. num.5. Donat. tom.3 tr.23. q.1. num.4. & 5. Moron. reſp.3. num.119.* expreſsè docent, quòd etiam obedientia materialiter dicta reſpicit ſolùm actus, qui ſunt de præcepto obligante ad culpam, quia executio conſiliorum non eſt obedientia, ſed pluſquàm obedientia, vnde eorum omiſſio non eſt inobedientia. Vnde iuxta hanc ſententiam materia voti obedientiæ eſt ſola executio actus præcepti. Sed in oppoſitum eſt, quòd actus voti obedientiæ eſt exequi id, quòd vult ſuperior, etiam ſi non præcipiat, nec intendat obligare, vt docet *Suarez tom.3. de relig. l.10. cap.4. num7.* Ita quoque videtur docere expreſsè *D. Th. ſup. q.104. a.2. ad p.* vbi hæc habet. *Si ergo obedientia largè accipiatur pro executione cuiuſcumque, quod poteſt cadere ſub præcepto, & inobedientia pro omiſſione eiuſdem ex quacumque intentione, ſic obedientia erit generalis virtus, & inobedientia generale peccatum.* Patet enim D. Th mentem eſſe, quòd exequi quemcumque actum virtutis, qui poteſt cadere ſub præcepto eſt generaliter obedire. Sed eadem *quæſt. a.5. ad 3.* diſtinguit, & ait. Sic *ergo poteſt triplex obedientia diſtingui, vna ſufficiens ad ſalutem, quæ ſcilicet obedit in his ad quæ obligatur: alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis: alia indiſcreta, quæ etiam in illicitis obedit.* Nedum igitur obedit ille, qui facit id, ad quòd obligatur, ſed etiam qui exequitur opus licitum ad quòd non obligatur. Quadrupliciter igitur poteſt homo operari ex virtute, vel quia obligatur ad opus ſub aliqua culpa, vel quia obligatur ad opus ex lege non obligante ſub aliqua culpa, vel quia ad illud ſuperior non obligat, ſed tamen conſulit, & manifeſtat ſuæ mentis eſſe, vel quia ad illud ſuperior ſolũ negatiuè ſe habet; quia immò nec de opere illo conſiderat, ſed eſt opus merè de conſilio & poſitum in plena libertate operantis. In primo & ſecundo caſu ſemper eſt aliqua obligatio, quia eſt opus ſtatutum. In tertio caſu adeſt non neceſſitas, magna tamen decentia, ſed quòd in quarto caſu religioſus obediat, probatur quia quando religioſus ex virtute operatur ſemper obedit, quia facit, & quod debet, & quod eum decet; Quando verò non agit ex virtute ſemper peccat, & ſic legem tranſgreditur, & ſic ſemper, vel operatur ex lege, vel legem tranſgreditur. Et ideo etiam ſemper, vel operatur ex regula, vel contra regulam, quia nullius ordinis regula eſt, quæ ad minus non mandet religioſo, vt ſemper abſtineat à culpa veniali quantum poteſt, & ſic ſemper quantum poteſt operetur ex virtute.

17 Reſpondetur nihilominùs & dicitur primò, quòd obedientia materialis non reſpicit niſi præceptum, ſecundùm quòd præceptum, Aduertendo tamen quòd dictio *ſecundùm* non ſumitur hic formaliter & reduplicatiuè, quia reſpicere præceptum formaliter reduplicatiuè, ſecundùm quòd eſt præceptum, ſeu inquantum, & quia eſt præceptum, & per ſe primò intuitu ſeruandi præceptũ, eſt proprium obedientiæ formalis. Sed dictio *ſecundùm* ſumitur ſpecificatiuè, & demonſtratiuè, & ſenſus eſt, quòd obedientia materialis non eſt illius actus qui nullo modo eſt per aliquam legem præceptus, ſed ſolùm eſt illius, qui ſub aliquo præcepto, aut lege cadit. Hæc enim eſt mens *D. Thom. ſup. q.104. a.2. c. & ad p.* obedientia enim habet pro obiecto præceptum, vt habet D. Thom. ibi, & eſt communis ſenſus Theologorum. Obedientia verò materialis à formali non diſtinguitur quia materialis nõ reſpiciat præceptum, quod reſpicit formalis, ſed quia ſic vtraque obedientia reſpicit opus præceptum, quòd tamen ſola formalis obedientia reſpicit præceptum formaliter reduplicatiuè, ſeu vt formale obiectum, & ſpecificatiuum, obedientia verò materialis reſpicit præceptum, vt obiectum materiale. Quod verò in d. reſp. ad primum habet D. Thom. quia nimirum obedientia largè accipitur pro executione cuiuſcumque, quòd poteſt cadere ſub præcepto, non ex eo dictum eſt, quòd ad obedientiam ſufficiat, quòd actus de poſſibili ſit præceptus, & ſic quaſi quod executio cuiuſcumque actus boni, qui poſſit præcipi ſit obedientia; ſed ſenſus D. Thom. eſt quòd obedientia largè ſumpta, vt eſt virtus generalis ſit executio cuiuſcumque actus, qui poteſt cadere ſub præcepto, ſi ita fiat, vt ſub præcepto cadat. Quod inde apertiſſimè colligitur, quod obedientiæ, vt eſt virtus generalis opponitur inobedientia, vt eſt generale peccatum, hæc verò inobedientia reſpicit legem, quia non eſt peccatum, quod non eſt aliquo modo contra legem & ideo dicit *Ambr. l.2. de parad. cap.8.* citatus à *D. Thom.* in d. p. argumẽto, *quòd peccatum eſt inobedientia legis diuinæ.* Igitur obedientia inobedientiæ oppoſita eſt diuinæ legis obſeruantia, & ſic non reſpicit niſi actum ſub aliqua lege contentum.

18 Dicitur propterea ſecundò quòd materia remota obedientiæ eſt quicumque actus, qui poteſt cadere ſub lege aut præcepto ſuperioris, ſed materia proxima eſt executio eius quòd actu cadit ſub lege, aut præcepto. Nam neque id dici poteſt eſſe materia proxima obedientiæ ad quòd votum obedientiæ non obligat, & quod exequi non eſt promiſſum per votum. At verò votum non obligat ad obſeruanda conſilia, quæ nõ ſunt aliquo modo præcepta, Nam vt ſupra q.184. a.3. n.31. probatum eſt, hæc eſt natura conſilij, vt nulla ſit neceſſitas illud implendi. Ideo ex vi voti obedientiæ ſubditus, non tenetur exequi, niſi quòd ſuperior abſoluta voluntate imperando ſiue explicitè, ſiue implicitè mandat; Et ita quòd ex vi voti non eſt obligatio exequendi ſuperioris velleitates, vel conſilia, vel etiam voluntates abſolutas nullo modo, vel non ſufficienter ſignificatas. vt citati DD. tenent.

19 Dico nihilominùs tertiò ad materiam proximam obedientiæ pertinere nedum id, quod eſt præceptum ſub aliqua culpa, ſed etiam ſi ſit mandatum ſolùm ſub aliqua pœna. Quod ſi *Sanchez. Antonius à Spir. Sancto* & alij nonnulli dicunt quòd quando regula, aut Conſtitutio, aut etiam mandatum Prælati non obligat ad aliquam culpam *Religioſus* non tenetur obedire ex vi voti obedientiæ quia tunc non cenſentur præcipere, ſed conſulere, non ſunt ſequendi. Quia lex obligans ſub pœna

non

non conſulit ſed verè imperat, & mandat, & nec rationabiliter imponitur pœna, ſi lex non imperat, ſed conſulit, quia nulla eſt neceſſitas ſequendi conſilia, vt conſilia. Et cum ſint multæ Religiones in quibus Regula & conſtitutiones non obligant ad culpam, ſed ad pœnam, dicere quòd harum Religionum Religioſi non ſint propriè obedientes dũ regulam & conſtitutiones obſeruant, apparet vel ſolo primo auditu irrationabile. Nam vel verè ſunt obligati ad Regulam ſeruandam, vel non: ſi ſunt verè obligati, igitur obediunt, quia obedientia vt eſt virtus generalis eſt agere id, ad quod agẽdum quis obligatur, vt clarè habetur ea *D. Th. ſupra q. 104. a. 2. ad 3.* Non poteſt verò dici, quòd nulla neceſſitate talis Religioſus obligetur ad regulam & conſtitutiones, cum promiſerit obedientiam ſecundùm illas; & hic habet locum dictum S. Bernard. in lib. de præcep. & diſpenſ. c. 2. *Itaque,* inquit, *vt ſentio ego Regula S. Benedicti omni homini proponitur, imponitur nulli. Prodeſt, ſi deuotè ſuſcipitur & tenetur; non tamen, ſi non ſuſcipitur, obeſt. Quod autem in voluntate eſt ſuſcipientis, non in poteſtate proponentis, voluntarium meritò dixerim, non neceſſarium. Attamen hoc ipſum, quod dico voluntarium, ſi quis ex propria voluntate ſemel admiſerit, & promiſerit deinceps tenendum, profectò in neceſſarium ſibi ipſe conuertit, nec iam liberum habet dimittere, quod ante tamen non ſuſcipere liberum habuit.* Ideo materia obedientiæ proxima eſt executio legis cuiuſcumque obligantis ſiue ad culpam ſiue ad pœnam.

20 Ad ea, quæ in oppoſitum allata ſunt reſpondetur, & ad loca adducta ex D. Thom. dicitur nunquam fuiſſe mentem D. Thom. quòd exequi ea quæ non ſunt mandata ſit propriè obedientia, & id, quod ſumptum fuit ex *q. 104. a. 2. ad 3.* iam fuit explicatum. Aliud verò malè ab arguente adducitur, & intelligitur; Quia D. Thom. per obedientiam in licitis, non intelligit executionem cuiuſcumque liciti, ſed executionem mandati ſuperioris in ijs, ad quæ non poteſt ſuperior obligare, & tamen ea mandat, ſeu præcipit: Argumentum enim côtendebat probare, quòd eſſet neceſſitas obediendi ſuperiori præcipienti in omnibus. Reſponſio verò hoc negat, & diſtinguit, quia obedire tenetur ſubditus in ijs quæ pertinent ad religioſam conuerſationem, in alijs verò ſi ſint licita ad perfectionis cumulum ſpectat obedire, & ita ſemper obedientia ſupponit præceptum, ſed obedientia quæ dicitur perfectionis reſpicit ea quæ licita ſunt: ſed ad quæ voluntas ſuperioris non poteſt obligare; Et nihilominùs hęc obedientia, quæ dicitur perfectionis, non propriè, ſed analogicè & ſecundùm quid eſt obedientia, quia ſupponit aliquam voluntatem ſuperioris, ſed non eſt propriè obedientia, quia non ſupponit voluntatem, quæ obliget. Quod verò diuiſio illa D. Thom. non ſit diuiſio vniuoci in vniuocata, ſed analogi, patet ex eo, quòd tertium membrum, continet obedientiam indiſcretam, quæ certè impropriiſſimè dicitur obedientia.

21 Ad alia verò quæ adducuntur dicitur, quòd ſolùm vbi lex obligat eſt obedientia; ſed vbi ſuperior conſulit poteſt habere locum obedientia impropriè, quæ dicitur perfectionis. Et quòd de debito honeſtatis adducitur, ſi intelligatur vt ſit debitum, quod ex nulla lege eſt neceſſarium, abuſiuus omnino ſenſus admittitur, neque enim datur debitum vbi non eſt neceſſitas agendi: & quæ adducuntur ex debito agendi ſecundum virtutem; hoc probant, quòd agere ſecundùm virtutem in communi in Religioſo ſit ex obedientia; quod veriſſimum eſt. Sed non per hoc ſequitur quòd ex obedientia ſit agere hoc, vel illud, vbi non adeſt lex vel præceptum ſuperioris. Et licet operari melius in ſingulari ſit ex lege, ex hoc non probatur niſi quòd operari ex lege in Religioſo ſit voti obedientiæ. Sed additur, quòd exequi conſilium ſuperioris per ſe non eſt melius in indiuiduo, & dato quod ex circumſtantijs in ſingulari id ſit melius, iam illud exequi non erit quia exequi conſilium ſuperioris ſit obedire, ſed quia ſit obedire legi Dei in eo caſu ſingulari id præcipienti, ſic enim & ſequi ſanctas inſpirationes vt tales cognitas debemus, iuxta dicta *ſupr. quæſt. 184. a. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Non eſt neceſſarium præceptum ad hoc vt Religioſus operando de licentia Prælati habeat meritum voti obedientiæ. n. 22.*

2 *Non expedit Prælatos dum concedunt licentias operandi addere præceptum obligans ad mortale. num. 23.*

3 *Poteſt eſſe vtile ſimul cum licentia aut diſpenſatione adhibere præceptum leue. n. 24.*

22 DVbitatur quintò an ſit expediens, quòd ſuperiores etiam dum licentias concedunt ſubditis, interponant præceptum in virtute ſanctæ obedientiæ. Videtur enim hoc expedire: quia vbi non eſt præceptum ſuperioris non videtur eſſe meritum obedientiæ, & præcipuè meritum virtutis obedientiæ propriè dictæ, quia huius virtutis obiectum eſt ſuperioris præceptum formaliter, vt tradit *D. Thom. ſupra q. 104. a. 2.* & ibi explicat Caietanus. Aliqui dicunt non expedire, ſed vt rem explicent valde confundunt meritum voti obedientiæ, cum merito virtutis obedientiæ, cum valde differant duo hæc merita, cum ſecundum importet actum obedientię formaliter, & ad primum ſufficiat actus obedientiæ materialis ex voto tamen habitus. Diſtinguitur igitur præceptum, nam aliud eſt ad mortale, & aliud eſt obligans ſub veniali, vel etiam ſub nulla culpa in religionibus in quibus ex regulæ præſcripto mandata ſuperiorum non obligant ad culpam niſi in caſibus determinatis. Qua ſtante diſtinctione dicitur primò nullam eſſe neceſſitatem ſimpliciter alicuius præcepti ad hoc vt religioſus de licentia Prælati operando obtineat meritum voti obedientiæ. Quod aſſeritur non ea ratione quia homo ex libertate operantis poteſt ordinare actus ſuos bonos in finem religionis, & ſic meritum illius virtutis acquirere, ſed quia cum operatur ex ſuperioris licentia, operatur ex voto, & agit in eo id, quòd promiſit, & promiſſum exequitur; vnde religioſè operatur, & habet meritum voti obedientiæ, ex quo enim lex prohibet ne fiat aliquid niſi de licentia ſuperioris, & præcipit peti licentiam in caſu quò quis velit illud agere, & præcipit ne id fiat ſine licentia; qui ergo petit licentiam agendi & illam obtinet, & obedit petendo licentiam, & obedit

obedit agendo non ſine licentia.

23 Dicitur veró ſecundò non expedire, quòd ſuperiores in licentijs & permiſſionibus interponãt præceptum obligans ad mortale, immò expedire, quod quantùm poſſunt ſe ab huiuſmodi præceptis contineant. Ratio eſt, quia ex vna parte eſt imponere graue onus ſubdito, & eius infirmitatem onerare cum periculo, vel vt oneri ſuccumbat, ſi mutata voluntate nolit vti licentia, vel ſaltem vt ſcrupulis torqueatur, an teneatur exequi præceptum, vel non. Et ex alia parte non eſt huius præcepti neceſſitas. Tum primò, quia ad hoc vt in actu ſit meritum etiam virtutis obedientiæ, ſufficeret præceptum non obligans ſub mortali. Tum ſecundò quia reſpectu operum, ad quæ religioſus indiget licentia ſuperioris nullum ſpeciale & nouũ præceptum eſt neceſſariũ ad hoc vt opera ſint opera obedientiæ, quia petere licentiam agendi vbi illa eſt neceſſaria eſt verè obedire, vt dictum eſt. Tum tertiò quia adhuc poſito præcepto, non per hoc religioſus habet meritum virtutis obedientiæ, niſi propria cauſa exercendi actum ſit voluntas obediendi, niſi ſcilicet habeatur actus ex intentione obediendi, quod raró continget in actibus ad quos religioſus petit licentiam, & quos religioſus deſiderat ex alio fine, & ob aliquod ſui commodum ad eos licentiam petit, quòd ſi ex virtute operantis intendit etiam exercere illos actus quia præcepti ſunt, quod non eſt tamen neceſſarium, nec poteſt eis iniungi à ſuperiore, vt ſupra dictum fuit num.24. hoc idem poteſt operans ex ſe facere ſine præcepto per promptitudinem voluntatis, quia in quolibet actu poteſt habere religioſus meritum virtutis, & voti obedientiæ, ſi ſic operetur, quòd habeat actualem promptam voluntatem illud agendi ex obedientia, ſi opus præciperetur.

24 Dicitur nihilominùs tertio, quòd etiam reſpectu illarum actionum, quarum ſuperior dat licentiam, aut circa quas ex iuſta cauſa diſpenſat, vtile poteſt eſſe, & maximè ex cauſa ſpeciali & attentis circumſtantiis adiungere aliquod leue præceptum, maximè ſi præceptum ad nullam culpam obligat. Quia hoc modo præbetur religioſo maior occaſio, & materia meriti, faciliùs enim poteſt in agendo habere etiam meritum virtutis obedientiæ, ex parte operis, & non tantùm ex promptitudine voluntatis. Quod tamen meritum aliunde ab operante poteſt compenſari tum ex promptitudine animi ad obediendum, tum ex motiuis honeſtis ex quibus mouetur ad agendum.

SVMMARIVM.

1 *An conueniat voluntatem ſuperioris exequi præueniendo præceptum; diuerſorum opiniones. num.25.*

2 *Præcepta dantur vel de proſperis, vel de aſperis; & quæ vel habent adiunctum periculum ſalutis, vel non habent. n.25.*

3 *In proſperis quibus adiungitur periculum ſalutis non eſt melius præuenire præceptum. n.26.*

4 *In aſperis quibus periculum animæ non adeſt melius eſt præuenire expreſſum præceptum. nu.27.*

5 *Quid ſit præceptum tacitum, & quæ voluntas ſit quodammodo præceptum tacitum. n.27.*

6 *Cæteris paribus melius eſt ſubdito conformare voluntatem ſuam voluntati ſuperioris, & poteſt hoc ex lege alterius virtutis eſſe neceſſarium. num.28.*

25 DVbitatur ſextò, an aliquando melius ſit ſubditum non obedire ſtatim ſimplici voluntati ſuperioris, ſed expectare eius præceptum formale, ſeu abſolutum. In hac parte aliqui arbitrantur ſubditum non teneri exequi voluntatem Prælati, niſi præcipiat. *Sylueſ. v. obedientia q.22. Suarez tom.3. de Relig. l.10. cap.4. n.8. Donatus tom.3. q.1. num.5. Anton. à Spir Sancto part.2. Direct. tract.3. diſp.6. ſect. Sanchez l.6. mor. cap.1. num.5. Viquerius Inſtruc. cap.5. §.9. ver.1. Vaſquez p.2. q.95 a.3. diſp.155. ad finem Miranda. tom.1. q.20. art.8. Tambur. de iure Abbat. diſp.21. q.4. nu.2. & apud eum Toletus, Graff. & Reginald.* Sed ex his multi ſubdunt perfectiorem obedientiam eſſe, ſi ſubditus præueniendo præceptum exequatur, quod ſcit ſuum ſuperiorem velle. Sic enim inter alios dixerunt *Viquerius, & Donatus.* Sed pro dubij ſolutione præmitti debet diſtinctio quam ex S. *Greg. lib.35. mor. cap.13. tradit D. Th. ſupra q.104. a.2. ad 3.* Nam quæ præcipiuntur, vel proſpera ſunt, & grata humanitati noſtræ, vel ſunt ardua, & difficilia, & de ſe humanæ voluntati repugnantia. In illis enim obedientia non eſt tam laudabilis, quàm in iſtis, quia ad illa non tam fertur voluntas amore obedientiæ, & virtutis, quàm boni præcepti ſecundùm ſe. Rurſus diſtinguendum eſt, quia vel obedientiæ coniunctum eſt periculum animæ aliunde proueniens ex qualitate rei præceptæ, & conditionibus perſonalibus ſubditi, & præcipuè ſi res præcepta ſit de proſperis, quæ ſpectant ad commodum obedientis, vel ſimile periculum non eſt obedientiæ adiunctum, ſed potiùs ſalutis ſecuritas, & firmamentum.

26 Quibus ſtantibus diſtinctionibus, dicitur primò, quòd vbi res præcepta eſt de proſperis, & aliàs habet adiunctum periculum ſalutis, ſicuti ſunt dignitates, & officia habẽtia annexam curam animarum, nedum non eſt melius præuenire præceptum ſuperioris, ſed melius eſt etiam dato præcepto ſemel, aut bis humiliter recuſare, donec cognoſcatur omnimode abſoluta voluntas ſuperioris, ſicut fecit Moyſes quando Deus apparuit illi in Nube, & voluit illum mittere Deũ populi ad liberandum illum ab Aegypto. *Exodi*, c.3. & Ieremias, quando Deus illũ prophetam deſtinauit. Ier.1. Et ſi enim ſuperior expreſsè præcipiat in ſimilibus, tamen bonum eſt, quòd ſubditus humiliter ſuam imperfectionem repræſentet, & motiua proponat, quæ poſſint valere ſibi ad ſuæ ſalutis ſecuritatem, & tunc vere obediat cum omnino videt præceptum ſuperioris eſſe, vt id faciat. *Sotus l.7. de iuſt. q.2. a.4. Moron. Reſponſ.3, nu.158. Antonius Cotonius lib.4. Controuerſ.6. num.182.*

27 Dicitur ſecundò quòd in arduis, & aſperis, quibus non eſt adiunctum periculum ſalutis, tantò obedientia eſt melior, & promptior, quantò ſubditus ſtatim præueniendo præceptum expreſſum, tacitum ſuſcipit, & veneratur. De hoc ita habet *D. Thom. ſupra q.104. a.2. c. Voluntas enim ſuperioris, quocumque modo innoteſcat eſt quoddam tacitum præceptum. Et tantò videtur obedientia promptior, quantò expreſſum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen ſuperioris intellecta.* Sed hic

quan-

quandam difficultatem habet illud ſcilicet quòd voluntas ſuperioris quomodocumque innoteſcat, eſt quoddam tacitum præceptum. Nam v. g. conſiliarij Regis, vel qui ſunt de capitulo & ſunt præſentes, quando editur lex cognoſcunt voluntatem ſuperioris, & tamen nullum hic adeſt præceptum tacitum; vnde conſiliarios conſcios de editione legis non obligari ad legem antequam publicetur, dixit *Bonac.diſp.1.de leg.q.1.p.6. num.*10. Multiplex voluntas hic diſtingui debet. Alia ſcilicet conditionalis, per quam ſuperior vellet vt per ſubditum aliquid fieret, ſed tamen abſolutè non vult hoc illi præcipere; & hæc non habet vim præcepti, quia non eſt voluntas abſoluta. Alia eſt voluntas abſoluta ſed de futuro, per quam ſuperior abſolutè vult præcipere ſubdito, vt per eum aliquid fiat. Et hæc non eſt præceptum tacitum, quia nec eſt præceptum, ſed eſt voluntas præcipiendi. Alia eſt abſoluta voluntas vt per ſubditum aliquid fiat, ſed mente retenta, & hæc non habet vim alicuius præcepti, quia de ratione legis humanæ eſt quòd ſit imperium ſenſibiliter denunciatum ex *D.Th.p.*2. *q.*90. *a.*4. Alia demum eſt voluntas abſoluta exteriùs intimata per quam ſuperior vult vt ſubditus ſit obligatus ad aliquid faciendum, & hæc voluntas non eſt ſine præcepto, quia huius voluntatis intimatio eſt præceptum ſenſibiliter editum. Et quia hæc intimatio poteſt eſſe expreſſior, vel minùs expreſſa ſeu tacita, aut interpretatiua, ideo diſtinguitur præceptum in expreſſum, & tacitum, & promptior eſt obedientia, quæ non expectat expreſſius præceptum habito tacito.

28 Dicitur tertiò quòd licet per ſe loquendo ſubditus non teneatur exequi velleitates ſuperioris, ſeu etiam voluntatem quantùmuis abſolutam de imponendo præcepto, quia nulla ex iſtis voluntatibus habet vim præcepti, etiam taciti, ſi propriè loquamur; tamen ex circumſtantijs facile eſt vt nedum ſit melius exequi voluntatem ſuperioris nullo expectato præcepto, vel etiam ſi nullum ſit futurum præceptum, ſed etiam id facere ſit neceſſarium ex aliqua lege virtutis, vt ad vitandam ſuperioris indignationem etiam iniuſtam, vel ad conciliandam pacem, vel ad vitandum aliquod ſcandalum, vel ex aliqua alia ſimili ratione. Et cæteris paribus ſemper erit melius ſubditum conformare voluntatem ſuam in licitis voluntati ſuperioris etiam conditionatæ: maximè ſi conditio ſit aliquid ſe tenens ex parte ſubditi; quia nimirum ſuperior ideo non præcipit vt fiat, quod fieri deſiderat, quia timet ſubditum querulum, loquacem, ad murmurandum procliuem, & ad ſuſcitandas commotiones inter Religioſos pronum, vel ob aliquas huiuſmodi cauſas. Vnde boni ſubditi erit penſatis circumſtantijs id agere non quod ſibi iucundius, ſed quod ad Dei gloriam erit melius hoc enim & ſuæ ſaluti conſultius erit.

SVMMARIVM.

1 *Votum obedientiæ eſſentialiter & formaliter eſt idem in omni Religione. n.*29.

29 DVbitatur ſeptimò, an omnium ordinum religioſorum ſit idem votum obedientiæ. Reſpondetur cum *Donato d.trac.*17.*q.*8. hoc votum eſſe in omni religione idem eſſentialiter & formaliter. Quia ſemper eſt promiſſio facta Deo. Eſt etiam idem in generali quantùm ad formalitatem materiæ, quia in omni religione materia proxima voti eſt illa traditio, ſeu pactum, & promiſſio, quam religioſus facit religioni in ſua profeſſione. Quantùm ad materiam remotam ſit extenſius eſt in vna religione, quam in alia.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones obedientiæ. n.*30.
2 *Obedientia formalis auget meritum. n.*31.
3 *Obedientia non agit, niſi ex honeſtate. n.*31.
4 *Obedientia holocauſtum. n.*32.

30 DVbitatur octauò, quæ & qualis debeat eſſe obedientia, vt ſit perfecta. Reſpondetur autem, quòd ex parte intellectus obedientis debet eſſe perſpicax & cœca, & ſimul indiſcretè diſcreta, ex parte verò voluntatis debet eſſe prompta; integra, efficax, fortis, & perſeuerans. Certè ex parte intellectus debet obedientia eſſe perſpicax vt in perſona ſuperioris Deum præcipiẽtem agnoſcat, cœca vt non curet ſcire motiua propter quæ ſuperior præcipit; cum enim ex parte ſubditi motiuũ ſufficiens ad agendum ſit voluntas præcipientis, hoc obedienti ſufficiet, quòd ſuperior præcipit, quamuis perſpicacia illius optima erit, ſi in opere alia motiua manifeſta cõſideret ex quibus fieri poſſit vt actus eius ſit plurium virtutum bonitate decorus. Indiſcretè autem diſcreta eſſe debet; hoc enim attendere debet obediens an id quòd præcipitur ſit illicitum, vel licitum, vt docet *D.Thom ſup.q.*104. *a.*5.*ad* 3. ſed non conſtito quòd materia ſit illicita perfecta obedientia, vt D. Thom. ibidem docet indiſcretè obedit non diſcernendo nec diſcutiendo quid præcipiatur, vel an poſſit ſuperior obligare, quia perfecta obedientia eſt, quæ obedit præcipienti etiam in dubijs, vt infra demonſtratur. Ex parte verò voluntatis primò debet eſſe prompta, quia inuoluntarium diminuit meritum. Et in hoc conſiderandum, quia affectus proprij operantis, vel inclinant ad obediendum, vel retrahunt. Et quidem huiuſmodi affectus vel ſunt honeſti, & ex honeſto motiuo, & iſti vbi inclinant ad obediendum augent meritum non diminuunt, quia augent in actu honeſtatem. Sed ſi non ſint honeſti ex motiuo, non diminuunt meritum ſi ſolùm concommitanter ſe habeant, ſed ſi ſint cauſa actus, actum deturpant: Malum enim ex ſimplici defectu, vnde nequit eſſe actus honeſtus qui ex motiuo inhoneſto procedit. Affectus verò repugnantes, ſi diminuant voluntarium in actu, diminuunt meritum; ſed ſunt materia augmenti ſi vir obediens luctatur & vincit, & illis inuitis promptè obedit. Inſuper verò obedientia debet eſſe integra vt non ex parte ſed ex toto obediat, & non tantùm in ſubſtantia ſed in modo, non deflectendo vel vngue tenus à ſuperioris voluntate. Sit verò efficax & fortis, vt vincat impedimenta. Sit perſeuerans vt coronam accipiat.

31 Hæc ergo obedientia formaliter ſumpta, licet non ſit neceſſaria ad meritum voti obedientiæ, vbi tamen aderit meritum creſcet, & ex promptitudine animi ad agendum non præcepta ac ſi

eſſent

eſſent præcepta acquiri poteſt. Cæterùm obedientia etiam vt eſt virtus generalis numquam agit niſi ex honeſtate virtutis,& ex generali debito operandi ex virtute, & hæc quoque debet eſſe prudenter cœca, & indiſcretè diſcreta, prompta, integra, fortis, & perſeuerans.

32 Patet igitur quomodo verum ſit, quòd votum obedientiæ ſit holocauſtum cuius hoſtia eſt propria voluntas ac libertas, dominium ſcilicet morale agendi, quod religioſus moraliter tractat & Deo offert dum in Dei obſequium ſe tradit religioni ſub regimine ſuperiorum.

SVMMARIVM.

1 *Obedia votum eſt præſtantius. n.33.*
2 Quia in *Deo datur animus. n.34.*

33 DVas concluſiones continet textus: quia nimirum præ cæteris votum obedientiæ eſt & præſtantius, & eſſentialius religioni. In prima concluſione aſſeritur votum obedientiæ eſſe præſtantius votis paupertatis, & caſtitatis. Quæ eſt communis ſententia DD. & habetur aſſerta à Io.22. in extrauag. *Quorundam*,de verborũ ſignific. *Magna quidem*, inquit *paupertas,ſed integritas maius bonum eſt, ſed obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illæſa, nam prima rebus, ſecunda carni, tertia verò menti dominatur, & animo.*

34 Prima autem ratio pro concluſione ſumitur ex dignitate materiæ oblatę Deo per votum obedientiæ, quia Deo per votum paupertatis dantur diuitiæ externæ, per caſtitatis votum bona corporis & carnis delectationes, ſed per votum obedientiæ animus ipſe, & mentis libertas. Quamuis verò, quantum ſit hoc ſacrificium in quo ſacrificatur Deo propria voluntas, ſatis colligi poſſit ex dictis ad argumentum, ſed contra. Melius etiam cognoſcetur quàm ſit pretioſa obedientia promiſſa ſi examinetur.

SVMMARIVM.

1 *Ordo dicendorum. n.35.*
2 *Ex vi voti non eſſe obediendum Deo præcipienti non per ſuperiores, ſentiunt aliqui. n.36.*
3 *Huius ſententiæ rationes intentum non probant. num.37.*
4 *Materia voti obedientiæ eſt promiſſio obedientiæ præſtandæ homini. n.38.*
5 *Terminus formalis immediatus obedientiæ eſt Deus. num.39.*
6 *Deus eſt terminus nedum cui promittitur obedientia, ſed & cui eſt obediendum ex vi voti. numer.40.*
7 *Terminus materialis cui eſt obediendum eſt homo viator. num.41.*

Cui ex voto obedientiæ ſit obediendum?

INSPECTIO SECVNDA.

35 PErtinet etiam hæc conſideratio ad naturam voti obedientiæ, cum obedientia ſit ad alterum, ideo cum terminus cui obedientia promittitur ſit Deus, videndum eſt, quis ſit terminus obedientiæ promiſſæ cui ſcilicet ex voti obligatione ſit obediendum.

36 Primò autem dubitatur an Deus Ipſe ſit huius obedientiæ terminus, an ſcilicet ex vi voti obedientiæ homo teneatur obedire Deo vel per ſe ipſum immediatè, vel per Angelos, vel per beatos,vel etiam aliquo alio extraordinario modo aliquid profeſſo religioſo præcipienti. Neque tamen in dubio ponitur, an homo ſit obligatus ad obediendum Deo quomodolibet præcipienti; ſed an teneatur ſpeciali titulo ex vi voti obedientiæ Deo obedire, quando per hominem non præcipit. Non enim teneri ſentiunt *Suarez tom.3.de relig l.10.c.11. num.2. Anton.à Spir.Sancto p.2.direc.diſp.4. num.24. Donatus tom.3.tr.17.q.25.* & alij. Quod probant tum primò ex forma profitendi, *promitto tibi præpoſito generali &c. vel promitto in hac religione obedientiam &c.* Promiſſio enim obedientiæ fit Generali. Nec obſtat, quòd in aliquibus religionibus dicitur *promitto Deo, vel voueo &c.* quia illi caſus datiui intelliguntur vt Deus ſit terminus cui promittitur obedientia, ſed Prælatus religionis ſit ille, cui obedientia reddi debet, & hic fuit ſemper ſenſus inſtitutorum religionum, & hæc eſt intentio profitentium. Secundò idem patet ex fine huius voti, qui eſt vt homo per hominem dirigatur in his, quæ ſunt perfectionis, vt docet *D.Thom.ſupr. a.5.* Tertiò quia cum ſtatus religioſus ſit in humana communitate, ad hoc vt ſubſiſtat neceſſaria eſt obedientia ad hominem. Quartò, quia vt homo obligetur obedire Deo per ſe præcipienti, non eſt neceſſarium votum, Nam Deo ratione ſuæ connaturalis poteſtatis obedientia debetur, hoc autem votum fit de rebus, quæ ſecluſo voto non caderent ſub obligationem, vt *D.Thom docet ſup. a.5. ad 1.* & ob hanc etiam cauſam debet eſſe ad hominem ſeu per hominem.

37 Sed harum rationum nulla apparet efficax. Non quidem prima, quæ ſi probat, probat quòd profeſſio non ſit votum. Si enim non ſubintelligitur promitto Deo, ſed ſolùm promittitur obedientia. Præpoſito generali, illa promiſſio non eſt votum, quod non eſt niſi promiſſio facta Deo. Si ergo qui profitetur religionem promittit Deo obedientiam, explicatio illa quòd hoc intelligatur vt Deus ſit præciſè terminus cui promittitur obedientia, non verò ſit etiam terminus cui obedientia debeatur, eſt explicatio petens principium, & aſſumens tanquam certum id de quo eſt quæſtio, nec probatur quòd talis ſit ſenſus inſtituentium religionem, & eam profitentium. Certè communis ſenſus eſt, obediendum eſſe Prælatis ſecundum regulam, ſed quòd hoc intelligatur cum præciſione, ita vt non ſit ex vi voti obediendum Deo ſi modo extraordinario præcipiat aliquid ſecundùm regulam, hoc nec eſt certum, nec probatum, immo nec verum. Secunda & tertia ratio non probant, niſi quòd votum obedientiæ regulariter habet pro termino hominem, ſeu quòd conuenit quòd votum obedientiæ reddatur Deo præcipienti per homines,ſed præciſio intenta non probatur,ita quòd ex vi voti non teneamur obedire Deo niſi vt per hominem præcipienti. Quid verò intendat quarta ratio non apparet. Nam ſi intendit votum obedientiæ non eſſe neceſ-

neceſſarium, quia eſt de rebus ſupererogationis; hoc eſt verum abſolutè tam reſpectu Dei, quàm reſpectu hominis, ideo votum obedientiæ liberum eſt. Sed ſi intẽdit probare, quòd ſit impoſſibile quòd quis ſe obliget Deo ſpeciali titulo per votum, ex eo quòd homo eſt ſubditus Deo ratione ſuæ connaturalis poteſtatis, hoc eſt pluſquàm falſum, & deſtructiuum naturæ ipſius voti, per quod Deo offerimus & obligamus, quæ Deus nobis donauit, ſed vſum eorum noſtræ libertati reliquit; Et ſicut Deo vouemus paupertatem, & caſtitatem, ita Deo poſſumus vouere obedientiam illi reddendam quomodocumque præcipienti. Si enim poſſumus obedire Deo præcipienti per Prælatum, ita & poſſumus obedire Deo præcipienti per Angelum, & cur vtrumque vouere non poſſemus? Nec obſtat quòd Angelus non habeat iuriſdictionem ſuper homines; Tum quia Deus illam dare poteſt. Tum quia hoc nihil intereſt, cum non ſit quæſtio de debito obediendi Angelo, ſed Deo; Nunquid enim non teneor obedire Generali præceptum mihi per aliquẽ manifeſtanti? Sic teneri poſſem obedire Deo voluntatem ſuam mihi per Angelum denuncianti.

38 Magis efficaciter videri poſſet hoc probari, ex eo quòd materia proxima voti obedientiæ non eſt obedientia qualiſcumque ſed eſt promiſſio, & traditio qua religioſus ſe tradit religioni, pactum ſcilicet & contractus, per quem religioſus tradit ſe in ſeruum religionis ſub regimine Prælatorum religionis; hoc pactum verò eſt hominis cum homine, & continet obedientiam reddendam homini, & hæc promiſſio eſt quę conſecratur per votum; igitur ex vi voti tenetur religioſus ſolùm ad obſeruandum contractum humanum cum religione, qui continet debitum obediendi hominibus. Sed neque hæc ratio vrget. Quoniam hic contractus adhuc eſt religioſus & ex virtute religionis proueniens, & habens pro materia & fine proximo Dei obſequium. Vnde vt ſoluatur quæſtio.

39 Dicitur primò, quòd terminus formalis proximus cui ex vi pacti humani initi inter religioſum & religionem reddenda eſt obedientia non eſt homo, ſed Deus. Neque enim homini vt homini, neque ad finem humanum & temporalem, ſed in ordine ad Dei cultum & obſequiũ promittitur homini vt miniſtro Dei, & vt vices Dei gerenti obedientia. Licet ergo homo ſit terminus proximus materialis, cui ſit obediendum, terminus tamen formalis eſt Deus, nec religio, nec profitentes religionem ſe ſubijciunt homini niſi vt miniſtro Dei, & in ordine ad Dei obſequium. Et ita, ſicuti Suarez bene concedit Deum eſſe qui in Prælatis præcipit ſubditis, ſic etiam optimè docet ſubditos in perſona Prælati obedire Deo. Sed & S. Benedictus in regula dixit. *Quia obedientia, quæ maioribus præbetur, Deo exibetur. Ipſe enim dixit. Matt. 10. qui vos audit me audit.* Idem dixit S. Columbanus in regula ſua c. 1. §. 3. & in regula magiſtri *cap. 7. §. 9.* ponderantur verba Pſ. 65. *Cum ergo,* inquit, *dicent impoſuiſti homines ſuper capita noſtra, noſcuntur habere ſuper ſe debere maiorem conſtitutum vice Dei &c. quia obedientia, quæ maioribus præbetur, Deo datur.* Hæc verò regula magiſtri antiquiſſima eſt, & fuiſſe compoſitam à Virgilio Abbate & Diacono circa annum 701. ex Tritennio colligit Hugo Menardus in concordia regularum in principio, vbi agit de regularum auctoribus, igitur terminus proximus formalis cui redditur obedientia eſt Deus, cum motus in imaginem formaliter proximè terminetur ad id cuius eſt imago. Et licet verè teneamur obedire homini illi, qui eſt Prælatus, tamen obedientia debetur illi quia eſt vices gerens Dei. Et ſi fiat vis in voce *immediatè*, tollatur illa, & dicatur quòd Deus eſt primus & principalis terminus cui per ſe primò debetur obedientia in perſona Prælati; quamuis loquendo de termino formali verè idem ſint terminus primus, & proximus.

40 Dicitur propterea ſecundo Deum per votum obedientiæ habere ſpeciale ius præcipiendi religioſo modo quocumque ſibi bene viſo, & ſi eo vti velit, & aliquid præcipiat ſecundùm regulam etiam per Angelos, vel ſanctos homines, vel quocumque extraordinario modo, religioſum ex vi obedientiæ teneri illi obedire. Itaque bene admittimus nos, ex voto obedientiæ non teneri obedire Deo vt præcipienti per legem naturæ, aut per legem poſitiuam ſupernaturalem ex dominio ſupremo, quod habet ſupra totum orbem. Sed nihilominùs aſſerimus, Deum ex vi voti obedientiæ eſſe ſpeciali modo Dominum religioſorum, & religionum, eumque poſſe vti hoc iure dominij, & ſi vtatur, religioſum teneri illi obedire. Probatur hoc primò ex principio *Caiet. ſup. in hac quæſt. a. 5. ad 3.* quia ſcilicet promittens obedientiam Prælato ſubordinato multò magis illam promittit capiti ſubordinanti. Ex hoc enim principio probabitur infra etiam Papæ promitti obedientiam, quia promittitur Generali ſubordinato Papæ. Hæc autem ratio multò magis vrget reſpectu Dei, cui Prælatus omnino ſubordinatur, & non eligitur vt ſuperior, niſi vt teneat vices Dei. Ex quo magis confirmatur, quia terminus primarius cui obedientia promittitur eſt Deus. Neque valet dicere, quòd promittitur obedientia Deo, ſed vt præcipienti per hominem, quia hoc totum materialiter ſe habet ad promiſſionem & ad pactum, ſed intentio principalis reſpicit Deum per ſe primò, & formaliter, & ideo non poteſt reſtringi promiſſio, ſed manet in libertate Dei eligere ſibi alium in cuius perſona præcipiat, ſi ipſe voluerit. Quod confirmatur: nam Papa, vt dicemus eſt dominus Religioſorum ex vi voti, ſic vt liberum ſit illi nedum præcipere per Prælatos religionis, ſed per quamcũmque perſonam; Multò magis igitur hoc erit liberum Deo. Et hoc ampliùs explicatur ex fine Religionum, qui eſt perfectio conſiſtens in vnione & perfecta ſubiectione ad Deum per charitatem, ad quod obtinendum eligimus tanquam medium obedire Prælatis vt Dei miniſtris; ſi ergo accidat caſus in quo Deus videat conuenire alicui religioni, & religioſo vt ad perfectionem obtinendam Deus ipſe modo inſolito præcipiat, hoc bene comprehenditur ſub intentione vouentis obedientiam, qui per ſe non intendit niſi à Deo dirigi in perfectionem. Terminus igitur primarius & formalis cui promittitur obedientia, etiam vt cui eſt obediendum eſt Deus.

41 Sed terminus obedientiæ promiſſæ per votum materialiter immediatus ſeu immediatus immediatione ſuppoſiti non eſt neque Angelus, neque homo beatus, ſed homo viator. Quo tanquam certo ſuppoſito.

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti obedientiæ teaemar obedire Papa. aumer.42.*

2 *Papa ex officio communaes leges indicenti, non teneotur Religioſi obedire ex voto.nu.43.*

3 *Ex vi voti non tenentur* Religioſi *obedire Eccleſiæ Prælatis.num.44.*

4 *Ex vi voti non tenentur Religioſi obedire Papa præcipienti ſupra regulam.nu.45.*

5 *Papæ magis obedsendum, quam Prælato regulari. aum.46.*

6 *Etiam dum Papa aliquid ſpecialiter præcipit Religioſis non eſt cenſeadus vti poteſtate dominatiuo, quam habet ex vi voti. na.46.*

42 DVbitatur ſecundò, An Religioſus ex vi voti obedientiæ teneatur obedire Papæ. Affirmant, & benè *Durand.in 4.d.44.quæſt.3.Caiet. ſup.quæſt.88. a.12.5. ad ſecundum*, ſed clariùs, & in terminis ſupra in hac *quæſt.a.5.ad tertium.Sotus l.7. de iuſt.quæſ.3.a.2. Bannes 22.quæſt.11.num.10 dub.6. Nauar.in ſum.cap.11.num.76.Suarez tom.3.de relig. l.10.cap.11.num.13. Sanchez l.6. mor.cap.2. num.8. Rodriq.qq.reg.1.4.q.12.2.6. Peyr. relig.ſubd. quæſt.1. cap.8.§.1. Lezana tom.1.cap.4. num.1. Caſtro Palaus tract.16.diſp.4.p.2.numer.4. Donatus tom.3.tract.17. quæſt.26. Anton.à Spir.Sancto p.2.direct. diſp.4.n.24. Donatus d.tract.17.quæſt.26.* & apud eum. *Fauſtus*, & alij. Probatur autem primò Author. *D.Thom. ſup.art.5.ad tertium*, Cum enim tertium argumentum faceret difficultatem ex hoc, quòd Prælati religionum non ſubduntur Epiſcopis, & ſic non habeat cui obediant ex voto obedientiæ, reſpondet, & ait. *Et ſi à diœceſanis Epiſcopis totaliter, vel ex parte ſunt exempti, obligantur tamen ad obediendum ſummo Pontifici; non ſolum in his, quæ ſunt communia alijs, ſed etiam in his, quæ ſpecialiter pertineat ad diſciplinam religionis.* Loquitur verò de obedientia ex vi voti, quia de illa ſermo eſt in articulo, & in argumento, quod non remaneret ſolutum, ſi loqueretur de obedientia, quæ conuenit, & debetur Papæ ratione illius iuriſdictionis, quam habet ex officio. Probatur verò primò ratione Durandi, qua etiam vtitur Caiet. Quia promittens obedientiam miniſtro, ſeu capiti ſubordinato multò magis cenſetur illam promittere capiti ſubordinanti. Prælatus autem Religionis eſt Papæ ſubordinatus. Sed ſecundò probatur, quia ſic petit natura talis voti ſpectata re promiſſa, & fine eius. Religio enim, vt modò ſumitur eſt multitudo plurium ordinata inter ſe in Dei obſequium, & ad finem conſequendi perfectionem vitæ ſub regimine habentium curam & gubernium talis multitudinis, maxima verò cura religionis ſpectat ad ſummum Pontificem, cuius eſt religionem approbare, & admittere, iuriſdictionem dare Prælatis, curam gerere, vt ſtatuta religionis ſeruentur, eamque in ſuum finem dirigere, nulla igitur ratio eſt cur à voto, & ab intentione profitentium, & ſe tradentium religioni ſub regimine habentium curam illius, excludatur ſummus Pontifex, neque Pontifex ipſe approbans religiones cenſetur illas approbare, niſi ſub ſua gubernatione; vnde tam ex intentione vouentium, quàm ex intentione Pontificis, & ex natura ordinis religionis in ſe, & in ordine ad Deum, votum profitentium religionem ſe ad ſummum Pontificem extendit tanquam ad primum Prælatum cum quo religioſus principaliter init pactum, & ſub cuius gubernio ſe tradit.

43 Sicut tamen de Deo diſtinguebatur, quia conſiderabatur Deus, vel vt agens ex ſibi connaturali poteſtate, & præcipiens per legem naturalem, aut ſupernaturalem vniuerſalem, & vt præcipiens ratione illius dominij, quod habet ex voto profitentis religionem, ita dicendum eſt de Pontifice, quia non tenentur religioſi ex vi voti obedire Papæ legem ferenti ex vniuerſali poteſtate, quam habet in totam Eccleſiam. Vnde ſi Religioſus tranſgrediatur, vel legem Dei naturalem, vel legem Eccleſiaſticam Pontificis, non peccat ex vi talis præcepti magis, quam ſi eſſet ſecularis, nec religionis circumſtantia eſt tunc exprimenda in confeſſione, ſed tenentur Religioſi ex voto obedire Papæ tunc, cum vt ſupremus religionum Prælatus præcipit ſecundum regulam.

44 Inde eſt, quòd Religioſus ex voto non tenetur obedire Eccleſiæ Prælatis, quia huiuſmodi agunt in vi iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quam habent datam à Pontifice, vt Pontifice, non verò vt Prælato Religionum. Verumtamen eſt, quod Concilium Generale habens Pontificem tanquam caput habet in hoc authoritatem ſuper Religioſos ratione capitis, quam habet Pontifex, & parum intereſt, quòd Pontifex ſe ſolo, vel cum Concilio decernat res Religioſorum, & quæ ad bonum regimen religionum faciunt, præcipiat.

45 Inde eſt etiam, quòd Pontifex ex vi huius authoritatis nihil Religioſo poteſt præcipere ſupra regulam, ſed ſolùm ſecundùm regulam. Quia pactum quod intercedit inter Religioſum, & Religionem eſt obedire Prælatis eius ſecundùm regulam. Vnde Prælati ex vi huius pacti non poſſunt præcipere ſupra regulam; neque in hoc maiorem authoritatem habet Pontifex, quia non habet niſi illam, quam tradit Religioſus ex vi pacti cum religione initi in ſua profeſſione, hæc verò eſt poteſtas præcipiendi ſecundum regulam, vt citati Doctores tradunt.

46 Quod ſi contingat Papam vnum præcipere, & Prælatum religionis præcipere oppoſitum, Papæ eſt obediendum non Prælato, vt tradit *D. Thom. 2.d.44. q.2.a.3.* Sed nunquid quando Papa præcipit aliquid ſecundùm regulam ipſis Religioſorum ordinibus in particulari, cenſendus eſt vti poteſtate dominatiua, quam habet ex vi voti, & ita quòd ſi eius præceptum violetur tranſgreſſio habeat malitiam ſacrilegij contra votum, & iniuſtitiæ contra promiſſionem profeſſioni intimam? Affirmat *Donatus d.quæſt.26.num.3.* Sed oppoſitum eſt dicendum; quia cum ad obligandum Religioſos ſufficiat poteſtas ampliſſima iuriſdictionis, quã habet, vt eſt Chriſti Vicarius, ad quid multiplicare obligationes, & vinculam. Niſi ergo ex aliqua ſpeciali cauſa Papa velit vti etiam illa dominatiua poteſtate, & id exprimat, in reliquis caſibus cenſendus eſt vti ſua manifeſta poteſtate iuriſdictionis. Vnde ius commune Canonicum non obligat Regulares ex vi voti, vt dixit Ledeſma. Et ideo quòd violans præceptum Eccleſiæ, non ſit reus malitiæ ſacrilegij contra votum dixerunt *Anton. à Spiritu*

Sancto d.diſp.6 num.28. Sanchez l.6. cap.1. numer.8. Peyr. in ſubd. quæſt. 1. cap.8. §.1. Lezana p.p. cap.4. num.3. & alij.

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti non tenentur Religioſi obedire S. Congregationi Regularium.num.47.*
2 *Nec alijs S.Congregationibus. num.48.*

47 DVbitatur autem tertiò, an religioſi ex vi voti teneantur obedire decretis S. Congreg. Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & regularium præpoſitorum. Affirmant enim *Lezana tom.1.cap.4 num.31.* & apud eum *Thomas à Ieſu tract.3.de viſit. regul.c.17.num.7. Donatus d.tract.17. quæſt.27.* Quia Sixtus Quintus in ſua Conſtit. *Aeterni Dei* 74. inſtituit illam Congregationem pro bono regimine Regularium. Sed hoc eſt incertum meliùs dicunt alij, & negat *Anton.à Spir. Sancto d. tract.4.num.19.* Nam in Pontifice reſpectu Regularium cum ſit duplex poteſtas, ſcilicet iuriſdictionis, quam habet ex officio ſuppoſito ſtatu religionis & religioſorum voto, cuius obſeruantiæ ipſe ex vi ſui officij eſt exactor nomine Dei, & poteſtas dominij ſpecialis acquiſiti ex vi voti religioſorum, ſic verum eſt quòd vtraque eſt delegabilis à Pontifice, quòd tamen ad bonum regimen Religionum prima ſufficit, & cum ſecunda ſit ſpecialiſſima, cenſeri debet non venire in generali conceſſione niſi exprimatur, iuxta regulam; non veniunt in generali conceſſione &c. Quod magis confirmatur, quia cum non ſit vndequaque certum omnino Pontificem habere hoc ſpeciale dominium, vt religioſi ei teneantur obedire ex voto, nam & DD. plures hoc tenent ſolùm vt probabile, & *Suarez loco cit.* non parùm formidat, & aliàs facultas quam habet Pontifex ſuper religioſos ex vi ſui officij ſit certa, & indubia, & hæc ſufficiat ad eorum bonum regimen, non eſt cenſendum Pontificem aliud non explicantem, & declarantem delegare niſi eam facultatem, quam habet ex officio, & quæ ad finem intentum ſufficit.

48 De alijs verò Congregationibus quibus nõ eſt commiſſa ſpecialis cura Regularium, res eſt certior, quia ſcilicet illæ agunt ex communi Pontificis ſibi delegata iuriſdictione, vnde Regulares non ex vi voti, ſed uniuerſali ratione tenentur illis obedire ut miniſtris à ſummo Pontifice delegatis. *Anton. à Spir. Sancto d. tract.6.num.33.*

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti obedientia non tenentur Religioſi obedire Legatis, & Nuncijs. num.49.*

49 MAior difficultas eſſe poſſet, quartò an religioſi teneantur obedire Legatis, & Nuntijs Apoſtolicis ex vi voti. Quia iſti cenſentur veluti ordinarij regularium habentque ſuper illos authoritatem. Et ideo non conſequenter loquitur Donatus, volens Regulares ex voto teneri obedire Sacr. Congreg. Regularium, & id negans reſpectu Legatorum & Nunciorum. Quia immò id affirmandum eſſet ſi non potiori, eadem ſaltem ratione de Legatis, & Nuncijs, qui cenſentur ordinarij Regularium in ſuis Prouincijs. Sed bene reſpondet *Anton.à Spir.Sancto d.trac.6.num.34.* non adeſſe in regularibus hanc obligationem, quia nec conſtat, nec eſt cenſendum Pontificem delegare illis ſpecialiſſimam facultatem, quam habet vt ſummus religionum Prælatus ex vi voti religioſorum inſtitutus. Quia neque hæc delegatio eſt conformis intentioni vouentium, qui ſe ſubijciunt Prælatis Ordinis, vnde conueniens valde eſt, vt niſi ſpecialis cauſa id expoſtulet, Papa vt ſpecialis Prælatus religionum præcipiat medijs earum Prælatis, nam ex hac parte Pontifex ſe habet vt quid intrinſecum corpori Religionis & tanquam veluti pars eius nobiliſſima, ſcilicet caput; conuenit verò capiti vt intrinſecus medijs membris, quæ ſint de corpore influat in corpus, vt hoc modo corpus viuens viuat per ſe ipſum, & ſe ipſum, per ſe ipſum regat. Vnde ampliare & extendere hanc poteſtatem extra perſonas ordinis non eſt conforme multùm intentioni vouentium, & eſt aggrauare iugum & onus magis reſpectu illorum, quam aliorum fidelium & facere quòd ſi ex infirmitate deficiant, maior ſit plaga & multiplicetur in peccante malitia, vnde niſi adſit in hac ſpeciali cauſa, non eſt cenſendum Pontificem delegare extra ordinem, vel Legatis, vel Congregationibus authoritatem illam quam habet vt intrinſecum caput religionum.

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti obedientiæ non tenentur Religioſi obedire Protectori.num.50.*

50 DVbitatur quintò, an religioſi ex vi voti teneantur obedire Cardinali Protectori? Sed eadem ratione dicitur non teneri. Eorum enim iuriſdictio manat à Pontifice vt à capite totius Eccleſiæ, non verò vt à capite ſpeciali & intrinſeco cuiuſcumque religionis, vt patet ex rationibus ſupra adductis de Legatis & Nuncijs *Anton.à Spir. S. d.tr.6.num.34.*

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti obedientiæ non tenentur Religioſi obedire Collegio Cardinalium Sede vacante.nu.51.*

51 DVbitatur ſextò, an religioſi ex voto teneantur obedire Collegio Cardinalium Sede vacante. Affirmat *Donatus d. tract.17.q.9.* Ex eo, quòd Collegium Cardinalium ſuccedat loco Papæ in Sede vacante. Sed hæc ratio non ſubſiſtit, quia nedum Collegium Cardinalium non ſuccedit Papæ in Papali iuriſdictione; ſed immò illi eſt expreſsè prohibitum *cap. vbi periculum de elec.in 6. & Clem.ne Romani eod.tit. & Conſt.Pij IV. in eligendis* aliquid Papalis iuriſdictionis ſibi vſurpare, niſi in caſibus ibidem expreſſis; Ideo non eſt vnde dicatur quod Religioſi ei ſubdantur vt Papæ ex vi voti. *Anton.à Spir.S.d.diſp.6.num.34.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſi exempti ex vi voti non tenentur obedire Epiſcopis.num.52.*

2 *Ad id nec teneri non exemptos quidam dicunt. numer.52.*

3 *Religioſi non exempti ex vi voti ſubduntur Epiſcopis.num.53.*

4 *In Religioſis non exemptis præceptum Epiſcopi præferendum præcepto Prælati.nu.54.*

5 *Religioſi exempti in aliquibus caſibus ſubduntur Epiſcopis ex lege Eccleſiaſtica non ex vi voti. num.55.*

6 *Religioſi exempti non poſſunt excommunicari, niſi in caſibus ſibi permiſſis, ſi habeant priuilegium. num.56.*

52 DVbitatur ſeptimò, an religioſi teneantur ex vi voti obedire Epiſcopis. In hac verò quæſt. vnum primò eſt certum, ſcilicet religioſos exemptos non teneri ex vi voti obedire Epiſcopis, quia ab eius iuriſdictione exempti ſunt, & poſiti ſub immediata protectione & gubernio Papæ. Vnde huiuſmodi Religioſi ſolùm tenentur obedire Epiſcopis ex gener. ratione Clericatus, vel Chriſtianitatis in caſibus tamē ſpecialibus, ad quos eorum iuriſdictio erga regulares ſe extendit, numquam verò tenentur obedire ex voto. Secundo pro certo habetur, quòd vbi Epiſcopus eſt alicuius monaſterij Prælatus, & religioſi in manibus eius profitentur, ſicuti ſunt monaſteria monialium ſubditarum Epiſcopis, tales religioſi aut religioſæ ex voto tenentur Epiſcopo obedire. *Sanchez l.6.mor. c.1.num.11.* Sed loquendo de alijs religioſis non exemptis ab ordinario aliqui abſolutè negant tales religioſos teneri obedire Epiſcopis ex voto. Ita *Sanchez num.12.& 13.* alij affirmant. *Petrus de Ledeſma tom.2. ſumma tract.10. cap.7. not 2.* & probabile tenet *Suarez tom.3.de relig.l.10.cap.11.num.17.* & idem tenet *Caſtro Palaus tr.16.d.4.p.2.num.6. Donatus d. trac.17. q 30.* Alij verò diſtinguunt, quòd ubi Epiſcopus eſt qui approbat Religionem, illius religioſi ſubduntur illi ex voto, quia cenſetur Epiſcopus non approbare Religionem pro ſuo Epiſcopatu niſi ſub conditione, quòd ipſe ſit eius Prælatus. Sed hodie Epiſcopi non approbant ampliùs religiones, & ideo religioſi etiam non exempti non tenentur obedire Epiſcopo ex vi voti.

53 Dicendum mihi videtur præciſa exemptione religioſos omnes manere ſubiectos Epiſcopis vt proprijs Prælatis, eiſque teneri obedire ex vi voti. Quod probatur primo ex *D. Thom.ſupra a.5. ad 3.* vbi habet, *quòd ſubiectio religioſorum principaliter attenditur ad Epiſcopos, qui comparantur ad eos ſicut perfectores ad perfectos, vt patet per Dionyſium 6. cap. Eccleſ. hierarch. ibi enim dicit, quòd monachorum ordo pontificum conſummationis virtutibus mancipatur, & diuinis eorum illuminationibus edocetur. Vnde ab Epiſcoporum obedientia nec eremitæ, nec etiam Prælati Religionum excuſantur.* Loquitur enim hic D.Thom. de ſubiectione quæ conuenit religioſis qua religioſi ſunt. & hanc dicit eſſe principaliter ad Epiſcopos tanquam ad eos, qui illuminare & dirigere debeant illos; quod probat ex Dion. authoritate. Sed & ratio hoc manifeſtat. Nam prout ſupra dicebamus, corpus religionis per ſe ab intrinſeco eſt pars pulcherima totius corporis Eccleſiæ, vnde totum hoc corpus vt integratum ex ſubditis, & Prælatis regularibus debet eſſe ſubordinatum regimini totius Eccleſiæ; quod regimen eſt vt tota Eccleſia per Papam & particulares Diœceſes per Epiſcopos regantur, & ſic corpus religionis exiſtens in diœceſi per ſe eſt ſubordinatum Epiſcopo, & ideo Epiſcopus pertinet ad illam traditionem per quam religioſus ſe tradit religioni ſub ordinato regimine Prælatorum tanquam Prælatus cui totum corpus religionis ſubordinetur. Et licet poſſet religioſus intendere ſe obligare ſolùm ex vi voti ad obediendum Prælato religioſo relinquendo Epiſcopo authoritatem, quam habet ex officio ſuper totum corpus religionis non exemptæ, ſtat enim totum corpus remanere ſubordinatum Epiſcopi iuriſdictioni, & tamen religioſum nolle ſe ſubdi ex vi voti, quia votum liberum eſt, tamen hæc intentio ſatis irrationabilis eſſet, nec tam de facili forſan ſimilis religio approbaretur etiam à Papa. Et cum non conueniat religioſum in ijs quæ pertinent ad regimen animæ paciſci & ſe ſubdere Prælato regulari niſi vt ſubordinato regimini Eccleſiæ, meritò cenſendum eſt nec Pontificem approbare huiuſmodi modos viuendi niſi hæc ſubordinatio cadat ſub pacto. & ex conſequenti niſi cadat ſub voto, quod Deo promittit huius pacti obſeruantiam. Vbi igitur Papa non eximit à iuriſdictione Epiſcopi, manet monaſterium ſubordinaria ſubordinatione ad Epiſcopum. Quod confirmatur: quia Prælati monaſteriorum non exemptorum non habent iuriſdictionem niſi ab Epiſcopo. Nam ſi habeant aliquam à Papa immediatè independenter ab Epiſcopo, in hoc aliquam exemptionem habent. Vnde eſt quòd dato quòd Epiſcopi in huiuſmodi religioſos non haberent poteſtatem ex voto dominatiuam, non poſſet illis negari iuriſdictio ſpecialis, talis ac ſimilis illi, quam habent Prouinciales in religionibus exemptis, ſecundùm quam poſſint dirigere illos in finem perfectionis intentum.

54 Inde habetur, quid dicendum ſit, vbi Epiſcopo vnum his religioſis præcipiente, Prælatus regularis oppoſitum præcipiat, cui ſit obediendum. Quidam enim abſolutè diſtinguunt & dicunt, quòd in illis, quæ pertinent ad Eccleſiaſticam diſciplinam potiùs obediendum eſt Epiſcopo, ſed in illis, quæ pertinent ad vitam regularem potiùs obediēdum eſt Abbati, ſeu Prælato regulari. Ita *Sanchez loco cit.n.13.* referens pro eadem ſententia *D.Th.2. d.44.in fine in expoſ. litteræ ad 3. Durand.ibid. q.5. num 4.Innocent.cap.4.nu.2. de offic. ordin.& ibi Abb. num 4.Siluest. v.obedientia q.8. & q.10.dicto 2.* quam ſententiam alij ſequuntur. Sed oppoſitum abſolutè docet *Suarez cap.illo 11.num.15.& 16.* Et ita videtur dicendum. Nam nunc moniales non exemptas ſubijci Epiſcopo & illi teneri obedire, eſt manifeſtum, monachos etiam omnes antiquitus fuiſſe ſub Epiſcopo conſtat tum ex verbis Dion. apud D. Thomam loco citato, tum ex S. Hier. epiſ. 1. ad Eliodorum, *Alia cauſa eſt monachi, alia clerici, illi paſcunt, ego paſcor.* Et Epiſ.ad Ruſticum. *Eccleſia habet cœtum Presbyterorum, ſine quorum Conſilio nihil monacho agere licet.* Quod maximè intelligitur per reſpectum ad monachos, cum clerici in monachos non haberent facultatem niſi datam ab Epiſcopo, vt habetur ex Concil. Calced. cap.8. Vnde Hier. circa finem illius Epiſ. inquit. *Habet iſtic ſanctum, doctiſſimumque Pontificem Proculum, qui viua & præſenti voce noſtras ſchedulas ſuperat,*

quo-

quotidianiſque tractatibus iter tuum dirigat. Vnde patet tunc monachos vixiſſe ſub Epiſcoporum diſciplina. Quod habetur etiam *cap. Abbates. & cap. monaſ. 18. q. 2.* Immò quòd veluti Generales ad profeſſionem eos admitterent, vel reiicerent habetur *cap. qui verò. 16. q. 1. cap. viduitatis 27. q. 1. & c. Abbates. 18. q. 2. Gloſ. ver. ſi Prælati in cap. quanto de offic. ordin. Abba. in cap. porrectum, de regular. Syluester v. religio 3. num. 4. Nauar. cap. non dicatis 12. q. 5. n. 63. Rodriq. qq. regul. tom. 2. q. 63. a. 1.* Vnde quòd monachorum cœnobia antiquitus fuerint ſubiecta adminiſtrationi Epiſcopi, quàmplures tradiderunt, quos refert, & ſequitur *Barboſa de off. Epiſ. alleg. 105. num. 1.* Vbi ergo Pontifex non præoccupet, & eximat aliquem religioſum ab Epiſcopi iuriſdictione, remanet ſubditus Epiſcopo etiam quantùm ad regulares obſeruantias; ideò abſolutè præferendum eſt præceptum Epiſcopi, & illi obediendum non Abbati, ſi Abbas contraria Epiſcopo præcipiat. Nec contrarium ſenſit D. Thom. citatus, ibi enim loquitur de Abbate & religioſis exemptis, quos conſtat non eſſe ſubiectos Epiſcopis niſi in aliquibus ſpectantibus ad Eccleſiaſticam diſciplinam.

55 Qui autem ſint caſus in quibus Religioſi exempti ſubduntur iuriſdictioni Epiſcopi numerat *Barboſ. loco citat. de off. Epiſ. allegat. 105.* Et quia circa ea plura dicenda eſſent, quæ ſunt aliena à noſtra quæſtione, ſufficiat nobis nunc, religioſos exemptos non teneri vel in minimo obedire Epiſcopis ex voto obedientiæ, quia ab eorum iuriſdictione ſub immediata cura Sedis Apoſtolicæ exempti ſunt. In pertinentibus autem ad Eccleſiaſticam diſciplinam quantùm ad illos caſus in quibus Regulares etiam iuriſdictioni ſubduntur tenentur obedire ex lege Eccleſiaſtica non ex pacto.

56 Hoc verum etiam aduertendum, quòd licet Epiſcopus in illis caſibus in quibus religioſi exempti ſubduntur iuriſdictioni eius, ſi contrafaciant poſſit eos punire, & cenſuris compellere ad obediendum, hoc tamen non procedit reſpectu eorum religioſorum, qui habent priuilegium vt non poſſint excommunicari, ſuſpendi, & interdicto ligari, quale priuilegium habent omnes mendicantes, vt tradunt *Sanchez l. 7. de matrim. d. 33. num. 23. & lib. 6. mor. cap. p. v. Lauret. de Franchis quæſt. 7. Marcel. Vulpe in praxi iud. fori Eccleſ. c. 45. num. 26. Quaranta in ſum. Bul. verb. præcedentia. verſ. an in caſu. Lezana tom. 1. c. 11. nu. 14. Barboſa dicta alleg. 105. num. 13.* Vbi tamen datur Epiſcopis ſpecialis facultas vt poſſit cenſuris adſtringere etiam mendicantes & priuilegiatos, qualis facultas conceditur in aliquibus caſibus a Concilio Tridentino, & à Gregor. XV. in Conſtitut. *Inſcrutabili* poſſunt ea facultate vti.

SVMMARIVM.

1 *Ex vi voti Religioſi tenentur obedire Generali, Prouinciali, & Prælato locali. num. 57.*

57 DVbitatur octauò quibus Prælatis vel ſuperioribus teneantur religioſi obedire ex vi voti obedientiæ. Reſpondetur nedum teneri ad obediendum Generali, & Prouinciali ſed ſuperiori locali, ſiue is ſit Abbas, ſiue Prior, ſiue Guardianus, ſiue Præpoſitus ſiue Rector, ſiue quocumque alio titulo nuncupetur, dummodo ſit ſuperior Conuentus, qui non ſit membrum alterius Conuentus, nam ſuperior in Grancia non eſt ſuperior localis abſolutus, ſed ſubſtitutus ſub ſuperiore principalis Conuentus. Cæterum huiuſmodi ſuperiores locales ſunt ordinarij monaſteriorum, & habent facultatem præcipiendi ſubditis in virtute Sanctæ obedientiæ quam etiam poſſunt alteri delegare. Ita *Suarez dict. cap. 11. num. 18. Sanchez dict. cap. p. nu. 8. Palaus d. diſp. 4. p. 2. num. 1 Anton. à Spir. Sancto d. diſp. 6. num. 24. Donatus d. tract. 17. quæſt. 15. Tambur. de iure Abbatum tom. 2. diſp. 21. quæſt. 4.* Et ratio eſt quia cum Generalis, & Prouincialis ſint à pluribus & maiori parte monaſteriorum & domorum abſentes, bonum regimen religionis requirit vt in quolibet Conuentu detur ſuperior, qui tanquam ordinarius poſſit præcipere ſubditis in virtute obedientiæ, eique ſubditi ex vi voti obedire teneantur. Et ita hoc confirmat etiam omnium religionum praxis. Quàmuis huiuſmodi immediati ſuperiores locorum iuxta ſtatuta & vſum diuerſarum religionum maiorem, vel minorem facultatem habeant, & in multis caſibus ſe ſolis agere non poſſint, ſed de conſilio plurium.

SVMMARIVM.

1 *Officialibus inferioribus Prælato locali non eſſe obediendum ex voto, aliqui ſentiunt. num. 58.*
2 *Ex vi voti obediendum eſt officialibus Conuentuum. num. 59.*
3 *Officiales iſti regulariter non poſſunt in virtute S. obedientiæ. num. 60.*
4 *Habent tamen poteſtatem ſpiritualem. nu. 60*
5 *Superiores tenentes locum Ordinarij in abſentia poſſunt præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. num. 61.*
6 *Iſti non ex poteſtate politica, ſed ex vi voti poſſunt præcipere. num. 62.*
7 *Reijcitur diſtinctio de poteſtate patria, & Abbatiali. num. 63.*
8 *In Superioribus Religioſis non eſt alia poteſtas quam illa, quam habent ex vi voti, vel iuriſdictionis ex Pontifica. num. 63.*

58 DVbitatur nono an votum obedientiæ ſe extendat ad officiales Conuentus ſuperiore locali inferiores, vt ad ſuppriorem, Vicarium Conuentus, præfectum chori, ſeu Cantorem, & alios ſimiles officiales. Reſpondent *Suarez d. lib. 10. cap. 11. num. 19.* & alij votum obedientiæ de iure communi & ordinario non reſpicere huiuſmodi officiales eoſque non habere authoritatem præcipiendi in virtute ſanctæ obedientiæ; Et nihilominùs eos poſſe ordinare ſimpliciter & præcipere abſque propria obligatione in conſcientia, non tamen directè imponendo hanc obligationem in virtute voti, vnde virtus obedientiæ inclinat ad obediendum etiam iſtis officialibus. Hoc verò ita aliqui explicant, vt dicant his officialibus eſſe obediendum etiam ſub mortali ſi res præcepta ſit grauis & ij ſufficienter declarent ſe velle obligare ſub mortali. Quia licet huiuſmodi officiales non habeant poteſtatem ſpiritualem in religioſos, habent tamen temporalem, & domeſticam, ſeu politicam qualem habent Patres familias in totam familiam, ma-

gutré

giſtri in diſcipulos, & Domini in ſeruos, quæ authoritas ſine dubio ſufficit ad obligandum ſub mortali. *Donat. d.q 36.*

59 Verùm hoc vltimo dictum non poteſt admitti, & reſolutio principalis videtur latis ambigua & æquiuoca. Nam primò aliud eſt quòd iſti officiales non poſſint ſubditis præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, ſeu præcepto obligante ſub mortali, aliud eſt quòd votum obedientiæ non reſpiciat huiuſmodi officiales vt eos quibus ex vi voti ſit obediendum. Nam hoc ſecundum habet inſtantiam manifeſtam, tantùm enim ſe extendit votum obedientiæ, quantùm ſe extendit pactum initum inter religioſum & religionem, quia per votum huius pacti obſeruantia & cuſtodia Deo promittitur, ſed hoc pactum ad omnes quocumque modo ſuperiores ſe extendit, quia ad totam regulam ſe extendit, & in regula continetur, quòd dentur huiuſmodi officiales ſub immediato Prælato ſeu ſuperiore locali; Votum igitur ſe extendit etiam ad huiuſmodi officiales, vt quibus eſt obediendum non tanquam principalibus ſuperioribus ſed tanquam miniſtris, & non tanquam ordinarijs, ſed tanquam delegatis. Quod confirmatur: Nam ſi huiuſmodi ſunt terminus virtutis obedientiæ quæ eſt ſecundùm regulam, non poſſunt non eſſe ſuo modo terminus voti; Quia votum promittit obedientiam ſecundùm regulam. Nec obſtat, quòd ſi iſti præcipiant non obligant ad mortale; quia hoc dato, certum quoque eſſe debet votum obedientiæ non obligare ad culpam mortalem reſpectu totius materiæ remotæ ad quam ſe extendit, immò aliquando ad nullam culpam obligat reſpectu ſcilicet eorum in quibus regula non obligat ad culpam. Votum igitur obedientiæ reſpicit quoſcunque officiales religionis, ſed vt principales & ordinarios reſpicit ſolos Generalem, Prouincialem, Capitulum Generale, Capitulum Prouinciale, & alia huiuſmodi vel capitula, vel diætas, vel quocumque nomine appellentur, & inſuper immediatum ſuperiorem localem, cæteros verò officiales reſpicit vt miniſtros & delegatos, & non propriè vt præceptores, & directores, ſed vt executores præceptorum ſuperiorum.

60 Et nihilominùs verum eſt quòd iure communi & ordinario & præſcindendo à ſpeciali ſtatuto alicuius religionis, vel a particulari authoritate eis delegata à ſuperiore locali, aut alijs ſuperioribus iſti officiales non poſſunt præcipere in virtute Spiritus Sancti, & obligare ad mortale. Hoc enim eſt munus ſuperioris ordinarij, & iure meritò inſtitutum eſt, vt in vna domo vnus ſolus ſit ſuperior ordinarius, qui regere, & præcipere poſſit, nec multiplicentur præcepta in immenſum, & ordo præcipiendi non confundatur. Vnde nec verũ eſt, quòd iſti officiales poſſint obligare ad mortale, nec exemplum de Patre aut Matre familias, aut Magiſtro, aut Domino eſt ad rem: Tum primò quia illi ſunt principales in eorum genere, iſti verò officiales miniſtri ſunt, & inſtrumenta. Tum ſecundò quia licet adhuc falſum ſit quòd huiuſmodi officiales non habeant poteſtatem ſpiritualem, nam lectores ex officio ſacras literas docent, & Cantores dirigunt in Pſalmodia, & cantu ſacro, & ſuppriores, aut Vicarij, curam habent multarum rerum ad diuinum cultum ſpectantium; ſed nihilominùs non poſſunt obligare ad mortale, quia non habent niſi illam facultatem, quam ſibi tradit ſuperior localis, qui ordinariè tantam facultatem non delegat. Et licet verum ſit poſſe ſubditos peccare mortaliter non obediendo huiuſmodi officialibus, hoc non eſt ex vi præcepti illorum, ſed vi alicuius alterius legis, & præcepti ſuperiorum. Vt ſi quis ex contemptu nolit eis obedire, vel ſi ſit aliqua lex ſpecialis obligans ſub mortali ad faciendum, quod officialis petit, vel ſi officialis ex ſpeciali delegatione habeat facultatem præcipiendi.

61 Conſiderandum eſt etiam, quòd ſuppriores aut Vicarij locorum in abſentia ſuperioris ſunt tanquam ordinarij: quod verum eſt nedum in vacantia officij ſuperioris localis, ſed quando ſuperior localis recedit à monaſterio, Tunc enim vel delegatus ſpecialiter ab eo, vel cui de iure competit eſt tanquam ordinarius, & poteſt præcipere obligando in virtute ſanctæ obedientiæ ſub mortale. Et *Naldus v. abeſſe num.11. & Anton. à Spir. Sancto d. diſp.6.num.24* & cenſent, quòd abſentia ſuperioris à domo vltra vnum diem naturalem ſufficiat ad hoc vt eius vices gerens cenſeri poſſit tanquam ordinarius. Sed in hoc attendi debent ſtatuta ordinum, & eorum vſus.

62 Caramuel autem in regulam S. Bened. diſput.52. num.739. arbitratur, ſi Abbas diſcedens à monaſterio nullam nouam authoritatem concedat Priori, quòd nihilominùs Prior remanet caput monaſterij, & quòd poteſt imponere præcepta ad politicam gubernationem domus, quæ poneret Paterfamilias ſecularis, & poterit imponere præcepta, quæ obligabunt ad culpam, ſed præceptorum tranſgreſſor non erit ſacrilegus contra votum, ſed peccabit contra quartum præceptum decalogi. Sed hæc doctrina deficit à veritate; Tum quia votum obedientiæ obligat ad obediendum Prælato habente locum ordinarij, & tunc ille Prior habet locum ordinarij. Tum quia ex quo Prior remanet Caput Communitatis Religioſæ, oritur quoque in communitate debitum obediendi illi vt tali capiti; At verò votum obedientiæ illud eſt, ex quo etiam oritur obligatio obediendi capiti communitatis. Sic ergo hîc primò conſideratur pactum humanum initum inter Religioſum & Prælatum, quod eſt de obediendo illi Prælato qui in Conuentu habebit locum Capitis, & ex hoc oritur in Prælato poteſtas dominatiua, quæ tamen neque eſt corporalis, ſed religioſa, quia eſt de vita in Dei cultum religioſè habenda. Sed votum huius pacti obligationem conſecrat, & ideo etiam ex voto tenetur Religioſus obedire ei qui munus Capitis gerit in monaſterio.

63 Hinc etiam obiter reijcienda eſt diſtinctio iſta de duplici hac poteſtate patria, & Abbatiali, quam idem *Caram.num.753.* ponit in Abbate, volens quòd prima non ſit ex voto, & quòd illi reſiſtere non ſit contra votum, & per illam non poſſint præcipi, niſi quæ ſpectant ad politicam gubernationem domus, & ſi enim communiter DD. in ſuperiore Religioſo admittant hanc patriam authoritatem diſtinctam à poteſtate iuriſdictionis; bene tamen dicunt hanc iuriſdictionis poteſtatem illam eſſe, quam ſuperior non habet ex vi voti niſi occaſionaliter, ſed eam habet a ſummo Pontifice. Sed patria poteſtas illi conuenit ex vi voti. Nam

communi-

communitas Religioſa noo eſt duæ communitates ſpeciei diſtinctæ, vt ſic ſuperior debeat habere duas poteſtates, iuxta duas communitates; ſed eſt vna ſpecie communitas religioſa ex illis conflata, qui ſe ſponte dant communitati in filios & ſeruos religioſos; ideo communitas iſta, eiuſque ſuperior non habet aliam authoritatem in quantùm eſt cõmunitas, niſi authoritatem religioſam ortam ex vi promiſſionis ſibi factæ & voto confirmatæ, quatenus ſcilicet quilibet de communitate ex vi profeſſionis ſe tradit in filium ſeu ſeruum Religioſum, præterquam nulla alia eſt neceſſaria patria, vel dominatiua poteſtas, ſed ſolùm ad bonum regimen eſt neceſſaria poteſtas iuriſdictionis coercitiua inobedientium per cenſuras & pœnas.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi non tenentur, nec poſſunt obedire Prælato excommunicato non tolerato. nu.64.*
2 *Secus tolerato. num.65.*

64 DVbitatur decimò, an ſubditus teneatur obedire Prælato excommunicato? Reſpondetur, excommunicato denunciato ſubditum non teneri, nec licere obedire, quia & eſt priuatus omni iuriſdictione, & debet vitari. *Lezana t.1. cap.4. num.38. & p.3. v. excommunicatio num.35. Donatus d. tract.17. quæſt.31. Anton. à Spir. Sancto par.2. direct. tract.6. num.41.* Et idem dicitur de percuſſore Clerici adeo notorio vt nulla poſſit tergiuerſatione celari. Nam cum huiuſmodi excommunicatis nec licet communicare, vnde multò magis non licet eis obedire, recognoſcendo in illis poteſtatem iuriſdictionis. *cap. nuper, & cap. ſi aliquando de ſent. excom.* Sed vbi excommunicati ſunt tolerati, ſeu extra illos duos caſus, etiam ſi excommunicatio aliàs ſit publica, non licet eis obedientiam negare, *Megal. 3. p. lib.2. cap.5. q.4. num.50. cui fauet Diana p.5. tr.9. reſol.127. & DD. ſupr. citat.* Non licet enim ſubditis procedere de facto priuando ſuperiores iuriſdictione, ſed hoc eſt officium iudicis. Nihilominùs, quòd in ſubditis ſit poteſtas non obediendi Prælato excommunicato, ſed quòd ſecundùm ius antiquum ſubditus poſſit illum vitare vel priuatim ſi priuatim, vel publicè, ſi eſt publicus excommunicatus, & hoc, quia extrauagans *ad euitanda* data fuit ad fauorem innocentium, vt non tenerentur vitare excommunicatum toleratum, non quia illum non poſſent vitare, ſi vellent: & quia licet excommunicatus toleratus habeat iuriſdictionem, ipſe tamen ea non poteſt vti licitè, & in ea remanet, vt eius vſus ſit voluntarius ſub conditione, ſcilicet ſi ſubditi innocentes eum vitare nolint, ſed ſint contenti ei ſubijci, tenuit *Suarez de cenſur. diſp.15. ſec.7. num.3.* Sed prior ſententia rationabilior eſt, & in propoſito ex quo ſubditi non tenentur vitare Prælatum excommunicatum toleratum, ſequitur quod nec poſſint illud vitare, vt non illi obediant. Quia ex quo Eccleſia tolerat in eo iuriſdictionem, & illius vſum, ne oriantur confuſio, & partialitas, & diſſenſio, & tumultus & ſcandala, vt facile contingeret, ſi alij ex ſubditis nollent, & alij vellent Prælatum vitare, exigentia boni communis cui proſpicere voluit Martinus quintus in extrauaganti *ad euitanda* requirit, vt non liceat ſubditis priuare de facto Prælatum in ſua iuriſdictione toleratum vſu ſuæ iuriſdictionis, ſed quòd ei teneantur obedire.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi Prælato accuſato tenentur obedire. numer.66.*
2 *Non tamen poteſt ille impedire ne accuſationem proſequantur. num.66.*

66 DVbitatur vndecimo, an ſubditi teneantur obedire Prælato ab eis legitimè accuſato & lite pendente? Et Reſpondetur teneri, ex *cap. Nonne 8. q.4. Sanchez l.6. mor. c.2. n.64. & cap.12. nu.31. ex Abbate, & Felina in cap. ex parte de accuſat.* vbi etiam monet Gloſſam, quæ videtur ſentire oppoſitum intelligi debere, vt ſubditus non teneatur deſiſtere ab accuſatione; non verò vt in reliquis non teneatur obedire. Et ratio eſt, quia Prælatus accuſatus non eſt officio priuatus, nec ab eo ſuſpenſus. *Anton. à Spir. Sancta vbi ſup. n.31.35. Peyr. in ſubd. q.1. cap.28. §.8. fin.* Bene autem aduertit *Tambur. tom.2. de iure Abb. diſp.21. q.13. poſt Panorm. in dictum cap. ex parte num.4. Felin. num.1. Gloſſ. v. obedire. Surd. de alim. tit.1. q.127. num.5. Sanchez in Decal. lib.6. c.2. in fin.* quòd ſuperior à ſubdito accuſatus, non poteſt pendente cauſa inchoare contra ſubditum proceſſum, per quem accuſationis contra ſuperiorem factæ proſecutio poſſit impediri. *cap. olim. de accuſat.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato dubio, ſed in poſſeſſione exiſtenti eſt obediendum. num.67.*
2 *Poteſt impediri eius poſſeſſio. num.67.*
3 *Prælato depoſito obediendum donec non conſtet de depoſitione. num.68.*

67 DVbitatur duodecimò, an ſubditi teneantur obedire Prælato occultè nulliter electo ob defectum irritantem electionem? Reſpondetur eos teneri ſi ſit à legitimo ſuperiore confirmatus. *Anton. à Spir. Sancta num.37.* Tum quia tunc intrat diſpoſitio *l. Barbarius ff. de off. Prætoris*, habet enim titulum coloratum cum errore communi, vnde Eccleſia ſupplet eius iuriſdictionem per ea quæ latè probat *Sanchez l.3. de matrim. d.22.* Tum quia confirmans dat virtute confirmationis tantam iuriſdictionem quanta ſufficit ad gubernium monaſterij, quamuis hæc iuriſdictio infirma ſit, & non ſtabilis, vnde ſi probetur nullitas electionis Prælatus ſit abſoluendus, niſi ob eam nullitatem electio deuoluta fuiſſet ad Confirmatorem, qui in literis confirmationis poſuiſſet clauſulam, *& quatenus opus ſit inſtituimus*. Nam in hoc caſu Prælatus eſſet legitimè talis ſi non vigore electionis, vigore inſtitutionis. Tum quia electio quæ habet requiſita de iure naturali eſt valida in foro conſcientiæ, donec vel declaretur nulla, vel caſſetur. Sed diſtinguendum eſt etiam inter ſuperiorem, qui ſemel accepit poſſeſſionem Prælaturæ, & qui eam nondum accepit, Nam Conuentus eum, quem ſcit nulliter electum non tenetur primò recipere & ei poſſeſſionem Prælaturæ concedere. Et ſi confirmata fuerit electio

ctio poteſt à confirmatione appellare, & interim poſſeſſionem negare. *Sanchez l.6. in Decal. cap.3. num.29.& 30.Peyr.in ſubd.q.1. cap.7.dic.5. Anton.à Spir.Sancto vbi ſup.*

68 Ex hoc verò colligitur, eſſe etiam obediendum Prælato malitioſè occultanti ſuam depoſitionem, donec illa legitimè & ſufficienter notificetur. Quia ſemper habet titulum coloratum cum errore communi, & ſic Eccleſia eius ſupplet iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Prælato de quo conſtat incurriſſe priuationem officij ante declaratoriam criminis debetur obedientia.num.69.& 70.*

69 DVbitatur decimotertio, an conſtito, Prælatum commiſiſſe delictum pro quo ipſo facto incurrit pœnam abſolutionis ab offitio, vt v.g. quia in tempore ſtatuto non fecit legere decretum de celebratione Miſſarum ſubditi poſſunt ab eius obedientia diſcedere? Reſpondetur verum eſſe eam ſententiam quæ docet, legem pœnalem, ſub pœna, quæ non ſit cenſura etiam ſi in lege ſtatuatur pœnam ipſo facto incurrendam eſſe abſque vlla declaratione, non priuare poſſeſſione ante ſententiam declaratoriam. Quod latè probaui in tractatu de elect. cap.9.& in terminis præter ibi citatos tenet *Anton.à* Spir *Sancto par.2.Direct.tract.3. cap.6.nu.42.* Et hæc eſt praxis, & conſuetudo optima legum interpres, vt nullus ſe priuet officio ſuo, vel re quam poſſidet in vi legis pœnalis, niſi priùs feratur ſaltem ſententia declaratoria criminis. Et ideo hac ſententia retenta, non poſſunt ſubditi negare obedientiam Prælato in vim legis pœnalis nõdum ſaltem per ſententiam declaratoriam criminis, aut delicti officio priuato, quia iuxta hanc ſententiam Prælatus adhuc durat, & non eſt officio priuatus, ſed priuandus. Sed dubium eſt, vbi ſubditus velit ſequi oppoſitam ſententiam, & ſuſtinere, quòd vbi in lege dicitur quòd pœna abſolutionis ab officio incurratur ipſo facto abſque alia declaratione, poſſit habere Prælatum pro abſoluto, & negare illi obedientiam. Videri enim poteſt tunc Prælato cedẽdum eſſe, nec ſubditos teneri obedire in rigore iuris, niſi obſtet ſcandalum, & nimia perturbatio monaſterij, quàmuis addant aliqui ſe non excuſaturos talem ſubditum à peccato mortali, quia huiuſmodi repulſio videtur eſſe non ſolùm contra charitatem, ſed etiam contra reuerentiam debitam ſuperiori, & contra perfectionem obedientiæ.

70 Verum dicendum eſt abſolutè, ſubditos non poſſe in hoc caſu negare obedientiam Prælato abque iudicis ſententia, & declaratione. Quia Prælatus iure, & titulo iuſto ſe tuetur, & defendit in ſui poſſeſſione nedum propter probabilitatem ſententiæ, quæ docet illum non eſſe priuatum ſuo officio, niſi intercedat ſententia iudicis ſaltem declaratoria delicti, ſed ex praxi, & conſuetudine, quæ habet fundamentum in actione ſuperiorum ad quos ſpectat ſententia, vel remiſſio pœnæ incurſæ. Nam ſi exiſtimarent Prælatum eſſe ipſo facto verè priuatum, non ſufficeret eum abſolui à pœna, ſed neceſſe eſſet eum de nouo inſtituere in Prælatum, quia ſi fuiſſet priuatus, deberet iterum inſtitui, quod ſæpiùs ſaltem de potentia ordinaria non poſſet fieri, vbi Prælatura eſt electiua, quia ſtatim ac Prælatus eſt priuatus officio ius prouidendi de nouo Prælato pertinet ad electores, qui non poſſunt abſque iuſta cauſa ſuo iure priuari. Cum verò Congregatio, quæ ſæpius remittit Prælatis huiuſmodi pœna ſolùm pœnam cõdonet, nec contra ius electorum de nouo Prælatos inſtituat, ex hoc manifeſtum eſt, ipſam quoque cenſere legem illam, & ſimiles non habere locum, ſine iudicis ſententia. Ideo Prælatus, qui in pœnam talem incidit ante ſententiam ſaltem declaratoriam delicti, iuſtè ſuam poſſeſſionem defendere poteſt; At verò nec latro priuari poteſt de facto ſua poſſeſſione, ſi habet ius tuendi illam. Nec aliquis dicat, quòd vbi ita ſit probabile aliquid eſſe Petri, quod ſimul probabile eſt eſſe Pauli poſſidentis illud, quòd poſſit Petrus ſine ope iudicis de facto priuare Paulum ſua poſſeſſione ab eoque rem illam auferre ſalua iuſtitia; id enim negatur, quia iuſtitia vult quòd potior ſit ratio poſſidentis. Cum ergo Prælatus ſit in poſſeſſione Prælaturæ, & non ſit certum illum ob delictũ eſſe priuatum officio independenter ab aliqua iudicis ſententia, ſed immò nedum ratio, ſed conſuetudo, quam approbant etiam ſuperiores ſit, vt non cenſeatur priuatus niſi adſit ſententia ſaltem delicti declaratoria, non poteſt de facto priuari, & ſpoliari officio, ſed hoc eſt contra iuſtitiam poſſidentis. Sed hanc reſolutionem comprobauit Sacra Congreg. Epiſcoporum, & Regular. minimèque licere ſubditis Prælatum, qui incurrit pœnam priuationis officij ipſo facto expellere ante ſententiã, dixit 5. Octob. 1646. & 26. Nouemb. 1649. teſte *Nicolio in Floſculis v. pœna, num. 14.* Cæterum ſi aliàs ſubditi haberent ius ad priuandum, & ſpoliandum Prælatum ſuo officio negando illi obedientiam, vbi Prælatura eſſet electiua, poſſent etiam ſtatim ſibi eligere nouum Prælatum, quod eſt contra omnem praxim. Et aliàs parum valeret titulus charitatis, & multò minùs titulus reuerentiæ in Prælatum, vel perfectæ obedientiæ, quia qui tuetur ius ſuum, & non debet Prælato, vel reuerentiam, vel obedientiam nihil peccat obedientiam negando; & nec de facili poſſet intrare obligatio charitatis, quia ſcandalum eſſet paſſiuum, ſi ſubditus haberet ius non obediendi, & quia vteretur iure ſuo alij vellent ſcandalizari.

SVMMARIVM.

1 *Pendente appellatione non eſt neceſſitas obediendi in cauſa pro qua eſt appellatum.nu.71.*

2 *Qui appellarunt à confirmatione non tenentur recipere Prælatum.num.71.*

71 DVbitatur decimoquartò, an ſubditi teneantur obedire Prælato appellatione pendente, quam contra illum intentarunt? Reſpondetur, non eſſe dubium ſubditos teneri obedire Prælato, præterquàm in ea cauſa pro qua appellarunt, ſi illa appellatio eſt talis, quæ ſuſpendat iuriſdictionem iudicis a quo eſt appellatum. Quod non tam facile inuenitur in Regularibus, quibus eſt prohi-

prohibitum appellare, ſicut reperitur in alijs, vt tradit *Sanchez l.3.Conſil. cap.vnic.d.32. num.24. ex cap.dilecti, & cap.ad audientiam de appellat. Anton. à Spir.Sancto d.diſp.6. num.37.* cum appellatio eximat appellãtem à iuriſdictione iudicis à quo appellatum eſt, ſed tamen ſolùm quantùm ad illam cauſam pro qua eſt appellatum. Immò Iudex non poteſt ad vlteriora procedere etiam ante appellationem intra terminum à lege conceſſum ad appellandum. *cap.non ſolùm, de appel.in 6.& l.vn.ff.nil. nou. appellat.&c.* Sed difficultas eſt, vbi cauſa pro qua appellatur eſt ſubſiſtentia ipſius officij Prælati. Vt quando Conuentus appellat à confirmatione, vel inſtitutione Prælati, Et quidem ſi totus Conuentus aut capitulum appellat, nec recipit Prælatum inſtitutum aut confirmatum, non eſt dubium ſubditos non teneri ad recipiendum talem Prælatum, nec ad obediendum Prælato confirmanti, aut Inſtituenti. Sed vbi Prælatus confirmatus, vel inſtitutus recipitur ab aliqua parte Conuentus, aut domus, & ſic Prælatus habet pro ſe nedum ius confirmatoris, ſeu inſtitutoris, ſed etiam poſſeſſionem ſui officij, tenentur ne alij ſubditi appellantes etiam à poſſeſſione malè accepta obedire tali Prælato? Hic caſus ſæpius contingit, & expertus ſum religioſos timentes Deum obedire cum proteſtatione & ſaluo iure appellationis. In iuris tamen rigore qui à confirmatione electionis legitimè appellarunt, non tenentur recipere electum, & confirmatum: Quin immò nec confirmatus pendente appellatione poteſt poſſeſſionem inuitis electoribus, vel intereſſe habentibus recipere, & ſi accipit attentat. *Io. Andr.in cap.auaritia de elect.in 6.& ibi Dom.n.7. Franc. num.5. Garz. de benef.p.9. cap.4.num.17. & apud eum Rota* Lancellot *p.2.cap.12. limit.49.* Et ratio naturalis id dictat, quia ſubditus qui eſt in poſſeſſione ſuæ libertatis non debet pendente lite & appellatione innitus ea priuari; non ergo tenetur recipere ſuperiorem de quo non conſtat eum eſſe legitimum, ſed ſub iudice lis eſt. *Sanchez l.6. in Decal.cap.3.num.30;*

SVMMARIVM.

1 *Vbi plurium ſuperiorum præcepta ſunt contraria, obediendum maiori. n.72.73.*

2 *Niſi vel minor poſſit diſpenſare in præcepto maioris, vel maioris præceptum ſit iniuſtum. numer.73.*

72 DVbitatur decimoquinto in caſu contrarietatis præceptorum an Prælato inferiori, vel potiùs ſuperiori ſit obediendum. Sed eſſe Prælato ſuperiori obediendum bene probant *Suarez tom.3 de relig.l.10.c.11.num.7.Palaus tr.16.diſp. 4.p.2.num.1.Donatus tom.3.trac.17.q.15. & 24. Anton.à Spir.Sancto p.2.direct.diſp.6.num.24.44.45.* Et ratio eſt manifeſta: Quia inferioris Prælati poteſtas tam iuriſdictionis, quàm dominatiua eſt dependens à poteſtate ſuperioris, ita vt etiam ſine cauſa poſſit Prælatus ſuperior authoritatem inferioris validè limitare. Etenim ordo requirit vt in vna communitate non ſint plures ſuperiores non ſubordinati, nec intentio profitentium religionem eſt, ſe ſubijcere pluribus ſuperioribus, ſed vni ſeu pluribus ſubordinatis, & in vno ordine conſtitutis, & ita vt tandem in vno ſumma authoritas reſideat iuxta modum in quacumque religione ſtatutum. Ideo authoritas inferioris Prælati vt ſubordinata authoritati ſuperioris ab ea dependet, nec eius præceptum tenet contra ſuperioris voluntatem, immò iam eſt de re illicita, & contra ordinis ſtatuta aut leges, quæ volunt maioris Prælati legem præferendam eſſe.

73 Duplici tamen limitatione hoc reſtringitur. Prima eſt, ſi inter præcepta ſit vera contrarietas. Quia vbi Prælatus inferior poteſt in ſuperioris lege diſpenſare vel eam interpretari vt in aliquo caſu non obliget, poteſt Prælatus inferior præcipere apparenter contra legem ſuperioris, & eius præceptum tenet, quia non eſt contrarium præcepto ſuperioris, quod in eo caſu non obligat. *Anton. à Spir.Sancto vbi ſup.num.47.* ſecunda eſt, ſi ex legibus ordinis aliqua facultas tribuitur inferiori Prælato irreuocabiliter, & immutabiliter, ita vt ſuperior Prælatus eam non poſſit vel tollere, vel impedire; in eo enim caſu Prælato inferiori eſt obediendum, quia ſuperioris præceptum eſt nullum, & de re illicita. Sed addi forſan poſſit tertia limitatio, vt Minori Prælato obediendum ſit, vbi conſtet eius præceptum eſſe de re licita, & dubitatur de præcepto maioris. Sed limitatio admitti non debet quia vbi non conſtet de iniuſtitia præcepti maioris ſuperioris, illud præſumendum eſt iuſtum, & tale cui & ſubditus cui præcipitur, & ſuperior inferior, qui oppoſitum præcipit, ſtare debeant.

SVMMARIVM.

1 *Vbi ſuperiores non ſunt ſubordinati præferri debet quilibet in ſua ſphera. num.74.*

2 *Nullus eorum poteſt præcipere in præiudicium iuris alterius. n.74.*

74 DVbitatur decimoſextò in caſu in quo religioſus ſubdatur pluribus ſuperioribus non ſubordinatis, & contraria præcipientibus, cui obedire teneatur, vt ſi religioſus ſit filius familias vel ſeruus, an in caſu contrarietatis præceptorum obedire teneatur potiùs Patri, aut Domino, quàm ſuperiori. Vbi ſint plures ſuperiores non ſubordinati, putat *Donatus d.trac.17.q.54.* quòd ſit obediendum præcipienti melius, vel ei qui priùs præcepit, vel cæteris paribus ei, cui ſubditus voluerit. Idem habet *Lezana d.cap.4.num.21.ex Peyr. tom.1.q.1.c.7.* ex doctrina autem *D.Th.2.d.44. dub. vlt.* circa literam, quem ſequuntur *Syluef. v. obedientia q.10. Angelus num.10.& ver. religioſus nu.31.* datur hæc regula, vt vnuſquiſque ſuperior ſemper præferatur in illis, quæ pertinent ad ſuam ſphæram. Ideo ſi præceptum regularis Prælati ſit contra ius alterius ſuperioris, præceptum non tenet, votum enim obedientiæ non eſt iniuſtum vt obliget cum iniuria & iniuſtitia legitimi poſſidentis. Et ideo plùs quidem obediendum Prælato, quàm Patri, quia ius paternum ceſſat ex ingreſſu filij in religionem, Et vbi filius religioſus in caſu neceſſitatis teneatur ſuccurrere Patri, hoc non eſt ex Patris præcepto, ſed ex lege naturali, Sed vbi poſſit reperiri religioſus, qui ſit ſeruus, in ijs, in quibus ſubditur domino potiùs domino quàm Prælato obedire debet; Quia ius domini prius eſt, nec in

eius præiudicium obligat votum obedientiæ. Ita ex hac ratione in illis, in quibus religioſi manent ſubditi Epiſcopo, potiùs *Epiſcopo* eſt obediendum. Vbi ergo obedientia inuenit ius alterius ſuperioris & illud non tollit legitimè, in ijs in quibus religioſus ex eo iure ſubijcitur alteri ſuperiori præceptum talis ſuperioris eſt præferendum.

SVMMARIVM.

1 *Cui ſecundum aliquos teneantur obedire hoſpites. num.75.*
2 *Hoſpites Religioſi non ſunt vagi, ſed ſubduntur Prælato Conuentus in quo reperiuntur. numer.76.*
3 *Potius tamen Prælato ſui Conuentus obedire tenentur. nu.77.*
4 *Hoſpites Religioſi ſubduntur legibus Conuentuum in quibus reperiuntur.num.78.*

75 DVbitatur decimoſeptimo cui teneatur obedire religioſus peregrinus aut hoſpes, dum non eſt in monaſterio ſuæ aſſignationis, ſed extra illud vel degens in alio monaſterio tanquam hoſpes, ob negotia vel tranſiens de monaſterio prioris aſſignationis ad aliud. Certum eſt in hoc ſeruandas eſſe cuiuſcumque ordinis leges, vbi verò nō ſit lex ſpecialis decernens religioſos teneri obedire Prælato illius Conuentus in quo reperiuntur etiam tanquam hoſpites, quidam quos ſequitur *Anton. à Spir. Sancto vbi ſup. num.48.* cenſent huiuſmodi habendos eſſe tanquam vagos, nec ſubiacere legibus locorum per quę tranſeunt, ſed manere ſubiectos ſuperioribus mediatis, atque interim non eſſe ſubiectos alicui Prælato immediato niſi ſint Conuentuales alicuius Conuentus à quo non fuerunt remoti, licet extra illum maneant de licentia ſuperioris, quia iſti non ſubduntur Prælato domus a qua fuerunt remoti, neque Prælato domus ad quam ſunt de nouo aſſignati, quia nondum ad illā peruenerunt, quia ſubiectio non acquiritur niſi per actualem conſtitutionem domicilij.

76 Verum hæc deficiunt; quia ratio ſuadet non eſſe eandem rationem de ſecularibus ac religioſis in huiuſmodi, & non conuenire religionis ordini ac decori, vt religioſi cenſendi ſint homines vagi, & quòd monaſteria ſeu domus teneantur recipere & alere religioſos hoſpites, & illi non ſint ſubiecti ſuperiori eiuſdem. Ideo benę verum eſt, quòd in illis in quibus hoſpites habent facultatem a maiori ſuperiore vel explicitam, vel ex vi licentiæ itinerandi, vel aſſignationis ad aliam domum non poſſunt à ſuperiore locali domus, in qua ſunt hoſpites prohiberi. Vnde non poſſunt compelli, ne iter proſequantur iuxta facultatem ſibi à ſuperiore conceſſam, niſi vbi ſuperior localis poſſit interpretari mentem ſuperioris maioris ob cauſas rationabiles eſſe, quòd religioſus iter non continuet. Verùm circa ea quæ itineri non repugnant, & ſunt ſecundùm regulam, nec ſunt contraria illis, quæ ex lege vel a ſuperiore maiore hoſpitibus conceſſa ſunt, ipſi hoſpites ſuperiori domus in qua manent hoſpites ſubduntur, et ſi in ea contra ſtatuta ordinis delinquant puniri poſſunt. Quod magis verum eſt de hoſpitibus, qui per multum tempus commorantur in alieno Conuentu; eſſet enim valde indecens hos ſuperiori locali non ſubdi, & eos ali à ſuperiore cui non eſſent ſubiecti, & eoſdem viuere poſſe liberè, non exiſtente, qui eos corrigere & frænare poſſet, ne malè viuerent.

77 Antonius autem à Spir. Sancto exiſtimat, quòd in caſu, quod Prælatus domus hoſpitij præcipiat aliquid contrarium ei, quod præcepit Prælatus domus domicilij ſeu aſſignationis teneatur obedire domino domus hoſpitij quia iſte ratione actualis ſubiectionis præemineat, ſed hæc reſolutio fundatur in principio illo falſo, quòd ſcilicet Religioſus acquirat tanquam ſecularis vel perdat domicilium ad libitum, & ſe poſſit ex libertate huic, vel illi ſubijcere; cum tamen non niſi ex diſpoſitione ſuperiorum habeat domicilium & ſubiectionem ad hunc vel illum immediatum ſuperiorem. Nec hoſpes amiſit ſubiectionem ad Prælatum domus ſuę aſſignationis, ſed per ſe & independentius eſt illi ſubiectus, & illi debet obedire potiùs, quàm Prælato hoſpitij niſi vel Prælatus hoſpitij poſſit diſpenſare in præcepto Prælati alterius loci, vel adſit lex ſpecialis in Conuentu hoſpitij neceſſariò ſeruanda, vel ex quacumque alia cauſa tollatur præcepti contrarietas.

78 An verò hoſpes teneatur ſpecialibus præceptis ſtatutis & legibus eius Conuentus in quo hoſpitatur. Negat *Lezana d.c.4.num.22.* & cum *Suarez tom.4.de Relig.lib.2.c.8.num.23.* dicat hoſpitem legibus huiuſmodi Conuentuum ligari, id *Lezana ex Rodriq.tom.1.q.68.a.4.& Mirand.tom.2.q.29.a.6.* limitat, vt ſit verum in foro externo, vel etiam in foro conſcientiæ quando eſt ſcandalum, vel non ſubeſt rationabilis cauſa illos excuſandi. Sed hoc primò non poteſt admitti in illis Religionibus, in quibus hoſpites decernuntur eſſe ſubiecti Prælatis Conuentuum hoſpitij; ij enim etiam ex hoc legibus illius Conuentus, & conſuetudinibus obligantur. Sed & abſolutè idem affirmandum eſt, quoniam & abſolutè verum eſt huiuſmodi hoſpites non eſſe cenſendos tanquam vagos, & nulli ſubiectos, ſed manere ſubiectos Prælatis Conuentuum in quibus tanquam hoſpites recipiuntur, & nutriuntur, vnde & dicendum eſt illos eſſe dictorum Conuentuum legibus, & præceptis ſubiectos. Nam & hoc habetur ex *can. quæ contra mores diſt.8.* & id petit ratio communitatis, & ſocietatis religioſæ, cū valde indecens ſit, vt ex Religioſis alij vnum alij aliud obſeruent, & non ſint omnibus omnia communia. Vnde quòd ad ſtatuta propria perpetua, & leges, & conſuetudines Prouinciarum, & Conuentuum teneantur etiam ſuperiores maiores, etiam Generales bene docet *Suarez vbi ſup. num.24.* quia id petit ratio & vinculum ſocietatis explicata nobis à S. Auguſtino in *d.cap. quia contra mores.* Tum quia nec dantur ſtatuta perpetua niſi à Capitulo Generali, aut Generali confirmata, vnde ſunt ſtatuta Generalia formaliter. Præcepta verò ordinaria iudicanda ſunt ex mente Prælati expreſſa in forma præcepti. Nam ſi ſunt reſpicientia quoſcumque quomodolibet ſubiectos, comprehendunt etiam hoſpites ſine dubio.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum Prælati ſe extendit extra territorium. num.79.*

Dubita-

79 DVbitatur decimo octauo an religioſus ex voto obedientiæ teneatur implere præceptum ſuperioris ipſo extra ſuperioris territorium exiſtente. *Gemin.in cap. vt animarum n.15. de conſtit.ex Anton.de Butr.* ait, quod Prælati Regulares exempti ligare poſſunt ſubditos extra locum eo caſu, quo poteſt Epiſcopus extra Diœceſim, quia ſubiectæ Eccleſiæ ſunt illis pro territorio, & ſunt iudices perſonarum, & non loci ſimpliciter. Immo vt habet *Sylu.v.excom.2.num.15.* ſecundùm Lauren. totus mundus eſt eis pro territorio. Vnde vbicumque eſt perſona ſubiecta; vel potiùs religata, illuc ſe extendit Prælatorum poteſtas ſecundùm Vincentium. Quod idem docent *Lezana p.1.cap.4. num.37.poſt Corneckum. Donatus par.3.tr.1 [illegible] 15.& tom. [illegible].tr.17.q.34. Anton.a Spir.Sancto trac [illegible] p.6. num. [illegible]5.* Ideoque nedum ſuperioris factum ſubdito exiſtenti intra fines loci eum comitatur ad quemcumque poſtea locum tranſierit, ſed etiam [illegible]te extra locum ſuæ Prælaturæ poteſt præcipere, [illegible]lumque [illegible]are, & excommunicare, & fugitiuum capi facere, & in carceribus ſuo nomine detinere. *Layman.lib.1.trac.4.cap.11. Donatus vbi ſup.*

SVMMARIVM.

1 *Quod P[illegible]tus ſubditum non poſſit e[illegible] a [illegible]ri[illegible]ione Prælati localis aliqu[illegible] d[illegible] numer.8[illegible]*

2 *[illegible]on [illegible]adem ratio de exemptione Epi[illegible] iuriſ[illegible]one Archiepiſcopi, & ſub[illegible] iuriſdi[illegible]ione Pr[illegible] Regularis. n.81.*

3 *Generalis eſt Prælatus immediatus ſui ordinis. numer.81.*

4 *Eximere à iuriſdictione alicuius Prælati non eſt diſpenſare in voto paupertatis. n.81.*

5 *Generalis non poteſt generalia ſtatuta, & ſtatum com[illegible]unem [illegible]nis immutare. n.82.*

6 *Poteſt in le[illegible] ordinis in caſu particu[illegible] diſpenſare. num.82.*

7 *Poteſt [illegible] cauſa iuſta ſubditum à iuriſ[illegible] Prælati locali eximere. n.82.*

8 *In Ord. Præd. [illegible]eneralis intuitu & in fauorem Re[illegible]ularis vit[illegible] poteſt Conuentus a cura Prouincialium [illegible]imere. num.83.*

9 *P[illegible] [illegible]enerali dare facultatem ſubdito prædicandi [illegible]nc.n.84.*

80 D[illegible]tur decimonono an Generalis poſ[illegible]nem ſubditum totaliter eximere ab obed[illegible] Prouincialis, aut Prioris, ſeu Prælat[illegible]ur totaliter, quia non dubitatur an ex ca[illegible]nabili id poſſit in aliquo caſu, vt cauſam al[illegible]m ad ſe aduocare in caſu manifeſti grauaminis, notæ iudicis inimicitiæ, aut grauis eius negligentiæ, legitimi impedimenti ſubditi vel in alio ſimili caſu. Nam & in huiuſmodi caſibus, cum Prælatus inferior ſit ſubditus Generalis vbi præceptum Generalis limitans materiã iuriſdictionis inferioris & ad ſe trahens aliquem caſum non contineat turpitudinem manifeſtam, Prælatus in[illegible]ior tenetur obedire. Sed loquendo de exemptione totali, quòd Generalis id non poſſit dixerunt *Miranda p.2.q.7.a.6.Portel. 2.p.caſu 31.* *num 8.Peyr.tom.1 priuileg.ad Conſt.5.Iulij 2.§.3.n.6. & in formali lit.E.cap.35.num.2. Lezana p.p. cap.18. num.23. Donatus tom.4.tract.12. variar.quæſt.48.* & apud eum *Bartholomeus a S.Fauſto* & probatur primò ex *cap. frater noſter 16. q.1.* adiuncta ponderatione *Syluestr.v caſus.caſu 5.* ſecundo ex quo habetur, quòd eſt proprium ſummi Pontificis quia nullus poteſt diſpenſare in voto ſolemni obedientiæ. Tertiò quia hoc eſſet in deſtructionem Religionis.

81 Sed certè hæ rationes nihil probant. Non prima, quia ex eo capite nihil aliud habetur, niſi quòd eximere Epiſcopos à iuriſdictione Archiepiſcopi, vel vt extendit Syluesſ. Religioſos (proculdubio non exemptos) & alias Clericos eximere à iuriſdictione Diœceſani eſt ſolius ſummi Pontificis. At verò non eſt eadem ratio. Tum quia ſubiectio Epiſcopi ad Archiepiſcopum vel etiam Clericorum ad Epiſcopum eſt de iure Pontificio. Quod nullus Papa inferior poteſt alterare; ſed ſubiectio huius Religioſi in particulari huic vel illi Prælato eſt de iure Religionis, & dependens à diſpoſitione ſuperiorum tãquam quid mutabile & variabile. Tum quia infra Papam nullus datus ſuperior cui immediate & vniuerſaliter & independenter ſubijciantur tam Archiepiſcopus, quam Epiſcopus, & Clerici, ſeu Religioſi & qui Archiepiſcopum ſibi poſſit ſubijcere, eiuſque iuriſdictionem tollere; vel limitare, tanquam valens vti ſine ope alterius ſua immediata authoritate niſi Papa, qui eſt ille, qui Epiſcopalem, & Archiepiſcopalem confert iuriſdictionem. Sed Generalis eſt Prælatus immediatus omnium Religioſorum, & omnium aliorum Prælatorum ſui Ordinis, vt latè probat *Suarez tomo 4. de Relig. lib.2.c.2.* Et de Generali in Ordin. Præd. dicitur expreſsè in *Gloſſ.Conſtit.diſt.1.cap.15. lit.F.* de quo etiam dicitur ibi, & *diſt.2. cap.4. §.5. lit.F. & cap.9. §.6.* quòd Prouinciales, & Priores, & alios officiales poteſt inſtituere, & deſtituere. Longè igitur diuerſa eſt ratio exemptionis Epiſcopalis ab Archiepiſcopo, & perſonalis exemptionis vnius Religioſi a ſuo ordinario inferiori Prælato. Secunda verò ratio euidentiſſimè nihil probat cum huiuſmodi e[illegible]o non importet diſpenſationem in voto obedientiæ quod non importat per ſe ſubiectionem niſi ad ſuperiorem, quæ ſaluatur dum Religioſus manet ſubiectus Generali. Cum immò nec Pontifex eximendo Epiſcopos ex Religionibus aſſumptos a ſubiectione Prælatorum earum diſpenſet cum illis in voto paupertatis. Tertia non probat, niſi quòd hæc exemptio non poſſit fieri vniuerſaliter & ſine cauſa graui, & proportionatè rationabili, nam aliàs diſpenſatio, quæ eſt quædam exemptio à lege non eſt in d[illegible]ſtructionem quando ſit ex rationabili cauſa.

82 Magis idem poſſet probari ex hoc, quod videatur ſequi quòd Generalis poſſit etiam ſepar[illegible] Conuentus à Prouincijs, & eos ſibi ſoli ſubijcere. vel alteri Prouinciæ ad libitum, & pariter quòd poſſet ſibi ſubijcere Prouincias & tollere Prouinciales. Sed & ad hoc dicitur, quòd Generalis, ea quæ pertinent ad ſtatum communem Religionum ſuæ non poteſt ſimpliciter, & totaliter, & vniuerſaliter immutare. Sic in Ord. Præd. *diſt.2. cap.9. §.6. dicitur. Item generale ſtatutum Ordinis, vel conſuetudinem diu obtentam, & communiter approbatam in Ordine, nec Magiſter Ordinis nec Priores Prouin-*

ciales audeat immutare. Vnde hoo poteſt Magiſter ordinis facere vt non ſint Priores, ſeu Prælati locales, & Prouinciales io ſuo Ordine: ſeu quòd nullus fratrum ſobdatur Priori, aut Prouiociali. Sic, nec poteſt in perpetuum Conuentum, vel vnius Prouinciæ ſubijcere alteri, & Prouincias confundere, & quæ ad ſtatum communem ſpectant immutare. Sed in caſibus ſingularibus & těporalibus ex cauſa iuſta poteſt Generalis quidquid ſibi per ſui Ordinis leges non eſt prohibitum. Et ſic licet oon poſſit Cooueutum à Prouincia ſeparare, poterit tameu facere v.g. vt interim ex cauſa graui gubernetur à Prouinciali alterius Prouinciæ, vt à Commiſſario ſuo, & Delegato, manente eius vnione ad Prouinciam ſuam. Et ſicut poteſt ex cauſa Prouincialem ſuſpendere ab officio, poteſt Generalis aliquam Prouinciam pro ioterim vel per ſe ipſum, vel per ſuum Commiſſarium regere. Et vt in Conſtit. Ord. Præd. *d.cap.9. lit.F.* dicitur, aliud eſt ſtatuta communia tollere, aliud eſt io illis diſpenſare in caſibus ſiogularibus, Primum Generalis uoo poteſt, ſecundum poteſt. Et ſic cum eximere in caſu ſingulari hunc vel illum a ſubiectione Prælati localis, aut Prouiocialis oon ſit niſi diſpenſare in lege ſui Ordinis, niſi id ſibi ſit ſpecialiter prohibitum poteſt facere Generalis, hoc tamen aduertendo, quòd cum hoc ſit diſpenſare in lege, ſi fiat ſine cauſa ratiooabili & proportionata, nullum eſt. Noo excedit autem hoc authoritatem Generalis aliàs habentis poteſtatem ex cauſa iuſta diſpenſandi in legibus ſui Ordinis, & hoc docet *Suarez tom 4. de Relig.lib.2.c.2.num.52.*

83 In Ord. autem Prædicatorum ex ſpeciali indulto Iulij II. quod per extenſum referunt Confert. & eſt bull.6. apod ipſum, *Peyr. tom.1.* & eſt apud cum *conſt.15.Fontana in v. Magiſ. Ordinis* Generali conceſſum fuit, vt prò augmento vitæ regularis poſſit in fauorem regularis vitæ eximere non ſolùm Conuentus à cura, & iuriſdictione Priorum Prouincialium, ſed etiam monaſteria ſororum exiſtentium, ſub cura, & habitu eiuſdem Ordinis, & Collegia ac perſonas quaſcumque tertij habitus, noo obſtantibus Conſtitutionibus Ordinis & priuilegijs Apoſtolicis, & quacumque interpoſita appellatiooe.

84 Quod autem dixerunt Miranda, & Donatus locis citatis, ſcilicet, quòd Generalis ob eandem rationem non poſſit inſtituere Prædicatores Generales, vt prædicent vbique terrarum ſine licentia ooo ſolùm Ordinarij Epiſcopi; ſed etiam Ordinariorum Prælatorum Regularium, verum eſt quantùm ad licentiam Epiſcoporum, quæ ex iure Pontificio neceſſaria eſt. Sed de licentia Prælatorum localium Ordinis non habet fundamentum, cum ad prædicandum ſufficiat Religioſo ſuperioris licentia, quam legitimè dat Generalis, qui eſt immediatus Prælatus totius ſui Ordinis. Et quod adducitur ex *Concil.Trid.ſeſſ.25.cap.4.* de Regularibus, vbi Religioſis interdicitur prædicare ſine licentia ſuperioris, noo obſtat, quia nomine ſuperioris ibi præcipuè venit Generalis ad quem ſpectat dare liceotiam Religioſis manendi extra clauſtra in obſequio Prælatorum & Principum pro munere prædicandi aut legendi, de quo decernit Concilium, vt non fiat ſine licentia ſuperioris.

SVMMARIVM.

1 *Eiecti non ſunt diſpenſati à voto obedientia. numer.85.*
2 *Sunt ſubditi Epiſcopis, non tamen ex voto. numer.86.*
3 *Summo Pontifici obedire debent ex voto. n.87.*
4 *Religioſi non exempti ſubduntur Epiſ[illegible] ex voto. num.88.*

85 DVbitatur vigeſimo cui teneantur obedire eiecti perpetuò ab Or[illegible]e. Suppon[illegible] quæſtio hos oon eſſe abſolutos à voto [illegible]edien[illegible]. Nam l[illegible]cet huius oppoſitum teouerint *H[illegible]en. in c. quod Dei, de ſtatu monac. Io.Andr.in [illegible]lem.1.eod. titulo, & Riccius 3.p.deciſ.95. nu.2.* N[illegible]m[illegible]us [illegible] eſſe fal[illegible]um teoet communis ſeotentia [illegible] m[illegible] probant *Rodr.qq.reg.t.1.q.30.a.50.Barb[illegible] in C[illegible] cap.fin.de regular.num.11.à S.Fauſto l.6.* [illegible]*heſ.q.* [illegible] *Layman l.4.trac.5.c.13.q.1.num.3.Nauar Com.2.* [illegible] *regul.num.34.35.36.Suarez tom.5.* in [illegible] p[illegible].21.[illegible] *num.20 Vaſquez p.s.d.165.num.87.Mol[illegible]na t[illegible]m.1.* [illegible] *iuſ.d.140.Petrus de Ledeſma tom.2.tract.1*[illegible] *ad 4 Sanchez l.6.moral.c.9.num.27. & apud eum* [illegible]*orduba Azorius Ribadeneria, & Leſſius, Item L[illegible]ynus parte 2.tract.8.de eiectis.q.34. num.3.* Et r[illegible] eſt [illegible]ia licet in eis ceſſet executio obediendi [illegible] a d[illegible] materia obedientiæ, eo quòd non habeant [illegible]riorem cui de facto obediant, cum ſupe[illegible]r regulari eos reiecerit, & tamen ei præc[illegible] tenentur obedire, & debeot habe[illegible] a[illegible]tum obediendi, ſi ad clauſtra redea[illegible]. Cæ[illegible]m[illegible] nou poſſ[illegible]nt Prçlati eijcieudo relig[illegible]m a[illegible] o[illegible] eom à votis, & eum certum ſit co[illegible] e[illegible] voto caſtitatis, noo eſt vnde d[illegible] a[illegible] alijs duobus votis. Hoc ergo [illegible] eiectos non eſſe abſolutos a voto o[illegible] quæritur cui [illegible]perioti teneantur obe[illegible].

86 Nam non deſunt, qui [illegible] ſuperiorem eſſe Epiſcopum, cui ex voto [illegible] teneotur obedire. Ita enim ſeutit *N[illegible] Com[illegible] regul.num 34.35.& 36.& Com.*[illegible] *ſil.tit.de regul. conſ.77. num.3.* [illegible] *conſ.79.num.2.Thomas Zerola pra*[illegible] *gulares n.3.* quòd probabile put[illegible] *mendic, verbo eycere.* Sed qu[illegible] eiectos manere ſubiectos Epi[illegible] to Concil.Trid.ſeſſ.6.cap.3.de r[illegible] creto Congreg. Concilij 21.Sept[illegible] ſtatim ac ſunt eiecti debent indui [illegible] & ſub cura Epiſcopi viuere [illegible] dicto Com.2.exiſtimet hunc debe[illegible] originis, quia originis domici[illegible]ium e[illegible] tamen vt probat *Laymas loc.citat.*[illegible] munis ſeotentia eſt, hunc eſſe Ep[illegible] ius diœceſis in qua eiectus accipit dom[illegible] ia originis domicilium abrogatum fuit per profeſſionem religioſam, & aliàs religioſus eiectus non deſinit eſſe religioſus. Manet ergo eiectus ſubditus Epiſcopo in cuius diœceſi accipit domicilium, ſed tamen maoet ei ſubiectus ſolùm ex l[illegible] Eccleſiaſtica, oon tamen ex voto. Neque ei [illegible] aliud votum facit, & ex voto iu profeſſione emiſſo promiſit obedientiam ſolis Prælatis ſuæ religion[illegible] & ita tenent *Sanchez l.6. mor.c.9. num.59.Molina t.3.d.140 Rod.*

qq.reg.

q.reg.t.1.q.30.a.19. *Azor.tom.1. l.12. c.16. q.11. Leſſius l.2.c.41.d.15.num.114. Laynus p.2. tract.8. de eiectis q.34.num.3.*

87 Quod verò Sanchez & Laynus citati amplient hoc, vt eiectus nec dicatur ſubiectus ex vi voti ſummo Pontifici, non puto dici cum fundamento, ſuppoſito quòd dum erat religioſus ex vi voti tenetetur illi obedire, vt ſupra eſt probatum. Nec DD. iſti loquuntur conſequenter. Dum enim dicunt quòd eiecti non vouerunt obedientiam Pontifici vt Prælato religionis, niſi quando eos religio pateretur, & eſſent in illa, vel hoc dictum probat eiectos eſſe omnino abſolutos à voto obedientiæ etiam erga Prælatos religionis, vel non probat. Sed aſſumptum eſt falſum, eodem enim modo vouent obedientiam Pontifici quo vouent illam Prælatis, quia in voto per quod promittitur obedientia Prælatis promittitur Pontifici vt ſupremo capiti, cui Prælati religionis ſubordinantur, & hoc verò eſt diſcrimen, quòd Prælati religionis huiuſmodi à ſe reijciunt & expellunt, ideo reſpectu illorum ceſſat actu obedientia, licet non ceſſet virtute, quia ad illorum obedientiam manet eiectus tantùm ſit ex vi voti obligatus; At verò non reijcitur à ſummo Pontifice, immò Pontifex illorum curam habens, eos ponit ſub cura Epiſcoporum. Non eſt igitur vnde negetur, quòd tales eiecti ſubiecti ſint Pontifici, etiam vt Prælato ſupremo regularium.

88 Bene quoque aduertit Leſſius, quæ dicta ſunt intelligi debere de religioſis exemptis, nam religioſi non exempti, cum iuxta ſententiam ſupra probatam ex voto teneantur obedire Epiſcopo hanc obligationem retinent etiam poſtquàm ſunt eiecti.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina eſt incapax iuriſdictionis ſpiritualis. num. 89.*

2 *Quod iuriſdictio ſpiritualis nec per Papam poſſit concedi monialibus quidam falſo dixerunt, alij admittunt. n. 89.*

3 *Abbatiſſam non poſſe præcipere in virtute ſ. Obedientiæ multi dicunt. n. 90.*

4 *Poteſtas dominatiua, quam habent Abbatiſſa ex vi voti eſt ſpiritualis. n. 91.*

5 *Tanta eſt in Abbatiſſa poteſtas, quanta decet matrem familias ſpiritualem. n. 92.*

6 *Abbatiſſa poteſt præcipere monialibus in virtute S. obedientiæ. n. 91. 93.*

89 Dubitatur vigeſimoprimo an moniales ex voto obedientiæ teneantur obedire Abbatiſſæ, ſeu Priorißæ, ipſaque poſſit illis præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. Est autem doctrina com munis deſumpta ex *D. Thom. 4. d. 19. q. 1. a. 1. q. 3. ad 4. & d. 25. q. 2. a. 2. q. 1. ad 2.* quem ſequuntur *Durand. 4. d. 19. q. 1. ad vlt. Sylu. v. Abbatiſſa nu. 1. Tabien. num. 5. Armilla n. 2. Turrecrem. cap. verbum Dei a. 2. num. 10. de pænit. d. 1. Victor. de poteſt. Eccleſ. q. 2. num. 4. & in ſum. ſacram. num. 325. Sotus 4. d. 20. q. 1. a. 4. Martin. a Ledeſma 2. p. 4. q. 20. a. 4. Bartolom. a Ledeſma ſum. ſacram. diffic. 4. de clauib. dub. vlt. Lopez p. p. inſtr. de clauib. cap. 9. Suarez tom. 5. in 5. partem d. 2. ſec. 2. num. 5. Sanchez l. 6. mor. c. 1. num. 17.* plures alios referens *Palaus tr. 16. d. 4. p. 2. num. 2. Donatus tom. 3. tr. 17. q. 3. Tambur. de iure Abbatiſſ. diſp. 12. q. 6. Anton. a Spir. Sancto p. 6. num. 24.* aliique communiter, quòd fœmina ſit incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis, propterea quòd Abbatiſſa ſeu Priorißa monialium non habeat poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis, ſed ſolùm illi committi vſum aliquem clauium, ſcilicet corrigere moniales, vel paternum aut maternũ quoddam, & domeſticum regimen. Quod adeo verum aliqui putant, vt nec poſſe eis delegari hanc facultatem niſi à ſummo Pontifice ſentiant Sanchez & alij, quàmuis citra cenſurarum pœnam, poſſe Epiſcopum reſpectu monialium ſibi ſubditarum, & Prouincialem ſuis Abbatiſſis aut Priorißis concedere, vt poſſint præcipere in graui neceſſitate, doceant *Soto, & Lopez, & Henriquez l. 6. de pænit. c. 2. nu. 10. in comment. l. 10.* Et quàmuis *Bartbol. de Ledeſma* cẽſeat nec per Pontificem poſſe concedi Abbatiſſæ poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualem, quia hoc ſit interdictum iure diuino, tamen hoc eſſe falſum ipſa etiam experientia docet. Nam Abbatiſſa monaſterij & Ordinis Fontis Ebraldi habet iuriſdictionem ſpiritualem in religioſos ſui Ordinis ex bullis Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. Greg. XV. & Vrbani Octaui, & ita vt ipſa ex bulla Clem. VII. data ann. 1523. ſingulis annis eligat vnum aut duos Viſitatores aut Vicarios in ſpiritualibus ex ſuis religioſis, qui authoritate ordinaria Abbatiſſæ cenſuras Eccleſiaſticas decernant in viſitatione monaſteriorum. Et ſic patet, quòd ſolùm iure humano eſt introductum, vt fœminis non concedatur poteſtas ſpiritualis. Et nihilominùs neque Abbatiſſam, & Priorißam monialium eſſe omnino expertam iuriſdictionis etiam ſpiritualis, quidam tradunt quia poteſt cogere ad regularem obſeruantiam ſuas moniales & trangredientes punire. Atque propterea habet ius inquirendi contra delinquentes tanquam iudex, vnde & poteſt in ordine ad inquirendam veritatem imponere præcepta obligantia ad mortale, vt ex *Bartholomeo de Ledeſma docet Sanchez num. 18.*

90 Verùm quidquid ſit de poteſtate hac iuriſdictionis, de qua non eſt noſter tractatus, cum ſuperiores religionum præter poteſtatem iuriſdictionis habeant poteſtatem dominatiuam ex vi voti obedientiæ, ideo in præſenti de hac eſt quæſtio, an ſcilicet in Abbatiſſis, & Priorißis monialium ſit hæc poteſtas dominatiua ſpiritualis, & ad finem ſpiritualem, per quam ſuis monialibus poſſint præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. Et ideo hoc eas poſſe negat *Sanchez loco citato num. 21. & Villerta, & Martino de Ledeſma locis citat.* quem ſequuntur *Tambur. d. q. 5. num. 2. Donatus trac. 17. q. 32.* & ſi obijcitur, quòd Abbatiſſæ ſit votum obedientiæ, reſpondeat ex *Soto, Lopez, Bartbol. a Ledeſma locis citatis, & Rodriq. qq. regul. t. 1. q. 15. a. 1.* votum obedientiæ intelligi prout motis eſt obedire, & ſic moniales vouent obedire Abbatiſſæ iuxta poteſtatem cuius illa eſt capax, quæ eſt inſtar poteſtatis domeſticæ & ciuilis, & propterea ipſa non poteſt imponere præceptum in virtute obedientiæ, quia hoc pertinet ad poteſtatem ſpiritualem. Et nihilominùs idem *Sanchez num. 21. & Tambur. & Donatus* admittunt, quòd Abbatiſſa poſſit præcipere in virtute obedientiæ ſibi debitæ, ſicut & ſuperior ſecula-

ſecularis poteſt præcipere in virtute obedientiæ ſibi debitæ, vel iuramenti ſibi præſtiti, quia huiuſmodi formæ præcipiendi non aliam, quàm temporalem obedientiam exigunt. Sed vſus iam obtinuit vt præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ pertineat ad poteſtatem ſpiritualem, & ad finem ſpiritualem ordinatam.

91 Oppoſitum nihilominùs, ſcilicet quòd Abbatiſſa habeat ex vi voti poteſtatem dominatiuam ſpiritualem, & quòd poſſit præcipere monialibus in virtute Spiritus Sancti, docent *Suarez tom.3. de relig.l.10.c.11.num.20.* quem ſequuntur *Caſtro Palaus trac.16.d.4.p.2. num.3. & alij.* Et verè autem [illegible] gandum eſt ex vi voti religionis conſurgere in ſuperiore poteſtatem dominatiuam; vel omnino ſatendum eſt hanc eſſe merè, & ſimpliciter ſpiritualem, & conuenire Abbatiſſis, & Prioriſſis. Nam pactum quòd moniales & religioſi omnes ineunt cum religione & religionis ſuperiore in actu profeſſionis eſt pactum ſimpliciter ſpirituale, & ad finem purè & ſimpliciter ſpiritualem ordinatum. Nam finis eſt ſpiritualis perfectio religioſi, ad hunc enim finem religionis ſtatus ordinatur, vt ex ſupra dictis q.184.a.p.conſtat. Ad hunc finem verò acquirendum eliguntur ea, quæ ad illum obtinendum conducere valent, ea ſcilicet in quibus præcipuè Dei obſequium & cultus conſiſtit, vnde tale pactum ſimpliciter etiam eſt religioſum, & ex virtute religionis proximè imperatum, cum eius materia ſit Dei obſequium & cultus. Inſuper verò hoc pactum per votum confirmatur, & ſanctificatur, vnde non eſt dubium, quòd hoc pactum totum eſt ſpirituale & religioſum tum ex materia, tum ex fine, nec habere aliquid temporalitatis niſi materialiter & ex neceſſitate, & ſubordinatione ad ſpiritualia, ex eo quòd nos ſine temporalium vſu non poſſumus ſpiritualia exercere & [illegible] la nos ordinare. Igitur vel ex vi huius pacti per quod conuenimus. & promittimus viuere ſecundùm regulam ſub regimine ſuperiorum, & moniales prom[illegible] ſecundùm ſtatuta monaſterij ſub obedientia Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ, religio & ſuperiores eius nullum ius acquirunt vt ipſis obedientia debeatur, eu nullum dominium habent vt poſſint obedientiam ſubditorum ſibi vendicare, vel hoc ius & dominium eſt purè & ſimpliciter ſpirituale & ſanctum, ſicuti purè religioſum & ſimpliciter ſpirituale & ſanctum eſt pactum ex quo oritur tale ius & finis ad quem tale ius, & dominium ordinatur. Cum ergo conſtet ex vi pacti & voti in profeſſione emiſſi oriri in ſuperiore ordinario religionis poteſtatem dominatiuam, vnde & hæc poteſtas conuenit Abbatiſſæ cui moniales obedientiam promittunt, non eſt vnde negetur hanc poteſtatem dominatiuam eſſe ſimpliciter ſpiritualem, & Abbatiſſas poſſe monialibus præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ non poteſtate iuriſdictionis, quàm ex voto monialium non obtinent, ſed poteſtate ſpiritualis dominationis, quam ex vi voti tradunt moniales.

92 Verum quidem eſt, vt notat idem Suarez; quòd ex legibus ordinum, & ſtatutis monaſteriorum hæc facultas in Abbatiſſis, & Prioriſſis eſt magis limitata quàm ſit in viris, & eſt ex vſu Eccleſiæ ſubordinata vel Epiſcopo, vel Prouincialibus ordinum, vel alijs viris, quibus monaſteriorum cura eſt commiſſa. Ideo nec poteſt ab[illegible]tè & per vnam regulam definiri quanta ſit Abbatiſſarum po[illegible] ſed hoc pendet ex ſtatutis monaſteriorum & [illegible] & permiſſione ſuperiorum, quibus Abbatiſ[illegible] poteſtas eſt ſubordinata. Regulariter ta[illegible] a [illegible]tanta eſt, quantam decet matrem fa[illegible] r[illegible]lem, vt ſuas ſubditas corrigere & [illegible] tiam legum ordinis dirigere valeat, vnde [illegible] poteſtas ſe extendens ad ea, ad quæ adminiſtratio Abbatiſſæ ſe extendit.

93 Et ita ad id quòd contraria opinio a[illegible] ſ[illegible]cet quòd ex vſu præcipere in virtute Sp[illegible] [illegible] ſit poteſtatis ſpiritualis, quæ non con[illegible] f[illegible]s, dicitur talem facultatem [illegible] ſed non eſſe ſolùm poteſtatem i[illegible] eſſe poteſtatem dominatiuam ex vi voti [illegible] tem, quæ fœminis non diſconuenit, cum [illegible] conueniat & fœminæ eſſe matrem ſpirituale[illegible] m[illegible]arum. Nec talis opinio loquitur conſe[illegible] ter cum doceat moniales vouere obedientiam Abbatiſſæ, & poſtea neget in Abbatiſſa poteſtate[illegible] ſpiritualem, cum poteſtas conſequens ex vi voti [illegible] poſſit non eſſe ſimpliciter ſpiritualis.

S V M M A R I V M.

1 *Vis primæ rationis D. Thom. manifeſtatur. numer.94.*

94 C[illegible]tur igitur ex his vi[illegible] D. Thomæ ad prob[illegible] ſtantiam v[illegible] obedientiæ ſuper alijs [illegible] paupertati[illegible] & [illegible]tatis, ex parte m[illegible] & promiſſæ de[illegible]mptam, quia nimirum [illegible] per votum ob[illegible]tiæ ſe priuat do[illegible] tati[illegible] & [illegible]edum f[illegible] ad ſtatu[illegible] ni[illegible] m[illegible] tra[illegible]ſf[illegible]tuam in [illegible] qu[illegible]s omnibus pen[illegible] a [illegible] & [illegible]ſſitati etia[illegible] f[illegible] [illegible]diti[illegible]n [illegible] in [illegible] eu[illegible]m ſe ſun[illegible].

S V M M A [illegible]

1 *Votum obedientiæ eſt ra[illegible]*
2 *Et ad perf[illegible]res actus [illegible]*

95 SEc[illegible]a [illegible]o pr[illegible] tur ex [illegible] ca[illegible] obedientiæ ſe exten[illegible] etiam [illegible] votorum, & [illegible]terius ad m[illegible]a [illegible] habetur, qu[illegible] p[illegible]a is c[illegible] peccat contra [illegible] obe[illegible] *cap.4.contr.9.d.1.[illegible]* 86

96 In ha[illegible]a ra[illegible] nobilitate [illegible] ſe extendit, [illegible] a[illegible]us [illegible] res fini religi[illegible] per[illegible] & vnio cum D[illegible] votum [illegible] tendit ad actu[illegible]um omn[illegible] actus orationis [illegible]templatio[illegible] mutuæ charitatis [illegible] actus i[illegible] perfectiores quàm vel pauperta[illegible] ideo nec votum virginitatis eſt ma[illegible], [illegible] de commendatum a ſanctis, a quib[illegible] etiam [illegible] commendatur votum obedientiæ, per quod [illegible] non carnale aliquid, ſed animus immolatu[illegible]

quia ex vna parte magna inde conſurgit excellentia voti obedientiæ, quòd ad quamplurimos actus, & excellentiſſimos ſe extendit, ex alia verò parte multa circa huiuſmodi extenſionem conſiderantur, & controuertuntur, ideo diligentiùs inſpiciendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Materia voti obedientiæ eſt actio non prohibita per aliam legem cui operans teneatur obedire. numer.97.*

2 *Prælato præcipienti aliquid contra legem Dei, aut regulam non eſt obediendum.nu.98.*

3 *Prælatus ordinem diuini officij non poteſt immutare. n.99.*

4 *Præceptum multipliciter diuiditur.n.100.*

5 *Præceptum ſuperioris tantum poteſt ſe extendere quantum ſe extendit votum & obligatio obedientiæ. num.101.*

Quænam, & qualis, & quanta ſit materia ad quam votum obedientiæ ſe extendit?

INSPECTIO TERTIA.

97 CVm virtus obedientiæ præceptum reſpiciat, vt docet *D.Thom.ſupra q.104.a 2.* Votum obedientiæ, vt ſupra etiam dictum fuit non reſpicit pro obiecto, niſi id quod eſt præceptum, & quod aliquo modo eſt debitum. Vnde primò certum eſt ab eius extenſione excludi agere id, quòd eſt malum, & prohibitum à Deo, & ſuperioribus, quia agere id quòd eſt prohibitum non eſt obedire ſed non obedire. Igitur prima & eſſentialis conditio materiæ voti obedientiæ eſt quòd non ſit prohibita ſed honeſta, pro nunc ſub nomine materiæ honeſtæ comprehendendo etiam rem indifferentem, quæ ex honeſto fine honeſtè aſſumi poteſt. Et propterea negatiuè explicatur dicendo, obiectum voti obedientiæ eſſe actionem non prohibitã lege aliqua iuſta, cui operãs obedire teneatur; quia obedire nõ eſt legem ſeu præceptum tranſgredi ſed ſeruare.

98 Hinc ſequitur tanquam certum, quòd Religioſus Prælato præcipienti aliquid contra legem Dei aut contra regulam non tenetur obedire, immò tenetur non obedire D.Bern. de præcep. & diſpenſ. in initio. Quod tamen limitant *Lez.p.p.cap.4.n.27. & 28.Peyr.in ſubd.q.c.8.dicto 3.Donatus l.3.trac.17. q.19.& 20.Caſtro.lib.4.controu.6. num.157. Anton. a Spir.Sancto p.2.direct.trac.3. diſp.4 num.50. Mirand. p.p.q.26.a.8.* vt non valeat, vbi Prælatus poteſt diſpenſare ſuper lege, quia tunc ſi diſpenſet & præcipiat ſubdito vti diſpenſatione præceptum tenet. Quod tamen debet intelligi iuxta explicationem *Caiet.ſupra q.184.a.2. ad 2.* & dictum eſt ibi nu.62. vbi Prælatus in ordine ad aliquem finem & bonum communitatis, vel diſpenſati obtinendum rationabiliter diſpenſat.

99 Caramuel autem in Reg. S. Bened. *diſp.50. num.710.* vult, quòd Prælato præcipienti mutari Cantica, & Ordinem aut numerum Pſalmorum & breuiari lectiones aut reſponſoria monachus tenetur obedire. Sed certè ſi loquimur de oratione, quæ ſit conſilij & priuata, & ſub poteſtate Abbatis, id verum eſſet, ſed vbi agitur de officio de præcepto; hoc eſt immutabile ſine Pontificum authoritate. Et ſic vbi officium ex præcepto indiſpenſabili à Prælato recitandum eſt, non poteſt Prælatus mutare illud, vel inuertere, & ſi id faciat non tenetur ſubditus obedire. Sed etiam in orationibus ab Eccleſia approbatis, vt in officio paruo B. Virg. ſi Prælatus præciperet vt non recitaretur ſicut authoritate publica eſt diſpoſitum, non teneretur ſubditus obedire, quia hoc non eſt ſecundùm regulam, cum non ſit ſecundùm Eccleſiæ inſtitutionem, & approbationem, & dato quòd aliqua occaſione pertinente ad regulam poſſit Prælatus præcipere ſubdito vt v.g. non totum officium B. Virginis recitaret, quia non daretur tempus totalis recitationis; ſi tamen daretur tempus recitandi illud, & non adeſſet cauſa ſpectans ad regulam, ob quam Prælatus poſſet ſubditum impedire à recitatione dicti officij, nec poſſet Prælatus præcipere vt ſubditus recitando dictum officium illud inuerteret, quia hoc eſſet contra Eccleſiæ diſpoſitionem, & approbationem. Solùm igitur vbi Prælatus ex cauſa poſſit præcipere vt totum aliquod officium non recitetur, poteſt præcipere, vt hæc vel illa pars omittatur.

100 Omne autem præceptum vel eſt iuris, ſeu regulæ & conſtitutionum, vel eſt hominis, ſeu ſuperioris; præceptum autem ſuperioris quòd non ſit de re illicita vel eſt ſecundùm regulam, vel ſupra regulam, vel de aliquo inferiori aut æquali ei, quod præcipit regula; Quamobrem videndum eſt qualiter votum obedientiæ ad hæc ſe extendat, vel non extendat.

101 Priùs verò præſupponendum eſt, obligationem agendi, & ſeruandi præcepta quam præter vel ſupra alios fideles, aut clericos habent religioſi totam oriri & eſſe fundatam in voto obedientiæ, vt bene docent *D.Thom. 2.d.44. q.2. art.vltimo in 2. arg. ſed contra S. Bonau. ibid. a.2.q.2.c.Durand.q.4. nu.4.Syluestr.v.religio 6. q.6.Sanchez l.6. mor.cap 2. num.2.* Et licet in ſuperiore religionis ſit multiplex poteſtas ſui ſubditi, quia eſt poteſtas dominatiua, quæ ex vi voti obedientiæ conſurgit & conſiſtit in Dominio, quo vouens ſe priuat transferendo illud in ſuperiorem, & vlteriùs eſt poteſtas iuriſdictionis data à Pontifice confirmante religionem. Tamen & hæc iuriſdictionis facultas voti obligationem ſupponit, & datur ad hoc vt per eam ſuperior etiam cenſuris, & pœnis poſſit ſubditos compellere ad voti obedientiæ obſeruantiam, vt docet *Vaſquez p.2.d.154.c.4.num.21.* Ita vt præter obligationem quam habent communiter fideles, & cæteri Eccleſiaſtici obediendi ſummo Pontifici, Religioſi aliam obligationem non habeant niſi illam quam vel habent ex voto obedientiæ, vel ſuper eo fundatam, vt ex *Leſſio l.2.de iuſt.cap.41.* tradit idem *Sanchez.* Vnde eſt quòd tantùm ſe poteſt extendere ſuperiorum præceptum, etiam ſummi Pontificis reſpectu religioſi, vt religioſi, quantùm ſe extendit obligatio ex voto obedientiæ liberè ſuſcepto proueniens, quod eſt dicere, quantùm religioſus ſe ex pacto inito cum religione & ex conſequenti cum Pontifice obligauit, & per votum confirmauit & ſanctificauit. Hac verò ſuppoſita regula.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Quid ſentiant diuerſi de hac difficultate, an Regula ſit materia voti obedientiæ.* num. 102. 103. 104.
2 *Reijciuntur relatæ opiniones.* n. 105.
3 *Materia proxima voti obedientiæ eſt pactum cum Religione initum.* n. 106.
4 *Regula non eſt materia proxima voti obedientiæ.* num 107.
5 *Regula eſt materia remota voti obedientiæ.* numer. 108. 110.
6 *Materia adæquata voti eſt regularis vita, quæ tamen principaliter importet materiam votorum minus principaliter alia.* n. 109.
7 *Religioſus ad regulam ſe obligat iuxta regulæ exigentiam.* n. 111.
8 *Quia obligatio voti ad materiam remotam eſt ſecundum exigentiam pacti quod eſt materia proxima, ideo ſtat regulam comprehendi ſub voto, & tamen non obligare vniuerſaliter ad culpam.* num. 112.
9 *Simpliciter verum eſt dicere, quod tota regula eſt materia voti, quia tota regula eſt materia pacti religioſi.* num. 113.

102 DVbitatur primò, an ſub voto obedientiæ contineantur regula ipſa, & conſtitutiones Ordinis illius quem religioſus profitetur. Triplex enim eſt in hac quæſtione opinio, nam prima vniuerſaliter affirmat, totam regulam eſſe materiam proximam voti obedientiæ, ideoque religioſum ex vi voti teneri obſeruare quidquid in regula continetur. Et ita tenuit *Henr. quodl. 6. q. 17.* quod extendit vt verum ſit, nedum ſi in regula ſit forma præcipiendi ſicuti eſt in regula S. Auguſtini. *Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis præcipimus.* Sed etiam ſi dicatur. *Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis admonemus.* Nam per votum id quòd erat conſilium fit præceptum, licet igitur ante profeſſionem homo non eſſet obligatus ad ſeruandam regulam, ex vi tamen profeſſionis manet obligatus ad ſeruandam totam regulam, & quidquid in regula continetur; ergò hoc totum non eſt ampliùs conſilium ſed præceptum. Secundò nam aliàs religioſus non peccaret ſaltem mortaliter ſi haberet propoſitum formale non ſeruandi aliquam regulam, ſi impune id poſſet, quod eſt valde abſurdum.

103 Secunda ſententia ex aduerſo tenet, votum obedientiæ non extendi ad regulam, neque ex vi voti obedientiæ religioſum teneri illam ſeruare; ſed ſolùm ea vi regulæ, & conſtitutionum ſecundùm quòd regula, & conſtitutiones intendunt obligare. Et hanc ſententiam tribuunt *Palud. in 4. d. 38. q. 3. a. 4. & Gabriel. ſuplem. q. 1. a. 3.* cuius ratio eſt, quia obligatio regulæ antecedit votum, & fundatur in pacto inito cum religione ex eo quòd qui ſe tradit in partem communitatis religioſæ debet viuere iuxta eius leges; igitur hæc obligatio non eſt ex vi voti, cum aliunde proueniat, quàm ex voto. Secundo quia aliàs religioſus tranſgrediendo regulam peccaret ſemper mortaliter peccato ſacrilegij, quod eſt contra communem ſenſum, vel non eſſet dabilis regula, quæ non obligaret ad aliquam culpam, quod tamen eſt falſum de regula & Conſtitutionibus Ordinis Prædicatorum, & Societatis IESV, & alijs.

104 Tertia ſententia diſtinguit, quia multiplex eſt forma profitendi; Nam vel promittitur conuerſio morum ſecundùm regulam, ſicuti faciunt monachis SS. Benedicti, & Chartuſiani, ſiue promittitur ſeruare regulam, vt faciunt minores, vel promittitur obedire ſecundùm regulam vt faciunt fratres Ordinis Prædicatorum. Quam diſtinctionem innuit *Palud. & tradit Palat.* in *4. d. 38. d. 1.* circa medium. Qua diſtinctione ſtante hæc opinio tenet, primos profitentes teneri ea vi voti ad obedientiam regulæ, non verò ſecundos, quia primi promittunt vel expreſſè vel æquiualenter ſeruare regulam, ſed ſecundi promittunt obedientiam Prælatis in ijs, quæ ſunt ſecundùm regulam.

105 Nulla autem ex his opinionibus punctum veritatis attingit. Non quidem prima, quia iugum inſopportabile imponit ſuperhumeros religioſorũ dum aſſerit omnia contenta in regula ex vi voti tranſire in præcepta, vnde non poſſit religioſus tranſgredi regulam quin ſit ſacrilegus. Secunda eſt omnino falſa, quia nullus ex religioſis, eſt qui non credat ſe ex vi voti eſſe obligatum ad ſeruanda præcepta regulæ. Tertia verò, quia cum nullum præceptum tam ſit ſecundùm regulam quàm regulæ præceptum, qui promittit obedire ſecundùm regulam promittit ſeruare præcepta regulæ, ſeu regulam ipſam, & ita nulla eſt differentia inter Religiones in hac parte, ſed vel omnes vel nullæ ex vi voti tenentur ad obſeruantiam regulæ.

106 Pro ſolutione verò quæſtionis præmitto, quòd materia proxima voti obedientiæ nec eſt præceptum ſuperioris, nec regula, nec obedientia erga regulam, vel ad ſuperiorem, ſed eſt promiſſio illa humana, & pactum initum inter religioſum, & religionem, vt dictum eſt ſæpiùs ex *D. Thom. & Caiet. ſup. q. 88. a. 5. ad 3.* quos ſequitur *Suarez tom. 3. de relig. l. 10. c. 1. num. 13. & cap. 5. num. 5. & 6. Et per hunc modum,* inquit *D. Thom. intelligendum eſt votum, quo quis vouet aliquid ſanctis, vel Prælatis, vt ipſa promiſſio facta ſanctis, vel Prælatis cadat ſub voto materialiter, in quantum ſcilicet homo vouet Deo ſe impleturum, quod ſanctis, vel Prælatis promiſit.* Continget ergo ſempee error in hac materia, ſi non conſideretur, hìc duas eſſe promiſſiones, vnam ſcilicet humanam, & aliam diuinam, per primam religioſus paciſcitur cum religione & tradit ſe ipſũ illi ſub regimine Prælatorum, & promittit vitam regularem, & obedientiam ad leges religionis, & ad ſuperiorum mandata; per ſecundam confirmat & promittit Deo ſe obſeruaturum pactum, & promiſſionem Prælato & religioni factam.

107 Dicitur igitur primò, nec regulam, nec quodcumque Prælati præceptum eſſe materiam proximam voti obedientiæ. Quia per votum nihil promittitur homini, ſed totum Deo promittitur; & nihilominùs communis ſenſus religioſorum eſt, quòd ab eis obedientia Prælatis promittatur. Obſeruantia ergo regulæ, vel obedientia præceptorum eſt materia immediata promiſſionis factæ Prælatis; non igitur eſt materia immediata promiſſionis factæ Deo. Non enim conueniens eſt, vt in profeſſione religioſa intelligamus eſſe duas promiſſiones de eadem re quaſi diſparatas, vt idem quòd promittitur homini quaſi diſparate promittatur Deo, ſed

ſed duæ ſunt promiſſiones ſubordinatæ ſeu vt alij dicunt eſt traditio qua religioſus ſe tradit religioni, & eſt promiſſio facta Deo, quæ duo ſubordinantur ita vt promiſſio humana, ſeu traditio religioſi ſit materia voti & promiſſionis factæ Deo, vt D. Thom. docet.

108 Dicitur ſecundò quòd regula, ſeu obſeruantia eius eſt materia voti obedientię non quidem proxima, ſed remota, & ex conſequenti religioſum teneri ex vi voti obedientiæ ad obſeruantiam regulæ iuxta regulæ exigentiam. Concluſio iſta eſt *D. Thom. artic. ſeq. in fine corp. dicentis. Aliorum autem tranſgreſſio non obligat ad mortale, niſi propter contemptum regulæ: quia hoc directè contrariaretur profeſſioni, per quam aliquis vouet regularem vitam; vel propter præceptum ſiue oretenus a Prælato factum, ſiue in regula expreſſum, quia hoc eſſet facere contra obedientiæ votum.* Ex duplici enim capite conſtat hanc concluſionem poſitam eſſe de mente D. Th. primò quia expreſsè habet, quod trangreſſio præceptorum, quæ in regula continentur eſt contra votum obedientiæ, ergo talia præcepta ſunt materia eiuſdem voti. Secundò quia docet quòd Religioſus profitetur regularem vitam, quæ certè etiā conſiſtit in obſeruantia regulæ, & conſtitutionum quia regularis vita, eſt vita ad regulam formata.

109 Hanc verò doctrinam. D. Th. explicans *Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 4. not. 4.* aduertit, quòd votum profeſſionis reſpicit principaliter obſeruantiam votorum, & aliquid minùs principaliter, nimirum vitam regularem quia Religioſus tenetur ſeruare vota in vita Regulari: vnde Apoſtata reus eſt etiam quia deſerit vitam regularem per *Valentiam diſp. 10. q. 4. p.* . *& Ledeſmam de ſtat. cap. 4. c. 12.* Conſiſtit autem vita regularis in hoc quod Religioſus ſit ſubiectus regulæ, quod regulæ obſeruantiam antecedit. Minùs tamen bene procedit hæc explicatio. Quia immò ſecundùm D. Thom. vita regularis eſt id quòd principaliter promittitur. Sed vita regularis eſt, quæ aliquid cōtinet ſubſtantialiter, & principaliter & hoc eſt obſeruantia continentiæ, paupertatis, & obedientiæ ſecundùm regulæ determinationem. Vnde regula dicit etiam modum, & determinationem materiæ votorum. Aliud verò continet regula minùs principaliter, & ad illa etiam votum profeſſionis minùs principaliter ſe extendit, & obligat ad ea obſeruanda prout in regula eſt, vt obſeruentur.

110 Et ita eandem concluſionem docet *Caiet. art. ſeq. in principio, & docuerunt D. Antoninus 3. p. tit. 16. c. 1. §. 13.* & apud eum *Io. de Neap. quod. 14. q. 16.* quos ſequitur *Suarez tom. 3. de relig. lib. 10. c. 7. num. 6.* Et probatur primò, quia præcepta regulæ ſunt ſimpliciter præcepta Prælati quæ ex eo quòd ſint vel ſcripta, vel perpetua, non habent vt non ſint Prælati præcepta a ſubditis ex vi voti obſeruanda. Secundò quia ſuperiores condendo leges perpetuas, vt declarent ſe velle obligare ad mortale, vtuntur forma præcipiendi in virtute ſanctæ obedientiæ, quod facere non poſſent niſi votum obedientiæ ſubditorum ſe extenderet ad talium præceptorum obſeruantiam.

111 Sed probatur à priori, nam totum id eſt materia voti obedientiæ, quod eſt materia promiſſionis & pacti initi a religioſo in ſua profeſſione, cum religioſus per votum promittat Deo ſe ſeruaturum pactum & promiſſionem factam Prælatis in ſui profeſſione. Non eſt verò dubium, quòd religioſus ſub quacumque forma profiteatur, verè religioni ſe obligat ad regulam ſeruandam iuxta regulæ exigentiam. Quod confirmatur, nam aliter tranſgrediendo regulam etiam deliberatè nec aliquo modo peccaret, nec ſaltem alicui pœnæ ſubiaceret, nec ad minùs poſſet à Prælato corrigi, & reprehendi; quia nec poteſt reprehendi actio quæ nullo modo eſt prohibita, ſeu ad cuius abſtinentiam homo ex nulla obligatione tenetur.

112 Ad rationes igitur in oppoſitum reſpondetur, & ad primam primæ opinionis dicitur, quòd religioſus immediatè manet obligatus non ad regulam, ſed ad pactum initum cum religione de ſeruanda regula iuxta regulæ exigentiam, & ideo. Quæ in regula cōtinentur vt conſilia, ſunt de conſilio obſeruanda, & quę vt præcepta, ſunt vt præcepta, obſeruāda; & ſi regula non obligat ad culpam, ſtant hæc duo ſimul, quòd ſcilicet religioſus teneatur ſeruare regulam ex vi voti obedientiæ, & quòd non peccet regulam non ſeruando, ſed ſolùm maneat ſubiectus pœnæ vel correctioni ſuperioris iuxta regulæ præſcriptum. Quia votum ad materiam mediatam non obligat niſi iuxta exigentiam materiæ proximæ, vnde votum obedientiæ non obligat ad regulæ obſeruantiam niſi quantùm exigit pactum, & promiſſio facta religioni, quæ promiſſio in tali caſu eſt de ſeruanda regula vt nō obligante ad culpam, ſed ad pœnam. Ad ſecūdum dicitur quòd peccatum mortale & contra votum eſt nolle regulam ſeruare vniuerſaliter & abſolutè, quia hoc eſt abſolutè nolle ſeruare pactum initum cum religione, quòd ſe ſeruaturum Deo vouet religioſus. Ad primum ſecundæ opinionis dicitur, quòd probat oppoſitum: Quia ex quo obligatio ſeruandi regulam vt ortam ex humano pacto eſt prior voto in genere cauſæ materialis, bene ſequitur quòd ſit materia voti per quòd promittitur Deo & confirmatur obligatio illa & pactum. Ad ſecundum dicitur, nihil ſequi ex deductis ratione iam allegata, quia votum reſpectu materiæ remotæ non obligat niſi ſecundùm exigentiam proximæ, quæ directè promittitur Deo, pactum verò quòd eſt materia proxima voti non obligat ſub culpa mortali ad ſeruandam totam regulam, immò nec vniuerſaliter ad aliquam culpam, vt dicitur artic. ſeq. vbi ex profeſſo tractatur quæſtio, an religioſus ſemper peccet mortaliter tranſgrediendo regulam & præcepta ſuperioris.

113 Et ſi dicas, & interroges, an abſolutè verum ſit dicere, quòd regula tota cadit ſub materia voti obedientiæ, & quòd religioſus ex vi voti tenetur totam regulam ſeruare. Quidam negant, & pro ſe referunt *Suarez loc. cit. t. 3. de relig. l. 10. cap. 7. num. 3.* quia aliter verum eſſet dicere, quòd facere contra regulam ſemper eſſet peccatum mortale. Sed reſpondetur, quòd licet melius ſit diſtinguendo dicere quòd regula tota eſt materia voti remota non proxima, & ideo ſic religioſus ex vi voti tenetur ſeruare totam regulam, quòd non tenetur niſi iuxta regulæ exigentiam. Tamen illæ propoſitiones abſolutè, ſunt veræ; quia vbi promiſſio & pactum eſt materia proxima voti, abſolutè verum eſt dicere, quòd tota materia promiſſionis eſt materia voti, quia votum confirmat promiſſionem vt

Oooo exten-

extenſam ad totam materiam. Nam vbi quis promittat puellæ centum in dotem, ſi hoc voueat etiã & promiſſionem confirmet voto, abſolutè tota centum ſunt & quodlibet illorum eſt materia per votum promiſſa, & ex voti obligatione tenetur reddere centum, licet talis non peccaret mortaliter v. g. ſi daret 99. cum dimidio. Cum igitur votum obedientiæ confirmet obligationem qua religioſus ſe obligat ad totam regulam, abſolutè verum eſt quòd ſingulum ex contentis in regula eſt materia voti, & quòd ad illud homo tenetur ex vi voti, etiam ſi ſit minimum. Cum quo ſtat, quòd adhuc vt dictum eſt illud tranſgrediendo religioſus vel ſolùm venialiter, vel nullo modo peccet. Suarez verò loco citato hoc idem tenet non oppoſitum, vt legenti patet, cum hæc ſit eius concluſio. *Dicendum ergo eſt primò, regulam ſeu obſeruantiam eius contineri ſub materia voti obedientiæ religioſa.*

S V M M A R I V M.

1 *Quæ in regula non obligant ad culpam grauem, vel ſolum ad pœnam ex cauſa ſpeciali poteſt ſuperior præcipere ſub culpa, & pœna graui, numer. 114.*

2 *Non poteſt ſuperior ex paucorum culpa præcipere ſub culpa graui, quæ in regula aliter continentur. n. 115.*

3 *Prælatus ex ſolo zelo regularis vitæ, non poteſt ſub culpa, aut pœna maiori præcipere ea, quæ ſunt in regula. n. 116.*

4 *Prælatus libertates à regula conceſſas non poteſt auferre. nu. 116.*

114 DVbitatur autem ſecundo, An ex quo Regula tota eſt materia remota vbi regula, & conſtitutiones non obligant ad culpam, Prælatus etiam Generalis vel Capitulum generale poſſit res contentas in regula, aut conſtitutionibus præcipere ſub mortali? Reſpondetur autem diſtinguendo, quia aut datur cauſa ſpecialis id præcipiendi, vel non datur. Nam ſi v. g. totum aliquod collegium eſſet relaxatum, & parùm curaret legis pœnas, vel ſi non totum, illius aliqua pars, vel aliquis particularis nimis tranſgrederetur legem, & contumax eſſet, poſſet ſuperior vel toti collegio, vel parti, vel perſonæ ſingulari præcipere legis obſeruantiam præcepto obligante ad culpam. *Ledeſma de ſtat. cap. 4. concl. 6. dub. 2. Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 5. §. 3. Bordon. tom. 2. reſol. 58. nu. 4. Anton. à Spir. Sancto tract. 3. diſp. 6. num. 100. & 102.* Et ratio eſt manifeſta: Totum enim hoc eſt ſecundùm regulam, vt ſuperior, qui eſt cuſtos regulæ, & ex officio tenetur & tollere abuſus, & tranſgreſſiones regulæ impedire, & eiuſdem obſeruantiam promouere, vtatur ad hoc medijs bene ſibi viſis, & vbi viderit ad aliquorum contumaciam ſuperandam, & ad regulæ obſeruantiam non ſufficere ex aliquorum malitia vt communem legis ordinationẽ obligantem ad ſolam pœnam, noua lege, aut præcepto obligante ad culpam, vel etiam ad maiorem pœnam libidinem ſubditorum coerceat.

115 Verùm propter vnius, vel paucorum negligentiam, aut contumaciam non poteſt ſuperior lege, vel præcepto obligare totam communitatem ſub peccato mortali ad ea quæ in Regula vel ſolum ſub pœna vel ſub culpa leui ordinantur. *Sanch. l. 6. c. 2. num. 46. Ledeſma, Bordon, Peyr. & Anton. à Spir. Sancto vbi ſupra, Vaſquez p. 2. diſp. 154. cap. 2. num. 21. Salas de legib. diſp. 8. ſect. 12. num. 57. Bonac. in Decal. diſp. 1. q. 1. p. 3. num. 17.* Non enim iuſtum eſt, vt ob paucorum relaxationem, & culpam puniatur & grauetur tota communitas. Et eſt ſummè reprehenſibilis aliquorum ſuperiorum conditio, qui animo debiles, nec valentes nedum punire, ſed nec vel verbo reprehendere ſubditos diſcolos, inſolentes, & contumaces, ſtatim ad leges, & præcepta totam communitatem obligantia manum ponunt, & innocentibus grauia onera præceptorum imponunt ſine neceſſitate, & in præiudicium conſcientiæ ſuæ; & interim non remedium afferunt, ſed in peius cuncta procedunt, nouas leges nec innocentibus, nec diſcolis non obſeruantibus; illi quia cenſent non obligari, cum ſit ſupra regulam ſubditos obligari ſub culpa ad id, ad quod regula noluit obligare niſi ſub pœna; iſti quia cum Deum non timeant parùm curant culpam, niſi temporali pœna coerceantur.

116 Dicitur propterea ſecundò quòd nec Generalis, nec Capitulum Generale ſine ſpeciali cauſa, ex ſolo zelo regularis obſeruantiæ poteſt res præceptas in regula ſub obligatione tantùm ad pœnam præcipere ſub culpa mortali. *Sanchez d. n. 46. Ledeſma d. concl. 8. dub. 2. Vaſquez, Salas, Bonac. Peyr. vbi ſup. Anton. à Spir. Sancto num. 92.* Quòd probatur primò ex *cap. Geſta diſt. 74.* quod eſt Greg. in Epiſ. ad Natalem Epiſcopum Salonitanum, in Regiſt. lib. p. epiſ. 19. vbi dicitur, quòd *iuſtum eſt, vt nullus creſcere compellatur inuitus*: vbi *Turrec. ex Hug. & Gloſſa* aduertit colligi, quod Religioſis nolentibus diſtrictior vita non poſſit addi. *arg. cap. proclinis 20. q. 3. & cap. non eſt hic. 25. q. 1. & idem Turrec.* ibi ex hoc docet quòd Prælati conſtitutiones aſperiores facere non poſſunt. Secundò idem probatur ex S. Bernard. de diſpenſat. & vo o cap. 10. dicente. *Prælati iuſſio, vel prohibitio non prætereat terminos profeſſionis, nec vltra extendi poteſt, nec contrahi citra. Nihil me Prælatus prohibeat eorum, quæ promiſi, nec plùs exigat, quàm promiſi.* Eſt verò manifeſtiſſimè ſupra regulam præceptum obligans ſub culpa mortali, vbi regula ſub nulla obligat culpa. Tertiò nam Prælatus ſubditus eſt regulæ, & non eſt ſupra illam, ſed illius cuſtos, nec immunitates, aut libertates à regula conceſſas poteſt aut tolle[illegible], aut reſtringere, vt docent *Card. in cap. 10. reg. S. Franciſci q. 2. p. 6. Sanchez l. 6. c. 3. num. 9.* quos refert, & ſequitur *Bordon. vbi ſup. nu. 3.* Quamobrem nullum eſſet conſimile præceptum etiam ſub pœna excommunicationis latum in Ord. Prædicat. aut alio ſimili, in quibus Conſtitutiones non obligant ad culpam, vel etiam in quibuſcumque Religionibus quantùm ad ea, quæ in eorum regula ſunt tantùm de conſilio, vel purè præcipiuntur ſub pœna, ſi ſuperior ſine ſpeciali cauſa iuſta, & graui libertatem regulæ tollendo huiuſmodi vellet ſub culpa mortali, vel reſpectiuè etiam veniali præcipere e[illegible] ſolo zelo regularis obſeruantiæ, aut perfectionis vi[illegible]. Nec obſtat, ſi dicatur, quòd Prælatus habet ius præcipiendi, quæ ſunt in regula: Nam hoc [illegible]m allata diſtinctione explicatur; vbi enim eſt regulæ tranſgreſſio, & reſpectu eorum, qui regulam tranſgrediuntur Prælatus habe[illegible] ius id faciendi quòd ad

regulæ

regulæ obſeruantiam iudicat opportunum, ſed vbi non adſit ſpecialis neceſſitas, non poteſt regulam arctiorem facere, & mutare, & ſupra eam obligare, ſed ſecundùm illam debet ſe, & ſuos dirigere. Et nihilominùs etiam vbi eſt regulæ tranſgreſſio antequam veniat ad præcepta debet Prælatus ſuauiores vias experiri, quia hæc ſimilis via præceptorum habet aliquid augmenti ſupra regulam ſaltem quantùm ad modum, nec Prælatus votum ſubditorum debet augere. *Peyr. d.§.3. Anton. à Spir. Sancto num.102.*

SVMMARIVM.

1 *Quidquid Prælatus præcipit ſecundam regulam obligat. nu.117.*
2 *Materia voti eſt quidquid implicite continetur in regula. n.118.*
3 *Materia voti eſt, quidquid ex quacumque lege tenetur Religioſus obſeruare. nu.119.*
4 *Pœnam latam ex falſa præſumptione qualiter Religioſus teneatur ſeruare. n.120.*

117 HAbito igitur quòd ſub materia voti obedientiæ nullum continetur præceptum, ſeu ſi loquimur de materia remota ſub voto obedientiæ continetur quidquid cõtinetur in regula, aut conſtitutionibus ordinis, ita tamen quòd nõ licet Prælato ſine cauſa ſpeciali præcipere, quæ ſunt in Regula ſub præcepto grauiori ſucceſſiuè; Dubitatur tertiò, an eiuſdem voti materia remota ſit quidquid honeſtum ac licitum continetur ſub præcepto ſuperioris. Et primò hoc eſt certum præceptum ſuperioris ſecũdùm regulam contineri ſub materia voti obedientiæ. Si enim obediendum eſt ſuperiori, tunc maximè eſt obediendum cum præcipit obſeruantiam regulæ.

118 Verùm cum vt docet *D. Thom.2. d.44. q.2.a.3.& quod.10.a.10.c.* in regula quædam contineantur expreſsè, quædam verò contineantur implicitè & indirectè, quæ licet non exprimantur in regula, tamen virtute in ea continentur vt neceſſaria ad regulæ obſeruantiam, ſicuti ſunt mutua obſequia inter religioſos, & pœnæ infligendæ in regulæ tranſgreſſores. Certum quoque eſt ſecundò ſub materia voti obediẽtiæ contineri omnia & ſingula Prælati præcepta, quibus præcipitur quodcumque in regula vel expreſsè, vel indirectè, aut implicitè continetur tanquam neceſſarium ad regulæ obſeruantiam. Ita D. Thom. locis citatis, quem ſequuntur *Durand.2.d.44.q.4.num.5.Caiet.22.q.88. a.8.dub.vlt.Syluest.v.religio 6.q.6.Suarez tom.3.de relig.l.10.c.8.num.2.Sanchez l.6. mor. c.2. num.9. Donatus tom.3. trac.17. q.16. Coton. lib.contron.6.cap.5. num.150.Caramuel ſuper reg.S. Bened.num.694.Lez. p.p.cap.4.num.10 Moro in reſponſ.3. num.71.Miranda. p. p. q.26. a.7. & 9. Anton. à Spir.Sancto p.2.direct. tr.6. num.56.* & alij communiter.

119 Additur verò, certum eſſe, ad regulam pertinere quæcumque pertinent ad legem Dei vel Eccleſiaſticam, ad quam tenentur religioſi vel quatenus fideles, vel quatenus clerici, vel quatenus religioſi, vel ex quocumque alio titulo. Vnde Prælatus poteſt omnia huiuſmodi præcipere, quæ ad harum legum obſeruantiam neceſſaria ſunt, vt citati DD. tradunt, vel pœnas in tranſgreſſores earum legum imponere; & huiuſmodi præcepta ſub materia voti obedientiæ continentur. Ita ex *D.Th. quæſ. ſeq. a.5. ad p.* colligit *Caiet.* & tenent *Durand. 2.d.24.q.4.num.5.Sanchez loco citato num.10.*vbi ex Durand. aduertit, ad regulam pertinere nedum pœnas contra tranſgreſſionem regulæ, ſed contra alias leges inflictas ad regulam pertinere, & religioſum tenere obedire ſuperiori illas pœnitentias legitimè & iuris forma ſeruata iniungenti.

120 Quantùm tamen ad has pœnas præcipue aduertunt plures, quòd ſi præceptum ſuperioris præcipientis aut pœnas iniungentis fundatur ſuper falſa præſumptione, tunc ſi pœnæ ſunt occultæ non tenetur religioſus obedire, quia tunc pœna imponitur ſolùm ad correctionem religioſi, qui cũ non ſit nocens non indiget correctione. Sed ſi pœnitentia ſit publica, quia eſt data ad aliorum exemplum, ſubditus tenetur obedire. Ita *Vaſquez p.2.diſp.174. cap.vlt.num.26.Nauar.ſum.c.23. nu.28. Sanchez dicto cap.2.num.11.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatum teneri exprimere cauſam præcepti, aliqui tenent. 121.*
2 *Contraria opinio. n. 122.*
3 *Superior eſt & Pater, & iudex, & vt iudex non erogat pœnam niſi pro culpa. n.123.*
4 *Superior vt iudex non poteſt punire niſi manifeſtata cauſa & culpa prætenſi rei. n.124.*
5 *Superior vt director ex vi voti non tenetur manifeſtare cauſam ſui præcepti. n.125.*
6 *Obedientia non eſſet apta ad ſtatum perfectionis niſi eſſet motus inexaminatus. n.126.*
7 *Excommunicatio lata non expreſſa cauſa valida. num.127.*
8 *Qui non poteſt agere ſine cauſa non tenetur exprimere cauſam. n.128.*
9 *Religioſus ex pacto ad obedientiam cæcam tenetur. nu.129.*
10 *Subditum non poſſe transferri ad aliam Prouinciam ſine cauſa expreſſa, quidam tenent. numer.130.*
11 *Generalis poteſt ſubditum transferre de Prouincia ad Prouinciam. n.131.*
12 *Translatio hæc dupliciter fieri poteſt. n.131.*
13 *Generalis per translationem ſimplicem poteſt ad libitum nulla expreſſa cauſa transferre ſubditum de Prouincia in Prouinciam. n.132.*
14 *Generalis Ord. Prædicatorum poteſt transferre affiliationes de conſenſu Conuentuum. n.133.*
15 *Soluuntur obiecta contrariæ opinionis. n.134.*
16 *Decretum Sacr. Congreg. Regularium conſideratur. num.135.*

121 STante igitur quòd ſuperior ex cauſa iuſta tantùm poſſit ea quæ ſunt in regula præcipere cum maiori obligatione, nimirum obligando etiam ſub culpa mortali, quæ ſub leui aut nulla culpa mandantur in regula. Et ſtante quòd ſuperior ea quæ non ſunt expreſſa in regula poteſt præcipere ex iuſta cauſa, ſi implicitè in ea contineantur, & ſint veluti media ordinata ad obſeruantiam perfectam regulæ, dubitatur quartò an in his, & in omnibus alijs caſibus, in quibus ſuperior non poteſt præcipere ſine iuſta cauſa, dum præcipit te-

neatur cauſam ſui præcepti exprimere, vt ſubditi teueantur ei obedire. *Peyr.in ſubd.q.1.cap.12.dict.2.* exiſtimat non eſſe credendum Generali dicenti ſe ex iuſta cauſa transferre Religioſum de ſua Prouincis ad aliam, & ſundat ſe in eo principio *Nauar. de Spol.Clericor.§.2.num.7.& 8, & Conſ.56. de Regular. nu.2.* quòd ſuperiori etiam Principi non habenti ſuperiorem dicenti ſe facere aliquid ex iuſta cauſa non creditur, niſi conſtet de illa, ſi id, non poteſt facere ſine illa. In quo *Nauar. ſequuntur Moron. Reſponſ.21.num.19.& Paſqualig.de ieiunio deciſ. 397.num.4.* Ex quo videtur dicendum, quòd quotieſcumque ſuperior præcipit aliquid, quod aliàs eſſet ſupra, vel extra regulam, vel quodcumque tale ad quòd ſuperioris poteſtas non ſe extendit ſine iuſta cauſa, ſuperior non poſſit præcipere niſi exprimendo cauſam ſufficientem. Quòd probatur, tum primò ex irrefragabili fundamento *Bartoli per textum in l.ſi forte ff.de ruſt.peculy*, quòd quando aliquid non poteſt fieri ſine iuſta cauſa, illa debet probari. Tum ſecundò quia onera non ſunt ferenda ſeu ſubeunda ſine cauſa iuſta. Tum tertiò quia quando ſubditus dubitat de iuriſdictione ſuperioris non tenetur ei obedire, prout ex *Vaſquez & Salas habet Diana p.4.tract.3. reſ.8. Sayrus in Claui regia lib.1.c.13. Ledeſma, & Vidal apud Anton. de Spir.S. tract.3.diſp.6. num.107.* Atqui in hoc caſu, ſi ſuperior non exprimat cauſam ſufficientem ſui præcepti dubia eſt eius iuriſdictio, non ergo ſubditus tenetur ei obedire. Tum quarto quia ſubditus eſt in poſſeſſione ſuæ libertatis, & ideo non poteſt illi præiudicari ex iure dubio ſuperioris. Sicut debitor qui tenetur reſtituere ſecundùm probabilem ſententiam, ſi poſt ſufficientem examinationem ſit dubius an debeat. *cap. in pari. cap.cum ſint iura, de reg.iuris in 6.* Tum quia etiam ſi ſuperior ſit prudẽs & probus, adhuc ei ab aliquo non eſt credendum in præiudicium ſui; quia nec teſti fide digno quis tenetur credere in ſui damnum, vt ex *Nauar, dixit Corneko tom.2. in 3.p. trac.5. de excom. §.10. dub.1. nu.2. Bonac.tom.1.de cenſ.excom. diſp.2.q.2.p.6. n.46.* & habetur *cap.cum à nobis, de teſtib.& atteſtat.* Tum quia onus nemini præſumitur iniunctum niſi probetur, vt cum *Decio, & Cephalo tradit Moron. Reſpon.61. num.71.* huiuſmodi autem præceptorum onus non cenſetur probatum, niſi conſtet de ſufficienti cauſa, quia lex non obligat niſi ſecundùm intentionem legiſlatoris extra maniſeſtatam.

122 Oppoſitum meritò docuerunt *Tambur. de iure Abbatum tom.2.diſp.21.q.12.nu.5. Bordon.tom.2. reſo.58. num.46.* Quia ſi ſuperior ſit prudens, & probus, ſubditus rationes præceptorum non debet inquirere. Idem docet *Anton.à Spir.Sancto tom.3. diſp.6.num.118,* & hoc eſt quòd ſupponit ſententia communis DD. dicentium quòd in dubio eſt Prælato obediendum vt infra ex profeſſo probatur.

123 Ad difficultatis reſolutionem conſiderandum eſt, quòd ſuperior regularis eſt & Pater, & iudex ſeu director ex obedientia in agendo. Priori modo finis illius eſt priuata vtilitas ſpiritualis ipſius ſubditi, qui ſe religioni dedit intuitu ſalutis æternæ, & perfectionis vitæ acquirendæ; & pariter finis eſt bonum communitatis Religioſæ, ad quem veluti ad finem principaliorem ordinatur etiam bonum cuiuſcumque ſubditi. Sed finis ſuperioris vt iudicis eſt aliorum exemplum & commune bonum vt ex vindicta malefactorum reſultans. Ad duplex ergo genus reduci poteſt cauſa rationabilis ob quam ſuperior præcipiat. Nimirum bonum per ſe non ſupponens culpam, & bonum quòd culpam ſupponit. Primum conſiſtit in ſpirituali vtilitate ſubditi in ordine ad bonum commune totius Religionis. Secundum conſiſtit in vindicta, quæ habetur per pœnam ſubditi, & iuuat ad commune bonum ex peccati ſuppoſitione. Primum eſt finis ſuperioris vt directoris ex obedientia: Secundum ſpectat ad ſuperiorem vt iudicem.

124 Dicitur igitur primò, quòd ſuperior vt iudex nullam poteſt Religioſo infligere pœnam niſi expreſſa culpa, & ideo niſi aſſignata cauſa, quoniam pœna non datur niſi propter culpam. Hanc concluſionem probant, quæ prima illa ſententia cumulat. Et ratio eſt manifeſta, quia nemo debet puniri niſi de culpa confeſſus, aut conuictus, & ſic iuſtitiæ lex petit, vt reus prætenſus & citetur, & audiatur, & detur ei locus vt ſi poteſt de obiectis criminibus ſe purget. Et dato quòd ſuperior non procedat ad puniendum ſeruata tela iudiciali, ſed extraiudicialiter procedat, nihilominùs vbi procedit ad pœnam vt pœnam, ſeu ad culpæ vindictam debet reum audire. Nec iudex poteſt eſſe iudex & teſtis, cui ſubditus teneatur credere & culpam non valeat negare, ſi eſt innocens, & nec tenetur credere, quòd iuſtè ex culpa ſubditi pœnam irroget, niſi culpam obijciat, & reum ſe excuſantem audiat.

125 Dicitur verò ſecundò quòd vbi ſuperior etiam inſerendo aliquam ſalutarem pœnitentiam agit primò & principaliter vt director ex obedientia ad bonum ſubditi, in ordine ad profectum ſpiritualem Religionis, nec ipſe ſuperior ad hoc vt eius præceptum obliget tenetur reddere cauſam ſui præcepti per ſe loquendo, nec ſubdito licet illam inquirere, ſed eam in ſuperiore debet præſumere. Probatur primò hæc Concluſio Patrum authoritate. Et quidem primò S. Io: Climacus de obedientia gradu quartò dixit, *quòd obedientia eſt inexaminatus, & indiſcuſſus motus. Et propterea ſubdidit, quòd eſt ſecurum periculum, tuta nauigatio, confectum dormiendo iter.* Et addidit, quod vir obediens nihil diſcernit, & quòd obedientia eſt *diſcretionis dapoſitio inter diuitias diſcretionis.* Quia obedientis eſt minimè examinato ſuperioris conſilio, & eiuſdem mente non diſcuſſa, promptè ſuperioris præceptum ſuſcipere. Sanctus autem Bernardus data optima diſtinctione rem demonſtrat in ſerm. de vei. obedientiæ ſic dicens: *Inter ſummè mala, & ſummè bona, quadam media ſunt ad alterutrum ſe habentia, & boni malique nomen aſſumunt &c. In his igitur medio ſubditi eſſe, & obedientes debemus ad nutum Prapoſitorum, nihil interrogantes propter conſcientiam: quia in his nullum praſixit opus Deus, ſed Prælatorum reliquit imperio diſponenda. Nun autem te moueat Magiſter imperitus, indiſcreta poteſtas, ſed memento, quòd non eſt poteſtas niſi à Deo, & qui reſiſtit poteſtati, Dei reſiſtit voluntati.* Summè mala non ſunt, quæ mala non apparent, ſeu quæ non conſtat eſſe mala. Vbi igitur quòd præcipitur non conſtat eſſe malum, nihil aliud cogitare debet, aut interrogare ſubditus, ſed obedire debet per obedientiæ indiſcuſſum motum, ſciens quòd Deus quæ ab eo agi debeant reliquit imperio ſuperioris determinanda.

Idem

Idem verò Bernard. lib. de præcep. & diſpenſat. c. 13. addidie. *Porro imperfecti cordis & infirma prorſus voluntatis indicium eſt ſtatuta ſeniorum ſtudioſiùs diſcutere, hærere ad ſingula, quæ iniunguntur, exigere de quibuſque rationem & malè ſuſpicari de omni præcepto, cuius cauſa latuerit, nec vnquam libenter obedire, niſi cum audire contigerit, quod fortè libuerit, aut quod non aliter licere, ſeu expedire monſtrauerit, vel aperta ratio vel indubitata authoritas: delicata ſatis immò nimis moleſta eſt huiuſmodi obedientia. Non planè hæc illa eſt, quæ ex regula traditur obedientia ſine mora, Diſputare profectò hoc eſt in actu cordis, non in auditu auris obedire.* Ideo SS. PP. omnes dixerunt obedientiam debere eſſe cœcam, quia ſubditus ſuparioris conſilia non debet diſcutere, vnde & obedientia, vt dixit Vmbertus quintus Generalis Ord. Præd. Epiſ. ad ſuos fratres de tribus votis cap. 5. debet eſſe ſimplex ſine diſcuſſione. Vnde & hanc veritatem Scholaſtici Theologi probarunt, nimirum *D. Thom. 2. d. 44. q. 3. ad 5. Turrecrem. ad c. 57. Reg. S. Bened. Thomas Vuald tom. 1. lib. 3. a. 2. cap. 25. Gerſon. conſideratione 9. pro Religioſis. Iacobus de Vitriaco Dom. 3. Aduent. D. Bonau. in vita S. Franc. c. 6.* vbi ſic habet. *Hic verus eſt obediens, qui cur moueatur non diiudicat: vbi locetur non curat; vt tranſmutetur non inſtat.* Et hoc idem ſupponunt omnes qui aſſerunt in dubijs obediendum eſſe Prælato, quia Prælati præceptum iuſtum præſumi debet, quos refert abundanter *Sanchez l. 6 in Decal. cap. 3, num. 3.*

126 Et ratione manifeſta probatur, quia obedientia non eſt apta ad perfectionis ſtatum niſi ſit motua inexaminatus, & indiſcuſſus. Quod apparet primò ex parte ſtatus religioſi, qui vt habet *D. Thom. ſupra a. 5.* eſt ſchola & diſciplina perfectionis, qui autem inſtruuntur vt ad aliquem finem perueniant, oportet quòd alicuius inſtructionem ſequantur ſecundùm cuius arbitrium inſtruantur, vt perueniant ad finem. Quod non eſſet ſi religioſorum eſſet vltimum agendorum examen, & iudicium de ijs, quæ à ſuperiori præcipiuntur, an ſcilicet ex cauſa legitima & ſufficienti præceptum procedat, & ſit exequendum. Tum ex excellentia voti obedientiæ, & holocauſto, quòd ſecundùm S. Greg. & *D. Thom. in arg. ſed contra* Deo in profeſſione offertur; quia ſcilicet per votum obedientiæ totus animus Deo mutatur, quod minimè verum eſſet, ſi Religioſus ſe totum non committeret arbitrio & nutui ſuperioris, ſed immò ita eſſet ſui dominus, vt in eius dominio eſſet obedire, & non obedire ſi cauſa præcepti vel lateat, vel ſibi iuſta non videatur. Tum ratione communitatis Religioſæ, quæ peſſime eſſet inſtituta. Si enim ſubditi haberent ius inquirendi à ſuperiore cauſam præcepti, & examinandi, & diſcutiendi eam, & de eius ſufficientia iudicandi; iam ipſi eſſent iudices agendorum, non Prælati, & vix vnquam inuenirent Prælati obedientiam niſi cum dulcia mandarent, & à ſubditis concupita: vbi verò ardua ordinarentur ſubditi ſub prætextu cauſæ inſufficientis reſiſterent, & monaſteria redundarent rebellionibus, arderent litigijs, conſumerentur diſcordijs. Ideo opus eſt ad pacificum, tranquillum monaſteriorum ſtatum, vt ſubditi arbitrio, & conſcientiæ ſuperiorum ſe committant. Tum reſpectu ipſius ſubditi; qui non eſſet ſecurus in agendo, ſi eſſet ipſe ſui magiſter viſimus, & director. Nam vt conſiderauit Vualdenſis citatus. *Semper tutum eſt, vt Religioſus vir per ſanctæ obedientiæ viam incedat, nec credat propriæ coniecturæ ne ſibi ipſi ſit magiſter incertus. Quod enim iuuenis expertus ſum, dico prouectus: tutius humiliter obeditur, quàm magiſter contemnitur.* Et propterea Climacus ſupra citatus ex quo aſſeruit, quòd obedientia ſit motus indiſcuſſus, dixit etiam quòd ſit ſecurum periculum, tuta nauigatio, & confectum dormiendo iter. Subditus igitur religioſus totus eſt remiſſus arbitrio, & conſcientiæ ſuperioris, nec habet vnde poſſit ſuperioris mandata diſcutere & examinare, & cauſam illorum inquirere.

127 Ad argumenta verò in oppoſitum reſpondet primò *Anton. a Spir. Sancto nu. 120.* quòd etiam ad excommunicandũ requiritur cauſa, vt notat *Suarez de cenſ. diſp. 4. ſec. 6. num. 1.* & nihilominùs excommunicatio lata non expreſſa cauſa non eſt nulla, ſed valida per eundem. *Suarez d. diſp. 4 ſect. 7. nu. 34. & Bonac. diſp. 1. quæſt. 1. p. 11. num. 19.* Sed quidquid ſit de hoc.

128 Reſpondetur ſecundò quòd illud fundamentum Bartoli, & Nauar. quòd ſcilicet quando quis non poteſt agere niſi cum cauſa, tenetur exprimere cauſam, non eſt communiter receptum: contrarium enim tenent communiter Canoniſtæ in c. *quæ in Eccleſ. de Conſtit. vbi Panorm. num. 14 & Felin.* latiſſimè plures DD. allegans à num. 60. & nouiſſimè *Reuerendiſs. Fagnanus*, vbi pro comperto habens & certo quòd Princeps non poteſt tollere ius quæſitum alicui ſine iuſta cauſa per iura & DD. ibidem citatos à num. 112. vbi cauſa ſit dubia, referens primò opinionem aſſerentem præſumendum pro Principe, quòd fuerit motus ex iuſta cauſa, poſtea ſubdit num. 125. Quia tamen in practica ſeruaretur prima opinio eam poterit limitare quatuor modis, nimirum vt non verificetur quando Princeps reſcribit contra ius quæſitum ex ſuo contractu. Secundò quando reſcribit contra conceſſionem gratuitam à ſe factam. Tertiò vt præſumatur pro Principe reſpectu ſubditorum tantum. Quartò ſi Princeps in reſcripto exprimit cauſam friuolam Et quidquid ſit de hac quæſtione in foro externo, in foro conſcientiæ ſemper præſumendam eſt Prælatum ex cauſa iuſta agere, niſi conſtet de oppoſito, quia ſubditi non eſt conſilia ſuperioris diſcurere, vt non obſcurè ſignificat *Sotus in 4. diſt. 25. q. 2. a. 2. col. antepen. & l. 7. de iuſt. q. 4. a. 3. ad 2. in fine Suarez de cenſ. diſp. 41. ſect. 3. in fin.* quos refert, & ſequitur *Sanchez lib. 8. de matrim. diſp. 17. n. 16.*

129 Sed reſpondetur tertiò quòd iura allata ab arguente, & doctrinæ adductæ ab eo & hic non examinandæ, extra propoſitum adducuntur, cum nos ſimus in caſu poteſtatis habitæ ex pacto, & voto, per quod Religioſus ſe obligat ad obediendum ſecundùm arbitrium ſuperioris per obedientiam cœcam, inexaminatam, & indiſcuſſam in omnibus & ſingulis, quæ non conſtiterit eſſe illicita, aut non eſſe ſecundùm regulam; vnde eſt quòd eſto hæc cœca obedientia ſit onus, tamen eſt onus voluntariè aſſumptum. Et in hoc ius ſuperioris non eſt dubium, ſed certiſſimum, cum eius arbitrio ſit commiſſum ſubditos ſuos dirigere, & docere, & ducere. Et certum eſt quòd is ad cuius arbitrium & conſcientiam commiſſum eſt agere, & iudicare, & decernere, licet non poſſit agere niſi ex iuſta

cauſa,

cauſa, & ſi opus ſit, hanc teneatur manifeſtare ſuperioribus ſuis ab eis requiſitus, non tamen eam tenetur reddere ſubditis, vel eam dum iubet manifeſtare, ſed pro eo præſumendum eſt, quòd iubeat ex cauſa iuſta. Quod maximè verum eſt in ſuperiore Regulari, & in regulari gubernio, in quo ſæpiſſimè contingit, quòd motiua præcipiendi prudenter non poſſunt manifeſtari, & non poſſet bono communi conſuli, ſi manifeſtarentur. Et nihilominùs ſupra dicta ſic per ſe loquendo vera ſunt, quòd regulariter in rebus grauibus optimum eſt, quòd ſuperiores exprimant cauſam, quare præcipiunt, & ita fieri debet. Tum ne poſſit dici de illis, quòd indiſcreti ſint in præcipiendo; Tum vt vitentur falſi prætextus ſubditorum; & faciliùs, & ſuauiùs præceptum inueniat obedientiam. Et maximè vbi obedientiæ coniunctum ſit aliquod grauis damni periculum. Nam & licet præſumendum ſit Prælatum ex cauſa iuſta præcipere, tamen ſi de hac non conſtat, præſumptio fauorabilis Prælato poteſt contrarijs præſumptionibus vinci, & obedientia impediri. Vnde per accidens opus eſt, vt ſuperior cauſam præcipiendi exprimat.

30 Quod verò in exemplum adduxit Peyrinus dicens non poſſe Generalem ſuum ſubditum à Prouincia filiali transferre ad aliam ſine legitima cauſa, & ideo debere in translatione, exprimere hanc cauſam iuſtam. In quo Peyrino conſentit *Anton. à Spir. Sancto d. trac. 3. diſp. 6. num. 140.* volentes; quòd ſi cauſa non ſit ſufficiens poteſt ſubditus appellare. Citato autem *Nauar. in comm. 4. de Regul. num. 22. & conſil. 9. de Conſtit. nu. 11. & Rodriquez tom. 1. q. 23. a. 2. & Vega p. 2. cap. 86. caſu 41.* id probant, Tum primò quia iudex ſuperiorem agnoſcẽs non poteſt in damnum tertij quidquam facere abſque rationabili cauſa per *Panorm. in cap. cum omnes. de conſtit. num. 2. & Nauar. conſ. 5. num. 4. de appellat. & per cap. erit autem. diſt. 4.* ſecundò quia omnis ſententia lata contra inauditum & incitatum legitimè eſt ipſo iure nulla, vt habetur *c. nos in quemquam 2. q. 1. & cap. 1. de cauſa poſſeſſ.* Tum tertiò quia Prælato ſuperiorem habenti, & iniuſtum mandanti, etiam ſi illud poſſit fieri ſine peccato nõ tenemur obedire per *Panorm. in cap. inquiſitioni num. 5. de ſent. excom. & Tabien. v. obedientia nu. 6.* qui exemplificant ſi Prælatus mandaret mihi, vt illi darem meos libros, non teneor obedire, ſed deteriores ſunt, qui famæ noſtræ detrahunt, quàm qui ſubſtantiam diripiunt: *cap. deteriores 6. q. 1. Panorm. cap. magnæ n. 3. de voto.* Tum quartò quia in omni obedientia intelligendæ ſunt aliquæ conditiones, nimirum ſi poſſim, vel ſi rationabilia præceperit, vt docent *Tabien. v. obedientia num. 17. Sylueſ. num. 3. Angel. num. 3. Armill. num. 12. Roſell. num. 12.* igitur ſi ſuperior præcipiat aliquid ſine ratione, non teneor obedire.

131 Supponitur autem in toto hoc diſcurſu, quòd Generalis poſſit cum cauſa tamen rationabili transferre ſubditos de vna ad aliam Prouinciam. Quod aſſerit Nauar. & probat, ex eo quòd in Ord. Prædicatorum hæc poteſtas tribuitur Generali, vt patet ex libro Inſtruc. Officialium d. Ord. edito à Magiſtro Generali Vmberto, vbi *cap. 1. de off. Mag. Ord. §. circa Capitulum Generale*, in fine, dicitur: *Suum eſt etiam transferre fratres de Prouincia ad Prouinciam pro vtilitate vel Ordinis, vel fratrum transferendorum, vel prouinciæ à qua, vel ad quam translatio huiuſmodi fuerit facienda.* Verùm æquiuocatio magna hic eſſe poteſt, Nam dupliciter transferri poſſunt Religioſi de Conuentu ad Conuentuum, vel de Prouincia ad Prouinciam, ſcilicet per ſimplicem aſſignationem ad arbitrium ſuperioris duraturam, ſeu ad tempus, & ad actuale aliquod officium, alio modo ſimpliciter transferendo affiliationem Religioſi ab vno Conuentu aut Prouincia & faciendo illum filium alterius Cõuentus, ſeu Prouinciæ. Et ſic faciendo quòd ſubditus non poſſit gaudere gratijs, & prærogatiuis Conuentus aut Prouinciæ à qua ſeparatur, ſed poſſit gaudere prærogatiuis Conuentus aut Prouinciæ ad quam transfertur & ſic non iam Conuentus, aut Prouincia à qua, ſed Conuentus aut Prouincia ad quam transfertur teneatur eum alere, expenſas carcerationis ſi contingant, ſoluere, infirmum, debilem, & inutilem ſuſtentare, & alia onera ſubire, quæ ſecundùm eiuſdem Ordinis leges ſubire tenentur Conuentus, & Prouinciæ pro filijs ſuis.

132 Si loquamur de prima translatione indubitatum eſt, quòd Generales poſſunt fratres de vna ad aliam Prouinciam transferre, vbi, vt aduertit Nauar. monaſteria non ſunt diſiuncta, ſed omnia ſimul conſtituunt vnum corpus ſub vno capite, quod eſt Generalis. Sed quòd ad hoc vt Generalis hoc modo transferat ſubditum de Prouincia ad Prouinciam, ſit neceſſe, quòd exprimat in aſſignatione aut translatione cauſam expreſſam, ſine fundamento aliquo aſſeritur; quia ad hoc ſufficit cauſa illa generaliſſima, & vniuerſaliſſima, quæ eſt cura prouidendi Conuentibus, aut Prouincijs de idoneis fratribus, quæ cauſa ſemper præſumi debet, ſi non exprimatur. In hoc enim ſummum arbitrium habent ſuperiores collocandi fratres in Conuentibus prout eis bene viſum fuerit pro bono Ordinis, Nec fratres ex quo ſint filij alicuius Conuentus habent ius aliquod manendi ibi, niſi forſan iuxta alicuius Ordinis aut Conuentus leges particulares: & licet ſuperior etiam in hoc debeat rationabiliter agere, hoc eſt ad licitè, non vero ad validè agendum. Et imperfectiſſimum eſſe gubernium Religionum in quibus monaſteria conſtituunt vnũ corpus ſub vno Generali, ſi Generalis ſubditis ſuis teneretur reddere rationem ſuorum mandatorum & præcipuè ſi ex cauſis ſibi bene viſis, quæ ſæpiſſimè tales ſunt, vt nec poſſint nec debeant manifeſtari, non poſſet Generalis in toto Ordine, & Prouincialis in ſua Prouincia ad libitum, & ex cauſa ſibi bene viſa ſubditos de vno ad alium locum transferre. Nec appellationum, nec litium, nec concertationum, nec ſcandalorum eſſet finis, ſi ſuperiores tenerentur ad non remouendum fratres de vno ad alium locum niſi ex cauſa ſpeciali notificanda ipſi ſubdito, & ab eo examinanda an eſſet ſufficiens, vel non eſſet. Sed tollit omnem difficultatem, quòd translatio Religioſi de vno ad alium locum eſt de expreſsè contentis in Regula, aut Conſtitutionibus tanquam quid remiſſum arbitrio, & conſcientiæ ſuperioris, vnde non eſt cur ſubditus repugnare velit Prælato præcipienti, Et in Ordine Prædicatorum, in quo iſtæ affiliationes ſeruãtur adeſt lex expreſſa lata in Cap. Bonon. iam à ducen-

centis & quinquaginta duobus annis ſcilicet anno 4to. ord.9. tenoris ſequentis. *Pœnas excommunicationis, & carceris incurrere volumus fratrem quemlibet publicè aſſerentem, ſe non poſſe niſi propter crimen, vel ſcandalum à ſuo Conuentu natiuo, aut alio remoueri.*

133 Sed ſi loquimur de translatione affiliationis, oportuiſſet quòd Nauarrus & alij DD. citati probaſſent, quòd hæc etiam cum cauſa poſſit fieri inuitis Conuentibus, aut Prouincijs. Nam quòd refert ex inſtruc. Ord. Prædicatorum, id non probat, nedum quia liber ille non continet vel minimam legis authoritatem, ſed quia loquitur de translatione fratrum, non de translatione affiliationum. Tum quia quatenus intelligeretur etiam de translatione affiliationum, non dicit, quòd hæc fieri poſſint inuitis Conuentibus aut Prouincijs. Et quidem Generalis Ord. Prædicatorum ſecundùm ſui Ord. leges poteſt transferre etiam affiliationes fratrum de Conuentu aut Prouincia ad Conuentum aut Prouinciam: Sed leges iſtæ volunt, vt non fiant niſi accedente conſenſu vtriuſque Conuentus, & Prouincialis vt ex Capit. Roman. 1553. & Auenionen. 1561. habetur Quamuis Generales aliquando diſpenſent ſuper conſenſu Conuentus à quo fit translatio. Sed quod Generalis poſſit huiuſmodi translationes affiliationum facere inuito religioſo, & Conuentu ad quem, & Prouinciali, nec lego negatum nec video conceſſum, & Ordinis praxis fundata in præfatis legibus eſt, vt ſine conſenſu Religioſi translati, & ſaltem Conuentus ad quem fit translatio, huiuſmodi translationes non fiant. Et meritò tam ex parte ſubditi, cui ex vi legis affiliationum conuenit tale quale ius alimentorum in infirmitatibus præcipuè habitualibus, & ſenectute, vnde multum poteſt illi intereſſe affiliatio potiùs ad hunc Conuentum, quàm ad alium: quàm ex parte Conuentus ad quem transfertur affiliatio quia in eum transfertur onus aliquod alendi Religioſum, & quidem cum alio onere, vt non ad illum, ſed ad Conuentum originalem pertineant bona immobilia, quæ intuitu Religio ad Religionem peruenerunt, & quod ius ex vi profeſſiſionis acquiſiuit Conuentus originalis.

134 Ex ijs reſpondendo ad argumenta quatenus ſūt contraria dictis patet quòd prima duo argumenta ad rem non faciunt, cum loquantur de iudice ad pœnam procedente. Et admittitur, quod ſuperior in pœnam non poteſt ſubditum inuitum, vel ſaltem non auditum, & non confeſſum aut conuinctum priuare ſua affiliatione vel etiam per ſimplicem aſſignationem à Conuentu remouere. Tertium nihil probat Tum quia *Panorm. & Tabien.* citati non loquuntur de Prælato Regulari, ſed de Prælato in communi Tum quia eorum dictum verum eſt, vbi iniuſtitia eſt manifeſta, & iam ex dictis certum eſt ſubditum non teneri obedire Prælato præcipienti id, quod manifeſtè eſt contra aliquam legem in qua Prælatus non poteſt diſpenſare. Exemplum quoque non facit ad rem quia non eſt ſermo ſpecificè de Prælato regulari. Alias enim ex vi voti paupertatis poteſt Prælatus regularis libros auferre, & cui voluerit tribuere. Ad quartum admittitur obedientiam admittere conditionem ſi ſit rationabilis, ſed nego quòd hoc examinare ſit ſubditi, qui ſolum negare poteſt obedientiam ſi res præcepta ſit manifeſtè iniqua, vt infra cum communiſſima ſanctorum Patrum, & Theologorum ſententia probo ex profeſſo, & oſtendo quomodo in dubio iniuſti præcepti teneatur Religioſus obedire.

135 Quod verò *Peyr.d.cap.*12.refert, quòd cum Generalis ſui Ord. Minimorum de anno 1610. vellet remouere quoſdam fratres Gallos a Conuentu SS. Trinitatis de Vrbe, & mittere in Prouinciam Genuenſem, illi habuerunt recurſum ad Sacr. Congregationem Regularium, quæ ordinauit, vt fratres illi permanerent localiter in eo Conuentu donec Generalis redderet cauſam remotionis, quod inquam ſic dicitur, non obſtat prædictis. Prætermiſſo enim quòd ex huiuſmodi Sacr. Congregationis decretis relatis ab hoc vel illo ſine ſupplici libello & notitia cauſæ ob quam Sacr. Congreg. decreuit id vel illud, non poteſt colligi regula certa de agendis. Nam & ille Conuentus licet in Vrbe erectus Gallorum eſt, & potuit eſſe talis cauſa in illis Religioſis, & tales circumſtantiæ, quòd non liceret Generali ſine aliqua ſpecialiſſima cauſa, & forſan niſi in pęnam illos Religioſos remouere, hoc, in quam prætermiſſo: Reſpondeo quòd ex hoc facto non habetur, niſi quòd ſuperior etiam Generalis ſuis ſuperioribus tenetur requiſitus reddere cauſam etiam in illis, quæ ſuo arbitrio, & conſcientiæ commiſſa ſunt. Et quòd vbi habeatur præſumptio quòd ſine cauſa rationabili præcipiat, meritò eius præcepti executio à ſuis maioribus retardatur. Et quòd ſubditi ex rationabili cauſa contra ſuperioris præceptum ad ſuperiores mediatos, & maiores recurrere poſſunt, & quòd ſuperiores prudenter agere debent & videre ne irrationabiliter agant, & arbitrio ſibi conceſſo abutantur.

SVMMARIVM.

1 *Quod præceptum ſuperioris reſpectu eorum, quæ non ſunt in regula, debeat acceptari, vt valeat, quidam aſſerunt.num.*136.
2 *Hæc opinio reijcitur.num.*137.
3 *Lex Canonica obligat ad ſui acceptationem. numer.*137.
4 *Lex voti non indiget acceptatione.nu.*137.
5 *Tam priuatus, quam communitas ſuperiori abſolutè præcipienti obedire tenetur.nu.*138.
6 *Licet aliquando humiliter ſuperiori replicare. numer.*138.

136 DVbitatur quintò an lex aut præceptum ſuperioris ad hoc vt obliget indigeat acceptatione ſubditorum. *Caramuel in regul.S.Benedicti diſp.*52.*num.*738. exiſtimat, quòd in rebus, quæ ſunt expreſsè in regula prout communiter explicatur, non eſt opus acceptatione in ſubditis: in rebus verò quæ ſunt in ſummo rigore regulæ contra communem vſum, & in rebus, quæ non ſunt regulares, ſed ad regulares reducuntur vt media ad finem indiget acceptatione. Ratio primæ partis eſt, quia ſubditus iam regulam acceptauit, igitur

tur ad hoc vt obligetur per præceptum, per quod mandatur ſeruari aliquid expreſſum in regula non eſt opus noua acceptatione. Ratio autem ſecundæ partis eſt. Nam non debent fieri per media difficilima quæ poſſunt fieri per facilia & ſuauia: & Prælati non acceperunt authoritatem ad grauamen ſubditorum, ſed ad regimen: igitur hi ſi iugum non reſpuant, ſed mediorum ſummam difficultatem, non veniunt condemnandi. Addit verò in fine numeri 747. quòd lex ſeu præceptum priuatum circa huiuſmodi non contenta expreſsè in regula nō valet niſi acceptetur, ſed tamen valet ſi ſuperior audita ſubditi excuſatione iterum rem eandem præcipit, & tunc ille tenetur obedire. Et num. 748. ait quòd ſuperior, ſi ei præcipienti communitas illa ſe excuſet, & nolit acceptare, poteſt vti hac cantela, vt præcipiat ſingulis, & ſi illi ſe excuſent iterum idem illis præcipiat, & tenebuntur ſinguli obedire, & ſic obligabitur communitas.

137 Hæc ſententia in hac materia ſingularis eſt, & minimè fundata nec bene à Carani. dicitur, quòd illam teneant, qui dicunt legem non acceptatam non obligare, quia illi non loquuntur de lege aut præcepto quòd veniat ex promiſſione & voto, quo quia ſe ipſum abnegans ſe tradidit in ſubditum Prælati, ſuum velle, & nolle ponens in manibus, & poteſtate illius. Miſſo igitur quòd omnino dicendum eſt quòd lex Canonica, & Eccleſiaſtica vi ſua obligat ad ſe recipiendum, vt magis communiter tradunt DD. quos abundè referunt & ſequuntur *Gabriel Martinez p.2. q.96. a.4. dub.8. Suarez l.4. de legibus cap.16. Io: Martinez de Prado in Theolog. moral. cap.3. q.6. §.1.* & nouiſſimè *Reuerendiſs. Fagnanus in cap. Treguas, de tregua, & pace, vbi à num. 48.* hoc fortiſſimè probat, & tanquam indubitatum demonſtrat, loquendo de Religioſis, qui ſe ipſos abnegarunt, & ex voto iuxta Chriſti conſilium aſperitatem crucis aſſumpſerunt, vt ſequerentur Chriſtum, ſine probabilitate aſſeritur, quòd ſit in eorum libertate acceptare vel non acceptare iterum obedientiam, quam voto promiſerunt. Nec cum fundamento limitatur hoc ad facilia, & ita quòd ad difficilia eſto ſint ſecundùm regulam ſint liberi, quia ad aſperitatem crucis ſe obligarunt, & ad omne id, quod Prælatus poteſt iuſtè præcipere.

138 Item dato quòd hæc limitatio poſſet admitti, non erat dicendum abſolutè, quòd ſubditus in ordine ad illa, quæ implicitè continentur in regula ſit liber, vt præcepta ſuperioris acceptare poſſit, & non poſſit. Et inconſequenter etiam loquitur, dum quòd concedit de ſubdito reſpectu præcepti priuati, negat ſine aliquo probabili fundamento de communitate. Nam verum quidem eſt, quòd aliquando ſubditis licet humiliter ſupplicare ſuperiori vt præceptum, vel legem moderetur, aut tollat, quando ad ſic faciendum adeſt rationabilis cauſa, quia tunc ſimul aderit iuſta præſumptio voluntatis non omnino abſolutæ in ſuperiori, & quòd præceptum non oriatur ex plena notitia negotij, & circumſtantiarum eius. Et hoc nedum habet locum vbi ſuperior præcipiat difficilia & aſpera, ſed immò magis, vbi præcipit proſpera & quæ communiter accipiuntur vt facilia, & appetuntur, ſi aliàs adſit in obſeruantia præcepti aliquod periculum ipſi ſubdito, vel alijs, vt de iniunctione Epiſcopatus ſupra dictum fuit. Et vbicumque ex præcepto poteſt oriri aliquod ſcandalum vel inconueniens graue, non eſt malum exponere id ſuperiori, ſed hoc non eſt, quia ſubditus poſſit non acceptare præceptum & præceptum non habeat vim, niſi eo acceptante ſubdito. Sed quia tunc ſuperior poteſt præſumi præcepiſſe ex aliqua ignorantia & abſolutè adhuc non velle vt præceptum ſit efficax. Sed ſi iuxta regulam S. Bened. loco à Carani. citato nimirum cap. 48. priuatus poſtquàm ſuperiori expoſuit impoſſibilitatem ſeruandi præceptum nihilominùs ſi Prælatus perſeueret in ſua voluntate ſubditus tenetur obedire; cur hoc negatur de communitate? Lex enim illa data à ſancto ibi non eſt poſitiua, ſed naturalis profeſſioni Religioſæ, ideoque communis tam priuatis religioſis, quàm communitati, quæ nihil aliud eſt quàm congregatio perſonarum, quæ non habent iam velle, vel nolle, ſed in ijs, quæ ſunt ſecundùm regulam pendent à nutu ſui ſuperioris. Nec Religioſorum communitas habet diſtinctam obligationem, quàm quilibet Religioſorum, quia tam illa, quàm iſti ideo obligantur vt obediant, quia id promiſerunt, & vouerunt. Ideo ſententia hæc Carani. ſingularis eſt, & omnino reijcienda tanquam ſine fundamento contraria DD. omnibus tam Theologis, quàm Canoniſtis, quorum nullus eſt, qui non doceat Religioſos teneri ad obediendum ſuperiori præcipienti ſecundùm regulam.

SVMMARIVM.

1 *Religioſum teneri obedire in omnibus licitis, qui ſentiunt. num. 139.*
2 *Religioſi non tenentur ſupra regulam. nu. 140.*
3 *Abdicatio voluntatis regulata. num. 141.*
4 *Nulla eſt dabilis regula, qua præcipiat omnia conſilia. num. 141.*
5 *Obedientia vniuerſalis, quia ad totam vitam, &c. num. 141.*
6 *In Religionibus in quibus dicitur quod ſubditi obediant in omnibus licitis, hoc non eſt præceptum ſed conſilium. num. 142.*

139 His ergo ſuppoſitis, Dubitatur ſextò an ea quæ ſunt ſupra regulam contine[...]tur ſub materia voti obedientiæ, ac propterea religioſus ſuperiori talia præcipienti teneatur obedire. Nam difficultatem facit, quòd hæc obedientia videtur eſſe quam conſuluit Chriſtus Matt. 16. dicens *Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum [...] tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Abnegatio enim ſui vniuerſaliſſimè reſpicit omne licitum, quia ille abnegat ſe, qui priuat ſe dominio ſuæ voluntatis quod ad omnia licita ſe extendit. Vnde iuxta S. [...]ſilium regula 6. abnegatio ſui eſt ſumma rerum omnium obliuio, & à propria voluntate receſſio. Secundò quia *D. Thom. ſupr. a.5. ad 3.* ait obedientiam eſſe vniuerſalem quoad omnes res, ad differentiam obedientiæ communis omnibus fidelibus. Tertiò quia ſanctus Bonau. in expoſ. regulæ fratrum Minorum c.1. aſſerit dari quaſ[...] [...]giones, quæ tenentur obedire in omnibus licitis, inter quas numerat Religionem Minorum, & de mente Leſſij talis eſt Societas IESV. Et ita hanc ſententiam

tenu-

tenuerunt *Archidiac. cap. qui iuſtis in fine. 11. quæſt. 3. Abbas c. ſuper eo num. 6. de regular. Præpoſitus cap. ad noſtrum num. 9. de appel.*

140 Nihilominus communiſſima, & veriſſima ſententia eſt, ea quæ ſunt ſupra regulam non eſſe materiam voti obedientiæ, ideoque religioſos ex vi voti non teneri in iſtis obedire. Ita enim tenent *D. Thom. ſupra q. 104. a. 5. ad 3. & 2. d. 44. q. 2. a. 3. & quodl 10. a. 10.* quem ſequuntur *Caiet. ſupra q. 88. a. 8. S. Bonau. 2. d. 44. a. 3 q. 1. Durand. q. 4. nu. 4. Richar. a. 3. q. 2. ad 5. Turrecrem. cap. ſeſtu diſt. 74. Palud. 2. d. 44. q. 4. a. 2. num. 14. D. Anton. 3. p. t. 16. c. 1. §. 9. Silueſter v. religio 6. q. 6. Tabien. v. obedientia q. 1. num. 16. Armilla num. 3.* & alij ſummiſtæ *v. obedientia, aut. v. religio. Soto l. 9. de iuſ. q. 3. a. 1. d. 2. Nauar. ſumma c. 23. num. 39. Vaſquez p. 2. d. 154. cap. 4. n. 21. Suarez tom. 3. de relig. l. 10. c. 8. num. 5 Sanchez l. 6. moral. cap. 2. n. 15. Rodriq. p. 3. q. 19. a. Miranda p. p. q. 16. a. 10.* ex Richardo *Victor. Donatus d. tr. 17. q. 16. num. 7. Lez. d. c. 4. nu. 13. Coton. d. contr. 6. cap. 5. num. 15 1. Anton. à* Spir. *Sancto d. trac. 6. num. 54.* & alij communiter. Et probatur primò ex authoritate S. Bernardi lib. de præcepto & diſpenſ. c. 7. vbi inter alia habet, quòd *is, qui profitetur, ſpondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam, ſed determinatam ſecundùm regulam.* Probatur verò ratione à priori, primò ex parte ſuperioris & religionis, quia ex vi Ordinis inſtituti Prælatio ordinatur ad hoc vt ſtatus religioſus ſecundùm regulæ ſtatuta conſeruetur; igitur Prælati non habent ampliorem poteſtatem, quàm ſit illa per quam poſsint regularem ſtatum conſeruare iuxta regulam; quæ facultas ad ea, quæ ſunt ſupra regulam non extenditur. Probatur ſecundò ex parte ſubditi, qui non ſe ſubijcit niſi in ijs quæ ſunt ſecundùm regulam. Tantùm enim ſe extendit votum obedientiæ, quantum ſe extendit pactum, & promiſſio humana libera, & voluntaria per quam homo ſe tradit religioni ſub regimine Prælatorum; Quia nec Prælatis conuenit aliud dominium aut iuriſdictio, quam ſit dominium, aut iuriſdictio, quæ vel conſurgunt ex vi dictæ promiſsionis, vel in ea fundantur, illamque ſupponunt, & ad illius obſeruantiam ordinantur; pactum verò & promiſſio quam faciūt religioſi cū religione non ſe extendit niſi ad regularem conuerſationem, ſeu ad regularem vitam, vt bene docet D. Thom. locis citatis & etiam artic. ſequenti: regularis verò vita eſt quæ regulæ adæquatur, non quæ regulam excedit.

141 Ad ea igitur quæ in oppoſitum adducuntur reſpondetur, & dicitur ad primum pro nunc non eſſe poſſibilem obedientiam quæ ſine regula & limitatione ſe extendat indifferenter ad omnia licita, quia in exercitio multa ſibi inuicem contrariantur & repugnant, & ſi talis obedientia daretur, vt notat *D. Thom. in 2. d. 44. q. 2. a. 3. ad 3. & quodl. 10. a. 10.* id eſſet confuſio religionum, verbum igitur Chriſti neceſſariò intelligitur de abnegatione regulata, & ad certos limites prudenter reſtricta. Et ideo bene Sanchez aduertit nullam dari poſſe religionem, reſpectu cuius aliqua non ſint ſupra regulam. Quia non eſt dabilis vna religio comprehendens omnes fines, & omnia media, & omnia conſilia, & ad illa omnia obligans, cum iſta ſint ſimul incompoſſibilia. Ad ſecundum reſpondet *D. Th. ibid. ad 3. & quodl. 10. a. 10.* vbi aſſerit votum obedientiæ eſſe vniuerſale, quia ſe extendit ad diſpoſitionem totius humanæ vitæ, non quia ſe extendat ad omnes actus, & præcipuè ad illos, qui ſunt ſupra regulam.

142 Ad tertium dicitur non negandum, aliquas religiones habere votum obedientiæ extenſiuè maius, nullam tamen dari reſpectu cuius non ſit aliquid ſupra regulam ad quòd votum obedientiæ non ſe extendit Et quantùm ad ſocietatis, ſtatutum illud *par. 3. c. 1. §. 23. & p. 6. c. 1. §. 1.* in quo decernitur obediendum eſſe in omnibus in quibus manifeſtum peccatum non cernitur. *Sanchez n. 16. loco cit.* illud interpretatur iuxta diuiſionem *D. Th. ſupra q. 104. a. 5. ad 3.* de obedientia neceſſaria ſeu ſufficienti, & perfecta, vt intelligatur dictum de perfectiſsima obedientia, quæ non eſt neceſſaria, ſed eſt de conſilio. Nam & dum S. Ignatius ibidem docet eſſe obediendum non in ſolis rebus obligatorijs, ſed in alijs quoque, manifeſtè ſupponit dari aliqua, ad quæ neceſſitas obediendi non ſe extendit. Sed & *Suarez tom. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 12. num. 14.* cenſet huiuſmodi ſtatutum intelligendum iuxta ſubiectam materiam, & ius illud limitare, & ita vt ſuperior non poſſit præcipere extra regulam, & tamen multa poſſit præcipere, quæ non ſunt ſcripta in regula & ad finem inſtituti ſocietatis, & eius obſeruantiam conducunt, & hoc ſufficiat ad hoc vt de religioſo ſocietatis dicatur, quòd habet voluntatem ſuperioris pro regula. Hoc autem omni Ordini conuenit, nam ſecundùm regulam cuiuſcumque Ordinis eſt id, quòd conducit ad finem Ordinis & ad obſeruantiam regulæ eſt ordinatum. Sed & loquendo de Ordine Minorum *Corduba in expoſ. illius regulæ c. 10. q. 2. dict. 1.* Statutum illius regulæ obligans ad obediendum ſuperiori in omnibus licitis, vt adnotat Sanchez loco citato interpretatur, vt intelligatur quantùm ad rigorem obedientiæ quando præceptum ſuperioris non excedit regulæ limites. Vnde idem Doctor vt conſiderat Suarez loco citato num. 6. bene docet, quod ſi ſuperior ordinis Minorum præceperit alicui religioſo quòd numquam comederet carnes non teneretur obedire, ſicut non teneretur ire ad Indos vbi religio non habet Conuentus. Itaque quatenus in aliqua religione ſit ſtatutū vt religioſi obediant ſuperiori in omnibus licitis, tamen ad minus reſpectu eorum quæ ſunt ſupra regulam tale ſtatutum continet conſilium, non præceptum. *Peyrin. in ſubd. cap. 8. dis. 2.*

SVMMARIVM.

1. *Quid ſit quod eſt ſupra regulam. nu. 143.*
2. *Pœna non eſt ſupra regulam. num. 144.*
3. *Medicinale remedium non eſt ſupra regulam. numer. 145.*
4. *Quod prius fuit de regula non eſt ſupra regulam. num. 146.*

143 DVbitatur ſeptimò quid ſit aliquid eſſe ſupra regulam. Hæc quæſtio neceſſariò præmittenda eſt ad intelligentiam plurium quæſtionum. Dicitur verò, quòd ſupra regulam eſt actio aut paſſio difficilior, auſterior, arctior vel in extenſione, ad maius tempus, vel in maiori numero, vel in qualitate, aut intenſione, quàm ſit illa, quæ eſt præcepta per regulam, vt geſtare habitum

aſperiorem, ieiunare per longiorem quadrageſimam, & huiuſmodi. Verùm aduertendum, non eſſe ſupra regulam id quòd continetur in regula virtualiter, ſeu implicitè.

144 Ideo ad hoc vt aliqua actio, aut paſſio ſit ſupra regulam quatuor debet habere conditiones, prima quòd non ſit pœna delicti. Nam immò pœna eſt vel actio, vel paſſio affligens quam aliàs innocens ferre non tenetur. Ideo quòd ſuperior in pœnam poſſit præcipere ea, quæ aliàs eſſent ſupra regulam, ita tamen vt ſeruetur iuſtitia, & pœna ſit delicto proportionata, eſt per ſe certum, & illud aduerterunt *Syluester v. religio 6. q.6. Tabien.v.obedientia q.5. nu.6. Roſel. n.10. Angelus v. Religioſus num.29. Corduba ſuper regul. minorum c.10. q.2. dicto 6. Leſſ. l.2. de iuſtitia cap.41. dub.9. num.77. Sanchez l.6. mor. c.2. num.45. Suarez tom.3. de relig. l.10. c.8. nu.7. ex S. Antonino & Nauar. Mirand. p.p.q.26. a.10. Donatus d.tr.17. q.16. num.11. Anton. a Spir. Sancto d.tract.6. num.55. Colon. d. controu.6. num.151. Lezana d.cap.4. num.11. Moron. Reſponſ.3. num.73.* Secunda conditio eſt, vt talis actio ſeu paſſio ſuperior, aut maior non ſit opportuna ad præcauendum in futurum recidiuum in peccatum, vel imminens aliquod periculum. Licet verò *Angelus v. Religioſus num.30.* putet in hoc caſu religioſum non teneri obedire ſi videat ſe aliter poſſe vitare periculum, aut peccatum. Tamen abſolutè dicendum eſt in hoc ſtandum iudicio ſuperioris, illudque contineri implicitè in regula & eſſe ſecundùm regulam, nedum quòd eſt neceſſarium, ſed etiam quòd eſt conueniens, & opportunum ad præcauendum peccatum, & conducens ad perfectam obſeruantiam eorum, quæ ſunt in regula. Et ita tenent *Angles flor.2. p.q. vnic. de voto a.3. difficul.15. Vaſquez p.2. d.154. c.4. num.20. Caiet. ſupra quæſt.88. a.8. dub. vlt. & locis citatis Syluest. Sanchez Suarez numer. 8. Miranda Moron. Corduba citans Archidiaconum, Dominicum, Cardinal. & Turrecrematam*, qui loquentes de Pontifice dicunt poſſe vniuerſaliter obligare ad duriora, ſi hoc faciat in cautelam ad cauendum periculum peccandi, & hac ratione Pontifex Boniſ. VIII. & poſtea Concil. Trident. indixit clauſuram monialibus, quia experientia cōpertum eſt moniales non niſi cum iactura caſtitatis vagari. Eadem enim ratione hoc poteſt Prælatus in religione, quando viderit & iudicauerit aliquid conuenire alicui tanquam medicinam ſanandæ alicui infirmitati ſpirituali opportunam, vel medium conueniens ad inobedientiam regulæ præcauendam.

145 Tertia conditio eſt, vt aſperitas non præcipiatur ex publica neceſſitate. Nam cum neceſſitas publica petit ieiunia, & ſupplicationes particulares, ordinatas ad Deum placandum, & ad eius miſericordiam implorandam ex aliqua neceſſitate communi, Regni, aut Religionis, aut Ciuitatis, aut monaſterij, immò etiam alicuius benefactoris cui ex gratitudine debeatur verè aliqua communis ſuplicatio; tunc pro neceſſitatis qualitate & debiti poteſt ſuperior auſteriora præcipere vt tradūt *Corduba in Reg S. Franc. c.10. q.2. p.6. & Sanchez l.6. mor. c.2. num.45. & leſ. l.2. c.41. num.73. Donatus & alij.* Quod verò Corduba ait non teneri religioſum particularem in hac re obedire, ſi ſibi ſoli præcipiatur auſteritas pro communi neceſſitate, benè limitatur, niſi ad hoc adſit ſpecialis & iuſta cauſa mouens ſuperiorem, ad iniungendum id illi ſoli, quæ iuſta cauſa multipliciter contingere poteſt.

146 Quarta conditio eſt, vt actio, & paſſio durior, & difficilior non fuerit antea præcepta per regulam, de qua tamen conditione infra plura dicenda ſunt; Itaque ad hoc vt aliquid dicatur ſupra regulam duas conditiones generales requirit, prima ex parte rei, vt ſit quid excedens in difficultate, & auſteritate, ea quæ continentur in regula, ſecunda quòd nec implicitè in regula contineatur, at verò pœna, medicina ex cautela, præceptum pro communi neceſſitate implicitè in regula continentur, ideo quòd præcipitur vt pœna, vel vt medicina, aut cautela non eſt ſupra regulam, ſed ſecundùm regulam.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum Generale non poteſt præcipere ſupra regulam. n.147.*

2 *Legem ſupra regulam obligare præſentes, & futuros aliqui ſentiunt. n.148.*

3 *Supra regulam non eſt quòd conducit vel ad conſequendam perfectam obſeruantiam regulæ & finem ab inſtitutore intentum, vel ad impediendam relaxationem regulæ. n.149.*

4 *Capitulum Generale non poteſt nec præſentes, nec futuros obligare ad id, quod ſimpliciter eſt ſupra regulam. n.150.151.*

5 *Ad perfectionem Eccleſiæ ſpectat dari Religiones in perfectione inæquales. n.150.*

6 *Magnam amplitudinem habet id, quòd eſt cenſendum eſſe ſecundum regulam. n.152.*

147 DVbitatur octauò an dato, quòd Capitulum aliquod Generale præcipiat aliquid per modum legis, quod ſit ſupra regulam, tale præceptum ſaltem reſpectu legem illam inſtituentium, & reſpectu eorum, qui in futurum profitebuntur ſit materia voti obedientiæ. Supponit hæc quæſtio communiorem ſententiam quæ contra *Gloſſam, in cap. vnico, verb. præſentes. de ſtatu regul. in 6. Archid. cap.2. diſt.74. fin. Innocent. cap. ſuper eo, de regular. & ibi Anton. c.9. initio. Abbat. num.6. Cardinal. num.2. q.4. Henric. nu.10. & 11.* & aliquos alios, tenet quòd nec Capitulum Generale poteſt per legem præcipere ſupra regulam, & obligare ad arctiorem, & aſperiorem vitam, & obſeruantiam. Ita enim tenent *Gloſſa cap. relata. v. eis electis, clericis vel monachis, & cap. integritas v. voti 32. q.2. & cap. geſta v creſcere d.74. Turrecrem. dicto cap. geſta: Dec. cap. ad noſtrum, num.9. de appellat. Felin cap. cum omnes num.15. de Conſtit. Syluest. v. religio 6. q.6. Armilla num.10. Tabien. q.21. num.22. Cord. in expoſ. regulæ D. Franc. c.10. q.2. dict.6. Vaſquez p.2. d.154. c.4. num.25. Suarez tom.3. in Relig. l.10. cap.8. num.10. Moron. reſol.3. num.125. Sanchez l.6. mor. c.2. num.38. Peyrin. in ſubd. q.1. a.8. §.2.* Et ratio eſt quia Capitulum Generale hanc authoritatem non habet; Non enim habet illam extrinſecus à Pontifice, quia poteſtas quam habet eſt ad conſeruandam vitam regularem, & regulæ obſeruantiam, nō eſt ad religionem vel in toto, vel in parte mutandam, ad hoc enim ſpecialis authoritas eſſet neceſſaria, nec eſt vnde dicatur eam fuiſſe religioni tributam,

quia

quia immò hoc eſſet aliquo modo nouam religionem inſtituere, & de religione ad religionem tranſire. Sed nec à ſubditis talem facultatem habet, quia ſubditi non cenſentur dare facultatem niſi ad præcepta ſecundùm regulam, ad hanc enim ſe obligarunt, cum ergo certum ſit numquam ſubditos dediſſe expreſsè vocalibus Capituli Generalis facultatem mutandi religionem, vel in toto, vel in parte, neque hanc dederunt virtualiter vel implicitè ex vi profeſſionis, quia in profeſſione ſolùm ſe obligant ad ea, quæ ſunt ſecundùm regulam. Secundò nam non poteſt Capitulum Generale ordinare pro omnibus, quod non poteſt diuiſim in ſingulari alicui præcipere; nulli verò in ſingulari poteſt Capitulũ Generale præcipere id, quod eſt ſupra regulam, quia nõ eſt in hac parte maior poteſtas in hoc in Prælato cũ Capitulo, quàm ſit in Prælato ſolo, quia vtrobique authoritas eſt ex vi voti obedientiæ, at verò cum religioſus ſolùm ſe obliget ad operandum ſecundùm regulam, non eſt in ſuperiore poteſtas obligandi eum ſupra regulam. Tertiò quia hìc habet locum regula iuris 19. de regul. iuris in 6. *Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet*, ſtatutum verò obligans omnes ad id, quod eſt ſupra regulam, omnes tangit.

148 Hoc ergo ſuppoſito, & ex præcedenti dubio ſuppoſito, etiam id dici ſupra regulam, quòd regulam excedit & non præcipitur vt pœna, vel medicina, vel vt cautela moraliter neceſſaria, aut valde conueniens ad regulæ obſeruantiam obtinendam, vel conſeruandam, ideſt ad præcauendum graue periculum relaxationis in obſeruantia regulæ, id quòd quæritur eſt; An ſi Capitulum Generale habens facultatem condendi nouas leges, legem ſtatuat obligantem ad id, quod eſt ſupra regulam, hæc lex ſaltem obliget ipſos de capitulo vel omnes, vel maiorem partem, illos ſcilicet, qui pro lege votum dederunt, & inſuper liget in futurum eos, qui in tali ordine profeſſionem emittent, Nam *Sanchez dicto cap.2. num.*20. affirmat in vtroque caſu, quia ſcilicet talis lex obligaret legis authores, & in poſterum profeſſuros. Quia iam illa lex eſt inter ordinis conſtitutiones. *Suarez autem dicto cap.8.num.*12. inquit, quòd ſi huiuſmodi lex ponatur per modum conſilij reſpectu exiſtentium, & per modum præcepti reſpectu futurorum, faciliùs poſſet hæc additio fieri. Sed tamen nu.13. totum hoc reducit ad regulam, aduertens huiuſmodi additiones fieri, quia ſunt media accommodata ad obtinendum intentum ipſius religionis, vel ad regulæ obſeruantiam, in quo caſu iam huiuſmodi ſunt ſecundùm regulam.

149 Sed modus loquendi Suarez nouam excitat difficultatem priùs ſoluendam. Duplicem enim cauſam refert ob quam lex addens non cenſeatur addere, quia ſcilicet additio eſt medium ad obtinendum ſcopum religionis, & ſecundò quando eſt medium ad obſeruantiam regulæ. Nam difficultas eſt de prima cauſa, & quid intelligatur per medium conducens ad ſcopum religionis. Nam cum finis, & ſcopus omnium religionum ſit vnus, ſcilicet perfectio vitæ ſpiritualis conſiſtens in perfectione charitatis & virtutum, ſi ad hoc vt aliquid ſit ſecundùm regulam ſufficiat, quòd ſit medium conducẽs ad ſcopum religionis, iam ſufficiet, quòd ſit medium conducens ad perfectionem. Quo ſtante nihil erit proprium vnius religionis, nec tam aſperum ac difficile, quod non poſſit in alia religione præcipi, quia illud eſt medium valde opportunum immò ex genere opportunius ad perfectionem conſequendam, & ecce quòd iam nihil eſt ſupra regulam. Ideo aduertendum, quòd illud dictum Suarez non poteſt intelligi de fine primario religionum, ſed de aliquo fine proprio alicuius religionis; ſed iam non eſt duplex cauſa vnde aliquod ſit ſecundùm regulam, ſed vna, ſcilicet obſeruantia regulæ, quia ille finis proximus & proprius religionis eſt de contentis, & præceptis in regula. Vna enim religio ex hoc differt ab alia, quòd pro fine proprio eligit ſibi media quædam, & actus ad perfectionem obtinendam, vnde aliquæ eligunt militiam, aliæ inſeruire infirmis, aliæ ſilentium & clauſuram, aliæ Pſalmodiam, aliæ docere & prædicare & huiuſmodi quæ verè ſunt media ad finem primarium, qui eſt perfectio vitæ ſpiritualis, ſunt finis proximior ad quem veluti ad ſcopũ proprium aliæ actiones religioſorum ordinantur. Sed iam conſtat, quòd huiuſmodi fines ſunt de regula, & expreſsè in regula præcipiuntur. Ideo verè vnica eſt ex hac parte cauſa ob quam aliquid contineatur in regula, ſcilicet eſſe neceſſarium vel abſolutè conueniens vel ad vitandum periculum relaxationis regulæ, vel ad obtinendam perfectam regulæ obſeruantiam, quàmuis & imperfecta regulæ obſeruantia quædam regulæ relaxatio dici aliquo modo poſſit. Vt duplicem tamen cauſam hanc vnam Suarez expreſſit, quia imperfecta acquiſitio ſcopi religionis non tam dici poteſt inobſeruantia contra regulam, quàm imperfecta regulæ obſeruantia, ſeu imperfectus modus acquirendi proprium finem, & ideo ſecundùm regulam dicitur nedum id per quòd excluditur contraria relaxatio regulæ per contrariam inobedientiam, ſed id quoque per quòd excluditur imperfectior obſeruantia, ſeu imperfectior modus acquirendi proprium finẽ religionis in religione præceptus & intentus. Vbi tamen etiam aduertendum, quòd ſi religio ad fines ſibi proprios elegit determinata media & vias, erit ſupra regulam ſi quis velit nouas, & difficiliores vias eligere; Et ſemper videndum erit an id quòd eligitur ſit extra regulam vel potiùs ad regulæ obſeruantiam conducat. Sic enim in proprietate ſermonis id dici debet ſecundùm regulam quòd conducit ad regulę obſeruantiam quam inſtitutores intenderunt, nimirum ad illum modum viuẽdi, quem inſtitutores elegerunt vt medium ad perfectionem.

150 His verò ſic explicatis dicendum mihi videtur, nullam eſſe in Capitulo Generali facultatem ad addendum legibus ordinis, ſeu ad condendum leges ſupra regulam obligantes vel authores, vel in poſterum profeſſuros. Ducor, quia non eſt vnde tanta authoritas competat Capitulo Generali. Vel enim Capitulum illam habet a Pontifice, vel ab ordine. A Pontifice quidem illam expreſsè non habet, non enim de hac conceſſione expreſſa conſtat, nec habetur aut in corpore iuris aut extra in aliquo diplomate Pontificio. Authoritas autem quam religio habet ex vi confirmationis, natura ſua non ſe extendit vltra finem conſeruandi religionem, & eius ſtatutorum obſeruantiam; Nec confirmare aliquod ſtatutum eſt dare facultatem

noua ſtatuta addendi, ſeu condendi nouas leges. Sic enim & vnam religionem confirmare, quod eſt confirmare vuum ſtatum, & ordinem, & modum viuendi, non eſt dare facultatem immutandi talem ſtatum, & variandi talem ordinem aut modum viuendi. Nec facit quòd talis modus ſit imperfectior, quia ad perfectionem Eccleſiæ eſt neceſſe vt inter ſtatus religioſos detur ordo & inæqualitas perfectionis, inter alias ex hac cauſa, quòd non omnes homines ſunt apti ad perfectiſſimos modos viuendi, vnde & ſtatus imperfectiores decori, & pulchritudini Eccleſiæ conducunt, nec ſunt immutandi, & innouandi, ſed relinquendi tales, quales ſummus Pontifex confirmauit, & ſtabiliuit, ad quem ſolum ſpectat illos mutare vel in totum, vel in partem prout Eccleſiæ ſuæ viderit expedire. Non igitur eſt in religione facultas addendi ſimpliciter, vel immutandi ſimpliciter aut in totum, aut in partem modum viuendi generalem à Pontifice approbatum, & confirmatum.

151 Minùs verò hanc authoritatem habent à religioſis ex vi voti & profeſſionis, quia ipſi in profeſſione non ſe obligant niſi ad regulam, & ad regulam mutandam vel in totum vel in partem nõ habent facultatem niſi de conſenſu ſummi Pontificis, ad quem ſpectat regularum inſtitutio, & approbatio. Et quatenus haberent, hoc eſt quid ſpecialiſſimum, quod requireret ſpecialem conſenſum ſingulorum, nec Conuentus eligentes vocales pro Capitulo Prouinciali aut Congregatione eligente vocales ad Capitulum Generale intendunt tribuere aliquam facultatem ad innouandum, ſed ſolùm ad conſeruandum ordinem & regulæ obſeruantiam promouendam. Vnde quodlibet ſtatutum editum à Capitulo Generali, quod verè ſit ſupra regulam tanquam nullum & editum a non habente facultatem nec præſentes aliquos nec poſteros obligat. Et ideo DD. ſupra citati abſolutè dixerunt, Capitulum Generale non habere facultatem præcipiendi ſupra regulam. Et certè non apparet diſcrimen, ſeu cauſa diſtinguendi. Quia ſi Capitulum Generale poteſt obligare poſteros, cur non & præſentes? Si enim poteſt ſupra regulam præcipere, poterit obligare etiam præſentes. Nec valet dicere, quòd præſentes non ſe obligauerunt niſi ad regulam, quia veritas eſt, vt docet *D. Thom. 2. d. 44. q. 2. a. 3. & quodl. 10. a. 10.* quòd ſe obligauerunt ad totum id quòd poſſunt ſuperiores præcipere, vnde ſi ſemel verum eſt, quòd Capitulum generale poſſit mutare regulam, religioſi tenentur obedire Capitulo Generali eam immutanti. Eò magis quòd Capitulum Generale, & Generalis non agit ſolùm ex virtute habita a ſubditis, ſed à ſummo Pontifice obtenta; quæ ſi ſe extendit ad mutandam regulam, ſe extendit etiam ad obligandum nedum futuros, ſed præſentes regulæ profeſſores.

152 Sed verum eſt, quòd magna eſt amplitudo poteſtatis nedum Capituli Generalis ſed Generalis ſolius, quia quàm plurima ſunt, quæ licet excedant illa, quæ expreſſe in regula continentur, tamen continentur implicitè in regula tanquam conuenientia vel ad detinendam regulæ relaxationem, vel conuenientia ad obtinendum proprium ſcopum, & finem religionis. Etenim vt bene Suarez aduertit, experientia rerum magiſtra in dies docet & magis, & magis facit videre, quæ ſint vtilia ad regulæ obſeruantiam & ſcopum religionis conſequẽdum, & quæ priores inſtitutores non viderunt, immò quæ ex temporum varietate mutata ſunt, & de vtibilibus minùs vtilia facta ſunt, vnde huiuſmodi non ſunt ſupra regulam ſed ſecundum regulam, & ad ſolam illam additionem non ſe extendit Capitulum Generale, quæ omnino eſt ſupra regulam.

SVMMARIVM.

1 *Papa ex poteſtate dominatiua non poteſt præcipere ſupra regulam. n. 153.*
2 *Poteſtas iuriſdictionis in Papa occaſione voti, & ex illius ſuppoſitione fit extenſior. n. 154.*
3 *Poteſtas iuriſdictionis Papæ non dependet ab acceptatione ſubditorum. n. 154.*
4 *Papa ex poteſtate iuriſdictionis poteſt præcipere ſupra regulam etiam obligando præſentes. numer. 155.*
5 *Papa præcipiens, quod eſt ſimpliciter ſupra regulam mutat Religionem. num. 156.*
6 *Papa ſimile præceptum ſolum poſteros obligat ex vi voti. n. 157.*

153 DVbitatur nono an Pontifex poſſit præcipere ſupra regulam, & ſi hoc faciat, eius præceptum ſit materia voti obedientiæ ſaltem reſpectu poſterorum. Cum verò in hac quæſtione alij affirment, alij negent, puto non eſſe contrarietatem, ſed diſtinguendum eſſe, nam vel loquimur de Pontifice vt eſt Prælatus & ſupremus Generalis religionum agens ex dominatiua poteſtate in illum redundante ex vi voti obedientiæ Religioſorum, vel loquimur de Pontifice vt eſt caput Eccleſiæ Dei agens ex plenitudine illius poteſtatis, quam habet ſupra totam Eccleſiam, & partes eius. Loquendo ergo de Pontifice vt eſt ſupremus Prælatus religionum, dicitur, eum non poſſe præcipere ſupra regulam, quia tantùm poteſt quantùm poſſe dederunt religioſi ex vi voti obedientiæ, iſti verò ad ſolam regulam ſe obligantes, non dant ius Pontifici niſi ad exigendum exactam regulæ obſeruantiam. Et ita docent locis citatis *Syluestr. Decius, Suarez num. 11. Sanchez num. 22. Leſſius nu. 77. Corduba cap. 15. q. 2. dicto 6. Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 8. §. primo.*

154 Non placet verò quòd *Sanchez ait nu. 23.* ſcilicet ſtatutum Pontificis obligaturum Poſteros ſi loquatur de Pontifice vt eſt Prælatus ex vi voti obedientiæ, quia Pontifex ex vi voti poſterorum nihil poteſt, cum votum eorum nondum ſit, nec poſſit eos ad votum obligare quòd eſt opus Conſilij. Ex voto verò præſentium religioſorum non poteſt obligare ſupra regulam, quia ipſi non vouent niſi regulam ſeruare. Et in hac parte minùs bene omiſſa eſt diſtinctio potentiæ dominatiuæ reſultantis ex voto, & potentiæ iuriſdictionis etiam quodammodo fundatæ in voto, ad quam votum ſe habet vt conditio; quam tamen egregiè diſtinxit *Suarez tom. 3. de relig. l. 10. cap. 11. num. 12. & cap. 8. num. 11.* Nam ſumma illa poteſtas, quam Pontifex habet vt caput Eccleſiæ, extenſior fit ex ſuppoſitione voti. Nam licet votum ſit opus conſilij, & ſtatus religioſus aſſumatur liberè, voto tamen ſuppoſito ad Pontificem ſpectat vt eius obſeruan-

tia

tia ad Eccleſiæ bonum pertineat, & conducat. Vnde hæc potentia exigit pro conditione votum, quia votum ſupponit, ſed non oritur ex voto, ſed ex natura ſua eſt talis, quòd poſita tali conditione ad talem materiam ſe extendat. Reijciendum quoque eſt, quod habet *Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 8. §. p. verſ. an autem*, vbi vult quòd Pontifice præcipiente ſupra Regulam, Religioſi iam profeſſi ſi non receperunt legem Papæ non teneantur eam ſeruare, quia de ratione legis eſt, quod recipiatur. Nam leges Papæ obligant ad ſui receptionem, nec ex receptione vim habent.

155 Loquendo propterea de Poteſtate iuriſdictionis quam Pontifex habet, poteſt ſupra regulam præcipere & obligare nedum poſteros, ſed præſentes, quia ſuppoſito voto poteſt Pontifex præcipere nedum quòd videt magis conuenire ad iſtum ipſum religioſum, ſed quod magis conueniens eſt Eccleſiæ ipſi. Religio enim quælibet eſt ſpecialis pars totius Eccleſiæ, ac propterea per ſe pertinens ad Eccleſiam, & ideo per ſe ſubiecta iuriſdictioni Pontificis habentis adminiſtrationem totius Eccleſiæ, vnde ex quo religioſi profitentur religionem, ſe ſpeciali modo ſubijciunt poteſtati Pontificis, vt de illis, & de illorum ſtatu poſſit diſponere ſecundùm quòd magis conuenire videbitur Eccleſiæ. Qui enim ſe conſtituit partem communitatis, ſe ſubdit adminiſtrationi eius, qui regit communitatem. Et ita hanc partem tenuerunt *Io. Andreas c. Ioannes num. 18. de regul. Anchar. num. 8. Abbas c. ſuper eo nu. 6. de regul. Felin. cap. ad noſtrum num. 6. de appellat. maior 4. d. 38. q. 20.*

156 Verum tamen eſt, quòd Pontificem ferre legem obligantem aliquam religionem ad id, quod ſimpliciter ſit ſupra ſuam regulam verè eſt religionem priùs confirmatam caſſare ſaltem pro parte, & nouam inſtituere; quia regula aucta non eſt ampliùs eadem regula, nam in moralibus mutatio ſecundùm partem notabilem eſt mutatio totius; quia non poteſt eſſe mutatio notabilis in partibus quin totus ordo mutetur. Vnde ſalua exiſtente religione priùs confirmata, & noua religione non inſtituta non poteſt Pontifex præcipere niſi ea, quę ſunt ſecundùm regulam. Secundò etiam conſideranda ſunt verba aliqua *Suarez dicto cap. 8. num. 11.* vbi aſſerens aliquando Pontifices præcepiſſe ſupra regulam ait, *Quod interdum videmus feciſſe Pontifices, quàmuis rarò, & non ſine aliqua violentia talis religionis, propter quam non ſolent talia præcepta multùm durare, quandiu verò reuocata non fuerint, timenda ſunt, etiam ſi duriora videantur.* Hoc enim quòd dicitur *& non ſine aliqua violentia* debet intelligi, ac ſi diceretur, & non ſine mutatione talis Religionis.

157 Et quidem de iſtis præceptis loquendo dicendum eſt, ea non eſſe materiam voti obedientiæ niſi reſpectu poſterorum. Præſentes enim non tenentur ex voto obedire niſi regulæ quam profeſſi ſunt, & ſuperioribus præcipientibus ſecundùm illam regulam ideo tenentur quidem ſeruare illa præcepta ex ſubiectione ad iuriſdictionem Pontificis, non tamen ex vi voti. Poſteri verò non recipientur ad profeſſionem niſi iuxta regulam innouatam, & ideo ad illam obligabuntur ex voto. Et ſic pro hac parte vera eſt opinio *Sanchez loco citato num. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non poteſt præcipere quòd eſt præter vel infra regulam. n. 158.*
2 *Prælatus poteſt præcipere quod eſt medium ad finem regulæ. n. 158.*
3 *Seruari debet præceptum ſuperioris vt ſonat, cum non conſtat ex qua fine præcipiat. n. 159.*
4 *An Prælatus poſſit prohibere ingreſſum in domum ad vitandum conſenſum malum. n. 160.*
5 *An Prælatus poſſit præcipere quod ſubditus tractet negotia ſecularia. n. 161.*
6 *Nec vana, & inutilia. n. 161.*
7 *Nec obedientiam formalem. n. 161.*
8 *Nec quæ poſſunt eſſe occaſio ſcandali. n. 161.*
9 *Nec quæ ſunt in regula ad finem extraneum. numer. 161.*
10 *Prælatum præcipere ex ordine ad regulam debet præſumi. n. 162.*
11 *Vbi Prælatus indiſcrete præcipiat licet recurrere ad ſuperiorem. n. 163.*
12 *Licet ſuperiorem corrigere. n. 163.*
13 *Innocens quando teneatur ſubire pœnam ſibi ex falſa præſumptione latam. n. 163.*

158 DVbitatur decimò an ſi Prælatus præcipiat ea, quæ ſunt præter vel infra regulam, ſubditus teneatur obedire? Reſpondetur verò, quòd cum Religioſus non promittat niſi vel obſeruantiam regulæ vel viuere ſecundùm regulã, nihil quòd ſit extra regulam vel expreſsè, vel implicitè eſt materia voti obedientiæ, & ita Prælatus duo genera rerum poteſt præcipere, vnum per ſe, & hoc eſt obſeruantia regulæ, & vnum per aliud & tanquam implicitè contentum in regulâ, & eſt omne illud, quod eſt medium vel ad habendam obſeruantiam regulæ, vel ad impediendum ne regulæ obſeruantia relaxetur, *Coton. d. controu. 6. num. 157. Anton. à Spir. Sancto d. diſp. 6. nu. 52. & 53. Caramuel ad reg. S. Bened. diſp. 51. num. 722.* vbi aduertit, quòd dum præcipitur medium nec præcipitur finis, nec nuda entitas medij, vnde ſi tibi præcipiatur vt non ingrediaris aliquam domum ne tibi immineat proximum peccandi periculum, non peccabis contra hoc præceptum ſi alibi fueris laſciuus, vel ſi domum ingrediaris ſine periculo. Addit verò num. 723. quòd ſi ingreſſus fueris cum animo peccandi, tunc primò peccas cum primum intras, & num. 724. quòd cum non dentur præcepta de actibus merè internis, nec de externis in ordine ad merè internos, ſi tibi præceptum fuerit vt non ingrediaris domũ ad euitandum periculum peccandi, non agis contra præceptum, ſi ingrediaris cum ſolo periculo conſentiendi in peccatum, ſi non adſit periculum exteriùs peccandi.

159 Sed hæc non leniter tranſiri debent, & in præceptis conſiderandum eſt, quòd aliud eſt quòd præcipitur & prohibetur. & aliud eſt ratio præcipiendi aut prohibendi, illud eſt materiale præceptum, hoc eſt formale, id ergo quòd materialiter præcipitur eſt entitas medij, licet ratio præcipiendi ſit vtilitas medij ad finem. In præſenti caſu quod tibi præcipitur eſt, ne ingrediaris domum illam, licet ratio præcipiendi ſit vt euites periculum peccandi. Dicere verò, quòd ſi non adſit periculum

poſſit

poſſit ingredi ſine violatione præcepti, pendet ab ea quæſtione an ceſsãte fine legis in particulari ceſſet legis obligatio & ſtando etiã in ſententia affirmatiua, cum Prælati vt plurimùm non dicant, nec dicere teneantur motiuum ex quo mouentur ad præcipiendum, vnde colliget ſubditus quòd motiuum adæquatum prohibitionis ingreſſus in domum ſit neceſſitas ſugiendi periculum peccandi, & non ſimul vitandi ſcandalum, non amittendi tempus inutiliter, & tandem quia cum ingreſſus ſit ex pluribus alijs cauſis vtilis ad ſalutem particularem ſubditi, vel etiam ad bonum communitatis ideo præceptum ſuperioris obſeruari debet vt ſonat, etiam pro materiali, cum non conſtet quis ſit ſuperioris finis adæquatus præcepti.

160 In eo verò, quod diſtinguitur inter periculum conſentiendi, & faciendi malum in præſenti attendi debet, quòd conſenſus in malum non eſt actus merè internus, vbi relucet ad extra in familiaritate aliqua de ſe periculoſa, & in malum induɛtiua, & tali quæ etiam regulariter ſine aliquo conſenſu malo & interno peccato non habetur, ideo bene Prælatus poteſt prohibere ingreſſum in domum ad vitandum periculum interni conſenſus in malum, & id prohibere ex eo fine cenſendus eſt, cum prohibet ingreſſum cauſa vitandi peccatum.

161 Sic ergo, ſuppoſito quòd Prælatus ex vi voti non poteſt præcipere nec quæ ſunt extra, nec quæ ſunt ſupra, nec quæ ſunt præter vel infra regulam plures caſus in particulari determinari poſſunt. Vt v. g. quòd non poteſt Prælatus ſubdito ſuo præcipere quæ merè concernunt vtilitatem corporalem ſui, vel ſuorum conſanguineorum, ſeu quòd tractet eorum negotia ſecularia. *Anton. à Spir. S. dicta disp. 6. nu. 74. ex Garzia*, & *Lezana d. cap. 4. num. 3.* Secundò non eſt obligatio obediendi ſi ſuperior præcipiat vana, & inutilia, ſeu impertinentia, quæ ad nullum finem honeſtum ſpectantem ad regulam reducuntur. *Lezana num. 4. Anton. à Spir. Sancto num. 8. Donat. q. 17. Mirand. p. p. q. 26. a. 9.* Tertio obedientia formalis eſt ſupra regulam, vt etiam ſupra dictum fuit, nec poteſt Prælatus præcipere quòd ſubditus obediat ex fine formalis obedientiæ. *Lez. num. 6.* Quartò quæ poſſunt eſſe occaſio ſcandali non poſſunt præcipi, ſi ſcandalum ſit actiuum, quia hoc eſt contra charitatem. Quintò ſi Prælatus iubeat quòd eſt in regula, ſed ad finem qui non eſt in regula, vt ſi Abbas iubeat monacho venire ad Chorum vt ipſe delectetur eius cantu. *Caramuel num. 727.* qui tamen addit reſolutionem non tenere niſi vbi ſuperior explicet ſe non intendere alium finem. Verè enim non eſt in Prælato poteſtas ad extraneos fines ordinandi quæ ſunt in regula, & ex vi voti non tenetur ſubditus in huiuſmodi obedire, quàmuis teneri poſſit ad ſcandalum vitandum.

162 Sed ſemper conſiderari debet, quòd quæ de ſe ſunt extra regulam, poſſunt à Prælato ordinari ad regulam, & niſi de contrario conſtet, id eſt præſumendum.

163 Econtra verò vbi ſuperior indiſcretè præcipiat, non eſt contra obedientiam humilis recurſus ad ſuperiorem *Lez. num 34.* Et immò licet ſubdito Prælatum reuerenter corrigere. *Lez. num. 36.* & non eſt contra votum fugere Prælatum ne præcipiat. *Caramuel. num. 837.* Si vero innocens puniatur a ſuperiore legitimè procedẽte in foro externo, tenetur ſubire pœnam, ratione ſcandali non tamen in foro conſcientiæ, vnde occultè poteſt pœnam non implere. *Lezana num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *An ex vi voti Religioſi teneantur ſeruare regulam relaxatam diuerſi diuerſimode ſentiunt. numer. 164.*
2 *Triplex relaxatio regulæ. n. 165.*
3 *Conſuetudine non poſſe relaxari obligationem votorum quantum ad materiam aliqui ſentiunt. num. 166.*
4 *Materia proxima votorum variabilis, & conſuetudine mutabilis. n. 167.*
5 *Promiſſio de regula ſeruanda mutabilis ex parte materiæ. num. 167.*
6 *Promiſſio ſeruandi legem intelligitur de lege quatenus viuit. n. 167.*
7 *Materia propria votorum poteſt alterari tam conſequenter, quam antecedenter. nu. 168.*
8 *Conſuetudine introduci non poteſt, vt durante materia vota non obligent. n. 169.*
9 *Conſuetudine non poteſt introduci vt ſtante Religione tollatur in totum materia votorum. numer. 169.*
10 *In Ord. Præd. profitentes proteſtantur ſe profiteri vitam regularem ſecundum præſcriptum regulæ, non ſecundum quòd hic, vel ibi regula ſeruatur. num. 170.*
11 *Religioſi ſecure viuatur relaxatione quæ & ex iuſta cauſa introducta fuit, & eſt legitime præſcripta. n. 171.*
12 *Religioſus non peccat viuendo ſecundum conſuetudinem licet male inchoatam legitime præſcriptam. n. 172.*
12 *Contra obligationem votorum nulla valet conſuetudo. n. 173.*
13 *Conſuetudo non præſcripta non excuſat. n. 173.*
14 *Qui ignoranter profeſſus eſt Religionem in qua regula eſt abuſiue relaxata tenetur ad rigorem regulæ. num. 174.*
15 *Quid de eo qui ficte profitetur intendens profiteri regulam relaxatam & non aliam? n. 175.*
16 *Etiam in Religionibus in quibus fit proteſtatio quod Religioſus non admittitur ad profeſſionem niſi promittat ſe viuere ſecundum rigorem regulæ, Religioſus poteſt vti Conſuetudine legitime præſcripta. n. 176.*
17 *Proteſtatio illa fit, ad hoc vt prætextus conſuetudinis non impediat reformationem. n. 176.*

164 DVbitatur vndecimo, an religioſus ex vi voti teneatur ſeruare regulam conſuetudine relaxatam, ita vt nulla conſuetudine introduci poſſit, vt regula in ſuo antiquo vigore non remaneat, & ſemper ſit materia voti obedientiæ non obſtante quacumque relaxatione inuiolatè ſeruanda: Non quæritur verò modo an Prælatus poſſit præcipere vt antiqua regula obſeruetur; quia de hoc erit ſequens quæſtio; ſed hic quæritur an regula ipſa non obſtante relaxatione conſuetudine introducta maneat in ſui vigore, ſitque ab omnibus obſeruanda. Affirmant quidam etiam ſi religioſus

gioſus in profeſſione habuit intentionem non ſe obligandi niſi ad regulam relaxatam. Et quia regula in ſua priſtina forma confirmata à Pontifice eſt materia voti, ſeu ad quam obſeruandam homo obligatur ex voto, at verò contra voti obſeruantiam nulla valet conſuetudo. Secundò quia ſicut qui ſuſcipit ſacros ordines, & ſi intendat non emittere votum caſtitatis, nihilominùs ad caſtitatem obligatur, quæ velit ipſe vel nolit eſt annexa ordini ſacro; ita velit nolit religioſus tenetur ſeruare regulam ad quam manet obligatus, quia talis obſeruantia eſt annexa ſtatui religioſo à Pontifice confirmato. Et ita huius ſententiæ ſunt *Maior 4.d.38. q.20.arg.2. contra primam. concluſ. Cord. in regulam S. Franc.c.10.q.15.punc.1.* cum diſtinctione tamen, ſcilicet reſpectu eorum in quibus regula obligat ſub culpa, non verò reſpectu aliorum ad quæ regula non obligat ad culpam. *Anton. quoque cap. cum cauſam nu.14.de elect.* ſenſit nullam conſuetudinem excuſare à tranſgreſſione regulæ. At econtra alij tenent religioſum in conſcientia nòn teneri ſeruare antiquam regulam relaxatam, ſi vel habuit intentionem non ſe obligandi niſi ad regulam vt relaxatam, vel ſi ab immemorabili eſt relaxata. Quia ex tam longæua conſuetudine præſumitur iuſta cauſa relaxationis; & ita ſentiunt *Abbas cap. ſuper eo num.5.de regular. & cap. Deus qui num.23. de vita & honeſt. cleric. & cap. cum ad monaſ. num.18. de ſtat. monachorum. Felin. cap. nam concupiſcentiam nu.12. de conſtitut. Dec. cap. ad noſtrum num.21. & 22. de appellat. & ibi Præpoſ. num.9. Syluеſt. v. religio 3.q.12. Roſel. ibi num.12.* Sed alij diſtinguunt.

165 Etenim triplex poteſt eſſe relaxatio contra regulam; Prima eſt iuſtè incœpta, & legitimè præſcripta, quæ potiùs dicenda eſt diſpenſatio, quàm relaxatio. Iuſtè enim non poteſt incipere conſuetudo contra regulam niſi ex diſpenſatione ſuperioris, vel ex priuilegio, vel ea ſimili cauſa; quia non licet contra regulam operari niſi ea expreſſa vel legitimè præſumpta diſpenſatione ſuperioris, aut ex aliquo priuilegio aut ex moderatione ſuperioris, vel religionis potentis rigorem regulæ moderari, vel quia regula non potuit in aliquibus partibus obſeruari, vel ex alio ſimili titulo. Sed alia eſt conſuetudo, quæ in ſui principio fuit mala, nec fuit inchoata ſine culpa, licet progreſſu temporis, quantùm neceſſe eſt ad præſcribendum contra legem Eccleſiaſticam, fuit legitimè præſcripta. Sunt enim in religionibus multæ obſeruantiæ ad quas religioſus tenetur ex lege poſitiua: At verò conſuetudo licet malè inchoata, curſu tamen temporis videntibus ſuperioribus, & tacentibus præſcribit contra legem poſitiuam, & eius obligationem tollit. Tertia verò relaxatio eſt talis vt ſemper ſit illicita, quia conſuetudo non valet contra talem legem præſcribere, & legem tollere, vnde talis conſuetudo ſemper eſt illicita, & nullius valoris ad infringendam vim legis. Qualis eſſet conſuetudo contra præcepta legis naturalis, aut diuini iuris, quæ non eſſet relaxatio regulæ, ſed corruptio Chriſtianæ vitæ, & qualis ſimiliter eſſet conſuetudo contra tria vota, quia votorum obligatio eſt de iure naturæ, contra quam præſcribi non poteſt.

166 Eſt verò circa vota aduertendum, nulla quidem conſuetudine introduci poſſe vt liceat tranſgredi votum, & tamen conſuetudine introduci poteſt vt non ſit ampliùs materia voti, id quod priùs erat; & ita conſuetudine introduci poteſt, vt votum non ſe extendat ad eam materiam, ad quam ſe extendebat. Circa quod nihilominus *Suarez tom.3. de relig.l.10.c.8. num.21.* docet ſola conſuetudine non poſſe relaxari obligationem votorum religionis, quantùm ad propriam, & directam materiam eorum. Quod probat, nam hæc obligatio non poteſt relaxari conſequenter, quia conſuetudo contra votum iam factum non eſt valida, quia eſt contra obligationem iuris naturæ; igitur eadem obligatio nec poteſt relaxari antecedenter; quia religioſus ſemper promittit materiam talium votorum prout in regula præſcripta eſt, igitur licet religioſi violent vota ſua, ſemper materia quæ promittitur eadem eſt. Nec valet dicere, quòd materia quam religioſi promittunt non eſt illa, quæ eſt in regula, ſed quæ eſt in vſu, nam hoc eſt falſum, quia intentio profitentis debet eſſe promittendi ſecundùm talem regulam prout obligare poteſt non obſtante conſuetudine, vel potiùs corruptela. Nam velle profiteri & ſe obligare ſecundùm illicitam conſuetudinem eſſet praua intentio, quę non debet in profitente præſumi. Immò quamuis aliquis illam haberet eſſet ex errore priuato, & non valeret contra abſolutam intentionem profitendi ſecundùm talem regulam. Iuxta ergo hanc intentionem menſuranda eſt materia talis voti, tali regula definita, & ideo ſemper hæc eadem perſeuerat non obſtante abuſu aliorum.

167 Sed hoc verum non habet, quia vbi materia voti propria, & directa non eſt ſtabilis, determinata, & immutabilis, ſed eſt ſubiecta variationi, & dependens ab vſu & conſuetudine, poteſt conſuetudine relaxari obligatio votorum religionis ex parte materiæ ſi non in totum in partem, quia poteſt materia variari & reſtringi. Certè ſalua ſubſtantia religionis non poteſt in totum tolli, quia non exiſtentibus votis & eorum obligatione non eſt religio, ſed bene poteſt materia illorum reſtringi, & conſuetudine alterari. Quod in voto obedientiæ probatur recolendo quòd proxima materia voti obedientiæ eſt non obſeruantia regulæ, ſed promiſſio humana de viuendo & obediendo ſecundùm regulam. At verò humana promiſſio de aliqua lege ſeruanda, in ſui obligatione a conſuetudine dependet, a qua dependet lex, quia promiſſio de lege ſeruanda ſemper intelligitur de lege prout obligat, & eſt in viridi obſeruantia, quod eſt verum etiam ſi promiſſio iuramento firmetur, vt tradit idem *Suarez num.18. ex Syluеſ. v. iuramentum.* Vnde ſi quis iuret ſeruare ſtatuta alicuius Collegij, adhuc non tenetur ſeruare illa niſi prout ſunt in vſu, ſeu prout habent vim obligandi; quia promiſſio ſupponit vim legis obligantem, & huius obligationis executionem promittit, vnde ſi lex deſijt obligare quantùm ad aliquam partem, ex vi promiſſionis etiam iuramento firmatæ non neceſſitatur promittens ad legem ſeruandam pro illa parte pro qua non obligat, ſed ſolùm pro parte pro qua lex adhuc viuit. Ita humanum pactum & promiſſio ſeruandi regulam, quæ fit à profitente religionem alterationem ſuſcipit, & mutationem, ita vt non ſit eadem in regula in ſuo antiquo vigore permanente, & in regula per conſuetudinem relaxata;

laxata; quia vbi per legitimam conſuetudinem regula ſit in parte relaxata, ſicuti pro hac parte non obligat, ita promittens illam ſeruare non tenetur ad illam ſeruandam pro ea parte, pro qua eſt relaxata, vt idem Suarez affirmat, & iam iam probabitur. Et quia materia propria & directa voti obedientiæ eſt hoc pactum, ſeu promiſſio, quam in ſua profeſſione facit religioſus, ideo materia voti obedientiæ verè alterari poteſt, vt ſit amplior & extenſior, vel minùs ampla, & reſtricta ex vi conſuetudinis alicuius. Ita & in voto paupertatis poteſt contingere vt ex conſuetudine aliquid non ſit materia voti paupertatis, quod priùs erat, vt accipere aliquid & illud retinere ſine expreſſa licentia, ita quòd vſu introducatur, quòd in aliquibus præſumatur licentia ſuperioris, vel quòd religioſis liceat, quòd intuitu paupertatis prohibitum erat, vt quòd religioſus Ordinis Minorum poſſit contrectare pecuniam, & religioſus ſocietatis accipere eleemoſynam pro miſſa dicenda.

168 Neque ratio in oppoſitum adducta vim habet, nam materia propria, & directa votorum religionis poteſt alterari ex vi conſuetudinis tam conſequenter, quàm antecedenter, ſicut poteſt alterari vis legis obligantis ad ſui obſeruantiam; quia & poſtquam factum eſt votum poteſt lex ceſſare per legitimam cóſuetudinem & ſic poteſt regula quantum ad partem ceſſare & deficere à virtute obligandi, & ſic poteſt reſtringi promiſſio illa humana per quam promittitur regulæ obſeruantia, vt non obliget pro ea parte pro qua virtus legis defecit; quia talis promiſſio intelligitur ſalua regulæ vita, & pro ea parte pro qua regula viuit, & ideo ratio ſupponit falſum, ſcilicet quòd intentio obſeruandi regulam ſecundùm quòd eſt in vſu ſit illicita; hoc enim falſum eſt, quia non eſt illicitum non obligare ſe ad legem, quæ non habet vires. Et aliud falſum videtur ſupponere tota illa ratio, ſcilicet quòd in regula ſit præſcripta determinatè materia votorum, quod abſolutè non eſt verum; ſed materia voti obedientiæ eſt quid materialiter indeterminatiſſimum & maximè dependens ab vſu; quia hæc materia eſt humana promiſſio qua homo promittit obſeruantiam regulæ, regula verò ex vi conſuetudinis mille modis alterari, reſtringi, & ampliari poteſt. Et materia paupertatis eſt quòd religioſus nihil habeat proprij, ita vt nec vtatur diuitijs ſine licentia: quæ materia per vſum reſtringi poteſt, & ampliari, vt iam ex vſu cenſeatur haberi cum licentia, quod priùs erat prohibitum retineri. Sed & in voto Caſtitatis vbi materia eſt magis determinata, adhuc multi ſaluant ex vi conſuetudinis plures ordines militares, qui prius non poterant admittere vſum matrimonij, quem modò admittunt.

169 Loquendo igitur de votorum obligatione, duo dicenda ſunt. Primum quòd nulla conſuetudine introduci poteſt vt ſtante materia voti, votum non obliget, quia voti obligatio eſt de iure diuino naturali. Et quia, vt dictum eſt, materia voti obedientiæ eſt obligatio ſeruandi regulam cóſurgens ex pacto inito inter religioſum & religionem, ideo nulla conſuetudine introduci poteſt, quod religioſus ex vi voti non teneatur inuiolatam cuſtodire obligationem ſeruandi regulam prout religioſus ex pacto ſe obligauit. Secundum eſt, quia conſuetudine non poteſt in totum deſtrui materia votorum religionis, quia hoc modo religionis ſubſtantia deſtrueretur, ideo ſemper ſeruari debet, vt religioſus viuat ſine proprio, & quod viuat in communitate iuxta alicuius regulæ præſcriptum ſub regimine Prælatorum. Cæterùm his ſtantibus conſuetudine introduci poteſt vt obligatio paupertatis & obedientiæ extenſiuè ſit magis ampla aut reſtricta.

170 Alia quoque diſtinctio præmitti debet, nam in Ordine Prædicatorum non admittuntur ad profeſſioné nouitij, niſi cú proteſtatione excludente omnem conſuetudinem vim regulæ & Cóſtitutionú reſtringentem, & declaratur, quòd Nouitius promittere debet obſeruantiam regulæ non qualem reperit in religione hic vel ibi, ſed qualem regula & conſtitutiones requirunt. Ideo diſtinguendum eſt vbi in religione aliqua non fit illa proteſtatio, & vbi religioſi non admittuntur ad profeſſionem niſi cum ſimili proteſtatione, & conditione.

171 Et loquendo primò de religionibus in quibus religioſi abſolutè ſine aliqua proteſtatione ſimili admittuntur ad profeſſionem, dicitur primò, ſine dubio religioſos licitè poſſe vti conſuetudine illa quæ & ſine culpa introducta fuit & fuit legitimè præſcripta. Quia talis conſuetudo potiùs eſt diſpenſatio in lege, quam relaxatio, & quod ſine culpa introductum fuit, ſine culpa conſeruatur rebus in eodem ſtatu durantibus. Et ita hanc partem fortiùs tenent DD. infra citandi.

172 Dicitur verò ſecundò religioſos licitè vti conſuetudine, quæ licet per culpam habuerit initium, tamen tractu tanti temporis eſt legitimè præſcripta, quantùm eſt neceſſarium ad præſcribendum contra legem Eccleſiaſticam. Nam conſuetudine poſſe humanas leges vinci & tolli certum eſt, ſicuti etiam conſtat leges religionum eſſe humanas. Nec aliquid valet quòd prima opinio affert, ſcilicet quòd religioſus ex vi voti tenetur ſeruare regulam, quia regula eſt remota materia voti, non propria & proxima, ſed materia proxima eſt obligatio humana proueniens ex promiſſione humana ſeruandi regulam facta religioni in profeſſione, quæ promiſſio reſpicit regulam pro ea parte pro qua viuit, & obligat, non verò pro eá parte pro qua per legitimam conſuetudinem eſt præſcripta. Quod amplius explicatur, nam non facit contra votum qui vtitur diſpenſatione, & regulam diſpenſatus non ſeruat, ergo nec contra votum peccat, qui vtens legitima conſuetudine regulam antiquam non obſeruat, ſed ſecundum nouam conſuetudinis legem viuit, quia non minùs conſuetudo legitima ſuſpendit vim legis, quam diſpenſatio. Nec ad propoſitum eſt exemplum de ſuſcipiente ordinem ſacrum, qui etiam ſi nolit emittere votum Caſtitatis, velit nolit ad caſtitatem tenetur, quia hoc verum eſt, quoniam ſuperuenit Eccleſiæ præceptum obligans eum ad caſtitatem ſiue illam voueant, ſiue non. Sed nulla eſt hîc lex, quæ præcipiat non vti conſuetudine legitimè præſcripta. Et ita pro hac ſententia ſunt *D. Thom. 4. d. 38. q. 1. a. 3. q. 1. ad 3. & ibi Carthuſ. q. 2. Turrecr. 7. q. 1. in ſum. a. 4. num. 12. Card. cap. cum ad monaſ. num. 4. q. 2. de ſtatu monach. Palac. 4. d. 36. d. 1. Azor tom. 1. Inſtit. mor. c. 11. q. 15. Nauar. in ſum. c. 12. num. 50. Luca ipſo Lopez p. p. inſtruc. cap. 4. Tapia antheni. ingreſſi capit. 1. numer. 64. & 65. C. de Sacroſ. Eccleſ. Rodriq.*

driq.tom.2.ſum.c.95.num.vlt.Suarez tom.3. de Relig. l.10.c.8.num.18.Moron.reſp.3.nu.171. Anton.à Spir. Sancto trac.3.diſp.6.num.5.Coton.l.4.contr.6.nu.160. Sanchez l.6.mor.cap.2.num.26. Et hoc in ſubſtantia voluit ſecunda opinio.

173 Dicitur tertiò nullam conſuetudinem valere contra obligationem trium votorum, & contra ſubſtantialia religionis, quæ ſcilicet ſubſtantiam religionis tollat tollendo materiam votorum in totum, & eorum obſeruantiam, pariterque nulli religioſo licere vti conſuetudine aliqua contra votorum obligationem, aut quacumque alia illicita, & nondum legitimè præſcripta; Quia vis legis manet, & eſt lex obſeruanda, vbi vel ſit talis, quæ non poſſit conſuetudine abrogari, vel conſuetudo non ſit legitimè præſcripta, vt vim habeat tollendi legis obligationem. Et de hac conſuetudine vera eſt prima opinio, & ſecunda opinio conſentit, & idem tenent DD, ſupra citati.

174 In hoc verò caſu in quo relaxatio non excuſat, ſi quis religioſus ſimplex profitetur ex ignorantia inculpabili credens regulam non ſtrictiùs obligare quàm viderit eſſe in vſu, nec debens ampliùs ſcire, tenebitur ne regulam in ſuo rigore ſeruare? Reſpondet *Sanchez num.27.ex Corduba in reg.S.Franc.c.2.q.16.p.1.& Angelo v. Religioſus numer.32.* talem poſſe ingredi religionem laxiorem, qualem putabat eſſe, quam fuit profeſſus, ſed ſi velit permanere, teneri ſeruare regulam in ſui rigore. Sed practicè difficile eſt admittere caſum hunc, quia religioſi per annum edocentur regulam, & bene vident quid regula exigat, & tenetur qui vult profeſſionem emittere ſcire ad quid ſe obliget, & qualis ſit regula quam profitetur, & videns regulam non ſeruari tenetur inquirere an id liceat, vel non liceat, & an regula obliget, vel non obliget, ideo moraliter loquendo valde difficile vel impoſſibile eſt dari ignorantiam inculpabilem & inuincibilem in hoc facto. Et cum de religione ad religionem tranſire non liceat ſine licentia Papæ, talis ignorantia inuincibilis non crederetur in foro externo, vnde in foro externo teneretur manere, & legem ſeruare. Et in foro conſcientiæ ſi verè intendit ſe obligare ſicut ſe obligant alij, & ſicut ratio recta dictat, vt profitens talem religionem ſe obliget, manet obligatus in foro conſcientiæ, quia ille error concomitanter ſe habuit. Et hoc de omni profitente præſumi debet, quia de tali præſumi debet, quòd intendat actum rectum & honeſtum, & validum. Immò abſolutè reſolutio præfata non ſubſiſtit, quia ſi profeſſio non eſt valida, ille remanet liber, vt quamcumque religionem ingrediatur, immò vt viuat in ſeculo, niſi aliquo alio voto aut vinculo ligetur; ſed ſi profeſſio tenet, obligatur ad regulam.

175 Quod ſi religioſus fictè profiteatur, intendens non obligare ſe niſi ad regulam vt relaxatam. Reſpondet idem *Sanchez num.28.* hunc ex vi voti non teneri ad amplius, vt tradunt DD. ſecundæ opinionis ſupra relatæ, quibus conſentiunt *Corduba dicta q.16.p.3.& Azor tom.4.Inſtit.l.13.c 11. q.16.* Sed tamen propter iniuriam, quam intulit religioni nolendo ſe obligare ad regulam prout regula verè obligat, teneri manere in religione, & religionis ſtatuta in eorum rigore ſeruare, licet *Corduba dicta q.16. pun.2.* dicat hunc poſſe tranſire ad religionem ita relaxatam, ſicuti eſt illa, ſed ſi vult manere, tenetur rigorem regulæ obſeruare. Sed in hoc caſu vel profeſſionem eſſe nullam, vel profeſſum teneri acceptare rigorem regulæ probatur infra, & quia in foro externo non ita de facili admittetur hæc eius fictio ſi verè non profeſſus coactus manebit, tenebitur in foro externo rigorem regulæ ſeruare, in conſcientia verò non tenebitur vltra ſuam intentionem, nec ad nouum votum obligabitur, quia vouere eſt actus liber.

176 Loquendo verò de religioſo qui ad religioſam profeſſionem non admittitur, niſi cum proteſtatione quòd profiteatur obſeruantiam regulæ non ſecundùm quòd regula hic vel ibi ſeruatur, ſed ſecundùm quòd petit ſeruari, dicendum eſt talem adhuc poſſe ſine peccato vti conſuetudine legitimè præſcripta donec ſuperior aliud exigat. Nam proteſtatio illa fit ad tollendam vim conſuetudinis, ſeu conſuetudinis prætextum contra reformationem. Non tamen tollit vim conſuetudinis pro tempore quo illa durat videntibus; & conſentientibus ſuperioribus. Quòd ſi religioſus fictè profiteatur, & non iuxta proteſtationem, & conditionem ſecundùm quam intendit religio illum admittere, profeſſio nulla erit, quia à tali religione non admittitur ex parte eius niſi ſub illa conditione. Et nihilominùs in foro externo talis fictè profeſſus tenebitur ſemper ad regulam in rigore obſeruandam.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi tenentur obedire Prælato præcipienti tolli conſuetudinem illicitam. n.177.*
2 *Conſuetudo non præſcripta tollitur ex vi præcepti contrarij etiam ſine derogatione. nu.178.*
3 *Conſuetudo intelligitur de legitime præſcripta. num.178.*
4 *Religioſum profeſſum regulam conſuetudine relaxatam non poſſe cogi ad reformationem, aliqui volunt. n.179.*
5 *Alij hoc idem docent cum diſtinctione. n.180.*
6 *Antequam vniuerſaliter inducatur reformatio non poteſt Prælatus contra conſuetudinem præcipere huic vel illi, vt antiquum rigorem regulæ ſeruet. n.181.*
7 *Niſi ex particulari cauſa id alicui ſit neceſſarium. num.182.*
8 *Etiam in Ord. Præd. verificatur aſſertio nu.181. poſita. n.183.*
9 *Superiores poſſunt conſuetudines legitime præſcriptas tollere & regulam reducere ad antiquum rigorem. n.184.*
10 *Immo ad hunc finem poſſunt etiam noua ſtatuere. num.185.*
11 *Minus vtile tamen eſt aliarum Religionum ſeueriora ſtatuta aſſumere. n.185.*
12 *Conſuetudo multiplici via poteſt tolli. n.186.*
13 *Religio non amiſit poteſtatem tollendi conſuetudines, quas admiſit. n.186.*
14 *Vnuſquiſque in profeſſione promittit obedire in omnibus, quæ iuſte ſibi præcipi poſſunt. n.186.*
15 *Etiam conſuetudines ab initio ex cauſa rationabili introductæ tolli poſſunt pro inducenda reformatione. n 187.*
16 *Etiam Prælati inferiores poſſunt conari ad inducendam reformationem. n.188.*

17 *Inferiores tamen Prælati non poſſunt conſuetudines maiore authoritate firmatas abrogare. numer. 189.*

18 *Ignorantes rigorem regulæ, illam promittunt & ſe ad reformationem obligant. nu. 190.*

19 *Qui profiteretur cum intentione non ſe obligandi ad regulam, niſi prout eſt in vſu vel non profiteretur valide, vel teneretur admittere reformationem. nu. 191.*

20 *In vſu reformationis, quid agendum cum Religioſo debili, & delicato. n. 192.*

21 *Etiam contra conſuetudinem immemorabilem poteſt induci reformatio. n. 193.*

177 DVbitatur duodecimò an præceptum ſuperioris præcipientis ſeruari in rigore regulam relaxatam ſit materia voti obedientiæ, ita vt religioſi ex vi voti teneantur præceptum ſeruare conſuetudine non obſtante. Cum verò ſupra triplicem relaxationem religionis poſuerimus, quarum tertia erat per conſuetudinem illicitam, & per abuſum non valentem abrogare & tollere vim regulæ, quæſtio de hac non procedit, cum ſit euidens & certum religioſos teneri ad obſeruantiam regulæ abuſu non obſtante, vnde euidentius eſt religioſos ad eandem obſeruantiam teneri ex vi voti, ſi ſuperior eam præcipiat. Nihilominus conſiderandum eſt, quòd conſuetudo poteſt eſſe illicita dupliciter, vel quia ſit irrationabilis, & non præſcriptibilis, vt quia eſt contra ius naturale, aut diuinum, qualis eſt illa, quæ ſit contra ſubſtantiam votorum: Vel quia licet ex præſcriptione poſſit fieri valida, nondum tamen eſt præſcripta. Prima eſt abuſus radicitus extirpandus *cap. conſuetudo 8. diſt.* Nam cum ſit nutritiua peccati corruptela eſt, non conſuetudo *cap. cum venerabilis de conſuetud.*

178 Sed conſuetudinem quoque contra regulam quæ nondum eſt legitimè præſcripta, licet aliàs non eſſet irrationabilis poſſe à Prælato, immò & debere tolli indubitatum eſt, tum quia illa vim non habet. Tum quia aliàs Prælatus tenetur agere vt regula ſeruetur, tunc cum obligat, vt ſeruetur: Tum quia ſubditus ex voto ad regulam tenetur. Poſſet verò aliquis imaginari, quòd ad derogandum huic conſuetudini neceſſaria ſit derogatio, quia ſpeciali ſtatuto, & conſuetudini non derogatur, niſi fiat eius mentio ſaltem per clauſulam non obſtantibus conſuetudinibus, quia præſumitur princeps ignarus talis conſuetudinis. *cap. 1. de conſuetud. in 6.* Sed nihilominus dicendum eſt, conſuetudinem nondum legitimè præſcriptam ſufficienter tolli per legem aut præceptum contrarium, etiam abſque alia clauſula derogante, quia illa non eſt conſuetudo nec excuſat à tranſgreſſione, nec valet contra legem nec ex ea reſultat aliquod ius, eique lex & Princeps reſiſtit, & conſuetudo eſt ſtricti iuris. *Rota dec. 102. num. 4. p. 2. recent.* & ſtrictè eſt interpretanda, vnde ſub nomine conſuetudinis intelligi debet conſuetudo rationabilis legitimè præſcripta iuxta *cap. vlt. de conſt.* & de hac præſcripta conſuet. intelligi debet *cap. 1. de conſtitut. in 6. Caſtro Palaus tom. 1. tr. 3. diſp. 3. p. 5. §. 1. num. 8. ex Maſcard. de probat. v. conſuetudo. concl. 413. nu. 17. Item Maran. Reſponſo 3. num. 68.* Ex quacumque igitur cauſa conſuetudo non valeat, ſiue quia ſit abuſus irrationabilis, ſiue nondum ſit legitimè præſcripta, poteſt, & debet per Prælatum eradicari, ſi ſit contra regulam, immò ſi ex ea immineat vel regulæ relaxatio, vel quodcumque aliud malum quòd diſciplinæ regulari, vel paci vel bono quocumque communitatis ſpirituali, vel temporali ſit contrarium. Quæſtio igitur eſt ſuppoſito quòd relaxatio ſit ex conſuetudine legitimè præſcripta & habente vim contra Regulam iuxta dicta in præced. quæſt.

179 Religioſum autem, qui profeſſus eſt regulam legitima conſuetudine relaxatam nõ poſſe nec à Generali, nec à Capitulo Generali nec à Papa, cogi ad priſtinum rigorem regulæ obſeruandum, quia Religioſi non poſſunt cogi niſi ad obſeruantias quas promiſerunt, non verò ad plura quàm vouerint dixerunt. *Maran. reſp. 3. num. 132. Palaus tract. 16. diſp. 4. p. 4. num. 11. Anton. à Spir. Sancto p. 2. direct. tract. 3 diſp. 6. num. 57.* Quod adeo verum putant, vt dicant in eo caſu Religioſos nec teneri ad recipiendam reformationem, niſi pro quanto reformatio ſit neceſſaria ad obſeruandam regulæ moderatæ, quam ipſi profeſſi ſunt.

180. Alij hoc idem tenent, ſed cum limitatione, nam loquendo de conſuetudine legitimè inchoata, & præſcripta, dicunt Prælatum non poſſe præcipere religioſis antiquum rigorem regulæ nec ante, nec poſt reformationem, niſi ſuccedat caſus in quo antiquus rigor ſit neceſſarius vel conueniẽs ad perfectam obſeruantiam regulæ in eo in quo nõ fuit moderata. Ita *Suarez tom. 3. de relig. l. 10. c. 8. num. 17. Coton. l. 4. contr. 6. n. 160* Et probatur quantùm ad omnes partes. Et quidem quantùm ad primam, quia vbi antiquus rigor regulæ fuit legitimè ex iuſta cauſa diſpenſatus, aut moderatus, iam ipſa remanet tanquam quid, quod eſt ſupra regulam reſpectu eorum, qui poſt moderationem profeſſi ſunt regulam, iam legitimè vel diſpenſatam, vel abrogatam, vnde non tenentur obedire niſi ſecundùm illam ſic moderatam. *Secunda pars* etiam probatur, quia cum profeſſus non vouerit rigorem regulæ, reſpectu illius rigor eſt ſupra regulam, vnde non tenetur talem rigorem recipere, nec tenentur ſubditi acceptare etiam vniuerſalem reformationem & reſtitutionem ad antiquum rigorem. Probatur tertia pars. Nam quotieſcumque ſecundùm præſentem ſtatum aliquid eſt vtile ad conſequendam perfectam obſeruantiam eius in quo lex obligat, iam illud eſt ſecundùm regulam. Vbi ergo regula ſit per legitimam poteſtatem diſpenſata aut abrogata, non poſſunt ſuperiores intuitu ſolius maioris perfectionis antiquum rigorem legis præcipere, ſed bene ſi videant religionem magis relaxari, niſi ad antiquum rigorem reducatur, poſſunt reformationem præcipere, & tenentur ſubditi obedire, quia hoc non eſt præcipere ſupra regulam, ſed ſecundùm regulam. Immò etiam ſi antiquus regulæ rigor fuiſſet per Papam moderatus, poſſet nedum Papa illum reſtituere, ſed religio ipſa, maiori parte conſentiente poſſet tali moderationi renunciare, & ſe reducere ad antiquum rigorem, obligando etiam nouiter profeſſos, quod tradit *Suarez* cui conſentit *Coton. loc. citat.* quia totum hoc fieret ſecundum regulam, cum antiquus rigor requireretur tanquam medium ad maiorem regulæ relaxationem impediendam neceſſarium.

181 Sed his non obſtantibus alij, quos infra refero abſolutè tenent, quòd ſuperiores poſſunt regulam

gulam ſecundum priſtinum rigorem reformare, obligando etiam profeſſos tempore relaxationis ad priſtinam obſeruantiam. Et hæc ſententia eſt vera. Ad cuius explicationem duo dicuntur. Primum quòd ante vniuerſalem reformationem non poteſt Prælatus præcipere alicui vt regulam contra conſuetudinem ſeruet in antiquo rigore. Quod docuerunt *Panor. in cap. ſuper eo, num. 5. de regular. & cap. cum ad monaſ. num. 18. de ſtatu monach.* referens conſilium *Cardinal.* idem *Panorm. in c. Deus qui de vita & honeſt. cleric. Card. in cap. cum ad monaſ. de ſtatu monac. Felin. in cap. non concupiſcentiam, de conſtit. & in c. cum omnes num. 8. eod. tit. Sylueſter v. religio 3. q. 12. Nauar. in ſumma c. 12. num. 50. Palat. 4. d. 38. d. 1. Suarez dicto cap. 8. num. 18.* Et ratio eſt, quia durante illo ſtatu rigor regulæ antiquus eſt ſupra regulam, quia nunc ille rigor non viget, ſed moderatus eſt. Tum ſecundo quia iuramentum de ſeruandis ſtatutis alicuius collegij non obligat ad ſtatuta, quæ conſuetudine ſunt abrogata, vt tradit *Syln. v. iuramentum* & eſt communis ſententia; eadem ergo ratione nec obligat votum. Tertiò quia regula debet eſſe communis, quamdiu autem non eſt facta reformatio, nemo poteſt inducere regulam communem contra præſcriptam conſuetudinem.

182 Hoc tamē bene limitat Suarez niſi ex particularibus cauſis rigor ille ſit neceſſarius particulari perſonæ ad obſeruantiam regulæ & vt cautela aut medicina præſeruatiua à malo. Tunc enim rigor ille præcipi poſſet; etiam ſi non fuerit præſcriptus in regula antiqua, vt ex ſupradictis eſt probatum.

183 Ampliari etiam debet aſſertio vt valeat etiam reſpectu fratrum Ord. Prædicatorum & eorum ordinum qui non admittunt aliquem ad profeſſionem niſi ſub conditione quòd profiteantur rigorem regulæ. Cum enim & in his ordinibus conſuetudo rationabilis; & legitimè præſcripta licitè obſeruetur, quod conceditur communiter omnibus non debet ſine ſpeciali & iuſta cauſa negari vni, non alteri. Et ideo ante indictam communem reformationem, non debet ſuperior nec poteſt ſine ſpeciali iuſta cauſa præcipere huic vel illi vt priſtinum rigorem regulæ, ſeruet contempta conſuetudine, quæ lex eſt de præſenti viuens.

184 Secundum principale quòd aſſeritur eſt, ſuperiores poſſe abolere omnem huiuſmodi cōſuetudinem quæ contra regulam inducta fuit, & ideo poſſe præcipere reformationem vniuerſalem, & ita introducta poterit quilibet ſuperior ſuo ſubdito præcipere rigorem regulæ, & ille tenebitur obedire. Et ita tenent DD. ſupra citati, & præterea *Tabien. v. religio. q. 21. num. 22. Armil. num 10. Cord. in expoſ. reg. S. Franc. c. 10. q. 2. q. 6. & c. 2. q. 15. p. 3. Vaſquez p. 2. d. 154. c. 4. num. 25. 26. 27. Azor tom. 1. inſtit. l. 13. c. 11. q. 17. Sanchez l. 6. mor. c. 2. num. 35. Peyr. in ſubd. cap. 8. §. 3.* Et ratio eſt, quia reformatio regulæ non eſt ſimpliciter additio ad regulam, ſed regulæ reformatio moraliter neceſſaria ad proprium finem religionis, & ad obſeruantiam regulæ ſecundùm talem ſtatum religioſum, vnde eſt neceſſaria reſtitutio regulæ in ſuum priſtinum vigorem, & religionis in decorem amiſſum. Secundò nam licet conſuetudo habeat vim relaxandi rigorem legis quàmdiu durat, non eſt tamen immutabilis, cum forſan & ab initio iniuſtè introducta fuerit, ita vt Pōtifex vel religio ipſa, & ipſius Prælati non poſſint illam de medio tollere, & antiquam religionis faciem reſtituere. Ideo opinionem illam eſſe manifeſtè falſam, quæ docuit Pontificem non poſſe reformationem indicere ad præſcriptum Regulæ præter conſuetudinem, quæ in Religione vigebat tempore profeſſionis emiſſæ dixit *Reuerendiſs. Fagnanus cap. ne mirraris, num. 526. de conſtit. & id probat ex cap. ex parte de regular. & cap. recolentes de ſtat. monac. & cap. fin. eod. tit. & Concil. Trid. cap. 1. ſeſſ. 25. de Regular.*

185 Immò nedum poſſunt ſuperiores relaxationes tollere, & religionis antiquum rigorem reſtituere, ſed Capitulum Generale, vel Generalis aut quicumque facultatem habeat condendi leges, poteſt noua ordinare, ſi neceſſe ſit pro reformatione religionis obtinenda. Totum enim hoc indirectè pertinet ad regulam, ſeu in regula continetur, & eſt ſecundùm regulam. Et religioſi potiùs leges nouas ferre debent quàm videre diſciplinam proſtratam. Ita *Sylueſ. Tabien. Armil. Vaſquez, Sanchez ſupr. citati, & Vega 2. tom. ſum. c. 86. caſu* 22. In hoc tamen quòd eſt nouas inducere leges, maxima cōſideratione opus eſſe optimè aduertunt Vaſquez & Sanchez, nec ad vnam religionem reformandam videtur aptum aſſumere alterius religionis ſeueriores regulas, quas præcipuas habet, & quibus ex inſtituto ab alijs diſtinguitur, quia hoc eſt inſtituta religionum confundere; ſed cauſa relaxationis penſanda eſt, & pro ea parte remedium adhibendum, neque enim credendum eſt ſtatuta antiqua religionis non fuiſſe idonea ad finem in religione intentum, ideo illa ad priſtinum rigorem reduci debent.

186 Inquantum verò DD. ſupra num. 179. citati huius aſſerti oppoſitum ſentiunt, conſiderandum eſt quòd non habent pro ſe fundamentum rationis; conſuetudo enim de ſe eſt mutabilis, & eius vigor ceſſare poteſt, vel ex natura rei, ſi ipſa deſinat eſſe rationabilis, ſed facta ſit nutritiua peccati, vel noua conſuetudine contraria abrogatur, & à ſuperiore per nouam legem tollitur, vt decernitur *cap. 1. de conſuet. in 6.* Nam cum conſuetudo non habeat vim niſi ex ſuperioris voluntate, hac deſinente, deeſt vis conſuetudinis. Superior igitur ille, ex cuius voluntate conſuetudo vigorem obtinuit, poteſt eam tollere. Nec obſtat ſi dicatur, quòd qui emiſerunt profeſſionem vigente illa conſuetudine non promiſerunt ſtrictiorem regulæ obſeruantiam; quia nec potuerunt limitare intentionem ſuam ad illam relaxationem, quoniam nec Religio vnquam voluit amittere poteſtatem tollendi conſuetudines ſola ſua poteſtate vim habentes, nec cum alia intentione eos ad profeſſionem recepit, & irrationabile eſt velle, quòd ex quo ſemel admiſſa fuit à Religione aliqua conſuetudo, Religio amiſerit poteſtatem illam tollendi. Ideo qui profitentur Religionem promittunt obedientiam in omnibus in quibus Religio habet poteſtatem præcipiendi, & ideo promittunt etiam obedire Religioni conſuetudines a ſe permiſſas volenti abrogare. Et licet hoc euidentius ſit in Ord. Prædicatorum, vbi expreſsè ſuperior proteſtatur ſe non admittere Nouitium ad profeſſionem niſi promittat rigorem regulæ ex eius inſtitutione non obſtante quocumque

vſu in contrarium; hoc idem verum eſt in omni Religione, & eſt ex natura rei contentum in pacto profeſſionis, quia Religio nec amiſit poteſtatem tollendi conſuetudines quas permiſit, oec admittit ad profeſſionem cum præiudicio & limitatione ſuæ poteſtatis, & ita vt oon poſſit quotieſcumque ſibi bene viſum fuerit ſuæ priſtinæ perfectioni ſe reſtituere. Et irrationabile protſus eſt, quòd Religio poſſit ſe relaxare, & non poſſit ſe ad ſuum ſtatum reſtituere.

187 Nec debent excipi conſuetudines ab initio ex legitima cauſa introductæ; quia iſtæ licet ſint diſpenſationes, ſuperior non cogitur in æternum diſpenſare, nec amiſit poteſtatem abrogandi diſpenſationem, ex quo ſemel illam conceſſit. Et hic non erit diſputandum de poteſtate tollendi cōſuetudinem, quæ oon niſi ex voluntate ſuperioris habet vigorem, ſed poterit eſſe quæſtio de cauſa rationabili; quia conſuetudo, quæ ab initio ex cauſa rationabili fuit introducta, videtur non poſſe niſi ex cauſa rationabili tolli. Et in Ord. Prædicatorum præcipitur Generalibus, vt laudabiles conſuetudines Prouinciarum nō tollant, & ſic videri poſſit quòd ablatio talis conſuetudinis non ſit iuſta. Sed hoc non eſt neceſſe, quia & rationabilitas cauſarum eſt mutabilis, & non ſemper durat; ideo bene poteſt contingere, quod non ſit rationabile continuare diſpenſationem & conſuetudinem introductam, & quòd iuſtè Religio poſſit ſe ad priſtinum rigorem regulæ reducere. Itaque id cenſendum eſt eſſe abſolutè ſupra regulam, non quòd eſt ſolùm ſupra regulam relaxatam, ſed quod eſt ſupra regulam in ſuo priſtino rigore ſumptam.

188 Sed nedum Capitulum Generale, aut quicumque ſuperior habens facultatem condendi leges perpetuas, ſed etiam Prælati inferiores, licet ſtatuta perpetua edere non poſſint, nihilominùs poſſunt pro vita ſuorum officiorum reformationi intendere, & collapſam diſciplinam inſtaurare, & præcipere ea, quæ ad hunc finem videntur opportuna, vt ex *Angelo, Sylueſ. & Roſel. aduertit Sanchez dicto cap. 2. num. 37.* Totum enim hoc implicitè in regula continetur, & eſt ſecundùm regulam, vt ſupra etiam probatum eſt. *Peyr. in ſubd. q. 2. cap. 8.* §. 3. putat quòd nedum Generalis ſed Prouinciales etiam poſſint reformationem inducere, ex eo quòd ſtatuta condere poſſunt ex *Sanchez l. 6. in Dec. cap. 2. num. 37. & Salas de legibus diſp. 8. ſec. 12.* Quod in Ord. Minimorum ait conſtare ex declarat. Card. Senogal. clauſ. 7. Hoc autem verum eſt de ſtatutis temporalibus. Nam certè in Ord. Prædicatorum nec Prouincialis, nec Capitulum Prouinciale poteſt condere ſtatuta perpetua, vt patet ex prolog. *Conſtit. §. 9.*

186 Ideo ſuperiùs dictum explicatione opus habet. Superiores enim locales poſſunt quidem abuſus tollere, ſed non poſſunt abrogare conſuetudines authoritate ſuperiorum roboratas. *Moron. d. reſp. 3. num. 125.* Conſuetudo enim lex eſt authoritate illius indicta, qui poteſt conſuetudinem approbare. Inferiores verò Prælati non poſſunt contra maiorum leges præcipere, & conceſſiones factas a maioribus impedire. Poſſunt igitur Prælati inferiores abuſus tollere, & debent inuigilare ne regula magis relaxetur, & præcipere omnia ea, quæ ſunt neceſſaria ad conſeruandam diſciplinam ſic ex maiorum voluntate mitigatam; ſed conſuetudines legitimè ex maiorum ſuperiorum voluntate præſcriptas non poſſunt tollere. Ideo in his in quibus ſolus Papa diſponit, nec Capitulum Generale poteſt conſuetudines à Papa permiſſas tollere. Sicut nec Prouincialis poteſt abrogare conſuetudines pro toto ordine de voluntate Capituli Generalis admiſſas; quia non eſt in poteſtate inferioris ſuperiorum leges abrogare.

190 Limitant verò aliqui ſupradictum ſecundum principale aſſertum, ſi aliquis ſimplex idiota, & ignorans emiſit profeſſionem, credens regulam non fore immutandam vel reformandam, immò nec poſſe reformari, vel mutari. Talis enim non poteſt compelli ad accipiendam reformationem. *Ita Hoſtienſ. in ſum. titulo de voto.* Sed contradicit *Suarez dicto cap. 8. num. 19.* quia in hac parte ignorantia non excuſat, nec facit inuoluntarium, nam qui profitetur religionem, maximè ſi ex recta ratione ducatur, regulariter intendit reformationem, & abſolutè & ſimpliciter promittit regulæ obſeruantiam. Et certè nullus profitetur qui ſcire non debeat, Prælatos poſſe præcipere quidquid conducit ad regulæ perfectam obſeruantiam, & ideo emittens profeſſionem ſimpliciter, ſe virtualiter obligat ad reformationem, quando & in omni caſu in quo ſuperiores illam voluerint inſtaurare.

191 Secundò idem aſſertum limitant alij, ſi aliquis emiſerit profeſſionem cum intentione non ſe obligandi niſi ad regulam prout eſt in vſu: Nam hunc non poſſe cogi ad regulæ reformationem tenent *Tabien. v. religio q. 21. num. 22. & ibi Armil. n. 9. Nauar. l. 3. Conſil. tit de regul. conſ. 42. num. 2. Azor. tom. 1. Inſtit. cap. 11. q. 17. num. 24. Sanchez dicto cap. 2. num. 39. Peyr. de ſubd. q. 1. cap. 8. §. 3.* Sed hunc reformato monaſterio teneri vel aliud monaſterium æqualis vitæ cum eo cuius regulam fuit profeſſus, vel ſi nolit ire teneri manere & reformationem recipere. Quia iſte non fecit iniuriam monaſterio profitendo regulam cum intentione obſeruandi regulam ſolùm ſecundùm quod eſt in vſu ex valida & legitima præſcriptione. Sed primò hoc vltimum non videtur verum; quia cum monaſterium ſeu religio habeat ius reformandi regulam relaxatam, illi iniuriam facit, qui vult hoc ius impedire, & non vult ſubijci taliter, qualiter debet quilibet religioſus talis monaſterij aut religionis. Nec Prælatus poteſt talem cum tali intentione ad profeſſionem recipere, & hoc eſt directè contra finem religionis. Ideo ſecundò videtur dicendum, quod iſte vel nulliter eſt profeſſus, vel ſua intentione non obſtante ad reformationem tenetur. Contractus enim non ſunt validi ſi fiant ex diuerſis conditionibus & pactis vno intendente vnum, & alio intendente oppoſitum, niſi vnius intentio alteri ſubordinetur. Certè religio & Prælatus illius nomine contrahens cum profitente intendit, quòd ipſe promittat obſeruantiam regulæ, talem, qualem habet religio & debet quilibet religioſus habere; & illicitè ageret, ſi aliud admitteret, quia viuentium in religione debet eſſe vnum cor, vna voluntas, vnus finis, vna intentio, & non eſſet ordo, ſed confuſio, ſi ex religioſis vnus teneretur ad partem regulæ, & alius ad totam, vel ad aliam partem, vnde Prælatus non admittit ad profeſſionem ex parte ſua niſi ex præſuppoſito quòd profitens promittat

mittat

mittat obſeruantiam regulæ ſimpliciter, & quatenua regula & ſuperiorea habent efficaciam obligãdi; Nec poreſt Prælatua accipere profeſſionem initam cum pacto, quòd religio non reformetur; qui ergo ex parte ſua profitetur cum intentione quòd regula non reformetur, vel cum intentione limitata obſeruandi regulam ſolùm pro parte, & vt relaxatam, profitetur ſub conditione repugnante contractui ſecundùm intentionem religionis, igitur contractus eſt nullus. Sed verum eſſe contractum dicendum nihilominùs eſt, quia profitens cum verè habeat animum profitendi, conditio illa a ſe poſita ſcilicet ſub conditione obſeruandi regulam ſolùm vt relaxatam, habenda eſt pro non adiecta, vnde talis tanquam verè profeſſus debet regulæ reformationem recipere, quia debet ſubiacere obligationibus communibus quibus alij religioſi ſubiacent. Quòd ſi omnino hoc noluit, & voluit omnino omnibus penſatis profiteri ſub illa conditione, non eſt verè profeſſus, quia deſijt conſenſus religionis, quæ non fecit, quod licitè facere non potuit, non poteſt verò licitè admittere ad profeſſionem eum, qui reformationi regulæ repugnat, & non vult obſeruantiam regulæ ſimpliciter. Immò ſicut *Sanchez num.40 ex Nauar.* ait, quòd ſi profitens proteſtaretur, ſe habere intentionem non profitendi niſi ex intentione ſe obligandi ad regulam vt relaxatam, hæc proteſtatio ſaltem pro foro externo non valeret, ſi poſtea abſolutè profiteretur; ita in foro conſcientiæ dicendum eſt, quòd cum forma emittendi profeſſionem ſit abſoluta, & intentio admittentis ad profeſſionem ſit quòd profitens promittat abſolutè obſeruantiam regulæ, illa intentio ſua tanquam non exiſteret iudicanda eſt, ſi aliàs profitens validè profiteri intendat, vel omnino nulla eſt profeſſio emiſſa foris vt abſoluta, & interiùs conditionata conditione repugnante intentioni accipientis ad profeſſionem.

192 Limitant tertiò illud aſſertum, vt ſi detur religioſus delicatæ conditionis, & debilis complexionis, qui rigorem regulæ ferre non poſſit, cum eo diſpenſandum ſit vt ad aliam religionem relaxatæ ſuæ ſimilem tranſire valeat. Ita *Nauar. l.3. Conſil. tit. de regular. conſ.43. num 2. & Sanchez l.6. mor. c.2. num.38. poſt Innoc. Antonin. Card. Arcbid. Henric. Dominic. Probum Dec. & Tapium. Sed Peyr. in ſubd. q.1. cap.8. §.3.* conſilium dat, vt potiùs quantum fieri poſſet cum eo diſpenſaretur in eadem Religione, quia tranſitus ad aliam religionem laudabilis non ſit ex *D. Thom. infra q.189. a.8.* Verùm & diſpenſatio in eadem Religione præcipuè in principio introductæ reformationis peſſimi exempli eſſe poſſet, vnde vtrinque pericula imminẽtia penſanda eſſent, & maius vitandum.

193 Limitant quartò ſi conſuetudo relaxans regulam ſit, temporis immemorialis, ita vt non ſit memoria à quo tempore inceperit regulæ relaxatio; quia ex tanta temporis diuturnitate cenſetur iuſtã cauſam fuiſſe relaxationis, vnde meritò rigor regulæ cenſeri debet noua auſteritas, quam profeſſus non potuit veroſimiliter mente concipere. Sed hanc limitationem ex Probo reijcit *Sanchez nu.41.* Quia parùm refert quòd tempus lapſus regulæ ſit immemoriale, vel non, ſi ſit tantum quantum ſufficit ad valorem conſuetudinis; quia in vtroque caſu regula relaxata non obligat ad rigorem, & rigor videtur noua auſteritas. Hæc tamen ratio non omnino vrget, quia multùm refert quòd regula ſit à tempore immemorabili relaxata, quia poteſt in hoc præſumi quòd id factum fuerit per diſpenſationem Pontificis, vel ex aliqua valde iuſta cauſa. Ideo tunc certè cautiùs eſſet agendum & videndum an poſſet, & deberet, talia conſuetudo rationabiliter abrogari. Quod verò *Peyr. dicto §.3.* extendit hanc limitationem etiam ad conſuetudinem quadragenariam nullo modo admitti poteſt. Aliud enim eſt quòd conſuetudo quadragenaria ſit valida ad abrogandam legem, aliud eſt quòd ipſa non ſit abrogabilis, per legem nouam. Hoc enim ſecundum eſt falſum, immò de hac conſuetudine debet eſſe ſermo, cum dicitur, quòd non obſtante conſuetudine poteſt introduci reformatio, quia conſuetudo, quæ nõ ſit legitimè præſcripta eſt abuſus, quem quilibet ſuperior poteſt & debet pro viribus deſtruere.

SVMMARIVM.

1 *Prælatum non poſſe præcipere difficilia, ſentiunt aliqui. n.194.*

2 *Qui ex inſtituto non ordinantur ad ſalutem aliorum procurandam non poſſunt cogi vt eant ad Indos, ad prædicandum &c. n.195.*

3 *Sine cauſa graui, & proportionata non poteſt ſuperior præcipere difficilia nimis. n.196.*

4 *Difficultas operis non facit quod illud ſit ſupra regulam. n.197.*

5 *Tempore peſtis tenetur ſubditus ad ſuperioris præceptum miniſtrare Religioſis infirmis. n.198.*

6 *Debet tamen Prælatus non exponere eos, ex quorum infectione maius damnum proueniat monaſterio. n.199.*

7 *Religioſi non habentes id ex inſtituto non poſſunt cogi administrandum exteris tempore peſtis. num.200.*

8 *Vbi non deſint ſacerdotes ſeculares, non tenentur Religioſi ad miniſtrandum Sacramenta tempore peſtis. nu.201.*

9 *Vbi deſint Sacerdotes ſeculares debet Prælatus præcipere, & Religioſi obedire vt miniſtrent Sacramenta tempore peſtis. n.202.*

10 *Infirmus Religioſus pro bono communi tenetur ex obedientia permittere ſectionem bracbij. n.203.*

11 *In loco inſalubri ſi adſit neceſſitas tenetur Religioſus manere. n.204.*

12 *Prælatus poteſt dare ſubditum in obſidem. numer.205.*

13 *Ad conſeruationem* Religionis *tenetur Religioſus ire ad indos. n.206.*

14 *Religioſi, qui ex inſtituto incumbunt ſaluti animarum tenentur præcipiente Prælato ire ad infideles &c. nu.207.*

15 *Prudentia neceſſaria in ſeligendis, qui mittantur ad infideles. n.208.*

16 *Iidem religioſi ex voto tenentur obedire Pontifici mittenti eos ad infideles. n 209.*

17 *Vniuerſaliter exiſtente cauſa iuſta Religioſi tenẽtur obedire etiam cum periculo mortis. nu.210.*

18 *Regulariter tamen præcepta ſuperiorum non obligant cum periculo mortis. n.210.*

19 *Vnde colligitur præceptum obligare cum vitæ periculo. n.210.*

Dubi-

194 DVbitatur decimotertiò an Generalis alicuius Ordinis poſſit ſuis ſubditis præcipere vt ex Hiſpania, vel alia parte Europæ tranſeant ad Indos, ad prædicandum Euangelium, & ad conuerſionem illorum. Seu vniuerſaliter, an poſſit ſuperior regularis præcipere quæcumque ex qualitate operis non ſunt ſupra regulam, licet in ſingulari ſint difficillima, & periculo graui etiam mortis expoſita. De miſſione ad Indos ſentiunt multi eam non eſſe materiam voti obedientiæ, nec poſſe Generalem præcipere alicui vt ex Europa tranſeat ad Indos cauſa procurandæ ſalutis illorum. Ita enim tenent *Lud.Lopez p.p. Inſtruc. c.50. Rodriq.2.tom.ſum.c.9. num.5.& Anton.à Spir. Sancto d trac.9.diſp.6.num.65.Coton.l.4.contr.6.nu.152. Lez. d.c.4.num.15. Donatus d.tr.17.q.16 mor.reſp.3.nu.75. quaſ.regul.tom.3.q.19.a.7.* Et de præcepto eundi ad infideles vbi imminet periculum martyrij idem tenent *Corduba in expoſ.Reg.S. Franciſci c.10.q.2. Leſſius l.2. cap.41. d.9 num.77. Anton.à Spir.Sancto d. tract.3.diſp.6.num.65.Coton.l.4.contr.6. nu.152.Lez. p.1. c.4. num.15. Donat. tom.3. trac.17.q.16.Moron. reſp.3.num.75.* Et hæc vera eſſe etiam de obedientia eundi ad hæreticos & ſchiſmaticos addit *Sanchez l.6.mor.c.2. num.47.* Qui tamen ex Lopez, & Rodriquez excipit religioſos Societatis IESV, eo quòd ipſi ſpeciali voto ad huiuſmodi miſſiones ſe obligent. Idem de ieiunio longi temporis *Mirand. p.1.q.26.a.10.& Coton.d. num.152.* & de ieiunio in die Dominico *Caramuel. num.714.* & de præcepto non bibendi vinum per menſem *Donatus d.num.10.* & quòd quis nimis ſe diſciplinet. *Mir. d.q.26.a.10.* Et vniuerſaliter ſuperiorem non poſſe præcipere ea, quæ ſunt nimis ardua, docet *Fagund.l.5.in Decal.c.13.num.8.* Et inter iſta nimis ardua numerari dicunt Communionem ſupernumerariam. *Coton. num.153.& 154.* iteratam recitationem horarum. *Caramuel. nu.705.* Miſſæ auditionem quotidianam vbi ea regula præceptum non eſt. Nihilominùs *Sotus l.7.de iuſt.q.2.a.4.* ad finem ſupponit ſuperiores hoc poſſe præcipere, quoniam ait, conſultiùs agere religioſos ſi in hoc ſponte ſe offerant, nec expectent ſuperioris præceptum. Et *Peyr. in R. S. q.1. c.11.ex Ledeſma* docet, quòd ſuperiores pro ſuorum ordinum conſeruatione poſſunt cogere ſubditos vt eant ad Indiarum prouincias.

195 Et quidem loquendo de religioſis, qui ex inſtituto non ordinãtur ad ſalutem animarum procurandam, & ſic docere, prædicare, miniſtrare Sacramenta eſt aliquid, quod ex generis qualitate eſt extra regulam, locum habet ſententia illa, quòd huiuſmodi Religioſi non poſſint cogi ire ad Indos, vel infideles, vel hæreticos prędicandi Euangelij cauſa, quia ex regula nec cogi poſſunt huiuſmodi munera obire inter fideles, cum ſint extra regulam, quam profeſſi ſunt niſi in caſu in quo hoc reducatur ex circumſtantijs ad regulam.

196 Quòd etiam vbi non occurrit cauſa vrgẽs, & proportionata ad præcipiendum ardua nimis, & nimis difficilia, & periculoſa, non poſſit ſuperior pro libito, præcipere difficillima & exponere ſubditum periculo mortis, id credo veriſſimum; quia poteſtas ſuperiorum eſt ordinata, nec ſunt ita domini vitæ ſubditorum vt ſine cauſa poſſint illam profundere, & morti exponere, & ita in hoc ſenſu etiam admitto ſententiam dicentem Prælatum non poſſe præcipere difficilia nimis.

197 Ceterùm quod vbi qualitas actionis, vel paſſionis eſt ſecundùm regulãm, ſolus exceſſus in difficultate & arduitate eximat ſubditum à debito obediendi ſuperiori habenti cauſam proportionatam ad præcipiendam rem difficillimam, non video: Quia nec video vnde DD. citati hauſerint hanc exceptionem, & limitationem, quòd ſcilicet difficiliora eo quia difficiliora, ſint ſupra regulam. Nam & immò ſecundùm B. Albertum Magnum in Paradiſo animæ cap.3. *obedientia eſt, cum ſubditus, quod ſibi maximè contrarium eſt fideliter, & libenter exequitur, nunquã manifeſtans ſigno, vel facto, quòd ſibi contrarium ſit præceptum.* Et difficultatem non extrahere rem præceptam extra regulam multipliciter oſtenditur.

198 Dicitur enim primò, quòd religioſus tẽpore peſtis iuſſus à Prælato religioſis inſeruire domeſticis peſte infectis in temporalibus curam illorum agendo, cibaria, & medicamenta miniſtrando, tenetur ex vi voti obedire, ita tenent *Sanchez l.6. mor. c.2.num.56. ex Caiet. Opuſ.tom.3.trac.9. de vinculo obed.q. vnica.* quod pariter docuerunt *Rodriq.quaſ.Reg.tom.3.q.31.a.3. Peyrin. R.S.q.1. 11. Anton.à Spir.Sancto num.60. Lezana d.c.4.num 19. Donatus q.23. Moron. reſp.3. num.76. Tambur. de iure Abb.tom.2.d.21.q.8.num.3.* Et ratio eſt, quia ex vna parte mutua obſequia ſunt de illis, quæ continentur in regula, vt bene docuit *D.Thom.2. d.44.q.2. a.3.* inter quæ obſequia præcipuum locum tenet cura infirmorum. Ex alia autem parte quando ratio boni communis ſtatus religioſi id petit, vt contingit in hoc caſu, tenetur ſubditus obedire etiam cum mortis periculo, non minùs, quàm ſecularis iuſſus à Principe ire ad prælıandum. Ergo falſum eſt, quòd difficultas operis, & pericula vitæ eximat religioſum a debito obediendi occurrẽte cauſa ſufficienti ad illud præcipiendum.

199 Quod verò hoc limitant aliqui, quia ſi detur religioſus ex temperamento & praua valetudine tam male affectus, vt cum multo maiori periculo tale munus obiret quam alij; vel aliquis ſit vir egregiæ conditionis cuius vita valde; vtilius eſt religioni quàm vita aliorũ, nec deſunt alij ea Religioſis, qui peſte infectorum curam poſſint habere, non poſſit Prælatus illis præcipere, ſed nec illos teneri obedire; id credo ex parte verum quod & tenẽt *Rutil. de fuga temp.peſtis l. p.d.p.q.1. paulò ante 11.quaſ. Rodriq.loco citato art.vlt. Sanchez loco citato num.57. & Peyrinus & Anton. Donatus, & Moron. citati.* Quia imprudentia Prælati eſſet in prædictis caſibus illis religioſis tale munus præcipere, cum alios habeat quibus cum minori damno & periculo illam obedientiam committat, & in his ex debito officij ordinem charitatis ſeruare debet Prælatus. Sed hoc non probat niſi quòd non poteſt Prælatus imprudenter exponere periculo vitam ſubditorum. Quantùm tamen ad hoc quòd huiuſmodi Religioſi non teneantur obedire, debet conſtare de iniuſtitia præcepti ad minus. Nam certè facillimum erit, vt in caſu quolibet debilitatis, vel maioris dignitatis, aut vtilitatis, vel alterius rei prætextum accipiat, vt ſe non exponat periculo. Et eò magis, quòd vbi loquimur de peſtilentia, robuſtiores faciliùs ex abũdantia ſanguinis, caloris, aut alterius qualitatis infectio-

infectionem recipiunt, quàm magis delicati. Vnde bene credo, quod Religioſi prædicti poſſint Prælato repreſentare proprium periculum, ſed ipſo abſolutè præcipiente auditis illis habet locum documentum S. Benedicti in regula cap. 68. quòd ſcilicet ſit obediendum, niſi euidenter conſtaret de notabili damno bono communi imminenti, ſi omnibus penſatis hic vel debilis, vel iuuenis, vel temperamenti de facili ſuſceptibilis infectionem, vel vtilitatis monaſterij ex qualitate Religioſi naſcentis exponatur periculo.

200 Dicitur verò ſecundò quòd licet religioſus, qui ex inſtituto non habet curam temporalem infirmorum, non poſſit cogi ad inſeruiendum externis tempore peſtis in cura temporali; ſicut licet religioſi, qui ex inſtituto non vacant vitæ actiuæ operibus, ac iuuandis proximis in ſpiritualibus, vt ſunt Carthuſiani, & Monachi Sancti Hieronymi, non poſſint obligari tempore peſtis ad miniſtrandum Sacramenta fidelibus peſte infectis, nihilominùs Religioſi mendicantes, & alij, qui ex inſtituto incumbunt proximorum ſaluti, & ſunt Epiſcoporum coadiutores in procuranda omnium ſalute, tenentur in ſubſidium & defectum Parochorum obedire Prælato ſuo illis præcipienti miniſtrare Sacramenta peſte infectis, immò & tenentur Prælati id præcipere, cum huiuſmodi religioſi ſint Epiſcoporum, vt Parochorum coadiutores. Prima pars huius aſſerti eſt clara; quia inſeruire temporaliter infirmis exteris eſt quid extra & ſupra regulam, vnde ad illud non poſſunt cogi religioſi maximè cum periculo vitæ illorum, niſi ſint religioſi ordinis alicuius ex officio inſtituti ad miniſtrandum infirmis, vel in caſu in quo obligaret lex charitatis. Et in hoc caſu vera eſt opinio *Tabien. v. obedientia q. 5. num. 6. & Armil. n. 5. Anton. à Spir. Sancto Donati, & Morom locis citatis* dicentium, religioſos tempore peſtis non teneri inſeruire temporaliter peſte infectis.

201 Secunda etiam pars patet; quia miniſtrare Sacramenta cum periculo mortis eſt actus miſericordiæ excellentiſſimus, qui extra caſum extremæ neceſſitatis ſalutis ſpiritualis proximi non eſt neceſſitatis, ſed libertatis ijs, qui alias ex officio aut inſtituto regulæ ad huiuſmodi munus non ordinantur. Ideo de his vera eſt ſententia *Caiet. 22. q. 26. a. 5. & Bannez 22. q. 33. a. 3. dub. 4. & Nauar. ſum. c. 24. num. 11. Anton. à Spir. Sancto num. 62. Tambur. tom 2. d. 51. q. 8. num. 5.* dicentium, religioſos non teneri ad miniſtrandum Sacramenta tempore peſtis. Quod verum eſt etiam de omnibus religioſis vbi non deficiant Parochi, vel vt addit *Sanchez loco cit. nu. 62.* non deficiant ſeculares presbyteri, qui ſumptibus Epiſcopi velint tale munus obire. Quoniam religioſis non incumbit cura animarum niſi in ſubſidium. Et ideo, quòd anno 1656. non fuerint compulſi Religioſi inſeruire peſte laborantibus, dictum eſt ſupra *q. 184. a. 7. num. 21.*

202 Sed vbi Epiſcopo deficiant Parochi ſeu alij ſacerdotes qui velint, & valeant Sacramenta miniſtrare peſte infectis, religioſi, qui ex inſtituto ordinantur ad procurandam ſalutem animarum, vnde & extra tempus peſtis, Sacramenta miniſtrant, tenentur tempore peſtis inſeruire Epiſcopo in miniſterio ſacramentorum, id præcipiente proprio eorum Prælato, qui & tenetur hoc præcipere. Et ita hanc partem tenent *D. Thom. quæſt. ſeq. 187. a. 1. ad 3. & q. 188. a. 4. ad 2. & 5. & opuſ. 18. cap. 16. in fine. Lezana d. cap. 4. num. 19. Moron. reſp. 3. num. 76. Anton. à Spir. Sancto vbi ſupra. Rutil. de fuga temp. peſt. l. 1. q. 1. p. 2. concluſ. 10. & maxime ad 5. contra eandem. Rodriq. quaſ. Reg. tom. 3. q. 3. a. 4. Sanchez l. 6. mor. c. 2. nu. 60.* Qui tres addunt in ſimili caſu Prælatum teneri ad mittendum religioſos circumeirca ad loca peſte infecta, & eos teneri obedire, & quidem non ex ſola charitate, vt vult *Donatus d. q. 23. num. 4.* ſed ex vi voti obedientiæ. Et ratio horum eſt, quia inſeruire Epiſcopo & coadiuuare in miniſterio ſacramentorum talibus religioſis eſt ſecundùm regulam, atque ideo ſecundùm eorum regulam eſt in caſu iſto, in quo eorum cooperatio eſt neceſſaria, non ſe eximere a ſacramentorum miniſterio. Quàmuis neceſſaria ſit in ſuperiore prudentia vt periculo nō exponat magis ſubiectos infectioni, ſeu quorum vita magis vtilis eſt ordini ſine ſpeciali neceſſitate, vt aduertit *Sanchez num. 62.* Ex quo iterum apparet, quod vbi opus eſt ex ſuo genere ſecundùm regulam, & ſubeſt cauſa iuſta præcipiendi illud etiam cum periculo vitæ, & Prælatus poteſt præcipere, & ſubditus tenetur obedire.

203 Dicitur tertiò ſi detur caſus neceſſitatis in quo neceſſe ſit ad vitam religioſi tuendam ſecare illi brachium, vel pedem, ſi religioſus ille ſit valde vtilis monaſterio, etiam dato quòd non teneretur pati talem ſectionem tam acerbis doloribus veſtitam abſolutè pro vita conſeruanda, ſi tamen id præcipiat ſuperior ad bonum monaſterij ſeu religionis, tenetur religioſus obedire, vt tradunt *Fagund. l. 5. in Decal. c. 13. num. 7.* ad quòd tamen *Leſſius l. 2. c. 9. num. 96.* bene requirit, quòd euidens & magna vtilitas religionis a vita talis religioſi dependeat. Ex quo ſemper habetur, religioſum etiam ad difficillima obligari, ſi tamen adſit iuſta & proportionata cauſa illa præcipiendi.

204 Dicitur quartò Religioſum teneri obedire Prælato præcipienti ſibi vt maneat in loco inſalubri, cuius aeris intemperiem, ſibi valde noxiam expertus eſt, ſi id petat religionis commune bonum. Sic docent *Peyr. R. S. q. 2. cap. 11. Anton. à Spir. Sancto num. 64. Lez. num. 16. Donat. q. 23. num. 5.* Limitantes niſi Prælatus id præcipiat ex odio, quod tamen de facili præſumi non debet, nec poteſt. Verùm ad nihil tenetur ſubditus obedire Prælato præcipienti ex odio, ſi odium ſit propria cauſa præcipiendi; quia nec Prælatus habet ius præcipiendi ex odio; nec tunc neceſſitas boni communis illa eſt, quæ mouet ad præcipiendum, ſed ſolum odium licet ſi odium ſe habeat concomitanter, vel ſolùm vt cauſa partialis vel ſit circumſtantia, & finis extrinſecus, ſed ex fine operis motiuum ſit iuſtum, præceptum teneat. Cæterùm in caſu hoc ſolum debet attendi neceſſitas & qualitas neceſſitatis, quia ſi Prælatus per alium non ſubiectum periculo poſſet occurrere neceſſitati communi, vel neceſſitas boni communis non eſſet talis, pro qua prudenter vita hominis deberet exponi, non liceret Prælato hoc præcipere, & liceret ſubdito non obedire.

205 Dicitur quintò rationabilem eſſe ſententiam plurium Iuriſtarum, nimirum *Io: Andr. cap. ex reſcripto de iure iurand. num. 9. Hoſt. ibi num. 1. Felin. num. 3. Alexandri de Neuo num. 33. Abbat. nu. 8. Nauar. l. 3. Conſil. de regal. conſ. 74. num. 3. Surd. de alim.*

alim. tit. 8. priuil. 38. num. 56. Gomez. tract. de poteſt. in ſe ipſum l. 2. c. 14. num. 28. Socin. de reg. iuris reg. 267. num. 1. & 2. quos refert & ſequitur *Sanchez loco citato num. 63.* dicentium Abbatem poſſe dare religioſum in pignus, aut obſidem, ſeu quaſi obſidem aut ad modum obſidis, pro debito monaſterij, præcipiendo ei vt maneat in certo loco, quando id petit monaſterij neceſſitas ſeu grauis vtilitas; quia eſt ſecundùm regulam, id quod eſt neceſſarium vel vtile ad bonum commune monaſterij.

206 Dicitur propterea ſextò religioſum teneri obedire Prælato præcipienti vt eat ad Indos ex Europa pro conſeruanda religione in illis partibus. Ita *Peyrinus citat. ſupra ex Ledeſma Moron. reſp. 3. num. 75.* Et ratio eſt, quia tanta eſt neceſſitas conſeruandi Ordinem iam in Indijs plantatum ne deficiat, vt pro bono communi parui facienda ſint pericula nauigationis & itineris, quæ etiam verè non tam magna ſunt, vt abſolutè terrere debeant religioſum. Et quia liberum eſt ſuperiori prouidere tam Conuentibus de Religioſis, tam Religioſis de Conuentibus iuxta exigentiam ſui Ordinis.

207 Dicitur ſeptimò exiſtente neceſſitate miniſtrorum incumbentium conuerſioni Indorum eorum Ordinum religioſos, qui ex inſtituto incumbunt ſaluti proximorum & præcipuè religioſos Ordinis Prædicatorum teneri ad nutum ſuperiorum ire nedum ad Indos, ſed inter hæreticos, ſchiſmaticos, & infideles ad prædicandum Euangelium, fidem propagandam, & conuertendas fideles. Quia ex vna parte hoc munus eſt ex genere ſuo ſecundùm regulam, cum huiuſmodi religioſi ex inſtituto ad tale munus ordinentur: Ex alia verò parte adeſt neceſſitas, quia infideles pereunt niſi inſtruantur; igitur eſt caſus in quo obligari poſſunt ſimiles religioſi ad ſubueniendum tali neceſſitati, cum deſint Parochi & alij miniſtri, qui id munus obeant. Nec conſequenter loquuntur, qui obligant religioſos huiuſmodi in caſu neceſſitatis & in ſubſidium miniſtrare ſacramenta infectis tempore peſtis cum periculo vitæ, & aliàs exiſtente eadem & multò maiori neceſſitate miniſtrandi infidelibus doctrinam fidei, & Sacramentum Baptiſmi, quòd eſt ſummæ neceſſitatis, dicunt eoſdem religioſos ad hoc non teneri, quia opus eſt difficile, & habet annexum periculum vitæ; vel enim vtrobique periculum mortis excuſat à neceſſitate obediendi, quod verè eſt falſum, vel in neutro caſu eximit à tali obligatione, quod eſt verum.

208 Verum quidem eſt magna opus eſſe prudentia in eligendis, qui mittantur & valeant nedum doctrina, ſed moribus inſtructi, qui prudenti fortitudine vigeant vt poſſint incommoditates ſufferre, & contemnere pericula, & illa etiam fugere cum id eſt vtile, & præcipuè qui ſint fide firmi, & charitate conſtantes, nec adſit periculum, quòd à fide deficiant. Vnde præſupponenda eſt priùs idoneitas mittendorum. Qua ſuppoſita verum eſt, quod docet Sotus ſcilicet conuenientius eſſe, quòd religioſi ſponte ſe offerant ad huiuſmodi miſſiones, quàm expectent præceptum ſuperioris.

209 Dicitur tandem, Pontificem ſummum poſſe huiuſmodi religioſos mittere ad quamcumque partem ad promouendam ſalutem animarum, eoſque teneri illi obedire etiam ex vi voti obedientiæ. Quod quidem Pontifex ex ſuprema poteſtate poſſit religioſos mittere ad conuerſionem infidelium eſt certum, & ex Rodriquez id etiam fatetur Sanchez num. 48. Nam & hoc eſt verum vniuerſaliſſimè reſpectu cuiuſcumque clerici, immò reſpectu cuiuſcumque idonei. Hæc enim poteſtas intrinſeca eſt officio ſummi Paſtoris, qui cum ſe ipſo totam Eccleſiam paſcere non poſſit, eſſet impotens fungendi officio ſuo, ſi nõ poſſet hoc munus alij committere, & præcipere. Et ideo hanc poteſtatem mittendi miſſionarios ad prædicandum Euangelium per totum Orbem, vt ſibi delegatam à Greg. XV. in Conſtit. ſua 26. habet Sacr. Congregatio de Propaganda fide. Sed reſpectu religioſorum, qui ex inſtituto ordinantur ad procurandam ſalutem proximorum, & præcipuè reſpectu Ordinis Prædicatorum, qui habet hoc pro fine proprio ex ſui inſtitutione & conſtitutionibus, Pontifex vt ſupremus Prælatus poteſt præcipere talibus religioſis, vt eant quò ipſe indicauerit ad Euangelium prædicandum, & ſacramenta miniſtranda; quia licet huiuſmodi religioſi non habeant in hoc illud ſpeciale votum, quod habent PP. Societatis, tamen id eſt ſecundùm eorum regulam, & ideo Pontifex id poteſt præcipere tanquam eorum ſupremus Prælatus, cui ipſi ex voto tenemur obedire.

210 Dicitur vltimò, quòd vbi opus aliquod ex ſuo genere ſit ſecundùm regulam, ratione difficultatis non extrahitur extra regulam, nec fit vt Prælatus occurrente iuſta cauſa, & proportionata non poſſit tale opus præcipere, & ſubditus non teneatur obedire; ſed vbi detur iuſta cauſa & præcipuè neceſſitas vel magna vtilitas boni communis etiam in arduis, & difficillimis, etiam cum periculo mortis tenentur religioſi ſuis Prælatis obedire. *Caiet. tom. 3. opuſ. tr. 9. Suarez de legib. lib. 3. cap. 30. num. 2. & 3. Vaſquez p. 2. diſp. 161. cap. 2. Tambur. tom. 2. de iure Abb diſp. 21. q. 8. num. 2.* Quamuis quando periculum mortis accidentaliter eſt coniunctum operi precepto, ſeu quando ſuperiores aliquid generaliter præcipiunt regulariter præcepta ſuperiorum non obligent cum periculo vitæ. *Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 18. num. 4. Suarez de cenſ. diſp. 6. ſec. 3. nu. 7. & tom. 4. de Relig. trac. 8. lib. 2. c. 8. num. 29. Tambur. d. q. 8. num. 1.* & apud eum *Henriq. & Azor.* Sed vbi ſuperior ſcit adeſſe periculum mortis, & ex cauſa iuſta præcipit opus, Religioſus tenetur obedire. Ad cognoſcendum verò quando ſuperior velit obligare cum periculo mortis datur hæc regula, vt vbi periculum ſit per ſe coniunctum operi & hoc ſit bene notum ſuperiori, cenſendum ſit ſuperiorem intendere obligare periculo non obſtante, etiam ſi id non exprimat. Secus ſi periculum accidentaliter eſt adiunctum operi, vnde nec eſt præuiſum a ſuperiore; Tunc enim non obligat nec eſt vnde præſumatur obligare, quia in ijs odioſis & in dubio huiuſmodi præcepta humana intelligenda ſunt de minimo iuxta regulam 30. de reg. iuris in 6. & vt non obligent cum vitæ periculo. Nam aliàs ſi adſit neceſſitas talis boni communis, quæ ſit proportionata, & talis pro qua Religioſus exponere ſe debeat periculo tunc obligatur ad non ceſſandum ab obedientia cum tali damno boni communis vel ex natura rei, vel ex implicita voluntate præcipientis, prout colligitur ex *D. Thom. ſupr. q. 120. & Caiet. ibid. & p. 2. q. 96. a. 4. & 6. & Sot. al. 2. de iuſt. q. 5. a. 8.*

Sylu.

Sylu.v.præceptum. q.3. Nauar.cap.23. num.43. Sua-rez *tom.4. de Relig. tr.8. l.2. cap.S.num.31. Tambur. tom.21.diſp.21.q.8.num.4.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non poteſt præcipere ſubdito Epiſcopatum acceptare num.211.*
2 *Multo minus poteſt præcipere vt accipiat beneficium extra ordinem. n.212.*
3 *Poteſt Prælatus præcipere ſubdito vt ſuſcipiat Parochiam apud Indos, ſi remanet ſubditus Prælatic Ordinis. n.213.*
4 *Immo hoc verificatur vbique. n.214.*
5 *Prælatus poteſt præcipere dignitates intra ordinem. num.215.*

211 DVbitatur quartodecimò an ſuperior poſſit præcipere religioſo vt accepret Epiſcopatum, aut curam animarum extra vel intra religionem. Et quidem primò loquendo de Epiſcopatu, *Sanchez l.6. m.c.2. num.49.* negatiuam partem ſuſtinet & vbi *D.Thom.ſupra q.185. a.2.Richar.quodl.3.q.21.D.Anton.3.p.tit.20.c.5.§.6.Turrec. cap.olim.num.1.8.q.1. Angelus v electio num.30. Syl-ueſ.v.electio 1.q.19.Sotus l 10.de iuſt.q.2.a.1.* dicnne religioſum teneri obedire Prælato præcipienti acceptare Epiſcopatum, id ex Soto explicatvt intelligatur de ſummo Pontifice. Et hanc eandem ſententiam tenent *Lezana tom.1.cap.4. num.18. Donatus d. tr.17.q.40. Anton. à Spir-Sancto d.diſp.6. num.70.Cor. d.contr.6.num.165.* & alij. Et ratio eorum eſt, quia eſſe Epiſcopum non eſt quid quod ſit ſecundùm regulam, ſed ſupra regulam. Nec eſt quid ordinatum ad bonum religionis, vnde nec eſt in poteſtate Prælati regularis hoc præcipere, nec ſubditus teoetue obedire. Verùm vt ſupra dictum etiam fuit, hæc ratio vim non habet. Quia reſpectu religionum quæ ex inſtituto incumbunt ſaluti proximorum procurandæ, cura animarum eſt maximè ſecundùm regulam, & Epiſcopatus tum ratione officij tum ratione dignitatis maximè ſpectat ad commune ordinis bonum, cum immò ad ſacras religiones pertinear alere, educare, & habere miniſtros idoneos ad animarum ſalutem procurandam, ſitque non parua gloria earum huiuſmodi miniſtros habere. Immò cum abſolutè Epiſcopatus ſit officium maximæ charitatis & perfectionis, & ſimul in bonum ordinis cedar, ideo videri poſſet non eſſe ſupra regulam illud præcipere, niſi in regula adſit de hoc ſpeciale ſtatutum in contrarium. Nihilominùs tamen ex alia ratione dicitur, non poſſe Prælatum regularem præcipere religioſo vt Epiſcopatum accepter, quia Epiſcopus ſtatu diſtinguitur à religioſo, nec poteſt Prælatus præcipere religioſo mutationem ſtatus etiã in melius, quia ſtatus mutatio eſt ſupra vel extra ſtatum, & ex vi obedientiæ non obligatur religioſus niſi intra ſtatum ſuum, & reſpectu eorum quæ ſunt ſecundùm regulam in eo ſtatu quem ſibi elegit. Nec verum eſt vniuerſaliter, quòd Prælatus poſſit præcipere ea omnia, quæ ſunt religioni vtilia, ſed quæ ſunt vtilia ſecundùm regulam & religionis ſtatum. Ideo licet Papa ſine dubio poſſit præcipere religioſo vt Epiſcopatum accepter ex vi ſuæ ſupremæ iuriſdictionis, non tamen ex vi voti obedientiæ, neque vt proprius religionum Prælatus.

212 Dicitur verò ſecundò multò magis certum eſſe non poſſe Prælatum cogere religioſum ad acceptandum beneficium ſiue curatum, ſiue non curatum, ſiue ſeculare, ſiue regulare etiam eiuſdem ordinis ſed alterius monaſterij, vt bene docet *Nauar. Com.4.de regul.nu.23. Rodriq.qq.reg.t.1. q.34. Suarez tom.3.de Relig.l.10.c.10.num.24.Sanchez l.6. m.c.2.num.51.& ſumitur ex cap.monachi, de ſtatu monac.& ex cap.cum de beneficijs, de præbend. in 6.* Ratio eſt, quia huiuſmodi beneficia vel ſecularia, vel alterius ordiuis ſunt penitùs extra regulam, nec continentur directè, vel indirectè in regula, cum beneficiatus extrahatur ab obedientia Prælatorum ſi verò ſint beneficia eiuſdem ordinis, ſed alterius monaſterij, nec poteſt id Prælatus præcipere, cum id ſit interdictum *cap.cum ſingula, de præbend. in 6.* Tum quia Prælatus habet præcipere ea, quæ ſunt ſui monaſterij non alterius. Ideo Prior vnius Conuentus ſubdito ſuo electo in Priorem alterius Conuentus non poteſt præcipere vt Prioratum acceptet, & ſtatum quietis ſuæ mutet. Si tamen beneficium ſit ſui ordinis, & monaſterij, Prælatus poteſt cogere ſubditum ad illud acceptandum; quia iam pertinet ad regulam, cum pertineat ad munera Religionis, ſeu monaſterij. *arg.cap.quorundam de elect. in 6.& c.cum ſingula §. prohibemus de præbend. in 6.* Videnda ſunt, quæ de iſtis dixi ſupra *q.185.art.8.*

213 An verò poſſint religioſi a ſuis Prælatis cogi ad ſuſcipiendum officium Parochi apud Indos, affirmat Suarez loco ſupra citato, quia illud officium ex diſpenſatione Pontificum religionibus appropriatum eſt. Sed negat Sanchez nu.50. quia licet Pius quintus conceſſerit religioſis vt poſſint tali officio fungi, hoc probat licere fungi tali officio, non tamen poſſe ad illud cogi. Sed primum magis placet, quia ex quo conceſſum fuit religioſis fungi officio Parochi, tale officium appropriatum eſt illis, & factum eſt de pertinentibus ad religionem, & ſpectantibus ad regulam, & cum alias officium Parochi & habere curam miniſtrandi ſacramenta fidelibus ſit ſecundum regulam, ideo ſtat ſub facultate Prælati præcipere tale munus, quod tamen verum eſt, ſi Parochi iſti maneant ſubiecti obedientiæ Prælatorum, & non mutent ſtatum dum ad Parochias deſtinantur.

214 Immò extra Indias etiam, ſi daretur officium Parochiale exiſtenti in Conuentu ſub obedientia ſuperioris, poſſet ſuperior præcipere ſubdito vt officium acceptaret & exerceret. Nam exercere curam animarum ſub obedientia ſuperioris eſt valde ſecundùm regulam. In illis Religionibus, quæ ad vitam actiuam ordinantur ſeu quibus huiuſmodi Parochiales Eccleſiæ ſunt vnitæ; Niſi igitur officium Parochi repugnet ſtatutis religionis alicuius, de ſe non habet repugnantiam ad ſtatum religioſum, immò aliàs valde conuenit illis religionibus, quæ incumbunt ſaluti proximorum, vnde obire munus Parochi ſub obedientia ſuperioris eſt opus ſecundùm regulam talium religionum, & poteſt præcipi à Prælato.

215 Dicitur autem tertiò Prælatum ſuperiorem poſſe præcipere ſubdito, vt Prælaturam intra Ordinem, vel quodcumque aliud officium accepet, & exerceat. Quia ſine dubio hoc eſt ſecun-

dùm regulam, & ordo religionum periret ſi ſuperioribus officia & prælaturas intra ordinem præcipientibus poſſent repugnare, & non obedire. Ita communiter DD. ſupra citati. Si verò ſit impeditus, tunc ſeruare debet, quę docuit *D. Thom. ſupra q.193.a.2.ad 2.* & ibi explicata ſunt à num.46.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt ad experimentum obedientiæ præcipere difficilia, & inutilia. n.216.*

216 DVbitatur decimo quinto, an Prælatus poſſit pręcipere difficillima alicui ſubdito ad capiendam experientiam illius obedientiæ? Nam certè id fecerunt antiquitus multi ſancti Abbates, qui ſuis ſubditis præceperunt ſæpius difficilia, ridicula, impoſſibilia, imò legi diuinæ contraria, vt videre eſt apud *Caſſianum lib.4. de Inſtit. Mon.cap.24.25.26.& 27.* Reſpondetur verò, poſſe quidem ſuperiorem vt experimentum faciat obedientiæ ſubditorum præcipere difficilia, & ridicula, & ſupra regulam exiſtentia dummodò præcipiat licita, & prudenter in hoc ſe gerat: ſed tamen vbi non præcipiatur ſecundùm regulam, non tenentur ſubditi obedire. Ita *Maior.4. d.38. q.15. ad 2. contra 2. Azor tom.1.Inſt.l.12.c.13. q.3.fin. Sanchez l.6. mor.c.2. num.4.* Et quia in monachis antiquis perfectiſſima obedientia erat, prudenter Abbates poterant præceptis non ſecundùm regulam experiri perfectam monachorum obedientiam. Sed vbi religioſi vix ſeruant, quæ debent, imprudentia eſſet ab illis exigere perfectionem obedientiæ. Quod verò *Caſſianus dicto cap.27.* commendat obedientiam Mutij, qui iuſſu Abbatis voluit proijcere proprium filium in flumen, & quod miraculo comprobata fuit obedientia S. Mauri, qui iuſſu S. Benedicti lacum ingreſſus eſt quæſiturus S. Placidum, ex ſpeciali Dei inſtinctu hæc euenerũt, nec imitanda ſunt. Et peccaret Prælatus ſi aliquid contra Dei legem præciperet, vt experiretur obedientiam ſubditi, niſi id faceret vt econtrariò experiretur diſcretionem eius in obediendo, ſecutus quòd ſubditus humiliter repugnaret præcepto. Quod verò dicunt aliqui, quòd in caſu, in quo Prælatus præcipiat ſubdito aliquid contra Dei legem, debet ſubditus obedire faciendo id, quod ſine violatione legis Dei poteſt fieri, vt ſi præcipiatur proiectio de alto monte, debet ſubditus montem aſcendere, & ſe inclinare ac ſi ſe vellet præcipitare, imprudentiam & nimiam ſimplicitatem exiſtimo. Nam longè melius eſſet ſi tunc cum humilitate ſubditus reſponderet, quòd ſi non eſſet contra Dei legem id, quod præcipitur, ipſe libentiſſimè executioni mandaret. Cæterùm non iter in montem præceptum ſupponitur, ſed præcipitium, & fictum præcipitium eſt ridicula irriſio præcepti, non veræ obedientiæ ſignum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non poteſt præcipere actus mere internos. num.217.*

217 DVbitatur decimo ſexto, an religioſus teneatur obedire Prælato præcipienti actus merè internos? *Suarez tom.3.de rel.c.9.num.5.* quem ſequitur *Peyr.in ſubd.q.1.c.6.* tenet perfectam obediẽtiam Euangelicam etiam in interiores actus cadere poſſe, quia ad totum id ſe extendere poteſt Euangelica obedientia, in quo homo poteſt ab homine dirigi, & ex propria voluntate ei ſe ſubijcere; homo verò poteſt ab homine dirigi etiam circa actus orationis mentalis v. g. & contemplationis, circa moderamen paſſionum, & regulam appetituum & deſideriorum, & circa vanitatem & honeſtatem cogitationum, & in hoc poteſt liberè ſe ſubdere homini, & illi obedientiam promittere. Nec obſtat doctrina *D. Thom. ſupra q.104.a.5.* dicentis obedientiam non ſe extendere ad actus internos, quia hoc eſt verum de obedientia reſpiciente legem externam, non verò de obedientia reſpectu legis, quam ſibi homo facit vouendo, quia homo vouens promittere poteſt obedientiam etiam quantùm ad actus internos. Ideo *Layman l.4.tr.5.c.9 num.5* inquit non eſſe certum, quòd votum obedientiæ non reſpiciat actus internos, vnde ait non eſſe improbabile, quòd religioſi aliquarum religionum, in quibus viget ſtrictior obedientia intendant ſe obligare ad huiuſmodi obedientiæ ſeueritatem. Verùm alia ex parte *Roſella v. obedientia num.2. Angel. num.1. Tolet.de peccat.mortal.cap.15.num.1. Rodriq. qq.Reg. tom.3.q.19.a.2.* quos refert & ſequitur *Sanchez l.6. mor.c.2.num.6 Anton.à Spir.Sancto d. diſp.6. nu.82. Lezana d.cap.4.num.5. Donatus d. trac.17. q.19. Mirand. p. p. q.26. a.2.& 3. Moron.reſponſ.3.num.120. Tambur.tom.2.de iure Abb.diſp.21. q.5. num.2.* aſſerunt votum obedientiæ non ſe extendere ad actus merè internos. Et ita de facto dicendum eſt. Immò de poſſibili loquendo dicendum eſt, hominem eſſe incapacem iuriſdictionis, & dominij alterius ſecundùm interiorem mentem, quantùm ad actus merè internos, quia eſt incapax de illis iudicandi. Vnde poteſt quidem vnus homo alium dirigere doctrinaliter, & ſuadendo etiam actus interiores, non tamen neceſſitando, & præcipiendo, & obligando, quia non ſubeſt humano dominio quòd non ſubeſt humanæ cognitioni. Nihilominùs tamen verum eſt, quòd votum obedientiæ poteſt extendi ad actus internos, quatenus ſit promiſſio facta Deo, & humanum præceptum ſit ſolùm conditio complens materiam voti, non verò ſit propriè pręceptum obligans ex vi humani dominij, & iuriſdictionis. Quia Deo vouere poſſumus etiam actus internos, qui etiam nos iudicabit, ſi vota non reddiderimus. Sed votum obedientiæ religioſæ non eſt pura promiſſio facta Deo, ita vt homo ſit purus terminus cui ſit obediendum. Sed immò votum obedientiæ ſupponit promiſſionem obediẽtiæ factam homini, illamque confirmat & roborat. Et quia homo ex nulla promiſſione poteſt ſe homini obligare quantùm ad actus internos, ita vt ex hoc in homine reſultet dominium, vel iuriſdictio illos præcipiendi, ideo de facto in nulla religione votum obedientiæ ſe ad actum internos extendit, quia homo ex incapax illos præcipiendi, & iudicandi niſi pro quanto contineantur in externis, cum quibus ita ſint colligati vt ſi præcipiatur aliquis actus externus cenſeatur præcipi internus ſic ſi Prælatus præcipiat ſacerdoti vt celebret miſſam pro aliquo, tenetur pro illo ſacrificium applicare. *Peyr.in ſubd.q.1.cap.6.dicto 3.* Vnde Eccleſia præci-

pit

pit attentionem in recitatione officij. Vide *Caiet. ſupra q.104.a.5.& Sotum l.10.q.5.a.5. Suarez de leg. lib.3.cap.13.num.6. Mirand.tom.2. q.23.a.6. Caſtellin. de elect.in prælud.§.13. Peyr. Donat.* & reliquos ſupra citatos.

SVMMARIVM.

1 *Votum obedientiæ perfectiſſimum debere ſe extendere ad omne licitum, aliqui volunt.n.218.*
2 *Eiuſdem opinionis motiua. n.219.*
3 *Obligatio ad non agendum in indiuiduo niſi ex iuſſu ſuperioris eſt impoſſibilis. n.220.*
4 *Obligatio vniuerſaliſſima ad agendum quod præceperit ſuperior ſi id ſit ex ſuo genere licitum eſt irrationabilis. n.221.*
5 *Obligatio vniuerſaliſſima ad obediendum in omnibus viſis licitis ſuperiori non eſt laudabilis, & materia voti. n.222.223.*
6 *Obedientia quo vniuerſalius ſe extendit etiam extra regulam eo eſt perfectior. n.223.*
7 *Votum obedientiæ non poteſt reſpicere vniuerſaliſſime & abſolutè quidquid fuerit volitum à ſuperiore. nu.223.*
8 *Dicta PP. explicata. n.223.*
9 *Obligare ſe ad obediendum homini de ſe nec eſt bonum, nec eſt malum. n.223.*
10 *Ad voti obedientiæ perfectionem ſpectat vt eius materia ſit reſtricta per regulam. n.224.*
11 *Nulla eſt religio vel ſine regula, vel cuius ſubditi obligentur vniuerſaliſſime ad id, quod eſt extra regulam. n.225.*
12 *Apoſtoli non promiſerunt vniuerſaliſſimam obedientiam Petro. n.225.*
13 *In nulla Religione obedientia ad ea, quæ ſunt extra regulam eſt de præcepto. n.225.*
14 *Religiones non ſunt imperfectæ, ſed immo ſunt perfectæ, ex quo arbitrio Religioſorum relinquunt ſequi voluntatem ſuperiorum in ijs, quæ ſunt extra regulam. n.226.*
15 Votum *de habenda voluntate Prælati pro regula vniuerſaliſſima, non eſt validum. n.227.*
16 *Promittere in omni caſu manifeſtare Prælato omnes indiuiduales circumſtantias actuum eſt iniuſtum. n.228.*
17 *Promiſſio de facienda voluntate Prælati in omnibus licitis in indiuiduo & omnibus penſatis eſt bona materialiter, quia ſequi voluntatem Prælati in indiuiduo in ijs, in quibus non poteſt præcipere per ſe & ex ſe non eſt melius bonum, quia poteſt eſſe malum, & quod non ſit malum eſt per accidens ex alijs circumſtantijs. n.229.*
18 *Votum obediendi confeſſario debet eſſe conditionatum. n.230.*
19 *Concluſio totius inſpectionis. n.231.*

218 DVbitatur decimoſeptimò an obedientia Euangelica vt perfectiſſima ſit ampliſſima eſſe debeat, & aliquo modo ad omnia perfecta ſine limitatione extendi? Vnum ſupponitur, & aliud quæritur. Supponitur tanquam certum, & communiter admiſſum id quod docet *D.Thom. ſupra q.104.a.5.ad 3.* ſcilicet eam dici obedientiam perfectam, quæ obedit in omnibus licitis. Sed obedire in omnibus licitis contingere poteſt dupliciter, vel ſcilicet vt ſit opus conſilij, vel vt ſit ex præceptò. In primo ſenſu D.Th. locutus fuit, vnde contradiſtinxit obedientiam perfectam obedientiæ ſufficienti ad ſalutem, quæ obedit in illis in quibus obediens tenetur obedire ſic enim & ex *S. Bernar. lib. de præc. & diſpenſ. cap.9.* habetur, quòd huiuſmodi perfecta obedientia non eſt de præcepto, & ex vi voti, ſed de conſilio. Sed noſtra quæſtio loquitur in ſecundo ſenſu, & quærit an ad hoc vt votum obedientiæ perfectiſſimum ſit, & conſtituat ſtatum religionis perfectiſſimum, ſit neceſſarium quòd ſine limitatione ſe extendat aliquo modo ad omnia perfecta, ita vt religioſus ex vi voti ſit neceſſitatus obedire Prælato in omnibus licitis. Affirmat enim *Suarez tom.3. de relig. c.9.num.1.* Sed non omnino abſolutè, nam aſſertionem explicat & limitat dupliciter. Primo vt præceptum ſuperioris non ſit de re prohibita per legem ſuperioris Prælati. Altera limitatio quòd præceptum non ſit contra regulam, & contra ſtatum, quem obediens profitetur. Et quia nulli dubium eſt, quòd perfectio obedientiæ non petit vt obediens obediat contra regulam, vel obedientiam debitam præcepto ſuperioris maioris, explicatur illud aliud, quod dicebatur ſcilicet, quòd neque ſit contra ſtatum obedientis. Nā ad perfectionem huius vitæ omnino neceſſarium eſt quòd homo habeat firmum aliquem ſtatum, quem profiteatur, & in quo tendat ad aliquem ſcopum, & vt perfectionem conſequatur; neceſſarium eſt ergo, quòd obedientia quam quis promiſerit ſit conſentanea, & ſaltem non contraria ſtatui, & fini, quem profitetur, nam ſi ſit contraria, vel deſtruet ſtatum, vel potiùs impediet progreſſum perfectionis. Item quia oppoſitum inuoluit contrarias & repugnantes obligationes, quia inuoluit obligationem ad ſtatum, & obligationem ad ea, quæ ſunt contraria ſtatui. Itaque hac duplici limitatione ſuppoſita aliàs obedientia perfectiſſima debet eſſe ſine limitatione ampliſſima. Sic enim & obedientiam ad regulam tantùm menſuratam & reſtrictam nimis imperfectam eſſe dixit *Caton. lib.4. contr.6. num.151. & 156.* maximè vbi ex non obedientia oritur diſceptatio inter ſubditum, & ſuperiorem, & detur aliqua occaſio ſcandali.

219 Quod probatur primò ex S. Gregor. homil.20. in Ezech. vbi intantùm obedientia vocatur holocauſtum, inquantùm nihil obediens ſibi reſeruat, ſed totum Deo offert. Secundò ex S. Bonauentura opuſ. de proceſſo Religionis l.6. c.27. diſtinguente obedientiam in ſpiritualem, quæ debetur Prælatis Eccleſiæ communiter, ſpiritualiorem, quæ promittitur alicui ſecundùm certam regulam, & ſpiritualiſſimam, quæ promittit obedientiam in omnibus, quæ non ſunt contra animam, & talem regulam. Et cap.18. de hac interpretatur dictum Chriſti Matt.16. *ſi quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum &c.* Et eadem docet in expoſ. regulæ S. Franciſci cap.1. Tertiò quia ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis; ſed abnegare ſe, ſimpliciter promittendo obedientiam in his, quæ ſunt conſilij dicit perfectionem, ergo abnegare ſe magis, ac magis, & maximè, erit maior & maxima perfectio. Eò magis, quòd obedientia non poteſt eſſe improportionata per exceſſum, quia ipſa ex obiecto eſt honeſta, quia importat ſubiectionem homini vt vicem Dei habenti in operando, quod eſt Deo gratiſſimum. Et quar-

tò nam Religio Minorum, & Societatis IESV talem obedientiam profitentur,

220 Ad huius quæſtionis euidentiam diſtinguendus eſt duplex illius ſenſus. Quòd enim Religioſus ex vi voti obedientiæ ſit obligatus ad obediendum Prælato in omnibus licitis poteſt intelligi hæc obligatio vt ſit præcepti negatiui, vt ſcilicet Religioſus nihil etiam licitum poſſit operari niſi ex obedientia & ſpeciali poſitiuo iuſſu ſuperioris; vel vt ſit obligatio præcepti affirmatiui, vt ſcilicet ſi contingat ſuperiorem præcipere ſit ei obediendum, ſi res præcepta ſit licita. In primo ſenſu, obligatio non eſſet laudabilis, quia nec poſſibilis, cum ſemper ſubditus non poſſit eſſe præſens Prælato, vt ab eo in indiuiduo de quacumque ſua actione iuſſa recipiat, & non niſi à voluntate ſuperioris etiam quantùm ad ſpeciem indiuidualiter determinetur.

221 In ſecundo autem ſenſu loquendo diſtinguendus iterum eſt ſenſus quæſtionis; Quia vel in eo eſt ſermo de licito in genere, vel de licito ſimpliciter & in indiuiduo, omnibus penſatis. Dicitur autem primò, quòd obligatio ad agendum quodcumque voluerit ſuperior, ſi illud fuerit licitum ex genere non eſt laudabilis, nec poteſt eſſe materia voti, quia non eſt de meliori bono, cum ſæpiſſimè contingat quòd id, quod eſt ex genere bonum ſit in indiuiduo vel malum, vel certè minùs bonum, obligatio verò ad id, quod ſæpiſſimè poteſt eſſe malum, vel minùs bonum nec eſt laudabilis, nec eſt materia voti, cum hæc ſit materiæ voti eſſentia, vt ſit melius bonum. Si ergo eſſet habens votum obediendi Prælato in omnibus licitis ex genere, inueniret verò (quod ſæpiſſimè contingeret) quòd in indiuiduo illud eſſet malum ex circumſtantijs, vel minùs bonum, quid faceret? obediret ne? Sed hoc eſſet contra legem naturalem obligantem ad non agendum id quod in indiuiduo vel eſt malum, vel eſt minùs bonum, vt ſupra *q.184.a.3.* probatum eſt; deberet ergo non obedire ergo obedientia ſic vniuerſaliter ſumpta non limitata regula certa, & quæ de ſe ordinet vniuerſaliſſime, & ſine regula in id quod ſit ex genere licitum, nec eſt bona, nec laudabilis, nec materia voti.

222 Sed ſi datur alius ſenſus; ita quòd hæc obedientia intelligatur de licito non abſolutè, ſed ſub conditione quòd ſit licitum in indiuiduo, quod eſt dicere, quod in indiuiduo ſit melius, quia minùs bonum in indiuiduo eſt & non licitum, quia imprudentia eſt relinquere melius omnibus penſatis electo minùs bono aliunde conſtat, quòd obligatio ad vniuerſaliſſimè obediendum Prælato in omnibus alias licitis non eſt laudabilis, nec materia voti: quoniam non eſt bonum, aut laudabile obligare ſe vniuerſaliſſimè ad iudicium illius, qui eſt incompetens, & ineptus iudex, ſed fallax, & non valens cognoſcere quidquid opus eſt ad ferendum rectum iudicium: At verò Prælatus ad iudicandum quid in indiuiduo, & omnibus penſatis ſit melius ſubdito eſt ineptus, & cui eſt etiam impoſſibile cognoſcere omnes conditiones indiuiduales ex quibus iudicium de meliori in indiuiduo dependet. Multæ enim ex his conditionibus ſunt perſonales, & quidem ſæpiſſimè interiores & in oriente reſidentes, ad quas ſciendas non ſe extendit iuriſdictio Prælati. Et dato quod ſint externæ, ſæpiſſimè ſunt occultæ & concernentes etiam proximum, & tales, quas non licebit manifeſtare ſuperiori in præiudicium graue ſui aut aliorum. Et tam iſtæ, quàm multæ aliæ tales vt plurimùm erunt, quarum nullam cognitionem habebit Prælatus ante ſuum præceptum, cum tamen ad hoc vt huiuſmodi præceptum ſit prudenter datum, neceſſe ſit omnes circumſtantias actus, ex quibus actus bonitas in indiuiduo pendet plenè cognoſcere, igitur ſuperior non eſt iudex actus, qui vniuerſaliſſimè poſſit certum dare iudicium & infallibile de bonitate actus ſui ſubditi in indiuiduo vt actum præcipere poſſit, & neceſſitare ſubditum ad illum; cum actuum circumſtantiæ etiam non occultæ non omnes Prælato poſſint eſſe manifeſtæ, ante præceptum datum, ad occultas autem manifeſtandas ſæpiſſimè nullum habeat ius, & immò poſſit eſſe illicitum eas illi manifeſtare, & quæ ſunt interiores ſint extra ſuam iuriſdictionem. Ideo iudicium de bonitate ſui actus in ſingulari proprium eſt operantis, & de iure naturæ illi commiſſum. Et ita vt in hoc ipſe operans ſit vltimus iudex, cui etiam eſt commiſſum iudicium vt diſcernat, an *Prælatus* illicita præcipiat, quàmuis in dubio pro *Prælato* præſumere debeat, & ad iudicium hoc ferendum dirigere ſe debeat ex legibus & præceptis ſuperiorum. Patet igitur, quòd obligatio ad obediendum & vniuerſaliſſimè de bonitate actuum omnibus penſatis & in indiuiduo ſequendum iudicium *Prælati*, in hoc iudicis fallacis, & incompetentis non eſt bona neque laudabilis, neque materia voti. Et ſic neque poteſt fieri votum obediendi *Prælato* in omnibus licitis, quæ Prælato fuerint viſa eſſe meliora in indiuiduo; quia hoc iudicium vniuerſaliſſimè à Prælato fieri non poteſt. Si autem dicatur poſſe fieri hoc votum ſimile illi, quod emittunt profeſſi ſocietatis, qui promittunt ſi fiant *Epiſcopi*, ſe auditutos conſilia Generalis, *& facturos quòd ille* conſuluerit, ſi tamen hoc eis viſum fuerit eſſe melius de quo voto tractat *Suarez tom.4. de relig. lib.6. c.9.* Et ſic quòd Religioſus poteſt vouere, ſe auditurum Prælatum conſulentem, vel ordinantem etiã circa ea, quæ ſunt extra regulam, & facturum voluntatem Prælati ſi id quod fuerit à Prælato volitum ab eodem Religioſo fuerit iudicatum eſſe melius. Dico, quòd ad perfectionem Religionum non eſt neceſſe facere hoc votum ſpeciale; quia in quolibet voto obedientiæ Religioſæ hoc continetur. Cum enim agere quòd eſt melius in indiuiduo ſit de lege naturæ, vt probatum eſt ſupra. *q.184. a.3.* Et quidquid eſt de lege naturæ ſit de regula, vt habet D. Thom. artic. ſequenti; de regula cuiuſcumque Religionis eſt & quòd Religioſus audiat Prælatum ſuum conſulentem, ſi id fuerit melius, & quòd faciat voluntatem Prælati ſi pariter id melius fuerit, vnde iam ſub voto obedientiæ Religioſæ comprehenditur. quòd Religioſus in omnibus licitis vniuerſaliſſimè faciat voluntatem Prælati, ſi id Religioſo melius viſum fuerit.

223 Itaque ad argumenta in oppoſitum reſpondetur, quòd argumentum non diſtinguit inter obedientiam, & votum obedientiæ. Obedientia vbi ſit conſilij, quo eſt in ſubdito religioſo vniuerſalior eò eſt perfectior, quia in religioſo ſemper remanet libertas illa ab homine libero non ſeparabilis, per quam in his quæ ſunt conſilij ipſe ſui iudex & arbiter videt quid ſit ſibi melius agendum,

& non

& non agendum & illud agit, & non habet pro regula voluntatem fallibilem ſuperioris niſi videat ſimul adeſſe infallibilem Dei voluntatem. Sed votum obedientiæ vniuerſaliſſimum, ſeu obligatio vniuerſaliſſima, & abſoluta reſpectu eorum, quæ ſunt conſilij, vel non eſt bona, ſed valde mala, vel inuenitur intimè contenta in omni voto obedientiæ. Nam huiuſmodi obligatio vel reſpicit voluntatem ſuperioris abſolutè, vel ſub conditione quod aliunde res præcepta omnibus penſatis Religioſo non videatur minùs bonum in indiuiduo. Si reſpiciat præceptum abſolutè, obligatio illa eſt ex obiecto mala: quia ſolum hoc tale præceptum ſuperioris non ſufficit ad faciendum quòd res in indiuiduo ſit bona aut melior, ſed poteſt eſſe vel minùs bona vel mala; igitur obligatio ad voluntatem Prælati abſolutè ſequendam in indiuiduo eſt de ſe mala, quia eſt ad id cum quo actio mala eſſe poteſt, & talis obligatio ex conſequenti eſt impeditiua actus boni. Si verò obligatio ſit ad præceptum ſub præfata conditione, talis obligatio eſt intrinſeca voto Religioſo; quia vbi actus præceptus aliàs ſit omnibus penſatis melius bonum, iam eſt de lege naturæ, & de regula, & ex conſequenti de voto obedientiæ eſt exequi talem actum. Quòd ſi in actu hoc quòd eſt illum eſſe volitum à Prælato ſit circumſtantia dans illi actui, vt ſit etiam melius in indiuiduo (quod ſæpiſſimè contingere poteſt,) iam ex eadem cauſa ille actus eſt de regula, & ſub voto obedientiæ comprehenditur. Quia ergo continget vt in pluribus, quòd id, ad quod inclinat voluntas ſuperioris ſit etiam in indiuiduo abſolutè melius, & quando aliàs non eſſet tale, circumſtantia mandati, ſeu voliti à ſuperiore facit illud eſſe melius ſæpiſſime. Ideo obedientia in licitis dicitur eſſe perfecta, & perfectior; quia immò non ſine culpa omittitur, maius bonum electu minori. Sed obligatio ad faciendum abſolutè voluntatem ſuperioris in ijs, quæ alias ſunt licita per ſe obligat tam ad bonum, quàm ad malum in indiuiduo, quia voluntas ſuperioris poteſt eſſe etiam de malo in indiuiduo ideo talis obligatio nec eſt bona, nec ſpectat ad votum. Sancti Patres autem laudauerunt obedientiam vniuerſalem, vt eſt actus conſilij, ſeu vt eſt de ijs, quæ Religioſo in indiuiduo videntur meliora, nunquam verò laudauerunt obligationem abſolutam neceſſitantem ad huiuſmodi obedientiam ſcilicet ad obediendum in omnibus quæ vel ſint licita ex ſolo genere vel ſolis Prælatis viſa ſint meliora. Sed immò Religionum & ordinum inſtitutores per regulas limitarunt poteſtatem ſuperiorum in præcipiendo, & multa reliquerunt in quibus obedire Prælatis eſſet conſilium à Religioſis iudicandum non præceptum. Et per hæc patet reſponſio ad ſecundum. Et ad tertium negatur minor, quia obedientia ad hominem ſimpliciter non eſt res bona, niſi ſuppoſita lege, & niſi Deo conſtituente hominem loco ſui, obligare autem ſe & liberè ad obediendum homini, & ad habendum hominem loco Dei per ſe nec eſt bonum, nec eſt malum. Eſt quidem bonum & neceſſarium ſtatui religioſo obligare ſe ad obediendum Prælato præcipienti ſed non ex arbitrio omnino libero, ſed reſtricto ad regulam, & ex regula bene in Deum ordinata. Sed obligare ſe abſolutè ad obediendum homini præcipienti ex libertate ſuæ voluntatis in omnibus, & per omnia, quæ non ſint mala contra regulam, & ſtatum obedientis eſt per ſe malum, & vlteriùs eſt onus improportionatum illis qui ſunt in via perfectionis niſi fiat ſub conditione, quòd volitum ab homine in indiuiduo videatur melius. Ad quartum autem iam ſupra reſponſum eſt, obedientiam hanc vniuerſalem in regula Minorum, & Societatis conſuli non autem præcipi, & ideo nec in illis Ordinibus eſſe materiam voti.

224 Colligitur primò ex dictis, falſam eſſe imaginationem *Henrici quodl. 6. q. 17.* aſſerentis nullam eſſe religionem perfectam in qua votum obedientiæ non ſit de obedientia vniuerſaliſſima, ſeu ſit de obedientia reſtricta ad aliquam regulam, Quoniam immò ſtatus perfectionis requirit, quod detur obligatio ſecundùm certam aliquam regulam, quia cum ſint plures viæ ad perfectionem, non poteſt vnus homo obligari ad omnes, quia impoſſibile eſt ſimul habere iter per plures vias. Ad perfectionem igitur Religionis ſpectat quòd obedientia habeat materiam per regulam limitatam. Qua limitatione ſuppoſita nec eſt laudabile nec eſt bonum quòd religioſus ſit obligatus ad ea quæ ſunt extra regulam. Quia ea omnia ſi in indiuiduo erant meliora, iam illa erant de regula, & oppoſita, contra regulam. At verò hoc iudicare nullius alterius eſt vltimatè quam ipſius operantis, cuius eſt decernere in ſingulari quid ſibi ſit melius.

225 Colligitur ſecundò nullam vnquam datam fuiſſe religionem, in qua religioſi ex voto obedientiæ ſe obligauerint vel ad vniuerſaliſſimã obedientiam ex nulla regula limitatam, vel ad obedientiam in omnibus, etiam quæ ſunt extra regulam. Quod enim inquit *Suarez num. 9.* credendum eſſe, Apoſtolos huiuſmodi obedientiam vniuerſalem promiſiſſe Chriſto, & cæteros Apoſtolos Petro poſt Chriſti aſcenſionem, quia illi non ſunt profeſſi obedientiam ſecundùm aliam regulam niſi charitatis, & maioris obſequij diuini, iuxta munus ſuum, ſeu miniſterium, ad quod erant vocati. Primo non eſt ad rem, quia Chriſti voluntas eſt regula infallibilis, & quæ in indiuiduo infallibiliter poterat iudicare quid eſſet melius quòd Prælato non eſt commiſſum, nec conuenit. Secundò & illa obedientia aſſeritur vt facta ſecundùm aliquam regulam ſcilicet limitatè ad munus ad quod erant electi. Vnde autem colligit, quòd in non pertinentibus ad munus Apoſtolatus ad quod aſſumpti erant Apoſtoli promiſerint obedientiam Petro? ſed conſtat ex Euangelio Chriſtum dediſſe Apoſtolis ſuis præcepta multa, & vniuerſalia pertinentia ad munus Apoſtolatus, & communia omnibus, ſed ſpectantia ad ſingulares perſonas Apoſtolorum eorum arbitrio reliquiſſe. Quod autem dicitur in religione Minorum & Societatis huiuſmodi voti vniuerſalitatem reperiri id negatur, vt ſupra eſt explicatum, quia vniuerſalis iſta obedientia non præcipitur ſed conſulitur. Et ſi dicas ſi conſulitur, hoc quòd eſt obedire Prælato in omnibus licitis; igitur eſt melius, quia conſilium eſt de meliori bono. Reſpondetur quòd conſulitur, quia vt plurimùm poteſt eſſe bonum; Id enim ſufficit ad hoc vt ſit materia conſilij; ſed tamen quia iudicium de hoc, an & quando ſit futurum bonum & malum proprium eſt operantis, ideo non præcipitur, nec eſt materia, quæ poſſit præcipi, & quæ poſſit eſſe de regula niſi

la niſi

la niſi vt conſilium in caſibus occurrentibus à Religioſo accipiendum, etiam ſi opus ſit conſulto ſuperiore. Cæterùm & obedientia etiam in his, quæ ſunt extra regulam ex hoc eſt perfectio, quia non eſt de neceſſitate, ſed de conſilio, & cum libertate diiudicandi an & quando talis obedientia conueniat.

226 Ex hoc colligitur tertiò nedum non eſſe imperfectas religiones, in quibus non vouetur vniuerſalis obedientia ad ea, quæ non ſunt contra regulam, vt voluit Henricus, & ex parte admittit Suarez, immò ex hoc eſſe perfectas, quòd talem obedientiam non vouent; in omnibus enim religionibus votum obedientiæ eſt valde vniuerſale cum ſe extendat ad totius vitæ diſpoſitionem, vt docet *D.Th.ſupra a.5.ad 4.* Et ſi bene res penſatur hæc obediētia eſt vniuerſaliſſima quātùm ſufficit ad obedientiæ meritum. Nam cum in actione conſideretur exercitium, & ſpecificatio actionis, obedientia religionum ad vtrumque ſe extendit vniuerſaliſſimè. Nam quòd religioſus numquam ſit in otio, ſed ſemper agat, & quòd numquam agat niſi ex virtute, hoc eſt aliquid contentum in regula, & ſecundùm regulam, ad quod ſe extendit authoritas Prælati; ſolùm verò remanet indifferens religioſus reſpectu qualitatis actionis determinatæ, ad hanc vel illam ſpeciem, & exercitij determinati reſpectu huius vel illius actionis. At verò ad meritum obedientiæ ſufficit, quòd religioſus non operetur niſi ex obedientia, & ad meritum ſimpliciter & abſolutè, quòd operetur ex fide & charitate omnia in gloriam Dei faciens, & ad hoc totum cuiuslibet religioſi obedientia ſe extendit. Sed & in indiuiduo ad ſingulas omnino actiones determinatas ad hic & nunc ſub his circumſtantijs extenditur obedientia quia vnuſquiſque tenetur ex lege naturæ operari id quòd eſt melius in indiuiduo, vnde ad hoc regula obligat. Quod verò huiuſmodi Religiones iudicium de meliori in indiuiduo relinquant ſubditis, bene faciunt, quoniam & hoc eſt de lege naturæ, nec Prælatus eſt capax ferendi hoc iudicium vniuerſaliſſimè, & in omnibus caſibus, quoniam eſt iudicium pendens à perſonalibus circumſtantijs, & ſæpiſſimè occultis, & antecedenter ad præceptum incognoſcibilibus.

227 Colligitur quartò quòd vniuerſaliter loquendo votum de habenda voluntate Prælati pro regula, nedum dum præcipit ſecundùm regulam, ſed etiam dum præcipit extra regulam & non contra regulam non tenet, neque obligat, quia non eſt de re meliori, immò nec de re ſecundùm ſe vniuerſaliter bona, immò eſt de re potiùs mala, quàm bona; quia eſt obligare ſe ad regulam fallacem. Et cum obedientia intantùm ſit neceſſaria inquantum homo indiget inſtrui, vt Suarez pluries aduertit ex *D.Thom.ſupra a.5.* cum certum ſit regulariter, ſubditos ordinariè prudentes non indigere inſtrui in omnibus omnino quæ non ſunt contra regulam, iam apparet hanc obedientiæ obligationem non eſſe neceſſariam, nec vniuerſaliter bonam, quia Prælatus ex ſua ſcientia nec poteſt omnes has actiones rectè dirigere.

228 Dices, quòd hæc obligatio poſſet fieri vt eſſet bona, ſi ſubditus promitteret facere voluntatem Prælati ſi ſibi conſtaret eam eſſe de meliori bono, & vlteriùs in alijs caſibus promitteret reuelare Prælato omnia, quæ ſibi videntur eſſe contraria, vt res ordinata non ſit de meliori bono, & ſic omnibus manifeſtatis faceret poſtea, quod ſuperior ordinaſſet. Sed mitto quòd hoc eſſet aſſumere onus importabile ab humana infirmitate, & quòd non conueniret generaliter imponere pro tota aliqua Religione: Quia ſufficit dicere; quòd talis promiſſio eſt ex obiecto iniqua & iniuſta, & imprudentiſſima. Quia infiniti caſus poſſunt accidere in quibus ſubdito vel ſit peſſimum, vel ſit minùs bonum aliquas circumſtantias reuelare ſuperiori. Nec igitur illa promiſſio conuenit voto.

229 Et ſi aliunde dicas, quòd hæc propoſitio de formali eſt vera, quia ſcilicet promiſſio de faciendo voluntatē Prælati in omnibus licitis eſt bona, immò eſt de meliori bono: quia ſi res ordinata à Prælato eſt de meliori bono, res illa eſt licita, ſi verò res ordinata non eſt de meliori bono, nec eſt de re licita, quia minùs bonum comparatione melioris non eſt bonum. Reſpondetur, quòd promiſſio de faciendo voluntatem ſuperioris in omnibus quæ ſunt meliora in indiuiduo eſt bona materialiter non formaliter, & non per ſe, ſed per accidens. Quia opus extra regulam omnino poſitum eſt res bona ſi ſit de obiecto bono ſimpliciter, non verò formaliter eſt bona ex eo, quod ſit volita à ſuperiore; quia licet tale obiectum eſſe volitum à ſuperiore non ſit malum, quia ſupponitur obiectum bonum, & non eſt malum quòd Prælatus velit bonum, quia tamen bonum ſimpliciter in præſenti eſt, quod eſt bonum in indiuiduo, & omnibus penſatis; obiectum verò illud non ideo eſt bonum ſimpliciter, quia ſit volitum à Prælato, bene ſequitur quòd ſolùm materialiter & per accidens contingit eſſe, quòd velle in indiuiduo, quod vult Prælatus, eſt ſimpliciter bonum, & quòd obligatio ad ſic volendum ſolùm *materialiter & per accidens* contingit eſſe bona, ex quo aliunde quòd vult Prælatus eſt omnibus penſatis bonum. Et iterum adhuc addendum eſt, quòd hæc obligatio eſt intimè clauſa in voto religioſæ profeſſionis. Quod ſi quis non contētus ſe obligaſſe ad hoc ex voto profeſſionis vellet expreſsè vouere, ſe facturum vniuerſaliſſimè, quod Prælatus voluerit, ſi id ſibi viſum fuerit melius, animaduertere deberet, quòd obiectum primarium, & formale huius voti non poſſet eſſe conformitas ad voluntatem Prælati, quia hæc per ſe & ex obiecto non eſt bona determinatè, ſed indifferens vt ſit bona, vel mala in iſtis, quæ non ſunt ſecundùm regulam, ſed extra regulam, & in quibus voluntas Prælati non eſt nobis à Deo data pro regula, vnde contingere poteſt quòd volitum à Prælato non ſit bonum; ſed talis voti obiectum primarium debet eſſe actus vt in indiuiduo melior. Quòd ſi hoc ſuppoſito per quandam reflexionem voluntas gaudeat quòd in hoc adeſt etiam conformitas ſui ad voluntatem Prælati, & quòd in hoc ſe illi ſubijcit, & illam reueretur & quòd ſi ad id amādum aliunde non obligaretur, libenter id faceret nihilominùs, vt ſe ſui Prælati conformaret voluntati: hæc bona ſunt, ſed talia, quòd quilibet Religioſus ſine ſpeciali voto ſimilia poteſt habere.

230 Dices adhuc, quòd poteſt quis virtuosè & ex voto ſe ſubdere directioni alterius in omnibus, vt v.g. vouere ſe facturum quidquid ſibi Con-

feſſarius

feſſarius dixerit, & abſolutè iudicauerit omnibus penſatis eſſe faciendum; igitur ſimile votum fieri poteſt reſpectu Prælati. Sed dicitur, quòd cum homo ſit regula fallax, & fallaciſſima; quia omnis homo mendax, *Pſal.* nullum ex his votis eſt validum niſi ſub aliqua ſit conditione reſtrictum, ſub qua homo ſit regula infallibilis. Sic in Religionibus optimè promittitur obedientia, ſed ſecundùm regulam, & leges, quæ ſunt infallibilis regula agendorum. Ideo nec votum factum de obediendo Confeſſario eſt de meliori bono, & validum niſi ſit reſtrictum ad aliquam infallibilem regulam, cui arbitrium Confeſſarij ſit ſubiectum. Et quàmuis in hoc Confeſſarius poſſit habere quandam maiorem amplitudinem, quia pœnitens ei tenetur manifeſtare etiam peccata ſua, vnde Confeſſarius abundantiùs poteſt in ſingulari iudicare quid pœnitenti ſit melius in indiuiduo, quia indiuiduales conditiones ei fiunt manifeſtæ vberiùs. Tamen nec pœnitens tenetur omnia omnino ſuo Confeſſario manifeſtare, & quam plurimæ eſſe poſſunt quæ pœnitens ſalua conſcientia manifeſtare non poterit; vnde eſt, quòd obligatio iſta vniuerſaliſſima de obediendo Confeſſario in omnibus non eſt licita, niſi ſit conditionata, & præcipuè hac conditione, ſi tandem omnibus penſatis quod præcipitur à confeſſario ſibi videatur eſſe melius. Quia vt dictum eſt, tandem iudicium de meliori in indiuiduo eſt perſonale, & proprium operantis, qui & contra leges ipſas & præcepta ſæpe opus habebit vti Epijcia, & qui & diiudicare debet de præceptis ipſis, & quatenus ſibi conſtet eſſe iniqua, illa ſpernere debet.

231 Colligitur vltimo totius huius inſpectionis generalis concluſio, ſcilicet religioſum ex vi voti obedientiæ non neceſſitari ad obediendum præceptis Prælati non præcipientis ſecundum regulam. Illa vero eſſe ſecundum regulam, quæ in regula continentur expreſſe aut implicite & indirecte. Hæc autem ſunt illa, quæ pertinent ad communem vitam & mutua obſequia religioſorum, quæ ſunt iuſta pœna delictorum, quæ ſunt medium aliqualiter neceſſarium ad perfectam regulæ obſeruantium, quæ ob communes neceſſitates in dies agenda occurrunt. Vnde tanta eſt amplitudo & extenſio obedientiæ, vt pauca remaneant liberæ religioſorum voluntati relicta immo nulla quæ ſaltem in ratione virtutis non ſint ex regula illis ordinata, cum nullus religioſus ſit, qui etiam vel ex regula non teneatur vitare otium, & operari ſemper in gloriam Dei, vel operari quòd eſt melius in indiuiduo, vel hoc ei non poſſit præcipi à ſuperiore.

SVMMARIVM.

1 *Dubium quid ſit. num.*232.
2 *Dubium duplex.* 232.
3 *Dubium formale, & obiectiuum. num.*233.
4 *Idem non poteſt opinari contradictoria, quamuis poſſit eſſe dubius de illis. num.*234.
5 *Dubium de præcepto ex triplici capite. num.* 235.

Qualiter votum obedientiæ ſe extendat ad caſus dubios.

INSPECTIO TERTIA.

232 DVbitatio ſecundùm *S. Thom. in 3. d. 17. a. 4.* ſignificat *motũ rationis ſuper vtraque parte contradictionis cum formidine determinandi alterum.* Et ideo *contingit ex defectu medij ſufficientis ad veritatem inueniendam, & ideo contingit ex defectu ſcientiæ.* Diſtinguitur nihilominùs dubium in propoſito in negatiuum, & poſitiuum. Primum dupliciter poteſt accidere, primò quia ad nullam partem contradictionis habeatur medium ſaltem probabile ex quo intellectus determinetur ad alterum, ſecundò quia eſto adſint media probabilia, hæc ad vtrumque contradictorium habentur æqualia, & ideo intellectus manet irreſolutus, & anceps, nec ad aliquam partem præ alia determinatur, quia nullum ex motiuis eſt ſufficiens ad determinandum intellectum, & ideo *Sylueſt. v. dubium* dixit illud eſſe, in quo dantur ad vtramque partem rationes æquales, vel quaſi æquales; vbi enim datur æquale pondus rationum, nequit determinari intellectus magis ad vnam partem, quàm ad aliã. Dubium verò poſitiuum dicunt, quando ex vtraque parte ſunt opiniones probabiles, ſeu dubium poſitiuum eſt quòd coincidit cum opinione, quæ ſecundùm *S. Thom. p. p. quæſt. 79. a. 9. ad 4. Significat actum intellectus, qui fertur in vnam partem contradictionis cum formidine alterius.* Et hoc modo dubium negat omnimodam certitudinem, opinans enim dicitur dubius, quia non eſt certus, ſed dubium primo modo negat nedum certitudinem, ſed etiam determinationem intellectus ad vnam partem contradictionis. Sed tamen propriè opinans non eſt dubius, quia vni parti determinatè adhæret. Ideo cum *Caiet. in ſum. v. opinio* dixerit, quòd omnis opinio ambigua eſt, hoc reprehendit *Vaſquez*, vt aduertit *Martinez de Prado in quæſt. moral. cap. 1. quæſt. 3. num.* 8. quia opinio non petit eſſentialiter dubietatem, & ambiguitatem. Et licet idem Martinez dictum Caiet. defendat, quia dubietas latitudinem habet, & vnus gradus illius eſt adhærere alteri parti, cum formidine alterius, tamen verè ſic eſt quòd opinio propriè loquendo non eſt dubia, nec eſt contrariè incerta, ſed eſt incerta priuatiuè quia non eſt euidens, & procedit ex coniecturis, & principijs fallibilibus vt in paucioribus tamen, ſeu talibus quæ ſaltem ſimul ſumpti determinant intellectum ad vnum. Et ideo meliùs dixit *Syluest. v. dubium num.* 41. quòd vbi eſt opinio ceſſat dubium & dictum Syluеſ. nouiſſimè approbat *Reuerendiſs. Fagnanus cap. Ne innitaris, nu.* 225. *de Conſtit.*

233 Sed ſecundò conſideranda eſt analogia eiuſdem nominis *dubium*, quod alio modo diſtinguitur in formale, & obiectiuum. Nam dubium primò & formaliter ſumptum importat actum rationis. Et ſic eſt vel motus rationis ex carentia, vel æqualitate motiuorum indeterminatæ ad alteram partem, & in ſe ancipitis, vel motus rationis determinatæ ad vnum cum formidine oppoſiti,

qui

qui propriè dicitur opinio, ſed & obiectum huiuſmodi motus rationis analogicè dicitur dubium, ſeu res dubia. Et hoc modo dubium etiam diſtinguitur in dubium negatiuum, quod propriè dicitur dubium & in dubium poſitiuum, quod propriè dicitur opinabile. Primum illud eſt, cuius non eſt inuenire motiuum tale, ex quo poſſit determinare intellectum magis ad ſuum aſſenſum, quàm ad aſſenſum ſui contradictorij. Quia enim nos ex ſenſibilibus cognoſcimus, ſicut illud dicitur occultum quód ad extra non eſt manifeſtatum, ſic dicitur dubium, quod ad extra ita imperfectè eſt manifeſtatum, vt nulla adſit vel coniectura efficax ad determinandum intellectum magis ad ſui aſſenſum, quàm ad ſui contradictorium. Dubium verò poſitiuum, idem eſt quód opinabile, & illud eſt quód eſt magis manifeſtatum, nimirum taliter quód ex ſenſibilibus haberi poſſunt motiua quæ ad ſui aſſēſum determinent intellectum, licet non cum certitudine, ſed cum formidine alterius partis.

234 Eſt autem diſcrimen inter huiuſmodi dubia formalia, & obiectiua, quód dubium purè negatiuum vtrique contradictorio commune eſt, & in eodem intellectu eſt reſpectu vtriuſque contradictorij. Quia ille qui dubitat, non habet aliquod motiuum determinans ad alterum ex contradictorijs, nec obiectiuè vnum contradictorium eſt dubium, niſi ſit dubium aliud; quia vno eorum exiſtente certo, certum eſt & aliud, quia implicat contradictoria eſſe ſimul vera, & ſi certum eſt vnum eſſe verum, certum eſt aliud eſſe falſum. Sed in dubio poſitiuo vtrumque quidem contradictorium poteſt eſſe opinabile reſpectu diuerſorum intellectuum, ſed reſpectu eiuſdem hoc eſt impoſſibile, quia opiniones contradictoriorum ſunt ad inuicem contrariæ, vt habet *D. Thom p.p.q.17 a.4. ad p.& 3.* oppoſita autem non poſſunt eſſe ſimul in eodem ſubiecto. Quamuis vna poſſit eſſe in habitu, & alia in actu iuxta doctrinam eiuſdem *S. Thomæ q.16. de malo a.6. c. in prin.* Ideo nullus v. g. poteſt ſimul opinari, quód ieiunare tali die ſit & non ſit prohibitum. Hoc quidem negauerunt *Vaſquez p.2.q.19.a.6.diſp.62.cap.3.num.10.& Azor. l.2. c.16. q.2.& 3.& cap.17.q.7.* dicentes, eundem ſimul poſſe habere de eodem contrarias aſſenſus, vnum ex principijs extrinſecis, & alium ex extrinſecis. Et *Sanchez in Decal.l.1.cap.9. num.12.* amplius dixit, poſſe eundem ex principijs intrinſecis diuerſimodè intellectis vtramque partem cõtradictionis opinari. Sed iſti non diſtinxerunt inter hoc quód eſt rem eſſe opinabilem, ſeu probabilem, & rem eſſe in ſe ipſa veram, ſeu inter iudicium probabilitatis, & iudicium opinatiuum veritatis rei; Duo enim huiuſmodi iudicia non ſunt contraria, quia non ſunt de eodem obiecto. Immò primum non eſt opinio, ſed ſæpiſſimè eſt ſcientia, quoniam nobis euidens eſt de diuerſis contradictorijs eſſe opiniones probabiles. Vnde idem *Sanchez ibid. num.18.* dixit, quód adhoc, vt quis poſſit ſequi opinionem probabilem neceſſe eſt, quód ſit certus de probabilitate. Et ſic bene ſtat quód quis habeat opinionem de veritate vnius contradictorij, & quód iudicet aliud eſſe probabile. Nec decipiat ſe quiſque arguendo & dicendo, quod eſt probabile eſt in ſe verum, ſed hoc eſt probabile, ergo eſt in ſe verum. Quia major non eſt vera abſolutè, & de veritate rei in ſe ipſa, cum ſint quàmplurima probabilia, quæ ſunt falſa, ſed eſt vera illa maior de vero ſecundùm communem rationem opinabilis, quia quód eſt probabile eſt verum quód ſit opinabile. Quód ſi ex illo principio velit arguens concludere ſic eſſe verum in re, impoſſibile erit, quód ſimul credat ſeu opinetur non eſſe id verum in ſe ipſo, quia eſſe verum, & non eſſe verum ſunt contradictoria, & licet opiniones contradictoriorum non ſint contradictoriæ, ſecundùm *D. Th. p.p. q.17.a.4. ad p.& 3.& p.2.q.53.a.1. c.* ſunt tamen contrariæ, & ideo impoſſibile eſt quód intellectus determinatè poſitiuè iudicet rem eſſe veram, & rem eſſe falſam, ſeu contradictoriorum vtrumque eſſe verum, aut falſum. *Card. de Lugo de fide diſp.10.ſec.1.nu.14. Palaus p.1.diſp.2.p.5.2.num.4. Layman.l.1.tr.1.cap.5. Breſſerus l.3.de conſcien. Candidus Philaletus, ſeu Andreas Blancum in praxi opinionum q.3. Iulius Mercorus Inquis. Mantuanus in praxi opin. p.2. a.1. Reuerendiſſ. Fagnanus.cap. Ne innitaris.1 27. de conſt.* Ideo verè ſic eſt, quód nullus opinando poteſt ſe habere æqualiter ad vtrumque contradictorium, quia non poteſt ſimul vtrumque opinari, ſed vbi quis ſimul eodem motu æqualiter fertur in vtrumque contradictorium, eſt verè negatiuè dubius non opinans. Quia qui iudicat plures opiniones eſſe æqualiter probabiles, ex vi talis iudicij cenſet quód nulla illarum habet medium quo magis ſe determinet ad vnam partem, quàm ad aliam. Nec ipſe vnquam ſe determinabit ad alteram illarum, niſi aliquid inueniat in vno contradictorio præ alio, quo ſe determinet ad vnam partem potius, quàm ad aliam. Nec ipſe vnquam ſe determinabit ad alteram illarum, niſi aliquid inueniat in vno contradictorio præ alio, quo ſe determinet, ad illud. Quàmuis præminentia vnius ad aliam poſſit eſſe tam leuis, vt cenſeri poſſit in ordine ad honeſtatem actionis nõ præeminere, & in hoc ſenſu multi dicunt plures opiniones eſſe æqualiter probabiles.

235 In præſenti de omnibus iſtis dubijs noſter ſermo eſt. Verùm cum obedientiæ obiectum ſit præceptum, ex triplici capite dubitatio poteſt contingere, primo ſcilicet ex parte præcepti ſi adſit, vel non adſit, vel ſimpliciter, vel ex parte reſpectu talis, vel talis caſus. Secundò ex parte ſuperioris ſi poſſit vel non poſſit præcipere, & hoc ſiue ſimpliciter, ſiue ex parte an poſſit, vel non poſſit hoc, vel illud, & tertio ex parte materiæ, ſi ſit illicita, vel licita.

S V M M A R I V M.

1 *Ex triplici capite eſſe poteſt eſſe dubium, an præceptum ſit. num.236.*

2 *Legis promulgata vix poteſt dari rationabile dubium, an ſit. num.237.*

3 *Vbi præceptum ſit dubium, quod ſit obediendum aliqui dicunt. num.238.*

4 *Vbi præceptum facta diligentia eſt dubium non obligat. num.239.*

5 *Sufficit tamen moralis certitudo habita ex humana fide. num.239.*

6 *Dubius de abrogatione legis debet obedire. numer.240.*

7 *Dubius an præceptum ſuperioris ſit receptum debet obedire. num.240.*

8 Si

8 *Si ſit dubium an præceptum obliget ſub mortali, quid dicendum remiſſiue.num.241.*
9 *Ex multiplici cauſa poteſt eſſe dubium an caſus aliquis comprehendatur ſub lege.num.242.*
10 *Vbi ſit dubium an locum habeat Epijcia obediendum legi. 243.*
11 *In dubio an locum habeat Epijcia petenda diſpenſatio.num.244.*
12 *Lex in rei veritate dubia non obligat. nu.245.*
13 *Lex certa eſt & certos caſus hos & non illos in rei veritate comprehendit. nu.246. & 247.*
14 *Locus D.Thom.ex quodl. 8. a.13. expenditur. numer.247.*
15 *Difficultas contra d.textum D.Th. nu.248.*
16 *De mente D.Thom. qui ex opinione in re falſa à ſe putata vera operatur contra opinionem magiſtrorum peccat, quia eius ignorantia non eſt inuincibilis.num.249.*
17 *De mente D.Thom. hæc regula vnica ſeruanda eſt, vt videatur ſi quis operatur ex opinione in re falſa à ſe putata vera peccat, vt ſcilicet dicatur peccare ſi eius error ſit vincibilis, non vero ſi ſit inuincibilis.num.250.*
18 *De mente D.Thom. ſequens probabiliſſimam opinionem ex eo excuſatur à peccato ſi illa ſit falſa, ſi eius error ſit inuincibilis.num.251.*
19 *Opiniones diuerſa circa vſum probabilitatis. numer.252.*
20 *Non licet ex hoc quod vna opinio ſit probabilis illam ſequi oppoſita non exominata. nu.252.*
21 *Communioris, & probabilioris opinionis ſi eſt error, eſt inuincibilis.num.253.*
22 *Niſi adſit vrgens motiuum in contrarium. numer.253.*
23 *Non licet relicta probabiliori ſententia, vti minus probabili.num.254.*
24 *Ex duabus opinionibus poteſt eligi, quam quiſque iudicat probabiliorem.num.255.*
25 *Quod idem opinetur vtrumque contradictorium eſt impoſſibile.nu.255.*
26 *In controuerſia an ex duabus opinionibus æque probabilibus poſſit qualibet aſſumi, vtriuſque partis rationes inſufficientes.num.256.*
27 *Non eſt verum vniuerſaliter quod ad agendum ſufficiat iudicium probabile num.256.*
28 *Vnuſquiſque tenetur facere. quod in ſe eſt, vt perfectam legis notitiam habeat.nu.256.*
29 *Fundamentum opinionis negantis vſum probabilitatis.num.257.*
30 *Obiectum prudentia formale, & materiale. numer.258.*
31 *Prudentia reſpectu formalis obiecti certiſſima. numer.258.261.*
32 *Prudentia reſpectu obiecti materialis per ſe non requirit certitudinem. n.258. 260.*
33 *Dubium practicum & ſpeculatiuum. n.259.*
34 *Qualibet ſuſpicio de obiecto formali prudentia eidem repugnat. n.259.*
35 *Ex eo valide non improbatur vſus probabilitatum, quod neceſſe ſit hominem eſſe certum de honeſtate actionis. n.260.*
36 *Exemplo oſtenditur quòd ſtat dubietas de re cum certitudine prudentia.n.261.262.264.*
37 *Secundum fundamentũ negantis ſententia. nu.263.*
38 *Regula iuris ſeruanda in electione opinionum. numer.263.*
39 *Senſus illius regula in dubijs tutior pars eſt eligenda. n.264.*
40 *Non eſt eadem ratio de dubio iuris, & dubio facti. num.265.*
41 *Ad hoc vt ex regula de tutiori Princeps diſponat, ſufficit quod illa ſit conſilium. n.265.*
42 *Canones ad audientiam &c. De homicid. loquuntur de dubio facti. n.265.*
43 *Cap. illud de Cler. excom. minis. loquitur de dubio facti. n.266.*
44 *An ſufficiat ad hoc vt aliquis ſe habeat vt excommunicatus. n.266.268.*
45 *Sub lege humana non cadit finis legis.n.267.*
46 *Ex lege naturali non eſt neceſſe ſequi tutiorem comparatiue. n.267.*
47 *In ſequenda opinione æque probabili non probatur adeſſe periculum. n.267.*
48 *Non licet quòd inuenitur aduerſari legi. num.268.*
49 *Vbi adeſt periculum nullitatis ſacramentorum tutius eſt eligendum. n.268.*
50 *Quod regula de tutiori contineat conſilium probatur ex Clem. exiui. De verb.ſignif.268.*
51 *Certum præferendum incerto. n.268.*
52 *Certius eligendum. n.268.*
53 *Cap. fin. diſt.14.*
54 *Cap. veniens. De Cler.excom.miniſ.*
55 *Cap. cum deſideres. De ſent.excom.*
56 *Clem. exiui de verb. ſignif.* 168
57 *Cap. ſi quis poſitus, & cap. ſi quis autem. De pœnit. diſt.3.*
58 *Cap. iuuenis de ſponſal.*
59 *Dictorum compendioſa reſolutio. n.269.*
60 *Non ſufficere ad agendum opinionem, quidam dicunt. n.270.*
61 *Oppoſitum probatur. n.271. 272.*
62 *Certitudo moralis eſt opinatiua. n.271.*
63 *Vnde ſit neceſſaria in operando certitudo, aut probabilitas. n.273.*
64 *Vtrum poſſit dari dubium negatiuum an caſus aliquis comprehendatur ſub verbis legis. num.274. 276. 278.*
65 *Principium quod potior eſt ratio poſſidentis ſi eſt ſermo de poſſeſſione proprie non habet locum extra materiam iuſtitia. n.275.*
66 *Datur poſſeſſio naturalis hominis. n.275.*
67 *Dato quòd quis poſſit eſſe negatiue dubius in præfato dubio iuris, ſi ſit talis inculpabiliter manet liber ad vtramque opinionem. n.276.278.*
68 *Non obligatur homo ex lege ad id, ad quod non poteſt ex lege dirigi. n.276.*
69 *Hoc potiori iure eſt verum in lege humana. numer.277.*
70 *Diſtinctio inter Epijciam vbi lex eſt certa, & in noſtro caſu vbi eſt dubia. n.279.*
71 *Non obſtat regula de tutiori, quia non ſumus in dubio. n.278.279.*
72 *In contrarietate opinionum æque probabilium licet amplecti earum quamlibet. n.280.*
73 *Non tamen ſequitur, quod liceat amplecti minus probabilem. n.280.*
74 *Opinionum alia pluſquam probabiles, alia improbabiles.n.281.*

236 DVbitatur igitur primò, qualiter ſubditus obedire teneatur vbi eſt dubium ipſum præceptum. Ex triplici verò capite poteſt hic oriri dubitatio, vel quia ſit dubium de actu & ſubſtantia præcepti, an ſcilicet ſuperior aliquid præceperit, vel non præceperit, ſecundò de forma præcepti, an ſcilicet præcipiendo vſus ſit forma neceſſaria ad præcepti valorem, v. g. in Ordine Prædicatorum an ſuperior præceperit in virtute ſanctæ obedientiæ. Tertiò de præcepti extenſione, an ſcilicet præceptum comprehendat hunc vel illum caſum. Dubitatur igitur quid agere debeat Religioſus in huiuſmodi dubijs, ſiue dubia ſint negatiua, ſiue ſint poſitiua.

237 Cum verò de ratione legis vt obliget neceſſe ſit quòd ſit promulgata. Nam leges inſtituuntur cum promulgantur, *vt dicitur c. in iſtis diſt. 4. & l. leges; Cod. de legibus additur. Leges ſacratiſſimæ, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent.* Cuius rationem reddidit *D. Thom. p. 2. q. 90. a. 4.* Quia nequit vti regula, qui regulam ignorat, ideo qui per legem vult mores hominum dirigere, debet legis regulam applicare, eamque in hominum notitiam deducere. Ideo ſuppoſita legis ſeu præcepti ſufficienti promulgatione vix dari poteſt caſus in quo ſubditus poſſit eſſe dubius rationabiliter, & inculpabiliter de legis aut præcepti exiſtentia. Nam vel præcepti nullam notitiam habet, & tunc non poteſt eſſe dubius de præcepto, cum illius ſit penitus ignorans. Dubium autem ſupponit aliquam rei notitiam cum ſit motus rationis non habentis vnde ſe determinet ad aſſenſum, vel diſſenſum circa rem à ſe apprehenſam. Si verò habet aliquam vel minimam præcepti promulgati notitiam, tenetur rei veritatem inquirere, & ſi hoc non facit, non excuſatur, & habet locum doctrina *D. Thom. quodl. 1. a. 19. Quòd ſi aliquis Conſtitutionem Papæ neſciat per negligentiam, non excuſatur à culpa, ſi contra conſtitutionem agat. Si autem aliquis habeat ſufficiens impedimentum, propter quod ſcire non potuerit, puta ſi fuit in carcere, vel in terris extraneis, ad quas conſtitutio non peruenit, vel propter aliquod ſimile, talis ignorantia excuſat, vt non peccet contra conſtitutionem Papæ agens.* Lex enim promulgata ad hoc vt obliget ſufficit quòd eius notitia per alias deueniat ad quemcumque vt habet *D. Th. p. 2. q. 90. a. 4. ad 2.* ſtatim ergo vt eius aliqualis notitia peruenit ad aliquem, tenetur ille plenam & neceſſariam illius notitiam inquirere, & ſe de legis exiſtentia informare; quòd ſi id non facit, iam ex negligentia legem ignorat, vnde non excuſatur ſi legem non ſeruat.

238 Verùm hoc non obſtante abſolutè non eſt impoſſibile dari caſum, in quo ſubditus ſit rationabiliter dubius de præcepti exiſtentia. Tum primò quia ſi ſolùm aliquis incertus rumor ſparſus fuerit de promulgato præcepto, dum interim ſe informat de veritate eſt rationabiliter dubius, quia non ſtatim alicui dicenti latã fuiſſe legem, tenetur quis credere, vnde tunc interim qui audiuit, manet rationabiliter dubius de legis exiſtentia. Tum ſecundò quia abſens etiam poſt diligentem inquiſitionem poteſt remanere dubius, quia à nullo potuit habere certitudinem legis impoſitæ. In hoc ergo puncto ſi præceptum remanet factã diligentia dubium, quòd ſit neceſſe obedire præcepto dixerunt *Vaſquez p. 2. d. 35. cap. 3. Barboſa ad cap. iuuenis de ſponſalibus & Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 7. dicto p. multis allegatis*, qui id non dicunt. Probant verò, quia in dubijs tutior pars eligenda. Sed hæc ratio non vrget quia licet ſit dubium an ſit præceptum, non propterea eſt dubium an præceptum ſit obſeruandum.

239 Dicitur propterea quòd qui eſt rationabiliter dubius de nouo præcepto ſuperioris, ſeu de legis nouæ promulgatione quia non poteſt habere certitudinem illius, pro tempore pro quo non poteſt eſſe certus de illo poſt adhibitam ſufficientem diligentiã non tenetur præceptum obſeruare, quia præceptum non eſt illi ſufficienter promulgatum, ſeu ſine ſui culpa ille non habet notitiam præcepti. Non enim ad hoc vt lex obliget ſufficit ſuſpicio de legis exiſtentia, vel eius incertus rumor. Quia ad priuandum ſubditum ſuæ naturalis libertatis poſſeſſione & certo iure requiritur certitudo legis, qua deficiente ſine ſui culpa ipſe non manet obligatus ad legem. Nam nec lex incerta de ſui exiſtentia poteſt eſſe regula certa agendorum. Aliter à quocumque priuato poſſet quis ad legem falſam obligari, & decipi; ſi quilibet quamque incertus rumor ſparſus de legis exiſtentia ſufficeret ad hoc, vt aliquis maneret obligatus ad legem. Et ita hanc ſententiam tenent *Suarez de Cenſ. diſp. 40. ſec. 5. num. 15. Sanchez l. 2. de matrimon. diſp. 41. nu. 36. & lib. 1. ſum. cap. 10. num. 32. Palaus tract. p. diſp. 3. puncto 7. Io. de S. Thoma p. 2. diſp. 12. a. 4. §. ſed reſpondetur. Baptiſta p. 2. tom. 3. diſp. 209. dub. 5. num. 1133.* & apud eum *Henriq. Sà, Sallas, Filliuccius, Villalobos, & Ouiedo Bonac. de peccatis diſp. 2. q. 4. p. 7. num. 17. Layman. l. 1. tr. 1. cap. 5. num. 38. Boſſius part. 2. tit. 1. num. 1213.* & apud eum *Rebellus, Gordonus, Fragoſus, & Diana.* Non tamen ad hoc eſt neceſſaria certitudo metaphyſica, ſed ſufficit certitudo moralis, quam licet non ferat opinio, ſi etiam in oppoſitum vrgeant rationes æquè probabiles. vnde non poſſit ſe determinare ad vnum, quia in hoc caſu lex eſt verè dubia in ſui exiſtentia, ſufficit tamen talis ac tanta notitia cui quicumque prudens teneatur aſſentire, hæc enim parit certitudinem moralem, licet ſit notitia fidei humanæ, ſeu opinionis habens annexum non nihil formidinis. Præcipuè verò aliorum praxis fidem facit de lege ſufficientem. Cæterùm qui potuit habere certam præcepti notitiam, ex eo quòd præceptum voluntariè ignoret; non excuſatur ab obligatione præceptum ſeruandi, quia illud voluntariè & culpabiliter ignorat, ignorantia verò voluntaria non excuſat vt docet *D. Thom. communiter receptus. p. 2. q. 6. a. 8. & q. 76. a. 3.*

240 Si verò quis ſit certus de præcepto, ſed dubius an præceptum fuerit abrogatum aut lege, aut conſuetudine, aut an ſuper eo fuerit diſpenſatum, præceptum obligat, & pro eo ſtat poſſeſſio, & certum eſt ius illius. *Sanchez d. cap. 10. num. 35. Palaus d. p. 7. num. 6. Laym. l. 1. tr. 4. cap. 20. nu. 3. Medina p. 2. q. 19. a. 6. q. 4. concl. 3. Baptiſta d. diſp. 209. num. 1140.* & apud eum *Cornezo, Bonacina, & Ouiedo. Boſſ. d. titulo p. num. 1224.* & apud eum *Filliucius, & Villalobos.* Et idem credo ſi ſit dubius an præceptum ſit vſu receptum: quia præcepta ſuperiorum non indigent acceptatione; vt obligent *Sanchez d. cap. 10. num. 35. Layman. l. 1. tr. 4. c. 3. num. 6. Baptiſta numer. 1136.* & alij apud iſtos.

241 Si autem conſtet de præcepto ſed dubitetur de verbis præcepti, ideoque ſit dubium an præceptum obliget ad mortale; an ſcilicet præcepti verba ſint talia vt inducant obligationem ad mortale, quia de hac materia agitur ex profeſſo infra art. ſeq. ibidem difficultas iſta examinabitur.

242 Sed ſi ſit dubium de comprehenſione ſub lege huius vel illius caſus in ſingulari, conſiderandum, quòd aliquem caſum in ſingulari non comprehendi ſub lege contingere poteſt ex duplici cauſa, vel quia non comprehendatur ſub verbis legis, vel quia licet comprehendatur, per Epijciam ſit excipiendus, & dici debeat non comprehenſus.

243 Hoc tamen eſt conſiderandum, quòd vbi lex eſt certa dubium verò eſt an in hoc vel illo caſu locum habere poſſit Epijcia ratione alicuius neceſſitatis, aut circumſtantiæ, quidquid in contrarium dixerit *Salas p.2.tract.8.ſect.25. num.159.* quem refert, nec reijcit *Diana p.4.tract.3. reſol.22.* dicendum, ſubditum teneri obedire, quia legis ſeu præcepti ius certum non poteſt vinci à dubio iure ſubditorum. *D.Th.p.2.q.96.a.6.ad ſecundum, & ſupra q.120.a.1.ad tertium. Sotus l.1.de iuſt. q.6. a.8. Caiet. p.2.q.96.a.6.* & ibi *Conradus, & Serra, Suarez de legibus l.6.cap.7.num.10. Vaſquez 3.p. diſp.210. cap.4. nu.43. Sanchez de matrim.l.2.diſp.41.num.37. Palaus tract.p.diſp.3.p.7. Layman. l.1.tract.4.cap.20.num.5, Baptiſta p.2.diſp.209.dub.5.num.1141. Boſſ.p.2.tit.1. numer.1215.* & apud eum *Villalobos, & Gordonus.* Quod idem dicendum eſt etiam in ſententia eorū, qui tenent, quòd deficiente fine legis in particulari deficiat in particulari legis obligatio, ſi ſit dubium an finis legis ceſſet. In omnibus enim iſtis caſibus dubium non poteſt certitudinem legis vincere.

244 An verò cum ex obſeruantia præcepti eſt dubium de aliquo futuro graui damno corporali, vel ſpirituali, ſi commodè adiri poſſit ſuperior, ſit neceſſariò petenda diſpenſatio; ex *D. Thom. ſup. q.120.a.1. ad tertium* aduertendum, quod Epijciæ non eſt interpretari ius dubium, Epijcia enim ab interpretatione diſtinguitur *l.inter æquitatem, C.lib.1. tit.17.* ſed dirigere in manifeſtis, vt ibidem èxplicat. Caiet. quia ſcilicet Epijciæ, eſt vbi manifeſtum eſt quòd lex vniuerſalis deficit in particulari, & lex deficeret ſi in illo obſeruanda eſſet, tunc ex Epijcia in illo caſu particulari ſeruari non debet. Vbi verò periculum grauis damni futuri ex obſeruantia legis eſt dubium propriè, non eſt manifeſtum quòd ſeruare legem ſit iniquum, & malum, vnde locum non habet Epijcia. Vbi ergo cauſa excuſans à lege ſit certa, locum habet Epijcia, nec eſt neceſſarius recurſus ad Superiorem. Vbi vero ſit dubia ſed conſultis DD. aut peritis reddatur certa, neque tunc eſt neceſſaria diſpenſatio; ſed ſi cauſa excuſans eſt dubia, & commodè adiri poteſt ſuperior, diſpenſatio eſt petenda, vt ex *D.Thom. & Caiet.* loco citato habetur, & dixerunt *Conradus, Sotus, & Serra Suarez ſupr.citat. Syluef.v.ieiunium num.20. Angelus num.10. Roſell.num.25. Armilla num.6. Nauar. c.21, num.20.& 21.Ledeſma 2.4.q.19. a.3.Azor. p.1. l.7. cap.19.queſt.2. Sanchez tom.2.conſil.lib.5.cap.1.dub.5. num.25.& dub.6.num.2. Boſſius num.1220.* In caſu tamen, in quo non poſſit commodè adiri diſpenſator, quod nec liceat vti Epijcia, quia excuſatio eſt dubia, & lex eſt certa, ſed ſit obediendum legi tradunt *D.Thom.p.2.q.96 a.6.ad 2.& ibi Caiet.Conrad. & Serra, Sotus d.q.6.a.8.Suarez d.lib.6.de legib.c.8. Baſſaus v. Epijcia num.3.Sanchez l.2.de matr.diſp.41. num.37. Baptiſta p.2.diſp.209.dub.5.num.1141.* & alij ab iſtis citati. Sed eſſe poteſt difficultas, ſi, licet cauſa excuſans non ſit omnino certa, ſit tamen probabilis, & ſufficiens ad generandam opinionē, tunc etiam ſi commodè adiri poſſit ſuperior poſſit vnuſquiſque vti Epijcia, & contra vel præter legis verba operari ex cauſa iuſta, ſed opinata. Non poſſe enim docent *Caiet.Soto, Suarez* citati, & alij, fundati maximè in author. *D. Thom. dicta q.96. a.1.c.* Sed præfati DD. inter ambigua, & dubia ponunt opinata; quod quidem non eſt ad mentem D.Thomæ, aliter dicendum eſt, quod etiam, vbi quis probabiliter opinatur, quòd caſus non comprehendatur, ſed adſit iuſta neceſſitas, & periculum eſſet ſubitum, vnuſquiſque teneretur, vel habere diſpenſationem, vel ſeruare legem ſecundùm verba; quod prædicti DD. non admittunt. *D.Thom.* enim vnicam facit diſtinctionem tam ibi, quam in hac *2.2.queſt.120.art.1.ad 3.* inter manifeſta, & dubia admittens vſum Epijciæ in manifeſtis, non in dubijs. Vnde ſi opinata inter dubia collocari debent, etiam vbi non adſit commoditas adeundi ſuperiorem, & periculum non patiatur moram non licebit iuxta opinionem etiam probabiliſſimam, vti Epijcia, & operari contra, vel præter verba legis. Quod quidem & dicti DD. negant, & verè non eſt rationabile. Sed veritas eſt, quod opinata non debent numerari inter dubia, ſed inter manifeſta, quia vt ait *Syluef. v. opinio num.1.fin.* Non eſt in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad vnam partem; ideo vbi verè quis non voluntariè per ignorantiam culpabilem, ſed ex bona fide probabilibus rationibus iudicat locum eſſe Epijciæ, non habet neceſſitatem petendi diſpenſationem, vel recurrendi ad Principem, ſeu Superiorem. Iudicium enim executiuum legum à natura datum eſt ſubdito. Et aduertenda ſunt aurea verba *D.Th. q.17.de ver.a.5.ad 4. Quòd ſubditus non habet iudicare de præcepto Prælati, ſed de impletione præcepti, quæ ad ipſum ſpectat: vnuſquiſque enim tenetur actus ſuos examinare ad eam ſcientiam, quam à Deo habet, ſiue ſit naturalis, ſiue acquiſita, ſiue infuſa: omnis enim homo debet ſecundùm rationem agere.* Vnuſquiſque ergo eſt iudex executionis præceptorum ex ſcientia, quam habet. Sicut autem in foro externo, vbi iudex habet probationes probabiles tam in iure, quàm in facto, non indiget recurrere ad ſuperiorem, ſed ſufficit, quòd ex probabilibus ducatur, ita hoc ſufficit homini in ſuo priuato iudicio. Et ideo vbi probabiliter opinatur bona fide, quòd ſit in caſu in quo liceat vti præter verba legis, poteſt abſque recurſu ad ſuperiorem iuxta ſuam opinionem agere. Et ita in terminis tenet *Palaus tom.1. tract.3. diſp.5. ſect.3. §.2. numer.4.* & fauet *Nauar.cap.23. num.43. ex S.Anton.2 p.tit.6. cap.in princip.Syluef. v.ieiunium q.8.* vbi quod excuſat ab obſeruatione legis iuſta cauſa, quæ bona fide pro iuſta habetur. Et quamuis Nauar. in hoc caſu cognoſcat peccatum veniale, minùs conſequenter loquitur. *Caiet.etiam ſupr.q.147.a.3.in fin.* ait, quod in omnibus caſibus in quibus rationabilis eſt cauſa ſoluendi ieiunium, ſi aliquid ambiguitatis habet, ſuperioris arbitrium cauſa cognita, vel com-

mutatio licitam tutè reddit ſolutionem. Vbi non ponit neceſſitatem petendi diſpenſationem, ſi adſit rationabilis cauſa ſine ambiguitate, & vbi aliquid ambiguitatis adſit ſolum neceſſitatem ad bene eſſe inſinuat, aut petendæ diſpenſationis, aut commutandi ieiunium propria auctoritate. Idem verò *Caiet. v. ieiunium §. quoad tertium*, apertè fatetur, quòd excuſat à ieiunio nedum cauſa, quæ euidenter eſt rationabilis, ſed etiam, quæ à ieiunare debente creditur ſine fraude, quòd ſit rationabilis. Et idem habet *Nauar. cap. 21. nu. 2. ex Palud. 4. d. 15. q. 4. a. 1.* Et pro hac eadem ſententia plures refert quos ſequitur *Boſſius tract. 21. num. 32.* Et pro hac eadem ſententia quòd ſcilicet ſufficiat cauſa rationabilis bona fide opinata tenent *Sanchez lib. 5. Conſil. cap. 1. dub. 5.* & alij diſtinguentes inter cauſam manifeſtam & dubiam, & ſine alia diſtinctione dicentes, quòd in cauſa manifeſta non eſt opus diſpenſatione, Non enim cauſa bona fide iuſta opinata debet dici cauſa dubia, vt vult *Boſſius tract. 21. num. 159.* Quia in moralibus bona fide opinatum eſt manifeſtum, cum in moralibus habeatur certitudo ex probabilibus. Et propterea, quòd ad hoc vt quis excuſetur à ieiunio ſine diſpenſatione ſufficiat cauſa iuſta dixit in terminis *Paſqual. dec. 399. num. 5.*

245 Sed vbi etiam cauſa ſit dubia, ſi non poteſt haberi ſuperior, qui dubium tollat, quod poſſit eſſe locus Epijciæ quando ſumus in concurſu diuerſarum legum, & ſeruando legem incurrimus periculum violandi aliam maiorem voluit *Suarez l. 6. de legib. cap. 8. nu. 12.* Sed hoc reijcit *Palaus tom. 1. diſp. 3. p. 8. num. 5.* Quia lex certa prænalet alteri dubiæ. Ideo coniux dubius de morte prioris coniugis debet reddere debitum præſenti coniugi petenti, quia præſenti coniugis ius & poſſeſſio eſt certa & mors prioris dubia. Ideo quando verè eſt dubium an detur locus Epijciæ, ſeu an cauſa non operandi ſecundùm verba legis ſit iuſta, vel habenda eſt diſpenſatio, vel agendum eſt ſecundùm legis verba. Sed puto limitationem eſſe admittendam in concurſu legis humanæ cum naturali aut diuina & adſit probabile periculum violationis illius legis. Immò abſolutè limitatio vera eſt, quia ius minoris legis non eſt certum vbi maioris legis periclitatur obſeruantia. In exemplo autem allato eadem eſt lex iuſtitiæ, & ideo non eſt ſimile.

246 Cum igitur lex de ſe ſit certa, hoc pro indubitato fundamento veritatis habendum eſt, quòd lex in rei veritate comprehendit hos caſus determinatos, & non illos, omnes ſcilicet qui certè ſub verborum ſignificatione in rei veritate comprehenduntur, & illos quoque qui ex iſtis per neceſſariam conſequentiam deducuntur & quoad omnes iſtos, lex obligat, & ab eius obſeruantia nullus excuſatur niſi ignorantia inuincibilis excuſet, vel impoſſibilitas. Stat igitur legem eſſe certam, ſed dubietatem oriri partim quidem ex legis aliqua obſcuritate, ſed maximè ex parte hominum, qui vel minùs attentè verba legis conſiderant, vel ex affectione ad vnam partem legem ad prauos ſenſus detorquent, vel ex amore libertatis & cupiditate inducendi laxiores opiniones ſenſum legis peruertunt, vel econtra ex affectu aſperitatis & nimio zelo legem in aſperiorem intelligentiam ducunt, vel quia huius vel illius cauſa in iudicio patrocinantes legem ad ſui fauorem velit nolit trahunt, vel quia ex prauis principijs moralibus iam imbutis ex paruo errore in errores maiores traducuntur, vel quia debiles ingenio, & Sanctorum Canonum leges non callentes munus aſſumunt docendi, vel ex aliqua ſimili cauſa legem non intelligentes peſſimas conſequentias ex ea deducunt. Lex naturæ certiſſima eſt, & euidentiſſima & à Deo ſcripta in cordibus noſtris iuxta *S. Aug. lib. 2. Confeſ. cap. 4.* vnde nec à corde hominum deleri poteſt. *D. Thom. p. 2. q. 94. a. 6.* Ex primis verò principijs euidentibus & per ſe lumine naturali notis in quibus præcipuè conſiſtit lex naturalis duplices concluſiones deducuntur, ſcilicet aliquæ per conſequentiam certam & de ſe euidentem, & huiuſmodi concluſiones ad eandem legem naturæ pertinent. Sed aliæ concluſiones ſunt quæ non habent ad principia naturalia neceſſariam connexionem, ſed contingentem & indeterminatam, ideoque determinabilem ex humano iudicio. Primæ concluſiones ad legem naturæ pertinent, vt ait D. Th. ſed ſecundæ ſub nulla lege clauduntur, niſi pro quanto lex poſitiua indifferentiam hanc determinet. Sic v. g. quòd delicta ſint punienda eſt lex naturæ. Sed quòd hac, vel illa pœna puniantur ſub nulla lege eſt de ſe, ſed eſt de lege humana ex quo illa pro qualitate delictorum pœnas determinauit. Lex enim poſitiua habetur à naturali per modum determinationis, vt habet *D. Thom. p. 2. q. 95. a. 2.* & ibi explicat Caietanus. Ex quo ad propoſitum noſtrum hoc deducitur, quòd concluſiones quæ ex principijs legis per certam & neceſſariam conſequentiam deducuntur ad legem ſpectant, & ad eas lex obligat, ſeu ſunt comprehenſæ ſub lege. Sed quæ non habent ad principia legis naturæ neceſſariam conſequentiam ſub lege naturæ non cadunt determinatè, ſed tanquam à lege indeterminata, vt determinanda ex humano iudicio ex naturalis legis principijs relinquuntur. Idem dicitur de lege diuina ſupernaturali, cuius principia fide certiſſima conſtant, licet non ſint euidentia. Et ſic quæ in rei veritate ex his principijs per neceſſariam conſequentiam deduci poſſunt & debent, ſunt ſub lege & ad ea lex diuina obligat. Cætera, quæ ab ipſa non ſunt determinata ſub lege nō ſunt determinatè, donec poſtea per Eccleſiam determinentur, & iam ſunt poſtea de lege Canonica poſitiua originem à diuina trahente per modum determinationis. Sic igitur & de lege poſitiua dicendum eſt, quæ & ipſa ſuam certitudinem habet, & obligat talis qualis eſt, & non talis qualis intelligitur prauè ab hoc vel illo. Obligat verò nedum ad principia, ſed ad concluſiones, quæ ab ea per neceſſariam conſequentiam deducuntur. Ad illas verò quæ neceſſariam conſequentiam non habent ad eius principia non obligat, ſed ex humano ſubditorum arbitrio ex prudentia priuata relinquuntur determinanda. Lex igitur talis qualis eſt obligat, & in hoc non pendet à cognitione noſtra, nec eſt vnde diſtinguatur opinio probabilis, a probabiliori, quia lex de ſe eſt res certa & certò ſcibilis, & non niſi per ignorantiam probabiliter cognoſcitur, cum ſit certò cognoſcibilis, neque hæc ignorantia excuſare poteſt niſi ſit inuincibilis. Et circa concluſiones, quæ in re non habent cum principijs legis neceſſariam connexionem, nec probabiliſſima opinio aliquam neceſſitatem ferre poteſt, quia illæ

non

non cadunt ſub lege; ſed ſunt res indiffereotes ex humana prudentia determinandæ.

247 Hoc confirmatut ex *S. Thoma in quodl.8. art.13.* vbi poſtquàm præmiſit, quòd homo peccat dupliciter, vel quia facit contra legem, vel quia facit contra conſcientiam, applicans doctrinam ad quæſtionem ſuam ſubdit. *Dicendum eſt erga, quòd quando ſunt duæ opiniones contrariæ, de eodem oportet eſſe alteram veram, & alteram falſam. Aut ergo ille, qui facit contra apinionem Magiſtrorum, vt pote habendo plures prabendas facit contra veram apinionem, & ſic cum faciat contra legem Dei non excuſatur à peccata, quàmuis non faciat contra conſcientiam, ſic enim cantra legem Dei facit. Aut illa opinio non eſt vera, ſed magis cantraria, quam ille ſequitur, ita quòd verè licet habere plures prabendas, & tunc diſtinguendum eſt, quia aut talis habet conſcientiam de contraria, & ſic iterum peccat contra conſcientiam faciens, quàmuis non contra legem. Aut non habet conſcientiam de contrario ſed certitudinem; ſed tamen in quandam dubitationem inducitur ex cantrarietate apinionum, & ſic ſi manente tali dubitatione plures prabendas habet periculo ſe committit, & ſic proculdubio peccat, vt pote magis amans beneficium temporale, quàm propriam ſalutem, aut ex contrarÿs opinionibus in nullam dubitatem inducitur, & ſic non cammittit ſe diſcrimini nec peccat.* Eſt enim valde aduertendum, quòd D. Thom. primò quæſtionem definit ex co quòd in re eſt, & ex eo quòd contrariarum opinionum ſi vna eſt vera alia eſt falſa. Ex quo confirmatur quòd dictum eſt, ſcilicet quòd lex à parte rei io ſe eſt certa, & vniuerſaliter determinatè vera, & verè comprehendens determinatè hos caſus, & non illos. Ex hoc enim quòd lex in rei veritate eſt determinata, ſequitur quòd contrariarum opinionum de lege vna neceſſariò eſt determinatè vera, & alia eſt determinatè falſa. Et ſic veriſſimum eſt, quòd ex parte rei vel præcipit, vel non præcipit, vel prohibet, vel non prohibet. Si in rei veritate lex præcipit, vera eſt opinio aſſerens, id eſſe agendum, & falſa eſt opinio aſſerens, id non eſſe neceſſarium agere, ſed indifferens.

248 Quo ſtante grauis hic inſurgit difficultas, quia D. Thom. affirmat, quòd qui ſequitur opinionem, quæ in re eſt falſa etiam ſi à faciente habeatur, vt vera peccat, & ſine aliqua diſtinctione probabilis, aut probabilioris, ant probabiliſſimæ ſuæ opinionis ſi illa ſit falſa D. Thom. aſſerit illum peccare, quia facit contra legem; Cum verò de mente *S. Thom. p.2. quæſt.6. art.8. & quæſt.76. art.3. & 4.* & DD. Catbolicorum ignorantia inuincibilis excuſet a culpa, difficile eſt coocordare D. Thomam cum ſe ipſo, & cum veritate in ſe: Nam qui habet opinionem in re falſam probabiliter ignorat, ideo & inuincibiliter ignorare videtur falſitatem opinionis, quia opinio illa licet in re falſa eſt probabiliter vera, ad hoc verò vt homo inculpabiliter operetur ſufficit, quòd operetur ex iudicio probabili: Nam & ſecondùm D. Thom. & Theologos prudentia circa marerialè obiectum non requirit certitudinem, ſed contenta eſt probabilitate, vbi certitudo haberi non poteſt, qui ergo ſic ſe habet quod bona fide verè ſic credens quòd ſua opinio ſit vera ductus ex rationabili, & probabili cauſa inuincibiliter ignotare videtur; quomodo igitur peccat ex quo in re eius opinio ſit falſa?

249 Verùm hic textus D. Thom. fundamentalem valde doctrinam continet, & à priori punctum hoc difficillimum explicat. Præmiſſo enim, quòd lex eſt res certa, & à parte rei non dubia conſideratur, quod prudentia reſpectu rei certo cognoſcibilis ſit contenta cognitione probabili, ſi maior, & certa non poteſt haberi. Ideo D. Thom. aſſerit, quod qui ex opinione contraria opinioni magiſtrorum à ſe putata probabili, ſed in re falſa facit contra legem peccat, quia putat hunc non laborare ignorantia inuincibili, cum ſit ignorantia, quæ eſt priuatio certæ cognitionis de re certo cognoſcibili. Et quamuis in hoc habeatur ſæpè obſcuritas, & veritas, quæ ſecundùm ſe eſt certa, nobis non innoteſcat, & præcipuè vbi opus eſt diſcurſu, & ex principijs deducere concluſiones, certitudo enim conſequentiarum facillimè nos latet. Vnde *D. Thom. quæſt.16. de malo art.6.c.* dixit, quòd opinionũ falſitas ſæpe oritur ex indebita ratiocinatione. Nihilominùs ex hoc quòd lex in re eſt certa deducitur, quòd D. Th. fundamentũ eſt verum.

250 Vnde colligitur primò, quòd de mente S. Thom. hæc eſt vnica regula ad videndum, an qui ex opinione probabili agit, quod verè coram Deo eſt contra legem, excuſetur à peccato, vt ſcilicet conſideretur ſi eius error, aut ignorantia eſt inuincibilis, vel non. Nam ſi eſt inuincibilis non eſt culpa, ſecus ſi eſt vincibilis. Et quia ad hoc vt ignorantia ſit inuincibilis neceſſe eſt, vt homo potuerit, & debuerit ſcire iuxta tradita à *D. Thom. p.2. quæſt.6. art.8. & quæſt.76. art.3. & 4.* & ab eius expoſitoribus, & alijs DD. Tunc ſolùm erit inuincibilis, ſi homo vel non potuerit magis ſcire, quàm ſciuit, vel non debuerit maiorem notitiam procurare.

251 Colligitur ſecundò ex præfato textu mentem D. Thomæ eſſe, quòd ex opinione falſa agens contra legem quæcumque illa ſit, etiam ſi alias ſit magiſtrorum, ſeu probabilior, ſeu probabiliſſima (Nam & probabiliſſima opinio eſt opinio cui poteſt ſubeſſe falſum) non excuſatur à peccato, niſi per accidens, inquantùm opinio contineat ignorantiam inuincibilem. Quia cum aliàs lex certa ex ſe ſit cognoſcibilis cum certitudine, ex homine eſt, quòd eius non ſit, niſi incerta opinio, & quod rei falſæ habeatur opinio putata vera. Si igitur, hic ignorantiæ modus ſit voluntarius, & vinci poſſit, non poteſt à peccato excuſare.

252 Colligitur tertiò ex dicto loco D. Thom. non licere non examinata pro poſſibili veritate rei, ex eo ſolo quòd detur opinio probabilis affirmans hunc, vel illum caſum non comprehendi ſub lege, id operari tanquam licitum, ſed qui ſic operatur, ſi opinio ſit falſa verè legi contradicit, & adhuc ſi opinio non ſit falſa imprudenter agit. Hoc docent DD. qui vſum probabilitatis non admittunt. Huius autem ratio à priori propria, & rem demonſtrans eſt, quia ignorantia voluntaria non excuſat à peccato contra legem; aliàs, vt bene probauit *D. Thom. quodl.3. art.10.* non peccaſſent, qui Arium, & Neſtorium ſequuti ſunt; Cum vero ita res ſe habeat, quod opinioni probabili poſſit ſubeſſe falſum & ſæpiſſimè ſubſit. Cumque iam in hac parte ſint duæ ſententiæ DD. ex quibus vna vſum probabilis opinionis, ita approbat, vt dicat primò quod ad vitandum peccatum abſolutè, & per ſe ſufficiat ſe-

qui

qui opinionem probabilem, ita quod non ſit neceſſarium inquirere, an oppoſita ſit, vel æquè probabilis, vel probabilior. Immò ſecundo quod ſufficiat ſequi opinionem, quam quiſque voluerit, ex oppoſitis opinionibus æquè probabilibus iudicatis, Immò tertiò quòd ſufficiat ſequi minùs probabilem, & tutam relicta probabiliori, & tutiori. Econtra verò quàm plures alij DD. huiuſmodi probabilitaris vſum, vt falſum, & minimè à peccato excuſantem damnent. Nam ſecundam ſententiam in hac parte ſequens, dico quod non ſatisfacit legi, qui ſola notitia, ſeu opinione probabilitatis opinionis contentus, ſic in communi abſq; examine, & non plenè examinato negatio, ſi eſt talis, qui negotium examinare poſſit, & debeat, interim opinionem verè falſam ſequitur lex enim certa, & obligans ad ſui obedientiam, & ſufficienter promulgata obligat etiam ad ſui notitiam habendam. Cum verò notitia haberi poſſit de re, vel ex principijs extrinſecis, vt quòd res ſit credibilis, quia dicitur à viro fideli, vel quod ſit probabilis, quia eſt DD. opinio, cum hæc principia ſint extrinſeca, & quidem fallibilia, ſeu quibus poteſt ſubeſſe falſum; ex hac ſola notitia non ſatisfit legi, ſed debent homines ex principijs intrinſecis prudenter rationibus, & re diſcuſſa, non agere temerè contra legem, ſi ſint tales, qui poſſint rem examinare, & non ſint de illis, quibus in arduis licet operari ex fide ſuperioribus, aut magiſtris præſtita. Qui igitur in operando ſolam probabilitatem opinionis aſſumit pro regula agendorum, & dicit. Sufficit mihi, quòd opinio quam ſequor eſt probabilis, de oppoſita nihil curo, & nolo eam indagare, ſi opinio quam ſequitur eſt verè falſa, vt in d.textu docet D.Thom. peccat contra legem, & ſi non peccet contra conſcientiam; quia eius error eſt voluntarius, cum poſſit, & debeat veritatem inueſtigare; & contra legem, & prudentiam ſit eligere non omnibus bene penſatis, & conſideratis.

253 Colligitur quarto quòd econtra regulariter & veluti per ſe opinio Magiſtrorũ communior, & probabilior, quæ prudentum iudicio & communi praxi habetur abſolutè vt verior, vel vt vera, & tuta ſimpliciter habet adiunctam ignorantiam inuincibilem ſi in caſu (qui erit rarior) ſit falſa. vnde ex illa operans non eſt imprudens, neque peccat contra legem. In hac aſſertione conueniunt vtriuſque ſententiæ aſſertores. Nam communis opinio probabilem inducit errorem. *Syluest. v. opinio. nu. 2.* Colligitur hoc ex D. Thom. qui quidem non dicit, quòd ſequens opinionem magiſtrorum ſi ſit falſa peccet contra legem, ſed hoc docet de eo, qui agit contra opinionem magiſtrorum. Nam vbi iam communiter inſignes Magiſtri, & DD. habent opinionem aliquam vel pro abſolutè vera, vel pro veriori, hæc eſt cenſenda moraliter, & humano modo certa, nec prudentia aut neceſſitas obediendi legi cogit vt opiniones communes, & communi praxi roboratas, & vt veriores approbatas diſcutiamus, & examinemus. Niſi occurrat in contrarium aliquid magni ponderis, quod moralem certitudinem ſeu maiorẽ probabilitatem poſſit auferre. Quia in eo caſu poteſt à communi opinione recedi prout docuerunt *Gloſſ. in cap. 1. in v. rationabiliter, vbi Panorm. in penulo notab.* de his, quæ fiunt à maiori parte capit. *Bald. in c. Ne innitaris. de Conſt. & in cap. 1. Sindices col. penul. de pac. iuram. firm. Gemin. in r. 1. 3. notab. de ſum. Trin. in 6. Io: de Anania, in cap. tua in p col. de vſur. Iterum Panorm. conſ. 8. in fin. l. 1. & in cap. Capellanus de Ferys. Mol. in l. cum quidam. la 2. ff de acquir. hared. Præpoſ. in cap. quis neſtrat. num. 7. diſt. 9. Angel. conſ. 100. col. 6. Dec. conſ. 259. in princ. Surd conſ. 294. Menoch. l. 2. de arbitr. cent. 4. caſu 339. num. 21. Syluest. v. opinio num. 2. Io: a S. Thom. p. 2. diſp. 18. a. 3. Serra q. 19. a. 6. d. 4. Nauar. conſ. 9. num. 3. de Fil. Presb. Reuerendiſſ. Fagnanus in cap. Ne innitaris, de Conſtit. num.* 347. vbi quòd ita ſeruant *Rota & Sacr. Congregatio Concily, Martinez de Prado. cap. p. q. 2. num.* 11. plures referens. Nam immo in eo caſu ex vi legis teneretur habens tale motiuum veritatem examinare, & ſi motiuum vrgeret, teneretur quoque à communi recedere: Vnde ſi opinio communis diceret rem licere, ſed occurreret in contrarium vrgens motiuum, quòd probaret certò, vel magis probabiliter recedendum eſſe à communi ita quòd illud motiuum de facto determinaret intellectum illius ad ſentiendum veram eſſe opinionem minùs communem, & ab alijs iudicatam minùs probabilem, tunc omnibus tamen bene penſatis, communis opinionis rationibus, & DD. authoritate & pondere bene libratis, à communi recedendum eſſet.

254 Colligitur quintò quòd quamuis liceat opinari contra opinionem ab alijs communiter iudicatam vt veriorem, aut probabiliorem, ſi qui operatur rebus bene penſatis, & vtraque opinione examinata iudicat propriam opinionem eſſe veriorem: nihilominùs omnino illicitum eſt relicta ea, quam operans iudicat veriorem operari ſecundùm minùs veram. Primam partem huius corollarij concedunt communiter DD. Nam communis opinio ſemper eſt opinio cui poteſt ſubeſſe falſum. Nec DD. priuati habent vim diffiniendi veritates, vt eis non liceat contradicere, ſi occurrat Deo inſpirante motiuum quòd falſitatem communis opinionis oſtendat. Sed ad ſecundæ partis euidentiam conſiderandum eſt, quòd aliquis poteſt iudicare aliquam opinionem eſſe probabiliorem dupliciter; vel ſcilicet ſecundùm communem rationem probabilis, & attentis principijs extrinſecis, quia ſic iudicatur communiter, vel ſecundùm ſe ipſam in ſpecie, aut in indiuiduo, omnibus penſatis. Probatur autem hæc diſtinctio, quia bene ſtat quòd aliquis iudicet aliquam opinionem haberi vt probabiliorem, & tamen ipſe ſpectata re in ſe ipſa non inueniat rationem, quæ eius intellectum moueat ad opinandum & determinatè credendum, quòd illa opinio vera ſit. Sed ſi ille de illa ſecundùm ſe ſumpta iudicat, quòd ſit verior, & nihilominùs vult ſequi in praxi opinionem minùs probabilem, ſi opinio minùs probabilis ſit falſa, eius error non poteſt dici inuincibilis, quia de facto habuit ille motiua magis clara, & vrgentiora, quæ falſitatem oſtendebant opinionis ex qua operatus fuit, & veritatem eius, quam omiſit, Nec valet dicere, quòd qui iudicat aliquam opinionem eſſe probabiliorem ſimul iudicat eam non eſſe certam, & in hoc conuenire cum minùs probabili, quòd vtraque eſt incerta, inæqualitas verò maioris vel minoris probabilitatis, ſeu maioris vel minoris incertitudinis ſe habet

hic

hic vt inæqualitas ſecundùm quid, quæ non ſit neceſſario attendenda, cum ad agendum ſufficiat iudicium probabile; Quia indicium probabile ſufficit vbi non poteſt haberi certum: Lex verò obligans ad ſui obſeruantiam, & quæ in ſe determinatè eſt vera, obligat ſubditum ad faciendum totum quòd in ſe eſt vt ſui veritatem cognoſcat, vt ex errore contra ſe ipſam non agat. At non facit quòd in ſe eſt ille, qui cognoſcens veritatem, & habens motiua magis vrgentia & talia per quæ ipſemet iudicat veriorem eſſe vnam partem, & ſic tenet, nihilominùs in agendo oppoſitam partem ſequitur leuioribus ductus rationibus. Vnde ſi minus probabilis opinio ſit falſa, ipſe, qui eam ſequitur peccat contra legem eſto non peccet contra conſcientiam, quia potuit, & ſi potuit debuit cognoſcere opinionis falſitatem, & ea ea non operari contra legem. Et ideo in hac parte libenter adhæreo ſententiæ eorum, qui dicunt non licere ſequi opinionem minùs probabilem relicta probabiliori, quam docuerunt *S. Thom. d. quodl. 8. a. 13.* vbi vult quòd qui non ſequitur opinionem magiſtrorum, non excuſetur à peccato, ſi illa opinio, quam ſequitur ſit falſa, quia agit contra legem, opinio autem quæ eſt contra opinionem magiſtrorum eſt opinio minùs probabilis *Scotus in 4. d. 11. q. 6. maior in 4. q. 2. prolog. 3. & 5. Gabriel in 4. d. 15. q. 8. a. 13. dub. 2. Gerſon in regulis moralibus Henricus quodl. 3. q. 33. D. Antoninus p. 1. tit. 3. c. 10. §. 10. reg. 4. Caiet. in ſum. v. opinio Syluef. v. opinio num. 2. & ibid. Tabien. & Armilla. Sotus lib. 3. de iuſt. q. 6. a. 5. ad 4. Martinez de Prado in quæſ. moral. cap. 1. q. 3. num. 24. Iulus Mercorus in praxi opinionum p. 1. & Reuerendiſs. Fagnanus* latiſſimè hoc probans *in cap. ne innitaris à num. 256. de conſtitut.* & quàm plures alij quos iſti referunt.

255 Colligitur ſextò quòd vbi opiniones oppoſitæ iudicentur æquè probabiles, ſic vnuſquiſque poteſt eligere, quam omnibus penſatis iudicat probabiliorem & veriorem, quòd tamen verè eſt impoſſibile, quòd ille ſimul indicet opinando de vtroque obiecto in particulari, & ſecundum ſe quòd ſit æque probabile, ſed talis verè erit dubius, ſi rationes reſpectu illius cenſeantur æquè probabiles. Prima pars huius corollarij eſt ad mentem DD. vtriuſque ſententiæ & patet, ſi enim licet ſequi opinionem minus probabilem ab alijs iudicatam ſi operanti ſit probabilior, multo magis hoc licitum erit, ſi opinio ſit communiter iudicata ſolum probabilis. Secunda vero pars explicatur. Nam poteſt vnuſquiſque ex diuerſis opinionibus vnam tenere in habitu, aliam in actu, vel vnam ſucceſſiuè poſt aliam, & poteſt ſimul iudicare vnamquamque illarum eſſe talem, quòd habet rationes quæ æquè probabiliter ſuadere poſſent, & determinare intellectum ad ſui aſſenſum. Quòd eſt dicere, quòd quiſque poteſt opinari de vnaquaque quòd ſecundum rationem opinabilis, ſeu in genere opinabilis eſt æqualis. Sed tamen vt probatum eſt ſupra in particulari & ſecundùm eſſe & veritatem rei in ſe ipſa, ſi vni opinioni adhærebit reijciet aliam. Vnde qui iudicat oppoſitas opiniones ſecundùm communem rationem opinabilis eſſe æquales, vel ſi vni adhæret illam præfert, & veram putat, alia reiecta; vel ſi nulli adhæret eſt verè dubius, & anceps, de re in ſe, licet poſſit eſſe certus de rei probabilitate.

256 Colligitur ſeptimò quòd vbi aliquis iudicet oppoſitas opiniones de lege eſſe æque probabiles, & ſic intellectus ſit verè anceps, & dubius aut ſuſpenſus circa oppoſita in particulari, licet iudicet vtrumque oppoſitorum eſſe verè probabile, locum habet difficultas his temporibus controuerſa, modernis quàm pluribus dicentibus, in hoc caſu rem eſſe indifferentem, & licere homini eligere ſibi quam partem voluerit, id negantibus alijs ſed vtriuſque ſententiæ fundamento conſiderato non eſt difficile cognoſcere, quòd vtrumque pariter deficit. Et quidem vtua ſententiæ, quæ fauet probabilitati fundamentum præcipuum verè non probat. Totum enim conſiſtit in hoc argumento, ad prudenter agendum ſufficit iudicium probabile igitur ad prudenter agendum circa obſeruantiam legis ſufficit opinio quomodocumque probabilis. Primum enim aſſumptum ſi loquatur de iudicio prudentiali in ordine ad obiectum formale prudentiæ, falſiſſimum eſt, vt modò probabo, quia prudentia non eſſet virtus, ſi de ſuo obiecto non eſſet certiſſima, Si verò reſpiciat obiectum materiale prudentiæ, eſt verum, & non verum, ſeu eſt verum contingenter & iuxta materiæ exigentiam. Nam v. g. iudex debet eſſe certus de delicto rei, vt reum puniat; ſed priuatus ex ſola probabili ſuſpicione imminentis mali poteſt ſe mouere vt ſe defendat. Modò illa opinio hoc probare debet, quod non probat, ſcilicet, quòd vbi agitur de obſeruantia legis, & in dubio an lex obliget ſufficiat opinio probabilis ſi poteſt haberi certa, vel certior, vel ſufficiat cognitio probabilitatis in communi, re in ſe minimè examinata, & ita vt ſi quis ex ſola notitia probabilitatis agens agat contra id, quod verè eſt contra legem poſſit dici, quòd agat ex ignorantia inuincibili, & non peccet. Hoc enim alia ſententia quæ negat vſū probabilitates merito non admittit. Quoniam verè ſic eſt, quòd ex vi legis tenetur quiſque ſi poteſt aſſequi veram, & certam illius notitiam, vt non contingat agere contra illam, & ideo debet vnuſquiſque facere quòd in ſe eſt vt certam legis notitiam aſſequatur, & rem examinare, & ſeruatis regulis ſuis vnam ex opinionibus ſi poteſt alteri præferre, & illam ſequi quam omnibus penſatis iudicat veriorem.

257 Sed nec altera opinio ſuum probat intentum. Et licet ratione, & authoritate ſe munire contendat, valde deficit, & aſſumit principia non vera & quæ non ſufficiunt, vt probabilitatem reijciant. Præcipuum enim eius fundamentum eſt quòd ad rectè agendum neceſſarium eſt, quòd homo ſit moraliter certus de honeſtate actionis, quam honeſtatis certitudinem non habet opinio probabilis, licet ex probabilibus coniecturis pluribus, & ſimul ſumptis certitudo moralis habeatur. Hinc huius ſententiæ aſſertores toti ſunt vt probent iudicium prudenciale non ſtare cum probabilitate ſola. Et quia authores oppoſitæ opinionis diſtinguunt inter dubium ſpeculatiuum & practicum, aſſerentes dubium ſpeculatiuum optimè ſtare poſſe cum certo iudicio practico, hoc ex iſtorum parte multi negant, & ſic vt tueantur ſuam ſententiam multa miſcent non vera.

258 Primum enim illud principium falſum eſt in terminis poſitis, & procedit ex eo quòd non bene diſtinguitur obiectum prudentiæ, quod eſt duplex

plex ſcilicet formale, & materiale. Formale obiectum prudentiæ eſt ordo ſingularis eligibilis ad finẽ rectum; Vnde obiectum eius eſt agibile vt agibile ſaluo ordine finis honeſti, ſeu propter honeſtum finem. Eſt enim prudentia recta ratio agibilium, vt habet *D. Thom. p. 2. q. 57. a. 4. & 22. q. 47. per totam, & 3. d. 33. q. 2. a. 2. q. 1.* Cuius officium eſt applicare principia practica virtutum ad ſingulares actiones, vt dicit *D. Thom. d. q. 47. a. 6.* Vnde obiectum formale prudentiæ eſt honeſtum ſimpliciter in ſingulari omnibus penſatis, nimirum quòd hæc actio hic, & nunc omnibus penſatis eſt honeſta, & ex recto fine eligibilis tanquam ſimpliciter conformis rectæ rationi, & legi æternæ. Sed obiectum materiale conſiſtit in actionibus ipſis, & earum qualitatibus ex quibus poſtea colligi poteſt iudicium de rectitudine actionis in ſingulari, in quo formale obiectum prudentiæ conſiſtit. Quando igitur dicitur quòd ad rectè agẽdum neceſſaria eſt certitudo moralis de honeſtate; ſi hoc dicitur reſpectu obiecti formalis prudentiæ hoc eſt falſum; Quia certitudini morali poteſt ſubeſſe falſum, ſed certitudini prudentiæ impoſſibile eſt ſimpliciter quòd falſum ſubſit. Sed vel actus non eſt actus prudentiæ, vel eſt omnino rectus, quidquid ſit an obiectum materiale ſit certum, vel incertum, vel falſum. Et hæc eſt certitudo practica de qua *D. Thom. p. 2. q. 57. a. 5. ad 3.* & quam *Caiet. ſupra q. 47. a. 3.* dixit ſemper in eſſe prudentiæ. Sed circa obiectum materiale prudentia habet veritatem moralem, & poteſt etiam eſſe falſa, quia materia eius eſt contingens, & fallibilis, & circa huiuſmodi prudentia non requirit neceſſariò certitudinem, immò nec magnam probabilitatem, ſed ſæpe ſufficiunt coniecturæ etiam leues, & ſuſpiciones. Sic enim ad hoc vt homo prudenter agat ad vitandũ ſibi imminens damnum, ſufficit quòd ex coniecturis illud ſuſpicetur. Quantum igitur ad obiectum materiale prudentia non requirit neceſſariò certitudinem, ſed talem ac tantam cognitionem requirit, quantam ex aliquâ alia lege exigit conditio negotij de quo agitur.

259 Hinc ex hac parte opinio defendens vſum probabilitatis diſtinguit inter dubium ſpeculatiuum & practicum: quæ diuiſio meliùs datur ſub his terminis ſcilicet; dubium circa materiale, & circa formale obiectum prudentiæ. De qua diſtinctione videndus omnino eſt *Caiet. tom. 1. opuſ. 31. reſp. 13. in fine.* Practicum eſt enim prorſus dubium quòd reſpicit formale obiectum prudentiæ, ſcilicet an agere hoc omnibus penſatis ſit rectum, vel non rectum, honeſtum, vel non honeſtum. Et quodlibet vel minimum dubium prudentiæ repugnat. Et hoc probant verba *D. Th. ſupra ex quodl. 8. a. 13.* relata, & centies millies in ſenſu alieno allegata. Quòd enim D. Thom. ibidem loquatur de dubitatione & ſuſpicione practica, & quæ reſpiciat formale obiectum prudentiæ, & per quam in dubium vocatur an hic & nunc ſit vel non ſit abſolutè honeſtum hoc agere, ex eo probatur, quòd loquitur de eo qui peccat ſolùm ex eo quòd agit contra conſcientiam, vt verò conſciẽtiæ obiectum formale eſt honeſtum, vt honeſtum in ſingulari, & propterea dicitur ſpiritus, corrector, & pædagogus animæ. *D. Thom. p. p. q. 79. a. 13. & 2. d. 24. q. 2. a. 4. ad 1. & q. 17. de ver. a. 1. ad 8. & quodl. 3. a. 26.* vnde accuſat, excuſat, teſtificatur, inſtigat, ligat, vt locis citatis habetur, quia bonum dictat, & malum reprobat. Et quia hæc practica veritas in prudentia debet eſſe certiſſima, aliter prudentia non eſſet virtus, ſi poſſet vel ſemel in ſuo actu eſſe falſa, ideo vel minima ſuſpicio practica tollit prudentiam, & actus honeſtatem. Quòd inde magis explicatur, quòd hæc ſuſpicio de qua ibi loquitur D. Thom. ſtat cum certitudine, vt ex citatis verbis patet. Neque hoc repugnat, quia certitudo ſpeculatiua, ſeu circa materiale obiectum prudentiæ eſt de alio obiecto de quo non eſt ſuſpicio, ſcilicet certitudo eſt v. g. de eo quòd qui ibi eſt, lupus eſt, & ſuſpicio eſt de eo quòd eſt eſſe honeſtum hic & nunc occidere lupum. Itaque quælibet vel minima ſuſpicio, quæ reſpiciat obiectum formale prudentiæ ei repugnat, & actus honeſtatem tollit, vt explicat Caiet. loco citato, quòd exemplo oſtendit. Sed dubium quòd reſpicit obiectum materiale ſpeculatiuum dicitur, quia non eſt proximè practicum, & quia non eſt de formali obiecto prudentiæ, ſed de materiali. Cum igitur prudentia de obiecto materiali nõ exigat certitudinem niſi iuxta eiuſdem obiecti materialis exigentiam, indubitatum eſt quòd nedum probabilitas ſed dubietas ipſa ſpeculatiua ſtat cum infallibili practica certitudine prudentiæ, vt neruosè probat loco citato Caietanus.

260 Hinc eſt quòd ex hac parte non impugnatur validè vſus probabilitatum, quia ſi aliàs materia ipſa quæ eſt huius vel illius legis obſeruantia certitudinem non petit ex natura ſua, optimè ſtat, quòd habens probabilitatem cum magna formidine de obligatione huius vel illius legis particularis ſimul habeat certiſſimum iudicium practicum de honeſtate actionis ſic ſyllogizando. Id ſaluo ordine recti finis eſt amabile ſeruatis aliàs ſeruandis, quod de ſe eſt bonum indifferens à legis neceſſitate ſolutum; ſed vbi non eſt certum legem comprehendere aliquam actionem illa actio eſt bonum indifferens ex ſuppoſitione; igitur actio illa elici poteſt ſaluo ordine recti finis; ſed hic & nunc eſt dubium an lex hanc comprehendat actionem; ergo hic & nunc hæc actio elici poteſt ſaluo ordine finis. Apparet hic quòd ſi minor principalis argumenti eſt vera, ſtat dubium de lege, cum certiſſima certitudine honeſtatis actionis dubiæ. Ad excindendum igitur vſum probabilitatis non iuuat probare quòd homo certus debet eſſe de honeſtate actionis in ſingulari ſimpliciter & omnibus penſatis, quod eſt veriſſimum nedum de certitudine morali ſed de certitudine etiam metaphyſica & prorſus infallibili, & poſtea ſubdere quòd opinio non eſt certa; quia hoc argumentum non probat niſi quòd non ſufficit opinio de honeſtate actionis in ſingulari, quod eſt veriſſimum, ſed ex hoc non probatur quòd non ſufficiat opinio quòd actio non comprehendatur ſub hac vel illa lege particulari, quoniam hoc eſt obiectum longè diſtinctum & ſpectãs ad materiale obiectum prudentiæ. Et niſi probetur aliunde quòd lex in ſimili caſu non eſt contenta probabilitate quòd eſt id, quod aſſerit illa opinio, nihil probatur. Et ipſa in hoc demonſtratiuè concludit quòd per ſe ad agendum honeſtè ex parte materiæ non eſt neceſſaria certitudo niſi ex ſpeciali & propria lege materia certitudinem poſtulet.

261 Exemplo hoc totum oſtenditur euidenter. Demus enim caſum in quo indoctus in materia morum & in caſu dubio ſatisfacit legi diuinæ aut humanæ operando iuxta conſilium Parochi, aut Confeſſarij, vt in dubio an debeat aliquid reſtituere. In hoc dubio prudentia ſic ſyllogizat certiſſimè. Prudentia enim etiam de rebus dubijs ex certiſſimis regulis certiſſimè concludit, vt dixit *Martinez de Prado d. cap. 1. num. 7.* quia ipſa non regulatur penes id, quod in re eſt, ſed quia adhibuit diligentiam quam potuit, & ſic ſemper eſt vera practicè, vt declarat *Ioan. S. Th. p. 2. diſp. 12. a. 3. §. ſecundum probatur.* Hoc ergo, vel ſimili modo in eo dubio ſyllogizat prudentia. Quod mihi dicit Parochus eſſe honeſtum eſt verè à me eligibile ſaluo ordine recti finis, ſeu laudabiliter & honeſtè; ſed Parochus mihi dicit, quòd in hoc caſu non teneor reſtituere; ergo in hoc caſu non reſtituere eſt eligibile ſaluo ordine finis, ſeu laudabiliter & honeſtè. Totum hoc argumentum debet eſſe verum, & certiſſimè infallibile, aliter non eſſet prudens, quia nec prudentia eſſet virtus, ſi aliquando falli poſſet, *virtutes enim quæ perficiunt intellectum excludunt totaliter falſum*, vt habet *D. Thom. ſupra q. 1. a. 3. ad 1.* Et ideo eſt, quòd opinio non eſt virtus, quia virtus eſt tantùm veri, opinio verò eſt veri & falſi. *D. Thom. p. 2. q. 55. c. 4. 1. & q. 57. a. 2. ad 3. & ar. 3. ad 1. & de ver. q. 14. a. 8. c.* vt ergo indoctus ille non peccet, nec contra legem, nec contra conſcientiam, oportet, quòd nec minimam practicam ſuſpicionem habeat de concluſione, & ex conſequenti nec de præmiſſis illius ſyllogiſmi. Et ita in rei veritate ſyllogiſmus ille eſt euidens. Nam minor patet experimento ſenſus; maior verò eſt lumine naturali euidens, quia indocti qui non ſunt per ſe ipſi capaces ſoluendi dubia morum, ex lege ipſa naturali, & diuina remiſſi ſunt dirigendi ab eis, quorum curæ eſt commiſſum indoctos dirigere in foro conſcientiæ, qui ſunt Parochi, ſeu confeſſarij. Nihilominùs non eſt contra prudentiam, ſi huiuſmodi indoctus adhuc circa materiam talis ſyllogiſmi aliquam ſuſpicionem habeat, & adhuc ſuſpicetur aliqualiter an lex iuſtitiæ in eo caſu obliget, nam immò & poteſt eſſe, quòd verè obliget, & quòd non obliget ipſe id ſcit ſolùm ex fide humana, quam præbet Confeſſario, cum qua fide fallibili bene ſtat immò per ſe connexa eſt aliqualis falſitatis ſuſpicio, quia & Confeſſarius poteſt errare. Et quia eſto fides Confeſſarij eſſet infallibilis, adhuc ex re ipſa dicta poſſunt oriri rationes dubitandi. Et quòd huiuſmodi dubitationes adſint patet in indoctis ſcrupuloſis. Et tamen quòd non contrarientur prudentiæ, & non tollant infallibilem certitudinem illius ſyllogiſmi conſtat, ſi maiori propoſitioni aliquid addatur, & dicatur: Quod mihi Parochus meus dicit eſſe honeſtum, ſiue id ſit mihi aliàs euidens ac certum, ſiue de eo in ſingulari materialiter, & ſecundùm ſe ſumpto dubitem, ſeu ſuſpicer an ſit contra hanc vel illam legem, id verè eſt mihi amabile ſaluo ordine finis recti, ſeu laudabiliter & honeſtè. Quæ maior propoſitio eſt certiſſima, & euidens aliter indoctorum & ſcrupuloſorum ſalus eſſet impoſſibilis. Sed impoſſibilis non eſt, quia prudentia infallibili via etiam dubitantes ducit per ſemitam rectam, quia nec contraria ſunt quòd dubitem de re ſecundùm ſe, & non dubitem de re vt mihi dicta à Confeſſario, & quòd ſciam me certè bene agere operando ex directione conſilij Confeſſarij, etiam ſi aliàs ego veritatem rei non capiam, & materialiter de ea dubitem.

262 Sic & religioſo, qui vt *infra probatur*, in dubio an res præcepta ſit illicita tenetur obedire prudentia ſic diſcurrit: Etiam ſi mihi ſecundùm ſe ſit dubium, & ſpectata ſola re ipſa ego dubitem an res iſta, quæ mihi præcipitur ſit illicita, tamen licitum eſt mihi & debitum meo dubio neglecto Prælato meo obedire &c. Sicut enim ſtant ſimul iudicium probabile & certum de eadem re ex diuerſis medijs, quia ex vno non habetur certitudo, & ſic intellectus ex eo certè non aſſentit, cum tamen certè aſſentiat ex alio, ſic etiam ſtat dubietas cum certitudine, quia ex hac vel altera ratione non mouetur intellectus vt ſe determinet, ad quod mouetur ex alia. Sed & in caſu in quo Iudex tenetur iudicare contra ſcientiam priuatam, nonne poteſt eſſe certus de innocentia rei prætenſi, & tamen prudenter illum damnare ex ſcientia publica. In quo caſu ſcit ſe ex falſis procedere, & tamen prudenter agit. Sed hoc magis explicatur exemplo fidei, quæ ſine dubio certiſſima eſt, & magis certa, quàm prudentia. Et nihilominùs certiſſimum eſt, & experientia comprobatum, quòd cum certitudine fidei ſtat formido, de re credita ſecundùm ſe, & materialiter ſumpta, & ex principijs naturalibus iudicata ſicut vnuſquiſque in ſe ipſo experitur. Sic enim & ſyllogiſmus diſponens nos ad fidem, quæ in ſe formaliter non eſt diſcurſiua, eſt huiuſmodi. Quod mihi vt credendum proponitur ab Eccleſia infallibili fide eſt credibile, & credendum, ſiue aliunde re propoſita ſecundùm ſe ſumpta & à me non viſa plena ſit vel non ſit difficultatibus, & dubietatibus, & ſuſpicionibus, nam & in hoc bene ago, quòd id quod non video credo; ſed hoc &c. ergo hoc &c. Bene enim vnuſquiſque videt, quòd in his diuerſa ſunt obiecta formalia, & quòd ſtat, quòd intelligens ſit dubius de obiecto negatiuè ex aliquo medio, & ſit certus ex alio, ſeu quòd ſit dubius dubio vt dicunt ſpeculatiuo, & certus certitudine practica. Huiuſmodi enim ſuſpiciones ſeu dubietates negatiuæ ſunt, & conditionatæ, non contrariæ & abſolutæ: quia intellectus quantum ſit ex vi talis medij non eſt certus, ſed remanet dubius, cum tamen ex alio medio certitudinem conſequatur, ſtant verò ſimul, intellectum non eſſe certum ex vno medio, & certiſſimum ex alio. Sic ex quo intellectus non videt quod hic caſus non ſit ſub hac, vel illa lege comprehenſus manet anceps, & dubius an teneatur agere, vel non agere, ſed hanc dubietatem tollit poſtea aliud medium ex quo prudentia ſe mouet; quia nimirum lex ſic inuincibiliter dubia non obligat, vel quia ius libertatis ſubditi quòd eſt certum ex dubio iure legis non vincitur, vel ex alio ſimili principio, quo ſuppoſito prudentia ex regulis ſuis certiſſimis certiſſimè diſcurrit. Quod eo magis poteſt contingere in prudentia, in quo ſine defectu veritatis practicæ poteſt eſſe defectus veritatis ſpeculatiuæ, ſeu de obiecto materiali. Vt in exemplo allato poteſt eſſe quòd indoctus verè teneatur reſtituere, & nihilominùs prudentia infallibili veritate dictet non eſſe reſtituendum Parocho teſtante non eſſe neceſſitatem reſti-

tuendi, etiam ſi aliàs Parochus id ignotanter immo malitioſè, & ex malo fine doceat. Ex his igitur manifeſtè habetur, quòd hoc argumentum inane eſt, ſuper quo ſe fundat opinio negans vſum probabilitatis, ſcilicet prudentia debet eſſe certa certitudine morali, ergo non ſtat cum opinione habita de eo an hoc vel illud ſit contra hanc vel illam legem. Nam antecedens reſpectu obiecti materialis prudentiæ eſt falſum, reſpectu verò obiecti formalis etiam eſt falſum, quia non ſufficit certitudo moralis, ſed eſt neceſſaria certitudo ſimpliciter. At verò an hic actus ſit prohibitus hac vel illa lege ſpectat ad materiale obiectum prudentiæ; quia eius obiectum formale eſt quòd in indiuiduo omnibus penſatis abſolutè & ſimpliciter hoc ſit amabile ſaluo ordine finis, cum quo ſtat aliquale dubium an hoc ſit contra hanc, vel illam legem.

263 Secundùm fundamentum ſententiæ negantis licere ſequi opinionem æquè probabilem eſt, quia adeſt præceptum in dubijs ſequendi tutiorem opinionem, nimirùm illam in qua certum eſt non eſſe peccatum, ſi homo ex ea operetur, ſi verò non conſtet quænam ex illis ſit tutior, ſeruandas eſſe regulas in iure pro legum interpretatione latas. Verùm quantum ad hanc ſecundā partem dico, regulas iuris ſemper attendi debere ad videndum an opinio aliqua ſit probabilis, aut probabilior, nec licere niſi ijs attentis iudicium ferre de opinionis veritate, probabilitate & certitudine. Vnde qui bene regulas iuris inſpexerit, inueniet vnde vnam opinionem alteri præferat, & illi præ altera adhæreat. Noſter ergo caſus ſupponit, quòd regulis iuris plenè conſideratis adhuc homo verè maneat dubius, & iudicet vtramque opinionum eſſe probabilem, & ita quòd abſolutè nulli illarum præ altera adhæreat, vel ſi adhæreat vni cenſet id fieri ex motiuo adeo leui, vt eo non attento poſſet adhærere alteri.

264 Quod verò dicitur de neceſſitate ſequendi partem tutiorem in dubijs, regula continet præceptum ſi loquamur de dubio practico, *Sanchez in Decal. l. 1. c. 10. num. 2. & l. 5. de matrim. diſp. 41. nu. 6. Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. num. 8. Becanus p. 2. tr. 1. c. 4. q. 9. num. 4. Suarez de cenſ. diſp. 40. ſec. 6. num. 8.* Sed loquendo de dubio ſpeculatiuo continet conſilium, *Suarez dict. diſp. 40. ſec. 6. num. 9. Sanchez d. cap. 10. num. 11. & 64. Malder in p. 2. diſp. 84. q. 19. a. 5.* Seu dicitur meliùs quòd regula continet præceptum, ſi *tutior* ſumitur aduerſatiuè ſeu contrariè vt opponitur non tuto, ſed ſi tutior ſumitur comparatiuè ad tutum licet minùs tutum, continet conſilium, vt tradiderunt, *D. Anton. p. p. tit. 10. cap. 10. §. 10. reg. 6. & p. 2. tit. 5. cap. 10. §. 2. Sylu. v. ieiunium. q. 10. num. 27. dic. 5. & v. ſcrupulus num. 3. Tabien. v. ſcrupulus n. 1. Nauar. de pœnit. diſt. 7. cap. ſi quis à num. 30. Angles. & Henriq.* quos ſequitur *Sanchez. lib. primo in Decal. cap. 10. num. 11. Suarez de cenſ. diſp. 40. ſect. 5. à nu. 14. & ſec. 6. num. 8. Candidus diſq. 25. a. 19. Malderus, Moura, Villalobos, & Palans*, quos ſequitur *Martinez de Prado cap. 1. q. 8. num. 9. & 13. Io. à S. Thom. p. 2. diſp. 2. a. 4. Baptiſta p. 2. diſp. 209. dub. à n. 1079. & dub. 5. in princ. Corneio tract. 8. diſp. 3. dub.* Et eſt ratio euidens, nam aliàs omnes deberent fieri Religioſi, quia Religioſus ſtatus eſt tutior. Vel nullus poſſet ſequi militiam, vel mercaturam, quia hoc eſt minus tutum. Nec liceret ſequi opinionem probabiliſſimam, cum poſſit eſſe falſa, & ſi ſit falſa operatio eſt contra legem quia talis opinio eſt minor tuta oppoſita, in qua etiam ſi ſit falſa legis nō eſt trāgreſſio. Nec vrgent quæ in oppoſitum adducuntur, vt quia ſit impoſſibile quod dubius ſpeculatiuè, ſit certus practicè, quia vt ex ſupradictis patet euidens eſt oppoſitum, & quòd cum maxima incertitudine de obiecto materiali prudentiæ, quæ eſt dubitatas ſpeculatiua ſtat infallibilis prorſus certitudo eiuſdem prudentiæ, quæ & in dubijs hominem infallibiliter ducit in bonum. Et præterea opinans non eſt dubius niſi improprie. Nec ſequitur ex hac ſententia, quòd poſſit quis vnum ſentire, & aliud operari, ſed bene quod non ſit iniuſtum, dubitantem materialiter de obiecto materiali prudentiæ poſſe certiſſimè ex prudentia operari, quod eſt veriſſimum. Immò nec eſt inconueniens quòd contra opinionem de re, & materiali obiecto quis operari poſſit, immò & debeat; Vt patet in ſubdito qui verè opinetur aliquod eſſe bonū & id agere prohibeatur a ſuperiore, ipſo in ſuo iudicio cōditionato perſiſtente, & nihilominus ad voluntatem ſuperioris operante. Et in eo qui obſtinatè credit, & quantùm ſit ex motiuis priuatis ſe non teneri ad reſtitutionem, & ad iuſſum iudicis reſtituit. Et in iudice qui per ſcientiam priuatam eſt certus de innocentia rei, & ex actis illum damnat. Sic ſi aliud non obſtet, nullum eſt inconueniens, quòd quis ex aliquibus motiuis ſit dubius an hoc ſit contra hanc vel illam legem, & tamē aliunde certus ſit ſibi licere ſequi opinionem quæ aſſerit caſum ſub lege non comprehendi. Ad ea verò, quæ adducuntur vt probetur quod ſequi partem tutiorem ſit præceptum, ſatis reſpondetur ea probare, quòd pars tutior eligi debeat in dubio practico vel vbi ſit tutior aduerſatiuè.

265 Quàmuis & aliunde deficiant. Quoniam quæ adducuntur ex *cap. ad audientiam, cap. ſignificaſti, el 2. cap. petitio, de homicid.* expreſſe loquuntur in dubio facti, noſtra autem quæſtio eſt de dubio iuris. Et longè diuerſa eſt ratio vtriuſque dubij, quia in dubio facti lex eſt certa. Dubium verò eſt an homo legem violauerit, bene verò poteſt contingere quòd contra rationem ſit, quod homo vel non curet de ſecuritate ſuæ conſcientiæ pœnitendo, vel irreuerenter ſe habeat ad diuina non ſecurus an ad ea pertractanda ſit diſpoſitus, vel aliunde ſit contra rationem vt dubius an certam legem violauerit, non ſe habeat vt talis. Sed in dubio iuris lex eſt dubia, & aliàs libertas hominis eſt certa nec videtur vnde debeat dici quòd certa libertas certè ligetur ex lege dubia. Ideo etiam additur, quod in caſibus illarum Decretalium pars tutior erat tutior aduerſatiuè, & non merè comparatiuè. Quoniam hoc eſt in iure expreſſum, quòd dubius homicida ſe habeat vt certus irregularis. Et adhuc ex illis textibus nihil aliud habetur, niſi quòd regula iſta de tutiori fuit motiuum Pontificis, ad decernendum quòd homicida in dubio debeat ſe habere vt irregularis. Ad huiuc effectum verò ſufficiens fuit quòd regula contineat conſilium, quia conſilium eſt de eo, quod ex genere eſt melius, & ideo potuit eſſe validiſſimum motiuum in Principe alijs circūſtantijs inſpectis ad aliquod decernendū.

266 Pariter quòd adducitur ex *cap. illud de cler. excom. miniſt.* dubium facti continet. Aduertendum

dum eſt enim ; Epiſcopum illum ex duplici cauſa dubitaſſe, ſcilicet dubio iuris an delegatus non præmiſſa monitione poſſet excommunicare, & dubio facti an ille ſe debuerit habere vt excommunicatum, ex quo ſolùm per famam nota illi fuerat excommunicatio in eum lata. Modò Pontifex ibi dubium facti reſpicit, ait enim. *Licet autem in hoc non videatur omnino culpabilis extitiſſe, quia tamen in dubijs via eſt tutior eligenda, & ſi de latu in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potiùs ſe abſtinere, quàm ſacramenta Eccleſiaſtica pertractare.* Ex his enim conſtat, quòd dubium in quo Pontifex dixit tutiorem viam eſſe accipiendam fuiſſe, non fuit dubium iuris de iuſtitia ſententiæ latæ, ſed dubium facti an ſcilicet contra talem Epiſcopum fuiſſet lata ſententia. Vnde *Gloſſ. Panorm.* & reliqui Canoniſtæ quos refert *Barboſa* ex eo textu hanc concluſionem deducunt, quòd ſufficit fama excommunicationis licet fama certitudinem non ferat ad hoc vt quis teneatur ſe habere vt excommunicatum. Et quatenus etiam eſſet ibi ſermo de illo dubio iuris conſiderandum eſt, quòd illud non erat dubium iuris abſolutum, ſed dubium iuris perſonæ, vnde & ad dubium facti pertinebat, quia Epiſcopus ille dubitans an delegatus poſſet excommunicare ſine monitione, ex hoc dubitabat in facto an eſſet legitimè excommunicatus, & de hoc facti dubio expreſsè Pontifex loquitur. Decretales igitur citatæ loquuntur in dubio facti, de quo nunc non eſt quæſtio.

267 Adde quòd cum ratio & finis humanæ legis non cadat ſub lege tanquam ſit per legem ſtatutus, vt habet *D.Thom. p.2. quæſt.*100.*a.*9. *ad* 2. *&* *a.*10. *capit.*1. cum hoc quòd eſt eligendum eſſe id quod eſt tutius, fuerit motiuum & ratio cur Pontifex præceperit in præfatis caſibus præfatos habendos eſſe vt homicidas irregulares, aut excommunicatos, ex vi talium legum non eſt de præcepto, vt eligatur tutius, & ſi hoc eſſet de præcepto, illi canones hoc ſupponerent, non facerent. Si ergo eſſet de præcepto, id eſſet ex lege naturali, aut diuina & quidem ſic eſt, quando in dubio vna pars eſt tutior aduerſatiuè, vt quando ex vna parte imminet periculum violationis alicuius legis. Sicut in materia dubia aut in forma dubia ſacramentorum ſi quis ea vtatur imminet periculum, vt cum maxima ſacramenti irreuerentia non conficiatur verum ſacramentum. Et ſic ſemper vbi in dubijs ſequitur periculum aliquod peccati cõtra aliquam legem certam, ſi vna pars accipiatur, & in altera nullum eſt peccatum, tutior pars eſt eligenda ex vi præcepti illius virtutis, ad cuius violandi periculum homo ſe exponit; Et ideo eſt peccatum mortale ſe exponere periculo peccandi, iuxta illud Eccleſ.3. 21. Qui amat periculum, in illo peribit, *D.Thom.quodl.*3.*a.*9.*ad* 3.*Scotus in prolog.ſent. q.*2. *in fine*. Sed hic probandum eſſet, quòd adſit periculum peccandi per ſe, & præcisè, ex eo quod in abſoluto dubio iuris, vnuſquiſque ſequitur quamcumque partem voluerit. Nam certè ſi hæc ratio periculi adeſſet in omni quæſtione quæ proponitur de obligatione iuris alicuius ſine alia diſcuſſione dicendum eſſet legem certò obligare, & illam partem ſequendam eſſe, quæ aſſerit legem obligare, quia hæc eſt tutior. Nec valet dicere, quòd vbi probabile abſolutè ſit, vel probabilius, quòd in tali caſu lex non obliget, tunc pars rationabilior eſt ſimul tutior. Quia niſi abutamur vocabulis hoc aſſertum eſt falſum. Cum enim opinio quælibet poſſit eſſe falſa, ex duabus opinionibus quarum vna etiam probabilior affirmat legem non obligare, & alia minùs probabilis affirmat legem obligare; cum prima cum omni ſua probabilitate poſſit eſſe falſa ſemper eſt periculoſa, alia verò tutior eſt, quæ nulli omnino ſubeſt periculo. Non ergo confundi debent opinio probabilior, & tutior; quia opinio dicitur probabilior, quia habet motiua fortiora ad determinandum ad ſui aſſenſum, & eſt rationi conformior quamuis non ſi omnino ſine periculo, opinio verò tuta dicitur quia periculum non contineat. Ideo quando ſunt duæ opiniones, in quarum vna etiam ſi eſſet falſa nullum eſt periculum, in alia verò ſi ſit falſa periculum adeſt. Prima eſt tutior. Licet diſtinctione opus ſit, & dici debeat; quòd vbi illa opinio quæ poteſt eſſe falſa eſt probabilior, iam eſt ſatis certa, ideoque & tuta. Vnde alia opinio non eſt tutior aduerſatiuè, ſeu contrariè, vt tutum opponitur non tuto, ſed ſolum comparatiuè, vt tutius dicitur reſpectu minùs tuti. Nullum verò periculum contineri in ſequendo quamcumque opinionem ex æquè probabilibus aſſerit opinio approbans vſum probabilitatum, & hoc ex principio valde probabili, quia nimirum lex non obligat niſi in ratione ſigni externi ſit clara, & manifeſta, & ſubditis ſufficienter propoſita quòd eſt de eſſentia efficaciæ legis, hoc autem non habet lex dubia de cuius obligatione non conſtat, ſed hinc inde ſunt rationes æquè probabiles, quæ vtrumque oppoſitorum perſuadere poſſunt, vel impediunt ne intellectus alteri parti determinatè adhærear.

268 Dices, dari textus in quibus expreſsè decernitur, quòd etiam in dubio iuris abſoluto neceſſe ſit ſequi partem tutiorem. Adducitur autem primò *cap.fin.diſt.*14. Sed ille textus non probat intentum. Deſumptum enim eſt ex S.Leone epiſt.92. cap.1.ad Ruſticum, & ſic habet. *Vt in ijs, quæ vel dubia fuerint, aut obſcura, id nouerimus ſequendum, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec decretis ſanctorum Patrum inuenitur aduerſum.* Nullus eſt, qui hoc toto corde non fateatur ſi ſit pius, & Catholicus, ſed quando de lege ſunt oppoſitæ opiniones, neutra inuenitur eſſe contra legem. Secundò affertur *cap. veniens, de cler. non baptiz.* Sed neque ex eo textu probatur intentum. Dubium enim erat an ordinatus ante baptiſmum deberet reordinari, Vnde hic caſus erat de illis, in quibus ex lege diuina ſpeciali fugiendum erat periculum, quod imminebat, ne non verè ordinatus inaniter conſecraret, & alia ſacerdotalia munera ſacerdotij aut Ordinis ſine Ordinis poteſtate obiret: Vnde in eo caſu & alijs ſimilibus tutius eſt eligendum, quia euidens eſt & certum periculum ſacrilegij & nullitatis ſacramentorum ſi aliter fiat. Tertiò adducitur *cap. Cum deſideres,* 15.*de ſent. excommunic.* vbi conſultus Clemens tertius an liceret communicare cum eo, qui ex fama erat excommunicatus, reſpondit ſecundùm tutiorem partem, non eſſe communicandum. Sed in eo textu nihil dicitur de tuta, vel tutiori parte, ſed Pontifex id quod verius credidit, & conuenientius iudicauit, reſpondit. Quarto adducitur textus *Clem. Exiui.* §. *Item quia*

prateraa, vbi Pontifex in dubio iuris an ea quæ in regula S. Franciſci præcipiuntur per verbum imperatiui modi obligent ſub mortali, ad quæſtionem determinandam vtitur regula eadem, ibi. *Nos &c. attendentes, quòd in ijs, quæ animæ ſalutem reſpiciunt, ad vitandos graues remorſus conſcientiæ pars ſecurior eſt tenenda &c.* Sed reſpondetur, quòd ex eo textu probatur, quòd regula eadem non eſt præceptum, ſed conſilium. Nam dubium erat an verba imperatiui modi importent præceptum, & pars ſecurior iudicata fuit opinio affirmans ea importare præceptum; igitur ſi regula præfata continet præceptũ ipſa erat applicanda vniuerſaliter, vt vbicumque ſint verba imperatiui modi ibi intelligatur eſſe præceptum, & tamen Pontifex diſtinguit, & nec declarat, ſed decernit, quòd non omnia, ſed aliqua ſola ab eo enumerata cenſeantur eſſe præcepta ſub mortali; igitur regula præfata à Pontifice aſſumpta eſt vt conſilium de genere ſuo melius, ſed applicandum cum prudentia alijs penſatis circumſtantijs, & ſic non tantùm ex eo, quod pars ſecurior ſit ſequenda, ſed ex alijs quoque motiuis, nimirum ad obſeruandum puritatem regulæ, & rigorem, dixit, quod licet Minores non teneantur ſub mortali ad omnia ea, quæ in regula mandantur per verbum imperatiui modi, nihilominùs expedit vt ad obſeruandam puritatem regulæ, & rigorem, ne ſcilicet, ſi intelligantur ea non obligare ſub mortali paulatim rigor regulę in illis relaxetur, & à puritate regulæ recedatur infraſcripta ibi expreſſa intelligantur eſſe præcepta ſub mortali. Patet igitur quòd regula illa aſſumpta eſt non vt præceptum, ſed vt conſilium ex prudentia determinandum ſeu aſſumendum. Quintò ſolent etiã adduci *can. ſi quis poſitus, & can. ſi quis autem, de pænit. diſt. 7.* qui ſunt deſumpti ex *S. Aug. lib. 50. hom. in 41.* Vbi habetur regula, tene certum dimitte incertum cui concordat *cap. Iuuenis.* De ſponſalibus ibi. *In his quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus tenere debeamus.* Sed iam in his textibus non eſt ſermo de tutiori, ſed de certo, Et quàmuis regula Auguſtini in ſua generalitate contineat conſilium non præceptum; loquitur enim de agenda pœnitentia in ſanitate, & non expectando tempore infirmitatis, quod eſt conſilium, non præceptum; nihilominùs vbi ſermo ſit de obſeruantia legis indubitatum eſſe debet ſententias certas præ incertis aſſumendas eſſe, & incertas dimittendas. Sed noſtra quæſtio eſt, quando nulla ſententia eſt certa, ſed omnes æque incertæ, ſed tamen probabiles an quælibet poſſit aſſumi. Quamuis quoque dictum ſit, nos debere ſequi certiorem opinionem, tamen ſi hoc ex ratione non probaretur, neque probaretur ex d. *cap. iuuenis,* quod loquitur de dubio facti, immo de dubio, quod non erat dubium. Quia licet fuiſſet dubium an iuuenis qui puellam nondum ſeptennem duxerat, tentaſſet quod cum ea complere non potuiſſet; non erat tamen dubium an idem relinquere debuiſſet conſobrinam illius puellæ, quam poſtea duxerat, quia certum erat, hic adeſſe impedimentum publicæ honeſtatis, quàmuis Pontifex & propter dubium facti matrimonium cum conſobrina vt nullum habendum iudicauerit.

269 Patet igitur quòd nullus datur ex relatis canonibus ex quo habeatur, quod in dubijs ſequi partem comparatiue tutiorem ſit præceptum.

Quamuis verum ſit, quod in dubio practico, ſeu circa formale obiectum prudentiæ ſi ſumatur tutius contrarie, pars ſecurior eſt tenenda & quòd contra conſcientiam etiam erroneam non eſt agendum, quod eſt id, quod probat textus in cap. per tuas el 2. de ſimonia. Sed in dubio ſpeculatiuo, ſeu circa materiale prudentiæ conſilium eſt non præceptum ſequi partem tutiorem niſi ſit tutior contrarie, & adſit lex ſpecialis ad id obligans, ſeu niſi adſit periculum violandi aliquam legem. Hinc quod hic dicitur eſt, quod ex lege generali prudentiæ ad agendum circa materiale obiectum illius non eſt neceſſaria certitudo, ſed iuxta conditionem materiæ, & exigentiam legum aliarum virtutum requiritur aliquando certitudo, aliquando ſufficit probabilitas, aliquando etiam ſola dubietas: Nam in dubijs prudentia dirigit. Ideo licet cæteris paribus in dubijs melius ſit ſequi partem comparatiuè tutiorem, & hoc ſit optimum conſilium, tamen conſilium eſt, non præceptum; conſilium inquam applicandum ad opus iuxta exigentiam circumſtantiarum, & quando materia talis eſt, quod ex lege alicuius virtutis adeſt neceſſitas ſequendi vnã partem, quia ex alia imminet periculum violandi illius virtutis præceptũ; tunc vero per ſe primo non intrat neceſſitas aſſumendi tutiorem partem ex lege prudentiæ, ſed ex lege illius virtutis.

270 Quid igitur dicendum ad quæſtionem noſtram? Et primò ad hoc vt quis non peccet eſt ne neceſſarium, quòd ipſe habeat certitudinem moralem de hoc quòd id, quod vult agere non ſit prohibitum per hanc, vel illam legem particularem, vel ſufficit vt de eo habeat opinionem. DD. qui ſtant contra vſum probabilitatum admittunt nihilominus, quòd ſi aliquis exiſtimet ſuam opinionem probabilem, & oppoſitam vel improbabilem, vel minùs probabilem, non peccat ſi eam ſequatur; ſed dicunt tunc talem eſſe moraliter certum de veritate ſuæ opinionis, vnde tenent quòd ad hoc vt quis eligat ſine peccato debet eſſe moraliter certus, quod actus non ſit contra aliquam legem, quia debet eligere verum, & non quòd eſt indifferens ad verum & falſum; Nam & debet eligere quod eſt perpetuò verum, & ſtabile, & non debet fluctuare, aut vacillare. Et in hoc diſtinguentes inter cognitionem habitam ex probabilibus, & cognitionem probabilem: nam certitudo moralis habetur ex coniecturis, & iudicijs, & præſumptionibus, & probabilitatibus, ſed tamen in ſe certitudo eſt, quæ etiam ſufficit ad homines abſoluendos, aut damnandos: dicunt quod ſufficit ad rectam actionem certitudo quod actus non ſit contra aliquam legem licet habita ex probabilibus, ſed non ſufficit opinio probabilis.

271 Verùm admitto quidem dari certitudinem moralem, quæ fictione iuris habetur tanquam ſi eſſet certitudo cui non poſſit ſubeſſe falſum. Sed in rei veritate ſicuti nulla eſt certitudo nec eſſe poteſt, quæ ſit comparata ex probabilibus & fallibilibus principijs & non ſit fallibilis, vnde & eſt cõmunis ſenſus DD. quòd certitudini morali ſubeſſe poteſt falſum, ita nulla eſt ſimilis certitudo cui non ſit adiuncta aliqualis formido plùs vel minùs, quàmuis fictione iuris, vel ex connaturali modo agendi & exigentia boni communis aliqua talis certitudo habeatur ac ſi non eſſet fallibilis. Bene

tamen

tamen inſpicientium mens in his ſemper timet, & bonus iudex ſemper ſibi ipſi aliqualiter metuit. Vnde verè ſic eſt, quòd hæc moralis certitudo non eſt niſi opinatiua in rei veritate. Sed & conſiderandum quod adhæſio aliqua firma, & ſtabilis quæ prouenit ex parte ſubiecti, & quam etiam hæretici de ſuis erroribus habent non eſt neceſſaria ex prudentia ad agendum; ſed illa adhæſio eſt neceſſaria, quæ venit ex vi principiorum ex quibus veritas rei cognoſcitur. Quòd ſi iſta ſint fallibilia, & probabilia, & ſi multiplicata maiorem vim habeant, tamen nunquam talia erunt, quæ omnem omnino formidinem excludant; & verè implicat contradictionem quòd de obiecto fallibili, & ex medijs fallibilibus habeatur cognitio non formidoloſa, & quòd homo talem formidinem deponat rationabiliter, & niſi ex errore, & pertinaci adhæſione voluntatis; quia omne medium fallibile non poteſt parere niſi cognitionem incertam; ſi ergo non peccat qui ex opinione probabili etiam ſi in re falſa operatur contra legem, ſi oppoſita opinio ſibi videtur improbabilis vel minùs probabilis, iam non eſt neceſſaria certitudo quæ formidinem excludat, vnde per ſe nec eſt neceſſaria maior certitudo, quàm ſit certitudo opinionis. Quod quidem habetur expreſsè ab Innoc. III. *in c. à nobis de ſent. excommun.* vbi habet, quòd Eccleſiæ iudicium nonnunquam ſequitur opinionem, cui poteſt ſubeſſe falſum, & quam fallere ſæpe contingit. Et quòd ex aduerſo ponderatur, quòd ſcilicet formido, quæ eſt de ratione dubitationis ſit dubium formale, aut ſuſpicio quædam, ſeu ſcrupulus, aut leuis credulitas, ne pars oppoſita ſit vera, non obſtat, quia nulla eſt certitudo moralis, cui huiuſmodi formido non ſit plùs vel minùs adiuncta, & talis formido non eſt tanta, quæ impediat intellectum ne determinatè adhæreat vni parti & credat, & iudicet ſic eſſe; quàm ita quia bene ſcit, quòd ex coniecturis, & principijs probabilibus non poteſt haberi tanta certitudo, cui non poſſit ſubeſſe falſum, ipſe falſus eſſet, ſi ita abſolutè iudicaret, vt formidinem de oppoſito non haberet, & talis adhæſio eſſet non ex rei veritate, ſed ex pertinacia voluntatis. Ad operandum igitur ex prudentia ſufficit certitudo opinionis vbi maior nequit haberi. Et aliàs falſum eſt, quod qui opinatur ſit indifferens, & indeterminatus, & quòd certitudo moralis debeat eſſe ſine omni formidine alterius partis, quia opinio probabilior tandem non eſt niſi opinio admittens formidinem de oppoſito.

272 Ad interrogationem igitur dicitur primò, quòd ad prudenter agendum in caſu dubio, in quo ſcilicet non eſt nobis manifeſtum, an hæc actio comprehendatur ſub lege, non eſt neceſſaria certitudo ſimpliciter, ſi verè nequit haberi, ſed ſufficit opinio rationabilis, & probabilis; immò in indoctis, qui in fide aliorum viuunt, ſufficit fides humana, licet tam fides, quàm opinio habeant coniunctam aliqualem formidinem de oppoſito. Nec eſt vnde hic diſtinguatur inter formidinem logicã, ſeu remotam, & proximam. Quia opinio non importat formidinem, niſi quæ oritur ex fallibilitate principiorum moralium, quatenùs raró deficiunt; ex motiuis enim, vt plurimùm fallibilibus non poteſt generari aſſenſus determinatus. Et in materia de qua loquimur, ſcilicet in dubio iuris, non niſi ex generalibus regulis, vt plurimum veris oritur probabilitas opinionis. Licet in hac imperfecta opinatiua certitudine detur latitudo & gradus, & taliter quod aliqua opinio eſt magis certa, quam alia. Semper tamen adeſt tanta certitudo (ſi opinio eſt verè probabilis) quæ ſufficit ad determinandum intellectum rationabiliter, & prudenter ad ſui aſſenſum. Et ita hanc ſententiam docuit expreſsè *Ariſt. 1. Ethic. in cap. 3.* docens, quòd in moralibus ſufficiat pingui quadam minerua, & adumbrata ſignificatione verum oſtendere. Et idem dixit *l. 2. cap. 2. & cap. Ego ſolis, diſt. 9.* ex probabilibus formari iudicium prudens aſſeritur. Eiuſdem ſententiæ fuit *D. Th. 1æ 2æ p. 2. quæſt. 57. ar. 4. ad ſecundum*, vbi ponit prudentiam in opinatiua parte animæ, eo quòd habeat pro obiecto ens contingens aliter ſe habere. *Et quodl. 3. art. 10.* admittit, quòd in his quæ manifeſtè non ſunt contra fidem, & contra mores licet ſequi opiniones ſuorum magiſtrorum, *& quodl. 8. art. 13.* ſuper quo loco maximè ſe fundat ſententia negans vſum probabilitatum expreſsè concludit, quòd habens opinionem contrariam opinioni magiſtrorum, ſi non habeat conſcientiam dubiam, & illa ſit vera non peccat ex illa agendo. *Caiet. tom. 1. opuſ. tract. vlt. reſp. 13. ad vlt.* vbi optimè punctum explicat, oſtendens quomodo cum dubio ſpeculatiuo ſtet certitudo practica. Et idem in ſubſtantia docet *in ſum. v. opinio*, vbi etiam hoc veriſſimum habet, quod omnis opinio voluntaria eſt mala. *D. Anton. p. p. tit. 3. cap. 10. §. 10. Sylueſt. v. dubium, num. 4. & v. opinio, num. 1. & 2. v. ſcrupulus, num. 4. Sotus lib. 3. de iuſt. quæſt. 6. art. 5. in fine. Tabien. & Armilla v. opinio, Medina p. 2. q. 19. art. 6. quæſt. 6. Lopez p. p. cap. 120. Viguerius c. 15. nu. 4. Greg. Martinez p. 2. q. 19. a. 6. dub. 6. Io. à S. Thom. p. 2. diſ. 12 art. 4. Serra p. 2. q. 19. a. 6 dub. 4. Ledeſm. de ſtat. cap. 4. conc. 8. dub. 5. Martinez de Prado cap. 1. de conſcientia quæſt. 3. §. 1. num. 2.* Dico tamen ſecundò, quod non ſufficit opinio voluntaria, ſed quod ille, qui ſequitur opinionem voluntariam ſi ſit falſa, peccat contra legem: quoniam opinio voluntaria non habet adiunctam ignorantiã inuincibilem, cenſenda verò eſt opinio voluntaria, quando quis potuit, & debuit habere certitudinem de veritate, & habere neglexit. Erit verò ſemper voluntaria, quando ex opinionibus iudicatis probabilibus non inueſtigauerit, quæ ſit abſolutè vera, aut ſaltem probabilior, ſeu quotieſcumque de falſitate etiam probabilioris habebit non leue motiuum, & veritatem inueſtigare neglexerit, quantum potuit. Dico tertio, quod ad minus eſt neceſſaria talis ac tanta certitudo opinatiua, quæ verè poſſit excludere omnem practicam dubitationem. Quod ſi hæc dicitur certitudo moralis, licet putem non eſſe valdè propriè dictum, non contendo de nomine. Sed non puto, quod DD. vſum probabilitatum admittentes huius certitudinis neceſſitatem negauerint.

273 Nam & quod requiratur tanta notitia, & certitudo vnde probatur? Ex hoc probatur, quod lex ex quo obligat ad ſui obſeruantiam obligat etiam ad ſui notitiam habendam. Sed qualem? Certam immò certiſſimam quantùm tamen haberi poſſit. Ideo obligat ad hoc, vt ſubditus faciat quod in ſe eſt, vt plenam legis notitiam habeat. Sed quia hæc notitia in ſingularibus caſibus ex proba-

probabilibus, & ſuſpicionibus, & coniecturis colligitur ab homine vim Angelicam in intelligendo non habente, minimè perſpicaci; ideo lex non obligat, niſi ad faciendum quod in ſe eſt, ex fallibilibus, & probabilibus, vt attendat ne contra ſe ipſam operetur. Quamobrem in caſu ſingulari etiam ſi homo ſequatur opinionem probabiliorem, & quam dicunt certam, & quæ nihilominùs ſit in re falſa, ſicut poteſt eſſe, ſi operans aliàs ſufficienter excitatus ad falſitatem cognoſcendam, id neglexit, non excuſatur à culpa, quia eius ignorantia, ſeu error fuit vincibilis. Sic econtra ſi quis doctus bona fide, & omnibus bene penſatis, quantùm grauitas negotij petit ſequatur opinionem minùs apud alios probabilem, quam ipſe putat veram, licet ſit falſa, non peccat, quia eius ignorantia eſt inuincibilis. Et ſic de mente S. Thomæ dico, quòd ad rectè operandum ſufficit opinio probabilis tam clara, & certa, vt ſi non ſit vera, ignorantia ſit inuincibilis, & quod vnuſquiſque, qui id facere poſſit, & ſciat tenetur plenè omnia conſiderare, vt videat priùs ſi actio alicui particulari legi repugnet, vel non repugnet, vt poſtea decernere poſſit, an illa ſaluo ordine finis ſit eligibilis.

274 Redeundo igitur ad caſum noſtrum, quid dicendum eſt, vbi in concurſu opinionum æquè probabilium, quis examinato negotio, vel ſic iudicat oppoſitas opiniones æquè probabiles, quòd nulli adhæret, vel ita vni adhæret, quòd tamen iudicat motiuum ſuum eſſe leue, & quod æquè poſſet adhærere oppoſitæ, quam ſimpliciter æquè probabilem iudicat? Hic vnum aliud puto eſſe priùs conſiderandum, quomodo ſcilicet in puncto huius quæſtionis in qua quæritur, quid agendum, quando non eſt certum, an aliquis caſus comprehendatur ſub verbis legis, quis poſſit eſſe dubius. Nam attendi debet, quod eſt difficile, quod quòd penſatis penſandis aliquis ſit dubius negatiuè de hac quæſtionis veritate. Non nego, quod ſpectato præcisè caſu aliquo ſecundùm ſe, & ex proprijs, non poſſit oriri dubietas; ſed tamen omnibus penſatis locum habere vix poteſt. Nam diſtinguo triplicem caſum: Vel enim eſt certum, aut probabile, quod caſus ſingularis de quo eſt quæſtio poteſt comprehendi ſub verbis legis; vel eſt certum, aut probabile oppoſitum, vel vtrumque horum eſt dubium. Si eſt certum, aut probabile caſum poſſe contineri ſub verbis legis, & quòd non contineatur de facto, adeſt ſaltem opinio, ſic iam non habet locum dubium negatiuum, quia hoc dubium eſt, quando datur perplexitas, & mens nulli parti adhæret. Aut quòd non contineatur ex proprijs eſt merè dubium, & dico tunc certum eſſe, aut probabile illum caſum ſub verbis legis comprehendi, quia valet hæc conſequentia, caſus ſub verbis legis comprehendi poteſt; ergo ſi non datur motiuum ſaltem probabile, quòd de facto non comprehendatur debet haberi, vt comprehenſus. Et ratio conſequentiæ eſt manifeſta. Quia legiſlator tantùm obligat quantùm poteſt rationabiliter, & rationabiliter per verba legis ſignificatur, & quantùm rationabiliter verborum legis ſignificatum extenditur; Ad omne id verò verborum legis ſignificatum extenditur, ad quod ſignificatum illorum extendi poteſt, & nulla eſt ratio limitans, & ſuadens verba non debere ſumi in amplitudine ſui ſignificati. Vbi ergo ex vna parte ſatis conſtat, quòd ſub verbis legis caſus aliquis comprehendi poteſt, & ex alia nulla eſt probabilis ratio probans quod non comprehendatur, dici debet illum comprehendi. Si verò detur ſecundum, & dicatur, quòd ſit certum, aut probabile caſum non poſſe comprehendi ſub verbis legis, certum eſt non eſſe locum dubio negatiuo, quia ſimul erit certum, aut probabile, quod caſus ille ſub verbis legis non comprehendatur, & ſic negatiuum dubium non habet locum. Si verò detur tertium, & dicatur, quod prorſus eſt incertum etiam, an caſus ſingularis poſſit comprehendi ſub verbis legis, quia vel ſignificatio verborum ſic vel adeo reſtricta, vt non appareat, an ad illum caſum poſſit extendi, vel tam ambigua, vt non conſtet, an ſit talis, quæ caſum eundem poſſit continere, vtrumque horum eſt valdè difficile. Et nihilominus hoc admiſſo, & conſiderato quòd hæc perplexitas poteſt contingere, vel quia ex nulla parte occurreat aliquod debile motiuum, quod indicet poſſe, vel non poſſe caſum ſub verbis comprehendi, vel quia ex altera eorum parte tantùm detur leuis ſuſpicio non valens tamen ad inducendam opinionem; vel quia huiuſmodi leuis ſuſpicio detur æqualiter ex vtraq; parte. Dicitur, quod non per hoc poteſt dari abſolutè omnibus penſatis dubium negatiuum, an ille caſus ſit ſub verbis legis comprehenſus. Nam vbi de poſſibilitate comprehenſionis, ſub verbis legis ſit ſola ſuſpicio, potiùs dicendum eſt legem non extendi ad illum caſum; quia ius dubium legis tale, ac tantum, vt non ſit niſi leuis ſuſpicio, quòd caſus poſſit ſub legis verbis comprehendi nõ poteſt vincere ius certum humanæ libertatis: Nec conuenit, quòd lex ex ſolis leuibus ſuſpicionibus de poſſibilitate ſuæ ſignificationis neceſſitet ad agendum: Nec in hoc caſu lex actu aliquid poſſidet, quia nec conſtat quòd poſſit ad illum caſum extendi, ſed hoc eſt dubium, & lex non habet pro ſe niſi leuem ſuſpicionem, vt ſit talis ex vi ſuorum verborum, quæ ligare, & neceſſitate poſſit ad illum caſum, vnde nec poſſidet poteſtatem, ſed dubia eſt. Nec eſt veriſimile quòd legiſlator intendat legem ſuam adeo extendi, vt ad obligandum ad agendum ſufficiat, quòd detur tantùm leuis ſuſpicio de eo quod ſub verbis legis poſſit caſus aliquis contineri: Et quia dato quòd huiuſmodi ſuſpiciones leues etiam rationabiles tales ſint, vt obligare poſſint ad inquirendam veritatem legis, vbi tamen facta prudenti inquiſitione non remanet, niſi leuis ſuſpicio de poteſtate, & nec ſaltem conſtat, quòd caſus aliquis de poſſibili poſſit ſub lege comprehendi, non conuenit, quod ex leui ſuſpicione certo neceſſitetur, & ligetur humana libertas, reſpectu illius caſus, maximè à lege poſitiua cuius materia eſt res aliàs de ſe indifferens ad bonum, & malum. Et tandem, quia cum lex debeat eſſe clara, & manifeſta ex *S. Thom. p. 2 quæſt. 95. art. 3.* ſaltem hanc claritatem debet habere, vt ex vi verborum legis homo poſſit iudicare, & tenere, quòd caſus ſingulares poſſint ſub verbis legis comprehendi. Et ſic vix eſt dabile dubium negatiuum poſt diligentem inquiſitionem, & penſatis penſandis, an de facto aliquis caſus comprehendatur ſub legis verbis, quia ad hoc vt dicatur comprehendi neceſſe eſt,

ſe eſt, vt ſatis conſtet homini, quod poſſit comprehendi, & hoc dato dicendum eſt actu comprehendi, niſi detur in oppoſitum motiuum per quod homo prudenter iudicet non comprehendi. Et ſic non datur locus dubio negatiuo, ſed ſolum dubio opinatiuo. Quod quidem non habet locum, vbi opinio ſit pro altera parte tantùm; quia vbi non ſit opinio, niſi pro vna parte, altera erit improbabilis; & qui abſolutè adhæret vni parti opinando, licet habeat aliquid formidinis alterius partis, ſimpliciter tamen non eſt dubius. Solum igitur hoc dubium opinatiuum magis propriè loquendo habet locum, quando homo ſic iudicat quòd vtraque pars eſt opinabilis quòd ille nulli parti adhæret, ſed circa rei veritatem in ſe ipſa eſt anceps, vel ſic adhæret vni parti, quòd iudicat poſſe adhærere alteri parti, eo quod non adeo partes offerant in ratione probabilitatis, vt non ſint dicendæ æquè probabiles.

275 In hac ergo quæſtione multi ex DD. qui ſtant pro vſu probabilitatum dicunt talem indifferentem eſſe, & non imputandum ei ad peccatum ſi caſu contingat quòd lex obliget, & ipſe contra legem agat, quia poſſeſſio ſtat pro libertate certa, quæ ex ſuperioris aut legis iure dubio nó violatur. Sed econtra DD. qui ſtant contra probabilitatem multis probant regulam illam, quòd in dubijs potior eſt ratio poſſidentis non habet locum extra materiam iuſtitiæ. *Et* verè ſi loquamur de iure poſſidendi quod fundatur in dominio & proprietate rerum inducta ex iure gentium, ridiculum eſſet extendere hoc ius ad materiam aliarum virtutum. Sed datur naturale dominium libertatis & ideo datur etiam ius poſſidendi tali dominio proportionatum, quo non poteſt homo priuari, niſi a legitima poteſtate, & iuſta via. Contra hoc dominium, & poſſeſſionem non ciuilem, ſed naturalem nihilominùs habet ius ſuperior vt illud dirigat & moderetur per leges. Sed tamen certæ libertati hominis non poteſt ſuperior præiudicare ex dubia lege, ſi ſit dubia ex parte ſuperioris, & legis. ſed ſi lex ex parte ſui ſit certa nihil videtur iuuare ſubditum poſſeſſio libertatis, quia lex certa illa eſt, quæ præualet & poſſidere videtur. Et quia lex naturalis, & diuina ex parte legislatoris, & legis eſt certiſſima & indubitata, nec circa illam oritur dubietas niſi ex difficultate cognoſcendi legem, quæ etiam difficultas oritur maximè ex imperfectione cognoſcentis, quàmuis etiam ſit ex obiecti difficultate, quod latentiùs continetur in manifeſtis aut certis principijs legis, nec in ſenſibilibus habemus tam claros effectus, aut ſigna, vnde de facili veritatem occultam apprehendamus, ideo videtur quod dubietas non poſſit minuere vim, & efficaciam talis legis. Nihilominùs ſatis durum videtur intelligere, quòd in caſu in quo ſubditi dubietas verè ſit inculpabilis & inuincibilis, teneatur ſub culpa ad obſeruantiam legis quam eſſe ignorat inuincibiliter.

276 Quia nulla lex obligat ad impoſſibile. Etſi verò lex ſit in ſe certa, quia homo ex illa dirigi non poteſt niſi illius cognitionem habeat, ſi homo illius cognitionem habere non poteſt, ſed legem inuincibiliter ignorat, iam eſt ſibi impoſſibile dirigi per legem, igitur ad legem non obligatur. Nec valet dicere, quòd de lege conſtat, licet non conſtet an hic caſus ſub verbis legis comprehendatur. Quia hic valet proportio totius notitiæ ad totam legem, & partis notitiæ ad partem legis. Et ſemper verum eſt hominem in eo caſu non poſſe dirigi ex lege, quem non poteſt ſcire ſub lege comprehendi: Non obligatur verò homo ex lege ad id in quo non poteſt ex lege dirigi. *Sanchez in Decal. l.1. c.10. num.3. Suarez de conſ. diſp.40. ſec.5. num.15. Bonac. de reſtit. diſp.1. q.2. p.2. §.1. num.2. & de peccat. diſp.3. p.7. num.16. Franciſcus de Lugo de conſcientia cap.2. num 121. Palaus tra 7.1. diſp.3. p.7. num.2. Baptiſta diſp.109. dub.5. nu.1134.* Quod magis explicatur, quia ad faciendum id, de quo homo facta poſſibili, & debita diligentia non habet nec vnum motiuum quòd trahat intellectum ad aſſenſum, ſeu ad credendum quòd lex id iubeat ex quo obligari poteſt homo rationalis? Non ex lege illa, quia lex illa non applicatur niſi media ratione & nulla datur ratio ex qua homo ſuadeatur legem id præcipere; non ex alia lege, quia lex altera non datur, vt ſupponitur, eſt ergo ſolutus à lege. Dicitur igitur ſecundo quòd dato quòd in noſtro dubio iuris homo poſſit ex æquali probabilitate opinionum eſſe perplexus, & anceps inculpabiliter tamen & inuincibiliter tunc in eo caſu apud illum res eſt indifferens, vt agat quòd attentis circumſtantijs ſibi videtur melius. Et ratio eſt, quia tunc lex non eſt illi ſufficienter manifeſtata, & propoſita, nec regula legis eſt illi ſatis applicata, ideo lex non obligat. Et poſſeſſio naturalis & ius certum illius ex dubio verè non vincitur. Nec habet hic locum regula, quod in dubijs tutior pars eſt ſumenda, tum rationibus ſupradictis. Tum quia hic nullum eſt dubium cum reſolutio innitatur principiis valde probabilibus.

277 Sed ſi loquimur de lege humana, quæ verè poteſt eſſe & præſumi dubia ex parte legislatoris, & legis, & quæ etiam ex regulis eiuſdem legis mitiorem admittit interpretationem, vnde poteſt præſumi de mente legislatoris eſſe quòd dubius rationabiliter, & ſimul inculpabiliter & inuincibiliter de hoc an hæc actio comprehendatur ſub lege, non obligetur ad id, ad quod forſan ipſe eum non obligauit & ei non conſtat fuiſſe obligatum, certius dicitur in eo caſu in quo ſunt de hoc opiniones æque probabiles legem vt pote occultam, & ſine culpa ſubditi non manifeſtam ſibi non obligare, & ſic in hoc veram eſſe ſententiam illorum, quòd liceat ſequi ex duabus opinionibus æquè probabilibus quamcũque quis voluerit. Sed ego perſiſto in hoc, quòd caſus huius inuincibilis ignorantię nõ ſit tã de facili poſſibilis niſi in eo, qui non ſit aptus iudicare inter opiniones, & non teneatur ad illarum veritatem examinandam, ſed tutò poſſit ſtare alterius fidei. Immò & in hoc caſu, ſi v. g. Parochus mulierculæ interroganti & petenti conſilium de agendo in hoc, vel illo caſu, reſponderet quòd de vtraque opinione ſunt probabiles opiniones, in ſufficienter reſponderet, & illa maneret ſuſpenſa niſi Parochus ex hoc vel expreſsè vel ſaltem tacitè illi diceret quòd ei licet in eo dubio quod ſibi placuerit. Tunc enim mulier illa poſſet viam ſibi placitam aſſumere, & excuſaretur à culpa ex ignorantia inculpabili.

278 Diſtinguendo igitur caſus ſupra recenſitos

ros dico ferè impoſſibilem eſſe primum, ita quòd opinans nulli parti adhæreat, ſed ſit ſuſpenſus reſpectu veritatis rei in in ſeipſa, & ita fere caſus non eſt dabilis, quòd ſcilicet dentur duæ opiniones contrariæ de hoc puncto an ſcilicet aliquis caſus comprehendatur ſub verbis legis, & quòd rationes ex vtraque parte ſint ita æquales, vt nulla omnino præponderet alteri. Nam & cum probationes ab vtraque parte ſunt æquales quælibet mioima præſumptio vel probatio pro vna parte facit eam præualere, vt notat *Alex. conſ. 236. num 6. lib. 6.* & quælibet probatio leuis etiam minùs legitima vt poſt *Baldum, & Muſilium tradit* Reuerendiſſ. *Fagnanus cap. innitaris num. 449. de conſtitut.* Impoſſibile verò eſt quod detur tanta inæqualitas, vt nulla nec leuis ratio pro vna parte præponderet, ex qua opinans moueatur vt illi parti adhæreat præ alia. Et hoc ſupponere videotur DD. qui dicunt, in concurſu oppoſitarum opinionum eligendam eſſe illam, quæ videatur eligenti magis conſona rationi. *D. Anton. p. 1. tit. 3. cap. 10. §. 10. Syluef. v. opinio v. Tabien. v. opinio nu. 3.* vel quæ ſit tutior. *Caiet. v. opinio. D. Anton. par. 2. tit. 5. §. 2. Sylu. v. dubium num. 4. Armilla v. opinia n. 1.* Quamuis quòd regula de tutiori non ſit præcepti, ſed conſilij dixerint *D. Anton. p. p. tit. 3. cap. 10. §. 10. Syluef. v. ſcrupulus num. 3. Tabien. v. ſcrupulus nu. p.* Et ideo dicendum eſt vnumquemque eam opinionem debere amplecti, quæ videtur rationi magis conſona, hæc enim eſt probabilior. Nec obſtat alia regula de tutiori, quia cenſenda eſt tutior opinio, quæ eſt rationabilior, & immò tunc non ſumus ampliùs in dubio, quia intellectus, vni parti abſolutè adhæret ex cauſa rationabili. *Syluef. v. ſcrupulus num. 3. Nauar. cap. 27. nu. 184. Reuerendiſs. Fagnanus ad cap. innitaris num. 255. de conſtitut.* Et ita DD. qui dixerunt eligi debere tutiorem opinionem, per tutiorem intellexere veriorem. Nam agendorum regula ratio eſt, cui nos conformare debemus in agendo. Sed dato quòd intellectus nulli ex oppoſitis opinionibus adhæreat, dico, quòd hic non habet locum regula de tutiori, duplici ratione: Prima eſt, quia lex dubia non obligat dum manet in ſtatu dubietatis, & de eius valore ſunt vndequaque probabiles opiniones.

279 Nam licet in re ipſa lex ſit certa, tamen legis certitudo nobis eſt incerta, & quidem vt ſupponimus inculpabiliter, & eum poſſit eſſe quòd caſus non comprehendatur ſub lege, & hoc ſit veriſimile, vnde & quare debet haberi tanquam comprehenſus? Vbi ergo lex eſt dubia, locum non poteſt habere regula de tutiori, quia per alias regulas tollitur dubium ſimpliciter. Nam lex exiſtens in ſtatu dubietatis ſine ſubditorum culpa non poteſt obligare, quia non poteſt eſſe regula, cum non ſit certa, ſeu non ſit certo modo applicata, & prout opus eſt propoſita. Et hoc eſt poſtea quod dicunt DD. quod ſcilicet poſſeſſio ſtat pro libertate, quod eſt verum de poſſeſſione vt eſt iuris naturalis, & prout dicit habere aliquid ex iure certo legis naturæ, quod ius certum ex iure dubio legis non vincitur. Vnde licet ſpectatæ particulari conſideratione verborum legis dubium ſit an ſub illis comprehendatur hic caſus, vel ille ſi hoc eſt verè dubium, non eſt ampliùs dubium ſimpliciter an caſus de facto haberi debeat vt comprehenſus, quia ex alijs principijs habetur illum non comprehendi. Quo ſtante dicitur, quòd qui dubitat in dubio hoc iuris non eſt perplexus ſimpliciter, & ideo non tenetur ad regulam de tutiori, ſed ſecundùm quid eſt perplexus, & ſimpliciter determinatus ad hoc, quòd caſus non debet cenſeri vt comprehenſus. Secunda ratio eſt, quia in hoc caſu in quo adhibita neceſſaria diligentia homo non poteſt inuenire nedum certiorem partem, ſed nec motiuum quòd determinet illum ad vnam partem, & tamen ſunt plures Doctores qui probabiliter opinantur de vtroque contradictorio, ſufficit quòd moueatur à principio extrinſeco, & quòd ſit certus de probilitate, quia non poteſt maiorem habere certitudinem. Et tunc in hoc eſt tutus, & ita non neceſſitatur ad alteram partem, ſed ad vtramque eſt indifferens, vt eligat quam velit, quia vtraque eſt æquè probabilis, & ſi vtraque non ſit æquè tuta, vtraque tamen eſt tuta, & nulla eſt contrariè tutior, licet comparatiuè vna ſit tutior altera. Licet igitur non inueſtigata veritate ex ſolo iudicio probxbilitatis non liceat quamcumque opinionem ſequi, vbi tamen quis fecit quod in ſe fuit, & non potuit inuenire niſi quòd vtraque pars eſt probabilis, poteſt probabilitate vti, & quam voluerit opinionem ſequi. Nam & in eo caſu qui inuincibiliter eſt dubius eſt de numero eorum quibus licet operari ex fide alterius cum per ſe ipſum, ſe non poſſit determinare facta ſufficienti diligentia.

280 Ideo ex hoc fertur iudicium de alia parte quæſtionis, quando ſcilicet quis ex æqualis probabilitate opinionum non eſt perplexus, ſed adhæret vni ex motiuo tamen iudicato tali quod ipſe iudicat, quod non eſt tantæ conſiderationis, vt oppoſita ſententia non debeat cenſeri æquè probabilis. Et hic caſus eſt poſſibilis, & plures ſunt, qui ſcripſerunt ſe hoc modo opinari, quia iudicarunt oppoſitas opiniones eſſe æquè probabiles. Nam talis iudicat, quod ſpectatis verbis legis ſit æquè incertum ſimpliciter quodlibet oppoſitorum, ſcilicet caſum ſub verbis legis comprehendi, aut non comprehendi, & ideo caſum illum eſſe indifferentem ſimpliciter, & ſimpliciter habendum eſſe, vt non comprehenſum ſub lege, & ideo eſſe obiectum liberæ electionis, & hominem poſſe ad libitum ſequi quamcumque ex illis opinionibus ex eo, quia illarum obiectum ſit indifferens, rem ſaltem in ſtatu indifferentiæ, duplici ſupra expoſita ratione, & quia lex dubia non obligat, & quia in hoc caſu licet, vti iudicio probabilitatis, & ex eo ſe mouere ad agendum ex quacumque illarum opinionum, quarum quælibet eſt tuta. Et ſic locum non habet regula de tutiori ratione dicta, quia huiuſmodi opinans non eſt ſimpliciter perplexus, ſed eſt determinatus ad hoc, quòd caſus non ſit habendus, vt comprehenſus ſub lege. Et ita hanc ſententiam ex noſtris tenuerunt *Medina p. 2. qu. 19. art. 6. verſus fin. §. ſed ex hac naſcitur. Bannes 2. 2. quaſt. 10. art. 1. dub. 3. concl. 4. Aluarez p. 2. quaſt. 19. art. 6. diſp. 8. Gregorius Martinez ibid. diſp. 8. concl. 1. Viquer. cap. 15. §. 1. ver. 2. Ledeſma p. 5. tract. 8. c. 22 §. eſtu duda, pag. mihi 341. Io. à S. Thoma p. 5. diſp. 12. art. 3. Cand. diſq. 1. v. abſolutio, Baptiſta p. 2. diſp. 208. dub. 7. & 8. Serra p. 2. quaſt. 19. art. 6. dub. 4. Acquet. p. 2. contro. 13. & 14.* Idem *Syluef. v. ſcrupulus, numer. 13.* aſſerens ſcrupuloſum poſſe eligere opinionem, quæ magis faciat ad propoſitum ſuum.

Sotus

Sotus lib.3. de iuſt. quaeſt.6. art. 5. in fine, & 4. d.19. quaeſt.2.art.5.ad quintum, Granina in Cherub.Parad. l.4.cap.3.verſ.5.pag.355.Martinez de Prado, id ex profeſſo probans in *quaeſt.moral.cap.1.q.3.§.1.a nu.2.* & hoc ſupponit *Caiet.tom.1.opuſ.tract.31.cap.13. in in fin.* Et extra ſcholam D.Thomæ eſt hæc ſententia modò communis valde, vt videre eſt apud *Baptiſtam d.contr.508.num.450.& 568.Boſſium, Franciſcum de Lugo, Palaum*, & alias tractantes de conſcientia opinatiua.

281 Quod ſi quis dicat hinc ſequi, quòd liceat amplecti opinionem minùs probabilem relicta probabiliori, quia cum opinio probabilior ſit incerta iudicare poteſt abſolutè quòd vtrumque oppoſitorum ſit incertum, & ſic quòd lex ſit incerta, & non obliget; negatur conſequentia. Nō enim poteſt fieri hoc iudiciū ex inæquali incertitudine; & vbi vna pars ſimpliciter eſt certior, illa ſimpliciter eſt conformior rationi, & ideo ſi certius ſit caſum comprehendi ſub lege, lex obligare cenſenda eſt. Et enim in huiuſmodi caſibus lex dicitur non obligare non ex defectu efficaciæ in lege; quæ in ſe eſt certa & vim habet obligandi; ſed quia vel lex non datur verè de tali caſu, vel ſubditus excuſatur per ignorantiam ab obligatione legis; non eſt verò inuincibilis ignorantia eius, qui minùs certum voluntariè eligit, relicto certiori. Sed aliud remanet dubium, an ſaltem ex circumſtantijs extrinſecis, vt in caſu neceſſitatis, ſeu ad vitandum maius malum, vel ad vtilitatem communem promouendam, vel quia non adſit tempus examinandi negotium poſſit eſſe licitus vſus opinionis minùs probabilis? Reſpōdetur quòd in omni eo caſu in quo per Epijciam caſus eſſet excuſabilis ex illis circumſtantijs extrinſecis, & lex in eo caſu non obligaret, iam non eſſet neceſſarius vſus opinionis minùs probabilis, quia lex in eo caſu aliunde non obligaret. Nihilominùs puto faciliùs, & in pluribus caſibus locum habere poſſe Epijciam, vbi lex eſt dubia, etiam ſi probabilius ſit legem adeſſe, quàm vbi lex eſt certa. Quia in ordine ad finem honeſtum, & bonum dubietas vnius legis poteſt vinci à certitudine alterius legis, ſeu à certo periculo grauis damni imminentis, aut à certo impedimento valde magni boni, quod obtineretur à Republica. Vnde eſt, quòd ad agendum non ſit attendenda neceſſariò ſola probabilitas actionis ex genere, ſed etiam in indiuiduo: & omnibus bene penſatis, & vt probat *Martinez de Prado cap.1.q.3.* in multis caſibus per accidens licet vti opinione minus probabili. Quàmuis (vt puto) meliùs dicatur quod quia in illis caſibus locum habet Epijcia lex non obligat. Sed ſuppoſito quòd ex illis circumſtantijs non auferatur obligatio legis, & dubietas non vincatur ex illarum certitudine ſicut lex vrget ad ſui obſeruantiam, ſic obligat ad ſui notitiam, & ad non agendum contra ſe ex ignorantia voluntaria. Tandem circa hanc quæſtionem, quæ pro ſui reſolutione requireret tractatum integrum, iuuat duo aduertere, & quidem primò ex *Caiet.v. opinio*, quòd multæ ſunt quæ iudicantur opiniones & ſunt concluſiones certæ. Non enim propterea aliquid opinione tenetur, quòd diuerſi DD. contraria ſentiunt, quoniam cum hac contrarietate ſtat quòd vna pars ſit fulta ratione ſufficienti ad moralem certitudinem. Sed ſecundo altera ex parte attendi debet, quòd ſunt quàmplures opiniones, quæ iudicantur probabiles, cum ſint omnino improbabiles. Et circa hoc videri poſſunt quæ erudite multum & doctè habet *Granina in Cherubin Paradiſi lib.4.c.3.verſ.quinta. pag.356. & cap.4. ad 9. obiect.pag.435.*

SVMMARIVM.

1 *Superioris iuriſdictio ex multiplici iure dubia. numer.282.*
2 *Superiori dubio poſſidenti eſt obediendum. numer. 282.*
3 *Et debetur obedientia propria. nu.282.*

282 DVbitatur ſecundò qualiter ſubditus teneatur obedire vbi eſt dubium de iuriſdictione ſuperioris? Ex duplici cauſa poteſt oriri hoc dubium. Et quidem vel ex parte tituli dantis iuriſdictionem, vt quia dubitatur an ſit legitimè electus, & confirmatus, aut validè poſſideat, aut ex culpa amiſerit poteſtatem, & iuriſdictionem; vel ſecundò dubium oriri poteſt ex parte materiæ, quia nimirum materia ſit illicita, ſeu per ſuperioris legem prohibita, aut quia excedat ſuperioris facultatem quia licet ſit licita, non ſit ſecundùm regulam. De quæſtione in hoc ſecundo ſenſu agendum eſt in ſequentibus. In primo autem ſenſu difficultas etiam fuit ſupra explicata, & conſiſtit in hoc, quòd antequam ſuperior dubius poſſideat non eſt neceſſe illi obedire, ſed via iuris poſſunt ſubditi & eius poſſeſſionem impedire; & illi non obedire, nec illum recognoſcere donec per ſuperiorem maiorem decernatur, an ſit legitimus ſuperior. Sed ſi poſſidet ei eſt obediendum, nec ex eo eſt illi neganda obedientia quòd conſtet commiſiſſe crimen ob quod eſt priuatus officio, niſi præcedat ſententia declaratoria, iuxta ſupra dicta *ſuſpect.p.dub.10.11.12.13. & 14.* Nullus enim via facti, & maximè ex iure dubio quantumcumque probabiliſſimo poteſt priuare ſuperiorem ſua pacifica poſſeſſione. *Martinez de Prado cap.1.q.7.nu.7.* & apud eum *Oniedo. Anton. a Spir. Sancto tract.3. diſp.6.num.82.Coton.lib.4.contr.6.nu.171. Baſſ.par.2. tit.1.num.1859.Sanchez l.6. in Decal.cap 3. num.59.* In dubio verò an ſuperior poſſideat ſubditum non teneri obedire dixerunt *Sanchez d. nu.29.& 30. Lezana p.p.cap.4.num.5.& ex Vaſquia Rodriq. Portell. Miranda Petr.& Hieron. Rodriq.d. num.1829.* Obedientiam tamen redditam ſuperiori dubio non eſſe propriè obedientiam dixit Mercorus in praxi opinionum 3.p.art.19. quia non præſtatur ratione certæ ſubiectionis, ſed ad vitandum periculum defraudandi proximum in re, quæ fortè illi debetur. Verum vbi ſuperior poſſideat, cum certus ſit de poſſeſſione, ſibi de iure obedientia, quæ propriè obedientia eſt tanquam reddita illi, vt ſuperiori poſſidenti ius præcipiendi.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſentiant aliqui vbi dubium ſit an materia præcepti ſit illicita. n.283.*
2 *Subditus in re dubia tenetur obedire. n.284.*
3 *Poteſtas ſuperioris eſt decernere quid ſit agendum in dubijs. n.285.*

4 *Religioſum non teneri obedire in dubijs dixit Palaus. n. 286.*
5 *Reycitur ab alijs. n.287.288.*
6 *Religioſus Prælatus maxime habet vt in dubijs decernat quid agendum. n.288.*
7 *In Prælato Religioſo poteſtas iuriſdictionis & voti extenditur ad dubiam materiam. n.289.*
8 *Subditus obedire debet vbi ſit dubium an aliquid ſit ſupra regulam. n.290.*

283 DVbitatur igitur, an quando ſubditus eſt dubius rationabiliter, an res præcepta per ſuperiorem ſit illicita, vel ſupra aut extra regulam, aut ſupra poteſtatem illius, teneatur nihilominùs ex vi voti obedire. Nam *Adrianus quodl. 2. puncto 2. & Vaſquez p. 2. d.66. c.9. à num.51.* tenent hunc ſic dubium non poſſe obedire, niſi deponat conſcientiam dubiam, quam tamen poteſt ex principijs extrinſecis deponere perpenſa ſcientia præcipientis, & aliorum Doctorum placito, vel ſi ſit vir ſimplex confidens integritate ſuperioris. Ratio autem eſt primò, quia nullus poteſt agere dubius de honeſtate ſuæ actionis. Secundò quia cum ſuperior non poſſit præcipere niſi honeſta, vbi ſit dubium de præcepti honeſtate poſſeſſio ſtat pro libertate ipſius ſubditi, qua non eſt priuandus, niſi Prælatus honeſtatem ſui præcepti probet. Sic dubius an teneatur petenti aliquid reddere, non tenetur, donec id ſibi conſtet. Et qui eſt dubius an vouerit, an iurauerit, an promiſerit aliquid, non tenetur implere niſi dubio depoſito. Tertiò quia in dubio an præceptum ſit impoſitum non tenetur ſubditus obedire; ſed qui dubitat an præceptum ſit de materia iuſta dubitat an præceptum ſit impoſitum, quia de materia illicita nequit imponi. Quartò concurrentibus duobus præceptis incōpoſſibilibus præferendum eſt id, quod magis obligat, magis autem obligat præceptum iuris naturalis, aut diuini; Vbi igitur dubium eſt an præceptum ſit contra ius diuinū ceſſat obligatio iuris eccleſiaſtici ſeu ſuperioris. Salas verò *p. 2. q.21. tr.8. diſp. vnica ſec.17. num.152.* diſtinguit, & ait, dubium debere inſpicere an ſit minus malum tunc obedire, vel maius, & teneri obedire ſi maius malum eſſet non obedire, non verò ſi eſſet minus malum. Quia vbi concurrunt duo præcepta incompoſſibilia, præponendum eſt id, quod magis obligat. Ideo vbi dubium eſſet an res præcepta eſſet contra ius diuinum, non eſſet obediendum, quia lex Dei magis obligat, quàm præceptum humanum.

284 Reſpondetur nihilominùs ex communiſſima DD. ſententia, ſubditum in dubio an res quæ præcipitur ſit licita, & honeſta teneri obedire; quia dubium hoc ſpeculatiuum eſt, & cum eo ſtat practicum iudicium oppoſitum dictans faciendum id, quod præcipitur. Ita *D. Thom. p.2. q.96. a.6. ad 2. vbi Caiet. & D. Bonauen. 2. d.39. c.1. q.3. ad vlt. Sotus de tegend. ſecreto memb.3 q.2. concluſ.4. Angelus v. Religioſus nu.29. & v. obedientia num.6. Syluest. v. religio 6. q.8. v. obedientia q.2. v. conſcientia 1. q.3. d.3. Tabien. v. obed. q.11 v. bellum & v. conſcientia. Roſella v. obed. num.16. Nauar. cap. ſi quis autem num.114. de pœni. d.7. & in Manual. cap.13. num.37. Suarez de legibus l.6. c.8. nu.6. & tom.4. de Relig. tract.10. lib.4. c.15. num.20. & tom.3. d.10. cap.3. n.15. Palaus tom.1. trac.1. diſp.3. p.13. num.6. Lezana tom.1. c.4. num.25. Gloſſ. Innoc. Io. Andr. Baldus Panor. Neuo, Belamera, Henricus, Hoſtien.* quos refere, & ſequitur *Sanchez l.6 in Decal. cap.3. Valentia, Sayr. Rodriq. Leſſius, Layman, Gordonus, Portell Tamburinus, Peyrinus Diana* quos ſequitur *Boſſius tom.1. par.2. tit.1. §.49. num.1789. Anton. à Spir. Sancto trac.3. diſp.6. num.83. Colonius l.4. contr.6. n.172. Don tom.3. tr.17. q.21.* Quia poſſeſſio ſtat pro ſuperioris authoritate. Pro eo enim ſtat poſſeſſio, pro quo eſt iuris præſumptio, quæ ſtat pro ſuperiore. Et ideo non eſt eadem ratio de debitore dubio an debeat aliquid, quia poſſeſſio pro illo ſtat, ideo non eſt eadem ratio quidquid ſit de aſſumpto. Ita etiam dū quis dubitat an promiſerit, poſſeſſio ſtat pro ipſo & ſic exemplum non eſt ad propoſitum quidquid ſit de eius veritate. Modò in præſenti authoritas ſuperioris reddit ſubditum ſecurum. Nam ſuperior authoritatem habet præcipiendi, nec tenetur reddere rationem & cauſam ſui præcepti, & præſumendum eſt illum ex cauſa iuſta agere, & præcipere, eo magis quòd & propter hoc datur ſuperioribus authoritas præcipiendi & gubernandi ſubditos, ne ipſi errent. Neque hic concurrunt diuerſa præcepta incompoſſibilia, quia nulla lex obligat ſubditum dubium de honeſtate materiæ vt non obediat ſuperiori; & dato caſu, quòd res illa eſſet illicita, ſubditus non peccat, & ſuperior quaſi videtur Dei interpres volentis vt in eo caſu res illa fiat.

285 Sed huius veritatis ratio a priori deſumitur ex *Deuteron. cap.17. & 2. Paralipom. cap.19 & Ezech. cap.34.* vbi præcipitur, quòd in difficilibus & ambiguis iudicijs ſtetur iudicio ſacerdotis. Hæc enim continent naturalem legem in hoc fundatam, quòd cum res humanæ circa particularia ſæpius ambiguitate plena ſint, & quid iuſtitia exigat & poſtulet honeſtas ſit cognitu difficile & incertum, ideoq; ex hac ingeniorum diuerſitate, & affectuum contrarietate agente futurum eſſet, vt implacabiles orirentur diſſenſiones, & interminabiles lites, neceſſe fuit vt darentur in mundo ſuperiores, quibus commiſſa eſſet cura dirigendi alios in bonum, lites dirimendo, diſſipando ambiguitates, contrarietates tollendo, quod fieri minimè potuiſſet, niſi iſti ſuperiores haberent facultatem determinandi quid in dubijs eſſet agendum, & decernendum pro bono ſubditorum. Ideo veritas concluſionis poſitæ non tam concluditur ex vi poſſeſſionis præcipiendi, quam habet ſuperior, quàm ex natura facultatis ſuperioris, & iuriſdictionis illius, quæ ad dubia ſe extendit ex vi ſua, & eſt ex ſui natura, & ex naturali iure poteſtas decernendi quid in dubijs ſit pro communi bono, pacis conſeruatione, & felicitate reipublicæ agendum. Et hoc idem ſupponit S. Auguſ. relatus *cap. quid culpatur 23. q.1.* vbi quod Principis eſt iudicare quando & qua cauſa indicendum ſit bellum, quoniam ſuperioris eſt decernere quid in ambiguis ſubditi agere teneantur. Quod & approbauit S. Bernard lib. de diſpenſat. & præcepto circa principium, ibi. *Quid hoc tua refert, qui conſcius non es. præſertim cum teneas de ſcripturis, quia labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Hic ergo verum eſt, quòd obedientia debet eſſe cœca, & habet locum illud Chriſti Matth.23. *Omnia quæcumque dixerint vobis ſeruate, & facite*, quia & in dubio præceptum ſupe-

rioris

rioris præſumendum eſt iuſtum. *cap. quid culpatur. 23. q. 1. cap. in præſentia de renunc. & cap. 2. de maior. & obed. cap. ex tenore de ſent. excommun.*

286 Sed hac communi doctrina ſuppoſita dubium eſt, an verificetur in Religioſo: Nam in dubio an præceptum ſuperioris ſit de re illicita Religioſum non teneri probabile putauit *Palaus tom. 1. tom. 1. tract. 1. diſp. 3. puncto* 13. *num.* 8. Quod probari videtur, quia communis ſententia eſt vouentem non teneri exequi rem illam, de qua dubium eſt an ad illam votum extendatur quia hoc idem eſt, quod diſputare an votum ſit, in quo caſu vouentis libertas poſſidet, vt tradit *Sanchez l. 2. de matrim. diſp. 4 num. 3. & in ſum. l. 4. cap. 1. num.* 32. Cum ergo Religioſus ex vi voti teneatur obedire Prælato, idē eſt illum dubitare an præceptum Prælati ſit de re illicita, & an votum Religioſi ad illud præceptum extendatur; igitur ex vi voti non tenetur illi obedire. Nec valet recurrere ad promiſſionem ſeu traditionem, per quam Religioſus ſe tradidit Religioni, nam totum hoc ex voluntate Religioſi pendet, quæ nunquam videtur extenſa ad caſum dubium. Minùs obſtat, quòd Prælatus præcipiat etiam in vi iuriſdictionis, quam habet à Pontifice, quia neque hæc poteſtas eſt extenſior voto, cum ſit ad faciendum quòd Religioſus ſua vota compleat, ſi ergo votum ad materiam dubiam non ſe extendit, neque ad illam ſe extendit iuriſdictio Prælati regularis. Secundò quia ſecundùm *Suarez tom. 3. l. 10. cap. 3.* non eſt improbabile, quòd Abbatiſſa ex vi voti non poſſit obligare monialem in caſu dubio de honeſtate rei præceptæ. Quod confirmatur ex differentia legis, & voti, quia neceſſitas legis eſt ex alterius voluntate vnde ex poteſtate, & iuriſdictione iubentis metienda eſt, ſed votum eſt ex vouentis voluntate, vnde eius neceſſitas ex vouentis menſuræ voluntate, & intentione, quæ non videtur extenſa ad materiam dubiam. Tertiò quia in imponenda obligatione ſtricta eſt facienda interpretatio. *l. quidquid. ff. de verb. oblig. idemque deſumitur ex cap. ex parte de cenſibus. vbi Panorm. nu. 2. & 4.* ait præſumi, vouentem ſe minùs grauare, & *Gloſſ. final.* ait pro vouente faciendam eſſe bonam interpretationem igitur debemus aſſerere, quòd Religioſus vouens non habeat intentionem ſe obligandi ad materiam dubiam.

287 Hanc ſententiam habere probabilitatem reſpectu illius, qui extra Religionem per votum obedientiæ ſimplex ſe ſubdidit Confeſſario, vel alteri, reſpectu cuius poteſtas præcipiendi limitanda eſt iuxta votum, & intentionem vouentis, vt cenſet *Suarez tom. 3. l. 10. cap. 3. nu. 6.* dixit *Ildephonſus Baptiſta p. 2. tom. 3. de Conſc. diſp. 209. dub. 13. numer.* 1364. Sed loquendo de veris Religioſis cenſet eam ſingularem improbabilem, & pernitioſam, quia periculoſum eſt introducere, quòd poteſtas Prælati in Religione limitanda ſit iuxta intentionem vouentis ſolemniter Religionem. *Boſſius autem tom. 1. moral. par. 2. til. 1. §. 49.* hanc Palai ſententiam aſſerit repugnare conſenſui cæterorum omnium Doctorum, & immò omnium fidelium, & ipſorum Religioſorum, ſiquidem omnes cenſent Religioſos arctiùs obligari ad obediendum ſuis Prælatis, quam cæteri ſeculares nedum extenſiuè, ſed intenſiuè, cum Religioſi pleniùs ſe tradant ſuperioribus gubernandos, & regendos, & ſe priuent ſuo velle & abnegent ſemetipſos, vt Chriſtum ſequantur præſertim in dubijs, vnde & ſuperiores cenſentur habere in hoc ſpecialem Spiritus ſancti gratiam, vt ſubditos regant.

288 Dicendum igitur eſt omnino indubitatum eſſe, quòd communiſſima ſententia ſupra recenſita comprehendit etiam Prælatos & ſubditos Regulares. Et quod immò præcipuè Religioſi in dubio an præceptum ſit de re illicita teneantur obedire ſuis Prælatis, quia ex citatis DD. nedum quamplures expreſsè loquuntur de Religioſis, vt *Syluest.* & alij ſummiſtæ, *Suarez, Sanchez, Portel, Peyr. Tambur. Anton. à Spir. Sancto Coton. Boſſius, Lezana, Donatus* & alij, ſed cæteri omnes abſolutè & indiſtinctè, vniuerſaliter loquuntur, & ita ſunt intelligendi. Nam & motiua Palai valde leuia ſunt, & voluntariè contra omnem rationem limitat votum profeſſionis. Etenim hoc votum liberum eſt quantùm ad exercitium actus, ſed non quantùm ad ſpecificationem, poteſt enim quis non vouere ſtatum regularem ſi nolit, ſed ſi vouere vult tenetur vouere obedientiam ſecundùm regulam talem qualem exigit perfectum gubernium communitatis ad vitandas diſſenſiones, lites, ſcandala, & ad conſeruandam vnitatem ſubiectionis in vno capite in vinculo pacis. Primò verò obedientia conſona communitati ex natura ſua requirit extenſionem ad materiam dubiam, quia immò vna ex præcipuis cauſis ex quibus obedientia eſt neceſſaria, eſt vt ſuperior in dubijs poſſit decernere quid ſit agendum, & ſic finire lites, & pacem conſeruare. Cum igitur ſuperioris conditio hoc poſtulet vt ſit in ambiguis director, talem ſuperiorem exigunt Religioſæ communitates. Et quidem eò magis, quò ad hoc vt ſubditi quietè, & ſine impedimento poſſint procedere ad perfectionem, neceſſe eſt, vt adſit ſuperior qui ſcrupulos abigat, & diſſipet ambiguitates, & in caſu diſſenſionum lites decernat, & pacem foueat. Improbabiliter igitur omnino aſſeritur, quòd votum Religioſorum ſit limitatum ad rem certam. Et aliud eſt, quòd vouens dubitet an hoc, vel illud comprehendatur ſub voto, & aliud eſt an ſub voto comprehendatur obedientia in caſu dubio, & quidquid ſit de primo, Religioſus non poteſt dubitare de ſecundo. Sed eſt certus, quòd tenetur ſuperiori obedire in dubio an res præcepta ſit licita, quia hoc petit votum obedientiæ emiſſum in communitate Religioſa.

289 Sed & falſum eſt, quòd poteſtas iuriſdictionis, quam habent Prælati a Pontifice ſit limitata ad materiam certam. Nam eiuſdem rationis eſt cum illa, quam habent alij Prælati Eccleſiaſtici, & ita abſoluta. Cum enim Sedes Apoſtolica exemerit Religioſos a iuriſdictione Epiſcoporum, non reliquit eos ſine immediato Prælato, qui cum ſimili poteſtate illos regeret, ſed hanc poteſtatem tribuit Prælatis regularibus, qui ac ſi eſſent Epiſcopi poſſunt illis præcipere quæ agenda ſunt quantùm gubernatiua poteſtas pro bono communi requirit. Nec obſtat ſi dicatur, quòd Prælati non poſſunt præcipere ſubditis niſi id quòd eſt ſecundùm regulam, & ad quod ex voto ſe obligarunt. Quia primò dicitur quòd ex vi huius iuriſdictionis poſſunt illis præcipere quæcumque vel ex Clericali ordine, vel ex iure Canonico competit illis vt agant. Et licet hæc materialiter coincidant

quia & hæc omnia ſunt ſecundùm regulam, tamen formaliter & per ſe hæc iuriſdictio diſtinguitur à poteſtate dominatiua ex vi voti habita; quia hæc poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis reſpicit Religioſos proximè quo Eccleſiaſtici ſunt & fideles non quo voto ſe obſtrinxerunt; quamuis quia hæc poteſtas comprehendit ſub ſe etiam obſeruantiam votorum & ad illam ordinatur, ideo per eam præcipi poſſint etiam ea quæ ad votum pertinent. Deinde iam oſtenſum eſt, votum ſe extendere ad præceptum de re illicita dubia. Vnde non eſt vt quis imaginetur quòd Religioſus in dubio hoc non teneatur obedire ſuperiori. Et non placet Ildephonſi Baptiſtæ mens, qui huius aſſertionis cauſam in ſolam conditionem iuriſdictionis refert. Sed immò ex vi voti Religioſi præcipue veritas hæc ſtabilitur, quia talem obedientiam neceſſariò promittit Religioſus, qualis neceſſaria eſt & requiritur ad rectè ordinatam communitatem, & præcipuè ad communitatem quæ ſtudet perfectioni, & qualis eſt obedientia quæ in alijs communitatibus præbetur etiam ex iure naturali. Hoc verò eſt, vt ſubditus in dubijs à ſuperiore regatur.

290 Vnde multò magis tenetur ſubditus religioſus obedire, cum eſt certus materiam præcepti eſſe honeſtam, & dubitat an ſit ſecundùm regulam, vel ſupra regulam, ſiue intra aut ſupra limites authoritatis ſuperioris. Ideo tunc ſolùm eximitur ſubditus ab obligatione obediēdi, cum ei eſt euidens, aut eſt certus præceptū eſſe de re illicita, ſeu ſuperante authoritatem præcipientis, vndecumque hanc certitudinem habeat. Nec tenetur ſubditus formare iudicium per quod iudicet ſuperiorem id poſſe, vel deponere conſcientiam ſuam dubiam, vt iudicet materiam illam eſſe licitam, quia huiuſmodi dubium eſt ſpeculatiuum, eoque exiſtente & non obſtante ſubditus practicè iudicare debet eſſe obediendum, & obedire.

SVMMARIVM.

1 *Vbi ſit opinio quod materia ſit illicita, quod Prælatus non poſſit præcipere aliqui tenent. numer. 291.*

2 *Reijcitur hæc opinio ex ſuis principijs. 292.*

3 *Vbi res ſit indifferens poteſt præcipi à ſuperiore, num. 292.*

4 *Soluuntur argumenta ſententiæ reiectæ. n. 293.*

5 *Superior eſt iudex proprius ad decernendum in dubijs etiam poſitiuis quid ſit agendum. numer. 294. 295.*

6 *Subditus in dubio poſitiuo tenetur obedire ſuperiori. num. 296.*

7 *Ex S. Auguſtino ſuperiorum eſt conſilium de ambiguis, cui ſubditus tenetur obedire. n. 297.*

8 *Idem ex S. Bernardo. n. 298.*

9 *Subditum non teneri obedire ſi probabiliter ſit rem eſſe illicitam dicunt aliqui. n. 299.*

10 *Explicatur, & probatur. nu. 300. 301.*

11 *Limitantur prædicta remiſſiue. n. 302.*

291 DVbitatur quartò quid dicendum vbi dubium ſit poſitiuum, & probabile, quia verè vtrumque oppoſitorum eſt probabile, quia & eſt probabile materiam præcepti eſſe illicitam, & probabile eſt non eſſe illicitam. Non teneri in ſimili caſu Religioſum obedire dixit *Leſſius lib. 2. cap. 47. dub. 9. num. 76. Ledeſma de ſtatibus cap. 4. dub. 5. poſt 8. concluſ. pag. mihi 82. Ledeſma de ſtatibus capit. 4. dub. 5. poſt 8. concluſ. pagin. mihi 82. & apud Martinez de Prada cap. 1. quæſt. 7. num. 25. Io: Franciſcus Giragus de Regimine Regular. par. 3. dub. 30. concluſ. 4. & Eſcobar Mendoza l. 2. Theolog. Moral. problem.* Item idem tenuit Franciſcus de Lugo de conſcientia cap. 3. q. 13. num. 79. *Antan. à Spir. Sancto in direct. p. 2. tr. 3. diſp. 6. num. 164.* vbi hoc extendit etiam ſi ſubditus habeat aduerſùm ſe probabiliorem opinionem, & num. 172. vt ſit verum etiam ſi ſuperior ſit prudens, & diſcretus. Hancque probabilem putant *Palaus tract. 1. diſp. 2. p. 6. num. 5. Diana part. 2. tract. 13. reſol. 10. & p. 4. tract. 4. reſ. 31. Rocaful lib. 3. de conſcient. cap. 14. n. 144.* Probatur verò hæc ſententia. Tum primò, quia in foro conſcientiæ Confeſſarius eſt ſuperior, & tamen non tenetur pœnitens contra propriam opinionem ſequi opinionem Confeſſarij. Secundo nam vnuſquiſque poteſt ſequi opinionem probabilem, nec tenetur contra propriam operari; igitur ſubditus poteſt opinionem probabilem ſequi, nec tenetur ſe conformare opinioni ſuperioris, nulla enim eſt lex, quæ hoc præcipiat, & aliunde illud aſſerere eſt petere principium. Tertiò nec votum, nec iuramentum, nec lex quæcumque aut diuina, aut naturalis, aut Eccleſiaſtica obligat, quoties penſatis circumſtantijs quis probabiliter iudicat materiam ſub voto, aut iuramento, aut lege non contineri; ergo neque præceptum ſuperioris obligabit ſubditum probabiliter opinantem rem imperatam eſſe illicitam, & ideo non contineri ſub eius poteſtate. Quartò, quia ſuperior non habet, nec poſſidet niſi probabiliter ius præcipiendi id quòd probabiliter eſt illicitum, & ideo non habet tale ius niſi probabiliter; igitur non poteſt compellere ſubditum ad ſui obedientiam, quoniam contra ius ſuperioris probabile præualet ius & libertas ſubditi potentis ſequi ex oppoſitis opinionibus probabilibus quam maluerit.

292 Hæc tamen ſententia in ſuis ipſis principijs eſt improbabilis & ſe ipſam deſtruit. Nam dato eius principio, quòd vbi ſunt contrariæ opiniones æquè probabiles, liceat ſequi quamlibet illarum, ſequitur per neceſſariam conſequentiam, quòd talium opinionum contrariarum obiectum ſit apud nos in ſtatu indifferentiæ, ita quòd ſaluo ordine recti finis poſſit amari, & odio haberi, tanquam non comprehenſum ſub aliqua lege vel præcipiente, vel prohibente illud amari. Illicitum enim non eſt, niſi quod eſt aliqua lege prohibitum; nam aliàs quòd eſt aliqua lege præceptum ſic ſe habet, quòd eius oppoſitum eſt ex eadem lege prohibitum, & ſic illud eſt bonum, & hoc eſt malum, & ſic id ſolum quod non eſt aliqua lege vel præceptum vel prohibitum eſt res indifferens; Vnde ſi ſemel verum eſt, quod ſaluo ordine finis homo poteſt ſequi ex probabilibus oppoſitis opinionibus quam voluerit, neutrum oppoſitorum eſt vel præceptum, vel prohibitum, ſed vtrumque eſt in ſtatu indifferentiæ & ſe habet tanquam res indifferens quæ eodem ſtatu immutato poteſt ſalua iuſtitia amari, & odio haberi. Cum verò aliàs ſit certum, & apud etiam præfatos DD. indubitatum, quòd etiā res indifferentes poteſt ſuperior præcipere qua-

tenus

tenus aliàs ſint ſecundùm regulam ; ergo certum quoque erit, & indubitatum, quòd poterit ſuperior quodlibet oppoſitarum opinionum obiectum, ſi aliàs ſit ſecundùm Regulam præcipere, & ſubditus tenebitur ei obedire. Declaratur hoc magis, quia ſententia illa valde deficit, dum non diſtinguit inter obiectum opinionis probabilis ſecundùm ſe, & vt ſtat ſub adiuncta circumſtantia præcepti. Si ſumatur ſecundùm ſe, ſeu etiam ſpectatis alijs circumſtantijs ſecundùm quas non eſt extra nobis adeo clarè propoſitum, manifeſtatum, promulgatum, & intimatum vt ſit certum illud comprehendi à lege aliqua præcipiente, aut prohibente, ſic ſtante dictæ opinionis principio illud obiectum eſt in ſtatu indifferentiæ, nec eſt neceſſarium bonum, aut neceſſarium malum ſed eſt probabiliter vnum vel alterum, & ideo eſt in ſtatu indifferentiæ vt amari vel odio haberi poſſit. Sed ſi conſideretur vt habet adiunctum præceptum ſuperioris præcipientis, vel prohibentis; iam aliud ei adiunctum eſt ex quo ſit vel bonum, vel malum neceſſarium, cum ſuperior habeat ius vt poſſit præcipere, vel prohibere rem quamlibet indifferentem ſi aliàs ſit ſecundùm regulam. Nec eſt vnde dicatur, quòd obiectum illud eſt in ſtatu indifferentiæ probabiliter, quia iuxta principium dictæ ſententiæ illud obiectum eſt tale quòd per prudentiam certam, & infallibilem eſt amabile, vel abominabile, multò magis igitur eſt materia præcepti ſuperioris ſi illud ſit aliàs ſecundùm regulam, nam ſuperior habet quòd ſecundùm regulam ſuum ſubditum ad actus prudentes dirigere poſſit.

293 Hinc apparet, quòd eiuſdem ſententiæ motiua leuia ſunt. Primum non eſt ad rem, dato & non conceſſo aſſumpto quod altiorem petit conſiderationem; quia Confeſſarius non habet ius præcipiendi pœnitenti vt abſtineat ab aliquo actu, niſi vel iniungat id in ſatisfactionem, vel id ſit neceſſarium ex parte pœnitentis vt diſpoſitio requiſita; vt ſcilicet fateatur peccatum ſuum & proponat abſtinere in futurum. Et quia ad mentem arguentis pœnitens poteſt ſequi opinionem probabilem, ideo eſt ſufficienter diſpoſitus, vt peccatum vitet, ſi proponit ſe acturum iuxta probabilem ſuam opinionem. Nec propterea aliud ſibi poteſt præcipere Confeſſarius, qui in hoc non habet niſi limitatam facultatem, quia in arguentis ſententia pœnitens eſt ſufficienter diſpoſitus vt abſoluatur, ſi vult non niſi ex probabili veritate operari. Secundum argumentum, vt ex dictis patet, militat contra arguentem, & tertium non diſtinguit, & non aduertit, quòd in principijs arguentis licet ſit probabile quod obiectum quod probabiliter eſt bonum & malum poteſt ſalua iuſtitia amari, & non amari, id tamen non eſt verum ſi ei adiungatur præceptum, & improbabile eſt quòd illud obiectum poſſit contra prohibitionem ſuperioris amari, & iam non eſt obiectum dubium ſed certum, & neceſſarium, cum certum ſit ad tale obiectum extendi præceptum ſuperioris; cum non ſit certum in caſu argumenti quòd obiectum ſit comprehenſum ſub voto, aut iuramento & ideo non eſt eadem ratio, quidquid ſit de aſſumpto de quo ſatis ſupra eſt dictum. Ad quantum dicitur, quòd certum eſt ſuperiorem habere ius præcipiendi aut prohibendi quidquid eſt in ſtatu indifferentiæ, vt ſalua iuſtitia poſſit amari vel odio haberi. Prædicta igitur ſententia ſic abſolutè, & vniuerſaliter intellecta etiam ex proprijs principijs cõuincitur à veritate aliena. Quod multò magis ex dicendis apparebit.

294 Confirmantur prædicta ex eo quòd ſuperior Eccleſiaſticus præcipuè iuxta proportionem ſuæ facultatis & authoritatis habet, vt ſit iudex, qui & dubia declarare valeat, & opiniones contrarias diiudicare & quid agendum ſit in rebus ambiguis, & non certis, ſed probabilibus decernere. Hic pauló attentiùs conſideranda ſunt loca ſcripturæ ſacræ, quæ ſupra inſinuata ſunt. *Si difficile* (dixit Deus Deut. 17. 8.) *& ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris &c. ſurge & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesque ad ſacerdotes leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui tibi indicabunt iudicij veritatem. Et facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam eorum nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram.* Sic & 2. Paralipom. 19. 10. ſuperioribus iudicantibus dicitur. *Omnem cauſam, quæ venerit ad vos fratrum veſtrorum qui habitant in vrbibus ſuis inter cognationem, & cognationem vbicumque quæſtio eſt de lege, de mandato, de ceremonijs, de iuſtificationibus, oſtendite eis; vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira ſuper vos, & ſuper fratres veſtros: ſic ergo agentes non peccabitis.* Bene video, quòd dicet aliquis, in his teſtibus ſermonem eſſe de iudicibus ad dirimendas lites inſtitutis. Id admitto & adnoto ex *D. Thom. p. 2. q. 105. a. 2. ad 7: quòd iudices ad hoc inter homines conſtituuntur, quod determinent quod ambiguum inter homines circa iuſtitiam eſſe poteſt.* Vnde proprium iudicii officium habet pro materia ambiguitates & eius propria actio eſt in ambiguis decernere quid ſit agendum, neque hoc limitari poteſt ad dubia negatiua, aliter infinitæ lites remanerent interminabiles, cum infinitæ ſint in quibus eſt ex vtraque parte probabilitas, & quidem talis, quòd vtraque pars habet pro ſe DD. & ex quibus rationabiliter mouetur ad litigandum, & ita vt ſæpiſſimè tanta ſit vtriuſque partis probabilitas, vt non ſit facile diſcernere ex qua parte iuſtitia ſit. Et certè vbi eſt contrarietas opinionum ibi propriè habet locum ambiguum, & dubium; quia cum veritas ſit vna, & indiuiſibilis, & oppoſita non poſſit eſſe ſimul vera, ſi ſint pro vtraq; parte opiniones, veritas eſt dubia, & hoc ſolùm habetur quòd dubietas eſt rationabilis. Tamen hæc dubietas illa eſt, quæ eſt propria materia iudicis, eiuſque proprius actus eſt dubietatem hanc diſſoluere, & quid ſit agendum decernere.

295 Et conſideratur ſecundò quòd dari iudices in mundo, eſt de iure naturæ, aliter non eſſet prouiſum paci & quieti humanæ naturæ, & cum non poſſint vitari quin in dies circa ſingularia contingentia infinitæ oriantur ambiguitates, plenus eſſet orbis terrarum contentionibus, vſurpationibus, iniuſtitijs, homicidijs, & infinitis malis. Et conſideratur tertiò quòd hæc iudicandi facultas conuenit intrinſecè & ex officio ſuperioribus iuriſdictionem vel poteſtatem ſubditos dirigendi habentibus. Etſi iudicum delegatorum munus eſt ambigua determinare, multò magis eſt ſuperiorum habentium ex officio ordinario facultatem dicendi ius.

jus. Nam & iuriſdictio dicitur à iure dicendo, vt iuriſdictio non ſit niſi dictio iuris: & is dicitur habere juriſdictionem, qui poteſt dicere ius inter partes ſtatuendo, & ſententiando cum obligatione ſubditorum ad habendum id quòd dicitur pro iuſto. *Syluest. v. iuriſdictio*. At verò neque ad hoc, quòd ſuperior dicat ius, ſemper eſt neceſſarium vt ſeruet ſolemnitates iudicij contentioſi, ſed iuxta ſuam facultatem, & negotij ſeu materiæ exigentiam extraiudicialiter dicit ius præcipiendo, leges condendo, decernendo quid in caſibus contingentibus ſit agendum. Quia ius dicentis actus eſt, nedum ortas lites dirimere, ſed iuxta amplitudinem ſuæ facultatis orituras impedire; & damna oritura contra pacem, aut bonum publicum præcauere, & ad hunc finem præcepta dare, aut leges condere. Hinc infertur quartò quòd ſuperioris ſit leges tam naturalem quàm diuinam, & Canonicam declarare & in ambiguis in caſibus ſingularibus quid ſit agendum decernere. Et ſuperioris cuiuſcumque eſt pro ſua authoritate videre quid in caſibus contingentibus, & ſingularibus ſuæ communitati, & ſingulis de communitate conueniat & ſic in caſibus contingentibus auferre ambiguitates, & diſſoluere dubietates. Quod eſt dicere, quòd ſuperioris eſt videre, & in caſibus contingentibus decernere ſecundùm quam ex opinionibus practicabilibus ſine peccato ſui ſubditi agere debeant, illoſque ambiguitate ablata in rectum finem dirigere.

296 Licet enim interpretari leges generaliter, & authenticè, ſeu etiam directè ad legum conditores ſpectet, & ſolius Papæ ſit interpretari hoc modo legem diuinam, & Canonicam, tamen incidenter, & in caſibus ſingularibus hoc conuenit etiam inferioribus ſuperioribus & iudicibus, per *Innocent. cap. cum ſpeciali. nu. 4. de appellat. & cap. 1. de poſtul. Prælat. in 6. Gloſſ. in cap. cum veniſſent in v. iudicari de Conſtitut. Et ibid. Innoc. Hoſt. num. p. Butr. num. 3. Boich. ver. aut quæri*. Ex quibus ſecundùm communem Canoniſtarum ſententiam poſſe inferiores ſuperiores ſuper dubijs literarum Apoſtolicarum iudicare & pronunciare incidenter deducit *Reuerendiſſ. Fagnanus in cap. cum veniſſent num. 41. & 42. de Conſtitut.* Præterquam in duobus caſibus; Primus ſi dubium ſit arduum, & inexplicabile vt notat *Abb. in cap. 1. notab. 1. de iuram. calum. & Dec. ad d. cap. cum veniſſent. nu. 20. & Bart. in l. omnes populi in 3. quæſt. 6. quæſt. princip. nu. 56 ff. de iuſt. & iure.* Secundus cum Papa eſt præſens in loco, quia tunc recurrendum eſt ad Papam pro interpretat. *Felin. in d. cap. cum veniſſent num. 1. poſt Bald. l. cum de nouo, C. de legibus*. Quando igitur incidit in caſibus ſingularibus dubitatio circa legem, ſuperioris immediati eſt per Gloſſas communes, vel communes opiniones, aut moralia principia, & iuris regulas iudicare quid ſit agendum in tali caſu. Et quatenus dubium ſit ita arduum, vt probabili ſolutione non poſſit diſſolui, adhuc ſuperioris eſt videre, quid in tali dubio ſit agendum pro interim donec dubij ſolutio habeatur; & eò magis, quòd licet in foro externo interpretatio legis ad eum ſpectet, ad quem & legis editio, tamen in foro conſcientiæ pertinet ad quemlibet pro facto ſuo, vt ex Archidiac. affirmat *Syluest. v. ſcrupulus num. 3. fin.* Nam & vti epijkeia omnibus licet, vt patet ex *S. Thom. ſup. q. 120.* & ſupra explicatum eſt a *nu. 243.* Vnde & pro nunc iterum repeto, quòd *vbi ſit quæſtio an lex obliget* vel non obliget, vix eſt dabile dubium negatiuum, niſi in ignorante, & neſciente vti regulis generalibus. Quia vel pro obligatione datur ratio probabilis quæ ſuadere illam probabiliter poſſit, & non erit dubium negatiuum, vel talis ratio non eſt dabilis, & nullum eſt dubium; quia certum eſt legem non obligare, ſi nulla datur ratio, quæ obligationem poſſit ſuadere. Sicut econtra nullum eſt dubium legem obligare, ſi nulla eſt ratio probabilis, quæ legem non obligare ſuadeat. Quàmuis ad hoc vt lex obliget neceſſe ſit, vt actio omnibus examinata ſaltem probabiliter, & non per ſimplicem ſuſpicionem aut ſcrupulum ſub verbis legis comprehendatur. Ideo communis ſententia eſt, quòd ſpectata re per ſe, & præſcindendo à circumſtantijs extrinſecis abſolutè ſubditus etiam in dubio poſitiuo & probabili, ſeu in concurrentia oppoſitarum opinionum an materia præcepti ſit iuſta, ſeu etiam in caſu in quo ſit probabilis opinio, quòd materia præcepti ſit illicita, tenetur ſuperiori præcipienti obedire, quia ſolùm vbi ſubditus ſit certus, quòd materia præcepti ſit illicita poteſt ſuperiori obedientiam negare. Ita ſenſerunt *Syluest. v. conſcientia q. vlt. Tabien. q. 3. Roſell. num. penult. Angelus. nu. 5. Io: à S. Thoma p. 2. diſp. 2. a. 6. §. ad 2. Serra p. 2. q. 19. a. 6. dub. 4. Baptiſta p. 2. tom. 3. diſp. 208. dub. 10. n. 735. Texeda tom. 1. trac. 2. Moron: reſ. 4. n. 10. Cord. l. 3. q. 9. in principio. Valent. 22 diſp. 7. q. 3. p. 2. corol. 3. Sayr. lib. 1. clauis cap. 12. a num. 2. Sanchez lib. 6. in Decal. cap. 3. num. 6. Garz de benef par. 11. cap. 5. num. 366. Azor. p. p. lib. 2. cap. 17. q. 9. Layman. lib. p. tit. 1. cap. 5. num. 11. Lezana p. p. cap. 4. num. 26. Portell. v. obedientia num. 6. 7. & 8. Miranda tom. 1. a. 1. concl. 1. & 2. Peyrinus de ſubd. quæſt. 1. cap. 7. concluſ. 2. Vaſquez p. 2. diſp. 62. c. 1. & 6. Boſſius tom. 1. moral. par. p. tit. 1. §. 24. num. 261. Coton. lib. 4. contr. 6. num. Antonius Perez, Torres, Granado, Lorca, Villalobos, Gordonus, Breſſerus, Rodriquez. Reginaldus, Hieronymus Rodriquez* & alij quos refert *Boſſius, vbi ſupr. & Diana p. 2. trac. 13. reſol. 10. & p. 4. tr. 4. reſ. 31.* & apud eum *Præpoſitus, Ouiedo, &* Iuniperens. *Thomas Hurtado tom. 1. trac. 3. cap. 5. Monteſinus p. 2 diſp. 29. q. 5. §. 4.* quæ ſententia iterum. *Probatur ex S. Auguſt. l. 22. contra Fauſtum cap. 74. & 75.* & refertur *cap. quod culpatur 23. q. 1.* vbi inter alia habet: *Ergo vir iuſtus, ſi fortè etiam ſub Rege, & homine ſacrilego militet, rectè poteſt illo iubente bellare ciuicæ pacis ordinem ſeruans, cum quòd ſibi iubetur vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel vtrum ſit, certum non eſt, ita vt fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſeruiendi*. Rationem autem huius paulò ante præmiſerat ibi. *Ordo autem naturalis mortalium paci accommodatus hoc poſcit, vt ſuſcipiendi belli authoritas, atque conſilium penes Principes ſit*. Ex hoc enim ſequitur, quòd non eſt ſubditi inueſtigare iuſtitiam belli, vnde vbi iniuſtitia non ſit manifeſta, iuſtus ſubditus Principis ſine peccato poteſt bellare, & hoc eſt naturali legi conforme.

297 Dici autem poteſt, ex hac authoritate non probari intentum, quia S. Aug. inquit quòd iuſtus poteſt, non verò, quòd in hoc caſu teneatur bellum agere. Sed reſponſio vim argumenti non tollit. Tum primò, quia conſequentia hæc eſt neceſſaria, ſubditus ſine peccato poteſt agere, ergo ſu-

periorẽ

periore præcipiente tenetur agere, quia ſubditus tenetur obedire ſi ſine peccato certò, ſecurè, & ſine dubio poteſt exequi quod præcipitur. Tum ſecundò quia ratio ſi quæ adeſſet, vt non teneretur eſſet, quia agendo & obediendo ſe exponeret periculo peccati, ſed hoc periculum omnino de mente S. Auguſtini tollitur, quia ſine peccato ſubditus exequitur quidquid ſibi iubetur, & non eſt manifeſtum eſſe peccatum; igitur nulla eſt ratio quæ in eo caſu ſubditum ab obediendo exenſet. Tum tertiò quia de mente S. Auguſtini lex naturæ exigit vt ſuſcipiendi belli authoritas & conſilium ſpectet ad Principem; igitur Principe iubente non eſt, vnde ſubditus velit ipſe de bello conſilium ſumere, aliàs ſi non teneretur obedire non ſolius Principis, ſed etiam ſubditorum eſſet bellandi authoritas, & conſilium, & ſine ſubditorum conſilio inaniter Princeps bellum indiceret. Tum quartò quia de mente S. Auguſtini quod innocentem reddit ſubditum bellantem in bello forſan iniuſto eſt ordo ſeruiendi; hic autem ordo non importat ſolam potentiam, ſed etiam obligationem agendi, ſeruus enim tenetur domino obedire. Tum quintò, quia Auguſ. vtitur verbo *poteſt*, quia quæſtio ſua erat de poteſtate agendi ſine peccato, & ideo inquit, quòd ſubditus rectè in eo caſu poteſt bellare, quo tamen ſtante bene ſequitur, quòd ſi poteſt, etiam teneatur id facere Principe iubente.

298 Secundò hoc idem probatur ex S. Bernardo opuſ. de diſpenſatione & præcepto, in principio, ibi. *Quamobrem quidquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quàm ſi præcipiat Deus.* Et infra. *Ipſum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his quæ apertè non ſunt contra Deum audire debemus.* Hæc S. Bernardi regula plana eſt & manifeſta, per quam ſtatuitur quòd ſubditus obedire teneatur vbi non ſit certum, & apertum quòd res præcepta ſit contra Deum; ad non obediendum igitur non ſufficit quòd ſubditus opinetur rem præceptam eſſe illicitam, ſed neceſſe eſt quòd hoc ſit illi apertum, & certum.

299 Limitatur tamen communis aſſertio ab aliquibus, qui diſtinguunt & dicunt, vel probabilius eſt materiam præcepti eſſe illicitam, vel eſt æquè probabile, aut minùs probabile. Si datur hoc ſecundum vera eſt præfata ſententia, & ſubditus tenetur non obſtante ſua opinione Prælato præcipienti obedire, ſed in primo caſu ſi maior probabilitas ſit manifeſta, per ſe, & præciſo ſcandalo non tenetur, quia & ſuperior in præcipiendo tenetur ſequi opinionem magis probabilem, vnde nec habet ius, nec eſt in quaſi iuris poſſeſſione præcipiendi contra probabiliorem opinionem; quia hâc facultatem non habet. Ita ſentit *Martinez de Prado cap. 1. de conſcientia q. 7. §. 7. num. 35.* quod valde probabile dixit *Suarez tom. 5. in 3. partem diſp. 4. ſect. 6. num. 6.* & probabiliorem aſſeruit *Franciſcus de Lugo de Conſcientia cap. 3. q. 13. num. 97.* & *Card. de Lugo tom. 2. de iuſt. diſp. 36. ſect. 6. nu. 91.* & in ſimili tenuerunt *Soto in 4. diſt. 27. q. 1. a. 3. §. tunc ergo,* & *Henriq. lib. 2. de matrim. cap. 6. num. 7.* qui dixerunt coniugem, qui probabilius putat matrimonium eſſe nullum, non teneri reddere debitum. Probatur autem primò hæc opinio: Quia lex debet eſſe iuſta ex *S. Aug. lib. 3. de lib. arbitr. cap. 5.* & *S. Thom. p. 2. q. 96. a. 4.* At verò lex iuſta non eſt, quando manifeſtè probabilius eſt materiam præcepti eſſe iniuſtam, quia vt prudenter procedamus tenemur probabiliora ſequi. Secundò quia vbi conſcientia proponit aliquid vt obligans lege naturali, vel diuina magis obligat, quàm præceptum Prælati ex *D. Th. q. 17. de ver. a. 5.* & *2. d. 39. q. 3. a. 3.* & *D. Anton. p. p. tit. 13. cap. 10. §. 4.* Quæ doctrina certa eſt etiam in conſcientia erronea, & debet extendi etiam ad conſcientiam opinatiuam; quia melius eſt, quando manifeſtè eſt probabilius hoc eſſe illicitum illud non facere, immò ad id ſuperior tenetur: igitur præceptum ſuperueniens nullius eſt obligationis. Tum tertiò quia non valent fundamenta contrariæ ſententiæ: Superior enim nec habet ius, nec eſt in quaſi poſſeſſione præcipiendi, quando probabilius eſt materiam eſſe illicitam, quia ex hac maiori probabilitate lex Dei præponderat ex parte ſubditi, vt non teneatur parere, quia ſuperior eſt in quaſi poſſeſſione minùs probabili, quàm ſit ſubditus. Tum ſecundò quia mandata & cenſuræ non cogũt quando probabilior excuſatio eſt ex parte ſubditi, *argum. cap. 1. de poſtul. Prælator.*

300 Hæc ſententia eſt vera. Vnde dicitur primò: quòd licet ſubditus opinione priuata, etiam authoritate aliquorum DD. munita teneat, quod ſit magis probabile materiam præcepti eſſe illicitam, tenetur obedire ſua opinione non obſtante, ſi non eſt manifeſtum abſolutè ſuam opinionem eſſe probabiliorem. Primò enim diſtingui debet obiectum ſecundùm ſe ſumptum ab eodem vt veſtitum circumſtantia præcepti: ſecundo attendi debet, quòd ad validè præcipiendum in his non eſt neceſſaria certitudo quòd res non ſit illicita, aliter & falſum dixiſſent S. Auguſt. & Bernard. citati, & falſa eſſet communiſſima Theologorum, & Caniſtarum ſententia, quòd ſcilicet in dubio Prælato eſt obediendum, quia immò hoc iniquum eſſet, ſi vbi eſt dubium Prælatus non poſſet validè præcipere. Tertiò attendi debet quòd maior probabilitas non fert certitudinem, ſed ſemper obiectum relinquit dubium, vnde vt ſupra probatum eſt, licet relinquere opinionem, quæ ab alijs iudicatur probabilior, & ſequi minùs probabilem, ſi illa ex pondere rationum videtur probabilior operanti. Quartò debet conſiderari, quòd licet cæteris paribus maior probabilitas præferri debeat, tamen ſubditus neceſſariò conſiderare debet duo, primum, quòd hæc maior probabilitas ſæpius & ipſis quoque doctis hominibus eſt incognita, & ſæpe falſa ſunt, quæ nobis videntur probabiliora, & quod probabilitas quæ eſt de obiecto ſecũdùm ſe ſumpto poteſt vinci ex circũſtantijs ſingularibus, & ita vt ex eis habeatur vt ea quo prudentia reſpectu obiecti materialis non requirit certitudinem Epijcia iudicet, quod melius ſit, & magis conforme rationi rectæ ſtantibus circumſtantijs, & ſtante quòd non poteſt haberi certitudo, operari cum minori certitudine de obiecto ſecundùm ſe, maiorẽ certitudinẽ honeſtatis actionis in indiuiduo ſerẽtibus circũſtantijs adiunctis. Secundũ & magis inſpiciendũ eſt, quòd iudiciũ de maiori probabilitate obiecti in ijs, quę ſunt ſecũdũ regulã, tã in indiuiduo, quàm ſecundum ſe nõ eſt commiſſum à Deo ipſi ſubdito, ſed ſuperiori. Et hoc eſt fundamentum conſiderandum in præſenti; ſubditi enim eſt duci, & regi: Et maximè hoc verum

rum

tum eſt in Religioſis, qui ſe totos regendos tradũt ſuperiori. In ijs ergo, in quibus liberi ſunt à præcepto, conſiderent ipſi, quid melius ſit, ſed iudicium ſuum omne ſubdant Prælato. Et cum iam non amplius conſideratur obiectum ſecundùm ſe, ſed obiectum vt præceptum, ſimul videant, quòd ex vi præcepti maior longè probabilitas aduenit obiecto; quia aduenit iudicium eius ad quem ſpectat iudicare de maiore, vel minori probabilitate, & de quo præſumi debet, quòd præcipiat id quòd omnibus penſatis ſit verè melius, & id de quo ſubditus non habet ius, vt decernat an ſit, vel non ſit melius; & ideo regula data à S. Aug. & Bernardo ſeruari debet, vt ſcilicet ſubditus teneatur obedire, vbi non ſit certum, quod obedire, ſit contra legem Dei.

301 Dicitur ſecundò, quòd Prælatus non poteſt præcipere ſubdito contra opinionem, quæ manifeſtè, & communiter habetur, vt probabilior. Ratio eſt, quia huiuſmodi opinio cenſenda eſt certa moraliter. Et quatenus, vt talis non eſſet habenda, ex ratione eſt, quod non compellatur ſubditus agere id, quod communiter verius, & rationabilius habetur, vt illicitum. Quod maximè verum eſt, quia in propoſito opinio probabilior manifeſtè eſt etiam tutior, quia nimirum communiter habetur tanquam probabilius, & tutius quod actio præcepta ſit illicita. Vnde multò magis apparet non conuenire, quòd ſuperior ex iudicio proprio, etiam aliquorum DD. auctoritate forſan munito, velit obligare ſubditum ad id, quod manifeſtè ex communiori ſenſu probabilius eſt eſſe illicitum. Nam ſi alias probabilius eſſet, quod materia præcepti non eſſet illicita, poſſet ſine dubio Prælatus eam præcipere, & etiam ex iuſta cauſa prohibere, quia Prælatus etiam euidenter non illicita poteſt ex iuſta cauſa prohibere. Tunc verò manifeſtum eſt probabiliorem, quando à viris doctiſſimis, & Magiſtris præcipuis communiter, vel magis communiter habetur vt talis, vnde etiam præſumi poteſt, quòd ſecundum illam viri pij magis communiter viuunt. Nam certè, & abſolutè illa opinio eſt probabilior practicè, quæ communius à pijs viris, & doctis ſeruatur. Vbi autem dubium non ſit merum dubium iuris, ſed concernens dubium facti, vt cum ex facto conſurgit ſuperioris poteſtas, vt vbi non poteſt validè præcipere, niſi hac vel illa cauſa præſuppoſita, & maximè vbi præceptum cõcernat damnum aliquod ſubditi, & dubium eſſe poſſit, an in facto ſuperior iuſtè, & validè præcipiat, ex eo quod dubium ſit, an ſimus in facto, in quo poſſit validè præcipere, ſi ſubditus ipſe probabilius iudicet ſuperiorem iuſtè præcipere, tenetur obedire, ſed ſi probabilius iudicet oppoſitum, & nihilominus ſuperior perſiſtat in exigenda obedientia, obediendum eſt, niſi bene omnibus penſatis, & prudentibus conſultis ſi opus ſit, manifeſtum ſit probabilius eſſe, & verius, quod Prælatus non poſſit præcipere, quod præcipit.

302 Veritas tamen in his duobus dubijs aſſerta variè limitatur, & de his limitationibus videndum erit in ſequentibus.

S V M M A R I V M.

1 *Vbi Prælatus poteſt in lege diſpenſare ei in dubio eſt obediendum. num. 303.*

2 *In dubio an poſſit Prælatus tollere conceſſionem ſuperioris, eſt ei obediendum. nu. 304.*

3 *In dubio debet ſubditus obedire Prælato præcipienti ne ieiunet. num. 305.*

4 *In dubio an ſit dignus officio debet ſubditus obedire ſuperiori iniungenti officium. nu. 306.*

5 *In dubio ſubditus debet deponere dubium practicum. num. 307.*

6 *Quid ſi non valet illud deponere? num. 307.*

7 *Si ſubditus certus eſt ſe non peccare non obediendo, debet non obedire. nu. 308.*

8 *Sufficit præceptum tacitum ad hoc, vt ſubditi teneantur obedire. num. 309.*

9 *Subditus non tenetur inquirere, an præceptum ſuperioris ſit illicitum. num. 310.*

Corollaria aliqua deducuntur.

303 EX reſolutione tertij & quarti dubij, nonnulla deducuntur ſpeciali conſideratione digna. Et quidem primò ſequitur, quòd dũ dicitur ſubditum non teneri obedire ſi præceptũ ſit contra regulam, vel contra ſuperioris ordinationem; hoc non valet ſi ſuperior poſſit in regula aut præcepto maioris ſuperioris diſpenſare, & ex cauſa iuſta diſpenſet, vt tradit *Caiet. ſupra q. 104. a. 5. ad 3. Syluest. v. religio 6. q. 6. Tabien. v. obed. q. 11. n. 12. Nauar. ſum. cap. 23. num. 38. Roſel. v. obedientia nu. 10. Angel. v. religioſus num. 29. Sanchez l. 6. mor. c. 3. n. 8. Donatus d. trac. 17. q. 20.* Ideo etiam ſi ſubditus ſit certus præceptum ſuperioris eſſe contra regulam, ſi tamen ſit dubius an præcipiens vel poſſit in regula aut ſuperioris præcepto diſpenſare, vel an habeat iuſtam cauſam diſpenſandi, debet ſubditus obedire, vt tradunt *Sylueſt. Tabien. Roſel. Ang. Nauar. Sanchez citati.* Quia in dubio ſtandum eſt Prælati iudicio, & pro eo præſumendum eſt in conſcientia, vt tradunt *D. Thom. ſupra q. 88. a. 12. ad 2. Palud. 4. d. 38. q. 4. a. 4. num. 40. D. Anton. 2. p. tit. 12. c. 2. §. 9. notab. 3. Sylueſt. verbo votum 4. q. 6. Nauar. ſum. præludi. 9. nu. 13.* Quare dum *Caiet. ſupr. citat. & Tabien.* dicunt, non obediendum Prælato abſque cauſæ diſcuſſione diſpenſanti, intelligendi ſunt quando conſtet ſubdito eum ſine iuſta cauſa diſpenſare.

304 Sequitur ſecundò quòd vbi vel in regula, vel ex maioris ſuperioris licentia conceditur ſubdito aliqua facultas aut licentia, ſi quidem hoc concedatur ablata libertate ſuperiori immediato facultatem illam tollendi, aut moderandi ſeu limitandi ex iuſta cauſa, non tenetur ſubditus obedire Prælato facultatem illam neganti vel in toto, vel in parte. Sed ſi non interdicitur ſuperiori inferiori facultas limitandi aut tollendi illam licentiam, & ſit dubium an ſuperior inferior habeat iuſtam cauſam id faciendi, vel etiam ſit dubium an habeat ad id facultatem tenetur ſubditus obedire, vt docent *Cord. in reg. S. Franc. cap. 10. q. 6. dicto 6. & Sanchez loco citato. num. 9. Boſſius p. 20. tit. 1. § 39. num. 810.* & apud eum *Breſſerus.* Quia ſtandum eſt in dubijs ſuperioris iudicio.

305 Inde

305 Inde tertiò ſequitur, quòd vbi religioſus dubitet an teneatur ieiunare, vel officium recitare, tenetur obedire Prælato præcipienti ne ieiunet, aut officium recitet: quia tunc Prælati præceptum eſt valida legis interpretatio, vt tradunt *Sot. de ſecret. membr.3.q.2.conc.1.p.Salas p.2.q.21.tract.8 diſp.vnica ſect.17.num.155. citans Cordubam, & Sanchez l.6. mor.c.3.num.10. Baptiſta d.diſp.209.num.1348. Boſſ. dict. tit.1.nu.1811. Palaus tract.1.diſp.3.p.13.nu.15.*

306 Sequitur quartò religioſum qui eſt dubius an ſit dignus exercere aliquod officium vel concionatoris, vel Confeſſarij, vel Prælaturæ, quia dubitat an habeat ſcientiam, vel aliquod aliud neceſſariò requiſitum, teneri obedire ſuperiori tale officium iniungenti vt docent *Syluest. v. Confeſſor 3. q.3.Nauar.ſum.cap.4.num.9.& 14.Med ſum.l.1.c.5. Suarez tom.4.in 3.part.d.28. ſect.2.nu.7. Rodriq.ſum cap.61. Boſſ. vbi ſupra num.1812. Sanchez l.6. c.3. num.* 11. Vbi non approbat quod refert ex *Palud.4. d.19.q.1.a.1.num.7.& D.Anton.3.p.tit.16.c.1 §.7.& tit.17.cap.16.§.1.& Syluest.v.Confeſſor 3 §.2.*ſine, ſcilicet minorem ſcientiam requiri in religioſo audiente confeſſiones ex obedientia qua ſua ſponte, quia ſemper requiritur ſufficiens ſcientia, neque ſuperioris obedientia ſupplere poteſt ignorantiam confeſſarij. Sed licet hoc verum ſit, tamen ſecuriùs exercet officium Confeſſarij, qui id facit ex obedientia, licet cum minori ſcientia, quam faciat, qui illud ſponte habet carens ſecuritate, quam iudicium ſuperioris fert, & in hoc ſenſu intelligi debent DD. citati.

307 Quòd ſi dubium ſubditi non ſit ſpeculatiuum, ſed practicum, quia verè dubitat an obediendum ſit Prælato præcipienti rem hanc, de qua dubitat an ſit illicita, tenetur ſubditus hoc dubium deponere, & ſine dubio ſuperiori obedire, quia habet iuſtam cauſam illud practicè deponendi, licet maneat dubium ſpeculatiuum de re præcepta an ſit illicita, vt docent *Mol.tom.1.de iuſt.diſp.113. Sayr.in Clau.Regia l.1.c.13. num.39. Salas p.2.q.21. tract.8. ſect.26.num.168.Sanchez l.6.mor.c.3 num.12.* Quòd ſi ita ſit perplexus inuincibiliter ex erronea conſcientia, vt dubium deponere non valeat ſicque dubitet an obediendum ſit, vel non, ſi iudicet ſibi licere facere quod ſibi minus malum videtur non peccare, vel ſi neq; hoc diiudicare valet, quia quidquid faciat non liberè facit, vt tradunt *Henriq. l.12. c.6.num.7.Sanch l.6.p mor.cap.11.num.14. Laym. l.1. trac.1.cap.4.num 4. Boſſius p 4.tit.1.§.11.num.54. Reginal.l.13.num.86.& 88. Bald.l.4.ſum.d.nu.11.* quod tamen vt dictum eſt, verum eſſet ſi eſſemus in caſu ignorantiæ, vel erroris inuincibilis; ſed ſaluo libero vſu rationis caſus eſt impoſſibilis, quia conſcientia erronea libera eſt, & deponi poteſt, & continet errorē, ſeu ignorantiam vincibilem, & ideo ſi ex conſcientia erronea ſic vincibili ſubditus dubitaret an obediendum eſſet Prælato aliàs validè præcipienti peccaret ſiue cum tali dubio obediret, ſiue etiam præceptum trangrederetur, iuxta doctrinam *D.Th. q.17.de ver.a.5. Baptiſta p.2. diſp.207.p.229.*

308 Sed ſi ſubditus ſit certus ſe non peccare non obediendo, quia certus eſt materiam præcepti eſſe ſupra poteſtatem præcipientis, tunc omne aliud dubium debet deponere, vel ſi dubitat practicè an ſit obediendum, vel ſpeculatiuè an res ſit illicita, debet non obedire, quia non obediendo ſecurus eſt non peccare 13. *Decembris 1656. Corduba l.3. q.7. Rodriq. p.3. q.19. a.5. Salas trac.8. nu.156. Sanchez. d.cap.3.num.14.Peyr.d.ſubd.q.1.cap.7.*

309 Quæri autem poteſt quodnam præceptu requiratur, ad hoc vt religioſus ſubditus in dubio teneatur obedire. Reſpondet autem *Caiet. infra q.169.a.2.circa reſponſ.ad 4. dub.2.* non eſſe neceſſarium præceptum expreſſum, ſed ſufficere tacitum, nimirum quia v.g. Rex indicit bellum contra alium regem. Tunc enim ſubditi etiam dubij de iuſtitia belli poſſunt ſumere arma pro ſuo rege, quia eo ipſo quòd rex bellum indicit, vult vt eius ſubditi arma ſumant. Et Caietanum ſequitur *Sanchez l.6. mor c.3.num.17.*

310 Quæri quoque poteſt. An religioſus dubius ſaltem ſi poteſt teneatur inquire an præceptū ſit honeſtum, vel potiùs ſtatim poſſit obedire. Nam affirmant *Roſel.v. bellum num.4. & Angelus num.8. & Syluest.1. q.9. & v. obedientia q.2.* Nam detinens rem, quam dubitat ſuam tenetur inquirere veritatem, ſicut & coniux dubius de valore matrimonij tenetur eandem apponere diligentiam. Verùm dicitur, non eſſe eandem rationem; quia tam poſſidentis rem quam dubitat ſuam, quàm coniugis dubij eſt inquirere veritatem, ſed ſubditi non eſt inquirere an ſuperioris mandatum ſit, vel non ſit iuſtum, aut conueniens. ſed eius eſt mandatum exequi, vt tradit *D.Thom.q.17. de verit.a.5.ad 4.* Nam aliàs ſubditi non eſſent à Deo remiſſi in dubijs cōſilio & iudicio ſuorum ſuperiorum, ſi tenerentur aliorum conſilium accipere. Sed immò ex hoc frequentius ſubditi occaſionem non obediendi ſuperiorib. in præiudicium diſciplinæ regularis. Et ideo ſubditum dubium de valore præcepti ſuperioris ex parte materiæ præceptæ non teneri aliud inquirere, ſed poſſe ſtatim obedire docent *Gabriel 4. d.13.q.4.a.2.Nauar.l.2.de ceſt. cap.2.d.12. nu.261.& 266.Valent.22.d.7.q.3.p.2.corroll.2.Sanchez l.6. mor. c.3.n.19.Boſſ.p.2.tit.1.n.1820.Donat.to.3.tr.17.q.22.*

S V M M A R I V M.

1 *Subditus in arduis humiliter poteſt replicare ſuperiori. num.311.*

2 *Si ſuperior perſiſtat in præcepto obediendum eſt. num.312.*

3 *Superiori præcipienti illicita non eſt obediendum. num.312.*

4 *Vbi ſit manifeſtum periculum ſcandali non eſt obediendum.num.313.*

5 *Poteſt peti conſilium ad videndum an præceptum ſit iniuſtum. num.313.*

6 *Peccat ſubditus ex ignorantia vincibili obediens præcepto de re illicita. nu.314.*

7 *Subditus Prælato rationabiliter præcipienti tenetur ſubditus obedire, etiam ſi certus eſſet, quod non faciendo quod præcipitur non peccat.nu.312.*

8 *Vbi ſuperior ſit dubius de iuſtitia præcepti non eſt ei in dubio obediendum.nu.316.*

9 *Niſi conſtet ſubdito de iuſtitia.nu.317.*

10 *In dubio huiuſmodi admonendus Prælatus. numer.317.*

11 *Quando ſuperior cenſendus ſit dubius.nu.318.*

12 *Quid de ſuperiore dubio diſpenſante. nu.319.*

13 *Diſpenſatione Papæ non ſubreptitia ſecure quiſque vtitur.num.320.*

14 *In dubio facti non eſt ſuperiori obediendum; & quando, & quomodo. num.321.*

15 *In dubijs ſi materia ſit valde difficilis non eſſe obediendum, quidam dicunt. nu.322.*

16 *Reijcitur. Difficultas non eximit ab obedientia: num.323.*

17 *Subditus non habet ius non obediendi in difficillimis. num.324.*

18 *In ijs non eſt neceſſarium conſilium. nu.325.*

19 *Si ex obedientia immineat malum qualiter ſecundum aliquos ſit obediendum. nu.326.*

20 *Vbi lex talis eſt, vt eius tranſgreſſio ex nulla cauſa poſſit excuſari ſemper eſt obediendum, vel nunquam ſi præcipiatur contra legem. numer. 327.*

21 *In dubio circa fidem non licet Prælato obedire ſi præcipiat abſolute vnam partem teneri, numer. 327.*

22 *In dubio cum damno ſui ſubditum non teneri obedire, quidem affirmant. nu 327.*

23 *Vbi Prælatus procedit, vt director in bonum in dubio etiam cum ſuo damno tenetur ſubditus obedire, niſi ſibi conſtet de irrationabilitate præcepti, num. 227.*

24 *Vbi ſuperior procedit vt iudex, ſubditus cum ſui periculo non tenetur ei in dubio obedire. numer. 328.*

25 *Si probabilius ſibi eſt iudicem legitime procedere tenetur obedire. num.329.*

26 *Nec in damnum proximi tenetur ſubditus obedire iudici in dubio. num.329.*

27 *In dubio vbi minus malum timetur ex dilatione obedientiæ, obedientia differri poteſt, ſi tamen ex cauſa rationabili ſuperior præſentem obedientiam non exigat. nu.330.*

28 *In dubio an conditio ſit impleta præceptum conditionale non obligat, ſubditus tamen tenetur inquirere an conditio ſit impleta. num.331.*

29 *Prædicta vera ſunt etiam ſi ſuperior præcipiat ſub cenſura, &c. num.332.*

30 *Non poſſe Prælatum præcipere ſubdito, vt non operetur ſecundum opinionem probabilem, quidam dicunt. num.333.*

31 *Non poteſt ſubditus à Prælato prohiberi, quin opinetur circa obiectum opinabile. nu.334.*

32 *Poteſt Prælatus præcipere ſubdito, vt nec doceat, nec agat ſecundum aliquam opinionem probabilem. num.334.*

33 *Non poteſt Prælatus præcipere, vt ſubditus ſuam ſequatur opinionem. poteſt vero prohibere ne contrarium doceat, vel ne operetur ſecundum contrariam opinionem. num.335.*

34 *Non ſine magna diſcuſſione poſſunt Prælati habere hanc, vel illam opinionem, vt improbabilem. num.335.*

311 PRincipale tamen aſſertum hoc, quòd in dubijs neceſſe ſit obedire Prælato multipliciter explicatur, & limitatur. Primò enim ſic intelligi debet, vt vbi vel grauia præcipiuntur, vel ex quibus aliquod damnum, aut ſcandalum oriri poteſt, liceat humiliter replicare, & ſecundum vel tertium præceptum expectare donec conſtet de voluntate abſoluta ſuperioris. *Turrecrem. in cap.68. reg. S. Bened. & ibid. Caramuel num. & ex Aluarez, & Rodriq. Peyr. in ſubd. q.1. cap.14.* Nam & huius ſimilis replicationis exempla manifeſta habemus in *Abraham Gen.18: in Moyſe. Exod.3. in Ezech 4. in Petro Apoſt. Act.10.* & id expreſsè docuit *S. Bened. in reg. c.68.* & probatur *ex cap. ſi quando de reſcript. & cap. cum teneamur de præbend.* Quod locum habere poteſt etiam tunc, cum ſubditus præſumere poteſt in Prælato ignorantiam alicuius circumſtātiæ, vel aliquam falſam præſumptionem. In his enim caſibus vtile, & bonum eſt, immò & neceſſarium ſi ex obedientia dubitetur de aliquo damno graui admonere ſuperiorem. *Anton. tamen à Spir. Sancto num.* diſtinguit inter præceptum ſecretum, & publicè datum coram communitate. Et ſupradicta admittit de præcepto ſecretè dato, non tamē ſi præceptum detur coram communitate, nam in hoc caſu, ſi ſubditus replicaret, & Prælatus præciperet, quòd taceret in virtute ſanctæ obedientiæ, peccaret mortaliter ſubditus non tacendo, quia ad diſciplinam regularem pertinet, vt res communitatis ſine ſtrepitu cum pace tractentur. Verùm aliud eſt, quòd ſubditus ſic replicet ſuperiori præcipienti humiliter, ſuperior poſſit illi præcipere vt taceat & ille teneatur obedire, aliud eſt, quòd non poſſit humiliter, & ſalua reuerentia replicare. Hoc ſecundum licet ſemper; ſiue præceptum ſecretò, ſiue publicè detur, & ſimul datur cauſa rationabilis replicandi, & replicatio non procedit ex contumacia, & rebellione, vel ex praua voluntate non obediendi, ſed ex iuſta cauſa ortum habet.

312 Sed ſi replicante ſubdito Prælatus perſiſtit in præcepto, & præcipit ſubdito vt taceat, & obediat, ille debet obedire & tacere. In quo tamen diſtingui debet, quia ſi præceptum nihil aliud mali adiunctum habeat, niſi quòd eſt graue ſubdito, ille obedire debet. Sed ſi præceptum eſſet manifeſtè iniuſtum ex parte materiæ quia obedire eſſet manifeſtum peccatum mortale, aut veniale ſubditus nedum non teneretur, ſed nec poſſet licitè obedire Prælato, etiam coram communitate præcipienti, & licet tunc præcipiente Prælatu abſtinere deberet à contentione verbali, ſi eſſet indecens, aut ſuperflua, tamen ſubditus conſtanter deberet obedientiam recuſare, & aliàs ſalua omni modo poſſibili reuerentia erga ſuperiorem, præceptum non obſeruare.

313 Et idem dicitur, ſi ex obſeruantia immineret manifeſtè aliquod ſcandalum. Nam in hoc caſu etiam ſi præceptum ſuperioris aliàs eſſet iuſtum, ei non eſſet obediendum, vt poſt *Panorm in cap.1. de elect. num.7 Graff. p.p. lib.2. cap.67. num.14. Reginald. l.17. num.273. Angelum v. obedientia nu.2.* tradit *Peyr. in ſubd. q.1. c.7. poſt 4. concluſ. verſ. ſicut econtra.* Et probatur *ex cap. cum teneamur. de præben.* Et ratio eſt manifeſta; quia lex de vitando ſcandalo eſt diuina, contra quam non valet hominis præceptum. Vbi tamen periculum non eſt manifeſtum, ſeu aliàs non conſtat præceptum ſuperioris eſſe iniuſtum, ſi ſubdito humiliter replicante, ſuperior non acquieſcit, in dubio ei abſolutè obedientiam exigenti parendum eſt. Et licet Britterus apud Boſſium putauerit, Religioſum poſſe ſumere conſilium an ſit obediendum Prælato, quod poſſet eſſe vtile, ſi præceptum non vrgeret, & conſtare poſſet de iniuſtitia præcepti, nam ad hunc finem vtile poſſet eſſe huiuſmodi conſilium; tamen vt videtur *Boſſio d. tit.1. nu.1821.* non licet accipere conſilium ad nō

obedien-

obediendum in dubio; quia in his ſnbditus non aliorum conſilio, ſed ſnperioris præcepto ſtare debet, ſaluis limirationibns ſequentibus.

314 Limitatnr autem primò vt in ijs dubijs non ſit obediendum Prælato in quibns Ignorantia non excuſat, *Anton. à Spiritu Sancto tractat.3.diſput.6. numer.*127. huius limirationis dat exemplnm dicens, vt ſuns articnli fidei, præcepta Decalogi, vota ſolemnia. Nam in huiuſmodi ſi ignorantia non eacuſat, iam iniuſtitia præcepti eſt de ſe manifeſta; & ſi forſan ſubdito ſit dubia, erit hoc ex eius negligentia, & ſic præceptum non eſt verè dubium niſi ex negligentia, & ideo in huiuſmodi caſibus peccat tā ſuperior præcipiens, quàm ſubditus obediens contra diuinum præceptum ea ignorantia voluntaria. Vbi ergo ſubditus tenetur ſcire manifeſtam iniuſtitiam præcepti, peccat ſi ex ignorantia culpabili & vincibili præcepto ininſto obedit.

315 Limitatur ſecundò vt ſubditus non teneatur obedire io caſu, in quo ea vna parte vel ſciret, aut valde dubitaret eſſe peccatum id, quod præcipitur, & ex alia ſubditus certns eſſet ſe non peccare non obediendo. Ita ea *Rodriq.tom.3.q.19.a.5. & Sanchez l.6. c.3. num.14. & Salas p.2.tract.8 ſec.17. num.156.*dicunt *Peyr q.1.de ſubd.cap.7.dicto 3.Tambur.de iure Abbatum tom.2. diſp.21. q.12.num.4. fin. Anton. a Spir. Sancto trac.3. diſp.6. num.*128. Huius tamen limitationis prima pars non ſpectat ad limitationem aſſertionis, qnia vbi manifeſtum eſt, & ſubditus propterea ſcit quòd obedire eſt peccatum, manifeſtum eſt nos eſſe extra quæſtionem, in qua ſolùm aſſeritur, quòd eſt neceſſe in dubio obedire, & pro conſtanti habetur illicitum eſſe parere, vbi conſtat de iniuſtitia præcepti; ſecunda autem pars ſua difficultate non caret, quia ſæpius contingit, quòd in dnbio pars minùs tuta ſit longè probabilior, & verior; vnde eſt, quòd in eo caſu non eſt neceſſe ſequi partem tutiorem, quæ eſt illa, in qua certum eſſet nullum eſſe peccatum: ſed immò para altera oppoſita verior, & rationabilior eſt ſequenda, & hæc eſt illa, quæ debet cenſeri tutior, vt nouiſſimè tradit *Reuerendiſſ. Fagnanus cap. Ne innitaris num.*225. *de Conſt.* Vbi ergo in dubio ſuperior præcipiat ſecundùm partem iudicaram veriorem, & magis rationabilem immo vt dictum eſt ſupra num. 301. ſi non conſtat eſſe probabilius, quod res præcepta ſit illicita, etiam ſi aliàs certum eſſet ſequendo alteram partem nullum eſſe peccatum non obedire, tenetur obedire, quia ſuperior rationabiliter præcipit, & ſubditus ſequendo voluntatem præcipientis ad nullum periculum ſe exponit, & ideo cōſcientiam erroneam deponere debet & obedire. Non ergo attendi debet ſi ſubditus ſit certus, quòd non obediendo non peccat, ſed conſiderari debet an ſuperior rationabiliter præcipiat, & vbi non cōſtet vel conſtare debeat de irrationabili præcepto ſnperioris, in dnbio eſt illi obediendum. Et ſubditus tunc eſt certus non peccare, quia eſt certus non peccare obediendo, vbi ſibi nec conſtat, nec conſtare debet, qnòd ſuperior iniuſta non præcipit. Et certe cum vbi eſt dubium an actio ſit illicita, pars tuta, in qua eſt non peccatum, ſit talem, actionem non habere, nunquam, vbi ſit tale dubium, eſſet ſuperiori obediendnm, quod eſt falſiſſimum.

316 Limitatur tertiò ſi dubium de valore præcepti ex parte materiæ ſit dnbium, quia nedum ſnbditus, ſed etiam ſuperior præcipiens dubitat, vel an res præcepta ſit licita, vel an ſit ſupra poteſtatem ſuam. Nam hoc dubium eneruat vim poſſeſſionis ipſius ſnperioris, cum nec ipſe ſit certus ſe poſſe præcipere qnod præcipit. Ideo ſubditum in hnc caſu nec teneri nec poſſe obedire docent *Bonnes 22. q.40. a.1. d.6. concl.3.Petrus Ledeſma 2.tom. tract.3.cap.13.concluſ.21.Salas loco ſup.citat. nu.*275. *Rodriq.1.tom.ſum. c.126. concl.4. num.7. Sanchez l.6. mor.c.3.num.21.Mercorus 2.p. praxis opinion. nn.*20. nec obſtat *cap. non culpatur.* 23. *q.1.deſumptum ex S.Aug l.*22. contra Fauſtum vbi dicitur, quòd iniquitas præcipientis non excuſat ſubditum ab obediendo; Hoc enim eſt verum quando ſuperior eſt iniqnus ea parte modi præcipiendi, vel ex fine, non verò quando iniuſta præcipit, ſeu quando præcipit id, quod non poteſt præcipere, vel eſt dubius an præcipere poſſit, non puro dubio practico de honeſtate ſui actus ſed etiam dubio ſpeculatiuo de honeſtate materiæ præceptæ.

317 Econtra enim ſi ſuperior verè poteſt præcipere quod præcipit, licet ex errore de hoc dubitet, & ſubditus de honeſtate præcepti & eius validitate ea parte materiæ ſit certus, & ea conſequenti de præcipientis facultate, tenetur obedire. Sicut qui certus eſt rem eſſe alienā tenetur illam reddere domino dubitanti an ſit ſua. Et coniux certus de valore matrimonij tenetur reddere debitum coniugi petenti, licet ex errore dubitanti; Quia tunc obedientia verè eſt debita ſuperiori, & hoc eſt certum ſubdito, & ideo tenetur obedire. *Sanchez vbi ſup.* & idem dicendum eſt, ſi ſubditus ſaltem in rei veritate credat probabilius & verius eſſe, quòd præceptum ſit de re honeſta, quàmuis Prælatus ex errore credat, vel dnbitet ſe rem non honeſtam præcipere. Et ſic Prælato obediendum eſt, ſi rem honeſtam præcipit, vel ſi in dnbio ſe rem honeſtam præcipere iudicat. Quod verò nonnulli hic diſtinguunt inter Prælatum doctum & indoctum, pium aut non pium; non innat ad negandam illi obedientiam; ſed ad hoc, vt ſi ſubditus timeat præceptum fuiſſe inconſideratum, aut inuoluntarium admoneat Prælatum. Cui tamen obediendum erit, ſi in præcipiendo perſiſtat.

318 Sed quando ſnperior cenſendus eſt dubius de iuſtitia ſui præcepti? Quando neutri parti adhæret, & nec iudicat ſe poſſe præcipere, nec iudicat ſe id non poſſe, ſed eſt anceps, & ſuſpenſus. Pluſquàm dubius verò eſt, ſi probabilius putat ſuum præceptum eſſe iniuſtum vel de hoc eſt certus. Sed quid dicendum ſi ipſe vtramque opinionem oppoſitam iudicat probabilem? Si ipſe ex parte ſui vni adhæret ratione motus non eſt dubius, ſi tamen opinio cui adhæret eſt ſi non poſſe præcipere, pluſquàm dubius eſt cenſendus ſi verò nulli adhæret eſt verè dubius de rei veritate, licet ſit certus de probabilitate vtriuſque partis. Quod ſi Prælatus ſit eius ſententiæ, quòd poſſit veritate non indagata ſequi opinionem probabilem, & ea hac ſententia ſic non indagata aliter veritate, præcipiat credens ſe poſſe præcipere; nunquid ei eſt obediendum, ſi ſit dubium præceptum eſſe de re illicita? Hoc idem eſt ac quærere, an ſit obediendum ſuperiori præcipienti ex errore, aut ignorantia. Admoneri igi-

tur debet, quòd ſi admonitus non examinato negotio in hoc reſiſtat, vt ex ſolo iudicio probabilitatis præcipere velit ei in dubio non eſt obediendum; quia nec ipſe id poteſt præcipere. Nec iudicium quod à ſuperiore ex errore aut ignorantia voluntaria procedit, ex natura ſua eſt tale, vt poſſit in re dubia conſcientiam ſubditi aſſecurare. Sed quid ſi plenè examinato negotio adhuc ſuperior manens perplexus circa rei veritatem, ſolùm ex iudicio probabilitatis ſe determinet vt rem dubiam præcipiat. Hunc caſum nego eſſe poſſibilem, quia non eſt poſſibilis hæc omnimoda æqualitas motiuorum, & ſaltem tunc ex circumſtantijs aderit vnde ſuperior ad vnam partem ſe determinet, & ei erit obediendum. Ad hoc tamen vt ſubditus excuſetur neceſſe aſt vt ſit certus de dubio ſuperioris, nec ſufficit de hoc qualibet opinio etiam probabilior, quia vbi non ſit certum Prælatum iniuſta præcipere eſt illi obediendum, admonito priùs Prælato, vbi de eius errore, & ignorantia ſit dubium, vt dictum eſt.

319 Eadem verò diſtinctione vtitur de ſuperiore dubio, vel non dubio Mercorus vt ſoluat aliam quæſtionem, an ſcilicet ſubditus licitè vtatur diſpenſatione ſui ſuperioris quando etiam ſuperior eſt dubius an poſſit diſpenſare. In qua quæſtione negat *Bonac. de legib. diſp. 1. q. 2. p. 3.* ſed affirmant *Sanchez lib. 4. ſum. c. 45. & Syluest. v. diſpenſatio q. 10.* Sed in hac parte parum facere puto ad valorem diſpenſationis, ſi aliàs adeſt in ſuperiore voluntas & poteſtas diſpenſandi, & in ſubdito cauſa iuſta diſpenſationis, quòd ſuperior dubitet an licitè, vel non licitè diſpenſet; Nam nec diſpenſatio eſſet inualida, ſi ex peſſimo fine diſpenſaret, nec ad valorem diſpenſationis ſpectat quòd ſuperior ex errore extraneo diſpenſet, dum adeſt cauſa legitima diſpenſandi, & voluntas id faciendi, & poteſtas. Potiùs aliter eſt diſtinguendum an ſcilicet Prælatus diſpenſando ſimul præcipiat ſubdito vt vtatur diſpenſatione, vel id non præcipit. Si id præcipit ſubditus non tenetur aliud inquirere, & poteſt & tenetur obedire iuxta dicta ſupra num. 303. ſed ſi ſuperior non præcipit, ſed ſolùm diſpenſat, ſi verè eſt dubium de eius poteſtate, vera eſt opinio Bonacinæ, nec poteſt ſubditus vti diſpenſatione nedum ſi ſuperior dubitat, ſed etiam ſi nihil dubitat de poteſtate diſpenſandi; quia in hoc caſu non intrat lex naturalis præcipiens vt in ambiguis ſtemus ſuperioris ſententiæ & aliàs diſpenſatio quæ eſt legis vulnus incerta eſt, nec licet contra legem certam ex incerta diſpenſatione agere. Si tamen in hoc caſu dubium non ſit merè negatiuum, ſed poſitiuum, quia ex vtraque parte ſunt opiniones probabiles, & Prælatus nec tacitè præcipit ſubdito vt vtatur diſpenſatione, ſed in ſua illum reliquit poteſtate, tunc adeſt caſus an teneatur, vel non teneatur ſequi opinionem probabiliorem, de quo ſatis ſupra dictum fuit.

320 Si verò loquamur de Papa diſpenſante, de quo non eſt diſputandum à ſubdito an poſſit, vel non poſſit diſpenſare, bene idem Mercorus art. 22. docet, quòd diſpenſatus tutò poteſt vti diſpenſatione, non obſtante quacumque opinione in contrarium, quia omnem opinionem contrariam vincit factum Papæ non ſubreptitium, ſed ex ſufficienti notitia negotij procedens; ſi tamen dubitaretur de Pontificia voluntate, quia diſpenſatio fuiſſet ſubreptitiè extorta, diſpenſatio non valeret, non ex defectu poteſtatis, ſed voluntatis; aliàs verò non eſt cenſendum quòd Papa ſciens diſpenſet, niſi teneat ſe poſſe diſpenſare. Aliàs vero ſi poſſet omnibus penſatis, & ſuppoſita diſpenſatione eſſe verum dubium negatiuum de poteſtate Papæ diſpenſantis, diſpenſatio non valeret, quia diſpenſatio incerta non præualet contra certam legem.

321 Limitant ſecundò ſi dubium ſit dubium facti, vt v. g. ſi quis dubitat an ſit irregularis, & ſuperior non poteſt in irregularitate diſpenſare; tūc enim ſi ſuperior præcipiat id, quod impedit irregularitas, ſubditus non tenetur obedire. *Vaſquez p. 2. d. 66. num. 50. Sayr. l. 1. c. 13. num. 38.* Quia irregularis in dubio debet ſe habere vt irregularem. *Sanchez l. 6. mor. c. 3. num. 22. Boſſius num 1822.* Sed hoc intelligi debet iuxta dicta ſupra num. 301. & 315. Et tamen vt Vaſquez aduertit, cum multùm fidendum ſit prudentiæ ſuperioris, in eo etiam caſu contingere poſſe, vt ſubditus debeat dubium deponere, & obedire.

322 Limitant tertiò ſi ſuperior præcipiat ſubdito rem valde difficilem, & auſteram, & iure merito multùm moleſtam vt longam abſtinentiam, aut longum iter, quia in hoc caſu ſaltem ſubditus dubius an res præcepta ſit ſupra regulam, aut ſupra poteſtatem præcipientis, poteſt differre obedientiam donec conſulat & videat & ſibi conſtet ſe teneri obedire. Ita *Sotus de ſecret. membr. 3. q. 3. concluſ. 2. Lopez l. 1. Inſtruct. cap. 56. Sayr. l. 1. c. 13. num. 40. & l. 12. c. 18. num. 7. & 18. Salas loco citat. num. 154. Sanchez loc. citat. num. 23.* quia in hoc caſu magna difficultas ſtante dubio præponderat ex parte libertatis ſubditi. Idem tenet *Martinez de Prado cap. 1. de conſcientia q. 7. §. 4. num. 20.* & apud eum *Medina p. 2. quæſt. 19. a. 6. §. ex his principijs, Thomas Hurtado tract. 3. num. 28. Baptiſta diſp. 209. dub. 13. concl. 3.* Ratio autem huius opinionis eſt, quia ex *D. Th. p. 2. q. 101. a. 1. ad 3.* ad impoſſibilia ſubditus non tenetur obedire, par vero poteſt eſſe difficultas in impletione rei difficilimæ ac in implendis multis mādatis de rebus paruis. Secundò quia *cap. ſi quis ingenuas 29. q. 2.* qui duxit fœminam quam opinabatur liberam, iuxta expoſitionem *D. Thom. in 4. diſt. 36. in* expoſ. literæ non tenetur reddere debitum, ne ſibi præiudicet, quod & docent *D. Bonau. & alij 24. DD.* quos refert *Sanchez lib. 2. diſp. 43. de matrim. num. 2.* & qui in hoc tenent oppoſitum, ex hoc mouentur, quia putant talem non ſibi præiudicare, ergo cum præceptum eſt nimis difficile excuſatur, vt de re moraliter impoſſibili vel excedente authoritatem Prælati. Tertiò quia licet S. Benedictus in regula cap. 68. dicat, quòd ſubditus etiam in grauibus, & impoſſibilibus debet obedire, hoc eſt conſilium non præceptum, quoniam vt ſumitur ex *D. Thom. 1. 2. hac quæſt. a. 9. ad 5. & quodl. 9. a. 4.* & probant *Turrecrem. 3. p. tit. 16. & Syluest. v. Religio 1. q. 10.* non omnia contenta in Regula S. Benedicti cadunt ſub præcepto.

323 Verùm cum ſupra probatum ſit, quòd difficultas ex ſe non excuſat ab obedientia, ſi aliàs quod præcipitur ſit ſecundùm regulam, in hoc caſu dicendum eſt quod & veroſimile & probabile iudicauit *Palaus tom. 1. diſp. 3. q. 13. num. 8.* quia nimirum etiam ſi in materia dubia ſuperior præcipiat difficil-

difficillima ei ſit obediendum. Quia nec excuſat difficultas, quia obedientia reſpicit omnia, nec eſt limitanda, & maximè ad iudicium, & indiſcretionem ſubditorum, qui vt non obediant infinitas difficultates fingent; & qui ex vi voti tenetur ferre crucem non obligatur ad facilia, ſed ad difficilia, & aliàs, vt probatum eſt etiam ad pericula vitæ ſe extendit obedientia. Nec excuſat dubietas materiæ, quia immò hæc eſt propria materia ſuperioris, vt in dubijs poſſit decernere quid ſit agendum. Non eſt ergo vnde dicatur, quòd difficultas præponderat dubiæ poſſeſſioni ſuperioris, quia nec ius, nec poſſeſſio ſuperioris eſt dubia, ſed ſuper materia dubia iuriſdictio ſuperioris eſt certa, cum eius officium ſit in ambiguis iudicare & determinare.

324 Quæ verò in oppoſitum adducta ſunt non probant. Non quidem primum, quia D. Thom. loquitur de impoſſibili, nos verò de difficili, at verò manifeſtū eſt, in immenſum diſparem eſſe rationem inter difficile & impoſſibile. Quod verò adducitur ex *cap. ſi quis autem 29. q. 2.* non eſt ſimile. Ibi enim agitur de præiudicio ad quod vitandum coniux habet ius contra alium coniugem, vnde coniux qui opinabatur fœminam eſſe liberā ſi non tenetur reddere debitum, eſt, quia habet ius vt ſibi non præiudicet, & ideo ſi reddere debitum illi præiudicat, habet ius vt non reddat. Sed ſubditus nullum habet ius contra ſuperiorem, vt ſibi non obediat in difficilibus, nec difficilia ſunt extra latitudinem obedientiæ, vnde non eſt ſimile. Quod verò ex S. Benedicto adducitur, bene oſtendit quòd difficultas etiam ſi ſit aliqua Impoſſibilitas eſt materia voti obedientiæ, & dictum illud eſto non cōtineat præceptum ſpeciale & poſitiuum impoſitum per regulam, exprimit tamen legem connaturalem voti obligantem ad obediendum etiam in difficilibus.

325 Sed dices, nunquid tunc ſaltem non poterit ſubditus accipere interim conſilium à viris doctis, vt videat, quid teneatur agere? At verò ad quid proderit hoc conſilium? Non nego quin poſſit prodeſſe ſi ex hoc poſſit tolli dubietas, & apparere poſſit quòd certè materia præcepti ſit illicita; ſed ſtante dubietate non eſt, quod conſilium recipiatur, quia ſubditus obedire tenetur. Et ſi præceptum vrget, ſtatim eſt illi obediendum.

326 Limitatur quartò ſi ex obedientia immineat graue damnum ſubdito obedienti vel alteri, vt ſi ſubditus dubitet dubio tamen negatiuo, quia reſpectu veritatis rei in ſe ſit ſuſpenſus, ſeu anceps an ſuperior interroget iuridicè de ſuo vel alterius delicto, vel in alio ſimili caſu. Imminentia enim damni notabilis ſuppoſito dubio rationabili de iuſtitia præcepti præponderat ex parte ſubditi. Quia etiam tunc cenſetur minus malum non obedire, quam eſſe cauſam tanti damni. Et eò magis, quòd licet ſubditus non dicatur eſſe in poſſeſſione ſuæ libertatis, eſt tamen in poſſeſſione ſuæ ſecuritatis & immunitatis, vnde non tenetur ſuæ ſecuritati præiudicium facere niſi ſibi conſtet ſuperiorem iuſtè præcipere. Et ita tenent *Aragon 22 q. 89. a. 2. Sotus de ſecr. membr. 3. q. 2. concl. 2. Bannes 22. q. 69. a. 2. Lopez p. p. cap. 56. Sayr. l. 1. Clauis reg. cap. 13. num. 41. Rodriq. 2. tom. c. 9. n. 3. Salas loco citato n. 125. Anton. à Spir. Sancto trac. 3. diſp. 6. num. 127. & 146. Leſſius l. 2. c. 41. dub. 9. nu. 77. Donatus tom. 3. trac. 17. q. 22. Sanchez l. 6. c. 3. num. 24.* & apud illum *Corduba, Tapia, Henriquez, Medina, Martinez de Prado cap. 1. q. 7. § 6. num. 19.* & apud eum *Gregorius Martinez p. 2. q. 96. a. 4. dub. 15. Ledeſma de ſtat. c. 4. dub. 4. poſt 8. concluſ. Gallego de conſcien. dub. 94. Thomas Hurtado tr. 3. cap. 1. reſol. 5.*

327 Sed limitationem hanc non credo eſſe abſolutè & ſine diſtinctione admittendam. Reſpondetur propterea, & diſtinguitur. Nam vel ſuperior procedit vt Pater & director ſalutis ſubditi, & ad bonum commune Religionis, vel procedit vt iudex. Si procedat vt director ex obedientia, vel præceptum non erit rationabile vt quia ex leui motiuo, rem valde periculoſam præcipiat; & tunc ſi conſtet de præcepto irrationabili non tenebitur obedire, ſed ſibi id non conſtet tenebitur, quia præſumi debet ſuperiorem non moueri niſi ex cauſa ad ſalutem ſubditi, vel ad bonum commune ſpectante & grauitate materiæ proportionata. Et quia in ordine ad bonum commune ſuperior exiſtente cauſa iuſta proportionata poteſt præcipere difficilia etiam cum periculo, & etiam vſque ad mortem, in his attendi debet non tantum res præcepta, ſed cauſa præcipiendi quæ ſi ſit grauis & proportionata rei præceptæ, ſubditus etiam cum ſuo graui damno tenetur obedire, & in dubio pro præcepti valore eſt præſumendum. Quamuis verò per ſe loquendo, vt ſupra num. 125. eſt probatum ſuperior non teneatur reddere cauſam ſui præcepti quod & dixit *Donatus tom. 3. trac. 17. q. 22. num. 3.* in valde arduis tamen, & vbi ſubditus valde graui damno exponitur, regulariter cauſa exprimi debet. Neque enim licet ſuperiori ex eius arbitrio ſubditos grauis damni periculo exponere. Et propterea ratio ipſa poſtulat & vt ſuperior oſtendat ſe non indiſcretè præcipere, & vt ſubditus non accipiat prætextus non obediendi, quòd cauſam, & neceſſitatem præcipiendi exprimat. Nam & licet per ſe præſumēdum ſit ſuperiorem non moueri niſi ex cauſa rationabili, tamen hæc præſumptio contrarijs præſumptionibus poteſt vinci aut conquaſſari. Vnde ſi ſubdito conſtet ſuperiorem non habere ſufficientem cauſam præcipiendi, non tenetur obedire cum graui damno ſalutis corporis, aut honoris, aut famæ aut vitæ; Ad hæc enim bona conſeruanda ſibi ius habet. Dicetur vero conſtare, ſi probabilius manifeſtè appareat Prælatum ex cauſa iuſta non moueri. Ideo vt ſupra etiam dictum fuit num. 301. In his dubijs, quæ non ſunt meri iuris ſed etiam facti, in quibus Prælatus non poteſt præcipere niſi in caſu & facto tali, ſi manifeſtè vel ex rei veritate, vel plurium prudentium accedente iudicio manifeſtum ſit probabilius eſſe, ſuperiorem non eſſe in facto in quo præcipere poſſit, ſubditus non tenetur obedire.

328 Sed ſi ſumus in materia iuſtitiæ, & vbi cauſa iuſta nō ſeruandi, id quod alias eſſet de lege vel naturæ, vel diuinæ, contra quā ſuperior præcipit, non eſt niſi culpa ſubditi, in dubio nō eſt ſuperiori obediendum in graue ſui, vel aliorum præiudiciū. Etiam hoc ſenſu admitto limitationem poſitam. Quia ſubditus habet certum ius vt ſe, ſuam vitam, ſua bona ſuum honorem, ſuam famam contra fallacia iudicia, & præſumptiones iudiciales, ex quibus ſæpiſſimè innocentes capiuntur in compedibus interrogationum, & argumentationum, & cauilla-

tionum

tionum & ita ſæpiſſimè accidat, vt onus probandi, quod competit fiſco tranſeat in miſerum innocentem, qui nec poſſit ſe defendere. Et ideo quando iudex præcipit ex præſuppoſita culpa, vel vt eam probet contra reum, vel vt rei extorqueat confeſſionem in dubio non eſt iudici obediendum, nec ſubditus tenetur credere ſuperiori quòd habeat iuſtam cauſam illum interrogandi ſi de hoc ſit dubium. De his præter DD. citatos vide *Caiet. & Arag. & Salon. ſupr. q. 69. a. 2. Sotum de ſecret. mem. 6. q. 6. concl. 3. & l. 5. de iuſ. q. 6. a. 2. Io: de Cruce in direct. p. p. pr. 8. a. 3. dub. 9. Sanchez in Decal. l. 3. cap. 7. nu. 15.* & alios quos ſequitur & refert *Diana p. 3. trac. 5. reſ. 91. Nauar. cap. 25. nu. 35. & 36. Martinez de Prado cap. 24. q. 3. num. 3.*

329 Si tamen interrogatus à iudice probabilius credat iudicem legitimè procedere, tenetur ei præcipienti obedire, quia tunc non eſt dubius, ſed ſi æquè probabile ſibi ſit vtrumque & verè ſit anceps reſpectu veritatis rei, non obſtante illo iudicio probabilitatis cenſendus eſt dubius, & obedire non tenetur. An verò hoc ſit verum etiam vbi agitur de periculo damni alterius, dicendum eſt dubium de iudicis poteſtate, aut iuſtitia in præcipiendo, non teneri obedire in damnum proximi, vt citati DD. aſſerunt. Sed in hoc caſu, in quo ſubditus poteſt non obedire in damnum proximi an teneatur etiam non obedire, ne ei damnum inferant, meritò affirmant *Palaus p. 1. tr. 1. diſp. 3. p. 13. n. 16. & Antonius à Spir. Sancto tract. 3. diſp. 6. n. 87.* Sed hæc pertinent ad tractatum de iuſtitia in iudicio, & conſulendi ſunt DD. de illa materia differentes.

330 Limitant quintò, vt quando præcepti executio differri poteſt, & ex dilatione damnum minus timetur quam ex prompta executione, differendam eſſe executionem præcepti tunc cum eſt dubium de eius iuſtitia, donec examinetur an ſit obediendum dixerunt. *Conar. regul. peccatum. p. p. num. 5.* ad finem *Sanchez l. 6. c. 3. num. 25. Palaus d. p. 13. num. 20. Boſſ. vbi ſupra num. 1825:* Militant enim rationes ſupra poſitæ. Verùm ſi obedientia non patitur dilationem, & ſuperior eam de præſenti abſolutè vult, & non eſt manifeſtum præceptum eſſe de re iniuſta & cauſa præcipiendi non eſt manifeſtè irrationabilis; cur ei non eſt de præſenti obediendum? Si enim præceptum eſt rationabile, & ex cauſa proportionata ei eſt obediendum, non obſtante damna etiam magna, nec poteſt contra voluntatem ſuperioris differri obedientia. Vnde limitatio admitti nō debet niſi præſumi poſſit conſenſus ſuperioris, vt obedientia differatur.

331 Limitant ſextò ſi ſuperior præcipiat aliquid ſub conditione aliqua de qua eſt dubium an ſit impleta: licet enim quia hoc videtur dubium facti, ideo *Salas loco citat. num. 177.* putet religioſum teneri obedire, tamen oppoſitum cenſent *Sanchez num. 26. & Boſſ. vbi ſup. num. 1823.* quia in dubio an conditio ſit impleta præſumendum eſt eam non eſſe impletam, vt probauit idem *l. 4. mor. c. 16. num. 3. & cap. 33. num. 29.* loquens de voto conditionali. Debere tamen ſubditum in hoc caſu inquirere an conditio ſit impleta dixit *Bapt. ſta d. diſp. 209. num. 1355.*

332 Quæ verò dicta ſunt de prædictis limitationibus, & caſibus in quibus ſubditus ratione dubij non tenetur obedire ſuperiori, vera cenſenda ſunt, etiam ſi ſuperior præcipiat ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt tradunt. *Sotus de ſecr. memb. 3. q. 2. ante 4. concluſ. & Sanchez l. 6. mor. c. 3. num. 27. Boſſ. vbi ſupr. 1827.* Quia excommunicatio imponi non poteſt niſi pro inobedientia, quæ in his caſibus non reperitur, cum præceptum non obliget.

333 Sed poteſt ne Prælatus præcipere ſubdito, vt non operetur iuxta opinionem aliquam probabilem? Si v. g. in aliquo ordine prohibeatur, ne ſuſtineatur opinio affirmans dari materiam paruā in voto caſtitatis, poteſt ne talis ordinis religioſus intus ſuſtinere vt probabilem talem opinionem, & ſecundùm illam operari, & ita non exprimere in confeſſione actus venereos, de quibus ex ea probabili opinione ſentit non eſſe peccata mortalia? Reſpondent quidam ex doctrina eorum, qui ſuſtinent, actum internum non cadere ſub præcepto, niſi inquantùm reluceat in externo, quod probabilitas opinionis, cum ſit actus internus non poſſit prohiberi. Nam licet etiam opinio probabilis erumpat in actum externum, non ſufficienter tamen relucet in externo actu, quia ſtat quòd exercens actum externum iudicet ſe peccare, vnde non poteſt colligi quòd agat ex probabili opinione, per quam tenet ſe non peccare.

334 Dico primò, quòd non poteſt ſubditus prohiberi quin probabiliter opinetur, quidquid ſibi videtur probabile, nam in hoc ſolius Pontificis eſt iudicialiter opiniones damnare, & tunc prohibetur etiam interiùs opinari oppoſitum, ſed non ex ſolo præcepto Eccleſię, ſed ex pręcepto fidei, obligantis ad credendum, quæ ab Eccleſia credenda proponuntur. Et neque abſolutè in poteſtate Prælati ſtatuere, eſt vt non ſufficiat ad agendum cognitio probabilis modo ſupra expoſito, quia hæc ſufficit ex lege Dei & ex recta ratione. *Nihilominùs* quia poteſt eſſe, quòd aliqua opinio probabilis ſit periculoſa, & occaſio ſcandali, dico ſecundo quod poſſunt Prælati pręcipere vt nullus ſubditus extrinſecus habeat eam vt probabilem. Et per hanc prohibitionem prohibetur exterior doctrina, & etiam exterior practicatio, quæ eſt quid magis, quàm doctrina.

335 Ex quo etiam ſoluitur alia quæſtio; an ſcilicet ſuperior poſſit cogere ſubditum ad ſequendam ſuam opinionem probabilem. Solùm enim poteſt cogere ſubditum ad hoc, vt oppoſitum non doceat, nec publicè practicet. Immò nec cenſeo hoc conuenienter fieri ſine magna cauſa, & cum grandi conſultatione, & nec paſſim à quocumque ſuperiore. Quia declarare opinionem probabilem, vel improbabilem non eſt opus proportionatum cuicumque ſuperiori, & quod fieri poſſit ſine magno examine, & conſilio virorum eruditorum, & doctorum. Quamuis ſuperior de facili poſſit prohibere ne fiat illa actio, quam ipſe probabiliter malam iudicat, quidquid ſit an oppoſita opinio ſit vel non ſit probabilis. Quia ſi poteſt prohibere illa quæ ſecundùm ſe alias ſunt licita, multò magis poteſt prohibere dubia, & hoc modo poteſt cogere ſubditum ad ſequendam ſuam opinionem. De qua re videri poſſunt *Sanchez lib. 6. mor. c. 3. n. 7. Rodriq. qq. regul. tom. 3. quæſt. 19. art. 6. & Bordonus reſol. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Votum obedientiæ eſt eſſentialius ſtatui Religioſo. num.336.*

2 *Qui ſeruant paupertatem, & continentiam in ſeculo non ſunt Religioſi ſimpliciter. num.336.*

336 TAndem ponitur ſecunda concluſio textus, deducta per modum corollarij, & dicitur ex prioribus dictis colligi, quòd votum obedientiæ ſit eſſentialius religioni, quam vota paupertatis, & caſtitatis. Nam vota paupertatis, & caſtitatis ſine voto obedientiæ non pertinent ad ſtatum religionis, ſimpliciter quia religio eſt multitudo tendentium ad perfectionem ſub regula aliquà, & regimine ſuperiorum, & ideo ratione voti obedientiæ monaſterium præfertur caſtitati, & virginitati, vt tradit S. *Aug. lib. de virg. cap. 46.* Cum verò ſupra à 4. ad tertium dictum ſit, quod etiam ſine voto paupertatis, & continentiæ non eſt ſtatus Religioſus ſimpliciter: Nihilominus eſt diſcrimen, quod modus viuendi ſub obedientia, & regula approbata à Sede Apoſtolica etiam ſine exacto voto paupertatis, aut continentiæ, eſt verè ſtatus Religioſus in genere, & in eo viuentes ſunt Religioſi, & dicuntur tales, licet non ſint Religioſi prout Religio antonomaſticè dicitur, iuxta dicta à D.Thom. ſupra a. 1. quia hoc ſolum conuenit iis, qui per tria vota totos ſe Deo immolãt. Sed qui ſine voto obedientiæ pauperes ſunt, aut caſtè viuunt ſub nomine Religioſorum non veniunt, niſi valde communiter, & generaliſſimè.

SVMMARIVM.

1 *Papa niſi renunciet Papatui non poteſt priuare ſe plenitudine ſuæ poteſtatis. num.337.*

337 IN reſponſione ad tertium, bene aduertit Caietanus, quod Papa licet ſecundum quid poſſit eximere aliquem ſua poteſtate non tamen totaliter, & ſimpliciter. Poteſt quidem multis modis eximere aliquem ſecundùm quid à ſua poteſtate. Vel excipiendo, & concedendo, ne ſubdatur Apoſtolico præcepto, niſi præceptum detur ſub tali forma, vel concedendo priuilegium aliquod ex quo manet Pontifex obligatus ad illud ſeruandum, vel condendo legem communem ad quam etiam ille maneat ſuo modo obligatus, vel ſubijciendo ſe iudicio alicuius. Sed nihilominus adhuc retinet ſemper plenitudinem poteſtatis per quam poteſt legem, aut priuilegium, aut ſubiectionem ſui ad iudicem reuocare, & ita vt licet contingere poſſit, quòd reuocatio iſta ſit peccatum, ipſa tamen ſit valida, & efficax, vnde non poteſt à ſe abdicare plenitudinem poteſtatis, quam Chriſtus illi contulit, niſi Papatui renunciet, & deſinat eſſe Papa.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Religioſus ſemper peccet mortaliter tranſgrediendo ea, quæ ſunt in regula?

AD nonum ſic proceditur. Videtur, quod religioſus ſemper peccet mortaliter, tranſgrediendo ea quæ ſunt in regula. Facere enim contra votum eſt peccatum damnabile, vt patet per id quod Apoſtolus dicit 1. ad Tim.5. quod viduæ quæ volunt nubere, damnationem habent, quia primam fidem irritam fecerunt. Sed religioſi voto profeſſionis ad regulam aſtringuntur. Ergo peccant mortaliter, tranſgrediendo ea, quæ in regula continentur. ſup. q. 88. ar. 11. ad 4. & qu. 186. ar. 8. & 4. diſt. 38. q. 1. a. 4. qu. 1. ad 1. & quodl. 1. a. 20.

2. Præterea, Regula imponitur religioſæ ſicut lex quædam. Sed ille qui tranſgreditur præceptum legis, peccat mortaliter. Ergo videtur, quod monachus tranſgrediens ea quæ ſunt in regula, peccet mortaliter.

3. Præterea, Contemptus inducit peccatum mortale. Sed quicumque frequenter aliquid iterat, quod non debet facere, videtur ex contemptu peccare. Ergo videtur, quod ſi religioſus frequenter tranſgrediatur id quod eſt in regula, peccet mortaliter.

Sed contra eſt, quod ſtatus religionis eſt ſecurior, quam ſtatus ſecularis vitæ: vnde Greg. in prin. *Moral.* comparat vitam ſecularem mari fluctuanti, vitam autem religionis portui tranquillo. Sed ſi qualibet tranſgreſſio eorum quæ in regula continentur, religioſum obligaret ad peccatum mortale, ſtatus religionis eſſet periculoſiſſimus propter multitudinem obſeruantiarum. Non ergo qualibet tranſgreſſio eorum quæ in regula continentur, eſt peccatum mortale. lib. 1. a. 1.

Reſpondeo dicendum, quod in regula continetur aliquid dupliciter, ſicut ex dictis patet. Vno modo, ſicut finis regulæ: puta, ea quæ pertinent ad actus virtutum. Et horum tranſgreſſio, quantum ad ea quæ cadunt communiter ſub præcepto, obligat ad art. 7. ad 1. & 2.

morta-

mortale: quantum vero ad ea quæ excedunt communiter neceſſitatem præcepti, non obligat ad mortale, niſi propter contemptum: quia ſicut ſupra dictum eſt, religioſus non tenetur eſſe perfectus, ſed ad perfectionem tendere, cui contrariatur perfectionis contemptus. Alip modo continetur aliquid in regula pertinens ad exterius exercitium, ſicut ſunt omnes exteriores obſeruantiæ: inter quas ſunt quædam ad quas obligatur religioſus ex voto profeſſionis. Votum ontem profeſſionis reſpicit principaliter tria prædicta, ſcilicet paupertatem, continentiam, & obedientiam: alia vero omnia ad hæc ordinantur. Et ideo tranſgreſſio horum trium obligat ad mortale. Aliorum autem tranſgreſſio non obligat ad mortale, niſi vel propter contemptum regulæ: quia hoc directe contrariaretur profeſſioni per quam aliquis vouit regularem vitam: vel propter præceptum, ſiue ore tenus à Prælato factum, ſiue in regula expreſſum: quia hoc eſſet facere contra obedientiæ votum.

a. 3. ad

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui profitetur regulam, non vouet ſeruare omnia quæ ſunt in regula, ſed vouet regularem vitam, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus prædictis. Vnde & quibuſdam religionibus cautius aliqui profitentur, non quidem regulam, ſed viuere ſecundum regulam, id eſt, tendere ad hoc, vt aliquis mores ſuos informet ſecundum regulam, ſicut ſecundum quoddam exemplar. Et hoc tollitur per contemptum. In quibuſdam autem religionibus adhuc cautius profitentur obedientiam ſecundum regulam: ita quod profeſſioni non contrariatur niſi id quod eſt contra præceptum regulæ. Tranſgreſſio vero, vel omiſſio aliorum obligat ſolum ad peccatum veniale: quia ſicut dictum eſt, huiuſmodi diſpoſitiones ſunt ad principalia vota: peccatum autem veniale eſt diſpoſitio ad mortale, vt ſupra dictum eſt, in quantum impedit ea quibus aliquis diſponitur ad obſeruanda principalia præcepta legis Chriſti, quæ ſunt præcepta charitatis. In aliqua tamen religione, ſcilicet ordinis Fratrum Prædicatorum, tranſgreſſio talis, vel omiſſio, ex ſuo genere non obligat ad culpam, neque mortalem, neque venialem, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinendam: quia per hunc modum ad talia obſeruanda obligantur: qui tamen poſſent venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentia, vel libidine, ſeu contemptu.

a. 7. ad 2.

q. 2. q. 88. ar. 8.

Ad ſecundum dicendum, quod non omnia quæ continentur in lege, traduntur per modum præcepti: ſed quædam proponuntur per modum ordinationis cuiuſdam, vel ſtatuti obligantis ad certam pœnam. Sicut in lege ciuili non facit ſemper dignum pœna mortis corporalis tranſgreſſia legalis ſtatuti: ita nec in lege Eccleſiæ omnes ordinationes, vel publica ſtatuta obligant ad mortale, & ſimiliter nec omnia ſtatuta regulæ.

Ad tertium dicendum, quod tunc committit aliquis vel tranſgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis, vel regulæ: & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel regulam. Quando autem è conuerſo propter aliquam particularem cauſam, puta concupiſcentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra ſtatuta legis vel regulæ, non peccat ex contemptu, ſed ex aliqua alia cauſa, etiam ſi frequenter ex eadem cauſa, vel alia, ſimile peccatum iteret. Sicut etiam Auguſt. dicit in lib. de Natura, & gratia, quod non omnia peccata committuntur ex contemptu ſuperbiæ. Frequentia tamen peccati diſpoſitiue inducit ad contemptum, ſecundum illud Prouerb. 18. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. cap. 27. in a. mo. to 7.

SVMMARIVM.

1 Statum Religioſum non decet multitudo præceptorum. num. 1.

2 Quatuor genera rerum continentur in regula. num. 2.

3 Actus virtutum continentur in regula vt fiant. num. 3.

1 VAlde aduertenda eſt à Prælatis efficacia authoritatis Gregorij relata à D. Thom. in argumento ſed contra, ex ea enim habetur quomodo ſtatum religioſum non decet multitudo præceptorum, quia aliter non eſſet portus quietis, & tranquillitatis, ſed locus plenus ſcopulis, & ventis expoſitus, vnde naues non ſecuritatem expectare valent, ſed timere naufragium. Nam ſuppoſita humana infirmitate,

mitate, & Dæmonis ac carnis, & mundi tentationibus, quæ ſemper noſtræ menti impetum faciunt, multiplicare præcepta obligantia ad mortale eſt multiplicare ſyrtes, ac ſcopulos in quos mens religioſi impingat, & naufragium faciat. Vnde ex hoc optimè D. Thom. probat, quòd religionum regulæ non in omnibus obligent ad culpam mortalem, quia aliter religiones non eſſent portus tranquillitatis, ſed eſſet ſtatus periculoſiſſimus propter obſeruantiatum præceptarum multitudinem.

2 Primò autem D. Thom. diſtinguit res contentas in regula quia vel ſunt actus virtutum de præcepto, vel ſunt actus virtutum de conſilio, vel ſunt exteriores obſeruantiæ, quæ ſint materia votorum, vel ſunt aliæ obſeruantiæ, ideo in textu affirmatur quòd tranſgredi præcepta virtutum eſt de ſe peccatum mortale, non verò non exequi virtutum conſilia, & ſimiliter peccatum mortale eſt violare vota, ſed non obedire in alijs obſeruantijs non eſt culpa mortalis, niſi tranſgreſſio vel ſit ex contemptu, vel contra præceptum regulæ aut ſuperioris præceptum.

3 Subdit verò D. Thom. quòd actus virtutum ſpectant ad perfectionem vitæ ſpiritualis, quæ eſt finis religionis; Nam D. Thom. hic docet, quòd actus virtutum pertinent ad religionem vt finis religionis ſiue regulæ. Verè enim ſic eſt, quòd regula tanquam ad finem ordinatur ad hoc vt præcepta virtutum ſeruentur, exactè, & etiam cum maiori plenitudine quàm ſit neceſſe ex lege. Et ideo actus virtutum & vt ſunt de præcepto, & etiam ex ſuperabundanti vt ſunt de conſilio, ſunt finis regulæ.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus peccat mortaliter violando præcepta virtutum. num.4.*

2 *Præcepta virtutum continentur in regula, ſed non per hoc ſunt præcepta regulæ. n.5.*

3 *Præcepta virtutum omnia continentur in regula vt finis regulæ & non vt materia præcepta per regulam. num.5.*

4 *Religioſus violans præceptum alicuius virtutis, quod eſt etiam præceptum Regulæ peccat peccato, quod eſt & contra illam virtutem, & contra Religionem. num.6.*

5 *Religioſus violans præceptum alicuius virtutis, contentum in regula vt finis regulæ non committit peccatum alterius ſpeciei à ſpecie illius virtutis. num.6.*

6 *In dubio non eſt præſumendum quod præcepta virtutum contineantur in regula vt materia præcepti. num.7.*

An prima concluſio textus ſit vera formaliter.

4 HAec verò eſt prima artic. concluſio in qua aſſeritur tunc religioſum peccare mortaliter, cum tranſgreditur communia virtutum præcepta. Hic autem primò occurrit dubium an ſermo iſte authoris ſit formalis, & an religioſus non obſeruans præcepta communia peccet contra regulam, quia non omnis virtutum actus, qui ſunt de præcepto continentur in regula, non enim regula præcipit omnes actus virtutum vt de ſe patet; & ita hæc prima concluſio non videtur vera de religioſis niſi materialiter, quatenus quilibet homo obligatus ad præcepta legis diuinæ, non verò quatenus eſt religioſus formaliter. Vel ſi religioſus vt religioſus peccat mortaliter tranſgrediendo communia præcepta legis diuinæ, dicendum erit hæc præcepta nedum eſſe præcepta diuinæ legis, ſed regulæ; quod certè falſum apparet.

5 Caietanus in præſenti aduertit, aliud eſſe præcepta contineri in regula, & aliud eſt illa eſſe præcepta per regulam, quia ſtat quòd contineantur in regula per modum ſimplicis ſtatuti, vnde talia præcepta non habent ex regula vim præcepti, ſed ſolum ex lege diuina vel Eccleſiaſtica. Et ita etiam docet *Sanchez l.6. mor. c.4. num.6.* addens, aliquando in regula contineri præcepta communia ſolum ad eorum commendationem, & vt reducantur in memoriam. Quæ doctrina vera eſt, ſed ad dubij a nobis propoſiti ſolutionem aliud conſiderandum eſt, quia non oſtenditur quomodo religioſus violando quodcumque præceptum legis diuinæ præcipientis actus virtutum formaliter qua religioſus peccet mortaliter, ſeu non oſtenditur quomodo trangreſſio legis diuinæ ſit verè tranſgreſſio regulæ, vnde hæc prima concluſio pertineat formaliter ad hunc articulum in quo de trangreſſione regulæ agitur. Reſpondetur igitur quod omnia præcepta virtutum continẽtur in regula non vt materia præcepta per regulam, ſed vt finis regulæ. Et ideo ad ea regula ſe habet non materialiter, ſed formaliter, quia illa continet vt finem ſuum, & religioſus, qui aliquod præceptum commune tranſgreditur deficit contra regulam, quia deficit à fine regulæ.

6 Hinc ſoluitur alia difficultas; An ſcilicet religioſus violans aliquod ex præceptis communibus peccet duplici peccato. Nam Caietanus loquens de præceptis communibus, quæ etiam continentur in regula, vt materia præcepta per regulam docet, quòd eorum tranſgreſſio inducit in religioſo duplex peccatum, vel peccatum habens circumſtãtiam alterius ſpeciei, licet tunc ex duplici capite religioſus teneatur illud præceptum ſeruare, quia multitudo præceptorum ſpeciem non variat. Quod tamen eſt limitandum & intelligendum formaliter, quantum ſit ea multitudine præceptorum, *vt ex Valentia tradit Sanchez l.6. mor. c.4. num.6.* Nam alias, vt docet idem *Caiet. ſupra q.88. a.5.* quem ſequuntur *Sanchez loco citato, & Suarez tom.3. de relig. l.10. c.6.7.* ratione voti obedientiæ, qui violat præceptum regulæ eſt ſacrilegus, unde ſi hoc præceptum ſit ſimul præceptum ex vi alicuius virtutis, & ex vi regulæ eius tranſgreſſio eſt peccatum circumſtantia mutante ſpeciem magis deforme quia continet malitiam ſacrilegij, & malitiam contrariam illi virtuti ad quam ſpectat præceptum. Sed abſolutè loquendo, ex hoc ſolùm quòd præceptum contineatur in regula tanquam finis, eius tranſgreſſio in religioſo non eſt peccatum alterius ſpeciei, licet ſit aliquo modo grauius, vt dicetur artic. ſequenti. Quia præceptum per modum finis vt dictum eſt ſupra *q.184. a.3. num.115.* non obligat de præſenti, ſed vt etiam D. Thomas dicit hic in ſe-

cunda concluſione religioſus de præſenti non tenetur eſſe perfectus ſed tendere in perfectionem.

7 Dubitari autem vlteriùs poteſt. An ſi non conſtet præceptum aliquod commune contineri in regula vt materiam præceptam, in dubio ſit habendum vt contentum, & vt præceptum ex vi regulæ, vel non. Reſpondetur verò, præſumendum eſſe non contineri niſi vt finem regulæ, niſi regula id manifeſtè explicet, vel ex manifeſtis iudicijs colligatur, vt quia eſt de pertinentibus ad tria vota, vt v. g ſi prohibeatur fornicatio. Et ratio eſt, quia nouas obligationes inducere in eadem re ex genere ſuo tam damnum, quàm vtilitatem afferre poteſt, vnde non eſt præſumenda ea intentio legislatoris, qui ſummopere nititur ſpirituali ſubditorum vtilitati proſpicere. Item quia in dubijs, & obſcuris eſt amplectendum id, quod eſt minimum. *reg. in obſcuris de reg. iuris in 6.* & ita tenent *Sanchez loco citato Anton. à Spir. Sancto trac. 2. diſp. 6. num. 189.* Sæpe etiam regula & conſtitutiones cõtinent præcepta virtutum per modum admonitionis, commendationis, & memoriæ.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus non peccat mortaliter non exercens actus virtutum, vt ſunt de conſilio. num. 8.*

2 *Obſeruatio virtutum, vt ſunt de conſilio pertinet ad regulam, vt finis regulæ num. 8.*

3 *Non tamen hoc intelligitur de actibus virtutum, vt ſunt præcepti per regulam. num. 9.*

8 Secunda cõcluſio articuli negat, peccare mortaliter religioſum, qui opera conſilij nõ exercet, & hoc, quia religioſus non tenetur eſſe perfectus, ſed ſufficit quòd non contemnat perfectionem. Circa hanc concluſionem verò hoc primò notandum, quòd etiam obſeruantia conſiliorum dicitur pertinere ad regulam, vt illius finis, & huius ratio eſt, quia & conſiliorum executio pertinet ad ſtatum perfectionis ex eo quòd præceptum charitatis ex parte finis non habet menſuram vt ſupra *q. 184. a. 3.* ex D. Thoma probatum eſt, vnde finis creaturæ rationalis eſt diligere Deum ſine menſura, & ex conſequenti exercere ſine menſura quemlibet actum virtutis ex dilectione.

9 Ideo in hac concluſione non loquitur D. Th. de actibus virtutum, qui ſunt de conſilio, quatenus continentur in regula vt materia præcepta per regulam; quia hoc modo continentur ſub tertia & quarta concluſione. Sed in prima & ſecunda concluſione loquitur D. Thom. de actibus virtutum prout continentur in regula per modum finis; loquitur enim vniuerſaliſſimè de virtutum actibus ſiue ſint de præcepto, ſiue ſint de conſilio.

SVMMARIVM.

1 *Contemptus perfectionis eſt peccatum mortale. numer. 10.*

2 *Contemptus perfectionis eſt nolle perfectionem abſolute. num. 10.*

3 *Non eſt idem contemnere regulam, & perfectionem num. 10.*

4 *Contemptus conſiliorum eſt contemptus finis, & medij ad finem. num. 11.*

5 *An præceptum tendendi in perfectionem ſit aliud à præcepto viuendi ſecundum regulam diuerſimodè eſt opinatum. num. 12.*

6 *Præceptum tendendi in perfectionem non eſt aliud à præceptis virtutum. nu. 13.*

7 *Præceptum tendendi in perfectionem eſt commune omnibus num. 13.*

8 *Præceptum tendendi in perfectionem abſolute eſt aliud à præcepto viuendi ſecundum regulam. numer. 14.*

9 *Præceptum tendendi ſpeciali modo in perfectionem non eſt aliud à præcepto viuendi ſecundum regulam. num. 14.*

10 *Poteſt contemni perfectio, & ſeruari regula ſecundum ſubſtantiam, non tamen modo perfecto. num. 15.*

11 *Qui regulam violat, contemnit indirectè perfectionem, non vero directè. nu. 16.*

12 *Quod nolle ſeruare conſilia, & vitare venialia ſit contemnere perfectionem aliqui ſentiunt. numer. 17.*

13 *Non eſt peccatum mortale per ſe nolle ſeruare conſilia, & vitare venialia. nu. 18.*

14 *Non reuocat animum ab intentione perfectionis, qui vult non peccare mortaliter. nu. 19.*

15 *Religioſus non tenetur peruenire de facto ad perfectionem in via. num. 19.*

16 *Idem eſt contemnere perfectionem formaliter, & agere contra illam ex contemptu. nu. 19.*

17 *Non peccat mortaliter Religioſus contra præceptum tendendi in perfectionem, qui non ſe reddit idoneum ad munia ſui ordinis, ſi alias ſeruat præcepta regulæ, & alia non tranſgreditur ex contemptu. num. 20.*

Quid ſit contemptus perfectionis.

10 Ex quo tamen D. Thom. ait, quòd violatio conſiliorum poteſt eſſe culpa mortalis ex contemptu quia religioſus tenetur tendere in perfectionem, vnde contemptus perfectionis in religioſo eſt peccatum mortale, quæri poteſt, quid propriè ſit contemptus perfectionis? Reſpondetur vero, quòd contemptus perfectionis eſt abſolutè nolle eſſe perfectum. Contẽptus enim eſſentialiter eſt actus nolitionis & abominationis boni amabilis abſolutè ſumpti; ita quòd ratio formalis terminatiua actus abominationis ſit ratio ipſa boni abſolutè ſumpta & vt mala apprehenſa. Et ſic contemptus formalis obedientiæ eſt nolle obedire abſolutè. Huius enim nolitionis ratio formalis terminatiua eſt ipſa obedientia, quæ abſolutè ſumpta & quatenus talis reijcitur tanquam mala. Sic & contemnere perfectionem eſt nolle perfectionem abſolutè & formaliter, & per ſe, ita quòd illius nolitionis obiectum eſt perfectio abſolutè, quæ quatenus talis iudicatur mala, & appetitus ab ea fugit. Aliud tamen eſt contemnere regulam, & aliud eſt contemnere perfectionem, ſicut aliud eſt contemnere medium, & aliud eſt contemnere finem, perfectio enim eſt finis regulæ, & licet, vt *Caiet.* docet hic initio commentarij, hi duo contemptus ſe ſe inuicem comitentur, tamen eſſentialiter diſtinguuntur

tur, quia contemptus perfectionis eſt contemptus finis, & contemptus regulæ eſt contemptus medij ad finem. Finis verò contemnitur, non ex hoc quòd non habetur, quando quis non eſt in ſtatu habendi, ſed quia abſolutè non intenditur. Ideo contemptus perfectionis eſt habere intentionem non conſequendi formaliter, & abſolutè perfectionem, ſeu etiam non habere intentionem conſequendi finem formaliter, & abſolutè. Horum enim duorum primum ſemper eſt malum & opponitur præcepto tendendi in perfectionem quatenus eſt negatiuum. Secundum non ſemper eſt malum, quia non tenemur ſemper cogitare, & ſemper velle finem, ſed eſt malum cum præceptum tendendi in finem vt eſt affirmatiuum vrget. Vnde neceſſe eſt quòd hæc intentio aliquando habeatur & ſemper habeatur, & duret quantùm neceſſe eſt, vt ex hac intentione religioſus regulam ſeruet, & in perfectionem tendat.

11 Dubitatur ſecundò an contemptus conſiliorum formaliter & directè ſit contemptus finis vel medij ad finem? Reſpondetur quòd actus virtutum in præſenti & ſunt media ad obtinendam perfectionem, & ſunt quid ſpectans ad perfectionem ipſam ſaltem vt illius ornamentum, & complementum vt explicatum eſt etiam *ſup. q.184. a.2.nu.93.* Ideo contemptus illorum eſt contemptus finis, & contemptus medij ad finem. Sic enim quatenus in regula continentur vt ſtatuta vel conſiliata per regulam, ſic accipiuntur vt media ad perfectionem Sed abſolutè ſi conſiderentur vt actus virtutum pertinent ad perfectionem vt illius ornamentum. Et hoc modo conſiderantur in hac concluſione; quia de actibus virtutum vt ſunt materia regulæ tractatur in concluſ.3. & 4. in reſponſ. ad tertium.

12 Dubitatur tertiò an præceptum tendendi in perfectionem ſit diſtinctum a præcepto ſeruandi regulam & conſtitutiones? Negantem enim huius quæſt. partem tenet *Sanchez l.6.mor.c.4.nu.5.* quem ſequitur *Peyr. in ſubd. q.1. cap.4. not.5.* & hoc probat primò; Quia omnes fatentur, religioſum ex vi huius præcepti non teneri ad aliquid amplius, quàm ad ſeruandam regulam & conſtitutiones, ergo ſignum eſt, quòd hoc præceptum non eſt diſtinctum à præcepto ſeruandi vota, & conſtitutiones. Secundò quia *Caiet. hic, & Corduba in reg. S.Franc.c.1.q.3.dicto 3. & Val.22. d.10. q.4. p.5.* tenent, quòd contemptus regulæ & perfectionis ſe ſe comitentur, vt non poſſit quis velle ſeruare regulam quin velit perfectionem, & econtra, ergo ſignum eſt hoc præceptum tendendi in finem non eſſe præceptum peculiare. Tertiò quia *D.Th.ſupr. a.2.ad 2. & ibi Caiet. §.ad euidentiam, & Azor l.12. Inſt. c.15.* dicunt, tam de religioſo, quàm de eo, qui talis non eſt, vtrumque iuxta ſtatum ſuum teneri ad perfectionem obſeruando ſui ſtatus præcepta, & conſilia non contemnendo, quia *Eccleſ.9.* omnibus dicitur: *Quodcumque poteſt manus tua inſtanter operare.* At nullus dicit præceptum perfectionis in ſecularibus eſſe diſtinctum à præceptis alijs, ergo idem dicendum eſt de hoc præcepto reſpectu religioſi. Quartò quia aliter religioſus violans votum, vel regulæ præceptum committeret duplex peccatum, alterum contra votum, alterum contra hoc præceptum, quia duplex præceptum violaret. Quintò, quia præcepta & culpas non oportet abſque ratione vrgenti multiplicare. At in oppoſitum videtur eſſe, quoniam *Caiet. ſupra q.184. a.5. fine, Tabien. verbo relig.4. num.5. Corduba in reg. S. Franciſci c.1.q.3.* tenent, quòd bene ſtare poteſt, quòd quis tranſgrediatur regulam, & tamen non peccet contra præceptum tendēdi in perfectionem; ergo de mente iſtorum DD. aliud eſt præceptum regulæ quod in hoc caſu violatur, & aliud præceptum tendendi in perfectionem, quod non violatur.

13 Reſpondetur verò opinionem Sanchez in formalitate ſermonis eſſe falſam. Verum quidem eſt quòd præceptum tendendi in perfectionem non eſt ſpeciale, & diſtinctum à præceptis virtutum. Nam vt ex ſupradictis patet, perfectio conſiſtit in actibus virtutum ſcilicet in obſeruantia præceptorum, & præcipuè & formaliter in obſeruantia præcepti charitatis, quod quia vt habet *D. Th. q.184. a.3.* obligat ſine menſura, & reſpicit etiam quodammodo bona omnia ſupererogationis in intentione, ita quòd obligat ad habendam intentionem diligendi Deum quantùm poteſt diligi, & ſine menſura & limitatione faciendi propter Deum etiam ex bonis ſupererogationis quidquid manus poteſt, ſeu quidquid vnuſquiſque facere poteſt, vt ſemper magis ac magis Deum diligat & maiorem perfectionem obtineat. Ideo præceptum tendendi in perfectionem non eſt diſtinctum à præceptis virtutum, & principaliter & formaliter conſiſtit in præcepto charitatis obligantis nos ad diligendum Deum ſine menſura, & ideo ad habendam voluntatem diligendi Deum & operandi propter Deum quantùm poteſt a nobis Deus diligi, & quantùm poſſumus ex Dei dilectione operari. Ideo vt bene tradunt *D. Thom. & Caiet. & Azor. loco ſupr. citato* hoc præceptum non eſt proprium religioſorum, ſed eſt commune omnium hominum. Et in hoc eſt diſtinctio, quòd religioſus eligit media magis opportuna & propinqua ad huius finis aſſecutionem, & ſic ex vi huius electionis ſe obligat ſpeciali modo ad finis intentionem.

14 Ideo duo dicuntur. Primum eſt, quòd præceptum tendendi in perfectionem ſi ſecundùm ſubſtantiam & abſolutè ſumatur, eſt longè aliud à præcepto obſeruantiæ votorum & regulæ, quia præceptum tendendi in perfectionem eſt principaliter præceptum charitatis, quod votum, & regula ſupponunt, & cuius obſeruantia eſt finis votorum & regulæ. Ex eo enim quòd homines teneantur habere intentionem perfectionis, quia tenentur ad diligendum Deum ſi non actu ſaltem in intentione quantùm diligere poſſunt, ideo vt hanc perfectionem conſequantur religioſum ſtatum eligunt. Secundum dictum eſt, quòd religioſi ſpeciali obligatione tenentur tendere in perfectionem, quia hanc intentionem profitentur in ſtatu perfectionis. Sed hæc obligatio non eſt alia ab obligatione votorum, & regulæ; quia religioſi ex communi obligatione charitatis ad conſequendam eius perfectionem eligunt vota & regulam, quod eſt eligere ſpecialem viam tendendi ad perfectionem, & ex hoc ſpeciali modo ſe obligare ad illam. Non quia voueant intentionem perfectionis, nec quia intentio perfectionis ſibi ex ſpeciali præcepto præcipiatur, ſed quia præcipitur ſpecialis modus tendendi in illam, & ſic ſpeciale præceptum non eſt de ten-

dentia in perfectionem , ſed de ſpeciali modo ten-
dendi pet ſpecialem viam , & media determiuata.
Et ſic verum eſt quòd omnes tenentur intendere
perfectionem , quòd ſimul verum eſt , quòd reli-
gioſi tenentur intendere illam ſpeciali modo , ni-
mirum vt acquirendam pet votorum & regulæ ob-
ſeruantiam . Et hoc ſpeciale præceptum non reſpi-
cit directè perfectionem vel eius intentionem ſed
reſpicit media ad perfectionem obtinendam electa.
Vnde patet reſponſio ad ea , quæ Sanchez pro ſua
opinione refert . Solùm quantum ad illam conco-
mitantiam contemptus perfectionis , & regulæ ali-
qua conſideranda ſunt , & ideo.

15 Dubitatur quartò an poſſit contemni per-
fectio , & ſeruari regula? Affirmant enim *Corduba
loco citato , & Sanchez loco citat. num.* 10. quia po-
teſt eſſe , quòd quis velit ſeruare regulam , & con-
temnat eſſe perfectum . At contrarium hoc vide-
tur verum , quia ſi contemptus perfectionis , & re-
gulæ ſe comitantur : vt docent Caiet. hic , & alij
ſupra citati , videtur , quòd non poſſit quis con-
temnere perfectionem quin regulam contemnat .
Sed dicitur vtrumque verum eſſe ſub diſtinctione.
Nam ſi loquamur de perfecta obſeruantia regulæ ,
hæc eſt quando quis ſeruat regulam non ſolùm ma-
terialiter & ſecundùm ſubſtantiam , ſed etiam ſer-
uat illam modo quo petit ſeruari , nimirum vt me-
dium aſſumptum ad conſequendam perfectionem.
Et hoc modo impoſſibile eſt, quòd ſeruet regulam,
qui perfectionem contemnit . Quoniam tamen re-
gula non præcipit finem , ſed media ; ideo ſimpli-
citer ſeruat regulam , qui ſecundùm ſubſtantiam
præcepta regulæ ſeruat . Vnde qui extra ſtatum
charitatis regulam ſeruat ſatisfacit regulæ , niſi
vbi regula ex ſpeciali præcepto præcipiat actum
charitatis , & ſtatum gratiæ , ideo cum obſeruan-
tia regulæ ſecundùm ſubſtantiam poteſt eſſe for-
malis contemptus perfectionis, & verum eſt pecca-
te mortaliter , qui contemnit perfectionem etiam
ſi ſeruet regulam ſecundùm ſubſtantiam . Sed hoc
peccatum non eſt contra regulam , ſed contra præ-
ceptum charitatis & virtutum.

16 Dubitatur quintò econtra, an qui regulam
violat , ſimul violet præceptum tendendi ad perfe-
ctionem? Nam pro negatiua ſententia videtur
ſtare Caiet. & alij ſupra relati . quos tanquam aſſe-
rentes non peccare contra præceptum tendendi in
perfectionem , qui regulam violat , refert *Sanchez
dicto cap.4. num.*12. Cuius tamen oppoſitum ipſe
ſuſtinet , quia ſicut ſeruare regulam eſt tendere in
perfectionem , ita regulam tranſgredi , eſt contra
præceptum tendendi in perfectionem *Anton. etiam
à Spir. Sancto trac.3.diſp.1. num.*30. dixit peccare
contra intentionem perfectionis , qui ſuo exemplo
ducit ad relaxationem regulæ in re graui . At ve-
rior eſt ſententia Caiet. & aliorum , quamuis vtra-
que in bono ſenſu ſit vera . Nam præceptum ten-
dendi ad perfectionem poteſt violari directè & per
ſe , & indirectè , & per accidens . Conſiſtit enim
tale præceptum principaliter in præcepto charita-
tis , quòd quatenus obligat ad intentionem perfe-
ctionis violatur directè vel per oppoſitam volunta-
tem , quando quis deliberatè nolit perfectionem ,
vel omiſſionem voluntatis intendentis perfectio-
nem , quando pro loco & tempore talis actus eſt
habendus . Sed indirectè per omne peccatum vio-
latur præceptum charitatis. Non poteſt igitur quis
violare regulam & illam contemnere , quin indire-
ctè & ex parte contemnat præceptum tendendi in
perfectionem . Sed bene ſtat quòd quis regulam
non ſeruet, immò & contemnat formaliter , & ta-
men directè per ſpeciale peccatum non contemnat
præceptum tendendi in perfectionem , quia poteſt
contemnere regulam non quia ſit medium ad per-
fectionem , ſed quia eſt medium tale , quod ſibi
diſplicet , & ſi poſſet tenderet ad perfectionem per
aliud medium.

17 Dubitatur ſextò an qui habet animum ſer-
uandi omnia præcepta, at verò ſimul habet animum
abſolutum non vitandi peccata venialia , ſiue non
ſequendi aliquod conſilium, dici debeat contemne-
re perfectionem , ſeu etiam peccare ex contemptu
perfectionis, & ideo mortaliter peccare contra præ-
ceptum tendendi in perfectionem ? In hac enim
quæſtione *Sylu. v. religio* 1.*q.*3. *Tabien.q.*4. *nu.*5. *fine.
Corduba in regul. S. Franc. c.*1.*q.*3.*dicto* 3. diſtinguūt ,
quia aliud ſit contemnĕre perfectionem , & aliud
ſit peccare ex contemptu perfectionis . Nam ille di-
citur peccare ex contemptu , qui peccat ex con-
temptu formali , ex eo quòd non vult ſubijci Deo
præcipienti , & conſulenti , ſed Dei conſilia parui
facit . Sed perfectionem contemnit , qui ad illam
non tendit , & ad eam progreſſum non facit, etiam
ſi id faciat ex negligentia , vel praua cupiditate .
Ideo cenſent eſſe culpam mortalem contra votum
obedientiæ , ſi quis habeat animum ſolùm vitandi
peccata mortalia , & ſeruare præcepta , & de cæ-
tero nolit conſilia ſeruare , & peccata venialia vi-
tare. Quod probatur. Tum primò quia D.Thom. ad
hoc vt religioſus peccet contra hoc præceptum
non dixit neceſſe eſſe quòd peccet ex contemptu
perfectionis , ſed quòd perfectionem contemnat.
Tum ſecundò quia ex *D.Th. ſupra q.*184. *a.*5. *ad* 2.
vbi ait religioſos eſſe facto mendaces , quando re-
uocant animum ab intentione ſtatus perfectionis, &
*D.Thom. ſequuntur. Aſten. D. Anton. Angelus, & Syl-
ueſtr.* & quidem *Caiet. ibi & Nauar. Com.*1. *de regul.
num.*10. *dicto* 10. cenſent D. Thom. ſentire , quòd
talis religioſus peccet mortaliter . Tertiò nam aliàs
nullum eſſet diſcrimen inter religioſum , & ſecula-
res, quia etiam ſeculares mortaliter peccant, ſi ideo
non ſequuntur conſilia quia parui faciunt Deum
conſulentem , ſeu quia peccant ex contemptu for-
mali , & ſic vanum eſſet , quod communiter dici-
tur , ſcilicet religioſos teneri tendere ad perfe-
ctionem.

18 Verùm oppoſita ſententia eſt, voluntatem
non ſeruandi regulam niſi vbi præcipit , ſeu volun-
tatem non ſeruandi conſilia , ſeu non abſtinendi à
peccatis venialibus in religioſo non eſſe peccatum
mortale ſed veniale ſtante voluntate ſeruandi om-
nia præcepta . Et hæc ſententia vera eſt , & eſt con-
formis Doctrinæ *D. Th. ſupra q.*18 .4. *a.*2. *& tam in
hoc artic.* quam *dicto ar.*2.*q.*184. *docet Caiet.* quem ſe-
quitur *Sanchez l.*6.*mor.c.*4.*num.*9. referens *Azorium
l.*11.*cap.vlt.q.*11. & idem docet *Anton. à Spir. San-
cto p.*2.*direct.tract.*3.*diſp.*1.*num.*43. vbi quòd neque
huiuſmodi volūtas eſt diſpoſitio proxima ad mor-
tale . *Peyr. in ſubd.q.*1.*cap* 4.*not.*5. *Ledeſm. de ſtat. c.*4.
*concl.*10.*pag.*88. *& concl.*12. *pag.*93. Ratio autem
pro hac concluſione ex dictis *ſupr. a.*2. & alibi
ſæpe deſumitur , quoniam præceptum tendendi in
perfe-

perfectionem aiiquid præcipit vt modò exequendum, & aliquid vt expectandum alio tempore; Et quidem non obligat ad habendam perfectionem in hac vita, & in hoc ſtatu miſeriæ, vt bene tradit *D. Thom. ſupra q.184. a.5. ad* 2. vnde bene ibidem docet, quod religioſus non eſt mendax, ſi modò non ſit perfectus, ſed præceptum tendendi in perfectionem obligat pro nunc ad non ponendum impedimentum ad illam conſequendam, & ad non repugnandum gratiæ Dei. At verò ſolum peccatum mortale excludit conſecutionem perfectionis in altera vita obtinendam, peccata verò venialia diminuentia perfectionem charitatis, diminuunt etiam perfectionem in altera vita obtinendam, ſed non tenemur ſub mortali ad vitandam huiuſmodi diminutionem, quæ non opponitur ſubſtantiæ perfectionis, aliter peccatum veniale eſſet mortale, ſi ex vi præcepti tendendi in perfectionem teneremur vitare illam perfectionis diminutionem, quam cauſant peccata venialia. Itaque quantùm neceſſe eſt ad vitandum peccatum mortale contra charitatem nos obligantem ad tendendum in perfectionem, ſufficit ab omni peccato mortali abſtinere, & ſufficienter in perfectionem in altera vita obtinendam tendit, qui omnia & ſingula peccata mortalia vitat; igitur contra præceptum tendendi in perfectionem non peccat mortaliter, qui vult & intendit vitare omnia peccata mortalia, velle autem venialiter peccare & perſeuerare in ſolo peccato veniali eſt ſolùm peccatum veniale præciſo periculo ſe diſponendi ad mortale, de quo infra erit ſermo.

19 Ad primum in oppoſitum dicitur, quòd cõtemnere formaliter idem eſt quòd peccare ex contemptu, vt clarè docet D.Thom. hic ad tertium. Et nihilominùs quòd D. Thom. dixit ſupra a.2. ſcilicet quòd contemnere perfectionem eſt peccatum, hic dicit quòd regula non obligat ad conſilia, vel ad obſeruantias regulæ niſi ob contemptum, vel niſi tranſgrediatur religioſus ex contemptu, vnde apud D. Thom. idem eſt contemnere regulam, vel perfectionem, quod agere contra illam ex contemptu, vt ipſe clarè explicat ad tertium. Ad ſecundum dicitur quòd ſupponit falſum, ſcilicet, quòd intendere nunquam peccare mortaliter licet ſit coniunctum cum voluntate peccandi venialiter, ſit reuocare animum a tendentia ad perfectionem; quia immò eſt intendere perfectionem, ad quam conſequendam ſufficit quòd homo mortaliter non peccet. Et præterea argumentum ſupponit falſum, ſcilicet quòd præceptum tendendi in perfectionem obliget de præſenti, ſcilicet ad obtinendam perfectionem dum ſumus in via, & ſic quòd ex præcepto religioſi neceſſitentur ad hoc vt conentur eſſe tandem de facto aliquando perfecti in via, quod eſt falſum, & infelices religioſi ſi hoc onere ſub culpa mortali premerentur. Sed obligamur ad tendendum in perfectionem per obſeruantiam regulæ, ſed non eſt viatoris illam obtinere vniuerſaliter, & regulariter: Quàm pauci enim ſunt qui adeo perfecti ſint vt nec venialiter peccent niſi ex mera infirmitate? Sed in Patria hanc perfectionem obtinebimus, ſi poſt iuſtificationem numquam peccemus mortaliter. Ad tertium dicitur, tendentiam in perfectionem etiam ſecularibus eſſe debitam, diſcrimen verò eſſe, quòd religioſi per vias ſecuriores ad illam pergunt, vnde manent etiam ex præcepto obligati ad tria vota, & regularem vitam, & propterea ad multa conſilia, ad quæ non ſunt obligati ſeculares: omnes tamen ſufficienter eſſentialiter tendunt in perfectionem, ſi a peccatis mortalibus abſtineant.

20 Ex his verò colligitur cum *Suarez loco cit. num.11.* verum non eſſe, quod docet *Bannes ſup. queſt.33. art.3. dub.3. concl.3.* ſcilicet religioſum peccare mortaliter contra hoc præceptum tendendi in perpectionem, ſi non ſe reddit idoneum ad præcipua munia ſui ordinis. Etenim hoc dictum fundamentum nõ habet, ſed ſufficit cuicumque religioſo ad vitandum mortale peccatum quòd ſeruet regulam ſuam quantùm ad vota & præcepta quòd & alia ex contemptu non omittat, ſeu tendentiam in perfectionem non contemnat.

SVMMARIVM.

1 *Ordo doctrinæ. num.21.*
2 *Vota Religioſa dicuntur vnum votum. nu.22.*
3 *Trangreſſio votorum eſt peccatum mortale. numer.23.*
4 *Tranſgreſſionem regulæ non habere, niſi ſpeciem inobedientiæ, ſeu ſacrilegij quidam dicunt. numer.24.*
5 *Alij volunt, quod contineat vlterius malitiam iniuſtitiæ, & infidelitatis. num.25.*
6 *Per ſe loquendo trangreſſio præceptorum regulæ continet malitiam ſacrilegij, & iniuſtitiæ contra promiſſionem, & traditionem factam homini. num.26.*
7 *Ratione materiæ adeſt etiam malitia illius ſpeciei, quam habet actus, ſi per ſe ſit contra virtutem aliquam. num.27.*
8 *Prælatum religioſum vtentem poteſtate iuriſdictionis conſtituere actum prohibitum in ſpecie peccati cõtra illam virtutem cuius intuitu actum prohibet, & ideo actum illum eſſe malum malitia ſpectante ad illam virtutem aliqui dicunt. num.28.*
9 *Poteſtas iuriſdictionis data Prælato regulari eſt in ſubſidium obedientiæ. num.29.*
10 *Prælatus regularis quidquid præcipit intuitu regulæ, & religionis præcipit. nu.29.*
11 *In actu malo, quia prohibito in Religioſo non eſt malitia oppoſita alteri virtuti, quam religionis, & iniuſtitiæ. nu.29.30.31.*
12 *Ex multitudine præceptorum non multiplicatur ſpecie malitia actus. num.30.*
13 *Inobedientiam formalem non committit Religioſus, niſi ex contemptu. nu.32.*

21 EXpedita obligatione quæ eſt in religioſo in ordine ad actus internos virtutum qui ſunt finis regulæ, tranſit D. Thomas ad oſtendendum quomodo religioſus obligatur ad actus externos, qui ſunt materia præcepta per regulam. Et hos diſtinguit in illos ad quos homo tenetur ex voto, & in illos ad quos tenetur ex regulæ ſtatutis.

22 Licet verò tria vota in profeſſione emittantur, D. Thom. omnia tria comprehendit ſub vno, quod vocat votum profeſſionis, quia vt dictum eſt artic. ſuperiori, omnia in vno voto obedientiæ continentur.

23 Tertia concluſio literæ eſt in qua aſſeritur, quòd triam vototum tranſgreſſio eſt peccatum mortale. Circa tamen hanc vototum obligationem aliqua qoærenda ſupetſunt.

24 Et quidem primó dubitatur, quænam ſit obligatio votorum religionis, nimirum an tranſgreſſio votorum ſeu etiam præceptorum regulæ, & ſuperiorum, contineat vnam vel plurea malitias ſpecie diſtinctas, & quales. Nam huiuſmodi tranſgreſſionem vnicam ſolam continere malitiam per ſe loquendo, ſcilicet malitiam ſacrilegij contra votum docet *Soto l.7.de iuſt.q.2.a.3.* Et ratio eius eſt, quia per profeſſionis votum ſoli Deo promittimus obedientiam Prælato reddendam, ideo non obediendo peccamus contra votum, & ſic inobedientia eſt vnum ſimplex peccatum, Nihilominùs contrarium tenent *D.Thom.ſupra q.88.a.5.ad 3.Caietanus ibid.& Suarez tom.3.de relig.l.10.c.6.a.num.2.* Et ratio eſt, quia in profeſſione duplex promiſſio interuenit; Nam prius eſt pactum & promiſſio per quam promittitur Prælato & religioni vita regularis, & obedientia ſecundùm illam, ſecunda eſt promiſſio facta Deo, per quam pactum initum cum religione confirmatur. Ideo violatio votorum religionis, ſeu præceptorum regulæ & ſuperiorum habet malitiam duplicem ſpecie diſtinctam, vnam ſacrilegij, & aliam iniuſtitiæ, illa conſurgit ex eo quòd violatur votum, iſta verò ex quo violatur pactum humanum. Et quidem de malitia ſacrilegij non eſt difficultas ſed certum eſt illam adeſſe, & eſſe vnicam.

25 Sed ex parte pacti initi cum religione, videtur quòd adſit non vna ſed duplex malitia, altera iniuſtitiæ, & altera infidelitatis. Nam pactum initum in profeſſione non videtur vnum, ſed duplex, quia eſt traditio, & promiſſio. Quòd enim ſit traditio inde apparet, quòd religioſus in effectu ſe ipſum tradit in ſeruum religioſum, ſeu in compartem totius vniuerſatis, obligans ſe ad vitam regularem; ſecondò ex D. Thom. loco citato inuenitur humana promiſſio per quam promittitur Prælato vita regularis, & obedientia ſecundùm illam. Igitur hic duplex malitia eſt, alia iniuſtitiæ contra traditionem & obligationem per quam religioſus tradens ſe in conciuem religioſæ reipublicæ ad eius leges ſe obligat, & alia infidelitatis contra promiſſionem. Duplex eſt autem modus reſpondendi. Primus admittit duo illa tanquam diſtincta ſcilicet traditionem, & promiſſionem. Nam v.g. ſicut qui ex mutuo debet Titio centum, ſi promittat poſt mutuum illa reddere, hæc eſt vera promiſſio diſtincta à mutuo & confirmatiua obligationis mutui; ita poſſe contingere in profeſſione admittit *Suarez dicto cap.6.num.4.* vt ſcilicet religioſus primò ex traditione ſe obliget ad vitam regularem, & poſtea hanc obligationem ex ſpeciali promiſſione confirmet. Quo ſtante idem Doctor ait, quòd vel illa promiſſio conſideratur præcisè intra rationem fidelitatis, vel vt tranſire poteſt in rationem iuſtitiæ. Si hoc ſecundo modo conſideratur, tranſgreſſio illius continet malitiam iniuſtitiæ, ſed eiuſdem ſpeciei cum alia, quæ conſurgit ex violatione traditionis præfatæ, & ſic augetur quidem aliqualiter malitia, ſed intra eandem ſpeciem. Sed ſi conſideretur priori modo; non adeſt culpa mortalis, quia virtus fidelitatis præciſa iniuſtitia non obligat ſub mortali, vnde violatio promiſſionis eſt quidem mala ſpeciali malitia infidelitatis, ſed hæc non eſt ex genere mortalis, vt tradit *Caiet. ſupr. q.88. art.5.* vt patet in mendacio pernicioſo, quod præciſa iniuſtitia non habet ex virtute veracitatis cui opponitur, quod ſit peccatum mortale.

26 Ideo eſt ſecundus modus dicendi, quem idem Suarez aſſerit eſſe ipſi rei, & veritati magis conſentaneum, vt dicatur vnam tantùm eſſe obligationem ortam ex pacto præſenti. Quoniam traditio de præſenti alicuius rei ad vſus futuros eſt & traditio de præſenti, & promiſſio de futuro, quod eó magis eſt verum quando id quod datur eſt ipſa libertas voluntatis illius qui alteri ſe obligat, & ſe ipſam tradit. Nam obligare ſe ad alium tradendo ſe ipſum in obſequium, non poteſt fieri niſi per conſenſum, qui vt reſpicit futura obſequia vel vſus ſit vera promiſſio; nec alia promiſſione eſt opus, quia obligare ſe ad futura obſequia eſt illa promittere. Quando ergo *D.Th.q.88.a.5.* inquit, quòd in profeſſione adeſt promiſſio humana, promiſſionem vocat illud pactum per quod religioſus ſe tradit religioni veluti in conciuem, ſe obligans ad viuendum in futurum iuxta regulam. Et ita in huius pacti tranſgreſſione non continetur niſi malitia iniuſtitiæ, quia non eſt hic ſpecialis promiſſio præter illam, quæ per ſe eſt annexa traditioni, qua religioſus ſe tradit de præſenti ad obſequia futura. Et ita quòd hìc duplex tantum adſit malitia iniuſtitiæ & ſacrilegij dixerunt etiam *Palaus tract.16. p.1.num.3. Donat.tom.3.trac.17. q.4.num.6. Anton. à Spir. Sancto trac.3. diſp.6.num.25.*

27 Aliunde verò videtur, quòd in hac votorum tranſgreſſione ſit alia malitia, nimirum malitia oppoſita virtuti illi ad quam pertinet ſuperioris præceptum. Et quidem hoc eſt certum, quatenus votum & præceptum eſt de re alias neceſſaria ex aliquo alio legis præcepto. Sic enim tranſgreſſio voti caſtitatis præter duas malitias ſacrilegij contra votum, & iniuſtitiæ contra promiſſionem & pactum initum in profeſſione cum Religione, habet tertiam malitiam intemperantiæ ſi quis iungitur fœminæ ſolutæ, & vlteriùs nouæ iniuſtitiæ, ſi iungitur fœminæ maritatæ, & vlteriùs noui ſacrilegij ſi hæc habeat votum caſtitatis. Sic ergo vbi materia voti vel præcepti ſit neceſſaria ex naturali præcepto alicuius alterius virtutis, tranſgreſſio voti ſeu præcepti habet malitiam peccati oppoſiti illi virtuti.

28 Sed præter hanc malitiam videtur eſſe alia ex parte ſuperioris præcipientis etiam ſi res non ſit prohibita, quia mala, ſed ſit mala quia prohibita. Quia & ſuperioris præcepta faciunt vt actiones ſint bonæ bonitate virtutis intuitu cuius præcipiuntur, & tranſgreſſiones ſint malæ malitia oppoſita; & ita ſemper erit verum, quòd tranſgreſſiones præceptorum erunt malæ triplici malitia, ſcilicet malitia prohibitionis, & ſacrilegij, & iniuſtitiæ. Nihilominùs diſtingui debet in ſuperiore religioſo duplex poteſtas ex qua præcipit: Alia ſcilicet eſt poteſtas dominatiua, quam habet ex vi voti obedientiæ, & alia eſt poteſtas iuriſdictionis, quam habet à Pontifice religionem confirmante. Poteſtas dominatiua quam Prælatus habet ex vi voti illique reſpondet, ſubſternit materiam præceptam virtuti religionis;

gionis; exigit enim actum præceptum ex eo quòd ille eſt materia religionis promiſſa per votum Deo, & ſibi etiam debitum ex pacto; ideo tranſgreſſio talis præcepti non habet niſi duplicem malitiam ſacrilegij, & iniuſtitiæ. Sed ſi Prælatus vtatur poteſtate iuriſdictionis dum præcipit, quia lex ſubſtituit actus quos præcipit virtuti ex cuius motiuo præcipitur, ideo tunc tranſgreſſio vltra malitiam ſacrilegij, & iniuſtitiæ habebit etiam malitiam oppoſitam illi virtuti ad quam actus præceptus pertinet. Et ita hanc partem ſuſtinet *Suarez num.6.* aſſerens Prælatum in præcipiendo poſſe vti vtraque poteſtate ſi velit, quamuis regulariter cenſendum ſit quòd in modo gubernandi quoad vim directiuam vtantur poteſtate dominatiua, & quoad vim coactiuam poteſtate iuriſdictionis, ſicut in irritando poteſtate dominatiua, & in diſpendando poteſtate iuriſdictionis. Et ita trangreſſio habebit diuerſam malitiam ſecundùm quòd præceptum eſt à ſuperiore vt vtente diuerſa poteſtate, ita tamen quod quando præceptum eſt à ſuperiore vt vtente poteſtate iuriſdictionis tranſgreſſio non ſit mala malitia iniuſtitiæ, quia Prælati nunquam videntur velle obligare duplici titulo; quòd tamen facere poſſent ſi vellent. Et ita in ſubſtantia tenuerunt etiam vbi ſupra *Palaus num.3. Anton. a Spir. Sancto a num.16.*

29 Verùm hæc rationi conſona non apparent. Poteſtas enim iuriſdictionis quam habent Prælati eſt in ſubſidium, & adiutorium poteſtatis dominatiuæ, vt poſſit cogere ad obſeruantiam votorum & regulæ, vnde eſt quòd conſiderata quacumque poteſtate ordinaria Prælati regularis, non poteſt præcipere niſi quæ faciunt ad obedientiam regulæ, & quæ ſunt ſecundùm regulam, quod ſibi competit ex virtute dominatiua. Ideo Religioſum non teneri obedire Prælatis niſi ratione voti obedientiæ dixit *Payr. in ſubd. capit. 6. dicto 6.* id probans ex *D. Th. 2.2. q.44. q.2. a.3. in vltim. argum. ſed contra, & D. Bonau. a.3. q.2. c. Syluestr. v. Religio 6. q.6. Sanchez l.6. cap.1. num.2.* quia & poteſtas iuriſdictionis Prælatorum ſupponit votum, & ad eius obſeruantiam ordinatur. Ideo non eſt in Prælato regulari quod intuitu perfectionis alicuius virtutis primò, & directè aliquid præcipiat, ſed debet reſpicere virtutem illam vt ſpectantem ad regulam, & vt promiſſam per profeſſionem, & ſic præcipere intuitu illius, vt eſt materia regulæ, & ſpectans ad regulam, & ideo vt materia promiſſa. Et propterea Prælatus præcipiendo ex quacumque poteſtate præcipiat nõ ſubſtituit actum niſi virtuti religionis, ſeu iuſtitiæ, quæ iuſtitia dici poteſt obedientia ex pacto debita, vnde & tranſgreſſio præceptorum non habet aliam malitiam quàm ſacrilegij & inobedientiæ ſeu iniuſtitiæ. Neque obſtat dicere, quòd Prælatus ſuccedit loco Epiſcopi, vt habeat curam ſubditorum quaſi Epiſcopalem, & quòd poteſtas iuriſdictionis reſpicit ſubditum, non qua eſt religioſus, ſed qua eſt Eccleſiaſticus, ſeu fidelis; vnde Prælatus poteſt præcipere ſubdito nedum quæ decent Religioſum, ſed quæ decent Chriſtianum. Nam dicitur hæc vera eſſe, quia quæ decent Chriſtianum decent Religioſum. Et ſic licet Prælatus poſſit hæc omnia præcipere, & habeat poteſtatem quæ ſecundùm ſe reſpicit ſubditum, qua Chriſtianus eſt, & per quam Prælatus poteſt intuitu cuiuſcumque virtutis præcipere. Tamen quia hæc poteſtas data eſt illi in ſubſidium obedientiæ Religioſæ, ideo ordo petit vt Prælatus proximè non præcipiat niſi intuitu Religionis, & ſic quòd non conſtituat actum niſi in ſpecie religionis.

30 Itaque vel actus antecedenter ad preceptum regulæ aut Prælati eſt præceptus per legem diuinam, aut Eccleſiaſticam, vel per nullam legem eſt præceptus, ſed primò præcipitur per regulam, aut ſuperiorem. In primo caſu adeſt in trangreſſione etiam malitia tertia oppoſita virtuti ex cuius motiuo actus fuit preceptus; ſed etiam ſi ex eodem motiuo præcipiatur à ſuperiore regulari, nihilominus trangreſſio non haberet ſpecialem malitiam diſtinctam, quia multitudo præcipientium ex eodem motiuo aliquem actum non multiplicat malitias ſpecie diſtinctas in actu tranſgreſſionis, ſed eiuſdem malitiæ cuius eſt tranſgreſſio præcepti naturalis eſt tranſgreſſio præcepti Eccleſiæ, & cuiuſcumque alterius actum illum trangreſſionis ex eodem motiuo prohibentis vnde, vt ait idem *Suarez nu.8.* Fuetum idem quod ſit contra legem Dei naturalem, & poſitiuam diuinam, & humanam Eccleſiaſticam & ciuilem, non habet niſi malitiam iniuſtitiæ. Igitur ſi antecedenter ad regulam, vel præceptum ſuperioris actus ſit ex aliqua lege prohibitus, ſi ex eodem motiuo prohibeatur à ſuperiore non mutat malitiam, neque alterius ſpeciei malitia ex hoc accedit. Si verò actus prohibetur primò per regulam vel per ſuperiorem, hoc non poteſt fieri niſi ex intuitu virtutis religionis, vel intuitu obedientiæ promiſſæ; Antecedenter enim ad pactum, ſuperior Prælatus nihil præcipere poteſt, Regula verò per ſe omnia ordinat immediatè in virtutem religionis, & in Dei obſequium & cultum, & licet actus virtutum præcipiat, præcipit illos ex virtute religionis, & regula nihil eſt quàm ſpecialis modus colendi Deum, & Deo ſeruiendi ordinatus ad vitæ perfectionem conſequendam. Huic verò regulæ ſuperuenit pactũ religioſi voto firmatum, quod pactum, & reſpicit regulam, vt ſpectantem ad virtutem religionis, & ex religioſo voto firmatum, vnde ratione pacti, & promiſſionis humanæ in pacto & traditione clauſæ admiſcetur ratio iuſtitiæ, quàmuis totum ſit ex virtute religionis imperatum. Pacto verò ſuperuenit præceptum Prælati, quod non poteſt habere pro materia niſi regulam, vel contenta in regula ſaltem implicitè, & indirectè, & ex conſequenti obligationem quam liberè religioſus ſuſcepit, nec pro motiuo habere poteſt, niſi quòd religioſus ſuæ obligationi ſatisfaciat; & ex conſequenti ſuperioris regularis præceptum non poteſt ſubſtituere actum præceptum alteri virtuti, quàm virtuti religionis & iuſtitiæ, quia non habet poteſtatem niſi vel ortam ex pacto, vel in pacto religioſo fundatam, & ad eius obſeruantiam ordinatam. Et licet per hoc non negetur, quod intuitu alicujus virtutis tanquam ex fine remoto poſſit ſuperior actum præcipere, quia hoc poteſt facere, ita tamen vt proximè reſpiciat illam virtutem vt ſpectantem ad regulam religioſam, & ideo vt à religioſo promiſſam, & ſic motiuum formale & propium ſit regulæ perfecta obſeruantia, quia non eſt in poteſtate Prælati quod præcipiat ſupra, vel extra regulam. Nec fuit neceſſe dare illi aliam poteſtatem extraneam etiam iuriſdictionis, quia intra regulam

gulam continetur, quidquid rationabiliter poſſet Religioſo prohiberi aut præcipi; ideo ſufficienter prouiſum eſt Religioſis dicta poteſtate iuriſdictionis vt eſt ſubordinata, & deſeruiens voto. Vnde dato etiam quòd Prælatus immediatè poſſet præcipere intuitu aliarum virtutum, tamen non eſt cenſendus vti tali poteſtate, ſed ſolum ea vti ſecundùm ordinem, ſecundùm quem eſt illi data, & quòd ſemper proximè intuitu obedientiæ religioſæ, & regulæ præcipiat.

31 Ideo bene *Caiet. ſupra q.88.a.5.* docet, quòd vbi actus aliquis ex natura rei non eſt neceſſariua ad aliquam virtutem, & ideo non eſt lege diuina præceptus, vel etiam vbi non eſt neceſſarius ex lege aliqua Eccleſiaſtica, aut politiua, ex vi ſolius præcepti Prælati regularis actus non ſubſtituitur niſi voto obedientiæ, vel virtuti ad quam pertinet obſeruantia ſeu promiſſionia factæ in profeſſione, & trãgreſſio nõ habet aliam malitiam ſpecie diſtinctam à malitia ſacrilegij, & inobedientiæ, nomine inobedientiæ hic intelligendo vel fidelitatem purè promittentis, vel iniuſtam inobſeruantiam pacti per quod religioſus ſe obligauit ad obediendum, ſeu ad religioſam inobedientiam. Et ſic quotieſcumque actus non eſt malus niſi quia à ſuperiore prohibitus, tunc non eſt malus niſi malitia irreligioſitatis, & malitia iniuſtitiæ. Ita tamen quòd ex duplici capite adeſt malitia contra virtutem religionis, ſcilicet ex voto, quod violatur, & ex materia promiſſa per votum, quæ eſt religioſa obligatio, & pactum religioſum ex obiecto; Quia regula formaliter ad religionis virtutem ſpectat, & non eſt niſi modus viuendi & colendi Deum, ex intentione diuini cultus, & obſequij eligendus; ideo præſcindendo à religione voti; pactum ipſum quod fit in profeſſione eſt pactum religioſum, continens religioſam obligationem, cuius inobſeruantia formaliter eſt ſacrilegium & ſecundariò eſt iniuſtitia.

32 Nihilominùs videri poteſt, quòd alia malitia inueniatur, ſcilicet malitia inobedientiæ formalis, & propriè dictæ. Sed conſtat ex *D. Thom. ſupra q.105.a.1.ad 3.* hanc malitiam non inueniri in tranſgreſſione præceptorum, niſi ſit per ſe intenta, quod euenit, quando quia tranſgreditur legem ex legis contemptu, & quia non vult ſubdi legi. Et ita bene verum eſt, quòd vbi religioſus regulam, vel præceptum ſuperioris ea contemptu abſoluto trangreditur, quòd peccat mortaliter etiam ex hoc capite, vt infra explicabitur magis. Et hæc malitia eſt ſpecie diſtincta à malitia ſacrilegij, & iniuſtitiæ. Sed non inuenitur ex ſimplici violatione voti & præcepti, ſed ſolùm ſi quis violet votum ex contemptu voti, vel præceptum ex contemptu præcepti. Cæterùm ſimplex violatio præcepti cuiuſcumque quæ non ſit ex contemptu dicitur inobedientia communiter, & in propoſito noſtro dici poteſt inobedientia religioſa, quę per ſe duplicem malitiam habet ſcilicet contra religionem, & contra iuſtitiam. Conſtat igitur quòd religioſus violando vota per ſe dupliciter peccat, quia non ſeruat promiſſionem factam Deo & ſimul non ſeruat pactum religioſum initum cum religione, & ideo ſit & ſacrilegus, & iniuſtè inobediens.

SVMMARIVM.

1 *Tranſgreſſio aliarum obſeruationum à votis non eſt peccatum mortale, niſi adſit præceptum, vel contemptus. num.33.*

33 QVarta concluſio articuli eſt, in qua ſtatuitur, quod tranſgreſſio aliarum obſeruantiarum à materia votorum, quæ continentur in regula non eſt peccatum mortale, niſi ex duplici capite, vel quia ſit ex contemptu, vel quia interueniat præceptum regulæ, vel ſuperioris. Et hæc concluſio eſt communis, & quantum ad ſingulas eius partes explicatur in reſponſionibus ad argumenta. Interim verò colligitur, quòd ex genere ſuo per ſe regula non obligat ad peccatum mortale, immò in Ord. Prædicatorum, & ſimilibus, nec per ſe obligat ad culpam. Immò abſolutè de omni regula dici poteſt. Nam v.g. etiam Regula Minotum, aliqua continet vt conſilia, non vt præcepta, vel vt mandata ſub culpa obligantia. *Clem. exiui, de verb. ſignif.* Vnde non valet conſequentia, hoc eſt in regula, ergo obligat ſub culpa. *Ledeſma de ſtat. cap.4. concl.12. Caramuel in* Reg. S. *Benedicti num.54.* Verum tamen eſt, quod quidquid eſt in regula poſitum, vt præceptum, vel vt ſtatutum, obligat ſub culpa mortali, aut veniali reſpectiuè, niſi Regula aliud explicet. *D. Thom.* hic ad primum, *& quodl. 1. art. 1. & Caiet.* hic ad ſecundum, *& tom. 1. opuſ. tract. 25. quæſt. 1.* vbi vult, quod regula S. Auguſt. obliget ad veniale ratione verbi *præcipimus*, poſiti in principio, quod etiam ſentiunt Vmbertus, & Io. Dominicus in expoſitione eiuſdem regulæ *D. Anton. 3.p. tit.16. cap.1. §.5. & 6.* & de regula S. Benedicti idem tenet *Turrecrem. tr. 5. & 6.* & de regulis in communi *Suarez tom.4. de Relig. tract.8. l.1. cap.3. num.8.* & probatur *S. Bernard. lib. de præcept. & diſpenſat. cap. 12.* vbi diſtinguens inter conſilia, & ſtatuta, inquit, *Non iuſſa quidem licitè vtrumlibet, vel admittantur, vel omittantur, iuſſa verò ſine culpa non negligantur, ſine crimine non contemnantur.* In regula autem S. Benedicti, & S. Franciſci multa contineri, vt conſilia non eſt dubium, ſicut & in Regulà Carmelitarnm, Regulam autem S. Baſilij magis continere conſilia, & doctrinam, quam ſtatuta aduertit Suarez vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Stat votum regulæ, & quod non omnis trangreſſio regulæ ſit peccatum mortale. nu.34.*
2 *Qui profitetur promittit regularem vitam, numer.35.*
3 *Varij modi profitendi. num.36.*
4 *In Ord. Prædicat. regula non obligat ad culpam. num.37.41.*
5 *Religioſus non vouet omnia, quæ ſunt in regula, num.38.40.*
6 *Religioſus ſub mortali non tenetur ad omnia, quæ ſunt in regula. num.38.40.*
7 *Nec teneretur etiam ſi per errorem profeſſus fuiſſet credendo ſe teneri. num.39.*
8 *Nec ſi vouiſſet ſeruare totam regulam. nu.39.*
9 *Quare Religioſorum aliqui cautius profitentur. num.40.*

AD

A D   P R I M V M.

34 MVlta ſcitu digna continentur in reſponſione ad primum, in qua optimè explicatur quomodo ſtet votum regulæ, ſi non eſt peccatum mortale ſemper, & in omnibus tranſgredi regulam. Primò autem D. Th. explicat.

Quid voueat ille, qui profitetur Regulam.

35 ET tria aſſeruntur. Primum quod qui profitetur regulam non vouit ſeruare omnia, quæ ſunt in regula. Secundum quod vouet vitam regularem. Tertium, quod regularis vita eſſentialiter conſiſtit in obſeruantia trium votorum. Primum conſiſtit in hoc, quòd ea, quæ ſunt in regula non ſunt immediata materia voti: quod eſt valde conſiderandum: Ideo non eſt neceſſe, vt qui tranſgreditur particularia ſtatuta regulæ peccet mortaliter. Quid ergo vouet, qui profitetur? Reſpondet D. Thom. quod vouet regularem vitam. Vita verò regularis eſt vita habens pro exemplari ad quod formetur, & pro menſura à qua limitetur regulam ipſam. Sed cum in profeſſione duplex promiſſio reperiatur, iuxta doctrinam *D. Thom. ſup. quæſt. 88. art. 5. ad 3.* quam ibi explicat Caietan. quia qui profitetur promittit homini, & promittit Deo, promittit Prælato, & religioni regularem vitam, viuere ſecundum regulæ præſcriptum, & promittit Deo ſeruare hāc promiſſionem Religioni factam, ideo promittere dicitur & vouere regularem vitam, viuere ſcilicet ad præſcriptum regulæ. Hoc verò viuere eſſentialiter & primariò eſt viuere ſine proprio, & caſtè ſub regimine & obedientia Prælatorum Ordinis.

36 Deinde D. Thom. ponit varios modos ſub quibus aliqui profitentur, nam ſunt qui profitentur regulam, ſed alij cautiùs profitentur viuere ſecundùm regulam. i. tendere ad hoc vt aliquis formet mores ſuos ſecundùm regulam ſicut ſecundùm exemplar. Et tertiò alij cautiùs profitentur promittentes obedientiam ſecundùm regulam, ita quòd profeſſioni non contrariatur niſi tranſgreſſio præcepti quod eſt in regula, aliorum verò trāſgreſſio non obligat niſi ad peccatum veniale.

37 Pergit D. Th. & ait, quòd ampliùs in aliqua religione, ſcilicet in religione Prædicatorum tranſgreſſio aliorum à votis, & præceptis nō obligat ad aliquam culpam, etiam venialem, ſed ſolùm ad pœnam taxatam in Conſtitutionibus, licet poſſit contingere quòd religioſi etiam in iſtis peccent vel venialiter, vel mortaliter ex negligentia, vel libidine, ſeu contemptu.

38 Ex his igitur habetur hæc regula generalis, nimirum Religioſi ex ſua profeſſione, & voto obedientiæ ita tenentur ſeruare regulam, quòd tamen non omnis regulæ tranſgreſſio ſit culpa mortalis. Sed obligantur ad contenta in regula prout in ea ſunt contenta, nempe ſi continentur vt præcepta obligantia ſub mortali tenentur ſub mortali, & ſi continentur ſolùm vt obligantia ſub veniali, tenentur ſub culpa veniali, & ſi vt conſilia non obligantia ſub aliqua culpa, ad nullam culpam obligantur vt fuit dictum in ſuperiore quæſtione ad finem num. 113. Quod totum probatur primò, quia cum fratres minores cum magno rigore profiteri videantur, quia promittunt ſeruare regulam S. Franciſci, nihilominùs de illis definitum eſt quod non omnis tranſgreſſio regulæ ſit in illis culpa mortalis ſed vel mortalis, vel venialis, vel etiam nulla ſecundùm quod contenta in regula, vel ſunt præcepta rigoroſè per præceptum obligans ad mortale, vel ſunt communiter ſtatuta obligantia ſub veniali, vel ſunt conſilia ſub nulla culpa obligantia, vt habetur. *cap. hac ſi id. §. in primis quia, de verb. ſignific. in 6. & in Clement. 1. §. cum igitur eodem titulo.* Et ratio eſt, quàm affert D. Thom. quia ſcilicet religioſus ex vi profeſſionis non vouet ſingula ſtatuta, ſed vouet in communi regularem vitam, ſcilicet teneri ad viuendum prout regula præſcribit, & ordinat; Et ſecundò. Nam cum in regula multa & minima contineantur, eſſet intolerabile iugum religio, ſi religioſi tenerentur ſub mortali ad ſeruanda ſingula, quæ ſunt in litera. Et ita regulam hanc & aſſertum tradiderunt *D. Thom. hic & 4. d. 38. q. 1. a. q. 1. ad ſecundum & quodl. 1. a. 20. Caiet. in præſenti Turrecremata in prolog. regul. S. Bened. Syluest. v. religio 1. q. 8. dic. 1. & q. 11. dict. 5. Vaſquez p. 2. d. 162. c. 4. Suarez tom. 3. de relig. l. 10. cap. 7. num. 6. & ſeq. Sanchez l. 6. mor. c. 4. num. p. Caramuel in* Reg. *S. Bened. num. 77.* & communiter alij.

39 Quod adeo verum eſt, vt etiam ſi aliquis intenderet in ſua profeſſione ſe obligare ſub culpa mortali, & ex voto ad ſingula in regula contenta, credens ita exigere profeſſionem talis religionis, non eſſet magis obligatus, quàm alij. Ex errore enim eſſet dicta intentio, cum tamen alias ipſe ſimul intenderet ſe non obligare magis quàm verè profeſſio obliget. Ita *Sanchez ibid num. 2.* addit verò *Caramuel in* Reg. *S. Bened. numer. 94.* quòd dato quòd ſuperior poſſet præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ totam regulam, tamen hoc præceptum ſub mortali non obligaret ad leuia, & num. 96. ſubdit, quòd etiam ſi quis vouiſſet ſeruare totam regulam, non per hoc ſub mortali obligaretur ad res leues.

40 At poſſet quis obijcere & dicere, quòd ſi vera eſt regula ſuperiùs tradita, fruſtra D. Th. in hac reſponſione conſiderauit varias formas profitendi, & docuit quòd aliqui religioſi cautiùs profitentur, non promittentes ſeruare regulam, ſed vel viuere ſecundùm regulam, vel obedire ſecundùm regulam. Quia ſi vna eſt omnium profitentium conditio vt nō obligentur ſub mortali niſi ad præcepta, & ſub nulla culpa ad conſilia, nihil intereſt, quòd ſub vna vel alia forma verborum fiat profeſſio. Secundò quia idem *D. Th. quodl. 1. a. 20.* inquit, *quòd ſi religioſus profitendo voueret ſe regulam ſeruaturum, videretur ſe obligare voto ad ſingula, quæ continentur in regula, & ſic contra quodlibet illorum agendo peccaret mortaliter.* Vnde eſt quòd ipſe D. Th. ibi ob hanc cauſam putat nullam eſſe religionem, in qua emittatur profeſſio talis; quæ magis eſſet in laqueum, quàm in ſubſidium. Reſpondetur nihilominùs, regulam datam omni religioni eſſe communem, nec eſſe in re diſcrimen inter religiones niſi pro quanto in vna magis multiplicantur præcepta quàm in alia, vel etiam quia in aliquibus omne ſtatutum regulæ obligat ad aliquam culpam,

quod in alia non eſt verum. Sed in hac formalitate omnes religiones conueniunt, quòd religioſi non teneatur ſub mortali ad obſeruanda niſi vota & præcepta, & ad alia vel ſub culpa veniali, vel ſub nulla culpa tenentur. Et nihilominùs vna religio cautiùs profitetur quàm alia, non quia alio modo ſe obliget, vel minorem obligationem formaliter profiteatur, ſed quia communem obligationem exprimit verbis magis clarè & manifeſtè ſuauitatem religioſæ ſeruitutis exprimentibus, & propterea difficultates euidentiùs diſſipat, & ſcrupulos abigit. Quia enim in Ordine Minorum qui profitentur promittunt ſeruare regulam ſancti Frāciſci, & tantæ ortæ ſunt difficultatea, & tam graues ſcrupuli, & tot aduerſæ opiniones circa obligationem talis regulæ, quòd fuerit neceſſe conſulere ſummum Pontificem, vt patet ex *Clem.1. de verbor. ſignific.* Et modò regula noſtra ſeu aſſertio eſt manifeſta, quia definita à Pontif. pro ordine Minorum locis ſupra citatis, vnde multò fortiùs eſt vera de alijs ordinibus, qui cautiùs profitentur, nec promittunt ſeruare regulam, ſed vel viuere ſecundùm regulam, vel obedire ſecundùm regulam. Vnde prima obiectio manet ſoluta. Ad ſecundam dicitur, quòd D. Thom. non aſſerit, quòd promittens ſeruare regulam, ſe obliget voto, ſed quòd videtur ſe obligare voto ad ſingula, quæ ſunt in regula. Et hoc eſt verum, non enim poteſt negari, quin ex forma verborum appareat profitentem ſub illa forma ſe velle obligare ad ſingula, quæ ſunt in regula; Nam hæc verba; *promitto ſeruare regulam*, verè hunc ſenſum habere poſſunt, ac ſi diceretur, *promitto non tranſgredi regulam*, quod eſt promittere obſeruantiam ſingulorum quæ ſunt in regula. Quod verò hic non ſit ſenſus profitentium verum eſt, quia per promiſſionem regulę non intendunt promittere niſi vitam regularem, & obligationem viuendi ſub regula eo modo quo regula præſcribit. Et ideo D. Thom. ibi aſſerit, in nulla religione fieri tale votum, per quod religioſus maneat obligatus ad ſeruanda omnia quæ ſunt in regula ſub culpa mortali, & ideo aſſertio ſuprapoſita vniuerſalis eſt, & omni religioni communis.

SVMMARIVM.

1 *Non eſt neceſſe quod lex obliget ad culpam. numer.41.*

2 *Pœna eſt uedum, qua datur pro culpa, ſed pro non obſeruantia pacti. nu.41.*

3 *Plures Regulæ non obligantes ad culpam. numer. 42.*

4 *Regula S. Auguſtini non obligat ſub culpa. numer.43.*

5 *In ordine Prædicatorum non eſt accepta, vt obligans ſub culpa.43.*

6 *Cur in Ord. Prædicatorum detur diſtinctio leuis, grauis, grauioris, & grauiſſima culpa, ſi Conſtitutiones non obligent ad culpam. nu.44.*

7 *Regula non obligans ad culpam, obligat ſub culpa ad ſubeundam pœnam. nu.45.*

8 *Contra talem regulam agere eſt peccatum ſi id fiat ex negligentia, ſen tempore, & tepiditate. num.46.*

9 *Et ſi in indiuiduo tranſgreſſio non ſit ex honeſto fine. num.46.*

10 *Tranſgreſſio regulæ quomodo ſubſit pœnæ, ſi in indiuiduo ſit actus virtutis. num.47.*

11 *Peccatum eſt tranſgredi regulam ex libidine. numer.48.*

12 *Et ex contemptu. num.49.*

De regula non obligante ad culpam.

41 Singularem verò cōſiderationem petit, quod de Ordine Prædicatorum aſſerit D. Thom. ſcilicet quòd regula & conſtitutiones eius vbi non continent votorum obligationem, & præcepta, ad nullam obligent culpam, quia prima facie hoc videtur impoſſibile quòd detur lex quæ obliget ad pęnam, ſi non obligat ad culpam. Idéo *Io: de Neap. quodl.14.q.16.* tenet, Conſtitutiones Ordinis Prædicatorum obligare ad aliquam culpam, etiam non obſtante quòd ipſæ aliter diſponant, quia impoſſibile eſt eſſe leges religionis illas, quæ ad nullam culpam obligant. Et præterea nec pœna eſt pœna niſi ſupponat culpam, vnde non poſſunt obligare ad pœnam, quin priùs obligent ad culpam. *Peyrin.* etiam *in ſubd.q.1.cap.4.verſ.obijcies*, arbitratur, quòd obedientia præſtita legi non obliganti ad aliquam culpam non ſit propriè obedientia. Alij etiam negant huiuſmodi leges eſſe propriè leges, & ex *Sanchez, Suarez, & Bonacina cenſet Palaus tract.3.p.14.n.6.* has neque eſſe propriè leges, neque propriè conſilia, ſed eſſe regulas & ordinationes, quæ dirigunt ad bonum, oſtendendo quid faciendum, & quid vitandum. Sed horum primum eſt falſum. In ijs enim quæ obligationem non habent, tantùm quiſque obligatur quantùm ſuperior intendit obligare, vel quantùm vnuſquiſque ex pacto ſe obligat. Cum igitur iſtæ conſtitutiones *ſint de* rebus aliàs non obligantibus, & legiſlator intendat non obligare ad culpam, & qui ingrediuntur huiuſmodi ordinem ad amplius non ſe obligent, quàm ad id quod in Conſtitutionibus continetur, ideo vbi illæ ad nullam culpam obligant, trangreſſio illarum per ſe non eſt culpa. Nec quæ in oppoſitum adducuntur aliquid valent. De eſſentia enim legis eſt quòd poſſit obligare ad culpam, ſed non eſt de eius eſſentia quòd actu obligent, quia lex eo modo obligat, quo legiſlator intendit. Sed & illud, quòd addebatur ex alijs DD. ſcilicet has non eſſe leges propriè, apparet non eſſe verum, quia verè obligant, & ſubijciunt & cogunt ſub diſtinctione vel ad agendum quod præcipiunt vel ad ſuſcipiendam correctionem, aut ſuſtinendam pœnam, quam pro tranſgreſſione imponunt. Et ideo harum legum obſeruatio non eſt actus conſilij & bonum ſupererogationis, ſed eſt vera legis obedientia. Et cum huiuſmodi leges ſint a legiſlatore, & dentur ſubditis, non eſt vnde negentur eſſe leges, quia directè & primò non obligant ad culpam, quia hoc non eſt de eſſentia legis. Quod verò dicebatur vlteriùs pœnam ſupponere culpam, reſpondetur, quòd pœnæ nomen communiter ſumptum dicitur de omni illo quod imponitur propter quācumque tranſgreſſionem aut legis, aut pacti. Eſt enim quædam pœnalitas quæ contra voluntatem ex neceſſitate legis propter legis tranſgreſſionem incurritur. Et ita quod conſtitutiones Ordinis Prædica-

dicatorum excepta ea parte qua reſpiciunt vota; vel continent præcepta, & vbi res quas prohibent aliàs non ſint malæ, non obligent ad culpam docent *D. Thomas hic, & Caiet. D. Anton. 3. p. tit. 16. §. 13. Syluef. v. relig. 1. quæſt. 12. Tabien. ibi quæſt. 12. Armil. num. 13. Soto l. 1. de iuſt. q. 6. a. 4. verſ. ſed ſoluenda. Viguer. inſtit. c. 17. §. 1. Vincent. Bandellus ſuper ſtat. Ord. Prædic. Bartholom. Medina p. 2. q. 96. a. 4. & ibi Vaſquez d. 158. cap. 3. Nauar. ſum. c. 13. nu. 49. Suarez tom. 1. de Relig. l. 1. c. 7. num. 13. Valent. 2. d. 10. quæſt. 4. p. 5. Sanchez l. 6. mor. c. 4. num. 11.* & plures alij.

42 Et quod dicitur de regula & Conſtitutionibus Ordinis Prædicatorum, verum eſſe de regulis Minimorum tradit *Paſſarel. in priuil. minim. c. 25.* & idem dicẽdum de regulis Societatis conſtat ex 6. *parte conſtit. cap. 5.* & affirmant *Palaus. trac. 3. diſp. 1. p. 14. num. 5. & Sanchez loco citato.* Regulam quoque Sancti Benedicti non obligare ad culpam multis conatur probare *Caramuel a num. 79.* ſed id non probat, cum planè falſum ſit quod habet num. 89. dicens, Regulam non obligare in conſcientia, quia ego non promiſi obedire Regulæ, ſed Prælato. Quaſi Regula non ſit mandatum Prælati, & non ſit vera lex inſtituta à legiſlatore, qui potuit obligare in conſcientia. Quod ergo obedientia Prælato ſecundùm regulam ideo ſit, quia Prælati qui regulam dederunt mortui ſunt, & viuis non promittitur obedientia niſi intra limites Regulæ à prioribus Prælatis ordinatæ. Et idem dicendum de quacumque alia religione ſimile ſtatutum continente tradit *Caiet. hic ad tertium dubium in fine.*

43 Neque obſtat, quòd in Regula S. Auguſtini quam Prædicatores profitentur, dicitur. *Hæc ſunt quæ vt obſeruetis præcipimus.* Iam enim ſupra impugnatus eſt *Henricus quodl. 6. q. 17.* vbi voluit omnia contenta in dicta regula obligare ſub culpa, nam primò dicitur ex *Caiet. tom. 1. opuſ. trac. 25. q. 1.* illud verbum *præcipimus* importare quoddam debitum morale, non verò obligationem ad culpam. Secundò dicitur cum *Syluest. verb. religio 1. quæſt. 12.* quòd illud verbum *præcipimus* reſpicit duo charitatis præcepta, quæ ibi præmiſerat, vel ſi reſpicit omnia, ſumitur largè prout idem eſt quod *monemus*. Hoc enim indicat multitudo rerum & paruitas earum, quæ in dicta regula continentur. Et tertiò additur, In Ordine Prædicatorum eam regulam non fuiſſe receptam niſi ſub hac conditione, vt non obligaret ad culpam niſi in caſibus in Conſtitutione expreſſis. Ideo dato quòd ſpectata regula illa ſecundùm ſe ſit verum, quòd Caiet. tradit in hoc articulo circa reſponſionem ad ſecundum in fine, ſcilicet quòd illud verbum *præcipimus* importat obligationem ad culpam vel mortalem, vel venialem. Ab Ordine Prædicatorum non eſt illa regula ſuſcepta ſub hoc rigore.

44 Et neque obſtat, quòd in his Conſtitutionibus contineantur ſpecialia capitula de leui culpa, de graui culpa, & grauiori, aut grauiſſima culpa, & ſub prioribus capitulis de leui, aut graui culpa multa leuia contineantur, quæ nullam culpam continerent niſi eſſent prohibita per Conſtitutiones. Reſpondetur enim primò ex Caietan. hic ad ſecundum dubium, quòd conſtitutio illa eximens tranſgreſſores a culpa edita fuit in ſecundo Capitulo Generaliſſimo anno 1237. poſt editas conſtitutiones, ideo remanſerunt illa capitula ſub illis nominibus culpæ leuis, aut grauis. Reſpondetur verò ſecundò, quòd cum Conſtitutiones vbi in prologo ſtatuunt Regulam & alia ordinis ſtatuta non obligare ad culpam, mentionem faciant Capituli de grauiori culpa, planè oſtendunt quòd in illis capitulis hoc nomen *culpa* ſumitur largè pro omni tranſgreſſione, vel eo viæ ſunt Conſtitutiones, quia in illis cõtinentur aliqua quæ aliàs de ſe ſunt peccata, & ratione illorum totum capitulum obtinet titulum de leui, aut graui, aut grauiori, aut grauiſſima culpa.

45 Dubitatur verò ſecundò, an non ferre pœnam taxatam in conſtitutionibus ſit aliqua culpa? Et non tantùm hoc quæritur de pœna taxanda ſeu ferenda, ſed de pœna vel in conſtitutionibus taxata, vel à Prælato iuxta conſtitutiones impoſita. Affirmant enim *D. Anton. loco ſup. cit. & Caſtro de lege pœnali l. 2. c. 8. Azor. l. 5. inſtit. cap. 8.* Quia conſtitutiones negantes obligationem ad culpam, intendunt obligare ad pœnam, quod etiam apertè docent D. Thom. Syluester, & Nauar, loco ſupra citato. At verò ſi nulla culpa eſſet omittere pœnam, religioſos nec ad pœnam obligarent. Nihilominùs oppoſitum tenet Caiet. hic ad tertium dubium, quem ſequitur *Sanchez lib. 6. moral. c. 4. num. 13. ex Armilla, Valentia, & Suarez, Anton. à Spir. Sancto tom. 3. diſp. 6. nu. 193. Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 4. not. 6.* vbi quod in Ordine Minimorum, aliqua culpa eſt ex ſpeciali declaratione pœnam actu à Prælato ſecundùm regulam impoſitam non exequi. Quia aliter conſtitutio eximens a culpa tranſgreſſionem quæ vel aliàs non ſit culpa, vel non ſit trangreſſio voti, aut præcepti, non eſſet vniuerſalis, & valeret ſolùm reſpectu agendorum, & non reſpectu patiendorum, quod non eſt conforme conſtitutioni, quæ abſolutè ſtatuit non eſſe obligationem ad culpam extra dictos caſus. Sicut igitur fractio ſilentij non eſt culpa, ita omittere pœnam impoſitam frangenti ſilentium non eſt culpa. Neque obſtat quod adducebatur ex D. Thom. & alijs, ſcilicet quòd Conſtitutiones obligent ad pœnam, quia ad hoc ſufficit, vt ſi religioſi ex ſe non ſubeant pœnam, poſſint ad illam ſuſtinendam cogi per præceptum obligans ad culpam. Sed prima ſententia abſolutè vera eſt, nam regula ipſa, ſeu Conſtitutiones, ex quo decernunt ſe obligare non ad culpam, ſed ad pœnam excipiunt tranſgreſſionem ſuſtinendi pœnam ab illo vniuerſali ſtatuto, quod eſt non obligare ad culpam. Verum tamen eſt, quòd vbi pœnæ non continentur in regula niſi vt imponendæ à Prælato, vt ſunt pœnæ graues, & maximè illæ, quæ cognitionem cauſæ & proceſſum ſupponunt, non eſt culpa, ſi Religioſus eas ex ſe non ſuſcipiat, ſed ſolùm culpa eſt, ſi impoſitas à Prælato recuſet. Sed ſi regula iniungat pœnam vt à Religioſo ſubeundam abſque alia impoſitione Prælati, illam tenetur Religioſus exequi, quia nequit intelligi quòd regula obliget, & nulla ſit culpa obligationem non implere. Regula autem huiuſmodi obligat verè ſub diſiunctione vel ad ſui obſeruantiam, vel ad ſubeũdam pœnam, ideo primo negato manet obligatio ad ſecundum.

46 Dubitatur autem tertiò ex quibus cauſis tranſgreſſio regulæ non obligantis ad culpam, ſit culpa ex parte operantis. Tres enim cauſas addu-

cit D.Thom. in textu, ſcilicet negligentiam, libidinem, & contemptum. Et ita D.Thom.ſequuntur *Caiet. Val. diſp.10. q.4.p.2. Sanchez lib.6. in Dec. cap.4.num.15. Ledeſma de ſtatib.cap.4.concl.12. Peyr in ſubd. q.1. cap.4. §.2.* Nomine autem negligentiæ Caiet. duo intelligit, ſcilicet torporem mentis, qui ſit cauſa tranſgrediendi regulam ſeu non faciendi quod regula præcipit, & tepiditatem mentis, quæ ſit cauſa vt regula non ſeruetur bene & ſicut oportet. Et ſic culpa eſt, quando ex nulla alia culpa Religioſus trangreditur regulam, quam ex torpore, & tepiditate mentis. Poteſt etiam vniuerſaliùs dici, quòd negligentia hic importet negationem honeſti finis mouentis ad non implendum ſtatutum regulæ. Negligitur enim ſtatutum ſeu lex, ſi ſaltem ſine cauſa iuſta non ſeruatur, vt aduertunt *Valentia 2.2.d.10.q.4.p.5. Vaſquez p.2.d.154.cap.4. num.16. Sanchez l.6.mor.cap.4. num.14. & Peyr. vbi ſup.* Sed hoc credo verum ex ratione communi ex qua de lege naturali eſt, vt ſi homo agit agat ex fine & motiuo honeſto, non ex ratione ſpeciali, quaſi vbi lex aliquid præcipit, & ſi nolit obligare ad culpam, ſeu velit quòd ſui tranſgreſſio ex ſuo genere non ſit culpa, velit tamen vt ſaltem ſui tranſgreſſio non ſit ex malo fine, & non honeſto motiuo. Nam ex vi legis non obligantis ad culpam executio legis relinquitur de ſe indifferens, vt ſine culpa eſſe poſſit legis violatio, & ſic illa tranſgreſſio ſecundùm ſubſtantiam non eſt culpa, quòd verò ſit ex hoc, vel illo motiuo eſt circumſtantia actus, quæ ex lege naturali debet eſſe bona, non verò ex Regula, quæ circumſtantiam actus non præcipit, ſed eius ſubſtantiam ſtatuit. Cæterùm ſi ex honeſta cauſa agit, tranſgreſſio regulæ tunc quæ non eſt culpa ſecundùm ſubſtantiam, ſit actus virtutis ex virtuoſo motiuo, ſicut virtus eſt agere indifferentia ex iuſta cauſa, & motiuo honeſto.

47 Sed ſtatim difficultas ſe ſe offert. Si enim religioſus ex honeſto motiuo tranſgrediens regulam nedum non peccat, ſed virtuosè agit, non poteſt eſſe obligatus ad pœnam; quia pœna non datur virtuti. Sed reſpondetur negando ſequelam, & propoſitionem aſſumptam explicando: Pœna enim non debetur virtuti formaliter, poteſt tamen pœna communiter dicta deberi actui virtutis ratione alicuius imperfectionis in eo inuentæ ſeu ſub ea ratione ſub qua nec eſt nec non eſt virtus. Sic in contractu in quo relinquitur libertas à culpa aliquid agendi vel non agendi, ſed tamen cum pacto, vt qui non agit aliquid ſoluat, omiſſio actionis ſi fiat ex cauſa honeſta eſt actus virtutis, ſed tamen omittens ex pacto tenetur ad ſolutionem quantitatis conuentæ. Sic qui tranſgreditur regulam non obligantem ad culpam, ſi actum à regula ordinatum omittat, vel prohibitum agat ex iuſta cauſa & cum alijs circumſtantijs debitis non peccat, ſed habet actum virtutis, & tamen tenetur ſubire pœnam conuentam, & taxatam, quia non fecit id ad quod ex pacto inito cum Religione ſeu legiſlatore tenebatur. Niſi cauſa non ſeruandi legem ſit talis, vt ex ea præſumi poſſit ſuperioris diſpenſatio, vel per Epijciam interpretari poſſit regulam in eo caſu non obligare.

48 Secunda cauſa ex qua trangreſſio regulæ poteſt eſſe culpa eſt libido, per quam *D. Anton. 3.p. tit.16.c.1.§.13.* intelligit complacentiam fruitionis, quam dicit eſſe culpam mortalem. Sed vt notat Caiet. cupiditas hic importat exceſſum voluntatis, per quem aliquid magis concupiſcitur, quàm dictet recta ratio, quæ cupiditas ex ſuo genere eſt ſolùm peccatum veniale, vt docet *Sanchez nu.14.*

49 Tertia verò cauſa eſt contemptus, qui quidem ex genere ſuo importat peccatum mortale. Sed de hoc dicemus circa reſponſionem ad tertium. Quomodo verò ſuperior non poſſit ſine iuſta cauſa præcipere obligando ad culpam ea, quæ ex regula ad culpam non obligant, dictum eſt *artic.ſuper. à num.114.*

S V M M A R I V M.

1 *Non omnia contenta in lege obligant ad culpam. num.50.*

2 *Vnde cognoſci poſſit, quòd regula obligat ad culpam.num.51.*

3 *Leuia non præcipiuntur ſub mortali. nu.52.*

4 *Sæpius leuia ex circumſtantijs ſunt grauia. numer.53.*

5 *Ex quibus cauſis res leuis fiat grauis.nu.54.*

6 *Ex ſola materiæ grauitate non colligitur obligatio ſub mortali.num.55.*

7 *Superior rem grauem poteſt præcipere ſub obligatione culpæ leuis, vel pœnæ. nu.55.*

8 *Lex naturæ obligat ad obediendum ſuperioribus eo modo quo ipſi exigunt obedientiam. nu.56.*

9 *Obligare ſub mortali ſæpius eſt minus bonum, quàm obligare vel ſub leuiori culpa, vel ſub pœna.num.56.*

10 *Lex obligat ex intentione legiſlatoris, nu.56.*

11 *Ad videndū an lex obliget ſub mortali inſpici debet intentio legiſlatoris.num.57.*

12 *Suppoſita grauitate materiæ obligatio ſub mortali colligitur, vel ex verbis, vel ex pœna. numer. 58.*

13 *Vbi ex conſuetudine verba habentur, vt importantia obligationem ſub mortali, lex eodem modo obligat.num.58.*

14 *Vbi lex eſt, aut conſuetudo, vt lex non obliget ſub mortali, niſi concipiatur ſub verbis determinatis à lege, non obligat ſub mortali, ſi vtatur alia forma verborum.nu.59.*

15 *Conſuetudo eſt optima legis interpres. nu.60.*

16 *In Religionibus ex communi vſu eſt, vt ſuperior non intelligatur obligare ſub mortali, niſi præcipiat in virtute S.Obedientiæ, vel ſub forma verborum æquiualenti.nu.61.*

17 *Si alia forma vtatur, & ſignificet velle obligare, obligat ſub mortali. num.62.*

18 *Quid dicendum in Ordine Prædicatorum remiſſiuè, num.62.*

19 *Quod dictum eſt de viris Religioſis, intelligitur de Monialibus.nu.63.*

20 *Quando ſuperior mandat in virtute ſanctæ obedientiæ non eſt neceſſe, quod dicat Præcipimus, &c.num.64.*

21 *In dubio de materiæ leuitate præceptum obligat, num.65.*

22 *Si præceptum ex materiæ leuitate non obligat ſub mortali, obligabit ſub veniali.nu.65.*

23 *Formæ æquiualentes formæ verborum in virtute S. Obedientiæ.num.66.*

24 *Verbum præcipio ex ſuo ſignificatione abſolutè ſumpta non importat obligationem ſub mortali. num.67.*

25 *Verbum præcipio ex vſu iuris habet vim obligandi ad mortale ſecundum aliquos, & ſecundum alios non. num.68.*

26 *Ex Clement.exiui non deducitur certe, quod verba præceptiua obligent ſub mortali.nu.69.*

27 *71. Regula quod ex grauitate materiæ vniuerſaliter debeat accipi, quod verbum præcipio obliget ſub mortali incerta eſt, ſi illud verbum ex vi ſua ad mortale non obligat.nu.70.74.*

28 *In dubio lex interpretari debet, vt obliget ſub veniali.num.71.*

29 *Quæ conſideranda, vt ex qualitate materiæ ſumatur obligatio ſub mortali. nu.72.*

30 *Princeps non quantum poteſt, ſed quantum expedit intendit obligare.nu.72.*

31 *Non ſunt impropriãda verba.nu.73.*

32 *Regula data de impropriandis verbis conuincitur falſa.num.73.*

33 *Quæ ſint verba præceptiua.nu.75.*

34 *Verbum debet an ſit præceptiuum? nu.76.*

35 *Verbum oportet an ſit præceptiuum. nu.77.*

36 *Verba debeant &c. an ſint præceptiua. nu.78.*

37 *Verba imperatiui modi an ſint præceptiua. numer.79.*

38 *Verba communia, quæ ſint.num.80.*

39 *Verborum præceptiuorum ambiguitas indiget Eccleſiæ determinatione. nu.81.*

40 *Legis naturæ, & diuinæ obligatio ex quibuslibet verbis imperatiuis innoteſcit.num.82.*

41 *Regula cognoſcendi obligationem ſub mortali ex grauitate materiæ valet reſpectu legis naturalis, & diuinæ.num.83.*

42 *Vbi lex poſitiua determinat legis naturalis, aut diuinæ indifferentiam, quantum ad modum ſufficiunt ad obligandum ſub mortali etiam verba prædicantur communia.nu.84.*

43 *Non eſt eadem ratio de lege poſitiua neceſſitante ad indifferentia.num.85.*

44 *In dubio an materia legis ſit grauis, habenda eſt vt grauis.num.86.*

45 *In dubio an lex contineat præceptum vel conſilium, præſumi debet continere conſilium. numer.86.*

46 *Reſpectu legis poſitiuæ inſpicienda eſt vis verborum.num.87.*

47 *Iudicium de opinionibus diuerſis. nu.88.*

AD SECVNDVM.

50 CONcluſio huius reſponſionis ad ſecundum eſt, quòd non omnia quæ continentur in lege traduntur per modum præcepti, ſed quædam proponuntur per modum ordinationis cuiuſdam vel ſtatuti obligantis ad pœnam. Vnde aduertendum hic primò, de mente S. Thomæ eſſe quòd in legibus tam ciuilibus, quàm Eccleſiaſticis non omnia obligant ad culpam, & quòd datur lex purè pœnalis obligans ad certam pœnam, abſolutè enim ait, quòd non omnia quæ continentur in lege traduntur per modum præcepti, ſed quædam proponuntur per modum ſtatuti obligantis ad pœnam.

Vnde cognoſci poſſit, quod lex vel ſuperior aliquid præcipiens intendat obligare ad culpam, vel mortalem, vel venialem?

51 CIrca hanc reſponſionem proponit Caiet. quæſtionem valde neceſſariam, vnde ſcilicet cognoſci poſſit, quòd regula contineat aliquid vt præceptum obligans ad mortale, vel veniale, Quod eſt idem quod quærere in vniuerſali, vnde intelligi poſſit quòd leges obligent ſub culpa mortali, vel ſub veniali, vel etiam ſub nulla culpa. Plura enim aſſignãtur ex quibus hoc colligi poſſit.

52 Et ideo primò dubitatur an ex qualitate, hoc poſſit cognoſci? Nam non deſunt qui hoc negent, quia tenent quòd legiſlator ad quamcumque leuem materiam poſſit obligare ſub mortali, quod tennit *Clauis regia l.3.c.7. num.17.* Quæ tamen ſententia communiter reijcitur vnde Prælatum ſeu ſuperiorem quemcumque non poſſe in leui materia, obligare ad mortale, etiam ſi præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, vel ſub pœna excommunicationis, tenent *Medina p.2. q.96. a.4. ad 3. Caſtro de lege pœnali cap.5.docum.2. Val.2.2. d.7.q.5.p.6. Azol. lib.5.Inſtit.c.6.num.5. Suarez l.3.de legib. c.25. nu.2, & tom.3.de relig.l.10.cap.4.num.9. & cap.7.num.10, Sanchez l.1.mor.cap.5.num.4. & l.6.c.4. num.24. Anton.à Spir.Sancto tract.3.diſp.6.num.89. Tambur. de iure Abb.tom.2.diſp.21 q.11.num.4. Peyrin. de ſubd. q.1.cap.5.§.4.concl.4. Ledeſma de ſtatibus cap.4. concluſ.8. Salas p.2. quæſt.96. tract.14.diſp.10. ſect.6. num 30. Caton. contr.1. cap.4. num.74. Palaus tom.1. trac.3. diſp.1. p.14. num.3. Greg.Martinez p.2. q.96. q.4.dub.2.concl.3. Martinez de Prado cap 3. quæſt.19. num.8. Donatus p.1.tract.13.q.29. Serra p.2.quæſt.96. a.4.dub.2. Diana p.3.trac.5.reſ.24. & trac.6.reſol.91.* Cuius ratio eſt, quia & culpa, & pœna debet eſſe proportionata tranſgreſſioni, at verò trangreſſio in leui materia talis eſt vt ſecundùm rectam rationem non ſit magni facienda, ac propterea non eſt capax tantæ obligationis cui debeatur æterna pœna, & diuinæ amicitiæ priuatio.

53 Et nihilominùs veriſſimum eſt, quòd res quæ eſt leuis ex genere, ſæpe eſt magna ex circumſtantijs, ex quibus habet quod in ordine ad bonum commune ſit magnæ vtilitatis vel damni, & digna vt præcipiatur & prohibeatur ſub mortali, *Donatus part.1.q.29.num.6.* Et propterea Prælati aliquando res leues etiã ſub pęna excommunicationis præcipiunt. Et bene Valentia aduertit aliquos decipi putantes præceptum Prælati de ſeruando ſilentio non obligare ad mortale, quia ſilentium ſit res parua, cum ſit valde vtile ad finem religionis. Ideo *Caiet. v.præceptum* docet impoſſibile eſſe, quòd ex ſola, materiæ leuitate cognoſcatur an lex humana obliget ſub mortali, quia res quæ leuis videtur, & eſt talis in ſe ſpectata, ſit grauis ex circumſtantijs, quas ſæpius ſolus ſuperior cognoſcit, & ſubditi ignorant, quòd frequentiùs poſſe in religionibus contingere aduertit *Suarez l.10. citato q. nu.9.* propter commune bonum illarum, Solùm igitur ſi appareat rem præceptam eſſe omnibus penſatis le-

uem,

uem, poteſt argui quòd præceptum non obligat ad mortale. Hoc quoque ex *Suarez Diana, Palaus, & Coton. aduertunt*, quòd vbi ſuperior rem leuem præcipiat ex intentione obligandi ſub culpa mortali, eſto hoc efficaciam nõ habeat reſpectu culpæ mortalis, tale præceptum nihilominus adminùs obligat ſub veniali. Nam & vniuerſaliter verum eſt, quòd aſſeruit *Leſſius l.2. c.41. num.74.* dum ſuperior præcipit, ſemper præſumitur eum velle obligare ſaltem ſub veniali; niſi tamen vbi regula requirit quòd ſuperiorum præcepta non obligent ad culpam, niſi fiant ſub determinata forma verborum, & expreſsè ſignificetur.

54 Rem verò leuem fieri grauem dicendum eſt, ſi vel ab ea pendeat aliquod graue commune bonum, vel malum vitandum, vt ſi ob honeſtatem & bonum nomen Religionis, vel ad tollendum ſcandalum; vel ad auferendum periculum aliquod ſalutis, ſuperior præcipiat ne ſubditi ingrediantur talem domum, vel vt non loquantur cum tali perſona, vel vt non loquantur cum mulieribus in Eccleſia, vel vt non ingrediantur hortum, ſi eſt ibi periculum, vt cum inhoneſtis mulieribus tractent, vel ſi eſt periculum alicuius magni damni Conuentus, vel ſi ex aliquo leui actu poſſit grauiter perturbari pax. Ex Nauar. etiam & *Portel. Anton. à Spir. Sancto num.91.* inter graues cauſas ponit notabilem moleſtiam, aſſerens, poſſe ſub mortali præcipi ne furto tollatur fructus aliquis ſpecialis, qui ſit notabilis, vel particulari Domino deſtinatus, vel quid ſimile ex cuius furto ſuperior notabilem ſumet moleſtiam, vel ne res parua auferatur de cella alterius fratris, ratione magnæ moleſtiæ, perturbationis aut periculi, quod inde imminere poteſt. Vbi verò dubium ſit materiam eſſe leuem, neceſſe eſt obedire, & præceptum habebit vim obligandi ad mortale ex dictis ſupra, vt etiam aduertit *Peyrinus d.5.4. & Cord. Arag. & Sanchez* leuis etiam res poteſt præcipi ad experimentum obedientiæ, & in ordine ad notabilem profectum ſubditi.

55 Quæritur ſecundò, an ex ſola intentione præcipientis ſuppoſita materiæ grauitate cauſari poſſit quòd præceptum obliget vel non obliget ad mortale; ideoque vt appareat an præceptum obliget ad mortale inſpicienda ſit intentio præcipientis? Nam aliqui putant non eſſe in poteſtate præcipientis ſuppoſita materiæ grauitate, ſi præcipiat, non obligare ſubditos ad mortale, & liberum quidem eſſe ſuperiori præcipere, vel non præcipere, ſed ſi præcipiat neceſſariò velit, nolit, ex natura rei obligare ad mortale. Quod probatur primò: quia vis obligandi eſt in præcepto ex iure naturali dictante eſſe obediendum ſuperioribus; igitur ſi detur præceptum de re graui, illud velit nolit præcipiens, obligat ſub mortali. Tum ſecundò: quia tam ſtulta voluntas eſt velle quòd præceptum de re leui obliget ad mortale, quàm quòd præceptum de re graui obliget ſub veniali, & ideo eadem ratione vtrumque eſt impoſſibile. Tum tertiò quia exiſtente cauſa exiſtit effectus, cauſa verò obligationis eſt ſubſtantia præcepti & eſſentia, quæ eſt prior obligatione illius; poſita igitur præcepti ſubſtantia non poteſt non poni obligatio. Et ideo hanc partem ſuſtinent *Victor. relec. de poteſ. ciuil. numer.19. Medina p.2.q.96.a 4. Vaſquez p.2.d.158. c.3. num.16. & cap.4.a.nu.32 Bellar. tom.1. Controu.5. de membr. Eccleſ. milit. l.3.c.11. Salon 2.2. q.77.a.1. Controu.8.* Sed hæc ſententia deficit, quia immò tota præcepti efficacia ex voluntate præcipientis ſpectatur, qui ſicut rem grauem poteſt non præcipere, ſed conſulere, ita poteſt ordinare & ſtatuere, & non magis propriè præcipere, & vt dicit D. Thom. in hac reſponſione ad ſecundum, vt obligent ad veniale. Secundò: nam neceſſitas aliquid agendi, vel non agendi in ordine ad bonum commune illa eſt, quæ mouet voluntatem ſuperioris ad hoc vt ordinet, vel præcipiat, ad bonum verò commune etiam modus præcipiendi, & modus obligationis ordinatur, & ſub directione ſuperioris cadit. Sicut igitur ſuppoſita materiæ grauitate & vtilitate in ordine ad finem communem adhuc in libertate ſuperioris eſt, rem illam ſtatuere & ordinare per ſtatutum quod obliget ſolùm ad pœnam, quia hoc ſufficit in ordine ad bonum commune, ad quod etiam fortè minùs conducit & vtile eſt quòd tranſgreſſores ſtatuti obligentur ad culpam; quia & hoc regulariter verum eſt, quòd qui pœnam grauem non timent, nec timent culpam. Ita in poteſtate ſuperioris eſt videre, an melius ſit præcipere ea tota voluntatis efficacia; & obligare ſub culpa mortali; vel potiùs obligare ſub culpa veniali.

56 Nec efficacia ſunt, quæ in oppoſitum adducuntur. Ad primum enim dicitur, Ius naturale obligans ad parendum ſuperioribus ſupponere voluntatem ſuperiorum; quia imperium quod eſt actus rationis non habet efficaciam niſi ex præſuppoſita voluntate. Ideo ius naturale vult quod non dum obediatur ſuperioribus, ſed quòd obediatur eo modo quo ipſi exigunt obedientiam, vnde ſi intendunt obligare ad mortale, & ſub pœna graui, ſic etiam ſub tali obligatione eſt illis obediendum, ſed ſi intendant obligare ſub veniali ad plus ſubditi non tenentur. Ad *ſecundum dicitur ſtante* materia quæ omnibus *penſatis ſit leuis*, iniuſtum eſt omnino imponere præceptum ſub mortali. Quia ſi aliàs hoc poſſet eſſe iuſtum hoc eſſet, quia materia ſit notabiliter vtilis ad bonum commune, & ſic non eſſet materia leuis. Sed in re graui non obligare niſi ad veniale non eſt malum; immò poteſt eſſe reipublicæ vtilius, quia verè onus graue eſt obligare ſubditos multitudine præceptorum. Nam & ſubditi ex infirmitate humana legem tranſgredientes ſi non peccant mortaliter, nec gratia Dei priuantur, nec fiunt Dei inimici, diſpoſitiores ſunt ad emendandos defectus, & fortiores ad obedientiæ iter, ideo valde conuenit, & optimum eſt quantò minùs fieri poſſit imponere præcepta obligantia ſub priuatione diuinæ gratiæ. Ad tertium dicitur, quòd eſſentia præcepti tota per ordinem ad voluntatem legiſlatoris deſumitur, ex qua habet obligandi efficaciam, nec omne præceptum eſt eiuſdem rationis, nec deſunt qui dicant ordinationes, quæ non obligant ad mortale eſſe præcepta, quod alij negant: Et quidquid ſit de hac quæſtione de nomine, certum eſſe debet dari ordinationes obligantes ad mortale, & ordinationes obligantes ad veniale; Sed hoc pendet maximè ex efficacia voluntatis ſuperioris præcipientis, & ideo dari poteſt ordinatio de re graui, quæ obliget ad veniale, ſiue hæc vocetur, ſiue non vocetur præceptum. Et ideo præcepta habere vim obligandi ad mortale non ex ſola materiæ grauitate, ſed ex intentione

præci-

præcipientis; poſſe verò dari vel præceptum, vel ordinationem de re graui, quæ ex intentione ordinantis obliget ſolùm ad veniale docent *Soto l.1. de iuſt.q.6.a.4. Ledeſma 2.p.41.q.17.a.2.dub.5. Caſtro de lege pœnali l.1.c.5.& 12. Tolet. cap.19. num.3. Val. p.2.d.7.q.5.p.6.q.2. Suyro l.3.c.7. num.1. & 17. Leſſ. l.2.c.41.d.9.nu.76. Suarez tom.3.de relig.l.10.cap.7. num.11. Sanchez l.6.mor.c.4.num.25. Donat. Anton.3. tr.17.quaſt.14. Diana p.3. troc.6 reſol.91. Coton. Contron.1.cap.4.n.76. vbi ex Suarez tom.4.in 3.p.diſp 38. ſec.2. num.5.* quòd Confeſſarius grauem pœnitentiam poteſt imponere ſub veniali. *Martinez de Prado in q.9 moral.c.3.q.10.num.15.* & apud eum *Rocaful. Villolobos, Bonacina, Corbon, & Eſcobar Mendoza. Serro p.2.q.96.a.4.dub.2.concl.p.* & eſt ſententia *Caiet.v.præcepti tranſgreſſio propie.*

57 Ideo regula generalis eſt, vt ad videndum an lex ſcripta vel animata obliget ad mortale, inſpicienda ſit intentio legiſlatoris, nec ex ſola grauitate materiæ hoc colligi poſſe, ſed obligare ad mortale, vel veniale iuxta voluntatem legem ferentis & ita hanc regulam tradiderunt præter citatos authores *Caiet. v. præcepti tranſgreſſio, Syluester v.præceptum q.3. Armil.v.lex.nu.4. Angelus ibi nu.3. Nauar.ſum.c.23.num.49.*

58 Dubitatur tertiò vnde cognoſci poſſit intentio legiſlatoris obligandi vel ad mortale, vel ad veniale? Reſpondetur, quòd ſuppoſita grauitate materiæ, ſi legiſlator mentem ſuam expreſſis verbis non explicat, hæc duplici via maximè colligi poteſt, ſcilicet vel ex vi & efficacia ſignificationis verborum quibus præcipit, vel ex pœna ſub qua obligat. Quantum vero ad vtromque modum plures regulæ dari poſſunt. Et quidem primò hæc eſt communis, quam tradit Caiet. hic vt nimirum vbi communis conſuetudo & ſenſus ſubditorum eſt, quòd aliqua forma præcipiendi non ſit ambigua, nec æquiuoca ad plures ſenſus, ſed intelligatur tanquam obligatiua ſub mortali, vel veniali, lex quoque obliget ſub mortali vel veniali, verba enim accipi debent ſecundùm quod ex communi vſu ſignificant. Igitur ſi in vſu communi alicuius regni, vel Prouinciæ, vel Ciuitatis, vel Religionis eſt quod aliquod verbum importet præceptum obligans ſub mortali, lex lata à proprio ſuperiore & pro illo regno, vel Prouincia, vel Ciuitate, vel Religione obligabit ad mortale.

59 Et econtra vel ſi conſuetudo eſt, aut etiam ſtatutum in aliqua religione, quòd præceptum non intelligatur fieri vt obligans ad mortale, niſi fiat ſub forma aliqua determinata verborum; ſicut in Ordine Prædicatorum ſtatuit Conſtitutio quòd nullum præceptum ſiue in regula ſiue à Prælatis factum poſſit obligare ad culpam mortalem niſi præcipiatur aliquid vel ſub pœna excommunicationis, vel per hæc verba *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ*, huiuſmodi ſtatuta ſeruanda ſunt, & conſuetudines attendendæ, vt docent *Caiet.hic Syluestr.v.præceptum q.2. Armil.ib.num.7. Angelus v.lex. num.3. Vaſquez p.2.d.158.c.3.numer.24. Sanchez l.6. mor.cap.4.num.28. Suarez t.3.de relig. l.10.c.4. nu.8.* Quæ tamen regula intelligitur quando præceptum fit à ſuperiore proprio, regionis, ſeu religionis qui ſtare debeat conſuetudini aut ſtatuto; Nam de eo qui non ſubditur particularium regionum conſuetudini aut legi, hæc regula non valet: Pontifex enim poteſt religioſo Ordinis Prædicatorum præcipere ſub obligatione ad mortale, etiam vtendo alia forma verborum, & omni ea, qua reliquos ſubditos obligare poteſt. Communem quoque ſenſum eſſe quale receptũ, vt Prælati tunc cenſeantur velle ſub mortali, cum præcipiunt ſub merito ſanctæ obedientiæ, virtute Spiritus ſancti, & ſub excommunicatione maiori, dixit *Peyr. in ſubd. q.1.cap.5. §.4.dicto 3.* Sed certè in hoc conſiderandæ ſunt leges & conſuetudines Religionum: Nam in Ordin. Præd. præcipere in merito ſanctæ obedientiæ non eſt forma obligans ad mortale.

60 Secunda regula eſt, vt attendatur communis exiſtimatio communitatis cui lex traditur. Quibuſcumque enim verbis præceptum detur, ſi communis ſenſus eorum, qui eo lege tenentur eam intellexit, & acceptauit vt obligantem ſub mortali, obligauit ſub mortali, ſi verò vt obligantem ſub veniali, obligabit ſub veniali. Ita *Sanchez loco citato refereos Caiet. hic & v.præcepti trangreſſi. Caſt. l.1.de lege pœnali docum.6. Nauar. ſum.c.23. num.58. Cordub.in regul.S.Franc.cap.10.q.3.p.1. Emanuelem Sà v.lex.num.3. Tolet. c.19.num.7. Valent. 2.d.7. 10. q.4.p. 5.* Verùm hæc regula intelligi debet, ſi hic communis ſenſus ſit legitima conſuetudine præſcriptus. Sic enim verum eſt, quòd conſuetudo eſt optima legum interpres. Nam alias leges in vniuerſum ſicut non habent vim obligandi ex intelligentia, & acceptatione ſubditorum, ſic nec conſequuntur ex ea efficaciam obligandi ad mortale, vel veniale, ſed conſuetudine legitimè præſcripta lex interpretatur, & tantùm obligat quantum conſuetudine præſcribitur. Vnde non placet quod Sanchez ex Valentia aſſerit, ſcilicet hoc eſſe vnicum ſignum ex quo ſufficienter colligi poſſit, legem omnibus conſideratis obligare ſub mortali, nempe communem populi receptionem pro maiori communitatis parte ſic acceptantem, & intelligentem legem idque dignoſcendam ex communi iudicio, & ſenſu bonorum, ac peritorum. Quia intentio legiſlatoris ex acceptantium ſenſu non pendet, & vna pars acceptantium etiam maior etiam bonorum, & peritorum non poteſt præiudicare alteri, nec facere vt ea ſit intentio legiſlatoris, quæ non eſt, vel certum ſit hanc eſſe, ſi ex forma verborum id eſt ambiguum. Ideo niſi ſenſus & intelligentia legis conſuetudine legitima præſcribatur, non eſt certus legis interpres.

61 Sed quia nunc abſolutè de obedientia debita legibus à quocumque ſubdito non agimus, ſed de obedientia religioſa, & vt teſtatur *Vaſquez p 2. d.158.c.3 num.24.* in multis religionibus, vel vt ait *Suarez tom.3.de relig.l.10.c.4.num 11.* communi vſu religionum eſt receptum, quòd ſi ſuperior ſimplici verbo præcipiat, non cenſeatur velle obligare ſub mortali quantùm eſt ex ſuo poſitiuo præcepto, & ex obedientiæ voto, niſi dicat in virtute ſanctæ obedientiæ, vel quidpiam æquiualens. Ideo hæc erit regula generalis, vt iuxta hunc communem vſum, nullum ſimplex verbum præceptiuum, & nec verbum *præcipio* ſignificet intentionem Prælati eſſe ſe velle obligare ſubditum ſub mortali, niſi præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, vel ſub aliqua æquiualenti forma præcipiendi, ex qua ſufficiẽter colligi poſſit talis intentio, vt aſſerit *Suar.cit.* & tenent *Leſſ.l.2.c.41.n.33. & Fagund l.8.c.6. nu.21.*

62 Sed

62 Sed ſi Prælatus non vtatur hac forma præcipiendi in virtute ſanctæ obedientiæ, vel alia æquiualenti, & tamen intendat obligare, & conſtet de hac intentione, erit ne illi obediendum ſub obligatione culpæ mortalis? Communiter loquendo tale præceptum obligabit ad mortale, quia ſuperioris intentio talis eſt, & de ea ſufficienter conſtat. Sed in Ordine Prædicatorum aut alio conſimili in quo ex regula ſeu conſtitutionibus eſt præſcripta forma præcipiendi ſub obligatione ad mortale, niſi ſuperior ea forma vtatus non valebit præceptum in rigore obligandi ad mortale, vt diffusè probo infra.

63 Cæterùm, quæ dicta ſunt in communi pro religioſis, vera cenſenda ſunt etiam reſpectu monialium, licet enim nonnulli ſentiant, Abbatiſſam aut Prioriſſam non poſſe præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, quia careat iuriſdictione ſpirituali, tamen nedum hoc non eſt verum vt ſupra probatum eſt, quia poteſtas præcipiendi in virtute ſanctæ obedientiæ non innititur iuriſdictioni ſed poteſtati dominatiuæ quæ conſurgit ex voto obedientiæ, & quam habet Abbatiſſa, cui moniales obedientiam promittunt. Sed dato quòd in Abbatiſſa præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ eſſet ineptus modus præcipiendi, eſſet tamen ſufficiens ad manifeſtandam intentionem eiuſdem eſſe obligare ſub mortali, & ideo ſic obligaret, vt tradit *Sanchez dicto c. 4. num. 45.*

64 Quando etiam ſuperior vtitur forma præcipiendi in virtute ſanctæ obedientiæ non eſſe neceſſè vt vtatur verbo *præcipimus*, ſed ſufficere ſi vtatur verbis communibus & nullam ex ſe obligationem inducentibus, vt ſunt verba *ordinamus*, vel *ſtatuimus*, docet idem *Sanchez num. 43. ex Gabriele, Caſtro, & Azorio.*

65 Et hæc vera ſunt, etiam ſi ſit dubium an materia ſit ita grauis, vt ſit capax obligationis ſub mortali. Nam in dubio ſtandum eſt iudicio ſuperioris, & ita vbi non conſtat de materiæ leuitate, præceptum datum in virtute ſanctæ obedientiæ obligat ſub mortali. *Soto 4. d. 22. q. 1. a. 2. concl. 1. corol. 1. Cordub. in reg. S. Franciſci cap. 10. q. 3. a. 1. Aragon. 22. q. 62. a. 2. Vaſquez p. 2. d. 158. c. 5. num. 40. Medina p. 2. q. 96. a. 4. Sanchez num. 46.* Immò ſi conſtaret materiam eſſe leuem præceptum tale obligaret ad veniale, quia intentio ſuperioris eſt obligare quantùm poteſt, vt ex Corduba Sanchez aduertit.

66 Aliæ autem formæ præcipiendi æquiualentes præcepto in virtute ſanctæ obedientiæ ſunt plures, vt ſi dicatur *in virtute iuramenti præſtiti, aut voti facti quia importatur obligatio iuramenti, vel voti Azor. tom. 1. l. 5. c. 6. q. 2.* vel *ſub pœna præſtiti*. Exigitur enim obedientia ratione iuramenti ſeu voti. *Sanchez loco citato num. 43.* Item *in virtute Spiritus Sancti* quia vſus obtinuit, quòd talia verba importent obligationem ſub mortali. *D. Anton. 2. p. tit. 4. c. 2. §. 3. Armilla v. lex num. 4. Ledeſ. 2. p. 4. q. 17. art. 2. d. 6.* Item *in nomine vel virtute IESV*, quia eadem procedit ratio. *Sanchez loco citato.* Item *ſub intermìnatione gehennæ*, quia ea comminatio non conuenit niſi culpæ mortali *Caſt. l. 1. de leg pœnal. cap. 5. docum. 3.* Item *ſub pœna maledictionis æternæ*, quia hæc ſolis Dei inimicis conuenit. *D. Anton. Armil. Azor. citati; & Tabien. v. lex q. 28. num. 29. Syluest. v. præcep. q. 3. Vaſquez p. 2. d. 158 c. 5. num. 46.* Item *ſub pœna indignationis Dei*, ob eandem rationem. *Syluestr. Tabien. Armil. Azor. & Vaſquez citati.* Item *ſub indignatione Apoſtolorum Petri & Pauli* ob eandem rationem. *Nauar. ſum. c. 23. num. 53. Sayr. l. 3. c. 7. n. 33. Val. 1. 2. d. 7. quæſt. 5. p. 6. q. 3. Salon. 22. q. 77. c. 8.* Item *ſub ſtricto Dei iudicio. Gab. 4. d. 16. q. 3. a. 1.* Item *ſub obteſtatione diuini iudicij*, quia eadem eſt ratio. *Nauar. Val. & Sayr. citati.* Item ſi dicatur *ſtrictè mandamus, aut præcipimus*, quia ſtrictè mandare eſt grauiter obligare. *Azor. & Nauar. citati.* Verùm *Serra p. 2. q. 96. a. 4.* hoc limitat, vt ſit verum, ſi præfata verba præceptum ſtrictè ſumptum denotent. Secus ſi ſolùm denotent incrementum præcepti communiter dicti, eiuſque ſtrictius vinculum, vt regulariter contingit. Item ſi dicatur *ſub præcepto.* Sed hoc non approbat *Sanchez loco citato*, quia præceptum eſt commune peccato mortali, & veniali. Etenim in iure valde controuerſum eſt an verbum *præcipio* & alia ſimilia ex vi verbi importent obligationem præcipuè ſub mortali. Ego DD. placita referam nihil definiendo ex mea ſententia, quoniam cum Caiet. in hoc artic. exiſtimo, quòd in hac quæſtione omnimoda certitudo haberi non poſſit, niſi Sedes Apoſtolica quæſtionem determinet.

67 Quantùm ad verbum *præcipio*. Hoc primò conſiderandum eſt, quòd poteſt eius vis attendi, vel ex eius ſignificatione abſolutè ſumpta, vel ſumpta, vt ſtat ſub vſu iuris communis, aut municipalis. Nam quòd nullum verbum præceptiuum, nec etiam verbum *præcipio*, ex ſua ſignificatione abſolutè ſumpta importet obligationem ſub mortali, hic probant *Caiet. & Nauar. cap. 23. numer. 50.* ſignificant enim verba generalia obligationem, hæc vere communis eſt tam ad obligationem ſub culpa veniali, quàm ſub culpa mortali, & de facto multæ leges naturales, & diuinæ obligant tantùm ſub veniali, vt lex de non mentiendo, de non ridendo immoderatè. Et ſic plura vitia ſunt, quæ ex genere important ſolum peccatum veniale, vt auaritia quatenus eſt contra virtutem liberalitatis, vt habet *D. Thom. ſup. q. 118. ar. 4.* & pariter timor malus non eſt ex genere, & ſemper peccatum mortale. *D. Thom. ſup. q. 125. art. 3.* Et idem D. Th. in hac 22. quando tractat de præceptis fidei, ſpei, & charitatis, prudentiæ, iuſtitiæ, fortitudinis, & temperantiæ, multa ſub præcepto comprehendit, ad quæ obligamur ſolùm ſub veniali. D. etiam Aug. in ſua regula vtitur verbo *præcipimus*, & tamen non omnia in ea contenta obligant ſub mortali. Itaque obligatio ad agendum eſt communis ad hoc quod eſt teneri ſub veniali, & ſub mortali, verba verò præceptiua ex ſui ſignificatione non important, niſi obligationem ad agendum, & imperium prudentiæ, præcipere enim ex Ariſt. 6. Ethicorum eſt actus proprius prudentiæ, qui reſpicit bonum opus, ſiue ſit contrarium peccato mortali, ſiue veniali, igitur non valet conſequentia, vt ex quo præcipere importat obligationem ad agendum deducatur, quod importet obligationem ſub mortali. Nec valet, quod habet *Suarez lib. 3. de legib. cap. 16. num. 7.* dicens, quod verbum *præcipio* habet vim ex ſua ſignificatione vt importet obligationem ſub mortali, ſi materia ſit capax; quaſi dicendum ſit, quòd ſit per accidens, quòd non obliget ſub mortali ex materiæ incapacitate & leuitate. Quia vt probatum eſt, legiſlator etiam in materia graui po-

teſt

teſt præcipere ſub obligatione ad veniale, & ex intentione eius eſt quòd ſub vno vel altero culpæ genere obliget. Nam & inſpicere debet legiſlator, an ad finem ſuum & ad bonum publicum ſit neceſſarium obligare ſub pęna amiſſionis diuinæ amicitiæ, & æternę damnationis, an verò hoc non ſit neceſſarium, ſed ſine hac graui obligatione etiam in materia grauiſſima poſſit conſequi finem ſuum; Ideo verbum *præcipio* de ſe & ex ſua formali ſignificatione abſolutè ſūpta habet non importare obligationem ad mortale etiam in materia graui.

68 An verò verbum *præcipio* ex vſu iuris communis Canonici importet obligationem ſub mortali affirmant *Caiet. hic Sylu. v. præceptum q. 2. Armilla v. lex. nu. 4. Nauar. cap. 23. num. 52. 53. 54. Suarez lib. 8. de legibus. cap. 25. num. 6.* & plures alij apud *Sanchez l. 6. in Decal. cap. 4. nu. 29. Bonac. de leg. diſp. 1. q. 1. p. 7. §. 4. num. 4. fundantur in Clem. Exiui. de verbor. ſignificat. ibi. Apertè diſcreuit quòd quoad quædam ipſorum ex vi verbi tranſgreſſio eſſet mortalis, & quoad quædam alia non, cum ad quædam ipſorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad alia verbis alijs ſit contentus.* Sed oppoſitum ſuſtinent *Led. 2. p. 4. q. 17. a. 3. d. 6. Med. p. 2. q. 96. a. 4.* & ibi *Vaſquez diſp. 158. cap. 4. num. 3. & 35. Sanchez l. 6. in Decal. cap. 4. num. 30.* & apud eum *Salon. & Toletus.* nihilominus volunt iſti DD. quòd vbi materia ſit grauis adſit obligatio ſub mortali, hoc enim tenent etiam huius ſecundæ ſententiæ ſectatores, inde eſt, quòd adeſt regula, quæ apud modernos DD. eſt valde communis, quia ſcilicet verbum *præcipio*, & alia verba præceptiua in materia graui obligent ſub mortali. *Victor. relec. 3. de poteſt. Ciuili num. 13.* Sanchez *vbi ſupra*, & apud eum *Aragon. 22. q. 62. a. 3. col. 6. §. Et ſi quis quærat. Molina tom. 2. diſp. 344. Carbon de legibus l. 7. diſp. 4. propoſ. 1. & Sayr. in Claui reg. l. 3. c. 7. nu. 15. Item Bonacina de leg. diſp. 1. q. 1. p. 7. §. 4. num. 6.* & apud eum Valentia. *Salas. Sa. Azor. Donatus p. 1. tr. 1. q. 29. num. 6. Cotanus lib. 1. contr. 1. cap. 4. num. 82. Antonius à Spiritu Sancto in direc. p. 2. trac. 3. diſp. 6. num. 197.* Sed iſti DD. in ſubſtantia facti non tenent contrariam opinionem ei, quam ſuſtinent *Caiet. & Nauar.* Nam nec illi dicunt quòd verbum *præcipio* in materia euidenter leui, ſi contingeret quòd lex eo veteretur, obligaret ſub mortali, ſed dicunt quòd vbi lex Canonica eo vtitur, habet intentionem obligandi ſub mortali, quoniam tale verbum ex vſu id ſignificat & ſimul ſupponunt ius commune non vti eo verbo ad leuia præcipienda.

69 Et tamen hoc eſt difficile intelligere, quòd ex vſu iuris communis verbum *præcipio* ex ſua vi & ſignificatione importet obligationem ſub mortali: Nam non eſt textus in iure, ex quo hoc certè colligi poſſit. Quod enim adducitur, ex Clem. *Exiui*, licet videatur habere maximam vim, quòd non ita ſit intendunt DD. pro ſecūda opinione relati, & pūctum ſtat, quòd Clemētina illa loquitur in caſu ſpeciali regulæ S. Franciſci, in qua iam ex vſu & communi intelligentia verba præceptiua intelligebantur vt obligantia ſub mortali, & dubium quod Pontifici proponebatur erat, an illius Ordinis Religioſi ſub mortali obligarentur etiam ad conſilia & ad totam regulam, conuenientibus omnibus ſine hæſitatione in hoc, quòd tenebantur ſub mortali ad obſeruantiam votorum & eorum quæ per verba præceptiua ſtatuta fuerant, vt eſt manifeſtum ex eadem Clem. ibi. *Fuit hæſitatum, an fratres eiuſdem Ordinis ad omnia tam præcepta, quàm conſilia Euangelij ex profeſſione ſua regulæ teneantur. Quibuſdam dicentibus, quòd ad omnia, alijs verò aſſerentibus, quòd ad ſola illa tria conſilia, ſcilicet viuere in obedientia, in caſtitate, & ſine proprio, ad ea, quæ ſub verbis obligatorijs ponuntur in regula, obligantur.* Itaque ex vſu illius regulæ & communi intelligentia verba præceptiua inducunt obligationem ſub mortali: Quando igitur Pontifex interpretando regulam ait, *quòd quædam illorum ex vi verbi tranſgreſſio eſſet mortalis*, incertum eſt an intelligat ex vi verbi vt eſt in vſu iuris communis, vel potiùs vt eſt in vſu legis municipalis illius regulæ; & præferri debere videtur hic ſecundus ſenſus, quia verba intelliguntur iuxta ſubiectam materiam, & cum de obligatione legis municipalis tractaretur, conueniens fuit vt obligatoria verba inſpicerentur ex vi quam habebant ex vſu illius legis, & non ex vſu iuris communis. Et hoc probat *Serra p. 1. q. 96. a. 4. dub. 2.* ex eo, quòd Pontifex declarat, quòd verbum *teneantur* in illa regula vim præcepti habeat, quia communiter Ordo ſic ſentit. Ex eo igitur textu non colligitur per certam conſequentiam, quòd verba præceptiua ex ſua vi & vſu iuris communis importent obligationem ſub mortali.

70 Inde eſt, quòd ſemel dato quod ſecunda ſententia tenet, ſcilicet quòd verbum *præcipio* ex vi ſuæ ſignificationis non importet obligationem ſub mortali, nec eſt certa regula à DD. eiuſdem 2. ſententiæ ſtatuta nimirum ex grauitate materiæ ſumi obligationem ſub mortali; quia vt probatum eſt, obligatio ſub mortali pendet ex intentione legiſlatoris, & ſicut quàmuis omne peccatum mortale ſit dignum morte, iuxta illud. *Qui non obedierit Principi morte moriatur*, vt in *cap. 2. de maior. & obed. & cap. quod præcipitur 14. q. 1.* tamen non omnis tranſgreſſio legis etiam in re graui punitur pœna mortis, ita non eſt neceſſe quòd omnis tranſgreſſio legis etiam in re graui puniatur pœna æternæ mortis, ideo liberum eſt legiſlatori vt conſiderato negotio, & inſpecto an indictio pœnæ mortis æternæ ſit vel non ſit neceſſaria ad bonum commune obligare vel non obligare ſub mortali, cui æterna mors eſt coniuncta. Et eò magis, quòd longe diuerſa eſt ratio in lege naturali, & poſitiua. Nam quæ cadunt ſub naturali lege, ex natura rei habent certam connexionem cum fine rectæ rationis, vnde iuxta materiæ grauitatem habent etiam grauem & conſiderabilem, & notabilem ordinem, & neceſſitatem ad finem, nec res grauis poteſt eſſe leuiter neceſſaria ad finem rationis rectæ. Sed quæ cadunt ſub lege poſitiua indifferentia ſunt, nec per ſe habent certam connexionem cum fine, ſed hoc videre ſpectat ad Principem. Et quia res aliàs in ſe grauis poteſt non eſſe multùm neceſſaria ad finē legiſlatoris, non licet ex materiæ quantitate aut grauitate magnam obligationem deducere, ſed intentio legiſlatoris inſpici debet. Cum bene contingere poſſit quòd non expediat ſubditos obligari ſub culpa mortali ad agendum, etiam ſi aliàs ſit ſummè neceſſaria ad bonum commune. Nam & immò contingere poteſt quòd per legem purè pœnalem, & ad nullam culpam obligantem grauiſſima præcipiantur, vt ſit in Religionibus Societa-

tis, Carmelitarum Diſcalceatorum, Ordinis Prædicatorum &c.

71 Et regula igitur illa eſt incerta. Alias verò ex ſolis probabilibus & incertis velle inducere obligationem ſub culpa, & pœna omnium aliarum maxima nec valde conforme eſt regulis iuris tam naturalis quàm poſitiui. Et *Nauar. loco citato*, ſcilicet *cap.23. num.50.* docet, quòd in dubio lex eſt intelligenda de culpa & pœna veniali, non de mortali, quia leges in dubio de minori pœna intelligendæ ſunt, *l. interpretatione, & l. ſi præſes. ff. de pœnis. & cap. in pœnis, de reg. iuris in 6.* & facit alia regula ibid, ſcilicet in obſcuris minimum eſt ſequendum. Quod etiam ex *Sayro l.3. cap.17. & Diana p.3. tr.6. reſ.74.* tenet *Cotoà. lib.1. contra. cap.4. num.565.*

72. Et nihilominùs admittendo dictam regulam attendi omnino debet, vt non conſideretur res ipſa grauis præciſè ſecundùm ſe, ſed conſideratis omnibus alijs circumſtantijs, & ſingulariter habitudine eius ad finem legis, ſi ſcilicet ſit valde neceſſaria ſeu vtilis ad finem conſequendum, & quàm maximè ſi ad finem conducat obligatio ſub mortali, vel potiùs quantùm ad culpam ſufficiat obligatio ſub veniali, vel etiam ſub nulla culpa: nec tam facile induci debet obligatio ſub mortali, quæ pœnam æternæ mortis ſecum fert. Ideo de ſingulis legibus iudicandum erit an ſub mortali obligent plenè omnibus circumſtantijs, & fine, & cauſa, & verbis legis inſpectis. Et principium illud *Bonacinæ de legib. diſp.1. q.1. p.7. §.4. num.13.* ſcilicet quòd Princeps condens legem præſumitur eam condere ſecundùm plenitudinem ſuæ poteſtatis, planè falſum eſt ſic abſolutè dictum, quia præſumi debet quod eam condat quantùm conuenit, & expedit, ideoque & quatenus rationabiliter vult, & intendit. Quamobrem ſi ſemel verum eſt, quòd verbum *præcipio* neque ex vſu iuris communis, aut municipalia per ſe importat obligationẽ ſub mortali, ex ſola qualitate & grauitate rei præceptæ ſecundum ſe ſumptæ non poteſt colligi obligatio ſub mortali, niſi ſimul conſideretur an lex eſſet inutilis, vel deficiens ſi omnibus penſatis non obligaret ſub mortali, ſed ſolùm ſub veniali.

73 Quod autem verba aliquando etiam impropriêntur, & ita vt verbum rogo, ſignificet idem quod præcipio, ex *cap. Rogo 11. q.3.* vt habet ibi *Gloſſa v. rogo*, & econtra verbum *præcipio* ſumatur vt eſt idem, quod *moneo*, *ex cap.2. 12. q.1. & Gloſſ. ibid.* aduertunt *Panorm. c. nam conſcientiam de Conſtitut. num.3. Syluestr. v. præceptum q.2.* Verùm ex dictis textibus hoc non probatur; Nam in *d. cap. Rogo.* Greg. hortatur vt Clerus Salonitanus non communicet cum illis qui communicant cum excommunicato; bene verò poteſt ſuperior abſque nouo præcepto ſubditos monere hortari, & rogare, vt præcepta ſeruent, vt conſiderauit *Dec. ad d. cap. nam concupiſcentiam in p. lec.21. & 22.* Vnde non eſt firma regula, quam ex *Innoc. & Anton.* affert *Sanchez l.6. in Decal. c.4.* & quam latè proſequitur *Felin. d. cap. nam concupiſcentiam à num.3.* vt ſcilicet, quando conſtat materiam eſſe præcepti, tunc quibuſcumque verbis conſilium importantibus textus vtatur, ea impropriè vſurpantur, vt præceptum importent. Vbi verò materia eſt conſilij etiam verba præceptum importantia impropriantur, vt conſilium importent. Quando autem neutrum conſtat inſpiciendus eſt rigor verborum & ſeruandus. Nam quid intelligunt per materiam præcepti? Vel enim intelligunt materiam quæ iam alia lege eſt præcepta; Et tunc nulla eſt neceſſitas impropriandi verba ſignificantia conſilium, ſed immò illa ſunt in propria ſignificatione accipienda, quia ſignum eſt, quòd ſuperior noluit addere præceptum præcepto, ſed voluit, hortari, ſuadere, conſulere, rogare vt præceptum iam poſitum obſeruetur. Si verò materia per nullam legem eſt præcepta, iam illa de ſe eſt vel indifferens nec bona, aut mala, aut ſi bona eſt materia conſilij ex nulla lege neceſſaria. Quòd ſi hoc ſtante verba præcepti impropriari deberent, vt ſonarent in conſilium non in præceptum, nullum eſſet præceptum legis poſitiuæ, niſi vbi præciperet ea, quæ ſunt de præcepto legis diuinæ aut naturalis, quia alia ante præceptum poſitiuæ legis ſunt de conſilio. Non igitur huiuſmodi impropriationes verborum tutæ ſunt, nec admittendæ niſi per accidens in caſu in quo eſſet abſurdum verba intelligere in proprio ſenſu: Sed immò debet ſummopere attendi proprietas ſignificationis verborum, quæ ſũt ſigna ex humana inſtitutione inſtituta ad ſignificandas internas conceptiones, paſſiones, voluntates. Quòd ſi ſtante præcepto legis adhuc communiter à viris doctis res præcepta ſe habet, vt de conſilio non obſtante præcepto, dicendum potiùs eſt verba præceptiua ex vi ſuæ ſignificationis non obligare, niſi aliquo adiuncto, quod in eo caſu deficiat, vel conſuetudinem legi præualuiſſe, non verò Principem abuſiuè loquutum fuiſſe, & accepiſſe verbum *præcipio*, vt ſit idem, quod hortor, & moneo. Et quod ex *cap.2. 12. q.1.* adducitur in exemplum, deſumptum eſt ex epiſt. quinta Clemẽtis Apocrypha, & in qua ſcriptor vel corruptor illius ſumit verbum *præcipimus* valde propriè. Docet enim ibi, quòd apud *fideles debere omnia eſſe* communia, & inter *hæc omnia* numerat etiam coniuges. Et præmiſſo quòd tempore Apoſtolorum omnia fidelibus erant communia, ſubdit: *Quapropter hæc vobis tenenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apoſtolorum obedire præcipimus, quia hi, qui mandata eorum poſtponunt, non ſolùm rei, ſed exterres ſunt.* Hæc verò conſulentis verba non ſunt, ſed præcipientis. Et Gloſſ. quæ conata fuit in bonum ſenſum vel vi trahere textum, meliùs dixiſſet illum vel non eſſe Clementis, vel fuiſſe corruptum.

74 Et hinc magis apparet, quòd vbi eſt ſermo de lege poſitiua, regula deſumpta ex grauitate materiæ non poteſt eſſe vndequaque ſecura, ſi verbum *præcipio* aliàs ex ſe non obligat ſub mortali quia materia illius eſt res indeterminata, & quæ de ſe non habet neceſſariam, & determinatam connexionem cum virtute, ſed ipſa lex eſt, quæ inducit hanc determinatam neceſſitatem ſecundùm maiorem vel minorem obligationem ad arbitrium legiſlatoris. Et ſic ſi conſideratur materia hæc antecedenter ad legem, non habet neceſſitatem determinatam ad virtutem, nec aliam petit niſi quæ viſa fuerit determinanda per arbitrium legiſlatoris; qui ſi præcipiendo conſtituat materiam illam in ſtatu neceſſitatis ad virtutem, cum hoc ex eius arbitrio depẽdeat eius intentio inſpici debet, quàmuis non poſſit negari quin ſpectata re, & circumſtantijs

ſtantijs

ſtantijs vna materia non ſit magis vtilis ad virtutem, quàm alia, & ideo magis apta vt legislator eum maiori rigore, & ſtrictiori vinculo obliget ad illam, ſi videat periculum imminere, ne lex in præiudicium boni communis contemnatur, ſi ſine rigore ſpeciali lex præcipiat.

75 Communiter verò DD. admittunt, quòd præceptiua verba ſint præcipio, iubeo, impero, edico, iniungo, vt patet per Felinum, qui latè de hac materia diſſerit in cap. Nam concupiſcentiam à nu.5. de conſtit. & DD. quos ſequitur Sanchez n.33. & prohibentia ſint, prohibeo, inhibeo, veto, interdico, ex eodem Sanchez nu.34. Nihilominùs Emanuel Sà v. lex. num.6. voluit, quòd verbum iubeo non ſit præceptiuum. De verbo etiam mando an ſit præceptiuum difficultas eſt, affirmat enim Sanchez. num.35. ex Archid. cap fin. num.3. 33. q.1. Anton. cap. Nam concupiſcentiam & alij ab eo relati in fine de Conſt. Vaſquez p.2. diſp.158. cap.3. num.21, & c.6. num.56. Barboſa dict.196. falsò pro hac ſententia referens S. Anton. & ſe fundans in cap. cam tè, 7. & cap. mandatum 38. de reſcript. & cap. mandato de preb. in 6. ex quib. ſua ſententia non deducitur. Sed oppoſitum ſentiunt Syluest. v. lex q.8. D. Anton. p.2. tit.4. cap.2. §.3. & p.3. tit.16. c.1. §.9. fin. ex Archid. §. quiſquis 24. q.5. Azor. lib.3. c.6. num. q.5. Sà v. lex. num.6. Card. Clem. final. num.3. propè finem de procuratorib. & in cap. quoniam Abbas, de off. delegati, & in Clem. 1. not. 8. de iudic. qui tenent, quòd verbũ mando non ſit idem quod præcipio, & quòd importet obligationem ſub veniali, non ſub mortali. Felin. etiam, qui citatur à Sanchez pro priori ſententia, non eſt alienus ab hac ſecunda nam d. cap. nam concupiſcentiam num.6. habet ex Gloſſ. in l. ſæpe ff. de off. præſidis, quòd mandatum non importat neceſſitatem tam præciſam ſicuti verbum præcipio, & n.7. quòd verbum mando non importat regulariter neceſſitatem. Et quòd mandatum ſit vltra conſilium, & citra mandatum, & quòd verbum præcipio differat à verbo mando ex multis DD. probat ibi Addit. Eſt igitur incertum an in Iure poſitiuo præcipio & mando eandem neceſſitatem importent. Quàmuis in ſcripturis ſæpiſſime mandatum & præceptum pro eodem ſumantur, vt per totum Pſalmum 118. & Eccleſ.41. & Io.13. & 15. & in p. canonica ſua. Sed non mirum, quia reſpectu legis naturalis, & diuinæ quodlibet verbum iubentis eſt præceptum obligans ad mortale in re graui.

76 De verbo autem debet, quod æquipolleat v. præcipio affirmant Syluest. in ſumma v. præceptum q.2. Gloſſ. in v. non debet in cap. propoſuit de appellat. Gloſſ. in v. debeant in Clem. attendentes de ſtatu monach. Rota dec.79. num.1. & dec.276. num.2. p.1. recent. & quàmplures alij, quos referunt & ſequuntur Sanchez d. l.6. c.4. num.36. & Barboſa, Dict.77. num.1. Felin. in d. cap. Nam concupiſcentiam, de Conſtit. quàmuis hoc limitent vt non ſit verum, quando materia aliud requirat, vt ſi ſequeretur abſurdum, vel cum diſpoſitio eſt ad fauorem eius pro quo profertur, vel quando adiungitur particula importans conſilium, vt dicendo humiliter teneatur. Sed idem Barboſa ſtatim num.9. limitat alio modo aſſertionem adeo, vt ferè illam deſtruat, dicit enim, quando verbum debet ponitur in lege, quod tunc non importat neceſſitatem, ſed decentiam, & vrbanitatem, & id probat ex l. non ſolùm §.1. ff. de noui operis nunciat. & l.3. C. de pignoribus. Burg. de Pace conſ.46. & Card. Tuſ. lit. D. concl.22. num.3. fatetur quòd non ſemper verbum debet inducit neceſſitatem. Et quidem eſt conſiderandum, quòd verbum debet aliquando aſſumitur vt explicet alterius legis neceſſitatem, & tunc eam neceſſitatem ſignificat, quam fert lex illa, cuius obligatio per verbum debet explicatur. Sicut cap. oblata de appellat. dicitur, quòd literæ ſubreptitiæ non debent habere firmitatem, ſunt enim tam ex iure naturali quàm de iure poſitiuo infirmæ. Sed quando aſſumitur verbum debet ad inducendam nouam obligationem, an æquipolleat verbo præcipio alij affirmant, id verò Barboſa negat, quando lex eſt, quæ tali verbo vtitur. Quòd ſi hoc admittitur, & cur non erit verum, etiam quando illud aſſumit ſuperior vt aliquid mãdet, vel ordinet?

77 De verbo oportet etiam eſt controuerſia, an æquipolleat verbis præceptiuis. Affirmant plures quos referunt Sanchez vbi ſupra nu.37. & Barboſa dict.242. quos ſequitur Bonac. de leg. diſp.1 q.1. p.7. § 4. num.9. Sed quòd hoc verbum ſit indifferens, & aliquando ſignificet neceſſitatem, & aliquando honeſtatem dixerunt Felin. ad d. cap. nam concupiſcentiam num.5. Gloſſ. in cap. p. v. oportet, de præſcript. in 6. & cap.1. v. oportet. 23. q.1. vbi Archid. num. vnic. Turrecrem. num.2. Salon, & Carbon, quos ſequitur Sanchez vbi ſupra. Gratian. diſcept.146. num.18. Giurba, quem ſequitur Barboſa num.3. Sed & hoc verbum ex ſua ſignificatione aptius eſt ad exprimendam alterius legis præcedentis obligationem, quàm ad nouam inducendam.

78 Quod verbum teneantur æquipolleat præceptiuis & importet neceſſitatem ex Caſtro, Sà, Vaſquez. Sayro, & Azor. dixit Sanchez. num.38. idem aſſerens de verbo obligentur. Sed quòd verbum teneantur habeat indifferentem ſignificationem, ſicut & verbum oportet & verbum debet, dixit Barboſa dict.406. ex Gloſſ. cap. p. in v. oportet, de iudic. in 6. Anton. Monac. Lucen. dec.67. num.17. Pariter quòd præceptis æquipolleant omnia verba neceſſitatem ſignificantia, vt neceſſariò, neceſſe eſt, ex Gloſſ. cap. Domino. v. neceſſe diſt.50. & Archid. ibid. num.1. & DD. ſupra citatis tenet Sanchez d. num.38. idem putans dicendum de hoc verbo non licet, & de verbo non poteſt, de quo multis DD. allegatis idem aſſerit. Barboſa dict.268. num.3. Quod verò hæc verba teneantur, obligentur, neceſſe eſt, debeant, non liceat, non poteſt, ſint æquipollentia præceptis docent Bonac. de legib. diſp.7. q.1. p.7. §.4. num.6. Anton. à Spir. Sancto p.2. tr.3. diſp.6. num.198. Coton. lib.1. contr.1. cap.4. num.80. Iuuat verò aduertere, quòd huiuſmodi dictiones ſæpe adducuntur vel ad prioris legis ſignificandam obligationem, vel ad denotandam neceſſitatem ad valorem actus, non verò ad ſignificandam obligationem moralem ſeu neceſſitatem præcepti.

79 De verbis imperatiui modi, vt facito, faciant, non conueniunt etiam DD. alijs dicentibus importare neceſſitatem, vt Bonac. de leg. diſp.1. q.1. p.7. §.4. num.10. Anton. à Spir. Sancto vbi ſupra. num.200. alijs dicentibus importare obligationem ſub veniali, vt Nauar. c.22. nu.49. alijs nullum importare præceptum, quia huiuſmodi verba grammaticè non iuridicè dicunt præceptum, vt Caiet. hic, alijs quòd huiuſmodi verba in iure communi,

& Concilijs important obligationem ſub culpa ex qualitate materiæ diiudicanda, vt *Vaſquez p.2. diſput.158.c.3.nu.25.& Coton.lib.1.contr.1.cap.4.n.81.* Alijs quòd ſtandum eſt conſuetudini Religionis acceptantis & intelligentis ea verba, vel vbi conſuetudo non adſit, ſpectandam eſſe materiam vt *Sanchez d. cap.4.num.39. Felin.d.cap.Nam concupiſcentiam num.8.de Conſtit.Sylu. v.præceptum.q.2.Tabien.v.lex.nu.29. Armill.nu.4.Vaſquez p.2. diſp.159. cap.2.nu.10.* Hoc mihi aduertendum videtur, quòd ex *Clem.exiui de verb.ſignif.* manifeſtum eſt, quòd verba imperatiui modi non important præceptum, ſed neque ex ea colligi poteſt, quòd in materia grauí id importent, quia ibi Pontifex expreſſit multa obſeruanda à minoribus tanquam de præcepto, quæ in regula continentur ſignificata per verba imperatiui modi, ſed hoc non fuit factum attenta ſola vi ſignificationis verborum, ſed quia Pontifex iudicauit ſic illis expedire, vt ex d. Clem. manifeſtum eſt.

80 Verba autem communia, quæ nec ſunt præceptiua, nec æquipollent præcepto cenſentur verba: *hortamur, monemus, ordinamus, ſtabilimus, Conſtituimus, innouamus, volumus, intendimus,* de quibus videri poſſunt *Panorm. in rubr. de obſeruat. ieiunior. Felin.ad d.cap.Nam concupiſcentiam. Angelus v. lex num.3. Armill.num.4.Tabien.num.29.Syluest. v. præceptum q.2. Vaſquez p.2. q.158. cap.3. Anton.à Spir. Sancto vbi ſupra num.198.* & plures alij, quos refert *Sanchez d. cap.4. num.40. vbi num.41.* dubitat de hoc verbo *Decernimus*, quia non æquiualere præcepto ſentiunt *Archid.cap 1. nu.2.diſt.76.& ibi Domin.& Turrecrem.ipſe cum Panorm.cap.Nam concupiſcentiam num.4. de Conſtit. Syluest.Tabien.Aug.* & alij tenentes eſſe verbum commune. Et cum Panor. loco citato, & alij ſentiant hæc verba communia importare obligationem ſub culpa veniali, quod & alij tenent, idem *Sanchez num.42. ex Anton. & Vaſquez* cenſet per ea verba nullam obligationem ad culpam ſignificari *Bonac.tamen de leg. diſp.1.q.1. p.7.§.4.num.51.* exiſtimat, quòd huiuſmodi verba important præceptum in materia graui obligans ad mortale. *Serra p.2.q.96.a.4.d.2.* cenſet ex vi horum verborum non importari obligationem, quæ tamen adeſſe poteſt ex intentione legiſlatoris.

81 Hæc ſunt, quæ de ſignificatione verborum præceptiuorum plures ſentiunt, ex quibus bene colligitur, quòd ut habet Caiet. ad huiuſmodi ambiguitates tollendas opus eſſet authoritatiua declaratione Pontificis. Nam aliàs nullius Doctoris eſt tribuere uerbis ſignificationem legalem. Quàmuis quia verbis vtendum eſt vt plures, & conſuetudo maximè valet ad determinandam verborum ſignificationem, communis DD: intelligentia poſſit eſſe talis, vt conſuetudinem ſignificet, & importet; & aliàs etiam excellentium DD. intelligentia non ſit parui facienda. Sed tamen vbi agitur de obligando humano genere, & imponenda neceſſitate ſub pœna æternæ damnationis, non tam de facili eſt huic, vel illi Doctori aſſentiendum vbi loquitur ſine textu, & attenditur forſan ſola grammaticalis verborum ſignificatio, cum hic attendi debeat ſignificatio legalis.

82 Conſiderandum etiam eſt, quòd ex parte legis eſt præciſa neceſſitas, vt ſit clara, prout *artic. ſuper. num.245.* eſt probatum, & ideo legis eſt manifeſtare ſe ipſam & ſe prodere, & intentionem ſuam clarè ſignificare. Et ſi id non facit, ipſa deficit. Lex verò naturalis, & diuina in hoc minimè deficiunt, quia legis naturalis principia ſunt per ſe lumine naturæ euidentiſſima, & principia legis diuinæ ſupernaturalis ſunt lumine fidei certiſſima. Vnde circa illarum intelligentiam non eſt difficultas niſi in applicatione, & diſcurſu ad deducendas concluſiones ex principijs. Et tamen concluſiones iſtæ ad principia habent neceſſariam connexionem per certas conſequentias deducibilem, vnde eſt quòd materia harum legum ex parte rei eſt neceſſaria, ſi cadit ſub lege, nec opus eſt vereri intentionem legiſlatoris ambiguam, ſeu ambiguè ſignificatam, quia eſt certiſſima legiſlatoris intentio ſe extendens ad principia vel euidentiſſima, vel certiſſima, & ad omne id, quod per neceſſariam conſequentiam ab illis deducitur, ſeu deduci poteſt, & ex conſequenti deduci debet. Ideo reſpectu naturalis, & diuinæ legis etiam verba imperatiua, & communia ſufficientia ſunt ad ſignificandam neceſſitatem & obligationem; Vnde præcepta Decalogi data fuerunt per ſimplicia verba imperatiui modi. Dominus, inquit, vnus eſt, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua &c. Dominum Deum tuum timebis &c. Deut. 6. Et inde eſt etiam, quòd reſpectu harum legum ſufficit, quòd Eccleſia declaret & verbum *declaramus* eſt ſufficientiſſimum ad inducendam obligationem legis in caſu aliàs dubio; quia leges iſtæ, ex certa Dei authoris naturæ & gratiæ intentione obligant, & ſufficit quòd nobis innoteſcat certitudo conſequentiæ, per quam particularior concluſio ex vniuerſalibus principijs deducitur, vndecumque hoc innoteſcat, & fiat manifeſtum.

83 Hinc eſt, quòd reſpectu legis naturæ, & diuinæ ſupernaturalis maximè vera eſt regula, quòd obligationis forma ex qualitate, *& quantitate* materiæ accipi debet. Neque enim eſt ibi dubium vel eſſe poteſt de intentione legiſlatoris, & an conueniat legem de facto obligare ſub mortali vel potiùs ſub pœna temporali graui, quoniam intentio legiſlatoris certiſſima eſt obligandi ſub culpa ad omne id, quod per certam conſequentiam ex principijs legis deduci poteſt, & debet. Et ideo ſolùm ex leuitate materiæ obligatio ſub veniali deducitur; nam alias, quod eſt contra huiuſmodi leges eſt per ſe rationi contrarium, & à ratione diſſonum, & niſi ſit leue eſt valde diſſonum, & ideo eſt culpa grauis.

84 Loquendo verò de lege poſitiua diſtingui etiam debet. Quia vbi lex poſitiua determinat indifferentiam legis naturalis, & diuinæ, ſic vt Vrbanus octauus in ſua conſtit. *cum euenire.* quæ eſt 152. & data fuit 13. Octobris 1638. per ſola verba *ſtatuimus, & Ordinamus* mandauit, vt ſi contingat vigiliam S. Io: Baptiſtæ incidere in diem Corporis Chriſti, fideles non ea die, ſed die antecedenti ieiunent. Et idem Vrbanus in ſua Conſt. 156. data Idibus Septembris 1642. per verbum *decernimus, & declaramus* numerum feſtorum dierum præfixit: nulli dubium eſt fideles ſub mortali eſſe obligatos ad huiuſmodi leges ſeruandas, vt v. gr. quando determinant legis indifferentiam, quantùm ad tempus, ad locum, ad quantitatem, & huiuſmodi circumſtantias, vt eſt in lege ieiunij, vel in determinatione modi colendi Deum per hos, vel illos

actus

actus Religionis tali die, & forma habendis; non eſt neceſſaria ex parte verborum legis ſic indifferentiam legis naturalis aut diuinæ determinantis tanta vis & efficacia præceptiua; quia in huiuſmodi iam homines ex lege naturali, & diuina tenentur ad actus huiuſmodi ſecundùm ſubſtantiam. Nam v. g. homines tenentur Deum extrinſecus colere, & fidem ſuam proteſtari & viſibiliter oſtendere, quod verò fiat, hoc vel illo die, ſub hac vel illa forma, quòd ieiunium habendum ſit hoc tempore, vel per tantum tempus, quòd audiatur ſacrum in his vel alijs diebus, quòd hæc vel illa feſta celebrentur, hoc quidem eſt ex determinatione Eccleſiæ, ſed ad inducendam obligationem grauem circa huiuſmodi non video cur non ſufficiant verba imperatiui modi, aut etiam quædam verba, quæ inter communia numerantur, vt ſunt verba *ſtatuimus*, *Ordinamus*, *Decernimus*, *Volumus*, quia res ipſa ex natura ſua continet obligationem grauem ſuppoſita Eccleſiæ determinatione, & ideo ſufficiunt verba quæ determinationem Eccleſiæ ſignificent, quà ſuppoſita lex ipſa naturalis, aut diuina obligat. Et ideo in iſtis etiam maximè valet regula de colligenda graui culpa ex grauitate materiæ, nec eſt opus attendere an verba ipſa ex ſua ſignificatione ſint valde præceptiua.

85 Sed ubi ſimus in materia de ſe indifferente, etiam quantùm ad ſubſtantiam actus, & quæ præcipitur quia aſſumitur tanquam medium ad aliquam virtutem, ad quam illud medium per ſe non eſt neceſſarium, ſed neceſſitas oriri debet ex lege, & præcipuè cum leges facillimè fiunt fundatæ in præſumptionibus, quæ fallaces eſſe poſſunt, ſeu fiunt ex eo quòd pauci abutuntur rebus, & hac occaſione omnes obligantur, ab illis ſuperioribus qui vitia coercere neſciunt niſi nouas leges imponendo communitati ſine neceſſitate, & huiuſmodi leges etiam ſæpe eduntur ad huius vel alterius zelũ habentis, ſeu etiam oſtentantis, ſed non ſecundùm ſcientiam, inſtauriam, & iudicium, non adeo de facili intelligi debẽt iſtæ leges, vt imponant nouam obligationem ſub pœna æternæ mortis, niſi hoc exprimant ſufficienter.

86 Ideo in præſenti cum ex duplici capite poſſit oriri dubium an lex uel præceptum obliget ſub mortali, uel ſcilicet ex parte materiæ, uel ex parte uerborum legis. Quando dubium ex priori cauſa oritur, & certa eſt legis ſignificatio ſufficiens ex parte ſui ad inducendam obligationem ſub mortali, ſed dubium eſt, an id locum habere poſſit ex eo quòd eſt dubium an materia ſit leuis, & capax obligationis ſub mortali, legi eſt obediendum, & cenſendum eſt legem ſub mortali obligare, quia non inferioris, ſed ſuperioris eſt iudicare an materia ſit grauis, uel leuis, & an ſit ad finem uirtutis multùm uel parùm neceſſaria. *Corduba in regul. S. Franc. cap. 10. q. 3. p. 1. Arragon 22. q. 62. a. 3. col. 6. Sotus 4. d. 22. q. 1. a. 2. concl. 1. corrol. 1. Sanchez d. c. 4. num. 46.* Sed ubi dubium ſit ex parte verborum legis an ſint ſufficientia ad ſignificandam obligationem ſub mortali, licet *Felin. d. c. Nam concupiſcentiam, num. 8. limit. 3. ver. ſed conſidera.* dicat, quòd in dubio uerba important præceptum ubicumque ratio ſubiectæ materiæ, uel uerba ipſa aliud non demonſtrant; nihilominùs dicendum eſt, quòd ubi ſpectata materia & alijs circumſtantijs, & ui ſignificationis uerborum legis eſt dubium an lex obliget ſub mortali, vel veniali; ſeu etiam an importet potiùs præceptum, quàm conſilium, accipienda eſt vt importet conſilium. *Caſt. l. 1. de leg. pœn. cap. 5. docum. 4.* quem ſequitur *Sanchez dic. cap. 4. num. 37. fin.* & dictum eſt etiam *ſupr. num. 71.* Nam & hic locum habere poteſt regula, *Contra eum, qui legem dicere potuit apertiùs, eſt interpretatio facienda.* Cum enim non deſint formæ verborum indubitatæ, & certæ ad exprimendam obligationem ſub mortali, ſi legiſlator ijs non vtitur, potiùs præſumendum eſt eum noluiſſe obligare.

87 Hinc etiam eſt, quòd vbi in interpretanda obligatione legis naturæ, & diuinæ maximè attendi debet grauitas materiæ, reſpectu tamen legis poſitiuæ valde etiam conſiderari debet efficacia verborum legis ex legali vſu verborum, & ſummopere inſpici debet non tam ſi materia ſecundùm ſe ſit grauis, quàm ſi ſit vtile aut neceſſarium ad bonum commune & finem legis, vt lex obliget ſub mortali, vel potiùs alterius generis ſufficiat obligatio.

88 Hinc poteſt in generali ferri aliquod indicium de duabus opinionibus extremis *ſupra n. 68.* relatis. Prima enim quæ ſentit quòd verbum *præcipio* licet non ex ſui abſoluta ſignificatione ex vſu tamen iuris communis importet obligationem ſub mortali, eſt in iure magis fundata, quia habet pro ſe textum *Clem. exiui de verb. ſignificat.* Quamuis non ſit certa, quia ille textus probabilem habet intelligentiam in ſenſu contrario vt aduertit etiam *Caiet. hic & in ſum. v. præcepti trangreſſio & Martinez de Prado cap. 3. q. 10. num. 16.* habet, quòd niſi verba ſint valde clara ex ſe, vel ex vſu, valde ambiguum eſt hoc ſignum quòd ſumitur ex verbis legis ad diſcernendum mortale à veniali. Iuxta illam etiam maximè ſaluatur differentia inter verba præceptiua, ſeu æquiualentia, & verba imperatiui modi, aut communia, quæ differentia habet non leue fundamentum in d. Clementina *exiui*. Eadem quoque ſententia magis eſt conformis naturæ obiecti legis poſitiuæ, & eidem legi, quæ cum ſit de re, quæ ſecundùm ſe eſt conſilij, non niſi ex efficacia voluntatis legiſlatoris habet quòd obliget, & quòd tantùm magis, vel minùs, ſub hac vel illa forma obliget, vel ad pœnam tantum vel ſub culpa leui, vel ſub culpa graui; & ideo vult illa ſententia, quòd attendatur efficacia verborum legis, vt qualitas obligationis eius cognoſcatur. Sed ſecunda ſententia pro ſe textum non habet, & ex eo quòd verba præceptiua ex eorum ſignificatione abſoluta non importent obligationem ſub mortali, non bene infert quòd illam non importent ex vſu iuris communis. Et ex illam ſequentibus videri poſſunt plures ad eorum intentum probandum vel nullam rationem adducere, vel petere principium & concluſionem pro principio aſſumere. Inde eſt quòd iuxta illam ex ſola grauitate materiæ colligitur obligatio ſub mortali, & ex illam ſequentibus aliqui inconſequenter loquuntur, ponentes differentiam inter verba præceptiua imperatiua & cõmunia, cum tamen conſequenter loquendo eadem ſit ratio de omnibus, quia ſcilicet in materia graui ſemper importatur obligatio ſub mortali, etiam ſi verba ſint imperatiua, aut communia vt alij ſentiunt & tamen aliàs ab antiquis Theologis, & Canoniſtis

noniſtis communiter ſemper magni facta eſt diſtinctio inter verba præceptiua, imperatiua, & communia. Alia etiam inconſequentia aduerti poteſt. Quia DD. qui tenent, quòd ſuperior in re graui non poteſt præcipere ſub veniali, conſequenter dicunt quòd in materia graui ſemper eſt obligatio ſub mortali, ſiue ſit lex Canonica ſiue ciuilis; ſed qui tenent quòd etiam in materia graui lex poteſt præcipere nedum ſub obligatione culpæ leuis ſed ad ſolam pœnam, inconſequenter vtuntur regula de grauitate materię vt vniuerſaliter vera, ſeu etiam inconſequenter diſtinguunt inter ius canonicum, & ciuile, cum conſequenter loquendo, ſi aliàs non ex vi verborum, ſed ex qualitate materiæ ſumenda eſt obligatio ſub mortali, inane ſit attendere aut verborum, aut legiſlatorum diſcrimen. Vnde eſt, quòd peior opinio Caiet. & Nauar. eſt magis fundata, & ſecuta.

SVMMARIVM.

1 *Pœna duplex ſpiritualis & corporalis. n.89.*
2 *Præceptum ſub pœna excom. latæ ſententiæ obligat ſub mortali. n.81.*
3 *Pœna excommunicationis ferendæ eſt ſignum obligationis ſub mortali. n.90.*
4 *Non tamen ſi non eſt ferenda ſine præuia monitione. num.90.*
5 *An præceptum ſub pœna interdicti, & ſuſpenſionis obliget ſub mortali. n.91.*
6 *Præceptum ſub pœna degradationis &c. qualiter obliget ſub mortali. nu.92.*
7 *Lex pœnalis an obliget ad culpam. n 93.*
8 *Non eſt neceſſe quod legislator obliget ſub culpa dum infert pœnam. n.94.*
9 *Leges pœnales regulariter non reſpiciunt actiones vt ſunt priuata offenſa Dei, ſed vt ſunt contraria bono communi. n.94.*
10 *Iuſtitia pœnæ legalis menſuratur ex culpâ vt eſt culpa legalis bono communi contraria. n.94.*
11 *Ad iuſtitiam pœnæ legalis per ſe non eſt neceſſe vt tranſgreſſio ſit culpa. n.94.*
12 *Obligare per legem pœnalem ad culpam regulariter non eſt notabilis vtilitatis ad legem ſeruandam. n.95.96.*
13 *Leges pœnales obligare ſub culpa eſt damnoſũ. n.97.*
14 *In dubio dicendum eſt legem pœnalem per ſe non obligare ſub mortali. n.98.*
15 *Vbi lex pœnalis ex intentione obligat ad culpam non intereſt an ſit lata per verba communia &c. num.99.*
16 *Apud Regulares in vſu eſt vt ſuperiores non intendant obligare ſub mortali niſi præcipiendo in virtute S. Obedientiæ vel ſimili modo. n.100.*
17 *Quid dicendum in monialibus? nu.100.*
18 *Prælatus Religioſus obligat ſi vtatur alia forma æquiualenti. nu.101.*
19 *Hoc eſſe verum etiam in Ord. Præd. quidam aſſerunt. nu.101.*
20 *In Ord. Præd. ſuperior non obligat ſub mortali niſi præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ. numer.102.*
21 *Conſtit. d. Ordinis voluit non licere vti formis æquiualentibus. nu.102.*
22 *Peccatum inobedientiæ formaliter quando ſit reſeruatum. num.103.*

89 SEd loquendo de lege aut præcepto pœnali, diſtingui debet pœna ſpiritualis a temporali. Et de ſpirituali loquendo hoc primò certum eſt, quòd lex ſub pœna ſpirituali ſemper obligat ad aliquam culpam. Sed ſub pœna excommunicationis minoris non obligat per ſe ad mortale. *Vaſquez p.2.d.158.nu.40. Sanchez l.6. mor.c.4. n.48.* Sed ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſemper obligat ad mortale, vt communis fert ſententia.

90 An autem lex ſeu præceptum datum ſub pœna excommunicationis ferendæ obliget ſub mortali, licet aliqui hoc negent, tamen affirmatiua opinio eſt communiſſima ex Caietano hic, niſi ſub ea forma ederetur vt eſſet neceſſaria monitio ſeu citatio antequam pro præcepti trangreſſione infligeretur excommunicatio. Quia tunc tranſgreſſor non eſſet dignus excommunicatione niſi poſt monitionem, & illa pœna non eſſet ſufficiens ſignũ obligationis ſub culpa mortali donec ille monitus non ceſſaret. Et ita docent *Caiet. v. præcepti tranſgreſſio, Nauar. ſum. cap.23. num.53. Corduba in reg. S. Franc. cap.10.q.3. Tolet. cap.19. num.6. Barthol. à Ledeſ. de excom. diffic.3. Sanchez l.6. mor.c.4. num.51.* Quod probabile putat *Vaſquez p.2. d.158 c.5. n.43.* Vnde eadem eſt ratio, vbi ex materiæ leuitate vſus ſapiẽtum latas leges & præcepta ſub pœna excommunicationis interpretatur vt non habeant locum niſi præuia monitione. Quando enim excommunicatio non eſt infligenda niſi præuia monitione, non eſt ſignum quòd lex, vel præceptum obliget ſub mortali ante monitionem. Sic enim *Caiet. v. Clericorum peccatu*, docet aliqua ſub pœna excommunicationis ferendæ Clericis præcepta non obligare ſub mortali, quia licet de rigore iuris ſententia excommunicationis ferri poſſet in trangreſſores ſine alia monitione, tamen *æquitas*, & vſus ſic ea præcepta *interpretatur*, vt tranſgreſſores excommunicandi non ſint, donec moniti non deſiſtant. Quod verum eſt etiam quotieſcumque excommunicatio ponitur ad terrorem, non vt infligenda ſine monitione, vt notant *Caſtro l.1. de leg. pœnali docum.4. Vaſquez ſupra num.45. & Sanchez num.53.* Immò addit *Vaſquez* in eo caſu non valituram excommunicationẽ ſi ſuperior mutato animo velit in tranſgreſſorẽ infligere excommunicationẽ non præuia monitione ſi aliunde tunc non appareat materia grauis, & exiſtente etiam materia graui *addit Sanchez* eandem excommun. non valituram, ſi ſuperior aliquo ſigno expreſſo fictam mentem illam per quam ſolum animum terrendi habuit ſignificauit. Itaque quotieſcumque excommunicatio non eſt infligenda niſi præuia monitione, ipſa non eſt ſufficiens ſignum ad indicandum, quòd præceptum obliget ſub mortali.

91 De alijs verò pęnis ſpiritualibus, ſcilicet interdicto, & ſuſpenſione, ſeu etiam de irregularitate concertatio magna eſt, nam multi cum Caietano hic, & in *ſum. v. præcepti tranſgreſſio* nimirum *Serra p.2.q.96.a.4. Nau. cap.23. nu.53. Cord. in Reg. S. Franc. cap.10. quæſt.3. p.1. num.4. Valentia p.2. diſp.7. q.5. p.6. num.4. Tamburinus, Salon Eſcobar. Azor. Sayr.* quos refert *Diana p.12. tract. de collat. Card. reſol.15.* vbi horum DD. ſententiam non improbabilem cenſet docent huiuſmodi cenſuras, aut

pœnas

pœnas non eſſe ſignum præcepti obligãtis ad mortale, quia etiam pro veniali peccato incurratur, Sed alij cum *Vaſquez p.2. d.158.c.5.v.an.48.* oppoſitum tenent quia ſimul ſentiunt huiuſmodi pœnas non incurri pro delicto, niſi ſit mortale. Et verè à ſolutione illius quæſtionis pendet reſolutio præſentis difficultatis; quia ſi huiuſmodi cenſuræ pro nullo delicto incurruntur niſi illud ſit mortale: abſque dubio præceptum ſub pœna illarum ad mortale obligat prout tenet ſententia communis, quæ recipi debet. *D.Anton.2.p.tit.4.cap.2.§.3. Syluest.v. præceptum q.13. Sanchez lib.6.in Decal.cap.4.num.54. Suarez.de cenſ.diſp.4. ſec.5.num.7.*

92 Et hoc eſſe verum etiam de pœna degradationis, quæ eſt verè grauiſſima, aduertit *Sanchez num.55.ex Caſtro, Medina, Ledeſma, & Azorio locis ſupra citatis*, & de pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quæ eſt modus quidam excommunicationis, hoc idem aſſerunt *Caſ. Medina, Ledeſma, & Sanchez ibid.* Idem etiam locum habere in pęna depoſitionis, ſeu priuationis ab officio tenet *Sanchez poſt D.Anton.& Sylueſ.locis citatis*. Sed vt aduertit *Diana p.1.tr.10. reſol.22.* multi tenent oppoſitum, ſicut & de priuatione vocis actiuæ, & paſſiuæ. Sed & hæc quæſtio dependet ab illa generali, an lex pœnalis obliget in conſcientia.

93 Sic enim & de alijs pœnis temporalibus magna eſt concertatio, multis cum *Nauar. in ſum cap.23.c.num.55.* tenentibus, legem pœnalem non obligare ad culpam, ſed ſolùm ad pœnam, alijs cum *Gabiele 4.d.16.q.3.a-1.not.6.* abſolutè dicentibus, omnem legem ad culpam obligare, alijs cum *Sanchez loco citato num.60.* diſtinguentibus inter legem pœnalem mixtam, & purè pœnalem, & ſic docentibus primam obligare ad culpam non vero ſecundam.

94 Sed cum huius loci non ſit omnes difficultates in materia obligationis legum examinare, hoc ſufficiat aduertere, quòd non eſt neceſſe, vt author legis pœnalis intendat obligare in conſcientia ad culpam mortalem nec ob iuſtitiam legis, nec vt lex magis teneatur, & diligentiùs obſeruetur, ſed potiùs hoc cedit in legis inobſeruantiam, quod explicatur quantùm ad omnes partes. Et quidem primò, ſi ſpectemus iuſtitiam legis pœnalis, & diſtinguamus pœnam in eam quæ datur peccatori eò quia priuatè Deum offendit, & in eam, quæ datur in ordine ad bonum commune & propter actionem quatenus actio eſt offenſiua boni communis, & cedit in damnum communitatis, certum quidem erit, quòd pœna quæ datur propter culpam quatenus eſt priuata offenſa, & iniuria, qua peccator Deum offendit, debet talem culpam ſupponere & ei proportionata eſſe, & talis eſt illa quæ in foro conſcientiæ infligitur. Sed regulariter loquendo leges poſitiuæ pœnales, quæ pertinent ad forum externum non reſpiciunt tranſgreſſiones quatenus ſunt priuatæ offenſæ Dei, ſed quatenus ſunt contrariæ bono communi Reipublicæ uel temporali, uel etiam ſpirituali, unde reſpectu talis pœnæ Dei offenſa ſe habet materialiter, & concommitanter ſi conſideretur ut eſt culpa priuata offendentis; quia lex bonum commune reſpicit. Ideo uel conſideramus hanc legem pœnalem ut præcipit, uel prohibet id quod per legem Dei naturalem aut poſitiuam eſt præceptum, uel prohibitum, ſeu quod eſt ex Dei lege uel bonum uel malum, uel eam conſideramus ut præcipit, uel prohibet rem de ſe indifferentem. Primo modo certum eſt, quòd ad incurrendam pœnam grauem neceſſe eſt quòd actio ſit peccatum mortale contra Dei legem, ſed hoc eſt per accidens ratione materiæ & concomitanter reſpectu legis humanæ; quia pœna grauis non debetur vel actioni non plenè deliberatæ, vel leuiter malæ; actio autem quæ excuſatur a culpa mortali contra legem Dei, vel eſt indeliberata, vel adeo leuis vt non poſſit eſſe culpa mortalis. Cæterùm ad finem legis poſitiuæ reſpicientis per ſe bonum commune reipublicæ materiale quid per accidens eſt, quòd tranſgrediens legem Deum priuatè offendat; quia ipſa in offenſa priuata reſpicit bonum commune. Et ſi per impoſſibile poſſet ſeparari ratio offenſæ priuatæ à damno, quod priuata offenſa infert communitati, lex reſpiciens bonum commune prohiberet actionem illam etiam ſi homo Deum non offenderet. Et iuſtitia pœnæ inflictæ non menſuratur ex Dei offenſa, ſed ex offenſa communitatis, & communitatis damno. Vnde eſt, vt notat Caiet. hic, quod Eccleſia ipſa etiam pœna ſpirituali excommunicationis magis punit minora peccata & excommunicat percutientem clericum & non excommunicat blaſphemum. Quia leges iſtæ non reſpiciunt actiones malas formaliter quatenus ſunt offenſa Dei priuata, ſed quatenus ſunt in præiudicium aliorum, & communitatis, & ideo ea magis puniunt, quæ in ordine ad bonum commune magis id requirunt. Et quàmuis ſub cura ſuperioris ſit procurare vt nullus Deum offendat, & ſic offenſa Dei, vt Dei offenſa ſit materia legis. Tamen lex poſitiua humana inquantùm dirigit ad bonum commune reſpicit offenſam Dei ſed formalitate boni communis, & non primò, & principaliter quatenus eſt priuata offenſa Dei, ſeu quatenus eſt malum perſonæ. Niſi pro quanto lex ſpiritualis dirigit etiam in foro conſcientiæ, & cura ſingulorum, vt ſingulorum ſpectat ad ſuperiorem. Quam tamen curam non gerant regulariter ſuperiores quatenus pro foro externo & bono communi condunt leges. Et ſic patet, quòd vbi actio quæ per legem prohibetur eſt de ſe mala, ſupponit culpam mortalem vt infligat grauem pœnam, ſed hoc eſt verum per accidens gratia materiæ & concommitanter, quia vbi talis actio non ſit culpa mortalis contra Deum vel non eſt actio deliberata, vel eſt res valde leuis. Et nihilominùs contingere poteſt, quòd actio quæ ſecundùm ſe eſſet ſolùm peccatum veniale contra Dei legem, quia poteſt ex circumſtantijs cedere in graue damnum communitatis prohibeatur per legem humanam. At verò ex his magis eſt manifeſtum, quòd vbi actio quæ per legem pœnalem præcipitur vel prohibetur eſt de ſe indifferens, ad iuſtitiam talis legis & pœnæ per accidens ſe habet, & per ſe nec eſt neceſſe quòd actio illa etiam concommitanter ſit Dei offenſa, Et ſufficit legiſlatori, quòd actio illa iudicetur vt ad bonum commune neceſſaria, vel vt ei pernicioſa ex hoc enim mouetur humana lex bonum commune reſpiciens vt actionem præcipiat, vel prohibeat. Ideo ad hoc vt hæc lex ſit iuſta, non eſt neceſſe quòd obliget in foro conſcientiæ ad culpam & offenſam Dei priuatam, ſed ſufficit quòd obliget ad culpam legalem fori externi, & ſic tranſgreſ-

ſores

ſores legis iuſtè obligat ad pœnam impoſitam, quia cum lex actionem nõ præcipiat aut prohibeat quatenus vel eſt neceſſaria ad priuatum cultum Dei, vel quatenus eſt Dei offenſa, ideo nec iuſtitia legis ab hoc pendet; igitur neque eſt neceſſe quòd lex hoc attendat vt iuſta ſit; igitur neque eſt neceſſe quòd legiſlator intendat vt tranſgrediens legem culpabiliter in conſcientia Deum offendat; vt pœnam incurrat, vel vt pœnæ indictæ ſit dignus.

95 Sed dices; neceſſe eſſe, quòd ſuperior intendat obligare in conſcientia ad hoc vt lex pœnalis magis timeatur. Verùm hanc neceſſitatem non adeſſe in primis manifeſtum eſt reſpectu legis pœnalis præcipientis vel prohibentis ea, quæ per Dei legem præcepta ſunt, vel prohibita. Ad hæc enim homines ſub culpa mortali tenentur, nec noua lex eſt neceſſaria, quæ obliget ſub culpa, ſed ideo neceſſaria eſt lex pœnalis poſitiua, vt per timorem pœnæ temporalis vrgeat ad bonum, vel coerceat a malo eos, qui nec amore honeſtatis, nec timore pœnæ æternæ ad bonum agendum, & fugiendum malum mouentur. Sed ſi hoc conſideremus & videamus quòd regulariter, & vt plurimùm loquendo maior pars hominum à malo coercetur timore pœnæ temporalis & de præſenti ſuſtinendæ, quàm vel timore pęnæ æternæ, vel amore virtutis; & quòd vbi homines non timent pœnam temporalem regulariter & vt plurimùm nec timent pœnam æternam, quam ſciunt ſe poſſe vitare quandocumque voluerint, & habituros Deum placatum ſi ad forum conſcientiæ recurſum habuerint, iam etiam apparet, quòd præcipere obligando ad culpam regulariter non magis iuuat, & communiter, quàm ſine tali obligatione; quia vel homines timebunt pœnam temporalem, vel non: ſi timebunt iam obſeruabunt legem, & ſecurum erit commune bonum per legem intentum, ſi non timebunt pœnam temporalem regulariter ſi tranſgredi legem ſit illis vtile notabiliter nec timebunt Dei offenſam. Lex verò reſpicit quæ communiter eueniunt, quia & hoc bonum commune exigit; nam quæ rariùs eueniunt parum vtilitatis, vel nocumenti bono comuni inferunt.

96 Sed iterum dices poſſe contingere, quòd multi ſint ſecuri à pœna, vel quia occultè poſſunt agere, & res ad forum externum non deducetur, vt puniantur, vel quia potentes ſunt, & pœnas non timent; vnde iſti non poſſunt à malo coerceri niſi vel ex amore virtutis, vel ex timore pœnæ æternæ, & ideo neceſſe eſt, quòd legiſlator intendat in lege pœnali obligare etiam ad culpam in foro conſcientiæ, vt qui ſunt ſecuri à pęna, ob culpæ timorem legem cuſtodiant. Verum quàm paruus ſit hic fructus experientia ipſa demonſtrat, vel enim ſe ſe offert magna occaſio vtilis & delectationis, aut homo eſt habituatus in malo, vel nihil intereſt ad commodum temporale violare legem, ſeu violatio non eſt conformis vehementi paſſioni. Vbi vel ex parte rei, vel ex conditione & diſpoſitione agentis non multùm intereſt violare legem, eam regulariter homines ſeruant, ſiue obliget in conſcientia, ſiue non. Sed ſi valde interſit legem violare, non abſtinent nec amore virtutis, nec metu gehennæ, & nec timore pęnæ grauiſſimæ temporalis, vnde qualis ſpes erit vt ſi ſint ſecuri de vitanda pœna temporali, abſtineant ex ſolo timore culpæ? Experientia docet, pauciſſimos eſſe qui ex amore virtutis, & timore culpæ abſtineant à violatione legis pœnalis, vbi ex vna parte ſint ſecuri contra pœnam, & ex alia valde illis interſit violare legem. Præterquàm quòd illi, qui ex amore virtutis, & timore culpæ ſciunt agere & volunt, non indigent legum vi, & coactione, ſed illis ſufficit quòd lex aliqua adſit etiam obligans ad ſolam pœnam ad hoc vt iuxta legem operentur. Valde ergo parua & rara eſt vtilitas quæ ſequi poteſt ea eo quòd lex poſitiua pœnalis obliget in conſcientia ad culpam grauem, & moralem, ſic ergo obligatio ad culpam non eſt neceſſaria reſpectu eorum, qui non ducuntur niſi amore virtutis, reſpectu verò aliorum non eſt ſufficiens vinculum, quia iſti ſi non timent pœnam, parùm pendunt culpam.

97 Sed forſan non tam paruum, certè nec tam carum eſt damnum quòd ſequitur ex lege poſitiua pœnali obligante etiam in conſcientia ad culpam mortalem, maximè vbi materia legis, vel non eſt valde grauis, vel lex eſt talis, quòd impune poteſt violari à pluribus, & prohibetur res quæ valde eſt in hominum vſu; quia ex tali lege priuantur quàmplurimi gratia Dei inutiliter in ordine ad finem legis, vt experientia ipſa demonſtrat. Et hoc vnum damnum eſt vniuerſale, quòd homo ſi ſciat ſe gratiam Dei perdidiſſe ex legis violatione; amiſſa gratia & charitate cæteriſque virtutibus & remanet magis diſpoſitus ad repetitas legis tranſgreſſiones, & magis infirmus vt in poſterum nedum illam ſed alias leges ſeruet. Ideo ſuauis prouidentia, & infirmitati humanæ proportionata gubernatio, & boni communis amor potiùs exigunt, quod ſuperiores per leges pęnales non obligent in conſcientia ad culpam mortalem, niſi pœna ſit talis, quæ ex ſui conditione talem culpam ſupponat, qualis pœna eſt excommunicatio latæ ſententiæ, vel ſimilea pœnæ ſpirituales quæ ſupponunt voluntatem contumacem in inobedientia.

98 Hoc etiam in præſenti eſt conſiderandum, an in dubio vtrum lex pœnas ſit obliget in conſcientia ad culpam mortalem, lex ſub culpa mortali ſit obſeruanda? Affirmant enim *Ledeſma 2.p.4. q.17.a.2.d.6. Val. diſp.7 q.5.p.6. Tolet. cap.20. in fine.* Quæ opinio vera eſt ſi dubium ſit practicum, & dubitans illud non deponat. Quod tamen facere poteſt, & ideo vera & ſecura eſt opinio aliorum dicentium, quòd vbi penſatis penſandis remanet dubium an lex obliget in conſcientia non tenemur in conſcientia ſub obligatione culpæ mortalis per ſe illam ſeruare. Primò, quia vera eſt regula *Caiet. v. præcepti tranſgreſſio, & Armillæ v. præceptum num. vlt.* ſcilicet non tam latam præceptorum in iure obligantium ſub mortali interpretationem ſumendam eſſe, ne laqueus inijciatur animabus. Maximè quòd vt ſupra probatum eſt, hæc obligatio parùm vtilis eſt reipublicæ in ordine ad finem legis. Secundò quia vera eſt altera regula *Nauar. ſum. c.23. num.50. Philior. de offic. ſacerd. tom.1. p.2. l.3. c.2. dicto 5. Sayr. l.3. c.7. num.29,* quam approbat *Sanchez l.6. mor. c.4. num.66.* nimirum, verba legis apta ad inducendam culpam venialem, & mortalem in dubio de veniali intelligenda; quia leges, quæ rectè de pœna minori, & maiori poſſunt intelligi, ſunt in dubio de minori interpretanda: *reg. in pœnis, de reg. iuris in 6.* Et ita hanc ſententiam tenent *Molina t.3. d.374. num.6. Sanchez l.6. mor. c.4. num.66. Diana*

p.1.

p.1. tr.rc. reſ.25. ſi tamen non ſit dubium an lex obliget ſub mortali, ſed an obliget abſolutè ad culpam, Sanchez ibidem opppoſitum tenet, ſcilicet in tali caſu tenendum quod lex obliget ſub aliqua culpa ſaltem veniali, quia lex de ſe obligat ad aliquam culpam niſi conſtet de contraria intentione legiſlatoris. Sed qui tenent legem pœnalem ex intentione legiſlatoeum non obligare ad culpam, dicerent in dubio potiùs peæſumendum eſſe quòd lex pœnalis ad nullam culpam per ſe obliget, quàmuis per accidens vix contingat quòd lex pœnalis violetur ſine aliqua culpa.

99 Hoc etiam addendum, quòd vbi lex pœnalis ex intentione legiſlatoria obligat ad culpam mortalem, non intereſt quòd lex præcipiat per verba communia *volumus, ſtatuimus &c.* quia pœna grauis, quæ pro ſola culpa moetali infligi poteſt, latis iudicat intentionem legiſlatoris eſſe obligare ſub moetali. *Nauar. ſum. c. 23. num. 52. Ledeſ. 2. p. 4. q. 17. a. 2. d. 6. Caſt. l. 5. de lege pœnali c. 5. doc. 4. Vaſquez p. 2. d. 159. c. 3. num. 22. Azor l. 5. c. 6. q. 5. Sanchez l. 6. mor. c. 4. num. 56.*

100 Quid verò in particulari de regularibus ſit dicendum circa huiuſmodi ſigna ex quibus colligi poteſt intentio ſuperiorum obligandi ad mortale, iam ſupra dictum fuit ex communi vſu introductũ fuiſſe, quòd ſuperioees quando volunt obligare ſub mortali peæcipiant in vietute ſanctæ obedientiæ aut ſub forma ſimili. Quem vſum etiam introductum fuiſſe in Oedine Minorum docet *Corduba in reg. S. Franciſc i c. 10. q. 3. p. 1. n. 3.* In multis etiam religionibus ſtatutum eſſe vt peæceptum ſupeeioris non obliget niſi dat in virtute Spiritus Sancti, aut ſanctæ obedientiæ refert *Vaſquez p. 2. d. 158. cap. 3. num. 24. & D. Anton. p. 2. t. 4. §. 3.* ait Pælatos volentes obligare ſub mortali præcipere vel ſub interminatione maledictionis æternæ, vel in virtute ſanctæ obedientiæ. Ideo *Leſſius l. 2. c. 41. d. 9. num. 76.* ait niſi aliunde conſtet, non cenſeri Prælatum religionis velle obligare ſub mortali niſi pæcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ. In religione tamen ſocietatis, vt conſtat ex *p. 6. conſtit. c. 5.* in fine modus obligandi ſub mortali eſt præcipere vel in nomine Domini noſtri Ieſu Cheiſti, vel in virtute ſanctæ obedientiæ. Addit etiam *Sanchez numer. 70.* quòd in Abbatiſſis, quæ non poſſunt præcipeee in virtute ſanctæ obedientiæ ad hoc, vt cenſeantur obligare ſub mortali, ſufficit quòd maeeeia ſit grauis, & multùm neceſſaria ad gubernationem monaſteeij, & verbis præcepti vel æquiualentibus vtantue, quia ipſæ nequeunt alitee voluntatem ſuam explicare. Sed ſupra diximus Abbatiſſas poſſe præcipeee in vireute ſanctæ obedientiæ. Verùm & quatenus in aliquo monaſterio hoc non eſſet in vſu, periculoſum eſſet eelinqueee moniales fœminas ſub anxietate dubij an ees ſit grauis, vel non. Et magis apud moniales neceſſaria eſt aliqua forma determinata obligandi ſub mortali, quàm apud eeligioſos viros. Et Sanchez ipſe docuie Abbatiſſas poſſe præcipere in virtute obedientiæ ſibi promiſſæ. Vbi verò præcepta ſunt pœnalia, vſus Ordinis Prædicatorum, & fortè alioeum oedinum eſt, quòd cum ſuperiores intendunt obligaee ſub mortali, priùs præcipiant in vietute ſanctæ obedientiæ. Et in illo ordine eertum eſt quòd ſolum præceptum ſub pœna excommunicationis obligat ſub mortali niſi ſuperior præcipiat ſimul in vietute ſanctæ obedientiæ, quia ſic ſtatuunt *Conſtit. in prolog. §. 106.* vnde quod dixerunt *D. Anton. p. 2. tit. 4. cap. 1. §. 3. & Sylu. v. præceptum q. 3.* ſcilicet quòd præceptum ſub pœna grauioris culpæ in Religionibus obliget ſub mortali, euidens eſt non habere locum in Ord. Peædicatoe.

101 Quæſit verò *Sanchez loco citato nu. 70.* An ſi ſuperior in Oedine Prædicatorum & Societate IESV non præcipiens in nomine Domini noſtri IESV Chriſti, vel in virtute ſanctæ obedientiæ ſed alio modo, oſtendens ſe velle obligaee ſub mortali, vt v. g. præcipiens in virtute Spiritus Sancti, verè ſic obliget? Et affirmatiuè reſpondet, quia ea conſtitutio non aufert poteſtatem aliter obligandi, quàm vtendo illis verbis, ſed certam formam obligandi tradit. An verò hæc doctrina applicari poſſit Prælatis, & Religioſis Ord. Prædicatorum meritò dubitari poteſt. Et quidem peimò videtue, quòd eadem ſit ratio. Quia Prælatus habet ius obligandi, & præceptum non eſt aliud quàm abſoluta ſuperioeis voluntas ſufficientee ſignificata ſubdito, vt habetur ex *D. Th. ſupra q. 104. a. 2. c.* Nihil igitur intereſt, quòd Peælatus vtatue hac vel illa forma verboeum ſi ſufficienter ſuum voluntatem abſolutam ſignificat. Tum ſecundò quia non obedire non eſt aliud quàm voluntatem ſuperioeis cognitam voluntariè non exequi, hoc enim eſt peæceptum ſuperioris tranſgredi, quod eſt inobedientem eſſe. *D. Thom. ſupra q. 105. a. 1. & 2.* eſt igitur inobediens Religioſus Ordinis Peædicatorum ſi voluntati Prælati à ſe ſufficienter cognitæ reſiſtit. Tum teetiò nam quis negabit quòd ſi Prælatus in eo Ordine præcipiat aliquid in virtute Spiritus Sancti, vel in nomine IESV, vel ſub pœna maledictionis æternæ, vel ſub obteſtatione diuini iudicij, vel ſub præcepto formali, vel ſub aliqua ſimili forma, ſubditos in hoc Ordine non teneri obedire ſub moetali? Propterea *Ledeſma de ſtatibus c. 4. concl. 8. dub. 7. verſ. diga lo 2. pag. 85.* exiſtimat quòd etiam in Ord. Pæd. ſufficiat, ſi Prælatus in præcipiendo vtatur forma verborum æquiualenti huic, ſcilicee in virtute ſanctæ obedientiæ.

102 Sed in contrarium vrgent valde verba in prologo. §. 4. quæ ſunt ſequentia. *Præceptum autem in regula nullum (niſi quod de natura ſua eſt ratione trium votorum, vel Diuinæ, aut Eccleſiaſticæ legis) contineri volumus, & declaramus. Et idem in Conſtitutionibus: niſi vbi ponitur ſententia excommunicationis, aut formaliter exprimitur per verbum (præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ) & hoc idem in Ordinationibus, & Prælatorum verbis, & literis intelligi volumus.* Lex autem iſta non eſt affirmatiua, ſed negatiua concepta per nomen *nullum* quod vniuerſaliſſimam negationem importat, & ſignificat quod ſub quacumque alia forma verborum concepta ordinatio Peælati, vel lex vel ſtatutum, non ſit præceptum, nec habeat vim obligandi. Nec poteſt dici, quod non neget æquipollentes formas præcipiendi. Tum quia in hoc ſenſu nihil peculiare ſtatueret Conſtitutio; quia de iure communi eſt, quod forma verborum importet præceptum ſi æquipolleat iſti, ſcilicet præcipimus in vietute ſanctæ obedientiæ, quam importare præceptum ex vſu communi eſt manifeſtum. Et ſic nihil peculiare ex vi iſtius ſtatuti haberet Ordo Prædicatorum ſed ſtandum eſſet iuri communi, volenti

ſam abſolutè, & eam abominatur, & non vult abſolutè obſeruare. Et ita vt iſtius volitionis, & odij ratio formalis terminatiua ſit ipſa regulæ bonitas ſub ratione mali appreheuſa. Ex hac ergo voluntate tranſgredi hoc vel illud præceptum, ſeu ſtatutum regulæ eſt tranſgredi ex contẽptu. Nolle autem ſubijci regulæ in hoc, vel in illo tantùm, non eſt contemptus niſi ratione materiæ, & ſecundùm quid. Hinc de mente S. Thomæ ſoluitur illa quæſtio, an conſuetudo tranſgrediendi legem ſit contemptus, vel ſit peccatum mortale. Et quidem ſimplicem conſuetudinem, quaſi accidentariam tranſgrediendi legem ex concupiſcentia, vel alia ſimili cauſa non eſſe contemptum, niſi ratio tranſgrediendi ſit nolle ſubijci regulæ, conſtat ex hoc textu, & docent *Caiet. Hil. Syluest. v. religio. p. q. 8.* & communiter alij. Sed dubium eſt,

An conſuetudo violandi regulam, licet non ſit contemptus regulæ, ſit peccatum mortale? & maximè.

An voluntas non ſeruandi, niſi tria vota, & præcepta contenta in regula, & de reliquo nolle ſeruare regulam, ſit mortale peccatum?

105 ALiqui enim abſolutè tenent, conſuetudinem violandi regulam etiam vbi nõ obligat ſub culpa mortali eſſe mortale peccatum. Ita *Tabien. v. religio q. 4.* & alij plures quos refert *Sanchez l. p. mor. c. 5. num. 1. & l. 6. c. 4. num. 18.* Alij verò addunt, tunc conſuetudinem hanc eſſe peccatum mortale, ſi adſit propoſitum non obſeruandi principalia religionis ſtatuta etiam ad culpã mortalem non obligantia. *D. Anton. 3. p. tit. 15. c. 1. §. 9. citans Io: de Neap. Syluest. v. religio 1. q. 12. d. 4. Val. 2. d. 10. q. 4. p. 9. ſed & Vaſquez p. 2. d. 158. c. 4. num. 60.* cenſet tranſgreſſionem legis frequentem fieri mortalem, quæ aliàs ſemel aut iterum non eſſet. Sed veritas eſt quam ex *D. Thom. docet Caiet. hic*, & docent *Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 4. §. 1. Val. diſp. 10. q. 4. p. 5. Led de ſtat. cap. 4. conſ. 12. pag. 93.* ſcilicet quòd per ſe loquendo conſuetudo & frequentia uiolandi regulam non obligantem ad mortale etiam centies millies repetitam non eſt peccatum mortale, ut ſupra etiam probatum eſt.

106 Per accidens tamen multiplici ex cauſa conſuetudo, & multò magis ſi ſit firmata propoſito eſt peccatum mortale ratione notabilis relaxationis religionis, ad quam præbet occaſionem, & ſcandalum, ſecondò ratione inquietudinis grauis aliorum religioſorum, quam cauſat. Tertiò ratione indignitatis manendi in religione, & meriti expulſionis iuſtæ à religione ratione incorrigibilitatis. Quartò ratione diſpoſitionis ad abſolutum, & formalem contemptum regulæ, ad quem talis conſuetudo per ſe diſponit. Huiuſmodi enim neceſſariò moraliter ſunt connexa propoſito non ſeruandi regulam vbi non obligat ad culpam. Et ſunt etiam connexa conſuetudini non ſeruandi regulam quantùm ad principalia in regula contenta, vel quantùm etiam ad alia ex quibus alij religioſi inquietudinem notabilem accipere poſſint, & religio poſſit inobedientem vt incorrigibilem eijcere. Ita *Sanchez l. 6. c. 4. num. 28. & ſeqq.*

107 Quædam tamen ſpecies contemptus eſſet, ſi religioſus regulam violaret in illis, in quibus non obligat, ex hoc fine, vt quantum in ipſo eſt impediret finem ipſius legis, quia hic tranſgreſſor ſe haberet proportionaliter ad finem legis, ſicut ſe habet contemnens præceptum ad præceptum, quia hic contemnit finem ſicut ille præceptum. Ita *Caiet. v. præcepti trangreſſio. Armilla v. præceptum. num. 4. Val. 1. 2. d. 7. q. 5. p. 6. Vaſq. p. 1. d. 158. num. 57.* & addit *Sanchez num. 22.* hæc vera eſſe etiam reſpectu regulæ ad nullam culpam obligantis militat enim eadem ratio.

108 Sed numquid eſt contemptus, ſi religioſus Prælato iubenti reſpondeat *nolo parere*? Quidam referunt Reuerendiſſimum P. Generalem Societatis Aquauinam declaraſſe, religioſum Societatis incurrere peccatum reſeruatum inobedientiæ, ſi dicat *nolo parere*, quod ijdem extendunt ad ſimilem formam reſpondendi dicendo, *hoc nullo modò faciam, numquam verum erit me id facturum.* Et hoc verum cenſent, ſi detur ſimilis reſponſio etiam miniſtro Prælati, ſiue alteri nomine miniſtri iubenti. Verùm qualiter in hoc caſu ſit peccatum mortale inobedientiæ, ſi aliàs ſuperior non præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ vel ſimili forma, non video. Nam immò poteſt eſſe quòd religioſus habeat iuſtam cauſam non obediendi, & ſi eam non habeat, quòd habeat aliam cauſam, & quòd non ideo neget obedientiam, quia non vult obedire.

109 Quotieſcumque tamen quis tranſgreditur regulam ex contemptu, peccatum habet duplicem malitiam inobedientiæ materialis, & formalis; & debet propterea id explicari in confeſſione.

110 Diſtinguendum etiam hic eſt inter contemnere Prælatum, & contemnere præceptum. Nam contemnere Prælatum eſſe ſemper peccatum dixit *Peyr. in ſubd. q. 1. cap. 5. §. 1. dic. 5.* ſi contemnatur Prælatus, vt præcipiens, non verò ſi contemnatur ratione non eruditionis, ſeu notabilitatis; at verò contemnere præceptum rei grauis ſemper eſt mortale, ſi verò leuis poteſt eſſe veniale. Contemnere autem diuina præcepta etiam leuia ſub ratione formali contemptus ſemper eſt culpa grauis, quia eſt mortalis blaſphemia. Sed hic diſtinguendũ eſt, nam contemptus alius eſt materialis, qui eſt non obedire tam legi, quàm præcipienti, & hic eſt vel culpa grauis, vel leuis, vel nulla, prout lex vel præceptum obligat ſub culpa graui, vel leui, vel nulla. Sed contemptus formalis multipliciter diſtingui poteſt, ſecundùm plura obiecta, & rationes formales contemnendi, & parui faciendi; Nam v. g. poteſt eſſe contemptus Dei vt veritatis primæ & primi magiſtri eorum, quæ ſunt fidei, vel contemptus Dei vt principij rerum, vel contemptus Dei vt legiſlatoris, qui eſt inobedientia formalis. Sed in hoc non eſt diſtinctio inter Præcipientem, & præceptum, ſed obiectum formale contemptus debet inſpici. Nam contemptus præcipientis aut

præcepti abſolutè eſt formalis inobedlentia, & eſt peccatum mortale, & licet non obſeruare præceptum leue de ſe non ſit culpa grauis, non obſeruare tamen præceptum leue, ex eo quòd abſolutè quis non vult obedire præcipienti aut legi eſt peccatum grauiſſimum. Sed vbi formale obiectum inobedientiæ non eſt ſuperior, aut lex abſolutè, ſed ſuperior aut lex vt præcipiens in tali materia, hic nec eſt, nec poteſt eſſe inobedientia formalis, quia ratio non obediendi non eſt ex eo quòd ſubditus nolit ſubijci, ſed ex tali vel tali materia ſibi inuiſa, circa quam non vult obedire, & ſic non eſt hîc propriè loquendo aliqua culpa grauis, vel venialis, quæ ſit inobedientia formalis etiam ſi mandatum quod non obſeruatur ſit mandatum Dei; quia transgreſſio non venit ex inobedientia formaliter, ſed ex materia præcepti, quæ diſplicet. Vnde tunc tranſgreſſio eſt ſolùm inobedientia materialis, quæ etiam nulla poteſt eſſe culpa. Nec obſtat, ſi dicatur, quod ex quo ſubditus non vult ſubijci in hac materia, iam ſecundùm quid non vult ſubijci, & ſic ſaltem contemnit ſecundùm quid. Nam dicitur, quòd nolle ſubijci non eſt contemptus formalis, ſed materialis, ſed contemptus formalis eſt aliquem nolle ſubijci, quia abſolutè non vult ſubijci, ſed nolle ſubijci in hac materia, vel illa, non eſt nolle ſubijci, quia ſubijci diſpliceat formaliter, ſed quia diſplicet materia illa & omnis inobediens nō vult ſubijci, & tamen pauci ſunt inobedientes, qui ex contemptu non obediant, quia pauci ſunt, qui nolint ſubijci, quia odio habeant ſubijci, ſed quia odio habent obedire in tali materia. Quod igitur dicunt Caiet. & alij, quòd nolle ſubijci in hac, vel illa materia eſt contemptus ſecundùm quid, debet intelligi de contemptu materiali, & nullus eſt ibi contemptus, ſeu inobedientia formalis. Similiter quod alij dicunt, quòd peccare ex contemptu ſit peccare ex malitia, & certa ſcientia, eſt impropriè dictum, nam peccatum ex eo quòd ſit ex certa ſcientia, & malitia, non per hoc eſt ex eo quòd peccator abſolutè nolit ſubijci, ſed quia hoc vel illud agere illum delectat. Inobedientiæ verò poteſt adiungi contemptus alterius rationis, vt ſi inobediens iudicet, & teneat quòd ſuperiori non ſit obediendum. Sed hoc eſt peccatum hæreſis. Vel ſi iudicet quòd præceptum ſeu lex imprudenter ſit poſita. Et ſi hoc iudicetur de Deo eſt hæreticum & blaſphemum, ſed reſpectu hominis poteſt nullum eſſe peccatum, & poteſt eſſe peccatum, & poteſt eſſe peccatum graue, ſi ex hoc notabiliter lædatur honor & fama ſuperioris, vel ſi ſubditus rixetur cum ſuperiori, & ſit in eum contumelioſus. Sed huiuſmodi cōtemptus ad aliud genus peccati pertinent, nec ſunt inobedientia formalis, ſed ſunt peccata alterius generis grauia vel leuia iuxta materiæ grauitatem.

ARTICVLVS X.

Vtrum religioſus eodem genere peccati grauius peccet, quam ſecularis?

AD decimum ſic proceditur. Videtur, quod religioſus eodem genere peccati non grauius peccet, quam ſecularis. Dicitur enim 2. Paral. 30. Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum ſuorum, & non imputabit eis, quod minus ſanctificati ſunt. Sed magis videntur religioſi ex toto corde Dominum Deum patrum ſuorum ſequi, quam ſeculares, qui ex parte ſe, & ſua Deo dant, & ex parte ſibi reſeruant, vt Greg. dicit ſuper Ezech. Ergo videtur, quod minus imputetur eis, ſi in aliquo à ſanctificatione deficiant.

Supra quæſt. 184. a. 8. co. & 4. diſt. 19. q. 3. a. 5. qu. 1. ad 3.

Hom. 20. à med.

2. *Præterea, Ex hoc quod aliquis bona opera facit, minus contra peccata eius Deus iraſcitur. Dicitur enim 2. Paralip. 19. Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris. Et idcirco iram quidem Domini merebaris: ſed bona opera inuenta ſunt in te. Religioſi autem plura bona opera faciunt, quam ſeculares. Ergo ſi aliqua peccata faciunt, minus contra eos Deus iraſcitur.*

3. *Præterea, Præſens vita ſine peccato non tranſigitur, ſecundum illud Iac. 3. In multis offendimus omnes. Si ergo peccata religioſorum eſſent grauiora peccatis ſecularium, ſequeretur quod religioſi eſſent peioris conditionis quam ſeculares, & ſic non eſſet ſanum conſilium ad religionem tranſire.*

Sed contra eſt, quod de maiori malo magis videtur eſſe dolendum. Sed de peccatis eorum qui ſunt in ſtatu ſanctitatis, & perfectionis, maxime videtur eſſe dolendum. Dicitur enim Hier. 23. Contritum eſt cor meum in medio mei. Et poſtea ſubdit, Propheta namque, & ſacerdos polluti ſunt, & in domo mea inueni malum eorum. Ergo religioſi, & alij, qui ſunt in ſtatu per-

tu perfectionis, cæteris paribus, grauius peccant.

Reſpondeo dicendum, quod peccatum quod a religioſis committitur, poteſt eſſe grauius peccato ſecularium eiuſdem ſpeciei, tripliciter. Vno modo, ſi ſit contra votum religionis, puta ſi religioſus fornicetur vel furetur: quia fornicando facit contra votum continentiæ, & furando facit contra votum paupertatis, & non ſolum contra præceptum diuinæ legis. Secundo, ſi ex contemptu peccet: quia ex hoc videtur eſſe magis ingratus diuinis beneficijs, quibus eſt ſublimatus ad ſtatum perfectionis: ſicut Apoſtolus dicit ad Hebr. 10. quod fidelis grauiora meretur ſupplicia ex hoc, quod peccando filium Dei conculcat per contemptum. Vnde & Dominus conqueritur Hierem. 11. Quid eſt quod dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa? Tertio modo peccatum religioſi poteſt eſſe maius propter ſcandalum: quia ad vitam eius plures reſpiciunt. Vnde dicitur Hier. 23. In Prophetis Hieruſalem vidi ſimilitudinem adulterantium, & iter mendacij, & confortauerunt manus peſſimorum, vt non conuerteretur vnuſquiſque à malitia ſua. Si vero religioſus non ex contemptu, ſed ex infirmitate, vel ignorantia aliquod peccatum, quod non eſt contra votum ſuæ profeſſionis, committat abſque ſcandalo (puta in occulto) leuius peccat eodem genere peccati, quam ſecularis: quia peccatum eius ſi ſit leue, quaſi abſorbetur ex multis operibus bonis, quæ facit: & ſi ſit mortale, facilius ab eo reſurgit. Primo quidem, propter intentionem, quam habet erectam ad Deum, quæ etſi ad horam intercipiatur, de facili ad priſtina reparatur. Vnde ſuper illud Pſal. 36. Cum ceciderit non collidetur, dicit Origenes, Iniuſtus ſi peccauerit, non pœnitet, & peccatum ſuum emendare neſcit: iuſtus autem ſcit emendare, ſcit corrigere. Sicut ille qui dixerat, Neſcio hominem, paulo poſt cum reſpectus fuiſſet à Domino, flere cœpit amariſſime. Et ille qui de tecto mulierem viderat, & concupierat eam, dicere voluit, peccaui, & malum coram te feci. Iuuatur etiam à ſocijs ad reſurgendum: ſecundum illud Eccleſiaſ. 4. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe.

Hom. 4 in Pſ. 36. inter pri. & med. to. 2.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur de his, quæ per infirmitatem, vel ignorantiam committuntur: non autem de his quæ committuntur per contemptum.

Ad ſecundum dicendum, quod Ioſaphat etiam cui illa verba dicuntur, non ex malitia, ſed ex quadam infirmitate humanæ affectionis peccauit.

Ad tertium dicendum, quod iuſti non de facili peccant ex contemptu, ſed quandoque labuntur in aliquod peccatum ex ignorantia, vel infirmitate, à quo de facili releuantur. Si autem perueniant ad hoc, quod ex contemptu peccent, efficiuntur peſſimi, & maxime incorrigibiles: ſecundum illud Hierem. 2. Confregiſti iugum, dirupiſti vincula, dixiſti, Non ſeruiam. In omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo tu proſternebaris meretrix. Vnde Aug. dicit in epiſt. ad plebem Hipponenſem, Ex quo Deo ſeruire cœpi, quomodo difficile ſum expertus meliores, quam qui in monaſterijs profecerunt, ita non ſum expertus peiores, quam qui in monaſterijs ceciderunt.

epiſt. 137. parum ante fine. 2.

SVMMARIVM.

1 Reſolutio articuli. num. 1.
2 Peccatum Religioſi contra virtutem & votum habet duplicem malitiam. num. 2.
3 Religioſus diuerſimode peccat fornicando, & furando. num. 3.
4 Ratione ingratitudinis peccatum Religioſi non eſt diſtinctum ſpecie. num. 4.
5 Non eſt vniuerſaliter maius peccatum Religioſi quia ſit ex maiori ſcientia. n. 5.
6 Religioſi peccatum eſt maius ratione ſcandali. num. 6.
7 Peccatum occultum Religioſi leuius extenſiue, & intenſiue. num. 7.
8 Grande malum protegere Religioſos peccantes ex malitia. num. 8.

1 Reſolutio huius articuli eſt, peccatum religioſorum eſſe grauius ſi ſit contra votum, ſi ex contemptu, & ratione ſcandali, ſi ſit publicum. Aliud verò eſſe leuius, quia vel bonis operibus quaſi abſorbetur ſi ſit veniale, vel faciliùs religioſus ab eo reſurgit.

2 Si enim peccatum ſit contra aliquam virtutem ſeu præceptum Dei aut Eccleſiæ, & vlteriùs contra votum, habet ſpecialem malitiam ſacrilegij, quam non habet peccatum ſecularis.

3 Nota

3 Nota autem quod diuerſimodè contra votum peecat religioſus fornicando, quàm ſurando. Nam fornicando directè peccat contra votum, quia per votum peomiſit caſtitatem, quam violat fornicando. Sed pee votum non promiſit iuſtitiam, quam directè violat furando. Et ideo religioſus furando per accidens facit contra votum pro quãto accipit ſine licentia alienum. *Ledeſma de ſtat. cap.4.concl.8.dub.1.pag.77.*

4 Sicut etiã in omni mortali peccato nonnullus Dei contemptus reperitur, ita ex hoc habetur quòd omne religioſi peccatum mortale eſt aliquo modo grauius ratione ingratitudinis, quia cum maiora beneficia à Deo receperit, magis eſt ingratus, ſi Deum beneſactorem offendit. Hic tamen beneſactoris Dei contemptus magis manifeſtus eſt dum religioſus peecat ex malitia, & maximè ſi peccet ex contemptu formali. Et nihilominùs ex Valentia aduertit *Sanchez l.6. mor. cap.4. num.7.* hanc ingratitudinem augere peccatum intra eandem ſpeciem, ita vt cæteris paribus peccatum religioſi ex ratione ingratitudinis non habeat malitiam ſpecie diſtinctam; ſed ſi eodem genere peccati religioſus & ſecularis peccent ex contemptu, peccatum religioſi eſt grauius ratione maioris ingratitudinis, ſed hæc non eſt malitia ſpecie diſtincta ab ingratitudine ſecularis.

5 Aliqui etiam dicunt peccatum religioſi eſſe maius, quia ex maiori ſcientia, & ex conſequenti ex maiori libertate peccat. Sed hoc non eſt per ſe & vniuerſaliter verum, cum non deſint ſeculares qui maiori ſcientia polleant quàm religioſi. Et ita ex beneficijs ſeu conditionibus particularibus non poteſt exceſſus peccati religioſi deduci, ſed ſolùm ex beneficijs, quæ annexa ſunt per ſe ſtatui religioſo, per quæ religioſus per ſe a ſecularibus diſtinguitur.

6 Non eſt verò dubium, quòd maiorem vim ad ſcandalizandum habet peccatum religioſi, cuius vitam vt exemplar virtutum ſeculares reſpiciunt.

7 Aduertit Sanchez citatus ex Valentia, ex hoc probari quòd peccatum occultum religioſi quòd non ſit ex contemptu, nec contra votum ſit leuius extenſiuè, quia ad breuius tempus durat, poſſe verò dici leuius intenſiuè, quia religioſus non cadit, niſi ex vehementiori paſſione, & ideo ex maiori infirmitate; ex quo habetur quòd in ſe ſit leuius, & maiori venia dignius, quia minùs voluntarium.

8 Ex reſponſione deducit Caietanus grande eſſe peccatum protegentium religioſos inobedientes, & contumaces, qui ex malitia peccant. Cum enim iſti fiant peſſimi, vt D.Thom. probat; qui illis fauent ſunt cauſa tanti mali, & ideò participes malorum, quæ illi committunt.

Completum die S. Antonij 1662. ad laudem, & honorem Sanctiſſimæ Trinitatis, fauentibus ſua interceſſione Sanctiſſima Deipara, & S.P. Dominico, & Angelico Doctore S.Thoma Aquinate.

INDEX

INDEX RERVM
QVÆ HOC VOLVMINE
CONTINENTVR.

A

ABBAS:
v. Parochus, v. Pralatus.

ABBATISSA.

ABBATISSAM Non poſſe præcipere in virtute S. Obedientiæ multi dicunt, ſed non probatur q.186.a.8. num.90.vſque ad 93.pag.655.

ABSTINENTIA.

Abſtinentia maxime decet Epiſcopum. n.152. p.414.

Abſtinentiæ valuates n.152. &153.p.414.

Abſtinentiæ lex grauis ſi ſit indiſpenſabilis. num.153. p.414.

Quæ abſtinentia grauis. num.152.& &154. p.414.

ABESSE.

Non abeſt ſtatim reuerturus. q.185. a.5. num.104. 190.

ADMINISTRATOR.

Non eſt dominus rei, quam adminiſtrat. quæſt.186. a.7. num. 286. p.567.

Papa & Epiſcopi adminiſtratores rerum Eccleſiæ non domini. ib. num. 287. p.567.

Adminiſtrator non eo eſt dominus, vel vſufructuarius, quo habeat facultatem adminiſtrandi ad ſui volitatem. num.294.p.569.& num.303.p.571.

AGTVS.

Actus interni ſi exterius reluceant ſunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ. q.184. a.4. num.30. p.67.

AER.

Aeris intemperies an iuſta cauſa cedendi. q.185.a.4. à num.73. p.162.

Et qualiter iuſta cauſa non reſidendi.q.185 a.5.n.61.p.182. & num.134. p.196.

AFFRANCATIO.

Eſt alienatio, quæ nequit fieri ſine ſolemnitatibus Paulinæ. q.185. a.7.num.202.p.258.

AGER.

Agri vineæ, domus, &c. non alienantur ſine ſolemnitatibus Paulinæ. quæſt.185. a.7.num.308.p.282.

AGERE.

Tenemur ſemper bene agere. q.184. a.3. nu. 6. & ſeqq.

Agere melius tenemur & quomodo. q.184.a.3. num.46. & ſeq. pag.45.

ALIENATIO RERVM ECCLESIÆ eiuſque ſpecies.

Quid in ſermone Eccleſiaſtico veniat nomine alienationis. q.185 num.136. 7.& ſeq. pag.246.

An Prohibita alienatione cenſeatur prohibitum quidquid eſt tale, vt per illud ad alienationem perueniatur. numer.139. pag.246.

Donatio eſt ſpecies alienationis prohibita ſine ſolemnitate. num. 141. p.247.

Donatio eſt ſpecies alienationis prohibita ſine ſolemnitate. num.141. p.247.

Donatio inter perſonas Regulares eiuſdem ordinis ex his legibus non prohibita. num.142. p.247.

Venditio quoque prohibita. nu.143. p.247.

Permutatio etiam. n.144. p.248.

Rationabile eſt, vt ex iuſta cauſa vna Eccleſia alteri ſubueniat, maxime in Regularib. n.148. p.249.

Alienatio inter diuerſas Eccleſias fieri non poteſt ſine ſolemnitatibus Paulinæ. n.146.& ſeq. p.249.

Promiſſio alienandi non comprehenditur ſub Paulina quantum ad pœnas. n.151. 152 p.249.

An traditio poſſeſſionis ſit alienatio prohibita. numer.153. & ſeq. p.250.

Conditionata alienatio quando ſit prohibita. numer 161. & ſeq. p.251.

Vendens tradens poſſeſſionem rei Eccleſiæ ex vi venditionis, vel alterius contractus habilis ad transferendum dominium alienat, & incidit in pœnas Paulinæ. numer.163. p 251.

Idem ſi contrahat compacto conſtituti. n. 164. p.252.

An ſit idem, ſi traditio poſſeſſionis ſit conditionata. n.165. & ſeq p.252.

Mandans vendi rem Eccleſiæ, intelligitur mandare alienationem ſeruatis ſeruandis, & niſi ratificet factum non incidit in pœnas Paulinæ.nu.167. p.252.

Alienare cenſetur, qui conſentit alienationi, ſi conſenſus eius eſt neceſſarius, & ideo incidit in pœnas Paulinæ, ſi illicitæ alienationi conſentiat.num. 168. nu.252.

Subſcri-

Subſcribens nomine alieno aut ignoranter, non videtur conſentire. num. 168. p.252
Venditio cum pacto de retrouendendo eſt alienatio prohibita fieri ſine ſolemnitatibus. nu. 169. p.253
Retrouenditio eſt alienatio neceſſaria, & ideo non prohibita. num 170. p.253
Diſceſſio à contractu nondum plene ſoluto pretio non prohibita. num.171 p.253
Diſmembratio eſt alienationis ſpecies prohibita fieri ſine ſolemnitatib. nu.172. p.253
Infeudatio eſt alienatio, quæ nequit fieri ſine ſolemnitatibus. nu. 173. 174. p.253
Quæ poſſint, vel non poſſint infeudari etiam ſi ſit ſolitum. n.175. & ſeq. p.253
Emphyteuſis eſt ſpecies alienationis indigens ſolemnitatibus vt ſit valida. nu.179. p.255
Item Liuellarius contractus. nu. 181. p.255
Res ſolita alienari, quando, & quomodo, & a quo, & ſub quibus pactis poſſit ſine ſolemnitatibus reconcedi. nu. 182. & ſeq. pag.255
Quando res dicatur ſolita alienari, & quomodo hoc præſumatur, & probetur. nu.198. & ſeq. pag 257
Precariæ quid ſint. Et quod non poſſunt haberi ſine ſolemnitate. nu. 204. p. 259
Conceſſio ad beneplacitum, quia irreuocabilis ſine cauſa, & ſapit perpetuitatem, non poteſt haberi ſine ſolemnitatibus. nu.205 p.259
Superficiarius contractus non habetur ſine ſolemnitatibus. nu.206. p.259
Colonarius contractus non habetur ſine ſolemnitatibus num.207. p.260
Locatio vltra triennium nequit haberi ſine ſolemnitatibus. nu.208.209. & 210. p.260
Vbi eſt conſuetudo locandi res vltra triennium poteſt ſeruari. num.211. p.260.
Vbi res non fructificat niſi ad duos, vel tres, vel quatuor annos poteſt locari vltra triennium. num. 212. p.260.
Res ſolita locari ad longum tempus quando, & quomodo & ſub quibus pactis, & à quo poſſit locari vltra triennium. n.213. & ſeq. pag.261
Locatio ad breuius tempus, quam triennium poteſt reſtringi per Ordinarium. nu. 214. p. 261
Mandatum de locando rem Eccleſiæ toties, quoties opus fuerit valet. nu. 215. p.261
Adminiſtratio hoſpitalis nulli poteſt concedi vltra triennium. nu. 216. p. 261
Locatio facta vltra triennium, an & quando ſit in totum nulla. n. 222. p. 263
Locatio etiam ſi nulla ſuſtinenda, ſi Eccleſia impetrato beneplacito Apoſtolico velit illam valere. num. 224. pag. 263
Extrauag. Ambitioſæ non eſſe vbique receptam quantum ad pœnas, qui dicunt. n. 228. p. 264
Regulares ad longum tempus non poſſunt locare redditus nu. 229. & ſeq. p.264
Tradere ius colligendi fructus vltra triennium per vſufructum, aut locationem eſt prohibitum. n. 232. p. 264
Secus tradere commoditatem, vel fructus collectos. n. 233. & 234. p.265
Non poteſt Beneficiarius locare etiam ad triennium bona Eccleſiæ anticipata ſolutione. n. 235. p. 265
Si in contractu locationis ponatur pactum in præiudicium alterius Eccleſiæ eſt nullum. n. 240. p. 266
Iuriſdictiones Eccleſiæ ſpirituales, redditus Cancellariæ Epiſcopalis, quarta funeralis, & alia ſimilia non poſſunt locari, fructus tamen penſionum locari poſſunt. nu. 236. vſque ad 238. p.265
Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſori quatuor concurrentibus. num. 241. & ſequen. pag. 266
Sciens ſe reſignaturum beneficium non poteſt obligare ſucceſſorem ad ſtandum locationi a ſe factæ etiam nomine Eccleſiæ. numer. 245. pag. 266
Datio in ſolutum eſt prohibita, niſi in aliquo caſu vbi ſit neceſſaria, vel niſi ſoli fructus dentur, vel niſi hæreditas ſit grauata ære alieno. num. 246. p.267
Dimiſſio ſeu derelictio rei Eccleſiæ eſt prohibita. nu. 248 pag. 267.
Tranſactio quando ſit prohibita. numer. 249. & ſequen. pag. 267
Compromiſſum ſuper re prohibita alienari vt non retineatur apud Eccleſiam eſt prohibitum, niſi in aliquo caſu neceſſitatis. n. 254. p. 268
Prælatus licet forſan illicitè tamen valide præiudicat Eccleſiæ in acquirendis & repudiat hæreditatem vel legatum. n. 256. & ſeq. 258. num. 260 p. 269.
Eccleſiæ tamen datur reſtitutio in integrum. numer. 259. pag. 269
Prælatus non poteſt dare dilationem ſolutionis pecuniæ inueſtiendæ. n. 260. p. 269
Nec poteſt dare conſenſum rei ſubiectæ fidei commiſſo. num. 260. p. 269
Prælatus ſine conſenſu Capituli valide non repudiat Eccleſiæ relictum. n. 261. p. 270
Prælatus quomodo poſſit vel non poſſit cedere hæreditati. num. 262. p. 270
Prælatus poteſt ſine ſolemnitatibus Paulinæ non implere conditionem ſub qua aliquid eſt relictum Eccleſiæ. num. 263. p. 270
Sed hoc limitatur. n. 263. p. 271
Prælatus an ſine ſolemnitatibus Paulinæ repudiet hæreditatem venientem ſub conditione contrauentionis hæredis. nu 264. p. 271
Prælatus ſine ſolemnitatibus Paulinæ non tamen ſine conſenſu Capituli remittit caducitatem Emphyteutæ. numer. 265. p. 271
Sine ſolemnitatibus non poteſt repudiari hæreditas proueniens ex perſona profitente Religionem. numer. 267. pag. 272
Confeſſio per quam quis fateatur ſe debere, ſi ex ea Eccleſia poteſt cogi ad alienandum quomodo ſit prohibita. nu. 268. p. 272.
Pignoratio & hypotheca ſunt prohibitæ. num. 269. & ſeq. nu. 272.
Mutuum non licet accipere obligando res Eccleſiæ prohibitas alienari. nu. 279. & ſequent. p. 275
Priuilegium Eccleſiæ eſt, vt non teneatur ſoluere mutuum, niſi probetur verſum in ſui vtilitatem & qualiter & in quibus caſibus hoc verificetur. nu. 281. & ſeq. p. 275.
Fideiubere non licet obligando bona Eccleſiæ. num. 300. pag. 279
Submittere rem Eccleſiæ alterius protectioni quomodo non liceat. nu. 301. p. 279
Impoſitio cenſus eſt prohibita. nu. 302. p. 280
Impoſitio ſeruitutis prohibita. num. 303. p. 280.
An inciſio arborum ſit alienatio. nu. 304. p. 280
Iurans non alienare res Eccleſiæ quas alienationes facere non poſſit. nu. 305. & 306. p. 281

ALIENATIONIS CAVSÆ
neceſsitas, vel vtilitas.

Sine cauſa iuſta, & ſolemnitate licite, & valide non alienantur bona Eccleſiæ, q. 185. a. 8. n. 460. p. 321
Ad duas reducuntur cauſæ iuſtæ alienationis. n. 460. p. 321
Prima cauſa neceſsitas, quæ eſt multiplex & qualis, & quando det iuſtum titulum ad alienandum. q. 185. a. 7. num. 461. vſque 473. p. 321
Altera cauſa alienandi eſt vtilitas, & quæ & qualis ſufficiat. num. 474. vſque ad 478. p. 324
In dubio vbi alienatio facta eſt cum ſolemnitatibus præſumitur vtilitas. nu. 478. p. 326
Vbi alienatio ſit facta cum ſolemnitatibus Eccleſiæ eſt probare non vtilitatem. nu. 479. p. 326.
Secus vbi alienatio ſit facta ſine ſolemnitatibus. nu. 479. pag. 326

Aliena-

Alienatio ceſſante vtilitate nulla cenſenda & quomodo, & per quæ, & à quibus, & coram quo hæc vtilitas in dubio ſit probanda. n. 479. vſque ad 503. p. 326
Commiſſarij non poſſunt excedere formam mandati; & qualiter debeant exequi commiſsionem, & probare vtilitatem. n. 485. vſque 492. p. 327
Sola taciturnitas faciens ad vtilitatem alienationis vitiat commiſsionem. n. 499 p. 328
Sufficit, & attendi debet vtilitas de tempore contractus; & qualiter hoc diuerſimode verificetur. nu. 500. vſque ad 503
Emptor rei Eccleſiæ non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem Eccleſiæ. Secus in mutuo, depoſito, & emptione cauſa neceſsitatis. n. 504. p. 329
In alienatione quando ſit neceſſaria ſubhaſtatio. num. 505. vſque ad 507. p. 330
Res relicta ſub conditione, vt non alienetur, poteſt ratione vtilitatis ex beneplacito Apoſtolico alienari. numer. 508. p. 350
Vbi non viget Paulina ſolum in caſu neceſsitatis ſine beneplacito Apoſtolico alienari poteſt res relicta, vt non alienetur. n. 509. 510. p. 330
Donatum Eccleſiæ ad certum vſum non poteſt ſine aſſenſu Papæ conuerti in alium vſum. n. 511. p. 331
Alias Eccleſia ſubditur caducitati. n. 511. p. 331
Iuramentum de non alienando ſub duplici forma præſtatur. Et qualiter obliget. n. 512. vſque ad 519. p. 331
Gratitudo eſt iuſta cauſa alienandi, n. 520. p. 332
Sed merita debent eſſe magna & probata. numer. 520. pag. 332
Quæ conſideranda ſint circa vtilitatem Eccleſiæ, à nu. 521. vſque ad n. 540. p. 332. &c.

ALIENATIONIS
Malæ nullitas.

Alienatio rei Eccleſiæ facta ſine cauſa iuſta, vel ſolemnitate eſt ipſo iure nulla. q. 185. a. 7. nu. 615. p. 351
Si alienatio deficiat ſolum ex iuſto pretio in quo Eccleſia ſit læſa, in nullo foro eſt nulla. Sed Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum. n. 617. p. 351
Si in alienatione deficiat ſola vtilitas primaria, ipſa non eſt de iure naturæ ipſo facto nulla. n. 619. p. 352
Ex vi Paulinæ ſola alienatio deficiens ex præſumptione eſt ipſo iure nulla. n. 620. p. 352
Aliæ leges Eccleſiaſticæ ab hac recipiunt interpretationem. n. 620. p. 352
Alienatio deficiens ex ſolo defectu ſolemnitatis non eſt nulla in foro conſcientiæ. nu. 621. p. 354
Alienatio nulla, ſi fiat ſine requiſito ex natura rei, vt ſine conſenſu, aut cauſa. n. 623. & 624 p. 354
Vbi contractus eſt in foro externo nullus, ad inſtantiam damnum paſſi debet declarari nullus, & quis agere poſſit, & contra quem, & qualiter formanda petitio &c. n. 625. vſque ad 627. p. 354
Si alienatio deficiat ex parte ſolemnitatis, eius defectus non poteſt allegari, nec poteſt inſtari pro nullitate niſi ab Eccleſia. n. 628. p. 555
Ante conſummatum contractum cuique partium conueni poſſe allegare defectum. n. 629. p. 355
Non poteſt Eccleſia, ſi alienatio ſit facta ad nouem annos, compellere partem ad hoc vt recipiat per tres annos. n. 629. p. 355
Tenetur Eccleſia intra terminũ iuſtum adhibere ſolemnitates. n. 629. p. 355
Eccleſiæ plura competunt remedia ad recuperandum male alienatum, & quæ ſint iſta, & quando competant. n. 630. vſque a 632. p. 355
Qui rem Eccleſiæ in illius præiudicium alienauit, poteſt & debet illam recuperare. nu 633. p. 356
Epiſcopus ipſe poteſt in hoc eſſe iudex, vt rem à ſe male alienatam recuperet. n. 633. p. 356
Etiam ſi iurauerit non recuperaturum. n. 634. p. 365
Si alienatio ſit mala ex defectu ſolemnitatis, tenetur Prælatus qui male alienauit, vel reuocare contractum, vel ſolemnitates adhibere. numer. 635. pag 356

ALIENANTIVM
Malè Pœnæ.

Prima pœna nullitas actus, quæ non habet locum niſi vbi eſt præſumptio. q. 185. a. 7. n. 664. p 364
Secunda pœna excommunicatio latæ ſententiæ non reſeruata non afficiens niſi præſumentes alienari & non incurritur niſi tradatur res Eccleſiæ. n. 666. vſque ad 671. pag. 365
Tertia pœna interdictum requirens præſumptionem & non reſeruatum. nu. 672. p. 366
Quarta priuatio beneficiorum latæ ſententiæ afficiens Prælatos inferiores Abbatibus. n. 673. p. 366
Quinta ſuſpenſio ipſo iure afficiens Religioſos. num. 674. & 675 p. 366
Sexta priuatio vocis, officiorum, & inhabilitas afficit ſolum Religioſorum ſuperiores, & Capitula. num. 676. pag 367
Septima eſt excommun. rebellionis, læſæ maieſtatis &c. plures actiones comprehendens. n. 677. p 667
Excommunicatio Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 11. non afficit alienantes. n. 678. p. 667
Vltima pœna depoſitio afficiens Præsbiteros & Diaconos. n. 679. p. 667
Conſtitutio contra Delegatos deficientes muneri ſuo. numer. 680. vſque ad 683. p. 368

ALIENARI
Prohibita.

Rerum Eccleſiæ multiplex differentia. quæſt. 185. art. 7. nu. 307. p. 282
Agri, vineæ, domus non alienantur ſine ſolemnitate. nu. 308. p. 282
Terrulæ alienantur ſine ſolemnitate, & quid veniat ſub nomine terrularum. n. 309. & ſequen. p. 282
Terræ ſteriles, ſi non ſunt exiguæ, non alienantur ſine ſolemnitate. n. 318. p. 283
Domus quæ maiorum ſunt expenſarum quam fructuum, ſi non ſint exiguæ, non alienantur ſine ſolemnitate. n. 319. p. 284
Exceptis tribus caſibus Paulinæ in aliis omnibus requiritur beneplacitum Apoſtolicum. n. 319. p 384
Bona incerta, incognita, & difficilis recuperationis, non alienantur ſine ſolemnitatibus, niſi in caſibus à Paulina permiſſis. n. 320 p. 284
Bona quæ diuiſionem non admittunt alienantur ſine ſolemnitate. n. 321. p. 284
Quod iniuſtè detinetur reddi debet. n. 322. p. 284
Neceſſitas non admittens moram excuſat a ſolemnitatibus. n. 323. p. 284
Non ſufficit tamen ordinaria neceſſitas ſoluendi debitum. n. 323. p. 284
Incapax poſſidendi alienat immobilia, etiam ſub conditione non alienandi relicta. n. 324. p. 284
Non tamen mobilia, aut domus, & hortus, quibus vitiat. num. 325. p. 285
Relictum ſub conditione vt vendi poſſit, non poteſt vendi ſine ſolemnitatibus. n. 326. p. 285
Niſi ſit determinatum vt ex pretio aliquid emanatur. numer. 326. p. 285
Ciuitates &c. & Bona feudalia Eccleſiæ Romanæ alienari non poſſunt. q. 185. a. 7. n. 327. & ſeq. 285
Bona tam feudalia, quam immobilia, exiſtentia intra Statum Eccleſiaſticum non poſſunt alienari ſine expreſſa licentia Papæ. à n. 332. ad 339. p. 286
Arbores, quæ dicuntur. q. 185. a. 7. n. 340. p. 289
Arbores cæduæ & non cæduæ quæ dicantur. num. 341. & ſeq. p. 289
Arbores qualiter & quando non poſſint incidi. num. 347. & ſeq. p. 290.
Serui ruſtici & animalia addicta prædijs non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari. q 185. a. 7. arti. 371. p. 297

Iura cenſus, loca montium, credita perpetua, vſusfructus & actiones ad immobilia alienari non poſſunt ſine ſolemnitate. q. 185. a. 7. num. 373. & ſeq. pag. 297

Iura & actiones inter mobilia, & immobilia computantur. n. 378. p. 298

Nec iura temporalia vltra decennium immo vltra triennium poſsunt alienari. nu. 379. & ſeq. p. 298

Fructus pendentes non poſſunt vendi vltra decennium, n. 381. p. 299

Iuspatronatus alienari non poteſt ſine ſolemnitate. n. 382. pag. 299

Iuspatronatus tamen laicum compatrono aut Eccleſiæ donari poteſt. nu. 382 p. 29

Capellæ &c. ratione ſpiritualis non poſſunt ex pacto alienari. q. 185. a 7. n. 383. p. 300

Capellæ &c. non poſſunt conuerti in vſus ſordidos. numer. 383. p. 300

Capellæ non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, nu. 384. pag. 300

Capellæ non poſſunt alienari in laicos. Vſus tamen Capellæ & ſepulturæ laicis concedi poteſt. numer. 385. pag. 301

Capellæ, & ſepulturæ per ſe ſine aſſenſu Apoſtolico alienari non poſſunt. Ex conſuetudine tamen quatenus ſine ſimonia id fieri poſſit, & non apponantur pacta, ſeu conditiones extraordinariæ, ſine aſſenſu Apoſtolico iuxta ſolitum conceduntur. n. 399. p. 304

Conceſſa Capella non intelligitur conceſſum ius ſepeliendi. Sufficit tamen ad hoc conceſſio tacita; & vnde hæc colligatur. n 400. p. 304

Mobilia pretioſa alienari non poſsunt. n. 401. vſque ad 415, pag. 305

Mobile pretioſum eſt res, quæ ſeruando ſeruari poteſt: & quæ bona ſunt talia. n. 404. & ſeq. p. 305

Oblationes, ſi ſimul ſumptæ ſunt magni valoris, non poſsũt alienari ſine ſolemnitate, nu. 410. p 307

Grex ouium, libri bibliothecæ, & alia ſimilia ex quibus, ſimul ad vnum finem vnitis conſtituitur vnum totum moraliter indiuiſibile, non poſsunt alienari, n. 412. p. 307

In bonis ex pluribus indiuiduis integratis, vt in grege, bibliotheca &c. quæ ſunt vetuſta poſsunt alienari alijs melioribus ſubrogatis, n. 415. p. 308

Alienare reliquias eſse contra Paulinam plures ſentiunt ſed oppoſitum eſt verum, numer. 416. vſque ad 423. pag. 308

Cap. Corpora Sanctorum diſt. p. explicatur, n. 418. & 422. & 423. p. 309

Reliquiæ nullius ſunt in bonis, n. 421. p. 309

Alienans ex pacto reliquias eſt ſimoniacus, ſed non incidit in pœnas Paulinæ, n. 429. 421. p. 309

Mobile non pretioſum quod ſit, n. 424. p. 311

Fructus, fil j gregum, animalia, & ſerui non ruſtici veſtes, artificiata, & ſimilia quando ſint mobilia non pretioſa, n. 425. vſque ad 434. p. 311

Pecunia licet de ſe ſit bonum mobile, tamen pluries cenſetur bonum immobile. Et quando hoc ſit, num. 435. vſque ad 446. p. 313

Bona Eccleſiaſtica non alienabilia ſine ſolemnitatibus ſunt bona Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, Capellarum, Oratoriorum Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum ſimilium locorum quæ ſint fundata auctoritate Epiſcopi, ſiue ſint de menſa Rectoris, ſiue de menſa Eccleſiæ, quæſt. 185. art. 7. numer. 447. vſque ad 459. pag. 318

Quid ſit eſse de menſa Prælati, vel Eccleſiæ, numer. 447. pag. 318

A L I E N A T I O.

Quantum ad debitum reſtituendi.

Res Eccleſiæ recuperatur cum fructibus. n. 536. p. 356.

Poſſeſſor tamen bonæ fidei non tenetur reſtituere fructus conſumptos, ſi non eſt factus locupletior, q. 185. a. 7. nu. 637 pag. 357.

Vbi contractus ſit validus, vt quando datur Eccleſiæ reſtitutio in integrum, ſi læſio ſit in primaria vtilitate, contrahens in conſcientia tenetur, vel contractum reſcindere, vel Eccleſiæ damnum ſoluere, numer. 638. pag. 357.

Si Eccleſia eſt læſa in pretio, emptor tenetur pretium ſupplere. nu. 639. p 357.

Non admittitur præſumptio donationis. nu. 639. p. 357.

Vbi interuenit dolus eſt debita reſtitutio. nu 640 p. 357.

Si emptor ſcit iniuſtitiam pretij, quam ignorat vendens, tenetur ſupplere pretium. nu. 641. p 358.

In foro conſcientiæ non licet decipere, etiam infra dimidium, nu. 641. p. 358.

Si vterque bona fide contraxit ſub minori pretio emens, ſi alias non emiſſet, tenetur, vel rem reddere, vel pretium ſupplere, nu 641. p. 358.

Etiam ſi Eccleſia vendat plus iuſto prætio eſt obligatio reſtituendi nu. 642. p 358.

In caſibus in quibus datur reſtitutio in integrum, ſi Eccleſia eſt læſa, eſt obligatio reſtituendi etiam fructus ad ratam læſionis. nu. 643. p. 358.

Ex quo alienatio alias vtilis Eccleſiæ eſt facta ſine ſolemnitate, non intrat obligatio reſtituendi fructus, niſi poſt ſententiam; & tunc vbi, qui poſſedit fuiſſet poſſeſſor bonæ fidei, non tenetur reſtituere, niſi tanquam bonæ fidei poſſeſſor, nu. 644. p. 358.

Si contractui non deſit ſolemnitas poteſt de facili adeſſe bona fides in poſſidente, & tunc non eſt neceſſitas reſtituendi fructus, niſi quatenus tenetur poſſeſſor bonæ fidei, nu. 645. p. 358.

Etiam in eo, qui contraxit ſine ſolemnitate poteſt eſſe bona fides, licet non tam facile, nu. 646 p 358.

Non dari legis ignorantiam inuincibilem aliqui volunt, ſed hi ſibi contradicunt. nu. 648. p. 359.

Eccleſia rem recipiendo non tenetur reſtituere prætium, niſi inquantum facta ſit ditior, quæſt. 185. a. 7. nu. 652. pag. 360.

Bona fide rem Eccleſiæ recipiens à male alienante habet actionem contra alienantem, & eius hæredes pro prætio, & intereſſe recuperando, nu 653. p. 360.

Etiam conſentientes malæ electioni tenentur ad reſtitutionem damni, quòd incurrit bonæ fidei contrahens, nu. 653. p 460.

Malæ fidei contrahens reſtituendo rem Eccleſiæ qualiter poſſit, vel non poſſit agere contra alienantem ad recuperationem pretij. nu. 654 p. 361.

Eidem non ſunt reſtituenda alia damna, nu. 654. p. 361.

Melioramenta plura, & quæ & à quo reſtitui debeant, numer. 655. vſque ad 662. pag. 361.

Expenſæ circa fructus non veniunt nomine melioramentorum, nu 655 p. 361.

Expenſæ neceſſariæ, vtiles, voluptuariæ, nu. 656. p. 362.

Quando alienans, & recipiens excuſantur à peccato, excuſantur etiam ab obligatione reſtitutionis, numer. 662. pag. 363.

Alienans malæ fidei recipienti bonæ fidei tenetur reſtituere, & pretium, & damna. Et Eccleſiæ rem alienatam, & damna, nu. 663. p. 364.

Alienans malæ fidei recipienti malæ fidei tenetur reſtituere pretium, non damna, nu. 663. p. 364.

Recipiens rem Eccleſiæ male alienatam eam cum fructibus reſtituere debet, vel vt bonæ fidei, vel vt malæ fidei poſſeſſor, nu. 663. p. 364.

Si tamen alienans ſit bonæ fidei recipiens tenetur illi ad damna, nu. 663. p. 364.

A L I E N A T I O.

Quantum ad ſolemnitates iuris antiqui.

Solemnitas neceſſaria ad alienationem duplex. quæſt. 185. a. 7. nu. 541. p. 334.

Solemnitas auth. Hoc ius C. de Sacroſ. Eccleſ. non obligat num. 541. p. 334.

Tractatus neceſſarius, & quando, & à quibus habendus,

& à

& à quo conſiſtat.nu.543.vſque ad 550.p.333.

Conſenſus Capituli eſt neceſſarius, & qualis, & quando, & quibus habendus, num.551. vſque ad 560.p.336

Conſenſus Prælati eſt neceſſarius, & quando, & cuius,& quid Eccleſia vacante, & apud Regulares, nu.561.vſq; ad 565.p.338

Mandatum ad alienandum quale ſe neceſſarium,& à quo, & qualiter dandum, nu.570.vſque ad 574.p.340.

Subſcriptionis ſolemnitas hodie non eſt in vſu, ſed ſufficit ſcriptura Notarij,nu.573.p.341

A L I E N A T I O.

Quantum ad ſolemnitatem Paulinæ, & iuris noui.

Etiam conſtito de neceſſitate aut vtilitate alienationis neceſſarium eſt ad alienandum beneplacitum Apoſtolicum.q.185.a.7. nu.576.p.342.

Sede vacante Capitulum, nec de iure antiquo poterat alienare inconſulto Pontifice,nu.377. p.343

Poteſt tamen dare licentiam alienandi, & alienare mobilia non pretioſa,nu.577.p.343.

Iuramentum non ſupplet neceſſitatem beneplaciti Apoſtolici,nu.578.p.343.

Beneplacitum ſubreptitium non iuuat,nu.379. p.343.

Beneplacitum datum ſine cognitione cauſæ non ſupplet ſolemnitates,nu.579.p.343.

Beneplacitum Apoſtolicum abſolutum, & ex certa ſcientia ſupplet alias ſolemnitates, nu.579.p.343.

Hodie ad alienandum ſufficit cauſa iuſta, & beneplacitum Apoſtolicum,nu.380.p.343.

Et quòd vbi Papa committit alicui, vt ſe informet, quod non ſint citandi Capitulum aut Rector, multi docent, num.580.p.343

Præſentia Papæ ſupplet ſolemnitates, nu.381.p.344.

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectum cauſæ, num.582.p.344.

Nec defectum mandati ad alienandum, nu.583. p.344.

Mandatum ad alienandum non probatur aſſertione petentis beneplacitum Apoſtolicum,nu.583.p.344.

Præſentia Papæ aliquando ſupplet defectum mandati, numer.583.p.344

Beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſe, quòd antecedat tempore contractum, ſed bene debet antecedere causalitate,nu.584.p.344.

Contractus initus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici non eſt nullus contrariè, ſed eſt valide inchoatus, num.584. pag.344

Contractus abſolutè factus ſine beneplacito Apoſtolico eſt abſolute nullus,nu.585.p.343

Ideo poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum nouus conſenſus partium eſt neceſſarius, numer.585. & 587. pag.345.

Ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum contractus non eſt validus, nec transfert dominium. numer.586. pag.345

Vtilitas debet adeſſe de tempore obtenti beneplaciti Apoſtolici,nu.586.p.345.

Si contractus ſit initus ſub conditione aſſenſus Apoſtolici debet hoc exprimi, vel poſt obtentum beneplacitum erit neceſſarius nouus partium conſenſus, numer.587. pag.343.

Aſſenſus Apoſtolicus datus ſuper alienatione facienda non ſe extendit ad factam,nec de tempore ad tempus. Quia eſt ſtricti iuris, nu.488.p.345.

Si tradita fuit poſſeſſio debet eius fieri mentio, vt Papæ aſſenſus trahatur ad præterita, nu.388.p.343

Si Eccleſia vel per momentum acquirat bonum immobile,non poteſt illud cedere, nu.589 p.345

In contractu inito ſub conditione Apoſtolici aſſenſus ante aſſenſum obtentum datur ſecundum multos locus pœnitentiæ,nu.590. & 591. p.343

Contractus conditionalis nihil ponit in eſſe, numer. 590. pag.345

Aſſenſus Papæ non intelligitur obtentus niſi ſupplicatione ſignata, & regiſtrata, numer.391. pag.346

Limitant hoc aliqui, vt ſoli Eccleſiæ liceat pœnitere, numer.392.p.346

Contractus conditionalis dat ius conditionale & partes tenentur expectare euentum conditionis, numer. 593. pag.346

In matrimonio conditionali partes obligantur expectare euentum conditionis, nec poſſunt pœnitere, num.393. pag.346

Hoc idem dicitur de alienatione inita ſub conditione aſſenſus Apoſtolici,nu.593.p.346

Vel nec Eccleſia poteſt pœnitere, vel id poteſt altera pars, num.394.p.346

Poteſt Eccleſia pœnitere ſi ſit læſa, quia tunc contractus eſt contra leges, nu.394.p.346

Vbi beneplacitum Papæ fuit obtentum non eſt locus pœnitentiæ,nu.393.p.346

Si beneplacitum Apoſtolicum nulliter fuit executum, nulla partium tenetur ſtare contractui, nu.596.p.346.

Vbi contractus ſimpliciter initur ſub conditione beneplaciti Apoſtolici intelligitur cum clauſula quatenus opus ſit,nu.597.p.347

Sed ſi initur ſub conditione cum clauſula nec aliter &c. ſi non obtineatur contractus eſt nullus, numer. 597.pagin.347

Denegato beneplacito Apoſtolieo ab vno Pontifice ſimpliciter reſoluitur contractus,nu.398.p.347

Alienans res Eccleſiæ ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, ſi ante illud tradat poſſeſſionem incidit in pœnas Paulinæ,nu.599.p.347

Continuans poſſeſſionem finita locatione ex vi contractus emphyteutici incidit in pœnas Paulinæ, numer. 600. pag.347

Forma reſcripti non ſeruata confirmatio alienationis eſt nulla,nu.601.p.347

Non valet confirmatio, ſi non ſpecificantur bona,nu.602. pag.347

Item ſi mutetur forma contractus.nu.603.p.348

Differentia emphyteuſis à cenſu,nu.603.p.348

In dubio contractus potius præſumitur cenſualis, quam emphyteuticus,nu.603.p.348

Quod alij negant,nu.603.p 348.

Si confirmatio eſt extenſior, quam licentia, eſt nulla, numer.604.p.348.

Quando in ſupplicatione narratur factum aliter quam ſit, attendi debet ſupplicatio non inſtrumentum, nu.604. pag.348

Confirmatio nulla, ſi ſit contra formam inſtrumenti, numer,604.p.348

Vbi emphyteuſis facta ſit in perpetuum, ſi confirmatio dicit eam factam ad tertiam generationem eſt nulla, num.605.p.348

Alienatio pro maiori ſumma, quam dicat licentia eſt nulla. Secus pro minori, nu.606 p.348.

Confirmatio facta non exhibito inſtrumento eſt nulla, numer.606.p.348

Confirmatio data non vocatis vocandis nulla, num. 607. pag.348

Rector aliquando debet citari, etiam ſi ipſe ſupplicauerit, num.607.p.348

Vbi eſt clauſula conſentientibus &c. ſi deſit conſenſus nulla eſt confirmatio,nu 608 p.348

In ſupplicatione debet fieri mentio litis, nu.609.p.348.

Taciturnitas non reddit gratiam ſubreptitiam, niſi ſit eorum, quæ de iure vel praxi exprimi debent, num.610. pag.348

Expreſſio falſæ cauſæ non reddit gratiam ſubreptitiam, ſi non verſatur circa vtilitatem alienationis, nu.610.p.348

Clauſula ſi in euidentem reddit gratiam conditionalem, num.611. p.549

Si ſit derogatum Paulinæ non eſt neceſſe, vt ipſa ſit inſerta,num.611.p 349

In præiudicialibus Eccleſiæ beneplacitum Apoſtolicum ex longitudine temporis non præſumitur, numer. 612. pag. 349
In præiudicialibus Eccleſiæ ex longitudine temporis non præſumitur aſſenſus Apoſt. nu. 613. p. 349
Quæ ſint neceſſaria ad hoc vt præfatus aſſenſus præſumi poſſit, num. 514 p. 349

ALTERNATIVA.

Quid ſit, & quomodo ea priuentur non reſidentes, q. 185. a. 5. num. 177. p. 204.

S. AMBROSIVS.

Patrimonium habuit, q. 185. a. 6 num. 11. p. 209

AMOR.

Amandi ratio duplex, q. 185. a. 1. nu. 8. p. 111
Concupiſcentia vtilis diſpoſitio ad amandum honeſtè, numer. 10. p. 111

ANIMAL.

v. Alienari prohibita.

APPELLATIO.

Datur à denegata licentia. q. 185. a. 5. nu. 122. p. 194.
Quæ detur à priuatione, & pœna lata contra non reſidentes, q. 185. a. 5. nu. 175. p. 204.

ARBOR.

Inciſio Arborum an ſit alienatio, quæſt. 185 a. 7, nu. 304. pag. 289
Quæ arbores ſint cęduæ, & plura de arboribus, quæſt. 185. num. 340. vſque ad 570. p. 299

AGERE.

v. Alienari prohibita.

ARTIFICIATA.

v. Alienari prohibita. v. Paupertatis Votum.

B

BARONIVS.

Defenditur, q. 185. a. 7. num. 23 pag. 218.

BENEFICIVM.

Beneficiorum pluralitas iuſta cauſa cedendi, q. 185. a. 4. num. 75. p. 163.
Beneficia ſimplicia non requirunt reſidentiam, q. 185. a. 5. num. 78. p. 185
Beneficiati ſunt domini fructuum præbendarum, q. 185. a. 7. num. 43. p. 222
Ad eleemoſynas tenentur. V. Bona Eccleſiaſtica.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM.

V. Alienatio quantum ad ſolemnitatem Paulinæ.

BIBLIOTHECA.

V. Alienari prohibita.

BONA ECCLESIASTICA

v. Alienatio.

A quo tempore Eccleſia inceperit habere bona temporalia, q. 185. a. 6. n. 14. p. 210
Vita communis fidelium Hieroſolymis, q. 185. a. 7. nu. 2. pag. 213
Hic primus ſtatus fidelium quatuor ſingularia habebat, nu. 3. p. 213
Hæc communis vita non erat tunc in præcepto nec apud omnes communis & extra Iudæam non ſe extendit, n. 4. & ſeq. p. 213
Secundus ſtatus Eccleſiæ in quo Fideles bona retinebant, Et Clericis proprium habere non erat prohibitum, numer. 7. & ſeq. 214
An qui proprium habebant ex bonis Eccleſiæ viuere poſſent, n. 8. p. 214
Eccleſiaſtica bona communia erant, n. 9. p. 215
Clerici in communi habitabant, n. 10. p. 215
Tunc & ex laicis, & ex Clericis multi viuentes ſine proprio in communi, n. 11. 12. 13. p. 215
Inſtitutio Clericorum viuentium in communi ſine proprio eſt ex Apoſt. n. 41. p. 216
Vita communis ſine proprio non fuit in præcepto, nu. 15. pag. 216
Subſtantia ſecundi ſtatus Eccleſiæ, quæ fuit, numero 16. pag. 216
Tertius ſtatus Eccleſiæ in quo bona Eccleſiæ in quatuor partes diuidenda &c. n. 17. p. 216
Decretum Simplicij, n. 17. p. 216
Epiſcopus aliorum portiones vſurpans obligabatur ad reſtitutionem, n. 17. p. 216
Decretum Gelaſij, n. 18. p. 216
Pars pauperum an publice diſpenſanda, &c. numer. 19. pag. 217
Diuiſio illa fiebat in partes proportionales, numer. 19. pag. 217
Epiſcopus ex ſua parte peregrinis & captiuis ſubueniebat, n. 19. p. 217
Prius tres portiones aſſignabantur, & quod remanebat erat Epiſcopi, n. 19. p. 217
Etiam de nouiter acquiſitis fieri debebat diuiſio, num. 19. pag. 217
Parochiarum diſtinctio antiquior, quam illa quadripartita diuiſio, n. 20. p. 217
Tituli Cardinalium etiam antiquiores, n. 20. p. 217
Eccleſijs quæ ſunt tituli Cardinalium relicta prædia, & poſſeſſiones, n. 20. p. 217
Tituli Cardinalium a poſſeſſionibus Eccleſiarum deſumpti, n. 20. p. 217
Etiam poſt Simplicium & Gregorium fuerunt Epiſcopi qui viuebant in communi cum Clericis, numer. 21. pag. 217
Varie etiam facta diſtributio, vt aliquando tertia aliquando media pars daretur Epiſ. n. 21. p. 217
In hoc ſtatu adhuc fructus communes erant, ſed collecti fiebant proprij per diuiſionem, nu. 21. p. 217
Vltimus Eccleſiæ ſtatus in quo ſunt diuiſæ præbendæ, numer. 22. p. 218
Origo iſtius diuiſionis vnde acciderit, n. 22. p. 218
Pauperes ex miſericordia Eccleſiæ accipere debebant alimenta, n. 22, p. 218
Vnde nomen beneficij ortum, n. 23. p. 218

BONORVM ECCLESIASTICORVM.

Diſtinctio multiplex, quæſt. 185. num. 28. vſque ad 32. pag. 319

BONORVM ECCLESIÆ.

Adminiſtratio & dominium.

Bonorum Eccleſiaſticorum dominium non eſt apud beneficiatos, n. 33. p. 220
Bona Eccleſiæ nullius eſſe, ſed illa eſſe Dei, & Chriſti aliqui volunt, n. 34. p. 220
Res Eccleſiaſticæ ſpeciali titulo ſunt Dei, ſed non niſi per dominium altiſſimum, n. 35. p. 220
Qui non dat quod debet in Dei cultum, non eſt in Deum iniuſtus, ſed ſacrilegus, nu. 35. p. 221
Chriſtus etiam vt homo eſt dominus bonorum Eccleſiaſticorum, ſed dominio altiſſimo, ſcilicet dominio Capitis Eccleſiæ, n. 36. p. 221
Nec Chriſto aliquid damus, niſi quod ab eo recipimus, & numquam damus aliquid, quod alias eidem maius non debeamus, nu. 36. p. 221
Res Eccleſiæ debent habere dominum ciuilem, & humanum. n. 37. p. 211
Bona Eccleſiaſtica ſunt Eccleſiæ vniuerſalis, & particularium. n. 37. p. 221
Eccleſia contra Eccleſiam præſcribit. n. 37. p. 221
Prælati ex multiplici capite dicti adminiſtratores rerum Eccleſiæ. n. 38. 39. p. 221
Diuiſionem præbendarum non mutaſſe bonorum Eccleſiaſticorum conditionem quomodo ſit verum. n. 41. 42. p. 222
Modo Beneficiati ſunt Domini fructuum beneficij, n. 43.
Ex qua cauſa Bona Eccleſiæ ſint bona pauperum, varie fuit opinatum. n. 46. p. 223
Epiſcopi ex officio ſunt patres pauperum, num. 54. pagin. 225

Ex

Ex iuſtitia Religioſi officij tenentur Epiſcopi ad opera miſericordiæ, n.54. p.225

Hoc eſt commune omnibus animarum paſtoribus, nu.56. pag.226

Neceſſitas alendi pauperes ex bonis Eccleſiaſticis non eſt ex iuſtitia, n.57. & ſequen. p.226

Chriſtus Eccleſiæ Prælatus non dedit adminiſtrationem bonorum temporalium Eccleſiæ ex contractu & pacto iuſtitiæ, n.59. p.226

Eccleſia non dedit adminiſtrationem bonorum Prælatis obligando eos ad erogandum ſuperfluum ex iuſtitia in pauperes, n.60.61.62. p.227

Contra virtutem religionis eſt abuti redditibus Eccleſiaſticis ad profana. n.65. p.227

Et contra iuſtitiam habentem quendam modum commutatiuæ. n.66. p.228

Religio deficit a ratione iuſtitiæ, quia non poteſt reddere æquale, n.66. p.228

Determinatio per quam ſtatuitur, quod Epiſcopi vtantur redditibus adhuc vel illum vſum pium determinate eſt ex lege poſitiua, n 68. p.228

Non eſt verum quod Epiſcopi teneantur omne ſuperfluũ erogare in pauperes, n.68. p.228

Vſurpans de parte applicata pauperibus, vel Clero &c. peccat contra iuſtitiam, n.69. p.228

Idem ſi de hoc ſit vehemens ſuſpicio, n.69. p.228

N.ſi locum habere potuerit legitima præſcriptio, nu.69. pag.228

Partis ſibi applicatæ Epiſcopus eſt Dominus, n.70. p.228

Si bona non ſunt diuiſa Epiſcopus etiam ſi diues poteſt ſumere ex eis, quod eſt neceſſarium ad ſui honeſtam ſuſtentationem, n.71. & 72. p.229

Vbi portio Epiſcopi ſit ſeparata, ea debet eſſe contentus, n.73. p.229

Parce viuens ſi ex hoc auget redditus eſt illorum dominus. n.76. p.229

Qui viuit ex proprio patrimonio poteſt tantundem ſibi ex bonis Eccleſiæ accipere, n.77. p.230

Quantitas neceſſaria ad ſuſtentationem menſurari debet, ſpectatis officio, perſona, loco & Eccleſiæ dignitate, num.78. p.230

Vbi Eccleſiæ fabrica indigeat non debet attendi qualitas perſonæ, ſed Eccleſiæ, n.78. p.230

Qui pluſquam debet Eccleſiæ ſeruit plus poteſt de Eccleſiæ bonis percipere, n.79. p.230

Epiſcopi quod ſupereſt in vſus pios erogare tenentur, n.80. & 81. p.230

Quæ nam opera cenſenda ſint pia, n.82. & ſeq. p.232

Pauperes qui ſint, & ſub nomine pauperum veniunt conſanguinei, & quando, n.85. vſque ad 87. p.237

Titulus nudæ liberalitatis non ſufficit ad licite impendendas res Eccleſiæ, n.88. p.236

Abuſus eſt vti bonis Eccleſiæ nedum ad mala, ſed etiam ad profana, n.89. p.236

Motiuum religionis eſt illud proprium ex quo iuſtificantur alienationes redituum Eccleſiæ, n.89. p.236

Multiplex diſtinctio bonorum Eccleſiaſticorum. n.92.93. 94. p.234

Bona Eccleſiaſtica ex quo expenduntur in eum finem ob quem dantur exuuntur conſecratione, & onere, & quæ ſint iſta, n.95. & ſequen. p.235

Quæ pro determinato opere dantur, non habent obligationem ad alium vſum ſacrum, n.102. p.236

Eccleſia potuit mutare ſtatum Eccleſiaſticorum bonorum. Et conſuetudine potuit hæc mutatio fieri, numer.104. p.236

Nulla quarta pars ſtabilium determinate fuit aſſignata fabricæ, vel pauperibus. Et nulla quarta pars pauperum incorporata præbendis, n.105. p.235

Eccleſia prudentiæ beneficiatorum & eorum conſcientiæ reliquit expendere quod ſupereſt, dum in vſus pios illud expendant, & ei, ad quod tenentur ex iure diuino ſatisfaciant, numer.106. pag.235

Commendatarij etiam militarium, & multi Penſionarij cenſendi in hac parte beneficiati, nu.107. & ſeq. p.235

Qui poſſidet bona Eccleſiaſtica tenetur eis vti ad pios vſus, n.112. p.235

BONVM MORALE.

Bene agere ſemper tenemur. n.35. p.

Inter bonum, & malum non datur medium, q.184. a.3. n.21. p.38.

Agere quod eſt melius tenemur, n.36. & v. conſilium.

Vnuſquiſque tenetur facere totum bonum poſſibile propter Deum, quæſt.186. a.2. numer.21. vſque ad 33. pag 459.

Prætermittere quod eſt melius ex negligentia eſt malum, q.186. a.2. n.43. & 44. p.40.

Vita ſimul actiua, & contemplatiua melior, q.185. art.2. n.44. p.131

Quod eſſet melius deſinit eſſe tale ſi obedientia mandet oppoſitum, ibid.

Valde bonum, quod ad commune bonum eſt vtile, n.45. pag.131

C

CAPELLA

v. Alienari prohibita.

Quomodo nec ratione ſpiritualis poſſint alienari ſine ſimonia, & ratione temporalis ſine ſolemnitatibus, q.185. a.7. num.383. vſque ad 400. pag.300

Capellæ priuatæ non ſunt loca pia &c. q.185. a.7. n.456. pag.320

CAPITVLVM.

Conſenſus Capituli neceſſarius ad alienandum, q.185. a.7. n.551. p.336

Sede vacante capitulum non alienat inconſulto Papa, n.577. 348

CAPITVLVM GENERALE.

v. Paupertatis votum quantum ad ea, quæ ſunt extra regulam.

CARDINALIS.

Cardinalium tituli antiquiſsimi, & à quo deſumpti, q.185. a.7. n.20. p.217

Expedit ex Regularibus creari Cardinales, q.185. a.8. n.19. & 20. p.375.

Collegium Cardinalium ſede vacante non tenentur Regulares obedire ex vi voti, quæſt.186. art.6. num.12. pag.480

Collegio Cardinalium ſede vacante non ſuccedit in iuriſdictione Papali, niſi in caſibus in iure exceptis, q.185. a.8. n.9. p.396.

Quomodo poſsit compellere electum in Pontificem ad conſentiendum electioni, ib. n.91.

CASTITAS.

v. Continentia.

CASVS RESERVATVS.

Quodlibet peccatum mortale proprietatis eſt reſeruabile, q.186. a.7. n.371. p.589

CAVSA.

Cauſa principalis habet perpetuitatem, q.184. a.5. nu.28. pag.76.

Cauſam præcepti quando ſuperior teneatur reddere, q.186. a.8. 2. n.121. vſque ad 135. p.661

CENSVS.

v. Alienatio. v. Alienari prohibita.

CESSIO.

v. Alienatio. v. Alienari prohibita.

CHARITAS.

v. Perfectio. v. Prælatus. v. Perfectionis ſtatus.

Summe neceſsaria in Prælato. v. Epiſcopatus renunciatio, & q.185. a.6. n.8. 208

Quæ excuſet à reſidentia, q.185. a.5. nu.53. & ſeq. p.181. & n.129. p.195

Charitas eſt finis ſtatus perfectionis, q.186. a.1. nu.11. & 12. & 17. p.453
Quæ eſt parua in principio tentationum fit in fine magna, q.184. a.2. n.20, p.30
Charitas minui non poteſt, ib. n.21
Charitas incipiens, proficiens, & perfecta, q.183. art.4. num.1. p.15
Et aliæ virtutes diuiduntur in ſtatum incipientium, & proficientium, num.2. p.15
Tam habitualis, quam actualis charitas diuiſa in præfata diuiſione, n.3. p.15
Diuiſio iſta ſufficiens, n.4. p.15
Charitas nutrita, roborata, perfecta, n.4. p.15
Charitas inchoata, prouecta, magna, & perfecta, nu.4. pag.15
Diuiſio hæc non ſecundum intenſionem, ſed ſecundum extenſionem accipienda, nu.5. p.15
Plures charitatis diuiſiones, n.6. p.15
Diſtinctio incipientis, proficientis, & perfectæ charitatis, penes extenſionem eius ad vitanda peccata mortalia, & venialia, & ad quietem in Deo, n.7. p.15
Charitas eſt finis præceptorum, quia eſt adhæſio ad Deum. n.68. p.49
Charitatis perfectio non cadit ſub conſilio, q.184. art.3. nu.69.73. p.50
Excellentia charitatis præcipitur vt finis, n.73. p.50
Semper tenemur Deum aliquo modo diligere, quia bonum propter Deum debemus facere, n.74.75. p.50
Ex charitate ab alio actu charitatis ceſſamus, numer.74. pag.50
Excitatus non impeditus non poteſt ſuſpendere actum dilectionis Dei, n.75. p.50
Ex charitate ab alio actu charitatis ceſſamus, n.74. p.50
Excitatus non impeditus non poteſt ſuſpendere actum dilectionis Dei, n.75. p.50
Excellentiam charitatis nolle, vel impedire eſt peccatum, n.76. p.51
In iuſto nullus eſt actus, qui non ſit ex charitate, nu.77. pag.51
Ad excellentiam charitatis tenemur vt ad finem, num.78. pag.51
Totalitas perfectionis charitatis eſt de præcepto, num.79. pag.51
Charitas eſt & medium & finis, n.79. p.52
Si non pro ſingulis momentis diligitur Deus, aut operamur propter Deum quantum poſſumus, peccatum eſt, nu.80. p.52
Perfectio charitatis extenſiua & intenſiua, n.114. p.58
Perfectio charitatis ſubſtantialis, & accidentalis; & illa vel ſubſtantialis vitæ, vel patriæ, n.115. p.58
Perfectio ſubſtantialis charitatis præcipitur vt habeatur; & illam non habere eſt peccatum, n.116. p.59
Nulla eſt lex quæ obliget ad exercitè habendam perfectionem accidentalem, n.117. 118. 119. p.59
Non dabilis lex quæ obliget ad omnimodam perfectionem charitatis, n.117. p.59
Inæqualitas charitatis in creaturis eſt de perfectione vniuerſi, n.118 p.59
Præceptum eſt tendere in perfectionem, illamque neque excludere, neque impedire, n.120. p.59
Satisfacit præcepto charitatis, qui nullo modo peccat, & impedimentum non ponit augmento charitatis, n.121. pag.59

C H R I S T V S.

Dominus bonorum Eccleſiæ, q.185. a.7. n.36 p.220.

C I T A T I O.

Qualis neceſſaria ad puniendum beneficiatos non reſidentes, q.185. a.5. a.n.173. 203
Quando Eccleſiæ Rector ſit citandus, n.607 p.348

C L A V S V L A.

Ad beneplacitum. Conceſſum ad beneplacitum non eſt reuocabile ſine cauſa, q.185. a.7. n.205. p.259
Vocatis vocandis / *Si tibi conſtiterit*. } requirit informationē & citationem, q.185. a.7. n.486. p.327
Conſenſientibus. n.608. p.348
Si in euidentem, n.611. p.349
Conſtiterit, n.164. p.252

C L E R I C V S.

Clerici ſors Deus, q.185. a.7. n.12. p.110
Patrimonia Clericorum an ſint bona Eccleſiaſtica, q.185. a.7. n.459. p.320
Clericus debet exercitè eſſe interius ſanctior quam laicus regularis, n.6. p.62
Non ideò præcisè laicus regularis excedit clericos, quia obligetur ad actiones externas, n.6. p.62
Clerici non ſunt in ſtatu perfectionis, q.184. a.6. num.4. pag.81
In Clericis, Diaconibus, & Sacerdotibus obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis non eſt talis ac tanta quod ſufficiat eis, vt ſint in ſtatu perfectionis, ib. num.6. vſque ad 9. p.82
Ex ratione voti Caſtitatis ſunt in ſtatu ſecundum quid, nu.10. p.82

C O L L E C T Æ.

Collectarum vſus vnde inceperit, quæſt.181, a.7. num.7. pag.214.

C O M M E N D A.

Bona commendæ ſunt Eccleſiaſtica, q.185. a.7. num.456. pag.320
Commēda etiam temporalis importat aliquod dominium fructuum, q.186. a.7. n.321. p.577

C O M M I S S A R I V S.

Non poteſt excedere formam mandati, q.185. a.7. nu.485. p.327. & v. alienatio.
Quomodo probare debeant vtilitatem alienationis, n.326. vſque ad 498. p.327

C O M P R O M I S S V M.

Super alienatione rei Eccleſiæ quomodo prohibitum, q.185, a.7. n.254. p.268

C O N C I L I V M.

Althanenſe quando & vbi celebratum, q.185. a.8. n.109. & 110. p.401.
Concilia Prouincialia etiam in *Decreto Gratiani* contenta non obligant totam Eccleſiam, q.185. a.7. nu.105.106. & 107. p.400

C O N F E S S I O.

Confiteri ſe debitorem quando ſit alienatio prohibita, q.185, a.7. n.268, p.272

C O N F I R M A T I O.

Confirmatio alienationis quando nulla, q.185. a.7. n.704. & ſeq.348.

C O N F R A T E R N I T A S.

Confraternitates ſunt loca pia, & gaudent beneficio reſtitutionis in integrum, q.183. a.7. n.449. & ſeq.318

C O N S A N G V I N E I.

Veniunt nomine pauperum, ſi ſunt pauperes, q.185. a.7. n.85. p.230

C O N S C I E N T I A.

Vbi conſcientia proponit aliquid vt obligans ex lege naturali vel diuina magis obligat quam humanum præceptum, q.186. a.8. n.299. p.713

C O N S E N S V S.

Tacitus conſenſus non extenditur contra id quod ſonat, q.185, a.7. n.244, p.266
Capituli neceſſarius ad alienandum res Eccleſiæ, q.185. a.7. nu.551. & ſeq. p.336
Item conſenſus Prælati, ibid. n.561. & p.338
Quid in Ord. Prædicator. ibid, n.567, p.339
Conſenſus duplicitèr dicitur legitimus, ibid, numer.619. pag.552

C O N S I L I V M.

v. Charitas. v. Perfectio vitæ. v. Status perfectionis.
De fide eſt dari conſilia Euangelica, quæſ.184. a.3. num.2. pag.37

Virginitas, num.2.p.37
Paupertas, num.3.p.37
Obedientia, num.4.p.37
Licet teneamur diligere Deum ſuper omnia, & omnia noſtra illi debeamus, non excluditur, quin multa opera non ſint de præcepto, ſed de conſilio, nu.5.p.38.
Conſilium multipliciter dicitur, num.25.p.41
Conſilium vt diſtinguitur à præcepto eſt ratio agendorum non neceſſitans prout eſt in ſuperiore, nu.25.p.41.
Conſilium Euangelicum eſt dictamen Chriſti dirigentis ad ea, quæ non ſunt neceſſaria neceſſitate ſalutis, numer.25.p.41
Conſilium eſt de meliori bono, nu.26.p.41.
Conſilium dicitur opus melius non reſpectu operis, vt præcepti, ſed reſpectu operis liberi in eadem materia, numer.27.p.41
Conſilium ſi ſit rectum eſt de meliori bono, nu.27.& 28. pag.41
Impoſſibile eſt hominem peccare ſine defectu conſilij, num.29.p.42
Conſilium dupliciter dicitur, formaliter, & obiectiuè, numer.30.p.42
Conſilium Euangelicum obiectiuè ſumptum eſt opus non neceſſarium ad ſalutem à Chriſto immediatè, vel media Eccleſia tanquam melius approbatum, numer.30 pag.30
Conſilium nullam inducere obligationem vera ſententia, num 33.& 34.p.42.
Quot ſint conſilia Euangelica, nu.55.p.47
Conſiliorum alia ſunt talia ſimpliciter, alia ſecundum quid, nu.56.p.47
Conſiliorum alia dicuntur generalia, alia particularia, num.57.p 47
Hæc diſtinctio non approbatur, nu.58.p.47
Prior diſtinctio admittitur, nu.58.& 59.p.48
Cuiuſcumque virtutis vſus cadit ſub præcepta, num.60. pag.48
Etiam de magnificentia, liberalitate, & Eutropelia, numer.60. p.48
Non omnis virtutis actus eſt ex lege naturali præceptus, num.60.p.48
Conſilium locum habere non poteſt in cauendo malum, num.61.p.48
Conſilia ſimpliciter ad tria reducuntur, nu.62.p.48.
Perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis, & primo in dilectione Dei, ſecundario in dilectione proximi, numer.66.p 49
Datur præceptum charitatis licet charitas ſit finis præcepti, num.67.p.49
Perfectio conſiſtit eſſentialiter in præceptis, D. Thom. explicatur, nu.81.p.52
Perfectio inſtrumentaliter conſiſtit in conſilijs, num.82. pag.92
Actus virtutum vt ſunt de præcepto ſunt de ſubſtantia perfectionis, nu.81.& 83. p.52.
Conſilia non ſunt perfectio, ſed inſtrumenta ad perfectionem, nu.84.p 53
Conſilia eſſe neceſſaria ad acquirendam perfectionem aliquorum opinio, nu.85.p.53
Perfectionem addere ad obſeruantiam præceptorum aliquorum opinio, nu.86.p.53.
Non dari in indiuiduo opus quod ſit conſilij aliquorum opinio, nu.87.p.53
Actus in indiuiduo melior materialiter, vel formaliter, num.88.p.53
Saluo ordine finis honeſti ſæpius nullum medium eſt melius, num.89.p.53
Non eſt obligatio eligendi melius ex genere, numer.89. pag.53
Obligatio eligendi melius eſt ex lege charitatis, num.89. pag.53
Dari poteſt in indiuiduo opus conſilij, nu.90.p.53
Conſilia ſimpliciter, & ſecundum quid. Actus virtutum ſunt conſilia ſecundum quid, nu.91.p.54
Perfectio eſſentialiter conſiſtit in ſola obſeruantia præceptorum, nu.92.p.54
Perfectio non conſiſtit in obſeruantia conſiliorum niſi inſtrumentaliter, nu.93.p.54
Obſeruantiam conſiliorum fructus, & ornamentum accidentale perfectioni, nu.94.p.54
Perfectio rei ſimpliciter non completur per accidentia communia. nu.95.p.55
Perfectio non exprimitur per illud, vade vende, ſed per illud ſequere me, nu.96.p.55
Perfectio ad communem vitam addit excellentiorem obſeruantiam mandatorum, nu.66.p.55
In Chriſto non fuit niſi obſeruantia mandatorum, nu.97 pag 55
Non eſt per ſe verum, quod perfectio ad vitam communem addat obſeruantiam conſiliorum, nu.98.p.55
Propoſitio iſta, ſcilicet niſi quis faciat vel aliquid non præceptum, vel melius quam ſit præceptum non poteſt perfectionem obtinere, examinatur, nu.99.p.56
Eo ſerui inutiles, quia Deo nihil noſtrum damus, numer.100.p.56
Deo reddimus aliqood non debitum ex vi præcepti ſolum materialiter, nu.100.p.56
Obſeruantia conſiliorum vtilis eſt non neceſſaria ad perfectionem, nu.101.& 102.p.56
Paupertas non eſt perfectio, ſed via ad perfectionem, num.103.p.56
Perfectio quadrupliciter ſumitur, n.104.p.57
Proponuntur quærenda, nu.105.p.57
Perfectio conſiliorum contradiſtincta à perfectione præceptorum non datur niſi materialiter, & ſecundum quid, nu.108.p.57
Perfectio quæ acquiritur per conſilia eſt de præcepto, numer.109.p.57
Perfectio eſt conſiliorum finis, nu.110.p.57
Perfectio eſt præcepta, vt finis, nu.110. p.57.
Quod præcipitur vt finis ſufficit, vt aliquando ponatur; num.112.p.58
Nullum conſilium repugnat Religioſo ſtatui, quæſt.186. a.6. pag.458

C O N S V E T V D O.

Non valet contra præceptum reſidendi, & quando &c. q.185.a.5.nu.40 p.178.& nu.77.p.185
Non valet contra ſententiam Epiſcopi priuantem aliquem beneficio ob non reſidentiam quæſt.185.a.5.num.175. pag 204
Conſuetudine potuit introduci diuiſio præbendarum, q.185 a.7.nu.22. p.218
Conſuetudine præſcribitur facultas teſtandi, q.185. a.8. nu.241.& ſeq.p.435
Conſuetudo quid poſſit in materia paupertatis, q.186.a.7. nu.107.& ſeq.p.510
Quam vim habeat conſuetudo ad relaxandam regulam, & qualiter tolli poſſit, q.186.a.8.nu.166.vſque ad 176. p.675
Conſuetudo tranſgrediendi regulam non eſt contemptus, q.186.a.8.nu.104. & 105.p.742

C O N T E M P T V S.

Quid ſit, & quantum malum, q.186.a.3. num.35.vſque ad 44.p.462.
Conſuetudo tranſgrediendi regulam non eſt contemptus, q.186.a.8.nu.104.& 105.p.472.

C O N T I N E N T I A.

Neceſſaria ad ſtatum perfectionis, & Religionis, q.186. a.4.nu.3.ad 8. p.472.& nu.11.ad 18.p.474

C O N T R A C T V S.

Diſceſſio à contractu, an illicita ſine ſolemnitatibus, numer.243.p.244
Contractus ſuperficiarius eſt alienatio, &c. numer.245. pag.244

Con-

Conceſſio ed beneplacitum, num 243. pag. 244
Colonarius contractus, num. 243. p. 244
A conſenſu non à ſcriptura vim contractus habet, q. 185. a. 7 nu 575. pag. 341
In dubijs contractus cenſetur potius emphyteuticus, numer 603. p. 348. Quod alij negant, nu. 603. p 348.

CORPORALIA.

Habentia annexam ſpiritualitatem ratione materiæ alienari poſſunt, q. 185 a. 7. nu 366. & ſeq. p. 301

D

DATIO IN SOLVTVM.

V. Alienatio.

DEBITOR.

Negligens acquirere non facit in fraudem creditorum, q. 185. a. 7. nu. 256. p. 268

DEBITVM.

Debitum morale non eſt, vbi lex non obligat, q. 185. a. 8. num. 21. p. 404
Debitum non datur, vbi non eſt obligatio agendi ſub culpa, aut pœna, num. 118. & ſeq. p. 404

DESIDERIVM.

Deſiderium honoris, & diuitiarum non eſt de ſe malum, q. 185. a. 1. nu. 15. p. 11e

DEVS.

Habet bonorum Eccleſiæ altiſſimum dominium, q. 185. a. 7. num. 35. p 220

DICTIO.

Dictio *taxatiua* quid importet, q. 185. a. 4. n. 95. p 167
Dictio *vt* regulariter non dicit conditionem ſed modum, q 185. a. 7. n. 50. p 224
Dummodo importat regulariter modũ, q. 185. a. 7. nu. 504. pag 329
Deinceps, q 186 a. 7. n. 317. p. 564
Etiam, ib. n. 318. p 564
Aut, ibid. n. 320. p 577

DIMISSIO

v. Alienatio.

DISMEMBRATIO

v. Alienatio.

DISPENSATIO

v. Votum.

In lege diuina non diſpenſetur, q 185. a. 5 n. 32. p. 176
Vbi diſpenſatio eſt neceſſaria, vel vtilis ad maius bonum Prælatus cogi ad eius vſum, q. 185. a. 2. n. 60. p. 134

DIVITIAE.

v. Bona Eccleſ. v. Eccleſia. v. Epiſcopus, v. Paupertas.

Conuenit Epiſcopos, & Eccleſias habere diuitias, q 185. a. 6. à n. 2. p. 206
Variæ hæreſes circa hoc, ibid.
Diuitiæ coadiuuant ad vitam actiuam, n. 21
Diuitiæ quietis contemplationis inimicæ, n. 22.
Diuitiæ moderatæ, ſeu earum vſus iuuat ad contemplationem, n. 23
Magnæ virtutis eſt in matrimonio, & diuitijs eſſe perfectum, nu. 10.
Appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium eſt cupiditas, & ambitio, n. 4

DOMINIVM.

v. Bona Eccleſiaſtica. v. Paupertatis votum.

Dominium rerum Eccleſiæ eſt apud eandem Eccleſiam, q. 185. a. 7 nũ 37. p 221
Dominium quid ſit, & quæ dominium importent, q. 186, a. 7. p. 503.

DVBIVM

v. obedientia in dubio.

E

ECCLESIA.

Nomine Eccleſiæ quid veniat, q. 184. a. 5. n. 29. p 76
Qualem requirat Epiſcopum, q. 185. a. 8. n. 2. p. 373
A quo tempore habuerit diuitias, q. 145. a. 6. n. 14. p. 110
Eccleſia res male alienatas recuperat cum fructibus. v. alienatio, & q 185. a. 7. n. 630. & ſeq. pag. 355
Eccleſia rem male alienatam recuperans an teneatur reſtituere pretium & fructus, & melioramenta, ib. n 652. & ſeq. pag. 360

ELECTIO.

v. Epiſcopus Regularis.

Quæ in diſcordia, q 185. a. 8. n. 56. &c. p. 386
Eligendus melior, q 185. a. 3. per totum. p 140

EMPHYTEVSIS

v. Alienatio.

EPISCOPATVM

Appetere.

Bona temporalia vel ſunt finis Epiſcopatus vel ſolũ appetitionis, nu. 5. p 210
Vbi bona temporalia ſint ratio finalis amoris Epiſcopatus, talis amor eſt peccatum mortale, q 185. a. 1. nu. 9. p 111
Vbi bona temporalia ſunt ratio amandi ſolum ex parte amantis per ſe nullum eſt in tali amore peccatum, n. 10. 13. 14 15 p. 111
Et non eſt ſimoniacum velle ſpirituale ratione temporalis, ſi temporale eſt ſolum ratio amandi ex parte amantis, n. 11. p. 111
Etiam ſi ſit conditio ſine qua non, n. 11. p. 111
Minus bene dicitur, quod temporalia ſint finis ſolius appetitionis Epiſcopatus, ſi ſunt finis illius, n. 12. p. 111
Nec vtilitas ſpirituelis propria licitè aſsumitur vt ratio formalis amandi epiſcopatum, n. 13. p. 112
Habere bona temporalia vt rationem amandi epiſcopatum ex parte amantis de facili eſt auaritia, vel ambitio, n. 14. p 112
Quo ſtante Epiſcopus erit mercenarius, n. 14 p. 112
Appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium, ſi hæc bona ſint ratio ſolum ex parte amantis poteſt eſse honeſtum, immo neceſsarium, n. 15. p 112
Paupertas eſt qualitas qua quis ſit dignior beneficio, n. 15. pag. 112
Vbi appetere epiſcopatum ratione bonorum temporalium non ſit peccatum, nec eſt peccatum illum quærere, n. 16. p 112
Procuratio poteſt eſse illicita ratione ſcandali, numer. 16. pag. 112
Numquam tamen licet habere vtilitatem propriam etiam ſpiritualem pro fine epiſcopatus, vel amoris illius, n. 17. pag 112
Appetere Epiſcopatum ratione temporalium non ſolum eſt vel auaritia, vel ambitio, ſed ſacrilegium, n. 18 p. 113
Et hoc eſt verum de appetitu cuiuſcumque officij Religioſi, aut beneficij n. 9. p. 113
Appetere Epiſcopatum ratione celſitudinis eſt præſumptuoſum, nu. 10. p. 113
Appetere Epiſcopatum etiam ex fine iuuandi fideles videtur præſumptuoſum, n. 24. p. 114
Appetens Epiſcopatum non debet eſse eo indignus, n. 24. pag. 114
Appetens Epiſcopatum debet eſse certus de dignitate & idoneitate ſua ad illum, n 25. p. 114
Duplicis generis conditiones requiruntur ad Epiſcopum, n. 25. p. 114
Quanta certitudo requiratur reſpectu conditionum, quæ ſunt neceſsariæ de iure poſitiuo, n. 25. p. 114
Nullus eſt abſolutè dignus Epiſcopatu, n. 26. p. 114
Quanta certitudo requiratur conditionum, quæ ex iure diuino ſunt neceſsariæ, n. 26. p 114
Indignus appetens Epiſcopatum contra quas virtutes peccet, n. 27. p. 114
Suppoſito quod prudenter quis ſe æſtimet dignum Epiſcopatu videtur præſumptuoſum illum appetere ſine manifeſta neceſſitate, aut Dei inſtinctu, n. 28. p. 114
Ad iudicandum adeſse neceſſitatem, vel inſtinctum neceſsaria eſt magna prudentia, n. 28. p. 114

Quid intelligatur nomine neceſſitatis, n.28 p.114
Qualis inſtinctus debeat hic attendi, n.29 p.115
Licet opera Epiſcopi, & idoneitatem ad Epiſcopatum deſiderare, nu.49. p.120
Dignum appetere Epiſcopatum non eſt per ſe illicitum, nu.30. p.113
Epiſcopatus eſt onus plenum laboris & periculi, num.32. pag.115
Requirit magnam ſanctitatem, n 33. p 115
Et prudentiam, n 24 p.116
Quod ſit peccatum appetere Epiſcopatum ſine neceſſitate authoritate & ratione probatur, n.33. 36. p.116
Quod ſuppoſita idoneitate deſiderate Epiſcopatum ex recta intentione non ſit peccatum, alij ſentiunt, nu.37. 38. p.116
Status epiſcopalis continet periculum remotum, num.39. pag.117
Deſiderare Epiſcopatum eſse poteſt actus magnanimæ & fortis charitatis, n.39. p.117
Iuſtus qui vere eſt dignus Epiſcopatu, ſe eſse dignum iudicat ſine præiudicio humilitatis, n.40. p.117
Non eſt neceſse quod iuſtus ſit de iuſtificatione certus, n.41. p.117
Appetere Epiſcopatum videtur præſumptuoſum, nu.42. pag.117
Reſoluitur quæſtio ex Caiet. n.43 p.118
Licet Epiſcopatum oblatum acceptare, n.47. p.119
Laudabile Epiſcopatum oblatum ſalua tamen obedientia fugere, n.48. p.119
Niſi Eccleſiæ neceſſitas aliud petat, n.48 p 119
Præſumptuoſum eſt, quod quis iudicet ſe eſse perfectum, n 52 p.120
Difficile eſt quod quis vere iudicet ſe eſse perfectum, & gradum perfectionis, habere nu.53. p.120
Appetitus Epiſcopatus an ſit malus in Regulari, num.55. 57. p 121
Appetitus Epiſcopatus ex malo fine habet in Regulari ſpecialem gradum malitiæ, n 55. p.121
Religioſi quo perfectiores eo aptiores ad Epiſcopatum, n.56. p.121
Religioſum eſse Epiſcopum non eſt contra profeſſionem, n.57. p.121
Per media illicita Epiſcopatum procurare maius peccatum in Religioſo, n 58 p 121

EPISCOPATVS.
Permutatio.

Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ſine iuſta cauſa & quæ ſit talis, nu 99. & ſeq. p.168
Sola vtilitas Eccleſiæ debet eſſe finis permutationum, numer.101 & 102. p.168
Permutare beneficia ratione vtilitatis eſt ſimoniacum, numer.101. p.168
Sufficit in permutatione, quod vtilitas ſit ex parte vnius Eccleſiæ, nu.103 p.168
Cauſa iuſta permutandi eſt vtilitas Eccleſiæ vniuerſalis etiam cum aliquali damno Eccleſiæ particularis, n.103. pag 168
Permutatio non poteſt fieri niſi ex aliqua ex cauſis ex quibus eſt licita reſignatio, nu.105. p.169

EPISCOPATVS.
procuratio.

V. Epiſcopatum appetere: vel recuſare.

EPISCOPATVS.
Recuſatio.

Lex à Deo data, vt vnuſquiſque principaliter ſuam ſalutem procuret q.185.a.2.nu.4. p.123.
Is cui offertur Epiſcopatus primo conſideret, ſi ſuæ ſaluti ſit vtilis, nu 4 p.123
Ex lege naturæ non tenetur aliquis ex officio habere curam aliorum, nu.5. p.123.
Præſidere alijs non eſt ex ijs, quæ aſſumenda ſint ex proprio iudicio, nu 5. p.123
Tunc promotus tenetur non recuſare cum ſibi præcipitur, vt acceptet, q.185.a.1.nu.17. p.126
Minus tamen conuenit compellere promouendos præceptis, num.18. p.126
Quamuis id facere ſit aliquando neceſſarium, numer. 18. pag.126
Reſoluitur quæſtio ex D.Thom. nu.20. p.127
Electus ſeu promotus non tenetur acceptare, ſi Superior non præcipit, nu.21. p.127
Si tamen ex recuſatione immineat probabile damnum Eccleſiæ neceſſe eſt acceptare, nu.22 p.127
Ex pigritia recuſans non peccat mortaliter, numer.23. pag.127
Minus dignus promotus non tenetur recuſare, num. 24. pag.127
Tutius & laudabilius eſt recuſare Epiſcopatum cum ſine peccato fieri poteſt, nu 26 & 33 p.128
Cum Papa voluntate abſoluta vult aliquem fieri Epiſcopum, non poteſt recuſari Epiſcopatus, numer 27. pag.128
Dum Superior voluntate abſoluta iniungit Prælaturam, præceptum charitatis, & humilitatis obligat ad eam acceptandam, nu.28. p.128
Etiam ſi Superior non iniungat Prælaturam voluntate abſoluta, poteſt eſſe peccatum illam non acceptare ex multiplici cauſa, nu.29. p.129
Ex modo & cauſa poteſt recuſatio Epiſcopatus eſse mala, num.30 p 129
Peccatum aliquod eſt recuſare Prælaturam, vbi in indiuiduo omnibus penſatis eam acceptare eſt melius, & ideo eſt Dei voluntas, nu.31. p.129
Ex ſimplici electione ad Epiſcopatum non præſumitur in ſuperiore voluntas abſoluta, & finalis, vt electus ſit Epiſcopus, nu.32. p.129
Licet electo modeſte recuſare, & voluntatem ſuperioris explorare, nu.32. p.129
Quamplures Epiſcopatus recuſarunt, nu.33. p.129
Vbi relinquitur libertas acceptandi Epiſcopatum non viget obedientia, nu.34 p.129
Laudabilior obedientia eſt, quæ præuenit expreſsum præceptum tacito ſuppoſito. nu.34 & 35 p.129
Chriſtus ex obedientia paſsus, nu. 24 p.129
Chriſtus ſuo exemplo comprobauit nos poſse modeſte recuſare impoſitum onus, nu.34 p.129
Pontifex eligens ad Epiſcopatum non propter hoc abſolutè præcipit, nu 35 & 36 p.130
Pontifices regulariter non cogunt ad Epiſcopatum, nu.36. pag.130
Ex Sacris Canonibus & praxi habetur quod licet modeſte recuſare Epiſcopatum, nu.36. p. 130
Recuſatio licita Epiſcopatus non ſit inuito Papa, num.37. pag 130
Qui iurauit non acceptare Epiſcopatum cum expedit illum acceptare non tenetur ſeruare iuramentum. nu 38. pag.130
Non ſemper expedit, & eſt melius non recuſare Epiſcopatum, nu.38 p.130
Spontanea acceptatio Epiſcopatus præſumitur multum habere de propria voluntate, nu.39. p.130
Electus ad Epiſcopatum non debet ſimulare diſsenſum, num.40. p 130
Ante electionem non debet conſentire, nu.40 p.130
Papa poteſt compellere ad acceptandum Epiſcopatum, num.41. p.131
Non idoneus non poteſt conſentire Epiſcopatui, nu. 46. pag.132
Impedimenta Epiſcopatus acceptandi triplicis generis, numer.47. p 132
Et quid facere debeat peccator & impeditus, vt conſentiat, nu.48 vſque ad 54. p.132
Conſuetudinarius peccator licet pœnitens non poteſt ad Epiſcopatum compelli, nu.55. p.133

Is cui Epiſcopatus eſt proxima peccandi occaſio, quando non debet recipere Epiſcopatum, num. 55. vſque 59. pag. 153
Si defectus electi ſit in ſcientia illum manifeſtet electus, & ſtet iudicio Superioris, nu. 60. p. 154

EPISCOPATVS
Requiſita.
V. Epiſcopus. V. Epiſcopatus recuſatio.

Qualitates eligendi, q. 185. a. 3. nu. 3. p. 140
Epiſcopatus non dandus in remunerationem, numer. 3. pag. 140
Cæteris paribus præferendi, qui magis Eccleſiæ inſeruierunt, nu. 4. p. 141.
Nullus ex iuſtitia commutatiua poteſt prætendere Epiſcopatum, nu. 4. p. 141
Epiſcopus debet eſſe melior, & ſanctior actiue non paſſiue, nu. 5. & 6. p. 141
Criminoſi non eligendi, nu. 6. p. 141
Non eligere meliorem eſt iniuſtiſſimum ſacrilegium, numer. 7. p. 141
Electus ſi non eſt indignus poteſt conſentire, nec tenetur ſe meliorem iudicare, nu. 8. 151
Procurans abſolute Epiſcopatum debet eſſe melior, numer. 9. p. 141
Peccator, vel quocumque modo impeditus, quid facere poſſit, & debeat, vt licite Epiſcopatui conſentiat, numer. 66. vſque ad 60. p. 152
Suppoſita æquali idoneitate ſanctior præferendus, nu. 10. pag. 141

EPISCOPATVS
Renunciatio.

Quilibet poteſt ex iuſta cauſa Prælaturæ renunciare, q. 185. a. 4. num. 1. p. 143
Cap. quidam, de renunciat. explicatur, nu. 1. p. 144
Ceſſionis licentia inſtanter poſtulanda, nu. 2. p. 144
Duæ cauſæ poſtulandi ceſſionem nu. 3. p. 144
Duæ cauſæ ex quibus pœnitere ſolent, qui poſtulauerunt facultatem cedendi, nu. 4. p. 144
Obtenta cedendi licentia non licet pœnitere, ante tamen licet, nu. 5. p. 144
Procurator ad cedendum poteſt reuocari, nu. 6. p. 145
Procuratore ante reuocationem manifeſtatam cedente valet ceſſio, nu. 6. p. 145
Si Papa poſtulationi conſentit, quando ſit vel non ſit locus pœnitendi, nu. 7. p. 145
Vniuerſaliter nullus, vel beneficiatus, vel Præſul poteſt de iure communi poſt obtentam licentiam cedendi pœnitere, & quomodo, & quando id ſit verum etiam in Regularibus, & quare, nu. 8. vſque ad 15. p. 147
Tandiu Epiſcopus tenetur in officio perſeuerare quandiu poteſt prodeſſe ouibus, n. 17. p. 149
Epiſcopatus perpetuitatem charitatis habet, numer. 17. pag. 149
Epiſcopus votum obedientiæ amittit, n. 18. p. 149
Epiſcopus confirmatus, etſi non conſecratus, non poteſt ſine iuſta cauſa cedere, n. 19. p. 149
Vnica cauſa dimittendi Epiſcopatum eſt impotentia continuandi curam Epiſcopalem, n. 20. p. 149
Vbi ex dimiſſione ſequeretur graue damnũ Eccleſiæ peccatum mortale eſt dimittere Epiſcopatum etiam cum licentia, num. 20. p. 149
Item peccatum eſt etiam ſine damno Eccleſiæ, ſed ſine iuſta cauſa dimittere Epiſcopatum, n. 20. p. 149
Quando ſine damno Eccleſiæ poteſt Epiſcopus illam dimittere multæ occurrere poſſunt rationes id faciendi, nu 21 p. 149
Quies contemplatiuæ vitæ non eſt de ſe ſufficiens ad deſerendum Epiſcopatum, n. 22. p. 150
Otium, & fuga laboris non eſt iuſta cauſa dimittendi Epiſcopatum, n. 23 p 150
Dimittens Epiſcopatum ex licentia iniuſtè data peccat, n. 23. p. 150
Nec poſt multos annos laboris licet cauſa quietis à labore cedere Epiſcopatui, n. 24. p. 150
Cauſa humilitatis non licet dimittere Epiſcopatum, n. 25. pag. 150
Nec cauſa ingrediendæ Religionis, n. 26. p. 150
Si Epiſcopus ſine licentia profiteretur Religionem, votum non eſſet validum, n. 26. p. 150
Cauſa vtilitatis, vel damni temporalis non licet Epiſcopatum dimittere, n. 27. p. 151
Cauſa perfectionis Epiſcopus qui plebi prodeſſe poteſt, non poteſt illam dimittere, n. 28. p. 151
Nec cauſa fugiendæ perſecutionis, n. 27. 28. p. 151
Illicitum cum damno Eccleſiæ prioris ad aliam tranſire pinguiorem, n. 29. p. 151
Niſi conſtet de diuina inſpiratione, non cedendum Epiſcopatui, n. 30. p. 151
Preces S. Fulberti rogantis illuminari, an cedere deberet, n. 30, p. 152
Ex impotentia iuuandi plebem, deſumendæ cauſæ iuſtificantes dimiſſionem Epiſcopatus, n. 31. p. 153
Prima cauſa cedendi Epiſcopatui conſcientia criminis impedientis executionem officij: quod late explicatur à nu. 32. vſque ad 45. p. 153
Secunda cauſa cedendi eſt corporis debilitas: quod explicatur a n. 46. ad 49. p. 156
Tertia cauſa cedendi eſt defectus ſcientiæ, n. 50. p. 157
In Epiſcopo ſumme neceſſaria ſcientia, n. 50. p. 157
Ignorantia errorum mater, n. 50. p. 157
Defectus ſcientiæ poteſt præbere iuſtam cauſam cedendi & explicatur a n. 51. ad 60, p. 157
Quarta cauſa cedendi irregularitas, n. 61. p. 159
Irregularitas quæ eſt ex delicto pertinet ad primam cauſam, quæ eſt conſcientia criminis, nu. 159
Ex irregularitate poteſt Epiſcopus cogi vt cedat, num. 62. p. 160. Quod explicatur vſque ad 65.
Quinta cauſa cedendi malitia plebis, n. 66. p. 160
Non quælibet malitia ſufficit, numer. 67. vſque ad 68. pag. 161
Sexta cauſa cedendi eſt ſcandalum, nu. 69. vſque ad 72. pag. 161
Non licet cedere epiſcopatui ob alias cauſas a recenſitis ab Innoc. 3. n. 73. p. 162
Quomodo ex intemperie aëris liceat, vel non liceat cedere, n. 73. p. 162
Ex cenſura haberi poteſt iuſta cauſa cedendi, numer. 74. pag. 163
Vbi epiſcopus factus Religioſus ceſſit epiſcopatui, quomodo poſſit, vel non poſſit eligi etiam ad eundem epiſcopatum reeligi, n. 88. p. 186
Etiam ſi renunciaſſet ex delicto & maneret irregularis poſſet poſtulari, n. 91. p 187
Qui prius fuit Religioſus, ſi poſtea ex epiſcopatu redeat ad Religionem, non poteſt in Religione habere officium, n. 92. p. 187
Ex pura ſua vtilitate epiſcopus non poteſt cedere, nu. 78. pag. 164
Sola Eccleſiæ vtilitas dat cauſam iuſtam cedendi, nu. 79. pag 164
Vtilitate Eccleſiæ id poſtulante epiſcopus etiam inuitus de Eccleſia ad Eccleſiam transfertur, n. 79 p. 164
Nullus niſi intruſus poteſt renunciare epiſcopatui vel officio ſine licentia, n. 80 & 81. p. 104
Prælati non renunciant in manibus monaſteriorum, numer. 81. p. 164
Habens titulum ſaltem coloratum non renunciat ſine licentia, n 82. vſque ad 85. p. 164
Renunciatio aliter facta nullius valoris eſt ac præiudicij, nu. 85. pag. 165
Quando talis ceſſio præiudicet poſſeſſioni, n. 85. p. 165
Nulla reſignatio admitti debet niſi ex aliqua ex cauſis à Pio V. in Conſt. 158. contentis, n. 95. p. 167
Etiam in Regularibus non admittenda renunciatio niſi ex

aliqua

aliqua ex illis cauſis, numer. 96. pag. 167
Non tamen ex omni ex dictis cauſis tenentur Prælati renunciare, n. 96. p. 167
Renunciatio fieri debet in ſcriptis, nu. 97. p. 167

E P I S C O P A T V S
Status perfectionis.

Perpetuitas illius non eſt ſolum ex iure Pontificio, ſed ex Chriſti inſtitutione, & ex vi voti Epiſcopi, p. 189. a. 5. n. 41 & 42. p. 79.
Non ideo ſtatus Epiſcoporũ eſt perfectior ſtatu Religioſorũ, quia Epiſcopus debeat eſſe perfectus non vero Religioſus: nam vterque in hoc habet obligationem communem proportionaliter, & vterque ſupponit perfectionem ſubſtantialem in aſſumente, q. 184. a. 7. num. 6. pag. 93
In Epiſcopo quidem eſt maior obligatio ad perfectionem ſubſtantialem, quam in Religioſo, ſed magis & minus, in eodem genere obligationis non eſt exceſſus ſimpliciter, ſed ſecundum quid, num. 7. p. 93
Habere curam animarum tanquam cauſam principalem, & ei annexum eſſe contemptum bonorum corporis, famæ propriæ, & vitæ, eſt ſtatus longè ſuperans omnes alios in perfectione, & ex hoc conſtituitur Epiſcopus in ſtatu perfectiori Religioſis quibuſcumque, n. 8. p. 94
Improbatur opinio Valentiæ dicentis Epiſcopum eſſe reum peccati mortalis, ſi non conetur maiorem perfectionem Charitatis aſſequi, quam ſit perfectio Religioſorum, n. 9. p. 94
Exponuntur duo dicta Chriſti. Vnum Petro. Simon Io: diligis me plus his. Aliud diſcipulo. Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, nu. 10. p. 94
Ordinandus in Epiſcopum debet ſincere ex Dei amore aſſumere onus Epiſcopale paratus illud exercere, prout lex dixit, & Sacri Canones præcipiunt, n. 11. p. 94
Sublimitas conſiliorum quatenus perfectio eſt, non deeſt Epiſcopis, nu. 13. p. 94
Eſſe paratum ad opera conſilij ex genere ſuo non eſt perfectio niſi inſtrumentaliter, ſed eſſe paratum ad ea propter bonum ſubditorum eſt actus charitatis, ad quẽ Epiſcopi tenentur ex vi ſui officij, n. 14
Hanc præparationem vocat Caietanus comitem, aut effectum perfectionis, n. 14. p. 94
Statum perfectionis Epiſcopalis ſupponere per ſe in Epiſcopo perfectionem multam, intelligitur dupliciter, n. 15. pag. 95
Neque quoad ea quæ ad contemplationem ſpectant exceditur ſtatus Epiſcoporum à quouis alio ſtatu, num. 16. pag. 95
Attamen non datur ſtatus religioſus, qui non ſit longe inferior ſtatu Epiſcoporum, q. 184 a. 7. n. 18. p. 95
Finis proximus & obiectum ſtatus Epiſcopalis eſt longe altior, & longè excedit finem ſtatus religioſi, quam quatenus ſe obligat ad opera charitatis, & virtutis, nu. 19. p. 95
Tum in vniuerſalitate actionum, tum in modo agendi; tum in obligatione, n. 20 p. 95
Perfectio ſtatus Epiſcopalis diuerſi generis a perfectione Religioſa, n. 180. p.
Relinquens Epiſcopatum non tenetur fieri Religioſus, num. 180. p.
Qui vouit Religionem non poteſt fieri Epiſcopus niſi ſatiſfacto prius voto, n. 181. p.

E P I S C O P A T V S
Vinculum.

Qualiter vinculum Epiſcopatus ſit ex Chriſti inſtitutione indiſſolubile & ex ſe perpetuum cum ſubordinatione tamen ad Pontificem, q. 184. a. 5. num. 24. vſque 37. p. 75. & a. 7. num. 6. vſque ad num. 56. p. 93

E P I S C O P A T V S
Materia voti.

Vouere non acceptare Epiſcopatum abſolutè, ſeu finaliter eſt malum, ſub conditione & quantum ſit ex parte vouentis eſt bonum, q. 185. a. 2. n. 64. p. 135
Votum non procurandi, ſeu non appetendi Epiſcopatum eſt bonum, n. 65. p. 135
Vbi Pontifex abſolute vult vt qui habet votum non acceptandi acceptet, ſi non acceptat peccat mortaliter, n. 67. p. 135
Quoteſcumque Epiſcopatus non poteſt recuſari ſine peccato, votum recuſandi non obligat, numer. 68. & 70. pag. 136
Si Pontifex iudicet neceſſarium eſſe vt habens votum recuſandi non recuſet, ille peccat recuſando, numer. 69. pag. 136
Si Pontifex iudicet eſſe melius eſſe, vt non recuſet, tenetur non recuſare, n. 69. p. 136
Quoteſcumque certum eſt melius eſſe non recuſare Epiſcopatum, votum non obligat ad recuſandum, nu. 69. pag. 136
Vbi Epiſcopatus poteſt ſine peccato recuſari votum obligat ad illum recuſandum; nec tunc habet locum obedientiæ promptitudo, n. 72. p. 137
Vbi Pontifex vellet obligare ad non recuſandum ex hoc cenſeretur diſpenſare in voto, ſi alias votum obligaret, n. 73. p. 137
Spontanea acceptatio Epiſcopatus præſumitur habere multum de propria voluntate, & non totum de obedientia, n. 74. p. 137

E P I S C O P V S.
v. Alienatio. v. Bona Eccleſiaſtica. v. Epiſcopatus. v. Perfectio. v. Prælatus. v. Status perfectionis.

Quid ſit Epiſcopus & quale eius officium, & obligatio oſtendunt Concil. Trid. & ſacri canones, q. 185. a. 5. nu. 3. vſque ad 12. p. 170
Negotia forenſia per Vicarium exercenda ab Epiſcopo, q. 185 a. 8. n. 8. p. 375
Laici non aſſumendi in Epiſcopos, q. 185. a. 8. numer. 10. pag. 375
Epiſcopatus nullius mali occaſio, q. 185. a. 8. numer. 21. pag. 377
Epiſcopi ſancte viuere poſſunt, ibid.
Promptitudo recipiendi Epiſcopatum ſuſpecta de facili, ib. p. 378
Epiſcopi non veniunt ſub nomine Clerici, q. 185. a. 8. nu. 30. pag. 380
Epiſcopus Eccleſiæ ſponſus, ib. 31. p. 380
Epiſcopatus & matrimonij comparatio, ibid. & q. 184. a. 5. nu. 29 &c. p. 76 77
Epiſcopale vinculum indiſſolubile ex voto, q. 184. a. 5. nu. 39 40. p. 78. q. 185. a. 4. n. 18. p. 149
Ex qua iuſtitia teneantur ad opera miſericordiæ, q. 185. a. 7. n. 52. & ſeqq. p. 225
Diuitiæ cur conueniant Epiſcopis, n. 24. & 25. p.
Epiſcopus habet curam animarum per modum cauſę principalis, q. 184 a. 4. p. 87
Qualiter Epiſcopus teneatur ad eleemoſynas, q. 185. art. 7. nu. 116. vſque ad 118. p. 238

E P I S C O P I
Reſidentia.
v. Parochi reſidentia.

Reſidere quid ſit, q. 185. a. 5. nu. 13. & ſeq p. 72
Præceptum reſidendi ſolam præſentiam localem præcipit, num. 17. p. 173
Reſidentiæ præceptum affirmatiuum obligat omnes Epiſcopos etiam Cardinales, q. 185. a. 5. nu. 19. vſque ad 40. pag. 173
Epiſcopi ad quod breue tempus poſſint abeſſe, nu. 21. & ſeq p. 174
Ex cauſa graui approbata Epiſcopus poteſt per multum tempus abeſſe, nu. 27. p. 175
Si obligatio reſidendi eſt de iure diuino abeſſe ſine iuſta cauſa etiam approbata eſt peccatum, nu. 28. p. 175

Reſidentia eſt de iure diuino, & naturali, num. 30. & ſeq. pag. 175
Pontifex an poſſit diſpenſare in lege reſidentiæ, nu. 31. 32. & 39. p. 176
Regere officium perſonale, nu. 37. p. 177
Quamuis Epiſcopus aliqua per miniſtros poſſit agere, curam totam non poteſt delegare, nu. 38. p. 178
Contra legem reſidentiæ, vt eſt diuina, non valet conſuetudo, nu. 40 p. 178
Lex humana reſiſtit conſuetudini non reſidendi. num. 40. pag. 178
Præter cauſam iuſtam neceſſaria eſt licentia ſeu approbatio, & quæ ſufficiat, n. 44. ad 48 p. 174
In repentinis poteſt ſine licentia abeſſe, n. 48. p. 180
Quando præſentia Prælati eſt neceſſaria, ille non poteſt abeſſe. Sed ſine damno gregis ex iuſta cauſa Paſtor poteſt fugere, n. 50 & ſeq. p. 180
Prima cauſa iuſtæ abſentiæ charitas erga aliam Eccleſiam, n. 53. vſque ad 54. p. 181
Secunda cauſa iuſtæ abſentiæ neceſſitas Paſtoris, nu. 55. vſque ad 62. p. 181
Perſecutio grauis dat cauſam iuſtam, n. 56. & ſeq. p. 183
Plures ſancti etiam in perſecutione cauſa fidei fugerunt, n. 59 p. 182
Infirmitas eſt cauſa iuſtæ abſentiæ, n. 61. & ſeq. 183
Epiſcopus tempore peſtis quomodo poſſit abeſſe, nu 62. pag. 183
Tertia cauſa iuſtæ abſentiæ eſt obedientia ſummi Pontificis, n. 63. vſque ad 66. p. 183
Vtilitas Eccleſiæ eſt quarta cauſa iuſtæ abſentiæ, num. 67. pag. 183
Quinta cauſa eſt officium adiunctum epiſcopatui, nu. 69. pag. 183
Ex alijs cauſis epiſcopus non excuſatur à reſidentia, n. 71. pag 184
Epiſcopi ſequentes curias merito reprehenſi, numer. 72. pag. 184
Votum longæ peregrinationis etiam Terræ Sanctæ aut alterius actionis repugnantis reſidentiæ, ſi ſit emiſſum ab epiſcopo abſolute, non valet, n. 73. p. 184

E P I S C O P V S
Regularis.

Expedire Eccleſiæ aſſumi Regulares ad epiſcopatus. Vbi & quomodo hoc expediat, vel non expediat Religionibus, & Regularibus, q. 185. a. 8. nu. 1. vſque ad 32. pag. 373
Conſentire ſuæ electioni aut promotioni ad epiſcopatum qualiter poſſit Regularis, n. 36. vſque ad 80. p. 38
Regulares ad epiſcopatus & Prælaturas nullius vel alterius ordinis qualiter eligi poſſint, aut non poſſint. n. 41, vſque ad 62. p. 383
Licentia requiſita in Regulari ad hoc vt cõſentiat electioni, n. 65. vſque ad 77. p. 388
Regulari ſuperior non poteſt præcipere, vt acceptet epiſcopatum, vel Prælaturam aut Parochiam extra ordinem, n. 81. vſque ad 94. p. 394
Regularis nequit compelli ad acceptandum Pontificatum, n. 89. & 90. p 395
Epiſcopus Religioſus non deſinit eſſe ſubſtantialiter Religioſus, n. 97. vſque ad 112. p. 1396
Cap. ſtatutum 18. q. 1. deſumptum ex Concil Althanen. conſideratur. Et quod fuerit Concil. Althanen. n. 103. vſque ad 110. p 399
Ex vi Cap. ſtatutum epiſcopus Regularis non eſt ſolutus à Regula niſi in ijs, quæ repugnant eius dignitati, numer. 103. & ſeq. p. 309
Epiſcopus Regularis tenetur ad obſeruantias regulæ compoſſibiles etiam ſub culpa, ſi id eſt in regula, nu. 120. vſque ad 134. p 405. & n 146. vſque ad 148. p. 412. & n. 173 & 188. 189. p. 423
Quæ non deceant epiſcopum ex regularibus obſeruantijs, nu. 130. p.
Epiſcopi diuerſorum Ordinum non ſunt æquè abſoluti à iugo regulæ, n. 133. p.
Regularis epiſcopus tenetur deferre habitum ſui Ordinis. Et quomodo hoc debeat intelligi, & quod hoc ſit ſubſtantiale, nu. 134. vſque ad 142. p. 409
Tenetur recitare officium ſecundum ritum ſuæ Eccleſiæ, pag. 411
Satisfacit ſocius recitando ſecundum Breuiarium epiſcopi n. 144. p. 411
Socius non poteſt ſe in cibis conformare cum epiſ. numer. 144. p. 411
Non tenetur epiſcopus habere ſocium eiuſdem Ordinis, nu. 145. p. 411
Si prohibetur ex regula vti carnibus, ita quod Religioſis ſui Ordinis non liceat vti priuilegio cap. explicari, nec ipſe poteſt eo vti, nu. 146. p. 411
Poteſt contrahere compaternitatem. nu. 147. p. 412
Paucæ ſunt obſeruantiæ regulares, quæ obligent Epiſcopum Religioſum, nu. 148. p. 412
In obſeruantijs; quæ non impediunt perpetuo officium Epiſcopi ipſe poteſt vti diſpenſatione, n. 157. p. 412
Cur in Epiſcopo maneant vota ſimplicia emiſſa intra Religionem, nu. 159. p 412
Epiſcopus tenetur obſeruare vota in Religione emiſſa inquantum non repugnant officio epiſcopatus, num. 62. vſque ad 168. p. 416
Prælatus Regularis non poteſt Epiſcopi Religioſi vota relaxare, nu. 65. vſque ad 168. p. 417
Tenetur ad votum caſtitatis, & an eſſe Religioſum ſit circumſtantia exprimenda, nu. 169 p. 418
Certum eſt manere votum obedientiæ in Epiſcopo Regulari, quod multipliciter explicatur, & probatur, n. 171. vſque ad 187. p. 419
In aſſumptione ad Epiſcopatum non commutatur ſtatus cum ſtatu, nu. 174. p. 421
Votum obedientiæ manet etiam omni ſuperiore deficiente, nu. 177. p. 421
Epiſcopus religioſus eſt Religionis membrum, num. 178. pag. 421
In aſſumptione ad epiſcopatum non commutantur vota in obligationes epiſcopales, nu. 181. p. 422
Votum obedientiæ manet formaliter, nu. 182. p. 422.
Pontifex religioſus non eſt ſolutus à votis, n. 183. p. 422
Pontifex vt Prælatus poteſt Epiſcopo Regulari præcipere, quidquid eſt ſecundum regulam, n. 184. p. 423.
Papa poteſt Epiſcopum Regularem reducere ſub obediẽtia Prælatorum, nu. 185 p. 423
Epiſcopus non poteſt ſe ſubijcere obedientiæ Prælatorum, num. 186. p. 424
In Epiſcopo religioſo inobedientia non eſt duplex peccatum, nu. 187. p. 423
Certum eſt manere in Epiſcopo votum paupertatis, n. 193. & pluribus ſeq. p. 426
Epiſcopus Regularis habet adminiſtrationẽ nõ dominium, nu. 195. p. 427
Cap. ſtatutum, 18. q. 1. nu. 196. & 197. p 427
Epiſcopus Monachus eſt velut hæres, non vero eſt ſimpliciter hæres, nu. 196. p 427
Regularis factus Epiſcopus cui acquirat, num. 198. vſque ad 210. & nu. 250. vſque ad 252. p. 438.
Non poteſt hæreditatem repudiare, nu. 202. p. 428
Eccleſia agit, ſi Epiſcopus negligat adire hæreditatem, numer. 203. p. 428
Inſtitutio Epiſcopi Regularis in hæredem tanquam perſonã laicam non ſuſtinetur, nu. 205 p. 428
Epiſcopus Regularis habet regreſſum ad bona renunciata nulli acquiſita, nu. 206. p. 429
Cenſus in futurum pendentes ſpectant ad Eccleſiam, numer. 210. p. 429
Nihil mutata Religione ex ijs, quæ ad eius vſum conceſſa erant, poteſt Epiſcopus retinere, nu. 214 p 430
Statutum Clemen. IV. Ord. Prædicatorum, vt Epiſcopi.

pi, ſibi bona Religionis nod retineant, nu.215. p.430.
Statutum Clem. I V. non eſt priuilegium, ſed lex pœnalis, num.219.p.431
Epiſcopi aliorum Ordinum illi pœnæ non ſubijciuntur, num.219.p.431
Suſpenſio lata in eo ſtatuto eſt latæ ſententiæ, ſed non reſeruata, nu.220.p 431
Epiſcopus Regularis tam plenam adminiſtrationem habet redditiuum, quam habet Epiſc. ſecularis, nu.221. vſque ad 228. p.432
Epiſc. ex parce viuendo acquiſitis poteſt diſponere, ſed hoc in Regulari Epiſc. non admittitur, nu.222.p.432
Ex vi voti paupertatis grauiter peccat Epiſc. vtens nimis prætioſa ſuppellectili, &c. nu.227.p.433
Epiſcopus bona eccleſiaſtica expendens in vſus turpes debet hanc circumſtantiam confiteri, nu.228. p.434
Epiſcopus ſecularis de patrimonialibus non de Eccleſiaſticis poteſt teſtari, nu.229.p.434
Epiſcopus Regularis teſtari non poteſt: quæ & qualis licentia valeat, & ſit neceſſaria ad teſtandum, num.229. pag.434
Pontifex Religioſus poteſt teſtari, & donare, num. 252. pag 438
Pontifex poteſt teſtamentum Epiſcopi Religioſi irritare, num.253.p.438
Epiſcopus etiam Regularis, ſi abutatur bonis ſuæ menſæ, qualiter peccet, vel non teneatur ad reſtitutionem, numer.255. vſque ad 256 p.439
Epiſcopum Regularem cedentem Epiſcopatui teneri, aut non teneri redire ad clauſtra, qui ſentiant, numer.268. pag.441
Non tenetur redire, nu.269.p.441
Tenetur tamen Cardinalis non Epiſcopus, numer. 270. pag.441
Epiſcopus degradatus tenetur redire ad clauſtra, nu.271. pag.441
Epiſcopus an ex quo redit ad clauſtra maneat ſubditus Prælatis, & non poſſit redire ad Religionem laxiorem, nu.272. vſque ad 286. p.442
Epiſcopum gaudere Religionum ſuarum priuilegijs, partim eſt verum, & partim falſum, num.288. vſque ad 294. pag.445
Religiones poſſunt in certis caſibus priuare Epiſcopos ex eis aſſumptos ſuffragijs, & beneficijs Ordinis, nu.293. pag.447
Poſſunt etiam ſub pœna excommunicationis præcipere ſubdito, ne conſentiat electioni ſine licentia, num. 293. pag.547.
Prælati poſſunt concedere Epiſcopis vſum priuilegiorum, vbi alias, id non ſit eis prohibitum iure Pontificis, ſed ſit in poteſtate Prælatorum, id concedere, num. 294. pag.447
Magiſter Ord. Prædic. beneficiatos in aliquo caſu admittit ad vocem actiuam, & paſſiuam, nu.294.p.447

E P I S C O P V S
Titularis.

Conuenienter in Eccleſia dantur Epiſcopi titulares, & admitti debent ad Concilia, q.185.a.8.nu.23. vſque ad 35. pag 379

E P I I C I A.

In lege prohibente vſum facti, ſine ſuperioris licentia non habet locum Epijcia, nu.95.p.517
Epijcia non habet locum in materia paupertatis, nu.174. & 176.

E X C E P T I O.

Firmat regulam in contrarium, quæſt. 186. a.7. num.289.

E X C O M M V N I C A T I O.

Supponit contumaciam, quæſt. 185. art. 7. numer. 167. pag.252
Non ligat ignorantem, ibid.
Excommunicatio lata non expreſſa cauſa valida, nu.127. pag.663

E X P E N S Æ.

Deducendæ debent, quæſt.185. artic.7. numer.655. pag.361
Expenſæ neceſſariæ, vtiles, & voluptuariæ, ibid.nu.656. pag.361

F

F A L S I F I C A T I O.

Falſificatio litterarum Apoſtolicarum, an cogat ad cedendum Prælaturæ, q.185.a.4.nu.41.p.155.

F I D E S.

Bona & mala fides, quæ ſit: & quod inter bonam, & malam fidem non detur medium, q.185. a.7.n.648.& ſeq. p.359
Fides, & ſpes non infunduntur ante iuſtificationem, q.184. a.2.n.29. p.31

F I N I S.

Dei gloria finis operum noſtrorum, q.184. a.3. nu.10.p.38
Finis primarius & ſecundarius, quæſt.185. a.1. num.17. pag.112
Finis appetitionis & rei appetitæ, num.5. & 12. pag.110. & 111.
Fine legis ceſſante ceſſat legis prohibitio, q.185. a.7. numer.146.p.248

F O E M I N A.

Fœmina eſt incapax iuriſdictionis ſpiritualis, numer.89. pag.655

F R V G T V S.
v. Alienatio. v. Alienari prohibita.

Fructus dicuntur, qui ſuperſunt expenſis, q.185. art.7. n.655. p.367

F V R T V M.

Quæ quantitas ſufficiat ad peccatum mortale furti, q.186. a.7.n.369. p.588.
Furta parua quando coaleſcant in vnum q.186. a.7.n.473. vſque 492. p.613

G

G E N E R A L I S
v. Obedientiæ votum. v. Parochus.
v. Prælatus.

Generalis infirmus qualiter cogi poſſit vel non poſſit ad cedendum officio, q.185. a.4. n.49.p.156
Generalium reſidentia, q.185.a.5.n.116.p.123
Generalis eſt Prælatus immediatus ſui ordinis, numer.81. pag.653
Generalis non poteſt generalia ſtatuta, & ſtatuto communem Ordinis immutare, n.82.p.653
Poteſt in lege ſui ordinis in caſu particulari diſpenſare, num.82.p.653
Poteſt ex cauſa iuſta ſubditum à iuriſdictione Prælati localis eximere, n.82. p.653
In Ord. Præd. Generalis intuitu & in fauorem Regularis vitæ poteſt Conuentus a cura Prouincialium eximere, nu.83. p.654
Poteſt Generalis dare facultatem ſubdito prædicandi vbique, n.84. p 654
Generalis poteſt ſubditum transferre de Prouincia ad Prouinciam, n.131. p.664
Generalis per translationem ſimplicem poteſt ad libitum nulla expreſſa cauſa transferre ſubditum de Prouincia in Prouinciam, n.132. p.664
Generalis Ord. Prædicatorum poteſt transferre affiliationes de conſenſu Conuentuum, n.133. p.664

G E N E R A T I O.

Quid veniat nomine tertiæ generationis, q.185.a.7.n.196. pag.257

G R A T I A
v. Perfectio vitæ ſpiritualis.

Gratia ſufficiens omnibus datur, q.183.a.1.n.17.p.6

Gratiæ libertas, numer. 18. pag 6.
Gratia peccatori non deficit, q.183.a.2.n.14.p.11

G R A T I A N V S

Decretum Gratiani quantum ad omnia ea, quæ continet, quando habeat vel non habeat vim legis, q.187.a.8. n.104. vſque ad 110.p.399
Leges ciuiles non ex eo ſunt Eccleſiaſticæ, quod ſunt in decreto Gratiani, n.105.p.198
Textus collect. à Gratiano non maiorem habent authoritatem, quam ſit illa, quam habent ex ſuis authoribus, nu.106 p.398
Gratian. in decreto multa congeſſit apocrypha falſa, & ex hæreticis, aut ſchiſmaticis inuenta, vnde nec eſt ſemper certum quod textus allati ſint eorum quibus illos tribuit, n 108. p 398
Gratiano multum debemus, ſed penuria librorum nec quæ retulit in Originalibus vidit nec Patrum verba ſed ſenſum à ſe acceptum ſæpe retulit, n.108. p 398

H

H A B I T V S.

v. Perfectio vitæ ſpiritualis.

Per actus virtutum infuſarum generatur aliqua diſpoſitio non vero habitus, q.184.a.2.n.29.30.& 32. pag.31.

H Æ R E S I S

Eſt iuſta cauſa cedendi Prælaturæ, q.185. a.4. num.38. pag.154

H O S P E S.

Hoſpites à quo obtinere debeant licentiam vtendi temporalibus, n.180. vſque ad 185.p.539
Hoſpites in Ord. Præd. ſunt ſubiecti Prælato Conuentus, n.184 p.539
Hoſpites Religioſi non ſunt vagi, ſed ſubduntur Prælato Conuentus in quo reperiuntur, n.76. p.652
Potius tamen Prælato ſui Conuentus obedire tenentur, n.77. p.652
Hoſpites Religioſi ſubduntur legibus Conuentuum in quibus reperiuntur, n 78.p.652

H O M I C I D I V M.

Iuſta cauſa cedendi Prælaturæ. q.185. a.4. n.40. p.155

H O N O R

v. Religioſus ſtatus. v. Votum.

Honori quare & cui Religioſus debeat renunciare, q.186. a.7. nu. 11. & ſeq. 497
Honor an poſſit eſſe materia voti ib. num.12.& ſeq.p.497
Plures differentiæ inter appetitum diuitiarum & honoris, ib.n.14. p 497

H O S P I T A L E.

Eſt locus pius, & gaudet beneficio reſtitutionis in integrum, q.185 a.7.n.449.& ſeq.p.318
Adminiſtratio hoſpitalis non poteſt concedi vltra triennium, ib n.216 & ſeq.p.261

H V M I L I T A S

v. Honor.

Dignus ſine præiudicio humilitatis ſe iudicat dignum, q.185. a 1.n.40.p.117

H Y P O T E C A.

Rerum Eccleſiæ prohibita concedi ſine ſolemnitatibus, q.185.a.7.n.269. & ſeq. p.273

I

I G N O R A N T I A

Ignorans quomodo non debeat promoueri.
v. Epiſcopatus renunciatio.

Ignorantia iuris inuincibilis datur, q 185. a.7. nu.648. & 649 p 359

I M P E D I M E N T V M.

Ponere impedimentum ad ea, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria malum eſt, q 185. a.2. nu.67. p.135
Ponere impedimentum ad ea, quæ ſunt neceſſaria ex iure poſitiuo non ſemper eſt malum, n.63. p.135

I N C O R P O R A T V M.

Quando res dicatur incorporata Eccleſiæ aut Conuentui, q.185.a.7. n.187 p 255. & q.186.a.7 n 35.p.576

I N F E V D A T I O.

Rerum Eccleſiæ nequit fieri ſine ſolemnitatibus, q.185. a.7.n.173.& ſeq p.253

I N F I D E L I T A S.

Contra promiſſionem ſactam homini non eſt ſemper peccatum mortale, q.186 a.8. nu. 5. p.635
Infidelitas negatiua in aliquibus damnatis, q. 183. art.2. nu.8. p.10

I N F I R M I T A S.

Qui ſint infirmi, & corpore debiles, q. 184. a.4. num.46. p.159.& q.185.a.8 nu 234 p 435
Qualiter excuſet a reſidentia, q.185. a 5. n.61. p.182

I N I M I C I T I A.

Iuſta cauſa cedendi beneficio, q.185. a.4.n.77. p.165.
Et non reſidendi, q.185 a 5.a.nu.131. p.196

I N Q V I S I T O R.

Priuilegium Inquiſitorum percipiendi fructus beneficiorum in abſentia, q.185. a 5. nu.141. p.197
Officium Inquiſitionis an det cauſam iuſtam non reſidendi, ibid.

I N S P I R A T I O.

Vnde iudicanda, q.185. a 4.nu.30. p.150
Reſiſtere ſanctæ inſpirationi eſt peccatum, q.184. a.4. num.39. vſque ad 46. p.45

I N T E N S I O

v. Perfectio vitæ.

I R R E G V L A R I T A S.

Quomodo priuet vel non priuet Prælatura.
v. Epiſcopatus renunciatio.

Non impedit ab vſu iuriſdictionis, q 185.a.4.n.35.p.154

I V D I C I V M.

Iudicium humanum dicitur ſenſus, q.184. a 1. numer.17. & 18.23. eorum perfectio vnitas veritatis, ibid.

I V R A M E N T V M.

Non debet impedire melius bonum, q.185. a.2. num.38. pag.126
De non alienando qualiter præſtetur, & quantum valeat, q 185.a.7.n.513 & ſeq p.331
Iuramentum non ſupplet beneplacitum Apoſtolicum, ibid nu.578. p 343

I V R I S D I C T I O.

Multiplex, q.185. a.8. nu.26. p.379

I V S.

Ius proprietatis, & poſſidendi, q 185.a.7.nu.158. p.250
Iura & actiones inter mobilia, & immobilia computantur, & hæc ſine ſolemnitatibus non alienantur, q.185. a.7. nu.373. ad 381. p.397

I V S P A T R O N A T V S.

An poſſit alienari, q.185. a.7. nu.382. p.299

I V S T I T I A.

Ex iuſtitia bona Eccleſiæ non diſtribuuntur pauperibus, q.185. a.7. nu.46. ad 68. p.223

L

L E X.

v. Præceptum. v. Regula.

A Lege ciuili non deſumitur validum argumentum ad alienationes Eccleſiaſticas, q.185. a.7.n.446. p.318
Legibus ſui ordinis ſubditur Epiſcopus Regularis, q.185. a.8. n.95.& ſeq. p.397.& nu.116.& ſeq.p 403
Lex Canonica obligat ad ſui acceptationem, q 186. a.8. nu.137.p.665
Lex voti non indiget acceptatione, ibid.
Leges interpretari incidenter conuenit etiam inferioribus, q.186.a.8.n.296 p.712
In arduis recurrendum ad ſuperiorem, ibid.
Et vbi ſuperior ſit præſens, ibid.
Lex pœnalis tam ſpiritualis quam temporalis quando obliget

get ſub culpa, q. 186. a. 9. num. 80. ad 102. pag. 744

LICENTIA

Epiſcopi reſidentia.
v. Alienatio. v. Paupertatis votum.
v. Obedientiæ votum.

Data ſine iuſta cauſa inualida, q. 185. nu. 43. p. 179
Data non in ſcriptis valida in foro conſcientiæ, n. 46. p. 180
Expreſſa petita non neceſſaria de iure diuino, n. 100. p. 190

LIBERALITAS.

Titulus nudæ liberalitatis non ſufficit ad licitum vſum bonorum Eccleſiaſticorum, q. 185. a. 7. n. 88. p. 236

LINGVA LATINA.

Qualiter neceſſaria in Epiſcopo, q. 185. a. 4. n. 55. p. 158

LITERAE.

Literas accipere ſine licentia, an ſit proprietas, q. 186. a. 7. nu. 204. ad 208. p. 545

LOCATIO.

Res Eccleſiæ vltra triennium non locantur, p. 185. art. 7. n. 208. ad 229. p. 260

LVDVS.

Siue religioſus ſiue ſecularis, quando teneatur ad reſtitutionem, ex ludo q. 186. a. 7. nu. 495. ad 508. p. 617

M

MAGISTERIVM

In Theologia.

Non dedecet Religioſos, q. 186 a. 7. num. 24. ad 20 p. 500

MANDANS

Alienans rem Eccleſiæ intelligitur mandare eam ſeruatis ſeruandis, q. 185 a 7. n. 167. p. 252

MANDATVM.

Ad alienandum res Eccleſiæ a quo & qualiter dandum, q. 185. a. 7. n. 570. & ſeq. p. 340
Non ſuppletur per beneplacitum Apoſtolicum, nu. 583. pag. 344
Mandatum de locando res Eccleſiæ toties quoties valet, nu. 215. p. 261

MANVSCRIPTA.

Quomodo à Religionis poſſint vel non poſſint donari, q. 186. a. 7 n. 410. ad 417. p. 599

MATRIMONIVM.

In matrimonio cuſtodire ſanctitatem difficile, q. 186. a. 4. nu. 10 p 474

MELIORAMENTA.

Quæ reſtitui debeant re aliena reſtituta, q. 185. a. 7 n. 657. & ſeq pag. 362

MENSA.

Quid ſit eſſe de menſa Eccleſiæ, q. 185. a. 7. n. 447. p. 318

MERITVM.

Difficultas ex parte operis auget meritum non vero, quæ eſt ex parte operantis, nu. 14 p.

METAPHORA.

Non eſt totalis ſimilitudo, q 183. a. 1. nu 6. p. 4
Eſt ſimilitudo in eo quod eſt rei proprium, ibid. num. 20. pag. 5

MONIALES.

Non eo diſtinctarum Religionum quia ſint vel non ſint ſub Prælatis Regularib. q. 185. a. 8. n. 42 p. 383

MVTVVM.

Mutuum dare ſine licentia in Religioſo eſt proprietas, q. 186. a. 7. n. 418. ad 422 p. 600
Mutuum non licet accipere obligando res Eccleſiæ, q. 185. a. 7. n. 280. ad 291. p. 275

N

NECESSITAS.

Omne iuſtum impedimentum venit nomine neceſſitatis, q. 185. a. 5. nu. 130. p 195
Quæ ſufficiat ad alienandum bona Eccleſiæ, q. 185. art. 7. n. 460. & ſeqq. p. 321
Quæ excuſet à reſidentia, q. 185. a. 5. n. 55. & ſeq p. 181. & n. 130. & ſeq. p 195
Quæ ſit iuſta cauſa alienandi res Eccleſiæ, q. 185. a. 7. n. 461. vſque ad 475. p. 321
Religioſus quomodo in neceſſitate poſſit accipere, q. 185. a. 7. nu. 233. & ſeq. p. 352

NEGLIGENTIA.

Prætermiſſio ſeruitoris charitatis, vel actus melioris ex negligentia eſt peccatum, q 186. a. 3. nu. 42. & 43. p. 462

O

OBEDIENTIA.

Licet aliquando modeſte recuſare quod mandatur & voluntatem ſuperioris explorare, q. 185. a. 2 a. 32. p. 129
Obedire etiam in his, quæ ſunt de conſilio pertinet ad perfectionem: & obedientiæ laudes, q. 186. a. nu. 1 ad 9. pag. 478
Quæ excuſet à reſidentia, q. 185. a. 5. n. 63. & ſeq. p. 183. & nu. 137 & ſeq. p. 197
Obedientiæ excellentia, q. 186. a. 8. n. 1. p. 634

OBEDIENTIAE

Votum quid ſit.

In voto obedientiæ poteſt eſſe vna, & duplex promiſſio ſed de facto duplex eſt promiſſo, num. 3. vſque ad 11. pag. 635
Votum obedientiæ ſolum non ſufficit ad ſtatum Religioſum, num. 9. p. 636
Differentia voti ſimplicis, & ſolemnis, n. 11. p. 636
Votum obedientiæ eſſentialiter & formaliter eſt idem in omni Religione, n. 29. p. 641
Obedientiæ votum eſt præſtantius, n. 33. p.

OBEDIENDVM

Cui ex vi voti.

Terminus formalis obedientiæ eſt Deus, cui ex vi voti eſt obediendum, q. 186. a 8. nu. 36. ad 41. p 642
Ex vi voti obedientiæ tenemur obedire Papæ & quomodo, & quando. n. 42. vſque ad 46. p. 644
Ex vi voti non tenentur Religioſi obedire Eccleſiæ Prælatis, nu. 44 p 644
Ex vi voti non tenentur Religioſi obedire Sacr. Congregationi Regularium, n 47 p 645
Nec alijs Sacr. Congregationibus, n. 48. p. 645
Ex vi voti obedientiæ non tenentur Religioſi obedire Protectori, nu. 50 p 645
Ex vi voti obedientiæ non tenentur Religioſo obedire Collegio Cardinalium Sede vacante, n. 51. p. 645
Religioſi exempti ex vi voti non tenentur obedire Epiſcopis, num. 52. p. 646
Religioſi non exempti ex vi voti ſubduntur Epiſcopis, numer. 53 p. 646
Religioſi exempti in aliquibus caſibus ſubduntur Epiſcopis ex lege Eccleſiaſtica non ex vi voti, nu. 55. p 647
Religioſi exempti non poſſunt excommunicari, niſi in caſibus ſibi permiſſis, ſi habeant priuilegium, num. 56. pag 647
Ex vi voti Religioſi tenentur obedire Generali, Prouinciali, & Prælato locali, nu. 57. p 647
Ex vi voti obediendum eſt officialibus Conuentuum, numer 59. & ſeq. p. 648
Officiales iſti regulariter non poſſunt præcipere in virtute S. obedientiæ, num. 60. p. 648
Reijcitur diſtinctio de poteſtate patria, & Abbatiali, numer. 53. p 648
In ſuperioribus Religioſis non eſt alia poteſtas, quam illa, quam habent ex vi voti, vel iuriſdictionis ex Pontifice, nu 63. p. 648.
Religioſi non tenentur, nec poſſunt obedire Prælato excommunicato non tolerato, ſecus tolerato, nu. 63. & 65. pag. 649
Religioſi Prælato accuſato tenentur obedire, numer. 66. pag. 649

Præla-

Prælato dubio ſed in poſſeſſione exiſtenti eſt obediendum num.67 p 649
Poteſt impediri eius poſſeſſio, nu.67 p 649
Prælato depoſito obediendum donec non conſtet de depoſitione. num 68 p.650
Prælato de quo conſtat incurriſſe priuationem officij ante declaratoriam criminis debetur obedientia, numer.69. & 70. p.650
Pendente appellatione non eſt neceſſitas obediendi in causa pro qua eſt appellatum, nu.71.p.650
Vbi plurium ſuperiorum præcepta ſint contraria, obediendum maiori, nu 72.& 73.p 651
Niſi vel minor poſſit diſpenſare in præcepto maioris, vel maioris præceptum ſit iniuſtum, nu.73.p.651
Vbi ſuperiores non ſunt ſubordinati præfatti debet quilibet in ſua ſphera nu.74 p.651
Quod Prælatus ſubditum non poſſit eximere a iuriſdictione Prælati localis aliqui dicunt: ſed non admittitur, n.80, vſque ad 84.p 653
Præceptum Prælati ſe extendit extra territorium, num.79. pag.653
Eiecti non ſunt diſpenſati à voto obedientiæ: & cui obedire debeant, num.85. & 86. p 654
Cui teneantur obedire hoſpites, n.75.ad 78. p.652
Moniales teneatur obedire Abbatiſſæ, num.90. ad 93. pag.655

O B E D I E N T I AE

Ex voto materia & obiectum.

Votum obedientiæ extenſius, q.186.a.8.num.95.& 96. pag.656
Materia voti obedientiæ eſt actio non prohibita per aliam legem cui operans teneatur obedire, n.97. p.657
Prælato præcipienti aliquid contra legem Dei, aut regulam non eſt obediendum, nu.98 p.657
Præceptum ſuperioris tantum poteſt ſe extendere quantum ſe extendit votum & obligatio obedientiæ, numer 101 p.657
Quid ſentiant diuerſi de hac difficultate, an Regula ſit materia voti obedientiæ, nu.102. 103. 104
Reijciuntur relatæ opiniones, n.105
Materia proxima voti obedientiæ eſt pactum cum Religione initum, n.106. p.658
Regula non eſt materia proxima ſed remota voti obedientiæ, num 107. vſque ad 113. p.658
Simpliciter verum eſt dicere, quod tota regula eſt materia voti, quia tota regula eſt materia pacti religioſi, nu.113.p.659
Quæ in regula non obligant ad culpam grauam, vel ſolum ad pœnam ea cauſa ſpeciali quando poſſit ſuperior præcipere ſub culpa, & pœna graui, n.114.p.660
Prælatus libertates à regula conceſſas non poteſt auferre, nu.116. p.660
Quidquid Prælatus præcipit ſecundum regulam obligat, nu.117. & ſeq. p.661
Pœnam latam ex falſa præſumptione qualiter Religioſus teneatur ſeruare, n.120. p.661
Prælatus poteſt ad experimentum obedientiæ præcipere difficilia, & inutilia, nu.216. p.684
Prælatus non poteſt præcipere actus mere internos, n.217. pag.684
Votum obedientiæ perfectiſſimum non debet ſe extendere ad omne licitum n.218. vſque ad 230.p 685
Obligatio ad non agendum in indiuiduo niſi ex iuſſu ſuperioris eſt impoſſibilis, & irrationabilis, nu 220. & 221. pag.686
Votum obedientiæ non poteſt reſpicere vniuerſaliſſime & abſolutè quidquid fuerit volitum à ſuperiore, nu.223. pag.686
Dicta PP. explicata, n.223. p.686
Ad voti obedientiæ perfectionem ſpectat vt eius materia ſit reſtricta per regulam, n 224. p.687
Nulla eſt religio vel ſine regula, vel cuius ſubditi obligentur vniuerſaliſſime ad id, quod eſt extra regulam, nu.225. pag.687
Apoſtoli non promiſerunt vniuerſaliſſimam obedientiam Petro, n.225. p.687
Religiones non ſunt imperfectæ, ſed immo ſunt perfectæ, ex quo arbitrio Religioſorum relinquuntſequi voluntatem ſuperiorum in ijs, quæ ſunt extra regulam, n.226. pag.688
Promiſſio de facienda voluntate Prælati in omnibus licitis in indiuiduo & omnibus penſatis eſt bona materialiter, quia ſequi voluntatem Prælati in indiuiduo in ijs, in quibus non poteſt præcipere per ſe & ex ſe non eſt melius bonum, quia poteſt eſſe malum, & quod non ſit malum eſt per accidens ex alijs circumſtantijs, n.229. p.688
Concluſio totius inſpectionis, n.231. p 689

O B E D I E N T I A

ad ea, quæ ſunt extra Regulam.

Quid ſit eſſe ſupra regulam, q.186.a.8. nu.143 p.667
Capitulum Generale non poteſt præcipere ſupra regulam, num.147. p.668
Supra regulam non eſt quod conducit, vel ad conſequendam perfectam obſeruantiam regulæ, & finem ab inſtitutore intentum, vel ad impediendam relaxationem regulæ, nu.149 p.669
Capitulum Generale non poteſt nec præſentes, nec futuros obligare ad id, quod ſimpliciter eſt ſupra regulam, num.150.& 151.p.669
Ad perfectionem Eccleſiæ ſpectat dari Religiones in perfectione inæquales, nu.150.p.669
Poteſtas iuriſdictionis in Papa occaſione voti, & ex illius ſuppoſitione fit extenſior, nu.154.p.670
Poteſtas iuriſdictionis Papæ non dependet ab acceptatione ſubditorum, nu.154 p.670
Papa ea poteſtate iuriſdictionis poteſt præcipere ſupra regulam etiam obligando præſentes, nu.155. p 671
Papa præcipiens, quod eſt ſimpliciter ſupra regulam mutat Religionem, nu.156.p.671
Prælatus non poteſt præcipere quòd eſt præter vel infra regulam, quod ampliatur ad plures caſus, n.158. vſque ad 161.p 671
Prælatum præcipere ex ordine ad regulam debet præſumi, nu.159.& 162.p.671
Vbi Prælatus indiſcrete præcipiat licet recurrere ad ſuperiorem, nu.163. p.672
Licet ſuperiorem corrigere, nu.163.p.672
Innocens quando teneatur ſubire pœnam ſibi ex falſa præſumptione latam, nu.163.p.672
Prælatus non poteſt præcipere ſubdito Epiſcopatum acceptare, vel beneficium extra Ordinem, n.211. p.683
Poteſt Prælatus præcipere ſubdito, vt ſuſcipiat Parochiam apud Indos, ſi remanet ſubditus Prælatis Ordinis, numer.213.p.683

O B E D I E N T I A

ad ea, quæ ſunt reformationis.

Vbi Regula ſit relaxata qualiter ſeruanda, nu.164. vſque 176. p.672
Materia proxima votorum variabilis, & conſuetudine mutabilis, n.167 168. p.673
Promiſſio de regula ſeruanda mutabilis ex parte materiæ, nu.167. p.673
Promiſſio ſeruandi legem intelligitur de lege quatenus viuit, nu.167 p.673
Conſuetudine introduci non poteſt, vt durante materia vota non obligent, n.169 p.674
Io Ord. Præd. profitentes proteſtantur ſe profiteri vitam regularem ſecundum præſcriptum regulæ, non ſecundum quòd hic, vel ibi regula ſeruatur, n.170. p.674
Religioſi ſecure vtuntur relaxatione quæ & ex iuſta cauſa introducta fuit, & eſt legitime præſcripta, num.171. pag.674
Contra obligationem votorum nulla valet conſuetudo, nu.173. p.675

Qui

Qui ignoranter profeſſus eſt Religionem in qua regula eſt abuſiue relaxata tenetur ad rigorem regulæ, numer. 174. p. 675
Quid de eo qui ficte profitetur intendens profiteri regulam relaxatam & non aliam? n. 175. p. 975
Etiam in Religionibus, in quibus fit proteſtatio, quod Religioſus non admittitur ad profeſsionem, niſi promittat ſe viuere ſecundum rigorem regulæ, Religioſus poteſt vti Conſuetudine legitime præſcripta, num. 176. p. 675
Religioſi tenentur obedire Prælato præcipienti tolli conſuetudinem illicitam, nu. 177. p. 676
Antequam vniuerſaliter inducatur reformatio non poteſt Prælatus contra conſuetudinem præcipere huic, vel illi vt antiquum rigorem regulæ ſeruet, niſi in particulari cauſa id alicui ſit neceſſarium, num. 181. & 182. p. 677.
Superiores poſſunt conſuetudines legitime præſcriptas tollere, & regulam reducere ad antiquum rigorem, numer. 184. vſque ad 689. p. 677
Minus vtile tamen eſt aliarum Religionum ſeueriora ſtatuta aſſumere, nu. 185. p. 177
Conſuetudo multiplici via poteſt tolli, n. 186. p. 177
Religio non amiſit poteſtatem tollendi conſuetudines, quas admiſit, nu. 186. p 677
Vnuſquiſque in profeſſione promittit obedire in omnibus, quæ iuſte ſibi præcipi poſſunt, nu. 186 p 677
Etiam conſuetudines ab initio ex cauſa rationabili introductæ tolli poſſunt pro inducenda reformatione, numer. 187. p. 677
Etiam Prælati inferiores poſſunt conari ad inducendam reformationem, nu. 188 p. 677
Inferiores tamen Prælati non poſſunt conſuetudines maiori authoritate firmatas abrogare, n. 189. p. 677
Ignorantes rigorem regulæ, & illam promittunt, & ſe ad reformationem obligant, nu. 190. p. 678
Qui profiteretur cum intentione non ſe obligandi ad regulam, niſi prout eſt in vſu, vel non profiteretur valide, vel teneretur admittere reformationem, n. 191. p. 678
In vſu reformationis quid agendam cum Religioſo debili, & delicato. nu. 192. p. 678
Etiam contra conſuetudinem immemorabilem poteſt induci reformatio, nu. 193. p. 179

OBEDIENTIA
ad difficilia.

Prælatum non poſſe præcipere difficilia, ſentiunt aliqui; num. 194 p. 680
Qui ex inſtituto non ordinantur ad ſalutem aliorum procurandam non poſſunt cogi, vt eant ad Indos ad prædicandum &c. nu. 195. p. 680
Sine cauſa graui, & proportionata non poteſt ſuperior præcipere difficilia nimis, nu. 196. p. 680
Difficultas operis non facit quod illud ſit ſupra regulam, num. 197. p. 680
Tempore peſtis qualiter obligetur ſubditus ad ſuperioris præceptum, nu. 198. vſque ad 202. p. 680
Debet tamen Prælatus non exponere eos, ex quorum infectione maius damnum proueniat monaſterio, nu. 199. pag. 680
Religioſi non habentes id ex inſtituto non poſſunt cogi administrandum externis tempore peſtis, n. 200. p. 681
Vbi non deſint ſacerdotes ſeculares, non tenentur Religioſi ad miniſtrandum Sacramenta tempore peſtis, nu. 201. pag. 680
Vbi deſint Sacerdotes ſeculares debet Prælatus præcipere, & Religioſi obedire, vt miniſtrent Sacramenta tempore peſtis, nu. 202. p. 281
Infirmus Religioſus pro bono communi tenetur ex obedientia permittere ſectionem brachij, n. 203. p. 681
In loco inſalubri ſi adſit neceſſitas tenetur Religioſus manere, nu. 204. p. 681
Prælatus poteſt dare ſubditum in obſidem, nu. 205. p. 681.
Ad conſeruationem Religionis tenetur Religioſus ire ad Indos, nu. 206. p. 682
Religioſi, qui ex inſtituto incumbunt ſaluti animarum tenentur præcipiente Prælato ire ad infideles, &c. numer. 207. p. 682
Prudentia neceſſaria in ſeligendis, qui mittantur ad infideles, nu. 208. p. 682
Ijdem Religioſi ex voto tenentur obedire Pontifici mittenti eos ad infideles, n. 209 p. 682
Exiſtente cauſa iuſta Religioſi tenentur obedire etiam cũ periculo mortis, nu. 210. p. 682
Regulariter tamen præcepta ſuperiorum non obligan cum periculo mortis, n. 210. p. 682
Vnde colligatur præceptum obligare cum vitæ periculo, nu. 210. p. 682

OBEDIENTIA.
In dubio.

Dubium quid ſit, & qualiter diſtinguatur ab opinione, q. 186. a. 8. nu. 232. & ſeq. p. 689
Idem non poteſt opinari contradictoria, ibid. numer. 234. pag. 690
Vbi præceptum facta diligentia eſt dubium non obligat, num. 239. p. 692
Sufficit tamen moralis certitudo habita ex humana fide, num. 239. p. 692
Dubius de abrogatione legis debet obedire, numer. 240. pag. 240
Dubius an præceptum ſuperioris ſit receptum debet obedire, nu. 240. p. 692
Si ſit dubium an præceptum obliget ſub mortali, quid dicendum remiſſiue, nu. 241. p. 693
Vbi ſit dubium an locum habeat Epijcia obediendum legi, nu 243. p. 693
In dubio an locum habeat Epijcia petenda diſpenſatio, numer. 244. p. 693
Lex in rei veritate dubia non obligat, nu. 245. p 694
Lex certa eſt & certos caſus hos, & non illos in rei veritate comprehendit, nu. 246. & 247. p. 694
Locus D. Thom. ex quodl 8 a. 13. expenditur, num. 247. pag. 695
Difficultas contra d. textum D. Th. nu. 248. p. 695
De mente D. Thom. qui ex opinione in re falſa à ſe putata vera operatur contra opinionem magiſtrorum peccat, quia eius ignorantia non eſt inuincibilis, nu. 249. p. 695
De mente D. Thom. hæc regula vnica ſeruanda eſt, vt videatur ſi qui operatur ex opinione in re falſa à ſe putata vera peccat, vt ſcilicet dicatur peccare ſi eius error ſit vincibilis, non vero ſi ſit inuincibilis. numer. 250. pag. 695
De mente D. Thom. ſequens probabiliſsimam opinionem ex eo excuſatur à peccato ſi illa ſit falſa, ſi eius error ſit inuincibilis, nu. 251. p. 695
Non licet ex hoc quod vna opinio ſit probabilis illam ſequi oppoſita non examinata, nu. 252. p. 696
Communioris, & probabilioris opinionis ſi eſt error, eſt inuincibilis, n. 253. p. 696
Niſi adſit vrgens motiuum in contrarium, nu. 233. p. 696.
Non licet relicta probabiliori ſententia, vti minus probabili, nu. 254. p. 696
Ex duabus opinionibus poteſt eligi, quam quiſque iudicat probabiliorem, nu. 255. p. 697
Non eſt verum vniuerſaliter quod ad agendum ſufficiat iudicium probabile, nu. 256. 697
Vnuſquiſque tenetur facere, quod in ſe eſt, vt perfectam legis notitiam habeat, nu. 256. p. 697
Fundamentum opinionis negantis vſum probabilitatis, num. 257. pag. 697
Obiectum prudentiæ formale, & materiale, numer. 258. pag. 698
Prudentia reſpectu formalis obiecti certiſsima, nu. 258. 261. pag. 698
Prudentia reſpectu obiecti materialis per ſe non requirit certitudinem, n. 258. 260. p. 698
Dubium practicum & ſpeculatiuum, n. 239

Quælibet ſuſpicio de obiecto formali prudentiæ eidem repugnat, n.259. p.698
Ex eo valide non improbatur vſus probabilitatum, quod neceſſe ſit hominem eſſe certum de honeſtate actionis, nu.260. p.698
Exemplo oſtenditur quòd ſtat dubietas de re cum certitudine prudentiæ, n.261. 262. 264. p.699
Regulæ iuris ſeruandæ in electione opinionis, n.293. p.700
Senſus illius regulæ in dubijs tutior pars eſt eligenda, num.264. pag.700
Non eſt eadem ratio de dubio iuris, & dubio facti, numer.265. pag.700
Ad hoc vt ex regula de tutiori Princeps diſponat, ſufficit quod illa ſit conſilium, nu.265. p.700.
Canones ad audientiam &c. De homicid. loquuntur de dubio facti, n.265. p.700
Cap. illud de Cler. excom. miniſ. loquitur de dubio facti, nu.166. p.700
An ſufficiat dubium ad hoc vt aliquis ſe habeat vt excommunicatus, n.266. 268. p.700
Sub lege humana non cadit finis legis, n.267. p.701
Ex lege naturali non eſt neceſſe ſequi tutiorem comparatiue, n.267. p.701
In ſequenda opinione æque probabili non probatur adeſſe periculum, n.267. p.701
Non licet quòd inueniatur aduerſari legi, nu.268. p.701
Vbi adeſt periculum nullitatis ſacramentorum tutius eſt eligendum, n.268. p.701
Quod regula de tutiori contineat conſilium probatur ex Clem. exiui. De verb. ſignif. n.268. p.701
Certum præferendum incerto, n.268. p.701
Certius eligendum, n.268. p.701
Cap. fin. diſt. 14.
Cap. veniens. De Cler. excom. miniſ.
Cap. cum deſideres. De ſent. excom.
Clem. exiui de verb. ſignif. — 701
Cap. ſi quis poſitus, & cap. ſi quis autem. De pœnit. diſt. 3.
Cap. iuuenis de ſponſal.
Dictorum compendioſa reſolutio, nu.269. p.702
Non ſufficere ad agendum opinionem, quidam dicunt, nu.270. p.702
Oppoſitum probatur, nu.271. 272. p.702
Certitudo moralis eſt opinatiua, nu.271. p.702
Vnde ſit neceſſaria in operando certitudo, aut probabilitas, n.273. p.703
Vtrum poſſit dari dubium negatiuum an caſus aliquis comprehendatur ſub verbis legis, num.274. 276. 278. pag.703
Principium quod potior eſt ratio poſſidentis ſi eſt ſermo de poſſeſſione proprie non habet locum extra materiam iuſtitiæ, nu.275. p.705
Datur poſſeſſio naturalis hominis, n.275. p.705
Dato quòd quis poſſit eſſe negatiue dubius in præfato dubio iuris, ſi ſit talis inculpabiliter manet liber ad vtramque opinionem, nu.276. 278. p.705
Non obligatur homo ex lege ad id, ad quod non poteſt ex lege dirigi, nu.276. p.705
Hoc potiori iure eſt verum in lege humana, nu.277. p.705
Diſtinctio inter Epijciam vbi lex eſt certa, & in noſtro caſu vbi eſt dubia, nu.279. p.706
Non obſtat regula de tutiori, quia non ſumus in dubio, nu.278. 279. p.706
In contrarietate opinionum æquæ probabilium licet amplecti earum quamlibet, n.280
Non tamen ſequitur, quod liceat amplecti minus probabilem, n.280. p.706
Opinionum aliæ pluſquam probabiles, aliæ improbabiles, n.281. p.707
Superioris iuriſdictio ex multiplici iure dubia, num.282. pag.707
Superiori dubio poſſidenti eſt obediendum, n.282. p.707
Quid ſentiant aliqui vbi dubium ſit in materia præcepti ſit illicita, n.283. p.708
Subditus in re dubia tenetur obedire, n.284. p.708
Poteſtas ſuperioris eſt decernere quid ſit agendum in dubijs, n.285. p.708
In Prælato Religioſo poteſtas iuriſdictionis & voti extenditur ad dubiam materiam, n.289. p.709
Subditus obedire debet vbi ſit dubium an aliquid ſit ſupra regulam, n.290. p.709
Vbi res ſit indifferens poteſt præcipi à ſuperiore, nu.292. pag.710
Superior eſt iudex proprius ad decernendum in dubijs etiam poſitiuis quid ſit agendum, n.294. 295. p.711
Subditus in dubio poſitiuo tenetur obedire ſuperiori, numer.296. p.712
Ex S. Auguſtino ſuperiorum eſt conſilium de ambiguis, cui ſubditus tenetur obedire, n.297. p.712
Idem ex S. Bernardo, n.298. p.713
Subditum non teneri obedire ſi probabilius ſit rem eſſe illicitam dicunt aliqui, n.299. p.713
Explicatur, & probatur, n.300. 301. p.713
Limitantur prædicta remiſſiue, n.302. p.714
Vbi Prælatus poteſt in lege diſpenſare, ei in dubio eſt obediendum, nu.303. p.714
In dubio an poſſit Prælatus tollere conceſſionem ſuperioris, eſt ei obediendum, nu.304. p.714
In dubio debet ſubditus obedire Prælato præcipienti ne ieiunet, nu.305. p.715
In dubio an ſit dignus officio debet ſubditus obedire ſuperiori iniungenti officium, nu.306. p.715
In dubio ſubditus debet deponere dubium practicum, nu.307. p.715
Quid ſi non valet illud deponere? nu.307. p.715.
Si ſubditus certus eſt ſe non peccare non obediendo, debet non obedire, nu.308. p.715
Sufficit præceptum tacitum ad hoc, vt ſubditi teneantur obedire, nu.309. p.715
Subditus non tenetur inquirere, an præceptum ſuperioris ſit illicitum, nu.310. p.715.
Subditus in arduis humiliter poteſt replicare ſuperiori, q.186. a.8. nu.111. p.716
Si ſuperior perſiſtat in præcepto obediendum eſt, nu.312. pag.716
Superiori præcipienti illicita non eſt obediendum, q.186. a.8. nu.312. p.716
Vbi ſit manifeſtum periculum ſcandali non eſt obediendum, nu.313. p.716
Poteſt peti conſilium ad videndum an præceptum ſit iniuſtum, nu.313. p.716
Peccat ſubditus ex ignorantia vincibili obediens præcepto de re illicita, nu.314. p.717
Prælato rationabiliter præcipienti tenetur ſubditus obedire, etiam ſi certus eſſet, quod non faciendo quod præcipitur non peccat, nu.314. p.717
Vbi ſuperior ſit dubius de iuſtitia præcepti non eſt ei in dubio obediendum, nu.316. p.717
Niſi conſtet ſubdito de iuſtitia, nu.317. p.717
In dubio huiuſmodi admonendus Prælatus, n.317. p.717
Quando ſuperior cenſendus ſi dubius, nu.318. p.717
Quid de ſuperiore dubio ſed diſpenſante, n.319. p.718
Diſpenſatione Papæ non ſubreptitia ſecure quiſque vtitur, nu.320. p.718
In dubio facti quando ſit ſuperiori obediendum, numer.321. p.718
Reijcitur. Difficultas nõ eximit ab obediẽtia, n.323. p.718
Subditus non habet ius non obediendi in difficilimis, nu.324. p.718
Vbi lex talis eſt, vt eius tranſgreſſio ex nulla cauſa poſſit excuſari ſemper eſt obediendum, vel nunquam ſi præcipiatur contra legem, num.327. p.719
In dubio circa fidem non licet Prælato obedire ſi præcipiat abſolute vnam partem teneri, nu.327. p.719

Vbi

Vbi Prælatus procedit, vt director in bonum in dubio etiam cum ſuo damno tenetur ſubditus obedire, niſi ſibi conſtet de irrationabilitate præcepti, nu. 327. p. 719
Vbi ſuperior procedit vt iudex, ſubditus cum ſui periculo non tenetur ei in dubio obedire, nu. 328 p. 719
Si probabilius ſibi eſt iudicem legitime procedere tenetur obedire, nu. 329 p. 720
Nec in damnum proximi tenetur ſubditus obedire iudici in dubio, nu. 329. p. 720
In dubio vbi minus malum timetur ex dilatione obedientia differri poteſt, ſi tamen ex cauſa rationabili ſuperior præſentem obedientiam non exigat, nu. 330. p. 720
In dubio an conditio ſit impleta præceptum conditionale non obligat, ſubditus tamen tenetur inquirere an conditio ſit impleta, nu. 331. p. 720
Prædicta vera ſunt etiam ſi ſuperior præcipiat ſub cenſura, &c. nu. 332. p. 720
Non poteſt ſubditus à Prælato prohiberi, quin opinetur circa obiectum opinabile, nu. 334. p. 720
Poteſt Prælatus præcipere ſubdito, vt nec doceat, nec agat ſecundum aliquam opinionem probabilem, numer. 334 p. 720
Non poteſt Prælatus præcipere, vt ſubditus ſuam ſequatur opinionem poteſt vero prohibere ne contrarium doceat, vel ne operetur ſecundum contrariam opinionem, num. 335. p. 720
Non ſine magna diſcuſſione poſſunt Prælati habere hanc, vel illam opinionem, vt improbabilem, nu. 335. p. 720

O B E D I E N T I Æ
Meritum.

Non eſt neceſſarium præceptum ad hoc vt Religioſus operando de licentia Prælati habeat meritum voti obedientiæ, nu. 22. p. 639
Non expedit Prælatos dum concedunt licentias operandi addere præceptum obligans ad mortale, n. 23. p. 640
Conditiones obedientiæ, n. 30. p. 641
Obedientia formalis auget meritum, n. 33. p. 642

O B E D I E N T I Æ
Promptitudo.

In proſperis quibus adiungitur periculum ſalutis non eſt melius præuenire præceptum, n. 26. p. 640
In aſperis quibus periculum animæ non adeſt melius eſt præuenire expreſſum præceptum, nu. 27 p. 640
Quid ſit præceptum tacitum, & quæ voluntas ſit quodammodo præceptum tacitum, n. 27. p. 641
Prælatum teneri exprimere cauſam præcepti, aliqui tenent, nu. 121. p. 661
Contraria opinio, n. 122. p. 662
Superior eſt & Pater, & iudex, & vt index non erogat pœnam niſi pro culpa, n. 123. p. 662
Superior vt iudex non poteſt punire niſi manifeſtata cauſe & culpa prætenſi rei, n. 124 p. 662
Superior vt director ex vi voti non tenetur manifeſtare cauſam ſui præcepti, n. 125. p. 662
Obedientia non eſſet apta ad ſtatum perfectionis niſi eſſet motus inexaminatus, n. 126. p. 663
Quod præceptum ſuperioris reſpectu eorum, quæ non ſunt in regula, debeat acceptari, vt valeat, quidam eſſerunt: ſed reijcitur, nu. 136. & ſeq 665

O B L A T I O N E S
V. Alienari prohibita.

O B L I G A T I O
V. Status. v. Status perfectionis.
v. Epiſcopus.

In imponenda obligatione ſtricta facienda eſt interpretatio, q. 186. a. 8. n. 286. p. 709

O B S E Q V I V M.

Animo liberali præſtitum non eſt pretio æſtimabile, q. 186. a. 7. n. 208 p. 546

O F F I C I V M
v. Status.

Acceptatio officij eſt veluti pactum, & contractus indiſſolubilis, ſi ita officium poſtulat, q. 184 a. 5. n. 34. p. 77.

O P I N I O
v. Obedientia in dubio.

Liberum eſt ſubdito opinari, q 186. a 8. nu. 334. p. 720
Non eſt Prælati Regularis decernere quod aliqua opinio ſit improbabilis niſi cum magna diſcuſſione, q. 186. a. 8. nu. 335. p 720
Opinio probabilior eſt tutior, q 186. a 8. nu. 315. p. 717

O P V S.

An perfectius, quo difficilius, q. 184. a. 8. nu. 36. p. 107

O R D O.

Cur Eccleſia prohibuerit Presbiteros, & alios ordinari ſine titulo, q 185. a. 8. nu. 29. p 380

O T I V M.

Malum. Nec eſt cauſa iuſta cedendi Prælaturæ, q. 185 a. 4. n. 23. p. 150

P

P A P A.

Papæ aſſumpti ex Regularibus, quæſt. 185. art. 8. num. 7. pag. 378
Papa eſt proprius Prælatus Religioſorum, quæſt. 184. a. 5. nu. 32. p. 72. & q. 186 a. 5. nu. 12 p. 480. & a. 8. nu. 42 ad 46. pag 644
Papa Eccleſiæ ſponſus, q. 184. a 5. nu 30 p. 77
Papa poteſt renunciare papatui, q 184 a. 6 n. 2 p. 83
Papa poteſt compellere ad accipiendum Epiſcopatum, q. 185. a. 2. nu. 40 & 41 p 131
Papa diſpenſat in lege reſidentiæ, q. 185, a 5 numer. 32, pag. 176
Non diſpenſat in lege diuina, ibid, nu. 31, p. 176
Papa quomodo poſſit præcipere Religioſis ea quæ ſunt ſupra regulam. q. 186, a. 8, n. 1[illegible], ad 157. p. 670
Diſpenſatione Papæ non ſubreptitia vnuſquiſque ſecure vtitur, q. 186, a. 8. n. 320, p. 715

P A R O C H I A.

Parochiarum diſtinctio quando introducta, q 185, a. 7, numer 20. p. 217
Cum cura animarum Parochorum ſit cura partialis, & inſtrumentalis, ideo Parochi reſpectu huius præciſè exceduntur in perfectione quoad opera à Religioſis ratione operum ad quæ obligat profeſſio religioſa ex ſuo genere ſumpte, q. 184 a. 8. nu. 12. p. 100
Ingredientibus religionem requiritur talis cognitio latinæ linguæ vt ſperandum ſit ad præsbiteratum poſſe eos admitti, nu. 11 p. 101
Religioſi Presbyteri ad Presbyteros ſeculares quoſcumque inferiores Epiſcopis ſe habent in perfectione, vt totum ad partem, & vt holocauſtum quod lete explicatur vſque ad num. 24. p. 103
Etiam ex parte difficultatis Religioſus ſuperat Parochos ſeculares ſpectato per ſe genere vitæ, num. 23, p. 103
Licet quoad ordinem religioſus laicus præcedatur à Parocho, ettamen ratione ſtatus regularis conuerſus præeminet Parochis, n. 24. p. 103
Religioſus eſt in ſtatu perfectionis meliori, quam curati ſeculares, q. 184, a 8, num. 32. p. 106
Sed curati excedunt dignitate, ſanctitate, & perfectione religioſos præciſè qua religioſos præſcindendo ab ordine ſacro religioſorum, nu. 33, p. 106
Et abſolutè loquendo, ac ſimpliciter religioſi qua religioſi, ſunt perfectiores Prælatis ſecularibus inferioribus Epiſcopis, nu. 34. p. 106
Curatus magis peccat, ſi quid contra ſanctitatem agat quam religioſus laicus, ceteris paribus, nu. 35. p. 106
Poteſt tranſire ad Religionem: eiuſque officij obligatio non eſt tanta, quæ ſufficiat ad conſtituendum ſtatum, q. 184, a 6, nu. 16, 17. & 18. p. 83
Parochus ſecundum quid eſt in ſtatu perfectionis, nu. 39. pag. 90

P A R O C H I
Reſidentia.

Vbi Parochus debeat reſidere, q.185, a.5, nu.90, & ſeqq. pag.187
De conſuetudine beneficia ſimplicia non habentia curam animarum non obligant ad reſidentiam, num 78. p.185
Habentes curam animarum tenentur ad reſidentiam, nu.79. & ſequen. p.186
Abbates, Priores etiam Regulares, Præpoſiti, Commendatarij, Coadiutores habentes iuriſdictionem ſpiritualem tenentur reſidere, nu.81. p.186
Parochus tenetur reſidere, niſi in totum Parochianos habere deſierit, nu.82 p.186
Abbas, vel Prior, vel Commendatarius qui curam non habet non tenetur reſidere, nu.79. & 82. p.186
Coadiutores manuales tenentur reſidere dum ſunt in officio, nu.87. p.187
Poſsidens Parochialem licet litiget tenetur reſidere, num. 88, p 187
Prælati Regulares non ſubduntur legi Conc. Trident. aut alijs legibus obligantibus Beneficiatos curam animarum habentes ad reſidentiam, ſed proprijs legibus ad reſidentiam tenentur, nu.89, p.187
Ad hoc vt Parochus iuſtè abſit neceſſaria eſt licentia & qualis, & quando & quo iure, nu.97. & ſequen. p.190
Datur breue tempus & quale ſit in quo Parochus poteſt abeſſe ſine licentia, nu.100, & ſequen. p.190
Vbi in Parochia ſunt graues infirmi, & ideo neceſſaria eſt præſentia Parochi, ipſe nedum non poteſt abeſſe, ſed nec vagari per Parochiam, num.102, p.190
Non poteſt Parochus abeſſe per bimeſtre ſine licentia, num.110. pag 191
In hoc attendi poteſt conſuetudo cuiuſcumque Diœceſis, num.112. pag.192
Parochus diuiſim recedendo per minima tempora poteſt forſan per bimeſtre abeſſe, num.114. p.192
Abeſſe per horas eſt res leuis, num.113. p.192
Vrgente neceſsitate poteſt Parochus recedere ſine licentia, num.115 pag.192
Prælati Regulares ſuis legibus relicti ſecundum eas iudicari debent, ſi abſint, num.116. pag.192
Epiſcopi & Prælati exempti, Prælati Regularis & Capituli eſt dare licentiam abſētiæ Parochis, n.177. & ſeqq p.193
Non ſufficit licentia tacita. Etiam in caſu notorio, nu.120, pag.194
Qui bona fide recedit in cōſcientia non peccat, n.120. p.194
Non ſufficit licentia petita, nu.121. & ſequen. p.194
A denegata licentia datur appellatio, num.122. p.194
Licentia inualida aut falſa non ſuffragatur, nu 123. p.194
Debet relinqui Vicarius approbatus ab Epiſcopo vel ad paucos dies Sacerdos vniuerſaliter ad Sacramenta adminiſtranda approbatus, num.125. pag.194
Si Vicarius velit gratis ſeruire, non eſt neceſſe dare illi ſtipendium, num.126. pag.194
Vicarius relictus poteſt ſib coadiutores adiungere, & in caſu abſentiæ ſubſtituere, num 127. p.194
Quinque ſunt cauſæ ex quibus Parochus abeſſe poteſt relicto Vicario, q.185, a.5. num.128. pag.195
Prima cauſa charitas, num.129. p.195
Secunda cauſa vrgens Parochi neceſsitas & qualis, numer. 132. ad 135. p.195
Infirmitas qualis det cauſam abſentiæ, n.133. & ſeq. p.196
Vnde colligatur animus reſidendi, num.135. p.196
Non abeſt licite Parochus, vbi eius præſentia eſt neceſſaria, num.136 p.196
Odium populi nō eſt ſufficiens cauſa abſentiæ, n.136. p.196
Periculum durans dat cauſam cedendi, non vero non reſidendi, niſi ex circumſtantijs aliter videatur, n.139. p.196
Tertia cauſa, Obedientia & qualis, num.137. & ſeq. p.197
An pro officio viſitatoris, aut Vicarij, aut ſubcollectoris, aut Inquiſitoris aut alterius officij, n.138 & ſeq. p.197
Multæ cauſæ quæ ſe ſolis non ſufficiunt, adiunctis circumſtantijs valent, vt Papa poſſit diſpenſare ſuper reſidentia, num 144. pag.198
Quarta cauſa, vtilitas Eccleſiæ & qualis, n.145. & ſeq. p.198
Quinta cauſa, officium annexum Parochiali, numer.148. & ſeq. pag.199
Pro abſente citando per edictum requiritur trina monitio, num.174 pag.204
Contra ſententiam Epiſcopi quomodo non valeat priuilegium conſuetudo, appellatio &c. nu.175. p.204
Vbi Epiſcopus procedat ad infligendas alias pœnas à priuatione etiam contra abſentem, non eſt neceſſaria trina monitio. Nec expectare ſex menſes, num.176, p.204

P A R C E   V I V E R E.

Eſt res indifferens, q.185. a.7. num.75. p.229

P A S S I O N E S.

Moderatio paſſionum, quid importet, q.184. a.2. n.27. 28. & 31. p.31.

S. P A V L V S.

Non ſemper viuebat ex Euangelio, q.185. a 6. n.10. p 209

P A V P E R E S.

Qui ſint, q.185 a 7. nu 86. p.233

P A V P E R T A S.
v. Bona Eccleſiaſtica, v. Eccleſia, v. Epiſcopus, v. Status perfectionis.

Paupertas eſt inſtrumentum perfectionis acquirendæ, minus apta perfectioni communicandæ, q 185. a.2. nu.8. pag.208
Actus charitatis eius, qui habet officium ſanctificandi alios valde vtile ad perfectionem maiorem acquirendam. nu.8 p.208
Quod Chriſtus dixit nolite poſſidere aurum explicatur, &c. nu.9. p 209
Paulus non ſemper viuebat ex Euangelio, nu 10. p.209
Poſſunt Epiſcopi habere proprium, & in communi, & in particulari, nu.11 p 209
Paupertas non eſt perfectio, ſed via ad perfectionem, q.184 art.3. num 103. p.56
Eſt de conſilio, q.185. a.6. nu.3. p 207
Paupertas licet non ſit ad ſalutem neceſſaria, eſt tamen medium neceſſarium ad perfectionem, q.186. a.3. n.4. vſque ad 11. p 466
Perfectio charitatis difficilis inter diuitias, num.7. vſque ad 11. p.467
Paupertas eſt fundamētum ſtatus perfectionis. n.15. p.469
Paupertas coacta eſt peccatorum occaſio, nu.17. p.469
Non diffidendum diuinæ prouidentiæ, n.18. p.469
Illis tamen, qui quærunt regnum Dei, n.19. p.469
Paupertas ſecundum ſe non eſt virtus, ſed inſtrumentum virtutis, nu 20 p.670
Aliquando poteſt eſſe mala, nu.20. p 670

P A V P E R T A T I S   V O T V M,
Et quænam eius materia.

Solæ diuitiæ ſunt materia voti paupertatis, & propterea, nec vita, nec bona naturalia, aut ſpiritualia, nec honor ſanctus, nec vxor, nec ius moderandi cathedram, nec Reliquiæ, nec alia ſimilia, ſunt materia voti paupertatis, ſed ſolum quod eſt pecunia æſtimabile, q.186. a.7. n.30. vſque ad 37. p.502
Officia ſpiritualia ratione annexarum diuitiarum ſunt materia paupertatis, nu.35. p.502
Ius moderandi cathedram non eſt materia paupertatis, nu.36 p 502
Vendere doctrinam, an ſit ſimonia, nu.36. p.502
Non emere quod venditur pertinet ad diuitias ad quas tamen pertinet omne pretium, nu.37 p 502
Materia proxima voti paupertatis, eſt dominium, & quæ dominium important non vero vſus facti, vel facti adminiſtratio, q.186 a.7. n.38. vſque ad 52 p.503
Votum paupertatis abſolute prolatum intelligitur de paupertate Religioſa, num.39. p.503
An Religioſus poſſit dicere hoc eſt meum, numer. 48. pag. 506

Admi-

Adminiſtratio niſi detur reuocabiliter non repugnat paupertati,nu.52.p.507

PAVPERTATIS VOTVM

Quantum ad priuationem, & incapacitatem dominij.

Votum paupertatis fieri poteſt, vt de præſenti ſit donatio aliqua,num.56 p.508
Votum paupertatis de præſenti priuat vouentem dominio, num.57.p.508
Abdicationi dominij accidit, quod res alicui tradatur, vel remaneat nullius,nu 59 p 509
Votum paupertatis abſolutum non pendet ab acceptatione eius, ad quem transferri debet dominium, num.60. pag.509
Bona eius niſi aliter diſponat transeunt ad hæredes ab inteſtato,nu.62.p.509
Pauper ex voto cui acquirat ex nouo titulo? nu.63. vſque ad 66. pag.509
Pauper ex voto liber eſt, vt vtatur re, quæ eſt nullius, num.69.p.511
Pauper ex voto reſpectu eorum, quæ ſunt ad eius vſum habet aliquid dominij, vt non poſſit à non domino impediri in vſu rei,nu.68.p 515
Vouens abſolutè paupertatem ex vi voti fit incapax dominij,nu.70.vſque ad 75.p.511
Diſcrimen inter votum caſtitatis, & paupertatis quod hoc directè priuat iure habendi, nu.72 p.511
Aliquod votum paupertatis in Societate priuat libero vſu non dominio,nu 73.p.511
Votum ſolemne paupertatis priuat capacitate dominij, num.74.p.511
A primordio Eccleſiæ votum paupertatis priuauit dominij capacitate.nu 75 p 511
Ex iuſtitia tenetur Religioſus non vti rebus monaſterij ſine licentia,nu. 79 p.513
Subſtantiale ſtatui Religioſo eſt, quod Religioſus non vtatur re temporali ſine licentia ſuperioris, numer.80. & 81.p.513
Proprium quid ſit, nu.82.p.514
Dependentia in vſu temporalium à licentia ſuperioris formaliter videtur materia voti obedientiæ, num.84 & 85. pag.514
Vti re temporali ſine licentia ſuperioris eſt proprietas, numer 86.vſque ad 87 p.515
Tripliciter peccatur contra votum paupertatis,n.89.p.515
Deſiderare pecunias ſub conditione, an ſit peccatum, num.89.& 90 p.515
Directè violatur votum per vſurpationem dominij de facto, num.91.p.516
Diſplicentia voti emiſſi eſt peccatum,nu 92.p.516.
Delectatio moroſa de dominio non eſt peccatum ex ſe, num.93.p.516

PAVPERTATIS VOTVM

Quantum ad licentiam vtendi diuitijs.

Religioſus vtendo diuitijs ſine licentia peccat, q.186. a.7. num.94.p 517
Sufficit tamen licentia tacita, vel præſumpta,nu.96.vſque ad 131.p 517
Qualiter Religioſus teneatur admonere ſuperiorem de eo quod accepit ex licentia præſumpta,nu.105.p.519
Conſuetudo continet licentiam tacitam, & qualis debeat eſse, vt excuſet à proprietate, num.109. vſque ad 113. pag.520
Non valet conſuetudo, vt Religioſi inuito ſuperiore vtantur pecunijs,nu.110.p.520
Et ſubditi ea vtentes peccant,nu.116.p.521
Taciturnitas continet licentiam tacitam, & quæ ſufficiat, num.119.vſque ad 121. p.522
In vſu licentiæ præſumptæ ferè ſemper eſt peccatum veniale,nu.127.p.523
Ad præſumptam licentiam neceſse eſt, vt præſumatur ratihabitio ſuperioris,nu.128.p.524
Sufficit probabilis præſumptio,nu.130. p.524
Vſus huius probabiliter præſumptæ licentiæ non admittendus à ſuperioribus,nu.131.p 525
Licentia vi, vel fraude obtenta eſt nulla, num.133. vſque ad 135 p.526
Licentia ſubreptitia nulla, & qualis cenſeri debeat ſubreptitia,nu.137.vſque ad 141 p.526
Licentia iniuſta ex parte materiæ, vel cauſæ, licet non excuſet à peccato, vel ab inobedientia legis poſitiuæ, excuſat tamen à culpa proprietatis ſimpliciter, num. 142. vſque ad 160 p 528
Religioſi ex voto non ſe obligant ad qualitatem licentiæ, nu 144 & 145. p 528
Superior dans licentiam ad illicitos vſus multipliciter peccat,nu.146.p.528
Subditus vtens licentia ad illicita multipliciter peccat, numer.147 p 529
Quando ſufficiat licentia debita licet negata, n.172.vſque ad 177 p 536
Quilibet ſuperior poteſt dare licentiam Religioſo ad vſum facti,num.178.vſque ad 192.p.538
Aliqui à iure licentiam habent,nu.179. p.538
Extra caſum extremæ neceſſitatis Religioſus ſine licentia non poteſt facere eleemoſynam, aut donare, & quomodo hoc poſſit conuenire officialibus, ſuperioribus, &c, nu.441 vſque ad 465 p.606
Beneficiati extra Ordinem tenentur ad faciendum eleemoſynam,nu 445 p 606.
Eleemoſynas poteſt facere, qui habet aliquid cum licentia ad vſus honeſtos,nu.450.p 608
Non ſe extendit licentia tacita ad Capellaniam fundandam,num.457 p.609
Reliquias ciborum diſpenſare per ſe pertinet ad ſuperiorem,num.458 p.609
Eleemoſynam facere poſſunt, qui habent licentiam ad vſus honeſtos, nu.459 p 609
Donatio merè liberalis poteſt eſse honeſta, numer. 460. pag.609
Non poteſt Prælatus, vel Religioſus dare coniunctim, quod poteſt dare diuiſim, nu.463.p.610

PAVPERTATIS VOTVM

Quantum ad obligationem reſtituendi.

Ex violatione voti paupertatis non oritur obligatio reſtituendi,nu 466.p.612
Ex iniuſta ablatione rei alienæ Religioſus tenetur ad reſtitutionem,nu 467.vſque ad 528. p.612
Qualiter bona fides excuſet à reſtitutione, numer.470. pag 613
An ex actione venialiter iniuſta oriatur obligatio reſtituendi,nu.470.p.613
Confeſſarij fictam bonam fidem amouere debent veritatem reuelantes,nu.471.p.613
Parua furta coaleſcere poſſunt in vnum, num. 473. vſque ad 492.p.613
Minima furta inquantum ſunt peccata venialia contra paupertatem non coaleſcunt in vnum, nu.484.p.615
Non ſufficit ſi fiat recompenſatio particulari Religioſo, vbi facienda eſt communitati, vel ſuperior ſit inuitus, num.493 p.617
Quid de eo, quæ prius ex cauſa turpi dedit Religioſo, ſi poſtea ab eo ex cauſa turpi recipiat,n.493. p.617
Tenetur ad reſtitutionem Religioſus alienans ad illicita, nu.494.vſque ad 512.p.617
Ludens ludo honeſto de licentia non tenetur ad reſtitutionem,nu.495.vſque ad 508 p 617
Frequenter, nec qui accepit à Religioſo pro cauſa illicita, nec Religioſus tenetur ad reſtitutionem, num. 499. & ſeq. p.618
Si Religioſus in ſingulo tactu ludi non exponat, niſi quod licitè poteſt,etiam ſi multum lucretur non tenetur reſtituere, & quando Religioſus non teneatur reſtituere ſi vincat, nu.505.vſque ad 508. p.624

Quamplures ſunt caſus, in quibus licet Religioſus ſit proprietarius, non adeſt obligatio reſtituendi, num. 509. pag 621
Eadem eſt ratio de ſuperiore expendente ad turpia, numer. 511 p. 622
Multi caſus in quibus Prælati, officiales, & ſubditi tenentur ad reſtitutionem, nu 512. p. 622
Religioſus non habens proprium quomodo reſtituere poſſit, nu. 513. vſque ad 522. p 622
Prælatus irrationabiliter contrariè negaret ſubdito facultatem reſtituendi ex iis, quæ ad eius vſum ſunt conceſſa, nu. 514 p. 622
Qui immemor debiti donat cenſetur reſtituere, num. 519. pag. 623
Ex vi ſolius profeſſionis non ſoluuntur debita ante profeſſionem ipſi monaſterio, nu 523. p. 624
Cui teneatur reſtituere, qui à Religioſo accepit? nu. 524. pag. 624
Religioſus qui diſtraxit aliquid ad ſui vſum deputatum, tenetur reſtituere ſi poteſt nu. 525. & 526. p 624
Cui monaſterio fieri debeat reſtitutio, nu. 528. p 626.

P A V P E R T A T I S V O T V M,
Quantum ad pœnas contra illud violantes.

Proprietas eſt peccatum mortale, nu. 559. p. 631
In materia paupertatis datur leue peccatum. n. 560. p. 632
Quæ pœnæ latæ ſint in proprietarios, numer. 561. vſque ad 569. p 632

P A V P E R T A T I S V O T V M
Quantum ad priuationem accipiendi temporalia.

Accipere ſine licentia ſuperioris eſt proprietas, num. 193. vſque ad 258. p. 543
Accipere pecuniam, vt alteri dandam vel in depoſitum, non eſt proprietas, nu. 196. & 197. p. 544
Furans pro vtilitate conuentus non eſt proprietarius, numer. 200. pag. 544
An accipere literas ſine licentia ſit proprietas, num. 204. vſque ad 208. p. 545
Audire nuncium ſine licentia non eſt proprietas, nu. 206 pag. 545
Obſequium animo liberali præſtitum non eſt pretio æſtimabile, num 208 pag. 545
Accipere mutuum ſine licentia eſt proprietas; num. 210. & 211. p. 546
Non eſt malum recipere commodatum ſub conditione, quod nullus alius, eo vtatur, num. 213. p. 547
Nullus eſt dabilis caſus, in quo non ſit aliquod peccatum accipere ſine licentia, num 214. pag 548
Peccat Religioſus, ſi ſibi accipiat ſingraphum campſorum, num. 220. pag 459
Accipere ſine licentia munus diſpenſandi eleemoſynas etiam ſibi eſt proprietas, num. 221, pag. 560
An eleemoſyna pro vno petita, & accepta poſsit alteri tradi, num. 223. vſque ad 230. pag. 550
Quatuor caſu diſtinguuntur, n. 224. 225. 226 & 227. p. 550
Quando ſit graue peccatum accipere comeſtibilia, num. 232. pag 551
Religioſum poſſe in neceſsitate accipere quomodo intelligatur, num. 233. vſque ad 238. pag 552
Decretum S Congregat. falsè relatum à DD. n. 233. p. 552
Quid veniat ſub nomine præciſæ neceſsitatis, n. 237. p. 553
Acceptio clandeſtina etiam ad breuem vſum pecuniæ ad emendum librum vel aliud, quo Religioſus habet licentiam vtendi, non eſt ſine culpa, num. 239 p. 554
Petere non eſt contra paupertatem, nu. 241. & 243 p. 555
Religioſus ſine licẽtia acquirens, cui acquirat, n. 242 p. 555
Donatio acceptata à Religioſo poteſt à ſuperiore reuocari, num. 243. pag. 555
Superior poteſt acceptare donationem factam Religioſo, num. 246. pag. 556
Repudiare oblatum non eſt contra paupertatẽ, n. 247. p. 556
Religioſus ſolus valide non repudiat donationes, quas inuito ſubdito poteſt acceptare monaſterium, ſi tamen manet in donante donandi voluntas, nu. 248 pag. 556
Subditus poteſt rogare donantem, vt alteri donet, quod ſibi donare vult, num. 250. pag. 556

P A V P E R T A T I S V O T V M
Quantum ad priuationem tenendi diuitias.

Poſſeſsio rei temporalis ſine licentia repugnat voto paupertatis, num 251, vſque ad 257. pag 557
Licentia ad recipiendum non ſufficit ad retinendum, numer. 256. pag. 558
Occultare rem ſuperiori eſt proprietas, nu. 257. vſque ad 268. pag. 558.
Occultatio præſcindendo à poſſeſſione per ſe eſt peccatum licet excuſetur ex multiplici cauſa, numer. 264. pag. 560
Adminiſtrator rerum conuentus, ſi occultet aliquid ſuperiori, vel contra eius voluntatem expendat non eſt proprietarius, licet poſſit eſſe inobediens, & iniuſtus, nu. 267. p. 561
Occultans rem officiali eſt proprietarius, nu. 268 p. 561
Quando ſit peccatum ſeruare res ſub claue, n. 269. & 270. pag. 562
Superfluum habere non licet, nu. 271. p. 562
Qualiter in neceſſitate ſuperior non poſſit auferre à ſubdito neceſſarium, nu. 273. p. 562
Qualiter non poſſit ſuperior auferre ab vno, vt det alteri, num 274. p. 562
Religioſus peccat nedum ſi non dimittat rem, ſed etiam ſi dimittat cum murmure: & licentia extorta eſt inualida, nu. 275. pag. 562
Superior, qui etiam iuramento promittit non reuocaturum licentiam retinendi, valide illam reuocat, nu. 277. pag. 563
Peculium quid, & quotuplex ſit & qualiter habere peculium ſit vel non ſit contra paupertatem, nu. 279. vſque ad 341. pag 565
Differentia inter alimenta, ſeu veſtimenta, & peculium, nu. 281. pag. 565
Habere peculium per modum profectitij dependenter à ſuperiore non eſt per ſe, & directè contra votum paupertatis, nu. 283. pag 566
Peculium per modum profectitij non importat dominium, nu, 285. pag. 566
Adminiſtrator non eſt dominus, nu 286. p. 567
Peculium de iure communi eſſe prohibitum Regularibus, qui ſentiant, nu 289 p 567
Cap. Inſinuante, qui Clerici, vel vouentes, n. 291. p. 568
Profeſſio facta ſub pacto manendi in domo cum bonis valida nu. 291. pag 568
Cap. Cum ad monaſterium, de ſtatu monach. num. 292. pag. 569
Cap. Monachi, de ſtat. monach. nu. 293. p. 569
Datur peculium rei mobilis, num 296. p. 570
Ius commune Monachis prohibet etiam peculium rei mobilis, nu. 296. & 297. p. 570
Ius commune per peculium intelligit proprium, nu. 299. pag. 570
Abuſus circa proprietatem irrepſerant in monaſteria tempore Alex. III. nu 304. p. 571
Etiam vbi peculium ſolet concedi poteſt contingere, vt retineatur, & præſumatur, & appareat proprietas, nu. 305. p. 571
Habere reditus annuos de licentia ſuperioris non eſt prohibitum per ius commune, nu. 306. p. 572
Decretum Concil. Trid. nu 307 p. 572
Decretum Clem. VIII. nu. 308. p. 573
Decreta S. Congregationis, nu 309. 310. & 311. p. 573
Concilium in prima parte non continet ius nouum, quia prohibet immobilia, vel mobilia teneri clandeſtine, & ſine licentia, nu. 313. & 314. p. 575
Quid ſit rem incorporare Conuentui, nu. 315. p. 576
Dictio deinceps non importat neceſſario noui iuris editionem, nu. 3__. p. 576

Dictio

Dictio etiam eſt implicatiua, & ampliatiua, ſeu expeſſiua caſus magis dubitabilis, nu. 318. & 322. p. 576
Concilium prohibet proprietatem, nu 318. p. 576
Et vſuſfructum, & iuris vſum, nu. 316. p. 576
Cur Concilium mutet dictionem vel in dictionem &c, numer. 320. p. 577
Diſpoſitio Conc. tota regitur per dictionem etiam, numer. 322. pag. 577
Concilium loquitur de adminiſtratione in qua adminiſtrator facit fructus ſuos, nu. 322. p. 577
Concilium in hac parte legem diuinam continet, nu. 323. pag. 578
Secundum hunc Concilij intellectum, non repugnat Religioſis habere annuos redditus de licentia reuocabili ad nutum, nu. 325. p. 578
Declarationes Sacr. Congreg. huic intellectui non aduerſantur, num. 326. pag. 578
Quæ dicta ſunt non ſunt dicta reſolutiue, nu. 327. p. 579
Concilium prohibet adminiſtrationem ſtabilium, vnde non eſt contra Concilium fructus iam collectos recipere de licentia, nu. 328. p 579
Habere peculium mobile non eſt contra Concilium, num. 329. pag. 579
Habere pecuniam ad vſum de licentia non eſt contra Concilium, nu. 331. p. 580
Duo Concilium prohibet, nu. 332. p. 580
Decretum Clement. VIII. multa prohibet de nouo, & quæ, num. 333. & ſeq. pag 580
Niſi ſuperiores ex parte eorum ſeruent leges vitæ communis, eius obſeruantia eſt impoſſibilis ſubditis, nu 333. pag. 580
Vſus depoſiti non eſt contra decretum Concilij, nu. 335. pag 581
Vita communis exactiſſima non eſt ex regula omnibus Religioſis communis, nu. 338 p. 581

PAVPERTATIS VOTVM

Quantum ad vſum diuitiarum.

Vſus rebus habitis ſine licentia ſuperioris eſt peccatum.
Et ſæpe eſt duplex, ſcilicet ſacrilegij, & iniuſtitiæ, numer. 343 vſque ad 356 pag 584
Votum profeſſionis priuat libertate vſus facti independenter à ſuperiore, nu. 344. p. 584
Sufficit licentia præſumpta: ſed duplex eſt neceſſaria, & vna præſumpta non per hoc præiuum poterit alia, numer. 345. pag. 584
Peccatum graue ſubripere etiam à Religioſo manuſcriptum ad tranſcribendum, num. 353. p. 585
Iniuſtitia eſt furari reliquias, num. 354. p. 585
Semper malum, vti rebus monaſterij ſine licentia, n. 372. vſque ad 397. pag 589
Qualiter ex eo quod res manifeſtè habetur excuſetur culpa, num. 380. pag. 591
Deſtruere vel non conſeruare res non eſt proprietas, ſed iniuſtitia, n. 383. p 582
Non eſt diſcrimen inter vti eſculentis, vel alijs, n. 385. p. 582
In vſu rei conſiderandus eſt valor vius, & an ſuperior ſit inuitus intuitu paupertatis, num. 388. p. 595
Non licet ex vna re aliam facere, nu 393
Quæ liceat de vno ad aliud monaſterium transferre, num. 394. pag 594
In vſu rerum monaſterij poteſt eſſe peccatum iniuſtitiæ ſine peccato proprietatis, nu. 397 pag. 595
Dare, donare, alienare etiam alteri Religioſo ſine licentia eſt de ſe malum, nu. 398. vſque ad 440. p. 566
Quod demit de vſu proprio non poteſt Religioſus alteri tradere ſine licentia, num. 402. p. 597
Nec ad vſum proprium licet conceſſum ad vnum vſum mutare in alium, nu. 404. p. 597
Artefacta poſſe donari quomodo verum num. 406. vſque ad 409 pag 598
Manuſcripta quomodo poſſint aut non poſſint donari, numer. 410. vſque ad 417. pag. 599
Mutuare, & commodare ſine licentia eſt proprietas, numer. 418. vſque ad 422 p. 600
An Conuentus teneatur ad ſoluendum mutuum acceptum a Religioſo pro neceſſitate, n 422 p. 601
Inter Religioſos commodatio poteſt eſſe debita, & an Religioſus poſſit cogi ad commodandum propria manuſcripta, num. 424. pag 601
Religioſus aliunde non obligatus poteſt pro amico celebrare & debitum miſſarum remittere ſine proprietate, & ſimonia, n. 426. & p 602
Contrectare pecuniam, quando & quibus ſit prohibitum, num 427. pag. 602
Officialis ſine licentia, & ſupra facultatem vtens rebus, ſeu eas diſtribuens ad vſum aliorum peccat, ſed non eſt proprietarius, nu. 428. p. 602
Religioſus non poteſt teſtari niſi de facultate Papæ: & alia ad materiam facientia, n. 530. vſque ad 558 p. 626
Poteſt Religioſus ex facultate ſibi tradita à teſtatore in ſua morte determinare perſonam, cui relictum perueniat, num. 534. pag 627
Poteſt in morte declarare ſe eſſe debitorem: ſed in foro externo hæc confeſſio non valet, niſi probetur debitum, num 536. pag 627
De facultate Patris Religioſi habentis filios circa bonorum adminiſtrationem plura habentur, nu. 558. p. 631

P E C C A T V M.

Peccati ſeruitus, q. 183 a. 1. n. 17 p. 6
Peccatum ad aliud peccatum trahit, ibid.
Peccatum veniale eſt, & non eſt contra legem, q. 184. a. 3 nu. 37 pag. 43
Peccare nullus poteſt ſine defectu conſilij, q. 184. art. 3. num. 29 pag. 42
Nullus ſine peccato. q. 185. a. 4. nu. 52. p. 153

P E C V L I V M

v. Paupertatis votum.

P E C V N I A

v. Alienari prohibita. v. Paupertatis votum.

P E R F E C T I O.

Perfectio rei integratur ex omnibus connaturalibus, q. 184. a. 1. nu. 20 & 21. p 23
Non per accidentia communia, q. 184 a. 3. nu 95 p. 55

P E R F E C T I O

Vitæ ſpiritualis.

v. Conſilium. v. Contemptus. v. Status perfectionis. v. Epiſcopalis ſtatus.
Conſiſtit eſſentialiter in præceptis, q. 184. a. 3. n. 66. p. 49. & num. 92 93 pag. 54
Obligatio ad perfectionem communis omnib. q. 184. art. 4. nu 25. 66. & a. 5. n. 8 p. 71
Perfectius eſt aggredi opus difficilius, q. 184. a. 8. num. 37. pag 107
Perfectio attenditur principaliter ſecundum charitatem, q. 184. a. 1. nu. 3. 4. 25 pag. 20
Perfectio duplex habitualis, & actualis, n. 6. p. 20
Perfectio habitualis eſſentialiter in ſola gratia conſiſtit, num. 7. pag. 20
Perfectio actualis non conſiſtit eſſentialiter in ſola charitate, num. 8 pag. 20
Perfectio actualis formaliter in ſola charitate conſiſtit, numer. 10. pag. 21
Ideoque ſic dici poteſt, quod charitas eſt perfectio Chriſtianæ vitæ, ſicut dicitur quod anima eſt homo, nu. 10. pag. 21
Ex quo perfectio tribuitur charitati, non excluditur gratia, num. 11. pag. 21
Præmium eſſentiale reſpondet ſoli charitati, vt propriæ cauſæ meritoriæ illius, & tamen ipſa ſola non eſt eſſentialiter perfectio Chriſtianæ vitæ, num. 13. p. 21
Omnes virtutes ſpectant ad integritatem eſſentialem perfectionis, num. 14. pag 22
Charitas vinculum perfectionis. Plenitudo legis. Finis præcepti, nu. 15. pag. 22

Chari-

Charitas abſolute dicitur perfectio Chriſtianæ vitæ, quia eſt radix & menſura ſubſtantialis perfectionis, num. 17. pag. 22
Perfectio rei ſimpliciter ex omnibus quæ ſunt connaturalia integratur, nu 20 21. pag. 23
Actus aliarum virtutum vt ſunt de conſilio ſunt accidentia perfectionis, num. 21. p. 23
Actus aliarum virtutum vt præcepti, ſunt de ſubſtantia perfectionis, nu. 21. p. 23
Charitas perficit ſimpliciter, nu. 21. 25. p. 24
Aliæ virtutes ſolum perficiunt ſecundum quid, n. 22. p. 34
Viſio beata eſt eſſentia beatitudinis, n. 24. p. 25
Gratia eſt eſſentia perfectionis, nu. 24. p. 25
Sola tamen charitas non eſt eſſentia actualis perfectionis, num. 24. pag. 25
Perfectio conſiſtit in charitate tanquam in vinculo, numer. 25. pag 25
Etiam aliæ virtutes ſuo modo cor purificant, n. 29. p. 25
Quomodo ſint de ſubſtantia perfectionis, n. 26. p. 25
Quomodo actus virtutum ſimpliciter perficiant, num. 27. 28. pag 25
Diſtinguitur perfectio; à medijs aſſumptis ad illam obtinendam etiamſi hæc media, actus perfectionis eſſe poſſint, q 184 a 8. num. 1. p. 99
Perfectio eſt per ſe amanda tamquam finis à quocumque ſtatu fidelium æqualiter, mediorum autem aſſumptorum maior excellentia exceſſus vnius ſtatus ad alium efficit, num. 1. p. 99
Perfectio ſubſtantialis conſiſtit in obſeruatione præceptorum per excluſionem peccati mortalis, & perfectio ſimpliciter per excluſionem peccatorum venialium, q. 184. a. 7. nu. 5. p. 93

P E R M V T A T I O
v. Alienatio. v. Epiſcopatus permutatio.

P E S T I S
v. Epiſcopi reſidentia. v. Parochi reſidentia.

P I G N O R A T I O
v. Alienatio.

P OE N I T E R E
v. Epiſcopatus renunciatio.

P OE N A.
Pœnæ executio non obligat ante ſententiam, q. 184. a. 4. num. 35. pag. 154
Pœnæ contra non reſidantes. v. Reſidentia.

P O S S E S S I O
v. Obedientia in dubio.
Poſſeſſio multiplex, q. 185. a. 7. nu. 154 & ſeq. p. 250

P O S S E S S O R
Poſſeſſor bonæ fidei, qualiter teneatur reſtituere, q. 185. a. 7. nu. 637. & 648 & ſeq pag. 357 & 359

P R AE C A R I V M
v. Alienatio.

P R AE C E P T V M
v. Obedientia. v. Lex. v. Regula. v. Religioſus.
Inducit neceſſitatem, q. 184 a. 3. nu. 38. p. 43
Aliud præcipitur vt finis aliud vt medium, q. 184. art. 3. p. 50. & n. 81. & ſeqq. p 51
Voluntas abſoluta ſuperioris præceptum eſt, q. 185. a. 2. num. 67. pag. 136
Voluntas non abſoluta non eſt præceptum, licet per accidens poſſit obligare, nu. 68. p 136

P R AE D I C A T O R.
Qualiter interior ſanctitas ad eum ſit neceſſaria, q. 184. a. 5. nu. 15. pag. 72

P R AE L A T V S
v. Epiſcopus. v. Parochus. v. Reſidentia. v. Bona Eccleſiaſtica. v. Obedientiæ votum.
Prælati inferiores Epiſcopo non ſunt in ſtatu perfectionis, q 184. a. 6. n. 2. & 3. &c. p. 81. 82
Tenentur ad reſidentiam, q. 185. a. 5. n. 75. p. 184
Prælati Regulares ex qua lege teneantur ad reſidentiam, n. 87. 187. & n. 116. p. 192

P R AE M I V M.
Præmium æternæ vitæ reſpondet ſoli charitati, vt propriæ cauſæ illius meritoriæ, q 184. a. 1. nu. 13. p 22

P R AE S V M P T I O.
Quando beneplacitum Apoſtolicum non præſumatur, q. 185. a. 7. n. 612. & ſeqq. p. 349
Donatio non præſumitur, q. 185. a. 7. nu. 639. p. 357
Scientia alienationis prohibitæ non præſumitur, ib. n. 167. pag. 252

P R I V I L E G I V M.
Ceſſante cauſa an ceſſet, q 185. a 8 n. 291. p 446
Priuilegium alienandi conceſſum Societati incommunicabile, q 185. a. 7. n. 568. p. 339

P R O B A T I O.
Quomodo per Commiſſarium probari debeat vtilitas alienationis, q. 185. a. 7. n. 482. & ſeqq. pag. 326

P R O F E S S I O R E L I G I O S A
v. Regula.
In vitæ Cœnobiticæ profeſſione duplex promiſſio reperitur, q. 186 a. 6. nu. 14. p. 485
In profeſſione homo ſe Deo offert, & donat. n. 15. p. 485
Votum profeſſionis non eſt contractus onerosus, nec donatio, nec pactum, ſed ſacrificium, n. 16. vſque ad 38. pag 483
Non ſine iniuria Dei, & voti aſſeritur, quod votum ſit contractus onerosus, num. 17. p. 483
Homo vouendo bonum recipit, nu. 18. p. 482
Simonia eſt commutare ſpirituale cum ſpirituali ex pacto, num. 22. 28. pag. 487
Religioſo nedum bona temporalia, ſed ſpiritualia Religionis dantur, ſed ſi darentur ex pacto eſſet ſimonia, num. 22. pag. 487
Non conuenit ei, qui relinquit mundum, vt deducat in pactum alimentum, nu. 23. p 487
Religio tenetur tradere Religioſo ſpiritualia & alimentum, ſed non tenetur ex pacto, n. 24 31. p. 487
Contractus onerosus eſt ex fine operis intendere aliquid recipere pro opere, n. 25. 28. p. 487
Finis voti profeſſionis, non eſt aliquid recipere, ſed dare, num. 29. pag 488
Quando dare, non habetur niſi qui dat ſimul recipiat, non eſt ſimonia recipere, dum tamen finis recipientis ſit dare gratis, quod dat, nu. 29. p. 488
Communiter dicitur, quod donatio, qua Religioſus ſe donat Religioni fundat iuſtitiam commutatiuam, numer 30. p. 488
Religioſus proprie nec ſe donat in ſeruum, nec in filium, ſed in ſubditum Deo, & Religioni per votum conſecratum, num. 33. pag 489
Donatio, quæ in profeſſione reperitur, non eſt diſtincta à promiſſione, nu. 34. 35. pag 489
Promiſſio omnis eſt aliqua donatio de præſenti, num. 34. pag 489
Licet in profeſſione de facto inchoetur vita Religioſa, tamen profeſſio ſimpliciter eſt promiſſio, non vero donatio de præſenti, nu. 35 pag. 489
Religioſus vitam Religioſam promittit tam Deo, quam Religioni, ſed diſtinctis promiſſionibus, n. 38. p. 490
Per votum, non transfertur aliquod ſpeciale dominium in Deum, quia Deus ex ſeipſo eſt infinite dominus, num. 39. pag. 490
Deus non eſt capax dominij priuati, & Ciuilis, numer. 40. pag. 490
Deus ex vi voti nouum dominium non acquirit, ſed dominium extendit poſita conditione ex parte creaturæ neceſſaria, num. 41. pag. 490
Quomodo ſit neceſſe, quod Religio votum profitentis acceptet, num. 42. 46. pag. 491
Sufficeret ad ſtatum perfectionis votum ſine promiſſione facta homini, ſed votum, non haberet omnem effectum, ſi homo cui obedientia promitteretur, non conſentiret, num. 43. pag. 491

Differentia inter donationem immediate factam Deo, & Eccleſiæ, num. 44. pag. 492

P R O M I S S I O

v. Alienatio. v. Proprietas. v. Paupertatis votum.

P R O T E C T I O

Rei Eccleſiæ.

v. Alienatio.

P R O X I M V S.

Dilectio proximi q. 184. a. 2. à nu. 35. p. 32

Vide in v. Perfectio vitæ ſpiritualis.

P R V D E N T I A

v. Obedientia in dubio.

P V E R.

Pueri oblati Religioni non ſunt in ſtatu perfectionis, q. 184. a. 4. nu. 184. pag. 64

P V R G A T O R I V M.

Purgantes non ſunt in ſtatu, quæſt. 183. art. 2. numer. 9. pag. 10.

R

R E G V L A.

Quantum ad ea illa, quæ continet.

Præcepta virtutum continentur in regula, ſed non per hoc ſunt præcepta regulæ, nu. 5.

Præcepta virtutum omnia continentur in regula vt finis regulæ non vt materia præcepta per regulam, num. 5.

Religioſus violans præceptum alicuius virtutis quod eſt etiam præceptum Regulæ peccat peccato quod eſt & contra illam virtutem, & contra Religionem, num. 6.

Religioſus violans præceptum alicuius virtutis contentum in regula vt finis regulæ non committit peccatum alterius ſpeciei à ſpecie illius virtutis, num. 6.

In dubio non eſt præſumendum quod præcepta virtutum contineantur in regula vt materia præcepti, num. 7.

Religioſus non peccat mortaliter non exercens actus virtutum, vt ſunt de conſilio, num. 8.

Obſeruatio virtutum, vt ſunt de conſilio pertinet ad regulam, vt finis regulæ, num. 8.

Stat votum regulæ, & quod non omnis trangreſſio regulæ ſit peccatum mortale, num. 34.

Qui profitetur promittit regularem vitam, num. 35

Varij modi profitendi, num. 36.

In Ord. Prædicator. regula non obligat ad culpam, numer. 37. 41.

Religioſus ſub mortali non tenetur ad omnia, quæ ſunt in regula, num. 40

Nec teneretur etiam ſi per errorem profeſſus fuiſſet, numer. 39.

Nec ſi vouiſſet ſeruare totam regulam. nu. 39.

Quare Religioſorum aliqui cautius profitentur, nu. 40.

R E G V L Æ

Contemptus.

Contemptus perfectionis eſt nolle perfectionem abſolute, q. 186. a. 9 num. 10. p. 724

Non eſt idem contemnere regulam, & perfectionem, num 10. p. 724

Contemptus conſiliorum eſt contemptus finis, & medij ad finem, num. 11 p. 725

Præceptum tendendi in perfectionem non eſt aliud à præceptis virtutum, nu. 13. p. 725

Præceptum tendendi in perfectionem eſt commune omnibus. num. 13. p. 725

Præceptum tendendi in perfectionem abſolute eſt aliud à præcepto viuendi ſecundum regulam, num. 14 p. 725

Præceptum tendendi ſpeciali modo in perfectionem non eſt aliud à præcepto viuendi ſecundum regulam, num. 14 p. 525

Poteſt contemni perfectio, & ſeruari regula ſecundum ſubſtantiam, non tamen modo perfecto, num. 15. p. 726

Qui regulam violat & contemnit, indirecte contemnit perfectionem, non vero directe, num. 16. p. 726

Non eſt peccatum mortale per ſe nolle ſeruare conſilia, & vitare venialia, num. 18. p. 726

Non reuocat animum ab intentione perfectionis, qui vult non peccare mortaliter, num. 19 p. 727

Non peccat mortaliter Religioſus contra præceptum tendendi in perfectionem, qui non ſe reddit idoneum ad munia ſui ordinis, ſi alias ſeruat præcepta regulæ, & alia non tranſgreditur ex contemptu, num. 20. p. 727

Tranſgreſſionem regulæ non habere, niſi ſpeciem inobedientiæ, ſeu ſacrilegij quidam dicunt, num. 24 p. 728

Alij volunt, quod contineat vlterius malitiam iniuſtitiæ, & infidelitatis, num. 25 p. 728

Per ſe loquendo trangreſſio præceptorum regulæ continet malitiam ſacrilegij, & iniuſtitiæ contra promiſſionem, & traditionem factam homini, num. 26. p. 728

Ratione materiæ adeſt etiam malitia illius ſpeciei, quam habet actus ſi per ſe ſit contra virtutem aliquam, num. 27. p. 728

Prælatum religioſum vtentem poteſtate iuriſdictionis cõſtituere actum prohibitum in ſpecie peccati contra illam virtutem cuius intuitu actum prohibet, & ideo actum illum eſſe malum malitia ſpectante ad illam virtutem aliqui dicunt, num. 28 p. 729

Poteſtas iuriſdictionis data Prælato regulari eſt in ſubſidium obedientiæ, num. 29. p. 729

Prælatus regularis quidquid præcipit intuitu regulæ, & religionis præcipit, nu. 29 p. 729

In actu malo, quia prohibito in Religioſo non eſt malitia oppoſita alteri virtuti, quam religionis, & iniuſtitiæ, num. 29. 30 31. p. 729

Ex multitudine præceptorum non multiplicatur ſpecies malitia actus. num 30. p 729

Inobedientiam formalem non committit Religioſus, niſi ex contemptu, num 32. p 730

R E G V L A R I S

v. Epiſcopus Regularis.

Qualiter expediat, vel non Regulares aſſumi ad Epiſcopatum, Cardinalatum, & Pontificatum, q 185. a. 8. num. 1. ad 22 pag 372

Regulares ex cauſa iuſta aſſumuntur ad Epiſcopatus titulares, nu. 35. pag 381

Regularis qualiter poſſit, vel non poſſit conſentire electioni ſuæ ad Epiſcopatum, & quatenus eligi poſſit, aut non poſſit ad illum, nu. 36 ad 80 p. 382

Ex vi Paulinæ non prohibentur alienare inter ſe conceſſa ſibi ad vſum, q. 185. a. 7. num. 142. p. 297. & num. 142. num. 348

R E L I G I O

v Status Religioſus.

Religionis laudes, q. 185. a. 8. num. 3. p. 373

Conſuetudo vt ex Regularib. aſſumantur Epiſcopi antiquiſſima q. 185 a 8. num. 11. pag 375

Religionum diuerſitatem non facit ſola accidentalis diſtinctio habitus, vel diuerſitas Generalium, q. 185. art. 8. num. 42. pag. 383

Religio proprie quæ dicatur, q. 186. art. 1. numer. 2. ad 7. pag 451

R E L I G I O S V S

v. Epiſcopus. v. Parochus. v. Perfectio vitæ ſpiritualis. v. Regula. v. Sacerdotum. v. Status Epiſcopatus. v. Status perfectionis.

v. Status Religioſus.

Nolle eſſe religioſum quando ſit peccatum, q. 184. art. 3. à num. 36. pag. 43

Suppoſita æqualitate ordinis, Religioſi excedunt ſimpliciter Curatos Clericos in perfectione ſed Religioſos laicos excedunt Curati Clerici, q. 184 nu 2. pag 99

In Curato ſeculari tria ſunt conſideranda ſtatus, ordo, & officium, & quantum ad hæc tria fieri poteſt comparatio cum Religioſo, nu. 3. & 4. p. 99

Si Religioſus ſit ſacerdos, & curatus excedit ſtatu Curatos ſeculares, nu. 5. p. 99

Sed

Sed ſi Religioſo deficiat officium non vero deficit ordo, tunc Curatus ſecularis eſt Religioſo Sacerdoti maior officio, minor ſtatu, & æqualis ordine, nu.6. p.99

Vt videatur quænam præeminentia ſit maior ſtatus ſcilicet, an officij attendenda eſt & bonitas, & difficultas operis, num.7. pag.99

Religioſus excedit in bonitate operum, officium curati, nu.8 9. pag 99

Quomodo ex genere operum meliora ſint vel nõ ſint opera ad quæ tenentur Religioſi quam cura animarum ad quam tenentur Parochi, q.184. a.8. num.10. ad 24. pag.100

R E G V L Æ

Obligatio.

Non omnis Regula obligat ad culpam, q.186. a.9. nu.41. ad 49 pag 732

Regula non obligans ad culpam obligat ſub culpa ad pœnam impoſitam transgreſſioni ſui, n.45. p.733

Quando agere contra talem regulam ſit culpa, num.46. ad 49 pag.733

Vnde cognoſci poſſit, quod regula obliget vel ad mortale, vel ad nullam culpam, n.50 ad 88. p.735

Religioſi qui non vouent Caſtitatem non ſunt ſimpliciter Religioſi, q.186. a 4. nu.11.ad 18 p.479

R E L I Q V I Æ.

Quomodo nec vendi nec extrahi poſſint, q.185.a.7.n.416. vſque ad 423 pag.308

Non ſunt materia voti paupertatis, q.286. a.7. numer.34. pag.302

Iniuſtitia eſt furari reliquias, q.186. art.7. numer.354. pag.583

R E N V N C I A T I O.

v. Alienatio.

R E S I D E N T I A.

v. Epiſcopi, Parochi reſidentia.

R E S T I T V T I O

v. Parochi reſidentia. v. Paupertatis votum.

Ex contractu inito cum Eccleſia ſed nullo ex defectu cauſæ, vel ſolemnitatis, qualiter debeat fieri reſtitutio, q 183. a.7. nu.636. & ſeqq.pag.365

An Eccleſia recuperata re ſua male alienata teneatur reſtituere pretium, & fructus, & melioramenta, ib. n.652. & ſeq pag 360

R E S T I T V T I O

In integrum.

Debetur contra renunciationem factam à Prælato ſine iuſta cauſa, q.185. a.7 nu 259. p.269

Datur in mutuo in ijs caſibus in quibus mutuatarius non tenetur probare verſionem, q.185. a.7. n.292. p.277

Idem in depoſito & alienatione facta pro neceſſitate, ibid. num.299 pag.297

Hoc beneficio gaudent hoſpitalia, & confraternitates, q.185.a 7. n.449. pag.318

Datur Eccleſiæ læſæ in pretio, q.185. a.7. nu.627. p.351

S

S A C E R D O T I V M.

Si ſacerdos præeminet ordine & ſanctitate religioſum conuerſum eſt ne ſacerdotium ſtatus? q.184. a.8. num.25. pag 104

Quatuor conſideranda, ſcilicet finis qui intenditur. Media quæ aſſumuntur ad finem; diſpoſitio neceſſaria ad operationes; & obligatio ad iſta, n.26. p.104

Finis eſt idem in omnibus; media ſunt diuerſa, & excellentiora in ſacerdote. Diſpoſitio etiam eſſe debet excellentior in eo. Et quartum etiam non deeſt ſacerdoti, n.26. pag 104

Obligatio ad vitanda peccata mortalia ex nouo titulo non conſtituit nouum ſtatum à ſtatu communi omnium fidelium, nu.27. p 104

Obligatio ad ſanctiones ſacerdotales deficit à rigore, & perfecto ſtatu obligationis; quia eſt obligatio veluti aptitudinis, & actus primi, non vero exercitij, nu.27. pag.104

Si igitur ſacerdotium comparetur ad ſtatum religioſum imperfectum præciſo ordine ſacro, religioſo ſis eſt ſimpliciter ſanctior. Secus tamen ſi comparetur in ratione principali ſtatus, nu.28. p.105

S A C R A M E N T V M

v. Parochus. v. Religioſus.

Tempore peſtis Alex. VII. Summus Pontifex non admiſit inſtantiam Ciuitatis Neapolitanæ quæ inſtabat vt Regulares cogerentur ad miniſtranda Sacramenta contagioſo morbo infectis, nu.21

S A N C T I T A S.

Quilibet tenetur habere ſanctitatem interiorem pro fine, q.184. a.4. n 6. p.62

S C A N D A L V M.

Quomodo ſit cauſa cedendi, vel priuandi Prælatura.

v. Epiſcopus renunciatio.

S C H I S M A

Iuſta cauſa deſerendi Prælaturam, q.185. a 4.n.39. p.155

S C I E N T I A.

Quanta neceſſaria in Epiſcopo, v. Epiſcopatus renunciatio.

S E N E C T V S.

Magnæ laudis, & auctoritatis, p.184.a.4.nu.12.p.64

S E R V I T V S.

Seruitus inuita an ſit vinculum perpetuum, q.184. a.4. num.12. p.64

Seruitutis impoſitio eſt alienatio &c. q.185.a.7. num.304. pag.246

S E R V V S

v. Alienari prohibita.

S E P V L T V R A

v. Capella.

Sepultura quomodo ratione loci vendi poſſit ſine ſimonia, q. 185. a 7.n.387. vſque ad 396. pag.301

S I M O N I A.

Quomodo non ſit ſimonia vendere ſepulturam ratione loci, q.185. a.7. n.386. vſque ad 397. p.301

Si profeſſio eſſet contractus onerofus eſſet ſimoniacus, q.186.a.6.n.20.82. pag 486

S P O L I V M

Quæ bona ſpectent ad ſpolium.

S T A T V S.

Status multipliciter dicitur, q.183. a.1. num.2. p.3

Status propriè dictus importat rectitudinem, & firmitatem, num.3. p.3

Status proprie dictus quid importet; quam rectitudinem, & obligationem requirat; qui ſint ſtatus, num.3. ad 21. pag 3

De fide eſt dari in Eccleſia diuerſitatem officiorum, ſtatuum, & graduum, q 183. a.2. num.1. p.9

Multitudo officiorum, & ſtatuum neceſſaria ad perfectionem Eccleſiæ, nu.2. pag.9

Multitudo officiorum & ſtatuum neceſſaria ad diuerſos actus propter felix gubernium Eccleſiæ, nu.3.p.9

Et propter Eccleſiæ decorem, nu.4 p.9.

Statuum multiplex diuiſio à num.5.p.9

Diuerſæ ætates non ſunt proprie ſtatus, nu.5. p.10

Status Patriæ, num.6.p.10

In Patria cœleſti non ſunt plures ſtatus, n.7.p.10

Status damnatorum, ſtatus infidelitatis, nu 8.p.10

Purgantes non ſunt in ſtatu, ſed ad ſtatum ſalutis ſpectant, nu.9.p.10

Status dantur etiam in via, nu.10.p.10.

Status innocentiæ, nu.11.p.10

Status naturæ corruptæ, nu.12.p.10

Status gratiæ, nu.13.p.10

Status peccati, nu.14.p.11

Status naturæ, legis, gratiæ, nu.15.p.11

Alij plures ſtatus, nu.16.p.11.

Diſtin-

Diſtinctio ſtatuum, officiorum, & graduum. q.183. a.3. num.2. p.11
Diſtinctio ſtatuum deſumitur per ordinem ad perfectionem Eccleſiæ, nu.4. p.12
Immobilitas non eſt ſola differentia ſtatus moralis, nu.5. pag.12
Status ab officio, & gradu, non per immobilitatem, ſed per ordinem ad perfectionem propriam, & Eccleſiæ diſtinguitur, num.5.8. pag.12
Status non eſt neceſſario perfectio, ſed reſpicit perfectionem, num.6. pag.12
Perfectio, actio, & decor ſunt cauſæ diſtinctionis ſtatus, officij, & gradus, num.7. pag.13
Materialiter in idem concidunt ſtatus, officium, gradus, non tamen ſemper, nu.7.9. pag.13
Status incipientium, proficientium & perfectorum, q.183. a.4. nu.1. ad 23. p.14

S T A T V S E P I S C O P A L I S
v. Epiſcopatus ſtatus. v. Status perfectionis.
v. Status Religioſus.

S T A T V S
Perfectionis.

Duas conditiones ſtatus perfectionis ponit D.Th. q.184. a.4. num.3. pag.62
Immobilitas ſtatus non habetur niſi ex lege abſoluente, vel ligante, num.3. pag.62
Secunda conditio, ſolemnitas obligationis, nu.4. p.62
Tertia conditio eſt modus viuendi externus. Sed hæc in ſecunda ex præcedentibus continetur, nu.5. p.62
Quarta conditio, quod reſpiciat perfectionem. Sed & hæc in alijs primis continetur, nu.5. p.62
Quinta conditio quod actiones ad quas ſtatus ordinatur ſint externæ. Sed & iſta in ſecunda continetur, nu.5. pag.62
Status perfectionis non eſt modus viuendi, ſed profeſſio, deputatio, & obligatio ad ea, quæ ſunt perfectionis, num.7. pag.63
Obligatio ad ea quæ ſunt perfectionis nequit induci ſine libero conſenſu obligati, q.184. a.4. nu.9. p.63
Status Chriſtianæ Religionis non aſſumitur ſine conſenſu, num.9. pag.63
Nec ſtatus Epiſcopalis, nec ſtatus Religioſus aſſumitur ſine libero conſenſu, nu.9. pag.63
Ad hoc vt quis ſe obliget ad ea, quæ ſunt perfectionis non requiritur libertas à neceſſitate præcepti, num.10. p.63
Papa poteſt præcipere alicui vt Epiſcopatum accipiat, vel profiteatur in aliqua Religione, num.10. p.63
Obligatio ſtatus perfectionis ſine conſenſu ſe obligantis nunquam inducitur, etiam quocumque præcepto, & lege præcipiente, num.11. pag.63
Seruitus perfectionis, cum non ſit pœna, ſicuti eſt ſeruitus corporalis ſpeciali iure habet, vt non poſſit imponi inuito, num.12. pag.63
Obligatio extrinſecus adueniens & non libere ſuſcepta eſt improportionata homini, & perfectioni, & actibus per quos perfectio acquiritur, num.13. pag.63
Obligatio ſtatus perfectionis non inducitur niſi per votum, num.15. & 16 p.64. & q.186. a.6. num.4. ad 10. pag.489
Obligatio externi ſtatus perfectionis non inducitur, niſi per actum externi voti, nu.17. ad 22. p.65
Obligatio ad exercitium virtutum quomodo ſpectet ad ſtatum perfectionis, nu.25. ad 28. pag.65
Obligatio ſtatus perfectionis quomodo ſe extendat ad actus internos, n.23. ad 31. pag.65
Status perfectionis finaliter primo conſiſtit in obſeruantia præceptorum, finaliter proxime in obſeruantia conſiliorum, formaliter in profeſſione, ſeu deputatione ad obſeruanda conſilia, vt perfectius obſeruentur præcepta, num.31. ad 39. pag.67
Ad ſtatum non eſt neceſſaria actualis perfectio, num.36. pag.68
Status perfectionis eſt ſtatus ſeruitutis; ſtatus vero gratiæ eſt ſtatus libertatis, nu.38. & 39 p.68
Status perfectionis an diſtinguatur in ſtatum perfectionis acquirendæ, & exercendæ, q.184. a.5. & ſeq. p.70
Diuiditur in ſtatum perfectionis propriæ, & alienæ, n.10. & ſeq pag.70
Ex quo ſtatuum diſtinctio ſumi debeat, numer.7. & 8. pag.71
Ad ſtatum perfectionis ſufficit votum ſine humana promiſſione, & traditione, q.186. a.6. nu.43. p.492
Status perfectionis & Religionis diſcrimen, q.186. art.1. nu.6. & 7. p.456

S T A T V S R E L I G I O S V S
v. Epiſcopatus ſtatus. v. Religio, Religioſus, ſtatus perfectionis.

Dicitur proprie non tam perfectionis acquirendæ quam perfectionis propriæ, q.184 a.10. & ſeq. p.70
Diſcrimen inter ſtatum Epiſcopalem, & Religioſum quod ille ſit perfectionis exercendæ, & hic acquirendæ explicatur, nu.5. ad 15. p.70. & q.185. a.8. num.96. p.397
Qua ratione ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior Religioſo, q.184. a.7. nu.4. ad 16. p.93. & nu.17. ad 21. p.95
Status Religioſus remanet ſubſtantialiter in Religioſis aſſumptis ad Epiſcopatum, q.185. a.8. nu.97. ad 112. pag.398
Status Religioſus eſt idem conuertibiliter cum ſtatu Religionis, vt propriæ, q.186. a.1. nu.10. ad 15. p.453
Charitas qualis finis ſtatus Religioſi, n.11. & 12. p.453
In ſtatu Religioſo eſt diſtinctio incipientium, proficientium & perfectorum, nu.18. p.454
Status Religioſus eſt ſtatus pœnitentiæ, nu.19. p.454
Non eſt neceſſe ad ſtatum Religioſum, quod Religioſus ſit actu perfectus, q.186. a.2. num.8. 9. & 10. p.457
Nec quod obſeruet omnia conſilia, ibid. p.457
Statui Religioſo nullum conſilium eſt, quod repugnet, q.186. a.2. nu.13. ad 17. p.458
Paupertas neceſſaria ad ſtatum Religioſum, q.186. art.3. per totum. p.466
Continentia perpetua neceſſaria ad ſtatum Religionis, q.186. a.4. per totum. p.472
Obedientia neceſſaria ad ſtatum Religionis, q.186. a.5. per totum. pag 478

S V B H A S T A T I O.

Neceſſaria ad alienationem bonorum Eccleſiæ ex decreto iudicis, q.185. a.7. n.506. pag.330

S V B R E P T I O.

Quando inducatur, vel per tacit. veritatem, vel per falſi expreſſionem, q.185. a.7. nu.499. 328. & 610. nu.348. & q.186. a.7. n.139. & ſeq. p.527

S V B S C R I B E N S.

Subſcribens nomine alieno, vel ignoranter, non videtur conſentire, q.185. a.7. nu.168. p.212

S V P E R I O R
Præcipiens. v. Prælatus.

Quando teneatur reddere cauſam ſui præcepti, q.186. a.8. nu.317. p.719

T

T A C I T V R N I T A S.

Quæ vitiet commiſſionem, aut gratiam, quæſt.185. art.7. num.499. 328 & 610. p.348. & q.186. a.7. num.139. & ſeq. p.527
Quando contineat licentiam tacitam, q.186. a.7. nu. 119. vſque ad 121. p.528

T E M P V S.

Qui paruo tempore abeſt, non dicitur abeſſe, q.185. a.5. num.100. 190. & nu.104. p.190
Quodnam tempus breue, nu.101. p.190
Decem anni longum tempus, q.183. a.7. nu.209. p.260

T E S T A M E N T V M.

De teſtamento Epiſcoporum, & donatione cauſa mortis,

nu, q.185.a.8.à nu.249.vſque ad 249.p.43

De teſtamento Religioſorũ, q.186.a.7.n.530.vſq;ad 558

THEOLOGVS.

Theologus Canoniſta melius intelligit canones, q.185.a.8, nu.9.p.375

TRACTATVS.

Neceſſarius ad alienandum res Eccleſiæ, & qualis, q.185.a.7.nu.543.& ſeq.p.335

TRADITIO.

Traditio rei eſt apta transferre dominium ſi præcedat contractus habilis, q.185.a.7.n.156.p.250

Traditio rei multiplex, ibid.nu.155.

TRANSACTIO.

v. Alienatio.

TVTOR.

Tutoris, & Prælati non eſt omnimodà ſimilitudo in acquirendis, q.185 a.7.n.261.p.270. & 441.p.315

Tutor ſine ſolemnitate non renunciat bonis relictis pupillo, ib.nu.356. p.268

V

VALOR.

Valor fructuum, & agrorum quomodo probatur, q.485.a.7.num.480.p.326

VENDITIO.

v. Alienatio.

VERSIO.

Verſionem probare, quando incumbit ad emptorem re Eccleſiæ, q.181.a.7.n.465.p.322.& n.504.p.329

VERITAS.

Veritatis vnitas perfectio humanorum ſenſuum, q.184.a.1.nu17.& 18,p.23

VESTIS.

v. Alienati prohibita.

VIRTVS.

Ex virtute agere ſemper tenetur, q 184.a.3.nu.10.p.38.

Agere quod eſt melius &c. nu.46. p.45

Virtutes pertinent ad perfectionem vitæ ſpiritualis, q.184.a.1.nu.8.& ſeq.p.21

Ex virtutibus infuſis, an generetur habitus, v. Perfectio vitæ ſpiritualis.

VITA.

Cenſetur maior decennio, q.185.a.7.nu.221.p.263.

VITA COMMVNIS.

v. Bona Eccleſiaſtica, v. Paupertatis votum.

Vita actiua, & contemplatiua, q.185.a.2.p.15.

VOLVNTAS.

Non poteſt vigilante intellectu ab omni opere ceſſare, q.184.a.3.nu.20.p.40

VOTVM.

v. Epiſcopatum recuſare. v. Epiſcopatus renunciatio.

v, Status perfectionis.

Qui vouit Religionem non poteſt fieri Epiſcopus niſi prius ſatisfacto voto, q.185.a.5.nu.181.p.205

Vota perpetua duplicis generis, quæſt.184. art.6. num.20. pag.86

Vota in Religione emiſsa tenetur ſeruare Epiſcopus, q.185.a 8.nu.162. ad 168. p.416

Votum neceſsarium ad Religionem, q.186.a.6.p.482

Votum non acceptandi dignitates in aliquibus Religionibus indiſpenſabile, q.185. a.8. nu.14 p.376

Votum profeſſionis quale ſit, q.186 a.6.num.14. ad 44. pag.484

Vota tria neceſsaria ad religionem, q.186.a.7. p.495

Honor & ſama an ſit materia voti, q.186. a.7.num.12.& ſeq. pag 497

Votum paupertatis, pag.502

Votum obedientiæ, pag.635

Vota emiſsa in Religione ex vi regulæ non poſsunt diſpenſari niſi à Pontifice, quæſt.185. art.8. n.167. & 168. pag 416

VSVFRVCTVARIVS.

v. Arbores.

VSVSFRVCTVS.

v. Alienati prohibita.

VSVS PIVS.

Qui ſint vſus pij, q.185.a.7.nu.82.p.230

VTILITAS.

Quomodo eſſe poſſit, vel non poſſit cauſa iuſta permutandi beneficia, q.185.a.4.nu.99.& ſeq. p.168. & numer.145.p.198

Quæ ſufficiat ad alienandum bona Eccleſiæ, & qualiter probetur, q.185.a.7.nu.474.& ſeq.p.324.

FINIS.